

BIBLIOTECA NAZ

Vittorio Emanuele II

XI

G

26

NAPOLI

R.P. BAPTISTÆ
F R A G O S I,
SOCIETATIS IESV,
REGIMINIS
CHRISTIANÆ REIPUBLICÆ,
Tomus Tertius.

R.P. BAPTISTÆ
FRAGOSI,
SOCIETATIS IESV,
SYLVENSIS EX ALGARBIO LVSITANIAE:
REGIMINIS
CHRISTIANÆ REIPUBLICÆ,
Ex Sacra Theologia,
ET EX VTRQVE IVRE
ad utrumque Forum coalescentis.
TOMVS TERTIVS.

*Qui Oeconomicam continet; ac Patrum familias in filios, & domesticos; & filiorum
ac domesticorum in Parentes, ac Dominos, obligationes explicat.*

NVNC PRIMVM PRODIT.

L V G D V N I ,
Sumpt. PHILIPPI BORDE, LAURENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD.

CVM PERMISSY SYPERIORVM.

ILLVSTRISSIMO DOMINO
D·PETRO VIEIRA DA SYLVA,
REGIÆ MAIESTATIS
SECRETARIO STATVS MERITISSIMO·
EIVSQVE CONSILIARIO SAPIENTISSIMO,
ET MILITIAE CHRISTI EQVITI PRÆSTANTISSIMO.

OSTREMV M elucubrationum
mearum opus, quod præsenti vo-
lumine continetur, proditum
aliquando tandem in lucem, &
reliquis, de Christianæ Reipu-
blicæ, sacrique Principatus administratione,
ac procuracye, iam editis, tanquam fratribus
ex eodem Patre prognatis, accessurum; licet
ex ipsa, quam pertractandam suscepit, argu-
menti propositi parte, speciosoque titulo fa-
tis commendetur, obligationis mutuae Paren-
tum in filios, & filiorum in Parentes, cuius
annuentibus Superis expositionem aggreditur:
attamen non temerè censuit sibi exeundum
esse de nidulo, neque arcana iuris Mysteria,
quæ Ægyptiarum, more Columbarum, ex
vrbe in vrbum, imò totum per orbem debet
vltro, citrōque conuehere, inconsultis esse vo-

latibus committenda. Vim quidem se accepisse existimat expeditam, & volucrē ab artifice suo, cuius ope, ductūq; sine vlo metu, sibi posse videatur quocumq; sub Caelo, vel per medias insidias tutō perferri. At notus in fabulis Icarus opportunè venit in mentē, à quo ingeniosum Dædali patris artificiū, & applicitæ humeris alæ, casum auertere, lapsūsque ruinā non potuerunt; suoptè nimirūm pondere cecidisse de cœlo fertur infelix puer, quoniam in artifice illo volatu, præter Magistrum, Authorémque aërei conatus, Patronū habuit, ducémque nullum. Huius potissimūm admonitoriae fabulæ recordatio meum librum è priuatis tenebris, ac doméstico puluere vocatum ad publicam Literatorū lucem, & libero fruiturum cœlo, reddit opinor cautiorem, ac docet, quantum altero Mæcenate sit opus, ne ipsem et vlliis fraude circumueniatur in cursu, ne incidat tanquam aus in accipitrum manus, ne vel minimum apud Momos, aut Aristarchos offendat.

Verūm errare potuisset in Patroni delectu nisi Te vnum PETRE VIEIRA DA SYLVA, Illustrium Sapientissime, ac Sapientum Illustrissime, sibi propitium, ac tutelarem, veluti Genium designasset: Nam Tu, vel vmbra solūm adhibita præclarissimi Nominis tui, tantūm illi potes afferre momēti, quantum satis esse videtur ad hoc, ut Mercurialium virorum aspectum vbique locorum subeat, ut cuicunque se musæo, aut Academiæ

demiæ gratus addicat , vt ab omnibus vtroque
Iure Consultis audiè expetatur,vt denique Do-
ctorum manibus passim cum communi vtili-
tate teratur. Quippe Tu in isto Florentissimo
Regno , cùm tantæ sis authoritatis , ac sa-
pientiæ , vt apud Optimum , ac Potentissi-
mum Regem arcanorum conscius , atque à
Secretis epistolis meritò constitutis , Regiam
quodammodo personam sustineas:id circò quis-
quis tuam opem imploret, ac patrocinium:quis-
quis à Te rebus suis extorquere,ac promererit u-
telam valeat:quisquis ad humanitatem tuam,iu-
stitiámq; singularem , tanquā ad asylum confu-
giat;is procul dubio votorum compos effectus,
ab ea securitatis spe nunquā excidet, quam stu-
diosè prensauerit. Quòd si adeò pius es,atq; Ec-
clesiati ci iuris amans , vt antè subire quascunq;
etiam exiliij calamitates malueris, quàm ab offi-
cio Ecclesiæ legibus , Majestatique debito , vel
minimùm aliquando recedere; diuini quoque
iuris esse censes,afflictis egenisque opem implo-
rantibus patrocinari.

Verùm inter cæteros clientes , qui sum-
moperè cupiunt à Te leuari , ac tegi , liber
hic , meorum laborum vltimus , & diu relictus
in tenebris numeratur; quare vbi subierit oculos
tuos,illū aspectu dignare,nec pudeat supplici pa-
trocinium impertiri , quod nulli negare soles:
præsertim cum à me prodeat, qui Te semper,vt
virtutum omnium absolutum exemplar , iure

suspexi:cùm Authorem,ac patrē habeat, virum
è Societate I E S V ,quam Tu vnicè dilexisti,atque
in rebus aduersis haçtenus defensam,intactám-
que voluisti;cùm in argumento peramplo,quod
laboriosè,subtilitéq;pertractat,paréibusliberos,
liberisq; parentes conciliet, eo tempore,quo Tu
ob eximiā morum,vitæq;probitatē,ob impertitā
munificè calamitosis opem,vulgò audis afflictō-
rum Pater. Id profectō muneris, quod postulare
nunc audeo,alienum hauderit ab humanissima
Nobilitate tua ,cuius illibatum in Te florem à
Maioribus,atque V xore deductū,transfusumq;
intueor;quoniā ex Maioribus quidē. **VIEIRAM**
& **SYLVAM** illam nobilissimā Heroum attingis,
qua meritō Lusitania nostra gloriatur,atque ex
Cōiuge T A V O R A ad familiam accedis titulis,&
sanguine claram. Itaq; liceat mihi,ne Te diutiū
morere,exponere non nisi ante pedes tuos,partū
hunc ingenij,laborisq; nostri postremum , vt si
eum citiū fortassè orbari patre cōtigerit, Te pa-
tronum,& quidem amantissimum nanciscatur,
cuius nomine insignitus semetexhibeat vbique
spectabilem. **Quòd si** publico rei literariæ bono,
ac præsertim Iuris vtriusque noctiæ inservire fi-
deliter deprehēdatur,id maximè Tibi vni refera-
tur acceptum, qui nimur in eo promouendo
plus feceris patrocinio, quām Author ingenio.
Interim librum ipsum, mēque complectere , &
diù Viue ad publicam vtilitatem.

Facultas Reverendissimi Patris Francisci Piccolominei
Societatis I E S V , Propositi Generalis.

V M tertiam partem operis , quod inscribitur *Regimen Christianae Republicæ* , Autore P. BAPTISTA FRAGOSO
Lusitano nostra Societatis sacerdote , aliquot ex eadem Societate Theologi recognouerint , & in lucem edi posse probauerint , facultatem facimus , vt typis mandetur ; si iis , quorum interest , ita videbitur : cuius rei gratia has litteras manu nostra subscriptas , sigillōque nostro munitas damus Romæ 10. Ianuarij 1651.

FRANCISCVS PICCOLOMINEVS.

APPROBATIONES.

E VERENDI PATRIS BAPTISTÆ FRAGOSI ,
Tertiam Christiane partem Républicæ , nos infra scripti Doctores Theologi facultatis Parisiensis perlegimus & nihil nedum in eo opere quod fidei aduersetur , imò quod ad clariorem multarum difficultatum solutionem circa ea quæ ad Oeconomiam tūm politicam cùm moralem conducunt animaduertimus ; Quare id opus , vtpotè profuturum plurimū , prælo dignum mandari existimauimus hac die 28. Ianuarij anno Domini 1652.

FRATER IOANNES ROBE' Prior Predicotorum
Lugdunensem.

F. FRANCISCVS LORNET, Ordinis
Predicotorum.

Approbatio

Approbatio Provinciarum Generalis.

Nos quoque tanto attento Doctorum præfatorum testimonio concedimus libenter ut *Tertia Christianae Reipublice Pars R. P. BAPTISTARUM FRAGOSI* lucem videat, Lugduni die 1. Febr. 1652.

DE VILLE *Vic. Gen. Subst.*

Consensus Procuratoris Regij.

Visa Doctorum approbatione, Ego infra scriptus Regio nomine non impedio quin hic liber à PHILIPPO BORDE, LAURENTIO ARNAUD & CLAUDIO RIGAVO, Bibliopolis Lugdunensisibus excusus in lucem prodear, cum defensione tali casu requisita & solida. Actum Lugduni die prima Februarij 1652.

LORIN.

P E R M I S S I O.

NTA & me non dissentiente fiat, Lugduni die prima Februario 1652.

SEVE.

INDEX

INDEX

Librorum, Disputationum, & Paragraphorum tertiae partis Regiminis Christianæ
Reipublicæ.

LIBER I.

De obligatione mutua Parentum & filiorum; nec non de amore coniugali.

DISPUTATIO I.

De amore mutuo Parentum ac obligatione in filios.

§. 1. **D**E amore Paterno. pag. 1
§. 2. De amore Materno erga filios, & an Paternus sit maior. pag. 6

§. 3. De Amore coniugali necessario ad concordiam, ac pacem alegendam. pagina 10

§. 4. Qui veniant appellatione parentum, & que onera illis incumbant circa educationem, & correctionem filiorum. pag. 14

§. 5. Ex qua culpa teneantur parentes pro domino à suis domesticis illato. pagina 18

§. 6. Que sive à Patre fideliter credenda & tradenda filia ac domesticis suis. pag. 21

§. 7. In quibus artibus, ac scientiis Parentes debent propriis suos pessibus filios erudire. pag. 23

§. 8. A quibus rebus lingue coram filiis cauere Parentes debent. pagina 25

DISPUTATIO II.

Vtrum Parentes teneantur filios alere, ita ut nequeant illis alimenta negare.

§. 1. **V**Ndo oriatur obligatio alegendi filios. pag. 28

§. 2. Ex quibus causis Parentes excusentur ab alimentis prestandis filiis. pagina 29

§. 3. Quando licet Parentibus infantes suos exponere, & quid de Expositis sentendum sit, quoad ordines suscipiendos

Index Librorum ,

- piendos. p. 32
§. 4. De obligatione Parentum circa ali-
menta filii illegitimi prescranda, pa-
gina 35
§. 5. Quibus modis possint Spurij institui ab
Ascendentibus, & acquirere eorum bo-
na. p. 42
§. 6. Filij naturales quomodo succedant Pa-
rentibus & quomodo possunt institui
heredes ab eisdem. p. 50
§. 7. De obligatione erga filios adoptivos, p. 75
- & quomodo Parentes succedant ei-
dem. p. 53
§. 8. De obligationibus filiorum prescrim fa-
milia, & de eorum obedientia in pa-
rentes. pag. 65
- §. 9. Verum Parentes, & filii possint
sibi stipulari ad iniuriam. pagi-
na 71
§. 10. Quomodo filii familiæ dum sunt sub
potestate patris obligentur ex con-
tractu. p. 75

LIBER II.

De patria potestate, eiusque variis effectibus, & de donationibus inter
coniuges factis, vel a parentibus liberis, nec non de obligatione
datis constituedis.

DISPUTATIO III.

De Patria potestate, & eius ef-
fectibus, & quibus modis
hæc potestas contrahatur
& exuaritur.

- §. 1. DE potestate patria in specie. pag. 81
§. 2. De effectibus patria potestatis. pa-
gina 86
§. 3. Quibus modis solvit patria potestat. pag. 90
§. 4. Quid dicendum de spusfructu, quem
Pater habet in bonis filii, ratione pa-
triæ iuris. p. 101

- §. 5. Quas donationes possit pater filius sa-
cerere, & ex quibus conjecturis con-
ficit Patrem habuisse animus donan-
di. p. 110

De donationibus, quas coniu-
ges, & Parentes sibi adiuntem
facere possunt, quásque filii
parentibus, fratres fratribus, &
confanguinei consanguincis, &
amicis.

- §. 1. Quid donationes potest facere
murius uxori, & uxor
marito, prescrim si parent filius. pag. 116
§. 2. De donationibus propter nuptias, &
an differant a largitate sponsalitatis. pag. 122

- §. 3. Verum inter consanguineos pre-
sumatur animus donandi ex so-
la sanguinis coniunctione? pagina 127
§. 4. Verum presumatur inter amicos,
ex amicitia; & ex societate in-
ter socios animus donandi. pagina 131

§. 5. Quo

Disputationum & Paragraphorum.

§. 5. Quomodo possint revocari donationes à parentibus sūtis, qui filios habebant, dum fecerunt donationes, vel postea haberuntur. pag. 134

§. 2. Quibus incasibus Pater excusat à dotandis filiabus. p. 144
§. 3. Mater quando teneatur dotare filiam
¶ Anus dotare nepotem ex filia, vel ex filio, & quid de filiis, ¶ hereditibus parentum. pag. 146

§. 4. Quid dicendum de contrallu Matrimonij celebrato apud Lusitanos, per chartam medietatis : Et de contrallu per dotem, ¶ Arbas. pag. 152

§. 5. Quid faciendum, quando matrimonium separatur ex causa licita, siue matrimonium fuerit contrallum per chartam medietatis, siue per dotem, & Arbas. pag. 161

DISPUTATIO V.

De obligatione, quam habent parentes ad constituendum dotem filiabus.

§. 1. **Q**uid sit dos, & quomodo dicitur, & an pater semper teneatur filias dotare? p. 140

LIBER III.

De Obligationibus, quas habent coniuges circa alimenta ad inuisicem, & circa fidem prestitam ab utroque seruandam.

DISPUTATIO VI.

Vtrum maritus teneatur ministrare alimenta vxori; & vxor marito?

§. 1. **M**aris & vxor, quo iure tenentur se alere? p. 169
§. 2. De mutua obligatione seruandi fidem coniugalem & de dannis ex violata fide sequitur. p. 176

§. 3. Vtrum leges permittentes uxores occidis repertas in adulterio à mari- tis excusat illos à mortali. pagina 184

§. 4. De obligationibus viduarum, tam intra annum luctus, quam extra illum; ¶ que illis debentur. pagina 186

§. 5. An poena imposita viduis à mari- tis, ne transiant ad secunda vota, vel à filiis, alias non consequantur reliqua; obligent in conscientia. pag. 189

Index Librorum ;

LIBER IV.

*De Testamentis inter liberos, & inter coniuges factis,
& aliisque priuilegiatis,*

DISPV TATIO VII.

De Testamentis inter coniuges,

& aliisque priuilegiatis.

tur.

p. 198

§. 3. Ex quibus causis, @) clausulis testamen-
tum inter liberos sustineatur, autener-
natur.

p. 200

§. 4. De reliquis Testamentis priuilegiatis.
pag. 203

§. 1. **A**N maritus, & uxor possint se be-
redes institueri in eadem charta.
pag. 193

§. 5. De testamento Militis.
pag. 109

§. 2. De testamento inter liberos, & que so-
lemnitatis necessaria est ut sustinea-

§. 6. De testamento factio tempore pestis,
aut Ruri, aut in Ereno, aut co-
ram Princepe, seu coram Parochio.
pag. 213

LIBER V.

*De Testamentis secundum regulas communes factis, variisque eorum
solemnitatibus, de substitutionibus, collatione bonorum, legatis, iure
sepultura, & forma Inuentarij.*

DISPV TATIO VIII.

De Testamentis non priuilegiatis,

*& de eorum solemnitatibus ut
valeant, tam de iure communi,
quam de iure particulari.*

§. 4. De Codicillo, & in quo differat à Testa-
mento, & quid operetur clausula Co-
dicularis?
p. 235

§. 5. Utrum testamentum ex defectu solemniti-
tum nullum, sustineatur in foro
conscientiae?
p. 239

§. 6. De substitutione pupillari & de successio-
ne filiorum ab intestato, & de sub-
stitutione exemplari.
p. 241

§. 1. **Q**uo iure sunt introducta testamen-
ta, & que persona prohibeantur
testari.
pag. 216

§. 7. De substitutione vulgari, com-
pendiosa, @) reciproca, & de
qualitatibus earum, nec non de
fideicommissaria; & qui differant?
pag. 246

§. 2. Quid sit Testamento, & quoniamplex,
& quae solemnitates unumquodque
exigat.
p. 225

§. 8. De divisione bonorum facta à paren-
tibus in vita, & post mortem ab
heredibus inter se, & confirmata
@ Indice ne possint postea impugnari.
pag. 253

§. 3. Solemnitates testamentaria an ita re-
quirantur pro forma, ut deficien-
te aliqua ex ministris tam in testa-
mento in scriptis, quam in manu-
pissima, videntur dispositio?
p. 233

§. 9. De Collatione bonorum inter he-
redes

Disputationum & Paragraphorum.

- redes facienda, ac communicanda,
ut scandala evitentur. p. 259
- §. 10. De reliquis bonis, que sunt conferenda inter fratres, et imputanda inter
fratrem. p. 263
- §. 11. De legatis relictis parentibus in testamento, et quando incipiatur obligatio
tis de iure communi, ac Regio? pag. 271
- §. 12. De reliquis legatis sub conditione reli
ctis, et de conditionibus, et earum
speciebus. p. 286
- §. 13. De heredibus, et legatariis, et
de eorum obligationibus. p. 295
- §. 14. De quarta Falcidia, et quid sit, et
unde ortum habentur. p. 300
- §. 15. Quid sit Trebellianica, et unde or
tum habuerit, et quomodo differat a
Falcidia? p. 303
- §. 16. De obligationibus executorum testa
mentariorum. p. 307
- §. 17. De Sepultura. p. 317
- §. 18. De Inventario confiendo. pagi
na 327

L I B E R VI.

De contractu emphyteutico Ecclesiastico, et seculari, et de
pena Commisii, iure Colonorum, Pensionibus,
et Laudemiu.

DISPUTATIO IX.

De obligationibus parentum circa materiam Emphyteusis, tam
liberae nominationis, quam de
pacto et prouidentia; nec non
Emphyteusis hereditariae.

§. 1. **Q**uid sit Emphyteusis, et quomo
do differat a contractibus em
phyteuticis, et locationis
conductio[n]is. p. 335

§. 2. In quibus contractibus requiratur scri
ptura. p. 339

§. 3. Quomodo differat emphyteusis et a
Fendo, et a contractu Liuellario, quia e
dominium remaneat in primo Emphy
teuta dum subemphyteuticit. pagina 340

§. 4. Ex qua verborum forma colligi potest
esse contractus emphyteuticus, versus
et presumptus. p. 343

§. 5. De emphyteusi priuata, seu profana, ac
de eius i. clibus. p. 345

§. 6. An filii, et non sunt heredes patria
Fragoli Regim. Christ. Reipub. P. III.

possint succedere in emphyteusi. pa
gina 346

§. 7. Quanam sit emphyteusis de pacto, et
prouidentia? Qua hereditaria? Qua
mixta? Et quomodo differant inter
se? p. 348

§. 8. Vtrum pater vendens emphyteusim sibi,
et filiis concessam, possit illis prein
dicare? p. 352

§. 9. Vtrum emphyteusis concessa filiis,
et nepotibus masculis comprehendat
filias, et earum descendentes mas
culos. p. 353

§. 10. Vtrum emphyteusis concessa, et ac
quisita cum pacto, ut ad primoge
nitum deferatur, sublato primogenito
in vita possessoris, tenuiat ad secun
dogenitum repertum tempore mortis.
pag. 360

§. 11. De pactis, que apponi possunt in con
cessione emphyteutica. p. 362

§. 12. Vtrum emphyteusis concessa ad tres
personas, cum pacto quod illis finitis
revertatur liberè ad dominum, si iter
rum renouanda descendenteriū ultimi
mi possessoris? p. 364

§. 13. In quibus casibus emphyteusis, publicatis
bonis

Index Librorum,

- bonis emphyteutae transacte ad fiducium?
p. 367
- §. 14. Vtrum quando finitur emphyteusis ob
finitas voces illius, possit mutare in
uestitutam dominum, eiusque qualitates
in priori appositas? p. 369
- §. 15. Vtrum legitimatus possit obtinere u-
trumque emphyteufum. p. 371
- §. 16. Qui possunt succedere, vel non suc-
cedere in emphyteusi tam seculari,
quam Ecclesiastica; maximè si sint
naturales, aut spurijs. p. 373
- §. 17. Vtrum Monasteria, et Communites,
et Religiosi possint nominari ad em-
phyteufum, et nominare? p. 376
- §. 18. Vtrum emphyteusis accepta pro se, et
uxore sua priori Bertha, et pro
filio utriusque, possit concedi fi-
lia uxoris secunda, vel tertia?
pag. 378
- §. 19. Vtrum Ecclesiastica emphyteusis possit
concedi in perpetuum; sicut emphy-
teusis primata? p. 382
- §. 20. Vtrum ultra illegitimos denerit alij in-
habiles ad obtinendam emphyteufum.
p. 384
- §. 21. Vtrum bona, que quis emphyteuta
possidet, presumantur esse allodialia,
an emphyteutica, et an teneatur em-
phyteuua edere instrumenta domino
potenti illa. p. 386
- §. 22. Vtrum emphyteuta, sive pater sit, sive
filius, possit nominare aliquem ad
emphyteufum inconsulto domino?
pag. 390
- §. 23. Que nominatio sit valida, que inua-
lida, que revocabilis, que irrevoca-
bilis, et quo testes sine necessitate in
iis nominationibus? p. 392
- §. 24. Vtrum Titius possit nominare in em-
phyteufi suam secundam uxorem, re-
lieto filio primogenito prime uxoris,
cum qua obtinuit emphyteufum in do-
rem? p. 397
- §. 25. Vtrum pater nominans ad emphyteu-
fum possit grauare nominatum sive
in testamento, sive extra? pa-
gina 400

DISPVTATIO X.

De poena Commissi.

- §. 1. Ex quibus causis emphyteuta cadat à
uare suo, et caducitas incurra-
tur. p. 403
- §. 2. De Commissi natura, et vi, et quan-
do censetur contrahiri, ac remitti?
p. 410
- §. 3. De reliquis actionibus, per quae incidi-
tur, vel non inciditur in Commissum.
pag. 413
- §. 4. Qua melioramenta sint restituenda per
extinctionem emphyteusis, seu exlo-
nie? p. 417

DISPVTATIO XI.

De Colonis.

- §. 1. De Colonis, comunque multiplici
differentia. p. 423
- §. 2. Vtrum successores teneantur flare con-
tractibus à suis antecessoribus cele-
bratis. p. 427

DISPVTATIO XII.

De pensionibus.

- §. 1. De pensionibus solvendis ab emphy-
teuta domino directo; et à
colonis, eisdem emphyteutis, et quan-
do debeant solvi? p. 431
- §. 2. Quomodo sit facienda divisione pensionum
inter heredes defuncti, et nouum suc-
cessorem? p. 436

DISPVT

Disputationum & Paragraphorum.

DISPUTATIO XIII.

De Laudemio.

§.1. De Laudemio, & pro quibus aliena-

tionibus debeatur? p. 441

§.2. Ex quibus alienationibus non debeatur
Laudemium, & quid pro foro con-
scientia? p. 447

LIBER VII.

*De obligationibus parentum petendi renouationem emphyteusis
finita generatione.*

DISPUTATIO XIV.

De obligatione renouandi.

§.1. **Q**uis debeat petere renouationem? p. 452

§.2. Renouatio emphyteusis infra quod tem-
pus sit petenda. p. 454

§.3. Utrum melioramenta exigantur ad co-
gendum dominum ut faciat renouatio-
nem? p. 457

§.4. Quantum sit augenda pensio in re-
nouatione rei emphyteutica? pa-
gina 458

§.5. In quo foro, Ecclesiastico, an in
seculari, facilius renouatio impetrer-
etur? p. 459

§.6. Utrum res que non solent emphyteuti-
cari, & traduantur in emphyteusim
de consensu summi Pontificis, possint
iterum beneficio renouationis concedi.
p. 460

§.7. Causa excusantes dominum dire-
ctum à renouatione facienda. pa-
gina 467

§.8. Quomodo sit intelligenda inuestitura
in renouatione emphyteusis, quando
in secunda inuestitura omittuntur
clausule in priori comprehensa. pa-
gina 469

§.9. Ex quibus cognoscatur inuestituras
esse nouam, aut renouationem anti-
que emphyteusis? p. 472

§.10. Utrum infitius in re certa pos-
sit petere renouationem? pagi-
na 474

§.11. Utrum dominus directus teneatur
renouare emphyteusim heredibus ul-
timi possessoris, si eam evuleris si-
bi assumere, vel tradere alicui
consanguineo ob aliquam necessitatem.
pag. 476

§.12. Utrum iuri renouandi renunciantem em-
phyteuta, libera transeat emphyteu-
sis ad dominum ab omnibus obliga-
tionibus ab ipso emphyteuta impositis?
p. 478

§.13. Utrum lite pendente facta renou-
atio rei emphyteutica sustineatur?
pag. 479

DISPUTATIO XV.

Circa nonnullas difficultates ad
precedentem materiam perti-
nentes apud tribunalia à gra-
uissimis Senatoribus decisas.

§.1. **V**trum possit renocari nominatio
ad emphyteusim ex causa do-
cis facta? p. 481

§.2. Utrum emphyteuta solvens pensio-
nem magnam, seu immodicam
per triginta annos, possit agere
contra Dominum ut illam remittat?
pag. 482

Index Librorum ;

- §. 3. *Vtrum Dominus emphyteus qui eam accepit ab emphyteenia in pignus tenetur fructus impetrare in sortem?* pag. 483
- §. 4. *Verum promissio de emphyteuticando Titio facta , viuente aibue emphyteuta , & possidente , valeat.* pag. 484
- §. 5. *An pater , qui erat tertia vita , & dedit in donum filia emphyteusim ; & dominus directus , mortuo patre , concessit tandem filio potenti , non expONENTI tamen factum Patrit ; queritur quid iuri.* pag. 484
- §. 6. *Verum quando emphyteus decessit intestatus , & neminem nominavit ad emphyteusim , cum adhuc esset vox , denudatur emphyteusis ad dominum , an heredes defuncti ?* p.484
- §. 7. *Vtrum Emphyteus posse ex sylva terram aratoriam facere.* p.484
- §. 8. *Pater nominavit filium simpliciter ad emphyteusim ; filio mortuo ante quam dominum haberet , reuersa est emphyteusis ad patrem nominandum ; queritur an filius fecerit fructus suos , quos percepit viuente patre.* pag. 485

LIBER VIII.

De obligationibus Dominorum erga Vasallos , seu Feudatarios , & vice versa.

DISPUTATIO XVI.

De origine Feudorum , quid sint feuda , & vnde dicantur.

- §. 1. *Vtrum iuri Romanorum sint inducta Feudorum iura?* p.485
- §. 2. *Quid sit Feudum.* p.487
- §. 3. *Feudum vnde dicatur.* p.488
- §. 4. *De forma iuramenti fidelitatis prestandi a vasallo Domino directo.* p.489
- §. 5. *Quotuplex sit Feudum , & in quo spe- cies amidasur.* p. 493
- §. 6. *Verum in Lusitania , & Hispania Fenda sunt in rufi?* p. 498

DISPUTATIO XVII.

De his , qui sunt capaces , vel incapaces feudorum ?

- §. 1. *Vtrum illegitimi sunt capaces feudo- rum.* p.501

- §. 2. *Vtrum filij adoptivi succedant in feudo?* p.503
- §. 3. *Vtrum Ecclesiastici succedant in feudo?* pag. 505
- §. 4. *Vtrum Fæmine succedant in feudo?* pag. 506
- §. 5. *Quae possint feudatarij prestatre in re feu- dali.* pag. 510
- §. 6. *Quenam possint Domini prestatre in re feudali.* pag. 511
- §. 7. *De virtute , & virtute infeccione feudalis , & quotuplex illa sit , & qua preualeat.* pag. 516
- §. 8. *Quibus rationibus ostendatur bona esse feudalia , & quibus non esse sub finibus feudi , sed esse libera.* pag. 528
- §. 9. *Ad quem , & quorum gradum extendatur feudorum successio.* pa- gina 530

LIBER

Disputationum & Paragraphorum.

LIBER IX.

*De iure Primogeniture, & de obligationibus succedentium
in Majoratibus.*

DISPUTATIO XVIII.

De origine Majoratus; de quae iure illius, & qui possunt Maio-
tum efficere.

§. 1. **D**E origine, & nominatione Ma-
ioratus. pag. 532

§. 2. Qui possunt instituere Majoratus. p. 534

§. 3. Quinam possint succedere in Majoratu.
pag. 537

§. 4. In quibus convenient, & differant fi-
deicommissum & Majoratu. p. 541

§. 5. De multiplici primogenitorum institutio-
ne, de qua eorum varietate. p. 543

post institutionem. p. 559

§. 3. Ex quibus coniuncturis inducatur Ma-
ioratus, & Fideicommissum. p. 563

§. 4. Voluntas instituentis Majoratum sub
aliqua conditione, seu qualitate, aut
sub onere, in dubio quomodo sit in-
terpretanda. p. 567

§. 5. De clausulis apponi solitis in institutio-
ne primogenitorum, & fideicommisso-
rum, quomodo intelligantur. p. 569

DISPUTATIO XX.

De prerogatiis, qualitatibus, &
privilegiis Primogenitorum.

§. 1. **Q**UAM, & quoniam sit Primogeni-
tus. p. 576

§. 2. De caseris prerogatiis & excellen-
tiis que competunt primogenitiis. pa-
gina 586

§. 3. Utrum primogenitus possit renuntiare
iuri primogeniture absolute, vel in fa-
uorem sequentis in gradu? p. 593

§. 4. Appendix de reliquis ad trattatum de
Majoratu spectantibus. p. 597

§. 5. Resolutiones summarie ad materiam de
primogenitiis spectantes. p. 601

LIBER X.

*De obligationibus seruorum, & famulorum erga Dominos, & heros; & è
contra: Et de emptione-venditione seruorum: nec non
eorundem coniugia.*

DISPUTATIO XXI.

De obligatione mutua Domino-
rum; & seruorum.

§. 1. De seruis tam legalibus, quam natu-

ralibus, adscriptitiis, & origi-
nariis, & quibus modis licite fiant
serui? p. 614

§. 2. Quibus modis, & quando serui fiant
liberi. p. 618

§. 3. Ad

Index Librorum, Disputation. & Paragraph.

§.3. Ad que teneatur dominus erga seruos ;
et serui erga dominos ? p. 621

redigi. pag. 627

DISPUTATIO XXII.

De emptione seruorum Aethiopum, & venditione; qui ex vtracque Guinea in Lusitaniam , & in Hispaniam deferuntur.

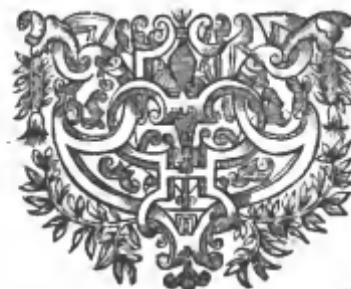
§.1. **Q**uinam ex Gentibus , et infidelibus nequeant in seruitutem

§.2. Quando licita sit emptio , et venditio mancipiorum Aethiopum tam in genere quam in specie. pagina 619

§.3. De coniugio seruorum tam fidelium , quam infidelium. p. 632

§.4. De reliquis que spectant ad matrimoniis inter infideles iure nature , et an inter eos vera sint ? pagina 640

§.5. De salario famulis debito. pagina 648

REGIMEN

REGIMEN CHRISTIANÆ REIPUBLICÆ.

EX SACRA THEOLOGIA, ET VTROQVE
Iure ad utrumque forum coalescens.

OECONOMICAM PATRVM,
Filiorumque mutuam obligationem edifferit.

PARS TERTIA.

Auctore P. BAPTISTA FRAGOSO SYLVIENSIS è Societate IESV.

Ex Algarbio Lusitanæ.

DISPUTATIO PRIMA.

*De amore mutuo Parentum, ac
obligatione in filios.*

S. I.

De amore Paterno.

EPISTOLE.

- 1 *Pater agnus filii, & liberus amans.*
- 2 *Præsumunt patres plures diligere filios quam seipsum.*
- 3 *Pater conservatur in filio, & sui vindictæ compertus patr. potest committere filio.*
- 4 *Parentes magis terqueruntur, dum filii affiguntur.*
- 5 *Pater sicut se potest defendere, sic & filii.*
- 6 *Pater agnus potest transfigere pro suo, ac filii sanguine.*
- 7 *Pater ius vindictæ sicut potest committere filio, an potest committere extraneum.*
- 8 *Pater potest redimere filium mortis vicaria.*
- 9 *Pater præsumit plures diligere filios, quam exstrem.*
- 10 *Habent patrem, & filium regentem, cui debet subuenire?*
- 11 *Habent filium, & uxorem regentem, cui debet succurrere?*
- 12 *Parents nos patimur vivere, p[ro]fugiam filii.*
- 13 *Pater semper præferendus est filio.*

Fragoli Regium. Christi. Reipub. P. III.

V C T O R I S Philosopho lib. 8. Ethic.
cap. 12. æquè parentibus vita libero-
rum chara est, arque sua. Accusatus
tamen in 1. tibi quidem s. vls. si. quod
mutuus causa, addit plus parentes dile-
gitæ filios, quâm semetiplos, nec præsumit paren-
tis, qui filios sic non diligit. A quo non longè
abest, quod habetur in 1. quidam cum filium s. de-
bend. init. Vbi Accusatus non temet, & Angel.
ex edocent, non posse filios meliorem amacum
repenie, quâm parentem. Consonat Sabellio. lib. 3.
cap. 4. vbi autem nullo hominem actio in
vinculo constringi, quin eo, quo parentes liberos suos
complectuntur: Absita, inquit, & volumen paria
debet, multa parvib[us], multa domum multis sed
fluvium causa omnia volumus, per serrum, per flum-
num irreprobæ, si filiorum charitas posset, nra;
multis inclinatis sauerit, nrdum fuisse acerbiss.
magisque ineluctum.

Hinc sit, vt multi præsumant amorem parentum
in filio super omnem amorem emunere. Oldiad.
conf. 9.5. Ex forma illius, col. 2. & Socin filius conf. 16.
Cum super. lib. 4. vbi copioso de parentum amore
agunt. Iunat illud Ilaiz cap. 49. ibi: *Nunquid obli-
uisci potest mulier infans suum, si non misericordiar
filii uter sui? Quasi dicat, fieri non potest, quod
obliviscatur. Proba idem illud Regum 2. cap. 18.
vbi David in hæc verba prorupit iudicens Abisalo-
nem demorum: *Fils mi Abisalan, Abisalon fili mi*
qui meo tributar et ego moriar pro te? Ex quibus
factis constat, quanta sit amoris parentum in filios
magnitudine. Nam Abisalon fratrem Amon ipsius
David filium insidias occidit, deinde concubinus
parvi cum aliquibus fuit congregatus, denique, &
patrem ipsum, & vita, & Regno priuare curauit
A quibus*

A quibus

2 Part. III. Lib.I. De obligat.parentum,&c.

quibus oon obstantibus Rex omnium immensus, eius motrem acerbissimum deplorabat. Nec est omittendus Iacobus sanctissimi exemplum Ge 10. 57. qui nulla coniunctione adultera, filius velibus, ciliicio que induitus lolephum filium, quem credebat occulam, lugens, sic dicebat: *Descendam ad filium meum in infernum.* Tanto eni more dolose premebat ex morte huius lolephi. Quod multa probant argumento parentum, de quibus non legitur filii initias fuisse pauperes, cum legatur filios pauperum vita infiduciari, ut patet ex l. vta. C. de patib., vbi tepehorat pactum filiorum de successione parentibus, ne filii deinceps occasio parentes occidentis non tam improbarunt pactum parentum de successione liberorum; quia non repetitur, parentes mortem filii fuisse machinatos. Ita Decius in d. vitum. C. de patib.

Ratio potissima, quia parentes conseruantur in filiis, teste Cyro, in l. i. C. de auctor. libri. col. 1. in fin. Nam quilibet tenet, primò ad conseruandum se ipsum, uniuersè illam in quo conservatur, cum charites incipiatur à se ipso. L. putes C. de servia. & aqua. Tam ardenter enim filii diliguntur, ut censeantur anime parentum, nec nisi sunt, cum pater, & filius eadem persona reputentur. I. ultim. C. de impior. & aliis subtilib. Probatur Araxeris factio, qui Regnum Persarum Daeio filio tradidit, ubique à se abdicasse crederebatur Regnos, quod in filium transstulisset. Quin etiam dicere solebat insigne misericordia sua, quia in filio conspiciebat, in se ipso gerare: teste Iustini in principio lib. 10. vbi lib. 16. addit Prologeum primum Aegypti Regem, postquam tegnum filio collit, dixit, Nihil omni Regno pulchritus esse, quam si pater Regis. Faciunt hoc eradira à Chali. conf. 1.4. & ab Artib. Erib. 5. cap. 5. & habent in l. cum finis §. ultim. C. de agrie. & conf. lib. 11. vbi filius non solum est pars corporis patris, sed tam pacet, quam filius suus vnuersus corpus, & persona. Idem dicitur in l. cap. 6. de restib. hoc ita procedere, ut vox unius putetur vox alterius, §. si vero, aut. it. de inuisit. ffugit. Proprietas dicitur caro filii, caro patris audaciter. Sit Caius, conf. 1.6. In prædicti causa lib. 2. Inso amor parentum cum extate liberorum existit, ita ut quod lumen natu grandiores, & annis maiores, eò impensis diligantur, teste Rabi Moyle Aegyptio in lib. 3. qui dux dubitantium vocatur. cap. 50.

Quae rebus bene expensis concluditur oullum amorem vincere parentum l. fin. C. de curia. furio. Suri. de miseri. tu. 1. quesi. 1.0. num. 3. & tu. 4. quesi. 1.3. vbi probat hanc partem num. 1.1. addens num. 3. tempest p[ro]fumi parentem propter amorem melius causatis propriece utilitatem filiorum l. nec in ea ff. de auctor. etiam quidam adhuc prima intuictu videatur filio damnosus, Bart. in l. col. 5. ff. de vulg. & pupil. substa. & Alcibi. in tristis. de presumpt. regni. 1. præsumpt. 2. num. 1. quia filii censemunt amorem parentum, & naturae docuit quilibet amorem sui ipsius, secundum quem quisque scriptum habet certis omnibus chatione. Cum ergo amor parentum descendat in filios, in quibus parentes vivunt, & conseruantur, filiusque à parentibus recipiant esse, exp. Moyses 2.2. quesi. 2. cap. 1. nasci 5. d[omi]n. cap. mulier. 36. diff. Suri. sopra lib. 1. quesi. 9.4. num. 6. Non est matrum amorem parentum à nullo amore vincit; cum natura sua nemo maioris affectu alios, quam se ipsum diligat. Atque ita est contra naturalem pietatem, & charitatem, filios non diligere, cum prima causa sit libertorum l. in scicione C. de legiis, hereti, heret. in d[omi]n[u]m. ex causa col. 7. v[er]bi. secunda capio. C. de liber. præter. vbi autem esse dementem, qui abique vila causa oblitus natu-

rali erga liberos charitati. Sequitur Socio.junior conf. 59. num. 13. vol. 3. vbi vult, defecutum rationis pati, & morbo cerebri laborare, qui charitatem naturalem in filios non procurat, cum nulla maior sit, Bald. in l. presib[us] col. 6. v[er]bi. item dixit, C. de ampb. & aliis substa. & Cauet. in conf. 1. col. 2. & Socinus conf. 59. col. 1. v[er]bi. 3. quibus accedit Roland. conf. 23. num. 11. & sequunt. vol. 4. Ex quibus conclusio sit, Parentes in diligendis filiis ut ipsos filium diligere, & quanto fortius est naturale vinculum, quo quis se diligat, tanto magis ei se obligationem diligendi liberos, ut constat ex dicta à Sured. d. quesi. 9.4. num. 2. & tu. 4. quesi. 18. num. 66. & tu. 7. quesi. 8. num. 2. vbi probat charitatem primam, & bene ordinatum incipere à se ipso, cum parentes, & filii sint una, eademque persona, unum corpus, & anima una: §. hac multib[us]. 1. 3. 35. d[omi]n. Gloss. in cap. fiducia. in verbis fin. 5. 4. d[omi]n. & Lucas de Penta in l. cum somnis §. vti. C. de agric. & conf. lib. 1.1.

Eo quo lequitur, quando res facit faciliterum aliqui lumendi vindictam ab aliquo propriis manus, posse execrationem committere filio dunctar, cum sit eidem persona cum patre. Bart. in l. cap. 5. si mandato, col. 2. v[er]bi. circa primum. §. de in l. in Alex. & Ias. vol. 1. §. in fratres. in iustitia. & deeper. nov. num. Felic. in cap. quia in Ecclesiastic. col. 4. v[er]bi. hoc intellige. extra. de constitut. & constitut. aperte ex l. gracibus C. de maledic. & ibi Bald. (quoniam in conf. 17.3. In cuncte clerci. col. 2. lib. 3. lib. contraria, dicat vindictam conciliare offendit intelligi de eo tantum, qui realiter, corporaliterque hunc offensus) Ergo patre offensus potest le vindicare, non verò filius, qui suis actiones est offensus, sed ex loco debet Bald. intelligi de filio, qui propria autoritate, ac tute, & fine mandato patris exercet actum vindictæ; & hoc modo id non est permissum filio, vt rex eodem Bald. & Salyc. colligunt in d. Cris. lib. 1. & probatur exemplio Ambagatoris, seu Legati, qui mox o præpediens non potest quoniam loco sui substituere, dum juriunt legationis, nisi filium suum, con obstante quod ele[ct]a sit induscula persona, cap. col. de auctor. delegat. & Roman. iol. 1. ff. in suo viatu, & e[st] in p[ro]p[ri]etate. C. de legiis. ff. de legiis. & in legiis non alios vicinos loco sui substituere possunt, nisi filios: sed de hoc latius. n.7.

Suffragatur argumentum Emphyteute, cui prohibetur alienatio emphyteus in potentiorum; ut enim potest, hoc non obstat, nominare filium potentiorum: per Gloss. in l. si ha[bit]us g[ener]is in lege, ff. de verbis. obligat, quia filius non videtur diuina persona. Atque ita quoniam filius sit potentior patris, potest patre in eum alienare: ita Bald. in l. col. 1. leg. 1. col. pennit. v[er]bi. quoniam queratur, C. de condit. lib. in causis. Felic. in d. c. infra. col. 2. de praes. sumptu. item Bald in l. cum patr. & cum uscr. ff. de legem. 2. & conf. 5.5. Quoniam Lucan. col. 2. v[er]bi. de eo natus lib. 1. & in l. c. C. de tempore. l. descripsi. lib. 10. vbi repetit, prohibetur alienare, posse in filium alienare, quia portus censetur contiguatio, quoniam alienatio, per textum l. se fuit, ff. de liber. & postul. Euilidem tententur sunt Bart. & Ias. in dict. 1. ea lege, & Folgel. conf. 1.17. & Ias. col. 3. v[er]bi. rethor. delibera. & Firojan. in v[er]bi. de Episcop. in 4. pars. lib. 4. in quilib. 45. v[er]bi. am. auctor probabit. Ideo non conferunt alienare, qui alienat in filium, hisvisque continuat in acquisitionis, ac possibilius à parte: quod ita resum est, ut si ex aliquo legle sollicita gabella sit ex acquisitione dominij, filius haeres patris gabellam non soluet, cum non videatur acquireat dominium, sed potius administrata.

Disp. I. De amore mutuo parentum §. I. 3

ministracionem hereditatis: ita Angel. in *Eccl. ad epis.*, col. 2. C. de *aristotele*. Barbat. conf. 49. Illud differat, col. 2. vñl. 1. Decus in *l. vñl. col. 3. vers.* & si expressio *patrum* C. de *edict.* D. *Adrian. sollem.* & conf. 162. In causa magnifici, col. 2. vñl. 7. Bart. in *d. t. in principio*. C. de *impo. luct. defens. lib. 10.* Concordat. Bald. in *d. cap. qua in Ecclesiast. col. pendit. vers. extra quer. de confut.* quatenus sit filii; non debet laudem ex patris successione, quia non est noua acquisitione. Idem Bald. conf. 37. Deceto, col. 2. vñl. 3. *item alienatio lib. 3. ex eo quod non discutit proprietatem alienarii, qui sit in filios. d. t. de impo. luct. defens. script. cum censeantur eadem per sonacum patre, quod etiam ac *Glossa in cap. Tibi domine. 3. in verbis. Et inuitare in fine. 6. 3. diff.* Nihilominus de iure nostro lib. 4. *ordinat. tit.* 2. si pater feruari feruans ritulo empionis, vel permutationis alieni bona aliqua in filium, tenet utique pro sua positione loliuste gabellam secundum proximam recipiat, & soluerit laudem, si forte alienatio sit de dominio viri: *Valeat de iure Empyten. quæfl. 10. num. 7. post plures.**

Longè alter discordum est de parentibus filias collocabitibus in matrimonio, doronibique *Emphyteum*, & ob eam causulis à generis, seu ab eorum parentibus pecunias exigentibus. Nam ex huiusmodi contractibus non praestatur laudem, nec debetur, ut iudicatum fuit in Senatu Portocalensi in causa *Emmanuel Dolgado. Rario*, quia non est contractus iste emptionis & venditionis, sed potius est cõtractus innominatus, do vt despatuque pecunia à genero, vel ab illius parente locero futuro, ut ipse possit satisfacere alii filii pro eius portione, que ad illos pertinet posset de *Emphyteu*, vel factem de melioramento in *Emphyteu* post mortem suam repertis. Secùdū iudicandum, quando *Emphyteu* concedens (ponit), & ab illo accipit pecuniam, non est pater ipso, sed consanguineus, qui proposita illa pecunia donat in dorem *Emphyteu*, & debetur laudem, & gabellæ traditis per *Afiliæ. defens. 7. num. 9.* Valde de *iure Emphyten.* quæfl. 10. num. 7. Quando vero pecunia data non adaequat dimidium nulli valoris, vel non excedit, censemus posuisse dominio, quām venditio alteri verò si vendito censeatur, donatori conferuant actio rescindendi contraquum, cūm reperatur lœsa ultra dimidium nulli pretij; sed his i. p. lib. 3. dupl. 8. 6. 4. num. 124.

Regrediendo ergo ad amorem naturalem, affectionem parentem ac vim naturæ ipsius in filios, tantum esse dico, ut ipsa natura nullum discrimen posuerit inter filios legitimos ex legitimo thoro procreatos, ac inter naturales, s. si gravis vere non habens, in *Anchæ. quibus mod. natur. efficiantur legitimi*, & s. si que ergo filios in *Anchæ. quibus mod. natur. effici. sibi*. Anchæ. conf. 123. Videatur prima facie, col. *penult.* vñl. 1. prolem naturalem, quod naturalem affectionem reputari legitimam: & conflare ex traditis per Bald. in *cap. qua in Ecclesiast. col. vñl. de confess.* dicentes, quod filius illegitimus communis est amor, & natura, per d. s. in *embryo*, testeque codem Baldi in *l. col. 5. vers. expedita est.* C. unde ut, docente, significet se potest defendere, ita potest filium, siue legitimam, siue illegitimum, quia natura communis est, nec potest constitutio naturam immunitate, neque con-

stringere naturales stimulos. *Lamictissimis s. Lucius.* f. de excessu, ritter, & facit *l. t. & 3. ff. de liber. causa.* Hec Bald. quoniam potius addit. Quintilian. *de clamat. 11. cui nra. diff.* Dives accusatus proutis filius cuiusdam pauperis, cum diceretur ad supplicium patre, ut illum liberaret à morte, & obvulsi mortis supplicio, sicutque cum liberaret: quod adeo veniente summa, ut tormenta illata blini, partecentur illara, magisque tormenta filiorum identit, quam propria: quod probat Chylo. in *Gens. he. mul. 19. in b. modum: Maledictus Chanana, quare cõm peccauerit pater, filius maledictum fulcitur: & neque absque ranone factum est, quia patet non minorem ponam, & cruciatum habet, fed matrem, cum filius cruciatus. Scitis, inquit, quomodo lepro numero patres ortant, ut filiorum penitus ipsi ferant; & quomodo granus illis est vide te filios supplicio affici, quam, si ipsi his forene obnoxijs, sic ille.*

Accedit illud Valenij Maximi lib. 3. de *Odalio* qui, ut rauduit falsò vicinie rumore filium occidi, mores voluntarius, quam euaserat se obtrudit. Vnde constat magis torquent parents in persecuta filiorum, quam in propria, ideo Bald. in *l. 1. in fine. C. si Re. præsum. in 2. del. sit. concilium parentum per romenta filii, dici confusum in cognitio. Ratio, quia patres magis timent penam in filio, quam in le ipsi, & ut magis abstinentia de dilecta, pena extendarat ad fibos; ita Sigismundus Scaccia lib. 2. cap. 9. de *indec. caus. num. 16. 19.* & prius lib. 1. cap. 8. 6. sub num. 5. Menoch. de *arbitr. indic. lib. 2. enarr. 3. cap. 170.* & huius rei rationem etiam possit reddit Tullius lib. 1. *Epist. ad Brutum. Epist. 1. 2.* Non me, inquit, fugit, quoniam sit acerbum parentum scelerum filiorum penitus lui, sed hoc præclarit legibus comprehenditur est, vecharitas liberorum, amatores parentes Republica reddeunt. Erenam cum penitissima fere causa ponamus, ea sit, ut homines a facinoribus pergetrandis formidine deterrantur, nulla aliam gis acerbia, neque anxieta afficiat tristitia, quam cum, qui certi filios suos ob sua ipsius in lefata affligi, & pauperitatem & infamiam, aliisque incommoda pati: quare res multos quidem à celestibus avertunt, & ne similia audeant, admonet, arqua detinet. Hæc enim Cicerio. Vnde mentio ab veroque iure sancrum est, ut filii Prodigiosum, & hereticorum prouident propter criminis parentum bonis omnibus, ut magis parents diligenter affligantur. Menoch. conf. 95. ann. 2. 10. & 1. 1. ut metu penarum filii irrogandorum laetare a paupertate criminis in Deum, & in Regem deterrantur. Vide etiam Menoch. de *præfam. lib. 3. præfampr. 3. vñl. 8. ff. 12. & habent s. sequent.**

Iluar ad hoc confirmandum exemplum Achan, & fiboem eius, qui ob futurum pallij coccinei, & regule aurea, lœue 7. num. 20. fuit lapidatus obtutus; filii vero, teste Lyran. lapidati, ac combuti sunt, cum Achan debuisset etiam combuti. Ratios huius rei reddit Caietan. nimurum Achan fuisse confusum delectum, & ex confessione reportasse lucram, non sollem ipsitum, sed etiam temporale: idoneaque loque omnis incendium. Idem lenitus Anchæ. Quod tamen ad tem pertinet, opinio non loquacis fuisse contentum in puglio lapidationis aduersus Anchæm quia filii, & filii Achan propter delictum parentum duplici supplicio lapidationis, ac combuptionis absumpti fuerint: quia duomodo maior in Achan fuerunt supplicia, quia si ipse illa patetur. Arque ita in fibis acris lapidatus, ac combutus fuit. Ob quam cauas in crinunc lelae majestatis, tam humanæ, quam duizas, atrocies penas delinqüentes folent apponi, A. 2. que

4 Part III. Lib.I. De obligat.parentum,&c.

Ex eodem affectu parentem in libertos, posse parentes filios defendere, sicut se ipsi possunt. Quod procedit ex eo, quod natura haec communis est & filii hinc portio corporis patris: proutque si canecta. tate legi, ut abentes ad viduam gaudente priuilegio viduis: nibil omnino filii abentes reputantur presentes, si pater in urbe commoratur. Ita Paul. de Cast. conf. 110. Super primo quatuor cap. 2. lib. 1. vers. in contrarium, Romanus in 1. l. 5. *Domini*, sc. l. 1. ff. *de senatis, consulis, Sybaris, &c. alij.* Eodem modo filius potest defendere parentem naturalem, sicut ipsius, sive sit legitimus, sive illegitimus, ita his, an in iustitia, col. 2. vers. *Quare quid si per fratrum, Cade fidei commissi, per hos accusa're, & an omnibus, ff. de accusatione.* Neque io hoc fit discrimen inter filios legitimos, vel illegitimos non his, quem ipsorum naturam attingunt. Quid in ponit Plutarch. in Parallel. cap. 42. & sequente, aut, lapide filios naturales impunitus diligi a parentibus, quam legitimos. Ratio quaeratur amoris parenti est in utilitate, illa Maria conf. 9. Proteconde ordine, col. 4. vers. 1. *probatur, & Fao. Cnet. senior conf. 47.* Super controverzia, col. 3. vers. *transfo ad secundum.* Facit Lumbi, *disputatione, ff. de bonis liberti, vbi dicitur patres laboreant, ut filii acquirant, & illis thesauriant,* exp. *praeceptor, 16. quod. 1. ex eo fundamento; quia pater est vna, etiamque persona cum filio, & dum acquirit filio, sibi acquirit, ac viro in illo, ut ex dictis constat.*

Quæ cum ita sint, molea conceduotur in iste, tam
communi, quam speciali patribus, qui ex
decedunt ad filios, ut coustat ex l. *adem C. de locato, &*
condicione, & ex L. *Lutheran lib. 4. art. 5.4.* vbi habetur,
polle locatorem expellere condicioneum ex domo,
dureme locatioem, si forte dominus habeat necessita-
tiam propria vobis, superuenientem necessitatem ex
aliquo casu inopioato, dummodo egeat illa, vel libi,
vel filio, vel audecorti: ita *Dilectores communiter*,
quibus accedunt *Ant. Gomel. tom. 2. varia cap. 3. n. 6.*
Molina Theologus tract. 2. disp. 499. §. secundus
enarratur per tornum Barbol. in l. 5 filosam f. final. n. 34.
consp. f. solit. M. Martini Reginaldi. tom. 2. praxis po-
nicien. lib. 1.5. cap. 39. nam. 10. cito seqq. Atque ha-
quo dicitur de necessitate superuenientie locatorem,
dicendum est de necessitate superuenientie filio, vel
filiis, fratribus, vel sutori, qui ha omnes de iste na-
turali sunt pfectem conductori, vel ab aliis extre-
mo. Quod extendit *Couar. lib. 2. var. cap. 1.1. num. 4.* ad
heretem vniuersalem locatorem, cu quod succedit
loco illius, & solum representant: tunc si hæres, vel
successio singularis sit. *Reginald. supra.*

Neque ab his differt dubium, ut parer possit pœnale affectu transigere pro langue filii, hinc pro sui proprio? Ratio, quia patrem cuiuscumque sanguinem suum redimere? Responde, si parer pro filio scilicet fratre in indicio, & detinendum suscipiat illius, bene posse transigere pro vita filii, sicut pro sua, per I. 3. f. de iouis coru, qui sibi mors, eas.

ita Aleior. in *Liber August.* C. de *pactis*, & *Ruminalia*, de ceteris citores ponunt languinis, non autem circa ceteras poile transfigere. Accedit mirus calus, de quo Andreas Iernani in cap. 1. §. *publicis latrines*, & Berth. in cap. *Ratnaldus*, col. 4. 3. *et seqq.* & in cap. *in præsumptione* 1. 1. col. 1. 37. *et probat*, alienenses Carolum sequendum Imperatorem, cum de homicidio patre, & filio culpantur, pronunciasse, ut libertato pateat filius suspicatur. Et quod audito à patre, cruceo à le patratus palam confessus est, & liberato ipso fuit iudicatus. Ex quo latius probatur arbitrio, ac veritatem eius vis adhuc patet, qualis infidelitas in amico David Regis 2. Regum 18. dicitur: *Fatu me subi- salo, Abi alios sis mi, quis nubes trahit, et c. 6.*

An vero pater possit le vniuersitate per seruos, & extraneos, sicut per hilium in causa quo quis licet potest auctoritate propria Rege mandante, vel lego concedente vindictam sumere? Clarius si. hanc dico, anno. 51. at post fieri: & ut de falso refert fuisse iudicatum a Cuna Neapol. Et probant quod in causa quo manus potest intercessere vocato, in quo potest secum fere amicos, ut euan adiument, si tamen invenient adulterium libi tribullemus, per test, in l. p. r. q. de officio eius, sive mandata est iurisdictio, & per textum l. legasse s. de aliamento degen. vint attenuata concessio aliquo, cunctie excoecula omnis, sive quibus auctis fieri non potest: Ira Iason, & Bald. in cap. final. de inveniente calamitas.

Dicendum est, *et* his vindictis non posse aliis commiscari pater filium, quando conceduntur contra regulas iuris communis et principio. Nam sus vindictis eo cau*ta* est perfonale, ut alii committi non possit, nisi illo proper identitatem personae cum patre, ut habetur in *ad L. G. de a. b. v. de d. m. q. ibi. f. illa etia. quod pars partner non profundatur est.* & *ibid. Cyn. Bald. & ali. C. ad l. l. de adulst.*

*esper. marci. tradit. quando ius communis facit translatorem, ut quis veatur iure & vindicari, possit committit adiutorio viodictis alias a filio: idem Alexander, in his casu dote *harras* rediutur, *cud. penit.* si *fatuus* me-
trum, & felio. us dcap. que in *Ecclesiastico*, de confi-
titione, dicitur: *tunc locum eile regula*. Qui
per alium facit, per le ipsius facere videatur: aque
ita, quando causa ex speciali petitorum aliqui per-
fornim competent, non possit alteri committit. Idcirco
offensio in hoc casu non potest consummari nisi vi-
duat, nisi filio: carceres autem poterit secundum ad-
ducere, ut filiantur, & adiuvant si forte detur resi-
stentia; non tamen manu p. opria vindictam ipsi
sumunt, cum hoc pertinat nisi personalis, & ne-
quae ad extraneos transeat, ita *Gloss.* norabilis in *L.*
cum fundum *ff. da vi.* & *vi armata*, & ibi *Scribereotes*,
Angel. ad malitiae, col. 5. *Bald.* in *cap. ad nostram*, *de
probis*. *Antro.* *in l. 6.* *Tenr. nam* 16. *C. 17* & *in l. 80.* *narr.* 6.1, quia illi ius metu persoasse, &
est ex privilegio, ideo non potest consummari nisi hi-
nihi. *Molinha de iustitia*, *tral. c. dupl.* 99. *narr.* 17. con-
ficietur, eo quia ius occidendi per le ipsius est exor-
bitans & non potest extrahere, etiam domesticis com-
mitti, nisi filii. *Utrax Lex doctra Lib. 5. Iur. 3. f. 5.*
ibidem caseo, em quo e marius potest mordere &
adulterio poterit tenor confessus, & perfici qui-
que, &c.*

Sed quætes unde veient, cum veberemus vis am-
tis parentum erga filios? R̄cipiōdūt D. Ambros.
otem habuisse ex natura: si *Hierachamer. C. cap. 4.*
Natura, inquit, *debet ut infundit hoc*, ut *cautus pro-
prietate ameti*, *tamen sicut diligunt*. *Quia feruimus can-*
tilis non ipsa possumusne se offere mortali? *Igitur ad*
debet velut leges, *illa tamen paternas suos mortali sui*
corporis sepias, innotescit prælati periculis. *Sic illa*

Disp. I. De amore mutuo parentum. §. II. 5

Quod etiam de Balena, & aliis belluis maritimis traditur, ab scandere nimur filios suos, si foret aliqua bellua viis regrediantur, ita Phulotratus teste Tyaneo in vita ipsius lib. 2. vbi agit, quanta sit amor animalium in fetus proprios. Quod à fortiori dicendum est de humano amore parentum to filios, qui magis coniunguntur illis, & in ipso se infundunt, ac perpetuanter. Vide Ioan. de Ligna vol. 6. Oceanus iuri, de amicizia patrii ad filium, & contra hanc arguit, & hoc surgit, cum fogg.

Ex hac dubitatione absurgit alia, an pater magis diligat parentes, & filios, quam vxores? Circa quam duplex est opinio. Prior stat per amore parentum, ac filiorum: l. enim accusatum. C. de fidei communis. & Accusatio. & Bartol. sive. In causa ss. de vng. & popl. subtil. Angel. conf. 144. incipit. Ad primum. Tardat. in l. sive unquam. C. de remissione. docet. num. 1. in prefat.

Obstat tamen illud Genes. 2. & March. 19. & Marc. 10. Relinques homo parentem suum, & marrem suam, & ad alterius uxoris sui. Sed dicti potest id solum probare spectato ordine secundum coniunctionem inter diligentes, & vxorem dilectam, magis diligendam vxorem, quam parentes: censent enim vir & viro una cato, dicitur Dominus: Ita que non sunt duxi sed una caro. At vero considerato ordine secundum obiectum chastitatis, parentes, & filii magis sunt diligendi, quam vxores, nisi a paucis accepient esse, & vivent. Si D. Thom. 1. 2. q. 3. art. 3. Patens enim respectu filii habet rationem principij, & hoc modo magis diligi debet pater, quam mater: quia filius magis habet à patre, quam à matre id, quod est, esse, & vivere. Si D. Thom. d. art. 3. & sa 3. sentent. d. 29. q. 7. ad tertium, Sicut de scriptis. vixit. trahit. 3. d. 29. q. 7. sent. 4. q. 16. & Codub. in l. s. quia à liberis, & si quis ex his num. 7. 4. ss. liber. agnos.

Potestis opinio vult coegeri magis affectio feni in uxorem, quam in filios, & parentes iuxta illud Apostol. ad Ephesios 5. Quod maritus uxori diligere debet, ut se ipsum, quia discutit eadem cato cum illo: & Martha super proprie illam relinques hominem parentem, & marrem, & ad alterius uxori sua. Confess. D. Ambros. in Psalm. 11. 18. vers. in quo edo habui: Amare, inquit, parentes filios lex naturae est: maritus curat ex lex Domina ergo, quia coniugio chartatum in naturam veritatis una caro, & una frumentum. Item, quia ex dictis patet virone esse magis coniunctio viri, quam patris, & matris: ergo viro ex parte diligenter, et magis diligenda, & consequenter praefixa parentibus, & filiis: idcirco intentibus uxori filio diligere, & absolute secundum coniunctionem ad ipsam diligenter, sicut enim praefenda est filio coniugi, quia principium generationis. Nec non amor inter coniuges est diutinior, semperque bonum coniugis, alter coniux efficacius quam filii, atque intentus procul: quia dulciorne vivet Sust. d. tract. 1. d. 3. q. 9. de ordine fernando, sent. 4. & n. 16. post Caier. lib. d. 26. art. 1. 2.

Facit illud Paulus ad Ephesios 5. Viri debent diligere uxores suas in corpora sua: Viri diligere uxores vestras factis Christus dilexit Ecclesiam. Sacramentum hoc magis non est, sive dico in Christo, & in Ecclesia, verumnamen, & usi singuli unusquisque uxores suam, sicut seipsum diligat. Si ille, Vbi D. Ambros. reddat rationem, quia naturali ratione mulier portio corporis vieti est, & per hoc vir in malicie se ipsum dignit, & vna natura in vitro, & feminam est. Quare vi quasi te ipsum, ita malicie diligit commoneretur, ita Ambros.

Quamvis ergo prior opinio, quae stat per parentes, & filii io amore praefestis sit probabilis, potestenore est probabilior, & idcirco absoluste dicendum

est uxorem praefendantem filios, & parentibus à conjugio, & vel vincit citati Doctores, quies leguntur Caier. 2. 1. q. 26. art. 11. & Sust. a. d. 3. q. 7. art. 4. n. 17. ob superioris dicta. Accedit coniunctio est principium generationis, filium autem esse effectum. Item coevo magis studet bono sui viri, quam filii: idem tenet Aegonius 2. 1. q. 26. art. 9. ad finem. Nec refert aliquando parentes magis dulcere mortem filiorum, quanto contigit; quia contumacum docet experientia, & illi filium ostendit Aragon. d. 1. 1. ad finem. Concordat D. Thom. super Epistolas Pauli ad Ephes. 5. letitiam 10. per tot. vbi art. 1. tantum esse affectum virtutis ad uxorem. & parentes telique: Multi dementes facti sunt proper uxores suas, sic illi: Ex quibus deducitur praefendantem esse uxorem, cum sit deducta è corpore viri, & os de ossibus eius. Vide Petruian lib. 4. de creatione homini cap. 2. in libro: Et erant duo in terra una, vers. 27. num. 12. 3.

Quodlibet est, si quis habeat panem superstitem, & filium extremitate indigentes, & neque vitrum subvenire, cuim locutum est tenebitur: Kespelundetur tam in spiritualibus, quam in temporalibus subvenientem patri potius, quam filio, quia à parte habet filium esse, & non à filio; facit Aristot. 9. Ethica cap. 1. dicens filium honestum subvenire parenti proprio, quam sibi ipsi. Item quis pater in educatione, eruditione, & informatione filii multos fecit labores. Hanc partem tanquam magis communem tradunt Abulensis in March. cap. 2. 1. q. 3. 1. D. Thom. 1. 2. q. 26. art. 9. Caier. lib. q. 3. art. 4. ad 4. Aragon. super art. 9. Bann. ab. Gabiel in 3. d. 29. q. 1. art. 1. S. in summa, verb. parentes, n. 10. Toltoct. lib. 5. sum. cap. 1. S. videlicet. art. 1. q. 9. q. 16. n. 6. cùm recipiat esse filii: ergo pater extremitate egenti posuit quam filio succurrendum est. Nam iniquius est occidere patrem, quam filium. Non est tamen mortale si pater relatio proprio parte succurrat filio, in Aragon. f. p. 2. quae leguntur Emmanuel Rodriq. 1. p. 1. n. 1. c. 1. r. 1. 1. 9. Propter exiguum differencem inter hos gradus, sed de hoc validè dubito, cùm iniquus sit, & gravis peccatum occidere patrem, quam filium: ergo qui præficit in hoc calu filium patrem, gravis peccatum mortale committit subveniente filio, relinquendo patrem.

Non deluit tamen, qui tanquam probablem opinionem, parte existente in extremis necessitate, filium & filios, vt vitrum non potest subvenire, subvenientem potius esse filio, quam patre. Dicoque argumento animatum, quae doce natura filii alimenta ministrant, non vero parentibus. Item filii iure genitum debent alimenta parentibus utrū parates alet filios, prouenient ex iure naturali, quod est filii fortis iure genitum, cùm ab ipsa natura rangum à suo principio oculum habeat; ita Manuel S. super n. 1. 1. vers. in extrema necessitate. Ruris quantum amor descendat, & ouu ascendat, l. n. 1. & parentibus ss. de morte sellam, l. scripto 6. final. Cuncte liberi. Sed hanc ratio non videatur præzuletere, quia non arguit dedilectione, & eoque de ipsius ordinis, sed de effectu obligacionis, quae sola consideratur, donec petitur, cuimani j. tuis reueatur libeocitate. Ita Ripa in cap. cum haberet de eo qui duxit in marim, quam polliu per adulterium, & Clemens Alcantari de patrib. patr. effectu 17. q. 7. 4. & probat quia bona patris magis debent: filio, quam patris. Lumen & si parentibus in principiis de morte sellam. Quod ad eum procedit, ve viocente filio bona patris dicantur filio conueniente, l. in sum. off. de tuber. & polluum. Ideo excludo alicemente, pater filio telenquie bona ius. l. 4. q. 1. ff. si stabat filia nulla exstabat. Author. in success. C. de fama, & legum in.

6 Part.III.Lib.I. De obligat.parentum,&c.

Sed neque hoc sequimentum veget, quia senio est de praeterientia alimentandi, non vero de pudine succedendi; neque obligatio aliendi semper deducatur ex ordine succedendi, ut probatur in filio spatio, qui non succedit, & tamets pater illum tenet alet. *Beto. conf. i. 6. num. 20. vol. 2. pro qua etiam parte stat Bait. in l. si quis a labore, s. si vel parent. ff. de labore, agno, &c globo;*, secundum quam filius magis tenetur subuenire suo filio, & quam suu patre: quod procedit artefacto casu, quo filio debeantur alimen- ta, nullo facto concursu inter parentem, & filium: at vero, quando pater, & nepos indigentes in se concurrunt extra casum extremae indigentie, filius non est antepontendus patri propter beneficia à parte in filium collata: atque ita quamvis extra casum extreme indigentie probabile videatur, filium tenet potius filio, quam patrem subuenire, multo certius est praferendum esse patrem filio, quia carentia patris indigentie fortius veget, & cogit, ne insalendi filium durante necessitate parentis locum habeat, que obligatio patris multe est antiquior proinde illi prius satisficiendum est: ita Alea. conf. 8. 5. num. 1. vol. 3. *Pans. conf. i. 2. num. 7. vol. 4.* Neque na- tivitate filiorum tenocatur ins praferendi parentem, sed aliendis dum egerit, cum filius anquam etiam suscipiat filiationem, iam hac tenetur obligatione, & qui prior est tempore, potior est iure: *sap. qui prior, de regul. iuri, in 6.* Eodem modo, quod dictum est de parte, cui filius obligari alimento ministrare, relatio proprio filio suo, obligatur etiam matre, ea, & nepos equaliter egeant, & filius non possit verique subuenire, mater præferri debet nepotio, ut tradit Ianoc. *sap. 2. de regul. iuri, & Præpolitus in d. cap. a. am. haberes, num. 6.* Secus vero, si pater, & mater extremitate egeant, & filius non verique, sed alterius duntaxat subuenire queat, pater debet mati aneponi, quia est caput familie, & in generatione tanquam potior cana concurredit. *Valentin. vbi suprà d. pa. 2. 5. & Azor. 2. p. lib. 2. cap. 2. 5. docim. claus. genit.*

Ceterum enim casum extremæ necessitatis, si quis habeat patrem, & filium in pari necessitate, re- netur magis subuenire filio, quam patrem ram spiri- tualiter, quam corporaliter, teste Apostolo 2. ad Cor. 1. 2. *Non debet pater obsequiatus patrem, sed parentes filii*, quia in hoc casu filius est coniunctior, quam pater: Ideo debet pater tueri filium tanquam partem sui rotis, & ad causam pertinet influere in effectum. Item quia ab ipsa natura insu- quam est parentibus de filiis curare, & properer illorum Maioratus instituire. Quare in hoc casu praferendi sunt filii parentibus: ita D. Thom. 2. 1. q. 26. art. 9. ad 3. & Aragon. *ibidem in explicatione articuli, ergo queritur, filiusque in sequenti, 17. qd. 28. cap. 2. num. 49.*

Dubium est quando quis habet filium, & veri- tem egestate extremitate, & nequeque verique subuenienter Sanch. *lib. 9. de marit. diff. 4. num. 16. art. 10.* Estas extrempas necessitatibus vxori potius, quam parentibus subuenientum: at vero in extrema magis pa- reteibus, & filiis, quoniam vxori succurendum: Rario, quia respectu parentum debitum est antiquior, & quoad filios ratione coniunctionis magis amantur, cum fini patres viscerum parentum. Dicendum tamen, ut dictum est paulò lugra, vxori esse praeferendum huius, quia est nobilissimum objectum, hoc est compincipium generationis: item quia noscum ma- trimonialis constitutum obligacionem indissolubili- lem, & ex duobus facit unum, seu quafcum vnum: ita Caiet. 2. 2. *quaest. 26. art. 12.* Ratio, quia compinci- piuum haber rationem excellentioris boni, quam effectus, qualis est filius. Idem ait Suan. *vbi suprà*

num. 17. Henricus lib. 11. de marit. cap. 8. vbi etiam ait esse praefendam vxorem in extrema nec- cessitate filii, aliquique cognatis; quia coiuincito animorum, & uno mutuo charitati, quia vir diligite vxorem, tanquam partem sui, & tanquam car- nem suam, et magis: ratione cuius vir reliqua patrem, & matrem in communione necessitate, & con- junctio, & adherere valet.

Nec obstat illud dici solitum, Patentes non pati- finentes vivere plusquam filii, & parentes affectus ceterorum vincit, ut latet Tiraquelin. *in lyc. unquam, C. de ren. cand. donar. in profasione, num. 8.* Quia filii in- rendunt insidiatus parentum vita, ut erudit glos. in L. *Volma. C. de pati.* quam refert text. in L. *proper infidias. C. qui accus. non possum. parents autem non repetuntur infidias filii machinari, ut doceat De- cius, & Lanceol. in A. *Lodrina.* Sed hoc non tollit, quod pater in extrema necessitate debet potius subuenire uxori, quam filii, quando verique non possit, quia vxor intuper causa sit mater filiorum, est nobilissimum objectum, & compincipium generatio- nis, & socia indigibilis.*

Hinc lequique in extrema necessitate, si pater, & filii concurvant, parentem praferendum filio: est enim nobilissimum objectum, & compincipium excellen- tissimum, quam mater: ergo si mater praferenda est filio, & fortior pater: ita Suarus *suprà num. 25.* propter beneficium generationis: que septima est Dicitu Thom. 2. 2. q. 26. art. 9. ad 3. Caiet. *ibid.* & Richar. in 3. *sent. diff. 29. q. 7.* Vnde non est andic- dius Bonid. 3. *Ethic. q. 16.* & alij oppositum creden- tes. Non erupigenae mortale, sed veniale communi- niter in cassibus superadictis ignorante ordinem, & omisso uno, alteri succurrere; hoc est omisso parte, subvenire filio, & relatio parte succurrere matre. Quia excessus inter verique non est ingens, & pro- veraque pars argumenta secundum aliquos fuit probabilia, ita Suan. *vbi suprà num. 1. 3. & Fillius. d. cap. 2. vers. decimo quarto, istam. 2.*

S. II.

De amore materno erga filios, & an paternus sit maior.

E P I T O M E.

- 14 Amor paternus an sit aequalis materni?
- 15 An ex maiori labore in educatione filiorum colli- gatur maior amor.
- 16 Difficile probatur filatio à patre.
- 17 Amor seruensis, sed pater constantius amor.
- 18 Sed amor paternus superior est.
- 19 Filius an magis amet matrem, quam patrem?
- 20 Amor paternus regulariter praefatur matrem, excepso aliquo caso.
- 21 Filius non patell occidere patrem etiam contra in- nocenter, quamvis innocens pater. C. n. 23.
- 22 Licet est intercessio inimicorum, etiam cum mori et ibi, nec scimus, quando inaudita perso- na, sed etiam bona.
- 23 Post eff occidi inimicorum, et quamvis inimicis causam deduxer.
- 24 Nemo tenetur defendere inimicorum cum morte in- usus.
- 25 Licet est praemissa, quando est vera, & actualis defensio.
- 26 Non sufficit qualcumque suffici, ut possum præsumere occidendo inimicorum.
- 27 Non possit occidi acusator pro calumnian, vel falsus

Disp. I. De amore mutuo parentum. §. II. 7

falsos tellus, atque iniusti moriarum inno-

cens.
28 *An licet patre periclitante sumere medicinam*
scilicet nesciam, quando dister non potest cau-
dere ex morbo, sine summa sit animarum, fine
mam.

29 *Resplatis buius debito.* p. 30.

31 *Adulterio quo obligatio restitutenda ex filio nato ex*
adulterio.

14 **A** hoc paternus, an vincat maternum? Ex dictis
in l. final. *C. de curso.* Et ex l. isti quidem.
ff. quod matrem causa deducitur, quod amor parentus
vicit omnia, & equaliter piecas consideratur in utro-
que parente, scilicet ff. de curso, sicut. Ex senten-
tia Gratii conf. 8.3.n. t.2.vol.2. Matres tamē censem-
tur aedentius amare, quam patres, teste Aristoteles
8. Ethicor. cap. 8. dicente, matres amant filios, quam-
vis ab ipsiō non amentur: & semper gaudent, si filios
bene sit, quamvis filii matres non agnoscant: & 9.
Ethicor. ratiocinem reddit, quia scilicet matres scimunt
filios esse suos, quod patres plerumque non ase-
quantur.

Accedit amor paterno, quod maternus maior est coligatur ex eo, quia magis diligunt, qui magis laborant. *I. cap. quod. ff. de curso:* sed matris filius est ante parentem onerosus, dolorplus in partu, post partum laboriosus, ut patet cap. vlt. de cursum. in-
fidelium: ergo, iuvat, quod maior diligentia in
educatione filiorum adhibetur à matre, quam à pa-
tri, & mater est certa & igitur amor certus, & ex
consequenti major, quam incertus, qualis est pa-
ternus. ¶ Item, quia est difficultatum, & fortè ali-
quando impossibile, patre probare aliquem est filium suum: *I. filium. ff. de his qui sunt filii, vel alienis huius. I. Lascivis. ff. de condit. & demonstrat.* Conferat ad
amorem maternum dijunctam conuersationem matris cum filio, que diuinitus vitam agit cum filiis, quam patet: igitur mater magis diligit filium. Fa-
cias pro amore materno maior copiūtudo, cum
filios portet in utero, ac nutrit frugine proprio.

Concordat vitrumque patrem Albert. 8. Ethicor.
cap. 1. a, aieque matrem feruorius amare, patrem
vero constantius filios. Quare simpliciter amor pa-
ternum, matrem est preferendum; quia patre est pri-
cipua causa in generatione, & productione filiorum,
& habet le per modum agentis cap. Moysi,
2.1.q. 2. C. cap. 14. in distillat. 1. 5. Agens autem plus
induit in effectum, quam patens. Et quamvis pa-
ter, & mater sint compriincipia quedam naturalia
originis, sunt tamen diffimili. Nam patre est prin-
cipium nobilissimum, matreque in generatione homi-
nis minister, materialis corporis informem, que
per virtutem seminalis patris formatur, & dispo-
nitur ad suscepionem forme rationalis, D. Thom.
2.2.q. 26. art. 1. o. ad primorum, vbi sit, materialis cor-
poris formari per vitrum, formataque, que est in
femine patris, que disponit materiam ad suscep-
tionem forme rationalis, conductis eruditis filiorum,
& providentia, que, & alia patribus incombunt
erga filios, eoque suis laboribus aliunt: ideo amor
patris est antependantius, quia apud filios obliuior,
& aleior amore.

Ceterum, quamvis filii dependeant à materno,
obsequio, & educatione, & conseruatione, ac solla-
cio durante tempore infans, ito, quo amor materno
est magis necessarium filii, circa experientiam,
& educationem, quam paternus: eo quod his labo-
ribus ferendis, ovo est tam accommodatus: nati-
lomius filii poe infuscione etatim nobiliores
actiones à parte suscipiunt, quam à matre. Vnde
etiam auctor proloquium filium sequi ventrem, quo-

ad statutus conditiones, ac segni patrem, quoad qua-
litates honorificas, & excellentes. Item tempore
infans filius magis eget matre, quam patre, sed
hunc non tollit quicquam de amore patrem, quo
potius eget filius, quod traditum est anima, &
prudentia. ¶ Qui amor eo ipso est maior, quia est
constanter, & filius magis amat patrem, quam ma-
trem, quam patet perfectior, ergo amabilior; & co-
sequeuntur patet magis diligere filium, quam matrem,
cum amare simulataneum expolice & equaliter amo-
rem, nec amor alio pretio, quam se ipso emitat, Ti-
raquel. de leg. com. lib. 1. t. 3. m. 4. C. 4. 45.

Huc vergit illa questio, an filios magis diligat
patrem, quam matrem, cum à patre accipiat erudi-
tionem, sicut nutritionem à matre, teste Aristoteles
1. Deanimac. cap. 3. Dicendum est secundum aliquos,
tempore infans magis diligere matrem, cum pro eo tempore magis egat matre, quam pa-
tre, post infans est potius patre, quam matre, Ideo ab eo tempore magis diligenter patrem. Patet
eum erudit filium, illique thesanizat, *I. nam affi-*
ff. de ineffe. testam. ac prouide magis sequitur pa-
rem. Hic concinna illud Aristoteles. 8. Ethicor.
cap. 1. a. Parentes filios suos, statim ut nati sunt,
amant, ac vero filij parentes ipsos temporis procel-
latae, & cognitione diligunt.

Quamvis ergo aboliſitè dicendum sit amore
paternum materno preferendum esse, magisque
patrem diligendum, quam matrem, in aliquo casu
mater potest magis diligere, quam patet actualis amo-
re, teste D. Ambros. lib. de officiis, vbi sit cap. 7. bonos
domesticos malis filiis esse preferentes: sic mater
magis diligere potest, quam patet, si ipsa est valde sol-
licita de filiis, tam circa temporalia, quam spiritu-
la, & patet penitus est studijs, inq. filiorum la-
bili speneriali minime confidens, & bona tempo-
ralia dilapidans, in hoc casu filii magis subvenirent
matre, quam patri, & maiori bonum matri ostendente,
in qua maior spectante amor. Ita Bananes
2. 2. q. 26. art. 10. & Emmanuel Rodin. in summa
p. cap. 14. conclus. 10. Atagor. 2. 2. q. 26. art. 10.
Extra vero casus particulares in quibus potest con-
tingere, vt amor, vel dissolvatur, vel minatur, vt
doct. Aristoteles 8. Ethicor. cap. 5. Dicendum est
per se huiusmodo patrem, quam patet est, esse magis
diligendum à filio, quam à matrem, in quantum ma-
ter est: quia virtus delegatur, vt principium natu-
re, sed patet est principium excellentissimum, nuncpe-
dissimum, & mater minus nobilis, nempe palliuvani.
Item patet in familiā est caput, & in generatione,
vt dictum est, posterior causa. Nec referitū mater plus
laborer, ac fert in partendo, & educando filios pa-
rualos, quia praepter ratio, & auctoritas patris. De-
pique patris auctor est fortior, & stabilius, qui om-
nia obligant, de se ad amandum: Ita D. Thomas
vbi supra art. 10. Richard. 3. q. 26. art. 8. dif. 19. Va-
lent. 1. dif. 10. 3. q. 26. art. 4. p. 26. Ex quibus collig-
eris, quod respondentium sit ad argumenta pro pa-
tere matris ad ipsius potesta. Vide si placet loan. de
Lignan. art. 8. de amicitia, & seruit, vbi de hac re
plene pro vitaque parte.

Hic antecendit cat illa difficultas, an filios pos-
sit occidere parente volentem occidere innocen-
tem, quem de facto est interficiatur, nisi occidatur
à filio? Respondendo primo licetum est cinqnam mo-
tus in interficie filium, si altere se ab illo defen-
dere non potest, quis iniuste inaudire: quod pro-
cedit non solam pro defensione vite, & corporis
iuri, sed etiam pro defensione rerum suarum: est
communis, quid posse occidere pro vita propria
tuendis Ita D. Thom. 2. 2. q. 26. art. 7. Calist. &
Salon. ibidem, Victoria in refut. de homicidio n. 17.

8 Part. III. Lib.I. De obligat.parentum,&c.

Nauar. in *Moral. cap. 15. nro. 2.* Idem Caetan. verbis homicidium s.i. Petrus Nauar. lib. 2. de refus. cap. 3. n. 32. Sá in summa verbo homicidium, n. 6. & 9. Iul. Clr. verbo homicidium, nro. 15. Coae. in Clement. si faroq. p. 3. q. 9. nro. 11. de homicidio n. 6. Gregor. de Valent. tom. 3. diff. 5. quæst. 8. punt. 4. & Lef. lib. 2. cap. 9. dub. 1. Rato, quia licetum est uniusque de iure naturali conseruare vitam propria, quamvis alius sit occidens. Item quia licetum est defendere innocentem proximum, ergo ipius potest defendere, dum impetrat iniustitiam.

Quod vero possit pro defensione rerum suarum, est etiam communis, teste eodem Iul. vbi *sapri*, quodiu ducat iniusticiam, si alter defendi non potest: ita Nauar. & Victoria, & Petrus Nauar. a. cap. 3. nro. 4. 15. & Ludovic. de Beia in *refutacione enarratio*, cap. 2. dubio 1. ad ult. Sylvest. verbo homicidium 1. quæst. 1. vers. 5. Caet. 2. 2. quæst. 6. 4. art. 7. Salomon *conversatio* 1. & alijs ex eius fundamentis, quia cui licet vitam tueri, licet res necessarias defendere ad vitam tuendam, & conservandam, modò sunt bona magni momenti, & alia vbi honestà nra possint recuperari moraliter loquendo, ita Doctores citantur.

Respondeo secundum posse quomodo unquam proximi iniustitiae impetrari defendere etiam cum morte iniustiorum, si alter defendi non potest: ita Iul. Clr. *sapri* nro. 27. Gamma. cap. 6. 6. Quod extenuatur licetum esse etiam propter honorem, & fortunas proximitatis: Salomon 2. a. quæst. 6. 4. art. 7. *convers.* 2. art. 1. Sá verbo homicidium, nro. 6. Ludo. Lop. 1. p. *Justificatory* cap. 6. Lef. *sapri* vbi art. 8. 87. etiam si iniustitia causam dederit: immo charitas ad hoc obligat: idcirco si proximus, & eius bonum alter defendi nequeunt, iniulus potest occidi. Quare si videtur austera bona proximi, & illi non potest resistere, vel saltem probabilitas dubito, ad pollici resistere: possumus fiducie, ne à suis bonis spolietur, etiam occidendo fuem: ita Pet. Nauar. *sapri* nro. 4. 19. & alijs quibus accedit, modo sic coiuicendum iniustias, vel opem estigari, sic Lef. n. 8. 8 & *Filiuc.* n. 5. 5.

Respondeo tertio non re tenet filio, defendere innocentem iouatum iniustitiae à patre, si non potest alio modo, quidam patrem proprium accendit, nec posse illum occidere, ut defendat alterum. Ratus, quia id repugnat amor, obediens, ac piega filiorum in parentes, ita Suar. art. 3. de ordin. servand. diff. 9. scilicet 4. n. 1. 3. Lef. lib. 2. cap. 9. dubio 1. 3. n. 9. 2. Vnde teatendus est Victoria in *mansi scriptis ad quæst.* 26. 1. 2. & alijs dum dicunt in hoc calo posse patrem occidi, non tamen teori: quia nec potest, nec tenetur: nam oemo tenetur iobvocare alienum extermine indigentem, idcirco patre in eadem necessitate: quia ius paternum in humanis est lumenum. Quod procedit etiam teste Suar. *sapri* dicente, non tenet fratrem occidere fratrem, aut amicum iniunctum proximum, si alter proximus non potest defendi: quoniam, quoniam tenetur defendere proximum, non tamen tenetur cum tanta iacta, ac damno proprio. Item, quia auctore Almaino in 3 *seneca.* diff. 29. quæst. 1. non videtur obligare præceptum chantem cum tanto rigore, & ob id ipse opinatur neminem teneri occidere quemquam, ut liberet à morte hominem priuatum, quod Suar. putat probabile stando intra legem chantatis, cum interficie aliquid sit odiosum natura, & valde repugnans, maximè quando iniulus est priuata persona, & iniulus est mihi cōiuicendum, vel aemius iniunctus, quia beneficia multa accepi. Quod probatur ex dictis à Lef. lib. 2. cap. 9. dubio 1. 3. n. 9. 2. & *Filiuc.* tom. 2. trah. 2. 9. cap. 3. n. 5. 7. Afferentibus neminem teneti, quando est persona priuata, tueri vitam alterius priuati, cum morte iniustitiae. Ex ea ratione, quia vbi

fuit detrimenta patia, nemo tenetur alteri necem inferre, ut alterum à morte liberet: quod tanquam certum, & verum tradunt, sividetur posse quemquam penitentem sui occisionem ab iniuio, nec tenetur defendere vitam suam cum morte illius.

Sed quid si Tertius videat patrem mortem pati suo infallibiliter à Caio, quam patrem non potest evadere? Respondeo requiri, ut præmentio possit esse licita, quod debet iniulus, seu aggetlio vita, & per vim facta: tunc enim fas est pia venire, quia præventio confert actualis defensio, & propulsatio iniurie. Ille. Vnde si patet sit in domo reclusus, & filii vadent Tertium armis parare, & insidias tendere, & vel irruere, dum dominus exire, potest Tertium occidere, & morte illius prævenire patrem liberare. Ratius, quia illi præparatio actualis, & iniustia alteri impedit non poterat, & præventionem confert ut defensionis: Salomon 2. a. quæst. 6. 4. art. 7. *convers.* 1. 1. *conclu.* 3. Nauar. lib. 2. de refus. cap. 3. n. 3. 4. Valen. tom. 3. diff. 5. 9. 8. punt. 4. dubio 1. ad primum, & alijs. Non tamen sufficit, ut quis possit prævenire, & occidere iniustum, quæcumque insipio, quia in tali casu peccat grauiter, & talis occisio, est pia præventionis, non autem vera aggetlio, nec defensio iniusta, nec pro pulchritudine iniusta. Secundus, quādū certo fuit, vel prædicta iniustitiae timerit occidendum patrem, nulli præveniat, quia censetur iam violentia esse alia pastra, & quasi in facto illi, & mors inevitabilis, & reputativa, que occisio patetio malo defensio: ita præveniat, quibus accedit D. Anton. a. p. u. 1. cap. 1. 3. 8. *Sotus de Iugurtha* lib. 1. quæst. 1. art. 8. cal. 1. Uta p. 2. *refut.* cap. 21. & P. Sá verbo homicidium n. 9. ed quia datur defensio, & ideo non est coquendamus occidere iniulus, & quo alioquin esset occidendum: nec mulier, si occidat maritum iniuncta pugione sub puluina ad ipsam occidendum, quod id ex indicis, & coquendis aliis allegatur: tunc cuius non datum prævenio, que non licet patet vobis nisi in defensio: ita Nauar. in *summam* cap. 15. n. 3. Nauar. 2. Beia *sapri*, & Salomon cunctis art. 3. *convers.* 2.

Ad hanc autem peragendum opus est magna prudenter: atque ita nulla ratione potest fieri occidere, si alia via mortis potest iniulus evadere. Similiter non est licita præventione, neque occiduo, quando luxurie per calumniam, & fallios testes, seu falsum processum tibi iniuncto procurer vitam, vel bona tua eripere. Eodem modo non est licita præventione, quando accusator contra te innocentem in causa capitali per calumniam, & fallios testes tentantia libinuerit. Ratio, quia tam fidelis, quam accusatoris iniquitas non est vera aggetlio, nec præcipiavilencia, sed calumnia: & que per testes contationis, & securius iuris ordine refellitur: non tamen per vim te pellitur. Idcirco, si nequit refelli, mortem libere pati potest debet. Ita Lef. lib. 2. cap. 9. dubio 8. n. 47. Posse tamen occidere iudicem, & accusatorem calumniosum eritis Sanctis 2. a. quæst. 6. 4. art. 7. dubio 4. 8c alijs apud Lef. *sapri*, quod prout probabile Nauar. in *royal* lib. 2. cap. 3. n. 3. 6. 1.

An licet mater prægredi in periculo vita suorum medicinam fecit uocium, ut vita propriez considerat, quando alter non potest a periculo evadere? Respondeo si fecerit est auerterens, & de hoc constat, vel saltem probabilitas dubitatur, non posse licere ut ea medicina, & pro utrare abortivum lumenis potionibus ad hanc finem. Ratio, quia est iniunctio malum occidere innocentem, vel exponere alium mortis penculo. Vnde D. Ambro. lib. 3. de officiis 9. & de testiferi in c. denique, 14. quæst. 5. art. 3. si alter subiectus non potest, iniuster leditur, conmodius ergo nec tram iniuste, quam grauare alterum. Contra in Clement. si faroq. p. 2. 5. 3. n. 1. vers. hinc est omnino, de homicidio.

Disp. I. De amore mutuo parentum §. II. 9

homicid. Sanch. lib. 9. de matrim. diff. 20. n. 7. Leff. lib. 1. de *infusione* c. 9. dub. 1. n. 6 t. Sayz. in clavis lib. 7. c. 1. num. 19. Filiuc. num. 2. trist. 29. cap. 6. num. 104. Azor. 1. p. diff. 2. §. quinque *quatuor* cap. 16. qui omnes sequuntur de intentione directa, quod nullo modo licet; quoniam procurare abortum semper est peccatum mortale: sine impediente futuram ne concipiatur, sive etiam conceperetur eliciatur ante animationem, sive post illam, quia ante animacionem est contra ordinem naturae, cum futuris concipiatur, ut animaliter. Item procurare abortum post animacionem est homini intentione directe, quod nefis est.

Ceterum quando mater est in pericula vita, & fetus est animatus, nec supererit aliud remedium; bene potest illa sumere ponentes directe tendenter ad sanitatem, & indirecte ad abortum; secundum communem sententiam Cordub. in *juris*, quod. 173. & lib. 1. quod. quod. 38. dub. 2. Leffius *sapra* n. 62. Sanch. num. 9. Filiuc. n. 102. & seqq. prae*termissio* n. 104. Idem Leffius n. 64. Idem Sanch. num. 14. Ludo. Lop. lib. 2. *legif. 1. cap. 6.* 3. Aragon. 2. quod. 64. art. 7. & Nauara lib. 2. *restitutione* cap. 3. num. 13. & sequenti. Ex ea ratione, quia mater in eo periculis habet ius conferuandi vitam, & ad sumendum medicamenta directe tendenter ad sanitatem: quoniam inde sequitur mors indirecte futuri, quod est per accidens. Secundum dicendum de medicamentis directe tendenter ad occidendum futuram praescient, quia haec non possunt sumi à matre, etiam si non supererit aliud remedium, nec medium, nec illa habet ius ut conferuerit vita cum occidente fetus animatus: sequitur Filiuc. num. en 4. ad finem post Sanch. n. 17. & Leffius num. 63. quando conitur, vel est valde probabile forum viuum edendum, si mater alius near ab eo medio, & medicamento, & cum illo probabilitate moritur, non esse licitum matrem sumere etiam medicamentorum sue agitudinem curativam: quoniam cum in hoc euentu concurrat vita spiritualis fetus, ac fetus corporalis matris, antependit fetus externa filii, vita temporalis matris. Accedit Petri. Nauara *sapra* num. 143. & alij: quia referens sequitur Sayz. num. 19. vers. secunda *medicamentis*, & num. 12. vers. tertio. Idem *sententia*. Ex eo, quia proles est in extrema necessitate anime, & fetus ordine charactris, tenetur quicunque potius subuenire fetus (spirituali proximi), quam corporal proprie: maximè quando proxima etiam habet, qualis est mater, quia etiam propter bonum prolis potest cedere inti suo, & absimile ab illis medicamentis, etiam quando licet polius sumi, ut bona prava condulari: sicut in iusta iuxta communem sententiam potest omittere suam defensionem, nec ostendere insulsum: ergo à fortiori licetib[us] matris non vir putinissimus nocuit proli innocentem, quamvis ipsi penitentie: Ita Cordub. lib. 1. quod. quod. 9. & 18. ad finem. Confirmatur ultimum exemplovidentis innocentem decipi ab heretico, nec posse libertari ab eo ethore, nisi sua doctrina illi open ferat, tenetur cum periculo vita illum innocentem docete, & liberare, ne ab heretico decipiantur, ita Valen. num. 3. diff. 3. q. 4. p. 1. 3. Salo n. 1. 2. quod. 64. art. 7. *conversio*. 1. quos referens sequitur Sayz. d. num. 12. ad *diff. 3.*

An vero mister, quando fetus non est animatus, possit procurare abortum, & sumere medicinam ad id tendenter, ut consulari vita proprie, quando alterius considerare non potest? Petri. Nauara lib. 2. de *restitu.* cap. 3. *difficil. 1. de indirecte occidente*, in mea editione, num. 13. 2. negat licetum esse, tunc procurare abortum, et quia conferunt hanc medici, qui penitentia licet formina, quo prolis conceperit, aut nativitas impeditatur. Sayz. clavis lib. 7. c. 2. num. 19.

Dimus tamen Antoninus 3. p. 117. cap. 1. §. 2. & *Syl. verbis*, *Adversarii*, quod. 4. d. 2. traditum probabere Medicinas, quibus sequitur abortus fetus nondum animatus ad occidendum matris peccatum, esse malum. & illiciunuscōs autem ad praferrandam matrem à periculo mortis, in quod incidit ex puerperio. Idem videtur tradere Cesariorum Clement. *fe. furiosus, de homicidio* a. p. 5. num. 1. ad finem, dum concedit fas esse in hoc casu dare cauam abortus, quod expellere vult Nanar. in *summ. Latina*, & multo expellitus in *summa Hispania* cap. 15. n. 62. Corduba in *summ. quod. 173. dicit. 4.* Emmanuel Sā *Summa verbis*, *Homicidium*, in *principi*, & Graffis t. p. *decis. lib. 2. cap. 6. 3. n. 14.* post loam de *Napoli* *gund. lib. 10. vers. 1. quod. 14.*

Quartum dicendum est probabilis esse, posse matrem aliquam potestem ad procurandum abortum ante animacionem, & quia fetus in eo statu pars est viscerum matris; sed pars corporis potest absconde pro confortatione totius: ergo potest procurare abortum, & pars, ne pereat etiam, potest valere ut paret ex traditis a Leffius de *infusione* lib. 2. cap. 9. dubus 1. 4. *cam. fogg.* vnde dicitur licet est dispolatio de membris ob latorem matris, quando aliis: statu falso non potest: ita Tolos. lib. 5. in *juris* cap. 6. & est communis. Sanch. lib. 9. de matrim. diff. 20. num. 3. & 9. & runius idem *confutat* a. 8. & 19. vers. ego autem emone sum in *opposita sententia*, & credo licere id medicamentum applicare.

In euentu autem dubio, quando mater, & fetus sunt in aquila pericula vita, & fetus erit in pericolo spirituali, quia forte est animatus probabilitate? Kelpionis sit in hoc euentu licet ut vi medicamentis ex se salutiferis cum fetus periculo: ut iam sequitur: ordinantur ad sanitatem matris, & ad fetus: nocendam, & abortum illius, negat licetum esse illis ut matre emi ad vitam propter defendandam, nec Medicum posse illi applicare, Cordub. in *summ. quod. 173. dicit. 4.* Lud. Lop. t. p. *legif. 1. cap. 6.* Sed in eis dubio. Mauil t. p. *com. num. cap. 5. conclu. 3. num. 1.* Sanch. tamen d. diff. 20. num. 18. existimat licere; quia mater habet fortius ius ad vitam propter defendendam, quam fetus ipse: & canthareas, quia mater petuntur, easilio herus erit quasi miraculo; quia rarissimum est mater obirent vi mortis, fetus in locem edere. Item quoniam inquit ferat matrem fugientem cum abortu periculum nullus damnabit, si contingat pro abortu fetus per accidentem sequitur: idem Sanchez ibidem num. 14. vbi concludit licetum esse medicamentis ut ad salutem per se tendentibus, cum abortus periculus, & etiam volunt bannos s. 1. quod. 40. art. 1. dubius 1. 1. concl. 1. vers. *conformatum perfe-* & *Henr. 1. de matrim. cap. 6. 6. 8.*

Contra vero quando probabilitate cimeratur mors futura potest, si tamen non adhibeatur tale medicamentum, & sperante vita fetus cum periculo matris, nefas est talis medicamentum sumere, sed te nebitur feminam patientem minorem subire vita Petri. Nauara *sapra* num. 143. Ex in argumento: quia non agitur in hoc casu de periculo corporis pueri, sed de periculo spirituali eiusdem, quia est fetus extremè indigens circa periculum anime: In quo valet quicunque secundum ordinem charactris debet antepunere indolem ipsius vel proximi fetus proprii corporali, praeterea quando illius subiuram communis habet, & fetus ibi subiectus non potest pro salute spirituali sine alienis subficio. Unde cum fetus nec utquam valeat coniuncte fetus suis spirituali, nec alter excepta mare, que habet curari fetus, si ipse potest exire in lucem, ut baptizetur, mater cum periculo proprio debet hoc luctare;

argume: 70

io Part. III. Lib. I. De obligat.parentum, &c.

argumento, & exemplo, quicunque utruntur Gregor. de Valen. 2. 2. disp. 3. sec. 3. questi. 3. & Salomon ibidem questi. 64. art. 7. sententiar. 1. concil. 3. ad 1. Sic filii fidei, qui nondum est baptizatus, potius apud infideles in articulo mortis ex lege charitatis debet subvenienti à quocunque priuato, ut baptizatus cum dispendio viri proprie, cum sit in extrema necessitate spirituali, Petri. Nauaria supra lib. 2. de refus. cap. 3. num. 13. Valent. supra disp. 3. q. 4. punti. 3. & alij, quos sequitur Say, in clavis lib. 7. cap. 1. 2. num. 22. ad finem vbi addit in hoc causa proposito de matre, si Medicus probabilitate iudicet matrem simili cum pueris mortuam, si abstinat a medicamento, posse sanguinem misui, & utrū aliis medicinis dummodo sine principaliter, & sua natura cauferante sanariatis, ut alet ex duobus salvoerit: fecus si sint suæpe natura tam mortiferæ, quam salotiferæ, & idem conflet tam matrem, quam futurum mortuorum: si tamen mater tali medicamento utratur, & cunctus est in dubio, an protes vel mater eader, in hoccuso, non licet prægnantem talem medicinam propinare, ita Antonius, 3. p. 161. 7. esp. 1. §. 2. Silvest. verbo, below 1. q. 4. & Cordub. in summa q. 163. eo quod propinata talem medicinam exponit se periculo occidenti matrem, vel futurum, vel utrumque. Nihilominus oppositum est dicendum cum Sanch. supra d. q. 10. num. 18. vbi concludit licetum esse marii vel medicina, cum potius iust habeat ad tucundam vitam propriam, quam fetus ipse.

Non est tamen licitum ad virandum periculum vite immensum ex partu, aut ex lacte fame, quam puella timeret probabilitatem, si degeneraret crimen, si concipiatur, aut fetus in lucem veniat, date eidem aliquid, quo concepcione, aut nativitate impeditur, quis periculum in hoc casu non virgine, neque est praefens, sed longe distat, & aliis meditis impedit potest, & exentiatur, & nullo bono sine cohobetari potest: ita Nauar. in summa cap. 16. num. 3. sequitur Sanch. d. disp. 20. num. 10. Filius, ubi supra cap. 6. num. 10. & Azor. p. 3. lib. 2. cap. 4. g. 2. quoniam aliqui contradicunt, quos ipse ibi refellit, & quia fetus in his casibus non est aggreditur.

Excipit ipse Sanch. num. 11. casum, quando sci-
licet feminam post stuprum statim sumit poisonem
ad cautelam, antequam felices se concepisse, vel
vbi per primum id fecit, ut secundum abigere, si probabilit-
ter credit ea conceptione sequitur sibi à tuis vitam
etripiendam in quo cunctus admittit id licere, ne vi-
tium detergor. Idem concedit, quando feminam
contraxisit spôalis de furto, à quibus non posset
refilii sine scandalo, vel fame iactura, cum proles
concepta prejudicet futuro maecto, propter pericu-
lum supponendi alienum scutum eidem. Nihilominus
oppositum dicendum est, quia direxè procurare
abortionem semper est mortale: ut dividimus; cum
sit contra ordinem nature, & damno securo alia via
occurri potest; sicut occurrit ob problem suscepsum
post matrimonium ex adulterio; nam adulterio creden-
tibus probabilitet, aut cedere debens problem adul-
terinam esse suam, tenebat refarcire damnum datum
matre, & aliis legitimis: ita Arago. 2. 2. q. 62.
art. 6. ante finem, Salomonib; Nauar. in Manu-
ali cap. 16. num. 49. vers. 8. Petri. Nauaria lib. 3. de re-
fus. cap. 1. p. 2. dubi. 21. num. 157. & alij communiter,
coi damnum dato occurreret etiam mater, si habeat bona,
de quibus possit pro suo arbitrio disponere,
cum fuerit etiam causa danni. Quia deinde Say,
in clavis lib. 8. cap. 3. ex n. 18. usque ad 21. vbi com-
munis sententia proponit vers. communis tamen
sententia est.

5 III.

De amore conjugali necessario ad concordiam, ac pacem alendam.

E P I T O M E.

- 32 Amor conjugali ex quibus causatur.
- 33 Amoris conjugali exempla.
- 34 Annulus est typus amoris conjugali.
- 35 Amor conjugali solvit ex iniquitate inter conjugem.
- 36 & Amor conjugali inter Patriarchas, & vires san-
ctæ maximè dignis.
- 37 Inter conjuges magis estimatur morum similitudo,
& probatur virtus.
- 38 Amor maritus reddit nuptias felices.
- 39 Amor ut vigore inter primos parentes fecit ut uxor
ex corpore Adams efformata.
- 40 Divitiae, & dates ingentes non sunt principaliter,
sed minus principaliter apparet in matrimonio.
- 41 Amor conjugali quicunq; de castis ministratur, vel
angustatur.
- 42 Discordia, ac iugatio inter conjuges accrescunt, si
ipsi sibi ad iniuriam fidem darum in matrimonio
violent.
- 43 Conages vehementer relatiq; laborantes, non
possum pacifici vivere, sed acriter vexare.
- 44 Canentes trifasti & dolore confunduntur, si alter
alterius despicat circa integrasem casimoni-
nia ante nuptias contrahit.
- 45 Quale pecunia sit ante nuptias virginitatem
eminen, & remedii licetis defollum integrati-
onis occultare, & an strenua tenetur se prede-
& manifester virtutem hoc.
- 46 Fama non semper tenetur sub mortali detegere
defollum integratam; aliquando tamen tenetur
ad viscida maiora mala fatuus per Con-
fessorium, quando uir id agri possetur.
- 47 An strenua teneturflare provocare, quando spousa,
vel auct., vel post spousata passa fuit defollum
integratum, aut casitatis, cum se videt, seu
corrupta.

A Mot coniugalis tam in sacris, quam in huma-
nis lites vellem inter commendare & me-
stissimum cum uero vna caro, vnu corpus, vna anima
cum vno sit: quaque de costa vici est formata, non ex
pede, ne videatur facta ad feruntur, ut a Magistret
sentent. lib. 2. disp. 18. & ibi communiter Theologici,
quibus accedit Nicol. de Lyra super Genes. cap. 2. D.
Thom. etiam in episcopo de decem præceptis, in 6.
præcepto, & Holtensi in summa sit. de matrim. §.
qualiter contrahitur col. 7. Suffragani D. Ambro-
sib; Hexameron. 3. cap. 7. ibi Non est sit) Dominus
sed maritus, non ancillam fertur es, sed uxorem: gen-
tneratur ut Deus uolat esse sexus inferioris, non
proprietatem. Hec ille.

Sunt ergo coniugia summo amore, & insolubili
amicitia tenendis: iuxta illud Apollonis ad Ephes. 3.
Viri diligite uxores vestras, scilicet Christum dilexit,
Ecclesiast. & ad Colosenses 3. Viri diligite uxores
vestras, & mulier amari oportet illas. Inquit, quanto vixi
sunt nobiliores, tanto exorti magis diligunt: 1. si
exor. 6. planè ff. de adulterio, secundum Old. cons.
103. Accedit, vitum & uxorem socios esse Diuinaz,
& humanæ domus. 1. aduersus C. de criminis expilara
hereditatu. Quod Genes. 3. Adamus prius de uxore
dixit: Mulier, quia dedisti mihi locum: quasi
vixit

Disp. I. De amore mutuo parentum. §. III. ii

uxoris donum à Deo homini datum. Idem enim debet cogitare coniugatus cum honesta muliere, ut eam lyncero amare diligat; quod dicitur Proverb. 19. *Dovis*, inquit, & *dovis datur a parentibus*, & *Deus autem proprius uxori prudens*. Ex quo pater dñm illis non humanum, sed diuinum: cuius nominis Attinacius. *Oeconomicus*, dum dicit uxorem venire ex arâ Deorum; & sunt duo in carne una, ut etiam haberit in cap. 5. de coniuge leprosi, que sunt argumenta ad amorem viti erga uxorem maximè consonantia.

33 Exemplum sinceri, & honesti amoris in uxore existit Isaac, qui Rebeccam uxorem ita dilexit, ut tristitia, quam ex morte matris suscepserat, illius amore temperaret, ut testatur Sacra Pagina Genes. 24. Nec diffimilis fuit Israhel, qui pro Racheli uxore fecero suo septem seruatis annos, Genes. 29. ibi: *Et videbant illi dies pauci propter amorem magnitudinem*, que tanta esse debet inter coniuges, ut non solum ex uxore vnuam sibi corporis, sed etiam ex vnuum spiritum insomitem conueniantur: quondam predixit Malachias cap. 2. ann. 14. & 15. ibi: *Iles participem in ea*, & *uxor federis sui Nonne vnu fecit, & residuum suorum eius est*: Sic ille: Vbi vocat uxorem, residaam spiritum vestrum, quasi alter cunctis dimidiat spiritum sonorans, & diuidit fructum: utique ramen integro spiritu, & miscicōque, hoc est diuidiūs gaudet, & oulio vite tempore diuidatur, aut diuisiūtque amorem, & quam voletur vocavit D. Ambros. lib. 8. in Lucam cap. 16. Huiusmodi que dissoluuntur, si voces inter se dissimiles concordent non respondent: atque ita significati volunt, hunc matruum amorem, ut inter coniuges conseruerit, non possit aliter temperari, nisi ex vnaque parte amor coniugalium equaliter responderet; *Quis Deus censurrit*, &c. vbi harmonia non est, sed pugna, atque dissensio, que non est à Deo, quia Deus charitas est.

Huius etiam amoris typus est socius matrimonialis aureus, & rotundus, & in qua. to dignus infensus; & sic ut aurum certius metallis foler excellentes amor coniugalium ceteros debet superaret. Quod probatur ex amore Iacobi in Rebeccam, & ex illo Psalmi 44. *Unde filia, & vide, & induam aures tuas*, & *oblinisci populum tuum, & demum patrem tuum*, numerum ad diligendum spontaneum celestem, ut inde colligatur, qualis debet esse coniugalis amor. Quoniam vero relinquit bone patrem, & matrem, &c. quod intelligitur durante vita, ut confitatur ex definitione legali ipsius matrimonij, quod est vita, & maiestatis coniunctione indissimulabili vita coniuerteretur continens. *Insumus de patre potestate, in principio, & in capitulid. de presumpe. & patre ex annulo auctor, & tuncundo, amorem coniugalem perpetuum significante, & nō quām finiendum, dum vita comes fuerit.*

Nec obessi, quod societas perpetua duratura non possit contrahi, secundum l. *si cuneneris, si pro facio, & l. in hac indicet, si cuneneris, si communis dividendo*; Quia leges loquuntur de humana incertitate, non vero de hac, que est divina; cuius amor etiam post mortem alterius in hac vita perfuerat, ut pallium videmus, ita ut coniux impensis nisi declaret ubi vult se pellici, & à fortini, si declarat, si pellebit, etiam cum altero coniuge; secundum Pannem. in cap. de uxore, de separatura. Pro quo facit illud Augustinus in cap. una quaeque mulier, decima tercia q. 2. Mulier virum sequitur suum sive in vita, sive in morte. Ex quibus ostenditur amorem coniugalem matruum de se non solum esse magnum, sed perpetuum; quod intellegitur maxime de amore mediana, & diccreto, qualis commendatur à D. Hictony-

mo Eccles. 9. lib. 1. contra leviticum, Sapiens, inquit, iudicium amare debet coniugem, non affectum, Ratin, quia inmoderatus avertit damnum d. cap. 9. Eccl. Nc zelos manus tuas tuas in causis nationem reddit idem. Hieronymus dicens, inter coniuges originem amoris esse honestam, sed magnitudinem deformem. Et namque matrimonium honestum, sed talis amor, cum est deordinatus, est viuis, & reprehensibilis; tecis vero quando est catus, & lycetus, & intra terminos matrimoniales contentus. Vide secundum Capolam cap. 5. col. 4. & alios, quoniam tenetum filius plus reverenter parentes, revere tamen plus diligere uxorem, & vice versa; sed quod conductus significatio sensu in quanto digito collari, ubi vera existit, quod ad cor rite pertinet. Ex quo sequitur amorem coniugium, non solum esse fidem, sed cordalem, cap. famina, 3. q. quod est. Ad eo ut non possit matrimonium non consummatum, etiam amor Dei, & ingredi religiosis, vel aliquo alio casu, etiam de cunctis virtutibus conjugis dissolvi, ut confit ex cap. carnis, de sponsal. & ex m. de coniug. de pres.

Sed quates cum huc ita sint, vel saltem ita debent esse, cui passim oppositum inveniatur? Rcp. pendo imperius id posse oculi ex iniquitate, vel dissimilitudine templa inter coniuges: quod probatur ex Eccles. 1. 3. *Omnes inquit, animal diligat simile sibi, & omnis homo similem sibi. Omnis care ad similem sibi coniungitur, & omnis homo simili sibi consciatur*. Quod causa Cenobius sextus è scriptis Grecois Sapientibus dixit: *Uxorem dñe de paribus quatuor ex maioribus duxeris cognatos habebit dominus*. Item sicut equalitas, & similiter secundum dicit amorem, & venezie etiam, patiuntque cunctis dissimiliis inequalibus, ac dissimilitudo generat odio, ac inimicinas, teste Boethio lib. 1. de Musica cap. ix. & dicit Thengnus amicissimam enizate, ut inter vicinos, & aequales. & probat text. in cap. man. emiu. 3. 2. q. 9. 1. 1. vbi dicitur, quod nuptiarum fœderis inter coeques legitima sunt. Secutus Ioab. *Postea de magnis, super rubric. quod nubatis pari, vbi cunctum datur patitas inter coniuges*, quod ad statum, & genus. Nec discordat Calumella lib. 1. ei radice cap. 11. Omnis, agnos, furculus immuni arboris intenti potest, si nunc est ei, cui intentus, cortice dissimili: & infra radem cap. addit, cunctum esse apud veteres ens tantum furculus posse cibare, qui sunt canticæ, & fructu similes sibi sororibus, quibus inferuntur. Accedit D. Ambros. lib. de officiis dicens; maxime, patres paribus delectantur: patres autem cum paribus faciliter congregantur: quod non latet Cicerone in oratione pro Aulo Cluentio. Quae lenitatem defumpa fuit ex ipsius Platonis Phaidro, cuius meminit Bartoli, in l. de servio, col. penult. ff. de verbis abligatis. Quae lenitatem ad fuscenda matrimoniaria inter aequales coniuges, quia ex eorum iniquitate, & iurgia, & discordia penitentia. Ob quam caulem, teste Valerio lib. 7. 18. de sapientia, & felicitate, quidam unicam habens filiam, Themistoclem rogauit, utrum eam tradaret in matrimonium bono viso pauperi, & sapienti, ne minus probato duxit? Ego, impur, male viuum egens, pecunia, quâm pecuniam egens, vivo; quibus vero si damnar eos, qui potius videntur contrahere cum diuatis, quâns cum uxore, & pati potius videntur coincere uxores, quâns ducere: inter quos cum sint impares genere, & nobilitate, vel etiam & rate valde dissimiles, concencia resundit, & amor coniugalis ledit. Vide matrimoniorum leges inter patres puerorum, non vero inter dissimiles, & valides impares. text. in l. imperial. 3. iure, C. de scriptis. Iusti. sedis, ibi: *Vsi patres sine genere, &*

12 Part III. Lib. I. De obligat.parentum, &c.

terium *l. si denationum*, ibi inter parēt C. de nuptiis. quod à ieiuit Angel. in S. 2. per illos test. in Andre. quib. med. natur. offic. deca. & C. l. *donationes*, in p. ne de donis. Conferunt Boethius in comitatem. Topic. Ceteros dicens, impures totce tempates contractas inter contractas non esse. Quae omnia demonstrant plerumque matrimonia test. & teste inter inaequalis celebrata non eum habuisse succelum, qui optabat: ex ea ratione, quia non solum in matrimonio, sed etiam in quacunque fo- cestate, amoris, qui à diffimilibus ostendit, durus est, nec petet: contra vero, qui proponat ex finalitate perpetua est, teste Platone in *Lyside* dicente: *S. nide famili necesse est semper amicam esse.*

- 36 Vnde iotet apoloc locutus magnis, tote impures minime, & consequentie inter nobilitates, & ignobiles, & inter duritas, & pauperes non sustinetur, vt ait Anstoleto lib. 1. Ethicor. cap. 1. vbi agit de secundis, traditque, quod secundum natum est, secundum eum, omnianque genere inter se coniuncta, secundum natum coniuncta esse. Nam ex equalitate, & ex similitudine amor coniugalis augescit, & concordia opulicit, & que ex eo habetur loco filii, vt ostenditur ex 2. Regum, cap. 12. Etiam inquit nempe Virg illi sicut filia, p. nunc amore, quo illam Unas diligebat, cum esset vox.

- 37 Ex eadem morum equalitate, & similitudine de Zacharia, & Elielal etha legatur, Lxx. 1. & commendante maxima concordia inter eos, ut incedente vniuersitate sine illa quelibet in omnibus iustificationibus legis. Quare veteres Patriarchae non quarebant multum suu itantum, non duriatis, non ingera agri, sed animi doles, & oblitorem memori, recte Ambrol. lib. t. de Abrah. cap. 9. Dulce, inquam, quid in vaore quartari: non autem, non argumentum qualiter Abramum, non possidenses, sed gratiam bouri indolis, que ficerent, & amorem inter coniuges conferuerat. Io cuius testimoniis affici potest fusile primaria matrem efformaram ex corpore Adami dormientis, non vero vigilantis Genes. 2. ne videlicet cum dolore aliquo educta, occasio efficiens ista, aut malevolentia in poterat, quamvis ex ipso, quod Eva fuit adulterata ex corpore Adami, sublata est omnis occasio mali, quis nemo se ipsum odire, nec sibi iodi- gnat, nec ipsi malum optat.

- 38 Conf. stat Euseb. ius lib. 3. de prævarici. Euangel. cap. 1. in more publicis ethiæ apud Gentiles feci iuniori, quae Dea nuptria crederebat, sacrificia, vbi victimæ sine felice immolabatur, & excluderetur a nuptiis omnis species, tanti odij, quænam amissio nimis.

- 40 Sed quid dictendum de existimatis matrimonia non esse credeanda huc uite copiola ad onerata eorum sollemnitas & despontur apud Sapientes non esse duriatis in consideratione principaliter, sed scandalo. Nam virtus & intrecessus animi doles praeferebant summis. Optima dos morum inaequalitas: durius preuenit. Tertius Seneca lib. 5. epist. 6. apud. 41. ibi: Non faciunt meliorem equum aurei steni, aliter Leo autara iuba niter, dum congregatum, & ad patientiam recipiendi ornamenti cognitus fatigunt. Nemo gloriantur, nisi de suo, debet. Sicille. Ergo in vaore primaria querenda motum inaequalitas, secundaria verò durius attendantur. Facte Iordan. Faberius *rubrica Iustitia. de nuptiis*, vbi commendat, & commendant in L. leonis. 6. de honesti. 6. de muneri. & honesti. 6. que sunt in nuptria consideranda, in primis persona, secundum onus natalium, postremo facultates, quæ durius debebas atrode ultimo loco io-

mattrimonio, & primo loco morum integritas, secundo genus, & prototypa quo apud Scyra fieri solebat, quod filias elocauit, quæ bona parentum prædictarum erant, fulbentes docim magnum eum, parentum virtutem, auditor Democrito. Quibus politis decim. 1. in, melius esse bene educatam ducere uxorem sine doce, quæ male fortificata cum opidatis, quæ uenientia temporalia decuila tempora contentevit, animi vero cultus perpenio ducebat. Leg. Petetam lib. 4. in Gener. de creatione huminis, cap. 2. q. 4.

Ex quibus ergo causis angatur, & coheretur amor coniugalis, pacet, ex parte felicis in genere, & ex diutius, & ex aetate, quæ si magna sit, & alter alterum longe cedat, est nouera amoris, & mater odij, sicut partus seratis in uteroque spacio amoris est pars.

Dicentes autem inter coniuges amor, si violenter bides matrimonialis, nam crimen adulterij, ut Bald. in cap. a. si clericis. de adulterio, extra, de redditu ei, penals, est odibile, & impunitabile venique conjugi, tollicet enim famam libertorum, & est crimen gravissimum: probatur ea cap. de clericorum, & ibi Bald. de vita, & heresi clericorum, faciente diuinitus perpetuam, quæd thorom, & habitationem, ut pater ea cap. 5. & cap. 19. March. & ex cap. signis, & cap. gaudemus, & ex cap. ex lietu, de diuinitate, & c. de h. Sanch. lib. 10. de n. a. r. i. m. dis. 3. num. a. Ceterum vero casu, que faciunt diuinitus, non efficiunt illud perpetuum nisi ad tempus, quo diuant, quæ causa in formacione est ea quia conjugi natura, ex qua fides promulgata violata est, & hac cum sit perpetua, ita & dimittit illud perpetua reliqua autem casu ex natura ipsius conjugij non sunt perpetua, & ea consequente iolam dum ipse perirent, concedunt diuinitus. Ubi leproso conjugi tenetus famus debiri sedere, quando reddito non cederet in iudicentis notaib. decimationum quod si derit daunum oportet, excusatibus à debito reddende, nos tamen dabitur diuinitus perpetuum, nisi quandam dabitur periculum in letationis: idem dictor de laborante mocho ventore, Gaffis in deu. p. 1. lib. 1. cap. 38. num. 6. Ille qui ex in summula lib. 1. cap. 25. num. 7. Reginald. in præstib. 31. num. 234. Sanch. de marine, lib. 9. dis. 2. 4. num. 17. & 21. quæ refutatio loquitur Baibos. in cap. questionem num. 2. & 3. de coniugio leprosum.

Ceterum coniuges sunt patres in diuinitus faciendo perpetuo ob futilacionem, & non solum vir innocens potest adulterum vaegem damiscere, sed etiam viri innocens viuum adulterum defecere, ita Magister in 4. sentent. dis. 35. vbi Albert. Magnus art. 14. & 19. Divers Anton. 3. p. m. t. cap. 21. g. 5. in principio, Quandois in 4. dis. 35. quef. vni- c. pref. 1. Caser sibi contritus in episo. 200. 1. tral. 29. de reditu, debiti inter coniuges altero adulterantur, neque necessaria est iunctio. ut p. penitentia adulterii, sed ante monitione, co ipso, quod ut est adulterio potest vox ad diuinitus tendere, sil- ludeque prouocare, Sanch. lib. 10. dis. 3. ex n. 6. ad u. 8.

Opposet ergo, ut amors inter coniuges perficiat quod fides coniugij iouiata feratur, & ut veraque possidet suum vas cum honore, ut notat Hesychius in Amor. 7. viri enim adulteria viuorum regis passuntur, quæm uoent filiorum, idem Bald. ad. Athletas. & columbaries, ff. de his quæ non infans. & in cap. ex parte nostra, & ab Barbo, ad. penale. de casu.

Sed quid dictandum de Zelotrys, quæ oritur ex amore uno patiente conseruatum in re amara secundum

41

42

43

secundum ea quae ex Cypriano dicuntur in cap. nec aliquo 27. q. 1. qua sane arguitur grauitate laborum ludorum, ut patet ex lege & sacrificio Zelotypie, de quibus *Natura*. c. 5. & certe *Gat.* 2. 9. 5. e. in libro. etiam adiutus hoc pugnans genus obfoleuisse, & inhibitus fuisse. Iudicandus itaque fedulò est prepotens ille animi mores, ne dicam furor, qui amorem cōsiderat lumenopere immunit, & ad infans plerumque deducit, ut dicitur *Proverbi*. 6. ibi : *Zelus, & furor vix non pareret in die vindictae, nec acquisitio eiusmodi precium, nec insipiens per redemptions dona piastrina.* Vbi noscitur inter Zelum, & furorem fieri nihil distare, & coniuges sibi hinc valde odiosos, quoniam Zelus magis propriè sit effectus amoris, quam odii, teste D. Thom. vbi *sopra*. Nilhominius omne impeditum perfidionem tei amare, sit amans valde odiosum, adeo, ut uxores incedunt maritos intereamant, vel è duocro, ut meminist. Valer. Maximus lib. 9. cap. 14. Caendum est ergo à Zelotypia, ranquam à te valde ab amore matuo conservando alienaque manu mias Zelotyporum dies, & ante tempus feneclitatem inducit, ut habeant *Ecclesi*. cap. 3. o. *Fulgilab. 4. de coniugalib. charitate, & lib. 6. cap. 7. in fin. collectanea de dulci, & felici memorabilibus.*

Sequitur quæstio etiam minuens amorem inter coniuges, quale scilicet sit peccatum, quando corrupta feminam integratè tenuent contra hostem, nubistro queo id argentim ferenti? Dico primo fieri non posse, ut vitam tranquillam agant, certumque est iurgis, ac dicordis vitam plenam adutus. Dico secundo esse in *Natura* cap. *inter verba*, in 2. editione, sententia 1. caritatis 16. n. 6. non peccare faleant mortaliter, si corrupta, existimatæ integræ cum non sit, se offerat coniugio, nicto vitio, quido ipsius, quoniam sicut vitium, tamen ob pulchritudinem, vel ob dorem, vel ob amorem absolute contrahenter, etiam si non tam libenter, sed si creditur forte, ut sponsus non valde hoc male patiarum. Ratio, quia non est Mortale, secundum communem, tacere vitium leue rei vendendam, vel non leue, quando empior ramen efficit emptum, licet non tam liberenter, dommodo iusto prezzo res vendatur. Sic in nostro casu, quia homines attendere debent, cui periculo se exposant; item quia ipsi suos defectus etiam solent occultare, qui si tunc sunt etiam non contrahenter. Et à fortiori hoc non est impotabile sponsus, si sponsa excellar illa, vel generis, vel diminitus, cum excessus in uno superplex defectum in alio situr in re vendita tactio virtutis manu puerum opontet, *Sot. de Injuri*. lib. 6. q. 4. art. 4. Aragon. 2. 2. 17. art. 3. *Syl. vero Empiro*, q. ad Amilia ibi n. 17. Eodem modo non censetur peccare mortaliter nubendo, quando ipsa non explicit, sed explicitur, quoniam non datur excessus, si ex eo, quod illa renunci illi nobete, periculum probabile infamie subeat, credaturque propter defectum integratæ non nullitate nobet, argumento adulteria, quia regulariter non tenet cum multo detrimento lux famæ adulterium declarare, etiam, quando filii patris puerum hereditatem consequentur. Item probatur exemplo Monialis corrupta, quia exculpatà à mortali si accepte oblatam ibi consecracione non enim tenuerit formam defectum prodere, & se infamare. *Sotus* in 4. diffl. 9. q. 2. art. 5. *ad finem*. Rodet. de regulari bus tem. 1. q. 6. q. art. 3. *Hencq. de sacramenta Ordinis* c. 4. & 5. in fin. *verb. Confessio*, nom. 6.

Idem credit *Natura*, *sopra*, de feminâ nec nobilio-
ris, nec ditioni, ut vitæ infamiam, de qua periculatur,
si non nubet, esto se offerat coniugio, modo grauitate
ex talis matrem non timeantur, quia si vitæ
cam non occidat postea deprehensor vitio, vel pro-
prece non abeat ad alias regiones pascui, vel can-

Frater Regim. Chirist. Reginb. P. II.

non affligat, vexetque continuo quod si aliquod ex his malis, vel aliquo tantum taret, non excusat *Natura*, feminam à Mortali habentem, quoniam ipsa non se offerat propter datum suum, & iuratum. inde octam Denique non peccat mortaliter, quando vitium sua est occultum, ut mortaliter, non sit ipsa, nec percipi-
lum, quod aliquando manifestetur, immo quan-
do violator, et mortuus, vel non revelabitur crimen,
nec deprehenderet à marito propter remedia ad id
excogitas, ut probaret ex traditis à *Natura*. *hb. 2. de
reli. 5. n. 4. 5. Cont. ubi quæst. 1. 3. ad fin. 4. *Natura*. in
sum. 1. 6. n. 19. *Gutier. in quæst. Canon. cap. 57. n. 2. 3.*
Quando tamen feminam cognita per vim, iam per dolum reperit mautum equaliter, sicut si esset inte-
gra, neque cognoscit defectus, non tenetur auctio
criminis ad villam restitutionem, ut tradit. *Lopius*
1. p. *infructuari. c. 7. 6. & Roder. in sum. 2. 20. 6. n. 4.* quod
vetus est, quod datum datum, etiam forte de
vilitate, aut dolis iniuria teneatur. Quare secundum
percipientes, cùm nullum derur dñnum in hoc even-
tu, scimus nubendo tacita vitio non peccabit, & à
fornici, quando nubet bona fide cedens luxuriam elle,
ut famæ lux consilat, à qua oportet non deni, nili
quando in aliquo casu confitea feminam pe-
ccare mortaliter propter circumstantias superiù
leras.*

Dubium tamen est, an quando feminæ peccat
mortaliter non detegendo vitium, in eo casu, quo
debet, ad virgina mala supradicta, peccatum illud
sit contra charitatem? Placet affirmare, quia datur
gratus casus, & occasio vivendi in perpetuo negotio:
quod si non derur talis casus, neq; occasio, non est
Mortale contra charitatem: quia ex communione
conferuntur, & vbi est receptus ex vitaq; parte con-
traherentium matrimonio, non detegi propria vita,
neque mediatores ad id testentes, sed pertinet ad
contra hætates de hoc inquirerente *Natura*, *sopra* n. 60.
sequitur *Sánchez* lib. 6. de matrim. *disp. 27. n. 3. & 4.*
seqvnt. vbi concludit feminam defectum integrati-
tis celantem, aut alijs, non peccare contra mili-
tiam, quia teste D. Thom. 2. 2. gneff. 11. art. 1. ad 4.
bonis mediis, & remedis occultare suum vitium
non est tempore mendacium. D. August. consonans in
libe. quæst. *Enagel*, dicens non omnino, quid ho-
giumus, esse mendacium. Nilhominius si vñ defec-
tum integratæ precipiat, & argentim fecat, non
est dubium apud eum coningalem ob id minimi, &
peccatum Lethal contra charitatem esse, ita nube-
re tacita defecupte idem nec *Natura*, *sopra* audet op-
positum consulere, quem sequitur *Sánchez*, *sopra*
n. 10. De multo clarius, est Mortale si sponsus datat,
coniugum tecum, si es virgo, & illa datat se illi ta-
lemata *Sotus* in 4. diffl. 9. q. 2. art. 5. *post 3. concl. ver-
bi nubilem*, quod est vetum propter iniuriam illa-
larum sponsorum, qui conditionem expedit, Si es
virgo.

Quinimodo premitens nuptias puerilla cedens esse
virginem, alsoquin non promulganit postea sciat
non esse talem, non tenetur premissione in adi-
spice, quia non censere voluisse se obligare, ita noti-
tiam defectus habu-ller. Quod procedit, quoniam
promissio se iurata: Nam iuramentum non cun-
firmit premissione, nisi secundum mentem, quam
proponentis habuitur. *Lessius* *hb. 2. cap. 18. dobit 10.*
n. 7. 3. & 4. 2. dobit 4. Et probatur, quia haec condi-
tio, congeral tecum, si es virgo, non recusat, sed illi
talis est, statim matrimonium inducere, contra ve-
rò non valit, ita *Sánchez* de matrim. lib. 5. de *confessio*
conditio in *displ. 4. n. 17. post* alios ibi relatios.

Pordi si contrahantur sponsalia, & sponsus cre-
dat sponsum post mortem, ita tamen non commis-
se fornicationem, probable est propter fornicationem
precedentem non posse sponsalem dissolu-

14 Part III. Lib.I. De obligat.parentum,&c.

ab sposo . ita Hugo cap. repror. 27. coass. 51. sylvest. verbo. *Sponsalia*, quaq. 10. cesa 6. Hentiq. lib. 1. de marim. cap. 14. nro. 6. & Ludo Lopez 1. p. *infras.* de marim. cap. 36. fol. 1. 36. existimantes polli vel eindi sposa alia, quando ipponia prenatus virgo, lecūs il lat vidua ob fornicationem procederentem.

Probabilius tamen est polli adhuc sponsalia dissoluta, quia est dedecus viro, si cum ducat, & etebar illam fuisse honestam, & pudicam post obturum mariti. Nam in iute patia sunt aliquid superuenient, & procedere ignorantes, & res dictur fieri, quando innocuit. cap. *paillardus*, de *excep.* Argue ita cum sposis ignorantes copulam praecedenter, quam si feiret, non contraharet, lequitur polli refidere a contradicita Molan. de *legitima*, tral. 1. diff. 27. 1. 5. deinde si multos. Quod etiam indistincte tradunt Nauar. in sum. cap. 2. Hispan. n. 3. Latin. 27. cesa 9. & Philiatichs de *offe*. Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 1. cap. 1. dicentes ob fornicationem praecedenter ignorantes polli sponsalia rescindi, fecis quando sponsa est impudica, & laborat infamia ob fornicationes, quamarum postea detegantur aliae, non potest sponsus penitente, ne resiliat ab sponsalibus: nam propter perutas illas fornicationes sponsio ignorata, non redditur multo magis iofam apud homines, quamvis ante iam esset, neque propter illas additur notabilis mutatio, ita Molan. vbi *sipra*.

S. IV.

Qui veniant appellatione parentum,
& quæ onera illis incumbant circa
educationem, & correptio-
nenem filiorum.

E P I T O M E.

48 Appellatione parentum, quinam vociam.

49 Ascendentes per lineam maternam, & maternam an consenserunt venire sub nomine parentum?

50 Pater spousalis, & Magistris succedunt loco pa-
rentum.

51 Parentes peccant mortaliter, si notabiliter sunt ne-
gligentes in erudiendo filii. & n. 5.

52 Peccant parentes mortaliter si patiuntur filios
habere amissos.

53 Parentes excommunicantur, si cogant filios fieri
Amisces.

54 Parentes peccant si permittant filios cum sponsis
de favore impudicè agere.

55 Spousi quibus inserit se possunt licet vi, & quibus
non coniugari.

56 Parentes qui supplicio filios, & Domini famulos
possunt punire.

57 Parentes, & Domini puniuntur propter dolilla
filiorum, aut famulorum. Peccant si sicut neglig-
entes in patrem, n. 5.

58 Parentes, & Domini excidentes in puniendo suos,
quid incurvant, & n. 5. 9. Preferunt si sicut Cle-
ri, ibidem.

59 Prelati quando possunt punire suis subditos per
laicos.

60 Prelati inferiori Episcopo possunt subditos ver-
batur perfe.

61 Clerici, non possunt per laicos sorquen sine metu ex-
communicantur.

62 Magistri nostra Societas corrigunt Clericos in
monasteriis per laicos: quid etiam patrissimi-
lai faciunt per laicos. & n. 6. 4.

48 Quid Vinam veniant appellatione Parentum dixi-
mus 1. p. huius Republica in premisso g. 2. x. 3.

Nunc vero, quod presentem tem attinet nomine Parentum in propria significacione numeratur Parentes, & Mater, ut habetur *Ipse est f. de verbis significatis* in laeta verbo significante appellatione Parentes recentientes omnes Ascendentes per lineam parentum, sive nomine Filiorum intelligantur Delicen-
tes es omnes cap. nam & Rex, vbi *Glossa verbo, patres, de verbis significatis*, & l. si dotate s. solito marium. Ialon in rubrica n. 1. f. de liber. & p. 1. & Cardina-
lis. Florent. in cap. cum haberet. de eo, qui duce in
mar. quam polli, per adulter.

Eodem modo nomen *Matri*, continet omnes Ascendentes per lineam maternam: nempe Anus, & Proaous, Bald. in sua *Matriaria*, verbo, *Matri* appellans. & in l. *Nazarenium* nro. 2. f. de nego, gell. text. in *Glossa* quoque vbi *Glossa in Ambro. ut lucas matri, & ana*. Veteres autem proprii loquendo parentes dicebant Iolum peruenire vique ad Tritus: ubi aliquis veo vocans Maiores. Nihil dominus vobis obrinuit, vt omnes superiores Ascendentes virtusque lexus Parentes dicerentur, ut constat ex l. *Anthonianum*. *g. parentes f. de Grat.* & offm. & l. appellatione parentum, f. de verbis significatis. & l. *gnis que g. parentes, f. de in ius vocando*.

In latinitate tamen significacione venient nominis Parentum omnes consanguinei eam ex parte patens, quam ex parte matris, ut doget D. Hieronymus in a. *Apologia contra Ruffinum*: accedit D. Ambros. in translatione Aegidippi lib. 1. in oratione *Hierodotus ad Cives*, que est in cap. 3. 9. *Emulhi*, vbi aut sic: *Vnde cuic erit nahi, ut sponsores concordia adiungant libens meis parentes, amicisque. Et paulo inferius: Adduciat, rupor, amicos regios, parentesque, & principes fratrem Regis. Hac Ambros. cap. 30. *ausculte libri*. Ex quo viderit nomine Parentes, esse commune, tam cum parte, & matre, quam cum omnibus, quos necessitudo, aut consanguinitate coniungunt. Nec refutatur Ius Canonicum, vbi parentes pro consanguinitate ponuntur, ut habetur in cap. ultimo, 2. in clericis, vel venienti. Ibi enim, qui primum Consanguinitas dicitur sunt, paulo post Parentes vocantur. Similiter parentela pro consanguinitate constitutus, ut habentur in c. scis de testibus, ut in cas. *fraternorum*, vbi *Patrorum in secundis notabilis, de septulis*. Quod estiam probat cap. *causam matrimonij, de officiis*, & cap. *cum in tua de ipsafat, & marim*.*

Secundum vero Ius ciuilis nominis Parentum, non venient quicunque consanguinei, sed solum Ascendentes tam per lineam maternam, quam paternam, ut deducunt ex 6. *Octauonem*, in *Anthando alieni, & Empyre*. Nam postquam parentes, & liberti nominantur, adduntur, qui genere, ut affinitate sunt coniuncti, tanquam non parentes.

Ex dictis sequitur Ausos, & Proaous continent propriæ appellatione Parentis ex l. *Ista interpretatio-*
ne, f. de verbis significatis. Facit l. parenti appella-
tionem, f. eodem, *Glossa in d. suffa*, quod vbi in Iuge fit mentio de Pace, *tempor id intelligentia de Ann. Albert. n. 1. p. 1. auitor, quaq. 107.* quod est verum in favorabili decreto Iuris Bald. in *I. sarcinam*, n. 1. 2. C. de *inofficio, iusta, Bart. I. liberorum in fine, f. de verbis significatis*. Boet. decisi. 2. 41. num. 5. Redibit de *privilegiis scholar. privilegio 177. §. 5. 4.* Secus in oblio-
sia, & correcione, Alemanus ita de parenti petet, ej. *filii et. num. 21.* Duennas regula 87. ampliata. 4.
& constat ex l. *Julia 6. hoc capite, f. de reu nup-
tiorum, l. patris f. de adulter.* Item more scriptura Ausos, & deinceps ascendendo Parentes appellamus cap. 2. de verbis significatis, sicut etiam Ausa appellatione matris continetur Decimas conf. 6. 5. 6. Ioridicis, in principia, Alex. conf. 198. Perspectiva. nro. 4. vol. 6. Bart.

Bart. in leg. 2.5. videndum s. ad Tertul. & Bald. in d. L. Notariorum, s. i. ff. de nego, g. f. sicut appellatio-
ne Ani venit Protaus, sicut Bart. in d. liberorum. Pe-
tunt quando à lege proficer nomen. Anu inde-
sinet, & similes sit: ita Scribentes in l. Gallo, s.
idem credendum, ff. de liber. & postea. Bero. conf. 97.
num. 10. vol. 1. Anu deinde cum succedunt loco
patentum, illis non existentibus tenetur habere
curam neptorum, illisque subministrare necessaria,
vt Azor. 2.9. lib. 2. cap. 4. §. ultima, quod Contra ex-
tendit ad nepotes illegitimos in Epistola p. cap. 8.
§. 6. num. 6. post Bart. in l. penit. ff. de liber. agno.
Cyrus in l. 1. C. de alend. liber. sicut Ani sine parente,
sive matero.

Item appellatioe Patrii veniunt non solum
patres corporales, sed etiam legales. Gloss. verbé,
quondam in cap. unico, de cognatu legal. Nam in sum-
ma cap. 2. n. 36. Addit patrem (patrionem), cōsus
officium est filios spiritalium gubernare, & iustificare,
cap. in decimo 1.3. quæst. 1. quæ spiritalitas, seu
spiritualis filii conseruitur per immersiōnem, &
elevationem de fonte facio, & per confessionem, &
faci olet vñctionem cap. annos. 30. quæst. 1. Sed de
his 2. p. dif. 1. q. t. fatis. Pater vero naturalis, qua
enca foliante, tradit Joannes Andricus in addi-
tione ad Specular. s. i. qui filii suis legamus, & de illo
loquitur l. s. qui à liberis, & reu. iudicis, ff. de liber.
agno. Sub qua etiam significatio dicunt Pater,
quicunque habet curam akerins, & procurat ad-
ministracionem aliquorum bonorum, ut tutor, & cu-
tator, ut habebit in istis ff. de autoritate tuorum, &
curator, qui omnes hoc nomine Patrem comprehenduntur, ita Azor. 2. p. lib. 2. cap. 1. & alij apud
Nasau in summa cap. 1.4. n. 3. Nam hoc nomen Pa-
ters cum sit commune, etiam extenditur ad feminas,
sicut & ad masculos; atque ita comprehendit,
cum patrem, quam matrem, & ascendentias ram-
maternos, quam patenos; sicut hoc nomine Decen-
dentes, cum sit commune comprehendit masculos,
& feminas, ita Decius cap. 493. n. 6. & conf. 570.
num. 10. & probat lex ultima C. de suis & legatis.
Quemadmodum nomina Postulator, Contangu-
peorum, & Propinquorum extenduntur tam ad
masculos, quam ad feminas, ut probat late Tira-
quelius in reddit. de retrahita confessio natus, §. 1. gloss.
2. num. 200. 201. 202. usque ad n. 204. Decius in l. a.
num. 1. 25. ff. de regal. heri, & in conf. 5. 27. a. num. 3.
& Rebubl. in l. 1. verbi. 1. de verbis significatis. idem
Tiraque. lib. supra n. 2.4. & alij.

Legalis vero pater etiam comprehenditur sub
nomine Patrii respectu filiorum quos adoptat, seu
arrogat, ut habent in cap. unico, vbi Gloss. t. & Ab-
bas, & omnes Sacrae Scripturae, de cognatione legali, & l. t.
& 2. p. eti. ff. de adoptionibus, & Inf. admodum iuste-
per sum. Quibus accedit Sacer, cui tanquam patri à
natu debet reverentia, & respectu illius conferatur
pater, nec natus potest quodam vir eius vivere, citare
locutum, nec litigare cum ipso in Iudicio, nisi venia
prius petita. Generaliter, vbi Gloss. in ff. de in-
teccano, & Sermon. & confit speret ex lib. 3. de-
cimum Lascivium in principio, ff. sentio matrimonio, quod
resoluti procedunt dum durat affinitas, sequitur al-
ter Barbol. in remissione ad 3. libram Ordinario-
rum, d. sit. 9. in textib. 1. Nem. & segre, ou segre. Quod
actives ad Magistros, qui doctina, & disciplina
discipulos informant, & bonis moribus eruditinare,
nan est dubium esse dignos nomine, & honore
Patron, quos honorabiliores vocat Aristoteles lib.
3. Ethic. cap. 2. quæm generante: isti enim danc
vivere; Magister vero bene vivere; ut probatur ex
traditione à Jacobo Rebullo in l. t. C. de excusas artifici,
Fragsj Regim. Christi. Rupabl. P. III.

lib. t. o. per text. in 5. quod sanctum. in Ambros. de
marijs.

Questio est an parentes peccent mortaliter, si
neglegentes sine in erudiendis filio? Pro motione in-
telligentia dicendum est primò. Parentes familias ma-
tioem curam habent circa illos quibus parenti, quām
cūca reliqua, & maiorem circa liberos habere debe-
re, quām circa scūdo, teste Aristoteles t. Polit. 1. 8.
& id ratio postular, cum pater sit causa effendi filii,
quod est maximum beneficium; similiter est causa
nutritionis, seu educationis, & traditionis, habē-
tque naturaliter imperium in illis, idem Aristoteles
Ethic. cap. 2. quibus policiis, conflat tenet ex-
clude filios in opimis quibuscum disciplinis, cū
hoc sit pietatis officium, quod ad partem maximè
pertinet, & habetur in l. que pater filio, 2. ff. famili.
arci. & l. Macedoniani, C. ad S. Confuse. Macedon.
Fundamentum est, quia pater tenet filios alicet, &
tueri corporaliter, & docere ea, quibus se alete pol-
fint, ut at Glosa Leon. pif. 5. general. in verbis con-
flari. ff. soli marim, ergo tenet filium erudit in
ceptibus diuinis integre obseruandis, quod quo-
dammodo innaturat, & p. scriptis in l. s. qui à libe-
ri, 5. non solum, ff. de liber. agno. Dum autem patrem
non solum tenet filios alicet, sed etiam alia onera
explere, que patre incumbunt, inter quæ recipiuntur
est erudit filios in opimis disciplinis, momente
Ecclesiast. cap. 3. 3. Habet filium, erudit istum. Item, à
patre ne subfratre disciplinam. Quod onus exten-
dit ad omnes, qui ex chacieate sanguinis, & naturali-
tatione debent alicet coniungentes, ut patrem
Anas, & alij de quibus fit mentio in d. l. qui à li-
beru. Nam hi omnes sicut tenentur, patre non ex-
tente ad impensas occellacias ad vitam, qui filium,
ff. vbi pupil. edica deb. & ibi Bald. hi etiam tenentur
erudit in iis, quæ pertinent ad bonos mores.

His ita dictis, coclolio inspecione mortaliter pa-
tres, si ex notabili negligentiā sua filia negligant Dei
præcepta, vel illa non obseruent, Archidiocconus
Hort. in summa verb. defecundum in 4. præcep. id pē-
canti filios non doceant Fater noster, Credo, & Dei
Mandata, Graffis lib. 1. dñs. ap. 59. n. 1. 8. & 19. post
Sylvestri in verbis Scientia, verbi secundum, qm re-
ferre, addens etiam sub Mortali teneti facere, ut filii
discant lignum Crucis, & lequitur Rodrig. rom. 1. in
sum. cap. 1. 3. n. 3. & Sayras elati lib. 7. cap. 7. num. 1.
Simpliter peccant mortaliter, si filios non corrigan
circa eaque fute de necessitate salutis quod si ne-
queunt eos corrigit nec verbis, nec facto, teneban-
tis illis domos expellere, vel negant alimenta si ex
ipsis spectre emenda, vel commode spirituale
probabiliter, argumento corum, quæ notantur in
cap. non sum. 5. 9. 5. Secus si ea hac expulsiōne crea-
dant eos licentias per vitia vagatores: quod si in il-
lis emendandi non debet officio boni parentes, ex-
clusorū a culpa, nec illis sunt impunita filiorum
vitia. Sylvestri in verbis Familia quæst. 5. & confit ex cap.
quænamlibet, & in cap. sequente dñs. 47. Graffis vbi
supra n. 9. & colligitur ex traditione ab Azor. 200. 2.
ff. moral. lib. 2. cap. 21. quæst. 4. Nasu. de oratione
cap. 3. num. 10. & Henr. lib. 1. de matrimonio. cap. 19.
num. 4.

Item peccant parentes mortaliter, si parentes
habent amatos ob finem turpem, nec ascen-
tas à fidalitate, seu colloquio eorum feminis fulpe-
bris, p. serfum, si sciant illas suspicere vivere, & vice
illarum conuenient. Nasau in sum. 1. 4. n. 8. Rodrig.
d. x. t. 3. verbo. Amor de los padres, n. 3. argumento cap.
dos 1. ff. 1. num. 1. 2. 3. 4. & Sayras elati lib. 7. c. 7. n. 4.
quod si parentes peccantibus filias feci ut orare ob
viam gloriam, aut finem venientem, peccant veniali-
ter, ut ipsa feminæ ie orantes propriæ casu fini-
t. B. a. Nasau.

16. Part. III. Lib. I. De obligat. parentum, &c.

Nauan, & Roderic, precitati per test. in cap. 1.
de offic. delegat. sicut, qui confessant in peccato locutio
non gratius peccat, quam sicutus, Graffis d. cap. 59.
ann. 16.

¶ 3 Peccant item mortaliter cogentes filias fieri mortales iniquas, & incidunt in excommunicationem Conc. Trident. scilicet 25 cap. 18. ibi. Anathemati habent sancta Synodus omnes, & singulas personas cuiusunque qualitas, vel conditionis fuerint tam Clericos, quam laicos, seculares, vel regulares, et quae etiam quilibet dignitate fulgentes, si quomodo-
cunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem inquitam, praeter-
quam in casibus in lege expressis ad ingrediendum
Monasterium, vel ad suscepitendum habitum cuius-
cumque religionis, vel ademititdam probatioem,
quaque coniunctione auxilium, vel favorem dedeant;
quique scientes eam non sponte ingred. Monaste-
rium, aut habitum suscipere, aut professionem emi-
tare quoquo modo eadem actui, vel preterirent, vel
conseruent vel autorisent interpoluerint. Similia
et quoque Anathemati subiecti eos, qui factam vi-
ginem, vel altarium mulierem voluntate vel ac-
cipiendam, vel voti emitendi quoquo modo sine ini-
sta causa impeditur. Ita Conclavium. Graffis supra-
n. 1. p. post Naut. d. cap. 14. n. 17. ter refutata. Ne
ait, pacientes incidente in hoc, quando cogunt filias
et unctionem ingredi dolis, eminus, aut aliis similes
medis.

54 Nec non peccant eritam patentes mortaliter, si
permitteant hilis eam sponitis de futuro ut tacibus
in honoreis. D.Thom. 1. 2. q. 15 q. 4. art. 4. Caiet. lib. Na-
uar. d. cap. 1. 4. n. 1. 8. Roderic. *Sphragis* mysteria est
gravis propter periculum se polluendi, quod est
mortale de se; propter periculum copulae: id est,
ve
tollatur occasio, non permettendis sunt sponsis inter
se colloqui in occulto, quia similes radus illis dum-
tarax sunt licet, quibus copula consugalis est, licet:
ijs Bart. de Le defens de matrem, libro 1. ad finem,
Nazar. in sum. cap. 1. 6. m. 12. & cap. 1. 4. n. 1. 8. Lopez
t. p. infraibid. cap. 7. q. 5. perut. d. cap. 1. 4. 5. peccant pa-
rener, quamvis Caiet. in summa, verbo, Sponsalia, re-
das hos radus inter sponsos de futuro, tunc esse
mortales, quando met consugalos sunt mortales,
in quo fallitur.

Quare absquebet dicendum est, tactus impudicos inter sponsos de futuro illicitos esse, neque excusatati mortali, & securitatis copula est illicita, ita tactus sunt illiciti cum dicunt tendant ad illicem. Oscula tamen, & amplectus inter Sponsos, quia ob solam delectationem, quibus principium nuptiarum paucimillarum esse illicita Sponsis de futuro monentur. Palud. in 4 distinct. 31. quæst. 3. art. 1. n. 17. Cicer. in summa verbo, Impudicitia, & in verbo, Osculum. Anglus in floribus. 1. p. quæst. 2. de impudicitia matrimonij, art. 1. dubio 9. consens. 1. Pedata in sum. præcepto 6. 5. 1. Ratio quia amplectus, & oscula inter non coniugatos sunt mortalia, hec congresus inter eosdem est Mortale: Quæ opiniò non videtur omnino improbabilis ratione periculi, quod ex viu extremum tactuum innuit. Dicendum tamen est oscula, & amplectus, & huius tactus non impudicos inter Sponsos de futuro licitos esse: Caiet. ita sibi contraria in summa, verbo, Sponsalia, C. 2. 1. 2. 1. 5. 4. art. 4 post priuatum dubium. s. in refutatione ad secundum. Nauar. in sum. d. cap. 1. 4. n. 18. & cap. 1. 6. n. 12. Sayt in clavis. b. 7. cap. 7. 7. 4. Valenti. 2. 1. diss. 9. q. 3. p. 3. 1. 3. ad finem. s. sensu ramorum. Gratius 1. p. lib. 2. cap. 8. 2. n. 3. Veracrus in appendice, ad art. 9. 9. de conditionibus matrimonij. fol. i. 8. q. hanc opinionem, Meicin. lib. 1. summa, cap. 1. 4. fol. 1. 9. i. principia, Aetern. cons. 1. 4. 2. n. 8. & Menoch. de precompunctionib. lib. 1.

num, &c. præsumpti, &c. &c. S₂, verbo, *Laxaria*, s. *offula*, & *colus*: quibus accedit Sancti lib. 5. de confessu xondustracione, quiesc. 5. n. 38. ea ratione, quia lponalia sine quodam magistrorum principiaco, & libro, de debito conuersis, diff. 4.6. a. n. 4.3. usque ad avem. s. 6. id est non peccabunt parentes, si permittant filium us huicmodi oscula, & amplexus cum sponsis de fuituro & praeteritum, id agant absoq. intius delationis, sed in lignum bencuientia, & honesti amoris: si tamen lponalia conturbant inter consueguentes, ea conditione, si Papali de penitentia iuris solutio & amplexus, & similes tactus non impudenter non sunt liciti ante dispensationem, sed post illam tra. Soc. in 4. dig. 2.9. quiesc. 2. art. 2. ad finem, vers. hoc annis addiderim & Cisterciib. & Cassanor. am. q. 4.8. cap. 22. n. 17. ad finem, quia hac lponalia non fortunent lsonum effectum, nisi oletus dispensatione.

Quod si sponsi inter se transeant his oculis, & amplexibus, & his futilibus non impudicit, & los-
lam delectationem tentiuntur et illas arguentem,
est culpentalis f. si illa delectatione, sicut et
venialis inter coniugatis, quando propere intendit
hinc huiusmodi actus inet le exercitentur Sancti.
d. lib. g. dist. 4. p. Catec. De alios, quos illa res-
tens iequentur, d. dist. 4. 4. n. 9. 7. d. p. 11. n. 4. vbi arg-
actum coniugalem ius sollemniter gratis esse ve-
niendum; quod enim docet D. August., de bono coniugali, cap. 6. & est communis, cum volupas sit pro-
pter spum actum, non vero actus puniter voluntate
idcirco decinditur ei, quia nec actus propter
delectacionem, ex actu tangente que decin-
ditio est venialitatem Victoriam *famme de marriam*,
num. 27. Henricus de *marriam*, cap. 4. num. 5. 5.
Bart. de Ledecia, *debat. 27. de marriam, concil. 2.* Re-
decit, tam *Sor. 2. edit. cap. 2. 3. num. 10.* P. S. in
fam. verbo, debitos coniugali, verb. capula si fiat. Fau-
ter *Gloss. cap. 2. or. 2. cap. 2. 3. num. 10.* quod differt,
33. q. 4. Dicunt coniugium coniugalem delecta-
tionem causa est velut inquit, quod erat in *Affenfig.*
in *fam. 2. lib. 8. abb. 8. art. 2.* Ansil. verb. *Lazaria*
n. 2. & verbu. *Affarum, num. 6. 8.* de cens dicenduro est,
quando ex ipsius oculis, & amplexibus tamen inter
coniugatis, qui in inter sponsos de futuro, nihil
aliud quam intentum et matus amor, atque intulit
benevolentia vinculare, & certiores coniugale
oculorum signis afficiuntur: tunc enim nulla datur culpa,
cum suavitudo radet ad hunc amorem forendum,
& benevolentiam concordiam sine a natura
immetit. Sic *Gloss. 1. p. decr. lib. 2. cap. 3. num. 21.*
& Petri. de *Ledecki. de marriam. q. 49. art. 6. ad fin.*
& *Sor. 4. dist. 3. n. 2. n. 2. art. 4. ad fin.* Radios quia
tam in Sponsis, quia in coniugio finis intentus
est honestus,

An. patres possunt punire filios delinqüentes
Reprobando pollici: moderate tamen 1.9.10.8. part.
7. Glos. in cap. sicut alterius 7. quod. 1. & cap. 2.
ita nomina, 2.3. quod. 4. Lre. sciendus, 3. forte de-
mista, 3. d. p. agnus, Abbas in cap. em. canticis
de suo compet. Glos. in cap. ruris 17. quod. 4.
cap. presbyterorum, de homicid. Lopez in d.s.9.11.3.
part. 7. S. vero Parentes, nunt. 11. Idem Lopez
sit extendit ad quilibet, qui possint contigerit
filios, scilicet, seu familiæ; quando sunt negligentes
in omittendo, in�plicis peccate scilicet mortali-
tate, iuxta Ioan. Calder. & Cudia. Floren.
in cap. cum ex iniuncto, de heretico: per id quod ha-
betur in cap. gos palam, 2.5. q. 4. & in cap. Ephe-
s. 4.13. d. p. & ibi Ioann. de Ananias cel. penit. Fe-
quentine Alex. conf. 75. volum. 5. Aetor. rem. 1. im-
pat. moral. lib. 2. cap. 11. q. 5. Reginald. rem. 2.
cap. xv. num. 42. post Sotom. lib. 1. de influs. illa.

*art. 1. moner patres non posse occidere filios, nec
mutilare, posse verò castigare vique ad verbata, ut
est Sylyntus. In verbis, percepit post D. Thom. 2. 1. q.
65. art. 2. modo percussio non sit atrox: tunc enim
est culpa mortalis ex Socordio. art. 3. Molina de *forbit*
translati. 3. diff. 2. m. 1. *in corporibus.* & n. 14. *verbi*
procedere, quod extendunt ad terros, & famulos,
etiam metete conductos, modo punitio sit delicto
communis ut a se admodum Molina tract. 2. diff. 2. 28. 5. sex-
*ta officia.**

Potius interdicunt patribus circa filios seruos, & famulorum arrox supplicium, nimurum vulnere, flagella publica, adiunctiones & similia per que graui periculo exponuntur, & deo peccatum erit mortale, ut aliquo ex his supplicio propter detinimentum notabile. Utim autem licet Dominis puniente seruos guera suila, & signare etiam in facie illorum, dicentes infra lib. 10. vbi de potestate quam habent Domini in seruos.

Posse item famulos pretio conductos puniri ab heris moderatae, dum defunt officio suo, tenet Glor. 3. 7. cap. sexti alterius, &c. nonat Glor. Lin. *Irreficiendum*, citara se verbo, Publicè. Buttrius in *capitulum causarum de foro somptu.* Ios. Faber. *Institutio de his qui sunt suis*, v. *vid alieni iuriis*, §. sed hoc tempore: dum autem puniuntur, præsumuntur pro. Dominis castigatis feliciter ex causa, per *Iheros.* ff. *pro socio*, & Bart. in *l. nov. foliorum*, §. *fed ut prebari*, ff. *de oper. can. maniar.* Nec præsumuntur feliciter ex odio, fed damnatax pro bono emende: quamvis iuratus puniat, & licet ita magna excedat tantisper in puniendo, regulariter excellens esse venialis: eo quod ad parentes, & sen dominos pertinet emendare domesticos: nam pro ministris, seu leibibus furtis domesticos non datur actio contra famulos: sed in officio punitione, & constatac ex *Irreficiendum*, §. *fuerit a domestico*, ff. *de pe-
naliis*, vbi dicuntur, furtis domesticos si legeros sunt, pub-*licè vindicanda non esse*, neque admittendam esse accusationem.

Pollunt etiam patres mittere in carcere filios, ut à vita se contineant, Ordinatio Luisiana lib. 5. c. 9. s. 4. Auctoratum. 2. ius. moral. lib. 1. cap. 4. 4. Hostens. Cauulan. de Brachia Regis p. 1. num. 275. Cardinale præc. verbo. Carcerationis. 26. Glor. in C. de primaria carcere, vbi dicitur fas esse dominis in peccato carcere sensu derinere: quod etiam licet parti in filios permissios. Nam quæ permittentur parti in filios de luce naturali, non permittentur et, ut Iudici: id est non potest, ut ludex, sed ut Pater punire, ut subditum emendetur: ut malo ad bonum renover. Babol. in Remissione, lib. 5. s. 1. 95. ad f. 4. num. 3. vbi additio posse detinere Religiosorum in carcere peccato à fine Superiori correctionis causa, qua de te Fatin. in præc. criminali. q. 27. n. 28.

Difficilias est, quando filii sunt in sacris, an possint puniri à parvibus sine merita excommunicantur? Negat Molina, *ad l. dñi. 1. 2. 3. f. sextum eff. 1550*, *versus secundum autem*, dicens ligati excommunicatione panisenses filios in sacris, etiam corteziensis gratia, ex Glos. cap. in *sacramenta*, & Panot. ibi f. sed. 1550, de *severitate excommunicar.*

Partem tamen affirmans posse patrem punire filios, etiam in sacris consilientibus sine metu reexaminiacionis, est multe probabilitatis, & sequenda. Nam ex Gloss. & ex cap. cum voluntate, cuncte colligitur haec facultas concedi patribus rura filiorum in Ministris, idem tradit Azoz. 1. lib. 1. cap. 2. quod est. quatuor, sequitur Molin. d. dif. 118. & tract. 3. de Influsione tom. 4. dif. 5. 6. num. 6. in media, & Tolos. in similib. 1. cap. 3. Ratio, quia in illo cap. cum voluntate, sed facultas propinquis, & dominis perfringit Regim. C. 1. R. 1. P. III.

cutiendi familiares Clericos , non tamen absoluuntur , & indistincte , sed Clericos duntarunt in Miteribus .

Indistinctè tamen, & absoluè posse patrem
etiam filios in factis puniri est falso tenetum in præ-
tia Ioan. Andr. & Anchær. in d. cap. *cum voluntate &*
Ioan. de Lignamp, Sylva verb. Excommunicatio 6. 5. 6.
Iitem, quia Tabien. Excommunicatio 5. num. 8. verba
in magistro, & Somma Angelica idem concedunt
Magistris erga Clericos in Sacris; ergo à ratione
erit alienum, patri aripiere hanc potestacem, quia
parti concedit Graffis decr. dub. 1. cap. 49. num. 39. &
gloss. singulacris in l. t. C. de emend. propin. quia
concedio pertinet ad patrem ratione patre por-
feratis, à qua Sacros non libertatis, legimus Ioan.
de Arno. Dialoge 69. quem refert, & sequitur
*Graffis *sopra num. 4n.* Et quoniam excedat blumus*
puniens, non propterces incidit in censorum, ut be-
*ne sentit Sylothe, *sopra eas 8. in fine*, cum non po-*
lit verba semper suspender in statu: sequitur
Sos. rom. 5. in 3. p. d. i. p. 22. sell. 1. num. 49. quia pa-
ter non temeriter verberat filium, sed contrit. idè
*non incidit in censorum: sequitur Aula, de Conser-
v. 1. p. cap. 5. dubio t. 3. fol. 67. & 68. vbi nullum*
discrimen constituit in Prælato, Magistro, & parte
*naturali. Quoniam ergo in d. cap. *cum voluntate &**

Secus si petetur sine causa, aut principaliter ex odio, & non ob correctionem, Anila, & ali communiter Sylvestr. *Verbo, Excommunicatio* 6. num. 6. Sayt. de *sensu*. lab. 3. cap. 17. num. 16. tunc enim non excusatibus à censura, Caetis verbo, *Excommunicatio* cap. 10. s. *mala fasa*. Naufr. in fam. cap. 17. num. 3. vers. 14. A fictione non excusat patre petetur, si filii Clerici sint innocentes, vel si innocentes, sint leniter tameni, & pena sit norabili comparatione delicti, tunc peccabil mortaliitate: Aztot. d. cap. 2. t. *quasi quinta enarratur*, Molin. tom. 4. de *Infractis* diff. 3. n. 14. post D. Thom. 2. 2. *quasi 6.5.* art. 2.

Iam vero si filii non sint Clerici , & patres exce-
dant penitentiam meritam , non carent culpa , te-
nenturque ex illa , non vero ex dolo , nisi quando
peccatum sit instrumentum non solito ut in puni-
tione domineficiis , nimirum si peccatum ha fero , vel
gladio quo exente presumitur facilius patrem ex-
dolo , aut ex odio , aut ex male animo , cap. figura se-
ntia , 2. de homicidio , & l. 5. sed & sic clausa , ff. de
scariis extra quem casum , vel similiem huic , excep-
tus est culposus , non tamen presumitur ex dolo
factus ; Bart. in l. si adulterium cum incertis ff. adul-
terioris in l. Imperatores . Se ibi Angel. & in l. Graecibus
C. edentem , & Scribebentes in cap. significatis , & c.
in glof. final. de homicidio : idcirco ita favorem percu-
tientis condum est , quando est pater : semper enim
quod excellunt attendunt principium , quod est
potest patrem puniri licet , non vero attenden-
tibus : l. qui cum maior in principio , vers. sed si minor ,
ff. de bon. libert. Unde patres excedentes debent ex-
culari , nisi excellus si notabilis , cum finis non sit
in consideratione , sed principium .

Ceterum qui habent potestatem puniti Clericis licet, duos res postulat. Episcopi pollunt etiam Clericos in Sacris per Clericos veberant, non tam per se ipsos: argumento cap. non licet, 86. dicitur. Si tamen non repudiat Clericus, qui puniri poterit Episcopus per se punire Clericos ex Glori ipsius cap. non licet, an Verbo, non luci; Nonne, in Almanach cap. 27. num. 86. vers. vigesima quarta;

18 Part III. Lib. I. De obligat.parentum, &c.

& Tolet, *in sam. lib. 1. cap. 33. §. ad hoc d eo primo.*
Eandem addunt limitationem Episcopis, post glo-
in cap. vñterficiantur, de jentencia excommunicatiōnē atonū.
Quinimodo credit Tolet, quoniam adhuc Clericos, cu-
tis opere potest ut Episcopos ad puniendum Cle-
rici, non incidere in ceterum Episcopum si per
se puniat Clericum. Ratio quia datum est Prelatis
in cap. ius voluntate, de sent. excommunicatiōne, punitur
leuitatibus aliquo excommunicationis pena:
neque illis prohibetur in d. cap. nos hinc, sub d.
pena excommunicationis. Vicarij tamen Episco-
porum, & ipsi Episcopi possunt punire subditos per
Laicum ex consuetudine correctionis gratia: ita
Molin. *traff. 3. nov. 4. de laicitate diff. 5. 1. num. 5.* vbi id
negat extendi ad Prelatos Religionum comparsatione
iurorum subditorum; quia non credit apud
Religiosos talem consuetudinem esse introducendam;
si autem sit talis plenaria bona fides, tam mandans,
quam mandatarius excusabuntur a censura: idem
Molin. *ibid. Nauar. in conf. 42. de sent. excommunicatiōne,*
num. 10. ex Austrorio tradit consuetudinem in Gal-
lia fasile, ut Ecclesiastici ab Episcopis per Laicos
puniantur, que iam perusit ad Italianum. Nihilominus
Prelati Religionum correctionis gratia debent
punire subditos per Religiosum, seu Ecclesiasticum,
& ita sunt intelligenda priuilegia concessa
Religiosis Fratris ab Alexandro V I habetur *in*
compendio privilegiorum fratrum minorum, verbo, ab-
solutio ordinaria, 5. 2. & à Leone X. ut ibidem habe-
tur 5. 27. non obstante cap. vñterficiantur, 1. et id
possunt facere, & punire per alios, dummodo non
sunt hinc quia priuilegio gaudet nostra Societas.

61 Cetero vero Prelati, Episcopo inferiores, per se
ipsos possunt sibi subditos corriger & punire, ca-
pere vero, vel retinere, & per se, & per alios, quo-
cunque, ita Nauar. *in sam. d. cap. 27. num. 86.* Graffis,
desc. lib. 2. cap. 49. Tolet, etiam, Sart. *de censura,*
lib. 3. cap. 27. num. 13. Et causa vero idem possunt
per alium, modo sit Ecclesiasticus; per Laicum ta-
men nullo modo excepta capiuta, & retentione,
que potest fieri per Laicum, ut cap. fama, de sententia
excommunicati lib. 6. & cap. si Clericus, ceteri viri, &
lib. fed de his a. p. o. cap. si quis suadente, diff. 2. 5. 1. &
n. 7. cum seqq.

62 Sed postea torqueri Clericos per Laicos sine ex-
communicationis pena, negat l'orat. *in cap. ius ex-*
communicatiōne, 5. 1. cap. 1. num. 86. Exclusus
est cetero, vbi est consuetudo non tenere a culpa;
sed Taberna verbo *excommunicatiōne, 5. cap. 1. num. 7.*
Exclusus ab vitroto ex ea consuetudine, quia non
invenitur Clericus, qui torquere licet, aut velit:
idem tener Sylvestri *suprā*, post longam discussio-
nem tanquam probabilius, sequitur Graffis. *d.*
cap. 49. n. 4. & c. 5. *leg. q. 5.*

Quinimum ex consuetudine recepta. Inquisidores
torquent Ecclesiasticos per Laicum, Clarius *lib. 5. §.*
vñl. p. 49. 6. 4. num. 25. Simanc. *de tormentis tit. 6. 5.*
num. 5. c.

Insuper parres familias per Laicos corripere domes-
ticos Clericos in Minoribus item. Lericos senio-
res per Laicos puniunt iuniores, dicantque aliqui
Laico, ut puniat pueros Clericos, dum pertundant
officia Divina, neque ob id incurrit aliquia cen-
sura, concinit Molin. *vbi supra d. diff. 5. 1. ad fin.*
num. 5.

63 Magistri denique nostra Societatis Clericos in
Minoribus ex consuetudine raueterata, solent per-
cutere per Laicum correctorem sine merito Canonis
si quis suadente 17. p. 4. & consequenter id ex-

tendit ad patres familias, qui per se, vel per alium
de ipsius mandato domesticos iros punire pos-
tent Molin. *d. diff. 5. 1. a. 8. vers. 6. huius ratione.*

§. V.

Ex qua culpa teneantur parentes pro
damno a suis domesticis illato.

E P I T O M E.

- 63 *Quae requirantur, ut patres, seu Domini punian-
tur pro ornante a suis domesticis illato.*
- 66 *Culpa Theologica, quae sit, & a qua sit remissio.*
- 67 *Culpa laicaria quodplex sit.*
- 68 *Culpa laicaria lati tempore, quae sit, & quomodo
dissidatur.*
- 69 *Culpa laicaria etiam dividitur in datum, & cul-
pam simplicem: simplex in latum, levem, &
leuisimam.*
- 70 *Fili, seu seru quando delinquat sine culpa Su-
periorum, non obligat Superiorum ad satisfac-
cierendam.*
- 71 *Seru quando documentum in Iudicium cialiter ad
param pecuniarium, & condamnatur, ad
quid teneant Domum.*
- 72 *Seru quando cialiter deliquerit, damnum datum
quis teneatur re/arcere, ibidem.*
- 73 *Quodplex in Iure reponatur: alio,*
- 74 *Dominus pro domino a servo, vel ab animali culpa
Domini dato, tenetur Dominus satisfacere, si
culpa est lati.*
- 74 *Secu si est lati.*
- 75 *Damnum veniale sub veniali restituatur, &
furium.*
- 76 *Damnum sine peccato non tamen sine culpa Iuri-
dicta videtur causis fortuitis.*
- 77 *Damnum secundum sine peccato ex operatione res
illucia parti alienorum.*
- 78 *Domini, & parentes non tenentur ex delicto sua-
rum, nisi j. aut diversis.*
- 79 *Parentes clementer deliquerit, si videant, & non
in pedant.*
- 80 *Subditi aliquando ante sententiam, aliquando
post illam teneantur restituere, c. 8. 1.*
- 81 *Damnum sine culpa T. ecloga non obligat post
sententiam in conscientia ad rectum invenendum.*

Q Vodd primum dicendum est, parentes, seu
Dominos causam efficacem dannantes te-
neni de culpacionis domesticorum. Esti communi-
nis. Nihilominus, quoniam sit vera causa efficas
dilecta, vel inducta damni illati, non est ut omnino
corrum: idcirco duplex est opinio prior, existen-
tiam enim solum esse causam efficacem damni
illati, sine quo damnum non fieret, quod genus
causa dicitur causa sine qua non, ita Hosten. *in cap.*
scit. digam. de homicidio. Sylvestri. vñl. Reipub. Aragon. 1. 2. q. 6. 2. art. 7. & Nauar. in
Manual. cap. 17. n. 20.

Posterior opinio est verior, illum scilicet esse ve-
ram causam damni illati a suis, qui mosaueri con-
currit, & influit ad illud damnum, sine illud fuisse
factum abque parenti us, sicut Dominus, sine non-
ita Contra*irregulari*, *peccatum, de regal. Instr. lib. 6.*
p. 1. 6. 12. n. 2. Medicina. de reb. restituenda q. 7. Sot.
de Instr. lib. 4. q. 7. art. 3. Nauar. lib. 3. de restitu. cap. 4.
*p. 1. n. 10. & Valencian. 2. 2. diff. 3. q. 6. parv. 3. ex ea
ratione, quis causas sine qua non, non est vera, nec
propria causa praetextum in moralibus aliquid
admonit;*

Disp.I. De amore mutuo parentum §. V. 19

actionis; sed illa quae concurret, & insituit in effectum, quoties potest aliquo, quod influit in effectum, talis effectus producatur, & eo dempto, vel non producitur; vel si producitur, alio modo producitur; procul dubio causa est illius effectus: nam ex quo deest modus ille coosuetus, ex defectu illius, signum est influum, & concussum babulare in ea se, & non tantum illa conditione sine qua non.

Ex dictis non easciatur parentes, vel Dominus à culpa Theologica faletem quando domesticum damnum inferunt modo supra dicto, de qua culpa diaimus s. p. Regiminis lib. 5. dist. 13. num. 386. cap. 190. vbi etiam de culpa iuridica, & utique est triplex, iura, leia, & lenitissima: de quibus Say. lib. 10. inclusi tractat. 3. cap. 1. num. 9. subd. num. 10. non esse culpam grauem apud iuristas cendem, quae est mortalis apud Theologos.

Vt ergo damentur parentes obculpam, & obdamnum scorum, ex eis ratis, qui tenentur impedita domina illata à finis, & multo magis quando datus culpa latifissima, que dicitur dolus apertus, & culpa latior, que dicitur dolus peremptus: dolus vero est quidam calliditas, & querus fallacia, & machinatione ad eis conveniendum, fallendum, & decipiendo adhibita; calliditas ramus fieri cendo, fallacia mentiendo, machinatione are verborum, vt habetur in Glos. l. 1. ff. de dolis.

His postea difficultas est, quando filii, seu domestici abque culpa patris, seu domini delinquane, aut sint puniendi? Repondet easciatur parentes, uia non debet esse nocivum crimen, quod fit à domesticum sine culpa Superius, ita Curt. Iun. in l. 1. pof. num. 1. 3. de formis fugitiis, Bart. in l. ne quid, num. 1. ff. de ineed. rivo. nafragio. Quare pro delicto filii etiam post condemnationem patres non tenentur solvere quidquam, neque ea legitima filia debita post mortem patris, ita Molin. e. Rayne. n. 4.2 de testam. & sic Viulus post plures relatos in lib. commun. opin. fol. 20.8. vers. 8. atq. disponens, in 1. dimittit.

Quod si filii, seu famili occasione patris, seu Domini, aliquid male agant, eoque scirent, & ceterentur fecisse de voluntate faletem tacita illorum: ita Curt. senior. cap. 41. num. 10. & ita consulfus Grammat. cap. 21. secus, si operentur filii, & seu famili ignorantem Dominum, seu volente impedita; tunc enim Dominus, seu pater non tenetur: ita Cagnoni. Lcyp. corri. pof. n. 1. 3. ff. de reg. am. Proinde si filius habeat bona denuo tia, quoniam visus factus periret ad patrem, non poterit fieri exercitio pro delicto filii in humiliori bonis, nec in ipsa proprietate, licet rota pertinet ad filium: ita Bart. in l. 1. si finita, & si de veligal. n. 12. ff. de domino infelte, & leuitate Masant. in suo speculo, fol. 18.1. n. 35. Iul. Clar. lib. 5. final. quib. 86. n. 3.

Pro mancipiis autem illud est particulariter, si delinquane sine culpa Domini, & agant crudeliter faletem ad paenam pecuniariam cum Domino, tunc Dominus alterum est duobus debet eligere, nimirum vel debet tradere delinquentem pro delicto, vel debet solvere damna, & paenam in qua fuerit à iudice condemnatus. Quod si procedatur criminaliter ad paenam corporalem mancipi, cum ipso intentanda est adiu. relictio Domini, vt habetur in I. penit. iuncta l. 1. C. de Necessibus aliis. Hec ita sunt accipienda, vt probetur damnum fuisse datum à mancipo culpa sua. Si tamen nec culpa mancipi, nec Domini datum sit, sed calo accidit; & nec Dominus, nec mancipium ex eo delicto fuisse sunt diores; neuter tenetur refaciere damnum datum, cum in nihil neutrū factus sic dicitur, Molin de iustitia de delictis. dist. 7.11. num. 1.1. & 3. addens, si manci-

pium mociatur ante item cōfessaram, cessare actionem contra Dominum: secū si post confessationem, & si confiterit de delicto, quod non ostiatur ante item ad finem de duclam, eo quia tenerit compenfare damnum, & paenam solvēre, argumento l. 1. 9. placit si ante item, ff. si Quod si p. pauperem, funda Glos. vbi dicitur intentata actione de pauperie, si animal non tradatur, quod sine culpa Domini damnum dedit, perire actionem; si animal peteat ante item confessaram: si autem post item confessaram peteat; tunc tenerit Dominus restituere, Glos. in d. l. & mucus fortius temerit, si seruas damnum inquit Domino rubente, confidente, ac sciente nec impedito, quando impedito potuit; nam runc solvet damnum, & per nos pro delicto commisso, iacet mortuat seruans, vel manumISSUER, nec liberato Dominus nox: secū si seruas delinquer Domino inicio, aut sciente non valenter prohibete, quia liberato Dominus à solvendo damno dato, mancipium nox dedendo: ita habetur in l. 1. C. de j. n. 1. ff. de scaldibus alienis.

Quia agitur de domino dato à domesticis, vt clavis procedamus, tripes reperitur actio in iure: Prima vocatur actio legis Aquile, que habet locum cum ex tua culpa alteri domum tuum creatur, vel quando fuisse causa illius, namne si domum ferocem canem halcas solutum: ex vi hominis actionis teneris restituere damnum à cane illam. Secunda actio dicitur actio noctis de aquila, cuius facta fuit mensio num. 5. p. priori, ex qua dictum est. Tertia dicitur actio noctis de aquila de aquila. & noctis de noctubus actionibus, per quam Damnum cuius seruus dominum dedit fine culpa Domini, tenerit, vel tecum damnum restitucere, vel seruum nox, hoc est auctorum dominus, dedit.

Vnde quando seruum nox, vel animal per culparum tuum latam damnum dedit, quia vel iustisti vel finisti negligens in præzendendo, vel precauendo, non statuisti tadiendo auctorem damni, sed teneris relatuor totum damnum: ut & recipiatur in cap. scilicet de mortuis, & in l. 1. seruum, 2. ff. noctubus. Si tamen dominus fuit per culparum tuum leuem, in fato altrem conscientiam non teneris restitueret, ita Lessius lib. 2. de iustitia cap. 7. dabis 6. n. 24. nō quando ea obligatio oritur ex aliquo contractu: idem Lessius cap. 9. dabis 17. n. 1. 1. 5. quae opinio est veteris, ve diximus 1. p. Regim. dist. 1. b. 3. n. 1. 5. vbi egimus ex qua culpa officialis teneratur.

Primo quando damnum huius datum per culparum veniale Theologikam Domini extracalam contrahatur, quoniam sine, qui puerit pariale damnum propter ratione culpe illarum, esse reficiendum, vt Adrian. in 4. de restituzione, 6. tertium in fere animi, & Angel. verbo, Culpa num. 6. Ceterum, tertius est nihil esse restituendum ab mortali, nec sub veniali pro domino dato à seruo, vel ab animali ea culpa levius Domini, sed folum ex dolore, vel laeta culpa, Lessius ita d. cap. 7. dabis 6. num. 1. 4. fidus, rem 2. scilicet 3. 2. cap. 2. num. 3. & 3. 1. Contra P. Rebello. 1. p. de iustitia lib. 1. quib. 1. o. fid. 4. num. 7. dicentem, si ex culpa leui secluso contractu damnum nonabile sequatur, polle obligari damificandum sub mortali ad restituendum partem notabilem domini irrogari. Quod non placet.

Ex dictis non sequitur fuisse excusat in restituzione dei patrum; quia sicut peccatum venialiter futando, sic tenetur sub veniali restituere, Say. in elem. de fato. lib. 9. cap. 1. 4. num. 2. 3. post alios. Inferit item, si quis grave damnum aleti inferat ex negligencia dantizar veniali; nimirum, quia non plene admettit, vel operatus est inconfidetur; nihil teneri

72

73

74

75

20 Part.III.Lib.I. De obligat.parentum, &c.

refutare pro danno illato, etiam si sequatur homicidium per scilicet primo primum, vel secundo primum. Id si excedat moderatam incipiens tutelle, venaliter tantum, ut Petr. Nasar. de responsib. 2. s. 1. n. 46. usque ad n. 5. o. Post Sylvest. Lessius supra nov. 28. dub. 6. Ratio, quia tale damnum fecerunt ex culpa leui, censetur contigile ex causa quam fortuita, & de illo tanquam de fortuito iudicandum est. *Filiacionis, vñ proxime d.n. 3. l. 3. s. 4. l. 4. 2.*

Multo fortius excusabitur à restituione danni quando nulla culpa Theologica interuenit, quan-
tus culpa iuridica presumatur, ita Felin. & Decius
in cap. *ficti dignum, de homicidio, Sylvest. verbo, cul-
pa s. 4.* *Nasara de resto, lib. 1. cap. 1. dub. 3. n. 46.*
*Ratio, quia in foto conscientia circa contractam non datur onus restringendi, nisi recipiatur acceptio
rei iusta, vel iniusta, vel ratione legis pricipientis,*
*ve res suo Domino reddaruntur qui est in toto culpa
iuridica, nec coartata culpa Theologica,*
*non teneat restituere. Neque refutat dicas teneti
per l. legi Aquila. f. ad l. Aqutianum, quia haec & aliae
luniles leges procedunt in foto sibi, non autem in
foto conscientia, in quo procedat veritas, & culpa
iuridica fiat presumptione, ideo causa fortuita ins-
putatur, Lessius d.s.b. 2. cap. 7. dub. 6. Molinari. a.d.
dip. 698. num. 6.*

77 Non est abs te subiungere hoc loco, an idem sit
tenendum, quando dampnificatio sine culpa Theolo-
gica dabit operam rei illicite? Respondent inter-
cedente culpa iuridica faltere presumpta, duci contra
dannificantem actionem in foto sibi, in quo
obligabitur, ad retaciendum damnum per accidens
illatum, ex l. legi f. ad legem Aquitanum, pollegit
damnum habeat tenetem restituitionem sibi adjudicatam,
eo quia culpa iuridica in foto extenso puniri
solet, quantum in foto conscientia non sit reus,
neque ante tententiam tenetur quicquam resti-
tuere, sed vero post tententiam tenetur resti-
tuere, & iustus retinere potest restituitionem sibi fa-
ciam. Probatum argumento dancis operam rei illicite,
qui sit secuto homicidio irregularis, quod da-
bit operam rei illicite, & de se periculose ad homi-
cidium patrandum, vt Coudreaux in qualib. 4. q. 16.
Castro lib. 2. de lego penal cap. 14. *Agaton. a. 2.
9. 64. art. 8.* etiam in eo precendendo omnem dilig-
entiam posuerit: igitur in nostro casu etiam in
foto conscientia rebus ob danno datum ex sola
culpa iuridica, quantum dabit operam rei illicite.
Vbi nocendum est ad incurramus irregularitate
proveniente ex homicidio, non obstante omni
diligentia adhabita, non sufficere, quod detur ope-
ra rei illicite indistincte, & credunt sufficere ad il-
lum incurreret, Ioh. Andreas, & Innocentius in cap.
tra nos, de homicidio: Sed omnino requiri quod rei
illicita sit pariter periculosa de se: proinde minus
bene opinatur Henricus de irregularitate, lib. 1. c. 25.
indistincte ducem operam rei illicitae secuto ho-
mocidio fieri irregulariter non adhibita debetà diligentià:
adhibita tamen, ne hat homicidium, non
fieri irregulariter facta. Vide ipsum n. 1.

Quando autem a filii, & seruis datur danno
sine culpa Superiorum non tenentur Superiorum ex
delicto corporum, neque tenentur delinquentes traden-
tes, quamvis Dominus tenetur mancipium pro no-
xa tradere, vel dominum reficere. Ceterum si ex de-
lictio dominicorum patet, vel dominus factus est
dictor, tenet patet, vel Dominus solvere danno
totum in quo factus est dictor, & vel paulo ante di-
quum est, quia nemo debet distare, cum facturam, vel
iniuria aliena, Rebel. p. lib. 2. de restituione quest.
10. num. 24. sequitur Sanch. nov. 2. in praescrip-
tione collegi. lib. 6. cap. 14. num. 29. Vbi vald. don. sequi-

monsterium de danno culpa Monachi alicui tertio
irrogato; quanquam Prelatus illi concedat facul-
tatem retinendi aliquod depositum, quod postea
culpa Monachi penditum est, nisi forte ex re de-
posita aliquod commodum redondans in Mona-
sterio: tunc enim in quo Monasterium factum
fuit unus velletur; sequitur Molina num. 2. dub.
15. Secus si pater ipse, vel Monasterium res illas
acepsisset in depositum; tunc ex delicto suis, si
res penitit, vel ex culpa Monachi, pater, seu Mona-
sterium debet rebetur danno tertio. Lessius lib.
2. cap. 27. dub. 3. num. 1. Lubdens item esse, si res
deposita sit apud Abbatem, quia ex delicto per par-
ticularem patrem, non tenetur Monasterium, quia
deinde Monasterium rem illam non accepit in depo-
situm. Quæ resolutio, quod Abbatem non pla-
ceret, neque apud nos est in præmis. Nam cum Ab-
bas, seu Rector tanquam Superior, & capit Col-
legij tem accipit in depositum, vel in invenit. Mo-
nasterium, vel Collegium factio Superioris sit, &
taen ipse, quem enim iuxcellor solent stare contra-
dictibus ab eisdem celebratis, & obligantibus, non tam
men sine illusioni voluntate. Atque ita tententia
Lessius est vera, quando Abbas non ut persona pu-
blica res accipit in depositum, sed ut persona priuata; nam enim de politico non traditur Mona-
sterium, neque Collegio, sed Religioso priuato, ve
deducitur ex cap. Episcopo, quest. 6. causa 1. lib. 6.
delictum persona non est in Ecclesia danno conser-
vandum. Ex quibus verbis ostendetur non obligari
Monasterium ex delicto priuatus Religio, quod
etiam pater ex cap. delictum de regol. iuris in 6. n. 11
res deposita, vel tota vel pars illius conservatur in
utilitatibus Monasterij. fecit quando tradidit, & seu
commendavit Prelato tanquam capitii Monasterij.

Sequitur difficultas quando pater videt filium
damnum dare, non tamē impedit cum possit,
an tenetur ex delicto? Affirmandum est ex Lessio
lib. 2. cap. 1. dub. 9. ex num. 62. & est commu-
nis secundum Currium Sceniotem conf. 41. num. 7.
vbi dicunt tenet patrem pena extraordinaria de
homicidio factio per filium eo pauciente, & non po-
hubente: praemunitur enim de voluntate patris
communis: ita Felin. in cap. *Petrus, de homicidio,*
num. 6. post Bald. in cap. *verita: u. de dole,* & contin.
Placa de delictis, lib. 1. cap. 14. num. 4. ad finitem,
Clarus 6. final. quest. 86. num. 4. Ergo pater tenet
ex homicidio à filio factio, apud iuxta, & non
contradicente: ita ut Gregor. Lopes l. 13. verba,
Religio, num. 3. part. 3. & Syl. verb. Religio. 6.
quest. 8.

Eodem modo impuebitur pater, vel Dominus,
delictum filii, vel scui, quando alter, vel vice
que aperat patrem, vel Dominus, se velle occidere
Petrum, & patet, vel Dominus nihil respondent, quia praemunitur homicidium factio communis de
mandato Patris, & seu Domini: Felin. in cap. *Po-
penz. num. 3. de homicidio.* Idem pragmatum, quando
consuli de delicto annuntiant: ita Iason in l. 1.
num. 42. C. de servis fugitiis, & multo magis
quando pater fecerit loquior ad alterum filii, &
aut serui, & postea repente Petrus inimicus os-
cilius: idem Felin. super num. 5. vers. sic etiam
Bart. in l. 5. sententia 3. q. 1. f. de priuatu, erat Bald. in
l. multum, col. 2. C. si quis aleti, & vel sibi. Alciat. de
præsumptio, regol. 3. præsumptio. 40. num. 2. eo quia pra-
sumptio crimen factum de voluntate patris, & eu-
domini colloquuntur ad mures.

Ceterum pro foto extenso, quando famuli, seu
filii sunt ingenuo duro, & natura indomiti, & ad
malum proclives, delicta eorum praemunitur
commissa de consensu Superiorum. Felin. super n. 7.
Alciat.

Disp.I. De qua culpa teneantur &c. §.VI. 21

Alicet. d. presumpt. 40. n. 2. vers. 1. *littera*, & in *l. pronuntiatio* s. *fermentum*, num. 3. 4. *de verbis*, *significat*. & *Litur.* s. *letra C. de abjicio*: nec non presul-
tum littera *fieri*, ac famili, si inferni Magistris,
deliquisse de voluntate eorum, quando offi-
cio aliquid presuicere, & in eo deficitur, ut pro-
bar *l. 1. in principio s. de iustit. effio*, & tradit *Me-*
noch. 2. de arbore. cap. 3. 4. 5. num. 3.

§. I. Pro fato conscientia, si quis dannum det sine
culpa Theologica, cum iuridica tam, & pro certo
habeat defuisse culpam Theologicam, non tenetur
resistere id quod precipiter a iudice, cùm certus
sit de ventura, & Index indicaret ex presumptio-
ne. Quare potest occulta uti compensatione subla-
to scandalo. Nihilominus, quando littera fuit au-
tor delicti, aut animalis, & Index fuit sententia
coena Dominum, illamque obligari vel ad redi-
endum macropium, vel animal, aut coton re-
farcire dannum, cum huiusmodi leges de paue-
tate sunt penales, non vero presulmptuoz, proinde
ante sententiam non obligatur Dominus in fato.
animalis quicquam restituere si sine culpa propria,
fensi, vel animalia nocentia, potestque ferro
confusile fugam, & ad illam auxilium prestare,
qua in conscientia ante condamnationem non te-
netur resicere dannum, nec tradere corpus noxa,
ut bene norat Syllust. verbo *Culpa* & verbo *Restitu-
tio* 2. ad finem: secus post condemnationem: auctor
ita non sunt audiendi Angel. verbo, *Culpa*, ad finem
& Roselli. verbo *Restitutio* 3. dicentes Do-
minum fensi, seu animalis damnificantis in con-
scientia ante condamnationem teneri, vel dannum
illucem resicere, vel feni, seu animal tradere,
quod negatur: quoniam si quis non tenetur in
conscientiadannum datum resiliere absque culpa
propria, sic eriam non reuertere resiliendodamna
illata suis fensi, aut animalibus sine culpa ipsius
Dominii.

§. II. & Dionys. *Act. cap. 1. Catechesis. 4. 6. 7.*

Quocirca omnes fideli debent credere: explicite
Arctulos fidei, qui continentur in Symbolo;
non tamen oportet illos memorare per ordinem
retinere: sed sufficiat suationem repetere, vel de uno
quoque siogulam interrogatos respondere ita se
habere: sic D. Thom. *sopra art. 7. Magister in 3.*
sentent. diff. 1. 5. & multò ante D. August. in lib. de
*Symbolo ac Catechismo & in lib. de jude. 1. C. spe-
ciale cap. 1. 6. & 9. Tabien. verbo, fides, & verbo,*
Credere: quia Ecclesia omnes Articulos credendos
proposito loemantur, & publicè coit, ac celebri
venerant singulis annis, & publicis solemnitatis
Azot. iustit. moral. 1. p. lib. 3. cap. 6. vers.
secundum quartum, ubi loquuntur de vulgaris hominum
& rudi, concordieque tenet, explicite credere
omnes fidei Articulos, quos Ecclesia loemantur
venenatur.

Non definet tamen bona nota. Asciates 2. qui
celesant vulgus fidelium non obligari ad fidem ex-
plicitam Articulorum fidei, sed sufficiat implicite
cum dummmodo explicitè credant, qui Santa Ecclesia
credenda proponit, ita Galil. Parisiensi. in
tratt. de fide *Alstedensis* 3. p. sua summa, Rosella
in verbo, fides, num. 1. 6. 2. quae opinionem aliqui
non audent improbat, ut P. S. verbo, fides 2.
Valentia tamen illam vocant extreemam 2. 2.
diff. 1. queff. præst. 4. post secundam alliterationem, &
Petr. de Ledeima. tom. 2. sum. tratt. 1. cap. 8. ad finem
Bannas 2. 1. q. 11. art. 1. addit. est haec etiam
Nihilominus miru loquuntur P. S. à dum credit
condamnandi Paltores vulgi potius propter neglig-
gentiam docendi Oves loas hanc explicitam At-
ticulorum fidei. Quare descendunt est ad latum im-
perios, & rudes teneri explicitè credere omnes fidei
Articulos, quos proponit publico. ac loemantur
ita credendos Ecclesia, & docet. Et communis
Theologotum Azot. *sopra lib. 8. queff. 6. vers. quartu-*
m post aliis, Tolter. lib. 4. sam. cap. 2. num. 9. La-
douic. Loper. 1. p. infraib. cap. 4. 1. col. 1. vers. terciale
est subdunctus consequenter scire, qui conti-
nentur in Symbolo Apolito 2., aut in Catechis-
mo pauperum.

Dubitatur tamen an hac fides explicita vise
notum Christi Domini, quae in Ecclesiis celebrantur,
sit necessaria fidelibus necessitate medijs, seu
finis, an necessitate solius precepti? Respondetur
primo omnibus esse necessariam necessitate: id
credere explicitè Deum esse, & remunerato. in
& Auditorem donorum supernaturalium ex illo
Pauli ad Hebreos 1. lib. 1. Credere enim oportet acci-
dem ad Deum, quia est, & inquirentibus ser-
muleretur. Quae verba D. Pauli exigunt necessariam
notiam Dei necessitate medijs ad latum, & glo-
riam, consequendam: sic Valentia 2. 2. diff. 1. q.
a. post 3. constat.

Respondetur secundum ante Christi Domini In-
carname, & post eius nativitatem, vitam &
mortem, ante suscipientes Euangelij predicationem,
& promulgationem ad gentes, & gloriam
comparandam, non est illi necessariam fidem Christi
explicitam, sed fatis esse implicitam, qui credente
implicite Redemptorem, & remuneratorem,
et ignorat homines, illum Christum Dominum
explicita & in specie futurum Deum, & hominem,
ita Valentia vbi *sopra puntis 4. paulo post pon-*
cipium.

Respondetur tertio post sufficientem premiu-
garionem Euangelij fidem explicitam in Christum
Dominum esse necessariam necessitate m. dji, ita
enī, non solam ut compaterat gratia, sed ut com-
pactus gloria. Raro est, quia tota lex Euangeli-
catur Christo Domino taoquam in suo funda-
mento.

75

VI.

Quæ sint à patre fidei credenda, &
tradenda filiis, ac domesticis suis.

EPISTOME.

- 83 Qui tenentur alias docere, debent plena explicitè credere.
- 84 Que quilibet fidelis tenentur credere explicitè.
- 85 Sun, qui patens sufficiere fidem implicitam, sed
appositum est probabilitus.
- 86 Parochi debent explicitè credere fidei Articulos,
& catena fidei, ibidem.
- 87 Negligentia decendit necessaria quando est mortale
peccatum, & quae sunt credenda.
- 88 De iure diuino obligator fidelis credere aliqua my-
steria, inter quæ, mysterium Trinitatis explicitè.
- 89 Fideles ut salvantur debent cognoscere mysterium
Incarnationis Deminica.
- 90 Quid faciendum cum rudibus, Confessario, &
Parochi, & quae debent illis docere, & n. 91.

75

Q. Vibns cognitis est uara docendi alios, de-
bet plena explicitè credere, quia qui
sunt erudiendi, instar Angelorum superioris Hie-
raschie, infestiones illuminantibus ob pleniorum
notiorum, quam habent de rebus diuinis, quam
Cœlicolz inferiores. Hinc et quid illi ad quos
speciat alios erudit, & præcepit informare cele-
stibus, reoeneur maiorem multò notitiam de rebus
credendis habete: ita D. Thom. a. 2. q. 2. art. 6. ad

22 Part III. Lib. I. De obligat. parentum, &c.

mento, ut patet ex 1. ad Corin. 15. 3. Valent. ubi supra d. punc. 4. gratiam in primis ipso, & pagina 112 à vix. serua vero afferre. Quare non est audiendum Canns in selectione de Sacramente. in genere p... conclus 1. dum illa esse necessariam explicitam fidem in Christum ad gloriam, non vero ad gratiam; & à fortiori non lunt admittendi, Richart. in 3. d. foliis 15. art. 3. quaff. 1. nec Soc. lib. 2. de natura, & gratia. cap. 1. & 12. & in 4. diff. 5. quaff. 1. vix. art. 3. dubio viximus, dicentes ad orientem salutem esse necessariam.

Respondetur quarto hanc fidem explicitam esse necessariam necessitate medij Christi morte, ac de eius Resurrectione, quod per hanc nostris salutis, & redemptio fuit consummata. D. Paulus ad Roman. 4. ibi: Traditus est proper delicta nostra, resurrexit propter iustificationem nostram. Quare debent fideles credere explicitam Christum Dominum esse verum Deum, & verum hominem, ita Valentia supra diff. 1. quaff. 1. punclo 4. ad principium.

Relponderetur quinto, esse necessariam fidem medij, seu finis, fidem Mysterii Sanctissima Trinitatis explicitam, post sufficientem Euangelij promulgationem ad veritatem salutem, quia hedes hoibus mysterii pertinet ad fundamēnum nostrae Salutis, Valentia ubi supra quaff. 2. punclo 5. in 2. conclus. & confit ex illo Matth. cap. 18. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Idem accipiendam est de omnibus Articulis, quibus Divinitatis Mysteria comprehendantur.

Respondetur sexto, omnes Christi fideles teneri explicitè credere omnes quatuordecim Articulos in puerorum Chatechisi omenatus, ac consequenter eos scire, & hoc de necessitate praecepit, quia si omnes solempniter ab Ecclesia celebrarentur. Nam mysterium Trinitatis circumfusum oculum fido singulis quibusque annis ab Ecclesia, & omnes isti articuli sicut prima fidei rudimenta, seu documenta, & descentius ad inferos in ipsa Christi morte celebratur. Obire nota non affirmari omnia mysteria à fidelibus explicitè esse credenda, quia ab Ecclesia solemniter feste, & cito celebrantur, sed ea damnata, quia in illis quatuordecim articulis Ecclesia solempniter proponit credenda, ac solemniter celebrat. Sic Auct. verbo Credas, num. 1. Pet. de Lettima rem. 1. Summa tral. 1. cap. 1. conclus. 5. M. nunc. 1. tom. Summa. 1. 1. editions e. 88. num. 1.

Respondeatur septimo, ex dictis sequi nos non teneti explicitè credere Christi Domini Circummissionem, nec sancti Spiritus aduentum, nec Sanctorum communionem in Symbolo Apostolico contenciam, quia in fidei articulis non continentur, & est cogniti latit difficilis, ita ut non solùm rufici, impetrari, sed etiam Doctrix percipiant hanc Sanctissimam communionem. Sic Valquer 1. 1. quaff. 7. 6. art. 1. diff. 1. 2. 1. num. 1. & patet ex doctrina D. Thom. 1. 2. quaff. 1. art. 5. ad finem corporis, vbi sit in hunc modum: Quoniam ad prima creditibilia, quae super articuli fidei, tenevere homo explicitè credere; scut teneuerit habere fidem: quantum vero ad alia creditibilia, fatus est implicitè credere: hanc D. Thom.

Respondeatur Octavo, omnes fideles esse Ecclesiam Catholicam explicitè teneri & credere, & scire, hoc est credere multisitudinem fiduciarum illa sub Romano Pontifice. Ita Valquer 1. 1. q. 7. 6. art. 1. diff. 1. 2. 1. cap. 1. & Henricus de parva. lib. 6. c. 1. 5. num. 1. ex qua Ecclesiastis nemo salvatur. Item omnes etiam teneri explicitè credere Remissionem peccatorum, cum remissio peccatorum spectet ad articulum dominicalem, quo confirmatur Deum remanentem

peccata. Similiter Resurrectionem carnis, atiam debet credere explicite, per quā confringitur Deum non solum Salvatoris in saudam, sed glorificatorem. Similiter etiam tenentur explicite credere necessitatem praecepti Mysterium Eucharistie, & illud scire, hoc est sub specie panis, & vini esse verum, & integrum Christum Dominum, verum Dei filium, & verum hominem: quod postquam mysterium ab Ecclesia pallium & solemniter celebraatur. Ita Valentia dicit punclo 5. post secundam conclus. dabo 1. & Henricus loc. citat. & Bannes 22. q. 2. art. 8. dabo 1. pag. 414.

Respondetur ultimum omnes Christi fideles teneri scire praecepta Decalogi, & Ecclesie; cum tenentur illa custodirenta Systo in clavis Regia lib. 2. cap. 9. num. 3. t. pag. alias; & ad hoc obligantur, vbi primū plenam viam rationis habuerint, ex quo tempore obligantur praecepto diuino credere explicitè res fidei. Azot. ubi supra, lib. 8. c. 7. q. 1. & Philianthus de officio sacerdotiali tom. 1. p. 2. lib. 5. c. 9. &c. praeceptum credendi explicitè res fidei, est de iure diuino, quia omnes tenentur iure diuino doctrinam Euangelicam amplexari, cùmque explicitè credere, ut constar ex illo Marci c. tertio: Qui credidit, & baptizatus fuerit saluum erit, ita Azot. cit. lib. 8. cap. 6. quaff. 4. & cap. 7. quaff. 1. obligatio verò sciendi praecepta Ecclesie ex ipso iure Ecclesiasticō ostitur.

Quoad sacerdotes curam animatum habentes, certum est illi tenenti fidei articulos, ita explicitè credere, & facere, ut possint illos docere alios, & distinctè, & velut explicare: Sic D. Thomas ad. d. ad 3. partem quaff. 6. 1. art. 1. & in 3. diff. 1. 3. que est communis, ut tradit. Azot. 1. p. lib. 6. quaff. 10. Quod clarissimum incumbit Episcopis tenenti eisdem fidei articulis nosce, ita ut possint illos explicare, & docere, & dubitantes reddire rationem: quia nemo docere illos quid sit implicitè credere, hoc est generaliter credere, quod credit Ecclesia, in quo credit multa alia, quia in hoc consentinent, cum credit omnia, quia credit Ecclesiasticus, qui credit explicitè aliquid est, qui silentur alii rei sibi simili, vel quam cogitatione concipit: ita Gabrie. 1. 3. diff. 1. 5. quaff. 1. art. 1. metab. 1. quem sequitur Azot. dicta lib. 8. cap. 6. quaff. 1. decime quartuor, ad finem.

His probabilitatibus dicendum est peccare mortaliter patres, qui fuerunt negligentes in educatione filiorum, & cùmque non docerent symbolum fidei, nec praecepta Decalogi, nec Patrum nostrarum: ita Naufrag. Sum. cap. 11. num. 12. P. S. verbo, fideles, p. 1. Similiter est mortalis negligencia non adducere ista, nisi cruditas, & impotencia excuter, Tolerus p. 4. Sum. cap. 1. num. 1. o. Petri. Ledeim. sum. 1. Sum. tral. 1. cap. 1. conclus. 1. & 2. vix. ad 4. Pett. Naufrag. lib. 2. duxit. cap. 4. dabo 9. num. 9. & Angel. verbo, Secundum num. 1. Medina lib. 3. Summa. cap. 7. fol. 182. Item negligencia sciendi explicitè, & in particulari Deum esse vanum in esse, & trivium in personis, est mortaliter: ut D. Thom. 1. 2. quaff. 1. art. 8. Eodem modo peccare mortaliter, qui propter negligientiam necrit explicitè fidem Dei hominem factum fuisse, nocturnum, mortuorum ob nostram salutem; D. Thom. supra art. 7. Naufrag. d. cap. 1. in Summa num. 1. 2. 3. 4. 5. & 6.

Insupit teneri fideles de iure diuino credere mysterium Passionis & Resurrectionis, & aduentum eius ad iudicandum bonos, & malos. Paulus ad Corinthis 1. cap. 15, dicens: Tradidi vobis, quod accepi. Quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas, & quia lepus est ei, & resurrexit, & iterum dicitur: Nobis praecepit Deus

86

87

88

89

Disp. I. De qua culpa teneantur &c. §. VII. 23

Deus predicate, & testificari quoniam ipse est qui constitutus est à Deo, Index virorum, & mortuorum. Reliquis verò articulis, ut de celo cum Christi Domini ad Infertos & Communionē sacerdotum retinet fides credere de iure positivo docet Aragonius 2. 2. quæf. 2. art. 6. sed meius Azot. lib. 8. d. cap. 6. quæf. 4. & cap. 7. quæf. 2. dicens obligatiōem credendi esse de iure diuinis; conditio Baōes 2. 2. art. 8. dubio 2. pag. 421.

Quod si contingat aliquem esse haec rudem, & rusticum, ut articulorum omnia nequeat capere substantiam, excusandus est ratione impotentia, & satisfaci fidei precepto, si aliquos articulos clausores explicitè credat, & quos nō aliquid implicant credas; genetivum credendo quidquid credit Sancta Mater Ecclesia: ita Valeona 3. 1. q. 3. diff. 1. p. mille 4. in quæf. de sciendis necessitatibus præcepti, post secundum conclus. vers. nam Guillel. & vers. quod si aliiquid sed ex hoc nos sequitur illum non receti explicitè, credete, quia excusat à culpa ob impotentiam; quoniam si nullum articulum crediderit explicitè, non sufficit illi credere implicitè, & genetivum quidquid credit Sancta Ecclesia: ita Azot. 2. p. lib. 8. cap. 6. vers. Sexto quæstori. Ratio, quia explicitè credere est necessarium necessitate hanc: at vero explicitè sciri, est necessarium necessitate præcepti, cui satisfaci, qui sic reddere rationem, cum togatur, à qua culpa rudes omnino excusat, quando illis est impossibile propera iuram ruditatem: neccesse nihilominus est illis aliquando explicari illorum fidem conceperit, ut ait Gabriel. in 3. fons. diff. 2. 3. quæf. vñca art. 2. post conclus. 3. vers. ad hec autem; lequitur Azot. d. lib. 8. cap. 6. quæf. ultima ad finem.

Confessari item cùm sint patres spirituales, tenentes etiā explicitè credere articulos, ut in Symbolo continentur, & scire, ut possit penitentes instruere, & docere omnia, que pertinere ad salutem animarum, quando opus fuerit, & iocundum, si vñcum fuerit illis, & expedite indicauerint, possoſt penitentes ob ignorantiam crassam, hac neficientes dimittere absque absolutione, Azot. d. lib. 8. cap. 8. quæf. final. si iam lèpē admonici de hac negligentiā sciendi hos articulos, & hac præcepta, ac fidei rudimenta, non didicerunt, Banies 2. 2. quæf. 2. art. 8. dubio 2. pag. 429.

Noū tamē videtur neganda absolutione, nisi tard, ob ignorantiam Christiana doctrinæ; qui fermè rustici omnes habent ignorantiam inincibilem huius præcepti, sciendi scilicet se teneri dicere orationem Pater noster, præcepto Decalogi, & Ecclesiæ, nec non Symbolum fidei, aut articulos, cùm non habeant ad manum Præceptores, & quia sufficere, cùm interrogantur, si respondant se id, de quo interrogantur, explicitè credere. & se habere propositum seminandi Dei mandata, & addicendi fidei codimenta: fuit Valentia supra diff. 1. quæf. 2. p. mille 4. in quæf. de sciendis necessitatibus præcepti, 2. emulsi. & Azot. d. quæf. ultima cap. 8.

S. VII.

In quibus artibus, ac scientiis parentes debeat propriis sumptibus filios erudire.

E P I T O M E.

92 Fili remuner parentes honore, & parentes filios

adere, & unde erit ut obligatio alendi, & docendi filios.

- 93 Parentes tenentur aere filios etiam naturales, vel docere arcam unde vivere possint.
94 Pater anobama est, si filios nec alii nec decant.
95 Pater tenetur ad imponas pro filio in iudice possit.
96 Virium filia teneatur conferre expensas scolarias studiorum.
97 Virium libri dati à pater filiū ad studendum fiat conferendi.
98 Virium expensa scolaria in addicenda arte mechanica, veniant ad parentem.

92
E vi quarti præcepti Decalogi, debent filii parentibus nedium honorem, & reverentiam; fed etiam alimenta, quando opus fuerit: qui parentes inor principia filiorum, & à patribus post Deum, suum esse accipiunt: proinde non est maxum, onus filius incumbere honorandi parentes, illigsoe siendi; cùm ad hoc inducentur à pietate, per quam debitus cultus, & honor tributur illis, quoniam beneficio post Deum subtilissimum, & gubernans. D. Thom. 2. 1. quæf. 10. art. 2. & 3. quæf. C. 122. art. 5. sed 1. C. 2.

Neficitur tamē vnde occurat hac obligatio parentibus alendi ictis, & docendi filios; sed factis facientes diciendo, parentes ad hac omnia inuidi ab ipsa natura, cùm filii sint partes ipsorum parentum, & fucus non est nobis præceptum de amore proprio sed de amore proximi, quia ad amorem ipsius natura ipsa inclinat; sic etiam ad amorem filiorum docentes patres impellentes ipsa natura, cogentemque ait Alex. de Ales in sum. p. 3. quæf. 3. membr. 3. art. 1.

Ex quo sequitur, cùm pater non minus diligat filium, quam te ipsum, neque te ipsum quis officidere oportet, sed ibi prouidere velit; ita etiam non vult offendere filium, sed illi diligenter prouidere nescit. Quare non sollem tenet paterne alimenta, sed inuidit 10 aliquam arte, seu officio, vnde vivere possit: tunc pater liberant onus siendi, ex cap. in naturale, d. 1. vbi dicitur, quod educatio liberorum est de lute naturali: proinde accepta portione, qui temis patri onus alendi, adiutorie egellae preflus poterit petere alimenta; ex Felix. in cap. de dilig. 1. 1. num. 5. de foro comp. quoniam inuidit onus petitorum; ex Marian. ibidem. num. 13. lequitur libidinam Primas in d. cap. in naturale, n. 5. ex lib. t. 6. num. 1. in naturale, f. de Iust. & sur. Dec. in Iust. num. 3. f. de regal. iur. Bait. in 1. si quia a liber. f. denique, & si filium, f. de liber. agnosc.

Teneri autem docere parentes, quibus filij in futurum se alio cooptat ex I. deuter. f. de leg. 1. 3. vbi id expressè præcipit ut verbis: Vnde secundus possit. arque studia, artes, seu officia sunt latissim accommodata, ut filius habeat unde se alat: ergo parentes teneri aere filium, sive eruditio in artibus, et quibus vivere possit, cùm eruditio illa ut pietatis officium ad patrem pertinet: ita I. que pater p. 2. f. famili. eredit. item quia lex se quæf. supra 3. non salvo determinat, parentes obligari, ne dum ad filios alendos, sed ad alia onera, que patrem decent. Hac autem sunt docere, & erudire filios, secundum illud Ecclesiastici cap. 7. ab iustitia habet, erudi. aliam. Igitye pater tenetur, vel aere filium, vel erudire propriis expensis in aliqua arte, vnde sibi quævae alimenta.

Hec autem obligatio parentum caret auditore etiam ad filios naturales, ac illegitimos, ut deducatur ex d. 1. 6. que a liber. indistincte præcipiente, ut pater filios alat ergo excusatibus, si naturales docet officium, ex quo se aere possint. Quid etiam docet Paleot. in tract. de nat. C. 1. sur. cap. 47. dicens. D. 661

24 Part. III. Lib. I. De obligat. parentum, &c.

centri parentem pro filio naturali erudiendo capens facere, cum in hoc pietatis oblitus, ad quod parentes coegeri, ut dicuntur in *I. parentes*, *si non in ratiōne, & iuramento*, *Codicilis*, *si de legi*, *s. 3. sequitur* *Garcia*, *de expensis*, *cap. 3. num. 5. 4.* etiam si ad eas facientes erudit non teneri patres naturales ex vi naturali, sed ex misericordia.

Ratio, quia expensis facte in addicenda aliqua disciplina venient loco alimentorum, per l. de bonis s. qui pupilli, *vers. non salum*, *ff. de Carbonario editio*, *de lib. 1. 3. 3. 4.* etiam si ad eas facientes erudit non teneri patres naturales ex vi naturali, sed ex misericordia.

Prius agit argumentum eutorum, qui teneant ad similes expensis facientes pro pupillis erudiendis, secundum quod praecepimus in *I. questione*, *s. 3. 3. 3. pupilli edicato*. Quinmo si tales expensis considerent, recentur ad dispositionem *I. quodquid C. carbonaria intellectus*, *facte*: *Georgio Lopez*, *L. 1. 6. tit. 10. partea 6.* quia pupillus multo graviorum subit iudicium tam in le, quam in bonis ea omissione, & negligentiā sui tutoris, & ob illam pinauerit decima tristum, quam bene gerendo res pupilli consequitur per *L. 1. 6. tit. 1. 6. partea 6.* Centetur enim nos bene gerisse tem pupilli, qui popillum non eruditur.

Extendunt item obligato erudiendi pupillum ad *Auctu paternum*, & ad fratres, & reliquos relativos in *l. d.* *si quis à liberis*, qui ex ratione naturali aut ex charitate sanguinis praestant almenta, tenentur namque ad expensis factis in perdicendas scietotis in studiorum *Bart. in d. l. q. 1. s. 3. non salum*, *Iacobus io. Lciv. b. 8. q. transfigur. ad pnum. ff. de transformatione*. Ergo si ha debent impendere cum nepoibus, seu fratribus, studijs cauam, multo fortius debent patres facere expensis.

Ea penitentia nomine, ad quas parentes tenentur, veniunt, que sunt in minoribus studiis; vt ait *Valalc.*, *cap. 1. de parentibus*, *num. 155.* *Garcia de expensis*, *cap. 3. num. 47.* & constat ex *Ordin. Lusit.*, *lib. 4. tit. 97. s. 7. ibi. Em scolares in studio, an aquem vixit, à quaque anno*, *anno M. 1510. Calisto*, *in l. cum operis*, *num. 173.* *C. de bonis quo liberis*, *sequitur* *Auctor. s. lib. 2. cap. 4. quaf. 17.* *Reginaldus*, *in praef. panis*, *lib. 20. num. 43.* Ratione, quia similes capiebant continentur sub nomine alimentorum: ita preciūs *DD. Valalc.* & *Garcia*.

An vnuat lob alimentis expensis que sunt cum filio in scientiis maioribus: Para negans, similes donationes valere, quando filii est in potestate patris, est *Rippe* in *L. 1. ff. fulcro matrim.*, *num. 1. 40.* & *Alex. abo*, *num. 55. per test. in l. que patet*, *ff. famili. erit.* per quem se testingeret ad filium emancipatum, quali dicat non valete donata ob causam huius filio existente sub patre potestate: *Rippe* sequitur *Valalc.*, *cap. 1. 3. n. 156.*

Nihilominus dicendum est, huiusmodi expensis factis etiam in studiis minoribus continentur sub alimentis per *I. de bonis*, *ff. non salum*, *ff. de Carbonario editio*, *ob*. Non ictum alimenta praestant debente pupillo, sed in studiis, & ceteras necessarias imponens debet impendere secundum facultates: facit *l. qui filium*, *ff. ob. pupilli edicari debent*.

Veget lex Lusitana d. lib. 4. tit. 97. s. 7. ibi, nad trara o filio à colagam o quo libe spes den. non may pena apredere em scolares, em em studio: Conlonat lex 5. iii. 3. partea 6. apud Hispavas, & L. 3. tit. 4. partea 5. ei quod continet sub nomine alimentorum, ut etiam tenuerit Molan. de hisp. tom. 1. d. 3. 4. 39. m principio: nam alimenta sunt debita de iure natura. Et quomodo de hoc ambigui possit de expensis factis ad perdicandas scientias maiores cum filio, parentum extra domum studenti peregrin. cum ad illas patet non videatur omnino teneri, si tamen filium natum ad scolares, seu studium, coelestis id agere ea debita panis piceate. Ex conseqüente collat conjectura obligandi ad consequendum est quod Menoch. de prejumptib. 4. prejumpti. 147. Surt. de almentis tit. 4. q. 6. & Tulchus luera A. conclus. 2. 8. 2. facit l. 3. tit. 4. partea 5. ibi, mas si el padre deesse alga de la faga a alguno de su hijos no valdrá, fuere ende, si el padre si se Canadore a su hijo, a la deesse Canadó, j. armas, o le hispense aprender alguna scienzia, o le dasi libros en que la aprendese. Ca el donadio, se fuese hecho, en alguna de las maneras sobre dichas, valdráray no seria tenido de adulterio en parientes entre los otros hermanos.

Ergo signo est, has expensis debent tanquam alimenta, liquident evanescant huius ab unicis contundendi, ut eos evanescat *Mendes à Callo* *lib. 4. praeceptio* *xviii. cap. 3. num. 8. perf. uen. alter filium*, *tit. 5. 12.* & *clavis Auctor. num. 1. lib. 2. cap. 4. quaf. 17.* Et quodlibet dicendo, debent filio iure alimentorum lampus factos cum eo, in studio; & ad illus polle patrem conseruare in horo conscientiae, ut filius thunc, licet reliqui filii patris conditionis more patro eiusdemnatur, nisi habeat, unde alios vivat, ut probant leges, tam *Lusitan.* quam *Hisp. panz. suprà citatur*, *Molin. d. lib. 3. 39. m principio*, *Valalc.* *sopra d. cap. 1. 3. num. 15. 1. d. 2. 1. 3. 3. Gomes. 1. 29. Tauri à n. 16. Garcia*, *de expensis*, *cap. 4. n. 21.*

Limitantur tamen supra dicta vbi non darur aliqua conscientia ex qua appareret animo credendi potius, vel alio, quam donanch, predictas expensis factile, ut deducunt ex test. in l. que patet, ibi: *Si non credendi a. i. m. ff. famili. erit*, nam tunc aliter decidunt *Dolores*, teste *Valalc.* *sopra n. 16. 5. perf. aduersari*. Animus autem credendo intelligitur interuenire ex tempore, quo ea expensis peritit, non autem ex intervallo, *test. in Lledi*, *up. C. de collat. abitur. b. m. 1. fundat legem dominator tempore dominium sua indulgesse impfuerit*. Item animus credendi significatur quando patet ministrans expensis protestat à l. animo rependi illas, muti tibus ad studium: tum sine du. 10 potest repetere, ut *Bart. in d. l. que patet*, *Gomes. in d. lib. 29. Tauri num. 16. perf. secundum limia*, & *Garcia d. cap. 4. n. 4. perf. limia terci*, accedit *Molin. d. lib. 2. d. 2. 3. 39. 1. perf. quid habentem confirmant*, dicentes in hoc cali expensis esse confundentes, non omnes in solidum, sed excellum, quicunq; ultra alimenta necessaria domi percipienda, in studio satis percepti, ideo excellus ille necessario confundens est, quando patet, protestatione facta, alimenta concedit filio in studio, quia confundit conscientia animo credendo: *Gomes. sopra num. 16. Garcia n. 5. & Perez. L. 1. nr. 1. 0. lib. 1. ordin. col. 283.*

Idei dici potest, quando patet describit expensis in libro sumum rationum, ex *I. Nascim.*, *ff. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1095. 1096. 1097. 1098. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1115. 1116. 1117. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1145. 1146. 1147. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1195. 1196. 1197. 1197. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1207. 1208. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1215. 1216. 1217. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1295. 1296. 1297. 1297. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1307. 1308. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1315. 1316. 1317. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1327. 1328. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1347. 1348. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1407. 1408. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1415. 1416. 1417. 1417. 1418. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1427. 1428. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1447. 1448. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1507. 1508. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1515. 1516. 1517. 1517. 1518. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1527. 1528. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1558. 1559. 1559.*

Disp.II. De onere erudiendi filios. §. VIII. 25

Gomes. & Garcia , ubi supra.

Ceterum huiusmodi limitationes procedunt maximè de iure communī ; secundum quod , per l. quo patr. s. famili. erit , filius tenetur expensas confert , & idēo limitationes sunt rationes valde cōfidentes. Nihilominus in iure Lusitano , d. lib. 4. tit. 9. 7. 6. 7. & de iure Hispano l. tit. 4. pars. 5. venitus est , cum Molin. sit. d. vers. quod habentem constitutum , nonvenient filium ex pensis factis in studio etiam quod excusum super alimenta ordinaria confert , nec computare in legitimam , quia per dictas leges immunes sunt ad onere cōfendentiū computandi in legitimam. Limitem Molini , nisi antequam mitteatur ad studium filius cum patre conterat de conferendis ex pensis , quod attingit ad excusum super alimenta , que domi erat facturus , si non mitteatur.

Ad hanc dubitatur tūtus , an possit filius tēpugnare parte studiorū , & cōgere illam ad expensas necessarias , si alioquin diues fuerit. Pinel. p. 1. l. 1. C. de bonis mater. num. 5. affirmat , nisi filius sit interpus ad discendum , argumentum i. de bonis . q. 4. s. s. s. f. de Carbon. Glot. l. sed Julian. q. proximis f. ad Macedon. Felin. in cap. 2. de magistris. Ratio , quia pater tenetur filium aere , & studiō habere debet filius unde hi alii ergo tenentes expensas facete : sequitur Rebuff. de privilegiis scholiar. primit. 5. 1. & P. Rebuff. p. 2. lib. 1. quod. 8. f. 2. s. num. 3. 3. quod extendit ad quocunque vite genit. in quo filius viuere voluerit , videlicet si ad Indiam , vel Africam se conferat ; idem Reginald. in lib. 20. cap. 3. f. 2. s. vite. num. 4. 3.

Partem tamen negantem tradit Gomes. in d. d. 29. Tauri num. 18. Garcia de expensis c. 3. a. num. 50. vñque ad d. 21. Valasc. de portis. cap. 1. 3. num. 15. 4. post alios. Vtique pars est probabilis , sed posterior probabilior pro scientiis maioriis ; idēo non potest pater cogi ad mitendum filium peregrinū ad studium , Valasc. supra à num. 5. 1.

Potest si patet faciat filio facultatem , ut studeat aliqui scientias , tradit Gomes. non tenet partem perseverare in eadem voluntate , nec ministrare sumptus filio quoniam vique ad gradus adiutoriorum. Oportet enim illi , nisi patet sin inops , aut filius inutilis : ita Garcia d. cap. 3. num. 3. vers. ex qua iam famel. & vers. ex quamvis , & expelle Menoch. de presumptib. 1. presump. 29. n. 86. & in specie affirmat Crozat in l. frater à fratre n. 8. 7. f. de conditi. indebiti ; idem Menoch. lib. 4. presump. 19. n. 1. 8. & 20. vbi hoc extendit ad filium naturalem , Caldas Peccato. cap. 1. 4. num. 3. f. filius in principio parte repugnante ad studium le contulit , quibus accedit Barbus. Vimarensis in Remissione ad Ordin. Regiam lib. 4. tit. 97. ad 5. 7. num. 3.

De expensis factis pro gradu quocunque accepto a filio in aliqua Academia non esse conferendas , credit Valasc. de portis. d. cap. 1. 3. num. 17. 5. quia honor ille non est vendibilius : ita Scribenies int. 1. 5. neque expensas in a. p. f. de collatione bonorum , Gomes. d. 1. 29. Tauri num. 21. Garcia. de expensis d. cap. 4. num. 1. 4. post alios , nisi filius apud patrem habeat aliquam bona de quibus pater expendat , text. in l. fin. f. de patriss. hered. ibi in honorem filii ; vel apparente aliquo conjecture , ex quibus colligator patrem fecisse animo potius credendi , seu repetendum sumptus , quām donandi ; Sic de iure communī : secūs de iure Lusit. & Hispano decidenti nihil esse conferendum , ut etiam fateret. Peterz. l. 8. tit. 1. lib. 1. Ordin. pag. 48. & lib. 5. tit. 7. pag. 206.

Pro liberi filii concessione ob causam studij , Responde : si quando pater dedit , iam filius erat Doctor , Iudeus , vel Aduocatus , vel aliud manus publicum

Fragej Regim. Chriſt. Respub. P. I. I.

exercebat , donationem esse validam ; nec libros esse conferendos , quia cedent in peculium quāsi caſtrene , sicut anna donata ad militandum : Rebuff. de privilegiis scholiar. primit. 5. 5. num. 5. Valasc. de portis. cap. 1. 3. num. 1. 19. pro quo facit Bart. in l. 1. 5. neque expensas num. 8. f. de cultor. bonor. ientientis pecunia donationem quoties paterat filio aliquid ex causa favorabili , potius si emat libitos nomine filii ex causa studij , eoque illi tradat , Ripa sequitur in l. in quarenum num. 17. vers. secundo cap. f. ad 1. f. salicid. diam. Salycet. in d. f. f. f. crimin. col. 4. vers. quereretur ; C. famili. erit.

Idem sine distinctione dicendum est de libris datis ad studendum , nempe corpora iuriis Civilis , & Canonici , & alij , qui non veniant ad collationem , sicut certae expensae factae studij causa. Libri enim sunt dati ad studium sine quibus non posset filius progredi ergo ut expensis non conferuntur ; patratiōne , nec libri , cūm non sint minorē necessarij ad studendum , quām externe expensae : ita Gomes. d. 1. 2. 9. Tauri. num. 17. & l. infra Lusitana. d. lib. 4. tit. 9. 7. 6. 7. lib. 2. Ex atra irara & filio a patrissim equa & pay. en. may derem para apredarem scoliar. , ex studiū libet Molina d. diff. 3. 9. 5. quondam libetos , aliter hoc intelligat.

Attamen in dubio non debent conferri , quodlibet sibi necessarij ad studendum , ut colligunt ex illo verbo , & pera spendor , ita Valasc. d. cap. 1. 3. d. num. 16. 2. ad 16. 3. subdens ; nisi ex aliquo conjectura concipiatur animo patris , fecisse potius intentione credendi , quām donandi. Quod intelligit procedere de iure communī. Attento vero ita Regio , veretur , ne admittantur similes conjecture , credendi potius , quām donandi animum interfici : quod probat Rebuff. de privilegiis 5. num. 2. vers. prima amplia , vbi tam libtos , quām pecuniam non concessiam ad emendos illos non esse conferendos putat : in eo vero calo , quo sicut confundendi , debet conferri eorum astimatio considerato tempore mortis patris , non autem tempore empionis : ita Barbol. in Rem iſſionib. ad Ordin. Regiam lib. 4. tit. 97. ad 5. septimum num. 2. ad finem , Gomes. d. num. 27. vers. ex corollar. & alij commentarier.

Sequitur denique non esse conferendos sumptus factos à patre cum filio in perdicendo aliquo officio mechanico , ut constat supra , ex num. 9. 5. & ex Molin. diff. 2. 19. & ex Garcia d. cap. 3. num. 4. 8. & 5. o. de expensi.

§. VIII.

Aquibus vitiis linguis coram filiis cauere parentes debeant.

E P I T O M E.

99. Filii discunt à parentibus bonos , vel malas mores .
100. Parentes caueant à maledictionibus & imprecacionibus ferendis.

101. Malum imprecati filii suis , vel parentibus est peccatum grave de se.

102. Malum imprecati rebo alienus , quale peccatum sui.

103. Parentes caueant à confusione iurandi coram filiis & domesticis.

104. Parentes indiscriminatim , suis verum , suis falsum ex confirmatione in mortali.

C.

105. Pa

26 Part III. Lib.I. De obligat.parentum,&c.

105 Parentes coram filii canant à consuelatione . & multo magis à blasphemati.

106 Contrairem , & cunctum quale peccatum , & quomodo differant.

99 **F**ilij, telie Seneca in declamatione, lib à parentibus magis addicuntur, & exemplo eorum à primis annis vita ebibunt plenaria, quia ab illis accipiunt: neque hoc latuer Ciceroem de officiis pér hęc verba: traxeris parentum imbuti ad eorum consuetudinem, moreque deducimur. Quam ob causam Auctot. *Pelisser.* 7. tradit, inuenies esse cultitudinibus, ad eum vnde dicant, neque audirent malum vel turpe aliquid; quia ex dicto, & audire aliquid turpe, de facili sit fieri. Prout deinceps parentes abstinere le à virtutis, etiam minimis, & vitare defectus lenitissimos, pietatem lingua, ne filii eorum exemplaretur in gressuoribus incurvant; nam et seminibus minime, quae terra souter fecerunt, granditer procreantur artores.

100 Causant ergo parentes primo à maledictionibus, seu impetratis omnibus ferendis contra filios, dum scilicet, ne filii discant similia mala sibi ipsi, ac parentes impetrant, aut exoptant, quod de fe est mortale, si deliberato animi filii maledicunt aut exoptent inutile malum sub ratione mali, ita Nauar, in manu, cap. 23. Caet. & Aragon. 2. 2. quæf. 76. Valent. rem. 3. 2. quæf. 5. quæf. 19. Toler. in fam. lib. 4. cap. 13. vers. uno modo. Exculpantur tamen à mortali quando malum est leue, seu impetratio, & vesti o tenus; aut si sit fine plena deliberatione, vel per iracundia abique animo, vel filii, aut domesticis malum impetratum contingat: ut credendum est parentes impetrari mala, ex mala confusione filii, ut rufici boq. & gregibus suis, & multiones bestias suis.

101 Quod si parentes impetrantur ex animo deliberato, dicantque, suspendatis, rapient te Damones, & similes, seu mortem exoptent sub ratione mali: Non est dubium esse mortale, ut precinti, quibus accedit Graefis lib. 2. cap. 5. n. 12. & cap. 7. 3. num. 2. Nec refut dum dicunt se non exoptant statim perniciem, quia hoc non excusat a mortali tam commissio: nam fatus est consensu voluntatis momentaneus, siccar fatus est ad quodcumque aliud peccatum, Nauar, *supra*.

Dicuum est sub ratione mali, quia si exoptent malum sub ratione boni, ut refutat filius à consuetudine peccandi, & ut explicat, non est peccatum: sicut nam est optare mortem alieni proximo: aut saclarum bonorum fortunae, ne in hoc via scilicet auctoritate latetur, quoniam hoc potest malum per se illi operari, ut ad bonum fringit, & ad Deum regrediat. D. Thom. 2. 2. quæf. 36. art. 2. Nauar. in cap. inter verba 11. quæf. 3. & in additione hoc cap. quæf. 2. de confessar. dif. 1.

Vnde si mater mortem, imperatur filio exoptet sub ratione mali deliberaente animo, est homicida: D. Thom. 2. 2. quæf. 76. art. 4. ad 2. & ibi Caet. Valent. d. quæf. 39. punct. 1. coroll. 2. proximode si quis imperatur, incendium impetrat proximo ex animo, eis incendiari. & sic de aliis pro ratione malis exoptat. Si quis tamen non declassat malum impetratum, sed dicat maledictus his à Deo est peccatum maledictionis in generite, ita Sotus lib. 5. de fust. quæf. 1. 2. art. 3. Sed melius Caet. & Valent. ubi proxime, dum siue esse peccaram adij habentis malum in communione obiecto. Ex quo deducitur maledicere impetrari, et in quanto abest intentio, ut malum impetratum adueniat, tale est peccatum, quale est malum quod impetratur.

Ex dictis sequitur, quantum opotest abstinere ab inutili modi imprecationibus, ne filii affliccione parentes intant, illoque funibus verbis omnia reuocentia male traducere. Ideo maledictione parentibus, aut verba proferens ex se pronouciant ad nos: item, peccat mortaliter: contra veritatem, quando recta non sunt talia: ita Ludovic. Lopez. 1. p. in trist. lib. cap. 5. 4. Toler. in suu lib. 5. cap. 1. vers. 2. Nauar. in material. cap. 14. n. 12. vers. 5. Aleij. 3. p. de p. præcepto. Confess. Proter. 20. ibi: *Qui maledicunt parentes, & matres, & extinguunt lucerna eius in mediis tenetris, & Proter. 30. ibi: secundum, qui subfanno patrem, & qui deficunt parentem sua effidicant eum corus, de torrentibus, & conditare non sibi aquila.* Ex quo loco filius, quamvis non habeat odio parentes, sed vere diligat eos, tunc aut obliquis oculis intraverat, vel res alpere, durante loquaciter, ut valdeat eos odire, peccat mortaliter, cum debar eos non solum animo, sed etiam extenuit signis colere, ita Nauar, *supra*, Ludovic. Lopez, cap. 5. 4. Bartol. Medic. lib. 1. in trist. confess. cap. 14. §. 24. Toler. d. cap. 2. & Rodriguez. 1. p. *Summa* cap. 1. 4. in principiis.

Si filius non impetratur malum parentibus, sed eiis rebus, hinc sint auimatae, hinc non, & malicie actiones harummodi iet si sunt, quatenus non parentum, quos filius forte in illa hora odio habet, peccatum est mortale malum impetrari, ut maledicere, nisi vel ex indebetatione, vel ex macula paupertatis sit venialis culpa, tale enim peccatum est contra charitatem, & tunc entiam debitur parenti: quod si maledictiones ferunt ad testimoniaciones secundum le, abique vello respectu, & ordine ad Dominum, quoniam res sunt, non excedant culparum veniales.

Sicut duxerat sunt veniales omnes imprecations malorum: quae sunt pluviae, vices, & nibibus, ac tempestatis secundum le, & fecerit si maledicuntur vices, quia Petri vobis gratianum; & tunc in animo optamus malum vices proprie Domini carum, est mortale: sicut est, quando aliqui optamus malum notabile.

Eodem modo si maledictionis pluviae, ventis, nubibus, & tempestatis prove sumi à Deo, & prove à Deo mutari, est peccatum mortale blasphemie: si quis dicat, maledictio in terra, aut maledictio in mare, nubes, tempestates, & similes, quatenus sunt creaturae Dei: fecit si hoc maledicuntur abique hoc confidatione, sed simpliciter si veniale, Nauar. d. cap. 12. in Manuali n. 8. 6. lic. & sequitur Caet. 2. 2. q. 13. art. 1. Graff. lib. 1. decap. 19. n. 7. & est communis, quia maledicuntur creaturae secundum se, & abique ordine ad Deum. Regnald. vbi supra, n. 203. Say, in elem. lib. 6. cap. 1. 3. n. 7. vbi tradit non est mortale impetrari malum alicui, vel notabile ex indebetatione, vel abique animo, ut ei eveniat, post Toler. lib. 4. fam. cap. 5. ante finem.

Causant secundum parentes à ceteris lingue viuis, pateretur ne filii eorum exemplo in eadem erant, nempe à consuetudine iurandi, ac detrahendi. Parentum enim exemplum, magister efficax est tam ad virtutem, quam ad vices, ut dicitur 2. Paralip. 2. 1. num. 3. ibi. Graefius ingratiss est per via domus Achab. Mater enim sine impetrare eam: quo in loco Theodore, Amalatus est, inquit, impetratena partis, habuit enim magistrum sceleratissimum matrem. Conta, vejd, quando paucis pluvient filii exemplo bene vivendi, post te filios petraturum Ordatis Regulus ipse, & domus eius ter. Ioan. 4. num. 53. Confutatur exemplo Abrahami, cui Deus precepit, ut exiret de terra sua, Genet. 12. numeri 5. Ego fui Abraham, salut

103:

Disp.II. De onere erudiendi filios. §. VII. 27

tulit Seram uicerem suam, & Leth filium fratris sui, & animas, quas feceram in tiaram; unde deducatur, quoniam moeui exemplum parentum sibi bonum, quoniam ad malum inducat. Ide non sine mysterio refert Gregor. lib. 4. cap. 1. 8. pueros quinque nam blasphemus proferendis alluctor, e beneficiis pacientis fuisse cupimus a domine, & ad infernorum sedes delatum: qualis ergo Iudeus populi, males & ministri, Eccles. 10. Oportet igitur abstinere a blasphemis, & iuramentis, & detractionibus, & à coniunctis, ne in parentes quadam illud Apostoli 2. ad Roman. num. 24. ex Isaia. Nomen, inquit, *Dei per blasphematum iner Generis;* & quod peius est parentes huius virtutis affueri, sicut velut radices exquibus in filios eadem & multo maiora peccata transferuntur, sicut ex arbore radice flores, ac fructus booracem, seu maliciam fugendo alliciovit.

104 Quia principio ergo sic confundendo inaudi, seu petierandi, ac detrahendo concubitor ex ea dubitatione; Aosit in mortali, qui habet conseruandem iurandi cum aduentuaria, non tamen caueat perius, sed abique illo dicitur iurare, siue verum siue fallum: cui respondent Doctores hunc esse in mortali, reuenerie à le dappellere sub mortali tam perdidimus confundendum: sic Valent. 2. 2. disf. 6. quaff. 7. puni. 3. col. antepenult. vers. respondens dividendum, & col. penult. vers. verum vero Suar. 2. de Religione trall. de iuram. lib. 3. cap. 6. & 8. & Vega tom. 2. Summa cap. 1. 6. cap. 1. 4. lib. subiungit, hominem sic affuetum, peccare mortaliter, quamvis iure verum: quid est ita, quando iurat, neque aduentus, si ne verum, quod iurat, an fallum: fecus si aduentuaria verum iuret, ut docet Suar. 2. cap. 6. num. 6. Niloluminius opinionem Vege sequitur Azor. tom. 2. lib. 1. t. 3. q. 3. vers. certe lethali per peccata, quamvis verum iuret, quamvis se exponit pericolo peiorandi: sed magis placet distinctio Suar.

Similiter affectus iurare inaduententer circa veritatem rei iurare, reuocet sub Mortali se ab ea iurandi confundendum etipere. & antequam se epiciat, est in statu damnacionis ratione periculi, in quo est petierandi, etiam si contingerit aliquando verum iurare, & indicatur id casu accidere, ita Azor. vñ supra vers. præterea, & Ledef. tom. 2. Summa trall. t. 1. cap. 5. dubio 4. quos sequitur Suar. 2. cap. 6. num. 9. Nec excusat in cunctatione parentes à confundendo circumstantiam scandali, quamvis non intendant premitre occasionem ruinæ, ita Petri de Ledef. tom. 2. Summa trall. 4. cap. 5. fol. 303. Banies. 22. quaff. 4. 3. n. 4. dub. t. consil. t. Valsqua. 2. cap. 7. 3. art. 3. disf. 10. 2. cap. 3. num. 5. nec diligenter Nasar. quæstus dicit in cap. confidens, 5. ammendadore, num. 9. de punit. disf. 5. tempore scandali circumstantiam esse de necessitate confessionis, siue iusteatur, siue non, prius proximi. Majori cum ratione debent parentes deinde confundendum loquendi turpia cocam filios, ac domelicias, propter periculum ruim, tenenturque in confessione dicere, dum de hoc fatentur, se loquens siue verba valde turpia, & inchoecta corum filii, filia: siisque, eo quod faciunt illos intercessuendos, redditurque illos faciliter ad similia verba profera, & ad cograndum de his tebns, & fortè de his eaequendis: quodcumque debent exprimere quorū periculus malum exemplum dicitur, vel factio profiteretur, seu scandalam dederint, & de omnibus fatendum est: ita Valsqua. disf. 10. 2. num. 5.

Caveant etiā vi, & valet se mutuus contumelias licet, quo virio mutuus amor non solam depetrir, sed finitimi vicini, & domelici

Ecclesi Regim. Clerki. Republi. P. III.

famil scandalum paruerit; ut verò vir mutuere rituolum, & contumeliam temporis operatur, ut silentio, & patientia superer tempore a nullitate existat, ne scandulum domelicias, & extenuis praebat. Item oportet, ut reuoco in monitione lenientiam Menandri dicentes, feminam iracudiam temporeta in domo eius; Tempus agit, in domo est viri naufragium, domus tempestas, quietis impeditum. Proinde expedit maxime pridenti viro habenti vxorem iracudiam abstineri à mutuis contumelias, arbitratuargue se domi habet Gymnasium patientem, ut tradit Chrysostom. b. 26. in S. cap. 9. Sayro in clavi lib. 1. t. cap. S. n. 3. & cit communis, & num. 4. vers. raro ej. Confudit autem contumelia in verbis contra honorem proximi iniustio prolatis coera alaqueo præsumit, verbi gratia, si quis palam & in facie vocet aliquem iniustiōne finem, ludum, ebrium, mendacem, & similis, ita Say. & reliqui vñ supra, quibus accedit, Graff. lib. 2. decr. cap. 1. 3. distinguuntur verò à concilio, quod tu Lapid. Labecorum j. de innot. vocatur quasi concussum, quasi plenum concantes voces, & maledicta in vuum iactanda. Item quia contumelia coofitilis in verbis consumelios significabitur debet cum culpe necepsū appelles hominem furem.

106 Sed quales quale peccatum sit consumelias? Respondeo ea suo genere esse mortale, ut patitas maternas, vel indeliberano evaserit, ita Tolent. lib. 5. in S. cap. 9. Sayro in clavi lib. 1. t. cap. S. n. 3. & cit communis, & num. 4. vers. raro ej. Confudit autem contumelia in verbis contra honorem proximi iniustio prolatis coera alaqueo præsumit, verbi gratia, si quis palam & in facie vocet aliquem iniustiōne finem, ludum, ebrium, mendacem, & similis, ita Say. & reliqui vñ supra, quibus accedit, Graff. lib. 2. decr. cap. 1. 3. distinguuntur verò à concilio, quod tu Lapid. Labecorum j. de innot. vocatur quasi concussum, quasi plenum concantes voces, & maledicta in vuum iactanda. Item quia contumelia coofitilis in verbis consumelios significabitur debet cum culpe necepsū appelles hominem furem.

Couincit autem confitit in verbis significantibus malum culpe, aut malum pena. Scilicet enim dicunt alicui latro, mendax, & simili, que ad malum culpe spectant. Similiter si dicunt allicui, & filio, & inlenite, & judge, & caretia: & hac ad malum pena spectant: contumelia vero proprie continet malum culpe duntexas, temporeque est mortale, sive profiteretur cum animo inchoato obi, sive abique illo; dummodo verbum si notabiliter iniutori, & adit deliberatio sollicitus. Excluduntur autem coninges se innotentis consumelias, seu coniunctis afflictiones à mortali, si deit plena deliberatio, aut quando iniuria est levis; vel quando est magna, & profertur periculum. Eadem modo quando dicitur à manu correctionis gratia, sicut excusat magister erga discipulos, & dominus cum servis, & famulis, & superioribus cum inferioribus, ita Tolent. d. cap. 9. quibus in casibus si hec profertur non ex ius, sed cum modestia nullum exire peccatum: ita Sayro. post alios supra num. 6. sed de his 1.

p. 1. b. 7. disf. 19.
4. 8. 16.

DISPVTATIO II.

Vtrum parentes teneantur filios
alere, ita ut nequeant illis
alimenta negare.

§. I.

Vnde oriatur obligatio alendi filios.

E P I T O M E.

- 107 Alendi filios obligatio viri ex charitate san-
ctorum.
108 Filius educare est de iure naturali,
109 Alioquin viri nomine, quid venies.
110 Appellatione eborum qui venient, & ubi te-
neantur parentis almonia praefere.
111 Alimenta semel data, & semel dependit, an te-
neantur parentes velut probata?
112 Dicem semel dependit, an teneantur pater iro-
rum probata?
113 Alimenta non sunt neganda filio, quem pater
potest exheredare.

107

 BLIGATIO alendi filios occurreat sanguini
charitate, non videtur ex iure patris
potestari per testam, in l. si à liberis, s.
viro, vbi Batt. in principio ff. de liber.
agno. Proinde licet filius sit extra patris potesta-
tem, adhuc tamen est alendos: quia vinculum na-
turalis est fortius emancipatione, que dumtaxat sol-
us vinculum viri civilis: non tamen solus iuri
naturali, nec beneficio sanguinis per l. iura sa-
ngivana, ff. de regul. iuris, & in s. ar. & q. & s. se-
quent., vbi Angel. in l. de hereditatibus, qua ab
intestatis. deformatur.

Hinc sequitur non teneri patrem adoptantem
alere filium adoptum, cum si filius legalis non
autem naturalis. Glos. in s. fidei et am. iustit. de
hereditat. que ab intest. & id Sacerdotibus, & Bene-
dicto, in cap. Raynay. de testament. in verb. &
exercit. romane Adelphi, in d. s. m. 176. & 177. Sed op-
ponitur est vestitus, ut dicitur in s. de Adoptione, iur.

108

IItem quia educare filios est de iure naturali. In-
fill. de iure nat. in principio, propterita incumbit
parenti filios alere ex l. etiam si competens, & l. si
patrem non, C. de alendu liberis. Vnde si paren-
tes sint notabiliter negligentes in alendis liberis,
sive id procedat ex avaritia, sive ex crudelitate,
peccant mortaliter i. test. in cap. si quis derelique-
rit, d. s. 30. Sylvestr. verb. famul. num. 3. Graffis
lib. 3. decr. cap. 59. num. 1. & 2. vbi num. 4. ponit
causas exceptus.

109

Numine. Alimentorum intelliguntur nedum
cibus, & potis, sed etiam habitat, & reliqua,
qua perennant ad victum, vestitum, & ad medi-
cinaria, test. in l. & in l. legari, vbi Batt. num. 2,
& l. final. ff. de aliment. & ciba, legar, nec non in
test. de aliment. sit, qui filii sint legitimis s. in hoc,
num 43. Menoch. de praecept. lib. 4. prompt. 157.
Sequitur lauolon, in d. d. legari, per hac verba ibi:
legari alimento erbaria, vestitum, & habitatio debo-
bito: quia sine his ali corporis non potest. Noque
est deficiencia inter alimenta legitima, & inter ali-
menta debita filiis à parentibus; atque ita sicut
debentur quando legantur, sic etiam quando sa-

tiones sanguinis, & de iure naturali filiis praestan-
da sunt: non tamen to omnibus sunt paria, cum
non contineant expensas ad studium: vide Me-
noch. vbi supra. Numine, victus, venit potus,
culisque corporis, & reliqua necessaria homini
ad viuentum, ita habetur in l. vero vltim. ff. de
verbis significatis. Antonius Cordub. in l. si quis a
libere s. non canum, num. 4. ff. de liber. agno. Iacob.
de Graffis lib. 3. decr. cap. 59. num. 3. Azor.
p. 2. lib. 1. c. 4. & 5. secundo queritur.

Appellatione etiam cibi, ventum panis, caro, &
reliqua edulora, intenta semper qualitate & ratione
per sona alimentandis; sicut nomine potus, vent
vinum, & reliqua, que potantur: Rebuff. in l. vero
vltim. ff. de verbis significatis. in principio, & cel. 5.
vers. intendit vinum. Nomine etiam potus, com-
prehenduntur via quibus ad portandum vinum:
in Rebuff. cir. vers. potus. Sub nomine vero ve-
stitus, continentur vestes, sive lance, sive lance,
sive lenice, sive non: per l. vltim. s. 1. ff. de auro, &
argen. legato, item calceamenta, quibus pedes ve-
stimentis, vbi Baptista Pontian. in mal. de sumenta,
cap. 17. num. 20. Filii tamen legitimi non alendi à
patre in domo propria: tenetus enim apud te illo
recteatur, & nutritur, Cordub. in l. figura a liber. in
principio, num. 8. ff. de liber. agno. S. Iud. de al-
imentis, eu. 4. quod. 14. num. 8. vltim. 9. Subdit, non
potest patrem cogi ad alienum filium ex parte domum,
nisi coni. iustitia, & datur infia s. sequenti.

Si patrem tamen ex causa filium alat exuta domum,
tenebatur non solum præstat superaddita alimenta,
sed etiam domum ut haberet ipse filius, & eius fa-
milia; ut haberet in l. ceterum, & sustinere ff. de vlt.
& habitatione sequitur Batt. ev. s. 4. num. 1. lib. 1.
& 1. dicens, sub aliomento contentum necessaria
ad viuentum, & extendit ad impelledeam domes-
ticam, sub quibus etiam ventont equi, & carres,
si dignitas & status alimentandi ipsius id postulat:
ita Cordub. in d. s. nov. 14. cap. 1. & 2. & Bernard.
con. 5. 2. finib. 4. qui volunt equos, leunos, ieu fu-
mulos, & salarii proprii proximam, ita forte egat
secundum dignitatem ipsius alimentandi. Sic Pic-
tus in tract. de interpretatione vitium, volunt. lib. 4.
dab. 11. n. 59. & expeditus Bald. in rubrica de vlt.
& habitatione, per testam, in l. habitatio, ff. de ven-
ture in passif. vultus. d. & i. el. cum plantis, s. si narr.
ff. de administratio in iustitia: imo paternon potest
negare alimenta filio, quid recellet de domo, debet
debet illum alete extra domum, Caccialp. in l.
frater & fratres, quodcumq. quod. jo. n. 109. v addi,
quod non est iustitia, ff. de condit. indebat. Duennas
regul. 6. 5. n. 1. 6. Surdus de aliment. supra n. 59. sicut
iustitia, sive iniusta causa recellet.

Porto si filius alimenta sibi data extra domum
malè expendas secundum Bald. in auth. omnia
regum C. ad Trebel. num. 8. non tenuerit paternum
alere, sequitur Iason in l. seimus, in principio,
C. de iustitia. testam. num. 6. Alex. in l. si cum datur
s. 1. ff. soliti. maritum. ex ea ratione, quia si patet
legitimum in testamento filio relinquat, ex diffi-
cile, non tenuerit rufus legitimam filio assignata
secundum l. si paternum ex debito s. 1. ff. de be-
rit liberi. Ergo similiter non tenuerit potest filio
alimenta sibi data, & male dissipantes iterum
probabit, sicut non tenuerit filiam iterum donata
iterum datur, si male primaria dotem consumptio-
rit, ut Batt. in l. si cum datur s. 1. n. 2. ff. solito marri-
tum, & alij.

Ceterum (quidquid sit de doce per culpam
amelliā, de qua suo loco) quomodo alimento ex
item data dependentur, sithinc patet tenuere mini-
mitate filius alimenta diana, Bald. in l. s. ius naturale
num. 7.

110

112

113

Disp.II. De onere alendi filios. §. II.

29

aum.7. ff. de iniuria & iure. Et in d. l. scimus, in principie, Bacca de velierandis filiabus, cap. c. 2. n. 20. Idem dicit de fratre erga fratres, seu fratores, Molin. de primog. lib. 2. cap. 16. a. num. 16. Quamvis Lata in l. si quis a liber. §. idem sump. a. aum. 20. f. delibet. agnosc. tamenq; recipi pater non tecum fratrem item perducentem fratu; alimenta iterum ministrare, si honeste concessa dilapidauit: sequitur Bartol. 4. p. leg. 8. ff. sicut. marim. n. 14. et quia frater non debet fratori, neque fratre legitimam, ut constat ex. l. fratre, cum ibi nosatis C. de iustitia. refut. Sed opinio Lane magis placet. Pater vero debet legitimam per l. cum rase, ff. de bonis dominis. & hoc ob rationem naturaliem: atque ita si pater femel in vita filio concessit, dedique legitimam, illamque dissipet calo, tenetur pater mortis nouam legitimam relinquent. Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 24. Mencha. a. 15. in questi. l. lat. n. 14. post alios ibi.

Dubium est, an possit pater negare alimenta filio, qui committit crimen exhortatione dignum: et Couac. in Epistola part. 2. cap. 8. ff. 6. num. 17. affirmit posse etiam ad vitam necessitatem, ob ingratiitudinem proprie quam filius est dignus moerte: quia in hoc calo non esset iniunctum peccare filium in aliis alimentis: sed melius cum communis dicendum est, nunquam posse negari ea alimenta ingratis, quae sunt necessitas in vita subdandum duntur. Cetera autem vita haec alimenta praesisa, possunt negari filii ex causa, ob quam possunt exhortari. Glel. ab omnibus recepta ex e. cum habentur, de eo qui dixit. Bart. in l. Dmav. ff. ad l. Pompieris de parvitate. Iacob. in l. sicut enim cile, col. penit. ff. de lobi. & int. & Iohannes Lupus in cap. per vestras in 3. aetabili. 5. 5. & f. 3. & Carol. Molin. in confutacione. Parvitas. titul. 1. §. 30. in principio Molin. de lobi. & int. tom. 1. tract. 1. diff. c. 68. cel. vte. Sequitur. Nauar. in fam. cap. 1. num. 7. Gomes. varior. tom. 1. cap. 1. a. 1. 3. negare alimenta esse praestanda ex causa ob quam potest exhortari: quod procedit quando filius extremè non egat, quantum in ea causa patre tenetur altere in vita subdandum: ita Sanchi. lib. 2. in Decalogo, cap. 14. num. 7. Sed de his proximè sequenti.

§. II.

Ex quibus causis parentes excusantur ab alimentis praestandis filiis.

E P I T O M E.

- 114 Probabile est posse patrem filios deferre, quae posse exhortare.
 115 Etiam quod alimenta vita necessaria, ut in causa heretici.
 116 Pater negans alimenta tenetur probare causam.
 117 Pater carboles filio extremè indigentes hereticis, an debet alimenta.
 118 Pater ac tenetur altere filiam quando habeat vincere.
 Pater ac tenetur altere filium excommunicatum, vel deicendum à religione? ibid.
 119 Pater ac excusatur a filio aleate quando pater est pauper?
 120 Pater ac sibi aleandi à fisco, quando publicamur bona parentum? pars affirmans est probabilis:
 Pars negans est certa n. 121.
 122 Si tameo filii hereticorum extremè egant an Fragioli Regim. Chilist. Reipub. P. 111.

peffum sibi retiarialimenta ex bonis con. 6. vnu.
 123 Mater ex causa noa securer Lucian. pl. 1. vnu.
 Falso disverso, qui tenetur altere filios, al. 1.
 124 Mater ac tenetur altere filios deficiente patre,
 ac heredes patris?
 125 Sed probabile est tenari, patrem quam heredes
 patris.

EX dictis supra numeris 113. constat probabile illius esse, non posse parentes oegare aluentia ad vitam omnino necessaria, quidquid decidatur cocta in l. 6. tit. 19. parsua 4. Molin. lib. 2. de primog. cap. 1. num. 3. ita Molin. Theolog. f. 4. diff. 16. 8. Sanchi. lib. 4. de matrim. diff. 16. n. 1. Vnde secundum quantitatem alimentorum pasci- fum ad vitam tenetur pater filium, qui digna est exhortatione, iustè donec: quia valet argumentum ad alimenta ad doctem, ut vult Eustard. in centuria legali, loco 19. Ripa in l. 1. num. 79. ff. soliter matrimonio, ne filius, tenet filia petetur famel ita Saoch. supra num. 19. post Ripam num. 59. & Molin. num. 8. Filius autem hereticus alimentis est indigens, secundum. Scriptures in cap. Quoniam malum, de heretico. vbi Abbas, num. 5. quia hereticus est causa exhortationis filium s. si quis de predicatione in Auben, ex cum de appetitis, cognoscatur. Caccialupus in l. fratera fratre, num. 108. ff. sic constat. indebet: ergo etiam est in illa causa prouandi alimento. Nam pater non tenetur filium hereticum donec datur in confusa quantitate: Glel. in l. ff. vero ff. de la rem verso, ideo nec alce, nisi strictil- fum: lunat. L. cogemimus, in vers. catena, C. de hereticis, vbi dicitur, filios hereticos esse recipiens pars, exclusus iudicibus filii: igitur prout pater hereticum possunt priuasi alimenta filii.

Pro decisio notandum est, quando patre no-
 lucient filios altere, tenetur probare causam indigni-
 tatis filii, Glel. in l. final vers. pronunciat, C. de aleatu libera, Sord. de alimentis, titul. 7. num. 7.
 126 Si tamen posita facta patrebeat, porci filii
 patre alimenta, sine offici a filiis silita Deo,
 sicut pars, sive iehes filius: Bart. in l. si quis ita,
 5. ff. ff. de adiument. legas. Idem descendunt est si filius hereticus absurda heretici telipicat, debet
 fulcere ali a parentibus: quia obligatio alendi est
 de iure naturali, nec pater potest illum exhortare
 potissimum adiumentis est ad Ecclesiham: Eccl. quando facit in heretico: ita procedit Auben, ut
 cum de appetitis cognoscatur.

Huius positio dicendum est, filium hereticorum
 alendum esse à patre, alimentis praeceps ad vitam
 necessaria, sine quibus facie peccabit, ita Couac.
 2. pars. Epistola cap. 8. ff. 6. num. 17. perl. 6. num.
 19. parsua 4. ibi fuerit ende, si verius à grande per-
 brevia, Sic filius tenetur patre heretico subven-
 tio, si extremè egear, Glel. in cap. 1. in vers. 2.
 fideli, diff. 50. & ibi Illustrissimus olime Petrus
 Acuina, & in exp. nov. fars, diff. 86. Abbas in
 exp. si quis, numera 2. de hereticis, Gregor. Lopcs,
 L. 8. titul. 23. parsua 1. Quod procedit etiam quan-
 do concutit patre infidelis cum extreame fide-
 li, adhuc praefendens est patre extreame etiam
 sancto, in iis, quae spectant ad opus misericordia,
 & prouideendum in necessariis tam spiritualibus,
 quam corporalibus: ita Rutulus Benlonius in Epis-
 tole Episcopi, lib. 1. diff. 1. quaff. 9. dubio 9. & Tur-
 recanus in d. cap. nov. fars, diff. 86. num. 1. 1.
 & Dueñas regul. 68. num. 10. quod sequitur San-
 dus supra, titul. 1. quaff. 13. numera 3. & titul. 7.
 quaff. 17. numero 26. non enim iuri civili, & hu-
 mani potest asserre onus alendi parentes,
 seu filios, quando extremè egant; & idem
 C. 3. quod

30 Part. III. Lib.I. De obligat.parentum,&c.

quod dicitur de onere aliendi filium , dicendum est de obte aliendi parentes , quia sunt correlativa.

Extra vero extremam indigentiam excusabunt filii ab aliendo parte heretico, siene & pater a filio non extremè indigent , ex traditis a Laca in L. sequitur à liber. §. & sibi impuber. §. de liber. ag rest. & Sanch. lib. 1. in præcepta Decalogi , cap. 24. num. 7. vbi excusat , tam pater . quam filius ab obligacione aliendi in gravi necessitate , non tamen in extrema ; quia pare hereticus definit eile pater , & filius hereticus definit eile filius , ergo veterque est immuns ab onere aliendi , tanquam filius , seu tanquam pater , sed tanquam proximo extreme indigenti tenetur veterque iubilente , & in d. sequitur à tubero , ex preße habetur , filium ingratum penatu alimentis sequitur Petr. Bartol. 4. p. 1. n. 4. c. 4. fol. 345. vbi vult nomen filii amittit per ingratitudinem.

Excusatur item pater abonere aliendi , si filius habeat alimine bona , seu officium ex quibus viuat , per d. sequitur à liber. §. sed filium , Abbas in cap. cum habebat. num. 1. o. de eo quo docebat in misere , quam postea per adi. celsus tunc hoc obligatio cap. cum naturale , dist. 1 Decimas in Laura , num. 3. §. de regulariis , Sylvestri verbo , alimenta , num. 2. Valer. de partimodis cap. 18. num. 40. & ali. quo sequitur Roland. conf. 5. 4. num. 7. 8. vol. 2.

Idem dicitur de filia naturali : sien filio quamvis habeat officium quo non potest vti sine cui ore : nam adhuc patri competent alere filiam , seu filium , quidam non decet famulari , nec officio vti , vt possit viuere , Barc. in tract. de aliens , quia filius alcuius nobilis cui est dedecus artem aliquam exercere , censetur carcer ate , leu officio , blemoch. conf. 8. n. 2. 2. dicens , non habete unde viuant habentes artem , qua non debent vti , si non habentne aliunde bona propria ex quibus viuant : secus si officium sit honestum , ex quo filius naturalis subi proundere potest : Courtar. 4. 2. p. cap. 8. 6. num. 5.

Excusatur item pater a filio excommunicato aliendo , secundum Pontian. de alimentis . cap. 1. num. 1. t. n. si filius extremè egeat : quod procedit , quando filius culpa sua perleuerat in censura , neque curar de obtinenda abolutione , ita Abbas in cap. paftralio , de appella in lib. vbi interdicitorum omnis communicatio cum excommunicato : neque illi ministranda esse alimenta , nisi inedia penitus confundatur : secus si fine culpa fuit excommunicatus , aut si non perficit in censura , sed natura absolucionem impetravit . Similiter non excusat pater ab aliendo filio electo ex Monasterio proper culpar ab eo commissari , quia per profersionem non fuit extincta obligatio , sed tantum sopita , ita Axor. 1. part. iustia. moral. lib. 2. cap. 4. vers. non queritur.

Excusatur item ab obligacione aliendi pater in opa , per l. prefata , & ibi Bald. C. defens. & aqua , si non habet , quod sufficiat sibi ita Gregor. lopex. in 1. l. 1. n. 19. & 1. 4. iii. codem , parvita & verba , qualquer delles , Azo. in fam. C. de aliendo liberis . Non tenetur tamen pater ob filios quicunque resiliens ex his alimenta necessaria , ex Bald. l. t. q. officio , in fine , & de ruelo : nec debent in hoc calu ultra id , quod facere possunt , nec sibi admiserit , & redonent filios ; Natura cou. 3. 87. sequitur Nause. in fam. cap. 14. num. 17. Sot. 4. dist. 41. queſt. unica art. 4. conclusa . Sylvestri verbo , filii , queſt. 2. Tabien. verbo , alimentum , num. 1. qui omnes excusant pater ab hoc onere proper paupertatem .

Sequitur deinde , an Pictus tenetate aleg filios illius , cuius bona publicantur proper cunctas aliquod ? Respondeo de iure communis referuntur filii deminutum diuidam partem bonorum ex cle-

mentia Principis per l. 1. ad finem , & l. final. §. de boni , damnum . & per Glori ibi Roland. conf. 9. 7. a. num. 29. lib. 1. t. l. clar. lib. 5. §. final. quasi 7. 8. num. 2. 6. post Odos ed. in l. p. deportatus , C. de boni , damnum . quia doctrina censetur vera , & in praxi videtur sequenda . Quia publicatis bonis ob crimina paperna , filii maris ante publicationem refectuando sunt alimenta ; quod putat line dubia . Petregn. de iure filio lib. 5. n. 1. num. 3. 4. Mariendol. lib. 3. recipiplus . 8. 1. 8. gl. 1. num. 1. concinna Benedict. in t. Kayz. armis , in verbo , & variorum , dif. 5. num. 2. 6. ex generali coniectudine iuri regni , vbi a Judices in leuentia capitalibus Rei domini , resecurare filii illius tertium , vel quartam bonorum partem : quod si nihil referunt , nihil filii debent : quod adeo verum putat Salycin. l. quisquis , per textus lib. 5. ad filios , l. adl. Iudicium Maiestatis ut tenet si in aliis commitat crimen lese maiestatis , filium mariti loccede in quarta parte bonorum : fecis li iuste hi heretica , quia tunc non succedit marti ob atrocitate criminis : ita Anton. C. solan. tral. de doce , cap. 3. num. 6. ad finem .

Ripa ramen in l. 1. num. 77. fi. foliat. mari. locando de marte heretica , vult onus dotandi filii , huius traditio filium cum bonis ob filium , quia cum filii haereticorum non pertinet ob crimen parentem , referente vita , referentia alimenta ab subsidio vita , fine quibus non viuentur : sequitur Baeca , in tract. de novumeliori andis filiabilibus , cap. 1. 5. num. 2. 7. & Palac. in cap. per vestris , morat. 3. §. 2. 3. num. 1. 4. traditio , parte ob haereticum dimicato , filios Catholicos non priuari legitima , per l. Mansach. & l. quisquis , C. de heretico , & habetur l. 5. n. 1. 6. pars. 7. additio , quamvis hac leges per cap. cum secundum leges , de heretico , lib. 6. sint contra , tamen successeores in bonis haereticorum in quaque iuste aquitatem debet filius Catholicus haereticorum aliquod pro alimentis , & petreante modis , quo ius Canonicum decet , si filii ipsorum de iure Civili reprobari , obirentia alimenta ; sic etiam prius est , ut huius aliquid pater pro alimentaria haereticorum filii : Contentit Ioann. Lupus Decanus Segobiensis in tract. de heret. graft. 19. Confutator a Guillermo de Monté in Clemencia , Paftralio , §. caturto , de re indicata , vbi probat positionem debent filii de iure naturae , non tunc aule rendam , si egant quantumcumque sit atrox parentum delictum , habentque pote filios vbi pium relinquerent parentes illi damnos faciunt , siue quoconque alio modo , suam portionem libi terinet , saltem in foro conscientia , nec teneri filio aliquid reflueret , que niam iure naturae porto illa debita effillis , in quo annuit Palacius ubi proximi , si necessitas est extrema .

Hic tamen non obstantibus , certum est in eas heretis , & in calu Lex Maiestatis , postquam delinquentes sunt iuridice damnati , non tenet filium alere filios horum Reorum , qui bona deferuntur sibi ab omni onere libera , esto regulariter in aliis criminibus obique bona publicantur , tenentur filii alimenta , & dotes praestare . Ita Simanc. de iustitia Catholica , n. 29. num. 1. 2. Lata in d. sequitur à liberis , si moratur , Bald. os. in l. p. 4. num. 8. 4. fi. foliat. mari . siue filii sunt nati ante , vel post publicationem , Sanch. lib. 1. in præcepta decalogi , cap. 16. num. 3. post Petregn. de iure filii lib. 5. n. 1. ex num. 1. 4. & reg. 4. Ratio , quia quamvis de iure naturae parentes debent alere , possum ramen l ona sua hyponthecare per contradictionem . Ergo multo fortius ob bonum commune possunt à Principe , aut à lege publican bona parentam abfque illa reservatione alimentorum pro eorum filiis .

Opinio

Opinio autem conuersaria est intelligenda de aliis delictis excepto criminis venitio leui. Maestatis diluvio scilicet, & humanae. Nam contra hereticos tenditur in cap. *vergenuis*, de hereticis, vbi contigitur ius Civile, inferturque filii hereticorum tota ipsa succendunt in heretici parentis oneris, precipitaturque filii omnino exclusi omnia bona confiscantur. Ita *Pegna* p. 2. dicitur, *Commentarij*. Circa tamen Autorem leui Maestatis reum, *Baldus* d. n. 8. & sequitur *Bossius* in sua *præfatio* t. 1. de *bonorum publicatione*, num. 8. & t. 1. de *de crimine levi Maestatis*, num. 13. concordat. *text.* in cap. *secundum leges*, de *hereticis*, lib. 6. & in cap. *excommunicamus*, t. 1. *damnati*, secundum t. 1. non tamen eodem libro, & ibi communitari Scribebuntur.

Quocida non est mitum, quod pena parentum quandoque iuxta Canonicas lationes feratur non solum in auctoribus sed etiam in progenie damnatorum. Neque oblat t. *Mariachus*, de *hereticis*, & *legem animarum*, & *Ananias*, idem ej. C. *ordenis* n. vbi cautele fuit, ut filii Catholici parentibus hereticis succedent. Nam hodie per d. cap. *vergenuis*, filii etiam Catholici nihil relinquunt, neque illa, que de leue naturae videtur debita, ita Paul. *Griland*, de *hereticis* quaf. 4. ex ratione, ut parentes à tanto crimine abscedentur.

Aditiones Iosua. Lup. *Guillelmus* de *Monte*, & *Benedic* in cap. *Rayna*. tam in *verbis*, *exercit nomine Adeliam*, dicit. s. num. 136. quām in *verbis* meritis istaque restatur t. 1. num. 136. dicendum est, filios hereticorum posse occultare aliquid de bonis, nec debet relutare in foro conscientiae, quando fuerint in extrema necessitate, quia necessitas excusat, sic enim intelligendus est *Palac.* in d. *marib.* 3. num. 16. quod futurus *Sanch.* in *præcept.* *Decalogi*, lib. 3. cap. 1. num. 17. post *Imol.* in d. *Clement. pastoralis*, num. 5. ad *fomentum* & *re indic.* Pro quo etiam facit *Simeanc* de *Cathol. instit.* iii. 29. num. 12. dicens olim fasile decreatum, ut filii hereticorum nondum puberes, quotum parentes fuerint suis bonis priuati, educantur. *ordine* Inquisitorum apud vitos probos & pios, & ut eruditissimi bonis moribus, cuius etiam decreti meminat *Pegna* in d. *commento* 9. p. 2. fol. 103. ver. 6.

Quare non est leg. ienda doctrina Ripe in t. 1. num. 7.8. *ff. solus marium* & *ex factis*, *ex factis*, ad *Trebrian*. supponentes filios hereticorum esse danda alimenta, quod abdicio non est vetum, nisi ante rem dante, dum patet de hereti accusatur, & antequam danno. rite, se declaratur; pro quo tempore tam patet, quām filii derentur alimenta, & alienationes ea de causa facta sustinentur. *Simeanc*, *suprà* t. 1. num. 35. & 62. *Barbol.* c. 1. num. 15. Invenimus, que tradit *Couar.* de *Spanjal*, l. p. cap. 6. & 8. num. 9. *vers.* *fed* & *si alienatio*: post publicationem tamen bonorum, & condemnationem, si filii omnino egeant, & abstulerint de bonis parentum ad vitæ subfidiū, possunt tenere & secundum *Sanch.* d. num. 17. quod est ratione consonum, ne fame perire.

Quærit etiam soler ex quæstus causis excusat patrem à filio lactando? *Reipondeo* primò propriet paupertatem cogitans, quando scilicet illa propter paupertatem manu propria victum habi quæstre. Ita *Anan.* in cap. *fin.* n. 1. 10. de *conuerso*, *infidel*, *Alexand.* in *lalimeria* C. de *agri*, *genit.* *Bald.* ibi. *Paletot.* in *tract. de nobis*, & *Spanjal* cap. 48. num. 5. 1. *orat.* *suprà* cap. 8. q. 6. num. 15. Ratio, quia patris plura deberentur manibus se aletere, & ie viua filiorum preferre, cùm chaitias incipiatur à le ipso d. *prefat*, & *de servit*. *et aquæ*, n. 15. patris velit aletere matrem, ut ipsa proprio latere filium alat; in quo casu potest cogi ad

lactandum filium. *Couar.* d. num. 13.

Exclusum secundo, quando carcer lacte, vel est infusa, vel legitime impedita, *Couar.* citat. *ordibus*, in t. 1. s. quis a liberis, s. g. mater, & 6. g. de liberis, agro. *Castlo* in d. *alimenta*, num. 1. Quicquid, quando frater excusat à lactando, secundum venorem, non teneris proprius expensus quæstre filii ostendit, sed omnis pars, in cumcula it, *Abbas*. Ita s. d. cap. *cum haberet*, num. 8. de eo, qui deus in matrem. *C. C.* in cap. *fin.* de *conuerso*, *infidel*, num. 4. vbi tradit lobolem illi lactandum expensis pacientis, quando mater ex causa non lactat filium: *tequitus Bald.* in d. *alimenta*, & 1. *ouat.* d. num. 15. neque mater debet per nomen lactare, quia ea obligatio est personalis, & eos alendi primariò competit patre, ut agent principiacionis d. s. quis a liberis, s. g. qui obligatio cessat, quando mater est impedita, tunc recurratur ad partem 1. ap. *fin.* de *conuerso*, *infidel*. Exclusum item matrem à lactando considerando secundam probabilitatem, vt *Bald.* *Nouell.* in *tract. de nobis*, p. 6. *Spanjal* 16. cel. 3. *in principio*, sequente *Couar.* d. 6. num. 1. 3. cum glori in cap. *cum venerabitis*, de *confessione*, & in cap. *deinde*, d. 3. & ibi *Illaisticus* summa *Acunja* n. 1. 1.

Quando tamen mater absque legitima causa recusat lactare lobolem, tunc si alius lacte, lactabit utrōq. oles expensis matris, ita *Bald.* in t. 1. 2. s. quis *matrem*, s. g. quis *causam*. Neemo namque proprias culpm alterius onerari del. t. *non debet*, *fin.* regula. *nons*: prout in hoc casu alreda est loboles impendit matris. *Abbas* in d. e p. *cum habet*, de eo que dix. in *matr.*

Ceterum, si contingat dissolutum matrimonium, bona fide contractum, ab utroque contingit propriæ impedimentum diuina, huj ex eo iuncti etiam triennio minoris sunt alendi conueniuntur impediti, vt *Conflat* ex cap. 2. qu. *pli. fin. lexitim*, & ibi *Clos*. fin. quia ex hoc cap. de utroque parente hinc mentio, utrōq. sit *discretio*, ne est ratio maior, quod potius matris, quam partis expensis alantur; prout communi bus expensis sunt alendi. *Sundus*, *de dimissione*, n. 1. quelli. 1. 4. num. 8. & 10. 7. quelli. 1. 3. num. 8. licet pro leuit minor triennio sequuntur *Vitalis*, *de clausis*, an in *rebus tanto de alimento*, num. 6. *cau. 3. t. m. 1. 8.* in *recessu* t. 1. 1. *ad firm*, *Pooran*, *tamea de alimento*, cap. 8. num. 5. & *Azor*, t. 1. *in t. moral*, lib. 2. cap. 5. *vers.* 1. & *quæstion*, traditum in *ritus bene* in presenti casu patrem in triennio à matre esse alienum: post autem triennium, utrumque coniugis expensis nulliendam.

Si alter tan. en. coniugis fuit in mala fide ante matrimonium, alter vero non; alendus est infans impeditis existentes in mala fide, nisi fuerit inops, & alter duces: quia non debet coniugis bona fide pregravata tanto onere; nec fides, existentes in mala fide debet suauitate. Si nenter est in culpa dimitti, quia videbitur communis consensu dissortiu fandum est, p. oles minor triennio educatur à matre, post triennium à patre: *ex Lourca*, *C. diversio*, *ff.* ex *l. queque pluma* C. *de parva* *parvitate*, vbi id decenteretur, nisi alius iudicis vilium fuerit, vt in d. *anæ*, per hac verba. *ibid*: *Competens ludej affinitatis* *terram* apud patrem, *in apud matrem matrimonio* *parvae filii meritis*, *ac nutriti debent*, *conflat* ex t. 1. num. 1. 9. *parva* 4. *Goffred*, *in sum. 1. 1. de conuerso*, *infidel*, num. 5. *Asturis* in sum. 1. p. 1. 8. n. 1. 8. art. 3. quelli. 1. & alij.

De iure autem *Authentico*, quando diuontium fit culpa viri coniugis, prius nursetur apud coniugem innocentem, sumptus ns nocent s, & in *Authentico*, ut licet matris, & *anæ*, *gallad*, *cultus*, 8.

32 Part III. Lib. I. De obligat.parentum, &c.

Vnde definiuntur Ambrosii pater Codi*marie falle his
verbis, ibi: Si pater causam diuotij prelustrat, apud
matrem ad tecundas ouperas oon venientiam, laberi
inseruantur pagis expensis: Si vero contra eum
apud patrem matris locupletis expensis, nisi paret
tunc idoneus sit: nam tunc apud matrem locu-
pietatem ouitur debet, ut lo. Ambros. p. patr. C. co-
dem. Sylvestr. in sum. verbo, §. 11. &c. decidit in
l. 3. art. 9. patr. 4. vers. Et si accidet, que se
pertinet et ex amentio. Cantic. lib. 1. Canon. cap. 24. art. 9.
vbi limitat nulli alter parentum effet infidelis, quo-
niam tunc apud hunc est aliquid proles. cap. final-
de conseruare infidelium. Sylvestr. supra. Ex quamvis
de parte delinquente consilie esse alendam problem
eius expensis apud matrem inintem, & de matre
tamen delinquente non ita constat, sed attento iore
comenum, idem dicendum est de mate causam
diuotij dante, nempe effe cogendam ad expensas
educandi boleum, cum vir. & viro. sive correlativa,
& dispositum in uno dispositum est in altero. Eue-
gred. in Tropico. lxx. correlative, n. 7. & 9. ad l. Cor-
relative, n. 7. & 9. paralello, vbi id extendit.*

i 14 Patre deficiente, mater tenetur aere filios, quamvis
haeres patris existant. Bart. d. si quis a liber.
§. item referimus, de liber. agno. Alex. in l. ali-
menta, in fine Cate negri grec. num. 1. Beto. art. 186.
vol. 1. quia mater est proximior: ergo prius obliga-
tionem aleodi contrahit in d. si quis, cum sit alien-
dens, i.e. Ioann. Ande. ad Specul. in rubrica, a statu
Monachorum, in fine, & Lex Charitatis, & consum-
ptio sanguinis petent, ut filii pater, & potius a ma-
tre, quam ab aliis capiunt alimenta.

Sed contra virget text. in d. si quis a liber. Sed
soluitur in casu de summa egredi, in quo patris
haeres debent alimento praefare filio defuncti,
non tamen absolute, quia oon dictur vita inops,
qui habet matrem diutine. Socin. iun. conf. 1. 34.
num. 3. 4. art. 1. quia onus alendi transit ad haeres
io vita subfidiuum, cum sit personale oous, & pertat
cum persona patris, nec pergit ultra, nisi quando
filii virgentis inops, nec reperitur proximior, ut est
mater, cui adharet onus, non veui bonis, nisi sic
vitae inops mater.

Nec refert haeres repetitamente patrem defun-
ctum, quia haec obligatio penitus a longiune, &
amore, qui pertinet cum persona, nec transiret ad
haeres, neque sicut in hoc ideum cum defuncto.
Neque lex qui filium, §. vbi papilli educari debent,
contradicet, dum aut. Socratem esse alendam ab ha-
eribus patris: quoniam id procedit, quiaodo oon
superest mater ad alendum, i.e. Ioann. Ande. Alex. &
Beto. citati, quod tradit Bart. in d. item referimus,
dicens omnes alendi non transire ad haeres, nisi in
subfidiuum a fortiori procedet, quando faciat filii
dues, sed non est haeres patris, & mater est duies,
tenetibus aere filium egenum, facit text. in d. si
quis a liber. §. virrum, vbi diuturn. alumenta praefari
filio ioco, quando deest patet, & ascendeantes per
lineam patre: nam, & in hoc capo cogi possit matrem
maioritate alimenta tradit. Ioann. Ande. ad Specul. in
rubrica, de floro Monachorum, in fine: & probatur,
quia mater ex iure naturali inducitur ad alendum
filium, a qua maner educatione, §. §. filii. Cate bonis
qua libertas, & ibi Bald. frater autem obligatus ad id
ex iure ciuilium, cito plures, §. §. de admis. in or. Sed
obligatio naturalis magis virget, quam Ciulis;
ergo mater debet filio etiam egenum aere, oon
veit frater, quamvis sit opulentius; sequitur Ruin.
conf. 9. 4. n. 7. in fine vol. 1. Beterrod. conf. 2. 57. num. 5.
vol. 1. & Contulius in Legi liber. num. 1. 4. ff. de
ris. iuris ipsius, post Bart. in d. si quis a liber. & est
comminutus,

Quamvis denique tanquam probabile dicatur
haeres patris teneri aere fratres frōs illegitimos,
quamvis matrem habeant locupletem, ex eo, quēd
haeres repudient personam patris defuncti, & quia
obligatio deficere ad haeres cum ipsis bonis, ut
in specie volumen Calrensis, & Cyano in l. alimenta
Cate negri grec. vbi Cynos se de facto ita confu-
sum respondit faciat io favorem matris, excus-
fando illam ab onere alendi, contra haeres patris:
nihilominus male probabilius est matrem teneri
aere filios cum sit proximior, neque excusat nisi
quando egat; tunc enim haeres patris ut subfi-
diuum tenebuntur quam obligationem. Conar. 2. p.
de Sponsal. cap. 8. §. 6. num. 1. 4. etiam ad dunatarium
omnium bonorum extendit, ex Ripa in l. vii. vngnem,
C. de removand. donat. quaff. 2. 7.

§. III.

Quando licet parentibus infantes
luos exponere, & quid de expositis
sentiendum sit, quoad ordines sus-
cipiendo.

E P I T O M E.

- 1. 16. F. §. mortales de se exponere infantes, nisi pauper-
tarii aere causa iusta excusat.
- 1. 17. Exponens fallax in educandis expensis repati pos-
sunt, nisi sicut inveniunt pretari.
- 1. 18. In dubio casibus possunt repati expensa fallax in
educatione expostiorum.
- 1. 19. Holysuad, se Ecclesia, an possint repater expen-
sas fallax cum expostis.
- 1. 20. An consanguines possint repater expensas fallax
cum expostis.
- 1. 21. Quod discendum de iure Lusitano circa edua-
cationem expostorum.
- 1. 22. Qui vocentur parentes, qui expouni filios, &
quasi parentes incurrant qui filios deferunt, aut
ferunt agrestes, in languidis.
- 1. 23. An expostis gaudetis bonorum, & possint pro-
moniti ad Ordines sanguinum legum? §.
num. 1. 4.

i 16 Est mortale de se filios expoere, si illos noeti-
ve, & aere possunt commode. Azo. Infin. me-
rid. p. 2. lib. 2. cap. 16. quaff. 2. Henric. in sum. p. 2.
lib. 1. cap. 19. §. 3. per text. in Lusitano, de liber.
agno. Sequitur Sayto in clani lib. 7. cap. 1. num. 5.
& Graffis lib. 1. decif. cap. 39. num. 1. & 2. oīli caula
iusta excusat, re vult Nauat. in sum. cap. 16. num. 4.
videlicet, quando parentes exponunt, ne incantent
vitæ, vel infamias notabilem peccatum, Sot. in q.
dij. 41. quaff. unica art. 4. conclus. 2.

Non propter expontis filios eximuntur ab
onere alendi, si possunt, ut bene notat Conar. 2. p.
Epistola cap. 8. §. 6. num. 9. Reginald. sem. 2. lib. 10.
cap. 3. scilicet 1. num. 10. & Lessius lib. 2. cap. 19. de re-
fus. num. 6. dubio 6. fol. 14. Quare si parentes sine
duabus debent repater expontis: Caiet. in sum. verb.
adulterium, Sylvestr. ibi quaff. 5. Tabien. iudic. verbo
num. 6. Non tamen ad expensas obligantur paren-
tes, quando exponti nutritur a nobis, nisi
namcum præliminaria familiis sunt iniqui pie-
tans, ita Cynos in l. patrem, C. de neptis, vbi dicitur
alimenta in iustis pietatis, seu chantatis præfata
noo repeti: quod procedit etiam in dubio, quia vi-
detur expostis fulcere proprie charitatem. Joan.
Andreas

i 16

i 17.

Disp.II. De onere alendi filios. §. III. 33

Andreas in cap. 1. de languidū, Glos. in cap. final. dīs. 87. & vers. intra decem dies, vbi tradit huiusmodi impensis non esse reperendas, nisi in donibus casibus, videlicet, quando patre proibetur, ne filius expeditus nobat filii altioris, per text. in d. l. patrem, vel si fuerit ingratius, ut recte ab Salycer. Quod probat Sardus, de aliamento, t. i. 6. q. 19. n. 3. & probatur fieri opus illud propter charitatem, & pietatem: tunc enim excusatibus ab expensis, nullum suscipit, potestetur se expensas a parentibus expediti repetreruntur. Glos. in cap. fin. dīs. 87. Abbas in d. l. de infantibus, & languidū; sicut repetrerunt expensas factas pro filio alieno in aliqua arte erudiantis, pet. d. Glos. in cap. final. dīs. 87. quod Sardus declarat de arte Mechanica supra n. 9.

An vero Hospitale suscipiens expeditos, seu Ecclesia possit repetrere expensas quando parentes ignorantur, & postea cognoscuntur? Quod artiger ad Hospitale aliqui negant, ex eo, quod ipsum habet obligacionem alendendo non potest repetrere, etiam si protestetur se repetreratum. Abbas in d. l. de infantibus, & languidū, Sard. d. iiii. 6. q. 19. n. 3.

Alii probabilitus putant posse Hospitale repetrere expensas, quando parentes fuerint diuitiae; quoniam nemo praeiunctor velle sua bona prodigere. *I. cum de indebito, ff. de probatis. I. cum armis, ff. de fidelibus. Aretin. conf. 4. ad finem. Iuuas Glos. iiii. si paterno. C. de negotiis, gestis, vbi dicunt expeditendum pro alio praeiunctor facete animo repetrendi. Bart. & Bald. ibi. Accedit, quod praefatis alimenta, ad quae alius tenetur, potest repetrare ab ipso, qui tenetur, ut paget ex*l. Nezennam, ff. de negotiis, gestis, Cygnus in L. quod in uxori, Cœlesti uulso, Socin. conf. 4. col. 2. vol. 4. dicens;* Si pater, frater, vel alius quilibet aliae vxoret, que à matre erat alenda, posse teperere ab ipso, cum viriliter gesserit negotia marie: *Sequitur Narta conf. 5. 47. n. 16. & Sard. d. iiii. 6. q. 16. Eigo cām pater expofuerit filium, quem tenebatur alete, & suscipiens expeditum pro patre aluerit, datum te petitiō. l. almonia, & l. si pauperi, C. de negotiis, gestis, & ih. Ruin. Bald. & Alexander.**

Ex his duabus opinionibus probabilior est posterior, que tenet posse Hospitale repetrere, quando non est institutum expediti; etiam pro expeditis alendis, sed pro pauperibus ducatae cretum, ut enim non ex quadam decente, ut patet Lefluis lib. 2. de Supertia, cap. 1. dubio 6. n. 69. Sed ex iure iustitiae paientes expeditum tenent expensas restituere Hospitali, nisi excusantur ob inopiam: quando autem reditus Hospitalis, etiam sine applicatis pro expeditis alendis, nihil omnino tenetur restituere, etiamque peccant fine causa filios exponendo: sicut etiam non tenentur, quando aliqua Communitas imponit populo collectam aliquam, siue tributum de mandato Principis pro educandis pueris expeditis, ut sit Braccatus; quia cum omnes concurredit ad hanc collectam, quoniam parentes diuitiae existant, non tenentur reficere expensas, nec restituere Communitatē, quia bona sic collecta fuerint iam definita ad alimenta expeditorum ab ipso populo; & Civitas, seu Communitas collectam pecuniam recipit cum eo onere alendi expeditos: id est tenetur fernare legem donationis adiectam text. in *l. cum res, C. de donis. & su l. rebus, C. de rer. permisar. text.* etiam loquens de donatione facta cum onere alendi donatorum, in *l. C. de donis, qua sub modo.* Imd. quando sit donatio aliquis sub modo, cum onere alendi, non revocatus ponitentia; sed cogitur donatarius implete onus: pet text. in *l. de donationis, l. C. de contrah. emps.* Et id est quilibet de populo sic collectato, si exponat infan-

tem, non tenet expensas restituere Communitate, seu Cauitati, quia ipsa ad hoc omnis obligatur ex contracta, leni quanti contraria, & celat repertio Cauitati, seu Communitate facienda, Sard. de aliamento, s. 6. q. 17. n. 3. post Bald. conf. 4. 7.

Concedaturne repetrere consanguineo recipienti expeditum, est quod si: quia sanguinis coniunctio præsumit esse donationem, praeterim si recipi pietatis patet causa: Bald. in d. l. 1. num. 2. C. de iur. idem habetur in l. 12. qui amictus, C. de negotiis, gestis, Glos. in l. que dicitur, ff. scilicet matrimonio, Abbas in cap. nomine, de presumpt. Alciat. tract. de presumpt. reguli, presumpt., 2. m. 1. C. 2. Deci. conf. 2. 66. num. 2. ad finem. Sed haec opinio non placet, nisi duo simul concurret, ratio videlicet sanguinis, & causa pietatis. Vnde si dubiterit, an receperit fuit intenta pietatis causa, concedatur recipienti petitio: quia sola sanguinis affectio non inducit donations presumptio nomen: ita laton in d. l. que dicitur, num. 1. 8. Alciat. in d. p. e. amictus, 2. 2. probatur ex l. populis ff. de probat. vbi habetur, ex sola fiducitate inter fratres non præsumi donationem & clausus ex l. ax. dubiū fratrum, & ex l. penult. de negotiis, & traditur in l. si negotiis. Cædem risu, ibi: Si enim fratres pro fratre aliquip solutus, vi collectas, vel quid similis, non præsumunt animus donandi, sed repetendi: Decius conf. 2. 1. num. 7. in fine, & conf. 4. 2. num. 36. C. conf. 2. 66. num. 7. C. 8. Ruin. conf. 6. 1. num. 11. lab. 3. & conf. 100. num. 4. & conf. 1. 4. num. 9. lab. 4. Sequitur Menoch. q. de bus. ar. cap. 88. num. 9. C. 10. nisi expensas sint medice, ut ibi addit. num. 11. & 12. Si autem ratio sanguinis, seu amictus velenens similis cum causa pietatis concurredit, præsumunt animus donandi cuca impensis etiam magnas, Menoch. supra num. 59. & habetur in d. l. que amictus, q. de negotiis, gestis.

De iure tamen Lustiano lib. 1. Ordin. s. 37. §. 1. illegitimi suscepit ex patre continguit, aut foluto, sunt alenti à patribus, nisi fuerint inopae, tunc non expensis matris sunt educandi: si autem nec pater, nec mater habeant, vnde filios alant consanguinitate, ut eos alant, aut præcipiente educate: quod si nobis, aut si sunt filii aliquius Religiosi, vel conjugatae, educari de enti expensis Hospitalis, si totæ erit in ad educandam expeditos. Si tamen nullum ibi sit Hospital, nisterante redditibus publicis Gonstantius, seu Concilium quibus si carcer, Decuriones collectam imponent pro aliamentis expeditorum: hæc est Lx nostra.

Vnde colliges, quantum collecta non possit imponi nisi de licentia Principis, posse tamen ad Educationis, seu Redicōlii, seu Iudicibus populi imponi pro expeditis alendis, Phæbus tom. 1. de cuius 4. num. 12. Quinimum post præstas expensis, si cognoscatur infans expeditus pater, pollunt expensas reperi à parte: ita Stephanus Grotian. de expressione, forensium, cap. 1. 67. a num. 4. 1. Quod præcedit, si parentes fuerint diuitiae, scilicet si sine egenis, ex l. 1. C. de infantibus expeditis, & ex cap. 1. de infantibus, & languidū. Idem dicendum, quando filius absque viu dedecore educari potest à parentibus: tunc peccatum est illum expondere: quod si exponatur omnes expensas debentes restituti, ut deducitur ex l. necare, ff. de liber. agnose, vbi dicunt, Nec arte videtur, non solum qui partum præfocat, sed qui abducit, & alimenta negat, & qui his publicis locis misericordia causa edificari exponit, quoniam non hatet. Nec refert dicitur has expensas non esse restituendas, quod sine fine pietatis intentione, et quia sic facta non repetruntur, cap. 1. etiam, 1. 2. q. 1. 2. Quoniam id intelligitur, quoniam parentes sunt inopae: lecus si sunt diuitiae: Ascor. 166. 2.

34 Part.III.Lib.I De obligat.parentum,&c.

par. 2.lib.2. cap. 5. vers. septima queritur. Henriquez de marin.lib.1.cap. 19. num. 5. & in commenito litera 1. post. Nazar. in manu. cap. 14. num. 17. §. 5. & cap. 16. num. 48. ad suem, vbi ex aquitatu ac tene-
re resarciret contrarium est melius, si parer abun-
dat; qua Hospitalia pro egenis sum credita: idē
tenetene parentes de tigere restituere: vide tamen
Illustrissimum Acunno 1.p.decreto dif. 88. cap. 5. ex-
positus num. 13.

¶ 3. Quas ante peccata incurvat patet, exponendo filios, habetur in ea si paret de infanticibus, & languidis, & vi-
scuator patet, & patronus iure filiationis, & feru-
tum, cum filios, vel seruos expostos, sive patet expo-
natur filios, sine aliud eo consciente, vel ratiō habente;
& idē est quoad pendendū ius patet potestis: Sunt,
ad alimentis, i.e. 9. & 10. & 11. & 12. prouide, 6. 3. n. 4.
prouileg. 6. 4. n. 1. Monach. de arbur. dafn. 396. n. 11. &
Azor. supra p. 2. lib. 2. 6. q. 1. Idem dictum de quo-
cunque filio cuiuslibet etate languido, si à patre
exposton, vel illi deponet alimēta, & opio fit
fut iuriis filius. Rebus de prouileg. Scholasticis, prouileg.
5. 4. Gregor. Lopes l. 4. art. 2. 0. parta 4. per l. 2.
C. de infanticis expostis, obituum dicere non posse,
quem parentem conseruare: quod etiam decennitum
de fuso in l. C. de latina libertate tollenda sed. Sed si
scimus. Molan. som. 1. de infarcti. 2. dif. 39. & vi art.
seruum confundit liberatum, si à Domino in ag-
titudine deferatur, nec has in illo adquire, qui
eum recipieantur, per l. viii. m. 1. pro derelicto.
Id circa non foliū filios expostos dependant
fut filiationis, per l. 1. C. de infanticibus, & langui-
dirū etiam Domini defensores valloſos in percu-
lo confundit priuantur iure valangib; sicut cetera
amittuntura ciuitatis, si illam penitentiam de-
ferantur, ve Baldi. in l. 2. sequitur Rebus de prouileg.
Scholasticis, prouileg. 5. 4.

¶ 3. An vero expostos promoventi possint ed ordinet
sine dispensatione? Felian. in cap. eiusdem, n. 1.
de indic. affinitat. Annanias ident. in cap. 1. num. 11.
de infanticibus expostis, lequitur Salas 1. 1. tral. 3.
diff. omnia, fel. 1. 4. num. 2. 4. Paleor. de nobis, cap.
6. 1. Menoch. easu. 356. ad finem, quia natales co-
tum, cum ignorantes, carentes legem, & de
prouilegiis lib. 6. prouileg. 4. Coquart. elementaria, si
furios. p. 1. n. 9. Sunt de censor. dif. 50. fel. 4. n. 2.

Alij contra, tanquam verius tradunt expostos
prefum illegitimi, nisi ei conscientiae vehementi-
bus apparet oppidum. Ratio. quia non solent
parentes filios ex legitimis nuptiis sacerdos ea-
ponere, & experientia docet, expostos genitos ei-
re ex eis illiciti; ita Virualdis de irregulare, a n.
1. 10. Ludovicus Lopes in rect. som. 1. p. 2. n. 3. Valquez
1. 1. dif. 66. num. 48. Henriquez de marin. lib. 1. c.
80. Say de Cefardib. 6. cap. 10. num. 39. Vnde nullo
modo debent promoventi, quando non constatque
parentibus possit faciat del gerant, quia in dubio
prior pars ei accipienda, cap. illud, de Clerico ex-
communicato missaginario, ita Toler. in San. lib. 1.
c. 5. 8. in editione Romana. Nam illegitimi frequen-
tius exponunt solent; tum quia, quando parentes
ignorantur, dubium est facta, sicut aequalitergo
hunc in calu dubij homicidij censetur quis irregu-
laris per cap. ad undecimum, & cap. significatis, de ho-
mocidio, & 2. Similiter debet se getere tanquam ir-
regularis dubius de his illegitimiitate, in quam opini-
onem Couart. inclinat in l. Clementina, si furios.
in principiis, p. num. 9. & eam vadetur sequi Caſtilius
lib. 2. quod dicuntur eorumvers. cap. 1. 9. num. 5. & do-
ceret Vgolio. de irregulare, 44. §. 7. v. 1. Rebello. de obliter.
iust. 2. p. 1. 1. queſ. 2. fel. 2. num. 1. 5. vers. qua fave.
Anila de Cefardib. 9. dif. 3. dabis 9. Quid opinione te-
tenta, Episcopos non potest dispensare cum expo-
-

sitis, ut ad faciem ordines, & ad beneficia curata af-
fendant, test. in cap. 1. de filio praobyster. in 6. quia
in dubio non censetur quis legitimus, ut constat
ex l. liberorum. & ab Angel. j. de his qui necessari-
sunt. Alciat. in regul. 3. de prouilegiis, prouileg.
num. 12. Decret. enq. 14. I. alion. in l. nee profectis,
C. de regim. C. enq. 1. 02. vol. 4. vbi dicunt allegan-
tem se legitimam, ad probare debet. Cum ergo ex-
positi ex huius ponitus congregatis, quam ex le-
gitimo instrumento sint processari, contentur ille-
gitimi: & in hoc dubio nequecum sacros ordines
tulicere, abique Papal dispensatione

Ceterum potest admitti prior opinio, quando

exploicit eiā sicut promotus ad Ordines sine dispensatione; quia in dubio melius est conditio possi-
dantis, ita Henriquez d. lib. 1. 1. de matrem. cap. 20. n.
2. Inbidente tacitus esse, ut & palcopus de genite cum
ordineato, ut minimis in incipit, cum nulli pre-
judicet, quod etiam placet Couart. in Clementina
in principio, p. num. 9. dicenti, si non sunt promoto-
ti, non esse excludendos ad viam ordinum ob auto-
ratiacem electionis partis absolute decentes, post ex-
positos absque villa dispensatione ad Ecclesiasticos
Ordines ascenderent contra iurum, idem Couart. idē
confundit; quia iurum in calu dubio 10. & 1. non con-
ieciunt probables, immo rehenentes, expostos
esse illegitimi, ut etiam tradid. Molan. lib. 6. cap. 10.
& que communiter acadamus sunt credenda, l. 1. fine
pugnacis C. de probat. & Grol. l. in negre naturales
C. de probat. Quibus politis, quamvis secunda
opinio sit probabilior, vel latenter in conscientia
tutor, prima non omnino imp. obolit. est; quia nullus
est in iure irregularitas inf. utrius expostos assigna-
ta. Quocqua bona fide ordinarius potest admetti
ad viam ordinis, & quia cum mala fida neque effe-
melius conditio possidentis, nec potest prohiberi
expostis vias ordinis ob dubium equum ex co-
rum expostione, & ita ordinari quoniam dubi-
tum malum hdm, quando permissi fuerint, pos-
sunt facti permissi, de potis que nulla habeat prout
opinione legit. & pro maxima conscientia que-
tua obtinetur ab Epi. cap. dispensatione: quia
quamvis nequeat dispensare cum illegitimis ad
ordines maiores, in hoc calu potest pati. cum per-
turbat dispensatio per modum appetit. curvidam
adherentia priori opinioni, qui est probabile,
quamvis tam indecetiam relinquit. Anch. in cap.
3. de infanticibus expostis, & Barbatus in cap. eius-
dem de iudicatu: cui te solutionis accedit Sarto
de confus. lib. 6. cap. 10. num. 39. post alios, Garcia de
beneficiis p. 7. cap. 2. num. 11. de confus. dif. 50. t. 7.
4. Aula de Ce. jnt. p. 7. dif. 3. dubio 9. a medio ad
fines.

Hodie tamen quæſio hac celſit, quia Sanctus
Illiſſimus Gregorius decimous quartus flauit in Bulla
anno 1. Domini 1591. ut expostos irregularis non cem-
tentur, ut refert Henriquez in fundib. t. 1. cap. 20.
§. 2. in fine, & lib. 1. 4. cap. 8. §. 10. in commenito litera
L. quem refert, ac lequitur Illustrissimum Uniu-
niuit Rodeticus Acunno 1. p. decreto, cap. si expostis,
dif. 88. num. 1.

Sunt tamen expostos incapaces officiorum san-
ctæ Inquisitionis, Ecclesiasticorum, Collegiorum, &
Confraternitatum, in quibus sunt statuta exigentia
qualitate nobilitatis, & alia humiliatio: ita
Perez de La anuſſ. lib. 3. c. 4. num. 57. Giron-
da de prouilegiis expostione num. 244. & se-
quentia, quæ lequitur Barbatus de languidis, & expostis
in principio, vers. versus. Diciles, vbi 1. 1. 50.
resoluti expostos esse cives illius loci, & ciuitatis,
quibus expontuntur: & idē, si aliquod legatum,

134

vel

vel prouilegium concedatur pueris naturalibus, vel hominibus aliquos oppidi, vel pro eis maritandis celiq; uantur; virgines & puellae expedit compenduntur.

S. IV.

De obligatione parentum circa alimenta filiis illegitimis prestanda.

EPITO M E.

- 135 *Fili naturales, qui sunt.*
 136 *Fili naturalis est alendus, etiam de iure Civili.*
 137 *Alienam pueri peti à filio naturalis Iudicis officio, si pater renuit.*
 138 *Fili pueri, quinam sunt.*
 139 *Etsi an fons suscepit ex solate, & ex sponsa aliena de fons erat.*
 140 *Spiritus an pars ex legitimo matrimonio suscepimus latens ex pater promoto ad sacros Ordines, vel ex professis; uxoris consensu, vel respondente; vel ex parentibus de communione consenserit consentibus constitutus.*
 141 *Spiritus ex quoevera congreffis damnata, & purum suscepit, sicut sumpsit alendus.*
 142 *Spiritus potest pater aliquid relinquere alimentarium, & an sic restitutus debet transfreri ad heredes pueri, ut vero reverti ad heredes patris, discutatur.*
 143 *Matri pueri de iure Lusitano si Dominus dimidia pars bonorum tradidit à Socero.*
 144 *Pater pueri si tradas filio fundam ea lege, ut transfras ad nepotes, seu heredes, quid dicendum?*
 145 *Spiritus non succedat matri non illustris de iure Lusitano, Castellano, aut de iure commoni filiae legitime non extantibus.*
 146 *Pater non potest unigenerit, nec fiduciocommissario subficiere suum puerum, populariter tam pater.*
 147 *Spiritus non posse capere ab herede instituta grauitate auctore resistuendi, est probabile; sed probabilitas est posso, si heres fidem non obligavit.*
 148 *Quid si fidem prallit de resistuendo, si interregatur à Iudice?*
 149 *Pater non potest quicquam donare, atriam mobile pueri, ut emat immobilia, nec per sellamentum tempore contrarium tamquam emporio posset.*
 150 *Pares habentes filios pueri non possumi instituire illis ad inimicem, nique etiam, si habeant beneficia patris alter resignare suam beneficium in alterius filium, ut alter in suum regnet.*
 151 *Fili clericorum bona patrum accipientes per circulum, & reciprocis donationibus non possumi resistire in foro conscientia, etiam ante sententiam.*
 152 *Pater an possit instituire suum puerum ea conditione, ut per mortem restituas fratre legitimis?*
 153 *Spiritus non posse capere à patre Emphyrensis pueris concessam.*
 154 *Alienam pueri debita, an fui prellanda secundum dignitatem parentum.*
- 135 **V**it clariss erit amur, filii naturales sunt de iure Canonico illi, qui fuerint suscepiti ex parentibus, inter quos tempore conceptionis, aut nativitatis nullum est impedimentum dicimus matrimonium: ita Couar. Epistola p. 2. cap. 3. q. 4. num. 2. post plures, Molini. tom. 1. de iure. diff. 10. 3. q. 4. addit. vero. Si uide almentis sit. i. quod. 9. num. 10. & constat ex cap. inuenientur, de eleborane, & ex cap. sacerdoti, qui filii sunt legitimi. Bald. conf. 1. 9. vol. 1. num. 3. q. 4. conf. 2. 6. fin. vol. 3. vbi inquit omnis rigore iuriis Civilis secundum iur. Canonicum dicitur naturalis, qui nascitur ex solito, & sicutate sequente Leibl. 2. de iure. cap. 19. doct. 6. n. 5. 5.
- Filius item naturalis, quicquid sit de iure antiquo, alendus est à parte de iure Civili novo, Abh. licet, C. de natur. liber. ibi: huiusmodi enim naturales filios palci bant vix arbitrio necesse est: hinc enim vocat natus ex coitu hinc Abh. ex complexu, C. de incestu nupis, spectato iure Civili. Sed non bene loquuntur cum spectata veritate, cito sit illestitus, & mortal, qui non futuris ex nuptiis natus. Hec resolutio adeo vera est, vt Statuta facta non possit, ut alimenta filii naturalibus negentur, ita Menoch. conf. 6. 6. num. 8. Couar. d. cap. 8. 3. 6. num. 5. Nec pater in testamento potest illis auctore alimenta, nec executores bene facient, si ea non praudent, non oblaure mandato patris, Bald. in l. id quod pauperibus, num. 38. C. de Episcopis & Clerici, latai conf. 26. num. 13. vol. 1. loquendo de Spiriti legi odiosis, quia ius alendi ve nit a iure naturali, quod in l. 1. 1. fin. ff. de iure. & iur. & Inscript. de iure natur. gent. & Civili §. 1. & quia nascitur ex communis animalium filius tam legitimus, quam naturalibus, vi in l. hoc acutafas §. annobus ff. de acutafas.
- Ceterum si pater neget alimenta filio naturali, peti possunt officio Iudicis: quia alimenta debentur certis qualitatibus penitatis, quas decernet debet Iudex, nempe an parte sue dicas, an filius habeat unde possit vivere. Quod si dicatur pro alimentis à lege debitis nullam dati obligacionem, nec adhuc contra parentem, quia obligatio non ostendit nisi ex contractu, seu ex malicio, cum ergo neuerum ex his repertiar, nulla sequitur obligatio, nec repertus actio, quia deest obligatio, quia mater, l. 1. c. 1. ff. de procurat. Respondet potest nos non negare obligationem ad alimenta ratione naturali debita, sed negare obligatio patrem ad ea ex naturali obligatione, sed ex aequitate insita ab ipsa natura: quia ratio convenit etiam cunctis animalibus, per Glou. in l. sed. C. §. 9. confutat, ff. de pater. hered. Claud. in l. ex iure. col. 4. ff. de iure. & iur. Deficitibus ergo obligationibus, tam naturali, quam Civili, non conceditur actio contra parentem. Attamen, quia aquitas semper veget, & clamat ionixa sanguine, & charitate naturali, alimenta esse prestanta propinquus; aequum est, ut de tur officium Iudicis, quoniam non debet actio l. plen., & l. final. ff. de patre. hered. quod officium Iudicis procedit ex mera aequitate, ita Socin. l. conf. 3. a. v. 1. & Natta conf. 3. 4. n. 6.
- Si adhuc vegetat & agitatem institutum à naturae charitati, & affectioni sanguinis parente obligacionem: Dic potest si agitatem esse obligacionem late modo, non tamen propriam, nec frustu: vt veris officium Iudicis se palice intronuisse in hoc cau supponit inveniente obligacionem, seu quasi obligacionem: non veram, & propriam, quia tunc datur actionis quasi obligacionem, ex qua non obtinet actio: Gloria in l. si seruans s. fin. wes. patr. pugna. ff. de verbis. obligat. Bart. in l. fin. ff. de iuris, & Alexander l. 1. num. 26. ff. de iuris, emm. inde. & tis Sapia num. 44. & debitum officium Iudicis non dicitur simpliciter debitum, sed quasi debitum cito

36 Part.III.Lib.I. De obligat.parentum,&c.

officio Iudicis: ita Decius in l. si *Matrimonium*, & *Tribunum*, s. ff. cor. postea.Rubens in l. si *sua solita*, s. morte, ff. de *oper. nov. nuncius*. num. 496. Menoch. de recuper. pess. remed. vtr. num. 8. Igitur inquit ne-
gatur adio pro alimenti debitis, & concedatur of-
ficium Iudicis pro alimenti debitis, inquam, ob
charitatis, & lauguinus affectionem.

138

Ponto filius Spurius dicitur, qui nascitur ex pa-
cengibus, inter quos tempore concepcionis, ac na-
tivitatis, est impedimentum dictinsum, ita Molin.
tom. t. de *Iust. trax. 2. dis. 1.6. 4. filii Spurius*, & col-
liguntur ex text. de *Glos.* & ibi *Scribent. in cap. tan-*
ta. qui filii sunt legitimis. Neque si Spurius per sub-
sequens matrimonium manet legitimus per s. vlt.
in *Anthon.* quibus modis naturali officiantur legi. Surd.
in tract. de *naturalib. liber. in iust. de legitimis* matrimoniis
per veram maritum. num. 5. & 17. Lessius de *Iust.*
lib. 1. cap. 19. dubio 6. n. 5.

Alij tamero optio posuit Spurius esse, qui nasci-
tur ex parentibus, inter quos non potest esse ma-
trimonium tempore conceptionis, vel qui nascitur
ex coitu inter Crimili virito, ac punibili, sic Angel.
in *Sanctissima. Instrut. ad Orationem. Valquer.* illius,
quod. cap. 102. num. 7. Unde infertur natus ex so-
luto, & ex ancilla dici spurius, ita Caccialupus
in *Anthon.* si que illius, num. 2. in fin. Bart. abr. de
concep. Grauer. conf. 1.66. num. 6. Alcide. conf. 2.6.
num. 4. & Paleol. cap. 1.6. 5. & *Cap. 45. num. 2.* vbi
subdit, Spurius alios esse ex coitu punibili, alios ex
damnato quidem, sed non punibili: quem exequitur
Natura. cap. 4.2. n. 5. dicens, hoc esse meos
necundum respectu maternae successio[n]is, non autem
paternae, cum ab omnes sine discrimine exclu-
dantur, sed à materna non excluduntur, oīli sunt in-
cessu[n]t, aut nati ex punibili & damnato congregu[er]i,
aut ex mate illius. *I. haec pars f. vnde cag. l. 11.*
vii. 13. partia 6.

139

Quaestio[n]is est, si suscepimus ex Spona aliena
de funato, & ex soluto, sit Spurius? Affirmat Sar-
mientus lib. 1. *Seletti cap. 5. n. 5.* quia proles est adul-
terina, nec solitus cum ha[bi]t[us] spurius potest licet
cocontrahere, confonit. l. 1. Tamen, quia hodie est l. p.
p. 8. lib. 5. resp[on]s[us] ibi: *Ordinariorum, qui essentes se*
disponant se[nt]is ligies naturalibus, quando al tempore, quo
nascierintur, & n[on] fuerint concebidos sui padres possint cu-
xar[er]e cum suis madres iustim[er]e si difensione: hoc est.
Statimque filios tunc dici naturales, quando,
vel tempore nativitatis, vel conceptionis parentes
eorum poterint iul[er]e, & hoc dispensatione inire
matrimonium: atque solitus cum sponsa aliena de
futuro non potest ruf[er]e cocontrahere sine dispensa-
tione: ergo proles suscepimus ex illis ex spuriis. Iu-
nat, quod utique ex cooperatione debet exprimeris
hanc circumstantiam ratione iniuncta illata. Iponso,
ve est communis, *Sacramento spona* num. 3. Ludovic.
Lopez. p. *Infratil. cap. 29. 5. qd hac*, Petri de Ledes-
ma *de marit. quod. 4. art. 1. d[omi]ni vlt.* idem can-
quam probabilis sequitur, cum sit injuria graui-
facta sponso: secus si possunt de futuro acceder ad
solutam: tunc enim, quae venialiter offendit spon-
sam, sponsus non tenetur ipse dicere in confes-
sione se esse sponsum de futuro, ita Manoel Ro-
drig. tom. 1. in 2. edit. cap. 5. num. 5. ad fin. Lopius
1. p. *Infratil. de marit. cap. 36. 5. aduertendum est* 3.
igitur proles concepta ex illis consuebit Spurius
cum negociant cooperator habere, & circumstantia
est de occidente confessionis.

Dicendum tamen est ita conceptos, vel ostos
de veterot. Iure Castellano, & Lusitano esse na-
tu[ra]les, nam de Lusitano lib. 4. *Ordon. nr. 9. in principio.*
vbi Barbos. in *Remissione. plures te[n]t[ur] hoc coo-
ptare*, ed quia possunt huiusmodi sponsi de futuro

validè contrahere matrimonium sine dispensatione,
quicquid iste de iustitia, cum non decet impedi-
mentum da inueni. Sicut sunt naturales suscepiti ex
soluto, & solitus, habentibus votum Castratus sim-
plex, quoniam pollunt celebrare matrimonium va-
lide, licet illicite. Molin. tom. t. de iust. dis. 1. 67.
fol. 949. & *Lata de almonia*, in l. si quia a liber.
n. 3. ff. de liber. agnoscit.

140

Quenam item, an fiat Spuri filii suscepit ex le-
gitimo matrimonio à parentibus, qui voluntate ca-
ratate de communi consenti post matrimonium
consummati omni? Dico primò, omnis opinionibus,
esse legitimos, si votum mutuus fuit simplex tan-
tum: ducor, quia culpa parentum non nocet filiis,
nisi si calibus à iure expressis, *Cad. ne filium pre pa-
tre, per votum.* Item, quia ex copula non fuit formata
sine qua non datur proles illegitima. Item,
quia ibi fuit verum matrimonium, quamvis sit il-
licitus vius: ergo proles non est illegitima. *A. filium*,
ff. de his qui sunt filii, vol. alteri *foris*: & fundame-
tum legitimatis est verum matrimonium, quod
intervenit in hoc casu, nec derogat hinc legit-
imationi unum accidentaliter adveniens, à pa-
rentibus consummatum. Quare ita suscepit fuit legit-
imi, nec spuri vocari debet quod ad honores, & inc-
cessione, ita Cardin. in *cap. dudum*, 2. & *pe[re]missione*
pro quod. 3. de conuers. concing. Miser. in 4. dis. 3. 3.
quod. *convers. ibi Maior. dis. 3. 2. quod. 3. 2. gumento 2.*
contra secundam conclos. ad fin. & ex consequenti-
bus sine irregularitate quae esse irregulatim quid
perole, & non coelestis talis, nisi vbi in iure id
exprimitur: quoniam minus bene tradunt Man-
uel Rodrigez *sow. a. Somma cap. 90. num. 6.* & Vega
sem. a. *Somma cap. 1. 29. eti[us] 69.* dicitur esse spon-
sionis sic ostos, quondam successionem in parentem
bonis.

Vito secundo, si copula intercedat, vino iam ad
factos Ordines promoto, vroto sciente, & conser-
tent, vel non contradicente; si filius conceperit
esse illegitimum, quoad Ordines, & dignitates Ec-
clesiasticas: ita Antonin. 3. p. in 2. cap. 4. §. 1. ad fin.
Roif. verbo *Illegitimus* num. 10. vbi Sylvestr. quod. 5.
Henr. lib. t. 1. de *marit.* cap. 10. num. 1. probant ex
cap. litteris, de *filii* *Præbiterorum*, vbi non dicunt
hos esse illegitimos, sed ex permissione postie al-
cendere ad Ordines ibi: Si tamen alter dignus in-
venientur, permittimus ipsum Ordinari *de Cle-
ticum*; non tamen esse illegitimum quod succe-
dendis in bonis parentum, neque quod honores
laicos: ita Maiol. lib. 1. de *irreg. cap. 4. num. 9.*
Anton. in *d. cap. litteris*, de *filii presb.* n. 7. & Ab-
bas ibi n. 4.

Aliet dicendum, si vix ignorante coniuge, vel eā
sciente & contadicente, faciat professionem in
Religione approbatara, quia tunc proles postea pro-
uenient ex vix est quoad omnes calus legitimi-
ma, cum nullus profilius fuerit, Maiol. in *d. cap. 4.*
num. 5. sicuti etiam est, quando vix repugnante
ad factos Ordines fuit vit promotus, *ibidem* n. 7.
& 9. non enim culpa parentum debet filius pre-
iudicari, *sanctissima. Cad. parv.*

Quod si filii nascantur ex yngre, non ex altero
coniuge ante matrimonium consummatum ad re-
ligionem convalente, ac validè ibi profite, cum
professio legitimi facta matrimonio satrum dis-
soluat, proles postea suscepit ex omnino Spuri-
am ad dignitates Ecclesiasticas, & ad Ordines,
quoniam ad sucessionem, & hereditatem parentum;
non tamen erit spuria quoad omnia, si matrimonio
ratio facta Ordinibus instaret, quia per illam Or-
dinum suscepionem matrimonium satrum non sol-
vit, ut patet ex Confut. *Ioann. XXII. de votis.*
Episcopatu.

Disp.II. De onere alendi filios. §. V. 37

Episcopatus. Et communis dicentium Doctorum, ius hoc ipsum concedere professioni solenni, ut distinctas rationes numeratum: Nec hoc oblat, votum annexum Ordinis facio, esse solenne. Quia faciente esse solenne per accidentem, ac proinde non distingue; Sanch. lib. 2. de matrimonio. dis. 1. t. 8. n. 9. & à fortiori non distinguere post consummationem, recte Masol. d. s. n. 8.

Ex dictis circa potest probabile esse problemum esse legitimum suscepimus ex vitro iam professo, aut factus initiato, quando vxor annuit explesse, vel certe, neque remittit cum potuerit, ut videtur annoire Maioli lib. 2. de irregulari. cap. 4. num. 6. 7. & 9. quia non oblat confidens uxoris sine approbatione, & auctoritate Ordinarii. Sed probabilius est problemum in eo casu esse illegitimum ad omnes Ordines, & dignitates, seu beneficia Ecclesiastica, cum adhuc perleueret vinculum matrimonij, ut vult Bellamera in d. cap. litterar. n. 3. nota quaq. 3. & Raynerius in Sum. tr. de filio presbyter. h. Sed pote. & Atest. in sum. 2. p. lib. 6. art. 2. art. 3. quaq. 5. Satis est enim ad hanc regulematatem, seu inhabilitatem incurrerandam, quod uxori praeferente consentim ad Ordines licet fulcipientos, sed ad profundem sollemniter, & hoc deducitur ex d. cap. litterar. & ibi Glos. vbi dicitur hunc non posse sic conceptum, & nam in Sacerdotio ad Ordines ascendere sine diligenzae: reiugescit illum esse irregularium, seu infausti illegitimi ad Ordines, & beneficia, sicut est illegitimus: quod successionem tamen est vere legitimus, cum natus sit matrimonio adhuc constante, & filium parentes in viu deliquerunt, ut nota Cardin. in d. cap. litterar. de filio presbytore.

Ad hec certum est, spurious ex coitu damnatio alendos esse à parte de iure Canonico: immo fulcipientes ex damatio coini, & punibl. qualibus sint fulcipientes adulterio, ex incestu, sine ex castiglo coniugiali: sicut constat ex cap. ciii habent in fine, de quo dicitur in matr. quam possunt per adulterium, vbi Abbas notar. post Glos. lib. quare sequitur Cardin. & idem Abbas enq. 5. o. trans. 1. vol. 1. Menoch. conf. 6. n. 6. Couar. in Epistole p. 2. c. 8. 5. n. 1. quia omnes spurious comprehendunt, quantumvis odiosos clementiam Canonici, & et communis, teste Lup. in per sefras. de donor. inter virum & uxorem. notab. 3. 5. 10. n. 14. Ratio, quia alimenta de iure natura debentur filii, ut supra precepimus ius Cuite sine causa non potest, priuare spurious alimentis: nec est admittenda mens Bart. conf. 1. 19. Dominus Dominicus vol. 1. quia hi etiam sunt alendi à patre: item quia tanta est coniunctio naturalis inter patrem, & filios legitimos, quanta inter illegitimos, neque natura inter hos, & illos dulciter interponatur, vt ostenditur in Ambros. quibus medicis nat. affecti legitimi col. 2. vers. 11. sentent, & tradit Naturalia alimenta illis esse debita: Alexand. lib. 7. 4. n. 4. vol. 7. Boët. decisi. t. 27. n. 1. Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpe. 5. n. t. 3. idem ius Canonicum est sequendum in vitroque fuso. Glossa fin. in d. cap. ciii habent, quam sequitur Cardin. Abbas, & alii n. 5. & et communis. Decius cap. Clericis. 4. de Ind. Riga in l. si unquam. n. 6. 8. C. de remun. donar. nec etiam patet potest ordinare, ut spuriis non alantur, ut Bald. in lsd quid pauperibus. n. 38. C. de Episcopatu & clericis, etiam iniustu panarie spurious properde dictum patris, sancimus C. de patre, & patet ex Abbare in cap. t. 4. de cohabit. Clericar. & mulier. dicente potest Clericos filios, & filias fulcipientes potest clericatum alete de redditibus suis. Sequitur Lupus 3. notab. 5. a 3. nov. t. 3. inferens potest etiam dñe filias in celullulas, quibus accedit Duenn. regd. 367. n. 3. ampliar. 3. de fine ad finem.

Potest autem patrem filius relinquere spuriis aliquando Regim. Christi. Reipub. P. III.

quid pro alimentis, affirmat Abbas enq. 5. o. n. 2. vol. 2. Pet. de Vbald. in tract. de success. ab insestituto, ver. sequitur quarta, prout potest fundum spuriis pro alimentis relinquere. & potest peti legatum ab spuriis, non ut legamus, sed ut alimenta, Bald. Nouell. in tract. edict. 6. p. m. 1. 6. 3. special. Menoch. conf. 6. n. 7. denique donata spuria ultra debita aliquid excedit.

An vero potest patre relinquere suo spuriis pro alimentis fundum expieci, ut post mortem spuriis transferat ad filios spuriis? Riespondet, Azio in sum. C. de manu. lib. quidquid à patre venit, ad filium spurium, et defuncto, ad patris heredes esse reditrum quod habent. l. 1. Cade natural. lib. vbi Bart. in locutione n. 7. C. de filio quibus, ut indigni, Caccalupus in l. si quis illestris n. 9. 2. C. ad Orfician. Abbas conf. 15. n. 4. vol. 2. vbi tradit decedentes à patre spuriis, non posse ex persona descendensis retinere fundum pro alimentis reliquum, quia ratione proprietatis non valeret talis fundus: ratione autem alimentorum extinguitur cum defuncto, l. cam. h. s. vni: ff. de transfl. 8. Bald. in locum quem n. 4. 1. C. de fiducia. miss. Decius conf. 3. 1. vol. fin. Unde si patre doceat spuriis, ex defuncta dos debet tenetur ad patrem, vel eius heredes, cum data fuerit pro alimentis. Bart. & Abbas vbi proxime, Lopus in cap. per sefras, in 3. notab. 3. 14. n. 4. vbi argumentatur ab alimentis ad dominum, lequitur Geuer. conf. 1. 86. n. 1. 6. Menoch. conf. 6. n. 39. & de arbitriar. casu. 1. 69. n. 10. quod etiam est de iure communis in l. dos à parte profecta C. falso mari. vbi dos dura filii illegitimi: seu naturali, ex defuncta regreditur ad patrem doceantem vel ad heredes patris; non vero ad filios doceat Hinc Bart. in l. pof. datur filius mari. Inso Picus in l. 4. n. 1. 12. ff. ad 1. fol. 1. subdit hanc est communem, quam etiam sequitur Cald. Petrus lib. 1. quaq. 1. for. 1. quesit. 1. num. 17. Ninuum alimenta spuriis relata exigitur cum illius vita, nec revertit ad heredes defuncti; sed ad heredes patris doceantur, quam opinionem addit est fernandianus apud Lutitanos: Sacri de iure Castelle l. 9. Tans. vbi docetur testis etiam Gomez de lls. num. 4. 1. & 44. datur datum spuriis non excedente quantum partem bonorum, de qua patre potest disponere, potest ab eadem spuriis ad heredes transmitti.

Ego tamen puto daturum darum spuriis, si non excedat alimenta debita, non debet redire ad patrem doceantur, nisi quoad excessum; potestque spuriis fundum etiam mutare ad filios suos. Ita Ries. quia non fuit datus pro dote loco alimentorum doceantur, sed etiam ex causa publica, ita Bero. conf. 1. 65. n. 3. 3. terc. quarta passio vol. 2. & in iure Molin. diff. 1. 68. 3. in datur, quod est absolute versus vbiq; gentium, quod aliquid relinquere filio pro alimentis in ultimatione proprietatis, quod non excedit summae sufficientem ad alimenta, tunc fundus relatus transmittitur ad heredes spuriis, ita Roderic. Soar. in l. t. tis. 6. lib. 3. for. 1. secundum est, & Couar. de transfl. lib. p. 2. cap. 8. 3. 6. n. 1. 5. & ante omnes Bald. conf. 4. 4. n. 5. vol. 1. quem sequuntur. Petrus gen. de sefras ff. 1. lib. 3. m. 77. Lupus in d. cap. per sefras. 6. 14. n. 8. in 3. notab. vers. 1. sicut causa credere, & probatur ex eo, quod vicia, que potest relinquere spuriis non obtinere potest legatum ex l. fin. C. de natural. lib. etiam mutatur ad heredes spuriis.

Accedit apud Lutitanos matrem spuriis iure matrimonij fecit Dominum dimidiat patris dotes, ut constat ex Ordinatione Regia lib. 4. art. 46. vbi consummato matrimonio obtinet dimidium bonorum vestris spuriis, sicut ipsa dimidium bonorum matris, quod etiam docuit Nouell. de dote 6. p. privilegio 18. ed. 2. Molin. d. diff. 1. 68. & plures apud Vimananum in remissione ad d.

142

143

*tir. 46. §. 1. nam, s. ibi in text. avendo spuria. Ideo-
dos data parvus, & genero, quia quid ultimum, non est testiculum hæreditibus dotanis, uno mar-
itus in vita potest bona sibi tradata alienare abque
vita obligatio restituenda. Quid si vita alime-
ta estimata plus aliquid accipiat, hoc tenet, resti-
tuere, quia ipsi ure excessus est nullus, & repeti
potest ab hereditibus dotanis, si qui fuerint, que-
cedant ab intestato, sive ex testamento; quia spuria
nil potest a patre vita aliencia, ex *Auctor. Iur. C. de natural. liber.* & *Auctor. qmvis modis na-
turales officiantur sat.* Batt. in *L. 1. f. de bis. qmibus in-
digantur,* & est communis conclusio. Quid si hæredes
inter dios mensa ea bona non evincant ab spuria,
vita alimenta donata, nec perant, filius ea potest
repetere. Vida Molin. *obs. supra.* An vero incrementum
teneant spurijs tenuique ultra alimenta ante
sentientiam hæreditibus parentum? Affirmat communi-
nus, exceptis duxatax alimentis: Sicut ratione verbo,
filio, & o. vers. spurijs, existimat non tenent reddi-
re nisi post sentientiam: sed de his segmentis fusis,
cum alimenta sine omnino debita spurijs quantum-
enque inscriptis ex nefario, ac sacrilego coitu, &
nihil veterallis debeat, ut dictum est.*

Sed quid quando pater loco alimentorum tradic-
it in dorem genero, & filio fundum, ex lege, ut trans-
mittatur ad nepotes, seu hæredes ipsius i. Roland.
*conf. 7. o. n. 6. lib. 1. loan. in rati. de pri-
allegia dotal. prindie 2. 2. Mantic. de conve. vlt.
valent. lib. 8. tit. 5. n. 15.* affirmata potest id fieri per
L. ultim. C. de natural. liber. quod fiat inuentum à
Bæckeb. parentes ita possint tenuique inspuri-
tis: Item quis Aius potest suis opertoriis relin-
quere: sequitur Boët. *des. 1. 27.* & de iure cautum
non repente, quid Aius prohibetur tenuique
nepotibus suis. Imo Aius iure Pontificis reser-
vitare alimenta nepotibus etiam spuriis: ita Nic-
ola de Vbald. in *rati. de successione. ab. intestato p. 1.
n. 47. o. vers. 7.* sequitur *quarta species. 5. o. Sen. conf. 16. t.
n. 1. lib. 1. Roland. conf. 5. 4. n. 6. lib. 1.* Contra de *per-
fidel. p. 3. cap. 8. 5. 6. n. 16.* & alij: ergo bene potest pa-
ter, adiecio pacto, madere dorem genero, & spurijs,
ut transire ad nepotes. Quia ex *vt cap. 1. am habentes,
de eo qui duxit in matrimonium quam pater per
adulterium, patet non solum teneat alijs spurijs
suis, sed etiam filios spuriorum, sicut significat il-
lud verbum liberis ibi positum, quorum appellatio-
ne venientes nepotes, praeterea cum agitur de fau-
torib. liberis, vbi Doctores, *ff. de verbis. significar.*
Quod est verum, quando nepotes non habent, vnde
de capiatis alli: ita: proinde quando exstant filii
inopis spuriorum, possunt tenuire fundum datum
in dorem parentibus pro alimentis, eis sunt et po-
tes dotanis, cui etiam tangam suo incumbit
onus aliendi nepotes: ita Nacta in *conf. 1. o. num. 4.
lib. 1. & Ruin. conf. 2. 4. n. 1. lib. 1.* vbi idem ait:
quibus accessit Molina. *dis. 1. 6. 3. alimento vers.
hunc est. & Menoch. conf. 2. 3. 1. n. 80.* & segmenti, pro-
inde secundum horum Doctores, non est opus, ut
quidquid traditur filiis spuriis, tradatur sub eo pa-
cato, ut redeat post mortem spurijs, quoniam abique
eo pacto non potest repeti ab hæreditibus patris do-
tanis, sed est tenuiquid filiis dotata pro ali-
mentis, nisi tenuiscant excedat quantitatatem alimen-
torum. Excessus namque potest repeti etiam con-
stante matrimonio, quidquid minus bene dicat Barthol. *sc. alij*, quos refert Gomez. *ad L. 1. g. Taur. n. 44.*
cum excessus illi cedar in praediacione sobolis leg-
itime, & sicut parentes non possunt meliorare
filios legitimos, nisi ex testio, seu quinto, & si excep-
tione possunt alij filii illi ex excessu repetere, & for-
tuori potest repeti ab eisdem quidquid ultra alimenta-*

ta datum fuerit spurijs: quod si pater non habeat so-
bolem legitimam, tunc excetus retinari potest à
filia, saltem in furo conscientia, *S. a. verbo, filia.*
num. 30.

Ad illud vero consuevit proloquio. Alimenta
extingui morte legatarum; dicendum est procedere,
quando ea alimenta simplicitate sunt legata; non
vero quando aliquid traditur marito immobile pro
competenti adiumento uxoris, & sobolis, & quasi
ultimum datum in dorem, in totam vitam, ut inde
alane parentes, & filii, ita Molin. *obs. supra. 5. in de-
t. filia. & Menoch. et. a. 29.*

Sequitur illa dubitcularum, an mater destituta prole
legitima possit relinquare suo spatio quidquid vo-
luerit *S. a. verbo beredatur. 7. Leonardi. lib. 2. cap. 13.
de testamentis. lib. 6. Henrici. lib. 1. de matrim. cap. 2. t.
n. 1. tradunt, spurijs possit retinere quidquid mater
sibi reliquerit, maxime, si non sit illius, ut ex fun-
damento, quia *Auctor. de c. 7. vbi prohi-
bitetur ne quid relinquaret filiis spuriis loqua-
tur de parte: ergo excludantur matres, possumusque
poinde relinquare ius ipsius quidquid volenter.**

Dicendum tamen est, quoniam hoc sic probabile,
oppositum est, ut venis fatus: *io. hoc Reges. & ideo
non potest matrem, quicquam relinquare suo spu-
rio propter alimenta, cum illa ex Ordinatione Re-
gia, *nr. 93. lib. 4. cap. 4.* non possit succedere filio spurijs
per text. ibi: *a quo p. pay. no. May. non potest succeder*
ergo cum ius succedent, si repente, ac recipio-
cum, sicut mater non potest succedere filio spurijs,
sic etiam nec mater spurijs succederet, cum sit in-
capax: ita Bald. in *Auct. Iur. C. de natural. lib.*
*Fapena de S. Scuterino in lib. qua libellis, num. 77.
Cap. 3. C. Or. Sieian. Alexand. conf. 1. o. num. 6. lib. 1.*
poti plures apud Petr. *Plac. lib. 1. Epistola delibera-
rum, cap. 4. 1. n. 21.* unde colligunt non posse matrem,
et non habent problema legitimam, tenuique spurijs,
quod volunt in testamento, exceptis alimen-
tis: Molin. *dis. 1. 67. com. 1. 3. Contra. de spurijs. 4.
cap. 8. 5. 5. num. 3. Lefluis. d. cap. 1. 9. dubio 6. num. 5. 8.*
quia per leges factus est incapax: de iure tamen
Castelle, enym redditur incapax accipiendi ultra
quintum bonorum plura alia bonorum si duces sit,
habentque unde vivas, non potest spurijs capere
illud quintum, nec mater potest illud tenuique,
si filius non egerit: Molin. *d. dis. 1. 67. 3. non dubio.*
in quam sententiam propendit Coart. *d. p. 1. cap. 8.
§. 6. in postlerie editione, etiam Gregor. Lopez.*
non tam bene conseruant aletar in *L. 10. tit. 13.*
*partia 6. sed fallitur: quia parentes de iure naturali,
& Canonico tenent subvenientibus filiis, dum egeni;
& de iure Hispano assignatum fuit illud quintum,
quando filii egebant, ne parentes sub specie ali-
mentorum plura bona filii tenuique tenuerint vero
permisit, ut quinque filii largientur absolutor, sed
sub conditione, si egerent, & non habent alii unde
alimenta.**

Dubitacut iesu, an filii suscipi pi ex mare non il-
lustri, & ex coniogaro, vel ex Clerico in Sacris, suc-
cedant mariti: illustrat Gloriosa in *Auct. in ex comp-
lexo C. de incertis nuptiis, & constat ex L. 4. ad fin.
n. 1. partia 4. quarta, vbi loquitur de filiis Clerico-
rum ergo possunt spurijs succedere mariti. Sequitur
Gregor. Lop. in *d. 1. 3. in gl. de la madre*, sub-
dens nec de iure Civili, nec de iure Callicelli, filios
Clericorum excludi a successione maris; quia talis
coitus non est dimittens, & punibilis a lege, & nulli
extorse pena solet puniri.*

Dicendum tamen est de iure Lafitano, nullum
filium Clericum in Sacris, posse mariti succedere:
per text. in *Ordin. lib. 4. tit. 93. ibi. agam filio de Cle-
riego a quo o. Pay. in Ley, nam pedem succederet etiam
noctis.*

Disp. II. De spuriis instituendis. §. IV.

39

Sorat Petegrin. de iure fisci lib. 3. tit. 8. n. 37. Flotes in additionibus ad Gam. decisi 3. 6. Gutier. lib. 2. pral. q. 10. l. 5. quid renendus. Molin. de suis. d. disp. 1. 67. verf. 1. 6. Spino in tract. de sacerdoti. glos. 1. 6. n. 1. 8. C. 19. Gomez. in 1. 9. Tauri 1. 4. ad fin. & Lessius suprad. n. 65. dicens, hanc partem esse vertet: quoniam contra non videatur improbabilis ut verò in Lusitania est omnino improbabilis, per d. 1. 6. 9.

De eodem lute Lusitanio, etiam non succedit matru filius ex solita, & ex coniugato: ita Molin. d. disp. 1. 67. 3. licet sequitur Axor. 2. p. 1. 6. 7. moral. lib. 2. c. 6. quod. 9. Sucd. decisi 3. 49. n. 6. 6. & conf. 4. 6. num. 1. 4. P. Barbol. tamen in priuatis Scholis in 1. ex faltis quem refert, ac sequitur Emmanuel Barbol. ad Remigianas Ordinationis Regia. d. 1. 6. 9. n. 7. exhortant id procedere, quando filius est natus ex coniugato, & ex concubinis domi retenentes: quando spurius natus est, ex virginitate, & ex solita accidentaliter coniugata: hoc non habet locum in Lusitania: sicut non habet illa opinio eisdem Domini Petri Barbol. in d. 1. ex faltis. 3. 6. quis regatus. ff. ad T. Abel. vbi docet tulicceptum ex Clerico, & ex solita concubina non succedere mari: tulicceptum vero ex solita non concubina, succedit: quod etiam tenetur in Petri 1. 2. lib. 5. Ordinationis, pagina 69. & latius in 8. verf. virum amero. lib. 8. & ali. dum autem commissio- oem a Clerico in Sacris cum soluta, esse simplicem formationem quod est falso. scicundam Theologos, ac Canonistas; eam sit sacrilegium, & differat specie à coitu inter solitos, qualis est simplex formatione; & babitos cum coniugata est adulterium; & cum persona in Sacris, est sacrilegium: ita D. Thom. 2. 2. quod. 1. 5. 4. art. 1. & 2. Socr. de patr. diff. 1. 12. p. 4. P. S. in sua verba, luxuria, n. 1. Ergo tulicceptus ex Clerico in Sacris, & ex solita non concubina, sed accidentaliter coguita, de iure Lusitanio non potest succedere matr: quia non potest illi succedere, cum illa copula non sit formatione simplex, sed facilius quam per eam violetur: aliquid spectans ad voluntatem Dei, vt etiam tradit Capua lib. 1. decisi. 1. 20. n. 19. & dicitur ex 1. Lusitania lib. 4. tit. 9. 3. & ibi Barbol. ex num. 3. & num. 9. cum ius succedendi sit reciprocum.

De iure etiam Castellæ probabilitis indistinctè est, nullum supe ptum ex Clerico, & ex solita, etiam accidentaliter cognita, & multo fortius ex coniugato, vel confanguinea: succedit matris: ita constat ex d. 1. 6. tit. 8. lib. 3. num. 2. 2. Regia, & ex 1. 7. ibi: porro nodar eascas que lai mugeres, affim viudas, come virgenes sejan barreganas de Clerigo, si sui hages be- redafan sui benes & de sui padres. Vbi videt filios Clericorum non posse succedere matribus sequentur. Cyfuent. in 1. 9. Tauri quod. 3. n. 5. Gomez. num. 1. 4. Sylvest. verbo. filii. quod. 4. Gregor. Lopez sub contrarius in 1. penalis, que est hodie 1. 1. tit. 1. 5. parvula 6. in glos. magna, in fine, dicens filio Clerici excludi à successione matris. Nec olit, quod ibi dicatur generaliter de concubinis, qui hoc non refutant, omni debent intelligi quinque lib. Clericorum, sed generaliter accipendum est. Ita Auendan. in translat. 1. p. cap. 16. Petitor. n. 18. docet 1. 9. Tauri, non solum logui de concubinario coitu, sed etiam de quovis alio etiam semel habito. De iure tamen communis, spurius, nisi sit natus ex damnato coito, & punibili per legem, posse succedere matris non illustri, erudit Glos. in Ambent. ax complexa, C. de incelsis nuptiis, in Ambent. si que illistris. C. ad Officiorum. & ibi Scribentes; tam ex testamento, quam ab intestato, legitimis prole non sufficiunt; dummodo colitus non sit talis, propter quem matres pecuniam mortis meteanteur in 1. lego 12. Tabul. C. de legit. heret. 1. maximum visum, C. de liber. praece.

Fragosi Regim. Chil. Recipob. P. III.

Quinamde etiam mate habeat ascendences, ad hoc filius (spurius excludit eos), succeditque matris. Ita hac parte, I. Mediestra. ff. unde cognat. l. 1. 5. Sed & quod queritur, ad Officiorum. Quod etiam confirmatur ex 1. 1. tit. 1. 3. parvula. 6. vbi dicunt: las madres siempre ser ciertas de los hijos que nacen de ellas, E por esto refieren todo el bien de sus herederos en los bienes de su madre querer su legumos, querer sus heredades, si fuere incestuoso, e de posible y damnable matrimonio, e hijo de mujer de malo lineage, porque en tal caso no heredaria los bienes de su madre. Hoc est, Matres de filios, qui ex illis nascuntur, certe sunt; & ob hanc rationem omnis filius debet esse heres in bonis matris, siue sit legitimus, siue non; dommido non sit ex incestuolo, aut punibili, & damnato coitu, aut filius formine illius: quia in hoc eventu non erit bases in bonis matris: quod etiam est de iure communis Digestorum d. 1. hac parte, vbi decennit, prole legitima non extante, succedit post spurius matris etiam illius: hodie vere nulla ratione possit succedere illius, si quia illius. C. finalis. 1. 4. parvula 4. 1. 9. Tauri, cum in feminis illius maior cultura, quam in aliis desideretur. Tinquel. de nobilitate. 20. num. 1. 3. 1. Nautez. c. confidens, & ingratis de patre. d. 1. 5. & est communis.

Dubium est, an pater possit suum spurius subficiere, vulgariter, vel fideicommissari: pars negans est certa. Benedic. in cap. Raymon. de testam. verbo, & ex ore, num. 1. 2. 8. Quia petundis est accipere à parte immediata, an ab aliis ex patre ordinatione. Pupillaret tamen potest subficiere à parte, non ve bona patris alleguar per eas ambages, hoc est per ipsum pupillum, sed ut pupillo possit succedere: quia runc non succedit pari, sed sicut pupillo: ita Conar. in spuriis ad 4. p. 1. cap. 8. 5. 5. n. 4. Molin. de inf. tem. 1. disp. 1. 67. verf. pater neque vulgariter, & deducitur ex 1. 6. 1. quod. ff. de vulgaris & pupillis: & aletor Molin. de primog. lib. 1. cap. 14. n. 1. 8. Gomez in 1. 9. Tauri. 1. 20. vbi ait, spurius ex virtute subficiuntur possit capere bona, que pupilli frater aliunde habet, quam à patre: non tamen possit accipere, que pupillus habet à patre. Ratio, quia à patre non potest accipere aliquid, ut verò bona fratris potest, vt Less. lib. 1. de refut. cap. 19. dubio 6. n. 5. 9. & dubio 7. n. 7. 9. Axor. p. 1. lib. 2. cap. 1. 6. verf. 1. 6. 7. post Bart. in d. 1. 6. 1. 6. qui: secūdū si frater eius viva papillarem zizarem, & ipse insinueret fratrem spurius hereditem: unum poterit spurius obtinet bona fratris, etiam si ipsa à patre provenient: quia non dicunt succedere ipsi parti, sed fratris sibi. Bart. in d. 1. 6. 1. 6. qui ex bonis: quod. 1. de vulg. & pupill. & ibi Bald. q. 1. 2. 1.

Dicunt eti, non posse spurius subficien fiduciocommissari subficiuntur; quia insinueret fratres cum onere restituendi subficiere, reddit illi bona non sua, sed patris, quorum spurius est incipax: id est nequit ea capere ab instituto graecato, cum ab eo non capiat, sed à patre restituto per commissarium subficiuntur: Glos. ordin. in Ambent. quibus modis naturales efficiantur sibi 5. final. & habent in d. 1. 6. 1. 6. qui, vbi communites Scribentes: & norat Bald. in 1. eam quam, C. de fiduciocom. Conar. supra e. 8. 5. 5. n. 3. Axor. d. cap. 1. 6. verf. prime queritur. Imo filius spurius tenero ita accepit bona restituente fratre cum fructibus à die restitutionis sibi fratre, cum fuerit in mala fide, ad quod etiam tenetur fratres gravatus per text. in Iacob. qui tacitum, in principiis, ff. de his quibus ut indigne, cuius sunt verba sequentia, dicitur, qui tacitum fiduciocommissari in fraudem legis tuliccepit, eos quoque fructus quos sine metu mortis perceperit, restituente cogendum trespodi: quia bona fidei possessor fuisse non videtur. Ex

B. 1. quibus

146

147

40 Part. III. Lib. I. De obligat.parentum,&c.

quibus verbis Bart. & Bald. in l. *prædonis*, ff. de peti.
hered. colligunt sic esse facie odum.

Nihilominus descendens puro, si hæres ex lega
influiratur sub fide præfita de testamento spacio
hereditate, si fidem non obligante posse heretica-
tem capere, per l. non intelligitur, in principio, &
§. 1. l. si in metallum, & de his qui pro non scriptis
habentur, etiam si palam sit inobligata, ut reliquerat.
Quia ex iure, quis est incapacitus illius hereditatis,
ut habeat expeditus in *Antebus*, quibus modis natura-
les officia, sive, §. final. Si tamen inobligata fidem
promittat, adiunc non eretur adimplere, cum pru-
missio sit caputa legem: ac protinus postea ubi re-
tinetur hereditatem, tanguntur vetus hæres restitu-
tus à testatore in furo confidentia; quia fidem data
est in fraudem legis: id est non obligat: l. *intra* gam-
num, §. *pro erat*, C. *de patre*, Couat. *sopra* d. §. 5.
num. 9. *vers. quarto subinserit*, Lell. d. *dub.* 6.
num. 60, quia talis codicito polita in virtutem voluntati-
bus habet pro non polita, ut confitetur l. 1. &
sequeat, ff. *de coniug. inlitis*, & §. *impossibilis, inlitis*
of hered. *inlitis*. Vnde reuelatur Bea. p. cap.
§. 6. ult. dicens, heredem sic instituerit nihil
posse retinere, quia institutio hereditatis à iure tui-
tajda, & hæres ex voluntate defundit verus ell
hæres, & verum dominium acquisitum post adhuc
hereditatem, quo non privatur. Primum in furo
coiffientia sua tenetur ea bona testamente fisco,
antequam priuetur per sententiam: ita Couat. 2.
p. *Epiom. c. 8. §. 5. n. 9. & additione apud Benardus Dux*
de prali. criminal. cap. §. 8. Nam hoc tibi priuetur in
paroam præfita fidet, hereditate, l. *hæres qui tac-
tor*: ff. *de his quibus ut indigni*, hære tamen peccato
non procedit in furo coiffientia: ante condonan-
tionem: Glos. in cap. *fraternalis* t. 2. q. 2. Sol. lib. 2.
d. *l. 9. q. 6. Sequitur* ouia, *sopra* p. 10.

Neque obilit text. in d. l. *prædonis*, in quo op-
positio sententiæ natumque: Quoniam luci-
culatus ibi in eo calu noxi dixit retinendam ea bo-
na esse *prædonem*, sed habet loco *prædonis*: quia
diceret; hucus predo cogitat relinqueret bona cum
fructibus, ut iste hæres debet cogi relinqueret bona
cum suo emolumento, non tamen teat: illi
negat illum esse verum heredem, teste Glos. ibi:
ex quibus patet, patrem non posse suo ipso di-
recte, vel indicite, nec per interpositam peti-
tionem, neque aliquo ab modo aliquid relinqueret
ut communiter Scilicetque post Barol. in l. *fad.*
C. *de his quibus ut indigni*. Idem Bart. in l. *con-*
hered. ff. *de rebus dubiis*, & est communis, teste
Couat. §. 5. *estato post aliis ram. 3 & 4 cap. lib.*
2. d. 1. cap. 11. n. 45. usque ad num. 5. t.

Contineunt potest, quid faciendum a præstan-
te fidem de testamento hæreditate ipso, si interrogetur
a Judice, an præliterie hædem? Re-
pondeo non tenet dicere verum, si res est occulta,
ne percedat infamia contra illum: potest
que vii hæres influentes verbis anphibologicis:
quod si res non sit occulta, & hæres laborat in-
famia, tenetur facere verum legitimam interrogatus
à Indice: Ita Cardin. cons. 35. quem refert Felini-
m. cap. *interrogator. de testamento*, col. 3. Naut. in cap.
interro. verba, 11. quæff. 3. part. vlt. *cirrillio* 63.
Couat. d. §. 5. num. 10. *vers. Sexto ex his opinio-*
quos sequuntur Lell. ex. num. 61. Nec hucus, ob
pronosticationem factam testamenti spacio ab ipso her-
ede, quidquid hal ei in bonis celestis, ante senten-
tiam, ut diximus, scimus sit peccato. Quod si hæ-
res ipso, aut eum interrogatur, reuelaret se præ-
stabilitate fidei in reddenda hereditate; membran-
tar recta parte bonorum in plenium reuelatae pro-
missionis: ipiusius vero reuelando consequtur di-

midam partem hereditatis felicitate, per test. in l.
potest C. *de his qui se deierant*. Quando vero hæres
institutus nihil promisit testatoris de hereditate, si
factum in favorem iij. iij, in hoc casu hæres po-
test tradere hereditatem, vel patrem illius ipsi ipsius
qui lucre hereditatem ibi tradidram poterit re-
tineat. Quia nos consequtireca patre proprio ea
bona, sed ab herede domino couum. Nec id re-
penitit prohibitione: ita Couat. in *Epiom. ad 4. p.*
2. cap. 8. §. 1. num. 8. *vers. secundo spartum*: scilicet
Lell. d. *dub.* 6. *curatio num. 6. 2. vers.* *sequitur* tercio.

Quæsiue pizetca, an patre in vita politi dona-
te suo ipso pecunias, & aliquas etiam valas cor-
tes, & aera, & bona ruraria, quibus venditas
posset ipius immobilia emere, & opulescere: Bea.
2. p. *refus. cap. 2. §. nov. inter. his extrema* *se-
cessar. fol. 184.* opinat patres teculatus posse do-
nare hæres dum vivunt, & evocat pecuni-
nas non solidum ad alimento, sed etiam vi omnes
sunt: patres vero Clericos nullo modo posse, nisi
secundum quantitatem alimotorum: id est illius illi,
quas solium tecularibus patribus est verum: clinique
sua bona pizetas per ultimam voluntatem in sella
mentum: verum donare hæres ipsum certa tellantem ut,
est via receptationis, in que leges quælibet id præbi-
bent. Sed haec optatio est falsa, & nullo modo admis-
tenda, & cetera viuunt, & leges Clericos, &c. anomacat.
Ideo dicendum est, patres, hære teculatus, sine Cleri-
cos nullo modo patre relinqueret in s. pizetas, & lie
ca testamenti, sine ab intesto, nec ex aliquo con-
tractu inter viatos direxile, vel iunctioe aliquid do-
nare. Quod probatur ex *Antebus*, licet, C. *de na-
turalibus liber*, ibi: qui ex domino fuit causa, omni
prosens beneficio secludatur, vbi nota verbis, omnia
prosens beneficis: Vnde constat non iverum patribus
ele proibitione relinquere sue hereditario ipius
ex testamento sua ratione, aut ratione per donationem,
sunt contractum patribus & illi interclusum illi, al-
iquid largiri pater aliente. Inno & clavis ha-
bent in *Natura* 74. cap. 6. 1. 2. nulla est partis ipsa
ad elementa est sed *for spissitudinem etiam ipsa partum*,
ut cognoscant eos nulli habentes: que vicina vta a
abilius, & simpliciter sunt acceptiora ab aliis vbi
vel distinctione, vel declaratione patre aliente illi
lis dedua. Item l. 10. eti. 1. 3. part. 6. vle expiariunt,
nec per donationem, nec per contractum inter vi-
atos, posse ipsum quicquam capere a patre, Causa
tentacio: tunc Couat. *sopra* o. §. 5. n. 3. Molin. de
dis. 1. 67. *enclaf.* 3. Lell. d. *dub.* 6. n. 58. Salvo de
l. 9. §. 5. *act. 5. concil.* 3. Comes. in l. 10. Taur. n. 3. 3.
*vers. 16. item in nostra ueritate, vbi reuelat non pol-
le patrem suo ipso doante trullo locatio. Ratione*
quia cum neque illi dare per ultimam volunta-
tem, que est causa luciarum, hæliter non potest per
modum contractus luciarum: que per vnam viam
intercedunt, per aliam concedatur: quam refutatio
probatur text. in l. 1. C. *de natur. liber.* vbi dicitur
ut viros in dignitate positos, si suis spiris titulo
donacionis aliquod radice, fructu hæc agere, cum
nec per le, neque per alios ipsi possint donare.

Quod etiam accipendum est de quoquoque vi-
to, hæce non sit in dignitate positus, cum spacio sit
incapax: & ita hoc radice Azo. in sem. ille insti-
li in d. l. 1. C. *de natur. liber.* v. 6. & ibi Bart. & Sa-
lik. & alii communiter, Molin. de primis, lib. 2.
cap. 1. num. 27. vbi sit, spacio esse incapace
successionis patrum, sive ex donatione sine ex-
ultatione voluntate, sive ex pernomenio, vel qualcumque
alii dispositione, per Antebus quibus modis natura-
les officia, finaliter. & in Antebus complexio-
nibus: Omnis paternæ successione indiget, C. *de incipi-
tione*. Quæ leges cu finis preceptivæ, redditus omnino
ipius

species inhabiles ad capienda bona paterna, sive per testamentum, sive per aliam viam quamcumque laetitiam, præter necessaria ad vitam, & obligant in utroq. foto, ut volume omnes nostra lexitatis factores, requiriatur. A. zot. p. 2. lib. 2. c. 1. o. 5. tertio quartu.

Dicitur eti. per viam lucratuam, quia celante fraude, & dolo, potest pater transferre bona sua in suum ipsum, per contractus oneris, emptionis, & similius: quia tunc capit spurius iure suo ex proprio contractu, sicut potest capere extraneus, si potest receptorum pretium a filio pro bonis suis sive villa fictione, sic Glor. Ordin. in l. q. testam. de probat. in gl. 2. & C. Bart. & Bald. prouide si velet recipie pater premium, valer contractus. Bald. in l. s. quis ex bavar. ff. de vulgar. & pupil. proprie. fin. & Speculat. n. de success. ab utroq. vers. quod si inter se vendere volum. num. 3. 4.

Non tamen fas est confidere patrem se receperisse premium, quia talis confidens præsumitur fides; sed requiritur, quod de hoc conflict, & vetè probetur. Nec refert text. in l. t. C. de natur. liber. vbi dicunt talem contractum oneris, inter patrem, & filium ipsum non valere: Quia textus loquitur, quando talis emporio est ficta Bald. ibi ed. ff. Gomez. in d. 10. Tauri. n. 3. 5. vers. quis respondet: vel debet intelligi, quando pater pro filio, vel nomine illius emisit ab extraneo per se, vel per aliud a quia tunc non valeat emporio in utilitateem filii, & in fraudem legis. Cynus. ibid. 3. 4. 5.

Ceterum si duo habeant filios spurios, & alter instituit filium spurius viuis, & alter spurius alterius, dicendo: Instru tuum filium, aut de illi ceterum aures: tu vero instrue meum, aut de illi tonitdem aures? Dicendum est has mutuas communationes, seu insuffractus esse nullas, quoniam sunt in fraude legis, & dantur in pretium, seu quasi pretium illorum bonorum, ita Molin. d. 4. ff. 169. 5. dubium est: nec possunt bona illa retinere, sed fuisse reddenda hereditibus legitimis coheredentibus, sive ex testamento, sive ab intestato succedentibus.

Quod si pater dicat, vendo tibi hoc prædictum ea conditione, ut premium reddas spuriu meo, etiam est illa venditatio, neque licita est pater: unde ante sententiam tenet spurius restituere: & a fortiori, si pater donet bona aliqua Tino sub conditione, ut ea tradat suo spuriu, quia donatio non tener, ne Titius tenetore potest, sed tenetur reddere hereditibus donatoris: Gualfus lib. 2. decisi. cap. 11. n. 5. o. vers. versus Clericus.

Ex quo sequitur, si Petrus Clericus, & Paulus Clericus permiserint beneficia in favorem suorum filiorum sub eo pacto, dicendum est, nihil fecisse, neque spurius quicquam acquisuisse. Flamin. de refugiat. lib. 2. 4. 7. num. 6. 3. Nauar. de fidelis Clericorum 5. vita. n. 6. vbi vult has insuffractus secundum se esse validas, sed nullas ex Bulla Pij V. quani perfec. num. 6. Molio. tamen loquendo d. d. 169. 5. dicendum, absolute ait esse omnino nullas, scilicet etiam constitutione Pontificis, & idem spurius teneri restituere sic accepta, cum sit hoc contra legem, & quia spurius non potest bona paterna accipere, ita nec bona subrogata. Bart. in l. s. quis. ff. de vulgar. & pupil. & Caldas Pereira de nominat. q. 19. n. 1. 4. Prout de spuriis instituti ante lexitatis debent restituere, vel dantibus, vel eorum hereditibus, prius quam filios adjudicentur: sic Molin. etatus fpr. 2. vba additie Bullam Pij V. non fuisse receptam in Lusitania, neque in Hispania, ut siue profecto fecit.

Ponit si pater insuffractus suum spurius ex intentione, ut post mortem bona illa restituat fratri legatum. Glor. in Deam quam, C. de fideicommissi, affirmat hoc fieri posse quia spurius non capi suo nomine,

Fragali Regim. Christ. Raibn. P. I. I. 1.

sed iure fratris; arque ita non sumit libri, sed fratri hereditatem: sequitur Paleotus lib. de mebus, & ff. 15. cap. 45. Costratum est verum, quia spurius non potest quicquam à patre capere, etiam cum obere transfractio faciat: ita Bartol. in l. s. quis. sed idem ff. de hered. affl. Quod potest lustrari, si dicas omnia bona relata esse necellaria ad abundanter spuriu: tunc in foto consciente potest hereditatem in vita sua retinere, illaque fuit, & post mortem tradere fratrem ino.

Quatuor etiam an spurius possit obtinere Empytheum pemissum spurius per formam conciliations, si empes fuit à patre, & relata à patre filio pupillo, cui patet papillare substitutus spurius? Videtur quod sic, ex doctrina superiori, secundum quam substitutus papillaret succedit a fratre, & ab illo accipit bona: non vero succedit patrem, ac ab illo caput quicquam, sed à pupillo dictando: secundum Glor. verbo, participant. j. final. in Ambit. quatuor modis naturales efficiantur frui, col. 7. Alex. in d. 6. s. quis. ff. de vulgar. n. 4. Gomez in l. g. Tauri. n. 10. Pivel. in l. 3. C. de bonis maternis. n. 2. 1. Et quoniam hæc sententia non sit improbabilis; verius tamen est ipsum papillaret substitutum non potest accipere omnia bona pupilli; sed ex tantum, que nos procedunt ex patre bonis, ut videatur per circuitum, & per indicium spurius patri succedit: ut probat luctu consilustus in L. 6. ff. de vulgar. ibique pars finaliter & notat Scilicentes in hoc casu potest aliquem pro parte testatum decedere: et quia sit separatio bonorum inter bona papillare, & paterna: vbi paterna ad heredes succedentes pupillo ab intellectu venient; quod substitutum vero pupillare, quoniam sit spurius, bona pupilli venient; vt post Alexand. in d. 1. s. quis. 6. ff. de vulgar. sequitur tanquam verius Cald. Pereira de postfate eligendi. cap. 15. n. 3. Jalon. in l. 4. 9. C. de hered. iustit. & in d. 1. 6. de vulgar. Dicitur eosq. 3. 1. aquae ita spurius habebit bona pupilli fratribus defuncti, quæ aliunde pecuniam: quām à patre. Scilicet secundum hanc sententiam, que est veterior, & benevit spurius Empytheum spurius concilians, si empes fuit à patre, dimittere; cum illam papillare obnonuerit à patre, non vero à Domino, & licet spurius papillaret substitutus, nequam, iuxta hanc iurisdictionem, premium preveniens ex bonis patris accipere, per text. in d. 1. 6. s. quis. ff. de vulgar. sic etiam nec Epiphyscus à patre potest libe accipere; cum preci loco Empytheus laboregerit. Raro, quia empypheus empsa à patre, & nominatus ab eo illam caput, non vero à Domino, vt Bald. in l. t. C. per quæ persona nobis aequaliter, vbi dicit hanc Empytheum posse à patre alienati in praedium filiorum, cum ab illo realiter pendas, & accipiens ab eo accipias; non autem à Domino, Gozadu. conf. 7. 3. n. 1. 4. & Cald. de postfate eligendi. d. cap. 15. n. 1. 4.

Curca modum præstundi alimenta spuriu, duplex est quæsto: Prima docet esse præstanda non secundum facultates, ac dignitatem; sed secundum industrietiam filii spurius, secundo iure naturali non aurentient patrem, ac filii qualitate: Bald. in l. 6. mortuus, ff. foliat. mortuus Lara in l. s. quis. à liber. 5. idem rescribit. m. 4. ff. de liber. agno. & Palat. Rob. in cap. per vogat, dedonet inter virum & exarum. n. 2. 3. ff. 1. 4. x. 3. Ratio, quia quando alimenta debentur misericordia causæ, non præstantur iuxta dignitatem personæ, sed iuxta necessitatem: ita Bartol. in l. 1. p. 4. n. 5. vers. Sed prima epuratio f. lat. in 11. 11. P. Rebello. his obligac. usq. p. 2. lib. 5. q. 8. n. 4. & 7. Gama deus. 20. 1. ad finem, & lat. 1. 1. 5. & 343. num. 4. dicunt pro hac parte, fuisse indicatum in Senato Lulitano: quoniam spurius debetur alimenta

153

153

Digitized by Google

iure naturali, & illud obligat ad alimenta solum necessaria ad vitam tuendam: oam naturam ipsa paucis contenta est, cap. p. 9. sec. dft. 86. nec tunc cuius faciet: imo sputius negat alimeata, Absent, ex complexo C. de incelitu nuptiis, cap. per venerabiliter, qui filii sunt legum: ergo sputius debentur occellata secundum indigentiam, & non secundum nobilitatem personarum.

Secunda opinio vult alimenta debenti secundum qualitatem personarum, per l. fed. si quid, §. sufficienter, ff. de vjfructu, Alex. in l. si manus, num. 5. ff. solit. mariti. Sunt de aliumentis iuriis 4. q. 18. n. 5. 1. Basca de non meliorando filiabili ratione deis. cap. 8. ex n. 30. & ex pluribus probat. Tellius in l. 10. Tauri, n. 2. & esse receperunt meminim Molini, de primog. lib. 2. cap. 1. 5. n. 55. Conar. de fonsal. p. 2. cap. 8. 9. n. 8. Gomez. in l. 10. Tauri n. 4. que sententia ex benignitate iuris Canonici profecta est, testis Molini. ubi proxime: que ita non iuris fit aquitati Canonice, nisi praeferant alimenta secundum facultates, ac dignitatem: sequitur Vincent. de Fianch. deis. 1. 83. n. 1. 13. Massenio glsf. 1. num. 50. l. 8. sit. 8. lib. 5. non recipit & Bonacoz. in tract. de aequitate canonica, conclus. 2. vbi addidit taxanda esse alimenta ait utro radicus, non tam in ea quantitate secundum quam taxatur filius legitimus, Molini, supra.

Vtique opinio est laeti probabilis, sed hoc postfector magis placet, per teki, in d. cap. cum habeat, dera qui datur, ad finem, dum tradit alimenta debenti sputius secundum facultates paternas. Quare debet attendi ad diuinias & ad conditionem patris: Bald. conf. 2. 8. ad finem, lib. 1. vbi tenet alimenta praestanda, sicut miseratio, pietas, & noxilitas expolciunt: accedit Xuanes de natur. liber. num. 2. 4. Neque has decisio repugnat textui caput, cum haberet, dum in constitutis aliumentis respicit facultates paternas: Quoniam ad illas esse attendendum, tendit Anton. Gabriel. lib. 6. communis. n. de aliumentis, conclus. 1. num. 2. 5. & Vincent. de Fianch. deis. 1. 83. n. 18. in 2. p. secundum quam interpretationem ad textum in d. cap. cum haberet, responderit in constitutis aliumentis necessariis considerandas esse diuinias patris; quia si pauper est pater, mox paupertas alimenta teneret praestare, & lecus si diuise sit.

Nec hoc expolitio repugnat eidem textui: sed est illi concors, nempe quatenus eius suppetunt facultates, hoc est quantum pater facere potest. Idem docet Abbas in d. cap. cum haberet, n. 10. & deducit ex cap. num. 1. q. 5. ibi: secundum posibilitatem, Anton. Gabriel, in tract. de aliumentis, conclus. 1. n. 33. & probat. l. 8. sit. 3. part. 6.

Non caner ex hoc inferitur non esse praestanda alimenta secundum dignitatem personarum, quamus sunt praestanda secundum quod suppetunt facultates: ratio, quia ex eo quod debentur secundum misericordiam facultates, hi illa suppetunt, debent praestandi secundum dignitatem etiam ipsius, cui praestantur: sed & si quid, §. sufficienter, ff. de vjfructu, l. 1. n. 1: secundum ordinem, & dignitatem maiores, Vnde apparet esse praestanda sputius secundum nobilitatem, ita (slof. verbo, dignitatem) in l. nepe procul, ff. de verbis significatis, Ioan. Baptista in l. si qua illibet, n. 39. C. ad Orifician. Gofot. 2. in d. 1. 9. Tauri n. 37. & sequent. & Niclaus de Baldi, libri contagiis in conf. 2. 8. vbi vult sputius esse aliendos secundum nobilitatem paternam non tam in ea qualitate, & quantitate, que ministrari solet, filius legitimus, sed in minori, subiecto bovi virtute Cardoñus in praxi Iudicis, verbo, aliumenta, n. 57.

§. V.

Quibus modis possint Sputij institui ab Af. cendentibus, & acquirentre corum bona.

E P I T O M E.

154. *Sputius an si institutum, si institutus heres ab uxore patris, cui pater reliquie bona sua sub condicione, ut reliquias cuicunque voluntatis 155. Sputius quoniam posse bona patris recuperare, & in fore conscientia retinere?*
 156. *Sputio omniē bona patris ab eis, cui pater vendidit, an fraudulenter intelligatur sicut a falso vendidit?*
 157. *Filius an successus parentibus inter quos erat impedimentorum distinctione, ignorans temet?*
 158. *Filius successus ex parte, & parte inter quos erat impedimentum cognitum a parte ante matrimonium, an successus patris, & pater eidem?*
 159. *An filius ceteris legatione filii diversis proper impedimentum successione patris, & pater illi?*
 160. *Sputius legitimam posse iustiā a patre, subiecto legismo non existat.*
 161. *Sputius an si legimus, si acciditque parentibus inter quos erat impedimentum inter cuncta individualia.*
 162. *Sputius filius non successum patris, sic etiam non ad ministerium ad inserviū, quia competit consanguinitas.*
 163. *Sputius filius non successum patris, sic non possumus successere in beneficio.*
 164. *Sputius legimus, non exclusio subiectio successorem virtute fiducie omisisti.*
 165. *Sputius non exclusus subiectio in nisi summa sit causa subiectio.*
 166. *Sputius an successus ex uxore eius admittatur, ad subiectum, & quando filii sicut de regiis deceptiōnebus legimus subiecti minori? Et quid de filiis naturalibus, quādā filii vero vocatis ibid.*

JN primis difficultate potest, an si matritus instituerit uxori cum facultate reddidi ha. cediatem cuiusque voluntatis, & ipsa faciat in testamento haretatem filium marita sputius ap. filius posse obtemperare hereditatem: Paus negans ex eo probatur, quia probabilitas est pater per iustepositam personam eliquid sputius donaret. in l. 1. C. de incelitu nuptiis. In l. 6. quis incepsit, in principio. C. de incelitu nuptiis. Ignotus hac institutio videtur in hanc legem, vt notaret in d. 1. & 3. C. de incelitu nuptiis. Bald. in l. p. 10 qui d. de uidegar. subiectum. Ioan. Lupus uerbicr. de domis. 3. 30. n. 1. 4. ex quo quisquis negatur uno modo alio modo non indulgetur, quando verum est ad cundem finem tedit, cap. cum quid vnde via, de regul. iur. lib. 6. Alij hoc limitant nempe proximi fraudem, quando iuxta continentiam vixit scribit haretum sputium posse, quia adit hereditatem, quia rite ab ea celetrato, presumatur frans, & censetur pater per iustepositam personam scripsi filium haretum. Ideo talis institutio vixatur quasi facta in hanc legem: ita Ruini. in conf. 1. 3. num. 1. lib. 1.

Dicendum tamen est, si institutio facta fuit post longum tempus, seu tempus non breue ab initio boni viri, validam esse gentilis alimento conster ipsam factam in fraudem legis: Bart. in l. Littera, 5. in reglament. n. 1. de lege. ar. 1. Bald. conf. 75. n. 1. de lege. ar. 1. sed contra hoc vnde faciat in dubio tenendum est, ut actus valere possit quām pateretur ap. Alberico, verbo significatis, de legione, de rebus dubiis. Nomine de eius reportis, ut inducante fraudis praetupio, intelligi potest: spatum vñus dicti, vel ad summum duorum.

154

Vt antem adius dicatur fieri incontinenti, oportet quid sit a contachentibus post completem pri-
mum actum, antequam ducatur ad actus extra-
nos, quanvis tempus sit habenda ratio qualitatis
rei g. & genere. Vnde non dicitur factum in-
continenti, quod genitus sive postquam ad actus ex-
traneos contulientes, & considerantes: *i. ceteris, in*
principio, de viror. obligat. Alexand. in l. si cum de-
tem. & aliis, ff. solas, maritis, & conf. 3. n. 1. lib. 7.
Quare in nostro casu Spurius potest retinere heredi-
tatem sibi velictam ab uxore patris, tanquam ab
extraneo, à quo potest sibi acquirere, cum relata
fuerit, & donata post tempus non fuerit. Imo & à
fratre potest accipere Spurius, ut Bart. in l. quod cre-
dentes, n. 1. ff. de donis causa mortu.

Diximus, nisi aliunde constet institutionem, seu
donatio esse factam in fraudem legis: qua
tuac est irrita in totum talis institutio, seu dona-
tio: *i. f. libertate, in principio, & ibi Bart. ff. de iure pa-*
tron. Sicut quando pater assignat doctem spuriis,
tradisque illam geneto, donato est irrieta. Conflan-
te tamen matrimonio seu durante, non potest au-
ferri a matre: ita Bart. in l. lib. 5. ff. acce-
sori. ff. de donis, 4. num. 1. a. lib. 7. Bald. in
Ambent. ex complexo, n. 1. C. de inceſtū nuptiā. Ra-
tio, quia licet dos spuriis venias ex titulo lucroso,
matritus tamen accepit doctem ex contractu onero-
sando ad sustinendam onera matrimonij potest do-
tem retinere, donec per tenetiam auctoratur, nisi
dos sucedat loco alimentorum. Quia illa non ne-
gabatur spuriis, ut eis communis, ex Bart. l. lib. 4. 7.
ff. de his quibus ut indiget.

Nec refert si vero de filio praedium, cuius mari-
tus nihil habet, quoad proprietatem, nec quoad
volumen, inquit quia cum filius sit in potestate patris,
confutus facta donatio in fraudem legis prohibe-
tur donationem inter vitrum & vxorem, & con-
sequenter facta ipsi manu, quod prohibetur in l. 1. &
ff. q. 1. de donis inter vitrum & vxorem, & in L. cum
bie statut. ex eadem. Ergo non valeret donatione facta
filio, quanvis illi non prohipeatur donare; sed rel-
pepsi patris, ne volumen sibi acquiri ex per-
foua filii. Valeret tamen donatio, & quoad proprie-
tatem, & quoad volumen, si ea conditione fiat
filio, ut pater nihil ex ea acquirat; iuxta Ambent.
exponit. C. de bonis que liber.

Intra hanc alii, quibus accedo, tradunt donatio-
nem hanc sustinet in totum, quanvis sit sine con-
ditione, ne patris ex quicunque queratur, p. test.
in cap. 1. ff. de vero violatoris, de pace tenenda. Quia
quando pater est incapax honorum, que filio con-
ceduntur, licet ex pollo habeat volumnum in
bonis filii: *L. querimus, & L. cum aperte.* *C. de bonis que*
liberi: tamen ex bonis filii descendenteribus et
Auo, qui est pater illius, nisi non debet: quia cum sit
spurius non potest capere per interpolatum perso-
nam a patre. Quid pater exemplo nepotis ex filio
spacio ab Auo instituit, in quo calo volumnus bo-
norum nepotis non quauritur pati ipsius nepotis:
ita Bald. per test. in *Ambent. bona donat. col. 1. vers.*
bis quarto, dicit flatum, C. de bonus prescript. & So-
cinc. conf. 1. 4. Vito flaco inclut Cuiuslat, col. 1.
vers. confirmatio illa spina, lib. 1. Quid procedit
quanvis Aius instituit nepotem ex spacio sine
conditione vilianiholomini nihil adiungit pater ipsius
obtinebita Bart. in l. Gallo, 4. quis si ista a fine, &
ibid. Alex. vol. 4. Bald. conf. 3. 88. Reipondendo ad dubia,
col. 1. lib. 5. & Paul. de Castro conf. 4. 67. Vito di-
cio puncto, col. penult. vers. ad aliquo, lib. 2.

Ergo in capitulo proposito absolute dicendum est,
donationem factam à matre filio simpliciter esse va-
lidam, neque in ea patrem possit habere volumnu-

rum, etiam non apponatur clausulus, Ne quaevis
parti volumnus post alios tradit Azo, in summa
C. de donis inter vitrum & vxorem, col. 1. vers. secund. &
qua consuevit, Bald. & Cynus inclinantur in d. l. si
conflatus C. de donis, inter vitrum & vxorem, & ex-
pelit affirmare. Aterinus in d. l. si constat: quod
etiam probatur ex traditis à Bald. in cap. 1. 4. hoc que-
col. 1. vers. accedit, ut de successu, ferat referente, lib. 1.
Si parer vaillans feudum distrahere, & ad manus
filii decuerit, non posse pacem ratione filii sequi-
tere viim inuiditum harus feudi.

Non longè abest questione, quibus modis
poterit spurius acquirere bona patris, maxime per
vleimam voluntatem? Respondetur, si forte spurius
conclavat societatem omnium bonorum, etiam fu-
turorum cum altero, nesciit si pater spurius, pole legiti-
tima non extante, & carcer alicenderibus, posse in-
stituire focus filii ipsi, & hoc modo hæreditas
focio acquisita communicabitur cum spuriis: ita
Bart. in l. si quis dies de liber. legas. num. 6. & Bald.
ibid. vers. quid si sciat, Dis. ibi prius dixit, dissimilum
non appetat per aliquas conjecturas hæc tamen fusile
in fraudem legis. Ratio hinc condit: quia dum
conchitatu locutus omnium volumnum lobi omni
quacunque acquiruntur, sive ex negotiacione, sive
ex reflatione, sive ex quacunque alio modo tam
lucido, quam onerologumna communia efficiuntur,
venientque dividenda inter fucos, etiamque so-
cietas, & cunctum pognones à principio constitutas:
ut habent in l. societatem omnium vitrum, & pro facie, &
foliis de foco, ut in principio, sequiturque Gomez.
2. variar. cap. 3. num. 1. C. blodo id exprimitur,
cum contrahire societas: ita Mol. tral. 1. dyp.
& 1. 2. principio. Quid si appetat id finis factum
in fraudem legis, potest filio auctori sua pomo, cum
sit incapax: ex Ambent. ex complexo, C. de inceſtū
nuptiā, ex l. 1. C. de naevi liber. Bart. in l. Gallo, num. 3.
ff. de his quibus ut indignis, Const. in 4. 1. cap. 8.
l. 1. 1. 3. & alii.

In dubio tamen, an sit facta iustificatio in fra-
udem legis, probabile potest posse tertioe spuriu in
filiu conscientia portione: sibi aduenientem ex
bonis patris, ratiō societas omnium bonorum
initiatione, per tenetiam & oratione petetur. Pro-
bat, quia leges prohibentes filium spuriū acci-
pere per donationem, vel testamentum, ex bonis pa-
tris, lute penalesq; & non videtur obligare in con-
scientia, nec impedirent translatorem dominum ipso
facto: ergo auct. ipsi filius invenit, donec recubatur
per tenetiamque opinio videatur ell. 13. Thomae
2. 1. q. 6. 2. art. 3. & Caier. ab. Mediani C. de rebus re-
flectionis q. 1. dicit Caier. in summa, Parva, &
Sylvest. verbo. *Sygnos num. 4. terc. quinto vitrum,*
vta p. tenui impolitam ipso inter eis intelligentia-
da, donec sequitur sententia: alias p. tenui non
sunt effectum, & executionem: Alex. etd. in mol.
in l. f. quis maior, C. de transfectionib, cum teus ne-
quac tempore per hanc, cum non sit index in can-
ta p. tenui, nec tenetur executioni impeditare, quod
dupliciter ell. à lego ipso facto, nec tenetur si se
ipso vindictam somptu. Item quia, quando in ali-
quo contractu deficiunt solemnitates iuris civilis,
& adiut. quae requirantur à iure naturali, oīis con-
tul. 1. 1. 2. validas in fato conscientias: Nauar. in
commissariis de sp. Cernier. 3. 2. num. 6. & in com-
missariis alienat. de rebus Ecclesiasticis, annet. 1. 1.
d. ceus, alienationem rei Ecclesiastice non fecerat
f. ma nra humani politiae valere, quod formam
conscientiae, diminuendo feratur forma necessaria
de iure naturali: sequitur Rodriguez. com. & regular.
quac. 27. ideo potest spurius tenere bona patris,
donec adueniat tenetia; quia non impeditur
D. 4. tunica

44 Part III.Lib.I. De obligat.parentum,&c.

transfusio dominij bonorum, ita omnino, ut dis-
segnare velha in confidencia, & de facto sustineat-
tur: fuit Panorm, in cap. quatuordecim, & immo-
bius Ecclesiarum, Anton, de Butti, & Felini, quos
recte Conat, in cap. cum ejus de testamento, quia
leges ciuilis impeditae, seu utrantes contra-
dictum ex defectu solenitatis, non obligant ad testi-
moniem recte accepte per contractum in fato con-
fidentia: ergo nec leges irritantes testamentum et
defectu spurij, obligant in conscientia ad reti-
ruendam hereditatem cum de iure natura, & geotu
quiconque filius possit accipere bona sui patris:
ig tanquam probabile potest spurius libi tenire
qua a parentibus accepte: ita Sā verbō, hereditas,
m. 1.5. *¶* verbo filius, n. 10. Henriquez lib. 1. de ma-
trim. cap. 19. dub. 6. num. 66. donec per fiducem
privata.

spacio sub cōditione, si legitimabiturque institutio
est validata Peregrino. de iure p̄fis lib. 8. tit. 18. n.
88. lequitur Cardos. ut be p̄fis p̄fumari, nam 3. a m-
plicis ibi citantur.

His addit. dubia, de quo Arct. p. t. lib. t. cap. II. vers. quarto queruntur, an possit patet reliquie suis spiritu bona hina ad remunerandum oblegatus, ac mentis filii? Pars affirmativa ex eo probatur, quia Cenocius non potest donare concubinaz., ut norat Part. in l. afflictiones ff. de donat. Attinens proprietas, & oblique bona potest, ut Anch. cap. 247. **Dubium facit**: sicut males non potest donare concubinaz. per l. secundam C. de donat. inter vir. & vir. Nihilominus potest remunerandi gratis, telio Bald. cap. 262. col. 1. lib. I. Ioh. & Pratinus prohibitus alienare ies Ecclesie, pro remunerandis beneficiis collaris Ecclesie, non interdictum illi alienare, id est bona mobilis, ut confitat ex libro nostro, §. secessare, ibi: ad colligendum beneficij, & tibi Battale donata, & colligere ex cap. quaque que infusione, & traditae Gloriola us. 1. 2. quod. & E. & Panor. in cap. per inv. de donat. ergo quamvis patet prohibitus sit donare spiritu, seu reliqui, potest tandem promter mentis abundantia vita alioz. concubine.

Et negans me si placet, nisi uerba sua adde-
pot, ut excedant omne debitum, & leuius uim
hac in patrem: ratio, quia *ratio*, quod filii
conferunt parti, magis procedit ex officio, &
pacate debita parentibus, quae libet alitatem: Eius
hac mentis, & obsequia in patrem non merentur
remuneratioem, cum non excedant debetum pa-
rentibus pietatem. *Aristoteles. lib. 9. Ethicorum. cap. 1.*
dicens patrem pietatem, nec *Deo*, neque parentibus
potest refere. Ergo si a filius ultra delatum obsec-
no impedit patrem parentibus cum nobilibi excella-
atitudine, non meretur premium. Vnde patris alitatem
est, feni largient hereditatem, non eis crea-
donem, nisi mentis, & obsequia sint notoria, &
luce Solis clarior, teste *Ronano. cap. 124. vers. 15.*
qua in dubio, quod technique spundo, potius
clementer reliquum, ut filio, quam ob incensa, &
videlicet esse de mente Baldi in *la quis fratibus*, *2.*
de coll. acut. acutula.

Sequuntur dubitum, an spurius possit emere bona patris ab empte, cui pater vendidit. Videretur non posse, maxime si pater simulat emere in fraudem legis, cum spurius sit locapax benemerit, que venire ex patre. Probatur arguementum enicet bona pupilli per interpositam personam, qui censetur mala fide emisse, lucet peritum ut illum: in modo non valer, si emat clavis; et ut confiat ad L. pupillum. Item ipsi securus est de voluntate rutorum, quod excedit factum, quantum enim rutor per interpositam personam.

Dicendum tamen est celsores omni fraude non esse prohibitum emere ab imperio patris, immo nec ab ipso patre & quantum donatio iuste virtutum & vxorum est prohibita. s. f. de donis inter vir. & ux. imperio auctem inter illos noo est prohibita. quid autem s. f. maritis f. de donis. inter vir. & ux. Iustia Glorio in I. quatenuslibet, s. de probat. dum ait non esse interdicendum empionem inter patrem, & spuriolum, quia pierunt se vestitum ab uxore marito, & ab ipsius patribus, situtur loco rei imperii, & sit compensatio per l. quid autem s. f. maritis f. de donis inter vir. & ux. s. l. f. & t. & pretium s. pecunia donata.

Nec refutat facilius præsumma haudem in contratu, quam in testamento, per Lex hoc dicitur. *a-
ware*, *si de abierat, iudicij* *transversi casus* *sunt*; ergo
huius ultima voluntate præsumuntur maxima contra legem, facilius præsumma hanc copiæ. Rupta iudicium
transversum.

Disp. II. De Spuriis instituendis. §. V. 45

tamen valde inter se differe huc duo , quoniam etiam si non possit celebrari inter parrem , & filium hunc loculus contractus ; onerofus tamen potest : proinde spurius incapax ex testamento , poteſt esse capax ex contractu onerofulo , exclusa omni fraude , ac simulatione , ut habet in l. *spurio manus in principio* , §. de bated. *wif.* unde si non probaret fraude interpolatio , spurius ab extraneo emetur , & accipere potest predicta bona , ut colligitur ex l. si qui ex bonis , §. de valig. ac subficio . Cracut. cons. §. 3. Sufficientes tamen coniecturae fraudis interpolitez possunt esse , & celebratur contractus emporis cum tertio circa bona patris , & non numeretur pecunias sed tandem factatus emptor se iam receperille pretium : ita lmlm. in d. si si qui ex bonis , num. 3. cor. & maxim. videtur , & talion. ibi num. i. Item si par vendat extraneo , cum quo incontinenti spurius agat de venditione argamemtolog . si ut euri , §. ult. ff. de priu. cred. & Batt in l. 2. C. de repadiation. bardi. idem cum sequitur ex l. omnes , §. Lactini , §. de iis qui in fraud. cred.

*riques lib. 13 cap. 13. §. 1. littera P. Cousin. cap. alma
miser. p. 1. §. 10. n. 13. C 16. de sententia excusationis lib. 6.*

Dicendum tamen est filium incepit ex parentibus, qui non poterant validè contrahere impedimentum, etiam ignoratum ab illis, spuriū esse, nec posse succedere patri, nec matre, de iure Lusitanis lib. 4. tit. 9. 3. ibi: *necedit de causa damnata ex parenti, aqua e o pax, ne meys, ne pedem facias*. E consequenter, nisi haec genitus succedere possit patri, nec matri cùm sit spurius ex causa damnata, ac punibili in foro fori in quo spurius censoriat. Probat enim d. Regius lib. 4. tit. 9. 1. in principio, ubi vult, filium esse naturalem, si spurius planus ab illis inter nos non est impedimentum dimisensimus ex dato erit spurius; & neque matris neg. patri incedet: Leid. lib. 2. c. 19. art. 6. n. 46. Molin. d. d. 167. Spino in *spissulae gloriae* p. 1. 1. pal. de filio legitimo, num. 1. 19. vbi aut non esse naturalem natum ex parentibus inter quos est impedimentum dimisensum quamvis esset ignorarium. In eadem opinione est Ioan. Andreats in d. cap. tanta, qui filii sunt legatos, quatenus vult filium natum ex consanguito, & solut, ipsa omnino ignorante virum esse coniugium non fieri legitimatum, fecero inter eos matrimonio valido, probat Soc. Sotion. conf. 3. 1. num. 4. & 7. 4. vñ. 2. dicens filios suscepitos ex meritis ignorantibus commisso cum concubina, non sicut legitimos per sublequens matrimonium inter eorum patres adhuc durante ignorantia, & quas statim ex oratione p. exp. 8. f. 1. num. 17. ad f. 16. excludunt hanc resolutionem factam, ut recipiendam.

Confiratur ex Suario de *consilio*, diff. 50. sent. t.
num. 5. dicente, quots. tempore consuevit esse
impedimentum datissimum inter parentes, quamvis
ab aliis sit ignoratum, & in conscientia excusat
eum in *incepitu*, vel *adulterio*, etc non a *implici
fotunatione*, problem inde nascant nos fieri *prætexta
legitima* per subiectus *naturam* *imputatio* *impedimento*, ex *de c. ramo*, quod si quam *indubitate*
est *matris* *Suaria*, quia *rebus idem* non possit discernere
ipsec scientes, & *ignorantes*; nec *luntur*, quando
ignorantia status parentum: quod locutus, si *volun-
tate limitare ad scientes*, & *excusat ignorantias*.
Ratio *qua* *ignorantia probantur non autem* *enqua-
sas* *conditio* *ne* *ob* *qua* *pena imponuntur*, *non
ve culpa*, *sed* *ut* *quidam indecentes*; *cuius genet-
tis conditio* *fuit bigamia*, *defectus naturalis*,
defectus lenitatis *in* *Ministro Iustitiae*, & *alii fa-
miles*. Item *quia nulla ignorantia excusat ven-
erationis via* *ap* *pa* *litis*, *qui incurvatur iusta-
ta de causa*, *etiam abligato peccato*, *ita Reginald*, p.
2. cap. 26. *de questionib.* *qua maneat circa obli-
gacionem legi parvulae*, num 170. usq. 2. dicens, tem-
per *esse* *spurium*, *qui est sponte*, *quamvis iniun-
cibiliter ignorat se esse talis*, *eo quod vbi est causa
sufficiens*, *et ibi quoque est effectus illius*. *Concnicie
Castro de lege parvulae*, cap. 14. *Vnde colligitur* *esse
probabilius*, *natus ex habeantibus impedimentis* *invincibiliter ignorarum*, *esse spurium* *ne* *posse pa-
tri* *non matris* *locutione*, *quidam non poterat validè
contabescere*. Ita *Valatij*, *contra* *sententia conf. 9.*
vult finos possunt contrahere, *non esse filium*
naturale *ex* *illis suscepimus*, *ergo matris non fac-
citur cum sit ignorans* *teritus* *et ille*, *qui nascitur*
ex soluto, *& ancilla*, *enam omnino ignorata*, *ne* *ig-
norantia* *soluci* *reddi filii liberum ex ancilla natu-*
ra, *qua* *patris sequitur ventrem*, *partus*, *de rei con-
ducas*, *& penitus lostum*, *de arte perfundam*. *& cap.
unus*, *de nati ex libero ventre*, *& est viu receptum*
ergo filius ex *habeantibus impedimentis*, *non ob-
stante* *ignorancia* *est* *sicutius*.

Sequitur dubialis **questio**, an filius suscep-
tus ex solitus, inter quos est impedimentum dictum
omnium ignorantium, succedat parentibus? Molin.
tom. 2. cap. 2. diff. 167. s. 1. Und **preterea**, tradit ablo-
lute, quando feminis, que filium parvum genet
excalentur a culpa, vel quia facit vi o prefita, vel quia
insimiliter ignoravit illum fuisse virum homi-
cum quo habuit rem, vel aliqua alia tantime, pro-
blem si suscepit matris succedere cum ex eis filiis
legitimis; et quia negare filios ita genitos pos-
se matri succedere, est in personam delicti parentum
proinde si excolantur parentes a culpa , pena
debet cessare, Lel. lib. 2. de iustitia cap. 19. de iustitia cap.
bus 6. m. 57. dicens esse naturales, qui nati sunt
ex parentibus , qui possunt comprehendere: sicut sunt
naturales qui nascuntur ex beneficio in minoribus,
et ex solita, aut ex habitibus votum similes
castitatis: aut ex parentibus inter quos est impedi-
mentum, sicutem alteri et eorum omnino ignorantium,
qua formaliter copula illa non transit a simili-
ficacione.

Confert *Glossa in cap. tanta*, qui sibi sunt legiti-
mi, *velatione*, vbi dicuntur natus ex conjugio, &
soluta necessitate omnia dicta conjugium esse¹, per
sui sequens matrimonium fieri legitimum. Ex quo
infert *Louv. i. p.* *Epiusma cap. 8.* q. 2. a. num. 16.
sicut ignorancia alterius in concubinatu reddit prole
naturale; sic etiam in matrimonio reddere
legitimam. Quocirca cum haec copula habita à con-
sanguinitate ignorancientia, non sit formaliter nisi
simplex fonscione, non habet penam incestus;
quia ignorancia excusans à culpa, excusat etiam à
pena. *Sanct. lib. 9. de marit.* diff. 2. a. nro. 13.
post D. Thom. i. 2. q. 76. art. 5.; quatenus sit occi-
dentes patrem sibi ignorantes excusant à pena
particidij; sequitur *Vasq. t. 2. diff. 1. 26. num. 9.* &
10. Ergo impedimentum omnino ignoratum non
excusat à culpa, à pena tamen excusat; quare na-
tus est naturalis, non vero spurius, quia elle ille-
gitimam est penale: preinde natus sit expressum in
iure, non est confundens spurious patrem, quia cul-
pa parentum non debet nocere filiis, nati in cali-
bus à iure expressis, C. si filii pro patre, nec cap-
illaribus de filio prefestari id hararet; ad enim restri-
ctio, fauores amplius conuenient, de regni. summa 16.

Suffragatur non incidere in excommunicatio-
nem, qui occidit virum, quem inimicis igno-
rabat esse Clericorum communianco enim in con-
troversia facilem percussionem Clerici, cap. figura
fusione, 17. q. 4. Sayto in class. lib. 6. cap. 9. anno
1610. Valens 7. tom. 2. diff. 6. a. 6. quodlib. 1. Corol. 9. Hem-
erius 1. tom. 2. cap. 1.

46 Part.III.Lib.I. De obligat, patetum, &c.

Nec obstat: ignorantia quae excusat à culpa, excusare simul à pena à iure factura propter culpam, ut Sicut de legib. lib. 5. c. 12. n. 3. & Caltro *sopra consil. 2. princip.* Quoniam ibi responderet posse iuste puniri teum in iure extenso, quando de ventitate non potest confitare pro culpa ducas a proposita, iuxta e. cam te, de sentent. & re indicare. Item nec refert filios in figura matrimonij natos esse legitimos, etiam si concubinatus matrimonium esse nullum ex occulto impedimento. Quia ut sint legitimis, latius est, quod matrimonium de contractum cum bona fide, & probabili ignorantia in facie Ecclesie secundum formam Conc. Trident. *lett. 24. cap. 1. ita Sicut d. fecit. 1. nam. 6. ex cap. ex tenore, qui filii sunt legitimis.* Anton. p. 116. 29. cap. 4. Contra, *sopra cap. 3. s. 1.* Li bona fides latenter in altero parente reperiuntur, quod sufficit, ut filii sint legitimis cum publica collatione matrimonij inserviant, quia de iure Canonico constitutis est ius legitimus, quod omnes effectus suscipiendi ordinis, & beneficii, & quod effectum succedendi, eo quod ius abolutum indicat legitimatum sine villa restituione, Sayro de *conf. lib. 6. cap. 1. qd. num. 31.*

Sed dicendum de peote sufficiat à consanguinitate, ignorantia, consanguinitate ante matrimonium, que non erit legitima subsequente postea matrimonio: ita Socin. *conf. 1.* Contra, *ad. num. 17. cōd.* quia si bona fides sit tantum in uno, illa proles non sit legitima per tale matrimonium putaturum, non quia ad hoc minorem habebat vim, quām matrimonium verum, sed quia nec per verum matrimonium ea legitimatio poterit habere, cum procedens conceptio in se fuit incestuosa, & per ignorantiam duxerat patrem, vius naturalis non potuit effici. Quijamq; quando ante matrimonium contractum filius fuit conceputus à parentibus, qui ignorabant impedimentum consanguinitatis, etiam in hocco casu confit Suar. *lett. 1. num. 1. dīsp. 5. o. verius* esse non legitimati filium subsequento matrimonio putativo, nec etiam vero, cum culpa semper maneat incestuosa, quia precepsit, quoniam propriet ignoranciam non impetravit.

Ad rationem Moline, & aliorum dicentium quoties parentes excusantur à culpa, excusant à pena delicti: Dicendum est id procedere, quando constiterit incestuoso fuisse committitum, praealata diligentia ad alium praeauendum: quando autem nulla diligentia precepsit, sicut non excusatur à culpa, sic nec excusatur à pena non succedendi. Quare si proles conceptio lie ex ignorantibus impedimentum, clam contraentibus, proles constituit illegitima ob culpam parentum clam contrahentium, qui aliqui ob bonam fidem iudicaretur legitima, ex cap. xx. *tenore, qui filii sunt legitimis:* sic in nostro calvo proles dicuntur illegitima, quia non fuit adhibita sufficiens diligentia; similiter constituit illegitima si matrimonium celebraret, omnis publicis denuntiationibus, ut Scriberius in cap. final. *§. 5. verius vero, de clarisq; de fons, Sanch. lib. 9. de matrim. dīsp. 3. 8. num. 1. & 8.*

Sicut, tam in *num. dīsp. 3. o. lett. 1. num. 10. de ref. respondere*, credit in iure extenso denuntiationes omittentes reddere suscipiant illam ignorantiam, nec reputari inimungibilem: at vero si confiteat ex conscientia fuisse inimungibilem, & adhibita sufficiens diligentiam, in iure conscientiae iudicati problem legitimam. Iiso pro iure externo idem existimat, si de bona, & probabili fide alio modo sufficiens constituerit. Nihilominus in nostro calvo quando proles mala fide, aut minus probabili fide fuit conceputa, non premissa diligentia ad cognoscendam veritatem, non est dubium, quod

sit illegitima. Quod si dicatur diligentia congrua facta fuisse ad impedimentum sciendum, tunc in iure conscientiae admitti potest opinio Moline, & Leffii *vbi supra*, in codice iure legitima censuratur, quoad successionem: irregularis vero quod ordinis, & beneficii, ut vult Sanch. post plures dīsp. 8. dīsp. 39. & num. 7.

Illiud non omitendum, am' in eo casu in quo filius natus ex matrimonio inter bona fide ex parte matris, & fatur ut legitimus ad succedendum virg. parent, quia ut confit ex d. e. ex tenore, est absolute legitimus; confutatur enim patre heretex filii non probante notitia impedimenti. Ratio, quoniam patre propter scientiam non fuit legitimus heres, ac proinde non succederet filio, sicut filius illi nec ius succedendi filio debet extendi ad eadem parentem Ita. Barbol. l. si cum datur a. j. p. num. 1. *l. 1. f. falso matrimonio*, Tell. m. l. 6. Tauri. num. 7. Acolta in *exp. si parcer, p. verbo uxori, num. 2. de tisi* in 6. Sanch. *caseri, de matrim. lib. 8. dīsp. 34. num. 4. 6.* putat probabile utrumque parentem ceuisterit legitimus, & succederet filio.

Probabilius tamen est, patrem respectu filii non esse spuriū, sed iudicari legitimum, & consequenter succedere possit filio. Nam ceterum in casibus, in quibus filii succedunt parentibus, succedit etiam parentes filii, & è contra: ex L. Rigida lib. 4. n. 9. 3. Contra, in 4. decret. 2. p. cap. 8. §. 3. num. 7. Comec. l. 9. Tauri num. 4. sequitur Guitio, in *pecie lib. 3. praf. quæst. 4.* Royas Epistola *sue cap. 30. num. 3. 8. Ceuilli. praf. quæst. 6. 9. 7. & num. 16. Velaque de Auedanno in 1. 6. Tauri Glos. t. vbi vocat opinionem Telli singularem, cùm non sit in iure cautum, quod patet latens impedimentum contrahendo potest matrimonium: præterea ob id successionis filii: quoniam, ut filius est legitimus succellot patris virtute bone fidei matris, hic patet filio debet succedere: quoniam nequit pro parte esse legitimus, & pro parte monita buntur, & Ptepoli, in *etiam inhibito* §. si quis vero verbis, si Aus. & Ibi Glosa, de clavis de profanis, quia reciprocata est ininceps: inter eos: l. nam & si parentibus, s. fidei in officiis regal. scripto, s. unde lib. 11. s. quoniam a liber. & verum, & h. parentis si de liber. agnoscat, quod ita est verum, vt si contingat legitimam problem a. int., vel ab homine, sicut si parentibus succedit, sic etiam parentes illa: ita Paleot. de Notibus, & *spurio* q. 39. Royas de *facebas* in *incepto*, s. 30. n. 38. Idem Tello in d. 6. num. 1. 3.*

Quod si legitimatio ex aliquo capite corrumpitur, hereditas devoluitur ad heredes ab intestato, non vero ad filium; Bald. in *hereditatis*, *C. de his quibus ut indigena, qui legatus defuncto relata discedit*, Decius *conf. 8. n. 4. per text. in Ambient. de hered. & falcid. §. 6. verò exp̄. Dicitur est, filio legitimato à iure, vel ab homine, eodem modo parenti illi succedere, quo ipse filius parti succedit: vnde Auedanno *lib. 5. recipi. 1. d. num. 9. usq; ad num. 15.* relata hinc inde opinionibus, filium spuriū credit per ingressum religionis professione facta heri legitimatum, & tanquam legitimum ex testamento posse uniuersum parenti succedere, & Monasterium ratione illius posse hereditatem acquirere, & vendicare. Quod alij extrendunt solè quando parent decedit ab intestato, deficienti prole legitimata, s. fidei & ibi Gregor. Lopez *st. 1. 6. part. 4.* non tamen legitimatus per professionem succedit agnatis, nec cognatis ab intestato, vt in *Ambient. quibus modis naturales efficiantur sui*, & filium vero.*

Ego tamen dubito de hac resolutione: nam legitimatus per professionem ipsius ut habilis ad Ordines inscripendos, per e. i. de filio presbyterorum,

nos tamen ad Prælationem, Nam *in manu*
e. 2.7. num. 10. i. & lib. 4. *ecclifiorum cœf.* 1. io. 2. ed-
itione, num. 3. iiii. quod *filius pro legitimo*, *Sylva verbæ*,
legitimus, ex num. 4. *ibidem* ad 7. Molini, *rem. 1.* de
inst. disp. 17. 3. ad fin. *Heonquez de irregul.* lib. 1.4. e.
8. num. 10. *vit. omnes de spuriis loquuntur per profesi-
onem legitimam*, oec veribus quidem de habi-
litate succendi attingunt. Ideo mox alterium
ex caelo spuri profili non potest aliquis ex testa-
mento, neque ab intellectu capere à parte ipsius.

159 His addit dobitum an filius spucatus ex mar-
rimoniio male fide mite ab utroque parente succedit
parentibus? Respondetur negatur, quando con-
ruges sibi eis impedimentum dicuntur: quia si-
lius manut illigittimus; *Sach.* lib. 10. *de marri-*
disp. 20. num. 1. *libidet os*, hunc non esse aleodium
communibus expensis, sed inflat alios illigiti-
morum. Nam sic conceptus à parentibus impedi-
menti coactus, natus est illegitimus: prout ma-
ter tenet per triennium lactare filium, & pater de
ceteris in triennio, & ultra trigeminum debet fi-
lius providere; secus quando matronam con-
traxerunt bona fide, ignorato prius impedimentoo,
quod postea repente fuit: tunc communibus
expensis est aliud, ne onero sit patris, quam
matris, *Sanch. d. disp. 20. num. 11.*

160 Sequitur altera difficultas, an deficieoce prole
legitima possit instituere spurius? videut posse; si
initiatur ea lege, & his verbis instituto meum
spurius si Rex illum legi inserviat, quia est validus
hac instituere: nec possunt hæredites ab intellectu
succedere antequam Rex legi institutionem negetit
Decius cruf. 177. num. 5. *Iul. Claz. 5.* *reflexum,*
quasi. 3. t. Acolta in l. Gallo. 5. & quidam *tum. p. 2.*
num. 17. 2. f. de liberis & peccatis Molini. de primog.
lib. 2. cap. 7. num. 40. & *et communis teste Cesar. 2.*
p. Epura. cap. 8. 3. 5. num. 1. 2. & *scrutatur in prænuptia*
quamvis spurius sit incapax, institutus est tempus,
quo potest capere: i. an temp. & ii. si hereditas.

Quare se poslit spurius pendente conditione
petre illa bona tamquam curator, ut et gubernet?
Respondetur posse, *text.* In *sequi. institutio heret.*
ff. de hered. iustiss. & *ib. Bald. & Angel.* sequitur
Iosua. Lup. in rubrica. *de donis. inter vir. & ux. 5.*
29. num. 4. Vnde videut non bene diuisa Bald. in
l. sum. quon. C. de fiduciamiss. & *Benedic. in esp.*
Rayant. verbo reliquo de istis ad dicentes, non posse
partem ex condicione & *si principes legitimamente*
relinquere bona sua spurius. Quinam idem Bald.
sibi contrarius afflatus posse patrem ex conditione
institutum, in *l. 1. C. de iustiss.* & *subsist.* in 6. quest.
Idem reperit in *l. final. ff. de his qui sunt sui vel alieni.*
sur. vbi validus esse hanc spurius institutionem tra-
dit, licet legitimetur post mortem patris: legitimatio
enam ad tempus institutionis retrotrahitur: nec obstat praedictum venientium ab iure statuto,
ad quos hereditas venire poterat, eo quod pen-
dente conditione nullum ius succedentibus ab intel-
lectu iurestat habebant. *l. surrogat. C. commiss. de*
succ. vbi bene nota Socin. in *d. Gallo. 5. institu-*
entes. col. 2. in *principio*, & *ib. Alexand. & Aretin.*
in l. 1. filius fami. ff. de regna. & *communiocem testa-*
tur laton. num. 5. ibidem. Hodie tamen apud Lusi-
tanos, spurius non legitimetur proprii, sed dupen-
santur, vel ab succedendum ab intellectu patri, vel
vi pater ex testamento posse relinqueret, quod vo-
luerit. Quare non excludit substitutum, si nascatur
ex parentibus, iure quos non poterat hemi conscri-
monum propter impedimentum dicuntur de iure
Caesario, cum non sit vere legitimatus, sed di-
pensatus. Legitimatus vere dictus spurius, cuis
progenitores prohibebantur solius iure Civili

matrimonioiū constabat; nam is restitus ad pe-
nitentia iusta, est vir legittimatus, *Catilins acuf. 1. 19.*
num. 7. *led. his dicit sequitur.*

Hinc est, quod quamvis pater filii in potestate
potest posse date tutorem iehesuitalium, *l. 1. de*
refutacione. intent. & *permisso.* *ff. fuisse.* *de suelio. Pi-*
nel. in rubrica 2. p. num. 9. C. de bona matre. *Balca*
de decima turis prestanta, *cap. 6. num. 1.* *Auctor.*
de exequendo mandato, *cap. 4. num. 33.* *Nihilomni-*
nus non potest huius spurius ex testamento date tu-
tem: neque potest consanguinei patris vacati
de iure ad tutelam succipendam, nec iudee potest
compelle consanguineos, & affines ad munus
tutelæ, sed de. et vocare alios, qui ooo sunt con-
sanguinei patris ipsius, & illis tutelam commis-
te, quia spurius non est de coruus consanguini-
tate, neque illi possunt succedere ex reliquo: l.
*qui form. C. qui dare iures possum. *text.* in principio*
Inst. de Atticis ratiore, Palaeot. de Nobi. & *Spuri-*
us, cap. 3. 2. Ratio, quia ad legi rem cointangui-
neorum tutelam solum vocantur, qui de iure ad
eorum successionem admitti solent: *l. 1. g. de lega-*
tione ratiore, §. 1. Inst. de legi rem patrum ratiore;
atque spurius non succedunt consanguineis patris,
nec ex coram haec dictatum volunt. Ego non ad-
mittior ut ad tutelas consanguineorum, vel agna-
tum. Proinde illis, qui sunt patris affines, non
possunt spurius datus in iure, nec consanguineis
patris per ipsum patrem in testamento: *text.* *io. 1.*
testamento & successione. ff. de testam. etaria ratiela. *Ruin. conf.*
*9. num. 4. vol. 4. *Alexand. conf.* 4. *vol. 4.* Item quis ipsi
sit noo iuste de cognatione, nec de familia, & ideo
leges *Retradit.* *ve consanguineis possit rem ven-*
ditam ratificare pro eodem prelio: non habet locum
in spacio: ita Tisquel de utroque ratione §. 1.
*Glos. 8. in principio n. 6. & Petri 1. 1. *lib. 4. n. 3.***

Vnde reicitur opinio *Pasc. Rubei* in *l. 9. Tauri*,
num. 1. & Cifuentis l. 70. Tauri quest. 5. dicentium,
spurius possit retrahere, quod est minus bene di-
cum, cum non sint de cognatione, nec de famili-
*la, vi bene arguit contra illos Rayos in *Epitome*
successionis, *cap. 20. num. 10. 4.* quod vel verum ad eum,
vt neque spurius fecit sollicita, nec armis familiæ
patris. *Bart. in rati. de inst. & armis. 10.* Tisquel
de Nobil. 1. 5. n. 1. 3. & 25. Fauer. ff. spurius J. hac par-
te. C. unde cognati, atque ita in variis Nationibus. &c
regnatis parij in iusto lineaem nigra, ut alii trans-
*uelut portant pro signo suu (penitentia, Orotula
2. p. de nobilitate rerum patris cap. 3. n. 3. Facit, quod*
*spurius) nequeant humari in le pelcho Maiorum ex *l.*
ff. sepulchram, & ex l. ff. sepulchram, C. de religione, &
fam. funerar. Syllest. verbo spurius q. 8. dis. 4. in
principio a. 8. 3. constat ex l. hac parte, l. Mediolan.
ff. unde cognati, Averred. conf. 2. 4. num. 37. Garcia de
*beneficio, 7. p. cap. 15. num. 5.***

Huius pertinet difficultas, an spurius sint habiles ad
beneficia paternæ, quamvis dispensati sint ad quam-
cunque dignitatem? Negantur respondetur, *Inno-*
cent. in esp. dilectiss. tertio. de probred. *Felic. in esp.*
venerabil. 1. de accusa. Ratio, quia cum dispensatio
sit oculata, *cap. 1. ff. final. de filiis presbiter.* in 6.
non

non est extendenda ad casum diuersorum, ex Concil. Trident. sess. 25. de reformar. cap. 15. in quo decernitur, quid ut paternae incontinentiae memoria longissime arreante, non licet filias Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nascuntur, in Ecclesiis, vbi coram patres beneficium aliquod habent, aut habentur, quodcumque etiam dilatibile beneficium obtinet, nec in dictis Ecclesiis quoquo modo ministrare, nec pensiones super fiducibus beneficiorum, que parentes eorum obseruantur, vel alias obseruantur, habere. Ratio potest esse, ne beneficia iure hereditario possidentur, quod determinat cap. 2. de filio presbiter.

Ex illa particula, longissima memoria incontinentia paternae arreante, qua venit Concil. Trident. ibid. finit, qui parente nepotes ex filio sponso natos de legitimis nuptiis non posse succedere Aui in beneficio, quod etiam cessavit Congregatio super eodem loco Concilii. Nihilominus contrarium est certum, ut postea censuit Congregatio primo Martini anno Douini t. 589, quia in materia penitentia, & odiorum nomine filiorum, non veniente nepotes: Bact. in l. liberorum, communiter receptus, p. de verbis significatis. Sicut de alimentis iur. 9. q. 36. Cesar, a. 2. vixit. cap. 8. num. 2. & Glorla in cap. Apostoli. a. 8. q. 1. Itam, quia filius Clericus, nequatus nequebat patrem succedere, nec ab illo aliquod capere ex l. Lusitanie lib. 4. Ordin. iii. g. 3. & ex Hispania 22. iur. 3. lib. 5. recipit. Nepos tamquam etiam illegitimus patrem succedere ex testamento Aui Clerico & est de iure communis per l. fin. C. de natural. Liber. Conat. in Epistole 2. p. cap. 8. §. 5. m. 1. t. Pinel. in l. 3. C. de bon. Miser. a. num. 2. Molin. tom. 1. diff. 67. auctaf. 9. Gomez. in l. 9. Tarras. num. 17. Ergo nepos non prohibetur succedere in beneficio Aui, ut etiam volum Roderic. tom. 1. cap. 29. num. 4. Vega 1. p. cap. 36. easq. 28. & Azot. 2. p. 16. 1. 6. 4. q. 17. & alijs. Non poterit tamen nepos obtemperare pensionem viuentis Aui super beneficio Aui, ut arceatur memoria Aute incontinentia, ut censuit Congregatio: sed meo iudicio consensum de iure videtur verius, cum hoc non teperiatur prohibitum.

Dubitatur item, an pater possit succedere in beneficio filii, si quoniam filius nequit succedere beneficio patris? Videtur negandrum, quia si filius non est legitimus, & pater est clericus, viget memoria incontinentiae paternae, & ideo non potest succedere pater: ita Holthens, in c. ex transfig. de filiis presbiter. Quare siquies filius nequit succedere patrem in beneficio: ita nec pater filio, cum eadem sit ratio, debet esse idem iuris transferre, de constitutio[n]ib[us] iuris certar, ne res ipsius.

Nec refert paras restituendi cap. in panis, de regali. lxx. m. 6. Quia quod non est in iure politum, non est per iurandum, cap. confusio[n]i 1. t. 9. q. 4. & in exoniis iuribus etiam fit interdum extenuare ex idemitate rationis, quando iano est expellit prout est in nobis co[n]s. p. promide bene sequitur: filius non potest succedere patri Clerico in beneficio: igitur nec pater filio. Faut text. & Glorla ibi in cap. 1. t. de confessio[n]i m. 6. vba text. loquuntur de Reo contumacie, & extendunt ad alios; sicut text. in l. t. C. de rati. Virg. qui loquuntur de viro rapiente, extendunt tamen ad feminam rapientem: ob quod argumenta hanc pars videtur probabilis.

Probabilior tam est, quod docet posse patrem succedere filio in beneficio. Ratio, quia constitutio Clementis VII. quia est 36. in ordine sanctorum Coalitionum, edita anno Domini 1530. cuius membrum Natura in cap. si quando, exceptione 2. in prin-

cipio, de rescriptis, & decretum Concilii Trident. sess. 25. cap. 15. non agunt nisi de filio i. de parte autem voluntatis mutationem faciunt: atque ita clam finis in odiorum non debent ostendere, nec per natura, ita Gigas de pensionibus q. 86. n. 10. Rebuffi, de difensione nubium super deficitum patrimonium, num. 29. Nec huius solent thesaurizare pacientibus, nec beneficia regnare, Leif. lib. 2. de filiis. cap. 34. dub. 8. num. 91. vbi autem patrem habete filii beneficia, quoniam non datur tibi imago hereditatis successiones, Azot. a. p. lib. 6. cap. 4. q. 18. post aliquos idem tenet, cum non sit prohibitum, nisi filius habere beneficium, quod pater habuit. Pater ramen non potest conlegi beneficium in Ecclesia, in qua filius de patenti habet, ut colligatur ex d. cap. t. 5. Canticu vers. quid si in praesentia, vbi pricipiter filio regnare beneficium, quod habebat in Ecclesia in qua pater aliud erat. Ex quo colligitur nullus, quod pater, & filius habent sub codice recto simili beneficia: ideo qui ex diobus potius obtinuerint, tenentur regnare, non antea qui prius obtinuit, cum careat culpa, & agat de retinendo beneficio iam quebito, & consequenter de domino vitando; pater autem de novo acquirens beneficium in Ecclesia filii, seu vbi filius etiam possidet, agit de lucro captando: tunc non debet admitti, sed cogitat abire, iusta tegul. Qui prior est temere potest, potior est iure.

Sequitur dubium, an spurius legitimatus excluatur su[m]stratum, qui virtute fideicommissi succedit pater spuri, vel illos, quos testator excludere non potest a successione? Respondunt aliqui, si legitimatus fuit concessio pater adiutor vivente cum clausula ex certa intentione, & de plenitudine potestas, per eas excludi curationem haec enim ab intestato venientium: ita Albus in cap. cum alter. num. 6. de re indicata, & Decius emf. 48. Primum clausulis illis non extantibus necessariam esse curationem fieri coquuta habentibus ipsum succedendi in fideicommisso. Alexandr. easq. 25. num. 4. vol. 1. & Decius emf. 85. num. 8. expellit id inadeps, in quo Princeps videtur socios legem suos, & naturalibus successoribus, ut notar. Ludovic. de Sandis intrallat, de legatione. q. 6. num. 7. Acolta in d. Gallo. 9. & quia 5 ramam off. de liberis, & postmodis 2. p. num. t. 58. addunque clausulas apponit locum in legitimatus sine prædictio[n]e venientium ab intestato, sine heretum legitimatum, excludere transfrasales, & admittere legitimatum, & ante illum, descendentes legitimatos: ita Galiliana in d. 1. Gallo, in §. & quid si tantum, m. 90. de Crocus ibidem Felim. cap. em alter, de re indicata quamvis insignis Gai. decisi. 27. num. 3. ex sententia aliorum contrarium referat.

Non obstantibus prædictis clausulis, dicendum est legitimatum non excludere illos, qui videntur fideicommissi debent succedere testatoris, vel etiam quando aliquis debet succedere in bonis, qui nequeunt alienari, vel de quibus testator disponere nequit. Nam bona subiecta fideicommisso censentur prohibita alienari, & vla. 5. fin. autem aliquid sub condicione, & Authent. res que, C. commun. de legat. Alexandr. d. cons. 27. vol. 1. Graz, emf. 29. num. 48. vol. 2. Ratio, quia per clausulas illas, non videntur Princeps velle præjudicare iuri testis iam quodlibet, nisi quando in legitimatum id exprimitur: aliter enim non censetur velle detegere iuri alterius. Faret hinc partit clausula sine prædictio[n]e venientium ab intestato. Vnde, ut legitimatus videatur habere ius ad excludendum, debuisset pater illius meminisse in libello, & quod habuerit filios, vel agnos in eo calce.

Disp. II. De Spuriis instituendis. §. V. 49

caſu, in quo, iam viueueret eo agnati haberent aliquod ſos, ut notat Alexand. d. conf. 25. num. 20.

Regulariter tamen non debet hinc mentio in priuilegio legitimatis quod ſuperiante cognati, quibus praedictarum ex ipso actu legitimatiscita Caltro in d. l. Gallus 5. & quid si tantum, vero, ſed aduerso, & de liber. & polliuimus, Carol. Ruin. ibi n. 187. Gam. decf. 278. n. 8. & 18. Bald. conf. 5. 6. vol. 2. Nicolans de Vbald. 1. p. tralatuſ ſuccedentia ab infeſtis, & hinc ea mentione tenet legitimatio.

Bene tamen verum eſt, quod h. non fiat mentio agnatorum in pariſ legitimatis, & neque cognatorum; neque ipſi agnati vel cognati filio legitimo, neque legitimans agnati, ſen cognatis ſuccedere potest: & in hoc caſu eſt accipienda opinio, que tenet mentionem agnatorum in legitimatis elle faciendam; quam tradit Alex. d. conf. 25. & 67 vol. 1. Anchæt. conf. 3. 20. Quod declaratio deductio et notat al. ipso Alexander d. conf. 67. vol. 1. Decius conf. 393. & conf. 397. ad finem.

Ad rem ergo quanquam Princeps non potest detegere iuri ſubſtitutum, niſi veritas clauſula, de plenitudine potestari; ut Bald. in l. ſi reſtam. n. 1. & Paul. num. 1. & 2. C. de teſtamente. nihilominus hec clauſula non ſoleat ponri a Princeps, niſi cognita cauſa, telle Decio conf. 410. num. 31. Atque ita ſi procedatur ab ille cauſe cognitione, clauſula nihil operari. Accedit, quia in ſpe ſeſtib[us], non potest tolli a Princeps, niſi ex cauſa iuſta, eaque legiteme probata, vocatis conſanguinetis ſubſtitutis, quoque interēti, etiam de plenitudine potestari: Bart. inl. num. 11a Duno ſi de adapti- mē, &c in l. 2. C. de tempe. appellar. Corneus, Iſon, & alij in l. ſi teſtamento. C. de teſtame. Anchat. conf. 339. In Chieſi nomine, Amen. col. 5. vbi concludant in bonis reſtitutioni ſubſtituti ius quazitum fidicommisario ſubſtitutio etiam in ſpe non ſoleat à Princeps tolli per legitimatem, ne bona defraudant ab alieno, de quibus iſtitutorum non cogitauſt, neque in hoc ministrant potencia Regi, immo magis ſplendideſt, ut notat Couat. lib. 3. varior. cap. 6. ad finem in moſimina & editione, que teſtamento procedit tam in iure, in ſpe quazitio ex teſtamento, quam ex contractu.

In numero enim Princeps ſolet derogare ſine cauſa, etiam facultas teſtandi, & facultas contrahendi ex iure gentium procedat, Molin. de primog. lib. 1. cap. 2. num. 6. arque ita ius etiam quazitum ex contractu in ſpe abſque cauſa publica non detor-gat, ut Bald. in cap. 1. de natura fundi, Babac. in cap. 1. de confiun. col. 11. verſiſi mibi.

Similiter non ſolet legitimatus ſputinum ad feudum in praedictum illorum, quibus ſaltem in ſpe compent ius ſuccedendi: Alexand. conf. 60. n. 2. lib. 2. Anton. de Rosel. de legitimatis lib. 2. cap. de legitimatis effectu n. 14. Couat. tamen lib. 3. varior. cap. 6. n. 7. verſi. Eadem quidem ratione erudit legitimatum exprefſe à Princeps ut ſuccedat in fidicommisario excludere ſubſtitutum nominatum, & deficientibus filii legitimis: niſi iſtitutorum fidicommisari excludat legitimatos.

Sequitur ex diſcipli filium legitimatum non excludere ſubſtitutum ſub conditione, ſi fine libetis legitimis deſceſſerit: quando iſtitutorum fidicommisari vir, ſeu feminis nobilis, vel aliaſ vit in dignitate priuata. Eſt communis. Quia non perfunetur nobilis iſtitutorum de legitimatis cogitatſe ex Lex falſe. ſi quis regat in ſi ad Trebel. Bald. conf. 203. Punctus quidam lib. 5. Angel. in ſua dif. incipit. Nobilis quidam genet, in a. dñe Anton. cap. per venerab. dñm. p. ſi medium, verſi. alio effi- ciuſ, quia ſic pari: qui filii ſunt legitimis: Vnde he ve-

Flagoſi Regum. Clauſit. Reipub. P. I. I.

legitimus ad feudum, quod fieri potest, non intelligatur legitimatus ad feudum noſte: ve Tua-quel de nobilitate cap. 2. num. 18. & Manica de conſtituta oſtium. Volvus. lib. 2. ſi. 10. a num. 39. uſq[ue] ad num. 41.

Eodem modo legitimatus per reſcriptum non excludit ſubſtitutum, quando reſtatit ſi, & deſcedat ſine libens ex legitimo matrimonio ſuceptus, quia quanquam plenifime legitimatus in, non dicitur le- gitimus, sed diſcipiulus: ut Paul. conf. 10. n. 4. lib. 2. ne potest dici legitimatus natus ex legitimo ma- trimonio, ut probat ex c. c. in eiusdem & ex c. im- missio, de eleſione: Socin. inl. conf. 63. n. 17. in finem, & n. sequenti vol. 3. Quam opinionem tanquam com- muniolem notat Couat. in epistola de fidelibus a. p. c. 8. ſi. 2. ad finem. Tibet. Decian. conf. 88. lib. 2. ad- dunt etiam illi legitimatus ad bonos, ſeu digni- tates, apologetica clauſula, ut conſequatur tanquam de legitimato matrimonio natus, ſo poſte ſubſtitutum excludere ſub conditione: Si quis deſcenſe ſine ſabole legitima, ac naturali, & de legitimo ma- trimonio ſuceptaque ſequatur Ruffinus, inl. ruf. 46. n. 47. Conferatur ex eo, quia ex communi viu loquendi ſub monitione legitimorum, legitimatus non comprehendendit, quia ſunt legitimus per fictionem, & quod eſt tale per fictionem, non eſt propriè tale. I. lex Cornelian. ſi. de teſtamento. Ergo non iunt legitimi- mati proprie legitimi, & conſequenter non po- ſunt excludere ſubſtitutum, quis condito deſerit un- telligit ſecundum proprietatem: Cum ergo nequeunt vocari proprie legitimi, condito, que memoriſt filiorum legitimorum & naturalium, viuente filio legitimo, non videtur deſerire, ſeque ita ſubſtitutus no- excluditor, cum coditio non implatur in forma ſpe- cifica, ut clauſula ex l. qui heredi, impriuſ. & l. Mania, & l. Int. & ſi Bart. ſi de fidicommisario & demonſtratio- nibus. A fortiori legitimatus non excludat Eccleſia ſubſtitutatum Tiraquel. de privilegi. p. cauſa. privileg. 9. Bald. in cap. in prefatione n. 3. 5. de probat. Felin. lib. 2. n. 29. verſi ſi prime. Quod inueni tenendum eſt.

Limita, ſi mater luuamodi puri genitus haſ- ditatem reſtruere, ſi fine libetis deſceſſerit, tunc talis ſpurius excludit ſubſtitutum. Bartol. in l. Lex falſe 5. ſi quis regat in ſi ad Trebel. Paleot. de Novis, & Juris c. 17. n. 9. ex quo purius, & naturalis dicuntur de genetice, & cognitione manis l. ſape, ubi Glotia vari- ſaginem, de verbo ſignificat & Glotia l. 1. ſi. de probar. Item quia ſpurius ſuceptus ex coitu non damnabilis, & puniibilis ſuccedit mani, tunc ex teſtamento, quam ab intelito, prole legitima deſcendentia, modo ex talis cuius non metatur mater pernam mortis, ut dictum eſt in l. de donis de c. tabularum C. de legitimis hereditib[us], nū ſi tabularis, ſi ſunt in ſpuriis inter ſe tanquam cognati pollute ſu- cedere, cum cognatio deſcedat ab ipſa matre, quia tem- per est certa, p. ſi temp. in ſtūm. de ſuccedentia cognati. & l. ſi purius, ſo de cognati. coniuncta lego, quia ſe- perif. de in iure vicecedo: pro qua opinione flat etiam l. 2. Tauri, de qua ſupra n. 165. verſi. Limita ſi Mater. Ceterum Bartol. inl. hereditib[us] 5. Tauri, n. 1. ſi 2. ſi ad Trebel. docet ipſum non excludere ſubſtitutum ſtanze conditione, ſi fine libetis deſceſſerit. Alex. in l. generali ſi. cum autem n. 3. C. de inſtitu- tio. & ſubſtitut. Sequitur Decius in cap. in prefatione. num. 41. de probat. Ratio, quia reſtatit non videat ſenſibilis de filiis illegitimis, cum magis de- ceat feminam, quam maliciam, habere filios ſpurius, ita Abbas in d. cap. in prefatione n. 21. & Ripa in d. ſi quis regat in ſi. 9. quoniam in paucis contrariant, videat inclinare, & oppofitum ipſe concludit n. 24. & in l. ſi ſupram, C. de renocand. ſenſibilis. num. 66. ad finem.

E

Nihilo.

50 Part III. Lib.I. De obligat.parentum,&c.

Nihilominus magis placet ea opinio, que tenet quando testator, seu institutor dixit, ut sine libertate illegitimi, & naturalium, vel quoque modo venientibus, in hoc eucera cemeteri vocatos ex mente testatoris spuriis suscepimus ex criminario, & dubibili congrellia. Quia dictio quoque modo est generalis, & ad omnes enim illegitimos extenditur iuxta Glossam cap. Dens omnesq. 1. q. Auctor. conf. 42. ex n. 2. lib. 9. & aperatur ex l. ex extremo, & de conditione ob causam. Nec referuntur dicas spuriis non possesse patrem succedere. Quoniam ita hoc casu succedit Auct. quod non est prohibutum, Barts. & alii in l. Galli. q. quid si se de liberis posthum. & spuriis non succedit gradu, sed illi, qui fidem commisit, & coheredes, cum filio fidei vulgaris & popularis substituit.

Addit, quoniam testator dicat, si decellerit sine liberis illegitimi, dicendum esse illam nullo modo coelusisse de illis, qui ex damnato coitu procreantur, quia illi sibi non sunt nominandi, per Ambros. ex complexo C. de incestu. supra, quantumvis per verba generalia videantur nominandi, & quia verba illa generalia sunt accipienda civili modo: ita Laurent. Calcan. conf. 17. num. 7. dicens verba generalia esse intelligenda secundum cuiuslibet, & iustum intellectum, & propter ratione bene regulare ostendit, non autem ab aliis, Bart. in l. 1. q. matris & num. 20. & sequent. ff. de oper. non. nunciat. idem Calcan. supra, ubi terpiter verba amplius generalia semper accipi fecerunt rectum sensum loquuntur; atque ita ad habiles esse refutanda: sequitur Auctor. in d. l. 5. numeris 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. versio[n]e bandicula testator dicebat in testamento, que in conservata: vnde, quando testator per verba quoniamvis generalia loquatur de illegitimi, non videtur loqui de suscepitis ex damnato coniugio de naturalibus ex soluto, & soluta nasci, ne videtur dedilire occasione faminiis tuenti gravissimam Auctor. d. conf. x. q. num. 12. lib. 9. dicens hanc conditionem per verba illa expressam ad illos solum illegitimos extendi, qui nascuntur ex concubitu damnato, non vero ad illos, qui nati sunt ex soluto, & solute. Nam quoniam is sit peccaminosus, non dammarus, nequac punientur a legi ciuiis. Alter intentus testatoris: damnatum, ne vero dammarus, ab aliud excludendum est, ut tradit Signor. conf. 18. num. 7. & Anchiar. conf. 74. num. 1. Quare ab illa generali verborum significacione oportet ablinere, ne detur abliudum in dispositione testatoris. Quocumque dispositio interpretanda est, ut non importet aliquod dubium, vel contra bonos mores; quod lequeretur, si ipse velice vocare ad substitutionem omnes spuriis; ex quo cunctis coiis genitos: Calca. d. conf. 4. 8. num. 20. & Paul. conf. 10. num. 16. conf. 25. num. 9. vol. 3. Ideo interpretatione abliudum non debet accipi so flaminatio. Crumer. conf. 6. 2. num. 8. Socin. iun. conf. 6. 5. n. 1. 9. vol. 4. Barts. conf. 36. 5. vol. 4. dicens interpretationem accipiendo esse, ex qua abliudum non sequatur. Paul. de Castro conf. 1. 1. num. 3. vers. 1. ad. vol. 1. vbi vult pro abliudo fugiendo verbum inuincibile accipiendo esse tanquam particulariter.

Denique non debent admitti filii naturales tantum, cum filii velii vocantur, quoniam hunc commissum relinquuntur, cõemplatione agnitionis ista habeatur in l. vte. ff. de iure deliberaendi per illa verba: quia eo loco accipitur filius pro filio legitimorum prouinde naturalis excluditur. Ita exponit Alexand. tenu. l. ex fabro. in d. 5. si quis regi auctor. fad. Trebel. n. 16. ad. adjutum. Similiter idem tradit conf. 1. 6. n. 4. vol. 1. ex eo quia naturales non vniuersi appellatione veterorum filiorum. Sicut etiam si hunc commissum relinquatur filii natis in domo testatoris, non intelliguntur filii, qui nascuntur in domo ubi testator habitabat, sed

filii, qui proficiuntur ex agnatione, & sanguine testatoris. Corneus supra, ff. conf. 26. vol. 4.

Vlmo balaudi deficiente prole legitima, quae ad sunt admittendi ad fideicommissum, non proprieates debent substituti nisi ex causa damnatio, quia etiam largo modo spuri dicuntur naturales, quoniam secundum oaturam nascuntur, secundum Glob. in cap. per venerabilem qui filii sunt legitimi tamquam sibi balaudi, hoc est naturales, ut notat Glob. in rubri. cap. ff. de cœm. & spuri sibi magis odiosi, quam naturales seu balaudi, & omnino repellentur à successione, nec possunt naturales nominari, per terciam. Ambent. ex complexo C. de incestu. supra. ff. in scrl. in Ambent. quoniam naturales efficiuntur. sibi: Item quia verba testatoris proprii debent accipi, l. nov. alius in principio ff. de legar. 3. Balaudus autem seu naturalis est nam ex soluto, & solute: ideo potest excludere substitutum Lexfelda ff. quibus regi auctor. citatur. Secundum in spuriis, teste Bart. ibidem vers. quarto quid de spuriis, & Abbas in cap. parententibus, de probat.

§. VI.

Filiij naturales quomodo succedant parentibus, & quomodo possunt institui heredes ab eisdem.

E P I T O M E.

- 167 Filius naturale possunt institui heredes de iure eius non ex causa & fobal legitima: & ad insegnare quomodo succedant pauci.
- 168 Quomodo succedant filii naturales parentibus de iure Lusitano, & Castellano.
- 169 Filius naturalis præterius an rumpat testamento patris, seu matris.
- 170 Filius naturalis excludit substitutum datum matris secundum aliquos, sed alii melius negant.
- 171 Filius naturalis non in ministerio aquilas est legitimus.
- 172 Filius naturalis seu filia an possint a Patre plebeis exhibendarum.
- 173 Filius naturales an possint succedere in Ecclesiastica Empybeni: Quod si Eccl. suis officiis de pelle, & presidencia? Quod si fende.
- 174 Filius naturalis plebejus in ministerio constitutus, an pauci succedat, & qua officia, seu artes tribuant nobilitatem.
- 175 Filius naturalis si careas fratre uterine, & habeat fratrem legitimum consanguineum, excludit careas illegitimas fratres ab intestato, & de iure Castella.
- 176 Filius naturalis plebejus an gaudens priuilegio patris, pp[ro]p[ter]a ascendas ad equitem dignitatem.
- 177 Filiorum appellatione an veniant Naturales, seu Balaudi, quando agitur de comodo, aut in commendis filiorum.
- 178 Filius naturalis exceptum in servitute, in figura matrimonii an excludat substitutum.
- 179 Filius naturalis sine legitimacione, an gaudens nobilitate partus, quoniam officia, & honores.
- 180 Filius naturalis de iure communis succedit matris legitimorum habenti, p[ro]p[ter]a quod rumpat testamento, si prætereruerit itemque omib[us] auctorib[us] ex parte matris.
- 181 Filius naturalis excludit substitutum, quando testator fuit naturalis.
- 182 Filius naturalis, & legitimus succedant in Emphybeni à priuato concepta.

Dico primo posse filios naturales de iure communis institui à parentibus si non extinti filii legitimi

Disp.II. De spuriis instituendis. §. VI. 51

legitimi, ex *Auct.*, licet *C.* de *naturalibus* liber. Quod si non instituantur à parte, succedent patri ab electato deficiente prole legitima in duabus vniuersitatibus, hoc est in lecta parte bonorum, ut habeatur in *se-dem Auct.*: exsistente vero sobole legitima non succedent ab interelecto, cum illa potest re-linquere illis vniuersitate, hoc est duodecimum pars bonorum. Lest. de *infl.* lib. 2. c. 19. art. 6. n. 71.

Dico secundò de Iure ramen Lusitano lib.4. tit.
92. filios naturales plebeiorum vna cum legitimis
ad hereditatem partis admittitque Lusitani. Scriba-
tes volum. Cabed. minimum 1. p. decif. 100. Gama-
decif. 31. Benedic. Aegid. in traitatis, & privilegio
beneficiar. art. 6. de beneficiis praestredo n. 10. Quod
procedit tam ex testamento, quam ab interstitio
modo tempore conceptionis, vel natiuitatis pater
non esset nobilis, quamvis postea nobilitatem ob-
tinuisse: Quid si in aliquo horum temporum pa-
ter esset nobilis, nulla prole legitima extante, vel
nullo ex ascendentibus existente, potest pater talis
filio relinquere sua bona: ita Lex nostra supra §. 5.
ad. & Aegid. citato: atque in fusile iudicatum
refert Gama decif. 312. Ab interstitio ramen non
succedunt naturales patri nobili: sed deficiente
prole legitima, & ascendeute non extante, succe-
dunt Collaterales consanguinei: ex predicta lege
Lusitana.

Dico rectio similiter de iure nostro filium naturalem ex parte patre, seu plebeio, & ex propria ancilla conceperunt, si pater liberatus concedat, antequam moratur, incedere tunc in bonis paternis, sicut legimus succedit: Ie^{sus} si post mortem patris, liberatus consequatur de manu harcqueam, per d^{icitur} legem nostram, ita: Et illo misericordia auctoritate ipsius, que aliam hominem factorem piam eum de aliquo affectu sua sed se per mortem de seipsum, fieri formam. Idem si filius liberatus ex parte plebeio, & ex ancilla aliena, ut etiam patris possit incedere, si per mortem ipsius maneat liber a servitute, ut constituit ex l. nostra nova recip. d. iur. 9.2. ibi: que o homine factorem eum de sua affectu, *anachorite Molin. sum. 1. de inf. d^{icitur}. 1. 66. vers. 10 ad filium*, Gama decr. 86. & ut fuisse indicatum ibi memini, quamvis in l. nostra antiqua, hic casus non erat decisus, sed censebarus ibi inclusus, quia inclusio vniuersi, non est exclusio alterius, quandoq^d enim est utriusque ratio, ut declaratur ex regula l. cum preser. ff. de indicio, & tradit. Felim. in cap. nonnullis de prel^{im} p^{ro}sumptib. & Menoch. cons. 106. n. 32. & lib. 6. de prel^{im} p^{ro}sumptib. p^{ro}sumpt. 90. n. 7. Item inclusio vniuersi, non excludit alterum. Quod alio iure includit legitur: Decius in l. 1. in 3. le^{git.} lura. n. 8.4. ff. si ceterum petarit, & conf. 1. n. 1. 8. & facit est, quod sit hoc omnismissum a lege Lusitanis, probatum tamen a iure communii: Menoch. de prel^{im} p^{ro}sumpt. n. 8. Gama decr. 35. 2 a dubibus huiusmodi naturales ex ancillis natos incedere aut paternis, ut etiam nota: Paet Molin. de inf. tradit. 2. d^{icitur}. 1. 66. 5. ut ad filium naturalium, circa fuisse: sicut certi naturales secundum leges Regias d. tit. 9. 2. lib. 4. possunt succedere patribus eodem modo, quo etiam nepotes naturales potestin succedere, haec Molin. ibidem 6. cum vero fuisse 9.40.

Non decadunt tamen leges Regis quomodo debent filii naturales matris succedere ab intestato, vel ex testamento. Proutque secundum regulas iuris communis, membranaria est illa, haec successio naturallium, respectu matris. Dicendum ergo secundum iuri isti quo illustri, iuncta Glorio ibi, C. ad Senatusconsultum Orficianum, & iuxta Doctores, apud Couat, in Epistola 1 p. cap. 8. §. 4. num. 15., naturales possunt succedere matris aquae cum lodo legitima, neque possint exclusi ab ascendentibus maternis: sicut nec
Frater Regius, Christ. Reipub. P. III.

quenam filij legitimi excludi ab eius maternis p.
Gomez ad l.g. Taur. n. 9. Nam haec excantes legiti-
timi excludunt Avos, hec etiam iustificare excludere
possunt eodem secundum communem, et etiam si
maea sit illustris.

Defibus naturalibus genitis ex matre naturali, si-
c ut ipsa mater succedit Aucta maternitatem, sic dis-
cendum est filios eisdem Auctis succedere: si ramen ma-
ter fuerit legitima, nepotes naturales vtrique Auo
maternae succedent, hinc exenti huius legitimis ex
eadem matre; quia cum matrem repraesentant, succedant
beneficio, & loco matris, petende ac si ei-
fessi filii levissimi: Molin. d. lib. 16. c. 6. l. m. f. 7.

Dico quarto de iure Castell. f. 10. Tauri, non deficiente prole legitima, non possit patrem, vel matrem relinqueat naturalibus filiis, nisi solam quantum patrem honorum pro absumt. Si hoc non possit, nihil est addendum credere. Tellus in d. l. 50. Tauri n. 3. eo qui praeditur legitimis in legitima, quibus magis debentur aliam etiam quam naturalibus. Sed alij melius putant esse supplicationem, quod deest ad alendum naturales ex legimia subiecti legitimorum, quoniam hoc est de iure naturali: ita Gregor. Lopez f. 8. t. 1. p. 5. part. 5. & Xuanes in d. l. 1. t. 1.6. lib. 3. far.

Deficientibus vero filiis legitimis, naturales de
iure Castellano succedunt matre, sive ab intellato,
sive ex testamento, ut habetur in l. 9. & 10. Tari,
& ibi Scrib. Morquech. lib. 4. de dimis. bon. c. 6. n. 1.

Ceterum, quando pater habuerit sex filios legitimos, queri potest, an pollicetur teneatque quintum suorum bonorum filio naturali? Athemus Marianus in *Ergo. Tert. Glifi.* 3. a. 5. Ratio, quia sicut naturalis fensus comodum, quando est solus, & quando pater praefat etenim quintum; sic etiam daenum patitur, quando existant plures filii naturales cum solium dividat quintum inter illos.

Negat tamen Tellus Fernand. in d. g. *Tantum ex n.*
25. ex hac ratione, quia filius naturalis non debet
esse melioris conditionis, quam legitimus. Item,
*quia legitimus filiorum de iure communis *Athenae*,*
*auspicata C. de ius*ificie et legam*. C. l. 1.7.11.1. part. 6. C.*
l. 1.2.1.1.5. part. enim 6. est tertia pars bonorum, si
fuerint quatuor filii quod si plures fuerint, legem sit.
Ego legitimus manent peioris conditionis si tem-
per quinque confequeratur. Quae haec pars que ne-
git magis placet, quam docet Velasquez de Auen-
*dan. in 1.9. T. 1.10. *Gloss. 4. n. 3.* in 1.10. *glossa* 2. n. 2.*
vbi lex præcipiens, ut patet possit relinquere quin-
tum, bonorum intelligi debet, nam legitimus tot sint,
ut si relinquatur quantum naturali, legitimi manen-
tes peioris conditionis. Quod probatur, si legitimi
fuerint decem aut duodecim. Mordechias supra
d. can. 6. num. 2. cap. 5. sec. 5.

Quid si filius naturalis preceperit ut à patre pedite in testamento, nunquid testamentum tumpetur?

Post tamen, & ceteris nullam, sibi Cabed, i. p. de-
cis. 100. n. 13. immo & nego idem poterit praecutere,
qua si succedit loco parisi, ex textu in lgb. fulpeli, verba
de insilio. & ibi Bald. & Angel. ff. de in effusio testis.

*C. de naturalibus. C. 1. ut eadem res similes de linea nuptio lib. 4. Ordinariis. s. poterit filius naturalis hominis peditis, hoc est non nobilis, annulare testamentum, si à patre praetreatus, ibi : *separatur pietas*, poterit filius naturalis simul cum legemis patris à quis portionibus succedere: Quare licet legimus præteriti impugnare testamentum patris, si etiam naturales, si præteuantur, vel sine causa exerceantur possunt contradicere de nullitate testamenti; et duas partes bonorum ab heredibus ibi*

52 Part.III.Lib.I. De obligat.parentum,&c.

acquiritant ita Pinel, *Rubrica Cate bonis maternis s. p. 8. ad secundum. Mulin. tom. i. diph. 175. col. 3. vers. q. 9. & diph. 176. Valaf. conjuratione 94. n. 1. Ratio, quia si id non possunt elicere, non dicentur vocari aquilas à legge inducere generaliter, sed intelligi debet etiam generaliter, per lode potius si. de predictiorum. Item quia debent naturales vel codicem remedium ad hereditatem patris capiendam, quo utinam legitimis conceditur alioz ad annulandam testamenteum ergo concedendum idem est naturalibus, vel Galem, ut politi illud impugnare ad acquirendum libi vias partes honoromita. Cald. Petrus in l. 1. s. curatore verbo, sicut curatore vers. septimo n. 96. C. de reuultione in integrum. Valaf. c. confutatione 94. num. 1. & alter Valaf. alleg. 6. num. 16. & sic postea conlequi debent legitimam, ad quod consequendum non opus est expugnare eorum testimonioum, sed suffit, quod veniant ad hereditatem aquilas ab utrorum à hercagia generaliter & qualitas venibant, quoad legitimam: nec requiretur quod sint aquiles quoad omnia; nec per omnia.*

Facilius tamen constanter quoties naturales filii habent à lege, ut succedant aquilas cum legitimis, à tunc debetur illis legitima, etiam contra voluntatem patris, sicut debetur à iure legitimis aliqua legitima. Ego poterit, vel ioui ē exhereditare, habebit ies tumpendi testamentum patris, pro legitima: text. & ibi Glos. in Lex. queritur, C. de successione, sejstam. Gomez. in l. 9. Tourn. n. 1. dicens, si filio naturali debetur aliqua legitima ad intestato, & in testamento non teliquistur, posse agere ad tumpendio testamenti: igitur cum lex nostra d. n. 92. in principi. admittat filios orationes ad succedendum patri ab intestato, & ex testamento, sic enim admittit viri contra testamentum, si præterierunt, vel sine causa ex heredente, ut ad eam Gomez in d. Tauri. n. 12. Ergo idem dicendum de filiis naturalibus, quos lex Lutitania civitas admittit, sicut cum legitimis ad hereditatem paternam. Quae sententia est facta probabili.

Nec obstat Glod. in l. 1. verbo, naturales, & de bon. poff. contra tabulari, & ibi Bart. dicens, non dant naturalibus præteritis ius tumpendi testamentum: quia Glos. & Bart. loquuntur de iore communitatis vero loquuntur de iure Lutitanio, seu Castellano. Gom. supra. n. 11. s. d. 9. Tauri. & Morechus lib. 4. de diph. 176. cap. 6. n. 5. 2. Neque ex hoc sequitur veraciam legem Lutitanam, & Castellanam patentes de inquitibus, sed fave-ri sunt, quoniam sunt particeps delictorum parentis. Unde principalis intentio legis ex ascendenda Anton. Gomez præstans n. 1. 6. vers. 6. bonus obstante, ut sit posse Principi. condite legem gene- ralem, quae concedat filios naturales sumi cum legitimis ad successione honori patris piebey, si penitentia cum iustitia tam deponitur sit condita, & a v. 1. 6. docuimus cōprobata viuac pax recepta.

Dificillies est an si mater inlitteratur hares, & illi datur iubiliegat, si sine liberti decesserit, & posse habeat filium naturale, manquid naturalis succedes matri excludit substitutor. Affirmat Bart. in Lex. falso s. si quis regat, & ibi Rupa num. 6. & ad Trebel. quia valit haec consequtientia; sive

naturales successores matris. Ergo faciente defice te conditionem, si sine liberti decesserit, & sequitur Casillus, in l. 9. Tauri.

Dicendum tamen est, filium naturalem non esse cludere substitutum, quia nomine lactuum non sunt naturales, sed legum respectu matris, quia presumuntur iustitor voluntie habere rationem honestam, cum sit indecorum feminam genuitum filium naturalem, blant, de camellaria subtur, talent. lib. 11. m. 9. n. 6. & diph. 176. specie Glos. 1. 5. præcipal. de filiis legitimis n. 120. Vnde temor con-secutio, vel in dubio, probabilis molitus est naturales non efficere, ut debet conditione, si sine libe-ri decesserit, & bene eadis Molin. de primog. lib. 3. c. 3. n. 4. & nouissime doctissimum Gabriele. Perez de Carbo in suis iuri superius accedit decessibus de casu. 4. 4. num. 4.

Kestinger id, si testator nobilis io reclameno meminere hunc naturalium: tunc enim censetur voluntie à naturalibus excludere substitutum. Bart. in d. 4. si quis regat sub n. 2. & Rupa post alias ob-dem, num. 7. Iten excludent naturales substitutum, quando ex aliqua lege naturales succedunt tanquam substituti, ut apud Lutitanos deciderit lib. 4. Ordine, in l. 9. circa filios pedemtum, ita Bart. in l. 1. 9. adi- nos s. ad Trebel. & Alexiad. in d. 5. signis regatus, n. 10.

Restringitur falso non procedere, quando testator est naturalis, quas quamvis sit non filii, indi-cabitru cogitale de ibi humilibus, ut Decius supra in c. in prefess. de probat. per testam. & si quis regat, ut ibi consideratur per ipsa influentes fidicommissum requiescit Roland. a. 97. p. 2. s. 3. vol. 3. Tira-quel de leg. & consue. 5. p. Glos. 1. num. 6. quia filius haec iuris inimicis maxime congruunt: diffimilis minime. Proutem tamen poli utram nominant, & feminas competenter. Vnde si Empytheus Ecclalius, qui non transit ad naturales, ut pet Baldum in Generali. S. anno av. C. de infinito & subf. principi. sunt concessa naturi, transit ad osten- tales confiditae persona, cui primo sunt concessa, Decius in cap. suprofess. n. 6. & confit. ex c. 1. s. ex eadem, de lege. Corradicilus Emphyteus accep- datur tamen, uti supra.

Hoc idem potest extendi ad e. statim nobilis ha-beret filios naturales, si instituerit fidicommissum si dicta conditione, si sine liberti decesserit, ex praetulpa salem voluntate illius. Contrarium tamen est dicendum, quia non debemus ascendere nisi ad id, quod fieri debet, non tamen ad id, quod factum luit per t. sed & licet s. de officio Presidit. Cum ergo testator nobilis disponeret in favorem naturalium, conferat exclusus illos a fidicomissu, ita Iacob. in d. 5. signis regatus, vers. 3. am si forte. Cetero n. 2 quando testator fidicommissu dixerit, si de-cedat filii de corpore meo natii, presumuntur vehementer cogitale etiam de naturalibus, in quo-mentu naturales excludent substitutum, ita Bald. conf. 4. vol. 5.

Ex dictis sequitur filium nat. calum hominit pl. bei, si en pedemtis, vulgo piam, ex Valaf. confit. 9. 4. non est equales in omniibus, cum filii legitimis, & eo quia, licet sit hares, & qualiter cum legitimis, & teneat confite de iure Lutitanio lib. 4. n. 92. cum succedes equa lance cum legitimis, & telle eodem Valaf. in præcis. 1. 1. 49. Nihilominus non suc-cedit, ut suus, neque sursus p. uilegia habet, & secundum magis probabilem tenentrum non habet us quicquid de testamento paterno, neque rum-pei illud, neque id declarat lex Lutitanus, que na- turales filios facit aequales, quod portionem ha-deritiam duocazat, neq; alta pauulegia legitimorum filiorum

filiorum concedie, quod si voluntet concedere, explicaret, quod nos ad equebat filii legitimis in omnibus, ita Valac. confit. etiam. t. 1. n. 11, dicens legem Lusitanam esse excoabitantem; ideo opus est, utrū captiue, cum legitimi gaudent priuilegiis alius: quales sunt priuilegia patris potestatis, quibus non gaudet filius naturalis: non enim est in parte potestate ex Valac. t. 1. & prim. confit. q. 4. a. nom. 3. Ferdinand. Paez in tract. de exensis paroecib. num. 5. & 5.

172 Nihilominus ut diximus supra num. 169, ver. faciente tamē centra, ad finem, tanquam aies probabile, filios naturales in omnibus esse aequales cum legitimis, non solum quoad hereditatem, sed etiam quoad reliqua priuilegia, vt notat Cald. Pereira in d.l. si curatorem num. 9. sequitur Barbos. in Rems. ad Ordin. Regim. lib. 4. tit. 9.2. in principio, ubi num. 5. ait, minùs bene dicitur Valacum filium naturalem hominis plebej, non esse in potestate patris, quia potest pater huic filio naturali dare tutorem in testamento, ad imaginem filii legitimi. Item potest compelli ad donandum filium naturalem, cum valcat argumentum de doce at legitimam: Bald. in d.l. cum opere, s. narr. amem, in fine C. de bonis, quatuor: Quamvis de iure communis alter dicendum sit: ita Bart. & Alexand. in l. 1. ff. folio. marum. Fortunatus Garc. de ultimo fine viri fel. g. n. 10.1. idem Cald. Pereira supra d.m. 9.4. vñt ad n. 96. vbi addit. filium naturalem pedelitis, sicut filium legitimum patri pedeliti acquiete: quibus positis factis probabile est filium pedelitis hominia naturalē in omnibus esse aequalem filiis legitimis.

Probabiliter tamē est legem Lusitanam d.l. lib. 4. tit. 9.2. in principio, dum ait, se pax per piam et naturam succedebit, et vires a sua crux signalemente cum filiis legitimis, se os spay ruer: edicere filios naturales aequales cum legitimis solum ad successionem patris, non tam quoad omnia. Ratio, quia haec lex exhortatur a iure communis, ut docente Gama decif. 3. n. 5. & decif. 1. 1. 4. n. 1. & Cald. Pereira in d.l. si curatorem, verbo fine etiam n. 9.4 ideo non est extendenda extra calum successionis, iuxta Gloucest. in Ambent. quas alibiens Catec. Ecol. Quam Doctores communiter sequuntur: ac proinde cum dispensetur cum filiis naturalibus ad succedendum parentibus aequaliter cum legitimis, non debet extendi ad alium catum: quia in dispensationibus stricta deber fieri interpretatione, Giga de pensiemb. q. 19. n. 8. Rebus in præs. ut dispensetur ad plura beneficiis n. 6. Quia ordinatio apud nos facit ius commune. Unde non debet intelligi vita causa successionis, in qua naturales siue capaces bonorum patrimonialium, contra id, quod iure communis disponitur in tunc C. de natura liber.

173 Sequitur non vulgaris questione, quod possit natura- lis filius succedere in Ecclesiastica Empphyteuti. Hac de te infra quæst. qui possit succedere in Empphyteuti, tam sculari quam Ecclesiastica n. 3. lib. 6. d.l. q. 3. 16. d.m. 3. in recte dicendum posse admitti ad Empphyteutis Ecclesiasticam naturalem, quando accipiente pro se. & pro iis, qui nominabuntur, & in hoc casu ut practicatur de Ecclesiastica Empphyteuti, quod de teculari disponitur in lege Lusitan. lib. 4. Ordin. tit. 3. 6. & videte est apud Gama decif. 2. Valac. tom. 2. confit. 14.7. ad finem: quia conceditur Empphyteutis cum libera potestate nominandi, quare reiicitur Molin. tom. 2. d.l. q. 47.5. & hinc & Cald. Pereira de nominis. q. 7. n. 39. & q. 9.19. n. 28. & q. 21. n. 4.8. ad fin. dum aiunt naturales exclusi ab Empphyteutis Ecclesiastica suscepere pro tribus personis nominandis, nisi dicamus illos fuisse loquitos de iure commoni, ois vero loqui de præs. seruati solita se-

cundum ordinacionem regiam, d.l. lib. 4. tit. 36. Nam clausula nominandi liberte, quem volerit, extendit ad inindigos, ut si Valacum in præcepto responsum. 1. 3. 4. num. 18. & num. 21. Vide Thabor. 1.p. decif. 9.6. num. 3.8. Molin. de primis. lib. 2. cap. 5. num. 4.

Ponit, quando à principio conceditur Empphyteutis Ecclesiastica filio naturali posset tunc succedere naturalis, ex Ripa in Lex. sat. 6. quoniam regiam. ff. ad Trebel. n. 6. & Bald. in cap. quo in Ecclesiast. n. 4.3. de constituta. Negat tamen Decimus in d. cap. in profenia, de probat. n. 47. Quia fons decretum in illo qualitates requiri, quae in primo accipiuntur repente- bantrur, quod intellige, si Empphyteutis sit de pacto, & prouidentia de cœlū, quando est concessa cum libe- tate potestate nominandi, quem volueris: tunc enim non est dubium, quod possit succedere na- turalis, nisi aperte constet de contraria voluntate Ecclesiæ concedentis.

Quinimum potest concedi Ecclesiastica Empphyteutis à principio etiam ipso, ut Bart. in l. 2. n. 5. & Iacob. n. 1. 2. C. de ure Empphyteutis. Bald. in cap. quo in Ecclesiast. de censit. num. 4.3. Gama decif. a. m. 8. Allict. decif. 9.9. Cald. q. 1.6. ne nominas. num. 6.9. Valac. 1. 1. 2. confit. 1. 3. 4. n. 19. & sequent. dicens Ecclesiast. & Monachus quandoque concedere Em- phyteutis Bastardis, & spuriis à principio, cum non sit hoc in iure prohibitum, iuxta Ripam in d.l. et fecl. 6. quoniam regiam. ff. ad Trebel. num. 6. Nam dum Ecclesia i periodis nouis, & spuriis non obstante eos vocat in prima inuestitura, non eos vides ei habuisse iam caudos: Bald. ita in cap. quo in Ecclesiast. n. 4.3. Quæ doctrina procedit in Empphyteutis genera, & liberali, non veio illa, quæ fuit empta à patre, propria pecunia. Nam sicut non posse succedere spuriis in bonis, seu in pecunia patris, ita etiam non potest consequi Empphyteutis emptam, quæ turbogat loco bonorum, quorum spuriis est incapax recte. & Glos. in l. quod cendit. tures 3. 6. ff. de donat. consamoris: Et est communis teste Gozadim. confit. 7. 3. n. 14. Quem referens sequitur Cald. de nominis. q. 2. 1. n. 24. Sed de his filiis tam naturalibus, quam spuriis, quando possint succede- re in Empphyteuti, dicitur infra d.l. lib. 6. d.l. q. 5. 1. & portetum, a. n. 3. vñq. ad n. 18. vbi addemus omnia, quæ hoc loco defunty.

Quætionis est, an filius naturalis Clerici in mino- sibus succedat pari pedeliti. Racio, quia Clencus filius hominis plebej, celetur nobilis, & clericatus nobilitatis, per textum cap. de dignitate. d.l. 7. Tunc quid. de nobilitate. c. 9. n. 4. & praefter clericatus honoris secularis, Bart. conf. 1. 80. col. 2. vers. Preterea, quem sequitur Iacob, in Generalitat. c. col. 2. ff. de ius secund. igitur filius huius Clerici in minoribus, quamvis sit naturalis, non potest succedere pari Clerico.

Quid vero possit succedere, ex eo potest dici, quia nobilis non perfumitur, nisi probetur aliunde, quam in Clencus: Bald. in l. 1. n. ignora, col. 1. Quæ acerba non possit, ideo quilibet perfumitur popu- laris, siue plebejus, nisi aliunde probetur nobilis, cum nobilis, si quoddam accidens, quod patet inest. Ergo clericatus non fecit nobilitem, qui nascitur plebejus. Confer Ordinatio Lusitana lib. 4. tit. 9.1. q. 2. 1.6: E poflo que spuri tenha ei denu, nam sera per sic hanc per canalem: Quibus verbo ostendit filium Clerici, in minoribus, ea lo- lata, nascitur à patre plebejus, siue plebeium: & co- sequenti, non obstante clericatus, succedit in bonis patris: siue habeat beneficium, siue non, quia nec clericatus, nec beneficium tollit ab homine ple- beio conditionem ignorabilitatis, neque transfi- lum ad dignitatem Equeste, neque transfi- lum ad dignitatem Equeste.

Lusitanos, & deducitur aperte ex doctissimo Petro Baldio, *de priuatis scoliosis*, ad l. i. ex falso 5. si quis rogarem, et l. num. 3. ff. ad Trebel. vbi concludit *venetorum Ecclesiasticum*, non elicitur *hincum nobilem*, nisi sit canoniciatus in Ecl na Cathedra, Valac. *argut.* 6. *num. 39.* secundum quos, blus Canonici, in Cathedra, in minoribus coofituri, & ex solita, inter quos poterat esse matrimoniis, non potest succedere in partis bonis, quoniam tempore nativitatis, pater est iam nobilis: sicut facit Ordine nobilitatis, etiam seculo voto folenai, Sacro Ordini anno, & reposito in Ordine Equestris, *venit alias pedem.*

Nihilominus quidquid affluit utique Barbola, dico dum illi non obstante canonica in Cathedra, blus susceptum in minoribus, adhuc parti pollic succedere, cum possit contrahere matrimonium cum solita, ex qua genuit filius, nec post matrimonium tenetur nobilitatem, ex Canonice prouuenientem, cum illam amittat per matrimonium, cum quia verba legis postre absolute loquantur: *ibid. p. 1. que ipsius iuncta Ordines meritos, non sara parvissimo modo per caudle.*

Quem item potest, quamnam officia, seu artes affirant secum nobilitatem? in primis certum est, manus Advocati non noctre nobilitatis: ideo sunt nobiles cum proficentur arte nobili, ut *text. in l. landula C. de adiutori aucter. iudic.* confit caput 2. quia *Epiſcopus, in fine lib. 1. et laudabilis artis* 5. q. 3. Adeo et tertiis officio. adhuc canticunt Adiutori nobiles: *per l. t. C. de Adiutori aucter. iudic. & in Bart.* neque pollunt torques, tanquam dignitate fulgentes: *Traquel. de nobilitate cap. 29. a mom. 1. vbi numerat penitencia, quibus gaudent Adiutori; item nobilitas offendit ex viis gravissimis, qui Adiectorum officium obtulerunt: ut D. Ambro. qui per annos undecim, in Palatio Romae dignissime peccator, & Beatus Germanus, ex cruce Eudeni oriundus, & ali, quanto meminimus Chaldaeus, in catalogo gloriae ministr. p. considerat 29. ad finem. Vnde confit manus Advocati, non solum esse laudabile, ac nobile, sed etiam validi viri: *Traquel. ut. ac Maticus dialog. 1. p. 1. 7. n. 4. & sequens. & omnia, Officium Notariorum, eis vilis. vnde p. C. de decurionibus, & in Glos. lib. 10. Quem text. Bald. vocat singularem, in cap. p. 1. sequitur sol. 2. de probat. Ex quo Olivel. *conf. 73.* conicit hoc offi iam, nullam habere dignitatem appellari enim notarii, ita iuri publici: *l. 2. C. de iustis.* Exceptiunt Notari Principium, qui dignitatem dicuntur hanc esse, ideo careti etiam infame pollire esse notarii, Aymo. Granet, *conf. 16. 4.* *incipit Pidendum ej. Bart. in l. 1. C. de mandatis Principi: Ut in l. eadem ff. in l. Inian: vbi expresse dicitur, infame posse exercere officium Notarii, per quod perdit nobilitatem, & tradit Aymo.***

Nobiliorius quidquid sit de tute ciuilis, hodie apud varias Nationes, Nobiles etiam exercent hoc officium, preferente apud Lusitanos, & censetur esse manus nobile, ut patet ex lib. 1. *Ordin. iii. 57.* & apud Hispanos l. 4. *iii. 19. pars. 3. l. 3. iii. 8. lib. 1. tert. Cardos. in praxi Iudeum, verbo officio* n. 50. vbi concludit officium tabellionario, pro nobili reputari ex lege Lusitana: *in d. lib. 1. iii. 57. in principio ibi: Ordinationes que tudes as tabellarios das vestas, è scriptis de sedis ac ciuitates, & villis sicut obrigadas aer curtae, capite lanza, a darge, & canadis contractu.*

Ex quibus verbis planum fit, quocunque notarios, cu tabelliones censent nobiles, non vero viros pedestes, quia huc ratio viagrandis nobiles spectent,

& expresti notarius esse nobiles credidcrat Alciat. in l. meritis appellatione de verbis significatis. Chafan, in *Cateneys p. t. 1. confiderat. 29. a principio:* & iuste tributis ad confirmandam veritatem, haenque manus laudabile, & honorabile magisque crevit notaris, quam alii, Glos. in verbis adulata-nu in 5. si vere abjus in Autent. de heraldib.

Imo hoc officium reputari dignata, ve ait Lucas de Pro. in l. viii. *notarius C. de signatibus lib. 1. ac proinde quando oīt est adutus factus, ad indicem appellationis, potest appellari coram notario, tanquam cocam viro, in dignitate constituto; tamen tenet Riga lib. 1. regibus cap. 16. n. 8. & Alciat, de prafimp. regal. 1. *prafimp. 48.* Ex quibus patet notarios esse nobiles, quodquid aiuntur contradicunt; Sed contrarium est protocallus, ut tradit Menoch, falsum hunc temporibus, *conf. 1. 3. nov. 17. & r. 8. Illustrious D. Rodenius Acunna 1. p. Decreti sig. 3. 2. cap. notarium num. 5.**

Pro agricolis exercitibus propriis manus tetra, & tuis possessionibus, dicendum est, si nobilitate vivante, gaudent privilegio nobilium, eti ceterant officium agricola, nec amittere nobilitatem, nec praeiugium ilius, ob culturam agrorum licet clerici exercentes manus propria, in fuo proprio munus ruralia, non perdunt praeiugium clericale, Speculae, in tu. de clericis emendat 9. 1. 10. 11. 12. veritas non prohibetur: Bald. in l. nobilis C. de comate, & meritis. *Gundo. de q. 392. vbi in fine iuste iudicatum in causa Parlamenti Delphini, adem Mexia in tract. tagepanizone lib. 6. num. 27. dicentes per maiorem potest agos excellentes, lice in aliquo parte exercitare, non vocati artifices: id contrarium est in pax inducti, eo quia qui in terdum futuram non exercet, imperi distractur ut.*

Ito nobilis per terpilis metacurium exercitibus, tradit Ramblin, ap. *Gordon. decif. 41.* illos amittere nobilitatem & praeiugia, & l. nobilis, & in Bald. C. de comate c. 6. meritis. Rebult, idem vole in suis remanent, ut. ac meritis, in *Cit. 1. num. 24.* Sacri Clerici per negotiationem in ministerio praeiugium, non tollendum habent, quo apparent, Nihilominus tam nobilis, quam clericis in mercatura delistratis, recuperare sua penitencia: *argumenta cap. final. de vni. C. de ney. curiae.*

Non dependit tamen nobilitas ex negotiacione proprii fermenti, aut vini; neque quando mercatores per annos mercaturam exerceant, ve notae Martenio l. 1. p. 1. 7. n. 3. 20. 1. 4. lib. 5. 2. ne recipiat. & *Mixta de comate. 6. n. 2. 5. ad finem C. n. 2. 6. Gurie. pre-dicatur lib. 3. n. 13. n. 7. 7.* Sequitur Valaq. *argut. 1. 3. n. 2. 2. 5. & seqq.* vbi subdit hac 10 re Itaodium esse consuetudini regionis, ex Bart. in l. 1. C. de dignitatis lib. 9. 97. lib. 1. 2. & ex Traquiel. de nobilitate cap. 1. 2. 1. & cap. 33. n. 21. dicens mercaturam obedi nobilitati, nisi confutato aliud inducat, quod prius etiam dixit Cepul. in materia nobilitatis in 18. *opinione;* idem Poggius in lib. de nobilitate.

Constat etiam Medicis esse nobiles, de quorum laudibus, Cenedus ad decretales collat. t. 6. num. 8. Chaldaeus in *catalogo p. t. 1. confiderat. 48.* Traquiel. de nobilitate. c. 3. 2. n. 70. & ita fuisse iudicatum, refert Cabed. 2. p. *Arcello 36.* vbi probat esse nobiles sub-scribit Bartol. in *anniversariis ut ad leges Regias lib. 4. Ordin. iii. 9. 2. in principio nom. 10. idem Traquiel. de nobilitate. c. 3. ex n. 406. vbi de medicina bandibus.*

Similiter Claviger iure nobiles, Bartol. in *Regis miss. supra num. 10.* & ita fuisse iudicatum ducet Cabed. 2. p. *Arcello 36.*

Decussionis item esse nobiles, traditum à Cabed. 2. p. *Arcello 7. ex Ordinatione Lusitana lib. 5. art. 1. 39. in principio:* vbi refert ita fuisse iudicatum.

Disp. II. De Spuriis instituendis. §. VI. 55

Ad effectum non succedendi pati filium ostendit, cum ceteris legitimis, debet patre esse nobilis, aut ex ceteris ordinibus, sive ex alia coadatione, ut soleat equus veluti dum iecur agit, dummodo non exerceat Mechanicam artem nec ceperit ut, ante astinematur vir plebeius. Quod si contingat plebeius fieri nobilem, non propter filius naturalis natus ante nobilitatem, deinceps cum legitimis hereditatem patris plebeij consequi, quia nobilitas ab ascendentibus ad descendentes devoluitur post nobilitatem obecoratum, quoad hanc effectum succedendi. Nihilominus homo pedestris, si habeat filium Episcopum, gaudebit praeulegio dignitatis Episcopalis, ratione cuius, non dicta detur in concerere publicum, sed erit in captura libera, in domo propria per texti, in Ambulet, constitutio, qua de dignitate, & generaliter em Glos, in verbo sibendas. Vbi patre per nobilitem filii, reputatur nobilis, ut fuit iudicatum, & refert Gama decis. 222, & ibi Flores, illius addiccionator.

An filius naturalis famuli feruientis Regi, à puerū calcariū, excludatur à succēdēto poti? Negat Cabed. s. p. Arreſta. 48. & Gama deſc. 3 a. quia quamvis omnes, qui comitantur Principe, & in aliquo officio præfiant obsequium, sint nobilis, ve Chaffianus vult. p. 8. confidetur. t. 9. famulus enim à calcariū censetur pedeforis vir. Unde doctrina Chaffianzi aboliſt̄ur non est vera, quia nec tradit omnes feruientis Principe, etiam in quoconque minimo officio, etle in dignitate conſtitutoris excede nobilis, cum dignitas, & nobilitas idem ſint, Bartin l. t. Cate dignitatibus.

A fortiori succedent cum legitiimis naturales filij, quoniam sint filii omnis virorum vulgo pages: secus si fuerit filius nobilium, quia illi censentur plebei, iusta autem minime, Barboi, et R. misfamio dicitur d. 21. g. 2. n. p. principio num. t. 3. Nam illi feruntur factum. Bz. g. non inducit nobilitatem, a fortiori praestatum illustribus non importabit: nisi Rex sit leuitissimus nobiliteret, aut concedat nobile officium, seu dignitatem, ita Flores in additionib. ad Garama 3. 3.

Quæritur quomodo apud Hispanos, succedant fratres n̄ba ad inuicem ab intellato, quando non sunt ex legitimis nupiis? Responde: ut ex l. vlt. s. t. & p. 6. fratres naturales carente tertio fratre, legitimum ex parte patris succedet ab intellato, hieb habeat fratrem naturalem, & non legitimum ex eodem parte. Deficiuntur tamen fratres legitimoi, tuorum fratrum naturalium succeder, exclusi semper consanguinei ex parte patris, qui nullo modo succedeat huic filio naturali: Gomez int. Tarr. num. 48, vbi additum fratrem naturali ab intellato decedent, omnes consanguineos matrem succedere, secundum gradus protagorismum. Vnde si extant fratres tertii, omnes equaliter succedent illis antem non extraordinari, proximiornes in gradu ab intellato succedent: similius triple succeder illis, perinde ac si esset filius legitimus: quis coetus matrem illi certam, & illos etiæ vele consanguineos, ex parte matris, & sibi inuicem cognatos: per Ls. f. 17. m. 11. vnde cognatis extit. in g. vñlo quatuor Infirmi, de suis reis, cognati, cum successio sit reciproca ex Bate, in l. final. mon. 15. ff. de bate, quibus ut indiget: Ceall, in p. 1. p. 1. p. 1. p. 1. num. 3. 6. & qneq;. 6. 97. num. 17. Quando vero contingit rapidus panop, quod filias legitimas carat acoidentibus, & descendenteribus, & fratribus legitimis, illi legitimisque tertii, si haec fratrem naturalem ex parte patris, illi succeder, ita Gregor. Lopez in d. l. vlt. & Molin. de usf. som. 1. ff. 1. 6. 7. col. vlt.

De iure tamē communī spuri, seu naturales.

nequeant succedete patri, neque consanguineis, vel fratibus ex parte patris. quia ceteri iure de natione: tamen inquit quocunque eis geniti sint, in ecclesia sibi inuenient suorum patrum, si sunt veterini. d. l. f. *flavium*, & l. z. f. *vnde cognatis*, & quocunque etiam cotem procreati, cognitis, & consanguineis maternis succedantur. Et quoniam d. l. *de laeti*, t. 3. pars. 6. disponet, quod ipsius fratres, & naturales ab intellecto alius fratribus ex parte patris, modo supera scripto deinde continetur, debet enim legitimis, ac naturalibus ex parte matris, & nihil duplice ab aliis consanguineis: idem tenendum est ex identitate rationis, nempe illorū, etiam consanguineis ex parte matris indubitate succedere, nisi sint suscepiti ex eis damnato: per d. l. *flavium* f. *vnde cognatis*: nam in hoc calo nec sibi inuenient, fratres veterini succedunt ab intellecto, ut putat Decius *cens*. 3. 1. col. 2. & *Aymons*, t. 8. cap. 3.

Niholuminis probabilitas est, succedere sibi in-
uicem. Causa d.eap.8. §. 5. imm. 19. quod tanquam
magis commune uult liores in additio, ad Gamam
d.eap.2. post plures labores ita huile indicamus in
senatu Neapol. quod expeditius deducitur ex Ordina-
natione Luit. lib.4. tit. 93. de ponente fratre vte-
rino in quoconque coitu, sibi inuicem succedere
ab intestato, & omnes us consanguineos, ex parte
eiusdem matris, licet si geniti ex coitu dannato,
ac punibili. De ordine tamen , iure succendi
morub' inter matrem, & filios illegitimos, fernando
tam de iure communii, quam Luitano dictum est
suprad.eap.1. § 4. n. 145.

Quætitur neem an filius plebecij, gaudante priuilegiis paternis; si pater fuit nobilis: Pa-s omnium probant ex L. Senatoris filium, si p. secur. vbi ut quis vocet ut filius Senatoris, patrum f. fort., an genitus sui pater, ante, vel post dignitatem venatorum commis-secutionem. Confer Col. i. abz: quatenus aut natus ex illustri, aut dignitatem voca, et classissimum den-
cavat. Namum vero post dignitatem, dici illustrissi-
me etiam nota Glosilla in L. si Senator C. de dign. tib. i. quinimum millionum esse dicitur in eis inter naros ante, vel post dignitatem, post Glosiam in L. C. de aduersa diuersa sua. exprefsi rever Guido Pape de-
cis 389.

Patrem negans est probabilitas; Glos. i. in l. *Imperato* 4. de *nuptiis* & *slaudia*, quia ex illo recte conicite, & elatior non esse filium nullus, seu Clerici, qui ante illam dignitatem natus est, quam Glos. ibi probat Bart. & Bald. in l. 2. ff. de deo. Dicitur Petrus in lib. 1. *Ordinatio* t. 154, ut in l. 6 servor C. *digni*, lib. 1. 2. vbi nati ante dignitatem patris, sive pregeniti: nati vero post illam, gaudent priuilegiis paternis. Idem habent in l. final. C. de *decorum* lib. 1. 0. lib. 1: sed *pregeniti filii*, *antequam ad fidem paternorum pervenerint*, in condicione *primitiva remaneant*. Conferatur Bart. in l. 2. ff. in *filiis ff.* de *decorum*: dicens patrem nobilitatem non transire, nec retrogradari ad filios ante suscepitos, & obed filios ante nobilitatem patris matros, non puniri eodem suppicio, quo nobiles puniuntur: statuto aggriante penas nobilium: Ratio, quia priuilegia hauiuimodi sunt odiosa, & reipublica noctinando strixie sunt accipienda, ne tot exstantem à seruicio Respublica: Cald. *Petere de nominat. Employe*, quælibet i. 3. annos. g. 1. in *principio*: Thasquel. de *nobilitate*, cap. 1. 5. ann. g. vbi probat hanc portem, vel veram in filiis naturalibus, les huiusmodi negans gaudent priuilegiis paternis, si nati sint ante patris dignitatem: filios vero legitimatos etiam ante dignitatem suscepitos, vult frui paternis immunitatibus: post Bartan d.d. 1. col. 4. vers. viii pone ex eodem, C. de *decorum* lib. 1. 2. Bald. in *decorum* ff. de statu homi-

56 Part III. Lib. I. De obligat parentum, &c.

nam, & in cap. ius natus, col. ols. vers. ante, quod nobilitas de electione: vbi docet nobilitatem patris filios degeneres, id est naturales, vulgo bastardos, seu nothos, non posse facere nobiles, neque eximere à pena vili, vbi tam Bald. lib. quād Tiraquel. citarus n. 10. loquuntur de iure communione.

477 Vnde sicut non sunt nobiles naturales, seu bastardi, quoad honores, sic nec contra, quoad penas statutorum, quia nobiles mariti priuiri solent. Tiraquel de pao. tempor. causa 11. Non veniunt ergo appellatioe nobilium bastardi, seu naturales, sicut in fauorabilibus, sive in odiosis de iure communione Floriant. in l. qui testamento in fin. ff. de probat. & consequente, non potius priuilegiis parentum, sicut legitimi, & naturales ex legitimo matrimonio natus, ex libera C. de suis, & legitimis; & ibi Baldus in l. generaliter s. cum autem C. de infib. & subfib. dicens bastardos, non includi sub generali dispositione legis, quoad commodum, & honores, neque ius feudis comprehendit: cap. 1. §. qui naturales, si de feudis fuerit, eantur domini. & vasallorum, sequeque conditioem matris, non vero patris: Joan. Plazan. l. si sonosar C. de dignis. lib. 12.

Ceterum quo obstante iure communione, sed attenta confitendum Hispanie, & Lusitanie, naturales, seu bastardi nati ex folto, & soluta gaudente priuilegiis, & nobilitate patris: Gregor. Lopez in l. 1. sit. 11. verbo Amiga Cif. vtr. verj. habebit ut expressum part. 7. secundum quam confitendum huic Regoli, & Hispanie, filii naturales Senatorios, vel Deturionis, & ceterorum nobilium, gaudent priuilegio pastroco, circa tormenta, ac penas hominum plebeiorum evitanda, quae non evitant naturales nobilium de iure communione: ita Glosa in l. 1. §. in finis ff. de decurionibus. Sed ex confitendum, cap. 1. col. dicitur, & ibi Bartol. num. 6. de confite. Imo naturales gaudent nobilitate parentum, quoad officia nobilium, & contributiones plebeiorum; sive sint legitimati, non in toto, gaudent nobilitate parentum. Proinde contribuere ad onera rei publica, ac personalia plebeiorum tenentes, ut dicitur in l. 1. sit. 2. lib. 6. recopil. & in l. 10. sit. 1. lib. 1. etiam recipiunt. Castellae, que loquuntur de spiritu legitimationis, quos non propter ea eximere ab oneribus, ram realibus, quam personalibus, quibus plebeii subvenientur. At vero de naturalibus nihil dicitur; ideo in totum, gaudent parentum nobilitate: nec tenentes contribuere, vt sit Garcia de nobilitate, Glosa 2. q. num. 32. ff. 33. succenduntur in nobilitate parentum: l. 1. Tauri, absque vila legitimatio:ne: sic Gregor. Lop. l. tit. 1. par. 7. verbo concedimento per suos: Matienz. in l. 10. tit. 8. Glosa final. num. 4. licet sint suscepti de matre abiepta: Spinosa in suo tract. Glos. l. 6. num. 14. Couar. in Epitome, 2. p. cap. 8. 9. num. 2. & seqq. Gomez in l. 19. Tauri num. 6. Otavero de nobilit. 2. p. tertia pars cap. 3. n. 3. Cesallos in practic. d. quaff. 2. a. num. 45. Quod etiam de confitendum fatur tradit Tiraquel. de nobilit. cap. 15. num. 15. Tellus l. 1. Tauri num. 1. Amendan. in dictionario verbo hija natural: cui confitendum standum est, vt Bart. in trall. de infib. & arm. col. 1. dicens de iure communione, quād naturales non possint viam suorum parentum, posse tamen de confitendum. Idem tradit Allicit. in trall. Presumissio in Glosa & col. 1. veritatem querit, an consequturur Bartardus, quod defensit, videlicet arma dominis, ut deponerentur, & Nicol. Perna in trall. de successione ab intellectu in quarta specie filiorum; adduntque de confitendum in Francia, nobilium naturales, nobiles reputari, et esseque immunes à subditiis popularibus, & potius regulariter priuilegiis nobi-

lium, & in peccati receptum est in tota Hispania, teste Joan. Garcia Glouf. 20. num. 16. quibus accedit Sanch. de matrim. lib. 7. diff. 1. 4. num. 1. & Mendes à Castro in praxi lib. 5. cap. 1. num. 8. & ad finem, vbi subdit sic placuisse Senatus Lusitanio in iure Iosephi Pereira Scriba, Joan. Leal. conseruando interpretatur priorielegia, idem Bartol. supra in d. cap. cum dictum num. 7.

Quod adeo verum est, ut naturalis natus ex ancilla, sive propria, sive aliena, & ex patre nobili parentem nobilitatem alleguerit, vbi primum manus missus fuerit. Quia nobilitas est quoddam ius sanguinis incommutabile, l. iii. agnati. ff. de patre, neque potest illo iure cuiuslibet dirimi, dicuntque sanguinis inluzeret, per regul. iura sanguinis 8. ff. de regal. iuris, vbi nota, non distinxit textum, ius sanguinis nullo iure Cisili potest impediti; sed non potest dimini, quia durante feruntur im. e. diu potest nobilitas, siveque feruntur inhabiles ad honores, & dignitates, s. Barbarini de officio praes. cap. 1. de ferme non ordinandis, & nobilitas est dignitas, Bart. l. 1. num. 4. Cade dignitatis lib. 12. Liberare vero comparsa ius impeditum dereguntur, & nobilitas detecta apparet, ut colliguntur ex traditis à Tiraquel. de nobilit. cap. 16. num. 5. Sanch. a. 1. 4. a. 4. d. lib. 7.

Ao vero ius naturalis suscepimus ex ancilla, habilis per statutum, aut legem, ad succedendum patri, faciat deficere conditionem, si leonem committit: Negant aliqui ex calo concepto in l. ex facto q. si quis regat me 1. ff. ad Trebel. nisi ex qualitate, vel conditione testatoris, seu ex alis connecturis, continetur inductator, inter quos refutat Corasius lib. 1. Myscellaneorum cap. 7. num. 1. Aucto. Gabriel. plura referens de fiduciomis, conclus. 2. num. 68. & Aucto. Luis in l. Gallo 6. & quod si tantum p. 1. n. 7. ff. liber. & postea.

Dicendum tamen est hos filios, sive sint concepi in feruntur in figura matrimonij, sive non, quando per legem, vel statutum parentibus, infra legitimum ab intestato succedunt, comprehendit sub ea conditione, si sine liberis decedar, & substitutum excladere: ita Glosa in l. barebibus g. vls. ff. ad Trebel. & ibi Bart. num. 3. Alexand. & Iacob. in d. ff. qui regantur: Cald. de nomin. nat. q. 2. n. 14. & 15. Vbi concludit apud Lusitanos certum est, quod naturales filii, hominum vulgarium, infra legitimum, parentibus succedunt, par. l. Lusit. lib. 4. Ordo. iii. 9. 2. in principio, & num. 2. Aucto. in d. ff. & quod si tantum p. 5. vnsat in hoc Regno, num. 65. Vbi naturales concepsit in feruntur, at illi melioris conditionis, quam naturales alios, quia ad similitudinem legitimorum, cum legitimis sicut succedunt parentibus: idcirco sive distinctione, excludere debet substitutum, ita Aucto. n. 67. & Cald. num. 15. Secundo vero statuto, & lege, indistincte nat in feruntur, in figura matrimonij, tamen faciunt deficere conditionem, excluduntque substitutum, tanquam legitimam ipsi in libertate, ita Mendes lib. 4. prafump. 78. num. 18. & num. 18. Intra Bart. in d. ff. qui regantur per hanc verba ita: sibi naturalis in feruntur concepsi, faciunt deficere conditionem: alii ex dignitate, & conditione perso- ne, diversimode statuerunt: quod enim est, ac si diceret filios naturales in feruntur concepsi, nullum esse dubium, quod excludant substitutum, alter vero deficere ostendit est in carenis non simpliciter, sed ex dignitate, & conditione personae diversimode.

Vnde inferat, quando tellator est persona nobilis, seu in dignitate confituta, naturalem non facere deficere conditionem, neque excludere substitutum: nisi si naturalis filius in feruntur, & figura matrimonij suscepimus: is eum facit deficere conditionem.

Disp.II. De spuriis instituendis. §. VI. 57

tionem, si sine liberis decesserit ergo is ubi primum fuerit manumissus, succedit pars, sicut legitimus, excludere substitutum, Gabriele Petere *advers.* 1. 4. *narr.* g. Iesus in aliis naturalibus, in quibus qualitas est voluntaria, ex iuris contractu in d. §. si quis regatur, ubi ostendit non noluntur, naturales substitutum excludere, quando ex arguocesis voluntariae alius de collectis, aliquid non apparet, sicut ita pro naturalibus, ut possint excludere, aliqua voluntaria testatrix debet accedere conjectura, ut substitutus excludatur, alioqui regula negativa servabitur, ut bene Molini *lib.* 3. *de primis.* cap. 3. n. 43. & Acosta *sopra* in 3. quid si tantum p. num. 72. & in d. cap. si patet, verbo si absque liberis, *num.* 34. credunt, exceptis naturalibus sive sint ex seruante conceptio figura matrimonij, sive noo, quando per legem, vel ita queam, instar legitimorum, ab iurato patetibus succedunt.

179 Queritur, ad naturalis gaudeat nobilitate partis, quod officia nobilia & contributiones plebiorum: Affirmat Cœallos q. 5. *num.* 45. & 49. Spino *in specie Glosa* 16. *num.* 24. nec reveror contribuire ad sensum plebiorum ex l. 11. *Tares*, Gomez *sol.* 79. *Tares* *num.* 6. & est receptum: Garcia, *de nobilitate Glosa* 10. *num.* 36. modò filius sit ex vita concubina domi retenta, Gomez *sopra*, & *diss. num.* 177. *g. ceterorum non obstat.*

180 Insuper naturalis succedit matri noo illibtri, concurrit cum legitimis: fecit si sit illustres l. si quis illibtri *C. ad Orfeiam.* 11. *tit.* 1. 3. *par.* 6. Tantum, in l. 9. & 10. *Tares*: Caudil, in præz verbo filium n. 34. Morequech, *de diversis lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 5. Potestque naturalis succedere matre, & aliis coniugis per lineam maternam: *Ibur parte*, & *L. iuramentum* *de ceteris cognatis*. Paleon, *de nob.* & *flur.* *cap.* 3. & Molina, *tom.* 1. *diff.* 166 *concluſ.* 7. & 8.

181 Controvenerit an naturalis excludat substitutum, quando testator fuit naturalis. Relponderem aff. matrem, liceat fuisse oobilis: certe enim cogitatur de filiis similibus, tempore testamenti, ac vobis, ut naturales excluderet non substitutum sub conditione, si decesserit sine liberis, nisi contrarium ei ligatus aperit, ex voluntate testatoris: immo in dubio de naturalibus, censebitur iudiciale: ita *Decimus in cap. in praesentia num.* 36. *vers.* 12. *etiam de probat.* Vbi consideratur qualitas illius, qui fiduciocommissum instituerit. Nam ergo etiam in omnibus est arguenda *l. 1. nro. 3. ff. de fiduciocommissis:* sequitur Ruland, post Tirapelli, quem refutat in *conf.* 76. *num.* 2. *vers.* 1. argumento Baldi in *cap.* qui in *Ecclesiasticis est finis de cœlum* dicens *Emphyseum Ecclesiasticum*, quod se non venit ad naturalis, devolvi ad illos, quando primo fuit concessa naturali aeterna origine, *cap.* 1. *ff. ex eadem, de legi Corradi.*

Ex hac decisione testator filios naturales nec de iure novo Hispano, nec le iure antiquo, facere debet conditionem, si sine liberis, & concurrit noo excludere substitutum: ita *Decimus in d. cap. in praesentia de probat.* *num.* 37. Acosta in d. §. quid si tantum in 5. *p. num.* 76. *vers.* sed *ramus*: ex ea ratione, quia conditio, si sine liberis decesserit, est adimplenda in forma, specifica, ex legi *Ademus*, & ex lege, qui heredit, *ff. de condicione* & *de donacione*, ita namque propriè non dicuntur filii cum non sine ex legitimo mentitione, *secondum filium cum de donacione*, *ff. de his qui sunt fari, vel alieni iure*: igitur conditione sine liberis, non deficit. Ex d. §. si quis regatur, ubi Vlpian. sic ait ibi. Mihi autem quoad naturales libertos arbitrari, voluntariae quæstio videatur esse, sed hoc ex dignitate, & ex voluntate, & ex conditione clavis, qui fiduciocommissis, accipiendo

erit. Ex quibus vethis Vlpianus ostendit non absoluere, nec regulatice naturales clemente condonare, haec defecere, sed aliquando id facere, aliquando vero non, atque ita id pendere ex dignitate, sive voluntate testatoris facientis fiduciocommissum, an voluntate succedente naturæ les, vel non. Quare, quando noo cooptat hoc, clementem est ex cooptatione.

Prima ergo consequentia sit, si testator nobilis in testamento meminisset de his naturalibus, significasse, quod velle illos honorari. Tunc facient defecere conditionem a testatore nobili telicata, ita Angel. in *quæstionibus quidem generis vers.* 3. Bart. in d. §. si quis regatur, & Rapa *ibidem num.* 17. Menoch. *conf.* 1. 66. n. 2. 3. *lib.* 3.

Secunda cooptatura potest esse, si feminam nobilis, posuit hanc cooptationem hereditati suo, si decesserit sine liberis, facienteque defecere conditionem: Bero, *in cap. in praesentia de probat.* *num.* 179. nulli maritus sit heres: quia in hoc casu filius naturalis illius, non excludet substitutum ita *Caper conf.* 2. *m. 1. §. 7.* post Bero, *caserat.*

Tertia conjectura potest esse, si feminam nobilis, si decesserit sine liberis legitimis, aut quoque modo descendenteribus ex suo corpore: quibus verbis comprehendere filios etiam naturales. Baldi in *conf.* 1. 13. *lib.* 3. Alciat, *in refut. 5. 87.* Mant. de cœnider, *vñmar. c. alian. lib.* 1. *tit.* 9. *vers.* 2.

Quarta, si testator, quando granavit heredem, scribere eundem non posse cooptatione iusta oportet. Vident namque sensibile de naturalibus tantum quos poterat suscipere, non vero de his legitimis. Bart. in d. §. si quis regatur *num.* 2. & vbi Alexand. *num.* 6. *vers.* *item vbi*, & ostendatur ex *l. heredibus* *ff. videlicet Trabel.* & *de l. Bart.* quem sequitur Bero, *in cap. in praesentia num.* 2. 45. & 2. 80. *l. aliorum de Novis*, & *Sporus cap.* 17. *num.* 7. *vers.* *cam* *ne* & *videlicet Acosta in d. lib.* *Glossa* 5. *7.* quia si sanum in 5. *p. 1. 7. 1.* & 7. *2. de liberis*, & *patribus*, quod posset contingere, si testa ut interficeret heredem testatorum, seu a me caput, qui non posset contrahere, maxime cum, ne nos legittimos habere, vel in instituta hinc in facies, illoque genet testificare, si sine his decesserit: tunc contentus intelligere de his naturalibus quos utique huius p. non procebat, an requirat ad facias. Ordines promouuntur, Bart. quod filium futurum. Bero, Acosta *Paleot. sopra.* & Mant. *1. 3. 2. lib. pro. 1. 1.*

Unbyn tamen est, si Cleitus noo habeat filios, nisi postquam fuerit in factis, & testator dicas, si filius meu heres decesserit non sit, strum illegitimi facient defecere conditionem? Responsum sic negatur, ita Paleor *cap.* 28. *in fl. 5.* vbi credit hanc substitutionem habeti pro puto: cum quardam sit conditione necessaria: sicut Bart. *art. 1. 1. in 5. appos.* *fr. de andia inf.* dicunt conditionem appositiæ a testatore in hunc modum: *Iul. eo heret ille meo*, ut fratrem suum interficerat: quod si non interficerat, scilicet loco parentis nullæ auctoræ. Quae conditione (si fratrem propter interficerit) de iure est impossibilis: igitur conditione, si non interficeret, est necessaria. Scilicet in nostro caso heres, si non habuerit filios, quā loco parentis necessaria debet testificare hereditatem substitutio. Arqui Cleitus non potest interficere filium naturalis. Ergo possit decesserit hereditatem dñm vizitare, eaque restituo substitutio, cùm illa conditione, si non incepit liberos, si necessaria, cuius containit est impossibilis illi, ut Baldus *l. 1. nro. quidquid. ff. de naturis* *Mant.* *de cœnider. lib.* 1. *tit.* 9. *ff. 17. ad finem.*

Potest tamen adimpleri lucis conditio, si quando

58 Part.III.Lib.I. De obligat.parentum,&c.

quando testator conditionem posuit,& filium Clericorum grauauit, filios Clericos habebat cum filios legitimos, vel legemtaros: Paleot. *sopra cap. 18. ad finem*; vel potest intelligi conditio, si deceperit sine liberis, ad eis adoptiuos, cum probabilitum non sit eos habere, sic Decius d. cap. *su praeferita de probat. num. 38.* Conveniunt angel. & Intel. in l. si quis postmodus *ff. de liberis. & posth.* Quia opinio est probabilis, ne sit elutio, & inanis testatoris disputatione l. *ff. de mali. sellam.* Quamvis Portius in *Instit. de adoptiis etibz in principio num. 5.* velit Clericos non possit adoptare filios: argumento cap. *primi*, ne Clerici, vel *Alemani*: quod puto dictum minus bene, cum hoc non constet ex illo teat. nec Clericis id interdicuntur, ut vult Abbas in cap. *1. num. 4. de cognatione legali.*

Neque obstat, si dicatur non facere decipere conditionem, si sine libertis deceperit, per l. *is. quis ff. vi. de legar. 2.* quia oppositum est verum, quando testator institutus hæc dem, grauauitque illum, qui non potest alios filios habere nisi adoptiuos. Ira Alcan. Clemens, in *trall. de parva potestate cap. 5. num. 13.* & Stoëcia Oddo, in *trall. de compendio in 6. p. art. 10. vers. 10. 11. 12.* secundu. Macrini in *singul. 350. & in rubric. ff. de fiducior. num. 197.* Ripa in d. l. *si quis regatus. num. 33.* Vbi ponunt exemplum in hæc grauato, sacris initiato; & in Spadone, qui generare non potest, quibus accedit Menoch, lib. 4. *præsumptio 8. n. 17. & 18. Mant. vbi supra n. 32. vers. premit.*

Quinta coniectura, quando testator quomodo nobilis grauauit hæc dem ignobilem, restituere hæc dem alieri non nobili, sed de plebe, si sine libertis deceperit: tunc naturalis excluder subfictum, quia præsumitur noluisse concuerat dignitatem familiæ, & voluisse vocare non nobiles, ita Acoita in d. l. *ff. quid si tantum 5. p. num. 63. vers. unde si hodie: Paleot. vbi supra cap. 27. num. 7. ad finem.*

Sexta coniectura desumunt, ex qualitate perfidiorum illistrum, seu clarissimum, que sunt constituta in aliquo dignitatis gradu: nam ex sum naturalis non censemur comprehensi, quia tales personæ non censemur de naturalibus liberis cogitantes: idem quamvis filius naturalis subfictum excludat, si testator institutus sit situatus, si sine libertis deceperit: nihilominus hoc fallit in filiis naturalibus illustrum, seu clarissimum: cum abhorreant huiusmodi liberos, atque ita subfictum non excludent, etiam si legitimati essent, ita Andrea Gal. in *sua observationes lib. 2. observatione 136. n. 4. & 5.* vbi id plenè probat.

Dificultas est an filius naturalis succedat in Emphyteus, à priuato concessa: affirmat Clat. 5. *Emphyteus q. 10.* post Bald. in l. generaliter 5. cum auctor. num. 1. *Cde infra.* & subfict. Ripa in d. l. ex scito 5. *si quis regatus. 1. num. 5. ff. ad Trebel. Ratio.* quia regulante in contradicibus, nomine filiorum, intelliguntur naturales, & equum Moquechus de diu. boor. lib. 1. cap. 6. dicens naturales, & à forte oī legitimi, succedere in Emphyteus priuata: ficos, quando est Emphyteus Ecclesiastica, in qua non succedunt nisi in casibus certis. Sed de hac infra d. ff. n. 9. 5. 16.

De iure tamen Lositano lib. 4. tñ. 36. num. 4. vers. *parque emquamte, ibi: Enas auendo descendentes legimus per morte de foro, aucta a se filio naturali se miscer. Ea quo constat filium naturalem, admirari abi in testato ad Emphyteus, non exante prole legitima, quamvis existent legitimi ascendentis. Ea testamento tamen, prole legitima existente, si pater non est nobilis, sed pedestris, & Emphyteus-*

*sis accipere pro se, & pro aliquibus personis post se, priuatos naturales nominatis ex testamento, tanquam huius legitimi: Decius in d. cap. *in prefatio,* de Alexand. in d. l. *si quis regatus num. 20.* conuenient lea nostra lib. 4. *Ordinatio. 9. 2. 10. principio, & num. 9.* vbi admittit ad succedendum filios naturales pribus, simul cum legitimi: quando vero pater est nobilis, succedet naturalis ab intestato, non exante prole legitima, illa autem extante, si Emphyteus est de libera nominatione, potest relinquere filio naturali ea testamento, sicut alijs extante. Secùs, quando Emphyteus est accepta pro se, & blinguntur tunc non admittit naturalis, nec spurius legitimatus: Babol. in *Remy.* ad lib. 4. tñ. 36. 5. 4. num. 1. & Flores in additio. ad *Giomam decisi. 2. ff. secundum casu:* quia concessio seruato ordine succelusio charitatis, & gradus, intelligitur, ceterisque patres stipularis ipsam Emphytesim, ordine succelusio, vnde dicitur primo loco libi, deinde filii legitimatus: post filios, nepotibus suis; secundum Bart. in l. *quid dicunt num. 6. ff. de verbis obligatis, & obliteratis communiter ut vule Clat. verbo testamentum q. 8. 8. n. 3. & verbo Emphyteus q. 5. 5.**

S. VII.

De obligatione erga filios adoptiuos, & quomodo parentes succedant eisdem.

E P I T O M E.

- 183 *Pater adoptans, an tenetur altere filier paterim?*
- 184 *Pater adoptans secundum vericrem, tenetur altere filios adoptatos.*
- 185 *Fili legitimi sive naturales, sive ficti, sunt aliendi à parentibus.*
- 186 *Parentes adoptantes sequuntur onera patri naturalis.*
- 187 *Fili adoptini non excludunt seminas flante fratre, quid masculi extantibus filia non succedat.*
- 188 *Filius adrogans acquirit patri adrogatori.*
- 189 *Pater adoptans succedit loco patri naturalis.*
- 190 *Legitimi possunt dicere de nullitate testamensi sive legitimati.*
- 191 *Adoptatis sive adrogatis, quid debetur de bonis parentium adoptrancium.*
- 192 *Fili adoptini succedunt ab intestato cum castri filii naturalibus in portione aequali.*
- 193 *Adoptatio sive in fraudem ascendunt, posse esse ascendentes conqueri, & probata fraude, resinduntur adoptatio.*
- 194 *Filius adoptato ab extraneo, an debetur quarta pars benarum ex bonis adoptionis.*
- 195 *Quarta pars debetur adrogatis, & adoptatis ab ascendentibus.*
- 196 *Adrogatis sive adoptatis per adoptionem alios ex ascendentibus mouent in eorum portafato.*
- 197 *Adrogatis sive dei per adoptionem alios ex ascendentibus si prætererantur, an exheredemur, possunt dicere de nullitate testamens.*
- 198 *Adoptantes succedunt filii adoptini.*
- 199 *Filius appellacione non venienti adoptini filii. Nisi veniant in dissensione suzeranus, & credem.*
- 200 *Fidei conservamus reblem sub conditione, si sine liberis deceperit, an excludant per adoptatos.*

Disp. II. De filiis adoptiis. §. VII.

59

- 201 *Filius nōrogatus si granter restituere intelligatur, si sine liberū decesserit.*
- 202 *Diffratio in frumentum filiorum, debet extendi ex identitate rationis.*
- 203 *Pares adrogantes quomodo succedant filii mercenariis nō extitentes.*
- 204 *Pares adoptiis & naturaliis, an simili succedant adoptantur?*
- 205 *Pterque parentes pro sua dimidio succeder filio primogenito secundum probabilitatem.*
- 206 *Pater adoptans, & pater naturalis, & mater, quomodo succedent filii ab his adoptatis, si premortuus.*
- 207 *Adoptans loco nepos aliquam, excludetur a patre naturali in successione filii defuncti.*
- 208 *Filius per adoptationem datus extraneo, an successus agnatus patria adoptivini.*
- 209 *Nepos adoptatus ab Auctu quomodo succedit? idem cum patriss.*
- 210 *Filius nōrogatus patris naturali non succedit, si premortuus datur nōrogatus, maritus tamen succedit.*
- 211 *Filius adoptans ab extraneo succedit pater naturalis, perseruante adoptione, & post illam.*
- 212 *Durante adoptione non tenetur adoptans extraneum, adoptans aliquid relinquere, & a posteriori si adoptio extinguitur.*
- 213 *Pater adoptans, filius adoptans non succedit ab intellectu: filius verò maxime.*
- 214 *Filius adoptans, domi est in potestente patria, necessario debet decedere inferius.*
- 215 *Filius adrogans impuberis pater adrogans, non succedit ab intellectu, facit si premortuus pubes imfallit.*

non à parte naturali, sed ab adoptio: quam sequitur Specul. in s. qui finis legitim. Nam filius adrogatus in multis, est instar ceterorum naturalium. Quia nō potius stante consuetudine, seu statuto, quod maius extantibus filie non succedant, filii adopti, si arrogati non excluduntur: sequitur Gubel. Benedictus cap. Rayninus, in verbo, & ex ore nomine Adelazimus, dec. 5. num. 1. 76. cap. 177. Sed veris isti, quod excludant, cum gaudent prius legio filiorum, ut et descendit patebit.

Quentur secundò, an filius adrogatus acquirat patre adrogatori? Reponetur affirmativus in propositis, & aduentibus, vbi fructus pertinent ad eundem partem, item, quia cum persona filii adrogati, transire omnia bona illius in potestatem patris, pater adrogans si de adoptiis, pente pater adoptans, in cuius potestate est filius, habec vsumstructum in bonis illius, & ex consequenti te- netur alter illius.

Nec obest, obligationem alendi filios, oriri ex sanguinis charitate, non verò ex iuste patris potestatis: per text. in l. 1. n. liberis & viris, vbi Bart. in principio id notat, si. de liber. agn. quia quamvis vinculum sanguinis, sit fortius vincula adoptio- nis, hoc non tollit onus alendi filium adoptatum; siquidem pater adoptans illum in filium admisit, ex quo onera sunt in adoptantem translata: *Lexern ff. de adoptiis*, sicut cessat patri naturali, onus alendi filium, cum filius habeat aliunde; nec tenetur filiam nuptiam atere, que à marito aliter abundat: pars idem exempli Monachi transiunt ad secundum Monachetum qui alius ab eo, non verò à primo, cum illi non acquirat, cap. viii. n. 1. *Decima* ol. cap. cmo. el. 1. & ibi Abbatis, de priuilegiis. *Surd. de alimentis*, n. 9. q. 27. n. 16 vbi pro hac parte pugnat, non decete in secundum Monachetum translare sus acquiendi, & iterum: *onus ve- ri* alendo Monachum, perficitur penes primum Monachetum: ergo, *C. de Molinari*, l. 1. d. 1. 2. 8. vbi an teneri partem atere, quando per adoptionem filium alii mut in suam potestatem: ac verò quando adoptatur ab extraneo, simpliciter tener illam atere, si adoptans oportet illi, aut si pater naturalis egat, nec habeat unde alat.

Nec obstat dictio taxatua, quae est fundamen- tum contrarie sententiae. Quia illa dictio, non pro- credit in calibus similibus. Hi namque non exclu- dentur in l. 2. vbi Cloi. C. de pred. mon. Alexan- dr. cap. 3. o. 1. n. 3. q. 3. vol. 4. Natura, cens. 67. num. 1. 3. vnde cum causis alimentandi non sit definitus casu succedendi, bene sequitur dictiōnem taxatuum, non excludens onus alendi.

Præterea pater adoptans succedit loco patris naturalis: id est iuste onera illius, subrogatus per adoptationem, quia naturam imitatur, *s. adapt. Insti- tut. de adoptiis*. Hoc tamen fallit in multis, nam filio adoptivo litiganti contra patrem, non decer- nuntur alimenta, vel hinc expensaria in specie tra- dundur. *Rebus in communi carnis ad confitum* Gallo- rom. 1. 10. tu. de sensu. presu. art. 1. Glos. 1. 2. 17. & Duennas, in regn. 36. 5. in limm. 5. quae alimenta, & quas expensas conlequevit filius naturalis, pen- dente lege contra patrem: fecit in nostro casu qua appellatione filiorum in hac instana, non veniente adoptatu! *Leine Tauris* 88. 3. *Dama in fine de leg.* 1. & c. in pro. curia, de probat. sequitur Menoch. lib. 1. de presump. q. 35. n. 24. Sed legitimi, & legitimati, qui polluit etiā rumpere testamētū, & transmiserit le- gitimam, & consequi expēsias, & alimenta dū litigant.

Quentur tertio, quid debeatur filio adoptato, de bonis parentum adoptantium? Rei pondeo de iure debet arrogatio quartam partem, in bonis patris ad-

183 **Q**uartus in primis, an pater adoptans teneat alterum filium adoptatum, sic ut tenuerit filium naturalis, seu spuriū: Negat Glof. in s. 1. sed en omnia, loquitur de hered. quia ab intestino: propter dictiōnem, *transmissio*, ibi postquam, nisi filius patris adoptio operetur: tunc enim debentur alimenta, radice mercedis, ita Ioan. Faber in d. 5. sed ex omni: aliter non debentur, quia filius adoptans, est filius legalis, & ciuilis, non verò naturalis, filiorum tantum in genere genetis, non naturali. *filio quem pater si de liber. & postea*. Ideo dicitur, *transmis- mode*, excludens onus alendi.

184 Verius tamen est patrem adoptantem, teneat alterum filios adoptatos, ut docet Alberic. in l. 1. si quis num. 14. de liber. agn. Menoch. lib. 4. de presump. q. 8. 9. num. 34. Traquiel. in l. 1. s. 1. singulam, corde inspe- cione liberos. C. de renunci. dicit. num. 8. vers. 1. sicut conseruari. Quinimò gaudent adoptiū, prius legio filiorum teste Surdo, de alimentis tu. 2. q. 1. 5. n. 19. vocanteque filij legitimi, ut Menoch. suprin presump. 8. 1. num. 3. igitur non est dubium, esse alen- dos à patre adoptante, ut concludit idem Surdo. s. 1. q. 1. Maximè si pater naturalis egeat.

185 Confit ad huc filium naturali legitimatum, esse alendum à patre, quia legitimatus, quod hoc nihil differt à legitimis: s. si ipsius licet, ibi: Ni- hil à legitimis disfutetur. in Auctent. quibus modis natu- rales efficiuntur sibi diximus, 1. p. l. 2. d. 1. 6. 6. num. 15. & 18. ergo filii adoptui, cum multas ha- beant prerogatiās filiorum legitimatorum, sive alendi à patre adoptante, cui conuenient multa onera patris naturalis, quorum vnum, est alere filium, *supraff. de adoptiis*, ubi dicitur in pa- trem adoptantem transfeui onera, in sucepti ad- optacionem: Glofia ibi declarat filium cīs alendum,

187

188

189

190

191

60 Part. III. Lib. I. De obligat. parentum, &c.

cogatoris. Ideo si cum pateretur in testamento, vel excederet, vel emanciperet, abque causa iusta, rebus pater illam quartam constitutus: Glos. in l. si arrogatur s. de adoptiōib; Quām probante Doctores ibi. Inituperque defecit secum quæcunque tulit. I. s. si impubens s. de celis bener filio vero adoptiprino, adoptans nihil de iure debet: I. t. C. 2. C. de adoptiōib; Parte tamen adoptioē decedente intestato, filius adoptatus succedit illi in bonis: I. permis. C. de adoptiōib; post medium: nūl legimē sit emancipatus. Sylvest. verbo adoptiprino num. 2. ad finem. Si vero adoptioē extinguitur per emancipationem, filius adoptiprino redeund in potestatem patris naturalis, atque illi succedunt, non vero patris adoptiprino, *le uia in adoptiōib; C. de adoptiōib;*

Ceterum, quando filius adoptiprino non est emancipatus, succedit ab intestato cum ceteris filiis naturalibus eiusdem patris adoptiprino, in portione æquali, test. in l. permis. s. si vero pater C. de adoptiōib; & l. si tibi parentis, s. sed heres, C. de suis, & legatis hereditibus: Quām doctrinam sequitur Olausian. actiū. 75. Senatus Pedemont. nam. 2. post Bar. & Salycet. & Glos. fin. in Ambore. in successione C. de suis, & legatis: Angel. in s. sed hodie, vers. in Glos. in verbo Tributa, Instit. de adoptiōib; vbi volute adoptiprino succedere eis litera cum legitimis, & naturalibus. Roland. cons. 96. n. 44. vbi hoc extendit ad filios, ante adoptionem, vel post illam suscepitos. Quod si pater adoptiprino cœtate prole legitimis, filius adoptiprino pars adoptiprino decedenti sine testamento succedit, exclusis ascendentibus patris, per test. in l. permis. s. sed & sequidem, C. de adoptiōib; quia test. ibi dafponit ut si filii succedant, ut heredes sui: atqui heredes sui exterrimant aiccedentes, ut habetur, in Institut. de hereditate. que ab intestato. t. & Institut. de seruili cognatione, & repartitione. S. verbis Angel. Act. ergo adoptiprino excludend aiccedentes paens adoptiprino, cum sint heredes sui, vel ad instit. illocum: quod probatur ex causa in specie, in l. x. s. liberis. ad Tertull. de notari Glos. in Institut. ad Tertull. ad preferruntur.

Porto hoc paro verum, attente iusti vigore: feci si præsumam probabiliter factam, fuisse adoptioē, in fraudem aiccedentium. Tunc enim aiccedentes possunt sibi contulere, remedio utrius de inofficio donatione. Idem esto iudicium, si liberus non habens filios naturales, per adoptionem assumat Titulum in filium, & decedat intestato, succedit illi fictio exclusio, & eliminatio patrōis, tanquam heres libeti, L. permis. s. sed & sequidem C. de adoptiōib; & Institut. de success. liberis. Nisi parentis velit probare adoptionem sūste factam in fraudem: quod si probet, sufficiet obtinetur, pr. ff. si quid in fraudem patrum. Nam causas in dubio nunquam præsumit, nec actu, nec potentia in adoptioē: argumenta l. murat. s. pro Socio Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 8. n. 29. ex l. delin. C. de dels, & præsumpt. 8x. n. 10. Titzigel. in d. verbo suscipiens liberis n. 8. 9. vbi probat facilius posse fraudem fuisse ex adoptione, quam in legitimacione.

Quæcumque quarto an debetur filio adoptato ab extraneo illa quarta pars bonorum, quae debetur filio adoptato? Pars negans ex eo probatur, quia iura, quæ loquantur de quaeta danda; non de filio adoptato sumplacit, sed de filio adoptato sunt accipienda. Ita, in s. sed ea omnia, Institut. de hereditate. que ab intestato. ibi: nego, inquit, quaria ei servatur, neque uia alia ei competit, &c. Possunt tamen hi dati extraneo in adoptionem, succedere ex testamento, pro arbitrio patris, non tamen contra, vel peccet eos voluntatem. Idcirco nihil potest petere sic adoptatus ex bonis illis, quan-

do patet ei nihil voluit relinquent, vt confiteat ex d. g. aliqna autem, ibi: Nisi, inquit, in hoc tamem modo causa, ut perficit ab intestato, ad patrem adoptiprino successionem veniat: Institut. de hereditate. que ab intestato.

Quæcumque quinto, an forte debetur illa quarta filio dato per adoptionem alioqui ex aiccedentibus, putat aut patrem, aut matrem, in cuius translat potestatem, egredi potestat patris naturalis? Dicendum est debet. Quia per eam adoptionem soluta, vel suspensa saltem est patris potestat patris naturalis, filiique adoptiprino transire in potestatem sui adoptiprino, ut habent in leui in adopt. C. de adopt. & Institut. codem in s. sed cum hodie. Item quia quarta pars datur adrogatio, eo quod cum persona, & donis fecit in potestatem patris adrogantis, sed datum in filium consuetu pertinet, tradidit in potestatem cum bonis, ac tibus suis eidem Ano, seu patre adoptivo. Ergo si in uno cau quarta pars assignatur, etiam in altero est deportata. Convenient ex eis quia filius authoritate Principis arrogatus, & filius authoritate iudicis, in adoptionem coniuncte personæ tradidit, in omnibus, & per omnia fane inter se patet: Institut. de hereditate. ab intestato, t. seu ea omnia: finge versus, nostra autem constitutione: & patris potestas pertineuerat eam in uno, quam in alio. Igitur siue vni, & si etiam alteri quarta pars debet.

Accedit quia si pateretur autogatus, & tradidit per adoptionem alioqui ex aiccedentibus, aucter heredentur in testamento, abique expellita causa, possunt dicere de nullitate testamenti, vel iactu queclar, vel tempore, et per queritam inofficio testamenti: l. t. in principio, & l. non patet s. si quis emancipatur s. de bona, pessimi. contra tabulari & l. t. s. liberis & fratrib. testam. nullus subservit, ex s. adopt. l. t. decessor, liber, s. t. liber, quibus mod. testarentur. Institut. de adopt. Salycet. in l. si arrogaver, in decima testa questione s. de adoptiōib; Sequitur Tizigel. in d. n. de hisc superius liberis num. 20. ad finem. Quare non est dubium, debet illam quartam filio tradidit per adoptionem alioqui ex aiccedentibus.

Ad hac parentes succedunt filii us adoptiprino ex testamento, nec possunt excludendi, nisi aiccedente causa iusta: Institut. de adopt. & s. adopt. ex hereditate, liberorum. Illi si parentes eos emancipant insulsi, tenetur ab ipso dubio, quartam partem bonorum reddere: quia etiam patet arrogatus in illa quarta bonoru, potest filio suo propulsare substituere, donec papillus petuerat ad puberatatem: test. in l. si arrogaver, s. de adoptiōib;

Quæcumque sexto, an in dispositione, quæ loquuntur de filio sumplacit, veniant huius adoptiprino? Relypido primo negantur, ex Glos. in d. s. Sed ea omnia, quod filius patrem suum adoptiprino cœda via, in ius vocare possit, etiam non petita via à iudice, nec ob id in aliquam societate prestat, secundum quod deciditur, s. ponat, Institut. de aiccedentibus, & l. t. s. de in ius vocand. Non tamen probatur decisio huius Glossæ. Quia non est negandum huius adoptiprino, pars adoptiprino debet reuertentiam. Nam venia petetur, oon quod filius sit in potestate patris, sed propter reuertentiam debetur patrī, ratione cuius, etiam petetur à filio, vt agarum iuste in iudicio, in causa potestate tamen non est: l. qui quis nullus agendis s. parentem, s. de in ius vocand.

Respondendo fe. in d. n. absoluē filium adoptiprino non tenere sub nomine filiorum, nec quoniam filii sumplacit dictum, cōpetere huius adoptiprino. Bubl. in cap. Raynaldu, de testam. col. 29. vers. praeterea si dicas & Bubl. s. 14. incipit, Statuto ciuitatis lib. 1. Quibus datu test. in l. filii quenam principi, per huc verba, ut veri patris adoptiprino filius nunquam intelligatur, ne in imagine nature variis obvirentur. q. de hb. & post h. Ex

195

196

197

198

199

Disp. II. De filiis adoptiis. §. VII.

61

Ex quibus verbis sequitur filium adoptum, non esse verum filium; sed imaginatum. Menoch. lib. 4. p. 4. p. 89. n. 3. Titaquel. 4. verbo *suscipere* liberum. n. 6. C. num. 15.

Hinc sit quod statutum, quod loquitur de filiis similes, non logostris de adoptiis. Baldus, in l. fiduciam sum. ff. de condit. & demonstr. Accedit Caium Iusticu[m]l[em]tum, lib. 1. *Institutionum* iu. 4. hos adoptius filios appellasse affiliatos, tanquam legitimatos vel potest legitimorum. Quibus verbis ostenditur dictum inter adoptiis, & legitimos, ut late apud Titaquel, supra, & de primis, quiesc. 8. 4. & c. 1. Sunt tamen adoptii similes in omnibus filiis naturalibus, & legitimis, quoad effectum successionis, ut probat Menoch. d. p. 89. n. 3. 2. & sequentib[us]. libid. num. 5. 6. Adoptio in dispositio[n]e favocabilis, non distingui a filiis legitimis, & naturalibus. Quod aote docuerunt Baldus, in l. sed si hac p[ro]p[ter]ea verbis Angel. ff. in ius vocand. quibus expressè adiungitur Natta, in l. h[ab]et consil[er]ia f. ex imperio n. 8. 8. C. de testam.

Repondeo tenuis fiduciam similiis reliquum in hunc modum: si quis ex his sine libertate decellerit, non excludi per figuratum adoptionis, ut causet, in l. fiduciam sum. ff. de condit. & demonstr. Proinde, si Cato aliquid telinquitur in tempore filiorum, non poterit illud acquirere per adoptionem: ita Bart. & Bald. in *Iusticu[m]l[em]tum in principiis* ff. delib[er]at. & postea & habetur, in l. scita quis f[ili]s, cui in tempore delegat. 2. Nec gaudet pater adoptius priuilegii ratione filiorum naturalium, ac legitimorum, que à Principe solem concedi propter liberos. 5. 1. vers. sed adoptiis, Instant. de excusat. tenui. & Glos. in l. 1. f. 1. in verbo legimus, eadem titulus.

Consequenter dicendum est filium adoptum, non excludere substitutum, quando testator ait, & si haeres meus decellerit sine filiis, quamvis haeres potest aliquem adoptet: Bart. exp[lic]at in l. cognatis num. 1. vers. apposse pro te bac, ff. de rebus dubiis: Alex. in d. Lex facta ff. si quis rogatur et l. num. 1. ff. ad Trebell. Alcanius Clemente, in tract. de parva p[ar]te cap. 5. num. 11. Acoltajan cap. 1. p[ar]te 1. p[ar]te in verbo si aliique liberis num. 46. de testam. 6. & constat, ex d. fiduciam similiis, vii Papinian, vult adoptio[n]is commento non excludi fiduciam similiis a filiis substitutis, si quis ex illis sine libertate decellerit. Sicut si testator excludit filias proprias, vocatis masculis, non prae sumit ut vocale filios adoptinos, nec de illis cogitat, omnis filius: sic Ruminald. Senior, conf. 3. 2. 4. & Guilelmus d. cap. Rayn[us]. verbo uareum nomine Adelazam n. 1. 8.

Fallit, quando patet antequam conderet testamento, p[re]cipiter filio suo per adoptionem, ut sibi assumere aliquem in filium, & postea testamento conderet, in quo testator substitutum filio suo decederet, aliisque filio Paulum. Tunc Paulus substitutus excludatur a filio adoptato, ita Bart. in l. cognatis num. 1. vers. apposse pro te bac, ff. de rebus dubiis: Imol. in l. fiduciam similiis ff. de condit. & demonstr. & Ripa, in d. ex facto num. 3. 4. ff. ad Trebell. Quia testator voluit habere hunc adoptatum pro nepote. Idem prae sumit ut testator inserviente, & grauante Titum Clericum in facis, vel alium similem, qui non potest habere filios, nisi adoptios, ut ait Alcanius Clem. de parva p[ar]te cap. 5. num. 1. 3. Oddus, in tract. de compendiosa in 6. p[ar]te ultime vers. limitat. 2. Quod etiam habere locum, tradit Mat[th]ew. in singul. 3. 50. & Natta, in cap. quatuor in 3. quaq[ue] tercia questions principali num. 3. 6. de patris in 6. Quando adoptio facta sit sciente, & conscientiente substituto, in quibus casibus adrogatus, sive adoptatus excludat.

Frater Regim. Chrys. Reipubl. P. III.

substitutum, si testator dicat, si decellerit sine filiis, Ripa, d. 1. si quis rogatur num. 3. 4. C. sequent.

Repondeo quanto filium artogatum, si sit grauatus alieni restituente, ante illo, si in liberte decellerit, quando a testatore haeres inserviat, grauaturque post mortem, restituere hereditatem. Nam tunc tacita conditio debet intelligi, si decellerit sine libertis legitimis, & naturalibus: sic Fulgo[rianus] d. cum autem l. generaliter ff. de inheritancebus, & substitutis. Cum a *Leam Annis* ff. de condit. & demonstr. quod etiam sentit Iacob in d. cum autem num. 2. in fine, Menoch. de p[ro]fessiis. lib. 4. p[ro]fessi. 89. num. 31. Nam filii adoptiis per omnia sunt similes legitimis, & naturalibus, i. s. ut parentes, C. de suis, & legitimis: Item quia excludunt ascendentibus, i. s. liberi, & l. agnitionem ff. ad Terrib[us]. item quia naturales tantum liberi à filio grauato processati, substitutum non excludunt: Ceterum si filias naturalis inserviat haeres, & grauatur similes, post mortem restituere hereditatem, filii illius legimi, & naturales, ex p[ro]fessione voluntate testatoris, sine dubio excludunt substitutum, ut bene probat Iacob in d. d. generaliter f. cum autem de substitutis, & substitutis.

Ergo licet filii adoptiis à filio herede inservito nequaquam substitutu quoniam excludere: filii tamen legitimis, & naturalibus filii adoptiis, quae patet adoptiwas hereditem sibi inserviat, atque grauata hereditate commalio excludent ipsum substitutum. Menoch. supra, p[ro]p[ter]ea Socia, quem refert, ac sequitur in d. cum Annis, num. 5. 6. vers. sed in considera. Ratio, quia in hoc casu concurredunt iuxta Crutias, & naturalias ratio videlicet languinis, que conjecturam pietatis facit, & dispositio legis Crutias, qua hunc esse successorem patris adoptantis inducit. Frobatur ex *Leam annis* mi. C. de fiduciam similiis, ad finem, ibi: *Ni videatur testator alienas successiones proprias appetere*. Quibus verbis ostendunt non locum esse subantelligendam conditionem hanc, si decellerit sine libertis, in filiis legitimis, & naturalibus, sed etiam in adoptionis eo modo, quo dicitum est.

Hanc tamen doctrinam non probat Mant. de collatione ultimar. volunt. lib. 1. c. 1. 1. 1. 8. num. 19. vers. sed ego si filii ab extraneo adoptatis, sine fuerint adrogati, sive adoptati. Nihilominus dicitur, & resolutio est vera, ut bene tradit Menoch. supra num. 31. cum adoptio sit in omnibus filiis similes quoad effectum successionis, filii legitimis & naturalibus, quem effectum d. Leam acutissimum, maximis conseruat, in fine.

Item adoptios in successione ab intestato p[re]fectur omnibus alsoqui successione patti adoptanti, per l. 1. 3. f[ili]s ff. de suis & legitimis, & f. in testatoris, In*testatoris*, de hereditatibus, que ab intestato, adeo ut adoptios successat in totum patrem ab intestato: naturales vero de rite communis iudicibus tantum vacuis, *Anthen.* licet, C. de naturalibus liberas: Ig[ne]runt si in filio naturali grauato subintelligatur h[ab]ere conditio, si decellerit sine libertis, similiter subintelligenda est in filio adoptino in quem transirent dignitas, ac nobilitas patris adoptantis: l. per adoptionem, ff. de adoptiis, que non transeunt ad filios naturales, ex sententi Bart. l. 1. col. 4. vers. sicut pone, C. de dignitatibus, lib. 1. 2. & ex Bald. in l. cum legitimis.

Nec refert *Leam acutissimum*, que non loquitur de filio adoptio, sed tanquam de legitimis, & naturalibus. *Causa* vero de adoptiis est exorbitans, atque ita dispositio illius legis non debet extendi. Nam dispositio in fauorem filiorum inducta debet excludi ex identitate rationis: Bart. in l. si

confidit,

101

102

Digitized by Google

62 Part.III.Lib.I. De obligat.parentum,&c.

confessio, num. 44. ff. solito matrimonio, & ibi Iason n. 73. Accedit, quod in disputatione favoebilis nullum datur distinctionem inter adoptum, & legitimum, Natura in libac confutissima, & ex imprefecta, n. 88. C. de testamento, pereftatum quando cellulat à le adoptatum iofuit, & grauauit, & erga illum era bene affectus, de quoque pafumit intellexisse ut in humili tradit. Rulin. in l. Galii g. 9. quid si nonnum, in t. I. Et. n. 50. C. in 2. n. 17. ff. de liber. & pofitivo, dicens, filios ante testamentum à filio adoptatos, facere defcere substitutionem, si filius ipfe sine liberis decelliter, quamvis non faciat poftem adoptatus: quod etiam Alciat. lib. de verbis significatis, vult. Socin in l. si cognatus, n. 3. ff. de rebus dubiis, & Tiraquel. in l. l. si unquam, in verbo, fufcepit liberas, n. 22. C. de rebus denar. Vnde ubi intelligenda est dicta condicio, si defeffere sine liberis, si te tempore quo factum est testamentum per adoptionem factus erat filius, finitque iofitutus, ac grauatis ab eodem. Menocla, apud n. 45.

203

Queritur septimi, quonodo patres arrogantes, seu adoptantes iacebant filii suis arrogantes decedentibus ab intellendo? Respondebat succedere in castrenibus, vel quasi castrenibus, si filii etiam tam puberes: l. l. ff. ad Macedonianum. Item succedente in bonis aduenientia, quoad proprietatis dominium, cum iam baberent vium fructum illorum: à fortiori in bonis profectuosis filiorum decedentium sine pote naturali; sive talia bona quaestia elicit filii contemplatione patris naturalis, sive intuient patrum arrogatorum; dummodo per patrem naturalem nulla data fuisset filius substitutio.

Ea vero substitutione per patrem carnalem filiis imponitur, quod à parte fiet potest, substitutionis defecutorum bona quaque huiusmodi substitutiones non sunt omnino iubiles per arrogationis actionem, quandocunque filii decadunt, modo substitutione sit vulgaris, aut fideicommissaria, aut conditionalis; quod idem erit si pupillae sit substitutus, ipsi qui pupilli obeat, in omnibus substitutionis successione ratione cautionis per arrogationem facit, quo tempore arrogatio facta etiam fuit, vel habet pro poflitata, ut haberet in d. g. cum autem impens, Inſtitut. de adoptionibus. Arque ita filio arrogato puberi decedenti, cum iam de medio pupillaris substitutione sit per arrogationem sublata, & cauio extinta per advenientem pubertatem, arrogatot patet occedit.

204

Queritur octauo, si pereftator adopatus superflite pars carnali, & adoptivo, an vero sit admittendum ad hereditatem filij ab intestato decedens? Affirmao aliquid utrumque admittendum. Ratio, quia fratres tam legitimi, & naturales, quam adopatus admittentes ad hereditatem patris carnalis, & adoptivis, per text. in l. 1. te, & ibi Glos. C. de suis & legitimis, Angel. in 5. sed br. & ibi Glos. in verbo tributa, Inſtitut. de adoptionibus. Ergo idem dicendum est de ipsis dubiis patribus, pro ut videtur probare L. penult. 5. ff. C. de adoptionibus, vbi dicitur inter hos parentes nihil differre. Idem notat Angel. in specie in 5. mortis, Inſtitut. de acquisitione per arrogationem, dico; in hoc casu patrem naturalem habete dimidium, patrem vero adoptum alterum dimidium.

Alij vero putant probabilitas patrem naturalem esse pereftendum patri arrogatoe in bonis filij pereftori, per Glos. in Inſtitut. de acquisitione per arrogationem, d. g. mortis, verba, alia persona, vbi vult patrem naturalem pereftendum in successione patri arroganti, ex d. g. mortis, per haec verba: mortis, inquit, filii arrogato in adoptione familia, etiam dimidium rerum eius ad arrogatorem pertinens, nisi superflue, alia persona. Vnde Glos. per alias personas, que excludunt arrogantem à successione arrogati, intellegi deſcedentes ex filio arrogato, & hos facetus pereftendos patri arrogato.

Ergo si concurrante patet adoptinus, & patre naturalis in successione filij arrogato pereftori sine pote legitima, patre naturali debet perefti arrogatorum cum sit alcendens versus, & naturalis, & patre arrogato sit alcendens fictus, & imaginarius. Inuit text. in l. 2. ff. amplexum, vers. quatuor & ppubes, ff. ad Senatus consult. Tertull. vbi habet, si pubes arrogat, matrem ad successionem bonorum illius esse admittendam, expulso patre arrogatore per Glo. lib. seruca admir. & videtur etiam conferre l. 1. ff. obsecratur vers. pater naturalis, ff. ad Senatus consult. Tertull. vbi dicitur, matrem naturalem excluere patrem adoptum, si adoptans non sit amplius in partia potestate, ergo patet adoptinus debet à fortiori exclusi à parte carnali seu naturali, & legitimo.

Facit regula, de qua in Ambros. de hered. qua ab intellectu, deferetur, verbo Naturam, in l. cum in adoptione, ff. si vero pater naturalis, C. de adoptionibus, queat aut duo vincula pro una parte plus operari, quam unum pro altera, atque ita potius pro duplice vinculo, quam pro simplici standum est; sed pereft naturalis, ac legitimus habet pro te duo vincula seu rationes, & pro parte patris arrogatoris non est nisi nexus arrogationis. Ergo si vterque concurrat ad hereditatem filij pereftori pereftale debet is, pro quo stant duo vincula: & multo fortius hoc procedere debet, si filius arrogatus pereftoriarum in pupillari estate ante puberitatem; quia tunc ex vi cautionis perefta bona deuenient ad quem de iure eiā venient, periodo ac si nulla arrogatio pofceſſaret, ut decernatur in Inſtitut. de adoptionibus, ff. cum autem. Similiter dicas, si adoptatus fuit à persona extranea, tunc enim adoptans in nullo succedit, sed patre naturali referuntur unius iusta, d. l. cum in adoptione, ff. sed ne articulum, & Inſtitut. de hered. que ab intellectu, defer. ff. nostra autem conſtruimus, ff. si vero pater. Ignotus patres naturalis debet pereft arrogatus patre, ac legali, ut in specie tenet Nicol. de Vbladis in tratt. Inſtitut. de adoptionibus, ab inſtituto in 2. p. 26. Ioan. Faber in 5. cum autem, circa finem, Inſtitut. de adoptionibus, quos sequuntur Octavian. de s. et. Pudent. decif. 7. ff. & in contrarium, vbi probat matrem naturalem, & legitemam admitti ad bona arrogati excludo arrogante ex l. 1. d. g. obsecratur, ver. pater autem, ff. ad Senatus consult. Tertull. unde conſtat patrem adoptum non nocere naturali.

Vterque tentencia est probabilis. Prior tamen multo propter ilior, cum sit rationis magis conforma, id est uterque patens pro sua dimidia est admittendus ad hereditatem filij pereftori, si vterque exerit. Si autem in pate naturalis existat, & patre tam naturalis, quam ciuilis exteat, maior succedit filio in una dimidia, & uterque patens naturalis & adoptivus feliciter alteram dimidiad equaliter iacet se diuidit, ex Ambro. de hereditate, C. ad Tertull. ibi, deſcedit sine liberis parentes, si sibi sunt succedunt. Si paro gradus parentis succedunt. Parentis quidem dimidia, parentis vero alia dimidia delata, scilicet si diuidit eorum numerus, sic ibi vbi Glos. notat ex sua parte Autem, & Autem matrem, & ex altera Autem patrem, vel vice versa, alios, qui sunt ex parte una, licet unus sit, habentem esse dimidiad, & alios, fine plures ex altera parte, qui sunt in pari gradu, parentis succedunt: aqui pater naturalis & legitimus est in primo gradu conſanguinitatis cum filio de fundo, & patre adoptivis est etiam in primo gradu conſanguinitatis legalis in linea recta cum eodem defuncto ergo cuiuslibet eorum dimidiis patris bonorum defuncti est communicanda, matre iam defuncta: quod si adhuc vivat obtinebit ipsa ius dimidiad patres vero alteram dimidiad inter se equaliter habebunt, ut patres ex d. Ambro. de hered. de intestato, ff. conſequens,

Disp. II. De filiis adoptiuis. §. VII.

63

quem, vbi ab intestato succedit nepoti ex una parte Aius maternus, & Aius materna: & ex altera parte Aius paternus: in quo cunctu paternus dimidiam ceteri vero aliam dimidiam: quod iudicium in nostro calo ferendum est.

107 Quod si adoptatus non fuit loco filii, sed loco nepotis; tunc cum adoptans subrogatus sit loco Aius, & ab adoptato sit in secundo gradu ascendens, cunctum, exclusive à parte naturali, qui succedit in solidum filio defuncto, cum sit in primo gradu cum eodem filio naturali. Constat ex d. *Audent. defun.* Et ut si pari gradu sunt, pariter sucedantur. Ergo cum pater adoptans loco nepotis non sit in pari gradu, sed in remorto; coena vero pater naturalis sit in proximiori, succedit filio exclusivo adoptante. Confirmas. *Glos. ibidem*, dicendo priorem in gradu, potest esse in successione: ex quo etiam probatur patrem tam naturalem, quam ciuilim, cum sint in eodem gradu cum filio defuncto, ne utrumque esse alteri praferendum in successione, sed quemlibet eorum suam dimidiā in hereditate esse consecuturum.

108 Queritur nonò, an filius per adoptionem datus externo succedit duante adiunctione agoris patris adoptiui? Respondeatur negatiue, cum is filius non transeat in potestate extare, neque in familiam, & agnationem ipsius, sed existat in potestate patris naturalis. Menoeb. *d. presumpt. 79. n. 31. 37. 41.* Ceterum succedit patri ab intestato duante adoptionem, etiam cum aliis filiis legitimis, ac naturalibus, si existant aliqui filii succedit: solutaque adoptione exprimit omnes effectus adoptionis, ut habetur in d. *Lam. in adoptione*, *C. de adoptione*. Secùs quando lune in potestate patris, quia tunc succedunt, per l. qui in adoptione, *f. de adoptione*.

109 Sed quid si Aius adopter nepotem, & habeat simul tres filios ex diversis maribus, quorum unus decedat intestatus, defuncto iam Aius? Respondeatur fratres duos filios superfluitates, ne nepote ab uno adoptandi loco filii equaliter succedere fratri suo defuncto, ex dispositione l. penali, s. *si vero pater naturalis, C. de adopt. & f. per adoptionem, In l. de legi. agnat. jurec.*

Cessante tamen adoptione certum est nepotem illum excludi à familiis defuncti. *Glos. in Audent. post fratres. l. 1. C. de legit. hered. Longe alter discordum est si duos illi fratres superfluitates efficiuntur, que coniuncti: tunc enim fratres succedunt fratri defuncto, & excludant filium adoptivum: quia nepos ille factus filius adoptivus, cunctus filius non verus, sed ciuilis, seu imaginarius: l. filio quem pater, ibi enim imaginis natura varia obsumbras. f. delibet. & posth. l. cum in adoptione f. sed ne articulam, C. de adoptione. Molini. de primog. lib. i. c. 5 o. post Bald. in l. fideicommissum, f. de condit. & demonstr. Cum ergo nepos censetur frater defuncti ex parte tantum ratione adoptionis, non potest succedere cum duobus filiis, aut coniunctis verisque: Guilelmi d. cap. Raynatus, de testam. verb. & uxore nomine Adelacione. l. 5. n. 19. 2. *O. sequentibus.**

110 Queritur decimò, an filius arrogatus succedit patri naturali cum aliis fratribus legitimis, ac naturalibus, si pater moxante durante arrogatione? Respondeatur negatiue, sed solidum succedit patri arroganti, in cuius potestate existit. Idem dicendum est de eo, si emanciperetur à parte arrogante post mortem patris naturalis. Nam tunc nec patri arroganti, neque naturali potest succedere, si emancipatio facta sit propter iustam causam: quod si sit eman- ciatio, aut exhortatio sine iusta causa ad arrogato- torem, obtinabit quantum partem bonorum ipsius ar- rogatoris: *In l. de hered. que ab intell. defer. g. at p. & g. ad eam bac. vers. est vero, se habet in l. penali. f. vlt. C. de adoptione.*

Pragae Regm. Cœriff. Reipub. P. III.

Vnde deducitur patrem naturalem posse filium adoptagorum ab alio, paterne licet, neque teneti quisquam illi ex testamento relinqueretur: mater naturalis nullo modo poterit ad optatum hunc exhereditare, aut preterire, quia per adoptionem non amissi iura materna respetu illius. Prout integrum est arrogato succedere iuri naturali eius ex testamento, quam ab intestato possit opponere nullatenus testamento maris, si ab ea forte exhereditetur, aut preteratur, sic posse ceteri filii non arrogari, neq; adoptarum in l. penali. g. neque enim, *Cde adoptione*, vbi dicitur, materna iura neminem posse absolvere per adoptionem, Molini. de ryg. test. 2. diff. 2. 27. verf. quando arrogaver.

111 Sed quid si filio adoptato ab extraneo? Dicendum est hanc succedere parti naturali, si moriar ut persisteret adoptione, sive ex dissolue, perinde ac si adoptatus non esset, cum non manifestetur in potestate extranei, sed manifestetur in potestate patris naturalis, qui non potest cum regulatius potestere, neque exhereditare sine causa, quod potest, cedula deficiente, dicere de nullitate testamenti, sive ceteri filii legitimi, & naturales, habentur in l. penali pro ip. & g. quia iuris, & f. sed ne, C. de adoptione, cōfirmatur f. *sed bac annua, institut. de hered. que ab intestato defer.*

112 Duante veredatione succedit ab intestato, & tri adoptanti, filius quidem, si non extant legitimi & naturales, filii vero existentibus, succedit etiam eidem: immo potest illum exhereditare, quod causa prout Anto. N. ozel. de successionib. ab intestato, incipit ista Glosa n. 65. subdiquebitur, si dissolutor adiutor per emancipationem, omnes effectus adoptionis finiti: per l. cum in adoptione *Cde adoptione*, & quod nullum effectum adoptionis patris admitti, neque succedere in aliquo agnatis, neque illis filio adoptioni succedere, ut dictum est.

113 Queritur undecimò, que sit ratio propter quam filius adoptatus ab extraneo, qui in eius potestate non transire, succedit patri adoptanti ab intestato, per l. f. de hered. que ab intell. g. offr. annua, & ibi *Glosa* verbo, *transannuo* dicitur: Pater vero adoptans hic filio ab intestato non succedit, cui debuisset succedit sic iudicium naturale mutetur successionis, que in hoc casu claudicare videtur?

114 Ludovicus Bolo, *minus in add. risu. ad Mathe- fylanum, in tertio membro articuli secundi principia- lius de successione ab intestato, regulare mutetur successionis, hic patre exceptione tradit in hoc casu, per l. non omnino, f. de leg. additique rationem ciuilis foliam non potest tollere obligationem naturalium, Quia sine dubio collecteretur, si pater naturalis filii illius adoptari per simplicem actum ciuilium priuare- tur successione sibi debita in bonis filii legitimis, ac naturalis decessit ab intestato, quod naturali patri competit, non vero legaliter, qua successione periretur naturalis si pater adoptivus succederet filio adoptato ab intestato, excluso parte naturali. Accedit, si filium adoptatum succedere patre ab intestato cum aliis filiis, non tollere iura successionis per hoc in totum, nisi pro parte in qua succedit, cui videatur accedit voluntas patris adoptivii, qui non condidit testamentumque quo colligatur voluntas sibi succedere filium adoptatum, quod non potest esse in filio respectu patris adoptivii, cum vellet, nollet, necessitatibus cum sit in potestate patris naturalis, debet decessere intestatus, quia in eo statu non potest testari: atque ita constat patrem adoptivum non esse preferendum patri naturali in successione filii personis abintesta- to, Ita Mathefylanum, *supra*, *secundus Additiones* Bolognianus n. 3. 37. 6. Nam ex quo filius testis non potest, non testando, non appetere voluntas de in- stituto patrem adoptivum, sicut ostendatur F. 1. voluntas*

64 Part.III.Lib.I. De obligat, parentum, &c.

voluntas patris adoptivi, quod voluntate, ut libi successaret ad intellectu adoptatus cum tenquis his legem non probatur argumento impuberis adrogatio, cui intellectu motu non successit patre auctoritate quia cum non possit testificari, nec datum, saepe quam demonstrat, licetato mens modus, si pollicetur admittere vel non admittere ad bona luit per eum arrogante, excludente ab eius successione necas, quando pubes factus per monteum metellatus, nemine iustito habere destituta ea ex quid potuerit restare, & novi invenerit, censetur velle admittere illum ad successiōnem ab intellectu auctoritate praecedit.

EPISTOME.

- 216 *Arrogator* an pessi substituere impuberi arrogare
 ut bene , qui ad impudenter pertinetur ab
 ali, quam ab arrogatore, & non respectu ipsius.
 217 Substitutus adrogans pessi gravari a patre ar-
 rogatore.
 218 *Fates* patrem bene pessi gravari a liberis , pa-
 gnum amum non posse.
 219 *Pater naturalis* sicut versus , pessi substituere in
 eum alios bonis papilli sui , sicut pater arrogator.
 220 *Vtrum* sicut debetem quarta pessi adrogatio in bonis
 pacris adrogamus ita etiam debetemus, si adop-
 tetur ab *Ano* suis naturali.
 221 *Nepos* ab adopatorem succedit *Ano* ab intesta-
 to , non tamquam tenetur illi aliquam relinquere
 Ano adoptrum in testamento.
 222 *Pater* futuri adrogator remetur debita solvere
 contracta a filio ante adrogationem, & cur.

216 **Q**uartus duodecim^o, an adrogato possit substituere impubens adrogato in bonis, quae ad impuberem pertinuerint ab alio, quam ab arogatore, & non in causa illius? Negat C. Siftensis, i. l. sed si plures s. ad substitutos suos, e. d. ut vulgariter papillar, quamvis talis substitutio effet fauorabilis, & notandum, in l. s. arogator, & ibi Cynus s. de adepseribit. In quaesta item debita adrogato, bene posset substituere papillariter, quia promanat ab eo, etiam si ex necessitate. Post verò papillare statim, non posset substituere per fidicentiam suam, in illa quartanam cum debet adrogato illa quarta, nō potest adrogato imponere gravans adrogato in quartanam, sicut nec in legitima, sive naturae de cota filii legamus, & naturalibus prout habetur in d. s. adrogator, sed in impuberi, t. s. in d. s. filios familias n. 43. ff. 36, 37. 1. Mol. de inf. v. 1. d. p. 38. 4. vers. 24. p. 24. Porcius milionarius substitutus adrogato, et avarum

219. *Pater autem naturalis, scilicet verus potest substitui-
re in omnibus bonis pupilli suid, sed & si plures, s.
ad fratrem, s. fr. de vulgar. p. papili. s. non solum, fa-
tione, de pupilli substituti. Pater canem adeoptare non
potest sustinere pupillam, nisi in sola quartariaque
diffinenda est inter patrem atrogatorem, & inter
naturalem. Ratio, quia ex altera bona pupilli excepta*

illa quatu*ris* illis competunt ad quos defertur, si arrogatio facta non est letat*eris* substitutio non potest illis praevidere: i*m*odo substitutio facta a parte arrogatoris, si qua*re* impuberis, adrogati*re*, & pupillaris, sicut duntas*re* vise ad tempus pubertatis, & vita non potest permanere directio, nec per fiduciam cum usum quoniam substitutio pupillaris est i*nductio* ex eo, quod pupillus non potest per se*stare*, testam*entio* lex permittit patre, ut polle*pupillam* em*re* substitutio*ne* ut*er* eiusque permissio. Si substitutio vocatur testam*entio* pupillarum, ne*st* de su*o* i*ur*o, & pupillarum B*art*, si ad*adrogationem*, p*ueris* & f*iliis* secundum quod substitutio pupillaris facta a parte naturali, per illa arrogationem exp*rat*: i*n*e*c* et *s*ecund*u* *f*iduc*ia* *s*ed*u* am*er*, i*st* p*ueris*, de pupillaribus. & claus*is* ad contine*re*, *q*u*o*dam s*an*ct*o* r*ati*o*n*is*u* *q*u*o*da*m* *mod*o*rum*, i*firme* cod*em* precius modo, quo contingere*si* ad o*rg*ani*ta* ante*quam* adrogantia, faciliter testam*entio* cum*u* testam*entio* in*stitutio*ne*flatus*: p*ec* *s*ecund*u* *s*an*ct*o*r*ati*o**n*is*u* *q*u*o*da*m* *mod*o*rum*, i*firme* quia cum*u* adrogantia*tau* f*actu*is*u* testam*entio* cum*u* nullius pe*nd*it ac*u* factum*u* in*potest*ate*al*ter*ius*, in*qua* non por*er*it quis testam*entio* *qui* non potest*me**st* *d* *et* *is* *u*.

Quemam decimocuarto d^o, an sicut debetur quarta filio adeo gatuno bonis patris adrogantis; sic etiam debeatrice adoptato, si adoptetur ab suo naturali exegat, ut in L. M. s. p. 11. non in mediu[m] sorbo reveri, C. de adoptione nubis, vix test. expeditus refertur in f. aliquam, ad hoc, deponit, de beata, qua ab intercessione, cunctis Glori uincienti Nicolae de Nezan d. eum autem, quibus refert, ad h. quippe laton, i. d. d. si adrogator s. de adopti vel m. u. g. Ratio, quia sic adoptatus, cum sit de descendens, succedit Auo cum filia naturalibus equaliter. Quod in contingit Auaem emancipare illam, post mortem patris naturalis, qui pater de bonis suis in disponitur, ut omnia bona ad alios deuenient, dicitur. Glori uero, per se, variis opiniones refert ad quid Aua in hoc casis tenetur.

Nihilo minus descendens iuste est, si talis nepos
loco patris definitur. Anno uero secundum, manente vita
que haec editare destitutur: quia ex iure nihil capere
potest, neque in tali causa prouidum, et cùm immo-
gno sit pro-iadoptio huic modi huius emancipa-
tione, post editacionem plus iusta habetur ad
bona patris adoptioni, quam si quoque fuisse
adoptatus, ut habeatur in iure ius parentum. C de suis, &
legatum hereditibus, h. j. ed hodie, veri, si vero patet, le-
gitimam de adoptione, i. s. & s. ut. iit. 1. part. 4. vbi
Gregor. Lopes, vuln. hunc nepotem licet ab Ano adju-
vatum, quoniam non emancipetur in Regno Ca-
bellae, succedet Anno ad iustitiam, non tamen tunc
Annum adoptantem, illa aliquid relinquere ex te-
flamento, i. uolu. rit.

Quoniam decimoquarto, an pacem futuris ade-
gatis recautus soluere debita contracta a filio a to-
tato autem arrogatione? Reclitis hinc inde operioni-
bus, de quibus lason in libro quoque stipulatio, s. iux-
ta personam de verbis obligat, et, secundum eum tenet pa-
ciam arrogantem, solvere humiendum debita. Raro, quia
aut arrogationem ram adrogamus, quam bonalibus
transire in potestatem patris arrogantis. si pater
familias, s. principis, q. ad pauperum. S. Instans de
acquisit per arrerentem: ubi succellet vniuersitas
is tenetur obligacionibus illius, quas est vniuersitas
is succellet tam ex contractis, q. de maturitate, itea
quia omnes actiones transirent non patentes cum suo
processo; secundum l. vetera q. de aliis. C. uia ergo auto-
rrogatus, hic debet tam contracta fieri ante arrogationem,
pacem adrogatorum quies bona adrogata trans-
ire, tenetur ea soluere.

Secùs, si post arrogationem arrogatus continebat, quia tunc non obligatus pater adrogans, nisi in eo, quod sibi est concessum in peculio: iuxta Gleo. in q. v. de acquisitione per arrogationem, sicut filius familiæ oequitatem obligare, nisi de peculio, ut coetus ex eis natus, & de peculio.

S. VIII.

De obligat. filiorum præsertim familiæ, & de eorum obedientia in parentes.

E P I T O M E.

- 223 *Filius, qui tenetur exhibere, vel non exhibere parentibus.*
 224 *Filius, qui parentem, aut matrem odio afficit, vel irreuerenter trahit, an tenetur id explicare in confessione?*
 225 *Filius, qui parentem, aut matrem propter pauperitatem dedignatur, qualiter peccet, & quid si iniuriosi verbis, vel opere affligat.*
 226 *Filius tenetur obediens, & auxiliari parentibus, dum agent, etiam defunctis.*
 227 *Filius tenetur parentem citata prescriptum, vel hereticam atere.*
 228 *Filius, parentis egentibus, en posse ingredi Religionem, & quando tenetur exire post confessionem.*
 229 *Filius familiæ, an posse habere dominium alienum peculii, & quoniamplex sit peculium?*
 230 *Et quid si defraudet?*
 231 *Pater familiæ quamvis non habeat ejusmodum filium in bono fili, habet rationem administrationem.*
 232 *Filius familiæ non habet dominium in bonis profiliis, secis in Castris, vel quibus Castris.*
 233 *Filius familiæ, quibus preest testari post Clericatus*
 234 *Et quid si non fuerit in sacris?*
 235 *Filius am. s. posse testari de iure communis, & cur?*
 236 *Ad pia secundum aliquos de consensu patris testari potest.*
 237 *Filius familiæ, posse donare causa mortis conscientie patre, & cum negres testari ad profanam de consensu patris & num. 3. 3.*
 238 *Filius familiæ, quoniam posse testari sine consensu patris, posse etiam donare causa mortis.*
 239 *Filius familiæ, an posse donare patri causa mortis de consensu illius, duplex est qualitas.*
 240 *Martini tabellio hanc scriptum ab uxore, non potest testamentum illius approbare.*
 241 *Probabile est posse filium donare patri si consensum, & refidetur argumentum contraria pars.*
 242 *Sed probabile est non posse.*
 243 *Filius non potest donare inter viros patre inconsulto.*
 244 *Nec posse agere in indicio.*
 245 *Et an posse adire hereditatem.*

- 223 *No est dubium, ad quæ se extendat obligatio filiorum erga parentes. In primis debitum illis honorum impendere debent, nec non amorem à natura locutum, obedientiam, & tenetiam exhibere. Et quoniam hac omnia alii proximis debent, multo fortius parentibus sunt debita, et que ita, qui parentem, aut matrem odit, vel irreuerenter trahit, continentur dicere in Confessione se odisse parentem, aut matrem, id si alperis, & duris verbis, illis molestiam ioculat, vel si acri, & terroso invita coidem alperic. Est enim mortale iura Aleof. p. 3. q. 3. Sylvest. verbis, filiar. 3. 3. Angelus, lib. 3. 3. Reginald. in præxi lib. 10. 3. 2. n. 6. Moutre, in suo examen p. 4. cap. 8. f. 1. mon. 4. q. 5. Azor. 2. p. lib. 1. cap. 1. q. 3.*

Fragm. Regim. Christ. Repub. P. III.

Similiter peccat mortaliter filius, qui parentem, aut matrem propter paupertatem deditigatur, & ostendit coram aliis, esse sibi ignotos, nisi ex tacita voluntate eorum, aut ex aliqua iusta ratione id faciat, Nasar. 1. 4. n. 3. in sum. Tolet. lib. 5. c. 1. Idem dicendum de filio, qui obstinatè non vult obedire parentibus in iis, quæ pertinet ad gubernationem domesticam, præterim monente parente, ut & pravis familiaribus se ablinet, quod idiotelligitur si perseverer. Secùs si ex fragilitate, aut ex viciemoti passione non retribuit. Sol. 1. de util. q. 6. art. 1. Victor. de parent. art. 1. ad finem. Reginald. d. lib. 20. cap. 4. n. 1. vbi bunc excusam ex levitate materia: à mortali, quia percepta diuina in leibis, non obligant sed mortal: ergo multò minus obligabunt pracepta homana, nonposita à parentibus.

226 *Est enim mortale secundum se, oboe obedit parentibus, probat Nasar. d. 1. 4. n. 2. verf. tertio iudicatur, ex quo quid. Denneron. 2. 1. filij contumaces precipitantes obviū lapidibus: tum quid ad Romanos, c. 1. &c ad Timoth. c. 3. inter illos, qui peccant grauius, numerantur inobedientes parentibus, quod est intelligendum in materia gravi. Reginald. d. lib. 20. c. 2. n. 1. 6. & Azor. d. c. 2. q. 4. vbi ad exemplis probat.*

Insuper filij debeat auxiliari parentibus, quotiescumque ipsi egerint coram opera, & auxilio, præferent cum grauitate agravant, Azor. supra q. 5. vel cùm ad senectutem perueniunt, & nequeunt laborare: tenet namque exemplo Ciconiatus, in parothes pietatem ostendere, quæ vt Iulius Solin. in Poly. bl. 4. 3. l. 1. n. 10. c. 3. & Elian. c. 1. 1. 1. his. teferunt quantum tempori impendetur etiæibus educandis, cùm & ipsi à pueris suis inuicè alerent.

Idcirco à D. Ambro. Hexameron. lib. 1. ex R. Rom. ootum vñ. p. 4. Aucts cognominantur. De qua quoniam pietate multa congerit Solozanus Petrus, de parenti crimen, lib. 2. c. 2. fol. 12. Quo etiam parentibus vita fuolit, à filiis labiduum tribendum est, exquis deinceps cobonitandi, & amnoctia faciencia curanda, & reliqua, qntæ ad id conductioe praestada: Azor. 2. p. lib. 2. cap. 2. verf. 5. queruntur.

Præterea quando parentes egerint, debent alii filiis extute naturali, quamvis sine iurenci, Sardus, lib. 6. de alimentis, n. 1. q. 3. n. 2. 23. & q. 36. n. 2. & 14. & rit. 7. q. 1. 1. 4. n. 17. & n. 9. q. 15. n. 59. q. 32. n. 10. Quæ obligatio ex iure nature inducta, non potest tolli per usum humanum: ita Gleo. in cap. 1. verbi fideler. d. lib. 1. 3. Abbas, in cap. 1. q. 1. de hereticis, Lopez, en. 2. 1. 8. part. 1. Padilla. Preses n. 1. C. de seruit.

Et quoniam Laca. in lib. 1. si quis è liber, & si impuber, n. 1. 0. ff. de liber. agnoscit id concedit, quando parente egerint: etiam extra extremam necessitatem, alii placet filium teneri almentem patrī præstat, & elle præferendum extraneo Catholico, in Eleemosyna à filio eroganda, vt tenet Castro, lib. 1. de inst. hereticorum punitione, cap. 7.

Imò quoniam patet damnatus sit, vt flame pereat, adhuc potest filius subvenire parti in hoc casu. Nam etiam lex Cicilis publicos holles, & reos Malefactis humaoz priuet privilegii 1. p. 1. l. 1. q. 1. ff. de capitulo naturali raimo sanguinis qualibus, & debitis parentibus pietas, nullo modo abolen, nullaque sute dictimi potest, vt restantur iuris consulti, in l. ius amerci. ff. de patiis, & l. ius sanguinis, de regisarts.

Vnde confit, deberi alimenta parentibus damnatis, aut proscriptis, à filiis: quoniam alii repugnent plutes sameo fateorut, quos retinet Tresquel. de patre tempor. causa 20. n. 8. cum sequent. 3. Menoch. de arbitrio. q. 9. n. 4. 5. Conducere causis cuiusdam ignobilis puerper. teste Valerio, lib. 5. cap. 4. habentis matrem in carcere detentam, damnataque vñ.

66 Part.III.Lib.I. De obligat.parentum,&c.

fame perire: illa namque imperat à Imitoie adūtū decipere exanimare ne quod infelix cabimhi-
lomious vberibus plenis matrem sustentabat, do-
nec fuit inuenta. *Q. mār. a. u. t. ar. Plan. lib.7.
cap.36.* mari salu donata filia p̄misit eis, amboque
perpetuis alimento. *O. illi leui eidem conseruans off.*
*Dea. C. Quinīa. M. Attito Cess. semper p̄misit incul-
lum carceri struld. Sic ille.*

Sic etiam pater Banatus non est desiderandus à
filii, ex eodem Menoch. d. q. 90. n. 45. Placa de
delictis, lib.1. cap.3. n. 6. n. 4. & Illustribus. Acu-
na, 1. p. dñeas cap.1. dif. 30. n. 3. & 4. non sa-
tu, n. 3. dif. 86. vbi in testi verbis, grandu ralpe,
memorat peccatorum, quis admittunt filii non
subuenientibus patribus in necessitate potitis, dum
commodè p̄misunt.

128 Adde peccare etiam filios ingrediendo Religio-
nem, patribus 10 gravi occellante telechi, D.
Thom. quodlibet. 3. q. vlt. art. 6. & Sayro, tu elan
lib.7. cap.7. n. t. Quod intellige, quando est prob-
abilis spes, ut filius in seculo manens, possit pa-
rentibus iubente, nec est aliud, qui subuenire.
Sanch. in Decaloge lib.4. cap.20. n. 3. ad finem,
vbi aut talium ingressum esse culpam mortalem,
quia est traegredio p̄cepti gravissimi: debet tam-
en necessitas aucto ingredi, esse magna simili-
citer, subtiliter prudenter, & recte virtus quida sit
extrema, etiam si non sit tacta, quod extranea obligeat ad Eleemosynam: sed sufficiat necessitas,
qua cogere et diffidere, que in notis item eius
decensis status iactantem caderent. I. can. de Neapol.
3. p. ris. 1. 6. cap.2. s. t. relatu à dñe Antonino ab.
Sanch. supra num. 4. Quod si dubitatur, an tanta
sit parentum necessitas, ut recessus filius non in-
gredi religionem, possit filius iehidis parentibus
suoire.

Quod si parentes venias post professionem fi-
lii, in grauem necessitatem, D. Thom. affirmat,
quodlibet 3. art. 6. & 2. q. 101. art. 1. ad quoniam,
& ibi Catec. tenet ex exercitu Sylvestri, verbo, Re-
ligio, 1. q. 4. Angles, in floribus Thologiorum, in q. de
vere, ex folio 94. Lessius, de iust. lib. 2. cap.41. dubio
3. p. 5. filium, & Nauar. cap. n. 18. q. 2. ex n. 48.
& in manuali cap. 1. 4. n. 14.

Quod procedit multo fortius, si parentes sint in
extrema necessitate, tunc enim proficiunt potest exi-
re, etiam Superioris repugnante, ut in finali volunt
Caser. 1. 2. q. 101. art. 4. circa solutioem ad Quartum
Magis 1. 4. dif. 3. 8. q. 1. 6. & c. 1. Tabula verbo, pie-
tatis, & ibi Auct. n. 1. vnu. Nauar. lib. cap. 1. 4.
num. 1. 4. Cordub. p. 1. art. 2. spacio 4. p. 1. t.

Ceterum, si occellitas fuerit gressus, seu magna
cur filius aucta religione potest subuenire, & suo
inter, non temerit filius religionem egredi, sine li-
cencia Praetari, qui eam potest dare ad succurrendum
parentibus in hoc casu. Ratio, quia filius per
professionem transiit in ipsitatem Praetari, & oon
potest exire ab illa, neque auctor eo iowitzo, & est
extra pueritatem patris. Item securus filius reli-
gione proficiat, pro viribus laborare, ut patri egen-
te gaudiare succurrat, sialu obediens & regularis ob-
seruatrix quia adhuc post professionem, est vere filius,
& in eo permanet obligatio pietatis erga parentes.

Eodem modo, si filius parentibus in graui ne-
cessitate potitis, professioem fecerit, teneat ege-
di, & alios non possit illis subuocare, quia ingredi
non potest, cum habeat obligationem subueni-
endam contrahit Nauar. in juri. cap. 1. 4. n. 14. &
in commen. 3. de regulariis n. 4.5. professio tamen
fuit validata, id suspicere executio, denece parenti-
bus puniuntur sicut Less. de iust. 6. 4. 14. lib. 2. n. 3. q. 6.
quia filius transiit in religione, & in potestitatem

Praetari, cum eo onere: cap. ex literis, de pignoribus:
i. e. c. quando necellitas superuenit post proficilis
oem: nam tunc non tenetur egredi: potest tamen
sicut licencia à Praetato.

Ceterum, quando necellitas est extrema: tunc
potest puer licencia, quamvis oon sit obecta,
tenetur exire: non tamen potest delere habetum,
nisi quando habitu retento, non posset con-
mode ex necellitate subuenire. Sed melius tradit
Nauar. lib. 3. consilier. in. a. regularis. n. 1. adu. cons. 5. 4.
num. 3. & in 2. adu. cons. 2. n. 1. vbi addit licencia
dilecti debentur habitu pō posse coocedit nisi ē sumo
Pontichie sequitur Manuel. 1. res. 1. annua. 1. 6. n. 4.
quia proficiens etiam factus Episcopus, habitum te-
legit, & deinceps non potest, Sanch. in praeparia De-
cologe, d. lib. 4. cap. 2. num. 12.

Dubitati item potest, an filius familias sub pa-
tri potest exilis, possit habere aliquod domi-
num, socommodo parte: Pro resolutione scien-
dum est, filios famulas capaces esse honorum, etiam
sub potestate patris constitutos. Nam in primis
possunt habere peculium aduentum, quod dicta-
tur illud, quod habent, vel per incessionem, vel
per donationem, vel per industram priuam, vel
fortius qualiter: *I. can. epoies. in vno. ex una*
substantia. O. in verbo, non ex substantia C. de bens,
qua libera: Mendes à Calciu, in repetitione bu-
ni legi num. 6. & 73.

Denique possunt habere peculium proficitum,
quod dicitur illud quod ex parte bonis, & ex illius
substantia consequitur, aut quod contentatione
patris filius quantum fuit, ut per Glos. Batt. Baldu. &
alios in d. can. epoies. Cate. bon. qua liber.

Tertio denique loco, possunt habere peculium
castrile, aut quali casucole. Quod acquirunt per
militatio, vel occasione militare, dicitur castrile.
Quasi castrile est omne id, quod ex beneficio
Ecclastico acquirunt. Item quod acquirunt per
electuacione, quamvis alias sit aduentum, ut ha-
beat ut Adelphi, presbyteros C. de Episcop. & cleric.
Denique quaquā acquisitus officio publico, su-
ducas viuicet, Adelphi, Tabellino, Magistris, de
familia: Molio. tom. 1. de iust. trall. 1. n. 1. 30.
vbi de bonis castrilibus, & dif. 2. 3. 1. vbi de quali
castrilibus. Valac. de partibus. cap. 1. 3. ex ann.
1. num. 1. 4. & Leli. de iust. cap. 4. dubio 3. n. 7.

His potitis, duo filii famulas esse dominos
directos bonorum aduentuum: non tam ha-
bete viuimfuctum illorum, neque utilitatem, nisi in
certis calibus, ex Ordinatione Lulitapa. 1. 6. 4. 9. 9. 8.

Primo, si pater tribuit filio viuimfuctum, quod
potest facere, quis non donat pater filio de fun-
ibus, sed solum remitti filio ius quoq; haber in bonis
ipsum: tunc de alimentis. n. 1. q. 4. 2. num. 1. 2. 4. & 2. 1.
9. q. 20. num. 12. Rebello obligat, inf. par. lib. 1.
q. 7. dif. 2. num. 1. ver. quartas. Molio. supra dif.
2. vnu. secundu. dif. Lessius. d. cap. 4. dubio 3. n. 9.

Secundu, quando aliquid donatur, aut relin-
quit filio ex lege, & conditione, ut pater code noa
habeat viuimfuctum, Molio. supra ver. sunt vere,
Nauar. relatu à Lessio d. cap. 4. num. 9.

Tertiu, filius habet viuimfuctum, & non pater

si pater relinquantib; filius obtinuit bona ipsa aduen-
tia, Valac. de partibus. cap. 1. 3. num. 1. 4. 6. diuin. fu-
p. dif. 8. ver. quartas, & Dom. Garcia Mafillo de-
cis. Secundu 19. num. 1. & Barbos. ad Ordin. Regiam lib.
4. iii. 9. 8. 3.

Quarto, viuimfuctus alius eius tei, si filiodun-
tate relinquantib;. Nam ranc pater oib; habet, &
quia super viuimfuctum non potest consti ut
alter viuimfuctus: quoniam viuimfuctus idem
est, atque ipsa comoditas, & utilitas iei. Molio d.

Disp. II. De filiis familias. §. VIII.

67

diss. 8. vers. quartus. Rebelli. *pers. 1. lib. t. 9.7. n. 5.*
vers. secundas. Lefsius. *t. cap. 4. num. 10.* vnde dicunt lusitani, ieiunutus non esse fetuuntem.

Quinto, filius familias habet viuisfructum rel. non auctem patens, quando Rex aliquid donat filio: quia res eis res illa pleno iure filii quod proprietatem, & viuisfructum: Gomes. in l. 48. Tauri. num. 4. & tom. 2. *varior. cap. 15. num. 7.* Sust. de alienis. *int. 9.9. 18. n. 3.* Molin. d. diss. 8. *vers. quartus.* & diss. 23. *vers. deinde.* Cald. Pereira in l. si caro rem, verbo. Lefsi. n. 106.

Sexto, si filius vñ cum parte succedat in hereditate fratris, vel sororis. Sylvest. verbo pecuniam 1. q. 3. in quibus casibus eritam commodeas, & utilitas competrat filio, sicut bonorum castrorum, & quasi castrorum, & continguit viuisfructus cum dominio directo.

Nihilominus, quamvis in his casibus sit prohibita pater viuisfructus acquisitionis per testatorum, vel donatorum ius bonis fili, nos ceteris pati interdicta facultas administrandi predicta bona: quories nulla legi, vel testatoris iulicium concurret: aque ita quores pati viuisfructus acquisitionis prohibetur, non sic, quod sit suspicitus testator, donator, vel legi, sed potius he pro utilitate huij, ut hio melius propiciatur, oedium in propeccare, quod non tollitur administratio, sed etiam in viuisfructu bonorum, esto viuisfructus acquisitionis sit prohibitus: ita Cagoolis post alios in l. frater a fratre. n. 161. ff. & condit. indebet. Butiat. in conf. 133. n. 39. & 40. & n. 56. & 57. lib. 1. & alijs, quos referens sequuntur. Calbillus, de usufructu lab. 1. cap. 3. n. 59.

Dico secundo, filium familias non habere dominium bonorum profectinorum, que pronuntiant à parente viuo, vel principaliter, & proximi eius causia dantur, ut evcumque dominium, tam dictu, n. quam vele esse apud patentes: quamvis filios non habere suorumque administrandi predicta bona, nisi in utilitatem parentum, certum est. Quisque nequevit de his aliquod alternare, vel in suam utilitatem coquere, inconfutabile parente, cuius intuitu profectum dicuntur: Molio strati. d. diss. 23. *vers. haec modi autem bona.* Lefsi. d. cap. 4. *dubia 3. num. 12.* Valaf. de partis. d. cap. 3. n. 4.

Dico tertio, filios familias iu bonis castrenis, & quasi castrenis habere plenum dominium: ita vt non solum proprietas, & viusfructus, sed etiam administratio horum bonorum, ut penes filios Molio. diss. 230. & 231. vbi de his plene. Ordinatio Regia. lib. 4. tit. 97. f. 18. & ibi Barber. ibi num. 3. uniuersitas omnia bona, que Clericus post fulceps. Ordines acquitanteriunt, quamvis bona Ecclesie, iuxta bona castralia, seu quasi, post alios, de quibus post testari filii familias Clericos, ubi pars testatoris constitutum, Molin. erudit. diss. 23. in principio, & diss. 231. *vers. quid vero?* Sust. de alienis. int. 4. q. 15. n. 12. *con sequent.* Agid. Lufitan. in repetitione l. 1. C. de seors. Eccl. f. 1. 6. 7. n. 3. Cald. Pereira, in l. si caro rem, verbo, cum non absoluimus, n. 34. & verbo, lefsi, n. 98.

Et quamvis filius post clericatum, retinuerit in patria potestate, potest tamen testari de bonis, non solum intuitu Ecclesie qualis, post Ordines fulceps, sed etiam ex usi, que ante Clericatum habebat, etiam ex causa aduentaria, patet ex Anthon. presbiterio. L. de Episcop. & Cler. ibi: Presbiteros, & Diaconos, & Subdiaconos, Caototes, Lectores, quos omnes Clericos appellamus, res quomodo libet ad eorum dominium venientes, habere in sua potestate percipimus, ad similitudinem castrorum peculiorum; & donare, cui volent secundum leges, & testari de his, lucet sub parentum sicut po-

testari. Hac ibi. Ideo de omnibus postiis testari filii Clerici, etiam de aduentis per verbum premodistis, quod est uniuscuius & comprehendit omnia. cap. de indemnitarib, & si qua vero de elelians in 6. Menoch. de recip. posse. remed. 6. n. 5. quod alij etiam extendunt ad Clericos primar coniuta, Thom. Vaz. aleg. 29. xxv. n. 14. & infra n. 12. 3. & sequent.

Non amittere tamen patrem viuisfructum, in bonis quasitis ante Clericatum, etiam si filius testator de illis, et quia quando conceditur filio testari, intelligitur sine praesudicio patris, ex Battoli. l. 1. nom. 25. C. de sacra. Eccles. Thom. Vaz. num. 12. 6. Poterit de quibus post clericatum, potest filius testari, etiam plene de ipsa proprietate, quoniam in his cellas viuisfructus patris; Peralta in rubrica ff. de hered. in fit. num. 1. 8. Molin. de primog. lab. 1. cap. 9. num. 22. vide ea de re Aliu. Valaf. confusl. t. 8. p. per tetam, maxime ex num. 13.

Non potest ramen filium Clericus, dum testator, priuate patentes legitimis, sine causa: ex text, m. d. Anthon. de familiis Episcop. Nauar. in Manua. l. cap. 17. num. 14. Molin. num. 1. 13. 8. *vers. Clericatum* alter Molin. d. cap. 9. num. 12. de patre ex Ordinatione Lufit. lib. 4. num. 82. in principio & f. 4. & 7. 9. 1. in f. 1. aque ita filius in his bonis, potest reliqua legitimam parentibus disponere de terria patre, ad te pertinente in proprietate, & in viuisfructu: & in aliis bonis ante clericatum quasitis, in quibus patres habet viuisfructum, disponere & testabitu, tam in vita, quam in morte de suo tercio in proprietate, non tamen in viusfructu, ita Rops cap. 29. de successione. n. 2. 3. Gutier. lib. 2. practice. q. 40. num. 3.

Sed quid de filiis familias, qui sunt in minoribus, nunquid indilicti poterint testari eodem modo, ut ceteri in sacris? Dicendum est cum hisce temporibus, tam numero, sic multitudine Clericorum in minoribus, non gaudere hoc privesegio, nisi qui secundum dispositionem Concil. Trident. f. 23. & p. 6. de reform. seuenient priuilegiis fori, Molin. d. diss. 1. 3. 8. f. 1. Cesar. quam declarationem enim tradit Spino, in d. Glos. rubre. 4. p. num. 21. ad medium, diuersus ad hanc facultatem testandi, relinquunt, quid bi Clerici, qui non sunt in factis, vel habeant beneficium Ecclesiasticum, vel sint in habitu. & tonsa, & de mandato Episcopi sint affisi alicui Ecclesie, aut sint in Seminario Clericorum de eius licencia, vel vestientur in aliquo Gymnasio, seu Academia, vt precipitat in d. Concil. Trident.

De iure tamen communii nequunc filiis filii testari, Lg. in post. f. de testamento l. nemo C. qui testamen. facere possunt. nisi de Castris, & quasi Castris, vbi primis explentur pubertas annum. Idem de iure Lufit. lib. 4. tit. 8. 1. 6. 3. 8. 3. 9. 1. de iure tamen Castellie per decisionem l. quinta Tauri, que est 4. tit. 4. lib. 5. legum regal. mansimē castell. conceditur testandi facultas, expletio pubertas anno, tam de bonis aduentis, quam de aliis, quali sunt extra patris potestatem, quod intelligit, si descendentes, vel ascendentis non habuerint: illis vero existentibus, de tercio suo possunt pro arbitrio suo disponere, duas vero honorum partes, si descendentes non existant, relinquere parentibus debent, vel ascendentes, si extine, & descendentes deficiant, Molin. d. cap. 9. num. 2. 3. Secundis de iure communii, etiam de partis consentia. Ratio quia enim testamentum publici natus sit, f. 3. ff. de sellam. Ptit. vitorum confitimus nihil quidem in eo debet operari, s. in publicis ff. de partis. Valaf. confusl. 10. 8. num. 19. Item quia sumus in regula generali, quod filius

234

235

filius familialis acquirit, etiam parte consentiente, *i. qm. in potestate f. de testam.* *cum n. 3. 1. g. de donat.* *causa mortis.* *Gomez l. 5.* *Tauri num. 1.* *vbi adhuc ex eo non posse filium familialis, qui est in potestate patris, testari, quia non est capax acquirendi: nam ex ipso momento, quod acquirit non residens penes illum, sed transirent in patrem: ergo non potest testari, quoniam dispositio sua efficit lumen effectum, & nullius momenti.* *Bald. int. Seminario C. que testa facere possunt, col. 1.* Accedit ratio rationis, quia ultima voluntas non debet pereire ex alieno arbitrio: efficit enim capariorum, que a iure est reprobata, ut in *i. illa autem iustificatione f. de bared. institutum.* & *int. capitulo eius C. de testam. milis.* *Gomez. supra num. 1.*

236

Potest tamen filium familialis de consensu patris testari ad pias causas docet Bart. l. 1. *Catech. Sacrae Script.* *Eccles. I. m. 2. de testam.* & alii apud Iul. Claz. *verbo testam.* *q. 3. n. 7. & 8.* & est admixtamente opinio Bartoli in loco fusi, hoc habeat contradicitionem, ut disponit Ordin. Luisiana, lib. 2. n. 5. *Valec. confus. 10. 8. 17.* *Barolom. lequirit Baldus,* in l. 1. *Catech. Sacrae Script.* *Eccles.* & probatur *ex dictis de sensu testam.* lib. 6. cuius h.e.c sunt verba ibi: *Quamvis filius abique patres alienum possit ubi eligere legitimorum; pro anima sameo sua, perier ipsius legitimorum, nisi pecuniam castrensem, aut quasi castrensem habeat, aliquid indicare non poset, licet ibi: Ergo interiuscum licentia pat: si, & ad pia potest nullius disponere ex testamento: est communis.* *Spinno.* in *Speculo 4.* p. *Glos. rubrica num. 1.* *Molin. de testam. diff. 1. 3. dubio vbi. in principio.* *Lettina lib. 2. cap. 19. dub. 4. num. 37. & 38.* *Azor 1. p. lib. 2. 2. 5. decimo quartu. verbi queritur an filius familialis.* Ad non pia autem, nec de consensu patris potest testari, nisi de bonis castrensim, aut quasi castrensim, quibus tam ad propria, quam ad pia testari potest, *Lettius.* & *Azor.* quod intelligunt fine iactu parentum circa legem, ut dictum est.

237

Ceterum potest filium familialis donare causa mortis, patre consentiente: constat ex *i. filius familialis.* *5. pars autem f. de donat.* & esse communem, videlicet *Iacob. in d. Seminario num. 8.* *Clarus 6. testam.* *q. 18. num. 1.* *Couar. in rubrica de testam.* *3. p. n. 7. verbi vero.* Ratio, quia donatione causa mortis, magis redolent naturam contractus, quam ultimum volumen, ac praeundi consentiente patre, potest fieri, & hac ratione velut Accipit. *in princip. Iustit.* *quibus non est permisum facere testam. in verbo permisit.* & *Claz.* *ad probat vbi proxime n. 1.*

Item donatione priuata iuris est: factio autem testamenti est iuris publici: idcirco haec de voluntate patris non potest fieri: illa autem maxime. Nec obstat donationem causa mortis, videlicet similiem voluntati velim, quia quamvis ita videatur, non recedit omnino natura contractus, immo potius ex magna parte retinet, *Molin. de primog. lib. 2. cap. 22. num. 1. 4. ad finem.* *& n. 16.* *Clar. 5. donatio q. 5. num. 2. verbi in dic. vbi credunt donationem causa mortis quoad modum, & ordinationem, diuin in illo deducunt, ex qua sparti contrahui: sed postquam est in illo deductus, quoad effectum, & efficaciam, assimilari ultimum voluntati. Quae doctrina est communiter recepta per *Glossam in l. 2. in princip. verbo, legamus, ff. de don. prelegata.* *Iacob. in l. cum antiquis n. 2.* *C. de testam.* *Sequitur Molin. supra diff.* *288.* *aque ita potest fieri donationem causa mortis de consensu patris:* testametum autem nullo modo, certeum est, *Azor. p. 2. lib. 2. cap. 23. q. decimo quarto 5. queritur an filius familialis.* *Lettius. in l. 1. cap. 12. num. 37. & 38.**

Quare tamen cur consentiente patre, filius testetur ad pias causas tamum, & de codem consensu donat causa mortis? *Reiposio sit, quis Iura, & Leges non prohibent filium familialis donare de consensu patris: prohibent autem refutari etiam de consensu illius, & permittunt sollem ad pia testari de consensu patris, quia ad restandum manuteneri iudicio opus est, quam ad donandum. Item quia facilis ad restandum erantur homines: proteude nihil valebit etiam patre permanentem testametum filij, valebit tamen donario causa mortis facta de voluntate patris: quia doctrina procedit de iure communis, ac Luisiana, *Molin. tom. 1. de Iust. diff. 1. 38.* & *tom. 2. d. 1. p. 188. q. quamvis de iure communis, & 5. sequenti vers. dubium est, vbi deciditur ex Glos. int. 1. 5. nequitur C. de bonis, que liberis, quam sequitur Iul. Claz. 5. donatio q. 6. num. 5. & *Couar. in rubrica de testam.* p. 3. num. 6. dicentes necessarium esse consensum patris, quando filius familialis donat causa mortis, non ve suferatur prajudicium, quod potest partis iuris contingere, si filius patre ignorante donaret: sed quia ex dispositione sua requiri patremus consentia, tanquam olenetas, ve alijs iure valeat, & ne perrat.**

Consernatur, quia si filius donat causa mortis bona adutaria, quorum pater non habet ultimum fructum, nullus erat donare, si hoc donato patre non permittente: igitur non requiriunt consensum patrum, & principaliere, nisi ex dispositione iuris, non veio ad vitandum petiudicium patris: quia consensu debet esse expellas, cum requisitus pro folennitate, ac forma illius actus, nec sufficit causus: ita Iul. Claz. d. q. 6. verbo donatio natus. 5. & 6. per *Glos. int. quae in pueritate, in praecepto, in verbo arbitrio magi ff. de testam. blant. de concili. ultimam.* *Suauit. lib. 2. tit. 1. 2. num. 3.*

Illiud etiam notandum est, vii certum, filium familialis, quies potest testari de: onis suis, sine patre consensu, potest similiter donare causam mortis, *Molin. diff. 1. 38.* & constat ex *i. Marcellus. in princip. ff. de donat. causa mortis.* Cum igitur de iure Castellae datum sit filio pubeti, testari de tertio bonorum adventitio, potest etiam de eisdem bonis inconsulto patre donare causam mortis, *per l. 5.* *Tauri.* ex causa dispositione de bonis suis potest ab. que patris consensu testari, & a fortiori donare causam mortis, ut videtur *Tellus & Fernand. in d. 1.* *Tauri num. 20.* *Molin. de primog. lib. 2. cap. 9. n. 9.* & centurie Guillelmi, in cap. *Raym.* verbo matrem in super *Clerdon.* num. 26. post *Bald.* in l. 1. num. 10. *C. de sacrae Eccles.*

Quartum item an filius familialis possit donare causam mortis, eidem patre, de consensu illius? *Duplex est qualiter, & opinto.* Prima de iure communis, & nostro negat, Ratio, quia nemo potest in velitarum iuri, interponere suam auctoritatem, Iusta *Glos. in l. 1. in principio.* in verbo non acquirit, ff. de autoritate & consensu iuris, cuius argumento res apparet: nam tuor non potest persuadere consensum, in iure commode redundantem, ut est communis: & docet Socin. in l. 1. t. 5. sive quisquis ff. ad *Trebel.* *Clar. in d. 5. donatio q. 6. num. 7. verbi contrarium autem.* *Couar. in d. rubrica de testam.* p. 3. num. 7. & *Tiriacel. de leg. qnab.* *Glos. 8. num. 11. 5.*

Consensus enim requisitus ex parte patris, ad donationem causa mortis, non est dicendum consensus simplex, sed praeclarum auctoritatem, & folennitatem, quam pater non potest persuadere ad actionem sibi velim, nisi interuenient auctoritate iudicicia: tunc enim valet secundum communenam. *Cald.*

138

239

240

Disp. II. De filiis familias. §. VIII.

69

in l. scutariorum, verbo contractum fecisti, nam 44. C. de regim. in integrum, & secundum Clar. d. q. 6. num. 7. 3. donatio, et virtus: sequitur Molin. de leg. tom. 2. tradi. 2. diff. 288. fol. 243. s. bene voluntas: tecum, visitatur talis donano propter defecutionem solennitatis requisita, ut dicit Bald. ex. num. 45. Clar. num. 5. & abj.

141 *Iustus hanc partem negantem testamentum clausum vixos, in quo manuscritus tabellio fuit ab ea hacten scriptus, seu hodeconveniens facies: is namque non potest solennitatem approbare hancmodi testamentum, in quo est hacten scriptus, quod si approbat nullum est testamenrum, in fam extenu. Bart. in l. quoniam C. de his, qui sibi adscendunt: ideo nihil conficer. Idem Bart. in filios, s. sequens, s. de falso: quis non potest tabellio facere influentum ad ius velicatum: cum igitur de iure Lubiano testamentum clausum, sine approbatione a tergo nihil valeat. lib. 4. Ordina. cu. 80. q. 1. de qua per Molin. tom. 1. de leg. diff. 125. Sequitur approbationem a tabellione manu confessam ad sui commodum, nihil robore continere.*

Confert ad hoc negandum ea eo, quod nemo potest esse testis in testamento, in quo haeres inluitatur, ut patet, ex l. qui seqvam. de testam. neque in quo ei relinquere hodeconveniens uniuersitate, ex Bald. & Angel. in l. defensione, codice curiae.

Ergo vniuersitatem testamento, quod ipse tabellio apparet, ut talis, & ut reliquias: quia coniunctus instrumentum, habetur loco testis: Bald. in l. si quis decurso, ad finem C. ad legem Cornel. de falso, & Alberic. in l. de eo, & in l. vixit s. codem in alio. Hoc autem nulla alia de causa vicevit, nisi, quia semper potest in fui communitate, preflata aliens actus auctoritatem, ut valentia fuit certe dñe dñe, quibus a lege exigitur pro auctis sollicitate per d. Glos. in l. 1. s. de auctoritate curiae, quam Bart. & DD. ibi sequuntur: idem Bart. in l. frater & fratre, sol. vle. in l. quaf. s. de conditi. indebet. Iacob. Andras. in addit. ad Specul. sis. de instr. iust. s. pere col. t. vixit. quod si filius famili. ex partite ratione non valebit donatio facta patri a filio, cui suam auctoritatem ipse pater praestit,

142 Secunda opinio affirmat, post filium famili. validi patre contentienti, facere donationem causa mortis: per text. in cap. cum in tute, de auctoritate delegati, vbi potest quis libi, & ad suum communitum contentire. Item, quia filius potest conferre in patrem omnia bona sua in vietna voluntate per text. in l. 1. C. de impo. lucra. difserib. lib. 1. o. Sed hoc non potest intelligi de testamento, cum enim non patitur testis: patre erijam permanente, per d. Sennar. & l. peult. C. qui testam. facere possum: igitur debet intelligi d. l. 1. de donatione causa mortis: sed filius non potest donare causa mortis, nisi de contentu patris, ergo patre contentiente, & afflentum praestante, valebit illa collatio bonorum in patrem. Commissarius ex eo, quod patre potest cōcōtēre filio, ut hactenrū adest, ut concedit l. si quis nobis bona s. insuff. cum sequenti s. de acquirend. bared. sed hactenrū querela pleno iure patri queritur, s. codem cum fidelib. Ergo potest patre praestare contentum ad sui commodum volenti filio, patre donare causa mortis.

Alioquin sequetur, quod patri potestas in favorem acquisitionis destinata, & ad acquisitionem patris inducta, veterget in patris dentimentum, contra l. quod facit C. de leg. quam partem tanquam commissarium tenet Guillermo. Benedic. in cap. Rayn. in verbis marenco insuper Clerom. num. 46. Bertrand. conf. 156. num. 1. lib. 1. in 1. p. & res. 162. p. 1. num. 1. lib. 1. in 2. p. Bald. libi contentus

in l. si quando s. 1. C. de insufficio testamento: & ita coniunctus ibidem aperte foliato matrimonio lib. 4. diceos, hanc partem esse de iure lubentiae venit, Paulus Caleensis. in l. qui in paritate, s. de testam. & in l. si quis nobis bona s. si quis maceruerit, s. de acquirend. bared. Fulgali. cap. 88. vixi sapientis allegatus: & alii plures col. 2.

Veraque opinio est probabiliſſimocanda vero probabilitate. Ad iusta pro parte continua dicendum est, contentum patris in donatione causa mortis a filio facienda requiri propter peritudinem ipsius patris, ut bene probat Pichardus in d. principi. testam. quibus nos est permulsum, num. 64. cum seqq. ac prouide per text. in d. l. 1. s. sui autem, s. ad Trebel. testinatur haereditas ei, qui praefit Collegio, consenserit eodem Collegio.

Nec obstat d. l. 1. s. de auct. iust. C. d. l. 1. s. suis quaf. s. ad Trebel. quia ibi est sermo de auctioritate interponenda propter officium: ac secus hoc loco ubi inquitur de contentu implique priuatione interposito, & is contentus non obstat, quia ad ius communitum à parte praefletur. Quin etiam non est opus, quod talis alienus adhibetur in ipsius actu donationis, quia non exigitur ad integrandam peribantib. sibi, sed ne haec donatione in peritudinem patris potest. Ies Socin. cap. 160. s. presentis consil. col. antepend. in principi. lib. 2. Semper enim requiriunt contentus, quando filius sibi in patribus patens sine lenem, sine vir sit, nulla habeta tunc erat, aut iudicij: ac leges pro contentu allegatae, intelligentur de auctioritate, que requiri ad integrandam pensionem minorum. Filii autem famili. non erunt contentus patris per modum auctioritatis, nec ad supplicandam imbecillitatem iudicij sicut pupilli: sed ne haec patris potestis offendatur, aut iuraverit denunciando causa mortis, pate in silico.

Vnde talis cum contentus potest à parte praestante post ipsam donationem factam vel in ipso actu, quia contentus hic non requiriunt pro solennitate actus: sed ut vietur patris damnum: ac prouide nihil obstat am talis contentus praeueniat, aut superueniat inconveniens, vel ea post facto Glos. & Sibentes in l. 1. s. n. iust. facere, C. de bonis qualibet. Secus quando exi iuri contentus pro auctioritate, seu lenitatis: vnde debet interponi in ipso actu, nec potest interponi, text. in cap. radins. numero cap. qui a proprie, de electivis, Innocent. & Imol. in cap. cum confundens, de conjugal. quia quod caigunt ad solennitatem non potest separari ab ipso actu Leibn. auctoritas. C. de testam. & actus formalis est individualis, licet ipsa forma est individualis. servit, & ibi Bart. C. qui testam. facer. posse. contra vero quando contentus non caigunt per medium solennitatis, quid cognoscitur, quando priuatum tangit coniugadum praestans contentum, neque alia exiguntur: ut est in nostris casu donationis causa mortis: atque ita potest contentus adhibetur erijam post actu, ut ait Bart. in l. 1. s. sed filius, s. de legas. 3. per text. in l. filio praefero s. de iustitia testamento. Calensis in l. si cum dorem s. ex autem tempore s. felice matrimonio. Iacob. & Dominicus in d. cap. cum confundens, de sensu. & alij.

Non potest etiam filius famili. donare in re viuens patre inconfutabile per l. filio famili. s. de donatione. Quid intellige regulare, ut noscat ius. Clar. verbo. donare, q. 6. num. 1. C. nisi sit donatione rebus, aut de bonis in quibus patre non acquistare vixit: istud: nam de his bonis aduentus potest filius donare paucem inconfutabile, per l. vle. s. p. p. s. acquisitum famili. C. de bonis que liberis, curus lunt

243

244

sunt haec verba que sequuntur ibi: *In iis donarex casibus, quorams infra dictis apud parentes constitutis est; quod fucus est in donatione causam omissam, in qua filius non posset donare bona etiam aduentitia ad ipsam pleno iure spectantia, secundum personem identitatem, tunc patris contentum & authoritatem ut videtur viuos potest quando ad eum pertinere, ita ut pater in illis nihil habeat viusfructus, prout vult. Causa in fabrica de testamento 3. p. num. 8. & 9. in fine, & g. Lufitanus lat. 1. C. de sacrof. Eccles. 4. sepius de filio famili. num. 2. cum haec ramen distinctione, quoniam in donatione causa mortis patris contentus requiritus expellens, nec sollicitus tacitus, aut latuus, per Glos. in l. qui in postulare, verbo nobile magis fit de testam. & l. Clac. in d. 5. donatione q. 6. num. 6. Cald. in d. si curarant habentes, verbo, contractam fecisti, ver. final. C. de in integrum restitutio, & Molin. d. diff. 1. 88. tom. t.*

Ceterum in donatione inter viuos sufficit consentius tacitus, seu interpretatio patris, sive in acto ipso, sive post, quandocumque superueniens fuerit: quia potest spicere patre ratus habere, quod gestum est, & validate erit, quod fuit factum non iuxto nomine: ut haberetur in l. si fundo ff. de pignoribus, quia ratibiliter aequaliter: l. semper quis, vers. sed & sequitur, & ibi Decus ex num. 6. ff. de regulariis, & protulit ex filii familiis exemplo, qui ex matuto non obligatur: nubilominus accidente ex post facto patris voluntate obligatur, si post suscepimus mutuum cibos patrem accedit, & his est datum habere quod factum est. Dyn. in regula rationis quis, num. 14. cum seq. de regulariis, lib. 6. & habent hoc expeditum in l. p. C. de Senat. Confus. Aedacan. ibi. Cum nostra lege generaliter omnis rauis habens prorsus retrocederet, & conformaretur, que ab initio subvenia sunt: haec ibi inquit lufitanus.

Ego in nostro casu donationes inter viuos, quamvis patet ab iusto non possit contentum filio famili. si postea lope. ueniat, & confirmatus dominio; & cohererat retrocederet accedente patris contentum Bald. in d. final. q. necessitate nam. 16 vers. modo p. o: neque denique exigunt consilii nisi simplex in hac donatione, nisi propter presudicium ipsius patris denuo: ed suffici contentus tacitus: scitis, quando requiritus pro iolenitatem actionem non exigunt ex pressus: ita Bart. in l. que deis, col. ult. ibi, in quarto cap. ff. solute maritimo, & clavis Bald. in l. ff. fine, col. t. in 2. q. Cad. senat. confus. Voleman. Panolin. cap. dilecti col. 3. ver. iniquum auctum sufficiat, & arbitrio, & textio cap. ab iuxta Glos. in verbo mandatorum, & ibi Dominic. in secundo notabilis, dore radice, lib. 6. vbi non habent presentia, & taciturnitas pro confessione sufficiens, quando exigunt ad iolenitatem actus.

Ex dictis constat posse filium donare aduentitia boos inter viuos sine patris contentu, quando patet non habet in illis quicquam. Quizitio tamen est an possit filius sive in iudicio patre inconsulto pro eisdem boos, quamvis in illis non habeat viusfructus? Affirmat tanquam probabilem Bachol. in l. G. 2. q. quod si patres, nam. 18. prope finem, & aperius in l. 3. q. quod si in patre ff. solute maritimo, num. 19. posse feliciter filium inconsulto patre agere in iudicio, sicut filii regulariter potest patre dote donum aduentiam inquisitio patre, ex ea regula quod quando patre viusfructus non queritur, possit filius a geri, & disponere de ea te pro arbitrio suo, licet patris minimè petita: *Athenae, in lucis matris, & Ania, in principis, collar. 8. & cap. final. ad finem de iudicio 6. idem Bachol. reperit in l. 4. & n. 3. ff. solute maritimo, quod assente communione rece-*

peum Angel. s. afflentes antem, col. final. Institut. de acervis: fequerit Vannus de militibus ex defensia mandatis, num. 41. ex eo quod quando patet nihil queritur, filius famili. tunc contentum patris possit agere, & procedere, & quod hoc conculetur persona integra: sequitur ita fuisse iudicatum a Senatu Neapolitanu refutat Afflact. decr. 1. 80. ann. 4. vers. quod sit de rit. de quatuor, patris non aequaliter viusfructus, non requiriur confessio patris.

Probabiliter tamen est non potest stare in indicio filium inconsulto patre pro eisdem bonis, quamvis in illis non habeat viusfructus. Quod relatorum est versus: ita Mendes à Callo in l. cum operis 1. p. num. 13. 4. C. de bono quo liberis, & secundum legem nostram Lufitanam lib. 3. m. 6. est sequenda: vbi. 5. 1. dicunt, quod in calibus non decisis adharden- dum sic opitioni Accursum, quando non fuerit com- munante reprehensio. Idem docet Goncallus Sostr. in sua practica 1. p. t. tempore 2. a. n. 5. & n. 6. tenet Glos. in d. 5. negotiante, & ibi Bald. num. 9. n. 6. pat- ter sit abiens, Molin. d. diff. 1. 18. p. 1. loco vero non est intelligendum, dicentes, quando patet non habet viusfructus in bonis aduentis, non potest adhuc filium sine licentia patris coelisteri in iudicio salem in Lufraniacum filius famili. sit in postulare patris, & non sit sui ratus: ideo non habet iure am- perationam ad iudicandum in iudicio sive contentum patris.

Quizitio deinde quid fatigandum, quando filius recouere patre adie hanc educationem libri de latam, compellitio patre authoritatem iudicis ad p. i. blandum contentum, ut agat in iudicio & c. respondet affi- matiuem per test. in l. voleman. q. necessitate, C. de bono quo liber, vbi id dicitur. Gistier. de normam, confor. p. t. cap. 1. num. 47. num. seqq. Quod etiam fieri pos- sit quoties etiam cum filio famili. fuerit lis, aut qualiter, cogitetur patet dare coelendum. Inso fili- nel fuit ad contentio dum interpellatus, & re- cusauerat profiliare contentum, non est occelle, ut virtutem requiratur, id supplebitur contentus succi- nante iudicis, secundum test. in l. voleman. C. qui aduersi, ut notant Sribentes in d. q. necessitate, concordat Aleman. ens. 5. 9. lib. 2. & 2. secundum res- pondet. Vannus de nullitate iuris, quibus sententia num. 87. & hoc modo persona filii inhabilis, redditus habilia ad iudicandum in iudicio.

Deoique in quibus casibus filium patet esse in iudicio abique patres via, loquuntur lca. Lufitanus lib. 3. en. 9. per sursum. Cutilum item est filium posse agere, & contentum in iudicio sine contentum patris non obstante potest patris, si quanto fuerit de beneficiis, tunc ipsius libellus, Molin. diff. 1. 2. 8. ver. à regula in cap. de iure iurando, Goncallus Sostr. capro n. 20. in sua practica 1. p. 1. p. 2.

Irem patet agere. & convenienter hihi, qui con- cornunt peculium caliente, vel qualitate sensibili, item minus pubes idem potest quod si potest repetrere Iesus, restitutione gaudebit, Oddus Sforcia 1. p. 9. 60. num. 21. Cald. in l. si curarant, verbo, vel ad- versari, num. 4. 2. arque ita debet intelligi lex Lufi- tana d. 3. t. 41. num. 8.

Idem dicitur de filio Clerico defensione habitum, & contentum, & servante omnia que commendan- tur à Tridentino Concilio s. f. 1. cap. 6. de reformate. Neque patris potestas constringitur per captiu- tam, & redire in l. 6. quia potest clericum ac- quiritus pertinet ad peculium quali caliente, l. f. 1. 4. C. de Episcop. & clericis, arque in super- ebona parte in iudicio potest filius, quamvis non accedit confessio patris, Petrus ad leges Ordina- mentorum lib. 1. t. 3. col. 1. 1. Archidiac. in d. cap. ult. de iudicio lib. 6.

346

347

348

249

Idem seruabitur, quando pater distat à filio: tunc integrum erit filio agere contra causatum, & ex-tranco contra filium hinc auctoritatem patris. *filia-gem*, 4. i. de *indictio*, Thomas Vallic, *allegat*. 10. num. 7. *Filio autem non excedenti vigesimali quantum annum dabitur curator ad item*, ut haberet in d. ultim. Simili modo filius potest fieri procurator sine auctoritate patris, nequum ad negotia, sed etiam ad iudicia, modo ad iudicium habeat vigesimali quantum annum plenum, ut deducatur ex e. qui generaliter, 5. t. de *procuratoribus* lib. 6. c. 9. ultim. *enidem capitio*. Pati etiam ratione sine confessio patris potest etiam esse in iudicio contra quicunque, si u nomine alieno filiarum, aut agat, quia etiam nomine alieno potest agere aduersari-um in cuius potestate est: *Glossa L. ultima*, C. de *bene que liber*.

250

Ad hanc in omni cunctu in quo exiguntur con-sensu patris ad fistendum in iudicio, confessio in litis contestatione est praestans, vel ante id tempus: quod si post contestationem in decursu litis praes-tent, non ratificari processus ante factus: est com-munitas per *L. quid ergo*, & ibi Angel. ff. de huius qui nos-*se*am. *Glos.* & ibi Bald. in d. s. *nequitare*, *Paul. in L.* ff. quia nibi bona, *S. Iustini*, col. final, & ibi *Iason.* col. 1. ff. *de acquirendis*, *habet*, quia quando confessio est necessaria pro forma, seu solennitate, debet praestari in ipsa acta: *cap. quis propter*, *de electione*. Quare minus bene sentiunt aliqui apud Vancianum *de nullitate sententiae ex inhabilitate*, *sed defelicitate*, *matris*, num. 45. dicentes quocumque tempore ac-celeriter auctoritas patris, consulariter iudicium filij ad id vilque tempus agitatur: quod conferunt verum in *paraprocuratoris* fictilitatis ante litis coteleptione: quia in his preambulis possunt filii famili, parte incon-folto luctare in iudiciorum Bald. in l. t. col. 1. *inertia oppositione* C. qui *admiri*, & *Iason.* in d. s. *infirmi*, *ff. de acquirendis hereditatis*. Vide tamen *Ceuall. in pra-xi communis* q. 3. 27. *vers. sed contraria*.

§. IX.

Vtrum parentes, & filii possint sibi stipulati ad inuicem.

E P I T O M E.

- 251 *Stipulati alteri quid sit.*
- 252 *Filius familiae sibi stipulatus ex causa profectitia acquirere patris pleno iure.*
- 253 *Filius non stipulatus pro matre, nec pro Auis, & aliis ascendentibus per linea maternam, qui dicunt.*
- 254 *Filius familiae non potest emere sibi nomine proprio, & de pecunia paterna.* & quid restinet patris.
- 255 *Vox filii, vox patris: vox semi, vox domini.*
- 256 *Filius in dirito praeferitur acquisitiue de bonis, seu de pecunia patris.*
- 257 *Sed quid, si filius nominatum sibi stipulatus, non vero patris, videtur filii sibi querere.*
- 258 *Filius in quibus casibus stipulatus pro patre, non acquirat patris.*
- 259 *Filius famili, reservinga stipulationem pro tempore emancipari, habet ultimum ultimum.*
- 260 *Filius naturalis non potest stipulatus patris, nec pa-tter filio naturali.*
- 261 *Stipulatio facta a patre, pro filio emancipata, vi-detur simili, quia nibil patris acquiratur.*

262 *Pater potest studium, aut Emphyresum etiam Ecclesiasticum stipulandi pro se, & suis descen-dentibus.*

263 *Aliis qui desertus filius per hanc stipulationem, non est directa, sed tantum via.*

264 *An requiratur, ut filius sit in potestate patris, ut per stipulationem filio aliquod acqueratur.*

265 *Primo pater filii stipulatum confatur stipulari filium, ut filius servarit hereditatem, & quid indubio.*

266 *Pater pro se, filius & hereditate si accepto filium non recipiat, nisi sit heres.*

267 *Pater si stipulatur filio pro beneficio patri colla-ctu, ut valeat stipulatio, & quid si stipulatur ex causa amoris.*

268 *Pater proficiunt petiti stipulari propter affectio-nem, quam propter beneficia.*

269 *Pater stipulatus pro se, & filios, causatur stipulari pro illo, ut sint heredes.*

270 *Stipulatio quando mater accipit. Emphyresum pro se, & filius, & descendenter valeret, & quemadmodum hoc intelligatur, cum filii non sint in potestate matris.*

Quartus primus stipulati alteri, quid sit? Respondeo esse acquirere obligationem absentis, sed absentis nomine, absque eius speciali mandato, acceptare contractum aliquem oneratum, vel do-nacionem liberalis, vel promissionem.

Nemo tamen potest stipulare ab eo, qui suo iuri subiectus est: quia tunc cuiuslibet actio, hoc est obli-gatio non nascitur, nisi ex causa peculii castrensis, vel quasi: s. *utrum similis cum Glos. Iustitiae de iurislib. stipulasse*.

Idem dicendum est de peculio profectorio, cuius proprietates acquiruntur parti etiam, t. cum operari, in principio *Cade bon. que liber*. Proinde pater obligatur etiam libro ex stipulacione, quando agit ut ex-traneus: quia hoc advenientiam dicitur: *Bart. in L.* si tibi decem, & si paltus, num. 4. ff. de palti. Sed de his infra s. 10. sequuntur.

Quoniam secundum a matre, Auis, aut aliis as-cendentibus per linea maternam, possit filii stipulare: Pater negans est vera. quoniam regulariter filius mater non potest stipulare, neq; Auis, nec Auis maternus nepotibus stipulante *Fulgol. conf. 1. 1. n.* 1. *Alcra. conf. 30. v. 9. lib. 8. Menoch. conf. 40. n. 5. 4.* Ergo nec filius matris, nec ascendentibus per linea maternam, potest stipulare: quoniam eorum potest-lationi non est subiectus, que est innata ad acqui-tendom. *Bald. in exercitare, num. 12. vers. nem nec matris, de exercit. res inde.*

Potest autem mater, fundum si accipiat in Em-phryesum pro se, & filiis, & ascendentibus stipulare validè: co quia illi stipulatio super re que proxime futura est ipius matris, ratione utilis domi-nij argumento, publica in principio, si deposita, *Bart. in L. quod dicitur, num. 13. de verbis, obligat.* Sed de his, *infra. num. 170. vers. res refragatur.*

Item mater potest filii, & filiabus funderit stipulati, quando ad eam pertinet illud, ratione utilis domini, *ap. 1. de fendo faminos. Bellameta datu. 7. 4. 1. vers. sed istam idem potest.*

Insuper mater, & Auis maternos possunt stipulati filii, & filiabus, & nepotibus dorem, fauore nuptiarum s. *Cass.* & ibi *Bart. num. 3. & Bald. in fam. ff. folio maritrimonio.* Sed filii nequeant: pro patre autem, maximè, ut probatur ex seq.

Præterea non est dubium filium acquirere parti, ex causa profectitia pleno iuratione patris potest-lati: quod procedit etiam, quando filius proprio nomine stipulatu illi: per s. *vers. idem iuris, Institut. de stipulatione feruum*; in quam resolutionem totus

251

252

253

254

72 Part.III.Lib.I. De obligat. parentum, &c.

torum venit. *Cornelius conf. 247. num. 7. vers. 6. scilicet apparet sublata lib. 3.* Unde manus bene tradidit Molini, nomine relatorum, i. de militia, tract. 2. disp. 234. fol. 145 v. ver. quod si pecuniam, & Roland. num. 2. conf. 9. ex num. 2. Quia continentur hoc loco, videlicet per haec verba: Si filius famili. emat nomine proprio, & de pecunia paterna, rem empernit esse propriam filii, filiumque tenet pecuniam patrum, vel fratibus, scilicet pro rata; quod non videatur verum, quia cum filius sit sub potestate patris, ex causa profectus patris pleno tunc acquirat, sive nomine proprio, sive nomine patris acquirat. Pater ex filio, proprio etiam nomine pro patre stipulante, ut deducitur ex d. 9. i. supra, ver. idem iure, per hoc verita: sive, inquit, *Domino, sive fili, sive conferto sive, sine impersonaliter seruit stipulem, Domino acquirit. Idem iuri est, & su liberis, qui in potestate patris sunt, ex quibus casus acquirere possum. Hac ibi: quod declarat Glos. idem iuris est in filio, qui qualitercumque stipulerit, pater suo acquirit ex his casis, per quas pater acquirere potest: quia vox filii, vox patris intelligitur, ut vox iuris, vox Domini: s. ex vero qui, s. pugno mortem, Inflatum. de iuris stipulatione.*

Sequuntur ex dictis filium famili. acquirere potest, ex pecunia patris, & ex ea lucrum reponit, tale lucrum potest ceder, cum ex tempore filius cum pater habuerit. Bart. in l. cum operari, & ibi Glos. in principio, C. de bon. quilibet. Alexiad. conf. 13. col. penalis, vol. 3. & conf. 31. col. 2. et 4. Cornelius supra, & conf. 174. col. 2. vol. 1. & conf. 182. col. 2. vol. 1. Abbas conf. 36. col. 2. vol. 1. prefecimus si filius sit pauper, & nesciat operari: immo in dubio praeiumentum acquisitissime de pecunia, seu de bonis patris: l. *Quoniam s. de donis, inter eur. & eur. l. etiam C. codem titulo.*

Nec obstat dicere faciem, qui emit nomine suo praedium, ex pecunia aliena, tem fecisse suam; quia praeiumentum quis negotiorum cum pecunia propria: Bart. in l. *Tutum & Maximus.* s. altero, ff. de administratione tutor, per l. sicut proposuit, C. de rei vendice, l. ex ea pecunia, andem iure, & lex pecunia, C. de iure deiurum. Ex quibus apparet rem emptam per aliquem nomine proprio ex pecunia alieius heri ipsius emptoris.

Quia respondebit filium ex eo, quod non se exercebat in aliqua negotiatione, in qua verotim illeret lucari potuisse eam summam, quia libi emiserit illud praedium, neque habebat, unde libi veniret pecunia ad emendum illud, ceteri pecuniam solutam pro prelio emptionis, pertinente ad partem: atque ita esse bona profectus, profectus ex pactis bonis; ut notatur in l. cum operari, in principio, C. de bon. quilibet, ad quas conjecturas recantendum at Bart. in d. 9. altero, quando res peccit ad filium, vel ad uxorem, seu ad administratores Ecclesie: in aliis vero, minime: iuxta l. si defunctorum, C. arbitrium iuris. & fortio, quando constat pecuniam datam pro prelio, non esse filii, sed patris, potestque filius, si pater sit defunctus bona illa computare in legitima, secundum l. omnibus, & l. sequent. & l. si quando, nec noo l. sciimus, s. cum autem, C. de iustific. testam. idem Cornelius d. conf. 174. num. 1. ad finem usque.

Quarentur testis, si filius nomiparam libi stipulatus, non autem patris? Responde si constet non esse contraria celebratum contemplatione patris, ita ut manifeste vocentur profectus, filium libi quarent, non vero patris, quod bona aduenturia, in quibus vniuersitas patri competit, quoiescumque filius stipulatus patre in causa aduentus: teste-

in d. l. cum operari, Cruxeta conf. 834. num. 5. Propterea vero in adventum, quando filius pro patre stipulatus, quantius filios, sicut si filius libe stipulatus: per text. in d. l. cum operari.

Nec reficit diciunt Bartoli, & Angelinus L. quendamque in principio, s. diversor. obligat peculum videlicet adventum in stipulatione, quia in filio pro parte, acquiri in totum eidem patri, teste in l. stipulatio illa, s. bi qui in principio, & s. altero, in principio ff. de verbis, obligat: quia leges cum non sint, neque generaliter, neque ipecialiter coercit, testimonia vires sua s. & sunt custodiendi, Imol. in d. l. quendamque, in principio, s. vers. in eadem Glos. vbi addit. filio importandum, quod patet, & non libi fuerit stipulatus pleno iure. Quoniam doctrina Bartoli, & Angelini sustinetur, quando filius aperte vulnus pleno iure pro parte stipulans: non autem, quando illi tanquam legitimis administratori stipulatur, ut hodie fieri solet. Quando ramen filius stipulatur peculum c. strenue, vel quasi castigante pro patre, hinc dubio nihil obtinet faser, cum filius, quod hoc, ceneat patre famulas: l. 2. ad Maceon. & pleno iure filius libe acquirit.

Eodem modo si filius famili. sub aliis conditio-
ne fuere pro parte stipulatus, & pendente conditione filius exierit a potestate patris, postea verid impleurat conditio, remanet adhuc patens parentem quia insipictrum tempus contractus, & ad id atten-
ditur, per l. si filius famili. de verbis, obligat, & l.
vbi, de stipulatione servar. vbi deciditur, si tempore
sue servitius servos stipuleatus, Domino acqui-
re, quantumvis stipulationem conferat in tempore,
quo libertatem obtineat: sicut est enim, quod
tempore contractus sit in potestate patris, seu sub
seuile Domesica: quia plausimur fieri a filio
in fraude, si contrarium non constet, d. l. s. in
fine, & Glos. ibi, de stipulatione servar.

Potest si manifeste demonstretur non fuuisse hoc factum in fraude patris; filius, qui pro tempore emancipantur televant stipulationem, habet actionem vitalem, velutisi patris volute acquisiti qui date volebat filio: argumentum l. quidam cum filium, de verbis, obligat.

Quarentur quartu, ad filium naturalis possit patris stipulatus: Respondere negatiu, cum non sit filius familiaris, & nequaquam esse in potestate patris: Bald. in d. l. executorem, num. 2. 2. vers. item nec filium naturalis taxum, de extenu. rei iudic. & Iason in d. l. quendamque num. 1. de verbis, obligat. Et conseq-
uenter, nec pater filius naturalibus causis possit stipulatus: cum per stipulationem illis acquisito-
re non possit; eo quod non sicut in potestate patris: idcirco non potest pater hoc modo illos auxiliari, Bart. in l. ex fallo, s. si quis regatus, num. 8. vers. sed non possum animaduiceret, ad Tredel. Abbas in cap. in praesentia, num. 24. de probat.

Ex consequenti licet si filius famili. sub potestate patris existent potest stipulatus patris, eodem modo pater potest stipulatus filio libi sita potestate existen-
ti: Rasto, quia dum pater filio stipulatus, libi ipsi stipulari videtur; & consequenter libi ipsi quasi sc-
quuntur, ex vere qui, Inflatum. de iuris stipul. Quod adeo verum est, ut post obituus suum pater possit stipulatus, ut ei ei acquiratur, etiam si filius non sit heres patris: l. quendamque, s. si qui uero, de ver-
bor. obligat. Man. de sacra & ambigua, lib. 14.
16. Et eti communis: in quo eucari, quando filius non est heres, patre acquirit filio videlicet actionem, Bart. in d. l. quid dicunt, num. 5. Cor-
nelius conf. 289. num. 10. & 11. lib. 1. Anchast. conf. 319. n. 2. per text. in d. l. quid dicunt.

Quarentur

153

259

160

161

Quoniam quinque an sit inutilis stipulatio facta à pater pro filio emancipato, seu per matrimonium existente extra patris potestatam? Et videtur quod si aliqua per hunc filium nihil patris acquiritur: si à parente quis fuerit manus, & in puncto cuius est verum teste Ialoni in d. quodcumque, t. n. 2. de verb. oblig. Bald. in L. Causa condicione, §. si manus, vol. 2. vers. in Glor. §. si corrum petatur. Hac opinio est fatis probabilis.

Contenta tamen est versus, argumento & exemplo filii postulam nonnumquam nisi, cum pater potest stipulare, si quis operas, cum Glor. in verb. post humos, §. de oper. liberis, sed postulam nonnumquam uetus non est sub patris potestate, s. i. §. de celis. bonor. Ergo sicut potest postulam: ita ergo pro emancipato potest stipulatio quod tradit Barts. in d. quod dicuntur, n. 7. de verb. oblig. Bald. in L. Causa n. 5. vers. sed si non est in sua potestate, §. solute matrimonio. Idem Bald. in l. si genero, n. 2. C. de sur. det. & probatur etiam ex traditis à Bart. in d. quod dicuntur, n. 2. Imolam. s. vers. versariet ad d. de verb. oblig. vbi dicunt patrem, & Aus. posse pro filios, & ne potius bens etiam nondū natura, sed usitatus stipulans, ita pater superficie, sine Auo, sine illis debetibus editi in loco finit, sequitur Faber in §. de ver. qui col. s. i. legit. de inutil. stipulat.

262

Confert ad hoc etiam argumentum patris, qui potest etiam feundum pro le., & sine descendenteribus tam masculis, quam feminis stipulans, & acceptasse, ut habetur in cap. t. §. ultime in quibus causa feundum amittatur, & Paril. post plures meminit conf. a. 3. n. 139. lab. 1. Nec non etiam potest pro filios stipulans Emphyteum Ecclesiasticum, quamvis non deuoluatur iure hereditario, nec filii sine adhuc apud viuatos: idem Bart. in d. quod dicuntur. Neque de hoc potest etiam au. biguttis esse.

263

Non tamen per talam stipulationem factam pro filio iam sui iuri a parte, defutus filio actio directa, sed veris donacione acquiritur, que non ex rigore iuris, sed ex auctoritate conceditur, per text. in d. quod dicuntur, §. t. ita Alex. ibi n. 2. Bart. in d. quod dicuntur a. 7. sic telponder, ad l. si genero, C. de sur. dicimus.

Neque refutatur, si dicas filium emancipatum non posse stipulans pro patre ergo non pater pro filio, qui non est in eius potestate, nec eadem vox patris, & filij in hoc calo potest intelligi, quod traditur, n. 6. si vere quis, loquitur, de inutil. stipulans. Quia stipulans etiam pro filio concedunt studio acquirendi voce patris, cui inservit etiam natura filius acquisitio: filius autem, ut acquisitio parentibus, non naturale est, que est ratio Bartoli, in d. quod dicuntur, n. 10. de verb. oblig. Fortun. Garcia, in L. Gallo, §. quidam genit. n. 5. §. de liber. & postulam. & patre hoc ita est confidant: s. i. nam & si parentibus, in principio, §. de usus, & statim. & l. scripta, in fine, §. unde lib. vbi id deciditur.

264

Accedit ratio satis bona, quia ostendit non opus esse, quod filius sit in potestate patris, ut per stipulationem filio acquiratur virilis actio, per quam non acquiritur nisi filio: directa vero actio acquiritur, quando stipulans pro filio sub potestate patris existente, illa bona, quae sunt iuri, quaque patet acquisiti possunt: & tunc patre videtur quasi libi stipulans: omnibus vox patris, & filij eadem censeatur, id: procedit in his, quae etiam patre per filium acquisiti possunt: d. quod dicuntur a. 2. de verb. oblig. Vnde cum patre stipulans filio emancipato, viriliter stipulatur, & eo velis actio illi competat, neque libi, sed filio stipulatur, non est inutilis stipulatio, quamvis libi non acquiratur. Quod apparet ex eo quod potest patre velitar stipulans filio, post mortem suam dan. Ut habetur, in L. quodcumque, §. si quis ita, de verb. oblig. ex qualis stipulatio acquisitum filius velis actio, etiam patris non sit heres d. l. quodcumque: Atqui in hac stipulatio nihil acquisitum patre per filium, & fit

polatio non est inutilis ergo idem dicendum est de filio emancipato, posse solicer potest stipulans pro illo velitar, quamvis non sit libi potestate illius: effeque talam stipulationem validam, quamvis per illam stipulacionem filius patre nihil libi acquirat.

Quoniam ponit stipulatio collars in tempus, quo filius familiam non sit libiditus potestati patris, sustinetur, quod effectum illi acquirendi actione velire. Pati ratione valida erit, si, quo tempore facta fuerit stipulatio, filius sunt fuerit extra illam potestatem, & iure suis inter alia in tempus, §. de hered. iustit. Quia ratione haec patrem tuerit Bart. in d. quod dicuntur, n. 7. Imola in L. Causa, n. 8. vers. attende ramen, §. felici. matris dicens esse communem, & Alex. in d. quod dicuntur, §. t. ann. 2. de verb. oblig. & confirmatur etiam exemplo patris, qui potest pro filio Monachos stipulans. Nonnō libidini monasterio querit Bart. in d. quod dicuntur n. 1. & valida est stipulatio Alex. ibi n. 1. Imola, n. 5. §. de verb. oblig. & tamen patro pro Monacho stipulante nihil queritur: igitur potest pater pro filio emancipato stipulans, ut claudat Sanch. lab. 1. de marit. dif. 7. n. 7. post alios.

Quoniam textus, ut pater hinc stipulans, censetur stipulans filius, ut filius stipulans, ut hinc stipulans: Probabile est patrem filius, ut filius stipulans, quia filius semper est illius, §. aliud quoniam caputnum, in Ambore, ut cum de appell. cogno. Item quia naturale est, esse filios, Lex ferme, C. de agricola. & conf. Neque qui est filius definit esse filius, per d. §. aliud quoque verò esse haeredem patris est quid accidentale: ac proinde naturale sum preferenda accidentalibus, cum magis vegetantur, qui habet, §. de tactu. & §. sed naturale, si filius, de sura natura. Ergo cum pater hinc stipulans, non ut hinc stipulans, sed ut filius stipulans.

Probabilior ramentum est, patrem stipulans filius, non ut filius, sed ut hereditibus. Ratio quia intentio, & vocum parentum est, ut hinc filii succedant, quod, etiam a natura institutum est, nam & si parentibus, in principio, §. de usus, & statim.

Quare, quando non constat quid pater voluntis, presumunt voluntie stipulanti filius, ut hereditibus. Ann. §. de pat. det. Ialoni, in d. quod dicuntur, n. 4. vers. aude in prime membr. de verb. oblig. & hanc patrem, ut probabilitatem tradit Glor. in l. si libi sic patet, & id Bart. n. 8. & in d. quod dicuntur, n. 4. Quocirca iespost. quoniam do cognoscendo, quando sumus in dubio, ut pater voluntie filius, ut hereditibus, & in filiis stipulans: Relpodequando stipulatur pro le., & filius Emphyteum Ecclesiasticum: per statim, ut filius stipulans, qui haec emphyteum defutatur ad heredes sanguinis, non verò, si heredes extraneos, §. emphyteum in Ambore, ut de sive atra, Bart. in d. quod dicuntur, n. 6.

Secus haec quis Emphyteum ab homine privato pro le., & filio stipulat, presumunt stipulanti filius, ut hereditibus, Bart. in d. l. si libi, §. si filius, n. 9. Vnde si non fuerit heres patris, emphyteum consequi non potest. Ialoni in d. quod dicuntur, n. 27. & ibi Alex. n. 19. vers. add. quod Barr. de verb. oblig. scilicet

Idem enim quidam pater pro le., & filio, & hereditibus acceptat, filius non recipiet eam, nisi sit heres Imo potius quilibet alius heres potest admitti, quotiescunq; bona per stipulationem quiesca sunt eius natura, ut deusque possint ad heredes extraneos, qua non est us iste, & intercedens inter filios, & heredes excedit, & ampliat, ita ut sub nomine hereditum, excedeat etiam veniant Ruina, n. 1. a. n. 5. vers. prope casu, lab. 1. subdens ad filias posse extendi, quidam pater acceptat pro le., & filii masculi, & hereditibus: quia applicatio hereditum etiam venient filii: si quidem excepit heredes venient, diuicio tamē modo. Nā filii specialiter, & in particulari, filii vero generaliter, ut appellatione hereditum sunt vocata: proinde non excluduntur a filii masculi: ita Ruina, d. conf. 1. a. n. 4. & n. 5. Similiter

**Similiter si patet si pulutem pro filio fundit
foler ad hæc extantes transirem, p. ex. si
stipulan filio, ut heredi. Sic Alacate, cap. 16 §. n.
5. eodem modo p. xxiim. Ita debito stipulati
ut hæderibus, nisi est sic talis, quæ non possit
hunc pertinere, ut sunt opere lib. et ceterum, nisi
hinc. Et si m. p. transire, s. stipulans, q. d. opere liber.**

Queritur etsi an si patet stipulatur hinc
metea collata in ipsius patrem? Respondeat Ba-

Igitur, si sibi illius, v. 4. d. de publicatione valere stipulationem, quia cetero non stipulatio tamquam extenuatio quod si patet presumptum inducatur, non ex incrementum, sed ex causa amoris paterni, valer stipulatio. Menoch lib. 3. presump. a. 9. et 6. Sanchez vero lib. 1. de sponsalib. diff. 7. n. 6. aliter est punder, dicit se prius stipulatio pro filio, propter beneficia collata in extranum, validam esse stipulationem, & censeti facta filio, ut filiorum beneficia non fuerint facta patre, sed bene fatus motus ad stipulandum filio ob illaquebat si sine parti collata, credit ex sententia Iosom. in d. quod dicitur, n. 20. cui adhuc est, etiā tunc patrem stipulare pro filio, ut filio, & stipulatione esse vellem, ac filiorum quia presumuntur etiam in hoc calinus et filiationis affectione inducitos, stipulati. Unde fallitur Bartoli, dum at patrem non habuit tunc ne peccatum, nisi ad beneficium, non vero ad fiduciationem per. Glosa magna in d. 6. si patr. si de patre, quam ipsi Bartoli, sequitur, ubi etiam Angel. & Paul. de Castro idem sententia, & Alex. in d. quod dicitur in 2. z. ubi fons etiam ita item opinionem Bartoli vocat coram nobis; sed optimo laton. d. n. 20. et 21. est verior, & tamquam ratione valde cunctio misi pro beneficiis quipiam puer in ea causa, ex duplice capite inducitur ad stipulandum, videbitur ex causa intercessum, & ex causa filiationis, quia duo fortius momenta, quam venit, ut in Aubert. de consanguinen & vestrum, in principio, Ambros. Haec Codicimonia de success. neque beneficia collata excludunt paternam affectionem concurrentibus hinc meritis operis leficit magis, & augustinus affectus paternus atque ita duo concurrent, ut stipulatio valent potius, quam pteras, quod etiam probant Leon de Imol. Raphael Capua, & d. quod dicitur, Raphael Fulgos in d. si patr. si de patre, supra.

Item præsumitur potius pater communus ex causa affectionis erga filium, quam ex causa beneficiorum, ne actus est corruptus. *quoniam se stipulationem habet ead.* Et c. *Abitate fane, de verbis significat.* Sic ut non actus vietetur quando pater donat filio familiæ, præsumitur donatio ob meritâ filii; quia hoc modo donatio subsistit, quia alio modo non subsistet, per Glof. *Ambros.* unde si patruerit, *Cade iustitia, et si am. Et in Iusti serv. si. de Cœstrev. perdutum in nostro casu, cu nō confiteat stipulationem esse factam propter beneficium filii duxerat, quia si id apparuerit, stipulatio esset nulla; præsumatur, ne actus peccat, potius fusile facta propter filiationem quam ob beneficium per regulam ad. *quoniam se stipulatio habet & corroboratur argumento Lector. Et quid recorrib. Et ibi Bald. de excof. mta. vbi p. etiamque legarum reliquiæ rutori factum, in compensationem oneris tutori imposita ratione rutori teles à vero si tale legatum fiat à parte filii rutori dat, consitit factum, non ob beneficium, sed propter combinationem sanguinis, & filiationem, non vero ob onus rutori; & arque ita dicendum potius in nostra quæstione, potius propter filiationem, quām propter bene mentis factam fusile stipulationem habij, ut etiā iste Bald. in *Ambros. refutatio, ed. 2. ad finem. C. de allar.* per text. notabilem in l. *Antrolim. 4. Tatu. testamentum. ff. de liber. letat.***

269 Quætitur nonò, si contingat filium non esse heredem, sed Tisum et extraneum; verius videtur extraneum præfertendum filio: quia quamvis patet pro fi-

hinc tangram heretibus praeflamante stipulae, si fortassis non sine herede, succedente herede exterranei, quoniam sic pater, si huius interrogatorum respondenter veritatem habuerit, in mollius dicit, quod auctoritate, n. 8. et vers. interdum veritas stipulationis. Attamen hoc negare Arat. ad dicit, quod dispergit, n. 18. *versus* sicut etiam hic, dicens exterraneum heredem non esse admittendum, sed filium, per I. ann. et apud sibi de patre, in qua, quod pater petuit pro te, & his, non viderat petuisse pro herede et traerere : & hoc visum est probabile.

Oppositiā tamen magis placet. Nihilominus quando id, quod pater stipulans de fe, non posset devolui ad heredes extantes, non admittuntur filii, qui heredes manent, si pater stipulat pro ieiunis, & hereditibus requeitur enim, quod heret illas duas prærogatiæ: primam, quod habet filii; secundam, quod sint heredes: quia in dubio postulatur stipulatio pro filios ut hereditibus. Cen. conf. 26.5. n. 3. lib. 1. Manc. de iaceis, & amb. uq. canentes. lib. 2. cap. 17. n. 4. vbi probant non possit filios reprehendere hereditate patris, & retinere Emphyteutum, & quando cœcilio veramque qualitatem exigit, ne tempore, quoddam sint filii; & quod sint heredes dicta Baet in Litteris apud S. Iulib. n. 4. de aper. liber. Paul. de Castro. in Isale psalmis, p. prator. n. 1. de fatis. lib. 1. Cl. g. Emph. 9. 37. & creditur verum, tam in Emphyteuti Ecclesiastica, quam in priuata, quoniam ab aliis distinguuntur, ut bene tradit. Couat. etiæ resolvent. lib. 2. cap. 18. n. 3. vel. quæna conclusio.

Nam quoniam pater filius, non ut filii, sed ut hereditibus prestatimur stipulantes, sibi nequecumque repudiare hereditatem, & tecum & Empytheus, Bas. in Gallo. q. quidam relata. & si de liberis, & per liberos, Imolam e. patrem, n. 6 de locatis Alexandriam quod datur, ut de verbis aligatur. n. 15. xix. C. amicorum ventura ad deum. Quid si prius acquisitive Empytheus pro filia simpatice, posset omnime hereditatem retinere. Empytheus auctorum ad Empytheum est Ecclesia facilius quoque hac ad extatorem non feruntur ramus de hereditibus in stipulatione nulla sit mentio, praesumitur pater filius, et ut filii, videntur est, non ut hereditibus stipulans, sed ut filios Empytheus deueluerit, quamvis non sine heredes partis. Bas. n. d. q. ex dicitur, num. 3. q. 6. & Alessandri 15. Clas. d. 5. Empytheus a 8 post aliis non ibi relatis.

Quare in decimam valerat stipulatio, quando mater accipit Emphyteusum pro le, & filii, & descendentesibus. & vocari abherat cum Bart. in d. quod dicatur, ut si de verbis, obligari, quis stipulatus est de ipsa, pando potest perentia ad ipsam matrem, cuius ipsa debet habere virile dominium. Similiter potest feodium filii, & subiugans stipulatum, quidem in eo habere virile dominium, t. de fendo familiis Menoch, nam, t. cap. 11. n. 2. n. 2. secundum legem suorum.

Nec refert dicere reguleranter matrem non posse filius stipulari. *I. debitor, in fine, & ih Baet. ss. ad Trebel.*
ex ea ratione, quid non habeat filios in potestate, *ibid. 6 ad restituta, ss. de Euseb., posse, contra tabul.*
*Batt. in d. quid discutitur, n. 8. & Bald. in l. Caso s. fatua
marriageo. Quis pars, quia sit probabilitas, contraria est probabiliti, posse tunc stipulari matrem pro filiis, *Menoch. d. cors. 1. 6. n. 6. vbi sequitur Asse-
tinum, in l. apud Iulianum, quippe alieni, col. penul. verf.
secunda de concubis, ss. de leg. 1. 1. Cormens cors. 6. 8. n. 10.
ibid. 3. j. Rodenb. Soz. in commentariis legum Hispaniarum,
lib. 1. capitulo de los arras, n. 6. 9. verf. item quia, & Iafon.
int. 1. m. 2. 0. 7. ad finem, verf. 1. verf. 2. istud est, *C. de iure
Emphyt., lequitur Sancti lib. 1. de genitibus, d. 7. n.
5. fin. argumento filii emancipiati, cui potest patre
stipulari, ut dictum est, & probat Glos. int. signero,
vbi Bald. C. de iure dñi. & ali. per Menoch. confu-
162. num. 7. Et quo sequitur, posse erigam matrem
pro filiis stipulaci, quamvis eos non haberet in po-
tentia.***

Disp. II. De filiis familias. §. X.

75

testare; & id est si Emphyteus sit acquisitus filio mediante stipulatio matris, ex illi stipulazione emanata tacita quadam donatio, quae mater filio fecit irrevocabilis; atque ita iam non potest Emphyteus alteri filio relinquere. Quod etiam est dicendum, quando patre stipulatur Emphyteus pro le, & filio emancipato; non posse postea illum acquisitionem reuocare, nec illum Emphyteus alten si prelegat: ita Bald. i. 1. s. fine. C. per quas personas nobis acquiruntur, ex eo, quia cum filius emancipatus non sit in potestate patris, fieri aquila acquisitionis fuit facta, ius illius in filium irreocabiliter transmissum est. Idem de manu scribit idem Bald. ibi col. 3. vers. secunda ratio est.

§. X.

Quomodo filii familias dum sunt sub potestate patris obligantur ex contractu.

E P I T O M E .

- 171 *Filius famili. obligatur ex omnibus causis, perinde ac si non esset talis.*
 172 *Filius famili. si contrahat cum herbo suo, tenetur causa facere, & cur?*
 173 *Papillus, & adulteri fine Curatore nequeunt obligari ciuiliter.*
 174 *Filius famili. sine pare ex omni causa obligatur naturaliter, & ciuiliter.*
 175 *Impubes non obligantur, nisi naturaliter, quando est proximus pubescens, cinditur autem minimus.*
 176 *Impubes non possunt diligere domiciliis sibi, sed habent illudcum patris.*
 177 *Filius famili. potest in iure contractu de bonis contractibus, aut quibus, dimidio sit iam pubes.*
 178 *Filius famili. quando possit alienare bona sua ad remunaria consilice patris?*
 179 *Impuberis non possit alienare bona adventitiae etiam de consensu patris.*
 180 *Patre absente apud Iudeos, vel alibi longe distante, potest filius famili. validè contractare.*
 181 *Filius famili. an possit sine patre contrahere de iure bonorum adventitiorum de iure Hispano?*
 182 *Quid si filius tellitus de duabus partibus, & cum reliquias parentibus, & terciis reliquias amicis?*
 183 *Pater non possit cogere filium famili. ut sibi praeferat operas suas.*
 184 *Filius famili. quando obligantur ex Iudeo, si habeat bona ciuium, & pubes sit?*
 185 *Patre habebit usum fructu in bonis adventitiorum, si filius ludent, villor est immunit ab iure restitutio*n*ti.*
 186 *Filius famili. incensu*m* patrem non possit ludere, de bonis profecti*n*is.*
 187 *Et quid si versetur in aliqua Academia?*
 188 *Filius famili. an possit laetari plus ab aliis, quam ipso possit inde expondere?*
 189 *Filius famili. non obligantur ex contractu celebrato pecunia credita.*
 190 *Filius famili. seu minor virginis quinque annos, si ludent ad creditum, & iure si soluturum, sumunt adimpleri iuramentum, & nam. 191.*
 191 *Et quomodo hoc intelligatur, & nam. 193.*
 194 *Centralius invalidus est firmor iuramento?*
 195 *Amicu*m* ad creditum ludo, considerato iure naturali, tenetur fulere in consensu*m*, socii auctento iure communis.*
 196 *Filius famili. non obligantur ex matre, & idem si accipiatis, non tenetur restituere.*
 197 *Filius famili. quando tenetur fulere iuramentum n.*

297. 198. 299. 300. 301. 302. 303. & 304.
Frasco Regim. Christi. Reipubl. P. I I L

- 305 *Filius famili. an possit renunciare sine iuramento exceptioni Macedoniani.*
 306 *Filius si renunciat exceptioni Macedoniani cum iuramento, debet solvere, ne sit perniciosa.*
 307 *Iuramentum filii famili. in hoc casu est nullatum, secundum aliquos.*
 308 *Iuramentum hec de soliendo mutuū à filio famili. præstatum, an sit contra bonas mores?*
 309 *Filius famili. ob iuramentum solvens mutum, an possit repeter, & quad si iuri de nos repente.*
 310 *Filius famili. non potest repeter pecunias monies acceptas si solvit post quā exiuit ex parcella parte.*
 311 *Filius famili. an possit obligari ex iuste.*
 312 *Et que pacem si patris famili. circa vita personale, & realia filiorum famili.*

D **Ubitatur** primò, an filius famili. obligetur ex omnibus causulis perinde ac si non esset talis? Relpoñdo eff. affirmatio, atque ita potest agi cum illoctest, in t. filius famili. ff. de obligat. & actionibus, & in Iacob ex contractibus, ff. de iudicio. Vnde obligatur ex omni contractu, Gomes, de servitutibus, n. 1 t. Manc. de tacu*m* & amb*m*, ibi. 1. q. 11. 1. 4. n. 22. dicitur, filium famili. ex omnibus causulis obligari posse. Idcirco si cooptatur filius cum aliquo de leserendo illi, tenetur adimplere, ne patre potest remouere illum ab implectione contractus, nec cogere sibi, ut sibi potius tenetur, & relinquat hereditate Alberic, in Iacob, p. 26, ff. de Iudeo & iure, & Iacob in t. 1. s. h. h. studij, p. 16 ff. eodem quia filius non debet pati regulariter operas, sed reverentiam, proinde non potest cogi, ut patri feriatur.

Limita in pupillo, & adulteri, quorum prior nullo modo potest obligari ciuiliter, neque adulterus minor viiginti quinque annis sine Curatoris coolevoli: si vero caret Curator, potest obligari ciuiliter reuocabiliter tamen, remedio restitutio*n* in integrum, si contingat Iudeo: moderatione lesionis potest testi*t*ur, etiam quando auditoriste Curatoris obligatur, est communis.

Carens autem Curatore ciuiliter, & naturaliter pupillus & minor obligatur, sed Iacob gaudent beneficio restitutio*n*, pet. I. t. Curatore, C. de restitutio*n*. in integrum, causis hacten verba, ibi: Si curatore habens minor potest populariter etiam verididis, hinc contractum seruari non oportet: si vero sine curatore constitutum, contractum facili*m*, implorare in integrum restitutio*n*em non pratuheret. Ita ibi.

Dubitamus secundò de filio famili. sine consensu patris ex omni causa, an possit se obligare naturaliter, & ciuiliter. Respondeunt posse: per teat. in d. I. tam ex contractibus ff. de iudicio, ibi: Tam ex contractibus, quam ex dulciss. in filium famili. sapient alio: dimidio filii sit poteris impubes enim, neque de consensu patris obligatur, ff. papill. Iacob. de servit. ff. iugulat.

Nihilominus filius famili. impubes non obligatur nisi naturaliter, si proximus pubescens: ciuiliter autem minime: quia obligatio naturalis ostendit ex coenobio, ff. iacob, ff. naturalis ff. de solutione. Impubes autem proximus sum pubescens potest consentire, ff. papill. Iacob de servit. ff. iacob, Molin. de Iacob, art. 2. diff. 2. 30. ff. iacob filii famili. vers. dimidio tales filii pubes sit, & diff. 2. 31. ff. filii famili.

Item non potest impubes eligere sibi domiciliū, sed coniuvens cum patre habet idem domiciliū, quod patrem: nec patre mortuo habet domiciliū: quia constitutio domiciliū requirit animum, ubi vivandi, perpetuū, Nasar, conf. 3. de tempore ordin. in 2. adiu.

Ceterum pubescens potest sibi constitueri domiciliū habitationis, quod animo proprio vivendi ibi perpetuō, ac factu acquiruit: si domiciliū, sedere turba. Nam quamvis domiciliū patris censeatur G. 2. eile

76 Part III Lib. I. De obligat. parentum, &c.

esse dominicium filij. Raphael Cunus, *conf. 176 ad finem*, &c. *Betract. in Capitulo, verbo, dominicium*, 20. posunt tamē filii famili. inconvenit patre constitueri ibi dominicale, ut in *placez f. ad municipalibus* sic dicitur ibi: *Placez etiam filios famili. deo nullipal. habere posse.* Conferat *Glos.* ab enī filius familias potest habere dominiculum, non tantum vbi patet habet, sed ubiquecumque filius fieri constitutus. Consultat idem ex *l. nov. venie*, ff. *ad municipal.* ibi *Pro pueris, haber dominiculum.* & ubiquecumque sp̄e sibi constitutus: nam dominiculum est, & factio transfectus, non nuda constellatio est: *dominiculum re f. ad municipal.* quod idem erudit *Bart.* in *d.l. placez f. ad municipal.*

Imo etiam hoc potest de pupillo n. 3 & probatur
quis ad constitutendum domicilium fuit eis, quod
quis cum habitatione finali declarat se velle illuc
domicilium habere: quod probat Socin. in e. vi-
cim de parech., cum quis iudicium causa se con-
ferrat, & domo conducta, se velle ibi domicilium
constituisse dicat, ex doctrina Bartolini l. lex Corne-
lia& domi, de manuverentur enim in declaratio remotus
occasione iuspicanda contrahitur, ex causa studio
potest a proficie sequitur Menochius b. 2. de ur-
bariorum, cap. 16. n. 3. multis ibi pro hac parte etia-
nusquid est verum, si declarat se velle ibi perpetuo
vivere, alia con-

Constat ergo impuberem non posse sibi eligere domicilium, sed babere deinde cum parte iuso. Item sequitur hilium naum alibi, si docedat in domo parmis esse humandum in patrochia, in qua patet et levigandus, si sibi monsaturi ipse filius pubes iam factus non sibi eligar sepultus, ut deducatur ex capitulo, de sepulture in 6. nam factus pubes potest illam eligentem Naum conf. 3. de tempor. Ordin. n. 5. P. S. à summa, verbo, Sepultura, n. 3. m. 1.

Dubitatur tertio circa celebrationem contra-
uum? Et certius filium famili poile iuste contra-
ctus de bonis costruenib; us, ut quā, cū repudierat
eis sui iusti cures hac bona, laudeque illorum plen-
o iure administrationem, dominando sit pubes.
Quod si quis vendat aliquid ex bonis castruenib;, et
corum pecunia sibi emat aliquid praedium, inest
bona castruenia nuenientibus: i.e. C. de peculis ca-
strueni. Molin. tom. 1. de usq. dif. 161. ver. p. 111. famili
Lefl. lib. 2. cap. 4. dabo 3. m. 8. fol. 30. p. 2. ita
de his bonis potis liberit de ponere, non aliore at-
que si esset pater famili, tam per donationem, quam
per contractas, & ultimas voluntates modo pubes
sit. Neque poterit possidere quā in iurē ex his bonis,
nisi pro alendo filio, & si aliquid amplius vicia ali-
menta expedient, restituere debet, si filius voluerit;
quāmmodo poterit ea repe-
tire. et qd. vel incul-
culta compensatione recuperare: Lefl. vbi suprad. &
Fillius eius. 14. reponens qua posuit, e. 3. m. 46. &
47. cum faga. fol. 487. & tral. 33. de contractibus. in
com. 1. cap. 100. m. 14. fol. 46.

De bonis vero adueniuntur non constat patrem habere
volumen*admodum* in*ipso* & administrationem. Nihilominus si filius sit maior virginis quinque annis, pos-
t est constulito parte ei bona alienata validè: quamvis
autem excedat a*5.* annis, si deficit patris au-
toritas, nihil valet alienatio. Valebit denique ex-
patris consensu, si pater sit, etlo minor a*5.* annis,
alienatio illorum honorum: per textum*l. i. v. 5.* filius
autem, *C. de bono que liber.* *Glos. lib. 3.* Bartol. Impar-
ates vero nec de consensu patris possunt alienare, nec
se obligare, ut constat ex *5. polius*, in fine, *Istibet,*
de mulieribus & stipulationibus, vbi id aperte dictum
ponentes vero sic, dummodo in alienatione tecum
simmo' elo præter consentium patris, accederetur
Indicis, ab*alio* qui erit rousaldo quicquid factu*est*, as-
sumentio in*monstrando* *ob aliens.* *C. de predictis maner.*

Nobiliorum si filius in bonis aduentititis, habent liberae sonnitrationem ex aliquo capite, vel quia pater est apud Indos, vel alio longe, ob quodcentur taceantur, potest filius famili, valide cōtabatur; Molin. d. dist. 16 s. Quin potius si patris factus contrahat sine consensu patris, tam de aduenturis quam profectum, datus cōtra illū actu iure comuni, quia tenetur ex contractu; In illis de iuris de iuris, stipulatis, non coger eam remedio collationis in integrum, quo gaudent minorum, si lesionē aliqua versati sint, sive de minoribus. Quae obligatio datum coena filios sic contraentes, et alienationes sic facte de illis bonus nos habent firmatorem, neque sustineantur, nisi accedit patrum auctoritas, non proinde excusat huius obligacione contracta, ea cocontractibus à iure intus resultante; quamvis partes, nec tacite, nec expetiēt consenserint, sēper enim cōtra filios datur actio cum ex contractu est demandata.

Dubitet quarto de iure Hispano, an possit filius familiæ consilium facere, atque si sit pars de re, non bonorum aduenturorum, cuius ipse filius est dominus, fallo tempore patris suo vivis, adiuva, quem in illo tempore habet? Responde, quod sic uia videtur us comenue l' initiatum per l. au. Edib s. accep. Caffella dicit que ea in eadæ parte de suis biens prædant et de scilicet deponere in sua vita e. afer quæquier ultima voluntate.

Responde secundo, & forte melius, non posse filium famili contracta disponere de rebus, quod dominum directum, seu proprietaem patre inconsulto, cum illius tempore suorum percipere, dura vita, secundum ipsi communem, quod non est libertatem à iure Hispano. Nam iuri communem adhucendum est, non verò noniorum, nisi quando expellet aliquid à ius noniorum decidatur. Cum igitur nos novum decidat, in L. 6. Tauri, quod descendentes pollicent vira disponentes, in prædictum auctoritate, intelligitur secundum inconsummate de filio qui non fuisse potestare patris: neque leges Hispanas libi contradicunt. Quoniamq. Tauri fuerit facultatem testandi filii, petente ac si esset sui iuris causa vero potestare contrahendi nihil deponit velut l. 6. Tauri disponit filium factum sibi iuri posse disponere de nostro tempore, nulla fida mentione de filio famili. ergo in contrahendo celebrandis, blusa famili. sub iuri communis ambitu concluduntur, que ita, quoniam filium possit celebrare, eumnes contractare, & ex omnibus esse casu et obligari ibi, cō enim patre est exc. pater inutuo, & votos. filius suus in t. 5. fidei astio. & obligatio. Molinde transg. l. 6. a. 9. n. 1. nullo tamen modo potest disponere per viam contractus ab ipso consenti patens, de tebus, in quibus poterit haeret viuisfructu dum viventer l. 6. filius auctor. C. de hoc qualiter, vbi Barb. nec de tercio causa viuisfructu sed de lodo proprietate temi ab his viisfructuatis pluriocidie patri in viisfructu per totum tempus vite sua: ita Peralta in rubrica q. de hered. iustitiae. n. 1. quam parentem tanquam veterem amplectitur Tellus Fermandi in l. 6. Tauri n. 1. quod placet.

Accedit, quia de iure Castelli de quo est questione, si filius testator de duabus partibus, et que relinquit patrem, terram vero amico suo secundum dispositionem, s. l. Tertii patris nihilominus habebat tamen frumentum, dum fuerint imperitos, & amicus retinebat proprietatem.

Item, quia licentia testandi competit intelligenda est filio tempore iure recte Bart, in l. 1. C. de jurof. Eccles. Iudic in dubio licentia testandi debet intellegi, autem erratitudine ad ius, quod quis habet in rebus suis: teste in l. case murior, §. final, ff. de politice doloribus, l. xxix pueris, C. de legatis. Igne filius potest disponere per contractum de testamento, falso inter
vixit
vixit

Disp. II. De filiis familias. §. X.

77

vfauctus patri reservato, ut memini *supra*, ubi se-
iecimus Gomezium in d. l. 6. Tauri.

Ex hibet sequitur nō posse patrem cogere filium famili, ut libi perficit operas suas, contra Molin. cōstatrum tentantem, tom. 1. de Iustit. & alijs. a. 2. p. 9. iuris, si filius famili. Nam quoniam filius tenet obediē patris in rebus licitis, & honestis, non tamen tenetur ad operas suis manualeas: L. penit. ff. de obsequiis, Guncie, de iurament. confirmat. p. 1. 6. 5.

Vrgente auctore necessitate, seu inopia tenebitur
pari iactare filius, d.i. penitus. ibi: pietate liberi parentis,
non operas debent. Atque ita legem pietatis tene-
bitur ferme parentibus ut sit. Et. legem son. 1. summa
cap. 1. 4. n. 6. & Nauar. in summa cap. 1. 4. n. 3.

Ex quo constat, quod dictum est *sopra*. a. 2. a non posse patrem tenacem contractum factum a filio, de sequendo hinc per tempus certum, cum teneat filius factum contractum, et obligetur ex illo, Gorier, *sopra*, c. 5. & 6. dummodo tenet in pectus. Quinimum potest filius, si patre illo non egerat, alio proficiat ad vitam honestam querendam, cum liber sit, nec servat usi regu subeatur, per text. art. finalis, de liber. exhibent libetem faciliat et abenunt. Reginald. sec. a. lib. 5. cap. 9. fol. 2. v. 156. fol. 47 s.

Dubitatur quinid, an filius famili. obligetur ex iudeo. Ambig. non potest, si habent bona castitatis, & pubes sit, poile ludere valide, & licet; & cōsequē-
ter obligati, si perdidierūt cūm in his bonis pleno rū-
te habeat plenius dominium, & administrationem.

Idem dico si habeat bona aduentitia in quibus
pater nec viuus factum, neque administrationem
obtinuit, Molio. diff. a 3. a de l*ist. & iure*. L*est.* eadem
i*st. a. c. a 6. dub. 5. a. 3. 4. Salas tract. de l*udo. dub. 9. a. 2.**

Quod si pater habeat viuus inquit, & illum filio cum administratione simul teniquerit, quod licet beneficiis paret, filius si aliquid ludo exponat, nihil temere censetur, neque quod supererit ex viesecroitu post mortem patris, censetur confitei ad partitiones; neque cum eo collaudens, restet redire patri cum fuit supereris, neque eo defuncto alii cularebundis, si quid per ludum acquisivit. Quando autem pater noluerit, quod filius gardens viuus uolu, & administratione vius, pendat aliquid in ludo, sustinebitur ea alienatio, nisi exprellis verbis a pater reprobetur: Salas, supra n. 3.

Mobor diff. 519. subiungit etiam quando patet habet viuissimum, & administrationem in bonis adoevitius, quameus filius aliquid illicite ludenda expostr sine consensu patris, probabile est victore immunem ab onere restituendis filio, vel parenti ex ecclesie, poisoque retinere prodebito, quod filius sue naturali contraxit colludens cum homine inter eum: maxime quia filius habens propriae in aduentu, poterit ea amissa patre reddere, nisi cognoscas patrem remissum, ac parceret alii teoret ut compen-
sare pati, quo hoe modo infumperit. & visio non re-
nebutur restituere, quoniam filius potest se obligare ex contractu, sine consensu patris, & obligatio naturalis ostendit ex consensu l. Stochom. s. nata dicitur off. de solutione, sed filius non careret consensu, s. papulas, fistulas, de invict. papulas. ergo obligatur.

Quare victor non debet restituere, cum possit ut
iuste retentionis, donec obligetur, vel per filium, vel
per patrem coram iudicibus, sicut iudicat, aut papilles
contrahentes sine auctoritate cœtuos, vel tutoris
vtrumque bene facio restituendis in integrum.

At verum dum contractus non dissoluitur hoc tempore in foro conscientia, filius iudicis tenet ex obligacione naturali, que solvere, aut in dictum repetere, vel ipsi de covenientia partis, vel ipse patet. Quocumque non potest venire illud, quod tradit. *Filius illius, 37. iii. de causarum, quibus admiseretur Foc-*

Præf. Regim. Christ. Regim. P. III.

cunius, e. g. n. t. t. videlicet, si confite parrem eo esse animo, ut velic sibi restitui quod filius agnitus, vel si sepestrat illud in iudicio, de bere victorem restituere.

Nam etiam si filius peccauerit, iudicando admittentia ab illo peccatum patris, iuris est, quod victor fit, pauperis relinquere litera poli sententiam, cum his teneture ex obligatione naturali satisficeret vi-
ctor, vel patri, quod anulit. Item, quia ratio con-
tingens solet velle patrem, ut cum dedecore faletem hi-
bi fiat restitutio, & ad sumumq[ue] obligabitur filius
ut vel restituat eidem patre, quando fuerit commissus
inimicus, vel vi a patre procul resumimur: quod
si patre non delictum a repetendo, & obtineat; vicel
teneat ut dedicere, nisi filius de rebus suis patre satisfac-
ciet, quampecumque, vel victori testimenti. Lesius
lib. 2. de Bell. d. cap. 26. dubio s. m. 35.

Bubatutus iecit de bonis proelectis? Responde de illa filium famili, inconsulto patre, non posse iudicentis Salas, *d. dub. g. s. 7.* post Molan. *d. p. 5. 19.* Reginaldus, *s. a. s. p. 4. c. 9. f. 1. 2. 1. 3. 5. et cf. novitatem de cœvo, filii copia dic. 27. u. 1. 3.* quia dominum, &c administration estem benevolent ipsius ad patrem; atque ita fit filios iudic patre repugnare & amittere, qui lucratius est tenetur felicitate. si vero patre saltem ratiōne contentus, non teneatur. Henriquez tamē *de indulg. c. 3. 5. 5.* Molan. *d. diff. 5. 19.* oī legare ad refutacionem, viētus ineratus est quid uorabile, quod nahi placet.

Hac ante restituto, quomodo debet fieri, operari quod habet parenti. Nihilominus potest fieri filio, quando patre est abiens, vel quando non potest impetrari nisi cum difficultate. Non enim tenetur, qui emit reum, quem sit antequam vendidetur, si cum difficultate aliqua, vel detinente emptoris hoc est exceptum ab universaliter iure, credo, legge, et iuris. 2. quoniam licet hiis postea pecuniam perditurum, filius vero famili non tenetur reddere pecuniam, quae ludo fuit quasi testis Henricus et sapientia iure vera sibi famili, ignorans illam esse talam, potest in eo ludo vicius pro iia perditiis ut compensatione.

Dubitatur lepromo, quando filius existat in aliqua Academia ab aliis sive suo paterne, & patre illi concedit centum ad almoniam annua, & hilo insufficiente ologinta, poterit ne virginem i. d. insinueret Albinus V. Fernand. Rebillas, de obit. Bellaria p. 2. lib. 1. a. fol. 14. & Salas sp. a. dub. 16. nec tecum viuere posse restitutae. Ideo dices dum est. si patre certam sumquam filio tradita ad iustificationem, & illi frat. facultas disponendi de illa summa, nrodiò à parte nihil amplius exigat tuac etiam viuere non debet gloriari quicquam hinc filio Molin. de fuit. d. 14. a. 5. s. ut vero hac sententia. Sot. de fuit. lib. 4. p. 45. s. a. 1. Attra vero in res. capa 61. ver. exempli gratia, vbi ait, ceterum traditis in parte ad suam viuere quotannis, post immitate quartuor, vel quinquaginta in Eleemosynis, vel in locutis, & honestis recreationibus, inter quas ludus lictoris consummatur, quia haec consuetudo sanctam famam saltem tacita possunt Leff. lib. 2. de fuit. cap. 26. dub. 5. ex Naguan. summa c. 20. n. 12. & Graffis lib. 2. a. 1. 2. 2. 2.

. Ideo erit, quando filius moderat̄ insimut̄ in suo
vicu, & velut u, & quod superet, reciat ut lib̄ ad ho-
nestos vias, praeuertit et̄ cūl̄ volūtes patris : Salas
d. dñb. 1. q. in qua parte inclinat Beata d. eafu 61.
cū pares letiam filio iudeis nra posse vivere af-
que reciationib⁹, & ideo ne videantur ignobiles,
confusum pati habentia à filiis heret., vi doceat
S. dñs l. 1. c. 1. art. 2.

Dubitatur octauo, an filius famil. possit lucrari plus ab alio, quia ipse potest ludo expunere. Pars negata videtur vera, eo quia debet esse aqua veriusque

78 Part. III. Lib. I. De obligat. parentum, &c

collaudensis conditio: non est autem in aequalibetio aequalitas, ut filius famili potest plus ludo acquisire ibi, quam prodigare: igitur si potest decem ludere, decem duntur ad potest lucrum singulis viciis; quod pater etiam Lef. d. dubio 5, num. 38. dicens, dictus coniunctionibus potest ab uno, eodemque plus lucrari, quam amittere: exempli gratia, si filius ludat cum viris iuriis, & ipse filius non possit expoere ludo, nisi quatuor, non potest lucrari, nisi totidem quartos: quod si quatuor collaudant, & vnu si filius famili, & unusquisque ludat quatuor, potest duodecim acquirere ludo: & b. uno eodemque potest plus lucrari, quam perdet, ut semel iterum arque iterum cum illo diuersis temporibus collaudat. In eo etiam quod lucratur, totum potest ludo consumere ex tanta facultate facilius a patre ad id concepita. Lessius, ubi proximus, et Nasar. Sed his exclusis non potest.

Nihilominus opportunit est versus, post scilicet filium plus lucrari, quam ludo amittere: eo quidem, qui non sunt sui iuris, sed sub potestate alterius; possunt illis acquirere, vel serui, aut religiosi: at isti non possunt alienare, que sunt Domini, vel monasteriorum: possunt ratiem acquirere: Ego filii famili, cum non sint Domini iterum patrem suorum, non possunt alienare, nisi illa quartuvel vel quinquever vel acquirere possint illa, & multo masora: aliter tenetis concedete, inopere, si ad ludendum assident, & ludum ingrediantur, exponentes decem, non posse ex ludo lucrari, nisi totidem decem, quod nemo dicit: na Bona d. cap. 61. 9. tunc quia, lequitur Graffis dcsf. lib. 2. cap. 122. num. 6. & Nasar. in sum. cap. 20. probans, num. 12, opinionem Soti lib. 4. de Iust. q. 5. art. 2. dicentes filium in Academia de mandato patris fluente, post licet de ligo velut quatuor vel quinque ludere: reprobans tamem illum dum sit, filium non posse a colludente plus lucrari, quam collaudens ab ipsa: cum non sit tunc, neque ratio ad collaudens: opinio autem soni, & aliorum procedere, quando filius decepit colludentes dicens se habere facultatem exponeendi ludo, & hoc modo per mendacium attraxit colludentes ad ludendum aliter non venturos: tunc enim non potest plus acquirere per ludum, quam id, quod poterat exponenter Graffis d. lib. 2. cap. 122. num. 6. vers. quarta, argumento tex. in l. 2. C. feminis se maiorem dixerit.

389 Dubitatur nondum filius famili obligatus ex contractu initio pecunia credita? Responde negatiuè, veluti si pecunia credita aliquid emeratibile licentia patris, ut habetur in l. 22. iii. 11. lib. 5. recipil. Castella, vbi talis contractus est nullus, oecque hideret illius obligatus, Molis, de Iust. ram. 2. dyp. 261. 5. in Regno Castella, Sanch. post plures de marim. lib. 6. de donis. dyp. 38. num. 29, vbi vult hunc contractum non vallari iuramento, lege illi semper resiliente.

Multo fortius non obligatur filius ex ludo pecunia credita constituto. Nam quamvis quod in ludo amiserit, videatur teneti ad solendum, de iure naturali, eniam non impignorata fide; nihilominus non tenetur de iure communione: ino solutam pecuniam potest repetere ex iudicis decreto: ideo nondum solutam potest tenere: tunc in l. 1. qui sic, ff. de fatis, quia fructu quis petit, quoniam fratrem redire cogitur: ita Couar. in regula pecuniarum 2. p. 5. 4. num. 8. post Adrianum in 4. sentent. cap. quia in superioribus, Sot. lib. 4. de Iust. q. 5. art. 2. vers. unum autem non est hic, fol. 307. quamvis ludens ad creditum, promittat se non vultum tenedio legis repetendi, per l. 8. iii. 7. lib. 8. non recipil. regia Castella, ibi: vnde parla prefusae datus per ningunas, quales

quicunque obligaciones, y escripturas, e promessas que las tales personas fueran dello hijieren.

Et secundum hanc legem, paro etiam promissorum non teneti toluerem in conscientia, quod perdidit ad creditum: at vero recipientes teneti reddere, etiam ante repetitionem in fato anima, nec potest sic ludens beneficio huius legis tenuecase, cum lex sit lanceta non in favore ludentis, sed propter bonum communem: na Sot. cit. & Nasar. in cap. 28. additissimum in additione ad cap. 19. num. 1. fol. 58. col. 2. peccide si vultus tollatur, potest repetere: Couar. vbi supra ad finem, d. 5. 4. quod procedit, si renunciatio sit simplex: iesus dicit alij quando est iurata, de quo infra.

Quin addo nullo modo obligari filium, ex contractu ad creditum in isto, nec naturaliter quidem, teste Sancio, d. dyp. 38. num. 29. lib. 6. vers. non obligatur contractus, aut naturaliter: spectata l. 2. Castella, iii. 11. de qua supra, cllo, beneficiu iumento, vt tenuit Gutier. in Ambent. Sacramenta puberum, num. 47. C. si aduersus vendit. Petri lib. 3. Ordinationes iii. 8. l. 1. fol. 603. vers. hoc etiam adspicatur, & Marenio, eadem l. 22. Glos. 8. num. 10. per resiliendum, quam lateat contractus & iuramento lex ip. a continuo.

Sed contra hanc resolutionem, videtur obstat d. l. 8. Castella, iii. 7. lib. 8. non recipil. regia, cuius meminimus, ibi: datus per ningunas & ceteras, vixiles simplices promissiones stolidit nullas nec membrinas obligaciones, nec scripturatum, nec promissio nrum additio iuramento. Idcirco si filius fuit, vel quia s. alias minor virginis quinque annis ludar ad c. de iure, promittatque cum iuramento amissum pecuniam se iuratutum, tenebitus stare promissionis iurazit: Soc. d. lib. 4. de Iust. q. 5. art. 2. nisi factua sit tanta, vt ratio palliter exigat defensionem: neque loan. Medicin. cap. de restitutio ne, de rebus restituendis q. 22. col. 14. fol. multa 71. vers. corollaria sequitur.

Accedit hoc procedere, sine huicmodi Doctoris loquenter hat ita respectu ad illam legem, huc nono: quia cum lex illa non loquatur de contractu in iure, standum est obligationi, seu profissioni iurantis ratione, quoniam iuramentum feruari potest abique dispensio animar, quod probante Ambent. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit. vbi contractus de iure ciuili nullus accipit vites à iuremento superaddito: na Nasar. d. cap. 28. in additionibus, ad caput 20. Marenio n. 17. dabitur tamen absolute à iuramento, & immunitas etiam a solutu, teste Soto supra, quando ex solutione sequitur magna bonorum dissipatio: non enim iuramentum in hoc casu excusat à vicio lo iniquitatis: quod etiam curer, quando ex obseruatione iuramenti sequitur damnum tertii veteri gracia, si non potest toluerem, nisi dissipando bona aliena, quia de ea te non poterat liberte dis ponere.

Opioior quoque certum in hoc casu, si vultus iurat se solutum, teneti solvere, quando res erat in sua disponitio, & de te aliquo licet: tuus enim iuramentum est feruandum, quamvis bonis moeribus ciuiliter opponatur: cap. quattuor etiam, de palliis in 6.

Nihilominus ex vi iuris ciuilis fas est vicio repetere & solutum, cum non iurauerit nono repetendum, sed solutum ducatur: hinc autem iuramentum potest relaxari, quando intentio iurantis fuit soluere, nulla facta iuratione repetendi, neque enim abdicaret à se priviliegium repetendi, quod considerat per legem.

Iam vero si meas fuit iurantis etiamle obstin grec

290

391

292

gente ad non repetendum, non potest contraire celsante fraude ex parte eius cui iuramentum præstitum est, cum si præstum in illius commodum remoto solo, ac vijorata non potest eo inequitate, ac regnante, omittit solutionem, nec repetitione vitia. Lelli, lib. 2. de lodo, cap. 2. diff. 5. 5. virum autem, vers. quapropter dicunt, & vers. contraria sententiam arbitror, pag. 1683. col. 1. quibus adhuc est filiiculus, de contractis, lib. 17. n. 7. 4. nec non Sanch. in præcepta decalogi lib. 3. cap. 1. 2. num. 17. & 10. & num. 61.

¹⁹³ Quod autem addit Gutier, de iuramentis confirmatis, 1. p. cap. 5. 3. illum qui iuravit solvere quod perdiatur, pecunia credita in Ludo, nec repetitur post quam soluerie, posse tamen repetere quod iuravit, obterta prius relaxazione à iuramento; aliqui omnino improbabili, negantes posse inconsulto illo, cui iuramentum factum est: ita Molin vbi proximè, vers. contraria sententiam, & Rebullustelle. Fallacio citato §. silvano querit, versum autem, num. 8. 5.

Opinio tamen Gutier, est probabilis, & secundum illam potest iuratum potest videtur prius obtinere iuramenti relaxacionem ante repetitionem, etque impenitus potest fieri repetitio: argumento iurantis soluere virtus, & iuramento non obstante, impedita relaxatio, non tenet soluere, quam etiam partem problematis vocat Lelli, de lodo, lib. 2. cap. 2. num. 5. 6. s. tertius annus promissusque potest peti relaxacionem huius duplicitis iuramenti ollen datut ex ea ratione, quia ex hac modo promissio inclusio iuramento non resulat obligatio naturalis, nec consequenter promissio accipit vim à iuramento superaddito, cum secundum suam naturam non habeat vim obligandi ex se.

Quapropter cum non firmetur talis promissio virtute iuramenti, potest obtinere relaxatio à Prelato, ut tradit Gutier, d. cap. 5. 3. 1. p. num. 8. dicens, amitteret Ludo ad creditum posse petere relaxacionem iuramenti, ante quam soluta. Ergo etiam in nocte calu, ut etiam sententia Henriquez lib. 7. de indulgen, cap. 3. n. 6. Sayt. in clavis regis, lib. 1. cap. 1. 3. num. 20. Carbo. de refut. q. 4. 4. Cordub. num. 9. 4. Lelli, vbi supra, c. 26. num. 4. num. 17. & secundum hanc partem, dicendum est, quod accipit pecuniam solurum perditam ad creditum, esse obnoxium restitutio eodem modo, quo visurius tenetur: ita Gutier, d. cap. 5. 3. num. 7. 6. sed haec non obstante, quam sententiam, scilicet posse obtinere relaxacionem ab Episcopo, neque ex iuramento ratificari contractum; tanquam probabile tradit Sanch. lib. 1. de matrim. diff. 31. num. 1. faciunt pro hac opinione tradita à Sanc. lib. 1. de Religioni, trall. de iuramento, lib. 2. cap. 19. num. 3. & seqq. vbi credit promissiones omnino irritas non firmati iuramento, quia obligationem naturalis non producere. Nam quando actus nulla omnino obligatio inest, iuramentum superadditum quid debet confirmare? Nihil. Qoniam iuramentum non confirmat, nisi quando actus par sit aliquam obligationem: id est si promissio irrita nullam obligacionem acquirit parti, cui fit, neque ius, nullum etiam ius adhuc illius iuramentum accedens, ut ostendit in iuramento soluendo virtus.

²⁹⁴ Accedit posicissima ratio, quae deducitur ex Avit. Sacramenta pubertatis, C. si adiutorium vendit, vbi sic: Sacramenta, inquit, puberum sponte facia super contractum rerum iuratum non retrahendus, vbi verbum, super contractum, ostendit contractum incolandum non esse contractum: si si se non obstat, q. condonatum, q. de re indicata; & ex consequenti dico habere locum ibi iuramentum, cum non sit con-

tractus qui debeat iuramento firmari. Neque enim opus est, quod retractetur contractus, quia talis non est, quod ut valde probabile, tradidit Sanc. de iuramento, lib. 2. cap. 19. num. 3. 1. & Sanch. in præcepta decalogi, lib. 3. cap. 1. 2. num. 22. ad faciem, coocedens ibi posse peti ab Episcopo, aliationem iuri iuramenti, cum probabile ut contractus sumiles non confirmari eo addito.

Resolutio ergo dicendum est, si metu solo iusti naturali, amitteret ad creditum ludo taneti soluere in foro conscientia. Item quoniam iuratus de iure politio sit prohibitus, si lex non apponat, nulli ponam collidere, & nihil amplius adicat, etiam perdetis in conscientia certum est debet foliari, quia per ludum acquistare dominium in re, h. res traditur.

De iure tamen Luliano idem censendum est, nec perdetis conceditur repetitio. Habetur in lib. 3. n. 8. 2. 5. 8. Ordinationis lexis de iure Castellæ post leges Caroli quarti, lib. 6. 9. 11. 7. lib. 8. non collidetur, vbi deciditur, quod amitteret ad creditum, non tenetur soluere in vitro foto. Causa in regul. peccatum, 1. p. 4. num. 8. Gutier, supra d. 1. 5. 3.

Attento tamen solo iure communis, nemo tenetur solnere, quod annullit ludo prohibito, tam in foro anima, quam in exercitu: si soluere voluerint posset vti exceptione; non potest repetere, si iam iuravit: ita Causa. p. 10. art. 8. & Gutier, loc. citat, & aperte constat, ex l. 1. a. 3. C. de Alaverde. Causa verba sunt, quia lequantur: Nulla sequitur condonatio, sed solerunt reddantur, & competenter alioscum repeterant. Sic lex.

Dubitatur decimo, ut hinc finali obligatio ex mutuo vel ipso, quantum si ligetur tam ciuitatis, quam naturaliter, posse vti exceptione incedonians. & hoc remedio excusat à soluendo etiam in conscientia: ita Innocent, in cap. q. 1. p. 1. & i. Scrutentes, de iuramentis. Ecclesiæ, quod intelligitur, si mutuum accipiat ut interius poterant enim non tenetur restituere, nec quidem post mortem patris, l. 1. f. ad finem. Maledictus. Quod factum fuit in peccatum iniquitatem, & ut amputetur filius occasio iniurandi vita parentum: quo pesuleglio etiam gaudent filii faulii, & coram parentibus, & heredibus & fiduciis filiorum, & filiis, l. 7. & 9. f. eti. finit. Confus. Maced. Gom. 1. versus, cap. 6. num. 2. Molin. num. 2. diff. 301. Lelli, de lodo, lib. 2. de mutuo, cap. 10. num. 2. 2. 2. ad finem, si voluerint vti ope exceptionis, non teneti in foro etiam conscientia restituere mutuum: cum per verba illius Senatus consilii vitroque obligatio, tam ciuilis, quam naturalis tollatur.

Sed hoc minus bene negat Sapientissimus Rebullus, lib. 8. de lodo, q. 2. sol. 1. dicens probabilitus esse teneri restituere: cui adducet Fallius, trall. 3. 4. de mutuo, cap. 10. num. 2. 2. ad finem, subdentes, ad praecaudas insidias à filiis vita parentum fieri solitas, latit esse quidem accepto ex iure ciuilis fit iurata: quod tamen non satisfacit, quia si nulla coepit ex contactu obligatio, etiam naturalis, solvendi & facilis mutuantes atcebuntur à mutuo peritando, cum mutuarij ad reddendum, & restituendum maneat liberi sublata omni obligacione, tam ciuilis, quam naturalis.

Vnde recipiendis est, etiam Regiom. 2. lib. 1. de ratione indicando c. 7. sol. 2. n. 15. q. du obligat in conscientia acceptum mutuo solnere: sed fallitur; quia Sanc. C. onus Macedon. non solum non afflit huic contractum, sed etiam resistit omnino in favorem parentis ita communiter Doctoris. Cum lex ista facienda fuerit ex insta causa, & est iusta, obligat in vitro foto.

80 Part. III. Lib. I. De obligat.parentum,&c.

297

Limitatur primo, quando mutuarius iurat se solvendum: nam runc ex vi iuramenti tenetur, omni relaxatio illius imperatur ab Episcopo: quod si non sit; saltem post mortem patris debet iurare: Nam, in l. 5 quis pro eo, ff. de fiducia, cap. 4. Nullatenus addito iuramento, nec post mortem patris renegare soluerit, d. 1. in principio, ibi: etiam post mortem parentum, &c. sicut proprie, iuramus, quid cum eo, qui in aliena potestate est, negarimus, ejus dictum.

298

Limitatur secundo, ut non habeat locum si pater à principio non consentit, sed postea ratum habuit, runc tenetur soluere. Nam carthaginatus, et ceteri voluntari, &c. equiparantur mandato, d. 1. in principio, C. redem tu. Et iatis est tacitus consentitus, vel tacita tantum habitatione, quae persumitur ex eo, quod tem clement, & non offendere contrarium animum: sic Angel. Act. in h. penit. Inflammat, quid cum eo, qui in aliena potestate est.

299

Limitatur tertio, non procedere, si pater sciens filium accepisse mutuum, caput solvunt, quia censetur ratum habitatione, item si filius famili, aliis, sed Indian, & filius famili, ff. ad Macedon. Nun potest tamen pater ratione habere postquam filius est ius, sed solum quoado est in potestate, Paul. de Castro, in l. Panorum, n. 1. de cognitu hereditate.

300

Limitatur quarti, si accepit mutuo iuratum, seu viuorum, non vero pecuniam, quia Lex solum meminit de pecunia mutuo accepta, mudd id non fiat fraudulenter ad pecuniam coniugendam, text. so l. sed Indian, & matru, ff. ad Macedon. Nam appellatione pecunia in re odio, & paenali intelligitur pecunia ouemata: quod si fatus interposita fuerit, in aliis etiam contradicuntur: excepto datur: d. 1. si filius famili, avoidit, & si autem, ff. ad Macedon.

301

Limitatur quinti, ut eoo procedatur, quando pecunia mutuo accepta versum in patrem visitat, d. 1. sed Indian, & grande si accepterit. Quod si filius illum accipiat, ut debitum proprium parti soluat, non concuerit veritatis pecuniam in iem patris, d. 1. grande.

Limitatur sexti, quando patre diu ab eote filius famili mutuo accepte pecuniam ad dotandam iocorem, d. 1. si filius famili, ff. ad Macedon, Bald. de Bartolin. in l. 1. num. 1. 5. ff. solut. maritim. fecit si accipiat ad dotandam extraneam, quia tenetur doceat horacem, & filiam: l. cum in plures, h. penit. ff. de administr. tutor.

Cum ergo Lex faciat verbum de locore, & de filia non potest filius accipere pecuniam ad doceandam extraneam: prouide minus bene loquitur idem Bald. de Bartolin, supra dicent, pofit filium capete pecuniam mutuo ad doceum existaret. Quia lex non potest trahi ad extraneam, cum solum expellet hoc in locore, & filia: l. 1. usq. flagellare, ff. de legibus.

302

Limitatur septimi, si filius solitus erat soluere pecuniam mutuo acceptam patre parte. Nam pralument patris consentitus ex illa consuetudine, & à fortiori, si filius coniuvit patrem, & patrem consuevit soluere: ita Gomel. a. varior. d. cap. 6. l. mitas, 1. 1.

303

Limitatur octavo, quando filius in studio aliens à domo patris id fecit, idem Bald. de Bartolin, in l. 1. num. 1. 5. ff. solut. maritim. Felin. in cap. 1. num. 1. de magist. Bart. in l. 1. Cad. Macedon. num. 6. modò veliter tam expendat, Alexiad. in l. 1. num. 8. ff. de negot. gest.

Et quantum in hoc mutuo accepto causa studiorum, patet profectus se nolle, ut filio debet mutuo pecunia, non profectus filius potest via exceptione: quia est patet irresponsabilitatem innotans. Idem quando filius perit pecuniam mutuo ad res libi ne-

cessarias, quas patet solitus, erat ei concedere, etiam si pecuniam male expediat, per texum l. in populo, ad alium ff. solut. maritim.

Idem tentiendum est, quoties datur filios famili, mutuo pecunia in cau necessitatis, quoties necessitas nequeat probari: nullo modo potest io foro anime accipiens vii illa exceptio ab aliis peccato mortal. Sic Innocent. d. cap. quia plerique, n. 5. in fine, & ibi Abbas num. 2. 6. verbi doc. dicitur non sum, de invenientia. Ecclif.

Dubitatur undecim, an possit filius famili, absque iuramento renunciare huic exceptione Macedoniani? Reponde negantur, cum hoc factum sit in favore publicum, & id odium creditorum mutuo iurandum si renunciaret line iuramento, adhuc potest vii exceptione, cum renunciatio obil. vestit. Couat. in cap. quatuor pallium, de palli, in 6. 2. p. 3. 3. num. 4. 9. Ego vero difficultem, Gurter. de iur. confit. cap. 4. num. 5. dicentes non posse filios famili renunciare huic exceptioni, cum concernat tam veritatem ipsius renunciantis, quam pacem, & publicam ad eundam penitula vita parentum impendit: quod etiam tradit Leif. d. cap. 26. dicit. 2. num. 8. quia est magis io favorem parentum, quam ipsius filii.

Quare si filius famili, nolco vti hac exceptione, soluit pecuniam mutuo acceptam neinim cogente, non potest pecuniam soluere: repetetur per text. in l. sed & si pater, ff. sol. ff. ad Macedon. l. quis exceptionem, ff. de condit. indebet, vbi dicunt, quod habet demum solutum non repetitur: neque pater possit prohibere, ne filius de te re liberis possit liberis soluere. Imo si pater soluit loco filii, non potest repetrere, Molin d. 1. 1. 1. potest trahere, si filius soluit de te patris, illo non conscientie, antequam bona fides res accepta consumatur, nec inde accipiens fiat locupletior.

Quod si renunciatur cum iuramento, ne fiat per iurum deter soluere, vt dixi iuramentum prima, & potest possit condicere: hic ut qui soluit viuas, possit eas possesse acceptare, arg. cap. debitoris, de iuris, vbi id statutum. Nam viuus prohibentur in eodium viuariis: hoc vero mutuum est interdictum in odium creditorum. Quia resolutio est Bartolin, in l. 1. quis pro eo, num. 1. 0. ff. de fiducia, quam probat trans quam magis communem, Menchac, de successo, creatio, h. 1. 8. num. 5. t. vbi iterum arque iterum eam vocat communem in eo, quod afflent contra dictum mutui non confirmari iuramento filios famili.

Contra veit. Ioan. Andr. & Jacob. de Belu. in cap. contra iuramenta iuris, diversa incidentes via dicunt, iuramentum filios famili, in hoc euentu esse nullum, & consequenter non opes esse ablationes ab illo, neque ad caurelam, vrast Bart. in l. 1. quis pro eo, num. 1. 0. Kano eontra, quia tale iuramentum est contra bonos mores, & pia lat occasionem delinquendi filii in parentes, ut debita contrafacta per soluant. Horum opinioiioi facit multum Gloria, in g. item sacramenta, verbis super contractibus, in vers. quod si filius famili, minor renunciatur Macedonianus de pace iuramentum firmat, in eis suis fendor. tradenda filios famili, minorem renunciatur Senatuscum-silio Macedoniano, & iuramentum, nono obligari. Ratio, quia hoc indultum Macedoniani non fuit invenientum in gratiam filii, sed in odium mutuorum: & quia administrarentur occasiones peccandi contra bonum. Reipublicat, cui prospicere debene Legumlatores. Item, quia primitorum patris, seu iuramentis non debet bonum publicum dimittiri, nec grauari, per l. in publicum ff. de polit. cap. si diligens, de for. compet. Accedit iuramentum non ligare quoties, vel redolere peccatum aperte, vel quoties

304

305

306

307

quoties materiam, seu occasionem peccandi praefiat, cap. non concupiscentiam, de constitutis.

Et his duabus sententiis veteris est prior. Nam filius iurato se iolumentum pecunias sibi mutuo datas, id facit in fauore cedentioris; quod sursum tantum debet esse iurari, cum potest sine peccato, nisi absolutione imperatur a Pizlao, qui potest absolvere, et quod si sit additum ad cedendum vim legis, quem hoc modo eneretur, & suo ipsolatiuitate robre, Reginald. *som.* 2. *lib.* 20. *cap.* 3. *fol.* 1. *num.* 36. *Lefi. d. dominica.* 3. *num.* 9. *fol.* 1.47. *fol.* 1.8- probatur; quis iuramentum nun est contra bonos mores, quamvis si contrarium decreto Senatusconfisi. Macedoniam si ergo est obtemperandum; ita Imolán *d. cap.* *cina* *con-*
tingat, *de iure*in**. *num.* 66. *verf.* per predictam. Nam quamvis filius obligantur iuramento de solu-
mento, iuramentum non propter ea est de re illata, quia filius *autem* solvete, quod ex mutuo obtinuit; &
contractus scilicet Senatusc. bladeconianum est validus, & concedunt ex illo actio & lege Senatusc.
Macedoniani eludent: nec occasio peccandi aduersus patrem inficiat vires sumunt: neque facit contra *cap. debitos, iuratum*, quia quando iolumentum
vit viuere ab obtridere iuramento de iolundo, cedens inquit agit eas recipiendo: ita in nocte castra,
quando mutuantur pecunias sibi mutuo datas reser-
vavit mutuantur, dicit ad eo recipiuntur; & Senatusc.
Consule prohibuit petitionem pecuniarium ex causa
mutui, sed non interdum creditoris earum accep-
tionem per *L. i. in principiis* *ad Macedon.*

Ad id verò, quod sit Cœsar, in cap. quatuor pa-
gnum sive p. 2. p. 5. num. 4. Bartoli opinionem in l. 1.
quæ pro se, num. 1. o. vers. & ideo dico s. f. de fiducia
est fallax, quare non patet filium famulū, si renunciatur
cum iureamento exceptione Macedoniane, tenet
solute propter iuramentum, at posse condere,
quod etiam credet Gaius. a. cap. 4. num. 3. Ita ponen-
do non esse fallax si bene considerent, cum sit
diversa ratio: Nam cum Bar dictis filium si line iuramen-
tum soluat, non posse repetere; optimè dicti
quia cognoscit simpliciter se debuisse & voluntate de-
betum, & solutionem habuit iuram: ideo non potest
repetere, per l. sed Indian. g. vñ. cum l. sequenti s. f. ad
Senat. Confals. Auctor.

At vero quando coactas à iuramento de soluendo, ne perimus exstat si non soluent, se ipsa soluit pecunias mutuo accepstas mutuant, potest repetit, quia falsoem facit, ac virtualiter habuit animam repetendi, prout in casu viresq[ue] conceditur, cap[ut] debieris, de inventaria. Invenit soluere vires possunt, ac politica repeate, ex eo fundamento, quod soluendo, tenent animam repetendi, nec habuerit solutionem ratiōne irrecipabiliter: & a fortiori hoc est dicendum, quando expedit declarant animam, se propter iuramentum soluisse.

Secus est quando expisi renunciatio exceptionis, cum iuramento defoluendo, se de non repetendo: quia tunc pīs in oblatione iuramenti sequē impius in repetendo censibile: & in hoc sensu saluator fonsenit Bartoli: qui mutuariū iurauit dūnata soluere: at verō non posse repetere non iurauit: aque ob id eum à se non abdicavit per iuramentum potestatē repetendi, operū exceptionis Macedoniam viens, reperiē quod si uite est, non verō alienum, cū nunquam habuerit ram illam foliationē iurevocabilitas, quam in eo iuramenti fecerat. Et sic testif. Guicciardini ap. 43 de inc. conf. n. 3 ad finem q. 1 p. 2 verō.

Non poterit ramen teperere si soluit pecuniam tuam acceperas postquam egredies est ex portella patris, si filius familiad finem sacerdotum periret. Nec poterit etiam utriusque iustitia esse.

tuens alteri fratri : quoniam in his non cinctus ratio Senatus consultum Macedon. Ita Salycer. in l. frater à fratre ff. de condit. unde b. v. 4.

Denuo non exculabitur à foliando filius famili, exercens mercaturam, quando conuenit Republice fore mercatorem, & praeferimur commercio, in merces pecunias multo acceperas, Bald. in L. Marensian. C. codem. iustit.

Dubitatur duodecimò, si filius obligari possit ex voto sine consensu patris, dico est sub potestate illius. Responde negare, per legem 1. certe esse, ff. de policiis etiam bmo, 1. dictus, quod filius amil. & ferius, voto, fine domini aut patri authoritate non obligantur: quod Theologi declarant; ita ve patre potest utinam vota hic sunt ante publicem facta, hoc est personalia ante decimumquaticum annum in filio, & aetate duodecimam in labibus. Et a tertiorum vota: Sanch. in præcepta, lib. 4. e. 3. b. ann. 1. & 2. ait posse, qui dominus facit nocent.

Quod si vota sunt reales, postulant iterum utique ad vigilantes quantum annuum: Sancti lib. 6. de matre, dicit. 39. num. 1. Lcili lib. 2. de Iust. cap. 40. de teste, dicit. 14. num. 8.2. Reginaldi tam. 2. lib. 18. cap. 21. de stragianis voto sicut. 4. num. 35.3. C. lib. 35. cap. 9. de persona, que enseniori sunt inhabilis ad contrahendas. 3.2. de filio filio. num. 3.5. fol. 46. Gratia, lib. 2. decis. cap. 29. num. 3.5. num. 4. vbi de votis co-
tutis tenetandis, quae sunt in potestate patris, fratrum, maritorum, dominorum, et. Peclariorum, quibus omnibus est potestas huiusmodi vota, que sunt in potes-
tate, et. domiciliae gubernationis officiunt: Secundum 10.
in clavis lib. 6. cap. 10. et. alij quos referuntur sequentie
Barbolai et cap. 10. et. de votis n. 3.

Ah vero pater possit mitare vota personalia post pubescentem eni nulla, & ita post virginem quinque annos, quod si est? Omissis dispensationibus, quadrupliciter condendatur hoc, id est, 4000.

Dico primum, vota personalia ante pubertatem emissa, post partem interea post pubertatem, nisi filius ea ratificet post pubertatem, siens votum suum vel eam illud mandat, vel dependere a voluntate patris et regum, deinde postea electio ad subiectum.

quamdam conditionem virginitatis patet.

Uico secundum, ea vota personalia ratificata adhuc per se à parte matris in eos, quod parti patris dicantur, patris potestiarum, sub qua sunt filios natum, nullum huius votum personalis impediat filium negotiorum sui in matrimonio interficere, vel per illud abdicatur ab obedientia, & ob legum paternorum. Nam tale votum est invalidum, cum non sit de meliori bono, & sit oneratum & minus officium patris, quem tenus reuocari filium ab obedientia, & tenetem in qua debentur parentibus; & per illud derogetur iuri patris, & consequenter non est Deo gratianum idcirco sine nulla similia vota ex parte matris, cum se pregnent iuri paterno.

Dico tertiò, si vota sunt realia, & quocunque tempore nascupata de loris parentis, vel quorum vlosfructus, & administratione ad parentem pertinet, esse etiam huc illicita ratione manere, & nullius momenti; nisi votantes emittant illa sub conditione, à pater annuit, vel non contradicat: ita Doctores concuruerunt, quos respecte & sequenti Panormi in cap. firstim de vita, Talibus. verbis versus, 2. q. 5. ann. 6. quoniam ratione etatis blius non eximitur à patia potelliae, pro qua sententia, Sancti de marthana, b. 6. aliij. 32. m. 1. & in praecisa Decalog. lib. 4. cap. 35. Reynaldi & Lelli, apud S. Mart. de votis lib. 6. c. 1. n. 9.

Ex quibus constat et filios dum subiiciunt patre iuri, ac possent faci, non obligari ex votis regularium, capaces est afflantur, ac Religionis post paternitatem, vel nisi sine vota que paucum aut natus detrahunt filios a patro iure.

LIBER SECUNDVS.

DISPUTATIO III.

De patria potestate, & eius effectibus, & quibus modis hac potestas contrahatur, & excludatur.

§. I.

De patria in specie.

EPITO M.E.

- 1 *Patria potestas propter quid sit introducta.*
- 2 *Patria potestas est de iure humano.*
- 3 *Delire communis existente Aiu, filii non erant in potestate patris.*
- 4 *De iure communis matris, Aiuia, seu proximae non habebant patrum potestatem.*
- 5 *De iure Lusitanorum quandovis patr habebat patriam potestatem, & quid de iure Hispano, & quomodo desiderabatur patria potestas.*
- 6 *Filius per matrimonium si validi illud contractit exit a patria potestatis de iure Lusitanorum.*
- 7 *Filius uxoris, non tamen velut, non exit a patria potestatis de iure Hispano.*
- 8 *Utraliterum nomine venienti benedictiones nuptiales in Hispania.*
- 9 *Nepos suscepit ex filio defessus per verba de praesenti abque relatione est sub potestate Aui, quia pater non fuit velatus.*
- 10 *Filius naturae de praesenti uxori ante benedictiones nuptiales, non est sub potestate patris.*
- 11 *Natu ex Ancilia est liber, si mater semper naturaliter non est ferme.*
- 12 *Filius famili, non ex a potestate patris ratione etatis quamvis sit senex.*
- 13 *Pater non habebat in potestate filium in viere exilium.*
- 14 *Omnes filii legitimis natu ex legitimis nuptiis sive in patria potestatis.*
- 15 *Et quod de filiis & de filiis naturalibus?*

PATRIAS RELIDES IN PATER, a potestas auctore Paulo Caffreni, in l. fin. §. 1. num. 3. scilicet de verbis, obligari. iotropicta sunt, & inuenta, ut virtute aliqui filii patri acquintant. Vnde ab aliquibus vocantes patria potestas radix & basis huius acquisitionis, Influit per quas personas nobis obligatio adquiritur, & conflat exl. pater suus, in fine, scilicet de his qui sunt sui vel alieni iuris.

Non tamen solum, nec principaliter ob hanc acquisitionem fuit inuenta patria potestas, sed propter alia multa, que de illa in iure habentur, ob quo solet appellari insinuabilis, de quibus in l. 3. C. de patria potestatis: quale eriam est ius occidendi, castigandi, vendendi filios, & multa alia que ad honestem & vitam spectant: quia quis sicut, aut

nusquam soleant accidere, possunt ramen aliquando euuenire, & eo tempore lacra illa potestas presso & legitimata non potest, secundum l. si pater §. 3. §. 1. ad calcem, scilicet de denar. catus iunt haec verba, ibi: contemplatione salutis certo modo allumare non placet. Item, quia qui est sub potestate partis, dicitur esse in Sacra, si una matre C. de bonis maternis. Denique fuit inuenta patria potestas, ut patet prolix, & non oblit, ut ait Caffreni, in l. 1. in principio, C. qui admitti ad bon. Maoric. de tacita, & ambiguo, tam. ad lib. 1. 3. tit. 15. n. 37.

Et autem patria potestas inuenta non a iure naturali, nec divino, neque iure gentium; sed humana, & ciuilis, & particulari Romano, si emancipati, C. de colla. & text expellens, Iust. de patria potestate, §. 1. adeo quidam Glos. singulans, & receptio ibidem, verbo Romanorum, ait: Francigenas non habete filios in potestate, Nauar. eouj 4. 10. 2. edie. num. 19. C. 20. de censorib[us] iusij deluum, Pinc. de bonis maternis, rubrica 2. p. a. n. 3.

De iure tamen communis filii non erant sub patris potestate, quando pater habebat aliocedentes, sed exiliente Aiu, filii haec malitia, sive femina, sive cooscurgat, sive non, omnes erant sub potestate illius Aui, dummodo essent descendentes illius per lineam maleficiam, ut haec erit, Inflitus de mensu, sibi vero iuncta Glosa, ibi; & de adiunctionib[us] §. sed si pater, & ipsa pater datur, & ius eius, scilicet l. de latitudine adulterii.

Mortuo vero iuso supremo alicemente paterno, omnes descendentes erant coniugati, sive contagiatae per se feruerant sub patris potestate, sive vivebant, cum adhuc essent filiifani. nec per maximodum exibant a patria potestate, ut habetur in §. regibus vero, Inflitus de tueri.

Iecit de iure communis in artes, carum Ausig, sive prouiae, tam patres quam matrem non habent patrini potestatem, etiam quando nullus alius Alcendens erat. Similiter nepotes descendentes per lineam femineam, seu nepotes, non habebant iub potestate Aui, aut Proculi materni, ex Inflitu de patria potestate, & ex cap. v. de commiss. infidelium. Nec enim patet habet filios in potestate, & ceteri, Inflitus de hardioris qualitate, & difference, & s. mater, iuncta Glosa, Inflitus de exhortatione liberorum, Narrat. de conf. ad. de commiss. n. 1. & formis, Inflitus de adoptionibus, Panormitan cap. 2. in 2. usibus, de commiss. infidelibus.

De iure Lusitanorum, lib. Ordinis, §. 87. 5. 6. patria potestas relides in pater, quando filii non sunt emancipati, aut excoacti, sive quanto ruerunt sive filios emponder, & infra: quando forent emancipates, auctorare. Nam per matrimonium eximenterunt a patre iure, Bacchol. in l. 3. quod si in pater, in principio, & salutem matris. Molin. de null. com. 1. diff. 2. 27. usq. de iure, & diff. 2. 29. in principio, Colla in l. Gallus, 9. 6. quid si tantum, n. 2. 4. scilicet de liber, & pater.

Hac autem patria potestas conceditur tum, propter amorem, quem patres habent in filios: tum proprii utilitatem illorum secundum l. final. de curatione fuisse, sive pater, sive mandato, de legato, & Tiraquet, si in proprio in prefatione, n. 1. 1. C. de reuocand. domum, tum denique proprii resuientiam, & iubilationem in filiis debiram patribus ratione pietatis, quam etiam filii in parentes nexu quodam naturali ieruntur.

Disp. III. De Patria potestate. §. I.

83

seruare tenentur: *Glossa in d. l. Gallus* §. ff. *forfatae*.
Connarus, lib. i. *commentar.* *Iure Cuius*, de often-
 dit ex definitione patria potestatis, quæ sic habet:

Patria potestas est ipsius quoddam, quod habent
 patres in filios ubi amorem, & utilitatem illos
 tamenque quamvis à principio ad Romanos tantum
 eius veritatem præpunctum est, ut cum communitatem,
 & honestatem & communiam maxime fuit, ut ad
 omnes provincias prostrabatur: ita ut filii, qui
 emancipati non sint, nec valet, sine me potestate
 patris, etiam annum vigescimus quantum excedat.

Neque standum est legi Lulianae antiquæ, lib. i.
 tit. 67. §. 6. & 32. dicunt, filios, & nepotes per
 lineam matricinam sibi sub potestate Aius & Aius
 habere viamfructum bonorum ad eos spesstantium:
 quis haec lex omnino sublata est? ac proinde hodie,
 mortuo patre, filii incidunt in tutorem, ac curato-
 rum manus, quamvis Aius paternus existat.

Imò vivente patre, si filius impubes exeat à po-
 testate patris per emancipationem, sub protectione
 tutoris, ac curatoris residet: ut beatus *Influsus*,
de fiduciaria scela, lib. i. sed dum filius tamen
 residet sub patria potestate, non eger tutores, nec
 curatores: nam pater per id tempus omnia bona filij
 administrat, quamvis sine bona Castrensis, aut
 quasi castrensis, per text. in d. l. *natura*, lib. i. tit.
 87. §. 6. ibi: que per diverso be se legitimo admini-
 strabat, quod est verum secundum communem, &
 tradidit Molan. tract. 2. diff. 219. vers. hinc melius,
 Mendes à Castro in l. cum aperte p. 2. num. 222. C.
 de bono, que liber.

Post hoc adeo est verum, ut ad decernendam
 sibi administrando facultatem in bonis filiorum non
 sit opus decreto iudicis, quia pater per legem est
 legitimus administrator, in l. C. de bono materno,
 tenuis que bona aduentio filii conferuate, quoad
 proprietatem, poteritque expendere eorum fructus,
 quondam filios habuerit in sua potestate.

Ex fructibus ramen facies patre exemplis littim
 super eidem bonis, si monoscan: ita Alexand. in
 l. *viffructu*, num. 3. ad l. *falsidam*, Crotus in l.
 frater a fratre num. 121. ff. de conditi, indebat, &
 Pinel. in l. p. 2. num. 68. C. de bono materno.
 Quod non procedit in quocumque alio habente
 viamfructum ex dispositione hominis, qui non te-
 netur nisi ad expensas littim minimas, per l. ha-
 bentis, ff. de *viffructu*: ad magnas autem ex ei-
 dem fructibus facere non tenetur: ita Bald. &
 Angel. in l. 1. §. *viffructuarius*, ff. de *viffructu*, quod
 dictum displaceat Pinel de bonis maternis, in l.
 1. p. num. 68. sed illud placet *Cormio*, de con-
 tradicibus cap. 15. & Pico, in l. *Titia*, cum *testamen-*
to, §. *Titia cum haberet*, q. 5. 8. ff. de *legato*, & aliis,
 quos refutat Gozadin, cap. 94. num. 37. & Molin.
 de primis, lib. 1. cap. 27. num. 11.

Non tenetur autem poterit legitimus administrator
 in his bonis, in quibus habet viamfructum, ca-
 uero de bene vendo & fruendo: per text. in l. *fi-*
nal, §. *sic autem ff. de viffructu*, quia patre hoc
 conceditur propter recautem illi debitum. Ex
 quo aliqui infertur non tenere patrem habentem
 viamfructum in peculio aduentio filii conficeret
 inventarium: siquidem non tenetur redire rationem
 sibi administrationis, ut probat *Koland*,
 cap. 49. num. 13. vol. 1. vbi ait, non tenetur redi-
 derationem filio, nisi de bonis, in quibus non
 est legitimus administrator, per l. *littera* q. *passer*, &
 sibi *Bart.* ff. de *negat*, *gettū*: ergo non tenetur con-
 ficeret inventarium, quandoquidem non deberet
 reddere rationem: quia sententia est probabilis le-
 cundum *Bald.* & *Pinel*, *vbi supra*, & *Cynum*, in
 d. l. cum aperte, quæff. penult.

Contraria tamen est probabilior, posse scilicet
 patrem compellere per iuramentum ad conservandum in-
 ventarium, ex ita regula: *Obligatio restituere, re-
 tenetur inventarium confidere*: ita *Guido Papir* de *for-
 matum*, & *envy*, 42. *Paulus* v. l. *cum sali* §. 1.
 ff. de *condit*. & *demonstr*. Itens, quis ut ait *Bart.* in
 l. 2. ff. *salto* marum, quod mihi prodiit. Se mihi non
 nocet, debes facere: ut decernatur, in l. *littera*,
 ff. de *re vendere*, ut colligeret suadibus occasio. Quod
 etiam procedit de iure *Lulianus* lib. 1. tit. 87. §. 6.
 6. 6. *Deuts*: *Deute do dite mes o. Intra mandata de pay deesse
 menor que faciat inventario de sodis et benemoresce de
 ratis*. *Vnde non manet occasio dubitandi*, ita
 Mendes à *Castro*, in l. cum aperte, pars. 2.
 num. 121. *Cod.* de *bono*, que liber. & alij com-
 muniter.

De rite etiam *Castille* certum est filium esse
 sub patria potestate quando non est valetus, ne-
 que emancipatus. Et quamvis in eis antiquo Ro-
 manorum, per matrimonium filii non existent à
 patria potestate, l. 1. §. quod in pars. C. de mu-
 priis, l. 1. ff. *valetus*, C. de *condicione*, *infertus*, &
 aliquid *Turquel*, de *legib. canonicis* lib. 1. num. 1.
 de rite tamen *Castellano*, filius, aut filia exerceat
 e patria potestate per contractas nuptias, & qui
 temel exire à patria potestate, non reincident, & sem-
 per remaneat sui iuri, *Castillus* in l. 47. *Tauri* &
 l. 8. tit. 1. lib. 5. *viva recipiat*, & *confit* ex l. qui
libertus ff. de *ad personas*, quamvis causa esset, ob
 quam libertus fuit, *Claud.* in l. *final*, C. de *confisi-*
bus lib. 12. Quod procedit etiam quando alijero
 consuge mortuo alteri suppositus est, non properet
 reincident in patriam potestatem, ut specie notant
 verba legis, ibi: *pera juniper*: & per l. 1. qui *bu-*
ferus.

Idem non reincident, dummodo nuptia sunt con-
 tracta iurata solemnitate à Concilio Tridentino
 inducta. Nam è iurata coniugati sunt emanci-
 pati, nec tam acquirunt patri ex bonis suis adue-
 ntus: l. 9. in l. lib. 5. *novare recipit*.

Illiud etiam addatur in d. l. 47. *Tauri*, ad effe-
 ctum, ut contrahentes matrimonium sint iuria-
 ri, & censeantur emancipati, ut ibi dicitur, *pera
 juniper*, opus esse de rite *Castille* pro forma. &
 substantia, quod nuptia sunt celebratae cum vel-
 timentis, & vilenientiis Ecclesiæ, ut ibi dicitur
casado, è *velade*, ut ex copulatim implemen-
 tu vernacule tecumatur, per text. in l. *q. g. q. da-*
centa §. 1. ff. de *rebus dubiis*, & in l. *si se sollempnem ver-*
su, ff. de *hored. sufficiat*. Paul. *Castrensis* in l. *non si-*
ne, C. de *bono*, que liber, dicens, si in aliquo lege
 aliquid ponatur denotans aliquam iuramenti, &
 confirmationem matrimonii, non esse ab ea re-
 cedendum, quod *ibidem* in d. l. non sine sequitur
Cormeus; tum quia quando Statutum sicutur in
 aliqua qualitate, que censetur requiri pro forma,
 in primis & ante omnia debet de ea constare, per
 text. in l. 1. 5. habet statu ff. *signis testamento liber*
 esse *iusfruere*, & tradidit Angel. & Albenc. in l.
prayer art, l. 1. §. *hic autem alio*, vers. *desire*, ff.
 vi *honorari rapere*.

Cum ergo d. l. *Tauri* 47. verbo *cañado*, & *velade*,
 fundet in eis qualitate velacionis, debet praedicere
 complementum vernaculari, ut exstant contahentes
 à patria potestate: text. in d. l. 1. §. *aut praver*, ff.
 ne quidam summe publice. Quia est doctrina Baldi,
 in d. l. non sine, C. de *bono*, que liber, *Gurnet*, in *prath.*
 l. 2. q. 9. num. 4. pagina 33. & *Menchac*, de *se-
 cessionem creationis*, §. 4. num. 17. vbi tradit hanc
 proximam esse vnu recipitam.

Dubitatur velacionism nominis quæ veniant?
 Si respondeo venue benedictiones nuptiales: seque-

84 Part.III.Lib.I. De obligat parentum, &c.

ita si non recipiantur à contrahentibus, vel si difficiantur, qua deis interconjugati non regeduntur à patria potestate, & patres eorum tēperūt iuramentū fructuum in omnibus bonis aduentis eorum probatur ut d. iure communī, in quo non liberatus voleant à patria potestate per matrimonium legitimē contrahunt: & ius Calellanum petit copulat̄ matrimonium, & benedictionem nuptiōrum futurōpionem, vt voleant extant à patria potestate.

9. Et dicit sequitur hodie per istam legem 47. Tauri, nepotem sūcē p̄m ex filio despōnato dūtaxat per verba de p̄senti, absque velatione pro forma à lege inducta, ac requisita, elle adhuc sub potestate Aui, fūcīs de iure communī statuitur, quia pater illius non fuit vclatus, quāmis fūciūt̄ coniugatis.

Quod si nō pater, fūciūt̄ velata, contrahentes fūciūt̄ eūcē sūcē iuri, ac eniācūt̄ in omnibus, & pēc omnia quoad omnes effectus tam fūciūt̄, quāmis odiolos ipsi filii, & libidus, ut dicitur in eadem l. Tauri 47. verbo, in sedis lat. ex ea p̄a fūciūt̄. Idcirco post contractū matrimonium, & velatum, filius iam non acq̄uit̄ pater, sed libi: idem de nepotib⁹: & postiū esse in iudicio, inconfutō parte, l. final. s. necifīrī C. de bon. q̄a liber. Et gaudent reliquias p̄silegiis, quibus fruuntur emancipati, Caiſillus in d. l. 47. verbo, p̄r emancipati, & ibi Gomel. n. 3. Māſicōſo lib. 5. recipit̄ sūcē l. 8. Glōf. 3. n. 3.

10. Idem dico, si filius concipiāt̄ antequam pater illius per matrimonium, cūm benedictionib⁹ Ecclesi⁹, obneat̄ emancipationem, quāmis natus sit post benedictiones fūciūt̄, & consequenter, postquam pater est emancipatus: quo non obstante filius sic nascens remanebit in potestate Aui, donec emancipetur: s̄ ēd̄ quia, lex illa 47. Tauri, liberat à potestate patris filium, non autem nepotem conceperat ex filio nondum sūcē iuri, ac p̄nō de nepotis ita natus perficit sub Aui, quia fuit conceptus tempore, quo pater nondum erat emancipatus: atque ita eius filius ad Aui potestatē pertinebit.

11. Nec obstat dicere natum ex ancilla, quāmis tempore conceptionis mater fuit serua, si tempore nascitūt̄ liberta tam si, liberum esse, in favorem libertatis, ut notat̄ Angel. in §. illud autem, Iustitia. quibus modis in patria p̄ficiat̄ salutem, p̄sum in principio, notabili l. & n. m. 1. Quia responderet̄ id cōcēd̄ in favorem libertatis: ut Gallus, sic sit ibi: Se nūs tra ex filio suo conceperat, & filius p̄sile emancipatus, vel in adopōnēt̄ dedēt̄, quod ex ea nōcōt̄, in p̄ficiat̄ sua nascitūt̄. Sic ibi.

Wnde pater nepotem ita conceperat, quāmis ē pater emancipato: alacut̄, elle sub Aui potestate, donec ipse nepos emancipetur: quoniam attendit̄ ad tempus conceptionis. At vēt̄ ut natus ex ancilla confequatur libertatem, fatus est, quād mater sit libera, vel tempore conceptionis, vel generationis, vel nascitūt̄: ita Angel. supra.

12. Ilid enim certum est filium non exire à patria potestate ratione etatis, quāmis sit senex, cum id nullo iure decisum sit: ita Glōf. Singulat⁹. in l. final. §. pupillar. ff. de verbis obligat. in Glōf. 1. & ibi Scriptorib⁹, quāmis sit miles, vel gradu Doctoris laureatus, l. i. maritū, C. de patria potestate, & ibi Bald. Sum. in l. legem fori, id. i. 1. 9. vers. unum nata, Marciens. n. 1. l. 8. Glōf. 1. m. 1. lib. 5. recipit̄. Petz lib. 5. Ordinationem in S. l. 1. l. 1. & 2. & Gomel. in d. l. 47. Tauri n. 1. vbi concludit̄, filiam de iure communī semper esse in potestate patris, quāmis sit senex, & & longeas etatis: proinde quāmis sit in ienequ-

te carē potestate administrandi bona sōe: Less. lib. 2. de foli. 2. a. dub. 2. a. n. 6. vers. de iure communī, & Soar. tem. 2. a. de religione p̄ralt̄ de vota, lib. 6. c. 5. n. 1. a. & Ideo cū filius in bonis aduentis nihil habeat aliquido regularē, quod possit disponere neque ad ministrare si habeat vota realia in p̄zūdūcōm patra in quācē etate possint̄ rūtari à parte, dum sit in potestate illius. Vt uol. in suo Candelabro, cap. 2. 4. n. 2. post Tabien. verb. oratio. 2. q. 5. n. 6.

Quætionis est an pater habeat in potestate problem in veteri xviō adhuc latenter? Pat̄ affirmat̄ probatur, quia p̄lūmūa nondum natus potest in iustitia hæres, ut constat ex tanta, de liber. & p̄lūmūa, nec non potest illi aliquid legari & donari, qui fūciūt̄, in principio, s. fi quis illa, ff. de legat. 1. Quia bona relata p̄lūmūa adhuc in veteri existent debet pater administrare. Item, quia virtus habet ut pro iuri nato, & edito in lucem circa ea, que sunt in commōdū illius, ut habeat, ut Lq. in veteri, ff. de fūciūt̄ humānū, & bonis illius dandis est coram. l. Tauri, penit. 5. s. fi p̄t̄re ff. de excusat̄ nascitūt̄, & tutor dari potest à parte ex testamento, cū pater, ff. de negat. gelid. & 5. cum autem, loſit̄, de ruelis.

Dicendum tamen existentem in veteri non est sub potestate patra, & ex conseq̄uenti non possit administrationē bonorum sp̄cūcūm ad illū patrem tenere. Nam, non habere illum patrem in potestate constat ex l. vlt. C. de calce. boner. & ex d. 5. cū autem, Inſtitut. de ruelis: ergo pater non potest administrare bona filij nisi illius, quae haber in potestate: l. C. de bonis maternis: p̄lūmūa autem in veteri existent nondum sūcē cōtrit̄. & Scribenates in l. fi unquam, ut verbo ſuſcep̄t̄ liberis, n. 24.

Neque illi potest dari totū, si nōmātūrē, s. vlt. ff. de testam. ruelis & l. ventri, ff. de iure. & C. ruelis, dar. ab his, nisi postquam natus est. Nec obstar, quod ventre datur creator: quia est illi proprie administrationē bonorum. Nam theor petiūp̄, bonis creator datur: ut notat̄, in §. cetera, Inform. qui ſuſfēmūt̄ nascitūt̄ dari p̄ficiat̄: ut p̄lūmūa nondum natus, persona non est. Prout̄de vetum est, patrem non esse administratorē filij nondum natus: ita Alexand. epi. 171. vlo procello, ex vlt. lib. 2. & Bald. conf. 1. 2. quidam nobilis lib. 1. quod de verbo ad verbum translat̄ conf. 1. 2. eadem lib. 1. de rituque reloluit, Patrem aut Auen patrem non possit quicquā agere quād adiunctorē illius vlt.

Nec obstat posse dari curatōrem: hoc enim fit, quia cōfētūt̄ natus: quod id, quod redundat in existētūt̄ illius, sicut posse, si nascitūt̄ admittatur ad succēdūt̄, tūp̄ieque testamētūt̄, ac remouer proximiores, l. 1. s. fi quis proximior, ff. unde cognat.

Dificiliter tamen est, an omnes filij sine in patria potestate? Certum est, omnes elle, qui sunt ex legitimis nuptiis procreati, rect. in l. item in potestate, ff. de hu quā sunt filii vel alieni natos, ibi: in potestate nascitūt̄ sunt liberi nostri, quae ex iñfūt̄ nuptiis procreauimus: in l. nam cūm, endem curia ibi: patres familiā sunt, qui sūcē patēt̄ sunt, sicut puberes, sicut imputubiles: filiāsam, quae sunt in aliena potestate.

E quo infēctūt̄ natos ex patētib⁹ inter quos non potest contrahi matrimonium validū, quales sunt sp̄cūt̄, non esse in patria potestate: ita communiter.

De naturalibus anceps est quæſiō, an sint in potestate patris? Negat Valdīc. confid. 94. a. num. 3. & confid. 1. 2. 1. num. vlt. & Ferdinandus Pacz, in tract. de excusat̄ parentib⁹, num. 53. & 54. Sed melius affūmat elle in potestate patris Benedict. Pinel.

Disp. III. De Patria potestate. §. I. 85

Pinc. lib. t. *stetiarum*, cap. 8. n. 2. Salte in Lufitania vbi naturales filii ignobilium & qualem habeant fortem cum filiis legitimis, & pari pedestris, sicut legitimi filii succedent: ita Cald. Petreia in l. c. *castrorum*, in verbo *omne curatore n. 9. 4. ver.* ex qua primo inferre, Cald. ad *in egrum restituisse*: accedit Babol. Vignacensis in *Recessu ad Ordinationem Regiam lib. 4. art. 9. 2. et principio n. 5. & 6.* qua nulla ibi per legem Lufitanam sit difference inter hos filios naturales, & inter procreatos ex legitimis nuptiis, quod legitimas portiones ierigo pari ratione esse in potestate patris dicendum est, addicque ibi Cald. vbi *proximis mesis secundu[m] inferre*, polle naturalibus à parte diutorum in testamento.

Insuper etiam naturalis patribus acquirete, & viuumque in bonis aduenturis ad patres pertinet, de quo § sequenti n. 43. etiam attentione iure Lutitano, & iure communis plater. § de acquirenda habilitate. Quinimodo habilitate in fiduciammodo relatio si sine libertate deceleratur, filium naturalen comprehendens, excludereturque subfictum: quod quamvis sit probabile, contrarium ut probabilius unius sequenti supra dict. 2. de obligat. parentum § 6 ex iuri. 170. et max. 181.

E P I T O M E.

16. *Filius in aduentis acquirit patris iurisfructum
in profitissimis iurisfructibus, & proprietatem.*
 17. *Patre dissipante bona aduentis filii datur alio
filio canere patrem.*
 18. *Pater bona au filii hyperbates, seu obligata bonis
filii pro mala administratione?*
 19. *Pater si dissipat bona filii au possit primari certum
admnistratio?*
 20. *Filius au possit agere cum patre pro fructu pat-
ri capitu ex beneficio filii.*
 21. *Filius clericorum au possit alienare iurisconsulto patre
fructu benefice?*
 22. *Datur filio ut liberetur a capite mortis, & a crimine
an conferendum & an datum ad bellum, & ad
Equestrum dignitatem?*
 23. *Filius famili sub patri potestate quando possit fia-
re in iudicio cum secundum patre.*
 24. *Filia irrequie patre au possit petere datam aduen-
tus in iudicio? & uero. 2. c.*
 25. *Filius clericorum au possit iurisfructum effi filium famili.
patre iurisconsulto, & de quibus bonis?*
 27. *Fiduci familiaris datus est patrui non possit necere pa-
rentibus in acquisitione ame clericatum, neque in
sua portione, neque in iurisfructu.*
 28. *Clerici, qui non sunt in sacra quomodo possunt te-
stari validè.*

Filius quid acquirat patri in aduentis, dictum est n. 1. & dicens infra. 41. latius: tamen in profectis ipsi acquirit dominium, proprietatem, vnumfructum, & administrationem, Azot. sem. 1. lib. 2. cap. 19. & Molina de Bell. tom. 1. art. 12. dif. 2. 3. 3. in principio verbi, hanc modi autem.

Ceterum si parer diffisiget bona aduentitia filii in eo cui conceditur actio vocandi patrem in iudicium, si id licet fine causa iusta, Bart. in l. v. s. monies C. de sententia passis Imperator fidei T. vob. Mol. Iam. 1. stral. 2. d. aff. 2. 1. 8. pag. 143 7. 5. quidam alij. Atzor supra s. querunt effemini sorbi, deinde quares. & tenebitur patet tenebris tationem pro mala administratione Bald. & alij in L. can. operari, s. v. per text. ibi, & Chol. in s. non autem. Cade boni, qui liber. Concordat Ordinatio Ludivana lib. 3. tit. 9. 3. 4. vers. 6. bim affl. & verf. se editio pro p. diffisiget, affar. &c. vbi decidetur propter malam administrationem bonorum filii post patrem vocati a filio in iudicium, ad eum finem, ut libi tradantur ea bona, patreque priuatum Propterea Regim. Christi. R. capiti. P. III.

ecum administratione. Cutia Philipp. p. 1. 5. 10. n.
4. concordat. l. 2. etr. 2. p. 3. & in Greg. Lop. & Glos.
Ad hanc dies potest bona patris esse hypothecata

pro bonis filii a puncto male administratio[n]is , ut habetis . in d . 5 . vle . l . cum opereris , & ad eo articulo esse reum de quia administratio[n]e ita Gama decif . 3 . 30 . n . 1 . C . p[ro]ticepsit si illa mala administratio est dolosa , secundum Negligentiam , de p[ro]curatori , membris 4 . 2 . p . n . 3 . C . Sed melius retinere docim[en]ta Pinelis l . 1 . C . de bonis maternis , 2 . p . n . 3 . In his elli , si pater administrat negligeat , & per incutiam res detestat[ur] , et tamen dolo cellulat[ur] : quia res remouetur a bonorum cura , & gubernatione , sufficie dissipare cum culpacia Palat . in cap . per vell[er] . n . in d . 17 . m . 1 . 3 . Et ex aliis tradit Molin . de primis lib . 1 . cap . 1 . 6 . numeri 1 . 2 . post Aielatam , vel generaliter , & hinc 1 . 5 . 5 . C . de secundis impunitis .

Iam vero si pater bona filii dissipet alienando illa-
qua sunt immobilia, que filius defuncto patre
revoicare, de recuperare potest, credit Bart. *in d. l. am
eportis*, *n. non amem.* n. a. non esse priuandum eorum
administratorem neque quia non dicuntur bona aliena-
nt, que possunt recuperari per filium quia doctrina
est communiter recepta, teles Boeno, *de m. 6 t.
n. 14.* Et in vera secundum Auct. *d. l. b. 2. p. 2. cap.
19. f. deinde querer.* Et secundum hanc partem non
concedit filio ius agendi contra patrem in iudi-
cio, cum possit bona per patrem alienata filius ab
emendis restringere.

Nihilominus secundum eundem ibi, velios est posse filium contra patrem contendere in iudicio. Idem erudit Molin. tom. i. artic. 2. dicit. 22. 5. quod dicitur ab aliis: que ita sit pro alienatione potest pater iuste administrandi priuati, quamvis filius possit ea bona per obitum patris videretur, quia id non fit sine magna expensis, arque molestissim, ut bene notat Molin. de primis. lib. i. c. 16. n. 5. recedit ab opinione Bartoli, quia etiam imputabat Alexand. in d. Imperator. n. 14. dicens contrarium esse multo veriorem, cum quo concenserit Barbarus. Ita confutatur, n. 14. ad finem, ff. 50. 51. 52. 53. 54. quorum opinioni accedo, argumentum mulieris, que administrat ad repetitionem donis, quando bona mariti per illum alienatae esse sufficiunt ad donis exactio neminem nulla habita ratione, an predicari reperi possit, necne ut haberentur. I. vbi aliisque 29. C. de noni dictione.

Item quamvis filius nequeat stare in iudicio cum eis, quibus est potestate, ut dictum est disj. 2. 6. 8. n. 2. 45. inconsulto patre, ut constat in *Iudeo nulla fit de iudicio* &c. *Ibi dubitetur*, s. *ad finem fit de iudicio* *sicut de fructibus*, de fructibus tamen quos poterit perceperit ex beneficio filii, potest filius agere contra patrem, nam, quia pater non habet aliquem viam fructuum in illis perceptis, vel percipiendis, cum sint peculiae quasi castrensis, atque ita si quos perceperit, tenetur filio restituere, ut et coram estimacione nostra Abbas *Sicilius*, in *c. quibus*, de *septem*, *Cardin.*, *Zabala*, abz; quoniam pater in bonis peculijs castrensis, vel quas castrensis, caret viam fructus quod in his bonis, & beneficiis filius sum, non est in potestate patris: *c. fiscal*, *de iudicio* 6. 6. *text. an Amb. de Sallustius* & *piscator*, *s. presbyteros*, idem aperte tradit *Cardio*, in *c. indecens*, *de stare*, *q. quo erat*. Tunc eriam, quia filius Clericus potest de fructibus sui beneficii disponere inconsulto patre, per text. in *I. Sacrum. C. de Episcopis*, & *Clericis*, *Glo. in c. profecti*, *de officio Ordinary*, quamvis sit filius sum, & existat in potestate patris: *Af- flict. decr.* 2. 4. 1. *num. 1. & 2.*

*Necque post obitum patris quicquam ex illo peculio castristi, vel quasi, teneret filius cōferte, ne que
communicare cum fratribus. s.v. C. de calles d.d. cum
spartes, C. de bon. qua liber. Valsc. in praxi de partis
H
sisteribus,*

86 Part.III.Lib.II.De obligat.parentum,&c.

prius ibi, s. 13. n. 177. Quod est verum non solum de iure communium, per quod iudicatio non sunt bona Castrensis condenda, sed etiam de iure Castellae per l. 3. tit. 4. part. 3. & per l. 5. tit. 15. part. 6. necnon de iure Lutitanio llo. 4. tit. 97. §. 18.

42 An filius autem debet confitare, quod patentes expendunt cum filio, si illis redditim ad hostibus, dum detinuntur: in captivitate, & ea que in iumento in liberandis eisdem ab homicidio, & ab aliis criminibus, non solum casu, sed etiam consilioru patratus, vide Ordin. nostram lib. 4. tit. 97. §. nem trax. & inf. a §. 5. & iuris n. 5. 9.

Quia potius docta filio coniugato, ut habeat ex Equestris militis, non sunt conferenda: quod si iam sit Equestris dignitate laureatus, & ad bellum proficisciatur viroratus, donata filii a parte tenetur confitare: quoniam non pergit iam ad bellum, ut habeat miles, sen. Equestris Ordinis: ita Gama decr. t. 40. n. 1. & constat ex d. Ordinatione lib. 4. tit. 97. §. 7. invenio §. 9 ibi: Et agno dissemis, que fer dato pera Canadaria, quo se nam iraga a collegis, se entende quando ase-
jargne aff lhe serem dadas sara ia galladas.

Secūs si nondum fuerint consumpta tempore mortis donante: tunc enim debet confitari in eo flaro in quo faciunt: quod si ille non habuerit, si propter libi donata ad militem se erigendum redirexisse, atque vendidisse, vel consummatis in Re-
gno post redditum, tenebitur, confiteat premium re-
ceperit ex venditione illius. Sic ibi.

Ex qua Ordinatione Lutitana, cooflata non esse
ita donata filio cælibi, quamvis sit Castrensis li-
bera omnino ab obligatione confiderent, sed eo
casu, quo coconsumptus teperiatur. Longè alter si ad-
huc extant, vel consider lo Regno fuisse vedota, vel
consumptuam tunc non excusat filius ab ore
coffiderent: Molin. de Iust. d. diff. 2. 30. vers. inter Ca-
strensis in medio, Valac. de partitionib. d.c. 1. 3. n. 68.
& seq. quos sequitur Barbol. in Remiss. ad Ordin. Re-
giam lib. 4. tit. 97. §. 9.

43 Sequitur illa questione, quando possit filius familialiter in iudicio cum eodem parte, vel cum alio, ea
inconflitto? Responderetur in aliquibus casibus tene-
re patrem præfatae confitentiam, & posse cogi, ut vel
confidentiat, ut agatur contra illum, per l. ut. 1. & §.
necessitate, C. de bon. que liber, vel ut auctoritate Iudi-
cisi idem contentius suppletur, quando filii et le-
mel interpellari ad contentendum, teculaverit
præfata confitentiam eis, non est opus nos tulus
adire patrem, sed latius est supplet contentium per
Iudicem. secundum textum Ieronim. C. qm admissi,
& ea communis inter Scientibus, ad d. h. necessitate:
sequitur Alexander. conf. 5. 9. Vrs. vers. secundo respon-
do, lib. 1. & hoc modo filius inhabilis, qui est filius
familias, fit habilis per Iudicem ab solituad. ad sosten-
dum in iudicio: ita Vantius de militare sententia,
quibus sententian. 87. sed de his alius, supra, diff. 2.
§. 8. n. 245. & 246. vbi reperies, que hoc loco dicitur.

Item potest filius inconsolito parte proponere in
iudicio accusationem publicam, quia ius accusandi
de cœsta publica competit omnibus, nisi aliqui spe-
cialiter interdicatur: sequitur ita competit filio accu-
sacioni, quamvis Glor. contra tenet, in l. 3. n. 1. d. h. nec-
essitate, Glor. magna in verbis impugnanda, C. de bon. que
liber, vbi ait non posse acculcare sine confessu patris,
sed oppositum seruitur in præs., vbi in causis crimi-
naliibus patet filius accusari, & accusare sine con-
fessu patris, n. s. sit pupillus, quia non admittitur is
ad accusandum nisi ius, vel iurorum iniuriam per-
sequatur: In Clat. in præf. criminali §. vols. 9. 14. vers.
sed quidam fili ofamul. Fatio, in præs. lib. 3. tit. 2. & 2.
n. 10. neque de hoc dubitandum confiterit crimi-
naliibus, siue de publico, siue de punito criminis
agetur;

Item quando filius nomine alieno agit ius iudi-
cio, tunc excusat auctoritas partis, iuxta Glor. c.
§. 1. vols. de iudicis, lib. 6. Potest enim sine patris
contentio filius constitui procurator ad negotia, &
ad iudicis, text. s. e. qui generaliter, q. 1. da procurato-
rius, lib. 6. Menoch. de recuperanda possessione, reme-
dio 15. n. 3. 07. Barbol. in llo. 1. 5. ff. foliis. metrum. Al-
can. de patris poijestate, effectu 4. n. 9. quos referat se
sequitur Barbol. in Remiss. ad Ordin. Regiam,
lib. 3. tit. 9. §. 3. & Thomas Vaz. allegat. 20. n. 9.

Et quanvis filius ve fiat procurator ad iudicis, re-
quiritur artas vigesimalium quantum annum exce-
dens, ex c. vols. §. vols. de iudicis, lib. 6. & ex d. e. qui ge-
neraliter, q. 1. vols. & traditio Molin. de Iust. diff. 1. 18.
vers. expensis scindendo, & Thomas d. n. 9. ap. od tam
nolentes leges d. n. 9. §. 5. ut confutatur procurato-
tor, sufficit artas i.e. peccatum decimam honorum, siue ad ne-
gotia, ius ad iudicia creetur procurator.

Nihilominus etio, filius parte inconsolito possit
flaci in iudicio pro bonis aduenturis, in quibus pa-
ter non habet viam fructum, telle Barbol. in l. Gallo
n. 19. §. quod si in patre n. 18 ff. foliis. matr. vbi etiam
dicti filium regulanter posse dorem petere aduen-
tum inconsolito patre: Attamen probabilis est non
posse filium fuisse in iudicio in hoc casu, sine con-
fessu patris: quamvis non habeat viam fructum:
Mendes à Castro in L. cum eportis, 2. p. m. t. 4. quia in-
dubio est credit Soar. de Paz, in præf. necessarium
esse patris confessum, i. p. tom. 1. tempore 2. a. n. 1. §.
vers. ad 1. 8. Molin. sequitur, d. diff. 2. 18. vers. h. v.
viro non est intelligendum. De hinc autem item esto, de
qua supra diff. 1. 6. 8. n. 245. vers. probabilitas ramen.

Quando autem confessus patris ad sustentandum in
iudicio præfundit sibi a parte dictum est, supra, d. diff.
1. 6. 8. n. 250. An autem filius Clerens dum est fi-
lius familiæ, possit testari parte inconsolito, dictum est
supra, diff. 1. 6. 8. n. 2. 3. posse de bonis Castrenibus,
les quali Castrenibus: non tamen potest nocere
parentibus in acquisitis ante Clericatum, neque in
hære portione, neque in viam fructum.

De minoribus autem Clericis, quomodo possint
testari: Vide d. diff. 2. 5. 8. n. 2. 3. 4. & 2. 3. 5. & seqq.

5. II.

De effectibus patris potestatis.

E P I T O M E.

44 **D**eiñhoit effictibus patris potestatis, Alean.
Clemens, hoc loco cap. 6. Castillias de fauilitate
lib. 1. e. 1. n. 9. molin. de Iust. arat. 1. diff. 1. 18. Azot.
Instit. moral. p. 2. lib. 1. c. 1. 9. Pet. Gregor. in Syntagma
iuriis, lib. 1. cap. 5. & 6. & cap. 8. per terram, & nos
n. 2. 9. 30. 31. 3. 2. 3. 3. vsque ad num. 40.

- 44 Primus effictus patria potestatu est illi acquisitio filii
ad parentem, & cur.
- 45 Secundus effictus est facultas vendendi filios.
- 46 Tertius, non est integrum filio contendere cum pa-
tre nisi in casibus exceptis, ut videtur est §. pra-
cedentem, n. 2. 3.
- 47 Quartus effictus secundum aliquos, est obligatio
alendi parentes. Sed de hoc, supra.
- 48 Quintus effictus est potestas pro delictis puniendo
filios. Sed de hoc etiam, supra.
- 49 Sextus effictus secundum aliquos, est fieri baredem
filios illius, sub causa est potestare.
- 50 Septimus effictus apud Romanos est habere parentem
in filium, ius & potestatum vita & morte.
- 51 Quidam nationibus erat integrum filios occidere.

43 Parentem

Disp. III. De patria potestate. §. II. 87

87

- 49 *Parentum in filios potest ex naturali iure descendit.*
 50 *Parentes, qui filios interfecerunt.*
 51 *Parentum nimis penitentia in filios, quando restringit
Ela fuerit.*
 52 *Parentes quos filios occidunt quandoque puniuntur
à legibus Platonis, & Egyptiorum.*
 53 *Parentes à filiis occisi.*
 54 *Parricidiū supplicium impositum, quale estimatur, &
quale bidetur.*
 55 *Parricidiū pena quando caperit, & qui primi se
puniri facit apud Romanos, & apud alia Na-
tiones.*

39 **I**n primis merito impebantur, quæ de fure Digestorum existimarentur non acquiri parentibus de iure antequo bona admentientia filiorum; nam de eo iure in solidum bona admentientia filiorum, tam quoad dominium, quam ad viresfructus patre queriebantur.

40 Postmodum vero ex noua Iustiniani decisione, viresfructus tantum illorum bonorum comparatur, quorum auctor plenius dominium compacabatur, sicut inde viresfructus duntaxat acquiruntur patri, non auctor plenius dominium: tene. in I. 1. c. operari, &c. in I. final. C. de bon. que liber.

31 Quod autem paribus olim in solidum aduentitia
adquirerentur, tam ad dominionem, quam ad viuum-
fructum hodie autem vñstus sunt donatae illis, &
filii proprietas tuteletur; tradit Caldwell Pereira, *in l.
si curarem habens*, verbo, *laſi*, *a. 1. 2. 1. vers.* quo est
communis sententia. *Ac coed. in l. 9. sit. 1. 4. 8. lib. 5. me-
nu recipit.* & ultra illos Gregorio Lopez, in *l. 5. sit. 17.*
parvus 4. verbo et *oſſafraſin*, Mendez a Castro, *in d. 1.*
cam operari. *Cd. de beni que liber.* *s. p. 4. 1. 9. 2. p. 4. 7. 4.*

Q[uod] ad e[st] certum est, concedi scilicet patri propter parturias potestatem vienfructum, ve in omniibus causis in quibus pater habet vienfructum, si legimus administrator honorum filii, & tam in iudicio, quam extra possit habere certum omnino ab ipso decreto, sed facultate Iudicis, text. i. l.c. de bonis maternis. Beitzchan. in repertorio, 3. p. latera P. vers. pater administrator, Gomez. in l. 4. 8. Tauri. 3. 14. Mendez. a Castro superius in d. l. c. opus. s. p. m. 1. 2. Pet. Barbo. in l. 3. n. 7. ff. vienfructum.

33 Hunc autem potestarem habet pater etiam in illis, que caigunt speciali mandatum, ut probat Bur-
fas in conf. n. 4. lib. 1. sed quia habet a lege ma-
torem potestarem, quem alij administratores, prope
runt Iacob. Medellos de Alba, in conf. n. 6. lib. 2.

34 Questionis ea legis dispositiones legitimus est tutor filii emacipatus filii famulas et legitimas administratores. *l. 5. cap. 7.* vbi Doctores communiter. *C. de do. l. 5. 1.* Inflatio de legi prima parentum tutela. *g. 1. de fiducia curia tutela. l. 1 o. 10. 16. pars. 6.* Iafon. in l. 1. *ius fons.* p. 8. C. de curia del heretandi. &c. in l. Prefat. n. 3. *C. de transallienis.* & Cald. Pereira in d. d. s. c. ratravem habens. *verbis lat. n. 1. 38. ver. 1. pater amorem.*

Nec debuit pater esse euer quanmis transeat ad secundas nuptias, generaliter, & si Angel. C. de secundis nuptiis, Bald. A. Authent. idem panis, n. 8. C. de secundis nuptiis, Beratclini. in reportorio, ad littera P. verf. paterniter, & alij quos refertens sequent Bacca de decima tatoris præfandata, cap. 4. a. 5.

36 Questionis est, an paet ex dispositione legis legitimis administrator honorum filii, censeatur cum filio societatem contractam habere? Responso est negativa, nec tenetem lucra cum filio communica- re, quam bona finali possident, & magna lucra comparauit ut in specie Palacios Rabios, de repre- sentatione fabrica de donationib. inter virum, & uxorem, §. 62. a. 3. & sic de facte fusile indicarunt, quia non censeatur viuere cum filio in societate.

Fratelui Petruș - Chirurg - Egipt - P. III.

Sed quid, si filius contraebat matrimonium in consulo parte. Respondeo sit parrem non habere de censum viuenfructus honorum filii, sed tenuerit illum liberum, & integrum dimittat: ita Catenaeus, & Gomelin d.d. 48. Tauri, n. 6. vers. quam le^m in investi ginauit lex illa Regia non requirit conditum patris, sed aut, quod filius obtineat viuenfructum, ut primum contraebat matrimonium, & benedictiones Ecclesie suscepit, ut collat^e a illis verbis, hoc. Nam domino, que de agri adelante el higo o hyacinto fui, y velada^e ay ran para sy el vienfracto de todos s^r bienos.

Quare cum non distingueamus hunc casum, nec nos distinguere debemus, ea regula legis de patre, & de publicano in rem aliante, & cum loquatur generaliter, censes casus comprehendimus quoniam maior ratio militis in vino, quam in aliis? Et generaliter efficitur legar prestatius. Decus in e. fides, n. 11. & 12. de rescriptis, & in conf. 1.0. n. 3. Mites de Materiam p. 1. q. 1. cum, 3. o. & 3. & Surdus conf. 3.4. num. 3. & conf. 1.1. m. 3. d. b. 1.

Ad quem ergo pertinet viuis fructus post professionem patris? Duplex est sententia: Plures visunt viuis fructum pertinere ad hymnum quia les concedit illuminatione protestatis patris; cum ergo patet post professionem crederetur mortua, & mortuorum non esse capas, huius iustus debet viuis ultro redire ad blamum, & consolidari cum propinquitate. Contra iste e. a. de tellere, n. 8. ed. 3. vbi plures referunt, Gregor. Lopez etiam lequitur, nol. 5. t. 17. p. 17. patr. 4. corde ille fratres. Et Cuellaris contra corona, qm. 6. q. 4. n.

Secunda vult, vflumfructum spectantem ad patrem ratione partie porcellans, per professio-
nem transire ad Monasterium capua bonorum, duci vi-
xerit Monachus, quia vflumfructus, ut morte finis-
tur, debet esse moes naturalis, non autem ciuilis, ut
est professio; nam Monachus profelius seducit vflum
et ideo ad Monasterium transire et vflumfructum, col-
ligitur ex Aeth. idem est, C. de bon. quis liber, et
Glor. ibi, quam probant, ab Paul. Bald. Corneus, Bart.
item in d. Aeth. impr. 149. & Boetius in d. cap.
in profecia a. 2. 22. in Aethar, idem est, C. de bon.
que liber, opinaris, dimidium patrem vflumfructus
pertinet ad Monasterium, alteram verò ad filium,
sic et quando pater filium emancipari, iuxta test. si
d. Leum operari, C. de bon. quis liber.

Relata ergo opinione Bartoli, quam improbam aliquipad Castillium de ususfructu e. 6.4.7. dices-
dum est, viuum fructum per professores non finit
sed transire ad Monasterium viuentem Monachos, &
cunctos, & administrationem bonorum non cele-
lare in propria quæsitione, quia Officiales, & ali-
ministri Monasterij poterunt bona illa gubernare,
admodum benevolentia

E ad hinc latissim constat primum effectum patriz
potestatis esse acquisitionem ad partem, ut dictum
est circa visum fructuum in bonis adie citiorum

88 Part. III. Lib II. De obligat.parentum,&c.

C. de boni materni, Iacob operis, C. de boni que liber. §. i. ac liberi vestri, Gomel. i. 4. b. Tauri. n. 5. Sodam conf. i. 6. m. a. lib. t.

Hec autem potellas necessaria ad acquisitionem viisfructus ex bonis aduentitiis inservit, si tempore acquisitionis intervenient, & postquam item iortita est effectum, quanvis extinguitur, non extinguitur viisfructus semel quietus: ita Gomel. n. 1. 6. Tauri. n. 1. & in 1. 4. n. 5. vobis ne abiliter praeceperit, Pincl. i. p. de gen. primi, C. de boni materni. n. 39. & n. 42. Molin. de primis lib. i. cap. i. 9. n. 10. & lib. 2. cap. g. n. 24. Gantier. lib. i. prach. i. 7. n. 4. & Blasien, in L. 9. n. 10. lib. 5. n. 6. collatione Regia. glof. t. n. 6.

Ratio est, quia viisfructus formalis non extinguitur nisi morte naturali, non ante *Ciuii*, ut interpretatur Glof. in d. Athan. de mort. C. de boni que liber. Glor. in Ambros. ingressi, C. de sacros. Eccles. & cfl opinio receptionis, ut notat Gantier. lib. 2. Canonica rum. c. 1. n. 100. in fine, vbi sit non esse teccedendum ab hac opinione in iudicando, Ceuallus d. q. 6. 4. n. 6. & 1. Vnde mortuo viisfructario naturaliter viisfructus consolidatus cum proprietate ipso iure nec opus est, quod proprietatio aliqua habet relatio nis. Molin. eny. i. 6. vbi causa transiit.

Ratio autem quare viisfructus finitur morte, & cum proprietate consolidatur; est, quia viisfructus est ius personale, persona coharent. l. 1. ff. de servitutibus. l. 3. q. final. ff. quibus modis viisfructus amittitur, ergo potestis extinguitur, extingui debet, neque in heredem etiam vinculalem transire potest: l. non solam. ff. de liberatione legata. l. viii aqua. 21. ff. de usq. & habitatione. Item quia hoc manifeste deducitur ex verbis ipsius Imperatorum atque Iuris Confessorum: idcirco ita fuisse statutum, ut morte viisfructus, non autem morte proprietarij finitur: ut. in lib. pauci inv. C. de usfructu, vbi ex communione omnium sententia obliterat Iuan. Sichardus de usfructu n. 4. & 5.

Secundus effectus patris potestatis potuisse olim patrem iure Romanorum vendere filios, cui valuebit, ut ait Dioysius Halycum. lib. 2. vbi sit: Romul. Legislatorem maiorem patribus Romanis in suis filios potestatem concessisse, quam heus in suis seruos: nam seruos lemel vendimus, u. a. novo Domino nascimur: ut, si iura habet: ac filius non ante sui iuriis fieri Romanus voluit, quam ter a patre suo venditus, tunc a Iouis Dominis manumissus fuit: illi.

Quo tamen veodendi facultas posterioribus iurisconsultorum, & Imperatorum temporibus, non videatur indevaluisti: quinid non soldum vendete, velcum & pignori accipere sed deportationis pena, ut ait Paulus, in 1. f. n. ff. que res pignori, veterum erat, nulli potest patet in eam paupertatem deueni siller, ut non nisi ex filiis, aut filiis venditione ubi vi- culum querere possit: ranc enim filium vendite paten faciat, & malefici fortis pignori date; quanvis Accusui contrarium lumenit, in l. 2. C. de patribus, qui filii distracturorum. Quem sequitur lacon in lib. f. n. 1. 8. ff. de liber. & posib. sed tenientur, ut constat ex Pioello in 2. p. rubric. C. de boni materni. n. 20. Molin. lib. 4. de primis. n. 1. 3. Couat. 3. var. 1. 4. n. 4.

Confirmatur ex Constantini Imperatoris sanctione, his verbis conceptis, in l. 2. C. de patribus, qui filios distracturorum. Si quis, inquit, proper nimiam pauperitatem, spes latet, nescire causa filium filium vero sanguinolentus vendiderit, venditione in hac tantummodo ea se velente, empor obtemperandi cum ferunt habeat facultatem: sic ibi.

Nec mihi umquam est proper famem, & necessitatem hoc patribus leges permisentes, cum hoc a parente precepsit modo aliquam videbatur; quia factus

est eo modo patrem sibi simul & filio consulere, quam virtusque patre.

Vnde Ncheinme, & quatuor populus fame coacta sic effauit est: filii oculi & hinc nostris multa fuot mens: accipiantem pro pretio eorum frumentorum, & comedamus, & vivamus: coquimus Eulebus. lib. 9. Hister. Euseb. cap. 8. vbi restat tempore Maximiani Imperatoris multos parentes vendidit filios suos. Quare in calu grauis necessitatis iure nature facti parentibus filios videntur, quod colligitur etiam, ex Exodi. 21. & de iure Caesareo. l. 1. & 2. C. de patribus, qui filios distracturorum, petrum vel dummodo paupertis nimis fit, alioquin absito est nulla.

Potest tamen quoctelcuoque offeratur empropter premium pro filio vendito, manebit filius liber. Quia enim deinde parente parte ad pinguisorem fortuam, potest cogi ut filium venditum redimatur, Molin. de null. trist. 1. diff. 33. fol. 243. Azor. Instr. moral. p. 2. lib. 2. cap. 19. fol. 276. Ex Court. supradicta parentis in foro confiteor filium venditum.

Item apud Molinostas filiorum tria venditio permittetur, & tria manumissio licet est, Pet. Gregor. in justagm. m. 1. de perf. lib. 1. 1. ex n. 1. 3. per hanc verba, si: Si parente filium, ut mos est vendit, & is quocunq; modo liber factus tandem, aut manumissus fuerit, pater hunc tutus, atque iterum iure patris potestatis vendere potest. Post quacdam autem venditionem, nihil iuri amplius in filium habet. Sigismund. lib. Bara. 5. in comment. rarum Alfonso arm.

Filiis denique, & foroce veodere prohibuit Solomon, nisi iouenta illis fuissent coentes virgines, Pet. Gregor. d. lib. 1. de perf. lib. cap. 8. n. 15. auctor. Plutarch. in Soden.

Sequitur duuum in eglesiis in graui, integrum si parente vendere filium existentem carta patnam potest: Negat Glof. in l. 2. C. de patribus, qui filios distracturorum, coonor. L. 8. n. 17. parva 4. Inde filius coniugatur, quanvis iure communis adhuc sic in patre potest, non potest vendi a parte in ve ditis decimumentis: ex Court. lib. 3. var. 1. 4. n. 4. non licet patre veodere filium lacris Ordinibus initiatum, etiamque iaceat Ordo filium non liberet a patre potestare.

Dicendum tamen est iure naturali permitte, cum matre, quanvis patris vendere ob eglesiarem: ita Court. de cur. Sot. de Iust. lib. 4. p. 2. n. 1. & in 4. diff. 2. 9. q. 1. art. 4. Aogel. verbo seruitu, num. 1. ad finem, Sylv. verbo emplo. q. 3. n. 6. & Atrial. verbo homo, n. 2.

Additum parente abolitur, & simpliciter extra causam eglesiast. & roopis ius esse parentibus vendere filios. Apud tamē Iudeus 15. quia era Hebreus, non simpliciter, & in perpetuum veodi potest, sed ad tempus. Nam anno leptimo moebar liber, si velebat manus ad annum quinquagessimam seruire quidem lege cogebatur: sed ipso anno quinquegesimo ad libertatem pellitam tebibat, quia non erat proprie venditio, sed locatio, ut colligitur ex Athene. n. 34. quoniam proprii in nostro calo non loquuntur. Vide Azor. 1. p. d. cap. 19. fol. 277. per rectum, & Molin. lib. 4. diff. 33. fol. 244.

Tertius effectus est obo posse filium agere in indicio cum patre, nec patrem cum filio, nisi in aliquibus casibus, sed de hoc & praecedenti. Quia ergo ratio huius prohibitionis non assignatur, nam etiam esse potest, quod patet, & filius centenar eadē persona, l. final. C. de impuberum, & apud Iuniorum pro eadē voce iudicatur, s. i. vere, de mortal. stipulationib.

Veruntamen in Gallia, hodie nulla pena venia filios potest in ius vocare patrem: & ita receptum est ex omni causa refutatur Pet. Gregor. d. 8. n. 3. 5.

Quartus effectus est obligatio aicidi parentes, quibus

quibus filij multa debent, ut docet Cicero *in oratione post reditum ad Senatum*, his verbis: Parentes charissimos habere debemus, quod ab his vita, patrimonium, libertas, caritas tradita est. Et Platofas est, inquit, parentibus prima, & maxima debita omnium antiquissima debitorum perfoluit: putare enim quisque debet omnia, que possider, corum esse, qui generaverunt, & educerunt. Prout de Diogenes ille Cynicus, ut Laertius *in vita illius*, quendam, qui patrem cōcīmnebat aspiciens. *Non te puder, ait, cum cōsumere, cui debet hoc ipsū, quod tibi placat.*

Quare filii tenet antidotali obligatione a lege de parentibus exsultare etiam extra illorum potestatem quando egerint, ut tacitum est *sopra*, *diff. 2. §. 8. n. 226.* & hoc ex iure etiam naturali, ut ibi *n. 227.* argumento Ciconianum, que hanc pietatem in parentes senescentes exercenter, de quibus etiam Autelius Caffiodorus, *in lib. 2. cap. 14. Inversus*: Cum parentes earum pennas serio coquente laxauerint, nec ad propria cibos quæreendo idonei poterunt inueniri, plumis suis geirotum membra resouentes eis corpora lassia reficiunt: & donec in primitu vigore alia grandezza sedierit pia vicissitudine iuuenies reddunt, quod a parentibus parvuli suscepimus. Er idea non immorata longa vita futurans, qui pietatis officia non derelinquent.

Predicibus etiam mos est. *Ova* perdita per alterius matris damnum facit, ut adoptione alieni sibi soli incommoda iure parentis orbitatis sit morus, ut nati fiduciam habere superiori ambulandi, ad campos exirent cum nutritis, qui ut suorum materna voce commoniti, Ovarum suorum potius genitricem pertinet, quam ut ab aliis fortius fortibus edentur. Quod ergo homines facere debebunt quando, & hanc pietatem a iubis inesse cogosunt: ita Caffiod. & Petr. *Gra. sopr. lib. 1. f. 7. n. 5. ex Plinio, lib. 8. c. 3. & lib. 10. c. 23. & c. 33.* ubi concludit mures, glires, genitores suos felios fecerat ales, necno Ciconians, & Meropessed de glutinis quis crederet?

Hic autem obligatio aliendi parentes competit filii, non solum legitimis, sed etiā spuriis, & quantum patet sit paganus, Azor, *z. p. Inst. moral. c. 3. vers. secundo quatuor. fol. 19. v. 1. a.* quia affectio, & voluntas considerant ex iure naturali, confert Baldus *in c. qua in Ecclesiast. vol. de confirmatione. c. 6.* quia filius illegitimus, etiam communis est amore: proinde esto aliquando ius *C. iusle contrarium disponat, constitutus naturam immutare non potest, nec coactae strenulos curauit: I. amicissim. p. 2. n. 36. Molin. supra vers. septimum effilium.*

45 Quoniam effectus patri potestatis est potestas ponendi filios, de quo *sopra* *lib. 1. diff. 1. §. 4. n. 57. Molin. diff. 2. 8. pag. 1435.*

46 Sexus effectus est fieri heredem illius, sub cuius est potestas, quando est haec ius. Nam quoniam ius suetatis descendat à patria potestate non omnibus, qui sub patria potestata sunt, coenit; neque omnes, qui patrem egridiutor potestarem illud amittunt: *Inell in orbicula. C. de bene muneri. p. 2. n. 36. Molin. supra vers. septimum effilium.*

Vt autem aliquis haec ius dicatur, dico requiruntur, Primum, vt tempore mortis illius, cui haec existit, in eiusdem fuctu potestate. Excipitur posthumus, qui quamvis sub potestate patria fuerit, comparatione tamen patri in cuius potestate fuisse futura erat, si natus esset. & talis pater non moriteretur, haec ius dicetur. *Inst. de hered. quis ad interfice. 5. p. 3. lib. 1. 4. vers. posthumus quoque.* quia lex ipsa referat filio posthumo omnia iura, quæ habitus esset, si vivo parte nasceretur in tempus nativitatis: ergo merito referat ubi iuramentum: *Gomel. varior. tom. 1. cap. 9. n. 1. 4. vers. posthumus quoque.*

Prologi Regum Christi. Reipubl. P. III.

Secundum quod te requiretur, ut haec dicatur ius, est, ut nullus alius, idem, hinc sit intermedius, cui primum illud requiri potest. Nam quoniam filius est haec ius, neq; ex iure carus non potest esse haec ius tuus respectu. Aut quoniam in potestate Aut isti, blsso auctoritatem acquirat, vel defuncto, tunc oculos natus ex filio est haec ius, ut respectu Aut, *Gomei. cap. 9. n. 8. de ius etem etem diolm. cap. 17. 8. per sonam, vbi agit de retinēbus pruniglio futuris.*

Suitas est quoddam ius ex naturali coagulatione, & patria potestate, natum & productum, intellectuale, directum, non flexibile, dominum honorum coagulationem ad decendentes proximos post mortem immedie inducens; ita *Gomei. tom. 1. cap. 9. n. 16. vbi num. 1. 3. ostendit, qualiter iuris possit esse & consistere sine patria potestate, & *Bait. in Athene. magistri. C. de sacra. Ecclesiast. penit. n. 67.* quia cum patria potestela sit invenior per ius Civile, ut habetur in *I. Nam & etiam. ff. de his qui sunt sui, vel alii iure, & ut dicitur in §. 2. fol. de patria potestate, coequenter iuris, quæ producunt ab illa aliquid potest per ius Civile inducit sine patria potestate.**

Septimus effectus est habere pacem in hiis potestatibus necis, & *viz. l. fin. de patria potestate, p. 47.* Petr. *Gra. lib. 11. de personis. §. 1. 3. vbi redditum rationem ob quam fuit concilia faciles occidunt hirosquas considerant Legumlatores non cōtradiciliari patientes esse peruenturos, ut filios abiq; causa occidentem ut hoc modo in parentes officium suum restringi blsso exercerent. Non tamen temere hac potestas dita fuit parentibus à legibus sine causa, quod pare, quoniam prohibitus fuit occurpi problem triennio minotus. Petr. *Gra. sopr. 4.* Nā in hoc tempore, neq; in ea etate potest est iustificatio necis.*

Hoc tamē ius necis in filios sit latum fuit per desuetudinem, non autem legi, ut quidam arbitrantur: quandoquidem Constantinus per *I. final. C. de patria potestate*, quandam diutum permisum fuisse in libertos mortis, & vice potestatibus, non tamē potest prohibitus fuisse legitur, quoniam in seruos ius necis sit ex presbe substatum per leges, *§. 1. fol. de his qui sunt sui, 1. 2. sedem in. Rario, quis cum Romiis non eodem amore seruos suos protegat, quo parentes filios, necclariā fuit auferre illis necis potestatē, si seruos sicut in filios natura prohibite parentis filios suos occidere: quin magis diligere, ac coherere docēte.*

47 Ius *Marcian. in I. Dru. ff. ad 1. Pomp. de patriciis.* sic dicens: patria potestas cum debet non in atrocitate consistere sed in pietate. Quin etiam ex Antonini constitutione, de qua in *I. ff. de his qui sunt sui, & §. 1. Inst. adem titulo*, docet Alexander ab Alexandr. 3. *General. cap. 20.* non esse licitum in servos proprios seire ultra modum.

Quare sicut emendare patet filios ore patria potestatis non prohibetur *I. 3. C. de patria potestate. §. 8. & 9. n. 8. par. 6. Menoch. de arbitr. casu 3. 6. sic enī eos occidat, oec aerociter puente non patiuntur legi. 3. & 4. C. de patria potestate, & *Solotianus. de patriciis lib. 1. c. 8. & infra n. 51.* & de seruorum punitione, duximus super *diff. 1. obit. §. 4. ex n. 57.**

Quibusnam Nationibus olim afflit integrum filios occidere, reficit *Diodor. lib. 2. non solum Romanis, sed etiam aliis fuisse hanc licentiam licet, & communem: quod etiam colligitur ex leuissima animaduersione culturā ab Aegypti cōta occisorum.*

Imo perillas crudelium in filios, & in seruos, habuisse dominacionem, narrat *Caius Rod. lib. 11. lett. ann. 1. c. 17 ad medium. ex Antifit, qui eum impetravit Tyrannidem nominat. lib. 8. *Ethicae. cap. 10.* Nec non ex aliis sacra Hystoriam argumentis late coenit probat Petr. *Gra. cap. 4. lib. 1. 1. 3. & 4. subdeos olim in Galia, & Iulio Cæsare occisorum.**

H 3 Galba

90 Part. III. Lib. II. De obligat.parentum,&c.

Gallic lib. 7. vise & necis potestasem fuisse parentibus; & Propeior Aquitanico Episcopo, quis referens sequatur lib. 4. c. 7 de parentis fid. 1. 35. vbi multa hac de te exempla commenopiat dictus Solozanus.

49 *Hec autem potestas occidentis liberos non promanat ex naturali iure, quia pater, qui filios odit sine causa, non censetur pater; ideo delictives ne Oratio contra Demosthenem expobant illa, quod Hannibal post filii obitum candida velte inducis luctum negligenter.*

Iob quoque cap. 39. homines, qui filios ex eos habent, Seutonius autem comparat, cuius maxima est erga propria prole voluntus. Duravit autem, ad filios suis quasi non sicut in primaria eam Demosthenes dedit illi intelligentiam eis quia amor parentum in filios natus ostenditur.

*Hanc enim naturaliem ratione libhos preponsonem, & curam, beneficium, &c. de beneficiis exprimitur, & Menander vocat filios, *philanthropi humani mentes*. Quintilianus idem declarans declinatione 6. dum proclamat: *O quam grave ille mortis, quanto gravior, quod eis vias sapientie filii mei. Quibus significatur, quod alienum sit a naturali amore filiorum facta properate.**

50 *Parentum, qui filios occidet, nonnam Solorianus, supra lib. 1. cap. 1. fid. 1. 35. inter quos Diotaris quo Ptolemaeus, relatus a Celsio Rod. lib. 11. c. 17. tradit plures habuisse filios, & uno religio cum impetu catheis os omnes propriei manibus trucidasse. Addit in Galilaea, auctor eodem Celsio, Ieronimus quandam leprum filios cum uxore cocam Regem Herodeum occidisse.*

51 *Merito ergo hoc potestas occidentis filios parentibus ob eam rationem fuit admixta, in gratiam ipsorum parentum, quia cum ipsis semper pro salute filiorum consilium capiente optimum, l. final. C. de exercitu exercitu dand. magis debilissime esse viria, eiusmodi iustas trahendi causas parentes habuerint, quibus intensi naturam ipsam vincereat, & amorem in filios natura iuribus ex animo encerent, & se esse patres obliuiscerentur; vide Secundus, lib. 1. de Clementia, refert Erixiomum Equitem Romanum a populo in suo fuisse occitum, quod filium hispellis occidit.*

52 *Quibus peccatis punientur, qui filios occidissent, comitare legibus Platonis lib. 5. 4. analog. 9. de legib. vniū poterit, aut mater vacuidia excandentes, vestibebus, vel aliter filium, vel filium intercesserit, eos esse horridum dictum erat: supplicium tamen quod participabantur, era easilium immobile: & eo periculo mantuus ab uxore, & uxor ab amante separabantur, nec simul amplus habebantur, nec liberis procedendis tempus datur erat.*

Ex legibus etiam Aegyptiorum teste Diocoro, lib. 1. part. occiso filii cogebatur tribus diebus, & tribus noctibus affidere placita cadavera filii demotui, ut has penas affligeretur, quia nullum acerbissimum supplicium inuenire potest, quod filium demotum coram coniugio, Sololumus, supra dicit. 2. de criminis parvitate cap. 1. per sonum.

53 *Consequens est dicere quibus peccatis, ac suppliciis digne cenisentur parentum occisores: nam Sotion, & Ronaldis notulis contra parentum occisiones considerunt leges, & quia, ut auctor est Cicero pio Rob. Amerino, non quam venefici in intentum futurum aliquem, qui tam graue, & tam immane facinus panare auderet: quidam si quando audiunt fieri, portentis vel prodigiis famile numeretur.*

Sic illi laudat, qui Atticis membris, vt Solon; & qui Romanus, vt Ronaldis leges scripterunt; & nullam in partibus legem ruleant, quod non sperarent aliquem futurum, qui tam impium piaculum pararet: potest vero deculus temporis, scelitus hu-

ius singulare exemplaque supplicium necessarium esse propter eius frequentiam moezi Legumulatores cognoscunt.

Atque ita Publicius quidam Malloclus matrem suam interfecti damnum patricidii, infususque corio bovino in mare projectus est, vt refer Paul. Orol. lib. 5. Just. c. 1. 18 fin. vult penum huius crimini auctoritem fuisse Publicium Malloclumianum magis Puteachio in Ravennam, alienigeni velis, qui hunc Lucium Hostium primum particidium fuisse his verbis tradidit; ac multa iuxta vias est recte euimodo iniuriam futuram delipit: nemus enim iacenti post annis Romae tale facinus perpetravit, sed post Hannibalis bellum Lucius Hostius fecit paucis parentem occidit.

54 *Caudilissimo igitur Culei ex corio bovino facti supplicio afficiebantur, qui particidiis felces, vel testibus, vel quavis alta probatione patrifici consilii facerent. Sueton. tamen voluit patricidio reos supplicio Culei puniri non posse, nisi proprio occiduum confiteantur: quia in se tam graui non debet lumen ad parentem descendere temere.*

*Sed melius, qui docent iustice probatum maleficium, D. Hieronimus. Epistola ad Thessalonianos, inquit, pretiosi gerentes, regis crudeliam. Quasi dicta a terreni nature tollerant, qui nescierant ipsam tam infra criminis violenter facit lamento Tulilius supra his verbis: *Parricidium quoniam est credibile, infestum tenduntur magis, & committuntur, vindicandum est.* Culeum autem, tenacissimum est corio fuisse bovinum multorum autoritatibus probatissimum, peccatum est Vidoto, lib. 5. Ethynus, cap. 37. ibi: *Vixit ex corio saltum in quo parricidio eius simile, galli, & serpente inclusi in mare prouincabantur: & quamvis Culeus fuisset ex puro, vel ex lino, vel canabi factus, frequenter erat ex corio, Solorianus de criminis parricidio, cap. 11. & cap. 14.**

*Agnosco quoque particidium poenam Plautus, in Epidicus act. 3 scena 2. dicens: *Sube hunc infus cales, atque in alio deportari, si vix beneam amorem:* quia poena apud alias Nationes, sicut apud Romanos in via fuit, teste Pharao lib. de claris mulieribus, vbi Mithridatis tempore tradit Cyrenenses Leandrum quendam fraticidam, & tyranneidam calco inflatum in mare iactasse. Tomiris quoque Scythaeum Regina vilesi cupiens necem filij, Cyruum occidorem illius interremi, capitulo eius in vicem, seu culeum replerum sanguine inflata consic tam hoc inscriptio: *Nec sanguine, que fuisse, & eius infatibus semper fulminata Herodotus, lib. 2.**

Recellit denique hodie ab aula hanc penam, sunt qui teneantur quos Salic. & Bald. in Iovic. C. de his, qui parentes. Nam Salicet, decapitatos patricidas alieni sepulcra carere: Bald. autem priuci canibus comedendos. Conlontan Thomas Grammaticus ad constitutiones Neapolitanas, fid. 13. 1. col. 1. n. 10. & Iul. Clar. 5. parricidium n. 5. vbi volunt antiquam penam abolitam in particidas, & ordinariam ipsos subire secundum delinqutientum qualitates: ita ut alij in furcam suspensi agantur, alij rugulo percant, & alij denique ad equorum caudam colligati pertercentur: nunquam tamen priuantur Ecclesiastica sepulta.

§. III.

Quibus modis soluarunt patria potestas.

EPISTOME.

55 *Deinde Lusitane per matrimonium riu celebra- sum constat filii exiit a patria partiisse.*

57 *De*

Disp. III. De patria potestate. §. III. 91

- 57 De iure Castella non item sed post Benedictiones nuptiales.
- 58 Non erogandus per matrimonium à patria potestate, & tunc ceterum.
- 59 Per matrimonium invalidum non exiret à patria potestate.
- 60 Matrimonium celebratum in facie Ecclesiae quando dicatur.
- 61 Quid dicendum si filia nubat viduo.
- 62 Benedictiones nuptiales iterari non debent.
- 63 Major libertas conceditur per matrimonium filii, quam per emancipationem.
- 64 Filius emancipatus per patrem possum incidere in criminis in gravitudinis secundum de emancipatio per matrimonium.
- 65 Filius per matrimonium exire, an scilicet à patria iure quodam exiret efficiunt sibi utilis, & eductus.
- 66 Quid in Hispania Regno coniugari, si uxori meritorum.
- 67 Filius si nubant inconsulto parentibus, an exiret à patria potestate.
- 68 Filius, aut filiam an possint parentes impeditre non contrahentes matrimonium.
- 69 Pater ac possint cogere filios, aut filias ad conservandum matrimonium.
- 70 Excommunicatio laica sententia secundum aliquos fortius contra impeditentes invalidum matrimonium.
- 71 Usufructus aduentiorum an finitetur in patribus per matrimonium filiorum.
- 72 Impuberis vel ambo, vel alter, si contrahant matrimonium, an exiret à patria potestate antequam renounce consensum.
- 73 Matrimonium contractum ignorante impedimento an libet à patria potestate contrahentes, dum sunt in bona fide? ¶ 7.4.
- 74 Matrimonium celebratum in facie Ecclesiarum sacerdotum patet sublate impedimenta inter contracontractores & 7.6.
- 75 Parochus, & testes quando sumi consensu impedimenta, in repositione consensuum debent intercessere.
- 76 Matrimonium post celebratum nulliter, si parochus, & testes venturis in cognoscendum impedimentum ita occulti, ut nequeat probari, quid faciendum.
- 77 A quo punitio in hec causa exiret coniugati à patria potestate, & pater amictus ususfructum.
- 78 Impuberis contractantes in facie Ecclesie, scilicet puberes animo matris copulam habentes an exiret à patria potestate.
- 79 Desfilius acutus secundo facti puberes possunt contractare inter se aliquam parochum, & testib. 8.1.
- 80 Per emancipationem existimatur filii à patria potestate, retinendis tamen pater dimidiatus ususfructus in bonis filii, & eis.
- 81 Emancipatus quando debet fieri, & qua auctoritate interveniente, & an scriptura necessaria sit. ¶ 8.4. & 8.5.
- 82 Emancipatus si pater filium pro parte, sed in tota.
- 83 De iure communio non patet cogere regulariter, & ne emancipetur, in disjunctu tamen casibus potest.
- 84 Emancipatio de iure nostro coram Iudice ordinario fieri potest, sed debet confirmari à Senatoribus Palatinis.
- 85 In quibus casibus potest pater cogere emancipare filium: ¶ num. 90.91.92.93.
- 86 Filius si per multum tempus non habebit cum patre, & neglexerit propria pecunia, an conseruat emancipationem.
- 95 Filius libertatem à patre presente aduersus patrem preferitur per decem annos.
- 96 Filius, qui fuit aliquando sub potestate patris, adhuc prafumatur est, donec probeius contractus.
- 97 Infans, & absenter quonodo debetem emancipari.
- 98 Filius claricor potest emancipari à patre ceram suude temporali.
- 99 Filius emancipatus non potest renunciare emancipationi; renocabitur tamen in emancipatio, si filius fuerit ingratus, vel negaverit partem alementa.
- 100 Patria peregrinus non solitus est tam per Ordinem, quamvis aliqui affirmant.
- 101 Episcopi existimare a patria potestate eo ipso quod est electus, & electioni confimat.
- 102 Cardinalium dignitas existimare a patria potestate.
- 103 Dignitatis sacerdotalis per quae solitus est patria potestas sive numero decim: & quamvis sint numeri 103.104.105.106.107.108. & 109.
- 110 Filius per quae deliciae patrum existimatur à patria potestate.
- 111 Emancipatio filii post berefum patris aibit valorem.
- 112 Usufructus, quem pater habet in bonis filii, amper berefum patris veniet ad fidem.
- 113 Pater fidelis an amictus usufructum aduentiorum filii fiat heretico.
- 114 Filius per professionem in religione militari an exiret à patria potestate.
- 115 Filius exiret à patria iure per incisum nuptiarum patris.
- 116 Filius exiret à patria potestate, si pater sibi ferens pana, & quid si Princeps regnatur.
- 117 Banus, Disparis, & Religati, quando exiret à patria potestate, & quando sicut ferens pana? & num. 118. & 119.
- D**E iure Lusitanio per matrimonium validum exiitius à patria potestate, ut dictum est diff. 3. §. 1. num. 6.
- De iure Hispano non exire per matrimonium nisi post velationes sollemnes, hoc est, post Benedictiones nuptiales, d. t. 1. num. 7. & 8. Idem apud Longobardos obtemperatur, & in Regno Francie Ducius, decr. 197. & refert Alexander Trentacinque, variar. l. b. 1. ut. de patria potestate, regulatione 1.
- Nou semper hoc repertum de iure commoni, quod filii, seu filie per matrimonium libertentur à patria potestate, ut colligunt ex l. 2. 5. quod si in patria sibi habet maritum. & ex l. 5. iure, & ibi Glos. C. de condit, inferius, Tresquel. in l. 3. canonib. n. 1. Barthol. d. t. 5. quod si in patre, acie num. 1. scilicet matrem, nam de hac conjugum liber erit filius à iure patro, quando defuncto illo sub eius potestate erit, non exstabat alius ascensus per lineam masculinam, comparatioe talis filiifamil. sub cuius potestate moratur, in hoc casu exhibet à potestate, & manebat sui iuris, In illis quibus modis ius patria potestaria solvit, s. h. vero qui in potestate.
- Ex dictis sequitur per matrimonium invalidum contractum in Lusitania non exire contractantes à patre iure, neque in Hispania, quoniam etiam si benedictiones nuptiales in Ecclesia solenniter recipiuntur: quia matrimonium invalidum non est matrimonium.
- Opus enim est, ut duo copulariè concordant, matrimonium scilicet in facie Ecclesie celebratum, & velationes, seu benedictiones nuptiales sollemnis impetratae, Molini. diff. 219. ad finem, d. s. quod si in patre num. 1. & Cyruentes, d. t. Terci vers. in folio 47. & Genet. §. sub num. 1. 10. Hispan. de base, qualitas, & differentia.
- Dicitur autem matrimonium celebratum facit Ecclesiaz.

56

57

58

59

60

60

92 Part. III. Lib. II. De obligat.parentum,&c.

Ecclesia, quando celebratur coram fideliis multitudine. Nam Ecclesia hoc loco ducit aliquos fideliis congregatio, cap. relatum, et 2. de testam. hodie vero iuri dicuntur contractus si celebretur coram Patocho, & duobus testibus matrimonium, denunciationibus precedentibus, iuxta Concil. Tendenzia Nauar. in manu, cap. 22. num. 70. Maurus Anton. corona confissarum, 4-p. de marim. c. 3. num. 18. s. b. quibus.

Vnde non requiritur, quod celebretur matrimonium in templo materiali seu Ecclesia, vel ad portas, vel ad limina illius: nomine enim Ecclesia hoc non intelligitur, sed multitudine fideliis, teste Abbate, de clandellina dispensatione, in c. fin. n. 9. & notat Glos. final. cap. final. ne predari vices suar.

61 Sed quia si filii oubar video, vel filias cum viris, nonquid exibunt a potestate patris, quia secundum venientiam, secundum nubentibus non impenduntur a Presbitero benedictiones, ut colligunt Cous. de sponsalibus, p. 2. cap. 8. §. 1. num. 2. in fine, Nauar. in manu, cap. 22. num. 83. Petz. L. 1. vers. gloria patris, tis. 1. lib. 5. Ordinamenti, pag. 5. 2. Jacob. de Graffis, in decr. p. 1. lib. 2. cap. 82. num. 2. Valensi. p. 4. diff. 1. o. q. 6. p. 1. vers. deinde etiam, Henriquez in sum. lib. 1. cap. 16. num. 2. Cenall. commun. contra commun. q. 6. 4. num. 1. 34. & Saoch. de marim. lib. 7. diff. 8. 2. num. 15.

Dicendum tamen est in hoc calvo, solui patrum potestatem, quamvis benedictiones nuptiales non recipiantur, quia per eos non stat, immo illa interdictio, in cap. vir autem, de secundo nuptiis per haec verba vir autem, sit, sed maliter ad bigamiam transiens non debet a presbitero benedici, quia cum alia vice sit benedicti, eorum benedictio iteratio non debet. Cum autem secundum nubentibus id sit prohibitum, non est ratione consonum, si propter id, quod non est in eorum potestate puniantur.

Potesterea, quia cum alteri coniux iam fuerit in primis nuptiis benedictus, benedictio illa adhuc durat, & communicare fisco, & virtute eius participatio, seu communicationis egreditur focus a potestate patris, & gaudet prius privilegio emancipationis, quam ratione probat Thomas Vaz alter. 29. num. 3. 2.

Illi tamem improbat Sanch. d. lib. 7. de marim. diff. 8. 1. num. 16. vers. quatuor, vbi ponit ratiocinem Germanam esse, ne licet iterat benedictio in persona servit benedictio, quis adhuc illa benedictio permanet, & quia non potest alter sine altero benedictione quia cooxus secundo nubens per d. cap. vir autem, non potest benedici a presbitero, vt ultra percitas volvne pluves per Cenedum ad decretales celi. 4. quibus addit Gutier. de marim. cap. 106. num. 1. 4. Boac. codex tis. q. 4. punct. 6. num. 4. & Rebellum de fust. p. 2. lib. 3. q. 20. num. 3.

Hodie autem ex confusione communiter recepta, si mulier fols non fecerit, potest benedictio notialis utique impedi, vt tradit Macc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiscopali Napol. cap. 19. Alois. Ricci. in praxi fori Ecclesiast. decr. 369. n. 2. lib. 1. edat. & refut. 3. 1. in fine, Marian. Alter. de confur. tom. 2. d. §. 1. de suspensione cap. 4. vers. tertio dubitatur, post Cous. de sponsalibus, cap. 8. §. 1. num. 2. quibus accedit Gregor. Lop. l. a. verbo, ne dicens reit. sit. 1. 1. partis. 4.

An autem sacerdos secundis nuptiis benedictio non impendens, in casu non penitus incurrit aliquam penitentiam Afirmat. Const. supra d. §. 1. n. 2. Sauch. de marim. lib. 7. diff. 8. 2. num. 27. incurrire suspensionem. Excusat tamen per ignorantiam etiam crassam, dummodo non sit tam crassa, vt sit

ingenis temeritas, Sanch. lib. 3. diff. 4. 48. Nam tuoc mandet suspensus, si benedic secundum matrimonium etiam dissoluto primo, vt volunt Vgolio. de officiis, & postea Epiph. cap. 15. §. 12. num. 6. Matius Alz. de censor. tom. 2. diff. 1. 1. de sa. p. 1. cap. 4. vers. sed prima, & Sanch. lib. 7. diff. 8. 2. m. fin.

Non tamē haec suspensio ab officio, & beneficio, incipiunt ipso iure per c. capitulo de secundo, nupti. quia io illo precipitat tantum, vt ipsius in penitum remittat absoluendum ad sumnum Pontificis cem: quasi dicat, suspende illam, & vbi suspensio, à solo Pontifice posset absoluiri: ita Nauar. in manu, cap. 25. num. 137. Mat. Alter. d. cap. 4. vers. secundo, & Sanch. d. diff. 8. 2. num. 26. Quinimodo vltia haec suspensionem ab officio, & beneficio, potest imponi pena arbitria, vt tradit Menoch. de arbitrio. cap. 417. num. 8. Ceud. commun. contra commun. q. 6. 6. num. 1. 33. Aloys. Ricci. de regia. 11. 5. num. 1. Sanch. tamen d. diff. 8. 2. num. 2. 3. & Mat. Alter. d. cap. 4. vers. 5. docens sublata sunt multo non ad Romanam Curiam per extraneg. Ioh. 12. custis membris idem Sanch. & Cous. d. §. 1. n. 2. vers. 1. 3. ramen.

Concil. tamen Trident. sess. 1. 4. de reformar matrim. cap. 1. imposuit penam suspensionis ipso iure factordibus secundis nuptiis benedictiones non nuptiis ful date alterius Patochi, sive lacertia Patochi, vel Ordinacij. interim dū non aboliuntur ab Ordinacio illius Patochi, qui matrimonio debet ad adherere, aut a quo subscipenda est benedictio; que suspensio non tollunt officinum, sed etiam ad beneficium extendit, vel extendi potest: vt notat Francisc. Molin. de sua nupti. lib. 2. differ. 3. 1. 1. 4. 8. & ab illa per Episcopum, vel eius Vicarium potest absoluiri, Sauch. lib. 7. diff. 5. 1. num. 4. & Mat. Alter. d. cap. 4. ad fin.

Illud certum est per emancipationem maiorem libertatem esse qualiter a contrahentibus filis, quam liberis queritur per emancipationem. Nam filii executus a parte potestate per matrimonium, quamvis incurvani in crimen ingratitudinis, emancipatio propriei non potest ob tale delictum a parte renocari: ita Gutier d. §. 5. 1. num. 1. 2. 3. 4. de hard. qualit. & different. Azued. d. 8. num. 3. 2. 5. quia emancipatio facta per matrimonium debetur duplicitio legum sine aliquo concusio ex parte parentum, occ ab illam concuerunt aliquo modo: agitur oris potest filio praedicatur, & fuerit ingratulus, oque proprii hoc crimen reincidet in partem potestam, vt bene notat Gregor. Lop. in l. a. verbo, solvitur, tis. 1. 8. part. 4. Mollo. de m. tral. 2. 1. em. 1. diff. 2. 28. vers. 10. sequent. potest emancipationem, fisco non potest patet ob ingratisitudinem renocari, nec reducere ad iussum patrum, quicunque coactus concuerit emancipationem, iuxta Glos. f. edit. nullius quibus media in parte, potest. scilicet.

Contra vero, si filii emancipati beneficio patris, incident in crimen ingratitudinis, pollunt a parte iterum sobisci suo iuri patro: ex eo, quia haec emancipatio non est inducta a lege, sed est concessio facta filio ab ipso patre: l. cum spart. §. cum auctor. C. de bon. que liber. Azued. 1. 8. num. 5. C. num. final. propriei renocabilis est, si filius aduersus patrem fuerit iugatus, Petr. Gregor. p. 2. m. 1. m. 1. m. 1. m. 1. de personis lib. 11. c. 6. num. 2. Ex D. Chrysost. homil. 1. in psalm. 1. 15. dicens reduci per ingratisitudinem filios in potestam parentum ieci & libertos in seruatum, per 1. 47. Tamē, quia hodie est eadem lex 8. in. 1. lib. 5. ordinamenti.

Sit de liber filiis per matrimonium a potestate patris quod omnes effectus iam viles, quam odiosos, variant Doctores. Aliqui tradidit filium esse liberum,

63

64

65

liberum tam in damnois, quam in favorib; alijs autem negant, quoties ea eo quod sit sui rois debeat aliquod patus damnum, concedi exemptionem à iure patrio, vel sic, in rebus sua velibus, esti emancipatione, et in damnois, & nocivis non esse liberum: ita Miers in t. editio p. q. 1. lxxviii. 1. num. 5. & Suan. L. 1. legum furi t. 1. lib. 9. num. 2. 3. vers. considera vtra, que sententia est valde probabilius argumento extempore curatione dignitatis, cum non appearat ratio fortior in vno, quam in alio.

Probabilior tamen est. & sequenda, que docet filium esse exemplum per matrimonium, tam quoad utilia, quam quoad damnosa, ita Castellus in l. 47. Tauri num. unicus, verbis per emancipados. Anton. Gomei. ibi, num. 3. his verbis: *en todos los casos para siempre*. Secundum illa verba, per matrimonium sicut conjugata ita sibi iuris in omnibus, & per omnia, quoad omnes effectus iam viles, quam odiolos, sequitur Matieni. l. 5. respl. t. 1. lib. 8. Glos. 3. num. 21. & alij. Accedit Bacca de non mercandia debitis filiarum cap. 16. num. 35. Ratio potissima legis 47. Tauri allegata, virger cum vita viris viuentialibus, & omnes effectus tam viles, quam odiolos videtur comprehendere; pro qua Sanch. aperte pugnat lib. 7. de matrim. diff. 8. 2. n. 7. cui accedit modicua Thomas Vaa allegat. 29. n. 43. Nec obstat mortales coningis.

66 Idem confit ex iure Lusitanio lib. 1. tit. 87. §. 6. ibi: *porque segundo filio de nosso Reino sempre como be casado he anido per emancipado, é forte do poder de seu pai, ita Bartol. in l. 1. 2. 5. quod si in patrio, num. 1. ff. sicut. maritim. & Cabed. l. p. datif. 7. 2. num. 3.*

Nam predicta verba Ordinationis, *cilam fera de poder de fmpay*, proferuntur indefinite, & aequivalent verbis viuentialibus: ita Bart. in l. si plurimi. lib. 2. & ibi Bald. & Barbo. in l. 1. ff. sicut. maritim. 1. p. num. 4. vbi dicit nullam esse differentiam inter legem latam per verba viuentialia, & inter legem conditam per verba indefinita, cum in illis indefinita adequate viuentialia: Conat. lib. 1. vñtar. cap. 13. num. 8.

67 Nec refragatur, qui dixit hoc non procedere, quando filii, seu filie contraxerint iuris, seu iniuris parentibus: quia non obstante per matrimonium eo modo contractum, tam masculi, quam feminae gaudent hoc prilegium tamen à potestate patris, etiam de iure Castellano modo (upradicto, & Gallico). sequitur Molin. d. tract. 2. diff. 2. 29. vers. vñta. Si enim contrahere licetum est, ac validum: Concil. Trident. sess. 14. cap. 1.

Ea quo minus bene cogitamus Palatios, seu reliquit cogitandum, patrem scilicet non amissi vñstructum in bonis filiis aduentis, quando filius, seu filia contraxit matrimonium patre re pugnante, ut videtur est in repetit. Rabrica de donat. inter. vñta. & vñta. §. 43. num. 2. vbi vñt in hoc casu contrahentes matrimonium contra voluntatem patrum, quoniam exstant à patrio iure, patres tamen non amittere vñstructum in bonis filiorum. In quo fallitur; nam & filii libertantur à patria potestate, & patres post matrimonium non gaudent vñstructum, nam eo ipso, quod filius contraxit validè, tamen inquit à patria potestate, & vñstructus transire ad filium: ita Doctores Lusitani, & Castellani relati: cum emancipatione, que sic per matrimonium sit actus legis ab ea institutus sine facto patris, & ab eius voluntate independens: & per matrimonium finitus vñstructus de iure nostro, ac Castellano supra relato.

68 Quoniam nequeunt parentes impetrare matti-

monium contra eorum voluntatem contractum, peccante grauius, si abique rationabilis causa impediunt filios, ne contrahant: quia filius ad eligendum fratrum est liber; Cordub. in summa q. 17. & Lopius t. p. Institut. cap. 44. 5. si aliquis: scilicet si adit causa iusta, nempe quando matrimonium est indignum respectu filiae, seu filij: t. ordinib. & Lopius ibidem: immo fas esti parti obsecere prenam exhortationem, si media tua via non sufficiant, ut sit, Salón 2. 1. tract. de domino, quem tractat post quod. 61. q. 5. art. 5. §. 23.

Similiter non possunt patres cogere filios, aut filias ad contraheendum, quia hoc Sacramentum exigit omnimodam libertatem: est enim genus servientis perpetua in hoc Sacramento ad quam mutuo se obligant contrahentes: ideo durum est cogere filios ad rem tam duram: D. Thom. in 4. diff. 29. q. 9. vñca bene possunt patrem compellere filium, seu filiam, ut contrahit portum cum hoc, vel cum hac, abique meru graui, seu cedente in vicum constantem: ita Gregor. Lopius. l. 10. in 1. par. 4. vers. sedo.

Contra impedientes iniuste matrimonium recte est in Concil. Trident. sess. 14. cap. 9. est communicationem late sententia: ita Cordub. in summa q. 17. & Ludovic. Lopius d. 5. si aliquis, & probatur ex Concil. Trident. ibi: *sob anasbasia pana, quam ipso falso incurruam*: non tamen in eam incurrent nisi Domini sint temporales, seu Magistratus, & alij, qui in foro fori habeant iurisdictionem. Vnde non protractabit illud decretem ad alias personas, cum penale retractendum sit iusta. *interpretatio ff. de panis*. Ita molin. iom. 1. de Inq. diff. 176. fol. 104.7. 5. ad secundum patrem, & Hentig. lib. 11. de matrim. cap. 6. num. 5. *an emerito herre G.* Vnde sequitur male dissimilat Lopius d. 1. p. Institut. cap. 44. d. 5. si aliquis, parentes impedientes filios, aut filias iniuste ad contraheendum, incurruere excommunicationem late sententia, cum ad eis non extendatur decretem, cum non habeant iurisdictionem in foro exercitione: immo nec Parochum, si iniuste impedit: Secus de Episcopo, si cogat, aut impedit iniuste. Ita Enaq. d. cap. 6. num. 5.

Sive ergo matrimonium hat iniustis parentibus, suis contentientibus; vbi prium celebarum fuit validè, gaudente contrahentes prilegiis, penitente si copularunt consilis parentibus: ita Faquin. lib. 6. contravers. sur. cap. 35. & cap. 36. Modo tamen contrahant in iure legitimo ad contrahendas nupias: proinde si ex defectu consensu, vel ex defectu testis, vel ea aliquo alio iusto impedimentoo matrimonium non subficit, quoniam contrahant cotam Pascho, & testibus, non solvant patra potestas; neque patre priuatum commode, neque visuatu: ita Bart. in l. ff. ante nuptias, & ibi Iason. ff. sicut. maritim. Acedet. in l. 9. 14. 1. lib. 5. num. 19. Quare non est audiendus alios sapientissimos Cyprianos in L. 47. Tauri, ante finem, dum vñt per matrimonium etiam nullum contrahentes libertos esse ex patria potestate.

Quod vero attinet ad eos, qui impuberis, vel ambo, vel alter contraherunt in facie Ecclesiastica non re petunt, ac renouant consensum, etiam in facie Ecclesie, seu coram Parochio, & testibus; non sinunt patria potestas, quoniam facti puberes perfervent in codem consensu, & cohabitent, & consequentur non amittere vñstructum à patre: quia illud matrimonium non valeret, ut tale: sed obligat tantum ut sponsalia. cap. final. de defensione. impuber. cap. 6. n. 5. idem quoque, codem in 6. diff. mat Glos. cap. final. custos, Sanch. lib. 1. de matrim. diff.

94 Part.III.Lib.II. De obligat.parentum,&c.

def. 2.1. nro. 2. que tamen sponsalia non sunt veritatem implicare talia, sed interpretatione roris nam latens tunc impuberes voluntate ut diligere nebulos modo, quo possunt: neque ita praeium patrum contractantes voluntate contrahentes, vt actus valeret, ut sponsalia, quando non valuerit ad matrimonium: ita Nauar. in *summa cap. 22. n. 57.* & lib. 4. confidit de dispensatione impuberis in 2. edit. conf. 1. & in 2. edit. conf. 2. Contra 4. decretal. 1. p. cap. 3. num. 3. e quia, id quod non valeret cum modo, quo hi; valeret melius modo, quo valere potest. Quia cum actus illic non exeat a termino sponsalium, ut voluit fecit Emmanuel in *summam.* 1. cap. 220. num. 2. Petrus 1. 1. v. dubitatur in lib. 1. lib. 5. *Ordo matrimoni pag. 7. Spino in specie Glos. 1. 5. Principia num. 7. 8. quos referens sequente Barbol. in cap. ult. de dispensatione impuberis num. 8. consequenter per ea sponsalia non excent impuberis a parte potestate, neque pater perdidit vienfructum.*

73 Longe alter dicendum est, quando matrimonium fuit nullum ex impedimento occulto, ignorante tamen ab utroque contrahente, vel latente ab altero: nam tunc dissolutor parti potestas, & effectus huius matrimonij permanebit in loco ratione, ac vigore legitimus filiorum per tale matrimonium non depetratur, per textum cap. penult. qui filii; sive legitimis. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 3. & habetur in cap. penult. testis ratio, qui filii sive legitimis, lib. 2. edit. 5. part. 4. quia iustificare bona fides vnius ex contrahentibus, ut filii ratione vere legitimis succedat pars, vel in Matricula venit: videtur enim per ratio.

74 Contra vero teloluendum arbitrio, quando matrimonium est initium mala fide, & cognito impedimento ab utroque: tunc enim contrahentes non credentes a vinculo patris potestatis: nec fetendum est, quod pater ea delicta alterius amittere faciat vienfructum; quia quod nullum est nullus producere effectus: si 4. § condemnatur. if. de residuata j. non passus §. non quoniam §. de bono. p. 1. cap. 11. lib. 1. de tute patronatu, & nullum prestat impedimentum cap. ad dispensationem, de dispensatione impuberis, & paria tunc non esse, vel elle nulla: l. due fuit Tity. p. de testament. test. Cardin. Paris. conf. 109. num. 5. vol. 3. atque ita, ut aliquid operatus exigitur sublatio impedimenti nouis consensu cotam Parochio, & testibus: ita Spin. de testam. Glos. 1. 5. principia num. 61. v. b. dicitur item.

75 An vero forfitalis possit aliquando matrimonium celebratum in facie Ecclesie, nulliter tamen propter impedimentum, ratificari inter contrahentes sine Parochio, & testibus? Doctores: i. o. libellione in uno: nam Gutiér. p. 1. cap. 1. num. 22. de marri. & in quatuor. *Concordia lib. 1. cap. 1. 8. num. 7.* affirmat matrimonium nullum ex impedimento confanguinitatis, vel affinitatis esse realitudinem coram Parochio & testibus, nec post Concil. Trident. aut procedere doctrinam. *Caserio summa Verbo Matrimonium nisi ex scandalum grave, aut infamia matr. et com. Concil. d. eff. 4. cap. 1. principiis celebrandum illi coram Parochio & testibus.*

Quod autem possit sacrificari ab illic Parochio, & testibus, dare scandalo traditum eritam. *Cordib. in summa q. 51. libellio autem scandalo, fennandam esse formam à Concilio prescriptam in d. c. 1. Idem docet Lopus 1. p. *Inst. Iur. c. 8. de debito redendo.* §. para. 1. lib. 39. 4. Inbdens ob notabilis infamia vel scandalam post oī te utam dispensatione possit realudari sine Parochio, & testibus dummodo alter ex contrahentibus non fuerit impedimenti cōscius, quidam contraria. Cōsentientem alijs quos sequitur Vera Cruzis *sue Recens. contra alijs aliud.* *adib. 10. concilij. 5.* additique si recte-*

que mala fide contrahit non esse rationi consentaneum, quod Ecclesia mala fide contrahentibus subveniat: prouide in eo causa opere, quod realideatur matrimonium coram Parochio, & testibus.

Dicendum tamen puto, si impedimentum fuit occultum, & matrimonium celebratum in facie Ecclesie nostra formam Concilij Trident. non esse realendum coram Parochio, & testibus; sed siens esse, quod renouent contrahentes consensus inter se. Nam ratio Coacilij non promovit ad hanc causam, quoniam Concilij mens est, ut vitetur peccata ex claudemis matrimonio, & propter id precepit ut matrimonio celebraretur coram Parochio, & testibus, ut prius matrimonium fuit celebratum coram Parochio, & testibus; & respectu Ecclesie, quae interfuit, nuptiae ecce validæ, & publicæ.

Cū ergo iam satisfactum sit Ecclesie, non opus est, ut ruris celebrentur publice. Ex vi igitur decretri Concilij non sunt contrahentes obligandi ad iterum publicè contrahendum coram Parochio & testibus, cum impedimentum fuit occultum & matrimonium ab Ecclesia repudiat validum: atque ita censeretur hunc casum non fuisse à Concilio comprehendens, ita Nauar. lib. 4. confidit. ita, de sponsalib. 1. edit. conf. 3. & in 2. edit. conf. 14. non in *summa.* cap. 16. in *nova edic.* num. 37. & cap. 22. num. 70. & ita ieficit declaratum fuisse à Pio Quinto. Henriquez idem ait lib. 1. de matrim. cap. 3. num. 6. & in *commento libro L.* Quod ad procedit etiam quando in dispensatione dicitur: si ita est dispensatio cum illis, ut inter se publicè, & seruata forma Concilij Trident. contrahant. Nam dicta clausula non obstante possunt inter se tenentes consensus, postquam fuerit sublatum impedimentum, quamvis ex vi buius clausule non possit Communiarius dispensare, ut matrimonium occulte celebrarentur, potest tamen dispensari in impedimento, & illo per dispensationem celante, ipsi inter se solos possint contrahere, hinc mala, hinc bona fide fuit prima vice celebratum.

Hinc sequitur, si Parochos, & testes sint concipi impedimenti, quoniam ab aliis sit omnino ignoratum, requiri in resumptione consensum praesertim Parochio cum duobus testibus, quoniam ipsi scribant in facie Ecclesie matrimonium esse nullum: atque ita non fuerint testes de valore, sed de nullitate matrimonii. Secundus quando ignorabane illud, Henriquez lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 7. & Petr. de Ledesma. de matrim. quiesc. 47. art. 3. *abusus final.*

Consequenter dicendum est, quando fuit celebratum coram Parochio, & testibus, & vno ex duobus testibus sciebat impedimentum, vel quando Parochus etat concipi impedimenti, quoniam adesse magna multitudine testium.

Quia in his casibus repetendi sunt consensus coram Parochio, & testibus necessarius respectu sublati impedimenti per dispensationem. Quoniam priores testes, & Parochus in his vicibus non fuerint testes valiosi matrimonii, atque ita non constabunt in facie Ecclesie matrimonium fuisse validè contractum: imo constituit fuisse nulliter celebratum.

Secundus si presentes essent matrimonio tres testes, & unus ex illis sciebat impedimentum: tunc enim satisfactum fuit Ecclesie, quia inseruit matrimonio Parochus cum duobus testibus, qui sufficiunt, & nesciebant impedimentum: quod sufficit, ut postea obreuta dispensatione, possint contrahentes inter se solos non uocare mutuos consensus.

Ponitò contingat post celebrantem matrimonium venisse Parochum, & testes, in cognitione impedimentis

76

77

78

dimenti, quod id est occulsum, vel in foro excepto nequeat probari, adhuc inter se contentus footitudo, cum iam foro Ecclesie factum sit.

Aliter censio, quando imminet graue periculum, quod detegatur impedimentum, & quod probetur iuridice, ac plenè in foro extenso: ita Eniquiz d. cap. 3. num. 6. Maouel Rodig. tom. 1. Summa in 2. edit. cap. 2. in. credentes propter hoc periculum tenendum esse contentum in fagie Ecclesie.

Addi potest etiam cassare hoc periculo, quod detegatur impedimentum, si illud fuerit plene probabile in foro extenso, repetendos esse coosentius coram Parochio, & testibus.

Erit vero plenè probabile in foro exercito impedimentum ad annulandum matrimonium publicè celebratum, si due adiutor testes omni exceptione maiores: sicut haberet in cap. quies de testibus, & attestis patibus; nec sufficiat relatio de auditu, neque ex confessio ipso locum coningum. Ideo si testes de auditu, vel de relatione aut de confessione coniugis adiut, non sunt testes omni exceptione maiores: quia in hoc casu, occulsum sumitur, videlicet contra plenem probabilem.

In alius vero decretis, occulm accipitur, ut distinguatur contra publicum, vel ut distinguitur contra id, quod est deducendum futurum coosentium summa Henrique lib. 1. de regularitate cap. 20. num. 4. Navar. in summa cap. 37. in zona editione, num. 255. Lopius 2. p. infrastruct. de clavis cap. 8. de bolla, fol. 81. col. 1. igitur antequam bulla.

Ex dictis infestus etiam contrahentes ab initio mala fide, cogniti impedimentis, ab eo puncto, quo maximum fuit ratificaturum coram Parochio, & testibus, vel aliquo illis inter se per repetitionem mortuam contentum (quando diximus fieri posse) egresso fuisse a patria potestate, & ex illo tempore parente viuiscula bonorum adiutoriorum peccata, & ad coniuges transire: per textum Ordinatus. Regia lib. 4. nro. 97. 6. 19. vesp. Etiam que fuerint emancipati, in casu adeo, logo herem eruntur eis: per decessum eis honoris compido: legimus Pinell. in l. 1. C. de bonis maternis 1. p. num. 34.

Secus dicendum quando contraherent nulliter in facie Ecclesie, ut probaret ex matrimonio impuberum nullus, per quod non amissa fuit patria potestas, neque patres amittit vium fructum, ex Bala & Alexandr. in d. si ante nuptias, si sicut mater, sequitur Baeca de decimo sursum, cap. 4. num. 20. Ex quoniam doctrina pro regula statuendum est, ab eo punctione, quo contrahentes mala fide tenendum contentum, fuit per Superiorum impedimento, solutum fuisse patriam potestatem, & vium fructum transire ad coniuges.

Ad hanc locum est difficultati, an impuberes contrahentes in facie Ecclesie, facti puberes per copulam subsequenter animo maritali habent, matrimonium aerea nullum tantum. & per illum existentia patria potestas: Negat Spino hodus post Concil. Trident. Glos. 1. 5. in suo Speculo num. 6. i. nisi tantum contentum coram Parochio, & testibus; & Gorius, in quatuorb. canonico lib. 1. cap. 1. 8. num. 4. & Henrique lib. 1. 1. de marri. diff. 4. 5. 6. 7. Menoch. de praesump. lib. 3. praesump. 1. num. 5. 1. & 59. nec non Sanch lib. 3. de marri. diff. 40. num. 9. vbi negat matrimonium in causa factum transire per copulam in verum matrimonium, sed esse necessarium nouum contentum prestat coram Parochio, & testibus, vi sua vetere matrimonium, & per illud contrahentes exenti a patria potestate.

Vnde minus bene dixit Thomas Vaz alio cap. 19. num. 6. 2. ad finem, affectuose Sanctum lib. 1. diff. 5. 1.

num. 15. Impuberes postquam facti sunt puberes non teorci ratificare contentumque ex lege Sancti, locutus est de sponsalibus dicentes, non opus est, ut factus pubes sponsalia ratificet; quia eo ipso, quod non reclamat, manent sponsalia indubitate: ut vero ex ipso loco sibi num. 15. datur ad matrimonium ante pubertatem contrahendum requiri nouum contentum, vi ratificetur: quoniam vero illud ita ante pubertatem celebratur resolvitur in vita sponsalia, non opus est ratificare illa, sed reclamare: quod si oon reclamans maneat firma, ut constat ex cap. de illis, et 1. de dispensatis impuberum, ibi: Si inquit, clam ad annos puberitatis venerant, reclamantur, separantur. Quia ex quo contentum non contradicit, viuis est statim contentum: que ita ut dissolvantur sponsalia, requiratur reclamatio: viuere firmetur, non requiritur oonus cōsentus, cum fuerint valida: in cuius intellectu Thomas Vaz. calligavit: & nota Babbo. in d. cap. de illis, num. 5.

Sed quid diecendum, si defactus statim si omisus occulus, & vulgo impuberes considerantur puberes, posuerit ne facti puberes contrahentes inerit se subiuste Parochio, & testibus? Affirmat aliqui bodic post Concil. transire in verum matrimonium, quia sicut contentum prædictum semel coram Parochio, & testibus, & inesse quod tenendum contentum inter se ipsos soli.

Neque obstat, quod Concil. preciput in d. cap. 1. diff. 14. quia id non intelligitur de his, qui sunt contrahentes præfente Parochio, & testibus: illas enim non seddit inobiles ad contrahendum; sed eos, qui prima vice non contraherant coram Parochio, & testibus: Gutier. de instrumento confirmatorie 1. p. cap. 5. 1. 4. num. 8. 15. que ad num. 3. 3. & probatur ex eo quod matrimonium celebratum in facie Ecclesie coram Parochio & testibus, per metum iustum, est nullum. Merus tamen iustum si fuit occulus, statis est si contrahentes postea inter se tenendum contentus: ita Henrique lib. 1. 1. de marri. cap. 9. ad finem in commento litera O. & cap. 1. 2. 1. 12. in commento litera I. Lopius 2. p. infrastruct. de marri. cap. 40. fol. 1. 66. 5. paro nam, per rationem, quia iam cooptat Ecclesie de suo valore.

Ergo in nostro casu, quando impedimentum statim occulrum viauit matrimonium, satis erit inter coniuges iterum ratificare: vi reffusa Henrique lib. 11. d. cap. 3. num. 7. & probat Sancti lib. 2. de marri. diff. 37. num. 4. 5. & C. 6. C. num. 14. ex eo fundamento, quia Concil. Trident. A. diff. 24. cap. 1. non comprehendit huic casum, quando immixti matrimonium innaldum, in foro ramen Ecclesie validum, & publicum fuit. Nam omnia matrimonij, & impedimentum sunt occultaria, quae ita si ipsi tubilo impedimento vellet publicè celebrare, vel cedentes necu, forsan, & nescio impedirentur. Ergo Concilium nonquam comprehendit talen casum, & tanquam omnibus reliquoque dispositioni juris communis.

Convenit hunc casum sub dicto cap. 1. Cancelli volumen Mariensi in rubric. rot. 1. lib. 5. secundum Glos. 1. num. 37. & Gutier. libi contrarius in quaest. Casu. cap. 18. per secum & in alia edit. anni 15. 66. in multis de iure. confirmat. ad finem oper. dicentes, adveniente statre opus est ratificare coram Parochio, & testibus; quod est verum, quando defactus statim, non fuit occulus.

Neque obstat dispositio. Concilii in d. cap. 1. Quia non se extendit ad hunc casum, cùm latitudinem iam ex Ecclesie in priori matrimonio coram Parochio, & testibus: ita Henocit. lib. 11. c. 3. n. 6. & c. 9. ad finem in commento litera O. quia copula sic habita est figura ex extremum contentus interior: & quod magis est, cōualescit illud matrimonium cedentes impedimento

96 Part.III. Lib.II. Deoblig. parentum &c.

pedimento per traductionem sollemnem ad domum, & diutinam cohabitationem: ita Lopius 3.p. *Institut.* de matrim. cap. 37. ad finem, & cap. 40. etiam ad finem. Probatur ex cap. vlt. de eiusdem sermonem, ubi contraheens ignorante cum ancilla tenetur voluntatem, seu conlentem cognita constitue, factum factum: hoc est copula maritalis affectus habita: quam doctrinam dicit communem. *Couat.* in 4. *decretal.* 2.p. cap. 4. & principio num. 5. & *Soc.* in 4. dist. 35. q. *onica art. 1.* verf. sed eis praearea. & *Henr.* cap. 9. ad finem.

Quapropter dicendum est, impuberes postquam peruenient ad pubertatem, si defectus etatis est occultus, possit illud matrimonium inter se celebrare: ita Sanch. 1.b. a deo matrim. dist. 37. num. 6. & Henr. a cap. 3. n. 7. vel per repositionem conseruatum, vel per copulam affectus maritalis habitatum, qua est signum conuersus de pretenti: idem Sauch. *sapra* num. 14. & d. lib. 1. dis. 5. num. 6. & 9. *Fo.* *Manucl* *rem. 1.* *famme* in 2. edit. cap. 22.0. num. 2. & ab illo puncto, quo familia matrimonio aliquo, ex his duobus, modo, ratificatur, solvit patria potestis, si contraheens adhuc erant filiafilii.

82 Sub hac conueniens est agere de emancipacione, per quam filius familiali, a patre iure extirbitur, etiam si videatur: ut in defuerudino: nihilominus patet emancipando filiam potest de iure communi retinere dimidium viresfructus in bonis quiescentibus filii, non rego in quadreditis, ut nota Inson in *L. final.* col. 5. c. de patribus. Pet. Gregor. singular. 76. Oim fuit premium emancipationis tertium bonorum 1.6. s. cum autem C. de boni qui liber. Sed hoc limitatur in quatuor causibus de quibus Vigil in *commento* 6. ann. in 2. pars. cap. 9. quod. 5. regula t. fol. 336.

Sed probabilis est, quod tradit Iason in *L. final.* C. de paib. s. nempe in remuneracionem emancipationis, patrem certe dimidium partem viresfructus, & aliam dimidium filio acquiri, ut habeatur expeditus in *L.* cum sparsit, s. cum autem, C. de bonis que liber. & ibi Bartol. Bald. Angel. & Castren. & est recte in *L.* s. de emancip. liber. & text. in 9. fol. quod. 9. verf. ideoque *Institut.* per quar personas nobis acquisitus, quod etiam deciduntur in *L.* s. 1. 8 p. 4. In bonis vero post emancipationem acquisitus, nihil patet obtemperare: ita Alexander in *L.* s. final. fol. 336. q. 3. n. 1. 8 p. 4.

83 Quonodo autem debet fieri emancipatio, traditur norma in *L.* s. de emancip. aen. liberarum, & in 5. præterea, *Institut.* quibus nobis modis ius patria potest, quia est actus voluntarius, illa est propriæ emancipatio, quæ fit filio à parte, interveniente antecedente aliquo iudice, cotam quo debet patet filium emancipare: 1. 3. C. de emancipacionib. liberar. cuius sunt verba quæ resequuntur: *Non inquit, nudo easenfa parva liber pars frustis, sed alia soleris, vel ea liberas;* nec *causa, quibus modis patet emancipatio filium,* sed *alina plena etiamq. causatur.* Sic lex. Unde constat actu non sicut sollemnem, nisi interponit iudicis antecedenzia: ita consulunt Bald. in d. 1. 1. *Cornens* cap. 1. 38. n. 1. fol. 3. & constat ex *Institut.* quibus modis ius patria potest: *Iamq. præterea, Azor. 2.p. Institut. moral. 3.lib. c. 120. 9. uera species de iure Callellae 1. 15. n. 1. 8. pars. 4. emancipatio sit cotam iudice Ordinatio. *L.* ab a parte, & ibi Glosa. *de probat.* Bald in *L.* gesta, in principio, C. de re iudicata: quod probat ex Gregor. & Glosa in *L.* s. de emancipacione. liber. dicebat etiam posse fieri eam Indice extraordinario, sed *L.* Castellæ dicit cotam Ordinatio.*

Debet etiam fieri emancipatio per scripturam, Bartol. in *L.* *emancipacione*, C. de si in instrument. &

quamois inquitur ibi folium de testibus, non negat esse necessariam scripturam. Vnde qui obicit ad uetus scripturam, debet oppositum probare. *L.* *de part. ff. de probat.* cotam notariu duxat, non potest heci emancipationem Decimus cap. 1. 3. col. 1. Angel. cap. 9. *etiam col. 1.* sed debet fieri cotam Iudice, placentie ootario scriptoriam conficiente; nec exigatur causa ad emancipandum, sed sibi voluntas, ut colligatur aperte ex d. l. & ibi Salycer. & Angel. Quod si parer sit iudex potest emancipare filium: per textum, si consilij de adipiscione, quia non iotendit pars in dicere in causa filii, nisi in illis, que pertinent ad iurisdictionem contentiosam, non revertit in illis, que sunt iurisdictionis voluntate: *L.* *ad fili. m. 1. 5 ff.* de manuomi. viadit. Iason. in *L.* qui iurisdictione, n. 8. verf. quarto, ff. de iurisdictione emanu iurisdictione.

Mariantha tamen de *Ordinatio* indicatrix p. 4. dist. 18. 85 4. ait emancipationem fiduciam coram notario faciente scripturam publicam sine auditore aliquis iudicis contentiosam iurisdictionem habentis sustinet, eo quod notarius est iudex Carthaginus, qui habet iurisdictionem voluntariam: *Cornens* cap. 1. 3. 8. vol. 3. & cap. 1. 5. 9. vol. *ad eadem.*

Sed apud ostros in noctis Regno non recipiuntur iudices ibi Charcholatij, neque Tabelionis ad id habent facultatem: quamobrem conuenit, ut fiat emancipationem coram iudice Ordinario, & coniunctur a Regi, vel ab alio ad id potestare habente, & ita fieri solet, vel a Senatoribus Regi Palarioribus depositis Ordinatione Lulitanæ *L.* s. n. 3. §. 7. ibi *carta de emancipac.* Cabed. 2.p. dec. 7. n. 2. & eadem *Ordinatio* *L.* a. 10. 4. §. 40.

Emancipatus pro parte non potest esse filiusfamilia, sed in toto citi emancipandus, vel in toto sub potestate patria retinendus, Alcizat. de *presump.* regni. 1. *pro fam. 1. n. 4.* & est commonis intentio: ita Iason in *L.* §. *hoc autem*, ff. *ad Trebell. Ratio*, quia patria potest est individualis, neque dividenda debet, Alexander, in d. 1. 1. §. *hoc autem*, & ibi *Scriptentes* Bartol. in *L.* *Tertia* 35. ff. *salut.* marit. n. 1. 6. ad finem.

Item de iure communi filius non potest cogi ut emancipetur, L. nec *Aud.* C. de *emancipacione*. liberarum, Glosa in *L.* *final.* ff. de his quas sicut sibi vel aliis iuri. Nihilominus ex quibus causis potest hinc excludari, 6. alius quoque capitolium, in *Aventin.* ut *cum de appellat. ego.* Ex eidem potest cogi ad emancipationem: ita Aretin. §. *final.* *Institut.* quibus modis ius patria potestatu solvatur.

Simili ratione patet neque compelli emancipare filium, d. l. nec *Aud.* *vtrum turpem* ff. de verbis, sed filius in multis causibus, quos tradit Glosa in *L.* *van patet.* ff. *de adipisci.* & *L.* *egi.* ff. *si patet* ff. *ad Trebell.* Pro quo, nota hoc esse verum regulatice quidem, partem scilicet, cogi non posse ad emancipandum filium, etiam adoptivum; neque filium compellendum, ut patiatur se emancipare. Ratio, quia est actus ex verae parte dependens à voluntate veriusq. & ut fiat emancipatio, tam patet, quām filius debet comparare coram iudice. Ordinario; alius non extirbit filius à patre iure; & quām patet cogatur emancipare filium, quod fieri potest in causibus, de quibus in Glosa. vit. §. *col. 1.* *softens.* quibus modis im paris patetatu solvantur, & indicat Ordinatione Lulitanæ, *L.* s. tit. 9. §. 4.. verf. *Ou dia que perdirete deus se ferat* *coadversus a etiam patet.* hoc ibi, & habebus etiam l. 1. 8. n. 1. 8. p. 4. nihilominus adhuc in his eventibus filius repugnat, & iniurias potest emancipari ab ipso parte, sic Gregor. Lopes *ibidem*, & alij comuniter.

Dixi

- Dixit esse faciendam emancipationem coram Iu-
dice Ordinario, & confirmata dū à Rege, leu à
Senato, Palatini, & oīstis hoc Regno, &
conclit ex iis. 1. m. 3. s. 7. Quod si ab aliis fuit
huius valet omnino, & id habetur; & lib. 2. m. 45.
s. 40. Prīquid dubito valde, an valet emancipa-
tionē filii à patre, facta taliter in hoc Regno coram
Iudice delegato, quod fieri posse vnde iudicatio
Glos. in l. emancipari, s. de adoptione, & Bald.
in l. p. m. mortem, eodem rite. Non tamen potest
fieri per procuratores: ita Bald. in l. excusare, s. de
excusar. s. n. Angel. Actio. in l. præterea, Influen-
tia quibus modis in patre possellat solitari, & in ex-
preflio habet Glos. singularis, in l. c. i. c. proposito, C.
de dole. Idem Bald. in l. neque absens s. de adop-
tione, quod Glos. in hoc Regno est amplectenda, fer-
candum quod disponitur in legi Luiticiis, ut dic-
tam est supra; Gregor. Lopes l. 15. m. 18. p. 4.
verb. el padre ubi notat, non posse patrem ad hoc
costitutioe procuratores: idem tradit S. in apolo-
gismo, verb. filio. ann. 14.

Ceterum paucis habent casus, in quibus pater
cogit potest emancipare filios. Primum si filius ob
patrem leviam, & mores imparibiles, non potest co-
habitate cum patre, pater prius venia, & impetrata;
& emancipato filio paret bona adiumenta re-
stinet; quantum in illis habuisset vienit fructum;
Iacob in l. filio, ad farram, C. de iustificati seism.
Mollio. res. t. diff. 229.

Secundo, si quis adoptet suum priuignatum; si
ipse perueniens ad pueritatem iudicet emancipa-
tionem libi esse inutilē, & cognata causa iu-
dex idem iudicauerit tenebatur adoptans illum
emancipare text. in l. novitatis, s. de adoptione.

Tertio, si pater filiarum profluctus, vel ad familiā
vita pronocet, seu petundat, cogitetur eas emanci-
pate, l. v. C. de farram. lib. t. t. idem Mollio. d. diff.
229. ad fin.

Quarto, si pater accepit legatum, vel heredita-
tem sub eo pacto ieiulium: eo ipso, quid accep-
uit, seu adiut hæreditatem, reteretur si fuisse
conditioni, ac emancipare filiom, l. si cui legatum, s.
de conditione. & demonstrat.

Quindecim, mōnstratorius seu adoptatus, si eman-
cipetur, potest vni beneficio restitutiois, si videat
moi sibi expedire cām emancipationem, & potest
cogi paret ad reducendum filium in pristinam li-
betatem, l. 3. s. si minor, s. de maior.

Consequens eti dicere, an si filios longo tempore
te habitare fecerint à patre & sui pecunia metca-
surum exercerat, siquicunque operabatur, & censendus
sit emancipari? Affirmat Iacob, in l. si emancipari,
s. 2. col. C. de collar. si filius per decem annos con-
habitet eum parte, sequitur Bald. sol. t. t. C. si aduersi-
rem iud. quia cām per decennium filius sit in quali
possessione fili iuri, hac quasi possellit præsumere
filium esse emancipatum, & eximit filium ab oœte
probandi, illudque transmissum in personam partis
l. i. nuntia Glos. 2. & 3. C. de patre possellare, Alciat.
de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 1. & n. 1. Quod om-
nes tradunt recte Mepchac. dicitur, quid cap. 86. n. 4.
S. verb. filio. n. 28.

Sed alij contra volum ex illa diuina possesso
libertatis non probari filium esse emancipatum,
nisi alia succurrat, per d. j. t. C. de patre possellat.
de quoque non probati per banc dilatans possessionem
factam esse emancipationem, sed neque per
illam relevari ab onere probandi, nisi accedant fili-
mula ea de quibus nesciunt. l. 1. C. de patre
possellat.

Sed his non obstantibus dicendum est, ad præ-
scribendam libertatem sufficiunt decem annos regu-
lare, si patet præfens fuit, & tacuit per decen-
num, filiumque præcipiule adiutorius patrem li-
beratorem: si vero etiam abiles, per viginti annos, &
inter eos auditor, per regulam li final. C. de præ-
scriptum. longi temporis, ex labora fide, ab illo
tempore, Glos. & Baldus. d. l. 2. C. de præscriptum. longi
temporis, quid li adlit titulus, & bona fides significativa
decennium ad allequendam libertatem quamvis
titulus sit causatus ex eo, quod filio datus est tutor,
& administrator.

Sed Bartoli, in d. l. 2. num 2. C. si aduersi rem audie-
tam, videtur statē contra, dicens quando allegetur
filium congre patre longequa libertatem possellere, ne
cessarium est ad præscribendum, possellere in li ce-
tate virginis annorum d. l. s. C. de præscripto. longi tem-
poris, quid si allegetur simili emancipatio filii facta
à patre, quantum iniqua fuit, ut præscriptio
compleatur, sufficiunt decem annos. Utique opinio
est probabilis, sed opinio Bartoli nōn proba-
bilis.

Silvius autem fuit aliquando in possessione panis,
præfomie adiutor esse sub illa, dicens cooptatum
probaret, ex Glosa, l. fed. & s. fed. 34. ff. de ac-
quar. et. hered. Cagnol. in l. si emancipari, C. de col-
la. & lucet patet li in quali possessione patris
testatis, ad ipsum pertinet li probare, si filius ne-
get, quia pio filio stat pætrum pietatis iuri, scilicet
non esse in possellat patris, quando non constat
esse de legitimo matrimonio: id est quasi possello
non fuerit patri, si filius neget. Nam pietatis iuri
accidit, quod res sunt extra lexitatem, sunt contia
possidentem, doceat contexte de seruatore: Glos. l.
fecit s. fed. si queratur, s. si seruus. vend.

Secus dicendum est, quando constat filium esse
ex legitimo matrimonio: si negetur extra ius
patrum, debet id probare, ut habetur in l. si eman-
cipari, C. de collar. & l. si filius, s. cod. nam in hoc
emancipari filius non patratus erit; quod affirmat
etiam Vasilius, de pietate curatissima, lib. 2. cap. 85.
post Catt.

Inquit oon posse emancipari, nisi de licentia
Principis, sique illius telecripto, tradit Coineus. cap.
163. t. 4. Absens potest emancipari diu in modo
potest ratam habet emancipationem, ut nota. Cap-
tus, cap. 4. pof disculpan in vienque patrem
qualitercum, ex l. t. 6. s. u. t. 8. parva 4. Gregor.
Lopes ibs.

Pot. filius Clericus potest emancipari à patre
coram Iudice Seculari, & Ecclesiastico. Gregor. Lope-
s. res. l. 15. verb. el fijo. sc. 1. 8. part. 4. & Philippus in
cap. fin. s. p. vero, de iudicio in 6. Pot. autem eman-
cipari coram Seculari, est communista: Lalius Ze-
chias coram republica Ecclesiastico iudice Clerico, fol.
400. vers. 12. Cura Philippica, 1. p. 6. s. 1. 25. ex
Anteriori de potestate Seculari, regula 2. 3. Divers. 2.
& ex antiquioribus docent Cyrus in l. p. 6. predictum, C. de
predatu, & alio rebus minor. Anchae regal. ea que, n.
2. in q. 1. 8. de ratio serv. lib. 6. Decus, cap. 1. 30.
Lib. t. 1. & Rota, dec. 17. 8. iacpsi. Emancipatio
facta, de radicie, in anal.

An vero Clericus in Sacris eccles. iuris patris po-
stellare per Ordinem saltem, sacerdotalem, &
contentio est in Bart. in l. patre farram, ad finem, s. de
his qui sunt fusi vel alieni satis, afficitur: necnon Mis-
eres de u. autor. 4. p. limitat. 1. q. 1. n. 5. Spino in suo
fasciculo de iustitia subreptiva q. 2. 1. quoniam patrem vocat
communem Guido Pap. dec. 5. 8. 2.

Dicendum tamen est, id est intelligendum,
quid effectus aliquos spirituales, non videntur
quid temporales: ita Gurtier. ut iustitia, lib. 9.
cap. 32. nam. 5. Caldi Petrus in l. si curatissima
verb. Iesu, nam. 130. verb. tamer, Gregor. Lopes.

98 Part.III.Lib.II. De obligat.parentum,&c.

l. t. 4. nr. 18. part. 4. atque ita quosd temporalia filij etiam Sacerdotis non contumeliantur à patria iure, Azot. p. 2. Infl. mor. lib. 2. c. 20. verf. secunda questione, fol. 186. post placitum ibi telatos, Valas. en. n. 108. n. 30. Constat ut que nos de testimoniis. Molin. rom. de leg. d. 129. s. 5. & confit ex Aeth. Presbyters. C. de Episcopatu, & clericis. Sà verbis filiis, num. 2. 3.

100 Illud etiam certum est, filium emancipatum, seu liberum à patrio iure, non posse tenunciarie hoc libetari, nec redire ad patrem potestare: Maxant. de iure iudiciorum p. 4. d. 18. a. 10. Cornens enq. 1. 2. n. 3. col. 2. vol. 4. Nam emancipatio perpetuatur, i. q. liberatus, i. d. adeptionibus, i. b. i. q. liberatus est à patria potestate, & non potest in potestatem beneficis reverti nisi possit. Castilis d. 147. Tauri. verbo patria: pro quo facit, vidua, qui marito mortuo non reuectetur in patrem potestatem, quia per matrimonium exempta fuit ab illa, & emancipata, quidquid alius dicunt Boetius, de c. 197. n. 4. & Traquili. post leges communales Glos. 3. d. 8. 1.

101 Pro Episcopis communis opinio est, propter illum subtiliter dignitatem enim à patria potestatis: Aeth. sed Episcopatu, C. de Episcopatu, & clericis. Bart. in l. patre faro, si quis fuit vel alienus servus, & in l. si maritus, C. de patria potestate. Molin. d. d. 129. s. sextus. Sà se summo, verbo filium, n. 2. 3. Azot. Infl. mor. p. 2. lib. 2. c. 20. s. 6. vol. ad finem. servac. postis remedium 1. n. 1. 3. 1. ex Glos. in s. filius. famili. Institut. quibus modis ut patria potestatis sustinetur.

Bald. & Angel. ia d. 5. sed Episcopatu, declarant hoc procedere in iis, quae Episcopo sunt utilia, non autem in iis, quae sunt damnosa: sequitur Barthol. enq. 10. col. 4. lib. 1. Idicetur in his, in quibus libertas est damnosa, & molesta Episcopo, non censetur ille fui iuri, nec liber à patrio iureta Bart. in l. apud hister. C. de suis & legitimi, Aleman. in l. sub conditio, ff. de liber. & pofta.

Gaudens item hoc privilegio omnes, qui propter aliquam dignitatem liberantur à patria potestate, eile scilicet exemplis quod fibi virilia. Bart. in l. apud hister. & in l. iure in potestate, ff. qui sunt fui vel alienus iuri. Greg. Loper. 1. 4. tit. 18. Glos. final. part. 4. Guillelmus in cap. Raynat. verbo, si ab ipsa libertate, 2. a. 5. 2. de testam. & probator ex Aeth. constitutio que de dignitatibus collat. 6.

Ad gaudendum hoc privilegio eae undi à patria potestatis sufficiunt, quod sit Episcopu electi, dummodo literas patentes habeant, & conferriant: d. 1. t. 4. nr. 18. part. 4. quamvis nondum habeant administrationem, nec fungantur suo officio. Molin. d. d. 129. s. 5. sextus de Episcopo.

102 Soluente etiam patria potestatis per dignitatem Cardinalatus, quia iure à Consilio summo Ponenciae: sicut Patricius iure à consilio Imperatori, seu Regi, Molin. d. 5. sextus Azot. d. lib. 2. cap. 10. s. 4. ff. sextus. Barbat. de praefatis Cardinali, in 1. p. 9. 1. a. 6. 9. Glos. in extraneg. exscrutabilis, de probato, iure communis, verbi sublimiorum. Constat ut que nos, n. 5. de testam. in his ducentarum in quibus iacundum est filio censeri exemptum à patrio iure: Sicut in his quibus noxiam sit, & damnorum esse liberorum: Aleman. in d. 1. sub conditio, ff. de liber. & poftum. de probato ex 2. tom. communis opinionem, in 29. verbi summo filius famili. canticus Cardinalis Romanæ Ecclesie immunit est à patria potestate.

103 Dignitates auctoritatem per quas solvit patria potestatis, sunt numero decem; & habentur in l. p. 1. C. de decretoribus, lib. 10. Prima est dignitas Patriciarius, de qua fit mentio in l. 7. nr. 18. p. 4. & ibi, Loper., dicitur autem Patricius, quia eligitur à

Principe in suum coniugium: is ergo est exemplus etiam erat à tutelis suicepris, l. final. & ibi loquitur de Platen. C. de filiariis, lib. 1. 2. Particulis item dicuntur patres Conscripti: et uecti ad hanc dignitatem, statim excusat à patria potestate; ut habetur in l. 1. filius famili. Iustitia, quibus modis in patria potestatis fuerint. Nam eo ipso, quod qui eliguntur, & certior habet Regis vel rego, vel Nuntius, vel Epistola, statim eius à patria potestate: d. 17. verbo. Ca laque que est stillion es fecca. Bartol. in d. 5. filius famili. & ibi Platen, & Lucas de Penna. Larine dicitur Patricius, quod vulgo Confessor del Princeps, quasi patet Princeps.

Secunda dignitas, de qua fit mentio in l. 8. nr. 18. p. 4. & lib. 1. 2. C. ubi Señores, vel Clarissimi, est dignitas Proconsuli, de qua etiam in d. 1. amb. Constitutio quae, dignitatis, haec autem, per quam cognoscitur d. 5. filius famili. vbi dicebatur non liberari à patria potestate filium per officium Consulare: Proconsul enim idem est, quod Iudea generalis Inquisitor. Cuius, nra Regis, qui est electio, seu missus ad ius dicendum in aliqua provincia.

Tertia est dignitas Praefectus Praetorio, vulgo Adelantado maior de la Corte, qui loco Regis ad descendendas in Curia omnes litteras, & causulas totius Regni constitutis eorum, qui ad Regem pronocante. Item causulas iudicium Curia ipsius ad ipsum de voluntaria, & quo non est licitum appellare, sic non licet appellare à sententia definituā Regule.

Sopplicare tam licitum est, si quis aduersus, & Aeth. que supplicatio, C. de praefatis Imperatoris referendis. Quia ergo in Regno non est iudex ad quem ex hoc posse provocari, aut appellari, in hoc causa quo aliquis fuerit suo iudicio plus iusto giuratus, seu damnatus, poterit ab eo humilitate & labefactio postulare ut spic videat, recideat, seu corrigit, sub moderatione suam tententia.

Quarta dignitas per quam solvit patria potestatis, est dignitas Praefectus Vrbis, diciturque Iudea scilicet major in ea Cloitate, que est caput Regis. Habetur in l. 9. nr. 1. 8. part. 4. de qua etiam meminimus l. 1. ff. de Officio Praefecti, verbi, & d. 5. Amb. consti- tuto, que, de dignitatibus, verf. & si quos.

Is autem Praefectus Vrbis iudicat de omnibus causis illius Cuiusdam, & in termini circumiecta potestque tam in ciuitibus, quam in criminalibus, vique ad suspendum, & mortuorum, in effusione, pensuam exercere in Reos simili prece dignos.

Quinta dignitas, quae solvit tuis patriis, obtinetur vbi primum quis eligitur Praefectus Orientis, vulgo Adelantado de Oriente, aut Auditus genetivis Orientis cum potestate vita, ac necis, d. 1. 9. nr. 18. part. 4.

Sexta dignitas est Qaestura, quae libertas à patrio iure, eo ipso quo quis Qaestor munere fungitur, & redditus. Principis recolligit, non ut conductor re-dituum, sed quia literas fecerat, quas Rex misit, & ad illum mittuntur, tanquam Tribunus, seu Notario. Ptimicerius, vulgo Seruum de puritate, legit: & leges, nonire factas pronunciat, Greg. Loper. in l. 1. nr. 18. part. 4.

Sextima, per quam solvit ius patrium, est dignitas militis Equites, seu Magistris Equitum, Larinam Capitulum dei gaster, seu ut alij volunt vulgo Alferis mori, qui dum Rex praelium ingreditur vellum. Regium praeferit: habetur in l. 1. nr. 18. part. 4.

Is autem Magister Equitum indicabat inter Equites de omnibus canitis ad ipsos pertinenteribus, circa contractus celebratos super suppellectili Equetti dilatata, vel distracta, de qua l. 1. 16. nr. 9. part. 4.

Disp. III. De patria potestate. §.III. 99

99

Odmus dignitas liberans à paetia potestate concedit Paromo, seu Advocato filii Regis, cui incumbit tunc omnia etiam tuta iudicio ad Canem Regalem pertinentia.

Nona dignitas habetur in I. t. 2. nr. 18 p. 4. quam
habet Masser dominus Regius, qui ab aliis rationem
expensarum, quae sunt in domo Regia, recipit.

Decima dignitas est, quam habet Magister facit
scimus helleogram, vulgo Chancery, apud quicunq;

gilla regula cultus dicitur, & servat omnia quae ex officia Ordinationis Lutitanie hab. i. n. 2. Cancellaria competit, cuius enim officium est ex examinatione omissio lectiones, & Chartas ad Cancellariam remittentes, antequam filio Regio consigneatur, & ministeriorum de causa obligacionibus Ordinatio Lutitana, hab. i. n. 3. & l. 3 n. 18. part. 4.

Cancellarius ergo dicitur à cancellando: unde Cancellaria est locus ad quem dacuntur litteræ, cancellentia, seu chartæ ligillanda, si carent vino iustitia: que verbæ carere iustitia, cancellanda sunt, & transuersi lues, seu cancellis illundantur. Otoliorum in suo Testafere libramus Hispanorum, verbè, Canceller. In ordine fedenda, est locutus à Rectore iustitiae, Gama decif. t. n. 4. 3. hoc est a. p. lib. 5. cap. 36. §. meo iudicio, extimatur Cancellarium, & Scrinium cum eundem officiis, & licet hodie Cancellarius dicatur. Praefatus Cancellerius, ut erat olim Scrinarius fuit Praefectus Scriniorum.

Secundum vero h. 4. t. 1. p. 4. Magister Sciri-
ni facit, & memoriz Principis et Notarii, cui in-
cumbit facere, ne notarii, & registranti in ali-
quo protogallo littere, & Charta, que ex Carta
Regia exerunt. Item littere, que defecutorum ad
Regem ex variis partibus, ut eam conseruentur me-
moria: nec non omnes litterae extraordinariae, que an-
te Regem in Cura expedituntur, velante Profeclum
Pretorio per ipsum mandabuntur, ne in posterum
albent ex hominiis memoriae Gregor. Lopci t. 1. & in
7. t. 1. p. 9. n. 1. Glos. vocat eos Notarii, seu Secreta-
rii, quibus Rea iua ascana, seu secretaria com-
pletata.

Ex his tamen Dignitatibus per electionem ducuntur factam, quarum solvant patrum potestatem ex ipso, quod hic electio, Patriatus numerum, Consulatus, & electio Priorio, & Episcopalis dignitas. Ceterae autem dignitates non liberant a parte iure, nisi poli inclusuam administrationem. Greg. Lopes d. 4. Platera 19. f. p. 3. *Cd. consulibus*, & quantum Dignitates finantur, & ipsi Officiales à dignitatibus remoueant tempore gaudebunt privilegio, & exemptione libertatis, Platera *supra*, d. 3. ad fin. Matheus 149. t. 1. lib. 3. n. 2. lob. 5. non obstat. *ad fin.*

Quinimò praeiugium hoc libertatis et virtilitatis
in propertis, neque isti adorari filio praeiudicat,
Greg. Lopes in d. l. 14. i. 8. p. 4. ^{et} in l. 15. verbo
negare, eodem modo: atque ita ex tunc gaudet prae-
iugium quod per sonam. & quod bona: quoniam
ex eo puto poterit non habet vienit usum, sed
cum proprietate bonorum pleno tunc omnia ac-
quiritur: Molina, dis. 2. 19. *glossam*, contra Gomez.
in l. 4. 8. *Tantum manus deinceps resoluunt, n. 6. ad finem*,
alium excentrum a patro iure per dignitatem
Epicolem, Particulam, Consulatam, & per alias fu-
pae membratas, non propriea libi acquirere vienit
in bonis aduentibus ante dignitatem
sue, sed per se nec apud patrem quod non est di-
cendum, quia per dignitatem in totius filii acqui-
sient bona, & vienit usum eorum, & nihil remanserit
bonis patrem. Glosso. *Autem omnibus, s. prae-
iugio, verbo denarii.* Obtenit agitu aliquo dignitate
deinceps nec quisit nec querendis gaudet.

Erzgebirg. Kreisf. Reichs. Republ. P. III,

Hacce nos ex quibus Dignitatibus ius patrum à se filij excutimur; nunc ex diuclito dicimus ob que delicta idem in rotulat. Atque in primis omnes per hacten parvissimum filios eximi à patro acti, de henri sui iurisita expellit e. s. §. fin. ac heresi, lib. 6. quod procedit etiam antequam damnatur pater per lecenctum, à punctione crimatis commissi filios eile sunt iusti, d. c. a. s. fin. vbi filii dicuntur sui iuns.

Vnde sequuntur, si patet filia emancipetur postquam
prolapsus est et hoc huius, non tenete emancipationem,
cum ooo habet iam filium in poeciliam ita
Molin. secundum, de istis diff. 9. cap. 7. vers. 10. habet reg. 10.
¶ diff. 219. in tertio modo librandi à parte ure,
Levit. eius (secularis lib. a. de foli. 3. tablo 5. n. 3) se
ad foem. Rebellen in foli. p. t. lib. q. 7. seti. 1. n. 23.
Az et osm. 2. foli. moralius, lib. a. c. 2. q. 6. Sā in
Aphorismis verbo filius n. 2. 3. probatur ex Glosso,
an d. 6. fin. in verbo defensum. Idem ac Say. in clavis
Regia. lib. 3. cap. q. n. 3. & lib. g. cap. 7. m. 7.

Quia vero dicimus eis socios filium erat nam filius, Calisto 2. de patre deg. penitentia p. lib. 9. a. 7. ver. 7. re-
tulit eis, idem repetit propter debitis arcotitatem à
proposito, quo patres patratus crimen heretici, filium
egregium fusile patria potestificem, & quamvis com-
mitem ignoretur, nullum deinceps viuuntur cum quan-
tum patri in bonis adventitius habet, sed redire viu-
ntur cum proprieitate ad filium, non verò ad filium,
teach Molina d. lib. 9. Summar. de Just. Carb.
ter. 9. m. 8. 1. Sicut dicitur ad fidei felic. 5. n. 9. ver. 7.
bonae animæ adventitii, quia patrem per hereticum ami-
cuntur patres potestifices, ratione cuius fruebatur
victuscula in bonis filiis.

Quocirca cum eis illud non fereatur in hiscum, non
confabatur sibi sicutus, sed consolidabatur cum
domino filii & veri filii has hereticas & pater fit
ad eius, publicauit bona filii quod proprietate,
& dominum quod est delinqutentes qui eniam vi-
sualiter publicabitur ab articulo communis a filio
etiam reliquo filius per hanc etiam egredens et a
me patitur, ut confiat ex h. cum autem solitus, quibus
datus ins patria patitur salverit. Sicut supra, Quod
hereticus habebat Emphytensem, non publica-
nent ea bona, quodam proprietatem, sed quod do-
minica uite, quamdiu delinquens vixerit. Sicut
I. fol. 5. n. t.

Bona autem castrensis, ant quasi sibi innocencis non publicabuntur propter haec vel patris, sed propter haec vel propria. Sicut, d. *sell.* 5. n. 9, neque invenit certas, in qua incertus partis. Item si filius infidelium baptizatus eo ipso liberatur a patre peccata patris infidelitatis quod per baptismum pertinet ad ius Ecclie, cap. *Maurae*, de baptismo, *sicut de fide diff.* 18. *sell.* 5. n. 15.

Ceterum si filius incidat in hasculum, vel in crinidem laze Matie pueris, publicatus eius bonis, publicatus peculium castrense, & quæc. Quæ opus est receptionis Simanci de Corbol. m.9. n.7. Azot. 1. p. 111. moral. lib. 5. c. 7. q. 8. & part. lib. 2. c. 2. a. q. 8. Iuanuus Angel. In lisi finita s. si de velligali, s. de lamno infecto, sentiat eon publican, sed fallitut, ut ostifat ex deca.

De bonis autem ad eorum filii heretici, in quibus pater fidelis haberet vlosiusculum, qualiter ei, quando ad heresim, vel alio crimen latere Maies- sis publicante bona filii, veniar ad hiscum vlosiusculum, quem pater innocentem haberet in ipsius bonis? Affirmat Suar. d. dñj. 1. a. f. l. j. n. 9. quia ex eo sunt iam boni, quam vlosiusculus delinquuntur, cum pa- ri potestas sit fulsaria, dicens isti in hoc omnes con- current sed Suar. loquitur de heretico. .

*Azot. tamen t.p. Inflit. mural.lib. 5. cap. 7. q. 8.
t lib. 8. cap. t a. q. 15. & in a.p.lib.a.cap. 12.q.7. sit*

100 Part.III Lib.II. De oblig.parentum,&c.

penes patrem manere & unius ultimum dum viris, & eo defensione deuolet ad hunc argumento hilij profelli, cuius viuisi oclus manet apud patrem, dum est imperies, & eo defensione feitum ad religionem bonorum capacem; & tamen hilis per profellionem liber est à patria potestate: quam testemus vocare iuris dubium.

Probabilis autem est opinio Suarij, quam tenet etiam Simane, de Infr. Cathol. n. 9. ann. 1. §. dicens: ad hunc pertinet: id quia cum sit liber omnino à patria iure bona & viuisi oclus a die committi delicti pertinent ad hunc, quodam proprietatem; ac proinde non debet manere viuisi oclus penes patrem. Sed Azoris opinio est probabilis & tenenda.

114 Sequitur dubitatio, an filia miles professus in ordinis militis Christi Domini, aut Sancti Iacobi, aut S.Benedicti de Atri, exeat per professionem à patrio iure: Dico ut prius militiam non liberare a patria potestate, i.e. maritus, C. de patria potestate. Dico secundum huiusmodi milites etiam professos perirentiae sub patria potestate, non oblitione ea professione, ex Gloria in I. ex causa, §. Pompomus, §. de monachis, cum ea non loquatur de professib; emisstis in his Ordinibus militibus, quia non viuant intra lepta Monasterij, sed extra, mox Iacoborum vxores docentur: neque de hac professione fit mentio, in Infrum, quibus modis sui patria potestatu soluit, quod re queritur ad obtinendam exemptionem à iure patre.

Nec certe dicere illis fecisse tria vota, pauperis scilicet, castitatis, & obedientiae: quoniam accedente pomerita relaxantur, statim relaxantur Valde, conf. 1.0.8. n. 16. Et quanvis habeat Preceptiorum, seu Comendas, non propeera egrediuntur patriam potestatem, cum hoc iure caute non sit: ac prouide non possint testari, cum sint filii famili, nec de bonis in quibus patre non habet viuum fructum, queque ad ipsum pertinent, tam ad proprietatem, quamad viuum suum, ita Bartol. & Scritores, in I. qui in potestate, §. de testam. Glos. in principio, in Atri. & Iaceas marri & Angelicoll. 8.

Hec autem non procedunt in multis. Sancti Joannis Baptiste, qui sit facta professione exeat à patro iure, cum iure vesti religiosi, & per professionem illorum disolutur matrimonium iurum: Nauar. conf. 2. de conser. conjug. n. 1. lib. 3. & de regularibus conf. 1. n. 2. eodem lib. pag. 725. post Sotum, de fuit lib. 7. n. 4. art. 3. col. penult. vers. ex hi.

Offert se difficultas an filius exeat à patro iure per incestuas nuptias à parte contractas? Responso est affirmativa, si patre contracta cum cōlāg uaria sua, vel uxoris demortuus, scienter intra gradum prohibitus, habetur in Autem, integrus C. de incestu n. p. 1. p. 1. de quo etiam dicatur, in l. 6. tn. 1. §. part. 4. & ibi Gregor. de peccatis, quod extenuit scientem connubia cum moniali, & ad hanc penitentiam incundem tradit. Cossut. 2. p. Epistola e. 6. §. 8. n. 20. requiri, quid copula intercedat, Gutier. de matri. cap. 37. n. 11. Sancte de marim. lib. 7. dif. 15. n. 9. & 11. & lib. 9. dif. 3. 1. n. 4. & 1. §. 47.

In hoc calu prioris matrimoniij sunt eo ipso excepti a patria potestate, non tamen liberantur filii per sponsalia de furolo contracta à parte, sedde patrem nullum, & laton in l. final. de condic. sine causa, accedente copula, per test. in cap. 6. sive regule, de donis. sive utrum, & uxore, secundum Bald. Novellum, in tract. de date p. 1. col. 11. quia incestus non constituit fine copula.

Hilis adiice finis patrini potestatem, si patre si seruus patris proprie delictum aliquod amox, siue levius illa sit mox naturalia, siue mox civilis: illi

autem vocantur patres, qui ultimo supplicio afflentur: quo & ciuitatem, & libertatem depudent: id quod ultime, & se patens. Item damnati ad metallum, vel in perpetuum relegati, item si quis damnetur in perpetuum ad opus aliquod publicum, eius filius egreditur à patria potestate, scilicet si damnetur ad tempus, sed non liberi sunt ab infamia, I. sicut quidam s. de patens.

Nota tamen, quod si patre, aut filius damnetur ad metallum in perpetuum, vel deportentur etiam in perpetuum, & postea ex beneficio Principis relinquentur in illam primitam libertatem, recuperata patrem usum patrini, & filium redire ad patrini potestatem eodem procul modo, quo ante erat.

Quod si contingat, vel hilis, vel patre in aliquam infamiam, vel locum remotum relegari, non tame in casu amissionis omnium bonorum tuorum; non ob id censetur de perdere potestum ius patrini, nec hilis exire de patria potestate: ita Molin. rom. 1. de Iust. dif. p. 9. col. 1. & 3. & disp. 2. 29. §. secundum & habent Infrum, quibus modis sui patris potestatus. Secundum autem, & hoc Infrum moral. p. 2. lib. 1. cap. 1. vbi notari dicimus patrem: quia per deportationem Deportati anteberant ciuitatem, familiam, coniugium, & patrini potestatem; nec poterant facere testamentum, & prouabantur omnibus commoditys à iure Civili introductis. Cum ergo ius patris potestatis à iure ciuii sit invenitum, Apolloniatum eo patre deportatis. Contrario cum delegatio in infamiam non erit perpetua, sicut ex portione etat, sed erat delegatio ad tempus certum, vel aliquo eundem relegateis non anteberat iusta Ciuitatis.

De Bannitis, vulgo encas, adhuc licet aliqua artigene, in primis communis est non anteberat patrini potestatem ex hoc delicto, ut refert & le quinque Alexander. Iuris decret. §. 5. p. 2. n. 4. §. 5. p. 2. n. 2. n. 2. & Bald. & Angel. ibi. Rupa in I. ex facto & ex factis, n. 19. §. ad Trebello. Bullius sur. de bonis. publ. cat. n. 6. §. in fin. & 69. in p. 1.

Conciarium licet, quod anteberat Bannitus patrini potestatum, & ab ea locutus, vnde Barth. in I. finaliterum §. libet, §. ac aduerso, & et teat. in I. postilluminis, §. libet, §. ac capitulo & postilluminis, que lenitatem sit vestra, quia Bannitus impune offendit potest, & tranquilla huius ciuitatis & ro motio habet, patrictus p. vi. 1. secundum Constitutionem Pj. IV. & V. contra Bannitos: quid est vestrum ex Caltenf. Romano, Hiltori, & aliis retatis à Ptolemaio tract. de alimentis, tn. 4. q. 1. §. n. 60.

Hec autem opinio procedit ab aliis dubio in Bannito a Summo iurisdictio, aut ad Imperatores, & oulerat Martin. Landen. intratram de criminis legi Maiestatis q. 5. 4. & Boet. in tract. de bonis. publ. cat. n. 69. in p. 1. & 7. n. 2. etiam in I. ex facto.

Quae prima opinio, quod non anteberat Bannitus patrini potestatem, procedit quando ei Bannitus pro alio ciuitate, quod non sit latra Maiestatis, nec sit rebellis, ac transfiga ad hostem, quoniam sit ciuitatem capitale alias, & etiam, quasminus impune offendi possit. Secunda autem opinio solvens bannitum patris potestate, intelligitur in Bannito pro ciuitate latra Maiestatis, & in Bannito rebelli, ac transfiga: qua distinzione videntur Rupa, in I. final. g. 2. 3. C. de renocand. donat. Socin. jun. 1. 1. 2. in terro volumine, & alij, quos referens sequitur Pteginus, in tract. de iur. filij lib. 3. n. 7. n. 2. 3. in fine, vers. 2. dic.

Nec dicitur Bannito finis patens antequam damnetur, ut communis: Cossut. conf. 5. 5. Iuris 1. lib. 2. Bull. tract. de Bannio, quid amiss. n. 1. 2. & condemnatio debet esse pure latra, & abique via condicione, s. Boet. decif. 2. 7. 8.

Nec

Disp. III. De Patria potestate. §. III. 101

Nec posse testari etiam de iure communis, quando huius utriusque specie statutis Bannitos censeti punitos sis, que iuris communis sunt: ita Gorazdiens. conf. y. 6. num. 8. ad medium, verf. secundum refrend. 8. Beuno. à 'ole, in suis quas. legal. 9. 16. num. 2. 4. Item nec posse testari secundum statutum Civitatis à qua exulat: Ratio, quia ex Banco pruaris est bene ficio Civitatis.

¹¹⁷ An vero Banniti aliquando equiparantur Deporans, questione est ances. Nam depositati amittunt actuam, & pallium testamenti fiducisne, atque ita non possunt testari per l. cuius qui, s. t. ff. de testam. Inol. in sap. quia ingredientibus, pef. num. 30. de testam. & Marant. in l. à patet, num. 1. 7. ff. de acquerend. hered. Ceterat enim depositari libertate. Neque possum acquerere ex testamento cum sine incapacem omnibus successoris, Alexand. in l. 1. num. 2. C. de hered. insufficiend. Farinac. in praxi, q. 102. num. 150. habent enim pro mortuis Civili, idem amittunt que ius Civili sunt, & ex consequenti amittunt patrum potestatem actuam, & pallium. Pergin. in inst. de iure fisci. lib. 3. t. 15. sub num. 2. C. num. 6. Farinac. d. num. 1. 52.

¹¹⁸ Dicendum est igitur Bannitos censeti deportatores, quando illis imponitur pena Banni, interdicta scilicet Civitate, cum confiscatione honorum ex Glos. in s. relegati, verbo, reuicti, infusci, quibus modis ius pater. pae. solvatur. Sed Catus Señor conf. 159. pef. num. 18. docet hanc Glosam esse communiter reprobatam. Propter quod de cedit melius Alessand. conf. 1. 16. num. 7. lib. 2. Bannitum cum publicatione bonorum patrum coeunte cum relegato, ac patrissim cum deportato.

Quod si è perueniens Bannitus, ut possit impunè occidi, tunc erit deportatus: quia opinionem testatur communem Corneus conf. 15. in l. iure L. lib. a. Quando autem pena Banni est sine confiscatione honorum, & equiparatur Bannitus Relegato ex d. Glos. in s. relegati, verbo, reuicti, quod esse coniungit Marant. in sua fiscali, folia 9. n. 7.

Intra hanc varietatem, magis placet altere Bannitum, sive perpetuò, sive ad tempus, sive cum confiscatione bonorum, sive absque illa, sive possit impunè intendi, sive non, patrim esse, deportatum, & partim relegatum: id est ut etiam in iudicando, blandum est legibus, & consuetudini locutorum rite est expedienda. Farin. in praxi, p. 1. lib. t. iii. 3. q. 19. num. 6. per litem 4. s. 1. S. p. 4.

Incedum etiam Banniti nime. antice cum Deporans, quando videlicet amandantur in exilium perpetuum cum publicatione bonorum. Interduin vero numerantur int. 1. relegatos, neminem quando mittuntur in exilium ad tempus absque confiscatione bonorum, vel ostendunt ex eadem l. 4. nr. 18. part. 4. per haec verba: E si san Bachado a tempo non para semper, lequitur Gregor. Lopes. dicens propter consumaciam Bannitos si perpetuo Bannosant, bonis publicatis, comparantur Depositari.

Contra vero, si ad tempus, vel perpetuo relegentur aliquo publicatione bonorum, comparant inter Relegatos: atque in secundum meowatam legem quatuor, Depositari amittunt patram potestatem, quam in filios habent: sequitur dynastia sunt relegati.

Banniti namque perpetuo cum publicatione bonorum dependerunt iura, & privilegia Civitatis, & carentur de potestis, & ut etiam volunt Speculatorum servitudo instrumentum, editio 3. compendiosa, verf. quid de Bannito, & Alessand. d. conf. 1. 16. vbi plures refert, sol. 1. sol. 2. & hoc est tenendum, considerata d. l. 4. nr. 18. part. 4.

Nihilominus de iure communis contumaciam est

Fragm. Regim. Chrys. Rupnb. P. III.

verius vniuersum, Bannitos scilicet aequipanis Relegans, & caro, aut nunquam Depositari. Ita Angel. in s. cum autem, legit. quibus mores ipsa pars potestis solvuntur. Hodie enim regulariter Banniti non amittunt iura, & privilegia communia; sed solum iura municipalia sive Civitatis seruanti i. amittunt cum publicatione bonorum, ut repetit Angel. in Lex fisci, ff. ad Trebel. de quo per Angel. in l. 1. C. de hered. infinito.

Ex quibus planum est, per deportationem depe-
di patrem potestatem, siue deportetur pater, siue filius, ut recuperabitur tamquam per resumptionem Principis, puto vero per delegationem non tollunt patris potestas, ut habetur in d. s. c. i. autem, Inst. quibus modis in pars potestis solvuntur, & ibi Angel. Aretiu. n. t. C. 2. Azot. a. p. Inst. Moral. lib. 2. cap. 20. verf. causa deportationis.

De iure Lusitanis lib. 3. Ordinas. Regia. tit. t. 26. n. 8. verf. E autem per bim. habent Bannitos damnatio ad mortem naqualium, post occidi a qualibet de populo, hi: que qualquier de pauperes possa metas semper. Hi autem ad mortem ita damnari efficiuntur, ut pater, nec possint gaudere aliquo Crux sicut, qui ut sufficiatur, egerat auctoritate eius ius Civili, ut etiam loquuntur Ordinatione nostrae lib. 4. nr. 8. 1. 9. 6. Ita perquis & condamnam o. farferno de pena, in qua est condemnatus, & consequentes priuatis omnibus actibus ciuilibus, qui requirent auctoritatem iuris ciuilis.

Quae talis Bannitus, & ad mortem damnatus equiparatur damnato ad metallum, ac Deportato. Cabed. Lusit. s. p. de t. 5. 7. a. n. 3. 7. que ad 8. sed Deportatus, & damnatus ad metallum, & damnatus beatis sunt seu patre, & letivius patre auctoritate patrum ius, ut est communis, & docet Angel. Aretiu. in d. s. c. i. autem. Ergo apud Lusitanos, cum Bannitis sit letivus pater, & priuatis omnia Civili acti, & patris potestis sit actus ius Civili, teste codem Angel. n. a. & consueat ex l. nam & etiam in ff. de his qui sunt sui vel alii, sequitur Bannitos, de quibus loquitur Ordinatione Lusitanis d. m. 8. 1. 9. 6. lib. 4. & m. 1. 2. 6. 1. 8. lib. 5. amabilis omnis ius patrum in filios, & ex eorum delictis etiam soli patrism potestatum, quando facti sunt letivi patre.

Ibid addic. quamus Banniti possunt occidi a qualibet de populo, & si procedat in fisco etiam conscientia, vi Iul. Clar. in praxi, verbo, bim. 1. 1. 2. 5. Bona Coz. iem. a. common. opinio lib. 9. nr. 1. 3. nr. 7. 9. pef. 500. & aliij. lunitas primum in Bannitis condonantur, qui ducuntur ad supplicium. Hi enim cum habeant fiduciam in potestate iudicis, non possunt occidi ab aliquo impunè. Petre l. 5. verf. quid autem in Bannito, nr. t. 2. lib. 8. Ordinan. pag. 25. 1.

Similiter Banniti extra Regnum nequeunt occidi impunè, cum occisor non adiuvetur ibi sit flagrato, Ant. Gomes. in l. 7. 6. Tarr. n. 7. col. 3. Idem Clar. s. hamidum, n. 6. 5. verf. idem.

Limitatus secundum in Bannito, qui est pater occasio, quia filio non est integrum patrem bannitum occidere: Azot. Inst. Moral. p. x. lib. 2. cap. 2. g. 14. pag. 129.

§. IV.

Quid dicendum de usufructu, quem pater habet in bonis filii, ratione patrij iuris.

E P I T M O E.

¹²⁰ Pater dissipans bona filii, in quibus habet usufructum, tenebit restituere.

102 Part.III.Lib.II.De obligat.parentum,&c.

- 121 Pater non debet satisfidare pro bonis filij in quibus habet viamfructum.
- 122 Pater non potest alienare bona filij, nisi ex urgenti necessitate.
- 123 Pater ad alienandum bona filij non agit de decreto iudicis, & quando potest alienare.
- 124 Pater vellet confidere inventarium in bonis filij, aliter non habet viamfructum.
- 125 Pater potest ergi a iudice ad instantiam filiorum ut sibi descripsito bonorum ad filios spoliatum, remanente debet fieri de descripsito proposito iuramento.
- 126 Pater secundum proprias contrahentes, aut tenet resiliere filium prius matrimonij nubentibus viamfructum, quem habet in bonis, que propter secundas nuptias referuerunt debent.
- 127 Pater transiens ad secundas nuptias non amittit viamfructum in bonis aduenientiis filiorum.
- 128 Pater vixit, quando primus admisit fratrem beatorum filij, primorum viamfructum.
- 129 Pater viamfructuum beatorum aduenientierum filij, an habeat maiorem facultatem ad previdendam arbores, quoniam casus viamfructum.
- 130 Pater ex dispositione Ordinationis Lutetiana lib. 4. tit. 97. quos habeat viamfructum, vel non habet in bonis filij.
- 131 Pater, & filius sub patellate illius si facit heredes ab extraneo equaliter, pater in dimidio filii, habebit viamfructum, nisi filii informetur.
- 132 Prohibetur tacita repudiarum, ne pari venias viamfructum in bonis filij.
- 133 Viaductum ne pari venias ex testatorum voluntate extenderit ab Ordinatione Lutetiana lib. 4. tit. 98. §. 1.
- 134 Viaductum si datur filio plene iure, quid intelligatur sub illa dicta.
- 135 Pater an habeat viamfructum in bonis Emphyteutici filii famili.
- 136 Viaductum an possit imponere servitutem in re, in quobus est viamfructum.
- 137 Pater repugnatne quid relinquatur filio, viamfructum non ad patrem, sed ad filium pertinet.
- 138 Pater resistit viamfructum, filium sibi retinebit, quoniam aly filii extit.
- 139 Remissio viamfructum non est proprii donatio, & valit absque altera tradizione, & cur.
- 140 Quod de frumentis collatis querunt pater iam est dominus, si pater eos remittat, ex quo debent conferri a filio.
- 141 Pater an debet aliquam in suo tercio ramificarem viamfructum factam filii, aut renuncare iliam, & insufficiens, si multum excedat.
- 142 Remissio an si irreversibilis dum pater vivit.
- 143 Filius quando ratione complicitus viamfructum competenter pari, an filio: Et an extinguatur viamfructum morte filii, num. codem.
- 144 Viaductum relatum filii praeferimus relatum contemplatione filii, non autem intentio patris.
- 145 Quoniam fiat mentis patris: Nisi id exprimatur videtur.
- 146 Viaductum an possit alienari, & in alium transferri ostendatur & num. 147.
- 148 Pater an possit habere viamfructum in bonis filij famili, denatis filio à Principe etiam propter patrem.
- 149 Pater non habet viamfructum in bonis filij Clericis aliquibus, & in aliis quibus aliquando habet ratione patris patrificantur & num. 150.
- 150 An vero renunciare filii Clericis comparet in legimatione data filii à patribus, supra disp. 3. §. 1. n. 2. 2. 5. obit. n. 15. 2. 15. 2. 15. 3. & 154.
- 155 Canonico reliqua hereditate ab alio Canonico, an pater in illa habebat viamfructum.

110 Ceterius est pater dissidente bona filij, quoniam est adiutor, tenuit filio reliquie dinum datum. I. f. 1. vbi Bart. C. de sententia paf. C. in i. constante, n. 6. 3. f. 1. vbi. Inserit. & ibi lat. n. 196. Prohibit ex l. imperator, s. f. ad Trebel. qui Segna col. 17. Neque vt bona anteriori parti dissidente, requiritur oppositio dolo, aut fraudulenta, ut credit Angel. in l. Imperator, & Ioan. de Mol. col. 1. per verba legis, ibi: uota et frandens fiduciamq; fieri probantur. Sed latius est, ut hat dilapidatio bonorum ex culpa, aut negligencia patris: ut vult Batt. in d. Imperator, & Segna supra col. 40. Boet. decif. 61. num. 14. Bald. in d. l. v. num. 18. C. de sententia paf. vbi art. patris esse sufficientem administrationem, ex eo, quid sit tenax: ita ut nolit expendere necessaria ad conservanda bona, sicut q. Pinel. in l. C. de bono maternis, 2. p. n. 14. Molin. de permis. lib. 1. cap. 1. 6. a. num. 1. ad num. 15. vbi radice efficiendo, si pater culpabiliter, vel negligenter dissipet bona filij, utenam enim esse remedio remouendi illum ex dicta administratione.

111 Ceterum pater non senetur satisfidare pro bonis filij, quando est viamfructuum in i. omni edentibus filij, Molin. de inf. trist. 2. tom. 1. disp. 8. 3. illud antecedentem f. 1. 81. conionat Ordinatione Lutetiana lib. 4. tit. 91. num. 4. ibi: o patre non leva abrogatio ad alia facienda. Confirmatur et nimis confidetur ipsius legi erga patrem, quem telegat ab onere canendum, quoniam bona filiorum sunt nullitia, seu viae computribilia.

Nihilominus si pater habens bona propria, & filiorum bona male administrans, & dilapidans, ipso censeatur hypothecare bona propria pro restituitione honorum filiorum, que dilapidata, ut habeatur in l. cum sparsis, s. v. l. C. de bono que liberis, & tenet rationem reddere, Bald. ibi, 6. non autem, & Glos. etiam in endem s. non autem, Valer. de partit. cap. 18. num. 15. fol. 1. 8. col. v. Sord. ex aliene. 8. prouulg. 58. num. 3. dicens patrem huius debita bona dilapidans non est cogendum ea statim reddere filii, sed prouidendum tenet dico cautionis, pro qua decisio allegat. Lib. 1. s. vii. supradictar. C. ad Trebel. Sequitur impl. in d. pater, & ad Trebel. decif., hanc legem hodie non habet esse locum, nec secundum illam bona male administrata à patre esse statim aufereda, cum prouidet post per medium cautionis aduersus patrem male dissipatorem, cui adherat latio in l. i. constante, num. 197. f. foli. marit.

112 Attamen pater, qui habet viamfructum in bonis filij, & est legitimus adiutor, non potest alienare illa bonaies Alcan. Clemens in tratt. de patris perpetuac, in 2. eff. lib. 48. post Bald. in l. securius in compensatione, num. 7. C. de ure deliberandi, Nact. cons. 160. n. 2. Si probatur, quod filius non potest in praeiudicium patris vendere proprietatem, in qua pater habet viamfructum, l. 3. vbi Gip. C. de patris praefata Afflact. decif. 3. 4. 1. num. 1. Ergo nec pater potest alienare bona filij, quoniam habebat viamfructum, l. 1. quaeque, C. de bono que liberis, l. v. 5. p. 15. autem, Cerdam testit.

Vigente tamen necessitate, si pater aliunde non habebat unde filii prouident, filii est bona filij adiutorient alienare irreversibiliter, Codubas l. f. 1. f. 1. q. liberis in principio off. 4. de liber. leg. secund. Mantic. de tacita, & ambig. lib. 4. tit. 6. n. 66. & 67. post plures, quos ubi refert ac sequitur, & Coual. lib. 1. varior. cap. 8. n. 6. cum seqv. vbi loquantur de alienatione necessitate. Quod si alienatio har. fine necessitate, alienatio est ipso iure nulla, per l. 1. C. de bono materni, Molin. tom. 1. de mil. disp. 21. 6. fol. 1316. ad finem: immo pater alienans ea bona, amic.

Disp. III. De patria potestate. §.IV.

103

tit vienfructum, & filio restituerunt, si vienfructus u. vbi Glos. & Salicet. ff. de iure dei. Couar. d. n. m. 6. vers. quod si patre, utratur hoc procedere, quidam ipius vienfructus formulari alieno sit; nam pater non potest ius vienfructus alienari: acutem commoditatem vienfructus bene potest vendi à parte: *i. mesefario*, ff. s. t. ff. de periculis, & emundis rei venditatis, & i. l. arborebus, g. i. ff. de vienfructu.

Ve antem vienfructus in filium transferatur, requiritur quod sit à patre ipius vienfructus formulari venditatio: ita Bald. in l. C. de pignor. pignori des. Imol. in l. ff. vienfructus, cal. i. ff. filii, mariti. Quod si pater alieni velletat vienfructus, hoc est commoditatem ipius rei quodam viventis, non ius vienfructus, non ex hoc amittere vienfructum: nec consequenter filio acquiretur: ita Alberticus d. l. C. de bonis maternis n. 4. v. os. quid si patres quare non placet, quod ait Couar. ibi ipsum vienfructum rem ipsam vendentem non amittere ex hoc vienfructum, neque hunc præterea extingui: cum contrarium prius dixit per text. singulatum, vbi Glos. & Salicet. in l. ff. vienfructus, ff. de iure dei. & teat. i. f. finalis. Inflatus, de vienfructi, vers. nam cedendo, nū dicas Couar. id terribile ex opinione Baldi in l. res quoniam, C. de iure dei. hoc ipsum ibi docente, nempe alienante rem ipsam non ob id amittere vienfructum. Amitti etiam vienfructum post plures traditum Gomel. rim. 2. varior. cap. 15. n. 15. vbi de hoc latissime agit, quod limitat, & subimit iuxta id, quod refutatum communiter tradunt Doctores.

Potest nihilominus in causa necessitatis pater, si filii sine maiores, alienare eorum bona aduentitia, ut laus faciat creditoribus, & ut alii alienum exoluat: Azo in summa, C. de bonis qua liber. n. 2. Narta. cont. 179. n. 6. Crassus. cont. 74. num. 1. Bald. Salicet. & Alexander. I. Prost. C. de transal. per text. in l. ff. s. fin. autem as alienum, C. de bonis qua liber. sive necessitas virgine patrem, aut filios, quia necessitas eorum semper vna, atque eadem causat certi, propter coniunctionem, que inter patrem & filium reperiuntur; adeo ut pater & filius representent unica personam, final. C. de compagib. vbi seniores tradunt patrem possident, quod filius possidit, & regit, summa patris prodest filio; & multa posse expedire pro filiorum Angel. in d. l. final. Tiraquel. in prefatissima l. ff. unguis, n. 15. C. de remocad. donis. & filii patri inopinata alimenta largitur. Poterit ergo pater egenis alienare filij bona aduentitia, & filii prouidere, sicut potest pro evolutione debito filii vendere eadem bona, & hoc sine decreto Iudicis, quando filius est masor virginis quinque annorum.

Difficultas est an requiratur decretum Iudicis, quando filii sunt minores, & pater alienar ex necessitate bona aduentitia eorum? Affirmat Couar. sem. in d. l. prafat. n. 1. C. de transal. & Iason. ibi n. 5. Sed contrarium est verius per text. in l. ff. s. fin. autem as alienum, C. de bonis qua liber. vbi concedit patri potestas alienandi bona filij, ut satisfaciat creditoribus, nec sit ibi mentio de decreto, quod eriam traditum Baldus in d. l. v. in fine non egredi scilicet patrem decreto Iudicis, quando ex causa necessitatis alienar bona filij: sequitur Alfeld. dec. 393. n. 1. & 2. Decimus cont. 109. num. 3. Ruius. cont. 101. n. 1. lib. 5. Tiraquel. in d. l. ff. unguis, in principio n. 18. & infra: hanc patrem in punto iustis defendit tanquam veram.

Ratio postilla, quia cum pater in his bonis habeat vienfructum, non debemus iudicare temere alienatum illa bona ut suum quoque vienfructum prodigere videatur: accedit ad allegatos,

Couar. d. cap. 8. n. 6. post aliis, quos etiam sequitur Mant. de tacita & ambig. lib. 4. n. 6. n. 66. c. 67. Gomel. l. 4. 8. Tauri n. 18. in pign. idem docet C. ald. Pereira. i. l. ff. emundis, in verbo cal. r. 139. dicendo non egere decreto Iudicis, quando est legitimus administrator: tenuis quando tanquam ex hac administratione ratiocinari non potest: una alienata sine decreto Iudicis.

Sed quid si pater alienet bona filii in quibus habet vienfructum, potestne filius illa à quibus posselloe petere, vel bonis non repens pater à parte, aut ab hereditibus alienationem eam? Affirmat Gomel. in l. 4. 8. Tauri n. 15. Ratio, quia pro administratione dolosa, qualis & efficienter alienatio facta à parte de bonis filij, habet pater tacite hypothecata bona propria per text. in l. cum report. s. final. C. de bonis qua liber. quod de iure communis verum videtur.

De iure tamen Castellano non potest filiae bona alienia à parte apud tertium repetita ab illo tenio vindicare, sed potest agere contra patrem, vel eius succellotes, quod eorum alienationem. Quod si deus partim lazes pro ea parte, quia eis heres non potest agere: ut constat ex l. 14. n. 13. p. 3.

Nihilominus dico dum pura filium vienfructum patre dum est sub potestate illius, non potest reducere alienationem factam à parte de bonis ademptum, nec eis admittit adiuuum durante partis possessionem: Nicolaus Bellion. cont. 2. 4. v. 1. post Bald. in l. ff. confiance. n. 6. 3. ff. solit. n. 2. & Negozian. de pignor. 5. p. membre 4. v. 1. 8. Ratio, quia vienfructus dum patris facta potestas, spectat ad patrem; & per id tempus, nihil sur parum filio praedicatur: atque ita teneat Valaci. tom. 1. confidat. 69. n. 3. 6. 12. quam in pign. receperunt.

Dui ium tamen affligunt, an pater habens bona filiorum in quibus habet vienfructum, teneat confidere inventarium de pignoribus bonis? Pari affirmans est vera, ut constat ex Ordinatione Regia Lusitan. lib. 2. n. 87. n. 6. 5. E. si a mag. & lib. 4. n. 9. 8. n. 3. estam. 6. 5. non auctor europeo o vienfructu de bonis filiorum, ne caeo emque nam filier per morte de amay deler inventariu dentro de deu mejor. Idem report. dicit. b. 1. Ordina. tom. 8. n. 8. ff. E mandato, sub eiusdem, & sub aliis multo gravioribus penis: sed in his locis loquuntur ducatur de patre quod habentur filios minores.

De iure antein communis, quando patre non est legitimus administrator bonorum filiorum, nec vienfructus pertinet ad patrem, sed tanquam tutor, seu cuiator extra filiorum, teneat facere inventarium, & reddere rationem sic ut quisquis alius extraneus tutor, seu cuiator, ut haberetur in l. l. C. ad legem faleid. & ibi Bald. & in l. Orphanophor. C. de Episcopis & clericis, Iason in l. Prost. C. de transal. & alij plures quos sequitur Cald. Pereira in l. ff. carmentis in verbo legis, n. 1. 3. 8. & seqq.

Secus si est administrator illorum bonorum, & gaudet vienfructu illorum: tunc secundum communem sententiam non teneat facere inventarium ex eo, quod filius non potest à parte exigere rationem: administrator illorum bonorum, data patre vienfructu deducitur ex l. cum report. s. non auctor. ibi: neque ratione ei super administrationem inferre, C. de bonis qua liber. Ex quo constat non teneat patrem confidere inventarium, siquidem non teneat reddere rationem.

Contrarium videlicet (secluso Iure Lusitan. existentes parsim à confidione inventarii) tradit Pinel. 2. part. legi. 1. C. de bonis maternis, teneat confidere inventarium, quando est legitimus administrator de bonis filij, idque expertise ait num. 3. 3.

post Menchac, de successione creatio, lib. 1. §. 6. num. 46. Mendes à Calit. in d. Laxi operet, 2. p. num. 111. Gesta de expirat cap. 11. num. 65. & ad id compelli posse per iudicem : sequitur Spino Glos. 3. 5. de exsolutione iuramento, num. 13. L. auacan, de usfructu malorum rebatur, num. 15. fol. num. 351. vbi postquam inemittit opinionis Pinelli, sic sit ibi quod nobis placet maxime usfructu Indicus, si Indicus videbatur utile esse, & redudare in favorem & utilitatem filii, quod procedit, si Iudicis confit timorem aliquem alienandi fuisse, aut iuspcionem dissipandi.

Molna tamen de primis, lib. 1. cap. 15. num. 53. alia via me dia incendens credit, paucum, quoniam invenientiam de bonis filiorum facere non tenetur, tenet tamen facere delicti priorem bonorum, quae descriptio est quid duefuerit ab inventario, neque fit cum solenitate illius. Quae petatio potest fieri à filiis, ut deficiantur alla bona sibi poti mortem fratrum tradendis, parutionem autem non possunt exigere : sequitur Chalizanus in confessionibus Burgundia in rubrica 6. 6. 6. n. 27. Pincellus, 1. C. de bonis materiali, 2. p. n. 23. quoniam utrus verbo *invenientiam* pro deceptione, quod est diversum quid ab illo. Vnde qui exempti faciunt à confessione Invenientiam, deceptio priorum bonorum non poterunt recidire, & ad illam faciendam filii petentibus possunt compelli, ut Cunanus cor. 88. sol. p. 1.

Quae sententia non est aliena à scie ratione, si aliunde non confiteri, que bona aduentitia filiorum patre iuscepit ad frumentum. In hoc euentu patre in fave conscientia tenetur facere descriptionem eorum bonorum, ut qualiter filiorum sciat, quae bona ad legulos quoque pertinente, & illis tradatur, ne suis bonis spoliarentur Molina in f. 1. translat. 1. diff. 219. ad finem, quia quoniam pater de bonis aduentitis in quibus haber vienfructum non tenetur seddedit rationem, aut cautele bene veendo, ac suendendo, ut probat text. in d. l. cum operato, 3. nov. anecdot. C. de bonis, p. 6. ad hanc tenetur, quoniam non est legitimus administratores ex regula lego effici. Et in d. aduersaria, C. de administracione rerum, non tenetur pater facere inventarium, quia illius confitendum ad illum pertinet, qui rationem reddere tenetur, ut ostendit in lectione qui repertorium, & ibi Bart. ff. de administr. iuris. & L. cuius tale f. 1. & ibi Paul. ff. de condit. & demor. tamen ratio petri, ut habet descriptione & ad eum, & ad bene esse.

Atque ita secundum Molin. d. diff. 219. tanquam venus dicendum est, posse patrem compelli à iudice ad invenientiam filiorum, ut hanc descriptionem bonorum, per illam non praedicatur vienfructus, quem habet in bonis, quem habet pater, nec nos illius perticitur; sed consilium hisquaque bonis sine praejudicio patris, ne occultari possit mortuo pater : probatur ex illa regula : Quod tibi non nocet, & mihi peccat, teneatis facit : ita Bart. in L. a. ff. folio. marim, text. in L. fundo. ff. de rei vindicat. ne detur scandali anata.

Item quia pater filio emancipato tenetur inde-rebus bona : agu tenetur pater fieri descriptionem & conuincionem de et tamen fieri hanc descriptionem praefatio nec per misso iuramento, ut sic, quando soleniter efficitur inventarium, feruata iure Lufitani forma descripta in lib. 1. Ordinatione, i.e. 87. num. 8. vers. E mandamus : nam illa forma feruenda est in Lufitanis, q. vero vobis relinquimus quod positioni iuriis communis, factis esti, ne bona pertierant, ut hac simplex definitione boorum, quae sufficiat ad vetustatis probacionem, & ad hanc patet tenetur, ut latè probat Caldani d. l. ff. curatorem, in verbo definitionis L. 1. n. 33. ff. 134. euso seqq.

Quæ tamen potest quomodo sit intelligenda Ordinatio nostra Lufitana lib. 4. q. 9. n. 6. vni de-cidit patrem non sibi acquireti vienfructum in bonis hili, si Inventarium non fecerit intra duos numeris numerandos à die obitus excois quod etiam iam decenerat, lib. 1. 21. 87. ff. 8. ad finem, quæ pena sibi imponitur patre, si filii impuberis, velimores virgininque annis superfluit, ibi : E manu se for-se pay fara priuata de usfructu de seu bens.

Dico igitur non priuata patrem ipso ut vienfructu-um boporum, si Inventarium non fecerit intra illo tempus, sed debet prius accusari, & per sententiā priuari, ex Baldan. Lubetimur, 1. C. de sacrof. Eccles. & Trinquel. in f. 1. ornam, in verbo reu-teratur, n. 19. C. de revocand. donis.

Nec obstat, quod dicunt ibi. d. 21. 98. lib. 4. §. 6. non auera entro & usfructu dos bens dei filios, in eo casu, quod non fecerit Inventarium post obitum matris intra duos menses à morte illius, quia verbum nam auera entro & usfructu, valeret idem, quod priuabatur, seu priuatur usfructu, & est verbum temporis futuri. Quocicita necessaria est sententia super ea provisio : sicut requiri sententias, quando dicitur iuspedatur, arceatur, mulctetur, necessaria exigitur sententia ad incursum patrum legam. Va. 12c. in allegat. 29. num. 7. 1. Bartol. in f. 1. 21. 87. ff. 8. ad finem, lib. 1. sibi applicare, nec applicari sententia Agidius Lufit. lib. 1. C. de Sacrof. Eccles. p. 5. num. 16. quoniam Lex nostra d. 4. E mandamus, præsumat ex non confesso iusca-teria potuisse patrem prædicare filio in legitima-za quando constat de sententiæ, nihil mali euensiæ ex inventariu non confitetur, nihil filii debetur-entiam post letam sententia am: eo quod Lex non procedit in anima iudicio fundans se super delicto priuamento : sed quando veritas alter se se habuit, priuamento evanuit, & veritas conscius lucrum patrum tenetur reddere : sic Agidius, in præ. d. 1. 6. & sequent.

Venit patet secundas nuptias contrahens te-nebit testificie filius prioris inventariorum, dum du-xerit uxoris, vienfructum, quem habet in bonis, quæ referuntur debent proper secundas nuptias ; an vero sique ad monem vienfructu debet frui Aze-ued. in f. 1. 4. q. 1. 2. num. 34. lib. 5. nova recipiuntur, binis inde rem expediens, dubius tamen questione relinquit indecim.

Dicendum tamen est pagem, seu matrem secundum rubentes posse f. ui vienfructu, nec teneti restituere filii conjugatis & relatis. Ratio, quia deci-sio legi 48. Tarr., quæ est l. 9. lib. 5. nova recipiuntur. 11. 1. de los catamenes, disponit duxit in vienfructu aduentitionis, qui patri competent, nec mens illius Legis est decideri aliquid circa vienfructum parentibus competente in memoratis bonis, quæ proper transiit ad secundas nuptias debent re-tinueri.

Iem quia vienfructus aduentiorum competit patre per legem in premium patrizi portentis : in auctore vienfructus, de quo loquuntur, est omnino diuersus, & darit in premium secundo coniugi proper secundas nuptias, ob quas coniux tenet pri-uandum,

uandas. Ex quo apparet discrimen inter unum, & alterum viuofuctuum: & ideo, d. 4.8. Tauri, non habet locum in presencia calypso-batur ex l. famina, C. de secundis nupsiis, vni loquitur de parentibus, ibi: Aquae habeant potestatum possidendi tantum; aquae firmante in dicta uita: quod clavis ostenditur in l. 6. tit. 3 c. part. 5. ubi h. & salas fucan a sua iugis del primer marrado. Equeant ut estrar, Eauer defunctus de la morte de sa madre.

Denuo confirmatur: quia decisio predictae legi 47. & 48. Tauri, est correccio iuris communis; quoniam cum de iure communii filii non egrediantur patriam potestatem per nuptias, nec viuofuctus non pleberit illis restituiri: agitur cum sit dis politio noua, & correccio, que continetur in d. 4. 8. &c ibi solus habet mentio de viuofuctu aduentitionis, qui patri competit, non debet extendi ad alia bona, quam ad ea de quibus ibi in specie ferme est: l. si vero, s. de piro, s. fili. solas. matrem. Titaquell. in l. si unquam, virgo libertas, C. de renunciad. donis, & Babol. in l. si constantia, in principio, num. 101. ff. salut. matrem. fol. 5. 6. r. dicens, quando Lex referat causum aliquem specificorum, non sibi integrum ad alios causis illum pertinere, sed mangere sub dispositione iuris communis manistrat nosc post alios Thom. Gram. post Bald. confus. Civili, 76. num. 1. c. de qua legum correccio fugienda est: & Lex qui regedit iure communii, quantum fieri potest restringitur, nec debet extendi ad alios causis, nec ad alia bona, nisi ad ea de quibus bus si mentio ibi nominatur: iuu singulare, I. quod versus contra, ff. delegibus.

Que autem finis patentes transiunt ad secundam vota teneantur tenuerant filii prioris matrimonij, habentur in l. famina, C. de secundis nupsiis, in ff. lib. 1. generaliter, d. hac editio alii, Aubert, in donations, C. codicis iustitiae, vbi multe secundum rubens tenuerunt tenuerant filii prioris mariti non solum bona, qua habuit prius, vno quoconque titulo laevisatio; sed etiam quaecunque bona, que per successionem ab inretato filiorum primi matrimonij compaginat, solo viuofuctu illorum bonorum sibi ipsi referuntur: text. etiam in ff. si vero, i. Aubert, de nuptiis, & in ff. profectivis, in ff. Aubert, de non eligand. secund. nubet. maluer. Concionat l. 1. tit. 6. lib. 3. fors l. 2. tit. 1. 3. part. 5. Roland. conf. 93. num. 8. vol. 1. & in conf. 8. 1. num. 2. & 5. vol. 3. Antiqu. decr. 75. Gomel. in l. 1. 5. Tauri in principio, Gutier. praelib. 2. ff. 9. 1. 2. & lib. 6. 4. 9. 4. 5. 1. 2. 3.

Quare mulier secundum rubens si caret filiis prioris matrimonij, non amittit bona, qua titulo laevisatio consequta est a priori marito, vel ex successione filiorum ex substantia illius, per d. legem famina, in fin. C. de secundis nupsiis, & in Aubert, de nuptiis, ff. si vera expicit.

Ponto mulier secundum rubens si caret filiis prioris matrimonij, non amittit bona, qua titulo laevisatio consequta est a priori marito, vel ex successione filiorum ex substantia illius, per d. legem famina, in fin. C. de secundis nupsiis, & in Aubert, de nuptiis, ff. si vera expicit.

Quoniam in viuofuctu & proprietate succederet; Ceuall. encontra. contra communis, q. 67. 1. Tellus Ferdinand. in l. 6. Tauri monit. 9. vbi addit, si nepotes ex filiis habuerint, perdere illa bona, quia coniugi, seu parenti ad secundam vota teneantur imponit fine pena in fauorem filiorum, & transit ad nepotes, bene Statutum in parentibus in hac materia etiam habet locum in ascendentibus, hoc est, in Auis, & Alijs, & Provis d. famina, ff. lib. 1. in vnf. milian, & ff. Ripsa. n. 10. Menochamus. 55. n. 2. Greg. Lop. in l. 26. tit. 1. part. 3. Azco. in L 4. tit. 1. lib. 1. nro. recop.

Eodem modo, quia dicta sunt de uxore secundas nupias continebent, dicenda sunt de marito transiunte ad secundum matrimonium, tenet scilicet referente proprietatem bonorum filii prius matrimonij ex identitate rationis, text. in ff. si erit expositus, in Aubert, de nupsiis, quia haec pena impensa est utique parenti, ibi: Et ea communis multa, & viri multa sit posita, Glos. in d. famina, q. alius, verbo posse, & ibi Bald. & Bartol. solumque habebit viuofuctum.

Sed quid si pater mortuus ante perceperit fructus bonorum sibi demortui, cuius proprietatem tenebatur restituere filio prioris matrimonij, virum filium pendentes, & nondum a solo separati pertineant canum ad filios prioris matrimonij, quibus proprietas referuntur, ut etiam ad alios filios, seu ne potes aletius matrimonij? Respondeo huiusmodi fructus non perceperit patre duxata ad filios prios matrimonij, quibus proprietas per Legem referuntur, patre ad secundas nupias transiunte: tra Guid. Pap. in conf. 170. 3. p. Auwendan. respon. 5. num. 5. vnf. 1. ista conclusione: ex ea ratione, quia fructus pendentes sunt patre proprietatis, cuius sunt fructus: l. si nulli pendentes, s. derri vendic. latim. & fratrum, s. quia in fraudem creditorum, Cous. variar. lib. 1. cap. 3. num. 1. & 2. & cap. 1. 5. Gomel. vnf. 1. cap. 2. num. 11. Molin. de primis, lib. 3. cap. 11. Barboli. in d. nuptiis, 1. p. n. 8. 1. & sequentibus, fol. 97. 2. ff. salut. matrem.

Iam quia certum est, parentes secundum nubentes sibi duoties viuofuctus bonorum, qui promenie ex substantia, sibi bonis coniugis defuncti, proprietatem autem referuandam esse immatrem filii: idcirco dicendum est per mortuus apud eum parentum fructus ex tempore pendentes competere filiis, quibus proprietas competit, & non aliis: item quia proprietas est quid principale, & fructus est quid consequent: text. in l. de fuol. 1. ff. de viuofuctu, & l. si viuofuctu nullus, s. quibus modis viuofuctus amitteretur, l. 3. rit. 8. part. 5.

Ceterum patres, transiens ad secundas nupias non perdit viuofuctum in bonis aduentis filiorum, nec legem administrationis, quam habet a lege in predictis bonis: per text. in d. famina, ff. lib. 1. C. de secundis nupsiis, & in L. d. nuptiis, C. de bonis maternis, Gomel. in l. 1. 5. Tauri, num. 15. Bacca de decima iuri pristinando, cap. 4. n. 5. 1. Menoch. de successione creaturarum, lib. 2. ff. 12. n. 36. Gutier. praelicet, lib. 2. q. 95. n. 2.

Nihilominus pater debet priuari viuofuctu, quando remouetur ab administratione bonorum, secundum Castrum, in l. Imperator, num. 4. ff. Ad Tred. & ff. Alexand. num. 6. Molin. de legi. tral. 2. diff. 1. 2. 8. Mendes à Castro in d. l. cism. eportes, p. 1. num. 1. vnf. cisi additis casum alium: & ell communis sententia, quod viuofuctu, si non vratus, & fuitur arbitrio boni vni, vel si dilapidet bona in quibus habet viuofuctum, auferunt illi sibi viuofuctus, & expellunt a proprietate, Chassaneus in confund. Burgundie, rubrica 4. ff. 6. Glos. vnf. n. 6. Bacca de incep. debitate, cap. 1. 5. & num. 26. & decima iuri pristinando, cap. 1. 3. & num. 1. Roland. conf. 49. n. 19. & n. 21. lib. 1. & Menoch. de arbitrat. lib. 1. centuria 1. cap. 7. 8. per ratam.

Quodsi tamen est, an pater viuofuctuaris bonorum aduentorum filii habeat maiorem potestatem ad predictandas aiores, quia casus fuit. Quia Hac de Pinc. 2. p. legi prima, C. de bonis maternis, num. 6. non probat communem opinionem, quia nullum discrimen ponit inter patrem, & alium viuofuctuarium, & indistincte concedit parti legitimis administratas, que alius viuofuctuaris concedi

concedit solerit, ut notari Angel. in l.vii. §. fin autem ad ultimum finis, *Cide bonis que liber*, & Titulaque, de retraci. *consensualis*, §. 3. Glos. 1. ann. 22. post alios.

Atranen, quoniamis communis sententia nihil non duplicit uirginis, videtur dicendum, siquid paugis chis dandum pateri, quam alius fauidans: ergo non valet regulariter arguicorum de alio fructuatu ad patrem, cu major potestas defenda est dāmōmodo in aliis cōdendis cōsiderat fraus: nam ex intēcidentē curia, dāmō & dēfinitiōne prop̄ictatis, vel modū excedēre, non potest pater in bonis aduentoriis filij ostendebitis, dēteriorare proprieatatem: nō quācūq̄ detēriōratiō, qaz p̄p̄r̄at̄ itiū nōcē p̄tēt̄, pater est p̄lōbita, p̄tēt̄ qaz circa arbores frugilegas, quas non potest pater p̄cēdere, oīl ut mētētē fiantur quo pater alius fructuās exēp̄iat̄. Faut test. in l. edam. & fin autem, *Cide bon. que liber*, p̄t̄ hēc verba: *Eis enī tā circa vñfructuās facere*, qaz nōlō modo p̄p̄r̄a eis p̄f̄it̄ detēriōratiō facere.

Quō loci p̄t̄ dictionē illam nōlō modo, aliqui int̄lātē aq̄iparant̄ patrem cum quocunq̄ alii vñfructuās ita ut neuerit p̄s̄it̄ cēdere ligna, & arbores frugilegas, & infūctigera: sed falluntur qaz nō p̄lōbita quacūq̄ cēsio lignorum, seu arborum p̄t̄ illa tantum, quae proprieatē detēriōratiō facit. R̄atio, quoniam Lex multūm confidit de patre, & p̄tēt̄ patrem semper bonum cēlūlūm cap̄t̄ pro filio: idēcō facit in bona adnētūtis. Lex patrem legimūm adnētūtōrem, inuicem aut p̄filo arbores nec vites auellere, sicut nec alius vñfructuās simplex potest, per quae propriaeas fuit detēriōratiō.

Illiud aduertit patrem teneri de quacūq̄ detēriōratiō sua culpa illara cum obligatione soluēdi int̄stelle filio, cum nōlō modo possit proprieatē facere detēriōratiō, sicut in aliis vñfructuās dici solet.

Ut tamen pater possit remouēti ab adnētūtione, necesse est, quid detēriōratiō has notabilis. Item quid fuit in proprieatē, & in substantia illius, & non in fructibus. Deorsim, quid fuit per culpam: Bartol. in d. *ad iuris iustificatiōnē*, ann. 20. v. 5. & *rebus mentis*, fol. 104. Bertholus in cons. 423. lib. 2. Corbulus *trālī*, de causa ex quibz Emp̄yphenza ure suo priuatis, causa 1. ann. 24. fol. 7. atque ita secundūm test. in d. *idem*, §. fin autem, *Cide bonis que liber*, ab aliquibus explicatum, patribus est interdūta omnis detēriōratiō, ita nūcēt̄ p̄p̄tēt̄, ut illam reddit̄ detēriōratiō.

Patres aquili, etio nūcēt̄ remouēti ab adnētūtione, nūcēt̄ p̄p̄tēt̄, ut quibz cāibus illos non ha. eat in bonis filiorum, constat ex *dissertatione Ordinacionis Lusitanie* lib. 4. in. 98. per eadem, num. 7. vñf. E in toto as *outras casas*, ubi loquitur de filio, qui sit sub eius p̄f̄olēte. Ex quo etiam ostendatur regulariter, & generaliter habere v. imm. uictim in bonis aduentoriis, excepte cāibus ibi expressis, qui referuntur ibi a num. 1. illius eiusd 98. vñf. que ad num. 6. nūcēt̄, quando filius relinquit vñfructuās eis elege, & conditione ne patet queratur: nam tunc feruanda est conditio, & dispositio humana p̄f̄at̄ dispositionē legum maritūm, *Cide procurator*, test. in *Ambient excipit*, *Cide bonis que liber*, vñf. excipit illud, quod relinquunt patēt̄ conditio, ne patet gaudeat vñfructuā. Coſtit-

mat̄ per test. in *Ambient*, ut *lūcas mari & Asia*, vers. 1. collat. 8. & *Scribentes* ibi.

Hoc autem non habet locum, quando mater relinquat legitimū filius sub illa conditio: filius namque in legitima filii debita grauati oīl potest: per *legitimiā in proribz*, *Cide sufficiat*, testam. legitima enim non patet onus cum debetē filius.

Ceterum si relinquat extraneis legitima patēt̄ onus: per test. in d. *Ambient*, ut *lūcas mari*. Ibi tamē reddenda est libera, Bart. in *tral. de duobz fratribz*, col. 7. q. *principalis*, Molin. rom. 1. dñs 8. p̄f̄p̄t̄ *reveretur* in bonis, Rebello, *de obligat.* *Infectio p. t. lib. 1. q. 7. foli. 2. num. 15. ad finem*. Item in bonis in quibz filij ex necessitate succedere debent, non potest patre vñfructuā auctēt̄ illicorū bonorum per eam conditionēdem Rebello *vñf. supra ad finem*, & Anton. Gonçel, ad d. l. 48. *Tarif. num. 11.*

Item si fuit contingat patrem, & filium sub potestate patris adhuc existētē, constitut̄ heredes ab exāmēo equaliter, patris in diuina filii parte acq̄uēt̄ vñfructuā, nāli apposuit̄ conditio, *refervat*: filio vñfructuā uictimā Iacob. de Aicet, in *Ambient*, ita hereditas, *Cide bon. que liber*, & ibi Alberic. & Corneus: ergo filius dum subest patris non gaudet vñfructuā, tēā pater in diuina filii.

Requiritur etiam, quid referunt̄ filio ne patet gaudeat vñf. *adūlū*. Hoc autem relinquat̄; seu prohibita debet esse vel racia, vel exp̄ilia, vel fatēcēt̄ facia ēt̄ vi colligat̄ ex conjectura voluntate reflectoris, dummodo ea voluntas ex verbis disponēt̄ efficacēt̄ p̄f̄at̄; occ. iatis ēt̄, quid leua adit̄ conjectura tenet̄ p̄zimūptio, Bleochac. *de fuen-geſtūm progr. lib. 3. §. 26. n. 3. 2.*

Et quām̄ de mente Alexandri, in *l. eam filie fā- mil. ff. delegat.* requiratur exp̄ilia vñfructuā ab istadio, dum aut fuit esse prohibitiōnē, qaz tu filio in falcida prohibienda, qaz est exp̄etationē ratiōne placet, neq̄ est sententia communis.

Sufficit ergo, quid confit̄ tacitē de voluntate disponēt̄, ut vñl Paul. de Caffro in d. l. can. *file*, *de latr. est.* quid deducatur ex conjectura voluntate reflectoris, per test. & Glos. in l. *lūcas mari* vñf. 4. *ff. 1. quādā dīcēt̄ legat. cedēt.* Vnde constat quid si disponēt̄ leget filio sub patris potestate posito, & illi imponat̄ onus soluēdi legatum; ex hoc videtur nūcēt̄ disponēt̄ esse, quid patēt̄ in illi queratur, perinde ac ī nominatōm dī declarat̄, & probat̄ ibi Glos. subdeos nec vñfructuā in ea casu patēt̄ quādā quidā confitit̄ Bartol.

Quapropter simpliciter dicendum est sufficere tacitūm prohibitiōnēm, ut patēt̄ vñfructuā, ut contra Alexand. refoliat̄ Ripa in d. l. *lūcas filio*, num. 69. & ibi *Scribentes*, *per Ambient excipit*, *ibid. ff. 1. frātē à fratre num. 48. ff. de condit. in- debito*, Glos. notabilis, quam probat̄ Caffren. & Salycet, in d. *Ambient excipit*.

Item quod hæc bona, in quibz patēt̄ nihil habet, filius famili. est, ut ita dicam, quādū sūs factis, quādū dī p̄f̄at̄ dispositionē talium bonorum, ex quo patēt̄ non habet eorum adnētūtōrem, lacit in bonis Caffrenibus, d. 2. ff. ad *Macedon.*

Supposita igit̄ iostēdūtē, ne patēt̄ ex reflectoriis voluntate, queratur vñfructuā, ab illo exclūdit̄ patēt̄, & ab aliquo alio emolumēto inde p̄f̄at̄ uocente;

131

132

133

Disp. III. De Patria potestate. §. IV.

107

veniente: quod veta legis nos sit d. lib. 4. Ordinationum. 10. 9. 8. f. 1. apter declarant, ibi: Nem cura aliam premitur. Hoc est nec aliud aliud emolumen excepta causa aliendi patrem, si forte egest. Nam non obstante ea iurisdictione non patet acquirere viuum, utrum, si pater aliunde non habuerit, unde viuat, teneatur filius patrem aite. d. l. f. cura-rem, verbo Iust. num. 14. de restituitione in imaginem, & Cœnalius p. 780. n. 187. quos refut. & lequitur Bartoli. Pater in remiss. ad Ordinationem Regiam, d. tit. 9. 8. f. r. n. 3.

44 De iure etiam Lutitanio d. lib. 4. tit. 9. 8. 4. si filio detur, vel relinquatur viusfructus aliquis ex pio loco, quæstus filio tanquam ius vivendi fruenda, quam quod commodatatem. Ratio, quia de iure ex viusfructu, alter viusfructus acquiri non potest.

Item quia viusfructus est quadam seruitus, & seruitus non est hereditas: per text. in l. 1. ff. de vif-fruitu leg. Molini. rem. 1. de Inst. d. lib. 8. 5. queritur: P. Rebello. p. 1. q. 7. f. 1. 1. vers. secundus n. 1. 5. vbi id rectifigit, quando filio adhuc posito sub patri potestate colinquitur solos viusfructus, ooo tanco ipsa resicquatur Molin. lib. 1. de primog. cap. 19. n. 18. vers. non enim vif-fruitu.

Non rarer hinc iustitas patrem non habere viusfructum in boois Emphyteuticis viusfamilias; quia Emphyteuta oon est nudus viusfructarius, sed est Dominus virilis, habetque dominium, & potest constituer in re Emphyteutica verum viusfructuarium, quanvis viusfructus per motorem Emphyteute extinguitur. vt notat Iason in l. fin. C. de iure Emphyteutic. n. 1. 1. 8. & in l. 3. 5. ex conserv. fidei, acquirenda pofolent, Bartoli. in l. 3. & i. Glos. ff. de servitutibus. n. 1. 2. Calster. num. 2. Molin. d. lib. 1. cap. 19. n. 3. C. cap. 20. n. 6. vbi addit. Emphyteutam posse constituer viusfructus in Emphyteuti per totum tempus, qui Emphyteuti debet durare.

Item potest seruitutem impoere in fundo Emphyteutico in suis, non vero in sequentium, nec in Domioi directi patrividicium. Bald. in l. 3. n. 3. C. de servit. & aqua, & i. Calster. n. 2. quare opinio nem tanquam commoneo probat Finell. pilates allegros in l. 1. C. de bonis maternis, part. 3. n. 70. Par- dilla in d. 3. de servit. n. 6. s. quare ad num. et. & Clarus. d. Emphyteut. quef. 2.

136 At vero viusfructuari seruitutem impoere oon potest in re, quo viusfructum haberet, cum Dominus non sit. l. 1. ff. communia prædicta. 2. ff. de servit. in 3. idem autem, Inst. eodem: item non potest fructuarius in re, in qua viusfructum habet, facere alium fructuum, cum seruitus seruitus esse non possit. t. cum singulis ff. de vif-fruitu legato. Molin. d. cap. 20. n. 4. ad finem.

Nec refert si dicar Emphyteutam esse viusfructuari: ergo quod voi conceditur, aliter est coocendendum, & perponderat namque esse verum, si sumatur viusfructuarius in significatio verbi, tunc enim nihil differt ab Emphyteute, ut deducitur ex 9. adeò, Inst. de locacione eius. Emphyteute viusfructuarius est, & probat Conrad. de con-tractibus. 1. 2. argument. 2. pell. secundum conclusio- nem. at si facie patrividicium Emphyteutam cum viusfructuari communi, de quo loquimur, differunt valde: quia conomous, vendere non potest ius viuum, neque ilud io alium transmittere, prout viusfructus constituit in illo iure primeuo, legatio relicto: ed quia, quae iuri sunt perpetuo adhaerent illi, cuiusq. reliquias est. Spin. Glos. 1. 3. n. 60. C. 61.

Secus de Emphyteute, quia potest, seruitus fer- mandis, vendere, ac transire io alium etiam per donationem, nec morte. Emphyteute, (vt morte viusfructuari expletis viusfructus) Emphyteutis cel-

sat. Subdit Molin. rem. 1. d. lib. 10. fol. 94. communem viusfructum in re mobili posse constitui, quod non competit bonis Emphyteuticis, que tempore bona stabilitas esse debent. Idcirco non est mirum si pater in bonis Emphyteuticis viusfructus habet viusfructum, sicut solet habere in bonis Matricis sui etiam filii, quandiu residet sub eius potestate, nisi ex iustificatione Matronae pater prohibetur sit. Molin. de primog. lib. 1. cap. 19. vers. quod amplius, & n. 36. eam seqq. ver. Cumnam namque, & Molin. de Inst. rem. 1. tral. 1. d. lib. 470. fol. 1400. s. fabriang. & 5. ibidem, quoniam io hoc exenti, nec ius vivendi fruenda, nec comenodare viusfructus pater habebit.

Similiter si aliquis aliquod donet, vel relinquat filiis famili. & patre regeoante filius accipiat, viusfructus non ad patrem, sed ad filium pertinet tam quod ius, quam quod commodatatem. Molin. rem. 1. d. lib. 8. 5. seruit. Rebello. supra vers. etiam seruit. Valac. de partitionib. c. 1. n. 1. 46. 5. seruit casus est. Maftullo Sicilia deci. 55. n. 1. quoniam eo ipso, quod repugnat filio, ne acquirat, fatetur ne nolle acquirere talcum viusfructum, per text. in l. final. & fin amens. 1. 1. vers. fin autem patre reservante, C. de bonis, que liber.

Istem filius retinebit viusfructum, si pater illum remperit, hoc ex iure non; hoc ex illo sit dictio, siue oon, validus est remissio facta filio per text. in d. 1. clamoribus, & non autem, vers. fin autem, C. de bonis que liber. vbi legis verbis habent. Si autem res filii memorato modo acquistis parentis nullius ratione, sed apud filium, aut filiam, vel deinceps persona relinquit, nullus post obtinere eius licetrum habeat hereditate aly patru, vel Ani, vel priuati aundem viusfructum, ut quod ex hoc ad filios famili pertinet, & viusfructus pater deponit, & venditare: sed quasi denuncia donazione in filium celebranda qui viusfructum desinit, quoniam patrem (cuius) habet auctoritate in causa intelligatur, ut aundem viusfructum post obitum patris ipse ineratur: parentis ius exaltatur, quaq. filii debita à filio, qui viusfructum senserit eius possidat, sua pa-terianitatis, et successori minoris transmutante: quatuor in enim pace inter se successio eius permaneat, nle alteratione eiusdem (maxime inter fratres) seruitur occasio, ita Lex ibi.

Ex quibus constat posse patrem renunciare viusfructum in favorem filii, que renunciatio, siue abdi- catio, vel remissio iuri competenter patri non est propria donatio, sed pura quedam remissio; & statim valet abique alia traditione, etiam antequam morte patris confirmetur. Ratio, quia haec remissio fructuum non est ex substantia patris, sed ex te fili propriis, cum proprietate aduentaria competit filio, & eque patet acquisitus viusfructum plenè: quo- niam semper queritur conditionaliter, nempe oili patet remittit illum: atque ita nihil de ius donat, fili patet: neque est hoc propriè donare. Ned est non viusfructus id de boois filii, Molin. de Inst. rem. 1. d. lib. 8. 5. secundus eff. Valac. de partitionib. cap. 1. 3. n. 14.

Quare nihil de suo donat, qui remittit: Rebello de obligat. p. lib. 3. q. 7. fol. 2. num. 1. 5. vers. quare. Anton. Gomez. 1. 29. Tauri num. 29. & l. 48. num. 9. dicens, vers. sed in nostra causa, patrem in ea remis- sione viusfructus oblinquatur de suo patrimonio, sed tantum renunciare lucro legali, & definire acquirereque est ratio ponissima, qua sufficiat text. in d. 5. fin. autem res, & probat l. 1. ff. seruit. 5. si maritus ff. de donat. inter virum, & ex vi, vbi quidam non habilitate donatio viri facta à viro, nec vera vice facta ab uxore marito, bene tamè potest manutene- reditare hereditatis, ut sic perteniat ad uxorem quia talis renunciatio, seu remissio, magis est refutatio

sea

137

138

139

108 Part III. Lib.II. De oblig. parentum &c.

seu recusatio , quam doatio . Valac. *sopra ex Bald.* quae sequitur d. cap. 13. num. 144. atque haec vias voluntaria renunciatio a patre , & filio queritur post obitum patris non est contentus : ut docent Gorjet. biol. & Valac. locis citatis, nec patre: idem vias voluntaria renunciatio ante acquisitionem , tunc post nato , & post perceptionem fructuum palliis fuerit eis permanens apud alium, nec contradixit disputatione.

140 Quod si huius nam collectos , quoniam patet iam est *Douimus* , filio expiese remittat , cum iam pro emendatione re , ac ex tubitante patre , hoc dicitur de que confessi , non scilicet quos ex ipsius patre aut mater filio redire , hinc etiam addividendi ad patrem: quia provenient ex patre , aut matre. In his enim fructibus tam patet haec , & mater quibusdam rus : *Gama. deoſi. 118. verſi. nos omni hi agamus* , hoc est de fructibus donatis , seu resiliis quos filius percipit ex re propria matris , aut patris , in qua patre , seu mater habet rus in re , non autem ad tem : & ideo filius percipiens tenetur communicare ceteris coheredibus.

Contra vero dictum quando fructus ex precepto legis pertinet ad patrem . non tamen ex tubitante patre , sed filij famili prole: in autem , si permittantur patre , & dissimilante , seu vacante recipiuntur a filio , & expendunt per totam vitam , non sunt confundendi per d. s. *si autem res* , quod intellige , si per totam vitam haec patiente patre , & permittente vias voluntaria percipit : aque ita pro eo tempore , quo videt , ac permisit , non tendebat communicare cuius fratris illum , quia forte posse esset , & mutata voluntate decussum temporis volebat illum percipere , ut aperit Bartol. *Geor-*
tit. i. d. s. si autem res.

An vero pater debet sumere in suo tertio illam remissionem vias voluntaria faciat filio , aut revocare idem resiliam , in officio famili , si modicum excedat ? Ad premium negandum est , quia talis remissio vias voluntaria non cunctie de patrimonio patris: quoniam potest patre adhuc edem filio relinqui suum terzum , seu quintum integrum.

Ad secundum respondent aliqui eam remissionem de se esse renocabiles , dum patre vivit , & solum morte illius consumatur , quod probant per d. s. *si autem res* ; sed interdum post obitum patris hereditatis actionem vendicant: ex quo alii dicunt , viuente patre , post teucari : ita Bart. & Fulgoz ibi *i. l. cum operis. s. si autem res. C. de bonis.* que liber.

141 Dicendum tamen est secundum alios , quibus accedo , hanc remissionem in vita patris esse inevidibilem ; per d. s. *si autem res* , quam patrem statuit Actiuinus , in l. 1. C. de sacrificio sollem , Bald. in d. l. *cum operis. s. si autem res. C. iuris l. frater de fratre. num. 43. ff. decedit obit uidebitur* , cum ea remissio sit post obitum , quam donatio . Neque filii cunctorum eam remissionem post obitum revocare ut in officio famili , etiam quod excessum , eo quod nihil allegatum fuit de ipso patrimonio , sed corporatio luci legalis.

Quare nec parentes computabant in remio , vel quinto vias voluntaria tempus , neque filios famili , acquisitos rebusque collerent , nec cobraderet revocare eam remissionem libi patrimonio : ita Guriet. de pultu , in primit. ipsa , num. 33. Gomel. ibi 48. Tanguy , num. 10. Molia. rom. 2. d. d. ff. 8. quos lequitur Sanchez de margin. ibi 6. d. ff. 4. num. 18. ad finem.

143 Consequens est dicere , quando filio relinquent simpliciter vias voluntaria , pertinaciter filio sui patris

Dico primo si relinquant filio contemplatione patris , tunc quatenus viam voluntaria patti pleno iure , & morte patris exigunt , quia in pecuniam praefactum iniuria patris filio legatum , seu relatum fecit : it datus sit concrepatione ipsius filii , tunc eniā quod vias voluntaria queritur filio non iuramentum vero , ita commoditas pertinet ad patrem : proprietas enim , in qua est , ut diligenter a communitate filii : commoditas vero est ipsius patris . text. in f. *Mastio. 9. penult. ff. d. legar. 2. Gol. m. 4. mons. 14. ff. 9. vid. communis. ff. de in quae recte peregrinatione. Bart. & Albert. sa. i. in translatione . ff. d. s. 1. antea. Iud. p. 1. Idem Bart. in. q. vid. p. 1. ff. de verbis. obit. &c. in hoc calvo extinguitur vias. Filius morte filii secundum text. in. i. p. plus jam. in. l. 2. ff. de doceat. causa mortis.*

Quod si dicas de vias voluntariae dat vias voluntariae ? Respondeo verum esse , sed hoc non obstante. Dico secundo bene posse nisi contradicatur , esse apud viam , & emolumentum ipsius quod alterum , ut habetur in l. *accusatio. 9. final. ff. de pecunio. & coronatio res vendita* : neque ex hoc sequitur inconveniens , ut notat Osculat. *caſi. 104. ad finem. Molia. de primog. lob. 1. cap. 1. num. 1. b. l. et. Bartoli. in l. vijfrid. 5. 8. ff. foliat. marro. num. 14. quia cotemoditas praedicti rursus potest in aliud manifesti , nec noncum est penes aliquid esse vias voluntariae , & apud alias familiare petendi fructus in l. *ff. vijfrid. 5. ff. de ure. d. s.* & post mortem patris tamenet commoditas etiam genes filium , text. sa. l. final. C. de vijfrid. D. de Castro. Bald. & Angel. ibi.*

In dubio autem , quasodocimodocum causas contemplationis filii ne an patris clausis sit vias voluntariae Dico tertio vias voluntariae sua , & dominum taliter improprietate illius , qualiter est filio ; emolumentum tamen , patris : & per mortem veritatem finit . Quod si contentar patrem premoti , tenuerit apud ipsum filium : h. re. o. filius puerum virtutem , genes patrem pertinaciter colligitus ex l. *final. C. de vijfrid.*

Probabiliter ergo est in hoc dubio relatum filio p. 1. p. 2. relatum propriis filio contemplatione , non vero patris iniquitate . text. in l. *de iure. 1. in verbo p. 1. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 5510. 5511. 5512. 5513. 5514. 5515. 5516. 5517. 5518. 5519. 5520. 5521. 5522. 5523. 5524. 5525. 5526. 5527. 5528. 5529. 5530. 5531. 5532. 5533. 5534. 5535. 5536. 5537. 5538. 5539. 5540. 5541. 5542. 5543. 5544. 5545. 5546. 5547. 5548. 5549. 5550. 5551. 5552. 5553. 5554. 5555. 5556. 5557. 5558. 5559. 55510. 55511. 55512. 55513. 55514. 55515. 55516. 55517. 55518. 55519. 55520. 55521. 55522. 55523. 55524. 55525. 55526. 55527. 55528. 55529. 55530. 55531. 55532. 55533. 55534. 55535. 55536. 55537. 55538. 55539. 55540. 55541. 55542. 55543. 55544. 55545. 55546. 55547. 55548. 55549. 55550. 55551. 55552. 55553. 55554. 55555. 55556. 55557. 55558. 55559. 55560. 55561. 55562. 55563. 55564. 55565. 55566. 55567. 55568. 55569. 55570. 55571. 55572. 55573. 55574. 55575. 55576. 55577. 55578. 55579. 55580. 55581. 55582. 55583. 55584. 55585. 55586. 55587. 55588. 55589. 55590. 55591. 55592. 55593. 55594. 55595. 55596. 55597. 55598. 55599. 555100. 555101. 555102. 555103. 555104. 555105. 555106. 555107. 555108. 555109. 555110. 555111. 555112. 555113. 555114. 555115. 555116. 555117. 555118. 555119. 555120. 555121. 555122. 555123. 555124. 555125. 555126. 555127. 555128. 555129. 555130. 555131. 555132. 555133. 555134. 555135. 555136. 555137. 555138. 555139. 555140. 555141. 555142. 555143. 555144. 555145. 555146. 555147. 555148. 555149. 555150. 555151. 555152. 555153. 555154. 555155. 555156. 555157. 555158. 555159. 555160. 555161. 555162. 555163. 555164. 555165. 555166. 555167. 555168. 555169. 555170. 555171. 555172. 555173. 555174. 555175. 555176. 555177. 555178. 555179. 555180. 555181. 555182. 555183. 555184. 555185. 555186. 555187. 555188. 555189. 555190. 555191. 555192. 555193. 555194. 555195. 555196. 555197. 555198. 555199. 555200. 555201. 555202. 555203. 555204. 555205. 555206. 555207. 555208. 555209. 555210. 555211. 555212. 555213. 555214. 555215. 555216. 555217. 555218. 555219. 555220. 555221. 555222. 555223. 555224. 555225. 555226. 555227. 555228. 555229. 555230. 555231. 555232. 555233. 555234. 555235. 555236. 555237. 555238. 555239. 555240. 555241. 555242. 555243. 555244. 555245. 555246. 555247. 555248. 555249. 555250. 555251. 555252. 555253. 555254. 555255. 555256. 555257. 555258. 555259. 555260. 555261. 555262. 555263. 555264. 555265. 555266. 555267. 555268. 555269. 555270. 555271. 555272. 555273. 555274. 555275. 555276. 555277. 555278. 555279. 555280. 555281. 555282. 555283. 555284. 555285. 555286. 555287. 555288. 555289. 555290. 555291. 555292. 555293. 555294. 555295. 555296. 555297. 555298. 555299. 555300. 555301. 555302. 555303. 555304. 555305. 555306. 555307. 555308. 555309. 555310. 555311. 555312. 555313. 555314. 555315. 555316. 555317. 555318. 555319. 555320. 555321. 555322. 555323. 555324. 555325. 555326. 555327. 555328. 555329. 555330. 555331. 555332. 555333. 555334. 555335. 555336. 555337. 555338. 555339. 555340. 555341. 555342. 555343. 555344. 555345. 555346. 555347. 555348. 555349. 555350. 555351. 555352. 555353. 555354. 555355. 555356. 555357. 555358. 555359. 555360. 555361. 555362. 555363. 555364. 555365. 555366. 555367. 555368. 555369. 555370. 555371. 555372. 555373. 555374. 555375. 555376. 555377. 555378. 555379. 555380. 555381. 555382. 555383. 555384. 555385. 555386. 555387. 555388. 555389. 555390. 555391. 555392. 555393. 555394. 555395. 555396. 555397. 555398. 555399. 555400. 555401. 555402. 555403. 555404. 555405. 555406. 555407. 555408. 555409. 555410. 555411. 555412. 555413. 555414. 555415. 555416. 555417. 555418. 555419. 555420. 555421. 555422. 555423. 555424. 555425. 555426. 555427. 555428. 555429. 555430. 555431. 555432. 555433. 555434. 555435. 555436. 555437. 555438. 555439. 555440. 555441. 555442. 555443. 555444. 555445. 555446. 555447. 555448. 555449. 555450. 555451. 555452. 555453. 555454. 555455. 555456. 555457. 555458. 555459. 555460. 555461. 555462. 555463. 555464. 555465. 555466. 555467. 555468. 555469. 555470. 555471. 555472. 555473. 555474. 555475. 555476. 555477. 555478. 555479. 555480. 555481. 555482. 555483. 555484. 555485. 555486. 555487. 555488. 555489. 555490. 555491. 555492. 555493. 555494. 555495. 555496. 555497. 555498. 555499. 555500. 555501. 555502. 555503. 555504. 555505. 555506. 555507. 555508. 555509. 555510. 555511. 555512. 555513. 555514. 555515. 555516. 555517. 555518. 555519. 555520. 555521. 555522. 555523. 555524. 555525. 555526. 555527. 555528. 555529. 555530. 555531. 555532. 555533. 555534. 555535. 555536. 555537. 555538. 555539. 555540. 555541. 555542. 555543. 555544. 555545. 555546. 555547. 555548. 555549. 555550. 555551. 555552. 555553. 555554. 555555. 555556. 555557. 555558. 555559. 555560. 555561. 555562. 555563. 555564. 555565. 555566. 555567. 555568. 555569. 555570. 555571. 555572. 555573. 555574. 555575. 555576. 555577. 555578. 555579. 555580. 555581. 555582. 555583. 555584. 555585. 555586. 555587. 555588. 555589. 555590. 555591. 555592. 555593. 555594. 555595. 555596. 555597. 555598. 555599. 5555100. 5555101. 5555102. 5555103. 5555104. 5555105. 5555106. 5555107. 5555108. 5555109. 5555110. 5555111. 5555112. 5555113. 5555114. 5555115. 5555116. 5555117. 5555118. 5555119. 5555120. 5555121. 5555122. 5555123. 5555124. 5555125. 5555126. 5555127. 5555128. 5555129. 5555130. 5555131. 5555132. 5555133. 5555134. 5555135. 5555136. 5555137. 5555138. 5555139. 5555140. 5555141. 5555142. 5555143. 5555144. 5555145. 5555146. 5555147. 5555148. 5555149. 5555150. 5555151. 5555152. 5555153. 5555154. 5555155. 5555156. 5555157. 5555158. 5555159. 5555160. 5555161. 5555162. 5555163. 5555164. 5555165. 5555166. 5555167. 5555168. 5555169. 5555170. 5555171. 5555172. 5555173. 5555174. 5555175. 5555176. 5555177. 5555178. 5555179. 5555180. 5555181. 5555182. 5555183. 5555184. 5555185. 5555186. 5555187. 5555188. 5555189. 5555190. 5555191. 5555192. 5555193. 5555194. 5555195. 5555196. 5555197. 5555198. 5555199. 5555200. 5555201. 5555202. 5555203. 5555204. 5555205. 5555206. 5555207. 5555208. 5555209. 5555210. 5555211. 5555212. 5555213. 5555214. 5555215. 5555216. 5555217. 5555218. 5555219. 5555220. 5555221. 5555222. 5555223. 5555224. 5555225. 5555226. 5555227. 5555228. 5555229. 5555230. 5555231. 5555232. 5555233. 5555234. 5555235. 5555236. 5555237. 5555238. 5555239. 5555240. 5555241. 5555242. 5555243. 5555244. 5555245. 5555246. 5555247. 5555248. 5555249. 5555250. 5555251. 5555252. 5555253. 5555254. 5555255. 5555256. 5555257. 5555258. 5555259. 5555260. 5555261. 5555262. 5555263. 5555264. 5555265. 5555266. 5555267. 5555268. 5555269. 5555270. 5555271. 5555272. 5555273. 5555274. 5555275. 5555276. 5555277. 5555278. 5555279. 5555280. 5555281. 5555282. 5555283. 5555284. 5555285. 5555286. 5555287. 5555288. 5555289. 5555290. 5555291. 5555292. 5555293. 5555294. 5555295. 5555296. 5555297. 5555298. 5555299. 5555300. 5555301. 5555302. 5555303. 5555304. 5555305. 5555306. 5555307. 5555308. 5555309. 5555310. 5555311. 5555312. 5555313. 5555314. 5555315. 5555316. 5555317. 5555318. 5555319. 5555320. 5555321. 5555322. 5555323. 5555324. 5555325. 5555326. 5555327. 5555328. 5555329. 5555330. 5555331. 5555332. 5555333. 5555334. 5555335. 5555336. 5555337. 5555338. 5555339. 55553310. 55553311. 55553312. 55553313. 55553314. 55553315.*

Disp. III. De Patria potestate. §. IV. 109

partis, & patriæ potestatis, Bart. in L. *enim aliquis*, C. de
ure delicti, n. 5, dummodo fructus relictus confera-
tur in tempus, quod iam filii ut extra potestarem
partis, pertinet ad filium, quia demonstratur suile
relictus contemplatione filij, & tunc mēto partis
est denōstratio, quia nā præsumitur causa dilipitio-
nis, & demonstratio, qf de cœdū & dem. Batt. in L. v. 1.
C. de usu fructu, & in usu de doctriis fratribus, n. 8.

Quare abiebat dubius cuius conseratur vobis fructus ad tempus, quo hinc sit iam sui usus, praesumitur vobis fructus dicitur contemplacione, atque mebus ipsius filii. De monte filii finetur. Ideo Bate. sed etiam de dubius fratribus, n.8.-verf. aut si meo patris, ut patris potestamur. Et habebut in l. vbi pars, in principio, f. ad Trebel.

*diff. a. 31. vers. deinde, & Rebellus de obliagar. Iuliitva
p. 1. lib. 1. q. 7. n. 15. vers. primum.*

Filiis item Clericis in facies habet in suo patrinoio, ratiode cursus promotoris fuit, proprieatem simili, & viuum scilicet, non autem pater. His vero exceptis, & aliis, quae ad ipsum minister clericatus pertinentes, in aliis ceteris bonis, sive aunc, sive post clericatum quefunt, quae neque contemplatione militare celestis, neque nisi status intuitu idicentur, paret habet viuum scilicet, quia iuxta communem, adhuc post clericatu patris porcilia petentem.

Et sicut peculiare Calcestris ratione ministrare terribilis est exemplum ab omni onere, & tunc illo ganice miles tenetilis, si etiam pecunialiter clercali fructus & ceteris, & fructibus illius. Cetera vero bona ante, vel post clericatum aliquando obvenientia non sunt excepta à potestate paterna, quodsi viuunt veluti Bart. i. 16. Sanc-
tissima C. Episcop. & Clericus, id est de his vnde
cum quicunque alio modo potest Clericos pro auctorita-
tibus suis & legibus Curiae d. i. 48. Tantum & tunc
debet haec esse obviam multis ita ut non habeat relata-

Quinimò donau Cleico parvumpon ad Ordines factos, sive à parte, sive ab extranco, est excepsum ac liberum ab omnibus collectis, seu tributis, aliusq. oneribus, prout Dec. notat in e. Episcopis, de prebendis, nonna et illa signari ad suā decentē Cleico iuramentatio.

etiam quod in ecclesiis utraque deinceps Clericis invenitur, id est
deinceps v. digne tenacitatis et alienatus potest, nisi
deinceps Episcopi, v. depositus Conc. Tind. 45. art. 2.
deinceps branchi Ecclesiastici Clericos omittat, vel
deinde habeat unde vivere possit. Ergo si domus et Clerico
ad vitam subiunctam, non copient patre iustum
in patrimonio filii Clericis. Glos. in c. Episcopatus
prob. 6. 58. Calda. I. curatores, verb. legato, 3. a.

Non esse hoc patrem*nū* computandū in leg*imā*
Clerici, nec cōferendū mortuis patribus, quido ab
illis filio Clerico dācū fuit, tradit Fab. & final Inſt.
recepta, etiam nec cōcommunicandū cō fratribus, i. y
municipiis, C. de celis, Gomei, L. ag. Tauri, n. a1. ver.
poli ordinari. Ratio, quia cōtentat quā Castīte, c
equitat Rebuffi, in praece, t. p. de recipiū in forma
auperiori, n. 2. fol. 121. pol. Challaneum in cuius
Burgundia, et rubens. De succesiōne, s. 5. Gloz. Aſſe-
diū, n. 2. versatilia queruntur, folios milia 07 a. ad finem.

Vnde si patet, aut mater dent filio bona habens, ve
nomo seatur ad Ordines sacros. nō tenebiente filius

Imputare in legitimam, nec confiteari ergumero dignitatis, quae hoc cogitat, sic nec res data contemplatione

*lliis:ita loam.Ignas int. s. q. subueniar, p. 17, 71° ad
Sematose. Sellan Aymón.Crasl.conf.136.n. 2-3, quib^o*

Accedunt Tellus Petri ad l. 29. Tauri n. 16 Mariens. in l. 3. etn. 8. Glos. 2. n. 14. lib. 3. nonne recipi allitterates non

*Haec confitendumque god tanquam tenus tradit loan.
Galicis in regula 195. a. 6. Duennas regula 212 di-
cuntur. Et hoc deinde. Membris suis*

*Rosso hoc opusculo de iure communis confutare re-
verbo legit, quod videtur etiam probare Spin. in his
pecule. Glas. 11. art. de meliorat. x. 66. mandat. n. 70.*

Potio hæc apud jo de intercommuni cibis eti; ve-
ra, & iti peatis admitti potest, cum videatur nisi codi-
fundamento quo utimur, dum dissumus donata pro-

frankimento, quo visimur, cum aliam ordinationem propter milicium non confessum, nec venire in iudicio familiis circumsuaderet, et ipso paci cations Clericus (sicut

spes hoc pauperium, illud praeceps habebit, nec confert, cum illud accepit ad xuditiam exle-

& sicut donatio illa facta intutus Castriorum
repunatur peculium Častrense i. final. C. de collat. &

eximitur ab opere conferendi: similiter parviorum
hoc, cum dicitur sic iho milite clercalis iniuitu, eo

animo; ut huius admittatur in Ordinem celestis' misericordia, non cōseruit, nec impunitur in legitimati.

Inter hac contraria iura dicendum videtur, si lo-
quatur de iure, quod filio encinium està tellaro-
re, sine quo vestigi non poterat illo visufructu, non
posse vendi, nec transfrusti in alium, eo quod ab illa
nulla forma pro tempore sibi relatio amoneri pos-
tulatam ea, quia iuris iunctus, neque unum separari ab il-
lo, cui us relatum est, sed perpetua sunt, & perpe-
tuo adhuc tenentur arguuntur hancesis, qui quamvis her-
editate libi competentem vendit, & res ipsas empe-
tit, non propterea definit esse heredes, *si* est sine
affid quod l'apianus *si* de ministerio: atque ita nec
vendi, nec alienatis visufructus posset, quatenus con-
sulto in illo iste primus uero filio legato ratiocino.

Secus de me, quod habet ipse vii fructuariis ad comoditatem rei si uendam, & percipiendi fructus suo tempore: hac autem commoditas, seu ius ad illam percipiendam potest licet transire, & locum, seu vendi pro tempore quo ipse vii fructuariis grande illo iure primavera, quod à relatore et fuerit celestia, & hoc modo accipienda sunt iusta, quae affirmant vii fructuariis posse vendere, & non posse vendere, sicut Ecclesiastes Reckores vendunt, & locare ut percipiendi decimas: non tamen possunt vendere, nec latet ius primavera, quo decime ad ipsos pertinere. Spina de regim. Glos. 3. ex n. 60. ad m. 3. Comel. ann. auctoritatis cap. 13. num. 17.

Sequitur etiam ex nostris Ordinationibus lib. 4.
tit. 8. §. 5. patrem non habere viuificandum in bona
sua filiiam, quae filio fuerint donatae a Rege, seu
Principe contemplatione etiam ipsius patris, nana
haec quinqutum filio pleno iure, sed quod propriet-
atem, & viuificandam auctoritate Aeterni. Et si fili
plures, s. in arre 409, col. 2. de voluntate & populi.

Nec refusa quod data contemplatione patris filio
querantur patr. ut in *de Lus spores*, quia hoc ex-
cipitur in illis bonis, bona scilicet data a Rege, vel
Principi, ut probat textus *ibi*, datus ait: nemo eas ac-
quiarat, neque eacum visimamur pater, vel Anus,
vel preceps filii vendicas. Continuitur per cunctum
text. in quo sit mentio abesse vila dilectione de
filio, vel filia: aquoista non prelaminutus Puerorum,
aut Reg donata contemplatione filij, aut filiarum sed
cunctum regnophoriaris.

Ergo hoc nos obstante patrem non habet vi-
fructum in bonis à Rege, vel à Principe datis, Go-
mel. in l. 4.8. Tene ma, Sicut dicitur aliamenat, q. q. a. 8.
w. 13. Molin. de iust. etat. a. d. 17. 8. vers. Quoniam, &
Erasmius Eusebius Christi Reipub. P. III.

fundamento, quo vivimus, cum dicimus danata propter militiam nos, confisi, nec venire in iudicio famulis excommunicatis, nisi tatione Clericis (sic) iustificatis.

spes hoc pauperium, illud praeceps habebit, nec confert, cum illud accepit ad xuditiam exle-

& sicut donatio illa facta intutus Castriorum
repunatur peculium Častrense i. final. C. de collat. &

eximitur ab opere conferendi: similiter parviorum
hoc, cum dicitur sic iho milite clercalis iniuitu, eo

animo; ut huius admittatur in Ordinem celestis' misericordia, non cōseruit, nec impunitur in legitimati.

Nihilominus si tem penitentia ad noctem nostrae
Ordinationis sit. 97. in principio lib. 4. verius est.

110 Part.III.Lib.II. De obligat.parentum,&c.

comportare in legittimam, & pate mortuo confesse
falem, & inheritance in illius; nisi pater, & mater vo-
luerint velletare filium in suo testio: ita Doctores
non ipsi mandatae auctoritate tradunt bonis funda-
mentis, se quibus Gutier. lib. 2. pral. q. 65. n. 4. fol.
c. 47. ubi pro hac parte pugnat etiam C. uast. in cap.
Capitul. de castam. §. 2. num. 7. Andicas. Angel. I. 9.
Taur. de mortalitate. Glor. 4. num. 5. uide num. 17.
Ayo de parturientib. 2. p. q. 2. fact. test. in Luminario
de familiis. C. de mortuis. testam. Ex quo colliguntur
hoc patrimonium esse allodium in legittimam,
& confundendum, quod à pate fuit expensum pro
emenda inlita, vel officio, si ita empta possunt
transmitti ad heredes, vel alienos inter vivos: sed
patrimonium hoc de f. e. vendabile, & transmissibile
ad heredes, & non extraneos futuri hereditatis:
ergo debet impuntem in suam legittimam. Menchaca
de successione eretice. §. 22. num. 44. Auendan.
reflex. 1. 7. adin. Contraib. 1. v. varior. cap. 4. n. 4.

Accedit Auctori ex testamento. C. de cetero, ex qua
donatio ob causam matrimonij carnalis computa-
tur in legittimam, igitur donatio patrimonij ad Or-
dines sacros, cum inducat rationem matrimonij; i. p.
ritualis ne necessaria impotabilis, nec potest renunciari
à parte. Auendan. d. reflex. 17. Tellus Fernand. d.
Taur. 3. c. 2. & 8. t. c. cum donatio fiat filio ite-
cabilitate, non potest com dedecore egens stipem co-
gat ostentare.

Item quia si non conferatur post mortem patris
dos dara filii, non seruabitur equalitas inter filios,
& legitima vniuersitate, cum diminutione &
taetate carcerorum, quam ob causam donata ad ma-
trimonium solent confertur: & ob eandem etiam pa-
tronum Clenici esse conferendum: constat ea
ad Ordinationem Luisitanam d. d. 4. art. 97. in principio, ibid.
se & p. d. m. a. m. b. s. i. m. a. t. a. m. e. n. d. e. l. h. i. p. a. t. e. r.
aut mater, aut virgo parens donante aliquid
mobile, vel immobile aliquo ea filii, vel in mar-
rimonio, vel aliquo alio modo tenetur confere post
mortem suorum parentum, quidquid ex contractu,
matrimonio, vel ex aliquo alio modo, à parentibus
fuerit donatum filii, exceptis Calstrenibus, vel
qua Calstrenibus, per delegatum, d. d. 10. 97. &
alii, ex n. 7. usque ad n. 10. comprehe[n]dit, inter quae
Lex non minime patrimonium ad Ordines factos
suicidiendo concessi: ergo debet conferri.

Ad hoc confertur, quid hoc donatio ad iuscliepien-
dos Ordines est donatio ob causam non omnino
necessariam, ut est causa donis, quae cogit donata-
tum imputare sit donata in legittimam: sufficit ta-
men, quod sit ob easam necessariam ex necessitate
causativa, ut deducitur ex art. 10. cap. 1. familiars. C. de
mortuis. testam. Nam ex eo, q. apparet esse importan-
tum in legittimam, quod pater expendit pro exēdo
officio in granum filii. At constat hoc non fuisse ex-
pensum propter causam praesciit necessariam, &
tamen praescipitur, quod filius ita intromptum in sui
fauorem imputet in legittimam: ergo patrimonium
concessum ad Ordines suicidiendo, quācum non
sit datum propter causam necessariam, fatus est, ut
imputetur, quid sit datum à pate impellente eam
necessitate causativa, ut sit filius ad latum Sacer-
dotalem uehementer: sicut filius empto officio, ac
militia honorabile pugnare fuerit. Menchaca de
successione eretice. §. 22. n. 45. & Angel. I. 9. huic
aperte titulus de las mejorias. Glor. 4. n. 17. ver. sec obit.
respondent ad hoc sufficere causam necessariam non
ad eile omnino, sed ab eile, more philosophico.

Sed quid si Canonico filio famili. huius Cal-
strenis felicitatur hereditas ab alio Canonico en-
dem Ecclesie ob praesulam amicinam octam ex bono
seruato praefato eidem Ecclesie, in qua ambo sunt
Canonici, aut contemplatione eiusdem flatus Cle-

nicalis, habebitene pater donatae vlosfructum in
his bonis & ceteris p. d. m. b. s. i. m. a. t. a. m. e. n. d. e. l. h. i. p. a. t. e. r.
de Injustitia. testam. 1. 2. d. 1. 2. 3. 0. vers. nem bona Calstren-
fudicente illa bona esse calstrenis, quae acqui-
sita in castis ratione alicius societas, seu co-
municatio in h. l. o. m. i. t. z. seu contemplatio ali-
cuī rei praeclarē gestazero pati ratione est quā
castrense quicquid Canonico relinquere ratione
huius societas, seu amicis nūne ea communi-
tate: test. notabilis in I. hereditate, ff. de pecunia ca-
strensi, curis haec sunt verba: Hereditas ab agnatis
comitatu data. Scenula auct. dubitabat, q. pater
et am. nō nō. Camerino datur, p. d. m. b. s. i. m. a. t. a. m. e. n. d. e. l. h. i. p. a. t. e. r.
comitatu chartarē auxilij. Nō ob n. 9. videtur, q. pater
aut comitatu factum si restituens, non eis pecunia
calstrenis sive hereditatis, sive pater, contraria. Hac id.

Ex quibus verbis deducimus comitatum esse
militarem faciūtam, & conuberalium familiaria-
tatem volgo. meū compambaro, q. pater est, vt fa-
ciat hereditatem telam computat inter castrenis.

Idem est in casu proposito, quando relinquitur
ab aliquo Canonico, test. Clenici alteri in eadem
Ecclesia seu i. collage ritam clericalem ageri finit,
illius relati vlosfructus filio cum proprietate, non
verò parti quietur ea traditis à Nolano. d. d. 1. 2.
ff. item bona calstrenis sum per I. 1. d. 4. C. de castreni
pecunia; eccl. si relinquatur, nondatur non intentu
aut ratione societas, aut familiaritas in cloro,
aut in Ecclesia, in qua sunt Canonici.

§. V.

Quas donationes possit pater filii faci-
cere, & ex quibus conjecturis con-
stet patrem habuisse animum do-
nandi.

E P I T O M E.

- 156 Pater potest licet donare filio ea, quae largiri pos-
tef extenuat.
- 157 Pater non potest donare vii filio cum presudicio
legitimi alterius.
- 158 Donationes, q. dicantur inopinata.
- 159 Donationes facta filio in possessione patria exi-
stentibus non valent nisi sit traditio, ea tamen
accidente, adhuc videntur patres possunt remunari.
- 160 Donationes facta filio in quibus casibus valent.
- 161 Donationes de iure Calstella facta plures etiam va-
lent remun. abiliter.
- 162 De iure communis valent donationes facta filiis
emancipatis abfque traditione.
- 163 Donationes simplices non confitetur nisi sit illis ins-
titutis deus iniquitatis ad oppositum tam est re-
versus, dictis de iure communis non conferantur. C. u. 3. 6.
- 164 Donationes ex causa fidei, quaque valens.
- 165 Et ad finis confertur.
- 166 Donatio ex causa fidei inveniat ad donationem
ob causam.
- 167 Pater ad tenetare dare omnia necessaria filio ad
fidei, & an finis confertur?
- 168 Donatio facta filio propter maria, praesumit se
pater est liberaliter, scilicet.
- 169 Tradita filo bona quando confitetur tradita à
pare in pecunia.
- 170 Concurritibus meritis, & affectione sanguinis
praesumitur donationes facta a reliquo sanguine.
- 171 In foro confitetur non est ipsi probari merita,
sed statu est confitare de his donatione.
- 172 Si donatio est exigena, & merita excessiva non di-
cens donationis remuneratio.
- 173 Si donatio est exigena, & merita excessiva non di-
cens donationis remuneratio.
- 174 Non tam in merita semper debere esse paria, &
donatio confitetur remuneratio.

Disp. III. De Patria potestate. §. V. iii

- 175 *An pater confessetur donare, quando velint verbo, donec.* & n. 176.
 177 *Mater si dones filio aliquo bona aduentitia confessetur donare proprietatem tantum.*
 178 *Ei an pars tunc quatuor usum fructuum?*
 179 *Opus animorum.*
 180 *Donatio facta filii à matre, quoad alimenta, an confessetur proprietas donata.*
 181 *Donatio presumitur si pater dones filio pecuniam ad exercitium libras, nisi apud se retineat bona filii.*
 182 *Pater emendo libras non tamquam nomine filii, an sit donatio, si eis filii tradat?*
 183 *An presumatur donatio ex empriore fundi, & traditione facta sibi?*
 184 *Si pater sui nomine rem empiam tradat filio, & nihil dicatur, non presumatur donatio secundum si ad dei. Concordia, nisi dimittat.* & n. 185. & 186. & 187.

156 **P**ater potest licet, & iustè donare filii ea, quæ largiri solent extraneis, moderatè tamen, atque ex iusta causa, imò sine illa, quæ potest donare bono fine extraneis, potest donare non solum filius, sed etiam familiam: neque frus, nec dissipatio bonorum ex hoc præsumit: argumento tuis, & administratis patrimonij habens, qui ex bonis illis potest largiri ea, quæ Domini secundum personarum qualitatem largiri solent ex causa, & filius famili, ff. de donat. L. cum aliis. 5. En. cum simil. ff. dicitur dominus tutor.

Ergo, quod tutonibus & adiunistratoribus lucrum est, non est negandum patitum. Molin. de pri-
mo. lib. i.e. 10. n. 6. & alter Molin. tom. 1. dif. 1. 18. 1.
dubium est quanto, & diff. a 18 j. 6. habeat præterea.
Fauet Lex Luít. lib. 4. tit. 97. m. 3. ibi : Salvo se ade-
quato rato grande. Barbol. in l. 1. ff. foliis. mairim.
p. 4. m. 162. & Gueit. præclar. lib. 2. q. 6. vbi volunt
donations moderata factas, non teneat paties in-
tentio computata, nisi ex his particularibus donations
sumus sumptus fiat notabilis accrus, nota-
biliter nocens filiis in legiminaidem. Molin. de i. 10.
n. 66. vers. qua ratione, lequitur Rodetic. Sost. in re-
petitione l. quoniam in prisibim, ad finem, C. de insuffi-
cie. re latente. Angelius l. Tisiu, ad finem principi,
ff. liber. & posth. non entier opinantur reuocare
donations modicas. Bald. d. d. 1. unquam, C. de re-
mend. donations, in 1. Iellura p. 1. principium, sed
lebete locum in donatione immensa, quod eis re-
verum dicis. Baccia in nostro casu. 6. 27. tit. de nou-
mer. debitis filiorum, dicens modicas donations non
per modum quota factas, sed minoratum non esse
in consideratione. Alter namque estet coartare
manus patris, quod non debet fieri nisi quando ex-
cessus est notabilis, & fides valde nocet. Gregor.
Lopez l. 8. tit. 4. pars. 5. to Glos. in vita.

157 Ex quo venit non posse parrem donando prae-
dicare filii in legittimis , donationeque ita factas
et renouandas, quatenus legitima manutinatur de
iure Luis. lib. 4. art. 97. ab principio, &c. s. 1. Nec non de
iure Castellano ob die. 8. i. a. part. 5. & l. 3. tit. 8. lib. 5.
tunc collectione, & de iure Communis idem habentur
Liber etat. C de insuffici. donar. Quod procedit, vel
quando parer donanti habens iam aliquos filios, il-
lumque alii postea nati fuerunt, vel quando nulli post-
eati nati sunt & donationes anteiam vni coram fa-
ctae, alias in legitima positionibus nocent quatenus
in officio, & tunc habentur in *Liber etat. C de insuffici. donar.*
C si mater. C redens. & constat de iure nostro. &
Castellano supra.

158 Dicantur autem in officiis donationes de iure nostro, quando excedunt legitimam filii & tertium defunctorum. De iure ramen Calelle, quando excedunt legitimam, & tertium, & quintum patris, vel matris, in quo casu nullus natus filius non possit.

Fratelli Regim. Christ. Raimb. P. III.

stineret, nec renunciat successioni paternismissis tenetur reliquis excellum tangentem legitimus extorutor coheredum, per text. in Ambent. unde si parvus, Cade insufficio tellum. Bart. in L. Tista 4. Imperator ss. de legat. 1. Gomelius l. 3. Tisca, num. 3. 2. Paul. l. unica n. 5. C. de insufficio, dicitur, lib. 3. dres. 86. Ius utrum eadem Ordinatio nostra sit. iiii. 5. 5. vers. E quando us filia donatur, & prius ostendit lib. 4. iii. 6. 5. m. 2. Et 3. vbi agitur n. 2. & 3. quibus in calibus donationes inter virum & uxorem valde fieri possunt.

Frequens tamen difficultas est, an de iure communi donatio heri possit à parte filii, vel à hinc parti? Respondet factum filius à parte non sustinet, si hinc est in sacris paternis, hoc est sub patria potestate, nisi post donationem accedit traditio: & quamvis fiat traditio, in manu patris est, dum vivit, posse illam renocare quod si vita comite, non tenetur, obire illius confirmati: confitit ex l. 1. C. de membris et aliis sublimis.

Quod vel si pars interdictum donec filio sub eius potestate degent, habetur in *L.2.C. de usoficio donis.* et ibi *Glos. sextam L. contra res. C. de donis.* et habetur in *L.4.Q. 5. dicitur. 1. pars. 4. Q. et in L.4.11.15. pars. 6.* *Covar. in e. Reynald. de testam. §. 2. n. 6.* Ratio, quia si talis donatio libelletur, cum illiusfa[m] lob patru[n]us pater acquireret, non filio pars, sed ibi ipsi donis videtur esse. *Gloss. in d. 1. C. de usoficio donis.* quam etiam ratione reddit. *Bart. in L. frater a fratre.* q[ui] de condit, indebui col. penite. *Gomes. in L.17. Tauri num. 4.*

Ego tamen puto non valere etiam accedente traditione donationem factam à parte filio, nisi renocabilitate, quod simpliciter est non valere, siquidem testucos possit rique ad obitum patris, & conseruat morte, traditione precedente respondere, si non procedat traditio eontra hanc terminatur.

Item intantum etiam confirmat: non ramen-
de iure Lusitano, nisi iuramenteum apposuisse de ex-
prelia licentia Regis, lib. 4 *Ordinaturum nostrum*
iur. 3. Quod est intelligendum quod forum faci-
larem, ut exprimit in lib. 1, tit. 11, lib. 4 *Ordinaturum*,
Barbosae d. 1, l. 9, n. 71. Et 76. *Opere nostrum.*

De isto verbo Castille certum est secundum I. t. tit. 6. lib. 5. non collectionis, & l. 10. eodem cit. omnes simplices donationes, quae à patrebus sunt filiis sine loco sui iuris, sive non sive ab ascendenteibus tam maternis, quam paternis, sicuti supra precedente traditione habuissent, reuocabiles ramen, siquicunque ad obtinendum parentis donatorum. Accedente vero via dimonie vera, vel ficta per clauillum scilicet Constituta, tales donationes esse inveniuntur, quibus.

Vnde inferes hinc per dictas leges consigilis communictum de iure illo validitatem donationes simplices, nulla precedente traditione, factae filii à patre confirmatione per oblatum donum. At de iure communione et communione decurrente illi non cum traditione

112 Part.III.Lib. II. De obligat.patentum,&c.

hunc ire vocabiles : semper enim risque ad obitum
habet pater suo, arcetamen de iure Castella, iecis
dicitur, cum hanc ire vocabiles. Gregor. Lopez in
L.3.m.4.pars.5. ex his Fadria.

163 De iure item communis donationes simplices i.e.
Qui filii emancipantur, seu conjugari, sive a patre,
sive ab Auo patrem statim valent alioque villa
traditione: quod enim procedat in donationes sim-
pliicas factis a matre, aut a matrem Auo filio sui
vel alieni iuris statim enim fieri necesse est, etiam
ante traditionem vel notar. Gomel. cons. a. 2. pars. 4. ad
junct. & in l.3. Tarr. n. 16. per text. in l. donationes
quai parentes i.e. donari. Inter versus & utrum.

Ideo eis in Lusitania, si donato fuit a parte fi-
lio emancipato, seu conjugato, vel ab Auo patrem,
Item bene, cum res. C. de donari. I. pater emancipatus,
sicut rursum: fecit si donec filii existente in pot-
estate: non quoniam de presenti non valeat, obitua
patris confirmatione intercurrente, traditione, per
d.i. donationes quae parentes. C. de donatione, sacer-
turam, & vires. Valaf. in praxis cap. 2. 1. 1. 14. &
cap. 2. 5. m. 3.

164 Non est omnitudines has donationes simplices
non conferuntur ex eo quod non conferuntur, le-
quatur inequalitas inter filios, ut aliqui colliguntur
ex l. penit. ad sciam. vers. quid bimodis, C. de
colas. Quod illo docebat precipiat donationes sim-
pliicas conferti, sunt conferte per d. penit.

Ego autem resolutione tenebam puto illas esse
concedendas aut Cuicibus lib. 3. oblatione 30.
& lib. 4. c. 17. ut seruerat equalitas: sine hanc filii
emancipantur, sive non: sive facta sive a patre, sive a
matre, ut colliguntur aperte ex l. Lusitan. lib. 4. tit. 97.
in principio, vers. per qualiter maneras, quoniam de
sue communis vetus sic non conferit: ut probatos
ex Allob. ex tellam. C. de colas. post Glos. 2. ibidem,
quod testatur esse commune Menach. de successio-
nem creatione 5. 1. 8. n. 43. Contra. in cap. Raynald.
6. 2. n. 7. de tellam. & Coralias in l. filiam, quem ha-
bitent, & 1. 2. C. famili. ex officiis. Nec de iure nostro
ambigi potest, quod non conferuntur, cum verba,
ibidem erit nostra quaelibet maniera, quali dicat sive
omnino confertur, quoniamcumque hanc inquit
verificatur in donationibus simpliis, ita sicut enim
frustra apparetne illa verba: & conformatur ex
aplo stilo 97. auct. dem lib. 4. §. 2. & 9. vbi excipit ab
onere confendit qualiter donationes simplices,
& §. 8. etiam alias excipit: ergo talique, qui non
excipiuntur, sunt confendit, cum excepto summet
regulam in non exceptis, l. nam quod. §. final. ff. de
pena signa.

165 An vero donationes ex causa studij facte valcent,
& ad fuit confendit, dictum est supra diff. de ene-
ro studiorum filiorum 5. 7. n. 96. 97. & 98.

Et quoniam aliqui censeant huicmodi donationes
non venire sub alimentis, nec valere: verius est
contineat sub alimentis, & ex consequentie illi validas.
Viceniss regula 7. Gomel. Ans. 1. Tarr. 17.
n. 14. & confitex. l. 3. tit. 4. pars. 5. vbi dicitur da-
to filio ad diffendandas litteras non esse confendenda,
ibidem: & idem quod se fuisse per apudre algara
sciencia videris. Et se ferat tenendo de adductaria en-
particione, rursum l. eternitas.

167 Accedit, quia donation ex causa studij magis in-
clinet ad donationem ob causam quam ad donationem
geni simplicem, ut inquit Molina de l. f. torn. 2.
diff. 29. 1. 6. tertius sanesis, & Suid. de alimentis tit. 6.
§. 8. v. 101.

Vt enim autem pater teneat dare omnia necessaria
filio in studio, qui eo contentiente incipit
studere, dictum est supra diff. 1. 6. 7. n. 96. vers. pater
si pater. Ali vero si hoc liberta ab onere confenden-

di, non sequitur definitio pater, quia illa donatione
ad protegendum studium non videtur metere vo-
luntatis, sed necessaria, non sicut pater teneat do-
nare filium, non sicut pater dotando, plenumque donare
sine onere confendit, ut Ruyrus conf. 101. m. 11.
lib. 1. Rupra l. 2. quare am. 173. ff. ad l. fiduci. er-
go data in hoc casu debent conferti, cum non sine
mea voluntate, nec mera voluntate data, & argu-
mento patris concedentis filio, ut ad Sacros Ordines
aliquid patet tenuerit submanuare. Nihilominus
hac l. ut illustratio patet, non confertur simplici
est voluntate sed necessaria ergo sicut filius tene-
tur confere non patrino mandata eius stimulatio
omnem notar. Rupra iud. in quaream, num. 176. ff. ad
l. fiduci. hic etiam tenebitur confite filius expensis
acceptae ad absconditum suum studium.

Nihilominus hac procedunt in dubio, in quo
expensae factae in studio non confitentur, & nisi in
parte appareat animus credendi potius, quam do-
nandi, videlicet si pater apud te tenuerit bona filia,
vel si adiunctus aliquid a te conjecturatur, ex quibus
offendatur non animo donandi, sed credendi ex-
pensis patrem fecisse.

Hac autem argumenta, & rationes de iure com-
muni valentiora autem de iure Lusitan. lib. 4. Or-
donationum inde 97. 4. 7. Quare absolutè sumptus
fidelium cum filiis in studio non esse confendentes,
doceat Valaf. de partitione lib. 1. m. 159. sicut ad
m. 15. Mendes à Callio in praxis lib. 4. cap. 3. n. 8. 5.
Sed hoc omnia. Nec de iure Hispano.

Cicca donationes factas filio a parte propter me-
titia, dicendum est, est validas sicutus quoniam filius
fit adhuc in potestate patris, sive valere tunc ex
extrae diuinmodo sint in vita æqua: sive Iher. Sc
Bald. in l. 1. donatione, C. de colas. Sc Glos. 2. ibidem
sententia et communis. Eteni possit reuocari, in-
fratrag. queritur ad donari.

Metrica tamen non sufficiens esse obliquequalis, que
filius praestitit, & praestare debet; sed opus est quod
sint recta nec falsa: ut no[n] Cornens conf. 1. 44.
num. 10. & 11. lib. 1.

Dices autem quando metrica confitentur æqua-
lia, ut donatio certeatur validas? Respondeatur, si me-
ta valente quadriginta, & donatione æquale sit
æxaginta, non propterea vitabitur donationis, si pater
certeatur valere legimus. Bald. in Allob. ex te-
llam. 1. 1. in fine col. 2. vers. Sed contra hoc facit, C. de
colas. vbi relatu[m] meritis æquale est donationem
correspondere debere, vel aliam debet remissa ex-
cedere dimidium iustæ estimacionis: sequitur Cor-
neus d. conf. 1. 44. n. 11.

A fortiori censebitur pater donare, quoniam ex-
cessus si notabilis, si fuerit narrata sua moxias in
tempore, etiam pro meritis cognitis, aut medio-
cibus, subfister donatione in totum, sicut pars in ali-
quo non bene affirmatioem prepondenter sic ve[n]it
bona acquisita etiam à patre donata computatur
in peculium filii adiumentum, cum propter me-
tia sint collata, cenieotur ob laborem, & industriam
propter quid ab extraneo accepta, ut Romani l. 1.
donatione, a. 6. & a. 2. 6. vers. hec autem filii, C. de colas.

Contra haec resolutionem obstat l. cum pater, §.
pater pluribus, post Glos. lib. & Bartetiam lib. 2. dele-
git, 2. & l. vbi de peculio legat, vbi dicitur teneat
pater bona sua filio in potestate abfque illo signo
donandi, præsumi potius tradere ea bona in pecu-
lium proficitum, quiam in donatione ex quod etiam
seint Bald. in Allob. ex tellam. num. 4. C. de colas.
Cratice. conf. 955. . . . Alex. conf. 1. 49. in fine lib. 7.
ex illa regulâ quia cum datur conjectura probabilis,
quid ea bona confitentur in peculium, præsumptio
donandi

demandi excluditur, l. em. de iudebus, ff. de probatio-
nib. & l. s. cum aurum, ff. de solas, qui teipos
Bart. in l. 1. s. nec Cajfernem, i. 1. ff. de collat. bonar. &
Paul. de Caius in l. que dicitur n. 11. versi vero sic de
descendentiis, i. solas, marum, ad eis verum in du-
bio, nisi aliud indicia ex quibus aliquid quod
pater donare volenter videlicet si pater filio prohi-
bicent ad bellum tradidit arma, & equum, pre-
sumitur donare; l. s. ff. famili. crescenda, Sa-
lycet. in l. s. donatione, n. 5. & Rom. ibi. n. 25. vers.
et col. nisi filio, C. de collat.

Quatuor, in donatione facta filio famili, in potes-
tate patris existente, propter mentem, à patre, ita-
tus valeretur uocabiliter, h. elutio est alibi mutata,
si mentis procedant ex obsequiis à his peccatis ex
liberalitate, f. ceteris, quandoque etiam debita
patri à filio omittatur. Item si mentis sine aquila,
Tertio si specialiter filio donat propter ea mentis,
& de hoc constet, ac de mentis hoc minimo: alias
concedunt patres donare ex affectione poenis, quam
ex mentis dulcedo, ita Rom. in d. p. donatione, n. 7.
& n. 25. in fine, C. decollat. Bart. in l. 1. s. nec Cajfern-
em, i. 1. ff. decollat. bonar.

Nam vobis patrum consunctor sanguinis, ex qua per-
manat affectio naturalis tunc donatio plazuerit
magis facta propter illam naturalis affectionem,
quam propter mentis, si de illis nullum sit verbum
arg. l. s. ff. que ruribus, ff. de excessis, invenit, quam
commendat Roman. in singulari 6. 4. aliis 6. 8.
Commeatus Arabem ex testam. n. 1. de collat. & Tira-
quel. in l. s. unquam, ser. de donatione largum, n. 6.
de revocand. donationib. & Paul. de Caius conf. 34. 5.
n. 3. ff. em. 4. 2. n. 1. maxime ceterum donat propterque,
ibid. Nam quoniam probatur mentis peccatis, si
non fieri mentis de mentis donatione, perfunctio
donatio simplex: ita Bartol. in l. que autu. n. 5.
& 57. ff. solas, marum, & Anton. de Canano trax. de
infrumento, 1. p. n. 1. s. 1.

Sed melius dicunt, qui docent, quando conflat
mentis peccatis, etiam tunc non habet in leprosa
mentio de mentis peccatis, ut patrum tunc fa-
ctam sufficiat donationem respectu meritorum, atque
ita donationem esse remuneracionem: In facto
caecis concientiae non est opusca mentis probatio, id
sufficit id constitire donatum.

Probatio autem necessaria est pro facto cetero,
ut patet casus certus. Molin. de iustitia, a. diff. 1. 4. 4.
ff. quando confit. & Gutier. de iustitiae conformat.
1. p. cap. 5. n. 18. Infacto tamen extenso facit, quod
mentis procedant à parte rei, vel ea probacione
offenduntur; quia vix reparetur, qui donet, nisi be-
ne mentis: Gutier. a. practicar. q. 2. 20. Ioan. Garc.
de donis. remuneracione, n. 49. & Nauar. in summa
cap. 17. num. 145. & 46.

Quin etiam affectio meritorum facta per pa-
rem, & confirmata iuramento ipsius abligo provla-
tione, sive qui puerit, quod non noceat ceteris fi-
lis in legitima, quia cum sit donatio inter personas
probabilitas, affectio non firmatur iuramento, nisi
mentis & seruicia probentur: Roland. conf. 38. ad
num. usq. 44. lib. 1. Tiraquel in l. s. supradicta C de
renunciad. de m. verbo, de auctor. largum, n. 87. & 88.
eo quia, quoties inibz. subiugio fraudis, prove est in
hoc casu, non sufficit affectio sed requirentur actualis
probatio: que tenetur et communis. Tiraquel.
in trax. de veraque retestam. n. 1. ff. Glos. 18. n. 80.
Gomes. in l. g. Tauri n. 36. Maisenlo. l. 15. Glos. 1. 2. n.
g. 2. 1. lib. 3. nova collat. vbi limiter respectu testi-
tij, & quinti, inter filios, & Ascendentes, & inter
eattaneos respectu quinti in Regno Castella, quan-
tum respectu horum affectio partis in testamento
facta habet rationem legae gratuit. Quare dona-

Fragi Regim. Christi. Resp. p. II. L.

tio inter patrem & filium proprie bene mentis &
seruicia, quomodo hermetice inservient, coruus, n. 6.
accedit vera & actualis probatio circa bene mentis
& seruicia, cum sit in praetudicium aliorum filiorum.

Dicendum tamen est donatione habeat proper
mentis, & seruicia che validam sine inveniente, re-
tinet tamens filios probare mentis, & seruicia que
de iure communi: de iure tamen Cailliano donatione
simplicem esse validam respectu testi inter
filios, & respectu Quinti inter coeternos ne
peccato Quinti inter eattaneos: Gutier. de iustitiae
conf. p. 2. cap. 4. num. 30. Quod si accedit iuramen-
tum, esse feruandum, respectu illicet Testi,
& Quinti inter Descendentess; & Quinti donatae
inter eattaneos, & nihil amplius in praetudicium
legemurum filiorum.

Ketul rogabatur, an sit dicenda donatione remu-
neratoria, quando mentis tunc maxima, & excelli-
ta, & donatio est exigua: Reiponio est negativa
simplicem, & secundum se videtur potius donatione
simplex; sed tecundum quid remuneratoria: quia
quoniam concedatur sub specie meritorum, cum
tunc ea quia mentis, quoad exactum, est donatio
simplex: cap. collatum, i. 2. de testam. ibi: nulla fer-
muntur mentis: Tiraquel. d. verbo, donatione largum,
n. 79. & Azeved. 4. n. 1. lib. 1. mens recipit. & l. 1. n.
20. lib. 6. Igitur quocties donatione est exiguum, &
non exequitur a mentis, neque quoad partem no-
tabilem non potest dici, nisi impleta donatione.

Secundum quam non sunt audiendi Bald. in An-
nalen ex testam. n. 1. C. de collat. & alijs dicentes,
donationem remuneratoriam & coeteram. si quod
donatur, non exequitur dimidio tuncque dona-
tori collati: quos tenet Tiraquel, supra n. 8. 1. 2. De-
cius in Iustitiae de patre. Item non placet qui
volunt ut donatio sit remuneratoria, nec ullam
esse mentis eti pars aqua annua gratia in die campi
sternilium lute, & idem plus reditum, qui acci-
piunt: ita in lega. don. ff. sicut. marum. Quoniam
lul. Clac. ff. donatione q. 3. in fine, & q. 8. ff. sed pone. re-
linquit arbitrio Iudicis, quando donatio dicenda sit
remuneratoria, ex partite meritorum, an ex ex-
celluo, an defectu illicorum, cum hoc non sit à iure
taatam.

Nihilominus ut dictum est, mentis non semper
debent esse parva, sed considerata qualitate patris
donantis diuersis, aut pauperris, semper donatione
conferunt exquissatis mentis, & mentis donatione
si excellit quoad donationem non sit valde notabili-
lis, & meritorum defectus valde exiguus.

Sufficiunt ergo mentis, que iudicis boni viri
cenfentur vela mediocritatem, ut donatio respectu
meritorum iustineatur: quod si donatio ca-
ceder mentis valde: quoad excellit est donatio
simplex, respectu meritorum enim dicitur valde gratis,
qui tamen refundit, quoniam accidit: ita in D. Thom.
a. 2. a. 9. 106. n. 6. immo ut dicatur exequitur donatione
mentis, sufficit, ut sequi possent liberalitati domo-
ris: ut defendit Bartol. in c. Seder. col. 2. de rescriptu,
quod sequitur Tiraquel. d. verbo, donatione largum, n. 8. 4.
& 8. 5. & Menoch. de arbitri. cap. 1. 3. 2. n. 9.

Squatur dubitatio an sit donatio: quando patet
filio in potestate tradit bona sua, & tradiendo virto
verbo Done. & Reiponio est negativa, quia praes-
ermitur traditio facta quod administratio pen-
cillu, non videtur quod dominium: hoc enim non pra-
sumatur volunti transferit in filium: Ruius. conf. 1. 30.
n. 9. lib. 3. idem dicit, si patet aliquid pro filio emere,
non tam lecota est traditio: quia non praesumitur am-
bitus donarii, id est de fundo, patre non exequitur filius
tas ita empera cestet, & in princip. C. de castro
fundu, lib. 1. taliter in lega. don. n. 5. o. ff. sicut. mar.

K. 3. Coenitus

172

173

174

175

114 Part.III.Lib.II. De oblig.parentum,&c.

Coronis & conf. 144. num. 15. lib. 2. nisi ex aliqua
concessione patrum animus donandi , Bart. in
l. si quis s. p. in sumum nro. 19. in fine , ff. de edendo,
egli si poli empionem rem filii tradidit , prae-
sumat donum sedem Bart. in l. si donatione , num. 4.
vers. aut enim , & ob fugios. C. de causa. C. rater,
conf. 915. num. 3. requiritur enim traditio , ut pre-
sumatur animus donandi , quoniam empio facta
hi uirum filij , qui per eam non sufficit ad dona-
tionem inducendam , Bart. in l. si filii , in summa. C.
de donar. inter virum & uxorem.

176 Secùs dicendum , quando pater tradidit filio
emancipatio , in quo encuntratur con tractus verbo .
Dono , conferat donale , quia non presumuntur
tradidisse tamquam peculum : quoniam peculium
proprie competit filio , qui est in potestate patris:
vt patet ex L que patet , ff. famili. Ercif. l. 2. C. de
negot. donar. l. vlt. 3. Amiss. de donar. Alexan. in l. si donatione , vers. quod autem dolum est , C. de
colas. & Roman. in l. qua donar. num. 11. ad finem,
ff. solut. matris.

Eodem modo ob eandem rationem si mater fi-
lio tradat rem simpliciter , nulla facta meoione do-
nandi , ceterius tamen ea tradito facta titulo do-
nacionis , cum non habeat filium in potestate , §.
fumina , folium , de admittim.

Nam illa traditio non potest fieri , ut filius tem-
habet in peculio , vt Ruy. conf. 162. num. 13.
lib. 5. quoniam mater adiuvat in peculium se do-
nare ; docens oblati donationis : quia semper pre-
sumitur donatio simplex : ita Bald. in l. cum virum ,
num. 14. de fideicommissis , per text. in l. donationes
in concubinam , §. Decius , ff. de donar. quia illa ad-
dictio in peculio , nihil operatur : ut bene notat
Angel. in l. si donar. , num. 4. C. de colas.

Ex dictis colligitur , si mater parte imperfice do-
uet filio aliquod aduenturum , ea bona filio acqui-
ti quoad proprietatem , & valere quoad illam , non
autem quoad vium fructuum ; nisi hat expetitia de-
claratio , quod acquafide filio viusfructus , eo quod
viusfructus parti acquisitum : l. 3. §. que in eiusdem
parte , & principio , & vers. secundum has si ma-
ter , & l. vires , ff. de donar. inter virum , & ux-
orem , & respectu viusfructus donatione est nullius
momenti , cum prohibuitur ut uxori donar. marito.

Oportet ergo , ut donato valeat , quod expi-
catur ne viusfructus ad panem veniat : Bald. in l. si
confit. , C. de donar. inter virum & uxorem , &
conilit ex L. Sulpius & decim. , ut si uxori tradat pri-
mum marito , ut reficiat filio , si uxori hoc fecit , ut
matritus intem ex praedio aliquod emolumenteum
capiat , traditio est omnino nulla . Longè aliter ,
si illud tradidit , ut haberet nudam administrationem
illius : quia matritus ex illa lege non potest aliquod
commodeum percipere , ex eo , quia uxori donante
filio sub potestate patris posito . Item quoniam
olim non subfusilebat donationis , quia mater facie-
bat filio , eo quod patri quereretur , ut patet ex d.
l. 3. §. que in eiusdem parte , & principio , & vers.
secundum has si mater , & d. l. vires ff. de donar.
inter virum & uxorem .

Ergo si deuter calus , in quo per donationem ma-
teris factum filio , patre non acquirat , certè valere
illa donatione , ceterius hodie in donationibus fi-
lio factis patre acquirat viusfructum : quoad honc
non sufficit utrū domino filio io potestare
partis facta ; sed denuo quod proprietatem : ita
Mastix. de racies & ambigu. , rem. 2. lib. 22. art. 5.
post plures.

Nihilominus Azo , in summa , C. de donar. inter
virum , & uxorem , col. 3. vers. nem. , & que conser-
vanti & Iacob Aret. in l. si confit. , C. eisdem rite ,

doceant , cum mater donat filio , donationem sob-
sistere oportet in totum , neque ex ea partis quo-
quam quarti , nequidem viusfructum : ita Bald.
in cap. 1. §. hoc quoque col. 3. vers. accedit , sit de
successione fonda , dicena , si pater alienus feudum ,
& ex ea alienationis à parte vallo facta deuenient
feudum filio , non propterem quam pater per bluas
sequitur . Financial. Act. conf. 14. caput. V. & di-
ligentia , col. 7. vs. 1. senio ad se sumam . Paul. conf. 7. 3.
num. 1. lib. 1. & Riga regens lib. 1. cap. 10.

Non tamen censetur pars haec tua , nisi quan-
do donatio ex lege fit filio in potestate , ut parti
ex quatuor viusfructus : quia cum prohibuitur
fit uxori donare marito , l. 1. de donar. inter virum
& uxorem : similiter prohibita est donatione facta fi-
lio à matre vivente marito : quoniam quod uno
modo prohibitum est , non debet alio modo con-
cedi : l. fere aportes , §. 1. ff. de moris & curas. dat.
ab his: cap. quod , de regul. iuris , & regul. iuris , &
uxori .

Cum ergo de tute nostro ex bonis aduentitias pa-
tri viusfructus quazatur , & filio adiuvat proprietas
, veit in §. 1. In finit. per quos personas habet
agno . & in l. cum aportes , ex principio , C. de ba-
sili , que libera , nisi hac expetitia nuntio quod
viusfructus non queratur pari , dogana facta fi-
lio à matre quoad viusfructum viuantur : valer ta-
men quoad proprietatem de iure oculo : Bald. in
l. 1. §. quoniam in eiusdem , ff. de donar. inter virum &
uxorem .

Dubitatur item , quando mater donat aliquid
filio ad alimenta , vel ad vium , an pertinet dona-
tio etiam ad proprieatem ? Kelotus est affirmati-
tua ex l. donationes , §. Decius , ff. de donationib. in
qua proprietas rei donatae à matre filio , etiam ve-
nit : nec potest magis eam donationem renuocare :
per text. in l. si non mariti , ff. de iniquitate sellam.
& in l. si constante , C. de donar. inter virum &
uxorem .

Secùs dicendum , quando donatione fit à patre ad
viam , vel alimenta : tunc enim non venit proprietas ,
cum pater nequeat filio in potestate donare
l. donationes quas parentes , C. de donatione , inter vir-
um , & uxorem , sequitur Paul. conf. 17. num. 19.
vers. 2. possit tamen donare alimenta , & viusfruc-
tum , vel quod simili præterit ad vium : ut sic
Glot. in l. 2. C. de iniquitat. donatione .

Vt autem sustineatur donatione facta à parte filio
in potestate , præsumitur noluisse donare proprie-
tatem filio , in quem rei dominum transire nequit ,
ne statim redat ad patrem ; cum id quod filius ac-
quiret continuo potest queratur .

Contrairem repetimus i donatione facta à ma-
tre , eo quod videt proprietas : oec mater potest
refiliare à facto , cum oec habeat filios in potestate
te : Sud. de alimentis ita. 1. q. 1. ad finem : neque
dubium est valere donationem factam filio à matre ,
ut haberet ut. vires , & l. his filio , & auctior .
quod mater , C. de reuersand. donar. Paul. conf. 7. 3.
num. 1. lib. 1. & Decim. conf. 16. num. 77. lib. 1.

Hic addit. si pater pecuniam det filio ad emen-
dandum ades , ceteris donationibus : ita Butrus conf.
18. num. 5. & Decius in d. l. si donatione , num. 4. 1.
vers. secundum quo , C. de colas , nisi apud patrem im-
bona aduentitia , vel bona carentia filii , ut quasi
carentia : in quo euenter non presumentur donatione
pater , sed expendit de bonis filij : Bart. in l. 1. §.
nisi eafrons , & 8. de colas . bonar. iubenda idem esse
dicendum , si pater sit administrator , Menoch. de
arbitur . lib. 1. cap. 88. num. 23. multis ab relata
dicentes , matrem , que incumbit administrationi bo-
norum filij , perfusa de bonis filij expenside , non
autem de bonis propriis ex illa regula , quia quando
pater

Disp. III. De patria potestate. §. V.

115

pater aliquid filio tradit, videtur potius illud filio ad intendit concordare, quam donare: Bald. in *L. executorum*, *C. de executore rati iudeicae*, Meroch. d. *c. 88. m. 5.*

Confert, quia nemo presumitur donare, si aliqua alia causa etiam colorata possit tuncotti: immo quicunque alia conjectura est accipienda magis, quam donationis: *l. cum de indebet, ff. de probat.* Affl. des. 44. m. 34. Sed quando pater habet bona filii, vel ea administratur, tunc potest considerata quod expendat de bonis filiis: non presumatur donare; quia donatio idem est, quod perditio: *l. filium famili. in principio, ff. de donatis & donans vocatu dilapidans*, Paul. de *Caſtu*, *conf. 3. 2. n. 5. vol. 1.* Item donatio dicere quodam fuerit species, ut notat Socin. *conf. 73. num. 18. vol. 1.*

Neque sola sanguinis coniunctio, quoniam sit magna, fatis est ad genetandam presumptionem donandi, per *L. idemque, ff. si omnia mandaverit, ff. mandari, & Glos. & Bart. in L. liberius quis, ff. 1. ff. de aliment. & cibar. legat. quam doctrinam vocat communem Alciat, de *presumpt. regal. 1. presumpt.* 52. *m. 5.* Meroch. d. *c. 88. m. 5.* quare potest fieri in hoc casu pro regula, quod pater pro filio expendens, certetur expendere de bonis filiis, si pecuniam filii apud se retinet; & consequenter, si de proprio soluit, potest repetere: Bart. in *L. Nez. ennius*, n. 5. *m. fine, & ibi Bald. n. 3. ff. de negatis gestis.* Conducit *L. fiduciam* & quod ibi Iacob de Ater, ff. de *patro legace*, ubi dicitur Dominum non videti donare, quando seruas, vel Vaſallus habent peculium: sequitur Mendes à Castro in *praxi*, lib. 4. cap. 5. n. 8. *ff. sed hac omnia.**

Iam vero si pater emat aedes, nec significer se emisse illas nomine filii, illas canem etiadae filio, Ripa in *L. in queriam*, n. 173. vers. aut non emavit ff. ad *L. fideic.* presumit non donasse filio, sed illas tradidisse in peculium: sequitur Decius io. *l. si donationes*, n. 41. *C. de collat.* post Bart. idem sententiam in *L. si filii, C. de donationibus, inter virorum & exorum, nisi ex conditione patris aliud arguantur, per l. quod serv. ff. de acquirendo posse, fine.*

Idem in hoc eventu conceditur patri reperitio, teste Susto *sugra de aliment.* eo modo, quo matre integrum ei reperire alimenta filio praedita, quando non tenebatur, preflare. Idem esto iudicium, quando pater emat velles nomine filii, & equum, sed illa illi non tradidisset, Ripa in *d. l. in queriam*, n. 173. vers. 2. *c. 2. lib. 2.* Gratius *conf. 7. n. 19. vol. 1.* & aperteius Decius in *L. si donationes*, n. 37. vers. *secundum casu, C. de collat.* Subdens haec duo finaliter debere concurrent, Barbol. in *L. que dicitur*, n. 40. ff. 41. ff. *falsa, marim.*

Vnde ex defectu vniuersi ex his duobus requiritis, censetur simulacrum non vera donatio, quando pater emit fundam seu aedes nomine filii abuentis, & filius nec possessionem acquisitum, neque illi pater tradidit sic empsa; presumitur enim simulacrum donationis: Gabriel. *conf. 5. 2. m. 1. & 2. lib. 1.* Secunda si pro filio in potestate emat, & tradat: tunc pertinuit donatio: *l. filii, & ibi Bart. in summa, C. famili. ex*seifund.* Angel. in *L. si donationes, & ibi Fulgol. C. de collat.**

Obiicitur contra, censetur donationem, quando

pater emit domos, seu fundam, & tradit filio, quamvis non dicat se emisse nomine filii; quia per illam traditionem compleetur donatio. Reponatur Partem tenet ministeria omnia necessaria filio, & ex consequenti cetera, quae veniunt nomine alienorum: attamen ex hac obligacione non sequitur, quod ea traditio adiunctorum, seu fundi, sit donatio excepta ab onere confertandi, delinquenti parte; cum illa traditio non sit meret voluntaria, sed necessaria: sic pater tenetur donare filiam, non tam donando coegeretur donare abique illo onere confundendi.

Rufus obiicitus secundum communem sententiam, non praetium donationem factam filio in potestate confertio a patre, ex eo quod poterit emat fundam, & tradat illum filio; sed praetium concessionem filio in peculium factam, ut videtur sentire Bald. in *Authent. ex testamento C. de collat.* n. 4. ff. in *L. donatione*, n. 13. *C. de fiduciam* accedit Alexand. in *L. fiduciam*, n. 15. & ibi Decius n. 58. vers. tres casu *C. de collat.*

Fundamentum huius doctrinae esse potest, quod donatio non praetulerit inter patrem, & filium sub potestate existentem: *l. cum de indebet, principie, ff. de probat.* Meroch. *de arbitrat.* d. *c. 88. quia hoc est prohibitum inter patrem, & filium: l. frater est fratre, & deo de debet indebet, vbi Bart. *m. 57.* quod à fortiori erit dicendum, si pater aliquid emat, & tradidit filio iuri; etiam in hoc casu non presumatur donatio: quoniam filius certetur quasi extraneus: sed quando aliquis tem suam tradit exterraneo; non proprieta censetur donare, ut probatur ex *d. l. cum de indebet.**

Nihilominus dubitatione satisfacie, si dicas non esse donationem, quando pater suo nomine tem empram, aut possidet filium sine via adiectione in sua potestate existentem: & ea intelligitur doctrina superius posita, ut ut Bart. in *d. l. si donationes*, n. 4. & reliqui in *pro edem* ff. colat, quibus accedit Gratius *conf. 7. n. 5. lib. 2.*

Secunda se res habet, quando pater dixit se donare filio expressis verbis, tunc est donatio, siue hic filio in potestate existente, siue emancipato: ita Bart. in *d. l. si donationes*, & ibi Decius *m. 58. ad finem.* & Bald. in *d. l. filii causu, C. famili. ex*seifund.* num. 4. ff. & Ripa in *d. l. in queriam*, *m. 160. & 170. ff. ad l. fideic.* Facta vero filio in potestate existente ut initio non valer irrenocibilis, sed morte patris confirmatur: facta autem filio emancipato statim valer.*

A fortiori hoc procedit, si pater quando tradit rem filio, dicat, *Cencede, censebitur donatio;* quia verbum *Cencede,* importat translationem dominij, & in dubio donationem ostendit: pater ex *L. ex*tert.* & 1. *vitio, ff. de legat.* 3. vbi Concedere est idem, quod Donare: ita Glos. & Bart. & Socin. inn. *conf. 102.* Aertin. *conf. 159. num. 16. & alij, quos sequitur Meroch. d. *c. 88. m. 5.***

Pati ratiocine censetur donare pater, si dum rem tradidit, dixit filio: *Solve oous eti impositum,* Corneus *conf. 118. n. 1. vers. item al*seifundum* lib. 4.*

Item si dum dedit filio dicat: mihi referito viumfructum: ita Paſil. *conf. 33. num. 31. lib. 3.* quoniam Cephal.

conf. 494. non acquiescat:

led non bene n.

34. lib. 4.

**

182

184

185

186

187

183

K. 4

DISPV

DISPVTAT1O IV.

*De donationibus , quas coniuges ,
Et parētes sibi adiunscem facere
possunt, quāsque filij parentibus ,
fratres fratribus, Et consanguinei
nei consanguineis , Et amicis.*

§. I.

*Quasdonationes potest facere maritus
vxori , & vxor marito , præser-
tim si carent filiis.*

E P I T M O E,

1. *Donationes inter coniuges , ita sunt prohibita à iure
civili, ut nec ex illis nascatur obligatio naturalis.*
2. *Non sunt causae prohibitorum de iure gentium , cum
iure gentium inter omnes Nationes collaudatur.*
3. *Donationes inter coniuges in plurimis casibus per-
mituntur.*
4. *Donationes inter virum , & uxorem fallit conser-
vare in fraudem legum , & id est valde prohibi-
tur , & censorum nullum momentum.*
5. *Donationes inter coniuges tam expressa , quam tac-
ita sunt prohibita , & cur?*
6. *Donationes invalidae sicut coniuges , an firmaver
iuramento , & an confirmavit morte donator?*
7. *Quia requiruntur , ut bonum donationes inter
coniuges prohibita confirmari morte?*
8. *Vixit donator inter coniuges tristis , morte tamen
confirmata , tradatur recte ad tempus donationis
quam dominum , & fructum?*
9. *In quibus casibus non est probabilitas donationis inter
coniuges?*
10. *Donatio inter coniuges precibus importunitas fallit,
an sit valida , & morte confirmatur?*
11. *Vixit incalita , ornamenta , & vestes , qua à ma-
rito uxori traditur , conseruant donari?*
12. *Quamadmodum , ducatur praesuma , & qua
quidam?*
13. *Indumenta praesuma seu festina ex Bartolo sententia
regulariter non censerunt donari à marito uxori.*
14. *Ei quidam huncatur doctrina Bartoli , & n. 15.*
15. *Donatio fallit marito ab uxore ad consequendam
dignitatem cur valens , non autem fallit uxori à
marito proprio annulus suum.*
16. *Ae filium veneratur conseruit vestes praesumis-
tatio pater?*
17. *Praesumis vestes quando debet conserui tem-
poris traditionis , an collacionis?*
18. *Filia an veneratur conseruit vestes datas sibi à pa-
ter tempore nuptiarum?*

*VARIETATUR primo in vita constantie ma-
trimonii posse aliquid donare uxori
Negatur regulariter , quia donationes
huiusmodi inter coniuges sunt prohibi-
bitae , ita ut à principio nihil valeant : t. 3. scien-
dam , & l. si cum seruum , ff. de donis inter virum
& uxorem . Molina . trait. de iust. diff. 389. num.
2. Rebello ut redem rite p. 2. lib. 6. q. 13. num.
8. Azor. Justit. moral. p. 3. lib. 21. cap. 10. q. 1.*

*Lefl. ed. trait. lib. 2. cap. 18. dobie. 12. Sanch.
ex matrem. lib. 6. diff. 1. num. 5.*

*Quod adeo verum est , ut per has donationes ,
nec naturalis nascatur obligatio: quia quando lex
aliqua convenienter resistit , nec obligatio occurrit
naturalis : L. cum lex ff. de fiduciis. Bart. lib. 26
Bald. in l. num. 18. vers. vise de fidejunctis . C. de jama-
na Trinitatis.*

*Non tamen est dicendum has donationes mere
virum & uxori esse prolibitas de iure gentium ,
ut aliqui volunt , sed nimis bene ; eo quod haec
prohibitione non est in iure spud omnes gentes , spud
qua iure gentium collaudatur , docente id natura-
la ratione , ut habeatur in l. omnes populi , & iusti.
C. iur. & 3. ius auctor civile , verj. quod vero natu-
ralis ratio , Inisti. de iur. natur.*

*Insuper id coelat , quia multis in calibus ha-
donationes permittuntur , & ab initio prolibitas
consuleantur , ut infra dicemus. Ex quo apparet
non interdicta sunt , nec ratione naturali.*

*Similiter non occurrit ex aliis oibligato ciuitatis , L.
Papinianus , ff. de auctor. inter vir. & uxor. cum
lex suum aquilum his donationes us negantur , ne
coniuges inter bonis le praesertim . Bald. conf. 29.
num. 1. vers. item quia donari , lib. 12. Sanch. supradicta
d. num. 2.*

*Irem id sunt prohibitae , & nullius momenti ,
cum centenarius facta in fraudem legis : l. fiduciis ,
in principio ff. de nos patem. & l. hoc modo. de condic.
& demand. Sunt ergo prohibitae donationes inter
coniuges , ne sc. ipsi marito amore spoliantur. Nam
si ab eis distinctione concederentur , nullus modus
donationibus ponetur , l. 1. ff. de donat. inter vir. &
uxor. Item videntur prohibitae , quoniam videntur
suo modo contra bonos mores.*

*Quare non solum ab eo , quod per se est ma-
lum , sed ab eo quod videtur esse malum receden-
dum est , Bald. in l. 1. ff. de donat. inter vir. & uxor.
& l. de fraudibus , eadem tendit. Est enim impati-
tibile , ut hi possint taciti , quod non licet fieri ex-
plici : l. qui ad certum , ff. locati , Ruy. in conf.
12. num. 15. & conf. 137. num. 7. lib. 4. Tacitu
namque non debet habere plus virtutis , quam
explicum : l. explicib. C. de supradict. & ali. subff.
& l. filii quem patet , de liber. & posth. Fixat et
tacitum difficultus extenderat , quam explicatum ,
Glos. in Clement. 7. in verbis , paribus , de sorbis
significat. Ergo tacitum explicet , sic etiam tacita
proboscenent.*

*Quinimum donationes tacite inter virum & uxo-
rem adeo censerunt prohibitae , ut nec iuramento
valent confirmari , prove vult Ruy. ob proximi ,
& conf. 154. num. 5. & sequent. lib. 5. & Purp. conf.
154. num. 3. & sequent. Absolutè ergo huiusmodi
donationes non possunt confirmari inserviendo
potest probari ex rationibus , quae colliguntur ex l.
1. 2. & 3. in principio ff. de donis. inter vir. & uxor.
Nam Vlpianus ait moribus esse receperum , ne valen-
tent has donationes , ne coniuges amore it inuicem
spoliantur erga se liberalitate venient. Et Sel-
sus Caelius adiicit , quia si pote fuerit , ut manu-
nia dilatarentur , si non doassem , qui possentque
ita matrimonios essent venalia.*

Ex quibus rationibus deducunt has donationes non humanum intentioem, cum videantur esse contra bonos mores, non modo ciuios, sed etiam naturales: cap. non eij obligacionem, de regul. iuris in sexto, Bald. in d. l. de donat. inter vir. & exor. & ibi Bart. quod etiam sequitur. Alcian. cap. cum contingat, n. 198. de irreveranda, & esse valde probabile, tradit. Prepol. cap. final. n. 6. & sibi Abbas n. 9. de donat. inter vir. & exor.

Mulio tamen probabilius est has donationes confirmare iuramento: qua nis non omnino illas refutat, nec reicit, non quod omnino sunt boni, sed quia possunt ad libitum a coniuge donante revocari vique ad mortem, & mox donantis experientur debet, ut confirmentur, Sanch. d. lib. 6. dif. 4. n. 1. Ergo mulio fortius confirmabuntur, si donans iurit et non teuocaturum.

Item, quia instrumentum quamvis videatur contra bonos mores ciuios, non est tamen contra bona mores naturales: quam fementiam tradit Bart. in l. si quis pro eo, num. 17. ff. de fideiis. Duennas regul. 21. 9. amplius 1. vers. facies sanam effet, Segura L. 5. si vir. n. 57. ff. de acquirenda pofess. Courat. variar. cap. 7. n. 4. Clar. lib. 4. recipientis verbis, donatio, q. 9. vers. sed quid, Tellus Feinand. l. 17. Tauri. n. 92. asque ita polle confirmari iuramento, volume Ceuall. commun. contra commun. q. 12. n. 5. Caedim. Manic. de taciti, & ambiguis connenti. lib. 1. n. 8. Molin. de rite supradictis lib. 3. q. 1. n. 25. & Sanch. de matrim. d. lib. 6. dif. 11. ex n. 6. & habetur expedit in cap. final. de donat. inter vir. & exor. ut vix precipitos doceat Valaf. confess. 5. ann. 10. Azot. Institut. moral. pars. 3. liber. 11. cap. 10. q. 5. & Lelli. de Iust. lib. 2. cap. 18. dubio 12. num. 88.

Dicimus est posse confirmari morte donatis, quia tunc cessat ratio prohibitions, ne scilicet mutuo amore se spoliem, & quia potest alterum inservire, ipsique legare, cum mihi in vita et uocauerit, quimus non se proprium legatum, nec contractus; non tamen requiritur hereditatis aditio, ut hinc donatio confirmetur morte, cum in ipsius donationem causa mortis, que non erit ad hoc hereditatis, ut valeat: Teraquell. in l. si quantum, verbis libertatis n. 12. Ioan. I. in rubrica de donat. q. 69. n. 3. Gomecl. 1. variar. cap. 4. n. 5. vers. aduertendum.

Quaratus secundus, quorū conditiones, & quae requirantur, ut donationes prohibitis inter coniuges morte confirmentur? Respondebit requiri quatuor: Prima, ut in vita donatoris pcedat testis traditio & actualis rei donata, arguente l. secunda C. si quis alter vel sibi, vbi in donatione, quia he filios filium, ante eius emancipationem, nasciencia sit traditio, ut postea confirmetur: ita Glos. in l. Papianus, verba marit. ff. de donat. inter vir. & exor. Courat. rubrica de testam. 3. p. 2. n. 3. Teraquell. d. verbis libertatis n. 12. Anton. Gomecl. 1. variar. cap. 4. n. 13. vers. aduertendum, & l. 12. Tauri. n. 65. Clar. post plures d. s. donatio q. 9. vers. scier autem Gregor. Lopes l. 4. vers. 1. sa uiderit. 1. part. 4. Matieni. l. 7. Glos. 2. num. 3. lib. 10. lib. 5. noua recipit. Valaf. confess. 5. num. 16. rem. 1. Bartol. in l. qna datu. 34. n. 67. ff. solvi. maritum. Molin. de primag. lib. 1. c. 12. num. 12. & alios Molin. de Iust. rem. 2. a. dif. 289. ff. illud obserua, quorum sententia est communis, nec ab ea est tecdem in coiulendo, & iudicando.

Secunda, requiritur quod coniux donans personariatur. Nam si donatus per dies moriatur, oulia est omnino donatio: cap. final. de donat. inter vir. & exor. l. cum foment. 33. ff. de diversis, ad finem, ff.

sedem, Rebel. de infi. p. 2. lib. 6. q. 13. n. 18. & donation ad donante invenitur, Sanch. d. lib. 6. dif. 4. n. 3. ad finem, Bartol. in d. cap. final. de donat. inter vir. & exor. n. 24. post Hieronymum Pottoles in tract. de consert. & fidem suam. ff. legali c. 5. 1. num. 10.

In dubio autem quando non confitit vir prius obiit, quando coniuges simili perirent; dicendum est attento iure communis, quanvis donator superiuat, donationem iustineret, per l. si inter virum q. ff. de rebus dubiis, vbi sic dicuntur his verbis: Si simul tam ius, ut donatione est, quidam, qui donaverit descendit: magis placuit saltere donationem: & maximè quod donaverit nos superiuat. Hec ibi: ergo id dicendum est si donator superiuat.

Hoc autem non obligatoe, quoad confitit io comedere naufragio donationum prius obiisse secundum ius commune donatione non confirmari lecūs si non confitit vter prius; tunc enim bimatur, quia plenamente donationem perficerat in eadem voluntate, ut colligent ex l. cum foment. 33. ff. ff. ambo ff. de donat. inter vir. & exor. Menoch. de presumpt. lib. 6. presumpt. 3. o. 6. & Courat. 1. variar. cap. 7. n. 5. vbi reipendet argumento de ducto in contrarium ex l. si inter vir. ff. de rebus dubiis, dispensatione dictioenem, maxime, proprium vim obtineat: implicat enim calum magis dubium, quia deciduntur quando non est certum quis prius mortuus fuit, valere donationem: & postea dicunt, id maximè quod donaverit nos superiuat, qui calus omnino certos est, & ita implicat calum magis dubium, neque confirmari si ambo bimbi perirent.

Coniugii autem in iure simili peribus viro, & uxori, de iure Castell. l. 12. n. 33. pars. 7. periuatur mulier prius decepsisse: id est vir sine donatore, evanuit donatio; lecū si vxor donante.

Tertia requiritur, ut doatio non exeat dat quingenitos aureos ablique infinitatione. Quod si excedat, neque accedit infinitario necessaria, si tempore obitus donans confirmaret predictam donationem excedentem sumnum illam sine infinitatione factam, infinitabitur, & valebitque sanguis legatum, quod non indiget infinitatione. Ita in l. donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & exor.

Iam vero si non accedit tempore mortis confirmatione donatoris super donatione excedet quingenitos aureos facta ablique infinitatione, aliqui censent donationem hanc omnino evanescere, & morte non confirmari: ita Angulus de metras. l. 1. Glos. 1. n. 14. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 12. num. 67.

Sed opponitum est vetius, non penitus corrumpere donationem; sed solum excellum iumenta donare cōd quia vnde, quod separari potest, per inutile non vivitur: cap. virile, de regul. iur. in l. 6. aque ius, quod iumentum permittam sine infinitatione confirmari morte, l. sanctum, vers. quod antem C. de donat. Glos. in cap. fin. verba coniunctio, de donat. inter vir. & exor. Gomecl. 1. variar. cap. 4. n. 17. vers. quartu. inferno. l. 1. Clari. supra. verba domat. q. 17. vers. sed hic inuidenter.

Quarta, & ultima condicio, requiritur ut donatione confirmetur morte donatoris, quod coniux donans in eadem voluntate perficiat visum ad mortem: probinde si expedit, aut tacite renocet, nullo modo confirmatur morte: Mol. dif. 289. n. 11. vers. secundum enunciū, & confitit ex l. cum foment. ff. de donat. inter vir. & exor. in principio, vers. aut exor., & ex cap. final. sedem tenuit.

Celebrius autem doceatio tacite renocet, si fiat directio inter coniuges, non sponte, neque

118 Part III. Lib. II. De oblig. parentum &c.

ex mutuo consensu item si facta fuit donatio à vi-
to dum esset sine liberis , eis postea nascientib; us,
Molin. vbi proxime numer. 3. & Rebello de obliga-
tionibus iuris part. 1. lib. 6. q. 13. n. 14.

Eodem modo censibus tacita reuocatio, si do-
nans vendat , penatet , legat , aut donet eandem
rem alterius non si prius solum alieni natae, aut
speciali hypothecae subiuncti, nisi constet donantem
voluisse ut donatio perficiat, t. cum hic statu, §. si
maritus , & §. qui quodam res, ff. hoc rite, Molin.
supra n. 12.

Item tacite donatio intelligitur reuocari, si do-
nator rem donata dederit in locutum pro dote fi-
liae , Oldad. conf. 2. 45. n. 2. per legem, si maritus, C.
de donat. inter vir. & ux. Denique ex quibus
coniecturis legata adcepit intelliguntur, donationes
inter viu & uxorem insulæ magis debent in-
telligi reuocari : quibus autem modis conlectantur
legata adcepit, etiam Mantic. de cunctis iuris
matrimonii voluntatibus lib. 1. n. 1. per sonum, & nos in-
fra lib. 3. dif. 8. §. 11. n. 3. 28.

Quatuor tenui an donatio irrita inter coniuges
autem tamen confirmata, trahatur tenui ad tem-
pus donationis fuit quoad dominium , & quoad
fructus ? Non est dubium trahi tenui ad tempus
donationis, quoad fructus perceperos; ut haberat
expedit in l. cap. patres, ff. de legas. 2. §. patre filio,
eo quod coniugis donantia postulat in via coniugis
donantia rem donata & tradidit, & fructus
post possessionem sunt donantia : §. si quis à non
domino, Inflam. de rerum dissimilitud. 1. qui fecit, ff. de
visu, ibi: Po ro bone fidei posse in percipiendis
fructibus id iuri habet quod dominus praeclusus tribu-
bit. Quomodo sententiam probat Bartol. in l. sequens
quarto ff. de legar. 1. Contra rubricæ de testamentis. 3. part.
n. 5. Anton. Gomel. 1. varior. cap. 4. n. 2. vers. ad-
versandus & l. 5. Tauri n. 65. Iul. Clas. supra §.
donatio, q. 9. vers. penult. & Molin. de Iust. tract. 2.
dif. 2. q. 9. §. & dif. præcedenti. Non tamen tenui
trahatur, quoad donatum, quia expedit voluntas
non potest transfere in coniugeo dominium
rei donante, dum ambo vivunt, cum sit inter eos
prohibitum donare : Saochez d. lib. 6. dif. 1. p. 1.

Trahitur autem tenui donatio firmata morte
quoad omnes fructus naturales , & industriales , ut
colligetur ex l. fratruis percipiendo ff. de uiris. Pinel.
derescind. vendit. 1. 1. p. 1. cap. 4. n. 50. & videtur
tenere Spino Glos. 1. 3. n. 43. & 44. ex ea ratione,
quia coniugis donans non fit pauperis applicando
coniugi donantia fructus industriales. Nam ht
fructus non tam ex se ipso, quam ex industria do-
natarij pollicentis acquiruntur , & valet donatio
ipsoe coniuge, cum non redditur pauperis donans,
quoniam recipiens haec dicitur: Probaue à contraria
lensu ex cap. final. de donis. inter vir. & ux. libr.
Donatio, que cunctius matrimonio inter coniuges di-
citur est falsa, ex qua alter locupletetur , & pauperis
alter efficietur, firmatacum non habet. Arqui donans
non fit pauperis ex fructibus industrialibus non
acquisitis, quia de patrimonio suo nihil deponit:
ego donatarus, potest illos recipere simul cum na-
turalibus, si donatio morte cunctimetur.

Quinto donario si reuocatio, aut morte non
confundetur, non tenui trahitur, quoad omnes fruc-
tus industriales, sed quoad naturales, & hos tene-
tur restituere , in quantum fortis factus est donator
quod si ex eate, & ex fructibus illius, si forte verius
quod inutiliter dissipaverit, nihil tenetur ; nihil tene-
tur restituere , cum in nihil factus sit donator: ut
ostenditur in l. si transw. ff. final. ff. eadem rite, per
haec verba ibi: obtemperare ligatur non dimittit de fa-

cultatibus suis , qui donavit; vel etiam si diminuat,
locupletari tamen non sit s; qui accipit ; donatio
valens.

Ex quo textu colligunt non teneri donatum
reflexore sensu ipsam donata, nec fructus natura-
les, si iniuriter virtusque expendit, & in nihil fa-
ctus est donator: ita Glot. in X. cap. final. de donat. in-
ter vir. & ux. verbo, locupletari, vbi Abbas nam. 8.
Sylleuc. verbo donatio 2. q. 1. Tabien. codex verbo 3.
q. 1. n. 3. Gregor. Lopes 1.4. verborum riconvictu 1. t.
.part. 4. Gomel. d. 1. 2. n. 67. in principio , & multo
fortius donatus non tenebat fructus industria-
les restituere , facta quacunque reuocatione , quia
libet statim fecit finis: Fulgos. in l. ex annos. ff. de
donat. inter vir. & ux. Garcia de expensis cap. 2. 3.
n. 34. vers. in reuocatione , & Commanus lib. 8. com-
mentarium iuris cap. 11.

Quatuor quartu in quibus casibus valida sit
donatio inter coniuges: Indubitate est Imperato-
rem, Regem, Imperatricem, & Reginam posse sibi
in iure validas facere donationes: i. penult. C. hoc
nihil. Quod extendit ad omnes principes non
recognoscentes Superpotest: Molin. d. dif. 2. 89. §.
in iuribus. Nam de Imperatoribus, & de Regis-
bus , & similibus Princepsibus id line distinctione
vult Molin. supra. Nauar. in manuolis. 6. 17. n. 149.
Gomel. d. 1. 2. Tauri n. 66. vers. ultimus est, Azoc
Inflam. moral. p. 3. lib. 12. t. 10. q. 4. Manc. de raciis
& ambiguis. 1. lib. 21. n. 3. & Lell. de Inflam. 2.
cap. 18. dubius 1. 2. n. 39.

Secundu valer donatio inter coniuges temne-
tatoria, ut si sit senex. & ignobilis , & ob id do-
nare viri iuueni, & nobili: i. quod autem, §. ff. vir.
& uxer ff. hoc tunc. Ceull. q. 173. n. 8. Molin.
d. dif. 2. 89. n. 17. Rebello de obligac. Inflam. p. 2.
lib. 1. q. 8. n. 45. vers. primus, & lib. 6. q. 1. n. 1. nec
non Sanch. de matrim. lib. 6. dif. 6. n. 1. vers. ter-
tia conclusio , & dif. 7. num. 3. vers. etiam tercia
conclusio.

Tertiu valet donatio, quando maritus constante
matrimonio renuntiat donem promissum, vel patrem
eius renuntiat tamen valebit alietrus debiti remis-
sus, Azoc 3. p. lib. 11. cap. 10. q. 4. vers. septimo, Rebello.
d. q. 8. n. 45. vers. quatuor, concordat Barbol. 1. a. p. 1.
in principio , n. 1. ff. solus. marit. vbi respondet. 2.
argumentis concordat dicens sellutionem factam
vixi constante matrimonio comprehendere in se
dooatioem quoadam prohibitam inter coniuges,
sed ex vera non comprehendit in se dooatioem,
cum don non debatur simpliciter , sed sub condi-
tione, si solutur matrimonium quata id quod no-
tatur in d. p. emenda, §. 1. ff. solus. marit. Sanch.
d. lib. 6. dif. 3. n. 10.

Quatuor etiam valet donatio facta marito ab viro
re ad dignitatem consequendam, & dicitur in l. quod
adspicere 41. cum sequentib; ff. hoc tunc. Molin.
d. dif. 2. 89. n. 17. vers. quatuor, Sanch. d. lib. 6. dif. 3.
n. 9. Rebello de Inflam. p. 1. lib. 1. dif. 8. n. 45. vers.
sextu, Lell. de Inflam. lib. 2. n. 28. dubio t. 2. n. 89. vers.
sextu, quod testens sequitur Barbol. in d. cap. vnde
de donat. inter virum , & uxerum num. 6. vers. tertio
item.

Quinto valet dooatio , quando maritus donat
vixi ad reficiendas domos dotales tenui mortu-
ditas, vel incendio consumptas, i. quod si vir. ff. de
dono. inter vir. & ux. quod intelligitur quatenus
extinctio adspicit est necessaria. Manc. de raciis
& ambiguis. 1. p. lib. 1. n. 36. Molin. d. dif. 2. 89.
num. 17. vers. secundus , Rebello. d. quatt. 3. n. 45.
vers. secundus, & lib. 6. q. 1. 3. num. 4. Lell. d. dub. 1. 2.
num. 89.

Sexto valet dooatio, quando maritus de re aliena
facit

Disp. IV. De donat.inter vir.& vx. §.I. 119

sacie donacionem uxori de consentu Domini, eo quia de bona iuis non diminuitur, quamvis uxori dicitur habet. Mant. supra lib. 21. n. 15. n. 1. Bartol. in l. que deus. n. 22. ff. folia. mar. quae resit Rebell. d. lib. 6. q. 3. n. 5. 3.

Septimo valet donatio, si quid donec maritus uxori annui, vel instrumentum, ad eam coniunctum alesdam ad vires doris, hoc est fructus doris, pro victu, & vestitu necessario, l. ex anno. ff. codic. 5. quod vero superest revocabetur, ut ibi subiicitur. Tabien. verb. donatio. 3. q. 1. n. 3. Ludec. Lopes lib. 2. decurritalibus. cap. 47. cap. 8. Sanch. d. lib. 3. supra n. 12. lib. 6. ex Glosf. in l. ex anno. ff. de donat.inter vir. & ux. Azot. p. 3. lib. 1. cap. 10. q. 4. vers. ultim. Mantic. de ux. & ambig. lib. 21. lib. 4. n. 40. Bartol. post alios in l. que datus 3. q. n. 66. & 67. ff. folia. mar. Subdatis n. 66. non esse revocabendum, quod superest pro victu, & vestitu, nisi sit quid valde excedens considerans fructibus doris. Non enim est hoc mere donatio, sed alimento debet praefatio.

Octavo valet donatio facta causa mortis, vel quando conferunt in tempus matrimoni finiti, si cum seruum, ff. ult. & 1. sequunt. & l. sequit. qui nobis ff. ex quibus causis, ff. de donat. inter virum. & uxorem. ff. vir uxori in fine. & l. q. 1. ff. mortu. ff. codic. etiam, quia donatio causa mortis inter coniuges exquisitorum legit. d. sicut seruum, in fine ff. de donat. causa mortu. & 5. 1. nullus de donat.

Cum igitur non sit dubium posse coninges sibi in iudicem legata relinquere, in ultima voluntate, pati modo possunt facta causa mortis donationes ad iuniores facere. Azot. d. cap. 10. q. 4. & 1. 2. & Sanch. d. lib. 6. d. lib. 10. n. 1. vbi n. 4. additio ita hoc donatione causa mortis non esse necessariam traditionem rei donatae, quidquid contra tenet Sylvestr. verbo de dono. 1. q. 4. & Atem. verbo donatio. n. 17. dicentes esse necessariam, sed minus bene dictum pura, quin nullo iure id probantitem huc donatio assimilatur legato, quod sustinetur inter coniuges illa traditio, Ant. Comel. 1. virior. cap. 4. n. 18. lib. 1. vers. 5. Marien. l. 7. Glos. t. n. 6. n. 1. lib. 5. recipit. & Acolet. cap. si pass. de collatione. in 6. 1. parti. verbo legamus, ex num. 2.

Nono valet dooatio, quando maritus habet Emphyreum, & io ea nomineat uxorem, & vice versa uxori maritum. Cald. Petreia de nominis. Emphyreum. quodlib. 4. num. 18. & de portacib. diligendo. cap. 17. num. 50. quem teleros sequitur Bartol. in cap. ultimum. de donat. inter virum. & uxorem. num. 15.

Decimo valet donatio inter viru & uxori, si facta pro dote filie l. ff. vir uxori maris. & ibi Bartol. ff. de donat. inter vir. & ux. sequitur Aret. in l. 1. cap. pendit. in principio ff. folia. mar. Quod est intelligendum etiam si pater possit filiam consummum dare, tunc enim valere donatio, adhuc facta a matre pro dote filie, nam si pater non sit potens ad donandum filiam, obligatio donandi ad matrem pertinet. Bald. in l. regna mater. C. de iur. don. in quo euenter donatio dici non potest. quod fit a matre cum tenetur filiam dare. l. 1. ff. de donat. Quare ut donatio facta a matre debet valere, intelligendum est etiam si pater possit pro filio donem dare.

Similiter valebit dooatio facta ab uxore marito pro dote filie, quam maritos habet ex priori uxori, si pater illi negoti dorem constitueret, eo quod causa doris est pater, cum u. ff. si ea opinione sit mulier, ff. de condit. indebat, præsterrit quando filia est pauper. Ripa in l. ult. n. 170. de renovand. dooatio. n. 15. Natta conf. 410. n. 33.

Ex alia etiam ratione valet huc donatio facta ab uxore marito, quia ipsa non donat illi, vt ipse apud se retinet, sed ut genito donetur dote pro filia, ut haberetur expeditus in l. proficitus s. si fortis sub ea conditione, ff. de ux. des. Non tamen potest uxore consentire, ut maritus gradat rem ducassem pro dote filie, quamvis uxor possit rem suam manu donare pro consuetudo dote filie: ita Specul. de empt. & vendit. 5. tertia loca. Aret. in l. 1. ff. diuinitas. cat. penit. circa primum ff. folia. mar. mar.

Sed quates cui fauore doris simpliciter non subficit donatio inter viru & uxori? Responde ex eo offendit, quia manus, quod de suo dieante matrimonio in dote uxori delinquit animo dandi, non sustinetur, nisi more coquimetus dooatio. l. 1. C. de dote causa non numerata, at in nostro calu in proposita contento, valet donatio, quod recipiens alteri donat, nec retro tem donaram, oec fit locutione. Bart. in l. 1. secundum filio ff. de donat. Tiraquell. l. ff. virgines. ergo sicut erat lib. etat. n. 17. 1. C. de renovand. donat. Mantic. de tacit. & avulgiis. lib. 21. stir. n. 3. 4. Sanch. a. lib. 6. d. lib. 3. n. 6. & Bartol. in d. cap. ultim. etat. n. 10. post alios, quos ibi referens sequitur.

Vndeclimo valet donatio inter coniuges furore libertatis, l. quod antem. ff. manumissioni causa, caus. diabol. sequentibus, ff. hoc est. Paul. de Castro in. dotalium. n. 4. & Romanus num. 5. ff. eodem titulo. Quod procedit etiam si sequitur donatio. Romanus d. num. 5. Extenderunt enim, quamvis omnia pecuniam accepit, ut se, unde manumissioneret, vel operas ei impoluerit: hinc modi nomine omnis valet, nec ipsa uxor videtur locupletari ex te viri, quia libertas operas promittit. l. quod si vir ff. folia. mar. si autem pecunia propter manumissionem accepta est ex peculio fetivi, pertinet ad matrem: fecos si aliis pro fetivo ded. t. tunc pertinet ad uxorem, per l. si eius seruum. 5. 1. vers. quod si propter ff. de donat. inter vir. & ux.

Ponit si manus uxori sua donat etiam ex lege ut vir liberata donet intra annum, & ipsa non manumissionis intra idem tempus, non potest postea cum libertate donare, per d. l. si eius seruum, & l. quod antem. 5. manumissioni causa, in vers. num. 6. lib. 1. secundum est. ff. hoc titulus. At vero manumissionis causa dooatio inter coniuges ex eo valet, quia si, cui donatur, non videtur fieri dirict, vel colligitur ex d. ff. cum seruum, ff. si pecunia ff. de donat. inter vir. & ux. atque ita propter hanc rationem maximè sustinetur, & non fauore libertatis dantur. Bartol. supra n. 14.

Duodecimo valentes donationes inter coniuges factore Religionis, quando scilicet hunc ad Dei oblationem, vel ut locus sic facer, vel religiosus &c. l. si profund. & c. & c. & p. secund. ff. de donat. inter vir. & ux. Bartol. eti. n. 1. t. Mantic. d. tit. 4. à n. 19. post Alexand. conf. 152. n. 7. lib. 6. quod pertinet de canis pia intelligendum est, & Tiraquell. de priuilegiis causa pia. prouide. 1. 8. quos ibi referens sequitur.

Dicimus tertio valet donatio inter coniuges cum retinet, que sunt exigui pietatis. Bartol. in l. 1. ff. nec castiss. n. 9. vers. circa secundum. de collationibus. & Bald. in l. filio eum. n. 1. 4. vers. circa vestes. C. famili. eti. secund. Mantic. lib. 2. 1. vers. 4. n. 44. vbi n. 45. Iudicis arbitrio tradit esse religiosum, quando res sunt magni, aut exigui pietatis ex coadiutione personarum, & ex facultatis eorum, Bartol. supra n. 17.

Dicimus quartu sumpens à marito praesertim pro poenis naris ex ancillis dooaliibus in doctrinam, aut alimenta impensis non possuot recipi ab illo,

qua

120 Part.III.Lib.II.De obligat.parentum,&c.

qui maritus etiam ministerii illorum veletur, Matric. *supra* n. 49. & ex consequenti, si vir uxoris aut virorū tertiis vici utrue, aut vestimentis via vel vias facit, donatio valeret. si vir uxori fī heretate.

Dicendo quinto valet donatio, nec est prohibita, si maritus laboret, quid uxori relinqueret, quod libi ipsi aliquis relinqueret volensque nihil ex bonis matris donatum est. *I. qd si vir. s. quod leg. auctor. ff. codem titulo.*

Eudem modo valet donatio, si maritus legatum repudiat, & mulier fecerat, vel hares fecerat, *I. ff. Ippon. ff. marina*, vel simili modo fī. *codem*. Non enim sit vir pauperior, qui non acquisit, sed qui de suo iam quatinus aliquam depunxit. *Sanch. d. lib. 6. duff. 4. n. 1. ff. 2.*

Id si coniux cōsugi donec fūctus ex pēccato percipiendos, naturaliter ramen & industriales, quia donans non sit pauper, & ex industria potius, quā ex re ipsa fūctus illi percipiuntur: ita cum aliis Pinel. l. 2. p. 2. cap. 4. n. 5. C. de rescind. & dendar. *Gasc. de expensis. cap. 23. n. 21. etiam li. Glos. l. de fructibus, in fine ff. de donat inter virum, & ex viro, contrarium tenet.*

Quæst. quinque an donatione inter coniuges precebus importunitas extorta sit valida, & mox conseruetur? Gutier. in quell. *Cann. lib. 1.c. 37. n. 120.* opinatur precebus importunitas, qui impedit legatum relinqui, tenet telligere, penide ac si impedit per viam, quia scilicet ex preces maxima in voluntariu[m] continent.

Dicere autem in voluntariu[m] mixtu[m], quando quis omnino repugnat voluntate, & qualis coactus, & importunitatem vehementer cepillat, aliquid agit: non enim negari potest in hoc casu repentis in voluntariu[m], quia importunitas infert violentiam, quando est nimisnam & violentia, & importunitas tuabo equiparatur: *ex l. em. 5. C. de Apofast. vbi Salye. ibi. 8. n. 3. n. 1. sit: per importunitatem facta dici fieri prope violenter, & probatur ex traditi. in Sanc. lib. 4. duff. 7. n. 4. & duff. 10. n. 7. vbi donationem inter coniuges importunitas precebus extorta non confirmari potest, nec ita flamenta, nec legata extorta esse firma in fato conscientie.*

Quin etiam donationes, seu leuitas per preces valde importunitas obtentas per religiosos à Superioribus non excusat à proprietate, quia non sunt licentia voluntatis, sed permisso coacta ad vitandum maius malum, tradit. *Sanch. d. duff. 10. n. 9.*

Quæst. sexto, verum localia, veiles, & ornamenti, que maritus tradit viri, censeantur donata validē? Dico primo ex Matricado de probat. *lib. 1. cap. 5. 55. n. 30.* donationes inter coniuges in dubio nunquam præsumi: immo statim instruendo cuiuslibet concretae inita inter illos, donec probetur donatione, per *I. quod antea, & si moratu. ff. de donat. inter vir. & vir. & testifl. Glos. in l. virum, ff. de donat. titulo*, Bart. in *I. que dicitur, ff. falsa marina*.

Dico secundo, quando ambiguitat, an maritus donare voluerit, securerendum esse ad conjecturas, *I. versus ff. de donat. inter vir. & vir.* Si autem ex probabilitibus conjecturis non colligitur qualis fuerit animus mariti, inclinandum est in partem oegancem non habuisse scilicet animum donandi, *I. morru. sua causa. ff. codem*.

Dico tertio, quando dubitatur de animo mariti, secundum alios, veiles quotidiana solito matrimonio competere viri, & eius laetabilis, veiles tamen pretiolias, vel festivas restituendas esse marito, aut eius fratibus, quia non confirmari eorum donatio morte: neque censeantur donatae *ex l. hec leg. auctor. ff. de legat. 3.* Nam in dubio non per-

fumitur donati *I. cum de indebito, vers. qui enim fuit. ff. de probat. & volunt. Menoch. lib. 2. de arbitratio. cap. 88. & Matrac. d. cap. 5. 55.*

Ex quibus quotidianis indumentis, & ornamentis, quacunque illa sine, sine vestes, sine annulis, sine localia censeantur donata: cetera autem, que non dunt quotidianam censemur commodata viri à seculo ad viventia Afflict. dec. 315. n. 14. ita Guelada in diversis quæstionib[us] *nuru cap. 28. Gutier. 2. præf. 9. 19. n. 20. Anton. Gabriel. tom. 1. commun. opus. 1. fol. mult. 106. & Ioan. Lup. rubric. de donat. ff. 11. num. 9.*

Dico quarto, ornamenti pretiolis non censemur donata, nisi maritus dum ea inietit viri expensas claris se donat, Angel. *conf. 339. n. 1. princip. Barbol. l. que don. 34. n. 7. 8. quæmeritis Aymon. relatis ab eo n. 80. dicas inficeret, ut sint viri, quod præsumunt ea tradidisse viri animo donandi, nisi vera dicantur urbanitas causæ. Quid si resolutio est probabilis: ita Iul. Clat. d. 5. donati, quæst. 10. in principio.*

Probabilis tamē est non esse donatione, quia verbum, dono, non virgineum in sua propria significacione: ita Bart. in l. 1. ff. nec cogitare, n. 10. ff. de volunt. honor. Alex. *conf. 153. n. 1. lib. 4. Keland. conf. 1. n. 15. lib. 1. Gomel. l. 5. Tauri n. 4. Gutier. 2. præf. 9. 19. n. 3. & Matiens. l. 4. Glos. 5. n. 1. ad f. nom. tit. 2. lib. 5. recip.*

Nisi maritus dum donat, & tradit viri, si valde diues, & non illuc tamen in verba ambiguis accipientur in vim donationis, confer Glos. *final. in l. de volunt. ff. de legat. 3. vbi textas: præsumit donationem, quando maritus pro viro foliat, redditioque præsumit, quod maritus est nobilis: sequitur Afflict. dec. 315. n. 4. Tunc quid. de nobilitate cap. ult. n. 47. Natura. *in sum. cap. 17. n. 166. Sylle. Verbo pernix. lib. 3. præf. 14. ex n. 3.**

Conducit Barbol. in d. 1. qna derit. n. 80. ff. foliis, maritum, dum præsumit sponsium diuident, ac nobilium donare, etiam quando res sunt magni valoris, dummodo non sint immensi, sequitur Bald. in e. iuratio. n. 12. de probat. & alijs, quibus accedit dictum Barbol. d. n. 80. Quod sententia multi probatur.

Pretioso ergo ornamenti, que dicantur, & quae non pretiolis, sed quotidianis, arbitrio prudentis iudicis relinquitur, considerata ramen quantitate doni virorum, & dignitate, non illius, quam moris: ita Imol. in *l. penit. ff. seru. ff. filii. matrem. Roland. conf. 10. n. 17. lib. 1. Gomel. Anas. l. 5. Tauri n. 7. Gregor. Lopesc. l. 3. n. 11. part. 4. Gutier. *supra* q. 19. & alijs quos refert, & sequitur in suis speciebus Spino Glos. 18. n. 113.*

Quæ inter nobiles, ac diuines letica vestimenta censemur quotidianæ: contra vero letica inter homines inferiores conditionis, & manus diuines pretiolis censemur, Gutier. *supra* n. 9.

Hinc virorum nobilium, seu magnatum prædictis opulentissimorum non computant inter pretiolas quacunque indumenta letica, nec quacunque localia, neque annulos auris, neque purpuras, toques, sed ex consequenti haec soluto mortuamento non redibunt ad maritum, de eius hæredes cum respectu eorum virorum censemur quotidianam, quibus intra dominum venientiis locis de vestimentis quibus virantur quando exerceunt fides, & in publicum epicediuunt sine rubore: ita Greg. Lopesc. l. 3. in fine, *tit. 11. 1.*

Disp. IV. De donat. inter vir. & vxor. §. II. 121

12. i. 1. part. 4. Ascendit de exequendis mandatis,
ibid. i. cap. 1. 5. Barbos. in d. l. que datus. n. 7. 3. ff. foliis.
matrum. coniunctus Menoch. de arbitrat. cajus 1. 18.
num. 3.

13 Regulatorem tamen est Menoch. ubi proximè, vestes quotidiane discutuntur, quibus mulieres quotidie
veniunt in domum ius, sesties autem discutuntur, quibus
tunc sunt vestimenta in diebus festijs.

14 Hæ autem, quando sicut validè pietate, quando
donantur vxori à marito, præsumitur matruis eis
donante, ut vxor ornari concedatur Batt. in L. mortu-
tū sua cayta, ff. de donat. i. 1. vir. & uxor. subdene
ex mente legis similia ocnamenta soluto matrimonio
non competere vxori, nisi sint legatae, aut nisi
tanta sit dignitas viti & vxori, ut line illis non
possit extre in publicum decenter, in quo eventu
confundentur quotidiane vestes, & ex consequenti
videatur donare ita Bald. in L. p. 1. ff. serm. n. 3.
verbi item prædicti addet. foliis. matruis.

15 Similiter confundentur donata oiamen. si mittantur ante coniunctam sponsalitatem per verba futuri tem-
poris, vel paulo post ab sposo sponsa, valeretur do-
natio; sic Looff. edus. cons. 4. 2. n. 1. verf. 1. d. conclusio.

16 Quærentur septimo, cur vxor possit validè donare
marito, vi dignitate consequatur, videlicet, ut pro-
moueatur ad ordinem. Equeletem, maritus autem
non possit donare vxori, ut ipsa dignitate adipisci-
catur? Respondet vxorem splende scire, & corul-
cate radix ipsius inservi, & ex consequenti, quando
donat marito ad dignitatem obtinendam, etiam in
honorem sui ipsius donat. Quinimum fuisse etiam
igneobiles, si nubant vixit illusterrimus, vocant il-
lusterrimus, I. formina in principio ff. de senat. &c. Imme-
liores. C. de dignitatibus, lib. c. 2. & quandiu soluto
matrimonio non nubone vita inferioris condicio-
nis, eadem potuerunt dignitate, d. L. formina,
in fine.

Contra vero mariti per vxores etiam nobiles,
non sicut oobiles, neque earum dignitatem confe-
quentur: argue ita non valer donatio facta illis ad
dignitatem consequendam.

Potest tamen valere ex alio capite, si dicas vxores
non propter fieri ditiones, dignitate aliqua per
donationem obtenta: requiritur enim, ut donatio
sufficiatur, quid donatarius non fiat locupletior, ut
patet ex L. sed si vir. 5. quod legamus ff. secundum Crot. &
Angel. l. 1. ff. 1. quibus mod. pug. solitudo. Crot. in
L. 1. 2. constanter in 2. lettura n. 10. 20. vers. penult. non
obstat. ff. foliis. matruis. Quare permittum est, ut do-
nario valeat; vel quod donans non fiat pauperius,
vel quod accipiens non sit factus ditior, Manic. d.
lib. 2. n. 4. n. 57.

17 Sed quid de vestibus datis à patre filio suo, ut
tridat filius sponsa lux? Anton. Gomei. in L. 29.
Taurin. c. 5. petat vestes esse conferendas, quamvis
non extant, dummodo non sunt quotidianæ quia ha-
comptantur inter alimenta, illæ autem minime,
pertinde ac si filii ipse donaret, & ex cōsequenti non
quotidianæ redibunt ad filium, si ex eo, etiam de-
teriorat, vel earum estimatio quia cōseruentur com-
modatae à patre Nuru, & ex consequenti conse-
rendat, vel comprehendat in legimatione filiis Batt. i. 1.
ff. nec salutrem, n. 9. ff. de collab. bonar. Angel. Insti-
tu. de secessione. 5. final. n. 9. Ioan. Lup. rubric. de donat.
5. n. 1. n. 3. Sylvest. verbo donatus. 2. q. 5. & Gutier. 2.
præcl. q. 20.

18 Non tamen conferentur iuxta valorem illorum
tempore emptionis, sed secundum estimationem
quam habent tempore collationis. Gutier. suprad. d.
n. 2. & Sanch. d. lib. 6. dist. 25. n. 37. Ratio, quia
enamœnia seu vestes fluctuant in dominio patris, &
quod vixit tantum fuerint concepta: ideo decte-

Fragei Regim. Oriss. Reipub. P. III.

mentum competit domino: Bald. in L. filia eius,
n. 14. C. familia erificande, Namur. in matru. c. 17.
n. 166. Gomei. Atias l. 27. Taurin. t. 24. quid intel-
ligitur quando non constat de animo patris dona-
tis, nam si constet animo donandi Nuru tradic-
tis, & ut Nuru acquiritur, non autem filio:
tunc non tenetur Nurus ea conferte, Sanch. *sopra*
nun. 3. 8.

§. II.

De donationibus propter nuptias, & an differant à largitate sponsalititia.

E T I T O M E.

20 *Donatio ante nuptias, vel propter nuptias, quamvis
sit, & an hodie fit in usu?*

21 *Patre facit tenetur dare filiam, sic etiam tenetur
dare filia seu propter nuptias.*

22 *Maritus non potest alienare istam donationem
ante nuptias, vel propter nuptias, etiam de li-
cerita uxori.*

23 *Dos, & donatio propter nuptias in quibus conve-
niuntur, & differant?*

24 *Sponsalititia largitatis seu donatio sponsalititia, quid
sit, & quinam sit eius effectus?*

25 *Sponsa quid acquirat hodie per cœnula, & per am-
plexum, quando donatio continet res pressas,*
C. n. 26.

26 *Quid si ante aliquam donationem precedant cœnu-
la, & amplexus?*

Et quid si solum sponsalititia mutus consensu.

27 *Quid acquirat sponsa, si donatio sponsalititia fit im-
medio per probationem no[n]?*

28 *Donatio sponsalititia, quia est contractus inter cœnu-
la differt a donatione propter nuptias.*

29 *Sponsalititia donatio que fit inter sponsas est simplex
& vera, nec renovari potest, & an possit rejan-
da ex causa ingratitudinis, ostendatur.*

30 *Sponsalititia donatio hodie inusitata condonem, si
nuptia signatur.*

31 *Sponsalititia donatio renovari, si per alterum fit et
quoniam nuptia celebrantur.*

32 *Sponsalititia donatio si sic ex palle, ex non rever-
tatur ad donantem, tales hodie indistincte.*

33 *Sponsa, si sponsus decedat, consequitur dimidium
sponsalititia largitatis precedentis auctio.*

34 *Sponsalititia donatio, an obligat ad restituendum,
quando matrimonium non habuit effectum, nec
sequitur.*

35 *Sponsalititia donatio per solum matrimonium de
presenti nondum consummarum.*

36 *Quid acquirat per solum matrimonium de
presenti nondum consummarum.*

37 *Quid acquirat sponsa ex sponsalititia largitate,
quando sponsalititia fuerint nulla propter aliquod
impedimentum.*

38 *Quid lacratur sponsa, seu sponsus, quando spon-
salititia dissoluatur sine culpa viri &que, vel ex
culpa alterius sumum ex sponsalititia largitate.*

39 *Sponsalititia largitatem sicut & Artibaldi inter-
venient, aut lacrarent sponsa matrimonio consum-
mato, & quid si matrimonium non sequatur?*

40 *Donatio propter nuptias, vel uxori, dicitur
tamen contemplativa sit.*

41 *Donatio ante nuptias facta simpliciter non dicitur
donatio inter virum & uxorem, deo valeat.*

42 *Donatio valeat, quando sponsus aliena locali,
autem sponsa loca moveri mittit, & post nu-
ptias pro ille sua locali, & annulus datur.*

122 Part.III.Lib.II.De obligat.parentum,&c.

- 43 Donatio facta die nuptiarum, aut prefuturis facta ante nuptias, quia hodie matrimonium non contrahitur sole contracta?
- 44 Donatio facta spousa ante eorum nubilem, si per verba praefutus tempora contraxit spousaliam, an valeat?
- 45 Donatio propter nuptias sicut facit incognita, & variis aminibus dicetur: & est contractus nuptiarum.
- 46 Donatio propter nuptias, non solum a viro, sed etiam ab aliis fieri posset.
- 47 Donatio propter nuptias ad virum reverti debet, & quid de fratribus, & an habeat emissa primogenita donis?
- 48 Donationes propter nuptias inter virum, & uxorem permittuntur, & quid si excedant quantitatem donis.
- 49 Vxor posset renunciari hypotheca donis, sed donationes propter nuptias non posset nisi maritum etiam doni renunciari.
- 50 Effectio hec donationis propter nuptias, & utilitas quam a fuit?
- 51 Donatio propter nuptias tacite uia intelligentia confituta, & ex quicunque verbo intelligentia facita.
- 52 Vxor, qua dedit donum posset petere a marito, ut sibi constituant donationem propter nuptias.
- 53 Donation propter nuptias facta a viro uxori constituta matrimonio hodie non valeat, & quando uolere posset?

20 **A**gendam nobis est hoc loco de donationibus ante nuptias, vel propter nuptias, & de donationibus spousalibus lugiebus: idcirco oportet explicare descriptionem & uenientiaque donationis, & iocibus conuenientib[us] & differentiis.

Donatio ergo ante nuptias, vel propter nuptias est illa, quam ipius, pater, vel alius pro illis expressè facit uxori, vel spouso futuro propter matrimonium ad recompandā donem, & illius securitate, quae sit uxori durante matrimonio, & eo soluto redit ad manum, ut patet ex I. v. C. de donis ante nuptias, per haec verba ibi: sicut enim des propter nuptias facta & in donationibus, quia mariti faciunt, vel pro his aliis, debet esse aperte licet, & confessio matrimonio talem donationem facere.

Et infra vers. ult. eiusdem legi, habet ut sic. Sanctius itaque omnes licentiam habere, sine primitu[m] matrimonio contrariatis, sine pollicis donationes mulieribus dare propter donis donationem, & ea simplices intelligentur, sed propter duos, & propter nuptias facta.

Conuenient text. in Auth. des data, eodem titulo, per haec verba. Des data donationem propter nuptias mereor: prouide domatio propter nuptias non dicatur donation simplex, sed antiphona. Glos. in d. l. v. ibi, anaphorica, id est contra donem a nomine anti, quod est contra, & pherna, quod est dos, quasi deus donatio propter nuptias contra donem, vel vice cōpensiter donis datio. Idem habet l. i. s. i. t. p. 4.

Item donationes propter nuptias hodie apud nos non sunt in vno, ut per Glos. & ibi Fab. in Amb. aquilas, C. de pollis conuentis. Sunt, simile de las Arribas n. 3. Tellus Fernand. in l. 129. Tauri, n. 3. Valaf. de partibus. c. 1. 3. n. 4. 3. & tem. c. consil. 1. n. 1. 3. vbi addidit in Hispania loco donationum propter nuptias, quae sunt abhortio, Arribas incessibile, non quod sine iure naturae, quin in multis different, sed quod introducta sunt antehanc donationes, & donationes propter nuptias deferunt esse in vno.

Sicut tamen poterit tenetur dote filium, sic etiam de iure tenerat dote filio donationem propter nu-

ptias, text. in l. s. i. t. p. nec. C. de donis promissione, his verbis: Nec enim leges incognita sunt quibus, cantam est omnis modo parentum sive officiorum, detem, vel donationem ante nuptias, pro sua dare progenie. Unde, si huiusmodi donatione propter nuptias pro filio, nepote, vel pronepote promittatur a patre, matre, vel ab Auo, vel Aua uxori filii, renentur ipsi adimplete.

Quoniam potius maritus nequit contracte matrimonio ejus de consensu, & hinc etiam uxoris alienate similes donationes ante nuptias, vel proprie[n]tates, ut in l. 1. & per totam, g. de fundo donis, & est expectata in Authent. sive a me, C. ad Velleian. & ibi Glos. Ordin. sicut non potest de licencia uxoris alienare donem, per d. l. 1. & per g. 1. per totam Iust. quibus alienare licet, vel non.

Quod extenditur, & procedit ultra, adeo ut occurat alienare etiam res mobiles donatae: probat ut Barboli, s. p. legi prima a. 86. vbi n. 87. limitat in rebus mobilibus donatibus venabiliis, quales sunt metas, quas potest hodie alienare sicut, ne commercium impeditur, & natura praedictarum rerum, neque uxori eas poterit auocare per vendicationem, vel hypothecariam a possessoribus, Bold. in l. vbi addic. a. 1. 9. C. de iure donum, C. ouat. præl. cap. 19. s. 1. ante finem.

In quibus conuenient dos, & donatione propter, vel ante nuptias, & in quibus different ostendunt conuenient primus, quia sicut dos conseruatur a filia, quae succedit patre, vel matre, vel descendente basi, & etiam donatione propter, vel ante nuptias conferunt, & computatur a filio, & est de iure obnoxia collationis, nec de hoc ambigui potest, text. probat in l. 1. se liberu. C. de cellulari, ibi, ann. nuptias donatione conferuntur, & ibi communis Scritentibus sententia: Valaf. de partibus, cap. 13. n. 43. in fine text. metabilis in l. final. C. communia utrinque maledic, & ibi etiam Doctores.

Convenient secundo, quia sicut doses constant matrimonio etiam possunt a agenti, similiter penitentia, sum & possit etiam augeri donationes propter, vel ante nuptias.

Quam ob causam Iustinianus Imperator decreuit, ut donationes huiusmodi non solum possint augeri constante matrimonio, sed etiam henri, sicut in donibus id receptum est: idcirco volunt, ut donationes ante nuptias non dicantur, sed propter cupidas s. f. & alii genit. Iustin. de donis. & Leon. malia, C. de donis, ante nuptias. Nec mirum, quia omnis facta incognita haec donatio, neque de ea fit mentio in Pandectis, videntur infra num. 43.

Convenient tertio in eo, quod sicut res que celi sunt non sunt obnoxia ex causa donis possunt alienari, eodem modo possunt ex causa donationes propter, vel ante nuptias, ut vult text. in Authent. res qas. C. communia de legat. & ibi Scritentibus.

Convenient quartu[m], quia si maritus facit patrum de lucrandis dote, vel de aliqua parte illius folio matrimonio, in hoc euentu vxor etiam consequetur donationem, ante vel propter nuptias, quoniam ea de te nihil agatur.

Nam pactum, positum in dote, tacite per partes censetur politum, ac repetitum in donatione ante, vel propter nuptias, ut haberetur expeditio in I. v. 9. Simplicies. C. de donis ante nuptias, cuius habent verba ibi: Reg, inquit ipsa videatur hoc esse pactum; ut secundum datulos conuenienter intelligentur, & in talis donatione patr[is] si uideatur, ut agnosca passim utrumque ambulet, tam dote, quam donatione. Confirmatur idem ex Amb. aquilas, C. de pollis conuentis, & ex Glos. ibi ordinaria.

Convenient quinto, quia in ea quantitate in qua dos conuenient, in eadem, & non in maiori debet

debet constitui donatio ante nuptias, vel propter nuptias test. ut Ambent. aquilat. C. de pactu coniugio & Doctoris ibidem probatur ex l. l. A. similes ver. 1. in ramen. C. de donat. ante nuptias his verbis ibi: ita tam, ut dotes quantitate non excedant: non enim est simplex donatio, sed donatio propter donum in conscriptam.

Convenient lex, qui maritus constante matrimonio ut dominus potest vendicare res dotales per text. ut l. l. dies avallam. C. de rei vindicatione: similiter vero donationem propter nuptias potest vendicare a quolibet postulatore extraneo; non tamen a tanto, nisi quando loquutus matrimonio non restituire res uxoris, vel quando uxori deberet ex pacto recuperare donationem.

Insuper quando inatus dum matrimonium durat incidit in pauperatum; feci si donat matrimonium, & vir et dies, & potest solvere: tunc uxori non vendicari ab eis petet text. in Ambent. permis. C. de donat. ante nuptias. Et ibi Bald. & Angel.

Convenient leprosum, qui donario dicuntur, & dos etiam dicuntur donatio. l. final. vers. final. C. de donat. ante nuptias: ut propter donum donationem. Similiter convenient, quia dos, dicuntur dos nuptiis constante matrimonio, & in illius transit, & solito matrimonio restituire uxori, que erit hereditas. L. pactio autem ante nuptias, vel propter nuptias est donatilium uxoris, & nullum transferit dominium doni datus matrimonio: tamen finis voluntatis ad manutene, vel ad eius hæreditates, h. si liberis. C. de donat. ante nuptias.

Convenient octauo, quia sicut maritus propter adulterium a se commissum amitteret donem, nec lacrima donationem propter nuptias, & uxori recuperaret haec duo, ut tradidit Pet. Greg. in Syntagma, m. 6. cap. 6. n. 4. Sntd. de alimento. l. 7. q. 16. n. 30. Fama in præcepto criminali p. 5. q. 14. n. 3. Bellot. disquisit. clerical. p. t. t. de fama clericorum reali. 6. 4. n. 7. 4. Sanch. de matr. lib. 10. disp. 8. n. 1. sic etiam donationem propter nuptias, lacruma donis, dorémque propter adulterium amitteret uxoris, prout de donatione propter nuptias, seu lucro donis ex pacto proveniente dicunt Clat. f. ad hæritationem. n. 2. a. vers. alia quoque Barbol. l. 2. in principiis. p. 1. n. 5. & 9. vers. uel. in ipsa amitteret donem. Sanch. d. disp. 8. n. 21. & Pet. l. 1. Glos. 3. au. 1. lib. 5.

Nec non deducit annula propter adulterium, volunt. Couar. de sponsalibus p. 2. cap. 7. §. 5. num. 1. 3. Franciscus Molin. de rite nuptiarum lib. 3. q. 67. n. 2. Gomel. l. 8. Tauri. n. 47. Clat. f. adulterium d. n. 2. Valaf. enucleo. t. 69. n. 16. Gama dec. 2. 3. vbi Flores & decif. 136. Cabed. 1 p. decif. 124. & 125. Sanch. d. lib. 10. disp. 8. n. 10. vbi id extendit ad bona paraphealias, videlicet adjudicari vita, arretra iure Castellæ, & reliqua uxoris adulteria bona.

Differunt ranci ipi multas donis, & donatio ante nuptias. Primo, quia maritus possidit donem. l. Pomponius. f. a. donem. f. d. acquirendam posse: uxori autem non possidet donationem ante nuptias, vel propter nuptias, sed inatus ipse, ut Scribentes in a. l. Pomponius.

Secundo differunt, quia quamvis uxori tacitum habeat hypothecam pro recuperanda sua doce, & constat ex l. uicaria. & t. plenaria. C. de rei uxoris alterna: maritus utero non habet hys pothecam in bonis uxoris pro donatione ante nuptias, vel propter nuptias, cum hoc non recuperari in tunc causum.

Tertiò differunt quoniam maritus acquirit fiducias donis, per legem propter nuptias. Cod. de uite domum. Uxor autem non acquirit fiducias donatoris ante nuptias, vel propter nuptias, sed ipse vix. Glilia Ordinatio, in Ambent. donata, Cod. de

donat. ante nuptias, s. est & aliud, Iustitiae. ad donat. Bald. in Ambent. fide à me Cod. ad Peleliorum.

Hinc ranci tenet posse in Hispania omnes fiducias qui percipiuntur durante matrimonio ex quibusunque donis sunt communis marito, & uxori, sicut reliqua lucra, quando mulier pro dimidia parte vult solvere debita constata confidit matrimonio, prout disponitum, lib. 3. art. 3. l. final. & l. 3. t. 4. lib. 5. Ordin.

Dequitur dicendum de largitate sponsalitiae, seu donatione sponsalitiae, & de eius effectu. Est ergo sponsalitiae laetus contractus iurius civilis, & quidam speciales, ut in Ambent. de sponsalitiae largitas speciale sit contraria, in principio, quia donatio fit inter sponsos defuturo matrimonio, contractando spes, et quae causa: Hispanæ vocatur, las donas, y las que se embolsan los despachos. Dicitur etiam mundus muliebris, Matrem. lib. 5. recipit. t. 2. Regin. n. 1.

Habet hoc donatio sponsalitiae, seu sponsalitiae laetus hanc narrat, ut passione inita inter sponsos, ne ad donatores vel calu reveratur, itarum transferunt in eucalibet in donatorem, etiandi osculum non interueniat, nec copula sequatur, & eiota culpa matrimonium non habet effectum, l. r. vers. 14. & f. de donat. eo quia haec donatio est simplex, penitilla, & nullo iure interdicit, cum non fiat inter coniuges, nec ad tempus matrimonii contracta referatur: quia sola donatio interdicunt, non tamen est ipso in se nulla facta inter virum & uxorem, sed dicitur insulda, quia potest ad libertum renunciari, cap. final. de donat. inter vir. & ux. & l. 1. 2. & 3. f. eodem.

Secundus de sponsalitiae largitate, que differt a donatione etiam propter nuptias, quia contemplatione doles inter coniuges etiam haec potest, l. en. multa post principium, p. 1. sanctum, & f. sponsalitiae. C. de donat. ante nuptias. Manc. de tacit. C. ambig. contract. lib. 20. art. 1. n. 1. Sanch. lib. 6. de donat. d. 1. 18. n. 1. quos ubi referens sequitur Bonac. de contract. disp. 3. punct. 4. fol. 50. 1. vbi concludit sponsalitiae largitatem factam inter sponsos de futuro esse validam, & donata acquiri donatorem, si matrimonium celebretur, & consummetur.

Dicunt est, & erit culpa matrimonii non sequitur, quia scelus pactione immota, si matrimonium non celebretur propter culpam donantis, donata acquirere donatorem contra rectu[m] si matrimonium ablique culpa non sequatur, namcum, quia altert sponsorum mortuus est, aut ingressus fuit Monasterium ante celebrationem matrimonij, vel ante confirmationem, donata fuit restituta donatioris ita Anton. Gomel. l. 5. 2. Tauri. n. 1. & 3. Sanch. d. disp. 1. 8. n. 2. & 3. & Bonac. suprad. 4.

Quod si donatione facta ipso sit ab ipso, vel copula, vel osculo interueniat post sponsalitiae iam celebrata, dimidium acquiratur sponsus, & alioquin dimidium hereditibus ipsius matrimonio minime fecuto ablique culpa venitulque, l. s. à sponso. C. de donat. ante nuptias, his verbis, abusus à sponsa rebus sponsa donatis interueniente sicut ante nuptias hunc, vel illam non contingit, dimidium partem rerum donatarum ad superfluum pertinere præcipuum, dimidium ad defutile, vel defuncte heredes cuiuslibet gravida fuit, & quemque vero successerint. Sic ibi.

Quo rancio est etiam videtur, quia osculum, quod sponsum dedit primum aliquo ceterum dignum, & sponsum illud recipiens, vel copulam admatens compensatio detinmentum dignum subiicit. Sic Bonac. suprad. 5. & Lullius Taurian. d. 1. 7. 7. vbi volue per folios amplexus, ablique osculo, & copula nihil

sponiam lucras, quia text. in L. cum veterum, C. de
donat, ante nuprias, dimidium soli oculo concepsit.
Quod idem volunt loan L. ip. 6.5.3. Taur. 1.1 S. Ca-
stillo ibi n. 2.3, quibus accedit 5. anch. d. lib.6. ac
matrem, doib. 18. 7. 8.

Iucari videtur, sed tenetis testicuere alteri, quod
accipit arguimus tibi de uerba C. de translatiis ab
fe diverso fuit contra placitum agere nimis, equi-
tatis ratio suades res ipsa pœnitentia (cetera & tu hoc
dicas) causam ex integræ agi: ita. Angel. §. est &
aliquid et i. n. s. Injusti de donis. Castillo in l. 5. Tauri
& Bonacina. p. præl. q. n. 8.

27 Additum si interuenient oculum, vel copula ante
spontaneam, spontanea sique uenientia matrimoniis non
acquiritur diuidum iponibilite ligantes, et quia
qualitas adiumenta verbis, intelligenda est secundum
verbis tempus, *lata delitio, gressus*, *fr. de novelli-
bus attingens: ratio*, quia non meretur praemium
spontaneo pro actu pueris dignitate. *Coscius* in 4. *decretis*
p. 4. f. 1. n. 4. *Iorn. Lup. l. 5. 2. Tarr. n. 8. et 9. Ane-*
Gomet. ibidem. 1.

Nam lex videtur pro bona requiri, quod pcedat donatio, & lequeatur osculum, vel copia la, atque ita *l. 3. art. 1. p. 4. & l. 1. Tarr. qui loquuntur de rebus donatis a sponsis, debet intellegi, quod de interventu osculum postquam sunt sponsi. Nam ante sponsatum osculum est peccatum, & indignum premito legali, *Gomf. Ati. 1. 50. Tarr. n. 9. & 10. Gutier. 3. Practic. q. 4. n. 7. & Ludouic. Lopes 2. P. infraill. de matrim. cap. 3. 6. fol. 103 2. Bonac. d. n. 50. vesp. idem *forcandum est*.**

Idem est idicium, si sponsalia sunt conditio causa per seculum, ante impletam conditionem, nullis acquiretis sponsalia, quia adhuc praecepit sponsalia, & adas est eis culpolus, & moleo fortius, si adeo copula conditione nondam impletam nihil acquiritur, eo quod per illam non videtur recessum a conditione, Sane, disp. 18. n. 6. & 7. & disp. 19. n. 6. Bo-gacij. d. n. t. vers. non tam supefici.

Quod si donatio fiat sponso ab sponsa, videtur donata competere sponso, non fecito matrimonio, aut solitus sponibilis, quoniam osculum, vel copula inuenientur, quoniam sponsalia ligat conceditur hisc sub hac conditione, si instrumentum sequatur, & sponsa propter osculum, vel copulam raborem, & dedecus habeat: sponso autem propter osculum nihil perdit, nec aliquod patitur dedecus, quod intelligit modo sponibili non dissolvantur propter culpam sponzam in eo ceterum sponsus ligatatem sponbilium lucrat, quoniam haec quando sponzis foliante, ob culpam sponsi, sponsi totam ligatatem sibi donatam acquirit: sic etiam sponsus acquirat totum, quando sponsalia dimittuntur culpa ipsorum propria fornicationem facili, vel hæc vel alia similia impedimenta, ut probatur ex *Item veterum ad finem C de donat. ante nuptias*, vbi sponsus, & sponsa sunt aequales. *Castil.* d. l. s. 2. *Tarif. n. 5. Sanch. d. l. b. 6. de marr. diff. 21. n. 8. & Bonac. n. 5.*

28 Ceterum si sponsalia dissoluantur abesse culpa
veritatis ipsius, obid lucrari i potissimum dicendum
est, quoniam oscularia interconiat, & quia videtur
sponsalia donatio huius sub ea lege. Si conditione, si
matrimonium celebatur, & in hoc casu non fit ma-
trimonium. Si sponsalia non fuerint fulata propter
culpam sponsorum, ut supponitur.

Ergo ipsius nihil lucratur nisi colligente ex I.
et *la* *pros*, C. de donis, ante *nuptias*, & I. 3. ut. i. p. 1.
vbi de potione sponalibus distulitis morte alterius
et ita quoque venia culpa sponas nullum acquirere
poterit per oculum, ac proinde sponsa integra loca-
lia celesuerit. sponsa autem oculis dimidiam partem
lucrabitur. *Cynus* in d. *la* *pros* *lo* *an*. *Lap-*
radie de *donis*, §. 3. ut. *finis*: non enim videatur ratione
consonum sponas absque culpa acquisire per
oculos amittere. *Sanch.* *dil* 1. 1. n. 2. c. 2.

Conita vero quando sponsalia dicimus ne de cōfensus veritasque sponsi, eo quod alter autem remittat videtur, quod sua interest, proinde sponsa debil

Oportet tamen quod veteris sponsis simul differentia, non ex intermixto, nec laetitiae sibi: nam eo ipso, quod alter oon simul differeat, sed inuitus rebilis, & alter multe distet, queritur, iusad retinendam sponfaliatum donacionem libi datam, & ad vendicandam legatum sponfaliatum, quam donaverat Iacob veterum, Cde domus ante capitulam. Nisi enim ius ante acquisitionem annuitetur propriet posteaen conicolum, Sanch. d. daf. 1. m. 7. Romacan. d. pumel. a. n. o.

Iam vero si donatio sponsalitiae aliquo fuerit invalida per probationem iuris spon*s* a nulli acquisi*t*, de spon*s* potest indistincte repetere sponsalit*ia* tam largitatem, quam dedit, & residuum spon*s*, siue interuenientia culmine, vel copula, si ge*n* non: Glos. Ordinatis similis cum teste, in i*si ab spon*s* o*fer*e*t**, i*C*, de donat, ante neg*at*ur.

Iustit. text. in l. cum hic flamus, s. final. ff. de donar. inter sur. & exor. vbi haberet. cetero enim circa causam finaliter imputandam matrimoniij singulariter donationem, nec conditione moeteper text. etiam in l. ea que, C. de donar. ante nuptias. text. in l. sex de lumenat. C. de donat. inter sur. & exor. Ratio potissimum, quia ista donatio, & sponsalia longitas, & dictum est habet conditionem facitam, si nuptias sequuntur.

Cum ergo ratione impedimenti nuprix ne-
quacne sequuntur sponus potest repetere: quod
intellige, quando sponus donauit, & ignorans tra-
didit eucis si scens impedimentum iuris dederat
garantem possumit etiam non repetere vit, & spon-
ta r. sinebit, si sponso ignorabas.

Vtque vero sciente prohibitionem iutis, sponsa largitatem libidinam non poterit etiudere: neque sponte cuperet, sed fatus, ut probat, qui exortatur. C. de incipi. in imperio, & habetur in cap. 1. de donat. inter vir. & e. t. xix.

Neque est dubium donationem sponsalitiam, quia est contractus iuri ciuilis, differt ab spou- alia largitate, quia hanc est simplex domatio, & inter sponsos tantum sit contemplatione futuri matrimonii.

Sponfalia autem donatio, quæ etiam dicitur
donatio propter nuptias, fieri etiam potest contemplatione
donis inter coniuges *i.e.* cum multis, post
principium *s. sacramentum*, & *s. simplus*, *C. de donis*,
ante nuptias, nec presumuntur facta ab sponso spon-
fia quodam dominum, sed quoad viuam inditum, ut
ornatio sponfa incedat, quod ad honores etiam
ipius sponfi spectat. Si vero, *s. interdiam f. com-
medias*, ut de aliis ornamentis scribat Bartoli, *in I.*
penult. *f. 1. num. 2.* & *3. ff. solu. mari.* Paulus de Ca-
stro *conf.* *428. 2.* & *lib. 2. lib. 1.* vbi loquitur sponfalia
de annulis etiam coniugis: *equitat Mont. de rati.*
& amb. conuenit, *lib. ac. iii. 2. n. 1.* vbi *n. 2.* fundat
sponfaliam ligaturam, que fit inter sponfios dun-
tax, & non potest fieri inter coniuges, esse lingui-
placem, & veram donationem, nec renunciari posse,
nisi ex causa ingratitudinis, quod est proprium sim-
pliis donationis inter viros. Quæcumque uniuersi-
tus non renuntiat ad donantem, sicut redie
donatio propter nuptias: *f. mister.* *C. de donis.*
annularies.

Reoocabatur tamen sponsalicia laugitus si per alterum fletur, quomodo ut ius celebrantur, nimis sum

Disp. IV. De donat. propter nupt. §. II. 125

si non sequantur absque culpa alterius sponsi ingredientis religionem ante celebrationem matrimonij, vel ante confirmationem illius, ut quo casu renocabit sponsalitas lascitas, **qua** censetur facta sub conditione matrimonij, quod non fuit fecutum.

Ceterum locutus Ipona per osculum medietatem localium, cum abesse culpa matrimonio non habuit effectum, Gomezius l.5 Tauri, n.8. vers. quinto quartu[m], per Gle[ci]o singularem in cap. decreta legalia 77. q. 1. & probat text. in l. Deo nobis, C. de Epifagio, & ceteris, whi disponitor, quid Ipona potest ingredi religionem liberti, & non incutere ponam Atharum. Adductusque Scribentes padum lucrande dotis in calo mortis etiam procedere in calo ingrediendi religionem.

- 33 • calu ingredientur religione.

Ponamus ergo spousalium iugitatem, vel donationem fieri ea condicione ut non reuerteretur ad donatorem: tunc enim dicendum est virtus huic pactionis acquisiti internobilitate donatario, quamvis non interuersar oculorum, nec copula, & eius culpa matrimonium non sequatur nisi mater, &c de donat ante nuptias quia in hoc casu est donation simplex, & nullo iure intendenda: non enim fit inter consuges, nec testitur ad tempus matrimonij conacti: at sponsalium largitas, ut diximus est donation, quo fit inter sponsos de futuro propter matrimonium contrahendum, & propter eius spem, & causam honestam, Sancch. d. lib. 6. diff. t. 8. num. 2. verf. 1. conclusio, post Gomes d.l. t. 8. num. 2. verf. quoad primam iuram donationem dice.

Item sponda lucerent medietatem spofalitatis largitatis, si per calum paga, vs per montem alterius, interuenient osculo nuptie non sequantur: quod si non interuenient osculum, nec copula, donato spofalitatem largioram integratam recuperabili, ut recte interuenient osculum, fulrem reperit dimidiam donator, & alteram dimidiam sponda lucerant. Quod si interuenient copula, tota donatio penes spofulum remansabit, & penes haeredes illius: text. in l. 1. s. 1. Bonac. C. de ducas. ante nuptias. Gomel. d. l. 1. 2. num. 3. vers. si vero per calum. Que similiter obtemperat oportet, & si ex parte sponfe in spofulum donatio facta sit, quod extendetur, quanquam spofalitatis largitatis sit in magna quantitate, quia de ute communia nulla est proxima quanitas. Sanch. lib. 6. de donar. diff. 24. Bonacim. de conrall. diff. 3. g. 1. 3. pnncl. 4. fol. 502. num. 1. & 2.

De iure Castellie ipsosfalia largitas non potest excedere octauam donis ipsius partem, ut habetur in l. 1. tit. 2. lib. 5. recipil. sibi. mas delecto montare la ollana parte de la dote, que conellare recibeber, Awendan. de exequenda mandato t. 1. p. cap. 15. num. 1. Mariens. lib. 3. recipil. tis. 1. t. Glos. 6. num. 3. & 4. Quae necellacionem est recipiunt esse doitem, nec sufficiet esse promissam: ita Awendan. Mariensi tamen innuit valere ipsobilitum largitatem, quamvis dos soluta non sit, quia idem solutionis destinata nondum accessit, coonorat Valasie. consil. 3. ad finem, dicens in Lutitania non posse Archa donari vltra tertiam partem doctis uxori, & tamen aut valere debet promissam, quando nondum aduenire dies solutionis, & sufficere hoc, ut habeat computatio de dote promissa ad doitem verè recipiatur, quando nondum aduenire solutionis dies.

Quid ergo acquiret sponsa per sollem matrimonium de praesentis ante consummationem, & nullo osculo precedente? Resolutio sit nihil lucari, si dissoluant motte, vel professione, vel alio modo licito absque culpa. Nam deficiente conditione sinecundi matrimonii non consummati, non verificatur perfecta conditio: ita Ioan. Lup. de donis. §. 4. in principio, nisi post tatus matrimonium Protag. Regum. Christi. Republ. P. I. I.

sequatur traductio sponte ad coenam sponsi.

In hoc enim covenit cum præsumatur, capula per illam traducendum, lucrat ut ipso a rotari, ut aratione integratimata Gregor Lop... 3 m. 2 i. p. m. 4. Sed metius Castillo in l. 3. Tauri in fine, m. 18. & Azened, lib. 3. recipit traductum regum omnia loquuntur, nec alio modo consummum matrimonia, & obstat ex d. 5 a. Tauri isti ante de consummatio et matrimonio, & infra de fuisse de consummato si matrimonio, la mujer y sus herederos ganan redio. Quæ lex hodie habet lib. 3. prop. sit. 1.4. Iean. Lup. rubr. de eas. s. 5. q. num. 3. in fine. *

Quare non est necessaria traditio ipsorum ad dominum sponis, quia lex solam facit mentionem de consummatione matrimonij ad incrementum integræ Ecclesiæ, et ex coniectioni non requiriunt ad hunc effectum Ecclesiæ benedictiones, seu relationes, Aeneas, lib. 3, recopulat, 2, 1, 4, n. 2, C. 3, & Villalobos in concordia suis canticis, & Regy, verbo dante, nam, 24, Sancti, diff. 1, 0, n. 1, C. 2, lib. 6.

Ex dictis n. 18. vers. Jam vero via dictum est, quia sponialis sunt nulla proper impeditio omniis iuris, nihil lucrat sponialis ex sponialitia lagitare, sequitur idem dicendum, quando fuerit sponialis nulla ex aliquo alio causa, proper quem neque fieri maxime possumus, quamvis iocentes non colimus, Cifuentis l. 2. Tantum ad finem post Salicet. vol. 1. f. 2. Sponsa n. 2. C. de donis ante nuptias. Quare neque qui dederi potest repetrere, nec recipiens retinere, sed hic si vendolabit, ut supra dictum est contra Sancti dicentem non posse hicum retinere, nisi post tentacionem, quod insinuat Gomel. tradit. d. 17. vbi concedit posse hicum vindicare, quando tuncque impedimenti sunt coniuncti.

Quando in matrimonio sponsalia largitas, & simul Arche interuenient, disponit *Ladeum* s. *Taurum* per hec verbata qualquevera delles mercere post matrimonium consummationem nubilis, & eas heredes incrementur annis, que cum eillen ipsorum sponsum dedit ipsos, si in eo matrimoniis Arche non interuenient, quod si Arche interuenient, sunt sic in optione mulieris, aut heredum, defuncta femina, eligeat Arches, aut eas dimittate, & afflument omnia localia, que vis dedent post sponsalia, qui optio, seu eleemosia finit infra viginti dies postquam fuerint interpellari per hæc dies ipsius matriti: Si vero infra hunc terminum non elegenter, penes hæc dies matriti maneat electio.

Ex quibus quid faciendum sit constat in hoc causa: quod intelligitur quando donatio sponitatis largitatis fuit valida, & debito tempore facta, nimirum ante consummationem matrimonium: Nam si esset invalida, quia scilicet facta sive post matrimonium consummationem: tunc legitimam naturam ceterarum donationum, que sunt inter consuges recompensatrices, & morte consumantur, has inquam lucrabitur sponsa, simul & Aethas.

Nihilominus lex Tauri s.a.loquitur de donatione
localium,que debet fieri ante collummati matrem
nominis, ut sit validis, & faciat electione ab vxore,
aut ab eius heredibus de his localibus, non licet va-
rietur. *Apud Africam 20*s.* de proprieate legata, Mariani-
lib*s.* recop. s.a. 4. Col*s.* 7. Mitem de manu*s.* 1. p. 9.
5. 2. n. 10. modo electio fortius effectuatur ex causa
integrar*e* vixi aut eius heredibus variare, quia
non impedit quod de iure non habet effectum, segua-
la non prestat, de regali iura in 6. & possunt item
eligi*e*, si prior electio fuit nulla, *Bart.* in 1. 1. *f.* de
etiam i*lex* Mariani. & Mitem *natura*.*

*Isolus si matrimonium non sequitur dissolu-
lunt sponsalibus , vel matrimonio rato ante con-
sumationem , non dant spousis electio ruedie-*

126 Part III. Lib. II. De oblig. parentum &c.

tans arbitram per osculum , etiamque sole ar-
tha intercedat , nihil penitus acquirent colliguntur
ex ipsa lege § 2. Tamen , via postiquam disponunt
spousam per osculum sibi acquirent dimidium largi-
tantis ipomatia lie-loquatur : si quicquam eo-
xum decedat post consummationem matrimonium ,
vixit aut eius heredes coniequantur rosum , quod
dum spousi erat , illis donabent spousus , si zama
defuit in eo matrimonio.

Venit si artha non defuit , sed ut viroris electio-
nem , vbi dictio (verum)) posita sine copula . Et
significari diuclum factum , & diuclum ius : at-
que ita artha non acquiruntur , nisi postquam co-
putati , & facta sunt vna cito , & vere sunt vir , &
vixit.

Dum autem fuit spousi , & interuenient osculum ,
luctarus spousa dimidium spontaneum longitans ,
quo minus posita dilollantur spousia : artha ante-
tem inservientem dat praedicta electio modo su-
pradicato vixit , aut eius heredes , quali sentiens:
dum spousi sunt , posse acquiri per osculum diu-
clum localium ab illa electione : nial vero de
anhis , quia has solus constituit in primum pu-
dicitia amilia per copulam naturalem & tuos ac-
quitivotor , Couar. 4. *decreta. l. p. cap. 3. 6. 7. m. 12.*
dicens at has esse donationes factas vixit in prae-
mium pudicitia , & eo matrimonio consummato
statim acquiri , Gomel. *Amiss. l. 50. Taur. l. m. 29.*
vbi iuppone hanc esse peccatum , sequitur Molin.
item. 2. d. 1. 431. s. qua. autem.

Non est omnitudinem donationem propter nu-
ptias (ponit , vel vixit , dotis tantum contem-
platio) fieri : proinde comprehendit quicquid à
marito darum vixori contemplatione dotis *l. cum*
multa s. sanctissimis. & s. si regum donis prelatis. s. de
domis. ante nuptias. Mantic. de rati. & am. lib.
20. m. 1. num. 7. & m. 4. num. 5. & Gomel. d. l.
5. 2. Tamen num. 9. de qua diuclum num. 20. suprad.
proinde donata ante nuptias fuerit conferenda de
iure *l. vi libet. C. de solit. ibi. ante nuptias donatio*
confertur : non tamen dicitur hac donatio
ante nuptias facta simile fuerit donatione inter virum
& uxorem , id est valer *L. p. 1. s. ff. de donis. inter*
vir. & ux. nec plonibet. Mantic. d. m. 1. num. 8.

Quoniam si die nuptiarum donatione ante nuptias
fuerit *Bald. m. l. inter ex. de donis. inter vir. & ux.*
credere , si fieri ip domo uxoris prafum factum ante
matrimonium : secundū si fieri in domo viri : quia
tunc praeferunt facta post matrimonium.

Hodie tamen id constat id ex Concil. Trident.
quoniam non perfectius contractus iuste contentus ,
sed debet obseruari forma tradita à Concilio *m. cap.*
1. de Reformat. matr. s. 24. aliquo matrimonio
nunquam est iustum , Mantic. *sopra num. 21. vbi*
num. 13. ex Oldrado conf. 114. num. 26. subdit,
si spousa aliena localia ante nuptias mutat spousa ,
& post nuptias pro illis sua propria mutat ,
dominium mulieris acquiri : eo quod in hoc even-
ta videretur magis confirmatione donationem iam fa-
ctam quam inchoare nouam , *l. si donare. 9. 1.*
s. redem.

Hinc argui potest , valcarne donatio facta spousa
ante aratem nubilem , si per verbis praescitis
temporis contraxis spousalia : Affirmandum est
valere : eò quia adhuc nullo modo dici potest viror,
l. quod vir. s. if redem rite. f. auer. l. m. fine. s. ff.
de privilegiis credimus , per hec verba ibi : si
minor daecdem annis in domum quaevis viru deduc-
ta sit , eam uxorem non esse. Mantic. sopra m. 15.

Ambig: item potest , quid dicendum quando fit
donatio spousa per nuntium ab sposo , & nun-

tius tradat illam post matrimonium celebratum ;
dicendum est si spousa nuntium retinet , donatio-
nem non valere , quia post contractas nuptias do-
natione perfecta fuit : (eò si spousa nuntium inter-
ponit : nam tunc ante nuptias perfecta fuit dona-
tio , quibus post contractas nuptias nuntius
tradidet , d. p. *Spanioli principis. s. de donat. in-*
ter vir. & ux.

Nuo est dubium donationem ante , vel pro-
pter nuptias esse contractum nominatum , ve in
Audens. de Mansueta largitas frustis fuit contra-
flus. & de diversis capitulo , celsior. 9. Idcir-
*cō variis nomenibus dicebatur : sed posse a munio-
nibus Principibus fuit introductus , & ab initio
captum donatu ante nuptias vocabatur , quia an-
te nuptias fecerat , & post nuptias fieri nequi-
batur.*

Nihilominus cum doles post matrimonium pos-
sent augeri , integrum fuit enim posse dona-
tiones ante nuptias : & ita factum fuit à triuī ore Iu-
stini Imperatoris flatuens has donationes danta-
rum matrimonio posse constitutis , & angeli , s. *Eſt*
& aliud genus. Inſtitut. de donis. & L. omnis multa. C.
de donis. ant. nupt. blant. de sacra. & ambig. lib. 20.
tit. 1. ex m. 1. com. fog. vbi de hoc late. S. m. 20.
obstendit , quando dos coſtantē matrimonio ab
uxori nuptiis non posse , quid si vix viro pre-
parat am. nuntium doles , manitus quoque tantum
deinde vix potest refudere , ut excludatur frau-
dis vnde *Audens. equalitas C. de paliis communiſ*
Cephal. m. 5. 98. num. 33.

Iam domino ante nuptias (quam diuclum num.
20. posse fieri ab spouso à parte vel ab alio pro il-
lis viri , vel spousa furuit) ut posse fieri ab Aucto-
rius ea facies *l. ultima. C. de don. premis.* Quia
etiam matrem , & ascendentis per lineam posse
compelli ad faciendam donationem propter nu-
ptias pio filius , & descendenter , arguitur ex *l.*
celegemus ad haec. C. de heredit. & Mantic.
vbi dicitur matrem hereditam , licet regatur filia
liam orthodoxam dotare , sic etiam posse compelli
ad confitendum donationem propter nuptias.
Quod autem mater , & Auctus matrem debent
filibus , & nepibus potest constitutere in deſe-
ctum patris , vel Aucti patris , si filia , vel neptis
est mops , docet Bald. *m. l. in Audens. resq. num. 3.*
in fine. & n. 4. C. commun. de legatu. & i. Bald.
num. 9. Igitur teneruntur etiam donationem pro-
pter nuptias efficiere , quia hac dies æquiperantur.
l. ex mora. C. de paliis communiſ, vbi quid de
par & dicere , de matre etiam constitutum vi-
deretur.

Sequitur difficultas , an donatio propter nu-
ptias soluto matrimonio reuerti debet ad mar-
tium , & quid de fructu us , & an habeat omnia
privilegia , que dōs habet ? Giel. in *s. c. & aliud.*
in verbo exequatur , *l. ultima. de legatu.* Tradit vix-
tem esse dominum donationem propter nuptias , &
sic dōs ad mulierem reddit soluum matrimonio , sic
donationem propter nuptias debet ad matrimonium
reverti , nisi aliud ex contractu , vel statuto , vel
ex pacto flansit. *l. 1. C. de bonis. quae libet. cap.*
1. de donat. inter vir. & ux.

Fructus autem donationis propter nuptias non
sunt vixii , sicut fundus dōs non sunt vixii
sed manu , eo quod fructus doles conceduntur
propter oneribus in matrimonij , quia manitus debet in-
linere , *l. dom. fructus. & l. plenaria. s. si seru.*
s. de ure dōs.

Ex quo sequitur donationem propter nuptias
non habere omnia privilegia , que dōs sunt con-
cessi.

45

46.

47

Disp. IV. De donat. propter nupt. §. II. 127

celia; ipsi Bald. Nouel. in tr. de dona parte 8. primitus 6. num. 24. de qua differentia Gomei. in l. 2. Tauri num. 1. quae referentes tequitur Sanch. lib. 6. de donat. dif. 1. n. 1. ad medium. vers. donata ante proprie nuptias, seu ante nuptias.

Item hanc donationem propter nuptias, est permis-
sa inter viennam & uxori equum iunt simplices do-
nationes, sed constituentur propter dorem, 9. et
ab aliis genere, institutis, de donat. & L. cum multa
post principium, & vers. Sanctorum, & 9. simplices
C. de donat. ante nuptias. Ex Bald. ramen in sicut
fiant, pando post principium, vers. quod operante ista
dorem: tradidit quod dos redditum magis tuta,
cum duxit dominum habeat plus 10 bonis vii,
quam si habet hypothecam folium; nam tenacio-
ritate potest by pothece l. etiam, & Lib. 5. Barboli, &
Antebi, sine a me C. ad Velleas, sed donationem pro-
pter nuptias se tenacitate non potest nisi vir etiam
dori renunciatur. sed si est contraria, C. de donat.
ante nuptias, Mantic. de iace. & ambig. lib. 20.
tit. 3. num. 2.

Præterea alter effectus ex eodem Bald. in Au-
thent. de dona num. 3. de donat. ante nuptias, est
potius de lucro donis, & donationes propter nu-
ptias, quod sit æquale, & pacchii de lucro donis
extendit; ad donationem propter nuptias, quam
uis molles nihil de eius lucro concurrit cap. 11.
de donat. iller vir. & uxor. & ihu Abbas num. 12.
in principio; nec minima, quia dos, & donatione
propter nuptias aqualem continent fauorem ex-
ceptio calibus à iure expelli, vi docent Vincent.
de Feanc. dif. 28. num. 2. p. 1. Sud. de aliament.
tit. 1. q. 42. a num. 77. Menoch. de prefampl. lib. 3.
profampl. 15. num. 10. quos referens lequuntur Au-
gustino. Barboli. in cap. & si necesse, num. 8. de
donat. inter vir. & uxor. & ibi num. 4. addit. cuncta At-
thæz in Hilpania cedant lucro uxoris, carum argu-
mentum non valere, nec subtiliter ad donationes
propter nuptias, ex Gomeio in d. 1. fo. Tauri num.
9. & 10. post Gregor. Lop. l. 7. Glej. final. tit. 1.
part. 4.

Deinde tertius effectus donationis propter nuptias es-
se potest, ut si maritus debet viuere honeste,
sicut vox, nam sicut illa primaria dose propter
adulterium cap. plenarius de donat. inter vir. & uxor.
ita etiam maritus amittere donationem propter nu-
ptias, si punitatem, & fidem matrimonij violau-
t. l. confusio C. de cap.

Quattuor effectus donationis propter nuptias es-
se potest, quod maritus debet viuere honeste,
sicut vox, nam sicut illa primaria dose propter
adulterium cap. plenarius de donat. inter vir. & uxor.
ita etiam maritus amittere donationem propter nu-
ptias, si punitatem, & fidem matrimonij violau-
t. l. confusio C. de cap.

Quinimum dorem, & donationem propter nu-
ptias, si maritus committat adulterium recuperetur
vox, ut per Baiarium ad Claram g. adulterium n.
103. Sud. de aliament. tit. 7. q. 1. 6. num. 30. Sanch.
de matrim. lib. 10. dif. 8. num. 1. Bellet. disqui-
sus. clerical p. 1. eti. de favore clericorum reals, 9. 4.
num. 74. & ibi num. 75. pefolim posse voxem ad
restitucionem donis agere, & num. 76. post Ca-
strum conf. 128. & conf. 128 addit posse tandem
voxem agere ad separationem thorii, & ad dorem
restituendum, quando maritus haberet concubinam.

Donatio iteo propter nuptias tacitum non intel-
ligitur constituta, potest ratiem intelligi, quan-
tum hoc nomen oon sit exprimitum l. cambr. lib. 5. fin
ancem donare quidem talis: C. de donat. ante nu-
ptias: nisi ex verbis concipi possit. quia nisi
exprimitur constituta, non inducitur à lege, ne-

que vox eam acquirere potest soluto matrimonio.

Vox enim, quæ dorem dedit potest petere à
marito, ut sibi costituitur donationem propter nu-
ptias: imo potest illum compellere ante contra-
rium matrimonium, hoc eo constante, quod ex
Authent. de aucta C. de donat. quae nuptias: do-
natur ibi communiter omnes, & como unum re-
solutionem docent Affl. deo. 141. num. 1.
Rumi. in conf. 1. num. 2. lib. 5. Barboli. in l. si con-
flante, in principio, ff. foliis. maritim. num. 127. vers.
C. regula hec opinio, fol. 576.

Atamen decisio illius text. hodie non est in
vita, nec natus compellitur constitueret donationem
propter nuptias; sed ex voluntate co-
stituitur, ut tradit Tellos Fernand. in l. 1. Tauri
num. 6. quem lequeritur Castillo de usfructu cap.
44. lib. 1. num. 11. contradicit tamen Mantica
d. lib. 10. tit. 4. num. 4. vbi concludit donationem
propter nuptias non heti ex meta liberalitate, sed
ex necessitate.

Denuo donatio propter nuptias facta à viro
voxi constante: atēmonio hodie non valer, ve-
lebit ratiem si mulier augest etiam dorem, l. si
constante, & Authent. Sed iam nōtice C. de donat.
ante nuptias. Infinitus d. donatione fuit quando con-
stitutus dos, ceaserat permitta: nam non est
simplex donation, sed propter dorem, l. cum mala,
ff. faciunt, & ff. simplices; C. de donat. aut. nupt.
Azo in summa c. usfructu rati, num. 5. Idem
si vox augest dorem, ut debet augere donationem
propter nuptias in eadem quantitate: l. si
constante, & d. Authent. sed iam nōtice.

Ni bilominus cum huic temporibus dotes si-
ne donationem usus propter nuptias ex generali co-
sideratione constituerintur, ut sit Bald. in d. l. si
constante, aquilares in donibus & donationibus
propter nuptias à confinidine etiam
est sublata, Bart. Bald. & alij. in d. Authent.
aquaductus C. de patiis. cœven. Mantica. supra tit.
4. num. 15. proinde nihil amplius dicendum est,
cum per etiudinem donationis huiusmodi fine
sublata, Gomei. in d. 1. 52. Tauri. Tellus in l.
16. Tauri num. 8. Valalici. canjali. 2. num. 11.
Molin. de iust. tract. 2. dif. 229. ad finem, &
Barboli. l. si cum dorem 2. 3. ff. fater. num. 11.
ff. fater. maritim.

§. III.

Vitrum inter consanguineos presumatur
animus donandi ex sola san-
guinis coniunctione.

E P I T O M E.

34 Quando presumatur animus inter con-
sanguineos ex sola sanguinis coniunctione?

35 Si filii inter consanguineos visceribus ad presu-
mendum donationem, & animus donandi inter
consanguineos, aliqui preueni.

36 Frater pro fratre aliquod solenem presumatur fe-
lacio animo rependi.

37 Presu. inter consanguineos animus donandi,
quando inter extraneos presumatur.

38 Si filius pro patre feliat, non presumatur donasse
nisi expensæ simi modica.

39 Mater expensas facit pro filio redimendo ab ho-
bitu non potest repudie.

128. Part.III. Lib.II. De oblig. parentum &c.

- 60 Es quid de parte solente pro delito filij.
 61 Interdam ex sola confanguinitate inter confan-
 guineos presumuntur donandi animus.
 62 Sed contrarium est verius.
 63 Frater cum fratre bonis induitiss., qui utitur,
 & sumat uitis si quid impendat pro reparatu-
 ne domui communii, non presumit donare.
 64 Frater laicu[m] aliquid impendens pro fratre clericu[m],
 à quo fieret aliquid recipere, non presumit
 donare.
 65 Socer non presumit donare Natus, nec viri cuius-
 priuigne.
 66 Frater non presumit donare, quando aliquid im-
 pendit in alimento cum fratre.
 67 Frater consensu[m] fratrem exco[n]siderat donare rem
 communem presumit habuisse animum do-
 nandi.
 68 Parvulum negans est communia.
 69 Frater quando nequeat repetrere expensas factas
 cum fratre pro alimentis.
 70 Clericus frater tenetur altero sororem, & dotare de
 bonis Ecclesie.
 71 Frater virius quando non tenetur altero fra-
 tres, nec sorores.
 72 Soror virius an sicut est alenda a fratre, an
 sit etiam donanda, discussio, & quid se-
 quendum vellentur. num. 72. & 73.
 74 Et responderemus contra nos.
 75 Frater non potest repetrere, quando tenetur altero:
 scimus quendam tenetur, presertim si prote-
 geretur repetrere.
 76 Frater si apud se habeat bona fratre, aut fa-
 toris presumit donare, & impendere de ba-
 ni illorum.
 77 Item potest compescere.
 78 Scimus si tenetur altero: quia tunc non potest
 repetrere, nisi expensas medicae.
 76 Impensa facta à fratre pro fratre extra causam
 alimentorum presumit facta anima repre-
 tendi.

I4 Equitum dicendum an presumatur donatio in-
 ster sanguineos coniunctiones ea sola sanguinis af-
 fectione? Pars negans videtur vera, ea eo quia
 doceant, seu, animus donandi regulariter non
 presumitur inter parentes, & filium, neque in-
 ter ascendentes, & descendentes, inter quos non
 potest esse maior coniunctione: Ergo multo mi-
 nus presumitur inter agnos, & cognatos, in-
 ter quos non est tantus nexus, nulli in certis ca-
 fibus: ita Glos. in L. libetria, ques. 5. l. vbi Bartol.
 ff. de alimento. & cibar. legal. Alciat. trist. de pre-
 sumpt. regnl. 1. presumpt. 32. num. 5. eius senten-
 tiam vocat communem Menoch. de arbitr. lib. 2. cap. 88. num. 9. Sud. de alimento. tit. 6.
 q. 1. num. 12.

Non enim videtur sufficere sola sanguinis con-
 iunctione ad indicendum animum donandi, ut de-
 docitur ex L. precula, ff. de probat. nisi ena con-
 cument, confanguinitas scilicet, rationes (exposu-
 calculate, & tempore) diutinitas, Menoch. d.
 cap. 88. num. 53. ex eadem L. precula, vbi illa
 tria concubant. Deficiente tamen aliquo ex
 his non presumitur donatio: Bart. ibi in d.
 L. precula, Roman. 417. num. 15. vers.
 tertio quando concubant tria: Alciat. cap. 56.
 num. 14. vers. nec oblitus lib. 4. quam patens
 communem vocat Iulianus in d. l. qua avus n. 18.
 ff. solus, maritus.

Nihilominus Glos. ibi in d. l. qua dicitur, & Decius
 cap. 167. num. 2. in fin. & Abbas in cap. manne, de
 presumpt. docent solam sanguinis coniunctionem

sufficiere ad presumptionem donationis; sed facta
 sunt omnia, ut abitur Alciat. de pre-
 sumpt. regnl. 1. presumpt. 32. num. 2. nisi mul-
 to plura concubant, & alij: ut in casu l. pre-
 cula.

Vnde colliges ex sola fraternitate inter frater-
 tes non presumit donationem, si alter pro al-
 tero utiliter impendat, L. ex dobro fratribus, ex
 principis, l. paupl. ff. de negat. gestu, text. in l.
 si negat C. redem, & l. fine pro fratre, C. re-
 dem ita.

Quo cur a si frater pro fratre aliquid soluat pre-
 sumit solum sicut anno repetenda: ita Alciand.
 conf. 99. in fine lib. 2. & in l. ff. filium, mag. 3.
 C. de negat. gestu Decios conf. 21. num. 7. vers.
 praeatra & conf. 442. num. 36. & conf. 618.
 num. 7. Rayn. conf. 145. num. 9. lib. 4. & conf.
 39. num. 15. lib. 5.

Litteratur, nisi impensa sit modica: nam tunc
 presumit fieri animo donandi: eodem modo
 presumit idem animus doceandi inter confan-
 guines, quando in simili casu inter castaneos
 spectatis circumstantiis presumetur, ut bene ar-
 guit U. cius conf. 79. num. 2. vers. unde ex sali, &
 conf. 267. num. 2. ad finem, & num. 3. in prin-
 cipio.

Idem dicendum est quando filius pro parte ali-
 quid soluit, aut capendit, non presumit dona-
 nate, sed habuisse animum repetendi, nisi cap-
 pendit sine reones per text. in l. ff. filium, C. de ne-
 gat. gest. ut tradit post alios Alciand. ibi & Decius
 d. conf. 21. num. 7.

Nec quod frater soluit pro fratre redimendo
 ab hostibus, aut à capiuitate in qua erit censetur
 donatum, proutre repetrere potest. Matet ramam
 pro redimendo filio ab hostibus, non potest repe-
 trere, quod iniunxit, quia presumit intentione
 amoris in ipsam id fecisse gratias, l. libetria cap. 86
 in fine, lib. 1. Decius conf. 618. num. 8. Nam in
 fratre non censetur amor tam intensus, quam in
 filii mater, sed pro sua soluere videtur.

Concordat Ordinatio nostra Lusitan. lib. 4. tit.
 97. 8. num. tria & filio accidit, que exp. in mey
 decem, presumpt. de castitate, de omni, Valad. de
 parentum lib. cap. 23. num. 176. dicens censeti do-
 natos sumptus pro filio redimendo ea pietate, &
 affectione & materna, seu paterna, censit Garcia
 de expens. cap. 4. num. 12. & 13. Aucto. Gomez.
 in l. 29. Tauri num. 19. & sequenti.

De iste autem communis idem sine distinctione
 non tenent iij Doctores, qnod setinet ad solutum pro
 redemptione filii ab hostibus capri, etiamque capri
 sit in bello inter Christianos gello; at in soluenda
 prima pecunia, quam pro filio soluit, videntur
 distinctione, quia venit Bart. committente rece-
 pta in l. stickw. ff. de pecunia legato num. 2. nro
 centi scilicet donare filio, oili pro eo soluit spon-
 te, & voluntarius: ita ut ex pietate paterna, vel
 materna presumatur soluisse.

Secundus si parentes solvant ex necessitate com-
 pulsi, vel aliquo alio modo violento induci:
 ita ut non de suo, sed de bonis alienis vi-
 deantur erogare, quam distinctionem Bartoli
 sequitur Bald. in Ambent. nisi rugari, num. 8. C.
 ad Tisch. & in Ambent. ex testamento num. 13.
 C. de collis.

Idem tradit Gomez. d. l. ag. Tauri num. 20. vers.
 praeterquam, vbi responderet non esse conser-
 vandum pecuniam multizm, in qua fuit Filius
 proper, delictum condemnatus, praeterquam

96

57

58

59

60

61

ii

Disp. IV. De donat. inter consang. §. III. 129

si soluer ex necessitate, quia esset fideiussor, vel nisi filii haberet bona adiutoria, in quibus patet habere administrationem: tunc enim de illis videtur soluisse: argumentum text. in l. 1. C. de nego. gest. in eadem. sententia probatur Sured. deus. t. 67. num. 11. Stephan. Gassian. disceptatio. forsanum cap. 50. n. 1. vñ num. 4. addit. hoc ita esse, nith fuit, vtnequam patet expressè, vel tacitè paticeps fuisse delicti cum filio. Nam ranc de suo tenetur expendere pro filio, & pernam pecuniam soluere.

61 Sed quamus interdum ex sola consanguinitate possit inter consanguineos præsumi donatio facile, ex traditis à Corneio in conf. 81. num. 1. lib. 1. quod tanquam verisimilis opinatur Decian. conf. 39. num. 100. lib. 4. & conf. 46. num. 5. 4. codem lib. 1. Vide lacet, si quis pecunia propria emat aliquid pro consanguineo, quem vehementer diligit, & cum quo familiarissime agit, non erit abs te auctoritate illum velle donare, ut præsumit Bero. conf. t. 78. n. 7. vers. preterea. lib. 2.

Ergo potest præsumi donatio inter consanguineos ex ea ratione, quod quamus inter personas non communicas, quando alia connectura tum potest, quam donationis, nunquam præsumitur donatione, ut est communis sententia huiusmodi: hoc ut derat aliquid discrimen inter extaneos, & consanguineos bene potest præsumi donario, etiam si alia via causa possit concipi: ita Alexand. conf. t. 3. n. 5. lib. 1.

62 Verius tamen est ex sola affectione fanguinis, si aliquis rationabiliter considerata oon accedit, non præsumi donationem numerum qui sit tunc, vel curator, aut administrato honorum donatarij, & aliquid impendas, vel soluat pro illo, non præsumere donare, sed censeatur habuisse animum reprehendente Alexand. conf. 99. in fine lib. 1. quod procedit etiam hoc contingat inter ascendentes, & descendentes, ut vult Romain. in lqua doto, ff. solvi maritim. t. 6. & num. 23. probatur expressè, ex l. Nezennio, ff. de nego. gest. l. vñ. ff. quando ex factu. & Anchazar. conf. 4. 3.

Quando autem conflat de donatione præsumendum est fusile factum ob sanguinis coniunctionem, licet ex sola coniunctione nequeat intelligi, ut nota Cephal. conf. 90. num. 12. & 23. maxime si impensis sunt modicar, consideratis donantis facultatibus. Lex dubius, ff. Tertium, ff. de nego. gest. Corneus in conf. t. 2. n. 5. lib. 4. Cracuet. conf. 86. n. 3.

Sicut si agatur de impensis magnis: in hoc casu alia considerata necessarii requiruntur, nec sufficiunt sola sanguinis coniunctio, ut præsumatur donatio, Cracuet. conf. t. 7. 4. num. 7. 3. Ruan. conf. 100. n. 5. lib. 4. Alter iudicandus de impensis exiguis, Larvum ff. de donat. inter vir. & ux. et datus est.

63 Neque præsumitur habuisse animum donandi frater, qui cum alio fratre viuit bonis triduum communicat, si quid impendas in reparanda domo, vel alia re communis. Præsumitur, namque expensis pro sua duxatas portione dimidiatum impensum, & pro fratribus portione alterum dimidiatum, quod teperere præsumit, Lex parte, in principio, ff. famili. et cœcord. & l. sive pre fratre, ff. de nego. gest. & Decian. conf. 79. n. 1. 9. lib. 2.

Quinimodo nec frater laicus dum aliquid impendet pro fratre Clerico a quo sperat inter vivos, vel ex causa mortis aliquid consequi, non præsumatur animo donandi impendisse, quia regulatius laici conjugati non solent Clericos donare, imò sperant in bonis colum succedere, Corneus conf. g. num. 4. lib. t.

64 Amplius, si habeant laicus, & clericus bona communia, & Clericus vratus se communis perdon-

gum tempus, non propterera præsumitur animus donandi in laico, quia ei connectura, quod vratus se familiaritatis, non vero nre donationis. Idem Decian. d. conf. 79. num. 33. lib. 2. & conflat ex l. qua nre familiaritatis, ff. de acquirenda pugilatu, quod procedit in tebus, seu impensis magnis in quibus præsumptio donandi non habet locum tam in consanguinitate, quam in affinitibus, per d. l. virtutem, ff. de donat. inter vir. & ux.

Hinc sequitur nobis locorum donare Nutrit 65 velles pretiosas, ut Bart. in tractatu de aerebo fratribus, t. 10. & 21. & Bald. post illum in eodem tractatu n. 31.

Ex quo minus bene respondit Alciat. responso 23. num. 5. per l. si paterno C. de nego. gest. quando dixit locorum expéndentes pro geneto, in lite, non posse reperire, quoniam ex consanguinitate, vel affinitate donans præsumit, quod non credo.

66 Sicut quando vitius facit expensas pro pugno, non præsumit donare, nisi expendat affectu paterno, quod non ita facile creditur, nisi ex alia connectura apparet, l. si paterno, C. de nego. gest. quando tamen conflatur fecisse illum affectu paterno expensas in eo aliendo, vel in aliis rebus illius, non potest reperire. In dubio tamen datur repetitio, quia præsumuntur animus repetendi: Alexander. conf. t. 10. num. 1. lib. 7. sicut l. si paternis ex quilibet Ruani. conf. 100. n. 3. lib. 4. Confetti Saneb. lib. 6. de marino. diff. 2. 5. ex vñ. 36. ann. segg.

Quoad dubium de fratre impendente in rebus fratris, ex dictis proxime, indubitate præsumi potest animus donandi, si faciat intuic pugnat, & minister alimenta: ita Bentinali in tractatu paternorum, p. 7. p. in principio, 2. ff. frater. Indic. num. 6. & Cracuet. conf. t. 59. num. 10. dicentes id fieri suorum alimentorum, adiuncta coniunctione sanguinis; que duo faciunt præsumptionem donandi: per textum l. sive communis, ff. de donat. inter vir. & ux. vbi ponitur calus, quod si frater coniunctus fratrem donare vxori tenui communem, præsumi habuisse animum donandi.

Hinc tamen textui responderi potest, quod ibi frater non præsumit donare, sed præmissis fratre coniunctum, qui experitè donavit, ut ita ex coniunctione sanguinis præsumi coniunctum, non autem animum donandi, prout intelligit Bart. in L. qua doto, num. 6. & 7. ff. sive maritim. & post illum Ruani. conf. 17. t. lib. 1. & conf. t. 62. num. 1. lib. 3. sequitur Menoch. casu. 88. lib. 1. num. 15. ut probet ex l. causa coniunctionis animum donandi non argui. Bald. in l. 1. C. de iure donatum, col. 2. & l. sive in l. qua doto, n. 1. ff. sive maritim.

Nihilominus alij indiscutibiliter tenent ex facto, seu calo, d. l. sive communis: indui animum donandi si concursat suor alimentorum, & sanguinis coniunctione: atque ita fratrem non reperire, quod expendit intuic pugnat, in aliendo fratre: d. l. ex dubibus, ff. Tertium, ff. de nego. gest. Corneus conf. t. 2. n. 4. num. 5. lib. 4. & Roman. in l. 1. quia doto num. 2. 3. et aliquando alter in alterum, ff. sive maritim probatur ex Bald. & Salicet. in l. final. C. de de se promissa: dilecti tribus in dubio fratrem velle datur iuramentum de bonis propriis, & præsumit habere de facto animum donandi, regim ento extranei, qui in docendo videbat donare. Lonic. ff. accedit, C. de rei exercit. aliisque. Nam frater cum non habeat forores in potestate, respectu illius reputatur extraneus, d. l. sive ff. exercit. aliisque, C. de rei exercit. aliisque.

68 Re tamen bene expensa dicendum est inter fratres, & ieiunores ieiunio, aut nunquam præsumi animum donandum Ruan. conf. 100. num. 5. vol. 4. Castrensis in d. l. si negatum, in principio, C. de nego. gest. Nacta

130 Part. III. Lib. II. De oblig. parentum, &c.

Natura conf. 16. 4. num. 4. allegans pro se Glos. in d. si paternos, quae non debet intelligi de expensis faciliis cura res, sed de factis circa alimenta, de quibus test. in lego memini.

Suffraganeus Coenensis, conf. 199. vers. circa secundum, vel 3. vbi hoc habere locum in ascendentiis, eo quod ratione pietatis patrem, & affectionis in illis, & non in aliis proximorum animus donandi: fides in collateralibus, seu transuersalibus, sive fratres sunt, sive non, in quibus non peccatiunt animus donandi, Menoch. de arbitrarij. cap. 1. 2. num. 9.

Facit generalis regula excepta de regola, à Glos. d.l. si paternos, ut in dubio frater videatur expendere auctio repertus: Decius conf. 6. 2. col. penult. in fine: atque in fratibus non cadit tanta pietas, quanto in parentibus, & filiis. Item dispositio facta pro filios, & parentibus non procedit in fratibus, & inter eos, & fratribus de auctor. Decius conf. 2. 2. col. vlt. & habetur in l. 3. lib. ibidem, ff. de legas. prae-stand.

69 Limitatur haec doctrina, nisi frater sit inops, nec extensio, qui fratrem aliam: tunc ooo potest recipere fratrem, quia in subfusione tenetur alicet, Glos. in fine, in illo qui filium, & ob papulum educari debet, & in l. 3. ff. sed nonnullis in vers. profutatu, ff. de intel. Ratio habentur in l. 1. C. de aliend. liber. Cynus l. 2. num. 1. C. eodem modo, vbi Bart. dicit communem: sequitur Bald. conf. 103. num. 3. col. 5. libidem id habere locum in fratre de parte male intento respectu patris, cui patet non potest intendere alimenta, cum sint de iure naturali: ad Baldum. Lectorum. C. famili. oratione, col. final. dicens non repetere, quia videtur fecisse iniusta pietatis, quod docet Decius conf. 6. 2. num. 5. Roderic. in legiunis in priuibus, Iustit. 2. num. 10. C. de iustitia, lib. 3. & Ruth. conf. 35. num. 4. col. 4. per textum in l. monit. ff. manente, ff. de iure dei, quoniam non sit frater, nile ex parte patris, & frater conlanguius, quia etiam hic tenetur alicet fratrem inopem, Bald. d. conf. 103.

70 Molto fortius hoc procedit, quando frater est Clericus, qui tenetur alicet fratrem non habentem unde vivat: similiter, & fortioriter etiam de ordinibus Ecclesiæ, seu beneficij, quia tenetur archœi vinculo exercere se in operibus charitatis, quam quouis alius, cap. 1. de emprise, & vendimia.

Nam fratres clericali magis amorem, & pietatem erga pauperes exaltat: inquit, & alicet, & doteat fratem tenetur: ita Imol. & Butt. in cap. permuta, in principiis, de arbor. Quæcūq; resolutio tanquam vera defenditur ab Alexandro, l. 1. num. 24. ff. salm. maria, vbi Iason. num. 19. cum seqq;. Quia quantum redditus Ecclesiæ pauperibus in genere non destinari, cum Ecclesia ad pauperatum recipia, potest Clericus preferre suos pauperes extraneos, cap. emprise, 3. t. dñs. eo quod qualiter suis tenetur potius succurrere conlanguius, quam alienis, Auctor, ad cap. Tols. q. 23. 9. col. final. Acunha d. cap. amissio dñs. 3. t.

71 Sunt tamen, qui putent hoc non habere locum, quando fratres sunt veterini, quoc non tenet fratrem diuinitus alicet fratrem veterinum inopem, Ratio, quia Scribebas, qui obligant ad aliendum, loquantur de fratibus veteribus coniunctis, vel faltem de fratibus conlanguiis, quals sunt ex parte patris, non autem de fratibus veterinis, hoc est ex eadem manu tantum.

Nihilominus dicendum est fratrem veterinum non tenet alicet ioriente inopem: quando exstant fratres inegni, vel sacerdotem conlanguius fratres. Illis autem deficitibus, vel non habentibus, unde possint subsistere, teneti fratres veterini illis succurrere, nec posse repetere, cum ad id inducantur, ex

affectu pietatis, qui filium, circa finem, ff. vbi pupilli auctor debet.

Quæ lex cum fine distinctione logatur, fine vla la difference pro omnibus fratibus est intelligenda: Bart. in tractate aliumentorum, 15. indicat in fine tener fratrem esse aliendum, Cynus l. 1. ad praep. C. de aliendo liberis, Bald. in d. qui filium, & Angelicus l. 1. filia ff. ad Trebel. vbi Alexand. num. 6. & in l. 1. num. 23. ff. i. matri, duces ea ratione, quia cum teneratur frater alicet fratres naturalem, mulier magis tenetur alicet veterinum.

Idem fatentur Iason in Ambient. res qua mun. 10. C. consummatio de legas. Corduba, in l. 1. qui est liberus, iste rescriptu, num. 88. ff. de liber. agnosc. Itaque in tractate primæ, q. 6. 2. num. 3. & Boet. decr. 129. n. 9. quana opinione, ut vetiorum tradit Campegius de doce, p. 1. q. 2. 3. ad finem: modo frater sit dux, & soror, aut fratres veterini non habentur aliunde.

72 An vero sit doranda iutor veterina, sicut de alieno? Negandum videtur ex textu, in Lectorum. plures, ff. eum ruror, ff. de acomit. tutor, vbi Glos. in verbis, alio patre, docet iutorum veterinam inopem alienam esse a fratre, non tamē dorandam, ut docet etiam Bartol. in d. 1. & Bald. Nouel.lectione. C. tons., & alijs relati à Corduba in d. 1. si quis a liber. f. istem rescriptu, num. 94. vbi carpit Augel. pro eo, quod pro committita parte curavent Bartam Ambient. res qua.

Traquel tamen de primæ, q. 6. 2. num. 3. cum sequitur fratrem veterumque iutorum tam consanguineum, quoniam veterinam tenet alicet, & dorata, quia ex eadem charitate, & affectione, ex qua prout obligatio alicet, manat obligatio dorandi: l. maximum veterum. C. de liber. præter, atque ita non est minus doranda, quam alienda iutor veterina, quando ipsa est paupercula, & frater dux: neque exstant fratres veterini consanguinei, & integri, qui alicet, & dorante possint, quia veterini dicunt fratres, & iuris fratres, secundum gradu, ff. de gradib. affinitatis.

Iam veteri libi iuricem incedunt Ambient. præff. fratre gl. prima, C. de sanc. & legitima hereditate. Sic etiam deheretur necessitas aliendi, & dosandi ius pro argumento ab alimentiis ad dorem.

Quare nullum est dictamen inter iutorum consanguineum, & veterinam quoad onus aliendum, & dandum, & idem sic frater debet alicet iutorum consanguineum, quando eger: ita etiam tenetur iutorum veterinam quando est inops, ut ac Baldum in legiis fratrum, ff. ob papulum educari debet, per text. simpliciter inquit fratres in fratre, & clavis. Alexand. in l. 1. filia, C. ad Sonatus confut. Trebell. quadius, & aliamenta equiparantur, ut Coenensis probat lat. in conf. 3. 16. quod primum, col. 4. vers. negatur, & sequitur dñs.

Quod argumentum valet ab uno ad alterum, ut vbi Bart. l. 1. ff. cœris aliamenta, circa medium, C. de palliadicibus etiam, in l. cum de iis rem vers. col. 1. vers. contra huc facit, ff. de iutorum iudicem esse dignam favori aliumentis concordat Bald. in conf. 4. 5. Recolo col. 1. vers. præterea diss. lib. 1. vbi declarat dorem succederet loco aliumentorum. Idem dicit Nicol. Euerard. in bonis legiibus, in loco ab aliumentis ad dorem, atque ita si frater tenetur veterinam alicet, tenetur etiam dorare.

Nisi forte dicas ad id potius teneri fratrem consanguineum, quoniam veterinum: quia patet, enim fratres est frater consanguineus tenetur fratrem dorare, tergo hæres patris tenetur etiam dorare: eo quod omnes obligationes patris transirent ad heredem. l. 1. palmar. ff. de probat, ut Doctores absolute dicunt fratrem simpliciter ad id tenetur, nec loquuntur de fratre herede, de quo primo loco videtur hoc

onus docandi intelligendum, & io subodium de fratre simpliciter, siue fratres sit, siue non; si frater inops est, de fratre diues: ita Suid, *de alimento tit. 1.* q. 25. num. 31. & seqq. & Tiraquel, *de primog.* q. 62. num. 7.

Gregor. ramen Lopez, *l. 2. tit. 2. part. 6.* & Baëza tract, *de non melior filiis cap. 12. num. 30.* tradunt non tenet fratrem dotare fraternum vternam secundum dignitatem, & facultates suas, sed tenet pro modo alimentorum; accedit Molin, *de primog. lib. 1. cap. 15. num. 62.* Azot. *l. 2. p. 108.* moral. *lib. 1. cap. 40. q. 1.* Bacabol, alia via incendens in *l. 1. ff. foliat. maritimam.* *l. 2. 7.* quem sequitur Rebell, *de contrall. doble.* q. 4. *cunctis.* s. sit fratrem vterinum teneri fraternum dotare & aletere, poische couenient ab illa tanquam heredem magis: addit etiam vel patris, & hoc certum esse *l. 2. 9. ex huius ff. de verbis obliigis.*

Ego tamen persistens in eadem opinione mes, nullum video dictim ed inter alimenta, & dorem, quando frater vterina inops fuerit, & frater diues: tenebit enim sicut & aleteria & dotata. Pro reliquo, & dorans fratribus, *infra 5. de contrall. doble.*

74 Ad textum autem in *d. Leu plures*, *l. 6. num. 10.* *ff. de administr. tutor.* vbi dicunt locorum ex aliis parte non esse dorandum, respondet Suid, *supra n. 25. d. tu. 1.* procedere id secundum ipsius Digestorum, iuxta quod cognati oonciliabat cum agnatis, ut habetur, *Julian. de leg. magna. fasc. 6. l. 1. ad Tertium.* cum igitur inter eos non esset successio, consequenter non erant doranda.

At modò de iure novo sublatum est, vt ibi, & in *Ambros.* de hered. *que ab heretis deservatur.* *l. 5. ann. 2. autem.* *l. final.* *ff. sed neq. C. de legit. hered.* Suid. vbi proximè, per quod iuta confit, & aleteria, & dorandum esse locorum vterinam à fratre, si deficient alii habentes, præstent sibi fratre Cleticus, quia considerata natura nulla est differentia inter naturales, & legitimos: quod etiam extenditur ad Spurios, *in cap. per vestras, in tertio notabilis.* *n. 14. n. 3.* & Coedub, *l. 1. s. qua a liberis.* *l. item rescripsi,* *n. 89. ff. de liber. agnosca.*

75 Ex dictis inferes primò, fratrem non posse repetere quando tenerit alete, nec quando potest cogi ad præstandum alimenta, quia impedit propter obsequium naturale, & pietatem: leguitur Benincasa in *tract. paupertatum.* *in 7. q. principali. Iudic.* *num. 3.*

76 Inferes secundo posse repetere si præstet alimenta, facta præstatio, de quo non est dubium, Bald. in *l. filia.* *caius num. 3. C. de famili.* *erescend.*

77 Inferes tertio, si frater apud se retineat bona fratribus, illique aliquid debet sutor, poterit retinere fructus bonorum, & cum illis compensari quidquid expendit in ea aelodanita Condub. *in d. 1. figura 2. labori.* *l. 3. mater.* *num. 35.* & Cephal. *conf. 5. num. 1.* & sequent. Ratio, quia non præsumitur animus donandi in eo qui debet, sed animus solvendi.

78 Inferes quartò, quando impensa circa res illios quem tenet alete fuerit magna, erit repetenda: Alexand. *in l. 1. negotiorum.* *in fato.* *C. de negoziis gelos.* Angelan. *l. final.* *C. de collat.* dicentes fratrem posse repetere expensas factas in alieno communio familia, si lumpsus sint magni, *Narta conf. 264.*

num. 4. Menoch. multi citatis do arbitrat. causa 127.

num. 5.

§. IV.

Vtrum præsumatur inter amicos, ex amicitia; & ex societate inter socios animus donandi.

E P I T O M E.

- 80 *Magnas amar idem operatur, atque sanguinis coniunctio.*
 - 81 *Amicitia ad quas, & fortè saperat fraternalm affectionem.*
 - 82 *Sanguine coniunctus, si sit procurator, esse non accepto, si accessor, sordidus accepit: idem dicendum de vere amico.*
 - 83 *Præsumitur donatio ratione amicitia, sicut ratione consanguinitatis.*
 - 84 *Non datum repaire si quid impeditur pro amico ratione alimentorum.*
 - 85 *Non præsumitur animus donandi, nisi amicitia sit intima.*
 - 86 *Non repetit, qui impeadi proprie amicitiam partitalem.*
 - 87 *Amicitia inducit afflictum paternum imponit animo donandi.*
 - 88 *Impensa facta circa personam amici non suar repetenda, sicut si sunt circa negotia, & res illius.*
 - 89 *Vtrum inter socios præsumatur animus donandi circa sumptus, qui sunt?*
 - 90 *Socii universales ex ipso quod sunt tales, vnu ex aliis non potest repetere expensas factas in aliamento socii.*
 - 91 *Socii omnium bonorum habeat familiam, illa est aienda de auctor communi.*
 - 92 *Frates socii omnium bonorum, licet unius plus alterius impediat ratione maiorum familia, nullae ratio etiam habenda est maiorum sumptuum, sed dividendi sunt aequaliter.*
 - 93 *Filia sicut est aleada ex bonis alterius socij, sic etiam est donanda; valet argumentum de alimento ad decem.*
 - 94 *Socii omnium bonorum acquirent societati, tam hereditatem, quam legata.*
 - 95 *Socii universales ex bonis communibus filiis detrahe possunt.*
 - 96 *Relictae Barbosa dum sit durante societate universales possunt dare filiam ex bonis communibus, ea vero soluta datum in partem socii decensis esse impeditur.*
 - 97 *Quando societas non est universalis omnium bonorum plus impedit potest repetere illad plus.*
 - 98 *Impensa medica inter socios non est repetenda, nisi socii sit maior, potest ramus maior in fato conscientia sua repetere.*
 - 99 *Quando societas est particularis, socius donans filium ex bonis communibus solita societate impatabilis si suam partem datam datur.*
- Q**uestio nō est an præsumatur inter amicos ex amicitia, & inter socios ex societate animus donandi: Ratio dubitans, quia magnus amor idem operatur, atque sanguinis coniunctio, ita Abbas in *cap. requisiti, de testam.* & Glosa, *Alexand. in Lexicon col. 2. vers. 6.* id quod dicitur, & ibi etiam *Iacob. col. 1.* & *tertum col. 3.* *C. de procurat.* dicentes, quod quidquid à iure inter sanguine coniunctos, & necessarios propter affectionem sanguinis fit, id etiam

etiam habere locum inter amicos sequitur Felic. in cap. quoniam ad col. 3. vers. capio ipso d. extra de officio delegari, idem latius in L. T. cap. 6. et de sollempnitate curia illam parvum, qd de verbis obligat. Alcasae. in L. T. cap. 6. amissio. si codice ruita.

81 Item quia amicitia adequate & forte superiora fraternali affectionem, cum ut amicitia quedam veluti fratres sint, *text. in libro deus in principio, subdia Glosa p. prefat. talion in ligno datus, col. i. 3. in servis calix felicis maritum.*

Quare, qui impensé se diligunt communni vocabulo fratres vocantur, et non Ianconitrus in *I. memo.*, §. i. f. de baref iustis, vbi habentur non viri amici extranei institutionem sub fratribus nomine gestam, et quia vero amici centenar frates. Probat et Bart. in *I. l. 2. col. 2.* C. de negr. pecto, quid amatus pro amico absque mandato in inicio admittitur, si amicitia est magna, Bart. in *I. mem. foliis*, §. iiii. aliis, n. r. f. de procurat.

Item amicis alijs non affuetus patrocinari, pat-
frumentari gravis patrocinari, & andicere in indicio pro
amico, Panorum c. accedenti, n. 2. & 8. littera A, et littera
non contulit. Guillelmum in c. e. Raynart. relatum
est. 1. n. 4.7. de refam. & Tresquel. in l. f. unquam,
verbis libertatis, n. 7.5. C. de rescas and. donat.

Conser, amio relictum censetur contemplatio-
ne amicitiae legarum, Tiraquel, codex verbo, n. 8.5. &
de panis tempor. et cap. 2.1. num. 2.3. Malcard. de pro-
bat. conclns. 9.6. n. 6. Sued. de alimentis. 3.9. b. n. 5.
& sequent. & Menoch. de prafump. lib. 4. prafump.
1.2.1. num. 1.5.

Facit item pto hac parte Cyrus, in Linnirius, C. de
proscriptis, 5. vers. ex his pender: dum ait, quia sicut
languiunt communis, si fac proscriptor, quamvis
non accepter, si radeat videti mandatum recceperat,
quod non sufficit in extraneo, per l. si filii, 3. anno-
rum de proscriptis.

Similiter dicendum de probato vero amico censuram scilicet acceptasse vetere mandatorem, quanquam procuratori constitutis non contradicat, sed racaret, quod tradit a. *l. filii*, Bart. & Bald. in 2. *foliis*, col. 2. *vers. primo quo*: sequitur Anthon. in cap. *le-
ctione presentis* in 6. & in *Clementina t. eodem instante*, lason in d. que datus vol. 1. 3. in *terris calis*, etiam si ab illis differentia Anton. negans in c. ex *parte De-
cav. de rescriptu.*

His politis sint qui dicant profumi donacionem ratione amicorum, sicut profumum ratione coniunctionis languoris; ita Bald. in l. 2. s. 1. q. C. de iure d. pro se allegans Glossem, in l. cap quid, si *ceterum peccare*, sed illa non loquitur de amico. Idem per se Bald. in l. 2. v. q. *quare* q. ad *Pelletian.* Profumi autem donandi animum ratione coniunctionis probatur ex l. si *seruit communis,* ff. de donat, inter vir. & viras, nonnullis hisponde additis, ut diximus superioris 6.

Probatur eniam quia amicitia habet eundem effectum, quem habet linguis consummatio, *i.e.* quia amicitia est de negotiis, gestis, vbi dicitur non dare repetitioem, si quid vni pro amico impendar ratione alimentorum, videbatur, si filio propter amicitiam partis quis suppeditaret alimenta. Confonatur Glossa in *Lex duorum s. finali, ante verbis preciis s. ff. de negotiis*, gesti, vbi ponitur in pari gradu alimenta praesubratione pietatis, ac præstabilitate inuenit amicitiae: arquitra non esse reprehendat, quia fuerunt praesubstra ob amicitiam, eo quod præsumuntur amittens donandi. Nam amicitia maioris est pondens, & momenti, quam fraternitas, ut notas Albertus *i.e.* sed ha. ff. de procurari.

Fraternitas insuper, seu amicitia intima, non solum compascat coniunctionis languinas, sed etiam

plures extimatur, ut probat text. in l. cum allegat. C de Castris pecunio, lib. 10. & Lpensio, in principio, ff. eodem modo, vbi si sit ex committitio amicorum factus commilitoni suari doner quidquid per-
petrat utrum concilium loco pecunij castris, atten-
ta porcius qualitate amicorum, quia octa est ex com-
mittitio, quam facerentur amici. Teraquela d. l. si en-
am. 6. libertus s. & C de reuocant. donas.

Potò tuta d'età intelliguntur de amicitia particulari, & magna. Nam simplex amicitia non repellet testem *testem*, & *ab scibentibus*, *ff. de usura*, Baldus *in L.*, *Cate rebus*, Alex. *conf. 78*, vol. 1. sed quando est magna, ut sit *Crotus de testibus*, n. 195. & *Scibentibus in cap. quoniam de testibus*, & *Specular. eodem ratiu. hanc principiu.*

Quinimum non omnis amicitia repellit indicem, sed quae est maxima, Taresquel de panis temporanea, causa t. 2. n. 5. Miranza de Ordan, audie. p. 6. auctor. n. 2. n. 7. Galian. descript. forensis cap. 100. m. 79. C. c. 200. n. 1. Menoch. de arbutor. causa 152. n. 12. vbi relinque judicis arbitrio, quae dicant amicitia magna. Baebosian cap. causam grande medicinae, n. 6. quia amici pluriusque diligunt unitate fraternitate, quam consanguinitati, vel affinitati, n. nemo dubitas, s. qui frater non est iff. de bosed. inst. teste enim Philosophus, amici sunt anima nostra in pluribus corporibus. Bald. in 1. et 2. pars, ff. de militaria et aere.

Ex his colligitur non posse repetere Imperium illum, de quo constas propter amicissimam usq[ue] nam impendile, quamvis Imperium magni finit[us] sit. In l. ex duabus fratribus, q[ui] utim[us]q[ue] de negotiis gestis, & in l. Cædem.

Idem dico a ioriori de amico faciente expensas plurimam mediocres respectibus partis sui amicorum, videlicet, & hunc non posse reperire ex l. usq[ue] amicis, s[ecundu]m de negotiis gestis. Et ex l. si paterno, C. eodem.

Nihilominus in dubio sumptus reperi possunt: ita *Rum. conf. 100. n. 5.* *vers. secundum etiam possum. lit. 4.* & *Alexand. conf. 110. n. 12.* *lit. 7.* nisi impensis fieri modicis; *func* prout unius mente animo donandi fuisse, tam ratione continguitur istud, quam amicite, si finis ea responderet. *Roman. in d. aqua doceas. n. 60. §. folia. matr. 3. & ab Baute. n. 6. cum fogg.*

Insuper quid dicendum, si amicitia inducat affectionem parentum. seu chantantium erga filium propter quem impenditur: verbi gratia si pertinuerit alimenta. Tatio propria amicitiarum particulariter magna, quia habet cum patre Titij. Respondeatur non posse reperi impensum, quia videris fecisse ex pietate patrum: Bas. in l.2. C. de negotiis. Et persimur hoc expensum ranquam a parte et getum: ignorat non potest reperi, sicut neque expensam a patre facta soler reperi, l.3. si filius C. de negotiis. Et in amicis partibus in expendendo egit partes patratus quod non debet reperi.

Ceterum, qui expendit, si non est amicus patris, sed filii dumtaxat, ex rati amicitia in dubio, si non constat habuisse animus domandi, potest repetrere expensas maginas, eo quod non fecerit illas ex paterna affectione, sicut non perfumatur animus domandi in fratre ergo fratrem, quando de hoc non appetet confari, quoties expensis sunt magna astimationis, & valoris circa Ruin. *conf.* 100. n. 5. *tert.* *non obstat*: nec si confiteret fratrem, seu amicum impenditur ex affectione domestica, tunc non repetrere dicitur, *dubius fratresque ultimus est de negotiis egi*.

Quamobrem intercedente magna similitate, & affectione inter duos veri amicos, digendum est omnes imperatae factas circa petitionem, hoc est circa alimenta, viuetum, ac vestitum amicis in eis modo esse repelendas.

Disp.IV. De donat.inter amicos. §.IV. 133

Contea vero imperfis, quia fuot circa negotia & circa res amicorum reperiendae sunt, quando fuerint magior. Idem dico de omnibus expensis factis cum filiis amicis circa viaticum, & alimenta, seu circa personas illorum. Nam qui verè diligit patrem, diligere etiam validè eius filium, Castrensis in L. i. quis amicis, §. de negotiis.

89 Dicatum est de effectu verae amicitiae, restat dicendum de vinculo societatis, an inter socios peccatum est animus donandi, & an sint reperiendi impensis, quos vnu ex locis expendit pro alimentis aletius? Angelus dicit dubius fratris, in principio, negat dicens, si vnu ex locis pro communis vieta, & vestitu de fructibus bonorum plus impendat, quam alter, non propterea posse reperiere, sequitur Bald. in final. C. de ceteris.

Ratio, quo consentit consilium ex occurrente eisdem societatis, etiam vnu plenquam alet proprio labore, ac industria pro communis vnu confert, & acquiriturque ita iure societatis communicantur. Idem tradunt Anchar. conf. 302. col. final. vers. secundum dubium, & Romao. 14v. 7 ad finem vers. quod certius edicentur, si vnu ex locis familiis granatus de communis pecunia plures expensas facerit, quam alius, non propter venturum in iudicium dividendi, quamvis per multum temporis in communis riuant, & de communis expendane, quia presumunt animus donandi in fratribus, in communis viuentibus. Idem concedit Pet. de Vbald. in tract. societatis, b. p. 9. 2. & idem Angel. in s. final. col. final. vers. & predicta fuit vera, Inquit. de societate, & Alex. in loc. nemini, n. 3. C. de ceteris, dum sicut fratres in communis viuentes videri ex suo matrimonio comunicari, in quibus fratribus idcirco si plus vnu afferat, quam alter, non esse reperiendum, eo quod fructus iure societatis communicandi, & communicanti consentit: ita Menoch. de arbitriis. Indicus. cap. 127. n. 9.

90 Sit tamen claritas gratia prima conclusio. Et ipso quo sint socii viuenterales, vnu ex locis non potest reperiere expensas factas pro alimentis socii, sicut neque pro alia causa in viuenteral socii, dummodo societas sit omnino bonorum, sic Iason responderet, conf. 5. n. 3. & n. 7. vol. t. dicens in societate viuenterales non attendit ad id, quod vnu plus altero conferat. Idem Iason in l. 9. nemini, n. 4. C. de ceteris. vbi tenet omnia esse communia iu viuenteral societate, & in partione & qualiter esse omnia diuidi.

91 Idcirco si locis omnium bonorum habent familiam, est alenda de communis, arguendo & exemplo doris, quia si vnu ex locis, virtus societatis viuenterales pertinet ad communitem, & communitem acquiritur, L. alline, 5. final. §. pro sociis, & consequenter ad societatem, si est viuenteralis, pertinet obligatio alimentandi. Nam oner matrimonij subite debet, qui haber dotem, & Roland. conf. 9. 1. ex. 42. et seq. vol. t.

92 Secunda conclusio sicut loci omnium bonorum, quamvis vnu eorum plus altero impeditate eiocito maioris familiæ, non est ratio maiorum sumptuum habendam: ut puto. in L. si postmodum, n. 38. C. de past. Bald. in i. q. 1. C. de ceteris. Cracov. tens. 159. n. 10. & Iason conf. 5. col. 2. lib. 1. sic intelligens Bald. vbi proxime.

Fundamentum est, quis omnia sunt communia ratione contractæ societatis: id est in portiones sequentes sunt diuidendæ impensis factis, nec plus vnu, quam alij parti est ex illis tribuendum, neque tempore finitæ societas potest alieri ex locis repetere patrem doris ab altero loco date filii proprii, dum eam collocavit in matrimonio secundum vetiorem, & receptiorem sententiam, que probatur ex eo, quod omne lucrum, & commodum vindicatur.

Fragei Regim. Clivis. Resip. P. III.

profecto, i. cum dubio, & secundum, vnu ex locis, eadem ratiō: sic etiam omnes damnum, & onus sumptus sunt imputandi, & communicandi, L. cum dubio, t. per causarum, ff. pro se, & consequenter dos non est imputanda in portione patris loci durantis hinc, sed debet venire in societatem.

Hoc tamen oon est intelligendum solum quando societas omnium bonorum est expressè contracta, etiam si ratiō contracta est, quia contracta societatis est hinc natura, ut à conventione patruo etiam ratiō regatur: ac prout locis omnium bonorum quidquid etiam proprio nomine acquisit communiqueretur debet, L. si societatem, ff. pro se, Bald. in tract. de dubiis fratribus p. 3. num. 3. 5. & p. 5. n. 36. Mantic. de ceteris. & ambig. comment. lib. 5. tia. 1. 5. num. 21.

Confirmitur, quia qui debet aere, debet etiam dator. L. final. ff. de his quibus ve indignus, Bald. & Angel. in t. t. ff. scilicet marum. at quando societas est viuenteralis, & socius habet familiam, aliter de communi, idem Bald. in tract. dubiis fratribus, ff. pro se, quem allegat Pet. de Vbald. vbi proxime in tract. societatis, 6. p. 9. t. 8. Facit, quia vnu socij, est alenda de communis, cum dos retribueretur in communi, i. aliove, t. final. cum t. sequenti ff. pro se.

Icum lucrum doris debet esse eorum, qui sustincent onera matrimonij, quod praetupponit ex natura hinc societatis, Mantic. supra n. 18. & quacum dos quad proprietatem nec loco omnium bonorum communiqueretur debet, licet fructus donis debeat eum, si lucus oetta matrimonij patres inbeat, cum fructus sint communis.

Nihilominus dos communicari oon debet soluta societate, sed tanquam as alienum de cumulo extalliti debet, Decian. conf. 39. n. 1. t. 6. lib. 1. C. eas. 8. 5. n. 8. lib. 2. a. Menoch. conf. 1. 2. n. 1. 5. Mantic. supra n. 2. 5.

Similiter talijs pars familiæ vnu loci est alenda de communis, quoniam quod acquiritur per totam familiam etiam locis etiam acquiritur, & ex consequenti filius qui est alendum de communis, erit etiam de communis in studio alendus, sicut & blasdotida: argumento de alendis ad dorem, t. final. ff. de bis, quibus ve indigent, & Bald. in l. 1 ff. soluto marum.

Eto de alimentis ad dorem non tempore habilitat argumentum, vt bene nota Pet. Barbol. 4. p. 1. n. 3. & 1. 07 ff. scilicet marum. Accedit decisiū t. si societatem universum, ff. idem maximē, ff. pro se, vbi statuitur, quod contracta societate viuenteralis omnium bonorum venitor ad illam omnes expensas ab unoquoque socio factas in honorem filiorum suorum: at tales sunt expensas doris filii: datas ad honorem ipsius: ergo ad societatem communem deduci debent. Mantic. supra lib. 6. sit. 20. ex. n. 20. et seq. vol. t. & n. 38. cum sequenti, v. p. ad n. 59.

Ad hoc tuatur, quod loci omnium bonorum sequuntur societatis, etiam legata vndeconque prouenientia: quin etiam hereditas. & legatima debita sita p. p. cōsideratur locetas, virtute l. servit. 5. 1. ff. profecto, ex quo simpliciter, & absolute loquuntur: atque hereditas partis debetur filio, per l. & quia plenarie ff. pro se, & nihilominus communicari locetas, id dos suo modo debente filie, ex Glos communitei recepta, in l. multo, cum preparante, ad Trebel.

Vnde sequitur: obligacionem dotandi filiam durante societe esse communem. Sunt, ac aliment. sit. 6. p. 1. 3. n. 12. Menoch. de arbitriis. cap. 127. n. 3. Roland. conf. 9. 1. n. 2. 4. vers. sed premisit, vol. t. Pet. Barbol. 4. p. 1. 0. primi a. n. 8. 7. ex regula recepta, quod si loci sunt viuenterales, & omnium bonorum, ex bonis communibus dotare possunt, & debent, t. si se, ff. pro se, & sequitur. Bačga in tract. de novi milites

93

94

M milites

meliorando filiis, cap. 15. n. 2. & Gregor. Lopez l. 6. art. 1. cap. art. 1.

95 Unde ooo placet cōcordia Barbolæ sup. n. 88. vers. concordia deinde fateretur potest locutus contraria esse etate vniuersali, doteat illam ex bonis communibus.

96 Uniblota tamen societate dotes in partem locutij doantes esse imputandas, quod tanquam mindus prouabile non provocamus, propter rationes Roliandæ. d. cap. 9. 1. ex. n. 2. 4. ad finem usque: nec non & Studi & Menochi, vñ pœximæ.

97 Tertia conclusio, quando societas non est vñuenialis omnium bonorum, sed particularis, si vñus focus magis aliquid impendat, quam alter focus, diuina locutare illud quod plus impendit, potest repeterentur Petri de Vbald. in tract. societatis 6. p. q. 2. 3. vers. area societas principale dubius Angel. in lib. 1. C. de collat. & caus. 5. art. 2. Docuit conf. 2. n. 8. Cornelius conf. 30. 1. col. 1. lib. 1. & conf. 122. lib. 2. Speculau in ista de iustitia & sequitur n. 12. Amilius Petrus conf. 1. in fine, Batbarius conf. 2. 2. col. 4. lib. 1. & Sundi alimento. n. 6. q. 1. 3. n. 8.

Ratio, quia sumptus, qui non sunt pro communis utilitate, non importante in societate, sed communis utilitas non est, quando alter tantum facit sumptus. Item quia societas, velut, debet inter terminos aequalitatis veluti, si non fuerit, si pro fato: atque ita sum quicquid partem debet consequi, quam tamen non consequetur focus, si plus impendat, quam recipiat.

98 Ergo ut fœtus aequalitas, quod plus impendit debet necessario repeteret; nulli impensa sit modica: ita accipienda est doctrina, in d. lib. 1. Baldi tradit. C. de collat. dicente, non esse repenterunt, quod plus alter focus insumpit, ut cum explicat Paul. conf. ultimo n. 3. lib. 1. Vbald. d. q. 2. 3. vers. 5. vero ambo non administrabantur.

Nam impensa ut dictum est, quando est tenuis persummitur donata: nisi ut alter locus minor dignitati quinque annis, quoniam in hoc casu non praefumitur donare impensas quam tenues: idcirco enim modicum potest repeteret, qua minor non potest donare, in causa, & nem remittit, si de minoribus, d. q. 2. 3. vers. circa secundum principale.

In fato rameo conscientie arbitror minorem posse non repeterit, quia erant repugnante curatore potest donare, & expeditre pro sua conditione & facultate, sicutularis pars conditionis permisit urita Samien. de redim. 1. p. e. 2. n. 5. Molinam. 2. de fato. desp. 27. 4. minor. vers. quia si curatores, fol. 1. 47. & Less. lib. 2. art. 6. fato. 1. 1. n. 81.

99 Et haec tertia conclusio lequitur, si alter focus sumptus, qui nono contraxerunt societate vñueritalem omnium bonorum, elocet filiam suam in matrimonio, & ex communibus bonis illam donec ad soluta postea societas teneti imputare in aliud portionem, dicit alimationem, quia donata non præsummatur Vbald. d. q. 2. 3. vers. 2. quod confitit pœ textum sibi, si paterna, C. de neg. gen. Menochi. lib. 2. de arbitrat. casu 88 Nota conf. 1. 6. n. 3. lib. 2. scilicet si societas est vñueritalem omnium bonorum.

S. V.

Quomodo possint renocari donationes à parentibus factæ, qui filios habebant, dum fecerunt donationes, vel postea habuerunt.

E P I T O M E.

100 Donatio de quantitate, de qua parentes possunt differere, non renocatur, nisi excedat: tunc, que ad excessum renocabatur.

- 101 *Donatio facta à parentibus filios non habentibus, nascitutis filiorum renocatur.*
- 102 *Donatio facta à parentibus locopio, per nascitutem filiorum respendatur quod legitem filiorum.*
- 103 *Donator potest renocare donationem utram integrum per nascitutem filiorum.*
- 104 *Donator renuncians privilegium l. si unquam, non potest renocare donationem.*
- 105 *Pater potest renunciare l. si unquam, in praedi- cione filiorum.*
- 106 *Renunciatio l. si unquam, debet esse specialis.*
- 107 *Renunciatio privilegium legi, si unquam, non iusta- ria non, tales ut prædictum patrui, non tam- tam respectu filiorum.*
- 108 *Filius non obstante renunciatione paterna possit conquiri de iustitia donatione.*
- 109 *An si filii natus vñvante donacionem possit pater illam renocare?*
- 110 *Filius si pater habeat filium unum, & illum gra- nat domino illi bona sua, possit renocare dona- tionem per nascitutem patris alterius.*
- 111 *Filius habens in Regno Castella non possit dif- ferere inter extraneos, nisi de quanto.*
- 112 *Donatio facta vñ filio alio postea natus renoca- tur usque ad legatum.*
- 113 *Si pater renunciatus legi si unquam, ut non renocerat donatio facta extraneo, per nascitutem filiorum, quid reinebū extraneo, & quid si donet unico filio, quid ille renocet alio patris natus?*
- 114 *Tertium bonorum non ingrediarur legitimis fi- liorum.*
- 115 *Filius in Castella possit pater relinquere unico filio sicutum cum aliquo ente! C. n. 1. 6.*
- 116 *Et quid si Enfanta, & quid si habeat filios legum, pater ne relinquere tertium filio na- turale?*
- 117 *Donatio per nascitutem filiorum renocatur, si filii obream patre superlatu, an conualiceat?*
- 118 *Filius, si qui possit nascitutem, non duravit diebus illis, an confessio natus ad renocardam dona- tionem fallam à parentibus?*
- 119 *Lazarus reuergens debuit bona sua recuperare, quia cum ei ad vitam rediret.*
- 120 *Filius natus si visus per mensuram, & patre vivo moritur, donatio renocata ex nascitute postea eius obitum renixit.*
- 121 *Tellamemur mortuo postumo conualicet, siue & donatio filio mortuo.*
- 122 *Donariasset quando confessio pater conformaret, que fuit per mortem filiorum renocatur.*
- 123 *Donatio renocata conualicet, si pater filio de- mortuo patitur donatarium vel, & fratre bonis suis, nec reparet.*
- 124 *Patimurit filii naturale, an renocetur donatio facta à patre ante actum filii?*
- 125 *Filius naturale postea natus, & filius possint renocare donationem factam à patre pro seipso.*
- 126 *Filius naturale quodque vocante ad successio- nem ab interato, possint renocare donationem à patre factam, quod duas vocas.*
- 127 *Donationem factam à matre, an possit filius na- turalis renocare in sicutum.*
- 128 *Sententia antlerii in hoc casu.*
- 129 *Filius natus alter postea natus, & filius possint renocare donationem factam à patre pro seipso.*
- 130 *Si mater donet, & postea nascitur naturales, renocare possint donationem tanquam legitima successores.*
- 131 *Patres possint filii naturibus renocare ali- menta, ut dictum est satis, cum de illis actura fuit. C. n. 1. 32. & 1. 33. videlicet supra dñs. 5. 4. d. n. 1. 33. 1. 36. 1. 37.*

Disp. IV. De reuocand. donat. §. V.

135

- 134 *De iure Lusitanis pater relinquere terrium filium illegitimum loco alimentorum.*
 135 *Donatio facta a patre arrogare ac renocatur per filium postea arrogatum.*
 136 *Filius arrogatus & adoptans dicuntur filii imaginarii, seu filii.*
 137 *Universaliter aliquem tanquam filium tenet et illum alter ex filium, sicut filius adoptatus generis privilegio filii legitimus.*
 138 *Filius adoptatus non potest patrem convenienter fuisse.*
 139 *Filius potest adoptatus non potest removere donationem ex beneficio i.e. unquam.*
 140 *Donator non potest auferri nisi quisdam donatio per adoptionem.*
 141 *Donatio ac possit removari superuenientibus filii legitimatis? Pars affirmans.*

142 *Pars negant.*

- 143 *Legitimacionem per rescriptum quisdam introduxit Per illam non auferitur ius quiescum.
 144 Donatio sicut a descendenteribus, sic etiam ab ascenderentibus removari potest i.e. usus est.
 145 Donationes sicut extrahuntur post nativitatem filiorum ab quo fraude removantur usque ad legitimas, exceptissimam referuntur donatario.*

100 *I*n dubitabile est, si donatio exceedat illam quantitatem, de qua parentes possunt disponere, quod excessum reuocari legitime alii filii debet ministrari. Item reuocare ratione prolixia nata, quamvis donatio sit magna, quia praeveniunt facta sub conditione, nisi postea nata sunt filii.

Si tamen facta sit ex parte donationis, hoc est non ascendens, oiamum patris, seu Auo, omnino reuocatur in totum per nativitatem filiorum: si autem facta sit pars, vel Auo, postea nato filio reuocatur, quod legitimam filii nati: ceterorum vero donationis facta nullius est.

Idem dico quando donatio facta sit pro loco, sive Ecclesiæ, et in locis scilicet donationem, quod legimus filiorum, et quod alia subtiliter. Sylvest. verbo donatio, n. 2. 1. Iul. Clat. s. donatio q. 2. 3. n. 2. C. q. 14. n. 1. C. 2. usque ad 4. Less. lib. 2. de Iust. cap. 18. dubio 14. n. 109. Anton. Gomel. lib. 2. varior. cap. 4. n. 1. vers. item quare, ubi vers. istam addit., et omnia prædicta extenda, subdit id procedere, quamvis donatio simpliciter inter donationem.

Nam iuramentum de non reuocando habet tacitam conditionem, secundum naturam contractus, nisi videlicet nihil proles nascatur postea: ita Iul. Clat. q. 13. n. 1. & donatio facta cunctis fieri rebus fit attributus, sed inquit mutata.

Si vero donator tempore donationis, renunciat expressè beneficio i.e. unquam, C. de reuocand. donat. non poterit patre reuocare donationem, quoniam voluit ut sustinatur non obstante nativitate filiorum, Iul. Clat. d. verbo donatio, q. 2. num. 4. vers. tertio inferetur.

Hæredes autem donatoris defuncto parte potest reuocare. Intertem tamen donatarii possunt retinere, donec filii repeatant: pia similitudine namque quandiu tacent tenuecire iuri repetendam.

Quoniam deinde, an patre potuerit in prædictum filiorum tenuaciare beneficio i.e. si unquam, C. de reuocand. donat. Negant Alciat. in l. pœna, qua contra, C. de pœna. Socia. iun. conf. 137. num. 2. lib. 2. Patil. conf. 7. 3. num. 2. lib. 2.

Affirmant alii, & foret vetus præsternit in hoc Regno Lusitanis, quia est opinio Bartoli in l. Tercia, §. Imperator, n. 7. lib. de leg. 2. cuius doctrina est longinquida. Quocumque potest patre prius legio d. i.e. unquam, reuocare in prædictum filiorum, quæ te-

fragat Regim. Cifri. Repub. P. III.

solutio est communis, ut notat Socia. conf. 147. n. 27. lib. 1. C. conf. 27. n. 1. lib. 2. Ripa in d. l. si enquam, q. 5. 1. C. lib. 3. responsum, c. 13. circa finem; qui placet dummodo renunciatio non sit generalis, qualis sollet esse, quando dicitur quod renunciari omnibus legibus, & omni iure fauori, vel hauiusmodi, nulla facta metuenda legis si unquam.

Hæc itaque renunciatio generalis non sufficit, sed requiritur, quod exprimitur, & declaretur in singulari, quod renunciat beneficio legis si unquam, C. de reuocand. donat. quapropter si renunciatio fuit in genere, vera est pars negansquiam eo vero renunciatio est in singulari, pars affirmans est vero, modo renunciantur illi maior viginti quoque annos.

Secùs si minor fuerit non obstante ea renunciatio in singulari, potest donatio ex superuenienti piole statim ante mortem donans reuocari. Iul. Clat. d. q. 2. n. 4. verbo donatio, fol. 84. Longè autem quidam est maior viginti quoque annos, etiam si evenit non ipse donans, sed eius filii habent actionem repetendi, quatenus illas facta donatione inofficio, Less. de Iust. lib. 2. c. 1. 8. dubio 14. n. 110. Non enim renunciatio prædicta licet filios iuri, quod suas legittimas positiones, quod post mortem patris habent ad illas.

Illiad addi potest dictam renunciatem beneficio legis, si unquam, eti. validam, siue fiat cum iuramento, siue atque illo, neque renunciantes potest venire contra illam propter superuenientes filios: non autem illa renunciatio valet respectu filiorum, qui tamen ea non obstante possunt hinc tempore contradicere, per statutum in officiis donationis in fraudem suarum factarum.

Atque ita dicendum, patrem posse renunciarie in suum prædictum beneficio legis si unquam, et non reuocare donatio ipso iure, quod ipsius ex nativitate filiorum postea subiectum. Cetalli commun. contra commun. q. 104. in principio, Andreas Gal. lib. 1. obser. 40. Martie. de tacto. C. arvng. concreta. d. 1. art. 4. num. 4. & Rebell. de Iust. 2. p. lib. 1. 8. 10. 1. num. 1.

Nihilominus non potest ipse patet renunciarie iuri filiorum, quod filius copierit per querelam in officio donationis, quando illis prædictis iuris Gloriæ Limites, & Acci. & etiam i. de regal. m. Bart. & Bald. d. 2. num. 1. & alii, in l. penit. C. de pœna. Imolani c. ex conquestione, & ibi Abbatis col. 1. vers. secunda questione, de refutatione filiorum, dicentes vnam inquit, neminem posse renunciarie facta alienus in prædictum illiusque filius accedit Tiraq. d. l. si in quam, in prefatione, p. n. 90. & Gutier. de iuramento confirmatorio, i. p. cap. 9. num. 10. vers. quia resiliare i. rotatur.

Sed quid si filius natus postea rata habeat donationem, et illam approbet? Dico in primis donationem per d. i.e. unquam, reuocari deficientem a principio voluntate patris, contemplatione eius renunciante donatio, ut in similili docuit Bald. in l. si cum, vel in t. C. de testamento molitus, sicut non valet testamentum, nec legata illius posthumus ignorante probato, ut constat ex Ambro. ex conf. C. de liber. præteritis, secundum Bart. ibi, quoniam posthumus approbet testamentum, semper nullum est, quia natus posthumus deest voluntas testatorum.

Ceterum si patet de facto voluntate, dum est in manus, potest donationem reuocare, si non renunciat iuri suo, non obstante filii approbatione, sed post obstat patris, non potest reuocare filius, etiam si temere approbationis nihil minus haberet in donatione, per leem alienam si. de pœna, & per l. qui batim. & Tiraq. & qui patitur pœna habe.

Pro Regno tamen Castella, quodam quis habet vincuntur acta filium, & ilium in genti donatione granat.

M. 2. am. 1. gius,

106

107

108

109

110

ambiguum, sicut per natuitatem liborum superuenientem, revocetur donatio vique ad legittimas causas liborum, libato testio, & quidem, in quibus censeatur illius melioratus?

Bernardus Dias regul. 2.3.4.4. *Saltemque openatur donatio eorum esse revocandam viisque ad legem, & solum esse deprehendit quin etenim ea, & eo, quo comprehehenduntur eiusdem tenorem per filium iam natum, cui facta fuerit donatio, & per reliquos, qui post primos nati fuerint per portiones aequaliter dividenda, quam divisionem approbat Greg. Lopez. 1.8. iiii. a. pars. 3.*

*me*s*.*in principio*, & §. *et*.*quod non fieret, si tertium*
et *let* *legitima necessatio filius debita.**

Poet. it ramen tertium vocari legitima, non necessaria, sed voluntaria, qualis est melioratio retiri, quod potest relinquiri una filius, vel Nepos reiectio alterius, ut Gomes, per d. l. 18. *Tasri*, vel reiectio patre cuiusdam nepotis, si superfecte illa ea legi dicuntur. *Nepos & descendentes.*

Nam nomine filiorum in favorabilibus venient
Nepotes, liberorumque de verbis significari, ac proin-
de potest etiam fieri melioratio Nepotis, vel pueri,
vel deicendenteis quislibet in praesentia
18. Canticorum & alii Gloriatores.

Vnum etiam adiutor potest dubium, an si non sic
nisi vniuersitatis, possit meliorari in rectio, & impo-
ni grauamen in Regno Cœlesti? Poste meliorari
videtur colligi ex l. 17. Tauri, & est uelitas in hac
melioratione proper grauamen in piafato impo-
nendum, ut dicatur in d. 100. differente, quod non

estantibus alius filius posse patet, vel matet impone
re graualem illi filio ratione tertii in favorem
continguaeorum, vel extremorum in defectu-n
continguaeorum pro conjectuanda lux memoria.

Id autem nullo modo heti polle, cui uno, ad eum nec possit meliorare filium, oec illius gravata ratione ne meliorantur, videtur venire; cum enim viri natus, & respectu illius omnia bona parentum sunt legitima necessaria, nec parens potest disponere, nec mater pro suo arbitrio, sed ex quinque. Ego co excepto in extensis rationis, non possem filius grammatici, qui patentes velint, solum, tenentem filio relinqui, quem etiam necessarium.

Ad legem autem a.7. & ad omnes alias, que loquuntur de melioratione terrarum decendiarum est procedere, quando dauctor plures descendentes, sive filii, sive nepotes, quoniamcum sunt plures, ex illis potest partiri, seu marcescere eis vobis, & praefere illum casentis. In alia tamen electione, seu prælatione eligens honorat electam, & perlatum per reliquias: igitur ratione prælationis, seu electionis ad tertium potest electas, seu prælatos certissimamente.

Conta vero, quando non datur, nisi vnicus descendens nulla datur electione nec preferentia, & consequenter omnia illi debet occurre excepto quinque, ita nullo modo repetitur melioratio, nec grauatum, quod aperie confitetur, ex s. 2. *In iure de signatione liberorum, per hanc verba ibi: datur autem bac signatione facultas ei, qui duxerit plures vel liberos in peregrinatione habet.* Idem tractat Glotia, & Angel. & Scibentibus: atque ita ubi fuerit vnicus filius duxerat, non datur melioratio, nec grauatum ponetur: ita Palatus Rubens, in d. 17. Tauri,

Secus dicendum est de Iure Lusitano, vbi parentes de suo tertio pulsione disponere, illudque relinquent, vel filios, vel nepotum, vel etiam estraneos, ut habeant lib. 4. Ordinatus. ea. in principio, ibi : summa a sepe de seu bens, E a duxerint agem lib. approuner. Cald. Petrus ex empione e. a. 7. m. 3. Valaf. de parvissim. cap. 19. in principio, ubi traditum terram partem bonorum esse libertam, pulsionis parentes lib. 1. quoniam enim non habentur prout possunt.

Hac tamen tercia pars est quora bonorum, & non
hereditariis, telle Valatc, super n. 3. & c. 2. 3. num. pe-
nult. & gild. Lusit. in I. 1. C. de Sacros. Eccles. p. 3. fal.
157. num. 3. ver. 4. unde si hodo.

Quae potest gravari filius, seu nepos, seu extraneus, siue sit virius, siue non, cetero illi tensionem, qui honoratur gravari potest, ab eo, si de fiducia eius, qui habet gravare illum tantum potest, qui honoratur, ibi. Ab eo, qui negat legatum, negat fiduciam suam, negat hereditatem, vel morte, causa dimicacionis ac ipsius, et non per fiduciam, sed res ipsa potest.

III. Quæ opinio videtur probabilis, quia parentes, qui
habent filios, non possunt disponere inter extrac-
nos, nisi de quinto: igitur omnia bona excepto
quinto pertinent ad legittimas descendētū; ita
nequeat patet ratione tertii gravare filium, per
l. 5. Tantum, qui hodie est t. 1. n. 6. non respicit nisi
quando nascit meliora filium in illo.

Cum ergo in hoc casu parcer non melioreat filius, cui facta fuit donatio, non potest contumelieare testi et testimoniis grauatae, quia melioratio tunc datur, quando ex nobis in multis melioratur in aliquoquid hic prius filius non melioratur in testi, cum testi et reliqua bona in portiones aequales diuidit, hinc tamen omnes filios, igitur non potest imponere grauamus ratione testi.

Probabilius tamen mihi est, quando donatio fit filio, & postea nati sunt fratres, et ceteris viisque ad legitimum. Et omnia alia bona, praeter legitimum filii debitam, remanente debet pereire filiis, cuius facta est donatio, qui habebit illa portio eius, etiam legitimam, & sicut illa recipiatur certum. Et quoniam honorem

Quod agente non reuocare dignatio, nisi quos legitimus, probat textus ex prelatis, ut *I. t. 1. C. de sacrificio. de donat. &c ibi Glor. & communiter Scriben-tes, Abbas in cap. final. de donat. Bait in t. 1. C. sedem sis. & in I. Tertia S. Et. Imperatoris. ff. de lez. et. 2.*

Quod si pater renunciat dispositioni filii virginem, vel eos ut nullo modo revocetur donatio facta extraneo naturae fiduciis, quibus omnino carebat, quando fecit donationem, hoc evenit per supervenientes filios revocabilitate non in totum, ut dictum est revocari, quando donator non renunciavit beneficio filii virginis, in totum, sed in hoc casu, quo renunciavit supra dicto beneficio, revocabilius, quoad legitimas filii, i.e. filiorum postea nascitorum, de temine debet penes extraneum quintum duxicatur, sicut quia constat de intento donatissima Bart. in d. Imperator p. 7.

Poiso quando simpliciter parer vauco filio fecit donationem, in qua facta reuocacione dispositio[n]is d[omi]ni se p[ro]p[ri]am ea opinione , que multis placet, & multis habent, cui facta fuit donation , recuperabat tecum & quietarunt, in quo meliorum est, & tuam insuper te[m]p[or]is, sicut ceteri singulas tuas, & quoniam sententiam tuam docet Castillo, in l. t. Tercia, & videtur sequi: Guter de iuramento confirmatorio, p. 1. e. 9. m. 14. & capitulo Anton. Gomez, 2. tertiar. cap. 4. de donis, t. 2. vesp. si vere fuit filius, & postea nascitur ab his, reuocatur vique ad legimus, & omnia alta bona remanebunt penes filium donatitum, & per conseq[ue]ntes inde in nostro Regno remanebit penes h[ab]itu[m] legi tunc insiper & tertium, & quantum bonorum, & sola legitima reuocabilitate , & applicatio[n]e filio postea natiosc Gomez. nec disdebet Cor. 18. 2. tertiar. cap. 1. g. 9. s. 4.

Ad ratiōnēm Bērnatī dīcī potēst, tertium nō
ingredi in legiēmas filio-um, quia patēt potēst il-
lud relinquere vni ex filiis, coi mālūne, quod nō
potuissēt, si filii cōpetēt vni hōbitu.

Imo potest illud relinquare Nepoci, vel Prom-
piti, cui legatio non debetur, secundum I. Tauri 18,
quæ est I. i. 2. 2. 6. in nova collatione. & ibi Co-

115

116

113

sic lex. Caled. Petetra de p̄petuare eligendi 3. p. cap. 16.
 ann. 5. & cap. 17. num. 6. & 11.

118 Quæs vñitatis de illo, qui carens filiis fecit donationem, quæ postea naturitate filij repocata fuit, an consueluerit, si filius superflue adhuc patre decedat? Bart. in l. Tiesa, g. Imperator, f. de lega. 2. col. permitt. aut non consueleretur donationem defuncto filio, & ibi alij idem docent, exinde tamen nativitate filij: arq; ita semel extinximus non transire, per text. in l. hereditibus f. ad Trebel.

119 Dico igitur primum, si filius post nativitatem non durauit nisi per octo dies ad lumenum, non fuisse extinxiam donationem: ratio, quia non censetur natus, qui illid mortuus est, vt nota Panor. in cap. non & ego, de verbis significat, vbi Glotta ait: non vides fuisse, qui parum durauit. Accedit etiam Glotta in cap. 1. f. quia etiam in verbo non admittuntur, titulus Episcopat, vel Abbatas; vbi relatu, quod in feodo Tito concess. & suis liberis maiculis, & scemini, & in quo propria testam. non succedit, si maleculi aliqui extiterint, & post mortem patris confessim decedant, feminam posse succedere, tanquam filij non existent: sequitur Baldus.

120 Non enim considerarent vixisse, qui statim mortuus est, sicut non reputat mortuus, qui flamin ad vitam reuocatur, puta Lazarus, de quo Accursius in l. ex his, f. de legibus, quod effectum recuperandi bona sua, tradidit debuisse illum bona sua reperire, quia non videbatur quod hoc fuisse mortuus, cum ratiō per potentiam diuinam ad vitam redirent. Titaquel. in l. vii. qm. 1. C. de remeand. de nac. in verbo suscepit liberas num. 170.

Præterea, quia non est in consideratione translatio dominij, neque possessionis, que momento temporis datur, l. vñ. 6. vñ. in fine, C. de ben. qua liber. Angel. in l. volunt. ad finem, C. de fideli commissari, vbi censet non fieri alienationem extra familiam, quando alienatus prohibitus, ex conditio ne alienas, ut ciborum res alienas familia redatatur.

121 Dico secundum, si filius dñi vivit, puta per mens. vel per annum, & uno patre mortuus est, donationem reuocari eius nativitate, sed postea reuixisse eius obitum, per textum, int. posthūmū præteriū, in principio, f. de iniuncto testam. vbi habes, si postea posthūmū superflue adhuc testatorē est vita hac mortali adierit, quantum testamentum nativitate posthūmū præteriū repursum sit, nihilominus hanc scriptū potest retinere hæreditatem in testamento sibi reliqua, si testator alterum non condidit testamento.

Ergo si hoc dicimus de testamento, à fortiori de donatione dicendum puto, quia cum mortuus sit filius, perinde ei habendus ac si nunquam fuisse in lucem editus, l. 1. in 1. refusione, & 5. volum. & l. 1. & 3. f. de aſſignand. liber.

122 Probaris, quoniam maiores vites haberet donatio, quod testamento l. 1. f. de p̄petuare si testamen tom, mortuo posthūmū, recuperare vites suas, donationem tecum operabile filio mortuo, si patre superflue fuerit, nec reuocauerit deinceps, sicut etiā vites realium cessante causa dispolitionis l. nov. folium, 5. vñ. de excesso, int. & l. 1. qm. sub conditione, & f. inuenit, f. de testam. uel sic etiam cessante causa donationis inofficio reuocad, cellas & ipse reuocatio, teste Baldin. l. 1. col. 1. over serio f. C. de inofficio, donat. & probatur ex l. formam, f. illud over. f. C. de secund. mpt. vbi dicitur non teneti patre transire ut sit ad secundas nuptias aliquod reuertetur, si filii nati ex primo matrimonio, collante secundo evita decadent.

123 Ultimò confirmatur, quia si pater donans post obitum filio suo, nec tacite, nec expressè reuocare donationem, superfluius, post mortem liberto eum

per tēpū notabile, in quo cū possit reuocare, non reuocavit, censetur saltē tacitè confirmare donationem: secus si superflue per tempus exiguum tunc enim non censetur donario iste esse vices ius, sed reuocari possit, quia quavis donatione videtur consuelericē per mortuū filij hoc procedere si patre adhuc superflue vivat per tempus non exiguum, sed tantum, in quo potuerit reuocare si velut, & in huc evētu præsumuntur cōfirmare factum, & Calvendus, in l. 3. C. de posthūmū hered. in illis. col. final. & q. etiam final. Anchār. a. in final. ad donat. Gomes. 2. vñ. vñ. cap. 4. de donat. num. 1. 2. ver. quod tamē interdūc., & l. Clas. 5. donat. q. 2. 3. num. 9.

Dico tertiō à fortiori consuelericē donationem, si patet filij demortu patiatus donationum vti, & si bonis illis, neque illa reperire, nec animus repetendi ostendatur, censetur enim confirmatione donationem ex tacita saltē donantis voluntate. Secūs illo non permanent donariora ea bona retinet, neque illis frui, & in hoc casu ram ipse donator, quām eius hæredes potuerint ea bona reperire, ut l. Clas. d. 9. donat. q. 13. n. 10. Molina de Iust. tom. 1. diff. 18. 2. 5. dubiam deinde, vñ. pto. tamen fol. 196. Vide etiam Cabed. 1. p. decisiō 5. n. 6. vbi ait contradonationem nō posse opponi de superuenientia liberotorū, & si patre donationē nō reuocari, neque eius hæredes, neque alios possit reuocare, ex Bald. a. l. C. de inofficio. donat. n. 18.

Rufus rogaris ab fili naturali naturitate reuocetur donatione antea facta? Cosca. 1. p. p̄su. e. 8. f. 4. n. 4. & 4. affirmat per f. 6. unquam, C. de reuocare donat. que in hoc casu procedent filii naturalibus, lequitur Ripa, in d. 9. 1. 8. num. 6. 1. & 7. 3.

Negat Titaquel. in d. 1. f. vii. qm. orbe suscepit filios, n. 45. & 5. Oldrado, conf. 27. 8. Bald. in e. annivers. 8. 8. de eleclio, quenque sequitur Valalc. confut. 94. n. 6. post Angel. l. 1. f. reuocab. ex quacunque legitime matrimonio, C. de inofficio, donat. Gregor. Lopez l. 8. tū. 4. pars. 5. verbo de se mager legitima.

Azo ante Iustit. Moral. p. 2. lib. 1. 2. 7. 7. tertio vers. quidquid p̄petuū, subditur filios naturales, quando vocatur ad successionem abnuntiat, posse reuocare donationem à parte facta, quod attinet ad duas vincias: ideam traditū l'Alzors in lib. de Noe filia, n. 4. n. 8.

Si tamen donation facta sit à matre, & postea nascatur filius naturalis; cum iste in eniuentum succedat matris ab ineritate, poterit in totum donationem reuocari. Item cum pater naturali filio teneatur præflare alimenta, poterit filius naturalis reuocare donationem patris, vrea recuperet: & in hoc approbat opinione Cour. & Ripa dicentium, donationem nativitatis filii naturali reuocari; alienis ministrare: Quæ tenet nata non omnino displicet.

124 Dicimus tamen in hac variorate donationem factā à patre, subditur filii naturalis non reuocari, ex l. naturalis, dum aut. vbi Cyrus, Corneus, Alexiad. & alij, qui tradunt C. de iustitia, & subditur. Nec habere locum d. 6. unquam, ut nota multis de morte congestis Titaquel sibi orbe suscepit filios, n. 16. Paeleot. vbi suprad. 5. 4. n. 7. vbi arcu Oldrado eis. 27. 8. Licer tamen ac clausiales, in tertio dñe: ita tenebantur in consulendo, & iudicando, Sued. de alimento. in 8. prælogia 8. 1. n. 10. & docent alij præterim Alexander, conf. 39. n. 15. vers. non firmo lib. 2. quia dispositio iuri potius debet intelligi de libertis legitimis, l. filium definitus f. de his, qui sunt sui, vel alienigena, n. 3. C. ad legem latram de adulterio.

125 Dicimus curius polle filios naturales, immo & spiritus donationem reuocare pro sufficiente quantitate alienorum suis debitis, sicut pollunt testamentorum impugnare: ita Palcor. supra num. 10. & Ripa in d. f. vii. qm. 1. & probatur per l. f. reuocab. C. de inofficio, donat. vbi de cœnitute, ut filii, vel nepotes ex legitimo

138 Part.III.Lib.II.De oblig.parentum &c.

matrimonio nati, possunt accusare donationem infra dictam patris; et quod nati ex consumo non legitimis neque non ad ea excludantur a ratione nisi quoad portionem alimentorum sibi debentur.

Dicitur item si natus donetur, & postea a ratione naturalis, qui matre potest succedere aucta dictione, ut quia in Ambore, si quis effugerit C. ad Officium, remaneat posse donationem ex dispositione I. si unquam, ex qua naturalis secundum iuris canonici dispositionem, natus succedit tanquam legitimus, tunc Glosa in cap. mif. cum pridem, in verbis, *Alleviatio de renuntiatione*, Hollenius in cap. *Litur.* quo si quis legitimus, Panor. in cap. *ratione ed.* 3. vers. quendam fuit filii *propter cedem rite*, & in cap. *cum libenter, una finem, ac se, que duxit in matrimoniis*, quoniam potius per naturam, quos testet, ac sequentur. Ita quod in d. I. si unquam, num. 6. 2. cui accedit Stud. d. *privilegio* 81. n. 21. Et sequitur.

Item, quia naturales possunt dicere de nullitate testamenti marcent, I. si sufficiat, §. de insufficiencia, ff. de insufficiencia, & testamento, & voluntate Glor. in h. *rat. unius, in virbo maternis*, & ibi Angel. Aret. *Inflatus, cedens, in d. I. si qua illius, in virbo conlegatus, in principio*: ergo possunt similiter renunciare donationem à matre factam, non tamen factam à patre, quia non habent actionem de iure, nisi ad alimenta.

Possunt nibilominus patres filios naturalis relinquere alimenta: immo quocunque possint ex lege, vel ratione quantum, aut ratione etiam extraneis confitte, quoniam filios legitimos habeant, poterant etiam in testamento dare ratione, vel quintum, ut bene nota Couat. 2. p. *Ephome* c. 8. §. 4. n. 11. & Azor supra d. vers. quendam sit ad finem.

An vero filii naturales sint iudei de iure civili, & an possint petere alimenta iudicis officio, si patet tenuerit, dictum est supra, diff. 2. §. 4. ex num. 135. 136. 147.

Nihilominus teste Cabed. 1. p. *Aretio* 47. in Senato Lusitano *sepe indicatum fuit*, patrem ex equestri Ordine habentes filios legitimos, & naturales, non posse relinquere suum tertium bonorum filio naturali, aut ipso: pro quo facit Ordinatio Lusitana, lib. 4. tit. 92. §. 1. ibi, nam hereditatem ei filii ipsius causas illis praeveneret.

Quoniam in *Ordinationem* idem Cabed. an per viam alimentorum possit patre relinquere suum tertium filio naturali, tunc spacio indecet relinquere, sed iniuria bene: quia filii etiam spiritus debentur alimenta iure naturali, nec ius cuius potest disponere, quod ipsius sine causa illis praeveneret.

Quoniam si filius peteat fime, ius canonicum decrevit, ut illa aliquanta praevenient, d. cap. *cum libenter, de eo, qui ducit*, Ambore post Glor. ibi, Decius *capit. 2. num. 4. Socin. Ius. cap. 1. n. 3. vol. 2. Couat. d. cap. 8. §. 6. num. 1. & 2. §. 6. Menoch. cap. 60. num. 6. Mantic. de constituta voluntate. lib. 8. tit. 5. n. 2. post Bart. in Ambore, ex complexo, num. 7. C. de his quibus ut in legione.*

Debet illuc alimento illegitimi ex dispositione iuris canonici, placet in vitroto fato, ex qua colligatur si patre aliquod relinquat spacio validum esse ratione alimentorum: ita Bart. in I. fin. num. 7. ff. de eo, quibus ut indigne, dicens ibi posse patrem relinquere fundam pro alimentis, idem repetit in d. *Ambore* ex complexo Aretin. *Filius de iure naturali, in principio*, num. 6. vbi videt posse patrem relinquere filio, quod succedat loco alimentorum; & Cacciulup. in d. *Ambore*, si quia nullus, num. 92. vbi tenet legatum ipsius ratione pro alimentis esse validum, reuocarique si excedat quantitatem pro alimentis debitam; nec

filius naturalis, vel spacio in hoc casu petit legatum tanquam legatum, sed tanquam alimenta; ita Ambore, 44. & Menoch. cap. 60. num. 7. Item Couat. d. 2. p. cap. 8. §. 6. num. 10. adiut. ille legi certam quantitatem relinquendam a patre filio, quam spacio, titulo alimentorum, posse patrem illam quantitatem filio legatum esse; quoniam filius aliunde habeat unde vivat, quod etiam nota Aymon. cap. 199. Ex quo teloluit ipse Couat, posse patrem in Callelli Regno ex interpretatione ad legem 9. & 10. Tauri, relinquere filio illegitimo titulo alimentorum quantum summa, etiam si filius habeat aliunde, ut videtur alat.

Ceterum de iure Lusitano non videtur dubium, posse patrem relinquere summi tertium filio illegitimi, si ex naturali pro aliumentis, si non haec est videbitur, tecum si habeat, tunc enim nec loco alimentorum potest filio naturali patre nobis relinquente si habent filios legitimos, ut colligitur ex lego Lusitano lib. 4. tit. 92. n. 1. vers. Num. erat ratione, quod non tollit patri potestatem relinquendam aliquando loco aliumentorum naturali, si aliunde non habet vivat, & probatur expedit ex d. *Ordinatione*, radicem tit. 92. n. 3. vers. potera em sae*regulamente*, dicens, si pater nobis habuerit filios natura es, deinceps prole legitima, quoniam habet ascendentem legitimam, posse ex testamento corporum testium aut patrem illius filius naturalibus relinquere: Ergo si habet proles legitimam nihil de tercio potest legare, nullo lo aliumentorum, ut ac Cabed. infra d. met. 8. 47. ad finem, licet cogitandum relinquat.

An vero tenet enim donatione facta a parente Attore pro filium postea adegitur, non videtur levis dubitatio. Pater affirmat ex eo probare potest per primogenitum adoptivis concessum: Nam ipsi gradem priuilegio filiorum, *I. cum adoptivis*, C. de *decurionibus*, lib. 10. & excludunt alicidentes, & veterem, d. 1. q. liber ff. ad *Terrullianum*, & *Leges* num. 19 *principi* lib. 2. addens in Aret. in ff. sed in omnia, vol. 2. & 1. ff. quare nulla sit in Aret. in ff. sed in omnia, vol. 2. & 1. ff. quare nulla sit in Aret. in ff. sed in omnia, vol. 2. & 1. ff. Secundum proximam, quia successum parentibus, secuti si essent legitimi, & naturales, I. si pater, C. de suo, & legitimi, d. penult. & *quoniam*, C. de adopt.

Tertio excludunt naturales tantum filios: Angel. in §. vlt. quendam pessi principium, in *Ambore*, quibus mod. nat. est. ff. 1. per illum rectius impeditur loquenter de legitimis. Item permittit ac helle legitimi, ac naturales impeditur bonorum publicationem, nisi probarer adoptio facta in fraudem, pet. test. in *l. volumina*, ff. ex barto ff. de bonis donis.

Quarto adoptivis veniente contra testamentum patris, & legitimam praeceptio exhortat patrem, d. 1. in principio, 10. & 1. non patitur ff. si quis exoneretur patrem ff. de coniugio, & contra voluntatem, l. pater a parte ff. 1. ff. liber, & postea, & reuocari alienata in fraudem, sicut legitimam, l. vlt. ff. si quid in fraudem, & trahit Bald. in d. 1. col. 1. vers. quare non solum, C. *ereditate* trahit.

Nec teferit, quod adoptivus filii, & abusus dicitur filii, & non patitur Bald. in l. *de cessione* ff. 1. ff. de coniugio, & imaginari l. si filio quem, in principio, ff. de liber, & postea, quia hoc procedit quando agitur de preiudicio testis, quod vbi agitur de filio adoptivis testatoris, tunc adoptivus veniente sub appellatione filiorum, testis Bartoli, in l. *de cessione*, col. 1. ff. de reb. dub. affertemus filium adoptivum à testatore venire sub dispositione agente de filio.

Secundus si esset adoptatus alio: cum ergo pater adoptans fecerit donationem ante adoptionem, filius postea stragatus reuocabit donationem factam, quia non est credendum, quod pater donasset, si de illo cogitasset.

Quis est

133

134

135

Quinto probatur, quia pater adrogator tenet filios adoptatos sicut legitimos, & naturales, ut bene contra Meloch. de arbitriis q. 35. n. 24. tenet Sud. de alimento q. 1. q. 14. post Barth. in cap. Raynaldus col. 19. vers. praeceps si dicatur, de iustam. & ante omnes Glor. in Lauera, q. de adoptionibus, per test. id vbi dicitur in patrem adoptantem transferri onera eius, qui fidelisper in adoptionem, & non potest dubitari omni alendi esse precipuum.

Idem docet Lambertus. de iure patronatus, lib. 3. in 3. principaliq. q. 6. num. 1. Bald. in Aubert. ius regalis num. 19. C. ad Tiebel. & in l. cum adoptatis, num. 5. C. de adoptio.

136

Cuius ratio est, quia vocatur ad successorem intestati. Et sane, qui tenetur tractare aliquem, ut filium, tenebat illum alete: ita Bart. in l. quidam cum filium, ff. de verbis. obligat. Quod ad eum verum est, ut si contentio bat de alimentis praetulisti, dicendum sit hinc pendente non esse filio adoptivo neganda alimenta, dum agit ad hereditatem patris adoptantis, & etiam arbitriatur Sud. tu. t. q. 114. n. 2. vers. ego contrarium amplexiter opiniorum.

137

Vitum, quo filius adoptivus non potest in ins. vocare patrem adoptantem sine venia, quamvis contra tenet Glor. in prefato ff. sed ea causa, insinuat. de hered. ab intestat. qui communiter reprehendit. Ratio noscitur est, quoniam filius adoptatus patre suo adoptivo debet renuntiam, quae est causa, quod non possit filius conuenienter patrem abique venia, quia etiam non sit in potestate patris, hoc non liberat eum, sicut non libertate petenda venia, si velut in iudicium vocare matrem, ubi cuius non est potestate, ob teuentiam matris debitum, & habetur in l. quinque litigandi, ff. parentes, ff. de in ius vocand. ita Guillelmus in cap. Raynald. de iustam. in verbis, & uxori, nomine Adelaidam, 1. 180. fol. 109. Roland. conf. 18. ann. 15. vol. 2. Ergo talis filius adoptivus cum in tot, ac tantis conuenienter cum filius legitimus, potest renunciat donacionem, & patre arrogatore ante factam, quasi donans de blis minime cogitans donaverit.

138

His non obstantibus arbitrio dicendum non posse ad solute filium postea adoptatum renocare eam donacionem ex beneficio predicta lff. unquam, quia lex est exorbitans a iure communis l. persolla, C. de dono, qua sub modo, l. final. ff. de patris, qui debet intelligi de filius legitimus, & naturales l. filia de jure, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni sui, l. 3. C. ad l. fulsum de adulterio.

Ratio, quia donatajus habet iam ius quodlibetum in illa, & per donacionem: ergo non potest afferri à filio adoptato post donationem: etsi namque ad manum aditus parentis ad infingendas donationes, & ad tollendum ius quodlibetum, quod est contra infidem, de escalationibus errorum, vel curvarum, post principiam, Alexand. conf. 40. super primo dubio, queritur, num. t. 1. vers. nec puto etiam, lib. 4. vbi sit legem ff. unquam, non habere locum in spiritu, neque in adoptivis, Oldrad. d. conf. 27.8. licet rationem ad claustrales num. 8. vers. & licet suscipere fabiles, quatenus valit, l. ff. unquam, habere locum quantum proles est legitimus.

139

Cum ergo adoptatus non sit filios legitimus, nec naturaliter respectu patris adoptivus, non potest renocate donationem antea factam, & expertise in hac hypothesi, & calo, idem tradit Ripa in d. l. ff. unquam, q. 24. sequitur Octavianus, Cacher. decr. t. 1. num. 9. post Socin. conf. 226. Quodlibet placentis consultationis col. 4. lib. 2. & Alcan. conf. 20. illa quodlibet habet tria dubia col. 4. & clarissim Castrilis in l. 2. in fine C. ff. in frondem parentis, & conf. 433. respondet per ordinem col. 1. vers. pre-

dicta aliud dicendum, col. 1. quod refertur sequitur Tinequel. se d. l. ff. unquam, verbo suscepit filius num. 2. & 3.

Nam si in potestate donante est esset auctorius quodcumque donatio per adoptionem, in quo haec aperiens concinnata videtur, non est ramus negandum teste Tiraquel, tanquam certum adoptione, aut arrogatione filii ius filie testamentum rumpi veluti agnatione iuri hæcet, l. 1. & idem Glorilla & l. certam, ff. de iustis. rupi. testamento, & Infatu. quibus modis instrumentum informans, &c. Quod tamen non sufficit, ut donatio renocetur per adoptionem superuenientem, ut placuisse tentant, & Babol. in Romaniam, ad Ordinationem Regiam, lib. 4. m. 65. in principio, cap. 14. post Cald. Petrus de sommis. q. 1. num. 8. & Rebelium & infatu p. 2. lib. 1. 8. q. 10. num. 5.

Aduic tellat qualiter ad renocetur donatio ex superuenientia filij legitimis: Altemar Clavis verbo d. matr. q. 23. anno. 6. & pro hac parte refert aliquos in d. l. ff. unquam, quia legitimati pares sunt legitime nati: dicens, utramque parentis est communem.

Probabilius tamen est legitimatos ex receipto Principi post donationem, illam non renocare: Bart. expeditio in l. Gallo, in ff. & quid si tantum, num. 14. vers. pro declaratio nis ff. de liber. & post l. vbi tenet ex receipto Principi ius quodcumque alterius non tolli: ita, quia legitimatio non potest in modo trahi in prejudicium donataj, text. in ff. brevis, ibi, & suos de cetero, & necrum ibi: & hoc scilicet ex causa filios, & ibi Angel. post in Auctori. quibus modis naturales efficiantur legitimi, neque fictio haber locum enim damno, & iactu alterius.

Item quia donatio fuit perfecta iunctio, & ab initio tacita: ergo non debet, quod est in absolu- tione, renocari ex calo superuenienti: ut ostenditur in l. sagittentium, C. de corvina da empione, & in l. pluribus, ff. & si placat, & ibi, Bart. ff. de verbis. obligat.

Non potest ergo prefatam legem ff. unquam, sub-intelligi in calo de legitimatione: probatur ex eo quod tempore d. l. ff. unquam, nondum erat cognitio legitimatio per receiptum Principi nisi in calo l. qui in promulg. q. Dianu, ff. de rura aptiaria: igitur de legitimatione non potest l. ff. unquam intelligi.

Paret id, quia à Constantino Confessio Magi filio fuit promulgata, & is docevit ferme amissi pere: ut institutum Imperatorem, qui legitimacionem per receiptum introduxit, ff. q. qui vero non habet ur. & sequitur Aubert. quibus modis naturales efficiantur legitimi, & ibi ff. qui ergo filios, in Aubert. quibus modis naturales efficiantur sui.

Obo quodcumque predicta, text. ff. unquam, quia est exorbitans à dispositione iuris communis, non debet adduci, neque produci, & extendi ad legitimationem suo tempore penitus iniquitatem: atque ita consequenter non debet renocari legitimatio donationem: ut post Bartol. in d. l. Gallo, in ff. & quid si tantum, ff. de liber. & post l. tradidit Alex. Bald. & Angel. col. final. vers. circa tercium, vbi dicit communiter Scribentes hanc partem fecisti: quod enim approbat in cap. quatuor, de rescriptis, lib. 6. vbi testifico, quales est legitimatio, non potest nocere illi, cuius ius iam est quodlibet: neque enim sustinetur receipta, quia mis alterius concurrit infingere: l. quod est C. de precibus iurisconservatori offende.

Addit preludia à Principe tributa substellata concili, sine praetilio nisi alicuius tam quodlibet: l. nec Auct. C. de emancipat. liber, ergo

legitimatione non potest tollere ius quodcumque donatio: atque ita in filio donari inveniatur, neque legitimatione subsequetur, debilitate: ita Iason in l. si ut que pro empore, num. 264. ff. de tunc ap. Cist. conf. 74. col. 24. in principio, Decius in l. postib[us], num. 18. C. de bono, postiff. contra tabul.

Viges specialiter argumentum à speciali, nimis, si est speciale in uno casu, quod renocet donatio per legitimacionem factam, per subsequens matrimonium donataxat ergo signum est, quod in reliquo legitimacionibus non procedit: siquid est speciale, ut legitimatione, quae si per matrimonium subsequens, reuocatur donatione, ut tradidit Salicet. & Angel. in d. s. littera, C. de inofficiis donis, ergo in ceteris legitimacionibus ius est contra de quo dubio l. p. lib. 3. d. ff. 6. §. 4. num. 48.

Quod intelligitur tam de legitimatis ante, quam post donationem: ita Ripe in d. s. quodnam, §. 30. col. 1. quoniam legitimata ex relatiope, seu ex beneficio Principis non fuit vere legitimi, considerata legitimacione vera, & originalia, quae extra matrimonium non repetitur in omnibus aequali, ut responder Decius conf. 482, num. 12. & 13. quem alii sequuntur, ex l. qui in premissa, §. Diuina, ff. de r[ati]o nuptiarum, l. quaevis ff. de refut. nat.

Ex quibus cognoscitur, legitimacionem fuisse introductam per quadam fictionem, quando conceditur ex beneficio Principis, comparative cum postliminio, hoc est cum iure rei recuperode, & in priorem statim restituendae, l. postliminium, ff. de capitis, & postliminiis reservi; quod non aliud sit, nisi per quandam machinationem, seu fictionem. Cum ergo legitimatio de qua loquuntur non fuit nisi per fictionem, dicendum est non posse nocere donationi ante facta, nec trahi rectio in praesudicium donataij.

143 Sequitur de donatione facta ab eo, qui habet Ascendentes, an possit reuocari, si fuerit inofficiosus. Responde posse codem modo, quo potest reuocari a descendentiis, quod legitimas debitas Ascendentibus. Nam parentibus etiam datu[re] querela inofficii restituenti, l. nam & si parentibus, ff. de inofficiis restituente.

Similiter parentibus competit querela iofuscione donatiois ut habent in l. vlo. C. de inofficiis donis. Barc. in l. non s[ecundu]s ad e. ff. 2. parentes quis fuerint, dicens donationem inofficiam respectu Ascendentium, posse reuocari vique ad portiones illis competentes: & decidit Glorla in Auctore, de immensis donationibus, se verbo filios.

144 Quod si parentes faciant donationes extraneis post nascitatem filiorum, si censeantur inofficiose, non tamen facte animo defraudandi legimus, reuocari possunt quoad legitimas portiones: excellit autem referuabilitas donatario: Iul. Clat. verbo donari num. 2. §. 24. Auctor. Gomef. 2. varior. num. 23.

Si enim fuerint donationes iofuscione re, & confuso, quando scilicet de propulo & data opera fiunt in praesudicium filiorum: ita ut cum leproso concubita etiam intentio, & confitum in damnum illorum; reuocabuntur in toto: ita tenet Barc. in l. Titia, ff. de legati, 2. post num. 1. & est communis opinio, Iol. Clat. supra, Co[n]tra tamen 2. varior. cap. 19. num. 22. opinione etiam in hoc casu non reuocari donatio-

sem faciat extraneo, nisi quod subfidium debitem illis.

Addendum pro concordia, tenacitatem in toto, procedere in foro exercito post laicam sententiam, ut verbi ante illam, non teneri donatarium reflectuere, oisi quod pro legitima reputatur: quod vero excedit, pollicet retione, donec per sententiam obligetur reflectuere.

Actio vero ad tenocandum durat quinque annos, per l. ultimum, C. de inofficiis donis. Contra ramenam in cap. si pater, 3. p. verbo, priuare non possit, num. 8. eximuntur competit actiones personalem, quae non extinguitur, oisi tempore triennii annotum.

Ultimum quatuor potest, quando possit mater reuocare donationem factam filio post mortem patris: Hac de te, de iure Authanticorum, consilium est in matribus transiunctibus ad secundas nupicias, in tribus casibus posse reuocare donationes, quas ante eum transiuncta illis fecerant.

Primum est, si filius mortem matris machineant, in quo eventu sufficie insidiari matris vita, quoniam morte non sequatur. Secundum, si filius imprias manus in nata ponat. Tertium est, si inclarum in omnia bona matris concipiatur, & molitus. Et in hoc tertio eventu inficit si intentetur machinatio, eniam hinc electio: Habetur in Ambent. quid mater, C. de reuocand. donat. & in Ambent. de suspic. §. mater, l. 10. tit. 4. pars. 3. & idem expressio canetur in Ordinatione Lusitan. lib. 4. tit. 63. §. 6. ibi Bartol. post Molan. de last. inst. 2. diffutat. 181. vers. hodie vero, vbi addit. si donans domi viri non reuocavit, nec capite agente ad reuocandum, hæredes donantibus reuocante non posse.

Denuo materem in aliquo alio casu, exceptis tribus nominatis, reuocare donationem factam filio non posse, disponit lex nolita ibi, d. tit. 63. §. 6. vers. è nam pedra reueget ejus. May in autre algea caso aduersa fera a seu filio per surra causa de ingratitudine, rationem Ordinationis vide, ibi.

DISPUTATIO V.

De obligatione, quam habent parentes ad constitendum dotem filiabus.

§. I.

Quid sit dos, & quomodo diuidatur, & an pater semper teneatur filias dorare?

EQUITATE.

1. Quid sit dos, & ad quid à parentibus constitutur.

2. Bona parapherna, seu paraphernalia que sunt, & vnde dicuntur.

3. Des

Disp. V. De dotandis filiabus. §. I. 141

3. *Dux dividitur in profectum, & aduentum.*
4. *Pater non ex infirmitate, sed quasdam infirmitate, & paterna pietate tenet filium dare, quia senectus ac ales.*
5. *Pater tenet filium dare quamvis non satis in personam illum.*
6. *Pater tenet filium iam nupiam, ut maritum possit subire nuptiam matrimonii.*
7. *Pater an tenet filium nupiam viro digno sine consensu patris.*
8. *Pater an euenit dare filium bis, deperditus priori dote, si secunda nobis maritis.*
9. *Pater an tenet filium nupiam viro digno sine consensu patris.*
10. *Pater non tenet filium dantes ales, ergo nec dare.*
11. *Contrarium est verum, & sequendum.*
12. *Pater non tenet dare filium inter patrem postfrat, sed inter sanguinis & legitima propagationem.*
13. *Pater an tenet dare filium naturales, & surius.*
14. *Pater qui promisit, vel dedit donum pro filia naturali habenti etiam bona propria, & censetur donatio de bona filia.*
15. *Pater donans filium quam satis dare tenetur censetur donatio de bona filia.*
16. *Pater quando presumitur dare filium de bonis suis propriis, & quando de bonis filia? & num. 17.*
18. *Pater promisit donum de bonis filia, vel de suis certam summanum, & alteram de bonis filia nihil amplius tenet ad amplerem.*
19. *Pater administratur bonorum filia si promisit donum de bonis suis, & de bonis filia, debet solvere de bonis suis, si bona sufficienter quod docebit de bonis filia.*
20. *Pater presumitur dare filium de bonis suis, illo administratur bona filia.*
21. *Administratur filium donum pro famina, cuius bona administratur, potest repente, & cur.*
22. *Pater curat filia emancipata, an censetur dare rationem curar, an rationem patr.*

VERITATIBUS primò quid sit dos, & ad quid à patre constitutus? Respondetur primò dicens esse id, quod datur viro ad onera matrimonij sustinenda, sive ut ab ipsa vxore, sive ab alio nomine vxori, D. Thom. 4. diff. 49. q. 4. art. 1. Molin. de Just. rem. 2. in principio, vers. 6. ab A. Zane, vbi addit est, quod viro datus, aut promisitus ratione matrimonij, ad onera illius subeunda, hoc est ad aliquid uxori, & familiarium communem.

Quo sit viue matrimonio dos esse non posse, L. 3. datus, ff. de iure dominio. Vnde sequitur datus promisit, seu traditionem inuoluere conditionem traxit si nuptie sequantur: atque ita dos promissa per non posse ante celebata nuptias, habetur in i. plenumque, ff. ante, ff. de iure dominio, & L. item quia, 1. ff. de patre.

Ac proinde datus omen propriè dici non potest, vbi non est contractum matrimonium: nihilominus si semel fuerit contractum, & postea dislocatum, non cessat nomen datus, donec faciet uxori, vel heredibus illius restituatur: quia tunc gaudet privilegio dotibus concessio, ut colligitur ex l. ff. solum matrimonij & l. i. in fine, & L. etiam ff. de fundo doni, Mantic. de tacitū & ambig., lib. 1. 2. tit. 1. n. 8. & n. 14.

Quætitur secundò, quæ dicantur bona parapherna, seu paraphernalia. Relpoederat nomine datus

non compreendi bona paraphernalia, quo idem sonante arque bona extra donem: si canem tradatur marito, bona mariti tacitū videtur pro illis hypothecata: Barbol. tom. 1. 3. p. leg. prima, m. 3. 1. ff. fundo matrimonij, & sunt in domino uxoris, easqua potest uxor repetere, cum voluerit; quamvis integrum ipse habeat eorum administrationem: l. ultim. C. de patl. comment. Bart. & Alexander. in L. matrimonij principio, ff. ad legem scotianam, idem Alexander. cons. 3. 6. n. 4. & 5. lib. 6.

Quinimodo bona parapherna, oīli aliud uxori expellerit, sibi restaret non solum quoad dominium, sed etiam quoad vnuimiculum, & administrationem; quibus sunt etiam que ipsa constante matrimonio acquisitum per donationem, sive legatum: item, quæ comparat suo labore & industria, falso tamen operis & obsequiis matrō, & familiæ debitis.

Vnde reliqua, que molles oubeos non referuntur sibi expressè, vel tacitū; non erunt paraphernalia, sed donata, & censentur dare viro in donem, nisi aliter ex conclusione apparuit: Gloss. in l. matrimonij bona, ff. de iure dominio, Rebello. 2. p. 1. de leg. lib. 6. q. 3. num. 2. S. oach. de maritim. lib. 9. diff. 5. num. 9. Mantic. de tacitū & ambig. lib. 1. tit. 1. num. 1.

Quæritur tertius quotuplex sit dos. Respondebit duplex; altera profectus, & altera aduentitia. Profectus est quæ à parte, velab Aut. velà Proacio, vel ab alio Ascendente per lineam maleculinam de ipsorum bonis descendit, & constitutus; vel ab aliis de ipsorum mandato: l. profectus, ff. de iure dominio, Molin. d. diff. 4. 2. 3. Bonac. de contraria donata, quæst. 1. p. 2. 1. n. 1. vers. 1. dos dividitur.

Item dos profectus dicitur, quem exsuraneus patri donatus, eius hinc tradidit, quia ab ipso patre profectus videtur profectus, in principio, vers. quod significat, ff. de iure dos. Item si patre docet promittat, & fideiustosum pro se det, si fideiustosum soluat, profectus dos nuncupatur: ex quo patet fideiustosum obligatur.

Dos vero aduentus illa dicitur, quæ à parte, vel eius bonis non deducitur, cuius adhuc propria est ipsius filia, non autem communis partis, & hinc, ut colligatur ex l. 2. ff. quod si in patre, cum Glossa, ff. solum matrimonij & nota latior ibidem, n. 2. subdend. n. 1. ff. ad suum in hoc omnes conuenire. Quare dos aduentus dicitur, quæ datur à matre filia, vel ab estraneo. Item quæ datur à parte, qui est debitor filii, l. profectus, in principio, & ff. si patet pro fideiustosum ff. de iure dominio.

Similiter si paternon quasi patet, sed pro alio ditem promittente fideiustosum, & soluerit rangiam fideiustosum; dos aduentus intelligitur. Idem dicitur, quando patet datus donum de bonis suis filiis bene meritis, per Glossam: in l. si donatiene, C. de collatione. & in Authent. unde si parent, C. de infidice testamenti. Eodem modo quando uxori dat marito sub eis condicione, ut pro filia det genero in donem, dos magis censetur aduentus, quam profectus: Mantic. de tacitū & ambig. censent. lib. 1. n. 9. per seum, patrem ex n. 1. 2. quæ dicitur g. Molin. supra vers. fine dos profectus, fine aduentus, & Rebello. 2. p. lib. 5. q. 3. ex n. 1. vbi concordant aduentitiam datus, dici illam, quæ datur ab ipsa uxori, vel ab alio ascendentे per viam matrem, vel à fratre, vel à quoquis alio consanguineo, vel estraneo est profectus.

Quætitur quartus, quo iure tenetur patet datus filium? Respondetur tenet, quasi ex infirmitate, & pietate paternae donare, quia tenetur illam ales præceptio iuris naturalis: ita Covat. de fideiustosum ff. 1. 4. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 11

142 Part.III.Lib.II. De obligat.parentum,&c.

cap. 8. §. 6. Lata in l. si quis à liberis, & parent, à principio, ff. de liber.agm/cond. Surd. de alimentis, n. 1. quæf. 1. Azoë. a. pars. Injust. moral. lib. 2. cap. 4. q. 1. & Motlain emporis iuris, p. 1. n. 1. 1. 10 prædictio nunc. 35.

Nam ex obligacione alimentandi, ut plurimum procedit onus dotoadi; quia dons, & alimenta abundant pari plus; & valer argumentum de uno ad aliud: Rursum in cons. 1. n. 4. col. 6. circa medium, vers. vel secunda, neutrerede à communis, Calda. Peleira in quæf. forens. cons. 1. num. 33. Manc. de tacit. & ambig. lib. 1. 2. eti. 1. 6. numer. 16. Ergo si ut tenetur alien filiam, sic etiam tenetur doceare.

Hac autem resolutio procedit, siue pater habeat filiam in potestate, siue non; omnium quoado est emancipata; Valalac. consular. a. n. 1. Gama dec. 155. & 376. Petr. Barbol. l. 1. ff. solit. maritim. p. 4. à principio, & n. 8. 2. Cardof. in praxi Indicium, verbo patens. n. 1. 6. Monoch. de arbitrio. casu 460. & cons. 33. 1. n. 1. 8. & Cald. Petreia lib. 1. quæf. forens. quæf. 1. 8. num. 35.

Quinimodo tenetur doteare filiam iam nuptam, quia dos debet confirui non solum ut possit nubere; sed etiam, ut vir libet onera matrimoniij: l. non tantum, ff. de tutor. & curator. datis ab his, & l. doni fructus, & l. principi, & l. si qui, & l. ibi des, ff. de iure dationis, & l. pro sonibus, C. eodem rite.

Et quamvis Bart. in Liblig. amur, ff. de alliembus, & obligacionibus, & in Autentis res quæ, n. 1. 6. C. communia de legatis, contradicat, tamen in l. nuptia, in principio, n. 1. ff. solit. maritim. hanc etiam sententiam lequitur, quam uti veram, & magis communiem tradie Alexand. in cons. 1. 69. n. 1. & 3. lib. 7. ex ea ratione, quia eti filia iam sit nupta, adhuc dos est necessaria, ut vir per doctem vxori commodiūs, & filii subueniat, & ideo pater semper manet obligatus ad filiam dotoandam, quamvis sit nupta.

Nam quamvis celst ratio vna ob quam dos constituitur, & videlicet ut inueniant virum, quantum iam est nupta, non cessant aliae cationes, nimitem onera matrimoniij, que viro incumbunt. Quare semper pacti compete ob ligatio doceandi: ubi namque aliquis dispositionis plures existant causæ, enam si vna celler, non propriececellabit dispositionem: argumento textus, & eorum, que ibi obsecuant Scribebentes, in ff. affinitatis, Institut. de nuptiis, l. si non lex ff. de hereditatu influendu, quia etiam lequitur ultra precatari, tenet Pala. Rubens in cap. per Bell. a. 3. notabil. ff. 2. 2. & Mexia in pragmatistica Tolerantia, t. p. fundamento secundo, num. 34.

Quæritur quinto, an teotear pater doteare filiam iam nuptam, que amplec inconfutabile patre viro digno: Affirmat Bald. in l. 1. n. 9. vers. sed se nuptia filia, ff. solit. maritim. & in Autentis res quæ, n. 10. C. communia de legatis, & Aret. in d. l. 1. n. 6. vers. sed queritur, ff. solit. maritim. Curz. senior cons. 27. n. 35. & cons. 39. n. 8. quam lequitur VOCAL. retriorem Socin. len. cons. 37. n. 2. vers. sed contraria opinio, lib. 4. imo loan. Andreas, & Imol. in cap. accedens, de procuratoribus, hoc extundunt, quamvis filia nuptient viro indigne loquitur Socin. len. d. cons. 37; ad finem, idem tener Ripa in l. 1. n. 39. ff. solit. maritim.

Quæritur sexto, an tenetur pater secundam do tem coifurare filie, que priorem dorem amisit, & vult secundas nuprias contrahere? Ne hoc dissimus, suprad. lib. 1. dñ. p. 1. n. 1. 1. 2. post Rebell a. p. lib. 3. quæf. 4. num. a. t. constante tamen priori matrimonijs, non cogitur pater nouam do-

tem refundere, quamvis filia sine culpa priorem amiserit.

Quæritur sepeimdo, si filia fuerit dœus, an tenetur pater cam doteare? Negant aliqui, inter quos Bart. in l. si filius, ff. cum proponatur, n. 7. 1. ad Trebell. & in Autentis res quæ, C. communia de legatis, quia dos succedit loco alimentorum, sed pater non tenetur filiam diutinem alete, d. l. si qua à liberis, ff. si filio, ff. de liber. agnoscend. Couat. in 4. a. p. cap. 3. §. 6. num. 6. Molin. de primog. lib. 2. cap. 1. §. n. 46. Lopes l. 6. n. 19. part. 6. ergo nec doteare præstat.

Verius tamen est dotoandam esse filiam, quamvis sit dimes, vel emancipata: Gloria in l. final. §. 4. veram que, C. de doce promissione: ut vult Menelius in Autentis res quæ, C. communia de legatis, num. 6. 2. cu quia, causa doris in hoc casu est favorabilior: quocumque tenetur doceare, quamvis non tenetur illam diutinem alete.

Nam argumentum de alimentis ad doceam affinatius concludit, non oegnatut: Maneic. de tacit. & ambig. 1. p. lib. 1. 2. tit. 1. 6. n. 16. Spino in sue Gloria 10. n. 12. & seqq. Dos enim succedit loco legitimi: sed pater filius diutibus tenetur legittimamente: ergo etiam doteam præstat. Item quia legitima omnibus liberis indiscerni ostium debet, l. quoniam in prorsibus, l. omnibus, C. de officio testam. igitur hoc ipsum dicendum est de dote, ut post alios sentit Albornos de arte comitatum, lib. 4. n. 1. 5. cap. 4. & Rebell. d. quæf. 4. num. 1.

Quæritur octavo, quo iure tenetur pater, fiancaginante, in iure patris potestatis filiam doteare? Respondet tenet iure languij, & legitima propagationis, ut colligitur ex l. vol. C. de doce promissione, ibi: ex legibus non est incognitum patrem omnium esse officium, doceare pro sua progenie: & habetur in l. profectus, ff. ultimo, ff. de iure dationis, vbi datur intelligi onus dotoandi, patri competere iure languij, & penitus, ibi: quia non ius possitatis, sed parentis uenit doce propositum facit: ita lex. unde l. quilibet, ff. de riu nuptiarum, quo loquitur de filii in potestate patris existentibus, debet exteodit ut locum habeat etiam in filiis emancipatis.

Quamobrem obligatio hac patris quoad filias mantandas, & dotoandas, quamvis non sit de iustitia communaria, et tamen qualis de iustitia, & fundatur non solum in charitate; sed etiam in paterna pietate, ex qua, doce lumine ipso naturali, particulae patris onus infidet, veluti capis familiæ circa statum filiorum; iuxta illius primæd. Timoribus s. Si quis suorum maxime domesticorum curam non habet: fidetur ne agit.

Quæritur nono, an idem onus dotoandi spectet ad patrem circa filias non solum naturales, sed etiam spurias, si nubere velint, & aliunde non habent bona quibus marientur: Affirmat Petrus ad lib. 8. Ordinamenti, pag. 307. in fine Petr. Barbol. in d. l. 1. p. 4. n. 6. 4. ff. 6. 5. Duennas regula 56. ampliacione 3. Ceull. communia contra common. q. 575. Surd. cons. 310. m. 2. & de alimentis, n. 1. q. 10. n. 15. Manc. supra, d. lib. 1. 2. tit. 1. 6. n. 19. vbi loquitur de filia non habente, unde se alat, quam sicut pater tenetur alete, si etiam doteare vique ad eam quantitatem alimentorum, Baldi, in l. vlt. C. doce promissione: Alexand. in l. 1. n. 1. 2. ff. sequit. maritim.

Nam dos succedit loco alimentorum: Cald. Petreita de potestate diligendi, cap. 1. 3. n. 1. 3. & de emptione, cap. 1. 6. n. 4. 5. Barbol. in cap. 1. 3. habet, & de quos duximus matrimonium n. 10. neque ad hoc one re dotoandi excusat pater filium inefluosamus;

etiam

Disp. V. De dotandis filiabus. §. I. 143

etiam de redditibus beneficij: ut Abbas in cap. pe-
nue, n. 1. de arborum: vbi indistincte tradit cor-
bona conscientia id facere posse: Bart. in l. vlt. n. 7.
ff. de his quibus et sedigunt: Courar. supra. p. 2. cap. 8.
§. 6. a principio, & numeri: Molan. de prouinc. lib. 2.
cap. 1. n. 42. Gomec. l. 49. Tauri. n. 37. C. 44.
& Petri. Barthol. d. p. 4. num. 133. vesp. gna etiam
ratuisse.

Quamvis circa donis præstationem, contrariom
affirmat Ludovicus a Sardis in tract. de naturali-
bus liberis, cap. de obligar. inter paarem, & fiduciam,
n. 5. & Aleand. in l. 1. n. 16. ff. fiducia matris.

Nihil omnino hoc restringitur ad quantitatem
alimentorum: Mant. supra. n. 19. Rebello. d. q. 4.
n. 27. C. 18. vbi concludit esse donandas per doctorem
commentur andam alimentis debitis; postquam pa-
rem, si vir adhuc non repertus condigous, ange-
re doctorem quoniam patres familiis condicione fiba-
bus naturalibus due solent, ne carum pudicam pa-
tiatur detinendum: Rebello. d. lib. 5. q. 8. se. l. 1.
n. 6. vesp. s. ignare.

14 Quoniam decimò, quando pater dat, vel promittit
dorem pro filia naturali tantum, que ex bo-
nis donis potest: si innotescit doctale eam de
bonis filie: Affirmat Bart. in d. l. 1. num. 12. ff. fiducia
matris. & Bald. in d. l. vlt. n. 6. vesp. sed nunguid
C. de doce præmissione: & ita ioreligatur l. sacrum,
ff. de legat. 3. Mant. de sacris & ambig. lib. 12.
n. 19. n. 32. vla. vult., quando filia naturalis ooo
habet bona sufficientia, perfumi patrem etiam de
fuis bonis dare pro ea quantitate, que pro alimen-
tis possit sufficiere: ita Mol. in d. l. 1. n. 8. ff. fiducia
matris.

Quod si das patrem non teneri doctare filiam
naturalium tantum: dicendum est in dubio, prælu-
mi illum doctare de bonis suis: l. 1. q. accedit. C. de
rei oxaria altissime. nisi pater doctorem constituar, no-
quam gerens negotiorum illius: si quo eucor non
perfumatus pater doctare animo doocandi, sed com-
penſanda, seu reperendi, & ex conqueſtibus in-
tellicit doctare de bonis ipsius filie: vt colligitur
ex l. oxaria. §. pater naturalis, ff. de legat. 3.

15 Quoniam vndeclimo, ac quando Ausa tenetur
doctare oeporem, & pater soluit doctem pro nepte,
censeatur soluere de bonis Aui? Repondetur affi-
marin. qui quando quis aliquid gerit, quod aliis
tenetur agere, censemus facere tanquam gesto ne-
gotii alienatiorum ut supponimus in hocco Ausa
tenetur doctare nepte: ergo pater soluendo do-
tem, coelitus negotiorum Aui gerere: l. Nejennus,
ff. de negat. ges. or. ibi. Bart. Vnde pater qui soluit
pro Auso, potest repperire: Cynus in l. alimenta. Cate-
negat. ges.

16 Quoniam duodecimo, ex quibus bonis præsum-
tur pater doctare aliam, de bonis suis propriis, &
de bonis filie: Repondetur, si pater est inops, &
promisit doctam eam de bonis suis: quam de bonis filie:
præsumit dedile docte de bonis filie: vt probatur ex l.
final. C. de doce præmissione, ve bojanum. Scritentes,
Campigius in tract. de doce p. 1. præmissio 16. n. 2.
Socin. vlt. 1. n. 167. ff. fiducia matris. Paul. num. 1. 3.
& Menoch. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 15. n. 2. &
vesp. quartus affers potest exemplum.

Irene si pater excusilans doctem promittat, pre-
suppositus de suis propriis bonis præmissis confide-
raro iure communis, si tunc bona habeat, vnde possit
soluere, Bald. Nouell. in tractat. de doce part. 6.
præmissio 6. Hieronymus Gabriel. ges. 66. n. 11.

De iore tamen Castellar. l. 1. vlt. 2. lib. 5. num re-
cepit. vbi certa summa pro doctore constitutur, & ex-
cessus annulatur, dicensq; est de bonis propriis præ-
missis doctem filie secundum legitimam filia de-

bitam excessum autem doctis præmissis, soluendum
esse de bonis filie, quis de his præmissis præsumit
vel dici potest doctem præmissam, quod exces-
sum esse nullum, cum sit vita taxam in dgl. 1. m. 2.
lib. 5. confitetur.

Quin potius quamvis pater dicat se doctare filiam
de bonis suis, & de bonis filie; intelligitur doctare
illam de bonis suis, non autem de bonis filie, nisi
bona sua non sufficiat: tunc enim censetur do-
ctale de bonis ipsius filie, id quod dicit: nam
quamvis copola, Et, secundum propriam naturam
æqualiter diuidat; l. Reges. §. cito in tractatu, ff. de
duobus reis, quando tamen ponitur copula sicut
per sonas, & quibus reperitur necessitatis ordo, in-
telligitur ordine succellionis, Glotta, & Scriben-
tes, in l. Galus §. quoniam reliè, ff. de liber. &
possidit.

Confermarur, quis pater tenetur doctem confi-
toote filie: rigitur si habeat doctem idoneam, seu
sufficiantiam; & intelligitur prius de illa doctem pro-
mittere: per l. vlt. C. de doce præmissione: lequiste
Socin. leo. in l. num. 37. in fine, ff. fiducia matris,
arque ita quododo facultates patris non inveniuntur,
præsumimus doctale de bonis ipsius filie, quia rati-
o neccesitatis non obligat patrem, nisi pin modo
faculta. um. Quocirca quando pater dixit ex da-
ctum doctem de bonis suis, & filie; volunt dicere
prius de bonis suis, & illis eshaustis de bonis ipsius
filie: vt habetur expressè in d. l. vlt. C. de doce præ-
missione: & in secundum ordinem chartarum, cre-
ditur præmissio: ita blitheque de dñi labore ho-
rem, lib. 2. cap. 17. ex num. 11. ad num. 15. Mantic.
sparsa d. lib. 12. n. 19. num. 8. & num. 15.

Quoniam decimotercio, quando pater promittit
doctem de bonis filie absolute, aut de tuis cer-
tam sumenam, & alteram summenam de bonis filie:
Repondetur nihil aliquipus tenetur facere, nisi præ-
missio latifaciatur in specie: Cornelius ex consil. 16.
num. 4. lib. 1. Menoch. ges. 370. num. 32. C. de
præsumpt. 15. ex num. 24. Morchequus d. cap. 17.
n. 23. C. 24. poli abois sive relatos, vbi magis com-
muniunt vocis.

Similiter, quando pater administrat bona filie,
si præmissis doctem de bonis suis, & de bonis filie,
debet soluere iudicio succellionis, eo ordine, quo
promisit: id est, si bona sufficient propria, & illis
tenetur soluere, & quod defuerit, supplice de
bonis filie: d. l. Galus. §. 1. Bald. Nouell. d. part. 6.
de doce, præmissio 6. Alcian. in tractat. de præ-
missio regula 1. præmissio 16. & Menoch. codem tit.
lib. 3. præmissio 1. 5. n. 12. & 23.

Secūs, si præmissis pater doctare filiam de bonis
suis, olla facia mentione de bonis filie: nam
tunc, quamvis administrat bona filie, præsumitur
præmissis de bonis propriis magis, quam de bonis
filie: ita Fulgo. in d. l. Nejennus, ff. de negat. ges.
Roman. Aleand. & Iatoo. in l. 1. ff. fiducia matris.
Præbatur ex d. l. vlt. C. de doce præmissione, que lo-
quitur de filia habentie bona matris, quoniam pater
est legitimus administrator, dummodo facultates
patris sunt sufficietes ad soluendum doctem pro-
missam quod si ooo sufficiant, quod dicit supple-
endum est ex bonis ipsius filie, quis non obligatur
pater ooo pro modo facultatum.

Obstat tamen, patrem simpliciter præmissis
doctem absolute: rigitur de bonis suis totam doctem
præmissis que ita illi impetrandum est: quamvis ad
soluendum doctem totius eius facultates non sup-
petant, vt constat ex d. l. pluma, in fine, C. de doce
præmissione, his veribus, ibi: Impetrandum est ei,
qua nominis effusus fermentum, in promptam fui incidit
periculum.

Vnde

17

18

19

20

21

Vnde cum promisit dorem vltia vires sui patrimonii, in suum promissum periculum venit, & ob id vltia patrimonio vires tenerus supplice, quando promisit de bonis suis nulla facta intentione bonorum filii, quia ex facto & culpa sua id processit, cum potuerit aperte loqui, & consilere tibi ipsi, & sue indemnitate: *I. qui bona fide, 6. de illo, 7. de domino insolito, 8. damnatio regal. iuris, 9. 6. l. quod quis f. eadem ratio.*

Nisi dicas parem, qui simpliciter promisit certam quantitatem, non tenet vltia quam facere potest. Quia hoc intelligitur quantum facultates illius patrimonii ne ingle egerat, sed communè vivere possit: *I. f. 6. sequent. f. de rendicione, & l. ex diverso, 8. f. solvi. marrum.*

Et sic in proposito casu, potest intelligi de suo dorem promissile, per modo facultatum, ne absindem sequatur, promittere videlicet pluquā erat obligatus ex officio parentum, contulit, si stipulatus, *f. de iuris, 6. ligidum non potest condemnari vltiam summanam, quam comodè solvere potest. Nemo namque potest excedere terminos iuris parentum, Clemencia palloratu, vers. 4. & f. in finit. de re miscata: Lopus allegat. 91. n. 7. & 8. & Curt. Iug. in conf. 108. n. 3. 1.*

Ceterum, cōm in d. l. vlt. C. de dōris premissione, aperte dicatur pater potuisse dorem pro viribus suis substantiis prouidire; manifestè ostendatur, iā certam quantitatē pater simpliciter promisit, vltia vires etiam rescribit: aliquo in sui promptu periculum non inciderer, ut dicitur ibidem.

Quare, cūm prouidit pro viribus suis substantiis absque illa promissione cogi ad foliendum dorem, & dicatur in d. l. vlt. patrem tenet, non potest intelligi ut foliatur dōs iuxta vires tantum patrimonij; sed ut aboluat ex patrimonio ipsius dōs promissa foliatur: eo quod quando lex disponit patrem non tenet, vult, quod pater inopia sit omnino detentus: ut colligitur ex d. l. vlt. vbi iuris ex libris. Ex quibus deducitur, si ex substantia patris possit foliui dōs promissa, quamvis pater foliando egerat, aut in pauperem incidat, non ramen intelligatur de bonis filiis dōrem promissile: Socin. Iun. in d. l. vltima, n. 170.

Contra vero quando administratores foliui dōrem prōficiunt, cum bona administrantur, censetur foliū non animo donandi, sed administrandi, & ex consequenti intentione reperiendi: Bart. in l. cum post. 5. t. n. 1. f. de administratis. iuris. & iuris. Bald. in d. l. vlt. col. 3. C. de dōris promissione: iurare Crast. in emy. 129. n. 3. lib. 1. & Alex. in conf. 100. dabo 3. lib. 1. dicentes, administratorē semper precepsū foliū de bonis, quia administrator, quando expedite negotiū domini bonorum.

Quin etiam pater administrator filij, si aliquid expedit, a perfidius pater expendit de bonis filiis, quām de propriis: Inrisconfutus in l. vlt. 5. f. de pater. hered. Mochequus, lib. 2. de dominione filiorum, cap. 17. num. 37. argumento ratiocis, vel catorcis dōranti pupillam vel adulterum, quia ex bonis propriis non cōsentiant dōrare, sed ex bonis papilla, seu adulteri, l. cum post 5. t. & ibi Bartol. f. de administrat. iuris. Secōdū pater, qui est cura tor filii emancipate dōrem promisit, enim quāli

pater magis, quāli curator dōrem filie dedisse intelligitur, & ob id dici-
tur dōs proficitus: *I. proficitus,*

*6. vultus, f. de
iure dōri,*

§. II.

Quibus in casibus pater excusat à dotandis filiabus.

E P I T O M E.

- 13 *Exhereditatio quid sit.*
- 14 *Filia nulliter nobis consanguineos, an possit exha-
redari, & incurrat in aliquas alias penas.*
- 15 *Exhereditatio filia calore tracundia cum iusta, a-
men canfa, an valeat.*
- 16 *Pater ex quibus causa potest filios exhereditare, an
possit priuare dñe.*
- 17 *Quae sunt causa ob quae pater potest exhereditare
filios.*
- 18 *Pater an possit exhereditare filios: proprii aliae can-
fas similes, an iure sicut non expressum.*
- 19 *Miser luxuriosi vivens an possit exhereditare fi-
liam meretricem.*
- 20 *Filia sine coniuncta patru claudistīne rubenter,
quam parva inveniatur de iure Cellela, & quid
si patrum contrahabat sine coniuncta patru.*
- 21 *Filiu exhereditarii proprii ingratu aduenit, per in-
gressum religionis an possit capere hereditatem
iur quam non exhereditaria.*
- 22 *Quid faciendum, ut exhereditatio, sine iure testamen-
tis extra illius valerat.*
- 23 *Exhereditatio ut forsitan suum effellum sine à pa-
tre, sine à matre fallit, an egeat iudicis senti-
menta.*
- 24 *Quos condicione requirent, ut possit filia na-
bēns sine coniuncta patru exhereditari.*
- 25 *Exhereditatio debet fieri nominarim per nomen
proprietatis, & cognomen: ita ut aperie intellic-
atur de qua persona fiat & sciri multiplex no-
men habeat.*
- 26 *An recuperatur, ut filia ex hereditetur, quod consum-
matis matrimonium.*

23

Exhereditatio est priuatio hereditatis: Bartol. in l. 3. 5. filius, n. 4. f. de liberis, & post. latim in l. 1. n. 1. eadem titula. Vnde filius exhereditatus, non potest intelligi exclusus ab Emphytici, que iste hereditatio non defertur, cū exhereditatio, ut pri-
uatio hereditans: Sanch. de marrum, lib. 3. art. 47. n. 6. Spino Glos. 30. n. 1. Manica lib. 2. n. 17. n. 1. 6. 24

Vnde filia, quia potest exhereditari, potest priuari dōre, videlicet, quia contraxit matrimonium cum consanguineo, & sic nulluer, quāli nuptiāt inde-
gno: Bald. in t. penult. C. de sponsis. & de lac. nupt. capitulo, per vellera, 3. notab. 5. 7. n. 4. f. sal. 20. 20. Pet. Bartol. 4. pars. leges primæ, num. 39. f. salut. marrum, quod intelligitur si intermissione copula, quāli peccauerit in copus suum: fincez le Lü-
tiana lib. 4. n. 88. & patera incurat alias penas imponit, contrahebentibus incellas nuptias, quia predicta leges videntur punire afflictum, & non effectum: l. en. qui dñas, C. de adulteris, cap. super, de biganis: & 10 specie Pet. l. 1. n. 1. lib. 5. Ordinamenti, pagin. 3 b. vers. eff. tauri dubium.

Quid ergo si exhereditatio fiat de filia præ ip-
candida notabilis, intercedente tamen causa iusta? Reponitq; si tanta est haecundis, ut quid agat pater feci non percipiat, non valeat; nisi conser-
vetur ab eodem post translatum tracundia: Aenoch.
de proficere, lib. 1. proficere, 14. n. 21. quia affec-
tus calore haecundis proficiunt agere inconsu-
tis, l. quidquid calore, deregul. iuris, vbi Decius, &
catere

25

Disp. V. De dotandis filiabus. §. II. 145

curer intellectu censur. Bald. in cap. 1. §. si quia
vera, ut fine de pace tenenda: Ttaquel. de patre le-
gum, causa prima.

16 Quia illi potest, an patre ex quibus causis possit
filius exheretare, possit etiam donec primaria: Re-
pundetur pumis non public exheretare, nisi propter
causas expressas in Anhent, ut cum de appellatione
cognoscatur, & alioquin quoque, verf. causarollar. 8.

Repetendum tecundo propter alias causas, sedens
§. non expressas, possit etiundem filiabus dote*n* ad
iusti, que iusti erant ad hoc de iure antiqui, non ta-
men hodie sufficiunt.

Ceterum, ex quibus causis filia potest exheretare,
excidem dous negati potest regulanter: Bald. in
l. final. n. t. C. de deu*s* promissione: Alexand. in l.
n. 32. ff. solvit. maritim. laton in specie, in Anhent, sed
ff. pos. n. 2. & alijs, quos referit, ac sequitur Barbus.
4-p. legi prima, ff. solvit. maritim. n. 32. ad medium,
vers. unde patrem, concludunt hi filii, ex quibus cau-
sis exheretare possit, ex eisdem posse dote peiari,
& alimenta ipsi denegari: Glos. in l. si quis a liberu, &
iibi, Lara fiducia index, vbi Bar. de liber. agu. fendi.
Cout. in 4. p. cap. 8. §. 6. in fine: Rebell. de Just.
lib. 2. q. 14. num. 32. fol. 197. & Spin. d. Glos. 20.
num. 67.

Quatuor, que sunt causae ubi quas possint filii ex-
heretardi? Quaenadecim numerantur, in d. §. cau-
sus, in Anhent, cum de appellatione cognoscatur, ex
§. aliud, & quae ad hanc ignorat, collatione 8. Iul. Clar. §.
cautio*m*utatio*n*, q. 4. n. 5.

Totidem habentur, in l. 4. & duabus sequentibus,
tit. 7 part. 6. Molin. de Just. nom. 1. tract. 2. dis. 176.
vbi singulis referit, & explicat: sequitur Cauid. in
pravi iudicium, verba patres, n. 8. Ordinat. Lufit. s. 4.
tit. 88.

18 Ambiguitus tamen, an possit pater ubi alias causas
similes, vel maiores expressis exheretare filios? Iul.
Clar. supra n. 2. affermat, nimirum si filius fuerit
predictus patrem, vel tenuit latice mafellus: Molin.
supra, verf. dubium deinde est, Aliuoluus Ricci. in coll. 2.
decit. coll. 1. 1. 1.

Sed contra, Ordinatio Lustiana, lib. 4. tit. 88. dif-
ponit, & repetit easdem tantum causas, que haben-
tur in d. Anhent, & cum: vbi præter ipas, inquit,
nulli licet alia lege ingratitudinis causas oppo-
nere, nili que in huius coalitionis sene con-
tinuerit.

Hoc tamen non obstante communis est senten-
cia posse filios exheretari ob alias causas, que vel
maiores sine expensis, aut etiam paucis notari Gu-
meli. varior. nom. 1. cap. 1. n. 2. vbi hanc hac opini-
onis non in esse tecendam: Cout. in cap. Raymo-
nius, in principio, n. 1. de ist. sequitur Agid. Lufit.
l. 1. 1. p. 5. n. 7. de fact. Eccles. quibus accedit fa-
pientissimus P. Ferdinand. Petrel. notitia facientis
se primaria scholam, in ratiis de hereditatibus, art. de
quantitate, & de diversitate: vbi id tradit videlicet
vitra illas quantumdecim causas ingratitudinis,
posse filios per alias maiores, aut similares exher-
etardi.

Ratius germana, quia vbi est cadem ratio iuri,
non est extensus iuri, sed idem ins. : Bald. ff. ad legem
Agapl. l. illud. C. & sacrof. Eccles. l. ff. postulante-
rit. §. 1. ff. ad legem lsl. de adulterio: quare vbi ca-
dem ratio est, ibi dicitur esse cadem lex non exten-
sius, sed competenter, l. h. solu. §. statu etiam
caute patrum, C. de renunc. donat. Suid. dec. 276.
numer. 8. Gunet. pral. lib. 3. quafi. 17. numer. 8. &
& Gonales ad regul. 8. Cancell. §. 7. prouincial.
n. 10. 5.

Hac autem in re ratio iuri non est, quid lat in
hoc, vel in illo criminis contra parentes in graefitu-

Fragof Regim. Christ. Republ. P. I. I.

do, sed quod se ingrediendo sufficiens, & digna ex-
haretationis: & ita haec est communis opinio.

Ad Authoritatem. in caso de appellatione, respon-
deret Cola 3. p. 5. & quod si remota, n. 175. Inflama-
tionem non nullum excludere alius qualcumque manet.
aut aquiles causas; sed tantum illas, que per anti-
quiores leges designatae erant, quod indicantur: &
caso esse minores, quād ad exheretandum suffi-
cienter.

Nomina quae luxuriosè vivens possit exhi-
dere filium merentem, in dubium verti potest: &
Nihilominus non posse exha redire tradit Barbus.
in L. 1. 1. atque tacere, n. 16. ff. solvit. maritim. per legem in arenam 11. C. de inopacio testamento: ibi, &
& ipse familiacus dissensit. Ratius quia patr turpi
dimis virtus est affecta; & ideo non potest puniri
huius pena exheretationis: Bernard. dicit regul. 45.
Molin. d. dis. 179. Geggi. Lopes l. 5. nr. 7. pars. 6.
quod intellige, nisi sit iam ex ea statum rupundans,
& emendata: tunc enim potest exheretare, si-
cne quacumque alia matre honeste vivens potest
filium sine fine contentu nobisem ante vigilan-
tiam quantum annum, exheretare, quod portio-
nem duxerat ex parte ipsius matris filius compe-
tentem: Rebell. d. quaf. 1. 4. a numer. 50. Baebol.
in Rom. 1. 1. ad Ordinationem Regum, l. lib. 4.
tit. 33 §. 1.

Porro, Agid. Lufitanus in repert. l. Tit. 1. p. 3.
n. 3. & 4. & de sare, & prædicto beneficiis, art. 7.
n. 1. & Cald. Petrel. in questione Frenfibus, ad
§. foror. n. 31. Inquisit. de inopacio testamento, agentes
de matre, que luxuriosè vivit, & postea permitit,
& emendata est, volunt posse filium merentem ex-
heretare; utique est, quod sic emendata tempore,
qua fecit resarciturum.

Parei autem luxuriosè vivens sive emendata
sive non, filium minus virginis quaque annis,
inhoneste viventem potest exheretare.

Quas vero plures incurvant filia nobisem clan-
destinè inconcultu patre de iure Callella & Kelspus-
sio deducuntur, ex l. 4-p. Tauri, per hanc veitam: Pra-
cipimus, ut quacum aliquo contraxerit matrem suam,
quod Ecclesia clavis destruimus indicaverit, ipse falle
contrarie & cura isti, qui interfuerint, & qui infamia
maritum & reper fuerint, incurvant in avilissima
emunione sacerdos bussare, que applicantur ad nefra
Cibiculum, acque ab his nos sibi regi uocabili, nec
redent sub morte pena. Et ut hanc sit iusta causa
propter quam patet, & mater, si volent, possit filios
exheretare, que huiusmodi maritum suum contrahentes
quod nemo alius possit ad indicem deferre, & auctoritate
propter patrem, aut matrem defunctorum patre.

An autem lex haec patuerit hinc in hoc regno
Callella: quanvis videamus primam facie hinc non
posse à Principe circa matrimonium; altem tam-
en potest: quia quando lex non se intromittat
super substantiam matrimonij, sed coadiuat, de-
clarat, & amplias ipsum iur. Canonicum, ad
maitem eius obseruantur in us, que penali-
mentur, & puniuntur ab ipso iure Canonico, li-
cet, & nulli fieri possint iura Baet. in l. edictum,
Cod. de maledignis, lib. 1. Bald. in brab. ex-
tra de constitutions, ad finem, & in cap. tenu-
re se inducata: Palac. Rubeus in capa. per ve-
strum, fol. 89. col. 2. verf. hoc autem leges. Ideo
Lex illa videtur iustissima, & secunda, ad emen-
tandam totum danna, que cunctinguntur in felacionibus
patellarum, & que decipiuntur in ruptis cum iudi-
gnositate s.

Illi ne er amittere Concil. Trident. seg. 24. de
rej. semini, matrimonij, cap. 1. ex ver. secundum, cum san-
cta Syredus: grates cuncta contrahentes maritum+

nia hac, peccat impudicitas, nec non contra mediocritates, & inaccessibilites concubiti: c. crudelis ad decretales, collect. 81. ex num. 1. Sancit. de mortuorum lib. 3. disputat. 1. & disputat. 45. cum seqq. & Mancini. l. 1. Glosa 3. & Glosa 4. iur. 1. lib. 3. nota recapit.

Quoad reliquias filias palam, tui clam nulentes ante virginem quinque sonatas, nuc cunctum patrum, sive nubant digno, sive indigno; & natus i.p. lib. 2. disp. 4. q. 2. n. 293. 295. 296. vñq[ue] ad num. 3 ob.

31. Quod dico domum de filio exheredato propter in-
gratitudinem, si polles ingrediar ut religione, potuisse capere nequitatem tanquam non ex-
heretatus: Non est dubium vice antea ex-
decedus, & infamiam deles, & relata bonam famam per p. oclitionem cuiuslibet, herique capaces huius
succedentia Spain. in p[ro]p[ri]etate, leg. 10. n. 64. vers.
ex difficultate.

Nimborius, Franciscus Molina de r[ati]o nupti-
orum, lib. 3. q. 20. n. 13. quem legitimus Bartol. in cap. proprieatis donar. n. 10. upquaque in-
gratitudine remissa per patrem, adhuc filios clie-
m habentes ad succedendum: quod etiam tenet
Glossa Auctori de matrimonio principi, non tolli-
scilicet ingratisitatem per ingratitudinem religione; sequeunt laetitia auctor. non licet, L[et]a libertatis prae-
terea, per text. in l. Deuter. C. de Episcopis, &
Clericis, f. 1. Secu magis placet, quid tollatur ingra-
titudine, lecuta profecione.

Vt autem exhereditatio, sive in testamento, sive
32. extra, sit validitatec[on]tra h[ab]itu[m] propter causam sultana, alias si non rottuensca causa expedita in ipsa ex-
hereditatione, non valer: ita Bartol. in l. folio preterea,
ff. de vniuersitate rapo. idem Bartol. & Scholasticus per
text. ibi in Auctori ex causa, C. de libertatis prae-
terea, Alexandr. per textum, in Auctori. non licet, C. re-
dem sum. Item causa est exprimenda per patrem
in testamento, vt sit validus exhereditatio, & haec
scriptus debet probare causam ingratisitatem quoniam
etiam quamvis testator locum, seu tempus com-
missa ingratisitatem non exprimat, h[ab]et sameo
id probare tenet: ita Alexandr. conf. 10. 3. num. 9.
vol. 2. Ial[on] in Auctori. non licet, n. 120. C. de libertatis
prae[ter]ea. Addit[us] si testator plures causas ingratisitatis
declarat, tatis est, quod haec viam tan-
tum legitimam proferat, per textum, in Auctori. fine
ig[ue]. Bald. in d. Auctori. non licet, in fine, C. de
libertatis prae[ter]ea: & Mancini. de constitutiva mente
testatorum, lib. 4. n. 1. n. 34.

33. Ambig[us] potest, an exhereditatio indicta contra-
benevolos clandestine, incurritur ante iuris le-
tentum: Omisiss[us] hinc inde argumentis, dico-
dum est: vt exhereditario plenus habeat effectum,
necessariam est iudicis lenitatem: nam patre vol-
enti exhereditare filiam, & filio, devet causam ex-
hereditationis probare: Auctori. non licet, C. de lib-
ertatis prae[ter]ea, & habet, n. 1. 10. n. 7. p[ar]. 6. C[on]tra
eigo debet probari coram iudice, & collata requiri
Iudicis lenitatem.

Nec sufficit patrem fecire causam sufficientem
exhereditandi: quia si ipse non probet causam, her-
edes illo motu tenentur probare causam iudice:
aque ita non debet executioni m[is]eriae hac pena,
donec cocam iudice probetur, & sententia feratur,
cum sit pena gravissima: vnde non debetur ante
Iudicis lenitatem: D. Thom. 2. 2. q. 6. 2. art. 3. ad ter-
tiuum, & Glosa in cap. fraternitatis, verbo eam augmen-
to, n. 12. q. 2.

34. Requiritur tamen tres conditiones, vt filii si-
ot coiueniunt patris nubens exhereditetur. Prima si
patre velut aliquo filiam elocue in matrimoniis.

Secunda, si velut ex m[is]ericordia pro ratione sui pat-
rimoni. Quia d[omi]ni conditiones ex parte habentur,
& requiruntur in d. g. causa. Tertia si patre velut
filium dare in matrimoniis vitro digno, & ipsa
tegumenta patre, nubat in aliis digno, non
potest ipsa exhereditari, ex L[et]era, ff. de spousalibus,
per quam declaratur lex Lusitanis, in quo causa fit ini-
tium filii, dum tradidit vitro indigno, nec est filius
impunitum, si in eo eventu nuptias processerit ubi
dignas. P. Rebello. de iud. supra lib. 14. q. 14.
n. 26. Vnde fieri non debet exhereditatio filii sine
coiueniunt patris nubens, quando patre aliquo non
vult filiam nupes tradidere, nec doteat propter decen-
sic etiam quando patre vult filium dare vnde indi-
gnus, & ipsa tegumenta patre nubit digno.

Requiritur item, ut valde exhereditatio filii quid
nominatum propter nomine exhereditetur, per si-
gnum specificum, putat: Exhereditatio filium meum
Franciscus Pet[er]nandi, §. nominatio, Iustitiae de
exhereditatione libere n[on] posito nomine, & placito
nominis, sive agnomine, l. 1. de liber. & postib[us] §. q[ui]a quis
in nomine, Iustitiae de legata.

Sicut sameo est, vt sit exhereditatio, quando ha-
bet tria nomina, per illud, quo melius & aptius de-
monstratur petitione exhereditari: quod si exhereditatio
maneat, accepta, esto in codicillis exhereditatio
sicut nequa[er]it, vt ostenditur in l. nov. codicillis, C.
de testam. p[ar]. 6. folio. 10. lib[er]tatis, de codicillis, potest sameo
declarari ambiguas personas in codicillis, & loca-
chaca de successorum creatione, §. 20. requiruntur,
declaratione 1.

Nihilominus valebit exhereditatio per expiatio-
nem nominis proprii, & contaret ex eo quid pre-
numen, vel cognomen non exprimitur: ex traditis
per Gregor. Lopes iuncto textu in l. 3. n. 7. p[ar]. 6.
Iustitiae, d[omi]ni sum. Test. de legatione nuptiis, ibidem
deficit us, sed probato. Quod si patre habeat vali-
cum filium, si filius exhereditet, parum certe; si in
exhereditatione filium suo nomine non vocaretur;
nec operari quid nominet, cum verificetur ex eo,
quid vacuum filium habeat: secu si plures habeat
filios, tunc enim nullus tenebitur exhereditatus,
qua exhereditatio est odiosa.

Deoque ad exhereditandum filiam nul[us] entem an-
te virginem quinque manu[m], sine conuento pa-
triis, placit est, quod matrimonioum sit vacuum, nec te-
quiritur, quod in consummatione Manuel Bartol.
in Remissione, d[omi]ni Remy, lib. 4. n. 83.
q. 1. n. 10. cum l. cit. Bartol. & P. Rebello quod est
ac sequitur, ex eo, quod hoc verbis, C. casus, propriis
de matrimonio ratio verbiatur, an sequitur consum-
matur: vbi addit[us] filiam impuberem auctor[em] per
verbis de presenti, in conclusio patre, non polle ex-
hereditari, qui ex defectu status tale matrimonium
refutatur in sponsalia, quibus exhereditationis pa-
nas non coiueniunt.

§. III.

Mater quando teneatur dotare filiam,
& Aduum dotare nepotem ex filia,
vel ex filio, & quid de filiis, & ha-
redibus parentum.

E P I T O M E.

37. Mater de Iure Portugaliæ, & Castella, an tene-
tur filio dotare.
38. Mater, & ascendentes per lineam maternam, non
teneantur dotare, nisi in subiugatione.

Disp. V. De dotandis filiabus. §. III.

147

- 39 *Filius nascitur de dare matrem, quamvis sit pauper, & inuenit.*
 40 *Si pater, & mater simul promiscentur dare filia, qualiter teneantur.*
 41 *Si mater, vel *Aius*, qui non habet filiam in possessione promittere docebat, ex quibus bonis censeantur promittere.*
 42 *Si mater, vel extraneus promitterat docebat excedentem subfamiliam filio, vel filia a sententiis superpleris de suo, quod debet.*
 43 *Mater, & *Aia* filium, aut nepotem, si domini alii censentur facere per se, scilicet si sumptus faciens in bono filii, eius nepoti.*
 44 *Affidantes per lineam paternam quando teneantur dare nepotes ex filiis.*
 45 *Heredes filiorum, aut filiorum quando teneantur dare filias illorum, quamvis sunt bare des filii, quia non sufficiunt.*
 46 *Fratres quando teneantur dare sorores possessorum maiorarum.*
 47 *Frater possessor maioratus, an teneatur fratres, & sorores pauperes alteri, & dare, & eorum filios aut filias, parentium defunctorum.*
 48 *Fratres possessorum maiorarum non teneantur dare sorores, nec fratres alteri, si parentes habeant ducimus, vel *Aies*.*
 49 *Frater maioratus possessor usque ad quantitatem alimentorum, reparatione dare fratras, & sorores legitimes, nec non naturales, & spurius. & an debetas docebat dare iterum?*
 50 *Bona data a parentibus vel fratribus in dictem spuriis, loco alimentorum, utrum post mortem illorum revertantur ad eum, qui dederunt.*

37 **D**ividimus que in his §. questiones continentur breuerius expeditior. Quod primam, an mater teneatur in Regno Portugalliae filias ducas, dicendum est contractum societatis omnium bonorum inter cooperatorum, obliterari regulariter, id est cum indistincte ex bonis communibus docebat esse solutudinat: atque ita non procedit regula *l. final. C. de iure dictum*, neque regula *l. final. C. de dictis promissioni*, nisi in hoc sensu, quod solus vi potest conveniri, & cogi ad promiscendum docebat filiabus: solutio tamen debet fieri ex bonis communibus ratione societas vniuersaliter contractas, que fit in hoc regno, dum contrahitur matrimonium simpliciter per chartam medietatis, iuxta vulgarem Regni consuetudinem: *Ordinacio Lusitanica*, lib. 4. tit. 46. in principio, & §. t. ibi, *stram me sicut.*

Idem procedit quando celebratur coniugium per dictum, & Artibas, addito pacto per lucrata & aqua quæ durante matrimonio communicentur: tunc etiam ex quibuscumque lucis, & acquisitiis possunt docebitur constiuit, etiam repugnante uxori, pro dividenda illius; quasi solutus debentur docebitur, durante societate contractum: *l. omne et. §. de feis*, & in specie Anton. Gomes, l. 53. Tauri, num. 24.

Quimmo etiam secluso pacto in Portugallia considerata supradicta societas contracta per coniugium, per chartam medietatis, docebat ex bonis communibus potest constiuit, ut in specie studi Greg. Lopez l. 6. tit. 1. §. p. 5. *Glosa*. Ratio, quia ibi praesumitur pactum interpositum, cum societas vnuersalis omnium bonorum contractatur.

Secundus quando celebratur communibus per dictum, & Artibas: nam ut dictum est communificant: solutum ex pacto lucra constante matrimonio a qualitate, opere & industria, tam mariti, quam uxoris, & reliqua, que accrescant ut exceptiones, locutiones,

Fregosi Regim. Chirist. Reipub. P. III.

vel alia simili via ad lucrum ordinata: *Valuatio de partimentis*, c. 6. n. 10. *Cald. Pereira in leg. sententiam, verba sua facultate.*

In Regno tamen Castella ex bonis incipiatis contracte matrimonio possunt docebitur constiuit, quamvis pro dimidio sint uxoris, ut disponit *l. 8. tit. 9. lib. 5. Ordinamenti*: etiam si hæc societas lucrotum non sit omnino vniuersalitas, sed potius particularis, determinata oimitorum quoad lucra tractum.

Ceterum cum onus dotandi filias, ac debitum ex ipso matrimonio per se proficiatur, & ipsa locatorum bonorum communicatio ad idem debitum ex solo contractum, per consentium fætem tacitum virutisque conjugis, videatur rendere, ex bonis locratis donatio, & soluno illius facti debet.

Iudeo quasvis solus maritus docebat pro filio commuoipromiserit, ut fieri posse tradit Gomes, *ad l. 50. Tauri*, n. 24. si bona lucrata Castellani habeant, dividendam coram docebat ex eisdem bonis qualiteris, ab uxore erit excludendum, quamvis maritus pro filia docebat promitterit: *Barbol. 4. p. leg. t. 5. folio. numer. 9. 1.*

De qualiteris enim durante matrimonio dos soluta persumunt, ut habeantur *l. 53. Tauri*, que in nostra tecopla, est *l. 8. tit. 9. lib. 5. Moncheq. de bonorum divisioni lib. 2. cap. 17. n. 1.*

Ambiguitur tamen an possit mater sine consentiuvi dictum promittere filie communim: *Marienlo in l. 5. Glos. 6. n. 8. & Spino in sue spissulae Glosa* 10. n. 2. 3. & 2. 4. ut eo videatur affirmare: cum opinetur uxore posse ad prius causas inconsulto marito donare ergo docebat, cum dos sic causa pia, ut habeat in *l. 8. tit. 9. lib. 5. si in ea opinione sit modus, §. de condit. indebiti.*

Ceterum cum de iure, onus dotandi incumbat particuli, *final. C. de dictis promissioni*, & *l. qui liberis*, *de dictis promissioni*, & *l. 9. tit. 11. p. 4. dicendum est* non valere docebat promissam ab uxore, inconsulto maritus *Azevedo in l. 8. n. 1. & 2. tit. 9. lib. 5. una recipit*, post *Bacqam cap. 11. de dictis*, n. 3. 5. *Moncheq. lib. 2. c. 17. n. 4.*

Quoad secundam questionem, quia de iure communim docebat filiam spectat ad patrem: ut in *l. final. C. de dictis promissioni*, & *l. qui liberis*, *de dictis promissioni*: mater non tenetur dotare filiam, nisi ex rationabili causa, & in subdividuum, per *d. neque mater, C. de dictis promissioni*: sicut alimenta in subdividuum tenetur ministrare, *l. si quis a liberis*, *§. 1. vers. 2. ager matrem*, *§. de liberis agnose*, *leg. cognovimus*, *ad finem. C. de hereditate*, & *manu*, *Bart. in l. 1. n. 12. §. folio. mar. 8. & in Ambem. res que n. 3. & alij omnes communiter, *C. com. de legat. Boetius dict. 19. n. 3. vers. sed ubi mater ejus dicitur.**

Eodem modo *Aius* maternas oon teneat docebat ne prem, sicut est mater nisi in subdividuum: *Bald. Nouell. in tradi. de dict. p. 6. privilegio* 16. & *Ripa in l. t. n. 8. 1. §. folio. matrim.* Dicitur autem mater, & *Aius* maternas oon teneat filiam in subdividuum, & nepe, quando nec pater, nec *Aius* paternus supersunt, vel quando neuter eorum haber faciliates ad donecas.

Intelligitur autem pater, vel *Aius* paternus, non posse docebat constiuit, quando docebat constiuita nequevit vivere iusta dignitate: *l. nepes. Fons*, *§. de verbis significatiis* ad quæ explicit *Act. in cap. 17. n. 16. & sequentibus*, & *laton in §. jura*, n. 1. 15. *folio de alienis.*

Filius tamen non tenetur manu constiuitere docebat, si vidua sit, quamvis sit suuermis, & nullas habeat facultates: *Bald. in l. qui liberis*, *in fine. §. de ruru nupt.* *Alexander in l. t. numer. 20. §. folio.*

N. 2 matrem.

38

39

148 Part.III. Lib.II. De oblig. parentum, &c.

*matrium, & ibi Angel. n. 3. & Inol. num. 7. & Roman. n. 1.1. Manet. de *casis, & ambo lib. 1.2. n. 16. n. 2.4.* quantum matri debet aliam: nra. 1.3. 1.4. de *testate, quia ex secundo matrimonio filius iniuria afficitur: Barbol. 4.p. l. 1. num. 1.3. ad p. 4.6. quia sequent Rebello. 2.p. lib. 3. q. 4.4. 3. 1. deo noui dicitur filius cogi ad matrem docendam.**

40 Ad tertiam questionem, quando scilicet pater, & mater filium promittunt filii dotem tenentur? Baldus Nouel. de *dei praeleg. 3. in fine:* opinatur matrem presumi non promulgare animo donandi, sed intercedere pro malo, ut pater et *l. vir ex. 3. 5. s. ff. ad Pellewanum: nisi matrrix appetere nequeat totam dotem promissam soluere, & id vxori confiteretur quo euenire mulier pro sua parte voluit se obligare, & tenetur.*

Quod si non existant bona lucrativa constante matrimonio, & matrrix, & vxori filium dotem promittant, Regno Castellae de bonis virtutibus aquiliter dos est solvenda, per l. 59. *Tertii,* per quam concipiunt. final. *C. de deo promissione,* fecit h. ipse, vel ipsa certam partem dotis promisit: nam promissum à qualibet est solvendum quod si in iure tantum promisit, vxori ad nullum tenetur: ut habetur in *d.l. 59. & ibi Gomes. a. 4. & Moretus. d. exp. 1.7. n. 19.*

41 Ad quartam questionem quando matri, & Auis matrem, qui non habent filiam, vel nepos in potestate, & promittant dotem ex bonis filiis? *Reponsio sit in dubio videntur promittere de bonis filiis, seu nepitis, non vero de proprio patrimonio & sobstantia, cum de necessitate non reuoatur dotem constitutre: id est videntur portis de bonis illius, quam de propriis dotare, ut habetur expressum in *L. cap. post mortem, ff. de administrac. tutor. & in l. vxor. & pater naturalis, ff. de legatis 3. & Glolf. exp. in d. l. f. 3. C. de deo praeleg. in verbo intelligi. & ibi Scibentes: idem dicendum de extraneo promittente dotem alieni pueras, quando est eius administrator, ex *Lomax. s. accedit. C. de eius puer. adiutor. Gomes. in l. Tauri, 5. 3. n. 23.***

42 Si matri tamen, ante extraneum dotem promittat, que excedit patrimonium filie, matrem non habentem filiam in potestate, tenetur excessum de suo patrimonio soluere, ratio naturalis contumacioris, pietatis, & affectionis ostendit, quia videtur doceat: ita Bald. Nouel. in *rr. 1. lib. 6. pars. in 3. praeleg. 3.* nec non in *praeleg. 4.5. Palac. Rub. in cap. per vestras, fol. 46. col. 2. vers. ex ifiis, alias.*

Contra vero dicendum est de extraneo promittente dotem excedentem patrimonium pueras, videlicet non teneri, etiam si pueras pro qua promisit, non sit solvendo; quia in dubio praeulatum promissum tanquam administrator, nisi probetur promissum animo donandi, vel scienter, & dolose, ieiens & cognolens substantiam patrimonij puerale non fuere; tunc enim ab extraneo excessus solus debet: ut habetur in *d.l. cap. post mortem, 6.1. & ibi Glolf. Ordinaria, Bart. Albert. & communiter Scibentes post Gomes. supra, num. a. 4. ff. de administrac. tutor.*

43 Ad quintam questionem facile respondebat matrem, & Auiam, si filios, aut nepotes domi alant, censem facere de suo patrimonio: expensas autem factas pro bonis filiis, aut nepotis, non perficiunt fieri ex suo, sed ex bonis illorum, colliguntur ex *l. alimentera, C. de regis, gest. quia maius est afflictio matris ad filium, & ne patet, quia ad eius bona: Rebell. a.p. lib. 1.7. q. 1. num. 1.6. vbi addit. in aman. si filium redimunt ex captivitate, ex suo praelium redemisse: l. liber capi. C. de postlimio recuperis: nulli in con-*

trarium graves presumptiones inclinent.

Quod intelligitur, quando filii, sive nepotes bona propria non habent: tunc enim patentes ad remedium, ad alendum, & docendum reuenerunt, & in defecuum veriusque, Avis, & Aui: Palat. Rub. supra, rubrica de *dotis, inter terram, & excedentem, 5. 6. num. 17.*

44 Ad sextam questionem, quando ascendentis per linea parentem reuenerunt dorate nepotes ex filio, dicendum est teneri ab Auo: *l. qui tuberos, & ibi Bald. in ver. Anna autem parentum, ff. de ritu nuptiarum; & l. dotem dedit, & ibi Bart. ff. de celata, bonorum; quod intelligitur incunabula illi hoc onus, si pater non possit iustis facultibus filias ducere, quia id magis est officium patris, quam Aui, per d. l. vii. manu, ibi: omnino parentum esse officium dotem pro sua dare pregenere: Cod. de dotu premissus.*

Cum ergo Avis teneratur nepotes dñe patrum filium, *d.l. dotem dedit, ff. de celata, bonorum: prius tenetur filius: quia propter quod vnum quodque tale, & illud magis. Vnde si filius est idoneus, & non teneri: Bart. in *Aubera. res quis n. 1. 2. C. communia de lege, s. 1. 2. s. 3. 4. f. de verbor. significat. Aut. in conf. 17. n. num. 16. & seqq.**

Hac tamen doctrina intelligitur, quando pater dorate comunitate non potest: dicitur autem non posse communitate quando deducto ate altero, & talua dignitate vivere non potest, *l. nepos procul, ff. de verbor. significat. Aut. in conf. 17. n. num. 16. & seqq.*

Sed contra videtur dicendum, Aum scilicet matrem un non teneri dotea constitutere accepit, nisi inquit *l. Glolf. final. verbo intelligi. C. de deo praeleg. 3.* Campogno de date t.p. q. 18. Iacob in *Aubera. res quis n. 1. 2. C. communia de legatis, & ibi Curt. Jun. n. 15. alexand. l.t. n. 19. ff. solat. marr. Guillel. in cap. Raynar, verbo dotem, n. 68. Ergo Aum parentis tenerit dorate neptes diuines, quoniam habeant bona, vel patrem diuine: nam onus dorate proficiunt à patre portare: *l. qui liberas ff. de ritu nuptiarum, & notat Bald. conf. 1. 2. 3. Matria n. 1. lib. 3.* Atqui Aum haber neptes de iure communis in potestate, non autem filius, *in principis, institut. de patris potestate, l. sic enies ff. de solitudo: ergo ad illum onus dorate speccabit primo loco. Quod non potest procedere in Hispania, cum in illa nepes non sint in potestate Aui: Pet. Barbol. 4.p. legi prima, n. 1. 2. 4.**

Dicendum tamen est, quia nepes multis in locis non sunt in potestate Aui patrem, non reperi Aum eas dorate, nisi in subfidiis, quando scilicet filius carum pater non est solvendo, vel nepes inopes sint, peccant in Hispania, vbi nepes non sunt in potestate Aui.

Quod si filius, pater illatum, relinquat heredes, ipsi competendi sunt ad dotorandum filias defunctas, quia defunduntur representant: atnam tamen si nepes sint inopes, & habeant matrem diuine, & Aum parentum erit diuine, primo loco paternus Aum dorable neptes: secundo autem mater, que Aum matronas: ut tradit Pet. Barbol. vbi supra, ex ambo, t. 1. 3. quem sequitur Rebello. supra lib. 5. quatt. 4. num. 1. 3. vers. *celana conclusio: & alter Barbol. post plures, quos ibi refert, ac sequuntur in remiss. ad ordinariensem Regiam, l. 4. titul. 99. ff. 1. numer. 10. vbi de Auo parento loquuntur dicens teneri dorate neptem, quando pater non habet unde doret, & num. 2. vbi ait teneri Aum matrem dorate neptem in subfidiis, & numer. 2. 1. concludit existentibus*

Auo paterno,& matre diuitibus , prius cogendum esse paternum Auum,quam maternum,& quia uero matrem ad docandas nepties inopes.

45 Ad septimum questionem, de obligatione hereditum, circa doradas filias eorum, quorun sunt haeredes, discendunt est, illas debere dorare filias pro heretiquant potius omnibus, quando testator tuisit simplieriter eas dicit: *Contineas eam.* s. 97. n. 5. *cam frigilis.* t. quod extendit ad haeredites etiam extraneos, quoniam ex persona haeredit non mutatur conditione obligationis. *ad hanc huius fidei verbis obligari.* non enim potest haeredit extraneus a se removere obligationem, quam deficiunt non potestat: *t. perfidians, in principio,* s. ad Trebol. quod multo fortius procedit ob factorem doris, t. si ergo s. t. ibi, sed benignus est: s. ad interdum.

Quinimodo hæres etiam tenerit dotare, quamvis sit minor vixit quinque annis, cum ex persona sua non doceat, sed ex persona defuncti, cuius est hæres: idcirco non dicuntur donatae: *L. rem legaram, ff. de admittendis legatis: Ruit. in conf. 200. num. 4. lib. t.*

Sed contra potest dici: pater competitur filias dotare per solum Iudicis officium, ut colligatur ex l. qui liberis, ibi: per Proconsules, Praefatosque provinciarum, f. de ritu nuptiarum: sed quando verba ad Iudicem referuntur nullia inducitor obligatio, sed solum excusat Iudicis nobile officium: ergo tunc obligationis pater non cogitur dotare filias, & ex consequenti nulla datur obligatio, qnz transiret ad heredes patris.

Quocinque hæredes non habent onus dotandæ filias defunctæ, ut in specie volunt Bald. & Alexander. *Lx. sacer. in principio.* f. folius matrum. Accedit filia alimenta per solum. *Judicis officium debet,* ex *l. si quis à liberis,* in principio, & *ib. Glorif.* verbo cognoscet, Bart. & Alberic, *ibid.* f. de liberis agnouit. & ob hoc tuis aliendis non transmittitur in hæredes patris, nisi quando ita egerint: ut nullum omnino habeant subliduum vole te alant, neque ascendentibus, vel fratribus quibus possent alii: Bart. in d. si quis à liberis 5. reijcriptum, & *Gomes.* l. 40. *Taur. nov.* 7. ad finem: vba addit, si mater ministeriale alimenta prædictis filiis, possit repetere à filio minori, actione negotiorum gestorum, sic potest repetere à parte si vivent: ut tradunt *Cynus,* in *l. alimenta,* C. de negot. gest. q. final. & *Roderic.* Soaz, in *l. queruam in prioribus,* C. de inofficio sefiam. fol. 64. est. 3. vers. ex *quicquid in futur.*

Verius tamen est obligacionem dotandū in hæredes patris transmitti, ut in specie vult Bait. in l. sicut, §. penult. quibus modis pignus vel hypotheca solvatur: Cuit. Seniior cons. 27. num. 48. Menoch. cons. 81. num. t. tib. t. Lata l. si quis à liberis, §. non tantum, num. 56. ff. de liber. agnoscend. Bæca in tract. de non meliorandis filiisbus, cap. 2. num. 16.

Ad contitiam partem responderi potest, officium Iudicis nullam presupponere obligacionem propriam, sed quasi obligacionem: ita ut quod solo Iudicis officio debetur, quasi ex alienum reputetur: arque ita satis est, quod huc quasi obligatio ad hacten translat: i. quod si miser. f. generali. f. de ministeribus: Alexand. caus. t. 69. num. 5. lib. 7. Ruit. caus. et c. n. 10. lib. 4.

Ex quibus venus etiam est, obligationem alienadi filios transire ad hæc dies patris: *Couar. de Samson.* 2. p. cap. 8. §. 6. mon. t. 4. *Ducensis regula* 377. mon. 4. *Molin. lib. 2. de priuog. cap. t. 5. mon. 43.* Item filii teletoris debent dobatis ad hæc dies

Frageß Regim. Christi. Republ. P. III L.

scriptis in testamento, quamvis sint præterite, & nolint dicere de nullitate testamenti, sed simpliciter docem petane: Bald. in *t. ultima*, num. 8. *gl. f. istu. matris.*

- Quo ieiōne ne pres ex filia etiam illegitima quando aliter datur non polluit, doctari debent ab hereditibus. Aui eo modo, quo ipse Ausus tenebat ut, Abbas in conf. 15, in principio lib. 2, quamvis dos ipsa non debarat excedere quantitatem alimentorum, que hinc ipsius debentur: nōt Abbas d. conf. 15, vers. antem, duas quibus accedit Rebell. 2, p. 1. lib. 3, g. 4, num. 7. vbi conclusum obligationem doctandi ad heredes partis transire, t. n. erique eos filii defuncti doctari, si legitimi non sufficiens etiam tenentes eundem filios alimenta munificare, agentia qualitate perficunt.

Ad octauam quæstionem, quando fratres teneantur doteare sorores. Dico in primitus fratres, qui possident Maioratum, non soli tenent fratres, aut sorores legitimos sicut, seu doceat ex fructibus matutinus, si sunt inopes, tam contanguiantes, quam virtutinos, sed etiam naturales, test. in Ambros. huc, C. de naturis liberi: Rips in l. 1. ann. 35. p. 5. suis. matrini. Gregor. Lopiz in l. 4. tit. 19. pars. 4. Glos. final. quod intelligunt de dote, que laccedit loco alimentorum. Validum namque est argumentum de doce ad alimenta, & est consecutio: biol. de primæ lib. 1. cap. 1. ann. 6.2. quia quod alimenta distincti, nihil differt inter fratres, siue sorores consanguineas, vel virtutinas, sed virtutique sunt necessariæ praestanda a fratre possidente Maioratus alimenta.

Seūs de dote excedente alimēta, vel de dote
affinitatis iuxta valorem legitima: tunc cum frat-
res Majoratus possessor, non tenetur dote sicut
verinam, neque confangentem, necne virgine-
sus coniungit: Iacob in Andreo, res quo pet. text.
ibi, C. communia de legatis: Tis aquil. in l. si et quoniam
vobis sufficiat filius, n. 9. 2. C. de removend. denat. di-
cim. d. cap. 1. p. m. 6. 2.

Babes. tamen alter distinguit 4. p. *legis prima*,
eiusm. 13. s. *f. solum matrem* dicens fratrem *steri*num
ad duplice nomine *matrem* posse, vel ut heredem
matris, vel ut fratrem *steri*num. Si primo modo
consecutus est, teneat *heredem alete*, & docet: *he*
rundo modo, non teneri donare, vel aletere, quia si
non cunfatis ex iure: contentis Rebello. d. g. 4. m. 10.
ad finem: heredem autem sparsam, aut fratrem spars
nam non teneri a possesso. Maiestatis ali: tradit
Molin. vbi supradic. & 5. quia cas. cum habetur, hoc
imponit dumenta pati, non autem fratu, &
ex consequenti ad fratrem non extenditur obligatio
ne, sed ad Aunum, vel Proatum, quando pater ipse
cum habet unde filium possit alere.

Hac autem obligatio fratris ad sorores procedit, etiam si fratres non nisi haeres patris. modo ducit, & sorores non habeant, unde possint donari: in quo eae oia dos erit matrona in iubilium, propter regale Socinianum, in d.l. r.m. 199. q.f. foliat. matrona. Quia tradidit nea melioratissima filiis, cap. t. 2. n. 16. statutis, supra nom. t. 2. 5. secus de spuria, nisi fateris haeres patris: Molin. de primis, lib. 2. cap. 15. num. 6.

Quando vero existerint fratres, aut sorores ex primo
matre, et si utrue descendentem, dicendum
est, puerorum Majoratus tenet ales, & donare
vulnusmodi sorores inopes, nec non omnes fratres,
& sorores vulnus ex parte Majoratus influenter arti-
mentes, quamvis non sint descendentes a primo in-
utero, tamen Molina lib. 2. cap. 1. s. 9.

Quoad nostram questionem, ex dictis soluitur, statim videlicet, quamvis tenetur alicet soteres

150 Part.III.Lib.II.De obligat.parentum &c.

tam consanguineas, quam venique coniunctas, sea ex eodem parte natas, ut dictum est, non tenetem alere fratrum, aut sotorum filios, aut filias, parentibus defunctis: Molin. d. cap. 15. num. 67.

Nec similiter frater teneret soternas filias sotorum dotare, quod hoc iure cautum non innenitur, & in specie consuluit Alexander, conf. 66. num. 3. lib. 4. Sylvan. conf. 2. num. 26. & probat Campadius de doce t. p. 9. Imo nec alimenta præstata tenet, quia etiam id iure cautum non est, ut post alios tcolunt Costa scel. lib. 2. cap. 10. n. 1. & Garcia de expensis, cap. 3. num. 35. post Angel. Rapam. & Imol. l. 1. ff. sotus. matrem. quos ibi referunt sequitur. Idem tenet Luca in d. l. si quis à liberis, §. idem rescriptis, à num. 108.

Nec refert dicens fratrem debete fratri, & sotoris filios alete, cum eadem in futu rario reperiatur, & fratrum nomine filii fratrum intellegantur, & cum filius a bideret, quia ab inseparabili deservitor, cap. quarus 22. q. 2. ubi sotor dicitur, quia hinc fratris erat: Quis id nulla legi dectum reperiatur, & leges naturae iam eentes in transuersum degenerant à fratris valde, ad fratrum filios: aequo ita soternas non teneret alete Aunculum, aut patrem: ita Lala in d. g. idem teneat, quia non reperiatur hoc decreto sunt: in Bibol. 4. p. legis 1. ff. sotus. matrem. num. 14. post alios. & Rebell. d. lib. 5. q. 4. num. 26. verf. non conclusa.

Nec obest textus in cap. 1. de cohabitatione Clericorum, vbi incumbit soterni clero amatum suum alete: quia ibi hoc subiicit non quid sit amata, sed quid sit pauper, & clericis ex redditibus Ecclesiasticis tenentur pauperibus posteriori consanguineis subuenient, cap. non fuit 4. dñs. 86.

Quod decimam questionem, coniunct fratrem Majoratus possessorum non tenere ministrare alimenta fratibus, vel foroibus habeatur patrem, vel alitem matrem, qui ei'dem aluentra, vel docem possint contubernare: quod intelliguntur enim, quando parentibus defunctis habent Anos, vel Proxi nos duximus, qui possint vel uenire.

Nam patre non omnis incumbere certi iustis est, ut diximus. De matre colliguntur aperte ex d. l. si quis à liberis, §. virum, ff. de liber. agnoscend. vbi omnis alendi filios defuncto parte competit matre, ut ibi notis Bart. & communiter Scribente s.

Et quoniam frater teneat fratibus, si egest, & soternis doceat de alimenta conlaturate, l. que filium, ff. vbi pupilli educari debeant, & nnat ibi Bart. in 2. l. t. tamen quando concordat mater, & frater omnis alendi incumbit matri, non vero fratri, quoniam ius sanguinis maius est in matre, quam in fratre: text. in d. g. virnum.

Item quando solus frater extat, tunc tenetur, non ut fratres, sed ut frater. Quod intelliguntur, quando esset ex eodem parte: iugiter exante matre, aut Avis, & Proxi nos matrem, seu paternis; in ipsis, & non in fratem, esto sit possessor Majoratus, omnis alendi filios transfundunt: & in ipsius fratem, in subdignum solam, eisdem deficiensibus, transit: ut haberat etiam in d. l. 4. n. 1. q. part. 4. Molin. d. cap. 15. num. 68. post Goimchium, in d. l. 40. Tauri n. 75. verf. tamen quando concordat mater.

Quod undecimam questionem, an frater, qui est in possessione Majoratus, teneat aleter sotores leg. ¶ non soteros, necnon & naturales pro qualitate alimentorum rationes, quoties voluntate nubet? Pars affirmans ex eo placet, quod frater diues tenetur fratres, seu sotores naturales, & à fortiori legitimis tam consanguineis, quam venientes alete: per text. & ibi Scribentes in Ambent, licet, C.

de australibus liberis: Bartol. in d. l. si quis à liberis, §. stratis, num. 5. ff. de liber. agnoscend. Gregor. Lopes in l. 18. n. 16. part. 6. in Glos. verbo caesar: idem dicendum de posseflore Maioratus.

Non tenebatur tamen frater nisi tantum semel doceat foroitem: etiamque forte calu dos amittant: l. ff. facinus 82. vers. ceterum, ff. pro facio: Boerius decif. 1. 31. num. 7. Nec repugnat patrem tent pluries filias doceat: per Ambent. quod locum, C. de esclarionibus. & per Bartol. in l. si cum datem, §. 1. n. 2. & ibi, Alex. num. 6. ff. sotus. matrem. quia hac obligatio com-petit patre, non autem fratri, ex dispositione legis, gen liberis: doceat filias, quae non intelligentis de unica teneant vice: l. velatis, ff. hac ver, ff. de edende.

Secundus quando dispositio legis fundatur in sola exigitur, & procedit per regulas speciales, & extraordinarias, & in subdignum: nam tunc dispositio legis intelligitur de prima vice: cum frater ex exigatur, & in subdignum duxata sotores doceat: Rota in l. 2. §. quod si in parvis, num. 1. & 16. ff. sotus. matrem. Molin. de primis. cap. 1. 6. num. 26. post plures in principio; quamvis in vers. sed centras, oppositio lequator, nullam faciens distinctionem inter patrem, & fratem. Niloluminus falsa pace tanti viri, alioqui doctissimi, oppositum est sequendum: cum sapientissimo Bartolo, 4. part. 1. l. ff. sotus. matrem. num. 140. quem tacito sequitur Rebell. d. lib. 5. q. 4. num. 19. non tenere sic illi fratrem, nisi semel, foroitem doceat.

Quod duodecimam questionem, utrum dos data spuria sit heredes ipsius translat, an debet deducere ad heredes dotoantis post mortem spuria? In primis dos data spuria non debet excedere quantitatam alimentorum; cum loco illocutori subrogatur sic Boer. decif. 1. 37. num. 2. Roland. ext. 7. 4. num. 40. lib. 1. Acetan. l. final. num. 1. in fine, ff. de acquirend. hered. idem non valebit excessus alimentorum: Molin. lib. 1. de primis. cap. 1. 5. ex num. 3. post alios; & Matieul. l. 8. n. 8. lib. 5. Ordin. Glos. 1. num. 35. Hac anteem dos spuria construenda est isti iuris facultates, & dignitatem parentium ita Panor. conf. 1. 15. num. 1. lib. 2. Decius conf. 6. 1. num. 8. in quo tenuerit sequenda est patris confitudo; dummodo tamen spuria non tribuantur tantas, quanta tribuitur legitimis filiis, sed multo minor.

Dicendum ergo est genero scientie vxorem esse spuriam, & acceptio doceat alimenta validi excedentem, posse resocari excessum constante matrimonio, secundum dispositionem Authentice, ex complexo, C. de excessu spuria: que reddit incapacem bonorum parentorum spuriam, in excessu alimentorum; nec ita Ciuius à liore Canonico est abrogata, nisi quatenus spuria negabat congrua alimenta: quoniam remexcessus dote est ipso iure nullis, ac potinde ab heredibus dotoantis potest resocari, quia sententia est communis.

Vnde matrem etiam ignorans uxorem esse spuriam, tenetque resiliencie excessum doceat, prot' vult Bartol. supra num. 78. verf. contrarium tamen sententiam, post Paltarium in cap. per usq[ue]r, 1. notaibus, §. 1. 4. n. 3. Conat. de sensib. 1. p. cap. 8. §. 6. n. 11. Gomel. l. 9. Tauri n. 44.

Kario, qui non presumunt ignorare maritum dispositiōnēm d. authentice, ex complexo, C. de insuffl. spuria. Itaq[ue] qui ignorante mariti non fuit, ut valeat dos vlera quantitatē alimentorum, cum spuria nequeat habere ex bonis patris vlera congrua alimenta: etiam conscientiis fratris fratribus legitimis: Angel. conf. 2. 13. num. 1. in fine: Alexander. conf. 1. 19. num. 1. lib. 6. ut per Tellium, l. 10.

Disp. V. De dotandis filiabus. §. III. 151

I. 10. Taur. num. 8. Rebell. lib. 5. q. 8. sett. 4. n. 17. vbi concludit dotem excedentem alimenta, non polli esse validum per bonam fidem matris.

Hinc sequitur alimenta data in dotem filiae sputie extinguui defuncta sputia, nec ad heredes transmitti: l. cum h. 5. modus. ff. de transfectionibus, sed reverti ad heredes patris donacionis: ita Bald. Petri lib. 1. forensim. q. 18. num. 17. vbi sit hanc opinionem esse fetuandam apud Lusitanos nisi patet ipsius dicar, quando dotem constituit, se velles ut loco alimentorum data, transferre ad nepotes; modo pater non habeat filios legitimos: Nisi tunc neponibus nihil dari posset: l. final. ff. de h. qui si ut indigens & Decius conf. 6. 2. num. 20. eo quod dos succedit loco alimentorum, ac proinde alimentorum affluit naturam. I. si cum. 5. qui inv. iuratur, ff. si quis causis n. & ea consequenti, sicut alimenta monte filiae extinguuntur, neque ad heredes transirent: l. cum h. 5. modus. amem. ff. de transfectionibus: sic etiam ipsa dos non transmittetur ad filios, vel heredes, sed extinguetur in ore illius: & ita revertere ad doronam, vel ad eius heredes: per ea que vale Bald. conf. 456. vol. 5. vbi docet legatum factum filio sputio pro alimento, non transmitti ad heredes (poni), quia non ratione propria est, in qua non valuit legatum, nec ratione alimentorum, que cum vita extinguuntur: d. l. cum h. 5. modus. ff. de transfectionibus: & in specie Bald. in l. cum quoniam col. 10. C. de fiducem. nullis, quem sequitur Decius in conf. 311. col. 11. in fine. Roland. conf. 74. num. 53. & sequitur, lib. 1. & Menoch. conf. 60. num. 29. lib. 1. Ergo nullo modo ad heredes sputia.

Contraria tamen pars, que vult dotem darant sputie transmitti ad filios, vel heredes filie, & non redire ad patrem donantem, nec ad heredes illius, mulsum placet. nec sine fundamento; ex eo quia, sicut pater potest relinquere suo sputio pro alimentis: ita etiam potest relinquere filia ipius pro dote: Bald. in Ambros. ex complexo, & in l. final. col. 11. vers. idem dico: subdolum se de facto ita respondit: cum ergo pater tenet dote filiam ipsam, ut dictum est; quando de facto datur, censetur velle datur iuxta naturam reliquum domum, & secundum matrem subiectam.

Quae d'positio cum sit generalis, et accipienda secundum naturam eci, de qua loquitur dispositio l. ff. stipulatio ff. de visori, quod procedit etiam in materia spicii iuris: Bald. in l. final. ff. commun. dividendo, & in specie conf. 456. Rebell. num. 9. lib. 5. qd quia dos semel fuit separata, & donata à bonis patris, & tradita sputia, ut proprium patrimonium: l. 3. 5. sed virum, ff. de minor. igitur defuncta sputia non debet dos traxi ad patrimonium patris.

Item quia dos constituta filie sputia, constitutum non solum pro alimenta ipsis, sed etiam pro substantia filiorum futurorum ex illo matrimonio. Ex quo negat Vincent. de Franch. deff. 28. 3. n. 10. 18. 1. p. dotem sputie succeedere loco alimentorum, sed semper remanente in sua natura: quare defuncta sputia alimenta filii negari non debet: sequitur Roland. d. conf. 74. ex num. 60. ex Molin. de leg. iure. t. tract. 1. diff. 168. 5. in doto: vbi vali quantitatem sputie datum, posse illam, seu genetum alienare, tam in vita quam per mortem, neque teneri illam relinquere hereditibus donantibus: ex ea ratione, quia id fuit marito datum ad competentem alimentorum sustentationem, tam vxoris, quam slobolis fuerit: tam vel maxime, quia quantitas donis data fuit filiz, quia affluita absque villa obligatioce.

Si quid autem vita competenter doceat, & sustentationem traditur, resiliendum est, etiam antequam petatur a maio, & vaore, quasi in ipso iure nullum. Quod debet fieri in foro conscientia: ita Molin. supra.

Ceterum P. S. verbo filium, num. 40. nadit sputium relicta a patre, posse retinere viseque ad condemnationem iudicis: ergo etiam data in dote vita congrua alimenta. Bartol. verd., & alijs apud Couat. p. Episteme, cap. 8. 5. 6. num. 22. trahunt excellum non esse resiliendum, confidante matrimonio: sed eo dissoluto, quod non placet; quando ea hinc Clerici in Sacris, vel ea iuria coniugati sloboles superflue manet: tunc heredes Clerici id posthunc repetere, quando ea hinc solum, sive manet proles legitima.

Secundum si in neas, quia tunc cedent in iniuriam mariti, si sloboles superflue pertinuerint bonis datis, vaore mortua in matrimonio; prout enim quia hoc nunquam videt esse in via in hac regione & provincia Interamensis, vbe non decunt sputia ex Clerici in Sacris, in matrimonio data manet nobilium, ex quibus sloboles legitima retrahuntur; & nunquam percepi possunt mortem ex causa redditice dotalia a herzed pseudoclericis Clericorum.

Quinimum matiti, vel eius heredes, celebrato matrimonio secundum Regni consuetudinem, legique nostrarum, lib. 4. m. 95. 5. 4. per chartam medietatem honorum uxoris consequentur etiam quod nolo nulli superfluit hili.

Nobiliorum quendam sit de iure nolito de iure communio non est recendendum à communione opinione, que tradit dotem sputia: subrogari loco aliorum: ideo non transmitti ad filios, & heredes sputia, sed censeti extinguit, & sic reverti ad patrem patrum, vel ad eius heredes: cum sputia sit incapua bonorum paternorum: d. Am. est. ex complexo, & tandem sic capia alimento m., ut habetur in cap. cum hab. rat. in fine, de eo quod duxit in marum, atque ita dos penes sputiam dei erit ante, nec transmitti potest: l. 4. ff. de amimento, & cubario legatis.

Neque ex hoc sequitur, filios sputia peccari alimentis, si dos per mortem illius debet restituiri: quia in primis nepotes possunt cogere Auum, ut illis eigenibz coniuga alimenta presententur, & pater eorum tenetur illos alere: l. unica, 5. m. 1. vers. foliat. C. de servit. alio, Bartol. 4. par. 1. foliat. matrem. num. 71. Rebell. d. quaff. 8. num. 17. & 18. cum per mortem sputia dos, ut alimenta capitaverint.

Eta vero causam doris perterre alimenta subprodita, si quid vel relinquat, vel tubuane patres descendantibus sputiis, peccant mortaliter, tam dantes, quam accipientes, si quantitas donata sit notabilis, & manent obnoxijs testificatione in foro conscientia: cum sine incapacitate ad accipiendo, & dominium retinendum: ut vult Bartol. in l. ultima ff. de h. qui est ut indigens, num. 8. & alij quos sequitur Gomel. ad l. 9. Tauri, num. 21. & 33. Couat. in episteme, part. 2. cap. 8. 4. 5. num. 3. & 8. Iul. Claz. 5. testamentum, quest. 31. Et est communis: testimoniisque facienda est danti, nulla expectata sententia: quod si defunctus sit; hereditus illius, vel ea testamentum, vel si non restiterit, ab intestato succedentibus.

Si autem inter duas mensas heredes ea: illum datum non petant, hisc potest illam sibi cagere: argumento text. l. 1. 5. ultime, C. de natura libus liberis. Couat. d. num. 3.

Nobiliorum his addit nepotes ex legitimis ma-

et monio, posse institui ab Auo Clerico in testamento, ut poss multos tener Gamadecif. 136. Non tamquam possunt nuptios succedere Auis ad institutio-
ne, etiam quando Aui legitima prole carent i pet
Glos. context. in l. final. C. de naturalib. lib. Ga-
ma, & alij supra num. 4.

§. IV.

Quid dicendum de contractu celebrato apud Lusitanos, per chartam medietatis, & de contractu per dotein, & Arrhas.

E P I T O M E.

- 51 In Lusitania contrahimus matrimonium celebratur, secundum consuetudinem Regni regulariter, & quid in Regno Castella.
 52 Exteri contrahentes matrimonium in Lusitania an-
censantur contrahentes tanquam Lusitanii.
 53 Exteri contrahentes matrimonium in Lusitania, si non animo residendi quoniamem, consenserit con-
trahere.
 54 Communicatio omnium bonorum inter coniuges non
debet in hoc Regno nisi post copulam, nec suffi-
ciat copula precedens, & quid si per culpam
alium non debet copula.
 55 An copula per vim habita inter tempus datus
protra a me ad regrediendum in religione, sufficiat ad communica bona.
 56 Aquifit ex donatione, vel ex successione con-
flante matrimonio quando communicantur, &
an legas a debent communicari.
 57 Donata a Rege militibus, & bona castris an
sint communicanda.
 58 Matrimonium simpliciter contrahit an datur com-
municatio reffellit acquisitorum.
 59 Vixit patratus in bonis, & in eorum luctis, an com-
municat cum mortis.
 60 Primum contrahentes per chartam medietatis de-
bent solvere ex bonis communibz debita con-
trahita ante matrimonium, & quid de expen-
si facili illeret.
 61 Contrahentes, malafide propter impedimentum an-
habent communicacionem in bonis, quando
neuer haberet bonam fidem, & quid si alter
habeat, & quid se filii nati ex te marri-
matio?
 62 Coniux mala fidei, impedimenti non ignorans, an
tentem refutare a cunige bona fidei accepta?
 63 In matrimonio de iure communis, quidquid acqui-
siatur ex propria indebita, an sit communica-
ndum?
 64 Donatores remuneranter an sint communican-
da, sine sicut propter opera, qua inducunt
eum iustitia, sine propter solam gratia-
dinem?
 65 Arrha de iure Lusitanis, & Castellano, in quan-
ta quantitate primi possim.
 66 Arrha propter quid solane premisti, & an de-
bentur quando dos integra non solvitur?
 67 In matrimonio per dotein, & Arrhas, an licet
unigeni coniuge non iure contractum fecie-
tatis quid inca, quidquid sit de iure Lusi-
tanis, & Castellano?
 68 In matrimonio per dotein, & Arrhas, que ha-

na sine communia, & quando incipias com-
municatio?

- 69 Matrimonio solato culpa mariti, postea per eum
quiesca debet communicaei cum uxore, non
autem est contra. Quiesca tamen constante ma-
trimonio maritus acquirit pre dimissis.
 70 Arrham donatio facta uxori patet in va-
litas, & an possit fieri per minorem sine decreto
Iudicis?
 71 Arrham donatio an valeat ultra taxam facta
quod excessum.
 72 Arrha an debentur integra, habita fide de dos e
solvenda?
 73 Arrha post contrahitum matrimonium, & pell
consummationem; an possint consummari apud
Castellanos, & Lusitanos?
 74 Maritus si fuit in mora recipienda docem tenetur
eius bares Arrhas perfidire, & habeatur
dos pre tradita, & quando dicant maritus
esse in mora?

15
 Q Vætiones viginti, in hoc §. excutiuntur:
 quarum Prima sic habet; quomodo conferatur
 celebrari contractus matrimonij in Lusitanis, quo-
 ad communicationem bonorum? Confer solu-
 tio ex Ordinatione Regia, lib. 4. tit. 46. in prin-
 cípio: per huc verba: teder es casu oris feitos
 em nojas Reis, & senioris, se extendent serem fei-
 tos per charta de metade. Salvo quando entre ap-
 artientem confiratur accedat.

Celebriat ergo per chartam medietatis com-
 municatio matrimonium, nisi aliud inter se con-
 veniant coniuges, & de restitutione dotes po-
 lent, ut voluerint, pacisci: tuxa l. ex morte in
 fine, C. de pali. connent. Roland. ad lucro do-
 tis, quæst. 28. num. 2. Barbol. p. 2. rubric. ff.
 foli. marit. num. 222. Valac. consule. 138. vir
 quidam Lusitanus, num. 3. Rebell. de obligat. in-
 stitia, p. 2. lib. 6. quæst. 1. num. 1. & vbi aut
 omnia bona fieri communia cum patrenti, quæ
 fuit per matrimonium coquilibrium, in ea
 confitendum Regni: proinde foliue manu-
 nio bona secundum aquas portiones sunt di-
 dividenda etiam postea acquisita inter vitrumque con-
 tingen, aut eius hæc.

Non eil ramen vera, & propria hæc socie-
 tas: itare gaudeat ipius legi omnibus societatis
 omnibus bonorum: Garcia de expens. cap.
 t. 3. num. 14. & in tral. de coniugis acquellu,
 num. 30. Valac. de partitionib. cap. 5. in prin-
 cípio, cum numero fogg. & Barbol. in Remigio-
 nib. ad Ordinationem Regiam, d. lib. 4. tit. 46.
 num. 2.

Ponò in Regno Castellæ per matrimonium non
 communicantur bona inter contigut. quia
 contrahunt in forma iuri communis, deducen-
 do dote in iure: si in iure, ff. solit. iurem,
 l. si ab hollibus, r. si edem, l. das à paire, C.
 edem, iusllo capite 1. de donat. inter virum, &
 exorem: & insuper detrahendo medietate lu-
 cratum secundum consuetudinem illius Regni,
 que deducta est ad legem 1. tit. de larganearis, lib.
 3. fari: de qua optimè agit Roderic. Soacio præci.

Secùs in Lusitanis, vbi mutua societas videtur
 quasi contracta, ac proinde separato ex causa ma-
 trimonio, etiam quod thorum auctoritate Ec-
 clæfie, pro dimissa parte dimidi debent omnia
 bona inter vitrumque. Petri. Barbol. d. p. 2. rubric.
 a. num. 48. & 61.

In Castellæ autem Regno, matrimonio ex causa
 licita separato, dos est refutanda uxori: ut per Se-
 gut. in locum ex familiæ, si fundum, num. 39. ff.
 legas.

Disp.V. De contractu dotali. §. IV.

153

legat. t. Contrat de fonsal. p. 2. cap. 6. 6. 8. num. 26. Guitier. Causa lib. 1. cap. 2. 4. num. 1. 4. 5c de l'arment. confirmor. p. 1. cap. 1. num. 61. requiritur tamen, ut per matrimonium reflexetur uxori dos, quod ipsa per sententiam Iudicis Ecclesiastici sit ad iepitam: ut per talib. Noucl. de doce fiscali s. 1. m. 7. Barbol. d.p. 2. rubrica n. 41, sed de hoc sequitur.

52 Quæ si lo fecunda, an exenti contrahentes in Lusitaniam matrimonium simpliciter, censeantur contrahentes per chartam medietatis, ut Lusitanus Cabed. 1.p. decif. 16. 5. num. 2. aut exteiros etiam milites, qui viuunt legibus Castellæ, neque haberet animum acquirendi domicilium in Lusitania, non videtur contrahere matrimonium, nisi secundum leges Castellæ, nisi aliud exprimitur in contratu: & in scriptura docti: sequitur Valais. confidit. 1. 8. num. 9. O. nov. 1. Racio, qui contrahens extra Regnum suum videtur contrahere veluti forensis, & aduenia statim recessus: ut in specie vult Reginam. conf. 30. vol. 1. Alciat. reisfus. 5. 5. & Roland. de lucre datur, q. 1. 3. n. 5.

Nec referuntur dicas exterios posse fieri vicinos nos in Regni, per tempus à lege Lusitanæ preficunt: lib. 1. Ordinatio s. 1. 5. 6. 5. 1. C. 2. nec non Cabed. 1.p. decif. 1. 17. num. 1. Quia id intelligitur si non habent animum mutandi domicilium: quod si habeant hunc animum semper censemur contrahere matrimonium secundum leges Regni proprias: & ita fuisse iudicatum refutat Cabed. d. decif. 16. 5. num. 4. ad finem, nam domicilium est habitatu anni definitio perpetua: Menoch. de arbitiar. cap. 86. n. num. 6. & lib. 6. de praesup. q. 4. 2. num. 2. Civil. commun. contra commun. q. 6. 0. 4. n. 5. 4. Sanch. de marim lib. 2. diff. 2. 3. 2. principia.

53 Hinc deducit, exectos apud Lusitanos contrahentes, quando aliud non exprimitur, censemur contrahere matrimonium iuxta leges sui Regni; nec certi. Clues illius civitatis in qua domicilium non habent: I. propill. 5. incola, & ibi Glotta, ff. de verbis significat. Iorn. de Platæa in l. off. vermon. 1. C. de incolis. Et quamvis ibi habeant bona immobilia non propterea dicuntur incolæ, nec moratores, cùm non habeant domicilium ad effectum, ut presumantur matrimonium fuisse contrahendum secundum leges, & confitendum nobis Regni. Iuvine tradita per Cabed. p. 2. decif. 1. 7. num. 1. nec contrahatur do micilium per mille annos, quando quis haberet animum recedendi: nostra d. lib. 2. tit. 5. 6. 5. 2. verbo continuamente.

Sequitur inde Lusitanum vxorem dicentem in Regno Castellæ, nulla facta Scriptura de doce redenda, soluto matrimonio omnia bona, & lacra quælibet, esse ex quo dimidenda inter filios, & coniugem supererit: si quidem Lusitanus patrem autem contrahit secundum contractum sui Regni: per text. expeditum in Lexigere donec, ff. de indicio: ubi habetur pro repentina doce mulieris standum esse confutendum, vel legi domicilii marii, peccat volunt ibi Bald Falgo, Paul. & alij, & Alexand. conf. 15. 5. num. 2. lib. 7. & Socin. i. uo. conf. 4. per sonor. vol. 1. accedit, maritus extra Regnum contrahens matrimonium, contrahit ut adveniam statim redditum ad propriam partiam, ubi soluto matrimonio bona sunt dividenda, secundum confitudinem Regni.

Nec oblitus Castellanam mulierem præsumi contrahisse, secundum confitudinem Castellæ: quia in contrahibus non statut cogitationi virnis, ex contrahentibus videtur illi actus durum. t. ff. de prov. Itaque ita confitendum est, quid ambo sentint, aut quid seipso censemur, & in eo vnuusque consenserit, ut seruetur circa doctem statutum domi-

tilij matriti, cum vir sit caput virorū in cap. si quis accepit, 3. 3. 9. t. & quoniam censit, quod matrimonij initium sit in Regno Castellæ, ceterum fama contraxisse, ut adveniam matrimonium censente celebrarum regulariter, maxime confidendum in Regni matriti. d. exigere, & ibi Barbol. ff. de in. tenu. Couar. de fonsal. p. 2. cap. 7. in principio, num. 6. Gomei. in 1. 5. o. Tauri. num. 10. Valais. confidit. 1. 8. ex stat. 14. usq. ad 29. & Cabed. d. decif. 16. 5. n. 5. p. 1.

Quælibet tertia quando detur communicatio omnium bonorum, per matrimonium simpliciter contractam in hoc Regno: Confitar dan per copulam matrem, ex Ordinatione, lib. 4. tit. 46. Barbol. d. p. 1. rubrica, ff. foli. matrem. num. 1. to. Rebel. d. lib. 6. 9. t. num. 2.

Vnde non datur communicatio per copulam nominari ante matrimonium: ut ex Costa probat Barbol vbi precitat: Cald. Petreira in quest. forensibus lib. 1. q. 17. num. 1. contra Gamam decif. a 4. num. 1. affirmante per tradicionem vxoris ad dominum matrem, dari communicationem omnium bonorum, quoniam non detur copula, quod non est tenendum. Quare mortua uxore ante copulam, nulla datum communicatio, ut habetur expressum in lego nostra, lib. 4. tit. 46. num. 1. idem Barbol. ex Costa, 3. p. rubrica, ff. foli. matr. d. sum. 1. 10. ed quia traditio ad dominum matrem, non induit rationem copulae, quam lex nostra exigit conditionalem ad effectum communicandi bona: id est conditio non sit formaliter satisfactum, non est locus prædictæ Ordinationis, ut fieri in specie dedicatur ex traditis per Baldum in l. non fine, post principium, C. de bon. quilibet.

His canem videtur obflare, quæ tradit P. Sanch. lib. 1. de marri. diff. 1. num. 3. dicens, fons esse ad communicationem, matrimonium celebatur per verbam de presenti, quoniam copula sequuta non sit, quia nuptias non facit copula, sed confitendum quibus respondet Barbol. in Remigianis. ad legem Regium, d. 4. tit. 46. 5. t. num. 5. dicens, si lex Lusitanæ ibi non exprimeret ad perficiam bonorum communicationis necessarium esse copulam, conditionem esse: per ea, quæ tradit P. Sanch. d. diff. 1. num. 3. C. 5.

An vero detur communicatio inter coniuges, quando per culpam uxoris licet quid ipsa non fuerit cognita? Communis resolutio est tum quod effectum communicandi bona, tum quod alios effectus in eis praediti, formam habendam pro cognita, quoniamcumque lex Lusitanæ conditionalem copulam exigitur. Paul. conf. 15. 4. in fine, lib. 1. alexand. conf. 12. 9. num. 2. lib. 7. iterum si culpa careat.

Contra veritatem si per matrimonium fleti quemadmodum copula intervenient, nulla debatur communicatio cum viro, si inter se mulieris non fieri communicationem. Si autem interfuerit uxoris factum fuisse communicationem, in eo cuncta in pecunidictum marii censemur matrimonium, & iudicabimus quasi copula consummatum: argumento Authentica, sed que nihil, C. de palia, Pet. Barbol. vbi supra, num. 1. ad finem, & in l. 2. in principio, p. 1. num. 13. 3. ff. foli. matrem. Valais. confidit. 1. 7. num. 8. quamvis P. Rebello de Iust. p. 1. diff. 6. q. 1. num. 3. non admittat hanc dicti intentionem; dicens indistincte exigi in hoc casu copulam, tanquam necessariam conditionem ad communicationem bonorum: sed magis placet distingue, quæ virius est: Barbol. vbi supra, num. 1. ad finem & alter Barbol. in Remigianis. ad lib. 4. d. tit. 46. 5. 1. 7.

Quælibet quarta, an copula per vim habita impec-
dit sponsum peccatum, ut intra tempus bimelit
datur

54

55

datum ad deliberandum de religionis ingressu, confugas ad religionem, & in sufficiens ad communicationem bonorum? Pruis quam fieri satius questionis: quidam opuscent per hanc copulam, consummari matrimonium; & fieri indissolubile omnino, quia per illam finit coniuges una caro: item quia ex sponte consummatur: ergo ex parte vii matrimonium est indissolubile: ita Victor, in sum. matrimonii, num. 255. Henric. lib. 11. codex rituale, cap. 8. num. 10. Petrus de Ledesma codex verbis. 61. art. 1. fol. 583. Lopes 2. p. I. Infructuaria, cap. 5. fol. 1167. Manuel. tom. 1. summa in 2. edit. cap. 239. num. 2. Sanch. lib. 2. de marri. dis. p. 22. num. 4. post alios quos sibi referens sequitur, & ex consequenti allentes sponsam vi cognitam, non posse ingredi religionem.

Contraiz sententia, posse adhuc intra bimestre non obstante copula ingredi religionem, placet Henrico, in cap. final. num. 4. de sponsa duxera, Astmille, verbo diuersum, num. 6. Sequitur ut probabilem hanc partem Pauli, in 4. dis. 27. q. 3. art. 2. concil. 1. num. 10. & tanquam certam tradit Joan. Andreas de regal. iuris c. que contra un. in 6. vbi vni copulam debet esse de confessu virginali que sponsi: quod etiam clare volunt Abibus in cap. 2. de conversione conjugatorum, in fine; & Sylvest. verbo diuersum, quest. 5. dicentes non videtur sponsam corpus suum tradidisse, nec communicasse, cum per vim fuerit oppedita.

Ex quorum sententiis, adhuc sponsa potest per vim cognita ad religionem transire, quia non censetur matrimonium sponsi consummatum: Augustinus, ramen Barbol. in cap. 2. de conversione conjugatorum num. 8. putat coconsummatum matrimonium, per copulam per vim habitam, posse ramen sponsam transire ad religionem.

His positis, Dico primum esse valde probabile, & forte probabilitus, quem oppositum, non consummat matrimonium per copulam vi extortam, quoniam manim onium perfectum, & consummatum representat unionem Christi cum Ecclesia per carnem, & inde omnimodam indissolubilitatem fortis, ex illo Christi Domini, Matth. 19. 10: Quis domini coniux, homo non separabit, &c. 1. Cor. 7. His, qui matrimonio coniuncti sunt, praecepti, non ego, sed Dominus, vestrum a vita non discedere: ergo per eam copulam perficitur, quia hanc unionem potest representare: at qui vno Christi fuit voluntaria: igitur coniunctio, seu copula debet esse voluntaria, & non violenta, & ex consequenti non sunt coniuges una caro per violenciam coniunctionem, sicut Christus Dominus per carnem est unius Ecclesie.

Quocicuta abilonem dicendum est, hanc sponsam intra bimestrum posse ingredi religionem, quia siue culpa sua nemo priuarum inter uo: cap. disseritatem, ad finem, de eo qui exponit confinguntur uxores suas, vbi firmata a consanguineo mariti violenter cognita nullius culpe ita est, omnimeque euadit ponam: ve per Sanch. de marri. dis. 7. dis. 1. 5. num. 10. vbi etiam decidit mariti consangvineum, qui violentes accessit ad eius uxorem, tanquam vesti incestus temerit, incertere impedimentum contrahendi matrimonium: legimus Augustinus. Barbol. in d. cap. disseritatem, num. 2. Idem ostendit argumentum coniugatae violentiae cognitae ab afflito, quae non impeditur a posseitate peccandi debitum, eò quia afflictus per iniuriam contra facta non nocet coniugi innocentem, sed nocentem: Sanch. de marri. lib. 2. dis. 31. ergo sponsa per vim cognita gaudet privilegio ingrediendi religionem inter humiliter: cum ex parte sua non coniunguerit

matrimonium: ita Cardin. cap. 2. q. 2. de conversione conjugatorum, & ibi Abbas in fine: Bald. in l. 1. q. remoue, ff. de pollulando, & ibi Angel. in principiis belis, in cap. causam, de probis: Hypoll. in l. 1. in principio, num. 87. ff. ad legem Cœlestiam, de Sacra, & l. 1. 5. præterea, d. num. 12. ff. de questionib. Gregor. Lopes l. 4. tit. 1. pars. 4. Petrus leb. 5. Ordinationes, tit. 1. l. 1. fol. 12. Valafe. consult. 29. num. 5. & Sanch. post alios de matrimonio lib. 2. dis. 2. 2. num. 6.

Nec obliqua quod copula habita cum iniuria, ignorantia, seu dormitione, aut iniuria, his sufficiens ad contrahendam affiniam: ve Sanch. lib. 7. de matrim. dis. 64. num. 17. quem lequeunt Barbos. de officiis, & pacificis Episcopis, p. 2. allegat. 53. n. 169. ergo sponsa per vim cognita contraxis impedientium ad ingrediendum religionem quia id uo: virginitatum ipsa violenter possit faciens iniuriam, & non fuit prima privata prærogatio ingrediendi religionem.

Dico secundum, per copulam vi extortam in hoc casu non dari communicationem omnium bonorum: quia copula fuit iniusta in parte viri, & iniusta per se: ergo non debet via ex sua iniustitia reportare commodum: Glos. in cap. vbi. dis. 5. verbo iniusta, ibi: non afferat praesudicione: vbi dicitur, quod quis nimis pacit, nullum illi debet pati praesudicium: quia ramen potest contrarie, ve sponsa si opulentia, & sponsus pauper, & vi fiat locutus bonorum, inferat vim sponsi: dicendum est non lucrat quicquam ex bonis sponsi cum iniusti illam cognoscatur, quia dolus nimini debet patiociari, nec culpe reus consummodum debet reportare ex violentia illata: l. nec ex dolo, ff. de dolo, l. 3. ff. de translat. l. si qui dolo, ff. de rei vendic. l. penit. ff. de uice dei. Tiraquel. de retrati dign. 5. 1. Glos. 9. num. 67. Menoch. de arbitrar. cap. 182. num. 60. & cons. 121. num. 5. & Cardol. in prædicta Iudicium, verbo delictum num. 7.

Igitur nulla debet sequi communicatio per copulam per vim: cum iniquum sit ob suam facinus aliquod lucis facere: ve dicitur, ff. ob hostibus, 9. 1. ff. solvit. marri. & l. 1. vlaima, in fine, C. de rebus cred. & l. itaque, 5. 1. ff. de furtis: vbi dicitur, quod non nos de imputabili sua consequitur pati.

Inutile lex si remunerandi, §. Alano, ff. mandatis; ibi: malum aliquid cum propter suam calliditatem habere. & l. verum, §. tempus, ff. pro seculo, vbi scilicet, equum non effici, dolum suum quenquam releuare: facient cap. fedes, & cap. ex tute, de reicriptis, & cap. ex latere, quod est 2. extra. de dolo & contumacia, & ibi Barbol. num. 5. ex quibus ostendit, non dati communicationem bonorum per copulam violentiam.

Quæsto quinta, an quando acquisita per donationem, & successiōnem conflante matrimonio: coniunctio inter coniuges, censu līne legata: Ceterum est commenari, quando contrahitur per contraria medietatis, non leitus aitque ea, quae ex virtutib. coniugii operis, & industria sunt acquisita.

Quia in contrahit matrimonio per Chartam medietatis celebrato; expte se, vel tacitū datum societas vniuersitatis, vel quasi omnium bonorum undeconque proueniens: quoeretur quidquid legarum est, vel dona cum (quod non sit à Rege) vni coniugi, aut quacunque alia ratione accedit, aquiliter verique acquisitur, ex vi l. 3. q. cum p. cedeliter, ff. pro se: sequitur Cald. Petrus in l. 1. curatorem, verbo sua facilitate, num. 14. Rebell. p. lib. 6. quaf. 1. num. 12. & Valafe. de partitionib. cap. 5. num. 10. fol. 14. vesp. 1. & secundum de coniunctio, vbi concludit banc esse præsum, ve quodquid acquisitur quacunque ratione, communio-

Disp. V. De contractu dotali. §. IV. 155

bioni acquirentur, & acquisita sunt hereditates, sine legata, sine donatione.

57 Dicunt est, quod non sit donatum à Rege, quia que à Rege daturam vni, ambigui possit, an hinc communicare alteri coniungi & Nilalominus esse communis causa, qui donatur à Rege non est donum, ob metua communis expensis procurata: ex ea ratione, quia quando dammum expensarum sunt communis, iatio postular, ut commodum inde proponerius sit etiam commune: nam qui de beneficio certat, ex lucro captando certat: Tresque, de retrato legi. 6. t. Glor. o. num. 1. 2. & quod focus omnium boorum quacunque, & vndeconque eis fuerint acquisiti, communican debent, prouidet non solum hereditas, & legatum, & quod donatum est, ita communis redigitur, id est etiam ea, que fuerint aliunde acquisita, sine his castrensis, sine his castrensis, ut illi calus in lsi fratres, sedam Papam, ff. profec. cum Glos. in verbo stipendia, & in verbo salaria: Blant. dectate, & ambig. lib. 6. xii. 15. ex num. 7. & ex num. 13. Gregor. Lopez verbo igualmente, 1. 3. & 1. 6. sit. 1. o. part. 5. Butig de Paz quer. 1. 1. n. 9.

Quello testa ad contracto matrimonio inducatur faltem societas respectu acquisitionis? Responderemus iuste communis acquista à manu per propria industria conuenient illi duntaxat, nec communicari vxori. Eodem modo vixit non communicare marito, quod ex propria pecunia, vel ex industria, vel ex bonis pauperum conquisiuit: Nauar. si sum. cap. 17. num. 1. 55. Bartol. p. legi. 1. num. 3. 4. ff. solam. maritum poli Baldi, in l. si ex rem. num. 6. C. de condit. inferis; & Boët. decr. 81. num. 3.

In matrimonio tamen per dorem, & Arthas, nisi aliud exprimatur, fas est non celebrans contractum, quod loca: de iure autem Lusitan. & Castellano datur communicatio quod omnia lucta confitante matrimonio que situta Gama decr. 3. 14. num. 4. dante, tamen modo: nam in Regno Portugalie, cum communicatio fieri ex conventione pactum, lib. 4. Ordin. iiii. 47. non autem ex dispositione legis, lucta fuerit non communicantur ipso iure, sed iusta dispositionem l. 6. quis societas, ff. pro fato.

In Regno autem Castella quæstus postea communicante ipso iure: quis haec communicatio sit secundum aliquid, ex decreto l. 47. au. 18. part. 3. & l. 6. au. 10. part. 5. dati vero communicationem ipso iure, in eo Regno de postea qualibus non est dubium, vt notat Palat. in repet. rubrice 5. 66. num. 24. Baçca tract. de non meliorand. filiabus cap. 1. n. 10. 6. Segat. de bonis heretarii constante matrimonio, n. 44. & num. 62. Matricul. l. 2. ii. 9. lib. 5. Ordin. Glor. 3. num. 1. & P. Rebelli. de Inst. d. lib. 6. q. 1. num. 4. vbi num. 6. addit. in matrimonio per dorem, & Arthas in iure, non dati communicationem inter coniuges ex acquisitionis castrensis, vel qualib. aut ex illis quo donatur à Rege, nisi vi paulo ante dictum est, quando communis expensis fuerint acquisitione.

Fruitus vero communicantur, qui proveniunt ex illis bonis, sicut fructus præceptiorum bonorum: vt dicunt in l. 2. ii. 4. lib. 5. Ordin.

Copra vero si bona impulcata sunt quasi castrensis, qui scilicet acquisit officialis publicus, qualis est Auditor, Index, Advocatus, duudantur inter coniuges, quoniam his Castelle, solum excepto bona castrensis, qualis ex fabro molitur: ita Palat. supra fid. 39. col. 1. cor. ex his inferior.

Nec refert l. 4. au. 4. lib. 15. Ordin. quia Lex illa loquitur duntaxat oficis, & donationibus factis à Principe, vel à Rege. Hec namque donum, & beneficia non communicantur a vero, maxime: quia sunt fructus: id est merito communicantur,

vt declarat Roderic. Soc. in id. l. 1. finit. 3. fid. 1. 6. col. 2. quem reficiens sequitur Gomei. l. 30. Tauri. num. 7. a. fid. min. 41. 3.

Quid si caustring virum vxori mortem infeste propter adulterium, non tamen reperi se in eo actu? Respondetur nihil acquirere sibi ex bonis datus in dote, aut per successione, aut donationem ab ipsa acquisitione. Quod si ultra haec bona sit habuerit, quia ambo compararent, haec maritus in solidum consequetur, & heredes autem feminæ nihil obtinebunt. Nilalominus maritus solus omnia bona viroris acquirit, quando illam accusaverit adulterium, & ipsa incert ob illud ad mortem damnata, aut quando simul eam, & adulterum occident in adulterio reperitos: ita Lex Lusitan. lib. 5. Ordin. iii. 38. 5. 2. An autem in Regno Castella hoc sit integrum viro de iure communis, & speciali, consule Gomei in l. 3. o. Tauri ex n. 6. 4.

59 Quæstio præm. vñxor uxori putativa communicat in bonis, & in coniug. finibus cum manu? Gama decr. 89. & item, ea ducit ratione, quod in Regno Lusitan. lib. 4. iii. 46. disponit, non tamen lucta quæstia confitante matrimonio, sed etiam dote, & cetera alia bona communicari inter coniuges: subdicens id etiam locum habere in matrimonio putativo. Idem teperit decr. 2. o. Quod intelligitur, si coniuges bona fide contrahentes in facie Ecclesiæ, præmissa solennitate requisita à Concil. Trident. feb. 14. cap. 1. quatenus contractante abique denunciacionis ex alii quæ cantu iusta tenuit: lecū si ex iusta denunciacione omittantur, ne de- teggeretur impedimentum: Causa in trial. de coniugali acquisitione, num. 1. 59. Averandan. refut. 10. Flores in additionibus ad Guadian. lib. num. 1. Bartol. in l. si ex d. item 3. final. num. 12. & 13. ff. solam. maritum.

Potest si coniuges coniugij fuerint impedimenti, nec bona eorum, nec fructus iuri bona communica, iuxta l. 1. ff. de condicione ob causam: atque ita fidelis habet iuri agendi contra predicta bona: ita Scindentes in Iusto hic Nam. ff. 2. item, ff. de donat. inter vir. & vxor. Ratio, quia coniuges communicationis coniugalibus fundantur in verò corporali matrimonio: id est scientes impedimentum dimisimus, nolunt communicationem in bonis, sed illam tantum simulant.

Si tamen alter coniux bonam fidem duntaxat habet, & fauorem illius dabens communicatio, Gama decr. 89. & ibi Flores, & decr. 2. o. Gomei. in d. cum hie Nam. ff. 2. item, num. 36. ad finem. Nam vbi ad finit bona fides, non debet absceſe communicatio, Gama decr. 17. 6. num. 1. & decr. 207. num. 2. item 1. vbi dicit ita fuisse indicatum in Senatu Lusitan. Nec resit tale matrimonio esse istud: quia aquam & ille, ut coniug. innocens, non priuaret effectibus matrimonij, sed solum ille, qui fuit conscientis impedimenti.

Hinc si, vt vxori bonam fidem habens possit capere à marito male fideles, que manus ex testamento, vel ex contractu inter viuos eidem dederit, vel reliquerit. Costa ad cap. si patet 1. p. in verbo ex parte, poli alios de testam. Rebelli. supra num. 19. vers. 4. quæ hanc. Vnde in matrimonio putativo interveniente bona fide in verioque coniuge datur communicatio, stante coniunctudine patro, ita ut lege per quam non solum lucta veri coniuges constante matrimonio quæsia, sed etiam reliqua bona communicant, & solum matrimonio inter se dividunt equalibus portionibus: proinde erga circa veros coniuges Statuta, quæ de hac communicatione disponunt, locum habent in putativo, quando coniungunt in facie Ecclesiæ: Gomei. l. 3. o. Tauri n. 37. verf.

156 part. III. Lib. II. De oblig. parentum, &c.

vers extende secundis ad finem, ut num. 77. Tiaq[ue]l, p[ro]p[ri]etate leges communibus. *Glossa 8. man. 276. Cous. de fonsal. p[ro]p[ri]etate cap. 7. §. 1. n[on] 77. Augusti. Barboli. cap. 1. de denuo. inter vir. C. 207.*

Quare de lucio, & de dote dicendum est in matrimonio portariu[m], quod dicatur de veo secundum cunfuerendum nostru[m] Regni celebratio, precedente bona fide velutique, communicanti scilicet lucia acquisita etiam constante matrimonio. Bona tamen, quae quisque adduxit, non communica alterius, sed in solidum illi restinenda illi soli, cuius erant, veat Gama vobis *sapra decr. 111. C. 207.* Ratione huius dictaminis reddit Barboli. *In d[omi]n[u]m cuius donis, ff. folio maritimi ex num. 14. dicens communicationem lucrosum fieri immediate ex eo, quod acquisita per vitium, consequenter per vice mortis; ita communis labor & industria insuper literatis reperitur; sequitur Cous. de fonsal. 2. p[ro]p[ri]etate 7. §. 1. num. 8. ad finem, & Mancall. 1. 2. man. 9. sub 5. Ordin. *Glossa 1. 6. 6.**

IItem, & forte inclusu[m], discussum est inter communicationem lucrosum, & inter communicationem donis, & omnium bonorum, que he inter coniuges tecundum Legem nostram, & quae manus communorum vxor, quam vir ex communicatione libi acquirit. Cum ergo hoc respectu fauorem vxoris & tendas quasi in augumentum donis, locus est communicationi lucrosum etiam in matrimonio puratus.

Ceterum communicatio donis, & omnium bonorum, facta inter coniuges secundum leges Lutitanie, à communib[us] accedentibus tendit in damnum, & diminutionem donis: & idem, vbi est fauor malefici, & vbi inducitur quasi incrementum donis, dispositio, qui procedit in matrimonio veo, procedit etiam in matrimonio portatio: *Barboli. lib. 4. l[et]t. cum ditem, num. 15. ff. folio maritimi. Rebell. d[omi]n[u]m. 19. vers. & si proprieta conclusio, vbi conclusio ex lucrosum communicatione accidere vxori maiorem utilitatem. Secus si communiceatur donis, & re aliqua bona, que utique coniux fecerit adducere.*

Quinamo vero damnum capitur ex matrimonio putativo consummato, manetque mula vilis matrimonio soluto, & longe maiori dote indiget, & secundò nubat vro pan. Confirmatur, quia necesse nulliter coherens vult à te removete dominum suorum bonorum, nisi quando matrimonium est validum: ignis si reperatur nullum, & insolidum qualibet sua bona, & dote in recuperabile. Vnde tradita per Gomez. *in l. 5. T. 2. num. 5. per persim.*

Quarto editio, ex quibus bonis debita contrafacta ante matrimonium sunt tollendis? Rebus colliguntur expressis ex *L[et]t. cum ditem, verbis, si sint res, ff. ultima ff. pro societate, l[et]t. 9. penult. ff. readem, vbi dicitur, locum innocentem non tenet solvere debita, nec penam p[ro]p[ri]etate loco delinq[ue]ntis: sequitur Ordinatio Lutitania lib. 4. num. 95. §. 4. ibi ex per chorem de amercia, ex quo deducitur, vxori nubentem per ditem, & Alius non tenet tollere debita, quae vir constante ante matrimonio, vel post illud, & ex consequenti nec eis habeat, Gama decr. 367. num. 6. Cabed. decr. 1. p[ro]p[ri]etate 1. num. 1. Valase. conf. 1. 28. num. 5. vbi utrum exculcat a solvendas debitis contractis constante etiam matrimonio, quamvis sine debita feruntur non finitantes, seu fanulosus vir utique impenitior, & quamvis sine facta p[ro]p[ri]etate utrumque familiæ.*

Si tamen bonis individuali posse solutorum matrimonii, ipsa vxor exstat in possesso bonorum omnium, aliqui putant tenet vxori solvere peccata à creditoribus, & postea in divisionibus, seu partitionibus posse deducere quod pro illo solvit: sequitur Rebell. d. lib. 5. g. 2. num. 2. vbi traditum

tenet mulierem solvere debita contrafacta per matrimonium ante matrimonium ex lege Lutis. *d. lib. 4. m. 95. §. 4. abit. Nam se sicut executa, sumere marito, forsai des beus que elle trouva, E per persona morte nos que elle eabem a sua mortade, quia loco tenet illi de contrahente per Chartam medietans concordit Rebell. sapra m.*

Sed quid dicendum quando contrahitur per dominum, & Arthas, & debita sunt contrafacta ad sustentandum familiam, & nulla repertur loca, vel non sufficiunt, nec habent extant: Gama decr. 366. probabilitate ultimam facile indicatum debita contracta acta non sunt recte vocem solvere ex dote sua, quando maetus habet unde solvare; immo licet spic non habeat unde solvare, quamvis fuerint contrafacta ad uxorem, & familiam aliquid, dummodo communibus lucis tenentur: quibus non accedit Gama purans de doce uxoris esse solvenda, quando in alieno uxoris, & familie similes expense facta sunt.

Nihilominus mihi magis facit opinio Molinae cui adiungo *rem. 1. d[omi]n[u]m 4. 5. vers. sententia folio 195.* non esse scilicet solvenda haec debita ex dote uxoris: quam partem approbatu[m] Speciem illius Noster Ferdinand. Petet in primis scholus, telle Rebell. d[omi]n[u]m 2. num. 9. præterit ut vir tenetur licet: tunc enim malo fortius non tenetur vir ex debita contrafacta à marito complante matrimonio, sed ab illis excusatetur, secundum l. viii. C. sapra. mater.

Non me later Palatini in *repetitione Rubrica* §. 66. num. 6. accedere ad opinionem Gamae: tamen absolute dicendum est donec integratur illa testimoniaria uxori, quando contrafacta per dominum, & Arthas, & solum marito concedentes factus ad onera matrimonij, subiecte impetrat quod maiores feculari expensas, quam silent factus: idcirco manus tenet solvere in solidum debita contrafacta, aut eius heredes, & nullo modo vir: etiam vir non sit solvendo, nec proprietas est obliganda: uxore in solidum. Secus pro debitis communibus uxori, & marito: quia tunc fieri potest executio in suis debitis rerum doctalium tanquam matrimonio, quamlibet soluto. Quod procedit quando remanent illas, seu finias.

Nec oblitus l. Titia ff. de iure donum, qui prohibet fieri executionem in rebus doctalibus, & in eius factibus pro debitis uxoris. Quia id intelligitur pro debitis uxoris, quae fuerint contrafacta ante matrimonium: contra vero dicendum pro contractis constante matrimonio, sicut in Lutitania, & Hispania, vbi non negatur solvendo, nec executo in eiusdem factibus pro parte uxoris: sicut etiam non negatur solvendo, nec executo apud Lutitanos lib. 4. tit. 95. num. 4. quando contrahitur matrimonium per Chartam predictam, & alter conjugium ante matrimonium aliquid debet: id enim solum debet ex bonis quae adduxit, vt ibi decimus: etiam executio, & solvendo nōdōm ex bonis adductis, sed etiam ex sua dimida bonorum parte constante etiam matrimonio acquisita fieri possit.

Hic accedit, debita contrafacta à viro, vel ab ipsa uxore proper abiquod delictum p[ro]p[ri]etate matrimonii, o[ste]r quod nesciat puniri pena aliqua pecuniaria, à quo sint tollenda: Dicendum est hinc dubitationis vnu[m] focus non teneri pro alio ad condemnationem in ratione delicti, l. casu d[omi]ni, §. 2. num. 1. ff. 1. 2. 3. secundum, C. 5. per contrarium ff. pro sequo, vbi ostenditur in delictis, seu malefactis locaretur non contracta: prouide locutus delinq[ue]ntis totum damnum solvite tuo r[ati]o maritus definitu[m] ex parte tua damnum illarum recipiat, & de

Disp. V. De contractu dotali. §. IV.

157

de communione totum expendit, uxori dimidium solvit: *Valase. eo iust. 1. t. 8. n. 3. & de partitionib. cap. 2. 4. num. 2. & sequens. Garcia de expensis cap. 1. 3. num. 1. 9. Molina. d. 4. 2. 1. 8. quando facietur.*

Nec referat ipsum maritum de iure Regio posse alienato mobilia. Quia post alienatione solu[m] ostendit alienacionem mobilium esse validam sine uxoris consenti: non tamen Lex concedit, quod uxor ex malitia mariti damnum pauperit: l. 2. C. ne uxoris pro marito. *Cabed. p. 1. Arejo. 2. o. vbi referit sic fuisse iudicatum.*

Nec obstat virum ludendo, aut delinquendo non dissipate ex propo[ri]to & consilio, sed incidente, & l. d. *Niens* exigunt animum nocendi, & propositum fraudandi. Quia respondeatur ex *Valac. d. 2. n. 17. ad finem de partitionibus*, dispositionem illius legis sufficiet in Hispania, ubi prohibetur maritos dissipare, seu alienare locura, causa duxatae fraudandivxores: ac verò in Lusitania ubi seruatur ius communis, & in lego no[n]tra lib. 4. iii. 6. 4. non requiriunt inventio fraudandi, sed latrari est, quod praedictor uxori tam in domino dato, quam in donationibus factis à marito: arg. ita ab his opinione non est recedendum, saltem in fide conscientie, quidquid sit in fide extero: nam potestas mariti circa somniorationem bonorum, non inelegit[ur] de mala, & iniusta administratione, sed creditor, §. *Lacun. ff. mandatis. 3. ff. ff. procurator. ff. quod quaque iuria.*

Quocum ex consimilis bonis à marito ludendo immoderata, seu incertando, refutatur est uxori sua dimidia pars: sibi uxori potest seruari conditionibus inste compensationis tantumdem de bonis maritis defundit occidente accipere, quantum dannificiae fuit[ur] *Petr. Naar. lib. 1. de reflectione. c. 1. p. 2. dubio. 9. m. 1. 5. Lodoic. Lopez p. 1. Instrucrory c. 2. 4. 9. 7. & Sayto in eius lib. 9. cap. 1. 6. n. 12.*

Quae rei[er]etur *Naar. in Matridi. c. 1. 7. n. 1. 5. dum sit maritum bona communione dilapidantem, ante etiam acquista consumenter in iudeis, inuita uxori, ut notabiliter quantitate, sine fraude, paulatim: non teori[us] restituere uxori, cum sit administrator illorum bonorum: quod non placet, quia idem dicitur de bonis consumptis cum metetercibus, seu cum concubinis, quod non est admittendum.*

Non licet ramen uxori facere compensationem de perditis in ludo moderate, quia quamvis ludus scilicet, est tamen contractus fortuna, & industria, in quo maritus sicut potest perdere, ita etiam lacrari: ut notat *Petr. Naar. vbi supra. n. 1. 7. Lodus. Lopez d. 4. 7. & Codub. in sum. q. 1. 3. p[ro]p[ter] 5. quibus placet accedere.*

Quid dicendum de concomitibus mala fide matrimonium, an communient in bonis, & quid si alter tantum gaudeat bona fide? Refutatio ho[mo]is questionis, qui in ordine est nona, habet *supra. n. 5. 9. ex vers. p[ro]p[ter] reliquis*, qua desine: certum est, quando verue coniux, vel alter, sunt in bona fide, filios fieri legitimos, & sucedent parentibus: fecis vero, quando verue coniux est mala fide, *Couat. post alios 2. p. Epistola cap. 8. n. 2.*

In dubio autem equali, coniuges dicendi sunt fuisse in bona fide, quod hoc effectum, ut filii sunt legitimi qui ad vitium parentum consentient legitimis, si alter tantum fuit in bona fide, quamvis alter sit in mala. *Gloria. verba. ambo. s. cum subiecto. de clandest. de forficiat. Costa in cap. si pater de testam. lib. 6. verbosum n. 4. Matridi. s. subiecto. i. 1. Glor. fa. 1. m. 1. t. 6. lib. 5. nova recipit. Sanch. lib. 8. de marito. d[icitur]. 3. 4. m. 46. A[ctu]o. Infl. moral. 2. p. lib. 2. c. 1. 6. q. 1. quae sententia est vera in fauorem filiorum, & refuta parentis, qui bonam fidem habuit. Secus de*

Pragm. Regim. Christi. Republic. P. III.

altero parente, qui io[m] mala fide fuit: is enim non gaudet iure, nec patro[ci]natus legitimam parentis: ita Costa in cap. si pater mortuus, ex eis, ex n. 2. 1. cum sequentibus. *Barboi. in l. si cum datum. ff. final. n. 1. 2. ff. in. marit. & Sanch. sub precimi.*

Ceterum valde probabile est, verumque parentem censeri legitimam, ac proinde posse succedere proli[us] lat[er] *Arejano. ad 1. 6. Tauri glori. t. Guitier. praelat. q. 7. 4. lib. 3. Ceuall. common. contra comitatu[m]. q. 6. 97. n. 6. cum seqq. Barboi. in cap. ex simile. n. 5. qui sicut suis legitimis.*

Quo enarrat filii ex bona fide parentum legitimis ad Ordines sacros, & ad Episcopatuum possunt admitti: de Ordinibus sacris loquuntur *Sanc. de confus. d[icitur]. 5. n. 6. Sayto* *codem traxit lib. 6. cap. 10. 4. num. 3. 1. Aula codem traxit p. 7. d[icitur]. 3. dubio 6. Bellot. disquisit. Cleric. p. 1. 6. de disciplina clericali q. 3. num. 3. 3. de Episcopatu item loquuntur *Castill. queridian. lib. 2. cap. 11. num. 19.* post multos, quos ibi sequitur.*

Item huiusmodi filii ob bonam fidem parentum succedunt in Ecclesiastica Empli[et]u[m], ut Cald. *Pereira de nominat. q. 2. 5. & admittuntur ad Maioratus successione[m]. Molin. de primog. lib. 3. cap. 1. m. 2. dummodo Maioratus se simpliciter institutus, hoc est sine clausula, quod non succedit, nisi qui ex legitimo matrimonio geniti fuerint: tuoc enim, quamvis possint admitti, stante hac clausula, legitimis ex bona fide parentum ad Maioratum, prout vult *Couat. supra. p. 1. cap. 8. ff. 1. n. 1. Mantic. de consil. ultimar. volunt. lib. 1. 2. ii. 8. num. 24. Menoch. de p[ro]p[ter] imp[er]t. lib. 4. p[ro]fess. 77. n. 6. & Castill. queridian. lib. 1. cap. 11. n. 12. ff. 17.**

Probabile tamen est, flante predicta clausula, non succedere legitimos ex bona fide parentum, quia sententia in puncto iuris verior est, teste Cald. *Pereira de nominat. Empli[et]. q. 2. 1. n. 4. post Couat. iun. conf. 6. 4. num. 8. vol. 1. quem sequitur Ful. Pacion. de probat. lib. 2. cap. 1. 6. num. 6. 9. vers. ex quo inferitur.*

Quod si decima ex dictis facile solvitur: an scilicet coniux male fidei conscius impedimenti generat relitigare accepta à coniuge bona fide? Conclusio affirmans est certa, quia inter coiages donatio pura, & simplex non valer, nec confirmatur morte in matrimonio putatio, neque habet locum inter eos iuscello reciproca ab insestato, ut in l. 1. 6. persicuram. C. & ff. in de vir & ux. & iei communite Scabentis: *Gomei. ad l. Tauri 50. num. 27. ad finem.* Concluit enim in viro quo[rum] foro inuidiosus coniux bona fide, quando donat coniugi male fidei, aut illi relinquere in testamento, *Rebell. de Infl. 2. p. lib. 6. q. 1. n. 10.*

In matrimonio tamen pueratio bona fide initio communicans omnia bona de iure communis, sicut in matrimonio vero, etiam lucra, inter matrimonium & uxorem: *text. in cap. 1. de donis. inter vir. & ux. & iei. Abbas text. in l. si cum d[icitur]. 5. final. ff. foli. marit. vbi dicitur donem habere sua priuilegia etiam in matrimonio putatio: & in specie docent Palat. in repetit. iurib[us] 1. de donis. inter vir. & ux. 6. 3. 6. num. 2. Gomei. l. 5. 3. Tauri. n. 37. vers. extende 2. ad finem. & Couat. de p[ro]fess. p. 2. cap. 7. f. 1. n. 7.*

Ambiguitatem in matrimonio de iure communis, an donis communicario inter coniuges de eo, quod maritus propria industria acquisuit, aut uxori de bonis parapheras, aut ex propria industria, vel pecunia fuit colectiva? Communicati ex eo probati potest: quia coniuges discutunt Socij diuinis, & humanis donis, l. aduersor. C. de cri-
mione ex parte hered. cap. cum sociis. 2. 7. q. 2.

Dicendum autem est, scilicet per propria in-
dustriam à marito rura communam polle bini texture-
re, nec communicare vxori, Aymon. conf. 30 n.1.
Tellus. Tauri t.6. n. m. t.3.

Similiter oon communicat vxori, quæ proprio
nomine suo vit emit. Iudeo modo vxor non con-
tinuatur marito acquisita ex propria pecunia, elin-
dustris, vel ex paraphenis: Bald. in l. sive viximus n.6.
C. de conditio furti, & Naufragii manuam c.17.n.155.

Interposito tamen pacto, quod communicentur
acquisita consilante matrimonio, sive lucra veniunt
communicata inter coniuges: Palat. *sive* 6.2.a. n.3.
in fine, & n.4. Nam huiusmodi societas censetur
particularis ad luctuosa felicitate, seu lucranda durante
matrimonio, unde bona ante matrimonium qualis-
ta, non communicantur cum pactu referente ad
futura loca. Arquæ ut si durante matrimonio vias
fructus consolidetur cum proprietate, non communi-
cabitur inter coniuges: h. *utius autem inde proque-
nitiones inter coniuges dividuntur*: Palat. *sive* d.
6.2.a. n. m. t.3.

Ez dicitis non infertur, si interponatur pactum
in Lusitania supradictum, dat communicationem
⁷ In fructibus perceptis ex rebus paraphenis, vel ex
aliis rebus vxoris; immo infertur communicationem
hanc dat: interposito pacto: mulier vero bene
potest disponere de bonis paraphenis, pacto illo non
obstatore; quia in Portugalia obseruantur decisio
l. vell. C. de renunciand. donar. per quam licet vxori
alienare predicta bona inconsolabile marito, cum
vxor illorum domina sit, & ius suum proprietas
potest alienare: *L. enim illo sunde h. quod si aliena-
rit. sive de iure datum: dannum tamen illatum ma-
rito, ex alienatione illarum rerum, tenebitur re-
farcire, supposito pacto*: Barbol. 1. p.1. n. m. 36.
ff. solvi. matrim.

Pacta enim non solum tempore contrahiti mat-
rimonio, sed etiam durante matrimonio celebrati pos-
suunt. *Bald. l.1. ff. solvi. matrim.* p.3.n.6.1. Boet.
*deci. 3.4.4.n.2. quos refert, se sequunt August. Bar-
bol. in cap. 2. n. m. t.6. id est donat. inter vir. & ux.*

64 Quælio undecima, an donationes remunerato-
ris sue haec propter opera, que inducunt obli-
gationem iustitiae commutari; haec propter opera,
que solum inducunt gratitudinem, communica-
tio iorū coniuges: Pioel. in l. 1. C. de bono ma-
trimoni. p.3.n.6.1. tradit has donationes communio-
catis quod fructus; non tamen, quod proprietatem
qua in solidum competit donatio, nec venit in
communicatione cum altero coniuge sequitur Barbol.
in l.1. *scilicet* *barbolus. ff. final. n.6. ff. solvi. matrim.*

Dicendum tamen est donationes inducentes
obligationem iustitiae commutari propter me-
ritas, seu opera facta ab altero coniuge durante
matrimonio, communicari, *text. 10. Lesciv. ff. pre soci.*
quia censentur lucra acquisita: secundum de donatio-
bus remuneratoris factis propter gratitudinem, ha-
c autem oon communicantur, Barbol. in Remiss. ad
Ordinationem Regiam, lib. 4. tit. 46. §. 1. n. m. 10.
ad finem.

65 Quælio duodecima, circa quantitatem Antharum
qua promitti possunt, tam in Lusitania, quam
in Hispaniam de iure communi non videntur
esse in viu: Valac. rem. t. confab. 1. a. 1. a. Dicendum
ergo est quantitatem Antharum 10 Lusitania non
posse excedere tertiam partem docis ab vxore tradi-
ta, seu à parte, aut extraneo promittente: ibi: com-
tanto, quæ non posse utal premissemus, ex dictaque de
Arribis da terza parte de quo a melior trauxerit em
dote, quia non sufficiet promissio dotis, sed requiri-
tur traditio, & solutio: l. 1. C. de dote causa, ita ut
solum dos dicatur illa, quæ viro tradata est, & soluta-

ta; non enim les ostia via est verbo premittendi,
sed ferendo; seu adducendo, Cabed. t. p. decif. 177.
n.1. & 2. Rebell. p. 2. lib. 6. q. 4. n. 5. & Barbol. in
l. scilicet dote, h. si patet n. 15 ff. solvi. matrim.

Ireni Iponia sillico post consummatum matrimonio
nunca rus acquiret per illum promissione Atharum,
vt sibi implatus promissio illatum, aut sunt
hereditatis folio matrimonio, & solutus simili
cum dote: quamvis ipsa promitteret, Valac. con-
fess. 1. a. 5. Xuanes in *título de las Arribas et principio*
de uir. Alzaga & costrar ex l. 1. n. 2. lib. 3. fori, & ex l.
notra lib. 4. tit. 47 in principio.

In Hispania autem, qualitas Antharum dota-
lium non potest excedere decimam partem bo-
torum, quæ vir temporis promissione habet, unde tam
in Castella, quam in Lusitania quadriga vita quâ-
titatem præceptam vel promissa, vel solutam;
est in aliquid: Molin. rem. 3. de Inst. diff. 4. 3 t. 10.
Rebell. lib. 6. q. 4. n. 6. vbi n. 7. adiutor id procede-
re, quando maritus celebs erat, dum vxorem duxit,
& Anthas promisit.

Sicut enim erat viduus, & prius ex vxore filio fam
habebat, Lusitanus non potest promittere Anthas
excedentes fons tertium tempore, quo secundam
duxit vxorem; & de suo tertio debet solus iusta-
tus quantitate, & non vita: ut disponit in d. l.
Lusitaniana tit. 47. in principio, & 5. 1. Valac. *sive*, &
Cabd. 1. p. decif. 177. n. 1. vbi n. 3. libidit, quando ni-
hil darum est in dote ex parte vxoris, nihil posse
promitti vxori nomine Antharum & ita in specie
radiatum fusile refert Gama decif. 37 t. 1. n. 2. vbi alios
Doctoris citat.

Sed quid dicendum, quando Anthas excedunt
quantitatem præceptam, an excellus dimitat lie
inqualidus, & tota quantitas promissa? Ceteri iuri est
solum excellus ex l. 1. a. 1. 2. de las Arribas lib. 3. fori,
vitiatis; quia vtile per inutile non visatur: regula
titulo 37 de regulis, in 6. idem patet ex l. *Sanctius*
3. 4. in principio, libris quid autem supra legimus de-
finitorum fons denarum, hoc, quod superfluum effe-
tantur modo non valere: C. de donationib. loan. Lup.
1. 5. 10. Tauri n. 11. Molto. diff. 4. 31. vbi illud est obser-
vandum.

Quinimodum excessus ille Antharum non valet in fo-
ro conscientia, sed debet restituiri ante sententiam,
quia hisusmodi leges excellum prohibentes in
viroque foco sunt recepta, & nonne Sanch. de ma-
trina lib. 9. diff. 3. p. 1. Nec oblitus si nomis Antharum
promittunt fundus excedens quantitatem ta-
xaram: Quia adhuc quævis mortale occusat separata
in corpore, potest separari in estimatione, quod ins-
fici: loan. Lup. 1. 5. 10. Tauri n. 1. 1. Axbed. lib. 5. re-
cipit. ait. 1. 2. 3. m. 20.

Si tamen tenuis promittat Anthas, posse excede-
re quantitatem taxaram, fuit qui docente; ex eo,
qua l. t. 1. a. 2. de las Arribas lib. 3. fori, approbat l.
5. Tauri id expresse prohibet homini ducenti vxo-
rem, ne illi possit conflatere Anthas ultra taxaram
quantitatem. Cum ergo haec lex sit penalis, non
debet intelligi in illo, qui non ducit vxorem: ideo
ad alias perfonas non debet talis: l. 5. vtr. 5. de
viro, ff. *sunt. matrim.*

Quod intellegi, quodam tenuis, qui promittit de
suo promitti, nec est coniugio eius spoulo in gradu
valde propinquoque tuoc cenciteretur (spoulo ipse
donare: Nam qui per aliquid facere non potest, nec
per alium potest: l. pupillis, ff. item ipse, vers. sed
ff. per interpositam, ff. de anterioritate inv. percu-
de enim est facete per alium, seque facere per ipsi-
sum: regula qui facit, alius qui per alium 72. de
regul. inv. in 6.

Disp. V. De contractu dotali. §. IV.

159

Similiter dicendum est in Regno Castelle non valere donationem Artharum ultra decimam, quando conlangueatus mariti constitutus Arthas fecit, ita confirmeret, ut vellet donationem illam acquisiri maneo, & per maritum donare viro; quia tunc veri donatio illa facta esset à viro. Sancti. lib. 6. de matrimonio. diff. 26. n. 1. vers. 2. secunda sententia, & diff. 29. n. 1. 8. ad finem.

Ponit si vxores constitutas Arthas vita in proutum nobilitatem, vel iuuentutem, Arthas nequeunt excedere quantitatem cassaram, quando lex de Arthas loquens nulla facta distinctione loquatur. Item, quia vir & vxor sunt correlatae, ideo quod disponitur in Arthas datis per virtutem, clementer dispositu in donatis per rationem. Azebed. lib. 5. respondit. 2. l. 2. n. 1.

Quid ergo de minore, potestem donare Arthas sive decreto iudicis? Respondetur, quando bona pro Arthas constituta sunt immobilia, vel mobilia, que servando seruari possint, non posse minorum Arthas promittere sine decreto iudicis; tunc enim talis promissio nulli nulla, neque obligatrix minor natura habet, resiliente lege promissionis, vel alienationis: si ad resiliendam, si quidem, & si minor, C. de prudis minorum. Nec si filius auctioris eorum, repollite promittuntur. Bart. l. 1. n. 7. & 8. & ibi Paul. n. 6. si de nominibus. Sanch. lib. 6. de matrimonio. diff. 38. n. 37. post plures.

Secùs dicendum de Arthas constitutis in rebus mobiliis, que secundo seruari nequeunt: tunc non requiritur iudicis decretum: Barbol. l. si ante 6. ff. sicut matrimonio. n. 24. Gome. l. 2. Taur. n. 14. Dederatur tamen auctoritas curatoris, si illum habeat; ut habetur in l. 6. curatorem, C. de in integrum ejusmodi. Xuar. lib. 3. fori rit. 2. de las Arthas. Marien. Glos. l. m. 3. & Azebed. lib. 5. respondit. 2. l. 2. n. 2. vbi Matieni. supra.

Si vero sine curatoris auctoritate minor promittat, aut donet Arthas, obligatus naturaliter, & si forte conscienter ex contractu: Ratio, quia obligatio naturalis oritur ex consensu. L. Stichus. §. naturalis, & de solitariis, qui contentus non debet pupillae, §. pupillae, in l. 6. de incolit. stipulatione. Bart. m. l. si que pro eo, n. 1. 2. ff. de fiducia. Glos. in l. 1. verbo non trahitur, si de sureris. Nauar. lib. 4. Casiller. m. 1. edit. ois de ff. 39. n. 1. & 2. 1. edit. ois de depositis. p. 2. ff. 11. Cald. Petreia in l. 6. curatorem, verbo, non absumit n. 27. C. de in integrum regn. & Molin. de Inflat. 2. stral. 2. diff. 2. 2. 4. 6. quibus autem.

Quædam decima tercia, propter quod Arthas constituantur, & promittantur, & an debent earum quadundas integras solvantur? Quod primum apud Hispanos, scilicet Cour. de ff. 39. n. 3. & 7. n. 12. promittantur in premium virginitatis, ex quo sequitur viduis non posse promitti, sed hoc est falsum: ut nota Lopez. l. 1. n. 1. part. 4. vers. & posterius Artha dari vidua.

Nihilominus non est necessarium, quod precise dent in premium virginitatis, sed possunt dati ob alias causas, numerum ob honorem, ob nobilitatem, ob remuneracionem donis. Gome. l. 2. Taur. n. 1. 3. Xuar. lib. 3. fori rit. 2. de las Arthas. l. t. n. 1. Valac. consult. 4. vers. & circa. Sanch. lib. 6. de matrimonio. diff. 27. n. 4. vers. curatorem, cōcludens cum aliis posse promitti Arthas, tā viduis, quam virginibus, ob alias causas sequitur Molin. tom. 2. diff. ff. 43. 1. 5. dubium est ob quam causam, atque, ita non debent restringi Arthas ad causam pudicitie virginitalis, & id est non excludatur doatio, si arthas cōstituantur ob alias causas.

An autem debeantur si donis integræ non solvantur, quæ est posterior pars questionis, dicendum est non lucrum sponsam Arthas integras, si solvantur pars donis duxantur lucrabitur tamen pro tara donis solvantur. Roland. de Inca. datu q. 1. Valac. consult. 3. n. 2.

Fragm. Regim. Chrys. Repub. P. III.

¶ Greenf. 1. 37. a. n. 1. Cabed. t. p. def. 1. 77. m. 3. dicens sic fuisse indicatum.

Sicut autem manus fuit in morte recipiendi donem, cencitur tradita quod effectu ut vxor lucrat Arthas post mortem manu, quia quando donis ob culpam manu non fuit recepta, haberet prius recipi. Lat. et scribi si multi bibliothecarii de contractu dotali empti sunt Lin executione 8. 5. final. si. de verb. oblig.

Dicitur autem manus esse in morte recipiendi donem, labores dies ad docem preceptum praehaus à partibus, ex Bartol. conf. 1. 31. col. 2. idem venus est ut dicatur manus esse in morte, requiri interpolationem capitelam, quia quanquam dies praehaus iolutionis donis post lapsum interpolatione pro homine, Imaginem, Cade contract. & commun. Itipal. tutius tamen est quid interuenias interpolationem capitelant Roland. de Inca. datu q. 8.

Sufficiet erit si interuenias oblario, depositio, & confignatio donis ad lucidas Arthas, habentes enim donis tunc pro recepta Carolus Ruini. conf. 1. 30. col. 5. lib. 4. n. 5. Bartol. p. 4. rubrica, et fons i. matrem. n. 3.

Quædam decima quarta, de matrimonio per dominum, 67 Arthas, ac licet virtute coniugii non celebreat contractum quod lucia, si velut i. Dicendum est de iure communii doni vitro coquin quid in domum cum uxore, ad subeunda oncta matrimonij, seu ut uxor decembris habet almoniam quanto ramen donis administratio incumbet, & fructus omnes, & alia emolumenta eiusdem donis durante matrimonio ipse solus recipiebat, & solito matrimonio uxori donis restituens sibi, aut hereditibus illius.

Infusus vix vitera donem admisit, habebat familiam in illis, que propria sunt uxoris, patribusque industris, & operis secundum qualitatem ipsius, & familiæ, & reliqua autem vteri lacra, que propria opera, & labore locrabatur, ad ipsam uxori, & non ad vires pertinetib; ad eo ut cetera alia bona, que posse uxori adueniebant, tunc ex donatione, sive ex legato, sive ex quocunque alio modo, tam quoad dominium, quam quoad administrationem erant uxoris: nec maritus incensio lea uxori quicquam te in his administrandas assumebat.

Hoc posito ex l. casu, & sequenti, ff. pre seco, in matrimonio per dominum, Arthas in tunc, contabatur societas quod lucia, confidante matrimonio acquifita, per industram utriuslibet, nisi conatarium exprimitur unde licet in utriusque coniugio non iniuste contractum societas, quod lucia, in iis potest vix cedere lucis acquirendis in favore utriusque cum lucis nondum sint in uxoris dominio, non cetero ipsa aliquid ex proprio patrimonio alienare, sed tantum non acquirendis in loan. Lup. in rubrica, de donatione. b. 6. 3. n. 1. Mieris: de Materatu 4. p. 9. 2. 6. n. 6. Namara lib. 3. de restitu. c. 1. vbi g. 9. n. 11. in nova editione, Rebello. 1. p. de Infl. lib. 6. q. 1. n. 4. & Sanch. lib. 6. de donationib. diff. 5. n. 5. vbi n. 6. addit. bene posse maritum in favore uxoris renunciare si medietas iuris non acquisitum quod etiam dicent Perez. lib. 5. n. 4. 1. 4. folio 169. vers. dubiuar utriuslibet, an alter ex conjugib; Matieni. lib. 5. respondit. 2. ff. 1. 9. Glos. l. n. 5.

Circa lucis acquisitionem, maritus nullo modo potest confidante matrimonio in favore uxoris renunciante lucis acquisitionem, Molin. tom. 2. de Infl. stral. 2. diff. 28. 9. ff. ex hac doctrina, & diff. 4. 3. 5. 9. contractum sententiam, & Gregor. Lopez. l. 5. n. 1. part. 4. verbo, contra sententiam, quia vir est perficie dominus, & tenet omnibus illius medicamenta historias, Sanch. lib. 5. n. 1. vbi n. 8. tanquam pro aliis ille ne posse durante matrimonio uxori in favore matris cedere lucis acquisitionis; quia vir non potest pauperis donans illa: item hic vere, nec

propriè vix acquisitum dogmatum illius medietatis
succedit, nec datur causa incorporationis in patrum
monio vixis intercessabiliter: Invo l. 60. Tant,
bedel, g. b. 65. recipit, determinat polie vixosse ce-
dere lucis diutine manu monio acquisitum: sequitur
Contra q. 2.p.67. q. 1. n. 11. Gomelij. 3. Tant, n. 66.
propositum est ad finem, Petrus myra, Crux de cim-
itiis acquisit. n. 147. et Gorier. 2. p. 2. n. 126. n.

Deinde Lusitano, ut ex iurisdictio coniugia, datu*s* societas inter coniuges, quoad lucas, & communicatio eorum consilane matrimoniis aquiri, ut aut *Cariss. decr.*, s. 14. n. 4. quando testiculi aliud non est expeditum per contrahentes: quod etiam procedit quoad fidei*s*, & lucia *Mauritanus*, *Rebelli*, d. q. r. anno 4. post *Gomelius* l. 50. *Tars*, n. 33. vers. quarto extende*s*, ibi*s* bona donata consilane *Mauritanus*, *rebus iuridicis* i. *Cabed*, p. 2. *decr.* 111. *anno* 3. vbi concludit etiam dari communicatione*s* in delictatione*s* factis consilane matrimoniis: quod clariss. tractat *Euseb*. m. 1. *discret* 9. *paral*. anno 113. vers. quod circa expensas

Sevis tamen in Regno Castellie per legem 46.
Tasomisio, que hodie est L. 6. m. 7. liz. 5. Ordinamenti
per quam disponuntur possibiliter Masocia
tus aliquod opus in Masocia facientem de novo, vel
relinquentio, non tenet, neque enim in ecclesiis
aut Martedes, foliore viator aliquid pro nichil abo-
ribus: quinimodo hanc legem esse insulam nata
Palatus; illam tamen quae iustus defendit Molia,
liz. 1. de primis. cap. 3. 6. mua. 1. 4. vrs. sed mea, de
quo dubitas, Barbula, ubi supra mua. 1. 4. Et sic di-
midium sollempne tenetibus locellor viatora nata, &
hazardios nichil.

Quatuor decima quinta, in matrimonio per dotem, & Aduas contractio, quae iusta sunt communia, & quae ooo ; & quando societas communia? Facile solutus ex tradita scripta, si dicatis illis communia utique coniugii omnia lucia constante matrimonio acquista per operam, & industriam virtutibus; quis contrahit societas particularis, quoad haec non ruita sua communia utique coniugii bona cæstentia , quae velice ex officio militari, vel ex regia donacione acquiruntur, nisi communibus expensis tis multa, ut iam dictum est; & fructus lucronum cæstentium : Gomet. f. 50. Tixer. nov. 72. post Roderic. Xsarizm , quem refert, ac sequitur, addens, si manus consilante matrimonio vendat, vel alieneret pœna bona, non dari communicationem vro, nisi dolosè alienet, ut usq[ue] fuerit medietate prædictorum enies usq[ue] fuerit medietate obtemperit. L'olum. in 4. lib. 1. Ordinationem.

Quando autem incepit per communiam suam Invenitum
comunium, nudit Gomel, d. l. 50. m. 72. Tauris,
videlicet post diutinem ad dominum, & somnium
ocam habitatione. Oportet ergo in Regno Ca-
stille, ut detur consimilatio horum lacteum,
quod antebyzantius simili, & ab eo tempore con-
stituta est societas. Seguita in reperit. l. viiiii ex fa-
mula. Et si tandem si de letac. s. fol. 46.

Si manutinet vero praesidia lucra communis libe-
raliter ducet, vel patentes coemant, noui potente vxor
encourageat, et tecum pere patens istam, nisi dolo pro-
curato in mortuo domante, qui iniquumque peccatum
in debito, per l. 1. ff. de laic. que in fraudem creditor.
et in l. penit. Causa n. Probarat ex finalitate. q. dicit. 5.
Orationibus generaliter dicte manutinet postle abhe-
re, et quidam debet intelligi titulo oneris, vel lacratis
propter sententia placer Anchazaraco conf. 102. quam
potio velis in donationibus seu alienacionibus par-
ticipasti in imponens, quis in generali & liberali ad-
miratione bonorum cœcilia, non intelligatur fa-
ultas donandi, nisi exprecie concedatur: Bas. in

*I. ultima in principio, & in I. si quis delegaverit 12.
f. de novis. Decius conf. 402. num. 9.*

Ratio, quia quoties lex desiderat, ut aliquid fiat
specialiter, non tam facit verba generalia, si quis
bonum, & iugium, de acquirendi, hereditati, 1. circa florem,
fi. de liber. & postea, ergo quantum manuus possit
aliquid ex luctu acquisiti aliozate, non potest tam
enim fiat facere in praesudictis notabilibus vicissim: ut
XVI. et in sua littera super leges fori sol. 1. et col. 2. &c.
Palat. in sua repetitio fui. 47. col. 2. vers. ex hoc infer-
tar, per textum e. qui ad agendum, de procuratoribus in
6. v. 1 habet, quod si procurator constitutus gen-
eraliter ad omnia etiam requirentia manuorum spe-
ciale, non proprieta adulterii possit in his, quae statu-
datum (specie) exiguntur, tam facit verba ge-
neralia, quicunque illi sint: Glori, & cangivatur, ver-
bo expresso, de hereditate in 6. Glori in Clement. dudu-
& tere postea de sepolmentis: quae donationes factae
a manu, quae ducunt munera, & in notabili prae-
dictiorum vicissim, hinc manutinendum fiat per donec, &
Artibus, heu non: postule repetit, item ab aliis
secundum si tales non fuerint, ut deducuntur prius, &
de ex lege nostra lib. 4. Ordinatis. 6. Valide, de personis
m. a. p. 2. 4. n. 1. Barbola. 1. p. 1. m. 40. si. sicut ma-
ritum, & Molina de primis lib. 2. a. p. 1. c. 1. ex. 6. 6. 39. si
omnis ratione, & Rebelli, id. lib. 1. p. 1. n. 8.

Quæstus decima textæ soluentis, si dicatur solito matrimonio obculpam mani per eum posse quæstua
communicari uxori, quæstua autem per uxorem
non communicari possunt. Pater, *in reposito*, *rubrica* §.
6.4.v.16. & *I. Tarr* t.6.n.3. Petrus l.4.i.4. *ibid.* 5. Or-
dinatur pars 1.6.4.col. 2. lequitur Chailan, in man-
fuctuando Burgund. mbr. 4.8.2. verbo, & acgnitio 2. n.
1.6 pag. 3.41. *Carta decessi* 3.57. ad medium. *Constitutio de*
Spania 2.1.6. c.7. f.1.m.6. *Centuria Canonicis* q.2.1.4. n.
19 ex qua ita in Castilla, quâm in Lusitanâ est so-
licitas contracta inter cooperatorum, que tantum dñas,
quædam spissimæ matrimonio inveniuntur si manus ante
tempus culpa lora diuerterent à matrimonio, non excus-
atur à racata societas, sed uxor nō remittet manu sibi
communicare, maiores autem in viceque quoniam non libe-
ratur à predicta societas, à qua uxor est liberata. Bald-
er. *In tractatu de ban* fine C. de condit. *affectionis*. Decimus l. 1.
n. 10. *Concordia* et uxoris. *Matrikel* l. 1. n. 9. *ibid.* 5. Or-
dinatur pars 1.6.4.col. 2. *ibid.* 5.2.

Contra vero si vxor est in causa, ut matrimonium separaret quoad thorum, & cohabitacione, ob adulterium aliamve causam instant, vxor poterit acquisiri, marito communicabit, et amnis autem nihil vxi-
t: *Palat. d.l. Tauri 16. n. 3.* *Matiens. supra,* & *Götter.*
d. cap. 24. n. 16. Seguit f. omnia ex familia, s. sed usq;
familia, 16. f. de levas. 2.

Insuper si culpa uxoris separatur matrimonium,

VXOCI COMPENE filios alie, uon autē maris opere cul-
pa noster manet impunita: Ambit, si pater C.dam-
ofo se fale, Glor. in Ambit. si licet matr. filiald, verbo,
alimenta, glori. 8. Glor. in alimenta, verbo materna, C.
de nego. gesti, & ibi licet, r. licet com. ety. n. t. 1. Syb-
ue illi sum. verbo, filii, n. 14. Valde sc̄. cap. 9. 2. n. 1. 6.

Quod lib. de nutr. fuit in culpa, apud eaedem na-
tum lib. de nutr. patris tanto sumptibus; ut
in Ambit. si pater, C. dimicatio fale, Glor. quoque in
verbo materna, in lib. alimenta, C de nego. gesti: vñ
Paul. n. 2. & Aleman. n. 6.

De iure Lusitanorum, manu huncio celebrato
per Chaitam medietatis, factu dicens ob culpan
enim, Vallic. *sopra*. 12. patre apud patrem & pa-
triis expensis filios esse educandos; quia bona par-
tum ex anno, & non restitutum dosidebat non li-
teratus pater à perflandi alimentis, neque que lo-
cum primatum in pruincione historum: quos prius
eis videlicet refert.

Disp. V. De contractu dotali. §. IV. 161

Facta denique separacione iudicio Ecclesie ob calpam manu, si bona etiam dividatur, & culicet pacis ius tradatur, quam quilibet separatio gubernat; dicendum viscer, nullam dat inter coniuges societas: neque communicationem senserit namque soluta societas de contentu veriusque: per text. in Langu 6. § pro fons. Menoch. coss. 1. n. 27. lib. 1. & quilibet coniux etiam apud Lusitanos non obstante lege Regia, lib. 4. tit. 48. prohibet esse matrem ne possit alienum immobile sine consentu uxori suu calu sapta dicto, quilibet de parte sua disponere potest ad libitum: Gama des. 3. 37. ad finem, & Guter de fons. regis. 1. p. 1. n. 5. & sequent.

Denique si sit separatio, propter volumen castitatis eiusdem de communione confolu ad utroque consuge, videtur celare societas sacrum, & ex consequenti communicatione, etiam si bona non sint dividitae Didacna de Castillo l. Tauri 1. Glosa magna ad ultima, & in Palat. n. 14.

Quatuor decimales, an valeat donario Artbarum facta vxori putativa? Negat Rebell. 2. p. lib. 6. n. 7. n. 5. Attamen affirmit Palas, rep. rubric. 5. 36. n. 9. ex ea ratione; quia datur in primitiva predictio amissio: res vxoris, & ibi Bald. C de domo, uxor vir. & uxor. Contra nim tamen est tenendum, quia Artbar non confirmatur per legem. propter predictio amissio deperditam, sed propter predictio amissio copiam coorvgalem, seu matrimonalem. Cum igitur vxor putativa hoo fuerit vera vxor, non lucratur Artbar, ne matrimonio tenebitur foliure: Barbol. 1. p. 2. in principio, n. 15. 8. ff. s. l. m. n. post. Gomei. l. 5. o. Tauri, n. 7. o.

Quatuor decimales, an Artbar debentur integrum, habita fide de dote soluenda? Affirmit Valafc. confit. 3. n. 6. nam quibus vixor, que non soluit integrum dotem, non lucratur Artbar integras, sed eas tantum lucratur pro rata dotis soluta, habita ramen fide de dote soluenda, & matrimonio soluto sote aduentum diei, debentur Artbar, & iacet adiudicatos non sic tradita, habita enim fides de precio, pro numeratione habentur, quod vendidit, & ibi Glosa, de contrahendo emptione: Angel. & ali. in §. vendita, Inist. de rerum divisione: iurat Albol. dec. 1. §. n. 1. & 2. & quae tradit Barbol. 4. p. rubrica, ff. salut. n. 8. nequa est imputandum mulieri cur autem diem doem non soluit. Valafc. supra.

Quatuor decimales, verum Artbar post contractum & consummatum matrimonium possunt coelitus in Castello Regno, & quid in Lusitano? Ioan. Lupus in rubrica, de domi inter vir. & exor. §. 1. 2. 10. caput, Adversarius Moncali. l. 1. c. 1. lib. 3. fols. & Gomei. l. 5. o. Tauri, n. 1. volunt posse confundit tempore sponsilorum, vel matrimonio constance, sicut potest fieri dottargamento text. in l. cum multa, §. si igitur, & in l. si coiffante, C. de domis ante nuptias, iequitas. Coarta de fonsal. 1. p. cap. 3. §. 7. n. 1. 2. ex eo, quia constance matrimonio, donatio propter nuptias potest fieri de uno, etiam cum pacto, quod vixor cum lucratur per l. si coiffante. C. de domis ante nuptias, in quo imitatur conditionem nostitatum Artbarum. Ideo sicut donatio propter nuptias fieri potest post matrimonium contractum, sic etiam Artbar in Hispania.

Gregor. tame Lopez l. 1. tit. 11. pars. 4. verbo em Effatha, de hoc dubitat, & validi ambigunt, quasi Artbar, si hanc constante matrimonio, sine vetu donatione, & sic invalida, nisi morte donatis precedente traditione confirmatur, quia in eo, ut valeat talia donatio, desideratur doctorem. Sanch. de matrimon. lib. 6. dec. 1. 5. & Molin. de Iust. art. 2. d. p. 289. n. 1. vrs. secundum eam.

Pragm. Regim. Christi. Reipubl. P. III.

Ceterum Valafc. deconfit. 2. existimat priorem sententiam locum habere in Hispania; non autem in Portugal, ubi consilii necesse Artbar constante matrimonio iam, ex verbis Ordinationis Regis, lib. 4. tit. 47. ibitem es consilii de summa contractu, & infra: mas potest caducum em o contractu deinceps promitter, & dñe in sua mulier per Artbas: per quae verba ostendit Artbar posse constitutum, aut promitti in contractu dotali, ante celebratum, & consummatum matrimonium, non vero constante matrimonio, nisi constitutio Artbarum, aut additio, haec potest contractum matrimonium a viro, in compensationem, aut remunerationem obilitatis, vel dotis vxoris, vel alterius causae equipollentis; quod videlicet vxor valde nobis ipso matre sit, vel multo plus ipsa duxit armarum adduxerit, quam maritus metetur, & coflare remunerationem fusse causam principalem talis constitutionis, seu additionis Artbarum: Valafc. confit. 4. n. 5. Rebell. de obligar. Infin. p. 2. lib. 6. q. 9. n. 1. Barbol. ad Ordinationem Regis, lib. 4. tit. 47. n. 1. & Petr. Barbol. in l. s. note, ex n. 8. ff. salut. maris, in quo euenu habebit locum sententia Palatii, in repetitione rubriem, §. 36. n. 9. dicitur, posse etiam soluere Artbar vxori putativa; quia talis donatio, non sit vxori putativa a viro, sed in recompensationem, seu remunerationem aliquam ex causa supra dictis, nobilitatis seiseat, vel dotis, vel alterius causae aequivalenter, ob quam vxor est benemerita: Rebells supra n. 12. Valafc. d. confit. 4. n. 6. & 7. ex traditis ibi.

Quatuor vigesima, quando maritus est in morte recipiendo dotem, an teneatur eius heredes Artbar perfolueret, & habetur dote pro tradita? Diximus in hoc §. 9. 1. 3. n. 66. ad fine versi, quendam posteriori partem.

§. V.

Quid faciendum, quando matrimonium separatur ex causa licita, sive matrimonium fuerit contractum per chartam medietatis, sive per dotem, & Artbar.

E P I T O M E.

75. *Virum maritum, qui coenitrix adulteri, gnadeat prob. uirie restituendi dotem, ultra quam fecere possit.*
76. *Virum maritum possit carcerari, si non restituat dotem integrum.*
77. *Matrimonio vero licite separato non debet sic restituenda integrum? Et quid significat; Mariana debet restituere quatenus facere possit.*
78. *Artbar restituens dotem, si proper fit, aliquid est relinquentem in vita subsidium.*
79. *Privilégio, quod maritus non teneatur ultra quam facere possit, an ab eo renunciari possit?*
80. *Et qui gnadeat hoc privilégio ultra maritum.*
81. *Et quando esset?*
82. *Separatio theri ob adulterium uxoris impeditur, si uxoris excipiatur de eodem criminis à uero patre.*
83. *Ob adulterium, cui maritus deducere censuram, uxoris utram si separari theri.*
84. *Maritus ob adulterium non potest uxorem proprii auctoritate domo expellere.*
85. *Duxitrum, quoad therum, locutum est propter herem, non tamq. dissimilans moderatione vobisculum.*
86. *Utrum maritum, saluto matrimonio, si restituere dotem uxori sumit non possit, an teneatur ei auctoritate?*

- 87 *Matrimonio soluto maritum propter nullitatem, et
tenetum impensis deducere facias cum uxori*
 88 *Maritus si post diuorsum fratrem summi, & per-
equat, dicitur non pauci ex perspecte, & av-
tulpsas salas in semelibus possit deducere.*
 89 *Ei quando dicatur impensa facere proper
fructu.*
 90 *Matrimonio soluto, inter quantum tempus das
uxori, aut eius hereditate est restituendum, & ad
quem pertinet fratrum rerum dominium.*
 91 *Matrimonio soluto, interim domus des uxori non
solubilis, quoniamque alimenter tracti sunt min-
istranda.*
 92 *Matrimonio separato, quando vir, aut heredes il-
lum sicut in morte solvendis docem; quid uxor,
aut heredes illum possit accipere pro illa mor-
ta? Et quid de marito, cui des processus non
solvinetur?*
 93 *Matrimonio separato; Emphyteris, quando est
dimidiae inter viresque conjugum, sive con-
traxerint per doceas, & Arbitrii juri non.*
 94 *Matrimonio soluto per mortem uxoris occisa, ne-
gigatur alter maritus occidens, quam habebat ex e-
pacto de dicta lura, rursumq; uxori praeferetur.*
 95 *Matrimonio soluto, interfectio mariti ab uxore,
quid facendum.*
 96 *An possit uxor de adulterio accusare maritum, ad
amissionem doni.*

agnoscent. Baeca de impe debiture, cap. i. 7. num. 68. quo enim priuilegio gaudent omnes, qui nea-
que conuenient ultra id, quod facere possunt;
tum mariti finis, sine uox, et volume Imola, & Angel-
ini. *Nemunum, & finalis de re indicata.*
 Quæcumque quartu, an separatio matrimonio ex
causa lucra, vita doctem si aliquid amplius refli-
tuendum: Ceteri iuris est lucra, durante matrimo-
nio quælibet, illi communia; ut dictum est: Gama
Luisiana decr. 5. 14. v. 4. & 5. Valale, consil. 1. 0. 36
de partitionibus cap. 5. 4. 9. Span. in Stetilo, Gleb. 5. 8.
ex nom. 4.
 Insuper si fiat separatio ex causa adulterij, ob cul-
pam valet, in eo clementi non est restituendo facien-
da uxori: cap. flerantique de donis, inter vir. & ux. quis per adulterium iniicit amittit doctem: Contra-
dictio cap. 7. 5. num. 3. 2. p. de Prost. Gomez. l. 80.
Tarragona, 47. Atolinda de Bust. tom. 4. tract. 3. artificio.
n. 2. Sanchez de marin. lib. 1. 0. decr. 8. n. 2. & Cabed. Lu-
sita. p. 1. decr. 1. 14 & 125.
 Si tamen culpa mariti, si separatio indicio Ec-
clesie, tota dies est restituenda uxori: utrum capi-
biles de donis, inter vir. & ux. & ibi Scribenus: quod intelligatur, quanquam non sit culpa adulterij
comunali à marito, sed facis eis si fiat separatio, quo-
ad thomum, & mutuum cohabitantes in perpe-
tuum. Quinimodo culpa uxoris matrimonio separato
authoritate Ecclesie, ut nec doctem, nec alimenta,

75 **Q**uitetur primum, an matrimonio separato, vel nullitate contracto, sit restituenda dos integrè à marito in solidum non accento prius illegito, de quo in *l. maritum, ff. solar. maritum.* secundum quod non debet fieri exequatio in bonis mariti in toram, nisi quatenus maritus facere posset? Dico primum integrè dorem esse restituendam, nulla fulta deducione ob priuilegium mariti, qua non fuit verum matrimonium, nec ipse vetus maritus ob impedimentum diuinitus: *Cout. de ffensal.* 2.p. cap. 6. §. 8. num. 26.

Item quia p[ri]uilegiis, de quo in d[omi]ni maritau, ne
ip[s]e conueniatur vltia quam facere potest in reli-
tuenda dote vaerii, non competit marito p[re]tatu, ut
legi testimoniis: Babol. in d[omi]ni maritau, s. C. m[od]em. 10.
Molin. de Inst. trall. 1. tom. 2. d[omi]n. 413. n. 3. C. m[od]em. 10.
d[omi]n. 442. n. 5. Idem ex antiquis cibis concluduntim,
Im. Andecas, in cap. 3. & i[n]s. Panot. de donatissimis.
asser. d[omi]n. 10. usq[ue].

76 Quætitur secundò, an maritus dines possit certarisi non restituere interregnum dote. Dico secundò de pôle, quis non gaudet beneficio competenter in dote quam commodè solitare potest; neque dicitur in hoc casu teneri ultra quām facere possit: ita Iosan. Baptista de privilegiis dotalibus, sententia 4. nro. 50. Brunnis tractat. de cessione bonorum, 4. p. q. 24. imm. 1.

77 Quoniam igitur etiā, an maritus matrimonio legiti-
mē contracto, & ex causa licita separatio, reneatur
integram dotem restituere? Respondentes affirmati-
vē, si potest sit solvendo; alias faciat, si resti-
tuat quarens facere potest. Quæ verba significati-
vē, quod maritus non patitur exceptuacionem ra-
tione doris, ultra quam facere possit: proinde non
omnia bona viro lant anterenda, sed relinquenda
aliqua in vita subliuidum, attenta dignitate, & qua-
litate personæ: *Imperio procula, si de verbis significatis.*
Glos. in exp. Epiph. p. 1. verbo *vixi*, s. a. q. 2. Glos. in
exp. nobis curia, modeſtia, de fere parvissima, & in exp.
Bald. in l. a. C quæ cum eundem tali quendam
etiam nunc videtur, nonnulli docentes, & ceteri

78 sic Bald. in l. 2.C quondam enim exodicens telinquitundum esse magno unde vivere possit decenter: lequitur liaison, l. sunt qui, nam, 2. ff. de re indicata: Lat. in l. sicut a liberis, 3. sed si filiam, nam 174. ff. de liber.

agnoſcend. Baſeça de impe debitore, cap. 17. num. 68.
quo etiam priuilegio gaudent omnes, qui neā
queant coenocinū vltra, quod facere poſſunt;
Iue maturi ſit, lime non; ut volume Imola, & Angel.
in l. Neftanum, §. final. ff. de re indicata.

Quoniam quanto, an separatio matrimonio ex causa letis, vita dorem ut aliquid amplius reflitendum: Ceteri iuris est letis, durante matrimonio quaslibet, eis communia; ut dictum est: *Gams* *Lusitanis dies*, p. 34. n. 4. & *s. Valad. confut.* p. 13. &c. de partitionibus cap. 3. n. 4. *Spir. in fiscis*, Glos. s. 8. ex nom. 4.

Insuper si haec separatio ea causa adulterio, obculpam valet, in eo continent non est restitutio faciens
duo uxori et cap. plenariae de donis inter vir. & ux.,
quia per adulterium nullus amittit donem: Coas.
supr. a. cap. 7. §. 5. num. 3. 2. p. de ffonsal. Gomel. l. 80.
Tart. num. 47. Atolind. de Just. tom. 4. trait. 5. diff. 90.
n. 1. Sanchez de rottura. lib. 10. diff. 8. n. 1. & Cabed. Lus.
fin. n. decr. 1. 1. cap. 1.

Si tamen culpa mariti, sicut separatio Indicio Ecclesiastici, tota dies est restituenda vxori: ut *ex parte marituum*, de donis, inter viri & uxores. Et *ex parte* & *ibi* Scribentes: quod intelligentur, quanquam non sit culpa adulterii communis à marito, sed fari si sit separatio: quo ad thomum, & mutnam cohabitationem in perspectiva. Quisnam culpa vxoris matrimonio separato auctoritate Ecclesiastici: vir nec dote, nec alimenta, durante causa separations, vxori restituere, aut peccata tenuere: *Garcia de expensis*, cap. 15. n. 36. *Rolandus*, cap. 50. n. 6. lib. 1. tempore antem id restituenda date requiriunt separatio per sententiam Iudicis Ecclesiastici, et per Novellam: *De date separati* 1. n. 7. *Petr. Bachelot in rubrica* *aff. solut. matrim.* p. 2. num. 41. *Augustinus*. *Basiliscus* *in ap. marit.* n. 6. § 7. quia don non amittitur ob aliquod citim iplo iure, sed per sententiam: *Conat. de prof. sal.* p. 2. ap. 7. § 6. n. 1. & *Sanch. de matrim.* lib. 10. dist. 8. n. 13. *Palat. in repetitiva rubrica*, §. 6. 4. & 8. 3. & 9. vbi multa rescut hac de re.

Quartus quined an priuilegio, quod maritus non teneatur ultra, quād facete potest, possit ab eo renunciari? Negat teſt. in *Lata*, ſ. decanter, ſ. ſalut. maritum, tbi late Petr. Barbo, a m. 1, qua cū inuenimus hoc priuilegium, & propter eximiam reuerentiam debetam maritū: quocūdā huicmodi temuniano elicit contra bonos more: *Couſe, in e. grammat.* p. 2. in principio, n. 8. *Gomel. tom. 2. variar. cap. 1. I. m. 5. Lata in II. q̄sā s̄ libet, ſed ſi p̄mis. num. 94. f. de liber. armeniaco.*

Est enim maritus caput mulieris: proinde mulier illi tanquam capiti praesula debet reverentiam: *imp.* *Ordo* *cap. mulierem*, 33, 19, 5. & ius tenetiale remitti non potest paocto: *Glor. f. iur. exceptionem*, 40, 4, *f. f. de condicione indebti*. Quare non potest maritus tenacitatem petiulegio hinc, neque generaliter, neque in causa particulari: *Felio. in ap. si diligenter*, 24, 2, *de foro competenti Barboſ. in d. mar- tum*, 1, 18, & 20, 1 *Felio. matrim.*

Præterea quibusnam comparsa primæligiam hoc,
ne quis conuenienter vltà quām facere potest, sicut
manus, dignum est lecīa: si māritus damnetur
ad restituendam dōtem vxori, non debet fieri cæ-
cūrio in solidū in eius bonis, sed solūm quantum
facere potest. Dicendum igitur est, debitores regu-
lati à līs creditoribus in solidū conuenient pos-
se, paucis excepris, qui gaudēat hōc priuilegiū quo-
tāles sunt soei. Si conueniantur à locis ex causa fo-
cieratis. Item patrōnis, & patrona, & liberi corūm,
si conueniantur à libertis: unde si pō debito con-
ueniantur non respondent alīa, quām facere pos-
sunt: atque ita non reddent omnia, sed retinēbunt
quācum

Disp. V. De contractu dotali. §. V.

163

quantum opus esse videatur, ut sancit parentes, aut falso ne egeant.

Similiter gaudet hoc priuilegio donator, si conueniatur a donatario: & reliquias donatori, quantum opus est, incagat: *i. iure suo, ad finem, ff. de re indicata.*

In quo etiam donatore est notandum, vt quod deducunt in gratiam donatoris, non teneri donatores restituere donatario, quamvis postea ad plenius forenam deveniat. A quo oneris non liberari maritus, quando ex dote aliquid sibi teletus usit, propter inopiam, ita postea non potest ad solendum: *Lunica, s. cum antem, C. de rei exercitio auctore Babol. post Fabrum, & Angelum, in d. L. maritum, n. 100. & Molin. rem. v. d. p. 415.*

Deinde præter coniuges iotet se ipsos, gaudet priuilegio hoc locer, quando ad illum pertinet, & si Num sua conuenit, pro eadem testamenda: tuoc enim non poterit conuenienti vltra quam facere potest: *i. sicut antem 30. ad initium, ff. de re indicata: vt post alios tradit Zafus, in l. non amicum, n. 6. ff. endem.* Quia scilicet respetto Natus est foco parentis, quis parentis, ff. sedem tituli.

Constat enim filium non posse conuenire parentem, vltra quam facere potest: *i. sicut quis in fine, & l. sequent. ff. de re indicata.* Imo locer poterit vxoris, si conuenienter causa dota à genero, pro dote promissa, quando dote matrimonii gaudet hoc priuilegio: *Bab. supra ex. n. 6. 2.* Soluto autem matrimonio, cum dote promissa nondum soluta, reliquias perii non possit à marito, non gaudet Socer poterit uxoris hoc priuilegio: ut habet Gloss. 2. l. ex diverso, 18. ff. sicut. maritum.

Absolutè tamen dicendum est, socorem parenti uxoris gaudet hoc priuilegio, vt non conueniat vltra quam facere potest ex causa dotes, ram dantane matrimonio, quam eo dissoluto; nisi dolus ex parte loceri reprehenerit, & probetur: eo enim probatio non gaudet hoc priuilegio, si conuenienter matrimonio solo: Est communis, & probetur *i. penale, ff. de iure dot.* *Campig. de dote 3. p. 9. 150. ad finem: Rebell. in lib. 5. q. 9. foli. 2. n. 17. & 18. ex causa, & persona; quis quamvis non fit actualiter Socer post mortem filii: sicut tamen; & adhuc apparent reliqui obligacionis reversionis.*

Internemiente autem dolo excluditur Socer ab hoc priuilegio, etiam quando constatare matrimonio conuenit: *Gloss. in d. l. penale, verbo ex causa, ff. de iure dotionis: Paul. in l. rei indicata, 5. Secundo, n. 8. ff. endem. Palar. in repetitione Rubrice. 5. 21. n. 14. Contra varior. lib. 2. cap. 16. n. 9. & ita iudicatur refut Gama de his 2. n. 2. Argumento inquit, qui etiam propter dolum non gaudet hoc priuilegio: *L. etiam, ff. sicut, ff. de re indicata:* ergo Socer propter dolum penitentiam etiam hoc beneficiu: *Molin. de iure tractat. 2. tom. 2. d. p. 442. vers. quod attingit ad ultimum.**

Censetur Socer commississe dolum, si quando dote promissa, sciebat se non esse soluendo: ita Pet. Babol. in d. l. maritum, num. 7. 6. Rebell. supra num. 2. 3. Non præsumitur aquem dolus in marito recipiente dote, quamvis sit pauper; quia cum non teneatur nisi post matrimonium dissoluecum dote restituere, merito sibi persuadere potest, si quid infusor ex illa, posse compate ante tempus restituendi: focus in loco, qui statim dote debet tradere: id est si promissa licet se non esse soluendo præsumitur dolus, nec gaudet priuilegio deducendis sibi alimenta, quando dolosus fecit, ne posset soloere: *Sard. de alimento. tit. 1. quay. 7. 8. num. 4. 3.*

Socer item uxoris mariti pater solum conuenienti

ab uxore potest, circa dote, quantum commodè facete potest: *d. l. rei indicata, 9. vlt. ff. foli. matr. Crot. in l. si constante, n. 16. 2. ff. endem: Sard. de alimento. d. tit. 1. q. 68. n. 14.* Quod si uxor non habet aliund ex quibus se stat: tunc omnes debitorum trahentur eidem dare necessaria absentia: nec sufficiet tubero quantum facete possint, quia debitores non gaudent co priuilegio aduersius debitorum: *Molin. supra, d. p. 413. & 442. vers. quod attinet.*

Potest, quando promittens dote marito non est pater uxoris, nec alius ex alientibus per illam insculpnam, sed extraneus; non gaudet priuilegio loceri, etiam si promitteret ex liberalitate dote uxori. Unde solato matrimonio per mortem viri, vel facto diuorsio, si dote ab illo liberaliter promulga exigeret, oon debet soluere ultra quam facete possit: contra vero procedit, si filii post mortem matris ab eo dote separarent, eo quia in filios translatum est ius patris, quod pater ex titulo oneroso obtinuit.

Sed, tamen ist. 1. de alimento q. 7. 8. n. 15. tradit extraneum docentes mulierem, quia dote non tenebatur, aliquando etiam ex pacio sibi acquisiret hoc priuilegium, deducendi scilicet ex dote, non egat, & ex coequentia gaudet priuilegio, non conuenienter vltra quam facere possit, arque ita deducit semper alienta propria, ut est testa, in l. qui crediderit, & ibi Bald. ff. de pacie.

Quarunt sexto, in quibus casibus cesset hoc priuilegium? Respondebit primò, quando promissio estirata: quia invenienter excludit priuilegium ne quo conuenienter vltra quam facere possit, & obligat pater ad secundum, cap. querelar. vbi Butetus, ne *Pisatis vices fias*, & tollit contraria excepctionem, cap. debitores, de iure.

Secundò ceteris, quando manus negat matrimonium, tunc perdit priuilegium, secus si negaret dote daram, vel coeterorum celebratum: *Aleand. in l. maritum, cap. 1. vers. undecimo faltus, ff. sicut. maritum. vbi loquitur de marito.*

Tertio, quando uxor etiam eget, nec habet viuacitatem, neque ex quibus alacrit: in quo evenit maritus potest conuenire, vltra quam facere possit, quia chancery incipit à le ipsiolor. prefec. C. de iuris. & agno, & in æquali necessitate mulier praefitur: l. affidis, 6. exceptis, C. qui poterit, in pignora beatorum: *Bart. in d. l. maritum, versus finem. Bald. in l. si quia crediderit, ff. de pacie, & in l. 2. n. 5. C. quod cum eo qui: vbi nota non procedere hoc priuilegium in aliis peccatis, quibus non indulgetur causa miserationis, sed propter mutationem statos, cum aliis ad nihilum teneantur; quia æquus est, ut maritus egeat, quam mulier, que bona habet.*

Quarto ceteris, quando priuilegiorum habet officium ex quo viuat, non gaudet priuilegio, ne conuenienter vltra quam facere possit: quia tunc nihil deducit ex substantia sui patrimonii: iuxta Gloss. final. l. maritum in id. p. 15. & in specie volunt loan. Faber in s. sine praeterea, vers. iuris de dote, & ibi Iason num. 7. & Att. nem. 3. l. fistula. de astribus.

Quinto non gaudet hoc priuilegio maritus, quando propter paupertatem constatare matrimonio, ab eo dos auferitur: *Gloss. in l. vbi adie, in verbo, sufficientem, C. de iure dot.* non enim tunc maritus potest allegare hoc priuilegium, quoniam non potest agere, cum dos sit recuperata.

Sexto ceteris priuilegiis, quando dos consistit non in pecunia, neque in alia ce mobili; sed vel in re immobili, vel in specie certa, ut deducitur

81

*ex l. s. filio, s. fili solus, maritum, & ibi malo, & omniō
meliō, in l. unica, s. omniā, C. de res ex parte
afflante, per quem res, ita solus. Beld. in cap. 1. de
mar. fendo, que opinio non videtur carere difficulta-
te: & Bart. contrairem defendet, in l. Res. unius, s. si
fundas, s. de re radicata. Prima tamen opinio de-
fendi potest, quando viri actionem testem moue-
ret ad tem, non autem virerent personali deote.
Sepsum̄ cellar, quando maritus est patens, et
taec non gaudet hoc prilegio, ex cap. 1. de donar.
pro vir. & vir. & ab. Glosl. nam vir patens
non est virtus coniux: Iacob. Andicis ab Alexand.
in d. maritum, vers. sepius, summa nos procedere
& Ingl. m. s. filii, l. s. filii maritum.*

82. Quoniam leptonū, vixim separatio thori pro-
pter adulterium vxoris, pulli impeditab ipi uxore
excipiunt de adulterio mariti, vel e contra? Refe-
rionis est affirmativa: potest enim huius mutua
compensatio viuis adulterij, cum also: siue quis
youm̄ siue plura commiscerit adulteria, eodem tem-
pore, siue diuino: ita Cotta in memorabil. verbo,
uxor suscepit de adulterio: Sanch. de marit. lib. 10.
dip. 5. n. 2. & dip. 8. n. 19. cum seqq. Fatin. in pra-
xi criminal. q. 143. ex n. 7. ad n. 77.

83. Non tamen impeditur lepatatio thori propter
adulterium, quando vie deducuntur vixori
adulterandi expellendo illam de domo, vel negan-
do alimenta, aut quid simile: Fatin. q. 143. n. 12.
Barbol. in cap. significati, de diuinit. n. 9. nec ipsa
vixor excusatibus a crimine, dicens se fecisse propter
fame, vel propter luxuriam matris: Barbol. l. 2. de
principio, p. 1. num. 97. s. filii, maritum. Menoch.
conf. 31. n. 30. non enim dici potest fusse adulterio
commisum calpa matris, cum ad illud non
fuerit ordinata culpa matris, nec vixor ob id electa
domo, l. non emne, s. filii de laibber. l. s. qm. s. filii, de
obligacionib. & aliis. & ex conseqüente potest
matris adhuc illam accusare, quodquid velit Ti-
raqueb. l. 1. canonic. Glosa 1. s. 2. ita Roland.
cap. 5. q. 8. lib. 1. & Laca 1. s. qm. qm. s. filii
quis bis, n. 210. s. filii de laibber. agnoscent. & Barbol. in d.
cap. significati, de diuinit. n. 5.

84. Quantuero octauo, verius matrus possit vixorem
adulterio propter anclitatem domo expellere?
Respondeo semper desiderari iudicis sententiam,
vt licita sit thori separatio: Castro lib. 2. de lege pen-
ali, cap. 8. vers. ex iugato. Cardin. Bellarm. in suis
conversariis lib. 1. de marit. cap. 14. vers. secundum
est. Petes 1.7. Glosa 1. col. 2. vir. 1.5. lib. 8. Sud. de
aliment. vir. 7. q. 17. n. 19. & habetur in cap. porta
de diuinit.

Aliqui ramen limitant non procedere, vbi adul-
terium est non notorium, vt nulla iustione, vel
circumstane celasi pulset: sunc enim sine iudicis
securitate hec fieri thori separatio ab ipso coniuge,
propria anclitate, qui est innocens, non expe-
ctata facili sententia: quod procedit etiam in fo-
to externo, in quo conjugi expulso non competit
beneficium constitutionis propter notorietatem.

Idem dicendum, si coniux in iudicio faciat
adulterium, ex quipollit enim coufessio adulterio
poterit. Quae quando ma est notorium, vt nulla
tergiversatione celasi possit, bene potest expella à
coniuge innocentis propria anclitate: Innocen-
tius in cap. significati, num. viii, de diuinit. Bar-
bola in rubrica, s. filii, maritum. 2. p. num. 26. & ex
Theologis, Sot. in 4. dili. 36. g. viii, art. 3. can-
clis. 2. Vera Cruz 3. p. hec. art. 3. canclis. Heniq.
lib. 1. de marit. 17. v. 3. & in commento hec 2. de
Ludovic. Lopex 2. p. Infrill. de marit. cap. 5.5.
de diuinit. quod habentiam, col. 2.

Ceterum, si adulterium non sit ita notorium,

ut oculis patet, sed possit defendi aliquali tute-
nre à coniuge adulterio, & expellatur propria anclita-
tore à coniuge innocentis, sanguinis tenet, ex-
pula mulier restiterit ad primi cohabitationem,
si velit: ita Albenc. in suo Reportero, littera M.
verbo maritum. S. vers. quid si aliquis coniungit:
Tunc etiam cap. facultates, n. 2. q. 4. 1. Heniq. in
dip. significati, de diuinit. n. 6. Diuus Antonius
3. p. 16. 1. cap. 21. q. 5. & tu. 9. c. 8. q. 5. & maleb
fons restituerit, h-adulterium est occultum, non
admittere in foto extero expulso propria anclita-
tore quo calu loquitur Caput significati, de di-
uinit. v. 10: p. 100 iudicio Ecclesia amissio: hoc est,
non posse viuam propria anclitatem vixorem dimi-
nit in foto extero: Couat. supra, p. 2. cap. 7. q. 5.
n. 8. vers. est tamen necessarium iudicium Ecclesia.
Comitul. respans. merel. lib. 1. q. 142. Fatin. in
praxi criminal. p. 5. q. 143. n. 119. v. 6. n. 132. id ex-
tendit cum aliis, non posse viuam de domo expel-
lere vixorem ob adulterium pietatum, licet de illo
leto certior fiat per viuum aliquem extra iudiciale, ut
enam fide dignissimum; quia hoc non sufficit ut
vixorem ex sua domo expellat palam.

In foto tamen consciente coniuge innocentis,
certus de adulterio occulto, sublatu scandalu, potest
discretare ab eius habitatione vt probatur ex cap. de
Benedicto, 3. 2. q. 1. quod est Pelagi⁹ Pontificis, vix
deciditur non esse cogendu virum innocentem ha-
bitare cum vixore, qui ab ipso recedit, & formacea
eliptate etiam ex illa Alsatia, 5. & 19. v. 1. Chrysostom⁹
Dominus dicit, licet iam esse vixoris dimissio oen
propter adulterium, non solum quod thorum
led & quod habitacionem, licet eis in foto con-
scientia lepatatio, cessante scandalu, propter adul-
terium occultum: Namur. in sum. cap. 22. n. 23. &
lib. 3. confitetur, ite, de coniugio eaving avarorum, in
priori editione, caus. 3. ad finem. & in posteriori
caus. 14. Heniq. supra cap. 17. n. 2. Barbol. rubrica,
s. filii, maritum. 2. p. n. 36. Quoniam, cellante scandalu,
licet est dimissio in hoc foto: in id vbi matri-
monium est clandestinum potest viuens, & secundum car-
reliensem deuota: vbi loquitur iudiciale de um-
gibus, & deminem excepit.

Quoniam non, vtrum diuinitum, quod cho-
rus, licet ut propter adulterium spiritualiter, hoc
est propter heretum: Non est dubium licet est esse,
vt colligitur ex cap. final. de criminis, eaving avarorum,
& ex cap. 2. de diuinit. & ex D. Paulo ad Tim. 3.
ib. 1: hereticus hominem peccat viuam, & secundum car-
reliensem deuota: vbi loquitur iudiciale de um-
gibus.

Imo iste licetum est diuinitum etiam propter her-
etum, vt vixor propria anclitate possit viuam be-
neticum domo encire, non exceptiato Ecclesia iu-
dicio: sic Sud. de alimento, 114. 7. q. 21. per text. in
cap. de illa, de diuinit. ibi: p. 100 iudicium Ecclesia: vbi
enam dicuntur si maritus si hereticus, posse vixorem
propria anclitate disserere, quod thoru & quod
cohabitationem, per d. de illa, & ibi Buttr. n. 2. Quia
hic est casus, in quo vixori, vel marito agenti potest
foris recuperande coniugis, qui diuinitus pro
pria anclitate, oblate exceptio spiritualis fornicatio-
nis; quoniam non potest talus vide vixor esto
tuta cum marito: & hoc est dictum interdictum
& spiritualis fornicationem. Nam pro car-
nali non expellitur vixor à marito propria anclita-
tate, nisi quando hoc sit est porciurus, ut patet
oculis: attaruen hoc licet pro spirituali fornicatione
ne ob periculum infestationis: Gondisal. in tract. de
hereticis, q. 1. s. n. 10.

Vt dicaturque Catholicus anclitare Ecclesie
separatus

separatus ab heretico, non requiritur sententia specialis sive diuotio, sed sufficit sententia Indicis Ecclesiastici, in qua dicatur virum fuisse hereticum, seu formanum fuisse talium: Couat. de fons. sal. p. 2. cap. 7. §. 5. Graffius lib. 2. cap. 8. 4. num. 16. Barthol. 2. p. 2. rubric. m. 2. t. 2. ff. solus maritus. Capro l. 1. cap. 7. de causa hereticorum punitione & lenitudo. lib. 1. de matrimonio. cap. 17. n. 6. August. Barthol. in d. cap. de illa, de diuinitate. n. 4. vbi n. 5. post alios nota, vxorem separatum a viro heretico, per sententiam Indicis Ecclesiastici declarantem, illam fuisse hereticum, nam tecum redire amplus ad illum, etiam redicente ad fidem: Rojas de hereticis, 2. p. affectiones, 40. num. 2. 3. vbi absolue docet non esse cogendum virum habuisse cum uxore reconciliata, & refert pro se Calisto, & Couat. Simanch. de Castellici missarismibus, cap. 40. num. t. 6. addens, etiam Catholicum, altero coniuge repugnare, in religionem posse ingredi: sequitur Valentia in contractu sui, lib. 1. de indissolubilitate matrimonij, cap. 6. quatenus sit integrum esse Catholicum diuenter in perpetuum a coniuge separato, peculiari iudicio, & lenitenti Ecclesie.

An autem matrimonij vinculum dissoluatur per heresim? Constat neutiquam solvi, nisi per motum coniugis ut aliam non possit ducere. Quod intelligitur post perfectum matrimonium & ratum test. in cap. 2. de diuinitate, lib. 1. semper tamen canentes erant. Sicut. decpl. 1. 4. 9. num. 8. Barthol. p. 2. rubric. n. 19. Sanch. lib. 2. de matrimonio. diff. t. 1. ff. 1. 4. vbi de matrimonio indissolubilitate, & lib. 2. diff. t. 5. n. 3. ad finem, ex Concil. Trid. sess. 2. 4. de matrimonio. canon. 5. vbi sic sit: Si quis dixerit proprium heresim, aut molestum cohabitacionem, aut afflictionem abficiari a conjugio disoluere posse matrimonio vinculum, anatabea sua fiducia Sancho. n. 7. vbi addit ex aliorum sententiis, quos ibi refert, post Ecclesiam in personam hereticis flavore, ut matrimonij vinculum dissoluatur per lapsum alterius coniugis in heresim, arguendo matrimonij indissolubilium, quod solvit hinc Ecclesiastico per alterius coniugio hominem, atque coniuge in sua peccitia perseverante.

Atrauen ex eo solo Ecclesie Statuto, in quo Pontificis dispensare potest, discrimen inter matrimonium fiduciam, & infiduciam constituitur. Posse ergo Ecclesiam in personam hereticis flavore, ut per lapsum hereticis matrimonij vinculum dissoluatur, tradidit Hostien. in cap. xx parte, l. 2. n. 3. verbo ramum, & censes. coniug. & ibi loqui. Andreas subdeos id procedere maxime, si matrimonium nondum est consummatum, neque ita est iam consummatum, eis omnino falsa haec sententia, si liquidem ex Christi Doctrina dispensatione, solui matrimoniorum infiduciam per alterius cohabitacionem, explicata per D. Paulum, t. ad Corinthus. 7. rule Sanch. lib. 2. de fons. sal. diff. t. 5. n. 2. t. vbi cocludit in matrimonio consummato non dari dispensationem quidquid dicit aliqui, quos refert, & reprobant Conat. 4. decretal. 2. p. 6. 7. 8. n. 15. & Leonis lib. 1. de matrimonio. n. 3. in cōiectato, littera T. idem Sanch. lib. 10. diff. t. 15. n. 7. ad finem, subiungens probabile esse possit Pontificem dispensationem in matrimonio raro, sed verius esse non posse quod prius dixit, lib. 2. diff. t. 4. n. 4. de quo diximus supra parte secunda, lib. 1. de Sommo Poenitentie, diff. t. 4. n. 6. 9. sequuntur partem negantem in matrimonio consummato, & n. 70. ff. t. 7. t. partem affirmantem viri probabilitatem in matrimonio raro.

Quaratur decimo, utrum maritus soluit matrimonio, si restituere dorem uxori fratrem non possit, tenetur ei cauere? Dico prout maritus, si est pauper, tenet fideiūllores praefacie uxori, pro lectione doci: quia quamvis regulariter vir nequeat, nec de-

beat uxori date fideiūllorem de doce restituenda, vel coleroandapid tamē limisur, nō matetus pauper sit, ut probat caput per vestra, de donationib. inter vir. & ux. prouide si contrahat matrimonium cum viro paupere, scienter, non excluditur a pena da cauzione de doce fideiūllo. Nouel. de date p. 7. privileg. 3. Palatian. d. cap. per vestra, rubr. 6. t. 1. & sequent. n. 12. Barthol. in l. si constanter, n. 17. ad finem, ff. solus marter, ut interfuerit etiam Aloys. Ricci. in collectanea decpl. p. 4. coll. 1. 3. o. vbi tradit regula die doce alescurando, cum suis ampliationibus, & item innotibus.

Potes tanzen, cur regulariter maritus non debet cauere pro lectione dote? Dico secundū, pro doce fideiūllo uxori a marito, vel parte, vel alio recipiente, non nisi fideiūllorem, & quia cum marito principali est persona uxoris tradatur, non est rationabili, nec iustum, quod dos cōmpteretur sub fideiūllo, neq; alius tunc coniuges ostiarum suscipio perfidie, & discordia, text. in l. t. & 2. Cas fidelis, d. d. & sibi Glos. ordinaria, Bart. Alberic. Bald. & Angel. & alii, quos referens sequitur: Gomel. l. 5. o. Tauri. n. 2. 6. Rebello. 2. p. lib. 5. q. 9. n. 3. vbi n. 3. docet, quando dos traditur marito ante conseruanda matrimonium, ut & posse dari cautionem restituenda donis, si matrimonium non sequatur. Tino cōuenit. ff. Toto genere, verf. sed cum ante nuptias, ff. de crudis, & de manu. Goticus, p. t. de iuramento confirmatorio, cap. 2. t.

Similiter potest dari fideiūllo solito iam in matrimonio, quia certas iam prædicta ratio prohibitionis: ita Glor. ordinaria, in d. t. C. ne fideiūllo, & mandato de cōveniencia dentur, & ibi communiter Scibentis, Gomel. supra.

Eodem modo, quādō extraneus dorem tradit sub ea legi, & condicione, quid dos ad ipsum doante res debuit soluto matrimonio abique subole relata, & namque, quia causa ob quam pro liberis per uxorem peti a marito fideiūllores pro restituenda dote, certas erian in hoc casuista Rebello. d. q. 9. supra post Bartol. Gomel. & alios.

Queritur undecimā, quando matetus separato matrimonio proponit nullatenus, possit impediā fādas cum uxore deducere? Bald. Nouel. de date p. 11. in principio, n. 16. verf. sed circa: hoc dobum distinguuntur mulier repetet dorem à marito consilio nullitatis maximowij & vir impensis necessitatis fecerit in persona mulieris posse illas sibi referunt, ne uxor cum alioea iactura locuples fiat: l. plau. in scie ff. de pietate kared.

Conges verò, quando expensæ fuerunt viles, aut voluptuarie, videlicet circa vestes viroris pretiolis, & nullo modo quotidianas, quæ adhuc extant, poterit vir eam premium deducere: l. bona fides, ff. de regal. iurisdictio si viles non extant, in quo cœunt premium non poterit repetere: d. plau. in scie ff. de pietate kared.

Quinimodo impensis factis in rebus docealibus, necessarij maritus deducet, per l. date, prepter 6 t. ff. de rite nuptiarum, non tamē si fructu viles, aut voluptuarie: l. domus, C. de rei vendic. Bart. l. in fundo, n. 1. ff. eadem. Rebello tamē obligat. infinita, lib. 7. q. 1. n. 9. tradit impensis viles ipso inde non minuerit dorem, aut eius ablationem, eas tamen posse petere maritum per actionem oegitorū gelosum, si viriles res gesta sit, vel per actionem mandati, si ex mandato mulieris vir eas fecisset: l. voluptaria, l. vtilitas, ff. de impensis.

Contrario autem, impensis voluntarie in rebus docealibus factis, quamvis de mandato mulieris sunt, non possunt repeti sed possunt tolli ab eo qui fecit, quando possunt abique detinuntur rei determinatae. Secūs si ex mandato, aut ex voluntate aliquius alius

alterius domini, qui non fit vxor, impensis hant in
tebus illius: quia has qui fecit potest repetere: *i.*
quod seruit, s. sed scirent a pecunia, & s. necnon s.
de in rem verso.

88 Quia ex diuocimō, an maritus possit percipi-
tere fructus, si post diuortium suminet, & an possit
impensis factis in fructibus demehere? Quod pri-
mū dicendū est, fructus fuerunt fati, & percepti
soluto iam matrimonio, maritū illicet ea percipi-
pete, cū illis percipiat ex re aliena, & iedē teneri
ad intere illi quātū plūtū: Barbol. in *I. dñoris.* *s.*
eb. donationes, s. solat. marit. n. 16.

Quod secundū, certū est non solū bonæ
fidei posse flores, sed etiam male, posse detrahere
expensas, quas fecit io fructibus querendis, collig-
endis, & conseruandis: *i. si à parte, vel domino,* *s.*
vñsime, s. de peccatis hereditatu: Barbol. *I. fructus,*
n. 15. s. solat. marit. dummodo cultuaria fuerit
necessaria, vt fructus integrè perciperentur: addi-
ctus predictis posse illis detrahere impensas,
li quas adhibuerunt personaliter in percipiendis,
cultuendis, & conseruandis fructibus, modò
sine iohi operas sua locare.

Id autem potest extendi ad illos, qui operas suas
locare nunquam collocuerunt, si illas nolunt dona-
re gaus: quoicita possunt deducere quantum val-
uerint proprie opera exhibere in gratiam illorum
fructuum: *Cosar. varior. lib. 1. cap. 3. nov. 3.* post
alios Tnaquel. *lib. 1. retral. s. 15. glass. s. 10.* Ex
quo deducitur, quando subter integros fructus
testiui, semper intelligitur deducere expensas factis,
pro colligendis fructibus: argumento regulz *I.*
fructus, s. solat. marit. secundū Bald. & Salt. *pando*
*post principiū, in l. C. de fructibus, & l. utrum ex-
pensi: Aetin. in *I. dñoris.* *s. final. col. 2. ff. eodem,*
& Catell. in memorabilibꝫ, verbo fructibus, in
*fine.**

Quod adeo verum est, vt procedat etiam si in le-
ge dicatur, quod integrī fructus restituuntur: ad-
huc enim intelligitur de integris fructibus deduci-
ctis sumptibus: quod colligetur aperte: *ex l. 1. C.*
de his quibus ut indigne. & ex l. s. a. domino, s. 19. s.
final. ff. de peccatis hereditatu: quas teloquio-
num probat Roman. in *d. I. fructus, nov. 5. s. solat.*
marit. in dispositione legi: fecit si in dispolitione
hominis de integris fructibus hac mentio: nam
tunc dispolitio illa est intelligenda, quod fructus
restituantur non deductis expensis: *argumento l.*
fructus, C. ad legem salicidum: ita Alexand. *conf. 1. 3.*
n. 4. lib. 5. & Rito. conf. 6. 5. n. 8. lib. 1.

89 Dubitatur item quando dicatur matrua facere
impensis in gratiam fructuum, & an illas amittat
si fructus non nascantur? Quoad primum dico,
impensis factis ob fructus colligendos, non repetere
per manū, sed cum fructibus compensari. Dicetur
sotē impensis factis in gratiam fructuum habendum
rum, quae attraēt principaliter facieoris intēnōne ad il-
lum finē facta suos, vt fructus colligantur: proinde
sive paru, sive magni sive, repen non possunt
marito, quia eas renobatus facere; dummodo im-
pensis pertinēt ad presentis anni, seu temporis
utilitatem, quamvis in consequentiā augerat
utilitas fundi: satis enim est facieorem perceptile
utilitatem pro totu eo tempore, quo facta fuit im-
pensis: *Cepola in I. impensis, n. 4. de ve. lib. signifi-
cari. Barbol. t. p. I. dñoris, n. 13. & 14. s. solat.*
marit.

Quod secundū, si fructus non nascantur, dici
potest maritū meritissimō non posse impensis
repetere, cū nullos fructus percepti: idem im-
putetur formante, argumento *I. s. mercator, s. vis mar-
it.* *s. locat., & in terminis Bart. in I. dñoris,*

s. 3. ff. solat. marit. Itmo nec poterit deducere im-
pensis factis circa fructus amilis in anno sterilitatis
in proximo anno sequenti, si fructus fuctur; &
quia longius quibuscque annois maritus omnes fru-
ctus intēnōne alter facit suos, etiam quādo mul-
tū excedunt quantitatēm impensis: quare di-
minutionem superēnōtem in casu sterilitatis
sequum est vt patitur: ita Bart. in *I. fructus,* n. 4.
& ibi Paul. *nov. 5. & Rito. numer. 6. ff. solat.*
marit.

Quod tercū decimoteriū, matrimonio dissoluto, in-
tra quantum temporis dos vxori, aut eius hereditibus
et resiliuenda, & ad quem pertinēt fructus re-
sum dotalium tradituum inextimatum? Ad pri-
mū, de iure antiquo soluenda erat dos, annua, bina,
trima die, vel in tribus annis, in quibusc an-
no tercia pars: deinceps tamen noui, si dos constituit
in rebus immobiliis, statim est restituenda, re-
notra omni dilarione: quod si constituit in rebus
mobiliis, vel in quantitate, intia annua resti-
tuenda est, à die soluti matrimonij. Ratio, quia res
immobiles faciliter expeditūr: *i. vñsime, s. exalte,*
C. de rīa uxoris actione: ibi, *sed non modo intia anna-*
n in rebus mobiliis, vel s. mercatoribus, vel incar-
poralibus & rariis vñdēcibꝫ rebus, que solum consumen-
tur, illuc restituenda: idem disponit in I. penult.
ta. 4. part. 4. nisi aliud exprimitur in contradic-
tiali: I. 50. Tauri, num. 46. Molin. digm. 3. 2. 1.
fol. 423.

Ad secundū dico, fructus rerum dotalium im-
mobiliū, que fuerunt traditū inextimatae, à die
dissoluto matrimonij pertinent ad vxoret, aut ad
hereditē illius: necnon fructus rerum mobiliū
inextimatae, quales sunt fructus animalium,
merces nauti locate, aut seruorum locatorum.

Nihilominus vñs istorum omnium, & vius do-
tis que in suorum cōsilit, & non in aliquibus re-
bus determinata in individuo, competit marito,
aut hereditē mariti per totum tempus concessum
etidem ad restituētionem dotis: *Gomei, in d. I. 50.*
Tauri, ex l. 47. subdēns, si dos constituit in pecunia
numerata, posse ea vti illo medio tempore, & posse
restituere sine vñsa fructus, & interē, iuxta I.
vñsime, s. exalte, C. de rīa uxoris. actione. Cosar.
in Epitom. part. 1. cap. 3. s. 9. Molin. d. digm. 3. 2. 1.
fol. 424.

Quarene decimoquarto, verū matrimonio
dissoluto, intia dura non soluenda dos vxori, sine
præstanda alimenta eidem? Videntur negandum,
quia mortuus marito vxor soluta est à lege mariti,
*cap. super illa, verbo, mulier vix suo marito de se mā-
ritu rep̄s: item quia dilario legalis conceditur*
simpliciter hoc aliquo onere, vel recompensā, argu-
mento text. in *I. debitoribꝫ ff. de re indicata:* igitur
pro eo tempore non debentur alimenta.

Nihilominus vñor debet ali à marito, vel heret-
ēbus illius, tuto illo tempore, donec dos soluatur,
cum obligatio præstandi alimenta adharet: *I. s. sum-*
decim. s. s. autem in sanctissimo, ff. solat. marit. Nec
oblit quod sit vñsa: quis cenerit pro eo tempo-
re constare matrimonium, quoad hunc effectum
præstandi alimenta: *I. final. C. de basis maternis.* Item
qua dos, quandiu non solutus, habet eadem
privilegia, & idem onus: *I. etiam, ff. de fundo deca-
li: ita Panoe. in cap. salabritates, de usuris: Anton.*
Gomei, ita I. 50. Tauri, n. 48. Molin. digm. 3. 2. 1. ver-
bius dura vxoris, pag. 424.

Limitatur primo id procedere, quando ipsa petet
alimenta, nec habet aliunde alibi bona, ex quibus
alacut, argumento text. in *I. extrava. ff. de ven-*
gre in posſit. missend. per I. s. quis a liberu. s. 1. vers.
sed si filii, ff. de liber. agnosi, vñi dispoſitor non
est.

Disp. V. De contractu dotali. §. V. 167

esse alendam aliquem ex legis dispositione, qui habet bona ex quibus sustentetur: ideo si vxori ab alio aliore ore prestatetur, hæreditas mariti non tenetur eam alere.

Limitatus secundò, quando maritimo oium dis-
soluitur per obitum uxoris: non enim heredes ux-
oris non debent ali à marito, quia hoc priuilegium
est personale, oecque egreditur ab uxori: Molbo.
*sfrag. pag. 44. ad finem argumenti in Lusitica, C. de
primitore doto.*

Limitatus tertio, quando manitus, aut heredes illius soluto manumisso fruuntur predicio dilatuois priuilegio: coetera vero, si praece sunt ad testificandam dorem vxori: tunc enim exculcantur ab onere alendi illam, quia non debentur ei alimenta, vbi primus dos illi solutus. Adverteodum tamen est, quod quando vxor est alenda ab heredibus matriti, ipsa debet laborare et tempore, secundum co-
stitudinem patris in domo etiam; quando com-
mode, et honeste cum illis morari posset: secus si non possit cum illis habitate, ut debet: tunc enim alibi teneatrum alimenta praeflare: Bartoli i. Case,
g. Imperator, ff. de aliement. Et cibar. legat. Gomel.
d. n. 48. Molini. diff. 322. g. interius dico uers.

Lematur quartu:, quando vxor mortuo marito
getebat veteram: quia tunc indistincte debet alii,
modo dos sibi restituta, modo non; & modo ba-
beit alia bona, ex quibus se alat, modo non; & te-
ditponit l. 1. 5. *matri*, *ff. de ventre in pessi*. ma-
trem. *text.* in l. *caviter*, *ff. edem matri*, & in specie
docet Bald. in l. *dierius*, *ff. scite*, *matri*. *vol.* 2. &
iis Paul. de Castro, *Gomet*, *sapra*, & Molin. *sapra*,
pag. 425. subdeos in hoc cau: vxorem esse alemandum
ex bonis communioibus, vel saltem ex bonis superflui-
tatis communibus, etiamque dono statim ei traducatur.

Quicquid decimoquinto verum magistrorum daf-
soluto, quod videt aucto hæredes illius sunt in morta
falsandi dotem, possit videre, aut hæredes illios ali-
quid accipere pro ea morta? Dico primum mulierem
non posse in contractu matrimonij pasci, ut eo lo-
lulo per obitum viri, donec dos fabi solvatur, quid
cecum loco interesse praestiterit, contra Laurentium
Rodolphus de usus: ita Sord. n. 19. q. 14. C. 1. & de
alimentis, n. 1. q. 45. n. 17. & Capitaleon. I. 3. n. 130.
lib. 1. q. 100 sequitur Fraoculus. Molin. deriu. supradic-
tum, lib. 3. q. 39. n. 18. Ratio, quia pactio non nullificat
casus, nec tollit quo sit viua, Reg. agri. 5. lib. 11. si certi
pactio, et tolleretur in l. 3. f. 5. sicut lib. de annuis legitur.

¹ Vnde non valebit pactum per quod vxori pro-
metitur intercessio, ut certa quantitas taxatur loco
intercessione, nam quamvis alimentorum causa sit fau-
ore dignus, non est integrum ramen pro quaenamque
causa, etiam pia, exigere aliquid vltia principale de-
betur.

Néhaloménus Francisc. Molin. d. p. 39. n. 69, addit
posse mulierem conuacionem facere cum heretico
bus mariti, occasione dilata solutionis, ut interim si
bi aliquid annuis solutum pro alimento, in cibis,
in quibus vidua posset post annum confecio docet
non solute interesse sequitur Causab. 3. r. 2. r. 1.
1. nro. 2. ad causam in calice decem per centum.

Dico secundum, quod heredes vni sunt in morta soloendi deo*rum* vi*to*, aut eius heredib*us*, folium posse exigere lucrum cellans, ex eo quod dos non tollatur, non autem aliquod vult fortem; quoniam aliqui oppositum sentiantur: quoniam nullus aliis viderit titulus iustus, per quem plus exigere possunt; ita Caiet, 2, 2, 9, 78, art. 2, ad 6, *Causa supra certioria*, 6. Dicunt vero inter se tam lucrum cellans, quam damnum emergens, quod debetur mulieri mortuam patienti in deo*rum* testatione; ut in terminis vult Ancharia, *caus. 1* q*uest. 6*, *ad fin.* *versus obli*ta*s*, Konsal.

in L. dimeris, in principio, v. 17, in fine, ff. fiba. matris. vbi tenet dicta mōra in hæc dibus maiti posse subli- citem petere ab illis, ut fiba reddatur urme illud, quod potius sicut consequi si dote penes se habuerit.

quos potest et consuet, aut quae potest esse necessaria.
Iustus caput per veritatem de donis, inter utr. & usq.,
& declarat Adl. &c. decisi. 28.4. n. 3. C. sequent, Coemt a.
e. 1. n. 3. vesp. sexta hora etiam in fine, ut vide manus in
quocunque credito morati patienti, cui debet ut
iuste esse nulla habita ratione, quod illi diues, vel
pauperem ergo pars ratione idem seruandum est in
dusa, quia non debet esse prioris conditionis, quam
hinc certi creditores. Sued. de alim. et. 1. q. 45. n.
3. 1. post aliis.

Secùs vero de doce promissa, & oon soluta, voluit
Bald. in l. final. 5. præterea, col. 1. C. de iure deuerso: Cz-
pola conf. 5. 5. in Cratibus, & Aetoso, 2. p. 11. 1. cap.
7. 6. 3. 3. dicoete, interesse doctis promissa, & non
soluta, posse taxari ad rationem vnius pro quatuor-
decim, vel decem pro centenario, ut inter Mercato-
res sequentes Alex. conf. 6. 3. col. 2. lab. 3. & conf. 7. 1. 5.
7. lab. 4. Palat. Rub. in c. per vestigia, vers. 8. Inserit. col.
5. & Coortad. de contraria, q. 3. 5. conf. 1. 1. & 12. dimis-
do quantitas taxata adequare verobimla interesse
damini emergentem; idem Bald. conf. 1. 6. lab. 1. & Co-
urad. d. lab. 3. cap. 1. n. 3. vers. separante, supposuisse, quod tunc
enarrare matrimoniū scilicet.

Conferat pro iustitiae causa, quod redditus anque
perpetui, seu perpetuæ ad libertam debitores volu-
tatem redimibilis, pretium & estimatio in Hispania
est ad rationem quatuordecim pro uno per legem
Regiam, *6. art. 1. s. lib. 5. recop.* & per decima Supre-
morum Tribunalium est probatum, recte. *Civit. d.*
lib. 3. c. 10. v. Unde non est ambigendum de iustitia
huius pretii, ut pote lego, & coniunctive definita
per regulam *prosa rerum*, *ad. 1. fol. 62d.* quod est
verum in hoc conscientia, per Getionem, *de cibis*
realibus confederatore, & dicente pio regula iusti-
tiae coquendae communem sequendam esse.

Cōfirma Herculē Matescōtus lib. 2. cap. 8. c. 8; n. 13, ex flacuto antiquo Vrbis c. 2. lib. 4. vbi tradit
fructus doctis ex conuentio[n]e fuit redactos etle ad
comparum lepitem floren[t]um pro qualiter c[on]cen
tratio[ne] que taxatio intelligebatur p[ro] o[cc]ribre ma
trimoniū, tam post moratu[n]e doctis non lollat, quia
pro aliementis viuaturum eriam habentium pigus
dotele, ex quo possint recipere fructus loco aliemen
torumque resolutio[n]e, i[e]u statutum, si fieri, non dis
plicet Molin. Ad lib. 3. 2. 2. 2. si nem[us] vers. contrariantur
quod extenditur ad matrimoniū spirituale. Qua
molum Abbas[ia] poterit accipere certas pecunias
quarantiam, docc Conuentu[n] dos p[ro]missa pro
Nouira proficit solutio[n]e Fr. Manuel. lib. 2. reg
lamento q. 8. art. 7. quem sequitur Augustiu[n]. Barbol
in cap. Sabatibus de usu[n]o. n. 6.

Quæritus decunfolexo, utrum matrimonio separato, Emphyteus sit diuidenda inter vitrumque cōjugem, sine matrimonio cōsideratur per Chattam medietatem, sive per dorem, & Arribas 2 De Iuce Regio, lib. 4, Ordine, art. 96. Emphyteus est iodusius, ut cōstat, lib. 2, 3. Valer. cons. 5, 3, vnde Emphyteus perpetua habeat duratio non diuidatur per regiones, sed per estimationem, adjudicaturque vni fratum, sen hæreditum, habentis maiori parte, rora Emphyteus; ut causis lai faciat de suis portionibus in pecunia.

Nihilominus Emphyreus perpetua, que fuit acquisita constante matrimonio inter coniuges secundum Regni consuetudinem, dividitur separato matrimonio, per afflitionem enim cum altero coniuge impetrata: habetur d. 111. 96 § 2. Quod si Emphyreus fuit acquisita per alterum cum iungam ente matrimonium, a tunc het divisio inter utriusque per afflitionem et capitulo tamen fieri in illo coniuge

qui ante matrimonium habebat Emphyteusim, & illam secum adduxit ad matrimonium, & eo mortuo in eius heredibus, tenet hereditibus: Valde, de nosa Emphyt. q. 4. n. 9. & de parentum. cap. 26. n. 6. & 7. & confit ex dicit. 96. §. 2. ibi: *On em caduca de sem herederis.*

Arramen non habebit locum, nec fieri incapitatio in eo coninge, qui Emphyteulina ante matrimonium habebat, quando instituta Emphyteutica fuit facta cum clausula prole, & filii, aut pro filio suis, & descendentebus sine mentione heredum & successorum, aut heredum & successorum: tunc enim, nec per estimationem dividetur Emphyteusis, sed manebit praecipua cum illo coniuge, qui illum ante matrimonium iam habebat: prout disponit predicta lex nostra, d. §. 2. 4. ad finem, aut cum eius heredibus, ibi: *scilicet praecipua cum eaque antea a terra, in sensu herederis: eo quod similis Emphyteusis concepta sine mentione heredum, & pro se, & filiis, vel pro se & descendentebus, non est Emphyteusis hereditaria, sed voluntate de pacto, & prouidentia: Cald. Petrus de romana, q. 17. n. 19. & q. 2. ex n. 20. Idem tenet P. Molin. de iust. disp. 47. 6. col. 1. & 2. pag. 1459. & sequent. Quando autem contrahendum fuerit matrimonium per doitem, & Artbas, seruatur circa huiusmodi divisiones, quod inter partes fuit celebatur; ut disponit Lex Regia d. iii. 96. §. 24. ad finem.*

Quaeruntur decimoquartim. Verum matrimonio dissoluto per mortem uxoris, quam usitata occidit, detur actio marito ad lucrandam dorem, si forte ex pacto illam habebat, si vero praecontractus? Responderet, occidetur non succedere in bonis occulis: Bald. l. 1. C. unde viri & uxoris. & ibi Alexad. col. penult. vers. item quarevis. & Iden. col. 1. vers. ista lex. Ratiocine ex scelere suo lucrum manus capiat, text. in l. si ab hostibus. §. 1. scilicet maritum, vbi vir occisor uxoris non locutus dorem ex pacto antea initio de ea locanda, si uxori praeconatur, quis pactum intelligitur, si fine culpa viri preemotorista Guillel. in c. Rayn. verbo candidit z. n. 10.

Nam quoniam pactum de dote lucranda per mortem uxoris verificatur etiam in morte violenta, id debet intelligi de morte violenta illata per alium, non vero de morte procurata per pacientem: Bald. in l. si ibi, C. de donationib. ante mortuas facit l. qui insulam, 3. 4. 6. final. scilicet locari, ex qua Bart. colligit si quis expellit, se non teneti de violentia, hoc

esse intelligendum de violentia illata per alium, non autem de provocata per se, vel per suos, iusante tradita a Petro Baldofis, in predicta l. si ab hostibus. §. final. ex num. 40. & Cabed. 2. pars. dec. 1. 38. num. 3.

Porto si matrimonium soluanus vxore interficiente maritum, dicendum est Artbas, vel scientia ad heredes mariti, vel confiscari, quia non conuenire vxorem ex suo maleficio lucrum reportare, nec lucari donationem faciam per maritum, & quia eus morte erat coniunctio: iuxta l. marit. C. de donis. inter vir. & uxoris. Bald. in Ambens. sed bode. C. de adulterio, in fine. Nam cum mortis fuerit per uxorem illata, in odium uxoris plurimum maritus, quasi virus, Boët. de cœf. 26. 2. n. 2.

Similitet lucra quæstua constantie matrimonio, que inter coniuges communicantur, tenentur ad heredes mariti, vel confiscabuntur: denique sicut manus iniulce occidens uxorem, vultus prævaricatus et bonis uxoris, ut tradit Gomei. l. 80. Taur. n. 63. sic uxori manus occidens: in Guillelmo. in d. cap. Rayn. verbo, & uxorem. dec. 5. n. 2. 39. & Alexad. de Nevo conf. 18. n. 5. quod extenditur etiam ad uxorem consentientem in morte mariti, neque appetientem illi utilitas illorum, qui illum volebant occidere: quia in tal casu tenetur perinde ac si occidisset vitum: Boëtius de cœf. 16. 2. ex n. 3. ad n. 9. & Barbar. in d. l. si ab hostibus. §. final. n. 66. & foliis. maritum. Cabed. 2. p. dec. 5. 8. n. 7.

Quægenter decimoquinto, ad uxori possit de adulterio amittit accipiunt de amissionem dōris? Refponderet si dissoluantur obligatio vivendi simul propter adulterium commissum à marito, tenet ipsius uxori dorem suam retinere: ita communiter Scrubentes, prout ait Pauli conf. 5. 4. n. 43. lib. 4. l. 1. Clar. lib. 5. scilicet adulterium, n. 1. 5. Sicut de alienationis vir. 7. q. 16. n. 30. vbi ait virtus adulteriam similitudinem donationem propter impunitas: text. in c. 1. vbi Glossa 1. & Abbas, ut Iste non consuebat: quia debent iudicari maritus, & uxori æqualiter: ita ut quod in uno statuarum est ratione doris, serueretur in alio ratione donationis propter impunitas: ita Narrat in conf. 25. 8. n. 8. Bellon. in conf. 17. n. 2. & Roland. de Iure dōris, q. 10. n. 5. Farnz. in praxi criminis, q. 142. n. 35. & n. 39. vbi concludit uxorem accusatam de adulterio, ad amissionem doris, posse contra vitum de eodem adulterio excipere, sed de hoc in specie lib. sequenti, §. de obligatione fernandi maritum fidem inter coniuges.

LIBER TERTIVS.

De obligationibus, quas habent coniuges circa alimenta ad inuicem,
& circa fidem præstam ab utroque seruandam.

DISPVNTATIO VI. Virū maritus teneatur ministrare alimenta uxori; & uxor mariti?

§. I.

Maritus & vxor, quo iure teneantur
se alere?

E P I T O M E.

1. *Maritus, & uxor dicuntur una cœ.*
2. *Maritus, & uxor dicuntur Socii diuinae & humanae domus.*
3. *Maritus autem uxori ex disfessione iurius possebat.*
4. *Maritus non solum tenet ales uxori, sed omnia eius pedisegnas.*
5. *Maritus bona suæ pro alimentis uxori obligatus, non minus quam pro deo.*
6. *Maritus est dominus dei, & quemadmodum hoc intelligatur.*
7. *Maritus agere posset, ut uxori suis deinceps constitutas.*
8. *Maritus non potest uxori priuata damenteat: & quibus modo limitetur.*
9. *Maritus non teneatur ultra fructus doni ales uxori rem informam, que habeat patrem daret.*
10. *Maritus solius regnari, potest consequi verum in-
crepe donis aut felina, etiam viaria quam in-
perire alimenta uxori.*
11. *Maritus pro alimentis iusta uxori non teneat
sappeditare fructus sequenti temporis, sed per
rat aqua maritus consequitur fructus doni pro
rata temporis.*
12. *Alimentum accipit ut facere alimenta aliis aegu-
rum gellorum, & potest pacisci cum eo, ut sibi
debet annuum quid donis felina.*
13. *Alimentum teneat præstare vir uxori, si eae duxit
absque donis, & quid si vir si pauper, & deo se-
bi promissa non solutum posterius uxori ex-
pedere.*
14. *Maritus non consequiatur uxoris detraheri, si non ales
uxorem, etiam sine propria culpa.*
15. *Maritus non potest pacisci viri ai donis, si retardate
sunt felina, quando uxori in eius servatio fuit.*
16. *Maritus ait uxori, quantum fructus doni non
sufficiat pro alimentis, & quid si excedat
suum alimentorum?*
17. *Maritus, & uxor sunt participes infertoriarum.*
18. *Vxor non teneat ales maritam, quando culpa sua
accidit in paupertatem, secundum aliquos.*
19. *Teneat ales maritam enim humilitatem.*
20. *Vxor magis teneat ales patrem, quam maritum.*
21. *Vxor teneat uxori ales de bono parap-
tibus, & quid de bono daturibus, si non su-
periorum.*

Fragoli Regim. Christ. Reipub. P.III.

22. *Vxor, que est in servitu mariti debet ali etiatis
sit informata.*
23. *Vxor non potest à marito alimenta petere extra
domum: Non tamquam regnum habuisse in domo
teflavir.*
24. *Vxor cui alimenta suæ resiliat cum obligatio-
nibus cum filii, & consequitur illæ filii
maritus.*
25. *Vxor, qua maritus habet pauperem, an sit aliada
è filii priores mariti.*
26. *Et quid quando maritus fecundus non sit in apto.*
27. *Vxor cui alimenta resiliat, non debet non per-
petuare, neq; permanens possit pauper.*
28. *Vxor non teneat ales alvicia marito hereticos
ad alteram rationem teneat ales, si non habet
alhanc, & faveat perca.*

RIMA resolutio. Maritus, & vxor
dicuntur via cœ, cap. 3. & vñ, &
uxor, 35. quæst. 2. Siquidem de ali-
mento, 1. q. 38. n. 3. & q. 39. n. 9.
proinde manu anima contraria-
tur, quando vxor cogitur mendica-
re, q. 38. in Aliud. de knapt. Socin. in l. di-
citione, 17. in fine, q. 38. maritum. Sunt enim mac-
tum & vxor Socij diuinae & humanae domus, l. i. ff.
ver. ante. Signot. in cap. 27. 6. n. 11. Siquidem de ali-
mento, 1. 7. q. 25. n. 16. & 17. ubi redditationem
bonis absentia, quis vir & uxori sibi vna cœ: ut per
Latan. in l. q. quis à liberia, n. 28 2. ff. de libenzagno
condit. Hystonum. Fernan. de Oticio Romanarum
lucubr. 1. p. 6. quos et sequent. Baebols. 1. 1.
cap. de hinc. n. 3. de big. 2. 2.

Secunda tesi illa. Maior alii uxorem ex di-
politione iustæ politiæ: 1. doni fructus, q. de iure dei.
Rofictus in grapi. Schol. 29. a. 3. teneat ergo vir
uxori ales, t. penult. ff. 2. in pos. off. leg. 1. l. q. 38.
ff. 3. q. 39. l. q. 40. non pos. uxore, in 1. reppos. ff.
de doni. auer. vir. & uxor l. q. 38. donem, q. 39. aere
ia sensibus, ff. felina. maritum. vñ. Clod. 2. Bartol. n. 5.
Alex. n. 7. eo quod uxori cuncta manu, cap. est ordo
33. q. 5. ita non est dubium, quin teneat uxori
ales etiam indoniam: l. q. 39. si nullus, q. de relig. &
sumpt. faver. Bartol. ent. p. 2. 2. Cod. de iure vir. & uxor.
Bartol. & alii in l. q. 39. in uxorem. Cod. de regn. gest.
& multo fortius teneat aliem non ministrare, quando
exhorti daturam duxit, & luxurii fructus do-
titudis namque semini debet oneribus matrimonij
l. pro uxribus, C. de dono don. & d. 5. q. 39. amem. in sa-
criste, & propter onus alimentorum, dicitur don
conducit titulum onciolum, l. ex promulg. ff. de
oblig. 2. & alio.

Tertia resolutio. Non subiunct maritus teneat
ales uxorem, sed etiam eius pedisegnas, & ancillas
sunt quibus vxor non potest vivere, aliena fami-
& facultatum qualitatibus iuxta Clodil. in Al-
liud. de non eligend. secund. m. 6. final. in verbis
evera. vñ. Bartol. docet viuum, qui teneat uxorem
ales teneat etiam ales feminorum iuxta qualitatem
pedisegn, & iuxta facultates.

Quarta resolutio. Magis bona sive vxori obligata non minus pro alimentis, quam pro doce: ita Speculator in tuto de donis, inter vir. & uxores, f. formatus, vers. sed nongaud bona vix: Bartol. in lib. cum donis, & fin. autem in seutissimis: vbi etiam Ca-
ducis, f. salme matrem. Bald. in l. verba, f. ut plesius,
C. dexter vix, alio. & in specie Jacob. de Aetan. &
l. sicut datur, n. 7. & communiqueret Doctores, ut in-
qui Negul. in tral. de pugnibus, in q. 4. secundum
part. principal. nro. 55. quos referens, & quicquid
Sud. de aliomento. tunc q. 43. n. 16. & tunc. 3. q. 2. n. 4.

Quinta resolutio. Maritus est dominus doris, &
dicatur illius parvimoniam dum matrimonios du-
tas, illo autem soluto dicitur patrimonium vxoris:
dicens dominus doris, in l. dico auxilium, f. de rei
enudicat. l. & si datur: vbi Clodula, & Laurentius, C. de
ire dor. l. dor. frumentis, f. codice sive: quae debet
eile dos apud matrimoniū, donec sustinet vixit matrimoniū:
l. in insulam, & c. furas, f. salme. matrem. l. si
pater, ne principis, f. de dol. except. quia autem dos
est multicus patrimonium, ex quo visiter debet, l. 3.
f. sed vix, f. de matribus, soluto matrimoniū
debet restituī eidem: & maritus, qui non sustinet
onera matrimoniū, non potest vias doris conser-
vare: & Palat. Lata, & alij, quos referunt, & sequitur
Suid. de aliomento. tunc q. 42. n. 30. & Bartol. Vixen-
tealis in cap. salubritate, n. 10. de viro. Constat
enim vias dotales, vel alimenta; loco vias vias
dati propter onera matrimoniū: tunc ceſſantibus
onibus, ceſſante viua: cap. cum ceſſante, de appelle-
tatione: Tinq. ad. marit. ceſſante conf. & de iure
privatum, q. 40. n. 170. Scacc. de appella. q. 3. n. 17.
Sancti de matrem. lib. 8. dñp. 30. n. 1. 2. cum seqq. &
in precepta Decal. tom. I. lib. 4. cap. 1. n. 42. vix in-
telligit de soli finali easu&peccate de etiā in lo-
to intencione vix: Tinq. ad. marit. ceſſante conf. p. 1.
n. 18. igitur quando gravamen ei causa commodi,
eo sublate tollitur coniugionalis: ann. qui in princi-
pia, vbi Bartol. in sommario, f. de sursum. & in specie,
Bald. in d. l. in insulam & ibi Insol. dicentes,
quod non potest mortis emolumenta doris, quando
non sustinet onera matrimoniū: & est communis.

Sexta resolutio. Maritus agere potest, & mulier sibi
dorem constituit: quod intelligatur, quando vix
est dux: etiam si maritus cum dux in villa facili
matrone constituite enim potest petere ab illa, ve
dorem decremtere constituit, alioz potest illam ex-
pellere domo, quia ab te est, quid non maritus de ino
patrimonio praefest alimenta vxori, qui potest sibi
dorem constituisse, & repugnat Glos. in 6. fol. in
carbo aereo. in Aut. de non eligent. secundum. lib. Bald. in
lib. fol. n. 9. C. de sententiā que fort. certa quantitate. C. in
cap. viii. n. 3. & de probat. vbi addit. in eo quia in-
ter aliquip pueras dux in uxorem subintelligi
conditionem si datur de mequit, in d. qui contrarie
matrimonium huc datus mentione, vbi pueras fa-
stiuine obera matrimoniū potest agere, ut sibi dos
tradatur. ex Glosa in l. obligacionis hædo. f. de obli-
gat. & ait.

Et quamvis Glosa loquatur de patre collocante
filia in matrimonio sine dote, qui potest cogi duca-
re filiam, pour volunt Bald. & Ripa in l. t.
f. idem. nro., tamen ex identitate rationis: pia vxor
tenet ut datur, siem & patet, filia petente, si est
dues: Bald. d. p. & Ioan. in d. l. si donatur, & si quis
indebita, n. 3. f. de condonat. confa. das. & precepit non
potest denegare alimēta, & in maio illius cui pe-
tete datur: Lata in l. q. quis à liber. f. quis ex her.
n. 6. f. de liber. agro. & Lup. cap. per se ultra, in 3.
acutis, n. 2. mut. 2. fol. 1. 36. de donat. vixit vix. &
vix.

Sunt tamen, qui dicunt maritū teneti alete vxo-

rem, quam dixit line doris promissione, & sibi im-
putet quod dicitur nullam postulanciū & ceteraque
vxoris personis locu doris aciperent Angel. verb.
doris. 10. vbi Sylin. q. 10. Gomez. l. 5. 3. Taur. n. 32.
Matien. lib. 5. recep. int. 1. l. 3. gl. 2. m. 29. Molin. de
iust. 200. 2. d. q. 43. 5. f. q. 11. 3. 30. f. si maritus des: Si-
maneh. de casab. Inst. tit. 1. 6. n. 19. & Bartol. 2. p.
ruber. f. salme. matrem. n. 43.

Quod extendunt etiam li vix dices sit, quia cum
nullum de dote constituens postulans fecerit, nullā
vix dotes dorum sicut & confluentes, ut probat
cum aliis Bartol. l. 5. fol. 1. 4. & prob. 1. 32. exca-
ratone, quia matrimonium line dote flave potest, &
conditio defuncta doris est extirpata: idcirco non
intelligitur nisi ex exprimitur: f. nota si palmarum, C. in
sagittaria, f. de verbis, obligat. ut Couat. in epo. 1. p.
cap. 5. in principio. 5. Cœcus lib. 5. infra statu maner.
t. 10. n. 7. 1. Ludon. I. up. 1. p. obliterat. de maritum.
t. 3. 6. fol. 1. 36. col. 2. C. cap. 3. 8. fol. 1. 048. Matien.
lib. 5. recep. int. 1. ruber gl. 1. m. 47. Q. 23. perinde
tenetur eam alet, & si daturat duobus: Sua. de
siment. n. 7. q. 19. m. 1. & tunc. 1. q. 32. a. n. 1. 2. Con-
cedit tamen posse viam exigere ab uxore illa, ut le
dote competenter, cum politi, si ante in pugnare
potest, negare alimenta, quia aliud est alet, &
aliud dote potest: idcirco si nobis alete, nice dote in
pollutare, compellere alete.

Nihilominus cum in opione mariti sit dorem pe-
tente, probabile est, si dixerit, & onera matrimoniū
sustinere potest, non teneri suorum oīgitem du-
tem & constitutere, quia non sibi promissa.

Probabilius tamen est si tenuerit vias dore pcon-
stitutere, con tenet vacum in hoc casu ad aliamenta,
qua dore conditio non est omnino extirpata
matrimonio, & tacite de ea datur ei, quia fami-
lia est dux: videtur enim, omnibus his in dote
promisit, ut tradit Bartol. f. or. 1. 1. 7. f. salme.
maritū ut dux dux tacitè promissa negatur, mar-
itus nullè censetur negare aliamenta: Bald. ita in l.
final. n. 9. C. de sententiā qua fort. certa quantitate, la-
tion. l. g. de donatis. f. si quis re adiuvante, n. 4. f. de cedel.
conf. data. & Gomez. Art. 27. Jan. 1. 30. Idem
decidunt & quando patet illius dux, & filia parer,
& maritus eam duxit hinc postea de dote potest Ge-
nevi. & Succio dorem petere, interius vixit alete: Molin.
d. dñp. 4. 15. pag. 1130. f. si maritus dux & suo
ea dorem, siue non, ipse præbatur manu per ali-
menta operas suas: Couat. suprad. part. 2. cap. 3. f. 8.
n. 7. vix. opatio tamen communis vixit est.

Septima celulio. Maritus non potest privare
vxoris aliamentis. Constat enim ex l. penit. f. etiam
pos. f. de p. l. si cum datur, f. si autem f. salme. matr.
vix censetur præstat vxori aliamenta, quia idcirco
dux vix recipit, ut vixit, & si familiæ præstat
aliamenta l. pro enarratu, C. de iure duxim. l. dux fru-
tu. f. eodem. Quia ac maritus etiam cum inten-
to vxoris aliamenta privare non potest, ex l. cap.
cum quidam, de iure uxoris, quem ista ex hoc notat
Bald. & sequitur Felin. n. 11. Ratio, quia iumentū
omni operatur ad præluditionis tertij, & in actu, qui
non pendet a potestate iuris: Bartol. in l. q. quis pro
eo. f. de fidei. & in l. non dubium, C. de legitimo, &
Scibentis in cap. quoniam potest, & de falso, lib. 6.
Tinq. in prefat. l. si enarrat, n. 1. 6. 4. in fidei, C. de
remend. duxit. sicut non potest privare patre cum
iumento his aliamentis. cap. cum quidam, extra.
de iure enarratu, vbi dicunt iure iumentum esse illi-
mentum, abiectione alienum sit, & in tute Lata l. si quis à li-
ber. f. patens, n. 8. & f. de liber. agro. Suid. de
aliamenta, tit. 1. q. 1. n. 1. 8. & 19. & Bartol. in d. cap.
cum quidam, n. 7.

Limitatur prius, quando vix viro colabitare
nam

nam si sine cu^m viu^m vxor tecderat, non eretem
eam alere: cap. hoc imago, 33. qualis. Ratio, quia
vxor debet teneare marito, nec debet abesse ab eis
obsequio iste causia: ex causa tamen si domo exce-
derat, aut non te uera, alenda est: l. si cum detem, §.
fin autem, §. finit. marum. Suid. de alimento, nro. 1.
q. 33. n. 10. ad nro. 14. argumento fauult infirmi,
qui debentur alimenta: l. dimittit, §. impedita, l. si
tum detem, §. fin amem in falso: vbi Barol. §.
solus. marum. & argumento Rectoris, qui tenet ut
prudente alimenta. Officibus infirmis: vt vult
Barol. in legatu §. de alimento. & cibis legatis. ergo
vxori infirmis debentur alimenta à marito, quanvis
 habeat patrem diutinem, vel per se habeat aliund, e-
cum per ipsam non fieri, quod non sit in obsequio
mariti. Idem Suid. supra n. 42.

Limitatur secundò, quando vxor teneatur viro
dote*m* diutine, & in hoc deficit, cellar obligatio
alendi illam: Glorla in §. final. vers. uera, in An-
then. de nos eligend. secund. nro. quoniam etiam affect
Cyn. ante omnes, in l. quid in uxorem, col. 1.
C. de nego. gess. vbi aut deceperit, & non decipitur
bus iubente iura: Salic. ab in fine, dicentes vxo-
rem, que non soluit dote*m* quam promisit, extra
donum esse culpa sua, & idem non esse alendum.

Non enim tenet ut sine dote habere vxo-
rem: Hohenf. Ian. Aodr. Butrius, & aliis in d.
cap. peregrinas: Couat. in Epist. de spesaf. part.
2. cap. 7. in principio, nro. 2. vbi vult, que non
soluit dote*m*, non esse alendum: Benincala in trall.
de pauper. q. 8. in 2. speciali contraria, n. 3.

Quiniam, manus potest vxori aliamenta nega-
re, & dotti patrem soluit, & patrem retinet: ita
Bald. in l. in insulam, §. usuras, §. solus. marum. Se-
quuntur Calto ibi, nro. 2. Iaco. Lup. in d. cap.
per vestras, n. 3. usuras, in principio, col. 3. vers.
& hoc non solam: per textum, in l. Iulianus, §. ef-
ferri, §. de action. emps. vbi dicitur emptorem, si
solam patrem preteri dedit, non consequi fructus
pro rata patris soluti. Sed melius dices vxorem
pro rata donis soluit esse alendam, quia eadem est
ratio partis quoad patrem, que est ratus quoad
totum: l. quo de cosa, §. de re vendicar, vbi Glorla
& Barol. in l. iuris gentium, §. ados: & Iacob. §. de
paucis. neque obsec argumentum de empte*m* ob-
hui luctatoe de fructibus retinetur, nisi soluit to-
rum pretium: quia id procedit de rigore iuris: ego
autem loquor de sequitate, & ex consequenti
fructu pertinet ad emptorem pro rata patris lo-
lui: Bart. in d. §. efferr. vers. quare: Decius conf. 1. 9.
n. 2. in fine. Natta conf. 3. 8. 4. n. 10. & Couat. l. 3.
variar. cap. 4. vers. dicitur §.

Limitatur tertio, quando vxor propter paupertatem, & impotentiam non soluit dote*m*: tunc
enim non potest à viro expelli, sed debet ali: ita
Alexand. in l. si donaturus, §. 1. nro. 2. vers. limita-
rem, §. de condit. causa data & ilia l. 1. n.
in fine: lecū si vxor dote*m* promisit, sciens le
non posse soluere; nam tunc non excusat à lo-
lutione donis per impotentiam: nequa propter
dolum suum gaudet beneficio impotentia, & idem
potest expelli: text. in l. penit. §. de ure daturum:
Iano. Lup. in d. cap. per usuras 3. moribus. in prin-
cipio, col. 3. vers. & per illas: alias decisio*m* de donat.
suer. & vxor.

Limitatur quarti, quando affines vxoris pro-
pter paupertatem non soluunt dote*m*: etiam in
hoc calo manitus tenet alicet vxorem: ita
Cortenus in conf. 1. 45. in hac consultacione, col. 4. vers.
usc refragatur, & vers. praeceps impetratur, vol. 1.
cum manitus habeat actionem contra affines, si
dote*m* promiserunt, & ob negligientiam manitidos

Ergo Regim. Chrys. Recep. P. III.

non est soluta. Nihilominus in hoc calo non esse
alendam vxorem, melius probat Bald. in l. quid in
uxorem, nro. 10. C. de nego. gess. Calto nro. 4.
& Alessand. nro. 3. indistincte alimenta non esse
danda, siue dote*m* debetur ab vxore, sicut à pane, aut
ab aliis, quod aliis mulieris, & datur pro enteri-
bus matrimoniis: Iano. Lup. supra. Couat. d. p. 2.
cap. 7. nro. 2. & alij quoniam sententia magis pla-
ceret, nisi patet, qui docem propositus, non habeat
vnde soluit: cum habeat primulegium ne teneatur
vita quam facere potest. penit. §. de ure dote*m*. Lex
duo*m*, in principio, §. solus. marum.

Quare in hoc calo non sunt neganda alimenta
vxori: ita Alexand. in d. l. si donaturus, §. 1. col. 1.
§. de condit. causa data: Benincala supra in trall.
pauper. in 8. quoniam, in 2. speciali. contr. n. 15.
Non habebit tamen locum, quando patet dolosè
promisit dote*m*, sciens le non posse soluere, tunc
non tenet manitus alicet vxorem, quia dolo non
subeuitur ex illo temendo.

Limitatur quinto, quando vxor est in obsequio
mariti, quia debet eam alere, quia habet in suo
obsequio: ita Abbas in conf. 3. n. 6. col. 2. Roman.
in conf. 5. 17. col. 2. dicentes dote*m* non soluta mar-
tum possit vxorem diuinitate: si tamet retinat in
suis letiis, tenet eam alicet: Grammat. in dec. 1. 30.
n. 2. & Benincala. ubi proximè, n. 4. Quare senten-
tia placet.

Vnde non est audiendus Vetus de Bob. in l.
quid in uxorem. C. de nego. gess. dicentes, si mulier est
in obsequio vii, alendam esse, quando nulla dote*m*
fuit promissa: quid si sit promissa, & non soluta;
non esse alendam, etiam si sit obsequio vii. Di-
citur, quia vxor teneatur ad duo, ad dote*m* scilicet
prudentiam, & ad obsequia exhibet: da: cum er-
go utrumque non perfler, citio retinatur in ob-
sequio, non debet ali: Nihilominus oppositum est di-
cendum, quia quoniam possit repellere, non potest
negare alimenta vxori, si tam utile remittet in domo.

Limitatur sexto: quando vxor in domo vixi non
vult obsequium debitum prestat, non recipiet ali-
menta: nam qui non facit quod debet, non recipit
quod oportet: l. si ea, C. de condit. infers. l. Iulian. §.
affinis. §. de action. emps. Secundù quando culpatum non
est in eius obsequio: tunc enim cuncte esse, &
prudentiam cuius ei viuet, id est ali: ita
Gutier. q. Caven. lib. 1. cap. 24. n. 7. Lata. ligata. li-
ber. §. si quis ex his, n. 3. 4. & 35. §. de liber. agnosc.
Bobol. a. p. rubric. §. solus. marum. n. 43. Mariens.
lib. 3. tit. 9. l. 2. gl. 1. n. 5. a. quia per vxorem oon-
flat, quoniam in domo letiuit marito, qui sit ut
habeatur perinde ac si esset in obsequio illius. in-
re Cind. §. de condit. & demans. vbi conditio habetur
pro implata, quando per eum, cui erat implenda,
stat quoniam implausibilis, exponitur, §. final. §. de
verb. obis. Menoch. de arbit. iudic. q. 6. 6. nro. 3. 8.
Sanch. d. lib. 9. d. 4. n. 20.

Quin etiam tenet alicet vxorem, quia sine cul-
pabili, si est pacata edite, & manitus teneantur non
vult adiuvare: ita Glorla in fine in cap. significati.
de diversis vbi loquitur vxorem, que recedit propria
auctoritate, & polita vult redire, esse refutandam;
& si ex eo pondere manitus non vult recipere, illam
videtur impunita, & ab ea die potest repetere expen-
das, non autem antea factas: ita Hohenf. in summa,
qui marum. accip. pag. §. 1. col. 1. vers. quid ergo deca-
pens: Sanch. lib. 10. de marina. d. 1. n. 16. &
Barbol. in d. cap. significati. n. 10. & 11. de diversis,
potest alios.

Limitatur septimo, quando vxor commisit adul-
terium, tuoc vit iusti negat alimenta: Baldus in
cap. ex parte, col. final. de ff. sof. Iano. Lupus
P. 2. in

in rubric. de donat. inter uxorem, & uxorem s. §. 6. 4. n. 9. & §. 88. n. 7. quod intelligitur, quando adulterium est notorium : tunc non sit ipsa tunc debet cali, etiam iudicium Ecclesiast. cap. 7. p. 1. de dimissione. Barbat. ab. n. 3. post aliis.

Potest autem visum negare alimenta ex officia adulterii, vltra praeteritatis volunt Bolognetus in cap. 2. 3. n. 7. verf. plus dico, ex eo fundamento dictum, quia alimenta praestantur uxori penitentiae propter matrimonium : cum ergo adulteria violer matrimonium, non debet gaudente beneficio matrimonio; item adulteria propter crimen perdit ducent: igitur multo fortius amittere alimenta : sequitur Conclu. in d. si quis a liberis, s. si quis ex his, n. 7. 3. perdere autem doceat adulterium conflat, ex cap. plenaria, de donat inter vir. & ux. ut per Couar. de fonsalibus, p. 2. cap. 7. §. 5. n. 3. Colla rac. p. 1. p. 1. ut ibi legatur, n. 4. 6. Gama de a. 3. 4. vbi Flores p. 36. Valaf. confid. 169. n. 16. Fatin. in praxi ermin. p. 3. q. 142. n. 1. Item propter adulterium amitterit donationem propter nuptias, nec lucrum donis ex pacto prouocantis: Iul. Clas. 5. adulterium, n. 1. 2. verf. alia queque: Barbat. l. 2. in principio, p. 1. n. 5. 4. & 9. 8. verf. item ex ipsa amittere donis: ff. foli. mortua, Sud. de alimento, tis. 7. q. 16. n. 30. Quinam bona paraphernalia propter adulterium amittere uxori, l. 80. Tams. n. 47. verf. n. 34. impensis. Fatinac. d. q. 142. & Sanch. lib. 1. o. 1. d. 3. 3. vbi vult aeterno In te Regni Castell. bonis paraphernalis, & reliqua uxoris adulterii adjudicari vixi, sed hoc non caret consideratio: Menoch. de arbitrio casu q. 8. n. 3. & conf. n. 7. 1. & cap. 5. 6. n. 4. igitur multi magis adulteria prouisiblur alimentis.

Dicendum tamen est maritum teneri alimenta, & illis expensas uxori praefitae quendam litigie cum uxore, ut se ac regulatione adulterii tueratur: alia remanebunt indefensia. Iustus text. vbi Glotta in l. si infirmatio s. infuscio, ff. uscisa testamento. Lata in l. si quis a liberis. s. si vel parenti, n. 5. 3. ff. de liberis, agnoscit. Idem tenet Felin. in d. cap. ex parte, & alio, quos sequuntur. Boct. in fidi contingencia, loquens de muliere adulteria dec. 3. 2. 3. n. 2. Couar. prædictar. cap. 6. n. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 1. 3. Garret. Causa. cap. 14. lib. 1. n. 7. vbi dicit, ita scipit fuisse iudicatum, & se iudicabis: Valaf. confit. 1. n. 4. Quod intelligitur, quando mulier nahe habet, ex quibus vivat, & litis expensas faciat: pro qua sententia est singularis test. in l. q. leg. aeternis, 1. 4. ff. ut in possessionem legatorum, id est: *Ne sum qui quaque habeat:* & probat Quellida questionem in cap. 23. n. 6.

Secundum dico potest ex cap. quenam, de conjugio leprosum, per teat. ibi: excepta causa formationis, licetum esse diuersum per personam, propter salam formidationis: Abus. 5. & 19. quia causa in formidatione est ex ipsa conjugij natura, & promissa fides violatur; & ideo fidei coniugali, & fululantibus ipsius matrimonij oppositor foenicido; cum ergo haec causa sit perpetua, ita de dimissione: arque ita est causa perpetua diuersitatis & ex consequenti pollunt alimenta negari adulterio pettinaci: Abbas in cap. ff. vir. n. 2. de adulterio: Angel. verbo debitum, n. 9. vbi Syntest. n. 1. 2.

Addex d. cap. 7. vir. verbo, sed permanet: colligi virtus reuerti deficiens uxori sub culpa mortali, quando ipsa in adulterio perfidit: ut Petr. de Lectione de marit. g. 6. a. 2. conclus. 2. proinde peccatum esse mortale non abstinentia à cuncta carnis coniugio: licet peccato, sine reddendo, volint Couar. de fonsal. p. 2. cap. 7. §. 2. num. 4. Gratia in dext. p. 1. lib. 1. cap. 8. 4. n. 6. D. Barbat. in l. 2. p. 1. in principio, p. 1. numer. 10. 2. ff. foli. mortua. & Martin. lib.

in tristitia, tit. 1. numer. 10. 1. glossa 1. lib. 3. mens recipit.

Ostensa resolutio incoluit questionem, an matris concubus alete vaorem infinitam, etiam vira fructus donis, quae habet patrem ducentem? Responso deo vaorem infinitam, habentem bona extra donem; si fructus donis non sufficiunt, teneat de suo impediente: ita Cynus. & Alexander. *Quod in uxori, C. denegat. ges. Roman. cap. 5. 17. n. 2. verf. quod amorem redditus.*

Dico ratus, quando mulier est impura, sed habet patrem ducentem, vel fratres, aut fratres pat. eti. etiam filiae secundum in cap. 6. 4. numer. 39. 7. 1. ex quibus inferit, vol. 4. si mulier sit impura, alendana est, quia non habet nisi aliunde; quoniam habet parentes, vel fratres à quibus possit alimenta conquequi: & pro hac parte allegat Isacobam Buc. in d. *Quod in uxori:* atque haec clementia virtutum tenet vira vires donis, uxori, egenis curat.

Sed multo melius, & turpis dicunt Calisto, in d. *quod in uxori*, n. 3. C. de niger. ges. & Salicet. ib. n. 1. maritum non tenet vires infinitam curie vira vires donis, quando ipsa haberet patrem, & vel alium, qui tecum aleteria etiam distinguitur. Barbat. in d. *quod in uxori*, quia patet est prius in ostendere, qui teneat ratione languisco alete filias, & deficiente parte, matre, & fratibus, qui de iure teneant alete, lequitur maritus.

Quare si filia habet parentes ducentem non tenet maritum qui convenit non debet vira facultates ducenties dicere pauper qui patrem habet ostendere cap. eleemos. 1. q. 2. & cap. præval. 1. 6. q. 1. & cap. 1. de magistris, vbi Abbas n. 1. Accedit quid alimenta, & expensas non tenet in hoc casu manus præstare, nec ratione donis, quia ovo sufficiunt fructus, nec ratione feruntur, quia vixi illi infirmorumq; donis inesse quae obligant maritum ad alendam uxorem. Quocirca debet vixi uxori necessaria, ratione sanguinis, quae obligatio pertinet ad patrem.

Nona solutione h. Maritus solitus negotiorum, potest conquequi tempore intercessi donis non isolata, etiam vira quam importanter alii cota uxoris, & hoc potest deducere in pacum: sine donis fuerit promissa à patre, line ab extirpo, qui donare non tenet. Potest autem maritum deducere in pacum binus modi intercessi, tradit Couard. lib. 3. cap. 1. q. 2. 3. vñf. dñe prima ex parte: Sud. de dimissione. 1. q. 4. 2. n. 9. quos referit, & sequuntur Franc. Molin. de r. marit. p. 1. lib. 3. q. 19. n. 13. vñf. tradit extendit ad Generum qui non sibi mercator, cum matrimonio onerata insinuat, eam qui non est mercator quam qui solitus est mercator: Barbat. in cap. salubritate, ex vñf. dñe. 30. & Pet. Barbat. in l. dimissione, ff. foli. n. 10. n. 3. 2. vbi de mercatore solito negotiorum, & de non mercatore, qui ex pecunia donali potest aliquid emere, ex cuius fructibus talia dote possit sustinere onera matrimonij: id est illi id intercessi solvendum est: Menoch. conf. 7. n. 16. post plures.

Decima solutione. Maritus pro alimentis infinita viros, non tenet ut suppedaneus fructus & queatis temporis anteleipat, sed pro rata: quia maritus conquequi fructus donis pro rata temporis, iuxta l. dñm. 10. ff. foli. mortua, ex qua onera matrimonij pro illo tempore infinita, & fructus illi coedundant maritu pro oneribus: Fulgoli. in l. dñm. 10. ff. foli. mortua.

Et quia maritus non facit fructus tuos ratione, iurius, nor dominus, sed tantum resipue onerum matrimonij: arque ita pro parte tempore, quo non sustinuit onera, restituit, quando solutorum est matrimonium, pro tempore quo non sustinuit. Valaf. de partitione, cap. 29. n. 1. t. dñm. 19. & cap. 30. n. 6. Erga nos tenetur pro alimentis iofirmata: uxoris, genitilicis

ministrare fructus sequentis temporis, sed pro rata: ita iο (specie) Ruiou conf. 39. n. 3. in fine, vol. 4. dicens tenet solius pro fructibus illius temporis, quo utrōkūt sit iustificatio, sed hoc non videtur aequominus hiliosimū id probat Sord. de alim. sii. 1. q. 3. n. 18. quia fructus docis marito cedunt pro rata temporis, pro omnibus matrimonij: l. penit. C. de eros-
gar. malis. annos.

- 12 Undecima resolutio. Maritus accipit à sacerdo alimento actione negotiorum gestorum, & potest pacifici cū eo ut libi detur annuum quid donum dos solutus. Quia si sicut maritus ex possessione in pugnus tradita potest recipere fructus, & retinere lalua foris, donec dos solutus: d. cap. fabrict. & vluo coimmotier Couar. lib. 3. cap. 1. variar. n. 3. cum sequent. Gomel. variar. tom. 2. cap. 11. n. 41. ad finem. & L. 1. Tauri n. 30. Spino in Pauculo. Glosa 13. rubric. à n. 44. Etet Theolog. Soc. de inst. lib. 6. n. 9. sub finem. art. 1. Salom. 1. 1. q. 7.8 art. 2. conuersari. 1. 4. Molin. de iust. trall. 2. tom. 2. diff. 321. Rebell. p. 1. lib. 8. q. 1. 2. & Azoz p. 3. lib. 7. cap. 9.

Sic etiam idem potest fieri padum à marito, & geneto, & quid certum intrem detur, donec dos solutus pro oneribus matrimonij fubleandis: ita Couar. suprad. n. 3. otr. 9. Sord. de alim. sii. 1. q. 42. n. 13. Rebell. lib. 5. q. 10. fel. 4. n. 24.

Non delunt, qui patet hoc pactum esse illicitum, sed minus bene; quia licet est Statutum, si hoc fiat, quandiu dos oon solutus: non pro dilatorio solutionis, sed in compensationem oneris coniugalium, ad rationem viros pro quaevidecim, plus, mihi dñe, vt superiores, n. 9. dictum est, ad famem: & Rebell. lib. 5. q. 10. fel. 4. n. 24.

Id autem non habet locum, quando pactum ini-
tum excedet illud iocelle, & ut certum quid à
lege, aut flatuto, vel à confuetudine, vel via pre-
sumunt enim esset nullum, & vniuersum. Posse
tameo maritus, omisso pacto, agere per viam ordi-
nationis ad id obiectandum, quod ambi ratione dam-
ni emergentis, vel lucri celantur, si pecunias in ma-
nitentionib; & esset mercator solitus negotiari: Sord.
dat. 1. q. 42. num. 8. & 9. & Canal. p. 1. decif.
35. num. 21.

Similiter, non potest recipere illud cerum inter-
esse maritus, si post pactum de illo recipiendo, &
dedit sacerdoti dilationem soluendi doctem. Nam eo
ipso, quod protogauit tempus dilationes, viuis est
remittere interim interesse: Nauar. in manu, cap.
17. n. 21. 3. Coopart. d. cap. 1. n. 3. vñf. 5. Ioseph. Ludo-
vici. decif. 2. 1. ex n. 44. & 45. nisi expellere fieret pa-
ctio, vt interim non obstante dilatione, sibi certum
interesse daretur Couar. cōtra Craoc. conf. 10. 89.
n. 7. sed partem Couar. amplectitur Canal. p. 1. de-
cif. 35. n. 21. Ioseph. vñf. proximi n. 1. Cancer. variar.
refusat. lib. 3. cap. 7. n. 5. 8. & sequens.

Duodecima resolutio. Vit reteor alimenta pra-
bere uxori eam duxit indecentiam, quid si nulla. ff.
de religio. & sunt famer. Glolla in l. 6. cōtra datam, ff.
sor autem in fauissimo ff. solus. maritum, Mantic. de-
cet. & ambig. p. 1. lib. 1. tit. 30. n. 10. & sibi impetrer
quod nullus doctem exegit, videreturque perlomen
uxoris pro doce accepibile: Sord. de alim. sii. 1. q. 22.
n. 1. C. tit. 7. q. 1. 9. n. 1. Barbol. 1. p. rubric. ff. solus. ma-
ritum. n. 43. & Saoch. plures referunt, lib. 9. q. de din-
tibus, diff. 5. n. 8.

Iam vero si maritus sic pauper & habeat patrem
diuitem, tenet patet alete filium, & eius uxoris,
etiam si confiteo illius uxoris duxit, si alia-
dē non habeat: ita Decius regula, nuptiis 30. in fi-
ne, ff. de regul. iuris: Iaoa. Lup. cap. per uelut. & de
donatione, inter virum, & uxorem, constab. 3. q. 3. n. 1.
Riminald. conf. 5. 3. n. 4. 1. vol. 2. Molin. lib. 2. de pra-

meg. cap. 16. n. 6. & habebat in l. si quis à liber. q. 5. scilicet
parens, vñf. non tamnam, ff. de liber. agnoscere, per
quam pater non solum alimento, sed caricae incipi-
lanae tenet filio per statu, & per Glosam, vñf. cap.
2. art. 1. ubi ut vestimenta, & domum pro se, & pro suis lo-
beru, & uxore sequitur Basile. & Scabentes abid.

Obligatio namque aliendi uxorem, quando illam
dixit sine dote, incalcat filio: ut etat Innocent.
en cap. per vestras, de donationib. inter vir. & ux. Riminald. supra n. 43. Baeca de non melior. lib. ab ap.
5. num. 2. Ludonic. Lopez 1. p. instruuntur. in 2. edat.
cap. 2. 9. 4. 5. Segundum & alia quiescentia fine: filio autem
deficitur, obligatio pertinet ad patrem.

Et quod magis elline filius, siue hinc iudignum
matrimonium contrahant, & carante alios, (quoniam contadat Lopes, ibi) tenerunt patet
ministrare alimento ex aequitate naturali, ne fame
perturbarint Molin. de primog. lib. 2. cap. 16. num. 8.
Vera. Cruz 3. p. 4. 5. Gomel. 1. 2. prudicat.
q. 1. num. 5. Ft. Manuel. tom. 1. summe, cap. 14. n. 4.
quos sequuntur Sanch. lib. 4. de marit. diff. 26. n. 19.

Ambigui potest, an viri dos prouulsi non soluta-
tur, polis uxore domo expellere? Affirmat Lara
in l. si quis à liber. q. si quis ex hū, num. 5. ff. de liber.
agnoscere. Palat. in repetitu. rubrie, de donat. inter
vir. & ux. 5. 6. 4. n. 1. 6. Gomel. 1. 5. 3. Tauri. n. 32. &
Pett. Gregor. in Symagm. iuris lib. 9. cap. 19. num. 3.
per text. in d. cap. per vestras, ibi: uxor a viro di-
misca: Sed hinc textui respondet, quid si uxor
expulsa & a viro dimissa non petuit reparationem?
Si enim illam petuit, an omnia fuerit restitu-
enda: per text. in cap. ex coniunctione, de restitu-
tionis. & in cap. parro. de diversis.

Quare constanta sententia est sequenda, non pos-
se iudicari uxore domo expelli, propter doctem non
solutam: Couar. de genial. p. 2. c. 7. in principio, n. 2.
Mol. de iust. tom. 1. diff. 4. 2. 5. vñf. marito dat. Baeca
de non meliorando fidibus causa datu, cap. 3. 2. num.
21. Petr. Barbol. in l. 1. p. 3. num. 5. 5. ff. salut.
maritum.

Ratio, quia maritus non definet alia remedia ad
consequendam doctem, quibus vir potest, ut vir
fibi solutus: ergo non debet uxorem expellere.
Iustus illud Chriti Domini, Matib. 5. ibi: Ego
autem dico uobis, quia omnes, qui dimisserit uxorem
suum, excepta fornicatis causa, facit eam me-
chans: ergo non potest illam expellere: legimus
Saoch. de marit. lib. 9. diff. 5. v. 17. vñf. n. 1. 8. repon-
der argumenis contrario patris.

Fauct, quia maritos tenet cohabitate cum uxori,
ne potest debuisse, nec mantale confortium ne-
gate eidem proprie doctem non solutam: Molio. &
Sanch. suprad. num. 17. ad quae onera vit tenetur ab
ipso lege naturali, & divina, & ex ipso matrimonij
coniunctione tenebunt ramen eam alcere, quan-
dui dos non solutus, ut præstatu voluerit.

Decima tercia resolutio. Maritus non, conse-
quente uiru dotale, si non præbet alimento uxori,
etiam hoc propria culpa. Deducitur ex l. cap. p. 5.
vñf. 1. ff. de iure dot. non enim, qui non præbet ali-
menta uxori, promulgas uiru petet potest; quia
nulli oneribus matrimonij defectu dos, nulla est:
l. si pater multus, in fine, codic. titulu. Mantic. de
rati. & ambig. 1. p. lib. 1. tit. 30. num. 5. & 8.
vñf. num. 16. addit. fructus doctem perceptos constan-
te matrimonio, non pertinet ad maritum, sed ad
partem, quando pater sustinuit onera matrimonij,
qua runc patre acqueruntur, si uo que sicutum, ibi
dat, ff. de iure doctem: cum dos ob hanc causam
constitutus. l. pro amera, C. de iure dot. l. de-
tus fructus, 6. 1. 2. ff. endem titulu: Mantic. suprad.
tu. 29. num. 16.

15 Decima quarta resolutio: bannitus non potest petere vias domi, si retardatur, quando vox est in eius iuramento enim tenet illam alete, & si emulam quicunque illi ministrantur; ita Abbas cons. 8. n. 2. c. 3. vol. 1. Ioan. Lup. in cap. per vestras, de donante var. C. vero, metab. 3. g. 1. n. 1. post Amb. ab. n. 14.

Contrarium tamen videtur Suid. de aliment. tit. 7. q. 17. v. 39. alius sibi relatis, dicente hoc non sufficere, & viuantis neque petere vias dotales, & dos retardat, ut si iolum quid vox sit in iuramento mariti; eo quod vox tenetur ad obsequiatio[n]em praeflanta ultra dote[n]: sique ita praeflato operas, non propter liberatur ab onere solvendo dote[n], ut sine illa necessitas sit alenda: neque ex eo, quod neque expelli a conforto, & conseruatio via, tenetur ut vox tenet ministratae alimenta, dum iolum dote[n] retardatur.

Ceterum, si maritus praeflet alimenta ante solutio[n]em dote[n], nulla praevalit propter statuta de sequitur lumperibus, non potest petere alimenta praeflata, ab ipsa vox, vel a constituentibus, aut promiscue his ipsam dote[n] censetur enim remissa soluto[n]e retardata dote[n] ob effectum cōtingit, & loquuntur sibi magni: Sancti, supra d. d. 17. n. 6. C. 7.

16 Decima quinta resolutio: Maritus alii voxem, quamvis fructus dote[n] non sufficiunt omnino pro alimentis, quia tenetur de propriis facultatibus subvenire, quando dote[n] est exigua: Bartol. in d. si consta[re], n. 1. o 2. q. 17. s. 1. marit. Contra vero, quando dote[n] facit magno, & vox est abique culpa mariti ab eo dicta, & tenetur ipse congrua alimenta vox tenet præflecti, si cum dote[n] & sin antem, in sensu[m], si sicut, marit. et ceteris auctoribus, qui superiunt, potest illi referuntur: contraria nonnamque eadem est dilephina: I. ultim. f. de leg. ar. 3. & in specie voluit Paul. Casl. cons. 6. n. 1. vers. secundo, quia non est verum: Manti- ce, supra lib. 1. cap. 30. vers. ex hoc antem, n. 3. quia dote[n] est magno.

Decima sexta resolutio: Maritus, & vox sunt par- ticipes infortuniorum: text. in l. scimus dote[n], & si maritus, vers. quid enim, f. 1. lumen, & ibi Bartol. in s. sin antem in sensu[m], n. 6. Suid. de aliment. tit. 1. q. 35. n. 7. nam correlatio[n]em eadem est ratio, & deo[n]tis: id est sic maritus dues tenet vox alete indotata, & que aliud non habet, ut dicitur, pari ratione vox dabit alimenta vita inopis: quia cum sine relatione non debent iudicari ad imparia: atque ita dispositum in uno debet habere locum in alio: I. final. vbi Scribentes, praetertim Iason, C. de indebita videtur, sed vbi loquitur de marito, & vox, unde vbe[al]le velut inratio, idem debet esse in l. l. l. f. ad legem Aquil. Iustitiae lex antiqua Romuli, cuius meminisse Trajanus in 8. leg. comit. n. 8. quia huiusmodi est: *Molit vero legiamem communia fortunorum & sacrorum sociis illis esto.* Quin leges alle- tu[n] virum & uxorem faciunt acerba humana dominus, aduersi, C. de crimin. expul. heredit. ergo sunt participes infortuniorum.

18 Quid ergo, quando maritus inedit culpa sua in paupertate, tenet virum illam alete? Negat Bald. in cons. 47. B. n. 1. vol. 1. Tiraquiel in l. f. longior, in vers. bona, n. 5. C. de remeand. donar. Crancet. in re- colleri, censit pro genere, n. 39. C. 42. vbi vixit postponendam esse onus regnante: ignis sicut filius eximunt ab onere aliendi partem propter delictum, ut etiam telebatur vox ut obligatio[n]em aliendi virum, quando culpa sua inedita in paupertatem Suid. tit. 4. q. 1. 8. n. 6. t.

19 Nihilominus non est exemplanda vox in hoc ex- su[n], ab onere aliendi inauitum: ita Suid. de aliment. n. 1. q. 3. n. 4. vbi loquitur de marito bono, quem te-

merit alete, sicut & filius patrem bannitorum deducitur ex l. m. f. m. a. m. f. de ore det. & in Ambent. de incell. rupi, s. f. de ore contingit. C. in Ambent. ut enim de appet. cognosc. s. f. de ore de predilectis: Neque est dubium, dictum alimentorum non intercedi propter capitis diminutionem, ex quo confitetur in facto, non in inceptu illius patrem bannitorum, & pater illius bannitorum alete detinet: quia pater banni- torum, & illius bannitorum, quamvis sint tales; lex cuius non auferit ius naturale, nec ea que sunt iuri gentium: Bart. in l. amissione, q. q. de defunctis, f. de caput. dominio. Suid. supra ex n. 5.

Decima septima resolutio: Vox non regis tenetur altera patrem, quamvis maritus, ut videtur Fortunus in l. ultim. n. 3. 6. f. de Iust. & iure, si eius pars modo debet vox a parte potius alimenta accipere, quam a marito, ut probatur in Ambent. lucet, in jure, C. de natural. liber. Vnde extante pars duante, vel ma- tre, vel fratibus, vel fratribus patris, a marito non sunt alimenta manifera videntur: lecus si ipsa predicti non extant: tunc tenetur maritus: Suid. de aliment. tit. 1. q. 35. n. 33. C. sequent. C. n. 37. C. 58. Iecus quando soluto matrimonio per mortem marit: tunc vox videtur manifestanda sunt alimenta potius ab fratribus mariti, quam a parte: Nam non fratres mariti ratione dote[n] sunt, quam penes se ha- bent ad id tenentur, quod omni dote[n] non refutantur & patet solum tenetur, quando illa non habeat aliunde.

Decima octava resolutio: Vox non tenetur vi- rum alete de bonis paraphernalibus, Globi, in l. vbi adhuc, vobis ad fulgentem, C. de ore det. quia videtur, virum cadentem in paupertatem alienum esse de fructibus dote[n], & donationis proper nuptias non ramen de fructibus paraphernalium: lequitur ibi Bald. num. 27. & Salic. num. 4. Nec est dubium maxime alienum esse ex fructibus dote[n], ut expremit haberet in d. l. vbi adhuc.

Nihilominus esse alienum de bonis parapher- nalibus vox, quando fructus dote[n] non sufficiunt, vel dote[n] non extat, vel calu aliquo exigitur: est venor resolutio: tunc enim per vox tenetur debet alii. l. 1. & Ambent. præterea, C. vnde in C. 17. vox, q. qui vox, in Ambent. de exhib. C. introduc. quia ita id non affuet, sed feruntur ad argumentum, ut quemadmodum vir succedit vox, & est alienum ab ea: quo argumento Specul. in nudo, q. qui filii suis legimus, num. 40. vers. quid si mulier, decidit, si vox est diues, & maritus inops: suscepimus ali- menta ab vox, illamque tenet subuenire manet sequitur Bart. intradit. de aliment. n. 49. laetetur Bald. in cons. 47. vol. 1. vbi tradit, dum vir & vox sint fo- ei diuinae & humanae dona, teneti vox tenet sus- ciente mento politio in necessitate: Suid. de ali- ment. tit. 1. q. 1. 6. n. 7. & 8. post Campegi, in trall. de- port. p. 3. q. 2. 3. circa finem, & Lup. in rubro, de donat. sicut vir, & vox, q. 6. 4. n. 1. & C. de cap. per vestras, co- demisit, in t. metaboli, in f. 19. n. 1. atque ita non ve- get Globi, in d. l. vbi adhuc, quia communiter re- probatur: heus & Globi, in l. quod si spinata, q. 1. f. de donat. inter vir & vox. dicitur, supra, q. 33. ex num. 6.

Ex dictis, vel verum, apparet fructus dote[n], & donationis proper nuptias feruntur sustentationi mariti, & uxoris: atque ita maritus, non obstante quid sit hollis Ciuitatis, si id contingat, debet ali de bonis talibus ab vox: Bald. Nouel. in l. si constante, num. 50. vbi non solum ac maritum esse alienum de bonis talibus, sed etiam de aliis, que vox diues habet; sed non loquitur vero tam ciuitatibus in l. f. cum dicitur, q. qui autem, in sensu[m], loquitur: si maritus sit hollis Ciuitatis, vel Pe- cipit

Disp. VI. An maritus teneatur, &c. §. I. 175.

cepit: & ibi Crotus n. 31. Campe. & Lopus supra: vbi dicunt vxorem non obstante banno, & excommunicatione, teneti vita cohabitare; vel scilicet teneri illi ministrae alios oea: sequitur Sard. q. 36. supra, num. 13. & segnem. vers. respondet secundum: quod si fructus doris non sufficiant, vxor de proprio tenetur iustificata.

22. Decunamur resolutio. Et dictis sicut habet: vxor qui est in seruicio mariti debet ali, etiam si sit infirmata, ne rebus propriis commodatis, possit, si de operibus eius, & sed secundum, C. de latu libere, resolend, que probant tenet naturali ratione dominum alicui lectum, quem habet in obsequio: Abbas in conf. 9. n. 14. vol. 1. dicens, manutinet uxorem non propter dorem, sed propter obsequia: Battol. in L. quod in uxorem, & bala lega est uxori, non fana, sine informa, quando est in obsequio: Sard. de aliment. tit. 1. q. 83. num. 3. dicens manutinet non posse reperi- ce lampsum factus pro uxore, que liba ferunt; non uox, que feruie non potest propter infirmitatem, prestatam sunt alimenta, quatenus iuppetunt do- tis fructus: I. si cum dorem, & fin amorem in familiam, si fam. matrem, dos enim constitutus propter onera matrimonii, que consistunt circa uxoris alimenta, si quis ab dor. & l. datis fructu. & de more domum.

Ampliatus resolutio, etiam quando uxori non gaudet integra valerundine, adhuc est alenda, nam qui fecit communione debet sentire incommodum: tenet namque per se medicinas, & cetera necessaria: quod si iustitiae talis sit, que eam certat ab obsequio mariti, est nihilominus aliena a marito, prout fructus doris adiuuante, per d. l. si cum dorem.

Item si fructus doris non sufficiunt pro alimentis infirmam uxori, & ipsa est dimes, aliudque suppleendum est, quod debet, ab ipsa uxore: Roman. conf. 5. 17. num. 2. vers. fin autem reddimus: Bald. & Imolin. d. l. si cum dorem, in d. l. fin autem in familiam, circa finem.

Quod si mulier est mops, & patem habeat di- uitem, aut frantes, manutinet non tenetur curare uxori infirmam ultra vires doris: Castro in l. quod in uxore, num. 3. C. de negot. & c. dicens non tenet manutinet nisi vltimo loco quando ipsa nec patet, nec matrem, nec frantes habeat: idem vult ibi Salicet. & Ruin. in conf. 139. num. 3. vol. 3. qui omnes decentrum idem, sive utri datur, sive datur, si fructus non sufficiunt: que decisio non placet; quia qui duxit indutem, libi imputet, quod ad principio non conuenit de dore; & adeo tenetur infirmam alet, quia haber illam in obsequio: ar- gumento Domini, qui famulum infirmum alit: l. dñs. nro. 3. impedit, si cum dorem, & fin amorem, ubi Batt. ff. sanct. matrem & argumento Principis, qui prestat alimenta Officialibus infirmis: Batt. in l. legatis ff. de alimentis & cibis, legat.

Vigilat resolutio. Vxor regaliter nequit pe- tere alimenta a vita extra dominum: non tamen cogi- tur habitate in domo testatoris, si non potest honeste. Prior pars intelligitur, nisi causa detur, quia vir facilius alter uxorem domi, quam alibi & viri, atque vixit unica est dominus: Specul. in tit. qui filii sunt legitimi. §. 1. n. 3. vers. quid si vir ab inter. I. etiam in Cef. ff. Neap. fol. 171. col. 3. prout effert, & lequitur lo- Lup. in repet. rub. de donis, inter vir. & uxor. §. 6. & 7.

Exsistente tamen causa legitima, quod uxori non vivit in domo mariti calpa illius, tenetur vir illam alere, perinde se si efficit in seruicio marititia Cyn. Albert. Bald. & Alex. in l. quod in uxore, C. de negot. & c. & Batt. in traff. de aliment. n. 48. quia non fit per illam quod non tenet marito in domo Bald. in l. 1. col. 2. vers. seruo debatur, C. de leg. Rom. conf. 5. 17. n. 2.

Quod si maritus uxorem sine causa domo expel- laet, non incitat dorem, etiam quod ex forma testa- menti manutinet lucrat debet dicitur plausibiliter vro- cistica Baldari, l. 8. sed secundum L. de Lector. liberad- lend & Rol. de more dom. q. 6. 8. n. 7. post aliis.

Posterior pars, non esse licet, et cogendum uxo- rem pro alimentis habitate in domo testatoris, si nequit honeste, & statuit a Bald. in l. in annalibus circa finem, C. delegat, quam decisionem sequitur Simon de Pratis, in dubiatione 13. n. 100. de interro. pte. volum. h. b. 4. Quod procedit etiam, quando alimen- ta tenuiuntur cum onere habitandi: nata adhuc uxori, si honeste neque ibi monita, alibi aliorum, quia Imp. dictu isti manente Alex. conf. 17. n. 5. vers. circa secundum dubium, vol. 6. Iafon. in dubitatione primi- pio. n. 23. ff. solit. matr. ubi loquitur quod obiectumque fubeli causa uita, neque illar per legatum quoniam- nus habitet cuos heret: Cephal. conf. 429. num. 7. & alijs, quos sequitur Sard. de aliment. tit. 4. q. 15. ex num. 12. cmm seqq. & num. 39. & 43. tbi num. 44. colligit arbitrio iudicis, que sit causa iusta peren- di alimenta extra domum.

Vigilat prima resolutio. Uxor, cui alimenta futuere relata cum onere habitandi cum filiis con- sequitur illa, filias etiam moxius. Rano, qui ali- mentarelinquuntur propter affectionem viri quae Sard. de aliment. tit. 5. q. 4. n. 16. Secundum si relata sint vidua, sufficere testatoris habitate cum filiabus; non enim conlectur tunc alimenta, nisi sequantur filias cum superfluentia eorum cum illis habentur, osf recutit Gener: ita Ruin. conf. 37. n. 2. vol. 1.

Idem dicendum est de vidua, quam maritus iustit habitate cum filia in domo propria, qua non con- sequitur alimentata si habet cum filia in domo ma- tris: vs. Comes vult conf. 7. col. pte. vers. fin ob- flas quod tenet, vol. 1. sequitur Socin. in un. conf. 110. num. 6. vers. nes obstat, quod non videatur, vol. 1.

Vigilat secunda resolutio. Uxor, que transi- uit ad secunda vota, & habet filios ex prius ma- trimonio, ali debet primum a marito secundo, in cuius feitate mortuit; non autem a filis prius matris. Ratio, quia matritus viros inde tenet alete illam, quia est in suo servitu: l. quod in uxore, C. de negot. & c. Dyn. in l. si cum dorem. & fin am- sume in familiam ff. sicut maritus.

Si autem maritus est pauper, filii prioris nutritio- monij cogendi lane: l. final ff. ipsius autem filium, C. de bon. gen. liber. Cawet. in conf. 139. num. 7. ad finem. Item, qui filii tenentur alete usum officio iudicis: quod officium pro alimentis confe- queodis non competit ei, qui haec aliquid: d. l. si que a liber. §. 1. Vxor tamen, qui habet ma- tritum, dicitur habere vinculatum.

Quo enim potest uxori cogere vitum pro ali- mentis, & ille tenetur praefare, quando habet il- lam in servitu, quod debita in cocompensationem eiusdem faciunt, ab uxore libi praefit. Quod pro- cedit quando matritus est dimes, in quo tenuit uxore non dicitur pauper, & habet actionem, & ex conse- quente videtur etem habere ipsius qui alienum ff. de regalibus sicut dicitur dimes, qui partem habet di- uinitate Ambent, pte. C. unde vñ. C. eae.

Vigilat tercia resolutio. Uxor, cui alimenta relata sunt si dorem non petuerit, non perdit ali- menta pro tempore quo non petuit; quamvis postea petuerit. Hac resolutio non est omnino certa; quia conditio, seu modus non petendi dorem, si uile gaudere alimentis, est in ambiguo; & si emet accepata, videtur non posse mulier aliquando pe- tere dorem, etiam finito legato silencio torum: ut videtur innacte Battol. in l. amplius non petat, n. 6. P. 4. in

24

25

26

27

ib finis. Item rat. bokeri, dum dicit, quod nullus debet praestare ad liberandum hateros per acceptationem: ea namque exiguntur debitum in totum: l. 1. ff. de acceptatione. atque ita si videtur testator legare in loco cato , animo comprehendendi.

Contumaciam tamen optimatus Alter. in auke. et quod locum, col. 6. vers. item querit, quod... C. de secund. nupt. vbi tradit testatorum videtur voluisse protogae petitionem doris pro tempore , quo duraverit alibi nonnullorum præstatio; non autem voluntate debitorum absolute , nec videtur id pergerat animo compensandi: nam in dubio animus comprehendendi non praesumitur, quando debitor est voluntarius, non occiduum; & quando procurat ab homine, & non a lege. Idem vult Angel. Aretin. in tract. de test. in ver. 5. dates fiducia non possum. Ratione potissimum, quia alimenta non sunt telicata sub conditione, quia runc intentio testatorum est, quod dorem perdat in eorum , & perendo legatum non conferatur dorem sed illa remaneat apud hateros? Secundus in nostro casu, in quo relinquuntur alimenta non sub conditione præstria non petenti dorem, sed donec, vel quodvis, vel quicunque non petent dorem, tunc enim petendo perdere legatum pro futuro tempore, sed non restituere alimenta præteritatis. Caffensis in l. 1. ex fallo. 5. penult. in fine, ff. ad Treb. lib. Suid. de alimentis. 5. q. 3. numm. 3. 3.

Vigilima quarta testatio dependet ab illa questione , an vxor reo carceri praestare alimenta marito heretico , aut adultero , si non habeat filium, & fame pereat? Quoad plenum de marito heretico, pars negans ex eo probatur, quia maritus eius reo lese Maiestatis humanæ, aut patre proditus , non consequitur alimenta ab uxori: ita Bald. Nonel. in l. si constante. n. 50. ff. solvit. maritum, ergo idem procedet in marito heretico, & reo diuinæ Maiestatis.

Item vxor in omnibus casibus, in quibus potest impunè maritum bannitum occidere, potest illi negare alimenta , quia negare alimenta , & occidere paria sunt. necare, ff. de alimentis. & eis legar, quare quoties vorax licet maritus occidere poterit, poterit enim alimenta austere : sequitur Angelos in 5. ff. vero contigerit, in Auctore, de incell. nupt. arguuntur partis, qui potest negare alimenta filio reo lese Maiestatis: & filii, qui potest parci subterfere alimenta , si fuerit hostis partis; quia prius nati sumus patris, quam parentibus: l. 1. 5. ff. ea . 5. ff. de venire in pafos, misere. ergo idem potest vxor erga magistrum hereticum.

Pars tamen afflita, tenet vxorem ministrare alimenta huius mariti, analisis probatur. Primum, quia matrimonium non soluit nisi per mortem, & maritus licet hereticus , non delimit proprieatem eius maritus: prout aliens ab uxori , ex ratione ff. si vero contigerit, in Auctore, de incell. nupt. Secundum quia vxor propter infotum mariti non extinxit ab affectu , & infotum illius: l. 1. C. de rapido, unde debet esse particeps infotum mariti l. si cum datur. ff. mariti, ff. solvit. mariti, ita Croc. in d. si constante. n. 166. Gigas de crimine lafa Maiestatis, lib. 3. iii. de pauci quatuor. q. 1. n. 6. vbi impugnat Bald. Nonel. Addi tenet vxorem sequitur maritum, etiam reuo latere Maiestatis , & bannitum pro eo criminis: prout vult Illema in cap. i. ff. si quis homicidem, de pars tenenda, & Gigas supra, iii. de pauci, q. 19. Confer quod ait Albertus in tract. fidei. p. 4. q. 7. vxorem scilicet receptantem maritum bannitum uti rebellem, non eius puniendam pena ab Statuto imposita receptantibus banniticos: quod etiam vult Angel. Aretin. quem testens sequitur Gigas supra q. 10. & metuere quia vinculum matrimonij est indolubile: atque ita obligatio cohabitandi est de iure

diuloo, Quod Deus coniunxit, homo non separabit. Mark. c. 9. & Mathe. c. 10. neque ius cuiuslibet possitum potest efficiere, vt tollatur id, quod est de iure divinitatis ita si maritus non habet aliunde necessaria ad vitam, tenebit uxori ministrare, sicut vie teneretur ales uxores, absuta libi propter hæresis crime date; quando ipsa nec parentem haberet diutinem, nec maritem, nec fratres; tunc enim obligatio aliena est etiam maritum Sanch. de mar. lib. 9. dup. 5. n. 10. O. in precepta Decal. lib. 1. 17. n. 34. vbi loquitur de marito erga uxorem. Cum ergo vita, & uxori sint correlativa; quod datur de vita, consideretur dispositum de uxori: Suid. de alimentis. 4. q. 3. n. 15. O. eti. 6. q. 3. n. 16. & q. 8. numm. 54.

Ad argumentum Baldi Noveli in d. si constante, dicentes hoilam Claretia non esse alienum: dicendum est, non loqui sibi de marito, sed de patre: quia reddendo rationem, sit quod bonum patris teneretur preferre nisi patris: quia ratio non quadratur in uxori, sed solum in filio.

Ad secundum d. c., uxori, statim Statuto quod bannitum possit occidi impunè, non potest occidere nisi a patre bannitum , quia hoc non repertitur iure cautorum, quoniam alius videtur in parte , & filios. l. minime, ff. de religione.

Ex dictis loquitur testatio secunda partis, vbi de obligatione aliendit adulterum ab uxori: id est uxori tenet alicie maritum adulterum, quando non habet aliundum, tunc enim ne fame pereat, alienus est in medium eleemosynæ: Bald. in 5. 478. n. 1. vol. 5. ibi ponit exemplum, quod maritus factus est pauper propter malefactum, dicens nos sibi alienum; quod est intelligendum, nisi aliatus per modum elemosynæ, & quia cum generaliter omnibus ex gentibus sit subveniendum: cap. pafce 21. dñs. 86. multo magis prouidendum est marito, qui est vna' ex eadem causa cum uxori cap. debitorum, de biga, &c.

Quin potius doctrina Baldi in l. vbi adhuc, C. de iure d. locum habet etiam, quando maritus est diuus: nam etiam adhuc habebit alimenta de frumentis doris restituere uxori, quia refutatio facta propter delictum non priuat maritum , nisi post fecundum secundum Baldem.

Sed nihil aut Suid. n. 7. q. 15. n. 15 vbi quamvis neget marito ab uxori danda esse alimenta; tamen concludit subveniendum esse illi, secundum regulas elemosynæ: sequitur Sanch. de marit. lib. 9. dup. 4. n. 1. 3. quando vir est inops, ne fame pereat, & multo ante lib. 3. de fons, al. dup. 4. n. 1. t. 3. post alios ibi relatios, per l. manus, ff. maxima, ff. de iure d.

Ablutione tareo adulterii in foro exercito oculorum, sicut maritus non potest negare coniunctum; ita nec alimenta sibi in foro conscientia, in quo vir certus adulterii, sicut potest negare coniunctum adulterii occulenta, ita alimenta: Sot. in 4. dup. 3. 6. q. 7. n. 1. et 3. ad finem. Bart. & Ledesma. de marit. lib. 6. 7. & Sanch. lib. 10. dup. 8. numm. 25.

§. II.

De mutua obligatione seruandi fidem coniugalem, & de damnis ex violata fide sequitis.

E P I T O M E.

29. *Cointingens sibi matutina amorem, honorem, & reverentiam inuicem debent.*
 30. *Adulterium est gravis crimen, & sub ea causa iustificari potest.*

31. Adultera non excusat à criminis censu propter famam, vel propter sanitatem mariti, vel propter mortem ipsam, securiusque periculi mortis, quam adulterari.
32. Adultera per adulterium offendit maritum, exangus, & Republicam.
33. Adultera perdit donum, & donacionem propter impunitam.
34. Adultera an per adulterium amittit bona parochialis, de iure communia? alijs affirmant. Sed alii melius negant. Et quid de iure Regni Ca. bella.
35. Uxor inveniens consequitur donacionem propter nuptias mariti adulteri.
36. Vxoro adulteria habente filius ex aliquo matrimonio, vir gaudes exsufficiam vixit, et defunctorum suos successum filii adulteri.
37. Adultera non prius de ipsa iure per adulterium, sed per sententiam.
38. Maritum, cui applicens fuit deus exorbi per sententiam, si postea sibi adulterio non sentiat resiliere donum sibi applicentem, nisi per sententiam.
39. Exori in hoc regis darur actio, ad repetendam deum à marite adulterio, secundum aliquos: sed secundum alios non darur: potest tamen lade ex officio reconciliare evitare.
40. Vxor dimisit post diuinis sententiam, potest accusare maritum de adulterio commissuane ante sententiam latam, ad matrimonium instaurandum.
41. Marci agenti criminaliter de adulterio, an pugniet vxor opposere de concubinatu.
42. Maritum reconciliatus potest accusare uxorem de novo adulterio.
43. Recensentis de adulterio quinque sunt, & quibus modis fieri possunt, & n. 4. & 45.

i9 **N**otissimi iuris est fidem, sine fidelicatem circa thorum iocet cooiges esse seruandam. Ad hanc perpetuo se vixque coniux inviolabiliter custodiendum oblitinxerit, dum continxerit in facie Ecclesie, coram Paecho, & testibus, dicentes: accipite in meam, & accipio in meam. Per quia verba tenentur coninges implicite non solum adulteris intermis, sed etiam exorbi, honorem, & auctoritatem outorum exhibere, cum sint duo in catore vnas. Marsh. 1.9.

Ob quaesitionem vxor reoritur honorare maritum pro luxurianate & excellenti, quam vis habet in uxori, & vice versa tenet vis diligenter suam uxorem sicut Claudio diligit Ecclesiam, illamque honorem tanquam os de olibus suis, & excellenti fidei confortem: nec non ob obedientiam, quia ex mutua coniugum obligatione ostenditur, quia alteri debet exigunt obedientia tenetur: Bonacio, in 4. Decalogi praecepto, dicit b. q. unica, parvula 7. num. 1. vbi nov. 1. ut debet a uxore marito amorem, honorem, & obedientiam in iis in quibus viro est subiecta: Nauar. cap. 1.4. in summa, num. 2.0. Filii, tra. 2.8. cap. 9. q. 6. a. 1.4.

30 Violatur ergo fidem, seu fidelitas cooigalis per adulterium patrum ab altero coniuge: quod ad eam gravis crimen est, ut nulla ex causa in uxore excusat possit, nec iustificari: exp. vbi Christus, de iure, Bald. in 1.1. ff. de conflituum iuris. Princeps. & in 1. final. C. si contra iuris, ut videlicet publicam: Alexand. in 1. nov. 1. q. 1. q. 2. q. 3. q. 4.

Hinc est quod quavis necessitas faciat licetum intendit, quod de se est illicitum: exp. quod nea est, vbi Glossa refutat concordantes, de regul. iuris in 6. & ioculpabile censeatur, quod sit necessitate ve-

gente, exp. ad limina, 30. q. 1. & excusat que propter famam fuerit, exp. si quis propter, de factis quando alter usus necesse est provideret non potest, nisi dominus rei ablatum, non sit in pari necessitate confititus, quod enim non licet Dominum in sua priuata, cum in pari periculo melior sit coadiuto potidebit: vt deducitur ex D. Thom. 2.2. q. 6. art. 7. vbi Caiet. Bannes, Michael. Salom. & Ier. de Aragona, & alijs, quos sequitur Sayto in Clavis lib. 9. cap. 14. num. 17. tam seqq. & lib. 10. tral. 3. cap. 6. num. 20. & 41.

Secus quodam necessitas non est vrgens, & alies sunt necessitati provideret posse: tunc enim futando non excusat. Additio io extrema necessitas non solum propria, sed etiam in aliena excusat furto, ex Nauar. Commentario 2. de regularibus, num. 18. Surd. de aliument. iur. 8. privileg. 39. ann. 6. vbi n. 9. subdit licetum esse factum aliarum rerum, quia ova sunt comestibilia, quando comestibilia non reperiuntur; quia illa possunt capi, & vendi ad emendandum comestibilia, quia omnia necessaria tempore sunt communia. Nihilominus ovo est integrum uxori, in extrema necessitate per fame, vel paupertate, violati fidem conjugalem: L. palam. 6. non est insignificans, ff. de ritu anglicano, quia potius debet vxor morti, quam adulterio contentus: Abbas in cap. literas, pet. text. ibi num. 2.3. de restituzione fratrum.

Similiter non excusat uxori ab adulterio, si vir uxori venenum propinet, & maleo minus proprius fauissim: quod adeo venato ell, ut etiam hanc mita non luceat adulterari, quamvis ex Statuto, bannitus possit impunè offendit: ut in Ambent. de legen. 6.1. Bald. in d. final. L. g. centra uo, vel uul. p. b. h. Item quia per adulterium maritus confunditur, & Republica officidatur: 1.5. vixne ades, & L. Sticham, ff. de iuris.

Accedit ex adulterio uxoris viuom manaret iniuriam conciperet, quam ex filii occisione: text. in L. ecclesiast. 6. sufficiat filii, ff. de legat. 2. Bald. in 1. b. Ablerus, 6. calumnier, ff. de his qui nauari, infamia: & Ioan. Lup. in rubro, de donar. iuxta vir. & ux. 5. 28. n. 3.

33 Quia statutum quid pedat uxori ob adulterium? Consule Caput plurimum, de donar. inter vir. & ux. vbi dictum pedat donum: sequitur Costa. de fons. cap. 7. 6. 5. Claus. 6. adulterium, num. 1.2. 2. 2. 3. alia quoque est pena: Barboli. in L. 2. 1. a. princip. n. 1. 3. ff. fals. marit.

Hoc autem pena genus extenditur etiam ad uxores puritanas, si haec adulteria: Barboli. in d. 2. p. 1. ex n. 9. 3. Surd. de aliument. n. 7. q. 16. n. 2. & Fatinus praxis criminis. q. 14. 2. n. 16.

Insuper ob idem crimen, amittit uxori donationem propter nuptias, seu lucrum donis ex pacto promiscentis: Clar. in d. adulterium, num. 1. 2. 2. 2. alia quoque: Barboli. in 6. ann. 5. 4. & 98. vers. 1. ut ipsa amitteret donum: & Sanch. de matrim. lib. 10. diff. 8. n. 21. Sed de hoc statum, n. 15.

Quæsitionis tamen est de bonis paraphernis, 20 anachoritos per adulterium: Affirmant aliqui de iure communione. Ducuntur quia in cap. plurimum, dicitur adiudicari marito donum, ac donacionem uxoris, & per donacionem accipiunt bona parapherna: ita Glos. in d. cap. plurimum, verbis, de talismano, Costa. de fons. cap. 1. cap. 7. 6. 8. 2. Costa in cap. si pater, 2. p. verbo legatur, num. 46. de testam. in 6. Comes. 1. 80. Tauri, num. 47. vers. item eiusdem imponitur, Costa in memorabil. verbo, maliter propter adulterium, pag. 59. 4. Fatinus. d. q. 14. 2. n. 3.

Dicendum tamen est, nomine donatio non tenete bona parapherna, sed solum donationem propter oupias,

nuptias, que olim eras in vix, & dicebatur dos uxoris, dabaturque vxori in donem à matre & licebat redire ad viam dante post solutum matrimonium; tamen si ex pacto datur ut vxori in perpetuum, illa est adulteria, applicabatur viro. Abbas in cap. plenaria, num. 3. Barbol. lib. 2. p. 1. in principio n. 5. 6. ff. foli. marit. Cancer. varior. refolut. lib. 1. cap. 9. num. 6. ff. 7. 8. Franc. Molin. de rati. nuptiarum, lib. 3. q. 67. num. 5. Ludovic. Lopez 1. p. Infruct. 6. 195. q. 1. quibus accedit Sanch. attento iure Castellie. lib. 1. o. diff. 8. num. 10. diecos, bona paraphema, & reliqua vxoris adulteria adiudicata viris. l. 1. n. 2. o. 1. 8. nova recopul. & tradit. Cifuentes 1. 8. Tame. vix. 1. et eadem leg.

- 35 Petete vxori adulteria propter adulterium matriti coniugium donationem prope nuptias. confusa 9. si vero. C. de repud. Iosan. Lup. in rubro. de donacione viri. ff. 10. num. 1. Petet lib. 5. Ordinationes iur. 1. l. 1. fol. 2. 1. verbo, etr. bueus, Clat. 5. adulterium, vers. addit. quid, & Barbol. post alios l. 1. p. 1. in principio num. 9. ff. rubric. 2. p. num. 3. ff. foli. marit. huc inservit consequitur illam vxoris adulteria.

- 36 Lineta tamen, quando vxori habet filios ex aliquo matrimonio: tunc enim dum vir est ipse fides, gaudet viuiscere illorum bonorum: eo autem defuncto habeantur filii in bonis adulteris: quod procedit de iure communis, prout vult Barbol. aliis relatis l. 1. p. 1. in principio num. 6. 2. ff. foli. mar. vbi num. 6. 3. attento iure Castellie addit. si adulteria auctoritate Iudicis occidatur à marioto i. subiectis, bona adulteria statim ad filios denatur quoad proprietatem & viuiscendum, modò filii sine extra potestatem patris nec sibi fuenterunt huius familiis eiusdem vici: quoniam in eo casu retinebatur viuiscendum, sic ut & ceterorum adulteriorum.

Contra vero si adulteria non morietur, quis actuum est ciuiliter maritus, adulteria viuentem, gaudebit si fructuorum bootorum, quamvis filii sint nat. ex alio matrimonio iuxta autem defuncta, tunc dene filii in eisdem bonis. Barbol. cap. 4. num. 3. ff. 4. in didicendo, verbo adulterium, qui etiam loquitur, quando adulteria penitus mortis passa fuit: tunc bona illius ad filios ipse habeat si latum quodam omnia; quia iure ciuilis adulteria non occidebatur. Audent. fed hodie, C. de adulterio.

- 37 Requieci tamen, ut adulteria priuaret dote, ceteraque bonis, sententia Iudicis: cum sit pena. Est communis: Bald. in cap. ex parte, num. 8. de consuetudine. Couar. de Ispensal. 2. p. cap. 7. 5. 6. num. 1. Petet lib. 5. Ordinari. 1. 5. l. 1. fol. 290. vers. dandam. ff. Aulus cap. Proterviss. Glos. Dem. Fernando, ut sine. Cenodo in collectanea iuriu. coll. 1. 5. Idem de don. proprii nuptias, quanto vir adulteri amittit. Holstian. in cap. parte, num. 3. de donis. & ibi Iosan. Aoditas, n. 5. & Aochat. in fine.

Quare ante sententiam non depertit dote, nec donationem propter nuptias adulteria, sed adulteria in retoque tamen foto integrum est: coniugi innocentes qui competit exceptio, ne aliquid soluare conflingatur, remittere dote, & donationem propter nuptias, opponendu ipi adulterium: per tex- tum in d. cap. plenaria, vbi non dicitur, viuimus adulterium non vxoris lucienti dote, & cetera bona, sed adulteram non posse repeiri: quibus offlentibus post vitum vii retentione ratione exceptionis adulterij, quam potest opponere, non ramen perfida, & irreuocabiliter maritus docet adulterie acquerit, nil per sententiam: Sanch. lib. 6. diff. 3. 8. n. 3. ff. lib. 10. diff. 8. num. 12. verbi, fed huius matrem & filium, Couar. de Ispensal. p. 2. cap. 7. ff. 6. num. 1.

Fatin. in praxi q. 1. 4. 2. num. 66. quibus accedit Barbol. in d. plenaria, de donacione viri. ff. 10. num. 12. post alios ibi relatios.

Quod li vir, cui applicata est dos adulteria per sententiam, polles laborare in adulterium, tenetrum donec illum refutetur adulteria? Respondet ut organica Mexia Taxiparis confit. 6. n. 6. 3. Cened. ad Decretales, coll. 1. 5. l. 1. 8. quia priuata manutina dote sibi applicata per sententiam, est pena; ac proinde requiri Iudicis sententia: nec adulteri potest compensare adulterium commissum post tententiam cum adulterio vxoris parato ante tententiam, ut tedeat ad coortorium consuagale; Sanch. lib. 10. diff. 9. num. 30. ac subiuste nec quoad dotes.

Dabitur tame o actio vxori ad recuperandum dote, qui competentiam delicta: ita Greg. Lop. 1. 8. verbo, sive nomine, 1. 2. p. 4. & Barbol. in l. 1. 10. al. que vxori 40. n. 3. ff. foli. marit. Quod procedit in ea sententia, que coedit vxori actionem ad repetendam dote, non veio secundum tententiam dicentem, nullam actionem acquiri consugi adulterio, ut repetat ab innocentie, qui adulteratus est post tententiam diuotij: ex qua item bene indicatum minime retrahatur: cap. quid bene 6. q. 4. ex Niccolao. l. iuncta Glorio verbo definitum. Quocutus dicendum est, nequamquam restituendam esse doctri vxori sed integrum esse officio Iudicis reconciliare consuges, quando illi penitulum adulterij manuflumca. Sanch. d. diff. 9. num. 30. per se, vbi concludit sententiam nec latam non esse tentacandam nec fusile sub conditione, namcum si innocens contumescit: quoniam delictum superueniens praedictar tei iudicatz propter periculum animae, & deo officio Iudicis subveniendum est: Barbol. in cap. ex parte, de diverso nom. 4. post plures dicentes pollic Iudicem consuges in hoc casu reconciliare, & insimil ad cohabitandum cogere.

Ceterum, post diuotij tentacotum latam, potest connux dimulius alterum coniugem de adulterio ante tententiam ab illo compulso acculare ad matrimoniun restituendum: ut vult Anchaz. in cap. final. num. 5. de adulterio. Ratio, quia vbi competit actio, & exceptio ad idem, quamvis rite actionis non sit delictum in iudicium: potest illi qui non delicti postea agere.

Item quia adulteria quocumque tempore compenſari polluit: unde si pol factum separatio inca innocens coniugi fornicetur, nunc matrimoniū integrari, non polli compensationem officio Iudicis tradit Abbas in cap. final. num. 1. de adulterio, & alij, quos loquitur Bellicius dignissim. Clerical. p. 1. tit. de famae clericorum reali 5. 4. num. 8. 1. quibus accedit Nauar. conf. 1. num. 1. 2. 3. 10. de duocis. Gafsis in decr. p. 2. lib. 1. cap. 12. num. 7. cap. 3. Barbol. in l. viri num. 3. ff. foli. marit. dicentes latra tententia diuotij, si innocens adulterius, competendi adulteria, & coniugi dimulio competente repetitio- nem alterius: ergo mulier factum competeret repetitio ut in fluando marituum omnium, si ante tententiam dimissionis innocens adulterius est, ut vult In- nocent. in cap. super spoliacione, num. 1. in principio, de ordine cognitiva.

Iustus delicta maritus compensatione tollit cap. in plenaria, de adulterio, Sanch. lib. 10. de matrim. diff. 8. num. 2. 5. Cardin. Tulchini som. 1. diversa C. confit. 4. 8. 9. Barbol. in d. cap. volumen, de adulterio, num. 3. & sequent. Sust. de element. tit. 7. q. 1. 6. n. 5. 2. vbi concludit vitum post tententiam diuotij obtentum contra vxorem, posse cogi ad illam reclamandam, si ipse polle fornicetur: per textum cap. ex parte, de duocis, Glos. Aochat. Butclius in cap. ul- 39

Disp. VI. De obligat. seruandi fid. §. II. 179

time, de adulterio rigitur multò magis, quando ante sententiam formicatur iuris: quoniam sententia est uox non transiuit in rem iudicacionis in iis, qui sunt in adulteri coniugis fauorem: arque ita quid sit in fato externo, in fato ramer conscientie coniux tam non innocens, sed reus adulterij teneatur reconciliare sibi alterum coniugem; nec potest vii sententia iniustè obiecta, que non transiuit in recte radicationem, cum illic res eiusdem criminis, Sanch. lib. 1. o. diff. 9. n. 25.

Contra vero, malito agenti contra uxorem criminaliter ad perniciem, non potest uxor opposere exceptionem contra maxime accusatorum de simili adulterio, vel excipere, quod habuevit publice concubinas, ad effectum, ut repellatur ab intentis accusationis, quia uxor non potest criminaliter virtutem accusare. I. C. de adulterio, vbi glof. & Salicet. Ergo excipere quoque non potest contra accusationem, habetur expeditè apud Hispanos, l. 3. rit. 2. lib. 8. non recipil. & volunt. Soc. in 4. diff. 37. g. vni- ca art. 3. ad finem corp. & art. 4. in fine corp. Cen- do ad Decreto. lib. 1. 66. num. 4. vers. ex quibus res ipsae. Canticum in fato quatinus criminalibus, si- tulo de tangentibus pauciorum dolitti, cap. 4. num. 4. 6. Petr. de Ledetim. de matrim. q. 6. art. 1. dubio 3. sunt enim in hac accusatione dispartes vir & uxor: & ideo absolute hoc tanquam verius est leque- dum.

Hendique ramen in famosa lib. 11. de matrim. cap. 17. num. 3. iusta F. ait, exceptionem uxoris adulterii accusatae ad mortem opponentes maxime esse in concubinatu publice, admittit post: legitur Sardus supra d. q. t. 6. num. 56. vbi dicit audiendum esse uxori in hoc casu: nam incipiendo multa possunt adduci, & deduci, que agendo non admittuntur: ut Scriptores in 1. lib. num. 3. cui danno, q. 5. de regul. iuris, & sublata actione non excludunt exceptio; neque qui amiserit actionem, propter amissam exceptionem: hanc. in l. t. 2. f. de excipiendum, vbi vol. textum illum esse mirabilem.

Et quamvis haec doctrina non placet Sancio lib. 10. de matrim. diff. 8. num. 35. non potest tamen indicare damnum ad mortem uxorem adulteram, quando vir est tunc eiusdem criminis, tradunt Guitier, gralicular. lib. 2. q. 1. num. 23. vers. modo manus non sit eadem crimen adulterii est illius, & fato. Manu in famosa p. 1. cap. 1. 27. casu 1. a quibus non est alius Barbol. in d. 1. in principio p. 1. num. 99. in fine, dum probat opposita exceptione adulterij contra manuteneat eiusdem criminis reum, post uxorem illam ab accusatione auferre, per text. in l. 5. vers. 6. Index f. de adulterio. Contractum ramen multi verius videtur, ut resoluti infra.

Supertulisse virum, qui semel adulteriam re- ceperit, & reconcliuatur, non posse accusare illam de peccato, nec iam temissu criminis amplius: Gaeta Lusitanus dresc. 2. 3. mno. 6. Sard. de alimento. art. 7. q. 16. num. 10. 2. & sequent. Potest enim coniux in- nocens cedere huius suo, & remittere delictum.

Nihilominus si reus criminis post factam remis- sionem relabatur in idem crimen, potest de novo adulterio accusari non obstante priori reconcilia- tione, & ratione illius agere ad disiectum: Azeved. l. 2. num. 21. art. 10. lib. 8. non recipil. Gregor. Lopez l. 8. verbo, en ante, art. 17. part. 7. Covat. de Spaniol. p. 2. cap. 7. q. 6. num. 7. Barbol. d. 1. art. 1. in principio num. 10. 4. Angles in florib. 1. p. de matrim. q. 9. de dimis. art. 1. diff. 1. concil. 6. Fr. Manuel. tom. 1. famosa cap. 1. 4. num. 3. Barbol. in remiss. Ordinar. Regiam Lusit. lib. 5. art. 2. 3. q. 5. num. 2. & 3. vbi con- cludunt post reconciliatum accusari de novo adul- terio commisso.

Non enim videatur temissu adulterium fuerum, quoniam magis priuatis de futuro adulterio cani non accipiare: ex eo, quia dolo fuit, aut delicto committendo, nemo potest renunciare ad hoc. lib. 2. num. 2. impunias namque pro futuris delictis priuatis non valer, tantum prædicta occa- sionem & licetum peccandi: Sard. num. 10. 4. & Sanch. lib. 10. diff. 5. num. 20. Guitier. de iuramento confirmatori. p. 1. cap. 10. num. 5. & Fatin. in praxi, quæst. 1. 4. 2. n. 77.

Quando же se faciat remissa iniuria adulteri à coniuge innocentia, ita ut nequeat postea innocentem diuinesse à coniuge adulterio, aut accipiare illum tam ciuiliter, quam criminaliter: Relpondetur duplicit post remitti hanc iniuriam; expeditè videlicet, & tacite: expeditè, quando expeditè crimini condonatur: tacite, quando facto ipso annus reconciliatiois ostenditur. Per copulam igitur in- nocentis habitat cum adulterio coniuge etiam oc- culto: siue perendo, siue reddendo; extinguitur ius diuertendi, & accepitadi adulterium dummodo con- luxuocens sit adulterij cettus omnis. Item re- qualitur, ut copula sit voluntaria, & nullo modo coacta praecipro Ecclesiæ. Quæ duo requiruntur, ut copula post adulterium habata censeatur adul- tertijs remissa.

Vnde si innocens non sit conscius iniurie, nihil tenimur iurius quod habet ad diuertendum, & accusandum: quia non censetur remissa iniuria, quando est ignoratio in illius: l. manifestissimi 2. in principio ver. fin. autem C. de fornic. l. 3. in. 7. lib. 4. fori regi, ita Holstieni. in summarij. de adulterio n. 5. Gregor. l. 8. verbo, en fin. libeo, art. 17. part. 7. Clarius q. adulterium, num. 1. 8. art. 1. ceteras etiam Padua, Cardin. Bel- latini lib. 1. de matrim. cap. 14. 5. ceterum, Geaff. 2. p. decim. lib. 1. cap. 12. num. 7. Sard. de alimento. art. 7. q. 1. 6. n. 10. 2. & 28. quos referens tequit Barbol. l. 1. p. 1. n. 1. 100. ff. folio. maritum.

Ex quo sequitur primo, ius non omnino con- sciū adulterij, sed habentem tantum probatos adulterij uxoris præsumptiones, quibus nullè mo- uerunt ad ciedendum, non prædicantem ipsi dimicij, nec accusandi, si reddat debitum: secundū si exigat. Quod si contestatur, vel præsumptiones non sint probables, non sive prædicantur reddendo, aut pe- tendendo, cum sit dubium: & ex consequenti non cen- sensur remittere id, de quo duktat his competere: Barthonus conf. 6. 4. num. 1. 2. vers. ejus oppositor. vol. 1. p. test. in d. manifestissimi 22. in principio, vers. fin autem C. de fornic.

Sequitur secundū, coniugem innocentem, si red- das debitum, coactus praecipro Ecclesiæ, non amittit ius dimicij, & accusandi criminis, aut ciuiliter: quia innocens non tenet libealtate iniuri- am in necessitate: Soc. in 4. diff. 3. 6. q. q. 1. vna art. 1. ad fin. corp. cap. 6. Entique lib. 1. de matrim. cap. 17. num. 5. cap. 6. Petr. de Ledetim. de matrim. q. 6. 2. art. 3. nov. 2. amittere ramen ius innocens, qui compellitus a Iudice reddat debitum, si illud exigit ab adulterio i. quia tunc ceterum voluntarius exigere, si censemur condonare ita Holstieni. in cap. inquisitori. de sententi. excommunic. & Ioan. Andreas n. 3. & Innocent. ibidem.

Similiter modo uxor innocens reddendo debitum viro adulterio propter metum græmum, non censemur remittere tuis duocri, nec actionem accusandi, quia cellulariter voluntariis: Soc. supra d. q. vna art. 1. ad fin. corp. cap. 6. Imo in fato ciuiliter sufficit merus leuis aliusius ramen momenti, ut au- feratur libealtas ad donandum; qui sufficit ad obligandum donatannum ad restituendum quæcumque in fato exercito ius Caule denegat actionem ad viendandas

vitanda lices: Sanch. lib. 4. d. 5. g. m. 4. C. lib. 10. diff. 3. 4. m. 15.

Endem modo si coniux innocens retinet adulterum in domo, in eadem mensa, & lecto, non coactus, exhibendo illi signa benevolentiae consangulis, censetur condonare: sedis si moratur in eadem domo, nou se alloquenter, deinceps mensa, ac lecto, & duo extani: quia tunc non retinet illam in contio matrimonii, ut conjugem. L. 8. art. 17. pars. 7. Ibi si la tiene en su casa como su mujer, nec retinet illa videntur signis familiaritatis consangulis.

Simili ratione ceteris tacita reconciliatio cun-
cunge adulterio, quando inter spios iuxta oculum,
& amplexum; eam sint actus consangulis, quando
redduntur à conjugi non coactio reddere debentur
ex praecepto Ecclesie.

Denique quauis in foro externo ex copula, &
ex aliis adibus tollens exerciti interconjugis, pre-
sumunt adulterii condonatio, de animis condonan-
tibus: Nihilominus in foro conscientie per eundem
actus, si deel animis condonandi adulterio, non
est vera condonatio: ita Emanuel dicit in sua, uia
teologica, tom. 7. his verbis: *Quodam parant
perennem debitum ab adulterio, cuius retenitum est,
et non pessi id sine anima reconciliatio fieri. Raro,
quia alius non operante vita inimicorum agen-
tium. Non enim, si fit conciliatio. Vnde quod
est contraria intentio, non datur vera con-
donatio.*

45 Nihilominus est dicendum per copiam, aut
per alia benevolentiae consangulis indicia exhibita,
in utroque foro dati veteris condonatioem, quando
ex exercitu aliquo villa coactionem facilius
ipsum ex voluntarium, ex quo inter ipso naturali
consequitur condonatio adulterij, & remissio iniurie
& exempli irregularitatis sequitur ex lectione
voluntaria, in quam incurrit necessarij volens occi-
deret: sic etiam innocens coniux adulterii certus
omnino accedit ad adulterum, ex ipso remittit
iniuriam, & cuius remissio sequitur per copula
actum.

Nec obstat si dicatur in hoc casu dari praesumponem: quia potius datur huius dispositio, quod
decidit per illud factum, datur esse condonacionem: L. 8. final. art. 17. pars. 7. addens rationem, ut
nequaer viror adulterii retenit in confitio consu-
gal politica scutuli, sic autem: *Cupit que affi la ac-
cio en su casa, emendisse, que la perdere: cuide
verbis utrumque. Cito. cap. 1. verbo patrum 32. q. 1.
& Innocent. cap. penult. de adul. ideo non tam pre-
sumpos, quiam huius dispositio est: accedit Sanch.
lib. 1. de fonsal. diff. 5. ann. 10. pars. tandem prebarum,
dicens, quando quis in foro externo iuste compelli-
tur factum promulsi, tenet ex lege nullius habi-
tatis adimplere in foro interno: quia idem iuris
fotus conscientie, & exterius, ubi non est falla
primum, nec lex est penalis: ergo in nostro casu,
cum confit de copulae de aliis actibus consanguli-
bus indicentibus de se concessionem venire,
huius nequit, ut velit vir illius adulterii viri, & nolat re-
mittere ius diuinitati, & mis accutandi, nisi id ex
plessis verbis declarerit.*

Est enim condonatio tacta de se sufficiens ad
remissionem, accessus ad conjugem item adulterii,
tamquam ad foam, per quem extravagum illi diuini-
ti, & accusandi, cum sine aliis auxiliis: ita Sotaw.
4. diff. 16. q. vices art. 3. post tertium confessionem
versus quid si reges, & Vera Cruz. 1. rom. 1. immo cap. 1. 3.
cap. 4. dicentes, ex voluntate accidentis ad conju-
gum adulterum licenter, non pendere remissionem
quia posset virque innocens eligere, petere, & non
teddere ab illo condonacione, quod est maxima pena

conveniens, & disposita: quocumque, qui petit de-
binum à coniuge vel coniux, tenetur lege coniugij
eo ipso teddere: prouide eo ipso cunctus petendo
addicute à se ius diuinitati, & acculandi.

E P I T O M E.

- 46 *Adulteria non compensantur quod accitationem
criminalem, ideo vir potest accusare criminale-
litter exorem; illa autem sumetur: secundum
venitum,*
- 47 *Mariam accusans criminatiter non lucratu de-
bet, secundum si cunctus agat.*
- 48 *De iure Lusitanie vir accusans de adulterio, co-
probatur, ne quis omnia bona exors.*
*Requiratur tamen, quod communiceat per veras
probationes.*
- 49 *De iure Lusitanie vir non impetratur detem exors,*
quando ipsa habeat descendentes.
- 50 *In Lusitania quoniam casu non est decisus per Le-
genus usus, si materia non iuribus peccati-
tum, decidatur per leges Imperiales, peccatum
affit, ut per legem Canonicas expeditum.*
- 51 *Mariam occidente exorem propria unitate,
etiam legi permissione, non lucratu auctor.*
- 52 *Accusare adulterum prout maritum, accutato pos-
sunt in Lusitania, & in Castilla, &c. n. 5.*
- 53 *M. rite ei ex parte ab accusatione, vel quia non po-
sunt, vel quia non vult, & Index pugni proficiat
ex eo.*
- 54 *Caracteres non possunt accusare exors, ut ad
lucrando detentur: quando pugna exors.*
- 55 *Hares non possunt petere detentum per suam officia
ob adulterium, scilicet si spatio de tempore retinent.*
- 57 *Aclavis competens ad vindictam, ut transferat ad
recedens defensionis, si maritus ignorat.*
- 58 *Quibus puniuntur, & non adulteria puniantur,
tam de iure naturali, quam communis, Civilis, &
Canonico.*

Q *Vastonis est, an sit compensatio quod accu-
tationem criminalem, ita ut adulterio non li-
cet accusare adulterum? Constat non esse coniugis
pares, quod luci supra, ex nam. 41. quia mulier
detestabilis est impudicitia in feminam, quam in
vito: id iura acculationem concedunt magistrum, non
autem exors.*

Datur tamen compensatio, & potest, quod per-
nas ciuilis, & amicos sufficit doce, & bonorum
virorum adulterii: id est vir adulteri non lucratu de-
tem, in calia loma adulteri, nec vir adulteria donationem
propriei nuptias factam sibi à viro, ut dictum
est pauli anxi ex nam. 33. cum seqq. & probatur ex
Lecto arque virum si fulget in armis, per hanc verbis: vi-
to argo exors mores inuenit, accusandis, causare re-
pudiis dedit virumque, pronuntiationem est: id ita accu-
pi debet, ex lege, quam ambu contempserint, neuter
vindicetur & parta eius distillia minima compensatio
disfruuntur.

Hoc autem intelligunt in ciuilis causa, ut in do-
natione propter nuptias, & doce repertis si vere
se ruerat propter delictum alterius: quocumque
quamus quod accitationem ad paenas ciuilis
coniuges censeantur pares, dupares sunt quod pa-
nas ciuilales, Ciforantes L. 8. Tarsi limitali, j. Ron-
land. conf. 50. ann. 6. vol. 1. Sylvest. verbo Des. q. 15.
Taberna q. 11. n. 1. Cous. 4. decr. 2. p. cap. 7. 8. 6.
n. 5. Quelada in suis quipotentiis inter ciuilis cap. 18.
ann. 10. vices, cap. 5.

Hinc est, ut vir adulteri quamvis occurrat non
possit accusare, quodam dissortum, exorsem adulteri
in foro conscientie: quod si accutat, tenetur
remissio;

terciaria est pena ciuilis: Sanch. lib. 10. disp. 6. num. 9. argumento debitocti veri, qui tenerat lollure quamvis creditor non probet, in foto conscientia: similiter, quando adulterium vxoris est occultum, & yiti publicum, non potest occulus petere diuictum, quia est reas cuiusdam criminis in foto conscientia; atque ita potest tolli clemen-
tia, crimen alterius: Abbas in c. consuetudine, de con-
uers. coen. num. 8. & in cap. significati de diuictu, Sylvest. corde diuictum, q. 9. vers. 7. & verbo marri-
gium q. 9. 6. ad fin. Nauat. lib. 5. consilium in e.
edit. iiii. de adulterio, conf. 1. ann. 3. & 4. ex Theolo-
gia D. Thomas in 4. diff. 3. 5. p. omnia art. 6. ad quintum,
Paludan. q. 1. art. 2. cap. 1. n. 1. & 8c. Sot. in 4. diff. 3. 6.
q. omnia art. 1. vers. dubium autem: & quamvis li-
mater, dummodo alter coniux probate possit adul-
terium colligatur id, ut in foto extero audiat.

Iure tamen communii maritus, & uxorem accuset criminaliter, oon lucratur dote, si agat ciuiliter: Menoch. conf. 3. t. num. 3. 5. lib. 1. Clar. lib. 5. 6.
adulterium, num. 1. ad finem, de accusante crimi-
naliter. Ut ilius ergo erit marito agere ciuiliter, &
petere separationem theoi, ob uxoris adulterium,
quam accusata criminaliter quo evenerit oon lu-
cratur dote, sed applicatus petitionis expensis in
Aubent, sed hodie, C. de adulterio.

Idcirco secundum dispositionem iuris communis-
tam in Lusitania, quam in Castella; si maritus agat
ciuiliter de adulterio, lucrabitur dote, & bona
parapbennano astena alia bona uxorisita Barbol.
1. p. 1. in principio, m. 8. ff. foli. marit. contra Go-
medium in l. 80. Tauri num. 3. 7. vers. item etiam, per-
petram dicteorem maritum lucrari dote, & om-
nia alia bona illius, si agat ciuiliter de adulterio
uxoris.

Item de iure Lusitano lib. 5. tit. 25. §. 6. maritus
accusans uxorem de adulterio, illo probato, lucra-
bitur omnia bona uxoris tam dotalia, quam non do-
talia, & quocunque alia, que ad ipsam spectant, si
fuerit ad mortem condemnata: E in tunc caso em-
do a mulher fer condamnada à morte por adulterio, anerà
o marido, que acusar todas suas bens nam tendos filios.

Item etiam in Castella decreatum est, l. 1. t. 10.
l. 8. nos recipil. ut obseruat Barbol. supra num. 5.
Cifuentes in l. 8. 1. Tauri vers. 1. in sadam lega, Co-
teta q. criminal. de tangentibus punitionem delicti,
cap. 4. quibus accedit alter Barbol, in Remissione,
ad Ordinationem Regiam Lusitanam lib. 5. tit. 25.
§. 6. num. 1. & 4. vbi mox amplia ad omnia lega
facta facta uxori & marito, ac etiam ab eodem ma-
ritu donata amitti faciliter ab uxore, & acquire marito
per mortem uxoris naturalem, feciis si ad aliam
penam circa mortem naturalem, faciet uxor dam-
nata: tuoc maritus non lucrabitur bona uxoris nisi
Ordinatio Lusitana d.lib. 5. tit. 25. §. 7. vers. E fendo
caso, neque d'item.

Oportet enim, quod sit uxor coniulta de adul-
terio per duas probationes, Aubent, ut licet mar-
tri, & anies q. quia vero plurimae vers. si de adulterio
estimatione 8. nec sufficit quod probetur adulterium
presumptiu, quando maritus accusat criminaliter
de adulterio; quis obligatur runc probare illu-
lud per probationes luce clariores: l. final. C. de
probationib. & ideò nihil lugeretur quam omenca-
que mulier per presumptioe condemnetur in
aliqua pena alia: quod insufficiens dicitur ad
amissionem doris; quodquid resoluta Fatinca facit
esse: in praxi, q. 14. n. 1. 1. sed non de iure Lusita-
no, quod per probationes concludentes in amis-
sionem doris: & sic accipendum, quod paulo zo-
te dictum est num. 43. Nec discordat Barbol. di-
cens supra num. 61. 5. si autem ciuiliter, sufficie-

presumptions, quando agitur ciuiliter ad incrementum domet.

Nihilominus oppositum vult, quando agitur cri-
minaliter, etiam si dentur violente presumptioe,
que non faciunt ad condemnacionem corporalem,
probationem veram: cum pena ordiorum non de-
bet quis ex presumptioe puniri: c. l. 1. 4.
de presumptioe, Averdan. ad exponit. mandat.
p. 1. cap. 1. 6. n. 12. ad finem, Clarus s. final. q. 20. cel-
pem. n. 6. Menoch. de presumpt. lib. 1. presumpt.
9. 4. 1. de presumpt. 97. & n. 23. Malacl. de probat.
compl. 1. 21. num. 5. 5. Ex Fatinca praxis part. 3. q. 86.
n. 11. 0. & part. 4. conf. 6. 0. n. 19. & alij places, & Bar-
bol. in cap. effete 2. de presumpt. n. 7.

Addit Ordinario Lusitano dist. 25. §. 6. ibi: nam
egundo filios, ou successores descendentes, que suesse do-
mo d'oro, ou d'oreto, se ja dantes extra vez, foro ca-
zada. Ex quo loci offendit, si adulterio carens li-
beris condemnatur ad mortem naturalium, runc mat-
rialum & dorem, & reliqua bona uxoris sibi acqui-
tere: fecis si filii looperine ex aliquo matrimonio, vel ex eodemtrunc enim maritus natus lucratur, sed
omnia bona adulterio defecuntur filii, ex iure no-
stro: quod etiam vale l. 1. 3. 10. lib. 5. Ordinationis,
dicens, si adulterio habeat filios, & patiens propter
adulterium penam capit, filios succedere in ho-
nis quoad proprietatem, & viuinfuctum.

Contra vero, quando agitur ciuiliter, vt uxor adulteria non molueret, runc quandom adulteria fue-
tit in humeris, maritus habebat viuinfuctum; età
autem defendit, succedente filij. Hac de iure specia-
li, quoad bona adulterio.

Pro Regno Portugaliæ quoad bona adulterio, re-
currentum est ad dispositionem iuris communis, vt
deciditur ab eodem iure Lusitano lib. 5. tit. 6. 4.
quando casus de quo agitur non fuerit decisus per
Legem, Sylvest. aut Conuertridinem Regni: ideo
quando agitur de materia, que non affect peccatum,
decidatur per leges Imperiales: quod si pecca-
tu affect, secundum sacros Canones finitur.

Apud Hispanos autem, quoad deficient Leges
Regie, & Conuertridines prouinciarum, recurretur
ad ius Canonicum, vt volant Perez in premissa Or-
denatione q. 3. Soat. de pace, in prædicto principi an-
no. 3. 1. 2. Flores variar. lib. 1. q. 2. n. 4. & Averued.
art. 1. n. 1. 8. lib. 2. recipil.

Obleviabitis ergo dispositio iuris communis in
Lusitania, quia Ordin. Lusit. d. lib. 5. tit. 25. §. 6. lo-
quitur tantum de bonis adulterio: que ita adulterio
iure communi non amittit bona: & hoc est condemnabatur
ad mortem, quoniam adulterio. C. de adul-
terio non tamen condemnabatur in amissionem bo-
norum, vt patet ex adam lege.

Quod si dicatur etiam iure communi adulterum
boni priuari: non tamen applicabantur alteri con-
iugi, sed potius filius adulterio, si aliquos haberet: il-
lis autem hoo extantibus, fiscalis dabat: Aubent.
ut licet martri, q. quia vero plurimae, collat. 8. Barbol.
in d. l. 1. in principio 1. p. n. 6. 4. ff. foli. marit. Pro
Regno autem Castelle, bona adulterio acquiruntur
marito, ut decisum fuit per legem 15. a. 17. part. 7.
Barbol. ob proxime.

Quando autem magis occidit uxorem adulter-
e tam propriauctoritate, etiam lege permittente im-
punit, priuari tamen lucro doris: per text. in l. 1. ab
belli lib. 1. t. 9. final. ff. foli. marit. ita Bald. p. & Pau-
lus n. 5. quia de iure communi propter adulterium
mulier nos perdit dorem, oec alia bona. Item quia
secundum communem maritum non potest licet
interfici ex uxore propter adulterium de iure com-
muni: agitur ex facto suo culpabilis non deber ali-
quid acquiretere.

Nec obest si dicas hoc procedere de iure communi, secundum quod non licet manu occidere uxorem etiam reperit in adulterio neque equum erat virum propter facinus suum dorem lucrae peccide vbi licet fuit interficere uxorem suam, & adulterum reperitos in adulterio, luctabut ut omnia bona illius quae acquiruerit, si via iuri ordinaria illum accularet.

Nihilominus maritos adhuc in hoc casu non luctabut bona uxoris, nec adulterii. Ex ratione, quia quando quis propria auctoritate sibi facit ius, amittit lucrum legale, per text. mirabilem in *I. iurisdam* 2.5. qui *furem*, *si de furie*, vbi propria auctoritate factem capiens, & adducens illum ad iudicem, bene recuperat bona sibi furto ablata; non tamen luctatur pcam dupli, vel quadruplici iure impunitam pro furo: vt bene probat textus in *d. I. si ab hostibus* 2.1. *si fides marit.* *Couar. de Ispesal.* 2.p. cap. 7. 7.n.7. *Peregrin. de iure fisci* lib. 2.11. 3.n.8. *Gomei. in I. Tauri* 80. n.6.3. ad *pares*: secus dicendum quando matritus de mandato iudicis, & pro bono publico tanquam ministri legis constitutus occidit uxorem: tunc, ut excusat ut peccato, luctabut emolumenatum legale, nec ipse ut persona privata, sed ut persona publica videtur occidere. *D. Thom.* 2. 2.9. 6.4. art. 3. ad 1.

52. Sed potes an aliqui ultra matitum contra uxorem, & adulterum, queant intentare querelam? Respondetur non quilibet de populo hodie admittit post ad accusandum, sed tantum personas expressas in *I. quoniam C. de adulterio*, & *ib. Salicet.* n.3. *Gomei. in d. I. Tauri* 80. n.49. Quare in Gallia soli maritus adulterum accular, ut vult Rebus. tom. 1. *ad leges Gallicas in professione* n.180.

Idem de iure Lulfiano nulli nisi maritus potest accusare adulterum *lib. 5. art. 2.5. 3. ibi*: *E mandamus*, *qui nesse capo de adulterio* sicut fonsente rochido a mariio a querelas aī dameller, *comodo adulterio*, *E nam entra pesta algeme*.

Idem probat in Regno Castellie *I. cit. 7. lib. 4. fori legum*, quod intelligitur iure mariti, hoc est, cum prius legio & qualitate mariti, vbi notat *Gomei. d. I. 80. Tauri* n. 49. per legem 3. vbi proxime, quod communiter ita predicate: vbi deciditur, quod modo dictum est, nullum scilicet admitti ad accusandum, quando maritus non vult accusare, nec vult quod alios accusent. Quare quando non constat de mariti contradicione, videbitur quando est absens, vel furiosus, bene potest accusare frater, patruus, & avunculus ipsius mariti, vel ipsius adulterii: arguementum text. in *I. sed. epi. com. 5. 4. ad Praeterito-exam* *si de iniuria*, vbi habent facta iniuria filios filium, datur patris actio: & patre remittente iniuriam, filium non posse agere: quod si absit pater, posse filium agere, ex presumptiōne, quod si presens esset pater, ageret, & accusaret.

53. Dicendum tamen est per virtutem text. in *d. 3. tit. 7. lib. 4. fori legum*, neminem hodie posse accusare adulteros nisi maritum duntaxat, siue praetensis, siue absens, ne cuiuslibet liceat temere fecundare matrimonium.

Præscribitur autem actio hec per quinquennium, ita ut viennas non admittatur accusatio iure mariti, quinquennio clatio: ut disponit in *I. art. 17. pars. 7.* & est text. in *I. marit. 5. præter. 4. & 5. his quinq. viennis. 5. ad legem Iuliam de adulterio*. quamvis alia delicta publica non præscribant minori spacio, quam viginti annos, vrin *I. querela C. de falsis*, *Gomei. in d. I. 80. Tauri* n.49. ad *finem*.

Ad hanc quenam in aliquibus casibus, in quibus parte non acculante iudex ex officio possit proce-

dere ad accusationem; parum aot nihil aliquando condonatio parti operatur: quoiam iudex, condonatione non obstante, potest progettare vicitus ad paucendum delictum.

Contra vero in casibus in quibus iudex non procedit nisi parte querelante, condonatione parti obtenta, abolerit processus omnino, & abscinditur accusatus: *Padilla in I. transfig.*, à n.47. *C. de transfig.* 18. atque ita ex officio iudex aduersus adulterum non potest procedere neque per inquisitionem genetacem, aut specialem, cum locum in iusticio tribuitur ius acculandi: *Padilla in I. transfig. num. 92. Gregor. Lopez L. 2. au. 17. part. 7. cens. Glos. 3. & Ordinatio Lulii. lib. 5. art. 2. 5. 9. 3.*

Cæterum quando maritus moritur post item conciliariam, iudex ex officio potest prosequi causam ad punitionem; quia post accusationem inlicitur, debiente accusatore, vel quoniam, vel quia non possit iudex ex officio potest pergitte: *I. penit.* in principio *si de publicis iudiciis*, ut per *Constatum de Sa* in fragmentis *ad librum 5. Ordinationis Regia Latinae, verbo Cramer.* n.5 1 fol. 20. per text. in *cap. 1. de collatione deroganda*, & *ib. Barbot.* n.2. modo iam constet de adulterio tempore mortis mariti: tunc enim iudex tanquam super crimen notorio procedere potest: *cap. de mansueta* 1. q. 1.

Heres autem mariti uxoris de adulterio accusare non potest, quoad effectum lucrandi dorem, text. in *I. art. indicare* 16. 5. 1. in fine *si. cedem*, quia ius acculandi, & lucrandi dorem subiungit marito testatione inuenit sibi illate: *I. miles* 1. 5. *sacer si de adulterio*, moetus eum marito illi competit ius accusandi: *Aules de Prætoribus in proposito* pag. 11. *cal. 1. ad finem*, *Anton. Gomei. I. Tauri* 80. n.49. & *Perez* 1. 2. art. 1. 5. lib. 8. *Ordina.* pag. 191. *cal. t.* Quod procedit, quando maritus adulterorum non ignorauit, & tacuerunt vixit, quia conseruare remissile: tunc heres non potest opponere exceptione in adulterio: *I. final.* in fine *C. de remun. donat.* *I. omnimodo C. de iustitia* 10. *am. cap. final. de donis.*

Secūdū, si maritus adulterium ignotavit, tunc potest agere: *Ales. in I. art. indicare* n.5. & *ib. Aetius* 5.1. ad *finem* *si. cedem*, & *assetur tecepsum Couar. de Ispesal.* 2.p. 7. 5. 6. n.9. *Colla in epi. patet.* t. pat. *verba legamus* n. 3. 2. *de restam.* in 6. Confundatur per textum in *I. final. C. de adulterio*, vbi, si heredes illius uxoris iam mortui corant se petere dorem, possunt obsecrare adulterium de adulterio commisso ab eadem, & adiutori penalis ignorante viro, cui facta est iniuria, soler transire ad hæredem illius, in quem iniuria fuit acta: *n. non autem. Infirmum. de perpeccit. ac temporibus. ultionib.*

Quare heres defuncti in hoc casu, si voluerit oppondere uxori de adulterio, potest quoad effectum lucrandi dorem: haber enim tanquam heres mariti ius obliuendi: *I. final. C. de adulterio*, *Gama de cfr. 3. 4. num. 2. C. num. 4.* Confert quia monebit maritus offensio per uxoris adulterium, illud monebit imputacionem, si mariti heres (sanctionem offensio petere non potest, nec tenet dorem in recompensam).

Iuxta, quod maritus, defuncta uxore adulterio, potest excipere de adulterio contra heredes uxoris: per text. in *I. final. C. de adulterio*: ergo heres mariti poterit obsecrare de adulterio commisso per uxorem dorem repetenter; cum notum sit factus pcam transire ad heredes affecti iniuria, quam transire ad heredes patrantes crimen: *n. non autem. In finis de perpeccit. & tempor. action. Menochi. cons. 99. n. 1. 53.* quia omnia faciunt hanc patem probablem.

Dicendum est tamen heredes mariti per viam actionis non posse petere dorem, quasi ut amisa-

ob adulterium; et quia cum huiusmodi actio videatur pertinere ad vindictam, nun debet deuoluī ad hæc modū mariti offici. At vero quando latæ defuncti dœm apud se habet, tunc oppoſita excepcione adulterij poterit vocem excludere dœm reperientem, & remittēre dœm, modo excipiat ante sententiam pro vero: *I. per temporis C. fenerentur refeſi, non p[ro]ficiunt[ur] marito dœm possidente, potest excipi de adulterio ad hæredes mulieris: I. f[ac]t. C. de adulterio: p[ro]inde, si maritus dœm non possideat, non potest iacione adulterij dœm petere ab hæredibus voxis: Andi. Sicutus in cap. pr. ali. ad confundit[ur] et. num. 33. Ergo hæredes maniū dœm possident reū, off[er]t alia exceptione polueri excludere adulteriam, aut hæredes illius, quamvis p[ro]micio adulterij videatur vindictam concerne.* Xuanus alleg. 6. ad f[ac]tum, Antoo. Gabrie[li] lib. 7. *concernit[ur] ad criminalib[us] p[ro]m. 5. in fine.*

57

Nec obliuī quod dicitur, hec actio competat ad vindictam eam tamen transire ad hæderem defuncti, si maritus ignorante adulterium: Quia adhuc hæres illius non poterit accipi hec. Nam ignorantia, aut sciencia nihil facit, nec debet mutare naturam huius actionis pertinentis de le d[icit]e vindictam, nec transirent ad hæderem ex sui natura: Regin. cap[itu]l. 10. num. 6. lib. 1.

Quare ante oendenda est tantum iuri regula, quod actio competens ad vindictam, non transirent ad hæderem, ut dictum est, & nihil curarunt de ignoracione si adulteria accusata criminaliter obincidat ante condemnacionem, hæredes adulterii in nihil tenebuntur. Et quod neque accusatio, neque actio competens ob adulterium, transirent contra hæredes adulteri: Auct. Sicutus in cap. penali. n. 33. ad confundit[ur] Gome[li]. ad l. Tauri. 80. n. 69. secundum regulum l. ex iudiciorum ff. de acufat. & Bald. d. cap. penali, ad confus. num. 8. Auctiles de Praev. in proum. pag. 11. col. 1. ad finem.

Attamen ad amissionem dœm, si agatur ciuilites, requiri ut actio transferat contestatio in factum iustitiae. Cœx delicti, defuncti, i. amnis pena[li] 25. ff. de obligat. & adiunxit, nam post mortem voxis, vel alterius delinq[ue]ntis ante item contestatam, extinguitur non solum pena corporalis, sed etiam pecunioria: ut probat Gome[li] in d[icit]e 8. n. 69. ad finem, post alijs ibi relaxat.

Quari item potest quibus p[ro]misi est, & quibus h[ab]it[ur] temporebus adulterii p[ro]misiuntur: In primis adulteriorum usus naturali prohibitum est: telle Cicero, lib. 2. de legibus. Contra adulterium omnia iusta infungunt. Apud Hebreos adulteri lapidibus obvi[us] solebant: Zen. 10. lib. 8. Solonius quod[em] que lege deprehensi, impo[ne]re occidi poterant: Radi. in Epistole de adul. Idem in p[ro]plicium in legibus 12. tabularum. Apud Arabes minus delictum censebatur cum morte, quam adulterium. Apud Egyptios mulier adulteri[um] re[ct]a amputabatur nafus. Apud Romanos capitio pena puniebat. Ante legem Moysis comburebatur adulteri, ut colligunt ex Genes. cap. 38. Romulus in adulteris legem tulit, per haec verba: *Adultery connitam vir, & cognit, vii volens, necans: Numa Poenilus ita faciuit, si fides habet[ur] felix Pompeio, lib. 4. de verborum veterum significatu, his verbis: Felix adem Iunius ne sanguine: si tangit; Iunius, crinibus demissis, agnus feminam cedito. Pateretur ante legem Iuliam furmis adulteri[um] vixit ducentelimum lapidem relegabantur. Adulteri multo longius. Augustus tandem Cœſar tulit, quam Iulianus dicit. Vlpianus lib. 1. t[er]ti. ad legem Iulianam de adulteri[um] & coena adulteri[um] & per illam capitalis pena faciit (ancita, est in ambiguo) Nam alijs deportationis, vel tele-*

Fragi Regim. Corij. Reropk. P. III.

gatioois p[ro]mam contra adulterios faciem volunt ab Aug[ustin]o: quisbus accedit D. Aug[ustin]o. lib. 7. de canticis Dec. cap. 5. dicens, Adulteria Roonz morte punita non fuisse,

Potio alijs, p[ro]mam capitalem à legi Iulia statutam fuisse adulteris opinantur Hollensi. in summagia de adulteris, 5. que p[ro]ma, cap. 1. Coriolanus lib. 2. At[tila]s, iuri cap. 1. pluas illud Vugilij lib. 6. Ex Eusebio: dum ita sit: *Quique ob adulterium casi, & Cr. Quasi sua illa sitate, que Cœſar Augustus imperatabat, pena adulterij mortis fuisset: Accubitus tamen in l. si quis videatur, ff. de qua[m]q[ue] p[ro]m. & ibi Baet, arbitrii sunt tempore Aug[usti], p[ro]mam adulterij, fuisse arbitriam sequitur Bald. cap. 429. super eo, lib. 5. quod videatur verum: quia pro qualitate & facti, & personarum, tempore Aug[usti], non erat eadem: in adulterios p[ro]ces & alijs exilio, alij p[ro]ma capit[is] pleb[et]abantur, Tacitus lib. 2. vbi inueniunt[ur] p[ro]ma telegraphis, & hanc tribuit Tiberio Cœſi. Opilius auem Macrinus, teste Capitolino in eius visa, de adulterio, sen de flampo coniunctis, inſtr[ument]o inclusi: viros in doceb[us] bobus mite magnatudinis, quos subito aperiit iulicras, capitibus, ut secum colloqui possent, exercit: Titaquel. in l. 13. coniunctis, num. 17.*

Ceterum Titaquel. num. 19. credit ante legem tam Constantini, nullam p[ro]mam capitalem fuisse in adulterios inculcam, ut conticis potest ex L. Codim, ff. de h[ab]it[ur] quibus ut in dignis: vbi Glotia id alleget, & confitat post legem Constantini, facti legos nuptiarum decapitati solitos; ut videtur est apud D. Hieronymum in Epistola ipsius ad Irenaeum, de malicie septuagilla: Confitat item Diocletianum, & Maximianum p[ro]mam contra adulterios faciisse capitalem: ut habetur in l. quām[us] adulterii, in fine, C. ad legem Iuliam, de adulterio: quod etiam nota[re] Bald. ibi.

Iure autem Pontificio, io fato forti, Clericos coniunctis de adulterio, depositur ab officio, communione cocessa, per tempus vita sua recluditur in monasterio, ex Concilio Aurelian[us], telaro in cap. ff. quis Clericus, 81. dist. & tenet Glotii, t. in cap. lateri 2. q. 7. quam ibi sequitur Archid. & post Hollensem, & Ioann. Andr. approbat Decian. in tral. criminali, lib. 6. cap. 23. num. 14. in principio: Bernard. in praxi cap. 83. num. 1. & latido in cap. 85. num. 2. Clat. 5. adulterio, num. 7. Co[u]at. de fons[al] p. 2. cap. 7. q. 7. num. 19. Quid procedit, quando accusatus Clericus de illo crimine; scđis si non accusatur, tunc enim posse Episcopum remittere de tigore illo: sequitur noster Molin. de Iust. tral. 3. dist. 98. num. 1.

Pro quo crimine Clericus condemnatus, incurie infamiam: Decian. d. cap. 23. num. 14. efficitur, neque excusat[ur] ab hac pena & infamia accedens ad conjugatum, quam pars[er]e solutum; et quod locumbet[ur] tui illicet: ut post Baet. in l. ff. de adulterio, cum inscr. ff. de adulterio, vult Decian. d. num. 14. vers. ff. quid: mihi[us] tamen pena ob salem ignorantiam.

Ex Coocilio Anciano, cap. 20. non nisi p[ro]p[ri]em anno[rum] preo[cc]tis agere debent Clerici adulteri. Denique ex Concil. Trident. seq[ue]r. 25. cap. 14. ostenditur quomodo sint p[ro]mici Clerici concubinari[um] beneficiis habentes, aut pensiones, seu portiones Ecclesiasticas; & quia p[ro]ma Clerici, qui beneficia vel pensiones non habent; & quia Episcopi, si de huiusmodi crimine sicut nota[re]: Melnoch, de arbitris. cap[itu]l. 418. num. 1. t.

Nihilominus laci adulteri excommunicantur: Conci. & Clat. supra, num. 7. terzo, de iure autem Canonice:

Cænacis: Farnac. in præv. p. 5. q. 140. num. 2. 3.
Sayto in claus. lib. 8. cap. 3. num. 3. & vbi q. 3. primo,
addit. cænacis paribus adulterium viri granus esse
peccata feminæ adulteria, et quia vir maiori posse
violationis. Considerat autem circumstantias,
granus peccata feminæ adulteria, quia facit lobole-
rem de suo pâtre incertam, cum quia magis fian-
dulum infet, & maiores infamiam fibi, & ma-
rito irogat, & multo maiora damnæ ex adulterio
ab uxore commissuæ sequi solent, quam à vita com-
muniter.

§. III.

Vtrum leges permittentes vxores oc-
 cidi repertas in adulterio à mari-
 tis, excusat illos à mortali.

E P I T O M E,

59 *Vtrum leges Civiles, permittentes occidi repertas*
in adulterio, sint licita, & excusat à mortali
occidentes?

60 *Lex inducens ad peccatum est nulla.*

61 *Quod si ambo utile legi, licet fieri videretur.*

62 *Maritum pueris Iudeis, in flagranti delicto uxori-*
rem adulterianam occidere a peccato.

63 *Leges permittentes occidi adulterios, excusare à*
potestate iudiciorum, non tamen à culpa.

64 *Occidens Clericum inuenient eum uxori, matre,*
foro, vel filia in alterius corpore, peccat, sed non
excommunicatur; facta, si ex internelle.

65 *Vxor adulteria quando acciditur à matre, au-*
tem dimidio lucris, constante matrimonio quefit.

66 *Matrimonium, quando est nullum ex aliquo im-*
pedimento, quid peccat maritus contra adulterio
de suo communione, & de iure sibi Cœlestis;
quam Ferrugina?

67 *Mulier scilicet impedimentum dirimere, marito illud*
ignorante, committit adulterio, amittit bona sua.

68 *P*rima dubitatio an leges facientes facientes
 potestatem matris, ut occidant adulterios, licet
 licite; pars negans ex eo ostendit, quia oemio latice
 propria adulterio aliquem occidere. Item
 quia lex inducens ad peccatum, est nulla, & nullo modo
 feruenda: vt in cap. final. de praescriptiōnib.
 & in cap. penale, de confirmatione, vbi dicuntur non valere
 confusuridinem, quia probet ansam delinquendi,
 quomodo sit immemorialis: Berg. vñf. 6.2. n. 8.
 lib. 3. Rua. conf. 5.4. n. 1. lib. 4. Menoch. de praescriptiōnib.
 lib. 3. prof. 49. n. 4.

Iouat Iudiciorum desiderium in lege, ut precipiat rem
 honestam, vel de se, vel ex fine ad quem fuerit: vt
 volunt Valq. 1. a. diff. 1. 15. 5. t. 6. Salas de legibus,
 diff. 1. feit. 9. n. 57. Sicut. redem. lib. 1. c. 9. n. 7. Item
 non valer lex, quæ perficit occasionem peccandi, aut
 quæ precipit aliquid inimiculum: sed legæ facientes
 facultatem occidendi adulterios in adul-
 turpi, tales sunt ergo non sunt iheruandæ; quia suæ
 contra peccatum diminutum, Non occides: & dicit
 Glosa singulariter, ut cap. ante hanc, 3. q. 2.

69 *P*ars affirmans has leges esse iustas, ostendit ut ex
 1. Græccis, & ex 1. morte, p. ad Iulianum de adulterio.
 Nam quod sit iustitiae legis, licet fieri videretur
 argumento capituli, ut prædicti, 2. q. 4.

70 Dicendum ergo est primo, occidentem adulterios non repertas in flagranti, peccare mortaliter, &
 contra iustitiam, & ex consequenti tenet ad reflui-

turinem, oeqque per leges Civiles impunitates
 illa tribuuntur deconcius ex cap. ante hanc, 3. q. 2. Sicut
 in 4. diff. 3. 7. art. 3. & lib. 5. de iust. q. 1. art. 3. ad 1. &
 Contra de matrimonio, p. 2. q. 7. m. 7.

Secundò dicendum, accidentem uxoris reportat in
 flagranti, ante sententiam Iudicis, non excusat à mor-
 tali; quoniam per leges Civiles non puniatur collig-
 gitur ex d. cap. ante hanc, 3. q. 2. vbi dicitur, Ecclæ-
 siam Domini mundanis legibus non confusari. Est
 communis. Confert August. lib. 2. de adulterio
 coniug. c. 5. dñs verbas: Non licet Christianos
 uxores adulteriam occidere, nisi maritus, tangere
 minister legis, & executor illam confirmaret, & pro bono
 publico occidat uxorem: tunc excusat à peccato.
 Extra hoc calum peccat mortaliter: Babol. in 1. f. ab
 heilidib. 1. 1. q. final. n. 3. ff. foliis. maritum. Samhi. se-
 dem tu. lib. 1. u. diff. 8. n. 39. vers. prima tamen conclu-
 sio, & vers. secunda conclusio, n. 4. 1.

Quod si maritus fuerit Iudex, & reportat uxori
 in flagrante factis; adhuc non posset illos occi-
 dere licite: quia cum iudex sit, detet illos prius
 audire, & procedere causa cognita, & tanquam
 Iudex; non autem tanquam privata persona pro-
 nunciare: Sanch. d. diff. 8. n. 4. In domino poter-
 tit viximus accusare, apud alium iudicem compre-
 tentem; cum in causa propria nemo sit iudex sine
 exceptione, supremo Prætorice excepto. Post lo-
 tam tamen sententiam, sicut posset committere
 executionem ministris iustitie, sic posset tradere
 adulteriam, & adulterum mariti: vt, si velit, eas
 interficiat; & si aliquid impedimenti obliter, per il-
 lum arceatur idem Sanch. post alias sibi relatos.

Ad arguendo dicendum, leges Civiles permittentes
 adulterios occidi in flagranti impunè; pos-
 nam scilicet remittentes, ob iurum dolorem id
 permettere, sicut alia multa permittuntur, non au-
 tem prole difficiliter in homicidio: arque na folium
 fuit permitti in foro exterior, excusantes à pena
 iudiciorum causam; non autem liberatas à culpa:
 Sayto in claus. lib. 7. cap. 1. o. 1. m. 9. Gamef. l. 80.
 Taur. n. 5. a. Sanch. d. diff. 8. n. 4.

Atque ita hoc modo, intelligenda sunt leges mu-
 nicipales Lubitanæ lib. 5. tu. 3. 8. in principio, dum
 autem coniugium, si reportat adulterium cum vio-
 te, in flagranti, possit licite illum occidere; hoc
 est, impunè. Idem si illum reportat in preparato-
 riis ad copulam, veluti in mutuus amplexibus, &
 osculis: Molin. de Iust. tom. 4. tral. 3. diff. 9. 1. n. 8.
 Farnac. in præv. q. 2. a. t. n. 4. 1. & n. 1. n. 7. vbi id li-
 mitat in confanguineis, cum ex confanguinitate
 omnis mala peremptio tollatur: Barbal. Vina-
 seolis d. sur. 3. in principio, q. 1.

Concordant Hispanæ leges l. 3. nr. 17. patr. 7.
 de qua Anton. Gamef. in l. 8. Taur. mon. 5. 1. verf.
 hodie tamen de iure nostro Regi: vbi si licite, & io-
 distinctè posse maritum occidere uxorem, vel spon-
 sam de presenti, & adulterio reportat in flagranti
 delicto, sicut adulteri factis persona sine nomine; dum
 modò non intercedat unum sine aliis: ut disponit
 etiam lex 2. m. 1. 5. lib. 8. Ordin. & its practicant: Non
 tamen intelligitur illud aduerbiū, licet, in foro
 conscientie; sed in foro externo, quiescentis in illo
 non puniuntur delinquentes; nisi diuersa posse licite
 adulterum inuidenter vexare alienam, ut violet
 eius causitatem occidi à matre, si aliter nequeat il-
 led malum vitare: nam eum licite, & sine peccato
 occidit iouat, quia est iusta defensio: centra
 vero, in flagranti delicto occiso, non est defensio,
 sed vindicta; & id est mortale: Quod si addas le-
 gem dicere, que pueri mater, accipendum est in foro
 externo impunè; non autem licite in foro con-
 sciencie: Sanch. supra, num. 4. 4.

Disp.VI. De obligat.seruandi fid. §.III. 185

⁶⁴ Item hæc fiscalas, seu prmissio occidendi, non extendit ad quemcumque viuum, ut coofat ex d. Læam Lutitan. d. 110. s. 8. quia Castellana: vbi excipiuntur aliqui adulteri, qui inuenient, acquirunt occidi etiam in flagranti delicto, ut dominus, aut pater natus seu pater, qui à leuuo, aut liberuo, aut à filio, neque cum occidi reperi in adulterio, si adulterium, s. liberio, ff. ad legem latuam de adulterio: vbi de Domino, aut patrobo: Farinac. d. q. 121. in praxi, n. 8. & n. 119. vbi de filio inueniente patrem, cum endem sua uxore, cui non licet occidere: in ceteris autem facultas occidendi in hoc casu, si conceditur in foro extenso, vt pro occidendo adultero possint convocari amici, & affines in auxilium: Gomel. l. 76. Tauri, n. 17. & l. 80. n. 62. Farinac. d. q. 11 à n. 79. Mollio, s. m. 4. tral. 1. d. q. 9. n. 17.

Quinimodo extenuatur hæc permisso occidendi, etiam Clericos inuenient in acta rupi, vel Monachos, absque cinctor excommunicationis: quia iustitiae dolor excusat occidente: argumento text. in cap. s. vero, d. 1. versioe iste de sententia excommunicacionis, cuius verba sunt: Nisi illi compellendum est ad Sedem Apostolicam venire, qui in clericis canoxore, matre, fratre, vel filia turpiter immennum manuus impicteri volebas: & ibi Gloff. & communione Scriptentes, Bald. Ang. & Ioan. de Mol. in l. quid ergo, n. 5. s. 5. si hæc ff. de leg. ait, modo percutiunt incontinenti, & non ex interculo: vt per Couat. de ff. 1. p. 1. cap. 7. q. 7. n. 12. Clar. s. homicidio, n. 48. Gomel. d. l. 80. Tauri, n. 5. Sayto de censu, lib. 3. cap. 27. n. 13. Bonacina codem simile d. l. q. 4. puni. 4. qui non excusat à peccato, pertinentes Clericos; id ab excommunicatione, & à pena iudiciana illos eximunt.

Idem dicendum ad occidentibus Clericorum, in preparacionis ad actuam adulterii inuentorum: Molin. rem. 4. tral. 1. d. l. q. 9. t. n. 8. aut si ioueniantur in loco solipso folius cum sola, aut in loco apto ad complexum turpem, & de illo adire rationabilis fulpicio. Cœta Soar. tom. 5. de censu, d. l. 12. secl. 1. n. 37. Bellarmineus de Sacramentis, & censu, d. l. q. 4. n. 19. 6. Farinac. suprad. q. 121. n. 61. & n. 107. usq; nec ad num. 51. 60.

Ex dictis; occidens uxorem rupiter inuentam, non tam in actu turpi, sed ex interculo, propria auctoritate; quamvis nihil debet lucrari ex boosis ad uxores spectantebus; licet tamen retinibeat dimidiam partem bonorum, quæ à principio consummata matrimonij confequerunt us eis, quando contraxit secundum confusuram Regni, per Charratt medicinariis: iuxta Ordin. lib. 4. tit. 4. 6. p. 1. per text. ibi: seruam metras, & post alios tradit Peir. Barbol. in l. ff. ab hebreis, 11. s. final. ex n. 60. & 61. ff. folia, marim. vbi n. 63. subdit, etiam priuari adulteriam occidam ex interculo, dimidia parte quæstionum consilente matrimonio; quia mulier, ratione communicationis, habuit dimidiam partem horum locorum non ex causa onerosa, sed donationis gratiæ, id priuabatur illa, quando occidetur à marito, non autem illa dimidia, quæm acquisivit in bonis marci, ratione communicationis omnium bonorum.

Probarur, quia vidua luxuriose viuens priuatur pars quæ sirotum, conflante matrimonio fortiori propter adulterium priuabitur: Piat. ad reper. subtil. 6. 6. 7. n. 2. & Barbol. num. 64. & 65. Quod antem amittere lucra conflante matrimonio acquisita, constat ex l. Castelle Regia, 5. cap. 9. lib. 5. recipit. ibi: Otro si mando y ordeno, que si la mujer fincare vidua, y siendo viuda viviere luxuriosamente, que pierda los bueos, que uno por rafas de su mitad de los bueos, que fueran ganados y mejorados por su marido, y por ella

durante el matrimonio entre ellos, y sean bueos de los tales bueos alas herederas de su morido defunco: quod intelligitur in foro externo: Villalob. in ars. vid. common. opin. dist. B. n. 3. 1. 6. l. 1. M. num. 22. 4. Mot- quech. d. b. 4. cap. 1. n. 4. 6. de divisione bonorum. Ignorat pars tertia dicendum est de adulterio, etiam ex interculo occisa.

Dicitur est in foro extenso, quia in foro conscientis vidua, quærumvis luxuriose viuat, non teneret testificare accepta à vita, neque lucra constante matrimonio acquisita, ante sententiam Iudicis Couat. 4. decret. p. 2. cap. 6. 6. 8. num. 1. o. vers. Tercie: Atened. lib. 5. recipit. l. 1. 1. n. 1. & ibi Matien. Gloff. 1. num. 4. Molin. rem. 1. de l. 1. tral. 2. d. l. 9. 6. fol. 5. 91. vbi vult semper delictari sententiam, nisi quando lex declarat nullam omnino defederati sententiam sequitur Sanch. de marim. lib. 7. d. l. 9. n. 1. p. 1. per statu.

Quando matrimonium non valuit à principio ex aliquo impedimento dimenti occulto, & vero committi adulterium, nuncquid tenetur pena adulterii, & reperita in flagranti delicto, potest occidere à marito? Respondetur primo, magistrum non posse agere contra mulierem de adulterio, nisi prius probato matrimonio: si uxori ff. in ea, & planè, ff. de adulterio: Malcald. de probat. concil. 5. 8. num. 1. Farnac. p. 4. ex criminal. q. 141. n. 107.

Respondetur secundo, non possit maritus propter auctoritate eos occidere, etiam reperitos in flagranti delicto: l. marui s. final. ff. codem tunc.

Respondetur tertio, maritem non lucrari dotem propter tale adulterium: ita Gloff. in l. confessio, q. 1. ver. quaque, Cade repudian verbis, sibi habere, vers. item quod dices, quam Gloffiam approbat Paul. de Castro, & Alexander, in l. 1. cum docem, s. final. 1. col. ff. folia. marim.

Sed hanc resolutioni aduersatur Glossa ordinaria in cap. plenarie, ad finem, de donis. inter vir. & vir. secundum quam, in isto casu maritus lucrabit dotem: quam sequitur ibi Innocentius, & Hostiensis & Barbol. ibidem, n. 16. addens mulierem pendere dotem, & donationem propter nuptias, quamus ipsa post latam sententiam luper adulterio prober consanguinitatem, vel affinitatem inter eos existat, & pronunciat exinde nullum matrimonium: vbi allegat pro hac parte Guid. Pap. sing. 5. 68. vers. unde dubitamus, Bellet. disquisit. Clerical. p. 1. iii. de favore Clericorum reali. §. 4. num. 7. 1. atque ita Gloffia in d. l. confessio, q. vir quaque procedit: quoduo vir principaliter contendit ad separacionem matrimonij, propter impedimentum occultum, & pronunciarur matrimonium esse nullum: tunc enim si maritus voluerit tenere dotem ob adulterium, non obtinebit: quia nullum fuit matrimonium iacet eos, & consequenter nulluna comendom ex eo, tanquam maritus lucrari debet: ita in specie volunt in d. cap. plenarie, Ioan. Andreas, Anton. de Burr. Cardinal. & Anchaz.

In Castelle tamen Regno receptum est, quamvis matrimonio sit nullum ex aliqua causa, possit maritum accusare uxorem, & adulterum, & tuncque traducit marito, ut possit de illis, & de eorum bonis facere quod volunt, & ex consequenti potest illis inuenient in iusto rupi, propria auctoritate interficere: ita disponit l. 8. 1. Tauri; quod intelligitur, quando matrimonium fuit nullum propter impedimentum dimissus; secus si fuit nullum ex defectu confessus: ut etiam probat cop. ad dis. in meum, de dei. p. impub. & ibi Al. bas.

Idem dicendum est in Regno Portugaliz. lib. 5. 4. Fagio Regim. Chis. Repub. P. 111.

Ordinavit. s. o. vbi disponit ut adulterij poena habeat locum in matrimonio ouillo, & putatio, s. i. hancem, que postea cum mulier, que fuit casata de fene per causam de aliquo parentesco, &c. Baucol. in l. 2. post alios q̄ fuit matrimonio principis, pars. i. nro. 9. s. vbi videtur per legem nullam posse uxori putacionem accusari per inanum de adulterio, periodo ac in matrimonio ellet verum. Item posse condemnari ad mortem naturalem mulierem, sicut condemnari per verum adulterium: per quia verba significante etiam possit occidi adulteriam reperit a dolo turpi.

Hac tamen non procedunt, quando manus cognovit impedimentum disjunctum matrimonii, ne ex dolo suo commodum consequatur quo evenit utrōcū poterit poena arbitratia punietur, nec manus innatent, in scelere propria autoritate occidere poterit, nec bona illius consequatur: Tiaquel, p. 7. leg. ceteras. Glos. 8. nro. 1. 3. & 26. 5. Reb. de Inst. 2. p. Lib. 6. q. 7. nro. 9. fol. 4. 87. quamvis durante impedimento, eoque ignorante posset impuniter eos occidere, & accidere, non fecis ac si ellet verus maritus, prout disponit de vero marito d. Lex nullita, d. lib. 5. nro. 25. q. 1. Tiaquel, supra, n. 1. 46.

Pro taliquis vide Bartolam. *supra*, n. 9. 6. vbi trudit quando mulier seu impedimentum, & maritus ignorauit, utrōcū coniunctum de adulterio bona sua amittere: quod erit in specie tener Corral, l. qui liberos, nro. 5. 3. de reu. nuptiis, & Aymon. conf. 2. 0. 3. n. 3. 9.

S. IV.

De obligationibus viduarum, tam intra annum luctus, quam extra illum; & quæ illis debentur.

E P I T O M E.

- 68 *Vidua nubens intra annum, perdit gloriam pudicitia matrimonialium.*
- 69 *Vidua nubens intra annum videtur ingratia, & indigna commode filii relata.*
- 70 *Vidua nubens intra annum, videtur negligere defunctorum memoriam, & dilectionem filiorum.*
- 71 *Vidua intra annum nubens, vel latulum depensis, tenet vestes lugubres reddere bare debitu maritus acceptas ab eiusdem.*
- 72 *Annum latulum incipit post mortem mariti à die mortis.*
- 73 *Vidua intra annum nubens sunt infames, requiriunt tamen sententia declaratoria, nec sufficit condemnatoria.*
- 74 *Vidua committens suprum primo anno, præsternit post mortem mariti, perdit luctu, legato, seu fidicem commissa à viro relieta.*
- 75 *Et quando contrarium est verum.*
- 76 *Vidua intra annum secundo nubens, est incapax eminimque hordebit ac, legati, fidicem commissa, seu dominante causa mortis.*
- 77 *Vidua nubens post annum, quid amittere in filiorum favorem.*
- 78 *Pana secundo nubentibus infiliis, sunt correcta à iure Canonico.*
- 79 *Pana secundo nubentibus impensa in filiorum favorem à iure Civili, non sicut correcta per cap. ultimum, de secundis nuptiis, secundum aliquis: & n. 8. 0.*
- 80 *Vidua accepta à marito quocunque tunc fuit inter vivos, sicut non, secundo nubentibus tenet res ferentes filii defunctorum maritum illa omnia, retinet, sibi visufructu.*
- 81 *Vidua accepta à marito quocunque tunc fuit inter vivos, sicut non, secundo nubentibus tenet res ferentes filii defunctorum maritum illa omnia, retinet, sibi visufructu.*
- 82 *Vixit, quia inluctum bare à marito, ambens intra*

acum, non propterea priuare bare dictare quia iure Canonico concedit secundas nuptias.

- 83 *Pana infante impensa per iure Civili, & similes, secundo nubentibus, sicut correcta à iure Canonico.*
- 84 *Vidua transiens ad secundas nuptias amittit taliter, sicut in testamentarum; non tamen amittere officium exequendi testamentum.*
- 85 *Vidua per secundas nuptias, secundas nuptias, non prout aut ipso iure eductione filiorum.*
- 86 *Vidua secundo nubentibus priuari bare subtiliter exemplariter filiis, qui neque regis, est probabile, sed conservare est probabile.*
- 87 *Vidua per secundas nuptias prout privilegia priuari mariti, & tenet reddere rationem de modico, circa administrationem bonorum filii, & n. 8. 8.*
- 88 *Vidua secundo nubens non prout transire talia hypotheca, pro dote sibi restituta, nec vere pralationis, in bonis mariti.*
- 89 *Au pradilla pana res seruentur causa iure Canonico, quam Civili.*
- 90 *Qua pana à iure Civili aduersa vidua nubentibus in dubio, à iure Canonico approbentur.*

Vidos nubens inta annum luctus, licet sit excepta infamia, perdit iam gloriam pudicitie matrimonialis; ita Bald. in proposito Decret. sol. 1. 11. in verbis predictis: cum hic adiutus non sit laudabilis, nec sine rubore facie derogantis maculam condit. Nam quamvis multa possint fieri licite, non iam ea proupera sunt honeste: videlicet Bald. in l. deuter. nro. 1. de infam.

Neque excusat vidua nubens secundum à labore inquietitudinis, quando nubit intra annum, & consequenter efficit indigna commoda sibi telicella ex quo constituantur, vt dicunt, animam mariti, & p. Angel. & Bald. quos citat, & sequitur Alexand. ad Batt. in l. 1. C. de secundis nuptiis: nec non lex de impudicitia vidua fulpicatur, quando ante annum festinavit ad nuptias: ve Glos. & Scibentes in l. 1. C. de secundis nuptiis, & in liberorum, s. i. c. ff. de his qui necant infam. neque est dubium secundum nubentem intre infamiam priori mariti: s. qua vero nunc, versus nos egimus, in Ambros. de nuptiis, & in s. fini auctoritate, ibidem: vbi dicitur, mulierem nuptias repetenter tra. negligere: videlicet Dennis, defuicti memoriam, & dilectionem filiorum, & propter hoc imponit puma mulieri secundum nubentem: quare si de voluntate vti secundum nuptias, excusat, quia marito consentient, & volenti nulla nisi iurata: leum denuntias, C. de translat. Caltillo de usfructu, cap. 2. n. 8. 6. & sequent.

Quæci potest, quae teneat reddere vidua secundum nubens, vel luctu: deponens: Diceodū est, sicut vestes lugubres, & viduales, etiam pretiosas, pectoralia sunt inta annum luctus ab hereditibus mariti vidua, secundum mariti dignitatem: Angel. in l. deuter. C. ex quibus casis infam. irrogatur. At. in s. frat. circa finem. Inflit. de aliis. vbi loquitur etiam velamus dandum esse vidua, inta annum luctus, quia ei debentur alimenteri equitas. Capit. in decr. 26. Co-va. in Epistola de sponsis, pars. 2. c. 3. q. 9. nro. 1. 11. Sic ipsam viduam, quia secundum nuptias, vel luctum depoluit, tenet reddere hereditibus mariti, vestes lugubres sibi tradidit: ita Bald. conf. 4. 7. 8. n. 3. in fine, vol. 3. per textum in l. in b. s. i. ff. filii, maritum, quod intelligitur de quintidiois & vilibus, non autem de festis, quae non censentur uxori, vel vidua donari, sed ad vium concessiz, vt honoratio incedet: secundus si confundit regionas alter disponit: Sunt de aliamentis, s. i. q. 1. 2. nro. 1. 3. vel poret dici cum Bartol. l. qua doc. 3. q. n. 8. 1. & 8. 2. ff. filii, maritum, si ligatus reprobantur viduam alete, tenet vestes praefatae;

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

Disp. VI. De oblig. Viduarum. §. IV. 187

peccare, & debere remanere apud viduam secundò nubentem, quia continentus nomine alimentorum, quæ feme præstata non restitutuntur; ita nec illæ vestes: vel recure ad distinctionem vestrum vilium, ac non vilium: Sanch. d. disp. 87. lib. 7. num. 32.

Quætitur secundò an vidua nubens intra annum luctus, ut ipso iure infamis, & an amitterat sibi reliqua? Respondente primò annum luctus esse primò post mortem in matrictate, & numerari à die mortis illius vxori cùmque cedere ignorantia ut patet ex legi generali, de his qui moriuntur, infra, cuius hac sunt verba: *Sed si cum tempore luctus continuum sit, meritis & ignoranti eedit, ex die mortis marii.* Idem docet Gloss. *Ibi quo maliter, verbis festinatione, C. ad senas, consil. Terini, & L. t. verbis, festinatione, C. de secundu nuptiis, & ibi Gazzo, in nota edit. n. 105.*

Reipödetur secundò, nubentes viduas inter angustias heris infames, & hanc infamiam incutu ipso iure, reipödatur viduam ducenti: ex l. 1. C. de secundis nuptiis sic: *Ex iure quidem festinatione sit infamia.* Idem constat l. 3. n. 6. p. 7. & incutu ipso iure hanc infamiam, ostenditur ex *Authent.* de nuptiis, §. prima sequens, collat. 4. non tamen exclusive sententia declaratoria facta, sine qua non censebatur infamia: Ita Decius in l. 1. n. 4. notab. 5. de secundis nuptiis, sed non est necessaria sententia condemnatoria iudicis, ut vidua tanquam infamis acceperat à testificando sed sufficiat, ut per sententiam declararetur delictum seu factum, & iudice declararetur delictum suisse patratum, pena à iure est inflata: ita Bart. in l. ius qui delaverem, ad finem præcepit, §. de iure fisci.

Reipödetur tertio, viduam stuprum committentem, præterim anno primo post obitum matris, non solum amittere lucta constante matrimonio à viro acquisita, & legata, seu fideicommissa à viro sibi reliqua, sed etiam dorem: ut disponit per legem quartam n. 4. lib. 5. Ordin. & tradit. Palat. in repetit. exp. per verbis, fol. 47. col. 4. & confirmat Gloss. & communam sententiam, in l. fiduciomissum, C. de fideicommissis: ubi dicuntur hereditatem, legatum, vel fideicommissum relatum, uxori, reuocati per stuprum postea commissum, nec non amittere dorem, sicut per adulterium commissum matrito adhuc superfluit: iuxta Paul. de Castro, & communam Scripturam, ibi: & aliis quos referit Pinel. ad l. 4. de bonis maternis, nom. 9. & sequitur Anton. Gomez. l. 3. Tarr. n. 80. & dimidius supra 9. precedenti, n. 65. de vidua luxuriosè viuente.

Nihilominus in casu presenti, magis receptum est, viduam, esto intra annum luctus fornicetur, non amittere lucta constante matrimonio quæsta, quæ inter coniuges tano in Castella, quæ in Lusitania communicantur, & quæ ob mutuam acquisitionem, & societatem coniugalium, talis lucta non videaneur comparata tenuo lucratino, sed potius onerio: ita Babol. 1. p. l. 2. in principio, §. fult. matrim. n. 67. quod est verius quædam oppositum, & à posteriori viduam non amittere dorem intra annum foenicantem, post alios vult Pinel. l. final. n. 9. C. de bonis maternis, iuxta Aubert. de festinatione. & ea quæ parit, §. final. collat. 4. quæ in Lusitania est obseruanda, cum nihil contrarium disponerat: iuxta l. 3. Ordin. n. 64. ibi: *consue uulgarum ex casis, que non foren de terminados pellar.* Ordenacionem: & multo minus amittere vidua dimidium honorum, quod ratione mutne societatis ex toto honorum cumulo habuit, cum contraxis matrimonium, secundum confuetudinem Regni per chatham metietatis.

Non est tamen negandrum in Lusitania priuari

viduam legaris, & fideicommissis per maritum sibi reliquis, alioquin rebus ab eo donatis, si intra annum luctus stopro maculerur, ut post alios docet Barb. supra 8. 67. adeo silent in Callella regno tanquam venimus adhuc Authentica supra, & ex lege 3. m. 12. part. 4. contra Antonium Gomez, ad l. Tarr. 1. 4. nec refert lex Castellæ, de qua supra 5. iu. 9. lib. 5. Ordin. vbi disponit viduam in honore filiæ viuentem priuati dimidio lucorum constante matrimonio quæsorum, quis loquitur de vidua luxuriosa viuente instar metetris, qualis non est quæ femei aur bis stuprum admisit. Rebullus 2. p. lib. 6. q. 6. n. 4. vers. addit. quod videt, fol. 48. 3.

Et ex alia poena contra viduam inter annū luctos nubentem, quidam habet omnino incapax cuiuscunq; hereditatis, legari, fideicommissi, seu donationis causa mortis, ut constat ex l. 1. C. de secundis nuptiis. Hac autem pena non procedit in reliquo à marito sed in aliis ab extante quocunque, vel à coniunctis ultra tertium gradum. Sed improbat à Decio in l. 1. C. de secundis nuptiis, n. 10. Notab. 8. quod coquimmo: ultra tertium gradum, id est priuabor mulier secundo nubens omnibus reliquo à primo viro in supremâ voluntate, non solius quoad proprietatem, sed etiam quoad vsum fructuum: ut habetur in d. l. 1. C. de secundis nuptiis.

Attamen si nubat post annum luctus, solam proprietatem perdit, retento vsum fructuum, exstantibus filiis prioris matrimonij: ut ostenditur in l. 3. tit. 1. 2. part. 4. vbi dicuntur amittere Athas, & donationes factas à marito de fungo, & reliqua omnia reliqua in testamento, quæ ad filios defunctori venire debent; & illis non exstantibus, ad consanguineos heredem, quin in bonis illis sint successori: ut disponit per Glossam in Aubert. eisdem panis, verbis, priuariis, C. de secundis nuptiis. sup. 7. q. 12. n. 14.

Vnde loquitur accepta per donationem inter vivos, postle retinet viduam transire ad secundavota inter annū luctus; quia est expressus sermo in hac poena, circa recta in vicissima voluntate, aut in donatione causa mortis: Sanch. libr. 7. disp. 87. n. 7. & n. 10.

Venit hodie omnes penæ secundò nubentibus indicitæ, propter nubiant festinationem, sive sublataz à iure Canonico, atque adeo possunt impunè inera annum transire ad secunda vota: cap. vii. de secundis nuptiis. Contra de ffamilia, p. 1. cap. 3. §. 9. n. 5. & 6. Gregor. Lopez l. 3. verbis fallit a anno, tit. 1. 2. part. 4. Rebull. ad leges Galliae, tom. 1. m. 11. de confusione, in præmio, glo. 5. nom. 66. Gutier. in l. memo pars 1. n. 19. §. de leg. 1. & practicar. lib. 2. q. 9. 3. n. 5. Spin. in ffecundo, glossa 1. q. n. 95. Molio. de suff. disf. 1. 5. 4. vers. de iure ciuilis, tom. 1. Valasco, consil. 6. n. 3. Sanch. d. disf. 87. n. 2. 3. cap. sequens. Cardol. in præmio Indicuum, verbo, mulier, n. 2. 2. Gutier. de matr. cap. 108. & Cenall. commun. exara commun. q. 72. n. 2.

Ceterum penæ iure Ciali impositæ secundò nubentibus, post annum luctus, quæ videbatur in filiorum fauorem sint indicitæ, non sint correlative per caput ultimum, de secundis nuptiis. Babol. ibi n. 4. vbi addit. quenam sint penæ iure Cili secundis nuptiis indicitæ in fauorem filiorum prioris matrimonij, que iure Canonico non continguntur: de quibus Sanch. supra disf. 88. per reram.

Verumtamen antequam de illis dicatur, obseruandum est non omnes penas correlative esse iure Canonico: quia secundò nubenti inter annum luctos, adhuc indicita est poena, in omnibus reliquo à marito priori, in præmio eius voluntate, quibus priuarius quoad proprietatem, & quoad vsum fructuum, & reliquo diuinibus que ex liberalitate mani proue-

76

77

78

79

80

perire, sive per doationem sicut viros, sive per legatum, per *Ambent.* de res. & ex qua pars, s. final. et ingravitudinem: ex eo fundamento, quia videtur hanc relata, leu donata vxori à morte sub conditione, nisi transeat infra annum lucis, ad secundam vota. Præsumitur enim viri potuisse secundum leges quibus: aque ita non videtur secundum nubentem acquirere ex liberalitate mariti non relata, ita expressi *Aoton.* de *Borg.* in *reposit.* caput, *Ecclesiast.* confit. n. 267.

Sed melius discordum est hanc etiam ponam esse correlative à iure Canonico, quia per eam impedita est matrimonij liberas: nec videtur vir de potuisse iuxta leges à iure Canonico reprobari: ut in specie voluntati patrimenti. lib. 5. recipil. n. 1. l. 3. glof. 1. n. omic. & ibi *Azeued.* n. 1. *Garron.* l. 1. num. 1. edit. C. de secund. nupt. *Surd.* de alment. n. 7. q. 2. n. 15. dicens hodie viduum, qui intra annum lucis nubet, non amittere legata sibi facta à viro, quia non metetur ponam adiutoria à legge permitti. *Gracchus.* C. ad leg. Ivi. de adulterio.

Vnde infestus: hanc viduum non perdere proprietatem, nec viuuntium velichorum à viro, si ceteri filii prioris matrimoni: fecis si non careat, tunc enim amittere p. oprietatem, ceteraque remanentib[us] illis filiis, referuato sibi p. fiducia; perinde ac si transferre ad secundam vota post annum lucis. Quae omnia ut melius intelligantur, per lequentes conclusiones res expedient.

81. *Prima Conclusio.* Vidua accipiens à marito aliquid, quoquecumque titulo locatio, sive ex doatione inter viros, sive causa mortis, sive ex ultima voluntate, si oubar secundo, teneret totum telefrumentum filii prioris matrimoni: ita expressum in l. huc edit. *Bali.* s. hui illud, C. de secund. nupt. & l. famina, C. eodem titulo, vbi id clavis ostenditur. Per que jora, vidua priuatis ipso iure dominio omnium habitorum à viro defuncto velicorum, referuato sibi plufructu, dum vixerint in specie dicitur in l. generaliter in principio, C. de secund. nupt.

82. *Secunda Conclusio.* Vxor instituta heres à marito, si nubat intra annos, non priuatis hereditate, tertia huiusmodi prænupti sublatore sunt, iure Canonico permittente imponit secundas nuptias: ita *Garron.* in l. 1. num. 8. & sequens. in nova edit. C. de secund. nupt. vbi latè hanc partem ruerunt.

83. *Tertia Conclusio.* Pone hinc fuit certe hodie, & sublate, tam in foto Ecclesiastico, quam in foto seculari: text. in cap. final. de secund. nupt. ibi non debet legalis infanta sublatore iallatur: quare secundum forum secularis vidua illa non est infans, sed dictum est supra: quod etiam probatur per caput final. ad suum, de secund. nupt. quatenus sit leges ciuilis non designari imitari factus Canones; quos non imitaveruntur. Si in foto seculari vidua esset infans secundum nubens, ut diximus secundum illos, qui arbitrantur nullam penam indectam viduis transiuntes ad secundas nuptias inter annos lucis, esse correllata à iure Canonico.

84. *Quarta Conclusio.* Vidua secundum nubens, amitteret filiorum tutelam: l. final. & *Ambent.* Secundum, quando mater tutela officia, & *Ambent.* ex fine prohibiri non mariti, s. unice, collat. 7. & l. 5. n. 16. part. 7. Quod intelligitur per matrimoniū de praesenti, non autem per ipsa omnia de futuro, quae teat petunt contractas nuptias: Gutier. de regulis, 1. p. cap. 9. n. 1. Gregor Lupel. per l. 5. verbo, casando, n. 1. & 6. p. 6. Menoch. de aburrar. lib. 2. cap. 15. n. 7.

Sufficit autem, ut amitteretur tutela quodā matrimoniū sit statim, nec requiri quod sit consummatum: Bald. in l. omic. n. 10. C. ad Senat.

confut. *Terul.* Anton. Gabiel. tom. 3. commun. epiz. l. 3. n. 11. de secund. nupt. conclus. 9. n. 13. quod extendit ad tutelam testamentariam, videlicet, quando mater in testamento mariti nominatur tutrix filiorum, quam mater amittere per secundam vota, ex l. fin. sive secundam, vesp. non autem, *Ambent.* de nuptiis, vbi text. generaliter loquuntur de tutela, neque est major ratio in una tutela, quam in alia: *Glossa in l. omic.* in fine, & ibi, *Bart.* n. omic. *Bald.* n. 7. *Alberic.* n. 1. C. ad *Terul.* *Ordinario Lufitanus* lib. 4. n. 192. & ibi *Barbol.* ad *Remigianum*, ad s. 3. ex n. 5.

Quinta Conclusio. Ipsa iure, vidua transfeuot ad secundam vota, cessat tutela. Ratio quia videtur vidua secundum nubens renunciare tutela: aquae ita ex tacita renunciatione soluta est tutela; sicut beneficium ceterum renunciatum per matrem motu contrarium: *Glossa in cap. ex parte Al. verbo,* sub poteſtate, ad finem, de appellat. Specul. n. 1. de tuore, s. n. name, decendens, num. 5. dicentes lucrum esse tutelam, perinde ac si vidua esset nubens, eo ipso quod secundum nupcias: *Glossa in l. omic.* n. in fine, C. ad *Terul.* & ibi *Bart.* n. omic. & *Bald.* n. 7. & in *Ambent.* *Eisdem pars.* n. omic. *Lucas de Pensa.* in l. mulieres, coll. 1. vesp. fed chm. n. 11. *C. de docto.* *Nauat.* in sum. cap. 25. n. 67. vbi aut peccata mortaliter mariti, si post transire ad secundas nuptias retineat tutelam: & cursus n. 6. & S. in sum. verbo, casando, in fine.

Quae ex ipso cessat tutela sine ministerio iudicis: ut in specie *Bartol.* in l. si quis sub conditione, num. 27. in fine, ff. de testamento, collat. & *Gregor.* *Lopez* l. 5. nub. 16. part. 6. verbo, et marce curvano, Idem dicendum est de marce tristinante ad secundam vota, quando est cuticula filiorum: ita *Glossa* in *Ambent.* ut licet mari & anima, verbo, tutela, C. grande mulier: *Aules in premissa cap.* *Praterus,* glof. 1. n. 42. Dispolitus namque in uno, procedit in alio: l. quid si nolles, s. quid in procuratore, ff. de adit. editio.

85. *Sexta conclusio.* Mulier telata à marito executrix testamenti, si nubat secundum, quoniam secundum aliquos amittere hoc officium, venis est non amittere: ex *Bartol.* in l. filio, in principio, n. 2. ff. de alment. & casando: *Dicetus in l. 2. mon. 1. ff. de regul. turri;* *Couat.* in cap. 104. num. 3. de teſtam. & *Mazieni.* lib. 5. recipil. n. 4. l. 5. glof. 3. n. 3.

Sexta Conclusio. Vidua secundum nubens peccatur educatione filiorum, ut suppetat, sicut priuata tutela: ita *Glossa in Ambent.* ut licet mari & anima, s. illud quaque, verbo, nov. viderie, collat. 8. *Almonerij.* 1. 8. n. 3. coll. 1. *Guido decisi.* 5. 3. n. 1. *Menoch.* de arbitrar. casu 1. 68. n. 10. *Spino in Iust.* glof. 2. 2. 29. vbi concludit: Licet mater secunda nubens dasse se velle altero filio suis sumptibus, & illis apud se habere; adhuc non esse telinquendos mari, sed penes tutorem datum per Iudicem debere esse.

Hec conclusio est validē probabilis: sed probabilior est, que docet non priuati iure educandi filios, & idem telinquitur Iudicis arbitrio, an mater habeat secundum nuptia, sit priuanda educatione filiorum: ita *Glossa.* l. 1. verbo, quando autem, C. obiupillibus, & ibi *Alberic.* n. 3. *Gregor.* Lopez l. 9. verbo, que casando, n. 1. 6. part. 6. *Molto de Iustit.* tom. 1. disp. 2. 2. 4. col. 1. verbi, quando mater: *Cald.* in *Lycenatorum.* verbo, sine curvare, num. 1. 10. C. de integrum restituere. Gutier. de tutelis, 2. p. cap. 8. num. 2. *Surd.* de alment. n. 4. n. 18. Quae gelante omni insipiente, quia mater est pudica, bonis monibus ornata, potenter iudex apud illam collocare filios, educandos.

Disp. VI. De obligat. Viduarum. §. IV. 189

Secundum quod maret secundum oportet facere filia, ut quae non facta fuit subtiliter pupillaris ipsam exclusa: tunc eorum eradunt quidam matri denegare debere educationem pupilli, propter suspcionem vellemenem, quae concepti potest, matrem posse insidiari vice pupilli, motus per preces matri, ut incardat in hereditate: ita Aymon. conf. 18. n. 3. vol. 1. & Gutier. supra. n. 23. ac Suid. d. n. 18. Cùm ergo nullus rur proberbit, matrem secundum nuptiam privata, eo ipso, probis educatione; non retinet ipsa abstoere a illa, donec per iudicem praeuerit secundum vtramque sententiam, cum nullus repetitur textus, prius ipsa iure matri iure educandi.

Oditione conclusio. Mater est, possit exemplari, ut substituere filii mente capiatur, mutis, & fundis, & reliquis, qui ocequor testari, si tamē secundum nubat priuari hoc privilegio, secundum Bart. in l. ex fidei, in principio, n. 8. s. de obligari & Alex. lib. n. 32. *vers. sed si teneremur subdubius ramen.* In eadem est sententia Gaeron, sine dubio aliquo ad rubr. C. de secund. nupt. in noua edic. n. 46. Matieni. l. 5. recop. n. 1. n. 1. 3. gl. 2. & Spin. in speculo testam. gl. 1. 3. prim. cap. n. 7. & 8. vob vulcas hac iurisencia in confundendo, & iudicando non esse recedeodum.

Nihilominus probabilius est, non priuari marte secundum nuptiam facultate exemplariter substituendis quia hoc redunt in fauorem filiorum predicatorum, & nullibi reperitus haec pena indicata in iure. Non valet argumentum à tutela a substitutio- nō, quia iudee potest ruteum constitueret, non autem substitutus oem exemplariter, nec substitutum esse absolutè quinimodo patri suspicio negatur tute- la filij superstitio. si cum deo, s. in autem tempore, gl. s. s. matri, sed non priuari possit substitutum di pupillatiterno mater post transiitum ad secunda vota, pareat haec substitutionem exemplarem facere. Imola in l. ex fidei, col. 6. ff. de vulgar: Bald. in l. humanitatis, col. 9. & ibi Salicet. n. 5. C. de impn. Gomel. tom. 1. suriar. cap. de substitutis. n. 9. vbi vult haec partem effe veriorum, quia iura indistincte loquantur & videat legui Berachin. in suo reporta- rioidista S. verbo substancia exemplari, *vers. substi- tuto exemplaria folla per maritum.*

Nona conclusio. Vidua dum in viduali statu perseverat, gaudet priuilegiis, & honoribos mariti: feolis si nubat secundum: tunc amittit nobilitatem prioris mariti, & inditie nobilitatem, aut ignobilitatem secundi, & mutatur priuilegium cum mutatione personæ: Felin. in e. ex parte, d. de for. compet. l. Paulini de acquirend. heredit. Titulat. de secessante causa, p. n. 20; Spin. in Speculo, gl. 1. 4. n. 10. 2. & constat ex l. mulierum, C. de dignit. & cellis ratio confessionis; quia videtur esse vidua in eodem matrimonio, donec secundum nubat: l. sily. s. vidua, ff. ad municipal. l. quiescit. C. de prindig. scolar. lib. c. 2. Roland. conf. t. 4. n. 4. 6. & conf. t. 5. n. 11. vol. 3.

Décima conclusio. Mater administrans bona filij, non teneret de modicis rationibus reddere: feolis si secundum nubat. Ambent. de nuptiis. ff. fin. autem testam. Matieni. lib. 5. recop. n. 1. 3. gl. 2. n. 4. 0.

Neque easculatur, quamvis à manu easculatur, à reddendis rationibus: Gaeron. rubric. de feren. nupt. in 2. editio. n. 3. p. 20. s. 29. sicut non gaudent secundū aliquos, vidua, nacita hypotheca pro dote libi restituenda, nec iure prælacionis cum dos sit necessaria ut vidua nubat, & ut onera matrimonij subbleventur: l. pro averribus, C. de iure datur, quoz ratio

non cessat nubentem fieri: Bart. l. nupt. in præ- cipio, ff. foliat. matrum.

Dificultas est, an huiusmodi poenæ viduarum secundum nubentium, sint in viu de iure Civili, & de iure Canonico? Omnis bunc inde rariores, dicendum est, penas à iure Civili impositas, contra viduas secundum nobentes, esse io sua obliterantur in fauorem filiorum, nec iure Canonico huius coeteras: Glossa r. verbo *bauxarant.* C. de secund. nupt. Bart. in Ambent. de nuptiis, col. 4. ff. prima siquidem, n. 3. Innocent. cap. final. in fine, de secund. nupt. Hafether. lib. n. 3. Ioan. Andr. n. 3. Valde. confit. 16. n. 3. Spin. supra gl. 1. 4. n. 100. Ceuall. comen. contra secundum. q. 7. 4. n. 3. Molin. de iust. n. 2. diff. 4. 3. t. 8. Ratio, quis parne post annum lucus imposita, sunt filiorum potius prouidio, quam me- te poenæ, quatenus vult ius curiae, ut bona laboribus prioris coniugii qualitas non conferuerint, nisi in viriliterum filiorum ex priori coniugio reliquit, non autem in commodum virisci, aut eius filiorū.

Quare non est correta iure Canonico poena amissione tutelle, indicata secundum nubentes: Matiel. lib. 1. recop. n. 1. 1. 3. gl. 2. n. 9. Spin. d. gl. 2. 3. 4. n. 1. 0. Similiter non est correta iure Canonico, pena relata in prima conclusione, ut continua nubens secundum, amittat proprietatem boorum à defuncto reliquit, & teneatrum nubis prioris matrimonij, cùm sic in sancto filiorum statuta: Con. 4. Dier. 2. p. c. 3. ff. 9. n. 8.

Nec denique correta est iure Canonico poena, vt perdat priuilegia, & honores mariti: Matieni. supra. l. 1. gl. 2. n. 3. & tit. 9. 1. 6. gl. 2. in fine; Spin. d. gl. 2. 4. n. 101. & 101. Non enim pena propriæ daci potest, & idem perdit, quia per lecandas nupressa ceuillatratio huius conciliacionis. Sed de his t. p. lib. 6. diff. 1. 6. 1. ex n. 3. o. usque ad n. 59.

§. V.

An peñæ imposta viduis à maritis, ne transeat ad secunda vota, vel à filiis, alias non consequantur relictæ, obligent in conscientia.

E P I T O M E.

92 Condicis nupris prebendi Virginis imposta reli- tur, non tamen imposta vidua, & cur?

93 Condicis imposta vidua, ut nubat arbitriu al- chini, valet, & tenuis sequi arbitrium illius.

94 Conditiones à marito imposta in testamento, obli- gant in tempore fero.

95 Legatum relatum uxori, si vidua fuerit, non amittit per ingressum religione.

96 Relilia sub condicione, non nubandi secundum, an amitterant per formicacionem?

97 Legatum relillum à viri sub conditione vivendi calle, amitterit uxori secundum nubat.

98 Relilia à filio sub conditione, ut mater virat ca- ple, an amitterant si mater secundum nubat?

99 Legatum sub condicione vellendi vivendi, à consan- guinitate uxori relillum, non videtur per fœtum nupris.

100 Sed an violatio per servas, & ulteriores? Aliquæ affirmant: Sed alii melius negant.

101 Vidua sexagenaria secundum nubens, an amitterat legatum relillum sub conditione vivendi calle?

102 Vidua per formicacionem amitterat legatum sub conditione calle vivendi filii relillum, non re- sperat iudicis deinceps calle vivit.

190 Part.III.Lib.III.De obligat.Viduarum.

- 103 *Legatum uxori reliquum sub condicione vivendi custodi, non ministerio per unicum formicacionem?*
C. num. 104.

105 *Legatum reliquum sub condicione custodi vivendi, non cursum per talium impudicos?*

106 *Videlicet si uolles conditionem custodi vivendi, quando senectute reficeret frumentum perceperis?*

107 *Mariam quando legas uxori sub condicione servandi viam vidualem, C. non ferres, quid repelleras.*

108 *Legatum fallum uxori, donec talius vixerit, pro prima anno est parum, pro sequentibus condicionale.*

109 *Uxor inter annos indutus, non potest petere legatum sibi reliquum, sub condicione non subveniens, etiam praeiusti caritate.*

110 *Pfaffenfeld reliquo uxori, donec castè viverit, finibat, consequitur legatum, etiamq. non custodi vixerit.*

111 *Legatum reliquum sub condicione castè vivendi, currit si mulier sine insunno sic aliqua ultra cursa.*

112 *Minor viginti quinque annos secundò subveniens, non incuria patrum secundò subvenientibus impositum.*

113 *Mulier de licentia Principiis secundò subveniens, liberatur in causa contra secundò subvenientes.*

114 *Femina minor eversa quinque annos, non puenetur iure duci falso, ne percedat sucesione.*

92 **P**rimò dubitarent, & possit imponi conditio viro? **V**el vocati, ne tuerant ad secundas nupcias? **R**epondetur, quiamus haec conditio virginis impedita non admittatur, vidua tamen iudicata admittitur. **A**uctor de nupt. 5. que vero, **s**ecund. **A**uctor, cui re-**M**item, **C**on de iudicatu viri, **Cou.** 4. **D**ecret. 2. p. 5. **s**. 9. n. 11. **G**oetzl. **T**urian. 1. 1. n. 38. & 1. 6. **Taurin.** **S**. **Molin.** **de Iust. em.** 1. **diss.** 20.7 **fol.** 1.264. quia bo-**nus** est à secundis nupciis recedere. **Q**uod etiam intelligitur valere in homine viduo, ex **Gandemus,** de dimissis: vbi vir, & vox non debet ad imparsa*judicari*que fuit una caro. & dicitur in **vno**cerit in alio dispositum: **A**cclita in **t**, cum tale, & **f**ab*arburnus*, **limatus**, **olimus**, **nunc**, **t**, **f**it de*condit*. **O**de*monstr*. **Mantica** de **cenelli**, **vis.** **voynier**, **lib.** 11. **ne-**19. & **num** 11. **vij**que **ad** 1.7. & **Pincel.** **I**final. **a** n. 17. **C**on de **boni** **mater**.

93 *C. de dom. mater.*
Imò valer conditio imposita vidue, si nuptie ab initia Tutej: vidua namque tenet sequi subtri-
tum illius, dummodo iustis arbitriis quod si nol-
petit abdicari, & vidua ouperit, consequetur lega-
tum, quasi implita conditione, cum per eam
non strerit, quoniamis conditio impliarur. Mancip.
d. lib. 1. tit. 8. n. 1. *Quia non est conditio po-*
testaria.

Similiter valebit cōdicio vidiſtans respectu qua-
rundā personarum, animisq[ue] quid[em] legatur aliquad
B[ea]ta, si non n[on] p[ro]p[ter]eis P[re]s[er]v[ati]o[n]is, P[er]t[ur]o, & Franc, quis nō
prohibet alius nobiscum. cum ita, & seq[ue]ntia, de candis,
& demonib[us]. Scimus quando v[er]a es personas non
potest commode nubere.

94 Secundò dubitatu, as huiusmodi condicione, seu peremptiose secundo subvenienti, o ligante in utroque est Reipublicae policias à relatoe obligare in foro conscientia, ante sententiam ad te-
stitudinem quod reliquum suorum non sunt pro-
prie pone, sed conditione, sub quibus relatoro voluit,
et non aliter, nec alio modo legare ita Nauar. se
sam. c. 15. n. 65. Cou. 4. Decret. 2. p. 6. §. 8. n. 17. vers.
vnde in Cencto coll. t. 4. ad Decret. n. 9. §. 10. &
Ceuall. libman. contra cuman. q. 1. p. 1. n. 7. Mol. som. t.
Infl. d. 17. §. 6. fin. Emanuell Sa in sum. verbi. p. 1.

Sicut si testator absolutè, & sine conditione legatum tenui^r uox: tunc eisim non admittitur per transitum ad secundam voca, quia nullo iure cautele legatum amitti, nisi quando vidua ad secundas nuptias transeat intra annum lucis, quod de iure Canonico correclum esse tradit. *Civat. sfrag. c. 5. q. 9. n. 11.* A Cola *lxxv. rale. 6. si arbitriu*s* su*m*is, final. 3. 1. ff. de condic. & dement. *Sanct. d*b*ib. 7. de matr. d*b*ib. 8. 7. n. 2. 4. dicere nubentem intra annum lucis, non debet proprie*t*ate nec v*is*um*f*uctuum relati*o*n*e*a*v*ito, nisi bader filios ex illius*o* priu*m*ate proprie*t*ate, relectu*r* libi v*is*um*f*uctu*s*, non in p*ar*o*m*am secundi matrimonij sed in f*as*o*r*is filiorum maut*e* prioris, ve*d*adum est *g. sup*er*ior*e**.**

Tentio dubiarum, ut legatum reliquam vixi à viro
suo vitam vidualem sequentiam, amitterat, si vero
religionem ingredieretur? Cui poteatur negari, quia
per matrimonium spissurale non cessas vidualem
status, & per religionem status multo plenius voluntatis
praeceps, i.e. restoris fascescula. In l. Deo nuptiis, 18
principio, n. 9. C. de Episcopatu, C. clericu: talon in l. fin-
ali, in fine, C. de fiduciis, sudor. Simon de Pazzi in
epist. vlo. volam l. 1. interp. r. circa legata, ab. 10. M.
et 27. vlo. conclusio de benti vnguis ingrediens religio-
nem, etiam almenta reliqua à vita sub conditione,
dicit vidua permanenter.

Quat̄o dubitatur utr̄a relicta sub conditione noo
traq' cundi ad secandas nuptias , amittat vidua per
formacionem? Negat Nasul, in sum. cap. 45. n. 65.
sequitur Sanch, lib. 7. de matrim. d. p. 9. t. num. 42.
ad finem.

Dicendum tamen est, ut probatilius, amitti legatum per formicacionem, praeterim à marito tenetum: eò quia vidua formicata subiecte omnibus peccatis impositis contra secundam nuptias, ne plus habeat lauita, quam cultura. Item quia plus offendit maritum formicario, quam secundum mandatoriam iniuria A Cofla. I. xvi. cap. 5. s. arbitrio sua, faveat. & n. 30. s. de condit. & domit. Cened. cap. 1. 54. ad Decretales, n. 9, dicens lauita penitula contra mulieres, secundum nubentes, extendi ad luxuriantes, quis potius est legarum conditio noceale, quam pena: & idcirco iu foro coexistente amitti legatum ex presumptria maiti voluntate, qui perfectum in vase casitatem petat.

Confirmatur, quod iam non est dubium, voluntatem testatorum tacitam, ex coniectione haberi pro expressissim illi esse standum: *i. in conditionibus primis locis, & de causa, & deponit, i. cum non solum C. de fiduciam missis;* & quia vir relinquit legatum uxori, sub conditione, ne secundò nubet, ut ea castè & honestè vivat, & fidem libi serueretur, malitio fortius legato prius arbitrus, si forenatur, & vivat iuncte.

Idem dicendum est, si filius reliquie matris videtur sub eadem conditione, & ipsa secundò nuplentis, ptozati legato: ut notat Batt. in l. 1. s. processus, ff. de ruris, Alcazad. in l. 4. filia, natus. 3.

ad Trebelian. vbi Ripe num. 81. Tinqall. de iure primogenitor. quæst. 69. n. 5. Bacca de non melan-
dis filiis abus. ratione datis. cap. 12. n. 64. & Tellus Fer-
nand. l. 1. o. Tamer. num. 2.5. offendit enim filius
ex secundis nuptiis matris. Pizpol. in cap. final. ad
finem. de secunda. nupt. Antoo. Gomez. d. n. 9. Spio.
glo. 14. num. 9.4.

99 Secùs conditio castè, & honestè viuen-
di, apponitur à consanguinitate coningis ad secun-
da voca transeuntis, vel ab aliquo alio extraneo:
tuc per secundas nuptias non perditum legatum;
sed per tercias, & ultiores, que non redolent
calitatem, sed incontinentiam: ita Paul. in I. mulier.
§. 4. cum præpareretur, n. 5. ff. ad Trebel. Angel.
ibid. num. 4. Sylva nuptialis l. 1. verboseni non est
subiectum. Sylva. verb. legatum. g. 5. n. 9.

100 Sed verius est etiam in hoc calo non amitti le-
gatum, quia iure Caanonico omnes nuptias appro-
bantur, & honestæ sunt: prout banc parte, uti
venientes, volunt. Cour. 4. Decr. 1. p. cap. 3. §. 9.
in fine: Gomez d. l. 14. Tamer. n. 9. in fine: Gregor.
Lopez. l. 1. verb. Omar. nr. 12. p. 4. Miant. de canelli.
slim. volunt. lib. 11. tit. 19. in fine, n. 3.2. per secundas
que sententia placet.

101 Idem quando secundæ optime nullo modo con-
veniunt ætati, aut statu viduali, & ex nuptiis non
solam honestas, sed etiam fama vidua manutinet, &
denigratur, quia efficit iam exagena, vel amplius,
& ex consequenti reputarentur in honeste: quare
nuptias aduersatorum conditione castæ, & honestæ
vixit, & priuaretur legato; quia nuptiis conditio ap-
ponatur a quibuscunque petiōni: non enim talis
mulier castæ viuere intelligitur: ut vult Angel. in
dīs. incipiente. Teste fundum religiosi mulieri,
quanto refert, ac sequitur Alexand. in I. mulier. §. 4. cum
præpareretur, n. 9. in fine, & n. 10 ff. ad Trebel. Miant.
vbi proximè, n. 3.

102 Sexto dubitatur, an vidua, que per forni-
cationem amisit legatum, sub conditione vi-
uendi castæ relictum, & illud amisiit, non feruera
conditione; recuperet illud, si redat ad honestam
vitam? Respondebit negativè: quia conditio
semel depetruta, & violata ob fornicationem, non
recuperabit legatum, sed depetratur: sicut amissi-
tur legatum sub conditione non subiectum relictu per
secundas nuptias, nec per la perperversionem viduæ
tem recuperari, cum iam de fecerit conditio, per
quam ex parta legatum: ut Betons conf. 30. n. 2.
vol. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 188.
n. 12. Quod procedit etiam quando post forni-
cationem ingreditur religionem, neque enim tunc
recuperabit legatum semel amissum: ut bene obser-
uat Simon de Pratis, de interpretatione ultimar.
viduit. l. 1. interpretat. 1. circa legata, dubio 10.
num. 1.4.

103 Septimo dubitatur, an legatum relictum vidoci
sub conditione videndi castæ amitterit per vidicam
fornicationem: Affirmat Bald. in l. Titis, ff. de ex-
cusat. tutor. dicens vidocem felonagentem in hon-
estæ, priuati legato, nec illud recuperare, etiam si
potesta honestæ viuat: sequitur Barbol. 4. p. 1. ff.
foliat. marit. n. 4. fol. 346. pag. 2. dum addit ex
Ordinatione Lusitanæ induci exheredationem ipso
iure, si filio peccator in corpus suum: quod intelligendum est secundum verbis proprietatem,
quamvis semel tantum peccaverit: & in specie re-
soluit A Costa in terminis iuri communis, §. 4.
quid si tantum, 3. p. n. 192. & Bustam. conf. 5. 50. &
n. 8. lib. 1.

Fabianus autem in Aubert. novissima, n. 158.
C. de inofficio. iustam. Menoch. de successione crea-
tione, §. 10. & n. 15. exigunt perleucentiam in tue-

pitidine, quia vidicus actus non denominat quem-
quam bonum, vel malum: & idcirco non dicitur in ho-
nestæ viuere, que lemel; aut iterum fuit in honesta,
sed quia virtus carnis alluecit.

Ex his duabus sententiis, prior magis placet in
calo presenti: quia simpliciter etiatis velicit le-
gatum sub conditione castæ viuendi, quia violatur
per vidicam vel alteram fornicationem: non enim
castæ viris vidua stuprum committens. Miant. supra
lib. 1. tit. 19. n. 35. dicens ooo castæ viuere hanc,
ad legatum consequndendum: Ludovic. Lopez. 1. p.
infirmit. cap. 19. 5. col. 1. 5. & Vega 2. rem summae c. 32.
cap. 9. vbi loquuntur de legato relatio à viro, sub
ea conditione.

Quod etiam extreodi potest ad legatum teli-
ctum à filii, ram mariti, quam vxoris ipsius, quo-
rum intercessus viduam castitatem iniuriam feruare:
fecit li ab extraneis relinquit sub eadem condi-
tione. Extranei namque, per vidicam, vel alteram
vidua fornicationem, non tam graui iniuria affi-
ciuntur, nisi frequentia fornicationem accedit.

Ocaco dubitatur, vidum legatum telictum sub
conditione castæ & honestæ viuendi, contutus per
tuctus impudicos, teu amplexus, sic oculi? Lopez
1. part. infirmit. cap. 29. 3. teneri non deperti per
vidicam, vel alterum actionis illius generis, sed per
frequentiam eorum, secundum quam arbitrio pen-
dentes, possit ea factuina videti impudica, & inho-
nestæ viuere.

Dicendum tamen est, si maritus leget sub con-
ditione castæ viuendi, amitti à se feruare per ample-
xus, aut tuctus impudicos: quia intelligitur lega-
tum de omnimodo castitate vivienda: Quare ex ta-
eta testatoris voluntate corruit hoc legatum: se-
quitor absolucionis Bald. conf. 107. num. 1. & 1. vol. 4.
Aog. de Gambel. stral. de 16. am. glof. 46. n. 4. Courar.
in 4. Deuter 2. p. c. 7. §. 6. n. 5. Miant. de canelli. vlt.
volunt. nr. 19. n. 34. Menoch. de præsumpt. l. 5. præ-
sumpt. 41. n. 38. Graffis 1. part. decr. lib. 1. cap. 1.
num. 5. 8.

Aitque ita non placet distinctione Ludovic. Lopez
quem lequitur P. Sanch. lib. 7. de marit. diff. 9. 1.
n. 40. cum tactus libidinosi, sint contraii pudici-
tiae, & castitatis viduali, & maritus præterem valde
odiosi, qui legavit uxoriis sub conditione, nè in
honestæ viuant: ita P. S. à verbis legatum. n. 43.
& Picos ex sententia Angeli Aretini, in l. Titis. 3. Titis
n. 16.4. in fine, de leg. 2. Menoch. d. præsumpt. 41.
n. 38. Cened. ad Decretales, coll. 1. 5. 4. n. 9. verf.
im. vbi cooccludit viduum, que pala est huius
modi ab aliquo amplexus & oculula, duci impudican-
tia, priuarique legato libi relictu sub conditione, si ca-
stæ & honestæ vixerit: Quam sententiam sequitur
Anton. Cordub. de Lata ind. §. quis, à libertate, §. qui quis
ex his n. 147. ff. liber. agnoscit.

Et quamvis io conscientia, viduæ non tentri
ad refutationem rei legatae propter oculum, cre-
dat Nauar. in fine. 2. n. 61. Oppositum tamen est
verius: cum sumus in legato conditionali, quod ex-
ecutionem. Indicis non exigit, sed lex vult ut pat-
i ipsa contra le exequatur eandem personam, quam in
foto externo subiret vidua, que patitur deoiculat:
Quocirca in foto conscientia amittit ligatum, &
tenetur restituere. Quod quamvis rigorum nimis,
est ramen verum, & idcirco lequendam: Cened.
supra. n. 10. ad finem.

109 Non dubitatur, vidua legato relictu vidua
nece fuerit vidua, aut donec castæ viuerit, vbi pri-
mum violenter condidit, tenetur restituere
fructus iam perceptos? Reponendo illi negari: se-
cundus de perceptis postquam conditioni impudica
non fletit: Bald. in l. em. filii, §. qui Marianus,

104

105

109

narr. omis. Sc. ihi Incolz ad suorum, ff. de leg. 2. Mantic. super. lib. 1.1. n. 19. n. 22. Glos. & Cynus. Bartol. & Bald. in L. v. 1.1. desinunt, viduis. collenda. Ratio, quia in hoc casu testator non interdixit nupias; sed vult, quod habeat legatum, donec nuplente tantum, vel donec casta vixerit, non etiam post nupias contradas, vel post violacionem honeste uxoris: in quo casu nulla opus est cautione de restituitione; quoniam fructus ante violataem conditionem percepit; legitem acquiruntur; percipiendi deinceps non sunt legata, vbi primùm non paruit conditionem, sed fieri successivis: ideo cùm nihil percepit, nihil tenetur restituere, & ex consequenti non debet pralicare cautionem: Mantic. d. numer. 22. ad pnum. & numer. 23. per iustum, post alios, quos h̄i refutens fe-
quuntur.

107 Idem extende ad viuusfructum legatum mulieris perfeuerant in statu viduali: nam tunc fructus percepit, donec vidua manebit, non tenetur restituere: Alciat. in L. f. 1. lib. num. 1.2. vers. exigitur. 1. Quod si maritus legat uxori quandiu vitam vidualem feruauerit, dubium est an intelligatur condicio distributiva, an vero simplicitas conditionalis, & perpetua: ut sit sensus, li virum vidualem feruauerit: Bald. in cons. 1.67. num. 4. vers. ita quælla, vol. 5. inclinat, haec verba significare magis conditionem, sed infra subdit voluntate relatorum, vt habeant vim, donec vitam vidualem obseruerent, vel donec non nuperint: tunc enim fructus percepti non debet restituiri.

Contra vero si testator reliquit simpliciter sub hac conditione, ut ipsa feruerit vitam vidualem: si frangat conditionem per contradas nupias, fructus perceptos esse testis: ita Roin. in cons. 170. num. 6. vol. 3. Alciat. cons. 83. num. 1.3. lib. 9. secus si relinquat legatum, per dictiōnem distributionis, quoniam, vel donec non nuberet, vel donec casta vixerit. Quod adeo verum est, ut si postea secundum maritus morietur, legarum iam extinctum non sedintegretur: ita Socin. iunior in cons. 1.10. n. 9. vol. 1. quem sequitur Mantic. super. d. n. 19. n. 24.

108 Decimò dubitatur, an legaram factum vxori quandiu casta vixerit, vel quandiu vitam vidualem feruauerit, sit annuum? Moquech. de divisione be-
norum, lib. 4. c. 1. n. 60: tradit esse annuum, propter illam dictiōnem, quandiu, vel proper illam, donec, ut in L. legatum, ff. de annuū legat. arque ita pro primo anno, erit potum prole quæribus, condi-
tionalis: Boet. de c. 44. n. 39. Ruin. cons. 43. n. 7. &
cons. 46. n. 1. lib. 1.

109 Undecimò dubitatur, an vxor intra annum luctus

possit petere legatum sibi relicturnum, sub coditione non subendi praefixa cautione? Negatio respon-
deret, quoniam renunciare cum tuncamento fecundis
nuptiis, ubi ipsa angrediatu religione: fucus post
annum luctus: tunc enim praefixa cautione de testi-
tuenda ecum fructibus si non paruerint conditions,
legarum consequetur: habetur expieb̄ in Annib.
en relictum, C. de iustitia viduis. collenda, & ibi
Scribentes.

Duodecimò dubitare, an viuusfructu telicō à vi-
to vxori, donec casta vixerit, quod si nubat, relin-
quatur illi male: consigil non casta vixisse, sed
postea nuplis, conseqverunt legatum de nubile: Af-
fum Simon de Pratis lib. 4. de vlt. velutur. inter-
pres. 1. dub. 10. n. 1.1. 1. 350. pluribus ibi allegatis:
ueque in hoc casu, in quo ipsa amiciti viuusfructum
necessaria est sententia Iudicis, quod transierit ad
secunda vota: Calct. in fin. verbis personis: legatus ut
Castro. lib. 2. de lege panali, c. 1. columna penitentia:
& Sotus de infinito. lib. 1. q. 6. art. 6. col. 4. in argu-
mento, & tunc in refensione ad illud Cenall. com-
miss. contra commun. q. 1. n. 6. & 7. quoniam si la-
pore Statutaris ooo debeantur in foro condic-
tione aner Iudicis sententiam: secus in nostro casu,
vbi per transitum ad secunda vota ipso tunc lega-
tum depeatur, quia proprie ooo sunt pñez, ied
conditions, ut dictum est.

Dicimotertio dubitatur, an legatum relictum sub
conditione casti vinendi coruatur, si mulier qualibet
alii ex causa sit infamis, & proper aliquod deli-
ctum sit condemnata? Affibuat idem Pius in d.
Tita cum rubore, n. 149. in fine, ff. de legat. 1. &
Mantic. d. lib. 1. t. n. 19. n. 26.

Decimognatò dubitatur, an mater milot viginti
quinque auctor secuto nubes, incurrit pena secun-
do nubentibus impositam: Reipublica est negativa,
etiam si intra annum luctus maior efficiatur, s. minor
etas excusat eam à pena, contra secundum nuben-
tes, Iason in Universit. in fin. ff. de his quibus si in-
dignis: Boet. de c. 183. n. 17. Cifuentis int. 1.5. Tauri-
ri, quo referens sequitur Moquech. de divisione
benorum, lib. 4. c. 1. n. 60. addit. non incurrit
hanc penam secundum nobentium viduum, que de
licencia Principis secundum nupl: ita Astoo. Gab.
in trall. de secundis nupl: cœlestis 3. xx. n. 3. &
ex leg. 3. vers. Omnes, in 1.2. part. 4.

Accedit ad confirmationem minoris viginti quo-
que annis, que maior facta ooo priuatur successio-
ne filii, cui non perfuit dati tutoem, vel curatoem:
text. in L. v. ff. se hab. softaneu. nulla exstab. argumen-
to delinqentis, lo state impuberi, proper quam
liber fuit à pena, qui factus maior non est amplius
punendus pro illo delicto: Cenall. los commun. contra
commun. post alios, q. 7. 19. n. 1.3. & 34.

110

111

112

113

114

LIBER QVARTVS.

De Testamentis.

DISPVATI O VII.

De Testamentis inter coniuges: & alios priuslegiatis.

S. I.

An maritus, & vxor possint se hæredes instituere in eadem charta.

E P I T O M E.

1. Testamentum manuum, in quo coniuges se adiuvicem instituerint hæredes, est validum.
2. Coniuges in eadem charta, se adiuvicem instituerint, & alteram personam substituerint, mortuus uno, potest alter pro parte sua testamento revocare.
3. Testamentum coniugum manuum firmatum inter se, an sit revocabile? Pars affirmans.
4. Pars negant.
5. Sed affirmant recepta in praxi.
6. Testamentum de se sit revocabile usque ad mortem, sicut donatio inter coniuges, sed inter coniuges utrumque sit irrevocabile.
7. Testamentum iuratum revocari, est per iurium secundum aliquos: sed alii negant.
8. Non vales Statutum disponente non posse uxorem testari absque mariti consensu.
9. Testamentum coniugum substitutum, quoniam mutuus blanditius alter alterum instituerint, & mortuus absit: & quae sit captatio voluntatis, num. 10.
10. Testamentum inter coniuges, an posse conferri in alienum arbitrium.
11. Pallium inter coniuges reciprocum de succedendo vales sicut ex extant filiis.
12. Pallia reciprocum de succedendo inter coniuges, valem sicutim; sed eorum execucio sufficiuntur usque ad mortem.
13. Testamentum inter maritum, & uxorem non est unum, sed duplex: & an requiratur duplex solemnitas, & duplex testes, & an debent esse regni? & n. 15, 16. & 17.
14. Testamentum inter maritum, & uxorem non est unum, sed duplex: & an requiratur duplex solemnitas, & duplex testes, & an debent esse regni?
15. Testamentum fallit à marito de consensu uxoris, de bono illius, non potest revocari ab uxore, mortuo marito.
16. Donatio rei sua consentiens uxori, si sit à marito uxori donare videatur.
17. Maritus, & uxor in eadem charta, si se instituerint hæredes ad iuicem, & ipse testamentum manu sua scribas, nihil sibi acquirat.

Fragosí Regim. Christ. Recipub. P. III.

18. Quod procedit in testamento clauso; non verò in manu scripto.
19. Vale testamentum manuum inter coniuges manu illorum scriptum, si priusquam approbatum, legatur à Notario coram testibꝫ.
20. Consanguines viri, & uxoris ab iisdem influens in capite, de bonis viri usque, in pari gradu concurrentes, quinam debent proferri, & n. 24.
21. Quando in Maioratu seu capella vacante consanguines proximiores vari, & uxori, & sunt in eodem gradu ex viraga parte, qui debent presidere.
22. Fideicommissum reliqua familia, in quo vocantur proximiores in gradu, & plures in eodem gradu concurrent, quā debent praecedere.
23. In fiduciam missa, seu Maioratu, an habeas locum beneficium representationis.

V E T T A T U R primo, an testamento in quo vir, & uxor se adiuvicem instituerunt, sit validum? Responde valere iurati inter socios diuiniz, & humanae dominus: 1. fin. 5. cum autem, ibi: In personam ita sibi coauilliam: C. de ferr. & quia una caro censentur, c. debitum, de bigamus: vt per Latinum in l. 5. quia à liber. 9. si quis ex his, num. 182. ff. de liber. agnosc. Hietonym. Fernandi de Oteto Romanorum lacubras. disput. 27. num. 6. neque est dubium quid sit validum ex praxi quotidiana: ita P. Molin. tom. 1. de ius. disputation. 152. Iulius Clat. 5. testamentum, qualidam. 60. Gamma decis. 258. Valaic. tom. 1. consil. 7. numer. 6. Et eū communiqué, & valde recepta, inter coniuges: Andreadas Gal. obseruat. t 17. lib. 2. numer. 1. post plures.

Responde secundò, coniuges se adiuvicem instituerentes in eadem charta, mortuo uno, superstitum posse testamento pro sua parte licet revocare: Molin. de Primum. lib. 4. cap. 2. numer. 84. Coquart. in rubr. de testamento. part. 2. numer. 7. & 8. Oldstad. consil. 174. numer. 2. Suarez in leg. questionis in prioribus, fol. 74. limur. 5. idemque noctuuo priori coniuge, superstitus potest facere secundum testamento: veat enim Burgos de Paz consil. 2. numer. 14. per tenet. & Miseres de maioratu, 1. part. quod. 23. numer. 21.

Est autem irreuocabile, si alter faciat testamento de pte se, & alter cōsentiat in testamento factō per inactum: ratio differentia, quia quando duo testantur in eadem charta, dicitur testamento duorum: Consta verò si non testantur, sed solidū unus cōsentiat dispositioni alterius; tunc fit contractus quidam ex reciprocis duorum cōsentio, & ita revocari non potest: vt in l. sc̄as, ab iniis, ff. de obligat. actionib. & in leg. hæredes palam, 5. final. ff. numer. 21.

R. de

de testamentum. Quia omnia sunt validè potesta: fuscus quando testamentum est manu, & uoxis in eadem charta: etiam si in illo iustitiae dictatus: aut fundens capella: nam tunc resuocari potest: cum sit actus natura sua resuocabilis: Iulius Clac. §. testamentum, quod. 75. Cen. post altos quod. 140. num. 6. & P. Molin. 1. tract. 2. disputat. 152. vers. ducentum sa- men. efi.

3 Dubitamus secundò, an testamentum inter coniuges futurum iustitiae possit resuocari? Possit altherans illi certa: cum voluntas testatorum sit de- angulatiora vixque ad motorem: 1.4. ff. de admendanda legata, & soluta voluntate. 1.3. q. c. e. cum Alzate, celebrat. M. Garum.

Nec oblitus iuramentum non resuocandi: Quia iuramentum fortius manuam contrahit, impo- quem interponere; atque ita non reddit actionem resuocabilem: Glodli in d. cap. ultima voluntate, ubi idem docet Archidiaconus Bartol. in l. dubiu: §. idem respondit, ff. pro socio: & dixit com- munice Alex. in leg. stipulatio hoc modo conce- pta, numer. 5. ff. de verbis obligat. & confid. 8. libr. 2. Loquor ut allegar. cur in pro Marchionis de les Vellies, in sexto fundamento, numer. 160. pa- gina. 383. Clarus libr. 3. recipitur, ff. de testame- tum, quod. 94. Gutiérrez de uruamico con- firmatorum, 2. part. cap. 1. numer. 3. & Flamin. de resignat. 2. part. libr. 9. quod. 3. numer. 15. confirmat tex. 23. titul. 1. pars. 6. ibi: Nogun hombre puede fazer testamento tam forme, que no lo pueda deshacer mudar quando quisiera faga el dia de su muerte. Molin. de Primo. lib. 4. cap. 2. num. 4.

Ratio potissima; quia nisi possit mutari quo- niescumque volunt, adimeret testator libi libe- ram de suis tebus disponendi facultatem: hoc autem esset contra bonos mores ciuiles, & na- turales: id est resuocari potest testamentum sine metu peritii, cum non obliter: ita Trolici in l. omnes papul. ff. de test. & confid. num. 113. & esse contra peritos vitiumque iuris negare plures telati per Couar. in Rob. de testam. parte 2. num. 25. & per Anton. Gallo, lib. Commun. spacio etiopis 1. titul. de iurecurando, num. 8. Adhuc ut proce- das, requiri in secundo testamento ut huius mentio expiella de priori iurato, sequitur Gomel. in l. 3. Tauri, num. 96. & Spino in suo scilicet Glodli. 3. o. ad finem.

4 Patis negans est certior, non posse scilicet te- stamentum iuratum resuocari per testatorem, ab- que peccato mortali: qui iurandum, quod sine præiudicio conscientie seruari potest, im- pleendum est: cap. quantum pudicum, de part. in 6. sed hoc iuramentum tale est, ergo est ferendum ut iurandum: ita Speculator in titul. de instru- ment. editor. ff. comprehendit, vers. Quia si quis iuraverit, num. 2. Albert. in l. fin. C. de sacrof. Ecclesi. Iulius Clac. §. Testamentum, quod. 94. Spino supra, num. 5. P. Lessius de iust. lib. 2. c. 19. dub. 8. num. 95.

5 Hinc sequitur fieri peritium qui resuocatur testamentum, scribens secundum: P. Lessius, & alij communiter: & ex antiquioribus Ioann. Andr. in regal. iuris, in 6. quem tequitur Alex. in cap. cum contingat, de iuramento, numer. 80. & dicit communiter Gomel. ff. iuris si quis, In- flatus de altiorib. Caldas petura de empione, c. 30. num. 54.

7 Resuocatio autem erit valida, quamvis con- tra iuramentum facta, & prius testamentum si- tatum; etiam si fiat ad pias causas: Couartu. si-

pra, numer. 46. cum plurimis jurispositis: quo- niam iuramentum non auctor potestatu, sed testampli, quam ins. Genitum, & Cimile con- codit; sed solum operatur, ut sit peritus, qui aliud fecerit: argumento prominentis dicere aliquam frenum, utramque illam ducturam, & poena contraxit cum aliena, peccabit mor- taliter contra fidem daram, & contra instan- tem: P. Molin. d. disputationes, 151. fol. 863. vers. contra fonsentia: quamvis in 6. salvo meliori in- die, adhuc prius iuramentum in quoque foro, dicens, implendum esse iuratum testamentum peius, cum prouidio non resuocandi illud, elo- iure Cimili sit inita, tamen cum nos sit ex se ma- la qua contra bonos mores naturales, eo ipso quod iuramento est confitenda, valida est, & obligat ita testatorem, ut si transfiguratus illam, nemini sit peritus, sed etiam peccet contra iuramen- tum, cum obligatione testituenda habebit, in priori te testamento instituto quantam haec intereat. Hæc ille.

Dubitatur tertio, an valeat Statuum disponens non posse vocem, ab ipsa manu confitentis te- flari? Recipio est negativa: ita Paul. de Ca- filo in l. ex fallo, in principio, ff. de vulgar. & populi. Alexand. confid. 153. numer. 6. vol. 1. locut. Vixit, & accurrit. per text. in l. novo potest, ff. de legas. 1. & in leg. 1. Cod. de sacros. Ecclesi. Item quia captatio in iustitiam, qualis est voluntas ultima que in arbitriu alterius con- festat; per text. in l. iusta iustitiam, & in l. Capitatoria, ff. de hered. iustitiam. est repebata: ita ye- etiam non valeat in testamento militis: text. in l. Capitatoria, C. de testam. militis. Iacob ibidem, numer. 1. sed nec legatum captatorum ful- nimir; secundum communem: ut vult Iacob in l. Capitatoria, per text. in l. Capitatoria, ff. de legas. 1.

Nihilominus testamentum coniugum subhi- stet, nec vitabilitus, si mutuit blanditiis, & consuebat amore alteri alterius iniuriam, dummodo metus non incitat: text. in l. fin. ff. si quis ali- quem testari prolib. sequitur Bartol. ibi, numer. 16. nam acceditne metu, cōquie profi- citore coruere iustitiam tanquam captatoria: idem Bartol. in leg. enien., ff. que exoneranda, numer. 1. ff. quare rerum alio non datur: dic. 45 iustitiam metum iudici per nimiam reuerentiam coniugalem, & actus vitian, per text. & ibi Glodli. in verbo merum: praescitum quando viri discenti, meen compulsiā manu, seu ab alio, fecisse testamnetum, & quod libenter illud mutaret, nisi adhuc timore subficeret: talis nam- que declaratio facta coram Notario, vel duobus, aut tribus testibus valida est; & hereda- tur auctor ut tanquam indignis, & silico applicat: et ex mente Bartol. tradit Maotic. de constell. vni. volunt. lib. 2. tit. 7. & lib. 3. titul. 1. numer. 8.

Dubitatur quartio, an testamentum etiam in- terconingerit ad pias causas potest confitent in alieno arbitriu? Placet afflumare, etiam si regula- latice ultima voluntas capatoria, que penderet ex alieno arbitrio, vel in alterius arbitrium conseruat, non valeat: in relictis tam ad pias causas, valendum esse huiusmodi dispositioem, tradit Bartol. in leg. 1. Cod. de sacros. Ecclesi. numer. 64. Et est communis: ut vult Abbas confid. 32. numer. 3. lib. 1. Alexand. confid. 14. numer. 1. & Scribentes in l. capitatoria, C. de testame- to militis. Anton. Gomel. l. 31. Tauri, numer. 4. Valalc. confid. 63. numer. 4. & confid. 145. numer.

Disp. VII. De testam. vtriusq. coniug. §. I. 195

- numer. 5. Suct. de alimento, r. 8. ex prim. 17.
numer. 5. vbi concludit per caput, cum tibi, de
testamento, incertitudinem personae non visitare le-
gatus ad ipsas causas, seu aliusnotariorum.

Quoniam, quantum non appearat voluntie
testatorum expetere testari ad prius; sed simpli-
citer dixi, Commissario dispositioni Pauli omni-
tia bona mea: quantum videatur tale testamentum
non valeat, tanquam capracionum, nihil-
minus in favore pia causarum validum est: per-
inde ac si testatorum expetere ad prius causas:
per caput, cum tibi, de testamento. & ibi Abbas
numer. 4. Sc cunctis harenstitutis ille, cui
commissarius illa dispulso, cum onere distri-
buendi illa bona ad operam piacluhus Clat. f. testam.
q. 6. numer. 6.

Dubitatur quicquid, an pactum inter coniuges
reciprocum de succedendo, valeat in casu, quod
non exteat filii? Reiposio est affirmativa, &
ita superest, non existentibus filiis, succedit
pateretur; quia est pactum vicissitudinaria-
num: ut tenet Cynas in leg. si pater puer, nu-
mer. 2. Cod. de iustificac. testameos. Bald. Sal-
acet. Iason. & alij ibidem Roman. fragalari 820.
incipit, Proverbii: Quod etiam cunctitudine
passim receptum est, quia tollitur per hoc pa-
ctum, finita illa suipicio desiderandi mortem
alietus.

Quia etiam mutua illa conuentio, quod al-
terius sine liberis mortuo ad superflue bona
perueniat, non est pactum futuræ successio-
nis: eis quia bonorum promittuntur ut futura
successio, sed illi obligatio conditionalis, si al-
terius sine liberis pateretur, quia obliga-
tio completa conditionis retrotrahitur ad tem-
pus coniunctionis, & cunctus pater: text. in leg.
moseviro, 5. 1. ff. de parco, & commode rei ven-
tientia, Gloss. ibid. in verbo, In præstrium, text.
in leg. pater. 5. 1. ff. qui penates in pignore ha-
beantur.

Huiusmodi autem pacta reciproca, & mu-
taea de succedendo inter coniuges statim con-
stante adhuc matrimonio valent: exactio autem
propter conditionem appositam solendente vi-
que ad mortem, sed bona in pacem deducta
statim debentur ex obligatione, & ex causa do-
nationis iaceat viuos; & hoc modo licet, alcet-
tum coniugium mortuo, superest defuncto con-
jugis succedit non existentibus filiis: quia con-
vectiones de iure valent per text. in leg. quod
autem, 5. si vir & uxor, ff. de donis, iacte vivorum,
& ex mortuis tradit Oldad. conf. 1. 39. per seum, in-
cipit, Ad habendum aliquandam. Decimus conf. 6. 3. n. 4.
incipit, Et pro reuvi, & eos, 5. 16. n. 1. cum seqq.
incipit, La falso proposita. Natta conf. 4. 7. n. 1.
& numer. 8. incipit, De auro, & Boeti. decif. 25. 5.
numer. 2. C. 3.

Additio huiusmodi pacta motus de succeden-
do, in vim donationis transire, valerique; ita
ut neque traditio, neque insinuatione opus
sit: Gloss. recepta, in l. loci Cod. de paci, in ver-
bo, Mors. Oldad. d. conf. 1. 39. numer. 14. Boeti.
supra, numer. 4. neque huiusmodi pacta revocati
potuerit propter iugurthindem, cum habeant
vim permutationis; & magis venditionis, quam
donationis accidunt: Ande. Gal. lib. 2. obser. 1. 26.
ex numer. 1.

Dubitatur sexto, verum testamentum factum
intestinum & uxori, sic uoom, aut duplex?
Dicendum est esse duplex; & ideo vnuquemque
qui posse pro sua parte illud renouare, ut dictum
est: nam quoniam personae testantes, tot esse

testamenta opus est, tanquam condita à diversis
personis; & variisvisuque voluntatis, per se con-
siderat testamentum: l. 1. ibi: voluntatis negotia infra
testamento, f. hered. infu. Bald. in l. cum quadam,
Cod. de impab. Tiraquel. de primogen. quatt. 6. b.
numer. 5.

Hinc fit, ut in hoc testamento approbando
requiratur duplex solemnitas prima facie, sequen-
tem sunt duo testamenta: placet tamen unica
tam, quæ adhibita uno contextu referitur ad
omnes personas testantes: ut Iason. in leg. pat-
rii; & filii, ad numer. 7. ff. de vulgaris: Nicol.
Bell. conf. 8. 3. numer. 9. Velatq. conf. 7. nu-
mer. 3. vbi addit. versi adserendum, quod hec
in terminis suis communis, unica tantum so-
lemnia quoalibet requiratur; testes tamen ad-
hibitos in eo testamento, debere in ius sub-
scriptoribus mentionem facere de qualibet te-
stamento cum fore diversa, per l. penal. ff. de
testamento.

Similiter coniuges vnuquemque per se, vel
ambos simul debete manu sua testamentum tra-
dere Tabellioni, certum est, & eundem Tabellio-
nem singulos eorum testem intenogate coram
testibus, an illud sit ius in testamento, & in in-
strumento approbacione mentionem facie, quod
versus libi tradidit maiores illud testamen-
tum & intenogatos responduisse illud esse suum
testamentum.

Illiud autem obseruandum est attento sine
componi, tales in testamento rogari debere:
l. heredes palam, 5. in testameos, ff. de testa-
mentis. Suct. conf. 47. 8. numer. 4. Valac. conf.
1. 37. numer. 15. Negreto libr. 3. cap. 2. nu-
mer. 3. in Introduci. ultim. volunt. & Notario
alicerent testes fuisse rogatos, credendum est;
Bartol. in d. leg. heredes palam, numer. 4. ff.
de testameos, recipio, ut per Farina. conf. 97.
numer. 2. 1.

De iure tamen Lusitano, secundum vetio-
rem, non est necesse quod testes sine rogari, ut
testamentum sit validum, cum libr. 4. nostra Or-
dinacione, etat. 80. disponatur; que solemnitas
requiriuntur in testamento; & nulla ibi sit
menno de rogatione testimoniis, & omnibus illa
solemnitas: Gam. decess. 2. 20. numer. 1. & decif. 8. 1.
numer. 4. Molin. tom. 1. tral. 2. dispon. 1. 25. nu-
mer. 3. vers. hoc solemnitas. Cald. Petreia de
Empianib., cap. 6. numer. 24. & quod faras.
conf. 1. 4. anno 17. Quoniam Negreto Lusitanus,
in introd. ultim. volunt. lib. 1. c. 8. n. 1. arbitretur
testes necessarii esse rogandos: quod poter verum,
non ad esse; sed ad bene esse.

Notarii autem debere esse rogatum, dispo-
nit les nostra, l. 1. r. 7. 8. 5. 4. ibi: for reguendo:
Que verba innunt Notarium rogandum a seu
potius interpellandum fuit: probat Felio, in
cap. 1. de fide instrumento, numer. 20. & habetur
in Autentico, de Tabellion. s. 1. Bartol. in Autentico
si quis in alijs, Cod. de edendo, ed. 2. Quare
rogandas est Notarius ab his, quos negerunt
rangit. Quod etiam tradit Vinala, de arte no-
tariorum, numer. 5. 3. & ideo in calce instrumento
solent addere rogatum, & reguendum: Felio
onus ubi proxime, numer. 20. & ita peccat ob-
seruit.

Dubitator septimo, an quando coniux altere
de alterius contentio, disponit de bonis mul-
ieris, possit ipsa marito mortuo reuocare Majora-
tum institutum de te uxoris? Negat l. 9. tie. 5. 3.
par. 5. quoniam sequitur D. Gob. Petreia dec. 11. n. 4.
argumento sui disponentis de contentia matris,

196 Part.III. Lib.IV. De Testamentis.

ex regula l. sicuti, §. venditionis, ff. quibus modu pignori, ibi: ut si legere permisisti, valeatque quae conseruit: quod dixit Bald. recte peccatum est, c. i. §. praeterea, & ibi Glussi verbo regreßum, quod mod. fons. amiss. idem Bald. in l. venditionis, C. de vñagion. pro empte. Velaz. lib. i. quæst. 13. num. 4. per test. in l. fine, C. ad velleum. ibi: Quod si partimentum præstisisti, ut quæsi finis manu obligari, ubi non successuerunt senatusconfite.

Atque ita Matoratum de vxoris constitutus, illa contentiente; mortuo matito, manet interuocabilis. Confitemur per test. in l. non videtur 13. ff. que in fraud. patrem. Causa huc sunt verba, ibi: si quid volunt parvorum, liberum donant, non poteris Fabria rauscere. Molin. de Primogenio, lib. 4. c. 1. n. 34. & cap. 3. num. 14. Padil. in l. Clavis. n. 9. C. de fiduciam. Quorum auctoritate compobantur, superstitem consigem, oon posse pro parte conseruam, & licentiam prælataum, matriu dilponente, amplius tenore. Facit test. in l. nec fratre, C. de donis. caus. mort. ibi: Nec frater sua morte causa recte factam donationes forari refendere licet. vbi Glussi. verba, formæ, subdit, profusa, & pro aliena morte posse donari: ex ratione quia contentientis iura sua perdit; perinde ac si actum ipsius, cui content, faciet. L. eam quedam, Ced. de anima, rar. Ex quibus coular hisuimodi Matoratum de contento vxoris institutum ex bonis illius, fieri interuocabilem: Gab. Petreia supra, & io terminis Molin. de primog. lib. 4. cap. 1. nro. 84.

19 Hinc sequitur contentientem donationi reti sue ab alio facte, donare videri: l. si liqueat, & ibi quoque Baldus Ced. de inofficiis. donat. Bartol. in l. que don. col. 3. vers. tercio pene, & ibi omnes possunt cum, ff. satis, matriam. Similiter dicendum de contentiente alienatione rei sue, qui alienare videatur: idem Bald. in cap. 1. §. illud, vers. quarto ergo, ruitus de probab. fons. Fulgoi. & Iason. in l. quæst. ab omnibus, C. de fidei-cessione.

Dubitatur octauo, quid dicendum quando matita, & vxor io eadem charta se adiuvium instituerint heredes, & ipse scriptus totum testamentum manu sua: Et nullum colligitur ex Senatusconfite Labonianio, vbi cauetur ne quis sibi adscribat in testamento: vt l. 1. & per eorum ritul. Ced. de his qui sibi adscribuntur, & leg. ff. quæ legitamus, ff. ad leg. Cornel. de falf. & in specie facit leg. que in testamento, Ced. de his qui sibi adscribuntur, per hanc verba, que in testamento vixit maritus sua manu legata sibi adscripsit, pro non scriptis habentibus, &c. ergo si legata coruente, malo magis corrumpere institutionem oecelle est: quia quod maior est, magis prædicta.

20 Hac antein procedunt in testamento in scriptis; sedis vero in testamento nonscriptis, quod fieret in voce, vel in scriptis per perscrutium, & probatur per testes; tuoc enim certat ratio, que in testamento in scriptis adducta est: Valafac. coniug. 178.

Nihilominus, quamvis testamentum factum manu propria mariti, in quo se ipsum heredem constitutus, uxori, & vxorom heredem sui ipsius mariti fecit, non valeat quod maritum, cum in ipsa charta communis sint due dispositiones distinctæ, valer dispositioni ex parte uxoris hereditis institutæ: quia potest testamentum sua manu scribere, & ut vnde per inuiduæ vitiorum non debet: l. si quis dubium, ff. ad l. Cornel. de falf.

Accedit, donationem reciprocam inter vitium & vxorem esse reprobaram iste: l. quod autem §. si manum, ff. de donis. inter vir. & uxor. Tituquell. in l. si unquam, verba, donatione largiū, num. 100. Ced. de renovard. donat. præterquam in testamento; vbi postulare manus, & uxor se inuidem heredes instituere: non tamen debet testamentum manu manu fieri, oec manu uxoris; quia præsumit dolus ex eius parte, nec valer illa dispositio uxoris in qua heres scripta est vit; valer autem dispositio ex parte manus, in qua uxor fuit à marito heres instituta: & eodem modo, si uxor testamentum scribit manu propria, & se heredem manu scribat, tunc non valeat respectu uxoris.

Hoc tamen fallit, quando manus, aut uxor totum testamentum manu sua scribat, & se heredem adiuuicem instituit, & pollici tradant ipsiusmodi testamentum Notario rogatus ad illud legendum coram restatore, & tellibus, & ad initium sensum conficiendum, quia testamentum legit præsentibus restatore, & testimoniis, & instrumentis conficitur, in quo euentu voler testamento; nec probatur per scriptum Notarii, sed per scriptum Notarii Angel. de maleficio. verbo falsarium, numer. 53. Alexand. conf. 30. num. 1. lib. 3, secundus quando testamentum scribitur à marito, & claudetur secundum formam legi Luthitanæ: lib. 4. simil. 80. & clausum traditur Notario, & conficit instrumentum approbatum, nec lectum hunc coram testimoniis: in quo casu scribens testamentum in quo scripsit efi heres, nihil libet acquirere: Spino in usu officiis, Clof. Robet. p. 130. Valafac. de conf. 178. n. 9. & 10.

Dubitatur nondum, quando maritus & uxor in 23 eadem charta & testamento instituerint Capellaniam de bonis viriique, ut in eadem succederent consanguinei mani, & uxoris propinquiores, data pacie inter consanguineos, alterum ex parte mani, & alterum ex parte uxoris, verumque in eodem gradu consanguinitatis; quisnam ex duobus debet perfici? videlicet dicendum, prædictam Capellaniam competrere viriique consanguineo præsentatio, dividendamque æqualiter eandem inter virumque, & illius bona, & onus nullatum appexum, ita ut uno mortuo, pleno iure reliqua pars domum, cum onere nullatum ad superstitem devoluatur. Ratio, quia testamentum morum inter manum & uxorem, non est simpliciter unum, sed duplex testamentum; & ita ad libitum vnuquisque poterit pro sua parte suum revocare, ut dictum est supra numer. 2. & ex consequentiis duas sunt Capellani, & vnaqueque illarum spectabit ad consanguineos mani, & alia ad consanguineos uxoris, cum ambo sint in gradu consanguinitatis æquali: atque ita cum sint duo testametes, uxoris unum, & alterum mani, vnuquisque dispositus in eculo hoc pro suo consanguineo: argumento test. in l. sed si priores, §. in arregrato, ff. de omniq. l. cum ita legatum, §. in fideicommisso, ff. de legat. 2.

Vetus nihilominus est, in casu dubio, in quo sumus, Capellaniam conferendum esse consanguineum mariti, oon autem uxoris, cum vir sit caput mulieris: vt in cap. fin. 32. quæst. 6. & deductio l. empator, §. a se potuisse, ff. de legat. 2. ibi: non esse datum electionem, sed ordinis scriptura sellam substitutum respondi: qui testis loquitur, quando non est commissa electio, sed solam simpliciter fuit dictum, ut vocaretur ad fideicommissum consanguineos: ibi: Tuus sine me;

22

23

24

86

Disp. VII. De testam. vtriusq. coniug. §. I. 197

& ideo consanguineus mariti preferendum est secundum ordinem scriptorum: Greg. Lop. in l. 1. n. t. p. 2. verb. & *ma proponit partem*, col. 3. fol. 47. vbi loquuntur de maioratu instituto in eodem testamento mutuo coniugium; docens, data iniquitate contanguiantibus, debet succedere magis contanguiuens, siue ex parte viri, siue uxoris, in Massore, sive in iudicio vetio: *El panemus nescire mai proponit*: Contra vero in gradu equali contanguiantibus, Capellam suam ostendit, esse contanguiante manu, qui videtur prius vocatus in ordine habentibus, nisi aliud confiteatur de mente testantium: Gutier. conf. 2. ex num. 5. & 9.

Sed quid dicendum, quando in Majoriam, sive Capellaniam vocantur consanguinei proximiotes, & reperuntur duo in eodem gradu contanguiantibus ex parte viri, aut ex parte uxoris? Bald. in l. ex dubio, in principio, §. de testari, & in Absen. ex testamento, C. de collatione. & in l. ex hoc iure, §. de inf. & iur. testolari verumque illi adiumentum: sequitur Angel. in d. l. ex dubio, & Alexand. ibi, per l. 2. §. hereditas, §. de suis & legiis hereditibus. l. cum inter. C. de fiduciemis, lib. 12. sit. 33. part. 3. Secundum quam doctrinam videtur in causis Capellanariorum, si duo consanguinei sint in gradu pari, quantum altere descendat per lineam masculinam, & alter per femininam; Capellaniam inter illos diuidendam, cum sit causa dissimilis ab alio, in quo aequalitas consistit inter consanguineos mariti & uxoris; nam si ne diuidatur inter eos probabitur ut, non recurrendum est ad alias conjecturas: quarum prima est in presertimo a patre, si nominatus fuerit, debet preferiri; quod si non fuerit facta nomination, preferetur magis idoneus; & data pati idoneitate, lenitor anteibit: argumento text. in l. vlt. §. de fidi. infra. Barber. conf. 2. vol. 2. Ceuall. commun. contra commun. q. 693. ex num. 13. ad num. 37. vbi de hac relata.

Ex dictis se offert illa quaestio, circa fidicommissum vel relictum familiæ, in quo vocatus est proximitas in gradu, quando plures concurrent in pari gradu post mortem victimi possessionis? Videtur preferiri debet primogenitus, quasi si proximiotes sit ordine naturæ, hoc est quia primo natus: ut in l. *Aretinus*, §. de fidei. benn. nam sicut inter dispares gradu, reperitur etio proximitas, sic inter illas, qui sunt eisdem gradus est etio prioritas, & posterioritas: unde Poppel. in cap. per venerabilem, §. quid autem, num. 33. qui filii sunt legitimis: & Ioan. Andt. in regul. fine culpa, de regul. iur. in 6. argumentatur de proximitate graduum ad primogenituran, ut quicquidmodum inter disparia gradu procedit propinquum in gradu, sic etiam inter illas, qui sunt in eodem gradu, preferetur primogenitus, quia primogenitus est magis dilectus, quia ordine naturæ primus natus est; ut constat ex traditis à Tiraquelli, se prefat. de primogen. num. 37. unde agit Cald. Petreita de remonstr. Empyphen. quæst. 7. num. 6. ad fidei. quando filia est prior natu omnium fratrum existens in eodem gradu, aliis fratribus esse preferendas in iure tenouationis, quasi proximiotes sit: argumento l. cum patre, §. pat. pluribus, §. de legate, 2. ibi: clavis maiori na. tria filia tradidit. Sed quidquid de hoc ultimo sit de iure communis, de iste nostra aliud est dicendum; cum patre possit prelegare ius tenouandi, & parte non prelegante, possit dominus dicitus eligere quem maluerit: Cald. d. quæst. 17. num. 32. & sequentes.

Fragm. Regim. Christi. Reipubl. P. I I L.

Ceterum in casu fidicommissi, sive manut. - tut, de quo supra, habet locum beneficium representationis, non solus in Hispania, ut Molin. lib. 1. cap. 6. num. 47. & Nô. 3. cap. 29. & 30. nisi aliud constituerit de voluntate testatoris: Ceuall. supra quæst. 398. anno 8. iuri etiam in Lituania, cum ea tamem obliteratio, ut propinquos faceret ex beneficio representationis, si fuerit descendens ex viro politiore, fecit, si fuerit manutentis, seu collateralis, tunc enim non transferitur beneficium representationis; nisi fuerit Subrinus, aut Sobrina, viatura pollicetis filius, aut filia, seu nepos, aut nepus suorum, seu fortis iure: & extra hunc gradum potest succedere, non tamen inasibus beneficium representationis, ut bene notat Costa, de successione regni, pag. 193. cum sequent. Atque ita filii, seu filias, nepotes, aut nepos per hoc beneficium representationis succedunt in omne ius, inquit quod eorum parentes erant successores, si superfluitas ceteri & iuri praefecti omnibus, quibus parentes deberant praefetti, si viserint.

Quod probatur per text. in l. 1. §. 2. ver. 5. si filius, §. de fidei & legi. ibi, in cuiusdam patrem succedens omnes nepotes, nepotissime ex coarta, l. 2. cum sequent. C. eodem rite. §. cum filio, In iste, de heredit. que ab intell. ibi: nepotes, nepotissime in patria sui locare succedunt: §. vlt. Intell. eod. sit. ibi: perpetuam sine via diminutione consequatur: *Ambent.* de heredit. ab intell. vlt. in principio, collas. 9. ibi: ultim filius, aut filiar, aut alios descendentes in propri patrem locum succedere, tantum de hereditate morientis accipientes partem: quod beneficium representationis indubitate lex indistincte, tam virtus, quam feminis absque via differentia lexus; ut probat text. in d. g. cum filio, ibi: sine masculis sine feminis sint.

Quare, quando viro possessori Maioritatis plures in eodem gradu succedunt, sive sunt descendentes, sive transfluentes modo supradicto, fidicommissum, seu Majorianum consequetur beneficium representationis, filia, seu filius, cuius patre si supercesserit, etas consequenter: & idem descendens est de nepote, seu nepote: Anton. Gomes. in l. 8. Tiers, num. 18. Valaie. de iure Empyphen. p. 50. num. 3. & num. 30. col. 3. Non excludit denique beneficium representationis in hereditatibus, & successioneibus collateralibus, nisi ad filios aut filias fratrum aut sotorum defunctorum probatur ex §. si ignis. Ambent. de heredit. ab intell. ibi: filii probemus fratrum masculorum & feminarum filii, aut filiab. & in §. si vero negat, citoledit Ambent. text. in Ambent. posse fratres 2. C. de legit. heredit. ut communiter probat Couati. præf. cap. 3. num. 7. ver. 3. ad intellectum: Tirapelli, de iure primogen. quæst. 41. num. 4. Anton. Gab. sit. de success. ab intell. conclus. t. num. 3. Vide tamen Greg. Lop. l. 1. sit. 15. pars. 2.

verb. *Seyende omne pera illa, Et*

ibi, Glor. & infra, diff.

20. de primogen. §. 2.

num. 18.

* *

§. II.

De testamento inter liberos, & quæ
solemnitas necessaria est, ut
fustineatur.

EPITOME.

- 18 Solemnitas requiri ad testamentum in genere, tam de iure communis, quam de iure Lusitanis, qualis sit. & num. 29.
 30. Solemnitas iuri Civili non attendatur in testamen-
to inter liberos, sed minor sufficiat. & n. 31.
 31 Testamentum inter liberos facie habeat admissam
clausulam codiciliarem, ut valeat minus melius
modo.
 32 Testamentum inter liberos prærogativa, quanta sine.
 & num. 33. 34. 35. 36. & 37.
 38 Testamentum inter liberos ex defessa voluntariis
imperfetur, non valeat.
 39 Schedula testamenti paterni reperita in dono pa-
rem, sed non recordata in loco suo, quando
non censoria validia.
 40 Testamentum inter liberos imperfectum ex defessa
solemnitate, ut valeret pro filio naturali, &
pario? Ecce quid refutari matri circa filium
naturalem? & num. 41. & 42.
 43 Legitimum gaudium prærogativa testamenti paren-
tum imperfecti, ex defessa solemnitate cui-
uslibet.
 44 Testamentum inter liberos esse tale, quibus indi-
cuit probari potest.
 45 Testamentum inter liberos mutu fieri non potest.
 46 Quod intelligitur in eo parente qui paretur loqui
se fuisse nequeat.

- 28 A Nequam ad substantiam testamenti inter li-
beros fiat acculus, huc ueteris dicendum [de]
solemnitate requiri ad testamentum in genere,
tam de iure communis, quam de iure Regio. In
primis regulariter de iure communis, debent in-
tervenire testes maleuli: I. hoc consilium, i-
fatu. Eadem. Clavis in §. Testamentum, quafi. 35. &
36. blasphemie probatio, concil. 1352. num. 14.
Quæ solemnitas etiam seruatur circa testes in hu-
miliodi testamentis: Molin. de testam. tom. 1. dif.
125. col. 3. fol. 698.

- 29 De iure tamen nostro lib. 4. tit. 80. ad principio,
sufficiunt quaque testes. Negi. in iure
vuln. volunt. lib. 3. cap. 2. num. 11. Cardol. in pre-
xi Indic. verb. testamento, num. 16. Molin. sup-
ra verbis. a. solemnitate. & Bartol. in resumis ad Or-
dinaria. Reg. d. in. 80. in principio.

- 30 Quantum verò differt testamentum inter libe-
tos a testamento communis, ex discordi patet.
Nam solemnitas iuri cuiuslibet non attendatur in
testamento paterno; qui testamentum paternum
imperfectum, numerum contam duobus testibus fa-
ctum, valeat. text. in l. hoc consilium, & ex im-
perfeto, i. de testam. ubi communiter Scholentes:
Glos. vniuers. in Authent. quod sine, C. eodem us.
Haber namque testamentum paternum clausulam
codiciliarem faciat admissam, quod valeret om-
nia melius modo, quia potest; si non iure testamen-
ti, latenter iure codiciliarem: Glos. sing. in
l. calatredi, & c. cum filia, in verb. non valens, & de
vulgar. & popular. Glos. in l. sing. in verb. testar, C. famili, orificanda: Iason. in authen. nouissima,

num. 21. C. de iure offici. testam. Alex. conf. 105. n. 5.
vol. 7. incipit, Super his.

Dicitur item testamentum paternum, à testa-
mentis aliis; quod in illo, non habente locum so-
lemnitate introducte de iure cauila ad virandas
fraudes: text. in l. p. 9. cum enim res, C. de fiduci-
emus. sed tolum attendatur ius gentium; & id est
queritur de voluntate partis, an illa sit perfecta,
an non; nec carcer de solemnitate iuri civili:
Iason. in d. ex imperfeto, num. 1. C. de test. De-
bet enim haeredes liberi, iure naturali: Iulus
Clat. in p. testam, quafi. 8. num. 1. Arque ha-
valeret testamentum paternum, quoniam in illo non
adiret solemnitas iuri civili: iudicet enim, ut
de iporum parentum voluntate constet, cum re-
tione quadam naturali poterit succellere filii de-
bitor sit: Menoch. conf. 267. num. 2. p. 1. conser-
vati. & de bane dominator. Valeat ergo cum duobus
testibus sine maleuli, sine forentis; qui ius gen-
tium, non ius cuiuslibet consideratur in testamento pa-
terni: Glos. in d. ex imperf. em. quod sine: Bald. ibid. n.
a. etiam quodvis testator est circus: Clat. verb.,
testamentum, q. 17. num. 2. Molio. eadem verb.,
diff. 130.

Amplius perimò, ut testamentum paternum
hoc prærogativum habeat, non solum quando est sa-
ficiens, sed etiam quando est nesciupatum: Glos.
in a. & ex imperf. Alex. conf. 176. num. 9. vol.
5. incipit. Vnde prædicta. Quoniam testamentis
sacramentis in scriptis, si valere non potest ut tales,
valebit tanquam testamentum nesciupatum: ex
regul. 3. & de celi am. rubr. 3. ynas. n. 1. hoc confutat-
frig. in §. per nesciupatum, C. de testam. Cabod.
Lut. post dios. 1. p. decisi. 99. num. 3.

Amplius secundum testamentum inter liberos
valere de iure communis, sine nullis adhibiti, sine
rogati, & vocati, siue non: Glos. communiter te-
stes in l. fin. C. de consil. in r. r. recept. Bald.
in authen. quod sine, num. 3. C. de test. am. Decius
conf. 627. num. 11. incipit, In r. r. & quoniam
sensu veroque iure nequam est illæ testes in testa-
mento, ex cap. fami. de verbis. pugnat. Clatus
§. testamentum, quafi. 8. & quafi. 46. ramen in te-
stamento inter liberos admittitur termina; ut est
conveniens: protiv Ripa de pelle, & prædict. vle. ve-
lant. num. 23.

Amplius tertio validum esse paternum testa-
mentum, quoniam docimur factum sit, etiam nu-
d. scriptura sine solemnitate, & testibus: text.
in l. inter annos, C. famili. orificanda. & Scribentes
in authen. si modo, C. evidenter. & in d. authen. quod
est, Alex. conf. 4. num. 10. vol. 7. incipit. & At-
tentis narratio. Quod intelligitur scilicet, quan-
do schedula prima continet voluntatem patris si-
ne testibus, qui probat voluntatem illius inter
liberos, si propriæ manus partis sic tempa, vel
incepta: text. in authen. quod sine, Bald. & Iason
ibid. num. 1. Bart. in l. fin. quod sine, num. 4. ff. de te-
stam. Calvo ibid. num. 3. Vnde pacienti inferunt
schedulam reperit in cistula patris, continentem
dispositionem bonorum inter filios, siue facere, &
fruandam est, si manus partis scripta, vel soleam
ab eo subscipta sit: Bart. in d. l. fin. quod sine, num. 4. ff.
de testam.

Amplius quartio, ut procedat, quoniam filio
nihil relinquens testulo institutio, quoniam est
defectus solemnitate introducte à iure ciuitatiorum
inter liberos non debet attendi: ita Iason in d.
authen. nouissima, num. 16. C. de test. in testam, vbi mul-
tis rationibus confirmatur.

Sed melius dicendum est, quia census influen-
tia in favorem filiorum considerari debet, &
iacq.

Disp. VI. De testam. inter liberos. §. II. 193

idem eo omisso corrigit dispositio, d. 6. ex imperf. Claz. d. q. 8. num. 6. vbi in testamento inter liberos natus omnino aliquod esse tenuerunt filii, tenuo instrumentum; nam hucus necessario institui, vel excedere debet: text. in 3. t. Iustit. de exhortac. libro. & in l. 1. de heredit. au-
silio. Quare non influere ad validitatem testamen-
ti, & iubilatentis tacita influentia, quae in extra-
neis admittitur: nominatio namque filii institui
debet: secundum communem, quam sequitur An-
dreas Gal. lib. 1. observation. 12. num. 11. & 12.

36 Amplius quinto testamento imperfectum
factum à patre in ter liberos, praestibus duobus
testibus formi effectuum testamenti, non autem
codicillorum: Glos. in l. filii, in verbis, & in testa-
mento, C. famili. arcifex d. & ibi Salic. num. 3. Claz. in
d. 6. testamentum, quaf. 33. vbi vult ex testamento
imperfecto inter liberos, faccidi tuncquam ex
testamento, non auctor tuncquam ab intellectu: Ber-
trand. conf. 141. num. 5. lib. 3. Idem dicitur testa-
mentum, ex quo lex illud probat pro testamento,
suppletice defectus solemnitatem, & vult ex co-
fucedi. Quia ampliatio magnum habet effectum
in Statutis, quae feminas excludunt ab intellectu:
vt al. Iason, in d. 5. ex imperfecto, num. 14. nam
si valeret ut testamento, valebit sine dubio sub-
stitutio pupillatis, nec non exhortatio, &
dato tutius, quae omnia orquecent dicti in
codicillis; ac proinde non pollunt fulminem,
vbi non valeret nisi ab intellectu, & sic in vim
concili: Arque ita ut hac valens, habet effectum
testamenti, & non codicillorum ita communiter
Dockers. Comes in d. 6. ex imperfecto, num.
11. in fine, & Natt. num. 22.

37 Amplius sexto, hoc testamento factum
cum solemnitate d. Aucten. quod sine, non tol-
li scilicet ipso iure, vel etiam ope exceptionis,
per inductionem, & literam testamenti, sed re-
quisit ex parte revocationem in secundo testa-
mento solemnem, cum clauilia derogatoria: per
text. in Aucten. hoc inter. C. de testam. libi: & aliis
difficilis voluntatem: Iason ibi, num. 1. & Alex. in
l. nostram, num. 2. C. d. tit.

38 Limitatus primò, si Schedula non comple-
uisset voluntatem patris morte presenti, &
testamentum pro perfecto & ab initio non habe-
retur: conferre tunc defectus voluntatis: & idem
non valeat ratione voluntatis imperfectum tes-
tamentum: per l. si qui, ff. de testam. Bart. ibi,
num. 5. Alexand. conf. 79. num. 1. vol. 3. dicens
testamentum inter liberos imperfectum ratione
voluntatis non subsistere: Glos. ita sentit, in d.
l. si qui, in glos. voca, ff. de testam. quam omnes
sequuntur. Unde si pater testatur inter liberos,
& facta iustificatione, priuipiam legata faceret, que
testabanda facienda, & morte paxventus illa non
pergit, nec ad finem perditus, non valeret testa-
mentum, etiam quoad ius perfectè dispositio: Iul.
Claz. 6. testamentum, quaf. 7. num. 4. & quaf.
5. num. 2. post alios: Salic. in d. 6. ex imperfecto,
num. 7. C. de testam. Vbi docet, si scriptura ma-
nus patris loqueta inter liberos inveniatur in arca,
vel custodia post mortem patris; nec appareat quid
fuerit lecta & publicata; non sustinet, non sol-
lum quid non inveniatur debito solemnitas, sed
eniam quia principaliter cernitur ita defectus vo-
luntatis.

Hoc tamen non placet Iasoni, in d. Aucten.
quod sine, C. de testam. eo quid non est neces-
se quod legatur, & publicetur; sed faxis est quid
Schedula in manus patris scripta, vel subscripta
quoniam si de mandato patris ab aliquo sit ita

pta, valebit scriptum inter liberos, tanquam te-
stamentum occupancyum, non autem ut testa-
mentum in scriptis: per text. in d. 6. ex imperf.
lib. Iason in d. Aucten. quod sine, num. 1. in
fine.

Limitatus secundò, quando Schedula fuit re-
perta in domo ipsius parentis, sed non recorda-
ta in aliqua eius arca, & dubitatur an lucis
scripta mano patris, vel matris, nec adhuc tes-
pites aliqui subscripti, & contentio non est inter
ipsius filios, sed inter aliquem ex filiis, &
testum; tunc enim Schedula pro testamento ipsius
manis, vel patris non est recipienda: & ob id
in publicam formam redigi non potest, nec de-
bet, ad fauorem filiorum in prædictum tertij.
Ratio, quia cessat causa properi, quia simplex pa-
tentis schedula testamenti inter liberos vim ha-
bet, cum controversia non sit inter filios tandem,
sed inter filios, & ex parte, qui negare posset
verè schedulam esse manu parentis scriptam, nec
esse folientem, quodam fuis preindictum. Vnde
sequitur pater tamia si schedula vna cum filiis
sua baredem facit extraneum, vel ei aliquo le-
git, schedula nihil prodedit illi ex parte, ex quo
ceteri duobus salem testibus, qui adhuc non erant;
vt volente Bald. in d. Aucten. quod sine, num. 1.
& ibid. Comes est. 2. vers. nota, quod in testa-
mento: & Iason col. 1. vers. venus est. C. de testam.
à posteriori non obstat dicta schedula, nec obti-
nebit vim testamenti ad tertij prædictum.

45 Limitatus tertio in filio naturali, vel spacio,
et quia beneficium legis has consolit, d. 6. ex
imperfecto, secundum communiter opinionem, non
habet locum in filio naturali, vel spacio: Alex-
and. in d. 6. ex imperfecto, & ibi Iason num.
4. Decius conf. 110. num. 2. in fine, & num. 3.
& alij quos reser, & sequuntur Claz. 6. Testa-
mentum, num. 2. ex ea ratione: quia quoniam
legit facit mentionem filiorum, intelligitur de
naturali, & legitimo: text. in l. filium enim de-
finimus, ff. de ne quid fera fui, & vel alieni in-
sru: Bald. in l. final. num. 2. C. famili. arcifex
et ceteri.

Aliud autem est dicendum de matre, respe-
cta cuius, filii naturales consentant legitimis, &
ideo dicendum est in matre testante inter lib-
eros naturales, vel spios, precedere dispo-
sitionem prædicti 6. ex imperfecto. Natt. id.,
num. 74. & 78. dicent esse communem, nisi
matre sit illustris; tunc enim filii spiosi, aut
naturales non reputantur legitimis: Iul. Claz.
supra, num. 2. addens ex Benedicto, in 2.
p. cap. Rayon, in verbis, Testamentum 1. fol.
156. num. 84. quod quando oraret non esset il-
lustris, & filii non sunt nati ex dominato culto,
sine dubio locum habere dispositionem d. 6. ex
imperfecto.

Dubium est de legitimatis, se gaudent pri-
uilegio d. 6. ex imperfecto & Negat Decius conf.
6. 1. Sed inclusi sententia Bald. in cap. de confis. n.
3. 4. de offic. Delegat. Iason in d. 6. ex imperfecto,
num. 2. Ratio, quoniam legitimatus di-
cunt verè legitimus, & haber inta suita-
tis, & successiones; ut communiter Scriben-
tes, in l. si qui pro empore, ff. de iustificatione, & in
l. qui se parvo, C. unde liberi. Claz. 6. Testa-
mentum, q. 12. n. 3. & molto fortius procedit in le-
gitimatis per subiectum matrimonium; quia
matrimonium maculatum omnem præcedentem ablo-
ret: text. in cap. tame; Quin filii sunt legitimis, &
ibi Pance. num. 4. & 7. sunt enim verè legitimi-
nos, non Principis privilegio, sed authotitate
R. 4. Iustitiae

successivit filii, etiam inuiti, subsequento matrimonio, legatum habent. *Contra de sponsis, p. 4. cap. 5. 3. 2. n. 13. Bartoli post alios, p. 4. c. 2. 3. n. 14.* *Andt. Gall. lib. 2. abierat. 14. 1. n. 2.*

- 44** *Quæstionis est, quibus probati possit testimoniū inter liberos? In primis, solis indicatis etiam probari posse videntur Cor. conf. i. 8. n. 6. lib. conf. 1. Iacob. conf. 68. ad finem, lib. 1. Boët. quæst. 240. mon. ad fin. & Soc. junior. in conf. i. 29. mon. 11. lib. 2. & in conf. i. 44. n. 3. lib. 2. Menoch. conf. 2. 24. mon. 65.*

Secundo testamentum à patre manu sua scripsit, inter liberos facit fidem, si reconditum sit in arcu patris, vel in aliquo loco tuto domus: Salic. i. 1. l. 1. lac consilifissima, s. ex imperfetto, col. 1. vers. 2. sed dubius aut. C. de testam. idem Menoch. ad couf. 2. 24. num. 57.

Tertio ut valeat testamentum inter liberos, non exigunt, quod scriatur in Schedula conscripta à parte, locis, vbi sunt scripta, ut rudit Naera in Ambient, quod sine, num. 16. C. de testam, quia ihoct lex non requirit; nec in scriptura priuata necessaria est certe locum: Menoch, d. cons. 224, num. 68.

Quarto, duo testes sufficiunt ad probationem directam, &c. indicatam: *Alexand.*, *conf.* 33, *num.* 6, *lib.* 5. *Manic.* de *confess.* *volum.*, *volum.*, *lib.* 6, *tit.* 1, *num.* 2, quibus telicorum filio simpliciter probatur tirolo inflectionis. *Baldus* *I.* 1. a. 2. *C.* de *bener* *perf-*
fect. *secundum* *sab.*

Quintū testamentū inter liberos, licet quibuscumque iudicis probati possit, mutu tamen fieri non posset; Bald. in l. & in epist. num. 1. ff. de fideicommissi. per test. in Authent. de refam. imperfello, in verbo, non signis, & in Authent. quadrigina. C. de refam. & plerique le quuntur.

46 Limitear, ut procedat in eo patente, qui potest loqui; & ita alterius, quam per naturam suam voluntate manifeste potest. Si autem ocequet loqui, Alexander. in *l. disserit.* num. 7. C. qui veliam fac, poss. versus puer posse inter libetos nra reflectari: ut etiam males, qui loqui non potest, reflecti putu patui iue militari: s. quinque, *legi.* de militi, res am. & ita limiteat etiam Gladi. in *l. 5. de frandem.* s. t. f. de maledicis res ameno, & maleo fortius adiunxi potest, quando ex accidenti loqui non potest; veluti si *lingua* si morbo praepedita; Mantic. *supradict.* q. ill. q. v. 9.

S. III.

**Ex quibus causis, & clausulis testamen-
tum inter liberos sustineatur,
aut eneretur.**

EPILOGUE.

- 47 Testamentum inter liberos, in quo pater vocat filios non tamquam instrumenta hereditatis est mulsum: & quomodo hoc intelligatur.

48 Testamentum, in quo filius aliquis est praeferitus, est nullum: & quando confutatur praeferitio.

49 Et si ad omnes filios quam emancipatos extenderit.

50 Pater, quando praeferit filium, debet causam praeferentis legi iustitiam scribere,

51 Utrum pater, & mater possint filios exhibendare,
 & praeferre propriis ingratitudinem; & qua
 requirantur.

52 Et quid, si filium accipiter tellumentum in ore eff

53 *Testamentum an valeat, in quo filii de eorum salute sunt testit. — et exhibe-*

14 Confessus filii, & renunciatio instrumentis ex-

34 *Conversaçao* p. 5, o remanescente representante da
valentia, & quando pallium est de non succe-
deret.

55 *Filius non obstat puto de non querelando contra resistitatem paternum, possoit dicere de*

36. *Filia universaliter instituta, non possit imponi granum suum, ut resiliat hereditatem alteri, si decedas sine liberis.*

57 *Socis si filium influenter modo ut dicatur beneficiis ultra legiūnam.*
 58 *Quare contra testamentum, infra quod tempore intenerari possit, et an transacta ad hanc*

¹⁹ *Paser au régime légitime, si præterea pestil-*

60 *Testamentum defunctorum inter ascenderes, am*

In regno Castelle eadem solemnitas, qua requiri-

*ter inter extrahere, requirant utramque inter
liberes in refutatione in scriptis, & non
partim.*

Testameotum iocet liberos , in quo pater vo-
no filios non nunc confirmavit hanc autem

A cat filios non tenuit institutio heredum nullum ipsum nate, tradit Glosf. in *Anthon.* *necessaria*, *C. de usus.* *testam.* & ibi etiam Salicet. & in *l. fix.* *C. famili.* *crescend.* Gulielm. in *cap. Raynatus.* *verbis eodem testamento radiquis,* 1. n. 1. 3. 2. *de testam.* vbi hanec opinionem ex schola Legistram, vocat communem, Constat. in *dep. Raynatus.* 3. 1. *num. 3.* Sequitur Gomeid. 3. *Tarr. num. 57.* dicens, *requis in tria testamento, quod omnes filii sine instituti, alijs si aliquis eorum praeter caput, et flamen testamenti est nullius;* Valaf. *rom. 1. consil. 33.* *num. 2.*

Vnde colliges, dispositionem predicti §. ex imperfectorum, solum habent locum, quando restantium deficit ratione solemnitatis omisso: longe alteri si deficit ratione præstitionis, aliecum h[ab]et, tunc non valet: ut in specie ac Glos. ordinaria in l. si filius qui in postea, scilicet de liber. & postulam. in glori. fidei & ih[esu] Bartol. 1. C. epo. 1. Causa tanto illa est; quia tuoc videtur deficere, & peccare in defectu iustitiae naturalis vel gentium, quo filii debent succedere parentibus.

Hoc autem procedit ex sententia etismus Sue-
di: *decis. 393. num. 9.* dicens, quod præteri-
tus censetur filius, cui aliquid relinquunt iure
legati, non tamen iuste institutio[n]is: ipso quo
facit verbum, *Reliquo*, adiectum rei particu-
lari, quod non facit institutio[n]em, sed potius
legatum reliquum venientibus ad iosectum: *et Lu-
cens*, *§. filia*, *ff. de legar.* 2. *Spiroo*, *de testam.*
Gloss. *9. num. 22. col. 4.* *Bartbol.* *in temis.* *ad Or-
dnator.* *Reg. lsb.* *4. nr. 82. num. 8.* *contra Negre-
tianum Lutis.* *in introd.* *ad ultim.* *volunt.* *lib. 2.*
cap. 5. a num. 15. *vbi conclusio virulam institutio-*
nis non requiri pro forma; *sed pro sollemnitate;*
quidquid tamen in hoc certi ions est, *testa-*
moneo esse nullum ipso iuste si parens neget filius
filii hoc oportere institutio[n]is in testamento: *vt la-*
probat Valafe. *rem. 1. consuls.* *61. num. 2.*
¶ 2.

Vt aetem patet tunc præterea filium in suo testamento, & illum non inserviat, necesse est, ut alius signetur causa prætestationis, & exhaeredatio, alias filio competat ius dicondi de nullitate: text. expeditus: in Iuris casera, §. de liber. & posthum. curia verba sunt: *Infer eare, quæ ad ordinanda res familiæ necessariæ desiderantur, principale suæ est de liberis heredibus nullius, vel exhaeredando.* text. in I. Gallo, per iuram legem, eadem iuris, text. in I. si quis eum, §. fin. ff. de vulgar. & p. p. Idem habetur in I. 10. et 7. part. 6. & I. iur. 8. part. etiam 6. Fundamentum est quia ratione suarum dominiorum bonorum patris falem impropria est petere filium, patre adhuc superflue, eoque mortuo ex legis dispositione inmediate perpetuatur in filium; ut habetur in I. fin. ff. de liber. & posthum. Quocirca pater non potest heredem alium instituire, nisi prius defuisse filium illo dominio per exhaeredationem; alioquin restauerit de rebus alienis, quod fieri non posse deciditur in I. fin. C. de heredibus in Iur. & in Aubens. Infrigij. C. de sacro. Eccl.

49 Nec tamen doctrina procedit etiam de iure Lufitano, supra lib. 4. tit. 8. 2. 3. ibid. cap. eu may em seu testamento: Bachof. ibi. 1. 2. Cennali. commun. contra commun. quæf. 1. 8. 3. vbi id extendit num. 3. ad filios emancipatos, & posthumos præcessios; & id quia comiū in eis naturali, distin. & humano est hereditas parentum ab intestato debitis filio; & facto testamento pro forma, filius debet institui, vel exhaeredati data causâ, alia testamentum est nullum ipso iure, quæ ratio est adeo generalis, ut comprehendat secundum ius antiquum, & nouum, filios, & filias: ientis filios in potestate, & filios emancipatos. Quinamodo, secundum ius nostrum, filios naturales hominum pedirent, si à patre prætererant, vel iniurie exhaeredarent: itnamque impugnante poliunt rehauerant patrum, alterum ut duas partes bonorum, ab heredibus instituit, filii præteriti asserant: ita Thom. Valaf., sem. 1. Allegat. 6. n. 26. cum seqq.

50 Ceterum adeo requiratur iustitio filiorum, ut non valeat testamentum, si præterente cum inferione legitima cause per quam possint exhaeredari, quæcumque probata, vel sicut pro lenitatem testamenti requiruntur institutio, nec sufficit exhaeredatio, nisi legitime præterea causa illius; & in specie tener Gloss. singulari, in Aubens, de hered. & factid. §. exhaeredato, collat. t. in verbis molnir. Ioan. de Imolin. I. filio præterito, §. de iniusti. cap. col. 6. Bart. in I. 2. in fine, §. si parent. quis fuerit manum. Com. tom. 1. casaria. 1. n. 3. post alios ibi relat. quibus adhæret.

Opus tamen est heredem institutum probare causam ingratitudinis, de qua fit mentio in prætestatione filii, quæcumque probata, testamento sufficietur, filius, qui excludetur tamquam ingratius, à iure dico di nullum, sicut exhaeredans excludetur à querela in officio testamenti: ita Paulus de Castro in Aubens. non licet. C. de liber. præterit. in fine: Alex. ibid. col. 4. n. 9. Bartol. in Aubens. ex causa, sedem istud. col. 7. n. 12.

51 Illud etiam adjuvare, causas ingratitudinis debuisse esse inferas in testamento, nec sufficiat eas inferi ab heredibus institutis: requiri tamen quod probentur infelix à parentibus per heredem, quia iura loquuntur in patre, & matre, & in quolibet aliis ascendentibus, necnon duo cumulativi ius nec essentia, tam in prætestitione, quam in exhaeredatione: alterum quod causa legitima inscribarunt: alterum quod per heredem probetur: quibus sequitur, & impletis non obstante prætestitione, vel exhaeredatione testamentum subfiliis, nec aliquo iuri remedio potest irritari, sed debet adaptari.

Contra vero, si filius est exhaeredatus, & sine causa testamentum eius ouillum: si autem cum causa, & non probetur, habebit querelam: si vero probetur, à querela desierit, & omni alio remedio priuatis curia plenè Curti. iunior in Aubens. ex causa, Cade liber. præterit. col. 1. n. 39.

Sed quid dicendum, quando filius approbaverit testamentum patris, in quo fuit præteritus, ut valeat? Gom. supra, num. 6. tradit de iure Civili fieri non possit à filio, sed de iure Prætorio, & eius aquilatate posse. Hac autem approbat fieri potest expeditus, & formaliter, quando scilicet expeditus approbat testamentum, & promittit nullo iurius te medio venire contra illud: tacitè tamen censetur approbat, quando à paterna hereditate se abstatet: text. in d. filio præterito, vers. 1. & in Scribenes, §. de iniusti. cap. & videtur tenacitatem hereditatis, & successioni patris ab intestato, & ex consequenti videtur approbat testamentum, in quo fuit præteritus, & contentum prætestitione, vel exhaeredatione de le fuctu; nō filius dicat: Aprobabo testamento sine praeditio illorum, qui alia possunt venire ab intestato, vel forte venient in numero, potione, quam ab intestato elleni habituri. In quo cuncti adhuc potest dicere, testamentum esse nullum pro iure suo, ut habetur in I. post mortem, §. fin. ff. de bono. p. p. col. 6. & in Glouc. ordin. Bart. & communiter Scribenes. Paulus de Castro in d. filio præterito, col. 3. & ibi Imol. col. 29. n. 5.

Item quia, quando filius est præteritus, testamento est nullum ex defectu institutionis, & quilibet habet quæcumque ius nullitatis, & potest agere: quando autem filius est exhaeredatus, testamento non omnino cœquit, quia levatur forma, & solemnitas necessaria, & filio tantum exhaeredato fides fuit enixa. Vnde ipse folio potest agere, & querelare, ut probat text. in I. Papuanus, §. de iniusti. testam. quam tatioorem docet Curt. in I. p. p. fibam nata, C. de bono. p. p. col. 6. n. 29. n. 16.

52 Hinc accedit quæstio, an valeat testamento in quo filius de voluntate ipsius est præteritus, vel exhaeredatus: Videatur negandum esse validum, quia non debet peiari legitimus: & pacium per quod renunciatur futura successio, non sufficit: I. qui successio de acquerendo hereditate erga filium in talis pacto ponatur testamento; ut in cap. quoniam pacatum, de factis 6. Sed ille consensus filij, vel filii in sua prætestitione, vel exhaeredatione, nihil aliud est, nisi pacium de non succedendo patri, vel matrem ergo est omnino nullum.

Nihilominus dicendum est, valeat huiusmodi consensus filij, vel filiarum, & ex coniunctivis testamento subfiliis, nec posse agi contra illud aliquo iuri remedio, nec opus est quod sit causa incertiorum in testamento. Iuvat text. in I. non præterito, §. fin. quis sua manu, ff. de bono. p. p. col. 6. vbi dicitur, si filius scribat se exhaeredam, in testamento patris, dicitane patre, manere exhaeredatum, & in testamento valem, ut nequeat revocari: ut norat ibi Gloss. ordin. & Bartol. Item quia, quando filio in testamento minor portio, quam legitima scribitur, si post mortem patris testamento illius approbet, non potest potesta agere contra, ut disponit in I. filio præterito, §. de iniusti. cap. Igitur consensus iste positurus in vita valer, & tenet, & per consequentem testamento valer, & tenet: prout vult Gloss. in I. si quando, §. & generaliter, C. de iniusti. testam.

Nec obstat, quod ista causa non sit inferita, in d. §. causa, quia text. ibi intelligitur, quando filius est præteritus, vel exhaeredatus iouisus. Nec refere pacium

pactum de non succedendo, quia hoc procedit in pacto vero, & expeditio de non succedendo, & nostra sententia procedit in renuntiacione facta, quae sit per voluntatem adiubitarum in praetentione, in qua magis attenditur illud, quod est principaliter quem illud, quod venit per quandam consequentiam.

54 Accedit quod consensus filii, vel filiae, & renuntiatio institutionis adiubetur in tempore, quo scribitur testamentum. Vnde mentio valer, & tenetum eo tempore debetur nisi illud, & nullius institutionis filius, & renuntiatio dicitur facta de iure competenti de præterenti, non vero de futuro: quam autem de non succedendo, edictio non valer, quia est renuntiatio quadam hereditatis de futuro deferendae post obitum patris; arque ita, si filius renunciet titulum institutionis, non illa tempore, neque actu, sed instanti, in quo scribatur testamentum, sed ex intercallo ipsius contenitus, & renuntiatio non accedit filio seu filia, secundum realem seculum, & intellectum verum text. in l. Iur. priuatis, si qui sua manu, s. de bono posse, eam, s. ab. vbi id expeditio prolatum: probat etiam text. in l. Pauli, et 2.9. p. mens plus, s. de bono liberator, dicens, si filius factus per literas, & ita ex intercallo, & non codice tempore testandi consentiat, & renunciet titulum institutionis, & faciat facultatem libertatis, & liberet possit cultus, talem conscientiam & renuntiacionem non subfertur, sed de necessitate debere institutis; alia testamētū esse nullum: per text. in d. si quando, s. ibid dicimus: si filius in vita recipiat partem sui legitime, & paciatur de nunquam quæcunq; contra testamētū paternum, partum non valere, sed illo nihil referente, post filium, vel filiam dicens de nullitate, & tempore testamētū, & consequi successione, ut in terminis tradit Bald. in l. si pater. C. de infit. & futili, col. 4. app. 10 & in l. scism. p. de novis, rupro, col. penult. & Angel. de Peru, in l. s. de bono qua liber, col. 2. ad medium, & Franco. Curtius histor. in l. postmodum natus, C. de bono posse condit.

55 Consequens est dicere, an filio vniuersaliter instituto, possit grauamen puni, ut si decedat ab ipso liberis, restituat hereditatem alteri? Puis negans ex eo probatur, quia filius non potest priuari sua legitima, quia præsumt videtur, si obligatur restituere alii, quam in successoribus suis. Ratio, quia per hoc non teneretur restituere legitimam portionem, nec grauamen in ea possum adimplere: text. in l. si quando, s. & generaliter, C. de infit. testam. & ibi Castrensis, sequitur Roder. Suan. in d. legoniana in præribus, fol. 21. ampliss. 9. Quod exceditum erit, quando filius in legitima grauamen perpetuo caverit, & non contradicet, quia ipso iure, grauamen hoc excludit, per iusprudētua sua.

57 Secundum si parenti instituto filium in vniuersitate substantia sua, illiusque grauere pro tempore vite sua, ut erat vox etiam uolum omnium bonorum, quia filius illi honoratur in proprietate omnium bonorum, quorum aliqua poterat relinquere alii, quam illi: unde iure potest grauaci virtute regulæ Lab. et. C. de fideicommiss. Item quia proprietas est perpetua, & ex consequenti transit ad heredes filij: vix autem huius est vitalius, & collidatur per mortem suauitatem cum proprietate patet ex f. suauitatem, f. suauitatem, & ex l. 3. § morte, s. posth. modis vniuersali amittere.

Accedit compunctione, qui si pro visufecta, ex commido proprietatis certior bonorum filio reliquo argumento textum. L. em. sporet, s. Cum autem, C. de bono qua liberis, & in s. hic quoque, iustit. per quas personas: semper enim commidum pro-

praetates perpetuae, preferens ventum ad heredes viuiscendum transiunt ad uxores: ut expeditio tradit Angel. in abuben. de Trier. & famili. §. probulem, col. 4. 1.

His tamen non obstantibus, qnamoq; haec pars sit probabilis, cocontra malu est probabilit: abitoque illud onus non tenetur, sed ipso iure tolli de legitima, & legatum viuiss. uetus solam subfert, & habere radicem, & effectum in bonis vlera legitimam debitum filio de iure: arque ua in Lufiania tamam valere in tercio hodie, & in Castella in quinto, sine aliqua compensatione proprietatis: per testam. d. quosnam in præribus, & in d. famili. §. cum autem, C. de infit. testam. Segura in reparatione l. l. uox ex familia, d. 2. col. 2. s. de legat. 2. a. influentes in l. ro. Tauri, & alijs, quos referunt sequitur Maruech, de donis, bon. lib. 4. c. 1. n. 44. G. 45. & n. 8. post alios, quibus accedit.

His addo non pulle ouas, grauamen, vel conditionem etiā celsipat favorum his, apponi in legitimatione in debita ipso iure, ex legi dispensatione, s. id est non patitur onus nec grauamenta Baet. in abuben. excipiunt. C. de bono, que liber, col. 1. & in tral. doctri. fratribus, col. 1. questi. 7. Bald. in l. pater. C. de infit. & f. futili, col. 1. app. 9. Roder. Suan. d. legoniana in præribus. C. de morte, testam. fol. 49. col. 2. vers. hoc præsupponit, exar. assueltas f. futili, & C. de morte, testam. fol. 26. G. 27. de juc. cast. et. 58

Ambigui potest in qua quod tempus intentari possit querelæ inofficioi testamētū, & an possit transire ad heredes? Ad primum dico in ita quanquacum intentari debet, & non viceversa, per legi quis placitum in fine, C. de infit. testam. text. in l. contra marcas, res, cetero, tunc.

Ad secundum dico bene transire querelam ad liberos, & deludentes ure langines, quamvis non fuerit intentata in vita per filium ad extremitatem non traiecit, nisi vivente filio fatem fuerit preparata: text. in l. scism. s. filii. C. de morte, testam. Idem habetur in l. legoniana s. v. v. & in l. sequenti. v. vt exprimitur quomodo debet fieri p. p. Ratio, quia quamvis filius exhereditatus amittat suarem per exhereditationem paternam, non tamen ipsius filius ure langinis, & filiationis. Quare si filius non suis de ure langinis ad filios mutat hereditatem, ita filius exhereditatus querelam transiundit, que concepta ad hereditatem consequenda. Sed de hoc dicitur, s. 4. a. 2. an. 97.

Quid ergo si pater non habeat filios nisi posthumum tantum? Respondet insperatus, posthumum non possit in legitima grauari: nam in oportibus, quia ad eius comitodium pertinet, pro nato habetur: l. qui in vita, s. de filio humani, s. posthum. Institut. de legat. d. 20. art. 1. part. 6. Item pater tenet suum posthumum hereditatem institutum, sine distinctione legitima, ut totus titulus, C. de posthum. hereditate, s. fol. 2. cum queritur. C. de infit. testam. & s. rig. in querit, Institut. admodum titulus, l. penult. C. de collat. Alius nato posthumum legitima suppletur ex ipso, ut in l. legoniana in præribus. C. de infit. testam. l. cum scism. s. f. replecionem, eidem titulus, s. iii. 8. part. 6.

Quod si posthumus præteratur, & non nascatur, nos sumptuare testamētū, quia antea non est suum hereditatum pecu homo iure: l. fin. ff. de agnatis, liber. s. filii, s. de coll. honor. Idem si nascatur in ita, vel octavo mense, non sumptuare testamētū, quia viceversa non potest: Clar. verbo, Testamētum, quæst. 4. 5. n. 4.

Ut vero si testamētū ascendeat inter descendentes, valet cum duobus testibus, absque alia

Disp. VII. De testam. inter liberos. §. III. 203

alia solonitate; si etiam testamentum descendentiū inter ascendentes, eodem modo valeat: Affirmat Gom. in l. 3. Tauri, n. 4, sed melius negat Accolla in cap. si pater, p. 3. verbo, *primare non posse*, n. 11. Cām non reperitur iure caurum, ex Alex. in d. 9. ex imperfide, num. 7, sequitur Clas. §. Testamentum, quell. 1. 1. num. 6. post alios Agid. Lufit. in l. 1. de sacrof. Eccles. i. p. 3. n. 17. & P. Molio, de testam. dif. 1. 18. vbi *verbi hec omnia*, concludit omnia quae docuerunt de testamento inter liberos, habent locum in Lusitanis regno, & standum esse dispositioni iuris communis: cum leges Lusitanis ea de re nihil contra statuant.

61 Contra verbo in regio Castella, post l. 3. Tauri, quo est ad dub. 5. non collectionis, n. 4. Eadem solemnitas requiritur in testamento oīcupatio inter liberos, quae requiritur inter extraneos: quinimodo in eodem regno in testamento inter liberos, in scriptis, debet iocuere eadem solemnitas, quae requiritur inter extraneos: Aucton. Gomel. in d. 1. 3. 60. qd. sed bū non obstantibus.

§. IV.

De reliquis Testamentis priuilegiatis.

E P I T O M E.

- 62 Testamentum ad pias causas valeret cum duobus celiibis, etiam familiis sicut non sine rogati.
- 63 Contra non defens qui tenent debere esse mares, & rogates.
- 64 Testamentum ad pias causas in alienum arbitrium conferri potest, nec ratione inconveniens visitatur.
- 65 Casus dubius in foro ciuilis iure Penitentia deciditur.
- 66 Schedula manu defunctoris scripta, vel subscripta ad pias causas valeret, & n. 67.
- 68 Subscriptio testatoris debet facere mentionem, quod de testamento ejus sumit.
- 69 Testes in testamento ad pias causas non addibentur pro substantia ipsius testamenti, sed ad probationem.
- 70 Testamentum quando dicatur pium, & n. 71.
- 71 Pro causa iustitia, & hereditate iustitia etiam non pio, testamento ex defuncto testimo non valens quod extrahit secundum quod legata etiam profana.
- 72 Testamentum est pium si testator institutus animam suam heredem fecit si institutus personam Ecclesiastica.
- 74 Instituta Ecclesia heres in testamento minus solemniter capi hereditatem, & particularia relata iuste proprie.
- 75 Ecclesia an heredes ab instituta ex defuncto solemnitate in testamento pie debeat accipere in eo relata in aliquo causa?
- 76 Testamentum ad pia imperfidae imperfectione voluntarii non valeret emissio, quoniam alij contradicunt; sic in testamento inter liberos.
- 77 Testator causa plausi post institutionem diversitas ad alienam pia, & testamento nondum completo moratur, nullius testamus est.
- 78 In dubio pronunciandum est pro testamento ut valeat.
- 79 Testamentum scriptum notis inservit est invalidum, etiam inter liberos; secundum ad pias causas.
- 80 Testamentum non constitutum valeret ad pias causas.

- 81 Dubitatur primò, si testator decesserit examinatus.
- 82 Dubitatur 2. si testator, qui diffidit ad pias causas, allualiter in peccato mortali exstiterit: Nisi nos charitatis alii ratiocinet, ibid.
- 83 Bona opera, & legata pia sunt ex iusta charitatem, quae efficiunt operemur.
- 84 Dubitatur 3. de Caco, utrum testari possit rem ad pias causas.

62 Equique dicendum de illis testamentis prisulis, n. 1. loco, testatorum ad pias causas, quod valeat cum duobus celiibis, sive maribus, sive famulis, quoniam non sunt rogati, ut patet ex cap. relatum, 1. de testam. Quis sunt verba haec: *Relatum est, quod eum ad vestrum examen super reliqui Ecclesie causa deducatur, vos nisi sepsem vel quinque idonei testes interuenierint, inde per pitem patet indicare, &c.* Mandamus quatenus cum aliqua causa talis ad vestrum fuerit examen dedulta, eam non secundum leges, sed secundum dictorum iustitiae traditum, tribus aut duabus legiuntur testibus recognoscimus: quoniam scriptum est: *In ore ducimus, vel trigesim sicut est omnis verbum.* Hac Alexander. III.

Ex quo constat testamentum ad pias causas factum non servata solemnitate cuiuslibet, valere canet duobus testibus, neque alia solemnitas in eo exigitur, nisi sufficiat in solo iure naturali, seu gentium, idque sive reliqua, quae in eodem testamento, ac ultima voluntate ad causas non pias recte sunt, valida sunt, sive non: ita Menchac, de success. §. 21. n. 3. & §. 22. n. 48. P. Molin. de testam. dif. 1. 3. 4. n. 4. P. Lessius de will. dub. 1. cap. 19. dub. 2. Cato Lufit. decif. 4. 6. n. 4. & decif. 5. 1. n. 4. Negretius in introd. will. omnium lib. 3. cap. 4. n. 2. 3. Aloysius Riccius in testam. dub. 1. 4. n. 1. 1. 9. vñ scilicet secundus Valais, consultor. 7. 4. n. 3. Agid. l. 1. de sacrof. Eccles. i. p. 30. principiis, n. 1. Quod ius hodie securum tam in foro ciuilis, quam in Ecclesiastico: Conuat. poli Abbottus in d. cap. relatum, n. 1. Int. Clas. an. 3. Testamentum, quell. 6. n. 2.

Quae tertiolior tamquam communis probatur Thaquel in tract. de principl. p. causa, & Valais. causulis. 67. n. 2. 180. 1. Sequent Spino in testamento Glos. §. 3. principial. 40. neque inter illi testes esse rogoatus: Thaquel. t. 1. p. 1. prouide. 3. in principiis. idem Courtaud. d. cap. relatum, n. 4. Accola in cap. si pater, 1. p. verbo, in suo testamento, n. 9. de testamento, lib. 6. Spino supra. 45. com sequenti, ut vult Michael Grallus in libro script. sentent. §. Testamentorum, quell. 18. n. 3. addens illi communem Legiuanum & Canonistram ex Romano in Auth. similicr. C. ad legem faleas. Idem testator Andr. de Bellis in l. 1. de sacrof. Eccles. cum. 21. 1. in speciali non circa ultimas voluntates: quoniam ibidem contraria sententiam magis videatur probare.

Nihilominus Ecclesia institutioni non nocebunt, que lex ciuilis vita ius naturale adiuvent, sufficit enim ius naturale, seu gentium simplex modus probandi: ut vita precitioris doceat Abbas enc. 3. 1. Cœra duo dubia n. 1. & 2. p. 2. P. Molin. de will. rom. 1. dif. 1. 34. col. 1. 24. verbi in disputationib.

63 Non delunt tamen qui patent duos illos testes, & mares, & rogoatos inter illi optente, ut in magis iura iuribus concordentibus, quām eorum correctione inducetur, ut vbi non inserviet expedita: quoniam tamē resolutioni obstant communis in contrarium lenitentia, l. 1. Clar. supra d. quell. 6. n. 3. vbi n. 4. concludit formam in testamento ad pias causas, polle illi testem, secundum communem; quod placet omnino.

Ad.

204 Part. III. Lib. IV. De Testamentis.

64

Ad hanc testamentum ad pias causas in alienum
aebitum conferti potest, vt per Clar. in 9. Tilla-
mentum, q. 6. num. 5. post plures, quos ibi refentes
sequuntur: quibus accedunt Thaquel. de pia causa,
prudelic. 34. Anton. Gom. l. 31. Tarragona, 4. Val-
laca, conf. 68. n. 4. & conf. 165. n. 5. Suid. de alimen-
taria, 8. prudelic. 17. n. 5. vbi addit per text. in 6. c. cum
titulo testamentum ad pass caulas testamentum racio-
ne incertitudinis eon vincitur, nam si instituti sunt
pauperes, vel Ecclesia in genere: Thaquel. de pia
causa, prudelic. 55. & 36. Rebull. de prudelic. Schol-
ar. prudelic. 133. & Menoch. conf. 298. num. 19.
Potes de Anniversario, & Capellano lib. 1. cap. 10.
num. 97. quos refentes sequunt Augustini. Bartoli.
in d. cap. cum ibi, de testam. num. 5.

65

Dicimus in testamento ad caulas pias sufficere
salem duos testes ex d. cap. relatum, & iuri Cano-
nico statuimus, cum non aliter ait tunc Cefareo
caecatur, per caput 1. de nouis operis mutationes, &
ibid. Innocentius, debetque id lequari ut fogo etiam
caecili, iusta Bart. in l. 1. C. de sacro. Eccles. Iacob. n.
2. 1. lib. & Vallac. conf. 67. n. 4. Imo quando in fo-
to ciuilis causus est dubius, sicut Pontificio statum est:
vt per Meouch. de arbitriis lib. 1. q. 30. m. 5. & q. 74. n.
5. 4. O. cap. 185. n. 1. & conf. 13. n. 3. 1. O. 32.

66

Quibus potius, quatuor in charta, sive scie-
dula manu defuncti scripta, & subscipta, vnde dis-
ponitur ad pias caulas, valeat in utroq. fato. Re-
fondio est affirmatio, nisi aliunde constet de co-
operata voluntate testatorum, vel sic aliqua suspicio
sostentia de huiusmodi charta, seu schedula ita fusse
iudicatum a vicis grauissimis refert Vallac. conf. 67.
num. 7. ad finem, & affectetur a Decio conf. 43.
num. 15. Iacob. conf. 6. t. num. 6. vol. 1. & conf. 15.
lib. 4. Alecs. conf. 4. lib. 7. & in l. bac consuistissima
9. ex imperfetta, num. 3. C. de testamentis.

67

Imo suffici huiusmodi chartam esse subscriv-
peant a testatoro, quamvis non sit scripta propria
manu illius, vt disponitur in Aubert. j. modo, C.
famil. eric. fund. sublinbens namque virtualiter scri-
bit scripturam: L. pluribus, Angel. ibid. ff. de verbis.
oblig. & test. in principi. Iollus. de empone &
renditione, sequunt Phaebus Lulit. p. p. decif. 56.
num. 7. & n. 15. dicentes testamento ad pia validum
esse, si facta sit manu aliena, subsciptum tamen pro-
pria, dummodo constet testatorum videlicte conteossa
in illo, aut illi fusisse lectum, alii oon valere.

68

Item subsciptio non debet esse simplex, sed ou-
nino requiri quod illi testator debet facere men-
tionem illius testatorum, quod est sum, & quod
illud tamquam tale subficitur; & apponatur dies
in quo factum fuit: Vallac. d. consular. 67. num.
16. hic non addit testes subscipti: requiri
autem, quod depositus aliqui testes, le noille manum
testatoris, & esse illa, facta comparatione litterarum.

69

Es quibus sequitur, duos testes ad tale testa-
mentorum piam non esse necessarios ad solemnita-
tem, quasi sine illis in se non sit validum; sed fol-
lum regum ad fuceodam eidem in foco fori, de quo
solum item est in d. c. relatum, vt in eo pronou-
cietur validum: Menoch. conf. 24. num. 19.

70

Pono testamento dicetur pium, quando pia
causa solitus habet, sive substitutus via ad
causaliam piam deuenit hereditates: Couart. in d. c.
relatum, 1. n. 2. addit tunc valere coram duobus te-
stibus quoad reliqua legata in eo testicla Laicis, nol-
la ea causa pietatis, aliquo testamento principale
Inter factum alio respectu, quam pietatis, si deit lo-
lemitas necessaria, non tenebit quod principale;
pec etiam quoad legata pia in eo testicla: Salicet. in
stab. cap. 6. de sacro. Eccles. q. 9. Quod si
aliquis alias institutus habet, quam causa pia in ea

testamento, quamvis io illo contingat legata pia,
non dicitur testamento conditum io causaliam
habet: ita Gam. decr. 46. n. 2. Couart. supra idem qui
rat P. Molin. diff. t. 3. 4. fol. 726.

Dicitur item propria causa pia, quando testator
pro anima sua bona elicitur: ita Petrus Peralta in L.
q. 9. Tiss. ff. de leg. a. & ibi Sacramentis; quia in
hoc calu celuli fraudis, & fallitatis fulpicio, & ideo
mioor numerus testium, quam leges claves coof-
tuerunt, sufficit: Spino in sua secunda glof. 3. princip.
n. 41. fol. 516. vbi addit n. 42. vers. deducatur etiam
Quod si patrem cum causa pia alius habet extraneus
sic testitatus alio respectu non pio, & testamento
ellet minus heritos, ex defectu testium, qui iure
communi considerate exiguntur, non valere testa-
mentum quoad extaneum testitatum simul cum
ipso calu pia: Couart. supra, quamvis Alcibiades in l. t.
9. libri. C. de sacro. Eccles. contrarium lenatur: Secus
quando causa pia in testitato habet cum duobus re-
stibus, tunc legata sub eius protectione alienis reli-
cta, ut dictum est, valentibus unice regula, accesso-
rium, & regul. sur. lib. 6. Collat. d. c. pater. 1. p. n.
3. 2. de testamento lib. 6. Clar. in a. q. 6. w. fin. Ne-
que ab eorum sententiis recedendum est quamvis
Iacob in l. bac consuistissima 9. ex imperfetta C. de te-
stam. ab illis tecedit: Sed ratio pro validitate virga,
quia quando solemnitas in favorem, & utilitatem
hereditatis sufficit, ut validum sit testamento: suffi-
cet etiam ut validum sit legata testicla in illo: Molin.
supra diff. 134. vers. grande, v. 1. eacipit cum aliis
commentarii illum, qui non habet facultatem re-
standi ad alie: tunc enim si ad pias causas restitutus
legata que profana misceat, talia sunt iuris nullitate
omnino, cum excedant facultatem restandi ad pia. Id-
circo hac legata ad heredes ab iustitate vieniens,
neque accrescent pils alii causis ad quas poterat
tutari: Egid. supra, 3. p. n. 8.

Hinc sequitur testamento esse pium, si quis di-
cat: Instituo animam meam hereditatem bonorum
meorum, illigique telinquo mea bona, & post haec
verba, eliqui aliqua legata amicis, & consanguineis,
& famulis constitutusque quinam futurus esset
executus sui testamento. Nam verba illa: Instituo
animam meam hereditatem ostendunt vello
testatorem, vt expendantur in opera pia bona sua.
Quare ut testamento ad pias causas sit validum
non requiritur aliena hereditas institutio: Molin.
supra fol. 727. post Clar. d. q. 6. vers. penult.

Sed quid de testamento laici in quo Ecclesia-
fica persona iustitiatur heretes? Religio aderit non va-
lere testamento sine iure ciuilis iustitiae tributrix
Abbate in cap. quod Clericu n. 19. de foro compre., al-
terante lacum si refutatur inter Clericos debere fer-
mare leges suas, aliter non substiter testamento,
quoniamcumque Clericum telinquo hereditate nisi
hoc fecerit pro anima sua, vnde enim quidquid pro
anima telinquitur, pise causa testicla centetur: vt
notar. Globi. & Scobortes in l. s. q. Tiss. ff. de le-
gal. 2. Bart. in l. 1. n. 3. C. de sacro. Eccles. Idem Ab-
bas in Rubr. de testam. n. 9. & Decius in Leopoldina
n. 26. de testam. n. 10. acque ita testamento facta
pro anima sua ea laicis testamento manus solenni Cle-
ricis succedere non potest: quoniam lea ciuilis in eo
seculari debet, quoniam Ecclesiast. per ea institutum.

Coutra vero dicendum quidam institutus Ecclesia-
s, qui non solum ea testamento ministris iolenti capere po-
test hereditatem, sed etiam particularia relicta, non
in faveo aliquo, quam rite proprio: atque ita si
nemo ex testamento heretis sit ob defectum sole-
nitatis, Ecclesia subi relicta petet contra Anton. in d.
c. quod clericu col. 6. de foro compre. & alios quos te-
ferte Thaquel. supra, prudelic. 80. vers. final. idque
faveo

71

72

73

Disp. VII. De testam. ad pias caus. § IV. 205

fauore pia causa sufficiet scriptis Couat. in d. cap. relatum. Sed hoc in agis pertinet ad Ecclesiam iure proprio, quam fauore, ut dictum est. Ob quam causam Alciatus in d. l. 1. C. de sacrof. Eccles. n. 12. cum videatur id nos dicimus esse Ecclesie iure suo, & non fauore, censuit etiam quod alios cohaeredes, quos pia causa non tangit, testamentum validum esse: quod non diceret, si ob fauorem cause simpliciter id competenter, quasi tunc quod extraneos collaudes non subfuerit minus solenne testamentum, sicut parentis inter liberos testantur: *I. hoc confiditissima, 6. ex imperf. C. defensio. facit Iul. Clas. in §. Testamentum, quest. 6. n. 9. §. sed quare, & Mench. de success. creat. lib. 3. §. 22. lim. 12. num. 1.*

Quazlio tamen est, quando, quia propter solemnitatis defectum in testamento pio nequunt illi capere, quibus relinquitur, venientiae Ecclesie hereditati instituta: an debeant accrescere legitimis successoribus venientibus ab intestato? Pro parte affirmante in fauorem venientium ab intestato factior supra dicta in hoc §. verf. dicimus item, argumento filii familiars facientes testamentum ad pias causas de consensu parentis, vbiq; fieri potest legata tamen alia ibi relata non sufficiunt ut pia causa non accrescatur, sed venire ab intestato successoribus: prout vult Bald. in d. l. 1. C. de sacrof. Eccles. vbi tantum de legatis loquitur, non vero de hereditate: *col. 6. verf. 6. quare n. 8. Salicetus & Alex. in I. sienium, C. qui testam. fac. pos. per text. in l. maliari. & Tito ff. de condition. & demonstrat. & alij, quibus necedit Clas. 5. Testamentum question. 5. numer. 8. vbi conclusio talia legata non subfuerit, nec accrescere ipsi pia causa: sed desvolui ad venientes ab intestato.*

Nihilominus verius est relata accrescere Ecclesia instituta: eo quia regulus, & magis pia Ecclesia factura est, si competetam defundit voluntatem, quamvis sine solennitate adimpleat: *Egid. supra, l. 1. C. de sacrof. Eccles. in princip. 3. part. num. 9. & 10.*

Illud etiam certi iuri est quando testamentum etiam ad pias causas est imperfectum imperfectione, ut siue voluntatis incompletum, animurum quando testatorcepit facere testamentum, & morte preoccupatus non potuit perficere, aut quando tuncm prepartauit se ad testandum, iuxta exemplum citatum in *I. si quis casu testamentum, & in l. ex ea scriptura, ff. de testam. non valere omnino: ut trudit Abbas. conf. 105. ex n. 2. vol. 2. Alex. conf. 105. ex num. 3. vol. 7. Clas. §. testamentum quest. 7. num. 5. Tiraq. in 7. princip. n. 2. Menoch. lib. 3. presumpt. 13. num. 10. & Couat. in cap. relatum 1. numer. 9. de testam.*

Ex quibus sequitur in nostro casu non subfuerit testameorum etiam ad pias causas, quamvis contradicant alii apud Tiraquel. in d. princip. 7. n. 1. dicentes fauore pia cause valere testamentum incompletum imperfectione voluntatis, quos concordat Anton. Gabriel. lib. 4. commun. opinion. sit. de testam. conclus. 9. decidens quando voluntas erat perfecta quoad piam causam, ello, effec imperfecta quoad alias solemnitates iurius civilis, testamentum tunc sufficit: *Quod etiam attestatur Couat. supra d. num. 10. Secus ille sit imperfectum imperfectione voluntatis: ut ex multis tradit Tiraquel. de princip. leg. causa pia princip. 7. verf. commun. tamen, quem etiam referens sequitur Cardinal. Mantica. de canelli. ultim. volunt. lib. 6. sit. 3. num. 10. sic ut nullum testamentum inter liberos imperfectum imperfectione voluntatis, ut volute Gross. Quedin. in l. si quis, & ibi Barrol. & ali. ff. de testam. Regna. Christ. Reipub. P. III.*

flamens. Ergo maledictum non valebit testamentum factum pia cause, cui manus haecur quamlibet: ut notatur in c. quicunque 7. quest. 6. Menoch. tom. 3. conf. 3. 24. n. 28.

Hinc fit ut si institutus causa pia à testatore, 77 & post institutionem testator diversar ad alia non pia, & antequam testamentum compleatur, mortuus: ut valere testamentum: nec etiam falso pia causa: neque inter liberos, secundum communem: quia tenet quodocunque testaceo dedice, priuilegiu integrè voluntatem suam explicant, testamentum continet ratione voluntans imperfecte: Clas. §. Testamentum, quest. 7. num. 4. vbi concludit etiam quod disposta non valere: ex caratione, quia non potest dici imperfecta voluntas, donec testator integrè omnia explicaverit, cum in ipso actu conficeret testamentum, mutet, addat, reuocet multa etiam iam disposita. Idem repetit in specie de testamento inter liberos imperfecto ratione voluntatis, quest. 9. radix verbi, Testamentum n. 1. & a. vbi dicit hanc esse consummum post Curt. iun. in d. §. ex imperf. n. 2. & Nattam ubi num. 139.

Ceterum in dubio, pronunciandum est pro testamento ut sustineretur: ita probat lex, si port. ff. de ineff. testament. & scribunt. Rupa in tract. de post. 1. rist. de primileg. ultim. volunt. numer. 13. Tiraquell. vbi supra primileg. t. 2. manuam ad pias causas: quibus accedunt ista in confil. 8. col. 4. in princip. & confil. 13. ad fin. libr. 3. & in confil. 113. numer. 1. libr. 4. Iustit. lex, in ambiguis, & lex, liberis, ff. de regul. iur. & probat lex, sunt personae, ff. de Religio. & sumpt. funer. Et volunt multi relativi à Tiraquelle, de primileg. pia causa, primileg. 137. concludentes standum esse testamentum, quod est in causa pia commodum, & io viuacitatem rei favorabilis: Neuiz. libr. 5. filius nupt. numer. 75. & libr. 6. numer. 28. & numer. 49. Iustit. de aliquib. verf. sed tamem, & in confil. 35. numer. 7. Atque ita nisi manifeste constet ex verbis ipsius testatoris ne loco habuisse eam voluntarem, & dispositionem pro perfecta: sed potius se praeparatis ad testandum quam perfecta testari, testamentum esse nullum: Iecus vbi de perfectione appetat: & admisso quod finitur in dubio, primumque perfectio, ex sententia Baldi, & Iusole in ditta leg. si uero ff. de testam.

Illud etiam non est omittendum quod dicunt, testamentum scriptum notis iniuris censetur invalidum, l. sed cum parvo, §. ultim. ff. de bonis. posse. Quod etiam extenditur ad testamentum inter liberos: Tiraquell. supra, princip. 2. Mantic. vbi supra, d. libr. 6. titul. 3. numer. 3. Nihilominus etiam in testamentum ad pias causas, quod in hoc est magis fauibile, quam inter liberos: modò constet de voluntate testatoris: semper enim valer sine scriptam notis vitratis, siue non: ita Dymus in leg. Lascius, ff. de testament. milis, per teat, qui loquuntur de milite, quem extendit ad hunc calum: sequitur Roenanus in daturus, sumpt. & Socin. in tract. saltem. regul. 110. in 37. special.

Sed quid de testamento nutu facto? Dicendum est, prohibitionem testamenti nutu faciendo non tenet in iure divino, vel Gentium: prohibetur tam non nutu fieri, in Lubetano, & ibi Goll & Doctores.

206 Part.III. Lib.IV. De Testam.

C de testam. etiam si tibi à unitate, ut est Glouc. quoniam plenaria omnes sequuntur in law fratre. §. i. vero. n. 2. q. de multis testam. Quinimum de ea pereat inter locos, ut voluit Bald. Angel. Funi. Cai. et al. & Recensentes d. l. subemus: tamen ad causas pas- noui heu posse post alios tradit Tisquel. de primis. canis pte. primis. §. iuxta Glouc magnam com- munem approbatam in d. cap. ciiii. v. de testam. vbi Abbas. n. 5. & Conar. n. 6. Clas. 5. Testam. quaf. 6. n. 7. Iacob. in Abibus. si quis modice. n. 7. C de Jure. Excl. 6. in leg. i. i. Ioseph. Landore. in compars. conclus. de testam. coulch. i. 1. & Manci. d. lib. 6. cit. 3. num. 21.

81 Exceptis tamen duabus casibus, primo, nisi testator doceret in eo statu, qui prima fidei apparet, ut non debullic agere de fidei anima; quia decessit excommunicatus, vel in bello illucrosus nos, per Glouc. c. decimotertius, ad fidei excommunicab. 6. ita Bald. d. l. subemus, cui nisi acquiescerit ibi Coenensis capitulo, et quod quamvis non sit attendendus fidei anima testatoris, tamen est considerandum prius legum causa pte: Bald. adiunxit Cardin. Mantic. d. l. s. n. 22. Quin etiam Bald. ibidem. n. 2. in d. l. subemus fine, videtur dubitare, cum dicat: Adinrete tu quia distinguis, & nescis ratione neque non potest sciri an Deus misericordia; nisi (inquit) das quod iustificat homini de prima facie indicare: argument. i. ultim. de edit. Dni Adriani tollede, atque in presenti calo sermo est de grauissimo incunmodo animae: ergo pia iudicicia defunctorum debent adiunxi, & sustinetis cap. ultim. de re indicat. fuit persona tua finis, §. de Religio. & Simp. finis. Ideo reliqua ad pias causas debent adimpleri, quamvis sic incertum an es, qui fecerit testam. omniem, obiecti ut fidelis, vel infidelis: ut Bald. adnotavit in Law. i. 1. 2. C. de Episcop. & Cleric. in quam etiam partem magis inclinat Philip. Franc. Rubric. de testam. d. n. 33.

82 Secundo, quando testam. cuiuscumque sit ab existente actualiter in peccato mortali, in quo legar aliqua opera pia facienda pro anima sua, quia nihil proficit anima iure quoad meritum beatitudinis, quoquicunque ille de peccato postea dolet, & confiteatur, & in Dei gratia decedat. Ex eo ostenditur, quia talia opera facienda in mortali, & fuerint mortua, hoc est sine gratia; & ideo quia nunquam vivunt, nunquam postea accidente gratia reuiverunt: tuis quia per penitentiam non reuivunt ad beatitudinem, & ad gloriam con- quendam, nisi fida, & opera, que fuerint accepta Deo, illa felicitas, que fecit gratias Deo, respicit enim Deus primo ad hominem quam hominis oblationes: sicut illud Gen. 4. Kephez Deus ad Abel, & ad mu- neras: cum ergo homo existens in mortalitate Deo inserviat, non possunt opera illius esse Deo grata, & ex consequenti opera pia quaequecumque illa sunt relicta in testamento, nihil proficit anima testatoris, sicut illud Pauli 1. ad Corin. 1. 3. Si tradiderit corpus meum us. ut ardorem, charuacum autem non habue- re, nihil mihi proficit.

Addo non prodele eadem opera defuncto ad san- tiss. Avonem parvum, quas in igne purgante est soluta, ut quamvis decollent in grana eò quia car- bonum, in principio, quando facta sunt, gratia; si cœ- polita, nec quoniam fuit sententia per contritionem, & confessionem, nonquam tamen accepit fuere ad amittentem debeat, Quin nimirum actus ille voluntatis, quo legata illa pia in testamento fuerint iniuncta, dñm eratio mortalii testator, pet- ruant omnia, nec potest idemnitas numerus scimus. Vnde impossibile est quid si opera illa pia

tanquam præterita, & tanquam in peccato instituta cibiderentur, aliquid peccatum vel transgressionis agud Deum acquirant; nisi bonus superuenient actus charitate informatus, quo de novo vel instituantur, ut tantifcentur ab eodem testatore, quando pro- bal ihis existimat le esse in statu gracie, nam non posse Confessionem, & Communionem tunc enim testam. antea factum cum omnibus in eo contentis tantum fecimus, & offert Deo ad gratiam eius per remissionem peccatorum proterrendam: ita Namur. in manu. exp. 26. num. 36.

Quare nisi nova chaitaria actus ratificetur, & contenta in ipsa pia vivificantur, nihil prodele ad satisfactionem tradunt D. Thom. 3. p. quaf. 86. an. 6. R. Kar. Bonaventur. & communis in 4. dyl. 15. Quamvis contra tenent Scot. in d. dyl. 15. quaf. 1. approbarus à Narar. in cap. 1. in princip. num. 46. de penit. dyl. 6. ad effectum magnificandi paternicordiam Dei, subdans contundendum esse testatorum dum vole condente testam. ut prius confiteatur, & faciat Eucharistiam preci- piis, & rite legata pia institutis, que propter ad satisfactionem pro peccatis commissis & ad afflu- quatioem manus glorie: vide ecce diebus. 1. p. Instrukt. de confess. exp. 19. §. Reglas para ordenar el testamento, vef. Tercera regla. Cened. ad decre- tal. collectan. 106. num. 1. fol. 165.

Rogobis tamen opera bona, & legata pia facila extra chaitiam, quos effectus operantur: Communis lenitudo tenet opera de precepto faciendo, si sunt, excusat à nostro peccato, & prodele ad illustrandam mentem peccatoris, ut suum malum peccatum agnoscat, & eius penitent: item ad quadruplices virtutes morales, ne de peccato in peccatum Reus trahatur. Reliqua veulo opera de ea bona ad eadem proficit, etiam in moralis facta, non tanco ad quadruplicem, vel augendam gratiam gratiam facientem, vel gloriam beatitudinem: cap. m. 6. de confess. dyl. 5. c. 6. quaf. 2. 2. quaf. 2. Namur. in cap. quaf. 6. quod autem, de penit. dyl. 1. 3. Barbu. in cap. quod quaf. 6. de penit. num. 6.

Tertio loco excipi potest testam. Cxci, secundum Angel. in d. l. subemus in quo requiri- tur specialis soleonitas per l. bac conf. dyl. C. q. testam. facere pte, quod dictum Angel. videtur le- qui Coenensis abr. col. penit. Sed hanc quoque li- mitationem, & exceptionem expijsit Alex. abcd. 1. refellit dicens, non video verum; quia dyplo- rio l. bac conf. dyl. non habet locum in testamento ad pias causas: ita Tisquel. de primis. cap. pte. primis. 8. ad fin. vers. lumina secunda, & Cardin. Mantic. de cœlestis. clavis. volant. lab. 6. s. 1. 3. 2. vbi concludit cœcum posse ad pias causas testari hi- pe solennitate lega cuiuslibet, & ex consequenti valere nro factum: Tisquel supra. primis. 10. Cu- mas telolutio placet.

E P I T O M E.

- 83 Legata pia quemadmodum cognoscantur esse t. l.
- 84 Reliquia ex qualibus persona patris quæcumq; ex verbis testatoris indicantur relata ad pias causas.
- 85 Legata reliqua beneficiale, vel Monasterio conser- sum pia.
- 86 Legatum reliquum Episcopo ab extraneo confe- tur pia: secundum quando relinquatur a consan- guineo.
- 87 Legatum reliquum servire Ecclesiæ confe- tur pia, non autem reliquam personæ Ecclesiæ- asticae.

go Legatum

83]

84.

Disp. VII. De testam. ad pias caus. §. IV. 207

- 90 Legatum reliquum vni, vel aliquib[us] Canoniciis, non
anem ematibus, non presumitur p[ro]p[ri]o.
- 91 Legatum datus, & legatum alimentorum quando
confessio p[re]sumatur?
- 92 Testator committens distributionem suorum bonorum, nihil amplius addito, distributio est in p[ia] cau[s]a, & confessio bareceni si ex communione.
- 93 Mutuū, & fiduciā sumū an p[ro]p[ri]o testari ad
pias? & num. 94.
- 95 Temporā inscrip[ti]onē necessaria non requiriunt in
testamento ad causas p[ia]s, nec inscrip[ti]onē
lost.
- 96 Influentis hereditatis non respiriunt in testamentis ad
causas p[ia]s, quia est sollemne iuris cambio, &
ab illo potest remitti.
- 97 De testamento inter liberos non semper valit ar-
gumentatio ad p[ia]s causas.
- 98 Quia valit influentis filio in re minima, competit
tamen illi querela inofficiale regalium.
- 99 Legata p[ri]ma posse in principio temporis, le-
gata autem non p[ri]ma in fine; item p[ri]ma pos-
sunt non adita hereditate.
- 100 Legatum ad p[ia]s causas relatum, non extinguitur
per voluntariam alienationem rei legatae: Et
capi potest propria autoritate. Secus in probatio[n]e.
- 101 An testamentum ad p[ia]s causas, praesumatur po-
sterius, quando in altero influentis sumi venien-
tes ab intercessione, non constat de prioritate.
- 102 In dubio testamentum ad p[ia]s causas praesumatur
posterioris: Et quid si in virtute causa p[ia] milita-
tuta sit.
- Legatum ad p[ia]s causas praesumunt annuum, non
autem pro unica vacantiam. Ibid.

card. supra n. 9. Menoch. de presump. 112. n. 7. vli. n.
8. idem esse indicione, quando que relinquuntur
coenuntur seruato Ecclesiæ, p[ro]ta cibos, & thau-
bula, praesumunt enim relinquunt Ecclesiæ, non au-
tem p[ro]cessio: Mafcaid. coroll. 9. 65. n. 11. & evolut. 1148. num. 119.

Quinimum legatum reliquum vni, vel aliquibus
ciudem Ecclesiæ Canoniciis, non autem omnibus,
non praesumitur p[ro]p[ri]o, sed factum contemplatione
ip[s]arum personarum, Iesus si h[ab]et omnibus qui praes-
sumunt Ecclesiæ factum. Menoch. de presump. 112.
n. 8. Viuus rom. s. cunctis p[ro]p[ri]etatis. ib. 6. 6. n. 26. n. 3. Nam quod reliquit omnibus Caponicis censet
totum reliquum Ecclesiæ, quamvis aliud sit dicere:
Relinquit hoc Ecclesiæ, & aliud, Relinquit hoc Ca-
nonicis quia in prima causa relinquunt Ecclesiæ in
secundo, non ut vult Gloss. in cap. requisitus de te-
stam. quam communiter approbatam dicit Mend-
ez de Caltio de amon. cunctis. ib. 1. novab. 1. nov. 7.
Cened. prædictar. lib. 1. q. 1. in princip. Sed hoc nou-
tolit, quid reliquit Canoniciis indistincte, seu Capo-
nitio aliusquis Ecclesiæ, sive Cathedrals, sive Col-
legiate, non sic legatum p[ro]p[ri]o.

Eodem modo legatum alimentorum, seu dotis,
quamvis non intelligatur ab solitudo relictum ad p[ia]
causas, nihilominus si pauperti relatum sit, p[ro]m[un]t
confessio nota Bartol. in l. alio. n. 4. ff. de aliment.
legat. in tract. de aliment. n. 3. per textum q[ui] aliud
queque capitulo, ibi: egeno alimenta impendant, in
Aubens. ut cum de appell. cogn. & Cib. in l. si c[on]f
annuum, ff. de annis legat. Bartol. & Angel. curios
in l. diuers. ff. ad l. facundiam. Gratian in caus. 140. n.
6. vol. 2. Secus de legato alimentorum dicitur ec-
cl[esi]astico, quod non est ad p[ia]s causas, tamen est fau-
tabile, ut vult Alciat. in l. si certus annus, num. 6. C. de
pauci.

Legatum autem dotis non intelligitur ad p[ia]s
causas nisi pauperti mulieris relatum sit, quamvis dos
semper intellegatur causa p[ia]s. l. cap. n. 3. si in ea sp[irit]u-
s[an]ti mulier, ff. de cunctis andebit. Non tamen in-
tellegitur illa pietate, ita ut non habueret sole-
nitati civili, debet relinquiri p[ro]p[ri]a anima defuncti, vel
in favorem illius, alia non dicitur propter causa p[ia],
immo pro anima defuncti relatum non ducetur p[ro]p[ri]o
nisi pauperi relinquatur. Bartol. in l. 1. n. 3. C. de sacref.
Eccles. Romanus in d. Aubens. similiter n. 1. C. ad l.
facundiam. Bacbat. in d. relatum, n. 1. n. 4. de testam.

Quare legatum dotis dicitur relatum nunquam
est ad causas p[ia]s, ut notatur in d. stand. L. de sacref.
Nec suffit, ut quodd[em] testator dicat se legate pauperi,
necesse tamen est probare pauperem, quando illa
est fundamentum intentionis: iuxta Glod. in l. si
ver. 5. q[ui] pro rei qualitate, ff. qui sensu cogant.
Decimus in specie, ut eom. 120. n. 3. Cephal. conf. 1. 6.
num. 3. C. 4.

Quod si testator committens aliqui distributionem
suum boorum, vel aliquo addito, intelligitur
distributione in p[ia]s causas; & si cui committitur
distributione, intelligitur illae influentis cau[s]a
enote distribuenda bona defuncti in pauperes, ecom-
tibus, de sellam, versis alterius dispossessum committit.
Idem intellige quando nullo herede instituto de-
putantur executores, quia ipsi præsumuntur bare-
des instituti cum onere distribuendi bona in p[ia]s
causas: Triaquel in tract. Lemont p. 7. decular. 5. n. 14.
Menoch. conf. 3. 69. n. 10. Valsic. conf. 68. n. 4. Mend.
de Caltio in tract. Lefuan. lib. 1. cap. 3. nov. 11. post
alios in d. cap. cunctis, prælertum Innocent. Ioan.
Andreas, Hosien. & scribit etiam Bald. dicens in
l. excessorem n. 8. de excess. rei indecas, n[on]quid
alibi repertus. Quare sententia quamvis habeat con-
tradictoris, si sequentio tamēt in calculo accepta est:

85 Q uoniam cognoscatur testamentum fieri ad
causas, p[ia]s, diximus in principio: nunc docen-
dum de legatis p[ia]s, quoniammodo intelligatur ut esse ta-
las, ex coniecturis concipi potest: vt oportet Bald. in l.
ibid. n. 1. vers. secunda ergo, C. de sacref. Eccles. & b[ea]t[us] tra-
dit quando causa pietatis coegerit personam, & lega-
tum intelligetur p[ia]s causa: Secus li non cōgruat:
veluti quando persona est coniuncta testatori, & est
panper, scilicet cunctius intentio pietatis, etiam
testator non exprimat, sed quod pauperibus, & l. q[ui] ad
declaimandum, C. de Epif. & Cleric. quia quid[em] est
in necessitate, testator magis per famam taliquis
motu misericordia, quod ex affectione laogianis:
vt Bald. in specie expellit, per l. liber cap. C. de cap. &
postlim. rerum, quid[em] dicti nobat[em] reliquit Boet. in
decis. 9. 4. Angel. in Lemo. 5. si in annos. n. 1. ff. de trans-
fatt. Albert. in Lom. 1. 24. C. de Epif. & Cleric. & no-
tat Gloss. ex illo textu in Lex dñebus, 5. vt ff. de nego-
tior. dicitur quod ex qualitate personæ magis, quam
ex verbis testatoris iudicandum est legatum ad
pias causas, eo ipso quid[em] quis legat pauperi. Ande-
reas in cap. relatum, n. 1. 4. de testam.

86 Similiter quando relinquenter aliquis Hospitali,
vel Monasterio, cunctius ad causas p[ia]s, quamvis id
non exprimat, statutus in c. 1. n. 10. de f[ac]tis. Abbas in cap. reliquit, n. 4. de sellam. Item legatum factum
Episcopo ab extraneo p[ro]sumetur factum contempla-
toris Ecclesiæ, ut per Menoch. de presump. lib. 4.
presump. 112. n. 1. n. 1. si le legatum Praelato
extraneo, cuius proprio nomine expellit.

87 Secus quando relinquenter legatum Praelato Ec-
clesiæ, sanguine conuncto ipso testatori, tunc enim
præsumetur factum contemplatione ip[s]arum tractatis:
Menoch. de presump. 112. n. 3. Suted. de aliment. n. 5.
q. 6. n. 8. & quoniamvis in legato tantum exprimatur
no[n] dignitaris: Mafcaid. coroll. 9. 56. n. 8. n[on] quan-
do exprimatur a testatore in legato aliquid in favo-
rem Ecclesiæ, vel nomine salutem concerto: Maf-
caid. Regim. Chriſt. Repub. P. III.

89

90

91

92

206 Part.III. Lib. IV. De Testamentis.

& cum probat Couar. in e. et ibi. n. 10. & Gabencl. in coecl. g. 3. n. 2. de pra. causa, lib. 6.

His potest audiigi potest ad mutus. & fudius simul a natura possit tellari ad pias causas? Nam dubiandi est, quia mutus, qui omnino loqui non potest, & litteras ignorat, tellari nullo modo potest: & l. differens, C. quis tellam, sive possum. Tamen tellari ad pias causas illi est integrum, ut videtur sententia Bald. in d. l. differens, & clausus Alex. ibi: iuuas, males usus simul, & fudius, qui tellari potest; ut videtur sententia recta. in l. iure naturali, q. de mult. tellam. & in g. quinque, in l. i. codem.

Contra nam tamen, non posse scilicet tellari ad pia gradus Rom. & Ialoni in d. l. differens, & Frat. Act. in l. qui impare facit, & vole. col. penit. ff. de tellam. ducent. quia non impudenter videatur excludere consentium, & non prator. ff. penal. ff. decutio. & morus, & fudius simili a natura assimilatus pupillo, & exquaratur infanti, per l. ferme, in l. i. q. clausus Alex. ff. ad Tribel. & vult Bart. in l. i. in princip. & id. Scrivenates potest eveni ff. de verbis. obligas. pupillus autem etiam dols capax non potest tellari ad pias causas; ergo nec mutus, & fudius simul. Quod est verum, quando mutus & fudius simul à natura nihil omnino intelligit, & neque intelligitur ex signis, & consuetudinis tellari vellet; & si enim aquiparatur pupillo, & infanti, qui nihil protius intelligit: ut per Bart. & alios in l. i. ff. de verbis obligas. & in l. matrum, & princip. ff. de acquirendis hoc edatate.

Longe alter de mato, & intendo à natura, q. è consuetate intelligente, & velle tellari ex signis, & indiciis suis namque tellari potest ad pia secundum. Ioan. Fabrum in d. g. quinque, & Salicet. & Ialoni in d. l. differens, cuius probabilitate non consideratur in dicta positione ad pias causas, quia nullis legibus, nisi iuri naturali, ieu diuini lubet.

Pro reliquis priuilegiis causis piz notandum est, iuris civilis solennitates non esse considerandas: unde teponis inscriptione, quia in quoque testamento necessaria est, per Ansh. quod sine, C. de tellam, in testamento ad pias causas non requiriatur, & valeat sine inscriptione temporis, quia hanc solennitas non est iuri divini, vel Canonici: Alex. conf. 4. Autem narratio, col. penit. verf. secundo regimandis lib. 7. Corneus coaf. 37. Videatur prima facie, et. 1. verf. secundo videtur. Sed Bart. videtur contra conf. 88. vel 158. propounder quod Iacobinus: neque exigunt loci inscriptione, ut late erudit Menoch. conf. 1. 2. 4. 68. Item institutio hereditatis, linea qua non valet testamentum, cum sic caput illius, ut patet in 100 in g. de hered. insuff. & ex g. ante heredit. in l. i. i. legat. non requiriatur in testamento ad causas pias, sed valeat sine institutione hereditatis. Bart. in l. i. C. de sacris. Eccles. Bartab. conf. 8. Proscriptor proscriptor col. 8. lib. ... Castren. conf. 97. Super prima quaesito, in princip. lib. 1.

Item corrigit testamentum partis, vbi filius non est hec huius institutio: textus Bart. in e. cum de appellar. co-gno. ff. adiud. quoque capitulo, tam in testamento, in quo pia causa institutio & aliquid relinquitur filio unius legati, sicut invenit Bart. in d. l. C. de sacris. Eccles. q. 3. n. 6. 2. & alijs quos referit Tisquel. de prescripto. causa pia, & indeq. 1. 4. in princip. l. l. Clac. in g. Tellam. g. 8. & esse recte pessimum hanc partem dixit Cunibert d. Aeth. mississ. fol. 8. 1. a. 18. que referte l. l. Clac. in g. Tellam. g. 18. n. 3. verf. sin vero in saec. reprobante eo, quia titulus institutionis, non tam iuri naturali, quam iuri ciuilis videtur; & ostenditur, quia constat de lege ciuili polli remitti, sicut iam hoc Codicus ciuile templum tradit Collat. 1. p. 5. pater, verbo infra. n. 12. qui tamen in sequentibus contraria magis probat post alios: quia ratione vult Tisquel. de prescripto. in fine, hanc partem

esse tenendum jucicet Bald. & Salicet. in d. l. 1. C. de saevo. ff. eccl. opotem ampleteantur. Quibus accedit Barb. conf. 1. 12. recipit. Quæratur versus præterita lib. 4.

Neque haec communis sententia repugnat sententia, que tradat partem tellanam inter liberos, neque quouscunq; nro alii ex his relinquent legatum, sed testum institutionis omnino exigit. Nam quomodo huic sententia: hoc cōcedamus; non tam aduersus receptam, idem in capitulo proposito concedendum est: sed quia de tellanario inter liberos ad pias causas non tempore valere argumentari solet. Clar. ff. tellam. q. 8. n. 8. vbi id exemplum probat ex ratione differentia: inter testamentum ad pias causas, & tellanum inter liberos: arque ita secundum commenationem non variatus testamentum ad pias causas, ex eo quod filio relinquantur legitima, non institutionis, sed qualibet alio titulo: sicut virtutem ex defecta praetencionis vnius filii factum inter reliquos filios: ut noras Glos. in l. 6. filium quis in pessitate, ff. de liber. & p. Bald. Angel. & Ialoni in l. hac confutissima. ff. ex imperfetta. C. de tellam.

Sed quid huius institutio eius in te minima: Barb. in l. i. q. consueta. ff. tellam. max. tradit valere testamentum meo iure, in quo institutio huius non per patrem in aliquo re minimi, siue filius sit in potestate, siue emancipatus, non patens. ff. fin. ff. de contra ab. d. C. ff. ex modic. q. 1. ff. de bono liberi. Tamen quia in eo enunciata filius non obtinet legitimam portionem ex iure patris, conceditlibet quicquid ius officiosi testamenti aduersus tellanum paternum. Papiasianus. q. memini. ff. & vult Bart. n. 4. ff. de iusfr. regula.

Eodem modo quando in testamento pio non relinquatur filio integra legitima, competit eidem medium supplementi concta. Eccles. l. 1. omni modo. C. de iusfr. regula. quia quodcumque grauamen in curiutis pia causa suorum appositorum, tollitur à legitima: ut vult Colla in d. c. pater. 2. p. verbo. debet. n. 7. quia lequitur Egid. Lutit. l. 1. C. de sacris. Eccles. in princip. 3. p. n. 2. 2. & 2. 3. nisi libet patenti consentirent; Eccles. relinquentre vleta partem libi bi lege permisum.

Ad hanc, quoniam alias relicta legata tali tempore nequeant peti, nisi finito illo tempore peti. l. qui hoc anno. & l. eam qui certarunt ff. de verbis obligas. Hoc tamen fallit in relibis ad pias causas, quia possunt peti in principio illius temporis: ut notariorum in l. i. si ea fuerint ff. de manu ac tellam. & tradit Roman. in d. Ansh. fundit. 1. 5. & curtis in 31. ff. special. Quinimò relicta ad pias causas, etiam non aditae hereditates, peti possunt, ut notar. ff. g. 1. l. C. de sacris. Eccles. 3. p. 6. 2. n. 13. ad fin. vers. at vero in pia causa, Tisquel p. 13. 1. 3. in princip. vbi tradit id esse verum in pista profani autem peti non possit hereditate non aditae, ex l. eam quam. C. de si decommis.

Item relicta legata ad pias causas, quoniam caduca sunt, non tamen petent; ex Bart. in l. l. Petri scribam. ff. de condit. & demiss. & notarior. in c. non quidem, de tellam. verf. secundum. si ibi non peti. Couar. ibi. n. 12. Gonzales ad regul. 8. Canc. glori. 5. 5. 7. n. 8. 3. Iacob. ibidem. n. 8. vbi conclusit legatum relictum ad aliquid Eccles. constructionem, non fieri caduca, quoniam locus redditus non fuerit designatus. At ex l. quidam referunt ff. de iur. adicil. & l. unica. ff. & emm. tripli. ff. 6. in primo haec in ff. de caduca. solle. l. confit, vbi relicta non posse habent pio non scripto, & caduca, remanere apud heredes sine aliquo onere.

Quid ergo si testator legatum ad pias causas in testamento relinquat morti vicinos, & postea conualescens legatum alienet? Ratio dubitandi, quia legatum

Disp. VII. De testamento militis. §. V. 209

legatum extinguientur, cum res legata alienatur, per l. res legato, s. de admittend. legat. & s. fidei, Iustit. de leg. i. Quod procedit enī quando res alienata ab alienante redimuntur, adhuc tamen non renuntiat legatum, per l. cum ferme, s. de admittend. legat. nati affinitas personæ aliud ostendat: per l. fidei, s. fidei, s. de condition. & demaestruens.

Dicendum tamen est, per rei alienationem non exprimate legatum relicum pia causa; quamvis res alienata non redimatur: unde si testator fieri Ecclesiasticæ præcipiat in tali domo, & postea illam vendat, nec redimatur, ooo propriece expiat humilicandi legatum: idēc venditione non obstat, debet edificari Ecclesia in ea domo, & fieri potest; alia in alio loco: Ita Bart. conf. 26. incipit, *Testator in testamento.*

Nec oblat decisio l. fiduciomissia, s. fidei rem, s. de legat. 3. vbi dicitur extinguiri legatum, quando res legata sponte redimatur, seu donatur: Quod procedit in legatis ooo pia, in quibus hæc eadem recuperetur, ooo propterea renuntiat legatum: secus id legato ad pias causas, quod redemptum multo fortius debetur: l. verum est, s. de manumis. regiam, & volvut Bald. & laton in l. qui post testamentum, C. de legat.

Addit legatuum plium posse propria authoritate legatum accipere. Ita Corn. conf. 140. col. viii. lib. 1. Quo privilegio priuatus legatarios ooo pia; qui ex ipso interdum possit legatum, & teorū testis hæc hædis, n̄ illud accipiat: per l. vacanc. C. querens legat. & notatur l. n̄. n̄ est dubium, C. de leg. nisi testator spē in testamento suo præcipiat ut legatarius copiat legatum propria authoritate impone: ut tener Glori. in l. Tertia cum testamento, s. Lucifer, s. de legat. 2. Bald. in l. 1. C. communia de legat. Menoch. de adipiscend. perfici. remed. a. n. 31. & remed. 5. n. 44. alia ooo potest legatarius propria authoritate capere legatum, sed de manu hædis teorū capere: quando legatum non est plium: l. non dubium, C. de legat. Koder. Xantes in l. querens in priorib., quæst. 7. n. 9. C. de insig. testam. Aucto. Gomec. 45. Tauri. 15. 2. Petrala in l. emilia, s. fundatio. n. 7. de legat.

Sequitur quæstio: An testamentum ad pias causas præsumtus potestius, quando in altero testamento instruita sunt ventientes ab intestato, & non coelat de peccatorum: Respondebat, testamentum ad pias causas in dubio præsumtum potestius: Romanus in d. Authent. finaliter, in 12. §. p. c. pia causa inter ultimæ voluntates, n. 6. 2. ex testula vulgari, quod in dubio pro pia causa est indiscandemque potestior est præsumptio pro pia causa, cui præsumptio suus in dubio habitaqueat, cum sit benignus; atque ira non est tunc admittere succedentes ab intestato: Quia inde testamentum ad pias causas factum, lucet minus solemnem, 1200-1201 cum prius testamentum condidrum cum omni solemnitate: ut post alios tradit Tuaquel. suprad. primileg. 5. 3. v. f. Cardan. Manic. de causis. ultima. testula. lib. 6. iii. 3. n. 52. v. f. secunda confidere, quia intellectus testamentum ad pias causas habere clausulum derogationem.

Accedit testamentum ad pias causas factum, cum septem testibus, revocati per potestios conditum similiter ad pias causas coram duobus testibus tantum: secundum Paul. de Calto conf. 327. val. t. quem sequitur Alex. in conf. 146. n. 10. v. f. pro quo, val. v. f. Sed Ruyinus discordat, docetque communem tentacionem testis: sa. conf. 9. ax. n. 6. ad. 19. val. 2. argumento testamento inter liberis facti cum duobus testibus, quod ramen ooo Erago Regis. Christi. Reipubl. P. III.

tunc primum iure communis factum: ut bene etiam tenet Aegid. Lufit. 1. C. de sacris. Eccl. p. 2. §. 3. n. 6. quibus adhuc magis placet.

Iuvat testamentum libens institutus factum, revocari per secundum ad pias causas, aliquo tamē illis reliquo: Alex. conf. 145. incipit, *Fidei, ac diligenter considerare test. 5. vers. 3. lib. 4. & laon. Antidicta in cap. ultim. q. solle. & laton. in d. Audib. hoc inter liberas, in 4. item.*

Superaddit oblatas Gloss. & communis opinio, cuius memini Aegid. in d. 1. 1. 3. p. 6. 2. n. 7. dicens testamnia, inter quæ de prioritate non conflit, le se iniucem confundere; itavt ex nocto hæreditas defatur: *Quia facile futuris, quod quando de testamentorum posteritare non coelat, illud posteriorum factum perdimitur, in quo pia causa instituitur.* Quod si in veroque pia causa tenerior factum, diversa tamē species; nimic, quia in vno seruorum libertates contineantur, & in altero Ecclesiæ legata relinquantur: In hoc dubio, arbitrio prædicto, quid præligendum sit, committit: considerato illo, quod si pia causa inter eo fini melius, & favorebilis reputatur; & vbi maiorem reliqui necessitatem esse cognovit. Aegid. vbi proxime, n. 9. ad fia. vbi n. 10. subdit, eoo generaliter pro libertate sit iudicandum; tamē prudens Index debet considerare, utrum ea sit alterius pia causa necessitas, ut magis illus commodo tuberoser expediatur, quam seruorum libertatis. Denique si virtusqne causa pia necessitas penfari omnibus, equalis appearat, locus est gratificationis: sed melius videtur iuxta virtuose tem diuidi.

Pro complemento legatum ad pias causas debet intelligi, sonnum, non autem pro vna vico tantum: itenec si testator iubet fieri lacrum in die obitus suis intelligi singulis annis esse celebrandum Imola in l. cum pater, s. pater, vers. ultimo inducit, s. de legat. 1. pro quo allegat l. cum quodam, qui est antepenultima, s. de annis legatu, vbi deciduntur: *Cum quodam Decrescensibus dimicantes pars obliuia die nativitate sui, nea ista versimile testaretur de uno anno sensisse, sed de perpetuo legato:* & sic Glori. idem arde die obitus sui, qui natalis dict potestisque sententia favore animæ est recipienda.

S. V.

De testamento Militis.

E P I T O M E.

103 *Militis Etymologia qualis, & cui comparetur?*
104 *Privilégia militis ad testandum cum duobus testibus, sine familiis, sine masculis.*

105 *Et debet esse regari, non ramen semper.*
106 *Milites non possunt rejari: testamentum volte si moriantur inter canum.*

107 *Qui militis non sunt, in lege tamen possunt quædo exsistere, possunt rejari iure militari. Et infra de iure militari, v. de iure ramen. & penali.*

108 *Milites impendente morte possunt rejari, ut voluntariae sine existentia in castris sint in expeditione: & quæmodo hoc intelligatur?*

109 *Milites in lege possunt rejari, consuetudine generaliter prædicta militaris settentia.*

110 *Milites prædicti sibi ad hanc munitionem, & in eiusdem militia causa, quædam navigant, an gardians prædicta testaria militaris.*

111 *Milites possunt emori cum duobus testamentis, utramque taliterque aliis integrum non est.*

S. 3 112 Miles

- 113 Miles potest decedere pro parte testam., & pro parte intestatam: sicut de non militare.
 114 Miles potest prohibere sua ascensione, insinuare unde in re aliqua certa, & alio in alio.
 115 Fama ac gaudet priuilegio testandi inter militares? Et quid de Clericis, &c de exercitu Eboracopolitano religione causa.
 116 Miles in testamento semper intelligitur clausula Codicilliaria: idem in testamento inter liberorum ad pia.
 117 Quantum priuilegium militis est posse facere in testamento heredem ex tempore, & ad tempus.
 118 Quantum priuilegium, sextum, septimum, octimum, nonum, & decimum militis, & qualia sunt?
 119 Miles in aliquibus regnis habent litteras fratres, ne eorum cause ciuitates agitentes duo sunt in bello: focus de criminalibus; & de causis auctis, & de aliis.
 120 De priuilegiis militum testandi inter militares secundum ius Legionarum, & ut extendantur ad milites in bello iniustis?
 121 Miles condonarius ad mortem non potest testari, nisi ad pia, de Tertio foco: iure ratiocinii Legionarum interduces de cetero? quando?
 122 Miles potest sustinere unum hereditum in castrensi, & aliud in usus custrensi, & an testes debent esse regui.
 123 Miles qui non fuerint, quando possint testari iure militari, & quando non eorum testameta subsistant?
 124 Miles non possunt testari etiam in arribus, & locis Africanis, quamvis ibi morentur, nisi quando sunt in obediencia, aut confidencia: scilicet de confusione, ut n. 109. talium sunt.

103 **D**icitur de priuilegiis Testamenti militaris, non abs te est si dicam unde miles potest priuilegia sibi acquisirent: facile tamen alloqueretur qui Vipian in l. 2. vers. miles auctor, & de militari, testam, conuenient, vbi haec nominis etymologias variis rescribit: inter quas illa placet, quae vulnus Miletum vocari à Mille, quasi Miles itenque Mille limus appellerentur quia de mille vnuas socios fuisse, & strenuissimus eligebatur: ubi non Glott. in lequente Comarus, lib. 9. Commentar. cap. 5. in princip. vel si magis placet dicimus Miles, quia pro Republica defensione vnuas milites est intata mille aliorum hominum.

Quando ergo milites sunt tales, quales exigit, & ostendit hoc nomen Miles; meritis suis dicuntur Patria hennentrum, Republica propagacionis, cutilissimumque in omni retum discernere praefigum, ac Regum: plorum, & Imperatorum authentumque validissimum, in quo quadrat illud Iustinianus. Imperatoris in praemio Infirmi. per hac veram: Imperatoriam Maternitatem armis decoraram non solius, sed etiam legibus eportat esse armatum, ut virumque tempus, & bellorum, & pacis, ut possit honorem. Sic ille dicidit milites magis virtute, quam multitudine esse conuenient, quia non tam numerus pluviat, quam virtus paucorum praeceps expediti arguunt oto fortissimi Gedeonis, qui oraculo diuino monitos paucos ad victoriam elegit, formidolosus velut inimico, qui obesse magis, quam prodeesse in praesens, & cuncte.

Item ergo priuilegium militis est, valere testam, utrum cum deobis tuorum testibus dum est probatio expeditio, & nec testes sine mares, sine feminis: Clas. verbo Testamentum, quies. 55. vers. quæruntur est communis. P. Majus, cedem verbo duf. 1. 29.

quia omnis solemnitas iure chilii introducta in hoc calo non sequitur potest quād testes debent esse rogari ut ostendit in l. Dux. ff. de militari, testam. & in l. 4. nro. 1. par. 6. ideo Clas. supra quies. 5. 8. versum querit, vbi dicit haec esse communem: inquirit Agid. Lulitan. in l. 1. C. de sacrof. Eccles. 2. p. 6. & 1. ex. Natura in repetitione legum, haec consulestissima, & ex imperio, C. de testamentis, 1. 6. & ex Simeone de Pratice in tract. de interpretatione vniuers. volum. lib. 3. interpret. subib. 1. folio. 8. n. 17.

Ceterum hoc non caet contradicito; quia militibus integrum est testari, quomodo possint, & quomodo velint: Phœbus Lulitan. tem. 2. decif. 189. n. 6. & sequiturque datum est non ligari iuri solemnitatis, prout habetur in d. t. ff. de testam. militis, vbi Glott. in verbo, Nuda intelligit dummodo duos testibus voluntas probetur, & repetit in l. militis. C. eadem scilicet. Atque ita cum solam legitimam probationem requirantur, nec haec mentio quod debeat esse rogari testes, inquit non requiri quod rogatur pro forma, & solemnitate, sed pro veritate probanda.

Quando vero rogatus omitti non debat in testam: re militis, tunc ex Glel. in l. milites. C. de testam. militis, & ex iure nobis lib. 4. Ord. nro. 8. 3. 5. & infra hec. n. 1. 15. Hoc tamē priuilegium circa testam. de militi, softam. 5. quiammo. testamentumq. factum in expeditione belli valebit si miles intra annū possit quā bellō redire, moriarumuscōs autem si post annū decedat, et pater ex ead. sit. Inst. de militi. tef. q. seq.

Eodem priuilegio gaudebunt ad testamento conscientia omnia, qui in castris reponerentur, quanvis milites oon sint; dummodo in loco hostili existant: longe alieni, si locus non sit hostilis: habetur in l. 1. ff. de bono, pof. Clas. verbo testam. quies. 1. 5. 8. 5. ex Glel. in l. sc̄imurales, in glott. fin. C. de testam. militis, quia circa hoc communiter est approbat. & testo cū Passim sens. 3. 1. n. 5. lib. 2.

108 Item quez potest quando cencantur milites existere in castris, & in expeditione, et iure militare testari possint: Valaf. ea de re, & confit. 104. n. 9. indicatē vult posse testari quando sunt in castris, & sic in expeditione, hoc est in procinctu belli ad præliandum; nam hoc ostendit verbo Expedire secundum Vigilius 1. 9. plan. l. fin. de militari, & fin. n. 8. & ibi Glel. verbo, bonisimis.

Sed clarius: Agid. Lulitan. in d. 1. C. de sacrof. Eccles. 2. p. 6. & 1. ex. ad effectum testandi milites dici esse in castris, quando fixi in campo tenoris monatur in aliquo loco in expeditione dicuntur esse, quando eum exercita iter faciant: Phœbus Lulitan. tem. 2. decif. 189. per rotam pectorum 2. 4. seq. ita, quanvis uis milites obim quocunque loco, & tempore possint testari iure proprio, ante quam à ballo recedent; postea tunc Imperator Iustinianus decrevit ut etiam id procederet, & concederetur milites in expeditione existentibus, & in castris testantibus: fin. 8. & fin. l. l. l. l. & ibi Glott. 1. Inst. de militari. Agid. Lulitan. supra 5. 1. 4.

Quare non gaudent eo priuilegio militis, qui circa expeditionem, vel extra casta in aliis locis hys- maniecessato, & necessitate illius, & contra minima milites vulgo, de G. armis, in soldados, de prælio, non levitatem, vulgo, fraterum, qui in aliquo loco, etiam in pace stipendi f. uotus; non canent gaudent hoc priuilegio: Vigilius. supra num. 3. contra Petrum Auendan. in fin. dictionario Hispan. verbo, Castrifer, pag. 1. 6. alientem, milites, siue fini pedites, siue equites existentes in regno Narvarum, Granatae, Neapolis, seu in Lusitania in Stationibus gaudent priuilegij militibus: Sed fallitus Auendan.

105.

106.

107.

108.

Disp. VII. De testamento Militis. §. V. 211

de iure communis: quia non sunt in castris, neque in expeditione bellandi; & ex consequenti negantur tellaci: quoniam habitudini militaris sunt dunsaxas ad prius locum, seu regum, etiam tranquillitatem: & prius legum tellandi concedunt soli militibus in castris, & bello prouincia relataibus. Quae nec milites Melitenses, seu Malteses extrema caltra, & expeditionem, gaudent hoc priuilegio tellandi: & contra Card. Mant. lib. 6. nr. 1. de consuet. vltim. volunt. vbi extremitate militare Rhodianos tellari posse iuste militari extra castra, & expeditiorem; quia semper sunt parati moti pro defensione Religionis: sed etiam con placere de iure communis. Ceteris autem priuilegiis veque gaudent: Valac. supra n. 3. vbi n. 2. addic milites huius temporis, qui non vacante rei militari pro Republica; sed vivant in Regia Catia, aut in otio in palatis, non frui priuilegia militum in exercitu in flandropo quo allegat Alex. in *Conserv.* col. 4. ff. de vulgar. Barts. in l. 3. C. de uris, & fort. aggr. Et in melites, ex quibus causa, ex eadem ratio et, qui non sunt in prouincia, neque in prouincia bellandi; sicut qui sunt in castris, aut in expeditione.

Nihiloninus, quidquid sit de iure communione; receperunt est milites stipendia recipientes paratos ad perillandum sunt in arcibus in terris horum, quales fuerit Luitani in terra Mauritanie, & apud Iodos, gaudent etiam praeiugio in tessendo, sive enim actualliter parati ad perillandum, & suas vigilias conturnas alacritate custodiunt, & explosiones habent, & censurant in expeditione bellica detinunt: feceris dicendum de militis stipendiis, exibentibus in terris non hostilibus, sed pro quiete terestrum commerciorum, ac stipendio gaudenterbus: Vobis, dico, amissis, 10.4. n. v. &c. Et videlicet, Cada ferre, Ecclesiasticus, 1.1.1. 1.1.1.

Contraeanum tamem est dicendum de illis, qui Vlly-
sipone militis; nomen dederunt; & Regis expensas
ad Orientalem Indianam nanigant, aut classibus ve-
hementer ob causam militis; nam illi nautigant nos
polie testari iure militari, quamais animo militia modi
nauigent. *Egred. supra*, v. 7. cap. 8. vbi labitur aliquam
Indubitate Nauarchos, & Trietarchos nauum Indi-
canum, & cladem iure militari testari posse, nec non
omoes remiges in classibus, & uinculum quois cen-
seniori militari, per *candem l. unicam*, ff. de bonis
pugni, ex *tempore militi*. Eodem modo Ullianus, qui
naumbus Indicis predicuntur: duces; item Senba
nauium, Nauti gaudent hoc pruslogio: cum pla-
nur sit esse malitiae, & ex consequenti iure milita-
ri possunt testari: *d. l. ex ex tempore*, ff. de *militi*,
regim, censuram namque occupati in expeditione,
com properten ad bellum in eundem cum hostibus.
Item et iudicium de illis, qui soluuntur = porci ad
insulas, expectacuri naues ex India redentes, ut
præsidio suo eas liberent ab hosti clasic, & turas
in nocturnum deducant.

Idem dicendum est de restantibus in quibuscumque equis bellicis, quorum testamenta integrata militari fruuntur, sicut militum in terra periziamium, & excusio eis teneat exercitum nam: Valac. cœv. ad. 1. 8. n. 19. Quare de his intrepade dici posset post illos testata militari iure, cum in expeditione, ex militiis, occupentur: quod non est dicendum de nanigantibus ad Indos immpribus regis animo exercendi mercenariam, quamvis milites nunccupentusque ita eorum testamenta non nisi premilla solemnitate necessaria subiungent: Egid. supra n. 9.

C^o 10.
Secundum primiti legiam militum est posse dece-
dere cum duobus, & pluribus testamento: per *l.*
*quarib[us] m[odis] f[aciliter] de milia se f[aciliter] am-
bitiguntur si fecerit miles secundum testamentum, an
autem recedere à priore? Glosa, in d[icitu]r au-
tem quod*

tem in dabo utrumque sustineti: textus ramen
sibi in Contrarium ostenditur; ut nosas Bart. in l.
miliis Codicil. §. ultime, redemur. & pro Gioli, affect
eundem textum cum priocipio legis, §. 1. Postea
utriusque distinctione, ut iacta inter se topogoria
ad concordiam reducantur; & hoc modo discordes
opiniones temporis: proinde si miles exprimit voluntate,
ut primum testameorum sit summa, vicum
que valet certum est: per d.l. quarechartur. Si autem
summa miles nihil dicat; mensa dubitatur, qualis
fuerit voluntas milieis celtanis: nam Bart. virut
distinctione; sicutum si secundum testamentum
dispositionem contineat omnino bonorum, tunc
seculare renocari primum testamentum per notas
in d.l. milii Codicil. §. ultime.

Ceterum, si secundum testamentum loquatur de parte dumaxar bonorum, in dubio videris velle verumque testamentum lumen effectum fons sit; ut d. d. milite Codicil. in princip. s. i. sequitur Bald. ex. i. queritur, n. t. à qua distinctione non recedit Codicil. Niatic. de consil. adim. qd. xxi. lib. 6. n. t. r. 2. 3.

Item miles potest decedere pro parte testatus, & pro parte intercessus, quod alii non conceduntur: ex *I. penit.* ff. de iniust. rupt. testam. quamvis possit ad plas causas: ex *Bart.* in *I. 1.* in *seconda questione*, & latius col. *antependium*, varf. quinto quarto, C. de sacrof. *Eccles.* quod etiam privilegium habet miles, per l. ff. *duobus*, ff. de *walir.* testam. vbi pro parte testatus, & pro parte intercessus emos potest: Anchae, & Imola, in cap. cum ejes, de *testam.* Clat. f. *testamentum*, n. 1. & f. A. vbi ostendit id fieri posse, si miles instituit hereditatem in bonis castrenibus; & in bonis non castrenibus neminem instituit, vel e contra: in quo evocata testans pro parte, & pro parte intercessus decidit: sed quia institutus in castrenibus oog. trahit ad le bona non castrensis ipsius testationis, in quibus nullus certus institutus; sed deferuntur illa bona ad hereditatem iphus militis, succedentes enim ad intercessio: per *Gloss.* in *I. 1.* verbo *probatur.* C. de *testam.* milit.

Aliud verbo in milite inserviente vnum in aliquo
re certa, & aliud in alia, prohibente tamen in suo
testamento ius accrescendi: in hoc casu institutus
in re certa non habet nisi rem illam certam: in re
liquo autem succedunt regentes ab iure testato; &
miles deciderit pro parte testis, & pro parte inter-
flatus. Longe vero alter dicitur in noo milite, qui
non potest prohibere ius accrescendi in successio-
ne universali: Purò, quando instituit aliquem in re
certa, & prohibet ne quid veteri petere possit; si
contingat haecdem universalem repudiare, non
potest prohibere, ne reliqua hereditas accrescas illi
instituto in re certa; quis si ex ea hereditatis non
accresceret instituto in te peculari, necessario de-
volueretur ad heredes ab instituto venientes quod
est absumendum: sed quia daretur calix, in quo aliquo
noo miles deciderit pro parte testis, & pro parte
interflatus, conata communione regulare suis, de
qua in iure nostrum, sì deregatur per quam testator

non potest prohibere ius accrescendi in suo testamento: In*Clat.* §*testamentum*, quatt.⁷ 7.4. *narr.* 2. *vers.* aut vero legamus in successione universali: Ne prius quatt.⁷ 6. u. 2. & 3. vbi, ab holusne concedit nulli possidere pro parte testatum, & pro parte intestatum.

114 Quid memorem de formis militiam exercen-
tibus? Reipondent gaudete priuslegiis milibus
in testando, & aliis, ut bellice virtutis causa in ca-
stris versentur, & militia impedianter, ac denique
militante seu pugnante decadent. Lungi aliter si
in catibus ex causa inhonestae degant. Agid. Lusitan.
de testamento, milit. 2.p. §.1. n.2. 3. Et 2.vi pars
n.10. idem indultum confert militibus celestis mil-
itiae, clem in ipsius militiae expeditione, & con-
gredi occupantis. posse scilicet nec militati con-
dere testamenta. Quod estiam extendat ad eundem
Hysto libellam per terras subdolum, religionis cau-
sa a competitore videlicet illis priuslegiis testandi
minus solerant.

115 Illud etiam p̄suilegitum addi potest in testamen-
to mulieris, subinventis semper Codicillibus clausulam, & si vi non valeat testamentum iure testamen-
ti, valeat isteius iure Codicillorum: l. 3. ff. de
modis testem. Alexand. ensit. 12. in fo. Cardin. Mantic. lob. t. de coniug. vñsan. volum. iii. 9. n. 48
ib. 6. n. 1. a. 3. t. vñb. docet clausulam Codicilla-
rem non subinventili regulatim iuri in testamen-
to mulieris, & in testamento inter liberos, & in te-
stamento ad p̄scavas: in taliqñs autem non debet
heretigi, nū fuenct exp̄lia. Qued sed verum
et si fauore libertatis non debet intelligi secundum
convenienciam: per test. in l. 5. ff. ure. Cod. de
manumis. testam. Cardin. Mantic. d. ii. 9. num. 7.
nisi simul cum fauore libertatis concorditer ador
feliciter licet amotis: quibus duabus causis simul con-
currentibus, & auctoritate summa honeste affectionis,
& favore libertatis, seu preciosi, subinventis p̄t
clausulas Codicillaris: & ita Bald. in d. ff. ure, lo-
cutionis, & rem limitavit.

116 Quartum priuilegium militis est posse facete in
testamento heredem, & ex tempore, & ad tempus,
ut l. maledicta sua, s. de testam. maledict.

Quintum paret miles suo facere testamen-
tum, et si libe non faciat, ut d.l. molar s fin, ff. de te-
flamens, molar.

Sextum praelegium est, posse indutem filio suo
etiam pubem pupillare & dicitur substitutus, ut
in sellam. C. desufflam. mult. & d. i. curvans, q. de
vulgar. & pupillar. subst. nec non substitutus pu-
llians per militem filio facta vale; quanvis ex
illius testamento non adcauit hereditas: ut ha-
betur ut d. m. nolles, q. sic.

Se p e m i u m ; t e s t a m e n t u m m i l i t e r p e r q u e c l a m
i o n i f i c i o l i t e l l a m e n i n o n i m p u g n a t u r : l . f . C . d e
i n f e c t i o n e . Q u i n i n o m i n a l e s i c u s s e l i l i u m
h a b e , p o c e s t i l l u m p r e t e n e r i m p u n , n o n h i l y p r e
t e t i o , n i m u l a t e , h a b e r u t p i o e x a g r e d i o n e : v t l .
f i e n t c e r i s , C . d e i n f e c t i o n e m i l i t e r .

117 Octanum, filio emancipato, & etiam exhortato poccii pupillariter substitueret: d. I. milerita, s. exhortans, f. de se itam. multa.

*Nobis, potest miles hereditatem ducere directò
in Codicillis, ut l. militer, m. principis, f. de testa-
mento, militer.*

Pretorica valeat testamentum militis factum per notas insularias; ut in d. L. etiam, ita testis, &c. de Dynus; quod concedunt etiam ad causas pias. Ad militem accusatum de criminis, non possit questionari: *L. etiam, C. de questionib.* sed huc non levatur vobis, saltem in Gallia: *Bened. in cap. Rayn. de testis, verbis, testamentis, l. etiam, vblate de peccatis*

legiti militum, & verba mortis in quoque testatur: i. in
ellana sedem: a. Fatio, ut praxi, q. 41. n. 51. vbi te-
fert itaque posse perfectum malites priuarios, qui
modo sub uno Perfetto, & modo sub alio stupen-
dia caput: Equites autem, & Capitanos non
publice quaestiones sed tandem de coniunctudine tra-
dit indistincte tam priuarios malites, quam Equites
pallid torqueti, abique vlla petrogatia, seu pri-
uilegio.

Quæsturæ de causis tam ciuitatis, quam extrinsecus
libus militum, quibus Reges in suo regno concen- 118
dunt literas Statos? Soluto etiæ, milites quondam
sunt in expeditione, ten procula ab patria, sed
aut quando cum exercitu iter faciunt manu, et eaque;
supercedendum esse liberas militum inchoatus, &
eorum processibus durante bello, exceptis tribus
caibus. Primo, in causa criminalibus, & excessu,
quando punitio protogia non debet, tenorem
taliū literarum. Secundo, quando agitur de causis
privilegiatis, docis nimis, & de alienis. Ter-
tio, quando in processu, & causa pendente, est
conclutum in eadem causa, & tempus alegatum
ad ius dicendum, & pastes iam efficiuntur, utique
ad dictam Benedictum d. cap. *Royau de tellam, turbis*
Testamentum, 1. n. 22. ad fin. ita quod iudex non
habeat nisi ius dicere.

Restat dicendum de privilegiis militum in testam-
do de vita nostra. Lestinato secundum s̄d quod dif-
finitur ibidem. *Articul. 8.3. per se una, libet de rebus
militum desfeldatos, e p̄cepto quo morte nostra
qua quatinus in multis convenienter cum privilegiis
in iure communis interfici, in aliquibus tamen non
omnino coincidere iudeat clarentia gratia breueret
accipe.* Impinguis filios famulas negant posse te-
mperari de contentis patris, *ibid. 4. Ordin. 11. 8.1.
8.3. ibi: Pessaque opay ibo permittit.* Nihilominus
ibidem Ordinatio concedit filios famulas
militi posse liberè tellari de castrenibus, aut quā
castrēnibus, domini modi habeant quatuordecim annos
completos, & ante eam etatem etiam multi
habent in militia aliquod officium, aut dignitatem
non concorditer tellari. *Egad. 1.1. 1. C. de sacro
Ecclesi. 1. p. 5. 1. n. 11. C. m. 12. vbi excusat queflatio in
hiis famulis, qui se parant ad prohunc iudicium
ad bellum, & ob id velim causa multa compa-
runt to consanguines, & amicos, &c. antequam ad de-
fensam militiam peruenient, extremam diem ob-
seruant; nonquid poterunt tellari de hisutimodi re-
bus militiae causā dominis, seu quābris, tamquam
de re castreni? In negatuum partem magis incli-
natio quia ante militiam acquiūta futura militie
causā non gaudent privilegio à legē dato, militia
non sequitur: & ideo non lunt dicenda bona ca-
stros ad hauc effectumque militia subfiquente,
argumento doris date ante neptis, quae non ga-
uent privilegio doris nisi post neptas neptas: ut
respondet Iunior consultus isti, sed misere in sequenti
ſ. de iure durum.*

Dubitatur gravissim, an gaudcent hoc prilegio testandi inter milites illi, qui pugnant in bello iniusto? Quod potest accidere quando inire bellum, quod infra causa non inscripitur? & videtur negandum, quia prilegia non debent cunctorum illis, qui contra leges ipsas prælia adiuvantur: *i. manifestum, q. de mortuis.* Petri Batb. *inf. viii, art. argo sexagesima, n. 20.* *civica principij, frat. matr.* Et ratio postular, quod nemus allequatu commodum ex eo quod iurique operante; & ex consequenti, qui malente in bello iniusto, non debet gaudere prilegio testandi, cum militare contra suorum

*Passim etiam affirmans ex eis magis placet; quis tam
qui in insulso, quam qui in bello insulo occupatus,
miles*

Disp. VII. De testamento Militis. §. V. 214

miles est, & militie vacat, tam in castris, quam in expeditione pro Republica quicunque sui expeditus est: prouide pruilegium: eisdem datis militi debet gaudere: item, quia legum beneficia generaliter concessa, generaliter sunt intelligenda; neque ad militem ipsam iuste habere possit, an intuita, quod principes iuste: competit enim ignato militi, & iusto patere portum, quam opolitum, ut si ipso causentur in l. fin. C. de iure delib. Egid. vbi supra §. 1. num. 14. Causa sententia alius non duplice.

Potò quaminus statutum sit iure nostro d. lib. 4. art. 8. condamnatos ad mortem naturalē non posse facere testamentum, ibi §. 6. & ultimata ut testamento anteā facta, damnatione sequuta, fine strita: de quo idem Egid. p. 1. §. 5. num. 3. vers. prius vix feste[n]tia, nisi tollam de cetera bonorum parte ad pias causas: P. Molin. *injustitia*. 2. disp. 9. vers. Quod si tamen: aliis ann. 8. & Bartol. *in remissione* n. 12. ad d. lib. 8. §. 6. & ultim. per se: Nihilominus eadem lib. 4. art. 8. §. 6. integrum est militi condemnato pro aliquo crimine ad mortem naturalē, testari libertate iure militari de omnibus ius bonis castrislibus, & perinde ac si non esset condemnatus: quod intelligitur, quando dux illius, aut Index, qui sententiam rulevit. Non ea declarauerit quod potest dilaciones de suis bonis, & testari: Egid. ad d. d. t. *Cade scatres*. Eccl. p. 1. §. 5. num. 2.

Quid ergo dicendum de milite instituente unum hæreditem in bonis castrislibus, & aliecum in non castrislibus? Ordin. Lulit. *sapta* d. lib. 8. §. 4. decidi est duos hæritates: argu ita debita concursum à milite exiliente in bello eis soluenda à bonis castrislibus, & contraea extra bellum à bonis non castrislibus: Nagrius Lulitanus introd. ad *Utrum valentes*, lib. 3. c. 5. num. 2. Si tamen in hoc casu bona castrislibus non sufficiunt ad soluendam debita in bello facta, aut alia bona non castrislibus ad exaudienda alia debita, & alter hæres bonorum noluerit acceptare hæreditatem alter hæres aliorum bonorum, si accepterit, tenebit soluere omnia debita contracta, sive telinguere omnia bona creditibus, ut per ea sibi satisfaciant.

Insuper ex eadem Ordin. nr. 8. §. 5. constat quod quaminus restis adhibiti in testamento militari debeant esse rogati, per Glouc. & textab. in l. *Diuus*, ff. de testamento militi, & per d. d. militaris, quam sequitur communis sententia, ex nostra Ordinatione hoc est intelligendum, quando militares sunt in expeditione, ibidem: *Oi soldados quando uam em suas compaña a poera a guerra, os estao no arrayad poden fazer seu testamento com duas testemunhas com tanto que as duas testemunhas sejas chamadas per ualor alto: hoc est: Milites quando sunt in expeditione, & iterficiunt ad bellum, aut quando sunt in castris, possunt condere testamentum cum duobus testibus, dummodo testes sint vocati ad hunc actum. Ceterum in ipso conflictu p[ro]p[ter]i, possunt militares, ex eadem Ordinatione, testari, quomodo cumque volunt: sive verbo tenet, sive scripto; etiam in puluere, sive in terra cum gladio, aut in clypeo cum sanguine, dummodo id probet ut duobus testibus, in casu, aut obire exiliens, sive transiuntibus, & nullo modo ad id vocatis: sequitur Valasc. confit. 104. num. 16. & num. 21. Egid. Lulit. d. 1. p. 1. §. 3. n. 7. vers. maior verò, ad fin.*

Similiter ex nostra Ordinatione §. 6. pruilegium concessum militi ad testandum iure militari in exercitu, aut congressu p[ro]p[ter]i, resoluuntur fortis efficiunt, sive castris, aut in bello mo-

runtur, vel ad pacium solum reuertit, domi suæ decedant inter annos: sequitur Egid. Lulit. vbi supra 2. p. 6. num. 6. vers. circa quod tamen, vbi §. 12. vix extendit ad testamento illicitorum, qui milites non sunt, & iure militari testari possunt, si enim milites, & fundit ita deinceps cultu[m] eorum testamente, si in hostili loco condita fuerint. Unde si casta linea in loco amico, eo pruilegio militari testari nequeant. Insuper autem, pruilegio non fruuntur, nec alijs testamento subfiant, etiam in loco hostili facta, quam illis illuc mortentibus: l. fin. ff. de *natura testam.* l. vniuers. ff. de *b[on]or[um] p[ro]p[ter]i testamento militare*, Stephanus Gratian. *d[icit] ap. forens. cap. 340. n. 9.* cum seqq. addit[us] p[ro]uilegio testandi militari gaudete Medicos, Chirurgos, Notarios, & familiates militum feruientes in exercitu.

De iure tamen Lulitanu[m] hoc non sufficit adhuc, cum dicantur d. nr. 8. §. 8. in *f[ac]ta deinceps* illicitorum testamento, qui militis non sunt, valere, que iure militari in loco hostili fecerint, si in p[ro]elio occubant, ut confarer ex verbis sequentibus: *ad p[ro]uilegio de testari concedido avi soldados que arsam enero si quaesiverint postquam soldados aeo straverint, que no exercitu se acharerint etiando em terra de summis g[ra]duis m[ar]is os testamento que fecerint non sarae validus, senos morrende elles na baralba.* Id est, p[ro]uilegio testandi militibus concedit gaudescunt item quicunque persone, quaminus milites non sunt, que in exercitu interfuerint existentes in terra hostili: autem testamento, que fecerint, non erunt valida, nisi qui fecerint, obi[git]ur in p[ro]elio. Quia in re lexi nostra à iure communis deripiunt, secundum quod, ut testamento valentur sufficiunt, quod sine facta in loco hostili, quaminus in p[ro]elio non occubant.

Denique d. nr. 8. §. 9. Ordinationis Lulitanæ desententur, omnia testamento facta à militibus extra castra, aut expeditionem, & constituta p[ro]p[ter]i sive solitariae requisita de iure communis in omnibus testamentis esse nullaque iure militari acquisib[us] testari p[ro]ficiuntur milites, qui morantur in acibus, neque milites stationarii, aut limanei in locis Africani, nisi quando sunt inobedientes, aut in congressu belli: sequitur Cab. bed. 1. p. decisi 1. 29. num. 10. Valasc. *confit.* 104. sed Egid. Lulit. §. 12. ubi et de his paxi, cuius meminit Valasc. ibidem. §. 3. Nihilominus de iure nostro supra, §. 12. id affirmat: quod est verum, ut legenti patet in d. 5. 9. ibi salvo se ei soldatos.

§. VI.

De testamento facto tempore pestis,
aut Ruri, aut in Eremo, aut
coram Principe, seu coram
Parocho.

E P I T O M E .

- 124 *Qua solennitas requiriatur in testamento facte sausante p[er]petua?*
- 125 *Testamentum tempore pestis ex Baldoget quinque testibus, & cur? & n. 126.*
- 126 *Fatuus in tempore pestis ut possine esse testes in testamento.*
- 127 *Ex iure antiquo Lulitanus sufficiebat tres testes ad testandum tam in Eremo, quam in alio loco?* & 129. 130. Idem

204 Part. III. Lib. IV. De Testamentis.

64

Ad hanc testamentorum ad pias causas in alienum abituum conscripsi potest, ut per Clat. in 5. Testamentum, q. 6. num. 5. post plures, quos ibi referens sequitur: quibus accedunt Tisquel. de pia causa, prudleg. 34. Anton. Gom. l. 31. Tisquel. num. 4. Valalc. conf. 68. n. 4. & conf. 163. n. 5. Suid. de alimen- tis. n. 8. prudleg. 17. n. 5. ubi addit per text. ro 6. c. cum tibi, de testamento, ad pascuas testamentum ratio ne incertitudinis non virtutum, immo si instituta sunt pauperes, vel Ecclesia in genere: Tisquel. de pia causa, prudleg. 33. & 36. Rebellof. de prudleg. schol. prudleg. 133. & Menach. conf. 29. n. num. 19. Petrus de Anumerarius, & Capellanus lib. 1. cap. 10. num. 97. quos referens sequitur Augustinus. Bartoli. in d. cap. cum tibi, de testam. num. 5.

65

Dividimus in testamento ad causas pias sufficere saltem duos testes ex d. cap. relatum, & iure Canonico standum esse, cum non aliter à iure Celsareo caucatur, per caput 1. de novo operu translatiōne, & id Innocentius, delibetque id testari in foro etiam ciuitatis, iuxta Bart. in l. 1. C. de sacrof. Eccles. Ialoni. n. 2. & 16. & Valalc. conf. 67. n. 6. Inquit quando in foro cuius catetus est dubius, iuris Pontificis statum est: ut per Menoch. de arbitriar. lib. 1. q. 30. n. 5. & q. 7. 4. n. 5. & C. conf. 185. n. 11. & C. conf. 93. n. 3. & C. 32.

66

Quibus potius, quatuor in an chista, sive schedula manu defuncti scriptis, & subscipta, vbi dis ponitur ad pias causas, valeat in vitroque foto Reli- ponio est affirmatum, nisi aliounde constet de conser- tana voluntate testatoris, vel sit aliqua suspicio sinistra de hisusmodi chaeta, seu schedularia fusile iudicatum à viris grauebus reserit Valalc. conf. 67. num. 7. ad finem, & alterius à Decio conf. 48. num. 15. Ialoni. conf. 64. num. 6. vol. 1. & conf. 55. lib. 4. Alex. conf. 4. lib. 7. & in l. bac consultissima 9. ex imperf. num. 3. C. de testamento.

67

Imò sufficere hisusmodi chartam esse inscrip- tiam à testatore, quamvis non sit scripta propria manu illius, vt diligenter in Ambore, fī modē, C. famili. erit fund. subliniens namque virtutis altera leti- citie scripetur: l. pluribus, Angel. ibid. ff. de verb. oblig. & rest. in principio. Institut. de emptione & venditione, lequitur Phebus Lutte. 1. p. decif. 36. num. 7. & n. 15. dicens testamentum ad pia validum esse, si facta sit manu aliena, subsciptam tamen pro priuammodo conscribitur videlicet contenta in illo, aut illi fusile lectum; alii non valeat.

68

Item subscriptio non debet esse simplex, sed omni- nino requiritur quod testator debet facere men- titionem illius testamenti, quod est suum, & quod illud tamquam tale subscriptur; & apponatur dies in quo factum fuit: Valalc. d. confusat. 67. num. 56. licet non addit testes subscripti: requiriunt autem, quod deponit aliqui testes, ita nosc manu testatoris, & esse illa, facta comparatione literarum.

69

Ex quibus sequitur, duos testes ad tale testamento piam non esse necessarium ad solemnizan- tem, quasi sine illius se non sit validum; sed solu- lum re quies ad faciendam fidem in foro fori, de quo solùm fieri est in d. e. relatum, ut in eo prouocetur validitas: Menoch. conf. 224. num. 39.

70

Pono testamentum dicentes primi, quoniam pia causa institueret hares, aut substitutionis via ad causam piam deuenient hæredes: Couart. in d. e. relatum, n. 2. addit runc valete coram duobus testibus quod reliqua legata in eo reliqua Laicis, nulla ex causa pietatis, alioqui testamento principali- liter factum alio respectu, quam pietatis, si deficit lo- nemur necessaria, non tenebat quod principale, nec etiam quod legata pia in eo reliqua. Salcer. in d. e. subiect. capta & irrita. C. de sacrof. Eccles. 9. Quod si aliquis abusus instituerat hares, quamcausa pia in eo

testamento, quamvis in illo continetur legata pia, non datur testamentum conditum in causam piam: ita Gam. deus. 46. n. 2. Couart. supra lequi- tate P. Multin. diff. 134. fol. 726.

Dicitur item proprie causa pia, quando testator pia anima sua bona & liquitatis Petrus Petala in l. si quis Tisquel. de legat. 2. & id Sarmientus, quia in hoc calo celstis fraudis, & falsitatis suscipio, & ideo minus numerus testium, quam leges claves consti- tuerunt, sufficiunt. Spino in suo Recens gloss. 3. princip. n. 41. fol. 61. 6. vbi addit n. 42. verf. adductum etiam: Quid si patrem cum causa pia alias hæres extraneas sit institutus alio reipèctu non pia, & testamentum ellet mius solēt, ex defectu testium, qui iure communis considerato exiguntur, non valere testa- mentum quadam extraneam instrutum simul cum spia causa pia: Couart. supra: quamvis Alciatus in l. 1. q. libet. C. de sacrof. Eccles. contrarium sententia: Secūs quando causa pia institutus hæres cum duobus testibus, tunc legata sub eius protectione alienis reli- cit, ut dictum est, valent argumento regula, acceptio- rum, regul. iur. lib. 6. Collio in a.c. si patet, 1. p. n. 2. a. de testam. lib. 6. Clat. in o. q. 6. in fin. Ne- que ab eum sententia recedendum est quamvis Ialoni in l. bac consultissima 9. ex imperf. C. de testam. abilis recedat: Sed ratio pro validitate virginis, quia quando solemnitas in favorem, & validatem hæredes, sufficit ut validam sit testamentum; suffi- ciet etiam ut validam sit legata reliqua in illo: Molin. supra d. 134. verf. quando, vi. 1. excepit cum aliis communiter illum, qui non habet facultatem re- standi ad alios: tunc enim sit ad pias causas testetur, legataque profana misericordia, alia sunt invalida omnibus excedant facultatem testandi ad pia. Idcirco hac legata ad hæredes ab intestato veniente, neque acceditem pia aliis causis ad quas potestae talia: Egid. supra, 3. p. n. 8.

Hinc sequitur testamentum esse pium, si quis di- ceat: In istmo animam meam hæredem bonorum meorum, illisque telinguo mea bona, & post hæ- verba, reliquit aliqua legata amicis, & confanguineis, ac familiis, constitutaque quinam futurus esset executor testamenti. Nam verba illa: Insti- tuem animam meam hæredem, fatigat ostendit vello testatore, ut expendantur in opera pia bona sua. Quare ut testamentum ad pias causas sit validum non requirant aliena hæredes institutio: Molin. supra fol. 727. post Clat. d. q. 6. verf. penult.

Sed quid de testamento laici in quo Ecclesi- stica persona institueret hares? Nequod ideo non valere testamentum sine notis cuius reliqua tenentur: ex Abbate in cap. quod Clericus n. 29. de fero campi. al- terius laicum si reliqua inter Clericos debere testa- menta leges suas, alites non sublitteret testamentum, quantumcumque Clericum relinquit hæredem nisi hoc fecerint pro anima sua, tunc enim quidquid pro anima relinquatur, pia causa reliqua clementer: ve- norat Gioi. & Scribentes in l. si quis Tisquel. ff. de legat. 2. Bart. in l. 1. n. 3. C. de sacrof. Eccles. Idem Ab- bas in Rubr. de testam. n. 9. & Decius in L. cap. arri- vatis n. 26. de testam. milis, acque ita extra testamento sedū pro anima sua ex laici reliqua minus solēti capere posse hæreditatē, sed etiam particularia reliqua, non tam faveo aliquo, quam sit pio: atque ita si nemo ex testamento hares sit ob defectum hæ- reditatis, Ecclesia sibi reliqua petet: contra Anton. in d. e. quod clericis col. 6. de fero campi. & alios quos te- ffecti Tisquel. supra, prudleg. 80. verf. final. idque fauore

71

72

74

Disp. VII. De testam. ad pias cauf. §. IV. 205

fauore piz causis sustinerti scriptit Couat. in d. cap. relatum. Sed hoc magis pertinet ad Ecclesiam iure proprio, quān fauore, ut dictum est. Ob quam causam Alciatus in d.l. t. C. de sacrof. Ecclesi. n. t. 2. cum videatur ius dicatum esse Ecclesiae sive suo, & non fauore; et oīlūt etiam quoad alios coheredes, quos pia causa non tangit, testamentum validum esse: quod oīo dicet, hōb fauore causis simpliciter id competenter, quasi tunc quoad extraneos coheredes non subtiliter minds soleone testamentum, sicut patentes inter liberos testatores: L. hac em- fassissima, s. ex imperf. C. de testam. fuerit Iul. Clat. in §. Testamentum, quæst. 6. n. 9. q. sed quare, & Menoch. de success. creat. lib. 3. q. 2. lumen. 1. x. num. 5. 1.

Quæstio tamen est, quoādo, que propter solemnitatem defecit in testamento pio nequeunt illi capere, quibus celiqutur, venians illa Ecclesie hæc iustitia, an debent accrescere legitimus successoribus veientibus ab iostellato? Pro parte affirmant in favorem veientium, ab intellectu fauore supra dicta in his §. vers. dicitur item, arguente filii familiæ facientes testamentum ad pias causas de consenso pareo, vbi dicit fieri potest legata tamē alios ibi reliqui non sustinerti, ut pia causa non accrescat, sed veniat ab intellectu successoribus: prout vult Bald. in d.l. t. C. de sacrof. Ecclesi. vbi tantum de legatis loquitur, non vero de hereditate: col. 6. vers. 6. quare n. 8. Salicetus & Alex. in Iserium, C. qui testam. fac. pef. per test. in l. mulier. & Tiro ff. de condicione. & demonstrat. & alij, quibus accedit Clat. s. testamentum quæstion. 5. numer. 8. vbi concludit ratiælegata non subtiliter, nec accepte ipsi pia causa, sed desolui ad veientes ab intellectu.

Nihilominus vetius est reliqua accrescere Ecclesie instituta: eo quia ex quibus, & magis pia Ecclesia factura est, si competitam defundit voluntatem, quamvis sine iustificatione adimplat: Egid. supra, l.t. C. de sacrof. Ecclesi. in princip. 3. part. num. 9.

76 Illud etiam certi iuri est quando testamento omniā ad pias causas est imperfectio imperfectione, ut aiuto voluntatis incompletum, nimirum quando testatores coripi facere testamentum, & morte preoccupatos non posse perficere, aut quando tandem preparauerat ad testamdom, tuxta exemplum citatum in l.s. quis cum testamentum, & in Lex a scriptura, ff. de testam. non valere omniod: ut tradidit Abbas conf. 105. ex n. 2. vol. 2. Alex. conf. 105. ex num. 3. vol. 105. Clat. ff. de testam. quæst. 7. num. 9. Tiraq. in 7. præmis. n. 2. Menoch. lib. 3. presumpt. 1. 31. num. 10. & Couat. in cap. relatum 1. numer. 9. de testam.

Ex quibus sequitur in nostro casu non subtilitate testamencio etiam ad pias causas, quamvis co-tradant alij apud Tiraquel. in d. præleg. 7. n. 1. dicentes fauore pia causa valere testamento imperfectio imperfectione voluntatis, quos concordat Anton. Gabiel. lib. 4. commun. opinio. 11. de testam. conclus. 9. decidens quando voluntas erat perfecta quoad piam causam, esto, esset imperfecta quoad alias tolleritatem iuris ciuilis, testamentum tunc sustinerti: Quod etiam attestatur Couat. supra d. num. 10. Secūs si sit imperfectum imperfectione voluntatis: ut ex multis tradit Tiraquel. de præleg. sans pia præleg. 7. vers. contrarium tamen, quem etiam refertur sequitur Cardinal. Mantei. de consil. ultim. volum. lib. 6. t. 3. num. 10. sciat est nullum testamentum inter liberos imperfectum imperfectione voluntatis, ut voluit Glos. Odini. in l. s. qui, & ibi Bartol. & alij ff. de ss-

testam. Ergo multo magis non valebit testamentum factum pia causa, cui manus taueuti quamlibet: ut notatur in e. quæcumque 7. quæst. 6. Menoch. t. 3. cap. 2. 24. n. 28.

Hic si ut si inserviatur causa pia à testatore, & post institutionem testator diversat ad alia non pia, & antequam testamentum compleatur, nosteretur; ut valere testamentum: nec etiam fauore pia causa: neque inter libens, secundum communem; quæ teneret quandocumque testator decessit, priusquam integrè voluntatem suam explicaverit, testamentum corrumpere ratione voluntatis imperfecta: Clat. 4. Testamentum, quæst. 7. num. 4. vbi concludit etiam quoad disposta non valere: ex ratione, quia non potest dici imperfecta voluntas, doceat testator integre omnia explicauerit, cum in ipso actu conficiendi testamentum, mutet, addat, reuocet multa etiam iam disposita. Idem repetit in specie de testamento inter liberos imperfecto ratione voluntatis, quæst. 9. eodem verbo, Testamentum n. 1. & 2. vbi dicit hanc esse communem post Curt. tun. in d. 6. ex imperfecto, num. 1. & Nattam ibi num. 139.

Ceterum io dubio, pronunciandum est pro testamento ut sustineatur: ita probat lex, si pars, ff. de inesse. testamenti. & scribunt Rupa in tral. de peple, titul. de præleg. ultim. volum. numer. 13. Tiraquel. vbi supra præleg. t. 2. maxime ad pias causas: quibus accidunt laton in consil. 8. col. 4. in princip. & consil. 13. ad fin. libr. 3. & in consil. 112. numer. 1. libr. 4. Inuit lex, in ambiguis, & les, liberis, ff. de regal. Iur. & probat lex, sive persona, ff. de Regis. & sumps. fuerit. Et volvunt multi relati à Tiraquelle. de præleg. pia causa, præleg. 1. 27. co- cludentes standum esse testamentum, quod est in causa pia commodum, & in utilitatem tet favorabilis: Neuiz. libr. 5. Sjina exp. numer. 75. & libr. 6. numer. 28. & numer. 47. Gomez. in 5. ex maleficio, numer. 49. Inflam. de alienis, vers. sed tamen, & in consil. 35. numer. 7. Atque ita nisi manifeste constet ex verbis ipsius testatoris ut non habeat eam voluntatem, & dispositionem pro perfecta; sed possit se præparare ad testandum quam perfectè testari, testamentum esse ollum: lecus vbi de perfectione apparet: & admisso quod firmis in dabo, placuerit perfectio, ex sententia Baldi, & Insolez in d. l. leg. si uero ff. de testam.

Illud etiam oīo est oīmittendam quod dicitur, testamentum scriptum notis inlustris censi in l. sed cum patrone, §. ultim. ff. de bono. præf. Quod etiam extendit ad testamentum inter liberos: Tiraquel. supra, præleg. 1. 2. Mantic. vbi supra, d. libr. 6. titul. 3. numer. 1. Nihilominos exstatut testamentum ad pias causas, quod in hoc est magis fauibile, quām inter liberos; modò constet de voluntate testatoris: tempore enim valer sive sit scriptum notis viatris, sive non: ita Dymus in leg. Laciu, ff. de testam. milu. pet. test. qui loquuntur de milite, quem extendit ad huic calum: sequitur Romanus in Ambens. militaris, in 17. special. circa ultimas voluntates, & Socio. in tral. salient. regul. 110. in 37. sperat.

Sed quid de testamento oīo facto? Dicendum est, prælutionem testamenti nutu faciendo non repens in iure duino, vel Gentium prohibetur tamē outu fieri, in l. submissu, & ibi Glos. & Doctores

206 Part.III. Lib.IV. De Testamentis.

Codice testam. etiam si sit à malate, ut est Glott. quam plenique omnes sequuntur in Litu frances. s. i. verbo mod. s. de milite testam. Quinam &c. facere inter liberos, ut volunt Bald. Angel. Faug. Calv. &c. Reuocatores in d. l. informi; ramus ad causas plus nutu fieri posse post alios tradiri Tiraquel, de privilegiis prie. primulg. 8. iuxta Glot. magnam & communem approbatam in d. cap. cum sub. 2. de testam. vbi Abbas n. 5. & Couar. n. 6. Clac. s. Tschaffhausen, quæst. 6. n. 7. Iacob in Amiens. quæst. molar. a. 7. C. de Sauro. Eccl. & s. l. si elegenter. s. hoc amic. n. 22. ff. de leg. n. 1. Iulph. Ludovic. in compone. conclusio. de testamento. condit. 1. & Manci. d. lib. 6. n. 3. ann. 31.

81 Exceptis tamen duobus casibus, primo, nisi testator decedens in eo flata, qui prima facie appearat, ut non debuerit agere de favore animi; & quod decedens excommunicatus, vel in bello illicitorum not. per Glott. in cedentiam, se sent. excommunicatis, ita Bald. in d. lib. aduenus, cum non acquiesceret ibi Cotenus col. penit. cōd. quod quamvis non sit attendendus fatus animi voluntatis, semper tamen est considerandum privilium cause prie: Bald. adiuxit Caudin. Mantic. dat. s. n. 22. Quia etiam Bald. ibidem, n. 3. in d. l. lib. aduenus fine, videtur dubitare, cum dicat: Admete tu quia diligitur, & nescis ratione quia non potest licet an Deus misericordus; nisi inquit dicas quod insufficit homini de prima facie indicare: argument. l. ultim. de edit. Dom Adriani tollendo, atque in praefecto calo ferme est de gravissimo incommodo animi: & ego pia iudicia defunctorum debent adiuvare, & iustificare. cap. viii. de re indicat. s. sua persona ad juve. ff. de Relig. & f. sumpt. fauere. Idec testator pias causas debent adimpleri; quamvis sit incertum an sit, qui fecerit testamencum, obiecte ut fidelis, vel inimicus: ut Bald. adnotavit in libro secreto, n. 2. C. de Episcop. & Cleric. 10. quoniam etiam patrem in agis inclinat huius. Franc. in Rubric. de testam. lib. 6. n. 3.

82 Secundo, quando testamencum cuiuscumque sit ab existente actualiter in peccato mortali, in quo legar aliqua opera pia facta pro anima sua, que nihil prolunt animi sue quod meritum beatitudinis, quantumcumque illæ de peccato posita doceatur, & confiteatur, & in Dei gratia decedat. Ex eo ostenditur, quia talia opera facta sunt in mortali, & factum mortua, hoc est sine gratia; & Idec quia nunquam viscerunt, nunquam posita accidente gratia reuixerunt: tunc qui perstantiam non renunciant ad beatitudinem, & ad gloriam consequandam, nul facta, & opera, que futura acceptra Deo, illa fideles, que fecit gratias Deo, respicit enim Deus patrem ad hominem quam hominis oblationes iuxta locit. Gen. 4. Resipexit Deus ad Abel, & ad manuagat. Cum ergo homo exileo in mortali sit Deo inimicus, non possunt opera illius esse Deo grata, & ex consequenti opia pia quæcumque illa sine relicta in testamento, nihil prolinunt animi testatoris: iusta illud Pauli 1. ad Corin. 1. 3. Si tradidero corpus meum ea ut ardorem, charitatem autem non habueris, nubis nobis profebit.

Adic nou prodele eadem opera definitio ad fagi. de ratione pœnam, quas in igne purgante est solvantur, quamvis decellet in grana eò quia carnaliam in principio, quando facta sunt, gracie sic postea pœnam fuit temerum per contritionem, & i confessionem, nunquam tamen accepta fuerit ad amittitatem beatitudinem. Quinam actus ille voluntatis, quo legata illa pia in testamento fuerant: inuenta, dum erat in mortali testator, pertinuerunt omnino, nec poterit idemnum numerus retinui. Vnde impossibile est quod si opera illa pia

tanquam pœnitentia, & tanquam in peccato inflitta considerentur, aliquid præmij vel satisfactionis apud Deum acquirant; nisi nouis superuenient actus charitate informari, quo de novo vel institutur, ut sanctificetur ab eodem testator, quando probat illas existentes se esse in literu gratis, ministrum post Confessionem, & Communionem: ut enim testamencum ante faciat, cum omnibus in eo contentus sanctificet secum, & offerat Deo ad gratiam eius per remissionem peccatum promiscendam ut Nauar. manual. cap. 26. ann. 36.

Quare si noui charitatis actus ratiocinetur, & contenta in ipso pia vivificantur, nihil prodele ad sanctificationem residunt D. Thom. s. p. q. 86. art. 6. R. R. Bonaventur. & Communis in q. 4. dif. 15. Quoniam contra teneant Scot. in d. 4. dif. 15. quæst. 1. approbae à Nauar. in cap. 1. in princip. num. 46. de pœn. dif. 6. ad effectum magnificitudi misericordiam Dei, subiectus concordans esse testatorum dum vult condere testamencum, ut prius concurset, & facram Eucharistiam percipiat, & tunc legitima pia institutus, quo proline ad sanctificationem pro peccatis commissis, & ad allocutionem rationis gloriae: vide easdem. 2. p. Instruc. de confess. cap. 19. §. Reglas para ordenar el testamento, vñl. Tercera regla. Cenedam decretal. collectian. 106. num. 1. f. 26. 3.

Rogabis tamen opera bona, & legata pia facta extra charitatem, quos effectus operentur: Communis sententia tenet, opera deinceps facienda, si sunt, & escolare a nostro peccato, & prodele ad illudstantiam mentis peccatorum, vel inimicorum malum peccatorum agnoscat, & tunc panitetur: item ad quærendas virtutes mortales, ne de peccato in peccatorum Reus trahatur. Reliqua vero opera de te bona ad eadem proficit, etiam in mortali facta, ovo tamen ad quærendas, vel augendinas gratiam gratia facientes, vel gloriam beatitudinem: cap. 26. de confess. dif. 6. 3. Bartol. in cap. quod quidam, de pecc. ent. num. 6.

83 Terrio loco excipi potest testamencum Cœci, secundum Angel. in d. l. lib. aduenus in quo requiriuntur specialis tollennitas per h. bac conf. dif. C. qui testam. facere p. quod dicitur Angelus videtur lequi Cotenus ibi, col. penit. Sed hanc quoque limitationem, & exceptionem expelite Alex. sib. 1, refutat dicas, non videti rerum; qui duplicitio h. bac conf. dif. non habet locum in testamencio ad pias causas sita Tiraquel, de præulg. cap. p. 8. ad fin. vers. linea secunda, & Caudin. Mantic. de confit. citam. volv. lib. 6. n. 3. n. 2. vbi concludit cœcum posse ad pias causas testari illæ solenitatem legis cuiuslibet, & ex corollario valere notum factum: Tiraquel supra, præulg. 10. Caus. teliolatu placet.

E P I T O M E.

- 85 Legata pia quemadmodum cognoscantur sive t. l. a.
- 86 Relicta ex qualitate persona potius quam ex verbis testatoris indicantur relicta ad pias causas.
- 87 Legata relicta beneficiali, vel Monasterio confirmatur pia.
- 88 Legatum relatum Episcopo ab extraneo confirmatur pium: fecit quanto relinquuntur a confiance.
- 89 Legatum relatum servitu Ecclesiæ confirmatur pium, cum antea relatum persona Ecclesiæ officia.

Disp. VII. De testam. ad pias caus. §. IV. 207

- 90 Legatum reliquitum vni, vel aliquibus Canonicis, non auem omnibus, non presumitur pia.
 91 Legatum disi, & legatum alimentorum quando censeatur pium?
 92 Testator communis distributionem suorum ben-
eficiorum, nobile amplissimum additio, distributio est in pia
causam, & censeatur bene cui foia commissio.
 93 Minus, & fons simil an possit testari ad
pia? & num. 94.
 95 Tempus infirmitatis necessaria non requiriatur in
testamento ad causa pia, nec inscrip-
tio.
 96 Influsio hereditatis non requiriatur in testamentis ad
causas pias, quia est solennitas iuris custodi, &
ab illo posse remitti.
 97 De testamento inter liberos non semper tales ar-
gumentatio ad pias causas.
 98 Quia tales in testamento filio in re minima, compre-
hensione illi querela inefficiunt testamento.
 99 Legata pia peti pessimi in principio temporis, le-
gata autem non pia in fine: item pia peti pa-
fessus non adiuta hereditate.
 100 Legatum ad pias causas reliquitum, non extinguitur
per voluntariam alienationem res legata: Et
capi potest propria autoritate. Secus in proposito.
 101 An testamentum ad pias causas, presumatur po-
sterius, quando in altero instituit sum venien-
tes ab intestato, & non consilis de prioritate.
 102 In dubio testamentum ad pias causas presumatur
posterior: Et quid si in vitroque causa pia solli-
citudo sit.
 Legatum ad pias causas presumunt annuum, &
non annuo pro vincula vocantur. Ibid.

R5 Q Vomodo cognoscatur testamentum fieri ad
causas pias, diximus in principio: nunc dece-
dum de legatis pia, quomodo intelligentia testa-
toris, ex coniecturis concipi potest: videtur Bald. in l.
ibid. n. 1. vers. secundum ergo, C. de sacraf. Eccles. vbi tra-
ditur quando causa pietatis congruit pietate, lega-
tum intelliguntur pias causas: Secus si non cogruat:
veluti quando persona est communis testatoris, & est
pauper, testatum centetus inquit pietatis, etiam
testator non exprimatur: quod pauperibus. Et si quis
ad declinandum, C. de Episc. & Cleric. quia quando est
in necessitate, testator magis presumatur reliquaque
motus misericordia, quam ex affectione sanguinis:
vt Bald. in specie expellatur, per l. liber cap. C. de cap. &
postlim. reuersi, quia dicta oportet sequitur: Beör. in
decif. 94. Angel. in LXXX. y. 5. in annos. 5. ff. de ter-
rific. A. Iacob. Landi. n. 1. 4. C. de Episc. & Cleric. & no-
tes Glori: ex illo testo in l. ex dñebo. 5. vlt. ff. de nego-
tii. dicentes quod ex qualitate personae magis, quam
ex verbis testatoris iudicandis esse legatum ad
pias causas, eo ipso quod quis legit pauperi. Andri-
Barbar. in cap. relatum. n. 1. 4. de testamento.

R6 Similiter quando relinquunt aliquid Hospitali,
vel Monasterio, censeatur ad causas pias: quoniam id
non exprimitur in testamento in e. t. n. 10. de segal. Abbas in
cap. reliquiis. n. 4. de testam. Item legatum factum
Episcopis ab extraneo p. alium factum contempla-
tionem Ecclesie, ut per Menoch. de presumpt. lib. 4.
presumpt. et 2. n. 1. v. b. n. 1. si sit legatum Prelato
extraneo, eius proprio nomine expellit.

R7 Secus quando relinquunt legatum Prelato Ec-
clesie, si quoque coniunctio ipsi testatori, tunc enim
presumitur factum contemplatione ipsius Prelati:
Menoch. d. presumpt. 1. 1. 2. 3. S. Surd. de alimento. n. 5.
q. 6. n. 8. & q. 9. quoniam in legato tantum exprimitur,
nomine dignitatis: Malaclard. comel. g. 5. n. 8. nisi quando
ex primis tauris a testatore in legato aliquid in favo-
rem Ecclesie, vel auctoritate saltem concernent: Mal-
Fragefi Regum. Christi. Rer. P. III.

catt. supra. n. 9. Menoch. de presumpt. et 2. n. 7. v. 1. n.
8. adem illi iudicium, quando que relinquuntur
coenuntur servitu Ecclesie, puta calice, & cibis
bulis, presumuntur enim relinquunt Ecclesie, non au-
tem pietate: Malaclard. comel. g. 6. 5. n. 1. & evolus.
1. 4. 8. num. t. 19.

Quintum legatum reliquitum vni, vel aliquibus
eiudem Ecclesie Canonicis, non autem omnibus,
non presumuntur pium, sed sicut contemplatione
ipiarum personarum, secus si sit omnisquisque pre-
sumtur Ecclesie factum: Menoch. d. presumpt. 1. 2.
n. 3. Vixius tom. 2. c. 2. 1. opere. lib. 6. n. 26. n. 3. t.
Nam quod reliquitur omnibus Caponicis cense-
tur testatum Ecclesie, quoniam aliud sic dicere:
Reliquum hoc Ecclesie, & aliud, Reliquum hoc Ca-
nonicis quin in primo casu reliquitur Ecclesie:
secundo, non: vi vult Glos. in cap. requisitis, de te-
stam. quam communiter approbatam dicunt Men-
dez à Caltro de annos. caudib. lib. t. m. 1. n. 1. num. 7.
Cened. practicar. lib. 1. q. 1. in principi. Sed hoc nou-
tolit, quid reliquit Canonicus indistincte, seu Ca-
pitulu aliquibus Ecclesie, sive Cathedrali, sive Col-
legiate, non si legatum pium.

91 Eodem modo legatum alimentorum, seu dotis,
quoniam non intelligatur ab solute reliquitum ad pias
causas, nihilominus illi pauperi reliquitum sit, prius
censeatur nota Bartol. in l. alio. n. 4. ff. de alimen-
to. legat. &c. in crat. de alimento. n. 23. per text. in ff. aliud
ognino capitulum, ibi: egeni alimenta impendane, in
Auctor. vi cuso de appelli. cogn. & Glos. in l. si cas
annuum. ff. de annis legar. Bartol. & Angel. turris
in l. diuin. ff. ad l. sacrament. Gratian. in conf. 1. 40. n.
6. vol. 2. Secus de legato alimentorum dicitur re-
licto, quod non est ad pias causas, tamen est favo-
rabilis, vt vult Alciat. in l. ff. certi annui. num. 6. C. de
pallio.

Legatum autem dotis non intelligitur ad pias
causas nisi pauperi mulier reliquitum sit, quoniam dos
semper intelligatur causa pia. confit. 1. 3. ff. in ea op-
tione qui mulier ff. de condit. in debito. Non tamen in-
telligitur de illis pietate, ita vt non subiecte sole-
licitati clavis, debet telinqui pro anima defuncti, vel
in favorem illius, alios non dicunt proprie causa pia,
in quo anima defuncti reliquitum non disceritur, nam
nisi pauperi telinquitur: Bartol. in l. 1. n. 3. 3. C. de sacraf.
Eccles. Romanus in d. Auctor. similiter n. 1. C. ad l.
faleidiam. Barbar. in d. c. relation. 1. n. 1. 4. de testam.

Qagare legatum dotis dicitur reliquitum nunquam
est ad causas pias: vt noratur in d. lind. C. de sacraf.
Nec sufficit quod testator dicat le legate pauperi,
neccesse tamen est probare paupertatem, quando illa
est fundamentum intentionis: iuxta Glos. in l. ff
veri. ff. qui pro rei qualitate, ff. qui sanit. cognate.
Decius, in specie, in conf. 1. 20. n. 3. Cephal. conf. 1. 6.
num. 3. C. 4.

Quod si testator committat alieni distributionem
suum bonorum, nullum aliquo addito, intelligitur
distribution in piam causam; & is cui coenuntur
distribution, intelligitur esse hares inflatus cum
onere distribuendi bona defuncti in pauperes, & em-
titib. de testam. vers. in alterius distributionem committitur.
Idem intellige quando nullo harende instituto de-
purantur executores, quia ipsi presumuntur hares-
des instituti cum onere distribuendi bona in pias
causas: Titaquel. intrat. Le mort. p. 7. declar. 5. n. 1. 4.
Menoch. conf. 3. 6. 9. n. 10. Valisc. conf. 68. n. 4. Mend.
de Caltro in praxi Lxvian. lib. t. cap. 3. num. 22. post
alios in d. cap. caudib. praeceps. Innocent. Ioan.
Andreas, Hollens. & leibniz etiam Bald. dicens 18
l. executorum n. 8. de exec. rei mediat. nulquam
alibi reperi. Quod sententia quoniam habet con-
adiectio, si sequentur tamco calculo recepta est.

Disp. VII. De testamento militis. §. V. 209

legatum exquiritur, cum res legata alienatur, per l. rem legatum, s. de admend. legat. & s. p. rem, Infl. de leg. i. Quod procedit eis quando res alienata ab alienante redimatur, adhuc enim non transiret legatum, per l. cum serv. ff. de admend. legat. nisi aliam persona aliud ostendat: per l. f. s. g. Tunc, s. de condition. & demonstracionib.

Discendum tamen est, per rei alienationem non exprimit legatum reliquum per causam quamvis res alienata non redimatur: unde si testator fieri Ecclesiam precipiat in tali domo, & postea illam vendat, nec redumar, non propterea exprimit huiusmodi legatum: Ideo venditione non obstante, debet adficari Ecclesia in ea domo, si fieri potest; alias in also loco: Ita Bart. conf. 26. incipit, Testator in testamento.

Nec obstat decisio l. fiduciamissa, s. f. rem, ff. de leg. i. vbi dicitur exquiri legatum, quando res legata sponte venditur, seu donatur: Quod procedit in legato non plus, in quibus si eadem res recuperetur, non propterea restituicur legatum: sedis in legato ad pias causas, quod redempsum multo fortius debetur: l. versus iij. ff. de manumiss. testam. & volunt Bald. & Iason in l. qui post testamento, C. de legat.

Addit legatarium primum posse propria autoritate legatum accipere. Ita Com. conf. i. 40. rel. ult. lib. t. Quo priuslegio prius legatus non plus, qui eo ipso intercedit perdit legatum, & tenetur restituicre hæredi, si illud accipiat: per l. unicum, C. quarto legat. & notatur in l. non est dubium, C. de leg. nisi testator ipse in testamento suo peccipiat ut legatus capiat legatum propria autoritate impone: ut tenet Gloli, in l. Tunc cum testamento, s. Lucas, ff. de legat. 2. Bald. in l. C. communia de legat. Menoch. de adipiscendo, possesso, remed. 2. n. 31. & remed. 3. n. 44. alias non potest legatus propria autoritate capite legatum, sed de manu hæredis tenetur capere: quando legatum non est plu: l. non dubium, C. de legat. Koder. Xuanes in l. quoniam in prioribus, quaff. 7. n. 9. C. de moffie. testam. Anton. Gomel. 45. Taur. n. 13. Porras in l. omnia, s. fundam. n. 7. de legat.

Sequitur quæstio: An testamentum ad pias causas praesumunt posteriori, quando in altero testamento instituti sunt venientes ab incestatu, & non constar de prioritate? Respondetur, testamentum ad pias causas in dubio praesumit posteriori: Romanus in d. Autent. finaliter, in 1. speciale pia causa inter ultimam voluntatem, n. 6. ex regula vulgari, quod in dubiis præ pia causa est in-dicandum quia potenter est præsumptio pro causa pia, cui præsumptio iuri in dubio suffragatur, cum lib. benigniori, atque ita non est tunc admittere succedentes ab incestatu: Quin in modis testamentorum ad pias causas factum, licet minus solemnem, tenetur prius testamentum conditum cum omni solemnitate: ut post alios tradit Tuaquel, supra, præleg. 3. vers. & facit Cardin. Mantei, de causell. ultim. volunt. lib. 6. tit. 3. n. 52. vers. secundo considero, quia intelligitur testamentum ad pias causas habere clausulum derogatorium.

Accedit testamentum ad pias causas factum contam septim testibus, renocati per pollitus conditum similiter ad pias causas coram duobus testibus tantum: secundum Paul. de Caltro conf. 3. 27. vol. 1. quem sequitur Alex. in conf. 1. 46. n. 10. vers. pro quo, vol. end. Sed Raynus discordat, docetque communem sententiam testis: in conf. 9. 2x n. 16. ad n. 19. vol. 1. argumento testamento inter liberis factum cum duobus testibus, quod tam non

tumpit primum iure communi factum: ut bene etiam testis Aegid. Lubit. i. Code Sacros. Eccl. p. 2. f. 3. n. 6. quibus aliud iure magis placet.

Iuvat testamento libens institutum factum, revocari per secundum ad pias causas, aliquo tamen illis velicito: Alex. conf. iij. incipit, Piso, ac diligenter considerato: col. 3. vers. 3. lib. 4. & Iason. Andreas in cap. ultim. de solle. & Iason. in d. Autent. hoc inter liberos, in 4. linea.

Supradicta oblat Gloli. & communis opinio, cuius meminimus Aegid. in d. t. 3. p. 2. n. 7. dicens testamento, inter que de prioritate non constat, le fe inuicem confunduntur: naut ex neutrō hæreditas defatur: Quia facile solvit; quod quando de testamentorum posteritate non constat, illud posterius factum praesumitur, in quo pia causa instituitur. Quod si in vitroque pia causa repertatur instituta, diversa tamen spissitudine, nimirum, quia in uno seruimus libertates continentur, & in altero Ecclesiæ legata relinquuntur: In hoc dubio, arbitrio prudentis, quid præligendum sit, committitur: considerato illo, quod in pia causa intento hinc melius, & favorevolius repertur: & vbi maiorem relieti necessitatem esse cognoscitur. Aegid. vbi proxim. n. 9. ad fin. vbi n. 10. subdit, ideo generaliter pro libertate fieri indicandum ius tamen prudens iudeo debet considerare, utrum ea si alterius pia causa necessitas, ut magis illius commodo iubuenire expediat, quam tertiorum libertatis. Denique si virtutique cause pia necessitas penitus omnibus, equalis apparatur, locus est gratificationis: sed melius videtur inter utrumque rem diuidi.

Pro complemento legatum ad pias causas debet intelligi annuum, non autem pro via viae tantum: idcirco si testator iubeat fieri locum in die obitus sui, intelligitur singulis annis esse celebrandus in l. cum pater, s. pater, vers. ultima indec. ff. de legat. 2. pro quo allegat l. cum quadam, quæ est antepenultima, ff. de annu legatu, vbi decidunt: Cum quidam Decurriens obitum datus volunt die natu sua, non esse verisimile testatorem de suo anno sensisse, sed de perpesto legato: & ibi Gloli: idem aut de die obitus iuri, qui natu dicti potest, quæ contentia suore anima recipienda,

S. V.

De testamento Militis.

E P I T O M E.

103 Adiutor Etymologia qualis, & cui comparatur?

104 Prædictio militis ad testandum cum duabus testibus, fine familiu, fine maſculu.

105 Et debet effigiari, non tam semper.

106 Adiutor non possum testari: testamentum valde si mortuus intra annos.

107 Quis militis non sunt, in loco tamē boſili quædo expositi, pugnanti testari inter militari. Et infra de iure nostro, vers. de iure tamē n. penulti.

108 Adiutor independenti morte possum testari, ut voluntari, sine existente in castro, in fini in expeditione: & quammodi hoc intelligatur?

109 Milites in locis boſiliū de consuetudine gaudent prædicto militari testando.

110 Milites proficiuntur ad Indos nautibus, & in etiā in milite causa, quando nauti navigant;

111 Adiutor possum emissem cum duobus testimentis etiam et aliudque alii integrum non est.

- 113 Miles potest decidero pro parvo rossato, & pro
 parte interstatu: *fatu* de non milita.
 113 Miles potest probabili sui ascendenti, invi-
 sione vno in re aliqua certa, & alio in
 alia.
 114 Formam an gaudente privilegio rostante iure
 militari. Es quid de Clericis, me de cunctis
 Hierosolymam religione causa.
 115 Miles in testamento semper intelligitur clavis
 la Codicilli: idem in testamento inter libe-
 rarij ad pia.
 116 Quartum privilegium militis est posse facere in
 collatione hereditem ex tempore, & ad tempus.
 117 Quintum privilegium, sextum, septimum, octau-
 um, nonum, & decimum militis, qualia
 sunt?
 118 Miles in aliquibus regnis habent litteras fla-
 tur, non sicut causa similes agitentur dum sunt
 in bello: sicut de criminalibus; de causis autem
 & de alimentis.
 119 De privilegiis militium rostante iure militari
 secundum ius Lusitanum, & an extordentes
 ad milites in bello invito?
 120 Miles condonamus ad mortem non possit rosta-
 ri, nisi ad pia, de Tertio suae iure tamea Lu-
 striano discordia deponit & quando?
 121 Miles potest iniurare vnon karadem in ca-
 fferribus, & aliis in sua coquendis, & an
 resiles debent esse rogari.
 122 Miles qui non fuerint, quando possint restari
 iure militari, & quando non erant rostante
 substantia?
 123 Miles non possunt tellari etiam in arcibus, &
 locis Africanis, quamvis ibi moriantur, nisi
 quando sunt in obdignitate, aut confusione: sicut
 de confundendine, ut n. 109 statim fuit. —

(10) **D**icitus de privilegiis Testamenti militaris,
 non nobis te est si dicam unde miles tot pri-
 legia sibi acquiescent: facile tamen allegueret qui
 Vlpianus in l. 1. cons. miles antea, scilicet de militari testam-
 mento, ubi huius oenominis etymologias varias
 reserat: inter quas illa placet, que vulnus Militem vo-
 cat à Mille, quasi Miles strenuus Milesimus ap-
 pelleretur: atque quia de mille vnu fortissimus, & stren-
 uissimus ei gebaturvne ibi nomine Glosa, sicut sequitur
 Conanus, lib. 9. *Conannar. cap. 5.* in principi, vel si
 magis placet dicitur Miles, quia pro Reipublice
 defensio eius miles est in facta mille aliorum ho-
 minum.
 Quando ergo milites sunt tales, quales exigunt, &
 ostentant hoc nomen Miles; mercinib[us] dicuntur
 Patrie firmamentum, Reipublice propugnaculum,
 tutissimumque in omni rerum discernente perfu-
 gionem, ac Regum ipsorum, & Imperatorum auho-
 tangentem validissimum, in quos quadrat illud Lu-
 stanianus. Imperatoris in premio Iustius, per hanc
 veram: Imperatoris Martiolum armis decoratum
 vox salutis, sed etiam legibus operari est armaram, ut
 virum tam tempore, & bellorum, & pacis, possit ga-
 ferari. Sic illidecidit milites magis virtute, quam
 multitudine esse convenient, quia non tantum numerus
 pluvius, quam virtus, praeorum pugna expedit:
 arguimento fortis Iusus Godeonis, qui oraculo dioino
 monitos pacatos ad victoriam elegit, formidolos
 rebatur, qui obesi magis, quam prodeesse so pe-
 tri, vocante.

Premium ergo priuilegii militis est, valere te-
 stamentum cum donibus vestrum testibus: dum est
 in bello, & in conditione, que testes sunt matres, sive
 feminis: Clas. verbo Testamentum, quod. 5. 5. verf. sed
 queritur sibi coniuncta. P. h[ab]itu, sedem verbo d[icit]ib[us]. 1. 2. 9.

quia omnis solemnitas iure chilii introducta in hoc
 casu non requiritur praeterquam quod telles debent
 esse to gatis: ut ostendatur in l. *Diss. scilicet de militari tes-
 tam.* in l. 1. q[ua]nt. 1. p[ar]t. 6. idem Clas. supra quod. 5. 8.
 verf. nem quare, vbi dicit hanc esse communem: i.e.
 quas. Agid. Lusit. in l. 1. C. de sacref. Eccl. 1. p[ar]t. 5. 1.
 a. 2. ex *Natura in repente lega,* hac consiliria, sicut
 ex imperfeto, C. de testam. num. 1. 6. 4. & ex *Simone de
 Petrus in tract. de interpretatione ultim. volunt. lib. 3.*
 interpret. 2. sub. 1. felic. 8. n. 17.

Ceterum hoc non caret contradicitione; quia mi-
 litibus integrum est tellari, quomodo possint, &
 quomodo velint Phœbus Lusitan. rem. 1. desig. 1. 8.
 6. 6. & seqq. illicioque datum est non ligati iuri solena-
 ritatis, prout habetur in d. 1. scilicet de testam. militi.
 vbi Glosa. in verbo, *Natura intelligit dummodo duo
 bus tellibus voluntas probent;* & repetitur Lusitan.
C. de militari. Atque ita cum solum legitime pro-
 batioeis requiriuntur, nec haec mentio quod debet esse
 esse togati telles, sequitur non requiri quod toga-
 tur pro forma, & solemnitate, sed pro veritate pro-
 banda.

Quando vero rogitus omnes non debent in testa-
 mente iure militis, licet ex Glosa in militari. C. de te-
 stim. in militi. scilicet ex iure nostro lib. 4. Ord. 1. 8. 3. 5. 5. &
 infra hoc. n. 1. a. 1. Hoc tamen privilegium circa te-
 stamenta dari, etiam muti sicut: ut pater ex filiis,
 de multis testam. s. *Quinque testamentorum factum in
 expeditione vnde valebit in miliea iusta annu pos-
 quam à bello redire, moriarur; sicut autem si post an-
 num decedat, ut paret ex eod. sit. Infl. de militi. 10. 5. 5.*

Eodem privilegio gaudebunt ad testamento con-
 ficienda omnes, qui in castris reperiuntur, quamvis
 milites non sint: dummodo in loco hostili existant:
 longe aliter, si locus non sit hostilis: habetur in l. 1.
 scilicet boni, posse Clas. verbo *testamentum, quod.* 1. 5.
 8. 5. ex Glosa. in *l. scriptriaris, in gloss. fin. C. de testam.
 militi,* que circa hoc communiter est approbata; ut
 testis est *Patibus cons.* 3. 2. n. 2. 5. lib. 1.

Item quarti potest quando censeantur milites
 existere in castris, & in expeditione, ut iure milites
 testari possint: Valac: ea de te. *testam.* 1. 0. 4. n. 9. indi-
 stincte vult posse tellari quando sunt in castris, &
 sic in expeditione, hoc est in procinctu belli ad
 peccandum; nam hoc ostendit verbum *Expedicio*
 secundum Vigilius in s. planis. 1. p[ar]t. 6. de militari tes-
 tam. s. & in Glosa. verbo *domini nrae.*

Sed clarihi Agid. Lusitan. in d. 1. a. C. de sacref. Ec-
 cl. 1. p[ar]t. 5. 1. 7. ad effectum reflandi milites dici esse
 in castris, quando fixis in campotentis montrant
 in aliquo loco: expeditione dicuntur esse, quando
 sum exercita ire faciunt: Phœbus Lusitan. rem. 1.
 desig. 1. 8. per rem per se stant s. 4. aeq. ira, quam-
 vis milites olim quocunque loco, de tempore pos-
 sent tellari iure proprio, ante quam à bello recede-
 rent; posse tamen Imperator Lusitanianus decreta
 ut ratione id procederet, & concederetur militeis
 in expeditione existentibus, & in castris testantibus:
 s. lib. 1. scilicet *testam.* & ibi Glosa. 1. *Infl. de milie-*
bus. Agid. Lusitan. supra s. 1. n. 4.

Quare non gaudent eo privilegio militis, qui
 circa expeditionem, vel extra castra in aliis locis hy-
 meni celatoe bello, & necessitate illios; & multi
 minus milites vulgo, & de G. armis, en soldados, de
 profissio, nec limitanei, vulgo, frateres, qui in aliquo
 loco, etiam in pace stipendiis sunt; non tamen
 gaudent hoc privilegio. Vigilius supra num. 3. contra
 Petrum Auendan, in *sue dictacione Hispan.* verbo,
Canalibus, pag. 1. 7. 6. affectentur milites, sine fini pe-
 dides, sive equites existentes in regno Nauarri, Gra-
 nate, Neapolis, seu in Lusitanis in Stationibus gau-
 dent priuilegii militibus: Sed fallitur Auendan,
 de

de iure communiqua non sunt in castris, neque in expeditione bellandi; & ex consequenti nequeunt restari: quoniam huiusmodi milites sunt duxatae ad prouinciarum, seu regnum tranquillitatem: & priuilegium restandi conceditur soli milibus in castris, & belli prouincia testantibus. Quare nec milites Melitenses, seu Malteses extra castra, & expeditionem, gaudeat hoc priuilegio testandi: contra Card. Mant. lib. 6. n. 12. de consil. uir. ultim. vobis. vbi afferit milites Rhodianos testari posse inter militari extra castra, & expeditionem: quia semper pars morti pro defensione Religionis etetiam non placet de iure communii. Ceteris autem priuilegiis que gaudent Valac. supra n. 13. vbi n. 19. addit milites huius temporis, qui non vacant se militari pro Republica; sed vivunt in Regia Cittate, aut in orio in palatis, non frui priuilegiis milieum in testando pro quo allegat Alex. in I. Centurio, col. 4. ff. de valigari. Bart. in l. A. C. de iuri. & fact. agn. & in l. milit. sex quibus casis, ex eadem ratione, quia non sunt in promptu, neque in procio bellandi, sicut qui sunt in castris, aut in expeditione.

Nihilominus, quidquid sit de iure communii, & ceptum est fit milites stipendi recipentes paratos ad pagandos, si sunt in exercitis in rebus hostiis, quales sunt Lusitanis in terris Mauritanie, & apud Indos, gaudent etiā priuilegio in testando, sicut enim actuarier parati ad periculum, & suas vigilias continuas alternis custodiante, & explosiones habent, & censentur in expeditione bellica detinere: feci dicendum de milibus praefatis, existentes in terris non hostiis, sed pro quiete rei publicae communib; ac stipendio gaudentibus: ita Valac. d. consuls. 104. n. 11. & Egid. d. l. t. Cide facetus. Eccl. 3. 1. n. 5.

Contrarium tamen est dicendum de illis, qui Vlippone milites omen dederant, & Regis expensis ad Orientalem Indianam nauigant, aut classibus ve- hementer ob causam militare, quoniam nauigant non posse testari inter militari, quoniam animo militari nauigant: Egid. supra. n. 7. & 8. vbi iubidit eaque in dubio. Nauarcos, & Tetrachos namivm Indi- carum, & classium iure militari testari posse, nec non omnes remiges in classibus, & ceteribus quia cen- sentur milites, per eandem l. uncam, ff. de veter. prof. ex ieiun. milit. Eodem modo Lusitanis, qui nauibus Indicis preliucentur duces, item Scirbe nauium. Nauta gaudent hoc priuilegio: cum plau- num sit esse militare, & ex consequenti iure militari possunt testari: d. l. ex se tempore, ff. de veter. scrlam. censentur omnesque occupati in expeditione, cum properent ad bellum incurandum cum hostiis. Idem est iudicium de filiis, qui solvant e portu ad insulas, expectacuti nautes et India redeentes, ut praesidio sua eas liberare ab hostiis classem, & rotas in portum reducant.

Iacit dicendum est de testantibus in quibuscumque osibus bellicis, quorum testamenta iuste militare fruuntur, sicut militum in rebus praelationis, & excusationes retrofretes exercentium: Valac. coniur. 1. 8. 2. n. 19. Quare de his intrepide dici potest posse illos testari militari iure, cum in expeditione, ut milites, occupentur: quod non est dicendum de namiganibus ad Indos impetribus regis animo exercendi mercatorum, quoniam milites nuncupen- tur, atque ita eorum testamento non nisi premilla solemnitate necessaria iubilent: Egid. supra n. 9. & 10.

Secondum priuilegium militum est posse dece- dere cum duabus, & plusibus testamentis: per l. querbarum, ff. de milit. testam. Hoc posuit, am- biguitat sicut secundum testamentum, an

tenet in dubio verumque sustinet: textus tamē ibi in contrarium ostendit: & vt notat Bart. in l. milit. Codicil. §. ultim. eadem sic. & pto Glos. affert eundem textum cum principio legis, & s. 1. Postea utrū distinctione, & iura inter te pagana ad concordiam reducuntur; & hoc modo discordes opinione temperat: proinde si miles expediti voluerit, vt primum testamentum sit firmum, utrumque valere certum est: per d. l. querbarum. Si autem miles nihil dicit; merito dubitatur, qualis fuisse voluntas militis testantis: utrum Bart. utrū distinctione; nimirum si secundum testameorum dispositionem contineat omnium bonorum, tunc celestet revocati primum testamentum: per notata ī d. l. milit. Codicil. §. ultim.

Ceterum, si secundum testamentum loquatur de parte dumtaxat bonorum, in dubio videtur velle verumque testamentum suum effectum factum: vt in d. l. milit. Codicil. in princ. §. 1. sequitur Bald. se d. l. querbarum, n. 1. à qua distinctione non recedit Cardio Manic. de coniur. ultim. se un. lib. 6. n. 1. tit. 2.

Iam miles potest decedere pro parte testans, & pro parte intestatus, quod aliis non conceditur: ex l. penult. ff. de inut. rapt. testam. quamvis possit ad pias causas: ex Bart. se l. 1. in secunda questione, & latius col. ante penult. vers. quatuor quarto. C. de jure. Eccl. quod etiam priuilegium habet miles, per l. si duobus, ff. de veter. testam. vbi pro parte testans, & pro parte intestatus emori potest: Anchaz. & Imola, in cap. cum ejus, de testam. Clas. §. testa- mentum, n. 1. & 2. vbi ostendit fieri posse, si miles instituit heredem in bonis castris: & in bonis non castris neminem instituit, vel è contra: io quod cunctu testatus pro parte, & pro parte intestatus decedit: èo quia institutus in castris non realis ad se bona non castris ipsius testatorum, in quibus nullus cernit institutus, sed defectus in illa bona ab heredes ipsius militis, succedentes eadem ab intestato: per Glos. in l. 1. verb. probatur, C. de gloriam. milit.

Quod contra accidit in noo milite, qui non potest decedere pro parte testans, & pro parte intestatus: sed causa testari trahit ad se causam intestatus: & ex consequenti institutus in re certa tantum, non existente vniuersali coherede, totum capit, & non men vniuersalis heredes alii habent: l. quatuor. Cod. de hered. inst. & de testato mentione rei certe, & particulis, in totum heres manet: l. 1. ff. ex fundato codem nullo, & tradit Dyn. in l. ff. qui institutus heres, ff. de hered. inst. & ibi Bald. & etiam in l. dominum. §. 1. ff. de testato. & Menoch. cons. 2. 4. n. 3. & 4. & 8. & 9. 1.

Aliud vero in militi instituente unum in aliqua re certa, & alium in alia, prohibente tamen in uno testamento ius accrescendi: si hoc casu institutus in re certa non habet nisi tem illam certam: in reliquo autem succedunt venientes ab intestato: & miles decidit pro parte testans, & pro parte intestatus. Longe vero alter dicetur in noo milite, qui non potest prohibere ius accrescendi ius successione vniuersali: Poterat, quando instituit aliquem in re certa, & prohibet ne quid ultra petere possit: si contingat heredem volesalem repudiare, non potest prohibere, ne reliqua heredes accrescat illi instituto in re certa, quia si certa hereditas non accrescit instituto in re pecuniarum, necessitate de- noueretur ab heredes ab intestato venientes: quod est absurdum: èo quia daretur calix, in quo aliquis non miles decidet pro parte testans, & pro parte intestatus, coetera communem regulam iuris, de qua in l. nro. ieiun. ff. derig. ior. per quam testator

Disp. VII. De testamento Militis. §. V. 214

miles est, & militie vacat, tam in castris, quam in expeditione pro Republica quaque sua expulsus: priusde privilegios exsiderunt datis militi debet gaudere: item, quia legum beneficia generaliter cooccilla, generaliter sunt intelligenda; oecque ad militiam spectat iste fintine bella iusta, an iustitia, quae Ptim. ipes incurrit: competit enim ignaro iustitia, & iusto patre potius, quam oppolitum, ut iure ipso cauetur in l. fin. C. de iure deliber. Aegid. ibi supra §. 1. num. 14. Causa iocentia alius non duplicetur.

Ponit quamus statutum sic iure nostro d. 4. §. 8. 1. condonato ad mortem naturalē non posse facere testamentum, ibi §. 6. Et vixit ita ut testamento antea facta, damnatione sequatur, sine iurita: de quo idem Aegid. p. 1. §. 5. num. 3. vers. prius vero sententiam, nisi tollam de cetera boorum parte ad prias causas: P. Molin. de inst. strati. 2. d. 9. vers. Quoad ius: alia num. 8. & Bartoli, in remissione mīb. ad d. 4. §. 8. 1. & ultro, per ius: Nihilominus codice lib. 4. n. 8. 3. §. 6. integrum est militi condonatio pro aliquo crimine ad mortem naturalē, testari libertate militari de omnibus suis bonis castris, & peccante ac si non esset condemnatus: quod incligitur, quando dux illius, aut iudex, qui iocentiam tulere: No ea declaraverit quod posset dilipocere de suis bonis, & testari: Aegid. in d. 1. C. de factos. Eccles. p. 1. §. 5. num. 2.

Quid ergo dicendum de milite instituente vnuū hactenū in boos castris, & electum in non castris, quod Odon, Lut. supra d. 8. 3. §. 4. decidiit esse duos hacteres: argue ita debita contadita à milite existente in bello esse soluenda à bonis castris, & contadita extra bellum à bonis non castris: Nogentius Lutitanianus introduc. ad vnuū voluntates, lib. 3. c. 5. num. 2. Si tamen in hoc casu bona castris non sufficiat ad soluenda debita in bello facta, aut alia bona non castris ad exoluenda alia debita, & alet heres bonorum noluerit acceptare hactenut; alter heres aliorum bonorum, si acceptet, tenebitur foliante omnia debita coarta, aut relinqnere omoia bona creditoribus, ut per ea libi transfranciant.

Insuper ex eadem Ordov. nr. 8. 3. §. 5. constat quod quamus testes adhibiti in testamento militari debeant esse rogatis per Glos. Se textabi, in l. Dianu, ff. de testamento militis, & per d. 4. militis, quam sequitur communis sententia, ex nostra Ordinatione hoc est intelligendum: quando militi sunt in expeditione, ibidem: Os soldados quando vam in suas campañas para a guerra, ou se no ro arrayal podem sajar seu testamento com duas testemunhas com tanto que as duas testemunhas sejam chamadas per a tal acto: hoc est: Milites quando sunt in expeditione, & interficiunt ad bellum, aut quando iuror in castris, possunt condere testamento cum duobus testibus, dummodo testes non vocati ad hanc actionem. Ceterum in ipso conflictu pellit, possunt milites, ex eadem Ordinatione, testari, quomodo documque voluerint; sive verbo tenus, sive scipto; etiam in pellitu, sive in terra cum gladio, aut in clypeo cum sanguine, dummodo id probetur duobus testibus, ibi casu, aut obire existentibus, sive transiennibus, & nullo modo ad vocatis: sequitur Valacic, consil. 104. num. 16. & num. 21. Aegid. Lut. in d. 1. p. 1. §. 3. n. 7. vers. maior verba ad fin.

Similiter ex nostra Ordinatione §. 6. privilegium coecissum militi ad testandū iure militari in exercitu, aut congrelio pellit, resoluunt fortiori effectum, sive castris, aut in bello mo-

sstantes, vel ad patrium solum tenesci, domi sua decedunt inter annum: sequitur Aegid. Lut. ubi supra a. p. §. 1. num. 6. vers. circa quod tamen, ubi §. 6. ut vero extendat ad testamento illorum, qui milites non fuot, & nec militari testati posuerint, sicut milites, & subditis ita denum sufficiet coram testanentia, si in hostili loco condita facient. Unde si castra fintine loco amico, eo privilegio militari testari nequeunt. Insuper anni, privilegio non fruuntur, nec alijs testamento subficiunt, etiam in loco hostili facta, quam illis illac mortentibus: l. fin. ff. de militi testam: l. vnuū, ff. de bonar. profess. ex testamento militis, Stephanus Gratian. d. 4. sp. 4. vers. cap. 3. 40. n. 9. cum seqq. addit. petus legio testandi militari gaudete Medicos, Chitagos, Notarios, & familiates militum servientes in exercitu.

De iure eamen Lutitanio hoc non sufficie adhuc, cum dicatur d. nr. 8. 3. §. 8. in finita denum illorum testamento, qui militis non sunt, valete, quia teste militari in loco hostili fecerint, si in pellio occubant, ut constat ex verbis sequentibus: ad privilegio de testar concedido nos soldados que arsano curu si quisque per nos, perique soldados non fuisse, ne ex exercito se abareto efflante em terra de summis: nra ex testamento que fuisse non fuisse valentes, seno morrente illis na barathia. Id est, privilegio testandi militibus concessio gaudebant item quacumque persone, quamus milites non sunt, que in exercitu interficiunt existentes in terra hostili: artamen testamento, que fecerint, non erunt valida, nisi qui fecerint, obirent in pellio. Qia in ea lex nostra à iure communis dicitur, secundum quod, ut testamento valeant suffici, quod sunt facta in loco hostili, quamus in pellio non occubant.

Deinde d. nr. 8. 3. §. 9. Ordinationis Lubitanæ decreta, omoia testamento facta à militibus extra castra, aut expeditionem, & conflictum pellit, sive solenitate requirita de iure communis in omnibus testamentis esse nulla: quare iure militari nequivibat testari possit nisi militares, qui morantur in acibus, neque milites stationati, aut hunceter in locis Africani, nisi quando sunt in obiditione, aut in congregatu belli: sequitur Cabed. 1. p. decisi. 2. 9. num. 1. o. Valacic, consil. 104. sed Aegid. Lut. d. 5. 1. dubitet de hac paxi, cuius meminit Valacic, ibidem. q. 3. Nihilominus de iure nostro supra, h. vnuū ad affirmat: quod est verum, ut legunt patebit in d. 5. 9. ibi salvo se ussoldades.

§. VI.

De testamento facto tempore pestis, aut Ruri, aut in Eremo, aut coram Principe, seu coram Parochio.

E P I T O M E.

- t 14 Que solennitas requiratur in testamento facto tempore pestis?
- t 15 Testamento tempore pestis ex Baldagget quinque testibus. C. tunc & n. 116.
- t 16 Famula in tempore pestis an possint esse testes in testamento.
- t 17 Ex iure antiquo Lutitanio sufficiebat tres testes ad testandū tam in Eremo, quem in alijs locis: C. n. 129. 130. Idem

Disp: VII. De aliis testam.priuileg. §. VI. 215

tunc enim etiam mox post annum, testamentum sustineatur, ex quod eis dominum non transiit, licet nullus sit milites testans in castro testamemtum, et si dominum reuerterit non quadam à milite missus, valebit testamensum, quamvis domus mortuus: tunc enim non celestis dispolitus, ut vult Bald. in d. l. si quis baredum, C. de iustitia, & fabula. Imola in Clement. 2. de Refripiis, num. 14. & Ripa in tradi. de peste, d. q. 4. n. 27.

134 Ideo elli ruditacum de peregrino testante, cuius testamentum conditum in peregrinatione cum numeri numero testium valebit, si mortuus in loco ubi hospitatus, & testatur: longe alter si dumnum redat, vel alibi post peractam peregrinationem decdat. sustinebitur tamen si durante peregrinatione mortuus, quamvis alibi, cum adhuc duxerit causa priuilegii testandi infelicitatem; ita Paul. in I. maricentibus, num. 4. in fin. C. communia de successione Ambrosi, ibi posita, vbi Angel. n. 2. contra gloss. ebi, vult peregrinum posse cum duobus testibus testari. Consecutus Ripa de peste, et apocalypsi, 1. vte. volunt. n. 4. vers. tertio inducitur. Quod nullo modo debet admitti, iuxta supra tradita: Spino in fin. ead. 3. p. Rubrica de testam. n. 5.

135 Pro testamento factio coram Imperatore, Rege, aut Princeps Superiorem minime recognoscere: Dicendum est, validum esse absque alia fulminatio, ut constat ex Lombar. C. de testam. d. ex l. 3. n. 2. c. part. 6 legum Castella. Dicetur autem testari coram Princepe, si portigae preces Principi, in quibus declareret qualiter de rebus suis disponat, eti Princeps super huiusmodi precibus nihil rescribat. Quinimum si quis nullis oblatis precibus, sed ore tenus coram Princepe dicat, se instituere hazedem Paulum; valibes testamento, modo de hoc per aliquos testes fiat probatio; & sine dubio testes sufficiant, vbi non appetit preces fusile obiecta: ita Bald. in d. l. emissio n. 2. C. de testam. Et eii communis opinio, teste Socino iun. conf. 128. num. 10. lib. 5. quem refert Couar. in rubric. de testam. p. 1. num. 2.

136 De testamento falso coram Patocho, de sue Canonico deciduntur in cap. cap. eius de testamentis, sufficiunt duos, aut tres testes; contra ius civile, & ecclesiam consuetudinem; cum Patocho addita pena excommunicationis, contra cum, qui nullus fuerit testamētū hoc eneretur in Terra Ecclesiæ subiectis Romano Pontifici, quod utramque iniuriam, tam temporalem, quam spiritualē, & quod utrumque futurum Ecclesiasticum, & secularē: Secundum in terra cuiuscumque Principi secularis, in quibus leges civiles quoad testamēta confidencia obseruantur. Disputationis tamen gratia, non sine fundamento defendi potest intentio Pauli Comitoli, Kefensis, moral. lib. 7. q. 1. n. 8. dicentes cum aliis dispositione capitis, Cum eius de testam. esse generalē, & vbiique eandem via habere; cum scriptum sit: In ore datur, et trium testimoniis omnes probantur.

137 Dicatum est coram Patocho, seu Presbytero suo, ita non satis sit fieri cum alio presbitero non suo: Cened. ad discret. ass. l. t. 39. n. 1. c. scilicet que sine presbitero suo testamētum nullum tradit. Marc. Anton. Genueni. in prael. Ecclesiast. g. 16. o. Accedit Patochus ad testamētum vt Notarius: neque in hoc appetit aliquod inconveniens: Malcad. de probat. canon. l. 35. 2. Sequitur Spino in sue Specie gloss. 3. 1. m. 39. vbi n. 48. in utramque partem duplum cum communia concreta communem, sollemnitas testium, quae in testamēto, quoad eorum numerum, requiritur, esse substantiale, & non probatoriam: quod etiam docet Couar. in d. c. cap. eius, n. 8. sed prius n. 5. inclinat sollemnitas cum numerum testium, esse

probatoriam: peorū refert Spino citatum, & non substantiale, & tenet plures relati per Menchac, de success. eratione g. 2. n. 2. cum seqq.

138

Patocho testator cum duobus, vel tribus testibus, ut valens opus est, ut addatur numerus duorum testium, & ita supplebitur defectus personae Patochi, testamētumque sustinebitur cum quatuor testibus, ut conflat ex eodem cap. cum eius, per text. ibi, vel duobus aliis personis: Malcad. de probat. canon. l. 35. 2. n. 8. debetque horummodi testes esse rogatos, seu vocatos, tenet Stephanus Gratian. discept. seq. 1. g. 3. a. principio.

Addit in d. c. cap. eius, verbo, in extrema facerint, solum loqui in testamētis confititis sumeas ab auctor, & personis infirmis, et per Cened. ad discret. ass. l. t. 39. n. 7. subdicens per hunc textum eo tantum calu reprobas, & corrigi consuetudinem, & leges ciuiles exigentes ampliorem numerum testium, ex quod inhibitus non ita faciliter impetr potest rogare, seu nominare testes, sed eu mundo, qui potest volitare suam expone Patocho, qui se respondeat, ut Meonus spiritualis consiluit anima sui Patrochiani. Quare si confieras taliore in laudate existente, non valebit hoc testamētum, ex traditis à Boëc. de c. 2. 8. et n. 2. cum seqq. & ex consequenti, si convalecat ex eo morbo, dubitari potest an sustineatur: sed sustinetur colligitur ab eodem Boëc. n. 12. dicens testamētum a peste periculoso factum cum quinque testibus, si superiuersat, non resipi si quauis, porvus posita cum numero sepius testium illud reficiet, si in eadem voluntaria peregrinariet, ut vult Coineus conf. 3. col. 4. & Ripa in tract. de peste, f. 25. col. 1. vers. quarto. Ita Guidu Pape, de c. 5. 45. ex n. 3.

139

Quid de testamento in maii facta? Respondet, si testatur in manu adhucenre regno extraneo, & alieno, cuius leges circa testamēta cunctanda ignorantur, & considerando necesse est, sufficere sollemnitatē iuriis Gentium, & ita latius esse telles duos ad probatōnē testamētū: Ceterū si mare sit, vel portus adiacens, seu adhucenr alicui regno, cunctis leges circa testamēta confidenda non ignorari un. Aliqui ita Bald. in cap. de c. 2. 8. vbi declarat Gloss. in e. vbi periculum, & porre, de etiāliene, volunt debet testamētū cūlīt in manu, vel in portu manūs secundum Statuta loci, iei regni cui adiacet & adhucet, nō sufficere sollemnitatē iuriis Gentium, sed quā Tullius Fernand. in l. Tauri. 3. p. 2. n. 5. tamē Cifuentis in eadē l. 1. 7. vult in testamētū ibi ita concocto sufficere duas telles, si plures nequeunt haberi: contentus Anton. Gom. n. 2. 2. in eadē l. diuin opinatur in locu holissimū, & infulidum, vbi quis moratur tanquam Mercator, seu Legatus, lecundum etiōrem, latet esse testari cum sollemnitate iuriis diuinis, vel Gentium, coram duobus testibus, & eo quid tale iuri vbiique habet locū veluti bonum, & aqua, & vulnera, p. l. penit. g. de iust. & iur. ita Bald. in l. 2. 2. C. quendam modum testamēta aperit, & ibi Paulus Fulgos. in hoc iure, p. l. de iust. & iur. col. final. quanquam contrarium credit Spino in fin. Secunde g. 1. p. Rubrica, num. 7. vers. contraria tamē sententia.

140

Misi tamē probatur, in testamento maii intra limes nostris naugarijons Lubitanū facto, requiri sollemnitatem nostrarum legiorū: atq. non valit: Eò quia in qualibet naui Lubitanā constituitur Notarius cum potestate scribendi testamēta: Sin autem non constituirat, nec numerus testium facile repetitatur; tunc sustinebitur testamētum iusta facta in locu Etero: ut supradictum est de testamēto, rite confessio.

141

LIBER.

LIBER QVINTVS.

De Testamentis.

DISPUTATIO VIII.

*De Testamentis non prius legatis,
et de eorum solennitatibus ut
valent, tam de iure communi,
quam de iure particulari.*

S. I.

*Quo iure sint introducta testamenta,
& quæ persona prohibeantur
testari?*

E P I T O M E.

- 1 *Quo iure fini introducta testamenta, res ipsa iurisdictionis, & res ipsa solennitatis.*
- 2 *Testamento, quatenus sunt de iure Gentium, non possunt testari per Principem quoad solennitatem maximam.*
- 3 *Im Genitio quid sit, & cur ita dicatur?*
- 4 *Et an reducatur im Genitio ad im possumum, vel ad im naturale?*
- 5 *Quibus personis prohibeantur facere testamentum?*
- 6 *Et an impubes possint testari de licentia Regis?*
- 7 *Parvissim quando possint testari validè, & Prohabetum, & n. 8.*
- 8 *Menstruus, mulier, & fetus an possint testari? & n. 10. Et quid de filio familiae, n. 11.*
- 9 *Heresici, & Apóstolata fide an aliquando possint testari ante fenestrā, & post fenestrā.*
- 10 *Religious quæstio.*
- 11 *Heresici an se incapaces eiūsmodi faciunt?*
- 12 *Et quid si successio defatur per viam contraria, & unde venias hereticus hac incapacitas?* & n. 16.
- 13 *Excommunicatus in quibus casib⁹ nequeat testari?* & n. 18.
- 14 *Et quando excusat per ignorantiam iniunctiōnēm ab excommunicatione?*
- 15 *Ignorantes iniunctibilitati mandatum Episcopi, vel Papa sub pena excommunicationis lata sententia, quando excusat facientes curia, & n. 21. & 22.*
- 16 *Percusor clericis quando excusat ab excommunicatione Canonis Si quis funderet.*
- 17 *Et quid de fute, & de homicida, & n. 23.*
- 18 *Heresici reconciliatio possint testari, & succedere ab interdicto, & ex testamento etiam genitum admitteant ad reconciliationem.*

- 17 *Seruum, Religiosum, predigum, sordum, & matus & condemnatum ad mortem an possint testari, & infra n. 37. & 38.*
- 18 *Milites Ordinationis militarium olim non poterant testari, nunc autem etiam non omnes testantur.*
- 19 *Monachi profecti etiam de licentia suorum Pontificis possunt testari, quamvis suis Episcopis.*
- 20 *Non possunt tamquam per eam licentiam Massarunt insinuare nisi expresse consensum.*
- 21 *Et quid de Monacho, qui fuit uxoratus, & habuit filios, & postea Religionem fuit ingressum, & n. 32. 33. & 34.*
- 22 *Maioratus institutio ex contraria non renovatur per ingressum religionis. & quid in nostra societate?*
- 23 *Episcopus Monachus de licentia Pontificis summi potest testari ad pia tantum: & an illa licentia expirat.*
- 24 *Condemnatus ad mortem virum testari possit & Remissio.*
- 25 *Puerulus manifestus an possint testari, & n. 41. 42. & 43.*

REMA dubitatio, Quo iure sint introducta testamento? Bart. in l. iurardum, s. de conditione indebiti, receperit communiter secundum Petalem in Rub. de bared. infra-ruend. n. 140. & Pinell. in Rub. de rescind. vendit. t.p. c. 1. n. 23. voluit inventionem, & introductionem testamentorum fusile de iure Gentium approbationem aurem, confirmationem, & solemnitatem esse de iure civili inductam: vt in l. 1. per totam, & maximam in l. 3. s. de testam. &c. in l. 1. Codom. s. & eius in l. etiam 1.C. de sacris. Eccl. Idem Bart. in Rub. s. de acquirenda hereditate, 2. col. & Bald. in d. l. 1. C. de sacris. Eccles. col. 4. q. 3. Idem Bald. in Rub. C. de courtoverd. Empione, col. 1. concludens: sicut contractus in inventione, & origine dicuntur de iure Gentium, quo fuit inventus; & respectu solenitatis, seu formæ, est de iure civili: ita testamento respectu inventionis, & otiiginis, sunt de iure Gentium secundum quod Gentes de suis bonis disponebant post mortem: respetu vero formæ, & solemnitatis esse de iure civili receperit ell. Cozze. lib. 3. refutat. c. 6. n. 7. Burgos de Paz, Tellus Fernandez in d. l. 3. Tauri in princip. Menchae. de successō creationis s. t. n. 1. in vers. quadriginta.

Hinc ut et substantia testamentorum, ut est de iure Gentium, & sic de naturali secundario, non possit tolli per Principem quo ad hoc, ut postquam est factum, ius auferatur. Ceterum quia solemnitates, & forme sive à iure civili inducit in testamento, potest Princeps ex causa interdicere aliquibus, ne faciant testamento: Spino in suo spacio, t.p. gloss. rub. n. 11. Illis autem, quibus non interdicuntur facere testamento, non potest Princeps tollere, nec mutare conditiones, formas, & solemnitates possit à testatore iuxta iuris dispositionem: ut retinet expediti

Disp. VIII. De Testamentis. §. I.

217

expresè Archidiacon. in cap. Episcoporum. 88. diff. Mart. Laudent. in tract. de priuilegi. §. 22. Decius conf. 357. num. 5. & conf. 403. num. 14. quos sequuntur. Cesar. lib. 3. variar. cap. 6. num. 7. vers. sexto hanc sententiam. Burgus de pace in d. Propositio legum Tauri. num. 327.

Secunda dubitatio petie, quandoquidem testamento factio est indicata nre Gentium, quid sit ius Geotium? Retpondet sic esse dictum, quod coventant orones homines, quia in aliquam ingenitatem locis etiam sunt congregati. Nam Gens est hominum multitudine sedis moribus vniuersitate, dicitur quasi Geous, intere, v. sublata. Est igitur ius Geotium, quo videntur homines, non tanquam homines, hoc est rationis participes animantes; sed tanquam Gentes, & in populi formam aliquam sociati, ut exponit latius de iure Gentium Zazius de urbis emulis interpretatione. 3. Azot lib. 5. infra. moral. cap. 1. vers. secundum dividitur, tom. t. l. Sicutus de legibus lib. 1. cap. 18. & Tyber. Decianus in tract. criminalib. lib. 2. cap. 8.

Tertia dubitatio est, an hoc ius Gentium reducatur ad ius potestuum, an ad ius naturale? Sane qui potest omne ius Gentium proprium sumptum, esse positivum: Molin. tom. t. de iustitia, tract. t. dispe. t. & 5. Sequitur Sallus dispe. 1. foli. 2. num. 1. 8.

Alij tamco opinantur ius Geotium sub iure naturali late luniperio continent: Azot. d. lib. 4. cap. 1. secundum dividitur. Alij denique tradunt ius Gentium partim sub naturali, partim sub positivo includit. Bart. in l. ex hoc iure, ff. de inst. & iur. num. 9. ann. 7. epp. cuius opinioni est receperimus, ut sis Menchac. lib. de successione. 3. t. num. 3. & 3. & cœvocatis. primo, cap. 10. num. 8. Quod valer idem, quod vulgariter dicunt, ius Gentium, aliud est primarium, aliud secundarium.

Hec dubitatio videtur solum de nomine; quia quando coustar aliquid est de lege naturæ, parum refert, si dicatur illi quoque de iure Gentium: quoniam Gentes communiter eo iure videntur. Quare simpliciter dici potest, ius Gentium illi ius humānum & positivum, ut Sallus supra scilicet. 3. num. 21. §. 4. latè probat, & Sicut de legibus lib. 2. num. 3. neque discrepant ius Caesaris prudentes, qui ius Gentium partitorum in primarium & secundarium: & prius dicunt continent in iure naturali; postea autem illi positivum humanum: quia diuisio tantum difficit in vocis vbi, cum se vera coincidat cum opinione supradicta posita; et quod non est negandum tunc Gentium primarium illi naturale, solumque denominatum Gentium, quatenus illo communiter Geotes videntur: proinde quando loquuntur quatenus ius ab origine, & auctoritate denominatur, est illud secundarium, quod ius Caesaris prius affirmante illi positivum, de quo Sicut. dicit. cap. 19. num. 2.

Quarta dubitatio, quibus personis interdicuntur testamenta condere? Atque impensis de iure communii, & de iure particulari interdicendum est impuberi minori quatuordecim annis, si est masculinus; & minori duodecimi, si est feminina, testari: quia non præsumuntur habere integrum iudicium ad testificandum: text. in l. qua. arate, ff. de sollem. & in l. si frater. C. qui sollem. fac. pos. text. in l. final. C. de test. mulier. vbe deciderat, quod est etiam ex præiudicio militari impubes testari nequeat: text. in l. t. 3. int. 1. part. 6. contulit Ordinatio Luliana lib. 4. int. 81. ad peccato quibus novi si permisum facere testamenta, in principi, meior de quatuor annos: & quamvis in aliquibus casibus, seu deficiatis malitia suppletat, autem, & impubes proximus puberrati tenetur ex delicto, et se. in l. papulum, ff. de regnante, & ex

ff. in summa. Inff. de obligacionib. que ex delicto nascuntur. Quod idem ostenditur in matrimonio, quando impubes sibi copulare potest copulare, potest etiam contrahere: ut in cap. immixt. de sponsalibus. & in cap. de illis, de confirmatione impuberum. Ceterum in testamento malitia nonquam suppletat statim; adic quod quamvis minor impubes sit proximus puberrati, & valide intelligens, adhuc non valet testari quia non habet tempus perfectum, & complectum: ita Paulus de Castro in l. quae arate, ff. de test. in fine. Ioann. de Imola in cap. 1. extra de testament. col. 6. Quin etiam neque ad plas casibus impubes testari valet: Bart. in l. 1. C. de sacro. Eccl. col. 3. & 4. Albert. in l. frater à fratre. ff. de cordi. indeb. col. 7. addens ex tali testamento nullam omnino obligationem, etiam quaquelem oculi.

Quinta dubitatio, an impubes possit testari de licencia Regis? hoc est, an Rex, vel Princeps supplete possit hunc defectum ad testodium? Negotior ex text. in l. final. C. de testam. milie, per quem idem Bald. in l. vñica. C. de Confessio, col. 2. num. 8. vers. quarto, que sunt exempla, probat; & confirmatur ex text. in l. empator. ff. de iude. vbi habetur non posse impuberem esse iudicem, quia prohibitus est à natura: quia sententia est latius nota: non enim Rex potest supplete defectum radicari, & intellectus, cum cœleste natura.

Ceterum cumpente non constet quo tempore, & atate minor habeat illud iudicium integrum; facendum est, posse Regem tempus aliud statuere, & præfigere; atque ita non solam Lex canemus, & literatur, sed etiam Rex potest concedere, quod impubes proximus tandem puberrati, sive masculinus, sive feminina, possit facere testamentum: arguimus impubescere proximum puberrati, qui potest cooperatori de iure, & quasi contractare, isteve obligatur naturaliter: igitur potest Rex idem coequare, vt faciat testamentum: ut tradit Bart. in l. si queramus. ff. de test. am. col. 2. num. 6. Paul. de Castro in l. referenda. C. de precib. Imperat. effor. col. 2. & Angelus de Periclio in l. final. C. de testam. milie, & ibi Alex. & P. Molin. de iust. tom. 1. dicit. 1. 6. ff. præterea impuberem Anton. Goen. l. 3. Tauri num. 3. & 4.

Futuora item, qui perpetuo mox laborat, aut habet dilucida intellectus, interdicendum est testari tempore furoris: Cardin. Mantic. de cunctis. ultim. volum. lib. 2. int. 5. num. 7. cœs. quare Benedict. Pinel. felicit. iure interpret. lib. 2. cap. 2. 6. Secutus si alia tempore, quo estfacit mentisinde Menoch. conf. 3. 1. num. 7. & conf. 17. 4. num. 45. & lib. 6. de præsumpt. quarto. 4. num. 66. & Malcand. de probat. conclus. 3. 9. num. 8. tradire testamentum futilis habentis dilucida internalia præsum factum tempore sanctorum, si videatur factum ab homine tanq. intellectus.

Nihilominus quando ambigitur an consideretur testamentum futore ducante, aut tempore sani intellectus, & ex cœloquenti in dilucido intercalo, ex verbis testamenti, & ex modo testandi potest argui, an habent defectum iudicij, & intellectus: perscrutari si tempus testamenti erat vicinum, & proximum tempore futilitercum enim cœficit factum tempore furoris, & non sustinibilem. Contra vero si tempus testamenti non erat proximum tempori fututorum, & verba testamenti, & qualitas dispositio- nis, & modus dicendi ita conueniant, ut sanam mentem & intellectum videantur ostendere, vdebit illud, quod factum in dilucido intercalo, & tempore habili: argumento text. in l. patrum, ff. final. ff. de legat. 3. & expressio

218 Part. III. Lib. V. de Testamentis.

tenet Bald. in l. *sursum* . C. qui testamenta facere posset. Bart. in l. 2. q. de bavar. posse. loan. de Insula in l. qui testamētū g. nec frater de testam. & Abbas in g. final. de success. ab intellēctu. Nam fator praeſumuntur dñeſt omnia tempore , si confitetur futilitate fuisse ante furore pectus , aut aliquo modo affectus. quām̄ habent dilucida invenitū : Molin. de primis. lib. 2. cap. 9. n. 30. & P. Molin. tract. 2. tom. 1. dif. 136. n. 5. vers. ad dubio antem. Sanch. de matrim. lib. 1. dif. 8. n. 17. vers. Et ratio est. Valaic. conf. 45. n. 13. & Aloy. Riccius in praeſtrum. f. Ecl. dif. 2. 1. n. 15.

Probatur ex Glōli. in cap. cōm̄ dilectissim. de fuc-
cess. ab intellēctu. ibi : quia confitabat illius prius fuisse
sursum. Ex quo adhuc praeſumuntur futilios : le-
tēs si ante furore agitatus non futilis. quia non
praeſumuntur futilios , sed latē mentis. Anton.
Gom. 3. trinit. cap. 1. num. 71. Burgs de pace,
conf. 21. num. 13. Perez ad rit. 2. lib. 5. Ordinatione.
pag. 63. Sanch. lib. t. de matrim. dif. 5. num. 17.
& in precepta Decalogib. 4. cap. 1. num. 15.

Futor ramen probatur per testes singulares :
Marian. in reprobatione legi , & pacif. num. 130.
vers. predictu addit. q. de acquirendis heret. Herculani.
in tract. de negatis. num. 157. ad fin. Mat-
tead. de probatione conclus. 817. num. 7. & con-
clus. 1043. num. 33. & Caldas Petrus , qnqf.
forens. 24. num. 7. Et pollunt testes esse do-
meliſti Farinac. in praxis. 1. p. qm. 35. num. 116.
quem sequitur Bartoli. cap. in lucis , de testibus.
num. 17.

Hinc lequitur quæſtio , an valeat professoſatio fute-
ſioſi & Reipondetū negantur . mihi factus la-
taz mentis ratiōne habeat: Boet. de cœl. 1. 3. num. 69.
Azor. in trin. moral. p. 1. lib. 1. cap. 2. q. 5. Sanch.
in precepta Decalog. d. lib. 4. cap. 1. num. 5. & rem. 2.
lib. 5. cap. 4. n. 3. & confutetur quæ idem Sanch. tra-
dit. de matrim. lib. 1. dif. 8. n. 15.

Dubitatur tamen an profilio illa emissa tempo-
re futoris ratificetur , ſi pofta redit ad animam mem-
tem , & concius profiliōnēs facte à ſe , non con-
tradicat , aut hui utrum profiliōnē non exuat ? Af-
firmant i. officiis in cap. ſicut de regularib. in fi-
gi. & loan. Andecas n. 2. censeri flari tamē pro-
filiōnēm . Contra tamen fulſtūt Abbas in
eadem . p. q. 4. Sylvest. in ſumma. verbo. Religio. 5. q.
2. & Azor. q. q. 5.

Catecūm post determinat Concilij Tridentiniſoff. 25. d. re māritim. cap. 15. non est locus hunc ratifi-
carū profiliōnēi , nihi quando ante futorē integrē
annus poteſtionalis , ſed nouiciorū pteſimiliſi eileſ ,
vel poli ſancti mentem præmitur : Sanch. ita d.
lib. 5. cap. 4. num. 53. in fine , vbi num. 54 con-
trouertit an quando aliquis ſancti mentis , & compo-
nos ūi ingreditur Religionem , & durante anno
probationis lapsus eſt in futorē , ſit computandū
tempus interius in anno nouiciatus ? Et refoluit
num. 55. fortunę breui durantem per octo ſe-
cūt aut quindecim dies non rumpere circuitum anni
probationis , nec hoc breue tempus tranſacte anno
ſupplendum fore , ſed in anno numerandum. Con-
tra vero , ſi futor duxerit per mentem integrām.

Quid de Pheneſeo , an poſſit teſſat ? Respon-
ſio eſt negatiua : ita Bonacol. tom. 2. comman. epि-
mon. lib. 6. nr. 12. num. 11. pag. 34. Cald. Pereta
q. forens. conf. 2. 4. num. 3. Negret. in irredu-
cibili. p. 1. lib. 1. cap. 7. num. 10. Nec teſſat ſi Notitius in teſtamento alterat huiſe Pheneſeo-
tum ſancti mentis . & in compotem , cō quid per
hac verbiā non poſtabat ſanctis mentis in teſtatore ,
nihi alter proberat : vt per Hippolit. in l. 2. q. 5. q. quis
dicatur , num. 4. q. de qnqf.

Idem de mente capio , qui etiam teſtaci neque
ex Lohr. Odiñ. lib. 4. nr. 61. in princip. P. Molin.
de laſi. tem. 1. tralat. 1. dif. 136. vers. a prime. aliis
num. 3. Cabed Lohr. t. p. decif. 97. num. 3. & 4.
habetur enim , tanguana pupillos: Gomeſ. in l. 3.
Tauri. num. 9. & Gutier. conf. 14. num. 3. Dicitur
autem mente capio , qui eſt mente dimittita , &
mentecaret.

Ponto italios qui eſt impudens , impecuniosus ,
incautus , & impetus : & in eo differt à fatuo ; quia
fatuo , eſt qui amittit delitip : Stultus vero , qui
aliquid patitur : Sacra dicunt de fatuo poſſe teſſari , ſi
aliquem intellegitū habent : ut voli Cabed. d. de-
cif. 97. num. 3. Multo fortius italus teſſari poten-
tit cum aliquid laſpiat : ſecus de fatuo omnino , quia
menet careat : In quo eventu nihil differt à mente
capio : quem non poſſe teſſari certum eſt : tame-
nti faciū non omnino caret iudicio , teſſari poten-
t , ſecundūm loan. Fabiū in ſ. praetera. Inſit.
quibus non eſt permiss. fac. teſſari & the Angelus de
Pecul. ſequitur Gomeſ. in d. l. 3. Tauri . n. 9.

Similiter non eſt integrum filio familiari teſſari
de bonis aduentis , ex noſta Ordinatione lib.
4. nr. 81. q. 3. etiam patre permittente. De bo-
nis autem Catholiceb quoniam poſſe facere teſ-
ſamentum , dictum eſt iſapra , cum actum eſt de
hīo familiari , lib. 1. dif. 2. q. 8. num. 134. cum
ſeqq. vñq. ad num. 140. & dif. 3. 1. num. 20. &
ſeqq. 6. 2. & num. 14.

Sexta dubitatio , an hereticus , ſeu apofata
poſſine teſſari ? Quidam hereticum ; Geulic.
conf. 30. num. 1. Royes singulari. 61. num. 2.
Simplic. de carb. iſtituūt. 11. 9. & num. 3.
& Gregor. in l. 7. verbo. Catholice. rit. 7. p. 6.
& l. 2. verbo , de ſanctis huius in 26. pari. 7. do-
cent non poſſe teſſari. Attence tamen iure cui-
li , poſſet teſſari iſtituūtū tamē Catholicos her-
edes ; Ambroſ. in cam de appellatione cognitio.
q. Si quis de predictis parentibus , verbo generali;
& confidetato ſit Regio l. 7. nr. 7. pari. 6. & l.
2. nr. 26. pari. 7.

Idem Apuleſtate conceditur. Nihilominus de
iure Canonico , cui blandum eſt , in cap. excom-
municacione , el primo , q. credentes , de heret. id
heret non poſſet , cum sit inelliabilis ; ut volne
vita pietatis , Spino in ſuo ſpeculo gloſſ. 12.
rubri. num. 4. 2. Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 24.
ann. 1. eſta ſeqq. Fain. de heret. quaq. 9. n. 89.
Sanctarel. exarci trati. cap. 15. num. 1. Quod pro-
cedit , etiam hereticus volueret teſſari ad pia-
cautias : adhuc enim teſtamenti diſpōnūt enī nullū
laſt : Farinac. & Sanctarel. ob proxim. & Ricciul.
de iure perſonarum cap. 28. num. 5. Et Locat. in
iudicis inquisit. verbo Panarium. 9. verbo. 17. ſue teſ-
ſatum teſtamento , ſue Coacillis , ſue quolibet
alio genere voluntaria voluntaria Royes ſequa-
ri 185. num. 6. Ricciul. 4. cap. 28. num. 4.

Ambiguitate ſt. an hoc habeas locum etiam
non ſequuta lenitatem criminis declaratoria ? Affi-
rmant aliqui ex d. cap. excommunicato. q. credentes
vbi dicunt hereticum eſt inelliabilis : good ver-
bum cum ſit in Communitate , videlicet , ſit , im-
potat Canonem lat. ſententie : lequitur Aragon.
Secunda ſcunde. q. 11. art. 3. fol. 348. col. 1. corol. 4.
dicens teſtamentum hereticus nullum , quia eſt
de bonis ſam ad talcum applicari. Et ostendit
ex l. Capella q. 10. 25 p. 7 loquendo de Apofata ait
non poſſe ilium facere teſtamentum , deo de el dia,
que ha poſſit aradi. idem reget Miceris de Maieris
in prima editione quaq. 5. num. 9. nec diſcouerit
Cocat. in Clement. ſi ſurſus , 1. p. q. 2. n. 2. vbi
loquendo de ſodomitis nondum coſdemnato ſententie
non

non posse testari, quia infamis est, & quia à die paterat etimini dominio omnia bonorum est perire.

¹³ Verius tamen est posse testari ante sententiam declaratoriam criminis, & cù sequitur testamentum revocari; sed qua verbo, si *irrevocabili*, est futuri temporis, & importans sententiam ferendam; ut cum communione viti Tiraquel, in l. vii. cap. 10, in verbo *Reveratur*, n. 182. & 183. in i. *Edictio C.* de *renovand. donar.* Probato ex lege Regia Castille 1600. *finis.* par. 6. per hoc verbo: *los hereges defuerunt que per sententia sunt condamnates de heretica, non possident facere testamentum.* Ergo testamentum non est inter ipsos iure, sed irrevocabili. Geogor. Lopez. ibi. & multo melius P. Molina. tom. 1. de iust. dif. 93. col. 1. *vers. secundum ep.* vbi docet posse hereticum ante condemnationem bona ius donare, aut transferre in aliquem per vitam voluntatem.

Quia etiam post sententiam poterit hereticus de bonis non publicatis testari, quamvis bona sint ipso iure publicata, noxium tamen per sententiam; & quis ius Canonicos forendicis heretico testari, intelligatur de bonis, que publicantur: ita Castili. in L. 4. *Tarri, verbo, fuerint confitentes.* Et ibi Auendano. gloss. 7. n. 11. consonant Valquez 1. a. q. 96. art. 5. dif. 17. 1. c. 1. n. 1. docens post illorum, cuius bona sunt ipso iure publicata relinquare ex testamento filii suis, illosque posse capere ex testamento, & ab intestato. Quid intelligunt agere sententiam criminis declaratoriam nec est sequitur, quoniam revocator testamentum, & retroactibus ad diem portati criminis, & habeturque perinde ac si fuisset conditum post sententiam: ita Pegna, in *dilect. Inquisit. p. 3. comment. 163.* *vers. rursum.* Peregr. de *ser. Episcop. 5. tit. t.m. 172.* *vers. notandum tamen,* Riccius d.e. 18. n. 9.

Quare abolutè potest dici hereticum, sive post, sive ante teotocismus declaratorium criminis, ova posse etiam inter libertos Orthodoxos testari, si res intelligatur ex modo supradicto: & vnde Gloss. verbo *ipso iure, vers. sic piso*, in e. cum *secundum leges, de hereticis* lib. 6. & Simanc. de *cavil. inst. p. 9. n. 4.* & Ordin. Lubit. lib. 4. eu. 83. f. 4. dum autem absolutè hereticum, sicut & Apostolatum, non posse facere testamentum.

¹⁴ Septima dubitatio an hereticus sit incapax contractus successionis? Reiponcio est affirmativa, sive successio illi veniat iure communis, sive militari aut fideicommissi, vel per viam contractus inter viros. Quod primam partem inclinat omnino Quemada in q. alt. *secund. quaf. 1. 8* Royes *singul. 79.* Valquez t.a. dif. 1. 69. a. 3. n. 32. Azor. *mult. moral.* p. 1. lib. 5. c. 8. q. 1. & lib. 8. c. 12. q. 3. sequitur Farin. de *baref.* quaf. 179. n. 94. unde nullus hereticus, vel Apostolata heres, aut legatus eius potest, P. Molin. *supra.* tom. 1. dif. 154. *vers. de iure communis,* alias n. 6. Sanch. lib. 2. in *præcepta Decalogie.* q. 4. n. 37. P. Lellius. de *testam.* lib. 1. c. 19. *lib. 5. n. 5. n. 30.* Quibus accedit Riccios *supra.* lib. 5. c. 17. n. 3. Vbi vult hoc habere locum suum successio defertur iure communis, sive iure fideicommissi, sive curi sollicitati, sive tolleratiois, vel legati particularis.

¹⁵ Quod secundum patrem, quando successio defertur per viam contractus inter viros, etiam idem volumen Sanch. d. lib. 2. cap. 14. num. 36. Azor. d. lib. 5. c. 8. quaf. 1. & lib. 8. cap. 12. quaf. 8. Quod potest verum. Non tamen tenetibus hereticos ante sententiam testificari, sed cù sequitur pertinere accepta ad fidicium; quis nullus textus iure communis habeat incapacitatem probare: id est acquirunt hereticos: Sanch. vbi proxime n. 32. nec nisi Regium, *Frages Regim. Christ. Repub. P. III.*

sive Castellani, sive Lubitanum seddū incapacem hereticum ad acquirendum, & valens in furo conscientia, donec sententia criminis declaratoria accedit: quis hereticus, & alij quorum bona ipso iure publicantur, sunt iure Domini suorum boicum, iuxta veriorem sententiam, donec per sententiam declaratoriam illis proutest: ex*l. quaf. 1. 7. 5. qui & à quibus.* Cuius sunt haec verba: *Quaecumque est, an ille, qui & auctoratus crimine reus fallitur, maculatissime possit, quoniam ante damnationem Dominum est.* Secundū quoq; oulibi deciduit eos horum communis penitentiā statim dominum bonorum. Quia sententiam sequuntur Vicēt. in *relect. prior. de Indis Insulam.* n. 4. Corid. in *quaf. lib. 1. quaf. 36. in fin. Valquez.* d. t. a. *quaf. 96. art. 5. dif. 170.* *160. cap. 3.* Molin. tom. 1. de iust. *quaf. 95. col. 1. t. 1. vers. dubium vero qf.* & Heniq. in *summ. libr. 13. de eccl. canonic. cap. 56.* num. 2. *paulo ante finem.*

Nec referat opposita sententia, que est valde probabilis ac tenet à die concilii criminis perdī bonorum suorum dominium ab heretico, idque io lucam trascribit: *Quia secundū hanc partem, coceditur illam retinere legitimum bonorum suorum administrationem, donec damnetur;* & ex consequenti contractus gelos ab heretico, valere antequam dandetur: ut latet probat Sanch. lib. 2. in *præcepta. decalog.* c. 22. n. 3. & n. 50. cum *legg.*

Noi leuis est difficultas, vnde nam prouenire hereticō incapacitas testamenti facienda; non quid ex Papali censura excommunicato populus heretici imposita. Paes affirmans ex eo potest probari: quis quilibet excommunicatus alius habet vitamque testamenti factionem, ex Menchac. *illistrum.* cap. 102. num. 5. sequitur Iul. Clari. *§. Testamentum.* quaf. 24. *vers.* sed *hodie:* vbi posse testari excommunicatum secundum communis vuli. Quare excommunicato propter hereticū damnata interdictum est testari: iuxta Bart. sententiam in *Aubens. credentes.* C. *de hereticis.* peote tradit Antoo. Gabeiel. lib. 4. *commentum nro. de testam. conclus.* 1. num. 7. Ordin. Lubit. lib. 4. nro. 5. 4. quia eas sententiam in aliis excommunicatis præter hereticos, & Apollinaris, amplectatur, dum in his specialiter loquitur testari hereticos non posse declarare.

Sed Gloss. in *cap. Decernimus in verbo, & reficiendo, de juretestentia excommunicato* in 6. tenet indistinctè excommunicatos non posse testari; sed scicior: *Quod adeo verum est, ut posse testari etiam denuntiatus: ut probat Franchus in d. decernimus, & rotis personas prohibitas restari non teccolent:* Gloss. in 5. final. *inf. quibus non est permisum fac. testam.* vbi refer perinas octodecim, quibus testandi facultas prohibetur, & non enim erat excommunicatum: Ego hinc potest testari: quia sententiam sequitur Gloss. & Bart. in d. *si queramus, de testam.* Es est communis, ut sit Bald. in *Rub.* de *testam.* ex num. 3.

Excipiant tamen casus in quo excommunicatus testari nequit ultra casum hereticis, in *cap. felicit.* de *peccatis.* lib. 6. Cuius meminit P. Molin. dif. 137. *vers. de excommunicato.* Quando scilicet pro aliquo delicto ultra excommunicacionem statutum est delinquens nequeret testari; sicut statutum est hostiles in sequentem Cardinali lanci Ecclesie Romane, vel cum percusserentur, aut capientem, testari non posse: non quia illi est excommunicatus; sed quia ultra excommunicacionem, id in personam eius etiam peculiariter statutum: ita

220 Part. III. Lib. V. De Testamentis.

Molin. quam sequitur Aegid. Lutet. I. 1. de sacro. Eccl. p. 1. §. 4. n. 1. vers. poterit sanè, vbi concludit opinione allereorem, excommunicatum non posse tellari; procedere in excommunicato inhabili de iure propter delictum in prenām ad testandum, & iō excommunicato propter heresim.

Quo sit, ut neque codicillari possit talis hereticus: nam cui probabilitas est tellandi facultas, censetur enim iuste idicata potest faculcas codicillan- di prove tradiri Faber in princip. quib⁹ non est per- missum fact⁹ testam. Palac. Rub. in l. 5. in legibus Tauri, & Sipio in suo sc̄mo p. 12. gl̄os. Radri- man. 44. vbi nom. 40. enumera penas heretico- i impoſtas, & excommunicationes, in quas ipso in- te incident: vñ in cap. Novem. de sententia excommuni- cationis, & in cap. excommunicatus, et prima, §. Credentes, de heresie.

Sed quid dicendum si quis incidat in delictum habens annexam excommunicationem, quam igno- rantia invincibiliter, & delictum sit lege aliquo- diuinae damnatur, nonquid potest restari, si pena sive ut non refertur; aut poterit absoluī, etiam si excommunicatione sit suum Pontifici reservata? Responderat prim⁹, quando ignoratio invincibilis Canonis excommunicationis penam inficien- tis, est pro acto lege diuina non damnato, sed solū in peccato, à culpa & ab excommunicatione delinquentem excusat, sive Canon, sive Statuta sit Episcopi, sine Romani Pontificis: fe- cūs si ignorante fuerit crasia, sive affectata. Tunc enim nec à culpa, neque à pena excommunicationis pro culpa indicita delinquentem excusat. Ex eo fundamento, quia ignorantia invincibilis, dūa excusat à peccato, etiam à pena excusat, & ab excommunicatione, que non contrahetur nisi propter peccatum mortale: cap. memo. 11. quæst. 3. Item quia lex non ligat invincibiliter ignorantem. Glos. in cap. à nobis 1. in verbo, non nisi subdit, & ibi Panor. num. 9. chantas ad hoc, cap. quod dic- cum. dif. 16. & cap. Propositi, dif. 16. & in tē- p̄ce hanc doctrinam tradit Bart. in l. canticis papaver, num. 21. C. de somnia Trinit. & Glos. in d. cap. A nobis 1. in verbo, non nisi subdit, & Panormit. d. num. 9. de sententia excommunicationis. Nasar. in cap. 17. num. 16. in manual. Couar. in cap. Alma, 1. p. 9. 10. num. 12. vers. secundo principales, de sententia excommunicatis in 6. & Henriquez lib. 1. 3. eodem tit. 1. 1. 3. 4.

Ex quo sequitur ignorantia invincibiliter mandatum Episcopi, seu summi Pontificis prohibe- tur sub pena excommunicationis lat̄ sententia, ne gerant Clerici sensas velles; contra facientes; si probabilitas huiusmodi mandata ignoranterint, excommunicationis penam evident; quia res de se mala non est: atque ea excusatior à peccato, etiam propter ignorantiam probabilem, seu invincibilem: sc̄us si fuerit crasia, vel supina, vel affectata: que sit non excusat à peccato, non etiam à pena peccati.

Rcspendet secund⁹, quando ignorantia est invincibilis, & Statuta sunt Ordinarioru, seua- ftiuum Romano Pontifice, & interdicit sub pena excommunicationis ipso facta aliquod ini- diuino, narrati, aut humano committere dam- natum, non innodat excommunicatione violato- rem huīs precepti: ita Panor. ubi supra n. 9. & ibi Felic. n. 5. Sylvestr. in verbo, ignoratio, n. 1. 3. vers. se- condum. & in verbo, excommunicatio 1. n. 6. vers. mihi videatur ducendum. Sot. in 4. dif. 12. q. 1. art. 2. vers. quartu de mānū cufas prep. 3. Nasar. manual. c. 17. n. 1. 6. & n. 27. 4. vers. 1. 3. Couar. d.c. Alma, 1. p. 9. 10. n. 1. 1. p. 9. dñe dñe, de sententia excommunicatio-

nis. lib. 6. Secund⁹ si ignorantia super huīsmodi Ordinariorum Statutarum inficiens potest excommu- nicatione fuerit crasia, & supina: vno enim incue- rent ignorantia penam excommunicationis, & ha- beant in eis animarum, de excolle, per huc verba, ibi: Et animarum periculis obviant, sensus per Statuta quācumque Ordinariorum pralatu, ligari nolumus ignorantes; dum tamen eorum ignorantia crassa nos ferat, aut supina. Hic Bonifacius Papa VIII.

Ostendit dubitatio est, an si Pontifex penam excommunicationis imponat pro peccato iure diuino damnato, an iuincibiliter ignorantia incidat in excommunicationem, si delinqvat contra actum prohibitorum iure diuino, quem esse prohibitus non ignorat; sed penam excommunicationis pro tali delicto iure Pontificis additam esse iuincibiliter ignorat? In qua dubitatione parata est quæsto. Prima tenet, delinquentem incutere in penam excommunicationis, quantum neficet à iure Canoni- cico esse impositam: ita Sot. in 4. dif. 6. q. 3. Argumen- to per orientis Clericum, cū agat contra praecipitum diuinum de charitate fraternali, etiam si igno- rat excommunicationem latam à Canone iuper tali factotamente incident in illam: sequitur Sot. Couar. d. c. Alma mater, 1. p. 9. 10. n. 1. 2. vers. secundo principales, de sententia excommunicationis. Videlicet Statuta Sum de excommunic. Vgolini, quodem ist. tabul. 1. c. 9. §. 9. n. 1. 6. q. 3. fin. Et confirmatur in d. c. ut animarum, de confit. lib. 6. vbi Pontificis, ac, Statuta Ordinariorum non obligare ignorantem: Ergo longe alter dicendum est in generalibus statutorum Canonum, vel legum à summo Pontifice latissima ab omnibus sciendebet, & custodire, 1. de confit. Et vale Glos. in d. cap. ut animarum, de confit. lib. 6.

Quæste item dicendum est de heretico errante cum pertinacia, incutere scilicet in penas impietas hereticis, quoniam habet ignorantiam invincibiliter illarum: Quo argumēto virtus Couar. vii. §. 9. p. 9. c. circa forem, aut homicidiam, qui penam legis praecipiunt illos iuspendi ignotum quoniam illam non evadit, quoniam ignorant, cū luctariat, quod sciant, vel iuste delevit iure actum, quem fecerunt, malum, & iure diuino damnatum esse, ergo ut etiam qui ignorat penam excommunicationis à legi impositam pro acto iure diuino damnato, si illud comittat, non excusatior à pena excommunicationis.

Secund⁹ sententia est probabilior, anque eam ignorantiā excusat ab excommunicatione, si ut late sit per constitutionem Episcopi, sive per Pontificem Romanum, quoniam alius sit de iure diuino, seu na- turali virtus: neque hoc lateat ignorantia pro- hibitionem iuris positivitatis loquitur. Ande. in d. cap. ut animarum, de confit. lib. 6. Innocentian. c. Novem. de sententia excommunic. per hac verba, ibi: Statuta contra Ecclesiasticam libertatem faciens, ignorans esse contra illa, non ligatur sententia excommunicationis: sequitur Angelica lumina, in verbo, excommunicatio 7. cap. viii. n. 9. Sylvestr. in verbo, ignoratio, n. 1. 6. & in verbo, excommunicatio 2. Nasar. 3. Sot. in 4. dif. 5. art. 9. aut finem, & dif. 12. q. 1. art. 2. ante finem. Henciq. in sum. lib. 1. 3. de excommunic. c. 1. §. 2. Nec diligenter D. Thō. in quadrilib. 1. art. 9. his verbis: Quod si igno- rari invincibiliter, & agit contradictionem Papae, non peccat. Ratio est, quia ad excommunicationem requiri contraria, & inobedientia contra Ecclesie peccatum; ignorant autem legem Ecclesie, nec coram est, nec inobedire Ecclesie dici potest.

Dices hoc sedlē procedere, quando delinquens ignorat in invincibiliter actum esse diuina lege pro- hibitorum, & damnatum; nos vero loqui de ignorantia penam impositam à iure Pontifici: à qua dicimus etiam excusatior ab excommunicatione, scilicet pra- uigata.

veracorem illius actus, quinquo dicitur esse de-
haquemcum contra legem scienter, non excusari
oportet legis divinitus puniri que debet secundum
qualitatem culpe: et non ligata excommunicatione
ratione ignorantes inimicibilis: cum delictum
eius scientia, ut in excommunicatus: ut colligitur,
ut cap. vi animarum, de confess. in 6. vbi deciditur
ignorantes oportet ligata sententia: quod decretum
cum sit in favorem animacionis, & loquuntur gene-
raliter, video ampliandum; ita ut intelligatur non
solus de ignorantia iuris, sed etiam de ignorantia
spissiorum: hoc est, de ignorantia excommunicati-
onis, quae non feruntur propter contemptum,
& contumaciam: quae dico, non reperiuntur, nisi
vbi competens est monitus, qui non reperiatur in
ignorante. Vbi ergo monitus non procedit, &
ignorantia persistat, minime incriminatur pena:
ita Angel. Excommunicationis 7. causa ultima, n. 3.
Sylvestris, Excommunicationis ultima, quod 13. q. 4. Hen-
riq. lib. 3. de excommunicatis, c. 2. n. 1. C. 6. 2. n. 2.
Saxo de Confusis lib. 2. c. 18. n. 31. Sicut. tom. 5.
de Conjuris, foli. 9. n. 18. & alijs, quibus excedit
Sancti. lib. 9. de matre, dif. 32. n. 9. per Iust. n.
& n. 13. quia sententia cum sic benignior, senior
michi tempore vita fuit, praestitum, quia pene potius
restringenda, quam ampliandam gruente regule,
Odisse, & regal. ut panis, de regul. ruris 6.

Nec obstat, quod dicitur, in excommunicationi-
bus, quod sufficiat affigere illas ad values landii
Petri Romae; Quoniam id solum debet intelligi
quod presumptionem facti contentiose, & recte
monet Angelicus Summa, in verbis fixis, minime 7.
causa ultima: Idcirco, ut in excommunicationem
incident, requiri licet: alia non ligantur
ignorantes, cap. 2. de confus. lib. 6.

Ad arguments contraria partis dicendum est,
percurrientem Clericorum ignorantem probabilitatem,
les inimicibiliter illorum esse clericorum, non excom-
municati: per text. in cap. severis, et 2. de sententiis
excommunicationis, ibi: Dummodo ipsa est Cleri-
cana ignorare, ita Vtique, de excommunicatis, n. 8.
Sicut, de confusis tom. 9. dif. 2. 2. foli. 1. n. 5. 4. P. Aegid.
de Sacramentis. & Confus. tom. 2. dif. 1. 4. n. 97. Boz-
nacina codex 111. dif. 2. quæst. punto 1. n. 10. 16.
Marcius Alcer. in eidem ital. tom. 1. de excommuni-
catione, lib. 2. c. 3. vers. quia in re, & Paul. Comitol.
Ritualis, n. 5. q. 3. Et quoniam hater Emmanuel,
in summis 1. 1. 8. 0. conclusio, 2. 1. 1. in fine, docet
non inveni excommunicationem, à percussione,
qui ignorabat, et laeta culpa clericorum.

Contrarium est verum, ut tradit Sanct. de ma-
trim. lib. 9. dif. 52. n. 4. Unde alius: Quia sufficit
ad excommunicationem laeta culpa, & crassula igno-
rancia, Decius 2. de gestivis, in 2. de letis, n. 27. &
ib. Beroio n. 3. 2. Couar. in d. cap. Alia mater, p. 1.
6. 10. n. 16. in fine 2. de sententiis excommunicationis:
Nec requiri ad invenire tam excommunicationem
non Canonis, qui sicut studentes 3. 9. 4. dolus, ut vult
frater Emmanuel supra, sed laeta culpa, & cum
habet studentes Diabolus: unde si, creata laeta culpa,
qua carcer percussione probabilitas, & insit ignorans
hominem, qui contra solitum Clericorum morem,
barbam non, et Clericorum, eam velut ut quid ex
habitu, & confusa non praedominatur Clericos, sed
laicos, Iacobus apud Eusebium, h. super origines, q. 1. de
moniis. Quia ergo multis in locis huius temporibus
vellet clericales non sufficiunt ad indicandum cle-
riussum, cum communes sint gram, laici; & numeri
ne habitus, non solus velletis, sed tollerentur tam
contingat, percutere hominem, tam non nutrientem
conscientia ignorantes probabilitas, seu inimicibilis non
inservire excommunicationem, ut probat Styrax de

Cens. lib. 3. n. 37. n. 2. & Catolus de Geffis, de effectibus
excommunicationis effectu 9. n. 19. 2. quia culpa sua causatur.

Ad secundum, vbi non excludantur laicos, & ho-
mines à pena suspensionis, seu pati ut dicen-
dunt est ex eo cuenter, quod puniantur pena or-
dinarii, & delicto propriae; quamvis igno-
rancia probat his penam à lege civili impositam pro
delicto ex le malo: ut: non obstante video
tu conscientie in penam ordinariam delictorum: per l. Imperatoris 11. de sacra fissa, in verbis, Te hanc
penam fiduciam habet. Bartol. lex sacra, col. 10. lib. 1. fol. 10.
& 11. & 12. Cardinalis p. Clement, pastoralis, de
fensus. & se misericordia, cum lectione, aut scite de-
beant omnia mala, & peccata finis habere penas
impunitas ordinariæ. Longe aliter dicendum est de pa-
nis exorbitantibus, & exorbitantibus de novo à le-
ge, vel à summo Pontifice tenet principio impunitis,
& additis delictis iure communis tam damnatis: ut
late probat Crotus in cap. de animarum, de confess. lib. 6.

Vnde constat, cum pena excommunicationis
sit extraordinaria, exculpi per ignorantiam non ab ea
non tam ab ordinariâ, in quam incuria delictum
sunt, faciens contra actionem iuris causino erit dam-
natum, qua pena naturali ipsius delicti sequen-
tur. Aque ita, non detur difference inter excom-
municationem, & alius penas ordinarias debitas
delictu, ut Sot. in 4. dif. 2. 2. q. 1. 10. 3. Ioh. Crotus
vbi supra in d. cap. us. animarum n. 10. restatur, &
excommunicationis pena exorbitans, & extraordi-
naria; nec non lex ipsa naturali dictet delicta me-
diocriter punienda esse: lib. 11. 1. fol. 1. & 2. & 3. & 4. &
Aquinus, lequitur per ignorantiam iuris ab omni
pena extraordinaria le. tamen est: præsumt ab
excommunicatione per flatuam, & legem genera-
talem flatuam, qui vellet, nec lecit debet tantam
penam, quanta est, excommunicationis, quæ nulla
maiori est in Ecclesia, cap. Corripensur, 2. 4. 9. 3. pro
illo delicto impositum esse: quoniam facere non com-
misserit: ita Namat. in manuale, 2. 7. num. 27. 4. ver-
bo, ad monachos, & tem. 2. conf. 4. 7. n. 3. & conf. 48.
n. 1. conf. 50. n. 4. & conf. 52. n. 1. de sententiis excom-
municationis, & Ioh. Crotus in d. cap. us. animarum, n. 17.
de confus. lib. 6. & alij quibus lequitur dicitur de
Confus. lib. 1. c. 10. 10. ex num. 37. q. 10. 10. 2. 2. 2.

Nona dubitatio circa latitudinem reconciliariam,
an grande petulacio facienti testamentum? Di-
cendum est illum esse cap. em. cap. 1., quæ per
successores illi obserueris in posteriori, hec &
ante, quæ in haeresim, seu apostolatam socios illi.
Quod procedit quoniam in ecclesiis aut reliquo defi-
nitam: videtur blasphematus, aut Pseudogenitus: ut
per Marc. in 1. 2. de Miserere, p. 1. q. 1. n. 5. 3. &
Sancti. in precep. Decalog. 4. b. 2. c. 14. n. 32. circa me-
diocritatem. Nam per reconciliationem namque veram
tamen tellantei factioque, quæ libi in flagitate ve-
ritatis possit testari, & hæresis instituta per Rec-
cili. de iur. personarum, p. 1. 27. n. 17. Sancti. c. 2. proximis,
n. 4. 0. vbi additum tamquam probable, ex Simchans, de
cael. et terrest. lib. 1. n. 9. 1. 2. 5. ex eo die, quo nullus est ha-
eresis, nemini non sit admisus ad reconciliationem
per latitudinem.

Magis tamē inclinat, ut sit capax triplexque fa-
ctionis, non palluit, quæ adhuc facilius tellantem-
tum ex eo tempore quo ad reconciliationem admis-
sus est: et hoc, non sit reconciliationis: quamvis tan-
dem dubius moniti. Ceterum reuera in suo
confidentia celebitur capax ab eo die quo te-
sippicent ad fidem rectius est. Atque ita selecta
ab eo tempore non sunt restituenda, nec publi-
canda, quæ non pertinent ad fidem: quoniam ex
eo pugno non est latitudinis. Nec obstat l. 1. iii. 25.
paris. 7. decideris Apostolus: etiamque telipicent
T 3 esse

222 Part.III. Lib. V. De Testamentis.

esse incapaces successionis ex testamento, & ab intestato, & legatorum, donec per Inquisitiones admittantur ad Gratianum Ecclesie. Quia les illa loquuntur de Apollinis, qui gravius delinquunt, quam simplices heretici: quoiceter ad hereticos non est extendenda: Sanch. d. n. 40. vbi n. 41. subdit hereticum, ut talis est, esse capitem legati alienorum, quidquid contrarium alienus Menoch. conf. 185. n. 8. etiam coram relictorum sit incapax: sequitur Suedus de alienis. s. 9. q. 33. n. 7. cum duobus sequentibus, Molin. trac. 2. de inf. diff. 154. col. 2. vers. de ure eius, & Sanctael. trall. de hereti. e. 55. m. 7.

227 Decima dubitatio de letico, Religioso, & pedo-
digo, nec non de fuso, & muro. Si condamnato ad mortem? Respondetur scilicet de iure non posse testari, adeo ut si post testamentum factum, liber-
tate donatus, testamentum ante factum tempore
seruitur si nullum ostendit: quod extendatur,
etiam in tempore quo testamentum fit, tamen si libe-
rte à domino suo libertatem datam, aut de suo
statu dicitur: quoniam se vera sit liber adhuc enim
testamentum corrigit: quod testamento dominus, & l.
sequenti, & l. filius famelias, la 2. ff. de testam. c. 9.
ibid. 1. 3. q. 1. Molin. tom. 1. diff. 137. vers. servar.
Item ex Ordinatione Lusitan. lib. 4. tit. 80. q. 4 ibid.
nemo & Escrano: Gum. in l. 3. Taur. n. 12. cō quid
seruit nullum actionem potest gerere; tunc erit
quia in actu, vel potentia non habet, nec habebit
potest bona aliqua de quibus restatur.

Quinimum testamentum ad pias causas hominis,
qui se liberum esse ignorabat, aut ea de re dubitabat,
si te verius erat, solubiliterbit: vi Paner. vult
ad finem Rab. de testam. Similiter capi in bello, dum
deridentur apud hostes, & qui sunt obditi apud
illos loco capiuntur, quia capti ut parantes dum
in eo statu pereverantur, nequeunt testari. Ceterum
si ante illum statum fecerit testamentum, &
redeant à capientate, valebit illud habeat plenimini-
simo, in illo statu deciderent: ut confit in Iust. f.
quib. non est permis. fac. testam. s. ultim. & ex l. lex
Caruelia. ff. de testam.. Quia procedunt quando
capit sine in bello iusto. Secus h. in bello iniusto,
ut nosili qui apud Turcas, & Saracenos capti deti-
nentur iniusti, & ob idemneum in iniusti non
definire ut liberecidit possunt validem refutari, etiam
dum detinente in fetuotio: Molin. vbi supra, vers.
q. 8. capit. 1. & Anton. Gomel. d. l. 3. Taur. n. 1. 2. q.
100. prohabetur etatid adeo ut interdictum capiatur,
& obditi testari, quoniam non redit, non confitetur
testamentum: Nihilominus testamentum ante
factum bene valebit, & tenet se, si redit; quia
recuperat omnia sua iure plenimini: Neque in
hoc est contradicatio, quia primo loco est sermo de
capto, & obdito, postquam capiatur, & obes est:
& postea loquitur de testamento facto antequam
capiens sit, & obies. Vide Cardof. de servis. perfec-
tionali. num. 5. & 53.

228 De Monacho seu Religioso exeat textus in Au-
thore, infraff. C. de sagro. Eccl. his verbis ibi: In-
grafti Monasterium se, & sua dedicant Deo, neque
de his testare possint, deponit nos Domini rerum: Se-
quuntur Menchac. Illustrium, cap. 102. num. 5. P.
Molin. supra diff. 141. & alter Molin. lib. 2. de
Præmonia, c. 9. n. num. 39. Quod intelligitur post
professionem.

Excipiantur apud nostros Ordinum militarii
professi Milites ex Religiosis Sandi Iacobi, &
Sancti Benedicti, & similibus, qui quoniam essent
partes familiae, & non possident olim testari, nunc
sublata est prohibicio hac, & indulsum a Romano
Populice, ut possint matrimonium contrahere, &

testificari videtur est in Statuta Ordinis Sancti Iacobi, cap. 64. fol. 35. & in Confir. Ordinis S. Bene-
dicti fol. 21. & huiusmodi indeleum Pontificium
nella vestra dictatione, an essent filii familiae sed
abholuerit permittere, hos milites professi posse te-
stari, & de bonis suis disponere, & his incedunt
huiusvel confangunice ab instillato ex Bulla Iulij 11.
cum camen penitulante diuidam partem unius an-
nive nominis Valac. confir. 1. 8. m. 8. Cardof. in præ-
verb. Regulari. n. 5. vbi addit. hac dispensatione non
oblitate, namque pecunias Ecclesiasticas, gaudereque
potuilegio feci, & Canon. test. robit. Nau. in Ap-
peal. de reddit. Eccl. q. 1. monita 56. m. 7. & in Rub. de
statu Monachorum. Valac. vbi præmissa. 17. cunctis
Soc. lib. 7. de leg. q. 5. art. 3. & contra Donsionem
Episcoporum Statumentum deredictum, p. 4. c. 1. n. 13.
Nobiliorumque si sine laude decedant: tunc loc-
cede Milites, & Ordin. ut continetur in eadem
Bolla Iulij 11.

Qui vetio carent hoc priuilegio Regulares ne-
quocent facere testamentum; quia per professionem
ad dicant a se portatam disponere de iure bonis:
cap. quis ingrediens, & cap. si qua malitia,
19. quaff. 3. & cap. in presentia, & probacione
vbi Glori. verbis, qui Monasterio, & Ab-
bas ibi. num. 2. & scribentes.

Hoc autem intelligitur, siue professi sive taciti,
sive experti; et quia Religionem prohibentes tran-
fendent in possessionem Monasterij, ac scriptos con-
sue omnia bona, eidem tradunt: Deinde, qui
sui iurisnon sunt, testari nequeunt, iuxta pen-
cipit iuri, de quibus Imperator in principio, Iustit.
Quibus non est permis. f. c. testam. ut dicatur etiam
in Ordinat. Lusit. per text. ibi. lib. 4. tit. 8. q. 4. Gam.
Lusit. deif. 39. n. 5. Valac. supra n. 7. Bartol. de
Sancto Fausto in Hispania Religio lib. 8. q. 6. 1. Spu-
no in speculo testamenti, in Rub. glori. 6. ex m. 2. fol.
45. P. Molin. tom. 1. diff. 141. Sanch. in præcept.
Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 8. a primis. Agn. Lu-
sin. vol. 1. C. de jure. Eccl. 1. p. 5. 7. vers. sed
est. fol. 53.

Extende etiam ad pias causas testari veline, ut
per Nau. Commen. 2. de Regulare, num. 22.
Corol. 10. Taqua in Ambula. ing. ej. C. de sagro.
Eccl. verbis, idoneus nec de his. cap. t. num. 5. Pe-
rogum. conf. 5. 3. num. 10. val. 5. & Sanch. in decap.
8. num. 3. etiam accedit licetna Superius fundo-
mio Pontificis inferiorum cuiuscumque: adhuc enim
Regulares nequeunt testari post professionem aqui-
nimido, nec ipsi Pizlati, sed quia caput Quesa ingre-
ditur, ad testam. & qualiter obligat ipsilateral
Pizlatos regulares, sicut & subditos. Nau. com-
muni. t. de regulare. num. 44. & num. 22. prius Cor-
ol. 10. Auendan. de exegendo mandatu. p. 1. c. 4.
n. 34. vers. Tertio requiriunt. Idem Molin. d. diff.
141. vers. dubium est. P. Lessius lib. 2. de Iust.
cap. 41. dub. 3. num. 47. 3. Azor. pars. t. Iust.
moral. lib. t. 2. q. 9. quaff. ultim. Sanch. in præcept.
Decalog. lib. 6. cap. 8. num. 5. vbi post multos
tradit nec Pizlatos cum conuenit posse facere
facultatem testandi Religiosis professis: Sanch.
d. cap. 8. num. 9. Bartol. à Sancto Fausto in His-
pania. lib. 8. quaff. 71. Nec donare causa
mortis: Graffis in decap. part. 1. lib. 5. cap. 3.
num. 58. Nisi quid moderatum donem; ut con-
lunt Bart. in d. Ambula. Ingaff. in 2. letit.
num. 66. & ibi Taqua. cap. 5. num. 4. Sanch. d.
cap. 8. num. 52.

Accedente tandem latuini Pontificis licentia pos-
tum

Sunt Monachii professi testari: Nam et *comment. 2.* de regulari. b. n. 5. &c. In *Apologia de redditibus*, q. 3. monach. 11. a. 3. M. Molin. de *Primo gen.* lib. 2. a. 9. n. 67. Reductio de *spoliis Ecclesiasticis*, q. 7. q. 6. *prosopopoeia*, n. 10. *Legimus d. lib. 2. de inst. cap. 4.1. dub. 8. 9.7. Aegid. Lutet. in l. 1. C. de sacraf. Eccles. p. 1. q. 1. num. 6. *apostol. 6. 7. num. 7. Sanch. d. lib. 6. in Decalog. cap. 8. num. 4.5 Barthol. à lancie Fausto, lib. 8. q. 6.6. Idem dicendum est de Episcopo, de suorum Pontificis etiam licentia: Molin. lib. 1. de primogen. cap. 10. num. 28. vbi loquuntur de Monacho Episcopo: legitur *Aegid. p. 1. inst. moral. lib. 2. cap. 7. quæst. 2 in fine*, & alii quos refert Sanch. d. cap. 8. num. 45. Quod intelligitur ad vius prius. Quare virtute licentie nequeunt Religiosi testari ad vius varos, & profanos, sed ad prius durantur: per *Nauar. in Apologia de redditibus*, q. 3. num. 6. Molin. de *Primo* lib. 2. cap. 9. num. 67. & cap. 10. num. 4. &c. alter Molin. d. lib. 1. 4. 1. *vers. facultas Religiosi*. & d. p. 60.4. num. 5. Aegid. d. lib. 1. cap. 9. q. 6.6.**

30 Undecima dubitatio: si virtute licentia concessa monachis, seu Episcopo monacho ad testandum, possint ipsi Majoratum instituere? Negat Sanch. cuius verboque Molin. lib. 6. in *Decalog. cap. 8. num. 5.4.* Dicendum tamen est licentiam ad testandum, aut ad Primogenium instituendum, debere esse expressam: ut per *Nauar. cap. 7.1. ad fin. de Regularib. in 1. Editione*, & *cap. 7.1. in fine*, de donacionibus, in 2. Editione. Barthol. à lancie Fausto in *sua Teste fauore lib. 8. quæst. 7. Sanch. d. cap. 8. num. 5.5.*

Item quando Primogenium instituitur à Monacho post factam professionem, si eo tempore descendentes, seu ascendentibus non habeat, nullitet sit. Ratio, quia nullo modo de suis bonis potest disponere post professionem, ut dictum est: & ex consequenti Primogenium instituere neque. Quod si descendentes habeat, videtur dicendum inter eosdem filios post disponere de bonis suis, per *Auben. stat. mulier. C. de sacraf. Eccles.* Et per *cap. 8. quæst. mulier. 19. q. 3.* Ino potest in uno ex filiis Primogenium ex facultate Regiae ante ingressum concepta instituere ex tercia donacione portione? & hoc in filio, quem ad hoc eligere maluerent: coheret *Gieg. Lopes in d. 17. a. 1. part. 6.* qui hoc in re aperte fallitur: nam de aliis bonis post ingressum monasterii tenuerunt Pater testari inter liberos, unicuique relata legitima absque diminutione secundum dispositionem *Auben. quæst. mulier. lib. Legamus nati dimituimus*, vbi communiter id obliteratur.

31 Quia autem monachus patens tenet id, quod superest ex legitima filiorum, relinquere monasterio, quo est profectus, per *auctor. Auben. quæst. mulier.* Cuius hec sunt verba, ibi: *Et quedeo non deponere monasterii compari. & colligitur ex 1.7. a. 1. part. 6. ibi. 2. Duxendo è cadam de illis su legitima parte, & non mæ. Idque ea ratione, quia hoc est lector Monasterio, nisi teneatdem illi relinquat, quantum filio: teneatque quia monasterio tribuerit. Quintus honorum; neque libet circa hoc conqueri poterunt legitimam sibi diminutam esse, tamen Tertium respectu filiorum legitima non sit, per l. 27. Tauri. Atque ita cùm ex quinta honorem parte nequidem tunc Primogenium instituere, & omne illud quod non est legitima filiorum ad monasterium spectet: sequitur ex hac quinta parte, quae debetur Monasterio non possit institui Majoratum in praedictum Monasterium: P. Molin de *majoratu*, d. p. 60.4. num. 4. & prius 10.1. de inst. d. p. 1.4. vbi concludit à parte profecto, qui non fecit*

partitionem bonorum inter filios, post heri melior rationem de Terio, aut inservi, Majoratum de illo, in aliquo descenditrum; in regno Castille: ex Molin. de *Primo* lib. 2. cap. 9. num. 5.5. & sequenti.

Secùs quando Primogenium ante professionem fuit institutum durante anno professionis, qui tanquam Laicus confendus est, nec dictere adhuc ingressum monasterij, quia nondum fecit professionem: Bart. in d. *Auben. quæst. mulier. 10. C. de sacraf. Eccles.* & alii quos referens sequitur idem Molin. d. cap. 9. num. 5.2. & 5.3. vbi credit in hoc casu idem esse dicendum de Primogenio à Monacho ante professionem cessato, quod dicitur de Monacho, qui ante ingressum monasterii Majoratum institutum, quando cogitans de ingressu illum creare.

Ut tamen procedatur clavis, distinguendum est, si Monachus Primogenium instituit, antequam monasterium ingredere tem, sive in testamento, sive in contraci: in hoc casu valet institutum: per text. in *Auben. de Monach. 8. sequi auctor. vers. 1. sed quoque collat. 1.* Quod procedit in influente, qui ingressus est monasterium successione vacante enim Primogenium precedens non fit item, sive ex testamento, sive ex cooptatione factum fuit, per ingressum & professionem in illo monasterio: quod licet non posset succedere, non potest rumpere: *I. sum heret. C. de repudianda bared.* & in specie tenuit Felinus in *cap. 1. presencia*, de probat. num. 4. & ibi *Abbas*, num. 10. Iul. Cl. lat. *Cap. 1. presencia*, q. 1.8. num. 4. vers. sed regna conclus.

Si autem monasterium est capax successionis, & relatos non cogitauit de ingressu monasterij; in hoc enem per professionem tumpit dispositio ut per Bart. in d. *Auben. quæst. mulier. 7.* Et est communis. Quod habet locum, quando Primogenium sive institutum ex ultima voluntate: sequitur Bald. & Pauli, quos refert Iacob in d. *Auben. quæst. mulier. num. 1.1. à qua opinione Bart. non est tecundem in iudicando, & consolendo; v. vt vult Iacob ibi.*

Plicer tamen vi distinctione, quæ tenet: si monachos, quando professionem fecerit, omnia sua bona applicant monasterio, censentur hoc primum alicuius monasterii tenacitatem, perinde ac si omnia sua bona expediti alicui reliquissent. Longe aliter si professionem impliciter fecerint. Nam quoniam ex hac professione censentur tacite bona Religiosi monasterio applicata, cum si illorum capax tunc ex hac tacita dimissione bonorum in monasterium non præstatim testamentum tenacitum, ut colligitur ex *Auben. nunc auctor. C. de Episcop. & cleric. 1. a. 1. Abbas in d. cap. 1. presencia*, de probat. num. 5.2. & *Augustin. Beccius tholom. n. 17. Iul. Cl. lat. suprad. num. 4. vers. sed resumpta*: sequitur Molin. de *Primo* d. cap. 9. num. 4.6. addens num. 4.7. quando per professionem testamentum non sumptum, nihil praetendit monasterio, secundum Bertron in *d. cap. 1. presencia*, num. 19. contra sapientissimum Couat. in *cap. 1. de testam. num. 5. ad fiducientem* in hoc casu prætendit id monasterio hanc legitimam portionem.

Ino tempore creationis Majoratus instituti ex ultima voluntate monachus de ingressu religiosis cogitaret, per ingressum & subiecquentem professionem, sive in testamento aliquod monasterio relinquatur, sive non; sustinet tradit. Cl. d. q. 1.8. vers. 1. ex*v. post plutei quos ibi refert in* veramque partem, concludens se non recedere in publica ab hac opinione: sequitur Couat. in d. 2. de

224 Part. III. Lib. V. De Testamentis.

testam. n. 5. quibus impletib; Molin. de primis. d.
cap. 9. num. 49. *

Ponit si Majoratus fuit institutus ex contradic.
quaestione sua ex ingenua Monasterii reuocatur?
Religioferus sic fuit in cognitio de ingenuo in
Monasterium, fuit a non cogitante, non reuocat
per professionem argumento & virtute legi fru-
 quam. C. de revocare dona dicentes, ut superconven-
tia filiorum donationes sunt tenoratae, in Monasterio
non habent locum; ut Tiraquel. in eadem Liber-
bo, in cap. 11. liberis, num. 37. Molin. post aliis in d.
cap. 9. num. 51. suggestens hanc opinionem quod
alias donationes venia esse: ut vero quodam primum
genio, indistincte alius esse discendum: quando
namque est inveniabile, idem quod in donatione,
tenendum est, velu reuocabile sic Primum genio,
quamvis in contradictione institutum, quod effectus
viri vienae voluntaria obtinetur: de quo videlicet Mo-
linus de Primo. lib. 1. cap. 12. num. 8. & num. 33. Sed
de his etiam in d. Molin. de Alacatu. d. 604 per
etiam. fol. 134.

Per professionem anem Religiosas ita nostra
Societas, & per vota Coadiutorium, est incapax ad
instituendum Monasterium tam ex vienae voluntate,
quam ex contraria, nisi sit patens, ingredi Reli-
gionem, non facta parturio bonorum inter filios:
Mulin. d. 604. num. 4.

Episcopus Monachis de licencia summi Ponti-
ficii testari potest. Et communis. Molin. de Primo.
lib. 1. cap. 10. num. 28. ad pietatem dominicarum, quan-
uis licencia illig absolute concessa: unde ad propria-
na nequit testari: Azoc. cap. 1. lib. 2. quod. ultima.
Sanct. lib. 6. in praecepto ecclae. cap. 8. num. 51. nec
virtute licencia potest. Monasterium creare intelligi-
tur item licencia testandi Monacho concessa de
bonis, quod ipse de facta possidit, non vero in pia-
inducitur illius, qui virtute testamenti sedi ante in-
gressum ea bona acquisivit. Nec similiter in prein-
dicacione Monasterii, quod bona haec Monachis,
qui per ipsius possessionem acquisivit: Bartol. in
cap. 10. regule: ritus. num. 12. de testam. num. 13.
post Gem. Lusit. deo. 3. S. num. 2. & 7. Subdene li-
cenciam testandi non extinguit etiam se integra
mo re cunctis, nisi ab alio Pontifice reuocetur:
ne que existit primo actu, sed dñe tonis quo-
tiles habent testari viague ad mortem: Guter. pref.
quod. 4. & 7. Gunzel. 2. ad regn. 8. Canecl. gl. 11.
num. 97. hanc. Enni. cap. 1. regn. 8. quod. 8. art. 5.
sufficiunt ut facultas testandi accedat, tunc ante-
sive post testamento, quoniam cum illud sit actus
successivus, & deambulans viague ad mortem,
non contente perfecte absolvitur, nisi viague ad
mortem. Athan. Gom. 4. 1. Turi. num. 4. P. Molin.
testam. d. 13. 1. in fine. Matienzo. l. 5. num. 4. fol. 3.
lib. 5. dñe. Ecclae. & Sanct. lib. 6. in Decalog. cap. 8.
contra Iustitiam de respon. lib. 1. quod. 7. n. 90.
& 91. Goog. ad reg. 8. Canecl. gl. 47. num. 48.
dicitur, facultatem testandi de rebus, de quibus
alii testari non licet, debet procedere, nisi alius
in ipsa exprimitur. Alioquin testamento prius fui-
cum non tenetur. Quod testarius est, non ramen re-
tus; quia latit est, ut habilius testandi adit tempore
mortis, & quo robust accipit: Naufr. et. ment. 2.
de r. gal. num. 35. Tapa. in d. Athan. regule. C.
de sero. Et le. 10. regule. idem cap. 1. num. 5.

Duodecima dubitatio pro ieho quibus inten-
datur potestis testandi; certi immo. cl. 1. prodigium
testandi non posse, ut Ordin. Lusitan. lib. 4. nr. 81.
§. 4. ibi. 1. num. 5. predicta. Iul. Clat. 4. testamento. §. 3.
num. 1. vbi sit non posse testari postquam illi est in-
terdicta administratio bonorum per Iudicem; sed
antiquum sit illi interdicta posse testari, valeretque

testamentum pet. Glott. in lib. 1. cap. 1. leg. de testam.
qui gloria communiquer approbat. Ita loquitur
Ordinatio Lusitan. ibi. 1. agnoscere defacta, sollicita
ad administracionem de fons bens: Cabed. 1. part. de-
cis. 17. et annos. 1. & 2. Ego non ipso non prodigus est
inhabilis ante Iudicem tentandum: Caud. Pesc. 1.
fraterem, verba, eius non absimile, num. 5. Causa je-
stutus in integrum.

Interdictus autem prodigus per Iudicem nec ad
piz casus testari potest. P. Molin. de m. tem. 1.
d. 1. 17. 1. 18. 1. Anon. Gunz. 1. 1. Tauri num. 1. q.
ad fin. Regi. Lusit. in 1. 1. Cate facr. Ecclae. p. 1. §. 5.
num. 17. Quia enim nec inter in causa quia potest
timere, quod inter illos neque ordinari neque aqua-
litatem leniter. Gunz. d. 5. num. 1. quod. 1. & Regi. Lusit.
p. 1. num. 18. vbi addit. quid prodigio, cui bonis
interdictum est, potest patet, vel mater, vel manus,
aut anima iustificare exemplariter: Cardol. in praxi
Iudicis, verba, testamento, num. 12.

Idem de iusto, & muto a maiestate dicendum
est, etiam in causa, nec est, ex nulla lege suprad. §. 5.
& c. compars. P. Molin. infra. d. 1. 1. 26. ver. de
m. humana, alius. num. 4. & decimatione ex l. q. in
petitio, §. 5. summa. §. de testam. Caud. in praxi de-
ducatur, p. 1. 1. 26. testamento, num. 8. ex licencia Principi-
pis testari pulsunt, impetrat prius ad hoc licencia
supradicta, ut dispensatio. Ordinatio nullis nisi impo-
trando premere licencia, &c. Rebut. ad l. 1. 30.
§. de verbis. gunz. pag. 49. 2. vref. d. 1. Si autem per
accidens fuit testans, & fundo, & scribere sciat,
hinc potest testari: ut dictum est supra in hoc §.

De testamento factu à sondermo ad moitem
tam de inter communis, quia paternitatem Lusitan.,
an forte valer. Ut ego ipse, i. p. de regno lib. 1.
d. 1. 1. 3. ex num. 57. usque ad num. 64. Si dispo-
nitur in lege Lusit. lib. 4. d. 1. §. 6. & ultime.

Decima testam. dubitatio est de viatura, an possit
factare testam. et Religioferus est negativa ut viatu-
rio manifeste, nisi praeferat sufficientem cautionem
de viatura testam. et disponitum in cap. quatuor
de viatura lib. 6. cap. 1. text. lib. 1. Et Glot. verbi-
litter facta. Per hanc ratione causam viatura, bene po-
tent testari; sine cam praeferre ante, sine potest factio-
nem testam. sine cam facta solitudo: per viat. Feli-
m. in cap. 1. d. 1. num. 5. de auctor. Alexan. I. Gall. §.
lib. 1. cap. 1. num. 8. §. de liber. & p. 1. Iul. Clat. §. 4. et
placitum. quod. 1. 1. num. 5. vbi. 1. 4. addit. viatura
ipse testam. & de fidei testam. non esse nece-
ssarium cautionem: quia iam est facta solitudo: &
idem bene posse testari. Que testam. intelligitur
de viatura. Chilapio, non autem de Iudeo. cuius
testam. non valer. quamvis publice exercet viatu-
ris, cum sit extra territorium, & extra fines Ecclesie:
idem non est de eo curandum, Iul. Clat. lib. 1. §.
Inclusus.

Item viaturus ex communis sententia non po-
test donare causis mortis, etiam quando obstat est
parva quanitatis, quia censor esse facta in finali
causa legis: Glott. viam. in d. 1. num. 1. de viatura
in 6. quam lequitur Iul. Clat. lib. 4. 6. et annos. 1. quod. 7.
Neque testam. ad piz causas potest: P. Molin. num.
1. d. 1. 1. 2. §. de testamento manu ipsi testam. & duebus
sequentiis, vbi. 1. cum aliis resoluti: quando viaturus
non potest, etiam praeferre. & decideret cum
cooperantur lignis, et quia est, ut solitus prius
viaturus, quia constat: in teste debitas, organum hanc
des admixtum duplicita illius ad causas piz: idem
Molin. de testam. 1. d. 1. 3. 4. 5. & opt. quatuor.
de viatura lib. 6. pag. 486. vbi. 1. late de piz causa viatu-
ratoris, & factam testam. cum legge.

Regiusquis ratione ad hoc testamento, ut se
nullum, & ipse viaturus incurrit in peccatis impo-
nitis

38

39

40

41

42

sitas in d. cap. quinquagesima, de vñst. in 6. & in cap. quia in omnibus extra eodem tempore, quod ipse sic maoisfestus, & notorius vñscularis: quod fit per sententiam Iudicis, sive per principalem confessio- nem in iudicio: Abbas in d. cap. quia in omnibus. Angel. verbo, vñstra. 2. n. 19. Sylvestris eadem verbo p. q. 2. Natura, in manual. cap. 17. num. 280. P. AZOT. In his moral. part. 3. lib. 5. c. 1. 2. vers. quare quid, subdicens ex hoc sequi non iatis esse ad has poteras incurriendas, quod vivitius summatim facietur, etiam coram testibus, aut coram faceret extra Confessionem Sacramentum: & multo minus non sufficerit vivitius labores infans, aut ad- finit argumenta, aut indicia contra ipsum.

Item manifestus vñscularis modo supradicto non admittitur ad Eucharistiam; donec publicè lansfecerit: Cardinalia Tisch. emm. 8. censu. 35. 4. Bonacina de centralib. disq. 5. q. 3. punto vñrum. num 1. P. Saâ de vñstra, n. 7. & decadens in hoc peccato earet Ecclesiastica sepultura, nec potest leprosus, in Cemeterio Ecclesiastico, nec clericus intercessio debet: Gutier. Canon. quatuor. lib. 2. c. 19. n. 1. & n. 2. idem Bonacina d. n. t. vñr. secundum Salias, in de contraria. verbo, de vñstris. dub. 47. n. 9. Quin enim Clerici non debet admittere vñscularium manife- stum ad oblationes faciendas: ut per Azot. In his moral. p. 1. lib. 7. c. 38. q. vñrum. P. MOBO. d. disq. 13. 4. 5. cap. quinquagesima, ex medio, & 5. quinque, & sequen- ti, ibi 5. de vero. traditum si quis cum non elet vivi- tius testamentum fecit, sed postea oratio vñscula- rius fiducia est, testamentum esse nullum: quia te- flamenorum morte Testatoris consumatur: Spino in suis speciebus Rer. lib. 5. n. 25. post Franch. in Rer. de testam. lib. 6. n. 37. & Incola in Clement. t. de segnaturis.

S. II.

Quid sit testamentum, & quotpplex,
& quas solemnitates vnum-
quodque exigat?

E P I T O M E.

- 44 Testamenti vera definitio qualis sit, & quomodo intelligatur.
- 45 Contradictoriae illius.
- 46 Argumenta, & solutiones contrarie partis solun- tur, & n. 47. & 48.
- 47 Hereditis institutio est de subtilitate testamenti, & per eam distinguuntur testamentum a Codicille.
- 50 Olim in testamentis requirebatur institutio heredi- bus ante cronia, aliud nabilis valebat, postea iamen fecit est.
- 51 Institutio hereditis tacita an sufficiat ad validita- tem testamenti.
- 52 Substantia facta filio in patrestat, secundum fer- mant Gallo Aquilij, an sufficiat ut testamentum valeat sententia negant, si sequenda, n. 2.
- 53 Opponunt circa dubium praedictos discordes. Prima negat, secunda & tercua concordant, altera & altera intellexit.
- 54 Ratio est quia testamentum fallit secundum fer- mant Gallo Aquilij non valit, ostenditur.
- 55 Hereditis institutio habetur pro scripta, que per errorum juris sententia emissafuit, sicut est de vo- luntate testatoris.

56 Verbum, Relinquo, & verbum, ego, adiecta universitati rerum, aut non universitati, an inducatur hereditis institutionem, & num. 57. & 58.

59 Au necessitatis fit ut legitima relinquatur descend- entibus, & ascendentibus rite institu- tionis.

60 Pater fieri possit in testamento certam summam filio cum addito quod nihil ultra parat, an vi- deatur nullum inter institutione.

61 Sola hereditis institutione differt testamentum à exercitu ultimi voluntatis, id est necessaria est: excepto testamento, quod fit ex pri- uilegia.

62 In regno Castella sunt hereditis institutione vales testamentum.

63 Pater institutio fratrem, & eius filios: vult ut illos equaliter, & eadem tempore suc- cederent.

64 Testator institutio fratrem, & eius filios: vult ut pater, & filii succeedant ordinem successum, si eo tempore filii carant.

65 Testator institutio fratrem cum eius filio, vult ut pater & filii equaliter succeedant.

66 Frater institutio hereditem universalem fratrem sum, & eius filios: vult ut filii succeedant ordine successum.

67 Secundum dicunt: nullum fratrem meum, & eius filios, heredes.

68 Testatore vocante plures collatione cum diffric- tione dicente: nullum fratrem meum, & quilibet eius filius: qui hereditas dimidiat in capita.

69 Testator dicente: Institutio fratrem meum, & eius filios heredes fratrum dimidiant, & filii alterum, domum habebunt.

70 Et an hoc sit indubitate intelligentem essten- datur.

TESTAMENTUM quasi mentis testatio, describi- puerit secundum legem 1. ff. de testam. io hunc modum: Testamentum est voluntatis ostrarum testam- entis de eo, quod quis post mortem suam feci velut. Hec est vera definitione, quamvis aliqui oon- nolla illi addant: quia pro eius veritate latius est quod latissimulus illam posuerit in d. l. 1. Cui definitio meritò Glossa Accusij ibid. addit: cum hereditis institutione directa.

Prae genere ibi poterit, voluntatis in istra senten- tia, id est decretum exterius prolatum, ac statuum: io quo voluntates lame concurrit: cum donatione in se: viros, & concreta: us. Additio infra, hoc est solemnis; ad excludendam voluntatem non so- lennem. Item additum per se, ut excludatur her- editis institutio. P. Molin. tom. 1. disq. 12. 4. 5. Te- stamentum, ab Episcop. Agid. Lusit. in repres. 1. C. de sacra. Eccl. in prefat. in princip. Spino. 1. p. glash Emb. n. 1. fel 7. post plures. Negetur in surre- dul. vñrum. volunt. c. 4. n. 9. vbi coocludit haec de- finitionem esse perfectam, cum per illam demon- stretur testamentum esse declarationem à testatore factam eorum, que volit post mortem ipsius ubi fecit. In qua definitione ponitur per genere, senten- tia, & pro differentiis, cetera que sequuntur. Concordat Cardio, Mantie, de consili. vñrum. volunt. t. 1. n. 8. & t. 4. n. 10.

Non definet, quibus haec perfectissima definitio non arideat, & qui eam deliciantur dicentes, verbo, sententia, significare voluntatem per l. nos dubium, C. de legibus, l. 1. g. conventiones, ff. de Palla. Ut si sensus: Testamentum esse voluntatis ostrarum voluntatis: & sic idem per id definiri, contra regulam definiti

definiendi. Item tradunt superfluum esse, cum dicatur: *volumen nostrum*, & *tunc*, quod sibi sive sciri item quia etiam sed undat, verbum *nostrum*, aut verbum, *sicut*: *Quasi dicatur factus*, si dicatur esse declaratio eorum, quae post mortem nostram volumus fieri. Addunt huiusmodi definitionem competere Codicillis: ergo competere aliis à definitio. Denique aliant non conseruunt cum suo definitio, cum non comprehendant hæredes institutionem.

Ad peium inconveniens, ad verbum, *sententias patet solutio*, si dicatur non pro voluntate acceptitudine esse, sed pro declaratione voluntaria à testatore facienda, ut accepisse videtur luce consuletur *in l. Cam. sal.*, *f. de candis, & demonfrat.* Quamvis enim verbum illud sumatur in illa acceptance, in praesenti non est admittenda, ne videantur absurdum suata *l. Quoques, ff. de regulis iuris*, 67. Circa quod caute Ovidius, *cons. 1.6. num. 1.* est legendus, dum sit, *Testamentum esse sententiam non propriæ, sed similitudinariæ: licet enim verbum, Seconderi, utroque accipiat pro declaratione; diuertit tamen modo accipiat: quia in proposito indicat, unde significat voluntatis declarationem illa verid, iurius indecne decisionem.*

47 Secundum obiectum de redundantia in definitione, tollitur, si dicatur verbum *volumen*, & verborum, *vols* apponi respectu diuertitorum; in primo enim, nimirum *volumen*, significat materia: in verbo aureo, *vols*, ostendit forma: aequa ita non inconveniens, sed est necessarium quod exprimatur tunc in alia oratione, & ideo verbum, *volumen*, ostendit materiam testamenti, & verbum *vols*, insinuat formam.

48 Tertium obiectum, vbi verbum *nostra*, & verborum, *sicut*: non datur redundantio, quia important hæc verba duas differentias, quibus testamenta à ceteris actibus longè distant, cum essentia differentiae differant. Ultimum solvit si dicas, de iure Gentium nihil interfuerit inter Testamentum, & Codicillus, qui tunc temporis nulli extabant, ut ex descendente paretur: Mantic. Cardin. *dis. 4. per secundum, præleveimus num. 3.* Negret lib. 1. n. 17, vbi de hac te lat, cum sugg.

49 Accedit dictum esse in definitione Testamenti additum fuisse: *cum institutione hæreditis*, ad differentiam codicillorum, in quibus dicitur, sine *hæredi institutione*: Nec minum si instes in definitione id esse necessariò explicandum; quod negatur: quia non erat opus aliquod addere pro codicilli, qui nondum extabant, ut ex colligatur ex *tex. in princip. inst. de Codicil.* Quare non iunt indecni, qui volunt in verbo *sicut*, tales differentiam contineri. Unde cum Codicilli novo inter faciem introducti, *sequuntur* erat, ut luce consuletur præbeger definitionem codicillorum, quos inducerat, secundum nomen eorum, & substantiam diuersam, quam Imperator declarauit in *test. in h. hæreditatem*, & in *l. f. idem, C. de codicillis*, & *f. codicilis*, per quæ lucam communiter dicitur Codicillus, Dispositio ultima voluntatis sine hæreditis institutione: ita Rolandin. *z. p. Flor. Rnb. 65. n. 5.* & Gorius, *de testam. glos. 3. 2. n. 7.*

50 Inuit ius commune, secundum quod adeo intrinseca est testamento hæredis directa institutione, ut nisi expreſſe hæres institutus, testamentum sit institutum omnino: ut ostenditur ex *l. ann. hæreditis institutionem, l. inst. de legar. 5. in primis, foliis. de fideicommissis, L. ultim. ff. de hæred. inst. ultim. ff. de Codicillis*: nam in *d. 5. ante hæreditis institutionem*, sic dicitur: *Testamenta viri ex institutione hæreditis accipiunt, & ab id validi caput*. *& fundamentum intelliguntur totius regnamenti*; hæreditis institutione. Pro-

inde olim in principio testamenti; tam ad unum levem letabatur, ut quidquid legati procederet in testamento institutionem hæreditis, inane esset: Hodie canent, per *diu. 5. ante hæred.* id substatum est; ac prouinde omnia sunt valida, quae in testamento ponuntur, sive procedant, sive conseqüentes hæreditis institutionem; dummodo hæres expeditis institutus: *Iul. Clar. 5. Testam. 9. 35. num. 2. P. Molin. red. tit. disp. 1. 2. 4. p. part. 1. pag. 692. & seqq. Spino in *Im. spendo*, glosa 17. princip. num. 13. & 14. vbi docet post multos, requiri institutionem hæreditis, quibuscumque verbis fieri posse, modo de institutione hæreditis & voluntate testatoris conficitur. Quantam indigendum, *C. de testam. Penitentia R. b. de hæred. iugis num. 153. & 169.* vbi referuntur variae species institutionis proprias, & impropietas; tacitas, & expeditas: de quibus in *l. Clar. vbi supra*.*

Quæ potest an instituta tacita institutione hæreditis ab validitate testamenti vel pondetur, si testator dicasque ab intellectu successus est malum, noluerit esse hæres, substitutus. Terram: valere testamento, utrumque tacite institutione erat extraneus, qui de necessitate iuris non debebat institui. Ita Benedict. in *z. p. cap. Raymonem, verbo, Adversio*, *z. p. Alberico*, *fol. 4. num. 2. 3.* lecūs 5. ille esset filius, vel alius, qui necessariò debuerit institui, vel exhiberetur, tunc enim non latis est tacita institutione, sed requiri ut nominatio, & expedita institutione: quia non sufficiunt tacite instituti, cum pro fonte exigant à lege filium nominari esse instituendum, vel exhibendandum: quod non suppleretur, neque admittitur per equipollentem institutionem tacitam: ut est communis, prout tradit idem Benedict. *d. n. a. 3.* subdicens in hoc contentite. Scribentes quod validitatem institutionis uno coriis testamento; sufficere scilicet tacitam institutionem, quando substitutione fit homini, qui de necessitate iuri non debebat institui, aut exhibendus ab auctore testamento: quales sunt Collaterales confingueunt, sine transirent, aut extranei, qui de necessitate non sunt instituendi, ut constat: sequitur *Clar. d. 5. Testam. 9. 35. v. 2. ad fin.*

Dificiles non vulgaris, an in facta facit substitutione filio constituto in potestate, secundum formulam, quam Gallus Aquilius capellit in *l. Gallus*, *g. 1. ff. de liber. & poss. ant alteri decedenti primam locum iuris obtinenti, vel è concessio filius patr. aleterive immediate alcedentis, qui iuri necessariò indissimilis, ipsi expedita non instituitur, intelleguntur tacite hæredes instituti; ita ut talis tacita institutione sufficiat ad substitutionem, & testamento validitatem minimam si testator discessit: si filius meus me vivente decederet, tunc si quis ex eo willi nepos, vel neptis post mortem meam intra deceras menses proximos, quibus filius meus monitus natus, vel nata erit; tales sint hæres.*

Tres circa hoc dubium extant opiniones. Prima si filius non sit hæres institutus congruis verbis, cum non sit exhibendus, testamento esse nullum. Secunda docet valere testamento, & filium intelligi taciti vocatum ad legitimam successionem ab intestato: ita Bart. in *d. 1. Gallus*, *g. 1. ff. de liber. & poss.* vbi sit sufficiere patr. *h. hoc modo testatur.* Tertia opinio dicit testamento valere, & filium subintelligi tacite hæredem institutum in testamento: quia taciti, & expediti, id est indicium: *l. cum quid, ff. si certum perierat, per argumentum quod valet à contradicitione ad ultimas voluntates: l. ultim. C. de legar.* Colligitur enim hæc tacita institutione ex mente testatoris.

Nam si posthumum nepotem, vel neptem heredem instituit, ne tempatur testamentum per natiuitatem nepotis, vel nepti; molio fortius credendum est voluisse filium heredem instituere: ne alioquin nullus momenti sit testamentum crediths eam voluisse quicunque eligere viam, per quo iudicium suum non elaudatur: *i. 3. ff. de milie. testam.* Quin etiam in dubio testamentum debet sustineri, traditur in *i. 3. pars.*, in princip. *ff. de inoff. testam.* & in cap. *volitum. dore indicata.* lequitor *Fortun. in d. Galli.* in princip. sub *n. 35.* *vijque ad n. 39.* post disputationem in veritate partem agitatus, dicens, filio ex conjecturis tacite institutum videri, & hanc tacitum institutionem filij pro forma testamenti sufficiat.

54 Nihilominus non valeat restamento factum secundum consilium Galli Aquili, est lequendum; eo quia necessaria est institutio filii expressa secundum communem: coobra *Bart. in d. l. Galli.* n. 3. & ille communem vult *Alex. ens.* i. 08. post *n. 4. vers.* *predicitus enim.* *lib. 1.* & *cons.* i. 85. post *n. 17. vers.* *non obstat.* *lib. 1.* *Iul. Clat.* d. g. 35. n. *vñsc.* & *Spino* *sa specula.* *gloss.* 30. n. 13. Atque ita non sufficieat vel testamento quod datur ex lecunda opinione valeat; quia filius tacite intelligitur vocatus ab intestato, & quod necessario debet institui, vel nominatum ex heretatu: per *Institut. de exched.* *tiber.* in *princip.* & *i. inter cetera.* *ff. de liber.* & *pof.* quia hoc dubio filius dicitur patratus, qui non est institutus, neque ut optaret exheretatus: *h. eadem institutio.* de *hereditatibus que ab intellatis deformentur.* Ex quibus patet quid diconatur ad secundam, & tertiam opinionem: *Cardin.* *Mareac.* de *conieci. vñsc.* *volunt.* *lib. 4.* *tit. 1.* per *co-* *tum.* & *Spino* *vbi suprad.* *num. 23.* *vers.* *si filium meus* *me vnde.*

55 Quem potest an pro scripta habeatur heretis institutio, quae per etsim letibentis omissa fuit? Responsio est affirmativa, si appareat voluntate testatoria: *i. Errors.* & ibi post aliis *Alex.* n. 9. *C. de test. no.* Quod intelligitur, si fuit nuncupatus heres a testatore: secus si testator volens alium heredem letibet, scripiter alium errans in corpore hominis: tunc enim heres non erit, qui est letibitus; quia deficit voluntas: neque is, quem voluit, quoniam scriptus non est: *i. quoniam, in princip. ff. de hered. inst.* *vbi Glos.* *in verb.* *non est.* At hoc proceder, quando quis non est letibes scriptus, neque nuncupatus: ergo alius erit, si fuerit heres nuncupatus, & si letibitus non fuerit. Imo quoniam ne uno existimat heres scriptus ex conjecturis, ramen si in testamento pte factio non apparet heredes; commissarii instituti, aut executores dati: intelliguntur loco heredum; quoniam nihil emolumenti capiant: *Bart. in l. abo.* n. 6. de *aliment. legat.* *Imol.* in *L. Cœm.* n. 19. *vers.* *fin. avaria.* *de vulgar.* & *pupil.* *subdit.* Anchaz, *inter confusa Calderini.* sub *Rubro testamento.* *cons.* i. 9. *Paul. de Calisto in cons.* 97. n. 1. *vol.* 1. & *Iacob.* in *Ambew.* *nouissima.* n. 14. *versi.* *per hoc inserit.* *C. de inoff. testam.* *Contra Polyt.* *in tract. subdit.* *de compendiosa.*

56 Ad hec, non est omnitemendum quibus verbis fiat institutio heretis directa? Et in primis, si testator dicat: Relinquo tale, vel tale Tilio: per hoc verbum, Relinquo, adiectum certe rei, nunquam trahi ad institutionem vult *Iul. Clat.* *verb. Testamentum.* g. 38. n. 11. Eritus quando in testamento pater dicte: Relinquo filio meo centum, adhuc non censetur relinquit iure. Institutione, ita ut testamento non valeat: sequitur *Spino* *in sa specula* *gloss.* 17. *principal.* *de institut. hered.* *num. 3. 8.* post alios, quos ibi relatios sequitur: sed de hoc infra.

Cicca verbum, *lego*, adiectum vniuersitati bonorum, an inducat heretis institutionem, fecit inducit verbum, Relinquo, & secundum vetientem tradunt Innocent. in *cap. Raynacum.* n. 3. de *testam.* *Benedict. abi.* in *verb.* in *codem testamenti relinqus.* *num. 37.*

Dicendum est verbum, *lego*, additum vniuersitati bonorum non inducere institutionem heretis, sed fidicommisum vniuersitale: Bart. in *L. Cœm.* n. 19. *ff. de vulgar.* *Cous.* in *d. cap. Raynacum.* g. 1. t. n. 3. quia verbum, *lego*, de sua natura, est verbum particular, & obliquum, importanter legatum, quod est capendum de manu heretis: *i. 1.* in *fine.* *C. con-* *muta de legam.* Benedict. in *d. cap. Raynacum.* in *verb.* in *codem testamenti relinqus.* t. 1. n. 6. adiectum autem verbum, *lego*, vniuersitati bonorum, inducit heretis institutionem, quando testamentum altere valere non potest. Puta, quia alius heres non est institutus: in quo eventu ne corrut testamentum, & sensu esse institutionem: quoniam non refert quibus verbis vtratur testator, modo de eius voluntate appetatur; aut conflict: *i. quoniam indi-* *gnum.* *C. de testam.* At vero si altere potest testamentum, videlicet, quia alius est heres institutus, tunc verbum, *lego*, adiectum vniuersitati bonorum, oon institutionem, sed fidicommisum importat, & denotat: ut in *i. mulier.* g. final. ad *Tribellian.* ita *Glos.* *verb.* *legamus.* in *cap. Raynaldus.* de *testamento.* & ibi *Conar.* g. 1. n. 5. importat item heretis institutionem verbum, *lego*, quando additur vniuersitati bonorum, ut probatur ex text. in *d. cap. Raynaldus in verb.* *legamus.* ubi test. tot reliquit patruis suis bona per verbum, *lego*, & in *verbi.* *versus* *dicit hoc parvus esse inimicos hereditatis* *vuln. dieooch.* *cons.* 86. *num. 78.* *Aenead.* L. 3. n. 167. *tit. 4.* *lib. 5.* *nova recipit.* Quos tristes ferunt August. *Barbol.* in *d. cap. Raynaldus.* n. 3. & in *suo remissoriu.* de *willibus.* & *clausulis.* *diffi-* *litas* 163. quando autem verbum, *lego*, adiungatur certe quantitas, vel summa, intelligitur legatum, & non institutio: ut per Menoch. de *presumptionib.* *lib. 4.* *presumpt.* 1. 41. n. 3. 4. & per Brunot. à Sole, in *loci communis lib.* V. p. 46.

Rufus circa verbum, *Relinquo*, de quo cutsum dictum est, si testator moiens dicat: Relinquo talia vel tale Paulus per verbum *Relinquo*, non institutio heres: quando vero Verbo, *Relinquo*, accedit voluntatis bonorum, inducit heres institutione: in Benedict. in *verb.* in *codem testamenti relinqus.* t. 1. n. 5. 7. vi. in *Cous.* g. 1. n. 5. dicens communem: Sicut in *i. quoniam in præribus.* 2. *limitat.* *C. de inoff. testam.* quibus accedit *Spino* d. *Glos.* 17. n. 38. post *Coliam.* in *cap.* si pater, de *testam.* lib. 6. *verb.* *brev. fin.* n. 14. vnde sequitur verbum, *Relinquo*, adiectum docti, & sic tui vniuersitati, de *exquisite Canonica* opere crat institutionem: *Bald.* in *i. final.* *C. famili.* *exquisit.* Et ita scipio iudicabit supremam Parlamentum Tolosanum Coniam refert Benedict. *supra* n. 270, ubi addit hanc decisionem de *exquate Canonica* potest oon fetari nisi in tenis Ecclesie propria. Atque ita de iure Canonico non sufficeret relinquere cum particularem filio, nisi expresta institutione in illa: ut est causus in *d. cap.* si pater, lib. 6. & ex consequence non ent latius relinqui filio simpliciter in terris secularibus aliquid, quantum nomine que vniuersum; sed necesse est per patrem instituitur Benedict. ubi *præsumi.* *num. 277.* secus si relinquant pro duce filie: *Clat.* d. *question.* 38. *num. 13.*

Clarus temeo d. *Testamentum.* q. 3. p. 7. tradit de necessitate esse telinquentam filie legitimam titulay institutionis: quinismò oodenro tirolo institutionis

tionis relinquenda est legittima descenditibusque est communis, contra Bart. in *Auctheat. Novissima*, n. 4. C. de iustific. reformat. a. Anton. de Buttero, conf. 1. 5. n. 1. Decius in l. 1. n. 8. C. de honor. p. 1. f. jecum. tabn. & Ialons. in d. Ambro. n. 37. Proinde quoniam non requiratur ut integra legitima relinquatur filio titulo institutionis; tamen satis est, quod requiratur, quod in aliisque, filii honore institutio titulo expressis: & ideo non sufficit dicere, Relinquo filio meo decem, ut certe habeat titulum institutionis: ita Alex. in *L. humanitatis*, post n. 2. vers. 6. & pro ista, C. de impetr. e. quia verba *Relinquo addicimus*, res certe, non trahuntur ad institutionem: Valac. tom. 2. confab. 163. n. 4. post alios.

Ceterum si pater dicat: Relinquo filio centum pro legitima, eho non dicat inter institutionis; quoniam loan. Dilect. de arte testandi, lib. 3. cap. 1. m. 1. n. 5. neque sufficiere; Bart. tamen in *Auctheat. unde si parent. n. 2. C. de iustific. reformat.* affirmit: quod est verum, & versus quian oppositum fons enim est apparent mente tellatoris, quoniam verba non ut clarae videantur Alex. conf. 30. circa finem, lib. 7.

60 Quid ergo, si pater relinquat in testamento certam summam, addita clausula: Quod nihil ultra petete possit; nunquid videbitur testa iure institutionis? Responso est negativa, contra Bald. in *L. si adulta. n. 2. C. de hereditar. alio*, quia verba illa clausula cum sint restrictiva, dispositio est restinguenda, & non extendenda ad id, quod à testatore non fuit expressum: Claudio in *L. inter catena. n. 2. in fine. ff. de liber. & p. 1. quem sequitur* Clat. supra n. 1. t. 5.

61 Ex dictis sequitur, testamentum à ceteris vltimis voluntatibus sola hereditas directa institutione diffiri, ut exponit Gloss. in *Instit. de Codicil. 5. penult.* ubi heretum quod hereditas Codicilis nec dari, nec adimi directe potest: excepto in milite, qui ex privilegio etiam in codicilio institutio potest hereditatem direcere, ut *rex l. Aduita Codicilis. ff. de milie. testam. apparet*; & ideo quod dicitur obliuio testamentum debere fieri enim hereditas directa institutione intelligitur, nisi praelegamus interuenientem Molin. tom. 1. de inst. art. 2. dif. 1. 2. 4. 5. dif. 2. art. 2. ubi concludit indirecte posse dari hereditatem in codicilio, fiduciam intrendo in codicilio hereditati ab intestato, vel in testamento instituto, ut reliquat hereditatem aliena, & hereditem tenetis reliquat, reliqua tibi quarta parte, quia Trebellianica vocatur: per *Institut. de fiduciammissar. hered. 5. sed quia hares.*

62 Institutio autem hereditis, in regno Castellæ, ad hoc ut valde testamentum, non requiritur: ut haberetur in l. 1. n. 4. lib. 5. nova collectio. Molin. supra dif. 1. 2. 4. vers. de iure antero regm: ideo heretis, qui ab intestato ex legum prescripto, eis successerint, tenentur sapienter legam, & quicumque alii, quae testatoris absque illa hereditas institutio in suo testamento aliquin valido disponuerint: Spino ita in spacio, Goff. 17. n. 6. 1. dicens, attempo luce Castella Regio valeat testamento, quoniam scipiens heres in eo non videatur: ibi. *Sed valideret et testamento que ex tal manera fuere ordenado en las mandary en las otras casas*, annque et testator non aya fecho heredero a Egoano: ita d. 1. sit. 2. lib. 5. Ordinamento: concordat l. 1. nr. 4. lib. 1. non recipit. Quod intelligitur, nisi alius filius, vel extraneus, sit etiam institutus ut enim filius titulo institutionis in sua legitima debet institui heretis: Burg. de pace in l. 3. Tauri, n. 888. nec sibi contradicit Spino ibi, n. 6. 1. quia loquitur de iure communione, vel legente patet.

Quid sperare in filiorum fratrem, & eius filios, mortis propria, quos frater tunc habebat, nec alios sperabat nasci: & dicendum est velles eos qualiter, & eodem tempore succedere: exempli, quo videntur Scibentis in l. 2. ff. de liber. & p. 1. Eodem modo quo testator instituens fratrem, & eius filios, si eos nomine appellatio stricte, & limitata vocatur, videbatur quando instituitur natus tantum, cum alij nascituri sperarentur, nonne quia mater gravida erat, ceterum velles eos eodem tempore qualiter succedere: per text. in *L. codicilli*, §. institus, ff. de legar. 1. secus si testator instituens fratrem, & eius filios, quos nunc habebat, & alij huius nascientur sperabantur, quia tunc presumuntur ordine successivo vocasse: sic Bart. in *L. Gallo. 5. quidam recte ff. de liber. & p. 1. Bapista à Landio Scovetus. conf. 14. n. 10. vers. quarto excluso*, & Socin. iun. n. 4. n. 40. n. 2. lib. 4.

Stimulat dicendum est quando testator fratrem, & eius filios instituit, & tempore testamenti natos filios natos, nec conceperat habebat ex muliere nam tunc erant in hoc evenerit perfunctur vocari ordine successivo: Socin. min. d. conf. 4. n. 2. Decius conf. 20. 5. n. 1. & quia huius fratris nondum erant in humanitate: ideo non praedicti, hinc etocū pater: proinde non est credendum voluisse testatorum eos ad alij parere; sed velles ordine successivo vocari: Bald. in conf. quod incipit: *Charissima*, relatum à Socin. ien. in d. *L. Gallo. 5. quidam recte*, n. 3. de liber. & p. 1.

Contra verbi testator instituit fratrem cum eius filiis quia dictio, cum magis quam copula, Et, coniungit in l. 1. figura tensio, & ut se ferat, accepit pater, & filii equaliter eodem tempore vocari, & instituti presumuntur: Clat. §. *T. humanitatis*, q. *So. casulus*, 4.

Secus quando testator a instituto heretem uniuersalem fratrem nescire, & eius filios: cum nomen uniuersale non comparet nisi fratris, non extendatur ad filios, nisi ordine successivo: Decius conf. 20. 5. n. 2. vers. prime responderet.

Longe aliter si testator instituit fratrem suum, & eius filios, heredes, quia nomen, hereditas, cum panis quam filii competunt, unus, & equaliter vocari coegerunt, & ruit illos equaliter, & filium successere, non auctor ordine successivo: ut in *L. Codicilli*, §. institus ff. de legar. 1. & expedit Menoch. de presumpt. lib. 4. prej. ampe. 7. o. n. 3. 4. & Moquech. de dif. bener. lib. 4. t. 2. n. 4.

Potius quando testator vocavit plures collectum comit distinctorum, dicens: Institutio fratrem meum, & quolibet eius filios, tunc perinde est, ut alii singulatim, & nominante eos vocaliter, & ideo hereditas diuidenda est in capita: ita Iustin. in *L. q. quis reglamet. conf. 1. ff. de legar. 1. Ruyters conf. 97. n. 1. 4. & conf. 1. 6. 1. 7. vers. 16. & studieram lib. 1. Menoch. supra. presumpt. 1. 8. n. 16.* dicens, in hoc calu singulis censiti vocatos, equaliter; ac proinde in capita hereditas est diuidenda.

Ruelius, si testator dicit: Institutio fratrem meum & eius liberos heredes, in hoc calu frater diuidiam partem, & eius liberi alterius diuidiam simili coniuncte: ita ut liberto diuidia pars hereditatis pro virili tradatur: Decius in conf. 2. 36. n. 1. col. 3. vers. 6. & secundum ipsam opinionem, & Manetra & concil. ultim. volunt. lib. 4. nr. 9. n. 10. qui tamendicunt hoc non procedere nisi quando instituti sunt exerceantur, utara Gloss. communione receperint in *L. Gallo. 5. quid recte delib. & p. 1.*

Quare si instituti sunt frater, & eius filii qui ab intellectu testatoris sunt successivis fratres diuidiam, & filii alterius diuidiam, si institutis, habebunt hereditatem.

63

64

65

66

67

68

69

70

hereditamenta Angel. in cons. 185. *Punibili talis est: Domina, nata. Cx. pol. in conf. 5. 2. col. 2. verbo, circa secundum datus dubium, ut Cuiuslibet quos referentes sequitur de me noch. d. presumpt. 8. n. 15. sed forte melius & verius videtur, quod dictum placere & eius finis equaliter inserviti in hoc causa sunt, & ita in virilibus eos succedentes prout tenet Boet. de cib. 8. 5. 6. in fine lib. 1. secundum quem filii cum patre in virilibus succedentes debet esse notari. Additio ad Alex. in conf. 2. 4. In. Cib. 3. Sed de hac duabus bonorum inter heredes infra.*

Interim succedentes in capitulo secundum Hollensem in summa de successione ab invenient. 5. 5. 6. vers. quod si sallutem est, dicuntur; quando filii premeti- cutionis fratrum succedunt in portionibus tot, quae sunt capita: minima quando tres sunt filii ex una fratre premettuo: & unus ex alio fratre: si tantum accipiant filios ex uno fratre genitus, quantum tres ex alio geniti; & succedant in flaves lassas: quoniam quilibet accipiet certam portionem fux flaves. Contra vero quando fratres tot portiones capiunt, quae sunt capita, tunc succedunt in capita, non autem in flaves. Collaterales autem semper viriliter succedunt, sicut qui sunt in eodem gradu succedentes vi- tiliter: id est, pro aquis portionibus ut in Auebent. de heredibus ab inter. 5. si vero col. 4. sine in aqua.

E P I T O M E.

- 71 *Testamentorum species plures sunt tam resplendentes, quam primitivorum. Prima species est testamenti in scriptis, & nuncupatim.*
- 72 *Testamenti in scriptis solemnitas de iure communis continet sepe omnes omni exceptione maiores.*
- 73 *Testamentum nuncupatum quale sit; & qualiter illius solemnitas, & cur sit dicatur.*
- 74 *Testamentum in scriptis, & nuncupatum de iure Lusitanico que solemnitas requiratur.*
- 75 *Testator debet tradere testamentum suum clausum etiam testibus, Tabellionem: nec sufficit tradere ab etiam de mandato testatorum.*
- 76 *Testamento de iure Castella, solemnitas, que sufficienter quo testes requiriuntur, quando locum est defensum.*
- 77 *De iure Lusitanico traditio instrumentum, iste instrumentum approbat ut a sero fiducia seu pagina, ubi finitum est testamentum: quod requiriatur pro forma.*
- 78 *Tabellio sub pena amissionis Officii alter confidens instrumentum, quam a legge pricipiar, an ipso iure Officium amittere.*
- 79 *Paras affirmans est vera, & ita fuisse indicatum refert Celdas Pereira.*
- 80 *De iure etiam Lusitanico modis potest confidere testamentum nuncupatum.*
- 81 *Scripturam testamenti confidere aliud est, & aliud testari in scriptis: Primum valeat ut nuncupatum secundum non item, an modo de voluntate testatorum non canatur.*
- 82 *Testamentum in scriptis tanquam nuncupatum an valeat ex defensione testatorum. Item quando ambiguerit, quod faciendum.*
- 83 *Testamentum nuncupatum de iure Regio potest fieri vocis tenuis, modo palam declarare nomen hereditum, & an sufficiat natus exprimere?*
- 84 *Testamentum nuncupatum in extremis fallit non valeat nisi conualesecerit de iure nostro Regio: factus de iure communis.*
- 85 *Testamentum, in quo hereditum nomina implicitè continentur, ut valeat ut nuncupatum?*
- 86 *Testamentum privilegiatum sine solemnitate ibus iure cuiusque quando valeat?*
- 87 *Testamentum Clericis, in quo heres Clericis in-stitutus, vales sine solemnitate iurius ciuitatis, & sibi heres iacens sit.*

Fragoli Regim. Christ. Reipub. P. III.

88 *Clericis contingat tenetur confidere testamentum cum solemnitate vero eiusdem: fecit Clericus in minoribus; qui profane testari secundum ius Canonicum, si Clericos heredes faciunt.*

89 *Testamenta laesa in quo heres est Clericus publicatio, carum quo iudicis est facienda disponitur.*

Paras affirmans coram iudice Laco, si sequenda.

90 *Secundum de testamento Clerici saldo, vel probato causa, cum publicatio sora iudice Ecclesiastico sit.*

91 *Clerico succedente Laco, in iustissimo sollemitate competens iudicis laico.*

92 *In curie probatus generaliter Clericus cognoscere de quacumque infidulatione testamenti.*

93 *Inventarium confidere decedente Clerico ab integrato perire ad iudicem Ecclesiasticum: decedente canoncum testamentum, & herede Laico, ad Laco. Idem dico de Clerico, in minoribus.*

94 *Testamenta Clericorum an subiacent quæda infiduli testameti Paras negat prævalens præferimus in Lusitania, disponentem Clerico de servio. & n. 95.*

95 *Quædam iniquis testamenti quædam tempore durat, & in agenda?*

97 *Et an transmutatur ad liberos, si non est extincta.*

98 *Quædama iniquis testamenti compiti ascendentibus, & descendenti, & fratribus virgines coniuncti, quando frater in iustitia perfidiam vides, emulo fratre non vili, & num. 99.*

71 **T**estamentorum species plures sunt tam respectu formæ, quam priuilegiorum. Respectu formæ testamenti aliud est inscriptis, aliud est oratione patrua. Dicitur in scriptis, quia cum Tabellionem, & testes, quid in eo cōtineantur, latet, hinc aliter quam in scriptis non possint: adeo testamentum clausum appellatur.

Nuncupatum dicitur, quod vox tenus canunt coram testibus nuncupatur, & declaratur quid in eo cōtineatur, & quid testator post mortem hinc hunc velit de bonis suis ad eum testamentum aperte vocatur, sive fiat in scriptis à Tabellione, aut à priuato homine, quod hinc potest, sive sola vox, & verbalerat.

Solemnitas testamenti in scriptis de iure communi continet ut prius testes masculos, liberos, aut qui pro liberis habeantur: item ut sint puberes, hoc est, qui habeant decimuumquattuor annum integrum: nec non rotari, hoc est, ad id vocati illi debent, ceteris quibus testatur uno & eodem tempore dicat: & manu propria illud tradat Tabellionis, subscriptum manu sua, si scierit, & possit: quod si ne licet subscrivere vel occurrat necessaria adhibendos est octauos testis, qui loco testatoris illud subscrivat, deinde uno, & eodem tempore legem testillii testes aliud subscrivent, sive suo proprio ligno, sive alieno, statique est ut eodem anno omnes aut ligno, sive lignilo illud signent, item in specie in l. haec consuetudinaria. C. de test. vbi subditur deponente aliquo ex superadiutori, testamētum esse nullum. Idem habetur in Inst. de test. 3. sed eam paulatim, & seqq. & l. ad testum, q. ad eum testum, Lidermon. C. de test. vbi præcipiebarat etiam ut testator manu propria interius scriberet in testamento nomination hereditum, aut eorum nomina testibus declararet; tamen hoc substatum est per Auebent. ibidem adiunctam. Idemco sufficit hodie per alium, non enim hereditis imponit.

Testamentum igitur nuncupatum illud dicitur, quod fit à testatore coram testibus requisitis, & Tabellione, manifestata coram omnibus voluntate testatoris: & ut dicatur nuncupatum debet fieri à principio nisi coram testibus, qui debent esse lepitem etiam de iure communis, illudque per Tabellionem debet legi coetis testibus, ut omnes intelligent qualsit voluntas testatoris, & nomina testium per Tabellionem imponantur, & subscipio testis, vel alius

72

73

ex testibus pro eo, si a eleis, vel nequeat se subscribere, & signum Tabellonis: Iul. Cai. 5. Teſtamen-
tum: q. 3. & 4. P. Molin. sed ut dicitur 1. 25. Spino-
sus in ſpiritu glori. Rubric. 1. p. 18. 2. c. 2. non fogg. eſ-
que ad num. 3. 4. Mantic. de coniunct. colim. volumen 1. v.
III. 6. m. 3. Valde. c. 10. t. 17. A. g. L. L. u. l. 1. de
ſacror. Eceles. 4. p. 1. matthe. 1. 7. fel. 1. 3. 8. vbi de teſtamen-
to in ſcriptis & fol. 1. 39. num. 9. vbi de teſtamento
nuncupatio : Negret, in introd. ultim. volant.
lib. 1. s. 1. num. 1. 0. & diabolus fogg. vbi de teſtamento
nuncupatio : C. c. 2. num. 1. & 4. vbi teſtamen. ip-
ſeptis.

De rute tameo Lusissimo lib. 4. Ordinationis rur.
80. ibi: *Emque forma se farat et scilicet amputat, & delin-
deratur quinque testes eiusdem qualitatis, & con-
ditionis, quae requiriunt de iure communione, dum
modo hæredis infraeius interuenient, & hoc modo
testamentum validum esse: ex l. proœm. §. de ou-
tra teſtam. delincur. q. aut baratus, legiſt. de leg.
q. in primum, legiſt. de pœnitentia, durante ro-
flammeum ut subiectum à testatore, ibiſte ſub-
epudere finitur: & qui pro testatore ibi lempit, ibi
dixit aupto de fœſti, que affina per manuas de reſta-
der por alle non ſaber, ou non peder affirmare: quia tolentio-
nitas de iure noſtrio iuratuſ: lib. 1.1.1.7.8.4.4. lib. 1.1.1.7.
cadabimur de partibus, vbi loquuntur de contrahentie-
bus: nam ſoubiſſim, affinaria per illa humi poſ-
ſo, in eaſta refertuſ, que ſea aliena das duas teſte-
mendas, faciendo merito cumuſi affina perla partis
partes, per quamvis clari non habens affinari: hoc eſt,
etib⁹ quilibet conrahentium neſcire ſubiectere, pro
eo ſigilabit aliud, vel aliud reſili, qui ne ultra diuos
perat, falcia mentione quid pro contrahe-
nente aut contrahebentibus ſignas, quoniam ipſi nociunt
ſubiectere: atque ita quid ibi dicunt de contra-
hebentibus, dicunt etiam lib. 4. rit. 8.6.1. de reſiliis
in traſlamento; & hoc modo validum eſt: ibi, per
haec verba: *Ei tal teſtamento ſera firme & validoſ.* Item
coram quinque reſiliis Tabellio interrogat re-
ſiliorem, & ab illo querit, ſi eſt illud fuam traſla-
mentum; & reſpondebit reſiliator fuam eſſe Valideſ.
conſ. 7. num. 4. Benedic. Pinel. Seſſiliar. inv. inter-
preſ. lib. t.c. 1.9. num. 2.5. & Negret, in introduct. lib.
3. c. 2. n. 6. quid ſi teſtes oegent poſte re videlicet re-
fluorent, traſlamentum tradere Notario; traſla-
mentum erit nullum eſt paſer ex Ordinatione Lu-
ſit. lib. 4. rit. 8.6.1. Gama. decr. 6.9. num. 1. & Iul.
Clar. q. Teſtamento, q. 5.5.*

Ex quo lequeuit requiri pro forme testamentiaria, ut testator tradat suum testamentum Tabellioni cocam testibus. & perconatus ab illo, ac si illud suum testamentum respondet suum esse. Quiniam oon sufficiet si manus tradat testamentum voxis Tabellioni, maxime in absentia, ut referrat fuisse indicatum Vlyssipone Barbo. Cionio. Probat. Contra Ioseph. de Faria, scilicet Michaelo Rodeno in Remiss. ad d. f. i. 1. So. num. 6. vbi sunt 7. adiungit res testes debet esse rogatos de iure communione: de jure potest nostro, ibid. num. 8. non requiri quod sive rogandi secundum probabilitatem; cum de hoc nihil disponat Ordinatio: Gam. decr. 2. 10. 1. 2. Caldis Petaya de empt. cap. 6. num. 13. Et q. form. cap. 2. num. 7.

Ceterum cūca testis in huic modi testamento,
de sue Castelle, seruatur solennitas iussi commun-
iuit, et ostenditur in l. 3. *Tuus in princip. & ihu Com.*
nunc 45. vers. sed quia pater: per tez. ex d. hoc con-
fessiū, g. per incepissem, C. de Tiffane, & his
*Gall. & communiter Scibenter, Ideo Gom. 47-
subdit, de sue Castelle aliqua videri magara, &*
correpta in forma testamento nuncupativa: videlicet
si haec fuit Non in eorum testibus, vel in con-

Dicitum est in eadem lege Hispana, ibi: *Esi fueris vel al lugar, que non se pudere amer Esermannus publico: ergo si potius habet Tabellio, non valebit etiam tamen in illo: Quia lex videtur loquuntur conditionaliter, & ideo non valebet coram retributis tantum. Ceterum dicendum est valere eorum tributibus eò quod patem auctoritate habeat testes, quod instrumenta, & probationes sunt ampliandae: Cap. vñ praesumus, num. 47.*

De iure item Lusitano dicitur. s. a. post sope-
dida tradito testamento ipsi Tabellioni, & pate-
facta implicite testibus voluntate testantis, legitur
series instrumentum approbatum a rege testamen-
ti, quod Tabellio coram ipsis testibus scribere de-
bet eodem die, tempore, & loco; alias vintribus
testamentum si. Heredes, in fine, s. de testato, q. po-
stra. Insita, ac testato,

Præterea etiam de iure Lusitanæ d. in. 8o. §. 2.
in confidendo huiusmodi instrumento, debet Tabellario incipere ab eadem Charta: quod requiritur pro forma, ut sit ubiquevenit ad testametnum. Quod si instrumentorum factum fuerit etiam à tergo, multis retro foliis, testametnum coniungit; per text. in L. Prætor art. 3. Cum hi. ff. de transallianciis, Anton. Gomez, int. 3. Tans. n. 39. post Bartol. & Scribeores in d. Cum hi. & text. in l. constitutio- bus: ff. ad municipal. Est enim testametorum iuriis publicis, & idem sicut factum, nec obviuantem contraria valere; nec penitentiam pachimbas debet nec potest vindicari: L. ff. de testam. l. veritas. C. de fide commissi. Cabed. t. p. decr. t. 9. num. 3. Inquit expeditie lea nostra Lusitanæ c. v. t. perhie verba: seu embage de qualquer custime que en estraire aia: hoc est nihil refente, vel impudente quacunque confunditum in constitutum: Valad. consuli. 104. n. 16. ff. le mera.

Requiritum estiam, quod Tabellio sub para amicis
bois Officij faciat instrumentum approbationis
scriptum à rege folij, ubi finitur scriptura tabella-
mentum, faciatque per tellas etem, & tellis subdicti-
bere, ex Ordinat. eadem, lib. i. art. 78. s. i. 5. Quod
estiam confit in lib. 4. art. 80. s. 2. ibi: *Ex Tabellis*
que de contra manica ficeret instrumento de approba-
cione perdeatur et officio.

Vtrum autem p[ro]p[ter]a imposito Notario soleoniam
concentem, facient ut instrumentum validam
reputetur, questionis est? P[er] negatos acutum esse
nullum ex eo probatur: quia let illius non annulat,
& multa fieri probantur, que tamen fa-
cilius sunt. *P[ro]p[ter]a ferro.* si de his qui sumi sive vel
alium utrū. Bartol. in Remig. Ad legem Regiam, tu-
80. lib. 4. §. 2. n. 2. Confite doctrine Bartol. in l.
Prater autem in principio, si de nomi oper. manus. Ideo
actus manet finitimus Panoc. in cap. 4. de offic. aile-
gar. p[ar]. 20. & Felic. n. 8. *Folleius 1.*

Accedit quid est pena contractuum telicindere,
ac nullum reddere; ut in fin. C. d. heredam sit. Alex.
in l. Tropus f. de legat. I.e. ergo pena innocentes non
debet attingere, qui nihil commisserunt.

Nihilomanus ratus in foro fori, qui maris Legillator Notaris Officia amitteri preniam in die xix, non tamen nullatus instrumentorum nullam neglexit propriei solemnitate defeluum impolitum. Ita Cald. Peters. de epus. c. 5. n. 3. vers. sed nihilominus.

Disp. VIII. De Testamentis. §. II.

231

sed contrarium pag. 45 a. col. 2. ad fin. vbi teuer non semel ita fuisse in Senatu indicatum: ex caratione; quia cum ea solennitas propter fraudes vitandas sit inducta, de substantia instrumenti est: quia sublata, corrupte instrumentum necesse est.

80 De iure tamen nostro etiam testamentum nuncupatum ita vocatum, quod non postuleret (emprunte solennitatem), tribus modis fieri potest. Primo habent in principio ipsius tituli su. lib. 4. vbi agitur de testamento apero scripto a Tabellione, in quo debent esse quinque testes ultra illum; ita ut cum eo fuerit sex, & insuper testator debet subscripti se scire; quod si nesciret, aut nequeret, pro illo vnu ex testibus debet signare cum hoc addito, & cum hac declaratione, quod si subscriptus de mandato testatoris pro eo, vel quod ipse non potuerit subscriptere, seu signare, vel quod nesciret: Satisque est si Tabellio dicte testem subscriptere de mandato testatoris, quia nesciret, aut non potuerit subscriptere: & haec solennitas cum accidentaria si, populi potest per sequipollens: tam vel maximis quia Ordinatio nostra in principio non inducit nullitatem, nisi quando loquitor de instrumento approbationis, quod in testamento nuncupativo non haber locum: Iubetur iamne publicari, prove in terminis ex §. 3. Ordinationis, colliguntur.

Secondo modo fit testamente nuncupatum prope disponitur in d. §. 3. Nominum quando testator manu sua aut aliquicui certis, testamentum facit, adhibens sex testibus, inter quos numerabitur ipse testator, qui fecit testamento manu sua, aut certis illis, qui de mandato testatoris illud conficit: in quo eadu debet legi coram testibus testamendum, & scriptura illius antequam signetur per testes.

Hac autem solennitas non est necessaria in testamento facto à Tabellione, vt ostendit in principio eiusdem, vbi Ordinario Regia communem opinionem videbat non admittere, quia oppositum obseruauerat teste Coar. in cap. Relatione, l. 2. n. 31. de testam.

Prudenter vero testes defuncto testatore coram iudice debent cognoscere subscriptiones suas, ut scriptura testamenti censeatur: vt ostendit in predicto §. 3. quia etiam solennitas non est necessaria quando testamento factum fuit à Notariis. Et iste Caso quando for sente puto testador. Ergo haec solennitas non requiriunt in testamento facto per Tabellionem.

Obseruandum est tamen aliud esse confidere scripturam testamenti, & aliud testari in scriptis. Nam in primo eventu, semper testamento valeat, vt nuncupatum. In secundo autem, item; dum de contraria testatoris voluntate non constat; quamvis deficit aliqua solennitas in testamento in scriptis necessitas: sufficiet tamen ad validitatem testamenti, si testator coram testibus legitimis numero, & conditione, dicas contenta in illa scriptura, esse suum testamentum: ex traditis a Bart. in l. si ira scripto, ad finem, ff. de cunctis. & demissoriis. Alex. emf. 70. vol. 5. vbi dicit communem: Iul. Clar. s. testamentum, vers. sed post. q. 36.

Quando vero ambiguitas ad valent testamento in scriptis vs nuncupatum ex defectu solennitatem, quia in testamento in scriptis exiguntur, ita invaliditatem ea volumus, vt deo vs nuncupatum valeat: Affirmat Accius. in l. 1. verbo scripti. ff. de hered. in illis. non valere vt nuncupatum simile testamento: Sequitur Gregor. Lopez. l. 2. iii. 2. pars. 6. in gloss. 1. ad finem.

Dicendum tamen est: Si constet testatorum voluisse testari in scriptis, ex eo videtur, ita se restringuisse ad illud testameum, vt si in aliquo defecente, valeat.

Pragati Regim. Christi. Epiphi. P. III.

te non possit, vt nuncupatum. Si autem non obsecet utrumque voluntate reflecti in scriptis, tunc in dobio eam esse sequendaria viam, per quam actus sustinetur, vt valeat tanquam nuncupatum: ita Dious relatus à Bartol. in l. final. in fine ff. de vere Codicilorum. Minic. de casu illar. vlt. velutam. lib. 1. fol. 1. n. 7. tit. 1. C. 111. 7. n. 3. fol. 11.

83 Tertio fit testamento nuncupatum, etiam de iure Lusitan., voce tenus; & tunc requiritur ut declarata palam ab ipso testatore uenerit hereditis: natus expesmat solum, non latis: ex l. iuribus, C. de testam. Item requiritur quod ratificetur coram iudice dicta testium, citatis his, quecum interest: ut iudice tradit Rolandini. de testam. nuncupat. quod si suis scriptis. Rab. 6. a. n. 3. Si testes tamen de toto reuero testamento non deponant: vt testamento non renescit: l. quattuor. §. fin. ff. de testam. Boët. conf. 8. n. 20. Idem dicas si aliquis ex necessaria solennitatibus defuerit, cum testameum factio si iustis publici; & idem validati nos potest de consule patrum: l. 3. ff. de testam.

Ad haec, quamvis Ordinatio Lusitana supra §. 4. videatur indecens testameum nuncupatum post consulecentiam testatoris nou valere, hoc non est intelligendum de iure communi in testamento factu in iusta illud, cum illa nullam apponant temporis limitationem: quare in nostro, in d. §. 4. Cum validitas ultra consulecentiam non extendatur, eò quia in extremis agentibus contra ius commune licet feminas admovere testes in his testamento: Sequitur: testatores alio tempore testamento facientes non possunt adducere feminas vt testes: ita Bartol. in Reg. miss. d. iur. 8. g. 4. Sc. Negret. supra lib. 5. n. 1. n. 10. ad finem.

84 Sed quid, quando testator fecit testamento, in quo heredem nomina implicitè continet, utrum debeat sustinere vt nuncupatum? Quidam credebat ut si testamento non esset perfidum in scriptis, tunc nuncupatum valere posset; si forte implicitè per relationem ad certam scripturam heredem nomina expressissimam iuxta l. A. 1. et seq. ff. de hered. in illis. & secundum doctrinam Bart. in l. 1. ff. de scripto, & de cunctis. & de demissoriis. Sequitur Raphael Cumauus in l. Hoc des palam, in principiis ff. de testam. Alex. emf. 7. n. 4. & 5. lib. 5. & 6. Allibet. in decisi. c. 4. n. 6. quibus accedit Clar. in l. Testam. §. 36. n. 1. dicens, dummodo constet scripturam illam, quae exhibetur, est tandem ad quam testator se referat: alias disputatione eni nulla prove vult Bart. in d. 1. ff. ira scripto & ita omnes vno ore concludetur sufficiere nomina heredum implicitè nuncupare: Card. Manic. de casu illi. vlt. vultus lib. 1. iii. 7. n. 5. sed aduersariis est.

85 Relipio priori legitorum, valens testamento facta sine omnibus solennitatibus iurius. Quibus: Pnt. in testamento ad pias causas in testamento in testamento inter liberos, & in reliquo priori legitorum, de quibus egreditur que potest iusti testamento ex ceci condicione inter liberos, quo sufficiunt duo testes, quia celsus suscipio fraudis, & falsitatis: Mollesca sum p. a. redit, 1. 3. n. 2. n. 9. quem referens iustitiae Bonac. de testam. d. p. 3. q. 17. p. m. l. 2. n. 3. Idem vlt. quamvis extra hanc causam, ad validitatem testamenti à Cocco habet ad causas profanas, præter personam, sepe testes de iure communi requirantur, & insuper Notariis, & in ipsius defectione requiritur alius testis, & consequenter octo testes necessarii sunt ad testamento. Cacci. d. l. h. 2. confutatissimam vitandam fraudis periculum, C. qui testam. facere possunt. Bouac. supra: & est communis.

Præterea addi potest testamento prindielegatis testamento Clerici, in quo heredem Clericum imputat: tunc enim non tenetur obseruare in talibus Regis Regim. Christi. Epiph. P. III.

relate testamentum fratris, et quod nemo potest alibi obsecere turpitudinem, qui ipse est manus. I. in armo. vbi Bart. Fulgo. & reliqui, C. de iustis, regam.

Testamento tamen per querelam ita sumputatur, ut legata, & cetera que sunt in testamento scripta sustineantur: sed si autem bac obseruaria non fuerint, in Auten, ut in appellariene cognosc. Cardin. Mantic de coniunct. ultim. volunt. lib. 4. art. 3. n. 39.

§. III.

Solemnitates testamentariae: an ita requirantur pro forma, ut deficiente aliqua ex minimis tam in testamento in scriptis, quam in nuncupatio, vitetur dispositio?

E P I T O M E.

100 Quia à lege ad testamenti validitatem sunt necessaria, censentur introducta pro forma.

101 Qvae requiruntur pro forma debent obseruari, nec posse adimpleri per equipollentes.

102 Deficere etiam minimum in forma facit nullum corrumpere.

103 Interdum apud Tribunalia defectus solemnitatis in minimo non praenducat testamento; sed minus bene.

104 Ex Negerio, forma substantialis testamentis confitit in declaratione eorum, quae testator sibi fieri mandat post mortem.

105 Testes in testamento nuncupativo necessari debent subscrivere, & testamentum legi debet coram iisdem.

106 Item post mortem testatoris debet publicari.

107 Et baccanaria debent fieri, alias non valet testamentum.

108 Testamentum non fuisse legitum non presumitur, nisi probetur: sufficit Tabellarium affirmatio.

109 Ex aliquorum sententia omissionis leui solemnitatis non vitium album; sed concurvatum est sequendum. & nra. 110.

110 Virum sit nullum testamentum ex defectu testarientur se signare pro testatore.

111 Deficere declarari quid signaverit pro testatore potest suppleri à Notario in corpora infraimmissi.

112 Testamentum clausum per defectum alicuius solemnitatis an possit valere ut nuncupatio, seu apertum.

113 An testamento posse valere tamquam clausum, & nuncupationem, aut tamquam neutrum?

115 Publicatio est necessaria tam in testamento clauso, quam in testamento apercio scriptis factis per manum testatoris, vel primaria persona: secus si fiat per Tabellarium publicum.

116 Publicatio testamenti quomodo fieri, & coram quibus, & in quo certificari.

117 Et quid de iure Lufano, in testamento per scripturam primarum castiglo, absque Notarii attestacione.

100 **V**NICA conclusio: Omnia & singula que ab ipsa lege ad testametri validitatem requiriuntur, censentur introducta pro forma; & ideo defectus huius formae etiam minimum, facit nullum corrumpere; etiam nulla causa omissionis interueniente: Est communis. I. t. 8. n. 4. lib. 5. Recop. Gam. decif. 45. n. 3. post Felin. in cap. *Cam diella, de rescriptu per test.*

Fragos Regim. Christi, Reipubl. P. III.

factum contiu formā rescripsi; etiam ex minimo defectu, irreducit & fit Tirquel. de rati. lib. 4. n. 1. Glosf. 21. n. 1. Capua quencl. decif. t. 43. n. 5. p. 3. adeo ut ea quae requiruntur pro forma, ut p̄cipit debent obseruari, ut nequeant per equipollentes adimpleri: Rota decif. 3. 45. n. 1. apud Facinac. p. 2. decem. 2. lib. 101

ut omnia in contractum sint nulla ipso iure: Atque solemnitates testamentariae tam de iure communione, quam de iure Regio introducuntur pro forma ut videtur lib. 4. art. 80. *sofra Ordination.* Ibi: *Emque*

forma se faras or testametos: Ego testametum corrumptuer, si quid vel minimum ex requiri omittitur,

cum sit de forma substantiali: Gama decif. 45. n. 2. &

3. & ibi eius Additiorator ex n. 3. Coz. in cap. Com-

issos de Testam. n. 8. dico eos, cellum solemnitatem, &

numentum in testamento esse formam substantialiem, non tantum probatoriam: quam pacem ibi post

plures latè probat, & sequitur Molini de Inst. som. t.

disp. 8. pag. 488. verf. secundum potuit, & infrapreterea id contulit Matenz. lib. 1. glosf. 4. n. 13. & in

1. 9. art. 10. glosf. 3. & lib. 1. t. 1. glosf. 4. n. 1 t. lib. 5. Recop. Mench. de successore. 5. 11. n. 67. Probatur etiam ex

Ordinatione noſta. 5. 1. supra, quia ibi ponitur decretum annullatium; quod est liguum forme omis-

siem vbiq; potius annularium decreatum, ibi data forma censetur, secundum Bald. in l. 1. ff. da

labor. & postib. & Felin. in cap. Com diella, sive quin-

to signa forma.

Ex hac conclusione quam etiam tradit Caldas de

empio. 5. 4. n. 19. lequitur semper, per omissionem

leuis solemnitatis in materia testamentaria, vnam

ad quam cōmūco in l. 1. vnu. C. de regam.

& in suis iudicis refert Gam. d. decif. 45. & eius

Additiorator ibi: addens tamen aliquando apud

Tribunalia suprema ex aequitate, deficientie solemn-

itatem in minimo, contrarium decidit: sed male iudi-

cio illius, & meo quia forma dat illi rei. Inclusus,

9. 6. sequitur rem. ad exhib. l. quia heredit. Menin. de

condit. & demonstrat, cum alii citatis per Euseiad. in

Topicū legalib. loc. 5. 3. Quare cum non feruant for-

ma testamentaria à lege etiam ciuili constituta, cor-

ruit actus Rendin. in prompt. receptu sentent. 20. 1.

tit. 100. n. 5. & 6. Azeued. ad l. 1. 8. n. 4. art. 1. lib. 4.

Rebellus de pacifici poſtſ. n. 15. Ti-

taquel. in tr. de indeio in rebus exq. verf. bni tamen

intellig. pag. mbi. 51. Valalc. Luit. conf. 10. 3. n. 3. &

cōf. 1. 3. n. 4. & cōf. 1. 49. n. 6. Gam. L. lib. decif. 45.

n. 3. & Gonzal. ad leg. 8. Cancellaria Glosf. 4. n. 13. 7.

Nec obſt. Lufit. Negerio in *intraductus.*

ultim. volunt. lib. 1. c. 4. n. 4. dicens

formam voluntatis in declaratione eorum, que

testator ibi post mortem fieri mandat. Quia hoc non

est forma, sed in materia testamentaria, quae est voluntas

testatoris. Forma autem est, quae dat illi rei, confi-

ta à lege, quae feruari debet ad voguem, ut lex dis-

ponit, non autem per equipollentes constat ex d.

Cam diella, de rescriptu per test. & ex d. tit. 80.

Emque forma se faras or testametos. Nam illud

dicitur esse de forma substantiali alicuius tei, sine

quo non existit res ipsa, etiam defectus sic in mi-

nimo, ut dictum est: Phetus decif. 7. 5. ex n. 3. vbi

solemnitates testamentariae requiri pro forma;

et idem deficientie una sola ex his solemnitatibus testa-

mentum omnino contruere, ut ex dilla Ordinat. Re-

gia tu. 8. subdēs, vbi cumque in Rubrica dicitur, &

hinc mentio forma, tunc disponita super tali Rubrica

esse de forma: ita Blatiao. in c. 1. de libelli oblation.

art. 6. verf. Et aduers. quem sequitur Felin. in cap.

Cam diella, de rescriptu. col. 8. verf. Decimam, & vi-

limum signum, & ex multis Valalc. conf. 5. 2. n. 1. 8. &

3. & tom. 1. conf. 1. 8. 3. n. 2. post plures, vbi cōclo-

dis forma in minimo deficientie contruere totu&actum.

103 **V**r hac clavis petcipiantur; ponamus exemplum in testamento nuncupativo, leu aperto, facta secundum Ordinationem Regiam, vbi debent intervenire sex testes insulam cum testatore, quando ipse illud scribit per se, vel personam priuacem. Item requiri secundum quod telles subcibent in eodem te-

106 stamento. Tertio quod legatur testamentum coram iisdem. Quarto, quod telles sunt omni exceptione maiores. Quinto requiri quod post mortem testatoris hoc testamentum publicetur, citatis illis, quorum intererit. His polius si contingat dñe dicere aliqua ex his solenitatis, qua pro forma adhibentur, easenali et testamentum eo quod à forma non est recedendum: per l. *Carta forma*, C. de sur.

107 *Ets. lib. 10.* quod si recedatur, secundum Bald. in *Trab.* de *incurand.* sol. 2. post medium, nec obligatio naturalis oritur. Sed de hoc ultimo infra. Item quia fides mandata sunt diligenter obseruantur, ut per Tiraquel. in l. *si unquam, verbo, liberis,* n. 59. C. de remand. donar. Camillus Botrel. *Summa curiarum decisi.* n. 66. n. 437. Aloysius RIC. in *praeclar. for.* *Ecclesi. decisi.* 309. n. 5. in 1. edit. *Regia.* d. tui. 8. 5. 3. ibi 1. *sed ita primum lido perante illas, testamentum est nullum.* *Gam. decisi.* 245. *Suar. Allegation.* 2. in fine. Anton. Gomez. l. 3. *Tacri* n. 107. *Ex teste singulari, & vnico in iure,* in l. *fideicommissi.* §. *quiescit.* §. *de legar.* 3. quem adgredi. *Glossa. Ordinar.* Bald. & *communis Doctor.* ibi. Inī quod magis, & in dubio, non praesumitur testamento lectum nisi probetur; ut Bald. in d. *fideicommissi.* §. *quiescit.* quod intellige, nisi Tabellio, vel Notarius hoc dissenseret; aut nisi in fine instrumenti, vel scripturae reperiantur illa verba, quia solent apponi à Tabellionibus; videlicet quod factum fuit, & absolutum; tunc enim praesumitur fuisse lectum contra testator, & testibus, & ex consequenti valere: vt per Bald. in *Aachen.* *Quod fine C. de testam. col.* 2. Quid procedat in testamento inter extraneos: scilicet vero inter liberos, vel ad pias causas: ex Bart. in l. *si qui testam.* ff. de *testam.* col. 2. & in d. §. *quiescit.* Iacob in l. *buc confiditissima,* §. *ex imperi.* d. *C. de testam.* col. 2. a. 3. & Romanus in *Aachen.* *Similiter.* C. ad l. *Falcid. sacer.* 13. quia valer, licet non legatur.

109 **S**ed contra supradicta, veget. l. 1. §. fin. ff. de *vener.* in fine, & trialit in l. *bris.* ff. de *noni oper.* *monit.* ut ducatur quod omisso leuis solenitatis non visat, ut ibi testator cuius causa communis Alex. n. 8. Iacob in l. *Carta y.* §. *Præterff. de transact.* in *princip.* Felini. in cap. *Cum causam,* n. 2. 1. de *resid.* Allegantes omnes tecet. in d. l. 2. fin. ff. de *test.* in fine, ibi si quod ex his, que tenuerit obfernanda Praeferat, non sit fallax sequitur Caldas Petreia de *expioni.* cap. 3. 4. m. 20.

110 **N**ihilominus hoc argumentum eludente, Primò, quia omnia requirita in Ordinatione Regia ad conditionem testamenti, d. lib. 4. nr. 80. §. 1. videntur esse de forma, ut patet, & ex clausula etiam annualitas actus, atque genit. constitutiva in eadem legi, & in iis, qua sunt de forma, etiam minimum si omitatur, annualitas actus, ut aitne eriam Brun. in *transact.* de *form.* in rubric. de *poreli.* & c. *et formam amplia.* 2. Gomez in *regul.* de *discrep.* quod 8. Tiraquel. in 2. *retral.* §. 4. pl. 6. n. 31. & in nostro casu in materia testamenti, l. *si uniu.* C. de *testam.* & Anton. Gomez. d. §. 1. 39. Secundo, quia omisso etiam leuis in materia testamentaria, non est quod minimus; id est actus vicinatus, si quid minimum de forma omittatur; plus, si telles, qui pro testatore signari, non dicunt se lignare predictum testamentum de mandato, seu rogata ipsius testatoris, non valer ex iudicis per *Gam.* decisi. 46. Stimulat si non ap-

ponat illam declarationem, cur ita facit, & quod illa duæ leges contradicunt exigunt, & non vult quod testis signet testamentum priu testatore, nisi de eius mandato, & rogato. Item quando testator vel necicit, vel nequit lignare, ut ibi: *E o dies testator se padrem soubre affinar, & nos podendo, ou nam sabendo affinara buan testemunha por elle;* cum declaratione superaddita, & propter talium defectum declaratio-
nis in teste pro testatore lignare testamentum fuisse nullum, item, arque iterum iudicatum fuit a supremo Senatu: teste *Gam. Lutit. decisi. 45.* & 127. Ex fundamento, quis quando constat Legillatorem, etiam leuis requisitus ad formam alius cuius actus, corum omisso reddit actuū nullum ut putat Bald. in l. 5. ff. de *tiber.* & *paib.* & ibi *Imol.* & in l. 2. g. *primo yde vulgar.* Valac. Lutit. *cognit.* §. 2. n. 9. Et cognit. 149. n. 15. vol. n. 16. addi ex deft. huius declarationis testamentum non corrute, quando per evidenter contaret testatorum testis, & id viraque pars confiteatur. Atque ita se videlicet iudicatum aliquid in Senatu, quasi in eo casu non esset necessaria declaratio eius rei, quia partes facabantur.

Ambigui tamen posset an declaratio omilla à teste qui signavit pro testatore neferente lignare, vel non valente, possit supplici per Notarium alienem in corpore instrumento Testium videlicet pro testatore subsignatur? Reponit est alienatura, quia mens Legillatoris fuit ut testemunha fraudibus occurretus, & magis occurrit ut Tabellio declaverit pro testatore Testium sub-signasse, quam ipse telles, qui id ex post facto efficeret potest, aut addere: idcirco plenius intentioni Legillatoris factis factum est per Tabellionem, quam per testem; per regulam *lata precepsum,* §. 1. ff. de *paib.* de qua Decus aus. 190. col. 4. in *princip.* Iacob in l. *Turbare,* n. 3. ff. de *offic. prefat.* vbi voluntario disposito, & iudicandum fore, quod Statuentes dispoluerint, si forent interrogati. Atque vero nomine est Legillatorem, si in hoc cau filius interrogatus, si ponatur sufficere Notarii declarationem, per quam filiales eliminantur: ergo satis est declaratio Notarii in corpore instrumenti polita: *Caldas Pereira deemption.* c. 3. 4. n. 22.

Coniequens est dicere de Testamento clauso, in quo deficit aliqua solemnitas, an valeat ut nuncuparium? Relatio est affirmativa, si addatur clausula, quod valeat omni meliori modo, quo valere potest; nam tunc sine concordia, testamento valer faleste ut nuncuparium ies apertum: ut voleant Bart. in l. *ultimo.* C. de *Codicil.* *Imol.* ibi. 1. §. fin. *autem,* ff. de *hored instit.* socii. *Ien.* in *conf.* 142. n. 3. *verif. sed tamen ex alio,* & n. 10. lib. 1. Quod excludatur etiam quando per eum Notarius defuit aliqua solemnitas testamenti in scriptis, adhuc enim sufficiens ut testamentum nuncupatum umquam Socia. *len.* in d. *conf.* 142. n. 3. lib. 1.

Porci si testamentum habuit solemnitates necessarias tam testamento nuncupativo, quam testamento in scriptis, sufficerebunt secundum virginemque formam, etiam abique clausula, quod valeat omni meliori modo: quia una forma alteram non configuratur. *Valsquius de successione.* 2. §. 1. ex n. 12. & ex n. 14. quod autem probatur arguente l. *de consumm.* *vers. præterff. de legar.* 3. & l. *Translat.* *vers. nec diu in hum.* ff. de *verbis.* significat. *Coma* vero quando Testator non posuit solemnitatis, nec formam, que requiruntur in testamento io scriptis, neque in nuncupatio; non sufficiens aliquo modo: ita *Valsquius supra.* post *Afflictum in decision.* 143. numero 6. scilicet quando testator adhibuit solemnitates

111

112

113

114

solenitatis sufficiencias ad testamentum nuncupatiuum, non tamen ad testamegrum in scriptis, vel contra: tunc enim sufficitur testamentum secundum formam sufficiens, quae sicut obseruata: *Benn. ut trax de reb. dub. in princ. n. 57.* *Bened. in cap. Raynatiu, in verbis, Testamentum i. num. 9. de testam. & clausis. Valiquam in d. 5. 2. num. 11. vers. aliquando, & tertio, & ad quia semper fumi solet illa interpretatione, quod testatoe voluntate valere omni meliori modo quam ipsam dispositionem: i. 3. ff. de testam. mili. Menoch. de *Prasumptionib. lib. 6. prasumption. 4. ex n. 1. 2. & ex n. 3. 4.* Item quia testatoe eligens testatoe in scriptis non censemur tenet formam testandi nuncupatiuum: neque actus perfunctorius factus, ut pereat, sed ut valeat etiam in his, que stuctam interpretationem admittunt: ita Bart. & alij in *l. acm populorum, ff. de verbis obligat. Menoch. supra d. prasumption. 4. & num. 30.**

135 Quæritur ergo an in testamento nuncupatiuum sit occasio in publicatione, & quid ea sit: Quod primum dicendum est, tam in testamento in scriptis, quam in nuncupatiuo scilicet per scripturam privatae alicuius priuatae personæ, vel per maion ipsum testatoris ultra solenitatem necessarias requiri publicationem auctoritate *Judicis*: alia non facere fidem per se: *Molin. de testam. d. ff. 126.* Anton. *Gom. in l. 3. Taur. n. 35. & 36.* Quod intelliguntur iam de iure Lutitanio, quam Castellano, scilicet quando testamentum novocupatiuum, seu aperatum factum fuit per Tabellionem publicum; tuoc enim secundum probabilitatem, non est necessaria publicatio: quia *Ordinatione Lutitan. lib. 4. art. 80. ff. 1. 2.* lequuntur: & affirmat *Gomel. d. n. 35. usque ad n. 39.* quidquid alij contradicit. Deniq; quando in testamento novocupatiuo se aperito, non repertit Tabellio publicum; necesse est ut post defuncti oium testamento illud *Judicis* auctoritate publicetur: publicano autem consistit in eo, quod *Judicis* auctoritate petebitis id illis, quorū negotiis tangit, pronuncierut, an tale testamento sit legi gruum: & ad hoc citantur omnes, quotum intercessi & vocantur testes, qui in testameo interfectiunt; datuque per *Judicem* iuramento interrogatur an eorum subscriptiones sine, quibus examinatis, pronunciantur testamentum validum esse, & ut mandefact executioni iubet *Judex*, ut testamentum factum voce tenus scriptis mandetur, & hoc modo sit publicatio: *Molin. supra, ad fin.*

Consonat Anton. *Gomel. d. l. 3. num. 36.* dicendo, possit illius, & quemcumque alium non scriptum hædem in testamento pergit à *Judice*, ut aperiat, & publicetur testamentum, quia sua intercessi, ubi possit dictæ de nullitate, vel agere quædam innotesci, vel quouslibet alio remedio ibi competeat, item ut scilicet compareant coram *Judice*, ut cognoscant subscriptiones, & signa cum iuramento, & adponant de omni coram ipsi dicto, & ad hoc posse cogi à *Judice* per textum *in l. acm ab inven. ff. quæmadmodum testam. aper.* & in l. 2. codem isti, necnon quid possit *Judex* pronominare testatoe testum in publicam formam redigi ad perpetuam rei memoriam, & quid en deinceps hæc, quæ est forma publicationis testamenti.

Sed quod dicendum de iure nostro etiam quaodo *Ordinatione d. lib. 4. n. 8. ff. 3.* disponit posse fieri testamentum per testatoem, aut per alterum personam priuatae sine instrumento publico approbatione, ergo, nec fuerit factum per Tabellionem? Respondebit hoc testamento post mortem testatoe, debere publicari auctoritate *Judicis*, circumscribitur ad quas pertinet, testacea forma iacit, ut

hædem dictum est; & testamentum esse nullum deficientes una locum ex his soleamitibus: adeò ut testis aliquis ex illis qui aderant tempore coöfici testamenti, mortuus fuerit, testamentum contueretur, si moriatur ante publicationem: ita Bart. in l. 2. ff. *quæmadmodum testam. aper.* peti *Glos. in l. 2. Cæd. Antoo. Gomez. in d. 3. n. 36. ad 20. vers. particulariter. *Egid. Lutitan. in l. 1. C. de sacra Eccl. 4. pp. iusti n. 9. vers. ad eos autem, coöcludent, cum post mortem testatois coram inde testamentum publicari debeat, penitulum esse, ne corrut, si forte interim testes moriarentur: ob quem defuncta testarunt *Phæbus tom. 1. dec. 75. n. 6.* fusile judicatum in *Supremo Secatu*, quod testamentum esset nullum: quia duo testes erant mortui ante publicationem, quoniam publicano testamenti deber fieri per testibus in eis contentis, & quod non requiriunt pro sola probatione in testamento nuncupatiuum, de quo d. ff. 3. *Ordinatione* agitur per *Couart. in cap. enm estis, de testam. n. 8. & Padill. in l. acm quin. v. 11. C. de iur. & fact. ager. sed quis testis fuot de forma substantiali, ut post Bart. in l. nemo potest in l. appos. ff. de legas. 1. tradit communis opinio, ut attestatur *Ripa in d. l. nemo potest, nisi n. 27.* nam si non esset de forma substantiali, posset testator disponere in suo testamento, ut valeret etiam confectionum cum minori nomen et testium quod facere non potest, ut concludunt *Dogtores allegati in d. l. nemo potest:* quod referens sequitur *Clar. lib. 3. §. Testam. n. 1.****

S. IV.

De Codicillo, & in quo differat à Testamento, & quid operetur clausula Codicillaris?

E P I T O M E.

- 116 1. Codicilium est instansentia de eo, quod quia posse mortuorum factis fieri valerit absque hereditate solenitatem.
2. Codicilium de iure communis exigit quinque testes, & quando significari tres?
3. Codicilium potest fieri ante testamento; sine posse illud. & Codicilli possunt fieri duos.
4. Ad quid infermant codicilli?
5. De iure Castella in codicillis requiriunt eadem solenitatis, quia requiriunt in testamento nuncupatiuum.
6. Codicilium valdebit iuxta liberos cum duobus testibus si factis nuncupatiuum.
7. Codicilium in scriptis ex sententia Gomelij regulatur sententiæ dispositionem iuri communi.
8. Codicilium possunt fieri ab intestato, & eo mortuo habent eum testamento.
9. Clausula codicillaris quid operetur n. 126. l. 27. ff. 138.
10. Clausula codicillaris quando presumatur scripta voluntate testatorum.
11. Clausula codicillaris presumitur additura, si testator vocat eas, & quos summeper detegat.
12. Clausula codicillaris in testamento subintelligit, an operetur fiduciam commissum.
13. Clausula codicillaris additura quid operetur mortuo codicillante, & posse ea postmodum nata.
14. Clausula codicillaris non operetur si deicommisum

*ad utilitatem baredu scripti quando testaver
diu superuerit.*

¶ 34 *Pater scilicet præterius posthumum in testa-
mento habente clausulam codicillarem per ver-
ba de presenti, & per verba futuræ conceptam.
¶ n. 135.*

¶ 35 *Tellarum faciente testamentum sine clausula codi-
cillari, & sine solennitate, an validè te-
statur.*

¶ 37 *In quibus casibus clausula codicillaris constante
apposita ex voluntate testatorum.*

¶ 38 *Efficit clausula codicillaris quales sunt i. n. t. 3. 8.
139. 140. 141. ¶ 142.*

¶ 43 *Pater si in testamento reliquens plena lega-
ta, & præterius posthumum an illa fer-
mentur.*

¶ 44 *Ex clausula codicillari, si pater testator inter
liberos, & aliquem præteriat, confirmat
meleorati filii, quibus baredua reliquuntur,
¶ n. 145.*

*diximus supra, Molin. de testamen. diffus. 11.4.
pag. 693.*

*Interpluit etiam codicilli ad legata instituenda,
ad fiduciamentaria, seu indicatas substitutiones;
& ad declarandum, immutacendum, aut corrigendum
aliqua in testamento: ooo tamen continent dicta
baredua institutionem, nisi per accidens, & ex
privilegio militis.*

*De iure Castille, in Codicillis requiritor eadem
solemnitas, qua requiritur in testamento nuncupati-
o, in codicilem legato: 11.1.3. Tauri, quo est 2.11.4.
lib. 3. nova recip. 1a, ut probatur ex ea 1.3. Tauri, ibi
y en los codiciles enterrando la misma solemnidad,
que se requiere en el testamento nuncupatio, o abiere,
conforme, a la ducha ley del ordinamiento. Quia lex
Otinimaneoti disponit canum de numero testium,
non notem de qualitate eorum: ex quo Hispani
Scribentes aliqui arbitrii solent, quod licet quoad
numerum testium hodie aequiparet solenitas
testamenti cum solemnitate codicillorum; quoad
qualitates tameo eorum, nihil est mutatum, sed
remaneant iura communia immutata: ramen &
quoad numerum, & quoad qualitatem testium
verba sunt referenda. Aque ha testamentum de
in illius regni nuncupationi si hic cum Tabellio
publico, adesse debet tres alij testes vicini
eius loci, in qui ha testamentum: si vero sive Ta-
bellione, iuris iurandi debent quinque testes, vicio
similiter loci, in quo scribuntur testame num; dum
modò oppidum sit tale, ut in eo tot testes possint
reperi: sicut si oppidum sit tale, quod nequeant
reperi torres, raro falecum adesse debet tres, qui
eius oppidi sunt vicini. Eodem modo id est ob-
servandum in Codicillis. Molin. de iust. diff. 11.1.
vot. de iure regni, subdeos ex altero Molin. lib. 2.
de primog. c. 8. n. 4. faris esse si testes no codicillo
sunt formata iusta di positionem utris communis.
In quo innuit, quando ha requirunt eandem solen-
nitatem in codicillis, quam requiri in testamento
nuncupatio, debere id intelligi sollem quoad nu-
merum testium, non autem quoad qualitatem quia
non est omnino verum in eo regno nullum esse
discrimen inter codicillum, & testam. num, quoad
solenitatem quia maior onus necelatus
est in eo regno in testamento in scriptis, quam in
codicillo in scriptis; quia formam adesse possunt
io codicillo, non retio in testamento etiam nunc-
upatio.*

*Gomez, tam in d.l.3. Tauri, n. 67. & dñobus
segundis, eti concedat iustitia tres testes cum
Tabellione, vel quinque sine illo in testamento
nuncupatio; idem esse intelligendum vult de
Codicillis, esto les de illis nihil disponere: fe-
cundum Bald. in I. fin. C. de testam. col. 2. n. 6. & ibi
Glycer. in fin. sive codicillis sive legeri inter liberos
cum duobus testibus, si ha nuncupatio, eò quia
testamentum cum duobus testibus inter liberos va-
let: 1. haec confidissima, & ex imperf. C. de
testam. Codicillus autem in regno Castille, si sic
in scriptis, ex eodem Gomez requiri tres testes
cum Tabellione, & quinque sine illo: per ext. in
d. l.3. Tauri, vbi potquam posunt soleritatem te-
stamenti nuncupatio, & testamenti in scriptis sub-
dit, in Codicillis debent invenire solenitatem
necessitatem in testamento nuncupatio in quo, ut
dixit, requirunt tres testes cum Tabellione, vel
quinque sine illo ergo & in Codicillis.*

*Nihilominus Gomez opinatur contrarium in
codicillis, videlicet in scriptis semper tecum quoniam
que testes indistincte, & eorum subscriptiones, si-
c ut de iure communi requiruntur. Quare secun-
dum illum, Codicillus in scriptis regulatur secu-
dum*

¶ 118 *C*odicillus (quo est secunda species ultime vo-
luntatis) est iusta sententia de eo, quod quis
post mortem suam fieri voluit absque baredu in-
stitutione: ut colligatur ex l.1. cum ibi notat. s. de
testam. & vult Roman. in Rubrica, s. ordine sic
de iur. cedie, vbi notat in codicillis hereditatem
directam non posse, & coequitatem testamento
et codicillo ibi: l.1. & l.1. idem, C. de
codicil. In quo differat testamento, quod fieri non
potest sine baredu directa institutione, nisi ex
privilegio, & miles qui potest instituere bare-
dem directam in codicillo: reliqui autem occipiunt
baredem directam iustitio in codicillo. Quinimum
non possunt apponere conditionem in codicillo
aliquam, que habeat illam vim. Addit ne que pos-
se admissi hereditatem codicillo, & ex consequenti
exhereditatio in illo facta nequitur haberat. *Instit. de
Codicillis. L. secundum anem.*

¶ 119 *D*e iure communi in codicillo requiruntur quin-
que testes sive final. C. de codicil. & per l. fin. C. de
fiduciemiss. test. in s. fin. Instit. de fiduciemiss. ha-
reditatis, de iure nostro Regno estiam quinque requi-
rantur lib. 4. tit. 86. §. 1. Molin. de iust. diff. 11.1.
vers. de iure, ibi: *Seriam sive testemnum humens, et
mulieres matres de quatuor annis.* Quod intellici-
gitur in oppidis seu ciuitatibus populus: vbi ta-
cendo plures telles in locis deserto inservi non pos-
sunt, ut dictum est supra, s. de milite, remittitur
numero testium, & sufficiunt tres, sive homines,
sive feminas, sive codicillus sit apertus, sive claus-
sus, sive tempore motris voce reuox haec: Molin.
supra, vers. de iure humi Lusitania Regni, vbi addit
in codicillo Cœci, semper addendum esse vnum
testem vlera eos, qui aliquo sive necessarij.

¶ 120 *C*odicillus item sive haec ante testamento, sive
post, semper valer, modo non conflict de contra-
ria testatoris voluntate: & legata in eo relata à fac-
cessore in bona defuncti, sive adimplenda, eriam-
si intestatus decedat; quia valer talis codicillo:
prout deducitur ex l.1. Instit. de Codicillis. & ex l. fin.
quo cum testamento, s. de iure Codicilli, quinimum
potest vnu. & idem, his codicillari, quando alter
Codicillus alteri non repugnat: tunc enim postfe-
tio est adhærendum, ut conflat ex s. ultim. Instit.
de Codicillis. & ex s. posteriori, Instit. quibus
modi testam. inform. sicut quando duo testamenta
vnu, & eiusdem testatoris reperuntur, quia
nequeunt esse valida sive, sed semper primum
per lectionem reddite oullum: ut haberent, Instit.
quibus modi, testament. inform. d. s. Posteriora. &
s. sed & s. quin, excepto qualibus testamento de quo

121

122

123

124

Disp. VIII. De Testamentis. §.IV. 237

dum dispositionem iuris communis, *cum ad. l. 3.*
Tunc, nihil de illo disponatur in cœlo in illo inter-
venient debet hodie quinque testes; fuit Tabellio
interueniar, siue non, quo opinione nostra Mol-
linus, *ad fin.* et non omnino admittit, *ad fin.*

testam. concil. 5. n. 2. Quibus accedit Gamian decis. 6. a. n. 7. Ceph. in cons. 19. n. 16. lib. 1. Qui omnes in hoc casu intelligunt classulam, hanc codicillarem, solum operari in legaris, ut illa debeantur, non vero quod habetis iustificationem ultra. Menoch. lib. 4. pro. 11. 1. 11. 7.

1125 illud etiam aduerte, Codicillos poile fieri ab intellectu, & eo mortuo habent vicem testamenti : t. ab intell. sive, ff. de sur. codicill. & quamvis olim Codicilli facti ante testamentum non valerent, nisi in ipso testamento, vel posterioribus codicillis, confirmati essent, aut eorum voluntates quocumque iudicio renicerentur : hanc tab. ff. da sur. Codicilli. Hicce autem temporibus tacite confirmati intelliguntur, nisi revoce neutri simpliciter : ut tradit Glott. in d.l. ante tabulas, post Batt. & Alex. in l. ff. qui sum in princip. n. 4. de vulgar. & popul. substat. Cententur item codicilli facti in ipso testamento, quando testator exprimit declinatus, ut si testamentum non sufficiat ut testamentum, iure codicillorum substitutio, ne quicquam dicant codicillos non existere, si testamentum non sit perfectum ; s. in fin. ff. de milit. testam. Et licet testator id expressis verbis non declararetur, factis est si ex coniectura colligatur id voluisse testatorum : t. ff. de sur. codicill. lequitur Purpurat. in conf. a. 407. n. 6. & 7. seqq.

126 Quid operetur clausula codicilliaris? Dico pri-
mo appositum in testameo nullo operari ut hæc
des ad iustitiam venientes teneantur adimplere
contenta io tali testameo, quansus ouillo: & per
eam censentur grauii, quasi per fidem commissum,
illa adimplere: ut *I. fin. vers. illid, C. de codiciliis. Bart.*
in l. 1. f. red. Arque ita testamentum sustinetur
in vim codicilli: Iul Clat. f. Testametrum, queſt. 4. 6.
num. 1.

I.27 Dico secundò clausulam codicillarem sustinere voluntatem defunctorum, quando deficit simpliciter ex defecto solenitatis, secundum Batoli, in *I.1. f. de sur. codicill.* q. 4 Valac. *consil.* 18 *q.m.t.* Ideo bæc clausula apponi solet in testamento ut illud sustineatur in vim codicillorum, quando illud contineat defecta solemitas Menoch. *ibid.* 4 *pref.* 60-67.

118 Dicet tertio clausulam codicillarem subintelligere testamento ad causas prias; Bald. in *l. 1. sive C. de test.* manu. Menoch. lib. 4. pref. smp. 3. l. n. 18. vbi n. 19. id eadēt, quando libertas testis est illi, quem testator diligerat; nem. Bald. *l. 1. sive C. de testam.* Et totes libetus, Valac. *de lega.* n. 1. n. 16.

Questio nraen est, an clausula codicillaris presumatur scripta voluntate & mandato testatoris resumatio; an vero de filio Notarij, absque mandato testatoris? Communis sententia presumit clausulam codicillarem in testamento scriptam voluntate, & mandato testatoris: ita Bart. &c alijs plures, quos testificens lequitur Menoch. *conf.* 3.7. n. 1. 31. C. 135. & 137. Nec obest stylus Notariorum, & viuis qui soleo clausulas codicillares inferre: adhuc enim presumunt clausulam scripta voluntate testatore, cum ipse non repergit scriptam sibi ledere, & publicare: Menoch. *d. conf.* 37. n. 13. 4. C. sequente. Atque ita non potest rationabiliter duci finis appositum contra meotem testatoris, id est standum est illi clausule, quasi posita voluntate illiusq[ue]d Menoch. *d. conf.* 37. n. 1. 27. Quinimo si testamentum est conscriptum à Notario, per somnium quid fuerit rogatus à testatore, ut adhiberet omnes clausulas adhuc solitas, & scriptas voluntate ipsius: idem Menoch. *d. conf.* 37. n. 13. 2. & lib. 2. *praeſumpt.* q. 3.9. n. 4. C. seqq. C. lib. 4. *præſumpt.* q. 1. 5. 4. C. seqq.

130 Post etiam quando clausula codicillaris non expressè adhibetur, presumitur adhibita, si testator vocet illos, quos summoperi diligebat: ita Bald. Et alij plures relati à Gabriele sic lib. 4. conclus. in eis de-

Dubitatur tamen an clausum codicillariumque in testamento subintelligitur, operetur fidicommissum, videlicet in testamento condito inter liberos: Cracou, negat in *conf. 3. 4. col. 2. vers. 5.* sed praemissa. Affirmat tamen Purpuratus in *conf. 3. n. 3. 2.* dicentes, in testamento omnibus habente clausulum codicillarium, id est esse censendum esse, et ex eodem apponi confuscat; que presumi suppletam, & hoc modo operata fidicommissum: siveque respondit Pancratius *conf. 9. 5. in 1. dub. tradit. Menoch. supra prel. 3. 2. n. 9.*

Quando vero testator confecto testamento addidit clausulam codicillarem, & obiit; & postea posthumus editus est lucem, qui decessit antequam hanc editas esset edita ita quod sit locus secundum dogma dui venientium ab intestato: In hoc eueniu virtute clausulae codicillare fideicommissum non iustificetur, quia succedentes ab intestato, non cencorent scripto herere de ceteris: ita in specie vult Angel. Aetern. in *Instit. de Cedilli.* in princip. per Gloucestri, in *Laws inestiam*, Cas. Trebill. sequitur Ianson. in *Ambros. ex conf. sive fin. C. de lib. prater. contra Cagnolim* in *d. Ambros. ex conf. sive fin.* dicentem Gloucestri in *Laws inestiam*, esse reprobatam nec non plenè probata, ut vult Socin. Sen. conf. 15. c. 2. art. 4. l. 1.

Multo fortius noo operabitur clausula codicilliatis fideicommissum ad utriusque hereditis scripti, quando testator post conditum testametum, & post natum uterum posthumum dñi supererexit, declarauitque posthumum libi hereditem effectam Angel. conf. 104. cel. vñim. ver. 2. casu principali, Decian. conf. 37. m. 2. & 3. & 4. lib. 1. & alij quibus accedit bleooch. conf. 104. cap. 1.

Sed quid dicendum, quando pater scienter, vel
ignoranter perterrit posthumum in testamento ha-
bente clausulam codicillarem conceptam per verba
de patrini tempore, nimirum: Si non valet ut te-
flamentorum, vole ut valeat vi codicillus? Io hoc
enveni post natum posthumum testamentum om-
niō d. evanuit, nec vnu habet codicillatum Bas. 1. f.
q. 6. n. 1. & 11. f. 1. Codicili. Baldan. Lax. 2. f. 1. f.
q. 1. f. 1. & 11. f. 1. Calster. lib. 1. Cate posthum. hered. iustis. &
in conf. 200. Secūs quando clausula codicillaris con-
cipitur per verba intiti temporis, tunc sit; si non
valeat ut testamento, &c. Tunc enim confer-
bitur fideicommissum per dictam clausulam, quādo
est concepta verbo futuri temporis: quis in hoc
casu plurimis utrūque testamento prætit legata-
& testiū fideicommissum voraret. Mnnoch. d.
præsumpe. 3. 2. n. 20. & 21. valēque testamentum
quod institutum hæreditis non iuri ducito, sed
iure fideicommissi, & veniens ab intestato cœnatur
esse granatus de restituendo hæreditatem hæreditis
per fideicommissum scribentes in l. Falsi prescri-
to. ff. de iniust. & impr. iustam. Roland. canij. 5. u. 17.
ff. 1. 8. m. infra p. 10. G. 15. vbi videtur contra

Sed hoc videtur habere locum, quando te statim
præteritis filium, vel ascenderemus, qui necessariò
est instruendis hæres, & in hunc loco illius illius
castrum in testamento solenni cum classula codi-
cilliari: tunc enim hæres occellariunt, qui fuit omni-
bus iniusti, ceaserunt gravarus restituere hæredem ea-
traneo reliquias hereditatem, excepta legirima sua
portione, in qua de beatis instruuntur, numeritos; in no-
nito Regos reobetur restituere terram patre-
bodium.

bonorum defuncti : & in Regno Castelle, Quinton, aut Terrum, si fuerit alcedens, defunctus inde legatis : ita Bart. &c communis quam requiritur Gomez. in d.l.3. Tauri, n.78. eò quia, testamentum illud posita codicillaris clausula, habet vim codicilli, ac proinde hæres ab intestato per codicilium censerunt per modum fideicommissi granatus restituere hæredi extraneo illam portionem : filius autem, aut ascensus præteritus, ultra suam legitimam portionem possente detrahere val legitimam suam, vel Tibeclianam, quam maluerit, si pote ac impliciter fuerit grauatus, ita ut statim restituatur si faciebat : si tamen sub conditione, patre si his libetis decelerit, aut quavis alia sit grauatus, vel grauatus sit restituere non illico, sed a centro die, ut si portiones, non sine simili necessitate extraheude; tuoc qui fuit præteritus poterit deducere duas portiones, legitimam scilicet sibi debitam hanc a morte testatoris, & postea Tibellianam de reliquo hæreditatis, tempore restitutio[n]is: Molin. in inst. 3. daf. 18.7. pag. 1. 111. vers. 14. et cetera. Ant. Gomez. d.l.3. Tauri, n.8. 1. vers. 1. servis principali.

136 Ex dictis sequitur, si testator volunt testari non adhibuit solemnitas necessaria testamentum, & non apposuerit clausulam codicillarem, testameatum non valeat tamquam vale, neque vt codicillum, etiam in eo sit iolemitas quam exigunt codicilli: pet. l.1. ff. de inv. codicill. test. in Leobard. 5. cum filia vers. quia ita ff. de vulgar. & papillar. secunde iuste Castellae, 3. Tauri, quia eadem iolemitas requiriunt in codicillo, que in testamento nuncupatio: longe aliter procedit in testamento in scriptis, in quo tam de iure communi, quam Regio Castella, caigunt diversa iolemitas. & numerus testium in testamento, & codicilli: Quod limitandum est, præterquam si testator apponat clausulam codicillarem, dicens, quod valeat iure codicilli, si non valeat iure testatoris: test. in Lys. vers. illud queque, C. de ced. illud, & ratiocin. ff. de inv. codicill.

137 Tacite etiam in aliquibus casibus evenit aperta ex presumpta voluntate testatoris; etlo, id non exprimat. Primum est quidam testatorum, quod valeat (ua dispositio omni meliori modo, quo posse test. in L. penit. 5. fin. ff. de legas. 3. & ibi Bart. & Bald. Secundus casus, quando in testamento apponitur à testatore iuramentum, iurante velle omnia ibi concreta ferenti, vel iubente hæredem iurare, quod omnia ibi contenta soluat, & adimplatur test. in L. penit. 3. filius marrem. ff. de legas. 1. & ibi Bartoli. & Alberic. Tertius casus, subinvenit clausula codicillaris in testamento militis, ut diximus: Mantic. de coniectur. ultim. volum. lib. t. iii. 9. per terum.

138 Inter effectus clausula codicillaris primo loco mentionio, quando testamentum deficit ratioe solenitatis, non viceunt illius clausula, quiamvis in silentio non valeat, valent cetera in eo relata, quia valent per codicillus. Quod si non valeret, quia nec formaliter, nec virtualiter clausula codicillaris interuenit, etiam legata in eo relata non sustinente, neque hæres ab intestato succedens obligatur ad solvendum.

139 Castorium si testamentum si nullum ex præteritione hæredis omnino necessarij, sine iusta causa, in hoc casu est inutilidom: etiam si apponatur clausula codicillaris, quod hæredis infinitio, non tamen quod legata: vt habetur in Anth. in causa, C. de fistis præteritis. Non enim iu hoce cetero legata vel etiam fideicommissa concidunt, testamento ex causa, vel præteritionis, vel ex hæreditationis, nullo: Iul. Clas. 5. Testamentum. q. 5.2. Steph. Gratian. discept. forens. 6.39. Sunt 6. casu sequuntur, tamen non conseruantur le-

gara testata filio præterito vel ex hæredato, qui partis testamentum annulatur: Gomez. l. 14. Tauri, n. 3. vers. secunde præteritis, & Ceull. commun. contra contra communis. q. 5.3. per testem.

Secundò si testator non habeat hæredes necessarios, & in testato hæredem extraneum in testamento minus soleonis, quod habeat solenitatem codicilli, tunc si saltus virtute subinvenit ligatur clausula codicillaris, instituto hæredis directa subit vicem hæredem committi, vt dictum est, & hæredes ab intestato succedentes debent restituere hæreditatem hæredi ex parte, detracta sibi quæsta Tibellianica testa de ducta ex i. post hum. ff. si pagamus ff. de intell. rapt. Gomez. in d.l.3. Tauri, n.7. 76.

Tertio sequitur ex clausula codicillari per verba temporis futuri, quod si posthumus si præteritus à testatore ignorante, diffiducibus est an clausula codicillaris operetur, vt testamētū transferat in codicilium? Negat Bart. in l. 1. q. 8. ff. de inv. codicill. legente Bald. in l. 1. qui filiabim. de legat. 1. & in Lys. tota, C. de inv. donat. Aretin. in conf. 1.4. col. 1. & conf. fin. vbi in fine vocat hanc opinionem communem. Gabriel. de claus. lib. 6. cend. 8. n. 6. vbi in utramque partem tem. disputat.

Contraria tamen opinionem assertorem clausulam codicillare operari fideicommissum, conceputum per verba futuri temporis, in hoc casu, tradit idem Bartoli. in l. 1. qui filiabim. in fine ff. de legat. 1. & ibi Imola, & Alea, in fine. & Bald. in d.l. 1. ff. de inv. codicill. sequitur Bertrand. in conf. 190. col. 7. vol. 3. & dicit esse communem in conf. 1. 10. & conf. 1. 9. vbl. 1. & Iason in d. Ambeni. ex causa, col. penult. dicens esse magis como unum, etiam quando testator post natum posthumus non habuit rempus inveniendi testamētū. Quinam Oldrid. in conf. 1. 49. n. 3. dubit distinetè: etiam clausulam codicillarem, etiam stante præteritione posthumam, operari: quorum tentatio malest placere: quam etiam sequitur Ceull. commun. ceter. commun. q. 5. ff. 1.8. iudic. non esse recendendum à prima opinione, que est venor, & in scholis magis recepta.

Opinio tamen prima Bartoli, procedit, quandis legata tñ essent, vt non esset verisimile partē tot legata fuisse testicularum, si tenuerit posthumum sibi nasciturum, alias secundū: per Aret. in l. Tauri, & ibi Bald. in princip. col. penult. & fin. ff. de liber. & posthum. & Cornelius in conf. 1. 5. 8. n. 15. vol. 1. Non est tamen negandum, opinionem primam Bartoli posse procedere, si legata essent ad pias causas, vel pro exoneracione conscientis: quia illa legata conservantur etiam posthumo præterito, si intervenient clausula codicillaris: ita Bart. in conf. 204. Corn. in conf. 1. 8. col. 7. vol. 1. Paulus de Castr. in conf. 200. vol. 1. col. 2.

Quarto sequitur ea clausula codicillaris, si patet testator solemniter inter liberos, & aliquem illum patet, aut exhortat iniurie in hoc cunctu, viceunt illius clausula filios, quibus hæreditas relinquetur, censeri melioratos in bonis, & quibus patet potest liber disponere, non solum inter liberos, sed etiam inter extraneos: filii soteni præteritos, aut exhortatos, teneri sibi referente suam legitimam portionem, & ceteris ultra legitimam relinquere quidquid remanente de bonis partem: Antoo. Gomez. in d.l. 3. Tauri, n. m. 36. vers. quare effellit, & Molin. de iustit. diffract. 1. 12. pag. 710. sed de hoc clariss supra, n. 155.

Quando autem testator habens filium iam natum, apponat clausulam codicillarem in favorem aliosq[ue] in lititorum, ita quod deficiente testamento volunt.

volutet filium iam natum in suorum institutorum grauarum esse: sive apposita clausula codicilliari, multo magis presumitur voluntate operari posthumum nascitum fuit Bart. *cens.* t. 4. vol. ... Alex. *conf.* s. o. *col.* 3. in 2. *foli.* vol. 6. *C. conf.* t. 4. *col.* 3. in 2. *foli.* vol. 3.

§. V.

Vtrum testamentum ex defectu solennitatem nullum, sustineatur in foro conscientia?

E P I T O M E.

- 146 Testamentum nullum ex defectu solennitatis si confessus de voluntate testatoris, an valeat in foro conscientia? Perique pars disputatur, & concludetur eis validum in foro unius, &c. 147.
- 148 Vtrum locutus scienti voluntate defuncti in minimo solenni testamente retinere sibi relata, n. 149. & 150.
- 151 Elegio que iuri naturae consentit an sit valida ex defectu iuri solennitatis.
- 152 Vtrum relata in minimo solenni testamento possint retinere in foro iudiciali.
- 153 Testamentum minus solenne non esse eminens irritum in utroque foro ostenditur.
- 154 Quis ex minimo solenni testamente bona fide possideret relata, in dubio equalis de voluntate testatoris potest retinere sibi relata.
- 155 In foro conscientia opinio negant standum esse voluntatis testauerie, non est facta iusta.
- 156 Vtrum leges habent vim annulandae testamentorum, & anferendi successoribus ab intestato, quia sibi debentur.
- 157 Heretis scripto in minimo solenni testamento, an debetur naturaliter hereditari? Pars infra manus ostenditur, sed eppossum est probabilitate.
- 158 Heretis si dicatur testatorum voluntate ut hereditates traducantur aliis, per se cogi in foro externo & restituunt hereditatem; vel si iurare voluntaria, parte id patente.
- 159 Centralismus, & danasiones ex defectu solennitatis sunt nulla; non propriece sunt irrum in foro conscientia.
- 160 Centralismus, & alius, quibus deest solennitas non inducunt obligacionem naturaliem, nisi alibi explicetur in iure.
- 146 **Q**uestio est quando testamentum fuit nullum ex defectu, vel testium, vel aliquius solennitatis; & ita nullum pertinet ac si non effectum; tuoc ambigitur, an possit heretis instrutus conscientius voluntatis testatoris, tenere sibi relata in eo testamento in foro conscientia, & occupare illa, & occultare defectuorum testamentum licet? Molin. *de rest.* 9. q. 15. Sylvest. *verb.* hereditas, 3. q. 7. & Adisan. *quodlibet.* 6. *sententia.* 1. volunt hoc testamentum esse validum in foro conscientia, modo confert eam fuisse voluntatem testatoris. Probatur, quia ex sola voluntate testatoris expella in minimo solenni testamento oritur obligatio naturalis, & stando in solo iure naturali, ea sola voluntas sufficit ad transferendum dominium ergo quando deveniente constat in foro conscientia, lucum non habent leges ciuilis, que propeca itinante testamentum minos solemnitas ad vitandas fraudes, que non procedunt quando constat de mente testatoris.

Secundum fulcitur, quoniam seclusa lege humana exigente eas solennitates, vt testamentum sit validum, testamentum illud est insufficiens ad transferendum dominium: quia nihil tam potens est, ac consonum naturali sequatur, quam voluntas domini volentes sem suam in aliud transferre: igitur non obstante defectu solennitatis, cum constet mentem testatoris fuisse heredi relinquere bona sua, potest illa occupare, & retinere: nam quod naturaliter debet in iudicio anime standum est necessarium: ita Bart. *in confit.* ad reprimend. verbo, denunciatus, Abbas in cap. quia plerique de immunit. Eccles. cel. penit. Ancharen. in regal. posse regal. sur. in 6. q. 1. idem Abbas in cap. 1. ds in integr. relata. ad fin. & in cap. ciam ejus, de testam. n. 10. & 15. idem Bart. in tral. Minerit. e. 3. Isidor. in lib. i. non fortior, si princip. ds condit. indeb. & Tiraquel. p. 7 leges ciuilis, glosf. n. c. 1. Ex quibus standum esse semper defundit voluntati constat; quoniam testamentum, si ius aspicias, irritum fit.

Contariorum opinionem, videlicet non esse standum voluntati defundi in minus solenni testamento, vult Couatius cap. ciam ejus, de testam. n. 6. non solam in foro externo, sed etiam in foro animi: idem 2. p. regal. peccatum, §. 3. n. 8. Gom. ad l. 3. Taur. n. 12. q. 12. & 13. ex D. Thom. t. 1. q. 9. 6. art. 4. dicente leges humanae conditas ad habere potestatem ex iusta, & rationabili causa super rebas temporibus, & super certo disponendo ligare & obligare subditos etiam in foro conscientia. Idem vult Bald. & Alex. in l. penit. §. alle C. de necis. fr. hered. in fin. idem Bald. in l. item quās, C. de sur. & fac. ignor. Ancharet. in regal. posse regal. sur. in 6. col. 7. Inuit. Glosf. singularis, & vicia in cap. quia in Ecclesiastic. de confess. in glosf. 1. Ex eo, quia leges in te faciat auctoritate diuina videntur edicta per ius Ministrorum, vt in cap. quo iure, 8. diff. & in cap. fin. 1. 6. q. 3. secundum quos, scientes voluntatem testatoris liberae fuisse in eis sibi relinquenda, nequecumq; recipere, neque retinere, si testamentum non habuit omnes iuris solennitatis necessarias, ut esset firmum; ac proinde posse heredes ab intestato locute rem ita retinere alteri in foro iudiciali exigere.

Intra vituperum opinionem datur media, quæ tenet licitum esse quaque scient voluntatem defundi cum fuisse, quia in minimo solenni testamento declaratur, tenetem rebida sibi in eo resiliens eto: & consequenter fas est huiusmodi defundit testamenti testicere, & dissimilare, poterique hereditatem retinere tunc in foro conscientia: praeterea si heredes ab intestato emi non multa faciunt. Quia opinio est commentarii, nile Rupa in *Lectura praecept.* n. 99. ff. de legat. 1. & vult Capic. in dec. 89. n. 3. Hac autem resolutio non placet Claro, p. *Tellamentum.* q. 9. n. 6. credens hereditatem in minimo solenni testamento non deberi heredi naturaliter, nec ciuiliter maximè est in mala fide, quia scilicet habuit scientiam naturalis testamenti: quare ante factum non audet pro hac parte confidere, bene tamen post factum; ut expletet heredem scriptum à testatione hereditatis accepta: praeterea si est in bona fide.

Tenendo igitur primam opinionem fas est heredi ab intestato, cum solennitatis defectum intellegit, rem in indiciali foro exigere quam opinionem sequuntur sunt Alex. & ali quos referens sequuntur Couatius in cap. ciam ejus, de testam. n. 10. & 1. part. regal. peccatum, §. 3.

Tenendo tamen eandem in foro conscientia: qui certus est de voluntate testatoris, lenitudo scandalis, non teneri ad tem restituendam quando non exigitur: quia in foro conscientia standum est veritatis

veritatis potius quam presumptioni. Itē quia leges feculare contra minus solemnem testamentum, non sunt late, nisi ut non faciat fraudes dumentur; idēc intelligendū fuit de fuso extero, vbi pollicantur esse fraudes; & nequaciam in fuso conscientie, vbi veritati statut. Quid si respondetas leges potius esse latas, ne testatores negligant solemnitates convenientes ad fraudes cauedas? Ad hanc virget argumentum; quia ad eundem finem factis est testamentum minus solemnem in fuso judiciali esse censendum, atque accedere posse ut suam victimam voluntas invalida induceret, bonaqua' iua ad eos, quos non nunt, & sunt ad eos, quos minus volunt, decoluuntur.

I. 51 Accedit ad confirmandam primam opinionem authoritas Innocentii III. in cap. quod sicut, de testam. dicentiis electione, que iori natus confirmit esse validam, quaminus non fuerint obiectatae iuriis solemniter, quatenuscumque in iudicali fuso possit rescindi: ita interpretatur Iacob. I. V. non tantum super eod. cap. quod sicut, sed etiam in cap. qua proper, & cap. in Genesim, de electione. Sc. cap. si colubr., de clericis, excusamus. Alex. VI. huic facit in cap. cum ejus, de testam. vbi prohibet Indicibus latitem Ecclesiasticis, ne minus solemnia testamenta facta coam Parochio & duobus testibus rescidant: ergo non erant prius sūt illata.

Confert doctrina deducta ex legibus etiam ciuitibus pro hac parte: nam ex l. fiduciammissum C. de conditi. indebet & ex Lex quae, de her. & f. signari. Ostendit legarum seu fideicommissum in minus solemnem testamento relatum, si ab herede ignorantie solvatur, non posse ab ipso herede repeti: ea scilicet conditione, quia naturaliter ex minus solemnī testamento debitur est. Est enim regula iuris, id quod naturaliter est debitum, si per iuris ignorantiam solvatur, repeti non posse in iudicali fuso: per I. naturaliter, ff. de conditi. subdedit.

I. 52 Ex quo facient communiter Incipit pet minus solemnem testamentum testita non solita in fuso conscientia retinere à Legario, sed etiam in fuso judiciali per exceptionem defendi posse: Coila in cap. si pater, super verba: in suis testamentis: Gam. dres. 1. 4. 8. n. 1. & 2. & quaminus prædictæ leges folium de legatis, & fideicommissi exprestè loquuntur: vnde Incipit communiter negant similem defensionem hereditatis competere heredi instituto per minus solemnem testamētum: prout notar. Iul. Clr. 4. q. 90. Nihilominus retentionem talis hereditatis in suo conscientia licitam esse volente communiter Doctores: teste Cowar. vbi supra, post alios: idque à fomori colligi potest ex fundamento ipsiarum legum, cum id tanto magis contrarium sit vicinie voluntati definiūti, ratiocine difficulter possidenti heredi abdicatione, quanto legaris hereditatis paupaderat regulariter, & ea de causa profitor extenuo maior solemnitas in hereditate exigitur.

I. 53 Ad hanc, quid non sit proutius intricum testamentum minus solemnem, patet omnino ex §. ultim. si quis autem, emendam l. bas confutissima, C. de testam. que contra superiora allegatur: & patet ex Iustit. de fideicommissi. q. ultim. vbi Iustinianus, ibi: Si testator fides sui hereditatis cām̄p̄a, vel hereditatem, vel speciale fiduciammissum refutat, & neque ex scriptura, neq. ex iuris numero posse res manifestari, & tunc si heres adimplere fidem recusat, negando ita rem esse subsequitam, cogit ut talis heres vel instrumentum subire, quid nihil tale à testatore audiuerit, vel si iurato recuerit, ad fiduciammissum, fiduciam debet corollari. Sic ille,

Item quod solutionem debiri, similis est de cicio per Ordinationem Lusitanam lib. 3. n. 19. §. fore. Sed obicitur, quia si minus vel populis vendat, aut alieni sine auctoritate tutoris, alienatio est omnino nulla, quia contra leges, ergo eodem modo relatioenem minus solemnem. Relpoteretur diversam esse rationem: nam illa alienatio idēc est omnino nulla, quoniam talis pupillus inhabilis est, atque in nullo fuso potest alienare: è coherentio autem venit in testatore.

Sed quid si sit, qui ex minus solemnī testamento, ut contradicat, tem bona fide incipiat possidere, & postea constituantur in dubio æquals de vera voluntate testatoris; tenebaturne rem restituere ira possidam, antequam iudiciale exigitur? Sylvestre verbo, hereditas, 3. §. 7. u. 9. invenit in partens affirmantem: quia in dubio, in pari, standum est legibos. Nihilominus plures leges, & expeditiores sunt, quae fauente testamento, ut patet ex supra dictis. Ecce pars negativa illi potius probabilior. Cui etiam suffragatur L. Aditus, ff. de testam. mil. Et ratio evidens est, quia in dubio æquals melior est conditio possidens.

I. 55. Tenendo igitur secundam opinionem, quae negat in fuso conscientia claudiri esse voluntati testatoris in minus solemnem testamento; dicendum est, Principem, se Rempublicam habete potestate condendi leges, quæ reddant irrita, & nulla testamento, aut contraria quæ defuetur solemnitatis, quas iudicarent expedire, ut patet ex l. bas confutissima, C. de testamentis, vbi sic dicitur: non subscriptum à testibus & non signatum testamentum pro imperio habens committit. Et §. sequenti, ex imperfekte testimoniis voluntate tenore defuncti non voluntur. Item in l. ex imperfekte, C. eadem ut, tertiis dicitur: Ex imperfekte testimoniis neque Imperatores hereditatem vindicant: etiam, in eo hacten institutus. Cum ergo leges humanae iuxta obligente in fuso conscientia, nec fundentur in presumptione, illis standum est: nec enim potest negari per eas heri testamētum. Nec obest iure naturali, & generum, facit esse duos, vel tres testes, ut testamento minus solemnem credamus esse vera. Quoniam est presumptio in contrarium, quando alteri testatores facit testamentum, quād ubi lege est praescriptum.

Ergo si leges habent vim annullandi testamento, & auferendi heredi scripto illi relata, necessariō loquitur tenetū hereditatem possessoribus ab intellectu testitute, quæ accepit ex testamento minus solemnem: ita Rayner, in rep. l. Omnes potest. ff. de inst. & iur. col. 14. n. 25. Bald. in disp. sua, apercidente: Sacra causa, quod faveaverat. Iunianus sanctus Thom. 1. 2. q. 96 art. 4. Nec tamen facultas testandi de iure naturali, vel Gentium: Quia est de iure positivo respectu formæ, & potest lex humana addere, detrahere, distinguere, & admodum ita Abbas in cap. ff. de confessu. & vbi communiter DD. & tamen Bartol. in l. sanctorum populi, ff. de inst. & iur. col. 8. proinde hacten institutus certum duabus testibus non est turus in conscientia retinendo suspendida: quia solemnitas, in qua potest figere potest, mutata est per legem potestiam: aliae enim tenetū facit succellentes ab intellectu non posse esse heredes, & tenetū in conscientia restitutere hereditatem institutum: quia si virgo solemnitas inter Gentium, ergo succellentes nequecum habent illa bona in conscientia, Gomes: in d. l. 3. T. art. ex a. 12. post alios, vbi hoc de relatioenē.

Iuvat denique hanc parrem, non debet hereditatem scripto in minus solemnem testamētum nec hereditatem naturaliter, & idēc non posse, neque ad illam consequendam

sequendam intencione aliquam actionem; neque si illam possidat, tenetem neque alcimus exceptionis, sed tenet illam restituere hereditibus ab intestato, si illam pertinet: ita Iacob in d. l. nemo possit, ff. de legat. t. 102. l. 102. n. 7. & ibi Ripa n. 102. & Betrand. ens. 1. 2. n. 3.

Nihilominus oppositum est probabilius in furo conscientiae, validum scilicet esse testamentum, & hinc retineri, quod ex tali testamento possiderunt; siue ritulo hereditatis, siue legati: quia, ex communione sententia, ex minus solemnium testamento oritur obligatio naturalis: ut tradit Glouſſ. in l. t. glig. 1. ff. de casu. iudeo. Bald. iur. spes deuotio fuit fuit, in fin. C. de sur. & fact. ignorant. & alij quos referuntur. Clar. g. Testamentum, q. 90. n. 14. A. & Ianson in L. cum quas. C. de sur. & fact. ignorant. n. 13. nec non Conar. cap. 10. de test. n. 10. Atque hoc qui dicit faciat testamentum tale esse validum in furo anima, ita huius ab inefacto debet faciat facere in factu, & in factu possit perire, & restituere reliquum in illo; quantum ins ciuitate non concedat actionem ex ea, facie non concedit ex promissione simplici, que tam in furo conscientiae debet impleri.

Nec huius coners, quod tradit Conar. Insuperiorum opinionem esse accipiendam de obligacione naturali remata, obligante tunc ex humanitate morali; cum debet intelligi de obligacione naturali facta, que prout omnis rite possumus ex natura actus, & non rescindatur à iure politico superueniente. Ex quo sequitur, quando dicatur ex eo testamento minùs solemniter oritur obligacionem naturaliter, idem est, ac si dicatur ex eo obligacionem iustitia: quod patet ex eo, quod tradidit à lunispetio, qui desiderat heredem succedentem ab intestato, tenet in furo conscientiae restituere hereditatem instituto in eo testamento, postquam te nitere sibi in talibus: Angel. verba, heres, numer. 5. Adrian. quondam. 6. art. 1. illius. 2. & Sot. lib. 4. de iust. q. 5. art. 3. dum valent ex tali testamento prouida non esse restituenda, priusquam per sententiam precipiat: unde colligitur Legislatorem voluisse in furo conscientiae huiusmodi testamento fuisse nulla, sed tantum in furo externo, ve non detur actio.

158

Quinimodo si heres succedens ab intestato faceret testatum voluntate, vt heredem nonnunquam fidicione mili, traduceret alius, aut legaram aliquod redderet; potest cogi in furo exteriori hereditatem restituere: idem dicendum, si iurare nonnunquam parte patente: potest tam in huc calu reteretur sibi Quartam Trebellianam: Molin. de iust. diff. 81. pag. 49. 4. Leif. lib. 2. cap. 19. dub. 3. ex num. 12. usq[ue] ad num. 20. Sà in summ. verbo. Testamentum, num. 2. sufficit enim constare de voluntate testatoris.

159

Ergo namvis quae dicta sunt de intentione testamentorum, aliqui extandunt ad contractus donationis beneficiorum, & officiorum collationes, electiones, & similes actus, qui ut valentes ex iure ciuili, & canonico; quasdam intentiones exigunt, si defectu solemnitatem laborent, & decernantur inanes propter talem defectum; non propterea sunt itin in furo conscientiae: ut faciat Conar. supra, numer. 10. per Adrian. quondam. 6. art. 1. illius. 2. Tabien. verba, heres, n. 5. Lopes 1. pars. infraut. cap. 14. Et quia concordantes sunt per se habiles, & adeo plenus eorum consensus: ergo contractus erit validus in furo conscientiae, excepto matrimonij contractu, qui est itin sine Patroche & testibus: ex Consol. Trident. ses. 24. cap. 1. de reforma, reddente contrahentes inhabita Regno Christi. Reipubl. P. III.

les ad ita contrahendum: excepta item electione ad Praetoriam, etiam legittimum adit infraenum eligentium; quia est intenta deficiente intentione requisita ob invenientem te, id est que est vulnera: quia iustidictio spiritualis per eam tibi debet. Quia sententia illi valde probabilis, & in praxi recepta, neque per illam acquista sententia restituere ante sententiam.

Ceterum indistincte multis, autoritatis non concomitentibus, magis placet, similes contractus, & actus quibus deest solemnitas, sine qua lex illos imitat, non inducere obligacionem naturalem, nisi alio explicetur iure, illam solum solemnitatem esse necessariam ad probationem in iudicio, quemadmodum in testamento: ita Conar. in cap. quantu[m] patrum, p. 2. q. 4. n. 7. & Surniente. de redditib. part. 1. cap. 2. num. 3. Quoniam non est dubium post Particularem ciuilis, & Ecclesiasticam actus illos reddentes nullos, ita ut nullius sint momenti ergo actus & contractus tales, etiam ante sententiam nullam vim habent, neque obligacionem etiam naturalem. Item quia quando lex propter defectum solemnitatis facit esse contractum iuratum, facit solemnitatem esse de forma substantiali, & essentiali contractus, & abdicat postulatum contrahentibus aliore se obligandi: Leif. lib. 2. de Infr. cap. 17. numer. 56. & dub. 8. num. 61. ubi exemplis probat.

§. VI.

De substitutione pupillari, & de successione filiorum ab intestato, & de substitutione exemplari.

E P I T O M E.

- 161 Substitutione pupillari que sit, & quemadmodum fiat?
- 162 Et quo iure fuerit introducta.
- 163 Substitutione pupillari non vales nisi filium sit in postestate.
- 164 Aius, & mater avo possit facere pupillarem substitutionem.
- 165 Mater non potest facere pupillarem substitutionem.
- 166 Substitutione pupillari dicuntur testamentum pupilli, & cœr.
- 167 Substitutione pupillari quibus verbis fiat.
- 168 Substitutione pupillari exequitur per matrem patrem, filij, & fortis impubes filium crevit?
- 169 Substitutione pupillari per matrem patrem expiravit: sed hoc non cari sua contradicione.
- 170 Filius institutus in re certa, si testator filium pupillum instituerat in reliquo bono, & filio substituerat, an sit expressa substitutione pupillari.
- 171 Testator si dicat, si filius meus in pupillari atra mortuus fuerit, bona mea restituantur Panulo, non est expressa substitutione pupillari.
- 172 Pupillaris substitutione expressa, est: si filius meus impubes sine liberis moritur, substitutione Cœcum, & n. 17. 3. & 17. 4.
- 173 Aut in substitutione falla filii, & descendit in intelligatur conditio, si sine filio defecerint.
- 176 Secundum quando substitutione est vulgaris.

- 177 *Substitutione exemplaria habet variarum conditionum sive liberae decurrent: Idem in substitutione fiduciamur.*
- 178 *Substitutione facta nedium filio, sed filii filii au-
teat. Offendatur pro variaque pars.*
- 179 *Substitutione an fieri possit videntur ex testamento,
et videntur ab incepto.*
- 180 *Pater an per pupillarem filio expressè non insi-
tuere, et quodam erit hoc substitutus.*
- 181 *Substitutione exemplaria qualis sit, et quibus per-
sonis fieri possit.*
- 182 *Substitutione exemplaria differt a pupillari, cum pos-
si fieri post pubertatem tam a patre, quam a
matre, altera deficiente.*
- 183 *Substitutione exemplaria potest fieri filio naturali,
et quando, non auctera a patre, et cur?*
- 184 *Substitutione exemplaria in quibus differunt a vul-
lari?*
- 185 *Substitutione exemplaria in quibus differunt a reci-
proca substitutione, et a compendio.*
- 186 *Natus ex vidua, post duos menses uerum hu-
imento, cum iam succederet, prorogare marito, an
possent.*
- 187 *Filio ex matre an possit substitutione pupillaris est pa-
tre incerto, et n. 188.*
- 188 *Vixit legata per successivam divisionem, quam-
do sunt duo monasteria eiusdem namum, et
refectur cui relinquatur.*
- 189 *Parochiano habentes duas Ecclesias reliquaque
aliquae sua Ecclesia, cuanam debentur.*
- 190 *Dubius, si ala pace promissionis eam fornaret,
se posset je offendit, et ignoratur uer co-
rum pror patrem frigeris quis pueretur.*

161 *Vbstitutione pupillaris, de qua hoc loco, est qua
quis filio, iux nepoti impieni in sua potestate
constituto aliquem substituit, ea de causa, quia ante
pubertatem, cum nemo possit testari, patens de-
recte substituendo ei heredem, non solum si ante
pubertatem decedat, bona illius pupilli, que a pa-
tre obtinuerit, sed etiam alia ad iudicium per
uenient, eo modo, quo ipse potuisse, si testa-
mentum fecisset, relinquere: habent in s. agnisi,
Instit. de pupill. subst. per huc verba. In pupillari
substitutione, dico quodammodo sunt testimonia, alterna-
parci alterius filii, tanquam si ipse filium sibi heredem
instaurasset: ita Lanceol. Polit. de substit. pupill. c. 2. n. 1. Guilelm. m. c. Raymon. de testam. n. 1.
de pupill. Molin. de inst. trial. 2. dist. 1. 184. Gomez.
tom. 1. statut. c. 4. Louis. in d. cap. Raymon. 5. 1.
vbi omnes tradidit, substitutionem pupillarem esse
secundum directam substitutionem factam a parte in
testamento filio impieni in sua potestate existen-
ti sub eadem conditione, si filius in pupillari testate
decellerit.*

162 *Quo autem iure pupillaris substitutione ficitur introducta, neceps est quodammodo. Aliqui ramam credunt
confutandine, et moribus suis inductam; sed
melius credent, qui dicunt secundum regulas iuris
fusile introductam: est enim & honor, & utilitas,
d. cedere cum testamento: I. si pupillari, de acquirendo
heredem et. 2. quia interregas, alios. Ideo cum filius
ob defectum testatis non gaudeat hoc honore, & uti-
litate, integrum est patri testari hoc modo pro filio,
qua patr. & filius, dum est in potestate patris, lu-
dieatur vna & eadem persona: I. fin. Cade impub. &
voluntas eius, alterius dicitur volumas: s. agnisi,
Instit. de instaur. Bartan. I. frater a fratre, de condic.
endebat. Et hoc modo testimoniis confitendum a pa-
tri, a filio factum dicitur pars & filii, s. de vulgaris,
figuris, Instit. de pupill. fusile autem indirectam lub-
stitutionem pupillarem secundum iuris regulas, est*

Bart. in I. humanitatis, C. de impub. & in I. ex facte,
n. 1. de vulg. sequitur Galant. in Lectione, de
vulg. numer. 175.

163 Ex quo sequitur non valere substitutionem pu-
pillarem, nisi filius sit in potestate, ita quod extra-
neo non potest bene substitutione pupillare: 9. extra-
nes, Instit. de pupill. I. 2. de vulgar. Si patet tamen
bona sua in testamento post mortem filii impiaben-
ditur inter isti titulos per Quotas, intelligitne
se filie pupillarem substitutionem, cum disponit
de omnibus bonis: Bartol. in d. Centura, n. 16 &
Ripa. n. 135. Iason. n. 48. Galant. n. 44 & Secundus
conf. 5. 2. n. 6. ver. terio. Quoniamno substitutione pu-
pillaris filio extrahendo bene potest, s. 9. substitutione
et I. de vulgar. I. 2. n. 5. patr. 6. Golol. in 6. non
filium, verbo, ad substitutionem, Instit. de pupill. Secundus
descendente filio naturali: I. 2. de his quae sunt iuri
cum non sit ibi potestate patris: ita Scribentes et
I. 2. de vulgar. Et est communis, telle Antonius Fiu-
meo de substitutione, pupill. n. 17. Manic. de contractis
lib. 5. art. 9. n. 4. Spin. gloss. 2. 5. n. 8.

Questionis est de 200, & de matre, an possint
facere pupillares substitutionem? Quod anima
respectu nepotis, non potest fieri pupillaris substitu-
tio, vbi nepot non fuerit sub potestate anvet tradit
Gregor. Lop. I. 5. art. 5. p. 6. b. 3. & Anton. Gomez.
I. 4. 0. Tunc patet principale: I. matris, c. 4. n. 2. ver. ergo
nepos, vbi sit, non esse in potestate aut: ut in s. 1.
& per retum, Institut. quib. mod. in patria potest.
Salve. Contea vero si in potestate natus filio dei pon-
fato, non sicut tam velato, tunc annis potest ei
substitutione, quia de iure communi est in eius potes-
tate idem de iure Regio Cattel. c. quia lex illa 7. art.
pro forma exigit quod sit natus ex filio coniuga-
to, de velato unde alias sicut de iure communi, man-
ner in potestate aut: quod natus intelligatur mor-
tuus filio, cum annis ei imperit, quoniam annis ne-
pos tecum in potestate patris, ac proinde non
potest annis illi pupillaris substitutione: quia deest
qualitas, quia debet ad eum tempore quo haec substitu-
tio nec iudicetur quid potesta interveniat, ad testam.
s. 1. de regulam. p. 2. etiam quia lex testis facient pu-
pillarem substitutionem est, qui non est in potes-
tate: Spin. in suo specie, gloss. 2. 4. princip. art. n. 14. cass
sequunt.

165 Quidam matrem certi iuris est, cum non habeat
filios in potestate non posse facere in substitutionem
pupillarem, prout tenet Bartol. in I. 2. de vulgar.
numer. 7. Bald. conf. 1. 29. vol. 1. sicut rex in s.
caesar, Instit. de hered. quadriga. I. lib. 2. de testam.
de contr. tabul. Vide supra, lib. 2. disput. 3. 5. 1.
numer. 4. vbi dictum est de iure communi, nec
matres, nec annas habere patrem potestatem.

Sed contra eorum textus difficultis, in quo intel-
leguntur, sequuntur: Scribentes, scilicet, in I. Se-
miter, de vulgar. vbi matre dicunt posse facere sub-
stitutionem pupillarem: Sed dicendum est non
pupillarem, sed vulgaris substitutionem, quia
valer, cum utile per iustitiae non virietur: vnde
Bald. & Paul. in d. simiter, de vulg. ar. intelligunt,
quid ibi mater fecit vulgariter, & pupillarem si-
mul: & quoniam pupillaris non valer, valet annus
vulgaris utile per iustitiae hoc calit non virietur.
Alij eamen, ut Poiss. in. de pupill. n. 17. vulgarium
testimoniis esse legendum, Si patet, oon vero, Si
matre.

Postea substitutione pupillaris, dicitur testimoniis
pupillari: invenit iudicet, vegeta prouideat,
& continet filio, qui testari non potest: I. 2. s. de
de vulgar. & pupill. Quarano lucum habet vi-
que ad phenam prouertatem: prouidendum est
ergo vique ad illud tempus voluisse patrem
substituere

Disp. VIII. De Testamentis. §. VI. 243

Substituere. & idem nequit testator vltra puberitatem substituere, ex verbo posse pars ex lege facta, s. item quare, s. de vulgar. per hanc verba: *Omne quidem sparium, quod est intra puberitatem, liberum esse pari ad substituendum filio, sed sius bonus pupertas est, talon in l. fira quo substitueris, sed.*

167 Constat item substitutio papillaris, si testator his verbis utatur: *in illo Paulum filium meum impuberem, si ipse haeres fuerit, & mortuus ante puberitatem, ei papillares substituto Semproniu[m] nam cau[er]at verbi significatus facta est substitutio papillaris. Couat. in cap. Raynum. 5. 5. n. 4. vers. si deundo, de testam. Quid est testator dicat: si filius meus intra puberitatem decelerit, Paulus ei haeres sit: hoc item papillaria substitutio facta est verbis expressis. Bald. in l. precibus, n. 4. & ibi Comes, n. 10. C. de impuber. & ibi substit. Costa in cap. si parer, in 3. p. in verbis, Papillares, n. 1. & 18. de testam. in 6. Eodem modo si testator dicat: *Instituo Titium filium meum haereditatem, & Paulum substituto: in hoc etiam euentu substitutio ei papillaria expressa verbis generalibus, si Titius erat impuberita Bartoli, in l. Centurie, n. 3. in fin. vers. 2. op[er]a, s. de vulgar. & ibi Ripa n. 14. & Costa in cap. si parer, in 3. p. in verbis, papillares, n. 1. de testam. in 6. & in 1. p. in verbis, si accederet, n. 7. quem sequitur Couat. in cap. Raynum. 5. 5. numer. 4. de testamentis.**

168 Extinguitur autem substitutio papillaris per nativitatem filii: nam eo ipso quod natus est filius, exprimit papillari: nec mirum, quia impubes dolci capax, potest liberos creare: cap. a nobis, cap. de illis, de defensione, impub. Menoch. de Arbitr. lib. 2. cap. 7. n. 6. & cap. 8. contra Bartoli, d. 1. n. 5. de vulg. existimantem papillum generare non posse: cum oppositum sit venus: ex l. in pupilla, de vulgar. nam quauis masculus, & feminam ante puberitatem non praevenirent aperi generationis, ante dictam puberitatem etiamen completam; tamen potentia generandi ante puberitatem aduenit, & ostenditur in Salomonis, qui in decimo, vel videntissimo anno genuit R[ob]am: Achas eiusdem status Exechiam genuit, & refert Diaus Gregor. lib. 4. dialog. relatus à Glosso, in sam. 20. q. 1. D. Hieronymus, epistol. 52. ad vitalem presbyterum, & alij quos testicent sequitur August. Bartoli, in c. papillar. de sponsat. impuber. n. 5. & in c. a nobis, n. 5. eadem, sit.

169 Hinc fit ut per nativitatem postulum expirat substitutio papillaris: Nihilominus hoc non careat sua contradictione in imo pubete cinq[ue]m filium genitam si habuerit adhuc patrem, cum filius adhuc testata nequeat ante puberitatem; nec sufficiat filium attigilis decimum quartum annum; & constet papillarem substitutionem inuenientem finaliter, ex eo quis filius qui non haberet decimum quartum annum testata nequeat, & finito enim decimo-quarto anno extinguitur papillaris substitutio in vita hora, quia finiuntur viginti quartus horas sine die, sive nocte finiuntur: Spin. in feud. glos. 2. 3. n. 2. vers. dies autem cuius, ut extinguit, vbi filius primi ariat decimumquatu[m] annum, & possit restari sed melius vbi antigena vienam dixerit decimam quarti anni: habetur enim dies caput pro completo, Molon. doct. 1. 36. §. viiiim.

170 Quid si testator instituta filia in ce tera, & filium papillum in teliquo bonis, & filio ita substitut: si filii mei filia mea haeres sit, vel filio meo filia mea haeres sit: Glosso in s. qua ratione glag. magna, in Inst. de pup. tradit esse expellim substitutionem papillarem: sequitur Bartoli, in l. 1. num. 16. & in l. qui liber. 5. hac verba, num. 1. s. de vulgar. & pupill. substit. Alexand. in l. verbis ciuilibus, Frage Regim. Corijti. Reipubl. P. I. II.

col. penult. ff. de vulgar. Costa in cap. si parer, in 3. part. in verbo, papillares, n. 1. vers. ergo refutatio de testam. in 6. quem lequitur Menoch. cons. 1. 6. a. n. 2.2. lib. 4. p[ro]p[ter] placit.

Contra vero si testator dixerit, si filius meus 171 in pupillari etate mortuus fuerit, bona nos intelligit: Paulo: tunc enim non est expressa papillaris, verbis generalibus; vt volente Ripa in l. 1. num. 40. ff. de vulgar. & Rubens in l. Gallo, s. t. num. 2. ff. de liber. & posthum. sed est fidicommisaria: vt tradit Costa in d. verbo, papillares, num. 1. vbi subiungit n. 18. opinionem Ripa, & Rubens, habente locum, quando testator dixisset: si filius meus in pupillari etate fuerit mortuus restituo Paulig hereditatem meam.

Smalitur erit papillaris expressa quando testator sic sit: si filius meus in pupillari etate sine libertate mortuus fuerit, substituto Canim: ita Patruus in consil. 7. 3. num. 2. 4. lib. 1. & Ripa in l. 1. n. 39. ff. de vulgar. quia possibile est impuberem, malitia suppleante ziam, generata posse: cap. papilla, & cap. de iis, de sponsat. impub. Idem etio iudicium, si testator ita substituat: Instituo Caunib[um] meum impuberem, & si ipse moriat in etate pupillari, substituto Titum. Ripa in d. l. 2. in princip. numer. 40. ff. de vulgar. Couat. in cap. Raynum. 5. 9. n. 1. vers. 3. extra, de testam. Costa in d. verbo, papillares, num. 9. vers. sed certe Glosso. Probaturque ex l. qui liber, in princip. & ex l. coh[ab]eti, s. ultima, ff. de vulgar. & pupill. substit.

Eodem modo dicitur substitutio papillaris expressa, si testator dicat: filio meo impuberem, quandoque mortuus fuerit, substituto sempronium & si videatur substitutio compendiosa, scilicet non est, vt tradit Bartoli, in d. l. Centurie, num. 3. 1. ff. de vulgar. & pupill. substit. Menoch. lib. 4. presumpt. 37. vbi explicat quando compendiola substitutio papillaris facta a pagano, continet papillares ad manus exclusionem: sed hoc clavis vult praesupponit. 3. numer. 1. 4. vers. numer. 3. est causa, concludens non esse compendiolam, & vult Bald. in l. precibus, num. 4. 1. C. de impub. & aliis substit. sed solidum pupillarem, cum Bartoli, in d. l. 1. n. 27. ff. de vulgar. & pupill. & Ripa ibi num. 4. Decius in l. precibus, num. 1. 3. & Couat. in cap. Raynum. 5. 9. vers. tertio.

174 Sed quid dicendum si testator dicat: si filius meus mortuus fuerit in pupillari etate, vobis bonis ina mea ab executoribus testamentariis vendi, & inter pauperes distribui: Galbae. in d. l. Centurie, numer. 3. 49. & 350. opinatur hanc substitutionem esse papillarem: lequitur Marchet. in testam. 1. 5. 2. in fin. quos sequitur Menoch. lib. 4. presumpt. 3. numer. 4. & multe clariss. eis papillaris expedita, si testator ita substitut: si filius meus in pupillari etate mortuus, sempronius sit mihi haeres in agro Tulliano: ita nonnulli apud Ripam, in l. 1. num. 3. & in l. Centurie, num. 7. 3. ff. sed. de vulgar. Quauis ipse dubitet. Similiter enim papillaris expedita, si dicat testator ita: si filius meus decelerit in pupillari etate substituto in eius bonis Titum: ita Bartoli, in d. l. Centurie, ff. de vulgar. & pupill. & Gratius in consil. 1. 3. 4. num. 1. 3. lib. 1.

Ambig: tamen potest, an in substitutione quilibet facta filius, vel descendentalis, substitutetur: semper tacita conditio, si sine filio decelererit & Reiponis est affirmativa in substitutione papillari: ita Socini. in l. casu annu. num. 2. 4. vers. tertio vero causa, ff. de conditione & demonstrat. sequitur Bartoli in consil. 1. 2. 8. numer. 7. lib. 1. X. 2. Alciat.

Alcic. in l. *Centurio*, num. 96. ff. de vulgar. & papul. subtil. & Decian. in conf. 60. num. 26. lib. 3. Secus quando substitutio est vulgatis; videlicet si pater dicit: Instituto filium meum, eti ipsi hares non eis, substituo Titum: tunc enim non subintelligunt has tacitae conditio, si post liberis deceperis: ita Glos. in l. generaliter, §. cum autem, in verbis, substitutio, C. desinat, & subtil. & obi Albert. sequitur Decius conf. 416. num. 5. Curt. iun. conf. 33. num. 1. Socia. sun. in conf. 100. num. 3. & in easo. 128. num. 19. lib. 1. & Padili. in l. cum acutissim. num. 7. in fin. C. de fiduciamiss.

Longe alter quando substitutio est exemplaris: quia in hoc casu substitutio tacita conditio post liberis deceperis, proptore vult Socia. in d. L. cum autem, num. 14. vers. secundo casu, ff. de sonder. & demissar. Similiter substitutio per dicta conditio in substitutio fideicommissaria univocalis, quando sicut pater institutio filium in omni exercitu: ut causa onera, ut possidetur suam substitutio Titus: ut habetur in d. l. cum autem, de cordis & demissar. & in l. cum acutissim. ff. de fiduciamiss. quod enim procedit quando substitutio est fideicommissaria rei particularis, quae relinquitur filio, vel nepoti, cum eodem ostendit ut possidetur mortis substitutio Tito: adhuc enim substitutio conditio, si filius moritur sine liberis: ita Iustini. in d. l. generaliter, §. summa autem, in fin. C. de subtil. idem dicendum est, quando substitutio est directa militaris: ita Galliani. in l. *Centurio*, num. 176. ff. de vulgar. & papul. subtil. & Colla in cap. 10 parv. 1. in verbis, §. ab. que liber. num. 1. in ver. unde colligo. de testator. in b. vbi num. 13. additio hoc habet locum quando facit eum directa militaris sub conditione mortis, videlicet, quando miles sic dixit: In instituto filium meum, dum vita superest; & post eius obitum, T. titum facio heredem: censetur enim in hoc eventu Titus vocatus, si filius militis decedat sine lobule, & ceteri si institutio haec a milite sub alia conditione, dicaturque: Instituo filium meum, donec Titus faciat consilium, tunc Titus factio constat institutio Sempronius: hoc namque calu oon intelligentem conditionem, si post liberis deceperis; sed omnino locus est ipsi directe militari: quia huius militaris quodammodo gratauerit in vita, ut definit esse hares: & ideo quicquid modum in operante per fideicommissum in vita, conditio si post liberis deceperis non sufficiat, ne etiam nec in hac dicta militari.

Dubitan etiam solet, an valeat substitutio facia non solum filio, sed huius filii; hoc modo: si filius meus hares decedent sine filiis, vel eius filii decedent sine liberis, ova mea decenterant talentum. Videtur non valere: quia cum testator nihil relinquit filio filii sui, videtur eos gramate oon posse, cum eos non honoret: l. *Lucr. 2. ff. de hered. in fin.* Bartol. taenit in d. l. *Centurio*, concludit dictum fideicommissum valere, etiam in liberis filiis: quia ex quo testator obligavit libertos filii hereditatem suam testatore, consequenter videtur reliquias eidem hereditatem: ita ut non videantur in cetero filio solum venire in substitutio conditio, sed etiam in disponitio, perinde ac si filius expellet filio suorum testatorum: Bald. in l. ab eo, C. de fiduciamiss. Idem Jacob de Aret. ibi. Et Aret. in d. g. ex parte testatoris de pupuli substitutio. Beccadili. in cap. Raymon. verbo, si aliquis liberum, num. 32.

Ponto si testator bis fuit coningans, & filios habuit ex priuato matrimonio, & roridem ex secundo, & omnes instituerat in pupillatiam, & invenient eos substitutos; si aliquis decedat in pupillari

estate, fratres utique communici debent preferre ex pupillari substitutione: ex casatione, quia non agunt de successione patris testatoris, eis omnes equaliter sunt communici; sed agunt de successione fratris impuberum, quibus fratres ex eiusque latere magis debent communici: Bartol. in l. Re communici, num. 62. in fin. delegat. 3. & Aret. in l. colobredes, §. qui disserit, n. 11. ff. de vulgar. & pupilli. subtil. & alijs quos referens sequitur Maner. de concord. ple. voluntaria. 5. art. 21. n. 3.

Insuper controverti potest, an institutio fieri possit non solum heredi institutio, sed etiunque alii videntur substitutor, sed etiam videntur ab intestato? Pater albinans est certus: per l. ff. qui ita hares institutio est de hered. infra. ut si testator ita dicas: si ille, ab intestato successus est oisie esse hares, talis sit hares: valer quidem testamente, quantum non in aliqua expellet hares institutio: Bartol. in l. quoniam secundum mentem testatoris adeo rapta quedam institutio vocatio substitutio videntur: cum ab intestato, ipsiusque vocando institutio testator, & subiace haec tacita institutio ad validitatem videtur substitutio: si quoniam testator testamentum faciat institutio, quando substitutio est filia de illo, qui non erat necessarius hares testatoris, quales est testator.

Vnde tequitur dabolium, an possit hoc procedere in filio in potentia existenti, qui necessarius est hares, si pater huius expellet non intenio implicetur tuus futurus, an talis tacita institutio hares sit ad substitutio, & testamento validitatem? Sufficiet patru, si hoc modo testatum, tradit Bartol. in l. Galli. §. 1. ff. de hered. §. 2. ff. idem. scens tra: si filius meus me superfluite decedat, talis sit hares: In hoc eventu testamento nulliusque filius prenotariatur, nisi proximus virio testator, non potest esse hereditatem in beneficiis eti, per item ex testam. §. his verbis de hered. usq. Nihilominus testamento esse nullum alijs volente, non obstante uti futurum filii modo predicto facta, quia huius parentis, cum utrumque decrete filium in co-crepere non suffit a patre institutum, nec etiam facere vocandum, attento quod libi potest de alio prouidit: ita idem Bartol. in d. colobredes, §. fin. ff. de vulgar. & papul. & tenet Glos. in l. d. Gallo. & Baldachi §. 1. Idem confidit Anchian. conf. 136. Ponderandis principalius. Concludens tale testamento, in quo filius sumpliebat substitutus, esse nullum; eis pia causa fundit institutio. Quare etiam parentes auctor. Benedict. in d. cap. Raymon. verbo, adiuncti ut Alzach. 2. p. fol. 4.

Sequent dicendum de substitutione exemplari, quia ita dicatur ad exemplum pupillaris substitutionis inventi, & si filio mente capio, sicut si pupillo filio pupillaris, Itens, potest fieri simili & motu, vel Prodigio, cui bonorum administratio vel testator, nec non funerale. Hac autem substitutio sic delicitur: Exemplaris substitutione est directa per alterum tam ex patre, l. s. facta filio eius mente captio de paternis: & ab intestato verisimiliter successura, bona utimque comprehendendas, qui potest durante tempore mentis non fuisse fieri per quemque vel ea diecta, ut potest si parentis dicatur: si filius meus in futuro, demissa, aut mortua, vel prodigio, mortuus, talis sit hares, seu nullus substitutus. Nam durante illo tempore, in quo filius non est sive compus interdicto valere potest: sed exemplar pupillaris que sustinetur quando animus, & intellectus impuberis non dicitur iapiens, neque subitis indicij: l. fin. C. de testam. multa. & sicut impubes neque testati; ita qui sunt mentis & mali, infirmi. Quare si parent habeat filium aliquo ex dulci moebo laboras

Disp. VIII. De Testamentis. §. VI. 245

laborantem, potest illum instituere, & illi alterum substituere. Quid si filius nondum pubertatem habuerit, eadem substitutio etiam est exemplaris, & pupillaris. In eisdem etiam tempore continetur vulgaris, quod si filius mortuus ante testatorum substitutus succederet ex vulgaris.

182. Differunt exemplariae à pupillari, quia exemplariae potest fieri post puberitatem: Bald. *conf. 1. n. 2. lib. 2.* Socin. *in. conf. 1. 3. n. 1. 8. lib. 1.* Item exemplariae potest fieri à patre, & à matre, altero deficiente, non tandem postea, patre & matre viventibus, ab utroque fieri. Quare potest mater facere substitutionem quando pater illam non fecit, & sic in eius defectum, & non alijs, ne videar huius mente caput, & ex tertiis defectum iudicari patientes, decedere cum duobus testamentis, si patre, & mater simul possint facere substitutionem, sed in deficiente. Matre tamen manente ad secundam vota expirare, exemplariae substitutionem: *Est communis contra communem.* Bartol. *exemplis tradit. in l. ex fidei de vulgar. vbi Ripa. n. 66.* cō quia mulier per transnum ad secundam tota perdit tutulam filii. Argumento text. in l. 1. C. *vbi pupilli educari debent.* Non expirare tamen substitutionem exemplariae fieri à matre per transnum ad secundas nuptias, ex eo propter humanitatem, & pietatem: ergo non est credendum per hunc transnum voluisse matrem obliuiscere humanitatem, & pietatem maternam: ita Imol. in d. *ex fidei, n. 68. de vulgar.*

183. Similiter si filios naturalis careat sobole legitimam, potest mater eidem facere substitutionem exemplariae, si substituta, §. 1. de *inoff. testament.* non autem fieri potest à parte, & quia substitutione exemplariae folium si illi, cui necessarij tenetur patre legitimam celiinquere, pēt. l. 1. C. *fin. de natur. lib.* & Bartol. in d. *Gadu. 5. etiam de liber. & postbm.* sequitur nos, post patrem exemplariae substitutionem, sicut nec matrem, que filium habet ex coitu damnatio, aut punibili: sed melius dicendum pollicentur etiam putus debetur de iure communi legitima in bonis matris, si substituta, §. 1. *ff. de inoff. testament.* & in §. *naufragi. me. Inflit. ad Orfianum.* nisi esset mulier illius, cui est infamia tales filios procreare, si qua substituta, C. *ad Orfianum:* aut nisi essent nati ex coitu damnatio, in quo euenient nec liberis sunt nominandi, nec à parentibus alendi, nūc praeceps; quod etiam nota vult Authent. *Ex complexo. C. de inoff. nupt.* & mulier minus debetur eis legitima, & consequenter substitutione exemplariae non substituit. Galus. Bened. in cap. *Raynun.* de *exempl. substit. verbo, si abque debet.* §. 2. per rotum. Molin. in *conf. lib. 1. 84. Span. de testam. lib. 1. 2.* Less. *lib. 2. a. 19. n. 7. et n. 8.*

184. Dicitur item exemplariae substitutione à vulgaris, quia vulgaris concipiatur, si heres non erit: Exemplariae concipiatur si non sanx mentis decedentes, quia non tantum eucamus de verbis, quantum de mente. Item quia vulgaris habet in se conditionem, si heres non erit, quia oculuerit, & quia non potuerit in exemplari autem non potest iubandri condito voluntatis, aut noluntatis, cum illa non habeat locum, nisi in sapiente, que vbi primū sagit, aut intelligit, exemplariae extinguuntur. Item differit in qualitate testatorum, nam in vulgaris omnis testator habet locum: Exemplariae verū in ascendentiis folium, Item in qualitate hereditatis, quia vulgariter potest substituti omni herede: Exemplariae autem non substitutus nisi mente diligenter, vel carerebus via rationis per se, vel per accidentem. Denique vulgaris per quotdam inofficios testamenti molestat potest: Exemplariae autem, qui pupillaris neutiquam, l. *Papinius.* sed nec imparatu. *ff. de inoff. testament.*

Pragoli Regim. Christ. Reipub. P. III.

ira Bald. in d. *I. humanitat. verbo.* *veniuntur ad praefisiones. C. de impuber.*

185

Differit etiam exemplariae substitutione à reciprocā: quia haec sit pluribus; exemplariis vni. Nec non in illa substitutu possunt etiam heredes non instituti; in exemplari non possunt nisi heredes instituti. Itē exemplariae differit à compendio, quia illa in pagino, hoc est non militat, vel extinguitur pubertate illius cui sit, vel substitutus iure fidicommissivis *I. precibus. C. de impab.* & *alios substit.* & in militate, qui testatur iure militari post puberitatem substitutus in bonis folium testatoris iure dictio, *cauris. ff. de vulg. & pupill.* Exemplaria autem valer etiam post puberitatem in bonis etiā furiosi, & cellulari celantia furor, & redeunt redit: similiter cessat si filio furoso cui facta est substitutione nascatur filium naturalis ex legitimo matrimonio ante funerem celebrato: nam ille testamentum rumpit, sicut rumpiente per pupillarem, si pupillarē libertos suscipiat: quid intelligitur si nascatur sapientis, scitis si nasceturue demos, & in dementia persistuerat, tunc enim non rumpere substitutionem patri suo factam: ut in d. *I. humanitat. C. de impuber.* Benedict. in d. *cap. Raynun.* verbo, si abque libertis, 2. p. m. 49.

186

Sed quid dicendum si vidua parvū post prioris voti obtutum, secundas nuptias contrahat, & postea parcat filium septimo mēte à secundo matrimonio, & oīo a priori māti morte, ita ut poterit si filius generali à priori, & à posteriori vitaq; proinde cum incertum sit viri fr̄is acutius esse certatur, nequeritur succedit potest: ut sit Cyn. in l. *vulg.* ff. *de stat. homin.* Albert. *l. Aratifa.* Bald. col. 1. *ed. rite.* & in rubric. *C. de natural. liber.* Bald. & Angel. in l. *liberarum.* §. 1. ff. *de his qui non infam.* idem Baldan. *l. si mare.* *C. de suis & leg.* & alij Recensiones in l. *Gadu.* in *princ. ff. de liber.* & postb.

187

Videret ergo huius filio ita nato non posse substitui per pollariam à parte, id est à secundo matrō, cum incerto sit, an fuerit genitus ab illo, & illi non succedit: similiter nec à matre, cum illa non habeat filium in postestate, cum requiratur in pupillam substitutione, ut validū sit, quod tempore mortis eius, qui uiuifuit, si in postestate illius sit, cui talis substitutus datur. Lebaraldi, §. *chan filio ff. de vulgar.* & pupil. Molin. in *conf. lib. 1. 84. pag. 105.* Exemplariae tamen potest substitui, si contingat fieri de mentem, vel similitudine, vel in eiusmodi simili & mutant, aut prodigium; quae substitutione facta à matre valebit, in us quā à matre, vel linea materna bonis prouinciantata Gom. *ram. 1. c. 6. n. 3.* Less. *lib. 2. c. 19. dab. 7. sum. 34.*

188

Quia tamen videtur abs te alterare hunc filium, ita natus, nec prior, nec posteriori vita posse succedit: ex eo probatur quia si quis contrahat matrimonium cum placitis multicibis simul, & eodem momento, & dictis vtrique: Ego vos accipio in uxores, & illas respondeant, os quoque te in viuū capimus: nequa est vxor, sed se in iurio impeditiorita Goſtis. in e. *Gaudemus.* & ibi Hostiens. *l. 3. i. ter.* non ad imparia indicantur. Iosan. Andri. *ib.* *ter. verba indicantur, de diversis.*

Secundum probatur argumento duorum fratrum fortè geminorum, ita similitudo vestra, oculis, & extera corporis habileudine, & alter ab altero discerni, ac dignos non poterunt quibus singuli esse filii, & ipsi quam simillimi, qui malitia causa peregrinū profecti sunt & alter longe mortuus, alter duotinus illis fratibus iam defunctis in patria reuelus est, & hereditate viriisque, ac bona iudiciale perire, volens duobus fratibus succedere. Ignoratur quid iustis quia viri eorum fuerint filii vel certi. Responſio fuit neutrī habere, sed neuerius se filii esse probauerit,

X. 3. &

& hoc de rigore iuris: sed ex aequitate ea bona habere publica.

Nihilominus Albert, in l. de testam. ad s. c. de nupt. opinatur partem negantum esse vetam, & quod vera bona petendo filia ipsi adiungatur, cum virtusque nequeat esse huius: ac prius non est audiendum: per l. negat mortuorum. C. de Imperator Tito, q. de jure heret. & quoniam Albert Roja futiliter auctoritate Dyn. in l. q. quis ha. & docebat, q. de adam legar. verius dicitur fratres, decidat in hoc calce, polle succedere virtusque: Hanc sententiam non habere locum ostendimus alii, praesertim in dignissimis Regalibus, quod sunt individuus per cap. praeferre ducentum, in. de probab. fidei. alio. Inuitate, in L. quecumque, q. de iust. & de misericordia, vbi offendit, quando in certum est cultus agri sit instrumentum, neutrī cedens, cum instrumentum sit individuum. Sed huc raro non concludit, enī duos hauiū fuisse Imperatores conlenti, sed in funere Pontificis non est ita: Glosa in cap. non amem, ut verba, et aas succederet, p. 7. q. 1. id negat, & bene, quia offendit, id quod creditur, Vnam fundam Ecclesiam Catholicam.

Tertium probatum exemplo testatoris praeципiens ut deus legatum certum Munifacientia sancti Francisci claustris Vt Hispanensis, & ibi sum domus Monasteria eiusdem nominis, nec ut eorum debet impetrare incertitudinem viri, namque legatum: argumento l. duo sunt Tito, de testam. testam. ex pluribus, de manuq. deffam. l. q. quis ex pluribus, de reb. dub. & sic videlicet incertitudinem ex parte debitum viritate disputatione in contradicuntur: Attribuit, si quando, versus antem, C. de cuiuslibet pecunia.

Nihilominus in nostro casu per lacertitudinem non videtur virtus legatum, maximè favore pia cause; ut placet Bald. in ad quod pauperum, C. de Episcop. & clericis. Facit test. in l. mili. C. addens iiii. vbi non obstante incertitudine legatum ad prias causas sufficiat, & partiu[m] illius competenter executor vel electio à testatore, & eo deficiente ad Episcopum pertinet. Quod procedit quando percolectur, etiam vestimentales non possint confundere de mense testatoris. Si tamen ex aliquo possint conjecturari, quemam sit illius mens, videlicet, quia testator magis ad vnu[n]ta, quamad omnia fortassis idas, & plurimis in uno, quam in alio Sacramenta recipuerat, & ita sua Parochiam consenserunt erat, tunc facilius est conjectura voluisse testificari illi Monasterio: argumento test in l. que conditio, in simili de condit. & demonstrat, se multi clares, qui de fidei duuo monasteria, nesciem nominis, alte in montibus, alterum Religiosorum; et ceteris reliquo monasticis, utri pauperibus: quod si sunt regalia in parpare, possit Episcopus dividere legatum inter illa monasteria: Argumento cap. i. e. articulo, quod fieri possint favore pia causa, & favore religiosorum dictum, quando Parochi duo concurrunt de iuri usi fepultu[m], confessionis, & administrationis aliorum Sacramentorum & aliorum id genus iudicium Parochialium; propriea quid quis habitat in finibus duarum Parochialium, et iura inter eos diuidi debent alterius vicibus: Itaque de inv. priorum, q. 17. apud. s. n. 7. quem sequitur August. Barbol. in cap. si Episcop. de Paroch. n. 4. Mantic de consilior. solvit, volum. lib. 8. iur. 4. n. 3.

Quatuor probatum ex Parochialino habente duo domicilia, & duas Ecclesiias in quibus audire divina officia, & recipit sacramenta, & sibi quid sitna Ecclesia Parochialis neque, cum duas habent, conjecturam hisque potest de qua sententia: & cum omnia sint p[ro]p[ri]a, in hoc eveniū iuxta superiori dicta, partio fidei debet favore pia cause: At in nostro

casu, cum incertum sit à quo filius sit genitus à patre, an postrem marito: neenti succedere debet. Argumento dñorum, qui pacto fecerunt, & promissionem se inveniunt non ostendunt sub certa pena pecuniaria; & postea mutuo ostenduntur, sed ita ut omnino ignoratur, utr[um] eorum pater pacem fecerit: eu salvo neutri de pace fidelis potest arguenda. Bono, in l. 1. q. cuius artius ff. si quod, p[ro]p[ri]e. factis. dicitur, & in l. de iuris, q. sequitur ff. de verbis oblig. Bald. in l. de iuris, ad s. ff. de iust. & iur. & in l. q. quod, que est penalis. & in Calte, ff. de Translat. Panormita cap. 1. de Teug. & pace, & Corine, cap. 3. in hoc, ad 3. art. ff. h[ab]ent q. l. 1. Et quia incertudo est viae actum, p[ro]p[ri]e Pompaelio, ff. iur. ff. de rei vendic. & l. duo sunt Titu, ff. de testam. iur. ff. incertus, vbi Richard. Iustit. de legat. Barbol. in cap. ad hec, 10. de reservat. n. 8. vbi a. 2. tradit non velutice literas per quas incertus iudicis in peccanti conceduntur.

§. VII.

De substitutione vulgari, compendiosa, & reciproca; & de qualitatibus earum, nec non de fidei commissaria; & qui differant?

E P I T O M E.

- 192 Substitutione vulgaris quanam sit: & à quibus fieri possit & quibus.
- 193 Substitutione vulgaris an fieri possit sine infinitum, hoc est, q[ua]ntum necesse est, ut substituta, & non possit, & p. 194.
- 195 Vulgaris substitutione triplex: nascita, expressa, & partim tacita, partim expresa; & quia sunt, in singulari.
- 196 Substitutione vulgaris partim expressa & partim tacita, sit duebus modis.
- 197 Pupillaris racina inclusa sub expressa vulgaris, an excludat matrem pupilli admissam substitutionem, & quid de causa substitutionis.
- 198 Substitutione in eodem testamento vulgariter, & per fiduciam, an substitutus ut veraque substitutione; & an possit eligere quam velut?
- 199 Testam. si dei heredi substitutionum vulgarium, & aliis fiduciis, & quinam debet preferri.
- 200 An pupillaris, & fideicommissaria substitutione, possint esse finali.
- 201 Indigne heredes substitutione, cum bona fidei occupat, quando datur illi heredi substitutionis, preferitur evitatio filio.
- 202 Dato substitutione vulgaris pluribus hereditibus, prouida reputari, quod in eis partem remanet substitutionis.
- 203 Substitutione vulgaris quando expirat, p. n. 20. 4.
- 204 Atque cum dato est substitutionis repudiat hereditatem, ac habeat restituendum.
- 205 Et an possit revocare repudiationem intra triennium.
- 206 Fieri substitutionis finalia, & abstineat, pater non venies ad hereditatem nisi fidei substitutionis.
- 207 Sed contrarium est probabilitas.
- 208 Filius hereditatem acceptans non adcedat adherens persona ipsius filii.
- 209 Pater à legie fisi heres immediatae ipsius filii, & in bonis profectius repudians filio admittitur pater substitutione excluso.

Substitutione

nō Barthol. &c. Angel. in l. i. §. substitutio, C. 1. a. de vulgar. & in l. f. f. i. & l. f. l. & l. f. ad Trebel. idem probat text. in l. f. qui seru. f. de marum. ref. & sibi Bartol. qui etiam dicit in d. l. emar. num. 38. ea hoc sequit. si testator dicat, quod substitutor aliquem vulgariter, pupillare, & per fiducem omnium, posse eligere, quia velle succedere, & quamlibet habere locum suo causa accidente.

199

Ad hanc, si testator dicat, de heredib. substitutum vulgariter, ad alij fiducem omnium; quisnam debet preferri? verba græca, si Titus non fuerit heres, sicut heres Sempronius, & Titius hereditatem grauo reflectere hereditatem Pauli; & forte Titius: vult repudiare, & substituti concurrent, & vulgaris dicat se debet admitti, inler & fiducem omnium, qui dicatur de admitti debete. quia vult ipsum Titium cogere, ut adest, & restituat; quia coram admittitur, & preferri debet?

Dicendum est, si heres institutus vivente testatore, vel eo defuncto ante admittit hereditatem, & coactionem de adesto morietur, & eo casu quo non potuit transmitti hereditatem, admittendum esse, & preferendum vulgarem isti substitutum. Quod si heres institutus repudiari capite, & fiducem omnium sit reperiuntur a vulgari substituto, adhuc in hoc casu admittendum esse, & preferendum vulgarem substitutum recte. in l. f. Patrum filium, f. fin. & in l. f. Gloss, & Scriptentes, f. ad Trebel. Secundum si fiducem omnium illi repetitum a vulgari substituto, tunc enim fiducem omnium semper est preferendum: recte in l. non casum, C. ad Trebel. quando autem heres institutus hereditatem adiutio, exclusor substitutus vulgaris, & admittetur fiducem omniorum, illi repetitum a vulgari & papili. col. 6. num. 3. 4. vers. item dabitur, & Angel. de Petrus. in f. restituere, et 2. vers. f. subd. autem, quamvis Imol. in d. l. 1. de vulgar. col. 3. recitat coartationem, dicemus indistincte fiducem omnium preferendum, & posse cogere adire, quamvis fiducem omnium non sit reperiuntur: prout Spino, gloss. 12. n. 17.

200

Addit. sciat est pupillaris, & fiducem omnium substitutio, quando testator dicit: si filius meus impotens moniantur, substitutus mih, & si Titus, & postea decedat in pupillarum aetate, sic tenet eum vulgaris, & fiducem omnialia, si testator institutus Titius hereditatem, & dicat: si non fuerit heres, vel si fuerit, & morietur, substitutus mih, & sibi Sempronium: vnde qualibet admittetur ipso etiato, & erit in manu illius expectare casum cuiuslibet: & eodem modo quando est substitutus pupillaris, & fiducem omniam, & poterit succedere ex vna, vel alias ita lacon in Lepnus, C. de impud. & alijs col. 2. nam. 2. post Ronar. cons. 480. Gopiz. legg. i. de success. cap. 3. num. 33.

201-

Potest si aliquis indignus heres institutus, cuius bona Fiscus occupat, quando datu illi heredi substitutio, preferri substitutum vulgarem igit Fisco eradicu Corral. in t. p. f. aditam. num. 50. C. de impud. quoniam indigne heres instituto hereditas auferetur a Fisco. Si tamen heres non adest hereditatem, vel repudiet, Fiscus nihil potest auferre: igit admittetur substitutus velicito Fisco. Nihilmoos Fiscus in hoc casu excludo substitutio procedit, quando heres institutus est indigne sita Bart. in d. l. 1. de vulgar. num. 26. communiter receperit; Guiliel. Benedict. in cap. Rapponis ut de testator. n. 4. Quod intelligitur quando heres fuit indigne ante admittit hereditatem: quod si intelligatur post admittit hereditatem; ells substitutio vulgatis: vt Spino d. gloss. 22. num. 18. & 19.

202

Iam vero si testator dedit substitutum vulgarem plusibus hereditibus, & vnu illorum repudiat, sicut

quid in eius partem veniet substitutus, an alij heredes? Respondetur si duobus, vel pluribus hereditibus facta est substitutio vulgare copulacione, vel coniunctam; tunc necessarium est, quod vterque repudiet, & nullus eorum heres sit: vno enim predictum adeste substitutio exprimat; quia deicti conditio substitutio, qua testator disponit, que per substitutioem admittatur; quando omnes repudient, & non sunt heredes iure gratia, si testator dicat: instituto Petrum & Paulum, & si Petrus & Paulus non fuerint heredes, sicut si nec Petrus, nec Paulus non heredes; aut si predicti non sunt heredes, iudicio Franciscum: iuratur, namque quod vterque repudiet in hoc casu, & nullus eorum sit heres, tamen vno adeste extinguitur substitutio ea defecta conditionis substitutio, quia testator voluit, quod ita per substitutioem admittatur, omnibus repudiatis, & nolentibus hereditatem: text. inl. si heredes plures, f. de cedula, refit. Si tamen substitutio non fuerit copulatio, sed separatum per haec verba: si Petrus non sit heres, si heres Frapileus, & si Paulus non sit heres, si heres Franciscus: in hoc casu, vno eorum hereditatem nolente, habet locum substitutio in eis persona, & non est occulsionis, quod vterque nolit hereditatem: per text. in l. cum ex foli. f. fin. ff. de inst. r. r. & in l. calaveri. f. calaveri, et. inl. tunc enim ex mente testatoris apparet, quod in parte, quae vacat, substitutio vocatur, & p. acutis colligendis: ut in Bartoli in lib. heredit. mer. f. coniuncta, f. ad Trebelian. in 2. & 3. col. & ha. et. inl. 2. in fine 2. 5. part. 6. Quod tentacio pos. edic. nisi pauperes Christi, vel pia causa eius substitutio, quia admittetur in parte, & positione variis repudiatis, Baldassarri cap. si pater, de testam. 1. b. in 6. Spio. in f. f. f. gloss. 22. ex num. 11. vers. alio efficiat: vbi hac de relata pro vera parte: Et pro prieti responder, instituto Petru & Franciscu, & si Petrus, & Franciscus heredes non fuerint substitutio Petrus. Quod si vni, & alter repudiet, rursum admittendum est substitutum ad illius portamento, excludo cohereditate; qui poterat pretendere per ius accidencie. Concludit tamen verius illle, substitutus duobus, vel pluribus siem, vno repudiante cohereditem admittendum esse, excludo substitutio vulgatis. Quod lequitur Gor. rom. 1. cap. 4. num. 35.

Quando autem substitutio vulgari expiriit: Ceterum est, vbi primus hereditas est adiuta p. hereditatem, cui substitutus est datus, l. poss. aditam. C. de impud. & alijs substit. l. 4. ii. 5. p. 6. o. ostendit ut et. legata, C. de leg. iur. vbi dicitur exprimere per legati acceptationem continet enim hanc tacitum curationioem, si illexi substitutus est illius heredes non fuerint: adiutio tamen hereditatis, qui fuit institutus tuis heres, perfide fit heres.

Cont. a veri si papillo detur à parte, substitutus vulgatis, caputbat substitutio vulgari papillo hereditatem adiutare, non tamen taxinguatur racio pupillaris cum vulgare coniuncta: nam pupillus si intia pupillare aetate poterit decedat, substitutum vocabit easelis hereditus abscindet ad omnia hooc sua: etiam ab illa ad quod vulgare fuerit substitutus, non tamen easelis nascit, si illam habuerit P. Molina. de ius. rom. 1. dis. p. 8. 1. pag. 1097. & seqq. vbi substitutio exprimat ensim substitutioem vulgarem ex ipso: quod substitutus mortuus fuerit, ante quam conditio sub qua fuerit substitutus, impetratur: quia ius substitutio non transmittitur ad hereditem: per t. fed. plures, f. de vulgar. & papilar. sicut non transhereditas seu legatum ad heredes, reliqua sub conditione pendenti in furnum, si et. cui rebelta sunt, moxiamne præsumit conditione impetratur

placut: P. Molin, *sopra*, & prius *disp.* 177. *ad fin.*
C. 180. post Gorini, *sopra*, c. 3. n. 29. & 30.

Extinguitur etiam vulgaris substitutio facta substituti, visucler, si in statuto illi renunciat etiam implicatur sine instrumento. Ratio, quia cum in talis substitutione vulgaris non agatur de hereditate viuens hereditate, cum ante aditionem hereditatis non sit ipsius hereditas, sed defuncti testatoris, cui per vulgariter succedit, talis renuncatio est patet de non succedendo testatoris defundata: oec tale patrem auferit liberato restandi facultatem, & de iure valer: ita sml. si quando, s. fin. C. de iustit. *villam*. & in l. 1. C. de *pact.* Sicut extinguitur vulgaris substitutio per factum ipsius hereditatis, hoc est per aditionem hereditatis, ut dictum est: Guillelmus Benedictus de *vulgaris* substitut. m. 122. & sequitur, vbi n. 226. C. 127. *ceteris* seqq. tradit ad vulgariter pluribus facta, adiecte vno, expressi substitutio, pater, si erant tres, vel quatuor primo gradu instituta, aut per aditionem viius exprimi facta substitutio omnibus. Respondebitque, quando plurius vulgariter substitutio copulativa, appellata *cupula*, C. veluti testator dicat, *Titum & Casum* heredes instituit, & si Titus & Caius heredes non faciunt, talen substitutio: in hoc casu per aditionem viius colligendum exparet substitutum in toto; ita quod, uno adiungente, quibus ocrei omnes repudiantur, substitutus non veniet ad partes repudiandam, sed ephazres adiecos hereditatem pro sua parte, totom habebit iure ac crederet, ut dictum est: & volunt Bald. & Angel. in L. *ceteris* quidam, C. de *pact.* & alii substit. Quod est intelligendum, scilicet, quod, uno coheredum adiecone, in toto exprimitur sui iuris quod omnes alios nisi substitutio estet facta seruo communi duorum heredi soluto: qui causas habetur in l. fin. 1. s. de *vulgaris* & *pact.* quia si iussu viuis dominorum iuris adiungit hereditatem, & non iussu alterius, sed eam repudiatur, tunc posse repudiata cedet substitutio, oon autem Dominio subenter, ed quod verba haec: si heres non erit, per relationem ad seruum communem, & intelligentur separatum, & disiunctum, vt l. & procul s. de legat. 2. & l. qui heredi, s. si duorum seru, s. de condit. & demonstrat. Vide casea si placet apud Guillel. et num. 128.

205 Sed quid dicendum, quando minor, cui datus est substitutus, repudiantur hereditatem? Esto, minor ipso possit beneficio restituuntur hereditatem iuris adire, ante substitutum latente adiutori substitutum, ut Bartol. in l. 1. n. 19. s. de *vulgaris*. Et est communis, secundum Guilelm. Benedict. ut, de *vulgaris* n. 20. post *Glossam* l. 2. & *explicandi*, *verbis* repudiatur, de his possit secundum *abrid.* Ratio, quia quibus beneficiis restituantur in integrum profit, non eis in consideratio, antequam obtineantur: Innocent. in a. *Palmariorum* post principium de causis poss. Paul. de *Causa* int. 2. C. de religiis. C. sumptib. funer. & alijs quos sequuntur Thaquel de *Retracit.* *legnat.* s. 2. gloss. viuens. n. 5. 8.

206 Quinimum hinc sententiam etiam est locus in filio maiori, si se abstineat a patre hereditate, quia potest resocare suam abstinentiam intra eternum. Nihilominus si debet filio iuris substitutus, potest iurem adire hereditatem substitutus. Est etiam Bartol. in l. 1. s. de *acquir. hered.* Costa sequitur in c. s. *de her.* 2. p. *verbis* *subsequenter* & *filiis*, n. 17 de *testator.* l. 6. & ita tenendum est: quibus aliqui contradicunt.

207 Non absit, sed adeo etiam aliis effectus vulgaris substitutio, si filius familiæ heres institutus, & illi debet vulgaris substitutus, & filius abstineat se ab hereditate, nunquid veniat pater ad hereditatem

filii? Relpondo est negari: excluditur enim per substitutum ita Corrasius in l. *post aditum* n. 46. C. de *tempab.* & Iuan. Bapt. in l. *legatum*, n. 3. t. *de legatis*. eo quia, ut excludatur substitutus, opus est substitutum adire, vel alium constitutus hereditem tamen filio se abliniente & repudiante, pater non est hec per filium: igitur substitutus exclusu parte repudiantis prefetti debet: quia vocatur a testatore, & pater vocatur ex dispositione legis, secundum legem 2. 5. fiducia, de bene, p. *secund. tabul.* Hac sententia est probabilis.

Contaritatem est senior, secundum quam patrem adjunctor debet ad hereditatem filio familiæ hereditate instituta non acceptante hereditatem, excludere substitutum qui datus est filio ita Bartol. in l. 1. n. 21. Alciat. n. 86. & Guilelm. Benedict. in *Raynaldi* in *de vulgaris* n. 96. quam patrem etiam tener *Glossam* fin. t. *princip. vers. secund. ante*, C. de bonis que libet. Fundamentum deducatur ex *caede* l. fin. vbi repudiante filio vocatur pater, quasi ab iusto nullum vocatus heres, igitur substitutus excluditur per l. 3. de *acquir. hered.* ex qua teipondetur, repudiante filio, fieri patrem immediate heredem mediante repudiatione filii; si quis quando filius hereditatem acceptat, sus adiuncta adharet personæ ipsius filii, prove docet Bartol. in l. *post legi* n. 3. de *acquir. hered.* ita familiariter lex transiret in patrem nomine ius, ex consequenti lex ipsa immideat patrem heredem per filium constitutum; in iure in bonis prosecutatis repudiante filio admittitur pater, substituto excluso; ut volunt Alciat. n. 1. n. 19. de *vulgaris* & Iason in *L. cum propria* n. 21. C. de *hered. amul.* Quamvis contumio intenta, Bald. & Coenensis in l. fin. C. de *bonis*, que libet, vbi volunt in bonis prosecutatis, filio repudiatoe, admitti substitutum, excluso parte.

E P I T O M E.

- 211 Substitutio compendiosa que sit, & quae comprehendit num. 111. C. 112.
- 212 Item substitutio ibi contenta sunt tacita, & quando expressa sit.
- 213 l. Centuria, & l. presb. diverses habent inter se: concordari tamen possunt. num. 214. C. 215.
- 214 Substitutio compendiosa verbo communis facta post pubescencem valer iure fiduciamis: & ante pubescencem, ut directa papillaris, etiam maria exclusa.
- 215 Facta autem per verbum obliquum, queruntque tempore sit, valer ut fiduciamis.
- 216 Substitutio compendiosa verbo ambiguo facta quomodo valeret, & sub quibus verbis quoniam quidam sunt directa, indirecta, obliqua, communis, & quedam evoluta, C. num. 219.
- 217 Substitutio reciproca que sit, & quae substitutio complectatur, n. 220. C. 221.
- 218 Substitutio reciproca que requirit ut sit validus.
- 219 Substitutio fiduciamis faria quibus verbis sit.
- 220 Fiduciamis quidam sunt universalia, quidam particularia: ex universalibus detrahatur Testimoniistica: ex particularibus Falsidicta.
- 221 Heret substitutio, & grauata, si ingreditur Religionem, an transmittat bona in monasterium heretum incapax; & quid si facit capax?
- 222 223. 224. 225. 226. C. 227.
- 226 Heret grauata si restituuntur, & post restituuntur habeat alia bona ab ipso herede, an restituuntur restituere fideicommisariis: n. 228. C. 229.
- 227 Heret grauata tenuit restituere bona defuncti, nec non & legata, non tamen delictaria inerat.

228 Fides

- 231 *Fidem præstans de restituendo incapaci bona testatorum, si habens cohæredem, & mortuorum, an accrescere eum potius alteri cohæredem?*
- 232 *Heres non conficiens invenitorem, an primus queritur Trebellianica & Pars affirmari est probabilem; pars negatur est vera.* *Cap. num. 2. 3.*
- 233 *Filius paré grauatus, vel post certum tempus, illi evemente tenetur restituere fideicommissario, qui admittitur etiam ad exclusione filii hereditatis grauatus.*

211 **S**ubstitutione compendiosa, quæ ab aliis substitutionibus concorditer differit, illa est, quæ subconditione mortis, vel alia, plura complectitur tempora: Bartol. in l. centurio, de vulgar. Couat. in cap. Raynaut. de testamentis verbis substitutione compendiosa, & Com. tom. I. refutatio cap. 7. num. 1. vbi autem hanc substitutionem compendiosam posse fieri cibilibus heretadi, sive delectantibus, sive extraneo, iο omnis tempore & causa: & ita vocari, quæ comprehendenda, & possit comprehendere omnes heredes institutos, & omnia tempora, & actus eorum, & familiariter omnia bona sibi cibilia: tertius cap. si pater, de test. in 6. Nec differt haec descriptio à definitione Bartoli, quamvis fieri vobis illa, quæ traditur à Bartolo.

Comprehendit ergo substitutione compendiosa substitutionem vulgarem & pupillarem, nec non fideicommissariam, ac denique omnes alias, quæ secundum personam facientes, & recipientes qualiter, possunt fieri. Quæ omnia exemplaria ostendi possunt. Nam si pater vel ascendens dicat: Instituo filium, vel filios meos heredes, substitutione Titulum: tunc si filius, vel filii non sint heredes; substitutione erit heres ex vulgar: si autem sint heredes, & moriantur in pupilliæ ætate; substitutione succedit ex pupillari: quod si moriantur post pupillare ætatem; substitutione admittetur ex fideicommissaria, & tenentur ei bona testitutre, detractis detraherendis: quod si talis filius euidae futilius, vel fauus, admittetur substitutione ex exemplari. Quare substitutione compendiosa non verificari simul in omnibus substitutionibus sub ea contentis; sed successivè: Spino. in prec. gloss. 24. num. 3. Mol. tom. I. dīsp. 19. pag. 1074.

213 **Q**ueri potest an substitutiones contentez in hac substitutione compendiosa sint tacite, vel explices? Resolutio sit esse tacitas: specialiter, cum non sint per testatorem expressæ declaratae, sed generice, vel effectuè sunt expressæ, nam sub generali verborum conceptione comprehendenduntur: ex qua deducitur substitutionem pupillarem, quæ concinnetur in compendiose excludi matrem, sicut per expressam, & specificam text. expressus in l. precibus, sive vero, et l. C. de impab. & alio subf. text. in cap. si pater, de test. in 6. Illa autem quæ comprehendenduntur in vulgar, non est expressa, sed tacita ostendit; non enim est per testatorem specialiter, nec generaliter inducta, sed ab ipsa lege solum; ac proinde mater per illam non excludatur Bartol. in l. centurio, admodum in col. 2. num. 7. & id Scribentes. Idem Bartol. in l. præsum. Guiliel. Benedict. in cap. Raynaut. de compendiose substitutione, verbisq. absque libera. p. m. 9. vbi vult secundum omnes, pupillo moriente infra pubertatem, matrem omnino excludi. Idem si filius esset mente capax, & decederet in dementia, excludi matrem virtute exemplaris substitutionis in compendiose comprehendens: & in hoc conuenient leges illas duas, *Centurio*, scilicet, & *Precibus*. Pariter idem conveniunt exēd leges, si filius decedens factus paber, matre in medio non existente, aut alia ex dicti personis nominari: tamen si filius testatoris, & heres decedat post pubertatem extincta iam

pupillæ substitutio nece matre vincente, quod bona filii aliunde, quam à testatoris accepta omnes conueniunt nihil venire ad substitutionem; sed quod bona, quæ quondam fuerint ipsius testatoris: in quo lex C. maria, & lex *Precibus*, una discordet.

Dicendum tamen est leges, emurio, &c. precibus, nullam inter se concordanterem pati, sed tam in l. *precibus*, quam in l. *centurio*, validam esse substitutionem omni tempore tanguare directam. Quod probatur per text. in *eadem l. precibus*, ibi, dum in fine ait: *velut ex causa fidicemissi*, quibus verbis vltus est: Imperator non sine mysterio, & per illa ostendatur, quod illa substitutione non fiat hæc omni missaria, sed directa; quia dictio, *velut*, indicat similitudinem; quasi dicat talen substitutionem valere ad similitudinem fidescommuni: quod est dicere, quod valet uter directo ad similitudinem fidicemissi: & similitudo in hoc apparet: quia sicut per substitutionem fidicemissiam non proceduntur filio heredi, sed testator, insuper occ in bonis filij, sed testator tantum; sic etiam in notio calusq. similitudinem fidicemissi: substitutionis per hanc directam substitutionem militarem, nbo decedente post pubertatem, non succedit illi, nec in suis bonis, sed multis, & in bonis multis testatoris duotatæ; ut etiam dicitur in *eadem l. precibus*, per haec verba, ibi: *bona qua cum morieris, pauci sum fuerint*. Idem dicitur in d. centurio. Spino. gl. 4. num. 8.

Concordat Costa in cap. si pater 3. p. verbo perfido, num. 3. a. dicens quod substitutionem militarem directo facta filio, intelligitur facta in bonis testatoris: non iis dumtaxat bonis, quæ post mortem filij fideliter sint: poctisque substitutione militarem filio datum teuocato ab eodem filio alienata. Miles tamen per directam militarem, ut dictum est, nequit heredem filii constituisse, qui eidem filio directo succedit, sed per eam militare em ipsi dumtaxat testatoris: succedit: Mol. tom. I. dīsp. 19. 2. Spino. sup. num. 7. & 8.

Ex dictis sequitur substitutionem compendiosa sim verbo communis factam, ministrum quodcumque deceperit filius meus, substitutione ei Titulum quænam post post erat validus sit iure fidicemissi, valeat nihilominus tanguari dictam pupillarem ex defendi voluntate, ex qua resultat fidicemissum pupillare ante pubertatem, p. dicta verbo esse fidicemissum vulgare.

Ceterum substitutione compendiosa facta per verbum metr obliquum, verbo grata: instituo filium, vel filios meos heredes, & quodcumque deceperit, hereditatem, vel bona restituuntur Francicu, vel substitutionem inter tales: omni tempore tam in pupillari ætate, quam post pubertatem, vlt obliqua fideicommissaria: Bartol. in l. centurio, col. 5. v. 10. & ibi Scribentes, p. dictum Rupesc. 2. 2. 101. & idem Bartol. in l. *precibus*, C. de impab. & alio subf. col. penult. n. 1. & in hoc catu talis substitutione non comprehendit etiam vulgare in substitutionem, neque ipsam pupillare expressamq. solam fideicommissaria tanguari filio propriæ comprehendens, quod si repudiat hereditatem, variabiliter fideicommissaria, si non copellatur heres adire, & testitutur test. id. l. centurio 6. Quod pro dicto quidam vlt obliqua referuntne ad heredem grauatum: locus si tendane ad ipsum testatorem, videlicet si ita dicar: ego testator post obitum filii mei, testitutur hereditatem Francicu, tunc enim connoebit dictam pupillaten: ita Bald. in l. *humanitas*, C. de impab. & alio subf.

Disp. VIII. De Testamentis. §. VII. 251

salvi. col. r. t. vers. Mirabile tibi dicam: addi potest etiam contentus fideicommissis am post puberatum.

Item sublitrato compendio verbi ambiguis, & coniunctibus facta valer ante directo pupillaris ante puberatum: postea vero inter fideicommissis. Sunt enim verborum, quibus se sublitratio, quamdam dicta propria, quedam indirecta, seu obliqua, quedam conuenientia, & quedam cimilia, ut lusus, sive vocant. Verba directa dicuntur, que referuntur ad factum instituti, vel sublitratur, & operante eundem effectum, ut institutus, vel sublitratus, capi bona propria autenitatem, veluti si dicit testator Petrus bona capias. *Gloss. in Leam quan. verbo, directo. C. de fidicommissis. Costa in cap. si patet. i. p. verbo, moretur, de testam. lib. 6. Molin. tom. i. diff. 150. vers. Ad cuiusvis intelligentiam, sive interuenientia sublitrato, sive nouiscat quando testator ait: Relinquo omnia mea bona, tenui tantam partem eorum Perno, sive verba directa sicut etiam sunt, quando ait: Instituto Petrum heredem, & si ille hares non fuerit, instituo Paulum: idem Molin. diff. 192. vers. alterius est. Spio. in specie. gloss. 24. n. 5.*

Indirecta verba, i.e. obliqua, que fideicommissariam sublitracionem denotant, per quam quis tibi testator non ab illo directe, & immedietate est receperit, sed ab illis heredes, sive haeres si ex testamento, sive ab intestato; & idem fideicommissariam vocatur sublitratio indirecta, que sive designatur per hanc verba: Rogo, Volo, Mando, & his familia, quibus loquitur cum heredibus, vel ipsi mandent executioni, quod a testatore dispostum est. Verba item comparatione directe, institutionis propria, ac ciuila ea sunt, que ferunt propositae et sermonis, nequecum trahi ab fideicommissariam sublitracionem, neque ad legem, ut cum dicit: sit Petrus meus haeres, aut, ut haeres: item instituo Petrum heredem, seu instituo Petrum in qua bonorum meorum, vel in tali fundo.

Convenientia verba dicuntur, que accommodat pollutum tam ad directam hereditatem institutionem, quam ad indirectam, aut fideicommissariam hereditatem institutionem: qualia sunt verba, Relinquo, Succedit, Restitutus, Spin. & Mol. vbi sap. Vbi cum Panormi, in cap. Raymon. de testament. n. 15, addit verba propria, & ciuila i.e. heredem sublitracionibus conficiens, denotare sublitracionem directam esse; velut si quis dicas: instituo heredem Petrum, & si decedat sine liberis, si haeres Paulus, aut, instituo Paulum: per quae verba directe Paulus capit hereditatem ab ipso testatore: & tequirur Bald. in I. hereditatis, C. de respon. quem refertur Spino d. n. 5. post Alexand. in I. Causib., n. 7. de vulgar.

Sublitrato reciproca, seu breniloqua, est qua breniloquo plures exqualiter, ac reciprocè complectitur sublitraciones, i.e. est illa, qua instituti sibi vicissim sublitruntur. Quoad petitionas non est dubium complecti plures sublitraciones, velut si directamente Petrum, & Paulum meos heredes, & eos inuenire sublitrato, vbi taliter sunt duas sublitrations vulgares; si veroque est impubes, sunt duas vulgares, dñe pupillates: si aliter est impubes, aliter pubes, sunt duas duotatae vulgares, quia hoc sublitratio comprehendit eas minores, que simul conuenientia sublitrato: Cetero, ita de testam. cap. 16. 6. 7. n. 4. Poterit etiam complecti duas fideicommissarias, videlicet, si hat in testamento verbis obliquis, hoc est verbis, quibus iube annus heredes, vel rogantur, ut ille qui prius decedit, restituit aliis hereditatem. Idem dicendum si hat per Codicillane Lelli, de iust. lib. 3. cap. 19. dab. 7. n. 92. Sed clariss Gomez. tom. 1. variar. cap. 8. dicens quando patet

invenient filios impuberes, & eos inuenire sublitravit; in personis eorum, esse vniuersal, & pupillarem; quia verique pollunt conveoite: Secus si alter eit pubes, & aliter impubes.

Venit autem in reciproca sublitratio inter conscientiam expensa vulgaris, & expensis pupillaris, ambiguis potest, cum ad colligatur ex legis dispositione: *verradie Spin. gloss. 26. num. 2. ad fin.* Sed venus est, pupillarem, que in reciproca continetur, esse expiellam factem verbis generalibus, & idem manere pupilli excludere: prout in I. Lucius, de vulgar. & habetur explesum in I. 3. tit. 5. part. 6. ab i: y en la sublitracion, que se faceta de la manera, se comienzan quatro sublitraciones, das vulgar, es das pupillares. Atque ita per hanc sublitracionem sicut per expiellam pupillarem excludente mater, etiam quando testator auctilio meo sublitrato Titulum: in hac spacio comprehenditur vulgaris, & pupillaris expiella, per quia excludent utræ pupilli: Bartol. in d. I. Centuria, de vulgar. n. 2. Secus quando in reciproca sublitracione faceta expiella forma vulgaris sublitracionis, validicer, si testator dicat: Instituo filios meos impubes, & si quis eorum non erit haeres, sublitrato eos inueniem. In hoc euenter cum ea verba aduentur pupillari, est iuxta pupillaris, per quam pupilli magis non excludentur. Quia relatio est communis per Bart. in I. Lucius, n. 1. 9. de vulgar. de Jacobin. in I. precibus, num. 24. C de impub. & alius subi.

Requintue item, ut sublitrato reciproca procedat, quod sicut inter partes personas. Quid si hat inter impubes, & ad personas impares relatur, complectitur solam vulgarrem sublitracionem inter personam vniuersalem, & C. de impuber. quoniam testatores habeat filios, aliter omni puberem, & duos impubes: eoc sublitratio reciproca ad eos relata complectetur solam vulgaris multa Guilhel. Benedict. in e. Raymon. de Breve aqua. p. 37. Gor. d. 8. n. 2. Spino supra. n. 7. subdens hoc procedere, etiam si cum reciproca mulceatur compendio sublitratio, ut quia habens filios inaequales, quondamque decessent, eos iouince sublitratio: tunc enim in hoc reciproca sublitracione propter concurrentiam compendiose in persona vniuersale, comprehendet ultra vulgarem sublitracionem, fideicommissariam post editam hereditatem: pupillari tamen oon comprehendens, & quod ratione impares personarum, non habet locum in Bartol. in d. I. Lucius, & C. de communione reciproca contra Paul. de Cast. in I. in testamento, n. 4. C. de testament. misit.

Denique de sublitracione fideicommissaria sequitur dicendumque non oritur ex verbis, Mado, Volo, Iubeo, que innt ciuila sed ex verbis deprecatiis prelatis, videlicet, Deprecos, Rogo, & similibus, que ex rigore iuriis, led ex meta voluntate hereditis restitutor. Disflinguntur tamen in hoc fideicommissum & legamusque legamus verbis deprecatiis: quia fuit causa inducendi fideicommissa, ut quibus non erat iuregum directo hereditatem relinqui, relinqueretur: ut lat. fideicommissum, qui capere poterant ex testamento: ita Duaren. in I. quis a filio s. p. part. de leg. t. & Menezius in rub. de fideicommissi. Hinc sic ut heredes cogati hereditatem relinqueret, si noluerit restituere, auferetur ab illis hereditas tanquam ab indignis, quia legi fraudem videtur fecisse; I. in tactis, ff. de leg. a. 1. prudem loco, de pecc. hered. Atque ita qui inuiti reflentur, & inomniantur, nequeunt dedicere falcidiam, hecque Trebellianaciam: Iheret de his quib. ut indigni.

Ve antein procedatur in hac maeria clarius, si fideicommissa quedam sunt vniuersalia, quedam particula. Vniuersalia, que vniuersalia hereditate per fideicom

252 Part. III. Lib. V. De Testamentis.

fideicommissum relinquentur, & ex illis, hoc est ex varietate hereditatis per fidicommissum relata, deducitur Quarta Trebellianica per hæredes: sed ex fidicommisso particulari; hoc est ex legatis, de tribus falcidis: & ita hæres constituta hereditate tenetem creditoribus testatoris pro lux tantum quarta: fides noctem commissarius ad omne illud, quod ad illi pertinet, ut sibi & qui quadrangularia, ad Trebellianum, quo Quarta Trebellianum non est quarta bonorum, sed quarta hereditatis: utrum si legatus, sibi filii familiam, versus, mandat inter se, ad Trebellianum, sed quae stipulations, versus, pro rata, in his, de fidicommisso, hereditatis, & I. fin. ut, t. p. 5. Quod est maximè tenendum, quia cum pars bonorum testatoris, non teneatur ad aliquas onera, neque ad alios alienos, l. si quis seruum, & t. de leg. 1. Quamcum omnes actiones, que pertinebant ad heredem trinquebus, restituunt hereditate petentem ad fidicommissarium vocetatem, & hæres pro sua tantum Quarta tenetem satisfacere creditoribus, ut dictum est. Quod si amplius hæres restituit quam tenebat ut testatoris, potest repetere contra fidicommissarium, penes quem fidicommissum reputetur.

35 Sed quid si hæres institutus, & grauatus hereditatem restituere, iugreditur Religione bonorum incapaces, & proibitus, an tractat ad fidicommissum statim, vel ad venientes ab intestato, hereditatis? Affirmat Bartol. in I. i. pater, §. hereditatem, et prime, de legas, 1. non est expectandum mortem naturalem Religiose: Bald. ibi. Alex. conf. t. 1. lib. 2. idem Bartol. in I. i. pater. Monachorum, 4. p. 4. et p. 1. t. 1. quia Monachi minores sunt incapaces honorum Clemens. aximi de Paradiso de verbis, sequitur. Ergo non est quod expectetur mortis naturalis Religiose.

326 De cœdum ramen est mortem naturaliem esse expectandam, ut restituatur fidicommissum: ut per Costam in I. Gallo, §. & quid si tantum 2. p. n. 12. de liber, & p. 9. lib. & Menach. de successione, 4. t. 1. n. 17. Et interius dum expectatur mortis naturalis, bax illa manebant penes venientes ab intestato, & quia in conditionibus implendis mortis Cimilis non adsequunt mortem naturaliem, nisi in casibus à iure expeditis: ut tradit Costa in d. Gallo, §. & quid si tamen, n. 1. §. fin. vers. 3. p. 1. de contra tabul. vbi filius si deparetur, non intrax ne pos in bonorum possessionem contra tabulas ipsi duo: quoniam filius naturaliter mortuus non est, non accipiat patrem Civile naturali mortis ita Glossa in e. suscipiens, de refer. lib. 6 & Cost. ubi sup. poll. Elin. me. in pref. de probat.

227 Contraria videtur si professio facta sit in Monasterio bonorum capaci, & bona que per fidicommissum sunt restituenda prohibita sunt alienari, non facienda est statim restitutio fidicommissario: ita Alex. conf. 3. lib. 3. quia bona alienari prohibita in saepe certior personam, quibus fidicommissu reliquit illi, neque sunt in extraneis oris hæredes ventre: Greg. Lop. lib. 6. n. 11. p. 6. & Mol. lib. 4. de primog. cap. 1. t. n. 3. Secus in bonis theis non prohibitis alienari.

228 Porro quando hæres grauatus à testatore ut restituatur hæredem, si post factam restitucionem fidicommissio, bona illa venientia ad hæredem ex aliquo filio, vel fratre, vel coherede testatoris, ut reobitur hæres grauatus restitutio fidicommissum, restituere etiam bona que postea patuerunt: Nerga nisi aliqui restituendum esse fidicommissum, sed posse hæredem libi reservare, quia solum tenebatur restituere, quod tempore traditionis habebat. Argumento I. Rutilia Pilla, de contrah. empl. unde potest quod postea superuenient hæredi venditioribus accrescit, & non emptori; quia etiam post venditionem manet adhuc hæres Regula I. eti. fine, §. sed quid Papianum, de minor. Atque ita in nostro ca-

so hæredi, & non fidicommissario accrescit illa portio de novo superuenientis ex traditis per l. swalam, C. quando non paternis partem, versus, p. 1. ubi potest superuenient non emptori, sed hæredi accrescit: ut vul. Gomel. t. 3. m. 4. cap. 10. n. 44.

Contraria tamen sententia magis placet: fidicōmillano testicer, & non hæredi scripto bona illa esse reddendacum ut fidicommissarius uniguetius successor ipsius testatoris, & ex voluntate defuncti habet omnium tutra hereditati: & ideo quod accrescit de novo, non hæredi, sed fidicommissario illi reddendum. Bartol. in I. i. cœdum, n. 6. ex leg. 3. Curio, in I. i. pater, C. quando non paterni partem, n. 5. Ad contraria pro prieti sententia: diuersa est ratio de tempore, qui titulus particularis succedit, cui non restituitur hæredies superveniens post hanc editam videntur ab eo, nisi hæredes cum omni emolumento, & augmēto vendita fuerint, vel cum hæres ceder omnes actiones, in quo eventus habet in eo, non fidicommissarius, & tunc consequtus quidquid de novo ex defuncti bonis supervenientis nota Birolus in I. fin. n. 40. de transact. 430

Ex dictis tuis tuu hæredem grauatum restituere quidquid ad eum ex bonis defuncti pertinenter, tenet, necnon ad restituendum legato nomine: l. cœdum, n. 3. C. de fidicommisso. Non tamen rogeti restituere bona, que ex dispositione inter vivos ab eodem defuncto proveniente: ut habent ut l. si filii peccati, ad Trebellianum Roderic. Sicut, in I. quænam prius, declarat leg. Reg. q. 6. n. 1. C. de morte, restituere. Quod potest etiam in donationibus mortis causa factis, qua confirmantur morte dooantis, ut in Auct. ex I. lib. C. de cœdum. Et ideo non debet restituere a grantio per fidicommissum: text. auct. seqq. & q. 3. de leg. xi. Et quia quanvis donatio causa mortis non veniat ad donationem, non post mortem donatis, nullo modo de dependet a testamento, vel ab hæreditate relicta, & consequtio est nihil habet quod restituatur. Similes non tenebant grauatus restituente fructus ex te inibieta restituente medio tempore perceptos, ut colligitur ex l. quod hoc verbo, de leg. 3. & ex l. hæredes mortis principis, ad Trebel. Petralia in I. 3. 5. quod fidicommissum, n. 1. 3. de hæredi, n. 1. 1. 31

Dubius potest, an quido testator constituit duos hæredes, & vnu illorum dedit fidem testatoris de cœtieniendo incapaci filio, & alter mortuus est, an portione defuncti accrescit, & legato: Relpio est negatus, nihil enim accrescit cohæredi viuo, qui fidem præstare de testamento incapaci priuatur eo ipso omni emolumento, & re, quia regatus est restitutus: l. 1. 3. 5. cum ex causa de sur. sibi. Gomez, in I. 9. Tauri, n. 1. C. sequent. Et quid ponito cohæredis deficientis auferat ubi eo, & in tota hereditate nihil habetur, si suram ad acquirere, que defuncta fuit ex Vlpian. lib. 18. ad l. Julianum & Papianum, Bald ad l. de sur. cœdum, C. de leg. Papian. pag. 93. Sequitur Rinaldo, in I. Romca, n. 1. 1. 3. C. quando non patern. p. 2. lib. de bis incapacibus, ita ipsius diximus supra lib. dif. 2. q. 4. ex n. 1. 3. 8. usque ad n. 1. 6. Quinimum hæres institutus contemplatione incapaci, neque Quartum detrahit, neque fructus percepitos pendente conditione de restituendo, facit suos: l. in fidicommisso, q. cum Polidium de sur. Bartol. & Iason in I. p. 1. mortem, n. 5. C. de fidicommisso.

Potes etiam hæres, qui non fecit inuentarium, præterit Quarta Trebellianica de fidicommisso voventur sicut priuatur falcida de legatis particularibus, autem dispositione test. in ambion. de hæred. & falcidea, & saevit. & q. si vero non fuerit collatione. t. Pares alibi mens probatur ex prelacione, qui oritur ex inuentorio non conlecto. qui videtur hæres subtrahisse multa bona ex rebus hæreditatis, & ideo obliga

obligatur in solidum creditoribus, & legatariis, etiam viva vires hereditarias, & non potest detrahere quartam falcidaem ergo nec Trebelianicam, cum ita veraque patratio apparet.

233 Nihilominus contrarium est dicendum, posse sci-
bilem hacten grauatum tolerare Quartam Trebel-
ianicam, non obstante culpa non conficiendi inno-
tacij punita ex tunc, quia ita que priuata hacten dem
Quarta falcida, cum sine pena, non extendetur
ad Quartam Trebelianicam, nec illi possunt adaptari
ita Bartol. in I. Marcell. f. ad Trebel. col. fin. & ibi An-
gel. de Perus. idem Bart. in Ausb. sed contra testator. C.
ad. foli. dicitur. col. penult. n. 2. & ibi Bald. col. 1. in fin. & in
I. filium quem habentem, C. famili. erexit. col. 11. n. 43.
Nec obstat tecum hacten grauatum pro non con-
fecto inuentario in solidum creditoribus, & legata-
riis: Quia per hoc non amittit quod libi debuitur &
et aliunde ab ipso defuncto, ac prouide potest Trebel-
ianicam libi retinere, vel perire ab ipso fideicom-
missario: ita Socin. in I. debitor. C. de paill. Cuma.
in I. debitor. f. ad Trebel. Franc. de Aret. in I. c. hered.
f. de acquir. hered. Quoniam fideicommissarius potest
ex persona sua facere souenturam, hacten grauatum
ex faciente, & gaudebit ex commode, & beneficio il-
lens, cum sit hacten vestitus, & in effigie vesti in I. f. filium
famili. f. primi f. quod cum cogniti in alien.

234 Quid dicendum quando testator grauatum filium,
vel deicendem, & restitutus bona reliqua vita
legitima alteri pure, vel post certum tempus: Re-
pondo est, tenetis filium grauatum restituere ad im-
plete tempore, & substitutum esse admittendum, &
preferendum filiorum Bart. in d. c. m. ann. col. 1. de
cond. & demonst. f. ibi Paul. de Calixt. col. 1. Bald. in
Ausb. n. 12. regati. Cad. Trebel. col. penult. in fin. n. 20.
Quid si patre institutus filium hacten, & illum gra-
uat vira legitima, ut restitutus suum Tertium nepoti,
quem habebat ex filio grauato, & postea ipse filius
grauatus alios gignat ex eadem via, & que tempo-
re testamenti adiutor filios potest pareti, dicendum
est, omnes debere admittiri, si qui nati sunt, & quia vide-
tur substitutis nepotis sub condicione tacita, si alii
nepotes ex eodem filio non nascantur, & sic si quis
non cogitauit de aliis filiis nascitariis, quia forte
natura est infama, & astate grauata, ut enim non ex-
cipiat substitutum, sed primus nepos tantum admitti-
tur, & omnes alii excluduntur. Idem dicendum quia
debet habebar alios filios, quis ex ipso quod nepotem
illius substitutum, caritos voluit excludere: ut habetur
in I. enarr. prescr. f. iudic. & in I. marcar. C. de preev.
similiter si patre grauauit filii ut bona accepta vira
legitima restituere alii nominantur si decellerit sine
filis matratis, succedet substitutus exclusa filia sua
femina; quia potuit excludere filiam in bonis suis vira
legitima: ita Bart. & Paul. de Calixt. in I. a. ambu-
gen. f. de reb. dub.

§. VIII.

De divisione bonorum facta à parenti-
bus in vita, & post mortem ab heredi-
bus inter se, & confirmata à fidice
ne possint postea impugnari.

E P I T O M E.

235 Pater potest liberè disponere de bonis suis, & meli-
orare unum ex filiis, dummodo non ita tangat legitime-
mum aliorum, & donatio facta è emancipato valeat.
236 Pater si dividit bona inter filios, & tradidit vni
aliquam possessionem, ex possit renocare illam.
237 Pater si tradidit possessionem filio per alium ve-
rum, vel filium, ex possit renocare tradiditum.
238 Pater non potest expellere, & affligere legitimam filium

Fragos. Regim. Chisti. Keipubl. P. III.

sua in vita, patre camen si valeris, & in vi-
ta, quam in morte dimidere: & n. 139.

240 Pater promissus non renocare divisionem inter
filios, non potest renocare addito inventario.

241 Divisione bonorum inter filios facta assimi-
lauer donationes omnium bonorum, que de inter
Castella non valeris.

242 Divisione bonorum facta inter filios, non interpo-
sus puto inviso de amplius non patendo, an con-
cedatur alio ad perendam legitimam de bonis
deinceps autem Dissemisit n. 241. & 243. Et
pars affirmans magis placet, n. 244.

245 Pater inter parentem, & cum filios apposita super
hereditate de certo modo dimidenda non valeris.

246 Pato de succedendo non potest accedere inheritance
per se sibi, nec tamen confirmatur: & n. 247.

248 Filium non possit sibi eligere rem aliquam pro sua
legitima.

249 Pater non potest assignare in pecunia legitimam filio,
quoniam competit ex immobilibus, sed remqua fia
lum voluntari, dummodo non deinceps fratre. & n. 250.

251 Parentes de inter Regia possessio divisione de sua
Tertio, atque cum grauatum, non tamen in legitima.

252 Parentes in regne Castelle possunt descendentes in
Tertio meliorare per ultro in aer vana encera-
fum, vel ultum ultime voluntarie.

253 Tertius in regno Castelle possit premisi per con-
stellationem nostrae auctem regnum non casulat
per ipsa molitram.

254 Tertio apud Hispanos, & Lusit. differenter quata sit,
in affectione in vita, quam in morte: & n. 255.

255 Hispani an possint meliorare filii unicus in Tertio
sororum bonorum. Est quæstio: Ex pars negant est
certa, adeo ut neque ex grauatu possit quo di-
xitum supra lib. 2. diff. 4. 6. 5. ann. n. 135. & 216.

257 Legitima quanta sit de iure communis uniuersique
filio assignandar.

258 In regno Navarra, & Aragonia, quanta sit?

259 Parentes inter heredes quoniam debeat fieri in
iudicio, & extra iudic. n. 259. 260. 261. 262.
263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271.
272. 273. 274. 275. 276. 277.

Non est dubium posse patrem liberè disponere de
bonis suis, dummodo non ita libertaliter se agat
cum ex filiis, ut ab eo tangat legitimas: I. f. totas.
I. filiogen. & Jorboque Scritent. C. de insuff. de-
monst. Si autem donauerit filio emancipato aliquicun
donatio valida est: si emas. C. de donas. si tamen fili-
lus est in potestate, etio, de patienti non sit valida,
I. 2. C. de insuff. donas. confirmatorum morte patris, si
traditio intercessit. denaro sec. C. de donas. interdis-
put. I. Papuanus, cum Glos. f. cod. 111.

236 Porro si pater diuinit bona sua in vita inter filios,
& vni eorum assignavit maiorem quicquidem, quoniam
alii, & tradidit possitionem; non possit donationem
renocare, & divisionem, si id fiat inter viros, sua in
testamento: Viderit pote, quia non est donatio ta-
lis, divisione, neque contractus inter parentem, & filium,
sed præmia assignatio, habetur post obitum patris ple-
num effectum argumento textum I. f. filia, & si patres
f. famili. creverint, quæ sic haber: Si pater inter filios
bona divisit, non videtur simpliciter donationem, sed pa-
terio fecisse supremi iudicem divisionem. Ergo potest re-
nocare augmentum pec patrem, vel matrem in ultima
voluntate, & in vita, etiam sequitur traditione. Ig-
nitum in cau pietatis. Nihilominus non posse reno-
care taliter divisionem ex eo ostenditur, quia est ta-
cita mentio, & melioratio facta à parentibus fi-
lio, non est inca donatio, ex dispositione legis regni,
sed est quædam patris electio facta inter filios ergo
non debet teucosai sequitur traditione: ut colligitur
ex I. 7. Tauri. Sed pote teucosai est vetus.

Quamvis autem videatur omnino requiri quod tradatur posse filio meliorationis per actum vetum, ut fiat intervocabili, nec sufficiat actus fictus, puta clausula constitutiva, vel traditio clausa, vel qualiter alius actus hec est, de filio, per quos potest traheris possesso, vt in *L. quod meo, si de acquir. posess. & in l. clamans, ff. de contraria, emp. & in L. quisquis, C. de donacione simili.* Nihilominus sufficere tradere possessionem per actum fictum, est veriusquam factum ex vero, ita ex ficto actu vere, & iuridica possesso comparatur: per text. in *l. 5. ff. usq. ff. de acquir. posess.* Idem ostenditur per *l. quod meo, s. si venditor, v. et si venimus, ord. 2.* Et coillat *ex l. 17. T. 3.* quarecum sit per traditionem instrumentum meliorationis fieri interocabilem ergo idem exit per quemlibet alium actum fictum & disponitur in *l. 8. ss. 30. part. 3.* Et licet parentes possint in foto externo meliorare filium, quem maluerint, argumēto text. *in L. cum quidam, in l. 2. ff. de legas. 2.* in foto conciebitur quamvis videatur tecum eligere magis dignum, meritum, & virtutibus previdam, & decidit *Pater, Rub. in Reper. cap. per vestras, fol. 99. 5. 16.* non potu ad id tenet in foto conciebitur, sed sufficere quod eligat dignissimum quamvis eligat indig osum, adhuc nullam contrahit obligacionem restituendi filio digno, quia potest de suo ad libitem disponere, & ad sumum, ut veniale, quia est filius quamvis indigneus, scilicet utique si indigentias procedat ex defectu iudicii, vel aliquo vice naturali.

238 Ceterum regalitatem non poterit pater compelli, ut affligat legitimam filium suis in vita, ut est communis Doctorum in *Lxx Cornelio*, n. 8. *ff. de vulgar.* non enim pater debet fieri legitimam, nisi post mortem, *cum queritur*, *Aus. neusfima*, *C. de infest. sef.* & in vita tantum filium habet praeiuramentum quadam spem, teste I.C. in l. t. *ff. impunib. de colla. bener.* & Bant. in l. *fin. ff. de liber. agnac.* esto, filius sit apud hostes, sed in carcerebus, adhuc enim non tenebitor pater rendere illi legitimam, ut solutus condemnatione in Bant. in d. *ff. impunib.* sic ut nec filii teneantur in vita affligant legitimam parenti suo, quia vera legittima pati ambulant postulat nam si pater remanserit, *de infest. sef.* non, nisi filius sit panper, & capitis damnatus, ut *infest.*

Si tamen patet voluerit, in vita, & in morte potest bona sua inter filios daturare, & diuisio alligata obribinice vim vltimam voluntatis est. in l. f. filia nupti, & f. filii f. familiare, f. florians. *Liqua pater.* a. 4. ff. *eadem*, ibi, quod diuisio lactea à patre inter filios, censetur vim prælegati habere : tequitque Menoch. de *præsumptio* lib. 4. tr. 4. cap. 1. 18. 5. 7. Atque ita cum voluntas restarutor sit desubmularia vita, ad mortem, & diuisio honorum à patre facta inter filios habeat vim vltimam voluntatis, sive prælegisti, potest patet dictum distinctione inter: filios ab ipso factam, & traditam reuocare, cum non habeat vim simplicis donationis. *Bartac.* l. f. filia nupti, a. 5. ff. si pater, ff. f. famili. et. f. filius. *Aycena* in *trat. part.* 3. p. qwest. 16. *conga* *Gomecas* l. 7. *Tomus* 21. tenentem non possit patrem eam reuocare per d.l. 7. Sed oppositum, ve-
d. 21. est quendam ; nisi patet expedita velis valere partitionem per dictam factam inter filios, & reuocabilem esse. Quod si non exprimitur, in causa diuisio temporis erit reuocabilis vltique ad extreimum vi-
tae : sed modo debet accipi textus in d. 6. pater in
ter filios, aquitanus aut habere talen diuisitionem vim
supremi iudicij, videtur esse actus inter viuos:
ita Oldrad. conf. 2. 1. p. 21. p. 21. primop. etiamque decernunt
fir ad traditionem. Itaque *phil. de primog.* queff. 8. 1.
C. queff. 8. 1. 1. Paris. conf. 2. 4. n. 6. 2. C. conf. 2. 6. n. 1. 3. 4.
lib. 2. Koland. conf. 3. 4. n. 6. 9. lib. 4. Mihil dicendum vi-
detur etiam auctenta l. 7. *Tomus* 21 quando filius inter
fines à patre maiorem accepit partem in diuisio-
ne honorum, in excedere cenerier facit melioris

tum, & per traditionem sive illam meliorationem
intelligendum. In quo euenit sententia Gomeſij n.
d. 1. t. 7. *Tanquam cultuari potest.* In ceteris autem
casis, quibus dubio fieri aquilus poterit recouar
à parte, & heri diuinitus inter filios, & diuinitus pro
animali, tercarius inter filios & quantitate. Adde hanc di
visionem etiam de iure Lubacii lib. 3. *Utriusque* n. 59
§. 11. heri posse à parte in vita inter filios, etiam fine
scriptura: quia iocer partem & filios in quantitate
quicunque recipitur probatum per testes sine for
mulae deducetur ex d. d. filio impetratis. si pater, in
verba filio scripsit. Scilicet filio. *Utriusque*.

Sed quid si pater promittat non reuocare dimissionem factam addito incantamento? Tunc enim cresceret cabalista Iulianus Baspur, de sancto Seuerino, & Canigol, ut l'frater *in fratre*, *q[ui] de conditi* *induc*. Quod ad eum verum est, ut si addatur clavis, quod amplius illis non perant de bonis parentis, etiamque angereat patrimonium, nihil possint petere de iis statim paternis postea adauicta, vel dimutata, que parer adactas bona filiorum habebit actionem propter inlustrandum. Est communis, Palat., *Rubr.* §. 16, num. 5, *Cour de cass.* *Raymondus*, f. 2. m. 3. & Mol. *de primogenitibus*, cap. 3. m. 5. de Mensch. *de successione*, f. 16. m. 8. 30.

Nec obest admissam diuisionem omnium bonorum inter filios donationis omnibus bonorum partitione, que de rive Castell non valet, patr. l.69, *Tauri*, quia per iuramento confirmationis et in *ad. Tauri*, dicitur Antonius Goetel, n.4 post alios Neque enim id adiungit bonis moxibus, neque per haec partitionem aut res libertas testambo cum bona facta oon comprehendantur sed diuisione honnuncia praesentium. Ita Alexander, p. 3, vix dicit communem, C. de pauli, Clar. in §. *Donatio*, qnaq. l.4.2. Accedit, hanc diuisionem hoc modo facient centenari quasi contractum, cum facta fuerit in vita, illis contentribus, & approbabitis, quorun praeterea, & approbatio non induit narratio qniam voluntatis, sed rationem contractus, in quo requirentur concole-
guis & aliis de multis habentibus. In *Mercato*, p. 12, obstat, ob-
ligatio, quod non possunt esse in*ad. Tauri*, p. 12, obstat, ob-
ligatio, quod non possunt esse in*ad. Tauri*, p. 12, obstat, ob-

Porto quando pater duumfionem inter filios in vita facit, non interposito p̄fecto iurato de amphüs non preterea maximè inter se discordant Doctoices. Alij allentes, crescentibus patrem dñeius etiam filiorum legitimam augendam antussum; quia quis coifiderat et tempore partitionis filij integrum legittimam ceperint: ita Bald. in I. p̄fectio quod datal. cap. 1. appos. 6. &c ibi Corneus n. 9. C. de collatione, qui bus accedit Menchac. de successione. lib. 2. q. 1. 8. a. 8. 3. & p̄tis 5. 17. q. 6. ducet quod ex pacto inter viros neque datur, neque admittitur hereditas: I. hereditate. C. de paci. comment.

Contra vero alij purum filios non habere amplius actionem, nec recutium ad pretendam legitimam de bonis, que postea accreuerunt post afflignatam io vita illis legitimam, & tradirant a parentibus. Est communis sententia contra Bald, prout vult Guiliel. et Raym. verbo. *Si ab habens filio. n. 14. 2. vers.* sensu falso. Thomas Grammat. 37. ex a. 3. 4. sequitur Tellus Fernandus ex l. 13. Tauri, n. 16. vbi huius partis *Auctores*, & contradicentes sententiam refert. Argumento illo, quod habet non renocati scilicet aliquid de legitimis, si diminuantur facultates ergo non debet augeri legitima, que semel fuit soluta integræ, si facultates augentur.

Nihil omnus priorum opinio magis placet, cum si iusti & rationi magis condono, & magis recepta quoniam postulantes expedit loquantur, quoad traducit legi una assignata sunt in vita, adiecto patre iurato de veteris non succedendo patre, secundum dispositionem e- quam patrum, de patre, & con agunt nec ordinem, nec loquuntur simpliciter sine iuramenti approbatione. Atq[ue] ita filii sine fidei ema
cinar

149

241

242

243

244

Disp. VIII. De Testamentis. §. VIII. 255

cipati, sine non habere ius ad petendam de novo augmentum legatum, ut ex bonis potest actis, et ex coniuncti uniuersitatem patentes a patrebus in vita possunt revocari. Iacob. 14. l. 5. quodam, §. 6. id est C. de iustificam. & in durem missam, v. 9. C. de iustific. & fidel. & Carol. Ruy. cap. 5. n. 7. lib. 3. vbi docet opinionem Iacobi esse communiam in l. quid Servius, col. s. 7. f. de ead. ob ead. consonat. Ripa in eum. M. de cast. n. 8. vers. arbutor, dicunt contraria opinionem esse falsam; & concordiam non procedere, cum appulito pacto iustitate de vita non succedendo, cetera ad hoc licentia à Regis, sine qua nō valer iuramenti appositorum est interdicta in regno Luitprandi in quoque acta, ut etiam in illo secundum aliquos, qui sine iuramenti appositione non sustinetur, lib. 4. Ordine. n. 7. Vnde requiriatur ad Regem testam, qui dispense in iuramenti appositione cum derogatione illius legis, quod dubius est concedere. Valde. tom. 1. c. 6. l. 99. & in praxi patr. n. 16. n. 9. & Thom. Vas. alio. p. 7. n. 3. vbi tradit nullius contradictionis quibus iuramenti apponunt, uniuscuius tolluper pena contumelias, qui eos iniat.

245 Quoniam de eae communia, pactio inter patrem, & eius filios appodia iuxta hereditatem de cetero modo dividenda, non sollicitetur ait Glosa in l. fin. C. de pat. quam sequitur communis opinio, authore Valenq. de success. l. 8. n. 19. 3. Quamvis enim tale pactum in vita patrionis oonf. ultime acutus nihil minus si patet vita coenite aliter nō statuat, iustitiae in vim ipsius indicabitur. In lode pacium, s. fin. C. de pat. Michael Gall. in success. ab iust. aie. q. 9. n. 5. vbi n. 6. iubet huiusmodi pactum de succedendo, aut de partendo ex eo modo hereditate, instituendo non finiterintur Glosa in l. pacium, quod dicitur, C. de paci. & ibi Bartol. 3. Contra in r. quantum pacium, p. 3. p. in principio, n. 8. eo quod est iuramentum contra bonos mores, id est non est obligatorium, cum liberam testam poetitatem admetat: Valquez de success. creat. t. 8. num. 197. & Antonius Gabriel, tit. de pat. condic. t. num. 21.

246 Vnde talis pacto de succedendo non potest accedit utramcum, nec tanquam per se fluit, neque constat, innotescit: Utique, ut d. quodam pacium, verbo, implorat lex causas, p. 2. & de quer. consir. p. 1. & 5. quia motibus bonis adiungit: naturaliter, et rursum prudenter contigit, ut ex iustificatione his modo concepta l. 5. f. de verb. oblig. de iusta l. fin. C. de paci, cuius lac sunt verba: Sicutem huiusmodi patrum, & contra bona mores iusta sunt, repelli, & nibil ex us patrimonio conservari insipit, forte de causa hereditatis patrum est, vel invenient suam accumulationem. Et in ea usque ad supremam ostia pietatis persistentia, tunc enim sublata acerbissima, ut lucet in illi sciam, & inde huiusmodi patrones ferunt. Quid enim americanis legibus, & constitutis non est recognoscitur, dicti à nobis clarissimi est interdictione. Sic ibi. Quo appetit quidam debet bene pactu super hereditate obviciuta.

247 Tamen considerato intellectu huius l. fin. C. de pat. sibi non agitur de pacto renunciationis hereditatis, & sic de pacto de non succedendo de pacto hereditatis alterius viri, nisi quodam modo in ex pacientibus dividenda, hoc pactum a fieri brevi de consensu illius de cuius libereditate pacium sit: quoniam ex solo isto defectu contentum, ac voluntatis erat nullum. Alex. conf. v. 8. lib. 3. Contra vero non reperitur in iusta lex, aut constitutio, que ad habeant cobit pacto de non faciat: de ex voluntate, & consensu illius, cui tale pactum sit de non succedendo, omnia in illius respondunt: ut ostenduntur in lib. 3. lib. 3. C. de iustific. & fidel. & in cap. quodam pacium. Atque ita praedictum affirmatur de succedendo ita reprobatur, est ut iuramento non futurum, teste Batt. in l. fin. num. 9. c. 10. cum in contra

bonos mores proper vatum captiā mortem, quod inducit, sicut non datur probatum de non succedendo in patrum, quod etiam reprobatur, quod inducat vatum captiā mortis, in illud tollit, & id ē iuramento humanum ex d. quodam pacium. Valde. de patentiā, t. 6. n. 3. v. Mol. nr. 3. de pat. q. 3. p. 6.

248

Vnde etiam in dubio an possit filius sibi eligere rem aliquam, & assumere pro sua legitima. Dico prius integrum esse patris assumere tenet aliquam ex bonis ius, & tam nonunum pro legitima filio relinquere, prius volunt. Ripa in l. fin. quatuor, n. 12. & 13. f. 1. lib. 1. pat. text. in l. fin. s. 3. replicationē, C. de iustific. & Memoch. de arbutor. lib. 2. cap. 16. 3. n. 1. Dico iurandum non esse iurare filio, qui nihil in ipso ex parte pro legitima accepit, eligere de bonis 16. aliquam particularum pro sua legitima: Ripa supra d. s. 1. quatuor, n. 11. & ibi Alciat. n. 14. Ruler. f. 6. 8. n. 1. lib. 1. & sequuntur Menoch. vbi proxime, cap. 16. 3. n. 1. 16. & p. 19. lib. 2. n. 2. tandem ad reliquias arbitrii adscit. Vnde non potest filius ante pacientem factas vindicare, et cum pacium a parte alienarum, quia hoc est illud accipere, tenui ubi loco legitima materne, quem vulnus quod non licet: Valde. s. 1. confutat. 6. n. 26.

249 Similiter non potest patet allegare in pecunia legitima filii, quia illi competit de bonis intrahibilibus patr. text. in l. fin. s. 3. replicationē, vbi Bald. Paul. de Cali. Iacob. & alij, C. de iustific. & fidel. Barto. in l. fin. quoque, n. 1. q. 3. de hered. inst. Ripa in d. s. 1. quatuor, n. 12. & 13. q. 3. & 4. lib. 1. fidel. Menoch. de arbitor. cap. 16. 3. n. 8. & alij, quos sequuntur Cardol. Lubitan. in praxi lude. serv. 1. leg. 1. 2. 3.

Potest tanta patet pro legitima filii allegare 250

illi rem, quam relinquit, & eius in posteris iudicium est, dummodo dolus, & iniurias habet. Menoch. vbi sapientia, cap. 1. 6. 3. co. 1. 2. & post Ripam in d. l. fin. quatuor, n. 1. 2. & 3. Valde. in praxi, p. 1. 8. n. 3. & p. 1. 9. n. 2. & 3. vbi n. 2. 3. tradit postea pacientem in Lubitania assumere ius. Tertium in uno praeceps, vel alia et quia plena hereditans, vel in aliqua parte finior bonorum, quam voluerit, prout videt Bald. ad Rubr. f. de remo diff. est. 1. Ripa in l. fin. quatuor, p. 100. ff. ad l. fidel. quia in Lubitanum ut sicut filius, ut illis allegat duas partes hereditatis patrem pro legitima, etiam quam do est vincas tacitum filius, ergo ratione contractum est, ut patet liber. Tertium non solum tenuique est voluerit, sed etiam ut illud sibi allouat in te certa fuit hereditans, sicut fuit l. 9. Tertius, quia est servus, quando ad aliquem eum decti lea Regni, & iuri consummatis, & fuit in dubio opinionum, fecerendum est ad legem Regni vicinioris prope tradit. Iacob. in lode quatuor, q. 6. f. de leg. non tamen ut ad legem obligatorum, sed ut ad meliorum, & magna praeferat opinionem. Cum ergo in nobis Regno impetrare hoc lea, aliquia non sit prouidigata, ratio penitentia et lex viciniorum Regni scientia, pacientem cum hac conseruanda aliena de Terris in te certa hereditatis, videat in Lubitania, dum odio non detine excessus nimio: ut disponit in d. 1. 9. Tertius, & ibi Goem. s. princip.

251 Post antem pacientes dilponere de suo Testamento volunt utire de sorte Regio, illudque relinquere de descendente, ut sit de his defunctis, collateralibus, & in conni. defectu, aliis extraneis, et etiam de sorte Castellae, & Tauri 27 permittit. Ex quo sequitur, non esse Tertium bonorum filium legitimum, nam si fuerit, filius inveniens ad extraneos non pertinet. Qui in etiam li Tertium est legitima, hīg gaudiu non possunt ut receperint est possit quod omnia non pertinet legitima filiorum, qui gravem nequit tempore, nec quantitate aliqua, nec in conditione, ut in Iaponiam in prioribz, & ibi. De doctores, C. de iustific. & fidel. Ruler. cap. 17. n. 7. lib. 2. Menoch. cap. 77. n. 4. lib. 1. 1. 2. & 3. Gregor. 4. p. 1. 6. Quod etiam ex eo constat,

quod Tertii non sit ex legi bona liberis debitis quia libens patre natus per suum patrem de Tertio ne potest nisi aliquid concederet quod non efficeret, si tangere libicu[m] legitimam; et in l. 1. 1. 1. & ibi Scribentes, de liber. & postib[us] l. 1. 2. Taur. Quare certum est non esse legitima, sed tertium speciem bonitatem quae parentes non disponunt, nisi in iure forma d. 1. 2.

252

Iure in Regno Castelle possunt patentes, vel ascendentibus meliorate in Tertio, & Quinto vnuam ex descendientibus per actum inter viuos, ut per viam matrimonij, vel aliquem causa oneris, itemmentemque promissionem adimplente ex l. 1. 2. 6. 2. Taur. vbi Tellus, & confort. l. 1. 7. vbi dilupunt pulle parentes meliorare filium in Tertio per contractum inter viuos, ut non obstat tamen, exceptis tribus casibus, de quibus ibi. In Regno namque nostro an hoc possit fieri non leuis amissi potest, quia excepte Tertio, de quo parentes possunt dilupont, aliquando tunc est legitima filium, ut in lib. 4. Ordine in s. 2. videtur: Proinde si patentes apud nos donec, ait dorent in vita, Tertium bonorum suorum, & apud Hispanos Tertium, & Quicunq[ue] non impedit, de quo valent testari; quod est causa ob quam non valer donatio bonorum praefectionis, & hinc non quia aib[us] donanti confectionem testamentum tradit Batt. in s. fin. C. de part. n. 1. Bald. in cas. prel. n. 3. de probat. s. Iul. Clat. verb. de don. g. 19. Iuua pacium, quo co[n]stituitur libera potest restandi, nullum esse, quanvis concordat favor donis, per l. padum grad. distrid. Cde pat. Nec refut si dicamus valeat hisu[m] promissiones donis de Tertio bonorum factas a patre filios habente: Quia possunt intelligi de bonis, que parentes habent tempore donationis, sicut est valida donatio simplex omonio bonorum, quando intelligitur de praesentibus tantum per Batt. & Scribentes in l. fin. C. de pat. Quare si parentes nihil reseruent de Tertio bonorum ad testandum, non video quomodo apud nos hoc possit fieri valde: Secus in Regno Castelle, vba per leges decimus est per contractum inter viuos possit prouidere Tertius bonorum: l. 1. 2. 6. 2. Taur. Nam apud nos Tertium defuncti semper intelligent secundum valorem substantiae temporis mortis, quia tali sunt defuncti: Quod enam intelligent in Regno Castelle, quidam fit intentio de Tertio, ut videatur et apud l. 1. 2. 6. 2. 19. Taur. & l. 1. 7. n. 6. lib. non Recop. quinvis in multis Tertio desuicti secundum ins Regiu[m] differat a Tertio Regni Castelle.

53

Primo. Quia Tertium in illo Regno inter viuos potest promitti per contractum nostru[m] autem, hoc non est apter decimus licet quia in hisu[m] meliorato Tertio secundum aliquos, videtur similes donationes inter viuos, ut videlicet Goticus in l. 4. 10. Tauri, n. 29. & Sellus in l. 1. 7. Taur. v. 1. iuxta alios vero dicta meliorato Tertii, si hinc inter viuos est contractus anomalies, prout at Lata in l. 1. si quis a liberu[m], s. n. re scriptum, ex n. 37. em. seqq. de liber. graffend, vbi addit, quanvis habet in contractu, videtur narratam ultime voluntatis referre, exceptis tribus casibus, de quibus ibi; in quibus sapient narratum donationis. Longe autem in nostro Regno, vbi, quando fit in contractu donatio Tertii, est utroque libis, aliumpe libi natura communis contractuum, sicut undum istuc ab iuriis, C. de obligacion. & actio. Etas ex illis tres causas allegatos in d. l. 1. 7. Taur.

-54

Causa autem, qui excipiuntur in d. l. 1. 7. Tauri, ut melius intelligantur, quod revocari nequeunt, sunt illae: Quando ille pater & la madre measurant aliquo de suis his u[er]is descendentes legittimam in el. Tercio de suis u[er]is in sejunctu, & ea uita postremo voluntad, & porro uno aliquo contrario entre viuos fuit a hora de morte, a p[ro]prio revocari, quando quisfuerit, salvo si hecra la dicta measuram per contractu mire viuere, viere entragado la possejion de la cosa, & cosa en el dicho Tercio

contentidas a la persona, a quie la biziere, o q[ui] q[ui]d su poder emere. O le u[er]e entragado ante esferibano la experientia dell. El dicho contrato se emere hecha por causa sustra[m]ta con otro tercero, q[ui] como por via de cahamente, o por otra cosa semeante, que en e[st]o ejer[re] mandamus, que el dicho Tercio no se pueda revocar sin reformarsi el que lo hizo en el mismo contrato re crear, el poder per lo revocar, o por alguna causa que segun leu de nuestros Reyes las donaciones perfectas, y con derecho fechadas, se pueden revocar, los ell. Primitus ve in huiusmodi casibus, ut predicamus melioratu[m] seu augmentum ex Tertio, nemo possit tenere, nisi quando contrahens in eodem contractu ubi teatramente facultatem illius revocandi, ante quando invenientur causa alia, ex iis, propter quas etiam donationes perfecte, & utr[um]que lecundius leges nostrotum Regnum revocari possint.

Dicitur etiam Tertium bonorum apud Hispanos: quia melioratio illa, seu augmentum darum donatarum inter filios & ille, cui relinquere dicitur melioratus a parentibus respectu a io. qui, non sicut apud nosquis potest relinquere apud excedentes, seu extraneis. Quinam potest illius vincus gravis si pater illi relinquat Tertium: quod in Regno Castelle non ita certum est, quod valeat inclinatio ad elicium ponendi gravans ex d. 1. 7. Tauri, hanc tamen in defensione aliorum filiorum possit iuste, vel nutre, gravari filium in predicto Tertio ergo quamvis vincus tantum si filius, potest p[ro]prio predictum gravamen in utilitate contingueret, vel extinxeret.

Nihilominus dicendum est, tales filium vincus non possit meliorare in predicto Tertio, neq[ue] ex gravitate: Argumento l. terram, q[ui] de affigilando dicitur, vbi dicitur, quoniam pater possit libertatem suum, & iura patronatus, vni ex filiis, cui voluerit, affigere, hoc est intelligendum, quando plures sunt inter quos potest sic eleborosicias quidam est vincus tantum filius, rur[us] electio est nulla per textu[m] s. l. 1. 7. de affigilando libertor. ille voluntarie autem affigilandi facultas est, q[ui] dicitur plures liberi habet in predicto. Item quia omnia bona patris, vel manus sine legitima filii, excepto Quarto ergo in illo non habet locum gravamen, cum certa hereditas pertinet ad vincu[m] filii de necessitate, ergo non potest gravari. Iuuat. l. 1. 7. & l. 1. 7. Tauri, & omnes alie loquentes de augmento Tertiij, & natura illius, quia omnes loquuntur inter plures filios, & non alter, nec alio modo ergo secundum est vincus caput filius, am. Palat. Rul. d. 1. 7. Taur. Nec o[ste]r est possit meliorare nepotem, ut habeatur in l. 1. 8. Tauri. Quia id procedat, quidam de parentib[us] habent plures filios, & ex eis, vel ex aliquo, habent nepotes: secundu[m] si haberet vincum tantum filium, & ex eo ne nepotemanus tunc non est locutus meliorationis. Sed de hue dubio supra, lib. 1. dij. 4. g. 5. num. c. 1. g. 1. 16.

Quanta autem sit legitima de iure communi vincus filio affigilanda, quia de necessitate renegatur patre filii relinquente, colligitur ex l. 1. 7. apud Rul. Quarta enim, q[ui] de iustific. secundum quam erat quarta pars honorum patris, vel matris, ex l. 1. 7. apud Rul. Cederem in l. 1. 7. apud Rul. Ufita vero de iure novo Athenei. Legitima habuit angulum unde si pater vel mater habuerit plures filios, quoniam vel p[ro]prios, legitima coru[m], erat tota pars honorum antea plures filii essent, tenuis erat legitima, sicut est dimid. dia pars omnium honorum, per iurum, ac Tercio. & Semis, pater Quintum, in qua pars, & mater potest ad libitum disponere in favorem extraeui, vel in fauorem cuiuslibet filii, & pater Tertii bonorum inter filios, & descendentes tanquam potest meliorare vnuam, vel aliquos eorum quos voluerit in Tertio, in vita, vel in morte, habet eum in l. 1. 9. eu. 5. lib. 3. s[ecundu]m legum, & in l. 1. 7. taur. & l. 1. 7. taur. art. 2.

Porto

255

256

257

Post in Regno Nazare, potest pater voi filio tota hereditate tenique, & alii filii vnum palmarum terrenarum loco legitime, ut appetat ea. t. i. s. 10. a. 20. in fijo Cesaribus, & in Regno Valerius legitima filiorum, quinquefoi' placenti singulis eorum, qui non excedunt summa dece & octo moraptinorum, & hoc modo potest pater cui voluerit ex his omnia bona sua testare, & reliquias, ut ostendatur et fecit. Tota aquelles personae su. de se. per qualem si portentis libera pacientis, ut possint de propria bona vnu quod voluntatis tituli meliorant, etiam si sit bene metuta inter filios, cum penes partem lex constituerit liberam bonorum administrationem. *Civili Reg. Peccati. a. p. 6.7. n. 7. Mol. de primog. lib. a. c. 3. n. 6.* Nau. In addit. ad manus. 26. n. 2. contra Menev. In *Liber quendam de legato. a.*

Quæstions tamen est an partitiones inter heredes possint fieri iudicitaliter & extra iudicitaliter? Ut clarum procedatur, partitionis definitio sic fieri potest: Est divisione, quæ fit inter heredes de bonis defuncti. Hac sorte tamen in iudicio, quæ extra illud per se potest ab ipsius heredibus & i other legato etiis publico committi arbitrii laudantis à partibus participantibus, & nunc ceteris fratribus iudicitaliter, quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorum, & ad finitimas lites pertinentia, t. e. arbitrio, & inclusu fieri possunt ex coventione partium amicabiliter siue strepitu ad vitrandos sumptus, & fraudes litiuum.

160 Fint item partitiones medum de bonis, que deficiens
tulit etiops nuptias, sed etiam de bonis aliis,
que faciunt deficiens, & iniat extra substantia & pa-
tronum illius apud filios, dare tamen a patribus in
dorem, vel donationem propter nuptias, vel aliquo also-
modo, quae omnia ad patrem hactenat reverentur,
ut inter filios dividantur i^e quibus sit mentio in l.
et liberis, l. donis, si soror, & tunc s. C. de collas. & ff. eod.

261 Ille tamen autem debet partitione de manu sua hz-
ret, qui reporto mortis defuncti, siue sit filius, siue non,
reputato in possessione bonorum, alius cohereditibus:
Ordinato, Lutice, lib. 4, nro. 96, s. 9. Neque coheredes pe-
tente possunt et mitigantur in possessione Ordinatus. Lut-
ice, s. 9, i. 3. *E* dies manus entrava cum illis et pessima des-
tituta humus manus per alios denudar et arruinaria celles.

262 Item partitiones debent peti coram iudice hacten-
dum, vel vbi bona hactenadira fuit, vni *Lionem*, C. vbi
de bare d. g. a. s. l. i. a. r. u. o. r. d. n. e. m. C. de iuris fil. nou. iudic.
etiam si generale de for. comp. C. su. l. j. i. f. C. obi in rem
alio. l. 5. 2. 1. t. 4. p. 3. vbi dicunt esse petendas partitiones
etiam vbi sunt bona hactenadira, facientes se-
de for. comp. familiare pollunt peti coram iudice, vbi
maior pars hactenadira sita est, quando illa fuit sita
in diuisis territoriis, per l. 1. ad mediu. s. t. p. q. quod
si partitiones petatoas a Clerico contra laicos, et coà
iudice laico de beo peti. l. a. l. o. r. C. obi in rem alio. C.
ta vero u. colaxies laicas petat contra Clericu, coà
iudice Ecclesiastico, peti Regalem q. quedam, Intra, de
alio. C. ouia in prall. r. 3. n. 4. in vrof. Quia conclusio. &c.

A*testud. u. 1. 7. s. 14. d. b. 5. Recop. m. 6.* Similiter si de-
functus fuerit Clericus, & heredes laici, per aditionem
hereditatis bona sunt laicæ, & hereditis qualiteram af-
ficiuntur, & nomen nouum, ex persona audentis, l. 1.
§ 10. *versus*, ubi laicos fiti de acquir. posse & consequen-
tia quod de bonis laicorum iudicandi est. *Menoch. conf.*
§ 1. v. 24. *C. conf.* 1. 15. v. 49. &c. per se possunt coram Iudice
fasculari, quia bona accipiunt qualiteram *Dominacionis*.
Menoch. conf. Sc. m. 2. 10. *Calcaronian conf.* A. 1. 4.

263 Quando autem aliqui heretici sunt praesentes, & alij habentes partitiones non praedicant absentibus, nec valent teneatque diuidentium abentes venturam, & non consentiaut, aut illi commodam partem singulis diuidentes dant non possint. Bald. tam in conf. 23 p. vol. 3, porat non valere divisionem etiam quoad fratres partitionem facientes, per text. in l. si cum fratre C. Res inter alias alia, & in l. duo fratres, ff. de acquirendis hereditate. Ayunt tamen ut iuratis de partitione, p.c. m. 17.

Gratus Regis Christi. Republic. P. III.

C. 18. vers. *Pero p̄gamos*, tradit valere divisionē quod
cohæredes præsentes, qui partitionem fecerunt. Quod
intelligitur quando præsentes alium cohæredem esse
ignorabant, vel quis mortuum esse putabant, bona ha-
de, & deo inter eis hereditatem diuerterunt: *Nihalomi-*
nus si postea cōpacet cohæres, diuīlio cito quod præ-
sentes valerer, tenener ramen de bonis diuīliis, debiti-
tas portiones alii cohæredibus allīgnare: ut probant
in d.l. *coheredibus*, C. *sicut*. *exerc.* & tenet capite s̄c.
Glossam l. 2. in fin. in verbo, *Pancirovus*, *codem*, & *ibid.*
Bart. & *Albertic.* Et cetera Serbinenses: & hoc de rite
communis allatio manente iure abscēnsum.

De hunc tamen Lubet libro, art. 96. s. 2. verf. quod se al-
gu das firmas, an erderes nam si non terra, cuius eures pe-
dere parciunt deis bene, que liberas parcer erdar. Sec. pta-
cipez leis nostris si cohates sic in certo loco, ut quo fa-
cile, & sine periculo possit citari, quod citetur, ut ve-
niat ad partitiones per te, vel per procuratorem tuum, &
qui est in possessione terrae dividendae, partitiones
non coegeret donec ab eis venient, aut factum consilie
fuerit citatur, ut aperteat per te, & per procuratorem.
Vbi videlicet necessaria & sic citationem quid ab eis est in
loco certo, in quo facile, & sine periculo citari possit.
Vnde si fuerit in loco incerto, vel loco certo, hoc est,
hostili, vel nimis remoto hoc est apud Indos, excusa-
bitur citatio, quia non residet in loco, in quo possit fa-
cile conuenire, & citari, propterea disponit lex nostra. In quo
euangelio sicut fieri partitiones, manifeste illis iure ab-
stinet, & remoto omni praedium utramque cum predicta
lex regia docequit ac copularite, vide licet quid sit in
loco certo, & quid possit citari, ibi Se è absente etiam
omnibus carceribus, sedibz, unde be peccata se cuadu, non suffi-
ciat alterius exilia adcedere, si hereditate plures, qd. condit, in istis
nobis possunt fieri partitiones, abique citacione equa, qui
fuerit apud Indos in civitate aliqua certe continentione
minus maximum est inconveniens si praetentes fraudetur
vix fuerit bonorum propriet absentia cohæredum. Quare
partitiones debent fieri inter praetentes feruato iure
aliorum cohæredum ab eis quibus ignorante quo
in loco morerentur, vel si non ignorarentur, quando in eo
non facile citari posse ad patrimonium facienda. Qui-
num attendo iure nostro quando vnx es hereditus
aest in loco incerto, aut certo, in quo bene, & sine per-
iculo citari necquer, non debet citari predicta, ut sic
quidam sunt abientes, iuxta Ordinationem lib. 3. art. 1. & 8.
incipit. Q. queritur deinde quia lex nostra non habet ci-
tari cohæredes abientes, nra finit in loco certo, & fabri-
catum que be peccata se cuadu, & regeneride. Item quia chario-
pet edictum est excludens a iure crimina, atque ea re-
linquenda, & fieri, atque in iis temporibus accipiendis
et per matrem. Ordin. Inde. p. 6. de cuius 28. l. inde tradit
Vantus art. de nullitate desideri citari, & c. Menta de
hereditate p. 4. cap. 3. §. 8. & 8. de aliis quos sequuntur Barbol.
in Regno adibz. j. 3. i. 1. & 8. b. 2. Quod est oblietuandum,
quoniam aliquis contradicere.

Quare ipsopost est pacis cetera pulli ad partitiones ha-
ciendaes de tebas, quae pertinenter ad eum filios familias,
& constitutae ad hoc procuratorem, non expedito con-
tentis filiorum, cuiuscumque status sint. Dico perinde,
quando libi sunt in infantilis etate, & minores septimo
anno esse libi sunt patre civi ad partitiones faciendo, aut
ad hoc procuratorem constitutae, non expedito con-
fessio filiorum: tecum si libi sunt maiores septimo in-
tra etate pupillarum: quid propterea minus bene dicti que-
ad hanc esse illi in prima etate ceniebantur. Vnde post pupillare
etate non libi sunt requiritur quid ad iudicium tam ha-
cerit cuncte & partitione bonorum ad filios familias
attinet, poterit clausus vii legitimus admini-
strator coruendus filiorum sed ei necessestia cito fi-
liorumque sibi, q. sibi sunt in usu? C. de bonis que libi
libratur beatus enim etiam filiorum confertur, nisi adhuc
in prima etate sibi celiuntur. Conferunt Ordinatis nostri
lib. 3. cap. 41. §. 8. quae causaem est quod agendum, quia
Y 3 debet

258 Part.III. Lib. V. De Testamentis.

debet agi in iudicio de minori sive ciuiliter, sive criminaliter, si non fuerit emancipatus, nec coniugatus; ubi oon sufficie patrem agere pro his familiis non cirari, si excedere decimotri quartum annorum, & super illis datum ad hanc curatur, pente in dolo lib. 3. ut. 4. §. 8. vers. Tertio, disponent in habetibus eiusdem, vel curatores, ergo in nostro calo filii etiā citati sunt.

266 Quid ergo quando fratres perentes hoc dicant patrem suum, & patres fratres vendare, alios fratres, qui propter absentiam non possunt consensum in suorum fratrum cessione, potest sine luctu patre preteri retum venditorum exigere à fratribus, ut in T. Limer coheredes, & si coheredes, ut in S. M. cessione. Idem dicendum si ante factam partitionem, aliquas res hereditatis, quae alioz non poterat bene expedire, alienaverunt, quia in iudicio familiae cessione perpetuum cōmunicandum venit, ut in L. qui patens, & sine, & comm. diuid. Est tamen vendatio valida, que facta fuit, etiam ignorantibus alioz coheredes habentibus: Emperores tandem tempore erat lecum, & pietum in iudicio familie cessione etenim communicandum: I. virium autem, & de patre, heredes, & si le. & si, etenim si rem distinxerit, & si. 12.

267 Post, si parientes sicut in nostro Regno inter cōiuges, contubernantes matrimonium secundum constitutum Regni per Chartas medietatis bonorum, ut habetur lib. 4. ut. 4.6. in primis fado innocentio suē, cum declaratione mobilium, & immobilium, & cum nominibus debitorum, & creditorum, & atque filiorum, illigato inratio, extrahentes de illo secundo in primis debita, que reliquias defunctis & omnez ex alienis, & de postea quod reliquias est diuidere in partes duas, quantum altera medietas traditur cōiungi sibi: si tamen altera medietas diuiditur inter filios coniugis defuncti, excepto Tertio feliciter à defuncto alieni ex coheredibus, vel extraneo. Quid si Tertium nō distribuiatur, ne de eo dapi, ponatur, diuiditur inter heredes deducitis legatis suis, aut profanis. Insuper precipue heri collatornes eorum terum, quas filii habentur à defuncto parte, vel matre carione doris, aut donationis, & medietas illorum bonorum collatorum, diuiditur ex qualiter inter filios. In Regno tamē Castelle, legitima filiorum est quota bonorum, & oon hereditatis, & assignant filii deictio ex alieno, & ita praxis oblectuat, recandū I. Papr. §. quarta, ibi: Quanta autem acceptior cōficiencia dedulit aero alieno, & sutorius impensa, & de inofficiis, in eo in Regno pater porci absumere Tertium, ut reliquat vix ex filiis, non vero extraneo; insuper ipsam Quotum distibuer in opere pia, vel non pia, ut sit placuisse, per L. & 29. Taur. & L. ut. 6. lib. 5. Recip. & tunc in eis quam ex legierna filiorum, & inter eos dividatur aquiliter, & tā apud nos, quā apud illos, Tertium & Quotum, & Tertium apud nos ex eis quota bonorum, & non hereditatis debita tamen contracta à defuncto non solvantur ex Tertio, sed ex medietate bonorum d. finiti, quando fuerint contracta ex culpa ipsius defuncti; scilicet quando sumi contracta pro fini sua alienda, & in virtutem virtutis coniugis Molini, ut in foliis, & lib. 17.5. par. 1. 34. & 35. 4. 2. 6. Quodlibet, & sequent. par. 1. 104. & sequent.

268 Ceterum quia haec partitiones sunt tam in nostro Regno, quam in alio inter cōiunges per dorem & artus, & altero defuncto sine prole legitima partitiones debent fieri oblati perdui in iudicio testamento, si factum fuiderit in iudicio testamento confecto à coniuge superflue omnia bonorum, cōque iuratoque maximi si cedat eius heres tenet ut testamento vxori dore ipsam, etiam quando contingat amittere capitale cum quo intravit, quia ipse tenet actione personali, ut. vnu. C. de re uxori, & causa contingens non excusat, nec liberat ab actione personali: I. incedum, C. si car. per. Cetera vero bona, que superfluit ultra dictam, & capitale magis, vulgo dicuntur bona luctata, seu lucta-

qua sita durante matrimonio: Contra. de fons. 2. p. 6. 7. §. 1. ex. n. 6. Chalda. ad confit. Burgund. ut. de acquif. Rubr. 4. §. 2. Gomar. I. Taur. 50. ex. n. 6. 9. & Auen. reij. 20. ex. n. 6. ver. & luce, & reij. 39. m. Quæ lucta cum lucta qualiter constante matrimonio, si non diuidenda inter defunctum, & alterum in perpetuum, qui fuerint loci lucutorum: qd. non fnerit, 29. d. profec. Relata pars ex alieno contracto, conlante matrimonio, non enim dicitur lucum nisi denacto est alieno: I. non amplius, cum similibus off. de lega. 1. 6. tamen nullam superlucia, vel non influens ad solvendam uniuersa debita, manus suerit quod decit, cui soluta hanc dies pro onebili us matrimonio luctu distillat reuerberat. C. de iur. dorum. Neque excludatur ab onere luctuenda, etiam si fuerint contracta debita pro iustificatione uxoris, & filiorum, ut in latè Gom. deij. 186. & deij. 200. coetta Palar Rubra. Rubr. 6. 6. 6. 5. 5.

Ex vinculo item acrobo bonorum mantri, conflato ex capitali ab eo allatu, & ex dimidio incommunicabili luctuenda iure. Autem vxori promille: vi dedicatur ex Ordinarioe Lulitan lib. 4. ut. 47. per sursum, & in Reino Castelle, L. 5. 1. Taur. 1. ut. 2. lib. 5. for. Barbol. ut. Romam, ad Ordin. Regiam d. lib. 4. ut. 47. ut. prie. n. 1. & 3. vbi ex Cabed. I. p. deij. 177. n. 2. & ex Valac. conf. 3. n. 5. & conf. 1. 37. n. 1. tradit, quando ex uxoris parte nihil in dictum datum fuerit, nihil vero promitti posse numero antiacutes sicque funde iudicatum refutat Gom. deij. 370. n. 2. Sed de hac insecta diuinitus late lib. 1. ut. 5. §. 5. 4. n. 6. 5. 6. 6. 70. & sequent.

Relinquente tamen coniuge filios, & si omnia supra dicta linea feruenda autemque sit partitio de reliquo inter filios, illud, quod est diuidendum, in tres partes patrem debet apud Nostrosq. uia legitima filiorum continet duas partes bonorum patris, & Tertium tradatur, certe illud reliquo: Quod si non relinquit alioz certo, ex eo dei car. solui legata, sive pia fine, sive non. Quinam ad illas duas partes, quia comment le. giuma filiorum accedunt bona, que à filios coofferit debet, & de tuto hoc acerbus sit diuisio inter filios, per æquales portiones. Nam vero si patre fuerit anteceas conjugens cum aliqua uxore, que solum dictum promitti accepit ab heredibus mariti, ex certo bonorum mantri, & ante omnia est luctuenda heredibus prius uxoris, quia dicta prout posteriori est preferenda; & ex ea equitate luctuenda pridie volunt Ayota de parta, 1. p. 4. 7. n. 3. & alijs, diuimodò bona quæ apparent, non sine posteriori doris, ut per Ayotam: quia contra illa bona nulla datur præalatio, prædicta quando nō imperfundit bona, que sufficiunt ad solvendum utramque dictum: scilicet si bona mariti sufficiant.

Ambiguitur quibus modis possint impugnari partitiones, etiā quando fuerint rite factæ? Pro declaracione aduerterendam est partitiones rite factas indicari à Indice, & signari ab illo, & à partitionibus, & vniuersi, post hoc dari folium partitionis, quod haberet vim lenitatis definitiæ, & transi in rem indicaram, ex quiparis non appellatio, sed sigillatur in Cællaria, secundum. & Conservatione, & appet. lib. 6. 1. ut. 6. bodie, C. de appet. Cooperat Ordinario Lulitan lib. 3. ut. 70. ut. prie. & ex consequenti, partes non debent audiiri per viam appellationis, quia ab ea non appellariunt in sua terminacione, ex quo transiunt in rem iudicata.

An autem possint impugnari per viam exceptionis, hoc est, per via de Embargo? Et videtur nō posse, quia non appellavit, nō videtur renunciare appellationi, quia folium partitionis deduxit ut initiatorem in possessionem, per quem actione prædictis est confirmata. Nilquidem nō est neganda audience prædictis, quando obincere latio vltra diuidendum cum remedio, si de iure commoni possit à partibus renunciari, tamen de iure nostro nullo modo potest, nec tacere, nec expellere, vt haberet lib. 4. ut. 1. §. 6. 9. & id. Barbol. n. 1. post altos, & multo fortius si allegetur latio in testa parte, quod

169

270

271

272

Disp. VIII. De Collationibus. §. IX. 259

peremptitor à lege nostra, id est non debet pati punitam
ob factum legi perimenter. I. Gracehui, Cde adulter.
> Addel leibus minores sexta parte contingentes in
partitionibus in vita, vel alia t.e., quando omnes simili
tempore non adæquant sexta parte, posse separari per
vía appellatiois, auctoritate præc. Regni, interpolata tam
men appellatione iuxta regimur & in forma
iuncta à partitionibus suis excludere ut audierit per vía
appellationis nos soli in leibos suis excludere ut audierit per
sed etiam in leibos iuxta sexta parte, quia per ap-
pellatiois etiam rechincetur minima gramina: I. &
in maiorib. Cde appell. cius ratiore per vía exceptionis,
vulgū embargos, vel per vía actionis nō possunt per Ordina-
tio[n]is nostræ lib. 3. art. 17. §. 6. lib. 15. Que be a grande por
elle na sexta parte, & lib. 4. art. 9. §. 9. Et eandem latio-
ne in sexta parte ibi lex nostra exigit, ut latius andia-
tur in ea annu[us] conata partitionis s[u] factus alii si lebo
si vlera dimidiat, concedatur ab eadē lege inacta quin-
decim annos: Valac de partio[n]e 9. no. 45. §. 46. ubi refert
Ordinatione per hanc verbis: E se o malu[m]erito fer hanc
vez fetae et affermatae pl[ena]s aliudramores approbatas pal-
lis partes, n[on] s[er]p[er]et chamar as grandas scano alle[re]m-
ando que delle querelas que ar[re]gadas por elle so-
menos na sexta parte do infor, e verdadera aliudramento.

& sequitur in iusta possessio Valasc. de partu. t. 6. n. 6.
enam fogg. Vnde Molina. 11. 2. disp. 245. per se. hac te
Cardo in praxi hodie. verba. ducas. & Baib. in Kermij.
ad lib. 4. Ordin. 11. 96. per etiam , vbi de hac te lat.

Pto diuinitate facienda in eis minores de bonis ad ipsos pertinenteribus illud certi iuri est, posse illos, quodam sine solemate bona diuinitas, solemente postea intentione approbare illa, sicut fit in te Ecclesie sine solemate alienata: *Dicitur in e qua in Eccles. s. 4. de regia. Conferat sing. in verb. Papill. I. 3. L. 1. bis. et transal. 2. vers. limata tamen. f. de transal. quod intellige si hoc minores expedit. Non poterunt tanDEM minores diuinitatem nulliter faciat approbat, postquam maiores dixerint de eius nullitate. Bald. in c. 1. cal. 3. vers. capri primas, de praeceptis sequitur Pala. R. ubi in reper. subr. de donat ante vir. & ex vir. g. 6. col. 1. vers. 1. q. in inferno, & Pinel. l. 1. C. de bon. mar. 3. p. n. 3. 3. 7. & tam intellige. Quinimodo si minores faciant partitiones ante repus prædictum ab illo. & ab ipsa lege, diuinitas erit nulla, quis concutitur prohibito humanis, & prohibito legis. Polle autem restituere prohibere diuinitatem innotescit vix ac certum tèpus, affirmat communis opinio, ut videt Grat. conf. 6. 6. c. 2. 4. lib. 2. Iul. Clari. s. Tertian. q. 67 Mench. de success. x. 3. 9. m. 7. Nā diuinitas bonorum est quida alienata in immobiliis, et in l. 1. s. 1. C. de papill. f. de reb. cor. 1. 1. C. de omni. s. 7. ad. 1. anter. r. 3. 3. C. de pred. min. q. si alienatio nō purest in illis quido minoris expedita, de causa cognoscere, et in. max. q. 3. 3. f. de reb. cor. 1. 1. Ouer. C. de pred. min.*

Non obstant uero prohibitione, possunt minorum
huiusmodi inter se auctoritate curarioris, seu tutoris prae-
lia communia quodam cultus, & reditus, non tamen
quod progenitaretur per l. Lucin. f. famul. even. iud.
secundum intellectum Gloz., ibidem vero, *Parvum*
qua sequitur ib. Bald. & Paul. de Cast. in *lubentia*, n. 4.
de sacrif. Eccl. dicens ita finis dictum. Idem tradit
Roder. Sot. in d. *quoniam in priuatu*, ut ad l. Regni
n. 2. dub. *primum*, & Guntz p. de iuris eccl. & s. 1. 12.

S. IX.

De Collatione honorum inter hæredes facienda, ac communicanda, ut scandala cuitentur.

E P I T O M E .

49 De Collatione materia qui agunt?

50 Collato est bonorum suorum communicatio, vel ad-
ditionis ad huiusmodi patientem vel matrem acerum.

51 Ciferrebona quina tenetur, & quoquo si conferendum

52 Hoc qui vult eis confitetur iustitia: fecis si nolit, &
vult remunerationem habere dat.

53 Hoc tenetur restituere redditum quod tangit aliorum
legitimum, quamvis se abficiat à successione patrum.

- 284 *Domi in officio para quando reddenda est diu filiu, sanguinem matrimonio, an ex salute.*
- 285 *Dicitur donatio, ut cognoscatur quando excedit legum rati, & Tertium, & officium est tempus seu datus data, seu mortis.*
- 286 *Bonorum ultimum facienda est secundum tempus datus, vel secundum tempus mortis.*
- 287 *A estimatio bonorum qua apud filios perirent, quanto est conferenda in C quando non, & u. 288.*
- 289 *Bona mobilia, quae tempore partitionis iam non exstant an fias conferenda a filius secundum officium etiam. Et quid de immobiliis, nra, sedem.*
- 290 *A estimatore, bonorum debent esse peritis, & eorum arbitrium habet viro iudicis, qui postea tamen a reprobis exceptionibus.*
- 291 *Filius tenetur confere donatione propter nuptias, & filia dauerit, ad matrimonium ex anno primitale data.*
- 292 *Filius debet conferre pecuniam profellitissima, & qualem ibidem sit.*
- 293 *Filius melioratum non potest deducere relictionem de donatione propter nuptias, nec de dono, de iure Castella.*
- 294 *Donationes propter nuptias de iure communis, ubi fons in usu, debent conferri.*
- 295 *Donationes a fecero mariti facie in dubio conferri fieri coniplausione filii sponsi, & quod de donatione facta valet a conjugi quicunque marito.*
- 296 *Festis uxori donata quando sunt conferenda soluta matrimonio, de iure communis, ex Lusitano, & n. 297.*
- 298 *Donationes simplices facta filio non se potest facere patris existentibus, quam non de iure nostris sunt conferenda.*
- 299 *Pater non possit donare filio nisi inter limites legitimis, & Tertius, & quidam supereret, est conferendum quoniam nullus est negotium.*
- 300 *Filius clericus potest disponere de bonis quos sibi pater clericorum, & de quos ante clericum quomodo possit differere, & quae tenetur conferre.*

libi in dote datu est, cum fructibus à répte mortis patris, aut matris, si dous erat fructuosa vero non habet esse, & vult tenire loccationem, residuum debet restituere acceptum vita legitima, & Tertium bonorum data libi electione tempore mortis, vel donis, & de iure communis sollem redditum vita legitimam: prius volt Baldus in l. si emancipari, s. fin. *Cole codic. de colligitur ex l. 4. art. 15. p. 6. Gom. l. 29. Taur. n. 43. in fine quod excessus vita legitima inter alios filios sit dividendus, in eum cōmunitabitur in Auct. unde si parente, *Cole inoff. test. vbi donatio maxima facta vni ex filiis, renocatur per alios vij, ad legitimam: & de dote lxxix textu in iuris. C. de imf. art. Nec obstat quod dous, leu domatio facta sit propter beneficia: adhuc enim fabrictus re occisione, quatenus latere aliorum filiorum legitimas, ut per Glos. & ibi Scribens in d. Auct. unde si parente, *Arias* n. 17. *Taur. fol. 164.* Quādū ante collato dous in officio de lete fieri, tradit Gom. d. 29. n. 34. dicunt si excedat letio, & Quinto, & legitima ipsius filii dote, & latere legitima aliorum filiorum, teneat redditum illud in doto, quod tangit aliorum filiorum legitima quoniam se abstineat a in collisione parentis quia pollici solito matrimonio reddit dos ad filium, habebat casu aliquantum in iuris. *Maria. 6. fin. in fin. & sibi Glos. & sibi C. foli. mar. Contra vero si loquuntur duiae matrimonio, videlicet non esse redditum à filia, neque à marito illud retinendum quo dous est in officio, quia dous pertinet ad matrimonium constante matrimonio propter ius matrimonij, ex promissione, s. fine obligat. & aliis, quinimò patet, vel inacte, vel quilibet debitus potest bona sua vendete, vel alienare titulo coetero etiā in si audē creditorib; quando recipiens non fuit particeps fraudis texti in l. fin. in fin. si quid un fraudē patrem, & textu s. fin. s. fin. si a fecero s. fin. de hu que si fraudē cred. vbi dicitur, si patet vel notet in fraudem creditur dous doliāque nomine creditores revocate illam dorem cōstantem matrimonio, nisi maritus fuerit particeps in haude.***

Nihilominus oppositi dicendum est, videlicet parte dous in officio redditum à filia aliis filiis etiā constare matrimonio, quia iura supradicta, que disponit quid filius, vel filia, que tenentur habentur patris, vel matris, tenentur illud quod immensè sibi est datus in prædictum legitima aliorum redditum, habent tacita cōdictionem ut mortua pars, dous coeteras dous marito, ad regalitatem facienda potest monita cōstante matrimonio, sive idolo: unde non videtur facta iniuria genito, quoniam ipse libo tal conditione, seu præcepto legi videtur accepisse vxori, & duci: *Valaf. consule* 188. n. 1 post *Cifciular. l. 29. Taur. col. 2.* per textu ibi: *neque sea durante et matrimonium, vbi sit per hanc legem coenigi in loco poncio l. dñi, Cole collin. & communem in l. unio, l. de inoff. derib. per quā filia docente matrimonio nō cogitur advenire ad partitiones dous in officio. Idem tenet *Arias* n. 17. *Taur. n. 1. s. col. 3.* vbi respondet argomentis in contrarium.*

Ad cognoscendum autem quando dous, vel donatio excedant legitimam, & Tertium ex Ordine, non habet art. 97. s. 4. incipiendi est tempus facta prouulsionis, scilicet dous data, aut tempus mortis prius voluerit donatus: que electio habebit locum dument in donationibus dous pro matrimonio contrahendo: in reliquo ambo de nationibus hinc facili. ultimum bonorum consultabuntur secundum tempus mortis donantis. Quocunq; filia, cui patentes inibzmo confluerint dous in officio concubinam aliquem vita legitimam, & inibzmo Tertium videlicet, potest mortuo poter eligere tempus ad filium ultimum, & politica mortuo matre tempus mortis, & solidum quicquid committetur datus dous debeat conferre, quando vno eorum moritur. Nā quoniam ambō dous in cōlumentum inibzmo, tamē in persona alterius, diversa dous est; & ita integrū sibi filius, mortuo patre, ligere tempus dous, ut illa extineretur, & mortua matre eligere tempus mortis,

182

284

185

- 279 *D*ē materia Collationis agit Scribent. in l. in quart. *Diag. ad l. foli. datus, prefecit l. 1. Coriol. Paul. de Montepecio, Royn, sibi & Doctor. in l. 1. s. nego cōfratre de collat. bono. Scribent. in l. si emancipari, & de collat. & in Amb. cx. test. C. de evidenti. Hispani in l. 2. 6. *Taur. Gom. n. 19. Taur. Cog. Lop. I. 1. art. 1. p. 6. Joan. Gauc. de exp. & melioratum. c. 4. ex. n. 1. Mercede success. creation. 6. 10. n. 3. 82. *Coulin. c. R. Raynold. 9. 2. n. 7. de test. Auctend. Reg. 57. Alustad. de cōsill. mens. test. art. lib. 2. c. 4. n. 5. & lib. 4. c. 3. n. 1. *Koyas in Eprou. success. c. 9. n. 15. & c. 3. n. 11. quibus accedunt Doen. Regul. 87. Molin. de inf. tom. 1. ex disp. 2. 57. n. 7 que add. p. 2. 4. 5. vbi de hac te latitudine, Valaf. de partu. c. 1. 1. per iuram, & c. 1. 4. & Caud. in prax. iudic. verbe, de voluntate su be- nio profanis, per iuram.****
- 280 *Ex quo omnium auctoritate colligatur, quid collatio est bonorum iurorum cōstituicatio, ut in officiis, de collat. Quia definitio est generalis, idcō inclusi definiuntur: Collatio est ad hereditatis patentem, vel mater- nalem accentu adductio, si ens hereditatis, non propria- tu, ut iuxta eos legaliter cum ceteris bonis dividatur. Dicitur illi, hereditatis patrem, quia ad hereditatem ex- sacerdotum non sit collatio, nec ab aliis quam a filios, & descendētibus, l. p. 2. art. 9. si remittit aīs de collat. bono. Proindeq; sunt isti: collatio per cōducit. Prætor. inee. eos qui incedebant ab iniurato, non a cōmum inter aliis qui dūcunt rite locutib; ant.*

- 281 *Ex dictis patet, quādā tenetate cōtineat. & quibus sit confundendum: requirit enim quid sine heredes, & qui cōseruant, & qui us conservando huius filii, vel heredes, si nolum esse tales, non tenent cōfertus, sibi fin. de collat. dous. l. 1. ff. de collat. boy, tamē collatio dous, vel donationis in officio fieri debet, aut filius, aut filia donata vel heredes esse, sibi ob. in vnoq; autē capo, dūcunt modicū quia vbi esse heredes, cōfert toru quid quid*

*tit. 6. lib. 5. non collect. Azobed. in d. Lg. recy. ing. of.
in verbis. Non si quæres. vbi sit eis intellig. sed in
propria hanc legem de donatione propter ea quæ
non autem in donatione propter causam mutationis
nisi quæ illa prædicta legem. & similares dona. Ita
autem mutatione. & deinde difficit ab illis. probat. quæ
donatio propter causam mutationis non valeret
fieri. & id est quod quandocum sit tempus mutationis. &
conformatum est Anglia. Lg. Abitur. & l. 4. m. 6. &
Tutius Fernandus. In l. 7. Taurina. 79. C. in l. 2. m. 24.
& in l. 7. m. 1.*

sequitae Imol. Paul. &c Alex. &c Iason, qui et h. vlt. subdit quoniam ene ab opinione Bart. recedere. Quae cursum erat finitima confetti ab uxore.

Semper sunt confundendae velles, seu ornamenti
felice pictiora, data per manum tuorum confundit in-
timos, ut dobro solito in amorem per mortales
victus confundit alter te habet in gloriam eius
si sunt vestes quoniam tantum ipsa statim efficiuntur
tuorumque annis, ut primi, quod de domino non sapere
exi. Ideo enim estio de telispiis pictioribus, quae tu misisti
tuis, quam ducat cunctis non videtur in dulce
domina, sed misericordia tua et amoris principijs
de domino noster et regno nostro, hanc, post Jacobum de Arci,
in Lutu his seruans gloriatur, multe plures ita co-
funtur illis. Quod enim aliis endem est, si patet. Non enim

294 Apud notios tam^e donationes propter nuptias, si eisent in via, eisent coniunctio ex parte rite communis coniugiorum, ut liber, & libet. Sed hodie non sunt in via apud nos, sed quod patentes solent dare fieri ducenti vixit, et dimicato, et cunctum matutinum, ut tandem Ayres de part. p. 1. 1. 13. sed cum obnoxia collatione, per se libet, Ceterorum, nisi velas, ibi, donec nupt. donatione, confiatur. Quoniam intelligenti pisi patet expicere in donatione propter nuptias filium vello, cuenter. Petr. Sauch. de donibus lib. 3. c. 2. n. 4. 5. Tunc enim quantum donatio propter impunitum impetratur in legatumque Babil. in l. aduersarii. C. ad Pellenensem in l. 2. 3. 4. 5. p. 3. Palat. Rurian. l. 2. 9. T. art. n. 3. hoc procedit excepta melioratione: Valde, de part. p. 1. 1. 13. 4. dicimus quod debet confitent donatione propter nuptias, si haec, et promittatur a patre, vel a matre, vel alii, et non libi. Donationes autem simplices non confitentur, quia conculant inter locandas, p. 1. 4. art. 15. p. 6. contra Valad. de Andean. in l. 2. 6. T. art. dicentes donationes simplices esse conferendas quod ali negant, qui intellectus est communis in d. 2. 6. T. art. dominat donationes simplices. Contra eis melioratione est quod si suorum est, confitenda non sicut, quia meliorationes non cōficiuntur, præterea quia donatio simplex regulatice deducitur de Testio & Quigao, ut ostenditur in d. 2. 6. his verbis: si el padre que lazero alguna donation a dalgano de su hermano defecadessem, que no digan que le mencionen en el Testio, o en el Quigao, curriendose que te muestren en el Testio y Quigao. Quod clariss. dicti non potest. Atque ita donatione simplex debet deducit de Testio. S. Quinto: cuius conuenit Palat. Rur. inf. per se, p. 1. 1. 12. et lex ipsa ratione in redditibus aratur el padres a el, si a otra se pueda incurar mas de lo que mas fuere el valor del ducio Testio y Quigao y legamus de lo que denita amer de la sucesion de su padres y madres, y a bauiles, y por mas. Sed de luxe modis infra testi. Nihildamnum.

297

lire velles. Seco monitu concordium iuratois habet quoniam valet, ut tali pessima ad collationem de-
cidatur quae pretiosa omnia est esse confundenda, quoniam
dico autem manifestum. Quia et diffinatio probatur, in cap-
itulo vestimentiis de patribus, solidis, propter concordiam, in capitulo 2.
Nolumus namque Valde superare, 13. et 14. tractare con-
cordato fore nostruum ab 4. nr. 97. de patribus, quod de nos
constat huiusmodi velles, et concordia est data à
patribus dominicis ad finitum viximus, & aperte
nuptiarum, vel in potest alimentorum, tempore eis
cum separacione resit inter Nobiles, ne nos digne
prosternam velim, quae non ea regula generali Ordina-
tionis, sicut est postea in aliis annis, proponere posse
rem algida causa non est, ut rite, ut alio modo, juxta plu-
bas que rem causam ex parte tam contra aperte nuptiarum
fieri vixit ad venire tunc ad collationem noscimus, cum
omni a qualiter mundiorum cum sit generalis placita, illas
textibus, et in aliis, quod si illa regula annis. Cetero
hoc nihil non probatur, quoniam sic patet potest
existentes deinceps, item quoniam viximus, etia
potest huius latet, et fuisse velles flatini ipsius vixi-
tus, atque ita non concordie natus, confundere velles
quoniam est a locero datu: 1. Codicil. In præcis Indie,
verbis 1. et 2. et 3. quoniam oppositus afflantur in 2. 8.
de finitio eiusdem facta à pate fuisse, quoniamque
modo facta in 2. 8. confundenda ab ipso filio, in facta
fuisse, ut post modum dominoris dimicione inter omnes
factus, quod non durauit, et obtegnendum in nulla
Iudiciorum, neque in aliis, quod in aliis, quod in aliis, quod in aliis.

175 *de cunctis donatibus*
Atque dñmata sicut loco nunc impletione, &c in dñblio,
contentum donata contemplatione sua ipsi ponit, & ipsi
filio querentes etiam quidam aliae de contemplatione
filii non conflat; *Item I. f. p. m. et h. a. 1. 1. 1. 1. 1.*
*f. de voto, per genit. illu. vbi etiam dñmata vxiit à cõ-
fessione mariti eis donata eis marito, & ab ipso
marito donata vxiit; Com. i. 1. 5. Taut. ad. 6. Ro-
fid. conf. i. o. - ad. 1. vbi malus id probas, scilicet
donata per confusioneis vni ipsaole effici secun-
dū communione vxiit, ut constat plus cõtingueat
vxiit domitile, ut et accedit. *Item h. f. p. m. et h. a. 1. 1. 1. 1.*
trium conf. 37. an. 2. ad. 2. vbi infraequat Lisen in d. f. g. an-
arrogat fin. quando etiam vxiit Cornelius in conf. 8. 1. col.
penit. in f. vxiit. 1. Decimus in L. liberis, col. penit. C.
de celis. Vel enim illi est efficitur cõsuetudo in loco, quid
talia donata efficientur vxiisse per Bald. in L. eas-
te. *Cad. donat. aut. nupt. sequitur Alcibi. d. 5. in arrog.*
*col. 4. quem unum intelligi, quando considerat effi-
cere, quod vxiit donec a confusioneis nascit fe-
tent propria vxori, & remaneant peccata vxori. &*
Iustedes ipsiusq. C. enicus sibi sapientia. sicut in
dñblio secundum commentarii ofitiose donata vxiit,
*quoniam tunc marito, ex quo faciente donata contem-
platione ipsius, vxiit. Ita d. f. in arrog. quando etiam**

Luminis p[ro]p[ri]e tamen q[uo]d 97-98 per se p[ro]p[ri]e agnoscuntur autem
comitum obsecrare in simili donatione, de qua lo-
quarim. Quod puto verum, quando donatio simplex,
nisi cōfessio seu fides iniquitatem tenet, n[on] sit inter
alios fratres, ut in specie l. per. C. de cedas. f. sive t. et
s. quod. Atque ita cōfessio si donatio simplices
res reducatur ad quinque a[ge]ntia[m] inter filios, que
est postissima ratio collationis. Et h[ab]et enim vihi dictus ex x
nostra, dicit autem cōfessio, cōfessio non poterit iniquitatem
quoniam inodo faciat, sed: *Pur quinque erant manus*,
a finibus, ne sit in potestate patris, ne nō sit verius
quoniam in modo potest unum inoderat. *Quae noua deusi*
18. *Rebus in praxi de forma* Signaturat p[ro]p[ri]e. 143 m. 2.
Tergo est confundendum quidam datus fuit etiam per
modum simplices donationes, quinque Sestos liberae
Lusit. *Obra* 13. & obsecrari, proximis. *Val[er]ic* sag. 91.

Non est tamen sequenda opinio Valerii, id. 15.
et 20. de hoc, quod si eucaris filii genuinorum habent
eati patrem, et quamvis quae illi inueniatur non
legitimi, sed Tejus, non cogendis pro confite, sed
illud acerbo refutare, quia invicem; quia nunc
obstat Con. ad Trident. 21. et Reformatione, 22. eius
intento. Næc ex refutatione, quia patrem non potest donare
filio, sed filius, autem vices in aliis legitimi. Et
Tertius, proposito disponitur in Utriuslibet. 197. q. 3. Et
si quidlibet illi tanquam in eo ut inveniatur, sed in
ratio, debet confiteri, et refutatur, legitime alterius
filiorum, prout disponitur per I. i. C. de ususfru-
tibus. Ambitio, unde si patens, C. de invenienti
legitimi

Disp. VIII. De Collationibus. §. X. 263

*109. Concilium tamen supradictatum non contradicit, sed tantum habet locum in alienacionibus volunariis, quas docet Clericus non potest facere, nisi prius legitime constet de diligentia, quam supponit Concilium, p[ro]p[ter]a donec beneficium Ecclesiasticum habeat sufficiens, vel alhunde habeat unde vivere possit, & non procedat in alienacionibus necessariis, quae sunt ex legi authoritate secundum l. 1. s[ecundum] de fund. l. alienatio, ff. famili. et ceteris. Gams. decag. n. 3. Si probatur ex conflictu cibis Columbiensiis, sit. 8. const. 4. §. 1. ibi: *E[st]endo ergo a den[ariis] p[ro]p[ter]a, utr[um]que filius habeat eum legitimam, & terciam, e[st]o[rum] tem[poralium] casu[rum] o[ste]ri[bus], & iuridicis: primo agere quea[rum] fructu[rum] se sit obligata. Per quea[rum] fructu[rum] obligata donatione[rum] facultam a parte, vel ab suo filio ad suscipiens Ordines factos, non sufficiet, nisi propt[er]a comprehendit legitimam, & terciam; & precipit Vacatio ut inquit diligenter, & cognoscat an finalis donatio continet legitimam, & ternam.**

300 Addit. filium clericum, si disponat de bonis suis quae sibi post clericarum in vita sua, posse disponere in proprietate, & in usufructu, & de bonis quae sibi ante clericatum possit disponere de Tertia in proprietate, & non in usufructu. Ratio, quia pater non habet viumfructum in bonis filii quae sibi possit clericatum, ex Bald. in l. acrf. C. de sacra, & Eccl. & in Auct. presbiteriorum, C. de Episcop. Holiensis, & Abbas in c. q[ua]na. no[n] de testam. Royas de facci. c. 17. n. 5. Thomas Vaz allegat. 29. n. 31. post alios. & n. 153. subdenta de iure Luisiana habentem descendentes solidum restituti de Tertia, relikti duabus partibus descendentiibus pro legitima. Idem de iure Castellae ex l. 6. Tauri, Molin. de inst. & iur. diff. 15. 8. v[er]o. de iure, Auendan. in d[icitu]r. 6. gl[ori]f. 10. Quod habet locum respectu filij habentis Ascendentis, quibus legitimam est relinqua[n]da, à qua non potest illos priuare si ne causa legitima, ex text. in Auct. de familiis, Episc. 9. presbyters, ibi: sic tamen ut herum filii, aut his non existentibus, parentes eorum legitimam patrem ferantur: itaq[ue] in manu. c. 17. n. 142. Molin. diff. 15. 8. in vers. clericatus, & Micer de maior, alios refutans, qualib[et]. 1. n. 44. 1. p.

5. X.

De reliquis bonis, quae sunt conferenda inter fratres, & imputanda in legitimam.

E P I T O M E.

- 301 *An officia publica coacessa parentibus gratia veniam ad collationem, & quid si emanatur.*
- 302 *Castrensis, seu quasi ex gratia an venient ad collationem de iure communis, & quid si iure Regie.*
- 303 *Sumpvis facti à parentibus cum filiis in studiis, quando sunt conferendi.*
- 304 *Sumpvis, quae pater fecit pro liberando filiis ex debito, vel a captivitate, an just computandi in legitimam.*
- 305 *Quae datur filioratione dignitatis non computantur in legitimam.*
- 306 *Filiis legitimis qui petuit patrem ab hostibus redire, & non redemti, an preferendum sit filio illegitimo patrem redimenti.*
- 307 *Filiis surata ad remanent computare in legitimam patre scieato, & tacente.*
- 308 *Sumpvis facti per filios ex bonis patriis in iuriis an sunt conferendi, & computandi in legitimam.*

- 309 *Imperita facta è parentibus in expedientibus batatu pro filiis ad beneficia Ecclesiastica, an sine conferenda.*
- 310 *Frustra qui datur filio conjugate loco alimentorum ad onera matrimoniū ferenda, nos debemus conferri.*
- 311 *Filiis an tenetur conferre fructu[m] perceptos ex Maioratu per matrem ea se translatu, sine ea recipiat in via a suis post mortem mariti.*
- 312 *Frustra translatu in filium de bonis Maioratu à matre, an sine conferenda.*
- 313 *Dati donis filia ad ingredendum Religiosam au[tem]as ad collationem simu[m] cum velillu, & suppellicite uniuersa? & quid si propria, quae conferuntur singulu mortalibus.*
- 314 *Quamvis sine bona, quae non venient ad collationem, data tamen à parentibus, & quid si denuntiatur à Principe, seu Rege.*
- 315 *An veniant ad collationem bona incrementa à filiis individualis propria, cum pecunia tamen parentum.*
- 316 *An fuit collatio de bonis adventitiis iusto, poterit illi habetas iussumfructuum? Pars regia est certa.*
- 317 *An das d[icitu]r nepi ab anno sit conferenda post mortem illius, cum sit diuino iure patrem illi nepi, & tunc fratre ipsum.*
- 318 *Collatio est facienda a filio de bonis, quae habebas ex substantia patru; ideo acquista per filium ex negotiacione nos videmus conferenda.*
- 319 *Donata à patre ad iuslinuerit filio si ex male expedita, ut tenetur conferre.*

Dubitamus primò, an sine conferenda Officia publica data parentibus à Principe gratis, & quid si emanantur? Dico primò, s[ed] iure nostro donata à Principe, lib. 4. tit. 97. §. 10. pertinet ad peculium quasi castrense, & ex consequenti non esse conferenda. Molin. de iustitia et. 2. l. diff. 15. 1. cors. deinde. Caldas Pereira in l. iuris canonici, verb. leg. n. 9. 6. de integrissimum. Cabral. t. dec. 1. 15. a. 4. Idem dictendum de Officiis concilia à Camera Ulyssiponensis filiibus Officiis suis premortuorum ad contrahendenda matrimonia colligunt ex verbis eiusdem §. 10. ibi: *Querimus que nam irragam a collatione, & paribus ei filios, & iuris descendentes ai[us]pices que ales, en a few pays, et ascendentis per ailes fieri nos. Et infra subdit: Et ello que d[icitu]r ho hauear lag ar sui ascendentates, e auxiliis de cofassimis d[icitu]r, ou prometidos por queasquier sambors pedalogos, e quaisquier entras p[er]f[ici]as. Per que vobis quantum Camara sit persona facta, continetur tamen sub verbo, quaisquier p[er]f[ici]as: ex dictis per Thaq. i. serrall. §. 2. gl[ori]f. 7. ex n. 10.*

Dico secundò, Officia concessa à Principe filiis contemplatione partis tanquam, s[ed]i conferenda tanquam bona profectiva, prout confertur militia vendib[ilis], vel transmobilis ad exercitus: Gams. dec. 1. p. 13. Auendan. in suis Relypsis. resp[on]s. g. n. 13. Valalc. de partitione. cap. 5. n. 74.

Dico tertio, filii teneri de iure Castellae conferre ultimatione officii Tabellionatus, seu Decurionatus quod patet illi dedit propter causam matrimonii contrahendi cum certa persona. Ratio, quia ex quo talia Officia venduntur, & emuntur communiter, & in bonis numerantur, tanquam certa bona censenda sunt. Cour. lib. 3. variar. cap. 19. n. 4. Auendan. resp[on]s. g. n. 3. Cordub. in tract. de causa de conferenda, q[ui] n. 3. 4. 6. n. 14. Anton. Gomez. in l. 1. 29. Taur. n. 2. 1. Petrus in l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin. col. Bo. vers. 5. camon. Ultimatum autem facienda est ut attencio temporis mortis patris: sequitur Guatier. alios refutans lib. 2.

301

lib.2.præl.9.6.7.8. quod potest extendi ad familiam Officiorum intelligentiis nisi ad eundem Officium pecunia decurrit, nam tunc pecunia data tantum conseruit, prout vult Gouet. id. l. 12. Tarr. v. 2. & non valor, nec affirmatio ipsius Officij tempore moeritatis subiicit huius opinione esse latum. id. l. 12. lib. collation. p. 2. n. 5.

Dico quarto, Officio ex paternum substantia ad filios profecta illis esse imputanda in legitima; Guiter, *prædictarib. 2.*, q. 6. q. 6. *Gancia de Expensi*, q. n. 14. & de Nobilitate, gl. 35. n. 19. Molin, de iustitia, tom. 1. diss. 24. vers. circa ea, & vers. seqq. Contentat *Gama*, dec. 29. n. 2. q. 6. vñ addit fucus in Lutherozio Rego, quando *Melitius*, ut *Officium*, per aliquid simile à Rege, aut, à quocunque alio precibus, & in iure parentum filio, aut filia datur in coniugio, tunc enim filius, aut filia, roem habet tanquam benevolentiam, aut tanquam quasi castitate, quando à Rege, Regina, aut Principe ita donatur; ut diximus *sopra* *vers. diss. prius* le quinque *Cardofian præxi*, *vers. collatio*, n. 3. vbi loquutus de *Officium* pblacis empia ipâ filia vivente patre, qui parte defuncto tenetor conferte pecuniam illam, seu *Officij* estimationem, aut illam computate in iure legitimam; quia fuit doatoio ob causam, *quemam ne* *cessio*, & *Luminis*, q. *impatiatur*, vbi *Sentences*, C. de *impagia etiam*, vbi ei fermo de *Officio*, seu de *Militia*, quia vendi solet: de ceteris autem officiis, seu *Melitius*, quia nec rediti, nec alienari possunt, nulla habet collatio, nec imputanda sunt filio in legem, sicut nec illud, quod poter insumpit, ut filius *Officium*, vel *Militiam* consequetur, cum in honore res filii sit datum, patre adhuc superflue.

Dico quinto, Officia publica posse vendi licet à Principi, sive tenuis debitis circumfluaonis: ita So-
tus de iust. lib. 3. q. 6. art. 4. condit. in foliis ad pri-
mum argum post D. Thom. in Opuscl. 21 de Regno.
Principi, vii consilium Dne illa Sabaudia, quid accer-
dit de iure Officia vendi possent, non tamen expedite
contra Glori. in e. pone. cap. 1. q. 6. & in e. pone. q. 3. que
absolutè negat pulsé vendi de iure quod etiam vo-
luit Caec. in sum. verbo, Officiorum venditorib[us] quia
que sunt publici iuris, vt iant Officia publica, non
recipiunt estimationem. Cum ergo non perpetuatus
lege diuina prohibitus, vendi hec officia, que cō-
siliump in modo ministerio: non eū dubitum posse
vendi, vt sit aliquando sub hacta publica, ad solatio-
nem debiti Regalisvit non femei si videlicet Valafe,
de parviss. tradit. 3. c. ex. 67. & constat ex iure
notario lib. 4. art. 95. illi: *sem nosa est ipsa licet*.

Dubitatur fecundo, quando patet huic modo efficia simplicitas, & nulla existente causa neque testigente, dedit filio? Et videtur affirmandum, cum talia officia de conseruandis fini vendibili, & coram absumto ad hæredes eis transmissibilis, ergo certi debentur illis, C. de collat. & L. omnino, 3. impatriati, C. de pecunia, res am. & ibi Bact. vbi Militia empesa ipsa ex pecunia parvis cōputatur filio pro legitima, praeterea quia apud Hispanos nulla est distinctione inter ea que donante matrimonio causâ, vel non, quod filius tenetur constitire. Nec et in dubio hoc subsistere de iure communio, per text. in d. omnino, 3. impatriati, C. de iure, res am. Sc ibi communio non scribitur.

Nihilominus videtur obflare l. 16. *Tirri*, quia est
coetera nos communis, ubi notari, quid donatum à
parte filii simpliciter, est melioratio in *Tirio*, &
Quinto, quamvis non exprimatur. ibi: *Aus que no
dixit que lo memor en el Tercio y Quarto de sus bie
nes: Et quod supererit de *Tirio* & *Quinto* impa
triae in legemiam libique quid videtur dicendum in*

prædictis officiis; siquidem illa censentur veluti cœ-
cata bona patres, nec videantur distiri, quia nemo
potest negare post partem capiebisse meliorata huius
in his officiis. Quinam si filius tacitè meliorau-
tore legem tam taciti, & exprimi idem est in siccum,
quando eades ratio, quæ reperitur in tacitu, est ca-
duta que in expresso. *Item* quod, in *Sciellentes*,
si facias per al. Tuncum, *si de verbis ablig.* *Flaminis*,
de cœfidenti, q. 1. m. 6. *O. q. 12. n. 3. t. O. q. 3. 6. n. 5.*
predicta quod videtur discendere, si patre dederit
predicta officia filius, illos esse in illis aut melio-
ratos, per es quæ habentur in *al. 26. Tuncis*.

Sed quid si patre dedit predicta officia filius, & non
est visus vice. *Denuo*, *Tellus F. etiam*, ad l. 2. 6. non
agnoscit in hoc meliorationem, & idem officium ne-
putabatur in legitimam. Tamen si aliquo modo
censentur patrem voluntari facere donatione; non
est dubium tacitam esse meliorationem, alias mani-
michiæ donationi præsumptuæ quia iuramentum nisi inter per-
sonas coniunctivæ in *factum de traditio*, *si de Probat.*
L. Campanis, *si de operibert.* Atque ita cum in l. 2. 6.
loquuntur ducentarum donatione similes, in qualis-
lim cœlenter taciti meliorantur, & diligenter officia
empita filio ex pecunia patris, in donatione propter
causam impotentiæ filio in legum causa cœlenter
modi *impartantur*. *C. de usq. eti. C. L. Campanis*, *lib. 2. p. pre-
dictis*, q. 6. n. 4. *cato*, *q. 6. C. 7. n. 6.*

Dubius ut terminus an veniat à summario officio ad collationem & imputationem, quando pater sit sibi coenit officium, & facta emptione obiungit à Principe facultatem transferendi illud in filium? Relpōlo est negativa ex lege nostra lib. 4. Ordin. tu. 97. §. 12. & lib. Gamdei. 29. n. 5. Codd. de nominat. q. 1. 4. n. 42. & q. 1. 8. n. 7. Eo quia talis conceitio, si translatio videtur donatio procedere ex misericordia & liberalitate Principe, sic proinde exempta à collatione per textum *Item multa, C de bonis que lib. vbi donatio regales fides acquiruntur sine obligatione conserendi, & probatur ex iure noliti supra d. lib. 4. iii. 79. §. 3. ibi: Os per do. quam nos. Idem dicendum est de annos redditus gratiarum, & ex liberalitate Regis à principe concessis nam si pecunia fuerit empta, quoniam postea de licencia Regis transirent ad filios, non excusatior ab oriente cōterendit: neque est locus Ordinationis. d. 5. t. 1. tales annui redditus cōcedantur filii a parentibus ex suis propriis bonis, nisi casu, quo concedantur loca aliamentaria in illis ratione à principio pecunia cōparatis, coöfderantur etiū in iunctu quo cum Regis misericordia non inventari, etio, postmodum in translatione ipsorum reddituum Regis licentia compensationem habet tunc tantam vim, ut habeat rationem liberalis donationis & ve excusatior ab obligatione conserendi: Gam. in d. deee. 29. n. 1. §. 4.*

Ceterum iupradicta, ut intent, non carent contradictione,ponde circa officium à parte fī et cōtrahit, & post emp̄tūmūmū imp̄etrata à Rege facta, transferunt illud in blu, quādūmū telle Gam. d. dce. 19. decimū furent im Scenatu Lustano in favorem illij, ut non tenetarūdū collationēne: Cōntrafā sententia milu verioe videtur in officiis, quæ solētū venuit erat cum licetū Regisq; hodie fagiū negotio conceditū: & idētū iudicēndū de illis, ut de bonis pasimonalib; quæ consuevit vocari, imp̄tantur, & cōmunicantur nulla fācū dīstribūtōne, an pater sibi, vel filio ement, vel Rex potiū cōessebit proprie tua merita, aut modo patet acquisitare. Quod ita leuitati: in his regis, & ita faulē iudicātū: anno Domini 1617. refer Mēndez à Calisto in praxib; q; e. 3. n. 8. & Bartham additōn. ad partem 1. 3. 2. 1. ful. 29. moe. 16. flante decisōne Señorū Lustani, contra cōteremētūmū facientūmū

Anton. da Gamm. nisi officia non vendentur, nec
renuntiantur; & Rex est esse difficultate in cōcedendo,
ut filio data contemplatione in ipsius essentia
etiam sapientia fecis procederent. Ita Flores in ad-
ditionem *Gam. de dñs.* 1. 9. post alios. Valaf. d.e. 1. 3. de
partitio. n. 6. 2. vbi adiut quoad redens annos, vul-
go iures, habitos à Rege, de quibus *ibid.* 4. Ordinat.
ibid. 97. 5. 12. ibi: *Eas confias in iure, cōsiderandum esse* p̄cipium, hoc etiū pecunia patris compara-
tum, prout coösideratur in Emphyteusi, quamvis à
Domino primo concedente centenarū habere etiam
consuetudine expeditis disponit ionis nolit, quod filius
conferte non teneat, neque eorum exfiltrationem
in legitimam esse impurandam ubi: *Nam tenebas a*
Collatione, nem se impo em sua legitima. Quare an-
no redens hinc in perpetuum, die vitalis, hoc est
ad vitam imperati à Rege, & de ipsius licentia in
filios translati, non veniunt ad collationem, quando
gratis conceduntur ex liberalitate Regis ab initio.
Secùdū si pecunia faciunt empi, effo, postea conce-
dente Rege in filios transferantur; tunc enim non
excusantur ab obligacione conferendi, sicut colla-
tiones libetū sunt, quando conceduntur filii à pa-
rentibus ex suis propens bonis; sūi sicut dēntur lo-
eo alimentorum: *Gam. de dñs.* 1. 9. n. 5. Idem dice-
dum est de officiis gratuitō conciliis à Rege patris,
& postea de lectione Regis renuntiationis filio, non
venire scilicet ad collationem, sc̄c quod si fuerint
empta pecunia à principio, & postea ex lectione Re-
gis locutū in filios translati: *Gam. vbi supra,* quem
referens sequitur *ibid.* Flores & Valaf. n. 1. 79. ad fin.

302

Dubitatur quartū, circa bona castrenia, ea sine
conferenda: Dico primū, quamvis bona castrenia,
seu quasi castrenia inter locos omnium bonorum
communiuantur, & dividitor, *I. si fraves, in vers.*
idem Papinius. & *I. 1. 5. cum sp̄cialiter, si pro*
facie, I. 6. n. 10. part. 5. attento tunc iure communi-
non conferuor, sive à patre procedant, sive alium
de acquirantur, *I. fin. C. de collatione, I. fiduciam suam,*
5. 1. vers. abrundam, ff. de fiduciam suam, libet. Quod
etiam haber locum in Cæstella, per *I. 3. art. 4. part. 3.*
& in I. 5. art. 1. 5. part. 6. Quia sunt præcipua ipsius
filij tum quoad proprietas, tum quoad vien-
tum. *I. 5. Nee castrense, vbi Bartol. & oīnics,*
ff. de collatione, bono. Quia autem sunt bona castren-
ia, & que quasi castrenia, tradit Cardol. in praxi,
verso *Collatio.* n. 4. 1. Bartol. in *Republ. ad leg. noīf.*
ibid. 4. n. 97. 5. 8.

De iure ramen Lusitanio non ita indistincte ex-
culpantur ab onere conferendi bona castrenia, sed
illa duntaxat, quae donantur à patre filio non con-
jugato ad militiam tenentes, nec non donata filio
coniugato ac ascendens ad Equestrem dignitatem;
vt habetur in *Ordinatione* *ibid.* 4. n. 97. 5. 7. ibi: *Quia*
per sua Caualaria. Similiter non conlectantur ea,
que donantur à parentibus coram filiis, & ea con-
sumptuerint filii in palatio Regis, Regine, Princi-
pis, vel alterius filiorum Regis: *Molin. de instit.*
dis. 1. 2. 30. vers. inter castris, alias n. 7. & dis. 1. 2. 37.
vers. quod si, alias n. 8. Normae autem filiorum Regis,
cum sit nomen naturæ, venient etiam Baskardi, hoc
et, naturalis, quia gaudent priuilegio patrum; &
confusat ex lege noīta *ibid.* 97. 5. 8. & *ibid.* Bartol. n. 3.
Ora sada hum de noīfis filiis. Modò donata sint iam
consumptæ, si adiuc exerceant tempore mortis illis, qui ea dono dederit, tunc tenebitur con-
fite secundum legem nostram *ibid.* 97. 5. 9.

Dubitatur quinto circa expensas fidelis à pa-
tentibus cum filiis in studio? Respondeo dictum iam
esse *ibid.* 1. *supra dis. 1. 5. 7. n. 96.* de expensis fidelis
cum filio in addicendo litteras humaniores, oīc esse
conferendas, nec posse cogi patrem ad alienum

Fragm. Regim. Christ. Republ. P. III.

silium in scholis, *n. 96. vof.* *Ad hoc.* Similiter *d.e. 96.*
vers. *Quid de expensi,* non esse conferendas sum-
pus pro gradu sucepto in aliqua scientia à filio.
De quo etiam aliqui, *d. 5. 7. n. 95.*

Sed quid dicendum si filius in studio egit se ne-
gligenter, & nihil proficit culpa sua? Tunc non
est dubium exponas conferti: nec non labores do-
natos filio ad studium, si non erant necessari ad
studium, sed ad legendum: ut confit ex *Ordina-*
tione *ibid.* 4. n. 97. 5. 7. ibi: *Pera apredere.* Caldas
ad l. 5. curasorem, verbo *Lafit,* n. 10. 1. Nisi ex ali-
quis coniectura apparent animus paternus domandi:
Valaf. *d. e. p.* 1. 3. n. 16. 2. & 16. 3.

Dubitatur sexto circa sumpus quos pater fecit 304
pro liberando filius ex debito, vel ex capiuitate.
Videtur dicendum esse conferendas, si pater eos
soluit pro delicto commissi ab illis; nam patet non
tenet soluere condemnationem pro filio, neque
potest fieri executo io bonis patris: *I. 1. 5. simpa-
biles, de collatione, bono,* *ibid.* Bartol. & Bald. in *I. Omni-
modo,* 5. *impuniti,* n. 5. *C. de infaſie.* Gregor.
Lopes. *I. 9. n. 5. alias glori. Verba perci bise, pati....*
que habebat etiam in *I. 9. n. 5. lib. 4. 5. 1.* pater....
perfectum quia bona patris eo vivente, non sunt obli-
gata pro delicto filiavnde si pater soluat aliquid, de-
bet imputari in legitimam filii.

Nihilominus nec de iure communi, nec de iure
Regio condemnatio est conferenda, vt habeat
ibid. 4. n. 97. 5. 8. vbi dicunt: *Nem menz traxi &*
filius a patruam & que ibi e padre, su madre derem
para (aut de carino, aut de omisio): confessur enim do-
nata ex patre, & affectione paterna: argumento
text. in *I. Liber capit. C. de capi. & possessor. reuers.*
Bartol. in *I. Stichm. ff. de pecc. ligatu, col. fin.* Ant.
Gomei. *ibid.* 1. 29. Tauri, n. 20. Bald. in *Amben. ex re-
fusam.* 6. n. 12. *C. de collatione,* qui in expensis pro
redimendo filio à capiuitate loquitur ibidem pro de-
bet Gomei. *d. 10. Spin. d. gl. 18. n. 82. ad fin.*
vbi in dubio tradit conferendum esse à filio, quod
pater soluit pro maleficio ab eo commisso, pro sua
condemnatione, ex regula, que sic habet: *Quidquid*
à parte filio inter viuos datum est, quanto magis
recipiat viulatam filii, tanto magis in eius legitimi-
nam debet computari: argumento *I. quantum nobilia,*
C. de iure, regiam. & I. si non merita. ff. ead. Atqui
valde vtile est filio, ne verbieribus afficiatur, vel alii-
qua alia infamia noverit; ergo imputabitur in eius
legitimam quidquid pater pro condamnatione solu-
tus, vt filius illam infamiam evadat: Secùdū de pre-
no dato pro filio redimendo à capiuitate; in tali
eventu non tenebitur computari in legitimam, ne-
que conferre inter reliquias fratres: Bald. in *Amben. Res ques.*
C. consumm. de legat. n. 95. eam sequent. & Garcia de
expensi. cap. 4. n. 2.

Ceterum de iure nostro aliter est dicendum, sci-
licet, nec pñnam etrogatam pro quo quis cumine,
nec pretium solutum à patre pro redimendo filio à
capiuitate, conferenda est: Bartol. in *Remis. ad*
ordin. Reg. lib. 4. art. 97. 5. 8. Valaf. de partitione. c. 13.
n. 176. vbi addit etiam in captis à Chetishanis, per
verbū generalia Legis nostra, ibi: *pura fair de expi-
nit.* Tamen de iure communi, idem docet de pre-
no solato pro filio capitulo: secùdū pro condamna-
tione soluta; vbi censet, si pater soluit pñnam
coactus, in legitimam filij esse impatrandam; nimi-
ram quando habet penes te bona filii suum nella
cognoscere necessarium, sed volens soluit præsumit
soluisse ex affectione paterna: Gomei. d. 1. 29. ex
n. 20. que defunctio placuit Bart. in *d. gl. 18. ff. de*
pecc. ligatu, quā sequitur *Alg.* in *I. in querenti,* ff.
ad *I. scelid. ad fin.* *Barbus decif.* 167. n. 11. Stephan.

Z. Grot.

*Grat. discept. forens. s. c. 50. n. 3. vbi n. 4. excipit casum in
quo parer consenserit expedit, vel raciocē delictū filij.*

Dubitatum sepe in circa ea quae dantur filio, ratione dignitatis adipiscendae? Et certum est non content quod paci expendit pro aliquo honore filii non vendibili conseqüentia ex*l. i. 5. nec castrensis*, p. 2. *ff. de collatione*, ex eo quia videtur inducere rationem bonorum vel castrensis, qui sunt liberae a collatione: argumento militis, qui etiam non content nisi sit vendibilis: *Gomel. infra d. 29. Garcia supradict. a. 1. 4.* Quin ita non teneret contente filius vires damna a parte quando facilius fuit Doctor, vel Aduocatus, vel quando Officium nobile fuit consequatur pecunia interneccitate vel quid similiter. *l. 5. nec vestimentis ff. de collatione. 5. vers. E. si misericordia. 5. p. 6.* Nec donarii ob causam quod transiit in pecunia castrensie, vel quasi castrensis: *bluech. lib. 4. c. 5. n. 66. & Cad. in praxis, verbis collato. n. 52.* qui honeste filios et officium paternumque suos in hoc aliqua bona coniungant parentes. Nec non que parentes expendunt et filii beneficia Ecclesie iustitia conseqüentur, quoniam talia beneficia habent locum quasi castrensis pecuniae, & dignitatis: *in l. sacra familia. C. de Episcop. Cler.* et ideo non procedit imputatio, ut *inf. 1. 5. sed an id. ff. de collat.* Ayora in tractat de partibus. p. 2. q. 1. 6. Sequitur *Gomel. infra d. 29. annal. lib. 1. 2. 6. t. 1. 2.*

Dubitatur octauis ac filius illegitimus, qui patrem redemit, si prefessus legitimo, qui cum poterat patrem ad hostibus redimere, noluit partii sueluanus; Greg. Lop. per text. ibidem. 7. s. 20. 29. a. vnde filium ooncedit in hoc casu fieri indignatum successione patris, illique praefaci filio illegitimum redimentem patrem, etiam si ex feminis ininde oatas esset; lequitur Alois. de canonicis. ment. testat. lib. 2. c. 3. n. 33. Spin. de glori. 18. n. 8. 3. Conson. Ordin. Lusit. lib. 4. t. 18. 8. 5. 16. 30. *Si ergo et non max. viuerem a for-
ca primas ac filios seruos negligentes eris et remir de capistrato, et for poena, non liber de feni, arida de filio,
de filio, paderis ergo et non max. disferendas luctuare. Sc-*
quuntur Tiraquili. de ure marii. glori. 8. num. 284.
Petes. l. 2. s. 1. lib. 1. Ordin. pag. 16. & Mohn. de tu-
bitrallia. lib. 176. vers. decimocuartuies.

Dubitavi mons., an furata per filios in vita patentum, & confumpera in malos vius, teneantur huius moitas pauperibus imputare in suam legem in eam? Negarer video dicendum, ex consequenti non esse conferenda; neque alij factis videuntur habere aliquod contra fuisse, eò quia cum eo tempore esset filius in patria poteſtare; nulla est obligatio: aque ita potest adiudicari conſilium, ut certe factis ex fructibus bonorum tantum accipiant: quo modo potest fieri compensatio super his, que viuo patre fuerunt facta. Item poterunt factes le tueri per viam exceptionis, aliaſ non dabitur illis ad hoc Bald. in *l. ſifta caru. C. famili. exercituum.* num. 9. Alexander in *l. ſifta caru. S. pofi faltem, q. g. ſi ſol. matrem. M. & Gormel l. 12. Taur. l. 15. contra Bald. in Ambore, ex *ſifta l. 12. de colla.* docentrum esse imputandorum in legitimam filii, quod filius auncie ladendo, seu metereſtrando: *Spicil. glori. l. 8. num. 36.**

Dubitamus decūndū, an lūptū facti per filios ex bonis parentēs in iuspiis sine conferēndi, & compagandi in legiūtāmā. Responsum est negatiū: *Cardeñal, supra verbū, collatio, m. m. 3.* Sicut oīa illa vestimenta, que ficedant loco alieno nō sunt, ex parte, & ferat libertatem, ubi Glif. verbo, debita si familiā, erit custodī. *Bacch. l. 1. 9. nec caſtrēn. s. n. q. de ac. boner. & i. traſl. dueb. fratrī. & l. donations. q. de cœſeſ. de domis.* Ratio etiam, quia humilidū lūptū ad honorem, & exaltationē patris perteſt, idēc non debent conferri: *Gomeſ. l. 29. Taur. n. 1. 5. verſ. quinto iſter. & Gatica de expreſſ. q. a. 10. Item qui*

non repetitur lex aliqua, quia obligat similes sumptus factos in auxiliis hiliorum conficit; & de iure communione nihil conficitur, quod ab eodem sine nomine canatur. *Ubi dicitur C. de coll. c. 10.* ergo nihil ex similitudine paterna accedit ad hilium ex sumptibus factis à parte in auxiliis filii, non est enim confitatum.

Deinde tandem Regio huiusmodi sumptus dicitur. 97. s. 2. limitatus ad eius dominatus, qui sunt in pendulis, & cenis factis in diebus nuptiarum. Etiam in somniorum calore & iunctu, ex certe opere, nam liberarim ex ei diari de sua vada. Ex quo inferetur catetos sumptus, si forte hinc in ludis vel hominum nuptiarum ultra sumptus prandii, aut cene, vel eius conuentus: Valat. de partu. c. 1. 3. n. 5. 5. vers. extenuando procedit quanvis filius, vel filia, que celebrat matrimonium habetur apud patrem, vel matrem aliqua bona propria, ex quibus similis sumptus bene possent: quibus non obstaten, adhuc patentes videtur facere de suauitate Bald. in Arch. res quae, n. 5. C. Cenn. de leg. & Paul. empl. 304. n. 3. lib. 2.

Dobitatur vocationis, an sumptus, quos parentes faciunt pro expeditiori bullis, ut filii beneficiis Ecclesiasticae aequantur, sint confertendi. Et castitatis rem negantur respondendum, quia beneficium habetur loco peculiari qualitate, & dignitate, pro inde collatum quartario: ut in l. 1. s. sed ad id. de coll. Bona. *Gutti*, *prae* id. 3. 4. 5. 6. 7. 8. *Iustus non confetti*, quod pater expendit pro aliquo honore filii non venditabilis compaginatio, per texta l. 1. d. *negare con- fressio* de coll. vba. Bart. & Baldi. In *Lemno modo*, *sumptus* p. q. *Cale strass* p. q. & Mend. à *Caffer* m. d. *cum operari* p. q. 7. 8. *Garcide* exp. p. q. 1. 4. *Amor* in- to m. d. *quia* n. *nisi confetti nisi fit venditabili-*

Ceterum conteria sententia placet Valacii, ut dicitur, c. 3, n. 75. existimanti verius esse de iure nostro d. siu. 97. ut primum, esse scilicet confundens huiusmodi sumptus, per tractat. *Si apud omnes, in his sumptibus, tamquam de rebus aliquis ea in modis, ut de rati, et alijs de sensu filiorum querat in easammodo, quae in alia quaque maneret, sive abrigata remittatur.* Dicitur ergo illis verbis, quae res qualemvis autem materia, quippe velibet debent intelligi, quando ad quod comparsatio est vendibile, ut non est beneficium, sed non est et confundendum acceleratum, hoc est sumptus, qui in eo comparsando finit. Nec illi causis famulae, ut nostri, sat

pietissimos Valat, quia illa in alia quaestione fe
quintus est doctissimus. Gamma dicit, 309, n. 5. & Ant.
Com. I, 29. Tertio, n. 1. ver. sex que subsumitur, dicens non esse computandas huius modo impensis filio in
legitimam, neq; in suam portionem. Ratio illius, quia
talis dignitas Episcopi patet potest, vel Canonica, et
vel pertinente Ecclesiastica, nec potest vendi neq; ad
heredes transiit inter eum nec debet impinguari accel-
latores, text. in Lamento de 6. anniversario. C. de iure, 29, 6.

Dubitare diocedemus, circa fructus, qui dantur
filio coniugato loco alimentorum, ad onera mat-
rimonii ferenda, in del case confusa? Negantur reli-
qua, quia ipsorum fastidios onera manum non facie-
fructus suos. Bart. in I. disertio de principiis. 11 ff. folior.
marum, & lib. Socin. p. 7. A. 20 in summa. Cet. var. aler.
. 1. 8. quem sequitur Glos. & Bart. in fine. Glos.
in 1. C. de dat. prmiss. & de recept. eis sententiam
tradit Angel. f. aduersum, n. 4. In illa. de mpr. Socin
conf. 17 o. c. patenti, p. 2 medius. lib. 2. C. et. 3. 7. 2. 4.
lib. 4. facit Thomas Vaz alegat. 5. 9. u. 9. vbi fastidios
sunt, ex Majoratu perceptios. & in filiis translatos à
matre, eis confundendos, aut impunios: prout re-
tinent Baetia in sua malitia, doct. liberum, cap. 16.
n. 9. Gam. decr. 1. t. 8. & Flores ad Gam. decr. 140.
n. 3. vbi limitat, n. i. tales fructus dari effete his lo-
co alimentorum, & ad importunda onera matrem
auq. quia pauper est, nec habet aliunde bona: nam

Disp. VIII. De Collationibus. §. X. 267

in his certainis non renebitur conferre: ita Gam.
d. decr. 140. & 163 Molini de illustrat. i. diff. 138.
vers. Gamma, & Thomas Vaz supra n. 10. Barboz.
ad d. 18. 97. in princip. matem. 10.

Dubitatur decimotertio, verum filius tenuerit
confite fuctus perceperos ex Maseratu per matrem
in se translatu, iuxta eos percipiat in vita, siue post
mortem in secessu. Prost alienans ex eo sequitur, quia
filius tenuerit confite, vel impunite ea, quia ei
veniunt ex substantia patens, de cuius successione agi-
tur: *I. quantum auctor, C. de inofficio etiam in fin. ibi.*
Si ex substantia eius professa fit, de cuius hereditate
agitare. Probatur ex l. libera, C. de collat. ibi: Vt in
disiunctis rebus ad intellectu definiatis personis, cum
*de hereditate agitur, demandari debet ante nuptias deni-*mum ex substantia eius professa conseruari. Ideam**
probatur ex l. 29. Tauri, & ex Ordinatione nostra d.
xxiiij. 1o. in principio, sequitur Gomet, in d. l. Tauri 29.
num. 1o. Aut odan, glasf. Molin, tract. 2. d. 37. 237.
& Valde de partitione cap. 12.

Nihilominus, pars negans in nostro calo est rendenda, hilum calcicis, non tenet confite fructus rati-
cus perceptios de Majoratu in vita matris ab ea in
se manifesti. Ratio, quia mater non dedit fructus
ipso, sed translatit in hilum Majoratus, & alioe est
donare rem, alioe fructus regiper legem, in aliem, §.
ex reb., §. de donat. & ibi Scholae. Accedit ad
hanc partem Palatius in rubric. §. 6. n. 10. & Greg.
Lopat. I. 8. n. 4. par. 3. gl. 1. 2. Arque ita non te-
nunt hilus confite, nec impuram fructus acceptos
ex te sibi donata, aut donata: quia ad hanc necessaria-
tem collatiois teneret tantum de fructibus quos
percepit ex te donata post mortem; non autem de
illis, quos in vita percepit: ut habeatur in ordinari. Lu-
cifera, ubi supra, ibi: Sera obrigado turnar tudo à
Colaçam ass suas Irmãos depois da morte de poe, §.
mas, que fizeron à doce, an com as moaldades que affi-
tiverem seu poder, e streverem a collecam, readere
de poe da morte dos desdades, ate o tempo dos partilhas.
Quod idem videt Molina. disp. 1. 3. ver. quando, et
tans pro concordia text. in libro. 9. folium. com. Glos.
ff. de collas. doi. Item tradidit Valadec. de partis. cap. 1. 3.
a. 1. 4. vbi addit. à tempore mortis patris, aut ina-
venie fructus, vbique ad tempora partitionis.
Quod si fructus principaliiter donati essent, non au-
tem Majoratus manifestus; in eo carent debiliene
confite: Gamma decif. 1. 18 Valadec. cap. 1. 3. n. 1. 48. &
Thomas Vaz allegat. 1. 9. n. 5. vbi in causa propria
de fructibus percepitis in vita matris concludit non
esse confitendos: nec illus: quia post eius mor-
tem percepit ex bonis illius Majoratus, quia à mor-
te polluit, succellio Majoratus cum fructibus.
Speciat ad succellem; vt est communis vel. omnia
ex familiis ff. de legat. 2. Molina. de primog. lib. 1. c. 4.
n. 6. & lib. 3. exp. 1. 1. & alter Molina. som. 3. disp. 6. 5.
Ideo non confitendum: quia pertinet ad succellio-

tem ex Baldus. *Antem ex iib.* n. 16. C. de collat. 11-
taq. de primis. q. 5. t. 1. Molin. *Iib.* 1. de primis. q. 11-
m. 2. Secus dicendum quando fructus collecti post
mortem ex re aliqua donata eam eadem conser-
tur; tunc venient omnia ad collationem per d. leg.
nefis. *Iib.* 1. *E transire ad cedum.* Vnde in nostris caia
non fructus collecti post mortem nec collecti in
vita conseruntur, ut post disputationem pro. & contra,
decidit Roder. *Algardi de causis mortis refutatio cap.* 5.
Iib. q. 5. t. 1. n. 26. quia post mortem nihil recipit ad
partitionem riteque de substantia inveniretur.

Probare aliquatenus argumento possidentis rem pro indicio, dominum communem scilicet, qui non tenetarii socii solvere pensionem, cum iste suo fucet vius, neque illos fructus inesset, ut vius vnum habiri; et quia dominus nullum pater fructum

habitationes concedere posset: atque ita si de sumis
platiis communis habitatione tota ab uno ex locis
non tenetur illam inhabitan, exteris, nec singulis
aliquid pensionis solvete: arguente vero, in l. 1.
qui patens, s. i. f. communia diuidand, testan. I. bared.
s. i. vnu, s. f. sumal, erexit. Quam fenerentur tener
Gloss, communiter recepte in l. Subiectum, verbo, can-
ficiat, s. f. f. comm. diuidand, vbi dicatis datum esse
euilibet locorum ut re communis pro induitio pol-
ficio, ad vnum destinatum, etiam repugnante eoslo-
cio, nec esse tribendum conforto abhinc pen-
sionis sed quia vnu diuidi non potest, nisi domus ipsa di-
diundatur Socium, s. f. sumal, s. f. cert. patens. Ialon
in Litoris genuum, s. hadie tamen, n. 7 s. f. de part. Go-
meli, de contrali cap. 3. de locis. n. 19. s. f. verbi alii
fundis communista, & Petri de Vhald. instru. de dub-
biar. q. 9. p. 3. de cunctis Dacni, reg. 295. factum, lxx. 1.
& Roman. 16. 8. an. 24, quae Salyc. s. f. Lubetrum,
C. de sacrof. Ecclesi. tradit. s. duo fratres, vel scipic duo
polisseant communem fundam pro induitio, & alter
vult quid suministrat, alter yd. patens suam
seminarie non vult lucidum, qui seminavit, non te-
neti alteri loco partem fructuum prestat, cum varia-
tute re communis: Ialon in l. 1. 26. Cigna seft. fac.
pos. s. f. in Latorum, s. f. de summa, nato 10. 3.

Se cui dicendum, quando locutus ab fundium, seu
domina locuta pro certa intercede, tenet pensum:
quia tunc fructus ex te communia videtur petere
eius, ac proinde debet confacio patrem pensionis
tribuetaque Corvus conf. 2 a 2. s. l. c. 1. 2. contex. Go-
mell. d.c. 15. 14. col. 1. da. vers. aec ab his superior
distrinx. & Caldis Pentea de emprise cap. 9. n. 20.
col. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

vbi salutem resolutione Cornelio & Gomelio refutat.
Dubitante deinceps quarto, an dos data filiae ad ingredendum Religioneum, veniat ad collationem fratrum cens vestibus, lecto, & cum tenebris suppellectile, & quid de propinis, quis confertur in singulis monastibus? Reponit eti a affirmativa quodam doto, argumento martini non corporalis, in quo dos conseruatis etiam in dote pro maritione ipsius fratrum, statu in l. 1. a. 6. si parvorum, l. 1. f. quia a patre, Menchac de success. creas. f. 2. o. n. 5. 1. C. de success. regolas. g. 1. o. n. 47. Compl. a. 9. Tarr. nata. quia vales argumentum de inservientibz carnali, vi 1. cap. 2. de mag. 1. Epif. & vix in prefato de probat. C. in Ambros. in primis, C. ad Trebil. cum finalibus, ad marianum spissatualiter, ut etiam in Topicis loco s. 3. 1. ab initio, ac 2. 3. p. eis loci a suis. Hippolytus l. 1. a. 1. ab initio, & Valerius ejus, Thom. de Tomaeletis in Floribus legum, regul. 5. 1. Sam. de reditu b. p. 4. r. 6. n. 11. Menchac de praesumpt. l. b. 4. q. 8. 3. n. 1. C. 1. q. 18. v. 9. o. C. etas. 1. 4. 5. 8. Guitart. intercep. c. quoniam possunt erbos, dum usq; atra debantur, n. 1. de illis l. b. 6. Boecid. A. gud. Lutist. ac repet. Tripl. p. 1. o. n. 5. 3. de condit. & demonstr. & in l. 4. C. de favo. Ecclie p. 4. 5. 1. o. n. 10. & Francisc. Mol. de riu sapientibz. et alij. p. 1. o. C. differ. 7. nam. 69. C.

Nec obicit uas data pro alimentis non esse
confingenda, *i. s. f. inter i. do liber. agnoscend.* Gom.
in d. 1.9. n. 16. ver. 1 prima quia: *qua etiam dos co-*
poralis, i. e. secularis datur ratione alimentorum, ut
*per l. T. *Item centum, 5. T. T. in genero, ff. de condit. &**
de mense, ac propterea non debuit tota dos conficeri l.
et liberari, Cum modus aliam, Cade cellar. Sicut etiam in no-
nituca casu; quia non ratiuina, que secum defert mo-
*nialis ad Moaziterium, videlicet vestes, quibus fuit
induta, & vniuersitate puerilium sunt confundit, sicut in
dote leculam conficerit lapidem, vulgo entraxat, data
a patribus ut est communis: non tamen tenetur mo-*
*nialis cofere certam quantitatem pecunie annuatim
a patribus relataam pecuniam Superiorum ad suppedita-*
tandas necessitates particulares per totam viam, quia

Monasterium non illa fruuntur, sed monialis racione, quoniam habeat rationem alimentacionis, & catinguntur mortuorum moniali.

Simpliter non conferunt coniugium, quod sit à parentibus, datisque uniusbus monialibus in die professionis, sicut non conferunt coniugium nuptiarum. Babol. et Ravin. ad Ordon. Reg. lib. 4. tit. 97. §. 2. & Valalc. supra cap. 1. n. 37. idem perutus propositus solitus dicit singulis monialibus, id dentur in locum coniugii: Secus si concedantur vires illud coniugium, quoniam doceas augmentum, ut deuera videatur, nam tunc licet dos confertur, sic augmentum doceas est confundamur habentes ea l. ex 1000. in praeceptis, quod in rerum, s. si possit usum legari, t. cum sit plaudere naturam, & codens nunc regatur das, & eius additamentum, cui addutum est, t. etiam, & ibi Bald. qui hoc tradidit ad multas questiones, & alij, C. de sur. dicit. L. 1. n. 6. c. imm. inter. & ibi Albert. de pali. dicitur, quibus addi potest texsus in l. s. praeceptis, s. deinde, vbi accessu donis dicunt eadem dona, non autem nos. Ex quo hec, ut licet viajat donatio patris in plenum fons, pro dote, l. l' emponit, s. famili. erit. Sic etiam pro augmentatione doceas, ut vobis laion in Rubric. s. folio marum. Francic. Art. in l. Placit. col. 2. vers. extra gloss. s. de acquir. hered. ob que Corneus cons. 3. 2. Laces in praeceptis, col. 4. vers. confort etiam, lib. 3. tradit supplementum legi sententia, & aliud quodius allumetur naturam illius, cuius supplementum.

314

Dubitatur decimoquarto, quoniam sine bona, quae data à parentibus non venient ad collationem, & quid uero donata: à Principe, sive à Rege? Dico primò donationes modicas, quae sunt a parentibus ministratas, non autem per modicas. Quoate non esse conferendas; & ideo non esse computandas apud Luitianos in Tercium, nec apud Hispanos in Quattuor, sicut si donationes factae immensae; Ordinatio nostra lib. 4. tit. 97. §. 3. ibi: Salvo se aduersum terram grande, & l. 3. tit. 8. lib. t. non recipit. Nam tunc ex huiusmodi singularibus donationibus cum haec gravis acetans, praeditiatur certus filii in legum Guttier. pral. lib. 1. q. 68. & Valalc. confit. 188. et 189. n. 18. Sunt autem non est conferendum quod patre expendit cum filio in perdicenda quaque arte, etiam mechanicam: ut haberetur apud nos d. 111. 97. §. 7. ibi: Num trara à celo, sive a quilibet payam dare, deret per apprendere in ejus d. sive a quomo enjurar à quelques autre mestier. Molina. de usq. trall. 2. diff. 2. 39. in princi. Babol. ibi. d. 5. 7. n. 8. Eodem modo donata à Principe, sive à Rege: ut haberetur super an lege nostra, s. 10. Cap. 1. p. decimissi 5. Caldas Pereira in l. g. etat. 2. verbo. lib. 1. n. 96. & in comment. alijs. sed hoc. In libro de insuffici. in modis ies. à Principe donation non sit empita à patre. Rebol. de usq. p. 2. lib. 1. q. 8. foli. 3. n. 3. 8.

Dubitatur decimoquinto ad debemus venire ad collationem bona luctuosa à filii industria propria, cum pecunia ramen parentum: Respondet, si filius negotiorum cum pecunia patris, & aliquo sua industria acquisit, rectum id, quod respondet in labore & industria, & in dubio diuidendum loci conferenti aduentuum, & acquisiti filio quodad proprietatem patris autem per tempus vita sua, quodam vixit frumentum, et colligatur ea Lemosportis, C. debet, que liber. C. 6. 1. In ista per quas personas, nobis adquiriunt, & ita in specie quilibet Bartoli. in Auctore, ex regim. C. de collat. de ibi Bald. s. 3. Velasco. de Auendan. in l. 29. Tauri. gloss. 4. n. 3. ente sequitur. Sequitur Ayora in trall. de partim. p. 3. q. 2. & Azched. in l. 3. n. 8. n. 11. lib. 5. accepto.

Ei quoniam l. 7. tit. 4. lib. 5. fori. C. 1. 3. tit. 15. part. 6. videlicet ostendere contrarium, videlicet

quod totum per filium acquisitum cum pecunia patris pertinet ad panem, & sit conferendum post mortem patris. Hoc est intelligendum de his, quae filii acquisitae, & lucratus sunt sine labore suo, emendo taliter annos reditus, vel deponendo pecunias apud Camplotem non autem quando filius acquisit suo labore, & industria: tunc ergo, si totum quod lucratus aderat labore tuum, & industria tua, totum pertinet ad huiuscontra vero, si est in dubio, dividendum aquiliter inter parentes. Et si filium quamvis Baldus hoc seluque urbano iudicis in Antwerp. ex testam. n. 6. C. de collation. Molina, tamen de usq. trall. 2. diff. 2. 34. fol. 1. 40. accedit ad priorem sententiam tubi eadem distinctione, dicens lucrum remansit ea bonis patris, pertinet ad patrem; procedens autem ex pecunia, aut ea te non fructificata, quo patre non erat negotiator, totum lucrum pertinet ad filium: si in dubio, an aliquo, hoc est patris, aut filii plus lucri sive tribuendis; diuidendum conferendum est aduentuum, & compere re filio: & alterum diuidendum profectum, & propter patris: quo resoluta videatur secundum ius commune procedere. Neque ab ea est alienus Bart. in l. 11. lib. 1. C. de collat. Studiis de Alimentis in 3. q. 20. n. 9. cum sequent. Nec à iure Callelli abeit propt' volunt. Augustan. in l. 29. Tauri. gloss. 4. n. 17. & Azched. in l. 3. n. 8. n. 24. lib. 5. recepti, qui approbat opinionem Bartoli. & iam distinctionem, de sic intelligente l. 2. n. 4. lib. 5. fori. C. 1. 3. n. 15. part. 6. quae contradictione videbantur ostendere, teste Flos. lib. 1. varia. q. 8. q. 9. n. 27. fol. 79. ex n. 27.

De iure autem Luitiano d. lib. 4. tit. 97. §. 16. ibi Salvo se o' ganho com os bens do pag., ou de reas, vivendo no vilando com elles, dicens quod si filii, qui vivit cum altero, aut veroque parente, & altero de bonis eorum, & aliquid bonis parentum sua industris, & labore acquirit, id totum competere parentibus, & post mortem illicum conferendum illis ad montem sublatibus parentibus, ut iuste omnes fratres dividantur: ita Molina. de usq. trall. 2. diff. 2. 34. n. 3. Mendes à Callo in l. 1. cap. 1. p. 1. n. 1. q. C. 22. C. de usq. lib. Cald. p. 1. n. 1. s. 1. etat. 1. verbo. I. 18. Valalc. de partim. cap. 1. 3. n. 10. lib. 1. lib. bald. invenit. od d. §. 16. n. 10. n. 2. & initiat. & c. 1. cap. 1. p. 1. q. 1. & gloss. lib. 1. verbo, ex eius substantia, vbi dicitur lucrum quodlibet ex pecunia patris per filium esse profectum.

Contra vero quando filius non alitur ea bonis parentum, & de bonis illicom negotiorum, quali inter illos locaretur confidit, potest caegere ad eisdem patrem lucrum suo labore, & industria reponit, nisi gratis negotiorum: Molina. glossa fol. 1. 45. Quoniam si filius post mortem parentum, quod acquisit cum bonis illicom, lucra non communicantur: Gregor. Lop. in l. 2. verbo. Averead. 1. 11. tit. 1. p. 6. Sundius de alimentis. n. 1. q. 8. q. 1. 1. Secus si fili sub potestate patris, & laboret in ipso frumento post mortem patris heredes non te ostendit Tolomei sagitt. quamvis opera illius eo digna sunt. Nauar. in manual. cap. 1. 7. n. 11. 1. 4. 8. Guip. de rerum. confir. p. 1. cap. 5. & n. 1. 17.

Ceterum si filius alitur à patre sive à matre, & negotiorum aliena pecunia, etiam ablique labore, sive filii acquisit lucrum, nec tenevit confidit, quia in hoc casu nihil habet ea re patris, nec contemplatione patris, sed alius: id est totum lucrum pertinet ad filium, ut aduentuum; neque ratione alimentorum patris aliquid fuit qualiterum: ita habetur in iure ostro d. 111. 97. n. 16. ibi: Quando, & filio que illa cum sive pag., sive mat. ganhar alguma, causa per seu trabalho, ou sera abrigado a traer a colagem, salvo se o ganho com os bens do pag., en de meo.

Vnde

Vnde ne ratione alimentorum aliquid pati, seu manu acquiri volunt ius nullum, quoniam plenum quod pater tenebat praestare alimenta, vel quod ex pietate paterna placuisse, & malto fortius non tenebatur filius confesse lucrum acquisitionis ex pecunia, sine aliena, sine patre, per modos illicetos, prout per vias, vel alias concretas illicetosqua non sine bona profuturis, nec patri acquisitum sit Bart. & Paul. & communiter Scriptores in d. c. sum operis, contra Glull. ibi, in verbo, ex eis, C. de bon. que liber. Iustus in l. 1. libd. col. penult. & Ducus ibi n. 22. C. de collation. Bart. in trall. de decim. iuter. c. 16. n. 3. Sic ut lucrum illorum non consumantur tunc vivum, & uxori. Sicut in l. 1. libd. de las ganancias. Imitat. 4. fol. 16. in anteg. Palat. Rub. in rep. Rubric. cap. p. vestras. l. 6. fol. 4. 1. Baeza de decim. iuter. cap. 16. n. 8.

Sed quid si hunc pater remittat pleno iure fructus bonorum advenientiorum? Videntur dicendum, citio filius sit in potestate patris, validam esse remissionem, & sibi non tenet viam fructuum alii fratibus confesse, & si à patre fuerit melius auctoritate dictum viam fructuum ut suum, neque imputabatur in Tertio, & Quinto, in quo fuit melius auctoritate apud Hispanos, neque apud nos in Tertio; per text. in 19. l. cum operis & fin. autem, C. de bonis que liber. Intra latissimum, seu donatio erit irreversibilis: Bartol. in d. Fraser a fratre, n. 47. vbi vult consumens, Crot. fol. 6. col. 5. ff. de condit. indebet. Cartier, in c. quamvis pallium, n. 3. de pall. in 6. Tell. Fernand. in l. 16. Taur. n. 3. et. Comin. l. 29. n. 39. & 101. n. 9. Matienz. in l. 1. gl. C. in 1. 9. 1. 5. lib. 5. non collatum. Tamen hodie per l. 26. Taur. non videtur procedere distinctione, qua virtus Coenensis in d. c. sum operis, & fin. autem. n. 3. quem sequitur Mendez à Castr. ibi, n. 30. videlicet fructus, qui iam erant percepti ante dictam remissionem à patre factam, est profectus: Quia per d. l. 16. Taur., donatione, i.e. remissione est simplex, & ex consequenti meliorans, & non conferenda.

Potio filius tibi acquisiti quidquid pecunia patris lucrat, quando pater dedi illi pecuniam ut tibi acquiret; vel expressi inter eos fuit iste conve-
tuus, quod lucrum dividatur: nam in primo casu, quando pater animo donandi pecuniam diligenter filio te sibi queretur, in rotum sit i. quoniam sit in secundo autem, pactio ei letarum: Mendez à Castr. in L. c. sum operis, n. 2. 5. C. de bon. que liber. Bald. conf. 6. 2. vol. 1. Greg. Lopes l. 3. in verbo, Mercadaria. tut. 1. p. 6. Azened. in l. 1. lib. 5. 1. 2. 3. lib. 5. non respon. Nec obstat filium dampnare viuentem, & cuius bona administrante pretium in diuino ex bono patris per-
quisitum, per Glull. l. c. sum operis, in princip. Bart. in trall. de dub. fratrib. 9. 4. & Greg. Lopes. ad. 1. 3. ergo, de su patrem. 1. 5. pars. 6. Quia id intelligitur nisi filius esset inductius negotiorum, seu negotiator, vel pacta mercede conductus, quem enim de bonis propriis percipiat, ut acquisitum sit Crot. in L. Fraser a fratre, n. 1. 9. ff. de condit. indebet, praeter-
tum si pater illi inopsum. in conf. 23. n. 37 lib. 5.

Idem dicendum de filio bona patris gabenente, & reddente ratione diligenter conferat namque acquituisse operis, & industria, ac labore proprio, & per aliam partem de officiis diligenter facili gal-
lancivit. Bart. in cap. 1. de consent. iuter. Domum. & fiduciam. lib. 1. libd. Bartol. in trall. de prefat. Cardon. n. 3. 4. prima pars. n. 12. 10. 1. Pars. 1. etiam, & Marc. Anton. Petre gr. in trall. de iur. fisc. lib. 6. n. 6. vbi n. 7. agit de officiis. Fili. opulemo.

Idegis isto iudicium de filio accipiente pecuniam datum moro à parentibus, aut clam acceptam, quando in suum commissum, vel pecuniam dantur negotiatori, nam totum lactum competere filio, cum

onore tamē relaciensi damnum parentibus illorum, aut hacrum quod cellulat in detrimentum carcerum filiorum: Molin. d. diff. 2. 4. fol. 145. 2. lauro Bo. Quintus filius Officialis sua industria ac labore vius, sibi acquirit quod dominum totum detrac-
tagem a patre quod expendit in filio alimentis. Ceterum si filius plus acquirat in suo officio, & at-
te, quam pater cum eo expediti non tenet, filius
relitivitate patri, neque confesse, si quid accepit clā,
aut male cunquam, si patre tangenti relinguat, quam-
tum cu[m] co expeditum in almonia quotidiana. Mol.
ibid proxim. p. 145. 3. Additū si filius in potestate de-
mandato tamen patris, aut ex voluntate illius, fer-
nando extitans multa lucrare stupendis; quamvis
patre illoro habeat viam fructuum dum viuis, ex de-
functo ex auctorito paterno debent testem nro tan-
quam bona advenientia filios vari. lib. 1. q. 8. n. 37. cor. Formam ratiōne obser. Quid multo fortius est
intelligendum in filio emancipato, & in filio natura-
lē, in filio respectu matris, aut auctoriū, quia sunt
extra potestatē, & teruit non tenent, poenitentie
petunt. Salazar. Iotes vbi supra. n. 56. post Domini. in
cap. 17. n. 47. & Azened. l. 3. 21. S. n. 24. lib. 5. 1. resp. quos iherofontes leguerunt.

Dicitur de decimo et primū in fine collatio. 3. filius
de bonis advenientiis, quantum patre in filio habeat
viam, uel la primis aduentiis bona ex filii, que
filii habent a matre, vel ab auctoriū, vel eius
que ab aucto paternitate Tertio iurem baueraria sunt
relicta, vel alio de filios filii, habet quia a patre, aut
proximi causa patris, mundo castellana, aut quia es-
titua ex sui sines. lib. Mol. de iug. diff. 3. 2. 3. reg. 2. &
Aze. iust. moral p. 2. lib. 2. 6. 2. q. 3. Et quia aperte
constat latuimoda bona non esse confienda, cum
competit filio quod propteract. lib. d. diff. 1. 3. 2.
per sonos, & est cōmuniū. Valac. de parva. 1. 3. 1. 2. &
sequente. & Ordinatio Lusitana lib. 4. tit. 6. & 9.
vbi de partim omnibus, & de collationibus. vbi n. 89.
et advenientia non esse confienda.

Ubi tata de cōmōdō, an dū dīa nepti ab uno
sit contra, ē in pōli morteni illius, cum sit dūo in-
ter p̄tē illius nepti, & inter fratres sp̄tis. Relpē-
detur dūe dāta ab aucto nepti non esse cōmōdō, tendam
ab illis, si can ab aucto in vita patris tecēt, quando
mostro patre ipsa cōmōdū cōmōdū cōmōdū, ani patruis
in hac cōmōdū amīni cōfiter dūt huius ut dūe
cōmōdū patris, vel dūlūm fūma Alex. in l.
in quart. in f. ad leg. f. 1. 6. vbi vocat hanc partē rē-
tiue post Angel. lib. Gregoriana Lopes. in l. 3. nr.
1. 3. 6. verbo, cantar, oegar hanc dilatationē proce-
dere in Regno Callela, ubi p̄i magistrorum, & velationē filius delipit esse in potestate patris, & ita omnis
quod de iug. era penitenti dētūdū nepti propter huius
līo, de quo in l. 1. dūt dētūdū, & i. Bart. lib. 2. de collat. bon.
& l. 8. nr. 1. 2. 4. est libatū, atque ita nō est dicendū
quid sit profectaria dūa ab aucto nepti cōfite-
plorare patris, & quid ita impudet: ita quia
notat Glull. aliquis in aliena, & iherofontis facies ho-
red. f. de acqur. hāred. Confite l. 1. 1. 1. 1. de iug. doc.
hās verbis, lib. Aucti. nepti nomine ex filio eas genera-
dūm dētūdū, & moris. Negat. Serrano docem ad partē
de cōmōdō. ego cum Serrano sentio, quia non p̄i p̄i
nō es profeti, quis nōd ex bono sibi habuit.

Gregorij. upmōneū sibi habere cōtradiciones ex
sequitibus hēc palā quāmū placent: Azened. in
l. 1. 3. n. 3. et. sequent. lib. 2. lib. 5. non respon. Nam Bald.
communione recipiuntur vbi. sed si p̄p̄ilis, & in ar-
regao, & in iug. & papili. tradit, quando cōfite-
plorare cōmōdū patris anūm cōfiteplorare dōrem
nepti, esse quid profectarium; si autem cōmōdū patris
nepti, non hat, quam dūtēcōnūm p̄iabat. Do-
ctores ad l. docem dētūdū f. de coll. Alexand. & Lafon

in l. quod in alio a. 5. interdam. s. de acgnit. hacten. Go-
mel. qd d. 19. Taur. n. fin. per text. in l. faciem qui ut
et. s. p. f. f. et. Ab. lat. in regn. t. de pra. impriu.
pr. ampt. t. 7.

Hac autem opinio non, secundaria in parte potestare, ut videt Greg. Lup. *sopra*, qd in eo quod Doctores auctoritatem dantem dicunt, nepti, prius datam videlicet parte, & polita eius filie; argumento existimantium in d. qd in *arrogatio*, C. in *leum apertus*, C. d. *boni* qua liber. Donantibus à consanguineis mariti contemplacione non videntur, sed uscent, ac quoniam manet, quando ipse est causa proposita, & immediatam donationem tenet. Bartius d. qd. in *arrogatio*, n. 3. d. sed si plures sfi de vulgari, per hanc verba ibi. Ego enim *arrogatio* patre, & qd quod verecundia *arrogatio* acquisitur, Et hoc subtiliter utrumque ab altero patre in *arrogatio* amittatur, vel cogatur, c. aliquid restringitur. Et tunc in d. l. de tem de debito, ibid: quid patre meum proprie me filia mea nomine dedit, perinde qd aliquid si ipsa dederit, sfi de collatione bonorum.

De iure tamen Lusitano Ordinari, lib. 4. art. 9. 7. 5.
20. Sic duplicitum est. Se é aus fizer em sua vida abrac-
cam de algara causa e em seu nro, ou uera, filhos de seu fili-
ho, ou de sua filha, para elas a collacão de apos de morte
de seu aus sequer entrar assua heranca com seu nro de
irmãos de seu pay, ou mas, filhos deles (sem aus qualche
fer aduio), se é a este tempo oyaj em mae das ditas actos so-
no nam fer. Quodintellige ut et Gom. 4. l. 29. n. 7. huc
l. viii. natus nepus ex libro praedicto, vel praedictum
et illa, quibus dos dota illa, sive sunt plures nepotes,
vel unius; quis quamvis plures extant, ne patrem
tamen unum patremque volunt Romanos, Pauli,
Alex. & Iacob in Iohann. C. de collatione, quam sic
intelligenduam sit Gom. n. 7. Si autem tempore mor-
tis aut, vivendo filius, vel illa, pater, aut mater aliorum
neponitorum hoc cunctu si velut filius, vel filia hizades
estelle patris, vel matris, qui neponitus fecerunt
donacionem, tenebuntur confesse donata ipsi ne-
ponitorib; ut dupliquit Ordinatio Lusitana, d. en. 97. 5.
1. 2. 1. se, fendo annula ex templo da morte do apos; et nos
e subito em filios. Quod lequente Gama decr. 4. anno. 3.
Caldas in si curatorem, verbo legi. n. 160. Valente de
Porto, c. 1. 2. 1. 3. 7. 10. 11. Peij assazam fui feta pella suo
acto per contemplacion de seu pay ou mae, se off pay,
ou mae quer entrar a heranca, de apos com seu irmãos
traga a collacão tudo aquello que per sua contemplacion
fui dado pelo apos a sua subiecta filius, mandante rudes
tomas (testim. n. 11). Quod si voluerit elle hizadas
querubant illud, quod lex ipsa dupl. ponit supra 5. 3. eius-
dem legi. Vnde in clara constare fusile datum neponiti,
seu nepti contemplatione ipsius ab auctoritate admittitur
per Glosario l. quin et alium, §. inveniatur off de ac-
quar, hered. Alcanta, suprad. pref. cap. 17. n. 34. Nec impu-
tabiliter patris, non confiteretur ab ipso a per Angel. 1.
et sv. Alex. et Lio. quatuor et R. et R. et R. et R. et R.

Similiter dicendum est de dono data filii, vel donatione data à patre filio suo, quālo agitur de succedendo aut item cum partus, aut annunciuis, non esse confitenda ab eodem filio, vel filia; quia cūm non tractetur de successione illius patris, vel matris, sed quā dōmen contrahetur, lēdā, qui bona constituit, nū illa est obligatio, confessanda: pœca que t'admitte in t, ut liberis, non materia, C. de cōtractu. Sequuntur Iason ad l. adam, & Barrol, l. t. s. sed T. fīam fīam, fīatērātātā. Edem modo nepos succedentes cum partus, vel annunciuo, non confessur, quando ipse agas dedit filio de cēm, aut filio propter nuptias donationem: De q̄dā data filii dispensantur, & mortis sunt in vita partus durantes, & nepotes filii apotum filio cum nō erant et se habebant partis, ex postea volunt esse credentes aut post mortem illius: & quām partus

vel amicis obiciant nepotes, tenetis consente bona-
date ab anno patris iugis, si ex tenuit ad ostendere con-
fidentia, dicentes non esse heredes patris sibi, ne-
que ex aucto ad illos quicunque pertinere; sed so-
lum contendere obtinetur aliqui de hereditate qui,
a quo nihil adhuc habent, ac piontare nulla potest
eque collatio; & ita decimam fuit in Senatu Lusitan-
io: cum oppositorum videarentur dicendum, cu[m] ne-
potes non habent melioris condicionei, quam filii sed
huius tractentur adducere ad collationem, ex lege ut
dicta. *ibid.* 97. *princip.* quodquid accepimus a pa-
tri, vel a matre, si volunt esse heredes post uocatim
pacientem, ibi: *Sera obligatio tenet inde a patre;*
nam, 48. dicens neptorem in successione, & por-
tione patris suo adaequari, quia non tractatur de suc-
cedendo suo in bonis disponibilibus, non solam de
aquisitio posteriori, sed uixi antiqui iuris, *ibid.* 101. *ultimo;*
*i. 2. C. 3. C. de sub 1. C. legitima. hered. 5. item se-
cunda, iusta, de hereditate, quo ab aucto, & heredi-
tate loco patris admittunt neptorem, proprie[?] una-
vitate, & repergenteriam ei per sonam patris; quia
ubi est filius, ibi est imago patris *ibid.* cum ferimus, *C.*
*de agris, & censu, & scio filii sit vita cum ean-
do patris*, *ibid.* hoc autem, 30. *quod*, 3. *de patre & fi-
liis via persona indicatur*, *ibid. 1. C. de iustis, &
iusta.* Quare ubi aliquis per omnia succedit, non
pertinet ac si patre succedit, si viri ex existente, &
sisterem non succedit ex legi opere, nisi concurro[n]d
omnia sub donata si extangit, vel si non extant, &
cum extinguitur: igitur neptores debent conseruare
donata patris, & videantur melioris condicionei
et late probat in specie Moruechus, *de iustis, & iusta,*
ibid. 4. cap. 13. *anno.* 44. *ibid.* Delicendissimi tenen-
tis consente, quos eorum pacientes, si viri ex te-
nebantur conseruare, & ideo neptores, & nepotes do-
cendi, & donationis proprie[?] his tuis ab aucto patre-
bus factam consente delentur. Similiter, & aliihas
& ipsobalitano laignatum eorum contemplatione
facilius; quod siem prius volunt. *Gongl.* *ibid.* 4.
taut. *anno.* 50. per text. *ibid. 1. C. de iustis, & iusta,*
ibid. C. de iustis, & iusta 3. C. de Gregoriis, 13. 7. 6.
Quocunq[ue] tenendum est docem, & donationis pro-
prietatis, & famula duas patr[um] us, debet
comparari a neptibus in legatum, siue con-
tentatorem patris, vel matris eorum predefinire, &
quando voluerint succedere uno cum partibus, vel
uniusc[um], vel cum aliis neptibus.*

Probatus per tutu sapientia citata, nec non per lumen dei nostri sancti patrum, C. de insigne testam. vbi dicitur, quod fecit deus, & donato proprio nuptias conseruavit a filiis, vel neputibus; ut debet competratis in hoc calo valer argumentum, confessio, etiocomprobatur. Item neputus ex filio, vel filia predestitutus, succedunt aux ex persona, loco, & possessione eorum, quibus, reprobatur autem, sine conclusione, quam patr. vel patris nuptias, sive cum aliis neputibus, succedunt in stirpes. & non in capita. Testimonia, etiam dicti, non de tali neputis succedentes, ut grande potio pleniora quam pater, vel matre, est omnis, & ex persona hereditum non mutatur, conditio obligatioque. Acquisita cum deo, vel domino semper habent in se qualitatem confereant, & competrant in ipso filio, vel filia; non debet inducere in neputibus, vel deceptos deputibus; & in specie, an patrem ita volunt Jacob. Quare, apud Iacobum, representatione, queat. C. de insigne testam. vbi dicitur, si in qua rati, & si in latu, nuptias cel. a. non. 1. 2.

& alij, quos se fere sequuntur Anton. Gom. d. m. 4. &
vers. sed ego tenet contraria, vix concludat indi-
stria de beneficiis negotiis conferre, & computare in
successione suis, hinc ipse filius, & filia, pater, vel
matre eorum reteretur, per iure, & caro eius supe-
dicta, & per secundum speciem in d. quae maius
(C. de morte. testam. vbi indistria decipitur, dicit
datus a patre vel matre, nec non ab aucta, vel
aucta, conferentiam, & computandam per descendentes,
est, siue in potestate, iure emancipative inspe-
cie etiam docet Catol. Ruy. in d. L. in quartam, §. ad
L. falcid. est. 4. n. 197.

318 Dubitatur decimono[n]do, quodquidem collatio est fa-
cienda: a filii de bonis, a quibus habent ex substantia
patris, de cuius successione agitur, ex questione ne-
scilla. C. de morte. testam. ibi: sicut sub iuria eius profe-
cta sit de eius hereditate agitur, & probatur ex l. 129.
Tauri, & ibi Gom. n. 16. & ex iure nostro l. b. 4. art. 97.
et princip. questionis est an veniat acquisitio per
filium ex negotiis ad partitiones cum ceteris
fratribus, & que acquisitum ob securia facta patris
Quod primum, ex dictis patet: non in dubio filius
cum patre habens, eiusq[ue] bona administrans pe-
sumitur ex bonis patris acquisitiis; nisi sic metu-
tore diligens, quia r[ati]o[n]e preluminatur de propriis
bus, ut dictum est. Quod secundum, se ostendit illa
quaestio, an filius teneatur leviter patris, & passante
illis operis iussu; quia si teneatur, nihil debet filio
pro suo labore in servitu patris, & si quid a patre
recipit, totum est profectum, & ex consequenti
conferendum ex iure Castellae, ex l. 3. art. 20. p. 2. vbi
caueatur teneri filium calubus operas
suis. Quod pagabut item ex l. b. m. 7. p. 2. etiam 2.
in ultima verbis, ibi: Oste si debe seruarse d[omi]n[u]s an
tiempo de paz, y en tiempo de guerra. Ad idem pro-
bandum coadiuvi potest l. 1. art. 17. part. 4. per hanc
verbam: Oste podera el padre a su sobr[er]e el hoy, ca ma-
guar alguna lo tengaper fuerza, o de su voluntad del
fijo, puede el padre demandarlo por su[er]ta, y tornarlo
en su poder. Ego mismo si elijo andubile por su vo-
luntad vagando por su[er]ta, no queriendo obedecer a
su padre, a prece el padre demando r[ati]o[n]e del lugar
dolo fallare, que lo sorne en su poder; y el Juez de su of-
ficio es tenido de lo f[ac]er.

Ex quibus apparet posse filium etiam iniunctum à
patre cogi ut sit levior: & ceterum opinio Addi-
tionum Alberici in Luello, & de iustitia. C. iur. dum
aut si filius se obligaverit aliqui Officiali pro certo tem-
pore id prestatim opera sua eidem non posse
patrem obligare filium ut se albinetur à levitatis Offi-
cialis, ut ibi sequitur: ex eo fundamento, quia filius
levior patri ex obligorio mente manavit, ad quod tene-
tur; contra Bald. in Aubert. ex testam. C. de collat.
n. 8. existimat filium obligeato patre solum opera
obsequiales, non autem artificiales; ut vel. m. milia,
fi. de obseq. à liber. & liber. pars. prallard. Sed fal-
liequivia lex illa loquitur de filio emancipato du-
tarat, qui per emancipationem exemplis manavit à
iure civili, & iolum obligarios existit ad obsequium
naturale: secus de iure civili quandiu filius est in
potestate, qui est ex patre, & qui poterat occidi ab
eager in l. iur. sui, & ibi Scybellent. fi. de liber. & pa-
llum, arguia ita quod formis debet operari ad man-
datum patris. Confer l. 3. au. 20. p. 2. de qua supra.
Nec est debitorum de hoc potestare in filios. Quo-
cetera teneatur leviter patre sine iusatu, & in dubio
probacione prestatim operis iudas animo donandi.
Nec opus est, ut vole Navarr. in manu. n. 17. n. 144.
& 145. quod protestetur se seruire sine salario: quia
quamvis opus protestetur, nihil illi debetur, nisi sit
emancipatus. Igitur non est necessaria protestatio:
quia ita si opus esset ut filio solueretur iusatum de

ipso labore habetur patre visum fidei, quod est ab-
fundans quia sibi vius sufficit, & proprieitas id est. Vnde
leguntur patrem nul[us] patrem, nec filii debe-
nt nisi seruitur filii ratione patrum potestatis. Non
erit tamen a ratione alienum, si filius laborat apud
patrem ut extraneus, & augeat rem patris,
quod exequatur accipias aliquam portionem
principis vita alios frates ex buenis lucratis, & si
matram arbitrio boni viae, modo non sit aequalis la-
tio, quod extinxant laborando lucrat[ur] solet.

Ba dictis colligunt aliter dicendum in filio eman-
cipato, & in filio naturali & in filio respectu maritatis,
aut auctorem, qui non habent patram potestatum; &
ideo filii illis non tenentur leviter, & pollunt pe-
tete stipendium: & ut praedicatur: ita Nauar. suprad.
& Flores d. q. 8. n. 36.

Dubitate vigescit an donata à patre ad vsos li-
citos filio, si ea male expendat, teneatur conserue?
Responso est affirmativa. Motq. d. a. 1. 5. n. 39.

§. XI.

De legatis taliis à parentibus in testa-
mento, & quando incipiat obliga-
tio de iure communi, ac Regio?

E P I T O M E.

- 320 Legatum quomodo describatur, & quomodo di-
catur denaro.
- 321 Legatum non solum in testamento, sed etiam in
codicilli relinquuntur.
- 322 Legatum quando patet relinquuntur, & quo-
modo dicatur relinquuntur.
- 323 Legatum si testator, datus viatu, solutus, an defunctus
est relinquatur.
- 324 Legatum an possit relinquiri Universitate, & quin-
dum aliae. Et quid si relinquatur incapax, &
sub conditione. n. eodem.
- 325 Legatum semel reliquitum an possit per testatorum
renovari, & an confatur renovatum, si alter-
etur a testatore. Et quibus modis renovetur.
- 326 Legatum a quo die debet aspirari, & translatum in lega-
tarium, & a quo die possit & cum expen-
sas dat debet.
- 327 Legatum an maneat obnoxia debitis defuncti pro
rata.
- 328 Legatum reliquitum à testatore suo creditori an
confatur reliquitum pro debitis.
- 329 Legatum à quipotest patet quando non est heres,
quidam hereditatem, & quia alienum habebat
legatum in isto casu.
- 330 Adiutor hereditatem an habeat si necessaria.
- 331 Legatum reliquitum pro mortuatis possit, an possit
conferti spuriis, & an possit conferti videlicet se-
cundo nubentibus.
- 332 Legatum reliquitum filio, quod si sit religiosus, re-
linquuntur filia.
- 333 Legatum reliquitum possit maritando an possit
conferti pueris ingredientibus Religionem.
- 334 Legatum pro mortuatis in certis pueris an possit
dari nubentis.
- 335 Legatum filia si nubet magnum, an debetur re-
turnum si sit nubens.
- 336 Testator si legit et in qua habet ius, an presumat
ur legge ius tantum, an legare etiam rem.
- 337 Testator quando habet multa eiusdem naturae, &
ex multis officiis, unum vni, & alterum alteri, &
non exprimit in specie quod legauerit, quis eo-
rum prius elegere debet.

- 338 Si testator legavit viuum, & frumentum, quod
 habuit in certa domo, illo coniuncto, ut debet,
 tunc quod etiu loco successit, & sicut repertum in
 eadem domo.

339 Si testator legat liberos, quos haberit in suo Abutio,
 an confessio legasse quos ibi posse pauperes.

340 Legata crux aurea, an confessio legata catena
 aurea ex qua crux peccabat.

341 Legato domo, si petitis dictam, an debentur eras,
 & an confessio legatarum augmentum, si dominum
 augmentum melioreretur.

342 Si legatarum aurea mortem testatorum rem sibi le-
 garam emat, aut alio modo acquirat, an possit
 illud peti, testator mortuus.

343 Si testator facias prelegatum hereditatum infinitum
 in aquilonem, an debentur viriliter, an vero pro-
 portionalem hereditatem.

344 Legatum relatum a testatore fratri, & corum fi-
 liu, quinque sibi dividendum.

345 Legato ex, & profesa ex eodem testamento re-
 portata, quia eorum debentur praeferti, & ad vita-
 que postea retinere ex testamento nulla.

346 Legata dotalia que habebant privilegia, & an
 transmutantur ad baretas.

347 Legatum vestimentum, de quibus vestibiles in reliquo ager.

348 Legatum relatum cum onere misericordie sanguinis
 autem ex perpetuum.

349 Legatum relatum aliis, matrimonium an autorita-
 tur proper formulationem.

350 Legatum relatum amicorum, praestituum si per
 plures annos non soluerint, & praefecti possint.

351 Legatum res alienae utriusque valent, & ad saltem
 quadam allationem.

352 Legatum relatum sub conditione si nuptiis de-
 bentur hereditate, vel alterius; vel no conservabat
 causam familiare, aut valeat si alter fiat.

353 Testator si legat emines seruos, & aequos cum certa
 qualitate, quia dnoibz tandem eripi, an vienes
 debentur letariaria.

DE materia legati, & de obligationibus legata-
torum, nobis in prælii termo est: incipita-
mus ergo ad definitionem legati quia sic habetur legata-
tus est domino ab herede praestanda, text. 10. *I. leg. etat.* est. *de leg. ar. 8. & ab. Glori. Ordin. Barol.* & est
communis; text. item 10. *leg. aram est. f. de leg. ar. t.*
& *ibidem Condemnatur Scilicet.* Alijno modo:
Legatum est donatio quamdam à testatoris telitis ab
herede praestanda. Sunt autem legata pars acciden-
talis, seu acceleraria testamenti, non autem subfun-
tialis, nec essentialis, uno nec integraliter talis
mentum quoq[ue] essentialis & substantialis, finit lega-
tis constitutere potest l. t. 9. qui negat legatum, s. de
leg. grad. Dicitur. Dicitur autem donatio, quia quaynus
omn ex mea voluntate ydiciatur testatoris à testatore,
& potius ex voluntate, quâm ex liberalitate; sub-
lominus cum in ixa potestate sit illud relinquitur,
vel non relinquitur, spectu legatarij, legatu dicente
donante, *armento l. extraham.* C. de hered. iudic.

322 - Imo legatissimi potest telenqui mutu à testatore ablativo que aliquibus verbis textus in L. 1. et ad f. de legati 3. T. EX. 1. *Quem hoc modo fit, si levi et i. fere in L. 1. et in E. 1.*

*C. de fiduciam. & utinamque, C. loll. & communis
Sedentibus. Reliquum utrumque per mutuamq[ue] re-
flatoz interrogatis ab aliquo an his vel alioz eis
aut leuatum telum quod & ipse non respondit verbo,
qua forte non vult, vel non potest, voluntate suam
exprimit non tenet corpus, vel caput, vel alioquin
lignorum lignorum enim dicitur nunc legimus responsum;
& valit argumento textus et seruante, q[ue] si papilla, q[ue]
ad T. loll. Optinet tamen quid Nonatus diligenter
adserens, & scilicet interrogatorem: tellationem fa-
ctam, & ligna simili per tellationem facta, quicquid
parat, voluntatis reflectoris aperte tanta loll. in d. l.
manu, q[ue] si legat, 3. adem Odobed. in d. l. an epifolia, C.
de fiduciam.*

Quid si testator visa comite solvit legatario ideba
legatum, an declinari esse legatum, & transire in con-
tractum, & donationem inter viros? Autem, Gom.
sem., *versus c. 1. n. 4.* prout, si testator simpliciter
rem illi tradat, non existimando te cuius tractus lega-
tario ex vi praecedentis legit, transire per traditio-
nem in donacionem inter viros, prout, prefecerant,
neque posse amplius reuocari, neque ex ea diuinci fal-
cidam. Conta vero, si testator domini tenet traditio,
dicat le ex causa praecedentis legati soluisse illam, prout
temperante legatum intra limites prius legit, & post
transire in donationem inter viros, & prout posse
ad libitum reuocari quantum transire in donationem
in legato, & locutus intenit ante ipsius testatoris
inclusores legataentes Barn. & Paul. de Cest. in
leg. aram eti. f. de legar. 1. 2. Molin. tanac nobis de-
inf. Israh. 2. *dict. 1. 9. 3. ad fin.* arbitratu potius transi-
re in donationem causa mortis, neque teleologe na-
tum legare, cum transire donationem viro alio
testatore in acceptum: neque enim tis illa pre-
flati debet iam ab hestate ex testamento, aut ab
intestato, quia fuit a natura legata valde aliqua, caus
legatu dicatur donatio quadam a defunctu velicta,
& ab hestate praeflanta, atque, seu legatus nisi debet,
rem accepte ab ipso heretodequo non sit in multo
causa, nec iam a defuncto relinquenda. Quid autem
reuocari possit dum vires testatorum in hac conuenient
donatio omnia mortis cum lege.

Ego tandem addo distinctionis gratia, si etiam in ipli actu testandi tradidit tene legatum legatario, tunc ipsam traditionem cum actis testamenti sapere naturam testamēt, & polle etiam utrū vti lega: omni: quod nō habet ex intercalatione facta mentione ipli: legati: iudicari donationem inter viuos, & consequenter per alium testamentum postea factum, non posse reuocari: ita Molin. de primis. lib. 4. c. 4. n. 1. & Coss. in fabric. de testam. 2. p. m. fin. & Peñalva. in l. Encyclopaed. 1. v. s. de leg. 1. & habet. p. 17. Tamen, sequitur Spinius sui speciei glag. 8. principe. n. 2.

Sequuntur an possit legatum relinquere. In iurisdictio-
ni, & quibus aliis? Responso ēr. ab initia, sine
hat expēcīt alicui Coloniensis. Civitatis, vel
cibibut oppidis: sine tacē, velām si etiam leger
certam summaria pecunia pro alimentis pauperum
alascis Municipi, vel loci pro sustentanda pueris,
seu magistris, poēlis, & vel pro fabrica aliquia con-
stituenda, vel retinendia valet namque tale legamento
& eius ema competit Reipublica: & Officialello.
Illaus ex parte habent in isti quid redditum, s. de leg. 1.
& ibi glag. & Boet. ext. in L. c. iuribus, p. 10. in it. sc.
in Latam patet. q. fin. s. de leg. 1. & in l. c. iuribus, s.
sc. cert. pat. & ibi plane Glott. & communiter
discipiuntur.

Hinc legatum relatum incipiat peritus ad hacten quando tunc pectus petivit haec incapacis fuit. Etiam in mortuum fit de his, que non servatae esse. & lapides fiduciam, ut defecit. Contra autem usum per leonem, inveniatur primum refutatio, minima ne-

senz incapaci, sed ob contemplationem auctio de-
fundi in hoc cauenit si deficere illa persona, debet
relatum in aliquid opus suum conuenire, ut mem-
befuisti in effectu adimpleris. *Legeramus*, & *de Scrl-*
bentes, *ff. de q[uo]d legat. Bart.* *l. patet filium*, *ff. Testa-*
cam, *n. 1. ff. de leg. 3.* & probatur ex eiusdem quodam
per sex. *Ibi*: *Si sibi non patet, de ref.* vbi notatur
quod legatum relatum ad alieius Ecclesie con-
structionem, nun propter hanc caducum, quoniam
locus adiectionis non fuitus designatus; ut per *Couar.*
ibid. *n. 1. 2.* & *Gonzal.* *ad Regal.* *8. Cancell.* *gloss.* *5. ff. 3. 7.*
num. 8. 5.

Ponto si legatum tenuit quantum duobus, quoniam unus
est incapax legati, tunc pars silua alteri non accret.
et si remanet penes heredem, *l. si Tunc*, vbi *Scri-*
bentes, *ff. de legat. 2.* & *l. plane*, *ff. si conservatur*, *ff. de*
legat. 1. Tamen si aliquibus testatoris consensu hunc
conditione tenuit quantum legatum, & nequecum condonare
imperatur, aliquis eorum decedat, in hoc casu integrum
legatum deberet illis, vel illi, qui tempore exi-
stentis conditionis superiores fuerint, & nihil ha-
redibus illorum deberet, qui decederent ante adiu-
tum conditionis, per *l. tunc*, *ff. si autem*, *C. de cadu-*
cione & *l. si quis legat.* *5. fin.* *vbi Bart.* *ff. de candu-*
cione & *de mautur.* *C. de contentione*, *ff. de legat. 5.*

Accedit quatinus cum legatum semel relatum
possit per testatorem revocari, & ac censeatur revo-
catur uis res agere abhenerat, & quibus modis lega-
tum revocatur, ut adiumentus. Tripartita est dubita-
tio breviter ramen dico, ut sam. *lxix*, pulsit revocari
per testamentum postea factum, sicut per testamentum
semel factum revocari potest a testatore ad libitum;
est enim voluntas deambulatoria visque ad mortem.
Quoad secundum, an cencetur legatum revocari
per alienationem rei legatae? Dicendum est, si non
fuit facta traditio modo tertia dictio, & testator rem
in testamento legatum alteri donavit, & uocat legatum
in hoc casu, quia cencetur penitus esse legatum; &
hac eutione tradendo in vita rem alteri legatum; non
potest testator amplius hoc de disponere: per *d.l.*
17. Tauri. Oportet tamen quid testator se declaret:
nam non ipse testator eam cum *Tizio* semel legatum,
postea alteri donavit, rem cum ipsam uilegatam alteri
vendidit ut pignoris tradidit. In prima censu
centur legatum revocatur, quia videtur voluntate
mutata, tradendo alteri rem legatum. In secun-
do caso venditionis, seu pignoracionis, si testator
non faciat mentionem *recepit*, *nece* pignori *tr. 7.*
dirx. potest legatarius petere restitutio legati
ita *Roderic.* Sicut in *l. quoniam in proribus*, *q. 9. super*
legem Regiam, *C. de iusq. test.* *Vetus* *l. 16. art. 21. lib. 4.*
Ordin. *Pecata l. Lecum Taurum*, *n. 27. ff. de legat. a.* &
Tellus Fernand. *l. 7. Tauri*, *per sex. art. 40. art. 9. p. 6.*
has verbis: *Domatus faciendo est testator em in vita*
de aliqua res que enies mandato est in testamento,
de statu pars eis de manda, *u. porque se mea que se*
arripenso que le dio a otra, aunque morrese, mas se
la vendiese, o empenasse, no se desatara la manda;
parende dicimus que aya su mandado, deve tener
el precio para que sea vendida a la estacion. Ita lex.
Iustus Molina, aliquantulum de iusta, tract. *dis. 19. 4.*
fin. *t. 190. littera B.*

Quibus autem modis cencetur legatum revocari?
Illud certum est primum revocari propter inimici-
tas superuenientes, per *l. 3. ff. fin.* *ff. de adiumento legat.*
& lenitatem *Imol.* *in l. si ab heribus*, *ff. fin.* *in fin.* & *Mol.*
ibid. *de prouinc.* *q. 9. n. 3.* unde legatum debet rema-
nere penes heredes, aquo celumbi etiamque testa-
tor expresse non dixerit se revocare predictum lega-
tum. Ripa *l. fin.* *n. 13. 5. C. de responde. doct.*
Couar. *in l. Raym.* *in p. 1. art. 5. 7.* *de ref.* etiamque in-
imicitias occurrunt habuisse ex culpa testatoris; ut

probatur in *l. int. scilicet*, *n. 2. C. de iusq. de ref. R. Rip.* *vbi*
proximè & *Conat.* *in Rubr.* *de test.* *p. 1.* *n. 2.* Addo
etiam testator ignorare causam inimicitiam gravissimam;
ad hinc enim coessebit revocationem; quia verolim est ita voluisse testatorem, si causam
inimicitiam tenueret: *Gloss.* *l. de contentione*, *C. de fiducie.*
& tradit *Cost.* *in c. 5. pater*, *1. p. verbo*,
legamus, *3. 2. de testam.* *in 6.*

Quod si contingat inimicitias incipiente siem
quando mortuus est testator intercedente risa pa-
loane inter legatum & testatorem, & legatum
vulnerante testatorem, qui stans mortuus est in hoc
casu legatum opineo rite legatum adiuvem, & hi-
cubus ab illo tollit, *l. 1.* & *ibid. Bart.* *n. 4. ff. de his quib.* *or* *Indign.*
Molin. *lib. 1. de primis*, *c. 9. n. 46.* *vbi n. 4. 8.*
addit inimicam mortuo posse interiti perinde ac si
vixisset esset, & legararium, qui post mortem reflan-
tis tem habuit cum vota ciuidem, priuati legato,
vel fiduciomodo deferendos, sicco. *Bart.* *in l. 1. ff. de*
bus quib. *or* *Indign.* *n. 3.* *Cifuent.* *in l. 1. Tauri*, *n. 3.*
Pecata l. 1. fin. *in principio testamenti*, *ff. deleg.* *n. 39.* & *Padill.* *in l. 1. de cito*, *n. 2.* *C. de fiducie*, *et*
qua imma, *riuo* & *mortuo fieri potest*: *l. 1. ff. & fi-*
fori ff. de iure. Ex quo vidua luxuria si viuens pro-
pet obtemperat, quia ex hoc mortuo infertur, priuatis
etatis filiorum, quia patet eliquar vxori in testa-
mento, necnon tuti la legitima, atque diuina; prope
volent *Abbas* *in c. 4. p. 1.* *in gloss.* *verbo*, *Maldad de su*
esposa. Quia omnia, & alia similia confirmat blant,
de conseil, *vol. volum.* & extendit *lib. 1. m. 3. n. 5.* *&*
sequentibus.

Cenfetur item legatum adiumentum, si legatus
contumeliosa verba in testatorem pronuntiantur per text.
in l. si inimicitia, *ff. de his quib.* *or* *Indign.* *in ilib. ver-*
bus: *Testatori maledixerit, ans in sangue voces adver-*
sas cum iacturam. Albertini, illud verbum *infuscatus*,
hoc est calumniosus, exponit: & ex hoc quidem col-
ligatur, si legatus dixerit testatorem esse culicibus,
quod valer idem, quod vixit eius elicidat terram, le-
gatum cencetur ademptum per *Gloss.* *in l. 1. de summa*
cura, *qui sunt verba valde contumeliosas.* Quinimmo
legatum videatur ademptum, si legatus fuerit oegla-
ges in curando testatorem agrotus, ex recta cōiectura
voluerunt testatores, per *d.l.* *3. 5. 7. lib. de adiumento leg.*
Inquit quod noramus in *l. si ab heribus*, *ff. in utr.*
ff. sol. mar. *vbi Angel.* *in pars ele.* *occidere*, & *egro-*
tantis cuius non habere, & *Imol.* *addit.* *cum qui pe-*
ret lucrum ex morte aliquis, non est dignus ille, si
cautum monit dedetur faciendo aliquid, & si negli-
gendo. *Bald. conf.* *26. n. 4. vol. 3. p. 161.* qui occidit te-
statorem, vel etiam illum inimicam negligit, omni
commodo succellos destini. Quid enim intelligi de
negligentia, vel culpa lata, vel latè leui, non auctor
de leuitate macrata, si medicum vel non vocat ut, vel
superum adhibuit, quia peccavit in his beatitudibus,
et non in contingencyibus, id est in primis omni
commodo: Iesus si Medicum pertinet adhibuit,
& in quibusdam contingencyibus negligenter pro-
cedit, ut nos *Bald.* *in l. quia fortuita*, *n. 1. 3. C. de p.*
ag. & ita pronuntiantur *Natura*, *causis responsu* re-
petentes *in conf.* *4. 6. 2.*

Quatenus tamen potest quando legatus videatur
indignus legato, ita ut legatum nico debeat appli-
care, & an legatum relatum proper benemerita
posse revocari ob inimicitias superuenientes. Nam
quod auctor indigno, sic us rapit, ut loquuntur text.
in l. Indignum, *ff. de his quib.* *or* *Indign.* & hoc regu-
lariter traditum est in *l. Papin.* *g. amerciatio*, *de iusq.*
ref. Quod etiam colligitur ex *l. Lucum*, *in fin.* *de iusq.*
ref. *C. in l. cum ratio per fin.* & *ibid. Bart.* *ff. de bon. diam.*
Neque

Neque hanc indignitatem potest quisquam obuicere, nisi ipse hicus, quia utrumque licet opponere de uno testi, Glori singulari l. k. resequenter, s. i. in verbo, ex parte peritiorum, s. famili. erexit. locutio Batt. in L. 10. s. pro bared. Quia ergo non placuerunt indignitatis nulli proberbe, l. cum quidam, & l. cum pater, s. Rego, de lego, s. tamen si legatus fuit in culpa, & negligencia, s. tamen si collator mortuus iu. legatum aufertetur, & filio applicabitur. Item si legatus fuerit post remittentiam, tanquam indegenit legato prima- bitur, l. si legaturam, & isti Paul. Calstreni, is jumentum, C. de lege.

potest vbi res sita est, per textu*m. leg.* et *amplius*, *de leg.* 1. Atque ita expensis, & sumptibus hæreditis tridens clausum sonit tenuis latuus, & viuo testator a fugit in verbē remota est, & tunc tamen. & percalo legaturi, cui legatus est, debet tradicō quod remilegatus debet hares præstatu loco, in quo à testatore fuit relata, per textu*m. leg.* et *res*, *de leg.* 1. vbi id expressis verbis deciduntur, sic intelligendus est textu*m. leg.* et *res*, *de leg.* 1. quodlibet testator post mortem testatoris a fugientibus expensis hæreditis est inquietundis, & tridens ipsi legaturi, secundum inquietudinem, *de cum res*, *de leg.* 1. Vide Cardo, *in præcepto, verbō, legaturi, res*, *n. 40.*

327

Potes à quo die legatum debeatur, & translati in
legatarum, & à quo die peti possit, & cuius expiatio
dam debeat? Dico primo per legem Papiam, dico
legatorum cedere ab apertura tabularum; non iuste
à morte reflaturis. Vnde diem cedere accipe, non ve
lla ex illa die hoc ipsius debet, velut in contacteribus, sed
quod ex die illa, quasi debetum sit, & translatique
in haec rem legatorij, ut volunt multi, de quia us
Cuiusdam de morte ad P. papam, ad iis quando dies
legatus, a 24 Bald, ad I. Papam, s. 160. Dico se
cuodo iustitiam eadine iustitissime, & commendabile
L. Papam, sed id omnis Tribonian, titulu de ead
e praeceps restituto iure ex p[ro]p[ter]e Catoniana Regula
locum habere, mentio dubius est à quo tempore di
cetur legatus dominus tui legata. Quia in re
ali sic, & alii sic. Nam à meo n[ost]ri n[ost]ri colligunt
ex Lusio, s. 20 nonnullis, Cade eadus, rolandus, ex
eown pater, s. fordo de leg. t. Contra vero quid à die
hunc dictatis adice translat, probatur per l. j. h[ab]itum,
. e[st] cum fernam, s. si fernum filij, s. ff. de legat. t. l. commu
de legat.

Ambagi tamen potest an legata maneant obnoxia debitis defundit pro rata; Recipiendo legatum in re fibi legata dicti hereditatem, in tempore, q. 1. de usuc. *Lquieret, C. de hered. in usuc. 1. q. 1 ex fundo, q. 2. ex consequenti non esse solendum legatum certa patre hereditatis, nisi soluto primitus alieno tamen legatatis est quicunque bonorum, in ea cuius principale est solendum, nec curandum est de acte alienor Gloucestri sibi quae feruntur, glossa q. 1. de leg. 2. Anton. Gomian. l. 21. Taur. p. 2. pertinet ibi. *Sicut obligadas a pagar las deudas del deudor* Pro rata de dieba memoria como se fueren herederas en la diebame-
toria de tercios, quanto. Idem Gomian. tom. 1. n. 10. et c. 12. n. 21. Vnde quantum obligatio solendum est alienum competit hereditati. *l. queret, C. de hereditabili. 2. Bald. conf. 57. lib. 3.* Hinc tamen praecedit in legario certa patre hereditatis pro rata sine partis. *Vulnigen. de avise respon. cap. 4. q. 2. n. 4.**

328

Hec tamen controvertit difficultas ita compone potest, dicatur quod dominum rei legate facte resul mittatur ad legatariū à morte testatoris, ut etiam tam ad dies hereditatis. Dicitur ante id h ereditatem quando baresat, velo tunc haret, velo hereditatem. Manet de coram ceteris voluntatibus, ut etiam i. vbi ostendit quod res rebas videtur quae adire hereditatem.

Item: ut etiam probat Cyprianus,卷之二。
Dico secundum de manu hæc legatum esse capienda, & à die agitacionis peti posse. Quibus autem expensis legatur ne, an hæc diu, si praestandum legatur? Dicendum est, si legatum constitutum in te egerit pondere numerico, & mentito, si præstandum in dominio hæc diu, vel ubi licet maiorem partem in te hæreditare habebit. Nihilominus si legatum constitutum in te certa in aliquo loco certo constituta, & peti

Quid de legato reliquo à ecclatore suo creditori, an
ecclae reliquo pro debitis? Si consilice debitorum
eis voluntati, quid quis videlicet debet alteri ex
propria facta, vel contrafacta, non videtur reliquo
animo cōpēndi. sed utrumque potest creditorum pe-
terere, et tenetere, per leg. 2. & fiduciam. **Cadre res ipsa.**
ad vbi quando manutinet legatum reliquo ex eo, quia
voluntatis contraria cum illa, non videtur legaliter
animo cōpēndi cum dote: ita Bart. Bald. & Paul.
et al. 1. 1. quod amplius, quamvis cōtulit huiusman-
us, numerus, et quantitas, que est in dote, vel in quatuor
ex eo, ita placuerat. Quoniamq; si debitor reliquias
creditorum rem sine molesum, sibi mutuabili in po-
tuerat sibi pro debito, adhuc utrumque consuegi
potest, & insuper ab hac dubius petere debitum, cert.
is i.e. creditorum reg. de leg. 2. & ibi Bartol. & Alberic.
& communiter Schreiberis.

Couta vero, quando debitum est necessarium, & tellator ipsi creditori legit, videtur reclamatio non compendiari; & prout si poteret reliqua aliquod filia, tunc quia tenetus ex lege dare docem filia, videtur compensare cum dote, & sic videtur reliqua pro legimina, quando legit filio, vel filia, & cuncturam compensare cum legit filia, quod tenetus pro legitima reliquias argumento textu, in questione nonne. Cade istius cell. Molin de iust. diff. 200. tom. 1 pag. 1227. ver. hoc in *la* fundamento, & pag. 1228. vers. secunda conclusio, ut hoc dubitamus post alios tam lib. panoplia, quam Lutianos omnem re solutor.

Legatum ergo a quo peti potest quando non est heres, qui adest hereditatem, & quas actiones habent legatorem in illo casu? Rari dubitum, quis legato habente racionem conditionem, scilicet si adest hereditas, unde debentur post adiunctionem, Bald. in *Auctore confit. t. I. c. 15. col. C de liber. praece.* Scilicet adiutum hereditatem legatorem debet, secundum
Bald. Glouc. & Doctores in *L. c. i. quoniam C de fiducie miss. Barr. in f. l. 1. C de donis inter vir. & ux. De Bald. in *L. c. i. C quia omni castell. et in Auct. leg amplius. C de fiducie.* Quare causam est ut alio
legitordis fiat, ut legata censeatur, prius vult*

239

Disp. VIII. De Legatis in genere § XI. 275

Batt. in d.l. eam quam, & in l. i. in 1. defter. C. de fact. Eccles. nisi sine legata ad ipsa causas, in quibus adiunio non requiritur, ut debeat etiam Doctor in d. l. eam quam, & in d.l. Dico igitur, quando non est heres, qui adest hereditatem competere legario actionem triplicem, personalem videlicet, que presupponit personam obligatam. *Sententia Inst. de actione.* actionem hypothecariam, que alias prolegatis soleat competere, ut in l. 1. *Causam de legat.* Badi. i. v. l. m. g. C. si quis omnis caus. est. & actionem rei vindicationis, quis alia cooceditur legario, vera l. 1. *Causam de leg.* hoc de fide Hispano l. i. i. 4. de los testamentos, lib. 5. non recip. per quam sicut non requiritur aditio hereditatis per hereditatem factum, ut legatus illius aequaliter legari, sic etiam non est necessaria aditio hereditatis peruenientis ab intestacione Mecer. in d.l. eam quam, n. 79. & Tellus Fernand. l. 7. *Tauri.* n. 8.3. post Petaliam in l. 1. *Inst. de legat.* 2.

Quare secundum dictam legem Regiam omnes tres actiones competentes legato nullo hædere adeunte, de quibus in l. 1. *Causam de legat* secundum quam etiam legata confirmatur, conseruanturque omnino, scilicet à morte testatoris, sine villa aditione. Sequitur à die mortis testatoris vero transire dominium rei legata in legatum, & non hæc, & consequence haber legatus rei vindicationem, quia dominus solet competere, & omnium, hædis, de aliis, quamvis attento iure communii, herede non adest, non transire dominium in legatum, & insuper legatus non potest petere legatum, eo quia ad validitatem legatorum, quae celiq; in instrumento, necessaria omnino est aditio hereditatis per hereditatem scriptum: *I. si rem de regulari, l. eam quam, C. de fiduciam.* Anton. Gom. *causar.* c. 1. n. 11. & Petal. in *Lamia.* x. 15. de leg. 2.

Ex quibus iure communii non competit legatio pro re legata, non aditio hereditare actio personalis ex testamento, neque actio hypothecaria quia deficiente herede persona obligata deficit, & per consequens deficit actio personalis, que presupponit personam obligatam, *Inst. de actione.* & pars ratione deficit alia hypothecaria, que est accessoria ad personalem obligationem, ut in *l. si legat.* ff. de pignor. ita etiam deficit rei vindicatio, que concedetur legato non patre, quia nemini adest hereditate, dominium rei legata non transirentur in legatum à morte defuncti, ut vult Act. in l. i. 1. 7. & ita non habebit legatus rei vindicationem, que non nisi dominio competit, *l. rem alio, de res vendie.* fecis de ure Hispano, l. 1. i. 1. 4. de los testamentos, lib. 5. non recip. muta quam omnes tres actiones competentes legato, etiam nullo hædere adeunte. Atque ita esto, nullus heres adest, ramen hereditatis faciem adest, que cum sit persona representativa, ut in *Hereditate in multo, de acquirendo rerum dominio,* in illa representante omnes obligations tam auctoritate, quam passione, & consequente in illam sic incitem competit actio personalis ex testamento, & ceterae actiones, dato prius curatore hereditati acenti, qui illius partes defendat, & contra quem actio velis intencetur. Ripsa. *de leg.* 1. n. 6.6. Tell. Fernand. in l. 3. *Tauri.* 3. p. n. b. & ibi *Burg. de Paz.* n. 8. 19. Item competit legatio actio hypothecaria, que licet presupponit actionem personalem, ut in *l. si legat.* de pign. tamen in causa nostro ipsi hereditati acenti, & obligationi, quia illi inest, adiungit potest hypothecaria, licet & fiduciaria, *l. mortis Res.* de fiduciaria, ita Greg. Lop. l. 16. i. 1. 3. ff. *glossa verbo.* Obligatos, & Mezcanus in d.l. eam quam, n. 79.

Vnde ipsi legatio in hoc casu competit rei vindicatio domini, quod illi datur ex l. 2. *Tauri.* de sua-

tio, Gom. d.c. 12. r. 11. Nam etiam considerato sue communitate dominium rei legata à morte testatoris, facta & non vere transiuerit in legatum, d.l. *Tauri.* & l. si eis homo, s. cum seruus, de leg. 1. & quoniam eodem fute communitate ante adiunctionem legata nullam vim habeant, l. eam quam, C. de fiduciam. Tamen intenta d.l. *Regia 1. m. 4. de los testamentos.* lib. 5. non recip. legata statim absque villa aditione à morte testatoris confirmatur, & vere transire corrum dominium in legatum, & illi competit eti vendicatio, quia dominus solet competere, & ab illo die laetare legatarum fructus rei legatae: sic Greg. Lop. l. 2. 11. 1. 3. p. 5. & l. 37. r. 9. p. 6. in *glossa de frumento.* Petalita, & Ant. Gom. in loco supra citato. Ex quibus omnibus aperte conflat iure communii necessarium esse adiunctionem hereditatis, re legatae consequentur, & ut legatus retineat tres illas actiones: fecis de iure Regio, secundum quod aditio hereditatis non est omnino necessaria.

Sed quoniam an legatum relatum pro pueris manitatis possit conferti pueris bastardiis, iuri natura libus habentibus qualitates requiras a restare; & an possit etiam confert viduis secundis nubibus? Quoad primum respondet posse, ex Part. in l. si confidente, c. 1. ff. sol. mar. & ex *Glossa in Clem.* 1. de Baptism. quo referunt sequitur Beccaria. in *soe Reparator. verbo legatum quibus personis fieri possit vel non dicere.* n. 3. o. legatum filiabus factum debet etiam bastardiis, quia filiorum appellatione etiam bastardi continentur in favorabilibus, nisi contrarium consuet de voluntate testatoris. Quoad secundum de viduis affirmit Sylvest. verbo, legato, i. q. 5. n. 9. & alij. quo referunt se Sanch. lib. 7. de matr. q. 9. r. 4. Sed viduis est non esse conferendam viduis secundum nobilitatem, nisi contrarium es venitum testatoris mente colligatur; quia regulatius legatum relatum pro maioriis de feminis de iolis genitis nuptiis intelligitur ut deducitur ex l. *bones.* s. hoc sermones, ff. de servis, ff. nuptiis: *Hoc seruus, dum nupta erit, prima nuptia, si nuptiam lequitur Bald. in proximo Decretal. n. 25. Iulian l. dueb. m. 5. si qui, n. 2. ff. de amator. & Benedic. in r. Regias. de test. verbo, quia cum alia, n. 79.* Addit tamen Sanch. nili vidua nuptia primum matrimonium non consummaverit, tunc enim vidua est capax legati, ut sit Ripsa. *Rubr. C. de secund. nupt. n. 5. xvi.* sed aut dicatur, in nuptiis edictis, sequitur Declys. *Rubr. C. de secund. nupt. n. 4. & ibi Galion. in nuptiis edictis, s. 1. idem seruus tunc quando primus matrimonium fuit virum, adhuc enim consequitur legatum. Quia tenuerit non fuit vidua, nec prius constata nuptias. Nam viros fuisse quod non solum scilicet iudicatur, quod si satis dare cogit. l. 4. condemnatur, ff. de re nuptiar. Sanch. d. d. l. 9. t. n. 43. & 56. vbi n. 37. Subdit si forte nulla extit formaliter status nobilis s. posse colere legatum viduis ex consequentia verisimilitudis testatoris voluntatis, opus prius difficitur, quia legatum non potest dari formaliter ante auctoritatem nobilium. *Rubr. C. de secund. nupt. in nuptiis edictis, n. 5.* argumēto patroni, qui ob potest presentatio ad beneficium, nili, qui tempore prelecto fatus habeat etiam, & qualitatis equisustans Bald. in *l. sanctorum.* *C. de nupt. quod limitat ipse Bald. in legato relatio pro persona certa maritanda, & quod eam reddidit testator capacem legati eligendo certain, quoniam ante etiam nubibus potest nequeat, cum non eriger, nec instare causa propria quam legatu relatum est, l. nee se. m. s. si in habitationem, s. grand. dies leg. sed. si vro nubilis sit, tunc illuc potest legatum peracte peracta cautione de nuptiis contabendis. Maint. de consuli. *ad. solam.* lib. 1. i. 1. 1. ex n. 5. & 6.**

Ceterum si patet rei que sit filio legatum certe summe

summe ea lege, quod si fuit Religiosus illud filia obtineat: Feli. in eis praesentia, de probacione, cum Ioan. Angr. Bart. in l. 2. s. de his qui perna romane, & Abbas in E. Ecclesie de conf. opinantur non amari legatum per ingrelum Religiosus quia est conditio senabent à Religione, cuius ingrelus assimilatus matrimonio spousalis, & sicut conditio sensabens à matrimonio carnali relicitur, per L. T. s. de nuptiis, s. de condit. & demandit, ergo conditio tetrahens à matrimonio spousalis habetur pro non apposita iu fauore Religiosus, oon in odiu Religionis; quare cùm in Lutitan. lib. 3. Ordinatione, m. 6. s. 1. decennatur Bartoli receptionem habet pro conditionibus, ac lege, ut etiam tradit M. de mafidult. 1. p. 16. m. 7.2. & in eis nuptiis, des. voto 6. n. 5. secundum illam non est dubium quod iudicent.

Nihilominus oportuum mihi magis placet, filii scilicet per ingrelum sacerdotia professione in Religiose nullius legatum, nisi confiteri classimè id fecisse pacem, ut filium ab ingrello Religionis teraberet. Ratio, quia parentes id solent efficere, quia filii in seculo viuentia magia indigena dinitus, & bonis pro suo statu contempnendo, quād qui ingreditur Religionem præfertur filii consubstantes matrimonium, pro orientibus illius egerint maiori dote, ad vivendum in seculo. Arque ita cùm non confiteri id sive factum à patre, ut filius auerteretur ab ingrello Religionis, standum est voluntatis testatoris: ita Couar. lib. 1. novit. 5. 9. à n. 7. & Molin. de infi. tralib. 1. diff. 207. fol. 1. 267. ubi addit intuictu aliquorum boni filii possit patrem apponeare in testamento illam conditionem; argumento inservientium Maioratus, à quibus excludant Clericos, & Moosachos in Religione profiteentes, ut tradit alter Molin. lib. 1. de primog. c. 1. n. 2. novit. 5. 4.

Nec obelli conditionem perpetuò non contineat hec de matrimonio de iure positivo pro non apposita habeti. In questione ramen proposita nihil familium reperitur, sed tamen Bald. in l. Des nobis. C. de Episcop. & Cleric. idem Bald. & Imol. in l. Lasciv. Tituli qui frument. s. de bured. test. & Paul. de Cast. in l. quies sub conditione, s. de condit. & demandit. Ratio, quia standum est voluntatis testatoris, & ut sit Bald. in d. Des nobis. Sicut in potestate patris est ultra legitimam filij nihil relinquent amplius, ita est limare relictum.

Nec obstat. Tunc si nos nuptiis, de condit. & demandit. Nam ibi erat conditio posita contra matrimonium, que repugnat veritati publicis, vero in nostro casu appulsa est conditio pro matrimonio indirecè, cùm maiori dote e gerant conjugati ad sustentandam familiam, & Religiose refugetur, faciet tamen matrimonio. Confiteri Bart. in l. s. C. de p. s. dicens valere statutum quod ingrediens monasterium non succedat parentibus, concordat Lappon. leg. 21. 1. quae incipit, In civitate Floraria, quod Bald. etiam tradit in d. Des nobis, col. v. quoniam Feli. in eis praesentia, de probacione, cum Angelo in d. diff. incipient Nobiles quidam gener, cùm aliis ibid. ciatius, ne gente indissimile tale statutum subfistere.

Ceterum nostram sententiam mununt Salycet. & Coenensis in Amb. reg. 2. art. Jacob. à Bello vlo in Amb. de Sanctiss. Episcop. s. sed huius praesenti, Decius conf. 4. 19. Ioan. Crat. in Lemo posse s. de leg. 1. Idem Decius in eis praesentia, n. 5. 6. & conf. 42. 6. & Anchata. in regul. nro. 2. p. 5. 5. de regul. iur. 6. dicitur, hinc parti adhucendum esse. Ratu illorum, quia testator co gitauit de ingrello Religionis, cùm ita disponit, ac prouisionem fecerit, ergo eius voluntas est attendenda: nec tetrahens ingrediens Religionem per hoc, quia dum ingreditur, profitetur paupertatem, & pater volunt provideret filii in fe-

cule remanenti, si filius ingredetur Religionem, idcirco standum est voluntati patris. Sequitur Ripa in Lex foliis, s. quia reg. 2. 5. 9. ss. ad Trebell.

Supradicti accedit, legatum relictum pro matrandis puellis, ut possit conferti puellis ingredituribus Religionis? Negativa pars ex eo probatur; quia manant pauperes virgines est pia causa, nec potest excludi per alium pium viuum. Clement. quia contingit, de Relig. 6. dem. neque executores dati ad virginis manandas possunt dare aliquid pro virginibus ingredituribus Monasterium, cùm hoc non habeant in mandatis: Feli. in s. Ecclesie sancta Alverius, n. 9. 3. de conf. Natta in conf. 29. 6. n. 1. C. 3. Bald. in Amb. inf. reg. 2. 11. ver. quae nupquid Monasterio, C. ad Trebell. & alii quos sequuntur Mantic. de const. vlo. volunt. lib. 8. m. 5. n. 2.3.

Partem affirmant probant aliqui per Amb. de sanctiss. Epise 3. sed huius praesenti, est. 9. quando non certe petione matrimonio collocante, sed indebet nrae puellarum matrimonio relinquitur legatum, vbi dicunt conditionem nuptiarum habet pro non scripsi, quoies sub illarum conditione quis aliquid donauent, vel taliisque liberis, & talis persona Religionem ingreditur, quia non est maior ratio hac relinquatur certe persona, siue incertis: atq[ue] prius causa legatum debetur ingredienti Religiose, ingreditur poltenori potest distributus legatum ingredienti Religionem. Nam qui vult ingredi Religionem, dicitur contrahere spousulariter; ita Cyn. in strab. regni, ad feciat. conj. s. Trebell. Nec obelli ratio ad dicta de executores depuratis ad certam quantitatem distribuendam pro virginibus, dicentes nihil posse distribuere pro virginibus ingredituribus Monasterium, le non halere hoc in mandatis; quia non intelligitur de legato, sed de mandatoque, que ita in legato in testamento relictis amplia est interpretatio facienda: Closs. in l. fan. 2. 1. de regul. iur. & Glos. in l. si quia renu. s. ad. Iulianus, s. de libertate legum. & in p[ro]p[ri]etate, quod in legato, fiat extensio, tradit Cetus in l. s. 1. C. commun. de legat. Villalonga in l. es. ciuili, col. 1. 6. s. de leg. 3. & Iafon in l. q[ua]si se patru. n. 5. 8. C. unde lib. & hanc communem opinionem vocat Coriscus in Amb. ex causa, col. 7. d. delib[er]at. prout tradit Cenali. communi. contra commun. q. 1. 6. in principio.

Ceterum ne difcedas à parte negari, quia tenet et non posse conferti finitum legatum ingreditur Religionem, sed solùm contrahentibus matrimonio recipit, ut bene notat Bald. in l. s. C. de fecient. quae posset, quant. m. 14. Ioan. Lupinus, p[ro]p[ri]e p[er] testator[em] de donante vir. & uxor. ab. 3. 6. 1. 2. 2. 16. Sanchez. lib. 1. de sp[irit]u. diff. 3. 3. n. 2. & g[ra]m. Lutitan. l. 1. C. de fecient. Eccles. 3. p. 5. 5. n. 2. 17. vbi negat doctorem diuinae mentis, ut p[ro]p[ri]e posse prodore puellis ingredienti Monasterium etiam de autoritate Episcopis: seQUITUR Thoemas Ver. alleg. 5. 2. n. 7. quia executores testamento non possunt exceedere formam mandatis, que diligenter obtemperanda, l. diligenter, s. mandatis ap[er]tis de non sacerdotiali, de prebend. lib. 6. Matrenz. in l. 14. n. 4. glos. 1. n. 1. 2. lib. 5. Item quia matrata et virgines possunt causas pra[et]er, non potest omni- ti p[ro]p[ri]etate aliud opus pium, ut habetur in l. Amb. reg. 2. C. ad Trebell. & in Amb. de sanctiss. Episcop. sed & hoc praesenti, col. 9. His verbis.

Sed & hoc praesenti additius sanctiss. Episcop. si ferri quia sub conditione nuptiarum, sive liberorum, sive dati causa, sive antequam nuptiarum documenta, sive relinquent suis liberis, sive ab unicunque persona hereditatem sine legitum, aut ab iniuste p[ro]p[ri]etate retinueruntur, aut restringuntur, aut sub una p[ro]p[ri]etate condonamus requestris vel domenieris, subfir- turales vari, vel restituentibus en se suis, qui adhuc in conditionibus

Disp. VIII. De Legatis in genere. §. XI. 277

conditionibus quibuscumque ex illis, que superius emerata sunt, faciuntur; si persona reliquo conditionibus subiecta, sine masculi, sine feminina monasteria engrediuntur, aut Clerici, aut Diaconissae, aut Acessaria fiant, tales conditiones inutilitas, & pro non servipis est. Hec autem solares, & Clerici, & Diaconissae Ecclesiarum suaruntur. si ergo ad unam eam in illis personaverint, et res sibi conditione datur, aut reliqua ad ipsa opera expendant, aut relinquant, in personis enim, que in Monasterium ingredimur, & relinquimus, easmodi conseruare nos eas in monasterio, aut Acessaria, ubi a principio ingredimur, res sibi conditione datur, aut reliqua cum alia rerum substantia comparare velimur; si tamen in redemptionem capiuntur, aut igitur animalia supradictis conditionibus subiecta, aut reliquias sicut, ex nullo memoracrum modo same excludi permisimus. Hoc istud quo deditur maritato Virgines incertas, esse opus pium, quod non potest excludi per aliud opus pium, ut concilidit Bald. in eadem Auben, nisi regat, n. 11. vers. Quero namquid Monasterium. Felic. in d. cap. In praesentia, n. 93. de probatio, & Mantic. lib. 8. de couiliis, n. 5. n. 12. Secus de legaris reliquis pro certis pueris maritandis, verbi gratia, si testatur relinquat certe virginis matrimonio collauda certam summatam, & ipsa ingreditur Religionem, legamus consequens, si puella, seu pueris sine testatoris nepe, seu consanguineis, nam tunc propter paucissimum testatoris affectioinem erga lenguine coniunctos, latitudine legarum intersectantur: I. Aurelius, 6. Tunc testamento falso, ff. de liber, legar, ibi: Praesumitur enim prepariter matrimonii effectum facit omnia patri videtur certe, ut Nauta consuluit cens. 296. n. 6. & Mantic. d. 11. n. 12. Contra vero de maritandis pueris incertis quia hoc tam sit causa pia, non potest excludi per aliud pium volumen: ut haberetur in Clementi. Quia semper, de Relig. domib. idem Naturalia supra, cens. 296. n. 1. C. 3.

Iam vero si legamus relinquimus pro maritandis incertis pueris, consentienti est an pulsit dari matrimonii: Negat Sanch. lib. 1. de Consal. disp. 33. n. 32. & lib. 7. quesi. 91. n. 6. 5. Subdicens legatum pro certa persona maritanda testatorum, esto tempore testamenti si iam maritata, deheret, & a fortiori si adhuc superflue testatorum nubat, ex l. si iam falso, ff. de condit. & demonstrat. hinc ille si verba testatrix sic se habeant: demar mille ad pueras detinatur, pullane conferit iam nepera sine dote, vel cum modica dote; quando vir ea laborat pauperitate, vi sustinendo nostra matrimonij non sit; quia adhuc subdicit causa pia, & necessitas oneris matrimonij sufficiendi, & venit illud est dotare feminas: ita docet Bald. Nouell. de dote, ff. p. n. 12. Ioan. Lupus, in cap. per vestras, de donis, inter eis. & exco. natib. n. 5. 12. n. 8. Quod si pueris maritandis concedat, nequit conferri iam maritata; quia in his minime verificariunt verbale legati: Bald. lib. 1. cap. de sententi, qua sine certa quantitate, n. 11. Iason. lib. 1. Quoniam, n. 13. vers. 5. pro eadem parte, ff. de flos, & Petrus lib. 5. Ordin. vir. 2. lib. 1. fol. 79. vers. dubium est queridiana. Quinimo legatum testatorum pro virginibus maritandis potest remitteri in quoque loco a feminis, quae pro virginie habentur, et in rei veritate non sit virgo, nisi aliud ex voluntate testatoris constet: ita Girond. de privilegiis. & ex parte, explicat. n. 1439. cum Petrus Lat. de annis, lib. 1. cap. 21. n. 90.

Quod si potest legere filia centum, an debeantur ratione si filia sit monialis, quando parat sit, quod detur dimidium, si non superlet: Couar. t. variar.

Pragati Regim. Christ. Reipub. P. III.

cap. 19. n. 7. usque ad 12. tradit, si non superlet debet dimidium. Bartol. autem, & post eum Paoremus, in c. 10 praesentia, de probatio, tradit locum legatum esse dandum, quiens revalui posset à vita calbe, seu Religione ob meum ansintendit, et Anker. de sanctiss. Episcop. 5. Sed & hec, vbi, si aliquid donatum sit sub conditione noncriptum, & donatus non per se solidus, vitam calibum elegerit, aut Religionem ingrediarit, conditiones nuptiarum habendam esse non apparet, per comparationem ad unam calibem, aut ad ingressum Religionis. & ideo si vitam ex libris eligat, debet totum legatum filiae: quo si ingreditur Religionem, debet totum Monasterium: ita colligitur ex dicta Auben. de sanctiss. & ex Arden. Nisi regni, C. ad T. Test. Molin. de insa. tom. 1. disp. 207. fol. 1267. Nilominus non est sciendi opinio Couarnois sancta suis rationibus, sed amplecenda antico rite naturali, secundum quod standum est voluntati testatoris; vi ipse Molibid. testatur, ubi supra, ver. Terzia coen.

Quod ergo dicendum quando testator legavit rem quae quis habet ius, ac presumat legare has tantum, aut legare totam rem. Videatur tantum legaliter ius, aut partem ipsius rei, si forte illam habeat, & parentem alienam non debet, nec estimationem illius: ita Bartol. Bald. & Angel. in l. serui eleccione, ff. fin. ff. de legat. 1. per Gloss. ibi, text. in l. ff. donis, ff. fin. etiam, text. in l. serui ab hisfrustus caput, ff. de legat. 1. vbi dicitur polle seruum legati à domino; esto, ex istis spud hostes, ratione 1000 postlimij, quod in eo habet: per text. in l. id quod, eodem ris. ex quo Bartol. deducit in d. l. id quod, potissimum ab Imperatore Carolo dari Regni Sicilia, quod erat apud hostes: & probatur ex pref. cap. Peperitus, extra, de donatione, quia donatione oon. celesor facta nisi intis, quod quis habet in te, ut per Xuan. allegat. 7. u. 3. Gomel. tom. 1. Varior. cap. 12. n. 15. Azeued l. 1. n. 66. rit. 2. 5. lib. 8. Nona recipit, quos referuntur. sequitur Bartol. in d. c. Pastoralis, n. 4. per text. ab ipso sumit eti confidit videatur Atque ita tantum illud, quod testator habet in te ius certe legatum, etiam si tale ius sit peritum morte illius text. in l. quod in rerum, ff. 1. ff. de legat. 1. & ibi Gloss. Bartol. & communiter Docentes, text. in l. ex parte, C. delegat. quod procedit etiam testator fierit sciens, aut ignorans, sive ius, vel pars rei testatoris competat sive domoij, sive ius actions personalis.

Vnde quando testator habet tantum in te vissimfructum, & simpliciter rem illam indistincte legat, non videatur legare nisi tantum vissimfructum, quem habet in ea, & ex consequenti cum vissimfructus expiet morte legatorum, nihil debet legatus: ut probatur et l. quod in rerum, ff. 1. ff. de legat. 1. & in l. ex parte, C. de legat. Secus quando non habet nisi ius in te, & polles ius totam emat, & legando tam simpliciter relinquat nulla facta mentione iuriis, vel dominij, dicens: lego tibi talen rem, & tunc, esto illum polles emat, vel consequatur, nota del eius, text. in l. fin. 102, de legat. 1. & tenent communiter Scriptores, sive post Bartol. Bald. Paul. & Alexander. in l. seruum filii, ff. de legat. 1. Contra verbum quando patet legat fundum, aut tem bonorum advenitiorum, in quibus habet vissimfructum non videatur legare nisi tantum ius illud quod habet, nec valet legatum, nec debetur a filiorum ira expiatio. Glos. in l. delegat. ff. de militari etiam. Quid procedit ratione quando marius legat ne dotelem, ita non videatur legare ius, quod in ea haberet, & sic dominium, vel ius vissimfructus monte extinguedum. Si autem non manus leges exco rem dotelem, sed extraeas, valet testatoris.

A 2 quis

278 Part.III. Lib.V. De Legatis in genere.

quis extraneus nullum ius habet in re dotalicia Paulus videretur esse in l. Apud Inianum, ff. de legat. c. Gomel. delegat. cap. 1. 2. vers. 2. quarto.

337 Item testator habens ipsius eiusdem patrum, & ex mulieris suis, videlicet equis, seu feris, si tenuerit unum consanguineum uno, & alium alteri, & coegerit alterum alio esse meliorem, & maiorem prius, & inter eos quis eorum debet eligere, sit contentius quia testator non capitulo quid faciendum, vt tollatur discordia, videatur dicendum debete eligere qui prius posuerit, & item prius contentatus fuerit, argumento l. si pluribus, vers. fin. de legat. t. vbi dicitur, legata eadem re pluribus, itavt unus habeat rem, & alter afflitionem, debete eligere qui prius perit, & item contentatus est. Nilhominem esse praeferendum ut eligat qui prius nominatus est; quia videretur magis dilectus: colligitur ex L. quatuor ff. de usfruct. & ex L. quatuor ff. de hered. inf. propt. volant in l. si uia scriptum, ff. delegat. t. Dynus, & ibi Albertic. & Baldi, lequitur Bartol. in l. qui dicitur, ff. delegat. 1. & ibi Paul. de Castr. & Ang. de Perul. Consonant text. notabilis in l. si uia legatum, ff. de legat. ubi habetur ita legale decem fetios Seio, praeferentes alios decem, quos legauit Titio, & plures feruos habent, prius eliget Titius, primus legatus & polles Scetus, secundus legatus: quem intellegunt probat Paul. de Castr. & alii Sctibentes ibi, ex ea ratione, quia ordo denominationis, delignat ordinem dilectionis, l. qui sollesta de l. ff. de hered. inf. Eliebat de racoviae, compot. 10. n. 2. quia prior nominatus censetur magis dilectus, ut dictum est; l. si commissive scriptum, 2. ff. de populis, servorum cap. figura, de electis in 6. Thom. de Thomas, regal. 1. 3. Manic. de censuiliar. velut, velut, lib. 6. iii. t. 1. n. 1. 3. & lib. 8. sit. 4. n. 2. & tit. 9. n. 7. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 16. n. 3. ems seqq. Confessus quod prior nominatio maiorem digitatione arguit, vt per Tiraquell. de iur. Prim. quatuor 19. n. 2. quoniam delictus dicitur dignior, & pascere debet catetos in eligendo, l. ff. de alb. scribend. Peregr. emf. 3. n. 6. 8c. sibi, quos refert Marc. Antron. Parva. refutat. lib. 1. refol. 8. 1. n. 1.

Quid dicendum quando testator legavit vinum, frumentum, & oleum, quod habuit in una domo, illo confitimus an debeat legatario, quod eius loco succedit, & fuit teperum in eadem domo post mortem testatoris? Responsum est affirmativum, eo quia ex voluntate testatoris censetur subrogatum loco primi, quod ibi depositum ultimum subrogatum sapit nam utrum eius in eius loci subrogatum aut per Tiraquell. de iur. prim. 2. 4. 10. n. 4. 3. ff. sugg. & Eustard. in Topicus legatus, lcs. 9. 3. Garat. in dialectica legatus, lib. 3. de loc. Subrog. Atque ita ita successerunt in locum frumenti, vini, & olei consumpti, debentur legatario, argumento textum in l. si seruus legatus, ff. quicunque; de legat. t. & ita in specie ten. Bart. in d. 4. ff. quicunque; & ibi Angel. Paul. & alii, idem Paul. in l. Lucina Tiron. ff. de legat. 2. quod intelligitur viisque ad contentem quantitatem, & qualitatem prioris legatitis Paul. de Castr. in d. 5. ff. quicunque; & ibi Alea. in addition.

Contra vero videlicet dicendum de legato liberorum, quod non intelligitur de liberis, quos testator posset comparauit, & posuit in suo munere: ita Baldus in cens. 18. 4. n. 1. vol. 1. nam regnulariter tempus testamenti debet spectari, & verba testatoris debent reflectri ad tempus testamenti, l. si ita legamus ff. de aur. & argento. legat. t. vol. 1. in princip. cod. iii. & tradit. Bart. per text. in l. uidein. 5. t. de legat. 2. quinimodo si testator legavit Ecclesie Parochiali, & post factum testamentum inveniat habitationem, legatum debetur illi Ecclesie, in cuius Parochia morabatur tempore testamenti, non autem tempore mortis. Roman. in Auctor. familiar. n. 9. 3. ad l. s. cogna-

tio, de reb. dub. Quare si testator legat liberos filios, quos iunc habebat report tellante, non censetur legale liberos quos postea comparauit, sicut si legat mobilis, intelligetur tamen legale, quod fuerint testator tempore testamenti: praesens namque tempus semper intelligitur, si aliud cōceptum non fundatur, l. si n. 1. de aur. & argento. legat. quod procedit quia si testator etiam verbis vniuersitibus fulgol. cens. 9. 9. n. 10. Contra eas, c. 1. q. m. t. vol. 1. Alex. in cens. 17. 1. n. 1. vol. 6. Contra Caldas de emperio. c. 10. n. 5.

Inde tempus testamenti non inspicitur, quando verba possunt recipere etiam futurum: nam si verba sunt futuri temporis, iunc sine dubio ad futurum tempus debet extendi, sicut in l. si de aur. & argento. legat. Bart. in d. 1. si uia princip. admodum est. Idem est intelligendum si testator verba verbis, prefatis, in diem, quod quidem habet significacionem extensuam, & idecō recipi etiam futurum tempus per l. si scriptum, in princip. de legat. 1. sequitur Ruth. cens. 1. 6. 10. m. 4. vol. 1. & communiter ita accipiendo est, quando de verbis praetensis temporis ita le habet, ut eius effectus in futurum differatur, argumento l. si hanc, de aur. & argento. legat. Roland. cens. 3. 9. m. 1. vol. 4. Secundus quodammodo verba sunt temporis praeteriti, vel praesentis; rursum enim testifyingunt ad ea quae sunt tempore testamenti. Bart. in l. His verbis, in princip. ff. de legat. 3. Idem in legato eius ten. quia vix confundit, nam si consumpti est, & alia in eius locum successerit, non tempus facti reflentur, sed motus inspicitur, vt ponit Bart. in l. si n. 1. ff. de aur. & argento. legat. l. quidam boreadem, n. 2. de Testis legat.

Eodem modo si manutus legat viros omnes, vel vnueris supelleculis, continentur in legato non solum quae habebat tempore testamenti, sed quo potest testamentum viisque ad tempus mortis acquiriunt. Bart. in l. si tra. ff. de aur. & arg. legat. vbi legari sumpliuntur facti de omnibus bonis, ad bona p. pleas acquifit trahitur: Bart. in l. si cognati, col. 2. ff. de reb. dub. vbi vult legatus facti verbis indefinitis non testifying ad tempus testamenti, quando factum est consanguineo, led commenetur etiam futurale sequitur Sociniani, vers. secundum limita, & in l. si norab. 5. cod. 10. docens legatu generale factum consanguineo, vel p. placuisse, extendit etiam ad acquisitionem post testamentum. 1. C. de sacro. Ecclesi. & l. si tam quam, C. de fiducem. Cald. Pereira de empr. & vendit. cap. 10. num. 5.

Non tamquam ies est dubitatio, an legata Crux 340 ariet, censetur donata catena aures, ea qua Crux est collo dependet: P. n. 5. ne negat videtur esse in cōfessio, per l. si que in fundo vob. abule. ff. de legat. vbi si quis legat velles, non intelligitur aurum esse legatum. Probatur, quis fundo legato via ad ipsum fundatur non intelligitur legata, per Gloss. in l. 3. ff. de legat. ff. de admittenda legatu. Baldi. in Lome. n. 9. 1. fine. C. ff. Reg. Regin. provincia. Item fundo legato non intelligitur instrumentum legatum, nam si instrumentum intelligatur legatum, boues atraria pertinent ad legatum, cum sine fundo instrumentum quod non esse dicendum doceat Baldi. in l. item si fundi, ff. somniantes, in terris innubili, ff. de usfruct.

Dicendum tamquam partem affirmantem veram, legata felicis Croce ariet, legari simus catenula auream, ea qua defenestrant Crux suspensa ad collum, per text. auctor in l. Cum arum, vers. lani, & ibi Bart. ff. de aur. & arg. legat. ibi: Placuit si eas vocula argentea sint legata, atque plumbi, quo coniuncto eis sequitur. Semilunus de sibi argentea legamus factum, emblemata aures, quia in eis sunt enim sequentur, quantum argenteo cedat, quia ad speciem argenti nullum est: quod admodum clavis auris, & purpure pars suis vestimentorum. & quantum elani non sunt vestimentum censuram, tamen vestis legata contineri. Hancenus lex.

Confit

Disp. VIII. De Legatis in genere. §. II. 279

Confirmatur ex traditis ab Stephano Aufterio in additionibus ad Capitulum Tholosan, quod. 3. 85. dicente: si alicui debeat vestis aliqua, & habeat aliquid affixum, vel appেnsum, veluti clausi anteos, vel orbiculos anteos, vel laminam auseam, vel argenteam, creditorum habet posse vestem illam, & quidquid vesti est appensum, seu affixum. Quod etiam probat Anchanus. in cap. indicante, de testam. Bald. in Lannate, C. de donat. ante nups. & in l. 1. C. de legat. & Bart. in d. l. cum aurum. ff. de aur. & arg. legat. §. i. dicentes, legato vestium comprehendendi monilia sorti, & argenti affixa vestibus, nisi affixa sint prohibita a d. vni. Bartol. in Lquamus, ff. de aur. & arg. legat. & Capol. in l. multier ad fin. ff. de verbor. significat, ex quibus coniunctum quando Episcopos debet accipere meliorem vestem. Clerici defunctorum, posse eam hinc afformare vna cum monilibus, & aliis affixis ad vnum non prohibiti sunt etiam sequitur. Grecia de expens. cap. 9. num. 8. 7.

Vnde quod dicente ad l. si quis in fundi vocabulo, de leg. t. legatum vestium, non continete aurum, est omnino venum; modo aurum non sit coextremum, neque annexum, seu affixum vestibus: ut bene exponat Bartol. dictam legem, cum aurum. ff. de aur. & argenti legat. & Bald. in Lannate, ad fin. de donat. ante nups. In mol. in d. l. si quis in fundi vocabulo, num. 3. in fine, & Alexand. num. 8. de legator. quibus accedit Mantic. de consil. ultim. volunt. lib. 9. tui. 3. num. 2. 3. argumento. cum aurum, vers. plane, & ibi Bartol. in specie, de aur. & argenti legat.

Nec refert si dicatur fundo legato non contineretur iam ad ipsius fundum, teste Giulia in l. 3. §. loci, de adiument. legat. Nam oppositum est verius: quia in legato illud debet considerari, siue quod nullus esset fructus rei legatae; ergo fundo legato censenda est etiam via legata ad fundum, cuius tenetentia est Bartol. in l. 2. circa finem, de servit. legat. dicens, servitutem itinens legatio esse praestandum: Idque confirmat ex cap. l. Binas, de servit. urban. vbi deciditur heretorum non posse omnino occulte feneratas, que obsecrare domum, cuius proprietates pertinet ad legato: um: igitur à fonsu non potest negari aditus ad fundum legatario. Facilius namque erit ades inhabitate lumine carentes, quam possidere fundum absque introitu, seu via ad illumine etiam notat Oldrad. conf. 2. 5. num. 1. & Alciat. lib. 3. de verbor. significat. Item quia vsumfructu legato aliquos praedii, non est dubium, quin etiam intercedatur legatum, l. seruante filio, §. vltim. ff. de legat. 1. & ibi Bart. & Iason. num. 4.

Ad confirmationem faciunt quae scribit Bald. in l. 1. num. 3. C. communio de legat. Nempe fundo legato censeti legamus palarium intra fines fundi extrectum; alias legatum non cedit. Idem Bald. in l. testator, in principio ff. de servit. vnde. Quod si post conditum testamentum in area legata ades exterruntur, debetur virtusque: ve habetur in l. si area, ff. de legat. 1. ibi: Si area legata post testamentum factum adiunctione impositum est, virtusque debebitur, & impensis, ita lex.

Nequa obstat quod fundo legato, infra nomine ut non cedat legato, nisi expedit legatus, secundum l. vltim. de supelle. legat. l. cum fundu, cum Gloss. de fund. infra. modo instrumenta non sunt fundo affixa, ve habetur in d. l. cum fundu, & Gloss. in l. sed & si quid, §. proprietati, & ibi Angel. ff. de vsumfructu. quod si fundo sunt annexa, cedunt legato. Idem dicatis si à cultura fundi non possunt amonet: l. cum fundu, C. de agricult. & censit. Vnde inferes bones artificios non pertinere ad legarum, quia non sunt fundi instrumenta, ita Angel. in d. l. sed & si quis, §. proprietati, ff. de vsumfructu. Aetelin. conf. 1. 5. & Bald.

Fragoli Regim. Chist. Recipub. P. III.

in litem si fundi, §. seminarior. in tercio notabil. ff. de vsumfructu. Quando autem legatus fundus cum instrumento, cedunt legato spicantia ad fundi culturam: ita Abbas conf. 38. num. 1. lib. 1. latius tamquam acipiter legatum si testator dicat de Bethe fundum institutum, quia in hoc eventu dicetur amplius legare, quam dum sit, lego fundum cum instrumento, ut habebis l. quasifrum, §. sed si fundus, de fundo institutus.

Potest si quis legeret vsumfructum fundi, runc sine dubio debetur legatario vsumfructus instrumentum, cum fructus altere petcipi nequeant. Bartol. in l. 1. §. dotes, ff. de fund. infra. & habent in d. l. sed & si quid, §. proprietati, ff. de vsumfructu. & ibi Gloss. Vnde bonos artificios censentur legati, quia sunt instrumenta fundi, & pertinent ad utilitatem vsumfructus; & io terminis confirmat Bald. in l. item si fundi, §. seminarior. in tercio notabil. ff. de vsumfructu. quando matres vsumfructum fundi exori lux le-gantur, & ibi habebat bones artificios, eos cedere legantur respondit Alciat. conf. 6. 2. num. 14. lib. 9.

Quod si tamen est, an si quis legeret pradius, cedant legato horrea, in quibus fructus conductantur, & cellae vinariae, in quibus dolia continentur? Responde continetur sub legato. Ratio, quia tan-hotea, quam cellae vinariae destinata fuerint a testatore ad recordendos fructus, & illis vltius fuit ad hoc, & voluntas testatoris ex vlti magis declaratur, quam ex alia coniectura: per textum i. pradiv. §. Tiroff. de legat. 3. & ibi Bartol. & in l. 1. §. dotes, ff. de edend. item quia in d. l. pradiv. §. Belena, habet ut testator legata, legato cedere omnia, que à testatore possidebantur ad vnum illius, seu pro vlti ipsius tei legata: quin addit ibi iurisconsultus continetur sub legato horum, quando domus causa horum comparatur est, & legata domo horum etiam legatus ceaseretur, cum domus causa empres finitimiene fundo legato continetur pascua empta pro fundi utilitate, si testator sub uno nomine ea possidebat per text. i. l. s. ff. de fundi. infra. Alciat. conf. 1. 6. n. 9. vol. 5.

Idem dicendum quando quis legat pradia cum suis pertinentiis, continentur omnia loca, vbi fructus conservantur indicantur antea pertinentias, quae sunt pro vlti ipsius recita Socin. senior. conf. 47. lib. 1. subdenta, si quis vendat pradia, & possessiones cum suis iuribus, & pertinentiis vendet etiam nemus destinatum ad vnum illorum possessionum. Idem tradit Decius conf. 3. 1. 6. n. 2. 3. Similiter si quis legat argenteum potius in quo bibi potest, & omne illud continetur quod ad præparationem potest inservire, si argenteum in principio, ff. de aur. & arg. legat.

De Lana legata dubitari potest quid intelligatur nomine lana: Respondeo intelligi omnem lanam separatum à corpore animalium, sive tonsa sit, sive non sit in pelliculis detracitis adhuc harreat, debetur simul cum pelliculis, non tamen deberet lana adhuc corpori animalium visuorum. Denique cedit legato lana omnis, de qua nondem tela facta est; nec non lana, que non tincta est, quia lana ians tintilla, vel contexta pluris multo valeret, & acreficeret in pretio. Secundum dicendum de lino legato, quia sub hoc comprehenditur linaum etiam in tela politum, vel tintillum, ut constat ex l. s. in lana. ff. de legat. 3. & ibi Gloss. libri. & communis Scribenates, quem rectum commendaverit valde Albert. in eadem l.

Ceterum legata domo si postea dividatur, debetur area, que superest, tanquam pars rei legatae: text. in l. s. gr. et ver. fin. ff. de leg. 1. per hanc verbam, ibi quemadmodum in ista legata, si combusta est, area postea venditari: Bart. ibi. poli. Gloss. Ordin. c. quia mens est, quod ex re mea superest, cuius vendicandi ius habebat, per l. s. l. s. ff. num. 1. ff. rei vend. & ibi Bart.

A a a &

280 Part.III. Lib. V. De Legatis in genere.

& Alber. Sed his obedi quod disponitur in *I. mortae
bus, f. de legat. 2. vbi dicitur quod mortuo bous non
daberit pars, nec corium: quia ibi lex non est de re
sue conditione legata, que perit praeudente condi
tione in vita, vel post mortem testatoris. Item le
gata simpliciter atque debetur ad fiduciam potest impetr
ir illa imponitur, tanquam augmecum rei legata: text.
in l. si area, ff. de legat. 2. his verb. si area legata
potest testamentum factum fiduciam imponitur est,
utrumque debetur, & salvo, & superficie i. sequitur
Paulus de Celsus d. si sit legatum, s. si domus, ff.
legat. 1. Spin. glas. 8. num. 3. ff. 18.*

Hinc ita ut ex grece legatur, & illi aliqua capita ac
crecaneat vno testatore, aut nascantur, aut emanentur,
pertineant ad legationem; sicut et vendantur, vel
perirent omnia capita illius grecis, vel parvissimis, le
gataro perirent: habetur in grecis i. *legat. de legat.*
I. p. grec. s. de legat. 1. legat. f. de ejus. Eodem modo
si pecuniam legatur, & minus uinculum incrementum, vel
decrementum ceder legatarioris, si pecuniam, ut prius.
ff. de legat. 1. 1. de quoque, f. v. v. ff. de pecun. legat.

Ad id quando legatus fundus, qui potest accreuit, vel
alluvione, vel emptione, vel aliquo alia ratione
legans illius adauit, ita quod partem adiectam fundo
non possideret tanquam praedium a fundo legato
separatum, post testatoris mortem, incrementum
veniet in legato, & ceder legatario. Similiter decre
mentum factum restator superlito, legatarius pa
teretur Idem deus, si quid augeatur dominus, vel ex
cessu rebus legatis, vel detrahatur, per *I. com. fundus,*
ff. de legat. 1. I. ff. fundus, f. de nur. arg. leg. 4. edibus,
*legat. de legat. Molin. de iust. disq. 1. 94. 5. item si
fundus, fol. 11. 89. & seqq. Spin. glas. 8. num. 4. 6.*

Ambiguitatem item ac legatarum ante mortem te
statoris legatus ibi rem emens, aut alio titulo ac
quiescit, possit illam petere mortuo testatore: sicut
in *I. plato. 5. quod si in rem, f. de legat. 1. & in l. si in sub
stituto, codex 14. & ibi communiter* Sribentes tra
ducent, quando res legata erat aliena & illam legatarius
patitur amittit, & fuit consequtus a vero domino, vel ab
alio tertio in vita testatoris, vel post mortem eius
scienter, vel lignocanter, non amittere legatum, sed
potest petere praetium, & estimationem sue sit reli
ctus puer, siue sue conditione. Contra verò si le
gatarias emat tem sibi legatum ab herede, non
potest petere praetium, neque estimationem, quia cen
suet tenuntur legato: ut in specie vult Ioann. de
Im. *I. s. d. 1. f. a. subtilitas.* Quod li. res eiata propria
testatoris, & fuit legata puer, & legatarius illam
emittit, vel suis legatus ab ipso herede ignorante,
superlito adhuc testator, vel eo defuncto, potest
petere praetium, vel estimationem, quia non perdi
dit legatum: eti communis *in l. hum. medi. 5. qui
seruum, f. de legat. t.*

Ceterum quando res est propria testatoris lega
turique in diem, aut sub conditione, beco potest le
gatarius emens illam ab ipso herede, petere pra
etium, aut eius valorem, velque ad aduentum cond
itionis, & eam acquisiri pendula conditione, scien
ter, vel ignorante in vita, vel post mortem testatoris:
ita rite. *in d. 1. f. a. subtilitate, de legat. 1. & Gloss.
ibid. & communiter* Sribentes, text. *in l. 4. ff. ad leg.
false. quia iuri de futuro non potest renuntiari, ut
in l. si in scriptum, 5. 1. ff. de legat. 2.*

Ait si placet ut paucis plura complectantur, di
stinctio negotium respectum ita: an enim do
minus factus est legatarias relegatis, ex causa one
roti, patra, emptionis, aut alia simili, & tunc ex testa
mento potest consequtus petuuntur ex causa locatio
naria, veluti ex donatione dominans legati factus est,
& in hoc emens oequit agere ut libi astillario sol
vatur, quia certi iuris est duas causas lucrosas in

cundem hominem, & eandem rem non posse coin
cidere, s. si res aliena, *in l. de legat. & l. omnes, f. de
ali. & obig.* Et hoc quidem palam sit, si ex duobus
testamentis res eadem debentur eidem, multum con
ducere ac eam, aut estimationem ex testamento
priori fuerit consequtus: ergo cum si tem penes se
fuerit, non potest agere, quia causa possiderit locum
ex cuiuslibet estimationem potest agere, s. si res non
est finis, *in l. de legat.* Nihilominus qui precipit
item alteri acquiri, non censetur legate tem, sed eius
estimationem prendere, quamvis legatarius ex ca
uta incuria consequtus tem ipsam, non propterea
expiat actio: ita Bart. in *I. T. T. 2. m. prius. n. 1.*
de legat. 1. Deinde oblevius agere polle legatarum
viue ad praetium tantum, quod si abest: quare si
parvo pecunio, illud consequtus debet, si res compa
ra ab eodem, quoniam in eo, quod non potuit au
tore, & de facto non annulat, legatarius exsulet ha
bente easdem lucratorum, *pl. in e. 1. f. quod si res, & ibi
laion 8. 4. in fin. de legat. 1.* Contia vero si acquisiti
re magno pretio, debet esse coquens prius nullum,
ut laion 10. d. quod si res. 4. Nequem potest cogi
heres, ut redimatur ex magno pretio, sed tulicat iusta
estimationem probitate *Alexander. ann. 9. n. 25. vol. 1.*

Non erit tamen abs te dicere ex iure Pontificis,
tenore omni distinctione, nullus esse monachus le
gatarius nisi alienus: & ex consequtu non esse per
statuam estimationem rei legatae, etiam si testator
faciat tem nisi alienum; secundum exp. *pl. in e. 1. de reg.*
vbi dicitur, quod legatarius, qui legare tem alienam
legatarum sibi renuebat, tenet illam vero
domino, relinquit, cum omni lege diuina, & huma
na teatetur quis alienam tem restituere debet
restituit, ut text. ab loquitur. Atque ita secundum ius
Pontificis, non valer legatus nisi alienus, quando
testator qui scribat tem nisi alienam, scientem illam
detinebat, & non praecepit in suo testamento vero
domino, sed, immo potius illam alteri legaturam quo
euenter praeferat contra testatorum, quod volue
rit eum indebet restituere; ac prouide non valer le
gatarum quo ad ipsam tem, cum sit aliena, neque quo
ad estimationem, quia repugnat voluntati testatoris,
qui non valorem, sed rem ipsam legatoe volunt, &
ita legatarius retinendo, vel petendo legatarum, facit
contra septimum preceptum Decalogi. Luminatur
tamen in legato tem aliena ad prius causas, ut per Ti
raq de primis, *pan emis. primileg. 66.* Menoch de pra
emptis, *ibid. 4. fr. 4. cap. 1. 16. n. 31. v. 1. ex n. 3. 2. disputat.*
quando præsumatur testator sciuisse, vel ignorare
tem illam legatarum tem, esse suam, vel alienam.

Ex quo exp. siue tacite inferitur aliud esse confi
tum legibus Civilibus, quam quod à Summo
Pontifice ex iure diuino decernitur, ut expedit
Abbas in *d. e. filius. n. 3. de reg. & in e. can. ejus. n. 13.*
codex 11. febr. 1. e. Eccles. fund. Mariae,
n. 5. 1. de conf. sequitur laion in l. impud. 1d. 9. confus.
n. 4. 5. vers. 1. de legat. 1. Tamen huc intentio ex d. e.
filius, non omnino placet, nec probatur, cum dñe
nisi concipiatur intellectus illius capituli, & ve
nire laion *in d. e. can. aliam p. 1. t. C. de leg. & Couan.*
in d. e. filius. n. 5. & communiter recipiatur intellectus,
quem tradidit innocentius deicus, aliud statutum
esse à iure Canonico, & aliud à Cœlestio, quando
legatur res Ecclesiastica, sicut ille rectius loquitur,
qui cum sit correctionis iuris Civilis, non videtur
corrigit nisi modo, quo specialiter expedit *l. pre
cipit. in fin. C. de appelle. can. expedita, de e. ell. & ell. p. p. l. b. 6.* Est communis, & sequitur Alexander
de filii noui collatis in *d. e. can. n. 4. C. de leg.*

Quare non videtur docendum abs te esse, legem
ciuilis iniuriam esse, & ratione contraria, profunde
si testator sciuit alienam esse tem, quam lege vult,

Disp. VIII. De Legatis in genere. §. XI. 281

& de facto legat, et opioemus inotiliter voluisse legare, videtur tenendum, ipsum voluisse tem per habet redum, ut tradatur legato: quod si dominus nolit cum vendete, initam illius estimationem esse prefundam, per d.s. Non solum, Iustitia de legat. Neque lex dici potest multa, quae disponit virtutem voluntatem reformati esse mandandam executioni eorum modo, quo potest, quia ceterum est illam modis omnibus esse adimplendam, cap. Ultima voluntas, i. 3. qual. 1. &c competet iuri publico fortis suum effectum, Lovi negare, si querend, refutare. Quia amorem nihil gravatus esse potest defuncto, quia vel voluntas illius, eo in palacem soluto, adiacit memoria hominum remittatur: sicut Hoc quidem, vers. O natalis, & S. ultimus, in Athene de bared. Et fidelis.

343 His autem difficultas occurrit, an si testator faciliꝝ prelegatum hæreditibus instituerit iuxqualiter, debet viriliter; et pro portionibus hereditatis? Dicendum est ut propriis nominibus hæredes sint vocati, vt. Petro, & Paulo hoc legoꝝq[uod]aliter esse diuidendum prelegatur inter illos. Contra vero si testator dicat: hæreditibus mess Petro, & Paulo h[ab]endo, diuidendum est pro portionibus hæreditatis, quia tunc non nominari proprieſ nominibus, eos vocat, sed nominoibus appellariuntur vt hæredes mei, scilicet nobis. In f. seruus vni, h[ab]et legaꝝ. per hoc verba ita: si ex pluribus hæreditibus ex dispensatione paribus iustitius, deinde eadem rei legato si hæredes non pro hæreditaria parte, sed pro virili id legato hære debent: Sequitur ibi Glosa: & est communis Doctorum sententia, Gomel, variar. c. 2. n. 4. 2.

Nihilominus si legatum relinquat: restator fratri suo, & eius filios: frater cum filiis æqualem succedit in legato rebus: et si filii diuidam partem habeant & pater alteram diuidiam, quia dictio eam magis quam particulam, & coniungit. *L. signo T. sive de via fragil. ac crescentia omnes in Gallo, §. quadam rell. officie liber.* Et postib[us] ubi Iason a. 30. vocat communem, & Iulius in §. *T. fragmentum, q. 80. conclusio,* concludere filii diuidam partem, & parti alteram diuidam adiudicatisca Cæpol. *conf. 2. col. 1.* & alij quos referens sequitur Menoch. *de presump. lib. 4. Presump. 1. 8. - 1. 15. argumento restatoris subtilitatem frateris, & eorum filiorum, quos runc habent, nec alij futuri sperantur. In quo euenit pater, & filii eodem tempore, & æqualem concurrence loano. Baptista, a sancto Seutinio, *conf. 1. 4. amar confusa Alexander, vers. Interdum, n. 1. 0. vers. Tertia et amara sit, & vers. Quarta conclusio, lib. 4.* Idem dicendum quando vocantur filii nomine collectanei: quia pro vno persona reputantur, ut in *Liber homo, p. 97 præscriptum.* *T. T. finit. sedis de hered. infit.* quod ibi in *L. interdam, §. de hered. infit.* limnandum est ipsius filii ex quo subtilitate, quan de videtur restatorat. *F. factem, & eius filios* æquale subfutur ea quia in hoc enemus in capitulo parte succedit: *Affl. dec. 3. 09. & Alex. aff. 5. 5. vol. 4.**

345 Sequitur dicendum de legatis pias, & probatis, si concubanea in eodem testamento, quamnam eorum debent fieri, & an utriusque possint retinari in testamento nullo: Quoad primos, dicas, legata pia esse per serenda; quinam legata ad pias canas reliqua in testamento ad non nisi invalido ad defectum solemnitatis valent: Molin. de inst. i. art. 2. ad l. 34. &c. cum multis probat post Cour. i. i. fol. 7. 27. subdicens etiam defteri ante adiuram hereditatem, & esto hæreditas repudietur. pag. 7. 30. l. 5. B. Et eft verum secundum magis communem, de qua testatur Tiraq. in tract. præsid. pia caus. præsid. 3. Conat. in e. Reſtaur. el primo, de testamento, & Iul. Clas. 5. Testamen- tam. q. 7. & indistincte legata omnia in minus solemnis testamento, quando constat de voluntate reſtatocis, debentur in foro conscientie, ut post mul-

tos tradit Ceallum. *commun. contra commun.* q. 7.1. & q. 7.3. post Barcelon. trist. *Alianum.* lib. 1. c. 3. quem le-
quierat Aoronim. lo. e. quia plerique, a. 9. verf. Ex his par-
tes, de *Humanit.* *Ecclesi.* vbi Abbas. n. 4.3. Id ex *cam-*
efer. p. 1.6. de *testam.* vbi *Couar.* n. 4. dicit hanc opinio-
nem communem post Meech. de *succes.* *creation.*
f. 1. n. 2.3. *Gom.* l. 3. *Tauri.* n. 1.2.3. *Synec.* verb. *Fle-*
redus. 3.9.7. *Soros de ins.* lib. 4. q. 5. art. 3. *Medin.* de
refut. q. 2.3. *Titaq.* *Ad leges iuris contrahabiles.* gl. 4. n. 22.
Ratio. quia solemnitates in testamento solum
requiriunt ad vitandas fraudes ergo celantur pericu-
lo fraudis, & compertia veritate de mente reliquuntur,
illi standum est, valebitque fatrem in foto con-
tentitia. In occ. un. c. *quod sic.* n. 8. de *election.* *Felio.* in
e. *quoniam contra falsam.* de *probation.* Ideo harres te-
nent soluere legit in minus solemnitate testamento
celata in foto conscientia, quia veritas de voluntate
re refutatoria facit celare presumptionem falsitatis;
quibus accedo cotta multis, de quibus Ceallum. sup-

Quæ verò habeant primitiæ legata donata, & an transmittantur ad hæredes, conseruato potest: primis dotois causa serialibus diebus agi possit: Tiraquellus, de pia causa, primitiæ, i. 5. Caldas Petteri, quæfuerit. Forcib. a. q. n. 5. Card. Lin. *præxi. Iudic. verbo*, *Ferrarii*, i. 5. & Lata no. l*f* quæ ad liberum, s. fr. vel parentis, n. 9. *cam fogg. f. de liber.* & pessimum. Item dota causa per testes singulares probatur, ut credidit Petrus, *caus. 10.6.18. n. 8. in fin. lib. 3.* Aldoum, *caus. 5. 3. a. 5.* & Barbol, *de testis. c. 4. n. 67.* Quinimodo ita dota causa alienatio rei litigiosæ valeat, *fin. ad fin. C. de litigiosi. Cardin. Tusc. diuina E., conclusi. 3. 6. n. 15.* in verbo, litigiosi visum. Nam primitiæ doris omnia generaliter comprehendunt & piis causa. Tiraq. de causa pia, primitiæ, i. 8. vbi referit dotes prioriæ, vnde legatum dotes dicuntur, pion. per test. in. *Caus. huius. f. si maledicti. libet pia causa, & ibi nonat bald. Angel. & Florian. f. de condicione. indeb. & volunti locis. Andra. in. c. sua nobis, in vers. *Alior. extra, de decim.* Quid extenditur ad dominum à parte relatiæ filiæ: *Alexandrin. l*f* curris annos, col. 3. C. de pali.* Sic alij apud Tiraq. ad presafionem causa pia, fol. misa 1. 2.*

An autem transmitemur leges doctis ad hæredes legarant, conterio est? Ratio dubitandi est, quia docti regulatrices est conditionalis, & quia relinquuntur sub conditione, non acquiruntur plenè, nisi conditione adimplera, & trahimti sequeantur. Requirit ergo, ut transmitemantur, quod reliquantur potest. Bartol. i. *Titio*, §. *Titio generalis*, n. 2. de conditionib., & demonstrat & Pauli, in *conf.* 5. §. 8. lib. 2. ut autem cognoscatur quando legatum doctis dicatur conditionalis, tradit Bartol. i. *Titio generalis*, n. 1. videlicet quando legatum sit ab extraneo, ceteris enim, scilicet si non per ipsam paullam illa: sequitur Baldus, & Castroni, *ibid.* & Angel in *L. T. Tract. de legat.* 1. & idem in *conf.* 249. nisi constiter de voluntaria testatorum extractione, quod voluntate reliquuntur legatum patre. Cratuer, in *conf.* 10. 1. n. 2. verf. 3. Couse, in *cap. Nas quidē*, n. 1. 1. de *testam.* Vnde leuirunt si patres reliquunt filii doctem, seu legarum doctis, præsumi eam parè lege, sicut Bartol. i. d. 5. *Titio generalis*, 4. Anebaran, in *conf.* 5. 2. 3. *I. I. omnia*, & *Socin.* sensu in *conf.* 9. 2. 8. lib. 1. *Rufin.* in *conf.* 7. 4. n. 19. Ex ea ratione; quia patres teneant reliquunt legatum filiam patr., & sine conditione, *i. quoniam in priorib. C. de inst. 1. conf. 1.* Cum autem doctis loco legitimam succedit, & pars dies est reliquenter id pro legitima, præsumuntur patre testator. Menoch, *conf.* 1. 1. *lex* 2. 2. 9. & 4. 5. 2. *vbi* cœcludit doctem legatum à patre filia, præsumi purè legaram, non auctorem sub conditione reliquam, nisi reliqueretur doctem ultra legitimam, vel contemplari ne certi matrimonii; tunc enim idem dicendum, quod de extraneo, scilicet reliqua sub conditione

si noplentis : Bartol. in d. §. Tertio genero , num. 4.

His addicendum est , quomodo sit inelligendum legatum telatum de vestibus vxori à matre , quas haber in domo . Traq. post leges Cornubiales . n. s. 5 . post Bald. in l. 1. salte . n. 4. vers. fuit enim disputationis qd. de bared. iustitiae . radit non solum velles , quas haber in domo , ceteri legatis , sed etiam panum apud factorem ad vestem conficiendam calistrem , cùm iam videauerit esse in domo , considerata voluntate testatoris sequitur Felin. in c. Cum adic. n. 5. de referis . Probatur , quia sub nomine eorum , quae sunt in loco certo , venient ut ibi esse confluuerunt , vel quae sunt destinatae ibi sicut , quāvis alibi inueniantur , ut patet ex L. questris , §. vitem . ff. de aur. & argenti . legat. & Gomel. 1. variare . 12. n. 49. & Bersachian. Repens. verbo legatum vestium , in principio , volunt habint intelligi legatum de vestibus tantum , quas habebat tempore coediti testamenti , non autem vestes , quas postea obtinuit , si ferica finit , sive non . Si autem addat vestes meas etiam fericas , & festivas reliqua pauperibus , tunc debet benevoli . & primum distribuendum inter pauperes , quia tales vestes ooo competit egenis , sed affirmatio illarum .

Quid si testator legeret vxori donum suum , & omnia , quae in ea sunt ; nonquid venient sub legato , que ibi sunt venalia ? Respondere negari est , sicut nec illa , que mercimonij causa sunt comparata , per l. Generali . §. vxi . ff. de usufructu legas . per quem text . Bartol. automar . quod quando testator legat vxori omnia , quae in domo haberet , non contineat itemmentum quod babet ad vendendum ; accedit Iason in §. Item ferentia . n. 4. 5. cum sequentib . Instr. de actione . Proinde legata domo cum omnibus ibi contentis ; ea dūtatasas censentur legata , quae ad vires domos sunt deputatae ; seque in non comprehenduntur sub legato ea , quae in domo existunt , non et ibi perfervent perpetuum , sed ut transferantur huc , atque illoc : Pars . conf. 80. n. 40 . cum sequentib . vol. 2. & Purporat. conf. 30. n. 1. 1. aditque tapeta . & peristomata etiam ferica , quoado testator legat dominum cum reliquis spectabilibus ad vires ipsius . continerit sub legato , quoniam tempore , quo fuerunt legata , non essent in domo , cum ad ornatum domus essent destinata . Vnde colliges mobilia existentia in domo , non tamen ad vires dominus comparata , legato non cogedetur : Iecus si ad vires dominus sunt deputatae , etiam tempore testamento domi non essent : Purporat . supra .

Contra vero si testator dicat lego fratri meo quidquid habet in tali domuscula , non cedat legato nisi quae ibi erant tempore conditum testamenti ; non autem quae postea fuerint in domuscula posita , testator ignorante : secus si fuerint possita sciente , & volente testamente , si haec erat in l. Cane iralegatus , ff. de legat. a. & ibi Gloff. Bald. in mol. & eft communis . Nec reter quod dicitur in l. ita legatum , ff. de aur. & argenti . legat. ubi deciditum legatus vestibus , vel tebus suis certi generis , venire dumtaxat illas in legato , quae erant propriez testatoris , quando testator fecit testamentum ; non autem , quae deinceps fuerint comparatae , quae est ratio diversa : nam primo loco legatus remisit se ad res invenias in loco certo , hoc est in illa domuscula : vnde postea illas venient in legato , & sunt legatarii : In posteriori

autem loco remisit se testator ad res suas proprias : idcirco non obtinebit legatarios , quae postea acquiruerint , d. l. ita legatum , ff. de aur. & argenti . legat. Post legatum relinquit cum onere in illarum singulo quoque asno contanguineas , aut extraneas , an sive perpetuum , aut vitalitatem , ambigueret . Et sic vestitum ex eo probatum , si verba legatus dirigantur in personam contanguineas , seu extraneas immediate , iugamento prius legij personalis , quod censuit tale si in personam verba letantur . Prudlegat . ff. de regul. iur. Instr. de inv. nat. gent. & cind. 5. sed & quod proupe Bald. in l. Marsum , ff. de annis matronis . Secutus si verba rendant ad tem , iunc praeligionem est realis : Glob. Clement. 1. verbo . Excedentes in fine , de censib . Glob. in cap tua , de his qui finit a Pralatu . Petrus Bartol. in l. Quia tale . n. 2. & 3. ff. foliat . marrit . Contra ramen , si verba legatus immediatè dirigantur ad personam , ut vult Traquel . de primogen. quod . 5. 9. num. 1 .

Dicendum tamen est legatum sonum factum Convenit , vel Caenit , non debet post centum annos . Glolla notabilis io. l. si ususfructus municipibus , de usufructu legato , Alex. conf. 60. t. p. & notatur in l. penult . cum Glob. ff. de annis legat . Fanore tamen Republice quoad imponendam munitione falcidus , legatum annuum perpetuum , triennale censetur . l. 3. 9. item si Republice , ff. ad l. falcid . Bersachian. Repens. verbo . leg. annui . vers. 9 . Item legatus annuum simpliciter factum intelligitur perpetuum . l. Acauia . 5. fin. ff. de annis . legat . nisi si Republice videlicet quia intelligitur scilicet pro tunciam tamponi . l. 3. 4. ff. per Doctores , & Angel . ad l. falcid . sed si hat Ecclesiæ , vel paupel it us . intelligitur per peruvio . Bersachian . post . Bartol . & Angel . supra n. 20 . Cum ergo legatum consanguineas testatorum cum onere inviditum in doas canionem causat . Quam per se habitur perpetuum , & non vitalitatem .

Quid si reliquias legatum ad nuptiomunum , an amitteret per fornicationem ? Respondet si legatum factum fuit à parte sub modo , & non sub conditione ut subest consequi legatum non obstante fornicatione . Molin . rom. 1. de infra . n. 1. 9. ad fin ex l. 2. §. vitem . ff. de donation . Ratio est illa quia fornicario interuenient habet quasi dispensat ad distributionem testatorum legatum conferens , ut cum libenter non apposuit conditionem ut legataria non fornicarietur , vel ut casle visceret . Sed iam apud modum illum conferendi legato in ordine ad nubendum , eis quo modo coherere potest surpando praefatum clancularia , nec adeo siue quiescat autem legatum , quid quid dicat Dec . ad reg . anted . ann . 1. 2. n. 4. ff. de reg . iur . non debet numeras inter odynas , quibus danda est stricta interpretatione quod bene , & late cōfiram Mantic . de consell . vitem . videret . l. lib . 7. 7. 7. 1. 2. 4. Legatus recessus inter favotabilita , quae sunt benigne interpretandas , atq . ita mens testatoris non est cum eo rigoresumda . ut paret nolit sic trahere legatum in ordine ad in remonstrans labes , cuius non meminat , ea parte persone legatarie interuenient . Est autem longe dispar ratio huius euentus , & illius alterius . quo testator legatum reliquias mulieris . si pudice viras carca quod variante tententur , ut videtur est apud Sanch . 2. de matrime . diff . 91 . n. 51 . ibi enim vita pudica est conditum , sine qua testator molior beneficentiam suam exprimere , quia conditione quia non , deest in euentu , de quo agimus .

Iam si legatus sit summa pendente quoquinis , & per annos quāplures non soluator , dubitari est an prescribi possit . Quia in parte idē flaretur à de legato , quod de allis debitis , quae passim quidem dicuntur temporis longitudine non prescribitur , tamen si bona fides non deest , & debitum ob dilatum , & non periti

Disp.VIII. De Legatis in genere. §.XI. 283

canto tempore solotionem persuadet sibi bona fide debitis esse condonatae, praescribatur debitus, idque fieri iustipatio originis anniou, habetur in*l. fiscus in re, C. de præscripto, 30. vel 40. annos, & si docens Can. T. 1. l. 1. n. 4. Ant. Bellon. ad decim. 20. 3. Rota Genuef. alii, non paucis die ergo ita mendacium esse de prescriptione legati annuarii pendens, & longo illo tempore non perfolitur: Neque enim esse potest posse ratio legati à testatore assignata ut praescriptio non possit, quām certarum est ei, in quibus praescriptio valeret, & transuersus dominū erat in loco conscientie, si supponatur bona fides prescribentis: qua de te suo loco plenius.*

An legari possit res aliena, controvetha est in qua DD. in heretis iuribus cuiuslibet respondet affirmativa, ita enim statuit *L. 1. aliena, C. de legat. & Int. delegat. 3. consil. 6. vbi dicitur, tem aliena legati possedibida tamē est limitatio, quo apponitur d. 6. nō solum, nimirum et si testator fiscus tem, quā legat, est aliena, teneat hanc illā tem alienā comparare, & tradere legatario, quod si Dominus tei nō confitias in te legato distractio, restet hanc dare legatario quantum in ista estimatione tulerit; in dubio autē an testator scierit te ēre alienā, incumbet legatario onus probandi, quod testator scierit tem legati esse alienā, alioquin hanc exsolueretur ab obligatione perfolūdi legatūcūm enim confite rem legati esse alienā, nec debetur, cīni suspiciter alienā legati non posse, prēsumptio fiat pro hæredi & necessitas probadi scientiam, mentemq; testatoris incibit actio, qui in hac parte est legatarum, & ea latissime Menoch. lib. 4. de præscripto, cap. 1. 16. Subscribuntur: Con. ad. filium noſter, atque illam. à n. 1. Mānicula ſciell. ultim. volum. lib. 9. tit. 9. n. 4. Ant. Gom. rem. 1. vñ. e. t. a. n. 3. Molin. rem. 1. disp. 1. 96. Sanch. lib. 4. Dicolog. c. 1. s. 4. 45. q; alios pertrahet adducunt. Sic igitur res habet, cum testator scierit tem a se legato esse alienā. At si testator ignorabat tem, quam legabat, esse alienā, runc. Autores prædicti figurant legari esse nullū, nū sit factum personae valde coniunctus, ut vixi, ficiari, aut unico admodū inveni. quibus per sonū possit testatorum, etiam tamen illius tem aliens, vñ solum tem eam legare, aut eius estimationem, si comparari ab hæredi non possit: ad hunc igitur modum DD. inherentes iuribus cuiuslibet flatuunt de illa controvetha an res aliena possit legari.*

Eit tamen contra predicta iura Civilia difficultas terat, et filium noſter, de testam, vbi Pontif. Gregor. IX. agens de legato ad pias causas, clare decidit legari res aliena esse invalidum: Verba Gregorij sunt ita. *Filius noſter sc̄iisque est quid quonda P. patet fons aliqua Ecclesiæ vñlita sepulture sua grata iuri alieni non regnat. Et quidam leges facili huc habent, ut heres ad solendum cogatur, si alio eius rem legaverit alienam; sed quia lego Dei non auctoritate lego huic suam, valde mihi videtur iniuriam, ut res tibi legata, que cunfundam Ecclesiæ esse perhibentur, à te sequantur, qui aliena refutare debuisti. Ita Gregor. IX. Pontifex Maximus.*

De intellectu autem huius difficileis textus, agunt Marcus Antonius Genuef. in *præscriptis Ecclesiæ*, q. 187. Girond. de *præscriptis*, Exempli *explicatio*, n. 1. 437. & Gregor. Lop. 1. o. verba, de *comprā*, s. 9. p. 97. & Spin. *Glossa* 8. n. 45. vbi n. 46. ex alio vñl. quod ex vi huius textus, non fuit in dubio circa valorem legati quod estimationem, sed solum quām fuit de obligatione legatarii tecūtis virtute legati rem alienam sibi legaram; & tenerique illam vero domino reddire, cum diceretur debeti restituiri. Quod probatur ex lege diuina, & humana tem aliena esse relata eodam. Vnde ariento iure Canooico tale le-

gatum non posse sustineri dicendum est, quando testator sciens tem esse alienam, scienter illam detinebat, cūm teneretur precipite in suo testamento ut res suo domino restituuerit: quod facta cūm illam alia legata, perfumaret contra illum, quād voluerit tem sibi vñlpare, eos proprietas in legate, & consequenter legatum non valere quod ipsam tem, quā est aliena, nec quod estimationem, & repugnare voluntati legantis, qui tem ipsam, & non estimationem illius legare ostendit; & hoc modo legatus iniustè tecūt, & iniuste petiit, excepto si legetur ad pias causas: Tiraquell. de *præscriptis*, p. 1. 4. *præscriptis*, 66. &c. blenoch. lib. 4. *præscriptis*, 1. 6. n. 31. Non tamen ex hoc interdictum legatio aliam manō legati pertere iuxta leges Civiles, secundum quas vñlpar legatum quod estimationem, & constat ex textu io. 1. *Cum alienam rem, C. de legat. & celsol. Anton. Genuef. rem. 1. pars. cap. 1. 2. n. 1. 5.* Tamen si cūdū ius Canonicum, declarat legatum non subfistere, neque quod estimationem, oēque quod ipsam tem aquila leges Civiles fundante in presumptione, & excludant presumptionem peccati eo testarorū autem Canonicum presupponit tanquam certum testatorem scientem tem ēre alienam, scienter illam detinere, & noluisse illam vero domino restituere, & reprobatur in conscientia: sed ponit illam alieni legantem quo sequuntur presumpta contra testatorem, quād voluerit illam sibi vñlpare, & eius proprieatem legare, atque ita nihil valere legatum nec quod rem alienam, nec quod estimationem illius, quia tem ipsam legare voluit, & non estimationem ita Tiraquell. de *præscriptis*, 66. & *sed in rene*, vbi excipit legatum tem aliena pīcaus factum, & relatum coniuncte perforat, etiam ignorantem factum, quod valeret, & debet estimatione: per text. in d. *Cum alienam, ibi Nisi proxima persona, vel uxori, vel alijs tali datum sit, ani legatione efficit, & si sc̄iisse rem alienam efficit. Confessor Manric. de *confess. vñl. volum. lib. 6. cit. t. 1. n. 22. vers. 5.* Ex *personarum autem consuetudine*, vbi concludit legatum tem aliena, si testator ignorauerit tem esse alienam, non valere, nū sit relatum coniuncte personae, ut vixi, & alius, ex veridimili voluntate testatoris, qui presumunt eodem modo legasse, si sc̄iisse.*

Ceterum ut redamus ad verum intellectum cap. *Filius noſter*, dicendum est communem huius capituli intellectum esse, ut nihil in eo flattum sit à iure Civilia, tamē id solum in eo interdicte, ut res aliena repugnante domino sub specie legati à legatio non vñlpet, legaturi namque cogi debet eam quāsumptum reddere domino suo, etiam si ab hæredi vñlpar estimationem illius possit, secundum iuris Civilis decreta; & hoc solum vñl. Epistola Gregorij quod *Glossa d. cap. Filius, sencit, & Cyn. Salycet & Paul. in d. 1. Cum alienam, & Cornelius conf. 3. 2. vñl. 1. c. 1. op. hunc tenetum esse commonem, cum nullum sit tem alienam in iusto domino retentum suo domino testatu ex lege diuina, quā ubi alienum restituere: in leges Civiles nequenter hanc restitucionem impedit: non tamen Sumenus Ponit ex hoc leges Civiles quod estimationem improbat: ut Fortunius in trast. de *vñl. fin. illat. t. 2.**

Verus estamen, *hunc cap. Filius noſter*, intellectus est, Ecclesiæ tem legata dominum tem ipsam requiri sub aliis Ecclesiæ legataria, & hæredem possit conculcum ex quod ipse tenebatur dominum compensare Ecclesiæ, cuius etat res legata in eo eventa, quo propteriam tem non nullum est esse legata, quād sibi non era in vñl. solvere Ecclesiæ legatae tem legate pretium, credens se non teneri ex aliquo solvete pretium tem legata, quād non esset

clatum rem alienam legatum fuisse à testante sci-
enter. Quia in modicis id constitutis de scientia testan-
tis *Durus Gregorius in predicta Epistola*, liberat
hæc item à solius nra estimatione rei legatae, & quia
in premium sepulchri Ecclesiastici legata esset, & ab
illa qui filias hæc instituerat, & hoc quidem
Angel. etiam perpendit in *L. Com. ad iuram circa pris-
cipiam, C. de leg. & filius reliquum erat ea siquum pa-
ravitaniun. Ex quibus causis Pontifices fuit indu-
ctus ut tale legatum tei aliena adeò derelac-
tus, ut neque estimatione praetari volueretur quia
estimatione praetari debet, nisi aliud impedit ut in
modio calo: sicut regulariter in legibus Ciuitatis
decesserit, quibus ius Pontificium concates est, nisi
capitale contumaciam: *cap. t. de rebus oper. munitionis. C.*
hæc et communis Doctorum sententiae tradit
Roman. *enf. 176. n. 12.* Nam sicut leges non de-
dignantur iniuriar factos Canonos, sic etiam facto-
rum Canonum statuta constitutionibus Principum
adiuventur. Quinimodo quando in furto Ciuitatis calo
est dubius, iusti Pontificis standum est: *Menoch. de
arbit. lib. t. q. 30 n. 3. C. q. 74 n. 54. C. cap. t. 85. n. 1. t. 12**

Apud Lusitanos etiam ex Ordinatione Regia 16.3.16. 6.4.10 principio, ad ius Canonicum tecum
vbi de metata agitur, quia peccatum concen-
nide apud Castellanos deficitibus Legibus Re-
gatis, confundetur et Punitur, tecumque ad ius
Canonicum: prout Petrus in praesio Ordi-
nationis quafi. 4. Burg. de Pace f.t. Tauri. n. 6.2. cum se-
quenti. Motu in Emporio novis par. 1. tit. 1. quafi. 16.
n. 3.6. & Azeuedo. l. 5. m. 6. s. 1. d. 2. monachopoli. Cetero
ergo in causa cap. *Filius uestrorū*, cum ibi dubius, non
possim apud me statuere in hac ipsa huius capituli
specie debet legatorum et filiationem rei aliena
legare, etiam scilicet ab herede, neque legatarium
polle retinere eam tem non sibi legamus, & tradimus ab
herede, donec huius et filiationem solutuitate Con-
uersio. dcp. *Filius. n. 9. de sollestat. & Mscitio de Con-
versio. l. 9. s. 1. t. 1. m. 6.* & *Soprasua. vbi 4.10. docet*
filiationem non debet si res Ecclesie Romane
legatur, & multo fatius non debet, si res legitata
data fuit Ecclesie ad certum usum cum speciali
intendit alienandi.

Sequitur dicendum de legatoreis sub conditione, si nuptie fit licentia hæreditatis , vel alterius, aut de eius consilio : Item de legato ne contabat cum rali famula, vel de tali familiis , Sc: ut valens si aliter fiat: item de legato reliquo sub aliis similibus conditionibus: Quod ad primum, an sit necessaria licentia parsis ad casu quendam tale legiam, ex eo probatur, quia voluntas partis non regnatur matrimonio, quando aliquid relinquitur, si placuerit parti; quia haec conditione in contractu matrimonij tanquam honesta offici potest; vt et Theologus tradit Angel. de Clauis. in sua summa, verbis, *Mari- monium, impedimenta, s. i. 3. Si uel in summa, in verbo. Matrimonium, s. i. 4.* & probant texti, in cap. super eos, & cap. per trias, vbi Scientibus, *de conditione appos.* Ergo legatus reliquum filio à parentibus ultra legismam si coartaret de licentia alterius, valeat, et in specie volum. Anton. de Ptolemaio cap. 36. a. 7. 1. 7. 200. 1. consil. Zebris de ultim. voluntariis, Matic. de sonciliis, ultim. volum. lib. t. iii. 18. a. 8. Flores in additione ad Gammarum decr. 26. ams 3 17. vbi pro hac parte affect Menochares, cap. 69. a. 10. 20. & Cephal. cap. 17. a. 5. dicentes, conditionem appettam, si coartaret de licentia partis, esse insufficiam, & honestissimum; quia lex molcum de patre confidit, & iniustum iudicat filium ducentem uxores sine confessione partis quinamodo credit filium deinceps si sine causa faciat , & neque credi posset quod pater filios impediatur , & se opponat contra matrimonium decens ; atque ita non auctoritas filio

suffia libertas , sed infusa ad contrahendum.

Contra tamen sententiam obligatam, scilicet ad obtinendam licentiam a patribus, repugnat libertati requisitae; et communis, & ex consequentiencia iudicandi probatur, quia leges, & iustitiae prohibeunt similes conditiones, ut contrarias libertatis matrimonij Gamma Luisian. decr. 3. i. 4. n. 3. Stat. lib. 3. f. 3. i. 10 de los e casamientos. l. 2. art. 1. blos-
lind. 2. de primogen. et 3. n. 5. Val. qd. de Contrarios. stat. lib. 3. c. 6. q. 4. n. 4. Molin. tom. 3. de iustit. diff. 17. vers. 1. tamen Regno, vbi tradit licet iudeacum in Senatu Luisiano. Cum ergo talis conditio repugnet libertati matrimonij, quod oportet esse liber voluntatis, cum perpetua futu-
rit homo adiudicari, ea conditione non obstante, legatum consequetur: & ideo quoniam filius debe-
rat libelle patris, non tamen ita vt futu. & incipi-
piocouquemadomino dicteret libelle, si cogere-
tur contrahebit matrimonium de consensu patris
pondet Sotus in 4. diff. 1. 28. quaq. 1. art. 1. art. fin. Pe-
ters Sotus de matrim. l. 4. post D. Th. hanc 4. diff. 1. 5.

Quod secundum, de conditione contractabili de
consilio patris, eti. iuris est huiusmodi: omnis no-
tus esse reciendam; sed admittenduimus quia iussus
facere aliquod cum consilio patris, vel alterius, re-
nunt petere consilium, non sequitur ex The-
ologis ite omib. Sotus ubi *supra*, & ex Professoriis
bus iure Pontificis, Natur. in max. cap. 4. n. 1. 5.
Mantica lib. 3. t. 1. art. 8. en. Nam tequitate consilium
conlangueoem, & amicorum, in matrimonio-
niis contractabili non repugnat libertati matrimonij
cum potius fuerit contractum illius: ut colligimus
ex L. I. Iudice. C. de nupt. & hoc opiniemus tradi-
done istam in L. Turp. in 4. de legat. r. Decius in L.
Feminis. n. 3. de Regul. l. Ctauer. in conf. 1. num. 3.
vers. salut. superfl. Contra. in Epistole de maritiis.
c. 3. f. 3. b. n. 3. Ex quibus constat haec communio-
nes, contra Aret. in conf. 6. n. 1. cuiusdam intermissionem
hanc conditionem de contractando matrimonio
cum consilio alterius, abstat libertas necessaria
ad ducentam vaorem sed fallitur.

Ceterum, si Paulus moriar, antequam illius consilium fuerit requisitum, tanquam defida conditione, legatum non esse peccandum opinione Ies. in d. *Tertia*, de leg. c. m. 4. & Ruyeri conf. 126. vol. 1. & videtur probati ea *Lumenale* h. *Rescriptum in finibus condit.* & *demonstr.* ubi si conditio ita exprimitur si Bertha nupties arbitratu Titi, si Titus in vita testamantis moriar, quanvis de sit conditio, mulier subveniat: ex ea ratione, quam tenus videt, quia ipsa persua quoque pro nihil forat, non illa conditio habent pro non aperte, cum videose afferte obsecula matrimonio. Nihilominos conditio, si nobat cum consilio Titi, non arbitrat nupis, ergo non tenebitur: iugur, si non tenebitur, conditione deficere, legatum dicitur incidere.

Probabilis tamen est non amitti legatum, quod
ries per legatorium non fecit quoniamus implectus
conditio, quando decepit ille, cuius consilium erat
requitendumvis bene teatid Cadini, Matrici, de
cessar, utin voluntat. lib. i. tit. i. 8. r. 11. vers. sed age
considera, vbi sunt hanc conditionem eti potestam
nam, que et quando eius impletus a sola voluntate
eius, cui imponitur, pendet, ut in nostro casu,
Molin. de inf. s. m. i. diff. 106. fol. 126, si ergo est
conditio potestam, qui patere conditioni non po-
nitur, nec per ipsum fieri quoniamus impletur, le-
gatum subtilis: Sequitur Sancti. lib. t. de Matr. i.
fol. 14. num. 27. vbi num. 26. docet, si is, cuius
consilium requiritur, absens fit, & periculum
in mora, posse expediti actum abique eius-
dem consilio: Glossa Clement. t. de far. compre-
hensione, Diversis, Bar. in l. si plures, ff. de exercit. &c.

Disp. VIII. De Legatis in genere. §. XI. 285

Abbas in d. Clem. n. 17. Addis eriam Mantic. d. 5. sed ergo confidere, si conditio meti potestatius deficiat per calum fortuitum, non deficere legatum, quia rursum reflector non ceaserat, quod dependet ex virtibus fortunae. Cum ergo obligatio sit potestandi, non autem sequendi conditionem, sequitur si per legatarium non sit, quod implatur, habent debere pro implata, quia parere conditioni non potest.

Si autem conditio sit non nobendi alicui viro, aut aliquibus viris itat mortaliter luquendo libetum sit feminam aliis nubere, & sub hac conditione illi relinquatur legatum, tenebit conditio quod est verum nisi feminam auferatur legatum per modum paenae si cum aliquo matrimonium contrahatur quia in hoc casu conditio apposita per modum paenae non sufficitur; ut habetur in l. Tito clement. 3. Tito cent. ff. de condit. & demonstr. Mol. ann. 1. disp. 207. fol. 125. Mantic. ubi supra, n. 3. subdens postea testoretur alicui auferre legatum, vel hereditatem sub conditione, si cum certo genere personatum continxerit matrimonium uniusnam quamvis adempcio videatur facta nomine paena, non ramen vere pena inferitur, per quem aliquid, quod sit proprium, ablit, vel abfuturum sit: sequi ita non potest dici proprie pena, sed est certale & conditio tel, que datur, quod licet & hoc modo in uitatu feminam ad honestas nuptias propter luxum: quod fieri postea tradit Oldrad. conf. 1. 6. n. 1. & lequisit. Folia. in c. 1. n. 19. circa medium, de sponsal. Roland. delver. de m. p. 3. n. 9. vbi vult validam esse conditionem postulat a testatore, quando legavit filie ultra legittimam vt non nubat nisi mercator, vel filio mercatoris, aliis corrumpere legatum si filii primò nubat mercatori, & illo defuncto, nubat vita nobilis, qui non est mercator, nec filius mercatoris, legati amittere.

Quoad alia legata relata sub similibus conditionibus, si Bertham sicuti vocem duxerit, dicendum est intelligi completeram si per illum non stererit, cui conditio fuit adiecta: tunc ex fratribus. & seq. de condit. in l. ff. t. p. 1. de m. p. 3. n. 9. si qua conditio, quod dicitur legari, cedit, vbi distat expressio, si ita legatur, si Sejam vocem duxerit, nec illa velit nubere, dicitur legari, quia non sletit per legatarium, & per illum stetit quominus impleriene conditio. Mantic. ubi supra n. 39.

Similiter conditio prohibens nuptias est valida in homine viduo, & in feminina vidua. Ambent. de nupt. 9. que vero, col. 4. Ambent. cum retinam. C. de undell. viduis. A Costa in l. cum tale, ff. si arbitriam, lumen. vti. n. 1. ff. de condit. & demonstr. Anton. Gom. 1. 16. Taur. n. 8. & 1. varior. 1. n. 8. 7. Cost. in epistola. 1. p. 4. 3. n. 1. 1. 5. 9. Mantic. de conseili. vti. vniuers. lib. 1. m. 19. n. 1. quinque valet conditio, & legatum vidua retinetur si arbitriatur aliquius nupserit, & contentio: A Costa in d. ff. si arbitriam, amplius. vti. n. 5. Matienz. lib. 3. recipit. n. 1. l. 3. gloss. 2. n. 17. & tenerit feminam lequi eius arbitrium quod si noluerit arbitriari, & feminam nupserit, consequtetur legatum cum per illum non stereretur A Costa amplius. vti. n. 6.

Item idem est dicendum, si prohibeantur nuptiae non perpetuæ, sed ad tempus, vel sepe talibus quoniam personarum, vel ob aliquam piam causam, vt pauci ante diximus. Hinc sit ut si legetur virgini, si nuptias non contrahat, vel arbitrio Titij superferit, quod si contra fecerit, deuoluerat legatum ad aliquod opus pium: valet conditio fauore pia cause, quia tunc conditionis non resicuntur: Mantic. d. 4. 1. iii. 18. n. 9. quamvis A Costa de hoc dubitet in d. l. cum tale, ff. si arbitriam, lumen. 1. o. n. 8. ff. de condit. & demonstr. sed de hoc non dubitant Tisaquell. de primis. præcans. præualeg. 1. 8. GUILIEL. BENEDICT. cap.

Reynatus. de refut. verb. Qui cum alia, n. 95. & Anton. Gabriel. tom. 1. sommam. lib. 10. verbis. legato. fol. 1. 9. Vnde valet conditio ut feminam non contrahat matrimonium iunctum ante vigescimum quintum annum, & quia vique ad eam atatem non censetur grandis mora: teneisque in summe lib. 1. de matr. cap. 6. n. 6. Secus si matrimonium deficeret in tam longum tempus, ut moraliter virgo non insenseret tam faciliter virum, cui subiecta Goret. lib. 2. Casas. 1. 2. 3. n. 3. & Mantic. supra n. 1. 9. num. 8. quia tunc quasi apposita in fraudem nuptiarum conditio est resicenda: arguments l. enm. ita legatum, & l. bee modo, ff. de condit. & demonstr. lequitur Act. conf. 67. conf. 1. vers. 3. num. ad primum.

Denuo valet conditio legati, ne contrahat matrimonium cum viro ignobilis descendente à Sacerdotiis, vel Iudeis: quia non antefacta libertas contrahendi cum aliis probatur exempli relato Genes. 1. 8. vbi Isaac peccpit filio suo Jacob ut non acciperet uxorem de genere Chanaan: quod est adeo conperatum, ut nulla insipet dubitandi occasio. Molin. de primog. lib. 2. cap. 1. 3. n. 2. 8. Granian. reg. 83. n. 1. 1. Pelaez de Maserat. 1. p. 9. 5. n. 1. Henr. lib. 1. de matrim. cap. 6. n. 6. Azeued. lib. 5. recipit. tit. 6. 1. 1. n. 20. si camen iulius ne ducat uxorem ignobilis, aut Iudeam, aut Saracenam, & in primo matrimonio non obediat, secundo tamen obediat, vel vice versa, amittit legatum sub ea conditione negativa relatum, quia quia perpetua est, ad omnes nuptias se extendit, quia in omnibus illis cadent est ratio prohibitionis: Pelaez de Maserat. 1. p. 9. 5. n. 1. 1. 36. dicens n. 37. hoc esse locum, quamvis matrimonio non copuletur coniuge decedente, vel Religionem profirent. Vide Pelaez d. q. 5. 1. n. 37. & Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 1. vbi probat penas latas in matrimonium clandestinum validas esse, & incurie, licet matrimonium sit iritatum, n. 5. 1. n. 6. 4. sed tenuis est nō incuria penas, et quia quod nullum est, nullū producit effectū, & non entis, nullū sunt qualitates; & scilicet appellatione non venit, qui invalidus est: q. 4. 3. condemnatam, ff. de sentent. & re indicat. c. 8. libid. de iur. patres. & ex consequenti in hoc casu non amittere legatum: Pelaez de Maserat. d. q. 5. 1. n. 37. num. 47.

Quid dicendum si quis leger omnes seruos suos, seu eos, quibus certa qualitas, quæ duobus tantum inest; et an omnes debeantur legato, vel tantum illi in quibus inuenientur illa qualitas; vt si dicatur: lego ancillas meas cum liberis suis, vel equos meos cum ornamentis? Responsio indistincta est affirmativa: legata feliciter esse omnia illius generis, quamvis non in omnibus reperiatur illa qualitas, sed in aliquibus tantum ex ea ratione, quia illa qualitas, aut accessorijs ponitur augmentatiue, & declaratur ut praestiter legatum, & solvantur eriam illa qualitas cum te ipsa principali cui adharet. Vnde si legentur leui cum peculio, quod habent, & ancille cum liberis, debentur eriam serui, & ancilla eriam non habentes peculium, neque liberos, nisi limitatus loquuntur testator, prius si dicatur: lego seruos, & equos, vestes, vel tes, que habent peculium, aut ornamentum: quia tunc ipsi tantum res videntur legata, & non aliae debentur. Constat et si eni. in 2. ff. de legat. t. per hac verba, t. si cui serui omnes cum peculio legatis, etiam si serui debentur, qui nullum peculium habent: & ad hoc ibi notatur Albert. Bald. Paul. L & Imol. text. in l. cum viro. ff. de triclin. vni. ff. de legat. & int. si quis legans, & de auct. & argenti legat, vbi dicitur, si legamus testator ausum quod habet cum gemmis, etiam videri legitata alia sueta, in quibus non inveniuntur gemmae: text. in l. ff. mancipia ff. de fidei. anitrat. legat.

§. XII.

De reliquis legatis sub conditione reli-
ctis, & de conditionibus, &
earum speciebus.

E P I T O M E.

354 Legatarium an possit propria auctoritate, vel sal-
tem de licentia testatoru capere legatum.

355 Legatario debetur estimatio, vendua re legata à
testatore, non satis mentione de venditione.

356 Filius, cui relinquatur legitima, & prelegatum,
an possit acceptare illud, & renunciare legitima.

357 In legato alternativo est etiis legatus; & in
ceteris alternativis est etiis debitoris;
& cur sita si ostendatur.

358 Testator respondeo in testamento plurimi legatum
alii relatum, an sic unum legatum, aut
plura.

359 Virum legatum relatum Ecclesia possit Prelatum
reputandi sine scrupulo i' communione contra com-
munem.

360 Legatum filie nascitur, an debetur unicuique in
solidam si plura nascantur.

361 Legatum eiusdem rei pluribus relatum quomodo
sit dividendum, & quid si res non exest in re-
rum natura.

362 Legatarium an possit pro parte acceptare legatum,
& pro parte repudiare.

363 Testator ante rem eam exprimere rem legatum effe
alteri pignoraram.

364 Fieri cabens rem subficiam restituendi an possit
sumptu falso a se ipso in eadem re reportare.

365 Testator si depudet rem in qua solvendum est le-
gatum, percurrit, an percut legatum estiam.

366 Quis debet solvendo legatum ambiguum, barjone,
an fideicommissarium honestorum.

367 Quid legatarium debet obtinere quando testator
tenuit legatum, quantum barebat habebare.

368 Si in dubio testamento reperiantur fallaci dicimus
legata diversa quantitatia, que quantitas de-
beatur.

369 Legatum relatum sub modo an transcat ad he-
redes, & quibus verbis intelligatur modus ap-
positio.

370 Modus legato, aut donacioni si ita appetatur, ve
quoniam erat, a ipsa amissa legatum, seu da-
mationem, quomodo si hoc intelligendum.

371 Modus approsum legato in utilitatem legatarij,
stetutus, si per idem sit quomodo impletus,
an habeatur pro implere.

372 Modus legato approsum quando obligacionem im-
plendi idem indicat, & quando non, & quando
obligatio etiam implendum sed non ad rem videntur.

373 Modus adiectus legato quoniam deficit per ca-
sum sursum, non reddit legatum inservit.

374 Modus si non absorbet retum ferit relatum, non
videtur sublatum legatum.

375 Modus si reficit utilitatem legatarij tantum,
non est causa finalis, & ea adempta debetur
legatum.

376 Modus in dubio potius prefunditur quam condicione,
& intelligitur credere, quando omnes iniunctum
poti voluntariis debet impleri.

377 Modus legato adductum ad causas prias non dici-
tur approsum hac iuramento ut si nulla dispe-
sus si modus non serueretur; secundum si censiles tam
fuisse legatus mentem,

378 Legata sub quibus conditionibus testator poterit
relinquare, & quae sunt species conditionum?
Ostenditur.

379 Conditiones etiam possibiles, & impossibiles de sa-
llo, vel natura, vel de rebus factis non possunt, &
an vivere legatur?

380 Condicio de futuro pro impleta babetur, quod ad
alterum partem terminatur sicut condicio de pra-
fensi, aut praterius, sicutque dispositionem parum.

381 Condicio potest esse postularum, casualem, & mix-
tae, & postularum negativa.

382 Quae dicuntur conditiones contingentes, & que
necessaria, & cum sint natura, & quae sunt ra-
cias, & quae expresa, & an debent impleri in
specifica forma quando apparetur in legato.

383 Abolutus legatu sub conditione, vel sub modo,
que comprehenduntur sub appellatione mobi-
litum ex communi se legantur. Et an veniat
pecunia sub nomine mobilitum definita ad
emenda predicta, ibid. Et quid de pecunia depu-
tata ad negotiandum, n. 384.

384 Mobilitus legatu an nomina debitorum conti-
nuantur, & an venient frumenti solo coharentes
tempore testamenti.

Dubitatio prima; an possit legatarium propria as-
thocitate rem sibi legaram assumere? Rebol-
tio est negativa, sed de manu hereditis capere debet;
i. nov. dubium, C. de leg. l. t. C. querunt legat. Bartol.
de Pax, l. 3. Taur. concil. 7. n. 9. Petralia m. 1. omnia 9.
Iudicium, n. 7. de leg. 1. Gmel. l. 4. Taur. n. 1. 2. Te-
stator tamen potest principere ut legatarium tem sibi
legatam propria autoritate accipiat impunito. Gle. l.
Tiso cum testamento, §. L. L. de leg. 2. Bartol.
l. 1. nemo potest, n. 3. 2. de leg. 1. 2. in L. Reductore, C. de
pign. q. 1. Com. 1. tom. vii. r. 1. 2. i. o. & Melchoch.
de adipicione posse remedium. 2. n. 3. 1. O remed. 5. n. 4. 4.
Quod si legatarium sine autoritate testatoris vio-
lentem cupiat tem legatum propria autoritate, il-
lam amittit, & eius dominium; ut vult Olarias de
concord suo communis. & regi, vel his, legatarium, ied
Conz, oppositum tradit lib. 3. refut. 16. n. 7. quid
defendit potest quando de licentia testatoris tem
legatam caput.

Sed quid dicendum quando testator vendidit tem
legatarium nulla facta iurisdictione venditionis? Dixi
mus supra §. 1. n. 2. non censor legarum, revo-
cari possit legatarium petere alienacionem legati,
vt tradidit in l. 4. n. 9. p. 6. ibi. At si jo la vendidit,
s. la empanesse, hoc est tem legatum, no se defatariis,
ni revocari la mordi: percurad decimes que aqua-
fue mandada due auer el precio porque fue vendida,
o la estacion.

Hoc iure tamen timoro, indistincte dicendum vi-
detur alienacionem non esse causam admisendi le-
gatumque voluntatem ipsam, quae potest ex libe-
quenti alienacione datum intelligi. Bart. in l. 1. ser.
no. 2. admodum. legat. Socinus ann. 6. 2. m. 2. vol. 2.
quae legatum intelligunt ademptum quando fie
alienatio de legato, etiam inutilita: Socin. ser.
no. 2. q. 4. n. 1. s. vol. 2. Quod procedit quoniam lega-
tum ex predictis est celestiumq. Ales. & Ater. in l. 1.
ser. no. 5. 1. s. 2. s. 3. p. 19. in p. 19. sed verius est ienocari
legatum expressis, vt vult Gabe. conf. 10. 3. n. 10.

Quintino pax. mitius legatum ademptum per
alienacionem, etiam si dominium non fuerit transla-
tum; quia scilicet traditio non fuerit sublequuta. d.
legatum. §. Bartol. de admendo. legat. quod exten-
dit ad legatum etiam pium; p. 2. l. 1. scilicet adem-
ptum per alienacionem; si quod libertas scilicet ferme, &
potest

Disp. VIII. De Legat. sub condit. §. XII. 287

postea alienetur ipse seruus, presumitor ademptus, i. verum est, si de manu sellam. Quia libertas data non solum expellet, sed etiam tacite revocari potest; unde non solum libet libertas pura vel relata per alienationem sensi intelligitur revocata, quando alienatio facta fuit ex libera voluntate, sed etiam si fuit virginem rei familiaris necessitate, quomodo in alia legatis contraeum obiecto eretur: Socin. sen. in I. fin. diem, ff. ser. n. 3. de condit. & demonstrans.

Porro per alienationem necessitatem non videtur ademptum legatum, secundum tradita in I. Fideicommissa, §. 5. fin. de legat. 3. s. probatur autem ademptum, quod si alienatio fuit titulus oecatio, distinctione opus est; quando scilicet fuit ex libera voluntate, tunc enim ademptum est legatum: contra vero, quando fuit cogente rei familiaris occiditatem, non ita: d. s. de cunctis, de legat. 3. 5. si rem finem sequor, ita si sellator rem ipsam potest redimere, debet legatariorumque si non redimatur, hares debet eam redimere, si potest; quod si nequeat, perfracta est alienationem: d. Fideicommissa, §. 5. fin. & io terminis id existimat Paol. de Caus. in d. l. 3. in fin. C. de legat. & sequitur Socin. iun. conf. 1. 2. n. 24. & 25. vol. 2.

Limitatus secundum et per mutationem non praefomi ademptum legatum: qui permixtatio est alienatio ex causa onerosa, & in dubio presumitur fisci ob virginem necessitatem, ut tradit Corneus in I. 3. circa medium, verf. in dubio autem, C. de legat. post Angel. & Salycer. ibi. Secundum quando constituerit fiduciam facile permutationem, nulla cogente necessitate, tunc eam non censetur ademptum legatum: sicut non per amittit ademptum, quando alienatio facta est ex necessitate rei familiaris, ut loquitur test. in I. fin. leg. aram, de admitem. leg. at sed neque, quomodo facta fuerit alienatio ex necessitate impossita ab ipsa lege. Hac resolutio est contra mentem Alberici in I. Fida legatorum, C. de legat. Sed Ripe probatur in I. Lucas, n. 27. fin. de vulgar. & pupill. fin. s. qui respondit Alberico, dicens textum in I. fin. legatorum, non probare. Nam quanvis patre coagitur donec constituerit filius, non tam per illam obligari magis vnam, quam aliam, tem in dictum affigunt, quoniam dici non potest, quod d. I. filia legatorum, C. de legat. patrem compellat assignare filium in dorem res eidem filie predagans. Quiniodi Issoo tradit d. I. filia legatorum, loqui quando alienatio facta fuit in ipsum legatum: quo casu presumitur facta animo compensandi; & ideo ibi non dicuntur legatum sublatum, sed solutum, cum censetur facta traditio propter eandem causam, propter quam etiam fuerat sublatum, prout intelligit Bald. in conf. 1. 6. 3. n. 1. & n. 5. & Causat. conf. 7. 84. n. 1. in fin. & 8.

Limitatus tertio non adim legatum si sellator tem reditum non tradidit, aut premium non acceptat: Bald. in d. l. 3. n. 3. C. de legat. Sequitur Paul. de Caus. n. 3. & Iason n. 2. in verf. secundum novitiam litterarum. Similiter ergo videtur ademptum legatum per locum non factam ad longum tempus, quia non intelligitur sellator recessisse a priore voluntate, ut vult Al. x. conf. 1. 65. vol. 6. Idem dicendum non videtur ademptum legatum, si sellator alienavit tem legatum, non emas censetur ademptum, per alienationem ipsius ter, sed per legato ponitus volunt esse obligatum, iuxta Glos. in I. Caus. in illis verbis: Neque in rem, & de annul. leg. at. & in I. Lucas, in verbo. Ex redditu, & de alimentis legat. Iustus Titaqel de privilegiis

pie causa, privileg. 6. 3. in fin. Cum ergo testator oportet alienatam oportere ei ea legatum solui, sed pro legato esse obligatum, non censetur ademptum legatum per ipsius alienationem: Rom. in fin. 4. 30.

Secunda dubitatio, an filius, cui telinquin legitimam, & ultra illam, per legatum possit repudiare legatum, & accepere praelegatum? Ratio dubitandi quia legatus est oequum pro parte accepere legatum & pro parte repudiare, cum nequeat sellant voluntatem duidere, ita Bartolio l. s. communiter receptus, de acquir. hered. Causat. in Asis. bona dama, 2. C. de bon. prescrip. p. 2. in I. fin. p. 1. de acquir. hered. Peralta post alios in I. Et Preced. u. 8 de leg. 2.

Dicendum tamen est, posse filium renunciare hereditati, seu legitime, & accepere praelegatum, i. qui filium, §. fin. c. II. seqq. de legat. 2. Idem de filio meliorato iudicium, quod possit repudiare hereditatem patris, & accepere melioramentum, a. 2. n. 9. pag. 6. I. 5. n. 5. lib. 5. recipit. Secundum dicendum quando vires tantum filius reliquis est, quia tunc si eidem telinquitur hereditas, & in solidum ei deferatur, nequit disiudicare hereditatem, cum tota sit legativa filij, non enim in unico filio potest cadere melioratio: Mench. de success. creation. 5. 20. n. 2. 2. a. Caus. in c. Raynum. de testam. §. 11. n. 1. verf. Ex eadem glossa, hereditatis namque in eo calvo non potest partim aditi, & partim repudiari, ne quia decedit pro parte testator, & pro parte intestatus, l. 1. & a. 2. de acquir. hered. Abbas in d. c. Raynum. cap. penult. Guilliel. c. 2. lib. 1. de vngar. n. 48. dicentes, mortuo etiam parte intestato, non posse filium repudiare hereditatem, & legitimam testioce, quia legitima tunc defecit filio tunc hereditario, ex Glos. in d. c. Raynum. & Panot. ibi rem: quoniam contra unicum filium plures telati per And. de Angul. I. 5. tir. 5. lib. 5. Recap. contrarium opinioentur.

Tertia dubitatio, cuius legata alternativa, quia in nullo calvo videatur valere, quia natura Alternativa est, ut vni tantum debetus dari: proutcum cum determinetur, videtur non substatere legatum, cum si uncertainum cui debetatur, l. sequit. serm. 5. si interdicit, de legat. 2. Nihilominus hoc procedit quando non appareat cui legatum sit reliquum; id est si dicatur testator: Relinquo l'etto, aut Paulecum in hoc causa hares debet eligere, incertitudo non habet locum. Tito, de legat. a. Issoo. l. fin. 10. de legat. 1. si autem hares statim non elegit, potest tuco alternaugua sortiri effectum, & legatus incipiunt esse duo rei credendi, ut in I. Caus. quidam, de legat. 2.

Potest hinc temporibus, scilicet per alciniatuum pluribus legato, valat reliquum, & Alternativa te soluit in Continuum, & quilibet accedit per positionem virtutem, l. penult. de terrib. significat. Quod habet locum cum alternativa sit post conditionem hoo modo, Lncio & Tito, alterius eorum fundum de lego: nam si vetero agno erit, vetero legatu erit praestandum, illaque alternativa soluere in consuetudine, si fundo. 81. §. fin. verba 8. de legat. 1.

Quarta dubitatio, num quando sellator in testamento pluries repente legatu, quod alieni telinquit, censetur esse unicum legatum, ali pluram? Res his videtur prudenter didicenda ex coniecturis, non simpliciter quidem loquendo, si nulla adjuncta facta, intelligi multiplex legatu, videtur affirmandum, et statim relinquere vocum legatu l. 3. 4. §. 1. de legat. 1. Si tamen ei aliquo adiuncto comici posset, te statim facient multiores legati mentione, et quod de legato veit multiplici, etiam non discrepante, nisi numerice, pronuntiandū esset pro vera legati multiplicitate.

Quinta dubitatio est, an Praetorius possit absq. scrupulo repudiare legatu Ecclesie sua fictum. Dicendum est, si Petrus acq. iusta causa repudiare legatu factu sua Ecclesie, peccate, & obnoxii esse refutatio-

ni,

357

358

359

288 Part.III.Lib.V.De Legat.sub condit.

Quod dictu est de Episcopo respectu his ecclesiis extitendo et ad Paulum & Legionem respectu sui econobijs, ecclesia enim si aliqui idonea causa repudiari posset legari facti in morte, cuius boni psonae, eis & eis fiducia erat, abeant autem culpa, si ex ea legitima intermissione indecni cor, quas ex precepto ordinis debet considerare, repudiet legamus, quod idonea causa sitat esse repudiandum.

⁷ Sexta dubitatio est, nam legato filio nascitur attributus, debetemus vicinopilitis solidi si contingat plures filios nasci. Hic causa non potest habere lucis nisi in cœtu, in quo Mater è testatorne præmorib[us] tēlinquatur vice gerens, quia cum testator exultaret vixi proli grandia esse, tamen in parte confiteretur conceperit multiplex futurum, ut in cœtu cœtu, cum testator non supponatur voluntate granaria haradē ultra legati collatione vicie proli possit nasci. Tamen si, necessarium est ut legatus, qui præcepit testatoris exultationem per uno multiplex apparuit, adhuc legati distinctione facienda est ex ratione, de una dicetur in distinctione sequenti.

Sepm̄a dubitatio quoniam oī dūm̄ dēndā legatū eiulde tei plusbus relīctus p̄dē quid si res le gata non exīt in tētu natura. Resolutio p̄ nos p̄tēt p̄tēt huius dubij habetur ex L. cœnūlā, ff. de legat. 3. 18. si eadē res. Inf. de legat., quibus locis decidit, si eadē res.

fuerit legata duobus vniq[ue] luendam esse pro rara-
nū ex p[ro]p[ri]o testatoris meū in re datur execu-
tio[n]e, & exquisitio[n]e tenetur a qualib[us], in cuius ex iusta-
tione sita est iustitia quod si vno ex duabus lega-
tariis renunt patrē tē legata, sibi obvenientem ad-
mittere, tunc tota res legata cōcēdētēt est et lega-
tio[n]e, qui admittit legatu[m], quia illi accedit, plater-
tio[n]e h[ab]et, qui admittit, & ei qui renunt[er]e, & veritatis
signi communione. Magistris opere de emendatione vbi-
valium, v. sicut, lib. 10. s. 3. Heret. Galv. tom. 1. cap.
110. n. 2. Card. Tusc. verbis acserendis. Ad alterā
dubitacionis partē, que erat de te legata non exādere,
dicendum est ut ipso[n]e omnino, cūn[u]i testator de re dis-
putauit, vel tē, vel talē eius p[ro]p[ri]e prafatu[re], alioquin
testator nullē legasisti, si ergo res p[ro]ficiuit, & destruc-
tus est, vel in ipso lemīne est p[ro]ficiac[us], ne ex vila
quidē pars remanet, tunc res p[er]tinet legato[rum], quia
supponitur res eius illis in ēst nulla ex parte su-
perflueat, si tamen aliquid res legata manet, debet e[ss]e
res legato[rum], v.g. legauctarii laboris donū. Cato &
ea domus d[omi]nica ell[ar]e incendio, h[ab]e[re]nt alio quo-
piam infotum, tunc dandas ell[ar] legato[rum] aca-
donus, ut habeant ex legato[rum] f[ac]tis de legato[rum] 1. multas
in hac re est Molin. trall. 2. diff. 1. 45. videndum item
Anton. Gomel. de legato[rum] 1. 2. 2. 3. 5. h[ab]et addi-
ctio[n]em, legatum res, quae non est in terum natura, sed
despectu[re] esse, ceteris condicione, quo ad dispo-
nitionem, actio[n]em, & obligacionem, quae non com-
petit ante quoniam nascatur, lecus si non p[re]terit.

Dubitatio Octava, an legatusum possit pro parte acceptare legatum, & pro parte repudiare? Prost affirmans ex eo probatur, quia legatusum potest totum repudiat legati & ideo potest pro parte dicere argumentum de toto ad partem validum est, vbi datur eadem ratio. Eocordam Tercie legibus 80. Canonice, leis 5. Petri. Andri. Gambai. in dilectione, legalibus. 1. lecs 4. Menochius de presumptionib. leis 3. quæst. 35. num. 27. & 40v. 72. anno 5. Sottil. cons 193. n. 6. & conf. 35. m. 2. & sequenti. Flaminii. de confidentia, p. 28. n. 106. & alijs quos referunt, seq. vii. Barboli. in c. Tailleferi. 3. lecs 6. cum rationib. 6. & 11. in 1. Mauritius de proband. in glos. in ministris, vbi id recte pergit, & faciliter esse ratio in parte, quod in tutori addens non valere argumentum ne parte ad totum; quia qui potest partem, non potest totum, ergo qui potest se totum repudiat, non illa. & partem repudiate, & aletantem acceptate. Nihilominus tamen est legatusum non possit partem repudiare, & partem acceptare, ut de duabus supra p. 7. f. secunda debatur, n. 35. 9. ex l. Deumentum cum I. sequenti & sequentib. si de legato. & ex l. si cuius regi legato, etiam. cuius ratio est, quod voluntates testatorum est vincat, & inobligata. & non potest disobligeat in totum debet acceptari, vel in totum repudiari. ita Anton. Gomez de legat. rem. 1. c. 12. n. 33. Molina in tractat. tom. 1. disp. 15. 9. p. 218. & sequenti. Spanish special. p. 8. num. 19.

Hinc est ut grec legatus, qui eti vates ratione
gratia per agere omninem non possit legatus pro-
ponere, quod etiam illius capie acceptare, et alia recipi-
dare, ut habeant in libro de legatis. I. Inquit si legatus
parum legatus acceptet, nec tibi neque partem
aliquam ratione passus, tamen acceptare dicimus, per
enarrationem de legatis. II. In libro de legatis, p. 163.

Quib[us] si mortuus legatus totius gregis sine
acceptatione , aut repudianone , & illius heredes
plures remaneant : Respondebat posse alium suam
partem acceptare , & alium suam partem repudiare:
textus est in l. legatariorum , f[acit] legal. i. Cuius verba
lunt hoc, *legatus pro parte acquirere , & pro
parte repudiarum legatum non posset : heredes autem
cuius possunt , et alter eorum partem suam acqui-
rere , alter repudiarum eo fundamento , quia inter
heredes legatus ipso iure , & actio .*

& obligatio illius dividitur, si ab eo, C. de neg. & g. Arque ita quicunque illocum potest acceptare partem suam, & aliter repudiare, quia ratione sui ipsius acceptae vel repudiari tortum quod sibi competit; non tamen vnu hares potest partem sua pars libi debita acceptare, & partem repudiare, per iura supradicta: Gomel. & Molin. vbi proxim: & licet legatus non potest acceptare partem, & repudiare alteram; ita nec ipse hares legatus id potest in parte, in qua haecdem representantur.

Contra vero quando discutuntur res legantur, ita ut diuersa efficiant legata, potest legatus rem veam acceptare, & aliam, aut alias repudiare, l. 4. c. 3. ff. de legat. 1. Secus si legetur vna flatum, hoc est iherus vnu, cum obligatione ut manumittatur, oon potest hares tem aliam acceptare, & seruum repudiare ad effectum, & ex seruo falcidiis non solueretur; cogitetur tamen ex reliqua ex legato ex ipso acceptae restituere falcidiis vniuersisque legatis per d. 1. 5. ff. de legat. 1. Quin imo quando res aliqua reliquaque vni simul cum aliis, ut partem precipuam legatus cuiilibet dividatur; si ipsi partes suas repudient, & accrescant legatum, qui partem suam non repudiat, bene potest acceptare partem ad se pertinente, & dimittere in clementem, quod sibi accuevit ex aliorum repudiatione, ac dimissione: Glosl. in d. 1. 4. ff. de legat. 1. & habentur a l. unica. s. vbi amem, & seq. Cade. Codice. sedens.

Longe aliter quando multi heredes sunt instituti, quibus oon est integrum pro parte heredes esse, & pro parte hereditatem diuertire; tamen si aliqui eorum hereditatem non acceptent, ceteri quod ipsi ex eis dimissoe accrescere, nequeant repudiat, acceptando, arque secundo solum partes, quas ipsi ut heredes instituti poterant acceptare; sed debent vel totam hereditatem cum illis augmentis accipere, aut totam dimittere; ex eo quod representante integrè personam defunctorum, & sibi sufficiunt omnes obligations illius; & ex consequenti oequitate hereditatis partem acceptare, & partem negligenter habetur in Glosl. omne. in verbo, absurdum, Cade. codice. sedens. Nisi ex beneplacito, & consensu creditum. Molin. d. diff. 199. ad fin.

363

Dubitatio nona, an testator tenet res expiriemere rem à se legatum esse alteri pignoratam, & a hares debet eam redimere? Dico primo, si testator scribat enim esse pignoratam, tenet haredem rem solutam; tamen ignorabat, quia factò aliquo, vel contractu sui procuratoris cras hypothecata, seu pignorata legatus incombeat ipsam luere, nisi forte ex circumstantiis personam præsumeret ut, quid erat si sciret, legatus: text. in l. predia. C. de fiduc. comm. Idem disponit h. sed & si rem, Inflit. de legat. & veroque in loco Sribentes. Quod procedit, præterquam à pro tanto pretio sit pignorata, quantum est ultimatio illius, & non detur ipes liberacione illamurcum enim apud legatum nūl velletis temanebit, & legatum est desiderium in quo evenit hares absque villa distinctione tenet rem redimere, sive testator sciens, sive ignorans legatus; habetur in l. s. vbi obligata, ibi in vbi nisi potest aliiquid esse superfum statua are alieno, & ibi Glosl. Ordinaria, Bartol. & Paul. ff. de legat. 1. & est communis, quibus accedit l. Cade. nosab. part. 1. tit. 9. 6. p. quod expressè rem decidit. Gomel. supra num. 39.

364

Dubitatio decima, vnu hares habens rem subiectam restitutio posse sumptus factos à se ipso in eadem te reperire? Respondeo affirmativè: text. in l. demor. ff. de legat. 1. & ibi Bartol. Alberic. & Alex. text. in l. qui exceptioni, & si potest ff. de condit. in debito, & quia non videtur sumptus facere animo dominus, sed perpendit, quoniam res interim fit sua. Quod

Eragosi Regum. Chrift. Reipub. P. III.

intelligitur non solum de expensis necessariis, quas omnino potest hares recuperare; sed etiam de utilibus, quas ille cui facie oda est restituere, esset alia facturus. Idem quando ester diues idem, & suo detrimento posset soluerre, sicut legatus qui in re ubi legata sub conditione aliquid impedit pro ipsius rei conferuacione, ut tam veniente conditione possit consequi, non dicitur donare heredi impenitam, apud quem extar res, sed animo conseruandi, & retinendis, sumptus, de legat. 1. Menoch. præsumpt. 3. 2. num. 11. lib. 3. Non tenebitur tamen possessor res, qui est dominus, & fecit expensas ratione dominij, & iurius quod in re haberet, reperiit sumptus: per Glosl. in Lempter. ff. de rei vend. Bald. in cap. grauius, de restitu. ff. lat. & Paul. de Cast. in l. dom. ff. de legat. 1.

Confidemus argumentum possessoris bonae fiduci, qui reueit tanrum restituere fructus extantes antelitis contestationem, & non coniungit post litteram vero contestationem vnuversos: prope volunt Garcia de expens. cap. 2. 3. num. 35. & 36. Spin. in sue ff. fecul. glosf. 1. 3. num. 50. & 5. 1. Rebello. de mali. p. 1. lib. 2. q. 4. num. 8. concluf. 1. & num. 1. 1. concluf. 4. Qui nimirum studiis integrè si restituere iubentur, intelligitur deducatis expensis: D. Barbo. in l. sumptus. num. 1. 3. ff. solus maritum. Garcia Gutond. de privilegiis seu exemption. explicat. num. 1. a. t. Constat. lib. 1. cariar. cap. 3. num. 1. Mexia de Tafsa part. tenuis. 2. a. num. 88.

Dubitatio undecima, quid si testator deparet rem certam in qua soluendum sit legatum, & res pereat, oonque sit legatum in Reipondeo, si vivente adhuc testatore res legata pereat, tunc petite legatio; id tamen si omnes illius partes non pertinet omnino, putat parientes, sed remanentur aliquæ partes, putat lapides ac ligna, debent legatio, tranquillus res, quae in ipso toto quare legate: scilicet si id quod supererit ex re legata est dioctea rationis ab his, quae sunt in toto, vrcaduae bouis legati, & partes illius ob distinctam formam substantiam, quae de novo accedit illis, expulsa anima sensu: tunc id quod supererit non pertinet ad legatum, neque partes illius; ex eo fundamento, quia totum legatum cum partibus integrantibus exindecum est antiquum acquirere legatus dominum illius: Bartol. & alij in l. mortuus hase, in princip. ff. de legat. 1. Secus est si pereat post mortem testatoris; quia tunc cum iam esset legatus, id quod remaneat, sibi tunc remanet, quamvis pars tci proprie: per text. in l. sumptus. ff. de rei vend. & in l. sumptus. b. b. v. ff. de condit. in debito. Gomel. d. cap. 1. 1. num. 41. Porro si dominus certa fuit legata, & paulatim postquam periret, fuit erecta a testatore vivente, dominus testis pertinet ad legatum, ex quid per restaurationem semper fuit eadem dominus numero, l. que res, §. arcu. ff. de solut. argumento proenitentis nauim alienam, si dominus eam delibrat, & tunc ex istidem lignis illam testificat, debet promittens eam rufus testificari emere, & tradere illi, & cui eam promulgit. Ceterum si quis nauim legavit, & exuratur omnino, & postea testator aliis nauim in eodem loco constitutus, censemus omnino legatum perire: unde neque nauis de novo extulita pertinet ad legatum, nisi aliud constet de voluntate testatoris: Gomel. d. cap. 1. 2. 6. 4. 1. Molin. rem. 1. diff. 194. fol. 1191. & sequent. Secus si nauis legata testificatur. Mantic. de censit. lib. 1. 2. tis. 1. num. 7.

Dubitatio duodecima, quis debet soluere legatum ambiguum, heretice, an de fideicommissariis honoratus solutionem habet in l. qui panniam, ff. de fideicommissariis, cuius hoc sunt verba: Qui pecuniam dare iussus est, nisi adiutorium sit, cui datur, debet horde dare pro partibus hereditariis: & ibi votant Docto-

365

B. b. res:

res : sequitur Bartol. & alij in d.i. quidam volegarum ff. de reb. abib. quia enim enim impersonalitas, vel incertitudo in verbo dispositivo ex parte devitatis semper dispositionem vitat, ut in *Ambros.* si quando, veris finis autem, C. de condit. pecun. id intelligitur tam in contradicibus : secus in ultima voluntate: nam in hac, imperio voluntas, seu personam vocem et modum vero positionem, quia semper intelligitur huius grauerus, cum oneris præstatio rem legaram Alex. in l. fin. §. fin. ff. cert. pat. col. 2. num. 5. & ibi Decius, text. etiam in l. *Tituli heredes, de legat.* 3.

367 Dubitatio decimam etatis, quid consequtetur legatus quanto testator tuncum legit, quantum heredes habebunt? Responsio sit, legatum consequitur dismidium hereditatis totius, & heredes aliud dismidunt. Idem dicitur si testator legat Paulo tantum, quantum haber huius, nam inde finis exquiratur uniuscuiusli: text. in l. *Si ita relatum.* in 1. p. ff. de legat. 2. Si autem legavit Paulo tantum, quantum haber vnuas heredes, debet tamen minus pars in qua fuit institutus vnuas ex hereditibus, per text. in d.i. si na relatum, & ibi Bartol.

368 Quid ergo fieri si in duabus testamentis reperiatur Paulus legata diversæ quantitatis, quæ quantitas debetur? Dico primo, si plures res nominantur in diversis orationibus, sive in una nominantur, plura legata debentur: sed si in una tamen oratione, vel in diversis alternamque nominantur; tunc enim unum tantum debetur legatum in l. 2. cum sequentiis de legat. 2. Peralta sibi, Anton. Gomez, tom. 1. cap. 11. num. 6. Ex eo fundamento, quia cum nominatio plurimum res fieri debet per copulam, vel per punctum, & copula ponatur inter dinaria; in eo eventu plures res debentur, perinde ac si in diversis orationibus, aut dispositionibus essent legatae: secundum Gloss. approbatam communiter in rubric. de iur. & facti ignorancia. Looge alterius per alternativam plures res omentantur, seu legentur, & quia in hoc calvo unum legatum reputatur, secundum l. *conclus.* ff. quando dies legat. ead. Ex ea ratione, quia illi verumque sit in obligatione, unum ducatas tantum et in solutione: ut habetur in l. *abib.* ff. de condit. pecun. & ibi Scitibenes; quod intelligitur nisi post legatum in geore facium per genitum nomen, sequatur numerus specierum eiusdem generis: tunc enim distinguendum est secundum l. *legat.* de supellet. legat. quam vide.

Dico secundum lo specie si apparet duo testamenta eiusdem solemnitatis, & temporis, & in una experientur minor quantitas legata Paulo, & in alia maior; dannam esse minorum quantitatem: quia in dubio non sit ostendendis huius: propterea habetur in l. *Sempronius precul.* ff. de legat. 2. & ibi Bald. quod procedit quando utique Scriptura est originalis, & ex quo principali: leitus si altera sit regiftum, & altera ex eo exemplar; tunc enim major fides habetur regiftum, seu originali: ita Bartol. in l. ff. quia ex argentiarij, ff. in lignan, ff. de edend.

Dico tertio, si tandem tecum testator in pomo, & secundo testamento diversæ personæ legit; legatum non videri ademptum primolegatario, sed posse dividiri inter eos per partes: ita Bald. in l. *coheredit.* ff. coheres, in fin. ff. de twig. & pupill. sublitt. Similiter si res in testamento est vni legata, & in codicillis alteri testita, non censetur a primo adempta, sed utique possunt coconcire: ita Alex. in conf. 16. num. 1. C. 2. vol. 1. & Hieron. Gabriel, in conf. 11 8. num. 3. lib. 1. Eodem modo si in quoibdam codicilli legatum relinquatur, & in aliis adimatur, etiam non cognoscatur qui sint posteriores in ordine presumunt ademptum posterior, sicut in natura pri-

mero est habere posterior: ita Cyn. in l. 3. de Cecili. sequitur Bald. & Paul. de Cast. ab nom. 1. Glossa tamen neutrorum valete vult ratione incertitudinis, quam sequitur Bartol.

Dubitatio decimagoarta circa legatum sub modo celatum an translatum ad heredes, & quid sit modus, & quibus verbis intelligatur appositus? Antequam veniamus ad legata relicta sub modo oportet dicere quid sit modus. Est enim modus qualis lex quadratus, seu grauamen, aut moderamen disputationis appositum in futurum, minime cum suspendens: ita Gomel. d. cap. 11. ex nom. 70. Molin. rem. de iust. diff. 108. in princip. Bartol. in l. *quibus diebus.* ff. *Termolum.* ff. de condit. & demonstr. 1. col. sic aut modus est moderatio quædam disputationis adiecta, cum qui honoraret aggrauans in tempore disputationis perficeret.

Differens modus presæ sumptus à conditione, ve notæ Gloss. cap. versus. Nam quanvis conditio, & modus tendant in futurum, tamen conditio suspendit vim disputationis doceo conditione impletur: modus autem minimè sed fortiter effectum erit præsumptus modus implatur. Quin enim licet testator apparet conditionem in modo & dicat: Legat Paulo decem sub conditione ut hoc, & illud faciat; adhuc similiter citat modus, & non conditione, quia metus & voluntas disponentes consideratur potius quam verba: ut ostenditur in l. *Alaria.* ff. de manu. testament. text. in l. 1. in fin. ff. de donation. Tamen si testator expedit, vel tacitè significavit modum prius adimplendum, quia legato postuletur; voluntas illius est levanda: Anton. Gomez. d. cap. 11. num. 70. Bartol. & alij, & Molin. d. diff. 108. in princip.

Hic politis decendum est, legatum sub modo relictum transmitti ad heredes; & sicut legatus potest comparare legatum adimplendo modum, sic etiam eius heres: ita Gloss. in l. *testatore.* ff. de condit. & demonstr. & ibi Bartol. text. in l. *unica.* ff. in autem, C. de caduc. solvend. Imo etiam transmittit ante cautionem datum de modo implendo. Conditione vero in eo etiam differit quod legatum sub conditione non transmittente ad heredes si legatus ante implitem conditionem moriarit, legatum autem sub modo translati, quando modus impleri potest per heredem, sicut per legatarium, ut habetur in l. *testatore.* & Gloss. ff. de condit. & demonstr. sequitur Gomez. d. cap. 11. num. 71.

Potest modus appositus intelligi per hæc verba, seu per particulam, & alias equivalentes: & in dubio modos potius præsumuntur quam conditione; quia cum velha posse significare modum, & conditionem; in dubio magis intelliguntur de modo, quam de conditione: ut vult Bartol. & Bald. Alex. & alij, in l. *com. mort.* circa princip. C. de trans. fact. per l. quer. ff. in testatore, ff. locati & c. eti communis, recte Alexandra. in conf. 102. num. 4. vol. 1. & in conf. 1. 3. num. 26. & in conf. 1. 50. num. 2. vol. 6. Ruy. conf. 1. 5. num. 10. vol. 1. Quin etiam modus intelligitur quando onus iniuriant post emolumenmentum debet impleri, etiam si testator dixerit lego sub tali conditione ut aliquid facias: in quo differe etiam à conditione, quia intelligitur quando onus inimicuum debet ante emolumenmentum impleri: Mantic. de coniell. ultim. velum lib. 10. iu. 5. n. 15. & 16. Molin. d. rom. diff. 108. fol. 137.

Dubitatio decimquinqua, quid dicendum, & quomodo sit intelligendum, si modus legit, aut donationis ita adiutori, ve qui contravenient eo ipso amittere legatum, seu donacionem? Dicendum est sub eo modo celatum, si contravenient sit, nullo modo transmittat ad heredes, sed devolut ad illum,

Disp. VIII. De Legat. sub condit. §. XII. 291

illuminis in eo casu fuit vocatus à disponentem modum
fictus perceperit; à pancto, quo res ad eum est delata,
vix ad articulum temporis, quo contrahendum
est modo, sunt successores; quando disponentis prece-
perit ut in contrahendum est, & ceteros legatos
seu donatarios nonquam fuisse vocatus; quia talis
dispositio secundum mentem disponentis per
illam consentaneum presumetur conditionalis,
dependens ex obseruatio modo futuri, ut in quen-
tum contrahendum iudicetur fuisse à principio
nullius poderis; & ex coequenti fictus suos
non facile. Addit. quamvis disponentis modum dis-
poperit, vt eo ipso, quod contractum sit modo
adiectione, amitteretur res sub eo modo sibi relatae
gulariter, & communiter fictus aucta precepit,
debet omnia: Ex eo fundamento, quia quando
aliquid legator sub modo ille, cui ea res tenebatur
legata, priscquam illam accipiat, tenet pristinam
cautionem de modo adimplendo, & quid si mo-
dum non impluerit, rem cum fictibus perceptis
teneatur testimoniare. Vnde tamet Molin. de primis.
lib. 2. cap. 11. n. 5.

371 Sequitur modus appositus legato in utilitatem
legatarij, seu territ, quando per illum sit quo nu-
nus implatur, & habeatur pro impleto? Resolutio
sit. Modum ipsum pro impleto habet, quando per
ipsum non fieri quo minus factum sit, ut im-
plete modus; ut probat textus in *L. quae sub conditio-*
ne. q. Quoniam, vers. 1. Idem est. & ss. de conditio-
auct. lib. 2. cap. 11. n. 5.

Sequitur modus appositus legato in utilitatem
legatarij, seu territ, quando per illum sit quo nu-
nus implatur, & habeatur pro impleto? Resolutio
sit. Modum ipsum pro impleto habet, quando per
ipsum non fieri quo minus factum sit, ut im-
plete modus; ut probat textus in *L. quae sub conditio-*
ne. q. Quoniam, vers. 1. Idem est. & ss. de conditio-
auct. lib. 2. cap. 11. n. 5.

Supradictum tamet videtur quando modus legato ap-
positus inducat obligationem implendi illum, &
quando non. Item quando obligat ad impleendum,
sed non ad restituendum? Reponit si, si constet
restituere volum, ut modus omnino impletatur,
obligationem induci. Menoch. *d. conf. 262. n. 15. &*
lib. 4. presump. 184. n. 2. Molin. ubi proxime *f. 1. 2. 7. 4.*
vers. 1. etiam conf. & sequens. & fol. 127. 5. vbi po-
nit quatuor modos, quibus aliquid donari, legati,
aut aliquo pacto relinquiri potest sub modo, ut de-
prehepsi posse quando, modo non servato, non
onerosa obligatio, aut oritur, rem restituendi, &
quoniam: atamen quia isti modi dependent ex
voluntate disponentis quando disponentis verbis,
aut scripto sufficienter expressis suam voluntatem,
ea est servanda. Contra vero quando disponente ver-
bis ambiguis, arbitrio prudentis considerante rei na-
tura, & circumstantia bene expensis applicandis
est, quando obligatio inducatur ad restituendum,
& quando non. Iuscat quod tradidit à Molin. *de pri-*
mag. lib. 2. c. 1. n. 9. vbi concludit, quando dis-
positio est pura, sed resoluenda sub conditione, pos-
sibiliter lucrata fictus medij temporis: si vero sit
conditionalis, eos esse restituendos.

Ergo si Regim. Christ. Repub. P. III.

Quæstionis tamen est an redditus legatum in-
utile, quando modus apponitur legato, si deficit
per causam fortuitam? Habet pro impleto, si casu
impieti impeditur modus, receptum est inter iuris
Interpretes, qui loquuntur de modo mixto: ita Ac-
census in *L. f. T. u. de legat. 1. & in L. f. T. u. f. de*
candor. & demonstr. & vero que in loco Bart. Calst. in
L. in testamento, 1. in fin. ff. de condit. & demonstr. &c
testantur esse communem Alex. int. 1. n. 5. C. de insfr.
& subfin. ibid. Cotoces cal. penult. quibus acci-
dit Socin. in L. f. T. u. cal. 1. 2. vers. nec text. f. de
candor. & demonstr. Menoch. conf. 6. 1. n. 4. Mino-
ch. de cunctis. vides. volunt. lib. 1. 1. n. 2. 1. n. 9. con-
cludens debet legatum hcer modus adiectus le-
gato deficit per causam fortuitum: text. in L. f. f. f.
pro fiduciam commissum. & a. f. de legat. 1.

Quin iudeo si modus non abiliter rotum ferre re-
latur, non videtur eo adempto legatum adem-
ptum, quia non confutat esse causa finalis declarat
in specie Castrensi *L. f. quis seruato. u. 1. de con-*
dit. & demonstr. Secus quando modus est causa finalis
ipius legati & roto in ferre legatum absolves; tunc
legatum velutum venit acceleratio, & confe-
quuntur ipsius modus; ideo sublatro modo, quasi
destructio antecedenti, collatur consequens, hoc
est ipsum legatum: in Bald. in Ambit. Ingrif.
n. 1. 2. vers. non abit ad dictum Barol. C. de sacro. Ec-
cl. & habetur in *L. Almanus. §. Seua. ff. de admitt.*
legat. de ira intelligent Raph. Cuman. 10. L. Si quis
seruato. ff. de condit. & demonstr.

375 His addit. si modus appositus respiciat utilitatem
legatarij tantum, non esse causam finalis; ideo si
admissus, nihilominus legatum praeterea esse,
veluti, si testator legavit *Tutto centrum*, ut libi
adesset curat. *Tutto centrum*, in princip. *ff. de condit. &*
demonstr. Mantic. de cunctis. lib. 12. n. 1. n. 31.

In dubio autem modus praetaminetur potius quam
conditio; quia cum verba significare possint modu-
dam, & conditionem; magis in dubio accipiuntur
potius modo, quam pro conditione, vt eti. conti-
nuus sententia, prope vulc. Alexand. *conf. 10. 2.*
num. 4. vol. 1. & in conf. 11. 3. num. 26. & in
conf. 15. 0. num. 2. vol. 6. & Iason in L. Eutinian-
di. in princip. num. 15. de legat. 1. Idem Alex.
& aliij in L. cunctis, circa principium. Cad. de
trans. & Bald. ibi. & in L. Ergo post tres, num. 7. ff.
si quis caution. Nec refert quod tradit Aleiac. con-
*tra in conf. 3. num. 20. lib. 3. dicens, in ultimis vo-
luntatibus conditionem potius, quam modum*
præsumi: sed fallitur: cum in contra communem
sententiam: nec Glos. in L. 2. ff. de utra addi-
tione quam pro se assert, refragatur, quoniam
loquitur quando legatus primum patet est reli-
quum, & postea sub conditione est sublatum: in
quo evenit quaque constitutus in concreta
basis, quando dicendum à dispositione puta sub
*conditione, intelligitur legaram semper esse coo-
ditionale, secundum L. quibus diebus, §. quidam*
Tato. & I. aliquid, ff. de condit. & demonstr.

Nihilominus non est negandum, quod quam-
uis expressa verba modum importent, & ex mener
testantes non solum expressa, sed etiam tacita de-
monstrerent, quid onus impositum debent prids
impleri quam quis commodum percipiat, con-
statatem temper, non autem modum, intelligi
debet: cum virtus conditionis, & natura ea sit,
ut prius existat: prope tradit Bartol. in *L. T. u. an-*
cilia. §. Steckni. ff. de fiduciemus libert. Bald. in
conf. 19. n. 5. vol. 2. Paul. conf. 19. n. 5. vol. 1. Cum
et ergo debent impletu onus impositum à dispo-
nente post commodum iam qualitatem, quacun-
que verborum forma vacuar testaror, non cooditio,

B. 2 sed

292 Part.III. Lib.V. De Legat. sub condit.

sed modus debet intelligi; quamvis testator hoc modus loqueratur: lego tibi tali conditione ut aliquid facias; adhuc enim intelligentia est modus ita Oldadius *conf. 108. num. 1. in fin.* Ioann. de Anan. *in conf. 101. num. 1. et Ruy. in conf. 166. num. 5 b. vol. 3.*

377 Dubitatio decimalis sexta circa modum legato adhibendum ad causas pias: Dicendum est non dici appositum intentione, ut sit nulla dispositio, si modulus non feruerit; secundum si constet eam fusile testatoris voluntatem. Ita Molin. *de iuris. tom. 3. disposit. 205. pag. 1278. vers. ad hanc etiam secundum modum, & colligunt ex cap. verum, de condit. appos.* Vbi probatur donationem modalem factam Ecclesiast. vel loco pio, non posse renocari, nisi expressè fucricconvenire; vt per Socin. *regul. 3. 2. praeleg. 60. Ioseph. Ludovic. Perul. de cfl. 9. 3. num. 43. co quia in favorem Ecclesiast. seu loci pio, semper modulus conferetur causa impulsionis. Ripe sic in l. fin. C. de renocand. donation. quod. 5. 2. num. 1. 33. Sardus de ali- ment. ut. 1. quod. 48. num. 7. & Comst. lib. 1. varior. cap. 1. num. 6. Quin imm. fauore causa pio pre- ficiatur causa fiscalis, modulus ipsipso pli Ecclesiast. seu pio loco magis rite fiet: si vero è contra id tendet ad odium, & in commodity ipsius pio caue, tuoc modus contra pietatem non esse finalis, vt per Tiraquell. *in trall. cassione confadim- rat. 1. num. 5. 8.**

378 Dubitatio decimalis septima, sub quibus conditionibus potest testator relinquere legata, & quorū sene species conditionum, & que sit definitio? Quoad primum, ex dicendis infra patet. Quoad species conditionum; sciendum est, conditiones esse in multipliā differentia: alia enim dicuntur Potestatiū, alia Casuāles, alia Mixtæ; item alia sunt expressæ, alia tacitæ: & taciturnum alia vocant extrinsecæ, alia intrinsecæ: expressum vero alia sunt affirmatiæ, alia negatiæ; item alia sunt honestæ, alia corpes, & alia impossibilites, ut paten- bitez sequentibus.

Descriptio igitur conditionis sic habet: Conditiō est quadam legati suspensiō, cuius de futuro defectus, seu confirmationē pendet: ita Glossa ordi- naria *in rubrie. ff. de condit. & demovit.* cuius me- minit Azo *in fama. C. de condit. in scrib. 1. num. 1.* Sed eam reuise ibi Bartol. quem sequorūt com- muniter alijs Scribentes. Bartol. *camen. l. 1. cī- denz. col. 1. ad medium,* sic definit: Conditiō est quidam futuros enentus, in quem dispositio sus- penditur. Baldosantem, & retro sic sit *in rubrie. ff. de condit. & demovit.* Conditiō est dictio per quam dispositio habet in suo esse pendientiam, existentiam, vel defectuum. Altera & quartā, ita: Conditiō est adiectio apposita, vel subiectiolecta in dispositio suspendendo, vel solucis ipsam dispo- sitiōem: vel denique, Conditiō est quadam actus, vel euenuis futuri in quem dispositio conseruat validanda, vel infirmanda. Que omnes descrip- tiones, si veram amamus, ad eundum effectum tendunt.

379 Dubitatio decimalis octava circa conditions tam possibilis, quam impossibilis de facto, vel de iure, & an vivient legata? Prius quam singularim dicamus, sciendum est conditions impossibilis alias esse de iure; veluti omenes conditions cuper, sen- contraria, & quia suot contra pietatem, vel honestatem, seu bonos mores. Alias esse impossibilis de facto, veluti si quis institue aliquem heretum, si montem autem Titio dederit intelligendo de mónes artificiali, alsoqui esset conditiō impossibili- La natura. Nec suot omitende impossibilis ta-

tione perficitatis. Impossibilis verū de facto sunt si montem autem dederit, si digitu calvum retege- ris. De natura; si ignis frigescat, si lapes inlum alcedat. De iure, ut si blus pati, vel matu egen- tibus non pueret alimenta: item si quis ducat in uxorem, quam de iure non poterit. Possibilis ante- riū conditions sunt quae de facto, vel natura, vel de iure possunt fieri: Anton. *Gomel. 109. 1. varior. cap. 2. num. 6. 7. Molin. de primog. lab. 1. cap. etiam 12. num. 1. 5. & sequent. & alter Molin. *de cfl. 1. 2. 6. 6. possibilis conditio,* vbi constitutū divisione pol- libitum.*

His praemissis quoad præsens institutiū diceo- dum est, conditions impossibilis appositas in ultima voluntate, sive sunt impossibilis a natura, sive de iure, teniē de institutiōe; legato, seu fidicomis- sillo, fauore ultime voluntatis; & inlustracionem, legatum, seu fidicomisilum remaneat pua: text. *in 3. impossibilis. Iust. de hered. 11. 11. Labitan. ff. de condit. & demovit.* Similares conditions defini- tiō impossibilis, teniē ratione perplexitatis, nullo modo debet apponit, & appositis urit in institutiōniem, legatum, seu fidicomisilum; Bartol. *Iust. & ceteri Scribentes in l. 1. ff. de condit. usq. iuniat aperte l. 4. & 5. iii. 4. pars. 6. Quæ resolutio procedit in Hispania; quanvis oppositum in condi- tione impossibili de facto, quod scilicet, inlustracionem non initet, sed quod ab institutiōe sit re- nuncioda, probare conetur Lutitanus A Costa *in se- lecta condition. lib. 1. cap. 3. num. 9.* vbi pro hac parte plures allegat. Molin. *infronfables ob. iugra num. 37.* & nostre Molin. *supra. ff. secunda conclusio,* & sequent.*

Dubitatio decimalis nona solvit, si dicatur condi- tio de futuro pro impleta habeti quando ad alteram partem terminatur, sicut conditiō de præsenti; aut de patente; facieque dispositiōem puram: *nam ff. ff. de condit. indebit. ff. propositio. ff. qui sub conditio, ff. de nosar. his verbis: @us sub conditio ne stipulatur, que omnino extinguita est, pote videtur stipulari. l. in illa stipulante, si Calendis, ff. de verbis. obligat.* Molin. *d. d. 106. 6. possibilis conditio,* vbi illam dividit in conditionem necessariam, seu ad alteram contradictionis partem, & in contingentem, qualis est iolla conditiō de futuro, que in neutrā contradictionis partem est determinata. Prioris conditions exemplum sit, ut si Soleras datur, institutio se haretendit: si moriar, tantum tibi lego. Unde talis conditiō quanvis de facto sit, non suspendit dispositiōem aliquid. Quin ponas condi- tio, cum vera sit, tempore impleta con- ferat.

Distinguitur etiam conditiō in potestatiā, casuā, & mixtā, & potestatiā negatiā. Potestatiā conditiō est cuius impletio à sola volun- tate eius, cui imponitur, pendet, ut si testator quicquam instituerit sub conditione, si lietes esse voluerit, si feruum, qui ipsius est hereditis, manuverit, & ficiat: l. *fus quoque. ff. Pute. ff. de hered. inst. l. 7. iii. 4. pars. 6. Anton. Gomel. d. cap. 12. num. 60. Mantic. de conciliis. vslim. volant. lib. 10. nr. 5. num. 5. post Bartol. in l. 1. per totam, de inf. & subf. & de Bartol. num. 11. Spio. in sua specie gloss. 1. 4. vbi de multiplici conditione, & de illis speciesbus, a principio. Hac autem condi- tio potestatiā debet impletio post mortem testatoris, ex qua debet impleri anineo pacendi condi- tioni, ex quo, cum sciencia nequebat haberi nisi post mortem testatoris, idcirco hæc conditiō potestatiā siquidem obitum testatoris impletio nequit. Gomel. varior. cap. 12. de legas. num. 61. Spio. in sua specie gloss. 1. 4. num. 1. 3. & num. 1. 7.*

Disp. VIII. De Legatis sub condit. §. XII. 293

Itebas conditionis potestatibus ex sententia Pauli
in fallo, f. de condit. & demonstr. tres sunt
species, una quae in dando, altera qua in faciendo
consilium, sed illi si quid datum fuerit, ut quid factum
fuerit; que rursum etiam possunt conceipi negantur,
si datum non fuerit, si factum non fuerit: additur
tertia, quae dicatur misera; ita Calibritus *in casu*
fallo, f. de condit. & demonstr. punitum que in
faciendo, & dando coosilium, ut si rationes redi-
derit.

Calus ergo conditio, quæ ita dicitur, quod pendaat à viis, & accidentia fortuorum, ut si natus ex Asia veniret, si Petrus factus fuenter Proter, vel si quid tale contigeret: tenui in l. 2. q̄ si sub conditione, q̄ de bono profecto secund salut. Atque ita cum conditio calus dicatur, quæ à calo, & fortu os pendet, potest impleri tam in vita testatoris, quam post eius mortem.

Mixta autem conditio illa dicitur quæ pendet
partim à persona eius, cui adsciptæ, & partim
à fortuna: & à multis appellatur *Causalis*: &
insuper dicuntur etiam mixta, quæ penderent partim à
proprio, & partim ab alterius arbitrio: Menoch.
de *presumptib.* lib. 4. *presump.* 1. § 3. nov. 9. &c. 10. Hac
etiam tunc in vita testiflato, quæam post eis morte-
reum impleri potest: Gomel. *adsum. 6. t.*

Item conditio mixta non habetur pro implera, quando non fuit impleta factio ipsius legatum, atque ita non debet legatum, seu haretatem honorerat, tradit Metoch. conf. 1.46. num. 30. versic. Primum casu, ex lentitatem Cyni in l.1. col. 4. versc. secundo casu, C. de willis, & subfici, quia cùm non patiente conditioni, repudiare legatum viuis est, per text. in l.1. testamento, la. 2. in fine, s. de condit. & demonstr. per hæc verba, ibi: Si quadam ipse nolis uerem dicere, quia ipsius fidei conditio defecit, nihil est quod de legato conqueritur.

Potro conditio mixta habetur pro impleta quando pender a voluntate duorum, illius scilicet, qui implete, & illius cui implete deber, & impeditus factio iullo tenet. In quo euentu honoratus, qui grauatus est implete, obtinuit hereditatem seu legatum: ut tradit Bartol. in l. *Mania*, §. 9. xix. 8, ff. de ann. legat. & in l. t. num. 8. C. de *sust.* & *subst.* Menoch. conf. 146. num. 31. vers. *tertius* est *caser.* Similiter conditio mixta habetur pro completa quando illa pro parte defecit calu, & pro parte implete fuit, ut videtur Socin. in d. *Lis testamentorum*, 7. vers. *tertius* sedat, qui ita intellexit textum in l. *pernunt.* §. 1. ff. de *condit.* & *demonstr.* Eodem modo conditio mixta si defecit calu testatoris, pro completa habetur s: numerum si testator legavit Canobio Franciscano si in illo sepietariatur, & postea testator decedat excommunicatus: in hoc euentu confequerat legatum Canobium, quamvis alibi sepe- liantur: ita Bartol. in l. *Miles*, §. viii. adl. *testator.* *ad adulter.* Ancharian. & Iml. in cap. *filium testator.* de *testamento.* Socin. in dcl. l. in *testamento*, la 2. num. 13. ff. *dicendat.* & *demonstr.* Secunda non habetur pro completa conditio mixta, quando testator specialister prouidit in calu, quo impeditus fuisset implementum conditionis eius factio, in cuius petitionem etat implenda: verba gratia, si matutus reliquit vnocti sua vñitatem suorum bonorum, si videlicet moratur cum illis ipsius testatoris: & casu quo non posset habitate cum illis, reliquit certum quid animum: in hoc euentu si mulier ipsoeum filioeum factio, nequit cum eis habitate; conditio non habetur pro completa ad commodium ipsos mulieris, ut ponatur legato vñitatem: sed consequtetur tantum illud certum.

Frageb. Regim. Chrysl. Reichsb. P. III.

tum quid annum in defectum conditionis: ita
Decius in l. 1. num. 6. versic. Et notandum est, C.
de iustis. & substat. Lusitan. A Coilla in Leman sole,
in 6. fallentia, num. 15. ff. de condic. & demonstr.
que sententia probatur per text. in l. vier ex fra-
tribus, ff. de condic. iustis. lequitur Menoch. in con-
sil. 2. lib. 3. num. 15. Et segment. & lib. 4. pra-
semp. 8. i. 16.

Denique quando quis institutus est heres , aut aliqui legatum testiculum est sub conditione potest statua negari , vt si Romanus non adierit : quia regulariter huiusmodi conditio nequit adumpleri perfectè , & plenè , nisi post mortem heredis , aut legatarum ; statutum est , vt heres , aut legatarius libi ex pacto relata statim post mortem disponentis alisque ceteros , data cessione instituendi testicula cum omnibus fructibus à principio inde percipias , si non paruerint conditiones ; quia cautio vocatur *Mutuaria* à mentis sic dicta , quod' eam introduxit : collat in L. *Mutuaria* , & L. *heres meus* , §. qui peff *Mutuariam* , & §. quamvis §. de conditio & demonstr. Ceterum si sub hac conditione potest statua negari libertas concederetur , nec cautio offerto possit tutu , vbi primum conditio nem transigredi posset , nec transigredere tur , in fationem libertatis libertas acquisitescet : quia praeponit ad causas prias extenduntur , ex Gregor. Lop. L. iiii. 4. part. 6. post Bartol.

Dubitatio vigesima inquitur conditions contingibles, & necessarias, & quae sunt illatum natura: item tacitas, & expressas, & an debent impleri in specifica forma, quando apponuntur in legato? Quod contingibles, quia dicuntur habentes se ad esse, & non esse; & possunt impleri, vel non impleri; cuiuscunque natura sunt, vel qualitatis, sed enim postular verbum contingibile. Conditions autem necessariae dicuntur, que rei natura inserviunt, ut si testator libet invenire vulgarietate dixit, si Caius à me institutus heres non erit, libet invenire temporis non manere si Caius heres non erit, est conditio necessaria in vulgari substitutione, cum et ei suis natura insit. Idem si pupillam, ut si dixit, si in pupillam aetate decedebit.

Indubitate tamen conditiones necessarie dicuntur illis, que omnino secundum cursum naturae impletii debent; nec reddunt actum conditionalem, habentque pro pati, quia non suspendunt virtutem illius; ut haberet in l. *si* *patitur*, s. *gratias sub condicione*, s. *de novis*. *Gomel.* *varior. tom. i. cap. 12. numer. 63.* *Menoch.* *lib. 4. presumpcion. 183. ex numer. 4.* *vbi addat conditionem voluntariam, quam tellator apponit sua voluntate dicens:* *Relinquo fundum Caios,* *si decem dederit heredi meo, vel ti Tarsus. Sa-**cis iniunxit: subdicens numer. 6. aliquos calus* *circa coadiectionem necessitatem: qui ad hanc ne-**cessitatem valde conducunt; nam si conditio ne-**cessaria est certi temporis, impletii non posse alio* *tempore: ex Raino in l. *Galina*, s. *et quid si resu-**

munt, in? lib. *numer. 23. verba, unde tercia col-*

diguntur, ff. de liber. & postibum.

Conditio tamen voluntaria debeat impletii in specifica forma. *Man-**ting. de cornel. ultim. voluntar.* *hib. 1. sit. 16.* *numer. 4. l. quis heredi, tu princip. & l. *Atonius*, ff.*

de condit. & demonstras. Quod est intelligendum

quando ipse tellator considerans modum, & som-*matum: focus si considerans effectum, qui lequuntur*

ex implemento: tunc enim sans est ut effectus sequeatur, non referit quomodo sequeatur: ita Bartoli, in l. *Galina*, s. *et quid si resu-*

munt, numer. 3. ff. de liber. & postibum. *vbi sit, in conditione voluntaria*

cogitasse modum potius quam effectum: non ita in conditione necessaria: nam ex hoc intelligitur quod totum penderet à voluntate testatoris. Quare in conditione etiam voluntaria, si disponsens videtur considerasse effectum, idem est indicium, ut possit impleri sicut occellata per sequipollens: ita Paulus de Caff. in l. si mater, Cod. de simili. & subtil. & Coroeut in cons. 5. num. 11. & 12. vol. 1. Quam etiam patrem probat Cesar, in practic. 3. 39. num. 7. Rolandus à Valle cons. 6. num. 21. & 23.

Item conditionum alia est expressa, alia tacita. Expressa est illa quae ex proprio testatoris, & verbis, in dispositione ponitur. Tacita est quae in aliquo actu, vel dispositione subintelligitur à iure, nimirum quando quis pollicetur partus ancillarum, quia intelligitur, hancancut; l. 1. in fin. ff. de conditione. & demonstrat. L. Cum certius, ff. de esse legat. Item tacita conditione cœlestis quando filius grauatur hereditate restituente, quia subiectio intelligitur si morietur sine liberis. Item quando reliquias alicui legatum annuum, est enam tacita, quia intelligitur, si vivat, quod legatum pro primo anno dictum parum, & pro sequentibus conditionale; & tacita conditione iest, si vivat; & eo mortuo non transmittit legatum ad hæzedes: l. 4. ff. de anno. legat. l. cum in annos, ff. quand. dies legat. cedat. De quoque conditio-
nibus natura est ut impleras in forma specifica. l. Mavini, & l. qui baredi, ff. de conditione. & demonstrat. Probarer ex certa conditione, que importat formam, ut tradit Bald. in Ambent. muri, & aua, Cod. quond. malior. mortu. officij, p. 5. Gratios in cons. 10. numer. 11. libr. 2. & plen. Tiraquelli, in tract. de retrati, conventional. f. 2. in gloss. 1. num. 1. à forma sotem nullo modo teccedendum est: l. Iulianus, ff. si quis, ff. ad exhib. Tiraquelli, in tract. de retrati, consanguin. f. 1. gloss. 2. numer. 11. Meocochius consil. 243. num. 16. & sequent.

383
Dubitatio vigesima prima circa mobilia legata sub conditione, seu sub modo, quænam comprehendantur sub appellatione mobilium ex communio-
ni vnu loquendi, & an venias pecunia sub nomine Mobilium destinata ad emenda prædia? Et quid de pecunia depurata ad negoscandum? Hac dubitatio res continet. Ad primum Responsum sit, quando omnia mobilia legata sunt, & omnia, que sunt apta ad mouendum de loco ad locum, sub legato contingeri, nam qui dicit omne, nihil excludit: l. à procuratore, cum Glos. C. mandat. l. Iulian. ff. de legat. 2. Burgof. de Pace consil. 1. n. 23. Tiraquell. in l. si vnguere, verbo tecum, numer. 1. C. de renunciando. Gonzal. ad Regul. 8. Cancel. gloss. 9. num. 2. Thomas de Thomalet. regul. 1. 5. facit quod à loco moneri non posse dictum immobile: Oldridius consil. 219. Ideo mobilia continentur quæ de loco ad locum mouentur, & mobilium appellatione veniunt etiam animalia se mouentia, non mouentia, & verbor. significat. ut etiam probat l. t. in princip. ff. de re vendicata. ibi: in omnibus rebus mobilibus tam animalibus, quam in his quæ anima carent: ita censuit Specul. in r. t. de fruct. num. 8. vers. tertio queritur, Decius consil. 381. n. 4. vers. in talis legate. Quod sanè intelligitur nisi voluntas testatoris refrigeretur, ut indicat Decius in consil. 653. n. 3.

Hinc fit ut in hac generali sermone mobilium significatione veniant libri, autem, & argenteum: Specul. in r. t. de fructib. & iure. n. 10. vers. quid de libris, & Decius consil. 473. n. 5. Item quid valeret argen-

tea legata comprehendantur, indicatum fuit contam Emoscentissimo D. Cardinale Staphano tunc Sacri Palatii Apostolici Auditori in Romana Legaturam, dñs 10. Februario. 1585.

Quoad pecuniam dicendum est, mobilibus legatis, pecuniam etiam numerata venire sub legatis, quanvis sit destinata ad emptionem suudorum, seu prædictorum: l. si fundus, ff. de legat. 3. Decius ita respondit in consil. 381. numer. 4. & in consil. 473. num. 7. & 8. Quare quando testator indefiniti legatio in mobilia, nomine mobilium, pecunia cooptetur; etiam si pecunia senori, & Cambiis sit depurata: ut post alijs vult Pinellus in l. t. in secunda parte, num. 45. vers. quod amplio, C. de bon. mater, ita blenoch. libr. 4. præsumpe. 158. n. 6. & 7. contra Blenoch. de constitut. vixim. volum. lib. 9. ris. 3. num. 2. Quod declarat esse intelligentium, ut locum habeat, quando mobile aliquis loci sunt relata, veluti domus; vel que sunt in domo; tunc enim loco mobilium non intelligitur pecunia, que est senori, vel negotiorum patata, quia ibi repolita est ad tempus; non cœla præsidij, aut perpetuas custodias: prius habetur ex l. si fundus, & l. si chorus, 5. 1. de legat. 3. tunc quando mobilia simpliciter, seu generaliter absque certi loci adiectione sunt legata, & hoc modo convecio dicentes; si forte fuerint.

In dubio autem quando non constat quia de causa pecunia fuit repolita in arca; inclinandum est non censeri legata, nisi ex alijs conjectura id appareat; nec sufficiat verba generalia testatoris: ut aperte deducatur ex l. quodcum. 3. t. & l. si mala Mense, 3. ultro. ff. de legat. t. Si tamen apparet ille esse repolitum pecuniam ut impendetetur, vel motu detruit, & testator simpliciter legavit omnia mobilia sine restrictione ad locum, censetur in hoc caso pecunia legata: ita Pinellus supra, numer. 45. & Calucan. tractat. de usufructu, mulier. relati. numer. 8. vers. versus etiam pecunia. Ex certum est quid nomine mobilium continetur pecunia, & quid parva, vers. ff. si vero venientia, in Ambent. de nupt. & ibi Angel. Menoch. d. præsumpt. 158. n. 5.

Quid si testator legavit fundum, & ea, quæ in eo claret tempore mortis sua, & in eo fundo, ipso tempore conditi testamenti, haberet viuum in dolis, coins partem vendidit, & pretium recipit? Responsum sit, pecuniam subrogatam loco testatoris præsumit comprehensam in legato sermone mobilium: Hieron. Gab. consil. 9. 8. n. 27. censetur enim pecunia repolita, ac recepta, ut impendetetur loco vno vendiri, & clausi n. 31. & 32. & 35. Menoch. d. præsumpt. 158. n. 12.

An autem pecunia redacta ex venditione bonorum immobiliarum venias sub legato mobilium, quando immobilia per Statuum legati non possent? Respondeatur non censeri legata, nisi aperte colligatur ex morte testatoris, & evidenter: ita Hieron. Gab. d. consil. 9. 8. n. 27. libr. t. vbi contrarii responderunt, n. 3. Quinam si testator dicat lego omnia mea mobilia & in ipsius vigiliū seuta, non intelligitur legata pecunia numerata propter distinctionem factum à testatore inter mobilia, & inter viginti icutaria Geminian. consil. 3. 4. n. 6. & consil. 6. 5. n. 4.

Denuo mobilibus legatis, nomina debitorum non continenter sub legato, tradit Alex. consil. 6. 8. n. 5. vol. 6. ita neque in legato bonorum mobilium, & immobiliarum includuntur nomina debitorum, cum tertiam speciem confundantur; nisi omnia bona fuerint legata, quia tunc inclupantur sub omnibus bonis

bonis legatis nomina debitorum : ita Bartol. int. 5
qui seruum, vlt. n. 2. ff. de legat. 2. per l. quoniam, in
fin. ff. de usfruct. Menoch. d. presumpt. t. 3. ex
num. 14. & diante. de consilior. lib. t. t. iii. 3. ex
num. 9.

§. XIII.

De hereditibus, & legatariis, & de co-
rum obligationibus.

E P I T O M E.

386 *Heres in fere conscientia tenetur ad debita de-
funti non consilcio invenitario, si nihil occul-
tavit?*

387 *Heredes tenentur satisfacere pro delicto de-
functi, non tamen ultra vires heredi-
tatis.*

388 *Heredes tenentur in conscientia soluere de-
bita defuncti, & restituere damnum ab illo il-
lata.*

389 *Heredes, sicut negligentes in exequendis refe-
runtur, et non sibi in causa quid defuncti de-
tinatur in Purgatorio.*

390 *Primum heri cum bona fide prescribens bona de-
functi, et amicis, & superemis mala fidis pecc-
tum completam prescriptiensem.*

391 *Inventarium defuncti violatum ab hereditibus
non transtulit ad illos, quod peririum, &
cur.*

392 *Potest quicquid se obligare alicui, & successori-
bus suis sub panisperni, non auctoritate, & suc-
cessori sunt.*

393 *Heres defuncti an tenetur vita adimplere, & de
quibus votis iudicantur. C. n. 394.*

394 *Ecce quid de votis mixta.*

395 *Heres an evenerit adimplere votum defuncti
disjunctum emissum, cum altera pars est realis,
& altera est personalis.*

397 *Heres quo ordine debeat soluere debita contralla
et defuncti.*

398 *Heres quid fallitur, quando plures credi-
tores concurrent, & hereditas non sufficit,
& n. 399.*

400 *Quid quando omnes heredes nulli gaudent pri-
mogenitio, sed omnes habent aliennes persi-
nates, quinam sit preferendum; ut debita
soluantur.*

401 *Defuncti habent debita contralla licet, & alia
iudicata, quibus debet creditoribus satisfacere
potest.*

402 *Heres sicut fallit non potest definire esse heres
regulariter: & quando possit definire esse
heres.*

403 *An heres tenetur credere Confessori dicenti te-
statorum voluntate, ut sibi certa summa tradatur
ad restituendum clam.*

404 *Heres quando possit declarare voluntatem defun-
cti obsecram.*

405 *Heres non potest venire contra fallum de-
functi, nec possit infringere, nisi sit illegi-
sum.*

406 *Heres an possit rem venditam a defuncti redi-
more.*

407 *Et quando heres defuncti possit detinendi in care-
rem pro debito defuncti.*

408 *Legatum quadam sunt pura, quadam in dicto,*

*quadam sub modo, quadam sub conditione, &
tvidem sunt legatary.*

409 *Legatum in diem quando dicatur.*

*Dies, & tempus debet esse certum, & n. 412.
410 Dies certus quando dicatur in legato in diem,
& quando incertus & dies incertus facit con-
ditionem.*

411 *Legatum sub modo quando dicatur, & quando
vix & effectum habeat.*

412 *Legatum sub modo quando suspendat, & quando
transmutatur.*

413 *Palam sub modo non obseruant, si non servetur,
quid facientur.*

414 *Denatio modali fallit Ecclesia, vel pie loco
non potest remittere nisi expressio sit communem.*

415 *Modus in favorem pie causa semper pra-
sumitur causa impulsionis, neerdum tamen can-
sa finalis, quando certa.*

416 *Legatum sub demonstratione, quale sit.*

Hec est foto conscientia regulariter non te-
netur ad debita defuncti vita vires heredi-
tatis, non confecto inventario, si tenera nihil
occultauit, & quantum habuit, soluit. Nec ob-
stat l. fin. 5. fin. vero pellit. C. de sur. delib. &
in l. 10. titul. 6. part. 6. vbi dicitur heredem, qui
non confecto inventarium teneri ex delicto de-
functi vita vires hereditatis ad folendum debita-
tis inter que computatur, que ex delicto defun-
cti sequuntur: Quia hanc lex quamvis sit iusta,
fundatur in presumptione, quod heres scilicet,
non confectio inventarium, occultauerit bona
defuncti: ergo quando constat heredem nihil sub-
trahisse de bonis defuncti, & alta bona non super-
esse: non teneret vita vires hereditatis in foto
conscientia: & quamvis sint qui opinentur hoc
habere locum in legataris, non vero in creditori-
bus; non est dubium quod utroque communem
senteantur neglegunt esse veriorem, & tenen-
dam: vt Gutier. lib. 2. Canon. cap. 18. numer. 70.
contra Molin. rem. 1. de iustit. dispu. 217. vers. pri-
ma conclusio, dicentem, inventario non confecto,
teneti heredem in foto conscientia creditoribus
vita vires hereditatis, nulla excepta sententia
eò quia dispositio illa, neque in presumptione
vita, neque in penam id staruit, sed in bonum
publicum ad vitandas lites: sed fallit: vt pro-
bane Sylvest. verbo, Hereditas, 3. quasi 5. Namur.
lib. 3. de regis. cap. 4. n. 172. Ceuall. commun. cetera
com. n. q. 464. post alios.

Hinc sit, heredes teneri satisfacere pro delicto
defuncti: Conat. lib. 3. variar. cap. 3. num. 7. D. Bartol. in l. 5. filii familiis. ff. de iudic. num. 139.
& posse conuenient ex maleficio defuncti, quamvis
nihil inde ad eos pertinet; per ext. in cap. Pa-
recibilia, de seculari. verbi, sed cum heredem, vbi con-
cludit teneri satisfacere pro delicto defuncti, non
tamen vita vires, etiam non factio inventario, & t
probat Colet. de process. execus. p. 2. cap. 5. n. 400.
quando realiter, & vere nihil occurrit: Conat.
d. cap. 3. vers. sed nihil minimus. Quia sententia eft
Host. in summa tit. de testam. 5. penitus. Felin. in c. 1.
n. 44. de confit. Bartol. in rubric. de acquir. heredit.
n. 3. vbi dicit ex sententia Theologorum, in nostro
calvo, non teneti heredem vita vires hereditatis
non confecto inventario, in foto anima: sequitur
Decia. conf. 49. num. 60. lib. 2. Segura in l. 1. ff. si vir
vixit, num. 125. ff. de acquir. possif. Gomel. in l. 3.
Tauri, n. 21. Sanch. lib. 4. in process. decal. t. 25.
num. 37.

Obligantur etiam heredes exonerare conscientiam
B b 4 tiam

riam defuncti, & solvere eius debita, quantum possunt, & daunia ab eo illata compendere: Cened. ad Decreto, l. 40. num. 4. ex Decio conf. 271. num. 6. & conf. 102. num. 4. Burch. conf. 167. lib. 1. regular. m. 1. & l. 1. antif. pag. 200. vers. duodecima fida, vbi num. 6. excitas quafionem, quam vul- gus impensis decidit, animam, scilicet, defuncti detinet in Purgatorio, donec debitum restituatur, auresolutio legatorum har. per hæredes, aut executores suos: Cuia cum qualibet omni Palatii Rub. in repetitione, rubric. §. 85. ex num. 18. & in num. 20. refex hæreditam vilimur, ut referatur ad hæredes; ita quid significet per restitutionem debitorum defuncti hæredes liberari à peccato sue negligencia, quod incertum si non exequuntur quam pri- mū possint in hoc voluntate testationis, si in hoc autem negligentes, vocantūque necatores gentium, cap. qui oblationis, et 2. eam sequentibus. 1. 3. queſt. 2. Quod & exemplis ostendit D. Antonius 3. p. tit. 10. cap. 3. §. 12. & Beatus Turpinus in sua belliaria expeditione Hispania, cap. 7. vbi fit men- tio aliquorum, qui propter negligientiam adimplendi voluntates defunctorum à Deo extensis lop- plūciis fortuna percussi. Quare ne in Purgatorio ex cordia hæredum, vel executoris, anima de- fundi poteretur, & ne in iugis purgantei denocatur, vt patet Palat. Rub. d. 6. §. 6. num. 18. quod comprobatur per textus cap. in lucru, deraperior. ibid. Infixa facultates suas condigne sufficiunt, ut sic a pecatio ualeat liberari: quem texum sic intelligit Angelus, verbo, executor, §. 2. 3. oparet, inquam, ut restituiri fiat.

Nihilominus hac sententia est fallax, quia si de- funditus boni fidei credibilius, de hæredibus, seu de executoribus testamentis præcepta ut fieret restitu- tio, ad quam ipse tenet, ut hoc liberari est à peccato, nec detinuerit in igne purgante ob- colpum, & negligientiam hæredes, aut executors testamenti: ita Diuus Thomas quodlibet. 1. art. 1. Sotus in 4. distinct. 45. art. 2. & 3. Sylvest. verbo, Testamentum, 1. queſt. 9. 2. nec referit cap. in lucru, de raptor. Quoniam verba, ualeat liberari, alias legimus, ualeat, & sic debet referri ad executores testame- nti, ut volunt Adrianus quodlibet. 1. & Ioann. Andre. ibidem in quatuor. verbo. Atque ita quando executo- res hæredes prototegent executionem testamenti sine causa non habentes, peccatum mortaliter, vt docente Gabriel. in Canan. Atijse, letacion. 2. col. 3. Richaed. in 4. distinct. 45. queſt. 4. art. 5. & Nauat. in Manual. cap. 25. num. 65. Ex modico autem intercallo non consideratur negligenta ut impetrat ad pecca- tum mortale ex D. Thoma, quodlibet. 6. art. 14. Non excusat hanc si fieri dilata ut proficere hæredibus in augmento fuerit bonorum, sed quia quando hac intentione promulgatur voluntatis testatoris executo, non est rite in conscientia prologans, ita peccatum mortaliter: vt volunt D. Anton. 3. part. iii. 1. c. 3. §. 1. 2. Palat. Rub. super 3. 65. num. 20. in rub. ic. & Gabriel. in Canan. Atijse le- ation. 57.

Quoniam est an hæres qui semper fuit in bona fide credens tem esse defuncti, si finita præscriptio- ne superveniat male fides, remittatur ad testamen- tum in furo conscientie? Affirmat Glosa, in cap. fin. de praefcriptione, & Glosa, in cap. fin. surge. 3. 4. queſt. 1. item Glosa, in cap. si re aliena. 1. 4. queſt. 6. lequitur D. Thoma, quodlibet. 6. in art. 6. de est communis secundum Comit. regal. præfessor. 3. p. 9. 1. Menoch. lib. 3. controverſ. illustr. cap. 7. 3. num. 1. Sot. de iusti- ce sur. lib. 4. queſt. 3. num. 4. Medin. de refus. Si gura-

is lib. hæredi suffit, utm. 3. 4. de legar. 1. Alcianus antem in l. quaque pedane, num. 5. 3. f. iurium regard. polli alios credere scientiam res alienae inducere uia- lam hædem, etiam quando accedit scientia pell complectam præscriptionem, sed reprehenditur per Menoch. & alij per Comit. id negantes; ita non est recedendum à sententia Glosse & D. Thomae, & exercitorum.

His addit. ueramentum defuncti non transire ad hæredes quod per iurium, et quod iuramentum personale est: Gomel. l. 1. cap. 1. ap. 1. 4. num. 19. Menoch. ap. 3. 4. num. 1. & 2. & conf. 6. 6. num. 3. 8. Glosa, in lib. 3. 4. num. 1. & 2. Sacramenta paber. O. si aduerſus vendit. a. num. 1. 5. Camill. Bozel. in summa omniū decr. 6. num. 129. Azor. iurit. moral. p. lib. 11. cap. 1. 5. pag. 111. & Sanch. in praef. Decalog. lib. 3. cap. 3. 4. num. 1. & lib. 4. cap. 15. num. 26. vbi concludunt hæredes non adimplentes iuramentum de- fundi non esse perius; tenet tamen adeo hæreditatem, in quantum eius vires sufficiunt, ratione contractus defuncti; sicut reoccurrit ad reliquias eius contraſtas. Quid procedit etiam quando quis pro se, & pro suis successoribus tutore soleat adhuc enire successoribus ex vi iuramenti non tenetur; ita Padili. in lib. 3. queſt. 1. C. de transfr. Abbas in cap. veritate, num. 3. de iure, & Garcia Girond. de præl. juri exempli, explicit. num. 15. 2. vbi quid utramque non transire ad hæredes quo- ad per iurium; cum iurare entia sit vinculum per- sonae: transire tamen in quantum pertinet ad contratum, in quo iuramentum potuisse fuisse tam actiuē, quam passiuē, & quod obtemperauit filius, quod surauit defunctus ut ipsius anima non resiliatur: & infupt. num. 15. 4. subdit, illas plures de populo iurauerint aliquid adimplere, quoniam nemo eorum iam vivit, successoribus obligari ad obseruan- dum contractum iuratum: potius namque ex- tinguitur in morte iuramentum, ut in ipso contra alios docent Imol. Alcian. & alij, quos refutat Comit. in cap. quoniam paliū, part. 2. §. 1. num. 7. vers. secundo.

Sed quarti potest, corporis quis se obligare alicui, & successoribus suis sub persona per iurum, non obstat ut obligare successoribus. Ne potest si in primo casu plures illas personas esse obiectum iuramenti, polleque iurante intendere totum illud obiectum: agitur enim solam de obligacione propria iurantis, quam potest voluerit potest quis facere. Et secundo autem eventu, cum sint personæ distinctæ, & iuramentum secundum se nequeat obstringere, nisi iurarem; & ita cum ferme sit de obligacione alicui, ad quam quis non potest se obligare, iurare iuramentum alias personas non obligare satendum est; nisi inveniatur mandatum speciale: argument. cap. fin. de iuram. calam. in 6. ita Panorm. in cap. iuramenti, num. 3. de iure, & D. Anton. p. 1. 11. in cap. 6. §. 3. Item quia anima in spiritualibus, non nisi ex proprio consensu ligari potest; ut nota Glosa, in 1. queſt. 4. in summa, & 24. queſt. 3. in summa. Sayt. in elam lib. 5. cap. 6. num. 20. & Sot. tom. 2. de Relig. trall. de iuram lib. 1. cap. 3. 1. num. 16. quos refutat lequitur Barbol. in dæsp. territor. de iurament. num. 1. c.

Ex dictis lequitur, ut bases defuncti reneantur voce adimplere: quod id est, in obligatio voti transire ad hæredes defuncti karissimis debitandis, quia ex cap. lucr. 6. de dei. per text. ibid. Et hæreditati emendamento primaria, notatur, hæredem expedita de- fundi uilla, si negligat adimplere iusta terpus illa- turum; priuati ipsi uite coniunctu, etiam pra- legatorum, ubi competente ex hæreditate, vel re- flammene

flamento eiusdem defuncti ; ut deciditur etiam in *Auctor. hoc amplius, q. de fiduciomis. & in Auct. d. Ecclesiast. i. 1. si quis autem collar. q. quantumvis onera expensis imum. & p. sive. Ideo responso sic voti realis o. legato deflan. ex transi. ad hæredem etiam extrahetur. Se voluntarii sub ratione obligacionis nullius est ipso iure, ex vi heredatatis receperit : text in *libro suo ex voto. ff. de acquir. heredit. & in lib. v. 2. ff. de regal. sur. Sicut. de Relig. com. 1. tract. de voto. lib. 4. cap. 1. Secùs de personalibus votis etiam hæredes sunt filii ; ut decimus est in l. 2. ff. de policiis. quia obligatio votorum personalium non exire a personam ex parte personæ obligatae, quem ex parte rei promisit.**

394 Longè aliter se habet obligatio voti realis ; nam eo ipso quod hæreditatem hæret adie, præsumuntur contractae cum defuncto adimplere vota realia ipsius. & solvere, sicut aliqua omnia defuncti debita : neque opus est ut defun. tis iniung. hæredi in testamento vota implentur realia, prout munus bene affectus Anglez in Floribus p. 2. q. unica de voto, art. 2. post 1. diff. dub. 4. & quia etiam si hoc omnis defunctus non imponat hæredi, ut hæreditas ipsi fecum defert illud, licet & alia defuncti debita : ita *Sylvest. verbo. vatum. 1. quaest. 1. t. dub. 4. & Angel. verbo. vatum. 1. num. 8. Quod procedit etiam quando defun. tis iniung. hæredi ut ex vota non soluit, adhuc enim tenebitur ; ut inveniunt *Sylvest. verbo. vatum. 1. quaest. 1. t. dub. 3. Naut. in summo cap. 12. n. 5. & Roderic. 2. volumen summo cap. 99. n. 1. t. quatenus dicunt hæredem teneri ad hæc defuncti vota sicut ad alia eritdem debita perfoluenda.**

395 Quid dicendum de votis mixtis, que sunt partim personalia, & partim realia, quale est votum regenerationis, in quo quis iter, & expensas est factus ? Decidendum est, si defunctus votum petegenerationis ad Limianum Apostolorum, & elemosynam illis largiendam ; tenet hæredem ad solam elemosynam : quia quoad illam, est votum omnino reale ; & veraque pars est independentis ab alia, & equaliter promissa per secum : secùs si testitor votum regenerationis, aut religionis promisit, & non impluit, tunc hæres non tenetur ad expensas iteris, neque ad bona tradendas, quæ futura erant Religioni, quia haec erant voto personali accessoria, & pertinente principali, petierunt accessoria : *Naut. in summo cap. 1. num. 5. 6. Ludovic. Lop. 1. p. iustitiae. cap. 4. 5. ad fin. Agon. collis. moral. 1. p. lib. 1. cap. 1. quaest. 1. 5. & Anglez in Floribus 1. p. quaest. unica, de voto, art. 2. post 1. diff. dub. 4. & Manuel. tom. 2. summo cap. 99. num. 12.*

396 Infupit si contingat votum defuncti fuisse emissum diffinictum, cuius alæra pars personalis fuit, & altera realis, & defunctus neutri parti satisfactio : in hoc cœtu, personali oneri hæres non tenetur satisfacere ; sed partem realem tenetur adimplere, & personalis obligatio extincta est : quia votum etiam dubium est, & obligatio personalis per obvium illius manet impossibilis ; & quamvis votans poterat alteroram partem voti diffundit, eligeat, dum erat in humanis ; hæres tamen non potest eligere : & ideo tenetur hæres partem realem prestat : ut obiret Vl. Anton. 1. p. 1. t. cap. 1. ff. 5. Secùs si votans elegit plenè partem personalis ; quia tunc hæres, votante non adimplente, ad nihil resetur : *Sanch. in tract. Decalog. lib. 4. cap. 1. num. 3. t. vbi num. 3. 1. secundum D. Anton. 2. p. 1. t. cap. 1. 2. ff. 5. 8. decidit Monasterium quod iure hære dictio consequitur bona professio, tenet satisfactio obligacionibus realibus, & votis in seculo emissis ; nihilominus ipse non solum vota personalia, sed etiam realia multo veius credit extingui per professio-*

nem ; quidquid sit de debitis realibus ad que tenetor atque quando fuerint emilia in testamento. Quinimmo vota realia emilia tempore profissionis non obligant Religionem, nec ipsam Monasterium, neque hæredem, si eam intentionem conceperit ante professionis articulum : ut vnde *Sylvest. verbo. vatum. 4. quaest. 7. dub. 3. & multò fonsius si fuerint emilia ipso professionis articulo ; quoniam ceaseriatur facta post professionem, & ex consequenti non obligare hæredem, qui successit, & postulat itati à Superiori quā post professionem facta,*

Quæ potest quo ordine debet hæres solvere debita contracta à defuncto : Responso sic, esse praefecta legata etiam prius debita realia contracta à defuncto : D. Thom. opuscul. 7. 3. de voto. cap. 1. 8. *Naut. de restitu. lib. 4. cap. 6. dub. 1. num. 7. & dub. 2. 10. num. 4. 8. Medin. de restitu. q. 2. dub. 5. corollaria. & Fratric. Emanuel p. 1. summo cap. 46. conclus. 9. quia legata non debentur ex iustitia, sicut debentur & debet prius solvi debentque namque contra dictum Angel. verbo, restitu. 2. ff. 1. 7. eo quia bona defuncti sunt tacitè hypothecata pro legatis : sed melius voluerit Petrus Naut. d. cap. 6. dub. 10. num. 50. & Fratric. Emanuel p. 1. summo cap. 46. conclus. 9. dicentes debita etiam ab herede contracta respecta defuncti, ut sicut impensis funeris, & impensis factis in funerium terrenum relinquant in restituendo, & innervando, prius esse solvenda, quam legata etiam pia : quod extenditur ad alia debita ab herede facta. Ex ea ratione, quia hæc debentur ex iustitia, legata vero ex consilio. Neque verum est bona defuncti esse hypothecata pro legatis, nisi quando bona testatoris iubescunt, & debitas & legatis pugnandis. Quia etiam *Sylvest. in verbo hereditar. 3. quaest. 9. dicit si vendiant credatores similare legatae, peccate hæredem, si solvit prius legatoeis, quam creditoibus ; quia id facere non potest, nisi quando bona sufficiunt tam creditoibus, quam legatoeis : ut colligatur ex Sylvest.**

Quando autem plures sunt creditores, & hæreditas non sufficit, dicendum est creditoibus habentibus dominium in rem satisfaciendum ex integrō : quia isti naturè petit ut res extantes proprio domino integrum reddantur ; nec in hoc est ambigendi locus : ita Bald. communiter receptus in l. p. debito, C. de bon. art. iud. puf. Ratio quia cum rem extantium dominique penes creditoitem semper permaneat, nos tunc bona ista inter bona debitoris dñeceū ante omnia sunt domino restituenda, cum bona aliena non debent restituiri aliis : immo nec ipsi possunt illa recipere, nec retinere, sed velo domino debent restituiri.

Iste quando concurrent creditores, qui habent hypothecam expressam, aut tacitam, vel aliquo modo realis actionem, vel saltem personali priuilegiis cum illis, qui tantum habent actiones personalis, vel chirographa, preferendi sunt semper habentis hypothecam, & satisfaciunt sunt in integrum huiusmodi creditores, quamvis posteriores sint tempore ipsiis, qui habent actiones tanquam personalias. Quinimmo quando ostenditur realis hypotheca expresa, aut etiam tacita, ius ipsum naturale pent, ut totaliter ex illa habentis hypothecâ restituiri sit, cum hypotheca data sit ad alienationem, & ad ius ipsi creditoi conservandum. Quando autem datur priuilegium personali, idem etiam, iuri beneficio, propter bonum communi factum videtur esse. Quare, qui prior tempore est, potior est iure, debet intelligi de debitis realibus, hoc est de habentibus actiones realis : atque ita priori hypothecâ reali expressa, prius quam posteriori, debet fieri satisfactio, & tradic Sylvest.

Sylvest. verbo, *Restitutio*, 5. quæst. 5. per totam.
Aragon. 2. 1. quæst. 6. 2. ar. 8. infin. conclus. 4. Petrus
Naos. lib. 4. de restituendo. cap. 6. dub. 5. n. 3. Bannes
2. 1. quæst. 6. 2. ar. 8. post documentum. 3. conclus. 3. & Pia-
ter Emanuel p. 2. summa cap. 46. conclus. 4.

His aliis est quæsto quando nullum extat
priorilegium, nec ratio dumnum appetat, aut hy-
pothecæ; sed omnes creditores acq[ui] personalibus
actioibus nituntur; quinam enim debet pre-
fent in toto debito præius illa ita solvendum?
Præferendum est antiquoitem, ut in solidam
fia satisfaciatur, alii omnis, vult Medin. de restitu-
tione, quæst. 2. dub. 5. conclus. 3. Valentus rem. 3. dispa-
5. quæst. 6. presupl. 10. ver. 1. sepram. Nil omnino ve-
tus est, quando creditores nulli hæreti reali actu-
næ in bona defuncti, nec præiugium, nec hypothecæ,
hæredi nō tenet satisfaciens antiquos, nec pro rata
bona dividenda iuxta proportionem debitorum nisi
Naos. in manu. c. 17. n. 51. ver. quatuor loco, &
Pet. Naos. de restituendo. lib. 4. c. 6. dub. 5. n. 3. Aragon.
2. 1. quæst. 6. 2. ar. 8. in fin. conclus. 3. & Bannes
lib. post documentum quantum conclus. 2. Carbo de re-
stituto. quæst. 9. 2. conclus. 1. 5. 6. Ladonius Lopes. p. 1.
infract. confessio. cap. 1. 6. quæst. 6. & Philanthus de
officio sacerdotis. p. 1. lib. 5. cap. 19. vbi volant integ-
rum esse debitos propter multitudinem credito-
rum facere determinatam creditorum, quando
non habent nec dominum, nec hypothecam, nec
privilegium legale. Quinam ludent non possit
debitorem integrè rati ex creditoriis satisfacere,
quando non datur hæreditas omnibus creditoriis
sufficiens ad solvendum propter iniuriam alii in-
ferendam; atque ita si concordant' multa furoba
solum numero distincta, seu places vñta, non est
consideranda ratio prioritas facti, aut prioris vñ-
ta, sed omniis pro rata satisfaciendum est. Idem
dicendum concurrentibus pluribus debitis persona-
libus eiudicatio rationis, vel aequalitatis, & solum
numero diversis.

401 Sed quid dicendum de nōdoli satisfaciencia intricata
difficultate, quando defunctus reliquit multa debi-
ta contracta, alia illicite, alia autem licite, hoc est,
contracta ex empione, aut locatione licita, & alia
ex contracta viatio, quod intelligitur quando res
restituendas non extant in specie, neque item ex ista
bona que omnibus debitis sufficiat. Sunt qui di-
cunt prius esse solvenda debita illicite facta, quam
ea, que licite fuerint contracta, ut videtur D. Thom.
allecto Opuscul. 72. de vñ. cap. 18. vbi tenet sic:
*Ableta prius restituenda sunt, quam debita. Ex eca-
tione, quia hoc modo auctoritate ingravata Deo, &*
homini in solvione autem debitorum, quia fuerit
facta licite, non tollitur iniuria, sed sanctam laicis
iustitiam, & ius maritale, & duorum magis obligat
iniuste accepta restituere, quam iniuste retenere. Ita
Salon. 1. 2. q. 6. 2. ar. 8. infin. conclus. 3. & Banne. ibi.

Alij autem tradunt in restituzione istucum nullum
esse ordinatum seruandum, sed restituenda esse pro
rata omnibus ita Sylvest. verbo, *Restitutio*, 5. quæst. 5.
infia. Aragon. 2. 1. quæst. 6. 2. ar. 8. infin. conclus. 6. &
Petrus Naos. lib. 4. de restituendo. 6. dub. 8. num. 41. cō-
quia in hoc cœnta ut supponimus nullum datu-
priorilegium personale, neque illa est realis hypo-
theca, neque res in specie extant, sed bona tantum
personaliter suos obligat: quod cum ita sit, nemo
est præferendus, sed omnibus pro rata facienda est
restitutio ad hæredem creditoriis defuncti: Vnde com-
iura non diliguntur, inest debita contracta licite,
& inter contracta illicite, nullus est alieni præferen-
dus, quia omnes habent ius ad illa bona sine prædi-
cio, alioquin; & ex consequenti pro rata qualibet
corum debet recuperare suum ius in suo iudicia-

li non esse in confidationeracionem debiti ex de-
dicto, vel licito contrahit facta, quando est actio tan-
tum personalis, quia tunc nullus præfertur alter.

Porro Casetanus in *famam*, vñ br. *Restitutio*, c. 8.
docet, si bona vñtanu non fuit sive ad solvendum
debita licite contrahita, & illicite ipsius debitus licite
contractis subveniendum esse in regre, & si quid in-
perit, de felido solvenda esse desira illicite con-
tracta, ita Caietanus quia si nō solvendum est prius
debita ex licitis contractibus, eo ipso incipiente
aliena iniuste domino retinetur, que vñte ad illam
horâ accipit, & pollela evant, volet, & expediat
e domino. Ob quam tanum Nagari, in *Almanac*
c. 17. n. 52. putat iumentum Caset. esse sequendum.
Sei si pondetur fallere esse hundantes, num in
bona illa esse aliena, quod, que per licitos con-
tractus acqueruntur non sunt aliena, sed bona propria
ipius debitoris, ac prouide possunt expendi in
satisfaciencia oneri personali, quod ipse peccator
habuit secundum proportionem ad ea debita, all
que hæres obligatur.

Quæstionis est an hæres factus semel possit de-
finire esse hæres? Reipostio est neg. rati. 1. in subtili-
tate. 2. de vulgar. & pupill. dubit. 3. 1. in vita de
fidicommissari hæredi. Menoch. lib. 4. presuppos. 18. 3. &
prius presuppos. 14. 1. n. 27. 1. ex foliis. 2. de
hereditate. & multis probis Socin. senior conf. 1. 4.
n. 4. & 5. lib. 1. & Sylvian. conf. 2. 3. n. 2. dices, Qui
semel est hæres, nūquam definire esse hæres, & pre-
sumitur eadem persona cum defuncto. Menoch. lib.
4. presuppos. 1. 17. præsumiturque dominus omni-
um eorum, quæ erat apud defunctum. Glos. vñtra.
in c. 6. Episcopam, & 6. quæst. 6. de confess. test. et. Lex
ita. 6. specie. de legat. 1. & leuit. Glos. in l. 1. C. de
seruit fugit. & Bald. in L de his. C. de fuit. Cum ergo
hæres fiat ad defuncto dominus suorum bonorum,
transire bona cum onere suo ad hæredem, ut sa-
tisfaciat creditoriis defuncti; nam hæres idem est
quod dominus, & tellator hæredem instruendo
cum facit dominum: Menoch. lib. 4. presuppos. 67. ex
num. 2. & ex num. 26.

Aliquando ramen hæres quis semel est potest de-
finire esse hæres, videlicet potest definire per fiduci-
commissari, & certis Alles. in *l. 1. subtilitate* 8.
de vulgar. dubit. & idem quamus glosa tellatoris
non possit quid definire esse hæres duecto, pos-
sunt quidem hæres factus est, ramen potest definire
per fidicommissari; & fidicommissarius effectu
quodammodo quasi hæres est, si filius sancti, &c. si
filius, & quid cura es. Caidan. Maoric. de tact. & au-
gust. p. 1. lib. 1. 4. 16. 45. num. 36.

Ireni quarti potest, vñ hæres, cui tellator impon-
sunt pro exoneranda sua conscientia, ut faciet quod
Confessor, ut alii via bonus dixerit, teneat cui cie-
deret, perentib[us] centum, ut clam tellitorum de man-
dato tellitoris: Pro patre negante adducatur voluntate
capitiorum non iustitia, capitiorum, & de
hæred. null. & in hoc enem dispicit tellatoris pre-
sumunt capitiorum, quia pendet a voluntate tereti, hoc
est Confessor, prout dicitur: int. illa tellitorum
si de hæred. null. ergo non est hædes habende. Con-
fessio, vel prudenter vñ dicent, sibi est danda cœ-
tum ad restituendum. Pars autem affirmant, de dic-
tit ex l. quæst. 6. de reb. dub. dicunt, hæredem,
cui duxit tellator, reddere aliquid illi, quem dixerat
ibi, tenet per reddendum illi, de quo tellator videntur
intellexisse, quando aliquis comeatura id ostendit
Nanarius lib. 3. conf. de sellam. 1. 6. ergo standum est
dicto illius. Accedit Confessor non posse cogi
ad deregendas causas, & personas, quibus danda
sunt illa centum, argumento cap. monit., de patr. &
remiss. & cap. sacerdos, de panitia et. dif. 6.

Dicendum

Disp. VIII. De Hæred. & Legatar. §. XIII. 299

Dicendum tamen videtur hæredem in hoc casu non reneti credere dictis Confessorijs, seu prudentis viri nisi quod illa, que per aliquas cœlcturas, que vero similius intereūs testariorum accedere videatur, ut vult Bart. in *I. Theopompi*, ff. de dñ. prælegat. & Couat. in *s. quam sibi sub finem de test. præleterum quando p̄dicitâ dispositio oon fuit mandata ad pias causas, nec Confessorijs, eis uti prudens illas exprimit: Nauant. dd. 3. conf. 16. n. 4.*

404

Coosfer aliquando posse hæredem interpretari voluntatem testariorum, & interdum ea ipsa committit declaracionem ipsi hæredi institutu, & sine dubio hæres oon potest declarare obcursum defuncti voluntatem, si error contingat circa hæredis institutionem, quis ante declaracionem non est hæres: ita Alex. in *Lita stipulaem*, n. 3. 2. an fin ff. de verbor. abilg. Procedit ergo declaratio hæredis, quando certum est aliquid sensibile testariorum, l. 5. qm à filio, 9. qm à p̄fato, ff. de leg. 1. & ibi Bart. non tam permettit declaratio voluntatis defuncti hæredi suo quando ea illa testium patet ut detrimentum, sc̄t locum, quod quis posset fortassis consequi, deperdat, ut contingit in legis: id quod colligitur etiam ex *Lapud Iustitiam*, ff. sc̄t. secundum r̄it de leg. 1. & l. 5. quis forsan, ff. si inter dies, de leg. 1. & Bart. in d. l. qm à filio de leg. 1. & Abb conf. 80. n. 5. vers. præterea lib. 2. & Martin. Monter à Cueua deo. 3. 5. *cancor. cimil.* n. 3. 5. fol. 38S.

405

Non potest item hæres contra factum defuncti venire, quia esset contra factum sui ipios, & regulatius defuncti factum non potest instringere, nisi factum sit illegitimum; tunc enim venire potest contra text. iuncta Gloss. in c. quod qm 35. 4. & Gloss. in e. venientia verbo, relatum, de filio prebeyt. Affl. dec. 1. 27. n. 1. & 2. quos referens fequiret Cacheran. decif. 1. 8. n. 19.

406

Dubitamus tamen virtùm possit hæres tem venditam à defuncto retrahere? Et quamus aliqui negent, quia quodammodo venit hæres contra factum defuncti, & contra factum proprium, iuxta test. in *I. hæredem*, ff. de regal. iur. pro quo tamē facit l. 70. Tauri, & l. 1. 3. n. 1. o. lib. 3. fori, quod procedit quando defunctus vendidit extraneo tem aliquam: & confess. L. 6. ff. 7. 2. lib. 5. Ordin. & l. 7. & 8. n. 1. t. lib. 5. recipil. que disponunt consanguineum posse retrahere tem venditam à consanguineo aliqui extraneo pro codem p̄teo intra novem dies, quod intelligitur nisi talis consanguineus sit filius, aut hæres à venditore ioficitur, tunc enim nequit hæres tem illam à venditore defuncto venditam extrahere pro codem p̄teo, eo quod ester venire coeterum proprium factum ipios; p̄sæstum, quia supradictæ Leges Castellæ sunt exorbitantes dum loquuntur de consanguinitate, que ita non debet extendi extra casum, de quo loquuntur, nec trahi debent ad alium hæredem venditoris: ita Anchuran. in *s. constitutus*, de in integr. relij. Alij autem veniunt traditū posse hæredem tiderunt tem à testator venditam extraneo fecidūm p̄dictas leges Regias, inter quos Tiraq. de retral. lignag. ff. 1. glof. 9. n. 1. & Gom. 7. 0. Tauri, n. 1. o. Ea ea ratione, quia quamvis hæres neque se venire contra factum defuclā, quia ex coosferenti contra factum sui ipios venire dicetur potest tamen ut alio iure consanguinitatis scilicet, per virtutem l. venditam, ad Trebūl. Ita Gom. 7. 0. Tauri, Duenn. regal. 3. 30. & Couat. in prælie. question. cap. 2. 6. n. 4.

Pro qualiterentia stat cap. constitutus, de in integr. relij. per test. ibi: in offerendi emptoribus pretium, per quem text. notari quid sola tes patrimonij, vel genitus tetra potest, etiam si uno, & codem p̄teo fuerit venditam cum alia, vel alii non patrimoniali bus, dolo etiam, vel fraude non probatis: ita Tiraq.

de retral. lignag. ff. 1. t. n. 6. & sequent. & Matienz. 1. 7. glof. 7. n. 3. 1. m. 1. lib. 5. nonarecipit. & Gutier. lib. 2. prædictar. q. 16. 2. vbi de hac te plenè; concludens terminum habere locum pto te patrimoniali, vel auta simili vrodiis cum aliis que non sunt huic modi, etiam vniq̄ p̄teo. Quod probat Cyfauent. in d. 1. 7. Tauri, in primis dubit.

Quid dicendum de hæredie defuncti, an possit p̄teo 407 ex alieno ipsius in carcere detinuti? Responsio est affirmativa, sic potest defunctus aduersus quem executio habeat locum, & sic ut defunctus, hec ipse hæres carcere potest: ita Bart. in *L. profulante*, ff. ad Trebūl. & Iason in *L. dimissio*, §. interdum n. 6. ff. foliat. mar. Anton. de Canario, de instrumentis execu. q. 30. Suar. extensione prima ad leg. Toler. n. 10. Ant. Gom. in 1. 6. 4. Tauri, n. 5. cō quia per additionem hæreditatis hæres representat personam defuncti, & in illum transirent omnia iura personalia, realia, & mixta, i.e. lib. ff. de verbor. abilg. & ad omnia ad quæ tenetur, & potest compelli debitor principalis in via, & tenetur, & potest compelli eius hæretes quo inferunt Bart. Paul. Inq. & Alex. in *L. profulante*, ff. ad Trebūl. Quid si ex forma legis, vel statuti de bitem potest carcere pro debito, posse etiam eius hæredem. Sequitur Pacladot. lib. 2. secundum quodlib. cap. fin. 4. p. ff. 1. n. 6. & 7. fol. 199. Vbi addit id procedere quando p̄tis liquidatur, & declaratur quod est hæres, & adiut hæreditatem, ut probat textus in *L. hæredem*, ff. de acquirend. posse: ibi adiuta hæreditate: quod tamen locum non habet, quando hæres conatur inventari, tunc enim in carcere pro debito detrudi non debet. Gom. supra d. n. 5. & Pacladot. mon. 7.

Sequitur de legataris, p̄fectim puris, & in diem, & alio. Nam legatarum sicut quedam sunt pura, quedam in diem, quedam sub modo, quedam sub conditione: sic etiam legatariorum quedam sunt pura, quedam in diem, quedam sub modo, quedam sub conditione: de quibus iam aliqua supra, & p̄sæstima. Illud autem pro puro legato addendum est, & quando evidens non est legatum non esse purum, censendum esse purum, & ea de causa aduersario eum competere omnis probandi non esse potum: ita Gomel. variar. tom. 1. c. 1. 2. n. 5. 7.

Legatum in dī illud dicitur, quod est soluendum in diem, aut tempus futurū post mortem testatoris, dummodo talis dies, aut tempus sit certum, etiam si loquillim dicitur dies certus à morte testatoris, tūlūmittitūq; legatum à legatario in diem ad hæredes illius, si post testatoris mortem, fed ante eum diem legatarius moriar: ita expressè dicitur in l. ff. dies apparet. & l. 6. post diem, ff. quando dīs legat. cedar. nimirum li testator dicit: Tradatur Titio certa summa decem annis translatā post mortem meam. Ratio, quia statim arque fuit adita hæritas, celi dies legati illius, illici fuit debitus, sed soluendum translatū decem annis, post mortem testatoris.

Diximus quando dies est certos soluendo legato: quia si dies, aut tempus solutionis deputatum, est incertum, non est legatum in diem, sed legatum sub conditione: textus in l. 1. ff. de condit. & de mensur. textus in l. dies incertus, codem viril. cuius sunt verba sequentia: *Dies incertus conditionem in testamento facit.* Gomel. d. n. 57. Molin. tom. 1. de inl. diff. 10. 1. vers. quod si testator, pag. 125. Est ergo dies incertus quidē testator ait: Tradatur Titio certum in die, quo factus fuerit Titius Episcopus, vel venetus ex India Nauis. Quare si Titius monasteri post testatorum, sed ante illum diem ascenderit ad Episcopatum, vel antequam nauis ex India venire expletat legatum, & p̄tingebit ad testatoris hæredem

408

409

410

300 Part.III.LibV. De Hæredib.& Legatar.

dem l. i. §. dies autem, & l. hæres meus, §. heret, ff. de condit. & demonstr.

in l. i. §. fin. ff. de dot. prelegat. & ibi Glott. ff. de verber. obligat.

411

Legatum sub modo est quando testator ait lego Tunc ades meas, ea lege, ut eas non aliener: aut si dicatur lego fundum eidem ut mali se pulchrum sed dicter, aut ut quatuor annis pro meis defundas decima Midas faciat celebrari. Huiusmodi legata ex ipso quod testator dictum extremum claustrat, vim habent antequam onera illa a legatario implentur. Unde sequitur quod modus sit veluti quoad les, seu onus dispositio ita futurum imposita, quod dispositio non insipenduntur tamen si non fertur, dispositio revocari potest, immo eo ipso interdus manet revocata: Gom. post alios c. 12. n. 60. Molin. supra dñsp. 108. Distinguuntur tamen modus à conditione preciis sumptuariis quamvis virtutumq; sit in futurum, à conditione tamen suspendit dispositione donec implentur conditiones secundum se habet modus, quia non sibi peccat, sed habet vitia antequam implatur, & legatum sub modo transmittitur, quod modus per hæredes impleri potest sicut per legatarium, receturq; hæres modum implere. Ant. Gom. supra c. 12. n. 61. Denique modus per particulam, ut, & alias ex qui pollentes explicati solet, & interdum modus appellatur, ut patet ex lib. 1. Titio centum, 70. §. 1. & ibi notat Paul. n. 1. §. de condit. & demonstr. Bartol. in c. verbor. de condit. appos. n. 6. verbis interpretatio conditione, hoc est interposito modo, ut Glottis ibi, & Doctor: nam textus presupponit donorum Ecclesiæ acquiri, & postea onus esse implendum quo causa conferunt modus, & non conditio.

412

Potest si intercedat pater, ut modo non obseruat, donator propria auctoritate tem recuperet, tale pactum obseruandum est: L. C. de pign. Quod ita contra Innocentium in c. verbor. de fidei competr. resoluunt ut receptum. Pinell. Lufit. in l. 1. C. de bns. mater. p. 3. n. 54. vers. infraeius 1. & Tizquel. de tral. c. 1. n. 4. Quinimodo donatio modalis facta Ecclesiæ, vel pro loco non potest revocari, nisi expressè fuerit conuenienter Socin. regd. 3. 8. primi. 60. & Modus fauore Ecclesiæ semper presumuntur causa impulsionis: Cœur. lib. 1. variare. c. 1. n. 6. Sudus de alimento. tit. 1. q. 48. n. 70. & interdum modus fauore pte causæ presumuntur causa finalis, si fit communum de fauore ipsius pte cause ut talis presumatur: secus si fit ad odiun ipsius pte cause; tunc contra pte uniuersitatem non esse finalem: Tizquel. in tral. cœur. de causa. l. 1. n. 5. 8. Molin. d. dñsp. 108. vers. ad hunc etiam.

413

Legarum sub demonstratione, est quando testator ponit signum rei legatae, locum, vel quantitatem, per quam cognoscatur, & in hoc casu si demonstratione est vera, sustinetur legatum, & efficit illo certum: se vero si demonstratio est falsa, ambigueret ut vitiatur legatum? Sed regulatius non vitiatur, nec dispositio corrupta, nimirum si testator dicat: lego filio meo talem fundum, vel dominum, quam emi à Tito, vel inibi donata est: nam quanvis talis dominus non sic empta, nec donata, sed alia via comparata, sustinetur legatum. Eodem modo si testator dicat: Lego Tui alienum dominum, vel fundum, quia mea negotia expedit, & quoniam nec expedier, nec fecerit, legatum debet esse Bart. Bald & commuoerit Scribeant. i. l. demonstratio falsa, ff. de condit. & demonstr. et quia demonstratio illa non esse necessaria, & idem non debet variare, quoniam iolenitatis, que non est necessaria in actu, si apponatur, & minus commodè, non facit actum viciolans: ita Glott. singularem ita rite, & multa, aliis §. seruit, Inst. de liberis. Bald. in l. consentaneo, C. quoniam, & quando. ind. col. 1. p. 1. quia est text. in l. unica, vers. fin. C. de rei: verbor. affl. text.

§. X I V.

De quarta Falcidia, & quid sit, & unde otum habuerit.

E P I T O M E.

- 417 Falcidia à falso dicere, quia faciat legata tamquam falso instrumentum.
- 418 Falcidia est quarta pars, qua ex legato deducatur.
- 419 Falcidia quoniam, & ex quibus bonis durabili debet.
- 420 Falcidia ex quibus causis non detrahatur.
- 421 Falcidia an sit deducenda quando hæres inveniatur non confitit.
- 422 Falcidia an videtur probabilitate si testator vult legata pleno iure præstari.
- 423 Falcidia quando intelligatur probabilitas.
- 424 Falcidia non videtur probabilitate ex eo quid testator fecit facientem legatarum ex propria auctoritate rem legaram possit accipere.
- 425 Falcidia de rebus pte hære probaberis à testatore: focus elem crat.
- 426 Communum falcidia detrahantur hæredi conceditur à iure, ut possit adire hereditatem, & legata præstentur legatarum.
- 427 Falcidia suis membra ut hæres spe lucis adest hereditarem,
- 428 Falcidia non habet locum in donatione inter vias, sed in omnibus donationibus, qua morte confirmatur.
- 429 Falcidia non detrahatur quando aliquid ita legatur, ut alienari in perpetuum nequeat.
- 430 Falcidiam deducere possit hæres inter dum legatarum non contrarium, nisi sententia non sit.
- 431 Falcidia non detrahatur habente testatore, ut hæres non possit plus petere ultra rebleum.
- 432 Falcidiam in legato ad piam causam non habet locum, pte causa impiori à testatore.
- 433 Legata pte negligenti extenuata legitimam, qua semper integra debetur.
- 434 Filius illa, approbat testamentum patris, aliae haec non obstante potest petere integrum legatum, quantum alioz contrarium patuerit.
- 435 Filius si renunciis expressè legatum admendo hereditatem, non potest petere legatum integrum.
- 436 Filius sub conditione granulari non solam legatum, sed etiam rebleianicam potest detrahere legatum, utrue manus rebleianicas, quando granulari sit conditius.
- 437 Filius si pte rogatum sit resiliere, quantum causam quoniam deducet.

S Equitur dicendum de Falcidiæ lege, cui legata subiaceat, l. 1. §. delegatio autem, C. de vestiar. emulo nec est abs te videte unde lex Falcidiæ dicatur, quia sit eius potestas: fuit lata, & quando locum habebat. Lex ergo Falcidia, secundum aliquos à falso dicitur, eo quod legata testace, l. Plautii ff. ad l. Falcid. Iure tamen Canonico nostrum est eam à Falcidiæ auctore sic appellari: e. quadam. 1. 1. 1. Cuius quidem potentia bac est, ut cum posset vna quicquid per verba legi duodecim Tabularium, legare totale sui patrimonij substantiam, ut dictat in l. verber. legi, ff. de verber. significatio. §. dñsp. 1. in Augment. de nuptiis, Inflit. de leg. Falcid. in principio, Falcidia

Disp. VIII. De Quarta Falcid. §. XIV.

301

Falcidia statutum est ne quis vela dodecavero bonorum suorum legare valcat: d.i. s. ad leg. falcid. & Iustit. cod. ius tit.

418 Quae quartus portio, quæ detrahitur per l. Falcidiam ex legatis, quæ eadēdunt dodecavero, dicuntur Falcidias, l. Hereditatem, s. omib. id. autem, & l. in quartam, circa finem s. eodem tit. Quæ Quinta hereditas est debita iure institutionis, quæ etiam à principio, cum lex Falcidia sancta fuit, dodeca poterat contra capellam testatorum etiam voluntatem. Hoc ducantem potest à testatore prohibetur, s. fieri expressum, in Autb. de hered. & falcid. Autb. sed cunctis fiscis, ad leg. Falcid. Molind. null. apud. 113. tom. 1. pag. 129. 2. & 3. pag. Mantic. de cunctis oib. volunt. lib. 9. n. 1. q. 4. 2. vbi n. 3. concludit Falcidiām debitam iure hereditatis olim non potuisse prohibetur: hodie tamen sic sequitur Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 198. n. 2.

419 Dicitur autem testator voluisse prohibere Falcidiām, quando sciens vires sui patrimonij, explicitis verbis eam prohibuit: ita confituit Iustinianus in Autb. sed eam testator, C ad leg. Falcid. quibus verba haec sunt, ibi: Sed eam testator hoc expressum verius, non ignorat qui modus sit sui patrimonij, cessat falcid. Porro ambiguitat an testator ipse præsumptiviter scire vites sui patrimonij? Dicendum præsumi tenuisse in hoc calo, quando scilicet verius detractionem Falcidiām: ita Bart. in d. Ambos. sed eam testator, n. 5. vñf. Prædicta sequitur Panel. Lut. in l. 2. n. 3. p. 6. 2. n. 3. 2. C. de refend. vendit.

Similiter detractione Falcidiā potest tam in codicibus, quām in testamentis: ut notar. Coar. in c. Raynald. 3. n. 6. vers. in summa de test. Menoch. d. lib. 4. praf. 198. n. 6. non solum capiebit, sed etiam tacitè ex connectis censetur prohibita, si coniectura apparent, pceptum quando testator mandauit testatu omnia bona sua: Castron. in d. Autb. sed eam testator, c. 1. Mansie. de cunctis lib. 7. n. 1. n. 6. & 7. Malicard. de probab. canel. t. 3. pag. post Bart. Bald. Angel. & alios, quos referens sequitur Menoch. de præsumpt. 198. n. 2.

Quælibet est an detractione falcidiā ex institutionibus factis ex rebus certis? Pars negans ex eo probatur, quia lex falcidiā derogat legi duodecim tabul. & loquitur de legis instituta: l. in princ. ff. ad leg. falcid. ergo non debet extendi: l. precipitum, in fin. C. de appell. Item quia institutione ex rebus certis non appellatur proprie legis, quamvis vicem legati latifinare, l. quiesce. C. de hereditate. Item quia tunc legatis falcidiā cessat in institutione singulatim hæres ex vinculo institutus renuntiat, hæres particularis fit vincularis: l. 1. s. si ex fundo, l. quiesce, s. 3. dno. ff. de hered. infis.

Contraria tamen sententia magis placet; nam cum hæres vincularis est inclitus, legatum censetur institutio facta ex rebus certis habet expressum in Lax. salto proponitur ff. de hered. inff. in vñf. & s. foris, & ibi Bart. & Bald. & in l. quiesce. C. famili. erit. & ibi Alex. n. 5. & ita respondit Coen. in conf. 2. 3. 6. 2. C. 3. vol. 3. & sequitur Socinian. in conf. 2. 2. 10. vol. 1. & carens duratio tradit. 134. n. 6. & 7. 2nd. vol. 1. Nec refert quod lex Falcidiā intelligatur de legatis: Quia duci potest, quod omnia verba legis Falcidiā non refertur in d. l. 1. ff. ad leg. falcid. Item secundū dici potest, verbum, lego, habeat latifinam significatum, ut deducitur ex l. verbis ff. de verbo, signis, nec verbi significatio à lego falcidiā. Fuit acta, sed latifinam potest legandi à lege 12. tabul. concessa, fuit coniugata; va parebit legitim.

420 Sunt tamen casus in quibus non detrahitur falcidia: virtute Codicis cessat in testamento militis

Fragm. Regim. Chriſt. Repub. P. III.

militantis, l. in testamento, C. sedem tit. l. in testamento, de militari. testamento. Item non detrahatur Falcidia iure nouissimo si prohibuerit testator. Item si ex alienum totam evacuerit hereditatem; quemadmodum enim tunc legata cessant, ita enam & Falcidiā. Petrus Greg. in synag. iuris p. 3. lib. 4. 2. c. 3. 4. 4. ex. n. 9. Mantic. de cunctis lib. 9. n. 1. q. 1. 6. 6. si quando, in Autb. ut spes. larg. Ambent. sed C. in ea. C. ad l. Falcid. eo quod secundum Goliath legarios censeant alienare si permitat Falcidiā detrahatur: ita Aetius. conf. 1. 2. n. 7. & Ruy. conf. 8. p. 2. 5. & conf. 1. 50. vol. 2.

Sed quid quando hæres inventarium non conficit intra tempus, & feruaria forma à iure praescripsit? Dicendum est, non solum prohibitam esse Falcidiā, sed etiam quanvis vites hereditatis eas, edane integra legata esse praehauda: prout decidunt in Ambent. de hered. & falcid. s. falcidiā, & s. fieri non fecerit, in Ambent. sed cunctis testator, C ad l. falcid. Potò quando hæres inventarium conficit intra tempus, & iuxta formam praescripsit, potest hæres deducere impensam funeris, & quod expedit in infinitatione testamenti, & in inventario confitendo, & in aliis rebus hereditatis necessitatis, & ut de reliquo tantum hæres faciat creditoribus, & soluat legataris. Vnde si deducas huiusmodi expensis, & soluo ut alieno, non impetrabis hæres pars solutorum legatis, possit ab illis Falcidiā detrahatur, l. vñf. s. an compunctione, C. desir. liber. Gail. obsernat. t. 3. 8. n. 1. lib. 2. vide Menoch. conf. 2. 7. 2. n. 6. 1. vbi de Falcidiā.

An vero videatur Falcidia prohibita, si testator volunt totum legatum integrum peccati ut Pars affectans habetur in l. decim. 1. in fin. & ibi Glos. ff. de fideicom. libertas. Aleand. in conf. 20. 1. n. 6. C. 7. vol. 6. vbi id probat fatus, & Aetius. in l. seniior. n. 1. ff. de vulg. & prop. fabil. Similiter testator censetur falcidiā prohibuisse si dicat ut executores capiant, & diffundantur vñque ad plenam legatorum solutionem: ita Kulin. in conf. 1. 7. n. 2. vol. 2. vbi testatur de communione: & quia ambi posse fitne falcidiā prohibita, quando testator vult quod legata rotas præferant, nihilominus si addiderit rotas, & integras non est locus dubitationis. Smein. ino. in conf. t. 3. n. 7. vol. 1. Eodem modo res se habet si testator dicat quod preferatur legarem fine diminutione; tunc enim non est locus Falcidiā, quia constat de voluntate testatoris: Felin. in cap. auditus, n. 1. de præscript. & Cramet. in conf. 1. 7. n. 1. in fin. Caldas Petrie. de Empirion c. 9. n. 6. & 8. vbi sic: haeredem gravaram præstare rotas, vel ioregra legata, non posse detrahere falcidiā.

Vtrum autem censetur prohibita falcidia quando testator voluit, ut legatorius tem legatarum accipiter propria autoritate? Responsum est negari, quia ex hac licencia non potest colligi legitima conjectura, ut propterea iorelligatur: Falcidia prohibita; nisi capiebatur, utrum totam, vel integrum possit accipere: ita Salycer. videatur sententia in l. 1. n. 1. C. de padu. posse autem hanc prohibere testationem falcidiā, est communis: ea Bartol. in l. qui quadrangula, in fine principi. ff. ad legem falcid.

Et quamvis hæc quaria Falcidia hereditas dicatur esse debita iure hereditario, tunc iure institutionis, l. 1. s. 1. eam Glos. in vñf. quartam, ff. eadem vñf. quæ etiam à principio, cum lex Falcidia hæra est, deduci potest contra expressam voluntatem testatoris: l. quod bona t. 1. 5. 6. t. l. Tarsa, in fin. ff. sedem tit. Hoc rameo potest prohiberi per testatoris s. fieri expressum, in Autb. de hered. C. falcid. Mol. de inst. 1. apud. 1. 37. pag. t. 1. 39. ut collat ex iure Ambent.

C. c.

Ambent.

421

422

423

424

425

302 Part.III.Lib.V. De Hæredib.& Legatar.

Auribene, sed cum testator, C.ad leg. faleid. & ex Antb. de bated. & faleid. Mantic. de consuet. lib. 9. art. 14. n. 3. Quinjunctu attempo nre Caſtelle cellare falcidiam tradit. Spm. gl. 8. de legato, numer. 90. in legatu, post Gom. rem. 1. refol. cap. 15. n. 11. & ita fuisse iudicatum in supremo Senatu iefect Menez. in Leam quam, C.de fiducemus. Nihilominus adit non propterea manere hæredem ex hoc, sine lucro & commodo, explendo pte defuncti voluntatem in Auct. de bated. & faleid. §. si verò, collat. 1.

426 *Commodum ergo detraheodi falcidiam cooceditur hæredi ad secundum hæreditatem, vt legata præſentent, ex L. et. 4. lib. 5. n. 3. non collation. Reg. Nam ex iure communis, Falcidia, & Trebellianica remedium id est introductum fuit, vt hæredes testamento scripti faciliſſim iocantur ad hæreditatem ad euodam, & ita vltimum defunctionis voluntates efficiunt formenter, que alias adiunctione nre glæda itetrix maoeot, vt pote cum ex nostra adiunctione testamētrobue omnino maoeas inaneat in proposito trudit Alc. Paradox. lib. 5. c. 19. & Molan. de primog. lib. 1. c. 7. n. 9. vñ. ne obſtrat si dicimus, sed nos folium hædi edum gratia, verū etiam proprieſtateſſatores lex Falcidia fuit illata, vt ſculpet, ac ilamenta habentem effectum ad utilem publicam recipientem, l. vel negare, ff. quemadmodum ſellam. oper. & l. Gallo, §. quid si u. c. cum Glouſ. in verbo, vñlataſſe, ff. de liber. & poff. Cum ergo hæres ſcripsiſſi recuſaret ſio ſpe lucis adic hæreditatem, & manente oneribus hæreditatis obſtriduſ, monebatur ad adiunctionem ſpe Falcidia, ne legata redetenter inutilia, quippe fundamento labiliora ruit ad hædicionem, & flemiſſionem, §. adem Seruus, de domo, infel., led quia caput totius ſtellamentis est hærediſ instituio, ff. ante hædidi, in hædi. de legat. idcirco vltimum fuit ob bonum publicum, vt hæres poſſet quarum patrem bonorum recuperare, cui bono lex Falcidia prouidit, vt hæres hoc lucro inductis faciliſſim monetur adie hæreditatem, & laſſicante voluntateſſi testatoris. Atque ita quanum Falcidia favore teſſatorum fuerit inducta, & teſſator olim fauor suo non poſſet renunciare, & Falcidiam impideſt, eò quia in grātiam etiam hædum prædicta Falcidia fuit promulgata, non eſt dubiuſ quin ipſe hæres potuerit beneficio legis Falcidia renuntiariſſe hædi, vt diximus, teſſator poſſet Falcidiam impideſt, quia ſatis publico commendo prouidit, cum hæres propter premium ſaluum etiam valeat hæreditatem adie: vt tradit Butan ff. vi. vere expreſſum, in d. Auct. ſed em. teſſator, & ibid. Caſt. v. 4. & li non adiuerit, tamen teſſator in teſſamento valent, & hæreditatis defetur certis perioſis expreſſis in d. ff. vi. vero expreſſum, & in Auct. ber. amplius, C.de fiducem.*

428 *Quoniam eft in Falcidia habeat locum in donationibus inter vios? Respondeſt non ſolam detrahēti à legatis, ſed etiam in donationibus cauſa mortis, L. et. pater, ff. 6. art. 1. l. 1. ff. 5. ff. quia ex mortis ff. queritur legat. Gom. rem. 1. variatio c. 4. n. 17. illation. 1. Molan. de primog. lib. 1. c. 12. n. 9. Conat. tamen in rubro. de teſſ. p. 3. n. 20. vult duxare ex donatione cauſa mortis poſſe detrahēti Falcidiam, quando facta eft in codicilli, i.e. in teſſamento ſecundus h. fuit donatio extra teſſamento, ſed codicilli am. Nihilominus vñlicum hædi donatio cauſa mortis, poſſet ex ea deduci Falcidia, ſi morte conſideretur. Ex quo ſequitur non detrahēti Falcidiam de donationibus inter vios, quia n. n. ſapiente naturam vltimum voluntatis. Eodem modo non detrahēti Falcidia quando teſſator prohibuit rem legatam alienariſſe diximus n. 4. ex Mantic. ſopra. n. 16.*

429 *Illiud etiam addi potelli Falcidiam poſſe detrahēti ab hædro legatarum, non conſtituantibus, aut*

dum feſtentia non ferunt, qnones in pnam nequit illam extrahere, nam regulariter nemo tenet pnam lubore antequam ipsa exigatur, atque feratne ferentia, pſententia quando ſubice pnam eft aliquid loſtere, Molin. de iuſi. dif. p. 223. §. 9. vñ. incipit. *Mol. dubiam, vbi concludit hæredem in foro conſcientia non reoeti loſtere pnam ante latam ferentiam. Sanch. lib. 3. impræcept. Decal. c. 1. 2. ex n. 8. vbi n. 19, id extendeſt etiam quanđo pnam imponitur ipſo iute. Quid tanquam probabilitus eſt n. 20, requiri ſemper ferentiam, falem declaratiōnem criminis: que res cū ſit dubia, diſcendum eft noluntur legiſtare, ut obligare ad pnam ante omniū iudicis ferentiam; & ut bene docent Naunart, Summa filijana c. 23. additione ad n. 66. c. 23. & Simanch. de leſſ. Caſt. n. 2. 27.*

431 Non detrahēti tamen Falcidia quando hæres inſtitutor accipit à teſſator, vt non poſſet plus petere, vel habere, quia quod ibi rehabet etiā Bald. in L. et. p. 1. n. 4. C. de mer. dat. Mantic. de conſ. lib. 9. th. 1. 4. n. 21.

432 Anvetio Falcidia fit prohibita in legatis ad cauſam piam ambiguitat. Conflat tamen illa prohibitiōnem ex Antb. ſtimular. C.ad leg. faleid. & ex Antb. de Ecclesi. ſi auem hæres: & probatur, quia de pias legatis, & de fideicomſilio ad tem piam non deducit Trebellianica, ut tenet Conat. in c. Raynal. de teſſ. §. 3. n. 7. Emmanuel à Coſta in c. ſi pater, p. 2. tertio, Trebellianica, n. 1. n. 6. Ergo occ. Falcidia, nam Falcidia, & Trebellianica ambulante pari paſſu eft text. in l. Tito, cum ſimilibus, ff. adl. Falcid. & diſpoliū in uno cauſa, coſequit diſpoliū in altero paſſu, per regn. Glouſ. in l. quod vere centra, ff. de legat. Glouſ. l. ſi que ferat alieno, C.de furt.

Nihilominus teſſator potest tubere vt de legatis pitis ſoluator Falcidia, vt tener Kipa in. neme poterit, n. 1. 28. ff. de leg. 1. Ceull. commun. contra commune. 9. 27. n. 5. Idem A Coſta ſopra. ſel. 285 ſequunt. quando hæres etiam pia cauſa, tunc a legatis pte cauſe teſſatoris detrahēti poterit Falcidia, vt a fideicomſilio pia etiam cauſa teſſatoris deduci poterit Trebellianica, agiſtamento text. in l. ſel. & milites, in p. ſel. c. ff. de excusacione.

433 Et quoniam in legatis ad pias cauſas, ſecundum communem opinione in legatis particuliſſibus occlet Falcidia, nec non & Trebellianica, vt coſmunicat Scribente, in cap. ſi pater, de teſſ. in 6. & Capri. en. 6. 6. n. 12. etiam fogg. incipit. Cum viſeſtac tamen non procedit in legitima, quam occ legat quidem ad pias cauſas extenuare poſſunt. Auct. Gal. lib. 2. ob. 2. n. 1. 9. n. 6. Nam legitima integrè debetur, etiā filius teſſamento paria approbat, et accepit ſibi teſſator in eo quia non oblitante tali approbatione integrum legitimum pteret, vel acceptam teneatne filius poterit. Ancharen. cap. 1. 1. 8. incipit. Plata ſent. dubia: Decius conf. 6. 88. 3. 9. incipit. Ad deſper. marianen. quoniam aliqui teneant contrarium ob tacitam paternę voluntatis approbationem, piove vult Calcan. conf. 5. 6. n. 1. 8. incipit. In cauſa domine. Cephalaens. 27. 1. n. 1. 4. vol. 2. & conf. 29. 1. n. 16. etiam vol. 1. incipit. Abi gurgi: per tationes ibi adduſas non tamen illi recedendum ab hac ampliatio- ne, cum ſi magis communis, & fieri pedem melioribus rationibus, n. filius adeudo hæreditarem expreſſe reuocauerit legitima, vel eius ſupplemen- to, ut conſtat fieri poſſe ex dilaſ. l. ſi quande, ſ. ſ. & ibi Decius & Socio. in conf. 12. n. 9. & conf. 1. 36. n. 16. vol. 1.

434 Quid si filius ſub conditione grauerit; non fo- lium legitima, ſed etiam Trebellianica dicta- hære poſſet, & ſic duas quartas deducet, tecnon dū ſummanent opinionem in cap. Raynal. ſ. de tellam.

testamentum. Andr. Gail. d. lib. 1. obseruat. 2.1. num. 1.
deducere, inquam, sub conditione granatos si sine
liberis decedar, vel in diem, duas quartas primis le-
gitimam iure naturae sibi debitam deinde de Trebellia-
nica, ut quilibet exsuscitatus habeat restitutio, vel
fideicommisso granatos secus si puer regans sit re-
stitutor, quia tunc deducit vnam dictam Quaream,
437 Trebellianica namque impetratur ei in legitimam:
& sufficit ad excludendam querelam, quod si institu-
tur, aliquid iure institutionis habeatur ext. an si
aliquid queque capitulum in Auth. ut cum de appellar.
text. in Lominiode, & in I. scimus, C. de iustitia seism.

§. XV.

Quid sit Trebellianica, & unde ortum
habuerit, & quomodo differat
a Falcidia?

E P I T O M E.

- 438 Trebellianica est portio qua deducitur ab herede
de fideicommissis vniuersalibus, sicut Falcidia
de legatis.
- 439 Trebellianica fuit introducta in commedium ha-
redii granatorum velis esse heres.
- 440 Trebellianica sive sumitur pro Falcidia, & è con-
versatio Trebellianica, & ratio illius, pendet
à voluntate testatoris.
- 441 Trebellianica secundum receptorem prohiberi pos-
est tam in testamento, quam in codicilis.
- 442 Prohibitio Trebellianica potest imponi filii pri-
mi gradus.
- 443 Trebellianica potest prohibere testator tacite, &
expressa.
- 444 Trebellianica prohibetur tacita ex quibus con-
tinuitur appara.
- 445 Trebellianica tacita prohibitor videtur, quando
mandatur reliqua res hereditatis, quando
mandatur reliqua quacunque bona peruenientia
ad heredem.
- 446 Trebellianica prohibetur quando testator vult
germinari verbo.
- 447 Trebellianica censetur prohibita in bonis alienari
prohibitus.
- 448 Item censetur tacita prohibita, si testator dicat ha-
redi granato ut reliqua hereditatem deducatur
sibi centum.
- 449 Prohibitio Trebellianica quando mandatur re-
liqua omnia pleno iure: ali negant, ali distingui-
unt: explicamus verba, pleno iure: C. n. 450.
& 451.
- 452 Trebellianica ac censetur prohibita, quando te-
stator noluit molestatu fideicommissariis ab
herede.
- 453 Trebellianica censetur prohibita deduci ex fi-
deicommissis vniuersalibus, & singularibus.
- 454 Trebellianica ac derribatur ex Maioratu inisti-
tuto ex Terre, C. Quinto, apud Hispanos.
- 455 Legitima tantam, non autem Trebellianica detra-
hatur à filio, quando si fideicommissum est parvum.
- 456 Heres vniuersitatem in rebus certis ac derribatur Tre-
bellianica dato herede vniuersali.
- 457 Filium heres vniuersalitatem in istitu ex parte, &
rogamus eam restituere, legimus, & Trebellia-
nica de ducatur.
- 458 Filium, qui approbat testamendum patrum, in que
prohibetur Trebellianica, non potest eam deducere, si eam in iuramento approbavit.

Fragm. Regim. Chist. Reipub. P. III.

459 Filium ex eo quod aduerteret hereditatem, non in-
telligitur testamendum approbasse, ita ut Tre-
bellianam restituere negetur.

460 Legitima ut facias, prout patri visum fuerit, au possit derribere Trebellianam.

461 Trebellianam deduci non potest à fideicommisso
causa pia regulariter.

462 Trebellianica ac derribatur de fideicommisso
pauperium fallo? Affirmas Bald. Sed alii al-
ter respondent,

463 Heres institutus & regam restituere, resinet Tre-
bellianam, nisi coactus adest.

464 Heres fideicommissario granatum alteri restitu-
re, non habet Trebellianam.

465 Quia requiratur, ut qui possit restituere Trebel-
lianam.

466 Appriuere heres Trebellianica, si non confecritis
inventarium.

467 Heres ob non confectum inventarium amittit
Falcidiandum, sed non Trebellianam.

468 Lex pauula non eis excedenda.

469 Appellatione Falcidio non continet Trebellia-
nica in penalibus.

470 Nemini pena impunenda est, nisi iure expresse
cavetur.

Trebellianica est quarta portio, qua ab herede 438
de fideicommissis vniuersalibus deducitur, si-
cū Falcidia est quarta portio, qua ab herede de le-
gatis, qua excedunt doddantem bonorum, retinuntur,
sed quia heredes, Instit. de fideicommissis hered. Hoc
damen, quia facta est generalis ex equo legato
tum, & fideicommissorum, frequentiori calculo
recepimus illa, ut Falcidia reperiatur in legatis, & fi-
deicommissis singularibus, Trebellianica acumen de-
ribatur ex legatis, & fideicommissis vniuersalibus;
propterea Iacobus in Rota, q. ad Trebell. col. 2. quia testi-
tur etiam communem Pao. Pic. in I. in quartam, n. 6.
ff. ad leg. falc. legimus Parisi. in conf. 43. n. 45. vol. 1.
quoniam aliqui discordant, et tamen hoc communis
descriptio Rips iul. in Quaream, n. 3. C. 4. ff. ad
leg. falcid. Socin. iun. conf. 122. n. 5. vol. 1. & conf. 45.
n. 16. vol. 3. Span. gloss. 26. in spord. n. 12. vt in n. 2.
tradit quare fuit Trebellianica introducta; nimili-
num, quia cum heredibus granatis de restituenda
hereditate nullum cōmodum supereffet, neque aliqui
quam ex additione hereditatis velutatem sperent,
renuebant inluteos heredes esse, & hereditatem
adire, & ita ex exemplum Falcidie per Senatuscon-
sultum de fideicommissis vniuersalibus concessum
fuit eidem Quatam sibi affimeretur, quod per Sena-
tusconsultum Pegalianum fuit decreatum, ut videtur
est in q. sed quia hereditas, Instit. de fideicommissis hered.
Comique ex Quarta Pegalianica efficitur, qd
quia ex Senatusconsulto Pegaliano fuit inducta;
nuncopatur tamen hodie Quarta Trebellianica,
et quod excluso Senatusconsulto Pegaliano, on-
onia tribuit Iustinianus Trebelliano; quia capitulo
erant, & reperebantur in Pegaliano, ut constat ex
q. sed quia stipulationes, de fideicommissis hered.
& exponit Cuiacius in princip. Instit. de fideicommissis
hered. Unde quia à Pegalo fuerat invenuta, Trebel-
lianica dicuntur hodie: ut patet ex cap. 5. pater, de
testam. lib. 6. ex cap. Raynaldus, & cap. Raynaldus, de
testam. ex. 1. f. 5. Manic. de con-
iunctur. lib. 7. s. 1. n. 1.

Trebellianica item sumitur pro Falcidia, & è con-
seruo, secundum Glottam, verbo Falcidia, in I. si vi
allegas, ad leg. falc. Glott. verbo, leg. in I. quaream,
Cadem. ius. Causal. censuit contra com. q. 101. n. 42.
Finis. Trebellianica deductionis est cum relatione
approbationis fideicommissis limitis. Raro quoque

et prohibitionis causa, & imputatiois, & voluente pender testatoris Petri. Geog. in synag. uris unius. p. 3. lib. 2. c. 3. n. 26. & 2. 4. n. 7. vbi Falcidia, & Trebellianica differencem constituit.

- 441 An vero Trebellianica detractione possit à testatore magna eil contoerter. Receptio tamē opino eil, prohibet postea Anton. Gabriel. lib. 4. cancl. sit. ad Trebellianam. cancl. 1. n. 2. vbi testatur de communī. Idem tradit Hieron. Gabr. in conf. 9. 1. n. 10. lib. 2. Menoch. conf. 1. 6. n. 2. pof. alios. & conf. 3. 6. n. 26. Quod procedit tam in testamento, quam in codicillis, in quibus Trebellianica, & Falcidia prohibent potest detractione; vt cum aliis vult. Constat c. Reynaldi. 5. n. 6. vers. in summa de test. Citt. rom. conf. 7. n. 15. & conf. 9. 3.

- 442 Hac autem prohibito potest imponi etiam filius primi gradus hædicomilo granitis; ut nequeant Trebellianica detrahiri. Et scripti Anton. Gabr. supra d. tenu. t. n. 6. & Menoch. d. conf. 5. 6. n. 26. Dicitur tamen testator potest prohibere expiatio, & tacite huiusmodi detractionem; expiatio quando expiatio quando expiatio verbis illatis prohibetur, & habetur in Autb. sed cum testator. C. ad leg. faleid. per haec verba: Sed cum testator hoc exprimit enim, non ignorari que modus sit sive parvus, sive fatus Faleida. Præsumitur omnisque iuris vices sui patrum, quando licet, prohibebat detractionem Trebellianica; Bart. in d. Autb. sed cum testator. s. 5. vers. prædicta, que dant. Molini. de primis lib. t. c. 17. n. 12. vbi ex mōtis ponit patrem negantem: sed contraria ut vocem sequitur cum multis ab eo telatis & Mantic. de cancl. lib. 7. sit. 1. 2. 4. 22.

- 443 Cessetur etiam tacite prohibita detractione Trebellianica, si conjectura apparent: Anton. Gabriel. supra dicto lib. 4. cancl. 1. n. 2. Mantic. de cancl. 1. n. 1. & Petrus Anton. Petta in tract. de fidicommiss. q. 1. 15. n. 1. 97. post Alciaturn in repons. 49. 7. 1. Stabilit probatur detractionem testatorum, quando mandauit testitorum totam hæreditatem luam: ita Tiraq. in l. 1. si unquam in verbo, etiam, n. 1. vers. similiter, C. de reman. dinar. Menoch. conf. 7. t. n. 1. lib. 2. t. conf. 3. 7. 4. n. 14. lib. 4. post Roland. conf. 2. 7. n. 3. 4. lib. 4. Natura. in conf. 1. 2. n. 7. lib. 2. & Ceph. in conf. 2. 7. n. 1. 4. lib. 2. Eodem modo præsumitur prohibita detractione Trebellianica, quando testator mandauit, quod hæres grauissim testitorum quæcumque bona ad eum pertinuerint: ita Neulan. conf. 1. n. 35. in fin. & Petta d. q. 1. 1. 1. 99. vers. decimum sit exemplum.

- 446 Cenetur etiam prohibita Trebellianica quando testator dixit verbis germinatis, ut testatur tota, & integra hereditas: ita Menoch. conf. 3. 7. 4. n. 14. vers. & quoniam Petta de fidicommiss. q. 1. 15. n. 200. Que opinio est magis recepta, telle eodem Petta d. n. 100. ve. s. contraria tamen. Idem dicendum est quando testator mandauit grauissim ut aliquod faciat, & nisi faciat, quod cadat ab hæreditate, vel pro non instituto habeatur res. Ruhn. conf. 4. 7. n. 8. lib. 2. quem Anton. Gabr. lib. 4. cancl. sit. ad Trebelli. cancl. 9. n. 8. sequitur, quoniam dilletus Hieron. Gabriel. conf. 9. 1. n. 1. & in conf. 1. 9. lib. 2. Sed Alciaturn in repons. 5. 7. Testamento, & translatio, n. 2. adhuc Ruhn.

- 447 Secunda conjectura deducitur ex verbis etiam testatoris dicentibus: bona mea ut subscire fiduciomillio, ut nullo modo alienari possint: truncum non possit deducere Trebellianica, & statutus Iustus.

in Aut. sed & in ea. C. ad leg. faleid. per haec verba, ibi: Sed & in ea re effas Faleida, quia ita relata eā non alienatur, sed permaneat apud successores eius, cui relata eā. Discedat tamen Hieron. Gabr. in d. conf. 8. 7. n. 6. & 7. lib. 2. Nam quoniam dixerit Iustinus, natus Falcidiana celare io eare alienari prohibita; non tamen statut, quin ex aliis bonis deducere possit falcidia. Quoniam Paul. conf. 4. 3. n. 24. lib. 3. notaue dispositionem d. Autb. sed & in ea, non habere locum, quando non extaret alia bona, ex quibus falcidia possit derivari.

Item dici potest si testator mandat hæredi gravato ut reliqua hæreditatem deducatur libi censum, & quod non possit plus detrahentia: ita Gabr. d. lib. 4. en. ad Trebelli. cancl. 8. Cui addi potest quando testator aliquid reliquit, ipsi hæredi gravato pro omni & tunc quod ipse possit pretendere ex iis bonis: Sed de hoc dubitat Petta de fidicommiss. q. 1. n. 19. 9. in fin. vers. decimum tertium sit exemplum.

449 Pro reliquis conjecturis illud venientia dici potest, quod tumunt à significacione verborum, quae ut venientiam omnia complectuntur; de quibus us agit Petta in d. q. 1. 5. ex n. 190. usque ad n. 200. Atque ita dicendum est detractionem propter hanc quando testator mandauit hæreditatem testitorum: Anton. Gabriel. supra cancl. 3. Idem quando testator dixit hæredi ut reliqua hæreditatem plene incisa Bald. in l. prædicto. 4. C. ad impuber. & alio testitor. Alex. in cancl. 20. t. col. 2. lib. 6. Sed contra in hoc calvo non præsumit his verbis prohibitam detractionem Trebellianica, tanquam magis receperit volunt Gabr. supra eucl. 4. m. 3. & mulier. in conf. 3. 9. n. 15. & Neulan. conf. 1. n. 3. 4. Quoniam alij utrumque distinctione dicentes, quod aut vnde illud verbum, plene vere, addita sunt verbis, que demonstrant relationem omnis honorum, aut non addita sunt alia verbis: si adiungunt, tunc præsumti detractionem prohibitam, & ita habet locum prima opinio: aut non adiungit, & tunc non præsumti prohibitam.

Mantica autem de cancl. lib. 7. tit. 1. n. 8. docet verba, plene vere, non impedit Trebellianicam ex. Oldato in conf. 1. 4. 8. n. 4. descente, hæreteria non ampliare testitutinem, sed eum, qui testitutum debent de roce, denotare plenius dominij transfigurationem: legitur Romanus in Amb. similes, n. 109. C. ad leg. faleid. atque ita continetur in conf. 7. 5. n. 2. & in conf. 7. 9. n. 2. vbi est hanc potest esse etiam numerum: & ita respondit Castren. in conf. 1. 8. n. 4. vers. nam verbum, plene vere, vol. 2. secundum quem potest intelligi, plene vere, hoc est dieclis, & pleni dominij, à quo vnde non est separatum, sed cum eo consolidatum: ad differentiam dicitur, à quo vnde dominium est dominum, quia tunc non est plenum: Glob. in l. Iustitiae, in verbo, plenum, ff. de rei vendice.

Quoniam alteri possunt intelligi verba, pleniora, videlicet proprietas, & viatuibus, iuxta. Tertia, pell. pell. pell. de ann. legat. & vult Bald. in l. m. are, C. ad Tertii, unde rametis Trebellianica detrahant, illud verbum potest in residuo suo fortius effectu, videlicet, illud ad fidicommissarium plene vere pertinet, tam directe, & coosolidati dominij, quoniam proprietatis, & viatuibus. Quare cum alio, & also modo possit intelligi; non sequitur expressum prohibitum esse Trebellianicum: prove tenet Benedict. Capa in conf. 3. 6. num. 9. vbi testatur de communī, ut etiam vult Felic. in cap. cap. cap. num. 3. de fer. compet. Tiraquel in l. 1. quoniam in fin. C. de reman. d. donis. Tu tamen non dilendas à distinctione supra remorata.

Questionis est an censeatur prohibita Trebellianica ex eo quod testator nolocit hæredem possit fidicommissa

Disp. VIII. De Trebellianica. §. XV.

305

deicommissarium molestare? Responsus sit, non intelligi prohibutum Trebellianicam deducere: ita Feliu. in e. conf. 5. ad fin. de rescript. & loao. de Mol. in l. paterf. alias sub L. que solvendo, s. paterfamilias, n. 9. s. de hered. test. quod est intelligendum nisi plenitudo verborum aliud suadeat, veluti si testator dicat quod non molestetur fideicommissarios; tunc enim intelligitur tam de molestia iures, quam facta, & ex consequenti oec Trebellianica habeti poterit. Crot. in l. filialius hoc modo concepsa, n. 50. s. de verbis obligacione.

Similiter non ceniebat Trebellianica prohibita ex eo quod testator voluit re filium, omni exceptione remota: quia sunt verba generalia, & sequentia, & praesumitur remota omnes exceptio, quatenus subseruit ipsa parturientis Rapha. Cum. in conf. 3. ad fin. Secus testator dixit quod fideicommissarios habete debebat bona sine aliquo oneretra Bertrand. conf. 1. 4. col. 5. lib. 3. quem lequitur Anton. Gabe. in lib. 4. ut. ad Trebell. concil. n. 1. 2. Idem dicebatum si dixerit testator vobis ve hæres meus testator hæreditate sine diminutione Alex. conf. 5. p. 15. lib. 3. quem referat ac sequitur Curi. i. unconf. 1. 6. p. 1. 2. Cotter. de potest. reg. in materia Trebellianica in 3. dub. n. 1. 2. &c alii, quibus accedit Iul. Clat. 9. testam. q. 6. 2. n. 4. ver. Nihilominus ergo semper hanc opinionem sequimus sum. Molin. d. lib. 1. c. 17. a. n. 1. 6. vbi addit ooo sufficie si testator dicit: foliatus omnia legata, seu fideicommissaria, que ad aliud referunt possunt: ita Paul. testolur in Amb. sed cum testator, n. 1. & conf. 1. 8. n. 1. 0. lib. 1. & iterum conf. 7. n. 6. easdem lib.

453 Sed quid dicendum de fideicommissis singulatibus, oonquid deducunt Trebellianica? Ratio dubitandi, quia ex fideicommissis viuis et aliis Trebellianica detrahitur, ut probatur ad locum titulū, C. & ff. ad Trebellianicam. Ideo ex fideicommissis, seu reliktis singularibus detrahitur falcidia: ut habetur rot. titulū, C. & ff. ad leg. falcid. quocin dicendum est, in Majoratu viuis et aliis Trebellianicam esse detrahendā, sicut de fideicommissis viuis et aliis tem. per detrahitur Majoratu autem singulari falcidia detrahitur. Nihilominus si inter dicto in Majoratu viuis et aliis succederetur, non esset detrahenda Trebellianica, sicut nec de singularibus falcidiis, et quia non detrahitur Quarta a dicto succellecto, secundum l. si grid ad declinandum, C. de Episc. & Clerc. quo testu nixos ab Paul. de Caltr. n. 1. ad fin. duxit ex infiltratione, vel subtilitate directa non esse locum Trebellianica, vel Falcidia: Idem vult A Colla in e. pater. de res. lib. 6. 1. p. verbo, absque definitione, saldes Trebellianicas, & Falcidiam de solis obliquis reliktis detrahiri posse. Quare cum Majoratu succellit obliqua sit, bene Trebellianica, seu falcidia detrahit potest: ita Mol. de primog. lib. 1. c. 1. n. 24.

455 Iussa quod legiua ratiōnē, non autem Trebellianica deductio a filio, etiam cum fideicommissis est putum, ut scribit Bart. & Bald. in l. Pap. 5. mem. n. 1. ff. de inoff. test. idem Bald. in conf. 2. 43. n. 2. vol. 1. & hac et magis cōmuni sententia, ut Alex. testator, & sequitur in conf. 2. 6. n. 1. 2. vol. 1. & in conf. 16. n. 4. sed lib. Quod procedit quidq; appulit et claus.

Fragei Regim. Christi Reipub. P. III.

fula codicillatis in testamento: Alex. conf. 1. 2. n. 8. vol. 1. 4. Vnde inferitur quod minime ex clausula codicilli Trebellianica intelligatur expressum prohibita Mantic. de coni. lib. 7. n. 1. n. 3. 2.

456

Sed quid de herede instituto ex rebus certis, an derribas Trebellianicam? Negatur ex L. quatuor, C. de hered. iust. si aliis est hæres viuis et aliis institutus, quia habetur loco legatari, nec potest intelligi rogatus, ut hæres; neque de testamento hereditate dat potest rogatus: ergo non est locus Trebellianica. Obiectuandam tamen est filius est hæres institutus ex rebus certis, & rogatus post mortem restituere, posse quidem legitimam debitam deducere iure naturae, Trebellianicam autem non posse testinare: per text. in l. lex falcid. 5. ann. quatuor, ff. ad leg. falcid. ita Comes conf. 40. n. 6. & 7. vol. 1. locan. de Anania. in conf. 79. in fin. Guid. Pap. 2. in dec. 4. 6. Erit cōmunitas opinio. Ratio, quia Trebellianica est quarta portio hereditatis, quia iure hereditario testator, & iura activa & passiva complectitur sed apud illum, qui ex certis rebus suis institutis dabo collate viuis et aliis, non repperit his hereditarium, quoniam C. de hered. iust. Ita nec Quarta peccus illum remanere potest, quia pars suo iure aperte debet: vnde etiam de toto ad partem vales argumentum ut tradidit Euseb. in Ioseph. legalib. loc. 180. C. Caet. concil. loc. 5. Menoch. prafimp. lib. 5. q. 33. n. 27. & conf. 7. 2. n. 5. Flamin. de confid. q. 1. 5. n. 106.

457

Ceterum quando filius est viuis et aliis hæres institutus etiam ex parte hereditatis, & rogatus eam restituere post mortem; neque leg. vii. 1. mand. sed etiam Trebellianica potest detrahere: vi per c. Raynal. & c. Sib. Scibent. de tell. Bart. in l. Pap. 9. mem. n. 1. ff. de inoff. test. Quæ restoluto valer in iudicis, & to Schol. ut alterum Comes in conf. 1. 3. 6. n. 6. vol. 1. & Socin. sen. in conf. 3. 3. ex n. 1. 4. vol. 1. & in conf. 3. 3. n. 3. vol. 4.

458

Quid ergo de filio, qui approbavit testamentum patris, in quo Trebellianica expedita est prohibita? Dicendum est eam detrahere non posse; maxime si cum iuramento approbavit: ita Ancharen. conf. 1. 5. 2. n. 3. Paris. conf. 1. 6. n. 6. vol. 1. Roland. conf. 7. 8. ex n. 1. 3. vol. 1. nam per talen appo' ationem videtur remississe ins, quod sibi competit in ipsa Trebellianica, qui Rama, & duo fratres, ff. de verbis oblig. lequitur Gorzid. in conf. 9. 7. in prim. & col. fin.

459

Non tamen ex eu solo quod quis adserit hereditare intelligitur testamente approbasse, ita ut Trebellianica cum retinere nequerat, et quia adeo simpliciter, falso rite, non intelligit approbasse, nec videtur tunc usus beneficio libi à legge concelesto, & quia heredit. Infin. de fidel. et. f. hered. Ac quando facta conscientia cum fideicommissario testamenti approbante, & singula in eodipso, tunc videretur tenacissime Trebellianica, quam coopta voluntatem testatoris tacitam referente poterat: ita Ancharen. in d. conf. 1. 5. 2. n. 7. & 8.

460

Post legitimatum ex lege, ut nequeas succedere nisi propter viuum fuerit parti, nequir detrahere Trebellianicam, ex conscientia voluntatis, si institutus hæres, & rogatus sit restituere hereditatem. Oo' procedit si Trebellianica est prohibita à testatore: Nam in filio legitimato eo modo, ut non possit succedere nisi quatenus parti videbitur, cum trebellianica est prohibita, cellat tota dubitatio quia claram est eam runc retinere contra voluntatem testatoris, sed talis filius ex ipsa forma legitimatum contra voluntatem nullo modo succedit, neque potest concipi aliquam portionem hereditatis. Nihilominus si Trebellianica non fuerit interdicta, opinatur Decius conf. 2. 57. filium ex legitimatum posse Trebellianicam ex fideicom-

C. c. 3

misse

missio fiducie hunc deducere praesertim quia cum posse
prohibeatur hodie, si non est interdicta, non deca-
nitur in iusto reatu. Quia autem alii altera dic-
unt; lequit ut tali filius tenetur ex quo patens
voluntate, nec possit Tiberianum libi aliud esse;
ita Alciat. *in l. memo paref.* n. 3. 4. de legat. 2. & Regin.
conf. 3. 6. m. 19. vol. 1. 3. contra Ucicum ubi *supradicta* cu-
ris opinione tecedit Maot. de conciliat. d. b. 7. u.
t. 2. ad fin. *Memo* chanc. 3. 7. 1. ex n. 14. quem vide.

notas Menoch. *conf. 172*, n. 6. & diximus *supra*, § 5.
precedent. n. 424. Quia ita decimum est in persona,
quæ non debet extenda de cœlo ad calum, nulli quan-
do exoptimitur : Sanc. lib. 13. *præcepta Dec.* c. 18.
n. 5. *Sayt. de confus. lib. 9*, §. 10. n. 44. vbi probat per-
nas non excedit de persona etiæ ad actiones dæmonis.

Sed contra oocirur: hæres non conficiens inuen-

461 His adde Tiebellianum deduci non posse à fidicommilio causa per tēlōnū, osī hæres grauitas, fit etiam causa pia, vt dicta est. Molti contra, dis. p. 18. argumento fidelitatis, que non detrahatur de legatis pīs, vt constat ex Ambrosi similitudinē, Cad. leg. fidei, & ex Ambro. de Eccles. iii. q̄ si autem bases : nam quod in Falsidā sancitum est, eo ipso concretus statutum in Tiebellianis certe ibi Melius ad fin. Quare de fidicommilio pī non posse decessari falcidam regulariæ tradidit Barrol. & Angel. in Marcian. ed. 3. translat. & ad Trelb. Oldad. cons. i. 4. 10. cipit, Pro sapientia conseruante, Castren. cons. i. 4. incipit, Ne stet anno prædicti anni filius sic hæres grauitas fidicommilio, cap. 3. pater. de tēlōnū 6. Bald. in mar. verbo, Et simul contra teneri plebej Bald. etiam in libro in Amb. similitud. Cad. leg. falcate verbis, modo quoque, & in l. precibim, col. 1. 5. vers. sequenti quæstio, C. de mīnib., quod inhibetrum pauperum pupillo facta est directa, & Trel. ellianica non detrahitur ; sed legiūm tantum ex persona filii.

462 Quid de fideicommisso panisperibus factio, an Trebellianus detrahitur? Bald. in l. 1. quod panisperibus, q. 17. C. de Episc. & Cleric. A. finitam; Bart. antem in Ambros. in easem, C. ad leg. fiduciad. dicit cestare Trebellianum. Attamen Paulus Calixt. cap. 5. t. incipit, Curia primò quiescens, in consil. 14. incipit, Viso pontificis, & in dubio, p. vbi tenet bluina grauaram fidicommissu pro posse detrahitur legitimam, sive tamen fidelitatem, nec Trebellianum quod etiam vult Berrachian. in repertor. 3 p. verba, Trebellianum, ex n. 10. ubi n. 19. additum cum Paul. de Calixt. cap. 19.8. detrahit Trebellianum de fidicommissu factio Hoiopolitanis constituta sine authoritate Episcopi.

463 Illud etiam certi juris est, haeredem institutum rogatum testitum habeatatem ex Senatusconsulto Trebelliano, Trebellianam posse tenitare, *i. post mortem, C. de fidei communis*, nisi compulsa adserit hereditatem; enim non deritatur: *Bac. in l. acceptus, g. ad l. felicis, l. in l. cum filio sumptuosa, i. 46 d. leg. 1. Manti de consil. lib. 7. 10. 1. 1. 8. 3.*

464 Hinc fit ut fideicommissarios universitatis rogatus
alere refutare quoque sibi allumere Trebellianum
cam, quia oenetha haec, neque est togatus ut haec;
I. t. vix denique, versu de Natura, I. p. parvum, q. haec si
deicamus farraginum, II ad Trebell. Bald. in I. s. n. 56. C.
communia de legibus, & Alex. in L. penates, §. viii. ad
fin. s. ad I. foliis.

463 Requiritur ergo quod sit hæres primus, & secundus
quid sit rotatus restituente hereditatem ut hæres,
*I. mulier, v. def. et Trubell. & his Alex. Item Trebel-
lianica dectrahuit per primum hæredem grauatum,*
non autem per secundum, vel tertium; sed nisi perma-
nent decessare animo domandi iudicio; t. 1. 6. inde

499 *Neratius, f. ad Trebed. & Bald. in l. cum virum, C. de
dilectionis, col. 3. vers. quero an substitutus. Quin-
iùm Trebellianum retinet etiam hanc hereditatem, l.
quoniam, & sic Bald. Cad leg. falcid. Illam tamen
non perdit hanc non confessi inventariu, vt Do-
floris communiter, refit Paul. de Cate, cap. 3. 6.*

467 *etiam communione, cum eis de Cen-*
Molin. de inf. s. am. t. diff. 1. 19. pag. 1547 post Gom.
ram. 1. pars. 5. s. 1. 1. Nec obest quod amittere fal-
*cida, pet. 5. *Sententia* Ant. de beret. & falcid. 15*

post Cyn. et d.l. Mar. etiam f. ad Trebell. n. 8. &c. hæc est communis opinio; teste Couat. in d.c. Raynat. post plures: idem Calcan. conf. 57 n. 7. Cotter. de Trebell.

lauric. §. *from Oceanus sur.* vol. 2. sequitur Roman.
conf. 2.7.6.2.8. Sacrament. *lib.* 2. *scilicet* 4.7. n.8. &c Spin.
in speculaeſſ. glori. 3.5. a.9. quod ampliat etiam in fi-
lio. ¶ n. 5.4. *Natura conf.* 3.10. vbi tenerat hac opinio-

ne non esse tecendam in indicando, & coquendo; præfertim apud Hispanos, cum de iure Regionibus in hac questione sit decisionis. Nam secundum

mitis in eae quatinus in decimis. Tercia lex 7. iur. t. 1.p. 6. solum loquuntur in Falçois, quā hæres aquitatis, oon confecto rouentatio; lex autem sequens 8. quā loquuntur in Tachellino; illud non dubium est.

que loquuntur. *T*ribunalis cuiuslibet non disponit:
cum ergo lex Hispanica, non debet excedere de uno
casu ad alium: *Glossa in Auct.* quia *admonitio*, *C. de fa-*
ctu. 1. 6. 6. *ad. 1. 6. 6.*

erof. Eccles. sequitur Ceuall. communio-camera communio.
q. 26. vers. sed conseruare opinorem, qualius q. 17.
laboret in declarando ius praedictum; tandem q. n. 7. vers.

contrarium, fateatur de iure Regio corrigit communem opinionem. Non tamen est teccedendum à his pra dictis: videlicet, hæredem inventatio non con-

fecto perdere Falcidiām scūlā de Trebellianā. nō
eum Falcidiz appellatione. strictè sumptu nomine,
venit Trebellianus; l. cum filio, f. de leg. t. l. pater si-

Venit. Terciam etiam quaeque in regno eiusdem p[ro]p[ter]eum, q[uod] est leg. fidei. Medioch. d. conf. 2.7 2.8. 4.7. vbi n. 8.2. concludit o[mn]is co[n]fessio[n]em in inventacione, no[n] proponere amittere Trebellianicam; & quamvis in-

proprietate similitudine. Tertius invenit de quatuor ipso
contrarium sequatur n. 91. 94. 98. & 99. tamen
oppositum dicendum est. quia per ea nemini est im-
ponenda nisi excedat. Iuxta eam autem fieri est ut & c.

ponenda nisi expetito iure causarum lita. Et p. quin, h. dinni. S. de Religiosis. Et scmprib. saner. Atqui non re- pentitus io iure expetisse, quod hater non conficiens

invenientiam amittat Trebellianicā: ergo hæc persona amissionis non est imponēda hæredi, præterim quia decidatur in e. Rayn. in fin. de refl. quod latentes nun-

conficiens inveniatur, amitterat falcidiam & nullam
verbū sit de Trebellianica quia ergo inclusio unius
est exclusio alterius. *t. cum praeferat principis f. de iud.*

& iure Canonico decisum fuisse dixerunt Scriben-
tes in d. c. Raynor. Ego idem est dicendum de iure
Civili: Quo argumento in specie hac vbi suae

*Coscius in consil. 180. num. 8. lib. 4. & Betous
consil. 79. n. 47. vers. praeterea ponderis, lib. 2.*

§. XVI.

De obligationibus executorum testamentariorum.

E P I T O M E .

- 471 Executor testamentariorum quid dicatur; quoniamplex
fit; quid illius officium?
- 472 Executor testamentariorum tenet intra mensum
infusuram testamentum defuncti eorum indice; aliter quoniam perdas legatum sibi à testatore
relatum?
- 473 Executores testamentariorum non excequentes de-
functos testatorum, graviter peccant.
- 474 Et qualiter finis excequenda testamenta?
- 475 Intra quod tempus finis excequenda testamenta, &
à quo die incipiat annus currere?
- 476 Et à quo die tenetur executor eorum indice infu-
nsum testamentum defuncti.
- 477 Deinde Castelli non est necessaria adiutio heredi-
tatis ad validitatem eorum, qua in testa-
mento relinquentur: & quid de iure Languedoc,
ac communi?
- 478 A quo tempore incipiat annus currere ad ex-
equendum testamentum, & intra quod tempus
executor tenetur testamentum execuere?
- 479 Executor testamentariorum quando possit compelli
officium accepere, & quando peccet non ac-
ceptando?
- 480 Quia possit compellere executorum testamenti ut
adimplent illud per se, & non per interpositos
personas?
- 481 Executor testamenti an possit alterare, vel mu-
tare in aliud mandatum testatorum.
- 482 Executor quando possit ad excequendum testa-
mentum bona testatorum per se ipsum vendere,
& quid tenetur facere?
- 483 Executor testamentariorum an amittat legatum in
testamento relatum si non excequatur illud;
item quia persona patitur si non excequatur illud.
- 484 Episcopum si elapsi tempore dato executori ad
exequendum testamentum fuerit negligens,
Metropolitanus succedit in eius loco?
- 485 Quae persona possunt esse executores testamentariorum,
& que non? & quid de Religiosis? Quid de
fratribus Ministris? De servis, & de excom-
municatis, aut possint esse executores? num
eodem.
- 486 Hares non adimplens voluntatem defuncti an
principiter testator ipse iure ante sententiam?
- 487 Executor testamenti quo ordine, & modo tenetur
distribuire inter pauperes, & an si fuerit
pauper poterit sibi asserere, & tradere filie
fuerit testator, vel dare unius pauperi ratione
summarum distributionem.
- 488 Executor an possit pecuniam distribuendam inter
pauperes distribuere pro donib[us] virginum?
- 489 Testare precipienti certo tempore dari eleme-
ntum pauperibus, an possit executor praevenire
illud tempus in praedictum pauperum fru-
torum?
- 490 Executor testamenti an possit pro excequendo of-
ficio aliquod premunum exigere, & quid quando
est executor testamenti ad prius causas?
- 491 Executor testamenti cui communiter execuere
conscientiam defuncti, an debita prescripta
solvere debet, & quid quando sumit sibi ho-
rum, & aliorum infracliarum omnium beneficiorum,

qui tenetur solvere debita, & legata de-
functi?

- 492 Episcopus consilio legitimè de negligentia exe-
cutorum, utrum potest, sed etiam tenetur te-
statorum mandata exequi.

- 493 Episcopus compellendo potest facere ut pio de-
functorum voluntate mandentur executores,
quoniam hars fit laici.

- 494 Menitus an sit necessaria, ut datus negligenti
baredū ad Episcopum denunciar potest ad ex-
equandam, & quemodo denunciar clauso anno?

- 495 Episcopus non solum legata pia, sed etiam pro-
phana potest executores mandare.

- 496 In Lusitanis Regno quas partes incurvant execu-
tores infra annum, & mensis à morte testame-
tarii, voluntatem illius non adimplentes?

Et quid de iure Canonico, ac Civili: ibid.

- 497 Miser negligens in adimplenda voluntate de-
functi an refutatur, ne lucrum sibi relatum
amittat?

- 498 Hars qui infra testatorum non adimplent circa
pia, an praeviar legitima?

- 499 Episcopus an posset compellere baredū, vel lega-
taque ad executionem legatarum ad prius can-
sus, quoniam testator prohibeat ne Episcopum
se intromittat?

- 500 Executor voluntarum voluntatum potest Clericos
confidere etiam à laico; non tamen potest com-
pelli ante mandatum suorum ad illud ma-
nus, & cur?

- 501 Executores possunt interpretari ambiguam de-
functi voluntatem, & quemodo id intellici-
gatur?

- 502 Executores nequenue executi voluntate,
non requisito hereditate.

- 503 Executores amissione distribuere distribuenda in
proprietate viva, aut filiorum?

Et quid de Episcopo; & an debeant eligi paupe-
rora: ibidem.

Prima dubitatio: Quis dicatur executor testa-
mentarius: quoniamplex sit, & quale officium?
Quoad primum: dicitur executor testamenti, seu
vitiose voluntatis, qui tenet voluntatem defun-
cti adimplere, & deducit ut exco[n]suetudines de testam.
ita quod est ille, cuius opera, industria & consilium,
singula & omnia coepit in testamento ad ex-
equendam defuncti conscientiam, executioni man-
dator. Is executor potest esse viuentialis, aut par-
ticularis. Particularis, quando aliquis influenter est
heres, vel successor testatoris, & constitutus aliquis,
qui mandat executioni testatoris in testamento,
aut codicillo. Viuentialis executor dicitur, quando
nullus in particulari heres influenter peccet quia
anima defuncti, & constitutus aliquis, qui volun-
tatem defuncti mandat executioni, videbatur quan-
do quis testator ad pia, esto aliqua non pia legata
miscerat, & vel haretur influenter anima propria,
aut pauperes in genere, nullis in specie nec in
individuo affligantur. Constitutus ergo ad ea omnia
executioni mandanda, dicitur executor viuentialis.

Quoad secundum. Executor est duplex; alius
qui à testatore datur: alius, qui à lege constituitur.
Primus dicitur datus, qui à testatore datur, &
nominatur, & qualiter creatus in suo testamento, per
text. in I. null. C. de Episcop. & Cleric. Authem. de
Eccles. in A. si quis auctor, & §. non auctor, collat. 9.
Executor autem datus, seu datus à legi dictur,
quando ille, qui fuit creatus à testatore est negli-
gens, & ignarus in exceptione sibi commislarum
enarr. Episcopus loci, vel originis, ex officio se in-
convenit ad excequendam defuncti voluntatem: I. si

quis ad declinandum, §. 1. C. de Episcop. & Cleric. Sed de hoc infra.

*Quod tertium: munus videlicet, & officium
executoris testamentarij est, ut nulla mora interie-*

Quae exequatur defuncti inaudita, & relicta i o testamento, propt' habent in d. l. annis, C. de Episcop. & Clericis his verbis: *Natus lucere decernimus, sine testamento vero si existimatur ab initio successarius fiduciamis sicut am, sine legem ari inveniatur, dispossessum testam. infringere, vel improba mente violare. Quod idem valeat quod in causa amicarum, C. de testam. dispossit. Imperat per hanc verba: Sic enim & natura medemur, & mortalia nostra eligia in nos statim facimus permanere. Confinia Gregorii 11. cap. non quadam, de testam. his verbis, ibi: *Causa secundum voluntatem defuncti sine altercatione confundere;* & ex Gregorio 1. X. in cap. *Tra nos, de testam. ostenditur ibi: Secundum voluntatem defunctorum omnia pertinere ad eam.**

472 Hinc sit vi executor testamentarius teneat in-
tra mentem in lingua testamentum curam. Iudicis à
die mortis testatoris, alias perdit legatum, seu lu-
crum sibi velutum in testamento, vel quod ex tali
mente sibi euenire debuerat: iuxta l. fin. sis. to.
part. 6. Quod intelligitur de vase Castille, si fuisse
monitus à Iudice, cuins monitio precedere debet,
ve priuuet eo loco. Facit test. in l. si quis sepul-
cherum, g. se poneat, ff. Religus. & sumptibus. Se hoc
modo debet intelligi. l. 4. art. 2. lib. 5. Ordin. & l. 14.
tit. 4. lib. 5. recipit, vbi in circu. testamento executorum
inter mentem debere testamentum ostendere
Iudicis, velegatur ante omnes publico: quod si ex-
ecutor id non adimpleat, amitteret luctum ex officio
proveniens.

473 * Ponto executores si differant exequi, necatores
animorum defunctorum dicuntur; quatenus subter-
hant suffragium animabus proximorum; nec non
peccant graviter differendo contra voluntatem de-
functi executoris, ut res hereditarie meliores fiant.
Ceterum si executores differat ex voluntate defuncti
ut res hereditarie meliores fiant, laudabiliter facit;
ut nam absque culpa erit, si per multum tem-
pus differat eleemosynas distribuere. Quod si per
longum tempus differat dare eleemosynas, non ut
ampliores fiant, non videtur sine culpa sufficiat. b. 1.
decis. c. 36. num. 19. Vnde sequitur executores pec-
care graviter non excequentes quam citius possunt
defunctorum voluntates: ut mulius exemplis pro-
bat Florentinus 3. p. rit. 10. cap. 3. §. 1. Palat. Rub.
in repetitione rubric. §. 62. num. 20. Molin. de iustit.
diff. 13. p. pag. 1541. In iera C. vbi sit executores pec-
care polle thelatibus differendo sine causa per tem-
pus immidicem exequi defuncti voluntatem; non
solum quia faciunt contra crediteores defuncti, quo-
rum solutio iniustè determinat; sed etiam quia de-
fundit nocens, suffragia, & alia per legata non ad-
implentes: Sylvestris verbo, etiamen non 2. quod 9.

474 Tencet ergo inter annum executorum voluntatem
defuncti exequi, cap. viii quidem, de testam. vbi annus
datus executorum contitit à die monitionis fa-
ctæ per Iudicem, & non ligat ignorantem, & legiti-
mè impeditos? Spin. in specul. testam. gliss. 18. prin-
cipal. i. num. 5. Matrem. 7. gliss. 5. & 1. o. gliss. 6.
num. 1. & 1. 4. gliss. 1. à num. 5. o. 2. 1. 4. lib. 5. noua rec-
p. d. Cald. Peric. de renouat. emphy. quaf. 5. num. 17.
Surd. de aliament. in. 8. princip. 3. 5. num. 7. quamvis
contraction dicta Zabriel. in cap. nos. quidem, de test.
num. 4. vers. sexies querit. Bald in Leptaturam ad fin.
C. de testam. mil. Nisi opinio illorum intelligatur,
vel quando impeditum superemissemus executo-
ri fuit perpetuum, aut diutinum, nimirum moes,
abscissa in temnitatis, vel in legatis propriis, aut fa-

vore alimentorum : Suedus *supradict.* 3. *privileg.* 3. s.
num. 7. quia non debet impeditum nisi causas
terrandas, *sigillando*, *C. de regim.* Baiboi. *de officio*,
et profici. *Epi. cap. p. 3. alleg.* B. 2. n. 22. vbi num. 2. 3.
subdit per dictum tempore spatium.

Incipit agitur annus darus executoribus testa-

mentorum à die monitionis per iudicem, & sufficie
vnsa, et per Auctor. hoc amplius, C. de fiduciam,
& ab Bartol. & Salycet. Spin. d. gloss. 28. n. 10. Cenali.
common. contra commun. quæst. 374. num. 2. Falsoe
tamen conscientie defuncti annus cuttie ignoran-
tibus, & impeditis, vt in legatis possit, & fauete ali-
mentorum: prout volume Triagell. de p. conf.
privilegijs. 97. Sust. de aumen. 21.8. primelij. 1. 2. n. 8.
& ve dictum est tenetur testificaneias intra mem-
fens a die mortis testatoris insinuate testimoniis:
aliam per legatum, sibi lucrum sibi retributum in te-
stamento: per leg. fin. 1. 10. part. 6. præmissa tamen
a iudice munitione, quæ placecere debet: & sic
debet intelligi d. l. 4. tit. 2. lib. 5. Ordin. Spin. d.
gloss. 28. num. 15.

Secunda dubitatio: de iure Castelle, cum non

Secundum dicitur: In die *Quatuoragesima*, cum non sit necessaria aditio hereditatis, ut validia sint que in testamento continentur; dicendum est, si accepte annuo ad executandum testamento nunc a die incertis testatoris contra executorum. Quod probatur ex I, 6, 11, 10 pars. 6 ab: *Denuo et illius probabat a longe defens de la muerte del testador de lo tempris he nascido que pudieren sin alargamiento, y sin ejecutora alguna, y sin embargo son grande lauoro porque no se pudeau luego cumplir, deuen trabajar quello con planos en todos gastos fassla un anno lo mas tarde de despues de la muerte del testador.* sequitur Lopes in I, volum. tu. 10, pars. 6. & Burgos de Paz l. 3, Tarr. conclus. 7, num. 153. Quare nun obstat cap. nos quidem de ref. ibi: ut *caus committens*: qui testis videtur habere necessariam esse et monitionem, et ab eo ut incipere contra executorum annum: *Quia dicendum est, ut annus incipiat certe a die mortis, considerandum est, non diem monitionis, sed diem mortis: nam ut pena infligatur contra negligenciam executorum non adimplimentem voluntatem defuncti, munus requiritus inter annos, ut eo elapso executor negligens priuatus executione.* Quod procedit circa ea, que testamentearius exequi tenet tanquam executor in perfidis sibi: Secus circa illa, que heres vel hares exequi te ne tur, videlicet si heredi incumbat electio, vel distributione, tunc non incipit annus certe ante aditionem hereditatis: ita Pet. alio iur. 1, cum quidem, num. 9, §. de legas, t. De iure autem Lusitano, & Canonicº, infra num. 496.

Dum illo ergo uer Cattellz , dicendum est, non videri annum incipiere executionibus testamentiis ante aditam hereditatem : per I. si nemo, C. de testam. testam. l. 3. qd. quia hereditate statuatur. Item quam, C. de fideicom. qd quia executores ante aditam hereditatem per hancem fumus impediti , & impeditio non currit tempus : argumento l. 1. C. de anal. execu-
tion. cap. quia diversitatem , de concession. probend. Menochi, conf. 100. num. 127. Flaman. de signat. lib. 1. qd. 3. num. 13. & ob id volume Albas in d. cap. quo diversitatem, num. 10. Inol. num. 7. ante aditam hereditatem executionem testamenti esse impeditansque Rochus de Curt. de iur. parton. verbis. confirmans, quesit. 10. Gregor. Lapes l. 6. s. 10. part. 6. in gloss. verbo, falla ut ame. Arreba ita esto, executor testamenti necesse intra annum voluntatem defundiri exequi, per recte in Authent. hoc amplius, C. de fideicommiss. & l. 3. l. 3. C. de Episcop. & Cleric. cap. nos quidem, de testam. Tamen hic annus non currit, ante aditam hereditatem. Quocicunque concretio sententia scripta tacita, secundum commun-

Disp. VIII. De oblig. execut. test. §. XVI. 309

ne*m* scholan, in d. cap. *met* quidem, de testam. reo*c* et annum sumere p*u*n*cip*ium à i*so*n*it*one*e*ta*t*. Co*s*at*z*, in d. cap. *met* quidem, num. 2.

479 Tercia dubitatio: Ao executor testamentarios possit compelliri, hoc officium acceptare? Responso*s* est affirmativa: quod intelligitur, quando illud sciens, le nomisatu*m* ad testator*s* acceptau*m*; tunc enim potest compelli per Episcopum, cum semel illud acceptauer*m*: *testam. l. Pompianus, ff. de negot. gest.* Secundu*m* si non acceptau*m* à principio, quia runc non potest cogi ut mander executioni, antequam acceptauer*m*: *Gloss. in summ. 23. quæst. 6. cap. de indec. 45. dist.* Nam executor virtutum voluntarum, ante mandatum suscep*m*um, non potest compelli ad illud munus, cum sit à principio voluntarium; sed post suscep*m*um, est mandatum necessarium*m*: *Mart. 10. Cartil. in explicacione Bulle desfund. p. 2. cap. 14. num. 10. vbi num. 11. subdit*, quod executor testamenti etiam tacens non videat acceptare officium, nisi sit coniunctus: Stephan. Gratian. *discip. forens. cap. 68. num. 17. Cald. Petri. de empl. cap. 17. num. 10. 6. & 17.*

480 Quinam*de* executo*r*es testame*n*tari*s* possunt compelli, vt per se, & non per interpolatam personam suo funguntur officio; prout vnde Bald. per test. ibi, in l. null. C. de Episcop. & Cleric. Sc in vers. pro sua conscientia, & ibi, per manus eorum; requiratur enim executor per propria personam, & ideo non potest committi execuc*ti*o*n* aliter exercenda; sed necessaria est iudicaria propria illius*m*, cui mandatur actos facienti*m*: *Abbas, de Felin. in e. fin. de offic. legar. iuvat text. in l. per diversa, C. de offic. diversor. iude.* Imò executor, eni*m* committitur execuc*ti*o*n* iudicior*m* ministeri*s*, sicut delegare non potest, vt per Aloysium Riccione, in collect. decisi. 4. p. collect. 1. 184. Marc. Anton. Genouel. in praxis Archiepisc. Neapol. cap. 69. quos referens sequitur Barbola*m* cap. quiniam*s*, 43. n. 14. de offic. deleg.

481 Quarta dubitatio. Ao possit executor testamentarius alterare, vel mutare in aliud mandatum testator*s*, videlicet, si testator mander, vt construatur Ecclesia in tali loco, & non deret locum ibi ad constructionem fidone*m*, vel iubet, vt habeat aliquod opus pium, quod non potest produci ad effectum per executo*r*es? Responso*s* iste de licencia Episcopi, posse fieri constructionem in aliud opus pium: argumento text*am. l. penult. de oper. public.* *Imol. 1. de esordi. nullius.* & *Berrach. de strall. de Episcop. 4. p. lib. 4. num. 3. 2. Co*s*an. in cap. tua. vers. nec iamen, de testam.*

Non poterit autem voluntas testator*s* mutari, si ad*du*plete*s* potest circa impedimentum iuris, aut nature; sed debet impleri secundum mentem testator*s*: *Clement. qua comingit, de religio*s*, domib. Felin. cap. chm accessi*m*ent, de co*s*titu*m*, Mench. de success. creat. 5. 7. num. 1. & insule*m* fortius, quando voluntas in omnibus alteratur, vel mutatur, quia in hoc casu non potest mutari, nisi de licencia Pa*p*x. Contra vero si aliquid pertestator*m* fieri mandatur, quod ut melius proficit, in aliis viis conuenienter, tunc fatus est Episcopi co*s*cen*si*ens: prout tradit Iohann. de Imol. in l. 1. col. 1. de testam. Molin. tom. c. de i*nf*us*io*n*s*. dist*ib*. 1. 49. vers. quando aliqd*u*, pag. 1529. Spin. in fin. *Specul. glott.* 2. 8. num. 26. Barb. ad Ordin. lib. 1. 11. 6. 2. num. 4.*

Questionis est, an voluntas testator*s* debe*t* mutari, ex eo quod potest ius mortis contiger*s*? Videtur negandam, quia voluntas testator*s* finitus morte, & impeditus tempus testamenti, ad cognoscendum quid testator sentier*s*: *l. fi. ita. ff. de mor. & argent. legar.* Cùm ergo voluntas fiossan*m* more*s*, *l. cum bis flau*m*, in fin. ff. de donat. inter vir. & uxor. &*

*l. 4. ff. locati. l. cemeteriu*m*. ff. ultim. de verbis oblig.* Seque*r*ur non posse mutari voluntatem testator*s*, ex eo quod post mortem testator*s* superuenit, praeter*m* quia regulariter traditum est voluntatem putam*m* testator*s* non posse stare pendulam: *l. solism. in fin. cemeter. pradise.*

Dicendum rati*o* est, esto, tempus testamenti debe*t* inspic*m*, quando agitur, utrum dispositio*m* testator*s* aliquid coniue*m*, & nonquid iustificatur; non tamen procedit, si agitur de interpretatione legis, supponendo quod testator illud non dispositio*m* fac*t*ur. Accidit, simpliciter dispositio*m*, & voluntatem testator*s* non posse esse in suspensi*m*, utrum valeat, aut non valeat, quemadmodum loquitur, & intelligitur *d. ultim. commun. pradise*. Nihilominus eae*m* cœ*re*nt, vel effectus dispositio*m* abique du*b*io suspenditur, *l. heres quondamque, de acquir. hered.* Quare voluntas testator*s* debe*t* feru*m* quantum potest: *Bald. in l. preci*m*, num. 3. 4. Cde impub. & aliis sub*m*. *Romen. conf. 409. n. 1. per lán. testamento quidem, ff. de condit. & demonstr. te*currit* De*cius conf. 50. virf. sed huius non ob*l*igatur*: *Maurit. de cemeter. lib. 3. nr. 3. num. 6. & 7. vbi tradit voluntatem testator*s*, esse inplemand*m* de facto, si de iure non potest impleri: Lourier. g. 1. & ibi Bald. & alij, de condit. *antif.* *Cadren. conf. 5. num. 6. ad fin. sed*la**.***

Ceterum quinquaginta*m* in predictum sit, voluntas testator*s* ex causa potest emergenti non est ferenda, si verosimile sit, sic defunctam etiam*m* iustificare, ut tam causam cognovit*m* i numeris, si patet filios, quos heredes instituit, prohibe*m*; alienac bona sua, quia illi mens erat ad eorum descendentes denunciari; nam si quis mortuo patre filium exaheredet, propter quod fuerit à filio percussus, & alterum heredem scribat; filius exaheredatus, non potest vocari ad fiduciam*m*, & ex co*leg*it*m* aliqui petere bona*m*, quae fuerint interdicta alienati*m*: *Manic. de cemeter. lib. 3. nr. 3. num. 20. eo quia ea pot factio*m* ex rebus, que contingunt*m*, declaratur quid terro*m* lenient*m* testator*s*: ut nota Alex. in l. *Gial. 5. q. quidam rel*at* e, num. 11. de liber. & possib. & confirmatur ex tradit*m* a Bartol. in l. *queries. ff. de cem. num. 5. ff. de hered. infit.* vbi vult*m* di*ct*um*m* testator*s* intelligi*m* eis*m* sciantibus, sequitur Alex. in l. *quid fermum*, num. 5. ff. de condit. ab e*ans*.**

Quinta dubitatio. Ao possit executor testamenti*s* ad eaque*m* illud, bona testator*s* per te*m* ipsius vendere, ut oec*tit*ibus illius possit fani*m*factere? Respondet*s* si à testator*s* non sit forma prescripta in testamento eaque*m*, executor*s* tenet*m* te*m* conformacio*m* cum*m* positione iuris, cum*m* omnia humana legibus sint definita*s*: *l. 1. & per totam, ff. C. deleg. cap. super fteria, de Magistr. Arctue ita tenetur eas*m* qui potest in tali causa soler*m* fieri, cum*m* confundito*m* in omnibus rebus maiorem vim habeat: cap. cum*m* tam*m*, de consue*m*tu*m*, & est optima legum interpret*m*, cap. c*iv* dilect*m*, eodem*m* rit*m* per test. ibi: *qua epina* ff. Menoch. conf. 3. 1. num. 44. & conf. 190. num. 2. 1. Mascal. de probat. conclus. 1. 415. num. 10. Mendes à Castro in praxis Lusitana, lib. 2. cap. 1. num. 2. 1.*

Potest*s* si executor nihil reperiat quod sit vi*m*apen*m*, attendere debet qualitat*m* person*m* defunct*m*, loco, tempor*m*, & facultatibus: ita venon*m* sic burgus, ne*m* pacis in erogandis reb*m*s, sed abtrahi pendi*m*ent*m* vi*m* debet procedere, ut libi decens, & congruum vi*m* fuisse*m* fuerit, & hoc modo expendat: ita*m* si opus fuerit, possit vendere propria auctoritate*m* ea bona*m*, quae fuerint necessaria*m* ad solvendum deb*m*ta*m*, quia à testator*s* fuerint telicata*m* argumento test. int*m*, *act. 5. vendato. ff. quibus modu*m* pugn*m*, vel hy*m*perba*m* solvant*m*. Quod procedit quando nulli extant*m* heredes,*

483 *Sexta dubitatio. An executor amittere legatum,*
Si non exequatur testamentum, et an ultra annulos
minus paucius alius penitus, si officio suo desit? Re-
spoonso quoad primum est affirmatissima, et quia non
exercet officium executionis secundum intentum testa-
menti, suetate legatum sit relictum contempla-
tionis executionis in ipso testamento, tunc impla-
cere: *I. si quis sepro bruma de religione finitur, faveret.*
II. Ne sequitur, ex executors error. Ab illo enim testator
conferunt spectus, & offensus, cui fiduciam suam com-
misit, & executoris relatae adimplere; atque ita vide-
tur iudicinas ligatae telo: Ita Papinianus, in I. spha-
rum sicut, q. qm fiducia ad Testem. & l. 3. de inv. pat.
Nisi evidenter apparet testatorum testidetur esse
legatum in quemcumque eventum executor, quia
in hoc cau quanquam recuseret exercere suum munus,
consequetur tametsi legatum: argumento text. in
l. 1. h. q. alii. P. papulam educari debet. Per talia alios
referens ita tradit in l. 1. de legat. l. 1. mon. 57. Concio-
*nat l. vthim. ut 1. o. part. 6. per hanc verba: Nō que-
reto de los testator enmias cumplir las mandas que en-
suiste alguno de xado in su testamento, pierden aquella
parte, que diuen a m en el testamento.*

Insuper vix amissionem legam, executori restitutoris voluntatrem non adimplenti inter tempus constitutum, et permissio imposita est, ut prius exequiorum tellantur, & alii emolumentis; & mentio; quia aquanum est, ut ille, qui non vult onus subesse, non dubitate recipere lucrum; argumento text, in regula, qui fecundus annos, de regal. iur. deb. 6. Pro rebusque premis contra executores negligentes impotens, consulendus est Melan. rem. 1. de milit. diff. 2. s. 2.

pag. 1537. C^o 399
Sed prima distinctione. An si Episcopus fuerit negligens cum executoribus in executione testamentorum suorum agnatis, & illos non excusaturos ad manus suas non condonat, quis teneatur hanc malo occurrere? Postea Metropolitano exequi in defectum Episcopi, & stradii A. chilicoratus in summa q. quest. 3. & Antonio, de Statu cap. pastoraliter, de officiis Ordinariis, quia A. chilicoratus est ordinarius index omnium Episcoporum sui provinciarum: Boter. de Synod. p. 3. c. 1. s. 1. In Council. Edward. 8. Cap. 1. 1. 1.

art. 2. ut vobis. 17. Gonzalez, ad regn. 8. Cancello, gl. 42.
num. 6. Sunt de Pace in praxi, prud. 1. num. 17. &
ob id negligenter Episcopi, per Archiepiscopum
est cunigenda, cum ad ipsum devoluatur: Afficit. in
cap. Imperatores 6. preseret. num. 3. de probatio. ferd.
venia, per Federici. inter dominum. & dasilvam. ne-
stab. t. 3. in fin. Quatant. w summa Bullarij. verbis. Ar-
chiepiscopum. num. 1. t. vers. decimam nonas. Marc. Anton.
Genuensi. in praxi. supra. cap. 70. num. 3. vbi in specie
doceat, quando Episcopus fuerit oeglegens in ex-
ceptu.

cutione ultima voluntatis, ut per Abbat. in d. cap.
pallioratu, in princip. Lancellor. Corrad. in templo
eum omni indicib. 1. cap. 4. job num. 12. Sicut quando
negligeos et Episcopius in collatione beneficij,
tunc eritis devoluti unito collatio ad Archiepiscopum,
post ferme mensis, cap. mala, de concess. proband.

Octauus dubitabat innoloit que personæ possint esse executores testam̄tū, & que oon., & quid de Religiois? In primis certi loeis est, qui decimū sextū annum excedit, quāmvis ad vigintiū quinque non perueniat, posse esse executores cap. qui generaliter, s. ultimū de procuratibus. 6. t. 1. 9. t. 1. part. 3. vbi decimūtū hanc etiamē tollit, ut quis procuratores munere ad negotia peragenda fungantur, etiamē ad procurandū in iudicio, requauntur etas virginis quinque annos: Syllest, verbo, Testamento 2. q̄d. 1.

Item potest esse su manu exequitrix testame ntis; ut
colligimus ex cap. 3. de testam. Bartol. & commentariis
opinio, quam Count. in cap. sua uebris, de testam.
num. 3. rescriit, ex lequitate Molini, tom. 1. art. 2. 47. ad
fin. exemplo feminam tutonis officio fungentis: ex
Aubertus marcus ann. 1. C. quando mulier tutela officia
fungi possit de quatuor Xmasse L. 1. tit. 16. de *Contrafem.*
lib. 2. art. 2. quest. 5. *Causatib. 1. resolut. cap. 1. num. 3.*
Quoniam aliquis repugnat, dicentes officium ame-
cutoris esse vnde, licet & preconiat, si quo fac-
tum remonetur: *f. iuram. de procurat. 1. 3. sexum.*
de postulant. 1. de tutele, cap. fin. de testam. lib. 6. &
Speculator. de infirmis. ed. 5. non vero aliqna. veri.
quid de muliere: sed contrarium est velius, et quo
lequitate vxorem relata excommunicem testamente
a manu, si secundus nuptie implacetur, amittere
officium: per text in lex fatto, de vulgar. ubi fa-
cultas dura viori a manu subfribrendi hinc futilo,
*& sic testandi pro eo, amittere, si accedat ad feccu-*nas nuptias. Autun. Comel. 1. 4. Tim. & Palar. Rub.**in rubrie. 6. 67. num. 1.**

Certum Baldi in *l. ad quod panperibus, Cde Episop.* & *Clericemini pectorum, quibus est interdictum officium executors testamenti*, inter quas non solum laici, sed etiam Clerici, ambo & Religiosi possunt esse executores, ut deducatur ex cap. *ta. m. 2. de ref. xii*, cù quia amplete voluntatem defunctorum numerus inter pia suo modo: nihilominus Religiosi nequeunt tale munus habere, nisi penitentia. Et obtenta licentia à Superiori, habent in cap. *Religious in princ. de ref. xii, lib. 6. Itam i same* tunc quidquid Religiosi facit executors ante obtentam licentiam, iuxata veriorem, quam sequitur Sylvestris, verbo *ref. amonitum 2. quaff. 2. & Couart. d. cap. ta nobis, de ref. xii, num. 4.* licentiam obtenta à Superiori, tenetur Religiosus tenebare rationem Ordinationis locorum suscepit executionis, quoniam sunt exempli, non etiam Praelatis & Religionis: i.e. in *Clement. vno, de ref. xii*.

Excepto fratibus Minoribus esse omnino interdic-
tum manus exequenda testamento patrum tamen
consilium dare circa execucionem illius, ut habetur
in Clement. I. exaudi de Paradiso, §. 27. non etiam, de
superioribus significe. tamen non tenetur executor consilia
regi. Molina dicit. art. 247. ver. illud est ab fernandum.

Sed quid de feno, an possit esse extorutor tellamenti? Pari negans ex eo parte, quia feraus habet pro mortuo quod ius civile: 1. quod attinet, de regal. iur. & idcirco exequenda officium non competrat feno: 2. haec verba de verbis fagi, sequitur Baldus, et Iacobus de Caneo, C. de Foenio de Claro.

Nihilominus posse tenum esse executorum testamento, ex eo probator, quia executor testamenti sicut esse minister: sed quia Tunc de legato, qualiter officium

Disp. VIII. De oblig. execut. test. §. XVI. 311

officium ministri cadit super seruum, qui liberi hominis est minister, & ea quae fuerit nuchi ministerij, & facti per seruum sullen exercevit: *Ideg. ann. 5. de cap. pauperum dominium, & in princip. In suis de capiis dimissione, & in princip. In suis de stipulat. seruum.*

Quod excommunicato, do possit esse executo? Videatur negandam ex cap. *de ceteris, de sententiis excommunicatis, lib. 6.* & ex cap. *de executione, de iudice, vbi determinatur, non posse excommunicatum esse in in iudicio ad agendum: sequitur. Couart, in cap. *ad misericordiam, i. p. 6. n. 1. m. 1.* Nauar. in *manus. cap. 17. num. 32.* Sed verius est oppositum: quia excommunicato non intercedunt testatorum resum corporis socialium: ut tradidit Innocent. in cap. *si vero, de sententiis excommunicatis.* praeferim quois Officium executorum testamento, oon est ad commodum executorum, sed potius ad voluntatem testatorum, vel legatorum: ergo huiusmodi caecutio non interceditur: argumentum cap. *ex voluntate, de sententiis excommunicatis.* vbi dicitur communictionem eam excommunicatis licetum esse in iis, quae ad eorum correctionem, & salutem animarum pertinent; ergo cum ipse officium exercet ad aliorum commodum, & si officium publicacione illius, quarecumque tale est, potest illud eaequi in iis, quae sunt extra iudiciale.*

486 Nona dubitacio. Ao hateres non adimplens voluntatem defuncti, priueret hereditatem ipso iure ante unum secentiam? Responso est affirmativa per Anab. *hoc amplius, C. de fiduciam miss. ex verbis piciatis exclusus imposito ibi,* quod priuatenum ostendit ipso iure: ita Glos. in *l. i. criminali, C. de iuris dicti am. iudic.* Glos. in *Anab. hoc amplius, num. 7.* Et *d. Anab. cie.*

Nihilominus dicendum est haterem non adimplentes voluntatem defuncti, oon ipso iure, sed per sententiam esse priuandum. Ratio, quia verbum *priuare, & verba, perdere,* non ipso iure fecum ferunt executionem condemnatorum; ut vale Glos. in *l. i. qui in eam, C. unde vi, & deducitur ex cap. 1. de Cleric. excommunicatione, ab Ecclesia abscondatur.* Quare verba con ipso iure, sed sententiam habent effectum: *Cas. de leg. pan. lib. 1. cap. 6.* & Paul. de *Castris Anab. hoc amplius, C. de fiduciam miss. num. 1.* & Lop. *l. i. i. t. o. part. 6.* Executio autem in hoc casu contra haterem facieoda est per Episcopum loci, ut habetur in cap. *tra nobis, de testam.* per haec verba. Per locum Episcopus previdendum. Quare Episcopus potest compellere haterem, vel legatarium ad executionem, etiam testatore prohibuisse per Episcopum se intromittere: quia illa clausula habens pro non apposita, ac proinde non posse testatore prohibere, dari caecutio negligeantia, vel haterem, ne se intromitteret; sic Couart. in *d. cap. tra nobis, n. 6.* Card. Tufi. *tom. 5. consil. 19. 3.* Valaf. *consil. 1. 15. n. 17.* Franc. Leo in *Thef. for. Eccles. p. 4. c. 2. n. 46.* & Bartol. *de offic. & p. 1. Episcop. p. 3. alleg. 8. n. 17.* & 8. Spring. *gl. 2. 8. n. 20.*

Decima dubitacio. Quo ordinis, & modo caecutio testameo reneatur distribuere bona inter pauperes, & an possit liba aliqua referente lib pauperis, vel dare filio spoulo testatoris, aut vni pauperi affigere totam summatam per plures distribuendum? Quidam primum dico deputatum ad distribuendum posse, & reneari distribuere pauperibus loci, vbi testator haberet domiciliom, prius quam aletogenis. Mellia in *Pragmat. Tax. par. conclus. 5. num. 96.* & pauperibus consanguineis testatoris prius, ac magis quam cattaneis: ita Abbas in *cap. permanent. de arbor. num. 1.* & in *cap. subtilendum, n. 5. de cib. abut. Cler.*

& mulier. *Bann. 2. 1. quod. 31. art. 9.* & *Tirac. in pref. de privileg. eas. p. n. 5.* Quod si distributor ad etrogandum bona pauperibus sit etiam pauper, evidenter poterit sibi ipsi erogare aliquid etemolynacca: ita Felio. in *cap. irrefrag. abd. 5. ceterum, n. 9.* de officiis *Ordin. & Henricus in tral. de Sped. Episcop. conclus. 3. num. 1. 6.* & tradunt communiter scribentes in *c. omni. tibi. de reflam.* Menoch. *cap. 2. 6. n. 2. 1.*

Sed quid si adiutor filius spoulo testatoris inter pauperes? Ratio dubitandi est, quia libi spoulo nec dicitur, ne indirecte consequi possint bona patris, ut in specie *testam. Molim. de primog. lib. 2. cap. 13. n. 19.* & Pius V. summus Pontifex prohibuit relinqui quicunque titulo oon sollem ipsius spouli, quem etiam illorum coniugibus, parentibus, filiis, descendenteribus, ascenderibus, vel cognatis, recte Melnoch de *prejumpt. lib. 4. praef. mpt. 9. 6. n. 6.* Dicendum ergo est executores testamenti, qui pro eo abutio haben distributor bona testatoris non posse ea distribuere in personam filii (pani) testatoris: Ioh. de *Anan. consil. 3. in fin. respondit;* & panis scriptil Bald. in *l. id quod pauperibus, num. 3. 4. C. de Ep. 1. cap. & Cleric. & in *l. ab. 1. C. de fiduciam.* Alex. *consil. 5. 4. n. 1. lib. 7.* Placa in *Epius. de dolit. cap. 4. 1. num. 1. 7.* Ceterum filius spouli est pauper evidenter, potest eligi inter pauperes, ut tradit Mellia in *Tax. par. conclus. 6. n. 46.* *verf. Execut. & Malcav. de probat. vol. 2. consil. 19. 3. n. 7.* Cened. *ad destr. collect. 1. 4. n. 8. verf. & an legatum.* Denique posse legatum utilitatem pauperibus invenimus in destr. *1. 4. n. 8.* & Petrus Magdalenus de *mem. reg. an. 10. 1. 1. 2. p. cap. 2. ex n. 43.* & *Auilez in cap. 2.* *Prator. in glori. magnus. n. 3.* quamvis in hoc contraria tenet Bartol. per ea, quae habent in *l. i. f. de option. legat. & Alex. in d. l. Glos. 3. quid fin. 6. lib. & p. lib.* Sed opinio nostra est vera, quando electio eiusdem facta cum distributione, & causa iusta, oec bona fusa inmodica.*

Vodecima dubitacio. An possit executor pecuniam distribuendam inter pauperes distribuere pro dotibus virginum? Responso est affirmativa, si hinc pauperes considerata qualitate carum, & hoc modo executores fariscat voluntarii testatoris, qui remebatur bonis inter pauperes, vel viis pios distribuere; prout vult Palatus Rub. in *reposit. cap. per vestras, cap. 2. num. 6. & 7.* Nam causa dotis, quando virgo egerit, est factis piazaelli de deb. *c. 1. 1. n. 5. & Pincell. l. 1. p. 3. n. 69.* *C. de bon. matrem.* nisi bona illa distribuenda a testatore designatur in parentibus, ut certis, & dereminatis pauperibus distribuantur; tunc enim illis debent distribuere a dispensatore fideli eo vos viis, quos anime defuncti videlicet videliores: ita Aluard. *de canis. mens. rest. lib. 2. c. 1. 6. 2. n. 3. 5.*

Duodecima dubitacio: An testator pricipiente tempore dan elec. molyam pauperibus, possit caecutio praeuenire illud tempus, in praevidendum pauperem furitorum? Videatur negandum, quia debet hateres, seu caecutio testatoris voluntariam eaequi, potest testator iusti: proinde nequirt tempus illud praeuenire, ea traditis a Papiniano in *l. cum pater. & s. filia. de legat.* 1. vbi ipse, cui electio aliquis perlonga durat in tempus mortis, nra potest anticipare illud tempus, seu ante dium condicione elegere, ne talis electio pauperibus fuitis sit praevidentialis; Bartol. in *l. cum pater. & filia. & de legat. 2.* sequitur Angel. in *l. id post maritem. C. de fiduciam.* Nihilominus cum *dd. cum pater. de legat. 2.* loquatur in fideicommissu relatio personae certe de certis, & dubitatio loquatur in legato, seu fiduciam nullis relatio in certis personis, hateres potest his iuri renunciare, & diem praeuenireta Bald. & Fulgo, & alij quæplurimi, quos sequitur Couart. in *ap. una res. num. 5. de refam.* S. pio. in *l. cred. gl. 1. 8. num. 7. 1.*

312 Part. III. Lib. V. De oblig. execut. test.

490

Decimatercia dubitatio. An possit executor pro execundo suo munere aliquod premium exigere, & quid si fuerit executor testamenti ad pias causas? Reponso est affirmatio quod premium i. quia qui sentit onus, debet sentire & commodiendum; & vi. sunt genera, ibi & fructus eis operis est: *Lxx. qnt. de iure Alex. l. s. cum detest. j. arat. reg. d. m. aff. scilicet manum. Bald. in l. certum. col. fin. C. famili. exsc. Iustus, executorum testamenti loco habebit: cap. cum lib. de testam. Sed hacten datut quia Trebelianica: l. 1. & per secundum. ff. ad Trebelianum: agitur premium executori debetur pro labore administrationis: test. in l. s. heret. de conditi. ob caus. contra publicam. C. d. rete milit.*

Quoad secundum, quamvis de legatis ad pias causas non debeatur falcida, sic videtur dicendum non debet aliquod salarii executori testamenti pro labore executionis, quando executor eis circa pias causas, eis quia charitatis opera ab illo premio in fine excendat, nam quando ad eis plenum tempore, cellat charitatis plenium: cap. Marchion. 1. qnaf. 2. & chantans actus fuit i. p. t. p. t. D. Thom. 2. 2. qnaf. 3. 4. et 5. & 7. 3. 4. et 6. & qui pri spiritualibus plenium recipit, delinqutit: idem D. Thom. 2. 2. qnaf. 100. et 1. Nasar. in moral. cap. 2. num. 99. & Sot. de misericordia. qnaf. 5. art. 2. lib. 5. Igne executor nihil potest tempore exigere, quia huiusmodi opera celestis premia expectare.

Bene tamen debetur executori in hoc casu ex confiterudine potius salarium atritentis facultibus defuncti: nam quamvis huiusmodi executor ad causas pias solus dat nullum salarium coniequi teneatur, sicut non debetur falcida de legatis ad pias causas; *Ambent. similiter. C. ad leg. falcid. tamen potest petere, & coniequi salarium, non obstante quod executor in exequenda voluntate defuncti, dicente execute opus pium, quia non facit iniurium; ita locutus petet, sicut labor illi, qui in huiusmodi administrationis tempore fulcitur, potest prestito estimari, & ex consequenti pio eo salarium recipi: argumento obligantis se ad faciendum factum in certo loco, & tempore, potest premium recipere cum labore illi hi pietate estimabilis, qui antecedit operationem huius in nostro casu, & si opus sit pium, & charitatis plenum adimpliri voluntatem defuncti; labor tamen in opere peragendo dignus salario censetur.*

Decimatercia dubitatio: An executor testamenti, cui committentur exoneratae conscientiam defunctionis, tenetur debita præcepta prole, & quid, quando unus est heres, & alter viufructuarus omnium bonorum, quis eorum debet solvere debita, & legata defuncti? Quoad primam, Bald. in l. id quod panisperibus, in 9. questione. C. de Episcop. & Cleric. ut executorum deputatum ad solvendum debita, posse solvere dei ipsa naturaliter tantum, quia in foro animali tantum vale debutum naturale folium, quantum naturale & civile finitur, quamvis in c. Joannis, de test. magis videatur contrarium; dum separatis viis, & debitibus i. insufficiunt: Tunc in pref. presul. p. caus. 6. s. v. vbi tradit telicū factum ad solvendum creditoribus eis ad pias causas Vide tamen Perez lib. 5. art. 2. l. 4. pag. 140. ver. indecedamus debitorum.

Quoad secundum: quando unus est heres, & alter viufructuarus omnium bonorum, dicendum est viufructuarum omnium bonorum tenetur ad ea alienum testatoris nomine solvendum: quod in legato viufructuarus omnium bonorum expeditè tradit Bartol. in Lectorum. ff. de viufruct. legat. Arque ita in viufructuarum omnium bonorum transuent actiones, vel aliorum, acie, & palliis, sed ex loco tantum probatur ad viufructuarum pertinere actiones ad

exigendum ea, quia debentur testatori; non autem dati contra illum actiones citatibus: facit l. num. 5. v. viufruct. ad Trebed. vbi ostenditur legatarum omnium bonorum testori solvere ea alienum. Nihilominus quamvis dicendum sit illum, cui proprie-
tatis omnium bonorum legatur, teneti solvere debita-
tibus bene pendatis, in viufructuarum oppositum
est dicendum omnium bonorum; videlicet illum non tenet ad solutionem atque alienorum text. notab.
in l. vlt. ff. de viufruct. legat. & in viufruct. ff. ad l. falcid. lequerit Paulus Castren. in l. p. 1. p. 1. art. 2. C. de bon. que liber. & invenit. 194. n. 1. lib. 2. Quare non viufructuarum omnium bonorum conuecte debet, sed heres, qui tenetur ad ea aliena solutione ne probat mulier Couati. in p. 1. num. 4. di-
cens tandem opinionem contra Bart. placere Kay-
no enq. 5. 1. num. 14. lib. 2.

Bartoli tamen opinio defendi potest, quando le-
gatus est viufructuarus hereditatis partis, tunc, &
tertia, quarta, vel quinta, tunc tenetur ad ea
alieni pro ea parte solutionem, levandum Koyen.
enq. 4. lib. 2. col. 2. Vnde viufructuarus etiam om-
nium bonorum non debet solvere legata gratis à
testatori relata: ita Bartol. in d. 1. v. viufruct. ff. ad viufruct.
legat. Alex. in viufruct. ff. ad leg. falcid. & est com-
muni, ut tradit Couati. supra num. 7. Quod intellegit
quando legata sunt fistam invocanda, & con-
tra annua; tunc enim eorum solvito ad haretum,
& non ad viufructuarum pertinente Bart. & Alex.
suprà, & Iason in l. 1. col. 4. ff. ad Trebed. Sequitur
Menoch. enq. 1. 15. ex n. 9. vbi addit, legata tamen
sua viufructuarum solvite tenent, per l. vlt. ff. s. viii
autem legata, C. de bon. que liber. vbi Bald. Salycet. &
Fulgos. & expeditio Couati. d. n. 7. vers. tertio conside-
randam, & spin. in p. 1. ff. gl. 1. 3. n. 8. 2. vers. sec. 2.
et 3. Nec discordat omnino Koland. enq. 8. v. vlt. 2. 2.
vbi vult, quando viufructuarus omnium bonorum de-
fetur ex ultima voluntate, de ipso viufructu non
deduci debet, & creduta, in modo includi, viufructua-
rum sicut omnium bonorum non tenet solvere
de viufructu creditoribus, sed ea alienum deduc-
endum est ex omnibus i. onis, & sic ex venditione
hereditatis, & non de viufructu. Quo arguitur
veritatem in l. 1. p. princip. in 4. letit. col. 5. 3. ad
Trebed. quo circa puto verius legata praeterea ab
haretum, & non ab viufructuatoris, legatorum, in prin-
cip. ff. de legat. 2. l. Tarpas. 1. ff. de legat. 1. ex caratione,
qui heres adeundo hereditatem quasi continebat
cum creditoribus hereditatis; at vero viufructua-
ris cum non adca hereditatem, non continebat, nec
quasi coetahit cum illis, ex factis ff. de hered. in falcid.
l. falcid. commissari. & in claram. ff. de iudic. & Bald. co-
tar. enq. 3. o. in fine, vol. 5. ergo, &c. pro eo etiam fac-
cetur. in l. 1. C. si cetera petat, vbi omnes actiones
adiuvent, & palliis transirent in haretum.

Nec obest text. in d. 3. s. vii. ann. 3 quia textus ille
loquitur in legatis annos, & non postea, ut abnotat
Salycet. in 2. notab. vbi inquit expedit: quid viu-
fructuarum viufructuarum debet solvere ex viufructu
legata annos; & quia legata anno de anno ad annum
recipimus dilatationem, licet & viufructus, quia
est annulus: secundus in aliis legatis, quia debet purè
solvi: atque ita præcis est ante quam tradatur bona
vieufructuum, quid heres primò deducat ea aliena,
quod solvi debet de bonis mobiliibus, & immobiliis,
haliter solvi eis porelli, & postea resolu-
endum traditur viufructuum. Koland. d. enq. 8. n. 14.
& num. 24. & 26. secundum magis communem.

Decima quinta dubitatio solvitur, quid Episco-
pus certus de negligenti executori non solvit
potest, sed etiam debet testatoris mandata execu-
tare, talis executor sic alterius dicitur: nam
compellere,

492

Disp. VIII. De oblig. execut. test. §. XVI. 313

compellere, ut executor testam. et eius adimplerat voluntate defuncti, si placat ad Episcopum test. in Amb. de Ecclesiast. su. §. si que autem pro redemptione, collat. 9. & C. C. T. Trd. test. 12. c. 8. ibi : Episcopos sanguinem Sedis Apostolicae Delegati in cassino à iure conceperunt omnium pietatum de confessionum tam in ultima voluntate, quam in eis vivis sunt executores: Spin. gloss. a. 8. n. 20. & a. 1. vbi id extendit ad Capitalium, Sedis vacante: Atque ita vbi priuatum constitutus Episcopo de negligentibus executorum tenetur testatoris mandata exequi: Bartol. de officiis, & p. test. Episcop. allegat. 8. a. 1. 26. & in eis quidem, de ref. n. 7.

493 Quinam Episcopus compelleo potest facere, ut p. defunctorum voluntates mandentur executioni, quamus hæc sit laicis: ut per Sbroz. de vicar. Episcop. lib. 1. q. 49. n. 1. Aloy. Ricc. in collat. decisi. p. 1. collat. 7. 1. 4. Modestus de juris dicit. p. 2. c. 1. 8. de Aor. Cucchi. Inq. de Episc. n. 1. 4. c. 1. Conc. Trd. test. 1. 2. de reform. c. 8. quoniam sint executores officiales fidej. Inquisitionis, & ob id exempli à Iurisdictione Ordinariorum, vel Professores in aliqua Academia exempta: quia hoc non sufficit ut eximantur à iurisdictione delegata à Sede Apostolica; ut dictum fuit à sacra Congregatione, teste Franc. Leone in Thesau. fori Ecclesiast. p. 2. cap. 1. in fin. sequitur Bartol. vbi primum, d. alleg. 8. a. 1. 4.

494 An vero sit necessaria monito, ut data negligencia hereditatis, seu executoris, devoluatur potestas exequodi ad Episcopum, & quomodo de voluntate, tamen est supra hos §. & tenet partem affirmativam, ex eis quidem, de testam. verbis, ut eam communem: ita Menoch. de arbitrar. casu 49. 8. a. 5. 8. Molin. de inst. iur. 1. diss. 2. 1. 1. n. 5. quos referens sequitur Bartol. de officiis & p. test. Episcop. allegat. 8. 2. n. 2. 4. vbi n. 1. 3. tenet sufficiens vicinam monitionem à iudice personaliter faciendam, & consonant Cened. ad Decretal. collat. 1. 1. 4. n. 3.

495 Dubitatio decima sexta: An Episcopus possit in defectu ex eccloris, & executioni mandata legata etiam profana? Ratio dubitandi, quia Concil. Trd. test. 1. 2. 8. loquitur de dispositione omnium pietatum, tam in ultima voluntate, quam inter viros executionum. Dicendum tamen est idem posse Episcopum etiam in legis omni pietatis. Coud. in eis heredes, de test. n. 2. vers. secundum vero. Cened. prafac. lib. 1. p. 4. m. 2. & 9. 1. n. 5. & alij, quos sequitur Bartol. de officiis, & p. test. Episcop. p. 3. allegat. 8. a. 1. 5.

496 Dubitatio decima septima: In Regno Lusitaniz quas penas incurvant executores infra annum, & mensum à morte testatoris, voluntatem defuncti non adimplentes? Molin. de inst. n. 1. diss. 2. 1. t. 1. 5. tit. di. in hoc Regno, eo ipso, quod executores intra annum, & mensum à morte testatoris voluntatem illius non adimplerint, amittere munus executoris, & priuati legato, & commendo, seu premio eidem testatoris ex parte quas penas aduersi illis executioni mandare non possunt, si iurem antequam existent, eam adiuu pluerent: Bartol. in remiss. ad Ordin. Regiam. lib. 1. n. 6. 2. §. 5. & Bartol. lib. 1. in eis heres, de test. n. 5. vbi addit idem sequitur apud Gallos teste Rebuff. ad leges Gallie. tom. 1. tr. de sent. prafac. n. 88. pag. 145. Quod apud Lusitanos intelligitur quando à testatore tempus adimplendi testamentum executori non præstigatur, ex autem præstigo, si executor abolutè non adimplerat voluntatem testatoris, ut dictum est, amittere totum premio executoris, vel testatoris, ad cedemtrem caput: ita Ordinatio Lusit. lib. 1. n. 6. 2. §. 1. 2. ibi: O qual premio sera enveque as Mamposteras nos ares capire, por que estenos apprirade a dusa redempçam. Idem in c. petru. 6. 1. 4. ibi: O qual premio sera perdes, por que auem comprir a testamento no tempo ordenade.

Fragoli Regist. Chieft. Reipubl. P. III.

Quintam etiam iure Canonico heredes, & legatus priuantur ipsi tute, emolumento testamenti si statuto tempore, prævia admitione, non adimplerint voluntatem testatoris conflat. ex c. Syntagma. Quocumque priuatio haec procedit etiam contra Clericos, & Religiosos, & contra Ecclesias, & monasterias, ut deducitur ex Amb. deberet, & facili. q. vlt. ver. quia vero, collat. 1. & ibi Bart. Greg. Lop. in Lote. gloss. postul. ad medium n. 1. o. p. 6. semper tamen necessaria esse sententia priuationis causa hædem non adimplentem superiam testatoris voluntatem: ut coorta alios tradit Spin. in sp. testam. gloss. 1. 2. a. num. 6. 7.

497 Decima octava dubitatio: An minor negligens in adimplenda voluntate defuncti, restituatur, ne lucrum ibi relatum amittere? Affirmatur responderet Rmio. conf. 1. 99. n. 3. lib. 1. Kimbol. conf. 26. 1. n. 3. 2. lib. 2. Coll. test. interpret. circa coroll. lib. 2. c. 4. n. 1. Decius conf. 349. 1. 2. 1. ed. Et eis communis restitutus Stuttgart. lib. de restitu. in integr. p. 7. 2. 1. 2. 6. lib. n. 6. 2. & probatur, quia minor equiparatus Ecclesie, & Ecclesia tenuit in integrum aduersus dictum tempus: Gloss. Bart. & Sibert. in Ambent. quas alienas, C. de sacraf. Eccles. C. ad. Imol. & alij in Clem. 1. 1. de restitu. in integr. ergo minor restitutus contra testatoris iurandum, ne lucrum amitteret sit relatum.

Quid de herede, qui mandatur testatoris non adimplens circa pia? Gloss. in e. si heredes, de test. sic ait: Heres quis relatus ad pias causas conferre distillat, restum amittere debet, vbi Holtensi. & Aochar. n. 5. ibidem, & Butz. n. 6. volvus priuan legitima hereditem, qui voluntatem testatoris non adimpluerit circa pia per test. in §. quia autem pro redemptione, ver. si auero qui, in Amb. de Eccles. n. 1.

Sed his obiectis, qui filio legitimo debetur de iure naturæ extra omne restatum, & idem iura voluntate excludere hædem à loco dare per defunctionem, hoc est à legato, quasi qui voluntate habere onus, nec etiam debet habere comodum. Quia ratio non habet locum in debito iure naturæ, quod debetur sine aliquo onere, l. quoniam senella, & l. quoniam in priuatis, C. de moff. c. 2. Atque ita Bald. ob hanc rationem, in Amb. brev. ampli. 1. ed. 1. vers. modis respondet, C. de fiduciem. Hanc partem tenet ob discussum datum inter legatum & legitimam; quia non est legatum, quod iure naturæ debarbitur, aut debetur, & persona non debet excedere delictum: l. rescriptum, ff. de hinc quib. in indig. nec legitime onus imponit, l. quoniam, C. de moff. testam.

499 Decima nona dubitatio: An Episcopus possit cōpellere hædem, vel legatum ad executionem legatorum ad pias causas, quamvis testator prohibeat ne Episcopus se introniteret: Affirmat test. c. 1. n. 1. n. 2. de test. posse Episcopum compellere predictos ad executionem legatorum ad pias causas, cito, pro. libeatur à testatoritate quia similes clausula haberunt pro. oon. ap. appositaria. Coud. in d. c. una nobis de test. n. 6. quia intelligentia celans hædem, vel executores negligenter, quæ interpolata, oon. obliuie testatoris prohibitorum, potest Episcopus se introniteret: Tulca. Cated. tom. 3. concil. 29. 5. Sarment. lib. 1. collat. c. 1. r. a. n. 3. Cald. Pereira de nominat. ampli. q. 19. n. 5. 6. Spin. in sp. gloss. 1. 8. n. 10. per test. in Clem. 1. de test. vbi absolute loquitur posse Episcopum cogere executorem, ut reddat rationem de executione: Valad. confut. 1. 0. 5. n. 55. vers. lumenit. lamen, & Bartol. de officiis, & p. test. Episcop. p. 3. allegat. 8. 2. n. 17. Q. 2. 2. vbi concludit non posse defunctionem, dum testator prohibite ne executores testationes redde cōpellant, & contrarie ex Ordinatione, Lusitana,

*lib. t. sit. 6. i. ibi. Seram obrigados a dat contra aindague
et testadore mandato contrario. Bartol. lib. ad Ordin.
Reg. in principio, n. 5. & 6.*

500 Vigilium dubitatio: An executor testamenti Cle-
ticas possit confitui etiam à Laco, & eo possit cō-
pellat illud munus antequam mandatum suscep-
tit? Post Cliscum confitui etiam à Laco executo-
rem, colligit ex e. *Tot nobis, de testam., & tradit
Zabarel. ite. Jeanes, notar. 5. C. & appos. 1. & clau-
siūd id apparet in c. 1. de testam.lib. 6. quatecūd arietia
Regulares possit citari executores de licentia suo-
rum Procuratorum ad ibi *Glossa verbis, Religiosus, &
Gloss. sequent communiter recepta: ita Sanch. in
principio. Deed. tom. s. lib. 6. c. 1. t. a. princip. quam-
vis constitutio tradat perperam quasi certum, sed
minus bene Iacob. in Canib. in tract. de executoriis.
Ultimam. volvam. p. t. n. 2. 3.**

Non poterit autem executor cōpellat illud mu-
nus prædictandum, nisi possit mandatum suscep-
tex. *v. d. Jeanes.* Vnde aote illud non potest cō-
pellat ad illud munus subendum, ut volunt Capita
tom. s. commun. opinio. lib. 6. sit. 12. n. 8. pag. 139.
Petraz. in. 5. Ord. pag. 142 & Spin. gloss. 1. 8. n. 18.

501 Vigilima prima dubitatio: An executores possint
interpretari ambiguum defuncti voluntate, & quo-
modo id intelligatur? Respondebitur si interpretatione
mori sui voluntatis testator alterius specialiter non cō-
miserit, tunc si executores testameoii constituerit,
ipso possunt interpretari ambiguum defuncti voluntate,
et declaratio ab illis facta, ab ipso testatore
facta intelligatur: ita Bald. conf. 1. 5. vol. 4. Anchar.
conf. 3. 19. n. 1. in fin. C. 5. quod posse facere executo-
res, hæredem non requirit, ut dictu est, docet
idem Bald. in L. cal. 7. *ver. quoniam. de legar. s. ramen*
quāus possint interpretari, non ramen exequi ipso
hæredem non requirit: Gabe. cons. 1. n. 191. de citation.
h. 2. Quod si declaratio modum excedat, intera modum
*sufficietur, ut Bald. *propterea subiungit, & ad ar-**

bitrium boni viti res sit de dicenda, ut probatur ex
L. de legar. 5.
Quod si executores in testamento non fuerint con-
stituti, illis non constitutis executores cōpetit hæredi;
e. 3. de testam. Interpretatio autē cōperte legi, qualis
fuerit cogitatio defuncti: l. 1. C. de legar. in L.
Maximus. in priv. in 2. notab. de leg. 1. Quod si lex in-
terpretatur, standi est illius interpretatione: per text.
in L. *si posse tam. g. de hered. milt. C. 5. vlt. Infl. de*
evulg. artifex. & L. quoniam. C. de impub. & ali. subst.
nam vbi lex interpretatur, non requiritur alius in-
terpres: Bald. in conf. 1. 7. vol. 4. alia lex. vol. 2.

502 Vigilima secunda dubitatio: An executores po-
sint distribuere distributa in proprios viuis, aut si-
licet? Hac de te, *apra. n. 4. 86.* aliqua dicta fuit, qui-
bus addi potest absolute, executores datos ad distri-
buendum, ipso eligere non posse, oec. io suos pro-
prios viuis conseruent, ut clare præcepit posse text. in
c. 2. a. 2. lib. de test. & Card. Zahar. in Clem. 1. col. per-
mult. vers. 7. ite. *etiam secunda quare, de testam. nulli*
ne necessitate summa cūstruerit, ut sit Imol. in d. Clem.
1. n. 10. in fin. tunc quidem aliquid modestatii possunt
fibi retinendam quamvis Cald. conf. 3. t. sub rubr. de
testam. probet multis rationibus executorem datum
ad distribuendum inter pauperes, non posse illis suis,
quamvis pauperes sint, largiri id procedit, nisi illis
 sint validi pauperes: ut declarat idem Cald. conf. 3. 9.
de test. argumento confitui etiam summa necessitate,
qui potest alioea rapere, si quis propriæ necessitatæ,
*defors. ergo multo fortius potest ubi ipsi concede-
re, & retinere pro filiis, seu filiabus: Bald. in l. illud, in*
princip. n. 5. o. 5. qmd. cōsuevit omni. & Angel. in L.
illa infinitus. n. 5. ff. de hered. infl.

Similiter Episcopus eligendo pauperes, quibus le-

garum est reliquum, non libero, sed regulato arbitrio
vix debet: Melench. de arbitrar. iudic. n. 9. & lib. 4.
præmpt. 2. 25. Licitur autem regulatum arbitrium, quando Episcopus, seu executores prius eligunt ex
pauperibus cuiusvis ipsius reliquias, cum de aliis non sensibili illa profumatissima in specie, Gloss. in c.
spurc. in p. 1. pauperes, de testam. in 6. Batt. in l. 5. n. 20.
1. C. de anno. cunct. lib. 10. Tiraquel. de primul p. cas.
primal. 5. col. 1. & Couar. in cap. com. rubr. num. 1. 4.
de testam.

Ao vero id quod telinguitur distribuendum inter
pauperes, ut applicandi pauperiorum: Videatur ad
hanc mandatum per L. quin ad delinquentem, & ab alieno,
de Episcop. & cleric. 5. si quis in nomine magno Domini
Antr. de Eccles. & tradit Bald. in specie, in l. 2. num.
notula. n. 3. ad fin. de donis. ant. nup.

Nihilominus Episcopum, seu executorem non te-
neri eligere pauperiores, tradit Batt. in l. unam ex
famil. h. t. in fin. de leg. 1. est enim locus gratia-
tionis, nec peccat qui unum pauperem alicui antepo-
nit: sequitur Bald. in l. 1. n. 3. 1. vers. item queritur. C.
de sacris. Eccles. ibid. Er si dara sit alicui facultas eli-
gendi pauperes, quibus hæredes debeat testitulit, is
poterit elegere minus pauperes, licet non sine pa-
uperiores: Bald. in l. id quod pauperibus, n. 3. 5. C. de
Episcop. & Cleric. Benedic. Capta cor. 5. 4. num. 1. 5.
Porro si existent pauperiores ex familia testatoris, hi
debent preferri: car. tis pauperibus, quibus testator ma-
gis volunt suis, quam extraneis previdere, cum chari-
tas ordinata incipiat à le. & his: t. praes. C. de sacris.
C. aqua, cum alius traditus ab Abbat. in 6. 1. n. 4. de
nobib. clerice. & mulier. Non existentibus tamen
pauperibus ex familia testatoris, eligeat polluit
executores, vel Episcopus magis pauperes ex pro-
priae communis familias. Bald. in l. 2. 1. 1. 2. 3. 5. de
hered. infl. & Anch. in conf. 4. 17. in h. dubius de-
cidendum, col. 1. Par. in conf. 4. 5. n. 5. lib. 3. C. conf. 2. 6.
n. 3. lib. 4. ionat D. Thome. 2. 2. q. 3. 2. art. 9. dicen-
magis subueciendum esse coniunctioebus, quam
adhibendamque esse discretionis rationem, le-
cundum differentiam cōiunctionis, fanditatis, &
veitatis; quia multo fanditatis, & magis indigeni,
& magis ad bonum commune utili laicorum est
quam proponiquori, maximè si non sunt multo con-
iuncti: sequitur Sylvestrus verbo. *alemojna. n. 4. &*
Amil. secundum verbo. n. 8. & 14.

E P I T O M E.

503 Executores quam per testam habeant, grande
nullus hæres instituerit in bonu à defuncto
relatu.

504 Executores universales, quando plures sint confi-
tati, & aliqui impediantur, cauti quid faciam.

505 Quid faciendum ab executore testamenti, quando
testator in istis restituere mille autres pro bonu
male ablatis, & non reparaverit tot creditores,
inter quos ea summa sit dividenda.

506 Religiosi exempti, si diligamus in executione
testamenti adimplenda, an debet panis ab
Episcopo.

507 Executor, emi relinquit certa summa dividenda
ad libitum, an teneatur clargiri aliquid opera-
bi.

508 Iudicium Maioratum, seu Capellorum, an
possint executores bw. suorum voluntariorum relin-
quere aliquid annuo pro sue labore, & an hoc
sit etiam Maioratum.

Vigilima tercia dubitatio circa execupres viti-
marum voluocatum: Quando nullus hæres
instituerit;

Disp. VIII. De oblig. execut. test. §. XVI. 315

instituitur, dandum est censeri huiusmodi executores heretici cum oculis distribuendi bona in pias causas: haec bie nocte, *conf. 369.* n. 10. Tercia nocte in trist. le mort. p. 7. declar. 3. n. 1. Mendes à Caſt. in praxi Lufitan. lib. 1. cap. 3. n. 22. Valaſc. consult. 68. n. 4. Habeo enim vicem heretorum in testamentis huiusmodi factis ad pias, quamvis contrarium feruerit in praxi, sili filium in testamento in quo relinquitur heries, vel anima defuncti, vel pauperes Christi.

Ceterum si testamentum non est conditum ad pias causas, validum esse testamentum, refutat Valaſc. d. *confut. 6.4.* in quo executores voluntariae quasi vicem heretici habentes, suos constituti, siue fuisse iudicatum a Senatu Lufitanio: quod non probat Valaſc. *ibidem* Molin. de uita & d. 248 pag. 15. 23. Gamma tamen addit. dec. 1. 96. conterat fuisse ab inferius Senatu decimus, & confirmatus a p. 1. premo, cui Molin. standi esse portis tradit. Quare ex ea causa pia cause, non puro verum, nec bene decimus, executores vniuersitatis heretorum vicem habere: ut sic Innocent. in e. cum suis, de test. vbi dicit esse calum, & docet Bart. in l. 1. de test. n. 3. C. 6. ff. de alim. & cibar. legar. idem Bart. in l. heretorum, n. 1. ff. de hered. in istis. Alex. conf. 4. n. 1. 2. vers. *me secundum eum*, lib. 1. C. 6. *conf. 9.8.* in finib. 2. Et est communis: Peccata in l. 6 qui in principio testamento, n. 2. de leg. 3. & hoc favore causa pia ob quam executores vniuersitatis habent vicem heretorum secundum quando sunt executores ad non pias, & ideo non sufficiunt testamentum apud Lufitanos, to non qui non est heres institutus, quamvis sint executores vniuersitatis, & ita aliquando fuisse iudicatum meminit Valaſc. *supra*, & Gamma d. *decif. 1.96.*

505 Vigesima quarta dubitatio: circa executores plures: aliquid sine impedient, aut nolint acceptare. Dicendum est reliquos procedere possunt, nisi testator cōtestetur expeditioritate habetur: *c. Religiosi*, de test. lib. 6. vbi Glosa: quam Sylvestr. verba, et amorem, 2. q. 5. sequitur. Quinimum si unus solus super sit, si potest procedere ad executionem. An autem morte viuis executores nuuos illius translat ad ipsius hereditatem: *ibidem* negat Molin. d. *diff. 2.48.* vbi si ai capite manus illius, et quod induilla illius in iugulati, censetur electio: *Glos.* in d. c. *Religiosi*, 5. ultim. de test. lib. 6. verba, mortuo.

506 Vigesima quinta dubitatio: quando testator mandauit per testamento milie alicui pro male ablatis, & non invenientur tunc creditores inter eos a summa si dividenda: Panormit. in e. causa nobis de test. nos, venit distinctione: dicens, si testator prohibuit predictam sumam converti to alium viuum, tunc quod superest tradendum esse heretici tanto multipliciter disponit, testiuim, et dividendum inter pauperes, quia cedendum est tantum quantitatem debitis, quantum reliquit, & mandauit testatori creditoribus, quamvis non reperiatur. Quod idem Ierusalem est: cetera cautionem, quem perirent vivuntq. ut non ait in e. quanguam, de vix. lib. 6. sequitur Tabien. verba, executor. n. 1. 3. A simil. in sedem verbo. n. 12.

507 Vigesima sexta dubitatio: Ali Religiosus ex eius deputatus ad executionem testamento, si delinquit in suo monere, an sit puniendus ab Ordinario: Ali Ierusalem text. in Clem. vnde de testam. vbi principini Religiosi, ut redditatione sui officij Ordinarij, & similitate mandat Ordinario, rationes explicantur: Richard. tamen in quarto. d. 45. art. 5. q. 1. id lumen in Religiosis exemplis communetur, qui pollunt vocari in iudicium ratione conscientias, aut delicta, ut habetur in e. 1. de prind. lib. 6. feci descendente de illis, qui propter supradicta nequent vocari in iudicium, & ex consequenti puniri ab Ordinario, ut ait Tabien. verba, executor. n. 1. 5. & Annal. *ibidem*. n. 1. 4. Molin. *Egregii Regim. Chriſ. Rerub. P. III.*

deleg. rem. t. diff. 1.47. vers. Religiosi. & quamvis supra, n. 48.4. secundum venorem dictu, sit Religiosum executores nihil validē possit exequi sine licencia Superioris non defont qui teneant etiam sine licencia Superioris obentes, facta per Religiosū executore esse validē: inter quos est Federic. de Senis *conf. 29.4.* in fine: Roman. *conf. 409. cal. fig. &c in singul. 1.42.* Quo^r opinio est communis: secundum Decimum *conf. 49.4.* *conf. 499. n. t. 2.* Cou. in e. sua nobis de testam. Menchac. de success. eretici. 5. 2. n. 7. 8. Spin. in specul. gloss. 8. n. 3. 2. Marien. *la. 1. 3. 4. 4. gloss. 8. n. 6. & 1. 1. 4. gloss. 1. n. 4. lib. 3. reep. & alii, quos referens sequitur Ceuall. commun. contra comm. q. 38. C. 9. 40.*

Ponit Religiosi, qui nequeunt esse executores testamenti, possunt eligi in testamentis ad pauperes elegandos, quamvis oęger Domanicus, & Franciscus in c. ade reflam. in. 6. sed Bart. cooperator tradit in legem patrum, & hereditatem off. de leg. a Bald. in Andabingress. ed. 1. C. de sacros. Eccles. *sq.* qualiter teneat e. communis secundum Guadecol. de art. et test. art. t. u. 7. *conf. 7.* quem sequitur Menchac. lib. 2. *controvers.* *ibidem* c. 97. Uuen. *conf. 3. 8.1.* vbi dicit hanc esse teritoriem, quam sequitur Greg. *ad. 1. r. 10. p. 6. verba, fratres.* Et Padi. in l. cim. quidam. n. 2. ff. de leg. 1. & ita praticatur, teste Ceuall. *la. 8.8. in fin.*

Vigesima septima dubitatio: An executores testamenti, cui testator veliquis certa summa distribuenda posuit sibi visum fuerit, & placuerit, teneatur eligitio ius viis pios: *Keiponfio* est affirmatus, nisi aliud colligatur ex voluntate testatoris: facit e. cum eis, de testam. vbi testamentum ad pias causas in alienum subiectum cōferti posset, ut per Clarum in h. sp. apud. 9. 6. 6. Tiraç. de prim. pia caus. prim. 6.4. & Germ. in l. 3. t. Taur. n. 4. Valaſc. *confut. 6.8.* n. 4. & *conf. 1.45.* n. 5. *Suid. de alim. 1.8. gral. 17. n. 5.* Ratio, quia voluntatis testatoris semper interpretanda est in inclinatione patrum, secundum regulam c. cum dilect. de donat. & melior pars ea censetur quia eo fauorem pia cause, seu pauperum reduntat. Quod si aliter fiat distributione, potest tecum ab Episcopitate Arsim. verba, executor. n. 1. 3. & Tabien. *ibidem*, n. 1. 3.

Hinc fit ut quando inveniuntur duo testamenta, alterum ad pias causas, & alterum ad non pias, & non constat de prioritate, in dubio testamentum ad pias causas poterit facilius presumit, quia magis faves voluntati, seni menti testatoris: quinimum duo testamenta ad pias causas, inter quae de prioritate non constat, non confundetur, & illud valeret, quod pia causa fauorabilis esset: *Egid. Lufit.* in l. 1. C. de sacros. Eccles. 3. p. 6. t. n. 9. vers. quare.

Vigesima octava dubitatio: Ali institutores Maioratu, seu Capellari possint velinque aliquid annuum in perpetuū vīta velicta pro administratione: pro labore ex quendi onera, & an hoc sit etiam Maioratus, seu Capella? Pro decisione prius dicendum, apud Lufitanos Maioratus esse, quando institutus, si, quod ex redditibus bonorum certe aliquis Miseritanciat, aut quibus onera perfruantur, & residua maneat ipsi administratori, seu polleflori: Capellam autem esse quando aliqua fructuū poëtio, seu quota velinquitur administratori, & reliqua expenduntur in celebrazione Misericordi, ut in aliis pīs operibus: habetur in Ordin. lib. 1. n. 1. 6. n. 5. Valaſc. *confut. 1.7.* n. 1. Gamma dec. 2. 4. n. 9. *Egid. Lufit.* repert. 1. 1. C. de sacros. Eccles. p. 5. 6. 1. 2. n. 1. 6. vbi de hac, ut plen. ex d. lega Regis. 5. 3. que ita institutione tam Maioratus, quam Capella, ita definit, non habito tisper. Quia verba institutionis ubi: *Perse a semel habuit palam et nam amar resipere.* Valaſc. *confut. 8. 2. n. 3.*

Et quamvis prefata Ordinatio declarare Capelle institutionem, addat eam tunc esse, quando certa quota reddituum administratori apponit, videlicet

tertia,quanta, aut quinta pars, & quod residuum in Millis,& causas plas expeditaturum est dicendum eti quod non pars fructu quo transiret sed quantum deputatur administratori, numeru octo,decem, aut centum; modis quod supererit ex redditus bonorum applicetur oenibus Capelle: ut ostendatur ex dicta Ordinan. ibidem Cetera consuetudine certa queritur. Nam verba, Re, generale est h. rei appellatio, I. rei appellatione, ff. de verbis significatis. Atque ita tei appellatione pars etiam quantitativa fideiūm intelligi debet; ad hoc ut dicatur institutio Capella administratori destinata, & quod tuperet ubi carat expediti plas causas,

His politis: Dico primò, non esse Majoratum, illud in perpetuum fideiūm pro labore, quem executores suis debent in adimplēdōis oenibus Majoratum, seu Capelle quoniamocunque applicetur à testatorne; neq; ob id testator censur influebit Majoratum, neq; Capellam, neque vinculum iō fauorem familie creas: ita Gama dec. 30. & dec. 48. & dec. 214. docens oneris impoſitionem solans secundum se non efficiere Majoratum; neq; item soalienabile, quidquid in contrarium, in d. dec. 30. referat fuisse iudicatum; sententia ipse non acquirebit: ex text. singulare in Lurid proposito, ff. de leg. 1. vbi talis, vel similia oneris impositio, non facit tem alienabilem, putat fundum, qui relinquuntur in perpetuum executores Majoratus, seu Capelle ultra portionem administratori delimitatum pro labore exequendi. Quinimodo clariss probatur, quia fundus sit possit vendi causa oecis permanenti: si igitur vendi potest non est alienabilis, ut res Majoratas, que secundum se alienabilis non est. Quare cum fideicommissum familiæ possit vel quam requireat prohibicionem alienacionis, non censetur tale, cum non intermixta prohibicio alienanda.

Nec refert tot cetera iententias latas esse, per quas iudicatum fuit Majoratum cōstituerat fuisse ex sola oneris Millarium impoſitione, ab illo alia alienationis prohibitione. Quia pro nostra opinione non minores sententias latas fuisse refert idem Gam. per duas decimam fuit omnis illud Millarium simpliciter annexum Majoratum non efficiens, ut videtur ei apud eundem: atque ita per dictam omnis non sufficit ut Majoratus constituerit. Requiratur enim expedita testatoris prohibicio alienandi. Decius conf. 336. & conf. 377. a. 4. Iustas, post fundum relatiōnē diuidi per estimationem Stephan. Gratian. dīcept. forens. 1. 16. n. 9. decēs si ex verbis testamenti apparat fuisse in hoc caia institutio Masonorum, ut ostendit ut spud Cabed. arr. 97. p. 1. latine sic habet.

Testator quidam reliqui duas heredes, & cui libet eorum dimidium sibi patrimonium cum onere, ut reliquias inheret fieri Sacramentum in Hoc domina, & tunc addidit: censetur quicunque satisfacere huic oneri pro parte sua in perpetuum, & cum hoc onere hac bona permanebat in sua hereditate, sive familiæ per lineam rettam in perpetuum. Indicatum fuit per Sacramentum infraeius bimundi bona debuisse vivi in sua hereditate, & per estimationem diuidi: Auditor auctor cum Sacra Dennis applicatione, censuit hac bona non posse diuidi, sed debuisse permanere in istar Majoratus per nos filium senorem: T. et scilicet sibi. Scriba Antonius Rodenico, mense Novembr. 1574.

Nihilominus Flores de Mena in additionib; ad dec. 30. Gam. tradit, ex quibus coniecturis inducatur Majoratus, quod prius exposuit, lib. 1. q. 17. & 18. docens fideicommissum per perpetuum non induci ex una coniectura non admodum vrgentis, sed ex pluribus, & valde vrgentibus, & concludeoribus: ut vult etiam Barbat. conf. 5. t. n. 9. lib. 1. e. quod fideicommissum perpetuum est omnis, & in dubio debet iudicari quod non subliūperpetuum fideicommissum, ut

cum pluribus ostendit Ramin. iun. conf. 3. 1. n. 3. lib. 4. & Ceph. conf. 447. m. 16. & conf. 483. m. 8. lib. 3. Quamvis Oldrid. conf. 2. 1. cedit ex onere perpetuo etiam cum pluribus substitutionibus conditionalibus, si sine liberto decellente, & deficientibus conditionibus, videlicet, quia gravatus filios habuerat, & ratiōnib; his libet, ex illo coeteris quin opimus est consummatis, teste Joanne Botts, conf. 50. vla addit non esse ab ea recedendum, nisi extre plures, & graves conjecture, quam opiniorum vetus dicit Anton. Gab. lib. 4. common. r. 1. l. 1. de fidicommissi. case 7. & sequitur Menochi. conf. 3. 5. a. n. 4. & 7. n. 1. 2.

Iuuat hanc partem, bona fealdia esse indubitate, & cum onere perpetuo à dominis recognoscuntur, non solum per hoc constitutur Majoratus perpetuus, neque ex oneribus annexis, neq; ex indubitate honorum fealdium, & hoc modo trahunt ad omnes filios fealdarum postrem tucentem pro indumento, vel pro diuis oquoad comodatatem, h. aliud non sit in more positum, vel h. aliud ex inuestitura non appareat, quia idem est in nostro casu. Confer contub. bona fide indubitate, ergo del est ad vnum, & ad maiorem pertinet. Quia respondet pro plures pro indumento possidere, & patre etiam committentes partim posse etiam vnu non nominari adiudicari, data estimatione alieni: ut vult etiam Xuanes in regente. t. p. rem iudicatam, in 1. 1. lib. maior. de causa Comitatu de Faria, dub. a. per iudic.

Secundum dicendum prout idem Flores, in additione ad dec. 30. quando apparent coniecturis vrgentes, tunc enim concludit quod existentibus probabilibus, bonis coniecturis inducatur Majoratus ex dicto onere annuerat, & ex indubitate; neq; ita in praxi ex confuetudine solere familia annuerat vnu, & majori adiudicari per viam Majoratus, ut melius cōfuerat pia memoia, sive hinc frequentier at testimonibus, qui ad hanc annuerant vocante maiores, & perendant confirmationem memo se, quando res est indubitate, & accedit omnis perpetuum colligunturque evidens coniectura Majoratus, & fideicommissi perpetui.

Item pro conjectura ex natura rei, facit Gloss. in Iugures ab smyrn. gl. ff. 1. & lib. Bald. C. de fidicommisso, quod est communiter recepta, ut post plures tradit Burgos de Paz iun. q. 2. n. 90. & 98. quatenus res est dubitabilis: agitur ex hac coniectura inducatur Majoratus, & vnu debet competere; quia que sunt induidua ad vnum debent venire, qui fit major natura, ob reverentiam statutis.

Ceterum ut clariss procedatur, & ut quodlibet accepto expediarur de inducendo ex coniecturis Majoratus, quando testator id non expedito verbo, dicendum est, quando testator cum onere annexo prohibicionem alienationis, & vult bona in familia cōfervari, quamvis non faciat alias votaciones, inducatur Majoratus perpetuus. Similiter si testator relinquat bona sua agnationi proprie, seu familiæ, per verba tractatio succellum habentia ex eo censetur Majoratus institutus, si ad Primum egestute ordinem verba referantur, quamvis testator non viratur verbo Majoratus. Probatur ex L. cunaria legitur, ff. 1. in fidicommisso, ff. de leg. 2. & ex i. petri, ff. 1. fideicommisso, vbi disponitur quod in fideicommisso, quod relinquuntur familiæ, nominatus primo succedens debet, & post illum proximiores, qui ex eadem familia testatoris cōfervantur. Molto. lib. 1. de primit. t. 5. n. 2. 3. ad fin.

Eodem modo si testator aliquas substitutiones faciat, & post eas vocer consanguineum proximum, ut sub conditione si sine liberis substitutionibus, aut vocatis decedat, quamvis condito defit, ex appositione tamē

Disp. VIII. De oblig. execut. test. §. XVI. 317

tamen omnis. & vocatio proximioris habent in aliis pro respectu, & censetur blasphemus perpetuus Flores d.g. 1. n. 34. vbi etiam addit. n. 35. induci Majoratum perpetui, quoties testator plures vocatores facit preferendo masculos feminis, & ex oenatis appositione, & tria sive ea. Nec non inducunt distractatus, quando sit testator, quid bona vadant de maiore ad maiorem, aut quid non dividantur, & perueniant ad unum (successum) Flores ex n. 35. ad n. 39. & Molin. d.e.p. 5. ex n. 8. pet. temm. usque ad n. 35. quos oportet videre.

310 Virgines nona dubitatio, pro loco, in quo debent dici Missarum sacrificia relata perpetua, que iubentur fieri a testatore. Dicendum ergo ut testis Melchiorius Phebo tem. 1. dec. 100. a.d. 1. dec. 161. in Scioano Lutetiano anno 1618. non posse celebaret ultra locum à defuncto deputarum nisi autem locus non depueatur, vbi sacrificios pro anima defuncti, celebranda esse vbi testator sepulcris est. & n. 14. addit. si sacrificios destinatur ad sacrificandum, sub certo stipendio, sub illo continet cædulas, vinum, & alia necessaria.

311 Trigesima, & ultima dubitatio, pro legato reliquo ab Illustrissimo Domino Augustino de Iesu bone memoria, pro mandatis quatuor pueris, cuius exercitio commendatur ab eodem. Illustrissimus Archiepiscopis successoribus cognito quoque anno in perpetuum. Quaritur ergo quando Archiepiscopos successor suo tempore plures dores concedit eidem pueris, & Archiepiscopus, qui post succedit in dignitate Primatice solvere eadem dores à suis predecessoris promissis, & cœcessis? Responsio sic, tenet successores solvere perditas dores concessas, puerum pueris matrimonio locatis tempore concedentes.

Primum, quia quando possessor disponit de rebus praesentibus quarum sit administratorem, ut est hoc loco Illustrissimus Archiepiscopus, & prouisio ad ipsum pertinet, tali proposito est seruanda, si non habuit effectum à successore: ita Bald. in c. 1. n. 5. qui successer. f. sed. dur. teneant. & in l. quis parci, n. 14. ad medium. C. unde liber.

Secundum quia vbi predecessor aliquod conceperit, & ex ea concessionis ius quacumque est, successor non potest illud revocare: *Iudicium nostrum*, & de regul. iur. quod & tenet Albert. *L. signa vix.* n. 15. & Lop. l. 1. iii. 15. p. 2. verbo. *Sicut si hys colvolum. ver. & nota.* sequitur Barbol. in l. *qua seale*, & *f. scilicet. maria.* n. 88. ubi probat hanc doctrinam: sequitur Cald. Petrus. in *lb. conf. d. 70.* *conf. 8.* *n. 49.* *l. 5.* & *legg.*

Tertium probatur, quia esto, mandatum eti integrum mortis mandans expicit, hoc tamen non intelligitur quando mandatum est ad prius causulastego quāuis virgines non nuptiatim tempore concedentes has dores, oon propriae successores liberantur à redditione dore secundo matrimonio; quia fauere per causam non exprimunt mandatum obiter mandantisve defendit cum multis Timquel. *privat.* 8.2. & 13.2. de *privilegio pia causa* idem docet de *pia causa*. *Couart. lib. 1. varior. c. 14. n. 16.* Molin. *rem.* 1. *diff. 2.* & 3. *dict. mandamus.* & *Sanch. lib. 1. de sponsal.* *diff. 6. n. 9.* Quicquid Huiusmodi successor, ut executor Illustrissimi Domini Augustini, teneat solvere calidem dorem cildē feminis, quibus fuerit promissum à predecessor.

Quattuor, qui successor Ecclesiastica debet fauere illis, quos non sit predecessor fiducie paruisse, & hec huius placitum, 12. q. 1. Innocent. n. 4. & hoc verum est, ibi: *ne Prelat. vices faciat.* & ita successor ratiū habere debet, quod factum est à predecessor, ut vult Innocent. n. 4. e. v. *conf. 48.* *l. 1b.* 3.

Quintus, Archiepiscopus Illustrissimus est successor viuentialis in eadem dignitate Ecclesiastica, & significans, de rescripto, & est legitimus administrator,

Frages Regum. Christi. Rupr. P. II.

& successor officij, & proinde promissiōibus predecessoris est obstrictus, l. viam veritatis, C. de locis, & censu. & c. v. *Inflit. rod. ii.* ergo tenetur habere ratam doationem predecessoris titre suum cap. querelam, cum Glos. n. *Pralat. vices faciat.* quam patrem dixit communem Romanus in §. *vir. n. 20.* l. *f. filii famularum, f. scilicet. maria.*

Scord, confirmatur quia administratori, seu executori huic legati, competit poecilias eligendi ad virginis maritandas, & eo ipso quod eas elegit, & ipse per electionem habeat ius quacumque, est coetus quasi inter administratorem, & inter caldem, cui nequit contradicere administrator successori argument. cap. 1. de probat. & ibi Barbol. n. 4. &c.

E P I T O M E.

- 312 Olim de iure communi intra Civitatem non posse ratiū sepeliri corpora defunctorum, & n. 513.
 314 Romani viri grauissimes sepeliebant in foro Ciuitatis.
 315 Decursu temporis post aduentum Christi Demini prope Ecclesias sepeliebantur Catholicis.
 316 Sepulchra virtutum posset vendi sine latre simonia. & virtutis Camerarii admodum sine Episcopi autoritate posse ibi excommunicati sepeliri.
 317 Heretici questionum solutiones continentur. & n. 518. 119. & 510.
 318 Quislibet fuerit primus, qui in Ecclesia fuerit sepultus.
 319 Ecclesia dicatur Baptista ab Imperatore Baptiste.
 320 Mortui sunt plangendi, & a quo tempore mori iste incipit.
 321 Pompæ funeraliæ au prefatis animabut defunctorum.
 322 Et non precium facilius bony medi peperit. & n. 526.
 323 Mortuaria quod sit materialiter, & quod sit disferens a monumento.
 324 Sepulchrum, & ius sepulchri, & ius inferendi meruerit in sepulchrum quemdebet differant.
 325 Sepulchrum quadam sunt familiaria, & quendam sunt hereditaria.
 326 Eligere sepulturam est liberum omnibus extra finas Parochiam, etiam vxoribus sine consensu maritorum.
 327 Qui habent duplex domicilium, non electa sepulta, vbi est sepeliendum.
 328 Decedens in lege vbi est sepulchrum suorum Matris, & sepeliri debet ibi, si electa alibi sepulta.
 329 Maiores qui dicantur ad effictum sepeliendi in sepulchro suorum Matrum.
 330 Sepulchrum per alia eligere quicquam possint, & n. 515. 536. vbi de peregrinu, & n. 537. vbi de expositiu, & de scholasticis.
 331 Corpora defunctorum cur sepeliantur in loco sacro.
 332 Et quinque dicuntur leuci sacer.
 333 Puerum Catholicum emere sive sepeliendi in loco sacro.
 334 Et quid de entombementu.
 335 Natus vestitus pelle secundina, baptizatus pelle non scissi, antea sepeliendum in loco sacro.
 336 Pueri manifesti qui dicantur, & an debeant sepeliri in loco sacro, & n. 544. Et quapropter incorrumpit vita hanc, n.eadem.
 337 Heretici earent Ecclesiastica sepulta, sicut & excommunicati non scilicet materi, sed etiam minori ligati.
 338 Excommunicati dicentes cum signo contritionis ubinam sint mandandi.
 339 Executio unicatu in foro externo, absoluenda ramen in foro interiori aut posse sepeliri in loco sacre.
 Signo contritionis in excommunicato sine absolutione, n. eadem.
 Mortuum sine solutione ab excommunicatione

- quemodo possit absoluī d.m. 547. vers. Absolutū ergo potest.
- 548 Fideles an possint communicare cum cadavere excommunicatis vivandi, ipsiūq; lauare, & vestire.
- 549 Sepulcra excommunicarum vivandū in qua pars incorporei ultra pectus mortale.
- 550 Sepulcro hoc loco quid continentur in propria significazione, & in rigore, ad incurvendam excommunicationem sepulchrum excommunicatis viviōd.
- 551 Offa eorum, qui de ure carent Ecclesiastica sepulchra sunt exhibundā, si discursus possunt ab effusione aliorum.
- 552 Femina pregnans si decedat, an sit sepelienda cum fetus.
- 553 Occidentes scienter se ipsis non sunt sepeliendi in loco sacro.
- 554 Meritoria publica carent sepulchra Ecclesiastica quando simel in aucto sacramento Penitentia, & Embaratio non transcurserit. Et quid de mortoribus in peccato notorio sine confessione.
- 555 An si adimplendum preceptum impunius ab alijs, nec corpus suum sepeliantur; & an posse singulare ab alio.
- Decima Ecclesiastica recipiente, nec refutanties an sint sepeliendi, & quid de non falso iudicio d.n. 555. vers. dicitur est.
- 556 Excommunicatis impeditur sepelientibus scienti excommunicari, quia possunt absoluī.
- 557 Sepulchrum in alieno sepulchro est refutum, dum cum omnibus emolumētis Parochia, & Parochio proprio.
- 558 Incolae secularis an possit precipere ut exhumatur cadaver, de quo sc̄ienter quid fuerit occisum, ut facias informationem.
- 559 Expressa funeris fieri peritie ad hanc defauit.
- 560 Handic nondum hereditatem ad amicos si funeralia exequantur, quidam modis excusabuntur à non solvenda funeralia de suo.
- 561 Quarta Episcopalis in quib⁹ casib⁹ non debetur Episcopo de omnibus reliquo per usumnam voluntatem, &c. n. 563. 564.
- 562 Quarta Episcopalis an debetur de reliquis Confraternitatibus, seu Hospitalibus membris Episcopi et reliis.
- 563 Pterum non debetur Quarta Episcopo ex confestim praescripta.
- 564 Pterum debetur Quarta de candelis triam, quae datur ad manu inveteratum in funere.
- 565 Debetur Quarta Episcopo ex omnibus decimis que pertinet ad Ecclesiā inferioris sui Episcopatus.
- 566 Quarta Parochialis debetur ratione funerali, & in die funerali quando eligitur sepulchra extra Parochia modi non sint redditū ad usum privilegiatis.
- 570 Quarta an debetur Parochia defunctori quando sepelitur in Ecclesia exempta.
- 571 Quarta Parochialis non debetur nisi petatur à Parochio, sive ab Episcopo, quia constat remissa.
- 572 Quarta Parochialis cui debetur quando quis habet duo domicilia, & sepelitur extra Parochias.
- 573 Quando legatum relinquit Ecclesia Parochialis, an prafumatur relinqui anime compensandi cum Quarta.
- 574 In quib⁹ Quarta Parochialis nō debetur, & vice versa, &c. 575. 576. 577. 578. 579. & 580.

secunda Cunctis: & qui contra secerit, extra ordinem puniantur. Petri Greg. in synag. iheros., p. 3. lib. 5. c. 2. 3. à u. 2. cum seqq.

Hac autem lez diu fuit obletum, ut ostenditur in l. praeior ait, §. D. Adrianus, de sepulchro violante. D. Adrianus (sive Vlpianus) recipi p̄st, & per nam statuit quadragesima ante eorum, qui in cunctis sepulchribus facilius: conductus text. in mortuorum. C. de Religio, & sumptibus funeris. Imperator ad dictum non rite reliquit, ne familiis municipiorum sua postularit, intra ciuitate conditam pridem velutum eis.

Idem probatur testimonio Ianctonem Patrum, quomodo corpora extra urbem condebandunt in sepulchro eō conlit ex Genes. 50, vbi Iacob fuit in terra Chamae sepulchris: & ante hoc tempus Abraham enim sepelitum Sare uxori ab Ephron, & dñeque quadragesimā seclos argenti pro agro, in quo erat duplex sepulchra. Ex quo apparet ciuitatem quondam corpora sepeliti.

Item decūliū tēpōis Romani viros grauiissimos, & de Republica bene meritos, in foro ciuitatis sepeliebāt. Appiano Alexandrin. de bello cind. c. 41. Cicero quoque Tuberum recentem in foro sepulatum, propter extimam virtutem: Gaeta ex expeditis, cap. 8. num. 10.

Postea tamen post adventum Christi Domini, iuxta Ecclesiā sepulchrum Catholicā & ea de ciuitatis Canonico constitutis ut prope Ecclesiā inter trigesimā padiū mortui sepelientur, & in loca quadragesimā codem priulegio, & immunitate, quo gaudent ipsi Ecclesiæ: sicut antiquis, 17. q. 4. Croll. in c. consolatiſ, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris; & Glōsi. in c. Ecclesiæ, de immunitate Ecclesiasticis, & loca illa dicibantur Cenaculum: Duratur, de ritu Ecclesiæ, t. 23. locū scilicet in mortuorum sepulchris delinixit autoritate Episcopi & benedictus secundum formam capituli, nomen Ecclesiæ, de consecratione, diff. 1. Spino in sue glossis, 2. n. 33. Ganc. Louisii in nota ad Concilium Vallatum, fol. 111. & 126. & in nota ad Concilium Braccianense, primus, verb. de forū, pag. 126.

Ex dictis duplex sequitur quæstio: Prima, virum possit vendi lepulchrum absq; labore simoni: Secunda virum si Cenaculum augentur sine Episcopi autoritate virum possit excommunicatus in ea parte aucha sepeliri. Quod primam quæstionem, Stat. tom. 1. Relig. lib. 4. de funeris, c. 14. negat, non solū ratione beneficioris, sed etiam ratione tereti, per capti. Abolita, & sepelitur. sequitur Reginald. lib. 2. n. 226. Fillius tom. 3. stral. 45. c. 3. q. 1. n. 26. Iul. Lavor. lib. 2. vers. 12. et al. Barbol. in c. Abolitione, n. 2.

Alij tamen negant esse simoni vendendo sepulturam, ut est quid materiale, hoc est ratione virus, & iurius lepeliendi: nam virus est in nostro domino, & potest legari, & transmitti ad qualcumq; heredes cu hac differentia, quod si iusti sepeliendi in te longuinis competit: transferatur ad posteros illius familiaris, si autem iure hereditario conueniat, transmittatur ad quicunque heredes in illarū iuripartitione, quod transmissurus cum via ueritate bonorum: liui sepulchri, & de Religio, & sumptibus funeris. Timicetus verbis, sepulchram, concl. 10.

Vitaque lententia admiri potest suo modo insellata: nam prima sumuntur, ut quid spatiāle, & ratios ne beneficioris, & ratione tereti. Cenaculum, & veſcie ei membra simoni. Secunda autē sententia procedit, quia res facta vidi porest ratione materiae, ergo sepulchra ratione tereti vidi potest in qua fondatur iuri sepulchri: Azoz. 3. p. lib. 2. s. 17. q. 2. Quimib⁹ salmū potest, quod renditio fieri potest ex illa ratione obligationis, quod nullus alius ibi sepelitur;

Disp.VIII. De Sepulturis. §. XVII. 319

ira Suar. ad. 14. n. 22. quem sequitur Barb. ad. aboles-
de. de sepul. ante. 2. ad fin. vbi ex eodem Suar. ad. 14.
n. 28. addit. si quis habeat sepulchrum proprium em-
prum sibi expensis, vel extructam pro le. suis, non
esse materiam limonaria, si namque datur quod pro-
prietatem secundum valorem funda, & habet rei-
plici ad solos sumptus in eo extenuando factos, quia
ibi oon venditus benedictio, nec proprium ius se-
pulture, sed illud inate male ad quod alia sequuntur.

Ad secundam questionem de Cemeterio adau-
to sine auctoritate Episcopi, zo possit ibi excom-
municatus sepeliri? Viderit negandum, quia ius de
re aucta gaude privilegio rei principalis cum ergo
Cemeterium etiam benedictio auctoritate Episcopi
sequitur quod postea omnia sunt, gaudente priuile-
gio principalis, & ex consequenti oon possit ibi fe-
lacia excommunicatus secundam. L. etiam. §. fol. mar.

Conseruata tamen sententia est veteri, secundam
quam dicendum est posse ibi excommunicatum se-
peliri. Cardin. in Clem. 1. m. 10. & 11. de sepul. &
ibid Anchar. n. 4, quos etiam sequitur Vgol. lab. 1. de
cenf. 9. 9. 5. vers. fol. p. m. Vnde ad argumentum, in
quo dicitur augmentum, sequi natum principali;
dicendum est procedere quando in utroque
eadem in isti casis vero quando inter vitrumque
diuersa ratio repertus: secundum regulam, in l.
Papinian. ex lib. de mortuis, quia vt. Cemete-
rium sit locus depuratus sepulchri Ecclesiasticis,
opus est, quod depuratur ab ipso Episcopo ad mor-
tuorum sepulchram cum particula benedictione;
qua solemnitatem caret locus aduentus, si non sit ab
Episcopo impedita: vt ex traditis à Molio, de pri-
mag. lib. 3. cap. 2. num. 3. & 4. deducatur.

Quae poterit, quinam fuerit prima, qui in Ec-
clesia fuit sepelitus? Respondeatur fuisse Basilius
Grecorum Imperatorem, & ex Eccl. dictam
fausti Basilikam ostendit in cap. annis Basiliis. 1. 6.
quasi. 7. Rochus de uite parvatus, verbo pro en. quad.
Mandol. regol. 7. Cancelleria q. 1. Atchidiaconus, cap.
non perper. 4. & 5. Simancas de insl. Carbol. verbo,
Eccl. Tumecemata in fam. Eccl. lib. 1. c. 2. Atque
ita paulatim fuit permixtum ab eodem tempore, mortuus
in Ecclesia humata: Spin. in suo speciale glori. 1. m. 13.
distinguitur autem Basilius ac Eccl. ita: quia Basilius
ca dictus Ecclesia constiuta antequam sic confe-
gata: post consecrationem vero dicitur Ecclesia:
Ioann. Andrija in exp. nobis, in verbo, Eccl. de iure
parvorum. Atchid. difl. 4. 2. cap. non aportes: Alex.
in l. 1. §. fin. §. de acqui. poff.

Quae poterit, ac mortui fint plangendi? Respon-
deret affirmativè: neque fieri propinquorum mor-
tuum prohibetur fuit legi duodecim tabularum cum
humano ut propter mortem amicorum, & pe-
pinquorum lacrymatis funderet eiulare veritum,
qua pecudum est; sed fieri debet: Gaccia de ex-
penfis. c. 8. n. 1. vbi id enim probat argumento Ia-
cobi Patriarche, quia tota Egyptus fuit leprosi-
ginea diebus, & Ioseph & fratres eius, cum parenti
defensit in temam Chanaan: Gen. 50. De Beato
Stephano legitur, quod vir timor di fecerunt plan-
tilla magna super eum, & de hac coosutendine
plangendo mortuos, agunt Marienfol. lib. 5. recollectio-
ne, et. 5. d. 2. in glori. 1. 4. Mandul. in praxi, tit. de in-
gratitudine, cap. 1. 27. alibi 1. 30. verf. m. nego, & calij
quos refert Cencio ad decessum, collectio. 4. 6. in cap.
vobis quo sepulchrum, num. 3. de latè probat lugendi
titum. Petr. Greg. Syntagma lib. 2. c. 1. 4. n. 10. & 14.

An vero prodiat animabus defunctorum pompe
vanæ, & coniaceus seculari? Viderit negandum ex
traditis à Volaterian. in Philologia lib. 3. c. fin. vbi
damna funeris, & sepulchrorum pompas, quas pre-
cipit, vt sit, inter Catholicos, Sacerdotes expetentes

non debent facit D. Aug. de ciuit. Dridicere sepul-
chrum memoris, sumptusque funeris magis colo-
fan viuos, quam defunctis comando esse: confinat
Greg. in e. anime defunctorum, col. 4. 1. 3. q. a. vbi sic ait:
Curatio funeris, condicione sepulchri, perempta exequiarum,
magis sunt viuorum solatia, quam subfalia mortuorum.

Dicendum tamen est non peccare lux oraria fa-
cientes si prout tener Tumecemata in eadem causa, &
quæstione, & in e. cum grau. ibid tradens huiusmodi
pompas in luminibus, panois, & aliis sumptibus
prodest animabus defunctorum, si non per se, latè
per accidentem, quatenus per hec homines munierunt,
& excitanter ad ostendendum pro mortuis, & quatenus
pauperes inde elemosynas accipiunt, & Ecclesie
honoranter. Item quia datus ad sacra loca veolue
fideles, & defundantur eocordantur, pro illis Domini
no preces fundunt, & mortis membraq; recolentes,
aliquando se recipiunt ad meliorem frugem.

Seruat tandem, ut dicatur quid sit sepulchrum
Bretuter, sepulchra materialiter supta in locis in
quo mortui responsum, also nomine dicuntur Sepul-
chrum: formaliter autem est actio, seu officium le-
peliendi pertinent ad charitatem, seu piety, &
misericordia erga defunctos. Quodadique Sepulchrum
est ipsa terra ad vias sepulchras depurata. Item est ius
funeris in Ecclesiis Cemeteriis: vt non tacit in diffi-
cilem inq[uest]ionem, utr. Sepulchri plecundam Goffred.

Dicunt Sepulchra à Monumento; nam Monu-
mentum est lepichrum sine corpore, & dicunt à
verbō morte, quia extat ad memoria defunctū: l.
Monumentum. ff. de Relig. & Sacra. fin. Cura
autem habet corpus dicitur Sepulchra, seu Sepul-
chrum: habetur in eadem Dictionario, verbo, Mo-
numen. Garcia de expensi d. 8. in princip. n. 4.

Quæres, in quo differat Sepulchrum, & ius le-
peliendi, ac ius inferendi mortuorum in sepulchrum?
Kelpoodeo, Sepulchrum est quid religulum, quod in
nullius donis est, & extra hominæ commercium
repetitur, nec potest acquiri, nec possidet ab aliquo:
I. quamquam, in principio de aqua pinnia arendt. ff. se-
pulchri, cum final. C. de Relig. Ius canem sepulchri est
est illud, quod qui acquent in sepulchro, quod in
suo loco extixit, vt possint ibi ipse, argus heredes
sunt, ac agnati, vel cognati, & cateni, quos ipse vo-
luerit sepeliri, & omnes in eadem sepulchra sepelire
alios volentes prohibentur: I. familiaris, cum I. seq. &
qui per rotum, ff. de Relig. I. ius sepulchri. C. aem.
Post o. sepulchrum, lea sepulchri ius communiter
enam sepulchrum appellatur, & confunduntur vnum
cum alio dedicatur ex l. ius sepulchri, C. aem.
Quare illi, qui in loco proprio adficere sepulchrum,
impinguè dicuntur Domini sepulchri, etiam si nihil
aliud, quam ius sepulchri, seu viam illius cùsque qua-
tur vult Abb. in c. ab aliende, de sepul. n. 5. Denique
iis inferendi mortuum in sepulchrum, est illud,
quod quis à Domino fundi, seu loci comparavit, in
quo sepulchrum factum fuit, vel ab eius herede, vt
ipsum, vel alios possit huncare in eo sepulchro.

Et dicit patet quædam sepulchra est familia, &
quædam herediana familia, tunc in quibus omnes
ex familia illius, qui sepulchrum edidit, sepeliri
poterunt, quamvis non sit herede: hereditaria, in
quibus humanæ nequeunt, nisi sint heredes: I. ma-
prika, ff. 1. 1. 1.
I. familiaris, ff. de Relig. & Sacra. fin. & in l. ius
familiarum. C. aem. Molin. de primis. lib. 1. cap. 2. 4.
num. 4. 2. & P. Molin. tom. 1. tradi. 2. difl. 22. 4. verf. sum
sepulchri quæda familiaris, & verf. sum. p. 3. lib. 3. c. 2. 3. n. 10.
Petr. Greg. de ure min. p. 3. lib. 3. c. 2. 3. n. 10.

Quæstiones tamen est, an integrum in cuius-
que eligere sibi sepulchrum extra parceriam suam
Affinitas Glo. in cap. nos influens, de sepulchris, ca-
sus.

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

ius hoc summa verba: *Quilibet illatus, & differens posse sibi eligere sepulturam: & est communis: salua quarta parochiali Ecclesie debita: cap. de locis, & cap. super eo, de sepulture: cap. fin. eadem tis. in 6. Clemens, dardum, &c. etrum, ad eam tis. & ibi Credid. s. bonifacius. August. Barbol. in d. cap. nos in illis a i. n. 6. & alibi apud Bonacim, de sepulture: prop. 2. num. 6. vers. dixit dicens fidèles, si se pulturam alibi eligant, posse illa sepeliri, nisi ex alio capite prohibeantur, ut Religioli: Probatur, quia vox tua fuit est eligere sepulturam inconfutato matrio: cap. de uxore, de sepulture, ut per Spino, gloss. 2. primit. num. 41. Lelium Zechium de repub. Ecclesiastica, cap. 28. de Parochia, num. 17. vers. fallit, ad fin. Bellier, disquisit. clerical. p. 1. in de Clerico debito, p. 1. num. 1. dubiens n. 16. post Abbacim in d. cap. de uxore num. 6. Quod, si vox mortuorum, sibi sepulturam non elecūt, scipendiā erit in sepulchro mortui; quod si plures habuerint in sepulchro vivi: Bertacchini, in fin. diuersitate, verbo, sepulchra, num. 2.*

531 Sed quid si quis habeat domicilium in aliquo loco, & non eligat sepulturem alibi? Relipondetur sepelendium eis in loco, in quo domicilium habet: si vero habent duo domicilia, sepeliantur in loco domicili, in quo decessit ex hac vita, & in quo receperit Ecclesie Sacramenta: cap. 1. & cap. in nostra, de sepulture, & cap. ii. quid, eodem tis. in 6. causa 13. queſt. 1. cap. ante autem, & cap. ubi cumque.

532 Porro quando quis decedit in loco, vbi est sepulchrum suorum Maiorum, & testaror non eligit sepulturem, sepelendus est in sepulchro suorum Maiorum: ita Gaccia de expensis, cap. 8. num. 4. Ideo non est quarendum defuncto sepulchrum illi, qui Maiorum suorum habet sepulchrum Molin de primis lib. 1. cap. 24. num. 41. Si pan. in suo facie, gloss. 2. num. 38. Petrus Gregor. supra, num. 10.

533 Maiores tamen dicuntur parentes, ani, proeaus, & cateni ascendentibus conniuncti. Thaliscus tom. 7. lib. 5. concil. 1941. Maiorum, ff. de verb. significacione. Lelius Zeclius supra, vers. fallit: vbi etiam vult si patet, & ausus sit in uno loco sepulti, & proeaus, & tritauus in alio sepeliat filius cum patre, & ausu, quia sepultura vna debet esse patris & filii: Oldatus, conf. 25. & conf. 157. vbi dicit, quod si alibi patet, & alibi ausus sunt sepulti humerum cum patre: quod est verum, quamvis non sint haededes: l. vel quod, & ibi Bait. ff. de Religio. Contra vero, si in uno loco quisicit pater, in alio ausus, & in alio proeaus: sepeliri debet in parochia vbi audiabat diuina, & Sacra menta recipiebas: ita Lelius supra. Belletus vbi praecepit, p. 1. de Clerico debito, p. 3. num. 19. vbi num. 20. concludes, Clericorum non habentem sepulturem, neque eam eligentem, humandam esse in Ecclesia cuius curam getebat, vel vbi tenebatur restringere; Sanch. de marri, lib. 3. disp. 2. num. 17. post Stephanum Ganian. discept. forens. cap. 9. 4. num. 7.

534 Quari etiam potest, an valeat quis sepulturem eligere pro alio? Relipondetur patrem posse eligere filio impuberi, vbi est confundatio; & Domum similiter seruo impuberi: cap. sicut, de sepulture, lib. 6. ita Petrus de Vbaldis de Canonica Episcopi debita, in fine, cap. 11. Belletus supra, p. 3. num. 17. vbi negat patrem posse filio parberi: quoniam nec nec marrem filii, nec tuorum pupilla, neque auum nepoem, tradit: quod iste diligere vbi oon est confundendo eligendi: August. Barbol. in d. cap. 1. de sepulture, Bonacim, supra, d. p. 3. queſt. 2. 1. p. 1. num. 8. vbi etiam docet non posse Universitatem eligere sepulturem, pro universis suis ciuibus: ead quia Universitas, aut Princeps secularis neque praedicare Ecclesiæ parochiali suogulorum: ita Matius Antoni-

nus lib. 1. varia regula, cap. 11. cap. 59. Mollesius in fin. 1. p. traſl. 1. 3. cap. 8. num. 33. Ex quo sequitur non posse etiam Congregationes, nec Sodalitia Confratrum flatuere, ut confrates eam sua fuisse Patrias sepeliantur: quia sequitur praeditum Ecclesiæ parochialium, qui sepelendi sunt in parochialibus, aut in sepulchris suorum Maiorum, nisi alibi elegant sepulturem: ita Anto. Genucos, in praxi Episcopalis, & 61. n. 6. Mollesius d. traſl. 1. 3. cap. 8. num. 19. post Petrum de Vbaldis de Canonica Episcopi debita, cap. 11. quia tegulatius loquendo quinque in sua parochiali Ecclesia est sepelendus; nam aliunde constat de voluntate definiti; cum in seplendi communi lege competat Ecclesie, vbi recipiuntur Sacra menta: cap. vi quid, cap. cap. quin, & cap. latus, de sepulture in 6.

Vtrum Religioli possint elegere sepulturem? Responsio est negativa ex dictis, quaque electio iepultrix omnibus adulis sit libertas: per cap. eum liberum de sepulture, vbi excipiuntur Religioli: Lelius Zeclius de rep. Ecclesiastica, cap. 28. de Parochia, num. 17. fallit. vbi etiam excipit morti damnatos, & fuijios, quibus interdicuntur elegere sepulturem: quin etiam in cap. final. de sepulture, in 6. item Religiolis prohibetur: vel late explicit Sanch. in præcepto: dieolog. lib. 6. cap. 4. & primip. num. 3. cum Nauatio Comment. 2. de regul. num. 43. Exter Emmanuel cod. sive rem. 3. queſt. 60. art. 2. vers. adserendum tamen est: vbi vult posse Religiolum elegere sepulturem, quando decedit: ita longe à Monasterio, ut ad illud commode deferri non possit: idem Sanch. d. loca, num. 7. resoluti Prelatum Religionis posse sibi elegere sepulturem: & allegat Franch. d. cap. fin. num. 2. Rofel. verb. de sepulture, 1. n. 2. & Fratrem Emanuel. d. q. 60. art. 4. Vide hac de re Sanch. rem. 1. traſl. 2. diff. 214. §. Religiis: vbi concludit Prelatos posse elegere Religiolis sepulturem: Bertacchini in report. verb. de sepulture, num. 1. c. vers. de sepulchrum. An eligat sibi Monachus extra Monasterium: & decidit negativus, pol. Innocentium in cap. num. 1. t. & Gloi. in verb. eligat, de excessu prelatorum, & verb. Admonitio testatur, vers. 6. & alij commentarij.

Quid de peregrinis mortientibus extra propriam Parochiam? Reliponde: si decedant non electa sepulture, nec commode possint deferri ad sepulchrum suorum Maiorum, oequa ad Ecclesiam Cathedralem, sepeliri posse in Parochiali, in qua decedunt: maxime si in ea Sacramenta suscepimus nam Parochio ministranti Sacramenta Ecclesiæ, Poenitentie, & Extremitate-Vnctionis, competit his exercendi officium sepulchre: Thaliscus lib. 5. concil. 127. Mollesius loco eius. num. 29. Gratianus discept. ferens, cap. 19. 8. Aloysius Riccius in praxi de sepulture, resolut. 560.

Quid de expotis quoque parentes sunt ignoti? **537** sepelendos eis in Ecclesia parochiali, aut in sepulture hospitalium, traditum in cap. 1. de infansibus expotis, & laugidus. Viatores item sepeluntur in Cathedrals, seu parochiali, in qua moriuntur: quid si pauperes sint, gratis debent sepeliri à Parochio: vult Iul. Lauotius lib. varia. tis. 2. cap. 11. & cap. 6. num. 16.

Scholastici autem, qui ad ybrem aliquam studiorum causa accidunt, vivunt in Parochia in qua vivunt, & in qua Sacra menta recipiunt: Molin. vbi supra, d. disp. 2. 1. 4. p. 1. 304. vers. d. q. 1.

Rogabis qua de causa corporis defunctorum sepeliantur in loco facio? Responso sit in peccatis, ut excludant infans, quia afficiuntur carentes Ecclesiastica sepulture. Item ne excrucient ab spiritalibus malignis. Tertiò ut fiant participes susligiorum, & orationum, quæ in loco facto sunt pro defunctis

535

536

538

Disp. VIII. De Sepulturis. §. XVII. 321

funtis ibi quiescentibus. Quartò ut iouentur intercessione Sanctorum, quibus loca illa sunt facies ita Dicus August. in lib. de Cura pro mortuis, cap. 18. & habetis t. 5. q. 5. Iul. Lauorius lib. variar. claustra-
tio. s. cap. 5. num. 1. 17.

339 Ructus togatus, an dicatus locus facer, in quem illanum est cadaver fidelia? Respondebat esse sacramentum, non ex eo quod sepulchrum continet corpus defuncti sed requirit utrū Religiosus, quod auctoritate Episcopi fiat: nec sufficere quod infestatur mortuus in sepulchro ut fiat religiosus; quia hoc procedit de iure civili: hodie tamen de iure Canonico, cum nullus locus, nisi prius Episcopi licentia, religiosus efficiatur: cap. ad hoc, de religiosis de-
mibus: Decus in cap. quanto, v. 5. de indicio, & Molin. de primis lib. 1. cap. 2.4. num. 3. 8. 9. & 40. seque-
ritur non sufficere ut dicatur, locus facer, quod sit mortalium illorum in illum; sed quod sit depositatus auctoritate Episcopi ad sepulchrum fideliaria Gon-
zalez super regal. 8. de mensibus. Glos. s. m. 3. & 39.
vnde sequitur quod iam dictum est, sepulchrum auctoritate Episcopi fundatum, vendi, seu pigno-
rari non posse, nec etiam ius sepiendi: scilicet si non interuenient Episcopi auctoritatem fiat: idem Gozzales post alios, quos referens sequitur, ibi,
num. 16. & 37.

540 Sequitur dicendum, quinam sepulenta Ecclesiastica non gaudent, cum omnes Catholicci regnante-
ter in Ecclesiastica sepulchra lepelierant: vt habe-
tur in cap. Ecclesia, de conseruac. dif. 1. dicendum est
per verbum, omnes Catholicos, excludi a sepulchra Ecclesiastica paganos, Iudeos, & ceteros infideles;
quia sunt extra Ecclesiam: & idem iustum est ne lepelierant in loco ad sepulchrum fidem depa-
tato: tum etiam, quia ratio postular, ut non com-
municemos viventes, nec mortui illi, qui non com-
municant in eadem legi, & doctrina fiduciam: ha-
berat in cap. Ecclesia, de conseruac. dif. 1.

541 Ex dictis controverti potest, an Catechumeni, qui decedant sine Baptismo, non sepelendi in loco sacro? Viderat negandum, quia quamvis non sint pagani, non tamen sunt fideles, seu Catholicos. Ni-
billominus contrarium est verius, cum decedant cum voto Baptismi, licet Baptismum actu non suscep-
tum: ita Sayto lib. 5. cap. 16. num. 24. vbi ostendit, quandonam Ecclesia polluitur, & egeat reconcilia-
tione, quamvis videtur contradicere Paul. Lay-
man. lib. 3. tral. 2. cap. 12. num. 11. Quod videatur probabile; scilicet non esse humandos in loco sa-
cro, quia non sunt partes, nec membra Ecclesie: vt sentiant D. Thom. 2. 2. queſt. 1. art. 9. ad 3. Canas
lib. 4. de locis, cap. 2. vers. 13. Papa. Quibus accedit Azor. in lib. moral. p. 1. lib. 5. c. 10. 6. dicendum. Quibus respondet potest non esse Catechumenos, partem Ecclesie, quarenam est baptizatorum congettatio, & familiariter in hoc sensu non possunt dici Christia-
ni, prout Christianus characterem includit bapti-
zationem; atque ea probabilius est quod assertum à Sua. de fide, difp. 9. ſeſt. 1. num. 8. dicitur Catechue-
menos esse inter membra Ecclesie numerandos, quia pertinent ad Ecclesiam omnes insit, in quo-
tatu numero existunt Catechumeni, qui decedunt cum voto Baptismi, & sunt fideles merito, quamvis bapeizati non sint, & spectant ad Ecclesiam: Agon.
g. 1. art. 10. in tr. de Ecclesia, vers. ad secundum argumen-
tum: vbi vult tripliciter posse aliquem pertinere ad Ecclesiam, numero scilicet tantumque sit tantum, numero & merito simili: atque ita cum omnes insit
merito pertinente ad Ecclesiam, esto non fint bap-
tizatus, lequitur Catechumenos non pertinere ad aliam Ecclesiam preter eam, que est Christi Domini.

Quid dicendum de pater qui natus est ex vero matre secundina non scilicet velutus, & ita fuit bap-
tizatus, an si humandus in loco sacro: Affirmant
aliqui posse: ita Angel. verbo, Baptis. m. 6. num. 4.
Val. q. 3. p. rem. 5. dif. 1. 45. num. 3. e. quia secundina illa, seu pellis confert pars infantis. Nihilominus
pater ne gaos est tertior: Ratio, quis infans pelle illa
non potest ablini si velutus crevit; cum ita pelis
densa a natura inservias ad continentiam vitam
fetus, & sudorem: igitur non potest validè ablini;
cum non sit pars infantis praedita pellis, & caceat
anima: & idem si infans pelle involutoris moriorit,
non debet in loco sacro lepcitari: ita Valent. tom. 4.
dif. 4. q. 1. punil. 2. vers. quinto sequitur: Bonacina
de Baptismo dif. 1. q. 1. punil. 3. num. 21. milii confeſ-
secundinam esse diaphanam, & valde porofam: ita
vt aqua concreta ad caginem infantis peruenias, aliæ
non confert infans baptizatus.

Constat item esse humandos extra locum fa-
citur viuuntis manifestos, quidicunque illi, qui fa-
tentur in iudicio se viuunt exexcusile: item qui pec-
se oculi iudicis, viuunti declarantur, & condemna-
natur, aut qui palam dant ad viuunt: ita vt nulla
tergiversatione negari possit. Denique de quibus
hoc viuum per testes idoneos in iudicio est plenè
probatum: Spino ita gloss. 1. in suo ſequenti, num. 17.
Comat. lib. 3. curiarum cap. 33. num. 4. Petri. Gregor.
lib. 2. de iure universo, p. 1. cap. 13. à num. 10. Molin.
de iug. difp. 33. Illustrissimus Acunha 1. p. acer.
cap. ritebus. 1. dif. 88. verbo, maledictio, num. 5.
vbi id probat, carcer felicis Ecclesiastica sepulchra
viuunt manifestos: idem tradit P. Leſsus lib. 2.
c. 20. dub. 2. n. 8. vbi addit cum, qui illos scient
praelatim perfecit sepelire, ipso facto, ex econ-
traientur, nec esse absolendum, donec arbitrio
Episcopi faciat se ferre. 1. de sepulchro

Hinc lequierit non incursete in hanc prenam,
qui sentiantur et se viuuntur eis. extra iudicium,
coram Parochio & testibus, ut tradit Molin. difp. 3. 3.
et quia confitio extra iudicium non importat no-
torium iuris, ut colligitur ex Glos. in cap. manifesta,
2. queſt. 1.

Non est dubium viuunt hanc prenam, viuuntur,
de quo loquimur, incursete alias, de quibus Acunha
ſupra, ex d. num. 5. nam ex cap. quia in eiusmodi, de
viuunt, quod est Concil. Lateran. Sanctum est, vt
viuunt manifesti non admittantur ad Eucharistie
perceptionem: Molin. ſupra, tom. 2. difp. 3. 3. P. Leſsus
ſupra, num. 186. donec publice factum factum sit: P.
Emanuel ſ. verbo, u. 7. Cardin. Thaſſe. tom. 8.
concluſ. 33. 4. Bonacina de contrac. difp. 3. queſt. 3.
punil. viuunt, num. 1. & alij quos referens lequierit
Augustin. Barbol. in cap. quia in eiusmodi, de viuunt,
num. 1. subd. num. 6. recipiunt viuuntum ad
communionem altaris de cuius penitentia non
confitit, suspendit ab exequitione ſini offici, donec
ad arbitrium sui Episcopi faciat se: Raynald. in
prax. lib. 12. ſeſt. 1. num. 7. 4. princip.

Insuper viuuntur talis non admittantur ad obla-
tiones faciendas, & Clericus debet illas respire: P.
Azot. in lib. moral. p. 1. lib. 7. cap. 3. 8. queſt. viuunt.
Acunha ſupra, vers. ſanctum difp. Reginald. d. lib. 3.
tral. 2. num. 7. 3. in principio Leſsus d. dub. 2. n. 186.
& 187. vers. ſeria, & vers. quarta: vbi tradit non
eriam recipiendum est ad confessionem peccato-
rum; donec satisfiat reipublica, ut sit fatale cautione
pignerentur vel fideiſuſtoria; quia ſanctio fieri
debet creditocibus ſi adiunt, vel Ordinario loci, aut
eius Vicario, vel Parochio coem testibus, vel co-
ram Notario publico habent mandatum ab Or-
dinario: vt patet ex cap. quamquam, de viuunt,
lib. 6.

Caten

545 Carent etiam Ecclesiastica sepulta hereticis Petrus Gregor. d. cap. 13. num. 10. Spino d. num. 17. in princ. & est communis. Similiter excommunicari: Petrus Gregor. supra. & p. 3. de util. lib. 3. cap. 23. num. 32. Berthachian reperto. verbis ipsius. num. 20. vbi vers. sepulta est prohibuta, ac esse prohibitum excommunicatio. non nullum maius, sed etiam minori excommunicatione affectio, post Innocentium in cap. sucr. de sepultur. & Cardin. in Clem. 1. quaf. 12. ead. s. Quibus accedit Petrus Gregor. supra. d. cap. 13. ad finem, vbi extendit hanc penas ad Blapthemos impenitentes.

546 Quibhodo est an excommunicari, qui cum signis penitentia mortui sunt, & abolitionem, dum esse in humanis, pericruerunt; sed morte praecocis non factur absolute, sine humando in loco sacro: Negat Regula generalis, quae tradit non debet communicari in mortuis, quibus viventibus communicate non possumus; atque receperunt est neminem posse in vita communicare cum excommunicato declarato, anquam abolitur, quamvis ostendat signum penitentiae, & confessionis: ergo etiam mortuis, quamvis signa penitentiae ostendit, sepultura Ecclesiastica non esse concependenda, nec quod suffragio eis communicandum per text. 10. d. cap. 12. nebul. 2. de sentent. excommun.

Partem affirmariam probat Vgol. de censur. lib. 2. cap. 9. §. 5. vers. 5. Sayl. de censur. lib. 1. cap. 4. n. 13. Quare si coelestis de hismodi signis, debet quārumcumque abditi, iuxta d. cap. 12. nebul. P. Sua. de censur. disf. 1. 2. scilicet 4. num. 3. vbi id est abdendum, prius quam sepeliantur, ut dicitur iste. a nobis, 1. 2. de sent. excommunic. & locum recosciliandum, in quo iaceret, si forte contingat ibi prius sepelitus quam absolvatur: & idcirco non est exhumandum ex sepultura.

547 Non est tamen leue dubium; an sufficiat abfusio excommunicationis impensis in foto coescientie, ad hoc ut excommunicatus possit sepeliri in loco sacro? Negatur solilio magis placet, quia quamvis sit abditus, abdito illi in interiori foto penitentia quoad effectus exteriores nihil operatur; ac proinde quod illos petimere est, ac si non esset impensis: Nanar. ita in manual. cap. 27. num. 17. 8. ad fin. & cons. sub iste de privilegiis in antiquis, & eas. 4. a num. 8. sub iste. de iudicior. in novi. Fr. Emanuel. de regul. tom. 1. quaf. 61. art. 10. P. Sua. de leg. lib. 8. cap. 6. n. 11. 1. argumento spinis dispensari in foto conscientie ad beneficium Sanch. de marriag. lib. 8. disf. 34. a num. 43. ad num. 49. qui non potest in foto extero gaudente dispensatione; ergo non potest abditi in eo foto dum ex parte sepeliri in loco sacro publice, nec Ecclesiastica sepulta gaudente pro foto extero; prout Nasar. cons. 4. per sevum, & de sepul. nec suffragitis Ecclesie iauan, quibus priuar excommunicatus; ut per Egidium de Sacramentis, & censur. tom. 2. disf. 1. 4. a num. 36. neque illorum sunt participes ante abolitionem: Soat. tom. 1. disf. 9. scilicet 3. num. 1. Egid. d. disf. 1. 4. num. 49.

Quare tamen potest an sufficiant signa penitentiae, & confessionis in excommunicato decepente sine abolitione, ut post mortem abdoviatur? Respondebit sufficeret: ita Anton. Gabriel. commun. lib. 1. de testibus, conclus. 1. Malaed. de probatis. evulg. 1. 2. num. 1. & fatus est unus testis ad probandum hoc, ut ipsi volunt.

Absoluo ergo potest post mortem excommunicatus, non directe ac Ecclesia, sed indirecte, quato eos facit facultatem ut fidibus integrum sit cadaver sepelire, & suffragia offerte pro mortuo: etenim sicut potest Ecclesia post mortem declarare ipsum

excommunicatum, vel interdictum ob censuram contraria dum vivit: sic etiam potest manifestare eum mortuum, esse abdolum, quando de eius poenitentia confitebit per signa evidentera Henric. in sum. lib. 1. cap. 21. 5. 1. art. 10em. Azorius. moral. p. 2. lib. 5. cap. 16. q. 3. Cened. ad decreta. coll. 43. 1. Valg. tralit. 3. de excommunic. lib. 17. num. 6.

Non inde inferitur posse Ecclesiam excommunicare mortuos directe, quamvis posse tradit. Kunian. singul. 7. 25. Tabular. sum. verbo, excommunicare q. num. 1. Sed venios est non posse, quia nemo habeat consumaciam contra Ecclesiam, non est extra Ecclesiam, neque amplius potest emendaritate. Nas. in manual. cap. 3. 4. n. 3. Vgol. de censur. lib. 1. 17. §. 2. Vale. supra. Axot. 10. 2. prexim. 2. 26. q. 2. Sayl. de censur. lib. 1. c. 8. Bonac. ord. str. disf. 1. q. 1. p. 1. 1. 4. 2. 1. & Mar. Alter. de censur. item tom. 1. lib. 4. disf. 1. 1. 6. 3. nec refert quod Ecclesia potest manifestos peccatores primare sepulturam, & suffragis, sicut constat ecclesie D. Gregorium, qui religiosum primavit sepulturam, & suffragis propter pecuniam apud ipsum mortuum reportavit: Quia hoc factum suis indicatibus dimittat, quatenus imperatir ne pro mortuo suffragia offerant, & ne sepultura Ecclesiastica datur: ita Mar. Alter. ibid. proxime, & illustrissimum Acuilla 1. 2. decret. cap. neque 1. 4. disf. 88. vers. 2. Ecclesia sicutur, potest alios quos ibi refert sequatur.

548 Quatenus, an sit communicandum cum excommunicato virando? Respondebit negativo, & idcirco cadaver ipsius nec iauan, nec vestis potest, neque tradit Ecclesiastica sepultura: ita Vgol. lib. 2. de censur. c. 2. 3. p. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Reginald. in praxi fori penitentiale, lib. 3. 1. n. 8. 3. excipiente fidicis, qui hauc excommunicatum sepeluntur in loco non facto, de profano, ne acte contumaciarum. Mar. Alter. de censur. tom. 1. lib. 1. disf. 10. cap. 6. & 7.

Rogabis, in quantum permaneant incurvant pelientes excommunicatorum virandum? Bonac. de generali. disf. 3. 9. 21. p. 1. 2. tener peccata mortaliter: quia est prohibitum hoc fieri in materia grani: P. Sua. de censur. disf. 2. 3. scilicet 4. idem vultus, subiungens transfigressores ligari excommunicare multo: post Abbatem. in cap. sacra. de sepulcr. id colligentem ex illis verbis, ibi: *Si quibus non communicamus vivos, non communemus defunctos:* quia constat haec esse communicationem, atque ita convenienter sepelentibus generaliter peccata imponit illis: qui communicare cum excommunicatis: Nihilominus in Clem. 1. de sepulcr. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1608. 1609. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1699. 1700

Disp.VIII. De Sepulturis. §. XVII. 323

tenemur virare denunciantos, seu vienatos: prout
teat Iul. Lauor. in lib. variar. elenctione. iur. 2.
cap. 12.

Exculsanter ab hac excommunicatione, qui ex
ignorantia erant culpabili sepelienti superdictos:
eo quia verba Clement. t. sic habent: *Qui propria re-
miseritis audacia in Camerario excommunicatus pa-
bitur, aut nominari interdolis sciente sepeliri pra-
fuerint; quare ignorantiae non incurvant proprie-
tatem illam, sciente prafuerint. Similiter qui
gravi metu coacti; et quod non sepelunt audacia
propriez temeritatis. Quocumque ooo ligantur, qui
proper mortuum id efficiunt. Eodem modoli sepe-
lant in loco prophano. Nauart. in summ. cap. 27.
num. 137.*

550 Questionis est, quid intelligatur per verbum, se-
pelire in loco facto? Ratio dubitandi, quia verbum,
sepelire, in rigore videretur comprehendere actionem
antecedenter cadavera in sepulchrum: unde in hanc
cenotafiam solum videntur incidere duo, vel tres ho-
moes, qui mortuum in sepulchro deponunt: quod
cum sit pena, videntur testiganda; & ipsi cum
hinc homines ignorantes, ferme non unquam censura
istilababuntur. Iuvar. pro hac parte, quod dicitur
in eadem Clement. per haec verba: *Eos, qui propria
temeritatis audacia, non sine contemptu Claustrum Ec-
clesie, &c. propez quae infentes cadaver in sepul-
chrum excalabitor, cum id operetur ut absque au-
dacia temeraria, hoc contempnatur Claustrum. Cum
ergo verborum proprietas tenenda sit in penali-
bus, ut notat Cajetanus. sum. verbo, excommunicatio,
c. 36. & Nauart. in summ. cap. 27. n. 137. solum incidentur
in banc cenotafia duo, vel tres, qui mortuum in
sepulculo condunt, & ceteri excusantur.*

Ceterum Suar. de confur. d. fol. 4. num. 10. vltra
illos duos, vel tres, comprehendunt enim mandan-
tes, si per alias particulas non excusentur: proinde
comitantes, vel etiam cantantes; & crucem, vel
lumina deferentes excusat ab hac censura; quia te-
reni non sepelunt proprietate: sicut etiam excusat co-
operantes temere quales sunt sepelunt aperio-
tes, & excavantes illam, si postea sua opera cadavera
non infestant in foveam, nec terra operariunt, quam-
uis suis hominis visque ad Ecclesiam portent. Simi-
liter confitentes, vel suonato prestantes, quia pro-
prietate non possunt dici sepelentes: Ideo non oportet
hanc penam extendere ad omnes fautores, vel
cooperatores, quando Legislator id non expeditit:
ita Suar. ibi, vers. 1mo, ubi res.

Et quamvis hoc sententia sit valde probabilis,
nil placet opinio Vgol. de confur. t. 1. cap. 9. 5. 6.
num. 3. distinguenter ita: vel omnes de quibus di-
batur, an incurvant banc cenotafiam, eas operas ex-
hibent, sine quibus cadaver illud sepulcrum non
fuller, & sic omnes incidentur in hanc censuram:
quia ab his propriez sepulcrum aliquem esse dicimus,
sive quorum opera sepulcrum non esse: Vel cas op-
eras exhibeant, quibus non exhibebit, sepeliri tamen
posset excommunicatus mortuus: et tam temporis,
quamvis a peccato non excusentur, in Cenotafiam
tameo non incurvant: & ex consequenti oce fuons
prolequentes, nec deferentes Crucem, nec ceteros
accentos, similiter nec cantantes Psalmos: cum hac
omnia non sint occisorum omnino ad sepeliendum:

Sed quid de illis, qui praestantem exhibent se-
pulcrum excommunicati? Relipdantur ligati cen-
tura, sicut se pelentes, si cooperantur, vel mandant:
seculi si similes per plementes sint ad videndum: ita
Cardin. in Clement. t. de Baptismo t. appos.

Quid faciendum de offibus eorum, qui de iure
carent Ecclesiastica sepulcrum? Certi iocis est extra-
henda esse ex loco facto in quo sepulta fuerunt;

dummodo ab offibus aliorum discerni possint: Bo-
nacina de Martinon. q. 4. puntlo ultimo, & est com-
munis: Cardin. in Clement. 1. quaest. 10. de sepulcris,
vbi tantum eneminunt exhumandos esse in tribus
casibus, videlicet, si sepelitus sit vizarius manifes-
sus, vel excommunicatus publice, vel interdictus
nominae: scilicet si sit sepultus tempore interdicti:
quod si nequeant ossa distinguiri, non sunt exhibu-
munda, & ossa fidelium simul extrahantur: ut ex-
pediti dicitur in cap. sacri, de sepulcr. Et Soat. diff. 9.
fol. 4. num. 4. de censor.

Quatuor item, an debet feminis pregnans fe-
peliri in loco facto? Aochat. in cap. ex parte paren-
tum, in suis, de sepulcris: negat; sed magis placet
posse sepeliti, quia fieri centerat pars manus: Bo-
nacina de sepulcr. punt. 1. num. 1.

Quid de occidentibus scientes se ipsos: Respo-
detur non esse sepeliendos in loco facto, nisi constet
ipsos fuisse ante amentes, aut fuscios; nam quan-
do constat de iniusto contra se ipsos actu mortisfero,
& dubitatur de excusatione, proclamat pro actis
iniusti: ut habetur in cap. placuit, 13. quaest. 5. vbi
dicitur esse humando extra locum factum, nec pro
ipsis publice oradam, qui se ipsos ferre, veneno,
laqueo, aut alia carione violenter occidunt: Petrus
Grieg. p. 1. vbi supra, & p. 1. lib. 35. & 1. 3. m. 3. 2. Spin.
in suo fiscule, gloss. 2. n. 19. Et 20. postulos, nisi ducit
penitentia, in extremis polti, offendendo conti-
tutionis signa: Bonacina de contract. diff. 3. quaest. 11.
punt. 1. n. 2. ver. secundo occidentes: unde ludit
invenit aliquem laqueo sulcipiente in cubiculo
isouis clausis in quo nemo moxatabat, priusandam
esse Ecclesiastica sepulcrum: eo quia est vehementis
prafumatio, & conjectura non ab aliis sed à se ipso
faisse occidit: ut bene etiam sentit Genuel. in
prax. cap. 61. num. 20. & Lauorius supra num. 31. in
lib. variar. t. 2. cap. t 2. Gutier. lib. 2. can. cap. 3.
ex num. 1.

Contra metitices publicas, dicendum est nisi
redent ab nichil frugem, sepeliendas esse extra
locum factum, si feme in anno Sacramentum pun-
nitentia, & Eucharistia non suscepentes, ut peccati-
pital in cap. omnis viri & feminis. Sylvester verbo,
sepulcr. q. 10. Molcilius in summ. 2. p. 1. cap. 1. cap. 8.
n. 6.7. Cardin. Tunc verbo, sepeliri, conclusi. 1. 8. n. 3.
Ang. Barb. in e. ex parte, t. 2. de sepulcr. n. 5. ex Gloss.
ib., per haec verba: *Hem in qualibet, quoniam constat in
mortali peccato decollata, quales sunt metitices. Quasi
fentiane omnibus mortentibus in peccato notorio
esse negandam sepulcrum. Quia in te standum est
locorum confundendi; et quod non appetit us
per quod generaliter peccatores notorio sepulcrum
primitur: quamvis Bertach. in sua repertor. verbo,
sepulcr. n. 10. ver. 4. sic ait: *Sepulcrum Ecclesiastica
probabit si manus eius iniquitate cap. cim ad Monachos
de statu Monachorum, & 23. q. 3. cap. placuit:
consentit Petrus Greig. de iur. universi p. 1. cap. 1.
num. 10. dicens oegati sepulcrum notorio pec-
catoribus, & incontingibilius mortalium peccato in-
fectis.**

Ex dictis sequitur, metitricem, & quemcumque
alium peccatores notorio, non esse peccatores
Ecclesiastica sepulcrum, si inueniatur occisi in cu-
biculo, & eo anno satisfecerint te vera precepto
Confessionis, & Communiois: quia presumatur
metitrix non à se ipso occisa, sed forte ab amilio
suo: eodem modo peccatores peccantur sententia occi-
sis, non à se ipso, sed ab inimico.

Ambigui potest, an possit aliquis particeps ne
corpus suum sepulcrum tradatur, aut impedit ne
quis sepeliat? Quidam primum repondet ne-
ganus: per textum quem tetet Gloss. in L. g. 1. d. 1. ff.
genuit.

552

553

554

555

condit. infit. Sunt. Algar. t. 1. num. 4. & num. 12. Boët. decr. 3. 3. num. 65. & decr. 2. 67. num. 5. quibus accedit Illustrissimus Acanthus. p. decr. difff. 21. c. quae au-tem. n. 7. Quidam fecundum etiam negatius respon-sio placet, nisi causa iusta detur: quia impedit se-pulturam, est impedit opus pium charitatis, & mi-lericordiae, cuius actas est actio sepehendi: tum vel maximus, qui hoc est prohibitus de iure etiam ci-tili: text. in h. final. C. de sepulchro violato. Menoch. lib. 1. de arbitriar. casu. 387. n. 22. Courte. cap. viii. de tollam. Facit. in q. crimin. cit. de delitti. & panis. q. 20. n. 1. Mollesius in summis. t. 2. tral. 3. c. 8. n. 7. & Paul. Lauot. varior. c. 20. Quare conteret credidores impediens sepulturam suorum debitorum sub specie crediti exigenda, imponitur pena priuationis crediti. I. final. C. de sepulchro violare. Molin. tom. 1. difff. 21. 4. ad fin.

Dicitur est, nisi detur iusta causa impediens quoniam ea existente potest impediti, ne quis in loco facio humerum: verba gratia, si quis recipiat Decimas Ecclesiasticas, eisque non vult restituere: ut offendatur in cap. probibemus, de decimis: per haec verba: Si quis vero decimas recipierit, & Ecclesia non reddiderit Christiana sepulchra primaria. Spino in suo fœculo, glori. 2. num. 25. post Petr. de Vbaldis de Canonico Episcopali, p. 50. c. 4. Quia decimas de-bentur omni iure, naturali, diuinio, & humano: Nau. in manual. cap. 21. n. 8. Sot. de iust. lib. 9. q. 4. Rebuffi, de decimis q. etiam 4. Quae pena procedit contra laicos retinentes receperas decimas, non autem ha-bet locum contra laicos non solventes: ita Nauarr. ens. 2. de decimis. Genuensis in prax. Episcop. c. 6. t. num. 10. & Lauot. in lib. varior. t. 2. cap. 1. n. 48.

Vnde colligis non posse Patrochum impediti, vel oegate sepulturam oon soluenti decimas, nisi alius confundit invenietur praepcipliar: quia cum Caput. probibemus, sit penale; nisi in casu ubi con-tento pena non habet locum quia loquitur de lai-teritientibus receperas decimas, non autem de non soluentibus.

Potest tamen esse quæstio, an possit impediti, vel negari sepultura, quando non apparet iusta causa impidiendi: Responso rebus est absolviendus: & id est quan-uis hac de re continevit possit inter partes, an motuus sit humandus in loco sacro, debet sepehiri, quia sepultura non patitur longam moriam, nec impedit potest, quanvis pars contraria appellat a sententia; quia non est locus appellationis propriæ corruptionis. Cadaveris: ita Tulfus in verbo, sepulcri, casu. 1. 188. num. 1. 4. Mollesius lice etiam, num. 7. t. & Lanotus supra, cap. 9. num. 10.

Quid dicendum de sepelientibus scienter ex-comunicatos publicè, vel nominari interdictos, à quoniam sint absolviendi à censura, quam hunc actum exercentes contrarerunt? Dicendum est hanc excommunicationem nulli esse referendas, & ex consequenti posset absolvi sepehens a Patrocho, nū oblatore gravamus: ut constat ex Clemenc. t. 1. des-pulin. vbi excommunicantur omnes, qui in ceme-terio, tempore interdicti, in casibus à iure non con-cordis, vel excommunicatos publicè, vel nominari interdictos, vel viscerans manifestos scienter sepe-lieret paxlum; nec prius absoluunt pollunt quam ad asbiterium Ordinarij eis, quibus premilia fuerint ini-ctio interrogata, satisfactionem competenter exhibuerint. Sic ibi: esse autem excommunicationem nulli referendas, tradit Sayt. de confar. lib. 3. cap. 35. num. 8. vbi excommunicantur omnes, qui scienter prestat plenaria sepele hæreticos, necnon receptatores, vel fautores sicutum, qui possunt absolvi, si propriis manus extenuente publicè huiusmodi

corpora dominatorum: idem reperit n. 6. & n. 8. nulli scilicet illi referendas huiusmodi censuras. ¶

Quid dicendum, quando aliquis in aliena sepul-tura, in qua non erat sepeliendus, fuit humatus? Responso sit, olla defuncti cum omnibus cibolumen-ti, & oblationibus esse restituenda, quando non est facta elec-tio sepulturae in aliena Ecclesia, vbi defunctus non accipiebat Sacra menta: quia tunc Patrochiali debetur cadaver, non autem alienæ Ecclesie: ita Hieron. Cat. in episc. de ur. Paroch. tit. 7. cap. 1. 3. Quare Patrochus (politus ante omnia et in liberis) cum corpus possit exhaustus, in-thotheitate Superioris, tanquam traditione sepulturae, & Ecclesie non iureta Challaneus in Catalog. glori. mundi. p. 1. consider. 5. terp. de gloria autem, col. penult. quemque lexitur Gratian. discept. forens. cap. 19. 8. n. 6. August. Barb. in cap. ex parte 5. n. 3. de sepult.

Si autem sepeliantur in propria Patrochiali, non tam eo in propria sepultura in aliena, & contra-dicent habentes ius sepulturae; quamvis in tigore iuri videatur exhumandum cadaver, in illo non usus polliqui est sepultum non est verendum, neque loco mouendum sit: fin. C. de sepulchro violato. & t. nemo. C. de Religio. & sumpt. funer. ita Innocent. in cap. cum liberum, de sepult. Lauot. lib. varior. algebr. cas. 2. e. 9. n. 12. Idem pro bono pacis consuetudo potest fieri: Bonac. d. difff. 3. q. 11. puni. 3. n. 12.

Quare etiam potest, an possit Iudei scientias precipere, ut exhumetur cadaver delinquenti, ut inde capiat informationem, quando est vehemens suspi-cio, & rumor spurius, quod defunctus fuerit occi-fus: Responsum impetrata licentia ab Ordinario loci, vel saltem à Pancho posse Magnificatum secularem esse corpus est sepulchro, neque ob id sacri-legium committere: ita Cabed. Lutit. 1. p. decr. 7. 4. & iteram. 4. sic fasile iudicatum refert: nec pro-prietas Iudei Ecclesiasticus incurret in irregulari-tate, ex hoc mors aliquis sequatur, quia clavis ille est causa temora mortis delinquentis, & ad incu-tendam irregularitatem propter defectum lenitatis deberet esse proximos, & influere in mortem inde securam: ita Nauarr. in manual. cap. 27. n. 167. Lauot. supra cap. 7. n. 3 t. & cap. 12. n. 57. & Hicco. Veot. in examine Episcop. lib. 9. cap. 30. num. 16.

Nec ob ei dicatur ex hoc sequi penam viola-torum sepulchrorum: Quia hoc facilius fuit de li-centia Ordinarij, & pena non incurrit siue dolos, imò delinquentes in hac materia excludant, si faci-ant id simpliciter, sicut non incurrit Casu-en-tiat quando relinquent sepulchra, & ob id laxa, lapides, & ornamenti ex eo extrahunt, quia dolo ca-tent: 1. sepulchro desertorum, 2. de sepulchro violato: seque ita quoties in illa Superioris artifices cadaver exhumant, dicta pena, tanquam sine dolo id agen-tes, minime tenentur: 1. 3. 9. Dim. ff. de sepulchro violato, & Faber à Monte. Leone in praxi arbor. 4. p. pag. 30. n. 1. 280. nec non excludant defunctiones sepulchrorum hostium: 1. sepulchra hostium, ff. de sepulchro violato, & alijs apud Fatinac. p. 1. crimin. cit. 3. q. 10. ex n. 1. 30. rbi excusat n. 3 t. ab hac poena vi-o-lantes sepulchra eorum, qui sepulchi sunt contra prohibicionem legis, quales sunt manifesti viar. tripli que debetam portentiam, & restitucionem in vita non fecerunt.

Superest dicere de expensis funeris: atque in primis certi iuriis est, funeris impensis pertinet ad hærides, qui bona defuncti consequuntur: quia ratio penit. vt qui commodum capit, tenet onus s. t. ff. de Religio. & sumpt. funer. Impensis item & funeris funens, debet fieri secundum qualitatem per-sonae, & secundum dignitatem defuncti: 1. si quis, ff. sumptus, ff. codem.

Disp. VIII. De Sepulturis. §. XVII.

325

560 Quid si heredes defunctorum nondum hereditatem adseruerint, neque deliberatur, an velint illam adire, quia dubitare de virtutibus laetitiae, an finis satis ad laetus faciendum creditoribus defuncti? Lauot. lib. varior. elenbrat. iur. 2. cap. 1. n. 9. traditio post illos aliceter se expensas facere titulo pietatis, & sibi reseruare ius repetendi iempensas & cum protestatione repetendi: quo modo non sibi praetudicant immo- deratas eameo io hoc calu non debent exequi impo- pebas.

561 Rogabis quid de quarta funerali Episcopo debita? de iure communis Episcopo debetur Quarta de omnibus reliktis per ultimam voluntatem mo- cœlitteris, Ecclesiis, & aliis suis locis, nec non de oblationibus omnibus funeralibus. Hec autem Ca- nonica portio aliquando est Tertia, aliquando Quarta pars, aliquando diuidium, communiter vocatur Quarta, ut constat ex e. decernim. 10. q. 1. & ex e. de bu. lib. In dubio autem quarta portio in aliqua Provincia debetur? Dicendum est debet Quarta: quoisam in dubio pars matris est eli- genda.

562 Ceterum Quarta Episcopalis non debetur quan- do quis in vita donavit Ecclesie: Azot. in lib. moral. p. 2. lib. 9. cap. 1. 2. quaf. 7. cap. 9. August. Barb. de offic. Episcop. p. 3. alleg. 86. n. 26. Bonac. in p. 3. quaf. 1. 2. punct. n. ...

563 Similiter non debetur Quarta de reliktis pro fa- brica Ecclesie, seu ocoamentis: ita Bernard. de re- galis. 2. 37. vers. tertio. Quarta in summa Balbori, verbo Primitia Regularum, verf. Quarta Episcopali, difficult. 3. etiam quando Ecclesia de presenti non eget restitutio, adhuc non debetur, neque quando datur porellas executoribus testamento, ut distribuantur in piacaulis, prout voluerint non ha- bebit Episcopus suam Quartam: Mafcaid. de probat. conclus. 5. 9. 3. num. 8. Lelius Zechios de republica Ec- cleſie. cap. 2. 8. de Parecho, n. 1. 8. verf. 9. Miranda in manual. Predat. rem. 3. q. 47. art. 3. concl. 1. Franc. Leo in Thesau. fori Ecclesiast. p. 2. c. 1. 4. n. 6. vbi volunt non deduci Quartam Episcopalem de vestibus, nec de calice, aut aliis reliktis concernentibus cultum diuinum: lequitur Azot. in p. 3. cap. 2. 4. & 5. & alij quo securus August. Barb. de offic. Episcop. p. 3. alleg. 86. n. 23. vbi extendit hoc ad reliktis, pro operibus suis in genere. Concurdat Bertrach. in su- repert. verbo, Quarta Episcopalis, verf. 5. vbi sit non debetur ex reliktis facti pauperibus ppter text. in cap. regnific. de testamento: vbi allegat pro hac parte Bald. in lib. quin. in 5. in omnibus, col. 3. de Episcop. & Cler. & in lib. quod pauperibus, 1. 7. q. C. evol. in & in Authent. familiar. in ultima quaf. C. ad l. falcidam. & Feder. de Senis cons. 3. 6.

564 Eodem modo non debetur, quando legatus al- quid ad luminaria, vt oleum, lampades, vel certos: capitulo de reliktis. & cap. ex parte, de verb. signific. Nec item deductor Quarta ex his, que legantur ad anniversarium perpetuum quotannis celebrandum: cap. vte de reliktis. & cap. ex parte 2. de verb. signific. Sicut non debetur ex legatis factis, ad manandas duas puellas singulis annis, quia hoc legatum non fit nisi locis, nec sit legatum pluri, nisi puellæ in matrimonio elocentur, & sunt pauperes, & intanta pietatis factum sit: Bonac. d. punct. 3. verf. ex que patet, denique non deducitur Quarta ex reliktis loco exemplo, & non subiecto Episcopo, etiam qui legavit fit subiectus Episcopo, quia attendit, & consideratur subiectio loci, & non persona: Car- din. Thys. verbo, Quarta concl. 1. Item, quia Quarta Episcopalis debetur ex reliktis Ecclesiæ subiectis: Ecclesia autem exempta non habent omniam modam subiectiōnem in omnibus Episcopo: ita Petri. de

² Fragm. Regim. Christi. Capub. P. II.

Vbal. in. de Quarta p. 2. c. 4. quaf. 6. & Lauot. lib. var. c. 17. n. 81. Azot. in p. 1. 2. vers. quinto queri- tur: vbi nit hanc opinionem esse receptam communia omnium suffragio.

565 Quid dicendum de legato facto Sodalitaribus electis auctoritate Episcopi, seu Hospitali, an de- beatum Quartam Episcopo? Respondetur debeatum legatum non hat ad vius priuilegios: ita Barb. de posse Episcopi. 3. p. alleg. 7. 5. n. 43. Lauot. d. cap. 7. num. 8. 4. & alij communite, quibus accedit Azot. in p. 9. 8. & ex antiquotibus Joan. Aodr. & Panor. in cap. 1. 2. de testam. num. 7.

Si autem hospitalis domus non sit recta autho- ritate Episcopi, etiam deputata sicut recipiendos peregrinos; iunt qui putent non esse Quartam de- beatum Episcopo, quia Episcopus illius loci curam non habet, & fundator potest illam domum ducere, & traferre ad alios vias; atque ita quod relinqui- tur huic domui nos censetur reliktum luco, sed pauperibus.

Rogabis, an possit non debetur Quarta Episcopo ex coniuerdine? Responso sit, si coniuctudo extet spatio quadraginta annorum praescripta, valere, & excusat ad hoc onere: ita Panor. in cap. certificari, de sepulv. Quia quamvis ea coniuctudo sit contra ius communem, valere, si per id tempus duxerit, & à fortiori, si tanti temporis sit, cuius initium excedat terminum memoriam. Nihilominus Hostiensis & alij, teste Azot. vbi proxime, tenent hunc modi co- fidei quidem non valere; quia secundum Cardines, & iura, Quarta debetur: affirmans ramae est am- plectenda, quia per tempus quadraginta annorum coniuctudo praescripta est in iure robore, & moltò magis, si excedat terminum memoriam Balbus. in cap. de Quarta, de praescript. num. 4.

Item quantum sit debetur Quarta Episcopalis decandela, que datur in funere: Glori. in Clement. dndm, verf. in memoribus, de sepulv. affluat. Dicendum est intelligi de candelis, facibulque, quae in Ecclesia exponi solent circa pectorum, seu circum- circa corpus, & vexillum Crucis: quia hæc acquiruntur Ecclesiæ, io quæ quis levipit, nix ex coniuctudine alij, Capitaliū licet, aut Parecho ac- quirantur. Item secus opotest decidere candelis, quæ à fratribus, & presbiteriis deferuntur pro manibus: quia haec acquiruntur ipsi fratibus, & Presby- teriis: vi decretiv. Benedict. XI. in Exar. ag. anti- auer. en. 1. verf. de funeratibus, de prouilegiis inter con- munas, quamvis aliquibus in locis alio de coniuctudine letari soleat, cui standum semper est: propterea tradit Iul. Lauot. in lib. var. elenbrat. iur. 2. cap. 3. num. 7. 8.

568 Item debetur Episcopo Quarta ex omnibus de- cimis pertinentibus ad Ecclesiæ inferiores ad fer- renda onera sui Episcopatus: text in cap. vbi, & in concil. 12. q. 1. de qua fit mentione in e. de Quarta, de praescript. cum aliis, & in cap. conquerente, de officio Ordinary, Rebuff. de decimis, 7. n. 1. 2. Sust. de Relig. rem. 1. tral. de decimis, lib. 1. c. 2. num. 9. & io hoc Quarta de iure communis fundatus est Episcopus ut per Monetam de decimis, cap. 8. q. 2. num. 1. 4. num. 7. 8.

Quarta Parochialis.

569 Quarta Parochialis debetur Ecclesiæ Parochiali, de omnibus quæ obuenient ratione funeris, seu in die funeris, & de omnibus legitis factis Ecclesiæ, in qua defunctoris eligit sepulturam: ita Hyer. Casati in episcopo de iure suo parochiali, iur. 8. de Quarta Parochiali, p. 2. Miranda in manual. Predat. rem. 2. q. 4. 8. art. 4. concl. 2. vbi potest alij tradit hoc esse in- telligendum de reliktis occasione loci, nun tamen

E e scipelli

respectu personæ, dāmmodo hoc non hat in fiaudem. Nominis Parochia intelligitur illa, in qua quis de iure sepielendus est: modo illa Ecclesia, in qua sepelitur, non sit exempla: neque id quod relinquitur non sit ad vias priuilegiatas, & denique Quarta petatur.

Dicitum est, modo reliqua non sunt ad usum priuilegiatorum: dicunt enim reliqua ad priuilegiatas vias, quae relinquantur Ecclesiæ, aut prius locis ad perpetuum oblati qui cultu diuino, videlicet, quando sunt reliqua ad fabricam Ecclesiæ, vel pro vestibus, aut ornamentiis, Luminariis, seu pro candeliis, pro anniversariis, seu pro Missis in perpetuum celebrandis, aut pro aliis similibus casibus, ut ostenditur ex cap. v. de solle. nisi forte aliud precipita consuetudo quadraginta dies sicut: ita Thuc. in verbo Quarta, num. 28. Ratio, quia consuetudo habet vim auferendi Quartam Ecclesiæ Parochiali, aut limitandi eam, & ob eum aliquibus in locis non solvantur Quarta Parochio de legatis, sed domeantur de oblationibus factis in die sepulturae: vt tradit P. Molina in lib. tom. 1. diff. 215. num. 3. post alios.

570 Rursum dictum est, dāmmodo Ecclesia non sit exempla, quia eximetur ab obligacione solvendi Quartam funeraliæ: vt autem exempla dicatur Ecclesia, non sufficit ut sit exempla simpliciter: ita ut neque Episcoporum, neque Parochiæ in ea sursumptionem aliquam habeant, sed requiri quid sit exempla ab onere Quartæ solvendæ: qua exemplatione, & priuilegio gaudent aliquæ Religiones per se, vel per participationem, seu communicationem alias, quibus hac industra fuerint concilia. Ve autem antiquiores Pontifices maximos omittamus, hoc endulcent religiosis Minimis cœcessit Iulius II. anno 1506. & idem anno 1511. sicut Pontificatus 8. concessit Minoribus de oblatione: Paulus III. dedit eandem exemptionem Minoribus, ann 1544. & Paulus V. Ordini Predicatorum anno 1556. Nicolaus V. apud constulit priuilegium Carmelites calceatis, teste Fr. Manuel. Rodrigues tom. 1. regal. p. 39. art. 1. & teste Molifensis in sum. p. 2. tract. 13. cap. 9. num. 28. & num. 53.

Hoc autem limitati debet in Ecclesiæ Monasteriis, seu priis locis, que ante annos quadriginta, antequam Tridentina Synodus ediderat, conseruant Quartam solennem funeralium, & postea exempla faciunt ab hoc onere, & quia Tridentina Synodus sess. 15. cap. 1. abrogavit priuilegia eorum, qui ante annos quadriginta Quartam funeralium persolvere Cathedrales, vel Parochiales Ecclesiæ conseruant, nisi forsan industra illa fuerint confirmata, postquam Concilium Tridentinum editum fuit.

Dicitum est, dāmmodo Quarta petatur, quia non debetur Quarta Parochia, nisi petatur: quia falcidia, & Tenebellianica non debentur, nisi petantur. Ita si fuerint, & sic, de donat. inter virum, & exaratum: cum ergo assimilatur Quarta Parochialis falcidia, & Tenebellianica, & diximus supra in proprio tractauimus, & ista non debentur, nisi petantur; idem dicendum est de Parochiali. Nemo enim tenetur solvere debitum, quod sibi remitterit, & condonatur: sequitur ita temerit post hanc Quartam ab Episcopo & Parochio planum est; & ratiæ remitti videtur, nam expressè non petitur: ita Megal. t. 2. infra. confess. lib. 2. cap. 13.

Quarta potest, quando quis habite per tempores equalia in duabus Parochiis, & in neutra sepulturam eligit, cuiam debetur Quarta Parochialis? Responso sit esse dividendum inter veteramque, ita ut sit æqualis partitio Quarta inter ambas illas Parochias, que vni tandem Parochia esset debita; si vniæ esset Parochia: Azor. t. p. in lib. moral. lib. 9.

cap. 13. quæst. 8. Bonacina de contrariâ diff. 3. quæst. 12. pauli 2. vers. secundum sequitur.

Quatuor item potest, quando legatum relinquitur Parochialis, an censeatur reliquum animo compensandi Quartam? Reponderetur: quando legatum à testatore relinquitur ipsi Episcopo non præsumi reliquum animo compensandi cum ea Quarta, quam Episcopus conetur debet ex carceri legatis, ab eodem testatore factis Ecclesiæ: ita Menoch. de presumpt. lib. 4. presump. t. o. num. 56. August. Barbol. in cap. 8. de sepul. ad fin. Similiter in noctu calu non celebetur reliquum animo compensandi tanquam deo, quanquam continet Quarta legatum, quæ quis reliquit Ecclesiæ vbi eligit sepulturam, nū fuerit legatum ea conditione, ut Ecclesiæ sit contenta humulnodi legato loco debita portionis Parochialis, & Parochius id vellet acceptare. Relinquentio procedit, vbi exeat consuetudo prescripta; si tamen plus legerit parochialis Ecclesiæ, quam sit Quarta Ecclesiæ debita, optio sit Parochio: vide tamen Azor. d. lib. 9. cap. 1. vers. nonum casu, & Molina. tom. 1. diff. 200. cap. 9. lat. D. vers. cum de rebus.

Rogabis, in quibus casibus Quarta parochialis omnino non debetur? Reiposte primo, non debetur quando Ecclesia recepit donationem inter viuos ex testatore: iuxta caput. De his, §. si vero, de sepul. ve dictum est supra Idem quando testator in vita sua solvit legatum Ecclesiæ: nam tunc legatum transflatur sua in donationem iotter viuos; quanquam Sylvestris in verbo, Canonica persic. q. 9. conseruant remenitiam sequatur. Idem dicendum, quodcum aliquid donatur alius sine mentione mortuorum, censetur acquisitum inter viuos; quanquam professo illius pro mortem donatores capiatur: vt colligatur ex Euseb. q. final. sc. de domi. cuius mortis. Megal. t. 2. infra. confess. lib. 2. cap. t. 3. n. 30. Mollius in summa 2. p. trall. 1. 3. cap. 9. num. 34.

Secundum non debetur Quarta Parochialis de illis, que alieni Ecclesiæ alia de causa fuerint donata, quām sepielentur, & quia non consentient collatae ob causam funeralis. Quod procedit, nisi data fuerint ob aliām causam in handem Parochialis Ecclesiæ: tunc enim saluanda est Quarta Parochialis: ve deducitur ex cap. 1. de sepulc. Molina. tom. 1. de iust. diff. 215. vers. præter Quartam, col. 2. Thuc. verbo, Quarta, cœnas. 5. 27. num. 3.

Tertiò, Canonica portio non debetur Ecclesiæ, quando Parochianas religionem fuit ingressas, & currente anno probationis decessit: ita Tita quell. de retract. Lignac. §. 1. gloss. 8. num. 23. Longè alterius quanto ingressus est animo non perseverando, & obiret ante professionem: ita Lelius Zecchius de Republica Ecclesiastica, cap. 18. de Parochio, n. 1. 8. salient. 3. Barbol. in e. de his, de sepulc. num. 3. & 4. Ratio huius dictaminis: quia Religiosus Nouicius incepito habitu, animo faciendo professionem, vel saltem animo perseverandi, cœlestis munere domicilium; idem non est sepielendus in priori Parochia, sed in Monasterio; atque ita Quarta non debetur priori Ecclesiæ, nisi ratione sepulture, & funeralis: fidelis quando Nouicius ingressus est animo non perseverandi, nam tunc non datur munere domicilium; idem debetur Quarta Parochialis ex bonis eius: Archidiacoona, & Geminiana in cap. canis, quæst. 2. de sepulc. Angel. & Rosalia, verbo Canonica portio. Azor. d. cap. 1. vers. tertium casu, Bonacina d. diff. 3. quæst. 22. pauli 2. vers. redem dicendum.

Quarto, non debetur Quarta ex reliquis allicet Ecclesiæ in qua quis sepielendum elegat; sed ibi non fuit humerus, & quid oblit in alio loco, & ad illam Ecclesiæ non potuit deduci, vel quia Ecclesia

Disp. VIII. De Inuentario. §. XVIII. 327

Ecclesia electa erat interdicta : ita Cardin. Thusc. verbo , Quarta, concilij, 27. num. 51. Mollesius in summa 2. part. tralit. 1. 3. cap. 9. num. 41. Azot. suprà d. lib. 9. cap. 1. 3. quesita 4. vers. oblatum ensu, nam verba sunt intelligenda cum effectu ; quoniam Generis in cap. 1. de sepulcris. ita 6. arbitrietur in hoc casu Ecclesiastis non amittere legata , causa sepulture facta , & idem Ecclesiastis Parochialem sua Quarta non priuata.

578 Quinid , non deberet Quartam Ecclesie de taliis factis alteri Ecclesie, in qua sepulcris fuit electa . & non habuit effectum , quia sepeledunt decessit excommunicatus Bald. in l. s. quis ad decollationem , & in omnibus , col. ultim. versis. sed ponamus , Cod. de Episcop. & Cleric. Fedet. de Senis conf. 90.

Sexto, non deberet Quarta Parochialis Ecclesie de reliquo factio Redicti alterius Ecclesie , in qua restarunt eligi leporelum, consanguineo, seu amico restaturis ; ita in Innocent. in cap. 2. de sepulcris. in verbo , glossa in vers. disponere , & Bald. in d. s. in omnibus , ad fin.

579 Seprimo , quoniam Mendicantes ex usu recepto de solis funeralibus oblationibus diei funeris solvant Quartam Parochiae defuncti , de legis , & de oblationibus aliorum dicuntur , neque de aliqua aliata non solvunt Quartam. Quinid in Eborense virbe ex consuetudine una Parochia nihil solvit alteri de oblationibus primi dei faneris. Extra eamen hanec vibem in uonanis incis Parochia sepulture solvit Parochie ipsius defuncti dimidiam oblationem diei fuscariis , & exequiarum mensis , & aucti : ut decernatur in eundem. Eborense , tit. 1. cap. 4. s. è grande. Ut autem hac omnia melius sicut , standum est confuetudini cuiusque loci , que quando res est contra ius commune , prescribitur spacio quadrangulis annorum : ut vero quando est consuetudo pater ius commune , prescribitur spatio decem annorum : Molin. d. d. 2. 1. 5. col. 3. lit. D. Azot. d. cap. 12.

580 Octauo , & ultimo non deberet Quarta Parochialis , si quis Relegatus tar in exilium perpetuum , & moriatut in loco exilio : quia Quarta deberet Parochie in qua exilii descessit ; non enim cenderet amplius Parochianus prioris Parochie : qua per exilium perpetuum acquisitus nouum domicilium. Contra vero Relegatus ad tempus , si morias ante finitum exilium , Quarta diuidi deberet inter Parochium prioris Parochie , seu domicilij , & inter Parochium loci ad quem exil ad tempus midus fuit : ita Petrus de Vbaldis in tral. de Quarta , part. 2. cap. 17. num. 30. & 39. & Lanoc. in lib. varior. elucubrat. cap. 17. numer. 30. & 39. quibus accedit Bonacina puncto 2. supra num. 42.

§. XVIII.

De Inuentario conficiendo.

E P I T O M E.

581 Inuentarium quid sit , & quo iure introducitur?

582 Quoniam sit inuentarium.

583 Signum Crucis ponitur in principio Inuentarij , & ut veteris si emittatur , aut non inveniret ueniam Domini.

584 Inuentarium conficeri qui tenetur ? Et coram Regno Christi, Reipubl. P. III.

qui indec fieri debet , quando defunctus , est Ecclesiasticus.

585 A quo tempore inchoari debet , ac finiri ? & num. 586. & num. 587.

588 Inuentarium quando conficitur , qua persona citande , & gremodo ?

589 Privilegia , seu commoda , qua emergunt ex inventario confitebitur?

590 Non conscientia inuentarium infero conscientia , quas panis inueniuntur?

591 Ecclesia hares iniurie an tenetur ultra vires hereditatarum , inuentaria non confitebitur?

592 Testator an possit remittere confidenciam inuentarii heredi , & tutori ? & num. 593.

593 Filius an tenetur facere inuentarium , & quid amittere et non confitebitur?

594 Quid de fisco?

595 Pater teneat confidere inuentarium secundum aliages , vel saltum descriptionem horum ; & quid si translat ad secundas manus?

596 Ratiocinem , qui debet reddere teneat confidere inuentarium.

597 Prodigio Maioratum tum primi , quem sequenter , non excusat à confidendo inuentario.

598 Fideicommissarius uniuersaliter tenetur facere inuentarium : secundum fideicommissarius particularis ; & cur?

599 Creditoribus primis hares beneficio inuentarii solvere virtutis posse nihil referando alii?

600 Pistori hares an debet solvere primi venientibus creditoribus?

601 Que res sint describenda in inventario , declarativa?

602 Res commoda , seu deposita , seu pignori date an sint describenda ; & an fructu , & usucaciones , que angere hereditarem?

603 Ultimum iugulum rerum , an sit numeranda.

604 Instrumenta , per quae debitores committunt possum , an sint describenda , & an meliorationes Majoratum , seu Empyphenus?

605 Creditores successentes debitori non confidemt inuentarium , an perdant , quod sibi debetur?

606 Temporis peritio ad deliberandum hares constituta , quantum intelligebatur à iure ; & hodie quantum tempus sit in praxi?

607 Hocde peccato temporis ad deliberandum praesumitur falsitas , & in detrimentum creditorum , seu legatorum.

608 Inuentarium est remedium redigendi in memoria bona , que supersunt ex bonis defuncti , fuerique introductum ex beneficio Iustiniani , ut constat ex l. fin. 5. fin. antem , C. de iur. deliberandi per haec verba : *Sicut autem hares dubius est , virum non admittenda sit nec ne defuncti hereditas , non possit nisi esse necessarium deliberationem , sed ad eas hereditatem , vel se se immiscat , omni tam modo ab ipso inuentarium confidetur :* sic lex. Definitio hoc modo , inuentarium , seu Repertorium , est descripicio bonorum defuncti , que deliberaenda sunt.

Inuentarium est duplex , alterum solemne , & cum publica autoritate factum : alterum simplex , & priuatum veruque plenum , aut non plenum dici potest. De omoibus istis membris in l. fin. C. arbitr. intell. Publicum dicitur seu solemne Inuentarium , quod sit interueniente persona publica ; hoc est Magistrata : l. 1. de iust. C. iur. Primiti Inuentarij facit causam descriptio , & veluti index

Et 2. recum

581

582

serum memoriz causa. Plenum Inventarium illud est, in quo ostenta, & singula, quæ sunt scribenda, nonstantur cum fuit qualitatibus, & numeris, & cum certitudine. Repertorium non plenum, illud est, quod latiorat, & de piano, & velut caputam, cunctimque ac rapido conficitur, aut in quo omittatur descriptio plena scribendorum.

383. Prima ergo dubitatio sit, an in principio Inventarii, ut apponendum Crucis lignum, & Pars uolumens disponit, text. in *L. fin. vers. subscriptio-* *nem, C. de ur. delib.* An enim omisso instrumentum Inventarii reddat nullum? Affirmat Alex. in *L. 4. §. prim. num. 7. ff. de vulgar. Alberto. num. 14. è d. L. fin. Angel. in L. 5. hoc stipulare, num. 22. ff. si cu[m] plurimum per leg. faciat, & est communis opinio, teste Gregorio in *L. 3. ut. 6. part. 6. verbo,* *la seña de la Cruz.**

Contacta sententia est verio non viata institutum per omisionem signi Crucis: ita Orosius in *L. 5. qui ex argenti-* *5. invenit, num. 9. ff. de edendo.* Padilla in *L. 5. qui beneficia, C. de diversis referuntur.* Menchac. de successione creationis, *§. 9. num. 12.* qui etiam refert duas opiniones communines: sequitur Geret, in *L. nemo potest, num. 117. ff. de leg. i. cōd. quia omisso Crucis non est magna lo-* *temperans, & idem non viata dispositionem;* Ialón in *d. 5. prou. num. 13.*

¶ Et ramus innocatio diuinus Numinis, seu nominis Domini virilis, & pia in omni concreta: obhalucunus omnissimolemnitas inuocandi Deum in principio contrahit, non viata illum, cum non cœleste solemnitas substantialis: sequitur Pasorius, in *cap. 1. de fide instrumento.* Felic. ibid. *num. 2. Decius num. 1. Couart. pral. quæst. cap. 1. num. 1. Valalac. de ur. emptori. quæst. 7. num. 38. vers. dixi autem, & Ordinario Lust. lib. 1. tit. 78. §. 4. dum refert solenitates alias instrumentorum publicorum, & huius non meminit; quare ab hac recepta sententia non est recedendum: ruxta precitatis. Tamen confidetur conuincere generali apud Luisianos dicendum est omisionem inuocandi Deum in principio instrumentorum publicorum viata instrumento: Cald. Petrica de emptione, post alios antiquos, *cap. 1. num. 16. vers. 21. quia: non enim haec solemnitas reputat le-* *uem, sed magni ponderis, quamvis id non tena-* *cet defendat; in modo contraria magis probat;* cum videatur durum tot instrumenta ex incuria, sive ignorantia. Notariorum viatam, & praudie cari contrahentibus. Quare, verius est non viatam: Malcard. 1. part. de probarien. question. 6. num. 81.*

384. Quinam teneantur confidere Inventarium? Facile constabit, si dicamus primo loco heredes tenet, neque de hoc ambigi poset. Cotam quo fieri debet, magis potest dubitari, quando defunctus est Ecclesiasticus, videlicet Episcopus? Cabed. part. 1. decif. 3.4. faciendum est Inventarium bonorum à indice laico: sequitur Cenulius, de violencia, 2. part. quæst. 76. num. 35. Sed verius est fieri à iudice Ecclesiastico, quia Episcopi deducunt metas, & corum heredes regulariter sint alii Episcopi, vel Ecclesia, vel Camera Apostolica, quæ omnia sunt Ecclesiastica: arque ita Inventarium confici debet cosane iudice Ecclesiastico: ita in specie, seu in individuo magis Franciscus Marcus in decif. Delphinatum, p. 1. decif. 10.5. sequitur dicta de sursum dictione, part. 4. censoria 3. causa 22. num. 16. quos refertur sequitur Illustrissimus Vllyssiponensis Acanba 1. part. decretis, dif. 2.3.

cap. qui Episcopus, num. 9. & ante illos Petrus Gregor. de ur. univers. part. 3. lib. 46. cap. 3. num. 8. ex eo fundamento, quia hereditas dum iacet, repäsentat defunctum Episcopum, & post aditam hereditatem repräsentat successores Ecclesiasticos; idem Inventarium debet fieri per Ecclesiasticos: ita in simili etiam resolut. Geret, lib. 2. pral. quæst. 49. num. 3. §. seruus castra. Molin. tral. 2. dif. 66.3. com. 3. de iustitia, §. contrarium arbitrar, a folio 543. Iu. C. D. E. vbi concludit exemptionem etiam post mortem Ecclesiasticorum pertinere ad bona, quandiu non transeunt ad iacobum; ac proinde si vendant per expensam tunc, non est soluenda Gabella, nec pro exoneranda conscientia: ita Lacatre relatus a Molini, vbi præmixtum.

Idem dicitur ad eum est de Presbytero defuncto institutum heredem Clericum, cuius Inventarium faciendum est per Ecclesiasticum Iudicem; iecus si fuerit institutus hæres laicus: tunc enim het per Curiam secularem, quia bona designavit esse Ecclesiastica, & sequuntur heredes conditum; Guido Papetus decif. 261. Petrus Gregor. *sapra.* num. 8. Secus si defunctus institutus heredem Ecclesiasticam. Porro si Clericus relinquit filios minorates, sive legitimatos, sine non, confessio Inventarii pertinet ad Iudicem pupillorum: ita Cabed. 1. p. decif. 81. vbi refert ita fusile indicatum: Petrus Gregor. *sapra.* d. num. 8.

Secunda dubitatio: à quo tempore incipiatur obligatio confisendi Inventarium? De iure Luisiano *lib. 1. Ordin. tit. 88. §. 4.* incipit à die obitus, ad mensum; ibi: *De dia defen. fallaciter* *ab omni m.* Barthol. *in remissione* *ibidem.* Valde de partitione, *cap. 8. Molin. dell. tral. 2. dif. 2. 18. in princip.* Spino tamen in *ses fidei*, gl. 35. num. 26. idem tradit dicens inchoandum esse inter triginta dies: & hunc terminum non esse considerandum à die, quo hæres est institutus, sed ab aditu hereditate incipiens currere: per Glusi, in *L. fin. C. de ur. delib.* & thi Scribente communi-ter: Gregor. Lopes, lib. 5. tu. 6. part. 6. quia sen-tentia est via de iure communis; & intelligitur nisi hæres maliciose differat adit hereditatem: nam tunc à die obitus testatoris incipiatur terminus currere: Remota tamen malitia barenum, dicen- dum est, probabilius esse obligacionem venire à die mortis testatoris, secundum Glusi, in *Auctent.* & cum testator, verbo *flavum*, *Cod. ad leg. felicit.* vbi Corneus num. 40. tam defendit. Alius inuita magis placet terminum esse considerandum incur- pile ab eo die, quo heredes cognoverunt se esse inlitutoris heredes defuncti: vt haberet in *L. 5. tit. 6. part. 6. ibi: y dñm començar à faire este In-* *uentarie à trenta dias desque supieren que son herede-* *es del finale.*

Dubitatio tercia, quando vrge obligatio per- ficiendi Inventarium? Responde intra triginta dies esse incipiendum, & intra secenta sequentes perficiendum. Quod si bona defuncti sunt aliis, quiam vbi corpum est Inventarium, datus annus ad compleendum illud à morte testatoris computandus: diff. *L. fin. 5. fin. autem, Cod. de ur. delib.* est communis: Petrus Gregor. *sapra.* num. 9. Spin. *sapra.* num. 27. Quod tempus ad per- ficiendum, ita datur eff pro forma, ut neque à iudice alterari, nec minui, nec augeri: Bald. & Salicet. in *L. fin. cit. Ripal.* 2. num. 24. *Cod. de rei vendicari.* Mocheq. *de dñis. bonor. cap. 1. ex am-* *mor. 2. ad 6.*

Quarta dubitatio: quando est iocipiendum Inven-

385

386

387

Disp.VIII. De Inuentario. §.XVIII. 329

Inuentarium à mortibus, & ab aliis administratoribus bonorum defuncti / Reiponcio sit non reperiunt à iure statuum testinorum ad illud confidendum, sed quamprimum fieri possit, esse inchoandum; constat ex l. iuris, & ibi Gloss. C. de administratione rerum. Ayota de partibusib. cap. 1. q. 6. Valaf. consil. 52. ex maner. 5. & de partibusib. cap. 8. ex man. 13. subdeos si longum tempus dabant, & Inuentarium non inchoatur, sed differatur, rurores posse remouent, ut suspicetus, & bonis defuncti inutiles; quia dolus contra eos præsumitur, non tamen incutient in alias personas contra non confidentes Inuentarium: Valaf. verobigne locu enatu, & est communis sententia.

588 Quinta dubitatio: an sint citandi creditores, & legatarii, ut inest in confessione Inuentarii? Respondere affirmariunt, si certi sunt, & possint circuiter personaliter: alios per proclamationem circutus: text. in dñl. l. fin. in verb. & ibi Gloss. in verb., egerimus, quia magis communiter recipiunt, & placet Alexander ibi: Gregor. Lopez in dñl. l. 5. in 6. part. 6. in verb. et testator, post Bald. in Ambent. sed cum testator Cod. ad leg. faleid. nisi alius in confessione Inuentarij coniunctendo inuestigata loci disponat: Morecheq. supra, num. 8. Accedunt Petrus Gregor. d. cap. 1. num. 9. & Spio. d. gloss. 35. num. 19. vbi docent creditores & legatarios, si certi sint, nominantur citandos; alias si absunt, per praecomenem proclamationem faciendam.

589 Dubitatio sexta: quanam priuslegia emergat ex confessione Inuentarii? Primo responde Inuentarium iudicis decreto confectum haberi pro se præsumptionem, quod non sint placa bona hereditaria: quod si creditores, & legatarii alii afflument, probatio illis incumbet: Bartol. & Scribentes in l. fin. 6. licetitia danda. Cod. de iur. liber. l. fin. 6. Cod. arbit. iust. Malcard. de probatum. conclus. 9. 19. Secundo, Inuentarium infra terminum inchoacum valer, quamvis post terminum res de novo reperta hereditaria adiiciatur, quamvis fuerit in termino perfectum: Bartol. in tractatu Inuentarii: Bald. in dñl. l. fin. & in Ambent. sed cum testator, ad leg. faleid. col. vtrum. Quare confidens Inuentarium debet dicere, quod quidquid postea inuenitum fuerit de bonis defuncti, & apparuerit, adder, arque ita excusabitur: Bartol. in l. 1. q. item. ff. de offic. Praefat. verb. Bertrach. verb. Inuentarium herediti, qualiter fieri debeat, vers. causis Inuentario perficio.

Tertiò hæres oon faciens Inuentarium, tenetur integra legata solvere, etiam ultra vires hereditariae: text. in Ambent. sed cum testator, C. ad leg. faleid. Paulus consil. 447. in principi. lib. 2. Coineus consil. 303. num. 5. lib. 1. & 2. lib. 2. Quare sententia probatur per l. 10. iii. 6. partis. 6. ibi: Per pagar complitudine sedar. Lai dendar, & lai mandar, quæ vult hæredem non confidenter Inuentarium teneri legatis, & creditoribus satisfacere ultra vires: quod etiam tradit Petrus Gregor. dñl. cap. 3. num. 18. eo quod pessimus ex palata hereditas: scilicet si conficiatur Inuentarium, tunc enim non tenetur ultra vires hereditatis creditoribus, & legatariis solvere: Molin. tom. 1. tract. 2. dispu. 216. pag. 3 et 3. vers. prius: Valaf. de partibusib. cap. 8. num. 15. post aliis.

Quarto, hæres durante tempore confideodi Inuentarium, non potest consentiri, neque à legatariis, neque à creditoribus: l. 7. tie. 6. part. 6. Roder. Suar. in l. post rem indicatam, ampliar. t. Boct.

Fragm. Regim. Chrys. Ruprk. P.D.II.

decif. 84. Quare sententia oon procedit quando legatum est pluim, qui illud solvunt non confessio Inuentarii: Tiaquell. de privile. pia causa, privileg. 26. Confessio autem Inuentario quamvis temporis trium mensium non fuerit transacta, potest hæres conodenit iuxta regulam Lute. & La filia. ff. ad Trebelianam. Rebull. ad leges Gallic. t. rom. iii. de appell. art. 16. Petri Greg. sup. cap. 3. num. 20.

Quijor potest detrahente confidens Inuentarium à legatis falcidam, si sibi nec superius quam pars bonorum defuncti: Molin. d. dñl. 21 6. vers. secundum, quia patrem non deducit non confessio Inuentarii: l. fin. 6. fin. autem, C. de iur. delib. et quia præstat lex, hæredes non confidentes Inuentarium, bona fuisse sufficientissima ad satisfaciendum creditoribus, & legatariis: quod est verum, nisi legariari, seu creditores faciantur non fuisse alia bona in bonis defuncti: Spin. d. gloss. 35. num. 47. vers. ad reperitur videtur.

Sexto, confessio Inuentario, quamvis legatariis, aut creditoribus debatur quantitas certa, & non res determinata in individuo, sed in specie, que sibi in tebus hereditariis, si pecunia debatur in hereditate, nec sibi capi potest, qui res hereditariae ea lege velit emere, ut hæres non temerare de cessione, potest legatarios, & creditores compelleat, ut accipiant res ipsas hereditarias in solutum: ita Valaf. consil. 52. num. 39. post alios. Molin. supra, vers. Quantum commendum. Spin. d. gloss. 35. num. 49. Qui casus est notabilis, in quo repugnante creditore alius pro alio potest solvi.

Septimo, hæres non potest venire contra factum defuncti, tamen confessio Inuentario non petribatur auctio filius, quam habet contra defunctione quod autem nequeat venire contra, habetur in l. causa à matre, C. de res vendicat. & in l. filii. C. de liberal. causa. Faciendo autem Inuentarium oon confundente eius auctio, & potest venire contra: ita Pinel. l. 1. C. de boni materni, p. 3. ampliat. 7. num. 8. 1.

Octavo, confessio Inuentario hæres extrahit impeniam funeris, & quod expedit in iustinatione, seu publicatione testamenti, nec non in confessione Inuentarii, & in reliquis hereditati necessariis: ita ut de religio solium teneatur, satisfacere creditoribus, & legatariis; adeo ut si detracitis eiusmodi sumptibus, & per solito axe alieno, de cetero non remaneat sibi pars quam solutis legatis, possit detractio ab illis ipsam falcidam, ut modo dictum est: Molin. supra, vers. sexi.

Septima dubitatio, an hæredes non confidentes Inuentarium tenentur in foro conscientia, ultra vires hereditatis satisfacere legatariis, & creditoribus? Para negare indistinctè traditus à Benedic. Agid. Lufranio in l. t. C. de sacro. Eccles. p. 5. q. 1. num. 5. vers. falso, Petr. Greg. d. lib. 4.6. de sur. omis. p. 3. cap. 3. num. 19. post Bald. ad l. fin. C. de iur. delib. Rato, quia leges, quæ loquuntur de inuentario, quantumcumque iuste sint, fundantur tamen in præsumptione; & ideo non obligant in conscientia quando de rei veritate contrarium conflat, & in foro interiori veritas prævaler, non autem præsumptione: per caput, à nobis 2. de sententi excommunicati. Ita Scribentes in cap. quia in Ecclesiastum, de omni. Abbas in cap. Raynald. num. 1. de testam. & evas. 7. 3. num. 9. argumento l. causam, q. cum a. de verbis oblig. perinde quia de veritate conflat in foro conscientia, invenitiam non confidentes nihil labent de rebus hereditatis, descendunt est nihil ceteri in conscientia ultra vires bonorum testimeant.

Contradicunt scribentes tuctus P. Molin. num. 1. de iust. dig. 217. conclus. 1. vers. has de re, dicens.

Ecc. 3.

Inuen-

Inuentario non confecto, etiam in fato conscientie tenet heredes creditoribus, vltra vires hereditatis satisfacere ante sententiam: quoian dipositio decenes hocipit non fundata in præsumptioe aliqua, nec est delictio penalis; sed pertinet in bono publico ad vitandas fraudes, & lites, & ideo obligat in eo fato, eo ipso quod heres non confecto Inuentarium: que dispositio, seu lex, que obligat ad conscientium Inuentarium, est iusta: sed lex iusta obligat in fato conscientia sicuti in fato exercitorum; ut probat Couart, in cap. *cum ejus*, num. 2, de testam. ergo tenet heres vtra vires hereditatis satisfacere heredibus, etiam in fato conscientia: na Feder. de Senis *confit.* 21. Spin. in *Specular.* gloss. 35. num. 5 6.

Et quamvis haec sententia videatur probabilis, prius opinio est multo probabilior: quia fundamentaliter quod afferit legem sustinet obligare in fato conscientia, illud procedit quando fundatur in veritate, vbi veritas preualeat, de præsumptio elminatur, sicut & hinc: unde quando lex mittitur in præsumptione, hinc iusta censetur, non ligatio fato poli, sed in fato fori; si altere se habeat veritas: cap. *sua nos*, de *transf.* lequitur idem Benedictus *Egid.* *sapra.*, dicit. num. 5, vers. qua tamen raro.

Molina *sapra.*, vers. secunda conclusio: opinatur heredem non conscientem Inuentarium non tenet ante lacram sententiam legariatis, vltra vires hereditatis, solute: post lacram tamen sententiam in fato conscientie tenet, dimicando sit in culpa quod Inuentarium non fuerit confectum. Nihilominus indistincte communis sententia redidit, ac defendit tam in creditoribus, quam in legariatis, non tenet scilicet heredem in animo iudicio vtra vires hereditatis: esto, coi consecutio Inuentarium, Posth. Aetius, in rubric. de aquar. rend. hered. col. 5, distinctione vias tradit in fato conscientia. Inuentario non confecto, legariatis non tenet, creditoribus autem manet. Quia te ipsa defunctus venebarit sollemniter de Ibo: ar vero legariatis vtra vires heres non tenetur olim: vt deducitur ex *I. qua dous*, in fine, §. *f. soluta. mantrum.* Legariatis tamen vtra vires hereditatis non tenetur: *I. 5. demque*, *ff. ad Senatum/consulatum Trebell.* Atque ita cum non nisi ex noua illa constitutione sub præsumptionem edita, heres in solidam tenetur, si veritas in contrarium apparet, in fato anima non obligatur: ita *Egid.* *sapra.*, num. 6, vers. *qua concordia*, vbi liberat heredem ab onere soluendi tam creditoribus, quam legariatis quando veritas se haber contra; esto, Inuentarium non consecutio: sequitur Gomez, in *L. 3. Tav. 1.* num. 21. vbi loquitur de creditoribus, quibus ex quasi contracto heres teneret satisfaciere in fato externo; tamen in fato interior excularunt; ergo molto fortius excusatatur a legatis soluendis, qua procedunt ex liberalitate.

Ex dictis inferitur heredem, inuentatio non confecto, non tenet etiam creditoribus, & legariatis vtra menitur bonorum defuncti, ab eisdem confessam: ita Bald. de legariatis solidum loquens, in *L. 1. lib.*, *qua habentem*, col. *anspernit.* C. *familia erit secundum Paul.* in *L. in ratione*, §. *qua uidelicet*, *ff. ad leg. faleid.* quos referit, & sequitur Iason de creditoribus & legariatis promulgat in *d. 5. & 5. prefatam*, in *d. 1. fin.* C. *de iur. delib.* num. 9. Couart, in cap. 1. num. 15, de *testam.* in legariatis nominatim id tantum docet, cui accedit Gregor. Lopes *sapra.*, in *d. 1. verbo*, *la mandat.* Vnde concludit *Egid.* *sapra.* num. 7, heredem in hoc casu non te-

net creditoribus, & legariatis qui facerent defunctionem non reliquillae nisi certam quantitatem bonorum: & ideo, iuppono rati confessionem, non tenet vtra illarum. Similiter addit *ibid.* n. 9, creditoribus, & legariatis conscientis omnino de patrimonio, nihil amplius defunctionem reliquillae, in fato conscientie non posse vtra illud ab herede exigere; ex eo quod Inuentarium non fecerit: nec posse ad hoc le adiuvare auxilio legis id determinat. Quantum, si voluerint utrū ultimata confitutio, tenebuntur restituere accepta; quis nimirum præsumptio, quae in fato, interiori, non haber locum; sed venias. *Egid.* *vbi proxime*: vbi addat tam legariatos, quam creditorios peccate, si retineant: Moecheq. *sapra.* num. 14. & 15. post alios *ibid.*

Ostensum dubitamus; si Ecclesia sit iuris, an tenet vtra vires bonorum, non confecto Inuentario? Couart, in *d. cap. 1. num. 14. de testam.* p. 10 utraque parte rem disputat, & inclinatur in partem affirmativa, dicens tenet Ecclesiam vtra vires bonorum, sicut reliqui heredes ad id tenentur: sequitur Melo, *d. 1. num. 30. C. de morte & fali agnos.*

Contrarium est verius: Bald. in *Ambent.* sicut alienarius, *C. de sacros.* *Eccles.* dicens non tenet vtra vires patrimonii reliqui; etiam si adeo hereditatem sicut beneficio legit, & Inuentarii Bereach, in *repet. verbo*, *Ecclesia*, num. 110. post Bald. in *d. 1. fin. col. 5. in princip. C. de iur. delib.* vbi vult idem dicendum in pauperibus institutis, & in clericis contemplatione Ecclesie, ut felicit non tenentur ad oporta vtra vires; quamvis adeo, Inuentario non confecto: Bartol. idem tradit de Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis, in *d. 1. fin. 5. fin. C. de iur. delib.* Abbas in *cap. 1. de falso.* Qdam partem magis probat *Egid.* p. 5. §. 1. num. 28. vbi decidit Ecclesiam heredem non teneti creditoribus, & legariatis vtra vires; non falso inuentario, immo falsidam ex legatis posse retinere.

Nona dubitacio, vtrum testatoe possit remittere heredi confectionem Inuentarii; ancepit est: responsus sit posse in prædictum legariatorium: ita Orosius in *L. 1. n. 77. de officio Prefecti orbis.* Couart, in *d. cap. 1. de testamentis*, num. 17. quamvis Menchac, de *success.* *creat.* §. 10. n. 69. neget. Sed fallitur: ita P. Molina de *injust. dif.* 219. in *princip.* vbi tradit non posse testatoe heredi remittere confectionem inuentarii comparatione creditorum: quod si remitterat, realissimo est nullus; & in fato exteriori tenetur heres vtra vires bonorum, si inuentarii non conficiat; nam fuis creditoribus restarunt non potest nocere, ne facere cotum causum deterorem: secundum respectu legariatorum, & fiduciis factiorum vanis etiam: quia tunc integrum est illi facere remissionem conficiendi inuentarii, nec tenetur soluenda legata vtra quantitate patrimonij defuncti: *Iul. Clat. lib. 5. sentent. 5. collam. q. 66. Mol. de prim. lib. 1. c. 28. n. 14.* & quia legariatis liberaliter bona sua relinquunt; & ideo nulla interrogatio iniuria eiidem, quod remittatur obligatoria conficiendi inuentarii heredi: Molina *num. 1. difusas.* a 19. pag. 1348. & seq.

Decima dubitacio circa tutorum? In qua certi iuris est posse testatoe remittere confectionem inuentarii per *L. vii. tit. 1. Capitulum testam.* Batt. & Scibentes in *L. nemo potest*, de leg. 1. *Gloss. int. tutores.* *Cde administr. tut.* Cynus in *d. 1. fin. de iur. delib.* Valais. *confit.* §. 2. *num. 5. 3. ex Bald. L. com. tate. 5. Titus. ff. de condic. & devolut.*

Nihilominus si iudicis videatur expedire inuentariam pupillo, non obstante remissionem testatorum, potest tutorum cogere ut conficiat inuentarium Bartol. & ibi Crotus *cot.* 19. in *d. 1. nemo potest.* Secundum

Disp. VIII. De Inuentario. §. XVIII. 331

gura int̄ legati causa, numer. 12. ff. de verbis obligariis, prout si oratur noua causa suspicitionis familiare post testamentum contra testem, seu curatorem, quia tunc, & curatori incumbit cura pupilli circa corpus, & vitam minoissimam, idcirco tenetur considerare non solum talum corporis, sed etiam bonis: secundum l. confit., de curatore sumis, & in princip. iustitia, de tutel. ac proprieate ad iudicem spectat emendare testatoris errorēm quinimodo iudex potest ex causa remittere cōfessiōnem iouenantis, si id expedit pupilio; videlicet si magis utiliter sit quodque facultates non cognoscantur: ita Abbas in c. exp. p. 2. de appellat. Glos. in d. l. iure. Bertach. in repertor. verbo, inventarium, n. 2. 2. ver. inventarium debet fieri per iuramentum: Spin. d. gloss. 3. 5. n. 1. Morqued. d. c. 1. n. 47.

594 Similiter dubitatio quærit: an vela heredem, qui sint obligati ad confidere omnia inuentariū? Responsio: si filium teneti confidere, sicut quilibet alius heres extante: tam non amittere filium, non confidere inuentariū, legitimam: Gloss. in §. si vero non fecerit, in Auctoriā, de hered. & falcid. Guid. Papar. dict. 5. 4. Alex. in d. l. fin. 5. penit. C. de sur. delib. Spio, supra, n. 6. & 7. Testebitur tamen debita patris integra de suis bonis solvere: Bartol. in dict. 6. si vero non fecerit: que omnia procedunt, nisi legatani, & credidores fateantur non reliquiae patrem, nisi tantum ea bona quae heredes affirment: Baldus, in leg. filium, et penit. C. familial. eresc. Moroch. de ams. bonis. lib. 1. c. 1. n. 12. & seqq. Quinimodo non confidens inuentariū oon peccat Trebellianam secundum magis communem opinionem: quamvis costraria sit etiam communis, quod filius Trebellianam amittere: Moroch. de ams. bonis. c. 1. ex n. 10. post Decimum conf. 1. 2. 5. n. 0. 1. & 12. & in conf. 4. 8. n. 1. & 16. Grog. Lopes. 1. 10. in gloss. fin. iii. 6. p. 6. Gratius conf. 1. 2. & 21. & 77. lib. 2. 2. p. 3. n. 9. vbi ponit commun. contra commun. concludit: que veriorem illam, que tradit. filium priuatum Trebellianam post Sacrae. Seeld. lib. 1. c. 7. n. 3.

595 Duodecima dubitatio: an Filius teneat facere inuentariū? Respondetur negatio: Bart. in l. 1. §. an bona, ff. de iure Fili. Et est communis. Quod intelligitur quando bona veniant ad Filium propter aliquod delictum, quia tunc Filius non succedit in digno tamquam heres, sed succedit causa vindictæ: per text. in l. non solum, ff. fin. de integrum restituente, & ideo non est onus Filius confidendi inuentariū. Contra vero si filius infirmatus heres, renebitur confidere: ita Bart. in Auctoriā, de hered. & falcid. §. permitt. Spin. supra, n. 8. quando vero succedit Filius in bonis vacantibus, non dicuntur succedere tamquam heres, & ceterum confidere si de fiduciis, libertatis. lib. 1. §. an bona, de iure fidei: proinde non tenetur confidere inuentariū, quia non tenuerit supra virtutis: Petr. Gregor. d. cap. 3. n. 13. per. non possum, de iure fisci. Guid. de forma Inuentarii, n. 1. 3. & Fraociscus de Porcellini. endem tract. exp. 2. num. 2. 6.

596 Decima tercia dubitatio: de patre legitimo administratore bonorum filii: Odini. Lufit. lib. 1. iii. 8. de Indice erphanorum, citas patrem disponit teneti facere inuentariū: ita ibi Manuel. Bartol. ad 3. 6. n. 3. post Pinell. in l. 1. C. de bona matern. p. 1. n. 2. 3. Mendez de Castro in l. cum opere, p. 2. n. 2. 21. C. de bona qualibet. P. Molin. de inst. real. 1. p. diff. 2. 19. vñf. hinc meum: Quare de iure nostro certum est.

Eo nomine remoto conseruatur, & pro parte negativa: Azbedus in l. 4. iii. 1. lib. 5. non recipit. n. 5. 1.

Mant. in l. 2. tit. 1. eadem lab. gloss. 2. num. 10. voluntarie hanc patrem esse vetam, quam leguntur Andre. Gal. prat. lib. 2. obfernat. 1. 4. n. 13. & obfernat. 7. 2. n. 15. & 16. quod apud Gallos ita obliterari docet Rupellanus in Embryd. iur. Gallo. p. 365. Et esse vetus tener Myntinger, singular. obfernat. centur. 2. obfernat. 9. 3. Ratio: quia lex de patre erga filios multorum confidit, & praesumit patrem magis diligenter filios quam se ipsum, & semper suscipere bonum consilium pro filiis; ut moles probante Tiraquel. in prefat. l. 1. vñf. n. 2. C. de renovand. dinar. n. 2. 5. Malcard. de probat. num. 2. conclus. 1. 15. & blenoch. conf. 1. 45. n. 5. Ideo hoc onus ei remittuntur: quibus accedunt Bartol. in conf. 1. 3. n. 4. & 5. lib. 1. & Jacob. Mandellus de Alba in conf. 1. 2. n. 2. lib. 1. & conf. 1. 26. n. 17. lib. 2.

Contraria sententia docens teneri patrem legitimū ad mensurā patrētē confidere inuentariū de bonis filiis, & ad illius compelli posse, canticum vetor: ita Pinel. supra l. 1. p. 2. n. 23. C. de bono matern. Garcia de expens. c. 1. n. 6. 5. Canalca. de usufructu mulier. radili. n. 5. 5. vbi poliquam probat Pinelli opinionem, sic loquitur: Quod nō placet maxime officie Inducere, si Inducere vobis debetur esse vobis, & reducere in voluntarem filii: neque est dubium hoc esse vobis; præstare quæda subeli: subficio aliquem alienansen, aut dispatiōnem.

Mih: tamē non videtur esse abs iei. loco innētraij fiat latēm descriptio bonorum omnium, que inveniuntur post mortem uxoris, & maris illorum: posito quod inuentariū solemniter confidere non debet patrētē quia filius poterit maximē prodebet, ne bouis aliquis occurrat, aut misvuntur: Molin. de primis lib. 1. c. 12. n. 3. 4. Cald. Petrie. in l. 1. carcerem habens verbo. diff. n. 4. 4. vñf. ex grubium Speculator, que resolutio tamquam venior placet Baetæ de decima tuori præflanda cap. 4. n. 6. in fin. sequitur Myntinger. d. obfernat. 9. 3. n. 5. vbi nota deliciōnem bonorum fili, posse fieri per publicum Notarium coram patre, & filiis, & duobus amicis, & hoc effici posse pio iuriis, & boñorum conferuatione. Idem probat Rolandus de confidētō inuentariū, qualis inuentariū in iure, fol. 1. 44. & q. postquam vñf. supra, fol. 9. 4. & clariss. questi. 2. 6. num. 3. ad fin. fol. 1. 3. subdēns quod quamvis videatur, quod pater non tenetur confidere inuentariū de bonis fili, posse tamē cogi ut describantur bona, & de descriptione confidere publicum instrumentum: argumento l. 1. 6. relle. ff. de usufructu: vñf. modo defundendo patre, seu suo facilius fieri probatio: que ita tenetur patrem in conscientia facete hanc descriptionem de bonis fili, ut confidere post mortem illius, que fuerint bona: sic concludit P. Molin. de inst. real. 2. diff. 2. 19. an. 3. 6.

Quagliomini s. al. patet tranfundendo ad secundas nuptias tenetur facere inuentariū, ac sansdare 2. Pinell. 2. p. 1. t. C. de bon. matern. n. 75. vñf. ampliarur non: affirmari teneti confidere, & cautele de vendo & fueno de arbitrio boni viri, & coolerandis, ac restituendis bonis, per text. in l. hac editi lib. 1. ff. his illud. Cod. de secundi nuptiis: Nihilominus Pinell. loquitur minus diligenter, & subobcurte. Azbedus autem in leg. 4. iiii. 1. lib. 5. non. editi lib. Regia, è numer. 48. hac de re loquitur & contrarium sequitur opinionem: dicens, patrem ad secundā votū migrantem non teneti faradanōem exhibere, nec inuentariū confidere: quam patrem esse communitam affirmat cum Iosephine, Nicol. in l. generalis, numer. 1. 6. 3. C. de secundi nuptiis: Villalobos, in vñf. Erat commun. opinion. Ita. 8. numer. 47. quod procedit io bonis im-

mobilibus, in quibus pater est immensis à predi-
cere oneribus. Quare etiam si non teneat inven-
tarium confidit, nec fiducia potest tam-
en ad petitionem filiorum à iudice, ex officio
compelli ad defensam bona eius immobilia,
ut post mortem constet de bonis relictis, siue sine
adventitia, siue non, ex priuati matrimonio, que
reseruanda erant. Ex ratione, quia qui fiduciacionem
exigere non potest, descriptio nunc potest.
Accedit Motteq. d. cap. t. numer. 61, dicens abolutam partem habentem viuendum
in bonis adventiis filiorum, non tecum inventari-
um confidit, cum sit legitimus administrator
in bonis filii, cum libera administratione;
ut etiam constat in l. c. non solum fidei patris, & ibi
Scribentes, & in l. cum operis, & non autem hy-
pothecam. Ceterum que liberum vobis loquitur de filio in
potestate patris existentibus, quoniam est legitimus
administrator, nam ex lega dispositione filii eman-
cipari est utique si impervire. C. de dole, §. i. In ista de
legitima parentum cura, §. i. de fiducaria cura, l.
t. o. t. t. 6. part. 6.

Ceterum de bonis mobilibus reseruandis filios
priorni matrimonij, si pater transferat ad secundam
nuptias, predictam cautionem & fiduciacionem
præstare debet vixit descriptio bonorum: ad
quae unica mater etiam tenetur: per l. hac edi-
fitali, §. iii. tit. 2, Cod. de secund. nupt. Ideo quod
bona mobilia maritus, & ex uxori secundo nubentes
sunt aequales: ita Azebed. in d. l. 4. titul. t. lib. 5.
numer. 51. Quatenus vult bonorum mobilium
descriptio memoriam, & fiduciacionem fieri
debet, vi in futurum sciatque que bona reman-
feruntur, & quem valorem habentur: sequitur
Gomez. in l. 5. Tauri, numer. 5. in princip. vbi lo-
quitur etiam de matre alienante ea bona, que
erant reseruanda, verum per transiit ad secundam
vora amittit, co ipso illa, & an filii prioris matru-
monij viuente matre possint ea consequi? Et
quoniam ipsi sit viuendum, & videtur que illa
amittere, dicendum est: alienationem à matre
factam, si haec esse validam, non tamen tenet
viuente matre, sed post mortem illius: ratio, quia
filii prioris matrimonij possunt emoti ea adhuc
superflue, & nihil venire ex bonis ad filios: tex-
tus in Authentie, de manu eligendo secundo nubent-
ter, hoc autem, collation. t. & ibi Bartol. &
Angel.

197 Ambigui potest an omnes, qui rationem tene-
torum reddat, inventarium confidit teneantur?
Placet affirmare, ut colligatur ex l. Titer, qui re-
pertorium, & de administratione inventariorum, per
Bartol. ibi: & ex l. cum tale, §. i. ff. de condic. & de-
misper. Plotus de invenientiando, §. 4. n. 85. Quisad.
dixerit, quae si, num. 2. 1. numer. 12. vñf. & valet ar-
gumentum.

198 Decima quarta dubitatio: an Maioratus pol-
lessor, teneat invenientium confidit teneantur?
Respondetur teneat ex resolutione precedenti, si quidem
non solum primos, sed etiam sequentes possesse
ad id teneantur, quia rationem reddere tene-
ntur: Peralta in l. 3. 6. qui fiduciacionem, num. 45.
ff. de hered. infra, qui probat, quod est verum;
quoniam Menchac. de success. creat. libri. 1. §. 6.
numer. 46, hoc affirmit pleno ore: etiam si Maioratu-
mus possit solletere invenientiū confidite,
potest contra illum sequenti successori de-
fendi invenientium in item, ut tradit Peralta d.
num. 45.

199 Ex hac decisione sequitur teneat invenientium
confidite viuendum fiduciocommissarium, quando

haret illud prætermisit: et quia loco hereditis ha-
betur; atque ut invenientia non confidit, te-
netur satisfacere integrè non solum creditoribus,
sed etiam legatis, & fiduciocommissariis: Bartol. in l. 14
ratione, §. quod vñf. ff. ad leg. falcid. num. 10. fal-
cid. in l. 1. §. si uis quadrangula, §. ad Trebel. num. 6.
fecis de fiduciocommissario seu particularis, omnis in-
venientium confidere non tenetur: et quia ipse non
est heres, neque loco hereditis haberet: d. §. quod vñf.
ff. §. si uis quadrangula.

Decima quinta dubitatio: utrum heres inven-
tario confidit solum creditoribus, & legatis
propter qualibet illorum primis venuit? Re-
ponit: et affirmatio, quoniam natus relevet alios
creditoribus: Nec polius conqueri, quia non
sunt heretum est aliquid ex quo iustatio libi fieret:
Valad. consil. 3. l. num. 3. 8. post alias Francisc. de
Porcellini. de inventario, quod. 7. cap. 4. num. 2. vbi
cocludit posse heredem confidit invenientio fa-
cificare integrè primis venuentibus, nec polius ve-
nientes posse inquietare heredem: etsi namque
beni potest imputari heredi, quod non recipi-
fuit satisfactionem: l. dole, §. ff. ad falcid. qualif.
dolo videtur ibi vestitus, ut in r. 1. i. inde, q. cui
plus quam per leg. falcid. Et vnde Glossa, etiam in d.
l. fin. §. si præstatam, Cod. de iur. delib. que ini-
cipit, Si putatis. Quod si heres cognoscet, &
intelligebat alios subesse, poterat ei imputari: sed
si nesciuit, non poterat, nec potest hodie impu-
tari: quoniam olim posset. Accedit Petr. Gregor.
de iur. univers. lib. 4. 6. cap. 3. num. 17. concludens
posse non accepta cautione de reficiendo ut pro-
tate alii contribuant, nisi taret heres alios esse
legatarios, & debitores, & ita malitiose alios ab
ex integro heres pertulerit, ut olim faciat l. 1. ff. cui
plus quam per leg. falcid. Calvini. ad d. 5. & §. pre-
fatur, l. fin. C. de iur. delib.

Excepit viuendum heres, qui non gaudet hoc he-
neficio, ut teneret Archid. in cap. non fave, t. 1. quest. 3.
dicens, heredem viuendum qui causit reficiendum
viuendum, quoniam invenientium confidit non posse
nec debet solum primis venuentibus, nisi cau-
tione recepta de reficiendo: quoniam sit, vel sine
tenetur alios creditores subesse, & consequenter
cessit esse in dolo sequitur Galpar. Rodeicus de
annuis redditib. lib. 1. quod. 10. num. 3. arguento
text. in l. si venuit, §. in bonis. ff. de præst. creditor.
cuius sunt verba, que sequuntur ibi: sed enim qui
depositio summa usura & mensualaria acciperunt,
et exteru creditoribus non separantur: l. si knowlem.
§. fin. ff. depositi: ibi, solet primo locutori habe-
ni depositariorum, hoc est eorum, qui depositis
pecunias habuerint, non quas seniores apud num-
mularios, vel cum ommuniularis, vel per ipsos
exercebant: ex quo probatur creditores viuendum
non habere aliquod præiugium: ita tenet Bartol.
in l. quod quis, ff. de præst. creditor. & lequitur
Ripa in d. l. si venuit, §. in bonis. num. 9. & in l. 1.
num. 7. ff. in quibus causis pagina tacitè contrahitur.
Ex quibus causa creditores viuendum non gau-
dere beneficio prælati, nec posse preferti priori-
bus creditoribus.

Dubitatio decima sexta: circa ea bona defi-
benda in invenientio. Dicendum est, inven-
tium plenum fieri de rebus omnibus hereditati-
bus tam mobilibus, quam immobilibus, que
ad hereditatem pertinent queque pœnitentie
hereditatis peti possunt: quia necessario repon-
enda sunt, ne occultetur hereditates defuncti:
ita Glossa & Scribentes in L. ultim. in princip. Cod.
de iur. delib. Rolandus in tractat. de invenientio,

pagin. 3. 5. de forma. Phanucus etdem tractat. pars. 3. numer. 33. Alexand. in confil. 91. num. 13. libr. 1. extends obligationem ad bona Emphytistica, elle nimirum etiam delictibunda : & de fendo Jacobin. in iugis. fendi. in verbo, & cum parte ; dicens, quando feudum est hereditarium comprehendit in portione hereditatis ; & ideo de feudo hereditario idem esse iudicandum, quod de aliis rebus, ac bonis hereditatis : ex quo sequitur feudum hereditarium esse delictibundum in inventario, sicut alia bona.

603 Addit esse scribendas res depositas apud defunctum, & commodatas, aut in pignora das : Phanucus supra, dicta pars. 3. numer. 33. Spin. 4. glsf. 33. quia pro his rebus tanquam pro hereditatis agi poreli peritiose hereditatis, ibi : numer. 33. per Authent. de hered. & Faleid. verf. si vero, vbi haberet huiusmodi res esse de hereditate ; nec non fructus, & accessiones, quae augent ipsum hereditatem ideoque debent scribi : 1. qui in bonis, 2. fructibus, ad leg. faleid. Denique manus absens, in paternam habedat, tenetur liberate bona, quae ante, vel post mortem uxoris, quam ignorabat, acquisivit ; etiam proprio labore & industria: Valaf. post aliis de par. 1. numer. 3. & 36.

604 Dubitatio decima septima : an exklamatio rerum ipsofacta se scribenda : Bartol. in leg. fin. ff. de Magistratib. conniemend. tenet esse delictibendum, & valorem exprimendum in inventario: per textus in Authent. si enun., Cod. si numer. 3. ab hereditate abstinent : idem vnde Salicet. in l. fin. Cod. de iur. deliber. & ita intelligit reximus illum in ver. quantitatam, vt ad valorem ita, & ad estimationem sit referendus : leqnius Duarenus, libro disputationem, cap. 7. post plures apud Pinellos in rubrie, de refrendand. t. part. cap. 3. numer. 7. & refut. Orthomanus de verbis iuris, verbo, quantitate : quibus accedit Gregorius Lopes in l. 10. vir. 6. p. 6. glsf. 10. cum sit graue periculum, si non exprimeras estimatio, & valor rerum in inventario.

Contraria sententia censorior verior, & in praxi magis recepta, non esse scribendum valorem, nec estimationem ipsofacto rerum : prout invenit Gloss. super dicto verbo, quantitatam ; & ibi Corneus numer. 37. refutes verbum illud ad numerum potius rerum, quam ad valorem : quia significacionem amplectitur Spin. in dict. glsf. 33. numer. 38. Et probatur ex leg. Paulin. in 2. leg. prefat in fine, de re indicata : concordat Robert. libr. 3. sentent. cap. 6. Cuiacius. I. 47. ff. de verbis signific. consonat l. 99. & 100. part. 18. part. 6. ibi: Dizende seculadamente quare fas ; & infra, dict. leg. 10. Nombranda iusta est ut sefer, quantas, & quales : Eò quia nunquam solecisti ab herede valor rerum, quia facile decipitur, & ignorabit valorem ; & ideo dico illius non stabiliter estimatorum ad hoc deputatorum : Valaf. tem. 1. confil. § 2. numer. 3. & de partim. cap. 3. numer. 9.

Aestimatores eamen debent esse periti & electi ab Officialibus ciuitatum, & oppidorum, & vbi non fuerint deputati de publico, debent nominari à iudice, confidetur iure consummato antiquo ; aut à partibus, atrecto iure nouissimo, vnuquisque suum estimatorum nominabit : leg. hae editiss. f. hi illud adiungimus, Cod. de secund. iugis. ibi : iusti prius estimatoris habita per eos, quos utraque pars elegere arbitres indicatores, in-

terpositi sacramenter. Idep. Valaf. cap. 9. numer. 2. ad finem. Ordination. Lustau. libr. 3. titul. 17. Motuech. de dictis. bonis. cap. 4. numer. 1. vbi hac de re plenè, dicens, futuros esse pentos, & probos, & omni exceptione maiores ; tenerique surae se facturos affirmationem rerum ex bono, & aequo : secundum dict. l. hac educatis. Alexiad. in l. prelia rerum, numer. 6. verf. prebranda, ff. ad leg. Faleid.

Decima octava dubitatio : an instrumenta, per quae debitores conuenienti possunt, sint scribenda in inventario, & an meliorationes factae in Maioratu, & Emphyteuti : Quod instrumenta affluntur Franciscus de Potcellin. de inventario, quæst. 3. & sequens, ideo si repertiarunt scripturae per quas conflict debet pupillo, seu defuncto aliquid, debent reponi in inventario : Secus si non constet, quia inventarium dicitur de rebus reperiis in pupilli, seu defuncti bonis, atque ita quod invenient, dicitur quod manibus apprehendi poreli : Institut. de rerum dictis. §. item lapidi, Cod. de fiducianorum, & notariis in leg. licet. Cod. de acquirend. possif. Quare si talia debita non inveniantur, occ. manibus tangi possint, nec de illis conflict per scripturam, non tunc scribenda : sequi quando illa continent normas debitorum, runc debent scribi : per textum in l. chirography, ff. de administrat. iuris. legitim. Speculator. de instrument. edictum. §. dicto. Quisad secundum partem, non est debitor esse scribendas inchoatioeas rati in blasoratu, quam in Emphyteuti adiunctas ; cum angeant Maioratu, & Emphyteutam ; ut supra dictum est. Sed Bartol. negat, in remiss. lib. 1. Ordin. iii. 87. §. 8. numer. 7.

606 Decima nona : an creditores succedentes debitori non conffidentes inventarium perdant quod sibi debuerint etat : Affirmat Franciscus de Potcellin. supra, cap. 5. numer. 25. per leg. in impensis, & ibi Scrubentes, Cod. ad leg. Faleid. Et est text. à contraria sensu in l. fin. §. in compensatione, Cod. de iur. deliber. Nec obstat filium non amittere legitimam non confecto inventario, quia non est cadens rati in filio, qui est in creditore, qui parte vivente non debetur filio legitima, neque contra patrem agere poreli aliqua actione civili, vel pratoria, quemadmodum creditore : per l. 1. §. fed. ad impuberos, ff. de collatione, arque ita cum potius mortem patris quebeat legitimæ ex tempore compensis filio ius, & idem actus non debet operari diuersos effectus, scilicet, quod debeatur, & statim quod debetur, confundatur : fecis in creditorebus succedentibus debitoris, qui non confecto inveniuntur malitiosè omittere aliqua bona, & ideo sibi debita amittuntur.

Vigilamus dubitatio circa tempus concilium hæredi ad deliberaendum, an sibi expediatur adire hereditatem, aut illam repudiate : Dicendum est, secundum l. cum antiquaribz, Cod. de iur. delib. integrum esse omnibus hereditibus, tam delictibundis, quam extraneis cogitare per annum computandum ad die, quæ queritur hereditatem aliquam ad iure pertinent ; quod sibi faciendum. Quod si hora hoc tempus decadit hæreditate nondum adira, neque repudiat, concedit ut ipsi transfiratur ad quocunque heredes succedentes : ita Mohn. rem. 1. de iusta. dict. 1. 80. verf. quodam versione. Hæc autem tempus peritio ad deliberaendum olim concedebatur hereditibus, hinc vero temporibus ceuletus suscepit, & in documentum tam

creditorum, quām legatoriorum, cūm moēta, & re-
gades partitioēs hēc contra dispositionēm lega-
tūrum; qd̄ quia facile eludetur malitiosa hære-
dum mœta, si dicatur, qd̄ accipiant hæreditatem
cum beneficio inventarij.

Insuper tempus ceterorum dierum; de quo in l. 2.
ff. de iur. delibet, non potest confundi, nec co-
actari, oīsi ex iusta causa: Valac. de parentibus c. 7.
ex num. 30. ad num. 34. cōsequens, idem Molin.
diffid. 180. ad fin. Bartol. ramen in l. qd̄ quām in-
flatur heres, p. 1. ff. de hered. iustis. testarū com-
mūnum, & receperūt, non posse coadūti tempus
potest cēntum dies: quod enim vult idem Valac.
d. num. 34. supra: oīsi tamē negādūt eī posse
coactari ex iusta causa: & apud nos iustam cau-
sam eī, ne diffringat partitioēs cāndū, & vt
creditoribus solvitur suum. Vnde non defūt
etiam qui sicut causa posse arctari illos cēntum dies
exclūsunt: vt dicit apud Dignoch. de arbitriis,
cent. 1. cap. 1. n. 12. quod nun probatē commun-
pīt, semper enim requiriāt causa iusta coactandi;
falsa ut creditoribus eas fatisfactūt: idem
Menoch. num. 9.

Obsecrandū etiam est oīlī tempus deliberandi
à Prætori pēci, secundūm negotiorū necessitatēm,
vel longius, vel brevius, ipso in cēntū dierum
nec minus: ut constat ex l. 1. §. penult. & fin. ff. de iur.
delibet, per hac verba, ibi: Si tempus ad deliberandum
potest, dabo: Quia autem non adīcīebat dies,
fine dubio Vlpiān. in d. l. 1. § fin. & ian venditione,
§. de tempore, ostendit eīs in potestate ius dicēns,
quem dīcēt præstūt. Item oīsi unquam semel,
nonnuoqā lapsū dīem ad deliberandum dīdū
eīs, tradit Petr. Gregor. d. lib. 46. de iur. omīnū. c. 2.
n. 8. Dummodo perlaudētur prætor tempus pri-

mōm concessum ad liberaōdū non fācis eīs, sed
hoc impētūt nōp debēbat, nisi magna ex cau-
sa p. l. 4. de iur. delibet.

Ius autē Codicis secundūm l. i. §. & qd̄ quis, C.
ad. iancuit peti posse tempus deliberandi à Pī-
ce annū, & à Magistrisbus non inēctū, hoc eīt
nōcī menīs; & si addētūt aliquid amplius ex-
cessū erat iūtū: Petr. Greg. supra: vbi dicit deli-
berandi tempus vocāt à libella, quād percepdi-
tur, ex Sexto Pompeio Feso lib. 4. de verbis, qd̄ nōfī.
oīm sicut per libellam, seu libram, res ad cōsum
pondū tenētūt, sic etiam diligētū consūlatiō-
ne, res, que sunt in dubio ad certitudinem quamdam
deducuntur; & oun expēdītūt sit hæreditūt adīe
hæreditatē, vel tēpūtate illam.

Obseruandū etiam est: quando hæres tempus
postular ad deliberandū. & obsecr. non rāmen
intra illud tempus expēssi hæreditatē repudia,
cenēti illam adīcīe: in super hære-
ditatē intra illud tempus adīcīe, statim, vt si
inventariū fecerit, etiam creditoribus etiam vīra
vires hæreditatē solvēt debita, posse tamē à le-
gātī deducēt. Quartam Falcedit, nō ipi, tota zē
aleno dēracto, de reliquo non supēsīt quāta pās
legātī in segetē solutis: & ob tāndē iationē, si de-
tracto ipso zē alieno nihil omnīo supēsīt, legā-
tīris nihil debēt solvēt. Nihilominimū si inventa-
riū non fāt, tenebūt solvēt non fōlīm debita,
sed etiam integra legāta: neque concedētūt posse
deducēt Falcedianū à legātī: contra verū si repu-
dier intra tempus deliberandi hæreditatē, non
confessō antē inventariū: si fortē res occopauerit,
tenebūt illas relīxēt vel creditoribus, si nota
repenerit, qui vēlit eīs hæres. Molin. de iūlī,
diffid. 180. §. quodā terrīm, & 216. ad fin.

LIBER SEXTVS.

De obligationib⁹ parentū circa materiam Emphyteusis, tam libera
nominationis, quām de pacto & prouidentia; nec
non Emphyteusis hæreditariæ.

DISPUTATIO IX.

*Consequens est dicere de obligatione nominandi filios ad Emphyten-
sim, quam parentes possunt facere, & tenentur interdum, tam in
vita, seu contractu, quam in ultima voluntate. Sed quia res, & materia
est ampla, & multas in se continet difficultates, opera pretium
erit pauca prafari, & breuiter dicere; Quid sit Emphyteusis, &
quomodo differat à ceteris contractibus tam emptionis & venditio-
nis, quām à locatione & conductione; antequam in specie ad difficulta-
tes huius materiā descendamus.*

S. I.

Quid sit emphyteusis, & quomodo differat a contractibus emptionis venditionis, & locationis conductionis.

E P I T O M E.

- 1 *Emphyteusis definitio.*
- 2 *Locatio simplex differt ab emphyteusi.*
- 3 *Locatio ad longum tempus dominium transfert utile.*
- 4 *Locatio ad longum tempus assimilatur emphyteusi.*
- 5 *Qua dictatur locatio ad longum tempus.*
- 6 *Emphyteusis differt ab emptione, & venditione.*
- 7 *Emphyteusis est centralius nominans, & frusti iuri, non bona fidei.*
- 8 *Quinam sit contractus bona fidei.*
- 9 *Emphyteusis differt ab emptione venditione, & locatione simplici.*
- 10 *Emphyteusis differt a censu.*
- 11 *In dubio an sit Emphyteusis, an censuriam contractum?*
- 12 *Si pro fundo salutari annua præsia uniformis singulis annis dicuntur emphyteusis; sed mensis dicuntur esse censu. ibidem.*
- 13 *Quonodo perfideat Emphyteusis, & Censuriam.*
- 14 *Si apparetur Clauſula, quod censuriam perfidio non soluta, cades in commissum, vallebit.*
- 15 *Seclusa illa clausula, effe, addas iuramentum, non cades in commissum.*
- 16 *An in Emphyteusis requiriatur scriptura de subſtituā.*

MHYPTEUSIS est concessio rei immobilia cum translatione dominij utile, relectu ducetque personæ præcipiari, sub annua penitio reali, statutis remportibus proprieſtati ſoluenda in domijs recognitionem, fuit concessio fia in perpetuum, fuit ad usum, aut res geocrationes. Per verbum, rei immobilia, conſtat noꝝ poſſe fieri Emphyteuſum ſuper re mobili, immoꝝ auctor huius, que cum immobiliis computantur, nempe ſuper annuis reditibus etiam perpetuis, & ſuper rebus, & actionibus, que competunt ad re immobiliis: sic Valac. de iur. emphyt. 1.p. q. 1. n. 1. o. §. quid si diuerſu. fel. 5. col. 3. Molin. erw. 1. de iur. diffr. 44. 5. Leſſ. lib. 2. de iur. 6. 24. dub. 1. n. 4. vbi ait emphyteuſum ſolum poſſe conſtrui in re immobiliis, que culmina potest reddi meliora cum eigo in rebus mobiliis non detur cultura, neque melioratio, non potest in illis coſtitui: Valac. q. 1. 2. de iur. Emphyt. n. 1. t. ad fin. Leſſ. citar. n. 4. Reb. lib. 1. 3. de emphyt. q. 1. n. 4. vbi tradunt ſuę natura rem eadi in emphyteuſum, vt & conſervet, & veget culmat magis, ac magis accretat: & producere ex ipso nomine Emphyteusis, quod denatur a verbo Graec. ιουρηνος secundum Alciatorem quod infertur, ac implante ſeu germina deſigite significavitque Emphyteuſis dicuntur implantatio. Quod si quis dicat emphyteuſis nomine accipere ab Empomene, quod idem est ac quo melioratio non valde discrepat

ab Alciatore quia idem traditur res emphyteutica, vt per cultuam melior redditur.

Addicte, cum translatio domini utile. Per que verba Emphyteuſis differat locatio simplici, que non transfert dominium utile: *Latum manu ſata, ſi. fin. fit de contrah. emphyt. l. non ſolit. ff. locati. Emphyteuſis vero transfert dominium utile, l. 1. & 2. ff. ſi ager veligal. Item locatio est contractus, quo rea mobilia, vel immobilia, seu periodo flatus pterio ad utilem, vel fructum aliqui conceduntur cum bonis, & equis, ſeu domus, ad utilem, & agri, ſeu palmas, & arbores ad fructum ſolante locati: Emphyteuſis vero eſſe nequit, niſi de re immobili, ut patet ex l. 1. C. de iur. emphyt. ibi: a prediū emphyteuticari repellere, & ex §. ad eo, iuſtice de locat. ibi: excep. de prædiis, que perpetua quibusdam frumenta tradimuntur, & ex l. primaria, C. de excus. mauer. lib. 1. o. Locatio vero & conductione ſit in tempore ſolante eſſe de rebus mobilibus, & noꝝ ſolit conductor accipere utile dominiū ſei locata: *Liqui rem, C. docas.**

Diximus locacionem ſimplicem differere ab Emphyteuſi, occ transference utile dominiū eo conductionem, quia ſi haec locatio per deceſtum, & eo amplius tranſeretur domiolum iure communii, & iuri in te, ita ut ei conueniat adiutor in rem contra quemuit: per l. 1. §. quid ait prator. ff. de ſuſperſie, ibi: *Eſt ſancti cauſa cognita ei, qui non ad modicum tempus conduxit ſuperſie, in rem alio compedit: eſt communio, ut docent Garcia de expens. cap. 10. numer. 3. 1. & cap. 1. 4. numer. 1. 1. & 3. Conat. 2. refelv. cap. 1. 6. numer. 1. & eſt Glōſſ. & Sribentes in Clement. 1. de reb. Ecclesi. Thaquel. in 1. retrall. §. 1. glōſſ. 1. 4. numer. 79. & 80. Valac. de iur. Emphyt. quæſit. 19. polt. Glōſſ. & Bartol. & alios inl. 2. ff. ſi ager veligal, vel emphyteutic. Boēt. deſiſ. 1. 2. 4. & 3. 4. Duenn. regal. 2. 40. Fedetius canſi. 12. 3. Salycet. in l. viii. Cod. de reb. alien. non alien. Alexand. in l. viii. ff. ſolat. matrimoni. & ex tecononibus Leſſius vbi ſupra, §. diſſert. numer. 4. ad fin. Rebell. libr. 1. 4. de conduſſ. & locat. qual. 2. numer. 1. vbi ait locacionem ad longum tempus latē ſum locabilium pertinere ad contractum emphyteuticum, & hoc lecuodum leges Lutitanas omnino alterodum eſſe: nam Ordinatio Lutitana libr. 4. titul. 3. 8. in principiis, ſi locatio ad longum tempus particuli coeli pro aliqua parte efficiatur, tranſite ad contractum Emphyteuticum; & libr. 4. titul. 39. in principiis, deſerit transenſi utile dominium per locationem vla decennium. Quod etiam tenet Molin. Theolog. tem. 1. tral. 1. de iur. diffr. 44. 5. polt. Molin. lib. 1. de prime. cap. 1. t. numer. 5. Iulianum Clat. lib. 5. ſentens. 5. viii. quæſit. 8. 2. Anthon. Goen. 1. 40. Taur. numer. 48. Cald. de reueſt. emphyt. q. 16. & numer. 7. ſe condetur ex locatio ad longum tempus alienatio per Clement. t. de reb. Ecclesi. non alien. & Glōſſ. ibi, vnde locationes. Vnde merito reſiendus eſt Pinelli. l. 1. C. de bon. mater. p. 3. n. 6. dum contentur per locationem ad longum tempus ne quo ius in te, ut utile dominium conq[ui]ſtare effe: queſe relatio Pinelli eſt contra communem Doloretum lenientiam, ut dicam entra.*

Et quatenus Valac. de iure Emphyteuſis q. 29. n. 19. polt logiam alteracionem dicat reſolutiū diuerſos eſſe contradicti noꝝ ſolum omnino, ſed etiam re locationem videlicet ad longum tempus, & emphyteuſum, neq; validam eſſe conclusionem ab emphyteuſi ſi locatio eſt ad longum tempus: nelius certe et qui docent emphyteuſum acquirari dicta locationis: at que omnia que emphyteuſis competunt, conuenient etiam locationi ad longum tempus: Molin. de Præm. diffr. 1. t. 4. 21. vbi ait conductionem ad longum tempus,

tempus aequiparati emphytente: sequitur Cald. de
renovat. q. 1. b. & n. 8. Molin. Theolog. vbi proximis.
Rebell. lib. 1. 4. de locat. fol. 77. 1. q. 1. n. 1. & ex auctoribus
Fader. in statu finitorum, post primum Inst. de usu juri. C.
in 8. doct. In locat. ad fin. laton. in Lector. alius,
in principio. i. 5. ff. de acquirend. possess. & in l. 1. n. 34.
& in l. 2. n. 39. & in l. 1. vlt. n. 2. Cade tur. emphe. Felin.
conf. 1. 5. Atet. conf. 5. 5. vnde alienatio prohibitus non
potest tecum emphyteuticam alienari: per text. in l. 1. fin.
C. de ref. alian. non alien. Similiter non potest rem ad
longum tempus locate sine consensu domini, sicut
nec veodetur collata in delta ordinacione. Laferre,
lib. 4. rit. 38. in principio. O ferare, hoc est emphy-
teuta, que iras, aliqua hereditate, cetera, cum ea
possessum a forada per se semper, opera certar. possessor, cu-
m tempore certo de die, annos, ut dabit per fiduciam, non po-
derat vender, ne ambet, ne alibet a causa aforada, seu
consentimus de fenteria, & eodem lib. 4. rit. seg. 39.
etiam in princip. at. Se e ferare que recedet de fenter-
ia aliquis possessum de bene prefatis per certi tempo
de dez. annos ut dabit per fiduciam, nam pagat a pensam
per tre annos compendios, perduce tota edireste que na-
cusa a forada tunc per a fenteria se equalizat.

Ex quibus locis nolitamini legum liquido costar locationem ad longum tempus habete eadem priuilegia, que habet emphyteus, & condicione non polle videret inquisito domino, neq; alienare, siue neq; emphyteuta potest: reoeriq; solvere pensionem sub prima Communia, sicut recteius emphyteutam soluere laudemur sicut emphyteuta tenetur, ut dicta sit. 3.8. in principiis. Denique definitio emphyteosis metitur quadrat in locatione ad longum tempus, eamque compendiat. Nec obstat, non sales, qd locatio, vbi dicatur: *Nisi solit locatio dominum non teneat*: quod debet intelligi regulariter, sed hoc non tollit quod interdum mater, & transferat dominium, nempe quando est in perpetua fera ad longum tempus: scilicet si huius locatio propriissime pro loca locatione ad modicum separata prout locatio late sumpta exquiranda omnino est, quod effectum, & quod contractus natus, in physis utimur transferat vtile dominii, & circa eam omnes te gula emphyteotico contracti invenientur solent obliterari: quia omnia isti praeterea Doctores per hac noctis sententia statos, probabat Greg. Lopes, l. 2. n. 8. p. 5. verbo, *Praeterea tota sua vita & Sylloge, corde, emphyteus, n. i.* comprehendentes locationem ad decenium, & ultro, ubi emphyteus aliisque Lefuss dicit, p. 4. n. 4.

Quoniam igitur deprehendetur heti locatio ad longum tempus: Respondeo siad vitam conductus, ieu locans sita locatio nōc Molin, de primis, d. lib. 1. c. 23. n. 6. Boet. de c. 1. 4. Conat. lib. 2. var. c. 16. n. 5. Valaf. de inv. employleat. q. 29. u. a. secundum interpretationem Glodii. Schol. in l. 1. p. 50 facio: Gare. de expens. post plures, quos allegat, s. 1. 4. M. 2. Item dicitur ad longum tēpus, quae sit ad decenniū, vel dum conductus voluntate: Gare. ibi. & Lell. lib. 2. c. 2. 4. de locatione. n. 4. vñ aditile esse locatione ad longum tēpus, quae sit ad vitam conductus, quae censatur subito boni via longior futura decennio: Nasut. e confidere. q. de fleat. n. 5. de paraf. diff. 5. Ca- teria vero locationes, quae fiunt ad tempus modicū, tempe triennium, quinquennium, vel non enim, non transuersum dominium, nec sunt ad longum tem- pus, p. d. lib. non solent, ff. locat. in canonicis stat. h. 5. ff. de contrahend. emplor. Alex. conf. 10. 4. n. 1. lib. 3. Valaf. cit. a. q. 20. M. 9. q. 29. n. 1. necceterialte- natione: scilicet la vita vero potestori, de cuius manu dif- ficiilius erui possit, tunc de ad modicum tēpus loca- cione, dicitur alienatio, ratione illius potestio: ita Molin, lib. 1. de primis, c. 2. t. n. 30. Cald. de renewar. p. 10. n. 5. idigò reprobabili alicunz, non poter-

locati potestio*n* eti*ad modicum tēpus: ita Claud.*
in l. Imperatorij ad trebcl. s. 1. Chalilaneus in con-
fusione. Burgund. mbr. 3. 3. 8. verbo. In aliamq[ue] p. 2.
Bald. Angel. &c Fulg in Imanamis. ff. de iust. & iure.
Differt etiam emp̄ yte uticus coactus per ultimā
particulas sua diuinitatis ab emptione & vē-
ditione, & à extensis contrahitib⁹, per quos trahatur
totum dominium tam vīc⁹, quam dictūcum in em-
p̄cipem⁹, & regulatiter fieri solet per confinoem &
venditionem ter libet⁹, leguma traditione; quamvis
de ratione venditionis non est, vt per eam, etiā tra-
ditione interuenient, hic dominus acquisitio, vel
allegatio; vt comit⁹ ex l. rem aliena, ff. de contrahend.
emp̄, per quā tei aliena vendit⁹ vera, & valida ha-
betur absq[ue] dominij traſlatio. Id item non ob-
stat, cum natura sua ordinetur ranguina ad effectum
proprium, causansq[ue] finalem, ad dominij translatio-
nem secundum communē sententiam inde si qui
pacifacit ne in vēditione dominium transferatur,
repugnat venditionis contrahitib⁹: Rebell. lib. 9. de
contrahend. emp̄, s. 1. differt etiam quid emp̄y-
teus celebrant⁹ lib penione annua soluenda, que
potest esse vel io fructibus, vel in pecunia, loco
fructuum.

Ceterum venditio fit sola pecunia, seu pretio rei ultimationem adsequat, vel pro re aliqua, qua aliquo ratione preij halatatem Rebellatur, quidquid Ang. & Sylva ad immunitatibus de empr. per poena Et quamvis in venditione non detur pietum aequivalens, aut latenter non nominis dominium, vel vi laudabatur venditio, s. 2. de refusione vendit. in emphectus modicum soler contractu loco penitus; Valalc. de iur. emphect. p. 19. n. 1. Item per emphectus non transfert dominium directum, sed remansit apud dominium, qui rem tradidit in emphectus siem p. 1. l. 2. C. de iur. emphectus sepe namet verius dominus auct. venditione, quamvis translatio dominij in abstatio, ut diximus, non sit de substantia contractus, quia vera venditio solo coensem perficitur, necessario tamen dicendum est esse de subtilitate contractus simpliciter, & de natura illius, immo ut v. venditor tenet tradens donum nisi est: quia cau id Batt. censet, & plures alii, quos lequit Alex. in Lectori conditio, n. 1. s. 3. si cert. patet. Neque enim aliud requiri per venditionem, nisi ut sit translatio dominij in clementem: Lelambw. p. 4. de contrabendo, emptione, s. venditio, Insit. de rer. dominij, non enim alia de causis necesse solent homines, nisi viriant bei dominii tui empraejide non placet decisio Glosf. in l. s. 1. s. de conditio, ab causa; quia soler hominum ingenia excruciate, dum tenet translationem dominij esse contra naturam venditionis: unde initius agne qui tradidit non esse translationem dominij de natura emptionis: sed tam Glosfam, quam illos liberter omittit; cum simpliciter lequit Batt. in l. conventionalibus, s. 1. p. de verbis oblig. ad citem esse de natura contractus emptionis & venditionis, & in hanc partem inclinat Pinellus 2. p. r. m. de refusione venditio, c. 3. n. 16. quamvis n. 17. tanquam verius putat translationem dominij non esse de substantia emptionis: quem intelligo de simplici, & manca emptione & venditione solo consentu pepercit, quia licet in suo conscientia obliget, antequam res tradantur emptori, si celebre tur cum tertio, & sequitur traditio & consequenter translationis dominij, proualerit hac posterior prior: non alia actione, nisi quia translationis dominij est de natura, & substantia contractus, quia cum naturale sit emptioni transference dominij, non potest appellari venditio nisi vana, absque traditione, & translatione dominij: Valalc. d. p. 19. n. 1. post Alex. in Lectori conditio, n. 1. s. 3. si cert. patet, s. alios que illi sequuntur legere illam.

Sed petes qualis contractus sit emphyteusis? Dico esse contractus nominatus. Angel. in l. 1. num. 1. de iur. emphyt. & in emphytenu. num. 18. in Ambent. de non aliore quo opinio est communis, teste Iason. in ejib. fud. num. 3. ad fin. non parit tamen actionem, sed dari condicione in lege? Glossa in s. ad. in verbis, nroque ad locationem. In his de locat. & cond. non potest proferre producere obligationem efficacem, nisi a lege Zenonis vim recipiet, l. 1. de iur. emphyt. quam partem dicit Bartoli tanquam communem in l. sonica, num. 7. f. de cond. ex lege. Iason in l. sonica genitivo, s. genitivo, num. 17. f. de paliu. & lib. Clas. in s. emphytenu. f. quod. 4.7. Ipse ramus tenet contractum, ibi, num. 7. diggas ex contractu emphyteutico oritur quandam specialem actionem, que ex emphyteuse appellatur. Quae opinio apud me est validè probabilis, quia contractus emphyteuticus per se est potens ad producendum obligationem, & actionem, que ex ipso contractu nomen sumat, quemadmodum ex stipulatione, que inveniatur est à iure ciuilis, optitur actio ex stipulatu, hyl. de verbis obig. in princip. & l. sonica 4. ut plenius in fin. C. de rei xax. alios. Cum ergo ex emphyteutico contractu non producetur actionem, quia contractus nominatus sit nominis actionem, contractus vero innominatus non parvient actionem, & si parvient, illa dicitur actio praetertipis verbis, per l. sonicentium in principio, f. de pali. Mantic. de sociis & amib. lib. 1. nro. 8. n. 7. Sed emphytulus est contractus nominatus; tunc debet ex illa ostendit actione dicta.

Potes an sit contractus bona fidei? Dico non esse, sed stricti iuris; bona fidei contractus sunt locatio, & conductio, venditio, & empirio, foieras, mandatum, depositum, commodatum, & pignus, vnde ollitur actio pignoraria, & permanenter iustiniianus in s. allionum, hyl. de alio. Stricti vero iuris appellantur, qui parvunt actiones stricti iuris, telponem effectus causis, & tales est effectus colubilibus rei, qualis est causa; sic Bald. in l. 1. si me pacem, s. com. ad fin. f. de condil. indebet. Vnde colligunt primò illos contractus, qui non connumerantur in d. s. allionum, esse stricti iuris, vt in praxi receptum est, excepta stipulatione, que etiam de suo sit stricti iuris, ut constat ex l. sonicent. f. de negat. C. ex l. f. ita stipulatu. f. Chrysogon. f. de verbis obigatis. nihilominus stipulatio cum pro dote intercessit, aut pro interposita habeatur, secundum l. sonicent. in princip. C. de rei xax. alios. rationem contractus bone fidei constituit, cum subrogatur in locum rei vacante, que est bona fidei. Secundum l. sonica 5. sed & signo rimum de rei xax. alios. & constitutus f. finitas, latit. de alliorum.

Dico secundum, contractum emphyteuticum esse contractum stricti iuris, & sic stricti iuri in causis emphyteuticis esse agendum. & iudicandum ista August. Berol. in cap. partis de locat. num. 8. post Imol. ibi num. 7. vers. iurem differt. Bald. in addit. ad l. 1. C. de iuris emphyt. sequitur Valase, de iur. emphyt. quod. 1. num. 5. & consequentes actio, que ex eo datur, est stricti iuris, secundum Bald. & alios in l. 1. & Claudius in parphrasi, l. fin. de locat.

Dico tertium, cùm emphytulus de suo sit stricti iuris, quod in eo contracta non fuit expessum, non potest intelligi secundum benigneum iuris interpretato docet, l. quodquid astringenda in princip. l. f. ita stipulatu. f. Chrysogon. de verbis obigatione. Vnde in contractibus stricti iuris vires non veniunt ex iure, nisi specialiter sint promissae. l. 1. & 3. C. de iuris. Secus illos contractus sine bona fidei, in quibus vires ex morte alicantur, l. allianus, & ex penit. f. de aliis. expp. l. mors. & bona fidei, f. de.

Pragj. Regis. Chrys. Raypi. P. III.

vñs. l. curabit. C. eod. tñr. nomine vero vñs intellige intellece, & quatenus interesse peti possunt, Glossa notabilis in curabit. C. de vñs. & in cap. conquis. eodem s. & Abbas in cap. can. venerabilis p. 26. de exceptionib.

Ex dictis sequitur, maxime differit emphytesim a venditione, & a locatione & conductione, cum hi contractus sine bona fide, & emphyteusis sit stricti iuris, dummodo locatio & conductio non sint ad longum tempus; quia ince ascendunt ad rationem emphyteusis, & hinc dicitur de emphyteusis, si de locatione & conductione ad longum tempus iudicandum est. Ratio, quia locatio simplex, diligentissima est, l. 1. f. eod. & l. ex hoc iure, de iuris. & iur. nec dominium restat, l. sonca mors. s. 1. vñs. f. de contrahend. emphyt. Sed locatio ad longum tempus est iuris civilis, quia utile dominium mutat in conductorem: si Decas conf. 2. 62. Bartoli, in l. 1. s. quod aut. de superficie. Iason in l. ex hoc iure, f. de iuris. & iur. & in l. f. das patens. s. Iallianus, in fin. de incisor. Quod si dicatis ex sententia multotinum, utile dominium esse utilissimum, & modum illud acquirendi esse iuris civilis, vt scribit Ruin. conf. 9. num. 10. lib. 3. Dico, quod transierat; quia adhuc locatio ad longum tempus, seu regis ad duas generarie res, seu in perpetuum iuris ciuilis ceperat, cum modus consequenti vñle dominio sit iuris ciuilis. Quod si repliques consenseris, sine quo non darur vera locatio, esse iuris gentium; vt patet ex l. 1. f. locat. & conductil. & sine consenseris non datur ratio locatio. Faterem id esse rectum; sicut stipulatio nulla est absque consenseris, l. 1. s. ad. f. de pali. & l. continuo, s. 1. de verbis. obigatis. & nemo doletat stipulacionem a lege ciuii fuisse inductam; vt habetur in d. Lex hoc iure, f. de iuris & iur. com. Glossa ibi, in verbis quibusdam, & s. de emphyt. Iallianus, l. sonca. Lector igitur sic sumpa non differt ab emphyteusi, quia a locatione simplici, sicut ab emphytesi & venditione distinguuntur, & tertiam speciem componit, s. ad. In his de locat. & cond. & l. 1. & ibi Bald. num. 1. de iuris.

Diximus etiam utile dominium transfigi in conductorem per locationem ad longum tempus, & possessionem nativalem, vt patet ex Clement. t. derel. Eccles. non aliore. l. 1. infra cum segmentis, si ager vñllig. & l. 1. s. quod autem sit, & ibi Bartoli num. 4. de superficie. Quod intelligendum est, nisi inter contractores aliud sit conuenienter: si Ruin. conf. 37. num. 9. lib. 1. Bald. in cap. querelam in fin. de election. & in l. 1. f. donis. s. f. fidei, & ibi Alex. num. 8. f. de leg. 1. Vnde non est audiendum, vt tercij. Pinellus in l. 1. in 3. p. num. 64. vers. omis. autem modis, C. de hoc. mater. post Connan. dum aut contra omnes posse sustiniri abhuc vila conueniencie, ut reguli ruris conductem ad longum tempus iure ciuii nullum dominium acquirat, cum constet ex iure Cannico, d. Clement. t. derel. Eccles. non alien. transfigi dominium & possessionem nativalem ex ea locatione ad longum tempus. & quando sumpos in dubio, nulla differentia assignanda est inter utrumque ius, nisi emblemeretur exprimatur; vt haberetur in cap. 1. de nomi oper. name. aliter enim, nulla esset differentia inter locationem ad breue, & ad longum tempus, cum magna sit, quia columnas, seu inquinis ad breue tempus, nullam possessionem habet, sed solam desertiensem. l. stipulatio ita habetur, s. hac quoque, de verbis obigatione l. 1. s. 1. cum Glossa in verbo colatum. f. pro parte, Aretin. in l. 1. s. Nerva, num. 62. de aqua possum, quia possidet nomine domini, l. quod meo, in princip. f. eod.

F. F. Differt

10.

Differet etiam emphyteusis à contractu census, quia per emphyteusim dominus ultra pensiuem annuum, sicut aliquod in eare, quam alteri tradit, sibi referuat, ut nota Bartoli in l. 1. n. 1. num. 4. ff. de public. & est Glos. in cap. consilium, in verb. iuxta racan. de religijs. dominij. ac verò per contractum censualem alienum quis, quod habet in re, siue sit vtile, siue dictum, & super ea re omnino alienata annuum censum conseruitur habetur in d. & confirmatur, cum Glos. Alex. conf. 14. m. 3. lib. 1. Iul. Clar. de emphyteuse, 9. 1. n. 2. a. post plures, quos ibi sequitur: & est communis, quia censum solutum de re nostra, pensionem vetò de re aliena; cum per censualem contractum transmiseratur in recipientem totum dominium tam directum, quam veile, ar in emphyteusis transferetur vtile duntur, directum vetò remanet apud concedentem: quod si contractus sit censuialis, oinquam cadet à iure suo, esto per multos annos non solutus censum: Abb. in c. 1. de regis in integr. Alex. conf. 14. num. 15. lib. 2. Conar. lib. 3. varior. app. 7. num. 1. Iul. Clar. d. q. 1. Secūs dicitur de emphyteuta non soluente, ut suo loco dicentes, & patet ex cap. patris de locate. Quod si non est propriè censuarius de sua censu solvens, sed solvens pro recognitione dominij existentes apud illum, cui solvit, si non solvit tempore debito, cadit à iure suo: ita Baldus cap. consil. de pace. Constat, ut verbis per seculum factum post verbum pactionis, num. 4. Decius conf. 164. num. 2. vers. & hoc confirmatur, quod etiam tradidit Socr. len. conf. 167. n. 6. vers. unde dicit singulariter Bald.

II.

Sed quid dicendum, quando non constat an sit contractus censuarius, an emphyteuticus? Dico si consensus aliquando in alienatione fuit requisitus ab eo qui solvit censum, videtur emphyteusis, quia in contractu censuarii confessus non est occellatus: ita Crasser. conf. 15. & Decius conf. 164. n. 2. Item si couliter in venditione sulse laudemum solutum, est contractus emphyteuticus, test Bertrando conf. 3. & 10. in 2. additione quod si uero appareret quod sit contractus, sensibus censuarius, id est non solvens non præcipiat suo inter, sic respondit Ruini. conf. 42. num. 6. in fin. & 7. & conf. 160. m. 3. cum sequenti. lib. 1. Affl. de des. 7. 7. n. 7. cum sequenti. & deci. 129. n. 4. Natta conf. 3. num. 1. & de Beto. conf. 49. num. 7. & 8. lib. 3. Quod amplia, esto, dicatur in scriptura, quod concedatur ubi fundus in emphyteusim pro anno censu, quia etiam tunc inclinat potius in censualem contractum, quā in emphyteusim, quia nomen, emphyteusis ibi in proprio acceptitur, imo largè; vt ait Natta conf. 3. num. 2. & generaliter emphyteusis complectitur censum, non tamen strictè, & pfectè, vt probatur ex d. cap. confirmatur, in illis verbis: ut quicquid iuri, de religijs demis.

Grauius tamen dubitamus est, si quis accipiat pro annua pensione certa, quia soluta est siugulis annis uniformiter. Iul. Clar. d. q. 1. num. 5. tener hoc potius solutum esse iure emphyteutico, vel colonico, perpetuo, quā iure enim, quia hoc minus praesudicit cocedentem: quod esse commune tradit Bertrando. q. 14. num. 2. Addit de suo Iulius lib. 1. hoc habere locum tam in concessione facta à priuato domino, quam in concessione facta ab Ecclesiis; quia in vitroque par ratio appetit. Ego tamen alter dico, nimirum in vitroque casu potius praesumendum esse contractum censuarii, quam emphyteuticum: ita Soscian. conf. 169. num. 6. vers. quod in censuarii lib. 1. & Bertrando in cap. 1. de regis, in integr. num. 81. fatetur in praxi se bis obtinuisse, contractum in dubio magis presumi censualem, quam emphyteuticam, etiam in concessione facta ab Ecclesiis: quod sequitur Conar. varior. lib. 3. cap. 7. num. 1. vers. 6. & in Ecclesia, dummodi sunt aquales coniecurus ex vitroque parte

parte: quod si ex aliqua parte fortiores coniecurus apparet aut secundum illas inclinandus, & iudicandum, quis fortiores superant minores. Valde de iure emphyteusis. q. 32. n. 3. Quando verò rationes uon magis in viam, quam in alteram partem inclinant, iudicandum censem in favorem possidentis esse censem: quod etiam sequitur Nauart. in commentarij c. 9. 3. v. 109. Molin. Theolog. trist. 2. de iusti. diff. 381. fol. 8. 3. Mantic. de taciti. lib. 5. 2. num. 55. tom. 1.

Differt etiam emphyteusis à censu, quia emphyteusis solidum possidet naturaliter, & proprietatis ciuiliter, qui verò ex censu contractu possidet, & ciuiliter, & naturaliter possidet: ita Vals. de iure emphyteusis. quod. 32. num. 27. At melius Molina trist. 2. a. diff. 12. fol. 512. & diff. 381. fol. 827. censuarius possidere ciuiliter & naturaliter per se ipsum, emphyteutam verò solidum naturaliter possidere proprietatem nomine proprietarii: propriezarium possidere ciuiliter per se ipsum, & naturaliter per emphyteutam: at verò dominium ville possidere emphyteutam naturaliter & ciuiliter per se ipsum; quamvis, ut puto, illa possidet ciuilis respectu dominij vitris possit, quasi possidit, quam vera possidet: scindenda sit; sufficiens ramen ad prescribendum. Molli. d. diff. 1. a. fol. 112. vbi supra.

Illiud autem aduertere, si in contractu censuario ab initio apponatur clausula, quod si penso annua non solvatur debito tempore, censuarius priuetur se censuaria, valere talen clausulam, & ooo soluentem endere in eaducitatem, modò censem sit referuatus: neque obstat Motus Pl. V. qui intelligitur de censu signatio, non verò de reservatio, quia cum res tradantur à domino, bene porest addi illa conditio, vt non soluto censu, ius redire ad dominum antiquem: Gutier. de iure. confir. port. 1. cap. 31. num. 10. & in 2. prædic. quod. 68. num. 10. Vals. de iure. emphyteusis. quod. 32. num. 3. aliter enim non vult rem suam alteri tradere. Affl. de iust. 80. Conar. d. cap. 7. vers. præc. tamem. Conar. tamem opinatne d. 167. hoc procedere vbi census perpetuo constituitur absque pedimenti pacto; sed melius Gutier. cit. eredit id habere locum, etiam si res sub referuatu redimibili sit concepsa, cum eadem ratio in uno, atque in alio existat, modò tamem pactum addatur ab eo, qui tem concepsit: sequitur Molin. d. diff. 381.

Seclusa verò illa pactione, quod censuarius priuetur se si non solvet, quamvis per milles annos non soluat censem, non ideo contrahet eaducitatem: modò ab initio non iuret se siugulis annis censem sine dubio solutum: in quo casu, si non soluat, priuabit iure suo, per l. q. 1. q. maior, C. de trans. affl. C. 1. ad fin. post Roland. conf. 60. n. 41. vol. 2. vbi ait id sine dubio procedere. At ego non video rationem ob quam cadat in commissum violato iuramento, si non soluat: video illū perire, si non flet promissus; sed non video illum iocundare in commissum non stando promissus, quia iuramentum non facit illum incedere in poenam commissi, qui altoqui secluso iuramento per penitentem non soluto, non iocedebat io talen premis: Molin. d. diff. 381. fol. 149. col. 2. n. 2. ad fin. post Roland. conf. 60. n. 41. vol. 2. vbi ait id

16.

Dubium tamen est, si scriptura sit de substantia emphyteusis, ac de contractu illius? Affirmat lex Luitiana de generali Ecclesiastica emphyteusis, lib. 4. nro. 20. in principio. Almarus Vaz de iure emphyteusis. q. 7. num. 11. in emphyteusi facultati minime requiri ad substantiam contractus, sed tantum ad probatum, etiam solemnitate necessitatem esse scripturam, eam de iure comenunt si necessaria scriptura in vitroque emphyteusis ad probationem, secundum receptionem opinionem, vt benè, vt assulet, probat

Disp. IX. De nominat. emphyt. §. II. 339

probab. Valaf. cit. à num. 3. i. usque ad 11. Molio. obi-
sapra. tom. 2. de inf. diff. 447. & Cald. de rēm. emphyt.
qusq;. 18 quod scriptura postquam est confecta de-
pendatur causa, aut sine culpa illius, causis inter se, te-
stibus potest probari scripturam penitile, & quid
scriptura contineat; sic Anton. Gom. 41. Tām. &c
Valaf. obi proximā, num. 38. Nibolominiū tria de-
bent ut probari. Primum, contractum emphyteuticu-
m fuisse celebratum habet personas secundūm
scripturam publicam ea de se fuisse confectam: ter-
tium, illam scripturam fuisse depositum. Ad proban-
dum verò tenorem scripturæ, & eius amissio-
nem non sufficiunt quicunque testes, sed periti, vt
Aduocati, & Tabelliones, aut eorum ministri, & alij
similes, qui virtutem, & veritatem scripturæ, &
contenta in ea recte possint cognoscere, debenque esse
contentes dicendo quo loco, quo dicit, & anno facta
scriptura, & quo mensis. Valaf. cit. Comarr.
in præf. cap. 10. Molin. diff. 448. sed de his infra fu-
sia. §. 1. Cœruleos tamen in dividuū tanquam virtus
tradit in concessione emphyteutis, qusq;. 336. esse ne-
cessariam scripturam: vide illum.

§. II.

In quibus contractibus requiratur scriptura?

E P I T O M E.

17. *Contractibus si volunt ferri scripturam de contratu, possum partire antequam fiat scriptura.*
18. *Regulariter exigunt scriptura ad probationem.*
19. *Si emphyteuti Ecclesiastica scriptura est de essentia contractus.*
20. *Ieems si contractibus inveniuntur Tabellionem, requiriunt scriptura de essentia contractus.*
21. *De lege Lusiana requiriunt scriptura pro solennitate probatoria, quoties contractus excedit 60. milia nummerum in re, & in restibili 4. milia nummerum.*
22. *Aniquo si scriptura in contractu emphyteutico Ecclesia potest partire. Secundūm emphyteutis sit prima.*
23. *Pensio emphyteutica est probanda per testes.*
24. *Contractibus opus est ut videantur testibus quando necessaria sit scriptura in contratu.*
25. *Contractus exigunt scripturam quando sit, etiam in renovatione cum posse.*
26. *Ex sola patientia, & recipiente pensione per longum tempus constituta resumptio emphyteutica.*
27. *Verius tamen est requiri scripturam in renovatione emphyteutica.*
28. *Concessio emphyteutica data Tatio & Seis, mortua Tatio, ardine successio venit ad Seum.*

17. *Certi iuris est ex l. contractu, C. de fid. instrumento, contractus, quos in scriptis placet celebrare, antequam de illis fiat scriptura, & à patribus habeti sunt pro prefectis, nullam habete vim, neque la militatem. Item quando contractus in scriptis, opus est quod scriptura, quae est de substantia, legatur cum testibus, ut habeatur in d. l. contratu, & colligatur ex l. t. & l. de sententi ex brevi recte, & telles adhibiti videant contractantes, Galian. in l. 1. n. 21. de verbis obligat. Manic. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 1. c. 1. 10. Ut verò deprehendamus in quo eventu scriptura requiratur pro substantia contractus dico primò, quod regulariter exigunt scripturam ad probatoriam solennitatem, non verò ad substantiam actus, quoties de iure illa requiritur; nisi id in specie*

ciali, vel à lege, vel à contractibus exprimatur, vel ex verbis eorum eliciantur, quod non alter contractus sufficitur, nisi celebretur in scriptis: sic lex Lusiana lib. 4. tit. 19. in principiis & n. 1. Valaf. de iur. emploj. 4. 7. n. 5. Molin. tom. 2. de infi. diff. 134 fol. 6. ver. ali. contractu, vbi ponit etiam in employeū Ecclesiastica esse scripturam de essentia contractus; & quoties contractantes suspenderunt contractum, ut compleant scriptura, quia ante scripturam completam, & subscriptram, fas est cunctaque contractente fuisse à contractu: inquit quodcunq; de iure pro forma alienius contractus, aut ad validitatem illius opus est scriptura, non est perfectus contractus ante confirmationem scriptura, ut patet in Ecclesiastica emphyteuti, & in donatione, que eger infinituō Regia. Lusiana lib. 4. n. 62. Similiter si contractentes contractu initio dicant, aduenient, vocerūque Tabellionis ad conciendō nobis instrumentum, vel, manē voce, Tabellio rati hora, ut scripturam conficiat, censi si volunt suspenderunt contractum, ut scriptura perficiantur, nisi oppositum aliunde confiterit ita Molin. diff. 134. post Marant. de ordin. indicat. p. 4. diff. 8. 8. C. diff. 4. n. 4. cum pluribus.

Ex dictis capis non requiri scripturam publicam pro substantia actus à lege Lusiana lib. 3. n. 19. cum eam exigit in conuentiis terum mobilium excedentibus quatuor millia nummerum, sed eam exigere pro solemnitate probationis, vnde quamvis fiat ea couenientia abique scriptura, sufficiat actus, quamvis hoc scriptura probari non possit; quod esse de mente illius legis tradit Valaf. 4. 4. 7. n. 6. quatenus ea lex semper se remittat ad probationem, non verò ad substantiam actus, sicutque in pax receptum testatur, parte non opponente, nempe nullam esse probationem sine scriptura publica, actum verò esse validum.

Rogabis, an fit licitum penitire antequam fiat scriptura de emphyteuti? Dico secundū si emphyteutis fit Ecclesiastica, posse penitire: secū si fit prima, quia Ecclesiastica dependet à confirmatione scriptoriarum: ut verò fecularis minimè, quia in hac exigunt scriptura ad probationem, at in illa ad substantiam simuliter duo in conuentione facta per verba, addendo: *Cas venit Notarii, confidetque instrumentum, licebit resiliere interim à contractu. Paul. in d. contractu, C. de fid. instrumento n. 9. Valaf. cit. n. 9.*

Sed quares an sicut emphyteutis debeat probari per scripturam, si etiam penitentia solito probanda per scripturam? Affirmat Bald. in conf. 120. lib. 1. Proponit. Cracov. conf. 1. 1. n. 8. ver. quod amplius. Manic. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 12. tit. 6. n. 14. sed falluntur omnino, ut bene probat Valaf. 4. 7. n. 9. id est dicendum est, per telles probari posse solutionem pensionis, sicut etiam potest probari simulatio in contractu emphyteutico, etiam quando scriptura est de substantia huius contractus. Valaf. cit. n. 7. 3. sed profecto. C. conf. 134. nec requisitus scriptura ad probationem in contra contractum simulatur, sed sufficiunt testes, vbi ait num. 14. id est receptissimum, ex Bald. & aliis, quos ibi sequitur, per text. in l. maleum, C. si quis alteri, vel sibi, inquit etiam per conjecturam, ac indicia non levia poterit probari simulatio. Bald. in l. qui, in fine, C. de dijital. pign. Menor. in l. can. ca. n. 11. C. de translat. & afflct. in ill. de fundo dat. in un. leg. com. n. 17. modò conjecturam sine vehementes, & indicia virgaont. idolum, vbi Bald. & Salyc. C. deducit.

Dificultas tamen est de differentia inter contractus, qui hunc in scriptis, & qui celebrantur sine scriptura; nam qui hunc sine scriptis, non opus est ut testes videant contractantes, sed sufficit cognoscere ex auditu eorum vocem Bartol. Angel. Paul. Roman. & Iul. in l. 3. sicut Labes, de aqua plumi.

- 2.4. *ascend. Abbas in cap. præterea, de testib. Quæ opinio est communis, & telle Galat. in d. i. in princip. 11. de verbis obligatis. At verò in quibus necessaria est scriptura, ut dixi, opus est ut contrahentes à testibus videantur, cum scriptura sit eorum testimoniis legenda.*

2.5. *Differunt etiam, quia contractus lo scriptis necessariis id iuste, vel conventione factus, vbi primùm finitur, non confutet absque scriptura ex sola patientia renouatus, sed opus est ut iterum perficiatur, sed testificari scriptis; secùs si sit sic scriptura, is enim ex tacito consensu contabentium, solaque patientia renouatus censetur, per text. in l. queritorum, 5. q. qui implora. ff. de locis. & condit. Iacob à S. Georg. de inuesti. fraud. in verbis adhuc lib. 1. n. 2. & Bald. in cap. 1. §. item societates, num. 1. de pace Conflans. Alciat. tamen regal. p. prefal. cap. 17. num. 3. & Alex. conf. 8. lib. 4. credunt renouari emphyteusi ex sola patientia per persistentiam in emphyteusi ex sola patientia per persistentiam in emphyteusi, & receptionem pensionis; quod puto verum, si percurrat tempus sufficiens ad prestationem, secùs si non percurrat: sic Riminal. in l. pallium quod bona fide, vers. in globo. C. de palli. ex quo à principio ita constituitur emphyteusi necessaria est licet ipsa, ex modo quo diximus; sic etiam est addenda in renovatione, quod in praxi admittitur ab omnibus taoquam verius: sequitur Corneus conf. 18. lib. 1. & prosequitur doctilissimus Cald. Pereira de renovatione, quod. l. 1. n. 2. usq; ad num. 6. vbi id copiosè tradans concordit abscidit post plures renovationes exigere scripturam, neque inducit ex tacito dominii consensu, & mansione in emphyteusi, que scripturam requirit, nisi forte in prima concessione pacatum adiectum fuit, quod finis emphyteusi, fieret renovatione, tunc censebitur facta renovatione ex tacito domini consensu, & mansione in emphyteusi cum receptione solita pensionis, Cald. et. num. 6. sicut etiam renovatione inducit ab ipso nova scriptura, quando emphyteusis ex illi Titio, & Seio, & cuilibet eorum in solidum concessa: nam mortuo Titio absque prole, videtur dominus renouare tacite Seio, ob via libam insolidum: sic Bald. in l. twic. q. 11. C. quad. non per partem quem sequitur Iaf. in l. fin. num. 39. Sed meo indicio non dicunt bene, quia empentes non vent ad Seium ex tacito consensu dominii, sed quia dominus expessum emphyteu sim concessi: Titio, & Seio in solidum, ordine successivo deficiente primo sine liberis, succedit Seius nominatus ab eodem domino, propter coniunctionem contractus.*

2.6. *De officia pensionis est proficere unicam pensionem quotannis.*

2.7. *10 Fendum est beneficium, & debet esse gratianum sine pensione annua.*

2.8. *11 Fendum datur pro servitio: emphyteusa pro annua pensione.*

2.9. *12 Fendatur datur literamentum, non verò emphyteusa.*

2.10. *13 Ad fendum masculi; ad emphyteusim tanus masculi, quam feminis accedit.*

2.11. *14 Questiones de employsi decideruntur per Indicem ordinacionis de fendo per dominum fendi.*

2.12. *15 De substantia emphyteusis est solatio pensione.*

2.13. *16 Employsi cadit a tunc si non salva, fendaria minima.*

2.14. *17 Differunt inter emphyteusam, & linellarium.*

2.15. *18 Quid si emphyteusa habeat pensionem subemphyteusandam?*

2.16. *19 Emphyteusa datur subemphyteusice non transversa ville dominium in subemphyteusam.*

2.17. *20 Dominium ville penes duos plenariae esse non potest.*

2.18. *21 Verius est pension subemphyteusice manere dominicae ville dominii exercitatum.*

2.19. *22 Subemphyteus accedit ad naturam conditiorum.*

2.20. *23 Heredes subemphyteusa non habent nisi plenaria renovationem, sed heredes primi emphyteusa.*

2.21. *24 Emphyteusa patri subemphyteusice incisoria domino.*

2.22. *25 Oppojuum est verius.*

Empyteusis, & fendum in eo concordat, quod iam illa, quam illud, vsum fructum, seu vitale dominium acquirantur: & sicut vitale dominium in emphyteutam transfertur, l. 1. de iure emphyteus. §. ad eo. In libro. de locis. Sic in feudatario præfructus translat. cap. 1. 8. vlt. in quibus casus. froud. amitt. & ceteris fructus, seu vitale dominium & il perpetuum, & continet ad feudatarium, non potest tamen super eisdem rebus emphyteusis constituti, & fendum. Vide de his quis dicas: Constituto fendum, & tecum couenio ut soluas mihi annum propositum: verbum, fendum, accipio impotrie pro emphyteusi, seu illico: sic Alex. conf. 13. 6. & num. 6. lib. 1. & Bald. in l. fin. tñquam, num. 2. C. de oper. libert. & quanum de feudo ad emphyteusim valeat argumentum, secundum Ripam in l. 1. in princip. num. 39. ff. si cert. peccat. Gloriâ in cap. 1. in verbis tringulis, an agn. vel filii; nihilominus id non procedit, quando in casu, de quo agitur, oppositum invenitur expessum: ita Socin. in un. conf. 1. num. 1. & 2. lib. 1. & Socin. sen. conf. 167. num. 2. lib. 1. vbi dicti hanc esse communem doctrinam.

S. III.

Quomodo differat emphyteusis & à feudo, & à contractu liuellario? quale dominium remaneat in primo emphyteuta dum subemphyteuticatur.

EPITOME,

- 1 *Perfudum, & employmens remaneat veille deni-
niam pone employmens, & fundatariorum.*
 - 2 *Super eisdem rebus non poneat collisim' froudum', &
employmens.*
 - 3 *Valeit argumentum de fendo ad employmens.*
 - 4 *Fendum regulare fuscum confusandis fenderit.*
 - 5 *Employmens meosuratur iuxta iiii communes.*
 - 6 *Differunt fendorum & employmens in multo.*
 - 7 *Quid sit froudum, & a quo dicatur?*
 - 8 *Employmens à beneficio non prematur.*

Title, v. i. 1. very facie quia de verbis obligat.
Differt autem feudum, & emphyteusum in multis. Primum, quia feudum procedit a benevolentia, dicturque feudum beneficium, quod ex benevolentia aliquis datur, ut proprietas rei immobilis beneficiaria penes danteum remaneat, vires fructus autem illius rei ita ad accipientem transferat, ut ad eum, & heredes suos maleficos, & foeminas, si de his non iungat dictum sit, in perpetuum pertineat; ad hoc ut ille, & sui heredes fiduciam domino feruant, ut haberent in cap. 1. §. beneficium, in quibus casis benefic. amitt. Dicitur ergo beatus cuius tribuens gau-
dium

Disp. IX. De nominat. emphyt. §. III. 341

- dium accipienti, habens tamen onus adiunctum, non tamen definit esse beneficium, licet non sit omnino gratuitum, cum plurimum gratia habeat. *L.* *Titius puerum, desegq. libert.* quam adducit Bald. ad hoc propositum in *prælud. ferd. num. 9.* at emphyteuti à beneficio non promanat, quia recipiunt in principio saepe domino pecunia certam summaria concedit, & postea singulis annis uniformem pensionem in recognitionem dominij directi soluit: *Gloss. in cap. penit. de locat.* Bartol. *in l. s. lib. 3. tit. 7.* *tit. num. 4. de verbis oblig. &c.* & constat ex *cap. suppl. tit. 8. adic. de religio. dem.* Cyn. Bartol. & Filig. *in l. 1. quæst. 1. de iur. emphyt.* & *Natura emphyt. num. 6.* Etique de essentia emphyteutis singulari annis domino praestare pensionem: id est si concedatur sine annua pensione, non erit contractus emphyteuticus, cum sit contra naturam illius: *Bartol. in l. 1. num. 7. de iur. emphyt.*
9. *Erlit vero contra substantiam & consequenter pactione nulla, si pacificatur quod nihil omnino soluat in recognitionem dominij directi. I. c. 3. cap. prece- rie. f. de preear. Bart. in d. l. 1. num. 7. C. de iur. emphyt.*
- Vlerim differunt, quia emphyteutis non foluendo per triennium si est priuata, vel per biennium, si est Ecclesiastica, tunc sua cadit. *I. C. de iur. emphyt.* & *cap. penit. de locat.* Feudatarius vero non cadit, licet non soluat, quia ius non apponit hanc multam. *Cassad. decif. a. de iurevir. num. 6. lib. 1. Clas. verbi ferdum. q. 1. & Alex. conf. 5. n. 1. lib. 3. Ratio, quia cum feudum sit concilii gratiola, & beneficium ex benevolentia procedens, non plebeum feudatarios caducatis sit pecunia. *Decius in Abibem, qui rem. n. 7. C. de sacra. Eccl. Curt. iun. de feudi. s. p. in vigesima. tertia causa privatione fendi. lim. 4.* Reliquas vero differentias vide apud Mantic. de tact. & ambig. tem. 1. lib. 22. tit. 4. *Valal. de iur. emphyt. q. 19. per tetram.**
10. *Quomodo ergo differant inter se contractus emphyteuticus, & libellarius, vix dignoscit potest, quia ictio, contractus libellarius is sit, quando res alicui sub vilissima pensione in perpetuum finienda conceditur, cap. 1. s. donare, qual. ferd. pet. alien. & cap. 1. in fin. de probib. ferd. alien. Bartol. in l. s. finita, & si de vel lig. d. 1. g. proprii tamem libellarius contra-clusus est quando sub certa pensione singulis annis praestanda res conceditur Titio, non à domino directio, sed ab emphyteuta, qui est dominus velis, cap. 1. s. donare, qual. ferd. pet. alien. & cap. 1. in fin. de probib. ferd. alien. per Lector. Emphyteutis vero est quando res accipitur de manu domini directi sub certa pensione annua ad vitam, vel in perpetuum. Unde non bene Cyn. in l. 1. num. 8. de iur. emphyt. cum aliis tradit libellum dici, quando res conceditur usque ad certum tempus cum pacto de renuendis: at emphyteutis esse cum dominus concedit rem alicui sub annua pensione fruendam in perpetuum, vel usque ad tertiam generationem: sed Bald. in rubrie. Cedit pactum hoc de renuendo non esse de substantia contractus libellarij.*
11. *Nihilominus nulla est differentia alicuius considerans inter contractum emphyteuticum, & libellarium, in quo ferme omnes conueniunt. Ital. Clas. 3. emphyteutis, quæst. 1. in princip. & dispolitum in uno abhinc viro discrimine procedit hodie in altero. *Menech. d. lib. 12. tit. 4. num. 4.* & hinc duo pro synonymis accipiuntur. Menech. conf. 57. n. 1. Dom. Syl. Aldobr. conf. 70. num. 1. dicens emphyteutis, & libellum esse synonyma: non potest tamem libellaria contractus fieri ab emphyteuta abhinc domini directi consenserit, cap. imperia, de probib. ferd. alien. Curt. basilicæ de ferd. 4. p. num. 91. Unde infra quæ loquuntur in emphyteuti habent locum in libello, & comita, ex Bartol. in l. 1. C. de iur. emphyt. num. 7. dicens inter libellum, & emphyteutis nullam esse differentiam, id est non sunt adiumenti qui dicunt emphyteutis suæ naturæ esse perpetuan, libellarium autem contractum esse usque ad vigesimum nonnum sicut.*
12. *Sed quid si emphyteuta habeat facultatem sub-emphyteutandi suam emphyteutis Titio, & eius dimittat exori quod videtur, protogabiturne emphyteutis ad heredes eorum? Repondeo affirmativè, posse filios Titii renouationem petere quando dat emphyteutis prior, & non finitur vita, non obstante verbo, *deuter. exar.* et traditis à Menech. conf. 290. lib. 3. n. 1. dicente, concessionem taxatiæ concessam pro Titio tantum, præsumi concessam etiam pro suis heredibus. Iason conf. 217. lib. 1. Decius conf. 213. & copiosi Tiraquelli. intral. de retrall. con-cessione. q. 9. 1. gloss. 6. a. num. 4. & sequent. post Bald. in l. prima. paulo agrest. C. de aliis, emphyt. dicentem, di-*
13. *Differant etiam, quodd' ad feodium masculi dumtaxat veniunt, ad emphyteutis tamen masculi, quoniam secundum vocatum, & emphyteutis. *Auctor. de non alien. Socin. iun. conf. 71. num. 2. lib. 1.* nisi secundum nominationem vocentur in instantiæ feudi, d. c. 1. s. hoc autem recordamus, de his qui feredi par. p. c. de successi. ferd. ex eo quod feodium exigit personale servitium, que non quadrant in feminas metimes, & imbellies: at emphyteutis postular servitia realia, que etiam à feminis praestant possunt. Socin iun. d. conf. 71. n. 16. lib. 1. & Cacciapul. in tract. de ferd. col. vitio. vers. deci- mequarta. Nec obstat si dicas etiam emphyteutis soluere singulis annis servititia aliqua personalia secundum coniunctitudinem, & pactio inita inest ipsos, & dominos directos, vulgo dicuntur hec servititia, *dius deo reis*, quia emphyteutis regulat secundum magis principale, & ab eo denominatur, quod est onus reale solvendi annualiter certam pensionem, quod est de substantia in emphyteutis in recognicionem dominij directi, & in ea etiam generale est plene conventiones ut sententia, ut decennit in l. 1. s. & 3. C. de iur. emphyt.*
14. *Item etiam diffidunt, quia questiones de emphyteuti ab ordinario indice deciduntur. *Felin. in cap. caterium. num. 1. 8. de iudic. de feudo vero deciduntur questiones à domino fendi, per d. cap. caterium, & cap. brevis, de iud. cap. Romana 4. debet, & iiii. Gemini. num. 6. de appell. lib. 6.* id est Episcopatus suscipiens feodium à Rego, non appellat ad Archiepiscopum, sed ad Regem.*
15. *Sed rogabis que sint de natura substantiali emphyteutis? Respondeo pensionem singulis annis solvendam, id est per pactum quod nihil soluat, non est validum, cum sit contra substantiam. Bartol. in l. 1. num. 7. de iur. emphyt. quod si hic patrum ut emphyteutis non solvendo cauitem, non incurrit casu- dictatem, valer, cum non sit contra substantiam, sed contra naturam tantum. *Gloss. in l. patrum communi- f. de contrah. emphyt. Bart. in Libri iun. donor. f. de de- cessor. Specul. de iur. & emphyt. 3. Non aliqua, de- fragas Regim. Chilli. Reisnbl. P. III.**

16.

17.

18.

342 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

tionem taxatioam excludere solum personas extran-
eas, non autem successores, per text. in l. *l. stipulatio
illa, per sed id obligat, si de verbis obligationis & Barol.
ibi idem intelligit: Decius in l. *haretum, post medium,
ff. de regul. iur. & conf. 2. 62. In causa magnifica, col. 2.
versus sexto idem, & Eoceratus in loco legalium, vbi
agis de natura dictio taxatioe, concluduntque
non excludere hætates, neque successores. Quando
vero expirat subemphyteus? vide Valaf. tom. 1.
consult. 71. vbi tradit expirare, vbi primum expitat
emphyteus principialis.**

19.

Questio tamen illa quale dominum tergit em-
phyteuta, dum subemphyteuticus, & quid transferat
in suum subemphyteutam Molin. tom. 2. de iust. diff. 449. ad fin. subemphyteutam manete cum viii do-
mino; si emphyteutam retinet ius, ut subemphy-
teuta fibi soluat certam pensionem: sed melius
refoluit Valaf. de iur. emphyt. quaff. 1. num. 12. id esse
in intelligendum, si emphyteuta, dum subemphyteuti-
cat consciente dominii directo, omne proflus
ius, quod habet apud fe. se abdicit, & in subemphy-
teutam transferat, & tunc vera est opinio Iason.
poli Glos. & Alex. l. 5. s. ex contrario, num. 35. ff. ac-
quirend. posse. post plures, quo ibi refert Valaf.
cir. 5. additum tamen: nam ea callo nihil iuris, ut illiciique
domini remanebit apud primum emphyteutam,
sed tantum ius ad pensionem fibi solnentum, sed si
in subemphyteuticatione simpliciter facta, expellere
non dicat emphyteuta se transference in subemphy-
teutam totum ius, ut dominum vitale quod habet, &
sed tantum dicat se subemphyteuticare ad faciem,
seu ad umbra: an sue emphyteutis tale praedium. Ti-
tio, ex directi dominij licentia, non transit vitale do-
minium in secundum emphyteutam, quem vocamus
subemphyteutam; ut vt expedit tradit. Carolus Mo-
lin. in *confusione. Parvus.* §. 1. gloss. 6. num. 7. & §. 3. pos-
num. 17. & Affili. in cap. 1. §. 1. de cap. Corr. num. 15.
sed solum transferit exercitium vitis dominij in
secundum emphyteutam, quoniam significat Acurius
§. ad eo. verbo, *proprietatem, lassit. locum,* vbi varie loqua-
tus, fatetur posse primum emphyteutam vendicare
à secundo tem emphyteuticam, si pensionem non
soluat: ex quo colligere remanebit apud primum em-
phyteutam aliquod ius. Valafus rameo exfiltrat
apud emphyteuticam manere vitale dominii super-
ius, argumento valassis subinfeudatis, & aliud vitale
dominium inferius remanere in subemphyteuta ac-
cipiente, & ex natura contractus emphyteutici apud
emphyteuticantem ius aliquod, & superioritas debet
inesse. Ratio Valafsc. est communis; quia domi-
nium vitale penes dos plenè esse non posset. l. 5. et
certo. §. 3. dubium veliculum. ff. commend. l. 3. §. ex contra-
rio, ff. de aeg. posse. & ibi. Seribentes commentantur:
Mandos in *Regul. Cancell.* 34. quaff. 48. num. 6. Affili.
in *progen. conf.* quaff. 1. num. 1. & 2. Caſſian. in *confusio-
ne. Burgund.* rubrica. 1. t. §. 3. in princip. verſ. 1. num. 1.
cum sequitur.

Vnde sequitur penes alteram vitale dominium
necessariò manere principaliter, minus vero principi-
paliter apud subemphyteutam; quod Valaf. d.
num. 12. §. nec obstat, non purus inconveniens; no-
bilis carmen magis placet relatio doctissimi Caldas
Pereira d. quaff. 13. de *renovatio.* num. 12. ad finem,
dicens, non transire in subemphyteutam villum
dominium vitale, sed tantum exercitium illius: quod
estiam repetit num. 55. tanquam verius, relecta opini-
one Valaf. quasi parum iusta. Vnde non probatur
nobis Cald. Pereira filius, decif. 16. num. 10. dum
estiam indistinctè per transferentem resolutum per
subemphyteuticationem ius rotum transferri, nihil
penes primum remaneat, in accipientem; nec
estiam place Molina *tom. a. de iust. diff.* 471. tradens

fol. 142. §. bis ita *confusione.* primum emphyteutam,
dum subemphyteuticat, transmiserit suum vitale
dominium in secundum, retineretque penes se ius
exigendt à secundo pensionem, insuper ius ex-
quendi pensionem cum milli consta secundum, si non
soluat debitum temporibus: quod nec ipse, nec alij
idem sentientes probant ex iure aliquo, neque ex
consuetudine; ideo dicendum est, nli primus em-
phyteuta, quando subemphyteutat, expedit declarat
se totum ius & dominium quod babet, transfe-
re in secundum emphyteutam, non transmiserit in
secundum nisi exercitium vitis dominij; neque in
rigore secundum esse vere emphyteutam, sed magis
accedat ad tationem conductio, quia, vt videmus
prædicti, primus emphyteuta soluit pensionem
modicam domino directo: secundus autem solvens
pensionem correspondenter in fructibus locis,
demonstrat potius locationem, seu conductioem,
quād emphyteutum habete: quod procedit in do-
brio, quando non faciliter dignocit, sicut locatio, an
emphyteutis. Gabriel Pereira decif. 37. n. 10. Valaf.
de iur. emphyt. q. 1. n. 9.

Secūdū si confitit vorilis contractantes celebrare
contractum emphyteuticum, tunc enim hoc cogni-
gnitio, siue pensio sit pars, siue magna, est emphy-
teutis; modò soluatut in recognitioem: ita Nana
tit. 14. Non est dubium, num. 4. & conf. 49. num. 16.
Vendidit milles Affili. Quod si sit lecanus em-
phyteuta ex beneficio primi, oon habebit vitale do-
minium, sed illius exercitium, vt diximus, nisi id ex-
pedit transferat in secundum: quod ex eo mihi ma-
xime constat, quia finitis generationibus hæc
primi emphyteute excludentur à petenda ren-
ovatione, & admittentur ad resoatio nem hæc-
ses, successores secundi emphyteutis: hoc autem
ex praxi constat esse falsum, cum hætates primi fo-
leant perte, & obtinente renovationem emphyteu-
ticægitudi dicendum est primum emphyteutam non
transfere in secundum suum vitale dominium, ne-
que illud à se penitus abdicasse: quod etiam ultra
lupti relatios dicit Affili. in cap. 1. §. illud quoque, de
prob. ferd. alien. per Federic. pag. num. 13. Iacob. de
fend. verb. & cum posse de non alien. cal. 6. Nam si illud
omne vitale dominium transmiserit ad secundum
emphyteutam, illius hætates habentur ius petendi
renovationem, non vero hætates primi: quod est
aperit falsum, cùm recepiunt sit in praxi, hætates
primi emphyteute petere renovationem: ita Cald.
Pereira de *renovatio.* quaff. 13. num. 11. vbi vult ou-
lum ius petendi renovationem competere hædis-
bus emphyteutis secundi: quod etiam repetit in eadem
quaff. num. 56. ad fin.

Dubium tamen est, an possit primus emphyteuta
subemphyteuticata incofusito domino directo: Spec. Azo, Joan. Faber & alij relati à Valaf. de iur.
emphyt. quaff. 1. num. 1. Nec non Gabriel Pereira
decif. 16. num. 10. volunt non esse necessarium con-
fusum dominicalem ad hoc. Nihilominus oppo-
situm fatentur vetus ex Iason. num. 1. 10. in l. 3. C. de
iur. emphyt. & ex Roman. quaff. 1. 1. Raiso, qui sub-
emphyteuticata est aliozate, l. fin. C. de reb. alien.
Alex. conf. 11. 3. V. 3. lib. 4. & Specul. de emphyteut. num.
5. 1. Quæ praxis, & consuetudo viget in hac regio-
ne Interamensis, non tamen ex eo quid transfor-
tur à primo emphyteuta sotum vitale in secundum;
quæ est ratio D. Gabriei. d. m. 10. quia id negamus, sed
tantum concedimus vmbram dominij itantimittit
instar feudatarij subinfeudans, qui etiam quodam-
modo vitulus dominus vocatus subfeudatarij.

Item, quia de natura contractus emphyteutici,
est, vt penes dominum emphyteuticam maneat
aliquod ius; igitur si concedimus posse subemphy-
teuticata

21.

23.

24.

25.

Disp. IX. De nominat.emphyt. §. IV. 343

teuticate emphyteute, debemus fateri aliquod ius apud illum manere, quo argumento Faber in d. 4. Ades, utitur, telle Valaf. ubi supra n. 1. & verba bac, vers. tertio saepe, transmitemur eoque speciem, seu vmbiam, seu exercitium vtilis dominij, ut de subfeudataria tradit. Nillic. de feud. lib. 1. cap. 10. & probatur in cap. 1. q. ita queque de probab. feud. alien. per Feder. vbi omnes confessant vassalum, subvassalum confliuere, manerique quasi viarem dominium illius. Vnde non est dicendum ex eo requiri confessum domini ad constitendum sibi subemphyteutam, quod in ipsum transferat totum dominium vtile, eam etiam sit probabile secundum DD. Valaf. & Gabriel & alios apud ipsos posse frequenter dominio, vbi supra, primum emphyteutam subemphyteutare.

§. IV.

Ex qua verborum forma colligi potest esse contractus emphyteuticus
verus, & presumptus?

E P I T O M E .

1. Emphyteus non confliuatur in rebus mobilibus.
2. Emphyteus si titulo incremento, & situo emergat.
3. Contractus emphyteuticus est, quamvis penitus adaequat fructus, modo penitus solvatur in recognitionem.
4. Emphyteuticus contractus in dabo aut in censuariis censibatur censuariis.
5. Contractus esse emphyteuticus unde cognoscit potest.
6. Emphyteus a presumpcio quis sit?
7. Ex diuina solutione oritur coniectura quod concessa fuerit emphyteus premissis clementiis.
8. Emphyteus contractus ex quibus coniecturis alii etiam presumuntur.

C Etii juris est in rebus mobilibus non posse constitui emphyteutum, sed solum in rebus immobilibus: Glos. int. 1. In verbis, neque conductivis. C. de iur. emphyt. & in 5. ades, turbo, neque ad locationem, Inflit. de locat. 5. dicemus, la ambent. de non alien. & emphyt. Ratio est, quia in rebus mobilibus non datur vtile dominium. Bald. in l. proxima, iu terris apparet, si ji cert. pot. Curt. sen. in l. traditionibus, num. 9. C. de post. Sicut feudum non constituitur in rebus immobilibus: cap. 1. in fin. & ibi Affl. in 5. scindimus, num. 30. de feud. cognit. quia vtile dominium debet transferri, cap. 1. 5. beneficium, in quibus & caus. benef. amitt. Sic et in successione emphyteutum transfert dominus directus vtile dominium, ut notant Scibentes in d. 5. ades, & in l. 1. C. de iur. emphyt. Neque refert valde si quia aliena, ius sit de rer. dñis, quia ex illo non deducitur rei mobilis vtile dominium comparari, sed solum demonstratur pro tempore.

Ducibus igitur modis constituitur ab initio emphyteutus. Primo titulo lucrativo, quando constitutus nihil capit a recipiente emphyteutum, sed ab initio duntaxat padro, ut singulis annis certa penitus solvatur in recognitionem. Secundo modo, titulo oneroso, data in initio aliqua pecunia cum pacto ut etiam annuatim modicam quid constitutus praestet in recognitionem dominij: sic Bartol. int. 5. mis. & Tiele num. 4. cum sequentia de verbis obligatis. Inde etiam censibatur titulo oneroso acquisita emphyteutis, quamvis constitutus nihil recipiat, si

conveniatur inter eos, ut annuatim iusta penitus praestetur: sic Ater. in d. 5. mis. & Tiele, col. 2. vers. sed responte, de verbis obligat. Natta in conf. 12. num. 4. vers. cur non idem dicendum; quod intelligere quando penitus ita iusta est, ut adaequat fructus, qui vetustissimiliter eo tempore, quo emphyteus constituitur, percipi possunt. sed in hoc eventu magis contrahit locacionis contractus, quam emphyteutus, ut ex mente Alex. tradit Ruy. conf. 161. num. 21. lib. 1. Bero. conf. 84. num. 18. & 19. lib. 1. dummodum solvatur pensione pro vnu rei, & pro fructibus, tunc censabitur locatio, quia praestatur pro vnu ipsius rei, seu pro fructibus percipiendis, & compensandis. Si vero ea ratio omnibus etiam fructibus respondens solvatur pro recognitione dominij direceti, erit emphyteus aqua ad contrahendam emphyteutum sufficiet, ut penitus solvatur in recognitionem: sic Hieronym. Gabriel in conf. 84. num. 12. lib. 5. & num. 13. lib. 1. Mantic. de tact. & ambig. lib. 12. n. 12. num. 29. & n. 8. num. 19. & in hac ratione, & r. 6. num. 14. post Natta conf. 49. num. 1. cum sequenti. & num. 10. Non tamen ex modica pensione colligitur emphyteutus, quia potest esse contractus censualis, si vitrumque dominium directum nomen, & vtile transferatur in recipientem. cap. censuariis, de relig. domini. Bartol. in l. 1. 5. 1. num. 4. & in dubio censibatur potius contractus censualis, quam emphyteutus: sic Natta conf. num. 1. Inol. in cap. ad audiencem, de reb. Eccles. non alien. quia tunc non propriè accedit vtile verbum emphyteutis: inde etiam dicitur in instrumento, quod vendet tales mensuras tricell singulis annis in tali fundo, absque eo quod dominus requiratur, nec laudem datur, contractus reputabitur censualis, & obligatio realis in fundo de sua fuisse iudicatum tradit Cabed. som. 1. decr. 15. per se, potestque alternari talis fundus sine consensu eius, cui relata sunt mensurae tricellae bene probat Valaf. de iur. emphyt. quaf. 32. num. 25. absque metu committi, cum non sit emphyteutus; cum enim vitrumque dominium repetitius translatum, censetur census referata pensione; vnde esto, vendatur itequisti domino, non incurrit commissum, nec ob pensiones non solvatur; & consequenter non tenetur solvete laudem, si vendatur fundus: Valaf. vbi supra, & num. 19. vñque ad fin. quaf. 32.

Hic probatibus, contractus censabitur emphyteuticus, si in instrumento vocetur emphyteutus, quia talis reputatur contractus, qualiter figura verborum demonstratur. I. si decisus magistratus, ff. de fiduciis. I. qui fundus, ff. fundi. ff. de contractu emphyteuti. Cracov. conf. 10. num. 1. & Natta conf. 49. num. 14. dummodum verba non oblitent naturam, ac substantiam emphyteuti. Natta d. conf. 49. num. 13. & Affl. decr. 71 in fin. Vnde si contractus possit in hanc partem, & in aliis inclinare, induitque naturam, & substantiam contractuum diversorum, censabitur talis, vel talis secundum nomen impositum à contractibus, nisi repugnat substantia. Bartol. in Lestem. 5. qui maximus. num. 1. de publicanis, Ater. conf. 55. in fin.

Item erit emphyteutis, si dicatur in instrumento, quod tibi has, & has terculas concedo ad meliorandum, et te emphyteutis: cum ipso à melioramenti nomine vñpet. l. 2. & 1. volum. C. de iur. emphyt. Glos. in 5. ades, inflit. de locat. Mantic. d. lib. 12. n. 1. num. 1. Similiter reputabitur emphyteutis contractus, si dicatur in instrumento, quod certa penitus singulis annis pro canone praefidatur, quia canon ab emphyteuta sibi confidetur: Ambent. qui rem. C. de sacros. Eccles. s. Menoch. conf. 172. num. 4. Quod si addatur ut solvatur pro canone, seu pro censu, prelumentur potius contractus censualis, si que fuisse iudicarontur coram se, ait Mantic. lib. 1. de tact. & ambig. r. 8. n. 9.

344 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

anno Domini 1591. die 8. Martij: quæ opinio est magis recepta, ut ipse testatur eod.lib.ii.3.

Erit etiam in dubio contracta emphyteusis, si in scriptura adiudicatur quod dominus concedit fundum ad vsum, sive ad libellum; quia loculus, considerato communè vnu, accipitur pro emphyteusis. Meooch. d.conf.172.num.1. post Bartol. in L.ann.7. C. de iur. emplo. Roland. conf.87.num.1.lib.1. Socin. sen. conf.167.num.7.lib.1. & à fortiori, si concedatus sine temporis præstitione, intelligitur emphyteusis perpetua; sic Menoch. pol. plures d.conf.172. num.5. Praefumetur etiam emphyteusis, si apponatur conductio pactum, ut ob scilicetatem, vel allam castitatem non possit petere remissionem pensionis; quia hoc est proprium emphyteutæ, qui semper obligatur ad soluendum canonem, nisi ics emphyteutica omnino pereat; sic Bald. in rubris. C. de iur. emplo. num.7. & in l. ann.10. eod.id.

6. Denique praefumitur contracta emphyteusis, si quis per longum tempus tanquam emphyteuta præstet vniuersitatem pensionem: sic Specul. de locat. & emplo. q. nunc aliquo, vers.6.num.5. & vers.142. num.169. Bart. in L.ann. de iure verbo, num.14. ad fin. ff. de iur. ibi: nisi aliquo contemplatione soluisset id est, tanquam vasuum, seu emphyteuta. Bald. in L.ann.20. num.6. & sequit. C. de pall. & in d. L.ann. de iure verbo, in fin. vers. secundam in emplo. & Ang. in 5. in emplo. in autem. de non alien. Cras. de acti. tempor. p.3. num.4. & p.5.num.1. Capitul. decisi. 292. lib.1. Natta conf.3. num.5. post alios; necessitatem tamen elypt. fonsit p. affectus per zoanum; cap. 1. §. quæ per 30. annos. si de fendo. euer. transvers. sic habent in globo. in l.2. in glph. magna. in fin. & Bald. in 2. lib. num.2. C. de iur. emplo. Bartol. in L.ann.10. num.2. vers. item pote intell. de præstitione. 30. annorum. sequitur Aret. in Lgul. aliena. §. 1. num.3. vers. cui addit. ibi. Tu vero vide Glo. de acquirend. hered. quia secundum Aret. clariss. id dicis quām alia, nempe emphyteutam, quia cetero tunc voto, vel putativo, non posse præcibere ius vtilis domini, oī spatio 30. annorum; quando conflat concessionem non fuisse factam per d. cap. 1. §. quæ per 30. annos. ff. de fendo. euer. transvers. contraria.

Quodlibet dubitetur de concessione emphyteusis, & ad eam probandum allegetur solutio Canonis, sufficit tempus decennij ad præstabilitum: quæ opinio est bona, ut tradit Rulin. conf.10.1. & conf.75. num.4. lib.1. vbi ait hoc procedere, quando quis ab initio possidere cepit tanquam emphyteuta, nee appetat de concessione. Si vero fuit in possessione per 30. annos, & sicut emphyteuta præstet servitium, seu canonem, etiam præcipit secundum intellectum d. cap. 1. §. quæ per 30. annos. Idem dices, sed licet præsumi emphyteusis ex præstatione canonis per 30. annos tam in rusticis, quam in mulieribus, ut etiam probat Papetus ques.407. & Alexand. conf.10. en. vlt. lib.5. & Bartol. conf.8. num.4. lib.1. à fortiori concedit præcipitio in hac materia ex præstatione Canonis facta ab aliquo tanquam emphyteuta per spatium 40. annorum; & de hac prescriptione loquitur Angel. in 5. emplo. num.19. in autem. de non alien. & tanquam magis communem ruerit Iason in l.2. num.155. de iur. emplo. & Riminald. iun. in conf.128. num.41. Quæ præcipitio est necessaria contra Ecclesiam; ut habetur in cap. de quæde. de prescriptione. & in autem. huc iur. personam. C. de sacref. Eccles. & ita fuisse indicatum tradit ipse Guid. Papetus d.conf.407. & Affili. in c.t. de controversi. inter magist. & famili.

Necesse est ad hanc præscriptionem, ut solutione fiat ex causa emphyteusis singulis annis, & tanquam emphyteuta, ut ait Bald. in d. cap. 1. §. quæ

per 30. annos. num.6. vers. not. verbis quod posse. & Rulin. conf.75. num.4. vers. aliquando. & secunda. lib.1. & conflat ex d. lib.1. de iure verbo, cum glph. ff. de iur. & talis praefumitur concessio, qualis solutione apparet. sic Bald. in 1. si certis annis. num.9. C. de pall. Vnde probanda est solutio fieri ex ea causa, ex qua dicitur facta concessio; quod etiam firmat Salycket. in L.ann. de iure verbo, n.6. vers. quatuor modo. & in 1. vers. sed si non simpliciter. ff. de iur. dummodū non constet de alio titulo, seu causa, videlicet ex causa simplicis locationis, & ad modicum tempus: ita Rulin. conf.75. num.5. lib.1. Bald. in 1. maius agitur, de prescript. longi temp. & ibi Angel. Mantica. d. lib.2. num.8. num.37. Denique debet probare causam, & titulum, & præstabilitum longi temporis, & simul per testes probare solutiones factas esse ab illo tanquam ab emphyteuta: ita Salycket. in d. si certis anni. num.9. C. de pall. Catt. sen. ibidem. num.16. vbi ait hoc illa memoria tenendum.

Nec oblat quodlibet emphyteusis sit probanda per scripturam, l.1. C. de iure emplo. Ideo si non constat de titulo per scripturam, non potest contracta emphyteusis ex diuina Canonis præstatione etiam per tempus longissimum. Respondet ex diuina solutione annua nasci conieclatur vehementer, quod emphyteusis sit contracta præmissis solemnitatibus requiritur; prout vult Bald. conf.16. num.2. lib.1. & conf.14. num.1. vers. & narrandum est lib.4. Specul. de locat. & emplo. in d. 5. nunc aliquo. vers.142. num.169. quia vbi necessaria est scriptura, temporis conieclusa tantundem operatur. Idem Bald. d.conf.14. addens conf.16. num.1. non esse necessarium scripturam ad probandam concessionem emphyteusis, si ex scriptura constet de solutionibus pensionum, sive canonicorum quoniam ex probacione consequenti, per infortiorem, probatur etiam antecedens: ut habetur in L.ann. que. C. de spec. public. lib.10.

Sunt etiam alii coniecluri, ex quibus præsumunt contractus emphyteusis neque si convenienter sit inter partes quod accipiētem accepere si in allam transferat, laudem in alienatione domino præstet concedenti: quia laudem in non pro locazione, sed pro emphyteusis alienatione præstat soler. Iason. C. de iur. emplo. Alex. conf.13. num.7 lib.5. Meooch. de præsumt. præsumpt. 105. num.7 lib.5. Item si concessio est perpetua, dicitur emphyteusis cum locatio sit ad tempus certum. Bald. in cap. litera. col.2. vers. modo ego quarto, de dilat. Cagnol in Autem. qui rem. num.67. C. de sacref. Eccles. Natta conf.49. num.19. lib.1. Iason in 1. num.6. C. de iur. emplo.

Nec refut. si concessio fundi vocetur in instrumento locatarii, seu conductio, seu colonia: quia si effectus repugnat, cùm dicatur ibi, quod conceditur ad vitam, vel perpetuū, vel ad tertiam generationem, erit nihil ininde emphyteusis: quoniam non attendimus ad nomen, sed ad id, quod convenienter contractu: proinde iudicabitur contractus, sicut effectus demostrarat. ita Nenizan. conf.2. num.12. & num.12. Natta conf.49. num.13. lib.1. Clarus in 5. emphyteusis, ques. 1. in fin. post Bellonum conf.1. num.5. & num.7. Vnde quamus à contractantibus appellatur emphyteusis, si interueniat primum ex natura emptionis, vocabulo emptio, non vero emphyteusis: quia non potest immutari vetus propter falsam demonstrationem ipsius rei. Lewi salia. C. de iur. & foli. ignor. & in specie tradit Affili. decisi. 2. in fin. Nam vbi pretium intercedit, dicitur emptio, & venditio, & ita fuisse indicatum tradit: quia non est contractum quo nomine contractantes appellant contractum, sed intendunt id, quod est in veritate. Glo. in l.1. §. 1. in verbo, agenda, ff. de superficie.

Disp.IX. De nominat. emphyt. §.V. 345

& Alexander conf. 3. Incipit, *Vita fisci narratione in 3.*
col. vers. & licet contrahentes, vol. 2.

§. V.

De emphyteusi priuata, seu profana, ac de eius effectibus.

E P I T O M E .

1. *Emphyteusi priuata quoniam sit, & quomodo difficitur, quam ab emphyteysi Ecclesiastica, num. 2.*
2. *Emphyteusi dicimus concessa in perpetuum, si concedatur a civitate.*
3. *Emphyteusi concessa pro se, & pro hereditibus, transit ad extraneos.*
4. *Emphyteusi concessa pro se, & pro hereditibus non potest repudiori a filio, si est priuata.*
5. *Valde si resiliatur, & cur.*
6. *Emphyteusi priuata non potest obtineri nisi heres patrua.*

1. **E**mphyteusi priuata ea dicitur, quae est de re priuata, seu laica, cuius dictum dominium pertinet ad priuatum hominem, seu fiscularem: sicut Ecclesiastica vocamus, quae est de te, cuius dictum dominium spectat ad Ecclesiam. Emphyteusi ergo priuata, seu fiscularis, alio nomine emphyteusi communis dicitur. Molin. de *emphyt.* disp. 4.46. in *princip.* pag. 1245.

2. In dubio autem, an sit priuata emphyteusi, an Ecclesiastica? dicendum est, si forma concessiois fuerit in perpetuum, seu ab quoque illo termino praefixa, esse priuatam, etiam si simpliciter concessa: vt per Alexand. in *I. qui in aliena, in princip. ff. de acquir. hered.* Iason in *I. C. de iur. emphyt.* num. 6. 8. & alios apud Macfasc. de probat. conclusio. qd. quia regulat Ecclesiastica non egreditur tertiam generationem; vt habeatur in *§. emphyteusi*, *de non auctoritate.* Ruini. conf. 7.5 num. 4. ff. 7.20.1. Natta conf. 1. Pro *hendenda clara*, num. 1. lib. 1. Alex. in *Litanie*, num. 4. ff. *sicut marim.* & Bald. in *I. 1. num. 8. C. de iur. emphyt.* Naholominus emphyteusi a priuata concessa intelligitur perpetua: argumentum *obligationem servit pater, ff. de obligat. & allion.* Clat. 4. *emphyteusi*, quaf. 18. in *princip.* dicunt hanc esse communem, & ab hac non esse deuandam.

3. Idem dico, quando emphyteusi est simpliciter concessa a civitate: intelligitur enim esse in perpetuum. *I. 1. ff. ager vestigii.* Speculat. de locis. 5. *mone aliqna*, num. 7. Item priuata, cum simpliciter conceditur, omnibus hereditibus concessa intelligitur; quia omnibus presumunt concessa, quibus specialiter non prohibetur concedi. *In re mandatis.* C. mandatis. & *I. ab ea parte, ff. de probation. & conuentio inter partes videut fieri in commodum heredium. I. si pallium, ff. de probat. Castrini. in specie, *in I. pallium*, 4. *pater, ff. de pali. num. 1.* Secundum dicendum in Ecclesiastica emphyteusi; que quamvis possit conceidi etiam hereditibus extraneis, in concessione simpliciter ordinatio, non censetur illis concedi nisi fiat illorum specialis mentio, vel per verba generalia fiat concessio, quae adaequat speciali, nempe si fiat tibi pro te, & hereditibus quibuscumque; tunc enim admittit heredes etiam extraneos, dummodo fiat ex causa, & evidentia utilitate Ecclesia, & premissa solemnitate requisita: ut Clarus in *§. emphyteusi*, quaf. 6. vers. sed nonquid poteris; vbi sit, his duobus concurrentibus, posse non solius utile dominum, sed etiam dictum ab Ecclesia transferri: post Statutum conf. 1. 28. n. 6. lib. 1. Socini. conf. 1. 2. num. 3. 3. lib. 2. sequitur Mansic. de*

taut. & ambig. lib. 2. 2. 9. num. 1. in fin. vbi confirmat: quibus accedit Conart. lib. 1. varior. cap. 17. post n. 5. vers. quae esti emphyteusi, idem Clarus 4. redem. q. 1. n. 9. verbum enim quibuscumque comprehendit etiam extraneos, in quaevunque materia positum sit. Sed de hoc infra.

Nihilominus quando emphyteusi priuata conceditur Titio pro se, & hereditibus, extendit concessio ad heredes extraneos, & potest cuicunque legati. Calder. conf. 6. sub rubris de loca. Alex. in *I. si patroni, in fin. ff. ad Trebell.* Clarus d. 5. *emphyteusi*, quaf. 1.7. num. 7. 5. *Tertium est casus.* Quod intellegit si sunt heredes viuierales; quia concessa priuata emphyteusem ad heredes institutorum in tebus certis non pertinet, si alius facit scriptus heredes viuierales; sed quod calles emphyteusi est hereditaria, & denovit ad heredem simpliciter. *I. quatinus.* & ibi Castren. num. 4. *C. de hered. institutum.* Conart. lib. 1. cap. 18. num. 5. vers. undecimo, eò quod constat dato cohorte viuierali, institutorum in te certa, potest esse legatarum, quanam heredem: sic Bald. in *Liberis libertatis*, n. 6. *C. de oper. liberis.* Salye. in *I. 1. qu. ff. 10. C. de iur. amphyt.* Lanberet de *iure patrimoniali*, pars 2. quaf. 1. t. art. 1. 6. num. 11. Valaf. de *iur. amphyt.* quaf. 4. 3. & habetur in *leg. quatuor.* *C. de hered. instit.* qd enim hereditaria dicitur nec ad filium institutum in te certa pertinet, extante coherede viuierali. Alexander & Angel. in *I. Gallus, 5. etiam, col. penult ff. de liber. & postib. Ripi. lib. 1. respons. cap. 16. num. 1. 8.*

Dubium tam est; an emphyteusi priuata assumpta pro se, & pro hereditibus, possit accipi a filio, repudiata hereditaria? Negativa pars est vera, proinde repudiata hereditaria retinet non potest, cum de sua oritur sit hereditaria, neque ad alios, quam ad heredes filios transire potest, & dicitur concessa filii vt hereditibus; non vero vt filii. Sic Alexand. in *I. quod dicitur, ff. de verbis obligat.* num. 10. post Iml. ibi. text. optimus in *Litanie patronum*, 5. *cum libertus ff. de oper. liberis.* Conart. lib. 1. varior. cap. 1. num. 1. idem annino dicendum ff. Molin. de *instit.* tom. 2. disp. 4.72. ad fin. fol. 1. 4. 10. post Curtius. vbi sit; cum emphyteusi sit hereditaria, opus esse vt successor in illa sit heres ultimi possessoris; & non non posse, hereditate illius repudiata, accepte feodium, seu emphyteusim. Unde non est audiendus Valaf. de *iur. amphyt.* quaf. 4. 4. num. 19. post moltos, quos ibi sequuntur & Cald. de *nominat.* quaf. 1. num. 19. post Pinel. I. 1. *C. de bon. mater. p. 1. num. 9. 1.* dicitur sufficiat successorem esse heredem primi possessoris mediante aliquo intermedio, qui heres tandem primi possessoris extiterit; nec opus esse, vt heres sit ultimi possessoris. Neque virget ratio corum, quod descendentes accipiunt a primo possesso, non vero ab immediato: quocumque conflat uno accepit tamquam ab origine a primo possesso, sed a proprietario, qui sub eiusdem conditionibus emphyteusim constituit, & concessit vt ad successores deuenisset, interueniente applicatioe ab ultimo possesso facta suo heredi. Sic Molle *predicatio* post Curt. in *conf. 1. 5. num. 4.* Corn. conf. 12. lib. 1. col. 3. & conf. 9. lib. 1. Soc. lun. conf. 12. lib. 1. vbi tradit hanc opinione esse communem: idem facetus eam sequitur Ludovic. Gorazdi. conf. 4. num. 31. & multo prius Bartholomeus Socini. in *I. si cognatus*, num. 40. ff. de reb. dub. & int. heredes mei, *§. cum ita est.* ff. 6. ff. ad Trebell. Idem Soc. conf. 3. lib. 4. num. 14. ff. conf. 8. 6. col. 6. vers. aliquando & quare, & conf. 43. lib. 4. col. 2. & Ant. Rub. conf. 3. 6. 37. ff. 18. & aliud apud Conart. prædic. quaf. cap. 3. 6. num. 1. per text. in *Litanie ita legatur.* 5. in *fideicommissum ff. de legat.* 1. ibi. Et qui ex hu primo gradu: unde probatur vocatum esse ad fideicommissum proximiorem ipsi grauato, ac possessori ultimo; quamvis sit

sit alius proximior testator, vel institutor maiorum: & probatur ex legi Lusitanæ lib.4. Ordin. tit. 100. num. 1. ibi. *E nos Mergader, et bene vinculades, de qualquer qualidate que sciam, succedere o parente manu obegado ex ultimo possider, fondo de sanguine de institutore.* Hoe est, in maioribus, & bonis vinculo constitutis, cuiuscunq[ue] qualitatis sint, succedit consanguineus proximior ultimo possessor, dummodo sit ex sanguine institutoris: sequitur Manic. de tacit.

lib.12. tit. 17. num. 18.

Quod si quis accipiat pro se, & pro filio emphyteum, si est secularis, non poterit obtinere eam, nisi fuerit heres partis: sic Bartol. in l. 1. si tibi. §. si patr. illa. num. 9. ff. de post. & ibi Iason. num. 9. Praeposit. in cap. 1. an agn. vel filium. cal. 1. vers. quatuor. Ratio est, quia pater stipulando, vel pacificando filio, videtur stipulari pro filio non simpliciter, sed ut heredes, secundum gloss. communiter tecperant in d.l. si tibi. §. si post. & Anchast. conf. 3. 10. num. 1. Vnde sequitur non posse repudiare hereditatem filium, & accipere emphyteum, cum sic concessa transferatur ad quocunque heredes: etsi, simpliciter concedatur, nulla facta mentione filiorum, aut heredes; filios nihilominus uero poterit consequi emphyteum, non si heres partis: text. elegans in l. cim. parentis, §. cum libet. ff. de oper. libert. Si ergo repudiatur hereditatem, non obtinebit emphyteum prophânam, que hereditaria est: emphyteum hereditaria contingit appellatione hereditatis: ita Zafius de fœd. art. 3. num. 14. Iason conf. 1. in principio num. 1. lib. 1. Alex. conf. 19. lib. 5. Valafe. de iur. emphyte. quæst. 44. nov. 6. Cald. de post. eligend. cap. 17. num. 10. & sequens. & de nominat. quæst. 12. num. 14.

Ego tamen contrarium censco, nimirum emphyteum secularium concedam Titio, & eius liberis, seu descendentibus, esse de pacto, & prouidentia: proinde in ea poterunt filii, quamvis heredes non sint, aut hereditatem repudient, succedere: & non esse hereditatem emphyteum: nisi que pro hereditibus concessa fuerit, cum acquirita pro hereditaria iudicentur: vt decernitor. in l. 5. ff. de religio. & tempore. fuit. ibi. *Heredaria omnia, que quis sibi, hereditib[us]que suis confidit: familiaria vero dicuntur, que quisvis familiaque suis confidit: propterea filii repudiata hereditate potest capere hanc emphyteum.* gloss. in cap. 1. an agn. Nec refutat quod contra trium dicunt, si alienum à iure comuniti, non potest accommodari ad emphyteum pro filio concessam: quia est secularis, non requirit filios esse heredes: vt in specie tradit Clar. §. emphyteus. quæst. 37. post Bartol. in l. 1. se iurifurandi. §. si liberi. num. 4. ff. de oper. libert. vbi ait emphyteum trahire ad filios, etriam non sint heredes partis: quam opinione vocat communem Alex. conf. 8. num. 1. lib. 3. & conf. 19. num. 4. lib. 5. Couart. lib. varior. cap. 18. post num. 2. vers. quinta conclusio, & num. 4. vers. septima confit. Sequitur Pinel. in d. 1. C. de bon. marit. 3. p. num. 85. Cald. de nominat. quæst. 12. a num. 19. ad num. 23. vñque: vbi ait esse obseruandam in Lusitanæ Regno, & de post. eligend. cap. 19. n. 2. & sequens. sequitur Mollio. num. 1. de iur. diff. 473. fol. 1452. neque illam omnino reuicta Valafe. de iur. emphyte. quæst. 44. n. 6. vers. quoniam non deficiat fol. 207. vbi addit non deesse, & forte qui melius teneant, emphyteum concessum simpliciter pro se, & filiis, quamvis secularium, non exigere filios esse heredes: vt bene disponit Ordinatio Lusitanæ lib. 4. tit. 96. §. Paret se ne contrario de aforamento, que sibi fecit.

§. VI.

An filij, qui non sunt heredes patris, possint succedere in emphyteusi.

E P I T O M E.

1. *Emphyteusi concessa pro se, & filiis transit ad filios non heredes.*
2. *Emphyteusi concessa pro filiis, & hereditibus non admittit filios, nisi sint heredes.*
3. *Pater non adquirit pro filia ut hereditibus, sed ut filia.*
4. *Emphyteusi concessa pro filiis, filium ex hereditate possit in illa succedere.*
5. *Filius inflatus in re certa, succedit in emphyteusi concessa pro filio equaliter.*
6. *Famina vitam succedere possit in emphyteusi, mensa non existentiis?*
7. *Patrem succedit nepoti in emphyteusi concessa pro filio, & nepotibus.*
8. *In emphyteu. & fiduciis communis, veritas, & non filio considerant.*
9. *Filia preferitur nepoti.*
10. *Concessio emphyteusi non patitur representationem.*

Catus indistinctè inter emphyteusum concessum ab Ecclesia, vel à priuato, §. emphyteusus, quæst. 27. tradit, quando ei concessa pro te, & pro filiis, transire illam ad filios; esto, non sint heredes partis: quod si concedatur tibi pro te, & filiis, & hereditibus; tunc non transferri ad ipsos filios, nisi simul sicut heredes: quod docet ex Bartol. in d. 1. se iurifurandi. §. si liberi. ff. de oper. libert. & est communis opinio, teste Alexandro conf. 1. 28. pag. max. 6. vers. & illa verba. lib. 1. Couart. lib. 1. varior. cap. 8. num. 1. vers. quinta conclusio, & num. 2. post plures in vitro loco, quas referens sequitur. Ex quo secundum priorem partem huius alteri, possunt filii omnis hereditate succedere in emphyteusi, si concessa sit simpliciter pro se, & filiis, ut sensio communis Doctorum: secundum vero posteriorem partem, non possunt succedere in emphyteusi, sicut hereditate, ut etiam communis sententia.

Idem dicit Clatus, si concedatur emphyteusis ut que ad tertiam vitam, nulla facta mentione filiorum, aut heretum; quia presumitur fusile concessa considerata potius propinquitate sanguinis, quam successio hereditatis, & post in huiusmodi emphyteusi admissi etiam nepotes, quamvis non sint heredes: vide Clatum supra, num. 4. Ratio est, quia pater non adquirit emphyteusum pro filiis ut hereditibus, sed quatenus sibi filii sunt quod possit facere secundum §. emphyteusus, in Ambent. de non alien. & iuxta l. quocunque, & verbor. obligat. Speculator. in §. num. aliquo, num. 184. vers. 156. de local. & condit. Salyc. in Ambent. de si parent. n. 5. de inoff. testam. Manic. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 2. tit. 1. num. 2. Nec obest cap. 1. av. agn. vel filii. Quia ibi loquuntur de feudo, cuius ius est singulare, individualiter ex cœfudatione feudorum: & lo emphyteu. seruator ius commune, ita Salycet, in l. 1. num. 17. de iur. emphyte. vbi ait parentem non acquisuisse emphyteusum filii, ut hereditibus, sed ut filii: sequitur Angel. conf. 184. n. 1. vers. nonnullar. Ergo nonnullum de feodo: leuis quantum pater acquirit filius, & hereditibus. Iason in d. 1. de iur. emphyteusus. num. 188. quia tunc requiritur quod sit filius insimilis & heres, proinde non potest omittere hereditatem retentam emphyteusi. Bartol. in d. 1. se iurifurandi. §. si liberi. n. 4. de oper. libert. Castr. in l. tale pali. 5. Prater. n. 3. ff. de post. Clar. & Couart. locis cit.

Hinc

4. Hinc deducitur primò, emphyteusum pro filiis concessum duntaxa, filium exhibetatus capere posse, cum hac nihil hereditatis continet; item quia defensio emphyteusis filio ex pacto, & prouidentia domini: arte ita exhereditatio illi nocere non potest, que filium exclidit solum ab hereditate. Valde. de iur. emphyt. q. 45. col. 2. ad fin. Cald. de p. 45. c. 17. num. 33. & num. 41. & sequent. nec defendi potest opinio Bartoli sententia filium exclusum ab hereditate, excludendum iridem esse ab emphyteusi pro filiis concessa: ut tradit. art. 1. & iurisprud. §. 5. liber. col. fin. de oper. liber. secundū si Bartol. loquenter sit emphyteuti hereditaria; in quo casu factum est praedicatur etiam filio exhereditationem, ne emphyteusis defterat ad filium; at nos loquimur iuxta emphyteutis similiter concessa tibi pro te, & filiis: hanc ipsi exhibetatus potest consequi, quidquid aliqui contradicant, quoniam eam consequitur iure contradicere, non verò iure hereditario; & hoc sine dubio est tam in consulendo, quam in iudicando tenendum. Mantic. supr. dist. 17. num. 14. cum sequentib.

5. Deducitor etiam secundo, quando emphyteusis est Ecclesiastica, & conceditur alieui, & eius filiis, succedere in illa filium & qualiter, etiam si institutus sit heres ex re certa; neque opus est quod succedit iure hereditatio: sic Castrensi in I. quer. num. 4. C. de hered. infit. Alex. cons. 2. num. 2. lib. 3. & Bald. in liberis libertaque, num. 2. 6. C. de oper. liberis. Coarct. d. p. 1. varior. cap. 18. vers. undevicensim. secundū si sit hereditaria pro filiis, & hereditibus accepta, quoniam sit Ecclesiastica, nec transire valeat ad heredes extraneos, tunc non pertinet ad filium institutum in re certa, modò illi alii heres vniuersali, qui eam possit obtinere, sicut dictum est, priuataem emphyteusum, & hereditarium non posse venire ad institutum in re certa, dum coheredes vniuersali, vt Castrensi, & alijs Scribentes in I. quer. C. de hered. infit. Sed de hoc infra ad fin. finit. prallatum.

6. Dubitatur, utrum quando emphyteusis concedatur alieui pro se, & filiis, & nepotibus masculis; & masculis non extantibus, pro una scimia duntaxa. Dico masculis omnibus extintis succedere formam superest, quod si plures formae excent, & emphyteusis fuerit ex causa lueratua concessa; obtinebit emphyteusa illa, quam dominus elegere fecit si fuerit obiecta ex causa onerosa, ut si patet non nominaretur, succedit in ea filius senior: ita Hietony. Gabriel. cons. 38. num. 1. usq; ad. 9. lib. 2. consonat lex Lautiana lib. 4. lib. 3. num. 1. ibi: A matribus filiis in sole de filio aia & foro, idest, filia nata maior deficiente filio obtineat emphyteusum: quod si Petrus tibi concedas emphyteusum ad tertiam generationem absque villa mensione filiolum, aut heredium? Respondet Corm. cons. 100. lib. 4. esse admittendos filios, & nepotes, quoniam non sunt heredes; quia ex natura verbi generacionem contrahentes potius nisi fuit attendere ad successionem propriquitatis, quam successionem hereditatis: quia sententia est communis: ut Clar. §. emphyt. q. 37. num. 4. Quod intellige, ut filii post mortem patris succedant; eis autem defientibus, nepotes ingrediantur in emphyteusum; nam emphyteusis concessa pro se, & filiis, & nepotibus, intelligentur ordinis successus. Bartol. in I. Gall. §. quidam rel. n. 9. de liber. & p. 45. Bald. in liberis libertaque, num. 24. C. de oper. liberis. Castrensi in liberis mri. §. pto. num. 2. in fin. ff. ad Trebell. Igitur sicut filii in his emphyteufi etiam ad tertiam generationem concessa possunt repudiata hereditate succedere; sic nepotes possunt omittere hereditatem, & retinere em-

phyteusis: ita Clarus & Corn. tibi proxime.

Ambigitur tamen an post mortem patris filius, qui succedit in emphyteusi, si contingat cum morte liberis, relinquatque statrem, & nepotum filium alterius fratris defuncti, quis eorum sit admittendus ad emphyteusum concessum pro se, filiis, & nepotibus, patruine, an nepos filius statris? Corm. cons. 24. num. 3. lib. 3. & cons. 13. sed lib. Ruit. cons. 163. lib. 1. Aleat. in. cim. ita, §. fidicommis. num. 9. vers. & quod in seconde leg. ad. dicens filium fratris simul patroo succedere in hac emphyteusi. Tisi quod, de primog. 40. quaf. 4 num. 19. Ratio est, quia ubi agitur de successione ascendenti, vel patruo ad intellectu, nepos ex fratre defuncto vna cum patruo succedere solet. cap. 1. in Auctore de hered. ab intest. ven. §. cum filium, libellus. de hered que ab intest. def. Auct. c. 1. secunda, de leg. hered. quam opinionem tradit etiam Angel. in I. Gallus, §. quidam rel. 2. de liber. & p. 45. num. 4. Alex. num. 9. & cons. 2. 6. num. 3. in fin. lib. 3. Probator, quia in successione fidicommis illi nepos ex fratre defuncto cum patruo succedit: & est in glossa recepta in Leimita, §. in fidicommis, de leg. 2. Igitur par modo hoc procedit in emphyteusi.

Dicendum tamen est hoc non habete locum in emphyteusi concessa pro filiis, & nepotibus, quia iure hereditario ad eos non pertinet, sed defertur ratione, seu iure contractus; cum igitur hac ad illos ordine successorio deolutatur, & filius sit prius ordinè quam nepos, prius succeder patruo quam filius, idest nepos ex fratre defuncto: ut probat 1. hered. mei, p. 10. ff. ad Trebell. Ex quo constat, quod ubi plures vocataut ordinis successio, nunquam nepos ex filio premortuo succeder, nisi defientibus omnibus aliis filiis: vt benè resoluit Alex. ibi num. 3. vers. quid si non filius. Nec facit contra ostendit sententiam glossi, recepta in d. l. cim. ita, loquens de successione fidicommis, quod intelligitur relictum ordinis successio, utque ita nepos ex filio premortuo ingreditur locum patris, & cum patruo succedit, teste Manica de concili. ultim. volv. lib. 3. tit. 9. Quia responderet quod in viciniis voluntariis large fit inscriptio, magis quam in contractibus. cap. 2. 1. diles. de donat. in testament. de regul. sur. consim. ita. l. quidquid additringende, in princip. de verbis obligat. Item quia quoniam filius fratris sit eius fratre in eodem gradu, §. cum filium, l. l. de hered. qua ab intest. def. & 1. & sequent. de hered. ab intest. ven. Hoc tamen verum est per representationem, & legis fictionem, que non precevit in causis in iure non expellit. Item in baulicis emphyteusis dispositione, magis consideratur affectio, quam iuri dispositio; idem maior presumunt erga fratrem, quam erga filios fratris: ut in simili tenet Bald. in d. l. cim. ita, §. in fidicommis, de leg. 2. Mantic. d. iii. 9. num. 2. §. cim. ita. ver. opinionem, & frater est vetè proximior, filius autem fratris est proximior per fictiōnēm; idem est per fictionem, & representationem filius fratris in locum patris recipiat cum patruo ad successionem, ut expoedit Bald. in Auctore, c. 1. secunda, §. vers. sed circa illam causam, de leg. 2. hered. in fidicommis, & in emphyteusi veritas, non vetè fictio consideranda est. l. fidicommis, de condition. & demonstrat & hanc opinionem in emphyteusi docet Raph. Coarct. in d. l. cim. ita, §. in fidicommis, in utraque iellatura, in fin. de leg. 2. Alex. cons. 1. 29. lib. 5. per totum, dicens non vocati ad emphyteusis Ecclesiastica nepotes cum filiis, quando hili supereruerit, etiam dato quod nepotes extengit ex filio premortuo: narrat Bald. in d. l. cim. ita, super glossi, in verbo proxime, ubi vult quod in terminis §. in fidicommis, si condenda testamentum leges suis centum millia, esse diuisienda inter eos, qui in proximiori gradu sunt testatoris

statim tempore mortis sue, addens ibi filium esse preferendum filio fratrius sive p̄m̄t̄rū; quia consideratur ordo gradus, quando agimus de succēdendo ex dispositiōne hominis: vt habetur in d. l. c̄m̄ ita, q. in fidicommissi, & leg. a. & non est cotidēdāndū quod filios fratris p̄m̄t̄rū rep̄sentent personām fratris p̄m̄t̄rū, quod attendit quantum succeditur ex dispositiōne legis: vt in Ambon. c̄f. 1. C. de legi. b̄red. Secūs quando succeditur ex dispositiōne humīnis, vt in nōllo casu, quia consideratur affectio, quae videtur esse major ad proximōrem in gradu: vt probatur in d. s. in fidicommissi: pro qua sententia plurimū virḡ ratio Raphaelis Cuman. ī pr̄allegato q. in fidicommissi, dicentes filium fratris non aliūm̄t̄re personam patris, nec locum, nīl quando agitur de succedito in hereditate ascēdēt̄t̄: sed vbi non trāctatur de hoc, sed de alia succēdēt̄t̄ non concernēt̄ causā hereditatiā, tunc in eo cōtēto non ingreditur nepos locum patris sui. In eadem opiniōne ēt nonnūlū Mantica de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 17. num. 9. si emphyteusis sit Ecclesiastica, & simpliciter pro filiis concepta fuit, & pr̄seporib; quia tunc iure hereditariā non def̄runt̄, sed iure contractū in ea succeditur. Secūs si emphyteusis sit primaria, que eo modo etiam concessione intelligitur hereditariā: quod etiam Alexander, d. conf. 1. 19. tanquam communem opinionem tradit num. 1. C. 5. vers. dñs. p̄f̄. lib. 5. pro quo etiam Mantica citat. n. 18. referat ac sequitur Ruin. conf. 16. 2. lib. 1. C. conf. 1. 34. num. 1. 5. C. num. 26. lib. 1. & Anton. Gabiel. conclus. num. 3. 1. C. 34. de success. ab heret. lib. 1. & alii. Sed ut supra iam diximus cām̄ opinemur, & bene cām̄ mul̄is, nee concessionē factam ā priuato pro se, & filiis, & nepotib; esse hereditatiā, fac̄ter debemus in vitaq; emphyteusis concessione eodem modo factam semper p̄attuum esse pr̄ferendū filio fratrius p̄m̄t̄rū, etiam de iure communi, quoties tractant̄ de alia succēdēt̄, que ad casūlā hereditatiā, ant illūlū illius non pertinet. vt Cumā in d. l. c̄m̄ ita, q. in fidicommissi, de leg. a. Ruin. in d. conf. 1. 61. num. 1. in fin. lib. 1. & Laudouie. Bologn. conf. 1. 8. num. 5. bene sicutiunt.

Quod aliter decisum est in l. Regia Ordin. nōfrat. lib. 1. tit. 1. 6. 5. 1. lib. 1. Easde ouare sibi, & filios nam auera o fore neto, enata, p̄f̄lo que o neto sibi filio, do filio m̄t̄rū, idēt̄, vbi extincte filii, aut filii, non obtinebit emphyteusis nepos, aut nepis, quamvis nepos si filius ex filio seniore, propter gradus pr̄rogatiū, idēt̄ proximiores in gradu sunt vocandi, quando plures collectiōe vocantur: sic Alex. conf. 1. 5. lib. 4. num. 1. Rubens conf. 1. 6. num. 5. Socin. easf. 86. num. 8. lib. 1. Iure op̄cimo ergo lex Regia vocat primū filios, aut filias, quām̄ nepotes, qui remortores sunt; & filii, & filie proximiores igit̄, dum existunt, pr̄f̄ferendū sunt in obtinēt̄ emphyteusis: secundū etiam Raphaele Cumā. conf. 107. ad medium. Quod idem censent Gorazdinos conf. 4. num. 6. & Petralia in l. Com̄m̄, in q. in fidicommissi, & leg. a. 1. in fidicommissi succēdēt̄, & in alia quām̄ dispositiōne ab homine procedente, sine etiā emphyteutica, in quibus attēndit̄ gradus pr̄f̄ferendū: secundū quam̄ excludēnt̄ nepotes, & filii admittunt̄: quod idem docet Rubens in l. Gallo, 5. quidam relati, ff. ue liber. & p̄p̄kōnum. 1. 5. & doctrinām̄ Costa in Regn. success. pag. 1. ex eo quod in succēdēt̄ emphyteusis pro filiis considerat lex nostra gradus pr̄f̄ferendū, nec admittit̄ reprezentationē, vt bene notus Costa lib. de Regn. success. pag. 173. & 177. ad fin. quod etiam dixit Poel. in 1. part. 1. Cod. de bon. moer. a. num. 69. & sequent. & Valaſc. de iur. emp̄y. quāf. 50. num. 5. ad fin. qui omnes

consentient̄ concessiōnē emphyteusis in d. s. ad medium, non pari reprezentationē m̄t̄ro inēt̄ nepotes excludi non solum à filio, sed etiam à filia: ita quālā non datur reprezentatio, nisi quando iure univerſali laetitario succeditur, non verò quando iure particuliā nominationis, quālā in emphyteusis succeditur, vt aiunt Costa cit. & Roland. à Valle post plures emf. 6. 3. num. 4. 1. 1. & in fidicommissi incēssione, secundūm resolutiōem non est admittenda reprezentatio etiam in fidicommissi; ac proinde de illo, heut de emphyteusis resolutiōem etiam, non est admittendō nepotes existēt̄bus filii, seu filiab;: vt Peralta citat. 1. 1. Gorazdino. d. conf. 4. num. 6. com Decio conf. 1. num. 1. & alii, secundūm quos nulla datur differentia, nec distinetur inter emphyteusis concessiōnē pro se, & pro filiis, & nepotib;: & in fidicommissi: cūm concessiō virtutique non ab univerſali iure hereditariā, sed ab speciali, seu particuliā proficitur; & consequēt̄ in virtute concessione, nulla reperitur reprezentatio, vt Doctor Lufitani pr̄allegati farentur; idēt̄ nepotes nōllo modo ingrediēt̄ locum parentum, existētib; partui, aut amitis.

§. VII.

Quānam sit emphyteusis de pacto, & prouidentia? Que hereditaria?

Que mixta? Et quomodo differant̄ inter se?

E P I T O M E.

1. Emphyteusis de prouidentia qua dicatur?
2. Emphyteusis hereditaria conseruit quando in eius concessione sit nōm̄to hereditaria.
3. Ecclesiastica hereditaria non transit ad bāredā extātrā, sicut scāularis.
4. Quā sit emphyteusis hereditaria mixta?
5. Emphyteusis Ecclesiastica de iure nōlre transit ad extātrā.
6. Concessiō tibi facta, & tuū hereditib; ex tuo corpore def̄identib; sūtē hereditaria simpliciter, an de prouidentia?
7. Concessiō nōlbi, & hereditib; meū legitime est hereditaria.
8. Concessiō sibi, & suū, est familiaris.
9. Concessiō tibi, & filiis, & hereditib; secundūm sexu, & auctū pr̄rogatiū, est hereditaria mixta.
10. Accipit̄ emphyteusis hereditariā tenet ad eātra hereditaria.
11. Secon si sit familiaris.
12. Fater p̄pet̄ emphyteusis valē ex filiis pr̄legare.
13. Filius non p̄pet̄ obtinēt̄ emphyteusis primū, sed sit hereditaria.

P̄m̄a conclusio emphyteusis ex pacto & prouidentia, seu ex familia, illa dicitur, in cuius inēt̄ritā, ac concessione, nōlre sit mentio hereditum; nec requirit̄, vt succēdēt̄s sit hereditas: ita Iul. Clar. 5. emphyteusis, quāf. 1. 6. num. 1. & quāf. 17. Bartol. in l. de iurisfundā, 5. si libera, n. 4. ff. de oper. libert. Cou. 2. varior. cap. 1. 8. num. 1. vers. quāf. 1. 1. & quāf. 1. 2. num. 4. Cald. de nominis, quāf. 1. 2. & quāf. 1. 3. num. 3. 1. post plures, quās ibi referens sequitur, sicut priuata, sicut Ecclesiastica sit emphyteusis, vitaque ex pacto & prouidentia, seu familiaris est, pr̄oinde filius succēdēt̄s eam retinēt̄ p̄pet̄, & repudiat̄ hereditatem. Iul. Clar. & Cald. ibi. Molin. lib. 1. de prim. meg. cap. 8. num. 5. Val. 1. de iur. emp̄y. quāf. 4. 5. num. 1. Pinel. lib. 1. Cou. de bon. moer. pars. 1. a. 7. 8. 4. Infactū

Disp.IX. De nominat. emphy t. §.VII. 349

Infertur hinc omnes has concessiones emphyteutis, & alias huius affines, esse ex pacto, & de prouidentia. Concedo tibi hanc emphyteusam, & xori, & filii, aut descendantibus; vel concedo in tres generationes; vel tibi, & duobus aliis post te: quia in his concessionibus non requiritur ut successor heres sit. Item quando conceditur tibi, & liberis tuis: tibi, & geneti tuo: tibi, & duabus personis; ita quod tu nomines secundam, & secundam tertiam: tibi, & tuis descenditibus ex corpore tuo genitis, aut legitimis, sive addatis per lineam masculinam, sive femininam, sive non. Denique vt vno verbo concludam, si nulla in concessione si mentitur de hereditibus, censibus de prouidentia, seu familiariis: sic Alexand. conf. 16. num. 3. & conf. 18. num. 1. lib. 5. Decius conf. 1. §. 3. & conf. 10. num. 7. & conf. 19. num. 4. vers. sed prædicti. Quod ibi tradit, etiam si concedatur pro libetis, & successoribus quibuscumque masculis: Alcias, in refut. 48. 3. num. 4. & 59. 2. num. 1. Rubenus conf. 8. num. 4. Decius conf. 1. num. 1. & conf. 44. num. 8. & Gozadin. conf. 8. num. 1. 5. Mot. 10. 1. de inf. dispu. 47. fol. 142. 2.

Secunda conclusio. De iure Lusitan. lib. 4. tit. 96. num. 2. 4. vers. Parem se no contrarie de aferentem per contractum, &c. illa concessio emphyteutis censetur hereditaria, quia fit pro hereditibus, & successoribus; vel etiam pro filiis, seu descendantibus hereditibus; aut si pro filiis successoribus stipuletur. Dicitur autem hereditaria, ea coquid non possit obtineri nisi ab herede, sive filius sit, sive quicunque alius: sic Couart. lib. 1. varior. cap. 18. num. 4. § idem omnino dicendum, quod intelligit tam de emphyteuti Ecclesiastico quam profano: Garcia de expref. cap. 12. num. 83. Cald. de nominat. quaf. 1. num. 11. 1. & 14. potest multos quos ibi referens sequi, Valasc. de iur. emphyt. quaf. 43. num. 1. idem Cald. de nominat. quaf. 11. num. 11. cum sequent. Iul. Clat. d. quaf. 37. Hoc tamen discernimus inter Ecclesiasticum emphyteutum hereditarium, & inter secularium: quod secularis hereditaria transit ad heredes extraneos; Iul. Clat. § emphyteut. quaf. 18. § testis causa num. 6. que opinio est communis, teste Alexand. in 1. si patrem, in fin. si Trabell. sequitur Gigas de crimin. lege Macieiar. lib. 1. in rubric. de pat. quaf. 6. num. 6. Cald. de nominat. quaf. 1. 3. num. 1.

Ecclesiastica vero, quoniam hereditaria non translat ad heredes extraneos, idem Iul. Clat. d. num. 6. regulariter; id est verbum pro se, & hereditibus, in concessione ipsius comprehendit heredes descendants, non autem extraneos: sic Alexand. conf. 56. num. 3. lib. 1. Gozadin. conf. 19. num. 6. Affili. desig. 100. num. 1. vbi si fuisse iudicatum temet: idem censent Bolog. conf. 84. dub. 1. Decius in cap. 18. prefaciens, paf. num. 4. vers. ex scripto illius, de probatio. Cald. de nominat. quaf. 1. 1. num. 16. quia de natura emphyteutis est ad extraneos non translat. Affilius vobis proximè, & quamvis verbo hereda continetur cattaneos in scriptari emphyteuti, scilicet in Ecclesiastica: vt benè dicti Socin. lib. 4. conf. 79. num. 5. & 6. que cocessa pro successoribus delendentibus tantum, non translat ad alios; & ita iudicavit Regius Senator, teste Gama repugnante de iur. 5. num. 4. & 5. nisi concessio emphyteutis Ecclesiastica cum clausula pro omnibus hereditibus, seu pro quibuscumque hereditibus: tunc potest ad heredes extraneos translat, authore Socino nepote conf. 72. lib. 1. num. 12. Gozadin. conf. 14. num. 12. Roland. à Valle conf. 66. lib. 1. num. 31. Couart. varior. lib. 1. cap. 17. num. 5. Gigas de penit. quaf. 1. 9. Valasc. de iur. emphyt. quaf. 49. num. 9. & Cald. de nominat. quaf. 1. num. 19. cum sequentib. inquit si hac concessio, pro quibus deret, migrabit ad extraneos.

Fragedi Regum. Christ. Reipubl. P. III.

neos. Menoch. conf. 41. num. 1. 6. Roland. citar. Curt. inn. conf. 4. num. 4. & conf. 19. num. 1. Martic. tom. 1. de tacit. & ambig. lib. 2. 2. titul. 9. num. 2. vbi ait transite ad extraneos, si concedator pro se, & hereditibus quibuscumque: post Hieronym. Gabr. conf. 6. num. 6. lib. 1. Imol. in 1. quod dicitur num. 14. de verbis obligat. & iul. Clat. §. emphyteutis, quaf. 6. vers. sed manuquid poterit, Molin. nosler tom. 1. de iuris. dif. paf. 469. conclusi. 1.

Sed quid dicendum de emphyteuti hereditaria mixta? Respondet illam vocari, quia conceditur alii pro se filiis, & hereditibus: cum haec tamen easpositione, quod si emphyteutis sit laice, seu secularis, & in ea appellatione heredum veniant extranei, talis emphyteutis erit simpliciter hereditaria: ast in emphyteuti Ecclesiastico cum nomine heredum veniant duxantur descendants, nisi nominacione alij capimentant, erit emphyteutis sollem hereditaria mixta, proinde nemo qui heres non sit, sive filius, sive non, potest in ea succedere. Iul. Clat. §. secundum, quaf. 9. num. 8. §. etiam emphyteutis, quaf. 17. num. 1. & 3. & quaf. 16. num. 3. vbi de hac te bene distinguunt: Valasc. quaf. 44. num. 9. de iur. emphyteuti, vbi addit si concedatur pro se, libetis, hereditibus, sine copula; tunc non admitti heredes extraneos eriam in profana emphyteuti, & probatur ex Lega Regia, lib. 4. titul. 96. num. 14. ibi: Sem facer mensam de heredibus, è suaeform. Molin. tom. 1. de iur. dispu. 47. fol. 143. quia est emphyteutis mixta, & vos hereditibus non comprehendit descendants, quibus additur, nec diffunditor ad extraneos. Concordia Pinell. l. 1. Cod. de bon. matr. part. 3. num. 90. illationes quinae, id est successor in illa debet esse heres: etlo, si filius; vt ait Bartol. in 1. Prator. §. erit ante, num. 1. ff. vi bon. rmp. ibi: qualitas. Alcias in 1. secundum, num. 9. ff. de verbis obligat.

Similiter emphyteutis sub hac forma concessa non erit hereditaria simpliciter, sed mixta, Tibi, & hereditibus tuis masculis, & de corpore tua natu: dicitur tamen hereditaria simpliciter ad effectum vt nemo succedere possit, nisi qui semel fuerit heres. Idem duc de concessione Tibi, & hereditibus tuis legimus facta: quod si hereditaria ad hunc effectum, quia verbum illud legitimum excludit illegitimos, nec afferetur subiungi a verbo hereditibus. Valasc. de iur. emphyteuti, quaf. 44. num. 1. 6. & 18. Valascum sequitur Molin. dispu. 47. fol. 143. Quod si concessio fiat sub haec forma, pro hereditibus, & successoribus? Respondet Cald. de nominat. quaf. 1. num. 13. In Regno nostro dicit hereditarium, per legem nostram, lib. 4. titul. 96. num. 24. Nam vt sit hereditaria, facta est ut concessio fiat pro filiis hereditibus; vel pro filiis successoribus; vel pro filiis, seu descendantibus hereditibus, probat Molina presulgarum, quia ex illo dicitur hereditaria, quia non potest apprehendi nisi ab eo, qui heres sit: erit ergo, si secularis sit, hereditaria simpliciter; quia nomine successorum intelliguntur extanei iste hereditatio succedentes: sic Molin. eadem dispu. ad fin. si vero sit Ecclesiastica, & non fiat metio de hereditibus, erit ex pacto, & ex prouidentia; si vero fiat mensio de illis, erit hereditaria mixta in dubio. Valasc. quaf. 43. num. 4. Cald. d. quaf. 1. 3. de nominat. num. 14.

Et dictis sequitur de iure nostro Lusitano bona Ecclesia in emphyteutis concessa translat ad extraneos, quod ius nostrum commuue est: secundum gloss. in cap. 1. 9. nas Romanorum, verbo, & incerto, de pace Confus. Iason in 1. singularis illis, s. & qui, num. 6. ff. de verbis obligationis. Proinde ordinario dum habet ordinem succendendi, lib. 4. tit. 36. num. 7. ibi: Etiammodo aliquem bonum fare paratus, per se ereditare, & successores, id est filii; & suis hereditibus, & successoribus;

Gg pagina

350 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

passara e fere à sudas et sene erdeiro, intelligitur à Doctoribus Luitians, tam in seculati, quām in Ecclesiastica locum habere, ut air Gama decr. 50. n. 5. post Alexand. conf. 9. num. 3. t. 1. Vnde si matrūa instituerat heredem vxorem, illigēc relinquat emphyteusim etiam Ecclesiasticam obtentam sibi, & suis heredibus, & successoribus, omisso nepote; præferendus est nepos vxori aui sui, & non est dividenda inter ipsam uxorem, & nepotem: quia Lex nostra loquitur de divisione facienda inter descendentes per æstimationem, dummodo illius heredes sint; non verò inter nepotem descendente, & uxorem extraneam heredem: nec obstat Legem Regiam non loqui de emphyteusim Ecclesiastica: Quia oppositum est verius, & ita fulsis iudicium tradit Gama citatu, num. 2. & teceprum est posse legem ciuilium disponere de emphyteusi Ecclesiastica, quando agitur de dominiu viili: in Tiraquel, de retrat. lignar. 4. t. glori. 1. num. 8. Anchart. conf. 13. Paul. Calicen. conf. 194. Vito flante, lib. 1. & alijs apud illum. Valaf. de iur. emplo. grec. 17. num. 12. Cald. de potest. eligend. cap. 1. num. 34. & 15. vbi ait cestante Ecclesiæ priuilegio legem ciuilium Ecclesiastica emphyteusim comprehendere, & concessionem Ecclesiæ esse expeditam, secundum Legem Regiam, quia censetur quis concurrit se secundum consuetudinem, & secundum leges patris: sic Roch. in cap. fin. de coniugio. fol. 50. num. 6. Cornelia conf. 91. lib. 3. num. 2. & conf. 18. p. 1. num. 1. Idem Cald. de nominis. grec. 7. num. 1. post multos, quia ibi sequitur, & num. 12. & 13. maximè, quia Lex Regia in utraque Curiæ, vlo, & præcepta reperit: et ibi tradit Mantica vlo. supra, tla. 19. num. 13. dicens posse indicari res Ecclesiæ secundum leges canonibus non contradicentes; ut notar glost. in cap. 1. in verb. Adiuuante, de nou. oper. nominat.

6. Sed quid dices, si nist ita concessio: *Tibi, & heredibus tuis ex tuo corpore descendebitis;* cetera hereditaria, an ex prouidentia? Diximus *supra* hanc videti hereditatiam mixtam, sed modo quaterna, an sit simpliciter hereditatia? Courat, affirms d. cap. 18. verf. posset forsan opinio Pauli Calvini. col. 6. & 7. quam opinionem dicti magis communem. Sylva conf. 10. num. 11. & num. 14. & teret Albert. Brunnus conf. 14. Ratio, quia non polluit Titij heredes emphyteusim Titij obtemere; nisi adem eius hereditatem. Nicolaustamen Bellon. conf. 13. num. 2. credit eis concessionem de familia, & de prouidentia, proinde ac si nomen heredis additum fuisset: ita Clement. fragil. 15. Parvus conf. 10. num. 7. lib. 1. Socin. nepos conf. 72. num. 27. lib. 1. Affili. lib. 3. conf. subr. 1. 4. num. 24. Idem Affili. decr. 140. num. 10. Decius conf. 95. num. 6. & conf. 185. Et conseruatur ex communi vlo loquuntur, quo solent homines heredes vocare descendentes, & agnatos, quos sperant successores perpetuò in emphyteusi, seu in feudo, & maiestate; & exploita verborum proprieitate: ut tradit Jurisconsult. in l. non aliter. s. fin. ff. de legat. 3. non attendentes ad nomen heredis; ut air Decius conf. 38. num. 6. & precedent. Valaf. de iur. emplo. grec. 44. num. 13. ad hanc ultimam partem inclinar, si concessionis forma sit *pro se,* & heredibus *ex corpore suo* nam: quia verbum, heredibus, filios tantam ibi comprehendit, quia heredes non ualunt, sed a lege officiuntur, nihilominus quando concessio loquitur *pro se,* & heredibus *masculis*, magis accedit ad emphyteusim hereditatiam.

Ego tamen adhuc perfuso in mes distinctione, sint emphyteusia privata, et Ecclesiastica: si priuata, erit omnino hereditaria, poteritque ad quoscunque heredes transire: si verò sit Ecclesiastica, erit etiam hereditatia non simpliciter, sed secun-

dum quid, & consequenter mixta; ita ut nou possit pertenire ad filios, & descendentes, qui heredes esse noluerint. Ideo non est admittendus Pinell. in d. 1. part. à num. 88. vbi tradit post multos inter le discordes, quos ibi sequitur, esse de prouidentia, non vero hereditatiam: *Quia qualitas illa, hereditas, debet sumi in propria significacione, nec tollit quin descendentes heredes esse debeant; ita Rubeus conf. 18. dicens hoc esse magis commune, nempe esse hereditatiam: Curt. conf. 153. Gist. conf. 4. num. 48. & num. 53. lib. 1. cum Curtio est etiam Alciat. conf. 160. num. 15. Affili. decr. 140. quoniam legendo facatur se habuisse oppositum; esse hereditatiam tamen fulle indicatum sapientia referat à gloriam simili Doctoribus afferentibus ex Riald. in d. cap. 1. de eo qui sibi & heredibus suis; & Paul. Castr. in l. ex falso. §. fin. ff. ad Trebell. hanc formam invenimus, *Tibi, & suis heredibus ex tuo corpore legitimis descendebitis;* esse hereditatiam: idem Affili. decr. 193. tanquam communem opinionem repesit esse hereditatiam: facit idem Pinell. citr. num. 89. §. sed in hac specie: vbi censet ex tanta varietate inter Doctores emphyteusim esse hereditatiam ad effectum, ut descendentes, & agnati non possint feodium, aut emphyteusim tenire omissa hereditate, vbi illam formam concessionem emphyteuticæ, seu feudalis vocat hereditatiam mixtam; quod admittimus in Ecclesiastica emphyteusi, & ipse admittit ex mente Scribentium, in d. cap. 24. agrari, vel filii: legé illum num. 90. §. ex sydæm grec. vbi eis mixtam, non quia extranea non admittuntur, sed quia requirit, ut successores sint heredes.*

Sequitur ex hac resolutione, concessionem nulli, & heredibus meo legitimi, esse hereditatiam: & respondet huic, nulli, & liberis, seu descendentiis, ad quam emphyteusim vocantur filii, dummodo heredes sint, que qualitas fuit addita à Domino, ut necessariò heredes essentibz Faril. conf. 6. num. 7. lib. 3. Rimini. conf. 14. num. 1. lib. 1. Sylva conf. 30. num. 1 t. Decius conf. 185. num. 1. Iul. Clar. §. emplo. conf. 17. verf. art. vero, vbi vocat illum mixtam ex pacto, & prouidentia, & hereditatiam secundum quid, quatenus non possit quia in ea succedete, nisi sit heres. Idem Iul. *sedem verbo,* grec. 6. & verbo, *Feendum,* grec. 9. num. 7. liquidem burlammodo concessiones partim sunt familiæ, partim emphyteuticas hereditatia, quia ad alios, quia ad liberos transire nequeunt; & est communis resolutio: Alexand. conf. 116. num. 6. lib. 1. verf. & illa verba. Conferat Courat. d. cap. 1. col. 6. & 7. & Bartol. in l. ex durisurandi, §. si liberi, ff. de oper. liberi. num. 4. verf. sed si Affili. decr. 195. num. 7. & notat Pinell. d. num. 88. verf. ex precedent. post Rub. in l. Gallu, §. quidam recti, ff. de liber. & postibz. num. 91. Conseruac. & Molina. conf. 10. num. 3. aliter enim oris: ponetur verbum, heredibus, propter quod Iulius Clatus, §. *Feendum,* grec. 9. verf. quaudoque, in fine, illorum opinioni stipulatur dicentem hanc concessionem ceudendam esse mixtam filii heredibus factum; ne cogantur dicere perpetuam fuisse adiunctionam vocem heredibus: eamque sententiam videtur magis laudare, quam oppositam. Valaf. de iur. emplo. grec. 44. num. 13.

Sequitur secundò, concessionem factam sibi, & suis, attenderet magis ad agnatos & familiam, quam ad successiōnem hereditatiam: nam dictio *suus*, significat familial, ac sanguine coniunctos; idem talis concessio est familialis, ac de prouidentia; et cum non sit mentio de heredibus: sic Valaf. citr. num. 15. Cald. de nominis. grec. 22. num. 15. contra

Disp.IX. De nominat.emphyt. §.VII. 351

contra Pinel. d. 3. part. num. 89. dicentem nuliam esse differentiam inter concessionem pro suis hereditibus, & concessionem pro filiis, cum prior illa hereditatia sit; vi etiam iridit. Cott. lom. conf. 155. nos. 3. posterior minime; etsi dictio sua designet familiam, quamvis non heredes. *I. mura.* §. 1. ibi, se si quis alia, ff. de iur. dictum. Similiter est concessio hereditaria pro se, & filiis hereditibus ab eo legitime descendentiis. Valaf. num. 18. vbi supra, post Paris. conf. 26. lib. 1. ideo illam sequitur qui facit heredes.

9. Sequitur tertio esse etiam concessionem hereditariam mixtam, que facta fuerit tibi, & suis, & hereditibus, addita clausula secundum sexum, & status praerogativam, contra Afl. Et. in cap. 1. §. hoc quoque, num. 8. de successione, fidei, dicentem esse de pacto, & prouidencia: sed fallitur, quia verbum hereditibus ibi possumus aliquid debet operari, ut bene nota Sit. Gil. Lof. conf. 1. si adiungas princip. cnp. fin. & Bald. in rubr. Cod. de contrahend. emphyt. Cald. de nominat. quæst. 22. num. 41. idem iridit. Brun. conf. 1. 4. col. 1. ex eo quod pro hereditate facta sit, vbi ast, est esse hereditarium, que tibi, & hereditibus magis filii, quoniam non impedit esse hereditarium concessionem, nam quod transiuntes heredes masculi, aut maiores nati, diametram tamen heredes sint. Vnde relictior Decius conf. 18. num. 3. quatenus dicit concessionem pro filiis, & hereditibus, sive hereditarium; nisi addatur verbum magis filii; quoniam tunc videtur descendentes vocari; sed fallitur: nam verbum, magis filii, vocat descendentes, si heredes sint, & non aliter.

10. Sequitur quartum, quodd accipiens emphyteusum hereditarium, tenebitur ad onera hereditaria, quamvis ad eas hereditarem cum beneficio inveniatur, solemniter confecti: quia emphyteusus hereditatis est, & venit talis emphyteusus in petitioem hereditatis: sic Couarr. lib. 1. varior. cap. 18. num. 4. §. ultimò inferior; vbi sit hoc esse commune. Garcia de expen. cap. 11. §. 8. Manile. de tacit. & ambig. tom. 1. lib. 22. nro. 17. lib. 26. Alexand. conf. 19. num. 6. cum sequentib. lib. 5. quia vita vires hereditatis conuenient, proinde tenetur vita vires hereditatis, & renuit satisfaciens creditoribus etiam ex ipsa emphyteusi. Cald. de nominat. quæst. 24. num. 16. & num. 30. Valaf. datur. emphyt. quæst. 14. num. 5. Iul. Clar. §. fidei, quæst. 43. Gama decisi. 5. quos sequitur Molin. de inst. rem. diss. 1. 77 ad fin. quod tamen negat Iul. Clar. d. quæst. 43. ad fin. in emphytensis non simpliciter hereditatio, sed secundum quid, hoc est, hereditaria mixta, dicens hinc hereditati prodeste beneficium inveniatur, proinde oon teneri satisfaciere creditoribus patris ex emphyteusi hereditatia mixta; sed ex aliis bonis, in quibus sunt heres patris: quod etiam dixi quæst. 43. eodem verbo, fidei, num. 14. verf. successus quo. Sed falsa pace fallitur omnino; quia haec emphyteusus non est omnino ex pacto, sed patrem est familiaris, & patrum hereditatia, & non potest quis in ea succedere, ut probabimus, nisi sit heres; ideo accepis, etiam cum beneficio inveniatur, tenebitur ad onera hereditaria etiam ex eadem emphyteusi liberabitur tamen ab aliis oneribus, que sunt propria conscientia inveniuntur. Sic Molin. vbi supra, & additum cum Gama d. decisi. 5. num. 4. etiam successorem tenet ad onera ultimi possessoris, si emphyteusus etiam de familia fuit empta ab eodem ultimo possidente; nam quoad onera, reputatur emphyteusus hereditas ad defuncto testito possessor, & quoad melioramenta ab eodem defunctori facta.

11. Quod si emphyteusus sit familiaris, seu ex prot. fraggi Regis, Christi, Republ. P. I. II.

videntia, nec sit hereditaria; successor in ea cum beneficio inveniatur adira hereditate, non tenebit solvere debita defuncti, nisi quantum bona hereditatis adire patienti: ita Doctores prailegati, quos sequitur Manile. cl. 1. post Alexand. d. conf. 19. sequitur Cardin. Alexand. post alias in cap. 1. col. fin. de eo qui sibi & hered. magistr. quod esse communiter receptum firmat Couarr. ibi, addens, si filius adeo hereditatem confecta solenniter inventario, oon teneti ratione habere alienationem. emphyteusus factam à parte, quando emphyteusus oon est hereditaria: scilicet aut si emphyteusus, seu feodium sit hereditarium, dummodò emphyteusus etiam hereditaria, que secundum suam naturam, vel secundum legis conuenientes, vel ob pacum non potest concordare extraneis hereditibus, ad exitios non deueluantur. Hæc Couarr. sibi.

Illiud etiam obliter nota, quando emphyteusus Ecclesiastica est concessa filiis, & hereditibus, filium hereditem institutum in re certa ad illum non admitti: quoniam defertur iure hereditario, & pro portionibus hereditatis, filius vero ex re certa institutus positionem hereditariam nullam habet: sic Manile. in lib. 17. citato, à num. 17 nám dicto, hereditibus, pro herede uniuersali acceptor, I. que id. §. 1. etiam, ff. de edend. sequitur Paul. de Calt. in l. quæst. Cod. de hered. iustit. num. 4. Si tameo emphyteusus sit concessa alieni, & eius filiis simpliciter; tunc filius heres inlatus ex re certa succedit equaliter in emphyteusus Ecclesiastica; cum non deferas iure hereditario, neque regantur quod filii sunt heredes uniuersales. Paul. Calteni. in d. quæst. num. 4. Bartol. in l. 1. in riferend. §. si libert. num. 5. & ff. de oper. libert. Alexand. conf. 8. lib. 3. num. 2. vbi sic conciliar opinione: sequitur Iul. Clar. §. emphytensis, quæst. 18. p. post plures, quos ibi sequuntur. Non tamen emphyteusus hac filii imputabitor in legitimam; cum non deferas filius iure hereditario, ut hereditibus, sed vi filiis: secundus si concessa fuerit filiis, & hereditibus, sic Alexand. d. conf. 8. lib. 3. num. 1. & Bald. conf. 110. num. 2. lib. 5. nū emphyteusus fuerit empia ex pecunia patris; quia tunc imputatur in legitimam, nun tēs ipsi emphyteutica, sed pretium quo fuit empta. Bald. citat. & Lex Regia lib. 4. titul. 97. §. 12. ibi: Salvo se a dico præceesse comprænde, ou acquirido de dīs brevi, ou fazenda de pāi, ou moī, que o nomine. Valaf. de partion. cap. 13. num. 101. ex quo patet quoniam pro emphyteusi dedit, tantum de bonis detaxari ad acquirendam emphyteusum, quod erat duobusdum equaliter inter omnes filios, primumque illud existat de partimone eorum in vita patris; alius enim nocet filii pater.

Denique si patet accepit emphyteusum fili, & filiis, & hereditibus, ut re mortua filia hereditibus, ut hereditibus deferasur, posset eam vni ex filiis in aliorum prædictum prælegant; eo quod filius, qui est heres patris prælegans, tenet statu voluntari patris prælegantis, nec potest illi contravenire: quod si repudiaretur hereditatem, oon poterit emphyteusum acquireti: sic Bartol. in d. 1. in riferend. §. si libert. num. 6. verf. præterea, posito quid patet, ff. de oper. libert. Iafso in l. 2. num. 21. de iur. emphyt. Couarr. lib. 1. varior. cap. 18. num. 2. consil. 4. sequitur Manile. d. lib. 12. titul. 17. num. ultim. Filius item, cui patet prælegatur illam, habet emphyteusum in solidum: nec legitimam ex illa prælegata filii possunt exsahere: vt tradit Alessand. in l. quæst. 1. ff. ad leg. falcid. num. 16. & Iason in l. scimus. Cod. de iustific. testament. num. 7. dummodò exenti filii suas habent legitimam fal-

us, quid si legi extent ob magnum pretium emphyteosis, tunc legatarius potest sibi retinere tertiam in pecunia numerata, & ceteris fratribus satisfacere. Cald. de nominis. quest. 24. num. 24. ens sequens.

13. Illud eriam nota non posse filio obtinere emphyteusum secularium cum clausula pro se, & hereditibus, sive pro se, & liberis, seu filiis; nisi filius sit heres patris. Valaf. de inv. emphyt. quest. 44. num. 6. Cald. de potest. cap. 17. num. 49. Secundum in emphyteusi Ecclesiastica, que non transit ad quoscunque heredes, nisi ad filios; id est possunt filii quoque emphyteusum concessum pro filiis, relicta hereditate. Couart. lib. 2. varior. cap. 8. num. 4. vers. quinto decaditur. Si vero es sit, que ad quoscunque heredes, seu ad extensem perlonas transire potest, erit secularis; sicut hici posse multi patientur ex forma huius institutio, ieiunice, si concedatur Ecclesiastica emphyteusus pro se, vel uxori, vel filio, vel filia nominanda; illa vero non existentibus, pro alia quaeunque persona a posteriori nominanda, vel si concedatur pro se, & duabus personis successione nominandis; quoniam tunc non differt a seculari; id est filius non poterit eam retinere, repudiata hereditate: sic Cald. ubi proximè, num. 49.

§. VIII.

Vtrum pater vendens emphyteusum sibi, & filiis concessam, possit illis prajudicare?

E P I T O M E.

1. Emphyteus sicut & feudum de patre, & prouidentia, non potest alienari à parte in prauidicium filiorum.
2. Etiam facta & alienata invenitaria potest filium reservare emphyteusum.
3. Secundum fit emphyteusus hereditaria.
4. *Probabile tamen est posse patrem vendere in prauidicium filio.
5. Concordia inter haec opiniones.
6. Opus Auditorum cum distinctione.
7. Pater potest alienare emphyteusum hereditarium acceptum pro se, & pro quibus dederit, vel pro quibuscumque hereditibus.
8. Emphyteusus de bono Corona non potest ab extraneis possideri.
9. Potest tamen dividiri inter filios, & hereda defuncti per afflitionem.

1. Non posse patrem in prauidicium filij vendere emphyteusum sibi, ac filiis acceptam, tradunt Bald. & Angel. in L. apud Inianum, §. si quis alieni, ff. de lego. 1. Angel. conf. 181. Alexand. conf. 106. vol. 4. vbi eam dicit communem, & conf. 3. num. 11. lib. 3. & conf. 12. num. 13. vol. 1. Battol. in L. ut inserviendi, §. liberti. ff. de bon. libert. & in L. cum qui, in fin. ff. de intend. & relego. Gama Lusitanus decr. 8. & 133. text. est in cap. 1. circa principiū de successione feudi. qui quamvis loquatur de feudo, protologant ad emphyteosum. Ratio, quia ex illa stipulatione facta à parte recipiente pro se, & pro filiis, acquirit vtilis actio filii. I. quodcumque q. non solum, ff. de verbis obligis. Feder. in Sens. conf. 128. incipit. Falsum est tale, dico fratres. & Battol. 181. incipit. Quodcumque sita habet duo dubia. idem Bald. in cap. 1. in verbo, quare nesciū, de prohibiti. feud. alienar. Et est consensus opinio non posse, quaodo emphyteusus conceditut

cam pacto & prouidentia, patrem alienare eam, prauidicando filiis: ita Galpar Roiz de redibus, lib. 2. quest. 12. num. 17. Secundum si sit hereditatia, nempe concessa pro hereditibus, vel pro quibus pater dederit, vel pro quibus nominauerit; sicut nec feudum de pacto, & prouidentia potest alienare cum prauidicio filiorum. Segundum Callauens in quest. 33. qui opinio receptio est ea Valaf. de inv. emphyt. quest. 49. §. secundum casum, vers. sed quantum ego colligere possum. & Alcaand. d. conf. 6. num. 8. & conf. 107. num. 1. lib. 4. & sibi, quos referit Pint. l. 1. part. 3. C. de bon. mater. num. 97. quantum oppositam partem ipse inveniat, ibi, num. 98. contra recipientem, quam ipsam tradit, vocatique recipiunt. Addit Roin. conf. 48. lib. 1. num. 11. non posse alterari fortius concessa emphyteusus sive antiqua, sine noua, in prauidicium non contentio, & maximè quando pater non fuit primus acquitans: inibz Cortineus conf. 68. num. 7. lib. 1. tenet nec patrem posse reouocare emphyteusum de patre, & prouidentia, in manus domini directi, in frandem filiorum; quis videatur durum a filio sine suo coesentio, & facto auferri id, quod sibi ex stipulatione patris fuit acquisitus: sic Valaf. ubi supra, vers. ego quoque in eandem sententiam eo. vbi hanc receptionem probat opinionem. Item quia, vt bene Bald. norat in l. qui se patris, C. unde liber. Ius quia sum etna noua emphyteusus est proprium ipsius filii, & ex propria persona venit; proinde pater dum feudum reuinat, videatur ius suum, non autem filiolum tenentiae. Vnde non sunt audiendi qui dicunt filiisfamilias eo casu ius acquiri post mortem patris, & ante mortem posse illud ius ab illis auferri; quod est liberte dictum: cum ius etiam conditionale statim acquiratur, & vites habeat ex tempore praesenti; per test. in l. neccesario, §. si test. ff. de per. & cum res vend. & portet transferri etiam dum pender conditio, §. ex conditionali. Iussit de verbis: oblig.

Accedit pro hac parte; quia etiam filio est ius que situm à concessione dominica, non potest pater nocere filio, vendendo emphyteusum; quandoquidem nec transfigendo potest: ut habetur in l. de re fiscorum, ff. de transactione, affirmat Bald. in l. qui se patris, & dicit segregatum ius omnino à iure patris filio acquisiti, & in cap. 1. col. 6. an agnatus, & filius, dicens patrem non posse prauidicium, creare huc iuri filio acquisito, & accepto à domino directo: sequitur Anchast. conf. 309. quia filius sicutem generiliter fuit nominatus in concessione emphyteutica, licet non sit, & à parte obtinens. Cattulienus conf. 3. 4. à num. 4. & facit est quid de filiis sic fuit mentio; & comprobatur Bald. in cap. 1. §. patre, qualiter omni feodium, & in l. cum à sacro, ff. de inv. de docens non posse auferri etiam à pacificebus suis quatinus filio; quando pro illo ab aliquo fuit stipulatio interposita: sicut ex contractu; si ex illius interuenio aliqui fuit acquisitum ius in te, non possunt resiliere contrahentes, si illi tertio ea eo discessu prauidicium fuit: sic etiam Bald. in l. si conflante, Cod. de donis. art. nupt. & in l. lumen, ff. de Senatus, tradens iuri quicunque aliqui tertio non posse aliquem nocere contrario facto loo: & alijs, quorum meminim Cald. de nominis. quest. 15. & num. 2. cum sequentia, quam sententiam ibidem sequitur, & de remuner. quest. 16. num. 38. post Socin. lib. 1. conf. 3. o. probantem patrem duxit, si aliener emphyteusum, sibi, & filiis suis concessum, vendete ius duraturum in vita sua; & id est non posse alienare concescionem factam filio à domino, sed propriam suam; cum emphyteusus plures continet concessiones, quantum vna pertinet ad patrem, & altera ad

Disp.IX. Denominat.emphyt. §.VIII. 353

ad filium : ita Iacob. in lib. feudar. verbis, *vnu ex diuina*, et. 4. *Bossius in rubric. de Principe*, num. 21. & bene Tellos Fernand. in l. 27. *Tauri*, num. 2. pro qua optinere fuit non semel indicatum, recte edidit Gam. decif. 8. & consequenter, posse filium emphyteutum à parte venditam reuocare, licet patris haeres existat : ut etiam firmat Pinell. *civit. num. 9.* quando emphyteutus est de pacto, & prouidentia, sed de familia, quoniam cum nre suo proprie veniat ad emphyteutum ex stipulatione, & ex dominica concepcione, fas est illi etiam factu herediti, defundit factum insinquant, confessio inaequatio. Ruyt. conf. 47. num. 9. lib. 1. & conf. 2. num. 17. etiam lib. 1. Titaquel. 1. retr. s. t. glos. 9. num. 52. dicens heredem posse iure proprio reuocare tem venditam à defuncto, licet defunctus domi vixit, non putuisse. L. Serie. ff. de emphyt. & l. 1. *Alien. C. cod.*

3. Duximus confessio inventatio, solemniter posse emphyteutum de familia reuocari a filio : secus in emphyteutis hereditatis, quia non prodebet inventarium, nec ob illud potest haeres cum ita auertere defundit factio. & illata manebit alienatus à parte facta, quia filius non succedit nisi quatenus haeres, & ipse non potest improbat factum defundit. Afl. decif. 9. 5. Anton. Capit. decif. 64. num. 2. Sylva conf. 1. num. 46. Alexand. conf. 28. num. 18. lib. 5. idem Afl. decif. 12. num. 3. & decif. 140. num. 11. & alij apud Pincl. in d. mon. predilectio 93. ff. ex iure pati, & sequenti fol. mibi 165. Et vigez ratio, quia si non potest in emphyteuti concessio libi, & uxori, & filio veriusque, seu filius nominatus per sonam extraneam, et probatur ex Ordinatione Lufitanorum lib. 4. sit. 37. num. 6. in praediicium filiorum ; ergo non potest vendere per sonam extraneam. Gama d. decif. 8. fol. 12. num. 4. ad fin. Couatt. 1. varior. cap. 18. num. 2. post multos ibi quos sequitur. Imò nec potest patre accipiens emphyteutum libi, & uxori, & filio, transfigendo praesudice filio : siquicunque fuisse iudicatum testatur idem Gama decif. 1. 1. per Senatores doctissimos annos Domini 1544. primadius Aprilis. Idem etiam sentit Gam. decif. 1. num. 6. & 7. vbi repetit oon. posse patrem in praediicium filiorum alienare emphyteutum de familia ; quam partem sustinet Molin. Theolog. tom. 2. de iusti dictis 47. pag. 147. 5. secunda conclusio. Cald. de nomin. quaff. 34. num. 2. dicens emphyteutum pro filio concelebit de pacto, & prouidentia, posse filium heredem vendicare cum beneficio inventari, hinc antiqua, huc nra sit. Couatt. lib. 2. varior. cap. 18. num. 2. conclus. 1. & num. 4. verf. *Alian. inferior*, ad fin. post alios multos, quoque sequuntur. Accedit Petrus Sanchez, Morquechus de dñis. boni. lib. 1. cap. 6. vbi idem affirmat num. 40. per l. fin. 4. & si prefatam, Cod. de iur. delibet. Curr. ion. conf. 1. num. 1. Ruyt. conf. 154. num. 11. Paris. conf. 10. num. 7. lib. 1. vbi communem dicit.

Item si emphyteutus est mixta pro se, & filiis, & heredibus, filius haeres à parte alienam potest vindicare. Decius conf. 28. col. 2. & alij apud Pincl. 1. part. leg. 1. num. 96. verf. *inferior aliante*, Cod. de bon. mater. sed centratum tradit. Curr. sun. conf. 157. Aymon. Ctauet. conf. 218. num. 3. lib. 1. & Rub. conf. 18. Iul. Clat. 2. quaff. 16. num. 1. oppositum tamquam est verius, secundum Decium d. conf. 208.

Opposita tamen sententia suos etiam habet defensores, & tanquam valde probabili posset in praxi admitti, & secundum eam iudicari, posse patrem emphyteutum alienare de contentu domini in praediicium filii : quam sententiam, tanquam magis communem, tradit Gor. etimis conf. 1. num. 18.

Fragm. Regim. Chrys. Reipubl. P. III.

Alexand. libi contrarios conf. 124. num. 8. lib. 5. & in 1. apud Iulianum, 5. si quis alieni post. num. 4. ff. de legat. 1. sequitur Socin. conf. 122. num. 10. lib. 3. Iul. Clat. 5. emphyteutis, quaff. 16. num. 1. verf. & revera, vbi aut in emphyteuti ooua posse patrem filio praedicare, quia ex eo, quod quis aliquid acquirit, potest de eo ad libitum suum disponere in praediicium filiorum, accedente dominicali consensu, & hoc libi magis placere, quam oppositum testarunt ipse Iulius ibi. & 9. *feudum*, quaff. 41. verf. & hoc quidem. Secis si in concepcione emphyteutica efficit quia suo nomine proprio nominatus, vel ex aliquo contulit concessione esse factam respectu accipientis, & contemplatione filiorum; tunc nit Iul. Clat. non posse patrem filii nocere, alium discorsum oommando, vel rem alienando, & in hanc ioculat Valsac. d. quaff. 49. num. 6. vbi ait hanc patrem non incolorare sufficiat. Pro quo partet est etiam Bartol. in lib. qui Roma, ff. Flaviu. num. 1. & Iason num. 14. & num. 28. ff. de verbis obligacionis. & aperte facit l. fin. C de iur. emphyt. vbi dicunt licere emphyteutis etiam oon contentibus dominis ad alium ius suum transferre: nec est a ratione alienum posse patrem ex domini licentia de emphyteuti disponere; siquidem virtute concurret ad eum confluendam: facit pro hac opinione vios, & consuetudo Interamensis, vbi pallium patres in praediicium filiorum emphyteutis alienant, & sic vidit iudicatum iepem in Senatu Brachatiensi à viris doctissimis in causa Elizabethae Alunce, cum altera vidua Portuensi, & in causa Gasparis de Medeitos non reuocantis venditionem partis in praediicium filiorum, in qua si emphyteutis non renderetur, filij etiam successuri, & in alius pro hac parte sententiam fuit in eodem ipso Senatus & in contraria opinio poterit progesdi, quando opposida confutatio non fuerit iam vni alicui praxi recepta, in aliquo loco, in quo casulum est dubium posse patrem alienando documentum filii affere. Sic Anton. Gabriel de iur. emphyt. conclus. num. 16. lib. 3. *campanam* opinon. fol. 12. verf. quarto lemna: nulli coadiuvtu vigret in loco, quod patet posset dispone de emphyteuti sic recepta. Goradio idem probat conf. 71.

Ad concordiam has inter se discordes opiniones dicitus Anton. Gabiel adducit vbi supra, dicit. conclus. 2. oempe priorem, que negat posse patrem vedere in praediicium filiorum, procedere quando filii sunt comprehensi in insolitu, quod fitat Ruyt. conf. 95. lib.. quod intelligo si tuo nomine proprio sint nominati : secus si generaliter vocentur.

Secundò etiam non posse, quando emphyteutus fuit acquisita beneficio concedentis : secus si sit comparata ex substantia partis : ita Gorazd. conf. 4. conf. 25. conf. 46. conf. 75. Corn. 11. vol. 4. Bald. in 1. in fin. Cod. per quas personas, & in Ambent. si quis rauus, Cod. de sacro Eccl. Item si pater fuit primus acquirens posse praediicare ; alias secus : sic Gratius conf. 42. vol. 1. Pinel. d. 4. part. l. 1. Cod. de bon. mater. num. 98. ex doctina Battoli. in d. 3. Flaviu: quia nullum est grauamen hanc fieri facultatem primò acquirenti ; additique tatiorem procedere, si patet emir emphyteutum etiam concessum pro liberis, absque mentione heredum, posse filius oocere, vel alienando, vel recomiendo : ve beni potest Bald. in d. 1. Cod. per quas personas. tenet Gorazdin. d. conf. 1. num. 14. & Alexand. d. conf. 106. & 107. lib. 4. Idem tenet Iulianus in l. 2. Cod. de iur. emphyt. quia emphyteutis fuit acquisita ex re patris : secus, si procedit ex beneficio concedentis Anton. Gabriel num. 3. 1. verf. secundò limita.

Gg 3

Quod-

354 Part.III. Lib.VI. De obligat parentum.

Quod si magis artdet tibi opinio prima negativa, lunitanda tamen est in emphytensi Ecclesiastica id procedere, non verò in facultari, sic Bald. in cap. 1. *vers. quatuor hinc glossa, avgnari, vel filii, & Imol, in cap. penti, de loca.* Anton. Gabriel vbi supra, num. 14. vel si emphyteus est noua, & à parte conquerita, tunc potest pater descendendibus suis nocte, teste Ruino conf. 13. 4. vol. 1.

Sed hæc omenes limitationes non carent suis contradictoribus: nam imprimitis emphyteota non potest tollere ius quæsumum proximiorib[us], eo quod obtinuerunt his post mortem acquirētis ex acceptatione emphyteutis, & ex Tabellionis stipulatio[n]e; id est non potest emphyteutum alienare, nec lo alienam transfratre alienari, quod se facta reuocabitur, quia respondemus non habere successores ius quæsumum, sed quærendum, quale est io emphyteuti stipulata potest motrem acquirētis pro se & pro filiis suis; nam hec potest alienari à patre in quem voluerit; nego ex tali acceptatione, & stipulatio[n]e filio suis ius quæsumum de prefenti, sed duxat post matrem parris; & in hoc iure querendo pater filio nocet potest absque eius coniunctu: ut tradit Anch[er]. d.conf. 13. *Cofitale*, Barbatis conf. 66. num. 10. cum sequente, vol. 4. Item quia aliud est tollere ius quæsumendum, & ius quæsumum, ut bene notato[rum] Innocent. in cap. admones, de renuniar. Bald. in l. *si papillorum*, Cod. de repudiatione, hered. & certum est, ut in quærendis possit quis alteri no[n]cere, non tamen in quæsumis. I. fin. C. de acquir. p[ro]fess. 4. cito prop[os]it. in fin. C. de hered. infit. Tiraquel. de retract. l[et]ter. 5. 26. gloss. 1. num. 13. vt patet in Pratalo, qui in quærendis potest Ecclesiæ ius prædicare, non tamen in iam quæsumis: ut tradit Cardin. in cap. penti, de loca, & in cap. una, de b[ea]tis f[am]iliis a Pratalo. Bald. in Ambros. s[ic] que mulier. Cod. de sagr. Eccles. Lapsus allegorian. 16. Idem Bald. in liberorum. C. qui admitti. Anch[er]. conf. 15. Ex quibus constat non posse fieri prædictum alieui in iam quæsumis, posse tamen in quæredis p[ro]t[er]e bene ait Barbat. d.conf. 66. num. 9. vol. 4. Cum igit[ur] filios una capiat emphyteus, n[on] potest obitum patris, ius non dicatur quæsumum, sed quærendum. Nec obstat interuenienti stipulacione paternam pro se, & filii, & separatum. Quia si stipulatio intelligitur concepta ordine successivo: secundum dictum Barbat. in l. Gallo, 5. 1. *ff. de liber. & p[ro]positum.* in 5. quidam relle; vbi addit posse patrem auferre filio acquilitionem, quæ pender, estque in spe, & non in te: idemque firmat in l. qui Roma, 5. Flamin, *ff. de verbis obligat.*

Pro contraria parte illud videtur obstat: quia si pater accept[er] emphyteus pro se, & filii, & in via patris filius non habet ius quæsumum, sed eo mortuo sic; bene sequitur filium succedere ex dominica cunctatione; non verò capere à patre; unde ius illud competit filio beneficio concedentis; & consequenter pater diu viuit, non potest filio prædicare in iute filii: quod inno[n]c[t] Bald. in l. *moris causa capiunt, ff. de donatio, suffragant[ur] Auchar.* conf. 10. dicens non posse patrem accipientem emphyteum de familia, si inlinuat filium in re certa, prohibebatque à patre plus petere, eam priuare late co[n]traetus, quin veniat ad emphyteum; neque posse ius quæsumum filii ex stipulacione paternæ tollere: quod eriam confirmat Angel. conf. 18. Item quia ius, quod pater acquirēt, habet, non est perpetuum, sed temporarium, durabitque durante pauci v[er]ba. e[st] ergo superstite: ut verò eo defensione incipit ius filiorum iure proprio: igit[ur] possit filii emphyteus alienatum à patre reuocare.

Respondeo filium accipere à domino emphyteus, dependenter tamen à parte reuocabilitate, mortua parte irreuocabilitate: quo tempore, nempe post obitum patris acquirit irreuocabilitate; sed ex viente acquirit à parte in spe, & reuocabilitate: sic explicat Barbatis d.conf. 66. doctrinam Bartoli in d. l. *moris causa, num. 12. ff. 30. 201. 4.* vbi casus est diversus à calo emphyteus, quia alienatur à patre ex domino calo, & transfertur à extraneum: dum enim viuit acquirētis patet tenacitate suam voluntatem, & alienare emphytensem ex voluntate domini concedentis; proinde filius non habet ius irreuocabile, n[on] potest mortem acquirētis; ut ipse dum viuit potest disponere libertate de emphyteus per text. in l. *non usque ad e[st]*, *ff. si quia à pat. fuer, manu[m]is.* Probarat exemplo testis atque causis dispositio non habet effectum nisi potest mortem illius; id est nulla fit iniuria filio à patre, dum alienat emphytensem, in qua filius conditum habet ius quæsumum irreuocabilitate, & qui potest acquirere, potest pro libito disponere. I. *quaratione*, 5. hoc quoque de acquirend. rerum domini. Ceuallios in *præfalle gueſſi*, 3. 26. *vers. sed contraria.*

Ego tamen in hac tam varia disceptatione puto, multo vetius in emphyteus de pacto, & prouidentia non posse patrem alienando voluntari, vel remuniendo prædicare filios; sed posse filios post mortem patris tenacem emphytensem: quod si factio inventari, heredes patris extiterint, debet resarcire ex bonis alius à patre accepit premium quod pater accepit ab ipso emptore: ut bene iudicavit Gama d. decisi[on]is, quod puto procedere tam in Ecclesiastica, quia facultati emphyteus, modo fit familiaris, & de pacto, & prouidentia utique: feci si sint hereditarie, in quibus filii succedunt non ut filii, sed ut heret[es]; in quibus pater abique villo dubio potest illis prædicare: siue eram si ipi consentiant in alienatione emphytensis de pacto, & prouidentia, nullo modo poterant contravenire facto patris: argument. l. 1. *Cod. canonicus, vers. iud.* & per text. in cap. 1. de alien. pater. *præf.* & te de Ruyinis conf. 48. num. 11. lib. 1. Rodrig. de redditib. lib. 2. quæſi. 22. num. 37. Secūs si non consentiant, quia dominus concedens nouiter emphytensem, & pater accipiens pro se, & filii, ex intervallo non possunt recedere à contracto in prædictum vocatum, ut patet in donatione fenni facta & perfecta, quæ non potest restituari. I. *perfetta, C. de donat, que sub modo.* Sic Ripain l. *fin. quæſi* 34. C. de reuocand. donation. Socin. conf. 66. incipit. *Frustra dubio ad fin. vol. t. Ratio quia requiratur consensus eorum, quantum intereat;* alia non possunt recedere contraheentes constata intit: ut h[ab]et[ur] in l. fin. ff. de pati, que si habet, ibi. Sed verius est fenni acquisitionem fidei ossari pati excepit, velut in ei[us]m[us] ex torqueri non posse: h[ab]entus lex. Accedit l. *fecit, sed ff. de novat.* & l. id quod uisstram, ff. de regul. iur. Bald. Angel. & Paul. de Calſtr. in l. app[ar]it Iulianum, ff. de legat. 1. Iason conf. 113. incipit. In *præmissa*, vers. *Confirman[do] predicit*, vol. 1.

Nec refut[er] quidquam, si obicias hoc ius filii competens, sive illis à parte quæ situm; nec te, sed spe illis adiutorere: quia hoc ius quale quale illud sit, non potest tolli filii à patre potest perfecitam fenni stipulacionem pro aliis interpositam: ut bene tradit Andreas de Ilemnia, cap. 1. 5. hoc quoque, de fenn. *successione.* Cyrus in l. 1. *Cod. de liberis.* ff. 20. 21. *lib. 1. ff. 20. 21.* *ff. 20. 21.* *lib. 2. ff. 20. 21.* *lib. 3. ff. 20. 21.* *lib. 4. ff. 20. 21.* *lib. 5. ff. 20. 21.* *lib. 6. ff. 20. 21.* *lib. 7. ff. 20. 21.* *lib. 8. ff. 20. 21.* *lib. 9. ff. 20. 21.* *lib. 10. ff. 20. 21.* *lib. 11. ff. 20. 21.* *lib. 12. ff. 20. 21.* *lib. 13. ff. 20. 21.* *lib. 14. ff. 20. 21.* *lib. 15. ff. 20. 21.* *lib. 16. ff. 20. 21.* *lib. 17. ff. 20. 21.* *lib. 18. ff. 20. 21.* *lib. 19. ff. 20. 21.* *lib. 20. ff. 20. 21.* *lib. 21. ff. 20. 21.* *lib. 22. ff. 20. 21.* *lib. 23. ff. 20. 21.* *lib. 24. ff. 20. 21.* *lib. 25. ff. 20. 21.* *lib. 26. ff. 20. 21.* *lib. 27. ff. 20. 21.* *lib. 28. ff. 20. 21.* *lib. 29. ff. 20. 21.* *lib. 30. ff. 20. 21.* *lib. 31. ff. 20. 21.* *lib. 32. ff. 20. 21.* *lib. 33. ff. 20. 21.* *lib. 34. ff. 20. 21.* *lib. 35. ff. 20. 21.* *lib. 36. ff. 20. 21.* *lib. 37. ff. 20. 21.* *lib. 38. ff. 20. 21.* *lib. 39. ff. 20. 21.* *lib. 40. ff. 20. 21.* *lib. 41. ff. 20. 21.* *lib. 42. ff. 20. 21.* *lib. 43. ff. 20. 21.* *lib. 44. ff. 20. 21.* *lib. 45. ff. 20. 21.* *lib. 46. ff. 20. 21.* *lib. 47. ff. 20. 21.* *lib. 48. ff. 20. 21.* *lib. 49. ff. 20. 21.* *lib. 50. ff. 20. 21.* *lib. 51. ff. 20. 21.* *lib. 52. ff. 20. 21.* *lib. 53. ff. 20. 21.* *lib. 54. ff. 20. 21.* *lib. 55. ff. 20. 21.* *lib. 56. ff. 20. 21.* *lib. 57. ff. 20. 21.* *lib. 58. ff. 20. 21.* *lib. 59. ff. 20. 21.* *lib. 60. ff. 20. 21.* *lib. 61. ff. 20. 21.* *lib. 62. ff. 20. 21.* *lib. 63. ff. 20. 21.* *lib. 64. ff. 20. 21.* *lib. 65. ff. 20. 21.* *lib. 66. ff. 20. 21.* *lib. 67. ff. 20. 21.* *lib. 68. ff. 20. 21.* *lib. 69. ff. 20. 21.* *lib. 70. ff. 20. 21.* *lib. 71. ff. 20. 21.* *lib. 72. ff. 20. 21.* *lib. 73. ff. 20. 21.* *lib. 74. ff. 20. 21.* *lib. 75. ff. 20. 21.* *lib. 76. ff. 20. 21.* *lib. 77. ff. 20. 21.* *lib. 78. ff. 20. 21.* *lib. 79. ff. 20. 21.* *lib. 80. ff. 20. 21.* *lib. 81. ff. 20. 21.* *lib. 82. ff. 20. 21.* *lib. 83. ff. 20. 21.* *lib. 84. ff. 20. 21.* *lib. 85. ff. 20. 21.* *lib. 86. ff. 20. 21.* *lib. 87. ff. 20. 21.* *lib. 88. ff. 20. 21.* *lib. 89. ff. 20. 21.* *lib. 90. ff. 20. 21.* *lib. 91. ff. 20. 21.* *lib. 92. ff. 20. 21.* *lib. 93. ff. 20. 21.* *lib. 94. ff. 20. 21.* *lib. 95. ff. 20. 21.* *lib. 96. ff. 20. 21.* *lib. 97. ff. 20. 21.* *lib. 98. ff. 20. 21.* *lib. 99. ff. 20. 21.* *lib. 100. ff. 20. 21.* *lib. 101. ff. 20. 21.* *lib. 102. ff. 20. 21.* *lib. 103. ff. 20. 21.* *lib. 104. ff. 20. 21.* *lib. 105. ff. 20. 21.* *lib. 106. ff. 20. 21.* *lib. 107. ff. 20. 21.* *lib. 108. ff. 20. 21.* *lib. 109. ff. 20. 21.* *lib. 110. ff. 20. 21.* *lib. 111. ff. 20. 21.* *lib. 112. ff. 20. 21.* *lib. 113. ff. 20. 21.* *lib. 114. ff. 20. 21.* *lib. 115. ff. 20. 21.* *lib. 116. ff. 20. 21.* *lib. 117. ff. 20. 21.* *lib. 118. ff. 20. 21.* *lib. 119. ff. 20. 21.* *lib. 120. ff. 20. 21.* *lib. 121. ff. 20. 21.* *lib. 122. ff. 20. 21.* *lib. 123. ff. 20. 21.* *lib. 124. ff. 20. 21.* *lib. 125. ff. 20. 21.* *lib. 126. ff. 20. 21.* *lib. 127. ff. 20. 21.* *lib. 128. ff. 20. 21.* *lib. 129. ff. 20. 21.* *lib. 130. ff. 20. 21.* *lib. 131. ff. 20. 21.* *lib. 132. ff. 20. 21.* *lib. 133. ff. 20. 21.* *lib. 134. ff. 20. 21.* *lib. 135. ff. 20. 21.* *lib. 136. ff. 20. 21.* *lib. 137. ff. 20. 21.* *lib. 138. ff. 20. 21.* *lib. 139. ff. 20. 21.* *lib. 140. ff. 20. 21.* *lib. 141. ff. 20. 21.* *lib. 142. ff. 20. 21.* *lib. 143. ff. 20. 21.* *lib. 144. ff. 20. 21.* *lib. 145. ff. 20. 21.* *lib. 146. ff. 20. 21.* *lib. 147. ff. 20. 21.* *lib. 148. ff. 20. 21.* *lib. 149. ff. 20. 21.* *lib. 150. ff. 20. 21.* *lib. 151. ff. 20. 21.* *lib. 152. ff. 20. 21.* *lib. 153. ff. 20. 21.* *lib. 154. ff. 20. 21.* *lib. 155. ff. 20. 21.* *lib. 156. ff. 20. 21.* *lib. 157. ff. 20. 21.* *lib. 158. ff. 20. 21.* *lib. 159. ff. 20. 21.* *lib. 160. ff. 20. 21.* *lib. 161. ff. 20. 21.* *lib. 162. ff. 20. 21.* *lib. 163. ff. 20. 21.* *lib. 164. ff. 20. 21.* *lib. 165. ff. 20. 21.* *lib. 166. ff. 20. 21.* *lib. 167. ff. 20. 21.* *lib. 168. ff. 20. 21.* *lib. 169. ff. 20. 21.* *lib. 170. ff. 20. 21.* *lib. 171. ff. 20. 21.* *lib. 172. ff. 20. 21.* *lib. 173. ff. 20. 21.* *lib. 174. ff. 20. 21.* *lib. 175. ff. 20. 21.* *lib. 176. ff. 20. 21.* *lib. 177. ff. 20. 21.* *lib. 178. ff. 20. 21.* *lib. 179. ff. 20. 21.* *lib. 180. ff. 20. 21.* *lib. 181. ff. 20. 21.* *lib. 182. ff. 20. 21.* *lib. 183. ff. 20. 21.* *lib. 184. ff. 20. 21.* *lib. 185. ff. 20. 21.* *lib. 186. ff. 20. 21.* *lib. 187. ff. 20. 21.* *lib. 188. ff. 20. 21.* *lib. 189. ff. 20. 21.* *lib. 190. ff. 20. 21.* *lib. 191. ff. 20. 21.* *lib. 192. ff. 20. 21.* *lib. 193. ff. 20. 21.* *lib. 194. ff. 20. 21.* *lib. 195. ff. 20. 21.* *lib. 196. ff. 20. 21.* *lib. 197. ff. 20. 21.* *lib. 198. ff. 20. 21.* *lib. 199. ff. 20. 21.* *lib. 200. ff. 20. 21.* *lib. 201. ff. 20. 21.* *lib. 202. ff. 20. 21.* *lib. 203. ff. 20. 21.* *lib. 204. ff. 20. 21.* *lib. 205. ff. 20. 21.* *lib. 206. ff. 20. 21.* *lib. 207. ff. 20. 21.* *lib. 208. ff. 20. 21.* *lib. 209. ff. 20. 21.* *lib. 210. ff. 20. 21.* *lib. 211. ff. 20. 21.* *lib. 212. ff. 20. 21.* *lib. 213. ff. 20. 21.* *lib. 214. ff. 20. 21.* *lib. 215. ff. 20. 21.* *lib. 216. ff. 20. 21.* *lib. 217. ff. 20. 21.* *lib. 218. ff. 20. 21.* *lib. 219. ff. 20. 21.* *lib. 220. ff. 20. 21.* *lib. 221. ff. 20. 21.* *lib. 222. ff. 20. 21.* *lib. 223. ff. 20. 21.* *lib. 224. ff. 20. 21.* *lib. 225. ff. 20. 21.* *lib. 226. ff. 20. 21.* *lib. 227. ff. 20. 21.* *lib. 228. ff. 20. 21.* *lib. 229. ff. 20. 21.* *lib. 230. ff. 20. 21.* *lib. 231. ff. 20. 21.* *lib. 232. ff. 20. 21.* *lib. 233. ff. 20. 21.* *lib. 234. ff. 20. 21.* *lib. 235. ff. 20. 21.* *lib. 236. ff. 20. 21.* *lib. 237. ff. 20. 21.* *lib. 238. ff. 20. 21.* *lib. 239. ff. 20. 21.* *lib. 240. ff. 20. 21.* *lib. 241. ff. 20. 21.* *lib. 242. ff. 20. 21.* *lib. 243. ff. 20. 21.* *lib. 244. ff. 20. 21.* *lib. 245. ff. 20. 21.* *lib. 246. ff. 20. 21.* *lib. 247. ff. 20. 21.* *lib. 248. ff. 20. 21.* *lib. 249. ff. 20. 21.* *lib. 250. ff. 20. 21.* *lib. 251. ff. 20. 21.* *lib. 252. ff. 20. 21.* *lib. 253. ff. 20. 21.* *lib. 254. ff. 20. 21.* *lib. 255. ff. 20. 21.* *lib. 256. ff. 20. 21.* *lib. 257. ff. 20. 21.* *lib. 258. ff. 20. 21.* *lib. 259. ff. 20. 21.* *lib. 260. ff. 20. 21.* *lib. 261. ff. 20. 21.* *lib. 262. ff. 20. 21.* *lib. 263. ff. 20. 21.* *lib. 264. ff. 20. 21.* *lib. 265. ff. 20. 21.* *lib. 266. ff. 20. 21.* *lib. 267. ff. 20. 21.* *lib. 268. ff. 20. 21.* *lib. 269. ff. 20. 21.* *lib. 270. ff. 20. 21.* *lib. 271. ff. 20. 21.* *lib. 272. ff. 20. 21.* *lib. 273. ff. 20. 21.* *lib. 274. ff. 20. 21.* *lib. 275. ff. 20. 21.* *lib. 276. ff. 20. 21.* *lib. 277. ff. 20. 21.* *lib. 278. ff. 20. 21.* *lib. 279. ff. 20. 21.* *lib. 280. ff. 20. 21.* *lib. 281. ff. 20. 21.* *lib. 282. ff. 20. 21.* *lib. 283. ff. 20. 21.* *lib. 284. ff. 20. 21.* *lib. 285. ff. 20. 21.* *lib. 286. ff. 20. 21.* *lib. 287. ff. 20. 21.* *lib. 288. ff. 20. 21.* *lib. 289. ff. 20. 21.* *lib. 290. ff. 20. 21.* *lib. 291. ff. 20. 21.* *lib. 292. ff. 20. 21.* *lib. 293. ff. 20. 21.* *lib. 294. ff. 20. 21.* *lib. 295. ff. 20. 21.* *lib. 296. ff. 20. 21.* *lib. 297. ff. 20. 21.* *lib. 298. ff. 20. 21.* *lib. 299. ff. 20. 21.* *lib. 300. ff. 20. 21.* *lib. 301. ff. 20. 21.* *lib. 302. ff. 20. 21.* *lib. 303. ff. 20. 21.* *lib. 304. ff. 20. 21.* *lib. 305. ff. 20. 21.* *lib. 306. ff. 20. 21.* *lib. 307. ff. 20. 21.* *lib. 308. ff. 20. 21.* *lib. 309. ff. 20. 21.* *lib. 310. ff. 20. 21.* *lib. 311. ff. 20. 21.* *lib. 312. ff. 20. 21.* *lib. 313. ff. 20. 21.* *lib. 314. ff. 20. 21.* *lib. 315. ff. 20. 21.* *lib. 316. ff. 20. 21.* *lib. 317. ff. 20. 21.* *lib. 318. ff. 20. 21.* *lib. 319. ff. 20. 21.* *lib. 320. ff. 20. 21.* *lib. 321. ff. 20. 21.* *lib. 322. ff. 20. 21.* *lib. 323. ff. 20. 21.* *lib. 324. ff. 20. 21.* *lib. 325. ff. 20. 21.* *lib. 326. ff. 20. 21.* *lib. 327. ff. 20. 21.* *lib. 328. ff. 20. 21.* *lib. 329. ff. 20. 21.* *lib. 330. ff. 20. 21.* *lib. 331. ff. 20. 21.* *lib. 332. ff. 20. 21.* *lib. 333. ff. 20. 21.* *lib. 334. ff. 20. 21.* *lib. 335. ff. 20. 21.* *lib. 336. ff. 20. 21.* *lib. 337. ff. 20. 21.* *lib. 338. ff. 20. 21.* *lib. 339. ff. 20. 21.* *lib. 340. ff. 20. 21.* *lib. 341. ff. 20. 21.* *lib. 342. ff. 20. 21.* *lib. 343. ff. 20. 21.* *lib. 344. ff. 20. 21.* *lib. 345. ff. 20. 21.* *lib. 346. ff. 20. 21.* *lib. 347. ff. 20. 21.* *lib. 348. ff. 20. 21.* *lib. 349. ff. 20. 21.* *lib. 350. ff. 20. 21.* *lib. 351. ff. 20. 21.* *lib. 352. ff. 20. 21.* *lib. 353. ff. 20. 21.* *lib. 354. ff. 20. 21.* *lib. 355. ff. 20. 21.* *lib. 356. ff. 20. 21.* *lib. 357. ff. 20. 21.* *lib. 358. ff. 20. 21.* *lib. 359. ff. 20. 21.* *lib. 360. ff. 20. 21.* *lib. 361. ff. 20. 21.* *lib. 362. ff. 20. 21.* *lib. 363. ff. 20. 21.* *lib. 364. ff. 20. 21.* *lib. 365. ff. 20. 21.* *lib. 366. ff. 20. 21.* *lib. 367. ff. 20. 21.* *lib. 368. ff. 20. 21.* *lib. 369. ff. 20. 21.* *lib. 370. ff. 20. 21.* *lib. 371. ff. 20. 21.* *lib. 372. ff. 20. 21.* *lib. 373. ff. 20. 21.* *lib. 374. ff. 20. 21.* *lib. 375. ff. 20. 21.* *lib. 376. ff. 20. 21.* *lib. 377. ff. 20. 21.* *lib. 378. ff. 20. 21.* *lib. 379. ff. 20. 21.* *lib. 380. ff. 20. 21.* *lib. 381. ff. 20. 21.* *lib. 382. ff. 20. 21.* *lib. 383. ff. 20. 21.* *lib. 384. ff. 20. 21.* *lib. 385. ff. 20. 21.* *lib. 386. ff. 20. 21.* *lib. 387. ff. 20. 21.* *lib. 388. ff. 20. 21.* *lib. 389. ff. 20. 21.* *lib. 390. ff. 20. 21.* *lib. 391. ff. 20. 21.* *lib. 392. ff. 20. 21.* *lib. 393. ff. 20. 21.* *lib. 394. ff. 20. 21.* *lib. 395. ff. 20. 21.* *lib. 396. ff. 20. 21.* *lib. 397. ff. 20. 21.* *lib. 398. ff. 20. 21.* *lib. 399. ff. 20. 21.* *lib. 400. ff. 20. 21.* *lib. 401. ff. 20. 21.* *lib. 402. ff. 20. 21.* *lib. 403. ff. 20. 21.* *lib. 404. ff. 20. 21.* *lib. 405. ff. 20. 21.* *lib. 406. ff. 20. 21.* *lib. 407. ff. 20. 21.* *lib. 408. ff. 20. 21.* *lib. 409. ff. 20. 21.* *lib. 410. ff. 20. 21.* *lib. 411. ff. 20. 21.* *lib. 412. ff. 20. 21.* *lib. 413. ff. 20. 21.* *lib. 414. ff. 20. 21.* *lib. 415. ff. 20. 21.* *lib. 416. ff. 20. 21.* *lib. 417. ff. 20. 21.* *lib. 418. ff. 20. 21.* *lib. 419. ff. 20. 21.* *lib. 420. ff. 20. 21.* *lib. 421. ff. 20. 21.* *lib. 422. ff. 20. 21.* *lib. 423. ff. 20. 21.* *lib. 424. ff. 20. 21.* *lib. 425. ff. 20. 21.* *lib. 426. ff. 20. 21.* *lib. 427. ff. 20. 21.* *lib. 428. ff. 20. 21.* *lib. 429. ff. 20. 21.* *lib. 430. ff. 20. 21.* *lib. 431. ff. 20. 21.* *lib. 43*

Sed quis alicui, s. de loco, t. per text. ibi, afferunt non posse accipientem filii, & si quis emphyteusum, in qua stipulatio est pro illis, de ea disponere, nec in manu dominii renunciare in praeditiū illorum, quam sententiam tanquam communem tradidit. Decius conf. 159. incipit. Primum non videtur, col. 1. vers. ultima, non obstat. & Alex. conf. 106. vol. 4. vers. nec enim obstat, addit Bald. int. qui se parvus, C. unde liberi, filios, qui acquisuerant ex stipulatione paterna posse renuntiationem à parte factam impugnare, ac expugnare consilio iuramento; quoniam hæredes sunt.

Et confirmo idem; quoniam secundum communem aliquid aleti donet prædicti, seu domos, ut post eius motrem Monasterio habe omnia reddit, post donationem perfectam, & ius Monasterii qui sustinuit, non potest liberare illum ab obligatione redendi prædia, seu domos Monasterio, per ext. expellendum in I. questione, C. de donat. sub modo, sic Rodericus Suares in I. questione in prioribus, quæf. 8. num. 1. C. de insuffici. testam. & allegat. 19. post Paul. in I. si pereuniam, in princip. & ibi Roman. ff. de condit. ob causam.

Proinde conclusio sit indistincta, patrem etiam primus sit acquirens, non posse in praeditiū filiorum, pro quibus stipulatis est, alienare emphyteusum nouam, nisi pro tempore vita sua; sic Ruy. d. conf. 48. num. 1. lib. 1. quia est de pacto, & prouidentia, siue etiam est antiqua; idem Ruy. conf. 21. 4. num. 4. sequitur Bartol. pater in remiss. lib. 4. tit. 18. num. 4. & fol. 77. & Bartolafilius in suo addicamen. ad remiss. fol. 1. num. 92. multis veroque loco citatis. Idem in fidelis probat Franc. Sonsbeck de feud. 3. p. pag. 261. num. 11. irridicisque, ac illudit discrimen interpositum ab aliquibus inter feudum antiquum, & nouuadem confirmat Valasc. d. graff. 49. num. 6. sororj qui mei habendam ratiōne, vbi fatur hanc opinionem esse tecepitorem, durumque fibi videti, ut auferatur filio sine culpa sua, & sine vlo facto vitilis actio, quam pater sibi, & filiis ob stipulationem interpositam conquisiuit: inād adhortatoribz, et caucant ab Alex. Gorazd. Scallis, qui dicunt posse patrem praeditiū filium in alienam emphyteusum; id enim air Valasc. falso esse, & opinionem contrarium esse magis coenuntur.

Item aduersari partis Autores, concedentes posse primū acquirentem noutier emphyteusum nocere filii, negant posse præjudicare, si emphyteus est antiqua, quando pater non est auctor acquisitionis, sine dubio non poterit filii inferte praeditiū; sic Alex. d. conf. 106. num. 8. lib. 4. Ruy. conf. 48. lib. 1. num. 11. Iul. Clas. 5. emphyteus. quæf. 1. 6. num. 1. & hoc esse ab aliis villa contraepta, hinc Gratius in conf. 12. num. 9. lib. 1. Inād etiam sit noua emphyteus, & pater primus acquirens, non potest fieri filii prædictiū etiam cum consentiū dominicali; quod dicunt esse verius Rom. conf. 13. num. 1. Gratios lib. 1. conf. 1. num. 4. Propositus in cap. 1. de probab. feud. alien. num. 211. & 216. ex quo num. 166. caret haec pars negans difficultatem, si pater sit mortuus, vel dominus: quod etiam probant Bartol. in Ambro. si quaeruntur, si permitt. vers. inveniatur queri. C. de factos. Eccles. Calfan in Catalog. glori. num. 1. p. fol. 18. vers. non vero legimus de armis, in conclus. 43. dicens non posse filios priuari iure iam quod fecit; & nota Bald. in I. si consilante, vlt. not. Col. de donat. arm. neque vi firmat non posse tolli usque quae sit, etiam ita sperrito;

Ex supradictis constat posse patrem prædicare filios in alienatione emphyteusis hæreditariis, que sunt acquisita profecto, & pro barbitibz, vel priuato, & quibus dederit, vel profecto, & quibuscumque has liberas, quia haec bona sepius nasquuntur bonorum allodium,

potius quam emphyteusis: sic Iul. Clas. serbo. Emphyteusis. q. 16. vers. in premisū dies, que relatio est abique contraepta, siue emphyteusis sit noua, in qua acquirens est primus emphyteuta, sive antiqua habens originem ab alio ascendentē: concordat Alex. conf. 18. num. 1. lib. 5. ex eo quid emphyteusum hæreditariis filios obtinere non potest, nisi sit heres, vt bene notar Valasc. de loc. emphyt. quæf. 44. & 49. num. 3. cdm certi laici sit filium vi hæredem non posse contradicere factū pactis, l. cdm a mare, C. de rei vend. nec posse infingere mandatum illius, etiam si inuentarum conficiantur si ultra hæreditariam emphyteusis quidquam ex bonis partis fuit consequtus, non potest impugnare factū pactis. Atilde. decif. 1. 4. oxx num. 7. Ruy. conf. 1. num. 1. lib. quia vi non possit resister factū defensū, factū est quid sit heres in aliquo ultra emphyteusis hæreditariis.

Quod si emphyteusis sit ex bonis Cotone? Respondeo non posse ab extraneis possideri; sed tandem ad filio, ita ut ad extraneos non deueniat: ita de iur. Luisano lib. 1. ereditate. 35. num. 3. vñque ad 7. & tradit. Pinel. in d. p. leg. 1. C. de transm. num. 93. vers. ex eisdem maiore perscrutata, ad fin. potest tamen diuidi ut zelatione inter filios, & hæredes de funda, in ista Ordin. Lofitanam lib. 4. tit. 36. num. 1. Quod procedit in bonis regalibus, telle Gamo decif. 2. 33. num. 4. & probatur ex dilect. 11. 36. num. 6. E quarto ad præcas, que faret frater dei bens da Cora em pfecto, quare nobis aqueremos duo nos freres de pfectis particularibus, & apertis in lib. 1. lib. 15. num. 7. vers. E se regulamentum todo cum contrahentes de pfectis priuatis, cum ergo d. n. 16. lib. 4. statutus quid emphyteusis priuata pro hæredibus diuidatur pecuniationem, plane liquet idem posse fieri in bonis regalibus, dummodo emphyteusis apud vnum maneat.

§ IX.

Vtrum emphyteusis concessa filiis, & nepotibus masculis comprehendet filias, & carum deludentes masculos.

E P I T O M E.

1. *Nepotes ex feminis non veniant ad hanc emphyteusis. q. num. 8.*
2. *Negre etiam veniant si concessa sit pro his qui veniunt ex feminis.*
3. *Concessio filiis, & nepotibus excludit feminas ex masculis progenitis.*
4. *Probabile est concessione fallam filiis, & nepotibus excludi ad filias, & nepotas.*
5. *Appellatio filiarum mares, & feminæ intelleguntur.*
6. *Concessio falla Bona pro se, & filiis, non excludit filias.*
7. *Probabile est concessione fallam Titio, & eius generi, excludere feminas.*
8. *Nepotes filia non excluduntur, excludi vero est probabile. q. num. 9.*
9. *Ex matre inhabili nascitur filia habili.*
10. *Nepotes ex masculis preferuntur nepotibus ex feminis progenitis.*
11. *Concessio accepta pre se, & quibuscumque masculis, etiam ex feminis progenitis comprehendit.*
12. *Concessio falla descendens per lineam masculinam, excludit descendentes per lineam femininam.*

+56 Part.III.Lib.VI.de obligat parentum.

14 Diffusio in sonorem agnatorum ac comprehendens agnatos.

- 1.** **P**rima conclusio: omisiss disputationibus dieam baciuit, si emphyteusis concedator pro se filii, & nepotibus masculis, nepotes masculi ex filiabus non ventum ad illam. Ratio, quia dominus concedens attendit ad lineam masculinam duxat; proinde voluit excludere non solum filias, sed etiam filios, & nepotes eorum. Gratius conf. 120. num. 6. lib. 1. & est communis opinio, se iste Iason. in L. Gallo, §. annae de leg. num. 10. ff. de liber. & postib. Mantic. de tact. & ambig. tom. 1. lib. 21. tit. 15. num. 15. post Iul. Clar. in §. emphyteusis, queſt. 16. vers. sed si emphyteusis vbi pro hac parte refert, ac sequitur Paul. de Caſtr. conf. 190. num. 4. lib. 2. dicentem concessam pro descendentibus masculis, requirere quodd vocatus ad illam sit; & descendens, & masculis ex masculo, non verò ex feminis; idem est si concessio fuit pro se, & filiis, & nepotibus masculis, & descendentiis per lineam virilem, ut dicitur Gratius, & ceteri sibi relati, quibus accedit Speculum in §. nunc aliqua, queſt. 14. & ceteri etiam opinionis communis: si verò concessio fuit pro his, qui sunt de generatione masculina, qui procedant ex feminis, non obirebant emphyteusis, cum non procedant ex virili generatione, sed ex feminis. At verò feminis ex masculis procreari in emphyteusis succedit: Namica pædagogatis dnum. 15. post Capitum conf. 81. num. 8. quamvis recipiens emphyteusis preteriret masculinam generationem, idem fuitur Capit. ibi, si concedatur pro liberis ex linea masculina descendentiibus, quia sola linea feminina est exclusa, ob vetia illa, per lineam masculinam descendentiibus enim ergo filia quod duxat superest, descendat à parte, & sic ex linea masculina, admittenda est ad emphyteusis; non tamen est admittenda qui natus fuerit ex filia, neque ex nepotie ne per ipsam emphyteusis devolutus ad cognatos, quia sunt inservient concedentes: si Paul. de Caſtr. in L. maritus, num. 5. C. de præc. sequiruſ. Cui, iun. conf. 172. num. 5. vers. & idem base regulam, Ruyu. conf. 126 num. 1. lib. 1. Alex. conf. 1. num. 6. num segment. lib. 3. Item quia loca non incipit a patre, sed in filius consecratur. Specular. de locis. §. nunc aliqua, vers. 140. num. 173. Mantic. lib. 2. tit. 1. 4. num. 17. sed de his clariss. num. 8.
- 3.** Secunda conclusio: Concessio facta filiis, & nepotibus non comprehendit filias, & nepties ex masculis progeniatis est, quod in contractibus masculinum non comprehendit femininum: sic Bald. in L. Gallo, in princip. num. 4. ff. de lib. Barro in L. liberorum, num. 8. de verb. sign. Anchæ, in cap. si quis suadente, 17. q. 4. Item quia, si hoc voluerint concedentes, & acquirentes, id extellent, cum verbum filii, & nepotes, sit anceps, poliuntque accipi secundum propriam, & impriopriam significacionem, telle Ruyu conf. 10. n. 5. lib. 1. & ab aliis nomen masculinum non conceperit femininum ex propria significacione, sed ex interpretatione extensiva, & pronuntiatione, in verbis porrigitur, ff. de verbis signis. & signis, C ad leg. Iul. maleſ. Bartol. post Glos. 1. in d. liberorum, ff. de verbis signis. Proinde nisi aliud aperte videatur, non est recte cunctum in contractibus maximè si sint filii incaſti, ut et si emphyteusis, à propria significacione verborum. Quam nolam conclusio nem tanquam magis communem tradunt Guld. de Suaſ in L. quicunque. C de fern fogit. & in l. si quid id quod, ff. de iur. om. iud. Titaquel, de retrat. lign. 9. r. glosſ. 9. n. 1. c. in l. quid dicitur, num. 24. vers. sed addit. de verbis obligat. Idem coſulua conf. 67. lib. 1. conf. 113. lib. 1. & tanquam certum tenetur in contractibus masculinum non conceperit femininum: sic Roland.
- 4.
- conf. 93. lib. 2. num. 27. vbi plures sequuntur, referens confitiam 76. num. 1. lib. 3. vbi dicitur esse communem tam in confutando, quam in indicando. Menoch. conf. 111. num. 47. Corne. conf. 74. num. 18. lib. 1. & conf. 13. num. 1. lib. 4. Denique quia contractus fit in iustis atque tecipiant inter pretationem, & tantum disponunt, quantum fuit expellere, l. quidquid aſtingenda ff. de verbis obligat. & attendendum est in contractu emphyteutico quid fuet in concordem iuste concedentem, & recipientem emphyteusis, l. ultim. C. de iur. employt. Cracau. conf. 121. idem cum concepito emphyteusis fuerit pro se, & filiis, & sep̄tibus, non extendenda est ad filias, neque ad nepties; quam opinionem tanquam magis receptam & veteram firmat Menoch. l. conf. 111. num. 47. post multos, quos ibi sequuntur, & Gulic. Benedict. in cap. Raynaud. in verbis, duas habent, n. 125. de reglast. Iul. Clar. verbo. Emphyteusis, q. 32. n. 1.
- Tertia conclusio: etiò, secunda conclusio sit vera & magis communis; probabile ramen est emphyteusis conceperit feminis, & nepotibus, extendi ad filias & nepties, ex eo quod masculinum competet comprehendit femininum, ex regula t. quid duxit ff. de leg. 3. idem res non accipit dubia, sed clara. Item quia in materia oſtia masculinum includit femininum, l. si quid id quod, ff. de iuris. om. iudic. & regulariter dispositio ordinis stricte concipitur, cap. 1. de filiis precepto, in 6. L. iuris quod ff. de liber. & postib. Adeo in materia differenti nomine masculo intelligi etiam femininum. Battol. in l. 1. in principio, num. 2. q. ff. de pecul.
- Quinimodo emphyteusis conceperit simpliciter, ad feminas etiam transiſ; secundum §. emphyteusis, in Amb. de non alien. & est communis opinio, ut auctor est Bero, in cap. in prefentia, num. 401. de probacione. Unde nomen filii, & nepotibus, obter intelligi secundum ius commune; cum ergo ius commune non excludat ab emphyteusis feminas, sustinebitur hæc conclusio, & illa duo nomina filios, & nepties, comprehendetur feminas; quod tradit Iul. Clar. verbo, emphyteusis, queſt. 33. vers. sed quid si fuerit, Cracau. conf. 151. vers. sed etiam Bero. queſt. 18. Titaquel de retrat. lign. 9. r. glosſ. 9. num. 181. & probat Pinc. l. 3. C de bon. materna. num. 33. vbi autem opinionem contumiam non elicunt, neque ratione, neque aquilat consonam; & emphyteusis pro filiis, & neptibus concessam, non excludet femininas quod vult Salicet. in l. 1. C de iur. employt. num. 16. Imol. iud. quod dicitur, num. 10. in fin. vers. & sic nota bene, de verbis obligat. Idem Titaquel, hoc vetius purat, quam oppositum, supra num. 106. Iason. in l. 1. C de iur. emphyt. num. 144. Decius in cap. in prefentia, num. 46. litera E. deprobatio, nisi in concessione dicat concedens pro se, & masculo dantem, quia tunc restinetur concessio ad matrem: seclusus si dicetur in emphyteusis Ecclesiastica pro se, & pro filiis tantum, quia hoc non obstante adhuc excederetur ad filias. Imol. in d. l. quod dicitur, num. 10. in fin. Decius in l. feminæ, num. 108. ff. de regul. iur. & Alciat. in l. 1. ff. de verbis obligat.
- Nec viger argumentum, quod contractus emphyteuticus sit stricti iuri, prouide quando dicitur pro filiis, & nepotibus, intelligendum est stricte, hoc est, pro masculis duxat, quia ex §. emphyteusis, in d. Amb. de non alien. si concessio fuit impiamente, & per coconcupisitio pro filiis, & neptibus utriusque sexus; ergo nullem claras hoc cognoscetur, quando emphyteusis concedatur pro se, & filiis, & neptibus, quia fieri extensio ad mores & formas, cum ex sua natura emphyteusis ad masculos, & formas transiſ. Confirmat Cosart. lib. 1. varia cap. 1. 8. num. 1. dicens simpliciter acceptam emphyteusis sine profanam,

fine profanam, fine Ecclesiastica post obitum acceptipientis deuolut ad eius filios, ac nepotes masculos, aut feminas abfque vla sexus distinctione, per d. g. *emphyteum*. Vnde non est audiendum Bald. in cap. 1. dicens nam. 14. quib. mod. fidei confit. pafir. emphyteum alicui concessam non transire ad femininas, argumento fendi, quod pro masculis, non verò pro feminis intelligitur concessum. Quia non valet argumentum à feudo ad emphyteum, quando à iure feudorum aliquid affectar contra ius communis, sicut tradunt Alex. in l. quod dicitur, num. 1. & num. 6. ff. de verbis. obligat. ver. fons patr. & in l. divisione, 3. 6 fundum, num. 1. vers. ftd tu adverste, ff. solut matrem. Bertol. in Litteris Reginis, 3. liberi, num. 6. ff. de oper. libert. Caccialupis in cap. 1. fnd. cognit. art. 10. dif. fculi, 1. 4. p. 1. regal. 32. & optimo Author Pauli in consuetud. Paris, 4. . gl. 5. num. 71. Couat. in cap. 18. num. 1. post plures, vbi at veriorem hanpetem, contra Bald. sequitur Mantica tit. 1. 4. gl. lib. 11. n. 10. vbi tenet legem quæ loquitur de feudo, habete locum in emphyteuſi quando continet incommunem quæ regula est infallibilis, teste Corneo emf. 6. 7. n. 8. lib. 2. & Curt. sum. de fnd. p. 1. quæff. 1. num. 8. Et ex quod erant in contractibus masculinum sub appellatu nomine comprehendendi femininum, vt plauuit Salyceto in d. l. 1. C. de inv. emphyt. q. 12. & 17. Angel. in l. item videndum, 5. 1. ff. de per. hered. & Titaquiel. d. gl. 9. num. 106. & quamvis prior sententia magis communis sit, vt diximus in secunda conclusione; mihi fata superque placet hæc terria conclusio, cum sit maximè consona; dispositioni legum Lassiniæ lib. 4. tit. 6. num. 2. & tit. 7. num. 6. vbi nomine filiorum intelliguntur etiam filiae, at filii non extansibus, conceperuntur nepotes, seu neptes.

Ex dictis lequit ut idem esse dicendum de emphyteuſi contra illa pro. & liber., quia appellatione liberorum matres & feminæ intelliguntur propriæ, l. sed si hac, & liber., il. 1. ff. de in ius vocant. & comprehenditur nepos ex illa, l. 1. de condit. infers. ex Anch. cap. 1. 3. Alex. conf. 6. num. 6. cum sequent. & conf. 8. num. 14. & 1. lib. 1. Roland. à Valle emf. 9. 1. & sequent. lib. 4. Nam liberorum nomen non repertor in genere feminino, liberorum & de verbis signif. promide si qui accipiat sibi emphyteum, & eis liber., nepotibus ex filia intelliguntur emphyteuis concessio, l. cognoscere, & liberorum, ff. de verbis. sign. Vnde potest etiam esse locum matris, quandoquidem datur filio ex illa, & alias esse absudum eam excludere, & admittere nepotes ex illa, l. si vna mater, vers. non liber. C. de bon. matern. & ita in terminis resolutus Imol. in quod dicitur, num. 1. vers. item pater ex predicto, de verbis. obligat. Iason in l. si quis id quod num. 1. 5. vers. limita quanter modi, ff. de iurid. emf. in d. Idem concessio de concessione emphyteutica fulcepta pro. & pro posteris, quia posteriorum nomine veniente etiam libert. quod bis verbis, 1. de legat. 1. Couat. in cap. Raynald. in princip. de tertium. Bezo. conf. 1. 2. num. 6. lib. 2. & Decius in conf. 1. 2. num. 1. & conf. 1. 2. num. 6. vers. secundum responderetur. Nec facit contra nostram resolutionem l. 1. in fin. de inv. immunitate quia calis est de priuilegio contra ius commune, quod cùm sit contra publicam utilitatem, non procedit in alio priuilegio: ita Alex. in l. quid perfonale, num. 1. & 6. & Paul. Calter. in L. marina, sub num. 1. ff. sicut marina.

Concluſio quarta sit. Si dominus concedat emphyteum Bettæ pro. & filiis, & nepotibus, positione feminina eam concurrit vt trudit in simili Bald. in cap. quod Ecclesiæ, num. 4. 1. vers. non revertit, de confit. & probatur exemplo illegitimis, quia quamvis emphyteum Ecclesiastica regulariter ad illum non transire, si à principio illegitimo concedatur. alii etiam illegitimi concessa creditur, quia cuiuslibet

actus ortum, & natio ita tem consideramus tanquam redicem ceterorum actuum pro futuro tempore, vt habeatur in cap. 1. 6. ex eadem, de lege Corradi, & ab exordio tituli posteriorē formamus euentum. l. 1. C. de impost. lacrat. descript. lib. 10. Iason in L. generaliter, ff. chm. arem, num. 1. 1. de iustit. & subiit. & origo co-liber enti inspicitur: ignis in noctis casu poliūne feminæ succedere; cum ab initio feminæ, pro. & filiis, suscipit emphyteum: sic Mantic. de tacit. & ambig. lib. 2. 2. n. 1. 4. n. 3.

Conclusio quinta: quando concessio emphyteuſis fit alieni, & eas generatione, & generi probabile est concessionem feminas, & descendentes eorum excludere, eo quid nepos, & neptis ex filia pon. venient ab hispe per masculinam lineam, sed per femininam; & consequenter non sunt de generatione sui materni, l. liberas, in fin. ff. de fera, & l. 1. in fin. ff. de iur. immunit. sequitur Bald. in conf. 40. incipit, Quidam magnus nobilis, col. 1. vers. sed ipsi nepotes, lib. 3. dicens neptes ex filia non dici de generatione sui materni, eo quid generatione incipit a patre, non verò à matre, & in l. 1. C. de iur. emphyt. num. 7. addens emphyteum Ecclesiastica concessam vsque ad quartam generationem, non consumere filios filiarum, idem tradit. Cornetus conf. 1. 30. num. 3. lib. 1. de emphieuli concessa generationi, vt non defecatos ad nepotem ex filia, & clariss. idem dicit Illema in cap. 1. col. 5. de concess. fnd. concessum nempe geneti alicuius, non deuoluti ad descendentes ex filia. Bartab. in l. c. omni. conf. num. 1. 10. C. de fidei commiss. Q. Curt. ign. in tract. fnd. in prima particula secunda pars. princip. num. 1. 6. & probatur ex traditis à Laurentio de Paltatius inter al. quod filiulum masculum feminæ non succedant, num. 1. 5. filiante neptes ex filia non dici, nec nominaari de generatione sui materni: quod etiam tenet Menuch. conf. 1. 26. num. 90. post Fuligo. in l. quid huius verbis, 5. vit. ff. de legat. 1. conf. 1. 4. in fin.

Opposita tamen conclusio, quæ affluit emphyteuſis datum alicui, se eius generationi, defeciti feminis, ac eorum filiis, & descendentibus, est certa, de indubitate; quia nomen generationis ad feminas, & ad masos ex eis denolut ut: ita habeatur in cap. statutum fatus, de heret. in 6. & probatur ex cap. de scibis malecedem lib. Accusatio in 5. alienationi in 1. gl. in Aubert. de non alien. air emphyteum Ecclesiasticali posse concedi vsque ad tertiam generationem numerata persona acquirentis, & non ultra, vt in ff. emphyteum, ed. sit. sed in illo 5. sit expedita mentio de masculis, & de feminis ergo intentum. Idem tensio Azo in d. g. emphyteum, in fin. summa. Idem in intellect Speculat. in eit. de location. 5. nunc aliqua, vers. 1. 5. dum aut nepotes ex filiabus eis de generatione recipiunt. Idem voluit Bald. in l. 1. col. 2. vers. quaro quando per prescriptionem, C. de iur. emphyt. Paul. de Colle. in l. 1. C. de condit. infers. & conf. 100. Vnde quadam prescrift. col. 1. lib. 1. & conf. 1. 16. Supradictum dominus, prob. lib. 1.

Idem dico de appellatione generis comprehendere etiam feminas, & descendentes ex eis; nisi subiecta materia repugnet ex l. 1. 1. & 1. 4. ff. de liber. conf. & l. 1. emphyt. ff. de interd. & releg. & l. liberorum, ibi, cognacionem singularem, iuribus illis verbis, omnibus, qui ex eodem genere ori sunt de verbis. signific. Idem non est ambiguus locus, appellatio generis, seu generationis tam masculos, quam feminas concludit: vt latè probat Titaquiel. de retrat. sign. 1. 1. gl. 9. num. 1. 26. & 1. 28. & refutat ut docent feminas, & descendentes ex eis esse de fanalia, genete, consanguinitate, linea, & parentela; proinde iam in feminis, quæ in innatis esse eandem rationem quod questionem praestent: & faris eis quod non mea

stator tempore mortis sue, addens ibi filium esse præferendum filio fratris suipremotori, quia consideratur ordo gradus, quando agimus de succedito ex dispensatione humana: ut habetur in d.l. cim. ita, q. in fidicemomissione, de leg. 1. & non est considerandum quod filius fratis premotori representet personam fratris premotori, quod attenditur quando succedit ex dispensatione legis; ut in Auditor. cestante, C. de leg. b. card. Secùs quando succedit ex dispensatione humana, ut in nostro casu, quia consideratur affectio, que videtur esse maius ad proximiorem in gradu: ut probatur in d.s. in fidicemomissione, per qua sententia plurimum veget ratio Raphaelis Cimani, in praedicto q. in fidicemomissione, dicentes filium fratris non aliam esse personam patris, nec locum, nisi quando agitur de succedito in hereditate ascendente: sed ubi non tractatur ab hoc, sed de alia successione non concordemente causam hereditati, aut coherentiam causa hereditatis, tunc in conuento non ingreditur nepos locum patris sui. In eadem opinione est nouissimum Mantica de socii, & ambig. lib. 2. tit. 17. num. 9. si emphyteus sit Ecclesiastica, & similesque pro filii curseculi fuerit, & pronepotibus; quia tunc iure hereditario non defertur, sed iure contractus in ea succeditur. Secùs si emphyteus sit privata, que eo modo etiam concilia intelligitur hereditatis: quod etiam Alexand. d. conf. 12. tanquam communem opinionem tradidit num. 1. Q. 5. vers. denique posse, lib. 5. per qua etiam Mantica citat. n. 18. refert se sequitur Rulin conf. 62. lib. 1. & conf. 134. num. 3. & num. 26. lib. 1. & Anton. Gabriel conclus. num. 31. & 34. de success. ab inestat. lib. 1. & alij. Sed ut supra iam diximus cum optime, & bene cum multis, nec concessionem faciemus à primato pro se, & filiis, & nepotibus esse hereditati, sicut debemos in vitaque emphyteusis concessione eodem modo factam semper pattuum esse pro feteri unum filio fratris premotori, etiam de iure communis, quonies tractatus de alia successione, que ad casuam hereditatis, aut affinem illas non pertinet. Cumanus in d.l. cim. ita, q. in fidicemomissione de leg. 1. Rulin. in d.conf. 62. num. 11. in fin. lib. 1. & Ludovicus Bologn. conf. 48. num. 5. bene sentiunt.

9. Quod allatum dictum est in I. Regia Ordin. nostra lib. 4. th. 16. 5. l. ibi. Eunde ouer filio, & filia nostra auera & fere nota, omnia nota, gesto que o neto fera filio, do filio meo virlo, id est, vbi exticerit filius, aut filia, non obelinebit emphyteusim nepos, aut nepitis, quoniam nepos si filius ex filio seniori, propter gradus prerogativam, id est proximiorebus in gradu sunt vocandi, quando plures collectio vocantur Alex. conf. 33. lib. 4. num. 1. Rubeus conf. 16. num. 5. Socin. conf. 86. num. 8. lib. 4. Iure optimo ergo lex Regia vocat primò filios, aut filas, quoniam nepotes, qui remuntes sunt, & filii, & filiz proximiiores igitur, dum existunt, præfetencti sunt in obtinenda emphyteusitate etiam Raphael Cuman. conf. 107. ad medium. Quod idem essent Gozadinos conf. 4. num. 6. & Petralta in Luminaria, in q. in fidicemomissione, de leg. 1. in fidicemomissione successione, & in alia quibus dispensatione ab humana procedente, sicut est emphyteusica, in quibus attenditur gradus præferentialis: secundum quam excludantur nepotes, & filii admittuntur: quidam idem docet Rubeus in I. Galba, q. quidam relict. ff. ut liber. & postea num. 35. & dochilimus Culta in Regis success. pag. 16. ex ut quid in successione emphyteusica pro filiis considerat lex nostra gradus prærogativum, nec admittit representationem, ut bene noruit Costa lib. de Reg. success. pag. 173. & 177. ad fin. quod etiam dixit Pinel. in 1. part. 1. L. d. de bon. matri. a num. 69. & sequunt. & Valalac. de iur. emphyt. quid. 30. num. 5. ad fin. qui ostendit

confidentur concessionem emphyteusis in d.s. 1. ad medium, non pati representationem, perinde nepotes excludi, non solum à filio, sed etiam à filia: ita quis non datur representatione, nisi quando iure universalis hereditatis succeditur, non verò quando iure particulari nominatiois, qualis in emphyteusi succeditur, ut auct. Costa cit. & Roland. à Valle post plures conf. 6. num. 14. tom. ... & in fidicemomissione successione, leundum resolutiorem non est admittenda representatione etiam in fidicemomissione: ac proinde de illo, hec ut emphyteusi resoluendum est, non est admittendo nepotes existentibus filiis, sed filiis: ut Petralta citat ait, Guzadin. d. conf. 4. num. 6. com. Decio conf. 1. num. 1. & alij. secundum quos nulla datum differentia, nec discrimen inter emphyteusum concessum pro se, & pro filiis, & nepotibus; & iure fidicemomissum: cum concilio virtusque non ab universalis iure hereditario, sed ab speciali, seu particulari proficiat; & consequenter in vitaque concessione, nulla reperitur representatio, ut D. Clotes Lusitanus pte allegati statut: id est nepotes nullo modo ingredientur locum parentum, existentibus parentis, aut amitis.

§. VII.

Quenam sit emphyteusis de pacto, & prouidentia? Quae hereditaria?

Quae mixta? Et quomodo differant inter se?

E P I T O M E.

1. Emphyteusis de prouidentia qua dicitur?
2. Emphyteusis hereditaria censetur quando in eius concessione sit membra hereditum.
3. Ecclesiastica hereditaria non transit ad hereditatem, sicut facultaria.
4. Quae sit emphyteusis hereditaria mixta?
5. Emphyteusis Ecclesiastica de iure nostro transit ad extraneum.
6. Concessio tibi fallit, & ruit hereditib; ex tuo corpore decessit, sicut hereditaria simplioris, an de prouidentia?
7. Concessio nulli, & hereditib; mei legitimis est hereditaria.
8. Concessio filii, & filie, est familiaris.
9. Concessio tibi, & filii, & hereditib; secundum formam, & animi prærogativam, est hereditaria mixta.
10. Accepimus emphyteusis hereditariam censetur ad eam hereditaria.
11. Secundum si sit familiaris.
12. Pater potest emphyteusis uni ex filiis prælegare.
13. Filius non potest abstinere emphyteusis primiorem, nisi sit bona pars.

Prima conclusio emphyteusis ex pacto & prouidentia, seu ex familia illa dicitur, in cuius investitura, ac concessione, nullo sit mentio hereditum; nec requiri, ut successores sint heredes: ita Iol. Clat. 5. emphyteus. quid. 16. num. 1. & quid. 17. Bartol. in I. ut infra, q. 9. lib. lib. 1. q. 1. ff. oper. libert. Cou. 2. servar. cap. 1. 8. num. 1. vers. quinta conclusio, & num. 4. Cald. de minister. quid. 11. & quid. 13. num. 33. post plures, quoque ibi referens sequitur, sua priuata, sive Ecclesiastica sit emphyteusis, vitaque ex pacto & prouidentia, seu familiaris est: primum filius succedit eam retinere potest, & repudiare hereditatem, Iol. Clat. & Cald. id est. Molini. lib. 1. de primog. cap. 8. num. 5. Val. sic. de iur. emphyt. quid. 43. num. 2. Pinel. lib. 1. Cet. de bon. matri. part. 3. & n. 84. Infestut

Disp.IX. De nominat. emphy t. §.VII. 349

Infertur hinc omnes has concessiones emphyteutis, & alias huius affines, & sic ex pacto, & de prouidencia. Concedo tibi hanc emphyteutam, vxori, & filiis, & descendantibus; vel concedo in tres generationes; vel tibi, & duobus aliis post te: quia in his concessionibus non requiritur ut successores haeres sit. Item quando conceditur tibi, & liberis tuis: tibi, & generi tuo: tibi, & duabus personis; ita quod tu nomines secundam, & secunda tertiam: tibi, & tuis descendantibus ex corpore tuo genitis, aut legitimis, sine adductis per lineam masculinam, siue per feminam, siue non. Denique ut vno verbo concludam, si nulla in concessione sit mentio de heredibus, censetur de prouidentia, seu familiaris: sic Alexand. conf. 16. num. 4. & conf. 28. num. 18. lib. 5. Decius conf. 18. 5. n. 3. & conf. 28. num. 7. & conf. 19. num. 4. vers. sed proddit. Quod ibi tradit, etiam si concedatur pro libertis, & successoribus quibuscumque masculis: Alciat. in ref. 48. 3. num. 4. & 592. num. 1. Rubeus conf. 85. num. 4. Decius conf. 11. num. 1. & conf. 44. num. 8. & Gozad. conf. 84. num. 1. 5. Molin. tom. 1. de inf. dispu. 47. fol. 142.

Secunda conclusio. De iure Lufitano lib. 4. n. 96. num. 2. 4. vers. Porém se no contracto do aforamento for contrario, &c. illa concessio emphyteutis censetur hereditaria, que fit pro heredibus, & successoribus; vel etiam pro filiis, seu descendantibus heredibus; aut si pro filiis successoribus stipuletur. Dicitur autem hereditaria, ex eo quod non possit obtinere nisi ab herede, siue filius fit, siue quicunque alius: sic Couart. lib. 2. varior. cap. 18. num. 4. & idem eminio diendrum, quod intelligit tam de emphyteuti Ecclesiastica quam profano: Gesta de exp. cap. 12. num. 84. Cald. de nominat. quaff. 23. num. 1. 5. & 14. post moltos quos ibi referens sequitur, Valaf. de iur. emphyt. quaff. 43. num. 1. idem Cald. de nominat. quaff. 22. num. 1. cum sequent. Iul. Clat. d. quaff. 57. Hoc tamen differunt ut inter Ecclesiastica emphyteutum hereditarium, & inter secularium: quod secularis hereditaria transit ad heredes extantos; Iul. Clat. d. emphyteut. quaff. 18. 9. seruiss. cap. 1. num. 6. quia opinio est communis, teste Alexand. in 1. 5. patr. 1. fin. ff. ad Trebel. sequitur Gigas de crimin. lefa Maillat. lib. 1. in rubric. de patr. quaff. 6. num. 6. Cald. de nominat. quaff. 23. num. 3.

Ecclesiastica vero, quamvis hereditaria non transfit ad heredes extantos, idem Iul. Clat. d. num. 6. regulariter; idem verbum pro se, & heredibus, in concessione spoliis comprehendit heredes descendentes, non zetem extantos, si Alex. conf. 56. num. 3. lib. 1. Gozad. conf. 19. num. 6. Affl. decif. 100. num. 1. vbi sic fuisse iudicatum tenet: idem censent Bolog. emf. 84. lib. 1. Decius in cap. in prefatione, post num. 48. vers. ex supra dictis, de probatio. Cald. de nominat. quaff. 21. num. 16. quia de natura emphyteutis est ad extantos non trahit. Affl. vbi proximo, & quantum verbum heredibus continetur extantos in seculari emphyteuti, scilicet in Ecclesiastica: vt bene dixit Socin. lib. 4. conf. 79. num. 5. & 6. que concessa pro successoribus descendebant tantum, non transit ad alios; & ita iudicauit Regius Senatus, teste Gama repugnante decif. 5. num. 4. & 5. nisi concessio emphyteutis Ecclesia fiat cum clausula pro omnibus heredibus; seu pro quibuscumque heredibus; tunc poterit ad heredes extantos transit, authore Socino nepote conf. 71. lib. 1. num. 21. Gozad. conf. 14. num. 12. Roland. à Valle conf. 96. lib. 1. num. 51. Couart. varior. lib. 2. cap. 17. num. 5. Gigas de perf. quaff. 19. Valaf. de iur. emphyt. quaff. 49. num. 9. & Cald. de nominat. quaff. 21. num. 19. cum sequent. Imo si fiat concessio, pro quibus dederis, migrabat ad extra-

eos. Menoch. conf. 4. num. 26. Roland. cito. Curt. iun. conf. 4. num. 4. & conf. 19. num. 11. Mantic. tom. 1. de sacra. & ambig. lib. 2. titul. 9. num. 1. vbi ait transite ad extraneos, si concedatur pro fe, & heredibus quibuscumque; post Hieronym. Gabiel. conf. 76. num. 6. lib. 1. Imol. in l. quod dicuntur num. 14. de verbis obligatis. & Iul. Clat. §. emphyteutis, quaff. 6. vers. sed mancipi potest, Molin. noslet tom. 2. de iustit. dif. p. 469. enclit. 1.

Sed quid dicendum de emphyteuti hereditaria mixta? Respondeo illam vocari, que concedit ali-
cui pro se filiis, & heredibus; cum haec tamen ex-
positio, quod si emphyteutis fit laicus, seu facul-
tatis, & in ea appellatione hereditam veniant ex-
tranee, talis emphyteutis est simpliciter heredita-
ria: aut si emphyteutis Ecclesiastica cum nomine
heredum veniant: duntaxat descendentes, nisi mo-
nitionem alij exprimantur, erit emphyteutis solum
hereditaria mixta, proinde nemo qui haeres non
sit, siue filius, siue non, potest in euceredere. Iul.
Clat. §. ferdam, quaff. 9. num. 8. §. etiam emphyteutis,
quaff. 37. num. 2. & 3. & quaff. 6. num. 5. vbi de hac
re benti distinguunt: Valaf. quaff. 44. num. 9. de iur.
emphyt. vbi addit si concedatur pro fe, libertis,
heredibus, fini copula; tunc non admittit heredes
extantos etiam in profana emphyteuti, & proba-
tur ex Legge Regia, lib. 4. iurid. 96. num. 24. ibi: Sem
facer auq. an de heredibus, & successorib. Molin. tom. 2.
de iust. dispu. 47. fol. 1433. quia est emphyteutis
mixta, & vos heredibus non competentis descendentes,
quibus additur, nec diffunditur ad extan-
teos. Concedat Pinell. l. 1. Cad. de bon matrim. p. 3.
num. 90. illatione quinta, idem successores in illa debet
esse haeres: etlo, si filius; vt ait Bartol. in L. Prato;
§. erit ante, num. 1. ff. vñ bon. rap. lib. 1. qualitas. Alcia-
tus in 1. scindens, num. 9. ff. de verbis obligatis.

Simplicer emphyteutis sub hac forma concessa non est hereditaria simpliciter, sed mixta, Tibi, & heredibus tuis masculis, & de corpore tua marie: dicitur tamen hereditaria simpliciter ad effectum ut nemo succedere possit, nisi qui femei fuerit haeres. Ideo dicit de concessione Tibi, & heredibus tuis legitimis facta; quod si hereditaria ad humum effectum, quia vetum illud legitimus explodus illegitimos, oec au-
feret totum suum a verbo heredibus. Valaf. de iur. emphyt. quaff. 44. num. 16. & 18. Valaficum sequitur Molin. dispu. 47. fol. 1434. Quod si concessio fiat sub hac forma, pro heredibus, & successoribus? Re-
spondet Cald. de nominat. quaff. 21. num. 1. in Regno nostro dici hereditati, per legem nostram, lib. 4. iurid. 96. num. 24. Nam ut sit hereditaria, fatis est ut
concessio fiat pro filiis heredibus; vel pro filiis successoriis; vel pro filiis, seu descendantibus heredibus, probat Molina prolegamus, quia ex illo dicitur heredita-
ria, quia non potest apprehendit nisi ab eo, qui
haeres sit: erit ergo, si facultatis sit, hereditaria
simpliciter; quia nomine successorum intelliguntur
extraeoi iure hereditatio succedentes: sic Molin.
eadem dispu. ad fin. si vero sit Ecclesiastica, &
non fiat mentio de heredibus, erit ex pacto, & ex
prouidentia; si vetò fiat mentio de illis, est heredi-
taria mixta in dubio. Valaf. quaff. 43. num. 4. Cald.
d. quaff. 21. de nominat. num. 1. 4.

Ex dictis sequitur de iure nostro Lufitano bona Ecclesie in emphyteutis concessa transire ad ex-
traneos, quod ius nostrum commune est: secundum gloss. in cap. 1. 5. nos Extraneos, verba, & iuris, de pace Conf. Iason in l. septuag. illa, 9. q. quis, num. 6. ff. de verbis obligationis. Proinde ordinatio dum iubet ordinatio faccendehi, lib. 4. iur. 16. num. 7. ibi: Ete-
mando aliquem bono parafrase pera, seu eridere, & suc-
cessori, id est filii; & lata heredibus, & successoribus,

passara o furo à todos os seus eredeires, intelligitur à D. & citoribus Lusitanis, tam in seculari, quam in Ecclesiastica locum habere; ut ait Gama de cys. 50. v. 5. post Alexand. conf. 9. num. 3. vol. 5. Vnde si matrua institutat hæredem vxorem, illisque relinquit emphyteum etiam Ecclesiasticam obiciantibz fili, & suis hæreditibus, & successoribus, omisso nepote; preferendus est nepos uxori cui sui, & non est dividenda inter ipsam uxorem, & nepotem: quia Lex nostra loquitur de divisione facienda inter descendentes per ultimationem, dummodo illius hæredes fini, non vero ioret nepotem descendenter, & uxorem extantem hæredem: nec obstat Legem Regiam non loqui de emphyteusi Ecclesiastica: Quia oppositum est vetius; & ita fuisse indicatum tradit Gama etiam, num. 2. & receptum est post legem ciuilium disponere de emphyteusi Ecclesiastica, quando agitur de dominio vilii: ha Tiraquel, de retract. lignar. 5. 1. gloss. t. 3. num. 8. Anchast. conf. 43. 1. Paul. Calixt. conf. 194. Vafastura, lib. 1. & alij apud illum. Valalc. de iure emplo. quaf. 17. num. 1. Cald. de potest eligend. cap. 15. num. 34. & 35. vbi ait celsaote Ecclesie præiudicio legem ciuilium Ecclesiasticum emphyteum comprehendendere, & concessionem Ecclesie esse expediendar, secundum Legem Regiam, quia censetur quis co naras ille secundum consuetudinem, & secundum leges patrum: sic Roch. in cap. fin. de consuetud. fol. 50. num. 6. Cornelius conf. 95. lib. 3. num. 2. & conf. 18. post num. 2. idem Cald. de nominar. quaf. 7. num. 11. post multos, quos ibi sequitur, & num. 12. & 13. maximè, quia Lex Regia in utraque Carta, vñl. & ptaxi recepta est: et ibi tradit diuinistica ubi supra, tit. 19. num. 1. dicens post indicati res Ecclesie secundum leges canonibus non contradicentes; ut nos a gloss. in cap. 1. in verb. Adiuuantur, de nos oper. nominat.

6. Sed quid dices, si ita concilio: *Tibi, & hereditibus tuis ex corpore descendentibus;* et item hæreditatior, an ex prouidentia? Diximus supra hanc videlicet hæreditatiam mixiam, sed modo quatinus, so sit simpliciter hæreditaria? Cossart, affirmat d. cap. 18. *vers⁹ post⁹ fœsas opinio Pauli Caffrani⁹* col. 6. Et 7. quam opinionem dicit magis commoneorem. *Sylva conf.* 10. num. 15. & num. 14. & tenet Albert. *Btunus conf.* 14. *Ratio, quo oon possum Titij hæredes emphyteusis Titi obirent;* nisi adecent eius hæreditatim. *Nicolaus ramen Bellon,* conf. 3. num. 1. credit esse conciliobus de familia, & de prouidentia, prolude ac si nomen hereditis additum fuisset: ita *Clement⁹ fengal. 17. Patilus conf.* 10. num. 7. lib. 1. Socin. nepos *conf.* 72. ann. 37. lib. 1. Afflct. lib. 3. *conf. subr.* 14. num. 14. idem Afflct. decif. 14. *anno 10. Decius conf.* 395. num. 6. & *conf.* 187. Et confirmatur ex communī viō loquendi, quo solente homines hæredes vocare descendentes, & agnatos, quos sperant facie fluros perpetuā in emphyteusi, seu in feudo, & maiestate; explosa verbōrum proprietate: ut tradit *Iurisconsul⁹. in Lamen aliter.* q. fin. ff. de legat. 3. non attendentes ad nomen hæreditis; ut vir Decius *conf.* 8. num. 6. & precedent. *Valasec. de iur. emplo. gregi. 44. num. 13.* ad hanc ultimam partem inclinat, si conciliōs forma fiat *pros⁹*, & *hereditibus ex corpore suo natus:* quia verbum, *hereditibus*, filios rāntūm illi comprehendit, quia hæredes non nascuntur, sed à lege efficiuntur, excludominiis quando concilio loquitur *pros⁹*, & *hereditibus nascantur*, magis accedit ad emphyteusis hæreditariam.

Ego tamen ad hoc petitus in mea distinctione, siue emphytesis prima, an Ecclesiastica sit privata, etri omnino hereditaria, poterit ad quoscumque habendos traesic: si vero sit Ecclesiastica, erit etiam hereditaria non simpliciter, sed secundum

dum quid, & consequenter mixta; ita ut non possit pertinere ad filios, & descendentes, qui hæreditare esse noluerint. Ideo non est admittendum Pinell. in d. part. annos. 88. vbi tradit post multos inter le discordes, quos ibi sequitur, esse de prouidentia, non vero hæreditatione: Quia qualitas illa, hereditatis, debet sumi in propria significacione, nec tollit quin descendentes hæredes esse debeant; ita Rubetus conf. i. 8. dicens hoc esse magis commune, nempe esse hæreditationem: Catt. conf. i. 55. Grat. conf. 4. num. 48. &c. num. 5. lib. 1. cum Catrio etiam Alciat. conf. i. 60. num. 1. Affili. decif. 40. quamvis legendō fateatur se habuisse opositionem; esse hæreditationem tamen fuisse iudicatum sapphos referat à grammatis Doctoribus assertoribus ex Bald. in d. cap. 1. de eo qui sibi & hereditibus suis; & Paul. Castr. in l. ex facta, 5. fin. ff. ad Trebior. hanc formam inse-
stutio. Tibi, & tuu hereditibus ex tuo corpore legitimam decesseris, ita hæreditationem; idem Affili. decif. 195. tanquam communem opinionem repetit esse hæreditationem; facit idem Pinell. citat. num. 89. 5. sed in hac specie: vbi censet ex tanta varietate inter Doctores emphyteusum esse hæreditationem ad effudem, ut descendentes, & agnati non possint feendum, aut emphyteusum retinere omilla hæreditate, vbi istam formam concessionis emphyteu-
tice, seu feudalis vocat hæreditationem mixtam; quod admittimus in Ecclesiastica emphyteusi, & ipse admittit ex mente Seribentium, in d. cap. an agnati, vel filii: lege illum num. 90. 5. ex eisdem quatuor, vbi esse mixtam, non quia extant non admittuntur, sed quia requiriunt, ut successiores sint hæredes.

Sequitur ex hac resolutione, concessionem nisi,
& hereditibus meis legitimus, esse hereditatiū: & te-
spondet bui, nabi, & liberū, sed descendentiis,
ad quam emphycitum vocantur filii, dummodo
heredes sint, quae qualitas fuit addita à Domino,
ut necessarij heredes essent: sic Paris. conf. 6. num. 7.
lib. 3. Rimin. conf. 1. 24. num. 1. lib. 1.
num. 1. 1. Decius conf. 8. 5. num. 1. Iul. Clat. 5. emplo-
tensis, quod. 37. vers. aut. verò, vbi vocat illam mixta-
tam ex pacto, & prouidentia, & hereditatiū
secundum quid, quatenus non possit quis in ea
succedere, nisi sit heres. Idem Iul. secundum verbo,
quod. 6. & verbo, Fradum, quod. 9. num. 7. siquidem
huiusmodi concessioēs patrum sunt familiares,
patrum emphycitae hereditatiū, quia ad alios,
quād ad liberos traxit nequeunt; & est com-
munitas resolutione: Alexand. conf. 1. 26. num. 6. lib. 1.
vers. 6. illa verba. Consonat Couart. d. c. 18. col. 6.
& 7. & Bartol. is. 1. ut iniuriantur, si liberi, ff. de
oper. libert. num. 4. vers. sed si. Afflict. decr. 1. 93.
num. 7. & octat Pinell. d. num. 82. vers. ex proceden-
ti, post Rub. in l. Gallus, q. quidam relit, ff. de liber.
& polluti. num. 191. Conueit & Molinae conf. 50.
num. 3. aliter enim otiosè ponetur verbum, heredi-
bus, propter quod Iulius Clatus, 5. fradum, quod. 9.
vers. quandoque, in for. illorum opinione illipulsa-
tur dicendum hanc concessioēm censendum esse
mixtam filiis hereditibus factam; ne cogatur
dicere perperam fuisse adiunctam vocem heredi-
bus: cāmque sententiam viderot magis laudare,
quād oppidunt. Valas. de iur. emplo. quod. 44.
num. 13.

Sequitur secundū, concessionem factam sibi, & suā, intendere magis ad agnitionem & familiam, quam ad successioneū hæreditatim: nam dictio sicut significat familiam, ac sanguine coniunctos; idēc talis concessio est familiaris, ac de ptevidetia; cùm non fiat mentio de hæredibus: sic Vals. cit. num. 15. Cald. de nominis, quaf. 22. num. 3. 5.

Disp.IX. De nominat.emphyt. §.VII. 351

contra Pinel. d. 3. part. num. 89. dicentes nullam esse disfentem inter concessionem pro fato hereditibus, & concessionem pro fato, cum prior illi hereditatis sit; ut etiam etiis Cott. iur. conf. 155. num. 3. postea minime; cum dicto suo designet familiam, quamvis non heredes. *Lmarus*, §. 1. ibi, se si quis alio, ff. de iur. dotatio. Similiter erit concessio hereditatis pro fato, & filius hereditibus ab eius legitur defensoribus. *Valaf.* num. 18. ubi supra, post Paris. conf. 26. lib. 1. id est illam sequetur qui facit heres.

9. Sequitur tertio esse etiam concessionem hereditatam mixtam, que facta fuerit tibi, & filii, & hereditibus, adiuta clausula *scindendum fuisse*, & etiam *praerogativum*, contra Affl. Et. in cap. 1. §. hoc quoque, num. 3. de successione. scindit, dicentes esse de pacto, & prouidencia: sed fallitur, quia verbum hereditibus ibi positum aliquid debet operari, ut bene notar. *Sigilio*. *Lofr.* conf. 1. si adiungas princip. *cum fin.* & *Bald.* in rubr. *Cod. de courabend. emptor.* *Cald. de nominat.* quæff. 22. num. 41. idem ita in *Brun. conf.* 24. col. 1. ex eo quod pro hereditibus facta sit, vbi ait, esse hereditarium, que tibi, & hereditibus tuos maſculis sit, quoniam non impedit esse hereditarium concessionem, sed quam trahunt heredes maſculi, aut maiores nati, dammodo tamen heredes sint. *Vnde* reiſcus *Decius conf.* §. 1. num. 3. quatenus dicit concessionem pro filio, & hereditibus ulli hereditarium; nisi addatur verbum maſculis; quoniam tunc videtur descendentes vocari: sed fallitur: nam verbum, maſculis, vocat descendentes, si heredes sint, & non aliœ.

10. Sequitur quartum, quod accipiens emphyteusum hereditatiam, tenetur ad onera hereditatis, quamvis audeat hereditatem eum beneficio inventari, solumque confitit: quia emphyteusus hereditatis est, & venit talis emphyteusus in petitionem hereditatis: sic *Couart*, lib. 1. varior. cap. 18. num. 4. §. *etiam inferior*; ubi ait hoc esse communem. *Garcia de expref.* cap. 1. §. 83. *Manic.* de tecit. & ambig. rom. 1. lib. 12. tit. 7. lib. 16. *Alexand.* conf. 19. num. 6. *cum sequentib.* lib. 5. quia vita vites hereditatis conuenient, proinde tenebitur vita vites hereditatis, & tenetur satisfacere creditoribus etiam ex ipsa emphyteusi. *Cald. de nominat.* quæff. 14. num. 16. & num. 30. *Valaf.* de iur. emplo. quæff. 14. num. 5. lib. 1. *Clar.* §. *feudum*, quæff. 43. *Gama decif.* 5. quos sequitur Molin. de iug. rem. diffar. 477. ad fin. quod tamen negat *Iul.* *Clar.* d. quæff. 43. ad fin. in emphyteusi non simpliciter hereditaria, sed secundum quid, hoc est, hereditatis mixta, dicens huius heredes professe beneficium inventari, proinde oonvenit satisfacere creditoribus partis ex emphyteusi hereditaria mixta; sed ex aliis bonis, in quibus sunt heres partis: quod etiam dixit *graſt.* 42. *eadem verbo*, *feudum*, num. 14. verf. *faccelline* queri. Sed falsa pace fallitur omnino: quia haec emphyteusus non est omnino ex puto, sed patrum vel familiaris, & partim hereditaria, & non potest quis in ea succeedere, vt probauimus, nisi sit heres; id est accipiens, etiam cum beneficio inventari, tenebitur ad onera hereditatis etiam ex eadem emphyteusi: liberabitur tamen ab aliis oneribus, que sunt propria conscientia inventari. Sic Molin. *vbi supra*, additio cum *Gama d. decif.* 5. num. 4. etiam successores teneri ad onera vitimi possessoris, si emphyteusus etiam de familia suis emper ab eodem vito possessor; nam quoad opera, reputatur emphyteusus hereditas ad defuncto relicta possessori, & quoad melioramenta ab eodem defensori facta.

11. Quod si emphyteusus sit familiaris, seu ex pro-
Fragi Regim. Chriſt. Republ. P. III.

uidentia, nec sit hereditaria; successor in ea cum beneficio inventari adira hereditare, non tenebat solvere debita defuncti, nisi quoniam bona hereditatis aditæ paruerit: ita *Dodores* prælegat, quos sequitur *Mantic.* *citat.* post *Alexand.* d. conf. 19. sequitur *Cardin. Alexand.* post alios is cap. 1. col. fin. *de ex quæ fisi & hered. maſculi.* quod esse comeunatur receptione summat *Couart.* ibi, ad denses, si filius adest hereditatem consecro solemniter inventatio, non teneti ratae habere alienationem. emphyteusis factam à parte, quando emphyteusis non sit hereditaria; fecis ait si emphyteusis, seu feudum sit hereditarium, duennam ad emphyteusis etiam hereditaria, que secundum suam natum, vel secundum legis conventiones, vel ob pactum non potest comeunare extraneis hereditibus, ad extraneos non devoluatur. Hæc *Couart.* ibi.

Illud etiam obiter nota, quando emphyteusis Ecclesiastica est conceſſa filio, & hereditibus, filium hereditem institutum in re certa ad illum non admittit: quoniam defensor iure hereditario, & pro portionibus hereditatis, filius vetò ex re certa institutus portionem hereditarium nullam habet: sic *Mantic.* tit. 17. citare, à num. 17. oam dictio, *hereditibus*, pro herede uniuersali accepitor, *I. que id.* 5. & au-tem, ff. de edend. sequitur *Paul.* de *Calt.* is. 1. *quæfis.* *Cod. de hered. iusti.* num. 4. Si tamen emphyteusis sit conceſſa alieni, & eius filii simpliciter, tunc filii heredes instituti ex re certa succedit equaliter in emphyteusis Ecclesiastica; cum non defensor iure hereditario, neque requirit quod filii sint heredes uniuersales. *Paul. Calsteni.* in d. *Quæſtus*, num. 4. *Bartol.* in l. 1. *de iurisfruandi*, 5. ff. *liberti.* num. 5. & 6. ff. *de oper. libert.* *Alexand.* conf. 8. lib. 1. num. 1. vbi sic consilat opiniones: sequitur *Iul.* *Clar.* §. *emphyteusis*, quæff. 8. & post plures, quos ibi sequitur. Non tamen emphyteusis haec filii imputabatur in legitemmam; cum non defensor filii iure hereditario, vt hereditibus, sed ex filiis: fecis si conceſſa fuerit filio, & hereditibus, sic *Alexand.* d. conf. 8. lib. 1. num. 1. & *Bald.* conf. 10. num. 2. lib. 5. nisi emphyteusis fuerit empta ex pecunia patris; quia tunc imputatur in legitemmam, non res ipsa emphyteusica, sed pretium quo fuit empta. *Bald.* *citat.* & *Lex Regia* lib. 4. titul. 97. §. 12. ibi, *Salvo se o dito prezo fasse comprado, ou acquirido de dix heiro, ou fazendo de pais, ou moç, que o nomeem.* *Valaf.* de *partio.* cap. 13. num. 102. ex quo pater quantum pio emphyteusi dedi, tantum de boois dertaxis ad acquirendam emphyteusum, quod erat dividendum equaliter inter omnes filios, præsumque illud exiuit de patrimonio eorum in vita patris; aliter enim oocaret filii patet.

Denique si pater acceperit emphyteusum filio, & filiis, & hereditibus, ut se mortuo filio hereditibus, & hereditibus defraude, potest cam vni ex filiis in aliorum prædictorum prælegat: eo quod filius, qui est heres partis prælegantis, tenetur stare voluntari partis prælegantis, nec potest illi contravenire: quod si repudiauerit hereditatem, non potest emphyteusum acquirere: sic *Bartol.* in d. l. *de iurisfruandi*, 5. ff. *liberti.* num. 6. verf. *præterea, posito* quod pater, ff. *de oper. libert.* *Ialon* in l. 1. num. 21. *de iur. emplo.* *Couart.* lib. 1. varior. cap. 18. num. 2. *concluſ.* 4. sequitur *Mantic.* d. lib. 21. titul. 17. num. 103. Filios item, cum pater prælegavit illam, haber emphyteusim in solidum: nec legimus ex illa prælegata filii possunt extrahere: ut tradit *Alexand.* in *Lis queriam*, ff. *ad leg. falcid.* num. 16. & *Iago* in l. *sciens*, *Cod. de iugic.* *testament.* num. 7. dummodo ceteri filii suas habeant legitimas fal-

vas, quod si laci extent ob magnum pterium emphyteusis, tunc legatarius potest sibi retinere tertiam in pecunia numetata, & ceteris fratribus satisfacieat. Cald. de nominis. quæst. 24. num. 24. cœs sequent.

Illiud etiam nota non posse filium obtinere emphyteusum secularem cum clausula pro se, & hereditaria, sine pro se, & liberta, seu filio; nisi filius sit heres patris. Valaf. de iur. emphyt. quæst. 44. num. 6. Cald. de pœst. cap. 17. num. 49. Secùs in emphyteusis Ecclesiastica, qui non translit ad quocunque heredes, nisi ad filios; ideo possum filij conseq̄ui emphyteusum concessum pro filiis, relata hereditate. Conart. lib. 2. varior. cap. 8. num. 4. vers. quicquid deducitur. Se vero ea sit, que ad quocunque heredes, seu ad extraneas petitiones transire potest, ex parte secularis; hacten fieri posse multi facient ex forma huius inveniuntur, scilicet, si concedatur Ecclesiastica emphyteusis pro se, vel ex parte, vel filio, vel filia nominandis; illa vero non ex illemissib; pro alia quacunque persona a posteriori nominanda, vel si concedatur pro se, & duabus personis successivè nominandis; quoniam tunc non distinet à seculari; ideo filii non posse eam retinere, repudiata hereditate: sic Cald. vbi proxim. num. 49.

§. VIII.

Vtrum patet vendens emphyteusim sibi, & filiis concessam, possit illis præiudicare?

E P I T O M E.

1. Emphyteusis sicut & feudum de patre, & prouidentia, non potest alienari à parte in præindictum filiarum.
2. Etiam sicut & seculamente in securitate potest filius receperat emphyteusim.
3. Secùs si sit emphyteusis hereditaria.
4. Probabiliter rancor est pœsi patrem vendere in prædictum filii.
5. Concordia inter has opiniones.
6. Opini. Antwerp. cum dissimiliante.
7. Pater potest alienare emphyteusim hereditarium acceptam pro se, & pro quibus dederit, vel pro quibusque hereditaria.
8. Emphyteusis de bona Cetera non patet ab extraneis possideri.
9. Potest rancor dividendi inter filios, & heredes defuncti per allationem.

Non posse patrem in præindictum filii vendere emphyteusim sibi, ac filiis acceptam, tradidit Bald. & Angel. in l. apud belianum, §. quod aliud, ff. de legat. 1. Angel. conf. 183. Alexand. conf. 106. vol. 4. vbi eam dicit communem, & conf. 8. num. 1. lib. 1. & conf. 23. num. 13. vol. 1. Bartol. in l. iurisfrondi, §. liberti. ff. de bon. libert. & in l. iure qui, in fin. ff. de interd. & relegat. Gama Lutitanus decisi. 8. & 131. text. est in cap. 1. circa princip. de success. feud. qui quamvis loquatur de feudo, protogar ut emphyteusim. Ratio, quia ex illa stipulatione facta à parte recipiente pro se, & pro filio, acquisitum vitio in actio filii. l. quodcumque j. non solvo, ff. de verbis obligat. Feder. de Senis conf. 181. incipit, *Fallam off tale*, dico fratres & Bartol. 181. incipit, *Quæ filio ista habet duo dubia*. Idem Bald. in cap. 1. in verbo, quare nesciunt, de prohibit. feud. alienat. Et est communis opinio nou posse, quando emphyteusis conceditur

cum pacto & prouidentia, patrem alienare eam, præiudicando filii; ita Galpar. Roris de residibus, lib. 2. quæst. 22. num. 17. Secùs si sit hereditaria, nempe concessa pro hereditibus, vel pro quibus poter dederit, vel pro quibus nominantibus, feci nec feudum de pacto, & prouidentia potest alienare eum præiudicando filiorum. Sequitur Callianus in cap. 53. que opinio receptior est ex Valaf. de iur. emphyt. quæst. 49. § secundum casu, vers. sed quantum ego colligere possum, & Alexand. d. conf. 6. num. 8. & conf. 107. num. 1. lib. 4. & alij, quos referunt Piner. l. 1. part. 3. C. de bon. mater. num. 97. quoniam oppofitum patrem ipse tucauit, ibi, nro. 98. contra ceptiorem, quam ipse etiam tradidit, vocatice recipiorem. Addit Regin. conf. 48. lib. 1. num. 11. non posse alterari formant concessis emphyteusis sue antiqua, sine noua, in præindictum non conuenientis; maximè quando patrem non fuit primus acquisitus: tñm Corneus conf. 68. num. 7. lib. 3. tenet nec patrem posse renunciatem emphyteusim de patre, & prouidentia, in manus domini directi, in fauorem filiorum; quia videatur durum a filio sine suo consensu, & facto auferri id, quod sibi ex stipulatione patris fuit acquisitum: sic Valaf. vbi supra, vers. ego quoque ad eandem sententiam eo. vbi hanc receptionem probat opinionem. Item quia, ut bene Bald. notat in l. qui se patris, C. unde liber, tuis que filium ex noua emphyteusis est proprium ipsius filii, & ex propria persona vendit, profinde patrem dum feudum renunciat, videtur ius filium, non autem filiorum tenentias. Vnde non sunt audiendi qui dicunt filiis familias eo casu ius acquirit post mortem patris, & ante mortem posse illud ius ab illis auferri; quod est liberum dictum: cum ius etiam conditionale statim acquisitur, & vites habeat ex tempore praesenti: per text. in l. necessaria, §. si in art. ff. de patre. & com. rei vend. & pœsi transuersi etiam cum pendet conditio, §. ex conditionali. Inflit. de verbis. oblig.

Accedit pro hac parte; quia etiam filio est ius quæsircum à concessione dominica, non potest patre noceti filio, vendendo emphyteusim; quandoquidem nec transfigendo potest: ut habeat in l. de re filiorum, ff. de transactione, affirmat Bald. in l. qui se patris, & dicit segregarunt ius omnino à iure patris filio acquiri, & in cap. 1. col. 6. an agnos, & in filio, dicunt patrem non posse præiudicare creare hunc futili filio acquisito, & accepto à domino directo: sequitur Anchast. conf. 309. quia filius sicutem generat, fuit nominatus in concessione emphyteusis, licet nos sit, & à patre obtenta. Curtius sen. conf. 14. & num. 4. & fatus est quod de filiis sic haec mentio; & comprobatur Bald. in cap. 1. §. patr. qualiter enim secundum, & in l. cum à sacra, ff. de iur. dat. doceat non posse auferri etiam à patriscientibus tuis quæstum filio, quando pro illo ab aliquo fuit stipulatio interposita: sicut ex contractu; si ex filius interuenta alieni fuit acquisitum ius tu re, non possunt resiliere contubantes, si illi terret ex eo discessu præindictum fuit: sic etiam Bald. in l. si constante, Cod. de donat. art. nro. & in l. filiam, ff. de Seneca. tradeos turi quæsirto aliqui tertio non posse aliquem nocere contracto facto suo: & alij, quorum meminit Cald. de nominis. quæst. 15. & num. 2. cum sequentib; quam sententiam ibidem sequitur, & de reservis. quæst. 16. num. 18. post Socin. lib. 1. conf. 50. probabilius patrem duntaxat, si alienet emphyteusim, sibi, & filii suis concessum, vendete ius distinctionem in vita sua; & idem non posse alienare concessiōnem factam filio à consilio, sed prope rem suam; cum emphyteusis plures continet concessiones, quoniam via pertinet ad patrem, & alres ad

Disp.IX. Denominat.emphyt. §.VIII. 353

ad filium : ita Jacob. in lib. *fender. verbis.*, *vnu ex di-
llo.*, col. 4. *Bosius in rubric. de Principe.*, num. 311.
& ben. *Tellus Fernand.* in l. 27. *Tauri*, num. 2. pro
qua opinione sicut non semel iudicatum, telle co-
dem *Gam. decif. 8.* & *confutatur*, posse filium em-
phyeutum à parte venditare revocare, licet patris
haeres existat: ut etiam fitmar *Pinell. char.* num. 3.
quando emphyteus est de pacto, & prouidentia,
fuo de familia, quoniam cum rate suo proprio ve-
niat ad emphytenum ex stipulatione, & ex dominica-
ca concessione, fas est illi etiam factio hereditati, de-
fundit factum infringere, confecto inontatio.
Ruyt conf. 7. num. 9. lib. 1. & *conf. 42. num. 17.* etiam
lib. 1. *Tiraquel.* l. *retr. 5. t. gloss. 9.* num. 52. dicens
hereditati posse tu proprio revocare rem vendi-
tam à defuncto, licet defundas dum vivisti, non po-
voisset. *1. Seia.* ff. de emphyt. & *1. vnu.*
C. red.

Diximus confecto inontatio, solemniter posse
emphyteutum de familia revocari à filio: secus in
emphyteuti hereditariata, quia non prodest inuen-
torum, nec ob illud potest haeres eunivacuene de-
fundit factio. & illata manebit alienatio à parte fa-
cta, quia filius non succedit nisi quatenus haeres,
& ipse non potest improbare factum defuncti. Af-
flict. decif. 93. Anton. Capit. decif. 64. num. 2. *Sylva*
conf. 15. num. 46. *Alexand. conf. 18.* num. 18. lib. 5.
idem *Afflict. decif. 12.* num. 3. & *decif. 140.* num. 11.
& alij apud *Pinel.* in d. num. *praeleg. 93.* ff. ex iis
parte, & sequente fol. *mibi* 165. Et utrum ratio, in qua
si non potest in emphyteuti concessa libi, & uxori,
& filio veritatis, seu filii nominata personam ex-
traneam, vt probatur ex *Ordinatione Lysiane lib. 4.*
tit. 37. num. 6. in praedium filiorum; ergo non
poterit vendere per sonus extantem. *Gama d. decif. 8.*
fol. 11. num. 4. *ad fin. Couart. 2. varior. cap. 18.* num. 2.
post multos lib. quos sequitur. Imo nec potest patet
accipiens emphyteutum libi, & uxori, & filio, trans-
fendo praedicatur filio: siquicunque fuisse iudicatum
testatur idem *Gama decif. 15.* per Senatores do-
ctissimos anno Domini 1544. prima die Aprilis. Idem
etiam sentit *Gam. decif. 3.* num. 6. & 7. vbi reperit
non posse patrem in praedium filiorum alienare
emphyteutum de familia; quam parrem sufficeret
Molin. Thoolog. tom. 1. de iusq. disips. 4-8. pag. 1467.
9. *secundo concilio Cald.* de nomin. quinf. 34. num. 1.
dicens emphyteutum pro filiis conceleste de pacto,
& prouidentia, posse filium hereditati vendicare cum
beneficio inueniatur, sive antiqua, sive nova sit.
Couart. lib. 2. varior. cap. 18. num. 1. *conclu.* 1. &
num. 4. *verif. ad iusq. inferior.* ad fin. post alias mul-
tos, quoib[us] sequuntur. Accedit Petrus Sanchez,
Marquechus de *diss. boni.* lib. 1. cap. 6. vbi idem
affirmat num. 40. per l. fin. 4. & *pro prefatam Cod. de*
inv. deliber. Curi. Iust. conf. 1. num. 1. *Ruyt conf. 154.*
num. 11. *Patil. conf. 10.* num. 7. lib. 1. vbi commu-
nem dicit.

Item si emphyteutis est mixta pto se, & filiis, &
hereditibus, filiis haeres à parte alienaram poterit
vendicare. Decius *conf. 18.* col. 2. & alij apud *Pinel.*
t. part. leg. 1. num. 96. *verif. inferior s[ic]ano.* *Cod. de*
bon. mater. fed. centuriam tradit. *Cust. sun.*
conf. 157. *Aymon. Cravet. conf. 148.* num. 1. lib. 1.
& *Rub. conf. 8.* lib. *Clar. d. quinf. 16.* num. 2. op-
positum ramen est *venijs*, secundum *Decium d.*
conf. 208.

Opposita tamen sententia suos etiam habet de-
fensiones, & tanquam valde probabilis potest in
praxi admitti, & secundum eam indicari, posse pa-
trem emphyteutum alienare de consensu domini in
praedium filium; quam sententiam, tanquam magis
commenem, tradit *Gozad. Iust. conf. 1.* num. 18.

Fragm. Regim. Christ. Reipubl. P.III.

Alexand. libi contrarius conf. 124. num. 8. lib. 1. &
I. apud Iulianum. 6. si quis nomen poset. num. 4. ff. de lo-
gar. 1. sequitur Socin. *conf. 132.* num. 10. lib. 3. *Iul.*
Clar. d. emphyteutis. quinf. 16. num. 1. *verif. & reuera.*
vbi aut in emphyteuti noua posse patrem filio, pra-
fudicare, quia ex eo, quod quis aliquid acquisit, potest ex eo ad libitum suum disponere in praedi-
cium filiorum, accedente dominali consenti, &
hoc sibi magis placere, quia oppositum refutat
ipse Iulius ibi. & 6. *feudum.* quinf. 41. *verif. & reuera.*
quidem. Secus si in concessione emphyteutica effet
quis suo nomine proprio nominatus, vel ex aliquo
consenserit concessionem esse factam respectu accep-
tientis, & contemplatione filiorum; tunc autem ful.
Clar. non posse patrem filii nocere, alium duer-
sum non nominando, vel rem alienando; & in hanc
inclina Valase. d. quinf. 49. num. 6. vbi aut hanc pat-
tem non incolorata sustinet. Pro qua parte est
etiam *Barrol.* in l. qui *Rome.* 9. *Florian.* num. 1. &
la-
son num. 14. & num. 28. ff. de *verbis obligationis.* &
aperte fuerit l. for C. de iur. *emphyt.* vbi dicunt li-
cere emphyteutis etiam non conscientibus domi-
nibus ad alium ius suum transferre: nec est à ratione
alienum posse patrem ex domini licetia de em-
phyteuti disponere; siquidem vierue concurret
ad eam constitutandam: facie pro hac opinione
vnu, & *confutatio intercamenensis.* vbi passim pa-
tres in praedium filiorum emphyteutis alienan-
t, & sic vidi rodicatum septem in Senatu *Bracha-
rensi* à vita dochtilis in causa Elizabethae Alonzo,
cum altera vidua *Pottuensis*, & in causa *Gasparis de*
Medeiros non resociari venditionem partis in
praedium filiorum, in qua si emphyteutis non
vendetetur, filii erant successuti, & in aliis pro
bac parte sententiarum fuit in eodem ipso Senatu:
ita contra *opinio* poterit progetdi, quando
opposita confutatio non fuerit iam vnu seu praxi
recepta, in aliquo loco, in quo casum est dubium
posse patrem alienando documentum filii affecte.
Sic Anton. Gabriel de iur. *emphyt.* *conf. 1.* num. 16.
lib. 3. *communione opinionis.* fol. 112. *verif. quarto limita-*
nisi confitudo vigenter in loco, quod patet potest
disponere de emphyteuti sic recepta. *Gozad.* idem
probat *conf. 71.*

Ad concordiam has inter se discordes opiniones
dictus Anton. Gabriel adducit vbi supra, diff. con-
cilio 1. neempta priorem, que negat posse patrem
vendere in praedium filiorum, procedere quando
filius sine comprehensi in inuestitura, quod fir-
mat *Ram. conf. 95. lib. 1.* quod intelligo si suo nomi-
natio propria sunt nominati: secus si generaliter vo-
cetur.

Secundū etiam non posse, quando emphyteutis
fuit acquisita beneficio concedentis: secus si sic
comparata ex substantia parti: ita *Gozad. conf. 4.*
conf. 21. *conf. 46.* *conf. 75.* *Corn. 51.* vol. 4. *Bald. in*
I. in fin. Cod. per quas personas. & in *Ambros. in quas*
ruinas. *Cod. de sacro Ecclif.* Item si patre fuit pri-
mus acquisiens posse praedicatur; alias secus: sic
Gratus conf. 32. vol. 1. *Pinel. d. 3. part. 1.* *Cod. de*
bon. mater. num. 98. ex doctrina *Barrol.* in d. 6. *Fla-*
nus: quod nullum est grauamen hanc fieri facul-
tatem primū acquirerent; addirque ratiō rem pro-
cedere, si patrem emit emphyteutis etiam concele-
stis pro liberis, absque mentione hereditum, posse
filiis nocere, vel alienando, vel revocando: ve
benē pot. *Bald. in d. 1.* *Cod. per quas personas.* tenet
Gozad. d. conf. 1. num. 14. & *Alexand. d. conf. 106.*
& 107. lib. 4. Idem tenet *lafon* in l. 2. *Cod. de iur.*
emphyt. quia emphyteutis fuit acquisita ex pa-
tria: secus, si procedit ex beneficio concedentis.
Anton. Gabriel num. 31. verif. secundo limita.

Gg 3

Qudd

354 Part.III.Lib.VI. De obligat parentum.

Quod si magis attinet tibi opinio prima negativa, limitanda tamen est in emphyteuti Ecclesiastico et procedere, non verò in seculari. sic Bald. in cap. 1. vers. querit huc glossa, *an agnati, vel filij, & Inol.* in cap. *parmis, de loco*, Anton. Gabriele *vbi supra,* num. 14. vel si emphyteus est noua, & à parte conquerita, tunc poterit pater descendenteribus suis nomine, resic Ruino *conf. 154. vol. 1.*

Sed hec omnes limitationes non carent suis contradictionibus: nam in primis emphyteuta non potest tollere ius quæsumum proximi cotibus, eo quod obtinuerant ius post mortem acquisitum ex acceptatione emphyteute, & ex Tabellionis stipulatione; idem non potest emphyteus alienare, nec in alienum transire: alienatioque sic facta renouabitur, quis respondemus non habere successores ius quæsumum, sed querendum, quale est in emphyteuti stipula pro post mortem acquisitum pro se & pro filiis suis: nam hec potest alienari à parte in quem voluntate, neque ex talia acceptatione, & stipulatione filii fair ius quæsumum de presenti, sed dumtaxat post mortem patris; & in hoc iure quætendu patre filio nocere potest absque eius consentiu: ut tradid Anchar. *d. conf. 151. Causulis, Barbaris conf. 66. num. 10. cap. sequentibus*, vol. 4. Item quia aliud est collere ius quæsumendum, & ius quæsumum, ut bene notauit Innocent. in cap. *admonit.* de remuniat. Bald. in l. *papularum, Cod. de repudian. hered.* & certum est, ut in querendum possit quis alterius nocevere, non tamen in quæsumis. l. fin. *C. de acquir. possess.* l. *cum proposito, in fin. C. de hered. infit.* Tiraqucl. de retract. *l. leg. 5. 26. gloss. 1. num. 15.* vt patet in Ptolomeo, quia in querendo potest Ecclesie sua prædicare, non raro in iam quæsumis: ut tradit Cardin. in cap. *parmis, de loco, & in cap. una, de bī que sunt a Prelatis.* Bald. in *Ambent.* qd. *si mulier. Cod. de sagr. Eccl. Lapsus allegation. 16. Idem Bald. in Lbournum. C. qui admittit. Anchar. conf. 15.* Ex quibus constat non posse fieri prædictum aliqui in iam quæsumis, posse tamen in quæsumis ut bene ait Barbara. *d. conf. 66. num. 9. vol. 4.* Cùm ergo filius non capiat emphyteutam, nisi post obitum patris, ius non dicitur quæsumum, sed querendum. Nec obstat interuenienti stipulationem paternam *pro se, & filiis, & nepotibus.* Quia stipulatio intelligitur concepta ordine successivo: secundum doctrinam Bartoli in l. *Gallus, 5. 1. ff. de liber. & possib. & in 5. galldam relle;* vbi addit posse patrem auferre filio acquisitionem, quæ pender, & quæ in spe, & non in re: idemque fitur in l. *qui Roma, 5. Flaminii, ff. de verbis obligat.*

Pro contraria parte illud videtur obstat, quia si patre accepit emphyteutam *pro se, & filiis, & in vita patris filius non habet ius quæsumum, sed eo mortuo sic, bene sequitur filium succedere ex dominica concessione; non verò expecta à parte;* unde los illud competit filio beneficio concedentis; & consequenter patre, dum vivit, non potest filio prædicare in iure filij: quod innique Bartol. in l. *moris causa capit. 5. ff. de donatione.* suffragatus Anchar. *conf. 309.* dicentes non posse patrem accipientem emphyteutam sibi filius, si instituerit filiam in re certa, prohibicioneque à parte plus petere, eam priuare iure contraetus, quin veniat ad emphyteutam; neque posse ius quæsumum filii ex stipulatione paterna tollere: quod eriam confirmar Angel. *conf. 181.* Item quia ius, quod patre accepit haber, non est perpetuum, sed temporarium, durabitque durante patris vita, ebene superfluit: ut verò eo defuncto incepit ius filiorum inter seipso: igitur possunt filii emphyteutam alienaram à parte renovare.

Respondet filium accipere à domino emphyteutam, de pendente tamen à parte reuocabilitatem, motu patre irreuocabilitatem, quo tempore, nempe post obitum patris acquisit irreuocabilitatem; sed eo viente acqüit à parte in spe, & reuocabiliter: sic explicat Barbara *d. conf. 66. doctrinam Bartoli in d. l. meritis causa, num. 12. & 30. vol. 4. vbi causus est diuersus à calo emphyteutam, quæ alienatur à parte ex dominicali consensu, & transfertur ex extraneum: dum enim vivit acquirens potest renovare suam voluntatem, & alienare emphyteutum ex voluntate dominii concedentis; proinde filius non habet ius irreuocabile, nisi post mortem acquisitum; at ipse dum vivit potest disponere libertate emphyteutum per text. in l. nov. *opus ad 6. ff. si quis à patre fuerit, manus.* Probatur exemplo tellatoris, cuius dispositio non habet effectum nisi post mortem illius; idem nolla sit iniuria filio à parte, dum alienar emphyteutum, in qua filius nondum habet ius quæsumum irreuocabilitatem, & qui potuit acquirere, potuit pro libertate disponere. *I. querit. 5. hoc quoque de acquirend. rerum domin. Causallos in prælia quaq. 326. vers. sed covariant.**

Ego tamen in hac tam varia disceptatione poterit multe verius in emphyteuti de pacto, & prouidentia non posse partem alienando voluntari, vel tenaciorando prædicante filios; sed posse illos post mortem patris reuocare emphyteutum: quod si factio inventariet heredes partis existerint, debet resarcire ex bonis aliis à parte accepit preium quod patre accepit ab ipso impte: ut bene indicavit Gama *d. conf. 5.* quod potest procedere tam in Ecclesiastica, quam seculari emphyteuti, modò sit familiaris, & de pacto, & prouidentia utriusque: scilicet si sint hereditariz, in quibus filii succedunt non ut filii, sed ut heredes; in quibus patet absque villo dubio potest illis prædicari: siue etiam si ipsi consenserint in alienacione emphyteutis de pacto, & prouidentia, nullo modo poterint contravenire factio patris: argumenti. l. *Cod. canonum. trit. 6.* & per text. in cap. 1. de alien. patre. *scid. & tradit. Raynus conf. 48. num. 11. lib. 1. Rodrig. de redit. lib. 2. quaq. 12. num. 37.* Secundū si non consenserint, quia dominus concedens nooiter emphyteutum, & patre accipiens *pro se, & filiis,* ex intervallo non possunt recedere à contractu in prædictum vocatum, ut patet in donatione femei facta & perfecta, quæ non potest rasoari, *l. perfecta, C. de donat.* quæ sub modo. Sicut Rupi in l. *fin. quaq. 4. C. de respond. donation.* Socin. *conf. 66. incipit. Frustra dubio ad fin. vol. 1. Ratio quia requiritur consilium eorum, quorum inter se; alia non possunt recedere contraheentes à contractu initio:* ut hæc in l. *fin. ff. de pact.* que si habet, ibi. Sed verius est femei acquisitam fiduciarii patris exceptim, utriusque ei initio extorqueretur non posse: hactenus lex. Accedit l. *scid.* ff. 6. de novat. & l. id quod nostrum, ff. de regul. iur. Bald. Angel. & Paul. de Castr. in l. *appd. Iulianum. ff. de legar. 1. Iason conf. 215. incipit. In præmissa, vers. Confirmans predilectus, vol. 1.*

Nec refert quidquam, si obicias hoc ius filiis competens, sive illis à parte quæsumum; nec te, sed spe illis adhucere: quia hoc ius quale quale illud sit, non potest tolli filiis à parte post perfectam femei stipulationem pro aliis interpositam: ut bene tradid Andreas de Isteanta, *cap. 1. 5. hoc quoque, de scid. fidei, de novat.* Cynas in l. *Cod. de liber. & cor. liber.* proinde filii iniurias, ac repugnancias non potest illud ius auferre: per text. in l. *fin. scid. 10. ad fin. C. de donat ante nupt.* vbi Bald. ad exp. & sumar ex illo Carol. Rayn. *conf. 186. incipit. Ponderatio, in princip.* vol. 1. idem Angel. *Imol.* & Raynus *d. apud Iulianum.* 9. *ff.*

Disp.IX. De nominat. emphyt. §.IX.

355

*Sic quis alieni, s. d. leg. t. pet. test. ibi, afferunt non posse accipientem filii, & filius emphyteusum, in qua stipulatus est pro illis, de ea disponere, nec in manus domini renunciat in prædictum illorum: quam sententiam tamquam communem tradiderunt Decius conf. 59. incipit, *Primum nos videtur, v. 3. vers. ultimus non obstat, & Alex. conf. 106. v. 16. vers. me etiam obstat, addit Bald. in l. p. patris, C. unde liberi, filios, qui acquisuerunt ex stipulatione paterna posse renunciationem à parte factam impugnare, ac expugnare confitio. Inveniatio; quoniam hæc fides.**

Et conhinc idem: quoniam secundum communem aliquis alieni donet prædictum seu dumos, ut post eius mortem Monasterio hæc omnia reddat, post donationem perfectam, & ius Monasterio quoque sum, non posset liberare illum ab obligatione reddendi prædia, seu domos Monasterio, per ext. ex prefissum, *Lyonet. C. de donis, sub modo, sic Rodericus Suates in Lyonianis in prioribus, quæst. 8. num. 1. C. de insuffici. tellam, & alleg. 19. post I. paul. in l. si penitentia, in principio, & ibi Roman. ff. de consil. p. 9.*

Proinde conclusio sit indubitate, patrem etiam si possit acquirens, non posse in prædictum fiduciam habuum, pro quibus stipulatus est, alienum emphyteusum nouam, nisi pro tempore vita sua: sic Ruyn. d. conf. 48. num. 1. lib. 1. quia eum de pacto, & pro iuridictu[m] etiam sit antiqua: idem Ruyn. conf. 12. num. 4. sequitur Barbo: *pater in remiss. lib. 4. v. 16. num. 4. & fol. 71. & Barbola filius in sua addiccionem ad remissum, fol. 1. num. 92. multis virto loco citatis. Idem in fidelis probat Frane. Sondeas de fidei, 1. p. pag. 261. num. 11. Iradicisque, se illud dicimur interpositum ab aliquibus inter fideium antiquum, & nouum sicut confirmat Valase. *Quæst. 49. num. 6. vers. si qui mei habenda est ratio, vbi facient hanc opinionem esse tecum priorem, daturumque sibi videti, ut auferatur filio sine culpa sua, & sine vlo facto vtilis actio, quam pater libi, & filii ob stipulationem interpositam conquisiuit: imò adhortatur ibi, ut caueant ab Alex. Gorazdin. Scaldis, qui dicunt posse patrem prædicare filius in alienam emphyteusum: id enim ait Valase, falsum esse, & opinionem contraria esse magis communem.**

Item aduersa patris Auctores, concedentes posse primum acquirentem nouitatem emphyteusum nocere filii, negant posse prædicare, si emphyteus est antiqua, quando pater non est autor acquisitionis, sine dubio non poterit filius interfere prædictum: sic Alex. d. conf. 106. num. 8. lib. 4. Ruyn. conf. 48. lib. 1. num. 11. Ital. Clas. §. emphyteus, quæst. 1. num. 1. & hoc etiæ absque villa controveritur, hemet Statut. in conf. 2. num. 9. lib. 1. Imò etiam sit noua emphyteusis, & patet primus acquirens, non posset fieri filii prædictum etiam cum consensu dominicale: quod dicunt etiæ verius Rom. conf. 5. num. 3. Gaius lib. 1. conf. 12. num. 4. Præpositus in cap. 1. de probabilitate, alien. num. 2. 11. & 16. ex quo num. 16. carat hac pars negans difficultatem, si pater sit motinus, vel dominus: quod etiam probant Bartol. in Arbor. §. quatuor ministr. cap. 1. p. 16. vers. iuxta hoc querit, C. de sacra. Eccles. Callan. in Casale glori. num. 1. p. fol. 18. vers. autem quod loquuntur de armis, in conf. 4. dicens non posse filios priuari inter ipsa sunt, & notat Bald. in l. si confitio, v. 16. num. 1. Cod. de donis ante. n. m. 7. hic fitur non posse tolli usque quia sicut, etiam in spe, tertio.

Ex supradictis constat posse patrem prædicare filium in alienatione emphyteusis hereditaria, que sicut acquisita prefe, & pro hereditibus, vel prefe, & quibus dederit, vel prefe, & quibus tamque hereditibus, quia haec bona saphiant naturana bonorum allodium, ut

potius quam emphyteusis: sic Ital. Clas. verba, Emphyteusis, q. 16. vers. bis premitti dice, quia resolutio est abique controversialis, sicut emphyteusis sit noua, in qua acquirens est primus emphyteuta, sive antiqua habens originem ab alio ascende: concordat Alex. conf. 8. num. 1. lib. 1. ex eo quod emphyteusis hereditarianum filium obtinet non poest, nisi sit heres, ut bene notat Valase. *de iur. emphyt. quæst. 44. & 49. num. 3. cum certi iuris si filium ut hereditem non posse contradicere facta partis, L. c. i. a. m. re. C. de rei vend. nec posse infringere mandatum illius, etiam si in venturatum consciatur unde si ultra hereditarianum emphyteusis quidquam ex bonis patria suis consequitur, non potest impugnare factum patris. Atq. Q. decif. 1. 40. ex nov. 7. Ruyn. conf. 1. num. 12. lib. quia vi non posse resistere facto defuncti, facta est quidam sit heres in aliquo ultra emphyteusis hereditarianum.*

Quod si emphyteusis sit ex bonis Cotone: Respondet non posse ab extraneis possideri, sed tantum in filio, ita ut extraneos non deueniant: ita de iure Lutitan. lib. 1. ordin. 11. num. 1. vñque ad 7. & tradit. Pinel. in d. p. leg. 1. C. de bonis matrem. num. 9. vers. ex eisdem matre proficiunt, ad fin. poterit iamen dividit per alienationem inter filios, & heredes devenient, iuxta Ordin. Lutitanam lib. 4. num. 3. lib. 1. Quod procedat in bonis regalibus, resle Gama decif. 2. 32. num. 4. & probatur ex dicto ut. 16. num. 6. Et quanto ad praecatas, que forent feires das beas de Coroa em pessos, guardarflos egeremus das na foras de pessos particulares. & aperte ex lib. 1. tit. 15. num. 7. vers. E se regalaginem em todo como contrarias de pessos primadas, cum ergo d. nr. 16. lib. 4. statutus quidam emphyteusis primata pro hereditibus dividatur per alienationem, plane liquet idem posse fieri in bonis regalibus, dummodo emphyteusis apud unum maneat.

§ IX.

Vtrum emphyteusis concessa filii, & nepotibus masculis comprehendat filias, & carum delcentes masculos.

E P I T O M E.

1. *Nepotes ex feminis non venient ad hanc emphyteusis.* *scilicet. vñ. 3.*
2. *Negat etiam venient si concessa sit propter qui transire ex feminis.*
3. *Concessio scilicet filii, & nepotibus excludit feminas ex masculis progeniis.*
4. *Probabile est concessum fallam filiarum, & nepotibus excludi ad filias, & nepotes.*
5. *Appellatione filiorum mores, & feminae intelliguntur.*
6. *Concessio falla Berne proest, & filii, non excludit filias.*
7. *Probabile est concessum fallam Titis, & eius genitrix excludere feminas.*
8. *Nepos ex filia non excluditur, excludi vero est probabile, & num. 9.*
9. *Ex mare inhabibili nascitur filium habili.*
10. *Nepotes ex masculis preferuntur nepotibus ex feminis progeniis.*
11. *Concessio accepta proest, & quibuscumque masculis, etiam ex familia progeniis comprehenduntur.*
12. *Concessio facta descendenti per linea masculinam, excludit descendentes per linea femininam.*
13. *Concessio facta descendenti per linea masculinam, excludit descendentes per linea femininam.*

sue profanam, sue Ecclesiastica post obitum accipientis duos ad eius filios, & nepotes masculos, aut forminas ab illo villa sexus distinctione, per d. g. emphytensem. Vnde non est audiendum Bald. in cap. i. dicens nam. 14. quid med. fons canst pessim emphyteum aliqui concessam non transire ad feminas, arguendo fendi, quod pro masculis, non vetio pro feminis intelligitur concessum. Quia non valet argumentum à fendo ad emphyteum, quando, à iure fendorum aliquid affectat contra ius communem, sicut tradunt Alex. in l. quod dicitur, num. 24. & num. 6. ff. de verbis, obligat. versus pars, & in liberato, q. si fundam, num. 1. vers. fuit tu adverte, ff. flos marinus. Bartol. in liberato, lib. 4. liber. num. 6. ff. de oper. libert. Caccalupus in cap. i. de fidei cognit. art. vti deficere. 14. p. 1. regul. 32. & optimis Auctori Panis in confessus. Paris. p. 1. gl. 5. num. 71. Const. ad cap. 18. num. 1. post plures, vbi sit veriorum hanc partem, contra Bald. de qua Manrica ita. 14. cap. lib. 12. n. 10. vbi tenet legem que loquitur de fendo, habere locum in emphyteusi, quando continet ius commune: quia regula est infallibilis, telle Corvus conf. 67. n. 8. lib. 2. & Curt. iur. de fendi. p. 1. quaf. 1. num. 8. Ex eo quod eriam in contrahibito masculinum sub appellatio nomine comprehendit femininum, ut placuit Salyceto in d. l. 1. C. de iur. emphyt. q. 12. & 17. Angel. in Litem videndum, q. 1. ff. de pecc. hered. & Tiraqueld. gloss. 9. num. 106. & quamvis prius sententia magis consonans sit, ut diximus in secunda conclusione, nulli fatis superque placeret haec tertia conclusio, cum sit maximè consonans positioni legum Lutitaniz. lib. 4. tit. 6. num. 8 & tit. 7. num. 6. vbi nomine filiorum intelliguntur etiam filii, & filii non extrahibus, concepantur nepotes, scilicet neptes.

Ex dulcis sequitur idem est dicendum de emphyteusi concepta pro se, & liberis, quia appellatione liberorum matres & feminis intelliguntur propriæ, l. sed filias, q. liberis, lib. 1. ff. de in iure vocand. & comprehendit nepotes ex filia, l. 1. de cunctis. infra sic Acharat. conf. 3. Alex. conf. 1. num. 6. cum sequunt. & conf. 80. num. 24. & 25. lib. 2. Roland. à Valle conf. 93. & sequent. lib. 4. Nam liberorum nomine non repertur in genere feminino, liberorum, ff. de verbis significante si quis accipiat sibi emphyteum, & tunc liberis, nepotibus ex filia intelligitur emphyteulus concessa, l. cognoscere, q. liberorum, ff. de verbis sign. Vnde patet etiam esse locum matris, quandoquidem datur filio ex illa, alia est ab initio eam excludere, & admittere nepotes ex illa, l. si visua mater, vers. num. liber. C. de bon. matern. & ita in terminis resoluti limo. in l. quod dicitur, num. 1. vers. item patet ex predictis, de verbis, obligat. Iason. lib. 1. ff. qui id quod num. 25. vers. limita quarum mediis, ff. de iuris. omni. iud. Idem centetur de concessione emphyteutica suscepit pro se, & pre posteris, quia posterorum nomine remunt etiam liberis, quod huic verbo, q. 1. de leg. 1. Const. in cap. Reynaldi in princip. de sellam. Bero. conf. 20. num. 6. lib. 1. & Decius in conf. 32. num. 1. & conf. 124. num. 6. vers. secundum respondetur. Nec facile contra nostram resolutionem l. 1. in fin. de iur. immunit quia talis est de privilegio contra ius commune, quod cum sit contra publicam utilitatem, non procedit in alio privilegio: ita Alex. lib. 1. quid profende num. 5. & 6. & Paul. Castri. in l. marcus. sub num. 1. ff. flos marinus.

Conclusio quarta. Si dominus concedat emphyteum bettere pro se, & filiis, & nepotibus, possunt formare eam cum equis ut tradit in timo. Bald. in cap. que in Ecclesiarm. num. 43. vers. nunc restatur, de cunctis, & probatur exemplo illegitimi, quia quamvis emphyteus Ecclesiastica regulariter ad illum non transferat, si à principio illegitimo concedatur. alii etiam illegitimis concessa creditur, quia cuiuslibet

actus otrum, & naturitatem consideramus tanquam radicem cætorum actuum pro futuro tempore, & habetur in cap. 1. 5. ex eadem, de lege Corradi, & ab exordio tituli posteriorum formannus eventum, l. 1. C. de impi laicis. de script. lib. 10. Iason. in generalibus, q. cùm necem, num. 11. de insit. & sublit. & origo causilibus entis inspecturum in nostro calo possumus facilius succedere; cum ab initio feminina, pro se, & filiis, suscepit emphyteum: sic dicitur. de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 1. 4. n. 15.

Conclusio quinta: quando concessio emphyteus sit filiis, & eius generationi, seu generi, probabile est concessionem feminas, & descendentes earum excludere, eo quid nepos, & nepotes ex filia non veniant ad stipite per masculinam lineam, sed per femininam; & consequenter non sunt de generatione sui matrem, l. liberes, in fin. ff. de feminis. & l. 1. in fin. ff. de iur. immunit, lequitur Bald. conf. 40. incipit. Quidam magnum nubilo, col. 1. vers. 22. id est nepotes, lib. 3. dicens nepotes ex filia non dici de generatione sui matrem, eo quod generatio incipit a patre, non vero à matre, & in l. 1. C. de iur. emphyt. num. 7. addens emphyteum Ecclesiastica concessam sive ad quartam generationem, non contineat filios filium, idem tradit Cornæus conf. 90. num. 3. lib. 3. de emphyteus concessa generationi, ut non deferatur ad nepotem ex filia, & clariss. idem dicit Ieremia in cap. 1. col. 5. de concess. fendi. concessum nempe generi alicuius, non daclui ad descendentes ex filia. Barbat. in l. eius accertissim. num. 210. C. de fiduciis. Q. Curt. iur. in tract. fendorum prima particula secunda pars, princip. num. 6. & probatur ex traditi à Laurentio de Pallatia in tract. quod feminibus masculis feminine non succedant, num. 151. humaine nepotes ex filio non dici, nec nominari de generatione sui matrem: quod etiam tenet Menoch. conf. 126. num. 90. post Fulgosi. lib. 1. quod hic verbo, q. 1. ff. de legat. 1. conf. 1. 2. in fin.

Opposita tamen conclusio, quia assetis emphyteum datum aliquacij eius generationi, deferti feminis, ac earum filiis, & descendentiis est certa, & indubitate; quia nomine generationi ad feminas, & ad natos ex eis denoluitur: ita habetur in cap. statutum facilius de heret. in 6. & probatur ex cap. de scibim. mandib. Auctius in q. alienationi, in 2. gloss. in Ambent. de non alien. sit emphyteum Ecclesiasticali modo concedi sive ad tertiam generationem numerata persona acquirentis, & non ultra, ut in q. emphyt. sed. ita in illo q. sit expressa mentio de masculis, & feminis ergo intentum. Idem tenuit Azo in d. g. emphyt. in fin. Idem intellexit Speculator. in lib. de location. q. nunc aliquip, vers. 153. dum ait nepotes ex fibibus eis de generatione recipiunt. Idem volit Bald. int. 2. col. 2. vers. quarto quando per prescriptionem, C. de iur. emphyt. Paol. de Calit. in l. 1. de cedula. infra. & conf. 100. Vito quodam processio, col. 2. lib. 2. & conf. 126. Supradictis deminius, ead lib.

Ideo dico de appellatione genetis comprehenderet etiam feminas, & descendentes ex eis: nisi subiecta materia repugneret l. 1. 1. & 2. q. ff. de liber. conf. & l. 1. cum qui ff. de iuris. & releg. & l. liberorum, lib. 2. cognitio singularium, iunctis illis verbis, omnibus, qui ex eadem genere ori sunt de verbis, signific. Ideo non est ambigendum locus, appellatione genetis, seu generationis tam masculos, quam feminas concludit: vi late probat Tiraqueld. de retrato ligno q. 1. ff. gl. 5. num. 2. 16. & 2. 18. & refutatur docente feminas, & descendentes ex eis scilicet de familia, genere, consanguinitate, aliis, & parentibus; proinde tam in feminis, quam in masibus esse eandem rationem quoad quemlibet praestentem: & satis est quod non

men generationis sit nomen natura, nec discriminat inter matrem, & feminam, ut paret ex Gloss. in d. q. alienatione, in Ambon. de non alien. vocantis generationem acquentibus emphyteusis nepotes, & nepotes descendentes tam ex masculis, quam ex feminis, ut bene etiam telosuit Iul. Clat. §. emphyteusis, quod. 1. 6. post Mat. Socinianus quo confitit, quod ut ipse ait, non fuit in lucem editum, & in l. lib. 1. 6. num. 1. Ueto confitit 10. num. 34. lib. 1. & Corn. confitit 33. à num. 1. lib. 4. Mantic. lib. 22. r. 15. num. 5. cum sequentib. & num. 12. ubi sic fuisse dictum coram illustrissima sacra Palatio Andicaria, die 9. Decembris 1581.

8. Quodcum facit difficultas, quando emphyteusis conceditur aliqui pro se & filiis, ac nepotibus masculis, aut pro se, & descendentiis ibus masculis, ac masculis descendentes, seu nepotes ex filia possint succedere. Molin. d. tom. 1. lib. 474. ad fin. politis pro viritate fictione auctoribus, resoluti recutendum esse ad circumstantias, & coniectiones, & secundum illas iudicandum esse. Ego tamen probabilius dico nepotem masculum ex filia esse exclusum. Ratio est, quia videtur durum ne potest masculum ex filia comprehendendi, & rostrum minime, l. si visa morte, C. de bon. qualibet ob quam ratione Paul. de Castr. in l. marit. num. 5. & maxime in l. Gallus 5. num. de lege. 5. 6. ff. de liber. & postib. ait se sapienti consuleuisse nepotem ex filia esse exclusum, quoniam filia per quam nepos copularum cum suo suo matrem, est incapax, & incapacitas mediis incoluitur incapactatem in extremis, l. tria predia, de fermentib. rati. pred. id est quando mater est inhabilis ad succedendum, filios consequentes non succedit, & ex radice enim virtutis, virtutis ortuuntur tam, & refutant naturam illius unde exire. Bald. in Ambon. si quis rinascit num. 8. C. de sacrof. Eccl. Pinc. 1. 3. C. de bon. mater. num. 19. Iul. Clat. §. emphyteusis, quod. 1. 6. Idem Bald in l. 1. num. 2. & segment. ff. de solit. Item quod sicut filii a successione feudi excluduntur, sic etiam filii eam: igitur idem obsecundum est in emphyteusis; maxime quia praesumitur accipiens illam voluntate attendere ad confirmationem iure agnationis, seu familie, que non conservatur in nato ex filia.

9. Probabilius tamen censeo nepotem ex filia non excludi, sed posse admittit quoties accipitor emphyteusis pro se, & filiis, & nepotibus masculis, & quod masculus est: sic pro hac parte consuluit Ruynus confitit 49. num. 10. lib. 1. Alciat. confitit 1. lib. 8. & confitit 10. 4. lib. 9. Valale de iur. emphyteusis, quod. 4. num. 5. Quod procedit quoties concessio non fuit facta pro consuetuanda agnatione, tunc sub appellatione masculorum masculi ex feminis descendentes admittit possunt; cum non habita fuerit ratio agnationis consuetuanda, sed dominus attenderit ad nudam masculinitatem: sic Doctor Patrizen. in confirmend. Parafit. 1. §. 1. 6. num. 7. Anchalar. confitit 39. col. 3. & 4. Decius qui copiosus de hoc egit, confitit 302. num. 8. Anton. confitit 2. num. 12. & alijnam si concessio dicatur pro descenditibus masculis per virilem sexum, satis constat esse exclusum nepotem ex filia, cum non descendat per virilem sexum, sed femininum. Bald. in l. Gallus 5. num. de lege. num. 3. vers. quae nota. ff. de liber. & postib. Alex. confitit 14. num. 1. lib. 5. & probavit in l. lege 12. tabul. vers. binae itaque legia, C. de legi. bared. Molin. lib. 1. cap. 5. num. 4. 8. Quin inde si fiat concessio aliqui pro se, & descenditibus masculis; non existentibus per virilem sexum masculis, si extremi masculi ex feminis procreari, in hismodi emphyteusis succedent. Fundamentum huius resolutionis; quia quando aliquod verbum duplum admittit significacionem propriam, debet accipi in significacione magis propriam. Lucius la prima ff. de testam. cap. Rudolphus, de referent. nisi mens conce-

dens, & recipiens fuit, agnationem suam in perpetuum conlectuata, in quo casu fateor esse admissituros masculos descendentes per virilem sexum: ut verò quando concessio facta fuit pro descenditibus masculis, & non agitur expedit de conservatione agnationis, etiam masculi descendentes ex feminis, tanquam sub propria verbis significacione continentur, & vetere dicuntur descendentes masculi, ut probatur in s. r. de hered. ab instellar. brev. in Ambon. Ruyn. confitit 10. num. 8. lib. 1. & in subiecta materia emphyteusis verum est, descendentes masculos per sexum femininum habentes locum, ut constat ex l. emphyteusis, in Ambone, de non alien. Vnde concluditur esse admittendos in hoc casu; cum habeant qualitates contrahebitibus expressas, l. quod emphyteusis si qua sit stipulatur de verbis obligatis. Neque præsumit accipiens velle confundere iux agnitionem in metata emphyteusis, quia expellit illo voluntet; illique impetratur vendo veribus ambiguis cum possit legem & memorem clarius aperire, l. quicquid stringenda in princip. de verbis signif. & l. univerbi ff. de pad.

10. Ad rationes pro altera parte; quamvis ponamus filiam esse inhabillem, non ex eo sequitur quod nepos sit inhabilis, quia nepos non succedit rite matrimonio, sed iuste suo proprio statu illa non admittitur, quia feminas sed nepos admittuntur, quia masculus, & textura contractus, que mari offert, nepotus maxime ferunt, cum non succedat in locum maritis, sed quod habent qualitates necessarias requiritas ad succedendum: sic Bald post Cyn. in Ambone cessione, num. 3. vers. unde facit C. de legi. bared. Atel. in l. Gallus, 5. num. de lege. col. 1. vers. 4. pleg. postea super verbis, num. 4. 5. & infra. ff. de liber. & postib. Nec oblat radicem esse iniustile: quia contrahentes sunt eis contraetui, l. in conventionibus, de verbis obligatis ex mensurillorum palmis, hoc est, geniti ex filia possunt reddi habiles, siue descendentes per sexum virilem, cum non modo sint masculitatis Alciat. d. confitit 1. n. 8. & confitit 10. 4. lib. 9. Vnde virtutum filia non infecta nepotem, quando ipse admittitur ex persona propria, quia in stipulatione aut fuit contentus, cum sit masculus, neque matris loco subrogatus: & diversa ratio reperitur in nepote ab ea que est in matre, Atel. in l. Gallus, 5. num. de lege. col. 1. vñim. & in vers. sed ista ratio in fin. ff. de liber. & postib.

11. Sed quid si ex tempore superfluit alijs nepotes descendentes per virilem sexum? Respondeo sine dubio esse hos præferendos nepotibus descenditibus ex feminis, ut tradit Alciat. d. confitit 3. num. 5. vers. præterea respondet, lib. 8. vbi opinatur hanc solutionem esse veram, & communem, & patet ex cap. 1. de eo qui fibi, & hereditib. sibi: id est ordine successivo prius vocantur descendentes masculi per virilem sexum, & illis non extantibus, descendentes masculi per sexum femininum, ut colligunt etiam ex cap. 1. ff. 1. Episop. vel Abb. in eis. fons. & senect. Ruyn. confitit 10. num. 8. lib. 1. quia non temporis emphyteusis posse concedi prius descenditibus per virilem, & posterius descenditibus masculis per femininum sexum, ut appareat ex concessione feudi, vbi haec interpretatione etiam recipitur, d. cap. 1. de eo qui fibi & hereditib. & conlectando antiqui fari est emphyteusis concedi solitam plurius ordinis successivo. Batt. in l. Gallus 5. quidam recte ff. de liber. & postib. & Gio. libri. Cum ergo descenditibus masculis per virilem sexum mens, & voluntas conlectuanda & familiæ explicant, mēo contra etiam per stipulatum fuit quod succedant masculi ex feminis descenditibus Ruyn. confitit 10. num. 9. lib. 1. & Alciat. d. confitit 1. lib. 8.

Acedit, quia avos maternus potest stipulare nepotibus

positibus super te, quez taudem ad illos ut sua ventura est, ut bene nota Ruyng. *ad conf.* 1. 20. *num.* 1. *lib.* 1. post Battol. *in l. quod dicimus* 2. *suffia à nom.* 5. *utque ad n. 1. 2. inclusus;* *ff. de verbis*, obligari, maxime quia emphyteus suis etiam viriūque sexum, ut habetur in §. *emphytus*, *in Averbiis*, *de non aliis*, esto, nepotes non sunt sibi in retum natuta, teste Ruyng, post alios *conf.* 1. 6. *num.* 18. *lib.* 1. & Battol. *ad. num.* 12. *in l. 1. quod dicimus.*

12. Extraditis haec nos sequitur, si emphyteus ab acquisiente capiatur pro se, & masculū quibusunque, non excludi masculos descendentes ex feminis, imo exstante posse admittit Balduin. *l. num.* 27. *vers. trigesimo quartu:* *vbi de fœdo loquitur ff. de rebus*, *iul.* Clat. *in §. secundum*, *vers. hoc primum*, nulli veteribus quibusunque, ex alio rettingator, ut bene cauet Ruyng *conf.* 1. 9. *num.* 1. & 9. *lib.* 1. *vers. resoluta*, Ratio, quia cum nulli fiat mentio de descendentiis, masculi etiam extante possunt habere locum: non tamen habebunt, si concedatur emphyteus pro descendentiis quibusunque, cum extant non sint ex descendentiis ibus; & proinde cum verba deficiant, non conuenit illis successio: *l. 4. §. quies;* *ff. de domo infest.*

13. Item indubitatum est masculos descendentes ex filia excludi ab emphyteusi concessa pro se, & liberis suis descendentiis per lineam masculinam: quia ita vera descendunt per lineam femininam, & sic non debent admitti: ut a ea quod diximus supra, *in 2. contractione*, & consequenter, nec filia descendens ex patre, nec neptis descendens ex filio debent admitti: quia ut ait Castrensis: *in l. maritum*, *num.* 1. *C. de procur.* per text. *ibidem* non incipit à patre, sed à filiis; proinde sicut excludantur descendentes ex feminis, debet etiam excludi filia, que est veluti tadia, & caput ligni feminis. In easdem sententia Pauli Castrensis est Alex. *in l. Galius*, *num. de lege*, *num.* 5. *ff. de liber. & postulum.* Mouetus etiam Paulus ex voluntate presumpta concedet, & acquirit, qui voluntate propriece honori agnationis; & idem non admisit ad emphyteum filias, nec neptis ex masculis, ne per illas cunghytesque defetur ad cognatos: quae concessio facta abhui, & eius descendentiibus per vitalem sexum excludit necessarij feminas, masculos ex illis descendentes: Paulus adhuc Alex. *conf.* 43. *num.* 5. *lib.* 3. *Ruin. conf.* 1. 26. *num.* 13. *lib.* 1. *Curt. sen. conf.* 44. *num.* 18. & *Curt. iun. conf.* 172. *num.* 5. & *Iacob.* de Sanct. Georg. *in dict. l. maritum*, *num.* 16. *C. de procur.* maxime quia in contractibus nomine filiorum non vocantur feminae; & sibi impunit contabentes quod legem clatio non dixerint: *l. veteribus*, *ff. de pati.* Archid. *in cap. 5. quo fundere*, 17. *quasi.* 4. & masculinum in contractibus non concipi femininum, ut diximus secundum Guidon. Suar. *in dict. Veteribus*: *Imo la cap. pacuit, cap. 13. de locat.* & *in conf.* 18. & *in l. 1. ita scriptum, ff. de legato.* 2. & *in l. si vir*, *ff. ead.* & plutes alii, quos relet; ac sequitur Morquach. *in d. cap. 6. de duobus honor.* *num.* 10. nisi concessio fiat pro se, & liberis, quia appellatione liberorum omnes descendentes masculi, & feminae proprii contineant: *l. cognitio* 5. *liberorum*, & *l. non est sine liberis*, *ff. de verbis.* signif. Se tradit Ancharan. *conf.* 135. tenet Bald. & cum sequitur Alex. *in l. sed si hoc*, 5. *liberas*, *ff. de in ius uscend.* Alex. *conf.* 80. *vol.* 1. *Gozad. conf.* 20. *Rolin. conf.* 188. *vol.* 2. & *conf.* 114. *vol.* 5. Sed in nostra questione idem filia non habet locum, quia concessio facta fuit pro se, & liberis suis descendentiis per lineam masculinam: at filia est caput linea feminina. Sed ex hoc non sequitur neptis ex filio posse

admitti; quia descendit per lineam masculinam: & per vitalem sexum: Quia ad hoc responderet linea masculinam intelligi de masculis descendentiis ex masculis, ut consuluit Socin. *Jun. conf.* 186. *num.* 10. *lib.* 2. maxime si attendatur ad coniunctionem agnationem; id est quod quotes in aliquo contrafactu, seu ultima voluntate fit sermo de descendentiis masculis, & est mens consuetandi familiam, sen agnationem; coniectata vehemens est intelligi conclusionem de masculis descendentiis per statim vitilem: quia dispositio in favorem agnitorum non comprehendit seminas agnitorum, quia per eos agnitos non conservatur. Ceterum, post plur. *conf.* 18. *num.* 1. *conf.* 5. *q. 84. num.* 1. & *conf.* 800. *num.* 6. *utque ad fin.* sequitur fusile iudicatum ait, eo quod masculi descendentes ex feminis non sunt agnati, sed cognati, *l. 2. §. 1. ff. de fœdo & legit. based & patent. patrum evitare de posteritate feminatum: cum transirent ad alienas familias, ut examinat Cracauer. *conf.* 67. *num.* 5. vers. tertio principalius.*

Quapropter nec neptis ex filio admitti potest, neque qui ex ea nascitur; ne emphyteus ad cognatos deuolatur: quia est ratio Pauli Castrensi. *in dict. l. maritum*, *C. de procur.* quem sequitur Alex. *conf.* 43. *num.* 6. *lib.* 3. *Curt. iun. conf.* 172. *num.* 5. *vbi supra*, *vers.* & *ideo hanc regulam*, & Ruyng. *conf.* 1. 26. *num.* 13. *lib.* 3. & Socin. *jun. conf.* 186. *num.* 4. *lib.* 3. facit Molin. *de primis*, *lib.* 3. *cap. 5.* *num.* 45. *confess.* 6. dicit quando in aliqua dispositione filii vocantur, seu descendentes masculi, intelligentiam esse dispositionem de masculis descendentiis ex masculis, non autem de filiis, vel descendentiis masculi qui à feminis descendunt: quod si de conservanda familia, seu agnatione non agatur, sub appellatione masculorum, masculi etiam descendentes ex feminis veniunt: ut ipse bene illi probat *num.* 45. *cum sequitur*, in materia Malotatus: At in nostro calu, non seddum venient masculi descendentes ex masculis, sed etiam masculi descendentes ex feminis, quod nulla fætis habita ratio conservandi familiam, & agnationem: ut optimè resolutus Dom. Aldob. *conf.* 5. *num.* 45. & *8. 10. utque ad num.* 63.

Vnde colligitur feminam esse de descendentiibus ex linea vitilli, ut sit Glossa. *in l. Galius*, 6. *num. de lege*, *in verbis*, nam *egi. in fin. ff. de liber. & postulum.* Atque ita secundum hanc Glossam non erit excludenda neptis ex filio masculo, quia descendens ex illo descendit pariter ex linea vitilli, quam Glossa sequitur *ibi* Bald. *in l. Galius*, *num.* 1. *Aret. col. 3. vers. in glori. postea.* Non tamen inde sequitur esse admittendam hanc descendenterem à parte per vitalem sexum, quod sit caput linea feminina, quia descendit à filio, & consequenter non admittendus est neptis ex filia, clavis descendens per sexum femininum; sed neptis ex filio, que venit per sexum virilem: sic Alex. *d. num.* 4. ex dicta Glossa fateretur se consuluisse. Item neque etiam filia, quia est caput linea feminina, & ab ea sumit exordium, neque neptis ex ea: Ita Bald. & Alex. *in dict. l. Galius*, 5. *num. de lege*, sed bene neptis ex filio, & ad hoc allegat Alex. *ibi platura iura*, & *conf.* 24. *col. 3. vol. 5. Bened. conf.* 82. *col. 1. & Hypolit. singul. 5. 5.* quia est emphyteus accepta pro se, & descendenter, *km. fœti virili sexu*: quod etiam confirmatur *lib. 4. commun. opinion. de iur. employ.*

tit. 44. num. 67.

* *

§. X.

Vtrum emphyteusis concessa, & acqui-
sita cum pacto, vt ad primogenitum
defteratur, sublato primogenito in
vita possessoris, veniat ad secundo-
genitum repetitum tempore mortis?

E P I T O M E.

- 1 *Nepos ex filio primogenito preferitur patre.*
- 2 *Nepotes continentur appellatione filiorum.*
- 3 *In dubio alteri disponens intelligitur de praesenti; pos-
tius quam de futuro.*
- 4 *Legatum teria pars bonorum comprehendendi bona
preferatur.*
- 5 *Primogenitus intelliguntur secundum nascitatem.*
- 6 *Secundogenitus confert vocans ad emphyteusim,*
secundum probabilitatem.
- 7 *Primogenitus confert, qui tempore mortis super-
vixit.*
- 8 *Vocans simpliciter absque via relationis ad tempus
mortis transmittit ius suum ad filios.*
- 9 *Per mortem possessori filius senior preferitur nepos
etiam ex puto primogeniti.*
- 10 *Vocans primogeniti pignus et ordinem, & gradum.*
- 11 *Nepotes non representant filios, quando filii vocantur
nominis proprie.*
- 12 *Accipiens emphyteusim stipulatus est filio post mor-
tem fratrum.*
- 13 *Illi est primogenitus qui tempore mortis emphyteus
alios antecedit.*

1. **P**etrus accepit emphyteusim sibi, & filio suo pri-
mogenito cum pacto vt semper transeat ad fi-
lium primogenitum, seu natu maiorem, mortuus est
primogenitus Petrus, eo viuenti, quartior an traheat
emphyteusis ad secundogenitum, reliquo filio à pri-
mogenito? Videtur ducendum primò emphyteusim
transire ad nepotem Petri, si filio primogenito, ex-
cluso patre no secundogenito; sic habetur in lege Regi-
gia lib. 4. tit. 100. in principio, vbi id expeditè decerto-
ritur, *si tal filii mei vellet dexter filio, in nro, ou
descendentes legitimos, eis, eis descendentes per sua
ordem se prefererentem ad filio secundo.*

Secundò quia quando testator disponit ostendit se velle bona sua in agnitione, seu familia conseruat, in hoc eventu nepotes continentur appella-
tione filiorum: Cott. iuo. conf. 111. n. 5. Patr. Leys. 75.
est. fin. & conf. 78. num. 10. lib. 1. & conf. 53. num. 10.
lib. 3. Iason. conf. 3. lib. 3. Cald. de pug. diligend. cap. 14.
num. 10.

Tertio secundogenitus; cum alter iam predece-
serit, oam primogenitus dicatur qui primò oatus est;
ergo filius eius debet succedere, non verò secundo-
genitus: & probatur ex cap. Ioseph. in fin. de verbis.
signif. & ex h. in reliqua vero parte, in pcam. Digestorum.
ex illis verbis quia quod primum est, aliud ante se habere
non potest.

Confirmatur quia esse primogenitus, est astatis
beneficium, quod alteri concedi minime potest;
cum etas sit quid personalissimum, quod cum per-
soa extinguitur; & ex Bald. conf. 173. lib. 1. iura Pri-
mogenitura extinguntur morte. *in t. eam in anti-
quissima, num. 1. vers. 10. primo premio, C. de iur. de-
lib. air idem esse primogenitum, quod primò natum,*
seu quod primò vidi lucem. Baldum sequitur Ti-
raquel. in trall. de primog. quagl. 1. num. 6. idem Bald.
in c. t. de filiis matre ex matr. & ait, quid cùm Regnum

Sicilia ex pacto transeat ad primogenitum; si pri-
mogenitus præmoritur hoc liberis, non succedere
secundum genitum; quia pactum loquitur non de se-
cundogenito, sed de primo; ex l. in her. 5. v. 10. C.
ad Tribul. ligatus ex Baldi sententia, illa est primoge-
nitus, qui primò natus est, & in debet aequi iura
primogenitura: Adhancem Baldi Iason in l. quies-
cent. 42. C. de re vind. Lupus in Rubric. de dono inter
vir. & ux. §. 69. col. perm. verf ex illis dicebat; & ite-
rum verf reperiens ramen: Romanus conf. 9.

Quartu, vbi verbum de se, secundum suam na-
turam potest significare duo tempora, pateretur,
scilicet, & futurum, intelligitur duxatas de eo tem-
pore, quod magis nascitur, eti conuenit: l. c. 1. v. 1. scilicet, §.
f. 1. f. 1. de conditione & demensi. Giollan cap. 1. 3. f. 1. f. 1.
de re script. in 6. & Roman. conf. 333. quod primum,
num. 1.

At in dubio actus disponens intelligitur potius
de praesenti, quam de futuro. Confert L. exher. §.
testamento, et l. de legat. 3. vbi Jurisconsultus ait, quid
cum testator relinquenter quinque pueros atatis fe-
titem auctorum, & post conditum testamentum vi-
xisset si testator multos annos, & tempore mortis
haboisset alios illius atatis pueros, solūm idceter
poterit illus atatis tempore conditi testamenti:
additique ad finem, ibi: *Raffredi eas videlicet atatem
designavimus, qua effe, eis a testatore relinquenter:
igitur cum etas, que tempore testamenti erat, &
non altera designata fuit, sic in nostro enī apas
fuit designata primogeniti, que tunc reperi-
batur. Facit etiam pro hac parte fortius l. si ista,
de sur. & arg. legit, vbi habentur verba testatoris
in dubio prolatas, que possunt adaptari ad tem-
pus praesens, & futurum; ad praesens taquon esse re-
ferenda: Ratio, quia praesens tempus semper intelligi-
tur, si aliud comprehensum non sit: Calixtensis in l.
cum stipulamus, ff. de verbis. obligat. subiungit se ali-
quando tecipendisse de testatore, quia legato hospita-
li quidquid supetesset de suis pecunias, & ranum
superficiem mille, & postea acquisierit vlique ad etia
milla; quod mille, que tempore testamenti super-
fuerint debentur; alia vero duo milia, minimè;
sicque fulle iudicatum fitmat: sequitur ibi Alex. &
Felin. in cap. ad bac prime, de re script. idem Alex.
conf. 171. num. 1. lib. 6. dicens legatum tertie pars
bonorum solūm comprehendere praestentia, scilicet
tempore testamento, & non ea, quae postea testator
acquisiuit: Concordat Coroe. conf. 4. num. 5. lib. 1.
& Socinian. conf. 99. lib. 1. exemplis similibus, quia
testamenti tempus inspicitur, ooo vero tempus mor-
ris. id. l. si ista, de sur. & arg. legit. Sic in nostro, pri-
mogenitus ille est, qui reuera primò natus est, non
vero qui mortuus primogenitio repertus primus
tempore evenientis conditionis; quia is non pūd
natus est: Igitur nepos ex primogenito, secundogeni-
tus est praestentia.*

Quinto; quia secundogenitus tempore conce-
sitos emphyteusis erat incognitus & incetus ac-
cipicori, & coecidenti; primogenitus vero certus,
& cognitus: ide solus vocatus fuit, non autem fe-
cundogenitus: ita probat l. filiu. a parte, §. si quis ex
seri. & de liber. & postib. Nam primogenitus fe-
cundum natuitatem est vero primogenitus, primoge-
nitus secundum successionis tempus, est primoge-
nitus fictus: sic Anch. conf. 3. 1. n. 7. & Zesus conf.
3. n. 4. lib. 1. idem quando adell dispositio, que potest
intelligi in easu vero, & ficto, portis de vero, quām
de ficto accipiendo est: Statim. 3. Cornelius farci. ff. de
iur. f. 1. f. 1. Vnde sequitur acquirentem cum p. cito, &
emphyteusis transeat ad primogenitum, iore lexisse
de primogenito secundum natuitatem: sique ita
de vero, non autem de ficto; & secundum tempus
successionis,

successoris idem patet ex response i. Romani conf. 4. q. 8. dum sit scilicet pro prima filia nubenda, intelligi per primam natuitatem; non autem secundum maritionem: quem sequitur Cart. ion. in tral. ferd. p. 1. num. 10. vers. 1. me moner. & Anch. firmat in c. 1. de confit. & Crois in l. omnes populi, n. 2. 14. de iustit. & iur. dicens testatorum vocantem Maiores de familiâ, intelligere Malores secundum natuitatem respicere etatis, & consequenter secundum natuitatem: quod potest probabile.

Ceterum te diligentissime excusa, oppositum est vetius, nempe hunc secundogenitum centuri vocatum ad emphyteum finit acquirere, & concedente emphyteum ex pacto, ut deferatur primogenitus secundum tempus, non natuitatis, sed coecutionis; & consequenter praefertendum esse nepoti: & probatus ex Leg. Regia lib. 4. ordin. iiii. tit. 36. num. 1. vbi in concessione emphyteus excludit nepotem filium filii maioris natu, & admittit patrum secundogenitum, vel tertio genitum: igitur dispositio, ut emphyteus translat ad primogenitum, est conformis nostro iuri communis, & sic intelligenda, ac mensuranda est: & quantum d. iur. 100. in principio, decernat quid in Majoratu praefertur nepos ex filio primogenito, patro suo, secundogenito: id licet ibidem, codim. iur. num. 3. dicens nisi aliud ab institutori Maioratu disponatur; quia tunc seruat quod ab illo fuerit dispositum: sic in nostro casu.

Secundum probatur ex Baldo in l. a. num. 5. C. de iur. emphyt. dicente emphyteum, quae ex pacto ad primogenitum deferti debet, translat ad primogenitum, qui tempore mortis emphyteus supereris, sed quid successus habet relationem ad tempus mortis: unde attendit prioritas, quae tunc in rerum natura, & in humanis reperitur: Lex falle, s. si quis autem, s. ad Trebel. sequitur Titaquiel. de primog. quaf. 3. num. 6. ex Iernia in cap. 1. 5. praevara, col. penult. vers. 6. quia patet, iur. que sit prima causa benef. amit. vbi sit motus primogenito succedit secundogenitum: quantumvis constitutio loquatur de primogenito factum: leg. iiii. Titaquiel. vijne ad fin. sequitur Alciat. in l. proximus. ff. de verbis signif. id. Bald. conf. 275. Quod pro regula, col. penult. lib. 1. respondens eum non scilicet primogenitum de fure, qui obire ante fenum aperitum, secundum l. ex falle, s. si quis autem falecipi, s. ad Trebel. & paulo inferius subiungit esse illum primogenitum, qui eo tempore, quo aperitur feudum, est primus in rerum natura: ex text. 6 proximum. iustit. de leg. agnus success. concilio Anch. d. conf. 8. incipit: Dileta falli narratio, num. 8. vbi hic ait. Prior enim, fuit primogenitus debet interpretari de illis, qui supererunt tempore mortis eius, de cunctis bonis agitur, vel de aliis per eius obtinum in aliis derivantur: hac ille. Ex quibus constat, illum primogenitum diu, qui tempore successionis primus omnium reperitur; quia tempus mortis, sed successionis consideratur, ut quis conatur primogenitus, & babilis ad succedendum item quia Bald. in d. l. a. num. 5. loquitur in dispositione similiter nostro casu, cuius qualitas respicit tempus, quo dispositio respicit effectum suum, videlicet tempus mortis, quod ex illo patet, quia pro se citat l. ex falle, s. si quis autem, s. ad Trebel. tum etiam quod propulsit questionem Bald. per verbum, quod emphyteus non translat nisi ad primogenitum: ut verbum translat, & verbum success. sunt futuri temporis, ut explesum notat Ripa in l. Centuria num. 143. de vulgar. & popular. subtil. & in d. l. ex falle, num. 32. & 13. Proinde celebitur primogenitus is, qui tempore mortis supereruerit: sic loquitur etiam Alciat. in d. l. proximus. ff. de verbis signif. & dispositio tempus successionis respicit: ut tradit Bald. conf. 275.

Fragm. Regim. Christ. Regin. P. III.

Idem tradit Aleiat. responf. 160. num. 3. Quod est dicendum in nostro casu, oempe emphyteum non posse transire ad alium primogenitum, quam ad eum, qui tempore mortis possessor repertus est primogenitus; & consequenter non pertinet ad patrem ex filio praefunctione; cum non esset apud viuos, dum obiit possessor emphyteus.

Tertio confirmatur ex traditis ab Alex. conf. 4. num. 1. lib. 3. Anch. d. conf. 8. 2. num. 5. Bald. & Lauden. in cap. 1. de filio matre ex matrimonio ad mortu. contral. Decius conf. 443. num. 1. 3. & Titaquiel. de primog. quaf. 14. num. 27. Socio. sen. conf. 28. col. 2. vers. ex quibus patet, lib. 3. qui omnes in eo conuenient, quod quando primogenitus vocatus ad successionem vel feudi, vel fideicommissi, vel aliorum similia rei, semper accipitur, qui viuit tempore successionis: & primogeniti praefunctione non habentur in consideratione; quia qualitas primogenitura debet esse tempore delatae successionis: id est bene Bellamer dec. 7. 4. col. 7. 10. et 17. primus quia dispensatio, addit quando dispositio vocat unum ex pluribus filiis, qui succedit in Primogenitura, dari in certam, & indeterminata vocationem: unde si præmoriatur is, qui primus natu est, peccide reputabitur ac si non fusset a principio vocatus.

Neque obstat quod subiuxit Bellamer. ibid. num. 17. & col. penult. vers. ad septimum: primogenitum praefunditum transmittere suum ius ad filios, qui iure representationis patris loco succedunt. Nam id non procedit in nostro casu, quia id habet locum, quando pater fuit vocatus simpliciter, & absque via relatione ad tempus mortis, ut in hoc casu: id est cum pater non peruenisset ad id tempus, in quo habuerit aliquod ius in te, neque ad rem, non potuit illud transmittere in filium: cum præmotus esset, & consequenter dicitur ooo vocatus, quia hoc ius erat conditionale, nempe si supereruerit, id est non transmittitur ad filios præmoti: per l. s. ita legamus, s. illi si voler. ff. de legat. 1. & in l. enic. 5. s. in ann. sub camb. C. de casus nullend. Paris. conf. 5. col. 1. lib. 1. Socio. iun. conf. 6. 3. n. 1. lib. 4. Igitur filius præmoti non transmittit ius aliquod in suum filium.

Neque refert, quid in dubio præsumitur, acquisitum emphyteum voluntate suam dispositionem debere esse conformem iuri communis, lib. 4. ordin. tit. 100. in principio. vbi patruus excluditur a nepote primogeniti. Quia respondetur hanc dicti positionem magis accedere ad concessionem emphyteus propter & pro filio, quam ad Majoratum, id est mensuranda est per regulam iuris nostri, lib. 4. tit. 36. n. 2. vbi per matrem possessor filius natu maior praefetur nepotem eius in filio primogenito: & mens huius aequitentis fuit expensa, quod semper maior natu suorum filiorum, aut eorum descendentiis masculis, & de eius sanguine succedar in dicta emphyteus ordine successionis: Quod est coformis iuri Regio Lutitanio: quod aliter dicendum esset, si acquisitione queretur leges veti Majoratus, & se conformaret secundum iurum communis, vbi nepos primogeniti excludit patruum: ut patet ex dat. 100. in principio lib. 4. & tradunt Titaquiel. in tral. de iur. primog. 9. 40. & Couart. lib. 3. quare ref. c. 5. ad fin. At in emphyteu vivente patre primogenitus non succedit in emphyteu, nec filio primogeniti ius est quod sit ad excludendum patruum, nec re, neque spe, ex quo primogenitus præmoris supererit fratre suo secundogenito, ad quem pertinet successio, si supereruerit plus quam patet.

Conserit etiam, quia in hac concessione facta a domino dicitur, acquisientem emphyteum, vocatio primogeniti significat ordinem. & gradum sicut apellatio proximioris; sed vbi sit intentio proximioris, filius

H h non

8.

9.

10.

non representant personam patris; ergo in successione huius emphyteusis, *illo*, videatur ad instar Matritie, filius non representabilis parentem, cum non sit Primogenitus verum: & quamvis *vbi* fit mentio filiorum venientiam etiam nepotes, qui in locum filiorum subrogantur; hoc non habet locum, quando fit mentio filiorum, & de gradu; quia gradus ipse proximior attenditur: quod apparet in nostro casu, quia in haec concessione fit mentio de filio primogenito, seu de filio natu maiore, qui est proximior in gradu acquisientia Baldi*in Libermanu*, *princip. ius*l. 6. v. t. C. ad Trebell.** *vbi* ait non habere locum nepotem etiam sub nomine *filiorum*, quando fit mentio filiorum, & de gradu.

- II.** Quinid *l. usfrugans* quod accepens emphyteusim Petrus *sibi*, & *filis*, eos vocavit nominatum nomine proprium, subiungens quod semper primogenitus, aut natu maior fuerit filiorum, aut eorum descendenti, obtineat illam emphyteusim integrum: sed *vbi* filij proprii nomine vocantur, & nepotes in genere ut apparet ex verbis, *aut eorum descendenti*, nepotes non representant personam filiorum, sed filii ipsi omnes debent prius ingredi*citare* Paris*conf. 3.9. num. 8.* *& n. 6. lib. 1. Gozolini*conf. 1. ed. 7.* Curtius*conf. 17. n. 4. Alex. conf. 1. 2. 3. n. 1. lib. 1. & conf. 1. 5. lib. 5.* Deicius*conf. 1. in fin. & conf. 4.80. n. 10. vers. 6.* hoc idem Rubens*conf. 4. o. num. 5. & num. 8. & alii*, quos refert ac sequitur Menoch*conf. 12. 4. n. 88. 89. & conf. 100. n. 13. lib. 1. & probat*, quia illa alternativa, *me*, qua *vbi* est Petrus accepens hanc emphyteusim, demonstrat ordine iacectionis vocati descendentes; atque ita nepotes non vocati nisi post filios, & consequentes nepotes non intrare in locum filii, patris ne impe sui, ut enim representente: ita in terminis responderet Menoch*conf. 100. num. 18. & 19. post Rubeum*conf. 40. n. 8. in fin. Ruy*conf. 1. 14. n. 14. lib. 1. & conf. 1. 69. num. 8. vers. 9.* terro responderet lib. etiam 1. Deicius*conf. 9. n. 3.* Igitur in nostro casu secundogenitus praeferendus est nepoti filio ex primogenito, cum ipse non ingrediatur locum sibi patris, neque enim representent ad exclusionem patrum.***

- III.** Nec quicquam res est regula, Patrem representat filius in successione, & habet in *§. i. c. filium, In fil. de hered. que ab inchoato deferuntur, & manifeste in Anthene, ut frater filii, in princip. vel ut concubatus cum patruo in successione, vel ut eius ex aliud. Quia respondere hoc procedere quando ius aliquod vel te, vel spe, competebat parti, & in illo erat ius radicum: quod aliter contingit in successione emphyteusis; i. quod tempore delatae successione primo genitus debet esse apud viros, & consequenter non dicitur vocatus ad emphyteusim; sed eius loco succedit secundogenitus tanquam primogenitus, quia prioritas, seu primogenitus debet interpretari de illo, qui superauit tempore mortis eius, de cuius bonis agitur: ut Anchate*d. conf. 1. 3. dicitur facti narratio, num. 8.* qui manifeste sentit qualitatem Primogeniturae adesse oportere tempore delatae successioneis: & confirmat Iernia*d. cap. 1. 6. praeferat citato in n.* Quies*prima causa*, ut iam tetigimus; si moritur primogenitus ante delatam successione, secundogenitus dicitur primogenitus, & probatur late*a* Menoch*conf. 1. 10. num. 12. 1. cum sequent. v. que ad n. 12. 7. post Tiraquell*de primog. quib. 17. num. 18.* quia accipiens emphyteusim suscipiat est filio post mortem suam, & sic ordine successione, ut habetur in *I. Gallo*, *§. quidam recti*: *ff. de liber. & post lib.* & facta est taliter ad tempus mortis, & idem censetur vocatus, qui eo tempore eam primogenitura habuerit qualitatem: ut tradit Baldi*in l. 1. C. de iur. empby.* per text. *in d. ex folle. & penult. ff. ad Trebell.* *vbi* cum sequent Alex*num. 3.* & est sententia recepta testis Costa, &**

regni succession pag. 13. Atque ita pro patruo, patriontiandum est contra nepotem, quoties continget post mortem primogenitum suisce reportum; & probatur, quod probat *Caldas de nominar. g. 14. num. 74. vers. pro primogenito, & num. 75. vers. admittendum est*, *vbi* ait id esse verum, quando liquidò constat ex concessione illum tamè suisce vocatum, qui mortis tempore primogenitus erit, ut etiam dilponitur in lege huius Regni, *lib. 2. tit. 35. num. 1.* cuius verba admittuntur in bonis Coronae partium excluimus nepote ex filio natu maiore. Contentus Manci*de casu. & ambig. lib. 22. tit. 21.* locutus de emphyteusi*num. 3. 1. cui apponitur padum*, quod primogenitus succedit, atque in hoc proposito illum esse primogenitum, qui tempore mortis emphyteus est alios antecedit, & successione habere naturam relationis ad tempus mortis*ad l. ex folle. & penult. ff. ad Trebell.* additio hoc esse nosum genus primogeniture: ex quibus omnibus bene penitus patet nepote exculo, secundogenitum succedere loco fratris premitientis. Quibus accedit Valasc*de iur. empby. g. 50. à num. 14. cum sequentib.*

§. XI.

De pactis, quæ apponi possunt in concessione emphyteutica.

E P I T O M E.

- Contrahentes formant contractum emphyteutico
- Pallium ad vinculum sive fernanda.*
- Emphyteus pessi expelli si re detinorem reddat. ed.*
- Pallium contra substantiam huic contractum non valer.*
- Pallium ingredienti possessionem propria ambo rite, si penitus non solvantur, valer, sed oppositum est verius.*
- Pallium renouandi emphyteusim finitu tribu' visu' valer.*
- Pallium de renouando est prater naturam.*
- Pallium de renouando finitur per primam renovationem.*
- Oppositum est verius.*
- Latae ad tres annos cum pallo de renouando de triennio in triennio non valer.*
- Conducere professionem non solvantur non potest Ecclesia cogi adrenuandam.*
- Emphyteuta promiscent param pessi expelli si non solvant perfunctum.*
- Dominus pessi expellere emphyteutam non solvant, sed parva provocari non expellere.*

Empyteus ex conventione legem accipit, *l. 1. 4. §. comunit. ff. de pessi. contraria, de regel. inr.* Quid ex eo patet, quia quasi nullam habens naturam propriam, quamlibet pactum recipit: *l. 1. & 2. C. de iur. empby.* Proinde contractantes huius contrahentes formant indicium, sicut de stipulationibus conventionalibus dici solet in *l. 1. in conventionalibus, de verbis obligis.* Cum ergo emphyteus neque huic, neque illi formule sit addita, eamque formam capiat, quam contractantes paelicendo inter se decernant, pala huic contractui apponita, ita debent ferari, perinde ac si naturalia essent eidem: *§. adre. In fin. de locat. Valasc. de iur. empby. g. 4. n. 3. & 9.* Restat igitur videndum quænam pactiones valide possunt a patribus apponit, cum dicat Imperator in *l. 1. C. de iur. empby.* ibi, in contracta emphyteutico pacta ad vinculum esse obseruanda, & verba sunt haec: *In quo cuncta, que inter veraque contractum parentes super omnia, vel etiam formulis casibus, patribus huius placenter, firma, illibataque perpetua stabilitate*

abilitatis, medis omib[us] debent collodiri. Hac ibi: & ordinatio Lusitana lib. 4. tit. 38. in princip. vers. *On e[st] contendo em[ph]o contraria, & num. 4. vers. E[st] que dico be, hoc ide[m] ionuit, nec enim a ratione aliena, sed illi maxime conuenit pacta feruntur, ut omnes commoniter notant in Litteratum, 5. *Prater alt. ff. de palliis*, nec recedendum a tenore investitur, & communis est sententia in cap. de doib[us] fratrib[us], *Roland. conf. 60. num. 4. lib. 1. & 6. ead lib.**

H[ab]it[us] premillii, certi iustis est posse emphyteutam expelli, si rem emphyteutam fecerit detractionem, cum delinquat naturam contractus, que obligat sufficiendum emphyteutism, reddite illam meiorum: ut patet ex cap. penit. de loca. l. 2. C. de iur. emphyt. Corin. conf. 67. num. 15. lib. 1. & Ripa de iur. emphyt. lib. 2. refut. 27. num. 3. Imo si passus fuerit fieri detioriorem, priuabatur ut haberetur in Ascham, qui rem, C. de sacrificiis. Ecclif. & l. 3. C. de loca.

Nihilominus si expellere cooueotum facit, quod non possit expelli, etiam rem detractionem fecerit, talis talis conuento, quia in his, que respiciunt priuatam utilitatem, vnuquisque potest pacifici, & renunciare suo commodo: *Litteratum, 5. ff. pacifici, ff. de palli. & l. 5. q[ui] quo in conscribunt. C. eadem, & dicunt Cyn. in l. 2. num. 4. C. de iur. emp[hyt]. & sequuntur Paul. de Castris d. Ause. qui rem, num. 4. in fin. vers. sed quid si expellere dicatur, C. de sacros. Eccles. Imola in l. num. p[ro]p[ri]et. & ih. filiv. num. 16. de lega. I. d[omi]num res detractionis ex culpa leui, aut lata; quia runc non potest expelli, cum culpa etiam lata remitti possit, sed quod non ita quis ad delinquendum inducitur: ut tradit Igne, in repetitione. *Concordia, num. 10. de regul. iur. & Gorazdin, in conf. 7. num. 1.**

Oppositum dicendum est si ex dolo rem faciat detractionem: nam dolus ex communis Doctorum sententia, neque implicitè, neque explicitè remitti potest, nec talis conuento, cum sit contra bonos mores, & præbear occasionem delinquendi, potest sustineri: *I. conseruari ff. de palli. dot. Centralis, vers. excerpta ex quod Celsus p[ro]p[ri]et, de regul. iur. & docent Bartol. Aogel. Pauli de Calst. per text. in l. 5. num. 5. libid. ff. de palli. Accedit Igne, in d. centralis, num. 19. dicens etiam nullo modo remitti posse dolu[m] pa[cc]ione aliqua, sive tacita, sive expresa. Idem dico de culpa latissima, cum non distinguatur à dolore: ut Bart. in l. quod Natura, num. 12. ff. depositi, Mancic. tom. 2. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 30. num. 1. & tit. 9. num. 37.*

Sed quid de pacto in secum emphyteuta, ut si quid agat contra dominum cadat à iure suo, eo ipso Respondeat valere pactum; profide si emphyteuta interficiat Canonicum, qui est dominus patrialis, Ecclesia affecta est iniuria, & emphyteutis vitæ dominium cum directio confundit: ita Hieronymus Gabriel. conf. 71. num. 1. lib. 1. Nun sustinebitur pactum contra substantiam emphyteutis, si pactio fiat, ut pro recognitione dominij, nulla penitus solutur. Natta conf. 14. num. 8. post Bartol. l. 2. num. 7. C. de iur. emp[hyt]. cum talis pactio si conta substantiam emphyteutis. Non erit tamen contra substantiam, ut emphyteut a non expellatur, quamvis non prestat pensionem: cum aliis penitus recuperari possit, propter validitatem talis pacti: Bart. d. num. 7. de iur. emp[hyt]. Lucas de Pen. & ali. quos referens sequitur Mancic. tom. 1. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 27. num. 5. a. Erit tamen hac pactio contra naturam emphyteutis, cum emphyteuta cadat à iure suo, si per biennium, vel triennium non solvatur: ap[osto]l[us] de leca. & l. 1. vni. C. de iur. emp[hyt]. Similares pacta etiam sunt contra naturam de non cadendo in commissum, si tem emphyteutam detractionem fecerit; vel si alienauerit rem emphyteuticanam: Natta conf. 49. n. 20.

Fragm. Regim. Clirif. Reipubl. P. III.

Speculat. de loca. g. nunc aliqua. vers. 8. 9. num. 112. addem Natta conf. 14. num. 9. Mantic. d. lib. 22. tit. 21. n. 47.

Sed quid si intercedat pactio ut dominus non soluta pensione possit ingredi possessionem? Pars affirmans probavit ex eo, quod creditor etiam vigore pacti expelli potest propria autoritate ingredi possessionem: cui obligata, i. pignoris. C. de pignorib[us]. Bartol. in d. creditores, in 2. dell[er]a. num. 18. vers[us] dicitur, q[ui] 19. C. de pignorib[us]. Imol. in cap. post[er]ius, de loca. n. 52. Dicimus sic confundit conf. 146. n. 6. vers. h[ab]it[us] non obfuscat, vbi hoc fieri posse concludit: unde si non refutat emphyteuta nisi verbis, potest ingredi possessionem: sequitur Bald. in d. 2. in 2. dell[er]a. n. 12. Iafon. num. 109. C. de iur. emp[hyt]. quia ex vi pacti expelli confessus emphyteuta, l. 1. q[ui] c. ff. de palli. id est delectus de possessione tanquam spoliatus non potest conqueri, nec restituiri debet: Dicimus conf. 191. num. 2. Alex. conf. 6. num. 14. lib. 3. Item non potest contra padacionem resistere de facto: quia dominus iustè agit ob pactum: ergo emphyteuta iusti[us] refutat; non enim potest esse bellum iustum virimque, ut dicunt Bald. & Salyc. in d. 1. 2. C. de iur. emp[hyt].

Oppolita tamen sententia est verior, & secundum illam etiam pacto expelli non potest dominus in hoc casu propria auctoritate ingredi possessionem: quia pactum non debet esse occasio tumultui, de rixis: *L. non est singularis, de regul. iur. & quamvis ipso iure primitur, etiam & sententia est necessaria, ut possello ab eo auferatur: sic Bartol. in l. 1. lib. 5. c. de g[ener]al. ff. salm. mact. & in d. creditores, num. 18. citata. Titaquiel. de iur. conflict. part. 1. Menoch. de adip[er]fend. p[ro]cess. remed. 5. num. 77. vbi plurimo cum calum ibi meminist: requiri enim citato ut cognita causa Iudee declarat nihil esse iuris pro emphyteuta, & pactum suum debere facti effectum, potest tamen dominus propria auctoritate ingredi possessionem, si pactio interponatur, quod non soluta pensione ipse emphyteuta confituit se nomine domini precatio emphyteutis possidere tunc censetur dominus possidere tam naturaliter, quam similiter, & ingrediatur; & si emphyteuta refutat, violentiā manifestam irrogat, & inconveniens potest dominus eum repellere: secundum l. cina fundum, ff. de vi & vi armis. Bartol. in d. 1. ereditores, n. 19. C. de pignor. Titaquiel supra 1. p[ro]p[ri]et. 16. Negauant. de pignor. p. 4. n. 14. vers. 3. quod tamen limitum possit. Extra vero hunc calum, etiam si possit fieri pactum, ut possello capiatur auctoritate propria, intelligitur ea legе factum, ut ingrediebas non invenias resistentem, lecū si invenias, quia tunc non potest quod etiam decernit in lege Lusitan. lib. 4. tit. 5. num. 3. ibi: nam accendo quem loz contradic. Quod si resistentem invenitur, etiam vi-gore illius pacti, non potest emphyteutam expellere propria auctoritate, & licet pactum de expellendo propria auctoritate valeat, non, est tamen excepcionis, si expellendus refutat, & repugnat iuri ut prius sua auctoritate expellat emphyteutam. Quinimò secundum legem Lusitanam d. lib. 4. tit. 57. in principio, officia ut deuri resistentia etiam verbalis ne possit capere possessionem per se, & propria auctoritate: cum dicat ibi: sens. aliquas contradictiones amouera que se non possit sequir rica aliqua, quia haec tixa verbalis & repugnancia clamorosa lausionem, & rumulos exatbat, & audientibus erat scandalum: ita Valasc. tom. 1. conf. 173. n. 2. num. 1. 2. q[ui]que ad 18. & in præcipitate, 5. n. 1. & 2.*

Cessante enim omni repugnantia tam verbalis, quam reali de facto, adhuc non potest ingredi propria auctoritate possessionem, si peris aduerit iudicem, quia non est in manu sua à iudicio iam impedito declinare: sic Bald. in l. 1. num. 19. C. de fermis. & aqua, & lade num. 3. ibi: ubi possumus index off. admitt.

H b a C.

360 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

C. de locat. Ang. Ater. in §. alienum, num. 19. vers. non obflat, insit. de alienis. Tis aquel, de iur. omniū p. 1. num. 1. & Gozad. in l. 1. num. 8. C. de eden & Iason in l. 1. num. 14. C. de iur. empbyt. nisi quis protellere se tudi- cem adire falsus sibi, & illico iuste propria auctoritate ingrediendi possit: ita Gozad. in d. l. 1. n. 8. C. de eden. Negabant. de pugn. p. 4. n. 13. vers. intelige tamē prædicta.

5. *Quid dicendum de pacto renouandi emphyteu-
sum? Respondeo quod finitis tribus personis dominis
directis tenetur tenoratio: sic habetur in l. 1. C.
de iur. empbyt. Angel. conf. 84. Ex forma Decius conf.
3. 18. col. 1. textus expressus in l. 1. cui, C. de locat. vers.
misi ferre postea: quod intelligo si concedens est pri-
us: non tamē si est Ecclesia: haec enim non te-
netur inter text. in Aubent. de non alien. §. quod autem,
vers. nec illud: & lex non permitit tale pactum Eccle-
siae, inquit enim sit contra legem, & ab ipsa lege
prohibitum: non obligat eam, nec eius administrato-
res. quia, C. de pall. Alex. conf. 1. 65. n. 1. vol. 1. Gama-
decif. 3. 16. n. 6. lequit Angel. d. §. quod autem. Quod
ad eum verum est, ut neque naturalis obligatio or-
tator: l. eumen. ff. de fidei infir. & noo debent per pa-
ctum admitti, per l. non permis. l. invig. genit. §. Pra-
ter ait ff. de pallia.*

Illi obicit nota, virtute illius pacti, tenoratio-
nem oon debet, si emphyteuta ex aliquo casu cadat
à iure suo: sic Hypol. Rimbald. I. ion. conf. 94. Anno
Dominii. vol. 1. num. 6. Item per tale pactum de renouando nullum ius quæstori est in te, sed tantum
habet emphyteuta contra dominum personalem
actionem ad tenorandum: quod si dominus alteri
faciat reoocationem, dabatur emphyteuta actio
contra proximitem de interesse: sic Hyp. Rimin.
conf. 1. 57. num. 52. vol. 1. Bero. conf. 1. 6. num. 1. 6. vol. 1.
Angel. conf. 1. 84. col. 5. & conf. 1. 6. in addit. ramen
Rimin. d. conf. 1. 57. num. 53. acquiri ab emphyteuta
tus in rei fallitus, nisi intelligas etiam cum pacto
de renouando fuisse simul eadem bona emphyteuti-
ca hypothecata pro obsecratione pacti; quia tunc
poterit emphyteuta seculatus, & profanatus, rem em-
phyteuticam retinere, donec facta fuerit tenoratio;
etiam si emphyteuta offertur intellece: quia per
tam hypothecam quasi ius reale sibi constituit in
emphyteuta: sic Rolanda. I. Valle conf. 6. num. 7. & 1.
vol. 1. Cald. de Renovat. quod. 1. num. 1. 6. & 9. g. r. radit.

6. *Quale, quanto, sit pactum de reouando? Respon-
deo esse præter naturam emphytes, ut potio de-
citur pactum accidentale: Bartol. in l. 1. finita. §. si de
veligib. num. 10. de dannis infelis. Quinidom ius per-
sonale, quo dicitur acquisitum ex tali pacto durat per
vnum duotaxat annum: Roman. conf. 1. 3. num. 6. & est
communiti opinio: argm. cap. 1. 9. Tatu. de defend.
fuer. contrari. inter dom. & argm. & Socini. conf. 9. n. 12.
inf. lib. 3. Item pactum de renouando finitur per
primum renouationem, nisi aliud appareat ex renou-
ante inquitur emphyteutici: vt in facro Auditorio
fuit indicatum telle blantica de tacit. ff. ambig. lib. 1. 2.
tit. 13. num. 19. Sed oppositum est vetius, & idem pri-
mous actus non consumit effectuum, sed extendit ad
actus subsequentes: Bald. in l. 1. maius. ff. de psc. Tira-
quell. de retrat. signat. 8. glott. 7. num. 5. post alios,
quos ibi sequitur. Item locatio ad tres annos cum pa-
cto renouandis de triennio in triennium in tebus Ec-
clesie, non valet nisi pro primo termino, quia conse-
tur alienatio: Alex. conf. 1. 65. num. 1. lib. 1. & Angel. in
§. negat illud, in Aubent. de non alien.
& licet ad modicum tempus non censeatur aliena-
rio, c. Ambitiosa. de reb. Ecclesiast. alien. si sit locatio
ex vi pacti de renouando secundum Rim. sen. conf.
1. 6. num. 3. lib. 2. videatur non esse prohibita, cum tot
censeantur locationes, quod sunt tempora distributa;*

*l. scire debemus de verbis obligat. Melius tamen dicunt
ali, modò id non sit ad fraudandam legem, quæ
prohibet alienationem: Alex. conf. 1. 65. n. 3. lib. 1. Nam
cum concessio ad modicum tempus non transeat
vtile dominium, non censemur prohibita; id est
potest sustineti, nisi intelligatur hinc in fraude legis.
Denique si conductus non soluat pensionem, non
potest Ecclesia ex vigore pacti cogi ad renouandom,
quia pactum tacitum habet conditionem. Si con-
ducatur fieri promissi: l. quare, §. inter locatorem & locati, &c
perditur cōmodum iphus patet Mantic. dicit. 1. 1. n. 17.*

7. *Sed quæstio est an si emphyteuta promittat pen-
nam, si non praefiet pensionem, potest expelli à
domino? Respondeo posse, quia est pactum initium
in favore domini: igitur non est pactum retro-
quendum in odium illius: l. quod favore, C. de legib.
& gloss. in l. 1. C. de iur. empbyt. sit posse expelli. Non
potest tamē dominus vitiosaque petere; videlicet
penam, & quod emphyteuta expellatur: sic Gloss.
ead. quam omnes tradidunt sequendam, testi Iason. in
d. l. 1. C. de iur. empbyt. num. 13. eliget vel hominis do-
minus quod maluerit, vel ut pioram soluat, vel ut
expellatur: sequitur Clar. de empbyt. quod. 8. num. 12.
Contra vero, si dominus promittat pioram si em-
phyteutam expellat, & ille non soluat per biennium,
vel per triennium, ut deciditur in cap. portat. de locat.
& in d. l. 1. C. de iur. empbyt. Respondeo posse expelle-
re emphyteutam, quia intelligitur non promissi ille,
quod nullo casu emphyteuta expelleretur unde ab-
que merito penæ potest cum expellere, si non praefiet
tempore debito pensionem: sic Bald. & Iason in d.
l. 1. C. de iur. empbyt. alle. num. 1. iste num. 13. & habe-
tur in l. quare, §. inter locatorem & locati. Nec obstat si in
concessione apponatur pena non sequenti patio-
nem, quia ob id non censemur dominus recellisse à
pena comitili si ab emphyteuta contrahatur: quia
potius hominis non excludit pronosticō legis ordi-
nariam: sic Alex. conf. 1. 65. a. lib. 4. & Pute. decif. 1. 10. d. lib. 1.*

§. XII.

Vtrum emphyteusis concessa ad tres
personas, cum pacto quod illis fini-
tis teuertatur liberè ad dominum, sit
iterum renouanda descendantibus
ultimo possessoris?

E P I T O M E.

- Pactum de renouando improbatur.
Non est cogenda Ecclesia renouare si sibi volit empby-
teus. ibidem.
- Pacta sunt ferenda emine.
- Contrarium emphytesi ex conventione partium
legem capi.
- Potest renouando standum est. ibid.
- Dominus non cogitur renouare si est ergo item nec
potest emphyteusis resistere.
- Extra casum inopinata necessaria verba est posse
cogi dominum ad renouationem.
- Autoritas non requiriatur ad renouationem, si scire
non dari desideraretur.
- Beneficium renouandi ex aquitate dari modo indi-
catur est.
- Imo esse hereditarium ius renouandi probatur. Notiores.
- Pactum de non renouando tanquam nocturnum consi-
derari publice regatur.
- Secus si iuri renouandi renuentient expressè accep-
tientes empbytesi.

11 Renovatio

IO.

II.

III.

- 31 Renovatio est perpenda intra annum.
- 32 Ius renovandi debetur ex iustitia legali.
- Propter iustitiam legalem emeriti Senatores, & Cathedrales alii a Principibus ibid.
- Famili si pro tota forma vita condicant operi sui in seculum, quando laborare non posse, sunt alieni a domino fons ibidem.
- 33 Coloni simplices non possunt acquirere ius renovandi, habent tamen ius pralegationis si etiamdem offert.
- 34 Colonii potest resuere pradie pro melioramento: Quod praeceps quan do melioramento sunt liquida, ibidem.

Pars negans ex eo probatur, quia etiam pactum de renouando improbatur in Aubent. de manu alienand. q. quod anem, ad fin. quo Ecclesia se obligat fidelis personis se renovaturat emphyteum descenditibus ultimi emphyteute: qua promissione non obstante, deciditur eo loco post Ecclesi am negare perentem renovacionem, & emphyteum capere. Verba autem ex nouella confirmat. 7. cap. 3. refert Antonius Augustinus, ibi: nam, inquit, plures patienciam, immo magis calidam machinationem regredirent, eis confitimus iubet, id est si patiunt fuerit cum acommodi, & cum Religio Episcopi, & alijs personis, quas enumeravimus, si qui emphyteum conservabat, ut etiam tribus personis defensio, nobilitatis deinceps successoribus licet emphyteus titulus res immobiles ad Ecclesia capere, & alijs personis antepositi, nam enim machinationem, ut patet collidit factam confitimus reprobamus. Hac ex illa constitutione.

Secondo, anchoritate multorum, qui dicunt Ecclesiam non esse cogendam ad renouandum, si emphyteus vellet sibi vise patere: sic Gamma decif. 41. num. 10. ibim. vbi dicit proprietatum regulariter possesse finitis tribus personis sibi retinente emphyteum, expulsa renouandi petitione, ex doctrina Abbatis in cap. bona, 1. num. 18. de post. pralegat. quam opolitionem ibi vocat communem: sequitur Emmanuel à Costa de Mairavib. part. 1. num. 10. aliter enim si semper Ecclesia cogenda est ad renouandum, fructus in Aubent. de non alien. q. emphyteum, decet certetur, Ecclesiam non posse bous suis nisi ad tertiam generationem emphyteutericam.

Tertio, pactum contractu emphyteutico apposita a d. vnguentu sunt fersandu, s. l. C. de iur. emphyt. & dixi q. praecedenti, in princip. & tradidit. Sebentes in cap. r. de pati. iur. in l. si quis maior, C. de translat. propria donatio semel facta, quod non potest instingi, vt patet ex 1. profeta, C. de donis: quae sub modo, retellitur, si padum adiectionem non seruerat; propria clausulis appositis in concesso emphyteus, que dico, quod finitis tribus personis res libera, & expedita, reuertatur ad proprietarium standum est, ut colligitur ex s. alio, lugd. de loca. & ex l. 1. C. de iur. emphyt.

Quarid sussagrat, quia si in contractu emphyteutico eo finito tenoratio facienda est necessaria, non obstante clausula, quod res emphyteutica libera ad dominum redat; pari modo dabitur immunitatio in ceteris contractibus, oempe in locato, commodato, & alio quoconque onerario contractu, quod nemo adhuc, quod sciam, dicitur ergo contractus emphyteuticus ex partium conventione legem accipiat, ut babetur in regula, contrallata, de regul. iur. in 6. & in l. 1. C. de iur. emphyt. & pacta ab illis contractibus apposita, circa penitendum praestandi, & ceteris laudem quantitatem sub pena commissi ipso facto incurruenda, si alia proemissi sunt, & alii similibus non satisfacti emphyteuta: igitur clausulis & partionibus de non renouando, pati ta-

tione standum est; & siue in aliis contractibus onerosis non datur obligatio renouandi post finitum tempus, similiiter nec in hoc emphyteutico cum non debet maior ratio in uno quam in alio. Facit pro hac parte, s. cuius C. de loca, prolitibus ne quis cogatur propinquioribus resuas locare, & Ludent. C. de contractu emphyt. quia veritas, & reprobat confusudum cogentem venditorem, vt potius suis sanguineis, quam aliis rem suam vendat. Patergatio ratione reprobanda est confusudo cogens, concedentem emphyteum semel, vt iterum agnoscat item, ac ne ipsius resuas emphyteum descenditibus ultimi possessoris, maxime si Ecclesia est dominus datus. Neque virginis, i. ff. de aqua quotidiana, vbi deciditur ius aqua duende esse imperabile ab eo, qui facedit in fundo illius, est datum erat aquam deducere ad irrigandum, cum in ipsa legi dicatur concessum persone esse personale, & cum persona expirata, & consequenter deferti ad successorem; & hanc partem negantem tradidit ex veteribus Alexand. in l. si moli, & Tito, col. penit. ff. de verbis obligar. Roman. conf. 7. 10. Vides, vers. vel secunda alter. Iason conf. 2. 4. ad fin. vers. quarti respondet, lib. 1. ex tecenarius doctilissimus Franciscus Sarmiento lib. 3. sect. cap. 7. num. 1. nullo pro sua sententia auctoritate citato.

Lamentant tamen aliqui hanc partem tunc habere locum, quando dominus directus sicut prius sit, siue Ecclesia, sibi vult emphyteum ob virginitem necessitatem, ita quam incidit ex inopinato; & tunc facientur non esse cogendum dominum ad renouandum, ita Gama decif. 4. 1. num. 10. & Cabed. s. r. decif. 10. 1. num. 7. vbi autem opinione abbatis in cap. bene memoria, de postul. praleg. 1. num. 18. intelligendam est in causa, quo necessitas superuenit inopinata, imo abique illa, idem tradit Gam. decif. 107. num. 1. incipit, illustr. Vicecomes, in quam opinionem cum Abbatie inclinat Iul. Clas. q. emphyteus, q. 43. tanquam acquirem, ad fin. & de Sarmiento, vbi supra contra Deciom mon. 4. ad fin. quam limitationem doctilissimus Valale consule, 157. n. 17. ff. sexto queritur, approbat, & multis ratioibus confirmat, nempe post dominum directum negare renouacionem, cuncte fibi retinente pro suis vibus, & necessitatibus de novo emergentibus, ibique pro hac parte plures testem sequuntur, concludere non esse ab hac limitatione ita indicando, & consolendo recedendum. Nec Battol. in d. l. r. q. permittitur ff. de aqua quotidiana, quia non loquitur in causa si limitata, & intelligit dominum directum cogendum renouare succelsio ultimi emphyteute, quando alieti voluntat concedere, vt bene tradidit Gozad. conf. 19. & 36 n. 14. & Iason l. 1. C. de iur. emphyt. nec Battol. in l. 1. ff. de privileg. cred. num. 9. loquitur q. mortaliter, sed dumtaxat quando extraenus concuerit cum agrariis, tunc renouatio deberet fieri illis aliter interrogat in initia sicut dicendum est pro conclusione, hanc limitationem esse omnino amplectendam tamquam iuridicam, & ratione maximè consentaneam. Unde non audiendum est Cald. de renouo, quiesc. 8. num. 12. hanc limitationem excludens.

Extra vero casum superuenientis necessitatis inopinatae, placet mihi tangam verior sententia affirmans dominum directum cogendum ad renouacionem faciendo filii ultimi emphyteute, sique non existant, agnati proximioribus; siue sit emphyteus Ecclesiasticus, si non. Quae sententia est Battol. in d. l. 1. q. permittitur, de aqua quotidiana & ibi Angel. idem Battol. in l. r. ff. de privileg. cred. & in l. si moli, & Tito, ff. de verbis obligar. Gioff. in c. bona memoria, de postul. praleg. Bald. in c. 1. quernadrum fons, ad fin. permiss. Anch. conf. 37. 4. vers. ultimum. H. 3 adiutor.

advertendum, & conf. 170. Casus talis. Decius conf. 13 et
17 conf. 128. Remjan. in 1. i. folio. marim. & in rubric.
ff. de arbitr. yes. 11. Boët. decif. 17. Ratio, quia id indu-
rum, quod solem concedi, si negetur, si in iurie per-
tentij tradit. Afflict. super conf. 10. in tis. de pau. con-
fess. num. 11. Felin. conf. 33. num. 80. siue sic Ecclesiast.
in specie tenet. Ruyn. conf. 151. num. 16. vol. 1. & conf.
166. sed. & Ratius conf. 86. num. 19. vol. 1. modò h.
niatur empbyteusia abique colpa empbyteutis quod
si finiator ob pensionem non solutam, vel ob aliena-
tionem prohibitam, non concederet recompensatio. R.
manos in conf. 112. in princip. & sic declarat Geatus
conf. 20. vol. 1. text. in d. 6. permittitur. Alex. in d. 1. si mibi
& Ticio. ff. de verbis obligat. & Ruyn. conf. 152. & 155
vol. 1.

6. Eandem sententiam affirmantem ex recentioribus tenet Iulius Clatus, d. *s. emphyteusi*, p. 43. n. 1. & *s. Valas. de inv. empbyt.* q. 18. num. 17. quiaquis q.t. num. 10. ad fin. & q. 9. n. 7. sublimis taurerit cum doctrinam Bartoli runc habere locum, quando melioramenta fuisse facta probantur to emphyteusi; quam probacionem esse necessariam tradit. Ioan. Garcia *de expens.* cap. 15. num. 18. carpens eundem; cum in d. l. 1. s. *permittitur*, de meliorationibus necessariis nihil dicat: addens ad renouandum sufficit, si res emphyteutica deteriorior non fuerit facta; quia ob deterioriationem, sicut refutatur res emphyteutica, si renouatio negabatur: proinde cum determinatio non gratis repetitur, sic iuris petenti renouationem, si ne genuit; non vero beneficium, si fiat: ex d. *s. permittitur*, a fortiori, ad renouandum obligatur dominus, quando de melioramentis constiterit, que, vi tenaciori facilius obtinatur, optimorum erit allegata. Garciam sequitur vi dicitur p. 1. Bartol. Pereir. *de renouatione.* q. 18. num. 10. tanquam exequitati magis coformata post Declin. cap. 1. vbi at illa fuisse iudicatum coorta Serenissimam Duciam Brigantiam in supremo Secario huius Regni anno Domini 1564, non obstante clausula, *interea*, *de defensione* per delle, *faz et apres de sprawne*. Cald. Pereir. patrem fecutum eius filios D. Gabriel, eandem opinionem nouissimum defendi decis. 3. num. 4. cum sequuntur exequitatem, et benignitate praecutibus, rigoreque iuriis remoto, beneficium renouationis fructis tribus personis efficietur, ac semper concedendum: quod prius dixerat Cald. pater *loc. citato*, & q. 19. num. 21. & q. 17. num. 15. vbi scilicet renouatione beneficium ex equitate contra iuris regulas procedere, cum oritur magis ex hocestate, quam ex iuria rigore; id est ius renouatio esse expedientum Iudicis officio nobili, qui pro fundamento habet exequitatem; ut tradit Bartol. in d. *s. permittitur*, et volunt Caldian *Artib. de appellatione.* num. 6. Eadem Bartolo modetata accedit Gama decis. 41. ad fin. Ferdinandus Rebelloz a p. de obligatione. infinit. lib. 13. q. 19. num. 2. s. contraria ratione sententiam Emmanuel Barbos Vimarsensis p. 2. *de sua remissione ad ordinacionem Regionis Legislati* lib. 4. n. 13. q. 8. num. 65. fol. 81. post Villalobos *in exercitu communis opis, verbis, empbyteusi*, à num. 49. Cabed. p. 1. decis. 103. item Cald. pater in questione furnit. cap. 1. n. 10. & cap. 1. p. 10. per alios, hoc ius renouandi competere heretibus, sive descendenteribus accipientis, etiamque hereditarium, & deferti ad quoconque heredes, habentque locum est in concessione additor clausula. Quod libertate, & expedita ad dominum ipsum tedeat cum melioratione, ut practicetur in hoc Regno, teste Cald. p. 1. & q. 19. num. 2. & Valas. *confut.* t. 13. ad fin. vbi ratioiem seddens ait: has, & similes clausulas non excludere petitionem, ac beneficium renouatio nisi faltem de exequitate, resoluenda a cap. 3. incipit. In causa, num. 3. Nec esse feruanda causa de non renouando

do, quando huiuscmodi pactiones nocent consilii publico toto Regni, & miseratione pauperum sustentatio ei: siue huius iudicature a sacerdoti d. conf. 113. ad fin. correcta sententia contraria, à supremo Senatus eidem Cabed. q.103. *prima parte*, in favorem enib[us] contra Monasterium, anno Domini 1591. quiibus consentit Cald. Petrie, filius, d. decif. 3 t. vbi n. 4. *Liberis annis*, air, huiusmodi pacta tanquam contra bonos mores adiecta esse reiencia à contracting quia ius publicum, quod in renouatione vestientur, non posset ob privatorum voluntatem auferri: pro quo citar D. Cald. patrem de *renovat.* q.1 t. n.11. eam sequentis. Mantie. de *tacit.* & *ambig.* lib.12. tit.35. in principio dicit sine dubio esse renouandum, & in causa Auditorio Rome sive ita huius resolutum: & pro hac parte hisce temporibus multo plures sententiae fuerunt pronuntiatae, telle Valafco, d. confut. 113. n.13. quam pro contraf. nisi verbis expellis accipientes emphyteufum *pro se*, & *pro aliis*, dicant le finitis personis tenentibus nomine suo, & successorum, iuri renouandi: & à se abdicare potestatem petendi: quod si hoc non adiutoriat, nullo modo tollitur à successoribus ius petendi renouationem: quod adē vetum potas Valafco, d. confut. 113. num.12. ut ibi opinor ius illud renouandi, veluti ius in re competenter: siisque in bonis quasi partem patrimonij, & posse prelegati, ac in eo iure hereditate institutoritate Valafco, cit.113. contra Cald. de *renovat.* q.17. n.8. quid oppositum ibi affuerit: cum viro, & p[re]tice receptum sit pro renouatione obtinenda ius in re competenter: sicutque indicari, & legati posse: Caldas Pereira filius d.n.4 ad fin post Valafco, d. confut. 157. num.32. ab ipso allegatum.

Aduertas quæso hanc renovationem esse perendam intra annum; & eo clapo, non esse cogendum ad beneficium renouandi: qm Gozadin. *conf.* 39. & *conf.* 71. Decius *conf.* 137. & est textus expellens *in cap.* 1.5. *Tatius*, *in tis.* si de fœdū fuerit contraria. *inter dominum*, & *agnar.* Tizquel. & post plures de retract. *diss.* 5.1. *gloss.* 10.4. *Ial.* *l. conf.* 4.4. *vol.* 3. & *in I. prator* *air.* 5.1. *ff.* *de mūspēr. man.* & *Roman.* *ibi.* & *in Enbrie.* *de arbitr.* idem Tizquel. n.5. Gabriele *de iur. employe.* *sensib.* 1.1. *to tom.* 3. *common opinion.* & hic annus incepit a die scientie: Decius *conf.* 38. *Gloss.* & *Scribentes* *in d.* 5. *Tatius* *si de fœdū fuerit contraria. inter dom.* & *agnar.* Quod est verum quando sunt inuestiti ex *extra-*
me poſſellere provenientes: quando verò est *extra-*
meus inuestitus, descendentes posſunt petere viq[ue] *ad tricinta annos*: ita *Glossa* *in d.* 5. *Tatius*, *Classianus* *in confundit.* Burgard. Decius *conf.* 135. *ad fin.* & est *communis opinio.* Alex. *conf.* 1.5. *vol.* 5. Gozad. *conf.* 8. & *conf.* 71. & alij fine qui petunt fuit defecundos, fuisse ut transales: Decius *conf.* 1.37. *ibid.* *conf.* 3.8. Goza-
din. *conf.* 71. *Roman.* *conf.* 3.1. Ideo Anchar. *conf.* 3.4. *in secunde dubia.* & *Staphylus* *de litteris grata.* & *insuffia,* non sunt admittendi, quatenus à *petenda reno-*
vatione *excludunt* *transales*; quia olluo certi-
natur *discremo* *quoad peteodam* *renouationem* *inter* *transales*, & *descendentes*, dummodo proximoties
fuerit ultimo *employeatus*: *z* *de Ruin.* *conf.* 1.1. *conf.*
15.1. *conf.* 1.5. *z. vol.* 1. *Paris.* *conf.* 1.0. *vol.* 1. *sequitur Maria*
lun. *conf.* 76. *num.* 122. *vol.* 1. idem *Ruin.* *expellens*
conf. 1.6. *num.* 6. *vol.* 2.

Difficultas est, an dicitur dominos tenent ad beneficium renouadit de iustitia, an ex charitate? Dico primò teneri ex iure iustitia non particularis, sed communitatis, que ad priuatum bonum, ac debitum, attedit per se sed ex iustitia legali, sive generali, que bonum, ac debitum ex lege per se respicit, que quidem virtus carteratum virtutum mortalium actes ad bonum communem dirigit, res id estque in Principibus, ac publicarum rerum gubernatoribus, de quo D.

Thom. 2. 2. q. 58. artic. 6. C. 3. & quam Aristoteles
g. Ethicis. cap. 1. & 2. vocat, rotam virtutem, quasi
gubernatrix ad bonum communi carerum virtu-
tum moralium: ratione ergo buius iustitiae gene-
ralis, seu legalis, debetur tenaciorum non vero ex iu-
stitia particulari, que diuina est in communatu uam,
& distribuientem & ad legalem attendit Bartol. is
d. 1. 5. permittitur, scilicet de aqua quatinus, cum dixit
debet renouacionem. Qui vero negant debet, in-
telligunt de iustitia particulari communatus, quod
eriam fateorur: ut de legali concedamus cum Bartol.
& alio, cum ad bonum publicum, communem
que consuetudin maxime pertinet, tenet grati-
tiam concedere, & statu, ac conditioni milie-
rum agricultorum diligenter propicie. Quia iu-
stitiam legalem Principes summo per attenderem
solent Senatores senio conselios iam emeritos,
quando non possunt amplius praefecture Academias
mis interesse, non solum atere, sed etiam priuilegiis
amplissimis foero: quod & recta ratio, & gratia
do, iustitia generalis postulat. Additio de officiis
mei preceptor meus Rebelloz ob ipsa, d. quod. 1. 8.
a num. etiam 1. 8. cum sequentibus, si per totam fer-
vitam quis sub certa auctoritate locauerit ope-
ras suas, ex contractu videri sibi acquirere ius secu-
dum in iustitiam legalem, ut domino conduceat in
senectute alatur, quando iam non potest laborare; quod
non iam non appetat in carceris contractibus pro
bri tempore celebratis.

13. Ex dictis dicit aliquis colonum simplicem posse
cogere dominum ad beneficium sibi renouandum: Re-
spondeo non posse; quia concessione est dominus
emphyteutis, ac feudataris, non vero coloni sim-
pliicibus, qui possunt expelli; vt bene tradit Vala-
c, de iur. empbyt. quod. 1. & conf. 1. 57. 5. omnium fuit qua-
si, vbi ait fuisse iudicatum anno 1564, talem co-
lonum non esse expellendum a colonia, & pre-
tendum ceteris, si tantum velit dare, quantum
alii, quibus dominus voluerit rem locare: & sic
etiam vidi iudicatum anni ane pacis a supremo
Senatu Olyssoponensi contra D. Mariam da Sylue-
ta portuensem, quae expolit colonum simplicem
Gondicallum Franciscum, cum limitatione vt non
expelleretur si tantum offerset, vellere dare,
quantum aliis tertius; quod redolere aquitatem
certum est: & sic viu, & praxi receptum tradit Af-
fili. d. 1. 3. 8. post plures ibi. Non tenet ramen
colonus tem diuersitate si habeat melioramenta, po-
tentia rem retinere pro illis donec solvantur, Va-
laca. de iur. empbyt. quod. 1. 5. num. 39. Gesta de expens.
cap. 6. num. 18. C. 19. quod est verum, quando melio-
ramenta sunt liquida: sic Paul. conf. 1. 70. quod si non
sunt liquida, nec breuiter liquidati possunt, prout in
cautio de soluendo vbi primum liquidum consti-
tuatur, tunc res tradantur, quia non debemus impedi-
re restitucionem rei liquidae propter meliorationes
non liquidas. Alex. in l. 4. 5. air. prae. scilicet de re iudic.
la son in l. 1. col. 5. qui satisficer. scilicet respon. 1. 50.
num. 26. quod procedit quando melioramenta non
sunt liquida; vt etiam tradit August. Beto. in cap. 1.
de iur. regia. num. 35. vers. 5. autem non sunt liquida,
dicunt possessorum non posse retinere rem si cauio
illi fuerit tradita de soluendis meliorationibus li-
quidaris per Iudicem, vel per Arbitros: quod si fue-
rint liquida melioramenta, non sufficiet cauio, sed
potest retinere donec solvantur. Idem August. Beto.
num. 33. cum sequent. & probatur ex test. in l. 1. in
area, ad fin. scilicet de conditi. indeb. vbi per retentio nem
meliorationum possessor sibi propicie potest; vt
firmat Goxad. conf. 86. num. 25.

§. XIII.

In quibus casibus emphyteusis, publi-
catis bonis emphyteutis, transcat
ad fiscum?

E P I T O M E.

- Emphyteusis non transfit ad fiscum, si non potest
transire ad extraneos.
- Fiscus non est proprietas heret, sed quasi heret.
- Emphyteusis Ecclesiastica regulariter non defertur
ad fiscum.
- Quod si defertur intra biennium potest ab Ecclesia
reversari.
- Emphyteusis ab crimen lega. Maistri redit ad Ec-
clesiam ex fisco suo.
- Commoditas emphyteusis prima vivente criminis
potest ad fiscum.
- Quando emphyteusis Ecclesiastica non transfit ad ba-
redos extraneos fiscus pertinet ad Ecclesiam.
- In quo enim non placuerit fructibus fiscum vivente
delinquere.
- Predia transfit ad fiscum cum fisco morere.
- Fiscus cogi potest si transferas emphyteusis in ba-
redos eiusdem conditum.
- Probabilis est non posse emphyteusis Ecclesiastica
transire ad fiscum, quia patet.
- Ecclesia a non teneret fiscum delinquenti renouare em-
phyteusis.
- Bona clericorum ob delictum heretis, cui applicantur?

Primum propositio. Emphyteusis sine priuata, siue
Ecclesiastica, quia ad heredes ex sua marita, seu
institione non potest transire ad extraneos, non
transit in fiscum, ed quod si heredes extranei nihil
iuris habent in illis, nec fiscum à somni habebit,
cum non sit proprietas heret; sed quasi heres: ita Bartol.
is. 1. eum qui, statim in principia, scilicet de iudic. &
relegat. Ratio, quia fiscus haberet loco extranei sue
celioris: id est si emphyteusis priuata non potest ex
conventione, & concessione transit ad extraneos
heredes, ad fiscum ex eadem ratione nequit deferris
ita Bartol. in l. 1. finit. 5. si de velligilib. num. 6. de
dom. infel. quem sequuntur Alex. conf. 2. 3. num. 10.
lib. 1. & conf. 89. num. 1. lib. 4. Ruin. conf. 11. 7. num. 3.
conf. 15. num. 11. in fin. vers. Praterea, lib. 1. & conf. 2.
num. 3. 3. cum sequent. vers. & fissa emphyteusis priuata,
lib. 5. quibus accedit Iul. Clar. 3. emphyteusis quod. 19.
in princip. vers. si in ipsa concessione apparet sunt aliqua
verba, & Mantic. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 2.
n. 30. num. 3. cum sequent. Quia relatio competit
emphyteusis etiam Ecclesiastica, quia non soler ad
extraneos heredes transire est: & emphyteusis, in
Athene. de non alien. vbi Doctores communiter. Alex-
and. conf. 2. 3. num. 10. lib. 1. Quod si deinus easum,
in quo emphyteusis Ecclesiastica possit transire ad
heredes extraneos, transbit etiam ad fiscum: sic
Socin. fen. conf. 2. 6. num. 3. 3. cum sequent. lib. 1. & Al-
ciat. conf. 3. 4. num. 5. lib. 1.

Secunda propositio. Regulatorem loquendo, em-
phyteusis Ecclesiastica ob delictum emphyteutis
non potest transire ad fiscum, cum ex sua institione
non possit transire ad extraneos; per cap. felicis,
5. si quis vero, de parvo, lib. 6. & tradit Roman. in l. 1.
fin. 5. si de velligilib. num. 1. Alexand. ibi num. 6. de
dam. infel. Calst. in l. in insulam, in princip. num. 2.
vers. 5. si quis vero, vbi decidit, locationes qua-
delinquens affectus est ab aliquibus Ecclesiastis non

368 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

- obstante publicatione bonorum, liber ad Ecclesiastis redire : ergo ad fiscum non revertuntur. Fitmat Ryn. *C. conf. 11.7. num. 5. lib. 1.* & probat glossa in *Clementem dudum de sepe, in verbo, liber,* quod importat redditum aliquo vello impedimento ad Ecclesiastis. Quam opinionem ut veritatem docet Iul. Clat. *d. quaest. 29. vers. Tene ergo;* addens etiam quando in aliquo casu, in quo potest transire ad hæc extraneos, & consequenter ad fiscum, non esse dubium quin intra biennium possit Ecclesia emphyteusum, si velit, reuocare : per text. exprestum in *§. 1. in Actuorum, de alien. & employ.* Néque obstat quod text. videatur loqui de emphyteusi concessa ab Ecclesia Constantinopolitana. Quidam nihilominus intelligit illius dispositio de quacunq[ue] Ecclesiastis tradit Alex. *in d. l. si simus, §. 1. de vescigalibus, §. de dom. infel.* Quinimodo si quis ob crimen laza maiestatis tam diuinæ, quam humanae, cum publicatione bonorum damnatio sit, exclusus filii reveretur emphyteusum ad Ecclesiastis ; quia filii ob delicta bonis spoliabantur : *I. quisquis, C. ad leg. Iul. Manci. & cap. felicis, post princip. ibi : ut ex illis nihil transiret ad posteris.* Mantic. *d. 10. num. 11.*
6. Tertia propositio. Commoditas emphyteusum profanæ, que ex sua institutione non transiret ad hæc extraneos, quandiu viserit criminibus pertinet ad fiscum, excepta pensione debita domino directo, quam fiscus illi reddere tenetur : sic Petegrin. *de iur. fisci, lib. 7. tit. 1. num. 120.* Molin. *tom. 1. de iustitia, diff. 4.8. col. 4. vers. primum, ac precipuum, & tom. 3. diff. 4.6. num. 3. Gigas de criminib[us], laza maiestatis, lib. 2. titul. de pen. committentib[us].* *quaest. 6. num. ultim. & Fatinac. in sua prædicta, in noua editione, tom. 1. part. tit. de delict. & pen. quaest. 15. num. 5. 8. unde non est admittenda sententia Valquer. 1.1. quaest. 96. art. 3. diff. 1.69. cap. 3. num. 6. dicentes fructus non pertinere ad fiscum, sed ad dominum directum simul cum proprietate emphyteutica : Quod est verum, si loquamor de emphyteusu Ecclesiastico non transirent ad hæc extraneos, huius fructus non ad fiscum, sed ad dominum directum reverteruntur ; & nullo modo publicantur, sed consolidentur cum directo domino Ecclesiastico, nec fiscus eos possidet durante vita etiminois. Quia resolutio est: *verior:* sic Fatinac. mutata sententia, quam retinuerat *d. quaest. 15. in sua editione*, *num. 5. 8. vers. tertio.* Ruin. *conf. 1.7. ad fin. vol. 1.* Hieronym. *Gabriel conf. 3. num. 3. cum sequenti, vol. 1.* & Mantic. *d. lib. 12. tit. 10. à num. 10. addens, nec quando Ecclesiastica emphyteusum ad dominum redit, posse fiscum recipere fructus pendentem tempore latæ sententia, per quam fuerunt publicata bona emphyteutica, eò quod spectent ad Ecclesiastis : *i.e. x. diverso, 5. 1. & l. dominum, C. de rei vend.* Ratio, quia fructus etiam pendentes sunt pars rei cui adhaerent : *l. fructus pendentes, etiam si enatur iam sint, ff. eadem, & hanc facilius placuit, ff. ad leg. felicis.* Ruin. *d. conf. 1.7. num. 17. lib. 1.* Altero dico, si fructus sint ex tempore iam percipiunt enim cum sint emphyteuta, tesserodi suorum fisco : *Idem fuit, ff. de vescigalibus, & numerantur locer mobilia vbi sunt à solo separati, & consequenter debentur fisco, & in ea re pari passu procedit usufructus cum emphyteuta :* sic Ruin. *prædicta, num. 17. lib. 1. & Alexand. in d. mortis, num. 4. ff. sicut, marinus.***
8. Quarta propositio. Si in concessione emphyteutica tam seculatæ, quam Ecclesiastica, padum fuerit appositum ultra tacitam legis prohibitionem, ne emphyteusum possit alienari, vel in aliquos transferri, nisi jo eos, qui vocantur in inuestitura, non potest fiscus potiri fructibus, etiam pro eo tempore vita delinquentis ; sed vel Ecclesia illos obtinebit, vel succellor secularist. Ratio est, quia fructus, seu com-
- moditas emphyteusis in hac specie à dominio vel non sciunguntur : per text. in *L. O. ex diverso, 5. vbi au-*
tem, *ff. de rei vend.* Proinde sicut res non defertur fiscu-*s, sic nec fructus deferuntur durante vita criminis-*
si : sic la Mantic. d. tit. 30. num. 13. qui prohibet ho-
minis concutit cum prohibitione legis ; & id est fiscu-
s multo magis excluditur ; & id est fructus non
vixit condemnatus poterit percipere : idem
firmat à se relatus Hieronym. Gabriel conf. 74. n. 11.
& num. 1. post plures, quos ibi refert vol. 1. & Boles-
sios in sua prædicta, tit. de bono, publication. num. 60.
quem sequitur Sanchez lib. 1. in decalog. cap. 19. n. 13.
& cap. 18. num. 13. vbi de hac re fuscus fuit loquens
vise ad num. 33.
9. Quinta propositio. Prædicta, quæ pendent Ecclesiastis singulis quibusque annis censum certum, publicari boni ob delicta, veniunt ad fiscum cum onere solvendi censum Ecclesiastis. Ratio, quia licet fiscus non sit hæres, nec representet condemnatorem, est tamen successor viuensalls bonorum, & ob id tene-*tur ad omnia illa, ad que condemnatus tenebatur :* *l. 2. Cod. ad l. l. de Reper.* quia bona criminosi transirent ad fiscum cum sua causa : Barbos. *in l. si*
confitent. 15. §. fin. num. 8. Azot. tom. 1. infit. moral.
lib. 8. cap. 12. quaest. 12. & Simanc. de catholic. infit.
titul. 9. num. 10. & num. 9. 8.
10. Infestur ex prima conclusione emphyteusum pri-*uatam, que potest ad hæc extraneos deöculi,*
*transire ad fiscum cum publicatione bonorum delinquentis, nisi ex aliqua conditione posita in inue-*stitura contraria apparet ; id est regulariter hæc*
*emphyteusis non finitur, & fiscus in loco emphy-*teuti succedit iovili domicio, cum obligatione sol-*vendi pensionem pro recognitione dominij directi :**
*sic Mantic. *cir. a.d. 30. num. 3. molitus citatis ibi : Iul.****
11. Clat. *S. emphyteusi, quaest. 19. num. unicus, vers. tu* *tit. Simanc. de catholic. infit. tit. 9. num. 97. Molin. Theolog.*
tom. 2. de infit. diff. 4. 1. col. 2. conclav. 1. Fatinac.
in sua prædicta, in noua editione, tom. 1. part. 1. tit. de delict.
& pen. quaest. 15. num. 39. Potest tamen fiscus cogi à
domino directo ut transferat emphyteusum in ho-
minem illius conditionis, cuius etia delinquens,
*cum fiscis sit valde potens, & multis polleat indul-*tit ; proinde emphyteusis ad fiscum perseverante fit*
deterior conditio domini directi sine culpa propria;
*vitæ vero fisco eam, laudemque solueret do-*mio, nisi ei eam fisci voluntat pro eodem prelio re-*
tiocere : sic Quemada in sua quaestimib[us] fiscalibus,
*quaest. 1.***
12. Non defunt tamen, qui dicant idem esse seruan-*dum quando emphyteusis Ecclesiastica illius est na-*
tura, ut possit transire ad extraneos : sic Quemada
ratio, quaest. 12. Plotus inter conflictus criminalia Zizani,
tom. 1. conf. 30. num. 66. & 72. Fatinac. in sua prædicta,
in noua editione, tom. 1. tit. de delictis, & pen. quaest. 15.
num. 5. 6. part. 1. vers. sed quod immo. Ruin. conf. 1.7. n. 6. 6.
vers. pœnit. etiam, & conf. 1.5. num. 12. vol. 1. Chaffineus
in confessus. Burgund. rubric. 1. §. 2. in princip. n. 10.
& alij, dummodo confusculo fiat à Judice Ecclesiastico, non verò à Judice seculari, quod temperamento tradit : sic Fatinac. multi citaris, num. 57. &
Franciscus Lucanus de iur. fisci. part. 2. principali titul.
de publicatione boni. tit. 8. & plerique alij : sequitur
*Mantic. d. tit. 30. num. 2. vbi alt oppositum senten-*tiam videtur rationabilem : quibus adhæret Sanchez*
*lib. 2. cap. 19. num. 29. vers. terria conclusio.**
13. Verius tamen potest, videlicet etiam in eo casu non posse transire ad fiscum, esse valde rationi conser-*vandum. Primum, quia fiscos multis gaudet priuilegii,*
& emphyteusis Ecclesiastica non potest transire ad
potestores, ex l. ultim. C de iur. emplice & ex cap. cum
parvo, de locis, cum glossa. Cum ergo fiscus sit potes-
tio

tior homine priuato, & non mortiatur; longe fit de-
terior conditio Ecclesie. Item quia filius habet re-
stitutionem in integrum, & difficultatem conuenienti
potest: quia opinione tamquam vetorem, &
equitatem, & magis communem tradunt Iol. Clar.
in d. §.emphyteus, quæst. 19. col. ultim. vers. tenuis ergo,
Molin. tom. 1. de iustit. dispu. 48 r. col. 3. coroll. 2.
Symmach. de carbolic. iustit. iudic. 9. num. 98. Bernard.
Diaz in sua prælia, in nova edition. cap. 132. num. 4. &
ex antiquis Battoli, in l. de finita, 1. 5. si de velili-
gibus, num. 6 ff. de dann. infest. & ibi Alcu. num. 36.
Romanus ed. 3. si de velili gibus, p. 11. Beto. cap. 14.
num. 54. vol. 1. Bald. cmf. 184. num. 1. vol. 1. Anchard.
in repetit. cap. postulati, quæst. 9. num. 55. de for. comp.
& l. mol. cap. ex parte, num. 12. de feod. qui omnes ab-
soluti dicitur emphyteusum Ecclesiasticum non pa-
bileari: quia cum fiscus non moriatur, careret Ec-
clesia sp. confiditam dominum utrumcum directot
quod primilegium non publicandi sua bona conce-
lum est Ecclesie: §. 1. vers. si verò canigerit quantitas
rem. Autem, de alieno & emphyt., telle codem Molin.
citato, subiungens ibi in hoc eatu melioramus a cum
pertineant ad emphyteutam emphyteusi extinta,
eorum pectum spectare ad sicutum, cum sit bona
emphyteuta, nisi aliud in pactu ab initio conce-
fons fuerit deductum, & Ecclesia emphyteutica
rem recuperans, cedere tenebitur eorum extinc-
tionem fisco: quia regulariter melioramento in em-
phyteusi facta, ex extinta, pertinet ad emphyteu-
tam, & illius hereditas quoad extimationem: sive sit
petitor, sive Ecclesiastica. Est communia secundum
Valaice, de iur. emphyt. quæst. 25. à num. 6. sive ad 1. t.
Gama decr. 12. Cald. de numero, quæst. 18. num. 29.
& sequente, proinde pertinebant ad sicutum quod pre-
tium: quod etiam placet Sanchez, lib. 2. in praeceps deca-
log. cap. 19. num. 3. & num. 34. & Moline tom. 1. de ius-
tit. dispu. 46. 3. coroll. 2. post Pinnell. 1. 2. Cod. de resind.
rendi. part. 2. cap. 4. num. 7. & l. 1. Clar. §.emphyteus, q.
quæst. 15. & 6. fundam. quæst. 88. idem Molin. dispu. 48. 1.
col. 1. d. coroll. 2. Ideo cum fiscus in omnibus bonis
criminis sucedat, cuius bona publicantur, suceder
etiam in melioramentis, hoc est, in extimatione eo-
rum: & Ecclesia, si velit tenebit bona emphyteuti-
ca, tenetur fisco solvere extimationem melioramen-
torum.

II. Ea traditis colliges non teneri Ecclesiam filii
emphyteutae delinqentis remouate emphyteusum,
nec concedere: vt pater ex cap. felici, de pan. lib. 6.
& ex l. quisquis, C. de leg. Iul. Mai. quia ob crimen pa-
tentium in eapacitatem sunt. Unde quod uno modo pro-
hibetur, non debet alio condonari: cap. cum pati via
via, de regal. iur. lib. 6. Ruini. d. conf. 15. num. 13. lib. 1.
At tamen Mantica tom. 1. de tute, & ambig. r. 30.
citat. lib. 11. num. 19. tenet Ecclesia remouationem
concedere proximis condemnatis, exclusis filiis,
petinde ac si filii omnes condemnati defecerint.
Quod procedit, si Ecclesia velut beneficium teno-
uandi alii extraneis impari: in hoc eventu non
est negandum fieri iniuriam proαιmatis, si em-
phyteusus, eis prætermis, concedant alii: ex l. 1.
§. permititur, ff. de agna gratia, & alii. Nisi Ecclesia
velit pro se terinere, quod tunc nulli fit iniuria, cum
veratur iure suo: i. nullus videtur. de regal. iur. siveque
suffice indicatur Rome: in facto Auditio memora-
rat Manic. d. lib. 12. tom. 1. iii. 30. num. 19.

III. Sed quid de coiflicatione bonorum Clericorum
ob heretici delictum: Respondemus bona clericorum
applicari Ecclesiis, à quibus stipendia suscep-
tent, vt expedit habetur in cap. excommunicatio, de
hereticis. & in cap. usura, col. 1. Quinimodo bona Ec-
clesiacum, quia à clericis hereticis possidentur, nullo
modo esse applicanda etiam fisco Ecclesie: ita

Nicolaus in sua directoria, 3. pars. cap. 122. & ibi Franc-
iscus Pegni. §. que antem plenius, ubi ait, bona que
sunt Ecclesie nempe possessiones domus, praedia, &
familia, de quibus Clerici fructus recipiunt, & alun-
tar, non confiscari ob delicta clericorum, sed Eccle-
siis ipsiis, quantum etant, penitus relinqui: de quibus
videtur loqui text. in Clement. nolentia, de hereticis. Si-
militer nequeunt confiscari fructus percepti ex be-
neficiis curam animatum habentibus, sed ad Eccle-
siam pertinent, unde eos collegetur: feci dicen-
dum de fructibus perceptis ex beneficiis simpli-
bus. Sed melius responderet Costr. lib. 1. varior. cap. 9.
num. 11. absque villa difficienda pertinere ad Eccle-
siam bona clericis heretici ex beneficio acquisita, quia cap. excommunicatio, el. 1. §. damnatio de hereticis,
loquitur, ab aliis distinctione de bonis mox Eccle-
siae comparatis. In hoc tamen Lusitanus Regno,
& in quoconque alio, vbi ex confusione antiqua
recepimus est, vt clerici etiam beneficia entara ha-
bentes, possint testari de bonis intuitu Ecclesie ap-
quisitis, easque testinare heretibus etiam evan-
tibus, & in quibus etiam ab intestato succedunt con-
sanguinei proxiimi: non dubito quin ob eritem
heretici transeant ad fiscum: quod etiam tradunt
Astor. tom. 1. iustit. moral. lib. 8. cap. 12. quæst. 14. & Pe-
gna comment. ibi. §. quod si clerici, & §. idem iudicium,
cum sequenti. Valsquez 1. 2. quæst. 96. art. 3. dispu. 169.
cap. 1. Peregrin. de iur. ff. lib. 5. tit. 1. num. 57. ad fin.
exceptis Episcopis, quibus testari prohibitum est de
bonis intuitu Ecclesie acquisitis: & quantum, & dum
visunt, secundum communione & ventorent opini-
onem, tam ipsi, quam clerici verum habeant domi-
num bonorum intuita Ecclesie ac quoslibet
Sanchez d. lib. 2. in decaleg. cap. 10. num. 14. ad fin. & se-
quenti: Addit. Costr. 4. cap. 9. num. 12. ex vi in-
Castella bona clericorum ob hereticum incursum ap-
plicari fisco seculari, cum de late debeatetur fisco Ec-
clesiastico.

Idem consequenter dicendum est in trepidi de
bonis acquisitis ex quotidianis distributionibus,
cum eorum dominium Clerici habeant, si committant eritem heretici, ob eaque de his tradit. Costr.
in cap. cap. in officiis, de testamentis, num. 9. quia hac
transeunt ad quoconque eorum successores, & 2.
varior. cap. 9. num. 12. Simanch. de carbolic. iustit. iudic.
cap. 9. num. 92. & à fortiori idem dicunt de patimo-
nibus, quia nemo negat esse confidante, vt citata
Doctores tradunt, & sequitur Saoch. cap. 10. num. 12.
Vide Pegnam loco citato.

Denique aduentendum est, si clericus, qui à laico
emphyteusum obtinuit, damnum ab Episcopo cum
publicatione bonorum, & non esse applicandam illis
sed ad dominum tempore reverti debete. Ratio
quia non sunt ea bona intuita Ecclesie acquisita,
ideo propter delictum possessoris domino tempora-
li debent applicari: i. inductiones, C. de annos & tribut.
lib. 10. & sequitur Oldedad, conf. 17. incipit: Thoma
sale off. Quidam Clericus.

§. XIV.

Vtrum quando finitur emphyteusis ob
finitas voces illius, possit mutare in-
uictitaram dominus, ciuisque qual-
itates in priori appositas?

EPITOME.

I. Forma priori inuictitara non potest mutari in ren-
noscere, & num. 4.

2. Qualitas

370 Part.III. Lib.VI. de obligat parentum.

2. *Qualitas prioris conraditum censetur repetita in secunda.*
3. *Nova qualitas faciunt novam emphyteusim.*
5. *Nec Princeps potest mutare inessitutam in praeviduum tertium.*
6. *Potest mutari prior intelligitur de consensu eorum, quorum inter se.*
7. *Mutatio non potest fieri circa subtilitatem emphyteusis.*
8. *Non dicunt nova mutatio, etiam postea addicere, per que redditus melior condicio domini direxisti.*
9. *Alterans subtilitatem conraditum si condito dominus fit deterior.*
10. *Nova causa, novam inducit concessionem.*

AB solute negatur inessitura prima posse mutari, ut est emphyteusis sui acquisita a concedente pro masculis duxi, ut non possit posterius concedi ad masculos, & feminas, sed pro masculis: his vero deficiens, pro feminis: ex expresso consuli D.Sylva Aldobrani conf. 5. num. 1. & sequentib. lib. 1. & constat ex cap. 1. de eo qui sibi & barba masculi. Mantic. de tacit. & ambig. tom. 1. cap. 12. tit. 18. n. 32. Idcirco renouetur antiqua, non censeretur noua emphyteusis, sed renouetur secundum naturam, & conditiones antiquas emphyteusis: sic Bald. in l. vnic. gnef. 11. C. quando non per pat. August. Bero. conf. 61. num. 13. vol. 1. Sic feudum renouetur secundum naturam feudi antiquum ob id desinit esse antiquum: Berou conf. 69. num. 19. vol. 1. Alexand. conf. 9. vol. 5. vers. nunc de quibus. Ac proinde si quid dubius euensi in hac innovatione, velba contractus emphyteutici sunt accipienda secundum natutam prioris inessitutae: cap. 1. de succession. feud. & cap. 1. de fratre de novo beneficiis. Bartol. in l. 1. lib. 1. Titis. num. 7. de servitoribus obligatis. Alex. conf. 30. num. 6. lib. 1. Bald. in tom. num. 31. quando non per pat. Castr. conf. 191. n. 4. lib. 1. & ita fuisse decisum in causa Auditorio referat. Mantic. tom. 1. lib. 12. tit. 34. num. 16. ad fin. Ex probato quia ex tenore prioris inessitutae, quæ semper inspicitur; & successio, & qualitas, & natura emphyteusis demonstratur: cap. 1. sibi, ibi tenorem etiam inessitura considerant, de lege Carrad.

Item quia secunda concessio renouata censetur fieri cum sua causa, & cum suis viribus: sic Castrensi. conf. 45. vol. 4. vers. 6. & sic immunit. I. si quis denunc. filiati, & ibi Bald. Prosp. in prædictum traditor. division. 6. vers. 1. tamen contraf. de aliquo inessitute. Bartol. in l. quod dicitur, post principium, scilicet de impensis rei dot. fact. subfragatus communis ratio, quoniam qualitas primi contractus, repetita indicatur in secundo. Decius conf. 190. Circa primum. col. 1. vers. sexto hoc. & conf. 53. Bald. in l. 1. padua noxijs. col. fin. C. de palli. Berou conf. 11. viii. vol. 1. dicens renouationem factam de emphyteusis, esse intelligentiam secundum formam primi contractus; & omnia contenta in priori, in sequenti repetita videri. Imol. in cap. ex parte, de feud. Quod etiam in dubio procedere tradit. Berou quando in renouatione potis non essent clarissim si in scriptura renouationis inferantur haec verba: secundum formam alienarum concessionum, seu condituum, censetur facta renouatio secundum tenorem antiqua inessitutae. Quod etiam procedit in tacita renouatione contradic. Bartol. in l. si quis cum alter, vers. præterea, vbi sit renouationem fieri cum omnibus priuilegiis, & qualitatibus, quæ habentur in primo, ex natura contractus. Hinc resolut. Bald. in l. 1. col. penult. vers. sed quid si dominus, & ibi Romanus gnef. 1. C. quando non per pat. dominum in renouatione rei emphyteutice non posse variare formam antiquam in prædictum alterius: sequitur Anchast. conf. 30. An ualeat. Paul. de Castro. conf. 31. 1. Circa id,

dub. t. ad fin. vol. 1. & Hietonym. Gabriel conf. 83. diligentes hanc partem esse receperimus, non posse à domino concessionis natutam, aut formam mutari, aut alterari. Firmat idem Castr. conf. 191. vol. 1. & Affilius gnef. 195. num. 5. & 6.

Sed quid dicendum si noua clausula, & qualitas inferantur, etiam concessio rei emphyteutice noua, an antiqua dicenda? Negat Calder. conf. 11. tit. de feud. esse novam emphyteusim in prædictum aliquot: maximè quando conventiones prioris inessituta: ad utilitatem domini directè alterarentur sic Federic. de Senis conf. 179. & Berou conf. 69. n. 10. vol. 1. sed Mantic. de rem. de tasc. & ambig. lib. 1. tit. 1. num. 13. alii, si adducat noua qualitas, cliche nouam inessitura: argum. i. ius civile, de iustit. & iur. Bald. in cap. 1. 6. insuper, num. 8. de probis. feud. alien. per Feder. & in l. 1. num. 1. de rer. danis. Ruin. conf. 10. num. 7. lib. 1. & Grat. conf. 4. num. 10. lib. 1. Idem Mantica. lib. 12. tit. 34. n. 36. post Alex. conf. 30. num. 7. lib. 1. & Feiret. conf. 10. num. 1. dicentes censeri nouam emphyteusim, quando in renouatione, aliqua noua qualitas fuit apposta.

Dubitatur an possit dominus in renouatione rei emphyteuticae mutare natutam emphyteusis? Negat Bald. Roman. & Anchast. superiores allegati, quando mutatione in prædictum alterius: quoniam in concessione secunda, origo prima attingenda est: vt tradunt Bald. in cap. 1. de eo, qui sibi, & heredit. Bursatus conf. 46. num. 1. & 1. vol. 1. Neuzian. conf. 1. num. 1. & Tiraquel de retrax. ligur. 6. 32. gl. 1. n. 39. multis itab eo citatis, vbi concordat in prædictum eccl. qui in priori emphyteusis vocari sunt, non posse posteriori alterari. Quod etiam firmat idem Bald. in cap. 1. 3. editio col. 1. vers. modo quoque sit de feud. gward. & conf. 11. 3. Propanius, col. 2. vers. in eo acutem. lib. 1. & conf. 12. 17. vol. 1. ideo dominus non potest declinare nec ad desuetudinem, ne ad limitram à forma priorum concessionum: sic Bald. in dictis conf. 8c Decius conf. 193. ad fin. & Comanus conf. 99. & teneatur facete renouationem secundum priora pacta: sic Pottius ex Curio conf. 1. num. 8. vol. 1. Unde si prior concessio fuit pro masculis tantum, non potest tenorū pro feminis, nisi quando non superfluit masculi, ne pactio mutetur in alterius detinimento: 1. Ab empione, ff. de pali. & Bald. d. conf. 11. 15. Propanius, col. 1. & Alex. conf. 2. 0. vol. 1. & Goraz. conf. 90. In causa Mauiana. Et vice versa masculis posterior concessio non fuit, si prior pro filiabus duxit tanta, & acquisita fuit. Cumanus d. conf. 99. Accedit Mantic. tom. 1. lib. 1. 3. tit. 10. num. 5. dicens, Principe non possentur se pote inessitutam in prædictum coram, quibus ius questionem est: ex cap. 1. quod successor, vbi successor domini non revocat concessionem prædecessoris, in qua agitur de iure quod sit: unde colligitur nec Principe posse feminas ad feudum admittere adversus formam, seu tenorem prioris inessitutae, & laderi ius agnatorum, ad quos feudum post mortem Vassalli debet pertinere: & probatur ex traditis Ceph. conf. 1. 1. 4. 7. & conf. 15. num. 10. & sequent. & conf. 30. num. 84. dicente, ius consistens in spe ex causa de præseni, vel de pterito, non posse tolli à Principe abique concessio eius, cui competit. Consonat Decianus conf. 1. n. 3. lib. 1. & conf. 73. num. 50. lib. 1. quatenus ait à priori inessitura non esse recendendum; nisi accedit concessio omnium, quorum inter se: cui accedit Roland. conf. 1. num. 40. & conf. 30. num. 61. & sequent. lib. 3. Quocirca in propposito concludo non posse veteris inessitutae formam à domino mutari; sed eis faciem renouationem secundum veterem concessionem ex traditis à Philippo Portio conf. 65. num. 12. vol. 2. & à Mantic. vbi supra, per totum, & Cald.

de renouo. queſt. 3. per totam: suffragatus Cald. conf. 11. t. de feſt. dicens, quamvis in tenouanda emphyteuſis addantur noua paſta, non proinde illi nouam emphyteuſis ad pæniſcium aliorum: maxime quando paſta prioris conſeſſionis ad commodeum domini alterantur: teſte Federico de Sen. conf. 179. & Alexander. conf. 79. vol. 7.

Ego aueſum in ea ſum ſententia, vt potem poſſe mutari naturam emphyteuſis, & qualitates, quando ex tali mutatione nulli inferetur pæniſcium: ſic Stephan. Berthand. conf. 1. num. 98. lib. 1. quia nec Princeps poterit alieſus int. auferre: *Inſcriptio. & ibi, Noi. C. de precib. imper. eſſer. Tiraquell. de retrati. lignar. 5. 12. glori. 10. num. 4.* Adoo cuam excommuſi coſcenſu cotum, & quodrum pæniſcium agitur, poſſe mutari priorē inueniſtūram: quia de ſe ipius, & non de aliis poſſunt conqueſti quid nosam forram induixerint: *cap. 1. in fine de eo, qui ſedet fin. agnat. & cap. 1. in princip. de aliis. pur. fidei. Decian. conf. 73. num. 10. lib. 2. & Decius conf. 83. num. 3. ad fin. Catoſus in l. coniuncti. num. 143. ad fin. ſl. de leg. 1. Cravet. conf. 679. num. 1.* Quod puto verum pro tis qui praetuerunt conſenſum: pro posteris vero, qui non poſſunt exhibere conſenſum, aliter dicendum, cum nullum poſſit eiſi pæniſcium: & conſummat rei exemplo prohibiti alienari extra familiam, que nihilominus alienari poterit, si omnes qui ſunt ex familiis conſentiant: *ſ. milil. 3. 1. de legat. 1. l. quatuor. C. de fideliam. Nihilominus poſteri progenii ex conſentientibus poſſunt alienata reuocare. Ioan. de Amman. conf. 47. num. 1. & 9. Raphael Fulgo. in d. quatuor. num. 1. verſ. in glori. 1. & Iacob ibidem num. 2. verſ. secundo limis, de fidicione, fequuntur Dom. Sylva. Al- do. conf. 1. num. 10.*

7 Illud etiam obliterat priorē conſeſſionem non mutari, neque alterari naturam emphyteuſis, ſi fiat renouatio ex pacto poſto in prima conſeſſione de renouatio: maxime ſi mutatio non est mihi circa qualitates accidentales; quia tunc non est noua conſeſſio, niſi quando mutatio eſt circa ſubſtantiam emphyteuſis. Cald. conf. 1. t. de feſt. argum. 1. ſu. ſl. de feſt. in trull. & l. in cuius cum ibi mutari. ſl. de in- fil. & iur. Sic etiam non dicunt noua moratio, ſeu conſeſſio emphyteuſis, etiamli addantur noua paſta, & conſentientis, & qualitates, per qua conditio domini direc̄ti reddatur melior: ſic Aug. Bertrou conf. 93. num. 12. verſ. quia hoc maximum, vol. 1. Alex. conf. 78. vol. 7. Secus dices quando muſatio fiat circa aliquas qualitates, ex qua domini direc̄ti conditio detrimentum capiat: quia tunc confeſſiſur ſubſtantialis firma alterata, eo ipso quid mutatio nocuit direc̄to domino, ergo noua conſeſſio, cum mutatio facta fuerit circa ſubſtantiam emphyteuſis, & ex ea alteratione, alteratur canonis menſura in pæniſcium direc̄ti domini, diminuta penſione; quia canon diſtitutus de ſubſtantib. emphyteuſis, ut habetur in cap. prout. de locat. & in l. 1. C. de iur. emphyt. Secus ſi melior fiat ex ea mutatione conditio Ecclesiæ, vel alterius domini direc̄ti. Alex. & Auguſt. Bertrou ſbi proximè, & Federic. de ſen. conf. 174.

10. Erit etiam noua conſeſſio ſi proprie caducitatem emphyteuſis antiqua definaſt eſſe; originemque ex noua domini conſeſſione, ac vires reaſumant: ac ita noua cauſa nouam conſtituit emphyteuſum Bald. in cap. 1. in agnat. vel fili. num. 19. Sic ut noua ſi fiat emphyteuſis renouatio in manu domini, & ab eo recipias inueniſtūram de novo, rellieta iure antiqua inueniſtūram, & accepio novo, addito expreſſio conſenſi in omnibus clauſulis de novo appofitis. Bald. d. cap. 1. in agnat. vñ fili. & l. pella nouissima, Cod. de paliſis.

§. X V.

Vtrum legitimatus poſſit obtinere
veramque emphyteuſis?

E P I T O M E.

1. Non admittuntur naturales ad emphyteuſis acceptum pro ſe, & pro filiis, & ſuccelforibus.
2. Legitimatus a ſeculari cupi emphyteuſis priuatum.
3. Legitimatus per ſuſequens matrimonium eſt habitus ad Ecclesiasticam emphyteuſis.
4. Naturales admittuntur ad Ecclesiasticam emphyteuſis de libera nominatio.
5. Qualitates libertatis exprimenda ſunt, in ſupplicacione.
6. Huius petiſtione legitimatus non legitimus ſupponit.
7. Monachus diſperſatus ad beneficium curatam, non poſſet habere beneficium ſine cura.
8. Diſperſatus ex incellu, non censetur calu ex adulterio.
9. Diſperſatus in ſecondo conſanguinitati, non eſt diſperſatus in ſecondo uirginitati gradu.
10. Legitimatus per Regem non admittuntur ad Ecclesiasticam emphyteuſis.

Q Vando emphyteuſis accepta eſt pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & ſuccelforibus, non admittuntur naturales ad emphyt. cum Ecclesiasticam. Abbas in cap. in prefaciſ de probatio. num. 15. in hoc receptus communiter ſecondum Ripam in l. ex follo. 3. ſi quis regnos, num. 62. ſl. ad Trebell. niſi fit legitimatus à Summo Pontifice ad ſuccedendum nominandum in emphyteuſis Ecclesiasticā: ita Decius in l. generaliter, ſl. ſu. Faut glori. in cap. 1. verbo, legitimus, i. naturales, ſi de feſt. fuerit contrarie. Idem Decius firmiter variis rationibus conf. 169. num. 10. Gozad. conf. 13. num. 10. Legitimatus verò à Princeps ſeculari oportet procedere niſi in emphyteuſis priuata: vt eſt communis teſte Alexander. in d. ſi quis regnos, num. 18. Dec. conf. 171. l. 1. Iacob in l. generaliter, ſl. cum autem, C. de inſtit. & ſubſtit. num. 9. L. Regia lib. 4. rit. 36. ibi num. 4. Eo filio pueri nam poſſera aueſ ſeditio foro, falſa ſi ſor legitimado per nos em ſi forma que poſſa incedere ad interiū. Vbi loquitur de emphyteuſis ſeculari. Ideo dicendum eſt de naturali legitimato per matrimonium ſuſequens, poſſe admittit ad Ecclesiasticam emphyteuſis. Idem Ripa in ſl. ſi quis regnos, num. 19. & num. 66. ſimiq. 2. Iacob in l. generaliter, ſl. cum autem, num. 9. Decius conf. 13. num. 4. quamvis fuerit accepta pro ſe, & ſuſe legitimus, vt in feſto ſub eadem forma datu, & accepto, decidiſ Abbas in cap. de venerabilis, ſl. quad autem, num. 60. qui filii ſint legitimi. Caſtrenſi in l. ſu. num. 7. ſl. de iis, qui veniam atua. Ex eo quid legitimatus ſuſequens matrimonio aquipatatus legitime natus, & dicetur verè, & realiter ex legitimo matrimonio natus: cap. cum in cuiuslib. in princip. immo. Et cap. innoſtit, cum glori. ſl. verbo coniugatu, de eleclion. & ita Decius conf. 15. num. 4. & 5. vol. 1. quia unius anceps fuerit in l. generaliter, ſl. cum autem, C. de inſtit. & ſubſtit. Iacob ibi & in l. Galba. 5. Et quid ſi canonicus, ſl. liber & poſſib. Abbas in cap. innoſtit, & in cap. cum in cuiuslib. de eleclion. Tiraquell. latè tradit in l. ſi treptum, in verbo, ſuſcepit liberus, C. de renocand. donat. & de iur. primog. cap. 34. Anton. Gabiel lib. 6. de legitimacione, conf. 1. idicēt poſte ad admitti ad Ecclesiasticam emphyteuſis ſuſceptam pro ſe, & filiis.

Ad Ecclesiasticam verò emphyteuſis inſceptam pro tribus vocibus nominandis; quamvis Molin. tem. 1. de iug. diſput. 475. ſl. hinc erit, poſt Cald.

1.

2.

3.

4.

non representat personam partis, ergo in successione huius emphyteusis, esto, videant ad instar Matritie, filius non representabit patrem; cum non sit Primogenitus verum: & quamvis ubi sit mentio filiorum venient etiam nepotes, qui in locum filiorum subrogantur; hoc non habet locum, quando sit mentio filiorum, & de gradu; quia gradus ipse proximus attendit usquaque apparet in nostro cafo, quia in hac concessione sit mentio de filio primogenito, seu de filio natu maiore, qui est proximus in gradu acquisitio*Bald. in Lib. emphyt. in princip. iudicio s. solit. C. ad Trebell.* ubi ait non habet locum nepotem etiam sub nomine filiorum, quando sit mentio filiorum, & de gradu.

II. Quinto luffragatur quod accipiens emphyteusum Petrus filii, & filii, eos vocavit nominatum nomine proprio, obligatus quod semper primogenitus, aut natus maior suorum filiorum, aut eorum descenditium, obtineat illam emphyteusum integrum: sed ubi filii proprio nomine vocantur, & nepotes in genere ut apparet ex verbis, *aut eorum descenditium, nepotes non representant personam filiorum, sed filii ipsi omnes debeo prius ingredie*Paris. conf. 39. num. 8. & n. 1. lib. 1. Gor. 1. lib. 1. conf. 4. col. 7. Curi. 1. num. 7. 17. n. 4. Alex. conf. 1. 13. n. 1. lib. 1. & conf. 4. 1. in fin. lib. 5. De- cius conf. 1. in fin. *conf. 4. 10. lib. 10. vers. 5.* hoc idem: Ro- beus conf. 40. num. 5. & num. 8. & alii, quos refert ac sequunt Menoch. conf. 12. n. 14. 89. & conf. 100. n. 23. lib. 1. & probatur, quia illa alternativa, *me, qua viros est Petrus acquisitum hanc emphyteusum, demonstrar ordine successio vocari descendentes;* arque ita nepotes non vocari nisi post filios, & consequenter nepotes non intrate in locum filii, patris nempe sui, ut cum representent: ita in terminis responder Mleoch. conf. 100. num. 18. & 19. post Ru- beum conf. 40. n. 8. in fin. Ruy. conf. 1. 14. n. 14. lib. 1. & conf. 1. 69. num. 8. vers. tertio respondetur, lib. etiam 1. De- cius conf. 95. num. 3. Iguit in nostro cafo secundogenitus praefterendus est oportet filio ex primogenito, cum ipse non ingrediatur locum sui partis, neque enim representanter ad exclusionem patrui.**

III. Nec quicquam refert regula, Partem representat filius in successione, ut habeat in eis filium, *In illis, de bare, quae ab intellectu deferuntur, & manifeste in Au- thent. ut frumenti filii, in principio, vel ut concubata com- partuo in successione, vel ut eum exclut.* Quia respondeo hoc procedere quando tunc aliquod vel rex, vel spes, competit pars, & in illo erat ius radicum: quod aliter contingit in successione emphyteu- sis; & quod tempore delatae successiois primogenitus deficit esse apud viros, & consequenter non dicitur vocatus ad emphyteusum; sed eius loco succedit secundogenitus, tanquam primogenitus, quia prioritas, seu primogenitura debet interpretari de illo, qui supereruit tempore mortis eius, & de cuis bonis agitur ut Anch. *D. conf. 3. 2. dicta facti narratio,* num. 8. qui manifeste sensit qualitatem Primogeniturae adesse opotest tempore delatae successiois: & confirmar fieri *c. cap. 1. 6. præterea citato in his.* Quasi prima causa, ut iam tertius; si mortis primogenitus ante delatum successioinem, secundogenitus diceretur primogenitus, & probatur late à Menoch. *conf. 1. 10. num. 12. 1. cum sequent. v. que ad n. 12. 7. post Titaquell. de primog. quæf. 37. num. 18.* quia accipiens emphyteusum libipat ut esset filio post mortem suam, & sic ordine successuo, ut habeatur in *L. Gallo,* *g. quidam rell. ff. de liber. & poliph.* & facta est relatio ad tempus mortis, & idem censetur vocatus, qui eo tempore eam primogenitum habuerit qualita- tem: ut tradit *Bald. in d. L. C. de iur. empby.* per text. in *L. falle, 5. penult. ff. ad Trebell.* ubi eum lequitur Alex. *num. 3.* & est sententia recepta teste Costa, de

regui *succession. pag. 13.* Atque ita pro partuo, ptonan- tiandum est contra nepotem, quoties continget post mortem primogenitus suis repertus: & probatus, quod probat *Caldas de nomin. g. 14. num. 74. vers. pro primogenito, & num. 75. vers. admittendum con- fess. vbi sit id esse verum, quando liquido constat ex concessione illius tanquam suis vocatum, qui mortis tempore primogenitus erit; ut etiam disponitur in lege huius Regni, *lib. 2. art. 35. num. 1.* cuius verba admittunt in bonis Cotonas patruam excluso nepote ex filio natu maiore, Conferunt Manic. *de te- cit. & ambig. lib. 21. tit. 21.* locutus de emphyteusis, num. 1. 2. cui apponitur pactum, quod primogenitus succedit, aliquid in hoc propolito illum esse primogenitum, qui tempore mortis emphyteute alios antecedet, & successionem habere naturam relationis ad tempus mortis*ad. ex falle, 5. penult. ff. ad Trebel.* additum que hoc esse novum genus primogeniturae: ex quibus omnibus bene penitatis pater nepote excludo, secundogenitum succedere loco fratris pre- mortis. Quibus accedit Valasc. *de iur. empby. g. 50.* à num. 1. 4. cum sequentib.*

§. XI.

De pactis, quæ apponi possunt in con- cessione emphyteutica.

E P I T O M E.

1. *Contrahentes formam doni contrahit in emphyteutico.*
2. *Pacta ad vnguem sunt formata.*
3. *Emphyteuta patet expellit se de desideriis redditus.*
4. *Pactum contra sublatum huic contrahit ut valeat.*
5. *Pactus ingrediendi possessione propriæ autorita- te, si patre non faciat, valet; sed oppositum est versus.*
6. *Pactum renunciandi emphyteusum finium tribu' viti' valet.*
7. *Pactum de renunciando finium per primam renunciationem.*
8. *Oppositum est versus.*
9. *Locatio ad tres annos cum pacto de renunciando de triennio in triennium non valet.*
10. *Condilare pensum non faciente non potest Ecclesie, si cogi ad renunciandam.*
11. *Emphyteuta premittens panem patet expelli si non faciat pensum.*
12. *Domina patet expellere emphyteutam non ful- tem, & sub pena promiserit non expellere.*

E mphyteusis ex conventione legem accipit, *i. x. 5. si committit, ff. depositi, L. contractus, de regul. iur.* Quod ex eo patet, quia quasi nullam habens natu- ram propriam, quilibet pactum recipit: *i. 1. & 2. C. de iur. empby.* Profinde contrahentes huic contra- hici formam iocundum, sicut de stipulationibus con- ventionalibus dici solet in *L. in conventionibus, de verbis, obligis.* Cum ergo emphyteusis neque huic, neque illi formula si addita, & cuncte formam capiat, quam contrahentes paciendo inter se decernunt, pacta huic contrahit apposita, ita debent fer- uiri, pertinere ac si naturalia essent eidem: *q. ad. In- flus. de loca.* Valasc. *de iur. empby. g. 4. n. 3. & n. 9.* Restat igitur videndum quenam pactum validum possunt a patribus apponit, cum diecas Imperator in *L. C. de iur. empby.* ibi, in contracta emphyteutico pacta ad vnguem esse obseranda, & verba sunt hac: *la- quo enclla, que inter utramque contrahentem par- tes super omnia, vel etiam formam casib' pa- triam habito placuerint, firma, illibataque per permane- stabilitatem.*

abilitate, modis omib; debent collaudari. Hac ibi & ordinatio Lusitanam lib. 4. tit. 38. in princip. verf. On s' consentane em fons contralit., & min. q. vers. Ealle que dicitur, hoc idem innuit, nec enim à ratione alienum, sed illi maxime conuenit pacta seruari, vt ommes communiter notant in Litteris genitum, §. Prater ait, si de pastu, nec recedendum a tenore inuestigitor, ut communis est fencientia in cap. de duob; fratrib; Roldand, conf. 60. num. 4. lib. 1. & 61. sed lib.

His primitiis, certi iusti est posse emphyteutam expelli, si tem emphyteutam fecerit deteriorem, cum delinqusat contra naturam contactus, que obligat sufficiere viem emphyteutam, redire illam me- larem: ut patet ex cap. paucis, de loca. I. C. de iur. employt. Coni. conf. 67. num. 15. lib. 1. & Riga de iur. employt. lib. 1. refut. 27. num. 3. Imo si possis fuerit hies deteriorem, pitiabimur, ut habeatur in Auctem, qui iure, C. de sacrificiis. Eccles. & L. Cade loca.

Nihilominus si expressis conuocotum fuetis, quod non possit expelli, etiam rem desetiorum fecerit, valet talis conuentio, quia in his, que trespiciunt priuatam utilitatem, vnuquisque potest pacisci, & renunciare suo commido: Litteris genitum, §. ff. pacifico, ff. de pall. & L. si quis in conferend. C. codem, & dicunt Cyrius l. 1. num. 4. C. de iur. employt. & sequitur Paul. de Castr. in d. Auct. qui rem, num. 4. in fin. vers. sed quid si expressis dicimus, C. de sacrof. Eccles. Imola in l. remo pugni, & ibi Alex. num. 1. 6. de leg. m. diuinitud res de- tector fuit ex culpa leui, aut lata; quia tunc non pos- terius expelli, cum culpa etiam lata remitti possit, quod non ita quis ad delinquendum inducitur: ut gradit Igne. in repetition. L. journalis, num. 10. de regal. iur. & Goradio. in conf. 7. num. 1.

Oppositum dicendum est si ex dolo rem faciat deteriorem nam dolus ex communis Doctorum fencientia, neque implicitè, neque explicite temini pos- test; nec talis conuentio, cum sit contra bonos mores, & probat occasionem delinquendi, poterit su- flminis: l. conuentio ff. de pall. det. L. centralis, verf. ex- cepto eo quod Celsus patet, de regal. iur. & docent Bartol. Angel. Pauli de Castr. per text. in l. 1. num. 5. ibid. ff. de pall. Accedit Igne. in d. centralis, num. 19. di- cens etiam nullo modo remitti posse dolum pali- one aliquam, sive tacita, sive expressa. Idem dico de cul- pa latifimia, cum non diligito at dolorit ait Bart. in l. quod Nerva, num. 1. ff. depugni. Mantle. rem. 1. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 30. num. 1. & tit. 19. num. 37.

Sed quid de pacto initio cum emphyteuta, ut si quid agat contra dominum cadat à iure suo, ex ipso? Respondeo valde pacium, proinde si emphyteuta intercessari Canonicum, qui est dominus partialis, Ecclesia affecta est iniuria, & emphyteus vtile domi- nium cum directo coosolidatur & ita Hieronimus Gabriel. conf. 7. num. 1. lib. 1. Nun fallitur pacum contra substantiam emphyteutis, si pactio fuit, ut pro recognitione dominij, nulla penitus solu- rurta Natta conf. 1. 4. num. 8. post Bart. in l. 1. num. 7. C. de iur. employt. cum talis pactio sit contra subtilitas emphyteutis. Non enim tamen contra substantiam, ut emphyteuta non expellatur, quamvis non praeter peccatum, cum aliis penitus recuperari pos- sit: propinqua valida erit talis pactio: sic Bart. in conf. 7. de iur. employt. Lucas de Pen. & alii, quos referunt se- quitur Maotic. tom. 1. de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 17. num. 52. Erit tamen haec pactio contra nameam emphyteutis; eum emphyteuta cadat à iure suo, si per hiennium, vel triennium non soluar: cap. paucis, de loca. & l. 1. lib. 1. C. de iur. employt. Similiter pacta etiam sunt contra ocarum de nō cedendo io commissum, si rem emphyteutam deteriorem fecerit; vel si alienauerit rem emphyteutam: Natta conf. 45. 9. 10.

Fragm. Regim. Clivif. Republ. P. III.

Speculat. de loca. §. nunc aliqua. verf. 89. num. 111. idem Natta conf. 1. 4. num. 9. Maotic. d. lib. 12. tit. 2. t. n. 47.

Sed quid si intercedat pactio vt dominus non soluta posse possit ingredi possessionem: Pars af- firmans probatur ex eo, quod creditor etiam vigore pacti expelli potest proprii autoritate ingredi possessionem tē obligat. L. pugnari. C. de pugnari. & Bart. in L. creditores, in l. 1. lib. 1. num. 18. vers. 1. dicit, & tit. 19. C. de pugnari. Imol. in cap. portio, de loca. n. 1. 2. 8c Dicis sic cuiuslibet conf. 1. 6. n. 6. verf. 89. non obstante vobis, vbi vos fieri posse concludit, unde si non teu stat emphyteuta nisi verbis, potest ingredi possessionem sequitur Bald. in d. l. 1. in 2. defens. n. 12. Iason nom. 109. C. de iur. employt. quia ex vi pacti expelli possit emphyteuta, l. 1. 4. 1. ff. de pall. id est defectus de pos- sessione tanquam spoliatus non potest conqueri, nec restituiri debet: Dicis conf. 1. 6. num. 1. 4. Alex. conf. 6. num. 1. 4. lib. 3. Item non potest contra passionem re- sistere de facto, quia dominus iuste agit ob pastum: ergo emphyteuta iniuste relinquit; non enim potest esse bellum iustum veriusque, ut dicunt Bald. & Sa- lyc. in d. 1. C. de iur. employt.

Opposita tamen fencientia est verior, & creun- dum illam etiam pactio expelli non potest domi- nus in hoc casu propria auctoritate ingredi pos- sessionem: quia pactum non debet esse occasio tumultus, & rixas: l. non est singularis, de regal. iur. & quamvis ipso fute pertinet, citatio & sententia est occurras, ut pofessio eo auctoratur: sic Bartol. in l. 1. lib. 1. ele- gauerit ff. folia. mar. & in l. creditores, num. 18. c. i. c. Tita- quel. de iur. confit. part. 1. Menoch. de adipiscend. possef. remed. §. num. 77. vbi plurimum calum ibi meninot: requiritur enim citatio ut cogita causa Index declarat nihil esse iusti pro emphyteuta, & pactum suum debet sortiri effectum, potest tamen dominus propria autoritate ingredi possessionem, si pactio iurisperatur, quid non soluta penitus ob ipso emphyteuta constitutat se nomine domini pre- cario emphyteutum possidente tune excoetus domi- nus possidere tam naturaliter, quam civilitate, & i- grediebitur, & si emphyteuta relinquit, violenter mani- festam irrogat, & inconscienti potest dominus eum repellere, secundum l. 1. c. fundam ff. de vi & vi armis. Bartol. in d. L. creditores, n. 1. 9. C. de pugnari. Tiraquel. ob- supra. p. 1. p. 16. Negabant. de pugnari. p. 4. n. 14. verf. 15. sed ratus limitare viriliter. Et xtra vero hunc calum, etiam si possit fieri pactum, ut possidetur caput au- thoritate propria, invenit ut ea lege factum, ut in- gredie os non inueniat resistenciam, fencis si inueniat, quia tunc non potest: quod etiam decentur in lege Lusitan. lib. 4. tit. 5. 8. num. 5. ibi: nam acerbo querit ibo corradiag. Quod si tenuerit inuenit, etiam vi- gote illius pacti, non potest emphyteuta expelli- tre propria auctoritate, & licet pactum de expelli- do propterea auctoritate valeat, non, est tamen ex- quendom, si expellendas reficit, & repugnat iuri ut prius ut auctoritate expellat emphyteutam. Quasimodo secundum legem Lusitanam d. lib. 4. tit. 57. in principio, sollicit ut deus resilienda etiam verbalis ne possit capere possessionem per se, & propria au- thoritate; cum dicat ibi: semper aliqua contradictionem en- tenueris que se non posse sequi rixa aliqua, quia hæc rixa verbalis & repugnantia clamorosa seditionem, & tumultum excitat, & audiens basestet scandalum ita Valais. tom. 1. conf. 1. 75. & num. 1. 8. quae ad 1. 8. & in- praxi partitione, c. 1. 1. ff. 1.

Celante enim omni repugnantia tam verbalis, quam reali de facto, adhuc non poterit ingredi pro- pria auctoritate possessionem, si prius adiuerit la- dicem, quia non est iuste manu sua à indicio iam in- cepto declinare: sic Bald. in l. 1. num. 19. C. de ferme. & aqua, & l. 1. lib. 1. th. vbi polynam Index est adiu- vius.

H h 2 C.

- 11 Renovatio est precepsa intra annos.
- 12 Ius renovandi debetur ex iustitia legali.
- Propter iustitiam legalem emeriti Senatores, & Caudacharii aliorum a Principibus ibid.
- Famulus si pro terra ferme vita conducere operas ac sicut in familiitate, quando laborare non possum, sicut aliendi a domino fui idem.
- 13 Coloni simplices non possunt acquirere ius renovandi, habent tamen ius prælacionis si tamendem offerant.
- 14 Colonio potest restituere prædia pro melioramento: Quod procedit quia de melioramento sunt liquida, ibidem.

¶ At negans ex eo probatur, quia etiam pallium de renovando imputabatur in Auctore, de non alienand. q. quod auctor, ad fin. quo Ecclesia se obligat fuit per nos se renovarunt emphyteum descendentes vltimi emphyteute: qua præmissione non obstante, deciditur ex loco posse Ecclesiam ogeare peccati renovacionem, & emphyteum expere. Verba autem ex novella confituntur. 7. cap. 1. refert Antonius Augustinus, ibi: nam, inquit sicut palliorem, in me magis calidam machinationem rejeciendam esse constituta habet, id est si postmodum cum econsumi, & cum Religioso Episcopo, & alijs personis, quas conmentantur, si qui emphyteum contrarie, ut etiam tribus personis defundit, nubilum dñe dñe successori libet emphyteum titulo res immobiles ab Ecclesia capere, & alijs personis anteposuisse enim machinationem, ut per calidam factam contumeliam reprobarit. Hac ex illa constitutione.

Secondo, auctoritate multorum, qui dicunt Ecclesiam non esse cogendam ad renovandum, si emphyteum veller libi vltorpare: sic Gama dres. 41. num. ultim. vbi dicit proprietatem regulem patr. posse finitis tribus personis libi retinere emphyteum, expulsa renovandi petitione, ex doctrina Abbatis in cap. bone, 2. num. 18. de post. prælator. quam opinio nem ibi vocat consonum: lequitur Emmanuel à Costa de Alvarais, pars. 1. num. ult. aliter enim si semper Ecclesia cogenda est ad renovandum, fructu in Auctore, de non alien. q. emphyteum, decerto etet, Ecclesiam non posse boui nisi ad tertium generationem emphyteuticare.

Terrido pacta in contractu emphyteunico apposita ad vnguem fuerunt auctora. 1. C. de iur. emphyt. & dixi. 5. præcedens, in princip. & tradidit Sribentes in cap. r. de palli. test. in l. 5. quae maior, C. de translat. prouinde donatio semel facta, que non potest infingi, vt patet ex l. perflat. C. de donis, que sibi modo, refellitur, si pactum adiectum non seruat: prouinde clausula appositum in concessione emphyteuti, que dicente, quod finitis tribus personis res libera, & expedita, revertatur ad proprietarium, standum est; ut colligitur ex 5. alio, Inst. de locat. & ex l. 1. C. de iur. emplo.

Quarto suffragatur, quia si in contractu emphyteutico eo fieri tenetatio facienda est necessitas, non obstante clausula, quod res emphyteutica libera ad dominum redat; pati modo dabitur innotatio in ceteris contractibus, nempe in locato, commoda, & alio quoconque onero contraactu, quod nemo adhuc, quod sciam, dixitcum ergo contractus emphyteuticus ex parte conventione legem accipiat, ut habet in regula, contrallu. de reg. iur. in 6. & in l. 1. C. de iur. emplo. & pacta ab illis contrahebent apotropa circa penitentiam praestandi, & circa laudem quantitate sub pena committi ipso facto incurra. ut alia promissi sunt, & alii similibus non satisfecit emphyteuta: igitur clausulis & padloibus de non renovando, pati ra-

tione standum est; & sicut in aliis contractibus onerosis non datu obligatio renovandi post finitum tempus, similiter nec in hoc emphyteutico, cum non detur major ratio in uno quam in alio. Facie pro hac parte, l. cuius, C. de locat. prolubens ne quis cogatur propinquioribus res suas locare, & l. dudum, C. de contrahend. emphyt., que vetera, & reprobata confuetudinem cogentem venditorem, ut potius suis consanguineis, quam aliis tem suam vendat. Pati ergo ratione reprobata est consuetudo cogens, concedentem emphyteum semel, ut iurem atque item, ac ex pœna renouet emphyteum descendebut vltimi possessoris, maxime si Ecclesia est dominus dñe. Neque virgo l. 1. ff. de aqua quotidiana, vbi deciditur ius aque docendæ esse impetrabile ab eo, qui succedit in fundo illius, cui datum erat aquam deducere ad irrigandum, cum in ipsa legi dicatur concessum persone eius personale, & cum persona expirata, & consequenter defecit ad successorem; & hanc partem negotiorum tradunt ex verbis Alexand. in l. sibi, & Tito, col. pœnali. ff. de verbo, obligat. Roman. cap. 7. 1. vñs, vers. vel secundo alter. Iason cap. 2. 4. ad fin. verborum respondet, lib. 3. ex recentioribus doctissimis Franciscus Sarmiento lib. 3. fecl. cap. 7. num. 1. nullo pro sua sententia auctore citato.

Limitant tamen aliqui hanc partem tunc habete locum, quando dominus directus sive priuatus sit, sive Ecclesia, sibi vlti emphyteum, ob urgentem necessitatem in quam incidit ex inopioj & tunc fatentur nou esse cogendum dominum ad renovandam Gama dres. 4. num. ultim. & Cabed. rom. 1. de c. 10. 3. num. 7. vbi air opinionem Abbatis in cap. bona memoria, de palli. prælator. a. num. 18. intelligendam esse in causa, quo necessitas superuenit inopiuaria, itmo abhuc illa, idem tradit Gama. dres. 107. num. 1. incipit, libellus Vicescomes, to quam opinionem cum Abate inchoat Iul. Clat. 5. emphyteuti, q. 43. tamen quam exiguntur, ad fin. & Sarmient. vbi supra contra Decimum num. 4. ad fin. quam limitationem doctissimus Valasic confit. 1. 57. n. 17. q. statu queritur, approbar, & multis rationibus confirmat, tempe posse dominum directum negare renovacionem, cùmque sibi retinere pro suis vltibus, & necessitatibus de novo emergentibus; ibique pro hac parte plures teferens sequuntur, concidunt non esse ab hac limitatione in iudicando, & confundendo recedendum. Nec Bartol. in d. l. t. 5. permittitur ff. de aqua quotidiana, quia non loquitur in casu sic limitato, & intelligit dominum directum eogendum renovare successori vltimi emphyteuti, quando alteri voluerit concedere, vt bene tradidit Gozad. cap. 39. & 86. n. 24. & Iason l. 1. C. de iur. emplo. nec Bartol. l. 1. ff. de primis erit. num. 9. loquitur q. generaliter, sed duntaxa quando extraneos concurret cum agnatis, tunc renovatio debet fieri illius patrum itero gatus, tunc agnati dicendum est pro conclusione, hanc limitationem esse omnino amplectendam tanquam iuridicam & rationi maxime consentaneam. Unde non audiendus est Cald. de renov. quaf. 2. num. 22. hanc limitationem expiobus.

Extra vero casum superuenientis necessitatis inopinatae, placet mihi tanquam verius sententia affirmsans dominum directum cogendum ad renovacionem faciendam filii vltimi emphyteute, sibi que non extranibz, agnatis proximi nobis, sive sit emphyteus Ecclesiastica, hoc non. Quia sententia est Bartol. in d. l. t. 5. permittitur, de aqua quotidiana & ibi Angel. idem Bartol. in l. t. ff. de priuatis, credit. & in l. sibi, & Tito, ff. de verbo, obligat. Glos. in l. bona memoria, de palli. prælator. Bald. in c. 1. quenadmodum fuit ad finem pertin. Anchæ. cap. 174. vers. 1. vñs.

advertiserendum, & conf. i. 70. Casu soli. Decius conf. i. 31. & conf. i. 38. Roman in l. 1. ff. solar mortuorum in rubric. ff. de arbitr. conf. i. 10. Boet. decif. i. 17. Ratio, quia id iudicium, quod sole concedi, si negetur, sit iniuriam potest; ut tradit Affilius. super confit. in s. de pat. commun. num. 22. Felio. conf. i. 2. num. 20. siue sit Ecclesia, ut in specie tenet Ruyn. conf. i. 31. num. 16. vol. 1. & conf. i. 66. red. vol. & Gratius conf. i. 86. num. 7. vol. 1. modò finis natus emphyteutis abique culpa emphyteutae: quod si finiatur ob peccationem non solutam, vel ob alienacionem prohibitam, non concedetur renouatio. Romanus in conf. i. 21. in principio, & sic declarat Gratius conf. i. 90. vol. 1. test. in d. 5. permisimus, Alex. in d. 1. si mibi & Ticio ff. de verbis obligat. & Ruyn. conf. i. 32. & i. 35. vol. 1.

6. Eadem sententiam affirmantem ex recentioribus tenent Iulius Clarus, d. 5. emphyteutis, q. 43. n. 1. 2. & Valaf. de inv. emp. q. 38. num. 17. quamvis q. t. num. 10. ad fin. & q. 7. n. 7. sublimiter uera est eam doctrinam Bartoli rite habere locum, quando melioramenta fuisse facta probantur in emphyteuti; quam probationem non esse necessariam tradit Ioan. Garcia de exp. cap. i. 5. num. 18. carpens eundem; cum in d. 1. q. 5. permisimus, de meliorationibus necessariis nihil dicat: addens ad renouandum sufficiere, si res emphyteutica detinor non fuerit facta; quia ob detinotionem, sicut resolutur res emphyteutica, sic renouatio negabitur propterea cum detinortorio non gravis reputatur, fieri iniuria potest renouationem, si negetur; non vero beneficium, si facies d. 5. permisimus, a fortiori, ad renouandum oblitusgetur dominus, quando de melioramentis constiterit, que, ut renouatio faciliter obducatur, optimum erit allegante. Garciam sequitur ut discipulus Cald. Pereir. de resurrectione, quaff. 8. num. 10. tanquam aquitari magis conformem post Decium conf. i. 31. vbi ait ita fuisse indicatum contra Serenissimum Ducissim Brigantiae in supremo Senatu huius Regni anno Domini 1564. nos obstante clausula, iure, & defensim per debet, facer opem he approse. Cald. Pereir. patrem fecos eius filius D. Gabriel, eadem opinionem mouissimè defendit decif. i. 31. num. 4. cum sequenti. ex quitate, & benignitate praeventibus, rigoreque iuris remoto, beneficium renouationis finitis tribus personis esse iterum, ac tempore concedendum: quod prius dixit Cald. pater laco citato, & quaff. 9. num. 1. & q. 17. num. 15. vbi scilicet renouationis beneficium ex equitate contra iuris regulas procedere, cum oritur magis ex honestate, quam ex iuris rigore; ideo ius renouationis esse expedientum iudicis officio nobilio, qui pro fundamente libet aquitatem; ut tradit Bartol. in d. 5. permisimus, & volunt Cald. in Rubric. de applicacione num. 6. Eider Bartolo moderatus accedit. Gamus decif. i. 31. ad fin. Ferdinandus Rebelloz 2. p. de obligacione, iugl. lib. i. 3. quaff. 19. num. 1. s. contraria iuris fons Emmanuel Bartolo. Viamatenensis p. 2. fuit remississim ad ordinacionem Regiam Lusitaniam lib. 4. tit. 8. num. 65. fol. 81. polt Villalob. in arario commun. opin. verbis, emphyteutis, à num. 49. Cabed. p. 1. decif. i. 30. idem Cald. pater in questione, forens. conf. 46. à num. 3. & conf. 43. pertinet, aliterens hoc ius renouandi competere hereditibus, siue descendenteribus accipientibus, et siue hereditarium, & deferrit ad quocunque heredes, haberentque locum, et in concessione addatur clausula. Quod libera, & expedita ad dominum ipsius reditum redat cum melioramento, ut praedictum in hoc Regno, teste Cald. pater, d. quaff. 8. & Valaf. confid. i. 23. ad fin. vbi rationem reddens ait: has, & similes clausulas non excludere posse, ac beneficium renouationis, saltem de exequitate, teste Imola conf. i. 8. incipit. In casu, num. 3. Nec esse fetuanda pacta de non renouan-

do, quando huiuscmodi pactiones nocent consilii publicis totius Regni, & misericordia pauperum sustentationis: siveque fuisse iudicatum aliter d. conf. i. 23. ad fin. correcta sententia conterat, a supremo Seminarium Cabed. q. 103. prima pars, in favorem minoris contra Monasterium, anno Domini 1591. quibus coelentis Cald. Pereir. filius, d. decif. i. 1. vbi n. 4. latitudinem omnis, ait, huiuscmodi pacta tanquam contra bonos mores adiecta esse reciencia contra contractus quia ius publicum, quod in renouatione vestatur, non potest per prioratum viriliter austri: pro quo citat D. Cald. patrem de renou. q. 1. n. 21. cum sequenti. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 21. n. 33. in principio dicit sine dubio esse renouandum, & in facto Auditorio Romæ sepe ita fuisse resolutum; & pro hac parte hisce temporibus multo plures sententiae fuerunt pronuntiatæ, teste Valaf. d. confid. i. 23. n. 13. quam pro contraria; nisi verbis expellis accipientes emphyteutum pro se, & prealib. dicant le finites personis renouare nomine suo, & successorum, iuri renouandi, & a se abdicare potestatem per tenet quod si hoc non adiiciatur, nullo modo tollitur a successoribus ius petendi renouationem; quod adeo verum putat Valaf. d. confid. i. 17. num. 32. vbi opinetur ius illud renouandi, velut ius iure se competrere siue in bonis quali patrum patrimonio, & posse prælegari, ac in eo iure heredem instituere ita Valaf. clem. 11. contra Cald. de renou. q. 17. n. 8. qui oppositum ibi aliterit; cum vnu. & præi. receptum sita renouatione obtinenda ius in re competere: siveque iudicari, & legari posse; Caldas Pereira filius d. 8. ad fin. post Valaf. d. confid. i. 17. num. 32. ab ipso allegatum.

Advertas quod hanc renouationem esse petendam inter annum; & eo elaplo, non esse cogendum ad beneficium renouandi: hic Gozad. conf. i. 19. & conf. i. 21. Decius conf. i. 31. & est textus expressus in cap. i. 5. Tiuim. in s. ff. feud. fuer. contrarer. inter demum, & agn. Tiraquel. & post plures de retrall. lign. 6. 1. glos. 10. n. 4. Iason conf. 4. vol. 3. & in Imperator. s. 1. s. ff. de noua. p. 1. Roman. ibi. & in Rubric. de arbitr. idem Tiraquel. n. 1. Gabriel de inv. empri. conclus. 1. n. 10. to. 10. s. commun. opin. & hic annis incipit a die scientiar. sic Decius conf. i. 19. Glos. & Scientientes in d. Tiuim. ff. feud. fuer. contrarer. inter dem. & agn. Quod est verum quando sunt inueniti ex victimis poenitentibus pionentibus: quando vero est extatius inuenitus, descendentes possunt petere siveque ad triginta annosita Glolla in d. 5. Tiuim. Chaldaea in confusione. Burgaud. Decius conf. i. 31. & ad fin. & est communis opinio. Alex. conf. i. 5. vol. 5. Gozad. conf. 8. & conf. 7. & alijs ille qui petunt sive descendentes, siue ex transuersales: Decius conf. i. 31. & conf. 3. 28. Gozad. conf. 7. 1. Roman. conf. 2. 2. Ideo Anchar. conf. i. 4. in secundo dubio, & Staphylizus de litteris gratia, & insitio, non sunt admittendi, quatenus a perenda renouatione excludant transuersales: quia nullum cernitur discimus quod perenda renouationem inter transuersales, & descendentes, diammodò proximiores sint ultimo emphyteutus: sic Ruin. conf. i. 21. conf. 31. 1. 6. q. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658.

Thom. 2. 2. q. 58. artic. 6. & 5. & quam Aristoteles
q. Ethic. cap. 1. & 2. vocet, totam virtutem, quasi
gubernatrix ad bonum commune ex terarum vit-
rumin mortalium : ratione ergo huius iustitiae gene-
ralis, seu legalis, debetur renouatio ; non verò ex iu-
stitia particulari, que diuisa est in communia uiam,
& differtibantur ; & ad legalem attendit Bartol. in
d.i. 1. q. permisit, scilicet de aqua quotidiana, cum dixit
debet renouationem. Qui verò negant debet, in-
tellegunt de iustitia particulari communia, quod
eritiam faciemus : at de legali concedimus cum Bartol.
& aliis, cum ad bonum publicum, communia
que conciliatum maximè pertinet, renouandi grati-
tiam concedere, & statu, ac conditioni meliora-
rum agricultorum diligenter propiscere. Quan iu-
stitiam legalem Principes summi per attendentes,
solent Senatores senio confectos iam emeritos,
quando non possunt amplius per senectutem Acad-
emias iocerentes, non solum atere, sed etiam priuilegia
amplissimis foedere : quod & recta ratio, & gratia-
do, ac iustitia generalis possit. Additioque doctrina
mus preceptor meus Rebelloius ubi supra, d. quæst. 18.
à num. 21. 2. cum sequentibus, ut per totam ferè
vitam qui sub certa annua metcede locauerit ope-
ras suas, ex contrario videtur sibi acquirere ius secun-
dum iustitiam legalem, vt à domino condacente in
senectute alatur, quando iam non potest laborare ;
quod ius non apparet in ceteris contradicibus pro-
brevi tempore celebratis.

Ex dictis dicer aliquis colonum simplicem posse
cogere dominum ad beneficium sibi renouandum : Re-
spondeo non posse ; quia concessum est dantaz
emphyteutis, ac feudatris, non verò colonis sim-
plicibus, qui possunt expelli ; vt bene tradit Valaie,
de iur. emphyt. quæst. 10. & cap. 57. 5. ultro fuit qua-
siut, vbi aut fuere iudicatum anno 1564. talem col-
lonus non esse expellendum à colonia, & praefe-
rendum ceteris, si tantumdem velit dare, quantum un
alij, quibus dominus voluerit rem locare : & sic
etiam vidi iudicium anni ante paucis à supradicto
Sebastiano Olisyponensi contra D. Mariam da Sylue-
tra portuensem, quae expulit colonum simplicem
Gondicallum Franciscum, cum limitatione vt non
expelleretur si tantumdem offerret, vellicet que dare,
quantum aliis terris ; quod redolente aequitatem
certum est : & sic vix, & præi receptum tradit Af-
fili. doc. 23. post plures ibi. Non tenetur ramen
colonus tem dimittente si habeat meliotamenta, po-
tentique rem retinere pro illis donec soluantur. Va-
lalc. de iur. emphyt. quæst. 23. num. 39. Garcia de expens.
cap. 6. num. 18. & 19. quod est verum, quando melio-
ramenta suæ liquida : sic Paul. cap. 170. quod si non
sunt liquida, nec necessiter liquidari possunt, præterita
cautione de soluendo vbi primum liquidum consti-
terit, tunc res tradantur, quia non debemus impedi-
re refusum rei liquide propriez meliorationes
non liquidas. Alex. in l. 4. 5. in præter. scilicet de iudic.
Iason in l. 1. cap. 1. scilicet q. iust. Alciat. resp. 450.
num. 26. quoq; procedit quando melioramenta non
sunt liquida ; vt etiam tradit August. Bero. in cap. 1.
de iur. iug. refut. num. 35. verf. si autem non sunt liquida,
dicens possessorum non posse tenere rem si caetio
illi fuerit tradita de soluendo meliorationibus li-
quidatis per iudicem, vel per Arbitros : quod si fue-
rint liquida melioramenta, non sufficiet cautio, sed
potest retinere donec soluantur. Idem August. Bero.
num. 31. cum sequent. & probatur ex text. in l. 1. scilicet in
area, ad fin. scilicet de condit. indeb. vbi per retentionem
meliorationum possessor sibi propriez potest ; vt
firmat Gozad. cap. 36. num. 25.

§. XIII.

In quibus casibus emphyteusis, publi-
catis bonis emphyteutis, transcat
ad fiscum ?

E P I T O M E.

1. *Emphyteusis non transfit ad fiscum, si non potest
transire ad extraneos.*
2. *Fiscus non est propriæ heræ, sed quasi hera.*
3. *Emphyteusis Ecclesiastica regulariter non defertur
ad fiscum.*
4. *Quid si deferratur intra biennium potest ab Ecclesia
removari.*
5. *Emphyteusis ob crimen lega Mischelaturedit ad Ec-
clesiam excludit filium.*
6. *Commoditas emphyteusis privata viuente crimine ob
pertinet ad fiscum.*
7. *Quando emphyteusis Ecclesiastica non transfit ad ha-
redia extranea fiscus pertinent ad Ecclesiam.*
8. *In quo enemus non patiant fructibus fiscum viuente
delinqnente.*
9. *Prædicta transfit ad fiscum cum suo onere.*
10. *Fiscus eagi potest ut transferat emphyteusis in ba-
num eiusdem conditio.*
11. *Probabilium est non posse emphyteusis Ecclesiasti-
cam transfit ad fiscum, quia preciosior.*
12. *Ecclesia non tenetur filiu[m] delinqnenti remunere em-
phyteusis.*
13. *Bona clericorum ob delictum barefit, cui applicantur?*

Prima propositio. Emphyteusis sua priuata, sive
Ecclesiastica, quæ ad heredes ex sua natura, seu
institutione non potest transire ad extraneos, non
transit in fiscum, ed quod si heredes extranei oib[us]
habet in illis, nec fiscus à fortiori habebit,
cum non sit propriez heræ, sed quasi heræ ita Bartol.
in Lœm quæ, statim in principio, scilicet de interdi. &
relax. Ratio, quia fiscus habetur loco extranei fuc-
celoris ; id est si emphyteusis priuata non potest ex
conventione, & concessione transire ad extraneos
heredes ad fiscum ex eadem ratione nequit deferriri
ita Bartol. in l. 1. finita, 5. scilicet de collig. lib. num. 6. de
dam. infell. quem sequuntur Alex. cap. 23. num. 10.
lib. 1. & cap. 89. num. 1. lib. 4. Ruin. cap. 17. num. 3.
cap. 55. num. 13. ad fin. verf. Præterea, lib. 1. & cap. 23.
num. 3. cum sequent. verf. & fiscus emphyteusis privata,
lib. 5. quibus accedit bul. Clar. scilicet emphyteusis, quæst. 29.
in princip. verf. si in ipsa concessione apparet sunt aliqua
verba, & Mamil. de tacit. & ambig. tom. 1. lib. 1.
nr. 30. num. 3. cum sequent. Quæ resolutio competet
emphyteuti etiam Ecclesiastice, quæ non solet ad
extraneos heredes transire ex §. emphyteusis, in
Ambit. de non alien. vbi Doctores communiter. Alex.
and. cap. 23. num. 10. lib. 1. Quod si demos easum,
in quo emphyteusis Ecclesiastica possit transire ad
heredes extraneos, transfit etiam ad fiscum : sic
Socin. fen. cap. 266. num. 33. cum sequent. lib. 1. & Al-
ciat. cap. 34. num. 5. lib. 1.

Secunda propositio. Regulariter loquendo, em-
phyteusis Ecclesiastica ob delictum emphyteutis
non potest transire ad fiscum, ed ex sua infinitate
non possit transire ad extraneos ; per cap. felicit.,
§. si quæ vero, de parvis, lib. 6. & regali Roman. in l. 1.
scilicet in area, scilicet de collig. num. 11. Alexand. lib. num. 16. de
dam. infell. Calit. id. in infam. in princip. num. 2.
verf. & ejus causa, scilicet solu. marim. & probator en. d. cap.
felicit. §. si quæ vero, vbi deciditur, locationes quas
delinquens allecurus est ab aliquibus Ecclesiastico

obstante publicatione bonorum, libertad ad Ecclesiastis redire: ergo ad fiduciam non reveruntur. Firmatus Ruyn. d. conf. i. 17. num. 5. lib. 1. & probat gloss in Clemens ad Iudicium de seipso, in verbo libertate, quod importat tedium ab illo impedimento ad Ecclesiastam. Quam opinionem ut verior docet Iul. Clas. d. q. 29. vers. Teneo ergo: addens etiam quando in aliquo casu, in quo potest transire ad hæredes extraneos, & consequenter ad fiduciam, non esse dubium quin inara biennium possit Ecclesia emphyteusum, si velit, recompute: per texti, expellimus in s. t. in Automa. de alieno & employo. Neque obstat quod textus videatur loqui de emphyteusi concessâ ad Ecclesia Constantiopolitana. Quia nihil omnino intelligitur illius disponibili de quacunque Ecclesiastis aut tradit Alex. in d. l. seipso, s. 5. de vestigialibus, s. de dom. infest. Quinimodo si quis ab crimen laesa maiestate tam diuine, quam humane, cum publicatione bonorum damnatus sit, exclusus filii reverteretur emphyteusi ad Ecclesiastam; quia filii ob haec delicta bona spoliantur: I. quippe, C. ad leg. Iul. Maiest. & d. cap. felicit. post princip. ibi: ut ex illis nihil transmiserit ad posterum. Manic. d. n. 30. num. 12.

6. Tertia propositio. Commoditas emphyteusis profane, que ex sua institutione non transiret ad hæredes extraneos, quandiu vixerit criminosa petinet ad fiduciam, excepta pensione debita domino directo, quam fideles illi reddere tenentur: sic Peregrin. in iur. fisc. lib. 1. tit. 1. num. 120. Molin. in iur. de iusta. diff. 48. col. 4. vers. primum, ac precipuum, & tom. 3. diff. 6. 56. num. 3. Gigas de crimin. leja maiest. lib. 1. tit. de pen. committente. quippe 6. num. 121m. & Fatinac. in sua practic. in nova editione, tom. 1. part. tit. de delict. & pen. quippe 1. 5. num. 58. unde non est admittenda sententia Vaquez 1. 1. quippe 96. art. 5. diff. 169. cap. 3. num. 6. dicentes fructus non pertinere ad fiduciam, sed ad dominum directum simul cum proprietate emphyteutica: Quod est verum, si loquuntur de emphyteusi Ecclesiastica non transeunte ad hæredes extraneos; huius fructus non ad fiduciam, sed ad dominum directum reveruntur, & nullo modo publicantur, sed consolidauntur cum directo domino Ecclesiastico, nec fideles eos possident durante vita criminosa si. Quæ resolutio est verior: sic Fatinac. multa sententia, quam terminata d. quippe 1. 5. in nova editione, num. 5. 8. vers. secundum. Ruin. conf. i. 17. ad fin. vol. 1. Hieronym. Gabriel conf. 7. 3. num. 3. cum cypriani. vol. 1. & Mantic. d. lib. 1. tit. 30. à num. 10. addens, nec quando Ecclesiastica emphyteusis ad dominum redit, posse fiduciam recipere fructus pendentes tempore laicæ sententia, per quam fuerunt publicata bona emphyteutica, eò quid spicente ad Ecclesiastam: lex dixerit, s. 1. & l. dominum, C. de rei vend. Ratio, quia fructus etiam pendentes sunt patre cui adhaerent: l. fructus pendentes, etiam marii iam sine, s. de cedem, & latifacilius placuit, s. ad leg. falcid. Ruin. d. conf. i. 17. num. 17. lib. 1. Altero dico, si fructus fio eo tempore iam percepti, ij enim cum sint emphyteuti, sed dendisti sunt fido: defensione, s. de seipso, & numerantur inter mobilia vbi sunt à solo separati, & consequenter debentur fido: & in ea te pati passi procedit usus fructus cum emphyteuta: sic Ruin. praedicatorum d. num. 17. lib. 1. & Alexiad. in Latinis, num. 4. s. falso. maritima.

8. Quarta propositio. Si in concessione emphyteutica tam seculari, quam Ecclesiastica, padum facies appositum ultra tacitum legis prohibitionem, ne emphyteusis possit alienari, vel in aliquo transferri, nisi eo, qui vocante in investitutam potest fidei potius fructibus, etiam pro eo tempore viri delinqentis, sed vel Ecclesiastis obtiebili, vel successoribus seculari. Ratio est, quia fructus, seu com-

moditas emphyteusis in hac specie à dominio vel non sciungit: per text. in l. 6. ex dinero, s. vbi item, s. de rei vend. Proinde sicut res non defertur fisco, nec fructus deferuntur durante vita crimino- si: ita Mantic. d. lib. 30. num. 15. quia prohibito hominis concratis cum prohibitione legis: & idem fides mulier magis excluditur: & idem nec fructus donec vixerit condemnatus poserit participare: idem firmat à se relatus Hieronym. Gabriei conf. 7. 4. n. 12. & num. 3. post plutes, quos ibi testi vol. 1. & Bofilio in sua practic. tit. de bono, publication. num. 60. quem lequitur Sanchez. lib. 1. in decalog cap. 9. n. 23. & cap. 18. num. 15. vbi de hac te fuisse fui logoratus. visque ad num. 33.

9. Quinta propositio. Prædia, qua pendum Ecclesia singulis quibuscum annis censum cerum, publicatis bonis ob delicta, venient ad fiduciam cum onere solvendi censum Ecclesiæ. Ratio, quia licet fides non sit hæres, nec reprobemur condemnatum, est tamen successori uniusquis bonorum, & ob id sinecetur at omnia illa, ad quæ condemnatus tecobatur: l. 1. Cod. ad l. lib. de Rebus. quia bona criminosa transirent ad fiduciam cum sua causa: Barboli, in l. 6. censum 1. 5. s. fin. num. 8. Azor. tom. 1. in lit. moral. lib. 8. cap. 12. quippe 12. & Simanc. de catholic. in lit. tit. 9. num. 10. & num. 9. 8.

Inferat ex prima conclusione emphyteusis priuata, que potest ad hæredes extraneos desolvi, transire ad fiduciam cum publicatione bonorum delinquentis, nisi ex aliqua conditione posita in institutione contrarium apparet; idem regulariter hec emphyteusis non finiat, & fides in loco emphyteutice succedit in vili domino, cum obligatione solvendi pensionem pro recognitione dominij dictis sic Mantic. d. lib. 30. num. 3. multis citatis ibi: Iul. Clas. s. emphyteusi. quippe 19. num. 121m. vers. tu dict. Simanc. de catholic. in lit. tit. 9. num. 9. 7. Molin. Theolog. tom. 1. de inq. diff. 48. col. 2. coroll. 1. Fatinac. in sua practic. in nova editione, tom. 1. part. 1. tit. de delict. & pen. quippe 1. 5. num. 59. Potest ramus fiscus cogi à domino directo vi transferat emphyteusis in hominem illius conditionis, eius erat delinqentis; cum fides sit valde pores, & multis pollet indul- tis; proinde emphyteusis ad fiduciam perseverante sit deterior conditio domini directi sine culpa propriæ vendente vero fido eam, laudemur soluerit domino, nisi is eam sibi voluerit pro eodem preio retinere: sic Quedam in suis questionibus fiscalibus, quippe 1. 1.

Non defuit tandem, qui dicant idem esse seruan- dom quando emphyteusis Ecclesiastica illius est na- turæ, ut possit transire ad extraneos: sic Quedam sententia, quippe 12. Plotus inter consilia criminalia Zalei, tom. 1. conf. 130. num. 66. & 72. Fatinac. in sua practic. in nova editione, tom. 1. tit. de delictis, & pen. quippe 1. 5. num. 16. part. 1. vers. sed quid immo. Ruin. conf. i. 17. num. 16. vers. spes etiam, & conf. 1. 5. num. 12. vol. 1. Challangeus in confessio. Burgaud. rubric. 2. s. 1. in princip. n. 10. & alii, dummodo confiscatio fiat à Iudice Ecclesiastico, non verò à Iudice seculari, quod temperamento traditur: sic Fatinac. multis citatis, num. 57. & Franeleus Lucanus de iur. fisc. part. 2. principali titul. de publication. boni, tit. 8. & pterique alii: sequitur Mantic. d. lib. 30. num. 15. vbi ait oppositum senten- tiam videti rationabilem: quibus adharet Sanchez lib. 1. cap. 19. num. 19. vers. tercilia emphyteusi.

Verius tameo puto, videlicet etiam in eo casu non posse transire ad fiduciam, esse valde rationis conser- num. Primo, quia fides multis gaoder priuilegiis, & emphyteusis Ecclesiastica non potest transire ad potentiores, ex l. ultim. C de iur. employo. & ex cap. com- portato, de locat. cum gloss. Cum ergo fides sit poten- tioc

tior homine priuato, & non mortuus; longe sit de-
terior conditio Ecclesie. Item quia filius habet re-
stitutionem in integrum, & difficultate consuertu-
poteat: quam opinionem tanquam vetiorum, &
acquiorem, & magis communem tradunt Iul. Clar.
in d. emphyteus, quæst. 39. cod. edit. vers. tenuis ergo
Molin. tom. 2. de iur. dispu. 481. col. 3. concil. 2.
Symanch. de carbolic. inflit. num. 9. num. 98. Bernard.
Diaz in sua præl. in nova edition. cap. 1. 2. num. 4. &
ex antiquioribus Bartoli. in l. si finis. 15. 5. si de solli-
gationib. num. 6. ff. de dom. infest. & ibi Alex. num. 36.
Romanius cod. 3. si de sollicitationib. 11. Bern. cap. 1. 4.
num. 5. 4. vol. 1. Bald. cap. 1. 4. num. 1. vol. 1. Anchiar.
in repetit. cap. postill. quæst. 9. num. 5. de for. comp.
& Insl. cap. ex parte. num. 12. de fœd. qui oiones ab-
solutè dicunt emphyteus Ecclesiasticus non pu-
blicari: quia cùm filius non mortuatus, catet Eccle-
sia sive confundans dominium virilecum directo:
quod primi legum non publicandi sive bona conce-
fum est Ecclesia: §. r. vers. si vero conigerit qualiter
rem. Ambros. de alien. & emphyt. teste eodem Molin.
et alio. subiungens ibi in hoc casu melioramenta cùm
pertinent ad emphyteutam emphyteus extincta,
eorum primum spectare ad fiduciam, cùm sine bona
emphyteus, oili aliud in padum ab initio conce-
fio fuerit deducendum; & Ecclesia emphyteuticam
rem recuperans, rediret tenebatur eorum ælimatione
tionem fisco; quia regulariter melioramenta in em-
phyteus facta, ea extundita, pertinens ad emphyteu-
tam, ac illius hæderes quoad ælimationem: tunc sit
priora, sive Ecclesiastica. Est communis secundum
Valase. de iur. emphyt. quæst. 15. à num. 6. usque ad 17.
Gama decisi. 21. Cald. de remitt. quæst. 1. 8. num. 19.
& sequenti. proinde pertinebunt ad fiduciam quod pre-
sumtum estiam placet Sanch. lib. 2. in principio deca-
log. cap. 19. num. 3. & num. 34. & Moline tom. 1. de in-
flit. dispu. 463. concil. 1. post Pinell. 1. 2. Cod. de refind.
vendit. pars. 1. cap. 1. num. 7. & Iul. Clar. 3. emphyteus,
quæst. 4. 5. & 9. fœdum, graff. 88. idem Molin. dispu. 481.
col. 3. d. concil. 2. Idec cùm filius in omnibus bonis
criminosi succedat, cuis bona publicantur, succedit
etiam in melioramentis, hoc illi, lo. ælimatione eto-
rum; & Ecclesia, sive tertioa bona emphyteutica,
tenet fisco soluere ælimationem melioramen-
torum.

12. Ex traditis colliges non teneri Ecclesiam filii
emphyteus delinqutus tenuare emphyteus, nec
concedere: vt pater ex cap. felicius, de pen. lib. 6.
& ex Lopinus, C. ad leg. Iul. Mai. quia ob crimen pa-
ternum iocapaces sunt. Vnde quod vno modo pro-
hibetur, non debet alio condonari: cap. cion quid eas
via, de regul. iur. lib. 6. Ruini, d. cap. 1. 55. num. 1. 3. lib. 1.
Ait tamen Blaetia tom. 2. de ratio. & ambig. num. 30.
et lib. 2. 1. num. 19. teori Ecclesiam tenoriam concedere proximiori coudemnati, exclusis filiis,
periode ac si filii omnes condemnati defecerint.
Quod proredit, si Ecclesia velit beneficium teno-
nusodi aliis extraneis impariti: in hoc evenerit non
est negandum facti iniuriam proximitoribus, si em-
phyteus, eis praetermissi, concedatur aliis: ex l. 1.
§. permissum, ff. de aqua quidam. & alio. Nisi Ecclesia
velit pro se refrinere, quid tunc nulli sit iniuria, cùm
venerit huius suo: Iurium videtur. de regul. iur. siveque
fuisse indicatum Rome: io facto Auditorio memo-
rat Mantic. d. lib. 12. tom. 2. iur. 30. num. 19.

13. Sed quid de coificatione bonorum Clericorum
ob hæderis delictum? Respondeamus bona clericorum
applicati Ecclesiæ, atque hæpedia suscep-
tores, vt expedit habetur in cap. excommunicatio, de
hæder. & in cap. solent. cod. tit. Quinimodo bona Ec-
clesiarum, quæ a clericis hæderis possidentur, ou-
lo modo esse applicanda etiam fisco Ecclesiæ: ita

Nicolaus in suo directorio, 3. part. cap. 1. 1. & ibi Fran-
ciseus Pagn. 9. quo autem plenius, vbi ait, bona qua-
sum Ecclesie neceps polliciones domus, prædia, &
similia, de quibus Clerici fructus recipiunt, & alio-
tur, non confiscati ob delicta clericorum sed Eccle-
sias ipsi, quantum etant, penitus relinqui: de quibus
videat logi text. in Clement. malefici. de hæderis. Si
militier nequeunt confiscari fructus percepti ex be-
neficiis curam animatum habentibus, sed ad Eccle-
siam pertinent, unde eos colleguntur: feci dicendum
de fructibus percipitis ex beneficiis simplicibus. Sed melius responder Coar. lib. 1. varior. cap. 9.
num. 1. 1. absque illa differencia pertinere ad Eccle-
siam bona clericis hædericæ ex beneficio acquisitiæ;
quia cap. excommunicatio, el. 1. 6. dicitur, de hæderis,
loquitur absque distinctione de bonis locis Eccle-
siae comparatis. In hoc tamen Lusitania Regno,
& in quocunque alio, vbi ex confusione antiqua
receptum est, vt clerici etiam beneficia curata ha-
benies, possint restari de bonis intuitu Ecclesie ac-
quisitiæ, cùque relinquere hæderibus etiam exuta-
nes, & in quibus etiam ab inestato succedunt eos-
sanguineti proximiotes; non dubito quin ob crimen
hæderis stançante ad fiduciam: quod etiam tradunt
Azot. tom. 1. iurit. moral. lib. 8. cap. 12. quæst. 14. & Pe-
gna comment. ibi. 5. quod si clerici. & 4. idem iudicium,
cum sequenti. Valquez. 1. 1. quæst. 96. art. 5. dispa. 169.
cap. 1. Petrensis. de iur. fiduc. lib. 3. tit. 1. num. 97. ad fin.
exceptis Episcopis, quibus restari prohibitorum est de
bonis intuitu Ecclesie acquisitiæ; quatuor, dom-
viuent, secundum communioitem & vetiorum op-
tionem, tam ipsi, quæm clerici verum habeant do-
minum bonorum intuitu Ecclesie acquisitorum Saochez d. lib. 2. in decalog. cap. 10. num. 24. ad fin. & se-
quenti: Addit. Coar. d. cap. 9. num. 12. ex viu in
Castella, bona clericorum ob hæderis incutam ap-
plicari fisco seculari, cùm de iure debeatior fisco Ec-
clesiastico.

Idem consequenter dicendum est intrepide de
bonis acquisitiæ ex quotidiani distributionibus,
cùm etiam doceamus Cletici habeant, si committan-
ti crimen hæderis, ob ea que de his tradit Coar.
in cap. cion in officiis, de tellamentis, num. 9. quia hac
transeunt ad quocunque eorum successores, & 2.
varior. cap. 9. num. 12. Simanch. de carbolic. inflit.
cap. 9. num. 92. & à fortiori idem dicunt de patrimo-
niis, quæ nemo oregat esse confiscanda, vt citati
Doctores tradunt, & sequitur Sanch. cap. 20. num. 21.
Vide Pagnum loc. citato.

Denique aduentendum est, si clericus, qui à laico
emphyteus obrivuit, damnetur ab Episcopo cum
publicatione bonorum; non illi applicandam illig-
sed ad dominum tempore reverti debet. Ratio
qua non sunt ea bona intuitu Ecclesie acquisita,
ideo propter delictum pollicitoris domino tempora-
li debent applicari: Lindeliano, C. de annos. & tribus.
lib. 50. & sequitur Oldedad. cap. 17. incipit: Thoma
tale est. Quidam Clericus.

§. XIV.

Vtrum quando finitur emphyteus ob
finitas voces illius, possit murare in-
uestituram dominus, cùsque qual-
itates in priori appositæ?

E P I T O M E.

1. Forma priori inuestitura non potest mutari in ren-
tatione, & num. 4.

2. Qualitas

370 Part.III. Lib.VI. de obligat parentum.

2. *Qualitas prioris contrallata censetur repetita in secundo.*
 3. *Nova qualitates facient nonam emphyteusim.*
 5. *Nec Principi potest mutare inessitutam in praedicationem terti.*
 6. *Potest mutari prior inessitura de consueta curum, quamvis interfr.*
 7. *Mutatio non potest fieri circa substantia emphyteusis.*
 8. *Non dicunt nona mutatione, etiam pallis addicte, per quae redditus melius conditio domini diretti.*
 9. *Alteratur substantia contrallata si conduco dominum sit deterior.*
 10. *Nona causa, nonam inducit concessionem.*

L. **A**bsolutè negatur inessitoram primam posse mutari, ut si emphyteusis sit acquistata à concessione pro masculinis dominatis, non potest postea concedi ad masculinas, & femininas, sed pro masculinis: illis vero deficiens, pro femininis: sic expressè consiluit D.Sylv. Aldobranc. conf. 5. num. 1. & sequentib. lib. 1. & constat ex cap. 1. de ea, qui sibi, & hered. mascul. Mantic. dicitur. & ambig. tom. 1. cap. 21. lib. 18. n. 31. Ideo si renouetur antiqua, non censeretur noua emphyteusis, sed renouatur secundum naturam, & conditiones antiquorum emphyteusis: sic Bald. in l. tom. graff. 1. i. C. quando non per part. August. Bern. conf. 161. num. 13. vol. 1. Sic feudum renouatur secundum naturam feudi antiqui, ne ob deficit esse antiquum: Berous conf. 69. num. 19. vol. 1. Alexand. conf. 19. vol. 5. vers. num. de quinto. Ac proinde si quid dubium esset in hoc innuatione, verba cunctarum emphyteuticarum sunt accipienda secundum naturam primiti inessitorum: cap. 1. de successione. fons. & cap. 1. de stat. de non beneficiis. Bartol. in l. si nihil & Tizio, num. 7. de verbis obligat. Alex. conf. 30. num. 6. lib. 1. Bald. in l. tom. num. 31. quando non per part. Calst. conf. 191. n. 4. lib. 1. & ita fuille decimus in facta Auditoria refert Mantic. tom. 1. lib. 21. n. 34. num. 16. ad fin. Ex eo probatur quia ex tenore primiti inessitorum, que semper inspicitur, & successit, & qualitas, & natura emphyteusis demonstratur: cap. militer, ibi: tenorem eam in lessitorum causa deram, de lege Corrad.

Item quia secunda concessio renouatio censetur fieri cum ipsa causa, & cum suis viribus: sic Calstren. conf. 45. vol. 2. vers. 6. & beatus I. si quis datur, si laetus, & ibi Bald. Præfop. in prædictis fendor. disputation. 6. vers. 7. amon confitit de alijsque inessitorum Bartol. in l. quod dicitur, post principium, si de impensis res dat, scilicet susfragator communis ratio, quoniam qualitas primi contractus, repetita indicatur in secundo. Decianus conf. 90. Circa primum, col. 1. vers. sexto dec. & conf. 53. Bald. in l. postea inessitorum, col. sin. C. de palliis. Berous conf. 121. vñis, vol. 1. dicens reuocationem fractam de emphyteusis, esse intelligendam secundum formam primi contractus, & omnia contenuta in priori, in sequenti repetita videtur. Imo, in cap. ex parte, de feud. Quod etiam in dubio procedere tradit Berous quod in reuocatione polita non esset clara: id si in scriptura reuocationis inferantur haec verba: secundum formam aliarum concessionum, seu cancellionum, censetur facta renouatio secundum tenorem anteriorum inessitorum. Quod etiam procedit in initia reuocatione coortatus. Bartol. in l. si quis cum altero, vers. præterea, vbi ait reuocationem fieri cum omnibus priuilegiis, & qualitatibus, que habentur in primo, ex natura contractus. Hinc refutat Bald. in l. 1. col. penult. vers. sed quid si dominus, & ibi Romanus quæst. 1. C. quando non per part. dominum in reuocatione rei emphyteutica non possit variare formam antiquam in prædictum alterius sequitur Anchæt. conf. 30. An valeat. Paul. de Castro, evng. 3. 11. Circa id,

dub. 1. ad fin. vol. 1. & Hietonym. Gabriel conf. 83. dicitur hanc partem esse receperit illam, non posse à domino concessiinam naturam, nec formam mutari, aut alterari. Firmat idem Calst. conf. 191. vol. 1. & Affilius quæst. 193. num. 5. & 6.

Sed quid dicendum si nova clause, & qualitas inessitorum, etime concessio rei emphyteutica noua, non antiqua dicenda? Negat Calder. conf. 1. i. de fidei. esse nonam emphyteusim in prædictum ministrum: maximè quando concessione principis inessitura ad voluntatem domini directi alterantur: sic Federic. de Senis conf. 179. & Berous conf. 69. n. 20. vol. 1. sed Mantic. d. tom. 1. de tract. & ambig. lib. 13. lib. 21. num. 13. atque si addatur noua qualitas, elice numero inessitorum: argum. i. dui civile de fidei. & ior. Bald. in cap. 1. 6. insuper, num. 8. de probab. fidei. alien. per Feder. & in l. 1. num. 1. de reval. Rui. conf. 10. num. 7. lib. 1. & Graet. conf. 4. num. 10. lib. 1. Idem Mantica lib. 12. tit. 34. n. 36. post Alex. conf. 30. num. 7. lib. 1. & Ferret. conf. 103. num. 5. dicentes ceteri ovesam emphyteusim, quando io renouatione, aliquo noua qualitas fuit apposita.

Dubitatur an possit dominus io renouanda re emphyteutica mutare naturam emphyteusis? Negat Bald. Ruman. & Anchæt. superieris loco allegati, quodcum mutatione fit in prædictum alterius: quantum in concessione secunda, etiam prius attendendo est: vt tradidit Bald. in cap. 1. de eo, qui sibi, & heredib. Beratus conf. 46. num. 1. & 2. vol. 1. Neuriz. conf. 11. num. 1. & Tisquel. de retral. sign. 5. 32. gloss. 1. n. 39. resulit isti ab eo citatis, vbi conclusio in prædictum entum, qui in prius emphyteusis vocati sunt, non posse postterum nescire. Quod etiam firmat idem Bald. in cap. 1. 6. idem col. 1. vers. modo quoque si de feud. guard. & conf. 15. Proprietary, col. 2. vers. in ex ante, lib. 1. & conf. 317. vol. 1. idem dñmno non potest declinare nec ad dñxtem, nec ad finitam à firma priorum concessionum: sic Bald. in dictu emphyteusis, & Decianus conf. 193. ad fin. & Cumamus conf. 99. & tenetur facete renouationem secundum primita pacta: sic Portius ex Cattio conf. 6. num. 8. vol. 1. Vnde si prius concessio fuit pro masculis tantum, non potest teo- uare pro fæminis, nisi quonda non supersum masculi, ne partim mutetur in alterius detrimentum: 1. Ab emphyte. ff. de pall. & Bald. d. conf. 15. Proprietary, vol. 1. & Alex. conf. 1. n. 1. & Gorazd. conf. 90. In causa Adamanna. Et vice vetia masculis postterum concessio non facit, si prior pro filiabus dñxtem facta, & acquista fuit. Cumamus d. conf. 99. Accedit Mantic. tom. 1. lib. 2. n. 16. num. 3. dicens, Principem non possit mutare priorem inessitorum in prædictum eorum, quibus ius quæstionis est: ex cap. 1. quo successione, vbi successori domini non teneat concessionem predecessoris, in qua agitur de iure quæstionis: vnde colligitur oec Principem posse formandas ad feudum admittentes aduersus fatemam, seu senorem prioris inessitorum, & le dete ius agnatorum, ad eos feudum post mortem Vallalli debet peruenire: & probatur ex traditis à Ceph. conf. 13. n. 47. & conf. 15. n. 10. & sequent. & conf. 301. num. 84. dicente, ius enssistens in spe ex causis de præfensi, vel de præterito, oon posse tolli à Principe absque confessu eius, cui competeret. Consonat Decianus conf. 1. n. 31. lib. 1. & conf. 73. num. 1. lib. 1. quarenus aut à priori inessitorum non esse tecendendum: nisi accedit confessio omnioto, quorum intercessio: cui accedit Roland. conf. 1. num. 40. & conf. 30. num. 6. & sequentib. 3. Quocirca in propposito conclusio non posse veteris inessitorum formam à domino mutari: sed esse facieodam reuocationem secundum veterem concessionem ex traditis à Philippo Portio conf. 65. num. 11. vol. 1. & a Mantic. vbi supra, per seūm, & Cald. ds

de renuntiis quiescit, per rotam sufficiatur Cald. conf. 1. s. de feud. dicens, quamus in renouanda emphyteusi addantur nota pacts, non proinde esse nouam emphyteusum ad præiudicium aliorum : maximè quando pacta prioris concessionis ad commendandum domui alterarentur : teste Federico de Seo. conf. 179. & Alexander. conf. 79. vol. 7.

Ego autem in ea sum sententia, ut potest posse mutari naturam emphyteusis, & qualitates, quando ex tali mutatione nulli inficit præiudicium : sic Stephan. Bertrand. conf. 1. num. 9. lib. 1. quia nec Princeps potest alterius ius auferre : *Rescripta & ibi*, Not. C. de precib. imper. offer. Tiraquell. *Liber*. 9. 32. gloss. on. num. 43. Addo etiam exceptum conuersioiis consensu eorum, de quorum præiudicio agitur, posse mutari priorem iusfeuditatem : quia de se ipsius & non de aliis possunt conqueri quod nouam formam induxerint, cap. 1. in fine, & quod feudi fin. agnos. & cap. 1. in principio, de alien. per feud. Decian. conf. 73. num. 50 lib. 1. & Decius conf. 1. 8. num. 3. ad fin. *Crotus in I. re camini*, num. 14. 3. ad fin. ff. de leg. 3. Cracov. conf. 679. num. 1. Quid patet verum pro illo, qui praefterunt confusione propter veritatem quod non possunt exhibere consentiendum, alter dicendum, quod nullum possit esse fieri præiudicium : & confirmatur recti exemplo prohibiti alienari extra familiam, que nihilominus alienari potest, si omnes qui sunt ex familia contentantur : *Liber*, 9. 1. de legat. 1. *Quoniam C. de fiduciam*. Nihilominus potest progenies ex contentientibus possidere alienatares vocare. *Iason de Annan*, conf. 47. num. 5. & 9. *Raphael Fulgol.* in d. *Quaest. num. 1. vers. in gloss.* & *Iason ibidem num. 2. vers.* secundum *litteram* de fiduciam, sequitur Dom. Sylva. *Al-*
dote. conf. 31. num. 10.

Illi etiam obletos priorem concessionem non mutari, neque alterari naturam emphyteusis, si fieri renouatio ex pasto posito in prima concessione de renouando : maximè si mutatione non est nisi circa qualitates accidentales ; quia tunc non est noua concessio, nisi quando mutatione est circa substantiam emphyteusis. *Cald. conf. 1. 10. de feud. argum. 1. fin. ff. de fund. inlerius* & *Iason in libro ibi notat. ff. de in-*
fieri & iter. Sacre etiam non dicunt noua mutatione, seu concessio emphyteusis, etiam si addantur nota pacts, & conventiones, & qualitates, per quae conditio dominii directi reddatur melius : sic August. *Bertrou conf. 93. num. 12. vers. quia hoc mortuum*, vol. 1. *Alexand. conf. 78. vol. 7.* Secundum dices quando mutatione fiat circa aliquas qualitates, ex quo dominii directi conditio detrimetum capiat : quia tunc censebitur substantialis forma alterata, ex ipso quod mutatione nocuit directo dominio, & que noua concessio, cum mutatione facta fuerit circa substantiam emphyteusis, & ex ea alteratione, alteraret canonis mensura in præiudicium directi domini, diminuta pensione ; quia canon dicitur de substantialibus emphyteusis : ut haberetur in cap. *pactis de locis*, & in L. 1. *C. de iur. emphyt.* Secundum si melius fiat ex ea mutatione conditio Ecclesie, vel alterius domini directi. *Alex. & August. Bertrou vbi proxime*, & *Federic de sen. conf. 174.*

Erit etiam noua concessio si proper caducitatem emphyteusis antiqua definit esse ; originemque ex noua domini concessione, ac vires realiamat : ac ita noua causa nouam constitutit emphyteusum : *Bald. in cap. 1. an agnat. vel filij. num. 19.* Sicut fit noua si fiat ab emphyteuta renouatio in manu domini, & ab eo recipiatur iusfeuditatem de novo, reliquo iure antiquaque infeuditate, & acceptio novo, addro expeditus consensu in omnibus clausulis de novo appositis. *Bald. d. cap. 1. an agnat. vol. fil. & l. *parta necessaria*, Cod. de pellu.*

§. XV.

Vtrum legitimatus possit obtinere
veramque emphyteusum?

E P I T O M E.

1. Non admittuntur naturales ad emphyteusim acceptam pro se, & pro filiis, & successoribus.
2. Legitimatus a facultati capit emphyteusim primariam.
3. Legitimatus per successorem maritionem ejus habilitad ad Ecclesiasticalm emphyteusim.
4. Naturales admittuntur ad Ecclesiasticalm emphyteusim per liberam nominationem.
5. Qualitatis ignoratus exprimenda sunt, in supplicatione.
6. Habens patellatum legitimatum non legitimata supradictum.
7. Monachus dispensatus ad beneficium curatum, non potest habere beneficium sine cura.
8. Dispensatus ex incella, non censetur talis ex adulterio.
9. Dispensatus in secundo consanguinitatis, qui est dispensatus in secundo affectuus gradu.
10. Legitimatus per Regem non admittuntur ad Ecclesiasticalm emphyteusim.

Quando emphyteusis accepta est pro se, & filiis, vel pro se, & successoribus, non admittuntur naturales ad emphyteusim. *Cum Ecclesiasticalm Abbas in cap. 1. prefatione, probacion. num. 1. in hoc receptus consumanter secundum Rupam in lex fidei, & si quis rogaverit, num. 62. ff. ad Trebell. nisi sit legitimatus à Summo Pontifice ad succedendum nominationem in emphyteusis Ecclesiastica : ita Decius in l. generaliter, 4. fin. Fauer gloss. in cap. 1. verbo, legitim. & naturalis, si de feudi fuerit contruer. Idem Decius firmat vatas rationibus conf. 169. num. 10. *Gozad. conf. 2. 3. num. 10.* Legitimatio vero à Principe facultati non procedit nisi in emphyteusis priuata : ut est communis teste Alexander. in d. 4. si quis rogauerit, num. 18. *Dec. conf. 1. 71. lib. 1. Iason in l. generaliter, 5. cum autem, C. de inll. & subtil. num. 5. L. Regia lib. 1. 10. 3. 6. ibi num. 4. Et filio proprio non poterit edere fidei, salvo se si legitimatus per nos em lat. forma que possit succeder ad investit. Vbi loquitur de emphyteusis facultati. Ideo dicendum est de naturali legitimato per matrimonium sublequens, posse admitti ad Ecclesiasticalm emphyteusim. *Idem Rupam 5. si quis rogauerit, num. 19. & num. 66. l. 1. 10. 2. Iason in d. generaliter, 5. cum autem, num. 9. Decius conf. 1. 5. num. 4.* quamus fuerit accepta pro se, & filiis legitimata, ut in feudo sub eadem forma datur, & accipio, decidit Abbas in cap. per venerabilem, 5. quod autem, num. 60. qui filii sint legitimati. *Castrensi. in l. 1. num. 7. ff. de iure venientiarum.* Ex eo quod legitimatus sublequo matrimonio equiparatur legi in natu, & dicuntur veri, & realities ex legitimo matrimonio natus : cap. cum in cancelli, in princip. iuncto cap. immunitate, cum gl. ill. verbo conjugata, de electione, & ita Decius conf. 1. 5. num. 4. & 5. vol. 1. quamus auctor facit in l. generaliter, 5. cum autem, C. de inll. & subtil. Iason ibi & in L. Gallo, 5. *Et quadi natus, ff. de liber. & postib. Abbas in cap. immunitate, & in cap. cum in cancelli de electione. Tiraquell. lat. tradit in l. 1. in quatuor in verbo, suscepit liberos, C. de renuntiis & donis. & de iure primogen. cap. 3. Anton. Gabriei lib. 6. de legitimacione. concil. 1. idcirco potest admitti ad Ecclesiasticalm emphyteusim sufficiat pro se, & filiis.***

Ad Ecclesiasticalm verò emphyteusim sufficiunt pro tribus vocibus nominandis ; quamvis Molin. tom. 2. de iust. diffus. 475. §. bincertum, post Cald.

de

372 Part.III. Lib.VI. De obligat parentum.

de nominis quæst. 7. num. 39. & quæst. 19. num. 18. &c. 37. & quæst. 1. num. 48. ad calorem, neget esse admittendos naturales; quod etiam de iure concedit Aluac. Vas. rem. 1. cap. 147. num. 12. Dieendum tamen est ex præxi communiter recipia, illos posse succedere in emphyteosis Ecclesiastica, sicut in priuata abique legiuitatione Papali: ita resolutio traditur in libello, pro Iure domine Catharina, fol. 94. num. 4. & clariss. fol. 99. num. 19. idem confirmat Valaf. vbi proxime ad fin. num. 13. & Gams. decisi. 1. n. 4. & decisi. 149. num. 3.

Quætes si petenda dispensatione opus sit exprimere qualitatem dispensandi: Cibed. 1. p. diph. 69. num. 17. negat; sed latius est si dicatur, quæda est illegitimè natus, nulla alia cœlestianita explicata. Sed hoc minus bene, melius tamen affirmit Anchæ. conf. 244. & conf. 147. Coornæ conf. 177. necessariè est exprimendam qualitatem spuieratis, ne legitimatio corrut: quia dispensatio est odiosa, & stricte accipienda. Contra. 2 part. epistole, cap. 8. § 9. à num. 1. Valaf. confite. 80. per totam: quoicunque necessarium est exprimere sicut adulterinus ex una, vel ex vita quæ patie, vel incestuofus: quod notat Abbas in cap. per venerabilem, num. 17. qui filii sine legitimi, & id est præxi, & viu receperunt in Curia, telle Nicolao de Vbald. Ror. Auditors. fol. 10. vbi supra. Molin. rem. 1. de iniust. diff. 173. § hinc colliguntur, pag. 983. & diximus latè, 5. 8. de fruct. & effectu legitimacionis lib. 1.

Vnde Colliges habentem potestatem legitimandi à Principe, non posse dispensare cum illegitimo quocumque: quia dispensatio est actus odiouſ: sic Socin. conf. 146. vol. 1. Alex. conf. 10. Cepol. castel. 1. 14. Neque oblati quod dispensatio sit Principis beneficium.

Quia cùm sit odiouſ strictè interpretandas est cap. 1. 1. & dicitur de filio profeti. 6. In d' Moothas dispensatus ad obtinendum beneficium curatum, non poterit per virtutem sua dispensationis possidere beneficium sine cura: sic Couart, vbi supra. cap. 8. § 8. num. 10. & 11. Sicut legitimatus tanquam incestuofus, non censor talis, li non enim incestu, sed ex adulterio natus sit; quamvis incestus sit gravior culpa adulterio: ut constat ex Abb. & Felin. in cap. ultim. de simon. neque in simili eius probat quicquam argumentum à maiori ad minus, cap. fin. de translat. Episcop. vel auct. Ioann. And. in regula. Ea que, de regula. 6. Couart. L. 10. Vnde sequitur non est validam dispensationem narrantem maius impedimentum, cum sit minus in diversa species; nempe, si dicas esse consanguineos in secundo gradu, cum sint affinitate coniuncti in secundo, & tertio gradu: quia sunt impedimenta diversæ speciei, nec unum clauditur in altero: ita Sanchez 8. lib. merim. diff. 14. num. 19. post Bald. cap. invenit. num. 17. de cibellis. dicentem potestatem legitimandi spurious incestuofus non extendit ad aliæ speciem; nec in hac materia sit extensio de casu calum habeōem in se maioren rationem, quom casos concessiū Gatica de benef. pars. 1. cap. 6. num. 5. & 19. Gutier. in Canonici quæst. lib. 2. cap. 15. num. 125. Vnde non bene dixit Lopius 2. part. infralit. vbi de Clavib. cap. 9. sol. 5. & 1. part. cap. 10. potestatem dispensandi in consanguinitate esse extendendam ad dispensandum in simili affinitate taoquam admisio. Quia id proceder quando casus, ad quem sit extenso, potest comprehendendi sub se affinitatem, cum sit alterius speciei: Sanchez d. lib. 8. diph. 2. num. 2. post Felin. cap. fin. num. 8. de simon. inde inferentes non extendi de casu ad casum non comprehensum sub lata verborū significacione: Et quamvis detur communis error, qui datur, si contrahentes communiter existimabantur consanguinei in tertio gradu, cum tamen recte essent in secundo; vel pitabantur

communi errore affines, cum essent consanguinei: nihilominus dispensatio corrut ob eum communem errorem, nec trahi potest ad gradum fecundum, vel ad affinitatem, vbi non dispensavit Pontifex; quia error est circa substantiam casus in quo dispensatur: Secus si error sit in aliquo accidenti communiter ignorato. Id est minus bene dixit Valaf. rem. 1. conf. 80. nr. 3. 10. conclus. 9. esse bonam dispensationem, in qua impremitur narratio se genitum ex vidua, cum tenera esset mater coniugata, sed communis fama putabatur vidua: Quia error communis fuit in substantia casus. Neque in hoc casu preferitur veritatis opinio. Nec lex Barberini, s. de offic. prætor. concedit ob communem famam, quod in uno casu permisum, in alio etiam permisum censeatur ob eternam communem: sed quando ludex dum taxat ob communem eternam putatur legitimus, & carete iurisdictionis est occulatum; supplet defectum iurisdictionis, ex actus ab eo gesti omnino corrut. Sanch. d. diph. 14. num. 10.

10.

Sed quætes cui non prolixt legitimatio filio Sacerdotis concessa ad obtineadum emphyteusim Ecclesiasticam; concessa, inquam, per Regem: Ratio dubitandi est quia dominum vitile emphyteusim Ecclesiæ est quia prophanum, & legibus Regis subiectum, & secundum eas indicatur, si est apud secularem: hec Valaf. de iure. emplo. quæst. 17. num. 11. & tem. 2. confite. 134. num. 13. & diff. 147. ead. rem. 1. conf. num. 17. Refundetur tamen quoddetam si hoc ita sit, id intelligitur postquam ad secularem peruenit, & ab eo possidetur suppedita dispensatione Pontificia: & Rex cum admittit per legitimacionem ad emphyteusim illegitimum, non intendit admittere nisi ad priuatam emphyteusim, quia subest eius iustificatio, non vero ad tempore Ecclesiæ, que non pertinet ad iurisdictionem laicam. Item quia dominium vitile censetur laicum postquam inhaetur laico quod id, quod non aduetatur iuri canonico, & aduetatur illi successus illegitimus; quod non intendit ius canonicum, nisi id expresse in concessione declaretur: cum illegitimus Ecclesia habeat exos, & odiuos: ex Bald. in cap. invenit. de cib. Bartol. in Lex salte. 6. si quis rogatus. 1. num. 8. ff. ad Trebich. Bald. in L. generaliter. 6. cum autem. num. 1. Cod. de iustitia. Iul. Clat. verbo. emphyteusis. quæst. 10. Quocunq; patet, leges faciebant, dum admittunt naturales ad emphyteusim, non loqui de emphyteusim Ecclesiastica, cum bona Ecclesia non comprehendant: cap. gau. in Ecclesiast. cap. Ecclesia sancta Maria, de constit. & est communis, telle Iul. Clat. verbo. emphyteusis. quæst. 1. 8. num. 6. Valaf. d. confite. 1. 34. à num. 1. & 147. quibus accedit Gama decisi. 7. num. 6. multis etiam ibi citatis; vbi est illæ oceccasian dispensationem illegitimum, ad habendam emphyteusim Ecclesiæ à Summo Pontifice concessam cum clausula expressa: Quod possit in ea succedere: nec sufficere legitimacionem per Regem obrentam: ut tradit etiam De eius in L. generaliter. 6. cum autem. num. 13. C. 1. 1. & subdit. & conf. 169. num. 10. & est communis telle eodem in 6. cum autem. num. 9.

Addo quod habens potestatem legitimandi, non inde sequitur habere potestatem legitimandi ad emphyteusim Ecclesiasticam; nisi hoc sibi specialiter concedatur: ita Ruyn. conf. 105. num. 5. in fin. vñs. & similares lib. 3. vbi demonstret verba generalia, quamvis per ea indulgentiae facultas legitimandi non sufficiere: imd neque sputij possunt legitimati in praedictum filiorum legitimorum, seu naturalium, debentque prius circari, maximè quando sunt dispensati: sic Ruyn. conf. 7. num. 18. in fin. & sequent. lib. 2. Socin. in l Gallo. 9. & quid si tamen, in fin. & in l. falsa. 9. vñs. de cond. & demonstr.

§. XLV.

§. XVI.

Qui possint succedere, vel non succedere in emphyteusi tam seculari, quam Ecclesiastica; maximè si sint naturales, aut spuri?

E P I T O M E.

1. *Naturales ab iusteato admittuntur ad emphyteusim.*
2. *Deficiente prole legitima naturales succedunt.*
3. *Naturales possunt vocari ad emphyteusim Ecclesiastica, que datur pro se qui nominabitur.*
4. *Emphyteusis accepta pro se, & filii, vel successori, non admittit naturale.*
5. *a. Et principio patris concedi emphyteusis: filio naturali, & fratre, & num. 6.*
6. *Non sicut possint transire ad spuri.*
7. *Primogenitus similiter non transire ad feminas, esto à principio capitis, nisi infantes sit femina.*
Ibidem.
8. *Admittuntur illegitimi, quando Ecclesia illos non acceperit.*
9. *Naturales possunt potere emphyteusim Ecclesiastica, si confabas extare tempore concepcionis.*
10. *Emphyteusis ex patre, & prouidencia Ecclesiastica, non venit ad naturalem.*
11. *Naturales non possunt succedere in fidei.*
12. *Institutiones, & fiduci commissa ad filios non capiunt legem patrum si nobiles.*
13. *Emphyteusis accepta pro se, & hereditibus, non admittit hereditate extraneam.*
14. *Emphyteusis Ecclesiastica concessa pro tribus cum facultate nominandi, quem uincit, non capi extraneous de iure communii.*
15. *Socii de iure Lusitanis.*
16. *Emphyteusis Ecclesiastica concessa pro se, & hereditibus, transire ad extraneos.*
17. *Si fuerit concessa pro se, & filii ex utroque naturis, non capi extraneos.*
18. *Potestis nominandi simpliciter concessa, intelligitur pro nominando, quem voluerit.*

ORdinatio Lusitana in nova recopilatione, lib. 4. tunc. 36. admittit naturales filios ab iosteato ad emphyteusim non extante sibi legitima. Vnde si emphyteusis capiatur pro se, & filii simpliciter sibi, ex testamento possunt succedere filii naturales in emphyteusis privata bice feculari: quia sententia est communis: *Felini, in cap. in prefatione, num. 25. de probat. Alexandrin Lex salis, §. 5. si quis regatur, num. 8. ff. ad Trebell.* Neque obstat quod decidit a Decio in cap. in prefatione, num. 46. Neque à Ripa in d. Lex salis, num. 58. oemps stante dubio, quia quibus filiis si intelligendum, semper iudicada uaduertitur stipulancium emphyteusum: *Luteribus, ff. de postis, ac priuode esse excludentes naturales: Quia resolutum in vitim voluntatibus omni solu ex cognita intentione testatoris, sed etiam ex presumpta, & conjectuaria testatoris voluntate ipsius, comprehendi naturales ad exercendum subtilitatum: vt in d. 3. si quis regatur.* Similiter dicendam est in contractu emphyteutico, iuxta intentionem concedentis includi carurales, vel non includi: sic Partil in cap. in prefatione, n. 90. de probat. Vincent in d. 3. si quis regatur, ad. 20. dicit, verbum filii, non esse dubium, si refutatur ad personam concedentem; quia si fuerit in dignitate constituta, non esse naturales comprehendendis: quod est commune, teste Alex. siue. Concedat Ordatio nostra lege allegata, quasenam admittit ab iosteato natu. 1-

Eragi Regim. Christ. Reripubl. P. III.

les deficiente prole legitima: quinlibet pto enim legitima superfluit, si pater est ex plebe, & foscipir emphyteusis pro se aliqui personae posse, nullo facto discrimen de concedente, vel non constituto in dignitate, possunt naturales ex testamento ad instar legitimorum succedere, vel nominari: oequo in hoc calo opus est distinctione illa: sic Decies in d. cap. in prefatione, & Alexandrin Lex salis, num. 10. quod decidit Lex nostra lib. 4. tit. 36. vij. quae ad num. 4. & deducitur aperte ex cit. 92. clu. d. lib. 4.

Iam verò si quis accipiet emphyteusim pro se, & filii, simpliciter, si emphyteuta priuatus decedat inter talis, succedunt in illis filii legitimi: qui si definet, pto naturalibus confetur accepta: iusta Ordinat. d. lib. 4. tit. 36. Ordine enim praescriptis Regule testuando est. Quod in simili decrevit Bartol. in l. iuriforandi; §. si liber. n. 15. ff. de oper. liberi. in Statuto excudent feminas non deficiente maestulo. Concedit Imola in cap. pueris, de locis. num. 66. Secundum quo idem in nominatione dicendum est ex testamento, quando emphyteuta non est de plebe, sed nobilis: quando vero fuerit plebeius, testuando est ordo supra praefatis, etiam in emphyteusis Ecclesiastica, ut patet mos. Ex quibus constitut naturales succedere posse in emphyteusis priuata, seu profana ab iosteato, non existente pto legitima, vt diximus, etiam si pater sit nobilis; si pater ex d. lib. 10. tit. 3. num. 4. ibi: *danda que seu per se sit Canaleiro.* Quia testolus est communilista, & iuri communii conformis: Cald. de nominat. quaff. 16. num. 6. Rubens in l. Galus, §. quidam recte, num. 16. ff. de liber. & postib. Iul. Clat. verbo emphyteusis, quaff. 30. idem Cald. de nominat. quaff. 7. à man. 18. vij. quae ad 4. t. cum sequent. Imo dilegit nostram lib. 4. tit. 36. n. 4. Doctoris Commibences absoluere extendendam coesent ab emphyteusis Ecclesiastica, pto eo, qui nominabitur, coesum; teste Cald. num. 39. quia Ecclesia videatur concedere emphyteusim iuxta leges Regionis, ubi contabatur. Item quia teste Valde. de iure emphyte. quaff. 17. num. 12. dominiorum vtilis emphyteusis Ecclesiastica Statuto laicotum subiaceat; atque ita fuisse multiores iudicatum tradit Gama decim. a. n. 6. quia est dominium profanum; idem iudeandu seconde leges laicotum: sequitur Alexandr. conf. 9. num. 3. lib. 5. Anchaz. conf. 2. 5. & conf. 43. & in Clement. 2. de iure patrum. Menoch. de arbitri. Indic. cap. 180. num. 8. quam resolutionem etiam in peccati sequendam docet Ludovicus Cottea, Auctoerol Vaz, Cabaço, & alij.

Ex quo colligere filios naturales posse admitti tam ab iosteato, quam ex testamento ad emphyteusis etiam Ecclesiastica pro eo, qui nominabitur, & eodem modo vocari, sicut vocantur ad emphyteusis feculari: siquid afflantur seruari in paxi: quod de feculari emphyteusi disponit Ordinatio d. titul. 36. Multo apud Gam. d. decim. a. num. 1. & resolutum Ludovic. Cottea, Antonius Vaz, Cabaço, & alij in libella Domica Cabarina, fol. 94. num. 4. & clarissim fol. 99. num. 19. per tetram; sequitur Alvarus Vaz ter. 2. confit. 147. ad fin. quando emphyteusis conceditur cum potestate nominandi liberte. Unde non bene tradit Molin. com. 2. de iustis. diff. 47. §. Hinc, post Cald. de nominat. quaff. 7. num. 39. & quaff. 19. num. 28. & sequente, & quaff. 21. num. 48. ad calcem, dum dicit esse excludendos filios naturales ab emphyteusis Ecclesiastica suscepit pro tribus personis nominandi; nisi dicas fuisse locutum de iure conmutati: sicut locutes est etiam Alvarus. Vaz. d. confit. num. 1. Nos vero de paxi seruari solita secundum Ordinationem militant d. titul. 36. quia cetera clausula sit libera ad nominandum, quem voluerit, etiam indignos naturalis potest admittere

Idem Valaf. conf. 134. ad fin. hac de re supra lib. 1.
diffus. 2. §. 6. ex num. 17. 3.

Quando vero emphyteusis accipitur pro se, & filio, vel pro filio, & successoribus; non admittuntur naturalis ad emphyteusis Ecclesiasticae Abbas in cap. in prefatione, de probat. num. 1. i. committentur receptus, secundum Ripam in d. 4. si quis regans, n. 62, nisi legitimatus sit à Romane Pontifice, ad succendendum numinatum in Ecclesiastica emphyteusis; sic Decius in l. generaliter, §. fin. Cod. de inst. & subfiliis, glossa etiam facta in cap. 1. in verbis legiōni, §. naturales, si de fœdū, fuerit, contraria. Quod fortius stabiluit Decius conf. 169. num. 10. Legitimo vero à Principe seculari non prodest, nisi ad emphyteusis factarem, quod est recipere communiter: Alex. in d. 4. si quis regans, n. 8. Dec. conf. 171. cap. 1. Iason in l. generaliter, §. cum autem, C. de inst. & subfiliis, n. 9. concordat Ordinatio nostra dicitur, n. 4. ad fin. decernens spūtum non posse succedere in priuata emphyteusis, nisi sit legitimatus à Principe, vel naturaliter etiam per subsequens matrimonium, vi diximus sfp. §. 1. i. num. 1.

Sed quid si concedatur à principio filio naturali emphyteusis Ecclesiastica? Respondeo rūta posse succedentes naturales: ex Ripe in d. 4. si quis regans, post Bald. in cap. que in Ecclesiastica, num. 43. de constitutione. Negat tamen Decius in d. cap. in prefatione, de probat. num. 47. quia fortè dectunt in eo qualitates repositas, quo ipso primo accipiente repetiebantur: Quod intelligi si emphyteusis sit de pacto, & potidentia; scilicet si sit de nominatione, liberā puto eo, qui nominabitur: & à fortiori dicendum est non posse succedere, nisi aperte conferre voluntate Ecclesiae concedentes; vi patet infā.

6. Respondeo secundū posse à principio emphyteusis Ecclesiasticae concedit etiam spūtū; sic habetur in cap. 1. §. personam, vbi post alios Afflīct. per quos fit inveniētur: Bartol. in l. 2. num. 5. & ibi Iason num. 122. C. de her. emphyt. Guiliel. in cap. Raymarini, verbis, & ex oratione decif. 3. num. 19. Gām. decif. 3. num. 8. quia dum Ecclesia spūtū non sit, & sporiestate non obstante, eos vocat in prima inscriptura; non vila est eis iam exoslo habuisse: sic Bald. in cap. que in Ecclesiastica, de constit. num. 43. Matrb. de Afflīct. decif. 99. Decius in d. cap. in prefatione, num. 47. Cald. quagl. 19. de nominat. num. 69. Valaf. tom. 2. conf. 134. num. 19. cum sequent. quoque at Ecclesias & Monasteria quandoque concedere emphyteusis Baſtardis, & spūtū, à principio; cum non sit in iure prohibutum: secundum Ripam in l. ex fide, d. 4. si quis regans, 1. f. ad Trebel. num. 66. Que doctrina procedit in emphyteusis gratuita, & liberali; non vero in ea, que fuit empta à parte propria pecunia: quia sicut non potest succedere spūtū in bonis, seu in pecunia patris; ita etiam non potest obtinere emphyteusis emptam: subrogatur enim loco bonorum, quorum spūtū incapax censetur: textus iuncta glossa, ibi in l. quod conditionis, 36. ff. de dom. e. c. a. m. Bartol. in l. si quis, ff. de vulgar. & ibi Alex. in fin. & est commonis teste Gozadini, conf. 1. num. 14. quem sequitur Cald. d. quagl. 2. 1. num. 24. de nominat.

7. Dubium tamen est, an quando à principio in prima inscriptura vocant ab Ecclesia naturales, vel spūtū, possint deinde in futurum vocari ad eandem Ecclesiasticam emphyteusis? Bald. in d. cap. que in Ecclesiastica, de const. affirmit posse nominari ex eo, quod in eiusmodi non videtur obstat naturales seu spūtū. Item quia quando foemina capax est succendoris iōMaiorato, eo quod à principio primogeniti sit foemina concessum, censetur Anch. conf. 339. n. 6. foeminas posse succellere esse admittendas ad primogeniti, seu feodi successionem. Nilominos tamē respondeo sciatis emphyteusis ab Ecclesia spūtū à

principio fuerit concessa, non posse eam postea ad spūtū, seu illegitimos traxisse: quam opinionem ut viceiorem tradit Iason in l. generaliter, §. cum autem, C. de inst. & subfiliis, num. fin. Decius in d. cap. in prefatione, de probat. num. 43. pet text. in d. generaliter, §. cum autem, vbi Bastardus, hoc est naturalis filios fuit hæc testis. & gravatus si sine liberis decellet; respondit tamen Imperator filios Bastardos non excludere substitutos. Ex quo constat, nonesse attendendum concessionis exordium. Nec obstat dictum Anchārani de feminis: Quia in primis ienior Curr. conf. 8. i. celo loquitur contrarium, num. 1. & lib. femin. p. 3. Secundū quia testulito quod foeminas vocandas in illo casu reducent ad terminos iuris communis; teste Cald. de nominat. quagl. 10. n. 3. per terram, vbi sequitur opinionem Iasonis. Item quia id intelligendum est posse foeminas succedere, si ab alia foemina fuit feodora, seu primogenitum constitutum, ut fecit Anch. d. conf. 139. n. 16. Titaquell. In l. Consubstantiali, n. 26. Facit textus in d. ex fide, 4. si quis regans, ad fin. ibi: Ex conditione siue qui fiduciam emmisit, sed Trebell. Similiter si dominus concedens emphyteusis fuerit illegitimus, ad emphyteusis possum admittere illegitimus, quia non videtur sibi similes tepodialles, ac odilellas. Decius in d. cap. in prefatione, de probat. n. 43. Costa Lulitan. in l. Gallus, 5. & quid si parentum, ff. de liber. & posthum. 5. p. num. 72. & in cap. si parent. verbo si absque liber. num. 42. de tellam in sexto, Cald. de nominat. quagl. 19. num. 2. 1.

Limits, nisi constet Ecclesia concedentes non nullis à successione emphyteutica aretere illegitimos; in hoc casu non est neganda naturalibus, seu spūtū emphyteusis: Cald. d. quagl. 20. n. 8. fol. milii 2. 1. quia voluntas concedentis emphyteusis intendenda est, & secundum illam illegitimi arcedi, vel admittendi sunt: Ruyn. lib. 1. conf. 16. n. 7. Tiraq. de Nobilit. q. 2. n. 17. Idem est, si dominus dicitur concessit emphyteusis Ecclesiasticae alicui habeoti filios duxata illegitimos tempore concessionis, eidem domino notos, & emphyteusis sit concessa pro filiis: sic Aluarius, & Ripe in Lex fidei, 6. si quis regans ff. ad Trebel. n. 67. quia cum filios duxata accipitos illegitimos habuerit, & concedens id non ignorat, pto illis videtur concessisse: sic Barbat. in L. e. c. a. m. 1. & quid si de fœdū, fuerit. Duenas regul. 1. 60. fol. 1. Confirmat Baldān L. e. c. a. m. C. de fiduciam missi. col. 8. verbi demum quare, Cens Sabaudia, & Aluarius in e. naturali, ff. de fœdū, fuerit. quia non est contra naturam feudi, seu emphyteusis illegitimos inuestire, vel vocare, ex eo quod tales finis, quandoquidem à principio possunt infames, ac fetio inuestigare, a. s. per personam. Per quos fiat inveniētur, tradit Afflīct. q. 99. Nec opus est dispensatione vt hoc fiat à domino concedente, sed suffici voluntas, cum similis concessionis facete possit: Cald. vbi sup. n. 8. ad fin.

Ex qua resolutione constat posse filios & oratores petere emphyteusis Ecclesiasticae pro filiis concessum, si concedens non ignorabat illos extare, cibis que non exclusit. Probarat ex verbis in d. 4. si quis regans, vbi deciditor haec questionem esse ex voluntate, ibi: M̄bi autem, quod ad naturales liberos attinet, voluntari quodlibet esse videtur, de quibus liberis tellaverit. Cald. citat. d. 9. 20. de nominat. n. 1. quia cum illis naturales Rector Ecclesie ab emphyteusi non removit, eos censetur admittere. Non tamē emphyteusis Ecclesiastica concessa pro filiis, excedenda est ad filios nascituros; quia de his Ecclesia non cogitat: Cald. n. 20. sed solū ad iam natos, qui non latebant concedente tempore cuiusdam consensu non negamus posse illegitimos ad emphyteusis nominari: quoniam eius exclusio, sive inclusio à concedentis voluntate

Disp. IX. De nominat. emphyt. §. XVI. 375

voluntate pender; siue concedens sit Ecclesia, siue
Rector Ecclesie; neque in hoc cau necellata est à
Summo Pontifice dispensatio, cùm Ecclesia conce-
dat sciens, & prudens, & libe: illa verò repugnan-
te, non potest illegitimi admittit ab aliquo legitima-
tione, seu dispensatione Papali. Cald. d. num. 11. Ut
verò emphytus pacificè possideatur ab illegitimo,
tradit Affili. in d.c.p. 1. §. personam, num. 1. per quas sicut
insestura, necesse est, vt in concepcione emphyteu-
tica sit specifica mentis incapacitatis: quid etiam
docte Cald. d. quest. 19. num. 70. dicens nullius mo-
menti esse concessionem, in qua, tacita aut operca-
lata incapacitate, ipso fuit emphyteus concessus;
sicque fusile iudicatum.

- 10.** Sed quid dicendum quando emphytus est Ec-
clesiastica de pacto, & prouidentia, & concedit
marito, & uxori, & filio virilique? Respondeo non
potest venire ad filios naturales, neque ad spurious. Sic
Doctores Lusitanani in libro, de iure Dominae Caber-
nae, illatione 1. fol. 99. num. 19. ad fin. vbi dicunt hoc fer-
mati in praxi. Quam resolutionem probat Aluatus
Vaz tom. 1. confut. 147. n. 13. quando fit concilio cum
clausulis, & filiis, vel sibi, & successoribus: tunc
enim non admittitur illegitimi, quoniam appella-
tione filiorum non veniunt naturales, sed legitiimi,
qui vere sibi sunt, ex regula l' filiorum definitissima. Et de his
qui sunt sibi, & io spece teat Angel. in l. generaliter,
§. cum autem C. de in illis, & sub illis, sub condit. sibi Bald.
in d. filium. Decius in d. cap. in praeferentia, vbi aut in em-
phytus pro filio coecula, non includi naturales,
quia filii illegitimis tanquam extraneis non sim-
ilarunt pater, nec illis acquisit: s. alio, in illis de in-
suff. signat. Item quia concilio emphyteutica
est contractus sibi iuris, sibi que eius verba pro-
filiis accipienda sunt, & proprie: quam resolutionem
in nostro caso tradit Menelchus cito: comenancem
in L' en. acutissimi, & Ita. Clat. lib. 4.
§. emphytus, q. 30. post Dec. vbi supra in d. cap. in prae-
ferentia, n. 46. & Ripa 58. & Curt. l'cn. conf. 1. num. 3.

- 11.** Idei clavis apparet ex eo quod naturales non
possunt succedere in feudo. Habetur in cap. 1. q. 50
per triginta, vñr. naturales, si de fraud. defuncl. contenti sit.
vt notar. Battol. in Lex fallo, §. vñr. regari i. num. 9.
ad Thibet. & alio, quos testet Molin. lib. 1. c. 4. num. 48.
Sicut etiam non succedunt in bonis Coronae secun-
dum Ordinationem Lusitanam lib. 2. tit. 1. 7. 6. 1. 2. mis-
sionis. Neque in Primogenio de bonis patrimoniali-
bus instituto, nisi nominatum naturales ad illud sic
erectam vocetur à primo instituto, te si Ioanne
Cicer. & Gregorio Lopez, quos refert ac sequitur
Molin. vbi supra. n. 49. & lib. 3. cap. 1. n. 2. 6. & Tiraq.
de iur. primog. quest. 3. 4. vñr. 19. & alio: Nec consequenter
in emphytico Ecclesiastica, vt diximus; & notat
Battol. vbi supra. n. 8. Bald. in d. generaliter, §. cum au-
tem 1. 1. C. de in illis, & sub illis. & haberet in d. libello de
iure Dominae Caberinae, illatione 1. fol. 94. pag. 1. num. 4.
post Gam. decif. 1. a. Paleot. de natura, c. 1. in princip.
& alio; eo quod non est voluntas, nec intentio do-
minii feudi, eos Regis, neque institutio. Primo-
genij; nec denique mens est Ecclesia, vt naturales
ad hanc admittantur: argumentum text. in cap. de gen-
erali, de regal. iur. in 6. & ex text. in L' Luccia, 99. 6. Lu-
cina 2. in fin. ff. de legat. 2. iuncto text. in cap. §. gen.
vers. de talis, q. 5. 6.

- 12.** Accedit quòd institutiones, substitutiones, & fidei-
committis, in quibus sit mentis de filiis, & descen-
dentiis, non intelliguntur de illegitimis, quando
institutio est nobilis, vel latenter in dignitate consti-
tuitor: text. in d. 4. q. qui regatur, 1. secundum Docto-
res de quo agit fusi Costa in §. Et quid si tantum, s. p.
n. 7. & in cap. si pater, 1. p. verbo, s. alio, q. lib. 2. num. 14.
Præterea naturales, & illegitimi non consentit de-

scendente de familia, agnatione, nec domo, ex qua
pater illicum procedit. Probar text. in l. §. parvus, 4.
ff. unde cognati. Et in §. valga, Inflit. de successione cognati.
Sic teloliti Battol. in pronunciatio, §. familia, nom. ff.
de varior. signif. Royas in epistole cap. 10. num. 1. 6. &
Molin. de primis cap. 4. lib. 1. num. 46. I deò dicendum
est nullo modo posse naturales succedere in emphy-
tico de pacto, & prouidentia pro se, & filiis, & suc-
cessoribus, vt resoluti Ludovicus Coetze & Cabaco
in d. lib. vbi supra. num. 19. pot. Bald. in d. generaliter,
§. cum autem C. de in illis, & sub illis, vbi Lafon nra. 8. ait
non habere aduersariam hanc opinionem. Idem La-
fon in l. 1. num. 1. 05. C. de in emphytico. Ruyz. conf. 1. 10.
lib. 1. Iul. Clat. verbo emphyteus, quest. 3. 1. que len-
tientia in Lusitania prædictus solet in emphytico de
familia, seu prout dñs, ut dixi.

Quod si emphyteus accipiat pro se, & filiis
hereditate, non adiutur hanc aies extraneos, neque
quæ non fuerint ex descendentiis poterunt succe-
dere secundum communem, ex Decio in d. cap. in
principio, num. 48. & sic Affilius decif. 100. Decius
etiam confit. 71. in principio, secundum quam doctri-
nam, si quis accipiat emphyteum ab Ecclesia de re
solita coocido pro tribus personis, cum facultate no-
minandi quem voluerit; non poterit nominare ex-
traneorum, cum id prohibitum teperatur in Aubens.
de non alien. §. emphytico, quam textum receperen-
tis à iure Canonico docet Aret. in cap. in præferentia,
de prob. num. 19. Decius ibi, vers. Ad hoc. Addo in d.
§. emphytico, exprestum esse, aliter factam haec
concellionem, nullius esse firmitatis; ibi: nullo alio
modo fieri possumus.

Caretum, quanvis id procedere videatur de iure
comuni; attamen de iure nostro dicendum est
lib. 4. tit. 62. in antiquis, §. a. eum præcedente, & in novis,
tit. 16. emphyteus acceptam pro se, & pro aliis
personis nominandi, trahiare ad hacten extraneum
institutum, polisque in ea emphyteus nominatio;
quine etiam diuicii nominarum extirpate, si reflator
non nominando; quod etiam si verum si de emphy-
teusi feculari, de coniugio, & praxi ferari solita
ad Ecclesiasticam est extendendum, vt diximus; &
firmat Aluatorus iuri. si de feud. fuit. contraria. §.
fendere, num. 2. vbi expellit emphyteum Ecclesia
posse transfigit ad hacten extraneos. Contentus
Decius sibi coetarius d. conf. 9. & à fortiori transfigit
ad hacten extraneos Ecclesiastica emphyteus
concella simpliciter pro se, & hereditib. præmissa
causa, & solemnitate requirita; esto, non interpon-
atur clausula pro hereditibus extraneis, vel pro quibus
cumque hereditibus, vt alietur Abbas in d. cap. in præfer-
entia, num. 29. Eclio. cit. & Decius d. num. 48. vers.
in tali causa. Vbi tamen profilius, & pro se accepta cl.
extraneus nullo modo nominati potest, si ut dispu-
tatione Lex nostra, lib. 4. tit. 63. in antiquis, §. b. & in novis,
tit. 16. Similiter si accepta sit emphyteus pro se, &
filius ex vitro natu, non poterit nominari extra-
neus; Lcx nostra lib. 4. in novis, tit. 5. 6. ibi: Eperem non
potera nostra pessis alius extraneus: Caldas cap. 1. in
principio, de potestat. eligendi. Phœbus tom. 1. decif. 96.
vbi aut potestatem nominandi simpliciter conce-
ssam, si eligendi intelligi de liberta potestate nomi-
nandi, quos voluerit; Caldas de nomine, quest. 7. n. 47.
cum sequentibus, dicens eam potestarem simpliciter
concessam ad nominandum, quem voluerit, compre-
hendente extraneos etiam in emphytico Eccle-
siastica. Idem teperit quest. 19. num. 29. quia aliet ad
extraneos tantimeare non potest, nisi liberta potes-
tas faciat Iulio Clat. §. emphytico, quest. 18. num. 10.
& alio: facit Lex nostra lib. 4. tit. 5. 6. vbi concessa
potestare nominandi simpliciter, potest eligi filia
excluso filio: Molio. de primis lib. 2. cap. 5. num. 4.

§. XVII.

Vtrum Monasteria, & Communitates,
& Religiosi possint nominari ad
emphyteusim, & nominare?

E P I T O M E.

1. *Monasteria ad emphyteusim nominari non possunt.*
2. *Ei à seniori si in concessione dicatur, ne ad Ecclesiastam transferat.*
3. *Oppositorum probabilitas: & quomodo intelligatur.*
4. *Hoc relatum si velit Ecclesia emphyteusim reddat etiam nominare.*
5. *Ellimatio fundi reddatur extraneo, si illi fundus ex familia relatum sit.*
6. *Emphyteusis accipia pro filio, si extraneo legatur, etiam nominari reddatur illi.*
7. *Monachus potest nominare ad emphyteusim.
In nominandi consistit in fallo. ibid.
Utrum vero possit renunciare nominationem. ibid. & num. 8.*
8. *Ministra Religiosi, nec nostri profecti, nec formati possunt post professionem, seu formaturam nominare, nec nominari ad emphyteusim.*
9. *Nec communitas personibus ad Monasteria: secundum Religiosus ingreditur Monasterium capax bennorum.*
Quid si emphyteusis non nominetur. ibid.
10. *Dirum vero inserviat possit nominari ad emphyteusim, vel succedere ab intellectu, nam t. t. cum sequentibus.*

1. **N**egant possit nominari ad emphyteusim Monasteria, & conseqentem Communitates, glossa in cap. *Potest de locis, quæ glossa, telle Imola ibi, num. 14. est communiter recepta, Alexand. conf. 9. num. 3. lib. 3. Guiliel. in cap. Raym. verbo, & verbore, a mom. 533. Menoch. conf. 38. num. 48. vol. 1. Bartol. in l. Cod. de his, qui parenterum nomine, vbi Iason num. 1. & alii. Ratio, quia Ecclesia perpetua est, neque vñquam deficiente potest, cap. gratiae, de re scripta. Item quia maiori cum difficultate pensio ab Ecclesia exigi potest: neque daret spes domino direcito rependeri emphyteusim; vt tradit Speculator, titul. de emphyteusis. §. 116. Alexand. lib. 1. conf. 120. gloss. & Scriptores ibi, in l. si ut 135. §. ea de leg. ff. de verbis. obligat. verbo. Interesse, que nobilitatis vult emphyteusim neque inter viros, neque per ultimam voluntatem ad Ecclesiam transire posse; cum censeatur prohibita nominari, saltem ex tacita voluntate Domini directi, qui ita fortè togatus respondisse se nolle venire emphyteusim ad Ecclesiam: t. tale pallium, ff. de palliis, §. 5. & ibi glossa, Cald. de nominatione. glos. 19. a mom. 14. q. que ad num. 11. & de existim. emphyteusis. cap. 10. num. 11. vbi ait, nullo modo emphyteusim Ecclesia, vel Monasterio, vel pio loco, tali in quendam; quoniam sicut concepero eo, qui nominabitur: quoniam Ecclesia, seu Monasterium, sunt de illis, que prohibentur nominari ad emphyteusim ex tacita mente domini concedentes. Concordat Iul. Clarius, verbo, emphyteusis, glos. 51. idem Cald. glos. 10. num. 15. de nominari. & de potest. nominari. tit. 17. cap. 1. n. 13.*

2. Quæ doctrina à fotiori procedit si in concessione emphyteutica exprimitur, ne res ad Ecclesiam transferat, quam conditionem dominus directus potest ad dicere: sic Guiliel. in d. cap. Raym. de regiam, verbo, & veratore, num. 5. 8. Comatt. lib. 1. refut. sacerd. cap. 19. num. 11. Anton. Gomelius l. 40. Tauri, n. 66.

post alios, quos sequitur Cald. vbi suprà, d. n. 14. & probabiles piaxi conficiendi emphyteusim seruita solita à concedentibus, nempe nullomodo posse emphyteutam capientem ad illam nominare quemquam, qui capiente sit potentior.

Hic tamen non obstantibus, dicendum est Ecclesiam, seu Conventus, seu Communates non esse omnino incapaces huius nominationis; immo posse suscipere emphyteusim sibi telicam, seu donatanam, non solum ex testamento, sed ex aliquo alio circulo gratuito; non vt illam tecum in perpetuum, sed vt illam possit alienare in priuatum emphyteutam intra annum, & diem: vt habetur in Ordinatione lib. 1. n. 18. vbi disponit quod relata Monasterio vendantur. Idem tradit Alex. tom. 1. conf. 120. Cuius sunt verba, quod quamvis Ecclesia non possit acquirere ad retinendum, potest tamen ad hoc vt in Ecclesiastim transferatur, & ipsa alteri idoneo vendat: quia id non est prohibitum: & ita de confertudine feruerunt, quod Ecclesia iusta annum alteri vendat: Speculator rit. de locis. §. num. 125. 7. Ioann. Ande. & alij in d. cap. parvus, de locis. Cald. de pœn. eligend. cap. 1. num. 6. Molin. de iust. & iur. tom. 1. tral. 1. dispu. 140. §. eadem regulam. Iul. Clari. vbi proximè, d. q. 33. & quamvis concedamus prohibitionem positam ex pao non donetur Ecclesia valere; hoc non intelligitur pet. ultimam voluntatem ex iure viuieriali: l. verba, contrarierunt, differunt. 10. ff. de verbis. significat. I. militia, ff. de re militi. Alexand. vbi suprà, num. 10. & num. 4. Cald. de pœn. cit. num. 15. & 16. cap. 1. post plutes quos sequitur, & de extinc. cap. 1. o. num. 21. ver. vbi obseruabimur.

Nec displaceat eorum opinio, qui credunt haret dem telicam, si velit emphyteusim telicam Ecclesie sibi, iencti etiam nominationem illius Ecclesie reddere, quidquid in contumaciam dicat Cald. de pœn. eligend. cap. 1. num. 17. & de extinc. cap. 10. num. 21. ad medium, quia tale legatum emphyteusim telicam Ecclesie est validum; inde vt fortior suum effectum, vel debet vendi ab Ecclesia priuato homini, qui solus pensionem domino directo, vel debet consequi affirmationem illius ab hac eadem: tradit Speculator in t. de emphyt. vers. 117. Panor. in d. cap. Potest emphyteusis, de locis. num. 10. post Cardinal. glos. 13. Miseret patimò, quia quando aliquid legatur incapaci, & in ex ea causa non potest legatum obtinere; etiam nominationem illius sicutem consequi potest. similius familia. 117. §. si quid alicui, ff. de legat. 1. vbi luci consultus, ibi: si quid alicui licet & fieri relatum, vel in aliqd, quod ipso quidem proprius sibi corporis vivum, vel proper qualiterum relatum, vel aliquam gravemcum probabilem causam haberet non poterit, quanis solerit comparari, tantum etiam nominationem accipiet. Hæc ille. Concordat Spiri. in s. p. reg. glori. 12. vbi ait legatum Monacho telicam. n. 39. esse validum quoad nominationem legatique translat in vim elemosynarum, & confertur telicam etiam nominatione, non vero, ff. de legat. 1. & gloss. in cap. t. verbo, denunc. de religiis. denunc. lib. 6. Abbas conf. 17. num. 4. vol. 1.

Miseret secundò ex casu posito in l. num. ex familia, §. fed. & de fundam, ff. de legat. 1. vbi res erat vni ex familia telicamenta; & quia gravatus hæres illam extraneo legavit, Respondet luci consultus, & glossa ibi, verbo, aneratum, etiam nominationem fundi esse redditam extraneo, vbi primum aliquis de familia tem persuet: quod Doctores ibi notant: Seguta num. 160. & probat Bald. in l. Egi. dicit. C. de iur. docim. addicione, legante matrito tem dotalem, legatio

3.

4.

5.

legatio reddendam esse estimationem; et ergo si quis emphyteum Ecclesia legit, quam in perpetuum nomine nominare non licet, obtinebit Ecclesia tci estimationem: sic in hoc casu resolutus Speculator n*re de loco*, §. m*us aliq*ue**, v*er*f*117*.

6. Moneat tertio à simili; quia sicut quando quis legavit extraneo emphyteum acceptam *pro filio* dimitaxat, legatio est solvenda estimatione, si est extraneus, ut sit in specie Faber, in §. m*us aliq*ue**, i*n*f*it*, de legat*ur*. in fin*it* ex*ist* idem probans ibi: *Vel si eam non potest redimere, estimationem eius dare, & ibi scribentes, & in locum rem alienam, C. de legat*ur*, & tradu*nt* Corneus lib*1.* t*105*.*12*. Courat*ur* in cap*it* filium n*ost*ri*rum* de tellum. Menchac*us*, de success*ione* c*11*. a*m**num*.*4*. & §. i*23*. m*um*.*33*, quos refer*unt* Cald*us*, de pot*est* nomin*atione*, cap*it*.*12*. m*um*.*9*, ergo legata emphyteum Eccles*ie*, post*ea* illa estimationem emphyteum consequ*itur*; si quidem ch*er* sit pot*est*, non pot*est* in perpetuum acquirere emphyteum: sequitur Valac*us*, tom*1.* cap*it*.*19*. m*um*.*9*.*

7. Sed quid de Monacho, pos*s*it*us* nominare, & nominari ad emphyteum? Responde*re* Monachum in primis pos*s*it*us* nominare ad emphyteum: ita Bartol*us*, in locum pat*er*, §. hereditati*m*, ff*de legat*ur**.*1*. & in tr*ad*. ministrar*it*, lib*1.* t*105*.*12*. sequitur Cald*us*, de nomination*e*, qu*est*.*6*. m*um*.*3*. Luf*us*, A*egid*i*us*, in rep*re*s*ent*.*1*.*1*. Cod*ex fac*it** Eccles*ie*, pars*1*, §. i*21*. m*um*.*9*. Bartol*us*, in Rem*iss*u**, ad ordin*em* Reg*is* lib*1*.*4*. c*17*. ad princip*em* m*um*.*4*, v*b*i*ti* re*sol*u*nt* pos*s*it*us*, cum i*us* nominandi, seu eligendi fact*u*lit*ur*, & in fact*u*o*co*stituit*ur*. Menchac*us*, lib*1*. g*ra*f*io*, ill*est* ill*em* p*er* lib*1*.*98*, dicens pos*s*it*us* Monachum ad emphyteum, quam habebat ante professionem, nominate*re*. Idem Cald*us* de pot*est* eligendi, cap*it*.*3*. m*um*.*17*, v*b*i*ti* repet*it*, Monachum, etiam Fratrem Minorum post professionem, priu*us* factam nominationem non pos*s*it*us* re*uocare*; quamvis nominateque*re*, v*b*i*ti* nullam fecir*unt* nominationem*que*: Quod in*clig*it*ur* Cald*us* de nomination*e* ir*revocabili*, nam si revocabiliter nominari ante professionem in Religione capace bonorum, post professionem re*uocare* pot*est*, vel*ut* vi*Monasteriorum* concession*e* emphyteutica per*fru*stratur, vel*ut* vi*Monachus* iterum, atque iterum o*min*et*ur* quem voluer*it*, & variet*ur*, secundum legem Regiam lib*1*.*4*, ordin*em* lib*1*.*35*, sub*l*ub*l*ung*us* Cald*us*, ib*1*, m*um*.*6*, quamvis possit nominari ad emphyteum Monachus post professionem, nominationem ante professionem etiam revocabile*re*, non pot*est* re*uocare*; quia ob*stat* Clement*ius*, ex*ist* in Paradi*s*, §. dubit*at* emphyteum*de verba significativa*, & illius professione*h*ic*etiam* morte naturali*co*nf*er*mar*it*: sic idem Menchac*us*, de success*ione*, c*11*. m*um*.*171*, post Bartol*us*, in locum pat*er*, §. hereditati*m*, in fin*it*, ff*de legat*ur**.*2*. Secus si in Monachus in Religione bonorum capace fale*m* in communi*re*. Probatur ex*ist* Clement*ius*, ax*ial*, de verba significativa*vbi* statut*us* pos*s*it*us* committ*it* etiam fratrib*us* Minoribus electionem pauperum, inter quos bona distribu*ant*, fera*ta* voluntate defun*cti*: & consequenter ex hoc colligit*ur* pos*s*it*us* nominare, & eliger*re* ad emphyteum*que* fuit lententia Angel*us*, c*onf*.*64*. Rom*au*s*is*, c*onf*.*118*, & sent*it* Gama*ius* d*ic*s*137*, incip*it*

9. Inter fratrem*em*, & serorem*em*, m*um*.*3*, v*b*i*ti* sit pos*s*it*us* Monachus emphyteutam*co*stituit*ur*, illuc*et* conf*er*tr*it* pot*est* nominandi ad emphyteum*que*. Sed Gama*ius* non loqu*it*ur de Fratre Minor*u*re, neque de Religioso*no*stra*rum* Societ*ari*. Ide*o* mihi opposit*um* plac*er* non pos*s*it*us* Fratrem Minor*u*re, nec Religioso*no*stra*rum* Societ*ari* pos*s*it*us* emphyteum*solemnem*, & post em*issi* vota Coadiutorum*em*, nominare ad emphyteum*que*, nec re*uocare* factam*que*, cum sint morusi mundo*rum*, nec possint disponere*re* sua*rum*, aut*re* de*re* sua*rum*. Quod probatur à simili*que*, quia*re* nec testamentum*que* pos*s*it*us* nominare*fac*it**, nec an*ti*

Frag*u* Reg*is* C*onf*.*137*, R*es*pub*l*.*P*.*III*.

t*e* factam*que* re*uocare* neque*re*; vt ben*ed* dixit Courat*us*, cap*it*.*1*. de testam*ent*. num*9*. Nauart*us*, cap*it*.*1*. m*um*.*12*, num*85*, post Panor*us*, in cap*it*.*in praef*est*ia*, num*5*.*1*. de prob*ation*, quos sequitur Molin*ius*, tract*at*.*1*. de i*ust*it*ia*, dif*fer*.*1*.*40*, §. ter*ti* or*do* Religios*u*rum*que*. Igitur in nostro ca*su* non pot*est* nominare post professionem*que* ad emphyteum*que*, neque ante factam*que* re*uocare*, cum nullum*ius* Religioso*rum* soper*it* bonorum*rum* temporalium*que* post*ea* missam*que* professionem*que*.

Neque ob*stat* Aubert*us*, si qua mulier, C*onf*.*Epi*sc*op*. & cleric*us*. Quia*re* i*st* solid*um* concedunt*ur* Religioso*rum*, qui non fec*er* testamentum ante professionem*que*, pos*s*it*us* illam*que* diuidere bona*rum* su*a* in*ter* filios*rum*, ret*in*et*er* etiam portione*rum* Monasterio*rum*, & extra banc calam*rum* nulla alia*rum* sit ei perm*issi* disponendi*que* bonis*rum* suis*rum*: Quod*si* Religios*u*rum*que* non dis*pon*uit*re* de emphyteum*que*, qui pot*est* devo*te*re*re* ad extraneos*rum*, & Religio*rum* sit ex*ist*is*rum*, qu*u*habent*re* i*us* bona*rum* su*a* Religioso*rum*, emphyteum*que* devol*uit*ur*re* ad vocatos*rum* in conce*llatione*, com*mod*ius*rum* vero*re* def*er*tur Monasterio*rum*, dum fuer*it* Religioso*rum* super*er*is*rum* s*imil*is*rum* cum melior*at*em*ent*, latenter*re* quod*si* e*st* estimationem*que*, cum ea numer*at*ur*re* in pat*rimoni*o*rum* illius*rum*: fec*it* si em*issi* professionem*que* in Religione bonorum*rum* incap*ac*it*er*, qu*u* a*ut*is*rum* Religioso*rum* emanant*re* vt est nostra*rum* Societas*rum*, & Fratres Minor*u*rum*que*, qu*u* a*ut*is*rum* h*ereditatis* def*er*tor*rum* h*ereditatis* ad*re* in*testato*, & comm*od*itas*rum* emphyteutica*rum* per*mit*er*it* ad vocatos*rum* in*testato*: Quod*si* n*emo* exist*at*, ad quem pertine*re* pot*est*, devol*uit*ur*re* ad Dom*ini*um*que* direct*um*, qui h*ereditibus*rum** estimationem*que* melior*at*em*ent* reddere*re* ten*et*er*re*.

Quod*si* emphyteum*que* fuit*re* nominationis*que*, secundum Ordinat*em* Regiam lib*1*.*4*, t*ind*.*1*,*6*, in*principio*, & m*um*.*1*, & i*2*, & ingressus Religioso*rum* professionem*que* em*issi*, nec*re* e*st* nam*o* nominatio*re*; def*er*tor*rum* emphyteum*que* ad Dominum*que* d*ic*it*ur*, mod*o* non ba*re*descendentes*rum*, neque*re* ascendet*re*es*rum*, qu*u* si ha*be*ret*re* i*us* in*ter* nos*rum*, & eos*rum* per*mit*er*it*; i*ls* deficientibus*rum*, spectat*ur* ad Dominum*que* direct*um*, & vi*g*entes*rum* Religioso*rum*, com*mod*itas*rum* erit*re* Monasterio*rum*, si*re* cap*ac* bonorum*rum*, qu*u* si*re* incap*ac* i*us* in*ter* nos*rum*, per*mit*er*it* ad bar*ter*es*rum* at*re* i*us* nominationis*que* h*ereditatis*, s*ic* ex*acto* & pr*ouide*to*re*: Ita Molin*ius*, tom*1*. de i*ust*it*ia*, cap*it*.*inv*, dif*fer*.*1*, ad fin*it*, sed hoc proced*it* in emphyteum*que* nominationis*que* h*ereditatis*: at*que* in emphyteum*que* nominationis*que* pa*ce*, & pr*ouide*to*re*, val*de* dubito*re*; qu*u* Lex lo*qui*nt*ur* abs*olu*te*re* si nom*lo*ra*re* dec*er*ret*ur* in*testato*, dec*er*ret*ur* ad Dom*ini*um*que*, si*re* poss*it* hab*er* vi*sa* non nom*lo*ra*re*; Iason tamen*in* L*1*, m*um*.*100*, Cod*ex i*ur**, emp*hyt*. a*it* quando emphyteuta*rum* ingredit*ur* Religioso*rum*, & emphyteum*que* est profana*rum*, & accepta*re* a*priu*ato*rum*, trans*it* ad Monasterium*rum*: fec*it* si*re* concilia*re* ab Ecclesi*ie*, qu*u* tunc pot*est* Ecclesia*rum* illam*que* re*uocare* si*re* ve*lt*; qu*u* si*re* non re*uocare*, trans*it*: sed melius*rum* Iul*ius*, Clar*ius*, emphyteum*que*, qu*est*.*33*, v*er*f*13*, E*go*, v*b*i*ti* ind*istincte* trad*it* non trans*it* in Monasterio*rum*, s*ic* se*cul*aris*rum* s*ic* Ecclesiast*ica*, cum*re*ddatur*re* de*ter*ies*rum* cond*itio* Dom*ini* direct*um*, & cat*er*et*re* spe*ca*d*en*di*re* emphyteutam*que* in*commissum*: i*md* ex*sent*entia Paris*ius*, in*cap*.*in praef*est*ia*, de*prob*at*ur*, num*196*; neutra*rum* trans*it* pot*est* in*Monasterium*, sed re*neb*il*is* illud*rum* vend*ere* infra*annum* priu*ato*: quod*si* vi*sa*, pr*axi*que*re* ce*cep*er*it* trad*it* Specular*ius*, in*d*.*§.m**us aliq*ue**, qu*est*.*117*.

An*re* pos*s*it*us* Monachus*rum*, seu monialis*rum* nons*it*: Quod*si* non leuis*rum* est*re*. Pars*affirmat*ur** ex*ist* pl*ac*e*c*rete*re* pot*est*, qu*u* monialis*rum* de*lic*entia Prelati*rum* pot*est* hab*er* peculiari*rum*, seu pen*it*enti*rum*, le*can*sum** Bartol*ius*, in*locum quidam ita*, ff*de legat*ur**.*2*, non tam*en* vi*pro*p*ri*o*rum*, secundum*rum* Ab*bas*, in*cap*.*in*ff** i*st* eff*it*, num*1*.*1*, de*prob*at*ur*. Igitur pot*est* nominari*re* ad emphyteum*que*

I*1* 3 p*ro* 101 114

pro vieti, & vestitu, cùm nominandi venia alium consanguinorum laicorum. Et probatur, quia Monachus, seu monialis non est iocapax huius nominae, cùm possit hares instituti post professoem, atque ab intituto succedere, etiam iure sanguinis in Capellis, feudis, & Majoratibus, excepto Religionis nostrae Societatis, & fratribus Minoribus; ut beato tradidit Molin. *ad iustit. diffr. 140. pert. 1*, quo post professoem, vel formosotam, nec capere possunt ex testamento, nec succedunt ab intituto; sedc ante haec duo; tam hi, quam reliqui omnes que sunt medieantes, siue non, sive ex tertia Regula Domini Francisci, qui Regula Monachorum non stirps est uberrimam sequitur Iul. Clar. lib. 3. §. Terciam, quod. 29. num. 3. Igitur si Monachus, ac Monialis possunt capere ex testamento, possunt similiter nominari ad emphyteusum.

- 12.** Confirmo etiam exemplum fideicommissi familie reliqui, quod potest obtinere Religionem ingressus, & ad illud admitti; quia quod succedendum, perinde ac si esset in secundo, actione Religiosus agnitionem in utilitatem sui Monasterij: *L. Dic nobis*, §. 1. cum gloss. in verbo, *Parentum. Cod. de Episcop. & Cleric.* §. nullum, in *Auctor. de sanctis. Episcop.* cum glossa in verbo, *ingratu:* quod etiam confortat ex cap. *floridan.* & ibi *Archidiac.* 18. quod. 1. *Anchar. conf.* 410. num. 3. in verbo, *ista ratione,* quibus accedit Lap. in alleg. 100. num. 7. & alleg. subsequente, num. etiam 7. *Cephal. conf.* 3. num. 98. propt. *Paris. conf.* 47. num. 61. vol. 3. quatenus subduo, Religiosum, non obstante suo status, adhuc retinere suam agnitionem quoque sententiam in *Signol.* conf. 18. num. 12. Ergo pati ratiocinio poterit Monachus nominari ad emphyteusum cum nene ut possit lacum alterum nominare ad illam, que emphyteus sit pro conferuanda familia, siue non. Facet Cabed. *l. pars. decif.* 13. & num. 7. *Antrooius de Gam.* decif. 6. num. 4. Addit. ad *Monasterium transire emphyteusum interiusrum*, quandiu Monachus vivitur; ut est conclusio *Fortunii Gareci*, §. *Et quid si ratione, tangquam communis, num. 10. Cald. de nominis. quod. 6. num. 4.* sed non potest Monasterium frui commoditate emphyteusis, nisi per nominacionem factam Monacho: ipsius non est incapax nominationis, sicut non est incapax ad recipiendum ex testamento, & ad succedendum ab intituto, & eo mediante bona illi reliqua absoluta, & sive vlo grauamine acquirentur Monasterio, cum ipse habeat eius succedendi, aut acquitendi in commissum Monasterij: quod tanquam certum tradidit Iul. Clar. §. *Tertianum.* quod. 3. se secondum iuris ciuilis Auguste: quoniam *Cannanites doceant ipso iure,* & nullo mediante Monachi facta defertia hereditatem Monasterio, nec illi acquiri ex persona Monachi, quod tanquam probabilitas sequitur *Betrado.* conf. 73. Molin. tom. 1. de iust. diffr. 140. *Leff. lib. 1. de iust. cap. 41. num. 87. & sequens. fol. 62.* dicentes pisse Monasterium inoito Monacho aditum hereditatem, nec momento tempore acquisitionis emphyteusis filii prioris matrimonij iam extabant, filii vero sicut unde vxoris nondum vivebant, id est ad emphyteusum sicut vocanti filii Berthae: ita *Iml.* & *Ialmon* in *Leccri conditio.* §. *Si numerus, ff. si certum petat.* n. 18. Item quia sicut fideicommissum reliquum cinguis solum, excedunt ad illos, qui vel tempore testamenti, vel salem minore testatoris erant cognati. *l. si cognatis, ff. de reb. dub.* *Ialon* in *l. cum ita.* §. *in fideicommissa, ff. de legat.* a. Similiter emphyteusis coecula parti, & uxori, & filiis utriusque, solum comprehendit filios natos ex Bertha, num vero ex altera, vel tercia uxore: he Speculat. *ritus de locate.* §. *num aliqua, vobis.* 49. num. 176. per text. in *l. cum vir uxori, ff. de conditione.* & demonstrat. quem sequitur idem Ialmon. Andi. Ignatius ea emphyteusi nomine odi sunt filii ex Bertha, qui tempore

Pontificij peritos, non potest nisi de licentia Superioris. Secundum vero vittinque opinionem, non potest Monachos repugnare Monasterio volenti hereditatem adire: quod potest servus, nam eo in ore, & repugnante, hereditas illi relicta non acquiritur domino: per *l. 3. C. de hered. iustit. Molin.* & *Leff. sp. allegari.*

§. XVIII.

Vtrum emphyteusis accepta pro sc., & vxore sua priori Bertha, & pro filio vtriusque possit concedi filiis vxoris secundorum, vel tertium?

E P I T O M E.

1. *Par negans probatur.*
2. *Par non potest nocere filio uxoris priori.*
3. *Par affirmans probatur.*
4. *Inlinatum possit unius uxoris excludit possit unius alterius uxoris.*
5. *Diffringitur a par circa filios communis, censetur dispositione circa filios non communis.*
6. *Amor paternus ad filios tam primi, quam secundi matrimonij extenditur.*
7. *Verba simpliciter prelati intelliguntur de prima matre.*
8. *Employens procedente de prima uxore, non potest nominari fabulos secunda uxoris.*
9. *Obstena a priori uxore tenetum parentum conferuare filio illius.*
10. *Quando emphyteusis est ab uxore procedens, maritum in ea iure capi ab uxore, vel per uxorem.*
11. *Ad emphyteusum non capi emphyteusum concessum pro filio veriusque.*
12. *Filius communis vocandus est ad emphyteusum pro filio veriusque.*
13. *A fortiori quando emphyteusis est concessa iuncta veriusque conjugio.*
14. *Emphyteusis accepta a non conjugato potest trahiri ad filios tam primi, quam secundi matrimonij.*
15. *Par verber, qua tradit non esse vocando.*
16. *Accepta pro vita, & uxori, & oriente filii, venient filiis communis, quam non.*
17. *Concessa Tuis, & uxori, & filiis suis, comprehendunt filii illius matrimonij.*
18. *Quid si concessus pro filio tam non, absque manu mebare.*
19. *Quid si aliquis legetur alicui cum filios habuerit.*
20. *Concessis factis pro mariti, & uxore Bertha, & filio verius, est restringenda ad filios illius certa uxoris.*

Partem negantem ex eo probo, quoniam tempore acquisitionis emphyteusis filii prioris matrimonij iam extabant, filii vero sicut unde vxoris nondum vivebant, id est ad emphyteusum sicut vocanti filii Berthae: ita *Iml.* & *Ialmon* in *Leccri conditio.* §. *Si numerus, ff. si certum petat.* n. 18. Item quia sicut fideicommissum reliquum cinguis solum, excedunt ad illos, qui vel tempore testamenti, vel salem minore testatoris erant cognati. *l. si cognatis, ff. de reb. dub.* *Ialon* in *l. cum ita.* §. *in fideicommissa, ff. de legat.* a. Similiter emphyteusis coecula parti, & uxori, & filiis utriusque, solum comprehendit filios natos ex Bertha, num vero ex altera, vel tercia uxore: he Speculat. *ritus de locate.* §. *num aliqua, vobis.* 49. num. 176. per text. in *l. cum vir uxori, ff. de conditione.* & demonstrat. quem sequitur idem Ialmon. Andi. Ignatius ea emphyteusi nomine odi sunt filii ex Bertha, qui tempore

Disp. I X. De nominat. emphyt. §. XVIII. 379

tempore acceptationis emphyteuticæ iam etante edicti in lucem.

Præterea quia tenor inuestitura est filii, & uxori Bertha, & filio virtusque; ergo non est recepcionis ab ordine inuestitare cap. 1 de dubius frangitur, l. 1. vers. in quo, l. 1. in verbo si aliquip palliari, C. de iur. emphyt. Ticaquell. l. 1. si enquam, verbo liberti, num. 2. ut probatur ex traditis à Baldō in Ambore, qui rem, C. de sacrof. Eccles. dicente emphyteum acceptam pro se, & uxori, & coram liberis, extendendam eis ad filios secundi matrimonij: quia verbum illud, eorum filios, accipitum distributiue: at verò si coocedatur pro filio virtusque coniugis, illud verbum cum distributiue, sed complexione, seu copulariū accipiendum est: ideo accedit debet concursus, & confusus virtusque copulariū si heredes ff. de condit. inst. ac proinde non potest talis conceffio extendi ad filios virtusque matrimonij, hoc est secundi; sed ad filios duxatax patrines.

2. Confirmator secundū ex eo quod pater mortuo vxore Bertha, non potest occere iuri iam filio post mortem matri acquiū, cùm filius per interposiū tam stipulationem paternam ius haberet in emphyteuū comparacione: Bald. & Paul. in Lopud Iulium, 6 ff. quia alieni, ff. de legat. 1. Cuvar. lib. 1. r. solvit. cap. 18. num. 2. verbi serua conclusio, id est non potest pater nominare in ea emphyteum filios secundi, vel retulj matrimonij, sed prioris duxatas.

3. Partem verò affinitatem posse partem nominare ad emphyteum filium, vel filiam ex secundis, vel tertius nuptiis, quamvis suscepit sit pro se, & uxore, & filio virtusque; ex eo probabo, quia pater accipiendo solum prouideat suis his tam prioris, quam secundi, & tertii matrimonij: argum. tenu. in Ambore, de nuptiis, §. permit. cùm equealem affectionem habeat ad omnes filios sue communes sint, sive non communes item ex mente Baldi in l. 1. C. de privilegiis, dot. sententia sub clauula, & coram liberis, comprehendit etiam filios communes. Sicut ergo sub ista clauula, coram liberis, comprehenduntur filii tam communes, id est filii virtusque matrimonij, quam secundaria etiam filios ex ambrab. licet ex significacione verborum, vocentur filii communes, hoc est, nati ex utroque coniuge; nihilominus extendi debent ad filios alterius tantum coniugis ex alio matrimonio natos, ex quadam modificatione contraria: ut ait Baldus, & ex presumpta voluntate tam patris, quam matris copientibus propiscere filios, non vniuersit duxatas, sed virtusque matrimonij: sicut Aretius in L. cohredi, q. qui differat, circa fin. ff. de vng. & pupill. Probarum quia licet Ordinatio Luis, tit. 37 lib. 4. verbo Eendife o contraria dicitur a formando per rapere o tenere, sive per sua mulier, & huius filio de entraver, Joquavit pro filio virtusque coniugis nominato in emphyteuū, non excludit dicta Ordinatio filios non communes; cùm addat ibi num. 2. podera nomen huius de sensu filios, ou filios qual quizer, mas nam podera nomen sive pesca effundere. Ex quibus verbis coofit posse partem nominare filium, aut filiam ex secundi nuptiis: ita Gama, decisi. 5. t. 1. & num. 2.

4. Facit pro hac parte, quia licet inuestitio posthuma mi oculifuri ex certa uxore, excludit posthumum ex alia uxore procreatum; text. in l. filius à parte in principio, verff. quia ex certa, ff. de liber. & posthum. Bastol. in l. placet, ff. endem. Nihilominus si parer, qui se ad certam personam obligavit nominandam, cogitans de aliis, tenuerat de his non alter, sed eodem modo disponuisse crederetur; & inuestitio facta ad personas, de quibus cogitasse presumptio esset, extendetur: per text. in l. Titius testament., §. Luciu, ff. de liber. & posthum. sic etiam in nostro casu dicimus; quia quamvis pater solum videatur consuluisse fi-

liis communibus, idem censetur dispositum erga alios filios non communes; quia si de his etiam habilius cogitaret, credendum est, quod de his similiter disponuisse. Quæ resolutio non solum in ultimis voluntatibus habet locum, sed etiam in contractibus: per Gloss. iuncto textu in l. de palam, 6. fin. ff. de pal. Socin. in l. a. ff. de reb. dñb. concurreat etiam text. in d. 6. fin. vbi pactum factum in gratiam, & fauorem fratris hereditis pacientis, & sic personæ certæ, comprehendant etiam ex favore filios pacientis postea nascitores, seu natos, qui heredita patris fuerint non ex alio fundamento, nisi quia contrahentes curant prouidere hereditas virtusque: arque ita in praesenti casu quamvis patet acceptum emphyteum filii, & uxori Bertha, & filio virtusque, credimus quod si pater eo tempore, & mater cogitarent de aliis suis suscipiens ex aliis nuptiis, idem vellent dispositum de aliis, quod de filiis communibus dispositum esse voluerunt. Neque repugnat si dicas filios secundi matrimonij non esse in rerum natura, id est non posse vocari ad emphyteum nisi illos, qui tempore acceptationis erant iam nati: Quoniam ex mente Bastol. in l. item Prator, ff. de suis, & leg. hereditatis, num. 2. in contractu emphyteutico filii etiam nondum conceperint comprehenduntur. Idem Bastol. in l. quod dicuntur a secunda, de verbis obligationis, num. 2. per text. in l. Paulus, ff. de bon. iher. Salycet, in l. a. C. de iur. emphyt. q. 19. n. 8.

Neque etiam videntur obstat verba, Pera lumen filio de ambrab. cum Baldi in Ambore, qui rem, num. 5. C. de sacrof. Eccles. ouilla facta dictiōne inter filios prioris, vel posterioris matrimonij, tenet filios etiam secundi matrimonij venire ad emphyteuticam nominationem; cùm amot paternus equaliter ad utroque filios tam prioris, quam posterioris matrimonij tendat. Idem tradit in Lonic. C. de privilegiis, dot. num. 4. post Gloss. in l. etiam, ff. filius marum. Socin. in l. 6. fin. vniuersit. de condition. & demonstration. num. 7. proinde concedendum est ex mente Baldi inter utrum, & uxorem nominatos in contractu emphyteutico ad ipsam emphyteum sub ea conditione, scilicet tacita, & interpretativa, seu virtualiter, in parte vni intelligantur vocari, quiunque filii ipsius patris, & in parte uxoris quicunque filii ex ea procreatis. Quod etiam nolunt Speculator istit. de loco, §. more aliqua, vers. 14. 9. & num. 1. 76. cùm credendum sit patrem in acceptatione emphyteutica de filiis suis etiam non communibus cogitasse, eisque prouidere voluisse. Vide Gam. decisi. 1. 3. 3.

7 Neque etiam obvicias uxorem primam voluisse solum includere filios communes, & excludere filios ex secundi nuptiis poete celebratis, nec cogitare unquam filios alienos suis precessores, nec si de hoc cogitaret, id voluisse: ex regula in l. Baus, 6. hoc sermons. ff. de verbis, signis, vbi verba simpliciter peccata intelligentur de primis tauro nuptiis regiles arque ita uxor tantum de natis, vel de ea nascituris solum cogitauit, & ad hoc tantum concessio est extenderendas in l. certi conditio, d. 9. ff. numerus. Quia respondemus auctoritate Baldi in d. Ambore, qui rem, resolutio huiusmodi concessionem, vt iam tergi, factam fuisse euologib; & cuiuslibet coronis in solidum pta ut qui superuerter, posset illa vti pro se, & pro suis filiis ex altero matrimonio procreatis. Somunct enim verba illa, quamvis de se complexius, seu copularius in sensu discretivo ut he possint aptati ad filios superuenientis coniugis ex aliis nuptiis gentibus: Baldos vbi supra, sequitur Corneius lib. 4. conf. 2. 3. 6. & Paril. lib. 1. conf. 6. n. 1. 3. cum sequitur. Secundo respondemus resolutioem Baldi, & aliorum esse verisimilam, quando concessio emphyteutica profecta est ex parte patris, tunc tempo-

xis poret pater filios secundi matrimonij praefere filii primarum nuptiarum: quod si emphyteusis veniat per matrem, posse simili ratione matrem superflitem ad eam vocare filios itidem ex secundis nuptiis suscepitos: ita Cald. de nominis emphyt. q. 1. n. 35. nec tunc habet locum legis famae dilpotitio. C. de secund. nupt. quando emphyteusis processit à patre, vel per illum fuit acquisita. Item celsat ratio Baldi, qui loquitur de iure communis disponente emphyteusum diuiduum esse; cum de iure Lusitanio indiuidua de se sit.

Quando verò emphyteusis processit à prima uxore, maritus superflites non potest nominare filios secundi matrimonij exstante sbole primarum nuptiarum: Caldas vbi supra; sed filii prioris matrimonij sunt praefenditi, ex regula l. feminis, & l. generaliter. C. de secund. nupt. quia quauis filii non communis sine etiis filiis tamen videoct ut vocari, quando non extant filii ex primis nuptiis: sic Alex. lib. 5. cap. 19. n. 5. & 6. Cald. de renom. q. 35. n. 8. dicens filios prioris matrimonij esse praesertim filii posterioris, si emphyteusis sit acquisita constante primo matrimonio, ex Aucto in cap. malier, si defendit, sicut contrauersus, n. 6. & t. 6. si proficeretur à prima uxore; ex traditis à Montalio in l. fari, t. 3. n. 10. lib. 3. fari, verbo, *Em ignal grado.* Idem repetit Cald. de nominis q. 1. ex n. 37. procedere lelliet in emphyteusis materna, quia à mate procedit, aut dum mater vixerit, acquisita fuerit. In quo evenit filia primi matrimonij praefenda est filio secundi matrimonij, cum maritus ad secundas trafovolans nuptias teneatque teneatque omnia, quia à mate defuncta ad filios venerunt, tāque eisdem filiis conferuntur, per d. l. feminis, & l. generaliter, C. de secund. nupt. & ibi Scribentes. Audi verba l. generaliter, ibi: *Eisdēm casib⁹ maritū quoque, que de bono mulieris ad eum denota sunt, communib⁹ liberū feruare.* & l. feminis, ibi: *quidquid ex facultatis primarum maritūrū spōnūlūm īrē, quicquid etiam nuptiarum fōlēmītate p̄ceperīt, aut quicquid mēritū causā donatiōm fōlii, aut testamento īrē dīrēt, aut quicquid ex bonis, ut dīlētū est, priuorum maritūrū fūrītū aſſecūrā, id tunc ita ut p̄ceperīt, integrū ad filios, que ex p̄cedētū coniugio habuerint, transmittant: & pauld̄ inferius adleētū Imperator bēc verba, ibi: *ne quicquid eadem feminis ex eisdēm facultatib⁹ alienāndi in quālibet extrāmā perficiā, vel successiōnē ex alterī matrimonij cōvivētione suscepīt p̄ficiat.* sic ibi. Ex dictis constat non posse ad secunda vota transeunt, neque in favorem filiorum secundi matrimonij quicquam conferre, sed magis filii pri- mi matrimonij cōficiuntur: quod est commen-*

Ex dictis velim colligas emphyteusis à priori uxore profectam, ut debilitate, concedad eis filii prioris matrimonij, seu filiabus, ex decreto l. generaliter, negandāqne filii, seu filiabus posterioris: quia tenetur parens omnia obiecta a priori uxori filii, filiabusqne prioris conferuate, & resteruante: & sic in specie resoluti Alex. conf. 19. lib. 5. n. 5. qui nominatio in emphyteusis materna loquitur, quia cum ad illam proteret, obicitur à domino dilecta renouatio nōm̄i, & maris, & p̄ eōrū, & emphyteusis alterius filii. Is enim est typus concessionis emphyteusis, de qua ibi Alexand. vbi concludit emphyteusis concedendam filii prioris matrimonij exclusio filii posterioris: per traditā in l. feminis, & in d. l. generaliter, C. de secund. nupt.

Nec obstat si dicā contra Alexandrum verba coeceptionis domini direkti respicere filios filius mariti duotaxat: *Quia esto, verba respiciant filios mariti, docēt iōtēgēndū non extante sbole communī utrique coniugiū: id non posse nominati*

filios posterioris matrimonij, quandiu extarent filii prioris, in quorum defectum, inquit Alexand. post lūne succedere filii secundarum: sequitur Cald. praedicta, n. 40. ad fin. seruanda est semper ordo succedendi: sic Baldār. l. fin. C. de fin. & leg. h. hered. tuat hanc sententiam resolutio eorum, qui tenent ad ius, & potestate tetradredi rem procedentem à matre, praeferti filios eiusdem matris: vt notat Titaquell. de Retraſ. gl. 1. q. 14. Affl. Ques. in cap. 1. q. 1. qui fund. dār. poss. n. 2. Quæ omissa non parum afferunt lucem Ordinationi Lusitan. lib. 4. n. 6. 5. 3. in antiquis, & in novis, cod. lib. 10. 37. n. 6.

Nec vincet si dicā maritū in hoc casū, non ab uxore, sed à domino capere emphyteusis: ex regula l. mon. ex fam. 5. 1. ff. de legat. & regula l. feminis, & l. generaliter, solum babent vim in bonis liberis, seu alodialibus, quæ collata in matrītū, seruanda sunt filii communib⁹: ergo casus est longè diuersos, quia respondemus matrītū semper accipere emphyteusis, vel ab uxore, vel per uxorem, cuius res erat, & de cuius confusu illo obtinuit, tribuit enim donatione semper illi casus res erat: text. in cap. vno, in fin. vbi probatur feudum renuntiatum, ut concedatur à domino filio renuntiatis, paternū esse: & dicit sic Bartol. in l. quod dicunt, ad fin. de verbis. obligat. Iason in l. si mibi, & Tare, ff. de verbis. obligat. Neque obstat lex Lusitana à t. 77. in antiquis lib. 4. q. 10. dicens rem in manibus domini renuntiatam, ut illam de ovo filio concedat procedere à domino, & ab ipso esse concessam filio, ita ut non teneat illam ad collationem deducere: *Quia lex loquitur in bonis, & de bonis Corone renuntiatis in manu Regis, quæ sunt extra regulam: ex traditis in l. cōsulta, C. de fund. qna lib.*

Inferitur ex dictis non posse capere monasterium emphyteusis, si quame Religiosus ingrellus haboit per clausulam, sibi, & filia d' amtrambis, respūnt enim sūlūlūm fūtūlūm, & comprehendit naturalitatem, & veros filios: Tiraquell. in l. vno, verbo, liberis, n. 13. C. de rēsc. donation. & in tract. de primis. q. 84. Nec dominus concedens id intellexit, oīli filios virtutis, non verò Monasterium: ita Bald. & Pauli in l. Des nobū, C. de Epifcop. & cleric. Cald. post multos, de p̄fici. eligend. cap. 13. n. 2. t. Imo solum comprehendendunt illi ex virtute coniuge nati, quoniam virtusque maritū nempe, & uxoris concordia desiderata, recte Corneo lib. 4. conf. 3. 3. aīque ita in nostro casu (extra limitationem fūpta politam) emphyteusis concessa marito, uxori, & filio virtutis, nullo modo pertinebit ad filium alterius tamē coniugis; videtur enim is exclusus de voluntate domini concedentis: cū enim dicat, ibi, & t. 2. q. 5. filii virtutis, filios alterius matrimonij reuera excludit: sic Ruini conf. 6. t. 3. Pbanutius de laco det. pag. 2. 1. n. 28. & Gam. decr. 5. 1. & 3. 8. ad fin. vbi probat bac sententiam, quāmis aliud seminat. q. 3. 1. de filiis verò posterioris matrimonij, dominus concedens non cogitauit: per l. nōr. spōnūlūm, & faciem ff. de verbis. obligat. Secundūm quam Curius sen. conf. 1. n. 2. decernit, quando renuntiatio si in fauorem noui sloboli solum comprehendere sbole illios matrimonij, oīli vero alterius quāliqua renuncians non p̄sumunt cogitasse de morte coniugis p̄ficiantis, quod etiam in nostro casu est dicendum non cogitasse maritū de interitu coniugis: Caldas, vbi supra, n. 14. & paret ex illis verbis d' amtrambis que restringunt ad filium ex virtute natum, & que oīli excipiuntur, excluduntur: l. quodcumqne, q. idem responsum, & ibi Doctores, ff. de fund. instruunt. Quapropter vbi emphyteusis restringitur ad filios aliquius coniugis, consequenter filios alterius coniugis excludit, ex regulā. cōsulta prae-

preservif. de indic. cop. nomine, de presumptio. cùm unus inclusus sit exclusus alterius.

12. Confirmatur etiam, quia si non obstante verbo *per hunc filio de successione*, sicut etiam secundum matrimonij erant venturi ad emphyteusum, verbum illud nihil operaretur, et sicut superfluum: hoc non est dicendum; ergo debet intelligi, ut iacer secundum germanorum viu significatio: que ita non sunt vocandi nisi filii primi matrimonij; ut ait etiam Bellonus, t. 3, *conf. num. etiam* t. 3, quia illud verbum debet aliquid operari ne superflueanum videatur, *lī quāde, fīde legat. 1. Alex. in L. etat. 5. fin. eod. rū. Felin. in cap. 1. de re script. vers. prīmōgēnum. Bellonus ead. 7. nov. 12. Idicito dicendum est filium non communem nullo modo esse vocandum ad eam emphyteusum: Bellon. d. conf. 3. num. 13. quod decidit Iunius consultus in *L. etat. vir. & in l. si vir. ff. de condit. & de mensag. verbi. cīm vir. viror. vbi decidit leg. statu. relīcum sūrō. exor. & serm. libet. aliterius matrimonij filii non deberi: et alii resoluentes non deberi donatum ei, qui non haber qualites requiritatis. See Menoch. *conf. 41. num. 7. Paribus lib. 1. conf. 20. num. 43. idem consultat in Glosa. & ibi Alex. in d. l. ff. folior. mar. vbi priuilegium datum ne maritus conveniatur ultra tū. quod potest agere, conceditur filii illius matrimonij tantum: Angelus *conf. 1. 1. diens patrem iniunctamente ventrem viroris, si gerit virerum, solam inservire ventrem presentem viroris praesentis non futuræ. Idem sensit Socia. & Iason in *l. place. ff. de liber. & posthum. num. 12. Pictus in l. Titis. 5. Titis. ff. de legat. 1. vbi dicit relatiōnē legatum vñsfructus viroris, presenti deberi, non verò futore. Iugat etiam regula l. 5. cognat. ff. de reb. dub. vbi resoluitur legatum agnatis reliktum iolum comprehendere eos, quos tunc habebat defunctus, & egoceebat.*****

uit in manu dominicali, ut maritus *ff. 5. vñs. & filii viri* sive recipere, non poteris maritus nominare filios secundum viroris, nisi petoris; his verò non extantibus poterit emphyteus sic descendere ad filios secundum viroris, ex regula d. *C. de fam. C. de serv. nupt. & resoluit Alex. conf. 119. num. 5. vol. 5. & num. 6. secus dicendum est, quando emphyteus est paterna, procedaque à patre, unde poterit nominare p̄missi filio primatum nuptiarum filium in matrimonij. Caldas ubi supra, modò non est concessa pro filio orisviris, nisi contrafacta confuetudo semper præferat filium prioris matrimonij: de qua confuetudine, quod ex est, maximè dubito, nisi in bonis Regalibus vulgo, Regemque, qua bona confuetudo soli primogeniti solet deferre.*

14. Addo emphyteusum acceptam à viro, seu à feminâ nondum coniugatis, pro filiis, quos nondum habeant, posse venire ad filios tam primi, quam secundi matrimonij, quia cum accipiens non erat ad hoe conjugatus, tam hos, quam filios respexit se videatur: quod in legato virori relikti probat Constant. in *cap. requisiti. de sollem. num. 5. Tiraquell. in princip. lī. 5. sequuntur. C. de reuecand. devit. num. 106. & Costa Lubitan post plures in *cap. si pater. de rest. lī. 6. num. 10. pag. 86. Alex. lib. 2. conf. 17. 1. qui in viro nondum coniugato loquitur, & in fauorem secundi viroris resoluit. His ramen non obstantibus, quod si de se fatis dubia, quia limitationibus explosis res est dubia, & anceps opinio, quod affirmat posse vocari ad emphyteusum acceptam pro se, & viro, & filiis viri sive, filios posterioris matrimonij: vñ tam, & secura eas pars, quae tradit non esse vocandos, nisi filios duntaxat prioris matrimonij, si extiterint; his verò non extantibus filios secundi matrimonij. Ad sequentes verò questiones, ex dictis, & dicendis, quid respondendum sit, accipies.**

Dicas ergo, quando emphyteus fuit accepta pro Petri, & Maria uxore, & eorum filiis, hanc clasulam accipiendo esse differentię, non verò per connexiōnem: ac proinde comprehendendi sub hac formula concedendo filios tam communes, quam non communes, seu aliterius matrimonij, cum omnes sint filii acquirentis: ita Bald. in *Aubert. qui rem. num. 5. C. de sacro. Eccles. & in L. etat. num. 4. C. de privileg. dei. Boit. quaf. 276. Sicut in *L. etat. vir. ff. de condit. & demens. num. 7. pater* exemplo posthūmū instituti tempore prioris viroris, quæ institutio extendit etiam ad posthūmū secundum viroris, ut habet in *l. place. ff. de liber. & posthum.* per quam Alexand. ad Bald. in *l. fin. C. de inedit. videtur. sollem.* Itadi legatum annum à Paulo virori fuit reliktum, ad secundum virorum superstitiōnē spectare. Idem docet Alex. *conf. 17. lib. 1. & Boit. d. quaf. 176.* Idem probatur ex dictis in *l. 5. cognat. ff. de reb. dub. vbi relikti legata cognatii pertinent ad cognati tam tempore testamento iam genitos, quam in posteriore nascituros vique ad tempus mortis testatoris, & Glosa, & Doctoris communiter; cum omnes sint cognati: sequitur Oldradus *conf. 1. 2. Similiter dicendum videatur de emphyteusum pro filiis concessa, illam complecti non solim filios iam natos prioris viroris, sed etiam nascituros ex secunda, vel ex tertia virore vique ad tempus mortis: Cald. post aliis cap. 1. de postf. eligend. num. 28.***

17. Quando verò conceditur *Titis. & viri ff. filii* sive, filios duotaxat communes illius matrimonij complectitur, & pertinet emphyteus ad filios illius matrimonij, quia copulatio fit concessio, diquidem *ff. 5. tempus præsens, non verò futurum respicit. ff. ita. ff. de aur. & argente legas. Affili. d. in confit. rubr. 24. num. 5. Peralta in *L. etat. fundat. ff. de legat. 2.**

Longe

Longè aliter dicendum est, si patet accepit emphyteusum non Ecclesiasticae fidei, & filii, & nepotium, benè potest nominare unum filiorum ad emphyteusum, quia volunt prouidere filii ut hereditibus: Bald. in Aubert. si quis num. 5. C. de sacro Eccles. Alex. in l. si parenti, si ad Trebeli, num. 8. Ioan. de Irol. in cap. posse emphyteusum, & locat. Quod si aliquod prædicendum est ut cohereditibus usoretur, sit satisfactio per etiamutumem ipsius rei: & probatur à simili ex traditis per Bartol. in l. ut iurisfundi, q. si liber. ff. de oper. liber. n. 6. vbi ait, quid patet qui stipulatus est à liberto optatas fidei, & filii, potest concedere id ius vni ex filiis.

18. Ponamus item, quod quis accipiat emphyteusum pro se, & filiis, et non sint heredes patris, quid tuisti Dico quod si nulla mentio facta sit de hereditibus, posse venire ad filios, et non sint heredes patrum teneat Bartol. in d.l. ut iurisfundi, & est communis, teste Alex. conf. 8. num. 3. & conf. 119. num. 4. lib. 5. Quod intellige siue sit emphyteusum Ecclesiastica, siue profana: quando vero facta est mentio de hereditibus, non possunt vocari filii nisi sint heredes simul. Exigitur enim tunc duplex prærogatio ad successionem emphyteusum prior, quod si filius posterior, quod ut haeres: Bartol. in d.l. ut iurisfundi, & si liber. num. 4. Estque opinio communis, ut ait Alex. conf. 1. 8. pof. num. 6. hinc etiam sit res data in emphyteusum Ecclesiastica, sive à peccato concessa, iuxta communem, ut tradit. Coquet. lib. 1. refut. cap. 18. n. 3. sequitur Iul. Clar. verbo emphyteusi q. 37. num. 1. & 5. Unde colliges quod potest filius repudiata hereditate accepere emphyteusum concilium pro filio, absque illa mentione hereditum: ita Salyct. in Aubert. unde si parenti, num. 5. C. de ineff. testam. Secundus dices quando concilium fuit facta pro filiis, & hereditate, in hoc casu non potest filius repudiata hereditate emphyteusum retinere, ut ait Ialos in l. si non forent, q. liber. pof. n. 3 ff. de condit. indebet.

19. Ex traditis relatos ex l. si vir uxori, & de condit. & demissori, si vir uxori centum leger, cum filios habuerit; ex voluntate legantis intelligendos esse filios ex eo matrimonio, & non ex alio inscipliendo. Item concilio facta certe uxoris, ad filios alterius non est extendenda: sic Patr. lib. 5. conf. 5. cum limitata causa limitatum producas effectum: l. in agris, ff. de acquirend. rer. dom. Præterea secundum text. in l. filium à patre in princip. vers. quia ex certa ff. de liber. & posthum. infirmitate facta posthumum nascituro ex certa uxore non complectitur posthumum ex alia natum: Bartol. in dict. l. placet, ff. de liber. & posthum. quamvis institutio posthumum portigatur ad posthumum quacunque ex quacunque uxore nascituro: d.l. placet. Colliges denique ex dictis vbi supra q. quod præferim vix habet, posse uxorem, que obtinetur emphyteusum nominare filios suos etiam secundi matrimonij telitis filii suscepit ex primis nuptiis. Vide taliq[ue] ibi, si concilium non est pro filio utriusque.

20. Ad argumentum, respondemus concessionem factam pro marito, & uxori Bertha, & filio veriusque, restringendas esse ad filios illius certe uxoris, non enim potest extendi ad filios alterius uxoris, nisi ad filios uxoris expedit nominare: sic Bartol. in d.l. placet, Gama decisi. 55. Alex. 1. vol. conf. 171. Estque longè diuersa forma concessionis per haum filio d'antem, cùm illa dictio veriusque sit collectiua à concilio facta marito, & uxori, & eorum liberis, quia iurius patet, nec restringitur ad filios communes, sed ad parientes; & equipollent concessionis facta sub hac forma & eorum, seu cuiuslibet eorum filii, id est ad filios quoconque potest extendi: Corne. lib. 1. conf. 165. Patr. lib. 1. conf. 6. At vero facta pro filio veriusque

nominanda, restringitur ad filium primi matrimonij, cùm sit forma complexius; & copulativa comprehendit filium non alterius duntazar, sed ambientum: ita Ripa in l. heredit. mei, 5. cùm ita, num. 1. ff. ad Trebelian. Bartol. in d.l. & Paul. ibidem, idem Bartol. in l. p. mult. C. de impuber. imo Cald. de poteff. 1. 3. à num. 53. dixit se aliquando respondisse concessionem factam pro marito, & uxori, & certis filiis, seu sive liberis minime extendendam ad filios fecundi matrimonij imo potius se consoluisse in favorem filii prioris matrimonij: ponderabat enim verba illa, poteff. 1. p. poteff. vix mulier, è homine voce possit, ex filiis, quod o derradiatu dellet, que manu pueri nesciat. Quae verba cùm sit complexius & equipollent illis, per haum filio d'antem, restringenda sunt ad filios communes: quod inuitus Irol. & post illum Ialos in l. certi concilii, 5. quoniam, num. 1. ff. sicut etiam petat, resolutus huiusmodi formam concessionis restringendam esse ad filios iam natos tempore concilium facit, nisi sit coortatio consuetudo: vbi nota restititionem ad iam natos, duntazar, ex eo quod dictio suar. fuit, sive in aliqua dispositione polita, denotat tempus prætempor. l. si vir. ff. de cur. legat. Petralta in l. etiam fund. ff. de legat. a. Cald. vbi supra, 6. num. 1. q. usque ad 1. 8. vbi concludit hoc habere locum in emphyteuti matisse ab uxore data, aut in manu dominicali renuntiata cum clausula, quod concedat illam marito sibi que, & eorum filio nominande: in quo casu præferendus est filius primi matrimonij: nec est in manu patris ad emphyteusum vocare filium secundum matrimonij, existante subole prioris ex traditis in l. familiæ, C. de secund. nups. sic Alex. conf. 119. num. 1. vol. 5. vbi loquitur de concessione pro cuiuslibet eorum filio, in quo evenit si emphyteusis sit paterna, & forma concessionis ea sit, ut admittat filios secundi matrimonij, prætermis filii priores matrimonij, ex secundo nati sunt vocandi à patre ad emphyteusum. Iam vero si emphyteusis processit à parte, & refutatur per hunc ipsi in favorem uxoris, & filiorum, nominatus à parente procedere debet, si constet emphyteusis à parte vel fuisse acquisitam, vel processit ex Calde. consuloit de nominatione, quiesc. 1. 5. n. 35. nisi obiecte contraria per annos multos consuervandoque sit forsan in suo vigore, & toboe: quod intellige de emphyteusis concessione pro filio veriusque, quia teste eod. Cald. in eo evenit filius virilique præfetti debet.

§. XIX.

Vtrum Ecclesiastica emphyteusis possit concedi in perpetuum; sicut emphyteusis priuata?

E. P I T O M E.

1. In dabo præsummo: emphyteusis concessa ad tertiam generationem.
2. Emphyteusis Ecclesiastica potest concedi in perpetuum.
3. Emphyteusis Ecclesiastica olim ad duas vias concedebatur, hodie permitta est pro ambo defensim.
4. Emphyteusis Ecclesiastica concessa fini termino preffixa, censetur usque ad tertiam generationem.
5. Imo in perpetuum potest concedi.
6. Si addatur clausula, quiduscunque, pro qualib[et] cuncte

euque hereditum etiam extraneis concedi posse.

N In dubio presumuntur usque ad tertiam generationem emphyteusis Ecclesiastica, nisi aliud probetur, cum ad terram generationem suam eius propria natura §. emphytism. in Ambore de non alieno. & sic intelligit Bald. in l. 1. n. 6. C. de iur. emphyt. vbi querit in specie si ex prescriptione probetur emphyteusis, quia censeatur? & Respondebat emphytensis Ecclesia in dubio presumunt concessum usque ad tertiam generationem: per d. §. emphytism, nisi aliud probetur; quia probatio preferitur presumptioni, cum que excludit: *Licet de indebito, si de probacionib. Si vero sit emphyteusis secularis, in dubio presumunt in perpetuum concessa, quia eius eleemosia ut sit perpetua, & aquitalis veritate habeat presumptio: sic Bald. et. & nos. in l. 1. ff. de seruit. & 49. Mistic. sum. 1. de rite. & ambig. de emphyt. lib. 11. tit. 5. num. 15. fol. 194. col. 1. proinde si quis acquisivit emphyteusim Ecclesia ex prescriptione 40. annorum, hoc ius non extenditur nisi usque ad tertiam generationem, Bald. in cap. vte. de fide. dat. in vnl. leg. commiss. Probatur ex eo quod emphyteusis Ecclesia simpliciter concessa sine distinctione personarum, debet intelligi ad terram generationem: per d. §. emphytism, & satis est quod prescriptio aquitalis parere veritati: *Couart. maior resol. lib. 3. cap. 10. num. 4. malit. ibi citatis. Neque in dubio emphytensis Ecclesia presumunt perpetua; quia accipi debet emphyteusis ex modo ut ciuitas quam fieri possit ad Ecclesiam redeat: Capitulo conf. 197. num. 8.**

Nihilominus emphyteusis perpetua ab Ecclesia etiam in rebus fidelibus, & suis oīis potest constitui; quia ob id conturbatur ut meliores reddantur: l. 1. C. de iur. emphyt. §. adde, cum Glossa in verbo emphyteusis, bullis de loc. & condit. Quod vero sit fidelis possint concedi in perpetuum in emphyteusim, dicitur in cap. ad iuris, & ibi notar. Abbas, & alii, de rebus Ecclesiastis alienis & Ambore, si quae ruinas, & ibi Bald. C. de sacro. Ecclef. Mantic. prelaegamus vñ. 6. num. 9. & tom. 1. lib. 1. n. 5. num. 3. vbi ait permisum esse ut emphyteusis Ecclesia possit concedi in perpetuum, ut habeatur in §. licentiam, in Ambore de alieno, & emphyt. & tom. 1. lib. 1. l. 1. n. 7. num. 10. quia licet oīem emphyteusis Ecclesia non possit concedi ultra secundam generationem, hoc est ultra filios, & nepotes, §. emphytism. in Ambore de alieno & emphyt. hodie vero in perpetuum permisita est pro omnibus descendentiis, §. Licentiam, sed tit. Glossa in §. alienationis, & sequitur Iacob. de Belo. multo ibi citatis, l. 1. Claro. §. emphyteusis, quæst. 6. ver. quare usque ad quam generationem. Gozad. conf. 1. 5. num. 10. Alex. conf. 110. num. 19. lib. 3. vbi ait posse concedi pro omnibus descendentiis usque ad infinitum: Valafe, de iur. emphyt. §. 1. num. 12. dicens primordialem naturam contractus emphyteutici esse quod sit perpetuus: pet test. in §. adde, Infl. de loc. & cond. ibi: de prædicti, qua perpetuus quibusdam frumenta tradidimus, possit plutes ibi citatos. Pro qua parte stat regula texti. §. 5. C. de legat. vbi habetur quod omnis contractus, ex quo transfertur dominium, cœserit esse perpetuus, nisi aliud contra haec egerint: Vnde colligit Ang. in Ambore de non alieno §. emphytism, ex n. 19. cap. 1. emphyteusis concedi in perpetuum, si non constet fulle concessionem ad vitas: & colligitur ex recte expresso d. §. adde, Infl. de locis & l. 3. C. de fund. patrimon. lib. 1. & cap. ex enim, §. perpetuo, decima, quæst. 2. Quod probatur ex traditis à iulio Claro, §. emphytensis, quæst. 6. 6. fid. mangald, num. 4. quia si tis Ecclesia possunt alienari pleno iure, modò subit legitima causa, & debita solennitates interueulant, & fortiori poterunt aliena-

ti respectu dominij vivi: quæ opinio est communis teste G. M. conf. 128. lib. 1. num. 6. Roland. à Valle say. §. 6. num. 1. lib. 1. vbi ait posse concedi emphyteusim Ecclesiasticam in perpetuum: Bald. in l. 1. C. de iur. emphyt. & in cap. 1. de fide. dat. in vñ. leg. commiss. & textus allegatus in §. licentiam, in Ambore, de alieno & emphyt. vbi ex nova constitutione datur licentia ut possit concedi ab Ecclesia perpetuò, ac locatis quod ius corrigit iura precedentia. Pro qua parte facit posse Ecclesiam alienare res suas interuenientibus de fidelibus solemnitatibus, & legitimis casis, ita ut ad hæc extraneos transferantur; ut in Ambore, hoc in puerellum, C. de sacro. Ecclef. cap. fine exceptione, q. 1.

Igitur à fortiori ratione debet permitti huiusmodi concedere, quæ impropter tempore ipsius dicimus quodam alienatio: quam sententiam tradidit Imol. Abbas, & Felianus cap. in prefatione de probacione Socin. conf. 1. 6. vol. 1. Cornetius conf. 1. 3. vol. 1. conf. 100. in princip. vol. 4. quare etiam partem nempe posse concedi in perpetuum in emphyteusim tis Ecclesia, tenet Ioan. Ande. in addit. ad Speculat. in vñ. de locat. §. nunc aliquip. vers. 11. 1. num. 119. in fin. & in cap. in prefatione, cap. 7. vers. 1. pless. 1. ibi: naturales, de probacione. Salycket. in Ambore, si quae ruinas, num. 1. C. de sacro. Ecclef. & l. 1. num. 30. C. de iur. emphyt. & Alex. in L. quod dicitur, num. 1. 8. de verbis oblig. & Ruini. conf. 97. num. 1. lib. 1. quibus accedit doctilimus Caldas pastor in secunda refut. pro societate, num. 1. & num. 1. 1. Molini. sum. 1. de iust. diff. 441. fol. 140. vbi omnes tanquam certum supponunt posse res Ecclesia tradiri in emphyteusim perpetuum: atque ita iudicatum tradit. Gam. decis. 3. 2. num. 1.

Pto emphyteusi priuata, illud certum, in dubio quando non constat pro quo tempore sit constituta, esse in perpetuum: cum natura illius est, ut sit perpetua: sie Bald. in l. 1. in princip. §. 4. gress. vñ. & ibi Angel. idem Angel. in §. emphytism. in Ambore, de non alieno. Roman. ist. etiam filii, num. 15. §. salut. marit. Alex. in l. qui in aliena, in princip. num. 1. 4. de acquirend. hered. Secundò quia cum ex emphyteusi transferatur vñ. dominum, eius natura est, ut sit perpetuum. oīim. C. de legat. proinde secundum cius naturam praesumitur concessio fieri in perpetuum. Obligacionis, §. placet, §. de obligat. & alio, qua ratione virtut. Bald. in l. 1. C. de iur. emphyt. num. 3. Iason. num. 160. Sed meo iudicio non suriscit hæc tantum quia in emphyteusis Ecclesiastica etiam vñ. dominium transfertur, & tamen quando constituitur sive termino, non praesumitur concessio perpetua idem magis placet communis resolutio tenens emphyteusim a priuato concessam simpliciter, in dubio praesumitur perpetua: ut tradidit Soel. sen. conf. 3. 1. num. 1. lib. 4. Iason in d. l. 1. num. 161. de iur. emphyt. sequitur Menoch. conf. 372. num. 1. Quod adeo verum est, ut etiam procedat si emphyteusis sit constituta ope, & virtute prescriptio, quod contingit quando aliquis per longum tempus tem posset tantum emphyteuticam, soluto semper canone annuo: quia in hoc enuntiū omnia fieri solita praesumuntur praesulles esseque solemniter acta: sic Bald. in d. l. 1. C. de iur. emphyt. num. 6. & Angel. in Iudice agitur, codic. & in L. luminibus, de seruit. verba. præd. & in l. præter. §. 1. §. de eden. Iason in d. l. 1. C. de iur. emphyt. §. num. 160. qui quamvis loquantur generaliter, sunt intelligendi de concessione facta à priuato: ut in terminis loquitur Iason ubi supra Ruini. conf. 61. n. 3. & conf. 63. num. 7. & conf. 76. n. 3. lib. 1. Alex. in l. qui in aliena, in princip. n. 1. §. de acquir. hered. Couart. secur. reg. lib. 3. cap. 10. n. 4.

Secùs in emphyteusi Ecclesiastica ex prescriptio- ne 40. annorum inducta, cap. de quarta, de prescriptio-

qua

quia hoc ius non extenditur in infinitum, sed ad tertiam generationem: sic Bald. in cap. viii. de fidei dat. in vic. leg. commis. et quod emphyteusis Ecclesiastica simpliciter concessa sine praesilio tempore non extendit ultra tertiam generationem: d.i. emphyteusim. Igitur ex prescriptione facta emphyteusis, ad istum terminum deducetur: Coarct. cap. i. n. 4. post Iason in d. l. 2. num. 160. vers. idem etiam tener, quo sequitur Mamicca, tom. 2. de tacit. & ambig. lib. 11. n. 3. per rotam, maxime ex num. 1. 4. quia prae scriptio aquiparatur veritati: Roman. I. sed eis professori, num. 10. 6. 11. ff. de iuriis. Denuo nota emphyteusim Ecclesiastica omnibus descendantibus posse bodie concedi, s. licetim. s. Ambent. de alien. & emphyt. Specul. de loc. 5. num. aliqua. num. 7. vers. sed die, quod Ecclesia concedere potest in perpetuum. Salycer. in L. 2. num. 3. in princip. C. de iur. emphyt. Ruini. conf. 67. num. 2. lib. 1. quia hodie porci concedi vita tertiam generationem: Mantic. lib. 21. n. 9. post alios. p. 5. 9. hoc amplius. Gam. d. decisi. 2. 23. num. 1. per te. in d. 5. si quis ruinas. Petrus in cap. fin. in princip. de reb. Eccles. non alien. vbi dicit posse ab Ecclesia res inculcas traditi in perpetuum emphyteusim.

Item emphyteusis concessa ab Ecclesia sine praefinito tempore non transitat ad hæredem extraneum, nisi ita conuenienter sita not. in L. etiam si filii, in princip. s. filia. matris. Bald. etiam subdit in L. 1. in princip. si ager velutig. idem non potest esse perpetua, sed ad tres vitas, oīli aliud probetur; quia haec est eius propria natura: s. emphyteusim. s. Ambent. de non alien. dixi. nisi aliud probetur, quia probatio præsumptionem excludit: L. etiam de indebet. ff. de probacione. potest tamen ad hæredes extraneos transire, si concedatur pro quibuscunque hæredibus, si concessio facta sit ex causa necessitatis, vel euidentis vilitatis, & cum solemnitate debita; quia his duobus dominium directum potest transferri ab Ecclesia; quanto magis utile illud. Clatus. s. emphyteusis. g. 6. vers. sed non quid paternum. Grat. conf. 1. 28. 5. 6. lib. 2. Hieron. Gabriel conf. 6. n. 6. lib. 2.

§. XX.

Vtrum ultra illegitimos dentur alij inhabiles ad obtinendam emphyteusim.

E P I T O M E .

1. Potestores sunt incapaces ad nominationem paginā.
2. Concubinae clericis est inabilitas.
3. Concubina non potest petere salarium pro servitio.
4. Secundū in suo conscientia.
- Turpe secundum se non tollit esse pretio estimabile. mun. eodem.
- Ob turpem causam potest accipi premium moderatum. ibid.
5. Index pro ferenda iniuste fementia potest accipere premium.
- Emphyteusis cum potestate nominandi quem voluerit, non facit facultatem nominandi inhabiles. ibid.
6. Feminis quinquegeneria potest nominare virum de sufficiente prole, vel ascendentibus.
- Secundū si habuerit defensoribus capaces. ibid.
7. Sed quid si nominis marium filii extantibus, est ne nominatio nulla.
8. Si non possit feminam nominare requiritur, atque quinquegeneria completa tempore contrahit maritum.

Semel exclusus semper manet exclusus. ibid.

9. Maritus non potest nominare uxorem quinquegeneriam.
- Quid si feminam non habeat, vir vero habens emphyteusim, potestne vir eam nominare? non. est dem.

Ratio dubitandi est, quia in iur. lib. 3. C. de iur. emphyt. sic dicitur, si in emphyteusim ad personas non probat ad fidem concessas, id est ad saltem emphyteusim canonis, & hec ibi. Vnde colligunt aliquas personas prohibitas, & inhabiles reperiunt ad emphyteusim, quando ex illis non possit recuperari penitus in recognitionem domitorum directi. Ideo Iulius Clat. s. emphyteusis, queſt. 11. cuiusdam potentiores iis, qui possidentem emphyteusim esse incapaces, non ex iure, sed ex coniugio, & praxi: Alex. conf. 9. lib. 3. num. 5. & Bald. in cap. que in Ecclesiastim. de conflit. dicunt esse hoc prohibitorum quoties detinor fit coadiu domini ex alienatione in potentiores, & etiam resoluti Glosſa. Bald. & Salye. in fin. C. de iur. emphyt. quod procedit quando nulla clausula fuit apposita quod alienatio fiat in personas eiusdem conditionis, & non aliorum iis, qui emphyteusim possident, & a fratribus, potentiores erunt incapaces, si in emphyteutica concessione id fit specialiter retinut, quod non transitat ad potentiores, à quibus cum difficultate penitus exigitur. Nomine vero, Potentiorum, est ille hoc loco, qui respectu emphyteutae, qui possider, est moltò potentius sue genere, sue stirpe, sua iurisdictione, sue tatione fori, ac mutatione. Quae resolutio colonat prius huius regni, quae solet apponere in concessionibus clausulis, quod non possit nominari ad emphyteusim quicquam maiori conditionis, quād sit ipse accipiens. Quod si potentior ex aliquo casu vocetur à lege ad emphyteusim, quemadmodum potest fieri in eo, qui præscriptione obiuvit, non potest expelli à posteriori et vt notar. bene Socin. lib. 1. conf. 166. num. 44. si legitime præscriptio sit. Quod si filius vel literis, vel dignitate aliqua potentior sit, non remouebitur ab emphyteusim descendente à parte: neque enim potentia dicti potest quād patet: Titianellus in princip. I. si enqnam, C. de rer. donat. num. 17. multus ibi citaris. Cott. senior conf. 61. vbi ponit exemplaria in filio Clerico. Cephalus lib. 1. conf. 161. num. 16. Et Guiliel. in cap. Regnum. verbo, mortuus utique, in 2. num. 5. fol. mīli. 395.

Sed quid dicendum de concubitis clericis, potestine ab eo nominati ad Emphyteusim? Respondeo non possit doctissimus Gonçalvus Vaz Pinho in L. sed sciendum, col. 4. ff. Ad Trebel. & Turlus in Lex folio, s. sequitur regum, num. 1. codicē. tū. ex traditio à Baldan. Ambent. si quis ruinas, col. 2. in princip. ann. vers. viderim credo, dicente non posse quemadmodum stipulati Ecclesiastici emphyteusim pro se, & concubina sua, quamvis possit pro se, Idem Palarus Rub. in rebris. de donat. inter vir. & ux. 5. 6. num. 8. vbi dicit ex Bald. non posse Amatium pro sua concubina acquirere sibi, & illi, emphyteusim Ecclesiastica; quia non licet in loco honesto in honestas personas collocare: si vero non sit emphyteusis Ecclesiastica, potest pro se, & pro concubina capere, ac proinde potest concubinam nominare: ita Bald. & Palarus d. num. 8.

Nec obstat dicere clericos teneri seruiria solvere concubinam: quia id negatur, neque hæredes clericorum, siquaque fuisse fiduciari refutatur. Gam. decisi. 16. & colligitur ex doctrina eiusdem decisi. 18. Cibed. p. 1. decisi. 1. 6. vbi tradit non posse concubinam Clerici petere ab eo metcedem operatum, quas illi præstitt, quod ita fuit iudicatum sapienti ait, & quod denegatur

Disp. IX. De nominat.emphyt. §. XX. 385

denegatur actio vbi versatus dantis, & accipiens
turpius, l. vbi autem, l. si ob turpem, ff. de conditione.
ab turpem causam, & in parte aucta tuteprudens me-
llor est conditio retinetur: Palat. in rubric. de da-
mar. inter curiam & exarum, §. 39. num. 6. vesp. ex alio,
Gomec. l. Taur. jo. num. 68. dicens posse Ama filium
donare sue concubinæ, valerique donationem,
per l. afflentem, ff. de donatione, & ibi Gloss. Bartol.
& communiter Doctor. test. in l. donatione in con-
cubinam, evidens, competitque concubinæ dato-
rum reseratio, & actio promissione; sic Bartol. con-
tra Gloss. m. d. Afflentem, Anton. Gopel. d. mon. 68.
quod procedere ait in homine præclaro, non verò in
militi, neque in Commandante sancti Iacobi, &
sancti Ioannis, & familiis, neque in Clericis, qui
sunt milites celestis militiæ. Quod quatuor id
videatur habete locum in foro extero, in quo hu-
milius modi mercedem non debeti pro servitio præfili-
to durante concubinæ tempore, in foto con-
scientia aliter dicendum videetur tam in milite,
quam in Clerico, in vitroque enim per ratio vide-
tur inesse: quoctua omnes scutitum tam militi,
quam Clerico exhibunt a concubinis esse solue-
dum; quod ipse exhibuerunt non tangunt con-
cubina, sed tanquam domestica famula. Similiter
et possunt ipse retinere omne id, quod tanquam
iustum primum pro sui corporis quæcula recep-
erunt; donationes vero liberales, ac gratuitas nol-
lo modo possunt ipse neque in foto conscientia,
neque in exteriore restringere: cum in fautorum mi-
litum scutitum, omnes ab ipsis facte donationes
huius sint: p. l. 1. C. de donatione, iuxta virorum
& uxor. ut tradidit Molini. Theolog. tom. 2. de iustitia.
diffus. 275. ad fin. vesp. iuxta occidente corrum, Ga-
mali. d. l. 10. Taur. num. 68. vesp. seculi verò in mil-
iti, vbi idem ait de Clerico, secundum Bartol.
quem sequitur in L. inde ipsa, §. miliet, ff. de milie.
v. Taur. & Glossa ibi, & Sribentes, posseque
hæredes militis, & Clerici requiri sic ab ipsi do-
nata concubinis, secundum Gamali. d. decif. 18.
vesp. hæredum. Itaque, competitè repetitione domi-
nari verius videatur. Neque obstat Accretum, de
quo Cabæa. p. 1. decif. 16. num. 4. Quoniam id pro-
cedit in suo extero, non verò in foto conscientia,
in quo dicimus debeti salarium pro servitio
etiam turpiter exhibito, & pio delicto illius com-
milito, postquam commissum est: quia etsi quid de
scertus, seu veritatis, non tollit esse pectio exili-
abilis; non quatenus malum, seu peccatum, sed
quatenus delectabile, vel ratione laboris, seu peri-
culi, quibus se exponunt delinquentes. Vnde certi-
tum, spectato iure naturæ, ablique villa iniustitia,
& obligatione restituenda, præcepti turpem can-
sum poli accepti premium moderatum: ita D. Tho-
mas 1. 2. ques. 31. art. 7. Caletan. ibi, & ques. 61.
art. 5. ad 1. Adriani. de restitu. 9. Oriens alla quaestio,
an impensis. Pandion. cap. quia pligrim, de immo-
rante Ecclesi. min. 1. Sot. de iustitia. 4. ques. 7. art. 1.
ad 2. Conatr. Regul. pecuniam, p. 2. §. 2. num. 1. &
Biquart. In summa cap. 17. 4 num. 50. quibusque Coutar.
et erat non posse Index per ferendam iniustam, senten-
tia quicquid accipere: Sed minus bene, cum op-
positum sit commune. Vnde iura que reditent nullos
contra facta de turpi, vel loquenter ante tem-
turpem partitam, vel in foto extero: in interno
vero ablique illo peccato post rem turpem com-
missum possunt petere delinquentes, saltem extra
iudicium: vide Molini. tom. 1. de iustit. diffus. 94.
1. conclusi, cum sequenti, vbi tradidit doctrinam
confirmat.

Sed quid dicendum quando emphyteusis fac-
tit nominandi pro quibus dederit, seu cum potesta-
Frage Regim. Christ. Reipubl. P. I.I.

te nominandi quem voluntis, seu quæcumque volun-
tis, potestine emphyteuta nominare inhabiles? Repondeo negatiu: proinde nec potest nominare spatum, vt dixi; neque formam quinquegen-
nari nobens, maritum; secundum legem Regiam lib. 4. tit. 10. in fine, lib. 1: Etendo bene em que aia de
nomen, non pedera o marido cum quem ali em est
idædo casar: quod si nominaret, actus est nullus ex
dictio non poterit, quæ nullitatem inducit, ex
l. nemo potest, ff. de lega. t. quia hac potestas no-
minandi refertur ad habiles, & non prohibi-
tos; namque omnis concessio, seu potestas nomi-
nandi debet intelligi secundum naturam rei de qua
agit: Alexand. conf. 106. num. 3. iuncto princip. va-
lam 4. Roland. lib. 1. conf. 3. num. 14. & 16. Cum ergo
spatium, & quinquegenaria fine de prohibitis,
ne ipse potest nominari, nec illa nominare vi-
tum, cum quo in ea zetate contaxit, contractus
enim emphyteuse existit personas habiles, & non
prohibitos.

Nihilominus notandum formiam quinquegen-
nari suum vitum posse nominate, si filios, aut
descendentis non habentur tempore contractus:
sic te doctissimo Bartolo. in Remissione ad 4. lib.
tit. 10. ad princip. num. 5. confuluit D. Antonius
Franciscus Beauzze: quod etiam dic si filios ha-
beat, inespaces tamen succedendi; cum non ha-
bete filios, vel habete, sed inespaces, idem sit: ex
traditis à Bartol. in L. 1. fin. num. 1. ff. de bonorum
potest. Sic etiam si filii extinti, sed consentiunt
nuptias maternis: ita Boëc. decif. 46. num. 6. Petri
Pechi. de testament. coniugium, lib. 4. cap. 10. Suffra-
ganei Gloss. verbo, capitulum, in Ambent. de non
elite. secundum sub. §. 1. gloss. 1. In illi casibus potes-
tis formia quinquegenaria vitum suum nomi-
nare; secus si filios habent, aut descendentes
espaces, qui nuptias maternis consenserunt nul-
latenus præliterantur; sed solum tertium illi po-
test relinquere, vt lex Regia ibi, d. tit. 10. dif-
ponit: extera verò bona alienata nullo modo
poterit.

Quod si prætermis liberis, & agnatis mulier
quinquegenaria maiorem nominet, nulla est no-
minatio ipso iure: ex l. Regia refertur lib. 4.
tit. 10. §. 5. fin. Nas potesta nomen o marido cum quem
em est idædo casar. Quæ verba asserunt formia
potest nominandi si aliter faciat: per Sriben-
tes in l. nemo potest, & emphyteusis in mutu-
libus nominata, sicut cetera bona alienata pro-
hibita à quinquegenaria ad filium pertinebunt: ex
regula: Luctum, quo quis spoliatur, et conce-
dendum illi, cuius factio ab alieno est: per text.
in l. si legatorum, C. de legat. & in l. posse legatum,
§. auxiliare, ff. de his, quibus ut indigne. quæ docti-
na est vera secundum Bartol. in l. 1. 6. videndum,
ff. ad Terrellian. Iason in l. col. fin. num. 6. vesp. Li-
mitaria, ff. de his, quibus ut indigne. & in princip. Iustit.
de alieno. Baçca de mulier. filiarum, cap. 3. 5. num. 6.
& in fauorem filiorum prioris matrimonij inter-
dicta fuit formia quinquegenaria nominatio in
secundum matrem, qui ob descendentes fuit ex-
clusus. Quocida filii debet adjudicari emphy-
teusis in matrem alienara. Quod si filii non ex-
tent, potest dici; si filii defectiunt post nuptias
contradas, emphyteusis pertinet ad proximiores
agnatos sicut cetera bona quasi à lege vocatos,
& hæredes institutos in duabus partibus bonorum
quinquegenarij. Verius tamen puto si emphyteusis
est de nominanda aliqua persona, nominato ad illam
marito inutiliter expedita emphyteusis, &
ad dominum directum reveri, pertinet ac si ne-
mo ad illam esset nominatus, secundum leg. Re-
giæ

glam lib. 4. tit. 16. num. 2. quia idem est non nominare, ac nominare nulliter, sed quod actus nullus non est actus, & pro non factu habetur, text. in lib. cui. §. 1. ff. de operibus. & proprieitate testamentorum nullum non est testamentum; l. 2. §. 1. ff. *Item mad. testamentorum*. aper. & exhortatio nulla non est exhortatio; *Lam. parvus*, §. non quatuor, ff. de bon. pess. contra talul. Sie in nostro casu cum nominatio pro maritino fit nulla ipso iuste, censetur quinquegenaria decessisse nemine nominato, & consequenter expitasse emphyteusum, ad dominumque revertri: *Cald. de pess. eligend. cap. 1. n. 5.* nisi dumus volunt maritum ab uxore nominatum ad emphyteusum admittere.

8. Addo interdictum esse potestatem nominandi quinquegenaria maritum, si quando contraxi, etas illa erat completa. Iem si quando contraxi filius habebat; quid si eo tempore filios non haberet, non procedet lex Regla, dicit. tit. 105. *verbis*, tendo filios. Quae qualitas debet verificari tempore celebrari secundo matrimonij, ex l. in delib. 4. ff. extraneum, ff. de novellis. *Snares de Pax in praxi tom. 1. part. 7. cap. unius. num. 97.* Item quāmuis tempore matris fuz iam non haberat filios quinquegenaria, non poterit proinde nominare maritum, quia fatus est eis habuisse tempore, quo nupsit; quorum respectu illi fuit prohibitum nominate ad emphyteusum maritum, & cetera bona alienatae; & sufficere adimplente conditio ut nominate non posset, liget ex post facta eorrexit: sic *Bacca de non melior. filiis. cap. 10. num. 7.* sicutque explicat leg. Regiam lib. 4. tit. 105. §. fin. *Cald. Petreita de nominar. quatuor. 16. num. 11.* obliterandam esse, est, filii post contractas noptias secundas mortuorum: quod multo ante predictum Soeini Nephos lib. 1. consil. 3. 3. Mandolus in reg. *Concellari. 3. 4. num. 54.* Molina lib. 1. de primis. cap. 6. num. 16. & Mench. de successione creat. §. 27. num. 10. Proinde maritus ab emphyteusus propter filios extantes semel exclusus, & perpetuè manet exclusus, quamvis filii quinquegenaria postea constante matrimonio mortui sint: ex regula; semel exclusus, perpetuè reputator exclusus: secundum cap. 1. §. quin etiam *Epi. Episcopum, vel Abbatem, in feude, & ibi Affiliatus num. 14.*

9. Difficultas esse potest an maritus possit nominare uxorem quinquegenariam, cum quia in ea erata contexit. Respondeo non posse, si filios, vel descendentes habeat: quid est certum quando tam feminam, quam ut habent bona emphyteutica nominationis, ex regula correlatiuorum, de qua in l. tit. C. de inedit. viduit. Quid probatur ex privilegio uxori concilia, quod eo ipso conceditur marito, & è contra: *Innotant. in fine, & ibi Scribentes, ff. de re indicare.* Item quia in favorem filiorum Lex Regia induxit non feminam go. annorum numeris possit matrem ad bona sua emphyteutica nominare. Quae ratio habet vim tam in feminis, quam in viris: sic Cabed. part. 1. decif. 114. hoc ille sit quinquegenarius, siue non. Quid si mulier non habeat emphyteusum ad nominandum, vit autem habeat, poterit vir nominate uxorem quinquegenariam; siue se videlicet iudicatum restitatur Cabed. decif. 114. num. 18. conclus. 3. Ex dictis constat secundum d. l. Regiam lib. 4. tit. 105. nam posse mulierem quinquegenariam ultra tertium suorum disponere de duabus partibus bonorum suorum in favorem, sicut etiam non potest vir nisi de Tertio; sive quinquegenarius sit, sive non? Tertium autem potest viceque coniux relinquere cui voluerit, quia non prohibet lex nisi censuremationem in duas ab patribus, Tertium vero potest feminam

maritum, seu maritus faciendo relinquere. Cabed. ibi, num. 1. *Gam. decif. 120. num. 4.* Communicatio autem in duabus partibus illis duntaxat interdictitur, vt bene nos. *Curt. jun. cons. 6.* vbi id te soluit de statuto prohibente ne vir aliquid uxori relinquat: quod sit inciligendum etiam de uxore volente relinquere maritum, ne possit relinquere; aliter inies socios non seruaretur equalitas. Denique si mulier quinquegenaria nihil habeat in bonis communi- cabile, at maritus habeat, poterit vir communica- re uxori, qualis esse sociam in bonis mariti redi- dunt in utilitatem filiorum: sic Cabed. ad fin. decif. 114. sed ego dubio, vbi hinc posse quinquegenariam subvenientem, si haberet bona emphyteutica nominationis, nominare quemlibet extraneum, eo quod Lex dicit. 105. duntaxat prohibet ne maritum nominaret, illomque reddit inhabilem ad nominationem ac- quirendam.

§. XXI.

Vtrum bona, & quae quis emphyteutica possidet, presumantur esse allodia- lia, an emphyteutica, & an teneatur emphyteuta edere instrumenta domino petenti illa.

E P I T O M E.

1. *Bona omnia presumantur libera confiditatis origine bonorum.*
2. *Maxime in dubio.*
3. *Primum cubare castro fendi, an eneatur fru- date?*
Vix quisque meū presumat possidere iure proprio quam alieno, non vobis.
4. *Confiteam bona allodialia vobis fusi in regista bonorum emphyteuticorum.*
5. *Negare Allora bona esse emphyteutica, domino in- cumbit probare.*
Ese dominum tuum territori, non arguir esse domi- num omnium bonorum, ibidem.
6. *Si dominus agat postmodum remedium sibi res emphy- teutica.*
7. *Si ergo agat postmodum teneatur dominus demonstrare bona pro quibus agit, non ead.*
8. *Confessio quod sit emphyteuta, innuit omnia bona esse emphyteutica.*
9. *Opposicium ratione est probabilitas, quoniam non de- monstret pro quibus agat.*
10. *Quid si prescipiatur emphyteuta sub confessio edere scripturas?*
11. *Quid si procedatur via inquisitione ab ipsius informa, non teneatur edere.*
12. *In quo casu Rem teneatur edere scripturas.*
13. *Idem si fuerint est scripturas a Cabellione.*
14. *Diversamente manifestare si monasterium caret clas- sifica nullificante.*
15. *Exclusio eius quando dominus agit de lucro ca- pienda.*
16. *Instrumentum meū expensis deducunt de nota, non teneat tradere.*
Neque quando datur praescritio completa.
17. *Item teneat possidere edere, quando instrumentum est proprium illius, qui obivit monasterium, nisi pagauerit ex hoc incurra notabile damnum.*
18. *Non teneat cellia, barare, si inde sequatur gravis damnatio.*

18. *Moritorium contra manifestantes, quos obliget?*
 19. *Quamvis causae sunt in se ad præcipiendum sub censura et scriptura exhibeantur.*

1. **P**ats negant ex eo probati potest quia omnia præsumuntur libera si quidem est origines, ac statum primum bonorum, nisi probetur aliqua feruitus; & isti præsumptio libertas transmittit omnes probandi in aduersarium: *sic Bartoli in l. prius, vers. venis ad territem partem, sicut de non oper. num. 2. quoniam conf. 4.5. princip. fin. vol. 1. Pan. conf. 10. vol. 1. & conf. 2. etdem vol. num. 9. Alciat. conf. 491. circa fin. Cephal. conf. 168. num. 9.4. p. 172. n.7. & 205. s. princip. Chal. faneus conf. 66. num. 2. Socin. Iun. conf. 15. n. 3.1. vol. 2. & Rol. conf. 81. vol. 1.*

2. **I**tem in dubio bona præsumuntur allodialia, & non feudalia, ut i. Ioan. And. & ali. in cap. num. de iure in. Alex. conf. 1.19. s. princip. vol. 1. & Scribentes in cap. finis in verbis respondere, de iur. id est præsumuntur libeta, nisi alius probetur vere, aut præsumptio: ut notarii Doctores in cap. 1. rit. si de feud. fuerit conuersus inter mascul. & femin. de benef. Bald. in l. Libertas. in princip. ff. de stat. bonis. & probat, quia tis emphyteutica dicitur habere quandam feruitus, telle Glossi, in l. si eximis, s. si ususfructus, in verbis, operis, ff. de ususfructu. & Bald. in cap. 1. circa ultimum colosus. in princip. 5. e contrario, de inuestitura de re aliena facta, & qualibet res præsumuntur libera, nisi de feruitute probetur, l. ultima, C. de servis, l. finis. ff. eod. Actio ergo debet probare contra emphyteutam negantem tem esse emphyteuticam, & probatione deficiente non obtinebit, etiam si nihil probet Reus concordus: l. fin. C. de re vend. Ius corpus, s. competit ff. s. s. verudit, per regulam. Actio non probante, Reus est sibi præveniendus late tradit Alex. conf. 19. vol. 1. Unde quod prætendit feruitus alicui tis inesse, haber contra te iuris præsumptionem: quia stat in constitutio præsumptio, nempe res omnes esse liberas: l. ultima, C. de servis. Nam allodium dicitur quod à Deo duntur et recognoscitur: bona vetò emphyteutica à dominio directo recognoscuntur: iul. Clst. 5. emphyteutis, quaeff. 49.

3. **N**ec obstat illud quod dicitur; Predium coherens easlo feudali præsumit feudale, cum accessum sequatur naturam principalis. Quia hoc non est videlicet verum, quia multa etia sita sub territorio feudali, non proinde pertinet feudale, sed libera, ut post alios tradit Iason in l. finis. num. 41. ff. de non oper. num. Menoch. conf. 1.4. vol. 4. art. 1. Imò nec res contigua feudali præsumuntur feudalis, ut si Bald. in d. 1.5. e contrario, n.2. legatur Hesron. Montan. in tract. de finis regn. c. 96. Que sententia fortius procedit in prædis rusticis, quae de se sunt libera, ut in scriptis respondeat Crater. conf. 652. n. 14. lib. 4. Roland. conf. 46. n. 44. lib. 3. quia vnuquisque magis præsumunt possidere iure proprio, quam alieno, s. finis famili. 5. dñi. vers. idem principes, de lega. 1. vbi Angel. nō erige præsumit qui possidere ut. Vafallus, atque ita nomine directi domini: l. male agitur, vbi Bartol. C. de prescriptione rigiora, vel 40. annorum, sed nomine proprio: Alex. conf. 13.6. lib. 1. Quid si contingat multa prædia his vicina particularium personatum esse quidem libera, non subdita; facilius bona, de quibus dubitator, sequentur etiam naturam bonorum libertorum: sic Isernia in d. cap. 1. de inuestitura de re aliena facta, & ibi Aliudius num. 1. Bruni. conf. 127. art. 7. vers. quod si aliam, & terram, & Natta conf. 5.4. num. 34. & a fortiori id procedet si in finibus illius territorio emphyteutis maior pars bonorum est allodialis: ut residuum erit allodialis; ergo & prædia, de quibus contendunt sunt allodialia; sic Af-

flictus & Natta prelegati, & Aliudius, in d. cap. 1. 5.2. contra, num. 5.

Suffragato non esse registrata in registo prædictum emphyteuticorum, vbi extera bona sunt scripta, igitur non sunt nisi allodialia: ita Roland. conf. 81. num. 50. consequentib. 1. Natta conf. 46. num. 9. & probat Crater. conf. 111. num. 14. Quod quando bona aliquae non reperiuntur inter reliqua collectis omnibus registrata, præsumuntur libera ab eo nonne: nam subiecta oneri solent registrari. Quibus accedit Barbat. conf. 18. num. 38. vers. inde in proposito, lib. 1. Bruni. d. conf. 127. col. 14. vers. quod si undecim, & Aliudius. d. cap. 1. num. 67. ex quibus causis feud. amittuntur, & bi air bona registrata iuter feudalia, s. feudalia præsumptione: non registrata verò, non præsumi feudalia. Proinde Actio in specie probare debet possessiones illas pertinente ad bona emphyteuticas, & non fuisse registrata ex ignorante vel ex malitia, vel ex errore: Alek. conf. 1. m. 1. lib. 4. Crater. conf. 192 col. 4. & Natta conf. 41.1. col. 1. & scribit Iacobinus in rubric. ff. de rei vend. n. 13. Addo, si emphyteuta habens predium emphyteuticum communiam fundo libero, alienat virtusque, & dominus agat ad emphyteuticum tanquam alienatum abique suo consentienti, tenet dominum ostendere quale sit predium emphyteuticum, alias succumbet equum Bosilius in tract. causar. crimin. s. de princip. num. 147. Roland. d. conf. 81. m. 17. lib. 2.

Item si quis neget bona esse emphyteutica, dominio incumbet probare illa pertinente ad emphyteuticum, ap. ultima de leg. Corradi, hoc enim est fundamentalis intentionis, sed affirmans probare debet: *Lei qui ff. de probation l. Alter quod affirmat, C de probatio.* & præsumptio stat pro negante bona esse emphyteutica, quoniam emphyteutis sit species quedam feruitus: *Si tibi bona, q. ultima ff. de lega. 1. quilibet autem res præsumuntur libera, nisi probetur feruitus; l. ultima ff. de servis.* Bartol. l. 1. prim. n. 42. ff. de non oper. num. Ripa resp. 10. n. 4. & n. 5. de iur. emphyt. vol. 2.

Sed quid si dominus directus sit dominus totius territorii. Dicendum est ex eo non sequi esse dominum directum omnium prædiorum, que sunt in eo circuitu, quia bene potest quis esse dominus territorii quoad iustificationem, non verò dominus directus singulorum prædiorum: Imperator est Dominus totius Orbis. de precatio ff. ad leg. Rhod. de iust. carci tamen dominio particularium fundorum.

Quid si dominus agat possiditio aduersas emphyteutam, siquicunque in possessione recipienda canem, & enebit emphyteuta solvere & index conferuabit illum in sua possessione: Specul. de lacas. nunc aliqua, vers. 6.1. num. 80. Quid si dominus agat petitionis aduersas emphyteutam, ceteraque illum expellere ob non solutam pensionem, temebatur dico demonstrate bona pro quibus agit: quid si non demovit bona pro quibus agit, nec causam quare agat: fucumbet. Ripa resp. 10. n. 8. vers. rego vero, de iur. emphyt. vol. 2. Menoch. conf. 1. 1. n. 9. Bald. in cap. 1. n. 2. de vafal. qui cum conf. Latib. brevif. alien. & confit ex l. qui accusare, C. de eadem. & ex e. 1. s. Eccl. benef. Si verò emphyta neget se tem emphyteutican possidere, dominus directus teneret probare ius emphyteuticum: quid si prober, priuabuit iure emphyteutico proprius negacionem suam Angel. per testimoniis in l. ultima. num. 1. de rei vend. Ripa d. resp. 10. num. 8. & resp. 1. num. 7. de iur. emphyt. Cald. Pereir. de emph. cap. 13. num. 1. ad fin. vers. idem in emphyteutica: regale tem emphyteutican, & consilio de moratoria, vbi ait amittere possessionem: ut resoluat etiam

Mantica de tacit & ambig.lib.22.11.20.m.11. & Surdus de gemitu.sit.9.q.26.m.7.

- 7 Sed queritur quid descendunt quando emphyteuta fuerit se esse emphyteutam. Respondeo esse presumptum pro domino quod omnia bona ipsius emphyteutam sunt emphyteutica: argum. i. phr. lib. 1. de act. pl. Apoc. sum. 2. C. de fide instrum. & in l. qui ex falso, num. 6. C. de transact. Specul. de loca. §. mnc. aliqua, vers. 62. num. 79. Ideo si emphyteuta agit causa dominum ut ostendat sibi tem. pro qua pensio solvit, potest dominus responderet pro omnibus possiliis ab emphyteuta. Imo emphyteuta ratione communis utilitatis debet domino edere instrumentum concessionis emphyteutica: vt nota Bald. in 1. Prater art. fin. 4. 1. ff. de edend. in princip. & in l. instrumenta, num. 7. de fidem. conf. & apertus de emphyteuti, cap. 12. 5. num. 1. vers. 5. & 7. & 8. & 9. Excepit prout nisi iure se non habet, nec habuisse instrumentum, restit. Bald. in dcl. 1. Prater art. §. 1. num. 1. vers. tertio nota, ff. de edend. & probatur ex l. 8. tit. C. de fide instrumento. Secundum exculcat ab edendo instrumento, cum negat se emphyteutam, quia negans non tenet exhibere instrumentum ad fundandam intentionem Actoris; i. qui accusare, C. de edend. Nihilominus si emphyteuta non potest demonstrare pro quibus bonis pensionem soluit, non proinde presumendum est omnia bona esse emphyteutica: sic Raphael Fulgos. conf. 22. 7. num. 1. Afl. & c. in cap. 1. num. 26. vers. sed ut antiquitatem, de controversi, inter sum. & mecum. recurrentum est prius ad conjecturas. Nam ita prælia luna magna, pensio vero modica, presumuntur non soluisse pro omnibus bonis emphyteuti: sic Bald. cap. 1. 9. sub num. 1. vers. si autem nec si perib. lib. 4. Item recurrentum est ad instrumenta, Decius conf. 1. 8. num. 1. vers. 1. per instrumentum, & tales instrumentorum dicuntur incognita: l. emancipatio, C. de fide instrument. Quando vero nullum superius instrumentorum, debent adhibeti testes antiquissimi, si qui reputantur, qui deponant de fama, cuius in contrarium memoria non extat; l. si arbitri, ff. de probat. & huc fama habetur pro veritate: que sententia placet Fulgo dcl. conf. 22. 7. num. 1. in fine, post Bald. in 4. 1. §. Vafolus, num. 9. si defend. fuer. controversi. Sed neque vero iudicio argumentum de pensione solienda pro rebus magois concordit, quia à principio solent res magnas traditi in emphyteutum pro exigua pensione praestata pro recognoscione dominii dicti, vt Bart. in l. t. num. 4. de iur. emphy. & in l. si mibi, & Titio, num. 4. & 5. de verbis. obligas. Cum igitur dominus directus aliquando pro exigua pensione soleat res magnas coecidere in emphyteutum, non possilius certò ex quoaritate, & qualitate pensionis colligere conjecturam probabilem ad consequendum quid, & quantum tradiditer dominus in emphyteutum: unde quando constat volumen dominum concedere in emphyteutum, vel de hoc est probabilis conjectura pro modica pensione, omnes illas possessiones, dicendum est totum patrimonium esse emphyteuticum: secus si non si probabilis conjectura, nec praesumptio de hoc: vt ex traditi à Ruyno conf. jo. num. 18. lib. 1. & Nata conf. 1. num. 6. deducatur: & in dubio index potest designare aliquam saltem possessionem certam, eamque Ecclesie obligare pro solutione pensionis, que nec sit deterior, nec melior, vt vult etiam Raphael Fulgos. conf. 22. 7. num. 1. & 2.

- 9 Sed quid si emphyteuta habeat scripturam emphyteuticam, & præcipit sub censura latz sententiam eam exhibere? Dico primi, si præcipitur vt ille qui suratus est instrumentum alienum, seu

illud deriner sine timore Dei, non obligate eos, qui prudenter abscondunt proprias scripturas, quamvis illi contineant etiam aliquo modo illas aduersari colligantur: Enique de censor. lib. 1. cap. 8. In princip. Nauart de sentent. excommunicar. conf. 1. 8. in 2. edit. num. 3. post Philipp. Probum cap. 2. de confit. lib. 6. num. 9. vbi ait non esse menem monitionum mandatis includere parentem aduersum, neque illos, qui petendi contulij gratia id fecerint, quia pars non tenet ministeria arma aduersaria contra fe, ex traditis à Feilio, in cap. si dubius, cap. fin. de appell. Ratio colligatur ex fine monitionis, qui est, vt qui detinet scripturam exeat à peccato, & reddit dominum no id, quod iniuste tenet: per te in te nos. de indic.

Dico secundum, si monitoriorum fecerit ablutum, vt quicunque tales, vel tales scripturas, de tali, vel tali causa, seu negotio haberent, cas quamprimum intra sex dies declareret, & ad hoc procederet via inquisitionis abisque infamia, seu semplena probacione, non manifestam non ligati excommunicatione, quamvis sint patrum alieni, hoc est, quamvis fini communes scripturae virtute parti, non generetur Reus manifestate scripturam parti aduersus vitium, sive ex quod manifestet, erat, sive grave periculum, aut amittit verum solum ius: probatur ex cap. 1. de probat. vbi ait Gregorius IX. Reus non esse cogendum edere instrumenta Actori, quae habet apud se, cum id sit enim tradere adulterio contra te: Decius ibi id sumat, num. 12. Bald. in 1. ff. de edend. & Anton. Gabriel tam. 1. lib. 9. verbo, instrumentum, Enique cito num. 1.

10. Dico tertio, quando Actor habet ins., & probations post causam iam inceptam, & per monitionem inalates, & fortiores probations consequtae curat ad vincendum, teneri in hoc eas Reum edere scripturas, seu actus indiciales apud se datent, sive instrumenta sive aliena, sive communia; ita Decius in d. cap. 1. de probat. num. 60. vers. 5. Auton. Gabriel supra, ed quia sicut Reus semplena probacione concubitus tenet sacerdoti verum, in hoc eas semplene etiæ tenet exhibere scripturas. Sed verba est non tenet Reum manifestate instrumentum si ex ea manifestatione, aut traditione illi subficiatur grave damnum in iure suo, vel in expensis, vel inde frequenter contra ipsum versiones in lite: nec potinde inuerter excommunicationem, quamvis non detegat instrumentum sive processum iudiciale: sicut testis cum graui suo damno non tenetur respondere excommunicationi: Cordub. cap. 63. ad fin. Nauart, in marginali cap. 2. num. 10. Bald. receptus in cap. cum numeris, de refut. Sotus de regend. secret. membr. 1. graef. 6. dcl. 5. & a fortiori excusatibus, si non habet nisi transiumpsum: quoniam transiumpsum non plenè probat in iudicio: Amb. p. quis, in alio, C. de edend. Enique d. c. 1. 8. num. 1. & in comment. littera G. & litera L.

11. Nihilominus si Reus apud pretinet instrumentum adiunctivam, quod suratus est à Tabellione, vel ab adiutorio, eam quod coextendit, incurrit censuram, non tradendo illud, vt possit resarciri damnum per industria illatum: sicut enim Notaris tenetur tradere partibus scripturas ex officio: Decius in d. cap. 1. de probat. num. 34. Sylvet. verbo, Tabellio, Litera, & Confessio delicti, §. 1. & sequens. Secus vero si instrumentum bona sive possidente inchoaoit, tanquam aliquo modo proprium, sicut statim iustitia quacum conferente fas est, esto, differat, seu retineat solutionem debitum: quia non tenetur cum amissione justi statim reddere debitum: sic Dius, Antoninus 1. pars. sit. 1. cap. 8. Nauart cap. 17. num. 57. ad fin. Similiter in nostro casu, quia non potest id commodè facere, per l. nuper præcise,

Disp.I X. De nominat.emphyt §. XXI. 389

procuso, ff de verbis significatis cap. faciat, 22. quæst. 1.

Ille autem dicuntur commode non posse, qui non
potest sine gravi damno suo, aut suorum: Nauart.
supra num. 16. Non tenebatur item manifeste
scriptae, si forte Monitionum non continet clau-
sulam iustificatiōnē, nimisrum, si dicat, quod tertio
mens hac, vel illa instrumenta, manifeste sub ex-
communicatione latet sc̄entia: quid si quis ha-
beat causam iustitiae non patendū mandato in
monitorio contento, accedat causam allegaturus iusta
terminus conuenientia in Monitorio: unde vnde
et lausula non fuet in illo inferia, non ligabit moni-
tiorium: ita Probus in cap. 1. num. 17. de confessione.
lib. 6. in additione ad Leon. Menach. Nauart. in pro-
l. lib. 1. cap. cincuagesima, de referenda, vbi decidit ce-
futuras lataas à Iudicibus per p̄cepta de aliquo con-
dando, vel faciendo nullius esse momenti, nisi conti-
nent clausulam iustificatiōnē, per quam monito-
riū resoluuntur in simpliciter citationem, iuxta
Gloss. in cap. ex parte, de verbis significat. Et in I de pa-
pilo, §. meminimus, ff. de noni operi manus. Idem Nauart.
de conf. 8. n. 2.

de censor. a. p. cap. 5. diff. 4. dub. 1. tradit tamquam certum, quando instrumentum est proprium illius, qui obtinuit monachorum, & non est possidentis, teneat possidenciam sub censoria illud manifestare, eo quod remebatur ex iustitia id facere ante iudicium processum, tenerique ex ea occultatione ad damnum reverendo domino illius, post Sylvestri verbo salutaris, p. 3. Luminat camen Anula, nisi instrumentum sit possessum booo fide, & ex ea manifestari posse possidentis incurrit in graue damnum; quia in hoc casu non remebatur edere instrumentum, licet feratur excommunicatio. Vega lib. 3. cap. 61. Opinatur tamen Aulla si tam dominus, quam possident scripturam magnitudinem decimam patiantur, dominus scripnare, & illa non apparat; & possident illam ex manifestatione illius, tenevi possidentem illam manifestare, non obstante suo gravi danno emergente ex manifestacione, quia melior debet esse conditio domini scripturae: sicut cum etreditor ex dilatione debitum patitur notabile detrimentum io bonis suis, tenebit debitor dare operam etiam cum graui danno suocum boootrum, ut debito solvatur, quia in re pati etreditor debet preferri debitori.

Ego vero in hoc eam opinor verius non incorrere in censuram, possidentem bona fide scriptum esse, si non manifeste ob graue damnum, quod patitur; quamvis dominus scripturae quale reuera damnorum patiarer, ex ea occultatione, modo non manifestans sit per artus refascente damnum illucum domino in illa occultatione. Probat, quia iste possidebat bona fide tem alienam, & forte iam praescripsit, & quemadmodum qui statim suum iustè acquisitum confitetur cum bonis partim iniustè quæsitis, non tenetur redire bona iniustè comparata cum graui detimento bonorum iustè quæsitorum. Aula *spernit*; sicut in noctis calo non temebitur bona fide possidentis scriptum manifestare eam cum graui danno; quod tamen pro eo, qui per fraudem subfictum illam, non admittit. Placet tamen quod illa Aula tradit, scilicet per fraudem scriptum in instrumento, & non manifestamente proper graue damnum vitandum in pecuosis, eo damno cefante, tenet domino scripturae satisfacte, quantoniam valebat spes vincendis liitem, ad arbitrium bovi vici. Si dominus ex illa occultatione causam perdidit, licet in eo, qui non solus debitum ereditori, ut damnum proprium evadat, teo et creditor ad intressu ex teradista solutione: *Calet.* a. 2. *quæst.* 62. art. 8. quod est retum, quando debitum fuit taliter iniustè contradicatum: *Aula ad fin.* 1. *conclavi* fol. 71.

Ex dictis sequitur summatio, testem etiam interrogatum non tenet respondere, si ex suo testimonio sibi imminet gravis damnatio. Item nec Iudicium Ecclesiasticum possit obligare ad manifestandum instrumentum sibi excommunicatione, nisi in illo causa, in quo si possidens est, manifestus, posset cogere illam iudicem secularis; & in illo causa non renetur iste in foto anima, seu in conscientia cum graui damno vita, vel bonorum patre iudici sacerdotiatus quia leges non accipiunt eum tanto detrimento. Deinde si quis non accepit scripturam per vim, vel fraudem, sed bona fide possidet, & probabilitate credit, quod si illam exhibeat, pars contraria per exhibitionem illius, & ius suum defendat, & ipsum gratis ex vobis iniuste clera alia bona legitimè possissa, per teque ab ipso & titulum coron, quem non habet, vel quia amilis, vel combustus est; non renetur talen scripturna manifestare: ita Corduba, in summa, quæst. 6. 1. Sicut in 4. digl. 22. quæst. 1. art. 1. post conclus. 4. in 3. causa ibi posito, & de infra. 1. lib. 5. quæst. 3. art. 3. fol. 422. K. p. 2. Selenst.

Iam verò si emphyteuta occulet instrumentum
uis expensis scriptum , &c , ut dicitur , de nota eius-
ius, iustè illud retinet , & domino directo canonem
suum singulis annis , nec damnum illi infert , non
metur manifestare petuntationem fortè factam à
uis predecessoribus multis ab hinc annis incon-
tento domino , quia instrumentum publicum conti-
nens alienationem , licet in eo non fiat mentio lo-
cumnitatis requizitus , non probat eam non intere-
sse ; quia talis alienatio ob temporis diuinitatum
præsumitor legitime facta : sic Nauarr . sed conf .

A fortiori non tenebitur manifestare scripturarum completa praescriptio, nec obstar Regula, *Prefessor male, si deinde nullo tempore praescribit, de regul. inv. lib. 6.* Quia praesumitur bona fides ob tempora loquitur, & venditio, seu petmotatio praesumitur ita, & recte facta iudicetur nec iure Dei, neque iure Celsaris tenetur manifestare importanti monitionem sub censura, cum iniuste petat.

*Extra tamen eorum iuste prescriptionis, Avila
Frategi Regim. Christ. Republ. P. II l.*

Sylvest. verb. Litera, Falsarium, Tabellae, Confessio delicti, quos sequuntur Cordub. ibi, & Aulica d. dub. 1, diff. 4. sive sequitur, & Naocart. d. conf. 1. per tenetum. Quod si versatus fuerit iustus ob manifestationem, teneros manifestare: Cordub. sicut. Ludovic. Lop. 1, p. instrutor. cap. 9. circa medium, & alij Iuniores committentes. Quod si instrumentum peccatum ad puniendum Tabello nemo, eò quia erat in cooicieendo instrumento, neminem tenetum exhibetur, nisi in causa, in quo Reus, & testes legitime interrogari in causa criminali, tenentur respondere: Aula praeceps, concil. 4.

18. Quod si monitorium feratur contra non manifestatores personas, qui possident ea instrumenta; qui scierunt possidentes, & probate potuerit, tenetur manifestare; nisi ob secretum sibi commissum, vel ob aliam iustam causam liberetur: Aula supra diff. 5. dub. 1. per tenetum.

19. Rogabis, quoniam sunt causae iustaes ob quas praecipientes huiusmodi scripturae exhiberi sub censura excommunicationis iusta sententia? Respondeo quando scripturae fuerint communes: sunt autem communes, quando omnes sunt cohæderes, vel quando scriptura est omnibus patitur donata, vel communis pecunia coascripta: tunc enim non est dubium posse peri et manifestetur sub censura. Item potest esse communes scriptura propter materiam in ea contentam, quamvis ipsa scriptoria in se non sit communis; in quo cuncta scriptura, que petitur est originalis, tenetur tegulariter possidens manifestare, nisi ex aliquo ex iustis iudicis capite excusat: at vero si est transumpta, vel exemplaria pecunia partis, si Reus petat, Actio manifestare debet: si petit Actio, & Reus est visus illa, tenetur manifestare: si vero non egit illa ad suum defensionem, & Actio petit ad intentionem suam iam fundatam coadiuvandam, & meliorandam, tenetur Reus manifestare. Nihilominus si Actio petit ad fundatam suam intentionem, seu ad illam probandam, excusabitur Reus ab illa manifestanda, quia Actio impetrato non tenetur Reus arms suppeditare; & sibi imputat, quod accedit imparatus: sicut, in cap. 1. de probat. Eniquez de censur. lib. 1. cap. 1. num. 2. per tenetum, Aula eadem sic part. 1. cap. 5. diff. 4. dub. 1. 5. praecept. 74.

§. XXII.

Vtrum emphyteuta, siue pater sit, siue filius, possit nominare aliquem ad emphyteusim inconsulto domino?

E P I T O M E.

1. Emphyteuta inconsulta domino potest nominare.
2. Ad nominandum inveniendum in possessionem requiriuntur consensu dominici: ad mun.
3. Dominus irregulatus potest fieri nominatio in tellamento.
4. Nominatio secunda tradizione est alienatio.
5. Nominare filios suis est nulliter nominare.
6. Nominare filios suis, tempe Matiam, & Ioannam, vales nominatio quoddam priorum non eodem.
7. Legatum relatum Tilio, si due sine, nescire legatum capies ibid.
8. Nisi alter Tilio maiorem habet amicitionem cum defundat?
9. Nominatio ex simplici absque traditione acquisit nominatum item successendi, si superminans plus quam nominans.

7. Nominare cum cessione regius buris in nominatum, non potest amplius nominari.
8. Nominatio simplex absque cessione iuri potest renunciari; quemque sequitur traditio rei.
9. Nominatio hac simplex si reuocatur, reddenda est rei cum fructibus.
10. Nominatio simplex non fortius suum effectionem, nisi nominatum fieri nec nominari.
11. Fundatio nominis cum pacto additionis seu legi commissaria, si comingat refutatio conditionem rei rediret, cum fructibus ad vendentem.

Qui ex dominicale consensu obtinuit emphyteusim, siue pater sit, sine non, potest domino inconsulto nominare: per legem Luisitiam lib. 4. art. 1. sic 36. & latius id. 37. sine nomine fiat in testamento, siue in contratu; & simplex nominatio conceditur à Lege, & consequenter à domino directo, eo ipso quod conceditur emphyteusim cum potestate de nominandi, ut communiter fieri solet, nec ad nominandum requiriuntur oportens licentia simplicitate: ut dicitur in cap. 1. de fraude non habente propriam narrationem, & scilicet Lex cit. sit. 36. libidina, qualis nomina, ea quae que per se non nominata possa nominari à oura. Idem constat ex clausula consuetuota ponit in coeptions emphyteusica, per haec verba: que illa possa nominari significat, & sequenda possa nominari a tercario. Quae resolutio est communis, tam de iure, quam de consuetudine; quia nominatio simpliciter facta non est alienatio, nisi accedit traditio: ut habet Lex Luisitiae supra dict. 37. verbo. p. 1. Nam licet ad nominationem simplicem non requiratur dominus consensus, requiritur ramen ad indicendum nominatum in possessionem emphyteusim, cum sit alienatio, que sine consensu domini fieri nequit: Cabed. Luis. 1. p. decif. 10. 3. num. 2. Gamma. Luis. decif. 1. 6. post Bertrand. conf. 139. & Bellame. decif. 9. 4. Nominationem enim cum tei traditione est vera donatione: at cum quis donat, debet adire dominum saltem ad hoc, ut dominus eum agnoscat, ut infra.

Item potest fieri nominatio, etiam inconsulto domino, in testamento: qui facultas testandi est liberta, neque pender ab alieno voluntate: Iuli insit. 32. ff. de hered. insit. & habetur in L. capitular. C. de testamentis, eo enim ipso quod sit facultas sibi nominandi, in id. supra dict. 37. nostra legi, consequenter ea potestis independens est a voluntate alterius, nec dominicale consensus requiritur: ut per Par. conf. 3. lib. 1. num. 19. & Angel. in L. cap. 1. ff. de servis. rufi. pradieri. vbi testoluit de emphyteusis potest fieri nominationem sine domini consensu: sequitur Roman. singul. 46. quod dicit receptum Decios conf. 164. num. 3. post plures ibi à se relat. Similiter nominatio etiam si extra testamentum, domino inconsulto: Cald. Petrit. de extinction. emphyteusis cap. 7. num. 37. post Ruy. conf. 131. num. 6. lib. 1. & Alex. lib. 1. conf. 173. num. 1. 6. & ita est via receptum.

Dicitur est per simplicem nominationem non constitutum alienationem, & consequenter non contrahit commissum: sed ut si sequatur traditio, ut probat d. lex Luis. dicit. 37. verbo. p. 1. iuxta L. alienatum, ff. 1. alienationem, ff. de verbis significatis, profinde ad validitatem nominationis simpliciter factarum, non egit emphyteuta benefactio domini, & factio est ab initio data licentia nominandi: Iason in l. fin. C. de inv. emphyte. n. 6. Unde non bene Calcan. conf. 1. & Decius conf. 6. 1. num. 1. dicentes hanc nominandi potestatem ab initio datum non liberare emphyteutam à petenda facultate à domino, dum volunt nominari: non potest autem emphyteuta nominate pincere, quia eocedens, & lex ipsa loquuntur de ouerto singulat:

Disp. IX. De nominat. emphyt. §. XXII. 391

singulare : Cald. Pereira de nominatione, quægl. 10. ex num. 17. ad num. 16. vbi ponit limitaciones.

4. Sed quid si parte dicatur in testamento: Nomino ad emphyteusum filias meas, quas modò habebo, aut neptes, & ponamus esse quinque? Respondeo nominationem vitia ex incertitudine: *Licet ex pluribus, s. de membris testatorum, sicut cum nomen fideicommissarij non scribitur in testamento, nulli personæ, neque certæ, neque incertæ, intelligimus fuisse reliæcum fideicommissum; quod tanguam indubiturum deciditur in l. Paulus, 1. ff. de reb. dub. Id est si non appetat cui reliquitur sit legatum, negetur dicitur, 1. 3. si quis dubit, de actis legat. & à fortiori probatur in l. si quis de pluribus, in princip. ff. de reb. dub. Idem dicendum est si dicatur: Fratres meos infiniti hæreditates, seu ad empheuseum nominatio: ob sinebonæ hæreditatem, non vero emphyteuseum: quia incertum est, de quo senserit nominans; & secundum formam concessionis non potest ad plures transire: ita Cald. Pereira de nominatione, quægl. 10. num. 8. secundum si dicatur: Nominio fratres meos, nempe Ioansem, Petrum, & Franciscum; tunc obnebet emphyteuseum Ioannae primo loco vocatus: sic Pelaeza de maiorie, lib. 1. q. 1. num. 14. per L. qui solerunt, 60. ff. de hered. in l. vbi Celsus sic ait: *Qui solerunt non erat, fermum primo loco, s. alterum ferum secundo loco, bareda scriptis, solerunt, qui primo loco scripserunt, s. ita vera sit.* Hac ibi. Quæ telolorum est communis, ut primo loco nominatus rem capiat, que ad omnes non potest transferri. Vnde qui reliquit legatum Tito, seu emphyteuseum, & duo sibi Titi, & quæ pares, ut dictum est, neque obnebet legatum, nec emphyteuseum; quia incertitudo vtrique nocet, cum nesciamus de quo magis testator senserit, & se adiuniqueret impedire: l. duo sunt Titi, 30. ff. de testam. test. I. Testiculum, ff. de verbis obligatis, test. in L. qui solerunt, 42. cum sequent. fidei heredit. illis, vbi sic habetur, ibi: *Si exergue vias, nullius momenti inlustracionis esse, innicem enim eis fibillare.**

5. Dixi agere pars, hoc est, si ambo sint æquæ amici testatoris: quoniam si alter malorem habuit amicitiam cum defuncto, is, ut supponit textus, praebit, in l. si ita fuerit post princip. de reb. dub. Ex coniecturis tamen voluntas testatoris interpretanda est; l. quem heredi, ibi: *si quibusdam argumentum apparet, s. ff. de reb. dub.* Quocites si sunt duo Titi, in dubio intelligitur de confangnione: Affl. in cap. 1. 5. Ego clementius, col. 3. ad fin. sicut fecit. Item in dubio præfetur illi in quo maior affectio reperitur, quia eo videtur sensisse testator: *Lecheri, s. qui differat, & ibi Scribentes, de vulgar. & papali. scilicet Roman.* quægl. 48. num. 4. Anchar. quægl. 8. num. 1. Item in dubio parti potest heres eligere, cui tradit emphyteuseum, ut ab eo defundatur; l. si quis ferum, s. ff. inter duas, de legat. 2. Quod diximus, quando sua ipse soluit, quia ad hoc cogi non potest, ex mente Bartoli in d. 5. si inter duas, quoniam vbi non appareat de mente testatoris, potest heres exceptionis operi ad eundem petentem emphyteuseum, ut propter pertens de se ipso testatorum sensisse, quoniam alter renunciaret, ut tradit Bartol. & alii in d. 5. si inter duas, Alexand. quægl. 41. num. 8. vol. 6. & debet manifeste doceri sibi relatae esse legatum, seu emphyteuseum: l. *Licet Titius, s. penult. de legat. 2.*

6. Dubium est quid iuri acquirat nominatus simpliciter ab ipso traditione: Dico primum nominatus ex simplici nominatione nihil acquisiuisse in emphyteuse, nisi quandam spem succedendi in locum personæ sequentis, si ipse nominatus superuerit nominanti: quod si premotio nominatus, poterit iterum nominatus nominare; & haec: simplex nomination, tacitam haber conditionem, Si nominatus

nominanti superuerit: Lex Lusit. lib. 4. tit. 37. n. 5. ibi: *Sem tres passar overa direita mala.* Imo præmotio nominatus de te emphyteutica disponere non potest: Cald. Pereira, de possej. eligendi, cap. 9. num. 8. & 13. emphyteusis per se aeterna apud nominantem, nec transit ad hæredes nominati præmotientis, cum fuicit caduca; sicut & donatio causa mortis, si contingat donataratum priusquam donante decedere: ita Bald. conf. 194. lib. 3. ex l. 1. C. de caduc. tollend. ad fin. & Niuijan. conf. 31. à num. 4. consequent.

Dico secundum, quando nominans in nominatione facta et antulito omne ius, quod habet in emphyteuse in nominatum, non posse amplius variare; imo si nominatus præmotior, potest disponere emphyteuse, & nominate loco sui aliquam personam ut colligatur ex d. Regia, tit. 37. num. 3. ibi: *Sem tres passar.* Nec negandum est posse nominantem omne ius emphyteuticum cedere nominato: Cald. Pereira, de possej. eligendi, cap. 9. num. 9. Itaque nominatio ex ea translatione totius iuris, & cessione in nominatione irreuocabilis: per d. Lusit. lib. 4. tit. 37. num. 1. vers. *Foram sequere.*

Quæstio tamen occurrat difficilis explicari, utrum nominatio facta simpliciter, quia præmotiente nominato in vita nominantis reuoatur, nec irreuocabilis per traditionem factam nominato, p. b. villa turis emphyteutica translatione: Cald. Pereira, in d. tit. 37. vbi num. 5. verbo, *Sem tres passar overa direita,* negat post traditionem posse nominantem iterum iterum nominare, quia per traditionem definit nominatio simplex esse talis: sed videtur accedere ad nominationem te ipsa irreuocabilem; quoniam totum ius non transferatur. Quocirem opinatur Cald. de possej. eligendi, cap. 9. num. 11. & 12. per traditionem fuisse emphyteuseum fortissim suum effectum, & nominatum præmotientem loco sui posse personaliter sequentem eligeret. Nihilominus endem lib. de possej. cap. 4. num. 12. & 13. secundum legem Lusitan. lib. 4. tit. 37. in princip. vbi quando conceditur emphyteute potestas nominandi ante mortem, vel tempore mortis, simul si facultas iterum reuocandi nominationes toties quoties voluerit tenocere, credit ille traditionem emphyteuseum non impedit reuocandi potestatem; sine ex intervallo fiat traditio, fine incontinenti, quoniam simpliciter nominans videsur se referre ad formam concessionis, & per ordinem, ac relationem ad tempus mortis.

Sed meo fane iudicio tam in hoc ultimo casu, quam in priori, in d. num. 5. vbi conceditur nominatio iterum nominare, si nominatus in vita nominantis moriatur, dicendum est traditionem factam nominatio non aucter nominanti potestarem iterum nominandi; quia huiusmodi nominationes tacitam habent conditionem, si non reuocentur: id est in utroque casu si reuocentur, res ipsa cum fructibus consumptis, restituenda sunt: per text. expressum in L. licet quis, 12. ff. de condit. cap. das. cap. das. non sequitur, vbi habetur, donationem causis mortis reuocari cum fructibus, & emolumentis perceptis à tempore donationis factis, si a nominante reuocetur idem firmat Segura in repet. fol. 81. col. 4. in fin. Palaz. Rub. in rubric. de donation. inter vir. & ux. 5. 71. Pinell. in l. 1. C. de refund. vendit. cap. 4. n. 11. fol. 10B. Esea de palme, num. 111. vnde parum memor d. licet quis, ff. de condit. cap. das. cap. das. non sequitur. Ripa loquens est in l. 1. num. 10. ff. de legat. 1. dicens, minorem non posse donare causa mortis, quia non posset repetrere fructus à tempore donationis, si rem vendicaret; cum oppositum sibi contrarium dixerit in l. fin. C. de reuocat. donation. num. 111. Tiraquell. in l. 1. *unquam, verbo, reuocatur, num. 110. & glori. & Bartol.* in l. si mortis causa, ff. de donat. cap. mort. quia huius-

7.

9.

modi nominationes, seu donationes semper dependent à reuocatione; nec perfecti acquirent nominarius ante mortem nominantis titulum perfectum, & absolutum. Idem tradit Barbos. Vimarens, in resiliens ad leg. Reg. lib. 4. ad titul. 17. ad §. quinque, ibi. *Potest nominare extra vicem patre et nomine moritur primis* que nomine effectu nominatur. Dicens io hoc eas nominatum non fuisse dominum emphyteus, nec fecisse fructus suos: id est filios nominatus ptemoratio debere conferre fructus, si velint cum patruis facere portiones. Quod confirmatur ex ea ratione; quia quoties res aliqui concedit ex titulo de se tenacib; & sequitur traditio, si postea res repetatur, restituenda est eam omnibus emolumentis: ita Tiraquell. in l. si unquam, verbo, *Reversetur num. 116.*

- 10.** Quocirca cum nominatus fuerit sub illa tacita conditione, si supereruixisset nominanti, nominatio non fuit fortia suorum effectuum ex defectu conditionis, que effectuum nominationis ad tempus mortis nominantis relatum difficeret: & quamvis in predicto num. 5. verbo, *E si eff. pess. se finale primo,* que o nominate, potest nominare extra vicem, potest a pess. nominata se finis primo, que nomine effectu à dicta nomine, *Lei Lufit.* ibi videatur loqui de nominatione irrevocabili; nihilominus, quia persona est simpliciter nominata, nominatione non est simpliciter irrevocabilis, nisi nominatus nominanti supereruerit: id est si non supereruerit sit, revertetur emphyteus, si tradita sit, ad nominantem, cum fructibus; sicut revertitur cum fructibus fundus venditus cum pacto additionis in diem, per l. Imperator, ff. de in diem addit., quando res venditur en pacto, quid inter mensam sit inempta, si maius pri ea offeratur pretium; adiuvante conditione cum fructibus est redditus: similiter quando res venditur cum pacto quod exacto uno mense solvantur, alia sit inempta, quod est pactum legia commissiorum, non soluto prelio retulitores cum fructibus, l. 5. ff. de leg. commiss. Cou. lib. 3. varia. cap. 9. in princip. Anton. Gomez. de empl. & vendit. num. 10. Mench. lib. quatuor. forens. cap. 49. in princip. Igitur idem dicendum est de nominationibus reuocari, reddituendas esse videlicet cum fructibus possessiones emphyteuticas; cum non sit maior ratio in uno, quam in aliis.

§. X III.

Quæ nominatio sit valida, quæ inualida, quæ reuocabilis, quæ irrevocabilis, & quæ testes sint necessarii in iis nominationibus?

E P I T O M E.

1. *Nemo potest se ipsum nominare, nec procurator constitutus potest nominare patrem, nec presentare.*
2. *Nemo potest nominare animam suam pro secunda, vel tercia vita.*
3. *Sicutum de iure illud est, quod verisimile est si nascatur.*
4. *Expresso probabatur, quod contrahentes diligenter, si interrogarentur.*
5. *Demandabatur immemor, confessus potius malis se solvere, sed dare.*
6. *Contrarium verius patet. Auctor.*
7. *Nominatio secunda est nulla, quando nominans seneat potius nominare.*
8. *Nominatio failta in testamento nullo, est nulla.*
9. *Tella quæ sine necessary ad nominationem, num. 9. eum sequuntur.*

10. *Nominatio in testamento nullo ex causa prætermissa, est validia.*
11. *Testamentum minus valet rupro et posthumo nato.*
12. *Testamento existente validus nominatio in ea facta renocabilitate est.*
13. *Nominatio semper est renocabilitate, et, sequitur traditio.*
14. *Nominatio causa dicti facta etiam sequitur traditio et removabilitate.*
15. *Nominatio cum ratio dominij cessione potest alienare emphyteus.*
16. *Nominatio simpliciter, sed irrevocabiliter, premissem nominante potest internum nominare.*

I. N primis si quis se ipsum nominet, innalidus nimirum fieri: globo vero potest, in l. plane, C. quad evincitque Veneris. nomin. quia debet distinxere personam nominantis à persona nominata, sicut eligens, & electus; cap. qualiter, de electione. Item dons, & recipientis, cap. ultim. vbi Abbas de infir. Infirmitena, & infirmus, cap. per infir. de inv. patrem, cap. cum ad infirmam, vbi Abbas num. 4. de concus. proband. & ob id patrem se ipsum praesentare non potest ad Ecclesiasticam vacancem, & per usuras, vbi Abbas, de inv. patrem. Joann. Andr. & alii. Negat si quis constitutus procurator totem, vt illum nominet, valebit nominatione; sicut procurator constitutus à patrono non potest ipsum patronum praesentare; teste Caputq. decr. 337. lib. 2. Flamin. de resignat. lib. 9. quod. 17. num. 1. t. 3.

Item non valebit nominatione in qua quis nominavit animam suam pro secunda, vel tercia vita, cum anima sit spiritus immortalis perpetuo duraturus, & talis nominatio repugnat menti domini conceudenti; quia mens insipienda est in hoc contractu emphyteutico, hec in ceteris contractibus attenditur voluntas, & intentio contrahentium: l. fin. C. que res pign. oblig. & concedens, & acquirens emphyteuticus pro tribus vocibus, seu perlustris, non loquantur nisi de personis mortalibus, & corporalibus; non vero pro anima, que non moritur. Nec contra facit decisio Speculator, relata à Iasone in l. fin. num. 9. 1. C. de inv. empl. dicens, quando persona nominata est inhabilis ad retinendam emphyteutum, possit petere & claimationem. Quia id procedit, quando nominatio tenuit: ut nominatione pro anima non valuit, ita Valase. num. 2. conf. 193. per totum. Quocirca verisimilium quidem puto concessa emphyteusi tibi, in tertium generationem, cum putes te nominandi secundum, & tertiam personam successum; sub holismodi forma nominandi, nullo modo contineri posse animam propriam: nee dominus concedens, si de hoc fulser in interrogatus, consentiret; in modo respondisset nunquam hoc ubi in mentevenire, quod fieri posset, cum finita generatione spera conceperet emphyteus teuerit am: quod neutiquam contingeret, si nominatio pro anima immortali perpetuo duratura sustineretur.

Accedit illud et le habendum pro expresso de quo si concedens interrogaretur dixisset, scilicet ut velle disponere si metuissent tempore concessionis emphyteutica: iuxta communem decisionem per globo. ibi. in l. palef. 5. fin. ff. de palef. Quæ resolutio non solum habet locum in ultimis voluntatibus, sed etiam in contractibus, ut dicunt Socin. inn. conf. 7. num. 19. lib. 1. Tiraquell. in l. si unquam, Cod. de ren. et donation. in princip. num. 5. & 56. Potius in prefatione post plures à se ibi telatos, inter quos Bald. Angel. & Paul. Castren. & Recensiores in ipso l. palef. 5. ultim. dicunt Glossam illam esse ibi valde notabilem, & menti tenendam, quæ tradit id est de luce seruandum, quamvis non sit statutum, quod verisimile

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

101.

102.

103.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

113.

114.

115.

116.

117.

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126.

127.

128.

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

146.

147.

148.

149.

150.

151.

152.

153.

154.

155.

156.

157.

158.

159.

160.

161.

162.

163.

164.

165.

166.

167.

168.

169.

170.

171.

172.

173.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

201.

202.

203.

204.

205.

206.

207.

208.

209.

210.

211.

212.

213.

214.

215.

216.

217.

218.

219.

220.

221.

222.

223.

224.

225.

226.

227.

228.

229.

230.

231.

232.

233.

234.

235.

236.

237.

238.

239.

240.

241.

242.

243.

244.

245.

246.

247.

248.

249.

250.

251.

252.

253.

254.

255.

256.

257.

258.

259.

260.

261.

262.

263.

264.

265.

266.

267.

268.

269.

270.

271.

272.

273.

274.

275.

276.

277.

278.

279.

280.

281.

282.

283.

284.

285.

286.

287.

288.

289.

verisimile est statum suisse, si id quæstum fuisset; obtemperare non solum in dispositionibus Legum, sed etiam Statutorum, Referentiorum, ac contractuum: quam resolutionem sequitur Batbasius conf. 1. *Magnus scriptor Psalmista*, col. 12 lib. 4. eandem *Glossam* sequitur Bald. in l. 1. *C. que res pignorum obligat.* pess. vbi illam generaliter accommodat ad omnem materiam, & in lib. *Barbari* ff. de officio Prester. vbi, & ad hoc est texus optimus in illis verbis: *sed, & si ipsa ipsa scissio, Angel. conf. 34. Primo matri, col. ultimum.* Anchur. conf. 39. incipit: *Primas facit,* vbi & hoc trahit ad omoem dispositionem, & conf. 319. cuius caput est: *Pro maiori diligenter, col. 7. vers. Item verisimilius.* *Calid. Petreia de nominatione, quæst. 20. num. 17.* dicens dictam *Glossam d' iure pallium, 5. ultimum ff. de palliis*, procedete non solum in virtutis voluntariis, sed etiam in contrabitis: & quod magis est, illam Doctores generaliter ad quæcumque materiam trahere, tam ex virtutis voluntariis ad coartatus, quam à contrabitis ad virtutis voluntates: per text. in *l. pallium inter heredem, & ibi Battal. ff. de palliis.* Quomodo in dispositionibus stricti iuri, sicut sunt contrabitis. *Liquidquid adstringenda, ff. de verbis obligatis,* id habetur pro expedito, quod contrahentes ita dispositi sunt, ut interrogatur: per text. in *l. 5. hoc. Inflit. de verbis obligatis.* qui sic haberet, ibi. *Solemnitate verborum subiectum solum sensum, & intellectum prævalere;* sequitur Alexand. conf. 14. ad fin. lib. 2. quam tamen gloss. in *l. 5. ultimum pallium, 5. ultimum de palliis.* limitavit Anton. & Innocent. non habere locum in materia exorbitantia a iure communis; quia in hoc casu debet fieri restitutio ad verba, & mentem, ex verbis specificè lumperam, ut ibi per eos, quos sequitur Alex. conf. 31. *Clarissime Damus, lib. 6. & Titaq. vbi supra, num. 6. adfin.*

5. Sed quid, si quis debet Titio centum, & debitis prioris immemor tantum demandonet illi: *Respondebat Ludovicus. Lop. lib. 1. de coartatis. cap. vlt. col. antepen. vers. superius nunc,* in foto extero in dubio praesumti potius dedisse in solutionem debiti, quam donuisse: ut in foto conscientie standum esse intentioni actu, quam habuit, quando donauit, & secundum hanc intentionem actu habitam decisio debet procedere, non ut secundum intentionem, seu voluntatem conditionalem, quam habuisset, si ministraret se debete creditori tantum, quam ordinat: quia huiusmodi dispositions conditionales non habent locum in foto conscientie; sed in eo attendunt ad id, in quo voluntas actu fertur, & consequentes potius veritati, quam verisimilitudini standum est: quod taliter quam verum sequitur Sanch. lib. 1. in *præcept. Decalog. cap. 13. num. 11.* Nec dispositio conditionalis tollit quoniam hinc, & nunc, sit vera donatio, quam debitor immoemor debiti de præleui facere intendit; nec debitus nullius solvit donatione facta animo liberali, sed requirit ut donatio & fact, & acceptetur tanquam debiti solatio; & donatarius, cui debentur centrum, adhuc habet ius exigendi suum debitum: quod si, cum sit de iustitia, non extinguitur donatione gratuita: *Lest. lib. 1. de inflit. cap. 37. dub. 10. num. 59. & num. 60.*

6. Milli tamen placet oppositum tanquam vetius, minorum per illam donationem fari faciat esse debito: quia nemo donante dicunt, qui alicuius necessitatibus succurreret: ita *S. verbis, donatis, num. 7.* nam is donator, si memori esset debiti, non animo liberali, ag gratuitate, sed animo fatisfaciendi dedisset: quod probat Bald. conf. 180. *morsus filio, lib. 3. ibi: verisimilitudine natura est cognata:* & in l. 1. *C. de form. fagi.* vbi air quod remotum est à verisimili, quandam falcatis imaginem esse. Neque id haher locum tantum in foto exteriori, sed etiam in foto conscientie;

qua testa Sanchez lib. 1. de marria. diffus. 5. num. 10. idem seruandum in foto conscientie, & in foto extero, vbi non est falsa presumptio, nec lex penalis; sed in nostra quæstione vehemens est presumptio, ac verisimilitudo veritati valde affinis, quod si donante conscientia esset, aut memor debatur, non dediceret ex liberalitate, sed ex iustitia: igitur quod procedit in hoc eas in foto extero, debet etiam procedere in foto interno: nec negandum est, sic donante liberandum esse à solutione debiti in foto extero, ergo etiam in foto interno ab illo debito liberabitur. Et confirmatur ex traditis ab Oldrado cap. 13. cum qualibet, ad fin. quod verisimilitudo habetur pro lege: & a Calderin. conf. ultim. sub tit. de don. col. 1. docente duos gradus esse per quos datur ad interpretationem actus, mentem felicem, & verisimilitudinem: mentem esse primum gradum, verisimilitudinem secundum: id est aeternam mentem debentis centum, quando donauit tantum, & dicamus illi, Domine tu vis donare haec centum gratis, an soloe illi centum, quæ illi debet? Verisimile, sed verum est responsarium, volo reddere quod homini deo. Confirmatur ex Bald. in l. *cum quidam, vers. Ex hoc ff. de acquir. hered. dicente,* verisimile factum facete concedere restitucionem in integrum, ut lucrum certum: & conf. 390. *Tam profane, col. 1. lib. 1.* vbi air frequentiora, verisimilitudo esse, per l. *cum de latrone, 5. afianas, ff. de fundo instruunt.* subiungens magis opinabile, esse magis verisimile: & conf. 1. lib. 1. Id verisimile est, quod simile est, & proximum vero, & quod immemor. Accedit Romanus conf. 344. *Ex proprieitate heretorum, col. 2. vers. Secundo ad idem,* vbi tradit quod quando vnu, idemque actus fieri possit ex duplice capite, censetur lo dubio fieri ex verisimiliote; sicut alterum caput si expeditum. Quare concludendum est facilius facere donatorem creditori per donationem loco nominis, quamvis donet immemor debiti, quia interrogatus quando donauit an veller potius donare, quam debitum solvere, verisimile est dixisse se voluisse debitum, non vero donare. Et pro hac parte sunt ratio nomine aliqui, quos Sanchez dlib. 1. *Decalog. cap. 3. num. 11. referit,* & parer ex traditis per Cald. Petreia de pœnit. eligend. cap. 3. num. 6. Vbi teloulit voluisse potius donare, solvere debitum, quam donare; sicut decidit quæstionem in l. *Lucius inter duas, ff. de legat. 2. ibi. Existimare primum militia prefari non eoperire.*

7. Vtrum si valida nominatio secundo loco facta filii, viuenti adhuc filio, qui prius fuerat à morte nominatus? Respondeatur esse nullam, si matrem tantum semel integrum etat nominata, per Legem Lutitanam lib. 4. Ordines, tit. 37. num. 2. ibi. *De pœnit. buxus usnear, nampoderia matis renegar effa non possum, non facit onera, et alia que à faga, non videra.* Quod si motu eius filius priore loco nominatus decedat ab intellectu, nemini nominans, in hoc eventu emphyteus cum hereditate veniet ad matrem; non tamen poterit ipsa nominare filium, si forte illum habeat in prædictum filie nominata; quia quamvis nominatio filii facta à principio nulla fuerit, decedente fratre nominato prius, consulari nominatio filii irreconcilabiliter facta: per text. in l. *si quis alienam ff. de allion. emp.* vbi habemus emptionem rei alienae comialecetur, si venditor illius in postrem fiat illius dominus, his verbis, ibi: *Si quis alienam rem vendiderit, & medio tempore hares domino rei extiterit, cogenit impleta venditionem.* Ita in nostro casu, cum mater succedat filio decedente ab intellectu, & fit illius verus hæres, compelletur habere ratam, & firmam nominationem, quam secundo loco filii fecit; ita Gam. decif. 67. & Cald. Petreia de pœnit. eligend.

eligid. a nam. i.a. multis isti pro hac parte exemplis eritatis.

8. Quod si nominatio fiat in testamento nullo, regulariter nominatio nulla erit: per Reg.lib. 4 tit. 17. num. 4. a medio usque ad fin. ibi. *Hec isto modo auctor per testametum causa se auctor fuisse fecit.* Quod est verum etiam quando emphyteuta nominando variante non potest, nec renunciat nominacionem, adhuc in hoc casu iterum nominate potest renovato testamento; utrū iudicetur pro nullo, cencibetur nulla nominatio; sicut doatio in testamento facta induit naturam illius, & consequenter tenacibilis est: secundum Riominald. in princip. *Instit. de donatione.* num. 394. & Ripa in *I. nemo potest.* ff. de legat. 1. num. 34. Quod si testametum non renunciat, nec iudicetur, sed declaratur nullum à iudice, nominatio non est renuncianda; quia Lex Regia lib. 4. tit. 17. num. 4. solum loquitur in eventu, quo testametum renunciat; aut aliquo modo annulatur: proinde si ne renuncetur, nec infirmatur, valebit nominatio: quia non sit Lex hoc loco est correctio iuris communis, & non debet comprehendere nisi causus expellens, manetque causus omisus sub dispositione iuris antiqui: *I. comm. disprop. ff. de liber. & postmod. & I. precipian.* in *in. C. de appellatione.* Sic Aegid. port. 1. l. 1. *C. de sacrof.* Eccles. num. 18. fol. 70. Vnde etiam ad alios contractus in testamento celebratos non debet extendi Ordinatio Regia; & Ideo renunciat testamento, aut iurito, sufficiuntur; ita Gama Lusit. decif. 173. a.n. 8. & decif. 139. num. 4. vbi concludenter resolvit contractus in testamento renunciat, si nullo, quounque modo, non latens posse tescindit. Quare resolutio est communis, teste Ripa in *I. nemo potest.* ff. de legat. & Spin. in *fin. specul.* l. port. gloss. rubric. num. 14. sive contractus pertinente ad alium viuum voluntaria, sive non, & ita communiter praedictatus, ut tradit Cotneus in *I. cum antiquis.* num. 5. *C. de testamentum communis.* Idem tradit Valaf. tom. 1. confut. 61. num. 7. de donatione causa mortis facta in testamento nuncupativo pati pudenti, & acceptanti; tunc renunciat testamento, aut aliquo modo nullo, non renunciat donatio causa mortis; vt in *I. iuxta mortuorum.* 18. ff. de donatione. caus. mort. l. Claz. 5. donation. quod. 5. vers. sed pone. Quod intellige modò adiut teles requisiuti ad validissimum contractum, seu donationis causa mortis; vt nota Cald. de potest. eligend. cap. 8. num. 1. Aegid. Lusit. 2. part. 1. *C. de sacrof.* Eccles. num. 14. cum sequentib. fol. 69.

9. Quates quot sufficiant testes ad has nominationes: Respondeo, si de scripta aliqua publica constaret finisse aliqui factas, non admitti in Regno Portugalie probationem per testes ad probandum aliqui priorem nominationem praecellere, sive facta fuerit in testamento condito vox tenus, tempore mortis coram fere testibus sive masculis, sive feminis, secundum Legem Regiam lib. 4. tit. 8o. num. 4. Quod si non constet de nominatione facta publico instrumento, sufficiet nominatio, que tribus testibus fuit probata. Quid procedit in futo extenuatio futo ramen conscientiae, puto verius esse preferendam posteriorem nominationem, etiam quando sit coram paucioribus testibus, prior facta per scriptum publicam. Molin. tom. 2. dif. 5. fol. 5. Aegid. Lusit. 2. port. l. 1. *C. de sacrof.* Eccles. num. 1. 6. vers. ex hoc, quia extra testametum facta, iure communis attento, nominationem est actus inter viuos; ut bene tradit Valaf. tom. 1. confut. 61. num. 5. Cald. de potest. eligend. cap. 7. dicens in nominatione inter viuos requiri tres testes a nam. 1. cum sequentib. usq. ad n. 16. vbi concludit valere dictam nominationem adhibitus tribus testibus: sequitur Aegid. prelaude am. d.m. 2. 6. ut expressè præcipit in *I. Regia in antiquis.* lib. 4.

tit. 63. §. 2. cuius verba omnia expressè translatâ sunt in noua recopilatione, eodem lib. 4. tit. 17. §. 3. excepto verbo, *tra.* quod erat in antiquis: quod verbum in nouis non repetit: quod puer Aegid. omissem fuisset per iniuriam, seu errorum Typographi, & conflat ex contexto Lusitano in d. §. 3. *Potest etiam modo per testembaras ac meos avocatas, qui differenter sententias, vbi aperte videatur deesse verbam, tra. ac memer, totidemque videtur esse necessarios, ut nomination facta expressè renoverent; sicut testametum ritè factum non renunciat, nisi alio codem numero testium: contariarunt enim eadem est doctrina, & per eadem res conficitur, ac dissoluuntur: per gloss. communiter receptam in *I. ab empione.* ff. de potest. Palaez de maior. quod. 41. in princip. & in terminis habebat in *S. posteriori.* In illa. quib. modu testameta perficiuntur. Quod si haec duobus tribus nominatione emphyteuticas non valebit, ut expressè dissoluuntur, sicut corrigit testametum defecita unius testis: *I. fin. anno.* 12. ff. de testam. Cald. Pereir. de potest. eligend. num. 11. cap. 7. Fidemus lib. de Gabell. vers. videntur, num. 56. vol. 3. *Testametum.* fol. 22. Allid. lib. 1. confit. rubric. 17. num. 13. vbi volunt, quod quando ex Statuto, aut Legi, opus est tres testes adhibere in aliquo actu, si duo tantum adhibentur, alium vialem de nominatione tamen causa motris, quo rebus sequuntur: *infra.* num. 17.*

Diciturque est gratia utrum nominatione emphyteutica facta in testamento nullo ex causa exhiberationis, seu præteritionis sustineatur: P. Molin. tom. 1. de iustitia. dif. 17. col. 1. vers. 1. obstante authoritate, & tom. 1. dif. 17. col. 3. vers. secunda conclusio, tradit esse validam nominationem, quia hoc testametum non est absolute nullum in rotundum dicitur, taxat ratione præteritionis, aut exhiberationis: quod reliqua verò in eo contenta, esse validum: pater ex Aubert. et sum de appellat. cognosc. §. fine iuris anno, eius verba sunt hæc: Si autem hoc observata non fuerint, nullum exhiberat datum liberis praedicacionis generis, sed quando ad hereditum inflationem perirent testametum evanescat, ad parentes hereditatem liberas, tanguntur ad instans ex aqua parte permerit, ne liberi fatus accusantur in condemnatione, vel aliquam circumscriptiōnem in plenum substantiam patiente. Si verò evanescit in qualibet alia ratione, non obstat, quod legem generali fabricamq; ut libertas, non inservit donatione reliqui, ut qualibet alia capitula concessa legibus sonoriari: et a causa iubemus adimpleri. Et dari illa, quibus fugient hereditat, & tanguntur, ut hoc non reficiunt exhibent testametum. Hec ibi: que omnia constant ex Aubert, et ex port. 2. ex Aubert. ex causa. C. de lib. præterit. Concordat Lex Lusitana lib. 4. tit. 8. §. 1. Et 2. ibi. *Quo testametum nullo ex causa præteritionis, vel exhiberationis sibi, quem sciebat esse suum, nullum est quod inflatur.* ut vero validum quod causa in ea relata. Eiusdem sententie fuit Anton. Gomez. l. 1.4. Tauri. num. 5. propter legem ultimam. tit. 8. part. 6. per extensum in d. Aubert. ex causa C. de lib. præterit. Ibi. *Ex causa ex hereditatione, vel præteritione irritante est testametum, quantum ad inflationem, easera namque firmo permanet,* & ibi l. olla ordinatio, & Scribentes: nec non Caldera Pereira de potest. eligend. cap. 8. num. 8. in quod. forens. lib. 1. quod. 16. num. 1. in fine, Gama Lusit. de sacrament. ultim. supplicio damnatio preflam. quod. 6. num. 21. pag. 66. & decif. 171. Vnde videtur Valaf. tom. 1. confut. 61. num. 6. cum sequentib. non bene confunduisse, nec iudicesset bene pronunciasse nominationem factam esse nullam in testamento nullo ex causa præteritionis matris: per testi. in *I. Regia in antiquis.* 37. num. 4. verbo, per qualiter modo aude per nolle. Quia ibi loquitur de testametum nullo in totum; non veto quod inflationem folium nullo: quia

qua de hoc loquitur L. Regla, lib. 4. n. 81. num. 1. verf. E defendo o pat, vbi decidit testamentum quod institutum, seu ex parte testamentum esse donataz nullum, cetera vero in eo contenta et illa valida.

11. Procedet tamen resolutio Valafel quando post humo oato rumpetur testamentum, in quo ipse fuit præteritus: non nec nominationes in eo factæ, nec legata fuisse tenor; sed omnia corrueuntur: sicut etiam haec omnia corrueuntur, quando poterit præteritus filium, quia ignorabat feodium habere, vel quanto opus est post testamentum constitutum, vel quando filium præteritus credens illum esse defunctum, cum non esset, & postea comparuit; quia in his casibus neque legata, neque fiducia confirmata, nec similia in eo reliqua vim habeant villam, ut deciditur in d. ist. 81. num. 1. verf. Et in talis caso et testamento servendum, non se quanta a institutione, mas tamquam quantitas legatus nolle comebilius. Pro opinione P. Molina ista Gama de sacrae rituum supplici, damnis, praetendit, quodlib. num. 22. vbi ait euocatur testamento agnationis posthuius nominationem non sustinetur: quod si posthuius præteritus vivo reformato natura detestatur, quanvis testamento adhuc ruprum videatur considerata nomine locis subtilitate, futilioribus tamen, & sic scriptis hæres obinebant hæreditatem. I. legatum, i. princip. s. de iniusti testamenti, quia causa ambigua tempore debet moderamine ioris naturalis, i. non sine verificandis ex ea de bono, que liber. Manuca de rati. ambig. lib. 1. int. 17. num. 6. & consequenter omnis in eo contenta fieri erunt. Ad hanc si filius in postestate patris sit præteritus in testamento, capite bonis patris le abstinat, licet tigere hunc videtur regnare, sustinuerit voluntas testatoris ex bono, s. cap. 1. filii præteritus, de iniusti testamento! Mantic. sibi ipsa, num. 1.

12. Sed quid si testamentum sit validum, poterit resolutio nominationem in eo facta? Affirmat Costa in l. si executio. C. de non numerari pecun. num. 1. s. Gama decif. 83. ex eo quod legata etiam veluta in testamento qualiter admittit confessio, per l. s. que ita legatur, s. cum Tatio, s. de adiudicando leg. 1. sed & multa ipsa voluntate aliquo villa testemmate. Unde Gama num. 4. aut poterit resolutio nominationem per voluntatem de latrante cotam quinque testibus. Quod si nominatione earum in testamento nuncupatio ad emphyteusum in favorem Berthae præsens, & acceptissim; erit validus, atque irreuocabilis, quasi facta inter viros. Menchac, lib. quodlib. testif. cap. 1. Güter. in l. nemo potest, s. de lega. 1. num. 13. post Bartol. int. eam quis deciderit, s. confidit, s. de lega. 3. num. 5. Imo reuocatio testamento situa manente, ex traditis ad Oldrado test. 51. vbi resolutio omninatione non habuimus nisi in testamento factam preferendam alteri postea facta, prætestit si adiudicatio clausula Confessio, proposita Dicitur cap. 79. Ripi in d. nemo potest, p. 3. Menchac, multa citat, d. cap. 1. col. 1. & 3. extra vero clausum prædictum, & acceptissim; non nominatio in testamento facta renunciabilis de se est, & eo reuocatur, resolutio sit per d. Reg. d. ist. 17. 3. 4. E bene nisi no caso unde a nomine am. facta bona sua: illo vero firmo manebat, poterit testator eam dum vivere reuocare ad instar legati: 1.4. s. de adiudicando lega. Neque opus est ad flaner nominationem resolute factum resoluendum: ita Petalha in l. qui testamento, num. 16. conclus. 3. & 1. fol. 487. Imo si testator emphyteusum alienum, nominatione facta in testamento euanoit. Costa teste in l. si causio, Cod. de non numerari pecun. num. 3. & 4. fol. 125. Cald. Pereira, de postestate eligendi cap. 8. num. 5. quem lega pro nominatione hac

Sed nonquid si post nominationem sequatur tra-

- dito, sicut nominatione iteuo cabillis? Omissis hinc inde rationibus, constanter dico, quoties emphyteuta ex dominica concessioe; aut ex lege Rega lib. 4. ist. 37. in principio, potest variare, & revocabilitate nominare, nominationem esse revocabilem; esto, sequatur traditio: id est poterit non obstante traditione iterum, arque iterum variare: ita deducitur ex traditis à Caldas Pereira supra cap. 4. num. 16. per l. num. 16. s. si certior prius. iuncta glossa, ibi: quidquid subdubius videatur eundem dicere, cap. 9. num. 1. Imo si nominatione tenetur tem cum fructibus restituere, si emphyteuta varierit, quia cum nominatione est revocabilis, etiam traditio regulata a titulo revocabili est, s. Cald. sibi ipsa, cap. 4. num. 12. secundum sequitur. Hinc traditio sit in continent, finis ex intervallo, modis traditioe sub commemoratione nominationis facta, nisi omne ius emphyteuticum cedat emphyteuta suo nominatione: & ratio est, quia simpliciter hominans refert se ad formam concessiois, & secundum illam nominationem per relationem ad tempus mortis, atque ita revocabilitate. Consequenter dico non habere vim facieodi nominationem irreuocabilem clausulas Confessio, nec reservationem stratum, quia sunt traditiones facta, nec enim sunt maiori roboris, quam sit traditio realis. Quocirca si haec traditio non impedit variare quando emphyteuta ex emphyteutica, seu dominica concessione habet facultatem, & tuis nogniti plures &que ad mutarem, potestique nominatione Trivio adiungere omnino Calum: à fortiori posquit, iterum, atque iteratione non obstante clausulas Confessio, ac referendis fractis emphyteuticos: Quod si dicas reservationem vniuersitatis transferre dominium per l. legatum, C. de donis & traditio Patilus lib. 3. cap. 9. num. 1. & conf. 33. col. 1. num. 93. ad. lib. 3. & Thobias conf. num. 6. Respondeo transferre dominium revocabilitate, nisi emphyteuta lo calo d. l. mister, n. 17. s. de princip. & num. 1. transferat totum ius, quod habet, nominationem; quo calo ablinetur a se potestatem amplius variandi: quod si non cedat illud ius omne, prolo pro persona referre omnib[us] adhuc potest variare. Cald. Pereira d. cap. 4. de potest. num. 3.
14. In terminis his lo quibus emphyteuta habet potestatem variandi per relationem ad tempus mortis, quantum ab nominatione facta ob circulum doceis sit irreuocabilis? Affirmat Gama decif. 3. l. incipit. Dubium hoc dictum: Segura in l. venus ex familia, s. sed si fundit, s. de lega. 1. sequitur Flores de brena verita. lib. 2. quod. 2. num. 10. Negat tamen Valafel. Eam. 1. conf. 103. num. 36. vbi tradit non sufficiunt docti tituluri ad faciendam nominationem in tempus mortis collatam irreuocabilem, oīsi etiam addat clausula, que ita res p[ro]pria tuto diricto que na causa d[icitur] foradatam. Ex fine haec adiunctione solum titulus doctis non satis est ad nominationem irreuocabilem, quando facultas omninandi conceditur eum clausula, & nominatione mortis in eadem opinione est Cald. Pereira de potest. eligendi cap. num. 11. & cap. 4. n. 3. Nam verbum tres prefiguntur oīdo direcione, est getundij & importat conditionem, vt dicitur Cald. Pereira d. cap. 4. num. 30. & Valafel. conf. 145. Utique pars est probabilis, & pro veraque parte iudicatur est; pro potestib[us] in Senatu Portugalensi; & pro potestib[us], quam tanquam receptiorem probat Barbos. Parenti, in suis remissionibus ad legem Regionis, lib. 4. ist. 37. ad g. 1. num. 1. in eodem Senatu item, anno Domini 1588. Racio illa videri potest, quia quemadmodum nominatione facta ab habente potestatem nominationi per relationem ad tempus mortis, est revocabilis, sicut etiam datlo doctis, quae haberent eandem relationem ad idem tempus raoquam nominationis subrogatum quod induit naturam illius, in cuius locum

locum subtotigat: *i. s. ann. 5.* qui iniurias, & ibi
Scribentes, *s. q. c. ann. 5.* nulli docem constitutis
ceterum ius cedat, ac transferat, vel à se abdicet
potestarem varian dī. Unde si cum titulo dotti per di-
cionem taxari vam, qualis est *mentaxa*, & Familia
sua pariter resuet vltimorum, opinatur Cald.
apri. *mm. 5.* hec datioem dotti, & nominatio-
nem irreuocabilem: quod etiā defendit Gabriel
Pereira eius filius *desig. mm. 5.* sed oppositum est
veritas.

- 15.** *Queret aliquis*, utrum nominatus fuit sit filius, siue non, cum translatione totius iuris emphyteuti-
ci possit ad libitum disponere de emphyteuti per
alienationem? Et videatur posse per Leg. Reglam
lib. 4. ordinis. tit. 3.7. num. 1. ad fin. illi. Aut si posset
emque offerter per prefatam, poterit diffar dudior causa se-
gundo diversio no titulo signum: sed in titulo sequenti
etiamdem lib. 4. sic. 3.8. in principio. Receruit emphyteu-
sum ab emphyteute pollo alienati de cunctis domi-
nio; ergo si nominatus irrevoocabili poterit
alienare emphyteusim. Cald. Petetis de potest eligendi,
cap. 9. num. 9. dicens nominatum cum translatione
totius iuris possit de emphyteuti disponere; & loco
fui alias secundum perlonam nominare & heredita-
bus suis relinquare, etiam si pax mortuorum sit viuo ad-
huc nominante: Cald. ibi. num. 4. Quinimodo num. 10.
addit nominatum prae fundatorem nominantem de em-
phyteuti etiam disponere posse, si constiterit oon-
tantem, quando nominantur voluntate a se abdicare
facultatem amplius coniungandi: de quo maximè
dubito.

16. Ex ea præsternit ratione , quia id solum concedit Lex Luisiana lib.4. in casu isto 37. nro. 1. §. *Per se*, quando transfert omnes ipsos emphyteuticas in nominatum : at verò in caso eiusdem sit. nro. 1. *vers.* *E sensu controllis de fato*, ubi loquitur de nominante, qui haberet potestatem nominandi solum simpliciter, sed irreducibiliter, præmoriens nominando reverteretur ad nominantem emphyteutis; nec dicitur suum effectum plenè sortiri, id est posse nominantem iterum nominare. Vnde non esse carentem rationem, neque vim , in nominatione facta irreducibiliter ab illo translatione totius iuri, bene sequitur ; nec posse nominatum disponere de illa in vita, quoniam nomination non consequitur plenarium effectum, nisi post mortem nominantis : iuxta que ipse Caldas Pereira citatur traditio post Molin. *de primog. lib. 1. cap. 4. nro. 38.* ex eo quia nomination non sortitur suum effectum adhuc, nisi nominatus consentanea-*re* viciat: quod si non consentiat, vel renunciatur iuri suo, vel moriat, caduca et ea a nominando per text. *in cap. si electio, de elect. in. 6.* & probatum ex traditis à Tizquell. in *l. b. l. 6. hoc sermone, ff. de verbis. significativa*. sicut. 1. quando doctriinae extendunt ad finales casus, nra. Molin. ibi, per text. in *l. b. conditio sibi mea, in principio, ff. de conditione, & demonstrat. & in l. qvi per salutem*. Vnde premonitus nominatio in vita omissinatis , non sicut emphyteuta sive funditus officio , potestque adhuc nominare iterum: quod non potest contingere io eo , qui omnes ius transfluit in nominatum , cum iactu fueroi plenè officio suo. Constat denique ex *a. leg. nostra, lib. 4. nro. 37. nro. 5. 5. artus*, ubi dicitur quod quando habebo potestatem, nominandi, nominiquerit simpliciter sine translatione iuri in nominatum, & nominatus præmoritur nominantem, posse iterum nominare ut paulo ante dictum est; si quem nominatum præcipitiosus est antequam nominatio habuisset effectum : ita Lex. Vnde colligo nominationem factam cum cessione totius iuri esse omnino irreducibiliter, sive nominatus præmoritur, sive superheat: certe autem nominationes alijet factas

posse variari, si contingat præmoti nominatiuncula; quia tunc potest iterum nominare nominans si co-
minato superiuscula: iuxta quod dicta Lex nostræ
supradicta, nam s. disponit s. autrofi quando e que tem po-
der para nominear.

EPISTOME

- 17 *Nominatio causa mortis, & datus, quibus egeste,
si firma fuit?*

18 *Datus causa mortis secundum aliquos est quinque
tellibus, ut sit valida.*

19 *Nominatio empiricorum per relationem ad tempus
mortis, quae tellibus egesti, si firmi praesentis, nec
afflent?*

Vtriam nominatio causa mortis equiparatur
donacioni causa mortis? Responso est affirmativa et idem utraque ad cui fitimatur eius quoniam
est testibus ex regul. l. fin. Cod. de donis, caus. mort.
Quod etiam dicendum est secundum leg. Regiam,
lib. 4. titul. 80. in princip. & secundum l. fin. supra
Burgensis cum aliis in l. 3. Tomi, numer. 154. Se nec
possit aptari regula codicilliogum seruanti solidita in
hoc Regno, sufficiet scilicet ad donationem causa
mortis quatuor testes, cuius vel si minus lib. 4. Or-
din. titul. 86. §. 1. cum videantur aequali; & quod
statuitur in vino ex aqua panis, dictum etiam de
cretum in telicquis: Gloria in cap. 10 postquam, de de-
betio, in 6. Battoli, in 1. si confessio, s. f. fata, nostrum
quod. p. post alii. Verius tamen puto requiri testes
quinque per Legem Lusitanam, q. 1. fin. Cod. de do-
natis, caus. mort. quando sit nominatio euthyneus
causa mortis, si sit extra testamentum, vel codicilium.
Quod si sit in aliqua vita voluntate exi-
git eius solemnitatem.

Non defant apud doctissimum Petram Bartholosam, in *Lige dñe*, num. 104. & 105. *f. foliis marinis*, qui putent tequir quinque reffles omnino in donatione causa mortis: quod si non absunt, quoniam sit memio moris in donatione, non proindividuandam esse doationem casu mortis, sed inter vivos, ut actus valeat. Melius tamen responder sapientissimus Barthola, requirit scilicet quinque testes in ea donatione, equalis mortis, quoniam ut fit valida, quia absque eo omnes potest firma certificari, sed ut exercetur insinuatione, que non excusat ut si fieri donatio certior minotu numero, quia tunc eger insinuatione: ita doctissimus Petrus Barbo, in post Molini, de primis lib. cap. i. num. 16. secundum l. ethic. *Ced. de donis, causa mortis*, ut etiam tradit Salyzier, in d. l. *fin.* Alexand. comp. 85: num. 7. lib. 1. & Atias l. 1. *Tertio*, num. 14. Itmo etiam sequit seidem, num. 106, in d. *Lige dñe*, si fieri possent coram duabus testibus, iustitiori: cum aquiparatus capti-
tibus: Calsteni, in L. *animali*, ff. *de donis, causis mortis*. Secundum si fieri donatione absenti, cum in eo exten-
tu induat naturam legati, eger tunc quoique testibus, ut sicuti confeatur: si verbo revocaretur, eger doboribus testibus, quoadfa facta postulenti; per l. *testimoniis*, in princip. num. 10. ff. *si certum per*. Decios in d. l. *testimoniis*, num. 9. & *conf. 306. num. 7. sonata Val-
laciensis confitit. 10. num. 1.*

Ex dictis per doctissimum Barbosam colligere nominationem emphyeutis per relationem ad tempus mortis, ut dictum est, posse fieri praesenti cum duobus, absenti eum quinque testibus, sicut donatio causa mortis: Argumentum enim ab equipatatis etiam valet; ac decretum in uno ex equipartitia dicitur decretum in aliis: Glossa d. cap. 6 postquam de electione, in 6. Causidors de confit. decr. 1. num. 4. Et in tis. de iur. paron. queb. 6. num. 8. Fellus Fernand.

In l. 4. *Tacri*, num. 15. & alii; quod argumentum ab aquiparatis eriam in correctioris vim habet: per Glossam fin. in l. si quis seruo, C. defens. & in l. quod versus, ff. de leg. Alex. conf. 171. num. 1. lib. 7. & ideo dispofitum in uno ab aquiparatis in altero esse disputationem censetur: quod procedit quando illa sunt in omnibus aequali, & tandem habent rationem; nam similia eodem modo sunt iudicantur: quando convenienter per omnia, vel faltem convenienter in eo, de quo agitur: ita Thomas de Thomeſſe, in *Floribus* def. regul. 43. Brunor. A Sole in locis communib. verbis, & Argumentum 4. *Surd.* conf. 100. num. 1. & conf. 9. num. 17. Probata enim similitudina in eo de quo agitur, valit argumentum, quamvis datur pars diffimilitudo: Barbol. in cap. *Inter cetera*. *De scriptis*, n. 6. Cum ergo donatio causa mortis, & nominatio causa mortis sint aequales, & ex eadem stirpe, & radice deriuuntur, si hinc manet facta praesentia cum duobus testibus; cur non manebit rata nominatione causa mortis facta praesentia coram eiusdem duobus testibus? cum veraquæ considerato principio equiparetur contrahitibus, qui duobus tantum testimoniis inservientibus celebrari solent: sic Doctor Barbol. d. num. 105. dicere donationem causæ mortis penitato principio equiparari contrachui. l. *inter mortu.* ff. de *donatione*. *can. mort.* Glossa accepta in l. 2. ff. de *date* præleg. a. Guiliel. in cap. *Raynor*. id *testim. verbo, testam.* num. 4. & num. 14. & sicut contractus duobus duxax testibus conflat. lib. 1. num. 1. ff. de testib. idem ergo dicendum est in nominatione causa mortis, quod in donatione tali; cum attente principio tam hac, quam illa contrahitibus aquipollant: & in specie tradit Molin. de primog. lib. 1. cap. 12. num. 16. de *donatione*. *causa mortis*, quod sublineatur duobus testibus celebrata, neque egeat quinque, nisi ut non egerat infumatione: & ita intelligenda est l. fin. C. de *donatione*. *can. mortu.* & fortius id dicendum est in nominatione inter viros facta de re emphyteutica, quod sufficiunt duo tantum testes, ut nominatione subficitur, cum sit contractus nominationis per d. 1. lib. num. 1. ff. de testib. Neque obstat quod in lego Regia antiqua Ordin. Lusitan. lib. 4. nr. 6. exigendae res testes ad nominationem inter viros, & *spurias* in hoc s. vers. quares denuo, poteſt: quia in generali ratione non, eadem lib. 4. nr. 37. s. i. illud verbum, trax. omisum, & expunctum; vbi modò aut. *prima* per testem *maior* as minor, qualis fatus sit inuenire yecitate in ore duorum, vel trium testimoniis.

§. XXIV.

Vtrum Titius possit nominare in emphyteufi suam secundam vxorem, reflecto filio primogeniro primi uxoris, cum qua obrinuit emphyteufi in dotem?

E P I T O M E.

1. *Quæstiones speciales.*
2. *Prima* vix non potest nominari à *Paulo consanguineo* in illa emphyteufi, & cùm?
3. *Spuria* etiam possum nominari ab Ecclesiastice ad emphyteufi.
4. Non potest concordi filia *spuria* etiam loco alteriuscum emphyteufi.
5. Secunda nominatione fallit à *Paulo* in *Titium* si validia.
6. *Paulus nominans spuriam* primo nominavit nulliter, Fragosi Regem. Chrift. Republ. P.111.

7. non tamē amissi ius iurem nominandi.
8. *Paulo eligenti indigneum* nemo potest se opponere, nisi dominus directus.
9. *Spuria* ratione societati potest obrinuit dimidiacionem frumentum emphyteufi.
10. *Secunda* vix tenetur *filii prioris* matrimonij redere dimidiacionem valoris emphyteufi.
11. *Secunda* vix potest obliterare priori *exxi* spuriatum.

Betha spuria prior vxor Titij fuit nominata. quando nupsit, in emphyteufi Ecclesiastica à consanguineo suo; & Pater Berthæ erat duxus dominus, post nuptias celebratas; Titius verius, ne nominatione facta esset vitiosa, petivit à Paulo consanguineo vxoris nominata, vt illam portiùs nominaret, anguit Paulus, & nominavit Titium cum potestate nominandi secundam vitam, & secundam, certum. Defuncta Bertha reliquit filium, Titius secundas nuptias contraxit cum Adelasia, quam Titius nominavit in emphyteufi in secunda vita, telicio filio priore matrimonij. Is nouercam volt consueverat dicesse se noueret p̄fetendum, cum illa emphyteufis fugit Titio in dotem data contemplatione Berthæ nectis fuit. Quætitur quid iuris?

Respondeo primo, Bertham spuriam priorem uxorem Titij non posse nominari à Paulo consanguineo Berthæ in illa emphyteufi Ecclesiastica in qua Pater Berthæ erat dominus duxus cùm ad eius Ecclesiastice pertinenter, oīsi ad hunc effectum facta fuisset habilità à Summo Pontifice; ita Bald. in fol. 1. cùm auctore, C. de infir. & subf. Decius ibi, & alii commouerit, vt per Alexand. conf. 18. num. 9. lib. 1. Rapa in l. ex follo. 5. si quis regnari. num. 60. ff. ad Trever. Bernard. in regul. 23. 1. & probatur ex textu 10. cap. 1. naturali, si de feudi fuerit, controvenerit per argumentum de feudo ad emphyteufi. Item quia hūblomodi spuriis sunt infames infamia facti; vt per Molin. lib. 1. de primog. cap. 13. num. 16. per qua omnia, & alias, spuriis excludantur à successione, seu nominatione emphyteutica, quos Ecclesia maximè odit: argument. texti. in l. *Lucius*, s. *Lucius*, ff. de leg. 2. Cùm ergo Bertha fuerit filia Sacerdoris, & emphyteufi esse Ecclesiastica, non potuit in ea nominari.

Nec facit contraria, si dicas etiam spuriis posse nominari ad emphyteufi Ecclesiastica à principio, si sit potest nominandi quemconque voluerit, quasi tunc ex hūblomodi data potestate spuriis etiam incapaces includantur, ex regula L. cùm quidam. ff. de leg. 2. cùm aliis, de quib. Molin. lib. 1. de primog. c. 3. à principio, & a. num. 16. quia hoc procedit quando à principio Ecclesia fecit facultatem nominandi per verbū adeo ampla, que importent omnimodam facultatem nominandi: nempe si dicatur, potest nominari quæcumque volunt, vel similis verba: censetur enim in hoc casu Ecclesiastice voluntis ut spuri etiam nominetur: argumento l. auct. in fine, C. de dñis prop. Vall. L. Lusit. tom. 1. confit. 1. 14. num. 10. dicens quod quando Ecclesia concedit emphyteufi Ecclesiastica bastardis, ut spuriis, hoc facere à principio quæ non sunt personæ illorum, & hoc iure non prohibetur, est huius Gama decif. n. 8. & Cald. de nomin. q. 11. n. 1. post Bart. in l. 2. n. 5. & ibi folio n. 12. C. de inv. emphyteufi, vbi volunt posse à principio spuri emphyteufi concedi: fecit vero quando potestas omnimodum conceditur per verba, que denique arbitrii boni viri: rite non potest nominari indignus, nec spurius: ita Paulus in d. c. i. c. quidam. ff. de leg. 2. n. 1. Petralian. 3. & in nostro casu emphyteufi fuit concessa à Sacerdote parte ipsius Berthæ Paulo consanguineo

cum potestate oomisoandi secundam personamque verba, quanvis faciat potestatem oominandi etiam carianos, non ramen sit potestas nominandi indignum, Teu sporiom, cum non sint verba omissiblem libertatem nominandi significativa; siue ita necessarii referenda sumi ad arbitrium boni vitii: ut Palatius in cap. per velitras, notab. i. fa. 6. num. 3. post Petrum de Bella peti. & alios illi se relatios.

Acedit quia Bertha nominata era filia presbiteri à quo Paulus consanguineus obtinuit emphyteusum: ac proinde licet Paulus Bertham nominaverit in secundam vitam dum illi emphyteusum in dote tradidit, Paulus fui executor, seu gestor negotiorum ipsius presbiteri; & reo non Paulus, sed presbyter ipse pater ipsius Bertha emphyteusum per circuicitionem tradidit in dorem personae, quam Paulus nominavit: secundum L. nomina famili. 5. i. ff. de legat. i. doct. Batt. receptus in l. mortis causa. ff. de donat. caus. mort. & probatur, quia sicut presbyter patre spuri non poterat concedere emphyteusum Ecclesiasticae filia spuria; sic etiam id non poterat mediatores Paulus consanguineo: ea recipi resolutio in d. i. vnum. vbi habetur illam, qui eligitur, seu nominatur ad eligendum aliquem, ad quem verba disponuntur deuenient, non posse nominare, si elegerit unam quem ipse disponens non potuit: ita Paulus in d. 5. i. num. 2. vbi Padili, & alijs post Bartoli. in l. vnum. num. 7. C. de huc qdlib. ps. indigen. Molini. vbi signif. num. 1. cap. 4. num. 8. & 5. Idcirco in isto calo non procedit quod aliqui montant; nempe quod Ordinatio Lusitan. lib. 4. cit. 36. num. 4. praecepit, quatenus aut spurius non succedit in emphyteusi, esse, in eligendis duxaxar, quando agenti de successione ab electato, nulla praehabita nominatione, vi Ordinatio loquitur in praecedenti numero. At vero si spurius nominator, posse sucedere, tanquam qui accipit non a nomine, sed à primo concedente, iusta d. i. reflo- uit Paul. per teat. in l. si qd ex his, num. 5. ff. de vulgar. vbi Aleand. & Ialoni. num. 7. in fin. Peralta l. vnum. in princip. ex num. 27. Idem in 5. Reg. idem, num. 6. Molini. d. lib. 1. cap. 4. num. 9. quia hoc procedit in emphyteuci secolati, in qua verisimiliter credidit concessio facta esse etiam spuriis, & secularis emphyteusus per nominationem potest deuenire ad ipsius, de quibus ipse concederat sicut, & quos non abhoret. Ceterum in emphyteuci Ecclesiastica longe alter tenendum est: in maximè quando concedens est patet spurius ipsius. ut in praesenti calo: quia spurius ex intentione Ecclesie concedens emphyteusum includit.

Nec excusat, si dicas emphyteusum per dictam fusile concessam sibi spuriis loco alimentorum: Quia quamvis clerici teneant alete satis spuriis, & conseqüenter dotage pro ratione alimentorum tantum, etiam ex redditibus beneficii, luxa cap. eius habentes, de eo qui dicit in praecepto, & refoluit Gloss. in cap. omnes, quaff. 33. Abbas in cap. permisit, de arbitrio, Ialoni in l. num. 30. ff. solent. marim. Boet. decif. 129. num. 8. Id inveniuntur ex bonis acquisitionis Ecclesiarum intiuui, de quibus possunt in vita disponere, quoque modo licito: Nihilominus non possunt concedere filii emphyteusum Ecclesiastici, cam, de qua non possunt disponere, nisi secundum regulam iuris. Addi secundum communem, non posse ultra debitam quantitatem alimentorum spuriis quoque consequi: ex Abbate in d. cap. cum haberet, quod tradidit molni relati per Couart, de finis. p. 2. cap. 8. §. 6. num. 11. Duecan. regul. 167. allegacion. i. & in nostro caso, ut constat ea dosi scriptura, minor dos sufficiebat ad alimenta; immo ipsam Bertha per transmissionem emphyteusum in mar-

tum Tigrum, oblinio dimidios fructus emphyteusus constitutae matrimonio.

Respondeo secundum transmissionem, sen nominationem secundam à Paulo consanguineo in Titium Berthae maritum esse validum. Probatur primo, quia fuit approbata ab Ordinario, & auctoritate Apostolica confirmata; secundo, quia Titius erat capax, & dignus. Nec obstat dicere Paulum consanguineum non potuisse secundum nominationem inmatruere, cum iam primam concessionem cesseret, & abs se omne ius nominandi abolesset, & conseqüenter nihil tam erat, de quo circa illam emphyteusum per nominationem alteram disponebat posset in favorem Mariti Berthae; intra Ordinationem Lusitan. lib. 4. num. 37. num. 1. & 2. Quia hoc sit verum, quod illi statuit Lex nostra Regia, quando prima nominatio facta validam: nam rurc capitulis potestas nominandi, & totum ius emphyteusicum per nominationem personam rebus, in qua translatum est: scias vero quando prima translatio nihil valuit, nec solum effectum obtinuit. Unde qui sensu nullius nominauit, potest iterum nominare, quia nullius nominatus, & non nominare, idem sunt: per regul. L. 4. §. condonamentum, ff. de indicar. Confirmat Lex nostra d. titul. 37. num. 5. ad fin. quatenus ait: Omnes effecti a nominac. quibus verbis Ordinatione viri, ne secunda nominatio ut ipsius, & secundum hunc intellectum explicando est altera §. eiusdem Ordinationis eod. titul. num. 2. vbi dicitur: Quenquid bona tua nominas, nam poteris nominare a secunda tua. Quod procedit quando prior nominatio fuit valida, & fortia est solum robur; vbi redditus bona ratio, non posse feliciter fieri secundam nominationem quod prior valuit, & omnis ius per eas nominationem fuit qualitatem personae nominatae; quod non potest stare, nisi quando prior nominatio sustinetur. Igredi si prior non valeret, secunda valeret: ita Bagol, de cuius doctrina fuit dumptuta nos: Ordinatio vbi proxime in L. Regis Romani, Plautius. ff. de verbis obligis, & ea doctrina Bald. in l. 2. Cod. per quae personae nobis dequaruntur, vbi illud qualitatem non posset aucteri voluntari, & pro libertate concedente, seu donante, idem dicendum est in stipulatione facta per Tabellionem nomine absentes, cui non potest aucteri ius illud voluntari per alteram partem secundum magis communem, & in omnibus in terminis loquuntur Doctores in iure que suo, per actos validos, fecerunt in nostro praesenti calo, quia prior nominatio nihil valuit ex defecto puritate. Ideo portio Tirus iterum à Paulo consanguineo nominari, non obstante priore nominatio ex facta ab eodem Paulo Berthae spuriis, cum non amferat ius elegendi, neque nomicoandi, nisi effectu lecuto: cap. 5. ff. cito. de election. lib. 6. vbi Gloss. & communis, l. hac conditio fuit mala, in princip. ff. de condit. & denunt. Traquelli, in l. ibid. §. hoc formosus, prima limitacion. Molini. d. lib. 2. cap. 4. num. 8.

Nec videtur Paulus amissus ius iterum nominandi, ex quod clegerit indignam in dignitate iuris: quis Doctores, quando id afferunt, loquuntur de indignitate totali ex reprobatione, & prohibitione iuris absoluta: text. in cap. gravem de postulato. Proclar. Ambros. de sanctis. Episcop. ff. si quis auctor erat, et. Molini. allegatus, num. 33. quia haec indignitas non sufficiens ad irritandum priorem nominationem, non voto tollit ius iterum nominandi, cum non sit indignitas totalis ex reprobatione iuris absoluta, de qua Doctores, & etiis loquuntur. Quod probamus, quia Ecclesia à principio & Parochus nomine illius fetuatis feruandis poterat condescendere hanc emphyteusum spuriis, ea doctrina Bald. in e. que in Ecclesiis, n. 4. §. C. non reverer, de confit.

*S*elon ist generaliter, q. cum arcetis, num. 11. C. de legit. & facult. & l. scilicet bac, 4. libera, num. 2. ff. de in ius vacanc. *B*ernard. in d. regal. 131. ex quibus conflat, spurious non esse omnino indignos dignitate iuris, & consequenter nominanter illos non amissile ius iterum nominandi; ut quotidie praxis obseruat: paria enim sunt nullatenus elegere, & non elegere: ut probat Peralta in d. vnu ex familia, s. 1. ad fin. ff. de leg. n. 2. & in sequenti, num. fin. & in Partatio nullatenus praesentante, co quod non expedit sicut officium, posset iterum presentare: ita Probus in cap. ff. absentia, de probred. lib. 6. num. 5. 1. Mandol. in regul. Consell. 1. quaf. 2. In fine, ut probat legem ab voluntate loquuntur loqui de actu valido, non de invalido. Qyocita secundus actus validus appellari poterit, quando prius fuit nullus: cap. factus est, in fin. 7. quaf. 1. Germain. conf. 135. post princip. vix. in vnu, vbi etiam sententia de scripto, seu confirmatione nulla mentionem non esse necessari faciebat. *C*onfirmatur ex traditis a Tello in l. 35. Tenu. num. 2. & 3. vbi docet per actum nullum non existens potestatem faciendi, l. hoc conditio filii nesci. s. de conditione, & demonstr. quam intentione probat. Cald. de potest. eligend. cap. 5. num. 1. vers. quinque tamen non obstante. Igitur in presenti causa, potuit Paulus iuris nomine, quories nullatenus nominari. Sed si dicas illum nominasse scienter indignum, hoc est sciens filiam Clerici esse ipsam, & scient spuriam nullatenus posse adveniti ad emphyteuticam Ecclesiasticam. Tunc sunt qui dicant amphius omnino non posse: sic loquitur Molina, d. cap. 4. num. 38. & Tizanelli in l. si unquam, verbo, reverans, num. 101. In fin. Cod. de reuersatione, donatione, & probate cap. cum in curulis de electione, t. 4. vnu. text. eius. in cap. gravam, de p. l. *P*ral. Vbi ex electione indigni in dignitate iuris scient facta, intelligentes ius eligendi pro illavice imputantur. Quibus tamen respondeo filiam spuriam non esse omnino indignum. Indignitate iuris totaliter reprobata, cum videamus spurius beneficio Summi Pontificis habiles ad Ecclesiasticam emphyteuticam, & Paulus nominatis etatis, vii illitteris, & nesciebat Bertham esse indignum, in quo casu non est presumendum, nominationem indignar e suis factis scientier, sed ignoranter: ita Peralta in d. l. tunc quidam, num. 3. quem sequitur Molina. *c*it. d. num. 39. ad fin.

7. Accedit, quia dato, & non concessio quod uermans eligens Bertham indignum, perdidisset ius iterum nominandi Titum filium maritum: nemo se illi poterat opponere, nisi idem Clericus Parce Berthae, cuius Ecclesiastis erat emphyteutis, h. quenam Ecclesiastis emphyteutis desolabatur, & vnde cum directo domino apud Clericium consolidabatur: ita glo. 4. ad fin. illius consequenter ff. similiter, & recepta, ut per Doctores ibi. Boet. duc. 29. num. 9. & Costa in cap. 1. patr. verbo, vnu. num. 1. & in eas de quo agitur, patet spuria nedum testit secundis nominatione: Paulus consanguineos, seu famulo eiusdem Clerici, sed etiam approbat, & consenserit praeterea, ut constat ex instrumento transmissionis in Titum maritum ipsius Berthae.

8. Nec obstat si dies secundam nominationem esse invalidam, cum fieri ab eodem Paulo Titio marito contemplacione Berthae vxoris illius; & tunc secundam oportet leges lib. 4. tit. 46. matrimonio celebrantur per chartam medietatis, & Bertha dimidium emphyteutis per interpositam personam matriti obtinebit: quod videtur fieri non posse: l. nec per se, C. de heret. in illis, cum aliquippe per translatiōnē factam in fauorem matris, esto, Bertha habeat dimidium reddituum, sicutque frater, emphyteutis

requiritur marito in solidum, haec ut ipse sola possit nominare quem voluerit inconsulta vxore, cuique qui contentum non querit: vtilitatemque pronomenem ex readiutibus conceditur uxori ex beneficio legis Losirani, & lex contra factum mortuo. *S*ocietas universalis communicans bona inter coniuges, non verum id procedit ex immediata nominanti dispositione; neque hoc modo prohibita est acquisitio spuria: Lqui Targ. ff. de his quibz. ut indic. Bart. num. 3. l. s. in qui ex bonis, vbi felon num. 10. ff. de vulgar. tradit in casu simili Battrol. num. 6. post Dyn. 1. quis dicas, pet text. ibi. ff. v. leg. & alijs per Cousat. 2. p. de fonsal. cap. 8. ff. num. 1. Quod etiam videmus in maioribus de bonis Gotong, qui ad feminas venire non possunt. Ceterum formulis contemplatione maritorum participant ex bothis majoriorum constant matrimonio, maximè quia dictum est: Nemo, excepto Clerico, qui nomine Ecclesiæ opponit potest, dc iure potest contradicere secundam nominationem a Paulo facta in fauorem Titij, nec obstante indignitatem spuriæ. Ex quibus confessio priorem nominationem Berthæ factam esse nullam, & nominationem posteriorem in fauorem Titij valere, & filium Berthæ nullum id in ea emphyteuti habere per contemplationem ipsius maritis, cum mare ob spuriæ nominatione nominari non potuerit, & consequenter nec potuerit filium nominare.

Nec facit pro dicto filio Berthæ, fosse acquisitione emphyteutis constante matrimonio inter Titum, & Bertham, & acquisitionem illius factam esse ob contemplationem Berthæ matris: Quia opeque ob id dicta emphyteutis potuit pertinere ad filium, in modo dictus Titus potius relataente filio nomine ad illam emphyteutem suam vxorem secundam, cum emphyteutis sit de libera nominatione absque obligatione nominandi filios; seu filias: non poterat ramen nominare suam petiorem vxorem Bertham, etiam si tam amplam nominandi potestatem faceret, quantam importaret verba pro eo, qui nominabatur a domino virili, quia nec tunc ut facultas nominandi spuriæ. Igitur hac facultas extenditur ad personas habiles, ut tradunt communiter Scribentes in d. cim quidam, ff. de legat. 1. Peralta ibi. num. 5. Palatin. in cap. per veitrum, 5. 26. num. 3. de donatione. Quod etiam procedit, quomodo concessio, seu facultas nominandi facta sit propter quibus dederis, seu nominaueris: quia hoc est intelligendum pro captiibus, seu habitibus: ita Alex. conf. 106. num. 3. vol. 4. Roland. lib. 1. conf. 1. num. 4. & 16. in mod. Alex. ibi. addit, etiam si fieri potestas nominandi quemque, adhuc illi ampla facultas nominandi consideranda, & accipienda est secundum naturam rei de qua agimus: Sicut hec spuria nominari non poterat, licet concessio facta Paolo consanguineos eius per verba denotantia omne libetatem: ita Roland. d. sol. 1. conf. 3. num. 15. Semper enim facultas referunt ad personas non prohibitas: & sicut à parte ipsa spuria nominari non poterat in ea emphyteutis, sic nec per Paulum interpositum. *C*onfirmat Bald. conf. 107. vol. 1. datus ait non posse spurius seu indignum nominari, quomodo potestas concessio sui nominandi quem vellet: hoc enim est excapacibus, arque illa debet nominari capaces: ita Rubeus conf. 11. c. num. 3. & 6. Roland. vbi supra, num. 16. Iterum, arque ita confirmat in specie propria. Nec differt Gomelius quaf. 1. in regul. de triennio, vbi ait spurius, beneficium possidentem, regula illa non habatur, si non sit dispensatus: & quoniam verbum, quicunque, denotet possidentem beneficij inuaia ea regula, si per triennium fuit, in possessione illius; non posse ramen spuriū se tueri, quia verbum quicunque restinguatur ad personam beneficii

400 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

Ecclesiastici capacem, secundum l. et gradum, ff. de maior. & hanc. Decius cons. 1.7. col. 3. & Gomes. pol. plures vbi proxime.

Nec obstat ut postea Iuris consilii in l. cum quidam, ff. de legat. 1. vbi Vlpius non respondit illum, cui conponit, est patetis liberta eligendi, seu nō coquendis, cujus indignum nominare seu eligere posse: sequitur Padilla ibid. num. 4. Gama decr. 1. num. 3. & decr. 49. num. 3. & decr. 377. num. 6. Molin. de priu. leg. lib. 2. cap. 3. num. 2. & sequitur. & num. 46. Cald. de nominat. quaff. 19. num. 62. & 64. quia quoniam concedamus id hinc fieri, de posse per illam clauflam, quem voluntari, eligi scilicet indignum indignitate facti. Negat tamen Petrus in d. cum quidam num. 40. posse eligi indignum indignitate facti: sequitur Molin. lib. 2. de Primis. cap. 5. in princip. Anton. Gomes. tom. 1. cap. 2. num. 48. Iacob in l. sive, ff. de legat. 1. Pelicans lib. 1. de malore. quaff. 48. num. 1. Lozario in Episcopi omilia, p. Dm. num. 81. ff. de legat. 1. & Segula in report. fol. 49. qui octo dicunt cura Petrus in d. legum quidam, habentem libertam potestarum eligendi posse eligere indignum indignitate facti, hoc est non bene merentem ipsi testator, eam liberan facientem considenti; immo testatorem offendentem: non vero posse eligere indignum dignitate idem. Item quia in praesenti questione aliis etiam pronuntiati potest, tempore superdicta non procedere: quia consanguineos emphyteutam accepit emphyteutum aleten patre Beribus, qui cum dominus directus emphyteutus, & sic pater non poterat vocare ad emphyteutum filium spuriu, si nec consanguineus nomine eiusdem patris alii sit legi interdicunt; ne pater bona sua transferat in filios spurios, & sibi Angel. Iustit. quib. mod. natur. effectionis sui, quoniam a parte magis quam a Paullo consanguineo accipere videtur: ex regul. l. omnia ex familiis, & l. ff. de legat. 2. ob quam ratione Bartolo in legge num. 7. Cod. de his, quib. erudit. & Molin. lib. 2. de Primis. cap. 4. num. 8. & 9. Menelius in d. i. p. 1. p. 1. p. 1. docens, non posse emphyteutam nominari in secundam, vel tertiam periodum, filium spuriu domini directi, si quidem a parte spuriarum nominari non posse. testator Cald. de nominat. quaff. 19. fatus plene. Quia immo idem Molin. sequitur additum illum, qui ab institutore Mainaratu haberet facultatem eligendi descendentes, seu consanguineos institutoris sciam spurius, non posse eligere filium spurius institutoris. Ratio quia ea successio non sit ab elongate, sed a committente potestatam eligendi, & quo electus ceteris capite: id est non potest eligi spurius filius in illustrius Ballo, in l. quad. cap. p. num. 4. Cod. de Episcop. & Cleric. quoniam sequitur Petrus in d. l. cum quidam. num. 4. ff. de legat. 2. & Antonius de Padilla. d. l. omnia ex famili. ff. de falcid. ff. de legat. 3.

Ex dictis sequitur bene potuisse Tertium suum secundam viro nominare in secundam personam, cum emphyteus fuerit de libera nominatione pro eo, quia nominaverit, excluso filio prioris matrimonij: fuit Ordinatio nostra lib. 4. titul. 97. num. 25. incipit: *O filio, et filios, vbi agitur de emphyteusi libera nominatione, quia pater emit post contrarium matrimonium, vbi etiam dicitur filium a parte nominatur, teneri solute viro nominari;* isto, matet filii non sit, suam partem tam emphyteus, quam meliorationem: de si, contingat viro suo nominari ad emphyteutum, eodem modo tenetur satisfacere heredibus matris. Ex quibus verbis planum sit posse viro nominari secundam nominari a marito ad emphyteutum, quoniam superest filii mariti defuncti ex alia vi-

re et sic proinde non est preferendas filius prioris matrimonij, novitque nominatus, quantum illa factis faciat filio mariti defuncti, ratione emphyteus, & meliorationem, qua in eadem emphyteus ceperit fuerit; & in proposito calo secunda viror defuncti nominantis tenetur reddere dimidium pretij emphyteus, quando fuerit empta a principio viro dimidium magnatum meliorationem, prout disponitur in d' Ordinatione. Lofitapa lib. 4. titul. 97. §. 25.

Vltimo. Secundavans Titij defuncti potest opponere ius spuriarum: quia quoniam nemus neglige agendo, neque excipiendo potest indignitatem obsecere, preeiuss. receptam sol. in convegente, §. 6. ff. famili. erudit. hoc procedit quando aliquis agit de late comparando, & actione ex tali obiectione vi vota. Albertic. in eadem §. 1. & in l. loci corporis. §. competit, ff. si ferunt. vnde. Ceterum si partes non inveni actionem obtinere, sed solum voluntari ius suum rebatur, quod iam habent; hoc non degendum est partibus, eo quod multa profus ad fortificandum, que non profus ad præfandam actionem, aut excepti poni: quapropter quoniam secunda viror habet nominationem, & vien prioris est habuit alteram, & quod si ora est, quoniam si nominatio preferenda, optimè potest secunda viror opponere defactum spuriarum prioris, sed magis, quia, si defectus est, iuris, que oblectio, seu allegatio cum iuris sit, nemini denegati potest, eo quod hoc pertinet ad ius publicum, scilicet vias iuris in l. argumento cap. 10. ordinatio de regulis in 6. Arque ita ad prælacionem nominationis bene potest defactus spuriarum allegari. Ex quibus concluditur non posse perturbari secundam virom nominatum in emphyteus a filio prioris: coniugij: cum secunda nominatio illi facta videat, & prior nequest sustinet.

§. XXV.

Vtrum pater nominans ad emphyteus posset grauare nominatum iure in testamento, iure extra?

EPISTOLE.

- Non potest grauare nominatum a proprio nominatione.
- Non potest successori in matrimonio grauari ab antecessoribus ostendatur.
- Potest grauari in emphyteusi a nominatione quando est probabilitas.
- Præsumere non imponitur super emphyteus, sed super emphyteuta.
- Nominatio non tenetur nominare si credo.
- Utrum potest sellator grauari baredo, quia non servetur insulster.
- Pater potest grauare filium a se melioratum.
- Pater potest grauare filium nominatum ad emphyteus de familia.
- Nominatio necessaria facienda pro certis personis non potest grauari.
- Grauari dandi decet in emphyteusi de familia, quando imponi possit?

Vtrum in omni emphyteusi tam libere nominationis, quam de posteo, & providentia, possit imponi grauamen a patre nascitante, sive in testamento, iure extra? Pro parte negante facit, quia nominari non capiunt emphyteus a nominatione. 6. §. 1. ff. quod cuiusque univers. nom. cap. literis, de resili. postea. & Decius cons. 1. col. 1. & probant Sebentes

Disp. IX. De nominat. emphyt. §. XXV. 401

*In i. tractat. de familiâ, 69. 5. 1. f. de legat. 1. proinde neque nominantes grauare nominarios, quia illi a deo lumen nobil omnino conferunt; ita Gratianus conf. 3. 1. 8. vol. 1. Aretin. conf. 5. 1. Anchastri in d. cap. literis de rebus politi. vnu. 1. Cum ergo nominans p[ro]p[ter]e de suo doner homini ait, nullum ouus debet illi imponere. Idem constat ex 5. 1. tractat. de legat. 2. ibi: *Quod enim est, quid ad finem velut religio est, qui quando reliquit, quatuor redire debet? et quasi dicat, nam te quidam agitur et ea nominatione ac dicuum non potest adiungere, genia ministris quod erga nominandum nullum exercit, libera latent; sed eam capite ad eos qui potellantur nominandi consultit.**

¹ Secondò probamus ex successore lo maioratu, qui non potest grauius ab illo: cui immediatè succedit, quia ei: q[uo]d non confessus, aliquid date eligere, sed id quod datur non ab eligente, sed ab inimicis. M[axime] ceteris datur: Molin, de priuatis lib. 1. cap. 4. nam, i. o. diebus eligentem, dom. eligi, factum agere in collatione; id est non posse grauius elec[t]um per regulam, neminem post grauitate illorum, quem non potest hocceare. Lab[er]t, cum similis, C. de fiduciam.

Teritio beneficium Ecclesiasticum, absque vita conditione, & onere conferti debet, quia collatorum de suo malo confiterit, nihil oneris addetur debet: nam conferendo ut; eligendo ad beneficium, nudo ministerio, tantum virtutis ergo collario debet fieri absque vitiis onere, conditione, & modo: cap. *Saintonius*, i. *capit.* i. *cap.* *quam pio*, i. *quod est*. cap. *Saintau*, i. *quod est*, & cap. *Confessio*, vbi *Seribentes*, & *Simeonia*, & cap. *punali de elec.* Flamin. de *confessio*, *quod*, 2. a *natu*, & *nihil potest dari*, *aut illud* *Gratus accipit*, *gratus datur*: cap. *Prophet.* i. *quod est*, *cap. punali*, vbi *Dolorosus*, & *deletus*. Quid si electio fieri sub conditione rastriata, vel expedita solvens de penitentia in penit. aut alteri, corrumpit ecclesias, & committit in iuris confessionalis: Flamin. i. *quod est*, 280 a *natu*, 274, *cum sequitur*. Similiter in nostro casu, nihil omittis impetrare post nominatio nomine.

Dicitur filius tamquam gratia, cum emphatiasis altera sit libertas nominis, & altera de patre, & providentia, ex ea de Familia, seu hereditate & dicens eum est filius nomine filius, hinc non est emphticulum, libertas nominis; postea impetratio nominis aliquod ex ratione, seu conditione tenet, quia quoniam utrumque sit, quod qui in necessitate eligit, nullum exercitat liber alicuius, & non censetur, si unum elegit: plurimum eligendo potius nunc, quam illud, non est dubium, quod exerceat liberalitatem, in quo eligere videatur donare. Molin de Primo d. lib. 2. cap. 4. num. 15. etiam sequitur, quia et quia potius tibi adiunges, & non adiungis, censetur dare: i. 1. si secundum, vbi filii sunt de legato, i. 2. etiam haec sunt, ff. de donatione, inter vir. & tutor. Atque in primis certi iacti sibi, postea ponit gravissimum nominis, si ipse consenserit: argumento sibi, col non potest pari in legitima onus; i. 3. secundum et primum, Cod. de in-
dictio, testatur, contentum ragen sibi potest pater adiungens onus in illa; ita Socin. conf. a 30. in princip. lib. 2. Ancon. Gomel. de testam. cap. 11. pef. num. 15. etiam ipso inde habetur pro non potito, vbi non accedit filialis consensus: ut grat-
datur Imp. in l. 1. qd. quis poliborum, ff. de liber. & polibum. Alexand. conf. ultime filius, num. 10. Goiliel. in cap. Raymon. de testamento. verb. In codice sella-
mento reliquuntur, in l. 2. num. 18. quod si interagerant
consensus, tenetut filius ad implendam onus: ve-
rai p. Molin. tom. 1. de iust. digest. 177. pag. 1061.
modum consensus, si expressus, non verò tacitus,
ego quando nominans potius hunc, quam illum

François Régis. Civ. II. Républ. P. III.

eligit, et olearum erga illam liberalitatem exercere, & ex consequenti potest adiicere opus nominatio ad emphyteusum.

Ducor ad hoc primū, quia nominatus honoratus & nominantur: sed quod nominatus honoratus & se accipit nominantur aliquid commodū potest gravari, pcc. l. ab eo, C. de pietate qmū si. C. l. pcc. famili. si. sed si famili. de loq. 2. Ratio, quia in tōto titulo C. de iur. emp̄b̄t̄c̄t̄ id non reperīr̄ prob̄b̄m̄, sed s̄lā alienationis prohib̄t̄ cēnīcī, & translatio iuris domino inconfuso est interdicta; vr. coquas ex l. 1. 2. & 3. Cod. de iur. emp̄b̄.

Secundo mox, quia hoc grauamen non fert super rei emphyticam, sed super nominatum, illorumque respectu personaliter: proinde personae imponitur, non autem emphyticus; neque illa est obligata oneri, sed nominatur. Pro quo facit, quoniam si ipso coelestiarum, nemo dubitate grauamen esse validum, & consensu feneri praedictis non potest ignorari. *I. persimilium*, *ff. de servis, rusticis, praedictis, & traditi Cisterciensi*, cap. 2.4. num. 10, & cap. 2.5. num. 1. Beatus *cristif*, num. 1.9. Imd si nominarius hic presentis, & ritebat, renobetur adimplere conditiones impositas; censetur enim iunc expressi consenserit: ut paret exemplo xviotis praensis, & ritebat, domini maritus doctori filium prioris matrimonij de bonis communibus: & quia senserit praefatis consensum, ac si expedita ipsa filium emere doctori, cum cogitare posset: arguitur. *I. ff. servorum communis, ff. de donatione, inter viri, & ex vi. Cap. 1. Pericula degeneratio. pag. 16. num. 1.6. & 17.* Sed quando ipse consensit, ipsi grauamen adimplere inueniatur: igitur illi, & noo rei adiecta est conditio, sc. gravitatem.

Terito mouet, quia empphyteus sicut potest nominare Titum, vel Sempronium ad empphyteum, sic potest neartum nominare; qui potest degredere nomine nominato: qui quis est nomine Titum, & relinquit Sempronium, potest pro hac preferentia, & pro hoc labore Titus exhibito, illum gravare, cum id egerit nullo iure coactus; sicut donatarius a domino gravari posset argumento legum, & L. perfidae, C. de donatione, que sub modo. Et probat, quia eti regaliter omissois discutere capere a domino, non augem a dominante; cum tamen hic nominatio babeat potestatem nominandi libertatis, quem maluerit, ex vi cognitiōis sue; non tam nomine directi dominū, sed tunc proprio fibi ex dispensacione, ac conuentione acquito, nominare, & eligere censensus est; cui tanquam ordinatio ipse pro pio competit facultas eligendi, non autem tunc, si in quoque exercet lo nominatum gravare, ac liberantiam. Quae poterit illi omnia, seu conditionem instringere: argumento L. 10, C. 1. de fiducia omnibus, vbi decernitur, illos polle onerari, qui honorantur: sicut huius naturali confonat N. fiduciam naturalm, ss. de regal. inv. Mench. in l. quantitate prouidendo, limit. vbi C. de inspe. 10. Gratia cons. 17. & 34. & Pelatz de maior. quiesc. 71. num. 4. polle patrem in exemplari substitutioe gravare substitutum: & faciat sent. in l. si fundum per fiduciam omnif. 92. p. 2. de legat. 1. per quem itaqū Interpretes polle patrem gravare venientes ab intestato filio impubere, cui noluit pupillariter substituere: ex ea ratione, quia cum potuisse, si voluisse; eos privare successione, adhucque pupillariter substitutio condito, refallimento pro filio impubere, & non luit facere; sucedentes ab intestato videunt vacasse: ac proinde quasi honorari potest onere aliquod adiecio obligare: ita lalog in l. si arregrat. m. 18. f. de adapt. Alex. in l. charadi, 7. ann. filii, ss. de vulgar.

Bald. in l. cas. vijorum, num. 15. Cod. de fideicommissis. Pelaez supra, lib. 1. q. 49. 71. num. 3. & deciditur in l. si fundam, §. fin. ff. de legat. 1. Cum candem vim habeat dare, & non adiungere, si possimus prioriter; & tradit Molin. supra, dñm. 1. §. 1. Cum nulla nominatio necellata a legie indicet ut nominari, neque a domino concedente: Vnde nullus virgine ex ea nominans ad emphyteusim, dicitur in nominatum exercere liberalitatem; & consequenter concedendum est nominantem posse grande nominatum: attenta regula Lab. ea, predicit: Secùs si quis ad illud agendum obligetur per legem in fauorem alii cuius: quia tunc nec beneficium habet, nec præstat exercere, & nec esset omniem liberalitatem exterminalis; ut patet ex d. iuram ex familia, §. 1. lib. 1. Non enim facultas necessariae electionis præstata liberalitatis beneficium est. Ita Les. Qui nesciatis eligendi omniem liberalitatem excludi: secundum l. r. legatum, §. de adiungend. legat. & tradit Lozae in l. filii familia, §. dñm. 79. in fin. ff. de legat. 1.

6. Secùs dicendum quando nemine cogente, nec in bente, traditur tibi id, quod acri, vel nulli potest relinguere; in quo casu potest iniungi grauamen: Vnde si heres: uniusfamilia Titijs institutus, quem instinere non tenetur, potest illum grauare quinquo Titijs emphyteusim alteri relinqoere, cum testator de se sui hereditatis tangenti de propria posse disponere: per test. in l. iuram ex familia, §. si res, ff. de legat. 1. Nec non legare rem hereditatis: iuram familia, iustitia de legato, hereditate, Cod. de fideicommissis. Pauli, conf. 2. num. 3. vol. 3. & Iason in l. serui elezione, num. 10. ff. de legat. 1. Quare, in cap. filii noster, desiderio, num. 1. & 1. Neque heres potest impugnare voluntatem defuncti: l. cito a morte, Cod. de rei vindicati. Ex his persona, ff. de regal. iur. & l. solutio, 5. solvans, ff. de pignor, allien. hinc erant filios non potest in servitium redire locum suum, quem pater libertate donauit; per testimoniis in l. serui alieno, ff. quis, & quib. Nec potest ad eum adiungit: alienationem a patre factam, si patr. tanguntur heres facetas resindere posset: per test. in l. filio, ff. de liberal. causa, & Battal. in l. fin. & ibi Gloss. §. in comparatione, num. 6. C. de iure liber. Bald. erant in eadem sibi Iason num. 9. Faber Sua in l. gomian in prælibus, C. de iugic. testam. ampliar., dicens si primogenitus exercet heredes a patre ultra legi gratiam, & ei imperatur ut secundogenitio rem propteriam restituat post mortem patris, debet temerari reddere: quod probat ex test. in d. iuram ex familia, §. sed si uno, ff. de legat. 1. Sicut neque sacer, quam maritis hereditem instituit, potest contrarie legato facto de fundo emphyteutico, quantum ad illam peculiari ratione fundus spectet ex alienatione, quoniam heres succedens non potest alienationem factam a defuncto vendicare: Pöll, in l. v. 3. pars. nov. 81. etiam res alienata a defuncto sit hereditas ipsius, Cod. de bon. mater. & int. 3. Cod. de reb. allien. Beta. conf. 44. num. 4. vol. 3. & Paul. Pauli, conf. 100. num. 8. vol. 4. Imd. sequitur habere statum factum maritit. ita Rijmalius, iuris, 179. 139. num. 102. vol. 3. Roland. conf. 71. num. 35. vol. 2. per regol. in l. cito a morte, Cod. de rei vindicati, ff. fin. §. in comparatione, Cod. de iur. delibet. & Gloss. ibi, & Seribentes.

7. Hinc oritur dubium, an si pater donet filio dum vivit per viam mellorationis in Tertio bona aliqua, sub hoc onore, ut post mortem illa bona accedat ad filium feilatorem, nec illa possit alienari, utrum tale onus obliget ad restitucionem eorum basorum? Respondetur valere tale onus, quia legatum Tertijs, non est legitima, cum possit pater relinquere Tertium suum vni ex filiis, quem ele-

gerit; & consequenter potest excludere omnes filios: per l. Quidam, Cod. de iugic. testam. Quia a legitima duotaxat explodit unus, & gravamen tam poterit, quam conditionaliter imponit: sicut Gregor. Lopes in l. 9. titul. 7. part. 6. litera F. Mench. de successione, §. 10. num. 179. 196. 114. & 125. Dueni, regal. 163. Roderic. Suar. in d. L. questione, ampliar. 1. & 2. & conf. 4. col. 1. Nam, si Molan. de primogen. 1. 1. cap. 1. num. 39. & 30. Si vero ubi legitimam testam suavitatem aliquis invalebit grauamen respectu illius: l. fin. ff. cito a morte, Cod. de iugic. testam. & potest Bartol. Bald. Paul. & Salycet. ibi, & Suar. vbi predictum, ampliar. 6. Idem Molin. lib. 4. cap. 6. num. 13. & deducitur ex l. 7. Titri, qui hodie est l. 1. titul. 6. lib. 5. in nova collatione legum Castella. Et quo inferior parentem, qui in Tertio bonorum suorum prælegatum, seu meliorationis fecerit, posse impone filio melioratione prædictam, conditione: secunda si tantum dederit legitimam, que non potest auctorari ibi: d. l. Questione in prælibus. & pro eius competit filio querela inofficiosa collamenti, ibi: Ne occasione numeri quantitate testamento resigndatur. Non tamen curia querelat; si potest melior ex uno ex filiis Teitio, nec propter hoc testam permissum vitium, quod patr. est integrum eligere viuum ad Tertium, & testatos prius ex Suar. l. cito a morte.

Non tamquam ex dictis inferitur, posse patrem in emphyteusim de jacto ex prævidentia, que acquisitus presens est filii, vel præfa, & descendentiis, de qua dictum supra, §. 7. apponere grauamen filio nominario, quando hunc potius eligit, quam illum; nam quoniam potest excludere reliquos, pater hunc elegit, non est suppetit illius omnes excludere: sicut pater potest excludere omnes filios a suo Tertio, illudque confessus extraneo: ut in emphyteusim, quo non est liber. nomen sacerdotis, de qua dictum est supra, §. 7. sed ad certum corpus personarum donatissimam extendit: pater tenet nominatio ex præcepto, & concession domini dicto, & ex legata statutorum: ut habetur in Ordinatione Lalitan. lib. 4. nr. 16. per totum, & l. 17. §. 6. Ratio, quia pater in eo casu de suo natus præstat, & est hodus omnium stundum nominis ex tradicio per d. iuram ex familia, ff. de legat. 2. §. 1. Quocunq; non potest grauare nominatio tam in pura, quam in conditione illius inveniatur per l. fin. & Algorius, 17. ad l. solutio. ibid. sub conditione, fieri non potest, que pater fieri prohibetur: Regimen, conf. 125. Decius l. fin. num. 2. Cod. pall. cum integrat paternitatem de suo duro nominari præter filios, non potest eis grauare: & quia eis nominari est lexis dispositione, sicut ex præcepto domini. pater excludendum est grauamen, sicut in legitima filii: ita Decius conf. 143. num. 8. ibid. sequitur. Valde non consequitur lucubras est de tribus Caldas Pereira de pot. eligend. cap. 17. num. 13. dñm. consilium, sic potest fieri nominacionem de re emphyteutica, nisi verbis: Dixit Titus se nominare Sempronium ad emphyteutico suam, si ipse nominari se obliget ad dandum coronam aures coronari sui Mense ad subli- dium sue dotis, nisi loquuntur de emphyteuti libere nominationem. Qui: in reliquo nominationib; de emphyteuti preso, & filio, vel præfa, & descendentiis, cum sint ipsi ad certum corpus personarum applicatae ex legi præcepto, vel ex domini mandato, nihil Titius de suo præstat; sed tanquam nudus minister nominari, aut eligi: ut ex tradicio in Sociacione, conf. 10. num. 1. & sequentib; l. eluet: nisi nominarios consentiant; tunc volenti nullum grauare en sit, Caldas Pereira de potest eligend. cap. 16. n. 23. & cap. 17. num. 8. multis in vigece loco relatia.

Potest iamen patet omnis imponere nominatio
tatione literatus *j.*, quo se prius, dum visus est
minime reflectato filium nominavit, cum posset
veque ad mortem differe nominatione remittat
terram. *L. c. p. 1. i. f. de leg. 1. num. 94.* cense
tum enim donatio vel nominatione ab ignoto fructu re
futurum noscum statim tradita habet, ut non pre
stare contumeliam adiretur ut posset adiretur. *C. de iure
notarii. M. de leg. 1. cap. 4. num. 14. C. de exp. 11.
num. 2.* Et cum licet percutere iuratio libertatis,
quam patet ex lege, non nominatio non habet; scilicet
Bartol. de l. p. 1. m. 1. t. 1. f. 1. l. 1. f. 1. d. 1. num. 6.
pluta pro hac parte. *C. de fiducianis.* modò gono
moditas, &c. *l. 1. f. 1. s. 1. t. 1. l. 1. f. 1. d. 1. num. 6.*
lumentum et respondet gla
viam quis quod. *l. 1. f. 1. s. 1. t. 1. l. 1. f. 1. d. 1. num. 6.*
lue employmens sit de
potestate non autem velut velut de potes
te et praevidentia, quia confert de his, quatenus con
fert de his, quod possidet, illiciuntur transferri,
dum vivitur a domino, seu filius, et abducatur a se
vite. *C. de iure nominatio, tunc cum hypothecis ab ignoto
referentia fructuum, vel consummata, et illud ex
tero vobisfructu, vel dñe dñe nominatio, scilicet in his
calibus nominatio, seu jux nominatio, si non constituit
in solo factu, non iam tamen iure suo.*

Quod si quicunque habeat singulare velutum de libera nominatio dicitur, & illi respondeat in manu domini dicitur, ea lego, ut dominus directus eam sibi concedat, & vobis loquacitate prima, & secunda, voce, ut si non sicut ex filiis ex ore, ac si ex iure, praefundatur vox, vobis testem nominare aliquem consanguineum, manu invenientem malitiam, & ex parte virorum nominatum per gradus, nec lego, ut conditione copie, dat etiam Reipublica, beginant, in domus, fratrem ante mortem in eternitatemque fraterem, Ratio ea est, qui a domino nominari vobis, fratres eius, si quorum suis nominandi sunt in fratre, quatenus de consanguineis suis mariti certis eligit, incertum, & non potest, alii nigeri, ac priuata eos se emphysteutica aliis non consanguineum elegero, cum ex constituto ac domini mandato se emphysteutis applicet certis, ac determinarz generationi: quod si sit electio, in vita cum traditione terrena fructuum, potest fieri gravissima quantitati fructuum correspondens, ut dictum est.

Ex dictis plaudatur, sed illi inutile grapiamet dandi deinceps futori in libidinibus, quando pater nominat ad ephippium pulvinum de familia filium, sed haec conditione: Coddas de prestat, cap. 17. n. 12. contra Do-
cumentum Praeceptorum Codicis asternit enim, quod
valere oportet in conditione per viam conditionis, ut ipsa
Causa fieri potest: sed ipius Coddas d.
anno. 12. statuit, quia pars in nominando filio,
nihil illi omnino de filio praedit, sed tanquam nudus
ministris et fugientis officio nominandus, quod procedit
tamen in putat quidam in conditionali nominatio de: ex
pro loca reg. l. 1. Scim. & Anglor. 27. n. 44.
fallit, ut non potest fieri sub conditione, quod pu-
ter legi non habebit: ut bene nota est in libro de
part. Quoniamque cum pater eligendo filium ex
praecepto a legi, seu de mandato de omnibus nihil con-
seruat propter non sibi ministrari, tene Soetius d.
anno 10. a. n. 10. cap. 15. i. non est admittenda talis
et huiusmodi tenet, ne illius sequitur. Decretus erg. 143.
anno. 3. & consil. ex istem cap. quoq. 15. si discrepant, &
quod causas per vocem script. nov. vbi probatus, electionis
ex potestate realium a Decurionibus concessa ad eli-
gitim, non finit sicut ab executore, cui commis-
sa sunt facultas, sed ab ipsi Decurionum Ordine
fuisse electi, quia executor ad electionis actum
tanquam nudus minister processit: & confirmare
et Anchiar, in cap. littera A. vobis de scriptis, metab. 3.
dicente mandantem, aliquid fieri, facere censentis.

non illi, qui fecit. Quocirca cum patet de suo nihil-
prester, & tanguare minister nadus fungatur officio
nomini nisi filii ex precepto legit, & ex vi con-
tractus, prouinde relinquit ab eo alia omis conditio,
se gravamen, nisi nominaret contentias oneri, vel
conditiones appositis: volenti enim nulla fit iniuriam
cum donatio. C. de translatiōne. Secundum contentiens iura sua
peddi, & comodato contentus renunciaret. Littera quā
dum f. de admin. turor. & multa proibitia de consensu
partium tolerantur: postquam f. de pat.

DISPUTATIO X.

De pæna Commisi.

§. I.

Ex quibus causis emphyteuta cadat à iure suo, & exducitas inveniatur.

E. P. I T O M. E.

- 1 *Infringens domino non potest fieri donatio.*
 - 2 *Nemo potest nisi in possessionem abesse dominum*
concessum.
 - 3 *Traditio rei emphaticata non potest fieri nisi ad se*
consenserit dominus.
 - 4 *Sicut covenienter etiam potest legari employatus.*
 - 5 *Employatus potest dari in dictum dominus liberus alio.*
Sicut et bonitatem.
 - 6 *Si derit in dictum ab extrahendo requiritur consensus.*
 - 7 *Ius regendi frumenti potest concedi sine consensu domi-*
norum.
 - 8 *An incurritur caducitas per traditum est.*
 - 9 *Per clasnam Confluentis non incurritur caducitas.*
 - 10 *Per clasnam, solum inter dominos, non incurritur ca-*
ducitas.
 - 11 *Cadit a iure suo non solvens employatus et avenerum.*
 - 12 *Cadit etiam a iure partis, qui partem devaluit ab
-que domini conservata.*
 - 13 *Ex locatione dimissa non incurritur caducitas.*
 - 14 *Tempus longum quid concessum in locatio.*
 - 15 *Colamus etiam incaicit in commissum vestigata ins-
-sumam.*
 - 16 *Opposimus frumentum dedicatum tribi Valeat.*
 - 17 *Conceditur ad longum tempus differ ab employ-
-toria.*

In consueto tempore non potest fieri donatio, quia per se est fit illius, qui concedit. **S**i de donatione, requiritur ego contentus saltus et dominus cognitulus donatarium, an sit ex per locis prohibiti, vel iisque illos admittentes, an recusare debeat. **L**ex Regia lib. 3. ordinatio. nr. 3. m. 5. **E**sente, ubi refutatur, si non exigunt coosens, adfere empheytagant à fute suo, ibi lib. 3. m. 1. post. **G**loss. & Battol. in fin. C. de iure empheyta. Imo in cap. punit. & delocat. nec est ad diuidendis aliis docti illius Cadeb. 1. p. 10. 3. ann. 4. diebus ad donatio- nem non exigi conuenient domini calens, sed sollem- rit donataris, capiat possessionem: quod licet aliqui- hoc putent, quodvergo est, & receptus exigi con- fessum ad donandum, & constat ex d. I. m. fr. 3. 3. lib. 4. ibi: **E**n caso in principio, que acquisier donar, non libe- rera aperitur, etiada via libera est habere pera vor- te tem aliquid legiuitate embargo. **H**ec ibi. Vnde constat conuenit enim requiri, seu falsoz domini scientiam, ut donatariam cognoscat, vel excipiat, si voluerit eum:

ceperit tanquam empbyteram. Concoctas lason
in fin.C.de iur.empbyt.num.64.Idem Cabed,supra de-
b.64.per testm,vbi ea de te.

Hoc autem procedit auctento lute Lutitano: ip
praxi tamen id non obseruat, cum nemo possit
enunci in possessionem tei empbyteutice, nisi praevia
domini dicta notificatio, ut pcpst in dill.6.
Regia. tit.18.lib.4. Guido idem pcpst dill.64. Vt
late deior empbyt. quib.14.num.10. & 18.num.18.
vbi ad fin. affert de praxi communiter recepta, ne-
minem mire in possessionem frumentorum dominio
quod sequitur Cabed.p.1. debet 14.num.4. Nihilolu-
minus etiam illi, qui tradunt donationem de te em-
phyteutis fieri posse sine dominio in licentia, con-
sultante bene, & existente capitulo, opus esse domini
conferre, ut donatus. id est possessionem quod si
aliam aliter occupet, vader auctor suor. ut retinet possi-
tione lason in d. fin.C.de iur.empbyt.num.64. & a for-
tioni Valase. confit. 101. num.15. dicentes invenimus
legem Regi. tit.18.lib.4. d. fin.18. in priuile. notificatio-
nem esse faciendam domino in omnibus casibus, in
quibus non exigere dominicalem consensum; & te
mostrar dominus a quo est excedens, peruenientem &
hac notificatio debet fieri ante traditionem: per la-
son in d. fin. num.64. & hoc sub ipsa Communi legi-
dicione illi Valise, hanc pcam, etiam sedem habere
in dote, si eadem significatio, de qua in Legge omis-
titut: quod alii de illis mis placuerit, ab rebus.

Elegimus effecta, etiam si, & contentio eius in-
ter duos, quatuor prior citavit empbytum a pa-
rte in donem cum clausula Confidat, referuaris
stucibus ipsi pati, inconfutabile domino; p. p. etiam
autem accepti empbytum ex venditione a co-
dem parte, de contentio ipsius domini, & malus fuit
in possessionem, pro posteriori, si faciat curia, ut
Valase. d. fin.14. n.10. eo quod clausula Confidat
non operari potuit, absque domini consenserit
translationem possessionis in te empbytatica data, in
dote, aut donationem: & in possitione venditione
facta de contentio domini, repetita fuit res posses-
sio: proprieitate donandum, seu donandum
non lequitur dominus contentus, non potest rati-
genit, seu donatus apprehendere tecum posses-
sionem, nisi accedat dominicale consensu, seu non-
negatio, ut decet Lex nostra Regia presbitera, &
tradit. Quodlib. debet 14. Concluendo igitur: si quis do-
net non feruata forma tradit, alege negat, verbo,
Dicit, absque domini contentio, seu nonnegatione
prauia, cadit a iure suuolum le. ibid. fin.18.lib.4. adi-
mit facultatem doni illi empbytum: ergo exige-
da est facultas, ut emitetur. C. proposito, modo pos-
donationem simplicem sequitur traditio, ac pos-
sessione domino irrequisito, si lason in d. fin.C.de
iur.empbyt. Alex. int.2. tot. 1. scilicet I. facit d. 4. Anton.
Gomei. in L. 1. Tauri. num.94. & ali. quos requirunt
Cald. de extrubil. cap.10. n.6. & Las notar. d. fin.18.
ibid. E. os casu que aquifer deg. teneat facere certio-
sum dominum, ut videat in habeat legitimum ex-
ceptionem. Idem Cald. notar. 1. ex doctrina Bartolos
d. fin.C.de iur.empbyt.num.1. vbi aut domino incon-
futato non posse empbytum rem donare, vbi pro-
pria parte interpretatur Bartol. verba d. fin. lib.1:
namine licet empbytanta melioratione suar. vnde: aut
iu empbytum canam transfras: vbi lex non solam inter-
dicunt vivitio nom. p. sed quacunque ipsius empby-
teta translationem; sive tirolo & tirolo venditione,
sive granario donatione, quod etiam confirmat
Bartol. in l. 1. C. n. 6. dominio, vel similitudine, quam
sententiam considerata legi Regia d. tit. 38. tradit
Cald. vbi supra. n.4. esse indubitacum, sed ut diximus
non cadit a iure suo empbytuta pet. simplicem
venditionem, seu donationem, nisi res deueniat ad

traditionem absque domini consensu: ut bene no-
tant lason, Alex. & Gomei. supra. Et hec maxime
procedunt in hac regione Interzamnen sybi de pra-
xi & consuetudine in quocunque contractu em-
phyteutico videmus hanc clausulam infirmam, nem-
pe empbytum non posse inconfutabile domino do-
nare, permittere, vel c. neque allo. ita solo alienare
empbytum, que clausula omnino vult dubita-
re non. Nam dicit 14. num. 1. p. 29 plures isti rela-
tos: que celobatio extendit ad vitramque emphy-
teutam, tunc faculariem i. qualis Ecclesiastica: ita
d. Id. in dill. fin.C. de iur. empbyt. Societas. lib.1.
cap.10. num.10. & plures alii res. Claro s. empby-
tus, quod. i. scilicet hanc dicit cum omnibus quibus a-
cedit lason in d. fin. num.7. Ideoque ob donationem
simplicem, sive ob venditionem non contradicit
Communitas, atque traditio accedit ad hoc et com-
munitate.

Ereasabilitur item a. Commissio empbytura Je-
gando comp hygium: ita Petrus Jacob. in sua praxi
fol. 1. quia quoniam legati dominium ipso iuste
transfertur in legationem a magno testamento, nun
transmittit ut dominium ab homine, sed a lege; ut
notat Petrus Jacob. ibi. Cadet ramam a iure suo em-
phyteutis, sicutad seu legatum, & possidente
sicut cadet si donandum tradidisset, ut dictum est
per Lason. in d. fin. num.75. dicentes ad inconfutabile
caducitatem tuis in donatione concessa: quam in
empbytus legatis, necessarium est illa traditionem, simili-
miles incutere. Communitas haec, si potest, in
testatoris inconfutabile domino tradat legatio em-
phyteutum legatum, primum que legationem in testem
possessionem mitigata in expresse in Lason. est debet.
C. de legat. de ibi. Glossa & Scribentes. & hoc est quod
commentatrices dicti soleat legatum, ab herede, esse pro-
prietudo.

Constat ergo empbytum legatum potest. Bald.
in d. fin.C. de iur. empbyt. & ibi. Abiect. & Speculator.
in tit. de loco. 8. num. 14. 15. & 16. & Petrus Jacob.
in d. fin. 1. fol. 1. sine domini consensu: contra
Bartol. in d. fin. oppotuit excludantem: eo quod
legatum est domino a desuicto tenuit, & ab herede
praelat. & legatum, fol. 1. de legat. id est cum legato
sit donatio & donatio ut probatur, similiter le-
gatum esse exhibitum. Fateretur tamen cum baldio
legatum esse donationem ab herede praelat, &
legatum tam in requisito domino non posse ex-
cupare possessionem empbytum legatum, & quo
de donatione lex Lutitanus disponit, idem senten-
dat est. scilicet legata empbytus, legandum regulum
Glossa in cap. 1. fol. 10. de violencia in 6. Calid. tot.
de confit. quod. 1. num. 6. & de iur. patr. 9. 6. num. 11. ergo
quomois empbytus legatus possit irrequisito
domino, occupari radem non potest, eo incon-
futato.

Quid ergo poteritne dari in dictis suis empby-
tus, irrequisito domino, sine in mea Communitate
parte libens affirmatur pars ei communis: Specu-
lat. supra num. 13. & Scibentes. ex potestate locar.
Bartol. in d. fin. 1. fol. 1. de iur. lib. 1. Tractat. lib. 1. re-
trat. gloss. 14. num. 9. 1. 5. & causa privilegia sem
per exceptiv. 1. lib. 1. si que dicit. C. de iur. quod
comprobatur 1. 4. C. de silentio lib. 12. & ibi. Glossa. Pro-
batur quia causa causis ex proprieate non compre-
henditur in generali dispositione: lason in l. 1. fol.
1. matris. & in l. 1. si confit. & codic. num. 10. 8. quod
nam dicit dato, licet sit alocutio, in parentibus
tamen est necessaria & est nota. in d. fin. C. de iur. pro-
miss. & 1. fin. C. de iur. empbyt. prohibens autem alicui
venditionem solam loquuntur de voluntaria, non vero de
alienatione necessaria; & solam prohibet voluntaria
tent. 1. fol. 1. de fund. don. & alienacione si famili. erit fund.

guar resolutio est communis; et Alexand. cons. 173. pat. lib. 1. Ruyngem. 148. n. 13. lib. 1. & alii.

Vtum autem possit filia, seu genet apprehendere posse leprosus emphyteus in dote datæ in consilio dominus negat Valasc. de inv. emphy. quæst. 24. lib. 1. o. vers. ac curi non potest, & a fortiori. Cald. Pet. tenta ex extrallam. cap. 10. num. 3. vbi adhuc regens tenuerit verbis nostris legi dist. 18. vbi Ena cas. que acquisit doceat, ou datat, & fara rata vñ facer n̄ habet ab censorio, hoc est, quod in casu quod emphyteusum in doceat voluntate constitutus, nullum omnia id dominio denegabat: concludere necessarium tempore sile consenserunt in quibus doctis constitutione, ut Commissum non contradicatur; & cum Valasc transire, etiam non posse vultum ita dota datæ adire posse sicut sine pugnacione domini; quia sicut emphyteus donati, & tradi domino in consilio nequit, ita neque dota, & tradi potest quia pars ratio in utroque casu reperiatur.

Contrarium nihilominus est verius posse scilicet filiam, & generum capere possessionem emphyteusum dota omniis dominicali consenserunt ita Valasc. de inv. emphyteus. 18. num. 18. ad fiducias depeca non requiri consensum domini, ut posse capiat. Idem repetit rmo. 2. cap. 1. lib. 10. & 1. cap. 17. quæst. doces ex speciali doto pugnatua posse pavem filiam dota sum in te possessionem emphyteusum sine meo Commissu, eo quod nihil peculator reperitur in dote quod peractum Commissu; nois omnes contrahentes possunt congruentibus celebrare de re emphyteusica ab aliquo meo factelatis, quamvis celebrent sine licencia domini, non procedatur ad tradicionem seu possessionem; quia pena Commissi non contrahitur ex contractu, sed ex traditione; ut dote à parte constituta specialia est quia in dote possit filia possessionem abrogare domini facultate sine periculo Commissi. Sic illi. Pro qua èiam parte pugnat Cabedi. 1. q. decisi. 104. posse scilicet dati filie in dote emphyteusum ab quo domini consensu, cur, si alienatio necessaria, neque requirit in apprehendendo possessionem usque praxis est vñ recepta. Quid enim procedit in matre dantie filiam, & in fratre locorem. Ut sit Bald. in L. de loc. c. 1. C. de fiduciis. & io. dote data personæ, alias succellit, & hoc sit tenendum, quidquid contradicat Valasc. de inv. emphyteus. 14. n. 10. sequitur dicitur Pet. Barbos. in l. 1. q. decisi. 5. ff. sicut marit. num. 8. vers. ubi in præceptu eius dicens, comprehensos in inuestigatio posse apprehendere possit in possessionem emphyteusum proprietario nisi requirito, quia non consensu à principio videtur prædictos, idem subdens, & addens, quando emphyteus est hereditaria ratione, enim sine domini consensu possit tradi filie in dote, quia hinc redi, & comprehensio in inuestigatio: sic Roland. de inv. lib. 1. q. decisi. 5. num. 19. Memor. 1. vers. 8. num. 19. lib. 1. addit. Barbos. num. 25. vers. pro concordia, si filius vel contentis in concessione posse patrem et in dote dare emphyteusum sine dote consensu, cum iam videatur dominus à principio dedisse, ut ad comprehendens in concessione personas posset transire; atque ita non requiritur veteris consentiensus quo doctrina allegans sequitur Brunum. cap. 44. ad fin. & Corrius in consilio 2. n. 1. & sequitur hanc decisionem etiæ intelligentem Speculator. de loca. 5. nunc allign. num. 13. vbi air. posse patrem sine domini consensu date emphyteusum pro dote filie: cui subscriptus Alex. cons. 173. num. 1. lib. 1. & Loas ex in l. filia famili. 5. dini. num. 14. ff. de legat. 1. Defendit etiam potest opinio Speculator. quando pater non habet, alia bona nisi emphyteusum, quam posse dare pro dote filie, in casu potest illam consilivare filie pro dote, in sub-

sidiari, inconsilio proprietario: ut in terminis testentur Aymon. cap. 2. 1. num. 6. & Roland. de loco datur, quæst. 5. 4. num. 7. D. Barbos. num. 2. 6. supra, ex eo fundamento, quia pars iudicis officio potest compelli ad dantiam filia: Ipsi liberes. ff. de riu. impior. Si quidem alienatio ex mandato iudicis facta non videtur, cadere sub prohibitiō generali non alienando. 3. 1. 5. ff. de reb. ser. Quod tamen fundatum non placet D. Barbos: quia erit quando alienatio est necessaria, esto, non requiratur consensus dominicalis, ut fieri exequitur, non potest tamen fieri translatio iuri: emphyteusici oblique dominis consensu, etiam in alienatione necessaria, si tractatur de preiudicio illius; hec iudeo potest domino gravideitate in iure prelacionis: ut pater ex legi L. Lusitan. 4. lib. 1. 8. vers. Erigimus se aqua. & tradit. Capicis decisi. 99. num. 6. Quare verius putat idem Doctor Ialuius posse Speculatoris dictum, num. 18. casu, quando emphyteus fuit accepta, pro patre, & per uno ex filiis, filia tunc nomine filii erit, venit, & cunctus comprehensus in concessione emphyteutica, & in eam tunc dote potest pater, transire emphyteusum irrequisito proprietario sine meo Commissu, iusta Brunum d. cons. 44. ad fin. Erigimus quoniam alienatio facta in filium, seu filiam illas queceferunt in emphyteusum, potest fieri irrequisito dominio alta Bald. in cap. 1. num. 6. per text. m. in fin. de alieno. & potest pater filie sic dantia tradere possit solum qualem rei emphyteuticæ; neq; in hoc casu fit facultas domino obtinendi tem per pretio eodem: Doctor Patil. som. 1. consuet. 9. 1. n. 3. quem refert sequitur Valasc. consuet. 1. 3. num. 2. & c.

Non obstat lex nostra Lusitan. lib. 4. tit. 3. 8. vers. 5. Em vero que à pater doceat, ou datat, & fara à filio ab censorio, quia hoc procedit quando emphyteus datur in dote ab alio, quam à parte, tunc enim requiritur consensu: ut sit Gama decisi. 127. n. 1. & secundum hoodicem quidam legem haec nostram, quia requiritur certioriter fieri dominum, esse intelligentiam de dote data extranea personæ, non vero filie, & ita fuisse iudicatum tradit Valasc. d. consuli. 11. num. 19. Concedit P. Rebell. de obligatione filii. lib. 13. quæst. 5. num. 4. dicens non improbabilitate lex genitilium Regiam excipere dationem factam filie à parentibus ratiō esse si donec filie à patre emphyteutice omni modis, falso fore domini, & feciūs si dote quod fieri possit tradit oblique pena Commissi, etiam D. Barbos. posse tamē simpliciter dari filie in dote emphyteusum à parte, doceat Card. Mantic. de locis. & ambig. lib. 22. tenu. 1. tit. 28. num. 19. fine consensu domini sive filia sit legitima, sive naturalis, nihil est illud. Ratio quia faute doctis possunt alienari, quæ sunt subiecta restitutio, & Ambig. re quæ. C. commun. de legat. Item quia dominus in hoc casu non potest interpellari, an vellet pater pro pretio eodem, cum premium non intenderet, ut requalificetur in l. 1. lib. 1. C. de inv. emphyte. Nulliusmox Gama d. decisi. 127. solum air exigit consensum in dote constituta extranea feminæ, que non constituitur à parte: ut repetit decisi. 183. esse intelligentiam legem Regiam perf. Ena cas. que agiſſer doceat, ou datat, de dantia non filiam, sed extraneam: propter de iure communis causam est ex doctrina multorum, quos refet la son in fin. C. de inv. emphyte. de ita fuisse iudicatum testatur ibi, d. decisi. 127. & 183. num. 1. non fuisse scilicet necessarium consensum dominicalis in alienatione causa dotalis, gradie dicitur Lusitanus Hesiodus Roderie. Primarius in Salmanticensi Academia ioris Cesarei Professor, nostram legem Regiam interpretatus, d. 5. 8. nec requiri contensum domini ad dantiam filiam:

filium : secus vero quando formina possidens emphygeusim se ipsam dotat ; quia matris fiebat parieps dimidiis dotissi. docet ancillam, C. de rei venditione. per assertum apud Lusitanos lib. 4. sit. 46.

Nihilominus in hoc non placet, non enim requiriatur extat in hoc consenseris dominii cum voluntate apparere dictum in ductu a parte constituta, atque in hac constituta ibi est femina nobiscum, cum penes feminam se dotantem dominum - translatio perperduo perfuerit: secundum *litteram*, *C. de iur. &c.* et in maritum translati honorato administratio, ac frumentis commodis: *Cabal. in confut. Paris.* p. 5, 25, in princip. Alex. in *legisfructu*, *ff. 10*a**, *marit.* & ibi *Paulus*, *ad Corin.* Quocirca cum in eis casu in quo mulier se ipsam datur, non censetur aliqua iuris translatio, nec aliquo modo alienatio: non ergo ipsa dominii consenserit ut se datur: ut placet Bald in cap. de *inventione quam Tiron.* & Iacob in *l. 5*a**, *C. de iur. comput.* p. 167, & in *Ambent. de C. C. canonico de legat.* n. 23 de *Nov. 2*a**, *confut.* 12*a*, 2*m*, 1, *cap*. 2.

Secundum dicendum viderit si existat, ut dictum est, velut concedere employmens existat in documentis requiriatis contentis domini: prout docet idem Bartoli in d. i. s. fr. 15. s. fol. mor. m. 18. veritatem certam, quia censes donatio: Valafc. dif. confit. 133. nom. 18. De ute tamquam nostro in d. i. s. fr. 18. deviantia a lute communia, idem censes ubi astricto simplici nostre legis intellecto, non requiri consenserunt, sed notificationem aore traditionem, sub pena Commissarii; ocl. Regia sapientiae causa existat, hoc etiam in calci dotis: quod notificatione, ut ipse ait nom. 23. usque ad f. 18. est facienda in omnibus calibus in quibus lex nos petere consenserunt dominum a traditionem.

Fatet tamen Malicottam, 1. de legiis, diff. 4. 6t. fol. 133. ut servato exequi empheutea, docet empheuteus in contumeliam dominii possit donare empheuteus in uno derange. canem donacionem mitti in possessionem per empheuteum amissum per proprietatum: ideo monosodus est aote traditionem dominus' dictatorem, vt mittat in possessionem sicutum empheuteum: & de hac admonitione intelligit ordinacionem Lusitan. lib. 4. diff. 6t. 13. art. Et in caso que appetere doceatur. Quid si aliquid ex predictis ab empheutea non sit, incurritur Commisum; quamvis Valac. d. q. 18. num. 18. dicat id non esse in via, nec tequiti ex consuetudine quod proprietatis mittat in possessionem non posse empheuteam. Attento vero iste Lusitanus semper admodum ne quis est dominus, quando empheuteus doceatur sub sive Commisum, quod ex Gamma de cfr. 1. 27. cap. 1. non opus est ad modum proprietatis Ecclesiasticae, quando empheuteus Ecclesiasticae datur in dotem, quis ordinatio ibi Lusitanus loquitur de empheuteus scilicet data in dotem filii: scilicet si datur extranea. Ceterum Gamma de cfr. 18. 3. inclinat secundam ordinat. Lusitano, etiam quando empheuteus datum in dotem filii, si admodum proprietatem: quod sequitur Cald. de extinzione cap. 10. num. 1. v. Coram sibi oportet curaratur quia verba legis generaliter prolatas ad omnem dationem sunt extendenda: quod dicitur, habet quando res datur, & insuper tradit: hoc enim illi certe non prohibetur, si empheuteus possit simplicem dationem tradicere pleno iure, & tunc Commisum; sive cadiocles coartabitur, & si fuisse indicatum teor Gamma de cfr. 1. 16. num. 4. & de cfr. 1. 42. num. 5. eo quod verba legis nullam parvum limitantem, additique Senator Lusitanus sibi parvum constabat coartationem pronunciare de cfr. 1. 17. n. 1. & 2. 3. num. etiam 1. quod sequitur Caldas ibi ad fin. num. 3. 1. & 3. 2. supra, et sique admittendum dicimus in datione dotes res empheuticae etiam Ecclesiasticae.

et; nec posse illam transferti inconsulto proprietatio in novum emphyteutam, cum ex ordinatione vostra nullibi causam repetatur posse emphytesum tradiri sine consensu domini dicti.

Excellabitur etiam a. poena Commisi pater, si dum dorem filii constituit, illam constitueret per viam ominationis, dicens in hunc modum, quod si maximoniūm celebretur lo. facie Ecclesie levata forma solita a Concilio Tridentino, ac se nomineare filiam suam, ut de factō nominaretur in secundum personam p. p. etiam emp̄b̄ reūsim, cuius effectus dominus est Collegium Diui Augustini, & per eam nominatioēem cedebat, & transferendas omne sū, quod haberet in ea emphyteus, falso iure ipsius Colle-
gij, & si eidem placuerit, & secundum hanc for-
ma potest pater emphyteus filie, ac genero tra-
deretur ab eo poena Commisi: Gamma decif. 147. n. 4.
cōt. Bald. & alios in cap. 3. hoc quoque, de facie sī fendi,
& Cald. de extinſione, d. cap. 10. n. 45.

Potest ius etiam intendit fore potest concedi ab emphytete ab quo natus. Commissarii qui voluntur Bald. in l. 1. s. ff. quod mod. ex usfructu anni. Battoli etiam id supponit id est. s. 3. ex contrario aff. de acquir posse. m. 14. & id. Alexand. num. 16. & lib. cons. 120. Tiaquell. lib. 1. veritat. 5. 1. gl. 107. num. 47. Molini de primis libis. cap. 20. 16. nec repugnat Glouc. cap. 1. veteri auctoritate. de capit. Concessio solvens feudatarium in feudalibus non posse constitutere vnum fructum inconsulente domino: per ergo similiter dicitur in emphyteuta: Quoniam id intelligitur de usufructu durato vita rem constitutienti, vel concedente vnum fructum: quandiu ergo durat ius emphyteutae, aut vita illius, bene potest ipse constitutere vnum fructum sine coherens domini: per Ilex. vestigial. ff. de primis potest enim constitutere seu tempore realem ad vitam duratoram: cap. t. c. quid ergo de investiture. de re aliena facta. Glouc. l. 3. C. de servis. Pinell. l. 1. C. de boni master. 1. p. 2. 71. Gomel. l. 40. Taurinum. 35. Nolini. cap. 20. n. 4. & n. 5. Ignotus iste hic dico domini est: si liquide in utroque mutuat eadem ratio. Probatur etiam quia haec modi iusfructus constitutio proprie potest configui, & allegari ad emphyteuta, quia magis accedit ad translationem commodityatis fructuum percepientium, quam ad ipsorum vnumfructum, cum usufructus non extinguitur morte cocedentis. l. 3. C. de usufructu. & ut supponimus constitutus ad vitam concedentis: atque ita magis accedit ad commodityatis fructuum percipientium, quia morte concedentis perire: Incessario. 5. fin. ff. de servis. & commodity. r. 1. ordinis. & luxa hanc distinctionem accipiendi sunt dicentes emphyteutam inconsulente domino non posse concedere reum usufructum: posse tamen sine coherens domini commode distare fructuum percipientum condonoare: Bald. in l. 1. usfructu. Alex. cons. 18. num. 1. & 4. lib. 5. Et quamvis constattingatio confessio sub nomine usufructus percipiendi, valida erit concessio: quia id est si aliqua facultas percipiendi commodityatis usufructus seu constitutio iusfructus veri. Autem iusta tenetum ad vitam concedentis: quia magis accedit ad commodityatis fructuum percipientium.

tatem percipiendi fructus i' idē non comprehenditur sub prohibitioni alieniā dīl. fī. C. de ius emphyse. Sicut non continentur constitutio servitius realis, quæ non debet durare, nī quādū auctoritatē constituentis vitād. cap. 1. §. quid ergo, de imponētū de re alienā fāl. Barbolinā dīl. iusfrumentū, fī de iusfrumentū, num. 16.

apprehensione, deficit vera pollicatio, quae tecum irit ne ad incurram eaducitatem secundum et quodam sententiam, quae mihi semper placuit.

Non exentiā à Commissari clausula *Constituti*, ne
erit clausula *sicut iure domini*, si illis non obstante
emphyteuta ad ream, & veram traditionem
procedat, conseruat enim clausula illa fraudulenter
appellata. Liberabitur vero emphyteuta si per clau-
salam *Constitutam* rent ducasat tradidit emptori, si
autem cum illa clausula *Constitutam* illam *sicut iure domini*
non domini, adiicit: Tiquaque illud *libet*, 1. v. sum. 6.
de usit. nam clausula illa *sicut iure suo*, seu *iure domini*,
et illorum putatur omne ius, quod ad dominum di-
cendum pertinet, quoque si dominio placuerit, vendido;
et si dominum volunt, et alienationi conseruat,
suspenderat enim effectus venditionis donec domi-
ni conseruat accedit. Oldrad. *conf. 39. dub. 3.* & So-
nus in l. 1. s. 1. vir uirum si de acquir. pess. n. 15. Tita-
quell. ubi supra. apud. 1. c. 17.

Similiter exequatur à communione eaducante

*Quid si emphentea vendidit sub conditione, & obcadere progresus est ad verum & realem traditionem, scilicet, si domino placuerit? Responde exco-
munitate à Communiō: taliter in l. s. q. C. de iur. emph. num.
43. Felip. in d. cap. xiiii. M. de cestis. num. 2. vers. 1.
Egyp. Rodan. cap. 7. num. 7. m. 1. Gaspard decf. i. 47.
num. 4. Gregor. Lop. glof. 3. infl. s. u. 6. pars. 5.
am quandis non accedit dominicalis consentanea,
litteratio nullum sortitur effectum, cum sit suspen-
sio aetate, si quis sub condicione, si, quia omisso causa
debet, & perinde est ac si contrairet non fuerit
el brius: i. necessario, s. 1. si de periculis & communi-
ci vendit, i. pecuniam, & ibi Alex. num. 4. si- ci cert.*

phyteuta debito tempore non soloir, emphyteus
extinguitur: *Betouz conf. i. 18. num. 4. lib. 1.*

Ceterum quid erit, quando soluta maiori parte
pensionis, aliquid estiam minimum pensionis non
fuerit solutum ab emphyteuta? Dico primò, si tota
pensio solvenda eonsumata in numero soluendo quotan-
nus, si illum non solvit infra diecionem, vel trien-
nium ipso iure priuari; ita Iul. Clas. 5. emphyteus,
quæst. 5. verf. sed pone, & ab hac praxi ad hanc non olla
recedendum equitor Cardin. Manic. i. 1. de jact.
& ambig. lib. 2. n. 1. post Bartolam. Ambig. gen rem-
m. 5. & Decimus i. 1. C. de facio. Eccles.

Dico secundò, si emphyteuta ad maiorem quanti-
tatem solvendam teocaret, & ipse non soluat totam,
sed deficiat in solvendo mojimo, totam amittet
emphyteutam, eo quod hic est pars contra contractus,
ooo resista Alex. i. 1. de executione. 5. sequitur. n. 5.
de verbis obligat. Et est communis laton. in 1. n. 54.
C. de jact. empbyt. sequitur Tiraquell. de retrall. content.
5. 4. gloss. 6. num. 16. post multos sibi relat. Sed melius
respondeat Iul. Clas. 5. emphyteus, quæst. 8. num. 4. si
pensio sit notabilis, & emphyteuta celat in parte
notabili, nelepe in tercia, vel quarta parte, non habet
instantem ad excusatim, per deficere totam em-
phyteutam, quando tota pensio super tota se em-
phyteutam est imposita. Quod si non solvit ob pa-
upertatem, vel ob altam cunctam instantem, excusabitur
a caducitate, secundum Speculat. de empbyt. 5. nunc
digna. quæst. 19. quæ est coenomena: sequitur Cardi-
nal. Manic. d. 2. 17. num. 14. vbi relect Rotato excus-
ate à caducitate illum, qui in solvione modice
quantitatis defecit: idem relect. num. 5. addens
excusatim, qui exire duces totum canonem
non solvit: et Alexander, in d. 1. de executione. 5. i. emphy-
t. num. 5. de verbis obligat. Similiter si propriæ
paupertatem non potest retinare pensionem solvere;
et Baldo etiam in cap. querela, num. 3. deuterius, &
Claridem sic, vbi supra nos est etiam Molini adhuc et
Claro rom. 2. de iustitia. lib. 4. 13. 5. main. dubium est,
substantia geste de regio iusti commissi eadie-
tatem solvit eti emphyteutam, & partem exigua-
punctatam, aut aliam minorem non soluet: quod
mihi videtur durum nimis.

Quocirca refutatio dico tertio: si pars pensionis
non soluit non accedit ad partem quartam, vel ad
quintam, excusabitur esse emphyteuta omni-
modo a pena Commissi, qui censetur omnia modica
quætitatis tali. Clas. 5. vbi supra ad finem num. 4. & Car-
dinal. Manic. d. 2. 17. 5. 6. dicens haec sunt iudica-
tum. Quod si pars omnia pensionis non censideratur,
modica respectu totius pensionis, non incurrit em-
phyteuta totam pensionem Commissi, sed excusabitur
pro rata: Vnde oon admoto opiniōne illorum, qui
dicunt, quando pensio solvenda est, sex, aut decem
ad quar. & emphyteuta non solvit vom, incorri-
petnam Commissi pro rata; nam vnuus respectu lez,
aut decem, est quid inveniatur, & pro oñlio reputa-
tur; & regulariter de minimis non curatur: scilicet si de
minimis resolutio modica non sunt in consideratione:
cap. hacten. 5. quæcumque, de probat. Cardinal. Pæ-
t. lib. conf. 16. 5. num. 14. vol. 4. Cratuer. conf. 46. num. 1. &
de tem modicam non facete Simonianus probat cap. est
quæcumque, de similitudine, Nauar. in commentariis de dat. &
præmis. pro iugl. & gr. num. 20. sicut latio minima
non sufficit ad testificationem in integrum; Roman.
conf. 50. num. 4. Natura conf. 6. 5. 1. num. 12. & conf. 4. 5.
num. 12. Gozardin. conf. 4. num. 8. sic etiam in nostro
etiu doctinus latius in vno docebat non soluto; si
leg. aut novem solvantur, excusabitur emphyteutam à
pena Commissi.

De emphyteuta alienante irregulatio proprie-
tatio partem emphytealis, communior et sequit sen-

tentia est, illum amittere partem dumtaxat aliena-
tum. Probat in feudo cap. r. 2. si tamen perdes re-
turn; si partem partem amittere. rit. de vasculo qui contra
cessit, & ibi Glossa. Ratio, quia nemo est puniendus
vel mensuram delicti, & ibi Bald. & plures, quibus
adheret Tiraquell. sit. de retrall. lignæ. 9. 23. gloss. 1.
num. 1. nec poena debet esse gravior delicto: refer-
pens. ff. de his quib. ut indigna. sequitur digni consumat
totum, qui fuerit consumata in parte: laton. in l. 5.
pipi. num. 3. ff. de non oper. numer. & peccatis impa-
rat. parte prædictus est: Aretin. conf. 5. num. 5. sicut
vñus fructus super re impositus, si periret res quædam
patiem, perditur non totus, sed respectu partis, que
pertinet, & rei mutatione, & qualitate, & quantitate
amittere. Quæ est opinio, quia benignior placet Afflictio
in cap. de f. qui contraria propria. Laton. num. 3. 4. & plus
res res emphytealis continetur, sicut ea tanta sunt te-
coletur. Ideo non placet Cald. Peretta ac exten-
sion. cap. 9. num. 1. dicens totam amittere emphyteu-
tum ac vñus re constanter, si pars alienetur: cum
pulla deus maior ratio in emphyteuti: vñca re
constanter, & ex pluribus rebes constata est Tira-
quell. d. num. 15. leonis dicens: ut tota alienetur,
quia in eo evenerit hi offensa domino in tem. &
peccator in persona domini, non vetio in tem. &
quando alienatur pars, delictum non est in perso-
nam, sed in partem: id est sola pars periretur, quia de-
lictum in tem. & tanta metra non possunt: Aretin. d.
conf. 12. num. 5. & habetur in l. Pauli. & in l. beneficio.
ff. ad. 1. 1. 1. Probatur, quia oblitera est relata, non ve-
tio per sonali, & poinde dividenda est: faucl. 1. vulgar-
is. ff. de f. ast. lib. 1: sed verum est in tamponi cum foris
allione tenui, quantum abhinderet. Simili modo patet
Molin. non placet rom. 2. de leg. lib. 4. 5. 3. quando
emphyteuta, dum ibi agit pro vera opinione Cald. Pe-
terit, nemini pro parte alienata amitti totaro em-
phyteutam in Lutetiana, vbi illares huc Régio lib. 4.
1. 6. num. 13. est inveniendum: secutus in aliis locis vbi
est dividua. Sed hinc sive sit dividua, sive non,
poterit Commissi seu cunctatim habet locum in ea
tantum parte, quæ domino in conuerso fuit alienata;
quod cum ratione contentaneo: Iul. Clas. 5. i. 5.
in 5. fundam. verf. sed pone, quem sequitur Cardin.
Manic. lib. 2. 1. 1. 1. 8. num. 13. vbi de hoc plene: neque
enim poena debet transcedere vel mensuram, & in
ea parte, in qua nulla est facta traditio, non debet
poterit habere locum: i. dicimus de verbis significat.
& quia tantum debet patiri, quæcumque errant: Ig-
neus in l. 1. 5. & quia in talib. num. 8. ff. ad Syllanla-
num.

Limita tamen hoc non procedere, quando em-
phyteuta vendit partem emphyteulis, non ut em-
phyteutam, sed ranquam liberam, & alibi alienam,
in hoc evenerit totam emphyteutam amittere: quia
delictum committitur in persona domini, qui ipso
liberat dominio dicitur: Iul. laton. in l. 5. C. de iure em-
ph. num. 12. 1. verf. num. 1. illis. Gozardin. conf. 36. a. 6.
Gonzal. Valde. Panop. Prætorian. suis Calatei
Professor in Academia Coimbricensi in l. Impera-
tor. ff. ad. Tricord. quibus concinit Cald. Peterita. 4.
p. de extinctione. cap. 9. num. 18. quibus evenerit alienans
fraudolenter, dominum specie, illaque dent gaudi-
sum dominium, & calpam suscepit contra ipsorum
dominium.

Pari modo dicendum est easdem: ut tali suo em-
phyteutam locantem tem emphyteutam per de-
cens annos, & amplius, irrequtit proprietas, quia
per locacionem ad longum tempore transfeuerit
vel dominium. & naturallis posselli in condicione:
ut habent in l. 1. 5. quæ in perpetuum, ff. ager vel illa.
laton. in Lex bec iure. ff. de iugl. & tor. & in l. præmis-
cio. ff. eg. ff. de non oper. numer. Gatega de expen-
s. cap. 1. 4.

cap. 14. in principio & u. s. Ldcatio item ad decenium utile etiam dominium transfert, vt eleicitur in Clement. 1. & ibi Gloss. & Scribentes de reb. Eccles. & transmisit eandem possessionem naturali: Tiraquell. de retrall. lignag. 5. t. gloss. 1. à num. 77. Gutier. in l. nemo potest. ff. de lego. 1. num. 50. Menoch. lib. 5. cap. 4. num. 2. & cap. 1. num. 8. & sequent. Valafec. de iur. empby. quod. 1. gl. à num. 2. decidentes non posse ad decenium. locare, qui non potest alienare; vt parat ex nostra lege Regla. lib. 3. tit. 47. in principio. ibi: *On a tempo certo fendo o arrendamento de des annos, ou dabi per annos, por que tales arrendamentos de des annos e fensoria do contra arrendada passo aquela, aquela e arrendamento feito.* Item, quia locatio ad longum tempus dicitur alienatio: cap. nulli, cap. ad aliengiam, de reb. Eccles. non alien. Gloss. in l. ultim. C. de pignor. allion. Angel. in l. filii. 6. ultim. ff. foliar. inerim. & ali.

Neque obstat si dicas. fin. C. de iur. empby. decernere alienationem emphyteutam sicut consenserunt domini contractis eaducutarem, & hanc constitutionem esse plenaria: atque ita non esse extendendum ad locationem; nam in penalibus extensio interdictior etiam ex identitate ratiois: Iason in l. cõm guidam, num. 7. de liber. & posthum. Item quia priusq; est in causis non expressis, Aymon. de antiquis tempor. q. part. num. 148. fol. 156. in prima enim potest quod bene adhaerere in penalibus ubi idemc; rationis, proinde dict. l. fin. C. de iur. empby. sile extendendum ad locantem, sicut ad emphyteutam alienasitem extenditur, & priuatione pena virorum plecedrum, si id facias irrequirit proprietatem; si eadem ratio reperiatur in locante, que exigitur in emphyteuta alienante. Cald. Pereira de excommunicatione, cap. 1. num. 50. dicens ex Battrol. in l. his foliis. C. de reuocando. donatio, argumentum à ratioe idemnitas procedere in penalibus ad causas similes: sequitur Imol. int. si vero. 9. de iure. ff. foliar. maritione & est communis resolutione, & quoniam nosl; causus non, reperiatur expressius in dict. l. fin. C. de iur. empby. vbi solum loquitur de emphyteuta alienante; non verò de locante, cum in locante eadem ratio inueniatur; & factis expressionis dicitur quod ex eadem ratione elicuit: text. in dict. l. his foliis, ibi: *satis societate canonicorum.*

Item denique; quia vbi est eadem ratio, nec alia reddit potest, illa pro expressa habebut, licet non sit scripta, neque expressa in lege; & censetur inesse in qua eadem vis reperiatur: Bald in l. data. C. qui accipere posse. Tiraquell. int. ff. vnoquem. C. de reuocando. verbis. liberis, num. 57. ad fin. Imo nullo modo potest dici ex eius, sed compunctione eiudem causis, aut similis causis in eadem lege; & sic lex debet intelligi tanquam proprieis legis intellectus, secundum l. monach. & rei. 9. verbis. ex legibus. ff. de verbis. significatis. Valafec. idem putat de iur. empby. gloss. 19. num. 13. & expeditum vbi aliquod requiriatur simpliciter, sufficit quod tanquam colligatur ex mente, & identitate rationis; vt per Bernardo reg. 273. Sud. decis. 1. 54. num. 40. & decis. 5. 55. num. 23. Ioseph Sese Aragoniz. decis. 65. num. 31. quos referem sequitur Barbos. in cap. canonicum 19. num. 7. de censib.

Ex dictis sequitur decennum esse longum tempus: & qui locet per decenium, & ultra, occidetur in Communi; si locet domino insensufo; quoniam id negat Valafec. d. quod. 19. num. 6. sed fallitur, dicens requiri ultra decennum. Ratio illius est; quia Lex nostra lib. 4. tit. 8. alt ibi: *que passi de des annos, sed hæc lex expounderit per aliam eadem lib. 4. tit. 45. 9. 5. E quando & fensor de viro, ou heretate à deo de meys,* Fragosi Regius. Christ. Reipubl. P. 111.

*de tergo ou quarto per tempo de des annos, ou mais, emal capo pagare se contrales nos erdeires, porque tal contrales offre fressa, nam fregue e condicione de contrales de parceria, mas passo em outa fregie de contrales. Vbi videt locationem ad longum tempus esse illam, que fit ad decennum. ibi: *Per tempo de des annos, ou mais.* Idem probatur ex eadem lege nostra lib. 4. tit. 8. & 8. ibi: *Eo que dito auemus nella titulo acerca das alorquimes des bens de raiz, aueraffo mesmo lugar, nos bens emprazados, ou arrendados se o arrendamento for de des annos, ed a hypera fina;* vbi videt contradictionis per decennum equiparari contractum emphyteutico: idemque sicut per alienationem vel emphyteutice eaductas contractum, si euia per locationem decennalem plectetur eadem pena. Imo locate ad longum tempus decennij, & ultra, non potest matius sine consensu vxoris, estque inutilis locatio, sicut & venditio facta sine coolentu uxoris de bonis stabilibus; vt habetur dict. 48. num. 8. iuncto principio eiusdem tituli. Concordat Lex nostra lib. 3. ordin. L. h. 47. in principio. ut supra recipi num. 13. §. parvum, vbi decerto non posse maritum allestito in iudicio sine consensu, & protectione uxoris sua super bona stabilita sua, aut emphyteutica sibi in perpetuum acquista, que certis personis, aut per locationem per persoam etiam; aut ad tempus certum decem annorum, aut ultra. ibi: *Perquis am tales arrendamentos de des annos e fensoria prouisio de causa arrendada passa á quale agente e arrendamento be feito.**

Vnde constat locationem ad decennum esse locationem ad longum tempus, & consequenter esse alienacionem, que facta sine domini beneficio, trahit focus, sicut & reo dito similiter facta, ipso iure pecunia Commissi. Concordat Lex nostra lib. 4. tit. 8. & 39. in principio, virilobique, *o tempo certo de dez annos, ou dabi pera fina non podera vender, nem scambiar, nem alterar sem consenso de fensorio.* Quocirca incidit in commidum si rem locationem alieni absque domini consensu, vel si eam loceat ad decennum, & ultra; vel si per triennium, & sit fecularis; vel per biennium, & si Ecclesiastica, pecunione non praefitterit: ita Pater Molina, tom. 3. de iustit. difform. 445. 5. hinc erit, fol. 124. & 5. dicendum veri arbitror, fol. 124. Fulgos. enq. 4. Alezand. cap. 127. num. 11. lib. 4. Roya. enq. 16. num. 30. lib. 1. Natura con. 14. num. 3. Tiraquell. de retrall. lignag. 5. t. gloss. 4. num. 84. Iason in l. 1. num. 35. Cod. de iur. empbyter. qui omnes vnaminitate coeundam hanc penam priuationis habebat locum in simplici conductione contracta ad longum tempus: quod de iure nostro Regio; dict. lib. 1. §. & 39. in principio, caet omni dubio, quoniam usum attingit totum præstitionem l. ultim. C. de iur. empbyter. non videatur procedere pena priuationis, nisi contra emphyteutam inconsulto domino aliquantem emphyteutum, vel non soluentem in pensionem autem contra conductorem, vel locatorem, etiam si fit ad longum tempus: eo quia non reperitur in iusta talis pena imposita in simplici loca. ergo non debet intelligi. sicut igitur in Auctor. de non elig. secunda amb. 1. ut si quis. 3. dinus. de religio. & temp. fener. Gloss. in cap. ultim. de iur. patres. Decius enq. 4. 46. num. 8. Graet. enq. 105. num. 17. Quæ sententia, arcta veritate fuit, aque equitate, et verio ac benigno; cum contractus emphyteuticus, atque contractus locationis non sunt in omnibus & per omnia equiparati: id est de pena imposita in emphyteuti dicitur. C. de iur. empbyter. non debet extendi ad locationem etiam ad longum tempus. Quod si dicas valere argumentum de locatione ad longum tempus ad emphyteutum, vt vul. Ripa M m riffrans. 8.

refpon. 8. num. 3. & 4. de leg. lib. 2. id facendum est in iis casibus, in quibus emphyteus, & locatio ad longum tempus expedita aequiparatus: ita Martin. de Fan. in l. ultim. C. de iur. emphyt. & locat. Andr. in addit. ad Speculat. de locat. 9. munc aliquam, num. 4. vers. quarto queritur, quia locatio distinguatur ab illa: naturaliter, nibil commune, si de acquirend. pofest. Papinian. exuli, de minor. nam cum agitur de poena priuationis, superficiarius non est per emphyteut. delinquenti: ita Bartoli in l. 1. §. quod autem i. de superficie. Iml. in cap. partis num. 8. de locat. & condit. ob quas rationes Ioann. ubi supra, verf. quarto, Riminald. junior cap. 12. num. 31. & 39. openatur esse falsum quoad pecuniam priuationis: & inclinat Count. libro. 1. divers. cap. 1. 6. num. 1. accedit Albertic. in l. ultim. num. 8. verf. sed nequid haec lex, C. de iur. emphyt. Iason in l. 2. num. 4. & num. 164. C. de iur. emphyt. & iur. factio Auditorio pte maior parte fuit admisla haec sententia coram Illusterrimo, & Eminencissimo D. Cardinali Seraphino tunc temporis Auditore Rotae die 10. February 1576. Proinde secundum hos Doctores, conductor ad longum tempus liberabitur à pena Commisii, alienarique ab eo facta domino. inciso, erit quoind nullus, vt fuit iudicatum decimo quarto die Martij anno domini 1576. cum in multis locatio ad longum tempus, & emphyteus, dilectione pte non solum nomine, sed etiam te ipsa: vt Narrat conf. 49. num. 3. t.

15. Colligunt denique constituti caducitatem à colono ad longum tempus constituto, si domino inconsulto ius coloniz. alicui vendidet; quia lex ultim. C. de iur. emphyt. etiamnis penalit. colonum ad longum tempus alienantem coloniz. ius comprehendit ex identitate rationis: sic Fulgos. conf. 140. & Vetus lib. communis opinio. verbo emphyteuta alienus. Tiraquell. lib. 1. retral. §. 1. glos. 8. 1. ex Bartoli l. 1. 1. quod autem i. de superficie. Alex. conf. 165. lib. 1. & conf. 119. lib. 1. Actem. conf. 55. Ratio, quia si non caderet à iure suo colonus constitutus ad longum tempus vendendo suum ius effet melioris conditio eius, quam emphyteuta quod non est dicendum sequitur Cald. Pereira de expiis. cap. 1. num. 10. Ergo sicut emphyteuta locans ad longum tempus irrequisitus proprietatio cadit à iure suo: ita etiam colonus, seu conductor ad longum tempus vendens ius suum si non contentus domini à iure ipso cadet, & eadem pena punietur.

16. Valafac samen de iur. emphyt. quod. 1. 9. num. 22. ad fin. non tam facilè in hanc sententiam fetur, iudeo num. 23. atque oppositum sufficere iudicatum tantum aequius, teste Garcia de expen. cap. 14. num. 80. in fin. sed non suster Valafac. recedere à communione consuetudine, maximè quia vbi est eadem ratio non dicitur extenso, sed proprius intellectus legis d. i. nominis traxi, verbum ex legibz. i. de verbis significat. hoc autem puto verum de iure oofita Lutigano, secundum predilectionem ritudin. 38. in princip. lib. 4. verbo, nem aliter: non tamen de iure communione, cum conductor ad longum tempus non aequiparetur emphyteuta quia ille habeat vtile dominium, ut est communis Valafac. d. 9. 19. ex n. 7. in ceteris tamen est valde dissimilans probas Valafac. ibi. n. 14. & 25. Ideo statis est de iure communione quodd venditio à conductorre ad longum tempus si nulla, si fiat sine consensu domini i. & quodd possit expelli ob pensionem non solutam per biennium, vel triennium, secundum naturam domini directi fecularis, scilicet, vel Ecclesiastici: at ob alienationem non video quodd eadat à iure, de iure latius communis: pro qua facit quae tradit Cald. Pereira de extinzione cap. 4. n. 46. ad fin. & num. 50. & 51.

§. II.

De Commisii natura, & vi, & quando cenceatur contrahi, ac remitti?

E.PITO M.E.

- Pana Commisii incurritur ipso iure.
- Requisitor tamen dominica voluntate.
- Non potest emphyteus ab Commisii expelli à domino propria autoritate.
- Sed Indicus sententia necessaria est.
- Dominus ex causa Commisii non potest emphyteus concedere servis emphyteutae nos vocata.
- Commisens non tenet potest emphyteus, dominus non declarare violentem. Et dominus solum potest obire emphyteus a Commisii. n. 7. Et quando non praedictetur dominus. n. 8.
- Dominus quando potest agere contra successorem commisentis caducitatem.
- Commisii pana, est legalis, non vero conventionalis.
- Et in Prelatum potest remittere Commisii.
- Commisii ex quibus causis potest remitti à dominio directe.
- Dominus directus ex cunctis remittere panam si pensionem recipit, salvo iure suo.
- Procurator non natus, nisi dominus recipiens pensionem.
- Commisii actio praetribit quaque.
- Commisii non incurritur si venditum emphyteus, cum pecto legis commisaria.

Commisii, ac caducitatē pena incurritur ipso iure, vendita emphyteus sine consensu dominii & communis: i. fin. C. de iur. emphyt. & in cap. pensione de locat. constat ex l. Regia lib. 4. tit. 5. §. 1. ibi: Per mefus felix perderit tuto arbitrio, que sive in causa a forada. Idem tanquam certum tradit Butrin in d. cap. penit. de locat. & Alex. tanquam contenitum resolutionem in conf. 6. num. 11. lib. 3. Iul. Clat. §. emphyteus, quod. 1. 1. num. 1. & quod. 1. 4. & Tiraquell. in l. 1. in quod. C. de reuocand. digne, verbo reuocatur, num. 10. & num. 15. & num. 14. concedentes effectum iure sententia illi verbis, ipso facto, & num. 1. 1. & 15. vbi sit verba, ipso facto, vel ipso amittit, inducere ipso iure canonem late sententia; vt probauit ex cap. even qui, in fin. de probab. 6. & in Clement. 1. de vita & bancis clericorum.

Hæc tamen caducitatē pena pendet à dominio voluntate, nec domino repugnat locum habere: i. 1. C. de iur. emphyt. ibi: volenti elicerem quia à predicto emphyteutice repeller. Concordat ibi Glosa: dicens à dominicali voluntate pendere caducitatem vim, & quod volenter & excludendom emphyteutam non soluentem pensiones, quam Glosa. sequitur Lex nota d. tit. 38. & 39. §. 1. ibi: Et forcito per esse mensis feito perderit, &c. Nam hæc pena inducta est in fauorem domini, directe iniuria affecti: proinde illius executio pendet ab eius arbitrio, si dominus voluerit, dili. l. 2. C. de iur. emphyt. quod loquuntur de non soluenti canonem: Salycet, in l. 1. roget tit. extendit ad alienationem: pendere etiam caducitatēm à dominico arbitrio restatur Alexand. conf. 113. num. 1. lib. 4. & Calidor. tit. de locat. quod. 1. Contentos etiam exigunt illius, in cuius favorem aliiquid est introductum: Gama decif. 169. num. 1. id est si domino placuerit ad eum redibit emphyteus; nam vbi cumque aliiquid ipso factò demigrat ad dominum, semper

semper intelligitur si dominos id vellit, & poterat Bald. in l.1. C. de reue. don. Imola in cap. fin. ver secundo pugli obiecti de donat. Alex. conf. 91. ad fin. vol. 1. & conf. 17. lib. 6. & conf. 92. perifelius diligenter dub. 5. in fin. Barbo. in cap. pertus, de locat. num. 6. vbi de hac te, rem illuc.

3. Vera tamen sententia est, non obstante quod Commisum ineatur ipso iure, non posse emphyteutam commissa caducitare propria auctoritate à domino directo expelli; sed opus esse ut intercedat prius causa cogito, & Iudicis decetum: ita Machellus parac. 14. nam emphyteuta per Commisum non priuatus est possessione naturali, nec illam amittit: Islon in l.2. num. 117. & num. 126. Bald. in tib. depac. Conf. in glos. perfidiorum filium, Coeneus lib. 3. conf. 171. num. 2. & ante sententiam declaratoriam repellere non potest à possessione, cap. licet Episcop. de prætend. lib. 6. per texrum in cap. cum secundum leges de hereticis. in 6. vbi decidunt hereticos à bonorum suorum possessione expelli non posse, antequam per sententiam declaratur, bona eorum esse confiscata; cum ex re vera ipsa sint ipso irre confiscata, remanenteque suorum bonorum dominium, donec per sententiam declarantur; vi patet ex i. quodcum est t. s. qui & à qui, ibi: Quodcum est a. & qui maiestatu criminis rei factus est, manu militari punit, quantum ante damnacionem dominus est. Hac ibi sequitur Sancti, in præcepte. decalog. lib. 2. cap. 22. num. 3. Similiter in nostro eculo caducitatibus exiguntur causa cognitio, ut amputetur à possessione; nec non leontina declaratoria. Roman. conf. 112. ad fin. Butiud conf. 21. Alexand. conf. 128. col. 1. lib. 2. Soein. lib. 2. conf. 1. num. 1. Aymo conf. 122. Curt. iun. conf. 1. 49. & Menoch. de recuper. pugli. t. remiss. num. 78. & firmat Guido Paganus pugli. 107. he fuisse ludicra in Senatu Delphinali. Debet ergo dominus consuene emphyteutam eorum Iudice ut sita sententiam declaratoriam, à qua possit iurari ad amouendam ipso iure priuatum à possessione; aliter enim fieri non potest: Couart. in cap. anima materi, part. 5. t. num. 9. anno 1675. superest. Gospelius in cap. 1. de rescript. in 6. num. 6. vbi dicunt opus esse sententia declaratoria, quando pena ipso inter conitabatur, & ante illam non posse penam executionis mandari: Sancti. cit. t. num. 7. vbi contulit illos, quorum bona ipso iure publicator, non teneti ante sententiam ad restituendum ei bona fisco, nec teneti esse fuit potest exequatores, sed sufficiere peccati sibi impositum perpeti; addens etiam post fonsentiam declaratoria, vel condemnatoria non tenet illos bona offerte fisco, sed tamquam expectate, ut ab eis bona exigantur: nam sententia solidi facit potestatum fisco, ut ea exigat: Simeon. de carol. in libro. tib. 9. num. 1. q. 209. Molin. de nullit. tom. 1. dig. 66. Couart. 4. decretal. 1. part. cap. 6. 5-8. num. 20. carol. 2. Eniquez lib. 13. de execum. cap. 56. num. 1. in comment. libro 1. & Azo. tom. 1. Inq. 209. Molin. de nullit. 5. cap. 8. 9-4. & lib. 8. cap. 1. 2-4.

Qod adhuc verum est, ut quamvis pena imponeatur ipso iure, vel ipso facto, absque alia declaratione; multo vetius sit adhuc exigere sententiam Iudicis declaratoria, scilicet sententia de peccato declaratoria; intelligenda sunt de peccato declaratoria; ita Couart. supra num. 10. Ludovic. Lopes 1. part. instrucl. cap. 196. fol. 880. Eniquez citat. diff. cap. 6. num. 3. Sotus de nullit. lib. 1. quigl. 6. art. 6. ad fin. quia non potest negari rem esse valde aneliptem; & in dubio dicendum est noluisse Legislatorum obligare reges ante Iudicis sententiam: Sancti. ubi proxime, num. 20. Similiter in nostro eculo sa-

tendum est Commisum contrahi ipso facto, non tam emphyteutam amouendam à emphyteusi, nisi dectecto Iudicis; quia nemo sibi potest interdicere: ut patet ex nostra lege Regia lib. 4. tib. 22. §. vñm. vbi interdicunt ne dominus clauso tempore locationis possit propria auctoritate expellere colonum à possessione, ibi: E en cada buna deis dicas capi o ferbar da casa nava pedera por sy esculbar o alagador della, vbi in specie loquitur, quando colonus non perficit pensionem debitam: igitur nec poterit amovere à possessione emphyteulis emphyteutam, qui negavit solvere canonem, oili auctoritate, & mandato Iudicis. Vnde videtur minus bene dixisse P. Molin. alioquin doctissimus tom. 2. de iust. dig. 45. fol. 1274. utr. hoc loca absurda, non requiri sententiam, ut proprietarios expellat emphyteutam. Conclusio ergo fit, tequitur primò ut dominus dicitus declaret suam voluntatem, & vñm. hanc voluntatis declarationem necessitatem esse Iudicis declaratoria sententiam quodam testem executionem, & expulsionem: Cald. Pereit. part. 4. de extincl. cap. 18. num. 3. Rebello. 2. part. de obligation. dig. 1. lib. 3. quegl. 1. & Batbol. Vimareni. in remiss. ad leg. reg. lib. 4. tib. 13. ad §. 1. num. 4. fol. 32. verbo, Perdita teda edicta.

Ex dictis non potest dominus emphyteufum ex causa Commisum vacante alijs tertio libertè concedere, emphyteuta minime requisito, nte citato, vt non bene dixit Socin. Jun. conf. 111. num. 7. lib. 2. fieri posse à domino: quia licet per talen concessionem declarat dominus suam voluntatem esse, quod emphyteuta cadit in Commisum, semper tamen necessariò debet præmiti sententia, ut dominio vñli priuerit, quia etiam post poenam ipso iure incursum, adhuc retinetur dominium; & interim dom habet dominium facit emphyteuta fructos suos: per notari. in cap. cum nullis de concess. proband. Felin. in cap. quarta, de rescript. num. 15. & Patii. ibi. num. 11. sicut beneficiarius ob dictum commisum, dom per sententiam non priuatus beneficio, facit iste suos fructus: vt tradit Rebuffi. de pacif. pugli. num. 161. Potest autem dominus dicitus à tempore Commisum rem ipsam cum fructibus vindicare, & ab emphyteuti emphyteutam repellere: ut in l.2. & 3. C. de inv. emphyteut. & Cald. de extincl. cap. 11. num. 24. Molin. tamen supra dig. 45. §. dubium est fol. 1295. tradit emphyteutam per caducitatem dominio vñli non pugnari, nisi dependenter à voluntate domini dicitur; id est emphyteutam censet possessor bona sibi, non verò male, nisi ab articulo illo declaratoria voluntatis; atque ita si res ad Iudicium deferatur, à lite contestata, & fructus à puncto litis contestata debet domino sumi cum emphyteuti; fructus verò perceptos ab emphyteuta post contestata caducitatem, sed ante contestationem litis spectare ad emphyteutam vñli dominij dominum; sicut dicendum putat de possessor male fidel in re aliena pro eo tempore, quo est alienus; quia possessor male fidel non est dominus, at in re emphyteutica alienatione ablique alienus dominii, cum dominium non sit translatum, sed permanuit pene emphyteutam rei emphyteutica vñli dominium, vñli ad contestationem litis ab eo articulo, quo emphyteus petitur in iudicio, res petitum cum fructibus reddenda est domino pertinent; tamen pensiones solidi pertinebant, antequam peteretur emphyteus, ad eundem dominum dicitur; tenetur tamen dominus solvere emphyteutis omnes expensas ab eo factas vñli ad articulum litis contestata etrea fructus eo anno colligandos, eò

quod possessor etiam male fidei debentur sumptus, quos fecit ipsi in fructibus ex re aliena percipiendis neque fructus vocantur, nisi quod supersum deducatis expensis: *i. fructu. s. f. solu. maritim. l. fundu. qui. in pr. epi. s. famili. er. if. fund.*

Eodem modo emphyteuta teperet meliorationes factas sive ad locum contestatam, sive de fructu; secas si quas fecit post litum contestationem in re emphyteutica, eo quod ea non amittere, nisi necessitate essent ad emphyteulum conservandam; & tunc illis res petierit, aut fuerit deterior: ita *Valec. de iur. emphyt. quæst. 2. s. num. 4.* quia post litum contestatam censetur male fidei possessor, *i. sed si legem. s. ante litum. s. de per hanc. l. fin. autem. s. in repetita. s. de rei vendic. s. Glos. ibi. verbo. contestatam.* vbi at post litum contestatam possellorem esse prædomen. Quia opinio Molina est vera, & in praxi admittenda ut certa, & securior: *Cald. Pœta de ext. lib. cap. 18. num. 8.* teicienda; dum opinatur emphyteutam cedentem in Commissum perdere fructus à tempore Commissi; quod etiam manu bene dixit obiter sapiensissimus Barbola s. pars L. *disertio. s. fin. fol. 138. pag. 1. num. 49. s. solu. maritim.* emphyteutam scilicet non soluentem canonem, licet videatur ius suum amittere sub tacita conditione, si dominus vulneret; vi habetur in L. C. de iur. emphyt. Domino tamen postea declarante voluntatem, teneri fructus tetro reliquiæ à tempore Commissi incurrit, cum declaratio tereti tradatur: *i. fed & si quis. s. fin. et. s. f. usq. & ita Angel. in Ambent. de non alien. s. si vero. num. 32. & alij.* Ratio tamen contraria ea est: quia à tempore Commissi non sit emphyteuta male fidei possessor, & conditio illa si dominus vulneret, est suspensa, & effectus priuationis suspensus maneret, donec dominus declararet se velle sub emphyteulum, & non dicatur emphyteuta priusatus iure, nisi dominus declararet se velle emphyteulum; prouinde facit fructus suos donec dominus declararet se velle emphyteulum; nec dicatur priusatus ipso iure, nisi per sententiam ad instar illius, qui iudicis officio priusatur: per Glossam communiter receptam, in Ambent. de incipi. nupt. eccles. 2. Palat. Rub. de donat. inter vir. & uxor. s. 72. & Burgenl. in cap. ad iustitiam, de empion. & vendition. num. 26.

6. Sicut ergo dicamus conditionem, si dominus plauenter, suspensa est illi, & priuationis effectum suspendi, donec dominus dicat se velle emphyteulum ob caducitatem contractam; secundum quam interpretationem non dicitur emphyteuta delinquens priusatus ipso iure, nisi acce deince dominus declaratione; sicut verius est: sive sit illa conditio, si dominus vulneret, resolutiva, & consequenter poena illa caducitatis ipso iure incorratur; cum donec sententia pronuntietur, emphyteuta tecineat dominium virile, ut cum Molina defendimus, semper emphyteuta facit fructus suos visque ad illud penitentium, quo emphyteuta peccat in iudicio; ex quo articulo incipit illa male fidei possessor. Discordat Lessini lib. 2. de iust. cap. 24. art. 9. num. 46. dum ait eadētem in Commissum non teneri se spoliare emphyteuti, antequam dominus declararet se velle poenam illam caducitatis executioni mandare: post tamen illam declarationem teneri cedere, neque requiri iudicis sententiam, vel declaratio tem: quod etiam tradit Iulius Clar. verbo, *emphyteuti. quæst. 9. vers. 2. n. quæst. 2. n. quæst. 3.* nisi emphyteuta iure possit exciperre opponendis aliquid, respectu cuius possit excusatā à Commisso, eo quod facta declaratione à domino directo, quod velit, emphyteuta cadit ipso iure. Credit tamen ipse Lessius ibi poenam Commissi incipere ab eo punto, quo dominus voluntatem suam declaravit, non verò retro-

trahi ad articulū Commisū contraicti. Ratio illius, quoniam poena non retro agitur nisi vbi vel legē causum, vel praxi est admisum, cum nulla sit in poenis retroactio. Addit Clarus suprad. quæst. 11. non posse proprietarium post declaracionem caducitatem capere emphyteutem auctoritate propria, sed opus esse iudicis decreto, si emphyteuta lenio reficit. Quæ resolutio seruat in praxi: quod etiam tradit Glosa in cap. potus, de loca. verbo expeli, sed tunc semper est requiri iudicis auctoritatem, ut dicimus: idcirco præmitiat partis statio, teste Iason. int. 1. c. de iur. emphyt. & Cœdalis cassan. contra commun. decif. 14. & probatur ex traditis à Sanchi in præcept. Decalog. lib. 2. cap. 11. à num. 8. et quæ ad num. 20. vbi latius probatur esse necessariam iudicis actum ad eam poenam inserviendam, ut dictum est supra, ex num. 3.

Potro excepto proprietario, nullus alius potest emphyteuta caducitatem obiciere; ex eo fundamento, quia vbi exigitur sententia declaratoria, vel declaratio voluntatis, nemo de late huius potest oppongere. Nam ea, quæ in favorem aliecius sunt inducta, ab his dumtaxat adduci debent: ita Bartol. in L. qui cum barede, s. de exception. rei iudic. & Socin. n. 6. & in L. 2. cod. sit. num. 8. Idem Bartol. in L. s. si ager veligal. & in diu. L. 2. s. de exception. rei indic. pefi num. 1. vers. quandoque, vbi tradit iterum non posse obici de iure reti, etiam ipsa iure inducto, si his illud pendet à voluntate illius tertii secundū s. nullius voluntas desideretur, aut exigatur. Quare cum in hoc casu exigatur voluntas proprietary, & declaratio illius, non potest alter opposere contra emphyteutam caducitatis pœnam. Cald. Pœta de ext. lib. cap. 10. num. 41. cap. 17. num. 16. cap. 18. num. 11. secundum Glos. 4. ad fin. l. fin. consequentia, s. famili. er. if. fund. Recepit. Colla in cap. si patet. verbo. tñx. num. 1. l. de testam. in 6. Idem de iure dominii directi promanante ex nominatione nulla, vel ex caducitate, aut emphyteuli extinctione solus dominus ipse potest exciperre.

Vnde sequitur, domino directo mortuo, non posse eius heredem, aut successorem agere de Commissū aduersum viuentem emphyteutam delinquentem si alleget caducitatem contractam tempore sui prædecessorū, quia iuris facta proprietatis illius morte censetur temissa, & pro inexta habetur, nec potest ab eius barede, aut successore allegari: Ripa in l. fin. C. de remeand. donat. num. 206. Caſſador. sit. de loca. quæſt. 1. Gama decif. 17. num. 3. & probatur ex l. emphyteuti. C. de iust. testam. vbi deciditur filium ingratiū posse à parente exhaustari, dummodo patet, dum vivit, exprimat causam ingratitudinis: auferat autem omnino baredi facultas querimonie, & per se caducitatis: sicut quoali alia penalitatis constitutio personalis est, neque contra baredes transit: ita Iason. & Decius in l. s. quæst. iniquum. s. quæd. antem. air. s. fin. quæst. iuri: & probatur, quia emphyteuta proper caducitatem contractam non simpliciter ipso iure cadit à iure sub, nisi proprietario placuerit. Que conditio: esto, resolutio sit, & non suspensa, nihilo minus semper opus est, ut dominus voluntatem suam manifestet: quod si non manifestauerit, dum vivit, viuis est Commissum remittere: ita Caſſador. sit. de loca. quæſt. 1. & 3. Bald. in l. fin. C. de remeand. donat. & Iason in L. emphyteuti. C. de iust. Idem dicendum est quando dominus vult agere contra baredem emphyteutis alienantis, quia contra illum non potest dominus declarare Commissum incursum, si in vita emphyteutis faciat: Cened. ad decretal. collator. 14. num. 14. Cald. Pœta de ext. lib. cap. 18. num. 1. 3.

Disp. X. De poena Commis. §. II.

413

- num. 13. & in l. si curatorem, verbo sine facilitate, num. 69. de ius meum regit. Gama decif. 41. num. 2. Camill. Bortell. decif. 33. de emphyteus. num. 91. Valaf. conf. 7. 1. num. 3. & conf. 10. 1. num. 5. Flamin. de regnat. lib. 5. quod. 3. num. 16. Sudius de alieno. tit. 1. quod. 48. à num. 45. & plures alii, quos tefer Marus Anton. variar. refol. lib. 1. refol. 98. n. 10. & sequitur Barbos. in dcap. potius de locis. 3.
8. Fallit primò quando dominus, dum vixit, nesciuit caducitatem fuisse contractam, aut si rem tenuit commissam, non potuit ex causa iusta agere; tunc potest procedere eius successoribus. Coratt. de defens. a. p. cap. 7. 5. 6. n. 9. Coiff. in dcap. si parer. de testam. in 6. pag. 91. num. 11. Anton. Gomel. in Episteme. de test. emerit. cap. 11. num. 12. Molin. de primoy. lib. 1. cap. 9. num. 11. & cap. 17. & 19. Gregor. Lop. in gloss. fo. 1. 10. tit. 4. part. 5. Tiraquelli. in l. 1. emphyteus. verbo libet. num. 17. 4. multis ibi de morte relat. C. de reuecand. donation. & in dubio præsumitur ignorantia in domino, nisi probetur scientia: ex regula l. verius, de probab. Præpositus in cap. plerique num. 1. in fin. de donation. inter vir. & vir. Signo. Leys. 1. 10. idem.
9. Fallit secundò quando dominus directus sive sciens, sive ignorans, non egit de Commisso contra delinquenteum, dum erat in humanis: quia non potest mortis emphyteuta agere dominus contra illum successorem, si non egit contra illum qui contraxit Commisso. Gama decif. 17. num. 1. & decif. 1. & decif. 175. Butlat. conf. 91. num. 1. in fin. cum sequentibz. accedit. Gambatus lib. 6. de officio delegat. ex ratione iam tradita, quia extinguitur morte delinquentis delictum petitoriale, & actio criminalis tendens ad vindictam perit omnino: pereunt delinquente, nec potest vita procedere dominus te integrata contra delinquentes succubiles: vt probat ex libro folio. C. de reuecand. dona. Martio tamen proprieato, cum adhuc emphyteuta delinquens vixit, potest hanc dominum, qui ignoravit, vel non potuit agere, procedere contra emphyteutam, qui contraxit Commisso, eo quod delictum ipsius nondum est extinguitum, sicut si constet dominum sciuisse Commisso, & tacuisse: quia tuus censor poena Commisso ab eo suffit remissa: vt vita iam allegato, volume. Doct. in confus. Paris. p. 5. n. 127. & I mol. in cap. ad. de donation.
10. Nec obstat si dicas dominum non agere ex metro delicto lacepto ab emphyteuta, sed agere ex contractu, ratione cuius emphyteuta tenebat penitentiam praestate, & temere emphyteutam meliorat, & non alienat. Quia actio transit contra hæredes, & caducitas inducta ex pactis, conditione violata, non est hæredibus; licet in vita emphyteuta rasciat; ita Affl. in cap. 1. 3. propter, que se probat causa. num. 5. nec delictum purgant ex actione, quae procedit ex contractu, ut tradit Bartol. in l. 1. ff. de privatis delict. Proinde videtur dicendum, posse dominum ignorantem, vel eius hæredem ad eum hæredem emphyteutam delinquentis agere de Commisso.
- Sed verius est non posse: quia omnis consentio in contractu emphyteutico apposita est secundum regulas l. 1. & ultim. C. de ius. emphyteus. & secundum leges Lusitan. lib. 4. ordinatio. 37. tit. 18. & 39. Ideò Commisso poena est legalis, non vero conventionalis; vt ait Alciatus in l. 4. 5. Cato ff. de verbis. oblig. num. 97. Ea enim, quia tacite insunt à iure, quamvis exprimantur, nihil operantur: vt dispat Cald. de emphyteus. cap. 9. num. 12. cum iugis dominus direxerit non egit contra ipsum delinquenteum, non potest etiam agere contra eiusdem emphyteutam succubilem: talon in l. 5. num. 5. qui iniuriam. ff. 6. quis causam. num. 1. Caffadot. codex tit. de locis. quod. 2.
- Ruyn. conf. 168. num. 10. lib. 1. Quod procedit quia dominus ignorauerit fuisse contractam caducitatem, sic Ruyn. conf. 159. num. 13. lib. 1. & Burch. conf. 91. num. 5. consequent. liquidem exti. oculum est delictum per motum emphyteutæ; secus dicas de hæredi de domini, qui potest agere contra emphyteutam delinquenteum, quando dominus ignorauit Commisso, vel felicit, & non potuit ob sustinum impedimentum: quia non delint qui teneant ignorantiam caducitatis hæredi, & contra hæredem crederet actionem: quales sunt Caffadot. quod. 2. lib. 1. de locis. num. 7. Ruyn. conf. 70. num. 19. lib. 5. Octavian. decif. Pedemont. 19. num. 13. vbi sit, si delictum potandum est per actionem ex contracta descendentiem, posse contra hæredem agi: Bald. in d. fin. C. de revocand. donis in verbo, ingratu, quem ibi sequitur Salycet. num. 4. vbi dicunt, quod uno renuntiatur donatio ob promissam non fetuata, contra hæredem agi posse.
- Nihilominus in contrarium videtur Glossa fin. in dill. l. fin. C. de reuecand. donation. & ibi Bald. exp. pref. ad fin. & in cap. impriudem, §. super. virf. comis. fera, de prab. feud. alien. per Federis, quem ibi recentiores sequantur, & Glossa fin. in dill. cap. fin. de donat. vbi dicitur hanc esse communem lentitatem, dummodum proprietatis in vita Vasallii habuerit delicti scientiam, & habuerit etiam tempus conquerendi, & non fuerit conquestus. Secundò si dominus agat, secis si excipiat: ex regula l. p. 2. & fin. ff. de delicti malo except. vi resolut. Gregor. Lopes l. 1. tit. 4. part. 5. Quoniam potest dominus hæredem emphyteutam delinquentis agentem exceptione, repellere, vt Octavian. dill. decif. 19. num. 13. p. 1. p. medium. Author. in confus. Paris. 4. 10. num. 118. & Curt. in lib. 4. feudor. num. 10. ad fin. P. deniq. que Molin. tom. 2. de iustit. diff. 473. fol. 128. inclinat, proprietatum, qui non intentauit contra emphyteutam cadentem in Commisso executionem poena, aduersus hæredes illius posse illam intentare post mortem emphyteutæ: & pro hac sua inclinatione citat Gigantem de penitent. quod. 74. ad fin. qui Gigas num. 3. & 4. aperte tenet post plus ibi Vasallum, si commis in dominum, qui vivens nihil sibi opposuit, molestari non posse ab eius successore, nec filios ex delicto patris eo mortuo ptinari feudo: quia pater egredi non debet delinquentem, neque pro peccato predecessoris puniri quis debet: l. antec. C. de pen. Ratio Molin., qua defendit vt veriorem suam inclinationem, est, non ea propriæ penam, sed contrarium exprimit ob canone non solutorum, ex dispositione iuris, dependent tamē à voluntate proprietati: & per declarationem voluntatis illius regredi emphyteutum ad ipsummet dominum: & consolidato cum proprietate vtili dominio, quod erat emphyteuta delinquentis, exequatio penam non fit, neque fieri potest ex ceteris bonis defoneti, sed solum in dominio vtili ipsius emphyteutæ: contra quam resolutionem persilvit Gama decif. 175. docens non possit taliter actionem intentari in hæredes emphyteutæ defuicti, nisi iudicium contra ipsum viventem incepit, quia delicta quoad penam exequacionem regulariter pereunt cum delinquente: l. vtili. C. ut ex delicto defundit: ob quam rationem Gigas d. 74. contra Gamam decif. 175. teste Molina d. 471. fol. 128. 2. tradit si dominus non fuit penam Commisso exequatus, neque item intentauit, non posse dominum hæredes contra emphyteutam delinquentem, procedere, quia proprietarius tacuit nec significauit velle exequi penam delicti. Sed quid faciendum, iam ex dictis ostendit satis: ideò ad alia fissimus.

- Quixatur ut Prelatus propter Commissionem remittet telegem Beroeas, i. 2. num. 8. & i. 10. lib. t. si padom sit expressum de non alienando, quia per tale pactum intelligitur ita Ecclesie acquisitum; id est, cum per Commissionem res se desoluit ad Ecclesiam, non potest Prelatus hoc ius Ecclesie quod actum remittere; ita Cardin. Mantic. de actis & ambig. lib. 2. t. 16. nov. 10. vbi loquitur de Episcopis, sibi donis ex vi illius pasti neque cum consensu Episcopi feudum posse alienari videtur lib. 2. s. 3. num. 13. subtiliter posse, scilicet quando Ecclesia non est collegiata, sed sibi est collegiata accidente consenserit Capituli, tunc enim potest remittere; ex Glossa communiter recepta in cap. postur. de locat. in verbis expelli & ibi Imola num. 4. ad fin. sequitur tanquam commonenem Cardinali Alex. in cap. 1. in princip. num. 13. de his, quae sunt ad Prelat. Iul. Clat. verbo, emphyteutis, qnaest. 10. vers. sed nesciunt.

Vetus tamen potest posse Prelatum remittente Commissionem indistincte: quia ex ea temissione nullum damnum Ecclesie inferitur, nec ipsa dampnum subit, si Commissioni actioni tenacientia Cardinalis, & Panor. in d. cap. postur. de locat. Obsecrobit tamen Ecclesia restituitionem aduersori ea, que Prelatus remisit, cum habeat restituitionem, quando agitur de luero captando: per Glossam, & Scrivenentis in cap. audistis, de rebus. In integr. & in cap. conscientia, redemtis. Cald. de extincione, cap. 14. num. 27. nam Prelatus sine villa solemnitate potest repudiare hæreditatem Ecclesie reliquam, seu legatum, vt et probabilio: contra Cabed. 1. p. decly. 109. omisso etiam Molin. diph. 4. lib. 3. 1379. pag. 1. ergo potest remittere: inid potest sine consenserit Capituli rem emphyteunicam ad Ecclesiam desoluit alieri concedere: Bald. in cap. in princip. num. 1. de his, qui fand. par. post. Calr. in latram in princip. num. 4. in fin. s. finis. marrim. Igitur potest remittere Commissionem, & Ecclesie nocere: Caldas ubi supra num. 27. Cat. din. Mantic. supra it. 33. n. 14. Sanch. de mar. lib. 6. de donat. diph. 4. num. 13. post alio ibi relat. 12.

Dubium est ex quibus appareat Commissionem remittit a domino, anquid propter receptionem pensionis non soluta? Respondeo non censem remissio, si dominus falso iure suo recipiat pensionem temporis praeteriti ante Commissionem contractum: Glossa in cap. postur. de locat. in verbis expelli. Albertic. in l. a. num. 6. C. de iur. emphe. & satia est quid dominus protectoris de iure suo præfente, & faciente emphyteuta, qui tenet contradicere protestationem: Curt. senior conf. 81. num. 1. Iason in l. a. C. de iur. emphe. num. 12. 7. vers. sed pone. Item censem remissio, quando nulla premilla protestatione tecipit pensionem illius temporis, quod post Commissionem lapsum est: Gloss. in diph. l. a. in glas. magis, vers. item si tripla, & ibi Scrivenentis C. de iur. emphe. Alex. conf. 14. num. 1. lib. 1. & conf. 19. num. 1. lib. 7. Ratio, quia qui recipit pensionem pro tempore, quod est subsequitur, videretur ipso facto declarasse se non nullus, quod emphyteuta citad a iure suo: ita Regin. sen. conf. 16. num. 19. & sequent. & conf. 74. num. 15. quod procedit non solum in Commissione contractu ob alienationem factam itequeposito proprietario, sed etiam ob pensiones non solutas; quia caducitas non habet exceptionem nisi dominus velit: & de his duobus casibus fit mentio in d. cap. postur. de locat. & in d. a. C. de iur. emphe. Cardin. Mantic. de taur. & ambig. lib. 12. lib. 33. Anchast. conf. 145. Roman. conf. 449. post Cald. Peter de extinc. cap. 15. num. 24. vbi ait, & num. 25. io vitroque casu caducitatem incursum per pensionis receptionem censem a domino remissam, sibiliter tacita voluntate remitti posse, quia vbi in iure nostro voluntatis fit mentio, tacita sufficiat quod d. num. 25. bene probat Mantic. d. s. 13. num. 3. fecit ait, si dominus impliciter recipias pensionem pro eo tempore, quod praetarit ante caducitatem, tunc non videretur remissa, cum nollus praesumatur velle renonciare iuste sibi competenter: & cap. super hoc, & de remun. Lcian. de indebet, & de probacione. Bartoli in l. a. num. 8. C. de iur. emphe. Iul. Clat. & emphe. qnaest. 1. o. vbi ait hanc esse communem, nec ab ea recedendum. An vero censem remissa caducitas si penitus recipiarat falso iure suo? patet ex dictis. At de iuste Luisitano lib. 4. tit. 39. num. 1. verbo, E cessando & foreiro &c. non excusatibus emphyteute ab incuso Commissione, in quo incidit, quia non dominus recipiat penhoros, si expeditus domino placuerit, & id significauerit; quod intelligitur de praeteritis; secundu si futuras recipiat, ut dictum est: ita Gama decif. 72. num. 1. & decif. 129. num. 3. Molin. num. 2. diph. 45. 3. fil. 1378. Cardio. Mantic. lib. 12. tit. 3. & Bartol. Vimatens. in remissione. ad l. Regionis lib. 4. tit. 19. add. 5. t. n. 4. & Augustin Bartol. eius filius in d. exp. postur. de locat. n. 118. & sequent. 13.

Non nocebit tamen procuratorat iuste domini recipiens penhoros pro tempore, quod lapsum est post Commissionem contractum, nisi ad hoc habeat speciale mandatum remitti caducitatem, secundum Laurentiu in iur. & vltim. ff. de post. si autem id sciat dominus, nec iusterit pensionem confessum reddi emphyteutam, censem factam procuratoria approbare, & ratum habete: ita Bartol. int. que enim, 3. 1. ff. rem ratiocinabatur. Idem dicendum de recepto Episcopi, seu Capituli secundum Decimum conf. 3. 19. n. 3. vers. sed replicari pars, & Ruyn. d. conf. 1. num. 12. vers. & infra, & num. 13. lib. 1. quia censem ratam habet & sojournante factam procuratorum suo sine speciali mandato ad tales receptionem pensionis. Idem dicitur quando dominus iustitiae procuratorem receperit penhoros pro tempore, quod lapsum est post caducitatem, & tacuit; qui a censem etiam temmissile illam: secundu si ignoravit dominos emphyteutam eam taxisse caducitatem, quis non est vestimente levigato iuste sibi que sicut renonciare: cap. super hoc, de renunci. cap. 1. de regis filiis. Crat. ibi, num. 10. faciet Paul. de Castr. in l. s. in quib. scriberet, & irritum, num. 4. de iniust. sefem. nam facilius remittitur iusta querendam, quam ius quiescum; cap. querendam, ff. de iure iuri, idem Paulos scribit in hoc dictio filia mea, & sic, ff. de condition. & demonstration. sequitur Cardin. Mantic. supra num. 19. ad fin. post Alexander. conf. 46. n. 8. & 9. lib. 5. 14.

Quanto autem tempore actio Commissionis praescribitur, est difficultas? Respondeo quinquennio praescribitur, vita quod tempus non durat ius petendi rem, neque illud ius Commissionis: ita Romana singular. 479. incipit, Ius petendi rem, & patet ex l. a. C. de vltim. & commiss. Gama decif. 68. num. 1. & quoadmiss. vi notar. Afflct. cap. 1. & port. num. 10. & num. 6. que sit prima causatio repetitum in iuste quantum tempus sit datum domino ad agendum super Commissionem, & secundum regulam generalem infra annos triginta possit agere: I. sicut, C. de praescript. triges. annos, sed per l. a. C. de vltim. & commiss. praescribitur quinquennio: vi bene reddit Alex. in addit. ad Bartol. in l. forma, & fin. ff. de censib. idem Bartol. in l. commiss. q. vltim. ff. de publican. & tradit Balbo de praescript. 2. p. quinta pars in princip. n. 4. & Cald. Pereira de extinc. cap. 18. n. 21. ad fin. 15.

Nihilominus si emphyteuta per decem annos solvit pensionem, quamvis pro primo quinquennio completo non possit agere super Commissionem, pro ultimo quinquennio nondum completo potest emphyteutam expellere, quis porta eadocitatis sapientia committi potest: l. ff. sic, de verbis obligat. Specular.

in §. nov. aliquo. verf. 44. num. 15. ibi. Neque obstat quod Ecclesia. Nam qui sacer, sicut non intelligitur contradicere, ita etiam non dicuntur consentire: l. 1. g. sciemiam, ff. de tribut. alian. cap. qui sacer. de regal. iur. lib. 6. Quod procedit maximè de graui domini documento cum agitur: ut notat Bartol. in l. que dicitur, num. 22. ff. solut. marrim. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. cit. 33. num. 8. dicens posse emphyteutam expelli ex posteriori caducitate; siveque fuisse decimus in sacro Auditio, ut refert Caputquen l. decisi. 6. in sua, lib. 3.

16. Quid si emphyteuta tem alienum cum pacto legis commissori, nempe cum tibi rem vendeo centum aureis, & eam tradeo ea lege, & conditione, ut si intra mensem pretermis non solueris, res sit inempta? Respondere non cadere in Commissum, quia est verba ista alienatio, & sub conditione, proinde nihil ponit in esse, & supereroentle casu ipso iure telecinditur, perinde se si non esset inita talis venditio. Similiter dicendum si fiat venditio sub pacto additionis in diem, que sit ut si intra mensem aliud meliorem conditionem attulerit, aut premium addiderit, res sit inempta: ita lacon in l. fin. C. de iur. emphyt. num. 137. etiam si tem tradat, excusat in Commissum, quia haec pacta sunt resolutio, & venditionem reddunt nullam à principio; secundum Bald. in Lib. empit. ff. de pali. Cald. de eximis. cap. 6. num. 17. & cap. 7. num. 9. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. iur. 28. num. 6. scriptio restringitur: & de venditione sub pacto l. Commissori, confiat ex l. 4. ff. de leg. commis. & de additione in diem, probatur ex l. 1. ff. de in diem addit. quia in vitroque calo purificata conditio ipso iure resolutio contrahens, & dominum retrorsum transferunt. Quod intelligi Alexander. in l. Statutib. num. 2. & 3. ad l. falcid. ut procedat quando pretium emphyteutae non fuit solutum: Gamma decisi 2. num. 1. vbi ait resolutio contractu libetari à caducitate: de his duabus legib. August. Bartol. optimè in d. cap. porvū, de loca num. 66.

§. III.

De reliquis actionibus, per quas inciditur, vel non inciditur in Commissum.

E P I T O M E.

1. Adelitatem rerum non patet fieri vendibile fons consensu domini.
2. Transficio fieri non patet irrequisitio domino, retento aliquo, vel dato.
3. Consensu impotest super re emphyteutica sine domini consensu facit endere in Commissum, & redditu reformati impotest bales evanescere effectum. Quid si non solutus consensu? num. 20.
4. Emphyteus remuniciari non patet irrequisitio domino, sicut nec fieri patet compromissum de re emphyteutica.
5. Qui se negat esse emphyteutam, si de mendacio convincatur, cadit in Commissum.
6. Primitus de vendendo emphyteusum sicut retrocedit potest fieri irrequisitio domino.
7. Venditio fallit ab harenlo sua pars cobardi si potest fieri irrequisitio domino.
8. Alienatio emphyteusum in fictione, vel colligere eiusdem emphyteusum fieri patet sine domini consensu.
9. Dimensionem possunt facere inter se sine domini consensu plura emphyteuta.

10. Emphyteutica bona an possit rigorari, vel hypothecari irrequisitus domino.
11. Emphyteuta fidei an possit alienare emphyteusum inconfidit domino.
12. Emphyteuta non tenetur alienando requiriere consensum domini quando habet facultatem alienandi id quemcumque voluerit.
13. Emphyteuta si est creditor domini directi excusat à Commissu si non soluta per biennium, vel triennium.
14. Alienatio fallit à marito de emphyteuti uxoris non faci incurvare virorum in Commissum.
15. Emphyteutica rem destruam per incendium emphyteuta non tenetur redificare, nec solvare penitentiam.
16. Altera pars alio non admittitur flante pallo quid ipsi fore incurvare caducitas non solvenda canentes die praefixa.
17. Commissi parum malu possit opponere contra emphyteutam excepto domino, vel procuratore de causa mandato.
18. Emphyteuticus patet fieri tenetur ad solvendam penitentiam præteritorum annorum.

Panem est non posse emphyteutam vendere melioramenta facta iu te emphyteutica ab quo consensu domini: Stephan. Gratian. dif. cap. 1. num. 14. Azor. 3. p. lib. 10. cap. 8. quod. 2. Leff. de in diem lib. 1. cap. 24. decisi. 9. num. 52.

Similiter in transactio facta ab emphyteuta per quem transfertur emphyteusis in aduersarium aliquo nempe dato, vel retento, requiritur consensus domini, alioquin Commissum iuicetur: Stephan. Gratian. dif. cap. 1. num. 13. cap. 476. num. 11. Ioseph. Ludovic. Pernf. decisi. 33. num. 7. Cald. Pereira de extint. cap. 9. num. 66.

Centus soper te emphyteutica imponi non potest in consilio domino sine mesu Commissi; & hac de distinctione propofitas vide apud Quidium de Amicis, in expit. super e. penit. de loca, quod. 20. Valafe de Ayendan, vel emplif. cap. 67. num. 3. Felician. de Solis de censib. tom. 1. lib. 2. cap. 4. num. 5. & tom. 2. lib. 2. cap. 4. num. 5. Camill. Botrel. in summa emphyt. decisi. 3. de iur. emphyt. à num. 170. Stephan. Gratian. dif. cap. 4. num. 10. & cap. 103. num. 16. eam sequenti. Idem dicitur de impositione redditus referatu, quod requiritur scilicet consensus domini, quando quis tem suam confert alteri pleno iure, referata libi pensione quotannis recipienda in fructibus, vel pecunia: ita Gaspar Rodericus de auctor. decisi. lib. 1. quod. 3. num. 6. veris. infertur, vbi longe alteri disponit in tenuis configratio, quando nimis quis tenetis suis bonis confignat alteri certam pensionem quotannis solvendam in fructibus. Illud tamen per certa habetur in censu nunquam intelligi Commissum contractum, etiam si ab illius solutione etiam per milie annos cellulatum sit: Cardin. Mantic. lib. 22. titul. 3. num. 10. Coustant. lib. 3. variar. cap. 7. num. 1. Gurtier. de iur. amicis. confir. p. 1. cap. 31. & Valafe. de iur. emphyt. quod. 32. num. 30. sed de hoc infra plenis dispe. 1. 1. 5. 1. num. 15.

Quid si emphyteuta renunciet emphyteuti irrequisitio domino, aut si faciat compotoenissum de re emphyteutica sine illius facultate? Quod primus potest affirmans est tenenda, quod requiritur consensus domini sub pena Commissi: Pinell. Lusit. ad l. 2. C. de res. venditio. part. 1. cap. 4. num. 2. in medio, Camill. Botrel. in summa em. decisi. tit. 3. 1. de emphyt. à num. 137. & Anton. Thefanc. Pedem. decisi. 10. num. 1. Quod secundum negatur fieri potest compromissum de re emphyteutica sine consensu domini directo: vt Cardin. Thibucus rem. 3. litera E. conclus. 107.

416 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

nam.32. Corbul. sub rati. de cas. primit. ob alien. irrequisito domini , ampliation. 33. & Ouid. de Amicis, ex repetitione cap. ponit, de locat. q.94.

5. Part modo cadet in Commissum emphyteuta qui negat se esse ralem, si de mendacio conincatur; ita Redoan. de reb. Eccles. non alien. quast. 1.9. cap. 11. à num. 1. Cardin. Mantic. suprà lib. 11. tit. 10. num. 11. P. Molin. de inst. diff. 449. n. 4. S. S. d. de alment. tit. 9. quast. 16. num. 71. & conf. 371. à num. 80. Valafe de inv. emplo. quast. 4. num. 10. Ouid. de Amicis suprà q. 87. fecus si ante item contestata poneat, ut pet Ouid. d. quast. 88. num. 14. vbi num. 12. limitar hanc ampliationem, si negatio fieri a procuratore emphyteuta virtute generalis mandat: & num. 1. sublimis etiam, quando negotio facta fuerit per ignorantiam, vel si emphyteuta esset infans, aut menor quatuordecim annorum.

6. Quid si fieri promissio de vendenda emphyteusi, nunquid inveniet prenam Commissi: Negat Cald. Petreita de extinctione emplo. cap. 5. num. 1. Tit. q. de retrall. tit. 2. ad fin. num. 44. Idem cito iudicium in retrocessione facta vigore pati de tetro , itavt. t. dicatur non transacta, sed addita: Steph. Geat. discept. forense cap. 18. num. 10. Similiter excusatibus emphyteusa a Commisso , vendendo suam partem coheredi suo irrequisito domino : ita P. Reb. de obligatione inst. lib. 1. quast. 4. num. 8. Sicut etiam excusatibus alicans emphyteus in sociam, vel collegam ciuium emphyteusi: nam haec alienatio fieri potest inconsulto domino : Cardin. Mantic. lib. 12. de tari. & ambig. tit. 18. num. 45. P. Reb. suprà lib. 1. 3. quast. 4. num. 8. Cald. Petreita de extin. cap. 8. num. 1. Cetull. commun. contra commun. quast. 435. Et quia per hanc venditionem de facili reverterit ad suam nascitam: 1.6. enarr. 3. postul ne peteret. ff. de pass. Ideo non requiritur consentius dicti domini: Card. Thuscus litera E. conclus. 1.02. num. 7. & conclus. 1.07. num. 1.0. Cald. Petreita. in l. si cur auctor. verbo, vel ad seru. dole. num. 82.

Contrarium tamen, non posse feliciter plutes emphyteutae inter se alienare irrequisito domino, sequitur Albect. in L. cim. 9. ff. vni. num. 1. ff. de trans. & Bald. in L. diuers. C. de contrahend. emplo. & in l. si dom. 9. ff. ff. de legat. 1. vbi Iason num. 41. ait in practica magna esse authoritatem Bartoli in l. qui Roma. 5. duo fratres. num. 14. ff. de verbis signif. sed Bartol. ibi tenet posse inter se alienare: cuius opinio est communis secundum Iason. in d. 6. duo fratres. num. 77. Quia conclusio ut vera procedit si plutes fratres accipiunt fundum in emphyteusum pro se, & filii, & descendentes, & in scriptura punitant non alienare irrequisito domino sub cetera poena, adhuc enim nihil impeditur poena, inter se potest alienare , nec alienando vnu alterius invenire prenam, quia omnes sunt ciuidem condicionis: ita Salycet. in E. legge. C. de condit. ob eas. col. antepenult. ver. quare. Quia doctrina eti vertit faltem in hoc Regno, vbi plutes decisio Bartoli, contra quem affect. Curt. iun. conf. 109. num. 12. Exterum oon est recedendum a parte alienante, posse feliciter inter se adiunquere alienare.

9. Sic pollut facete sine domini consensu inter se plutes emphyteutae diuisiōnem , quando plures fratres succedunt patri mortuo: per Bartoli. in d. l. qui Roma. & in l. cim. bi. 9. ff. vni. ff. de transal. quam opinionem dicit communem Aretin. in d. 4. duo fratres, & etiam Iason ibi. num. 75. & in l. fin. num. 124. C. de inv. emplo. Pro qua sententia habetur Iul. Clar. lib. 4. sentent. 6. emplo. q. 14. Gama decisi. 143. num. 6. & 7. & decisi. 168. num. 1. Valafe. conf. 1.3. n. 4. & de partitione. cap. 35. à num. 7. Cardin. Mantic. lib. 12. titul. 3. 8. à num. 46. Cald. Petreita de nominatione. q. 14.

à num. 1.4 P. Reb. de obligat. inst. lib. 1.3. quast. 14. num. 8. & P. Azo. p. 3. suprà decap. 8. quast. 6.

Simili modo possunt bona emphyteusica pignorari, vel hypothecari sine metu Commissi irrequisito domino, vt volunt Gama decisi. 8. n. 2. & decisi. 14. P. Molin. diff. 461. num. 1. Cald. Petreita de extinctione. cap. 5. à num. 27. Cardin. Mantic. d. lib. 12. tit. 12. n. 1. Cardin. Thuscus tom. 1. litera E. conclus. 2.12. num. 7. Camill. Botrell. in summa decisi. titul. 33. num. 1. 16. Mortis tamen hypothecantis extinguuntur hypothecae, luxta regulam 1. lex vellitatis funde, ff. de pign. si unius dominus dictus pignorat consenserit, non cessabili hypothecae morte hypothecantis, sed vltius durabit ex ordinatione Regia Lufitann lib. 4. tit. 95. §. 1. ad fin.

Sed quid de emphyteuta fisci an possit irrequisito domino alienare emphyteusum sine metu Commissi? Responsum est affirmatum, nisi in titulo emphyteutico alienatio prohibatur, luxta l. 1. C. de fund. patrimonial. lib. 1. Cal. Petreita de extin. cap. 1. n. 9. & cap. 4. num. 35. Valafe. quast. 1.3. num. 1. col. 4. Petreita de inv. ff. 5. tit. 1. num. 40. Pater Reb. lib. 1. quast. 4. num. 1. secus in emphyteuta Reipublica, vt per Valafe. de inv. emplo. quast. 4. in fin. vbi existimat non esse vetum, quod ob emphyteuta Reipublica valeat emphytesum alienare sine consentio Reipublica: quia id nec praxis admisit, neque vlo. iurc efficiat probatur. Ratio, quia videtur esse abs te, & alienum à ratione, vt delibetur Reipublica praelatio, quo gaudet quilibet priuatus dominus dictus, eusus, consensu requiriur in alienanda emphyteutis ergo etiam Reipublica requiretur, cum sit futura inclitis conditionis: i. Reipublica, C. ex quib. caus. mai. sequitur Reb. d. lib. 1.3. quast. 5. num. 1. in fin.

Nom tenebitur tamen emphyteuta de alienat. requitate consensum dominii, quando in instrumento emphyteutico habuerit facultatem alienandi in quemevis voluntur liberè, vel quando emphyteusus fuit accepta pro accipiente, & omnibus, quibus concedere voluerit: in his enim casibus potest emphyteuta alienare irrequisito domino: Iul. Clar. in emplo. quast. 1. num. 7. Ex ea statione quia ex illis verbis videtur dominus usque à principio concessisse, vt deinceps possit emphyteuta sine vltiori requisitione emphyteusum ipsam in quemeconque alienare: Corbul. sequitus suprà, de causa prim. ob alien. ampli. 1. num. 1. Molin. rom. 2. diff. 419. n. 6. Ouid. de Amicis in cap. ponit, de locat. quast. 1. Non tamen ex hac exemptione dictum novus emphyteuta exceptus ab ostere accipiendo inuestituram a domino dicto, quem expetebat per duos mensis, & qui solvet laudemus pro dicta inuestituraja Molin. d. num. 16. in fin. Menoch. conf. 197. num. 27. quidquid contradicat Camill. Botrell. in summa emphyteuta decisi. 1.3. num. 340.

Exenfatur item sibi perna Commissi si non foliat per biennium, vel triennium emphyteuta, si est creditor domini dictus, & tantumdem debet, vel in maiore quantitate, modò emphyteuta si paratus compendiare: Corbul. d. s. de cas. prim. ob non foliat. caus. l. om. 5. Menoch. conf. 192. num. 30. Galpar. Roderic. de ann. redi. lib. 1. quast. 1.8. num. 4. & 7. Pater Reb. d. lib. 1.3. quast. 8. num. 6. Azo. p. 3. lib. 10. de emplo. cap. 6. quast. 4. Quid procedit etiam si emphyteuta se obligat instrumento domino dicto fulnere pensionem, provt Roland. tradit. conf. 37. lib. 1. à num. 16. & ali. quoq. referens sequitur Ouid. de Amicis, in cap. ponit, de locat. quast. 97. Vide Malcard. de probacione conclus. 1.5.1. num. 10. & Redoan. in trallat. de reb. Eccles. non alien. cap. 3. quast. 19. num. 1.

Quaestio

10.

11.

12.

13.

14. Quæsiōnis est an alienatio à virto facta de emphyteutis vxoris irrequisito domino, faciat vxoret incurret in Commissum? Responso est negariū; ex eo fundante, quia alienatio non tenet, facta sine coensu vxoris, id est per eam non incurret in Commissum: Valaf. cap. 71. num. 15. quia ut Commisso locus sit proper alienationem, necessum est quod alienatio alia sit validas & de lege nostro non valet alienatio bonorum stabilium sicut sine consensu vxoris: lib. 4. tit. 48.

15. Illud etiam ei indubitate destruita re emphyteutica cessare solutionem census pro eadem te, & domino remanere solum. Camill. Borell. in summa decisi. tit. 33. num. 29. vbi nro. 230; addit id esse intellegendum quando tes eis destruita in toto: & num. 232. limitat quando paulatim destrueretur ob negligientiam emphyteuta, tunc enim non excusat in solutione integra pensionis. Ex quo sequitur si domes vel molendinum, ex quo soluebat pensionis, sit absumptum per aliquod incendium, aut per alluvionem publici fluminis, aut per terreru[m] diu[er]uum, ita area solidum superest, non solum liberari emphyteutam a soluenda pensione, sed etiam non tenere redescire, neque erigere res destrutam. Titaquell. de retrall. lignag. ad fustil. num. 75. Narra conf. 177. num. 1. conf. 480. num. 1. Garcia de expensi. cap. 15. num. 17. quibus addit Valaf. de iur. emp. num. 8. quæst. 16. & quæst. 27. num. 1. Sued. de alienat. tit. 7. quæst. 31. num. 19. Molin. de iur. alijs 45. 4. versus quando dominus, Rebello. de obligacione iuri. lib. 13. quæst. 19. num. 3. Atque ita quando res emphyteutica tota perire, nocet domino; secus si non pereat tota, ut colligitur ex traditis à Caualcan. 2. part. decisi. 30. num. 94. & facit pro hoc illud vulgatum:

Si in tuta perire, liberabitur emphyteuta:

Si perire ex parte, si nulla liberabitur arte, sequitur iur. Clat. 9. emphyteuta, quæst. 8. num. 3. post Iason. lib. 1. num. 77. C. de iur. emp. 5.

16. Ad hac emphyteutica Ecclesia celans per bieniam in solutione canonis continuo, potest scelere si satisfactione purgatio mortis, obstante pacto quod ipso iure & facto incurvatur caducitas non soluendo canonem die praefixato. Anton. Monach. Florent. decisi. 59. num. 4. Seld. suprà, decisi. 103. num. 9. & num. 11. refoluit emphyteutam, vel creditorem non liberari ab incurvatu[m] mortis, vel à pena Commissi, quamvis fiat oblarior canonis, vel debiti celeriter, nichilat congruente loco, & tempore, hoc est in domo creditoris, & ante lapsum termini solutioni destinata.

17. Illud etiam non est omittendum, Commissi permane[n]t a nullo posse opponi contra emphyteutam nisi à domino ipso directo, vel ab eius procuratore cum speciali mandato: ita Ioseph. Ludou. Pers. decisi. 17. num. 5. Corbul. de casu. prisa. ob non solus. canon. ampliar. 45. num. 13. Anton. Monach. Florent. decisi. 8. num. 4. & 5. Declarata autem caducitate à domino directo, quilibet opponere potest: ex Surdo decisi. 180. num. 6.

18. Quid si emphyteuta non soluit pensiones præteritus, nunquid possessor seu successor in re emphyteutica actu possidens reneatur ad solutiones præteritorum annorum? Afirmat Sordus decisi. 4. n. 5. & 9. Bellet. d[icit] quæst. Cleric. p. 5. ait, de Cleric. debitor,

§. 8. nro. 4. Camill. Borell. in summa decisi. tit. 33. de emp. num. 228. quomodo tertius possessor sit pro illo tempore, quo ipse non possidebat: Aloys. Ricc. p. 5. collat. 1. 1538. Quare tertius possessor si conueniat pro solutione pensionis, non potest oppone exceptionem excusationis. Sord. d. decisi. 12. Camill. Borell. d. tit. 33. num. 346. vbi nro. 415. addit emphyteutam dici personaliter obligatum ad solutionem canonis.

§. IV.

Quæ melioramenta sint restituenda per extinctionem emphyteutis,
sive coloniæ?

E P I T O M E.

1. Quando penso est magna non amittere melioramenta.
2. Penso dicitur magna quando fructibus est par.
3. Emphyteuta sive un pensionem grandem sit renegat propter fibrillationem.
4. Emphyteuta expulsus ab suo fiduciario caronem antea melioramento, dominum non sit immidea. Quid de expulsione cuius? num. 226.
5. Melioramenta ex conversione facta emphyteutam non conferuntur sibi.
6. Emphyteuta ex rebus melioramenta non obstante clausa quid finitu[m] visus redeat emphyteuti libera ad dominum.
7. Quid venia appellatione melioramentorum?
8. Emphyteuta cuius[us] sua amittere emphyteutis quas melioramento possit sibi conferunt?
9. Coloniæ in emi casu repetit melioramenta finis contractu[m].
10. Condulor, sive colonus ex palla meliorante, neque resire meliorationem.
11. Condulor ad longum tempus quando recuperat meliorationem.
12. Emphyteuta an tentatur reficere suis expensis officia qua deterior ante, & quando excessus?
13. An quando recuperant melioramenta sunt solvenda pro prelio, & valore presentis temporis, sive pretarit?
14. Quid de palla dubia solvendi est ibid.

- Q. Vid dicendum de melioramentis quando emphyteuta, vel colonus finit[us] emphyteuti, vel colonia, ea libi non conferunt: Sit primum alterum. Si pro emphyteuti magna apponatur penso, ita vt res emphyteutis magis videantur concilia à domino ad colendum, quam ad meliorandum, si contingat expelli ob pensionem non solutam, non perdentur est emphyteuta melioramenta; ita Valaf. de iur. emp. quæst. 25. num. 30. Barbol. 1. p. 1. d[icit]ur, & fin. ff. folio. matrim. num. 70. fol. 1174. Intelligentia magna quando fructibus correspondet, & ruris est emphyteutis extra metas emphyteutis, & ingreditur locationis terminos, & pro locatione habetur: sic Bald. in cap. litera. num. 5. de d[icit] Burgos. c. cum casu. p. 1. d[icit] emp. & vendit. & improposita tunc vocant emphyteutis; proprie vero locatio: sic Valaf. de iur. emp. 9. 11. ad fin. & q. 17. num. 11. Cald. Pereira de extinc. cap. 2. num. 8. August. Barbol. in suis additionib[us]. ad lib. 4. pag. 3. & 4. num. 19. post alios ibi citatos.

418 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

3. Ex hac conclusione sequitur bolusmodi emphyteutam, qui magnam hanc præstat pensionem ob sterilitatem exculari à præstacione pensionis, cique debet fieri remissionem, secundum glossam in *Aubent.* perpera verbo *sensu*, C. de sacref. Eccles. in l. *Sgal-*
lu, s. *etiam si parere*, num. 6. *de liber.* & *pollione*, vbi
nisi tune iudicari de emphyteuta soluente pensione
omni fructibus ferme æqualem, vt de simplici colo-
no, seu locatione ; & sicut in locatione ob sterilita-
tem sit remissio pensionis, l. s. *merci*, s. *si sis maior*,
s. *locat. cap.* proper sterilitatem, de locat. Sic etiam in
emphyteute si constitutus penitus fructibus corre-
spondens ita Barbol. *ob ipsa præsumt in diversis*, s. *salu-*
matrum, num. 70. *Surd.* decif. 198. num. 1. & num. 20.
qui his contractus est veta locatione, & non emphy-
teutus, & non consideratus nomen, sed harura con-
tractus, atque effectus consideratur : *In non codicillino*,
C. de iur. aut. *Valaf.* de iur. *emphyt.* quæf. 17. num. 11.
& quæf. 29. num. 24. *verbi* *sfragant.* dicens haberi
pro conductore emphyteutam, qui præstat domino
pensionem fructibus correspondenter, cique fa-
ciendam remissionem sive in respectu sterilitatis
conducitur ad longum tempus, si pensionem fructi-
bus ferme patem lalus, sicut si minimeam : *Cald.* *de eximi.* cap. 1. num. 3. *August.* *Barbol.* *in addicione* *ad q. lib.* *sol.* 4. num. 19. *adj. fin.*

4. Secundum assertum sit. Emphyteuta propriæ di-
quis si expellatur ab emphyteute ob non soluam
pensionem, amitteriam lumen omnia melioratione-
ta eum emphyteutam : *L. 1. C. de iur. emphyt.* *Aubent.*
qui rem. C. de sacref. Eccles. Quod procedit quoniam ob
culpam suam edidit à iure suo ; in quo eventu est re-
cepit illud apud omnes omnia melioramenta ad
dominum pertinere : ita iur. *Clat.* in *s. emphyteuti*,
quæf. 45. *Valaf.* de iur. *emphyt.* quæf. 15. num. 2. *Bar-*
bol. in *d. diversis*, num. 69. *Molin.* *Theolog.* *tem. 2. de in-*
frat. 415 *sol.* 1293. *cum sequenti.* *Gama decif.* 2. *Cald.* *Peregr. de eximi.* cap. 19. num. 1. & *de vendit.*
cap. 17. num. 19. *Menoch.* *de recuper. posse.* *remed.* 15.
num. 503. *Roland.* *in Valle respl.* 12. num. 3. multis ibi
relatis, & ex antiquioribus *Bald.* *Idem teos in l. fin.*
ad fin. C. communia de legat. *Angel.* *Imol.* & *Alexand.*
in l. Senatu, s. *Marcellum*, *ff. de legat.* 1. *Auctor in*
confutat. *Parif.* 9. *glossa* 3. a num. 69. *Paul.* *conf.* 370.
sol. 1. *Idem Bald.* in *l. 1.* & *ib. Iaslo num. 17. C. de iur.*
emphyt. *Tiracuell.* *de retrat. content.* 5. 7. *glossa* 1. num. 6.
Decius in Aubent. *qui rem.* num. 14. & *conf.* 3. 18. *Vito*
instrument. *col. 1.* *Gozaden.* *conf.* 6. num. 9. *Guido Pa-*
paz. *decif.* 1. 69. & 438. quia ratio petit ut deliuens
tua peccata plœctatur, & ne afficiat ut emolumento ex
culpa : *Iiquid quia ex culpa.* *ff. de regul. iur.*

Temperatur tamen hac doctrina dummodo me-
lioramenta non sint extraordinaria, sed confusa, &
ordinaria ; profinde si emphyteuta domos magnifica-
cas extinguit, vel similes meliorationes magnarum
expensarum exercit, non est æquum ut eas emphy-
teuta amittat : sic *Garcia de expens.* cap. 6. num. 22.
Pinell. *de regim.* *vend.* l. 2. p. 2. cap. 4. num. 9. *Valaf.*
de iur. emphyt. quæf. 25. num. 5. vbi ita fulse iudicatum
tradicatur, & probatur ex verbo *emponere*, quod dicit
reductionem rei steriles atque incauta ad culturam :
protoinde molas frumentarias, & domos erectas non
comprehendit : teste *Garcia ibi*, sed eas expensas
complectitur, ad quas emphyteuta ex necessitate, &
ex harura contractus facienda teneunt : sic *Doc-
tores citati*, inquit enim esset dominum eum iactura
tanta emphyteuta locapletari, & ob pensionem de-
cem nouorum per triennium non solaram, amittere
etiam meliorationes centum aureos excedentes,
quod à ratione deviat, quæ exigit ut poca deli-
cta respondat : *Cald.* *de empon.* *Garcia ibi proxime*
relatus, idem *Cald.* *de eximi.* cap. 10. num. 49.

Tertium assertum. Si emphyteuti finiantur ablique
culpa emphyteute per mortem scilicet illius, vel ex
forma concessionis, meliorationes pertinent ad em-
phyteutam, & dominus eas fulcere teneat emphy-
teute, aut eius hereditibus : *Alexand.* *conf.* 61. *ib.* 3.
Paul. & *Iason* in *Aubent.* *qui rem. C. de sacref. Eccles.*
Bald. in *Aubent.* *excipitur. C. de ben.* que liber, & in l. in
rem. 9. *figuram*, ad fin. ff. de rei venditione. *Guido. Pape.*
ibid. sup. *Decius conf.* 3. 9. & *conf.* 1. 18. *Auctor in*
confut. *Parif.* 9. 1. *glossa* 3. num. 71. *Menoch.* *de tempor.*
pecc. remed. 15. num. 102. *Idem Bald.* & *Angel.* in *Se-*
natura, 5. *Marcellum*, *ff. de legat.* 1. *Iul. Clat.* *s. emphyteu-*
si, quæf. 45. *Gama*, *derif.* 22. *Valaf.* *de iur. emphyt.*
quæf. 15. num. 6. *confut.* 3. & *confut.* 1. 6. num. 11. *Cald.*
de nominatione, *emphyt.* quæf. 18. num. 30. & quæf. 23.
num. 66. *redem. tñ.* & *de eximi.* *cap.* 10. num. 48. & 6. 19.
num. 1. & *de vendit.* *cap.* 2. num. 21. *Molin.* *Theolog.*
tom. 2. *diffut.* 463. *confut.* 1. Non sunt tamen meliora-
tiones emphyteutæ, quoad dominum, sed quoad
admittiatioem. Probarat exemplo *vitula* *actuatus*, qui
meliorationes à se factas in rebus, quibus finitur,
repetit, & colonus eam repetit melioramenta spe-
cta in re conducta : *l. penult.* *ff. locat.* Arquastra quando
emphyteulus appetitur domino directo sine culpa
emphyteute, dominus eam facie meliorationes sunt,
sed eas reficere debet emphyteute, vt *Valaf.* *supra*,
& alii, quos referens sequitur *Barbol.* *Filius in ad-*
dicione ad remissionem paternam, pag. 42. num. 153. subde-
ramen. Si emphyteuta absolute cedar emphyteum
domino sponte, non posse petere meliorationes ; de
quo maxime ambigi potest, ex ea ratione, quia emphyteuta
habebat usque dominum in re emphyteutica : *L. 1. ff. 5. ager vediqal.* Igneur & meliorationes de-
benare colono simplici, per *Gloss.* in *l. fin.* & *ff. quid*
verb. *fructuarium*, *ff. de vñfral.* multo magis debentur
emphyteute habent multi fortius ius, quam
colonus, & *vñfral* *coluius* habent. Vnde non est au-
diendum *Sarciens.* lib. 3. *stellar.* cap. 4. dicens in hoc
casu emphyteuta perdere melioramenta, quod est
contra commonem non obstante quounque pacto,
seu clausula de non recuperando ab emphyteuta
meliorationes ; ut notat *Valaf.* num. 7. & 9. *supra*,
nisi pacta *hys patrem* pretij veniant : tunc enim emphyteuta illa noo repetet. *Valaf.* *ibidem* *ff. quæf.* 25.
num. 1. 3.

An autem quando emphyteuta expulso sine en-
pate debentur meliorationes, possit eas dum viuit ipse
irrequisito domino tollere ab lique poena *Commissi*,
antequam extingueretur emphyteutis : Respondeo
non posse ; si autem eas tollat, posse priuati emphy-
teuti, & melioramenti, quæ remaneantur ; et quia
sublati melioramenti emphyteutis sit deterior :
vnde gratia, si arbores fructiferæ fucidentur, aut
parties à se facti defructuantur : atque suelci arbores
grandes ex sylva non exdua, vel domos ditu redit
emphyteutis deteriorem : igitur priuati potest emphy-
teuti, & reliqui melioramenti : ita *Corbul.* in
trad. de emphyt. de casu priuatis ob rei deterior. *conf.* 1. 3.
in princip. Nam pati passu incidunt, arbores fucen-
dit, seu domum dicunt, seu vineam euellere :
L. aquiflamm. 9. *fructuarium*, *ff. de vñfral.* ergo si emphy-
teuta edidit à iure suo quando emphyteuta sit
deterior notabiliter ; partatione priuabitur si me-
liorations sublatas incho domino antequam ex-
tingueretur emphyteutis. Suffragatus, quis tes con-
ceditur in emphyteum ad meliorandum, non vero
ad deteriorandum : sublati ergo adficiunt, vel euall-
sis arboribus, ecessa causa propriæ quam fada fuit
concessio proper felicit meliorationes ; & delittu-
tar contractus, quando tollitur causa finalis : sic
Paul. de *Cait.* & *Cagnol.* in *Aubent.* *qui rem. C. de*
sacref. Eccles.

Nec

Nec obest ad fiducia fuisse facta sumptibus emphyteuse; quia postquam fuit eis uicta, censentur pertinere ad solum, atque ita iudicantur esse partes rei: *I. ad e. & ex diverso, ff. de acquire. ser. domin. l. a. C. de rō vendit. & sum melioramenta emphyteutica, & conseqüenter spectant ad dominum directum.*

Re tamen diligenter considerata, quando melioramenta sunt ad fiducia extacta, seu domos, aut mortuus sindica eteclia, & familiis dicendum patet non priuari emphyteutam tota emphyteuti, nec parte filii, si duam viam, delistruxit hinc ex eis fuit sumptibus, & alio transfluit: ex Baldi cap. 4. si quis, de *Meno*, num. 3. de *curare*, insufflit, dicens ibi posse vasculum tollere meliorationes, quas fecit, & durante feudo tollere ad fiduciam, & in l. fid. & si possit, in princip. ff. de *vise* fructu, loquendo de emphyteuta sit, post domini prohibitionem non posse leuare ad fiduciam suis expensis eructum: ea quo deducit licet posse ante prohibitionem, idque tradit esse de mente Battoli, & cum in facto fuisse questionem. Probatus ea matto, qui potest auferre dominum in re totali ad fiduciam suis expensis: imo potest eandem dominum testamento cui voluerit relinquere: ita Battoli, Baldi, & Angel. in *I. Senatus*, *§. Marcellus*, ff. *de legat.* Item quia emphyteus conceditus ad meliorandum in cultura, & in minima reparacione, non verò conceditur ad extraeunda ad fiducia, neque ad repassandum impensis immodicis dictas ades, ut be- nite notaos: *Campan. cap. 17. circa fix.*

Addo, finitis generationibus, si dominos renascentur extimationem, posse emphyteutam, ant eius heredes melioramenta leuare, ut bene distinguit Iason in l. 1., num. 30. *C. de inv. emphyt.* Redman. de reb. Eccles, non alien, quiesc. 17. §. si vero melioramenta, nec dictio emphyteuta male versata in te emphyteutica, nec priuatis posse obo melioramenta abalita, quae ipsa finita emphyteuti poterat auferre, vel petere eorum & estimacionem sicut & si melioramenta impensa domini fuisse ercta. Denique quia pietas non est locus nisi in causis à iure expressis: *Glossa in 5. cim. iugiter in Ambore. de non eligend. scib. nub. Alex. 3. cap. 10. 3. vols. 1. num. 3.* & in causa horum, de quo agimus, non respectu pietatis caducitaria, eo quod emphyteuta auferat meliorationes, quae à domino finita emphyteuti sunt emphyteuti, veleius hereditibus, solvenda: quia habens utile dominium in re emphyteuta, per suum extremitate ades sibi, arque, attilio gerendi rem suam familiarem, dum est in humani, & tepeodi melioramenta impensis magis facta, si fine culpa sua extinguatur emphyteuti & factis est ut non committat caducitatem, si cedar sibi licetum esse ea ad fiducia, leo parietes tollere, ut in diffinitione tradidit Menoch. de recuper. poss. remed. 9. num. 1. & multis ibi relatis.

Quinimum subdunt Aleand. in addit. ad *Battol. ad Ius frambo.* §. *condonat.* ff. *de inv. ff. 6.* & Bettachini, in *sue reportis in versicolora*, num. 3. quibus accedit Redman, in *trall. de reb. Eccles.* quiesc. 79. cap. 7. quod quāmis vertus sit quod emphyteuta incidente arbores fructiferas petuerit re emphyteutica, hoc non procedere si emphyteuta eas plantauit: quia in dubio non censentur plantare animo donandi, ea quo conflat de dominio plantantis, qui sibi & non domino directo volunt prospicere: neque enim in hoc casu inferatur dominio datum nom, sed priuatus donecatur emphyteuta: quod licetum est fieri ab emphyteute: ut tradit Corbul. d. n. de *cav. priu. ad deterior. sicut. num. 2.* & sequent. *Becius cap. 13. num. 7.* & alijs quod puto verum, quando emphyteuta destruit dominum, vel parietes, quos propria impensa curauit, vel excidit arbores fructiferas, quos non tenebatur suis sumptibus plauorare, & erat in manu illius non

melioreate in hoc emphyteutis, & quoad culturam, & alla similia sufficienes meliorationes efficeran, & tem emphyteutam in nullo alio reddiderat deteriorum: quod si ultra dominum destruktam, seu arbores easias alia deterioratio facta sit, priuandus est, maximè si demolitus est aliquid, quod in eadem emphyteuti tempore concessionis extabat: nam tunc revera deterioratio emphyteutis.

Opposita tamen solutione pio priori parte, tradit posse emphyteutam priuari emphyteuti, si meliorationes auferat super dictas, non caret sua probabilitate: oam nullum ius repetitum concedens emphyteuti potestem propria autoritate destruendi, seu euellendi meliorationes propriis sumptibus factas, eo enim ipso, quod dominus, vel parietes fuerunt cretae, & arbores confusa in solo emphyteutico, iudicandum est de augmento rei, sicut de ipsa re: *I. hered. palam. 5. si quid possit, ff. de testame.* & ad fiducium etiam in alieno solo cedat solo, l. si *pro caro. ff. commun. prad. & ex diverso. 5. cum in suo sole. In fl. de rer. diuin. & ad fiducium existent in re emphyteutica dicitur pars tui, & nulla tes potest esse pars emphyteutica, & pro parte libera: l. *Eius quod ad. ff. de vise* ap. sed vel debet esse libera, vel emphyteutica in totum.*

Probatum idem es ex quod emphyteuti, duante tempore emphyteutis, non possit inconsulto dominio vendere meliorationes cuiquam: Cald. Petreira de *extinct. cap. 10. n. 47.* Valafac. de *inv. emphyt.* quiesc. 1. num. 19. *vers. virg. clementis in confida.* post Cornelian *conf. 2. 50. lib. 3. num. 1.* Quin potius id debet prius munici domino, cum habeat ius prelationis: ut in l. 5. *C. de inv. emphyt.* Berouis in *d. cap. potius. de loca.* Speculat. sit de loca. 5. *num. aliquip. in vers. 1. 2. 9.* Paris. de *Puteo tū. de re integr. fidei. cap. 159.* diceos ad fiducia facta in solo emphyteutico fortius cendem naturam cum ipso solo. Unde deducunt, si non potest emphyteuta irrevocabilis dominio vendere, multo fortius non posse auferre ad fiducia, quia illis subiacet redditus res deteriorata, ut sit quando tolluntur ades, quae tempore concessionis etant eructae.

Quibus non obstantibus contraria sententia magis placet, ea sapienter dictis, quando melioramenta sunt eius genetis, ad que nec ratione conventionis, nec contracto facienda tenetur emphyteuta, & facta fuerit immodicis impensis, ac lumpibus magnis, qualia censentur esse ea, que emphyteuta non solet amittere, nec debet etiam in causis, in quibus cadit à iure suo, & quae adhuc non impediunt caducitatem contracta solet petere, & sibi conservare. Quando autem fuerint melioramenta, quae sibi emphyteuta post contractum Commisum non cooservat, sed ea petit cum se ipsa per Commisum, si ea tollat incisio domino, tuoc precedere potest altera opinio: secùs si dominus non obstante Commisso teneat redditus ea, vel coram estimationem emphyteutis, ut dianus in *praxi emphyteutis* 5. 17. *vers. Tempora.* post Cald. d. cap. 10. num. 49. Valafac. quiesc. 1. num. 1. Garcia de *expens. cap. 6. num. 23.* dicentes cadentem in Cotomillam non amittere nisi expensis, & meliorationes confutas, non verò insolitas, ac extraordinarias, quia iniquum esset dominum cum iactura emphyteuta locupletari, secundum quam refert Valafac. d. num. 3. & Cald. de *emph.* & *vendit.* quiesc. 17. num. 10. fuisse indicatum in supremo Lofitanie Se- oatu. Pro quo facit lea nostra l. 4. *num. 97. ff. 2. 1.* quod a patitate rationis in nostro casu dicendum puto.

Quarum assertum. Si melioramenta fuissent fa-
cta ea speciali conventione, verbi gratia, si obligetur emphyteuta ea praesto ad certas aliquas expen-
sas, veluti ades noas tam more iustifico, quam
haec

420 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

bano extruidas, que doctis reficiendas, & molas frumentarias de novo erigendas, seu veteres reficiendas, finita emphyteus non tenetur dominus testiu esse emphyteus, neque eorum estimationem, eam ex contracta ea facere tenetur emphyteuta, & si ipse non fecisset, proprietarius potest hominem compellere ad contractam adimplendum, vel ad intellecfolium vita restitutione rei emphyteutica, ita Gama decr. 4. num. 7. & decr. 133. num. 3. Pinel. d. l. p. 1. C. de rescipl. vendit. cap. 4. num. 10. Cald. de nomin. d. quod. 18. num. 31. & de empr. cap. 17. num. 22. Valaf. d. quod. 25. num. 1. Molin. citat. concul. prim. Ratio quia huiusmodi meliorationes ex speciali pacto factas, pars pretij, & pensiones esse clementer, sic Iason in d. l. num. 26. & in l. 2. num. 32. C. de iur. emphyt. Auctio in confutat. Parif. 3. gl. 5. num. 96.

6. Limita non habet locum quando ab initio concessio dominus dicitur eam emphyteuta pactio nem iniuit generaliter, vt finita emphyteus meliorationes cum te ipsa libertate ad dominum reuertantur, quia non obstante hac conventione generali, reuertor dominus solvere emphyteus omnes meliorationes, quas ipse cum magno dispendio sibi patimmoi in re emphyteutica fecit post concessionei emphyteus, & cum graui fute rei familiaris iactora: sic Valaf. de iur. emphyt. quod. 25. num. 19. per secum, Cald. de vendit. & empr. cap. 17. num. 21. Non tenebitur tamen solvere meliorationes, que ex natura emphyteus prouenient, ut insitio, plantatio, cultura: quia emphyteus ea quod tenet rem meliorata, debet eriam melioramenta domino cum emphyteus teliueire: vt erudit Paul. Castrens. int. permitt. ff. locat. l. ff. consumerit. ff. profec. Matriores vero meliorationes utiliter factas, que non provenient ex natura contractos, nec ex genita significacione verbi Empomenatos, ut sunt ades, & molles frumentarie, & alia id genus, dominus non potest obtinere; non tamen eas emphyteuta tollit, sed estimationem eorum: sic Garcia de expens. cap. 6. num. 12. Ptolemei nolio modo admiso doctrinam Sapientissimi domini Francisci Satmiento lib. 1. f. 17. quod. 4. n. 4. indistincte tradidit, finita quomodo docunque emphyteus omnes meliorationes ad dominum pertinet, et quod emphyteus conceditur ad meliorandum. Quia tatio, esto sit vera, tempora tamen est ad meliorandum, non tamen pretiosae, & magnificis expensis: proinde haec non manebunt penes dominum finita emphyteus, etiam quod a culpa emphyteus finitus emphyteus: sed, ex donaxat, que conveniunt contractui emphyteutico: quoquicunque expensis rusticis, velut insitio, plantatio, & cultore monies, & sylvaturia temoent domino: maiores vero pertinent ad emphyteutam: sic Gac. d. cap. 6. num. 12. ad f. & num. 1. cum nomine Empomenatus, seu meliorationis, non significat melioramenta magni sumptus, sed ea, que respiciunt solitam, & conuentam praeditum meliorationem, vt ex etymologia emphyteus constat, que idem valet arce insitio, & plantatio; & secundum hanc expositionem in Senio Lusitano fuit iudicatum, teste Cald. de empr. cap. 17. num. 19. possimus etiam interpretari clausulam opponi solitam, ut finita emphyteus melioramente omnia ad dominum regrediantur, esse intelligendum de melioratione, que emphyteus iam habet et tempore, quo fuit concessa. Alij autem id ira intelligent meliorationem ad dominum cum te ipsa esse reuertendas: hoc est, ne emphyteuta ea possit tollere, sed estimationem eorum, ut dictum est. Caldas ubi proxime, Valaf. quod. 25. num. 19. & Beto quod. famili. 20. Neque obstat doctrina Menochii de reuiper. pessi-

med. 15. num. 504. dicentes ex huiusmodi clausula generali, seu pacto, quod omnia melioramenta cum emphyteus reuertantur ad dominum, non pertinere ea ad emphyteutam extinta emphyteus, quia id procedit quando inter eos convenienter est specialiter, & nominatio de certis, & specificis, ac individuis meliorationibus faciendis, quia tunc huiusmodi Empomenata, quoniam modicunque emphyteus est, non potest emphyteuta repetere, cum sunt pars pretij: Pinel. d. l. 2. C. de rescipl. vendit. p. 1. num. 10. cap. 4. Valaf. d. quod. 25. num. 1. l. fundi partem, ff. de tenuerab. empr. Molin. d. diff. 16. concil. 1. quia huiusmodi melioramente, ex vi contractus sunt debita. *

Sed tògabas, quid hoc loco veniat nomio meioramento? Respondeo venite omnes augmentum, quod accedit rei quoniam docunque accedit; ex quo valit rei, & eis premium accetelat, sine id eueni faciendo, sive reficiendo, vitro quo modo regemelior redditum: Gregor. Lopez. l. 4. n. 8. part. 5. virtus, Nesciamente, cognoscit hanc ipsam meliorationem, sive de nopte faciendo, sive reparando: contractu. colamus, ff. locat. Non confequeretur tamen colonus, sive conductor aliquid pro expensis facta ob stuctus colligendos, vel pro tempore conditiois donaxat; sed pro expensis necessatis, & vitribus vltra tempus conditiois duraturis: Boët. decr. 4. per l. diversit. & ibi Alexand. 3. appendic. num. 3. ff. fisi. l. marim. Gomes. de contrah. location. cap. 3. num. 20. vbi ali posse, tepepete expositas viles, ac necessitas, vel in somme, aut pensionem computare; Vbi necessitas, & viles vocas expositas, que sunt perpetuò duraturae, ut edificium, ploratio, vel quid simile: Bald. l. 1. C. de iur. emphyt. num. 5. & ibi Iason. num. 17. Bartol. in l. etiam ferro. 3. qui maximus, quod. 17. num. 13. ff. de publ. & Bald. in l. 1. C. de locat. quod. 4. Vbi dicunt colonom habere testimoniem meliorationis, cum nihil eius tenetur ex contractu, si fortè agos incultos, & montes silvaceos ad cultutam tenueris.

Ceteri iudicis est emphytentam, ex causa Commissi amitterentem emphyteulum, non posse constitutae sibi melioramenta, nec tenet dominus aliquod pro illis refundere; nisi fortè melioramenta facta sint à colono in eidem emphyteusi, & ab illo empta ab eodam emphyteuta, quamvis ea possideat ut emphyteuta rex et ratione, quia sicut colonus non amitterebat ea melioramenta, sic etiam neque emphyteuta eriam post eorum emptionem, contraquam effet delictum Commissi. Nec obstat l. 1. C. de iur. emphyt. quia est penalit. idem comprehendit meliorationem, que emphyteuta fecit ut emphyteuta, & attendit temporis causa prima: pro quo facit doctrina Bald. in l. 1. C. de rescipl. vendit. quod. 9. non videt quod vendidit colonus emphyteus, & idem sicut colonus melioramenta non amitteret, ut Valaf. de iur. emphyt. quod. 21. num. 32. sic eriam non amitteremphyeuta emptor. Item quoniam casus mixtus quando separati potest, & dividit, vierte simplex confundatur: l. 1. ff. fons, ff. circa, ff. de dona inter vir. & vir. l. 1. ff. flauilib. ff. fin. ff. de flauilib.

Porto colonus, sive conductor in te conducta confundatur sibi expensas, ac meliorationes tam pecunias, quam viles, sive conductio expirat tempore, sive culpa. Hoc quintum assertum confirmatur ex l. dominu. 6. 1. & ex Lex conducta. ff. locat. Tizq. in 2. retral. 6. 7. gl. 1. num. 16. poli Iason. in l. 1. C. de iur. emphyt. num. 5. Cardin. Manic. de fact. et amb. lib. 22. terti. 2. num. 53. & 54. l. permitt. in princip. & ibi Bartol. notat Gac. de expensis cap. 14. num. 10. idem Cardin. supra lib. 5. terti. 7. num. 13. dicens posse conductorem repetere sumptus, quos impendi-

7.

8.

9.

Disp. X. Circa melioramenta. §. IV.

421

dit in utilitatem ipsius regni, quamvis in lege locatio-
nis non sit comprehensum, quod huiusmodi melio-
rations fieri possit; neque huiusmodi expense de-
bene compensari cum fructibus ex meliorationis
perceptis, sed solum cum pensionibus non solatis;
I. praeceps in principio ff. locat.

10. Fallit si in contractu conuenientem fuit tacite, vel
expresse, ut colonus tem. condicione reddat melio-
rations, tunc enim colonus, seu conductor non sibi,
sed dominio meliorat; Bald. in d. l. *colonus*, ff. *locat*,
in 1. *leitor*, in *princip*, ad *in. Georg. Log.*, d. l. 1. *tit. 8.*
part. 5. verbo, *Ca emoneo*, Valafe, tamen de *in. emp*,
physent. gressi, ff. *num. 14.* opinatur non obstante con-
ventione, ac pacto meliorandi, adhuc colonum pos-
se repperire expensas factas in te conducta, quia
etiam emphyteuta accipit, ut meliorat, & non pet-
dit expensas, nisi ob culpam. Nihilominus opinio
Baldi in d. l. *colonus*, ff. *locat*, videtur verior; nam
pactum meliorandi aliquid debet operari; id est non
poterit repperire: ita Mantica *conf. 3. 4. num. 4.* & ita
Glossa in 1. 14. *tit. 8. part. 5.* Nam et vi conventionis
nisi, quas obligavit meliorare, non persistit intra
terminos simplicis coloni, qui non tenet melio-
rare; si propositio tamē illo pacto, domino meliorat
colonus, & non sibi; *Garcias de expens.* d. cap. 14.
num. 6. Similiter non recuperabiles expansas, si con-
duxerit fundum, aut domum ab vinfrauctario ad cer-
tum tempus, & ante illud elapsum morioruſ vinfra-
uctuarium, resolutur conductio, & conductio
pertinet quidquid nomine expensarum consumptis in
re conducta; neque haec vinfrauctuarij tenetur
quicquam restituere, neque dominus. Si tamen
aliquis peccat conductor anticipare vinfrauctuarium
tradidit, si haec vinfrauctuarij reddet conductio-
nem, *Garcias & Valafe.* ubi *sopra*, per *l. 1. quis dominus,*
l. hic subimig, & *l. item querit*, ff. *locat*. Idem sen-
tencie Molio, *de primis*, lib. 1. cap. 21. *num. 9.* & *fe-
quent.* & Gozel. *leg. 40.* *Tarbi*, & alij ibi telati,
num. 84.

Sextum alterum Conductio ad longum tempus,
qui patrem fructibus soluit pensionem, etiamcul
pa sita eadē à iure suo, omnes meliorationes recu-
perabili, perinde ac si esset colonus simplex: *Aretin.*
conf. 3. num. 4. & *in. fin. conf.* Secundū si modicam sol-
uat p̄stitionem; quia tunc habetur pro emphy-
teuta, & ita leges emphyteuta fequerunt in re-
pendit, vel non reperit expensis; cum sicut em-
phyteuta oblitus sit ad meliorandum: non ta-
men si fructibus patrem p̄stet canonem, quia iste
non tenet meliorare: vt *Paulus in l. colonus*, *ad*
ff. princip. ff. *locat*, nec reficeret ades diruras suis
sumptibus, sicut nec colonus simplex regulariter
tenetur, ad quas impensas reparacionis teneat em-
phyteuta, & conductio ad longum tempus, qui
finitus modicam afflictum, seu canonem: ita ex tra-
gatis à *Garc.* *de expens.* cap. 14. *tit. 9. 5. pra-
terea*, *qua dissimile*, Valafe, *de in. emp*, *graff. 1. 9.*
num. 25.

Item conductor etiam sit ad longum tempus,
aliq̄ando tem. condicione sine cōsensu domini,
non priuatis iure suo, quia nulla est lex que in sim-
plici locatione hanc pecuniam imponat: ergo non
debet intelligi, *l. ciam iuris ja. Ambens*, *de non elig.*
ff. 1. lib. 1. v. 1. quis, ff. *Doms. de Religio*, & *sumpt. fu-
ner.* Glossa in *cap. ultim. de in. partem*. *Decius conf. 4. 6.*
num. 8. *Craner.* *conf. 20. 3. num. 5. 7.* Et quāpius iner-
fe maximē differtur scribentes, & plerique opini-
antur hanc pecuniam priuatis procedere etiam
in simplici condicione contracta ad longum tempus;
Alexand. *conf. 17. num. 1. lib. 4.* *Ialon in l. 1.*
num. 35. *Cod. de in. emp*, *Rayn. conf. 61. num. 10.*
lib. 1. & Titulaq. de retrat. lignag. ff. *1. gliss. 4.*

Fratagi Regim. Christ. Republ. P. II L.

§. 84. Contra illa tamen opinio est vetior, & sequitur,
quia illa pena singulare iure fuit introducta in con-
tractu emphyteutico, qui propriam habet suam
distinguendam locatione: *l. C. de in. emp*, ff. *Lades,*
l. illit. de locat. Igitur non debet ad eam extendi, *l. 1. ff.*
Praga, & *l. interrogatione*, ff. *de pen.*

Idem quoad expensas recuperandas dicendum,
estio de fundo expellatur proper non solutam pensionem,
secundū *l. dominus horreuum*, *l. 1. & l. p-*
enaly. in princip. & ibi Bartol. ff. *locat*, quia tam colonus,
quam conductus ad nullas expensas teneret de suo, sed agere potest contra dominum, ut faciat: ita Molio, *tom. 1. de illit.* diff. *ap. 46.* & *secula-
sa confunditur*, *fd. 1582.* post Valafe, *ques. 1. 6.*
num. 7.

Sed quid si meliorationes extor in arboribus
conferendas, & vineis plantandas? Sit septimum
alterum. Meliorationes huiusmodi debent solut
colono, seu conductori secundū tempus, quo
plantare sum: non autē secundū tempus pra-
fens: quia incrementum ab ipsa tera ad dominum
spectante profectum est, non vero ab industria colo-
ni, seu conductoris: *Glossa* commentari recepta
in *l. fundo*, *verbo*, *plus pretij*, ff. *de rei vendic.* &
metit, quia debet solui quod colonus de suo poluit:
id si in consideratis arboribus, seu in vinea plan-
tandis expendit decem, totidem debet accipere,
quamvis arboribus, seu vinea plantata estimetur
centum aureis: hacten *l. in fundo*, *verbo*, *plus pretij*, ibi
reddita impensa. Vbi non iuber meliorationes, sed
expensas: sic fuit iudicatum in Senatu Braccarense,
in processu Abbatis Manuelli de Carvalhae, com-
mitta Franciscum Georgij: fuit enim expensas sol-
lata in arboribus conferendas secundū tempus
plantarionis: *Felin. in cap. canonicis, num. 18. de re in-
dicat.* vbi quamvis vinea plantata sit ferociissima,
tradit satifer plantanti, si redditus valot prestiti,
quod fuit impensam in vinea plantanda: sequitur
Gama decr. 1. 3. num. 1.

Quid de emphyteuta, ac teneat suis sumptibus
refecte edificia aquaram impetu delicta, vel de
Cælo talita & videatur ex supra tenei, nisi
sine in rotum destructa; quamvis magna indigeat
reparatione: quod si omnino sublata sint, proba-
bile est non tenet emphyteutam, molendinum & li-
cetē de novo etiger, & esse liberum ab onere pen-
sionis: ex d. l. *Cod. de in. emp*. sed probabilius
est posse emphyteutam molendinum edificare ex
iure in humana sibi quacito, & ex consequenti non
esse tem in rotum pertemptam; & id est non esse lib-
erum a canone solvendo: ita Ialon in *l. quinque*,
num. 150. de flaminis, quem sequitur Boët. *decr. 1. 3.*
num. 2. & Cardin. Mantic. sopra tom. 1. lib. 22. nr. 14.
num. 1. Secundū dīcendum de conductore soluent
patrem fructibus pensionem: si enim non teneat suis
expensis vilis adficia inflatur, si magna impen-
sia sine necessitate, quia domino incumbit molen-
dinū infulata tradere conductori: secundū *l. fed*
adda, *l. ibid. nobis*, ff. *locat*, & *conduct*. Atque ita si
dominus molendinū non reparet, conductor excu-
fabitur a p̄stlatione pensionis: item si conductor
ea reparet suis expensis, p̄restit illas recuperate ab
ipso domino: *l. ciam iuris ja. Ambens*, & ibi *Glossa*, & *Bartol. ff.*
locat, & ex *conducto*, in *princip.* cum *Glossa in ver-*
bo reficit, *cōdēm tit.* idem Bartol. in *l'pradis*, ff. *item*
legato, *num. 1.* ff. *de fundo. instru*.

Dicendum est expensas factas in plantando esse sol-
uentas propter impensam fuit in arboribus plantan-
dus, cum incrementum tribuatur recte, non inge-
nū colonus, seu emphyteuta; fecit si meliorationes
facte sunt in adhucando parietes, seu domos: ha-
namque soluentur fuit secundum valorem tempo-

N n tis

tis presentis: Bartol. Bald. Jacob. de Aret. Argell. Albertie. de Resale. & ommes scibentes in l. dem. pcc. test. ibi: *Quoniam vero ad sufficiendum omnium, si. de legat.* s. Paul. de Caffreli. *cant. 70. in fine, & obseruo praxis illius regol. secundum quam sicut iudicatum à Senato Braccateni. Ratio, quia si melioratione à coloio facte pro tempore, quo conductus illis viss est, paulatim decipiunt sunt, non sunt soluerit, nisi facta estimatione tempore traditionis, quo locatores ei resurserint: igitur coloios non poterit petere estimationem illius temporis, quo ipse fructus percepit, sed tantum, quantum valent, quando res ipsas cum melioratione tradidit: Boet. deis. 44. num. 12.*

Sed quid dicendum, si colonus accipiat agros à domino, ex pacto ut durante tempore locationis, melioratione faciat, nec declaratur, quibus sumptibus fuit facienda. Bald. pcc. *L. coloum. s. locari.* opinatus non posse coloum meliorare tepe- tete; quia ea conuenient res extra terminos simplicis locationis. Maximè si ex conuenientia producatur sit à coloio & secundum Bald. conf. 40. num. a. lib. 1. Quod reperitur est in cap. 41. lib. 5. At vero quando non apparet à quo verba conuenientia fuerunt pronunciata, conuenientia contra locatorem est accepida: Cardin. Mantic. de tact. & ambig. commen. rem. 1. lib. 2. s. r. 7. num. 1. vbi ait pactum genera- litter ambiguum debere intelligi contra locatorem; vt patet et L. veteribus. s. de pcc. Alex. conf. 54. num. 10. lib. 5. At secundum Socioden. conf. 92. num. 16. pactum appositum in locatione temporis est intelligendum secundum vulgarem loquendi consuetudinem, portius quam secundum ius commune.

Puto tamen colonum posse repetere in hoc easa expensas. Primo quia conuenientia ambiguus intelligi debuit contra eum, qui ea plicuit, eum debuiller loqui clariss: l. veteribus. s. de pcc. l. qm. queritur, de reb. dub. t. quicquid adstringenda, in princip. de verbo obligat. Anchaz. conf. 30. num. 1. Alex. conf. 140. num. r. lib. 2. & allij. quoniescuntur Cardin. Mantic. rem. 1. lib. 2. tit. 4. num. 99. Moq. non apparet à quo verba fuerunt prolatae; quia tunc additius cum debent intelligi: quod si non confit, presumimus fuisse pronunciata ab eo, qui prodeste possum: ita Bartol. post Gloss. in d. l. veteribus. Iml. conf. 21. num. 2. vers. Et plus videtur.

Secondo, quia in dubio semper accipienda est interpretatio potius in favore emptoris, quam vendoris: l. in contrahendo. s. de regul. inv. L. Leh. in lege. & ibi Bald. s. de contrahendo. emptio. Duan. en. 18. tit. de pcc. cap. 6. Roman. conf. 5. num. 2.

Tertio, quia quando pactum est ambiguum, pro Reo potius lettur sententia: cap. ex literis de pre- batione. l. *disponit. s. de obligacion. & alienio. s. favo- biliores. de regul. inv.* Maxime si actio nititur ex am- bigua conuenientia. Ex quibus constat in nostro an- su posse repetere expenses conductorum, seu colo- num: in quam partem futurum Valasc. de inv. empby. quæst. 3. 5. num. 34. & Molli. de inv. cap. 1. lib. 1. diff. 496. pag. 158. Secus quando pactum est, vt conductor de suo fulisque sumptibus planteret, & faciat meliorationes; quia conuenientia facit legem: sequitur Mantic. rem. 1. lib. 2. num. 7. num. 10. fol. mil. 333. cap. 1.

Quod si colonus promittat plantrao vineam, & soluerit singulis annis quartam partem ex fructibus vinearum, & simul planteret varias arbores fructiferas, de quibus nonquaque solvit quartam partem: quaeratur an debet quartam de fructibus arborum: Videtur vera pars negans: quia obligatio non debet trahi extra suos terminos: vt notat Bald. in cap. va- nerabilero, num. 15. in fin. de celiſſion. Cum igitur co-

lonus solum promiserit quartam partem fructuum de vinea, non debet de ceteris arboribus: inclusio enim unius est exclusio alterius: l. ciam prater in prin- cip. s. de indic. cap. Nonne bene diximus, de pra- fuscione.

Nichilominus verius est teneri solvere quartam fructuum ceterorum arborum, siue quartam fruc- tum vinea: ita Ioann. Andr. in addition. ad precusat. de loca. s. t. vers. quid si column. quia cum pierun- quique coloni conservant vites, idque agunt frequen- tius, non videntur exclusi fructus aliarum arbo- rum: quia vites ratione frequentioris viss fuerunt in contracta expresse: cetero autem omisite, & mentio non fit de eo, quod raro accidit: ita Glōf. in L. omic. in verbis. *flor. s. de rapt. virgin. & Iason in l. signatio ista. H. faber. s. in significatione, num. 16. de verbis obligacion. & in l. in fin. 105. C. de inv. empby. Caudina. Mantic. 1. part. de tact. & ambig. lib. 5. num. 7. num. 17. & 18. & probatur, quia ex quo augatur lucrum colono, debet augeri pensio loca- torum: argument. l. sape, in princip. s. de inv. legar. Por- terit ramen colonus petere expensas, quas fecit in serendis aliis arboribus: per *L. genitio horribor. s. l. & L. coloum. in princip. s. locati.* Item, quia si quis con- ductus molendinario cum quatuor rotis, & ex pcc. vna- quaque rota promittat solvere desem modios far- ne triducet, & ipse addat quintam rotam, tenerat solvendo alio decem modios: ita Iason in L. que mi- nu. num. 145. & sequent. de flam. Ratio, quia pensio non augerat proprieτadis locatorem, sed proprieτate totam aduersam. Glōf. in L. si mur- tur. s. vñ maior. & ibi Bartol. num. 8. s. locati. & emulsi. Cardin. Mantic. in d. part. t. lib. 5. num. 7. & num. 11.*

An empbyteta possit sibi retinere empbytum, & colonos tem locatam pro meliorationibus, donec libi solvatur: Si ultimum affectum affi- matum posse vti retenzione ipsius tei: ex regul. test. in l. s. fin. area, in fin. s. de ambig. indebet. vbi bona fide posse fleti per retentionem meliorationis consulitut: l. Panlus. s. de deli exception. Carol. Ruy. conf. 86. num. 15. Non enim impugnat senten- tiam l. Neferinus, s. fin. s. de indic. led diecir se be- deret retentionem propter meliorationes factas, que sibi debentur: l. non solam, vbi Bartol. s. de rei vendic. Valasc. de inv. empby. quæst. 15. num. 11. vbi num. 13. addit non sufficit cautionem, quando incertitate condonations adicitur clausula *Salvo prius ex- pensis meliorationis.* Quid si in sententia nulla fuit mentione malorum sine exceptione, & melioratione non sunt liquida, sufficit depositum. Gorazd. conf. 100. num. 3. Beto. in cap. 1. de fin. integr. reflo. num. 35. in vers. s. quatuor non sive liquida, vbi vult non posse empbyteta vti retenzione, si libi satellatum fuerit de solvendis meliorationibus, facta liquidatione per arbitrios saltem assumptos: si autem liquida sunt non sufficit satisfactio, sed est locus terentioi. donec solvantur. Hac de re pleue

Cald. Petreia de empby. cap. 17. à num. 1.

DISPVUTATIO XI.

De Colonis.

§. I.

De Colonis, corumque multiplici differentia.

E P I T O M E .

- 1 Colonus partiarium quis sit, & an possit deducere impensis & num. i.
- 2 Colonus partiarium non potest secundum verisorem ducere expensas feminis, neque sicut in cultura agri.
- 3 Colonus partiarium non tenetur ex conductione, sed ex societate.
- 4 Colonus partiarium si minus metas quam feminauerit, tenetur domino parte praeflare.
- 5 Item tenetur sicut ex fructibus in collectis.
- 6 Colonus partiarium potest ab empore, nisi retinet praeferre incolarum, non sicut a singulari successo antequam fructus colligatur.
- 7 Socii si immuni colat.
- 8 Societas initia inter colonum, & dominum, est quoniam fructus separatur a solo.
- 9 Vtnefructarius transire ad suos fructus non percepit.
- 10 Colonus partiarium debentur fructus pendenias statim percipiendi.
- 11 Fructus pendenias sunt obligati colono partiario pro expensis.
- 12 Colonus potest expelli, si ut colonus solita.
- 13 Verius est non prescribi im colonia, datur tamen preferentia caserii paribus.
- 14 Si fundus fructus concessus situla colonia perpetua, non potest colonus expelli.
- 15 Quidam probatur titulus locationis perpetua?
- 16 In dubio sine colonum, aut emphytense, ex coniuncturis debet collatur?
- 17 Uxor tenetur sicut locationis facta a marito.
- 18 Alterius tenetur etiam sicut locationis facta a interibus, seu chararibibus.
- 19 Nec essari sicut tenetur sicut locationis.
- 20 Filius nominatus videtur necessarium successor.
- 21 Colonus fundo sterili & paludosus, qui redditus ferrilis, nec expelli potest, nec debet sicuture maiorem pensionem.
- 22 Colonus habens hypobecam generaliter non potest expelli, a singulari successore.
- 23 Colonus partiarium pro portione sua in solvendis decimis non ducit expensas.
- 24 Colonus confusus, qui vocatur, & cum ostendatur: & in cadas in communissimum censorium ob non sicutam pensionem?
- 25 Colonus perpetuus quid Colonii perpetui falli ex mendacibus validis item coloniarum condignis: item coloni originarij, & coloni simplices.
- 26 Colonorum plures alla species.
- 27 Colonus an potest expelli ex necessitate domini superacione, ex tunc communione de non expellendo.
- 28 Et quid si vendantur fructus, sit dominus preferendus?

Non primis colonos partiarium is dicitur, qui possunt certam quotam fructuum, veluti tertiam, vel quartam partem ex fundo, quem colit; & inter eum & dominum intelligent contracta societas: ut habetur in l. si merces, & vix maior, ff. locat. Fragosi Regim. Chrit. Reipubl. P. III.

& ibi notat Bartol. num. 9. & in l. si apes, §. i. vesp. nam partiarium, ff. de locat. & huc societas tacite etiam contracta potest intelligi: sic Ruini. conf. i. p. 2. n. 8. lib. 4.

An vero si colonus possit deducere impensis feminis, & alias factas in cultura agri? Et videtur posse, quia cum sit imprudente conductus colonus partiarium, & magis accedit ad rationem societatis, & eam plenius sequatur, sicut declaratur impensa facta ex toto corpore: l. si fratres, §. i. quod ex sociis, l. si una, §. i. p. 1. ff. pro socio. Sed oppositum tamquam virtus defendit blamistica ruina, de sociis, & ambig. lib. 1. lib. 2. num. 3. ubi ait colonus partiarium non posse extehere sumptus a priori illis non extractis fructibus sunt dividendi: l. si cum doebat, §. i. in coenda, ff. pro socio, & cap. Tria menses, & clavis Abbas menses, & g. de decim. Bartol. in l. fructus num. 5. ff. foliat. marit. vbi dicit tria obseruantur, & in l. 1. C. de fructibus. & lit. expensi, & ibi Bald. num. 4. Ratio quia qui operantur suam, & industriet in societate debet p. state, veluti colonus partiarium, tenetur eam gratis praeflare: per regul. l. saepe in de oper. libert. Vide dominus suam partem fructuum obtinebti sine vilis expensi: imo neque lenem is colonus gelucet, d. c. tua nobis, vers. verum si ad Decim. ibi: Non quidem de duobus sumptibus, aut femine separato, nec essari cum integritate perservat. Quocunq; quansuis colonos multa fecerit impendia, & fructus collecti non perueniant ad medietatem sumptuum, nihil remittendum est colono: ex ratione, quod fit facies; & considerata natura societatis debet esse sociis, & fieri participes damni ac detrimenti: d. t. si merces, §. i. maior, ff. locat & conduct. & ait Bald. in l. licet, a. 10. C. cred. tit.

Illiud etiam notabitur colonum partiarium proprii non teneri ex conductione, & locatione, sed ex locatione: sic Regin. sen. conf. 100. num. 1. Bart. Bald. & Fulgol. in d. si merces, §. i. maior, ff. de locat. & conduct. Idem Bartol. in l. cion in plures, §. i. missum, & ibi Paulus, ff. locat. & Signor. conf. 84. num. 3. Sei neque iste contractus eum colono partiario proprie societas, est, quoniam utili actione pro socio, vel prescriptis verbis agendum est: Author. Azo. in sum. de locat. & conduct. num. 9. Secundum nota colonum partiarium, si minus metas quam feminauerit, ex fructibus perceptis debet patrem domino per share: ita Bartol. expresti in d. si merces, d. t. si merces, ff. de locat. & conduct. & Bald. in l. licet, num. 10. C. de locat. & conduct. Tertio etiam nota limitatio di contractum morte vnius exprimate, nec ad hæredes transire, & in hoc assimilatum societatis: laemo, ff. pro socio, Paulus in d. §. vix maior, de iure iamnen Lufitano lib. 4. sit. 45. In principio idem tradidit quo loco conductio non pertinet ad decem annos: sicut in hoc enim regulariter secundum societatis contractum: Quod si ariogat conductio decem annos, & ultra, tunc non finitur morte, sed transire ad hæredes defuncti: Lex milita d. sit. 45. quia in eo easu exit a contractu societatis, & ad alium diffidilem contractum accedit.

Quartus quo tempore colonus partiarium teneatur solvere pensionem: Respondeo sine vlo dubio non debere solvere ante quam fructus colligat; illis vero perceptis, statim teneti secundum localem confuetudinem: I quod si nolit, & quod affluit, de addit. edit. Bald. in l. 5. num. 2. C. de locat. & conduct.

Dubium est an colonus partiarius possit expelli ab empore: Viderit posse, secundum Baldum in l. emporem, C. de locat. col. 2. vers. sed nequid limitetur, nisi habeat aliquas impensas factas, quatuor vi non possit expelli; ut in Idem, ff. pro socio, Ordinari. Lufitano. lib. 4. sit. 45. num. 1. Addo neque hæredem, aut aliud unigenitalem successorem teneti statte colono partiarium. Ratio, quia colonos partiarium socij naturam induit, & nemo inuitus tenetur fieri

Na. 2. socijs:

424 Part.III.Lib.VI. De obligat.parentum.

socius : Scribentes in l. si filii, §. fin. ff. filior. maritim. Bald. in l. t. C. de fructib. & iuri expens. sol. 3. versf. Pone maritum, vbi tradit posse huiuscemodi colonos expelli ab uxore reliqua virofructuaria omnium bountum. Item colonus partarius tacitam habet hypothecam in fructibus, ex quo apparet non posse expelli a singulari successore. Olafch. decif. 8. l. num. 8. & infra Mantica tom. 1. de sociis. & ambig. lib. 1. t. 1. n. 14. num. 1. Quod est intelligendum intra tempus locatiois; & Ideo colonus partarius potest infilere donec pecticiat fructus, qui sibi debentur: Abbas in cap. 1. num. 3. de restit. in integr. Accedit quod supra dictum est, quod portio fructuum conceditur colono partario pro industria, & cultura: l. 1. & ibi Bartol. ff. de fruct. & iuri expens. l. fructus, & ibi Bartol. num. 5. ff. solita. maritim. Quocirca propter impensis, que sunt, inest tacita hypotheca: l. 1. quibus modis pign. vel hypotheca tacit. contrah. Proutque donec fructus colligat, defiliare non debet, cum sibi fructus sint debiti: secundum de coloco, qui nummis solitiquia cum tacita hypotheca non inducatur, a singulari successore potest expelli: Lemptorem, C. de locat. & condit. l. qui fundam, ff. eodem.

Deinde quia personalis actio, que colono competit contra venditorem non extenditur aduersus singularem successorem, l. solita, §. solita, & ibi Bald. & Scribentes, ff. de contrahend. empti. & probatur ex l. si merca, §. 1. ff. de locat. & ex Lactarium genera, ff. de obligat. & alior. Atque ita non videtur inconveniens quod possit colonus partarius expelli a successore singulari, qui est dominus fundi; sed fructus pendentes sunt pars fundi: l. fructus pendentes, ff. de rei vendic. Ergo ad quem pertinet fundus, pertinent etiam fructus, nam cuius est totum, pars etiam eius intelligitur: cap. int. 10. ff. de regul. in. lib. 6.

9. Nec obiectum quod colonus sit socius, d. l. si merca, §. vir. maior, ff. locata, & societas feratur in singulariter successorem, l. in his iudicium, §. si interlocutor, ff. commun. diuid. quia respondeo societatem in hunc colonum partarium, & dominum fundi eius societates non quoad fructus fundo coherentes, sed quoad fructus a solo separatos; nam fructus pendentes dicuntur pars fundi: l. fructus pendentes, ff. de rei vendic. instans virofructuari, qui non transfert ad heredes fructus pendentes, sed perceptos: l. de familiis, ff. de virofruct. & l. virofructuariis missum, quib. mod. virofructuari amitt. Item quia colonus partarius in fructibus pendentibus non habet ius aliquodijta Bald. in d. l. si merca, §. vir. maior, ff. locata, vbi tradit hunc colonum partarium posse expelli nisi habeat ius in re: Roman. conf. 109. Alex. in l. si filio famili. §. si vir. num. 17. vers. sed contrarium, ff. solitus maritim.

10. Quamobrem Olafch. decif. 8. ad fin. dum aut colono partiarum concedi portionem fructuum pro industria, & cultura, vult id esse intelligendum de fructibus pendentibus, qui statim sicut pecticiendi pro quatuor expensis, industria, & cultura, pars coloni perinde haberi debet, ac si fructus efficeret iam collectionem: Couart. lib. 1. varior. epp. 3. n. 3. & Titaq. de retrall. lignar. §. 1. gloss. 7. num. 34. non autem sublit id esse accipendum de fructibus nondum extantibus, nec praestantis temporis, sed futuri, propter quos nulla expensa facta sunt, neque vila opera, aut industria exhibita, & respectu eorum colonus non potest infilere in fundo, cum ad hos nego in illis aliquod ius habeat, neque patiarus aliquam iacturam: & secundum hanc distinctionem fusile iudicatum tradit Olafch. ut supra.

11. Nec mutum si fructus pendentes sint colono partatio obligati ratiere, quia sunt pars fundi, & fundus quemvis sit successor, sicut tamen tanquam pignori obligati pro expensis, & cultura, sine quibus in

esse deduci, & colligi nequeunt: l. 1. ff. quib. mod. pign. taris. Rota decif. 1. de salme in antiquis, sicut & virofructus pignori iuri potest: Bald. in l. si vir. §. virofructuari primep. C. de pignor. Vnde bene lequitur quod sum pignibus in te aliena factis, res ipsa potest retinerti, vt constat ex l. column, in fin. ff. de vir. & vi. arms. C. 1. si merciarum, ff. de pign. alior. Bald. conf. 175. n. 3. lib. 1. Nec obstat quod colonus habeat actionem aduersus venditorem, l. si merca, §. si fundam, ff. locat. & ibi Bart. quia si non sit soluendo futilis est a quo, quae exclusione ob inopiam debitoris: ita Olafch. decif. 8. num. 10. fateor etiam huius actionem colono competenter non sequi fundum: l. solita §. vir. ff. de contrahend. empti. competit tam in colono ius ex cipiendo, & replicandi: l. Panlus, ff. de del. mal. except. Roman. conf. 11. num. 2. quinimum alio personalis in subdicioni sequitur etiam bona, & ex causa onerosa sequitur successorem bonorum: l. plane in princip. de leg. 1. & a fortiori idem dicendum est si successori singulari bona illa consequatur ex titulo locroso: l. si vir. & me, & Tuitum, ff. si certum petat. Resolutione igitur est, quamvis successor singularis non renenatur stare locationi, exceptione posse te uerti colonum; quae exceptio, sicut auctori obstat potest: l. in venditione, ff. de alior. empti, l. flaminum, §. adiutor, de dann. infest.

Vtrum vero coloni ali possint expelli? Dico primo ex hoc probari aliquem esse colonum, & posse expelli si tanquam colonus soluat pensionem: sic Bartol. pet. test. in l. librum, C. de agricol. & confit. lib. 12. Felinian. e. cum Berwald. n. 3. de re iud. Decius conf. 146. num. 2. vers. hoc idem dicit in colon. Tamen si pension uniformis soluat per triginta annos, censetur contracta perpetua locatio, ita ut non possit expelli colonus, si soluat pensionem; praeterea si colonus fundos steriles, sylvoles, & paludosos reddit sua opera, industria, ac cultura fertiles; in quo casu secundum regulum l. quicunque, la 2. & ibi Bart. C. de omni. agr. defit. lib. 1. non potest colonus expelli, usque ei peccato augeri. Quod etiam probatur ex leg. agri, num. 1. & ibi Bart. C. de manu, & colon parvum. eodem lib. & sic respondit Paul. de Castr. conf. 37. num. 1. lib. 1. Ruyn, conf. 131. num. 15. circa medium, vers. Ex predicto lib. 1. Quod etiam procedit in fundo Ecclesiæ, quamvis alienari non possit: cap. ad auro, com. gloss. de reb. Ecclesiæ, non alien. à qua sententia non videtur descendendum, sicut Bero. conf. 9. num. 1. lib. 1. Ita fusile decimum tradit Cardin. Manic. tom. 1. de sociis. & ambig. lib. 5. sit. 2. num. 39. subdico id etiam habere locum in colonis partiarum, quamvis videatur cum illis quadam societas contracta.

12. His tamen non obstantibus, vetius potest ius coloni praesciri non posse, etiam ab illo, qui tem flentia lura suis sumptibus ad culturam rediutus: quod si tamen dominus voluerit hos fundos, & prædia alteri locare, praefendens est primus colonus pro eodem pretio, cuicunque alteri, qui non tenacior ad culturam tem flentia primas colonus lugat, & doleat operam suam, videntis suam diligentiam sibi fusile damnosam: l. solita. C. de alia & palud. lib. 1. t. & l. penitus. C. de omni. agr. defit. ead. lib. Valase. de iur. empib. 9. 10. n. 11. adiutor, & a fortiori dicendum est, quamvis per mille annos possidat, & pensionem anquam, & uniformem praesciri, si ut colonus possidet, & de hoc constat, non praesumit empheuteuta, & potest expelli a domino, nec iuuabit praefectione, cum colonus non possidat sibi; idcirco non potest praescribere l. 1. C. de praefcript. 10. vel 40. annivers. regul. sine possessione, de regul. in. in 6. Nec potest se tueti colonus titulo colonie perpetua, cum non sit in via talis contractus: Caldos Pereita de renover. quaf. 15. num. 46. & sequent. Idcirco relinquit opinio Baldi

13.

14.

C. 11.

Baldi assertentis praescribi ius coloniz perpetua 30. annis: Cald. *sopri*, num. 4. & 45. Valafe. *d. iur. emp*. q. 10. num. 12. Quod procedit quando non appetatur titulus coloniz perpetua; quia cum non sit in viu, non perficiuntur.

15. Porro si constet ex instrumento rem fuisse concessum titulo locationis perpetua; tunc colonus non potest expellit; quia dicitur contra dictum emphyeuticos: Alexand. *conf.* 1. 17. lib. 4. Cracut. *conf.* 10. m. 14. Item si constet quod res ab initio fuerit titulus locationis concessus pro certa pensione singulis annis ad modicorum tempus solvenda, & deinceps longissimo tempore colonus rem possedit sub eadem pensione quolibet anno, non potest praescribi ius coloniz perpetua; sed praesumitur prioris conductus facta reconductio: *i. item queritur*, *q. qui impletus*, *l. qui ad censum*, *ff. locat.* Rodericus de redditibus lib. 1. quaff. 1. multis ita citat. num. 68. Cald. *de renouatione*, quaff. 1. num. 44. Valafe. *sopri*, quaff. 1. num. 15. Probatur, quia ex tacita reconductione potest de termino in remittimus locationis prorogari, & inde non sequitur quod ex protogationibus, & solutionibus per longissimum tempus factis concedatur, aut acquisitum ius coloniz perpetua; nisi probemus solutiones fuisse factas iure coloniz perpetua. Roderic. *citat.* num. 69. per text. in cap. 1. *ff. si quis per triginta, si de fidei fuerit, contraria ibi; per triginta annos rem ut fidei possedit, & servitiam domino exhibuerit*, quo probato praesumitur, alias solutiones fuisse factas ex eadem causa continuatas: Bartol. *in l. Triticum*, *ff. de verb. abd.*

16. Similiter non probant coloioa perpetua ex solutione uniformi, & multiplicata cum titulo generali locationis sed opus est probare in individuali solutiones fuisse factas ex causa perpetua locationis. Ratio, quis poterant fieri solutiones ob tacitas reconductiones per singulos annos successivae occurrentes: Ruyn. *conf.* 61. lib. 1. *incipit*, *Quia fallit locatio*, & *conf.* 73. lib. 5. Mench. lib. 1. quaff. 1. *ad frequentem*, *cap.* 4. Cauclan. *decif.* 4. num. 80. Aymon. *de avaritia temporis*, *g. 4. 3. materia illa*, num. 100. Valafe. *d. iur. emp*, quaff. 10. num. 12. & ita iudicavit Senatus Neapolitanus, recte Vifillo ad Afflictum decif. 3. 65. num. 5. Porto si non constat de ingressu coloniali sed possidens longo tempore, per foliūnsque pensionem non potest praetendere ius coloniz perpetua ex prescriptione, nisi probet solutiones fuisse factas iure coloniz perpetua, nec sufficit fuisse factas ex causa generali, & vaga, quia id conuenire potest, vel ad emphyeutis, vel ad censum reservatum, vel titulo locationis temporalis, & cum limos in dubio nihil certi inserti potest, nisi specialiter probeatur solutam fuisse pensionem ex causa coloniz perpetua; ut in *d. cap.* 1. *ff. si quis per triginta, si de fundo de familiis*, ibi: *Et frondes possedit, & servitiam domino exhibuerit*, vbi id notat Salycet. *in l. censu de in rem verso*, *de usus*, quaff. 1. *l. conf.* 61. idem Ruyn. *Quod fortius est non praescribi tradit hoc ius in conf. 5. lib. 1. quem sequitur Valafe. d. quaff. 10. num. 12. vers. nullarum*, nisi possidat per se, & suos antecessores per tantum tempus, cuius principij non est apud homines memoria, sub vna, eadēmque uniformi pensione; tunc potest possidens se tueri titulus coloniz perpetua: nam tunc longitudo tanti temporis habet vim Constituti: *l. 3. ff. doctri aya*, *ff. de aya*, *quardian*, & *affia*. & Scibentibus *in d. cap. de in rem verso*, *ff. de usus*. *& in l. ff. censu anni*, *C. de poli*. Abbas in *cap. praeceptis*, num. 5. *vers. primo casu*, *de censibus*.

17. Quod si temporis inmemorialis praefatio non interueniat, in dubio solueretur ut colonus, an ut emphyeutor, recurrere oportet ad conjecturas: si praefatio videlicet oon sit uniformis, non praesumitur possidisse ut emphyeuta, sed ut colonus: ita

Erago Regim. Chrys. Reipubl. P. III.

Rodericus lib. 1. de redditibus quaff. 1. 5. num. 1. 6. & 11. num. 19. & lib. 2. quaff. 1. 1. num. 74. Quia ex duobus statu penhoris certa obligatio non praesumitur, vt notant Bart. & Bald. *in l. silent*, *q. fin. de officio proconsul & Decius in d. ff. censu anni*, num. 19. C. de poli. Si autem praestetur penitus uniformis, quia nanquam sit vacata, tunc si longissimum tempore possedit, videatur possidisse ut emphyeuta: Cynus *in l. compertis*, num. 6. quaff. 5. *C. de praescript.* 30. *amor*. Ego autem non puto ad placitendum emphyeutam satis esse soluere pensionem per longissimum tempus uniformem, sed opus esse, quod probet se possidisse tanquam emphyeutam, & nomine emphyeuta soluisse annuan praestationem. Quocirca oportet quod appareat se possidisse illos fundos formaliter quasi emphyeutam, facilisque adsum ex quo colligatur ipsum esse in possessione tanquam emphyeutam, & notant *in d. cap. 1. Bald. 6. si quis per 30. verbo, ut fundum, si de fundo defuncti contrarie*, *fit inter dominum*. Alex. *conf.* 169. num. 4. lib. 1. Bald. *de praescriptione*, 4. part. *quarta part. principal*, *q. 1. 9. & malto melius quaff. 1. 2. Malcent. de probat. lib. 1. conclusi* 3. 17. num. 10. *Ratio formalis*, quia ad probacionem emphyeutis praesumptio primi requiritur, quod possidat per tempus 30. vel 40. annorum. Secundo quod praefatio eo tempore sit uniformis, non vero difformis. Tertiò quod latenter allegetur investitura emphyticata, seu titulus, quia tria esse necessaria tradit Cald. *Peteira de renas*, quaff. 5. num. 4. dicens; si quis existat in possessione emphyeutis, & a domino conuenientia eti vendicatione, posse excipere se investitum de emphyticata, vel habuisse titulum, & pensionem exsoluisse per 30. vel 40. annos; & quoniam non probet investitum titulum, vel renouationem, non posse expelli, faciliter esse probare possessionem per 30. vel 40. annos, & solutionem pensionis, & praesumti investitaram, seu renouationem. Addit tamen Rodericus *de annos redditibus* lib. 1. quaff. 1. num. 16. ad finem, his trilibus addendum quartum, nempe quod praefatio, seu solutionis pensionis fiat ratione emphyticata, & tanquam ab emphyeuta; quod esse necessarium constat ex Malcent. *de probat. lib. 1. conclusi* 3. 17. post multos eis ob ibi relatios.

18. Sed quid dicendum de uxore soluere matrimonio? Respondeo de iure Lusitano, quando matrimonium celebratur per contractum medietatis, ob promiscuum societatem initam inter coniuges, tenet vxorem state locationi facta colono a marito; quia censor facta locationi ab altero coniuge nomine viriusque, & ha praxi, & consuetudine receptum est. Quod si contractus celebratur per donem, & archas; tunc qui dicant non posse vxorem expellere colono soluto matrimonio a marito constitutum, dum durabat matrimonium, siquidem vxor, necessarius est successor: text. *in l. ff. filia*, *ff. vir*, *ff. filii*, *marum*, & ibi Scribentes, Duenna, Regula, & 40. similiter. *q. Court. lib. 1. virior*; *cap. 1. 5. num. 5.* quoniam locationis ex coeptu vxoris facta videtur.

Sed ipius aut Bart. *in l. filio familiae*, *q. ultim. ff. filius*, *marum*, non tenet scilicet uxorem state colono constitutio a marito tempore, que matricis erat dominus doris, postquam ipsa per solutionem matrimonii tecperauit suam dotem, nec dabuit colono exceptio, vel retentio: secundum Imol. Cuman. & Paul. *in eadem l. P*ointe si vxor nolit soluere colono quanti sua interest, non poterit illum dimittere; si vero praetiterit illi quantum debet, poterit illum expellere: ita Anton. Gomes. *de locat.* *cap. 3. num. 8.* vbi aut vxorem non teneri praescie state locationis, sed causatiue: Unde si vxor non approbat eti matrit factum, conductor agere poterit contra hæc matiti ad interesse, & interim non poterit

N n 3 vxors

vxor, aor eius hares rem locatam apprehendere, nisi data caurione marito, vel eius hereditibus de indemnitate: per text. in l. *l. si filii familiæ*, §. si vir in quinquaginta, ff. *solus. matrim.* Et quamvis maritus, seu eius heredes non postulent cautionem, vxor ipso facto teobitur am prestat marito, aut eos hereditibus, perinde ac si canisset, si soluerit stare contractui à marito facta: ita Paulus, & Scribentes in d. l. *dissert.*, ff. *solus. marim.* Non reliienda est opinio Alexander in d.l. *si filii familiæ*, §. fin. num. 10. dictensis pro anno inchoato ante diuotiam ex equitate tenuerit mulierem stare contractui, cum ea locatio bona fide facta sit; idem tradidit Author in *confus.* *Parif.* §. 30. queſt. 22. num. 93. Coquart. *supra* d. num. 5. *infra* *medium*: pro aliis autem annis non tenetur vxor nisi nomine iphus locatio facta sit, quamvis locatio inter fructus numerantur, qui ad maritum conflante matrimonio pertiebant: *Lcianus antiquus*, C. de *matrimonio*. Quocirca pro ea tantum tempore, quo datur matrimonium, locatio videatur facta de consensu vroris, ad cuius onera fructus concedantur: Cagnol. in l. 1. *Cod. de part. inter empl.* num. 22. Coquart. lib. 2. *varior. cap. 15.* num. 15. ad juv. Cardin. *Mantic.* de *tacit.* & *ambig.* *tom. 1. lib. 1. nro. 6.* à num. 5. Mulin. *de infus.* num. 1. diff. 492. Bartoli *in re missione ad lib. 4. Ordin. Ligitimis.* num. 10.

Oppositum dico de Tutoro, seu Curatore, quando tanquam legitimimi administratores rem aliquam locauerint, si desierint aliquog modo esse tutores, seu curatores ante finitam locationem, domini, seu successores in bona tenentur stare contractui: quia locatio fuit facta nomine eorum, quorum bona administrabant, & colonus per totum tempus locationis potest retinenter: textus in l. *emperium. C. de locat.* & ibi *Scribentes*, *Abbas in cap. querelas*, Bartol. etiam in d. 6. ff. *vir in quinquaginta*, & est textus in l. *si tutele*, ff. *de adiutoriis tutor.* At vero maritus nomine proprio res dotalis locauit, idcirco vror non tenebatur ad obseruantiam contractas nisi causati virtute cautionis: secus dicendum de bonis parapheras, quez vror non tradidit marito in dominum; quia si hæc maritus locauerit, ed quid per *maritus*, C. de *prescribitor.* est marito tradita administratio, stare præcisè contractui vror adstringitur: Gomez. d. cap. 3. de *locat.* num. 8. *concluſ.* 2. *Filiue.* tom. 2. *reſol.* 6. de *contrahibili entras.* cap. 2. queſt. 5. num. 26. Autor. part. 3. *titul. de locat.* cap. 6. queſt. 8. Sic ut administratio bonorum pupilli est commissa tutori, seu curatori, idcirco in d. l. *sistente*, iurisconsultus decidit pupillum, extinguit tutela, non posse repetere pecunias nomine ipsius creditas ante diem solutionis præfixam: & idem esto in locatione ipsius pupilli nomine constituta; ne decipiatur agricultor, & alij conduceant res pupillorum: vnde colonus, qui suo nomine fuit constitutus, non poterit excludere.

Ex dictis colliges primo, illum esse necessarium successorem, in quemque, qui locauit, necessarij debuit rem locatam transferre: arque ita succedens ab intestato, necessarius dicitur successor: provit Iason in l. *non solum*, §. *morte*, num. 10. ff. *de non oper.* namque, nam est necessarius successor tenetur stare colono sui prædecessoris: ita Gregor. *Lop. litera G.* in l. 2. nro. 8. part. 5. col. 2. Coquart. lib. 2. *varior. cap. 15.* num. 5. Cotta *verbis successor*, & Tiraquell. *de retrall.* comment. §. 3. glori. unica, num. 1. Vnde maritus, & gener non dicuntur necessarij successores, & consequenter non videntur stare locationi facta per secerum, aor vroxem, antequam dotalis fundus cisternam tradatur; tradunt enim res dotalis non necessarij, sed spoue; quamvis maritus in reddenda dote videatur ex necessitate facere secundam dispositio-

nem *leg. in rebus*, *Cod. de iur. det.* sed hoc non facit maritum, aut generum necessarij successorem; vt bene tradidit Coquart. *supra* d. num. 15. contra Gloff. in d. l. *dissert.*, verbo, sequitur: quam erat improbat Iason ibi, num. 33. & Alexand. num. 38. Negat vror, cui maritus dorem redditum absoluere dicitur successor necessarius, nisi causatus, nempe si colono noluerit retinere quantu sua loiter sit; quo reddito bene potest colonum dimittere, vr volt Filius, vbi proximè d. cap. 1. queſt. 5. num. 2. 6. & Molin. *de infus.* trad. 2. diffus. 492.

Colligis secundò filium nominatum ad emphytum veluti necessarium successorem reputari, quamvis non sit hares partis, & consequenter virginibus stare contractui à parte celebrato: ita doctilinus Gonçalvus Vaz Pinto Primarius in Academia Comeniburgensis iurius Cesarei Professor in l. *num. ex famili. ff. de legat.* 2. vbi ait nominatum esse necessarium successorem, & nominantem necessarij nominare, neque in nominando libertatem exercuisse.

Quæ potest an colonos possit expelli, qui steriles fundos reduxit ad fertilitatem indistincta, & cultura propria? Respondeo est negativa, nec illi posse augeri pensionem, l. *quincunx*, l. 2. & ibi Bartol. in fine, num. 4. & sequitur Angel. C. de empl. agr. defret. lib. 1. t. Idem prolatus ex l. *egenomimus*, §. 1. & ibi Bartol. num. 1. *Cod. de Marc.* & *colon. parviss.* cod. lib. 6d quia durum, ne dicam absurdum, videatur expedit reddentem agros fertiles, & fructiferos, qui erant steriles. Quod etiam habebit locum in predictis Eeliatibus, quamvis alienati nequeant: cap. ad auro, cum Gloff. *de rebus Eccles.* non alien. Cardin. *Mantic.* de *tacit.* & *ambig.* lib. 5. titul. 2. num. 38. fol. 3. 7. & sequenti.

Similiter colonus habens hypothecam generali, non potest expelli a singulare successore: Bartol. in l. *qui fundus*, ff. *locati*, dicens colonum non posse in hoc casu expelli a singulare successore, si habet hypothecam georalem; quia sufficit ut res ipsa loco pignoris possit retinerti: & ita distinguendo contrarias opiniones concordat Loazes in l. *filius familiæ*, §. Dini, et 2. *de legat.* 1. num. 88. vbi, sur enim, inquit, dubitatur an colonus habens hypothecam generali, possit tem conductam retinente pro suo interesse, & runc potest; ed quia per hypothecam generali habet his in re: aut quatinus an possit alienare, & tunc non potest retinere, quia regnatur specialis hypotheca: quam distinctionem sequitur Antonius Gabriel. *concluſ.* t. mro. 6. de *pignorib.* lib. 3. Cald. de *empl.* cap. 16. num. 16.

Ad hæc ambigi potest, an colonus partiarius pro portione sua in solvendis decimis possit deducere expensas? Negatur respondendum est ex furdo de est. 194. num. 1. Valafec. de iur. *emphyt.* queſt. 30. num. 9. Menoch. *de arbitrio* cap. 21. num. 2. Gata. de *expens.* cap. 1. num. 22. Suan. de *Religiosi* tom. 1. trall. 2. lib. 1. cap. 19. num. 1. Moneta de *decim.* cap. 6. num. 40. vbi num. 43. cum Azor. *infis.* moral. part. 1. lib. 7. cap. 14. queſt. 4. agens de colo oo, cui Ecclesiæ, & commodo soluere debeat deciman, & ita hæc distinctione: Aut enim, inquirit, colonas colir nummis, seu pro certis mensuris à domino dandis, in hoc casu, solueret Ecclesiæ Parochiali personali decimam, negligi de lucro sua persona: quo casu intelligendus est text. in cap. queſt. 1. in fin. 16. queſt. 1. aut denon colonus conductus rotum predium omnibus, ad pro certis mensuris domino reddendis, & tunc colonus tenetur soluere ex omnibus fructibus Ecclesiæ parochiali integrum decimam.

Sequitur dicendum de colonis censitis, qui alio nomine vocantur Originarij, & Adscriptiij coloni, & sunt qui glebae, vel prædio coiendo sunt perpetuæ additæ;

21.

22.

23.

24.

25.

addicti; ita ut inde aucti non possint, dominisque praediorum annos redditus omnes per etet sumptus, & viduum redditos ut docet Abbas in cap. 1. de Iudeis, nra. 1. illustrissimus Primas i p. decess. c. si quis obli-
gatus, num. 1. dñs. 14. Dicuntur autem Cenitii, non
ideo quod censum aliquem, seu tributum dominis
suis perstat teocantur, ut perpetuam Interpretates in
rubrica, & l. quinquag. & l. seru. & per totum, C. de agric. & censit. lib. 11. communis cunctos, sed ex eo quia
cum repositatores pars fundi, cui sunt additi, & à
quo non poterant separari, l. quinquag. modum, l. censu-
tus, C. de agric. vna cum ipso fundo, eoi etiam ap-
plicati, in publicum censum referebantur, & amplius
patrimonium faciebant, & ex consequenti ma-
jorem obligationem censum, hoc est tributi contra-
hebant, l. quinquag. l. quinquag. modum, l. definitum, C. de agric.
et censit. Atque ita non censebatur per se, erant in
proprio censu, sed alieno, quia cum ipso fundo cen-
sebantur. Quare huiusmodi adscripti, censi coloni
nulla tributa pendebant suo nomine siccō, l.
colon, C. de agric. nec consequenter eisdem domi-
nioni suis tenebant tributario nexus, l. vni. C. de colon. ibi infra terris non tributario nexus, lib. 11. Pen-
debat tamen duotaxat coloniarum pensionem domi-
nicio non excedente modum coniunctum: l. com-
fatu, l. censu, C. de agric. dñs. 11. Differunt autem
censitii, seu ad scriptiū coloni ab aliis libertia
colonii, quia censura repositatorum pars ipsius fundi, &
faciunt viuum corpus eum terris, seu fundis, quibus
addicuntur: illi accem liberis coloni terris, quas co-
lunt, non sunt adscripti, nec censemunt pars ullam,
& censum solouent prout agunt cum dominis, l. bū
pener, g. fave, C. de agric. Valalac. de iur. empby. q. 31.
num. 5. & quæst. 17. num. 17. Denique apud eos coloni
censitii non videntur in via, immo. Læs oculis illos
videtur edere lib. 4. art. 11. 42.

An vero censuarii easdat in Commissum, licet
tristriennio, & multo pluribus annis cesserat à solutione
Canonis? Responso est negativa proprie loquendo
de censuarii, si ramen apponatur clausula ut Com-
missum contrahat, paucum valebit in censu perpetuo
non redimibili, modo ponatur ab illo, qui rem con-
cessit, ut tradit Couart. cap. 7. lib. 3. varior. ref. cal. 1.
vers. præm. num. 1. alia non valebit: quod si iuret
censuarii soluerit tali tempore, & non soluat, se-
cundum communem priuatum ipso censu: Valalac.
de iur. empby. quæst. 31. num. 30. & 31. sed de hoc supra
§. 3. num. 3. dñs. 10.

Pro colonis perpetuariis, seu perpetuis illud ac-
cipere eos, qui fundo ut à Principe, vel à Republica
conductum habent pro certa pensione in vitam
suam, vel etiam ea lege ut ad alios possint transmis-
sione: per textum in l. fin. C. de loca. præd. cimil. lib. 1. i.
atque ita quando ager vediagili locator in perpetu-
tum, seu quoadies penitus solvatur, dicitur talis con-
tractus perpetuarius, per eundem text. in d. l. fin. vbi
stipulatur quod predia domus Augusti in perpe-
tuum locata à perpetuarius neque à suis posteris, seu
succedentibus nequeunt aucti, & in alium trans-
ferti, quamvis multo meliorem conditionem affe-
ratur: si autem ad tempus concessa fuenterit, & final-
iter conductio præferendus est primus conductor si
tantundem offeras, quantum alius: ut dicitur in d. l.
fin. C. de loca. præd. cimil. lib. 1.

Differentes autem perpetuarij coloni secundum
aliquos ab emphyteuta ex natura contractus: nam
yle consequitur utile dominium, l. 1. ff. si ager velli-
gal. & rem sterilem suscipit ad meliorandum, ut tra-
ditur §. adro. Inflit. de location. Perpetuarij tamen non
consequuntur dominium utile, nisi ius condicione-
nis, sed melius alii dicunt cum Franc. Connai. lib. 7.
comment. iur. cimil. cap. 11. num. 2. nihil differt perpe-

tuarios colonos, & emphyteutas de iure. Sequitur
Tiraquell. in lib. 1. de revarali. gl. 14. num. 8. vbi in
omnibus perpetuariis colonos, & emphyteutas
equiparantur.

Quid de colonis perpetuis, qui frunt ex mendic-
antibus, seu pauperibus fringentibus malis artibus,
& medicamentis, & esse mortibos, eum sint robusti,
& fortis virtutis? Respondet fieri colonos perpe-
tuos, & venire in dominium capientium, & in pec-
cata mendicantibus nulla necessitate palam esse sub
obedientia illorum, qui eos prædictent, & protabo-
tent illos esse validos, & simulasse se esse mortibos:
ita debet intelligi initia communem sensum l. vni.
C. de mendicantibus. vñd. lib. 1. In hoc autem differunt
coloi isti ab aliis adscripti, & Cenitii, quod
coloni ex mendicantibus validis facti, dum vivunt,
seruit tenet, non verò eorum filii. Ceteri autem,
& eorum filii perpetuū sunt obligati s. 1. defini-
tum. C. de agric. & censit. lib. 1. Valalac. de iur. empby.
dñs. 17. num. 1. vbi subdit non esse apud nos in
vivis huc genus colonorum, qui de mendicantibus
validis sunt coloni perpetui: & haec sufficiente pro
colonis originatis, qui ex dictis intelliguntur par-
rum differre à colonis adscripti, & de virtutis
qua infira dñe penalis. lib. vñd. §. 1. num. 1. vbi de his
pleni.

Ex dictis appetat colonorum plures esse species, 27.
de quibus Valalac. de iur. empby. quæst. 37. ex num. 17.
ad num. 19. vers. adira. supra scriptor. inter quos alijs
sunt simplices, liberi tamen homines ad tempus
fundum coientes, conductentesque, de quibus l. 1. l.
per colones, C. de agric. Hos autem si contingat ven-
deretruere, sunt qui putent, teneti vendere domi-
no fructus inuitos, & esse præferendum vniuersitate
alteri emere volent pro eodem pretio: Paris. de
Poco in trist. de revarali. fud. fol. 77. col. 1. num. 4.
Hypoll. furg. 510. Boët. decisi. 107. num. 1. in p. part.
fol. 102. Fabian. de rom. & vendit. in 10. quæst. tertia
princip. sequitur Roman. in l. 1. ff. foli. marit. con-
cordat Felin. in cap. de iudeis. num. 1. Sed verius Cald.
Pereira de extimil. empby. cap. 3. num. 15. pura
non tecum colonum vendere fructus perceperos ex
fundo locatio domino iuicium, nisi ille sit colonus
fisi, cuius favore specialiter in d. l. C. de metral. lib.
11. contrarium receptum est.

Denique an possit expelli coloos ex necessitate
domini supercoiente, etiamque conuenientur non
expellendo: Quæstionis est, sed facile solvit, si
propter dominum domum feliciter proprii vñbris si-
bi esse necessariam ex causa de novo supercoiente
non percusa tempore contractus Valalac. de iur. empby.
quæst. 22. num. 3. vbi extendit ad necessitatē
non solum sibi, sed etiam ex improviso præsoriens
item filio, aut filiaz, aut fratibus. Ordinario Lofiana
lib. 4. art. 14. & ibi Barbos. n. 9. & 10.

§. II.

Vtrum successores teneantur stare con-
tractibus à suis antecessoribus
celebratis.

E P I T O M E

- 1 Successor vñiversalis tenetur stare locationi.
- 2 Filius videatur procedere in illar. vñiversalis facie-
fieri.
- 3 An sicut teneantur stare locationibus fallit?
- 4 Successor signulari regulariter non teneantur stare lo-
cationi.

5. Colonus etiam filio interesset non potest expelli à singulari successore propter hypothecam fibi factam. Et ita sicut indicatum. nro. 6.
 7. Successor in beneficio non tenetur stare locationi facta de fratribus sua probanda.
 8. Si locatio facta de re aliquofernata faltemente requiriatur, tenetur successor stare illi.
 9. In quibus casib; coloni nequeant expelli, &c. n. 10.
 10. Successor in maiestate potest expellere colonum.
 11. Successor ina consequitur ab iustitiorum.
 12. Successor quando differat voluntarium à successore necessario.
 13. Successor necessarius cogitur stare locacioni si nolit solvere condutio in re.
 14. Successor tenetur stare locacioni quando conductio habet ius in re; aut quando locatio est ad longum tempus, vel si locato referuntur illi ius exigendi perfunsum.
 15. Successor officij, & administrationis ratione debet habere locationem praedecessori rite factam.
 16. Successor dignitorum quando tenetur stare locacioni.
 17. Successor in usucapione rei locata non tenetur stare locacioni fiscus usuariorum: & ceteris.

I. Prima conclusio. Successor vniuersalis sive succedit ex testamento, sive ab inestate, non potest recedere à locatione facta cum predecessor: l. viam veritatis. C. de locat. & condit. I. sed addit. §. v. & t. c. in plures, & heredem, cum Glos. §. sed, nam haeres eadem est persona cum defuncto: §. 1. in Absentia, de survisor, & mor. prof. Quod etiam procedit si in rebus Ecclesiis succedit, quis ex particulari fauore successor debet illi facere, quibus predecessor iam fuit; cap. huc ius perrellum, 1. 2. quaf. 1. Bald. cons. 1. 5. c. circa medium, perf. sec obser. lib. 1. nisi locatio sit contra dictum placuerit locatori, quia intelligitur ad eius voluntatem, que morte extinguitur cap. si gratia, de referentiis lib. 6. & 1. quodammodo, in fine, §. qui & à quibus, & quod ad res locata transferunt in quemlibet successorem cum suis qualitatibus proinde sicut locator potuit colonum expellere, sic potest successor: haeres praeferunt lege eam voluntatem defuncti: 1. si quid à filio, & si quid plures, & ibi notat. de legar. Bartol. in 1. stipulatum fuerit, in princip. n. 5. vers. item idem transit ad heredem, de verbis obligat.

Secunda conclusio. Ficus si ex publicatione bonorum locotori succedit, compellit stare colosum ad similitudinem vniuersalis successoris, quia reputatur vniuersalis successor, si vniuersaliter omnia bona publicantur, aut pars aliqua ut dimidia pars, teria, aut quartaria; quod si confidetur bona aliqua determinata, non tenetur fiscus stare locationi: sic Filius tam 2. tralat. 3. de contrahib. enarr. cap. 1. n. 2. 4. §. tertia quare, Azot. in sum. 3. p. 2. de locat. cap. 6. §. 4. Cald. de empl. cap. 1. num. 41. post Gomez. de locat. cap. 3. num. 10. multius citatus, vbi id limatus nisi bona confidetur ex tali delicto, ex quo ipso iure delinquens ob tale crimen priuaretur ipso iure dominio bonorum, atque eorum administratione; in quo eventu tradit non tenetur fiscus stare contrahit, posseque expellere colonum quod non probat Gomez. idem oppositum est verius, ante sententiam declaratoriam, altem tempore delinquens habere administrationem sicut bonum, de dominio: vt bene probat Sanch. tom. 1. in praecpt. decalog. lib. 2. cap. 11. num. 3. per 1. quodammodo eis, §. qui & à quibus, ibi: quodammodo est in, qui maiestate criminis rei fallit, est, manu militaris patitur, quandocumque auctoritate domini est. Ex quibus verbis apparet omnes hos res testine retum retum suorum dominium, donec per sententiam declaratur: sic Sanch. d. num. 2. addens num. 3. opilioinem Gomezij esse intelligendam, quando lo-

catio est facta post delictum commissum: quando enim locatio facta esset ante crimine patratum, tunc teneri fiscum stare locationi; quia porro fieri illa locatio iustitiae, cum adhuc nullum ius in ea bona haberet fiscus. Quia opinio multi à tradita fuit à doctissimo Azot. lib. 5. recit. 9. leg. 10. n. 16. vbi probat quod fiscus vniuersalitatem succedens tenetur stare locationi, quando bona non publicantur ipso iure, sed per sententiam; secundum quando ipso iure: & à fortiori, quando publicatio est alicuius vel particularis, vt fundi, non teneret fiscus stare locationi: in quo omnes concordior; secundum si confitatio sit vniuersalitas, vt dicunt Doctores citati, quibus accedunt Petegrin, de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. num. 74. Bald. in 1. si fundus 1. 6. ff. locati, num. 1. notabil. 1. ad fin. & l. diversio in princip. num. unica, versio quare de fisco, ff. foli. marim. vbi lafon num. 36. quia fiscus hereditati equiparatur, Litter est, §. ultim. ff. de fiducie, immo potius fiscus in contrahib. delictum antecedentibus virtutum iure priuati, in eolum locum succedit; l. fiscus in princip. ff. de iur. fisc. sed priuatus vniuersalitatem succedens non potest expellere colonum donec finiat locationis tempus, ergo nec fiscus, qui priuati iure virtutis: sic Alex. in d. ff. filii familiis, §. ff. vir. num. 12. ff. filios, marim. Item quia bona transirent in fiscum cum sua causa: l. facta, & ex facta, & ad Tres bellide fiscus debet stare locationi. Item quia fiscus in praetoriis, & connexis, virtutis etiam iure priuatarum, quando priuato succedit; vt habetur in dict. l. fiscus, ff. de iur. fisc. in princip. & in obligationibus iam contractis fiscus reportatur tanquam haeres, per l. gressus, & ultim. ff. de novis. Quocirca debet fiscus persistere in locatione: Cardin. Maotic. 1. p. de tacite & ambig. lib. 5. tit. 9. ex n. 3. adn. 11.

Tertia conclusio. Successor singularis veluti si sit empator fundi locati, regulariter oon tenetur perfiliat in locatione facta: l. emperorem, C. de locat. & condit. l. qui fundam, ff. eodem, & Bartol. & Bald. ibi, nisi contarium fuerit conuentum: Anchar. cons. 1. 29. aliis 1. 30. incipit. Prog. contra fiduciarum num. 1. Ratio quia colonus nullum ius habet in re, sed habet personam locantis obligatum, & non sequitur fundum obligatio personalis, neque eius possessorum: text. in l. fisc. §. fin. ff. de castrabrib. empl. Cardin. Mantic. supra lib. 5. tit. 10. & num. 1. Gutier. Cenon. lib. 1. cap. 3. & 4. Cald. de empl. cap. 1. num. 35. Quod si successor singularis approbat locationem à priori domino factam, tenebit ut ad illius obseruantiam: Oldtad. cons. 1. 8. in fin. princip. Decius cons. 47. 5. num. 1. 8. per regulam iuris. Quod semel placuit, &c. & l. Pempenius scribit, & negat eis. Secundo, testimonia hac conclusio, si colonus habeat obligata locatioris bona aduersus singularem successorem, tunc poterit resistere, & oon potest expelli, quia quis habet in re: Bartol. in d. 1. qui fundam, num. 1. ff. locati, & in Longorem, C. de locat. & condit. vbi sic de facto respondit, & obtinuisse: Couar. d. lib. 1. cap. 1. num. 3. Triaquidem de retrall. conuentum. §. 3. glos. 1. num. 3. & 4. & à fortiori si in scriptura locationis apponatur clausula, Et re locata non possit alienari, alius si irruat alienatio, & omnia bona locantia sint obligatae conductoris, nisi ipse praelet assentum: Iemol. in l. filii familiis & dini. 2. n. 13. ff. de legae. 1. Couar. supra num. 3. Roland. cons. 6. num. 1. lib. 1. & Cardin. Mantic. tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 10.

Hic tamen resolutioni obstat Bartol. in dict. l. emperorem, num. 1. C. de locat. & condit. dicens colonum posse ut iure rei contractis in causa iusta posito pto re fisci conducta, & obligata, donec libi interesse solvatur: ex qua doctrina sequitur posse colonum expelli

pellit à singulari successore, si illi solvatur interesse, non obstante hypotheca sibi facta, pro quo opinione stat etiam Paulus de Caiſt in l. ſi filii famili. ſi ſi vir. num. 4. & ſol. mar. Sc. Roman. num. 3. verbi ſat quia, & Salyces in d. Imperatore, num. 6. verbi ergo multarier, Sed forte melius responderet Socin. len. cap. 30. num. 3. lib. 4. non posse feliciter illius expellere: quod est verius, & communius, quamvis ei reddat interesse, quia per talem hypothecam quae fuit fuit ius in re colono: quocirca non potest ab ea remunerari, quod ea ſi ipſi obligata, & ius ipsum prosequenter tem, quoconque ipſa transferatur: quia parrem tranquillam communem recipiat Guid. Papa tener. ſignal. 419. & decr. 4. 90. verbi ſecondi fallit huc regula: in verbi ſed iuxta præmissa, post Iacob. de Arei, coſtanteri qui affirmar, etiam ſoluendo interesse, non posse tem locatam condonato auferri à singulari successore durante tempore locationis: quod etiam tradidit Cardin. Mantic. d. rit. 10. num. 19. Nec contra facit quid in obligacionibus facta obligatio ad interesse succedit. Quia hoc fallit in obligato actione reali: nam ille potest cogi praecipie ad factum, si poffitor locate ſi fit conductor, compellat aduerſationem ad patientem, & factum, & ex vi hypothece oblatuaria quo facit Valaf. conf. 76. num. 7. & 8. vbi sit non valere alienationem, ſi res fuit locata cum clauſola, quid locator durante tempore locationis non potest tem locatam alienare, adiecta in specie hypotheca ipius rei, & conſequenter non potest empotem excludere conductorum: at verò ſi locatio facta fuit ſimplicer ſine hac clauſula non alienandis: ſed cum ſpeciali hypotheca ipius ſei locationis, valere ait alienationem: ſed non posse empotem expellere conductorum: quod eft conſonum ordinacionibus Lufitanis lib. 4. tit. 9. in fine principij, & num. 1. addens num. 11. etiam pro conductione ſuorum hypothecar generali concedi ius retinendi pro ſuo interesse: potest Batt. ſi ſu ſortem, ſi ſu centrum, ff. de eadib. indebit. & Neguzant. de pignor. 1. p. membr. 1. num. 6. pluribus ibi relatis. Accedit Barbol. Vimarcos. in remiſſi de conval. emp. & vendi. & adordia. reg. d. lib. 4. tit. 9. num. 1. 2. verbo. Obtegneraliter: afflatus hypothecarum rel. & honoratum locantis ſecundum legem Regiam d. tit. 9. operari in favorem conductorum, vt ne queat expelli etiam à ſigillati successorum: vi confab ex verbis d. lib. Regie: ſen pura aenigma contradicim, id eft, abſque villa contradicitione: fe quoniam Cald. de emp. cap. 16. num. 15. verbi obd generaliter ſigillum eft, & de exiſtione, cap. 1. num. 13. maximè ad ſu ſe de reuocat. queſt. 12. à num. 16. per teſtā ſi item fermiana, Iugit. de alienis, & ideb. fundoſ ſequitur, & hypotheca reali obliga tertium; per teſtā, notabiliter in lib. ſi creditur, ſi. vltim. ff. de diſtrict. pignor. ibi: quoniam ſi pallium ſit à creditore, ne licet debitor hypothecam vendere, vel pignor, quid iuriſit? Et an pallio nulla ſit talis, quoniam convali ſit pignor, idequoniam iure venire poſta? Et currum eft nullum effe traditionem, ut pallioni ſteat. Hac lex. Conſimbat Mollio. num. 1. difi. 4. 90. a. 7. tercio ſe condoller, cum ſequentib. & dubitantes Dolores, vi refolunt, quando res locata eft hypothecata in contractus ſecuritatem, non ſatis effe particolarem ſuccelotum in ea re ſatisfacere colono totum interesse, quod ſu illius intererat; ſed requiritur, quod obſerueretur contractus, ſi colonus id voluerit: quod Valaf. ita fuit iure iudicatum reſer. Concordat Cald. de emp. in d. cap. 16. num. 15. poſt medium. Quod intellige de iure Lufitanis lib. 4. tit. 9. in principio. At verò de iure communis neutra hypotheca efficax eft ad obligandum empotem, ne conductorum expellar, ſi conductor totum interesse offerat, vel iuste ius hypothecæ, quanti ſua intererat, ſoluendo diſſoluere; non potest ramen etiam de

iure communis expellere colonom, etiam oblate toto interesse, ſi ſimilis cum hypotheca adiicitur patrum non alienandi tem locatain, quod ſi conuiaſt alienatio fit nullius fitmatis: quia in hoc eveniu non potest dominus transferre dominium iō empotem in præjudicium conductorum, ſi ipſe non conſentias: Gutier. in Laetis patr. ff. de leg. 1. n. 44. & in Campani lib. 1. cap. 8. num. 5. Cald. de emp. cap. 16. num. 15. & de reuocat. queſt. 12. n. 13. & 16. Tiraquelli de retrall. conuen. 5. 1. glori. unica. num. 6. Si auera non apponatur pactum non alienandi, ſed adiicitur hypotheca generalis, vel ſpecialis, de iure communis non potest expelli colonom, cum habeat ius in re, quo ſibi retinet potest tem locatam, donec ſibi interesse reficiatur, ut diffusè probat Cald. de emp. d. cap. 16. num. 14. & 15. In enim colono voluerit ſuam emolumētum prestat, poterit illum bonis aubus dimittere: Gutier. in d. 1. num. patr. num. 42. & in d. cap. 8. num. 16. Mench. in question. illaſtrat. lib. 3. cap. 5. num. 7. ad ſu ſe & lib. quæſitum forenſi. cap. 5. 17. num. 15. Menoch. de retinend. remed. 4. num. 37. Anton. Gom. cap. 3. de locat. num. 9. Gregor. Lop. in l. 73. tit. 18. p. 5. & in l. 19. litera A. col. 1. poſt principium, ead. oec. requirunt ſpecialis hypotheca pro ſecuritate contractus, vt minus caute tradiderint Rebuffi. 1. rem. ad leg. Gallia. tit. de enſtit. redditū gleg. 1. num. 10. fol. mihi 411. Neguzant. de pignor. 1. p. membr. 1. num. 6. & Sic. in l. poſt rem iudic. am. limit. 1. num. 8. ff. de re iudic.

Sed quid dicendum de beneficiario ſuccelotum? Responde ſi predecessor locauit dum arat fructus ſuorum, perpende, locationem morte ipius extingui, ac priode ſuccelotum non tenet ſuare locationis, quia predecessor contraxit nomine ſuorum ſpeciali, & locatio tunc ſit poftronalis, id est mortis locotis expituit, etiam locatio: ita Petrus Dueon. poſt alios regul. 240. ampli. 3. Bald. Lidenem nulli. n. 4. C. de ſacref. Ecleſ. Alex. in l. ſi filii famili. ſi ſi vir. n. 5. ff. ſol. marit. ſequuntur Catt. ſen. conf. 10. nam colono Eccleſiz ad modicum tempus nullum ius reale conceditur, vt notaret in Clemene. Monatieriſſim. de reb. Ecleſ. Idem tradit Gregor. Lopis in glori. litera A. tit. 8. l. 19. part. 5. Filiuſtus tem. 1. ſrat. 1. 6. de contr. lib. autors. ſit. de locat. cap. 1. queſt. 7. num. 19. Cardini Mantic. de tact. & amb. tem. 1. lib. 5. ſit. 1. à num. 17. item ſequitur. Quoniam auctore extinctio, actus, qui pro ſu morte tempore eft in fieri, reſoluitur, ut deciditur in l. ſi quis domum, ſi. lib. ſuſtri. patr. ff. locat. nec beneficiarius potest dici prius pendebut voiverſalit, cum nomine iuso, & non Eccleſiz, nec predilecta laſt; & conſequenter contractus locationis non potest ſequi illum, qui non eft ſuccelot iuriſi vinenſtalis: I. quædam, ſi. in antem, ff. de edendo. Item, quia fructus beneficii non pertinent ad beneficium, id ad beneficiarium, qui de hiis etiam potest diſponere Ancharan. conf. 1. 16. Bald. conf. 45. lib. 1.

Potro ſi Praelatus, vel beneficiarius locauit res, ſeu bona ſpectanda ad ſuam Eccleſiam, ſeu beneficium, ſetuta iuriſ ſolennitate, & per tempus in iure conſecutum, retoeretur ſuccelot ad obtutantiam contractus facti nomine Eccleſiz ab auctoritate, rahnquam Eccleſiz tutore, ſeu curatore: Coaart. a. twier. exp. 15. num. 15. Gorier. lib. 1. Canav. cap. 8. num. 7. P. Molin. tem. 2. difi. 4. 91. Filiuſtus ſobi ſupra queſt. 7. num. 19. P. Azor. 3. p. rit. de locat. cap. 6. queſt. 7. Quod ſi Eccleſia ſuit leſa, poterit ſuccelot perere reliquianemita Doctores precitati, poſt Zubare. Lop. 9. num. 6. & num. 14. in fin. quamvis de confiſo Capitoli locauerit: Angel. conf. 1. 45. in 6. dub. n. 6. verbi ſed de bari rationib. non obſtruantib.

Quarta cooclusion. In aliquibus caſibus nequeone colouſi expelli, ut certi iuris eft in colouſo Reipuſblicæ

430 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

blæz, quia habet ius in re, sicut & colonus fisci Bartol. in l. 1. §. quad. autem, ff. de superficieb. Pinell. in l. 1. C. de hor. næster. p. num. 6. foliob. 132. etiam si locatio facta est ad modicum tempus, adhuc nequeunt huiusmodi coloni expelli à singulare successor: Cardin. Mantic. d.lib. 5. tit. 10. num. 7. Cœvall. commun. causa common. quæf. 736. num. 70. cum sequitur. & anum. 7. Valaf. de nō emplo. quæf. 19. num. 28. vñ. ad seundum.

Similiter non potest expelli ab empore conditoris, in cuius locatione ius auit non continevit, durante locatione locans; quia iuramentum subie vicem hypothecæ ita Galpar Therao. Pedemontan. decif. 1. Sord. decif. 1. 11. à num. 15. Stephani. de primis. oratione. præleg. 1. 18. & probat ut ea eo, quia hypotheca rei, & honorum locans in favorem coloni operatur, ut non possit expelli etiam si singulare successor: Molini. tom. 2. de iust. diff. 450. num. 7. Andri. decif. 1. 08. Cœvall. commun. causa common. decif. 736. num. 18. cum sequitur. Valaf. decif. 1. 6. à num. 7. Gama tamen decif. 1. 4. alii si locans vendat rem locatum non obstante instrumento in favorem conductoris facto de non constituerendo conductori durante tempore locationis, ait postle continevit; quatenus negat non obstante hypotheca pro re conducta, posse empotem expellere conductorum ante tempus finitum locationis; sed non est haec in se sequendus.

Quinta conclusio successor in maioratu non tenetus habeat locationi factæ suo antecessori: Bartol. in l. 1. ff. filios famili. 9. & 11. ff. filii marim. Molio. citat. diff. 491. vers. quæd. autem. Cald. Peregr. de empli. cap. 2. 6. num. 49 & 50. post Anton. Gorbel. cap. 3. de locat. num. 8. & in l. 40. Tauri. num. 84. ad fin. Molio. de primis lib. 1. cap. 1. num. 1. exemplo viro fructuarij, cuius locatio non nocte successori secundum Scrituras concurrit in l. 1. ff. filios famili. 9. ff. vir in quinquennium. ff. filii marim & in dñm. f. ead. sed successor in maioratu æquoparatus illi, qui plenum non habet dominium, vel administrationem, sed vita ipsius tantum terminos concidit. Quocirca finito iure concedentis, resolutor ius accipiens; regul. L. evag. ff. de pignor. abi. Exomise: quia ratione successor in beneficio non obstringitur ad obseruantur, quæ prædecessor decevit, cum novo iure sibi collato successerat per novam culturam: Gloff. la. cap. 1. 1. de iur. patr. & Panot. ibi. num. 3. Similiter possessor maiores quamvis habeat plenam administrationem de nōo, & dominium, & ius, per l. novi idem. num. 66. de rei vir. Gorbel. l. 40. Taur. num. 76. non tamen transferti illud ius, nec dominium in successorem, sed successor illi consequitur ex institutione primi conductoris: argument. I. sum ex familia. s. 1. ff. de leg. ar. & nomine proprio locat redditus sua majoria in suam vilitatem ad tempus vite sua: igitur non tenetus successor statu locationis ante facta, sicut nec registratorius debet statu conductoris facta per regiantem: Bellamer. decif. 748. Puteus. decif. 1. 8. lib. 1. num. 1. & 1. Flamin. de regianter. lib. 1. quæf. 1. 6. num. 47. Reginald. in præl. lib. 1. cap. 43. num. 3. 38. Azor. d. cap. 6. quæf. 7. & Spio. in præl. testament gloff. 19. principal. num. 41. Cardin. Mantic. tem. de rati. & amb. lib. 1. tit. 12. à num. 18. & tit. 13. num. 2. cum sequitur. Ieges quando locatio facta est nomine Ecclesiæ, & cum debita iuris forma, ac solemnitate: Cardin. Mantic. tit. 14. n. 5. cum sequitur. & resoluit P. Rebello. de oblig. in iust. p. 2. lib. 14. quæf. 11. num. 7. quia sunt obligantur successores cum non nomine proprio, sed nomine Ecclesiæ, & in illius vilitatem bona Ecclesiæ locent.

Quomodo differat successor voluntarius à necessario? De necessario dictum est s. superiori. diff. 11.

num. 20. & 11. & an sit successor voluntarius, vel necessarius consideratur persona locatoris; an translatio ab eo facta sit ea spontanea voluntate, an vero ex quadam necessitate, ut colligatur ea dicta. lib. 1. ff. filii famili. & ibi Alea. num. 12. in fw. ff. solari. morum. Vnde illa redditus ratio cui successor necessarius tenetur in locatiope permanente; quia qui sua sponte alienat, libi debet imputari si non referatur eius locationis factæ coloniois; & ideò culpa sua tenebit ei ad intellec. si ab empote vel alii successore expellatur. ff. merces. s. 1. ff. locati. Quæ sane ratio non procedit quando alienatio, vel translatio est necessaria: Cardin. Mantic. tom. 1. lib. 1. tit. 10. ex num. 1. At que ita planum sit necessarium successorem posse cogi statu locationis, si nolit solvere inter se condutorum notatus in d. l. filio famili. ff. vir, quæ non loquitur de necessitate præcisa, sed casuaria, ut dictum est. Etsi enim si velut solvere intelleceret, non potest cogi persistere in locatione: Cardin. Mantic. s. 1. præ-

144

15. Similiter in tribus casibus tenetur successor statu locationi. Primum quando condutor habet ius in te. Tunc enim esto, ut singularis successori, & voluntariis, debet permanere in locatione; & conductor, quia habet actionem, multo magis potest faci exceptione: Bartol. in l. qui fundum. num. 1. & 2. ff. locati. & in l. empotem. num. 1. & 2. C. codex tit. & sequitur Bald. b. idem. num. 7. & in conf. 173 in fin. lib. 2. Secundum quando locatio est contraria ad longum tempus, putat ad decennium, quia modicum tempus dicitur inter decennium. Glou. in Clemens. t. ad fin. de reb. Ecclesiæ alibi si ergo locatio est facta ad decennium, successor singulatis etiam voluntarius tenetur perficere in locatione: Bald. in d. l. empotem. num. 3. vers. quid in colone ad longum tempus. C. de locat. Boct. decif. 1. 4. num. 3. ad fin. & Couart. varior. lib. 1. cap. 1. num. 1. Tertium si locator referuerit ei ius exigendi penitentem: in quo evenit in successore cogitare locationi, & quia cum successor refuerit ius exigendi penitentem, locator intelligitur tacite illi impetrabilis onus permanendi in locatione: L. arbore. s. 1. ff. de iust. & l. insulam. in princip. & Bartol. ff. locat. Cald. de empotem cap. 2. 6. n. 16. & n. 13.

16. Quid de succedente in officio, & administratio- nis? Respondetur succedente huiusmodi debet ipsam habere locationem prædecessori ritè factam cap. querelam, cum Gloff. ne Predat. vices suas. quam opinionem dieit communis Romannis in d. l. filios famili. 6. ff. vir. num. 10. ff. solari. marim. & Pusp. conf. 4. 29. num. 11. Cardin. Mantic. supra d. s. 10. §. 14. Idem de succedente in beneficio quando nomine Ecclesiæ locat: secundum s. nomine proprio locer redditus sue dignitatis in suam vilitatem: Aloitus Ricc. in collect. decif. p. 4. collect. 1007. & collect. 1055. in fine, & in præl. Archibisp. cap. 2. Neapol. decif. 112. à princip. Cardin. in præl. iudic. verbo fructus. num. 13. & verbi. locat. & ali. quoque referens sequitur P. Agostini. Barbus in d. cap. querelam. n. 6.

Quintum si successor in beneficio potest vicarium expellere à suo prædecessore constitutum pro Malitia ibi canendum, & diuinis officiis celebrandum: Abbas in cap. exiupenda. 6. quenam vere, de proband. n. 1. facit Bald. in d. l. empotem. C. de locat. 1. ad medium, quatenus firmat illam legem procedere in Praetato, qui colonum expellere potest; ac proinde successor in beneficio, seu dignitate potest expellere vicarium tempore, iecus si fuerit perpetua: per text. in cap. ad bar. de officio vicar. & Panotm. ibi. t. Cald. Pereira de drempies cap. 2. 6. num. 5. & 11.

17. Ex dictis parti ratione deducitur quando successor in dignitate tecum statu locationis: namque si succedat in dignitate per electionem, quia illa de

dicta

novo creatur, non tenerit statu: ita Purg. conf. 424. num. 4. & prædictum num. 9. si autem dignitas defertur per succellem, sicut est Matchioantus, in quo succeditur seruato ordine primogeniture, successor non potest recedere à locutione antecessoris, quamvis non sit eius fratres, quia contractus Principis obligat etiam succellem: cap. 1. de probatio & cap. Abbatis fane, de re iudic. Bartoli, in lprobibet, §. plaus, §. quad. vi, eae clavis, & in propriis terminis consuluit. Poptus, supra d. conf. 424. & idem confirmat in conf. 429. vbi obiectiones dilutus.

Nihilominus hec, ut iacent, claudicant; quia si loquamus de dignitatibus Ecclesiasticis locantibus redditus suis nomine proprio in suam utilitatem, successores bontentur perfiditer secedere si nomine Ecclesiæ contahant, & pecunia inde accepta in utilitatem Ecclesiæ convertantur: ita resoluunt plures relativi à Cened. ad decretal. collectan. 76. num. 5. quibus addit Michael. Gräß. tom. t. commun. opinion. lib. 4. tit. 45. num. 40. Aloizius supra, Cardin. Thuse. verbo, locatio, conclus. 419. Cardin. Mantic. de tact. & ambig. lib. 5. tit. 13. num. 2. Quaranta in summa Baudr. verbo, afferunt rerum Ecclesiæ, num. 19. Cald. Peret. quaf. fore. lib. 1. quaf. 32. P. Molin. de iustit. tract. 2. diff. 492. verò quod denique, P. Rebello de obligat. iugl. part. 1. lib. 14. quaf. 1. num. 17. Auguste Barbo de officio & pœnâ Episcop. part. 1. allegation. 94. num. 1. vbi num. sequent. multipliciter illimitat, & declarat supradictam resolucionem. Quod etiam ostenditur aliter in successore majoratus, qui statu colono non cogitur, ut diximus; & sequitur Cald. Peret de emprise cap. 16. num. 49. & 50. qui per successionem possident majoratum.

Et quoniam doctilissimus Gncal. Valasc. Pintò in l. trans ex familia, §. 1. ff. de legat. 1. in successore majoratus contrariam sequatur sententiam, ex eo quoniam majoratus possessor necessario transferit ius maiestie in successorem, quare dicitur necessarius successor, qui tenerit statu colono: nihilominus non tenetur statu, sed posse expellere colonum, est multo vetius ex ratione cap. super, de donis inter vir. & uxoris lib. 1. cum regulariter nullus in alienumplu iuri transire possit, quam cum confit habere: & id est ne discedas ab hac opinione, quam sequitur sumus supra num. 1. cum sit communimillia in majoratu, in quo nec ius, nec dominium transferit in successorem ex persona possessoris; quia in successore nouum ius constitutur ex instituto, & ordinariione primi fundatori: argumento l. trans ex famil. §. 1. ff. de legat. 1.

Quinta, & ultima conclusio. Successori in usufru-
tu rei locatae non tenetur statu locationis prede-
cessoris, secùs si sit vñiatius. Prior pars ostendit
ex l. arbore, §. quicquid, verò sed & ad exemplum, fide
usufrui. Et ex l. si quis dominum, s. hic subiungit, s. locat.
Roman. lib. 4. tit. 10. i. in l. si filios suos. folia. mat-
rim. & Alex. num. 10. ibi. Cardin. Mantic. 1. p. de tact.
& ambig. lib. 5. tit. 10. num. 5. & num. 16. Postea pro-
bat, cō quia habens viam et sanitum, tenetur statu
locationi, arcuante iure l. si habitatio, s. si usus fundi,
s. de vita & habitacione. vbi id habetur expressè, quem
calum dicit singularem Romanus in d. l. filio famil.
§. vir. num. 1. sive. folia terris: quod est obserua-
dum, quia usufruuntur non tenetur statu loca-
tioni, quamvis plenum ius non consequatur: idem
Cardin. Mantic. supra num. 17. Vnde successor, qui
non succedit in plenius ius, colono statu non con-
greditur ius, vendicatio, s. si que fructus s. de bon
ller. iud. possid. vbi hoc expressè tener Z. ius. num. 4.
Barol. in l. si filio, s. vir. s. folia maritum num. 1. la-
son in Ldinertia. n. 34. & ad. Cald. Peret de emprise.
cap. 16. num. 34.

DISPVVTATIO XII.

De Pensionibus.

§. II.

De pensionibus solvendis ab etphyl-
teuta domino directo, & à colonis,
eisdem etphylteutis; & quando de-
beant solvi?

EPITO M.E.

- Pensiones employcensis pertinent ad dominium dictum, vel ad successorem in employcensi, non autem ad heredes employcens, si decedas fructibus pensionibus.
- Pensiones quaecumque sine duci denda pro rata temporis, vel non, interficiuntur employcensi.
- Pensiones terreni usufruuntur ad quem pertineant morsuq; usufruuntur.
- Pensiones solvendi tempus consideratur quando suc-
cessor debet stare colono, alias nullo modo.
- Obligatione solvendi pensionem, & alio ad illam per-
cipiendum incipit currere a tempore celebrati con-
tractus, ex alia autem, nullo tempore.
- Pensiones rerum locatariorum spellant ad venditaram, non tempore exigunt, sed ut erdet aliocum ampli-
vit illas exigat a colono.
- Employcens profumit solvitur semper si per tres annos proximos effundit solvitur.
- Plures quando sunt employcens; quid si unus ex plurimis non solva suam particularem pensionem.
- Professore tenentur solveneri tallia, & tributa pro ax-
iis etiam quibus non fuerint in professione.
- Tributa & decimes sunt vera realia, & sufficientia ex-
qui predicti certinet.
- Pensiones non constitutae recurrandum est ad pensiones
confusarum solvi pro fundo locata.
- Employcens pœcius camenari pro pensionibus præter-
ritu potest tamen agere contra heredes predec-
toris.
- Employcens qui expellit pœpere et anponit non sa-
luator, tenetur ultra saluator pensiones decurrere ha-
pius temporis; & quid si incidat arbores fructifi-
cans.
- Employcens qui male versatur in parte, tamen par-
te rem melioravit, an possit opponere compensa-
tationem.
- Employcens ex probari debet per scripturam quid
sit solvita?
- Pensiones quando debentur augeri quando sit ren-
ovatio.
- Pensiones quando debentur solvi, in principione, an in
fine?

L N. primis constat employcens finit. si pen-
sio non solviuit transactio triennio, vel biennio,
etiam si specialiter non sit ex parte sum: quia hoc
a lege sanctum est. ut si employcens sit priuata;
seu secularis, ipso iure employcens pœpetur si pet-
relinnum non solvit: l. s. p. princip. C. de iur. em-
ployc. si autem sit Ecclesiasticus, ipso iure excludetur
transactio biennio si pensionem non soluerit: cap.
potius, de locat. s. scire, in Ambros. de non alien. &
ambit. qui rem, C. de sacros. Ecclesiasticis talia pactum

non sit expressum: Salycet. in d.l. C. de iur. emphyte.

n.4. & Iason n.4. & est communis.

Idem procedit, quoniam emphyteus sit perpetua; quia intelligatur perpetua donec pensio solutio; n.4. s. 1. si ager. obligat. vel emptio. per. s. ad. legi. fit. de loco. Arca ita: pensio non solutum debito tempore, emphyteus bonitur: Aerario. cap. 8. num. 4. lib. 1. Quod adeo verum videtur, ut si Romanus Pontifex alia referatur, ad hunc debet solvere, si non tam soluerit eadat a lute suo, cō quia non volet te- scriptum, qđd emphyteuta non soluerit non incidat in Commissione: ut nostre Baldan. s. 1. regnante, vesp. & ann. C. de pali. legi. cap. 5. vnde Iacob. a San-cto Georg. in Ambros. omni. romano. 1. 18. ser. nocturne valeret. C. de sacro. Eccles. Dicijus in. 1. n. 4. de coact. & in. 1. s. 1. tempus. n. 8. de regul. iur.

Dicitur autem non valere recessum, non quidem ex defectu potestatis, summis panique Ponti- fex in bonis Ecclesiis supremam habet potestatem, & administrationem; cap. boni. 11. quæst. 1. c. 1. de probab. lib. 6. Abbas in cap. confirmat. n. 6. de reprob. Felini. cap. qua in Ecclesiast. num. 60. de confirmatione. sed dicitur hunc recessum non valere ex defectu voluntatis, quia aliquando imponunt precebas, & intercedunt petentium in hestatione, ita Princeps ve- getus, vi concedat, nullo modo concecedat. a. Cale- potis bon. subita. lib. 19. & idem hoc procedit quando recessum est, concilium in forma commandat: Bald. in. princip. dicit. s. 1. si a te. ff. de pali. inter emptor. & vendit.

Nihil omnino hoe non tollit, quid fieri nequeat paustum, ut emphyteuta non priuatur propter sacerdotem non solutum; quia si hanc expediti pactionem, ne res propter cadownem non solutum incidat in Com- missione, videlicet ita Lucas de Pena. & Iason. de Flaxa, quos referens sequitur Cardini. Mantie. de tact. & amb. iuris. lib. 1. n. 17. num. 52. subdens emphy- teum propter pensionem non solutum priuari non posse, si emphyteuta concessum sit à Principe, i. s. fini- di. C. de fund. patrimonii. lib. 1.

Sed pensiones emphyteutis ad quem pertineant, ad dominum directum, vel ad successorem in emphyteusi; quando ipse moritur, fructibus pendenti- bus? Respondeo si periret ad successorem in emphyteusi, vel ad dominum directum, si ad ipsum de- volvatur emphyteus sit, non autem ad heredes emphyteuta ita tradit: Speculator sit de emphyteusi. 19. quem refegit sequitur Alex. in. 1. dian. num. 4. ff. salta. marim. dom. sentient emphyteutam regu- landom esse in hoc casu sicut regulatus vñfructua- riis, qui si moriatur fructibus pendentibus omnes pensiones competunt domino directo: & per text. in. 1. def. addit. ff. de usfructu. Probat. quia mortuo vñfructuatio vñfructus consolidatur cum pro- prietate, & idem fructus ad dominum pertinet ergo mortuo emphyteuta, & emphyteuti finita, velle dominium cum directo dominio, & cum proprietate consolidatur: Iason in. 1. n. 10. 1. C. de iur. em- phyte. & ex consequenti fructus pendentes pertinere ad dominum. Si autem non devolvatur emphyteus ad dominum directum, sed ad successorem; ad illam pensiones spectant, non autem ad heredes emphyteuta; si ipse moriatur fructibus pendenti- bus: Bartol. in. Edimburgo. 1. p. num. 19. ff. salta. marim. Valase. de pensione. cap. 31. ex num. 7. & 11. Heredes tamen emphyteutis expensas factas in fructibus possunt compendi, illique debentur: lata regal. 1. febru. 7. ff. col. Idem Bartol. supra. 1. 1.

Congruem non debentur pensiones ad heredes, ex eo constat; quia fructus ad illos non perti- nent, ita etiam nec pensiones, quia cum fructus non pertinuerint, nulli in parte certa anni, idem in illis

attenditur tempus perceptionis: dicuntur autem fructus percipi, si sint a solo separati, & recessi, quoniam non sunt recordini in horae, nec in eius potestate, videlicet Valase. cap. 31. supra. num. 11. & cap. 36. num. 6. Codet. in. quæst. Canon. lib. 1. cap. 33. n. 4. Gamma deci. 3. c. 6. ff. deci. 3. 46 pag. 1. Count. 1. va- riar. c. 15. num. 11.

Potest si fructus sint partim pendentes, & pati- tivis sint a solo separati, percepti, ad heredes fruc- tuatis; pendentes ad proprietatum pertinerebunt: s. 1. vero. Infl. de rer. decisi. Bartol. flora. nro. 39. Et quoniam viseretur post fieri divisionem fruc- tuorum, aut pensionem inter heredes emphyteute, & dominum directum, aut successorem, considerari laboribus, & sumptibus factis ab emphyteuta, & in super argento tempore, quod visus nihil influit, huc solidi concluditales sumptus: & labores hereditibus emphyteute esse solvendos, quia in fructibus semper fuisse descendendi sumptus: per lefundus, qui, ff. fa- mil. erit, non propterea inter illos, fructus sunt di- uidenti.

Ambigui potest, cui debeantur pensiones retum vñfructuarius, mortuo vñfructuarii. Respondet primò fructus post mortem vñfructuarii collectos, iam pertinere ad eis heredes, ut dicitur est, pendentes tamen etiam collectioni proximos indi- stincte dominio debet. Respondet secundò eam- den distincione in pensionibus esse facienda; per 1. def. fundat. fructaria, ff. de usfructu. Vnde si vñfructuarius dicem suum claudat fructibus iam a solo separatis per colonos, pensionem esse solvendam, ipsius hereditibus, quoniam moriatur ante quam veniat dies solvendi pensionem: sed si decadat pen- dentibus adhuc fructibus: ex. 1. s. 1. ff. de us- fructu. Auendam respon. s. 1. num. 1. Gutier. C. 1. 1. num. 10. vbi pensiones tradunt esse considerandas sicut fructus: & quod disponit in fructibus, in pensionibus est obseruandum: L. mercede, 32. ff. de pensione. hered. 1. s. cum, s. qui iniuriantur, ff. si que- cation.

Illiud etiam adverte, quando successores tenent fructu colono, est inspicendum tempus solvendi pensiones: & non tempus quo fructus percipiuntur; alias verò minime Bartol. lib. 1. Valerius. s. Tripo- nia, ff. de iur. fisc. vbi id tradit quando tenent fructu colono successori. Quod si non tenetur fructu ut fed- datur, & alijs similes, 1. s. quia datum, s. 1. ff. locati- tive enim attendunt tempus fructuum collectio- nificatione quorum pensione debetur: Valase in fra- xi. cap. 32. num. 10. col. 3.

Quando autem incipiat obligatio pensionis, & actio ex illam, colligitur ex 1. s. 1. colono ff. de fidei. ff. & col. sed addit. s. 1. si quis cum in anno, vbi Bartol. ff. locati, tradit incipere vñnamque in ipso tempore celebratiois contractus locatiss: exclamationem autem pensionis oritur in fine temporis: Bald. Imol. & Iason in. 1. dian. 1. Valase. supra. cap. 31. num. 5.

Quid ergo de pensionibus, quas quis habet in re sua locata, quam posset vendidit, vel reliquit, seu dedidit? Dico primò pensiones venire sub no- mine fructuum & quoniam aliquando imprædicti: & probat text. in. 1. dian. dum de vinea locata lo- quuntur: & ibi Glossa, Iason ibi num. 8. licet num. 9. dicat quid proprietas sunt fructus. Dico secundò pensiones res locatae, & posse vendit, seu relata: competere venditori, non vt vendor exigit, sed vt actiones propriæ aduersus colonos cedar, cum text in. 1. grec. ff. de iur. fisc. videatur sp̄c̄te probare actionem ex locatio ipso pertinere ad emptorem, qui usq; constituit cum colono vt possit exigere, & agere ad tales pensiones, id est talis actio non potuit competere.

competere, neque transferti in emptotem, nisi per cessionem venditatis: i. possessio grecorum, §. fin. s. de acquire, passif. Valaf. in praxi cap. 28. num. 1. ad fin.

7. Virum emphyteuta præsumatur soluisse semper pensionem, si propter soluisse tribus annis proximè decurso: Pars affirmans placet ex Gloss. in l. 2. C. de iur. employ. dicens se probata solutione pro tribus annis proximè præteritis præsumi emphyteutam soluisse pro toto tempore decurso, nisi contrarium ostendatur. Bald. in cap. subtra, ad fin. de dict. Speculat. cit. de locis, §. munc aliquo, vers. 16. Anchazar. in cap. posuit, de loc. ait. Quod habet locum quando per tres annos proximè decurso singulo anno esset facta solutione pensionis; scilicet quando vno anno tantum esset facta solutione pro tribus annis proximè decurso: ita Iason in dict. l. 2. C. de iur. employ. Bald. in l. 2. C. de dict. promiss. Que resolutio procedit in simplici colonio, vel conductore: Bald. in cap. litera, de dict. ad fin. Angel. in §. scire autem, ad fin. Aubert. de non alien. & in censuarii Gigas de pensionib. quaf. 81. per tetram. Anton. Gomes. de contractual. tom. 1. cap. 1. num. 1. & int. 68. Taur. vbi ait, si conductor ostendat schedulam, vel apocalypam, qua probat se soluisse per tres annos proximè continuos, videtur omnibus aliis rectè soluisse. Probarunt ex textu in L. quicunque, C. de epoch public. lib. 10. quem text. Bartol. ibi & communiter Doctores appellant mirabilem, & Salyer. in l. 2. C. de iur. employ. vocat singularitem: & quanvis lex illa luxuriam de emphyteuta Reipublice, idem dicendum est de emphyteuta pitiato, vel censuari, seu colonio, ut volumen Angel. & Iason in l. 2. C. de iur. employ. num. 170. diuiniusq. vnaq[ue] schedula sit facta pro se, pro quolibet anno, eccl[esi]i vero & vna sola pro omnibus tribus feitorib: sic Bald. in d. 2. C. de dict. promiss. quem sequitur Gomes in d. 168. n. 5. ad fin. Molin. tom. 2. disp. 497. §. 1.

8. Illud enim excusat potest, an quando virus ex pluribus hereditibus, ad quos emphyteutus deducitur, non præter patrem suum pensionis solvuntur tota ad dominium dictum? Pars affirmans probatur ex Glossa in l. commun. dividendo, in principio in verbo, confundetur, ff. common. divid. vbi dicitur delictum virus ceteris nocere; & exprestis tradit. Bartol. in l. fraudati, ff. de public. veluti, delictum virus scilicet ex successoriibus inducere amissionem totius emphyteutis sentit Ripa in l. 4. §. Caso. num. 44. ff. de verbis obligat. Gau. decis. 268. num. 5. Iul. Clat. §. emphyteuti, quaf. 8. num. 13. Roland. corf. 17. num. 16. vol. 1. post plures ibi telatos, qui cum communi dicunt, relicit pluribus hereditibus, si virus non soluat partem suam, omnes contraxisse causidat: sequitur P. Molin. tom. 2. disp. 453. §. dubium qd. fol. 181. P. Azot. 1. part. lib. 10. cap. 7. subdit, ut omnes eadant in Commissionem teneri reliquos satisfacie pro non soluente, solumque polle poetae convenienter pro parte ab eis soluta. Probatur hæc resolutio ex eo quid in contractibus stricti iuriis, quibus est emphyteuti, & alienorum, iustit. de alienis, si virus ex hereditibus contra fecerit aduersus id, quod cautum est, omnes panuntur pro portione hereditaria: secundum l. 4. §. Cas., de verbis, obligat. Quocida, si virus ex hereditibus non soluat suam particularem præstationem, tota emphyteuti præteritatio est adiudicanda. Hæc sententia est probabilis, sed opposita est probabilitio, vbi obligatio soluenda pensionem inter heredes dividitur pro hereditariis portionibus: l. 2. §. 1. & in l. in execuzione, §. prima societ. de verbis obligat. & l. pollo successorum, C. de pali. proinde qui non solvit pensionem, debet contrahere enducentem, quis quando obligatio soluenda est dividua, non est à ratione alienum, quod obligatio pro hac

tedicatur pensionibus dividatur inter heredes: l. 2. C. de hered. action.

Neque obstat si dicas penam committi in totum, nisi quantitas tota solvatur, l. stipulacionum, 2. §. vnde & l. in execuzione, §. penalis de verbis obligat. & l. heredit. §. idem iuri, ff. famili. erit. ergo vno non soluente ex hereditibus in omnes eadis penas privacionis: Quia haec inca procedunt secundum penam conuentionalem, sed nos sumus in casu penae legalis ut appetat ex cap. penit. de locat. & condit. & ex l. 2. C. de iur. employ. & eam legalem appellar. Gloss. in l. commun. dividendo, super in princ. verbo, confundetur; atque igit. mitius agitur cum lege, quam cum homine; ut dictum in l. Colfus. ff. de verbis. Unde non solet puniendi, qui soluant suam partem, nec delictum vnius certis debet præjudicari: vñ. ff. ad Sylla. l. fiscianus, C. de pen & haec pena à lege est inducta, quando nullum pactum conuentum est, l. 2. §. fin. acorem, C. de iur. employ. Acedit, quia ex sequitur debent portus testifying penas, quam excludi, l. interpretatione, ff. de penis; ut provide quod statutum est in pena conventionali, ad legalem penam non potest trahi, neque ad conuentionein fictam, l. 3. §. bac verba, ff. de negot. gesl. quia quod est per fictionem sale, non est proprie sale: l. lego Carnelia, in fin. ff. de testam. l. 2. ff. de usci car serum que vñi coagim. Neque haec pena legalis potest dici conventionalis ficta, cum sit à lege inducta; nec fictio est admittenda vbi non subi sequiras: l. denique, cum l. sequent. ex quibus caus. maior. & cessante sequitur naturali, non habet locum fictio: Bartol. in l. si u qui pro captore, num. 1. & 69. de viscap. Angel. corf. 42. n. 1. Unde non est utraque pena conventionalis ad conuentionein fictam, cum ex sequitur sine pena contrahende, spectata differentia inter penam conuentione, & legalem: nam quando pena est conventionalis, si tota pensio non soluatur, censetur conditio adimplera, & consequentes in totum penaliam stipulatio, committit debet. Secus in pena legali, sicut est in nostro casu: quia nulla interrogatur iniuria creditoris, si pena exercatur in eo, qui non soluit partem suam, & regulatiter pena suos non eruditus auctores, l. fiscianus, C. de parti. Item, quia conditio, que in pena conventionali est expressa, est individualis, & non potest dividiri, l. cui fundatur & l. qui dubius de conditio, & demonstrat, proinde omnes debet comprehendere: secus in pena legali, qui non excedit, negat delictum, neque eruditus delinquenter: ita Bartol. in d. 5. Caso, n. 1. in 8. appos. vers. respondet illud. Quæ opinio est omnino verior, maximè vbi emphyteutis sole per regiones realiter dividui, ut est in regione Inter-annenii, eitea ripam fluminis Minij.

Quod si priori opinioni velis adhaerere, eam poteris restringere quando heret, qui suam positionem præstiterit, non a fide ereditidit tali quo soluisse, & ipsu non possit agere contra nos soluente, quia non sit soluendo, non enim sequitur Socin. in d. 5. Caso, n. 93. & fortiori non eadet soluens à iure suo, si aliquis ex cohereditibus non soluat, quando divisione facta fuerit ex cohereditibus toletat, vel auctoritate proprietatis: quia in hoc euentu, qui non soluit, ipse damnacae contabit evadentem: Affili. derit. 1. 5. n. 5. secundus si dicitur sicut iste quilibet proprietario inter coheredes, quia tunc quilibet illos est obligatus ad totam pensionem præsidam: per l. commun. dividendo in princ. ff. common. dividendo. Denique prior opinio est omnino sequenda quando in acquisitione emphyteutis expressis conuentum fuit vi penia ab hereditibus sumul in totu, & non per partes præstutus proprietario; Ideo pacto ac conventioni standu est: l. 1. C. de iur. employ. Albert. in d. 1. commun. dividendo, n. 2. in fin.

434 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

vers. & hanc opinionem, ff. commun. dividunt, sublato verò tali pacto, ut in d. Commissum, non cadere in Commissum, nisi eum qui non solvit; & hanc esse communiten opinionem, testis Iul. Clar. s. employteus, quaf. 8. num. 3. ad fin. & probatur ex traditio à Valasco, de partitione cap. 25. num. 36. vbi sit si vnu ex hereditibus emphyteuta alienet partem suam inconsueto proprietario, modò sit in possessione illius, eāque tradat emphyteutam, cadere in Commissum pro parte illa duni axat, sic alienata, & pro tata illius, qui sic alienauit, pult plutes, quos ibi referens sequitor, quibus accedit Iul. Clar. tom. employteus q. 13. ad fin. cum pena ipsius Commissi fit legalis, & introducta per l. fin. C. de iur. employt. & consil. ex l. Regia lib. 4. Ordinis. 38. 6. 1. idē delinquentem duntaxat punit, secundum l. frumentari. q. fin. ff. de publican. vbi Valasco de hereditibus emphyteutis loquitur. Oppotuit tamen tradit de ipso emphyteuta alienante partem rei emphyteuticæ, dicens hunc cadere in toto à iure suo, quia cum sit emphyteuta pleno iure, ac in toto, offendendo dominum in venditione partis ceueri offendere in toto; sed fallitur, quia offensa non fuit nisi pro parte tali alienata, ac profide oon consideratur nisi respectu partis: idēc sola pars alienata amittenda est, vt est communis, Iul. Clar. vbi supra, Bald. in cap. 1. s. iur. s. libellacionis, 1. ad fin. in vers. secunda gna racione, quib. mod. stud. emitt. Riminal. sent. conf. 419. n. 30. Iulianus in l. v. t. C. de iur. employt. n. 2. Titoq. derretat. sign. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Aldob. conf. 10. n. 2. lib. 1. & de aquitate canonica fuit Alex. conf. 99. ad fin. vers. in hoc saltem est verum, lib. 5. dum aut hoc esse verum in Ecclesiastica emphyteuta quamvis contrarium defecdat Natta conf. 479. & alij. Sed nostra opinio est aequior, & benignior, quia pena non transcedit metua delicti, & in ea parte in qua nulla fuit culpa, pena non debet habere locum; l. alienatum de verbis signif. Caldas Petreita de eximis. c. 5. n. 38. & c. 9. n. 1. dicit contrarium etatad n. 7. n. 15. Et 19. de rigore iuriis cuiuslibet: sed de iure canonico vera est opposita doctrina; vñl. Mantica tom. 2. lib. 18. n. 13. lib. 22. & pro hac parte fæpe iudecatione fuit in Senatu Portuensi: quibus consenserunt Petri. Bartoli. in Litteris. s. f. p. 2. num. 4. ff. s. iur. matrim. & alter Bartoli. Vimate n. in remissione ad ordinem reg. lib. 4. n. 3. 8. n. 1.

9. Quid de possibiliibus emphyteutis quoad tributaria & talia solvenda? Dicendum est successores in temphyteutica non solum tenere solvere tributa, & collectas, sed talia pro annis, quibus possident, sed etiam pro quibus non fuerint in possesso, ex terris cum Gloucestri. l. Imperatoris, & Romanis lib. ff. de publican. & vñfral. per huc verba: iusta prædia, non personas communismi melius Afflict. decif. 93. & text. in l. 1. ff. 1. ff. de censu. lib. 1. ab tributa præteriti temporis. Ratio, quia est indubitatum prædia, & res ipsa emphyteuticas pro his oneribus, & tributis in ipsi rebus reperitis obligatas esse quibusdam tacitis hypothesis. Nihilominus hoc procedit sine tributa sine magna, sine exigua; Bald. & Angel. in l. hallemus, ff. de vñfral., & bene probat d. l. hallemus, dum circa refutationem distinguat inter magnam, & modicam natum tamen in stipendio, & tributis. Iuvat etiam generaliter textus in l. 1. C. de iur. lib. 1. publicarum facultatum. Quinjmo hoc extet editur ad tributa, quandois emphyteuta solvatur magnam pensionem domino: Fulgoſ. & Angel. in l. hallemus, Alex. conf. 4. lib. 5. & ruris conf. 35. lib. 4. non enim propriam magno pensionem deinde quis esse vetus emphyteuta, vt ait Valasco de iur. employt. q. 1. n. 8. Item hoc resolutio precedit non solum in tributis, & oneribus antiquis ante emphyteum constitutis, sed etiam in tributis impositis de novo post eam text. & ibi Bartol. in l. quer. ff. de vñfral. legat. Vbi: idem iuris esse in ins.

speciebus, que possit inducetur. sequitur Afflict. cap. 1. 9. præterea dictum, num. 57. de probat, fundatione per Federe, probat multis argumentis idem Garc. de expensis. cap. 11. num. 18.

Quare cum hæc onera sint realia afficiunt ipsa prædia, & transfeunt ad successorem ex regula d. l. Imperatoris, & ex consequenti, pto oneribus solvendis prædicta censentur tacite hypothecata; l. 1. C si prop public. præf. Er non solum prædia ipsa tributarria, sed etiam omnia bona debentis tributum pro eo obligata sunt. Arque ita restat Valasco de iur. employt. gngf. 17. num. 10. & 11. pro hac parte fuit indicatum, Iunior Garc. de expensis, in d. cap. 1. 1. num. 14. & sequentibus. Succesores autem si consentient onera peccatoris, & decutis solvete, passunt ab illis, qui non soluerunt, vel ab eius hereditibus recuperantur. Garc. de expensis cap. 1. 1. num. 1. Similiter successores in beneficio tenent solvere iura Episcopalia, etiam pro annis decus his quibus prædecessor collegit fructus, secundum Cardinalem in Clement. 1. de conf. quaf. 1. t. Valasco de iur. employt. gngf. 17. n. 18. Gaillard. Rodet. de redditibus. annus. lib. 1. quaf. 9. n. 51. Cald. Perezi de eximis. cap. 4. num. 6. cna. sequent. Quo argumento Fedet. conf. 3. t. & Sribentes in cap. pofat. 1. de decimis, idem volum in decimis prædialibus, quia sunt onus reale afficiens ipsa prædia, & sequentes possessiones, & possessores, vt per Baptista Costam de portione rate, gngf. 1. 49. n. 11. Franc. Mate. Delphin. decif. 5. 45. num. 5. & 6. vol. t. Camill. Boirel. in facsim. annuum decif. 19. num. 63. & idem possessor fundi pro decimis præteritis conueniri potest: Capic. decif. 10. annum. 6. Vincent. de Franch. decif. 10. num. 11. Azoc. p. 1. lib. 7. cap. 24. quaf. 1. vers. quare, & p. 1. quaf. 18. P. Soates de relig. tom. 1. tradit. 1. cap. 3. 8. num. 8. Ex iste tamen in optione Ecclesiæ conuenire quem velit, nouem, an antiquam prædicti possessorum; August. Bartoli. in cap. ana. de decim. num. 13. vbi de hac te multis ibi relatis id resolvit.

Ad hæc quarti potest, an teneat emphyteuta solvere collectas deducta prius pensione, quam dominio solvit, vel detractis alijs expensis ante quam soluat decimas? Responso sit, teneat solvere onera rebus impensis; nec non impositis personis pro rebus, vt sicut collectas ad quæ omnia emphyteuta tenerit: Bald. & Ange. l. d. hallemus. Bartol. in l. quer. ff. de vñfral. legat. imò tenet solvare etiam futura quæ durante emphyteuti imponuntur, nisi aliquid extraordinariæ iniungatur ad aliquid concernens perpetuum villitatem vel emphyteuticæ; tunc enim tenet proprietarios contribuere: quod si aliquid imponeretur subdividi pro quantitate, & valore bonorum cuiusque in coeueto tenet solvare emphyteuta tantum, quantum dem acta pensione, aut pensionis onere, valeret vnde dum minimo pro reliquis autem teneat solvare proprietas ad quem spectat. Concinuit similitudo penitentiæ, & titulari, seu Rectoris beneficii, vt si teneat ad decimam Papalem, & charitatem subdividat pro rata fructuum; illæ autem pro rata sue pensionis: Caccialup. de pensionib. 9. 17. Gigas 9. 38. & 39. Valasco de iur. employt. q. 17. n. 8. & 9. Molin. tom. 2. de iustitia. diff. 45. 6. vers. quod vero atinet, & Garc. de expensis. t. ex num. 5. 6. vbi num. 17. concidit fructuariis, si pensionem solvit, penitentiæ pro rata sue pensionis teneri collectas solvete, & ita vñsquisque tenebit solvare secundum emphyteutum fructus: si male erit in emphyteutis, & domino, qui canonem percipit; vt notat Lucas de Pen. A. Lonic. C. de imponend. lucras. deficit. p. 1. lib. 10.

Ex quo inferitur quæsiliuncula an emphyteuta debet collectari deducendo impositis proper pensionem

Disp. XII. De Pensionib. §.I. 435

fionem, de qua diximus: Et communius sit, deductis omnibus aliis impensis, collectam fieri debere: ita Bald. i. col. 1. vers. modo C. de fructibus & lit. exp. Felini, in cap. ad nocturnum, col. 1. de insercio. Garc. de expens. cap. 1. num. 10. & Gaspar. Baicq. tract. de decimis, cap. 19. num. 1. Secus de decimis praedialibus, quae iure diuini debentur, que solvantur non deducuntur impensis: cap. xii. nota b. de decim. lib. i. non quidem deductus sumptibus, quod etiam probat cap. ems. homines, 7. codem ibi. numerum esse solvantur decimas praediales; non deductis expensis, vt per Tiratquel. de retrat. lignar. f. 1. glos. f. 1. num. 10. Rebusuff de decim. quaf. 11. num. 13. P. Soz. de religione. Em. 1. tral. 1. cap. 15. num. 4. P. Lefluis de iustit. lib. 3. cap. 19. de decim. lib. 4. num. 16. Monet. de decim. cap. 6. quaf. 4. num. 18. vbi num. 19. ampliar at decimas mixtas, & num. 30. concludit nem feminis esse deducto ea ex praedialibus decimis, & alij, quos referens sequitur P. August. Barbol. in d. cap. cum homines, num. 1. & in cap. transversa, num. 1. multus ibi relatis, & n. 3. & 4. & probatur ex text. illi diceantur decimas reddere sine diminutione prouisquam ex fructibus debucantur expensis, tributacionis, aut villa alia debitis, vt per Couar. venier. lib. 1. cap. 17. num. 13. Cald. Pereira de empion. cap. 9. num. 7. [nec decima denegari potest propter sterilitatem, ut vult Rebusuff. de decim. q. ultim. num. 2. Monet. supra, cap. 8. num. 62.]

Quod si contingat in locatione, seu in contractu
emphyteutico non conficit pensionem, an si
recteundam ad pensionem consuetam soluit Pars af-
firmans est sequenda ex eo quod consuetudo licet,
ut in h. ex non scripto, huius, de iure, norma, & contrahen-
tes celestant contumaciam, secum legibus, & consue-
tudinibus, se conformatus per Bartolinum, et infra-
randi, q. si liberi, nunc, & f. de oper. libert. l. si duo, vbi Bald.
f. de acquir. herad. auuat lex Regia lib. t. tis. f. vbi libet
judicandum secundum motem, & solum probatum:
Valase, consult. 1. ad. num. 9 & 10.

Ex dictis uero sequitur in locatione ad decennium, & viuis sim in contractu emphyteutico, finito contractu, si proprietarius sciens emphyteutam pariori perire, & cum auerat ab eo praeidio emphyteuticum, ceteri protogallie contractum emphyteuticum in esse emphyteutici contractum; et quia protogallo ex tacito consensu solum est per annum. Item quia nullus consensus, siue tacitus, siue explicius, non sufficit ad protogandum emphyteuticum contractum in esse emphyteutici contractus, quoniam de substantia huius contractus, aut omnino, aut ex parte necessaria est scriptura: P. Mollio tom. 1. lib. 4. cap. 447. & Gregor. Lop. l. 20. verbis eiusdem p. 1. &c.

As vero censetur protogatus contractus in esse locatiois per annum, si primum emphystericum sit tuncum Gregor. Lopes *ut proxime inclinat* pro-rogari. Negandum tamen est cum Anton. Gomes *rem. 1. variis. z. 3. num. 16.* & cum Valas. de *irr. emphye.* g. 10. n. 10. quia protogatio est contractus praecedens, atque ab eo in nouam partem contractus eiusdem rationis, & speciei cum precedente, non autem in contractum alterius speciei: in euenib[us] tamen, in quibus ex tacto contentus contrahentium protogatio locationis datur, censetur facta locatio pro eadem mensura, nisi annua per hunc, que in primo contractu fuerit constituta: & idem modo cum eisdem pignoribus, hypothecis, penis, & alii, constitutis est soluenda, qui fuerint apposita in prima locatione; dummodo non pendente a voluntate tercij, cum enim non censetur apposita in protogatione, nisi accedente novo contentu illius tertiarum argumento fiduciis, in primo contractu, qui non censetur obligatis in protogatione contractus,

nisi accedente mono consensu illius, ut habetur in *Litem queritur*, §. qui implete, *locari*, & est communis, quam Anton. Gomel, *notar. sap.* j. mem. t. 7. refutat sequitur, *de locat.*

An vero nouus emphyteuta possit conueniri pro pensionibus præteritis, & an possit agere contra hæc de prædecessoribus pro solitario pensionis præteritam? Dubitatio est ita: hac de re supra, diff. i. o. f. 1, num. 1. 8. dictum est: ut additio sine dubio receptum esse, posse dominum directum pro præteritis pensionibus nouum emphyteutam conuenire: per text. i. 1. Imperatores, si de publico aplam vero emphyteutam posse agere contra hæc de prædecessoribus, qui pensionem soluerunt tenebantur: utraque ita fuisse tacitum refert. Cibed. 1. p. decr. f. 1. 4. mon. 4. cap. 1.

Emphyteuta tamē, qui expellit a domino proprie pensionis noī solitari, teneat ultra solite pensiones decuras lapsi temporis, etiam si remaneat proper deterioramenta, que teneat resarcire: ut triā habetur in *Aubere*, quārem, & *Decius ibi, C. de faroſ. Ecclesiūm. i*, quō autem posſit expelli proper deterioramenta, erudit *Cyn. in dīl. Aubere*, qui rem, post *Salycer.* & *Paul. de Caſt.* & alios, quos refert ac sequitur *Decius ibi supra num. 5.*

Item emphyteuta Ecclesie proprii detectioratio-
nes tui expelli potest, & idem est in emphyteuta
priuati, seu feculari, quia est eadem ratio tibi ac Cyn.
in d. Anteb. qui rem, quaf. i. post Paul. Castr. & De-
ciane, ubi supra, & ideo qui incidit atboros fructu-
tis potest expelli, vt notat Bartoli in *Liber fraudorum*, si
conducitur *ff. de iur. fisci.* & in *Libertinorum*, si *ff. fundum, si fu-*
num, si fons, maris. Idem concludit *Castr. in via*
fructuaria, supra.

Ambigit rāmen an emphyteuta, qui malè vefatus est in vna parte, cāmque reddit deteriorem, & in altera parte tem meliorauit, an possit opponere compensationem, vt excusat à caducitate? Negat Doctissimus Craelius conf. 30. ex n. 1. lib. 1. dum sit exp̄cis, dolum, aut fraudem fruatur in vna te, nocere illi quoq̄ omnes, & Calistus de usfructu, lib. 1. s. 14. n. 10. & sequent. & idēc fuit est quid vñfructarius qui in parte fudum deteriorauit, ut cadas ab vñfructu: nec refert quidam parte meliorauit vt excusat, non enim habetur ratio meliorationis, vt post alios notat exp̄cis Paul. de Mont. Pic. in 1. Tūta cum tñfam̄, & 3. Tūta cum mñheret ff de leg. a. 2. fab. g. 5. n. 15. Vnde emphyteuta, qui partim dete- riorauit, & partim meliorauit non potest opponere compensationem meliorationis ad excusandum se à Commisso: sequitur Iason in conf. 1. 7. dub. 1. lib. 1. & in Authem. qui res, C. de sacref. Ecclesio. 8. & ibidens Cagnoli. a. 41. Rolandus in conf. 49. n. 6. vol. 1. & Autel. Corbul. mall. de caus. ex quib. emp̄lys. iure suo priu. avar. conf. 3. m. 14. fol. 90. Barbat. etiam in conf. 6. vol. 6. & 9. fol. 1. vbi tradit conduceunt plures res, si vñt malè tractet priuati omnibus: Biçca sequitur de di- cim. tutor. pref. g. 1. 13. n. 13. Natta in conf. 48. n. 10. vol. 3. Chassanclus in confusandinius Burgund. tric. q. 6. m. 6.

436 Part.III.Lib.VI. De obligat.parentum.

emphyteutam, qui promisit vti emphyteusi arbitrio boni viti proper leuem deterioriationem; aut inciden- dens paocas etbotes, cadete a iure suo, quia promisit arbitrio boni viti vbi, & sic leuiser etiam deterioriana non dicitur vti arbitrio boni vini.

15. **S**equitur dicendum an probati debent per scripturam, quod pensiones sint solute? Affirmat Ay- mon. Saullian. conf. i. 1. n. 8. argumento ad emphyteusim, ad quam necessaria est scriptura: sed hoc il- latio, & consequentia non subsistit; quia aliud est probare solutiones pensionioam, aliud verò ipsum contractum emphyteuticum, & ideo emphyteuta huius potest probare solutionem pensionem per se- fles, quia solutio pensionis non est de eis de cuncta con- tractus, dommodo pensione non excedat quantitatem, quae requiratur scripturam, qualis est pensione excedens sexaginta millia, vt apud nos disponit *ibid. 3. n. 59.* per se, praeterea ad *§. 14. vbi Bartoli. in remissione multe ibi relata.*

Acepsit cetera pensiones quando debent solui, in principio, an in exitu anni? Dieendum est, quanvis pensione solui debent in fine anni, *Glossa in I. defuncta, §. de fructu. soluendum esse, prout fuerit confi- tuto, quia tacite videtur inesse, quod intelligitor quando non exprimitur. Quod si non apparet quid actum sit, vel soluitur sit, debet solui in fine tem- potis, hoc est in fine anni, seu temporis, quia quod ini- minum est, sequitur. simper in obsequiis, & l. semper in stipulationibus, de regulis. *Glossa ultim. in L. 3. C. de locat. & condit. Si vero pensione in singulos annos sit distributa, qualibet pensione debet solui in fine cuique libet angustiaria, ut censuris locationes, quae sunt pensiones, argumento *L. scire debemus, & l. pluri- bus, i. 1. de verbis obligatis, ita Bartoli, in l. 1. ferme communis max., & calvrensis peculi, §. ultim. num. 1. de stipul. ferme. quanvis n. 7. dicitur locationem esse unam, de præstationes plures, quando ex parte loca- totis nihil est quod implieatur, quod petiobis illius cohæreat, vi est in locatione dominus. Nibilominus plures esse locationes etiam vult Salicet. in d.l. 3. n. 7. C. de locat. & condit. Quomodo autem sit augenda pensione in renouatioe emphyteusia; dicam infra diff. 14. §. 4.***

§. II.

Quomodo sit facienda diuisione pen- sionum inter heredes defuncti, & nouum successorem?

E P I T O M E.

1. *Frustra percepit ad quem pertinente, ad proprieta- rium, an ad successorem, dictum est §. precedenti, in princip. n. 1. & hoc n. 2. & 3.*
2. *Frustra rerum dotalium pertinent ad maritum pro- rata temporis quo sustinuit matrimonium.*
3. *Dominus, seu successor percepient fructus tenetur soluere defuncti heredibus expensas, & quid venies nomine expensarum.*
4. *Quomodo sit facienda diuisione pensionum decedentis heredibus fratibus?*
5. *Frustra beneficij collecti ad heredes defuncti, non- dum collecti ad successorem.*
6. *Defuncti beneficij heredes tenentur solvere fer- vient in beneficio quantum sufficiat.*
7. *Frustra beneficij dividendi pro retra secundum diuisionem traditum in I. dinertio.*
8. *Quomodo sit facienda diuisione quando beneficium va- caper per resignationem.*

9. *Beneficium per resignationem confitetur vacare à tempore Date.*
10. *Quoad fructus à die praefiti consensu pertinent ad resignationem.*
11. *Resignatione conditionaliter potest exercere omnia, & administrare Sacramenta ut ante dies poffit capiatur.*
12. *Frustra beneficij secundum aliquas non debentur nisi à die poffit servari.*
13. *Resigneretur potest post recepta literas recipere omnes fructus ante illas preceptes.*
14. *Resignans conditionaliter potest obire omnia ut antea.*
15. *Vicarius Episcopi potest renunciationem non intimata pofte sua officia fungi.*

Quod primam questionem faciendum fuit §. precedenti, veri, sed pensione, n. 1. Porro secundum terum dotalium tradendi sunt marito pro rata tem- potis, quo sustinuit onera matrimonii, & quo sterit matrimonio, & quo solutum est matrimonium: proinde solute matrimonio fructus illius anni pro rata temporis pertinent ad maritum: taliq[ue] ad heredes vxorisq[ue] scribentes, maximè Alexand. Iacob. & Iulio in *I. dinertio, §. 1. de partibus, 1. p. cap. 9. n. 7.* deducunt maritos a uxori, & Aymo. de partibus, 1. p. cap. 9. n. 7. deducunt fructus a matre illius anno, ut in d. *I. dinertio, §. 1. 6. n. 1. & 4. Gomes, 1. 3. Taur. num. 13. verbiodie: Campegius de *dot. 2. p. quest. 19. & sequent.* Gutier. in *Comme. lib. 1. cap. 33. num. 14.* quo fructus donis pro- perte oœta matrimonij pertinet. Secundus est ramus ordo quando sit diuisione fructuum rerum dotalium inter maritumq[ue] uxorem, quid ante omnia detrahantur impedita facta gratia ipsorum fru- ctuum, sive ea facta sint ab uxore tantum, vel a ma- rito tantum, vel ab utroque simul: Petrus Bartoli. in *I. fructu. 7. §. foliat. matrim. num. 6. 7. & 8. & se- quent.**

Dicuntur autem expensæ facta lo gratiam colligendorum fructuum omnes sumptus, qui sunt ad colligendos fructus, & quilibet possessor potest illos deducere: *Gatela de expensi. 1. n. 1. & 11. Dominicus conf. 8. n. 4. per text. in l. 1. §. à domino, §. fin. §. de pecc. hered. ac libidine potest fructus retinere, quoque solvantur sumptus; d. l. fundus qui, §. famili. erit, quinque etiam deduci debent expensæ facta pro custodia occellata ut fructus integri percipiatur, quoniam hi sumptus etiam dicuntur facta gratia fructuum confervandorum, id est ex fructibus sunt deducendi: per text. in d. d. §. à domino, §. fin. §. de pecc. hered. in verbo, confundendo, adiuvata *Glossa. Vnde col- ligitur sumptus factus ad fructuum custodium, & confervandum, dum non sunt conditi in horreum, sed sunt pendentes in agro, videt factus gratia fructuum, prout deducitur ex *Gatela de expensi. d. 1. 2. & in specie Bartoli. in d. I. fructu. §. foliat. matrim. n. 14. & 15. vbi sit, si custodiat vince, seu fundus, quid timeatur ab hostibus occupari, tuoc sumptus lo ea custodia factus, non esse deducendos, quia ea custo- dia potest fit ad defendendam terram subfertam, quam fructuum gratia; ut beo probat *Extravag. 1. verbi- foliat. de decimis, iner commone: lib. ibi genitio denique, quoniam nullas expensas feci sicut in fundo, seu vinea custodiendis, sed propria persona fundo custodioit, potest sub nomine impenetrata operas suas deducere, si solitus erat eas locare, quia conducta aliorum indu- stria expensas facere, id est arque suo labore fundo, vel vineam excolare: ut tradunt *Titaq. lib. 1. retrahit.*****

Disp. XII. De diuision. pension. §. II.

437

*§. 15. gloss. i. n. 30. Cossat. lib. 1. varior. c. 3. n. 3. Baïca de decim. ruror. c. 2. n. 2. S. & c. 21. n. 2. si quodammodo, & male fit dei possessor id quoque impunere, & reperire: sic Bald. & Salycet. in *L. s. quis sciens*, *C. de rei vendicata*. idem Bald. in *L. A. idem*, col. 4. *verf. sed nungaud colonus*, *C. de loca*, addit. colonum, qui propter nos solatam pensionem matueris fructibus expellitur, posse reperiere hoisummodi operari suorum stipendum: Tisquet. ubi *prædictio* n. 10. & 11. *Garcias circuas* n. 14. & 15. & 16. ubi de hoc pleo: *Barbol. supra*, n. 15. qui omnes exipiunt non fieri deductionem ex pensione gratia fructuum in solutione decimatarum, quia ibi fructus intelliguntur non deducit expensis: *c. tua nobis*, *de decim.* ut dictum est *sopra* §. *præcedenti*, quia decima est soluenda ante mercedem pensionem, vestigial, & confessum, in modo aere tributarum, & collectarum.*

4. Accedit hinc difficultus quoddam, quomodo scilicet facienda sit diuisionis, si pensionarius moriantur antequam beneficiarius colligat fructus? Prima opinio tradit, si pensionarius decedat ante collectos fructus, nihil transmiserit ad heredes; secundus si post illos collectos moriatur, etiam si dies soluenda pensionis nondum venierit: ita *Gigas de pension.* p. 55. quia de pensione ad vsum fructuum valeat arguementum. Secunda opinio est *Rebusuti de pacifice. postscripta*, n. 10. in *antiqua editione*, *in noua*, n. 14. dicuntis si pensionarius moriatur in eundem anno, transmiserit ad heredes totam pensionem tibi pro eo anno debitam; quia pension pro alimentis conceditur iuxta easculam, ut commode sustentari valeat: atque alimenta in principio anni praestantur sunt: igitur pension ad heredes transmiserit: maxime quia debilem annum in principio solvendum est.

Reforolio si. Cum pension pro alimentis concedatur, & loco eorum tributatis, dividenda est pro annis rata inter beneficiarium, & heredes pensionarij. Ratio est, quia alimenta solam debentur pro tempore, que alimentandus est apud vias. *c. 3. lib. 3. volumen versus* *collega*. *ff. de translatio* vero quodammodo si dividendam pro rata anni inter heredes defuncti, & beneficiarium tradunt *Cossat. lib. 1. varior. c. 3. n. 3. Petegrio. de fideicommis. art. 49. n. 101. Molin. de primog. lib. 3. c. 11. n. 42.* Alter Molin. *de infest. rom. 3. dig. 6. 3. n. 8. Gutier. lib. 1. Canon. cap. 13. n. 9. cum sequenti. Zelchus de Republica. Ecclesiast. de benef. n. 11. ad fin. Valje. de partici. c. 26. n. 19. addit. Molin. de primog. d. c. 3. n. 4.* Hanc partem esse vnu receptam eo forteibus controversiis. Proinde peccatio Ecclesiastica vixit anni, quo pensionem oblitus, pro rata soluenda est ipsius heredes pro eo tempore, quo pensionarius illo anno viauit: sine pensione soluatur in quantitate pecunie certa, sine in quota fructuum, veluti in terra, vel quaesta parte.

Nihilominus verius potius, non esse soluendam pensionem pro rata temporis, quo vixit pensionarius, sed diuidendam esse pensionem, si dies soluenda pensionis edat vnu pensionario, tuoc enim pensionem ita transmitit ad heredes defuncti, utque beneficiarii sint collectivae non quod si decedat antequam dies soluenda pensionis accedit, nihil defuncti hereditibus relinquentur; quia resolutio fundatur in *styllo Curiae* præcipienti dimidiam pensionem esse soluendam *Natalitiam Sancti Ioannis Baptiste*, & alteram dimidiam *Natalitiam Christi domini*: *de probator. et conf. Roman. 1. 28. & ex Gig. q. 5. 1.* dicuntum ibi pensiones alignantur pro alimentis, & pro sustentatione; indecne siue alimenta mortis alieniendi funeribus, sic pensione, si non accedit dies soluendae pensionis, non potest transire ad heredes pensionarios pro tempore decursu post mortem illius: *Lem. pensione*, *ff. quando dicitur legem. cedat*, quod de *styllo Curiae* seruandam est. Unde si pensionarius

diem claudat ante festum *Sancti Joannis Baptiste*, nihil lucrabitur eius heres: si vero post, lucrabitur dimidiam pensionem. Idem dicendum, si morietur ante, vel post *Natalitiam Domini*, & pro hac resolutio stant *Nauat. in Apologia de redditib. q. 20.* ubi aliter id seruaci de *styllo Curiae*, *Barbol. a. p. 1. diuisor. ff. solne. maritim. n. 42. & 43. Gutier. d. c. 3. n. 3. addens ibi quibus pensiones alignentur ad commodiorem sustentationem qualis in aliis, non esse ramen veri alimenta illius naturae, cuius sunt de quibus in *titulo de alimento. & circa legem*.*

Prius pars huius resolutiois de iure commoni procedit: posterior vero de *styllo Curiae*, cui omnino standum est, ut tradit *Gutier. d. c. 3. 5. Sarmient. in sua defensione libell. de redditib. Ecclesiast. p. monit. 16. Barbol. ubi proxime, *Valase. de partitione* d. c. 3. 6. n. 21. maxime cum *stylus Curiae* his iuriis principiis miratur, & conformem sit ratione, teste *Barbol.* & *Valase. ubi proxime*: quibus accedit *Ioann. Orosc. in l. de quibus. n. 17. ff. de leg. firmans consuetudinem Romam. Curia apud Hispanos esse seruandam.**

Vnde cum est audiendis *Garcias de benef.* p. 5. c. 2. n. 116. dicens sibi non videri solitam huius stylis comprobationem; & quamvis faceretur pensionem adhuc alimentorum, non esse transmiserit ad heredes; nihilominus diem solutionis prefixum non impedit, quia saltem pro rata remini dies cedar, & possit pensionem ad heredes transire si pensionarius decedat antequam dies solutionis accedit: sed hoc intelligo de iure commoni, & secundum terminos nostris resolutiois: *oratio de styllo Curiae*, cui standum esse distinxit; atque ita decedens ante terminum solutioni destinatum, nihil transmiserit ad heredes, ut citati Doctores tradunt, quibus accedit *Castil. de usfructu. lib. 1. cap. 79. n. 21.* à fortiori etiam dicendum est pensionarium non esse equiparandum viro fructuario, ut milia benè opifices est *Gigas de pension.* p. 53. & *Cacciap. de pension.* p. 33. dieceps si fructus super quibus pensione fiat imposita, sive iam collecti, transire ad heredes defuncti; scilicet si non sibi collecti quod si pars est separata a solo, & pars solo colixerit, transmisi ad heredes pro rata fructuum perceptorum duxat. Multo minus est admiranda sententia *Gambati de officio delegat.* lib. 6. existimantis q. 24. & sequent. & n. 5. 1. pensionem nondum solutam post diem etiam solutionis additum non pertinere ad heredes defuncti: quia quamvis fructus sibi percepit, cum adhuc pensione non fuerit soluta, nec de ea sit dispositum ante obitum pensionarii, post eius mortem remanebit pension successori in beneficio; non vero pensionarii hereditibus: quia cum sine bona Ecclesiastica, in illis non succedunt iure sanguinis, sed ad successorem in beneficio pertinent: iuxta id quod haberet in c. *præf. de officio Ordinar.* in 6. Quod quantum abteret à vero, parebit innenti.

De fructibus vero beneficiorum diuindendis inter heredes defuncti, & inter nonum successorem, communis opinio est fructus collectio pertinet ad heredes, colligendos vero ad successorem: & in hoc seruanda est regula *l. defuncta. ff. de usfructu.* non vero *l. diuisor. ff. solne. maritim.* secundum quam fit divisione pro rata inerit vires superfructum, & heredes mariti: pro quo communis opinio facit *l. ff. usfructuariorum. ff. quibus mod. usfructuum amittere l. ff. in singulis. in fin. ff. de ann. legem.* Quia resolutio ait communis *Castro in l. diuisor.* idem censeat *Scribentes in cap. de proprie. de script. in 6. verbis. primi ad. m. & in cap. profecti. orbi. referuntur. de officio Ordinar.* in 6. docentes fructus beneficij acquiritos transmisi ad heredes: quam faceret etiam communem *Alberticius. l. diuisor. n. 1. a.* & *alios refutans Cossat. lib. 1.*

438 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

*variar. cap. 15. num. 1. a. Nauar. in Apologia de redditib.
Eccles. quæst. 1. monit. 1. 3. per sevam, vbi sit esse seruandam
in ptxi, præter quam in Episcopis, Abbatibus,
& Prioribus conventionalibus.*

6. *Quod si inferas ex obliterantia huius doctrinae
pollicemur contingere, & beneficiarius defteruerit beneficio
parochiali per medium ferme annum absque
vnu commodo, nimirum, si post fructus omnino
perceptos succedat in parochia Responde antecel-
larem teneri illi soluere, quantum satis sit ad hone-
stam ipsius sustentacionem: ita Nauar. *sopra*, Valafæ.
de partition. cap. 36. num. 8. & refert Gutier. d. cap. 13.
num. 1. Barbol. in d. diversis, num. 5. 8. ex Nauar. in d.
monito. 1. 3. ad fin. vbi dicit quod succellor Ecclesiæ
parochialis cui antecessor seruisti, & nullis fructu-
bus perceptis decessit, defuncti hereditibus teneri re-
stituere, quantum stipendium defuncto pro seruio
Ecclesiæ debetbar, ad suam honestam sustentacio-
nem, iuxta dispositionem l. secundum nautam, ff. de
regul. iur.*

7. *Quisquid tamen repugnat Bartol. in d. num. 5. 8.
tradidit vers. ex his legiis, hanc communem opini-
onem esse veriorem, que regalatur secundum d.
l. defuncta, ff. de usfructu. Milii tamen magis placet
opinio, que docet fructus beneficii collectos, & col-
ligendos pro rata anni, quo beneficiarius obiit, esse
dividendos secundum quod habetur in d. l. diversis,
de marito, que resolutio est grauissimum uti spe-
titorum, videlicet Cœur. d. lib. 1. variar. cap. 15. n. 1.
Molina de primis lib. 3. cap. 11. num. 4. aliteren se vi-
dilis hanc receptam apud Tribunalum fontenam: se-
quitur Gutier. lib. 1. Canon. cap. 33. num. 9. & 10. Sar-
mentum de reddibili Eccles. lib. 4. cap. 6. num. 1. & multo
fortius in defensis predictis, trall. 1. q. menit. 1. 3. affir-
mantem Ita paucum obliterari in Hispania: quibus ad-
hærente Bero. cons. 1. 3. num. 7. Ayuand. refens. f. n. 1.
cap. 1. Valafæ. de partition. cap. 16. n. 9. & vbi tradit id
ex constitutione Synodali 10. 5. vñm. in Eborense
diocesi seruare. Eadem decisiō nihil probatur, & am-
pliatur P. Molina de insula tam. 3. diff. 6. 3. n. 7. & Ze-
cilius de benef. & pensione. 1. 8. 8. vers. ex his quan-
uis dicat contrarium esse iuri conformiorem, &
hanc solū vocet æquam, fab. 11. d. e republic. Ec-
clesia de benef. Hanc tamen nostram vocat Flamin.
de confess. 9. 35. n. 49. recipientem, & lib. 1. de resignat.
9. 6. n. 79. valde probat: sequitur Zetol. in præt. Epis-
copali. 1. p. verb. beneficium. 4. 6. 8. 1. p. verb. renun-
cio. 5. 1. Castill. de usfructu. cap. 79. subdilectus Zetola
d. 9. 6. se illam videlicet praædictam: & in Episcopatu
Abulensi, & Archiepiscopatu Cæstriaugustano per
synodales constitutiones obseruat: & probatur
primo ratione, quia beneficium datu proper officium,
& seruitorum Ecclesiæ, cap. cincis secundum Ap-
ostolicum, de probab. cap fin. de scriptis. 6. Etiam pro-
pter oportet, quia subuenit in administrando Sacra-
mentis, sicut deo propter onera matrimonij. 1. pro
onerebus. C. de iur. det. legit. inducenda est eti deciso, &
diutio fiducia, in hac opinione, sicut in matrimonio
putant Doctores circa, cum etiam suo modo be-
neficiarius sit dominus fructuum. Secundò proba-
tur, quia ut colligimus aperte ex c. fin. 5. p. r. de offi-
cio Ordinar. lib. 6. fructus Ecclesiastici depotantur ad
sufficienda onera per annum totum, donec alij percipi-
so obtinet qui inter onera consummatur stipendia
ministris Ecclesiasticis debita, igitur dicendum est
fructus esse dividendos secundum regulam l. diversis,
ff. fiduc. maritim. Tertiò ostenditur, quia si fru-
ctus non dñndantur pro rata inget heredes defun-
cti, & nouum succellorem, sequeatur quod collec-
tis fructibus, & vendimis facta Parochus obierit,
& inuite mente obletus succederet alter, si que de-
cedat ex alio mense Aprilis, quo mense nulli adduc-*

fructus existant, nec sunt percepti, sequentur inquietus,
si commonem opinionem amplectamus, defteruerit
illum per tot menses beneficio, & nullam inde per-
cepisse commodityatem quod non est dicendum: pro-
inde sicut fructus dotti propter onera matrimonij
sufficienda, marito prætari solet; illisque fructus
pro rata temporis, quo durat matrimonium; sic
etiam diutius redditus Ecclesiasticos esse benefi-
ciarii destinatos pro oneribus sufficiendis totius
ni: Gutier. citat. n. 1. 3.

Nihilominus per hanc nostram sententiam non
tolitur seruandam esse consuetudinem regionis, &
secundum illam esse fructus pro rata temporis diui-
deudos, vel referuando succelloti; vt tradit Bar-
bol. in d. diversis, num. 5. 8. ad fin. Gutier. d. c. 13. n. 1.
Valafæ. *sopra*. c. 16. n. 1. subdilectus ex confitimus 10. 6.
2. *Vñjponens* dñs dñe, sic decidi quæstionem, tempe-
si mortuorum post Natalitiam Sancti Iohannis Baptiste
vñque ad Natalitiam Christi Domini, possit disponere
de mediis fructibus, referuata integra altera media-
te novo succelloti: quod si contingat motu post do-
mino natalitiam, & ante festum Beati Iohannis non pos-
se disponere de fructibus, neque de illis sibi, oecque
hereditibus quicquā acquisitiuncile: sicut erat seruare in
Commeo datatis ordinum Militarium ex Statuto
Ordinum. Nam quando Commandatatius emotituit
ante festum Sancti Iohannis, heredes illius ex fra-
ctibus nihil acquirunt, sed integrè referuantur suc-
celloti. Contra vñj se decedat post Natalitiam ipsius,
omnes fructus pertinente ad heredes defundi: ita
Barbol. *sopra*, num. 19. quod non haber locum in Pre-
ceptoriosis, que vacant ex resignatione: Gama destr.
1. 8. 4. num. 1.

Huc quæstionis affinis est illa, quomodo sit fa-
cienda partitio fructuum, quando beneficia vacante
per resignationem & in qua dubitatione inueoles
sex. opinioes apud Cœull. in commun. contra com-
mun. quæst. 16. 1. à num. 39. Omnes ipsis aliquibus
Dieo primo, etiam si secundum aliquos post
admissam resignationem à Superiorate, resignans om-
ne ius in beneficio competens amittat, inservi &
fructus ab eo tempore ad successorem pertineant:
vt tradit Barbol. in d. diversis, ff. fiduc. maritim. 8. 45.
& priuatur titulo Canonico habito vñque s d illud
tempus à se ipso: cap. p. translatiōnem, vñr. translatiō-
rem, & recipiens fructus tenet illi redditore:
Glossa in cap. duas sunt, verbis proprietatem, ad fin. 11.
q. 1. Garcia de benef. 1. p. cap. 1. n. 1. 26. limitatio est
huiusmodi resolutio in petmatatione, vbi reperitur
mutua resignatio, proinde à die Date vñquaque
definit acquirere fructus sui beneficij à se rengnati,
nullo habito respectu ad ignorantium, vel scien-
tiam resignationis admisit: vt ait Garcia cœurus,
num. 1. 37. occ. obstar quod tradit Flamin. de resignat.
lib. 1. q. 6. 1. 8. quem sequitur Zech. de benef. & pen-
sion. cap. 1. num. 8. dicens quod à die prædicti con-
fessi, & non à die Date, resignantem amittere fru-
ctus suos, quia conscientia trahitur terzed ad tempus
Date, testiplo Flamin. d. lib. 1. q. 11. n. 19. & lib. 2.
q. 3. num. 42. & lib. 3. q. 8. n. 8. & 10. & lib. 8. q. 7. n. 10.

Quocirca intelligenda est resolutio secundum
Flamin. d. lib. 1. quæst. 4. à num. 18. & 9. 6. num. 68. ad
n. 7. 4. 4. n. segmento omni resignatione conditionali,
& in fauorem, etiam in forma dignum, atque ita puri-
ficata conditione celeriter per resignationem va-
cave beneficium à tempore date: & resolutio Rota
in antiquis. destr. 2. de reuocari art. 2. teste Garcia cœur.
n. 130. sicut resolutorum. B. April. 1597. caron. illustrissime
Pampilius, quod facta resignatione in fauorem alterius
in forma digna, non vacat beneficium per obi-
cum resignandi, etiam si resignans decellerit, aut ap-
probationem resignari, quis per gratiam in for-
ma

Disp. XII. De diuisione pension. §. II. 439

ma dignum, vel mandatum de prouidendo de cetero beneficio in favorem certae personæ, dicitur illi acquiſitum ius ad rem quod facit, ut alteri conferri non possit; & tale, quod cedit, & resignati potest: Ita Rota. Confirmat Flamin. de resignat. lib. 8. quæf. 7. num. 108. vbi ait per resignationem receptam, varare beneficium ex persona resignantis, & confessum postea præstidio retrotrahi ad diem Datae, ut sipe fuit relatum in Rotâ teste Cagliadot. decif. s. de renumeris. & Caputq. decif. 7. lib. 1.

Sed verius, & torius puto quad fructus à dō præstidi confessus pertinere ad resignarium; ita indicat facetus Flamin. in quedam causa Monasterio-gal. lib. 1. quæf. 6. num. 8. post Hieronym. Gabriel. conf. 192. num. 3. & sequentia quia ita resignationibus correlativebus, ac conditionalibus confidetandam est tempus præstidi confessus, qui requiritur pro forma: ut Scribentes in cap. cum transversorum, de rer. permittant. Item quia vique ad diem præstidi confessus puerit religians pernire: Butlar. cap. 39. vol. 4. & non dicitur perfecta resignatio, nisi post præstidio confessum: Puteus decif. 106. lib. 3. & praxis obliterat, & consequenter ab illo die spectant fructus ad resignarium; & vique ad illum diem ad resignantem, quia rite fit, ut dominus resignatus; cum fini accessionis ad dominium: l. 1. ff. de condic. indebet. l. indebet: cum sibi noras. ff. secundum, & apud omnes certum est in omni contratu regulariter fructus debet a titulo, quo transfertur dominium: ut habeatur in l. fructu, de rei vendice. & traditione. C. de post. & ante diem præstidi confessus non erat resignatorius verè dominus, cum resignans adhuc poterat pernire, & resiliere a contracta: ut post datum formaliter confirmum iam non poterat denunciatum, cum tuis, & titulum à se abdicaverat irreuocabiliter, & desierat possidere ciuiliter saltem, & ex tunc translatum esset ius irreuocabile in resignarium, ex propiore illi ex eo puncto acquiruntur beneficiales prouenient.

Ex quibus pater quid dicendum ad eos, qui poterant fructus debet resignario à tempore Data, ut credit ipsius Flamin. lib. 1. quæf. 6. num. 17. & Samient. ius regali publicandi quæf. 7. num. 1. quis resignans io istis correlativebus resignationibus, etiam videtur ab se addicare ius, & titulum, adhuc potest pernire ante confessum formalem, qui extenditur post admissam resignationem: id est ante confessum iustum dicari abdicare, & transferte titulum & ius reuocabilitatem, non verò irreuocabilitatem; nec resignarium dicitur plenum ius in beneficio acquisuisse, nisi post præstidio confessum; & hinc omnes fructus facit suos, etiam si post litteras expeditas, possellorem non acceptiperit per aliquos mensas: sic Hieronym. Gabriel. d. conf. 192. num. 6. vol. 1. cum si omnino dominus resignarius ab eo tempore, quo confessus fuit præstidius etiam ante capiam possellorem: Alexand. conf. 1. num. 6. vol. 4. post Germanianum num. 3. in cap. 5. tibi, de proband. lib. 6. & Franc. ibi. num. 7. Nec refert quid præctica Cancellaria, s. Cancellaria, pagin. 106. dicat quandiu ignorauerit renuntians nullis suam renuntiationem a Superiori admissum intercedere facere fructus suos, quia et in bona fide, non tamē eos facere, si leuiter nullus admissem, quia etiam in mala fide, quod in specie tradidit Rebuffi in regulâ de publicâ, resignation. gl. 1. 3. num. 5. C. in Cancellaria sit. de collar. 5. column. vera causia, ad fin. & in prædicta in financialia in resignatione, num. 42. & Probus ad Monach. cap. 2. num. 5. de renumeris. in 6. ignorans enim proprii bonam fidem facit fructus suos: Quia respondere primò id non procedere sufficiens, ne faris esse quamcumque scientiam ad constituentem resignantem in mala

fide per relationem, & litteras mississ; sed opos esse, quod videat litteras expeditas, & sic procedet sententia Rebuffi, quem sequitur Cæsar. Ortinellus conf. de redditib. num. 80. vbi ait ad constituentem aliquem in mala fide non requiri intimatioem litterarum, sed latius esse si videat litteras expeditas: ut declarat Gare. d. cap. num. 1. 5. p. 2. Quinim d' addit Rebuffi. conf. 12. num. 19. posse resignantem fructus percipere vique ad notificationem resignationis facta, eò quod potest presumere Superiorum noluisse admittere resignationem, vel procurassem ad resignandam constituentum noluisse resignare: Quid etiam Probus firmat in additione ad Monachum, cap. 2. num. 30. de renunciarum, lib. 6.

Sed dices adhuc, si hoc ita esset, quid secundum hos Doctores vique ad notificationem resignacionis potest resignans percipere fructus? Ergo etiam potest in futuro posselliō, & audire confessiones, & caetera administrare Sacrauenia: Respondet Flamin. & bene lib. 1. quæf. 7. num. 9. in resignatione conditionali posse resignantem incumbere possessionem, & omnia pertinencia ratione illius beneficii exercere, donec resignatarius capiat possessionem. Ratio, quia resignatarius non potest suscipere curam beneficii resignati, nisi post adeparum possessionem: Ne ergo Ecclesia sit delstituta Parochio, potest resignatio, ut antea fungi officio suo: Rebuffi, in praef. de financialia in resign. num. 27. & in traſ. de nomin. officiis, quæf. 14. num. 157. Rollinac de benef. cap. 2. 3. num. 3. & Franc. Marc. quæf. 49. in 2. part. Nec enim ius abdicatur a resignante conditionaliter, nisi fuerit ius acquisitionis cum effectu resignatorio. Quæ resolutio est communis, & communiter recepta: secūdū si renuntiatio sit facta simpliciter, & absolute sine conditione: quia tunc renunciatio simpliciter, statim perdit ius, oē potest insistere in posselliō, quo ea afferetur, & potest confessum ille, ad quem spectat collatio, conferre: ut probatur ex Cœl. Trident. cap. 18. ff. 3. 4. de reformat. Flamin. d. quæf. 7. a num. 1. post alios.

Quod verò attinet ad fructus, potest resignans dum possiliō in posselliō, eos percipere non sibi, sed resignario, referuato sibi honore stipendio pro ratione servitū impensi; ut bene notat Barbus. in d. disserv. num. 5. ff. simili. Nauatus de redditib. quæf. 1. num. 1. t. 3. quibus adhæret Gare. de benef. 1. part. cap. 1. num. 157. quia proprietatis debentur fructus à tempore, quo transferunt dominium: ut in d. 1. fructu, ff. de rei vendice. & l. traditionib. C. de post. & de prædicto confessu factus est resignatarius dominus: Archidiac. in d. cap. 5. sibi, de proband. Atque ita resignans tenebitur restituere eos fructus a se perceptos resignatorio, post acquisitionem plenum ius, ac dominium: ut etiam senet Hieronym. Gabriel. d. conf. 192. lib. 1. quale resignatarius dicitur acquisuisse post præstidio confessum veriusque in Cancelleria, vel in Camera; & per consequentiam ad resignatarium, tanquam ad dorpinum spectant fructus: l. fructu, l. in fundo, l. in salum, s. monach. ff. de v. fundo.

Fareor non deesse, qui teneant fructus non deberi resignario, nisi à puncto capite posselliō, inquit quos est Christophorus Rollinac. de benef. cap. 14. num. 26. & Rebuffi. conf. 1. 66. num. 61. sibi contrarius ut paret ex dictis. Sed haec opinio potest procedere in illis præbendis, seu Canoois, sibi fructus non consequuntur, nisi qui resident, & diuinis intersum: Ratio, quia cum resignans adhuc post confessum in Camera, seu Cancelleria præstidio, incumbat posselliō, & residet, resignatarius verò minime; ratione consonum est, ut fructus recuperetur, qui utique satidificat: Gare. d. cap. 1. num. 169.

440 Part.III. Lib.VI.de obligat.parentum.

p. 1. Non tamen id habebit locum in resignatione facta in favorem in forma dignam; quia licet resignans possessionem infestat, & administrat, donec constet de idoneitate resignatarij, non tamen inde sequitur facere fructus suos, sed eos percipere nomine resignarij. Iolum sibi referuntur honestam sustentationem pro ratione sui laboris, ut diximus: ita Hieronymus, Gabriel, d. cons. 92. lib. 1. cum possessor resignante non sit absoluenda, purificatisque conditionibus censetur facta resignatione à die praediti consensus, à quo fructus pertinent ad resignatarium; nisi malore adhæret opinioni Rebubbi, sive de fime-
nia in resignatione, num. 41. Et in regul. de publicand.
gloss. 18. num. 7. & de nominatione, quaff. 14. num. 157. dicens resignantem facere fructus suos, maxime quando beneficium est curatum, & resignatur in forma digna; donec sibi sunt iurimaculatae literae expeditae pro luce resignatarij, & consequenter antequam iudicetur habili ab Officiali Episcopi perhisterie in possessione, retinereque titulum, et quod patrochum legitimum, & omissa posse administrare sicut ante, saltem de consuetudine: quod etiam repetit idem Rebubbi in Concordat. 9. volumen p. 1. de collatione, verbo, vocantia in fine, & Additio Rota decr. 4. de renunciar. in missa, verbo, propriitate: Quod quamvis non putat verum doctissimus Barbol. in d. l. diuinit. num. 49. hanc ramer decisionem tanquam veram tradit Ceuall. in common. contra commun. quaff. 56. n. 58. Et 59. adhæret Rebubo dicentes posse resignantem, dum resignatur beneficium in forma digna, percipere fructus, donec sibi litera expedita in favorem resignantij fieri notificaretur, & resignatarius pro idoneo reputatus, & ad hoc tempus usque semper titulum resuere, & esse verè patrochum.

Quod si resignatione sit in forma gratiofa, à tempore post suos consensos fructus pertinent ad resignatarium, & sic fuisse indicatum refert idem Ceuall. quaff. 56. d. l. num. 5. & 59. Quare ab hac decisione tradit non esse recendendum in confundendo, & iudicando: quam opinionem puto probabilemprobabilitatem tamen, qua tenet à die praediti consensos fructus ad resignatarium pertinere, cum purificatis conditionibus à die praediti consensos resignatarius efficiatur dominus, etiam ante adeptam possessionem, & ex tunc ius beneficii transferatur in eum: pro qua sententia plures decisiones referuntur à Flamin. nec non rationes, lib. 1. quaff. 6. à n. 5. 8. quip. ad finem quaff. 10. quibus nostra confirmatur sententia.

13. Admissa vetò hac tanquam veriote dicendum est verum esse quod tradit Rebubbi, non posse scilicet recipere fructus, nisi post receptas literas, resignatarium; sed hoc non tollit, quod ei non competant fructus antea debiti. Ad secundam opinionem, quam sequitur Garel. de benef. 2. part. cap. 1. num. 126. post plures, quibus adhæret lib. 1. dieo, ut iam dixi verum esse, quod admissa per Superioriem resignationem, abdicari ius, ac dominolum à resignante resocabiliter ante consensem præstitum; sed post consensem, resocabiliter: Putens decr. 106. ita fuit in Rota resolutum, quia is consensus extensis seu praefatis in Camera est formalis, & ante illum est locus penitentiæ partibus; post illum minimè: nec post illum si resignans decedat, vacar per obitum beneficium, sed per resignationem: Flamin. de resignatione. lib. ro. quaff. 6. num. 59. Quod si mortuatur resignans post administrationem resignationem, ante tamen consensem præstitum in Camera, secundum communem opinionem, beneficium vacat per eius obitum: Putens decr. 92. num. 6. lib. 1. Flamin. lib. 1. de resignatione. quaff. 4. num. 42. Deinde multo minus fatendum est consensem retrotrahi ad tempus Dataz, quia

hie consensus est formalis in resignationibus conditionalibus, & cum in illis requiratur pro forma, non trahitur actus retrahit: vt tenet Bald. int. 1. sub num. 1. C. ad Macedon. & Innocent. in cap. dandum, de rebus Eccles. non alien. Et in cap. 1. de eo qui datur in matrimonium: retroreditus tandem, si resignatio fiat eorum Papa simpliciter, aut cotam Ordinario, vt est intelligendus Sacrament. de publicand. quaff. 7. num. 2. vers. Confirmat, teste Parisi, de Pius, d. quaff. 6. num. 6. Nec quicquid refert quod à multis alterius, nimirum in acta conditionali ante purificationis conditiones, nullum nos acquiri: Quia verum est, quod illis purificationis tributatur usque à principio, vt bene resoluit Staphil. de liter. grati. de mandatis de præsid. in 3. forma, ad fin. Sicut nihil veget Roffinac. de beneficiis. cap. 14. num. 16. dicens deberi resignatario fructus à puncto capi possessionis: Quodiam hoc non negat illi etiam deberi fructus à principio debitos, cum ante captam possessionem iam resignatus sit dominus beneficij: ita Archidiac. in cap. si tibi. col. 1. de probandib. 6. & ibi Franc. num. 7. Quod adeo verum est, vt si per resignationem sterilitate, quod post literas expeditas non capiat possessionem per aliquot mens. si nihil minus fructus eo medio tempore collecti, & colligendi post præstitionem consendum spectabunt ad ipsius resignatarium: vt ait Gabriel. d. cons. 92. vol. 1. num. 6. hinc fructus tam pendentes, quam futuri post perfectam venditionem pertinent ad emptorem: Itaque lib. de retrah. censur. 5. 2. gloss. 1. num. 14. cum sequente. Molin. de iustit. tom. 2. diff. 1. 68. in principi.

Denique refat sciendum, an patrochus resignans possit administrare Sacraenta oibus illius patrochii post præstitionem consendum, & litteras expeditas, donec resignatus capiat possessionem: Ex dictis deducitur posse in resignatione conditionali facta in favorem. Ratio qui acum resignatione sit conditionalis, conditio inest tacita vt non abdicetur ius à resignante, nisi resignatus illud asequatur, nec diecius ius pleo obtinetur, nisi capta possessione, as que ita ante possessionem potest resignans administrare omnia: ita Christopherus Roffinac. de beneficiis. cap. 14. num. 26. Et cap. 23. num. 10. Rebubbi. de simon. in resignat. num. 27. Et num. 1. in praxi: Nequa resignatarius tenet residere nisi à die capte possessionis, quia ex tunc est verè beneficiarius. Decius in cap. cum omn. num. 6. lettur. 1. de conflict. Marc. Anton. Matil. de redditibus Ecclesi. cap. 10. num. 1. Ideo siue possessione non potest resignatus seruire beneficium: Flamin. lib. 1. de resignat. quaff. 10. num. 8. cum sequente. Item, quia quandiu quis tolerant in officio, potest administrare, cap. volum. 8. quaff. 4. cap. ad proband. de re indicat. cum hoc fiat saltem ex consuetudine proprie communent fidelium vilitatem, sic dicte velate gelta per excommunicatum etiam publicum, donec denuntietur ob fidelium cum eo participantium emolumentum: Sanchez lib. 1. de marini. diff. 2. à num. 52.

Nec obstat dicere resignantem carere titulo post præstitionem consendum, & a fortiori post litteras expeditas, ergo gelta pat illum non sustinetur. Quia resp. ondeo, quod quamvis resignans fecit renuntiationem, fuisse administrabile, & consendum præstitum, adhuc tamen possit servire Ecclesie, & esse valida per eum gelta: cum in resignatione sua semper substat conditio postquam successor aduenias, qui Ecclesiast. gubernet, & antequam aduenias posse possessioni incumbere, & omnia administrare: I. mem. n. 1. ff. de officio proconsulat. Ambent. de administratore. 5. fin. vbi ponitur ratio, codic. 7. Quae iura, quamvis procedant in officio temporalibus hoc ad spiritualia fit transitus: argument. cap. 10. pro defunctis. de stellis. Rebubbi.

Rebuffi, in *praxis de simon. in regnum. num. 19.* proinde nihil facit contraria sciens iam habere successorem, si nondum est in possessione; præterim quia successeret non potest capere possessionem, nisi litteris expeditis, & olenis, & ante dictam possessionem telegramm, ut antea sua vice uti jurisdictione ordinaria, ex tatione expressa in d. l. *memoria*, ff. de officio præcaus. Idem multo fortius est dicendum valere gesta per parochium, quamvis ille scimus consenserit præstitum, & admissemus resignationem irreuocabilitatem, si hoc communiter ignoratur: nam secundum l. *Barbarini*, ff. de officio prætor, non attendunt scientia, aut ignorantia priuata, sed communis; quia Parochus illi habet jurisdictionem, illamque confert titulus præsumptus, dum ad eum commoedi error: Sanchez de marrim lib. 3. disp. 12. num. 13. & 14. & 59. valeat enim gesta per ipsum, etiam resignante concilio consensu praefiti, per d. l. *Barbarini*.

Quid si resignans pefciat quid factum sit, quamvis non detur commonis error, sicut valent gesta per resignantem, doceo resignantem intimetur se non posse admisimurare, per l. ff. fortè 17. de officio præfici. ibi: *Sic forte Presb. prouincia manuscripsit, vel suorum decreti principiū cognovit, facit sibi aduenientia, erit & haec rata: ita Lex. Quae doctrina, vi iacet, negatur ab aliquibus apud Boëtium, decr. 347. altero orbitus omnia acta esse iniqua post revocationem Vicarij ab Episcopo factam, etiam Vicario non intimatis, quod non est dicendum cum Bartolo in d. l. *Barbarini*, in 2. lettera, num. 18. ff. de officio prætor. & ibi, Bald. 2. lectur, num. 18. docentibus, iurisdictionem non admissi ignorantis: Gloss. in d. l. ff. fortè, in verbo, cognoscere, vbi sit iurisdictionem illius durare vñque ad adventum successoris, ibi: *Vñque ad eius adventum durat eius iurisdictionis*. Sequitur Boët. ibi, *Selua de beneficio*, 1. p. qnff. 14. num. 13. Rebuffi, in *praxis*, ita, de forma *Uicariatu*, num. 210. Roland, *conf. 46. num. 18. vol. 1.* Flamin. de *resignatione*, lib. 7. qnff. 14. num. 41. & confirmatur à simili exemplo Vicarij Episcopi revocati ab ipso Episcopo, qui anteponit ei intimatum reuocatio, valent actus ab eo gesti, ut prædicti Doctoris tradunt, quibus accedit Bertachini, in *repetitoria*, litera V. Anton. Cœchus lib. 1. *Institutiones maior.* tit. 8. num. 146. subdems bene, num. 149. necessariam esse reuocacionis tunc intimationem, ne culpa Vicarij alii præjudicet: Contra aliquos, qui tenebant non esse necessarium fieri intimationem Vicario, quando ipse propter culpam reuocator, quod non est dicendum: Non tamen sufficit qualisunque notitia reuocations, sed exigunt, quod certior Vicarius reddatur de reuocatione per ipsum Episcopum, aut per eius Epistolam, aut per procuratum, vel notarium, ad id ab eo missum, aut ab alio fide digo, claus nomine: ita Boët. d. decr. 147. & num. 14. Cœchus ob�proximè: num. 147. Sanchez d. disp. 30. num. vñam & lib. 1. disp. 6. num. 28.*

DISPUTATIO XIII.

De Laudemio.

§. L

De Laudemio, & pro quibus alienatio- nibus debetur?

E P I T O M E.

Quid sit Laudemio, & unde dicitur, & de iure
commoni que sit quoniam?

1. Laudemio debetur directo domino, & nunquam censore remissum.
2. Contrarium præsumitur empheuticum ex solitudo laudemio.
3. Laudemio prælatis est exhibito quadam reverentia ab empheute a domine facta, a quo non liberatur.
4. Petellus exigendi laudemio non est personalis, sed rebus.
5. Laudemion, ex sic fainendum ususfructuaria, ex proprietario?
6. Laudemio non debetur domino ex venditione facta, cum pacto legi commissaria, vel additione in diem.
7. Laudemion an debetur a diuinatione necessaria, quando venditum ad eum adificandum templum?
8. Quia dicatur causa necessaria excusans à præstatione laudemio?
9. Laudemion debetur, quando filia habens bona datatur à parte de bonis empheuticis.
10. Laudemion an debetur quando fuerit traditū genito empheutis estimatus ea estimantur, que facit emploriant?
11. Empor an tenetur solvere laudemio, aut vendit?
12. An debetur unum laudemio ex venditione cum pacto retrovendendi, aut duplex?
13. Domino directo concedens facultatem alienandi empheutice, non sibi noet in sibi solvendo laudemio.
14. Laudemion an debetur ex locatione ad longum tempus?
15. Laudemion an solvatur ex datione in solvitur, questionis est?
16. Pars negata placet multa; sed affirmari magis placet, & num. 18.
17. Laudemion non debetur ex donatione, aut donatione: nisi significatur tamen dominus per donationem, & donationem.
18. Debetur ne Laudemion de fructibus pendebitur, quando vires simili cum fructibus alienatur?
19. Laudemion non debetur ex pretio premise ab empori, sed ex illo, quod venditor recipit, deducta gabelle?

REVERTEREMUS dicam de laudemio, quod aliqui putant ita vocari à laudando domino directo, cui debetur, pro eo quod nouum empheutam, seu emptotem ad empheuticum admittit, & approbat; & quia in iure idem est Laudare, quod Approbare: concedit inquam, ut dominus nouum empheuturam laudes, hoc est approbat, telle Boëtius in *Lexic. iuris. verbo*, *Laudare*: atque ita dicitur petius laudemio ab approbatione facta à domino empori, quām à laudando domino. Quantitas solvenda domino, est quinquaginta pars prelii pro illa approbatione contractus: Alciatus lib. 1. parergon, cap. 45. ad fin. & de iure communis, ut in l. fin. *Cod. de iur. empheuti*, & ibi Iason num. 39. obseruitur, & Iul Clat. lib. 4. receptor. q. empheutis; qnff. 23. Caldas Pereira de eximili, empheuti, cap. 16. num. 18. In Lusitanis tamen solvuntur quadragesta pars prelii lib. 4. Ordin. titul. 3. 8. ibi: *Tangere ac sentire à cereo, non a contubido em seu contracto*. Quare non obstante lege solvetur domino pro laudemio id, in quo sufficit conuentum, nimirum decima pars prelii, vel octaua præstabilitus, vel integril prelii pars dimidia; sique ita stabilitus pacto, seu conventioni in ipsa empheutica concessionis adiecit, ex notatis in §. adeo, Infin. de locar. Gregor. Lop. l. finit. 8. pars. 5.

Dicatum est domino directo debeti laudemio, & hoc nunquam censetur remissum ab illo per quoniamque

442 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

- quamcumque concessionem, seu facultatem alienan-
di, aut aliam similem immunitatem, nisi expellis
verbis remittatur: Menochius *conf. 197.* n. 17.
lib. 3. Sordus *decs. 100.* num. 5. Vnde si debitor alien-
cius redditus, hypothecas eiusdem redditus alicet
vendar, ut fas est cum suo onere, non obstante pacto
de non alienando, non est solendum laudemium
editori redditus, quia creditor non est dominus
directus hypothecarum, ut bene iuruit Galpar Rod-
eticus de redditibus, *lib. 1.* *quæst. 3.* num. 6. contra plus-
tes, & graves Doctores; & cum debitor sit ipsatum
dominus, potest eas alienare: quia in te propria
quisque est moderator, & arbitrus: *i. in remandata,*
Cod. mandari. & laudemium non debentur nisi domi-
nus directus, quales non sunt creditores; ideo non
debetur illis laudemium: sic Motus Pij *V. superfor-*
ma creandi confus. *vers. quæst. 10.*
3. Quod si in contractu censu reseruatu, sibi re-
seruauit ius creditor ex venditione rei ad percipi-
endum laudemium, quam censuatio concedit, praesum-
mitur contractus emphyteuticus, non verò cœlus
reseruatus: Menoch. *lib. 1.* *presumption.* *quæst. 10.* 5.
num. 7. Gaspar Rodeticus de redditibus, *lib. 1.* *quæst. 2.*
num. 16. *ad fin.*
4. Item præstatio laudemij ex parte illud fulgentis,
est exhibitus quedam reuteritalis ab emphyteuta
facta domino diresto, qua suscepit inuestitum
dominum recognoscit: *i. ultim.* *Cod. de iur. empby.*
Menoch. *conf. 197.* num. 16. ius tamen exigendi illud
est exorbitans, & consequenter strictè est interpre-
tandum; neque vita calus expellos est exceden-
dum: ita Author incertus *i. p. confus.* *Paris. 5. 5.*
gloss. 3. num. 4. qui etiam in *dprima parte.* *§. 1.* *num. 12.*
dicit quod qui actionem vendit ad rem, tem ipsam
non vendit, sed quod inferius: *i. alienatum.* *ff. de ver-*
ber. oblig. cum igitur ius exigendi laudemium sit
odiosum, & strictè turpis, non admittit hanc inter-
pretationem, ut tem ipsam vendere dicatur, qui actionem
ad emphyteutum vendit: Barbol. *in Lxmo.* *ff. de*
in integrum resp. Cald. Petreita de *extinction.* *cap. 16.* *num. 17.*
lib. 4. *num. 38.* *ad princip.* *num. 34.* *fol. 79.*
- Dicitum est præstatio oem laudemij esse exhibicio-
nem reuteritalium, quam facit emphyteuta, dum
suscepit inuestitum dominum recognoscit, & qua
præstatione, & à quo obsequio emphyteuta non est
liber etiam ampli immunitatis, & priuilegia &
concedantur: nun enim propriea videtur laude-
mum remittere, qui licentiam præstatit, aut emphy-
teutum probavit: *i. ut in fin.* *C. de bon. libert.* & *in l. ff. non*
foris. *§. libertus.* *ff. de candit.* indebit, & ita idem An-
gel. & Imol. *in l. alia.* *ff. Eleganter.* *ff. scilicet. marini.*
Accedit quod post Oldrad. scribit Roman. *in frag-*
mento. *80.* incipit, *Episcopus,* vbi sit quod si Episco-
pus, vel dominus eximat Castrum à sua iurisdictione,
non dici libetare. Castrum à iute reuteritali:
quare quantumcumque emphyteuta facultatem ha-
beat liberet alienandi, non eximit à munere suscep-
tiendi inuestitum, & soluendi laudemium: Me-
noch. *conf. 197.* num. 16. & 27. cum præstatio laude-
mij sit de natura contractus, semper suscepit Bald.
in l. 1. *C. de usfruct.* Menoch. *in d. conf. 197.* vt tradidit
Sogin. *lib. 3.* *sicut. 70.* num. 19. quem referens se-
quitur Cald. Petreita de *extinction.* *cap. 16.* *num. 17.*
ad fin.
- Hac autem portetas exigendi laudemium non est
personalis, sed realis; ideo sequitur res alienatas, &
bona emphyteutica, & cum eisdem transit ad suc-
cessorem: Stephan. Gratian. *disceptat. forens.* *cap. 17.*
num. 2. *cum sequent.* *& cap. 177.* *num. 14.* Menoch.
conf. 444. *num. 18.* *cum sequent.* *lib. 4.* Barbol. *in remi-
fionib.* *ad Ordin. Reg. lib. 4.* *tit. 1.* *in princip.* *num. 55.*
quæ sit decima, prædicta, fœsi rei emphyteutica,
contingens ius reale tem ipsam alienatam, officiosos,
vt in decima predialibus tradit: Feder. *conf. 1.* *Ca-*
nonist. *in cap. pallioris.* *de decimis.* Rebuff. *ed. tit.*
quæst. 9. *num. 9.* Valolic. *de iur. empby.* *quæst. 1.* *num. 8.*
Vnde actione personali potest compelli emptor sol-
vere laudemium, vel auctum ex *l. fin.* *C. de iur. empby.*
quæ actio, & exactio laudemij cum competit rati-
one rei, transit cum ipso te, diciū que onus reale ot-
dinariū, non verò extraordinarium, nec publicum:
Menoch. *conf. 197.* num. 1. & num. 34. Quare sequi-
tur bene casuile Amedeum de Ponte in *questionib.*
de laudem. *quæst. 45.* Menoch. *conf. 444.* *num. 2.*
Francis. Salomon in *sua lucern. laudem.* *col. 1.* *num. 9.*
& 12. pto laudemij esse obligatum tem emphyteu-
ticam, quibus adhucit Modern. Patil. *in confus.*
Paris. 5. 51. *gloss. 1.* *num. 119.* & *5. 53.* *gloss. 1.* *num. 18.*
Prostode minus bene dixit Martinus Fieta de *subfend.*
lib. 2. *tit. de Axier. Baron. autoritas. tercia.* *num. 4.*
pag. 312. quem referens sequitur Sordus *decs. 31.*
in fin. *oppositum unum esse verius;* quia in iure non re-
pertit causam pro laudemio tem emphyteutica obligari: sed fallitur, quoniam ad hoc fatus est obli-
gatio facta in instrumento emphyteutico ab ipso
emphyteuta, in qua pro obstatuione contractus obliga-
se, & sua bona: tunc enim, & vile domi-
nium tem emphyteutica, est pto canone, & laude-
mio obligatum: ita Autel. Corbul. *de easq. empby.*
decas prima ob non solus canon. *quæst. 6.* *num. 5.* & Am-
edaeus de Ponte in *d. quæst. 45.* *laudem.* *1.* *col. ad fin.*
limi. 1. 1. Item quia *ff. de poli.* *i. certi iuri.* *C. de locat.*
l. in prædiis. *5. fin.* *ff. in quib.* *cauf. pign.* *sacrum contrah.*
- Dubium est cui soluendum sit laudemum, vi-
fructuatione, an propteratio, quando dominus di-
rectus decessit telita heredi propteratio, & alteri
vi fructu, & durante vi fructu alienat ab emphy-
teuta emphyteutis: laudemium deberi vi fructuatio-
rio volunt Titaquill. *de retrall. ligno.* *ad fin.* *num. 107.*
Menoch. *conf. 66.* *num. 36.* Sordus *decs. 31.* *num. 12.*
Vezin. *rem 1.* *commun. opinio.* *lib. 1.* *tit. 10.* *num. 8.*
& Guido *conf. 447.* Quod procedit sine vno sit do-
minus fundi, & alter habeat vi fructuarii illius, hue
sit dominus dominus, & alter habens ius recipiendi
pensionis: in vitroque eustro si alienatur fuodus,
lex dominus, dicens præcitat debet laudemium vi-
fructuario, quia omne emolummentum proveniens
ex fructuario debetur vi fructuario: *item si fusi-*
di. *ff. de vi fructu.* sequitur Syluelet. *verbo.* *emphyteutis.*
quæst. 12. Socinian. *em. 70.* *num. 31.* *lib. 30.* *lul.* Clar.
codem verbo. *emphyteutis.* *quæst. 14.* *num. 18.* vbi re-
fert se ita videliciter: et quia vilitas ex te, vel
propter tem proveniens censetur fructus: ergo ad
vi fructuarium debet pertinere: cum ergo laude-
mum sit emolummentum propter tem ipsam proue-
niens, debetur vi fructuariu: sequitur Molin. *num. 2.*
de insit. *disput. 4. 9.* *pag. 1319.* litera C. dicens hanc
partem esse communem: quia quamvis laudemium
soluant ratione proprietas, si uenit ramen est pro-
prietatis: quia ratione vilitas Syluelet *citamus.* *q. 12.*
propter quod argumentum refutum ibi: si filius fa-
miliae sit proprietas, laudemium debet patri ha-
benti vi fructuarium in bonis filiis: idem tradit post
platies Cald. Petreita de *extinction.* *cap. 16.* *num. 40.*
debenti

debeti scilicet vñfructuatio, per Litem s. f. de vñfructu, vbi Vlpius, per haec verba fatur: *Si fundi vñfructu satis legitimi, quicquid in fundo necessitatis, quicquid inde percipit pars, ipsius fructus est: & s. i. eod. Sed etiā metalla pali ipsorum vñfructuum legatum, sunt inventa, cum totum agri retinqueantur vñfructus, non partim, conlacione legata: & s. i. q. in fin. Nam & vbi latet incrementum, & vñfructus augetur: ita Lex. Horum tamen opinio videtur satis probabili.*

Probabilior tamen mili videtur in hoc casu, & similibus, que tradit laudemum præstandum esse proprietatio, non vero vñfructuatio, ex eo quod laudemum non venit appellatione pensionis, vel vñfructus, sed recipitur tanquam pars pretij in recognitionem domini pro consensu, quem præstat dominus dum approbat, ac laudat emphyteus alienationem: *i. vñfr. C. de iur. empby. que laudemum præstatum est de natura contratu, semper suscepit, non invenitur propter consensum a domino præstatum. Quare quamvis ad fructuationem pertineat omnia utilitas proueniens ex re fructuaria, semper excipitur utilitas laudemum præstanti, quia est de natura contratu; & semper censetur excepta, & reservata proprietatio: vt in simili scribit Bald. in l. iu. fin. C. de vñfructu. Item quoia laudemum præstat in recompensationem laboris, & danni ipsius domini emphyteus, dum approbat, & consensit alienationi, & iuuam invenitur concedit, & est quadam exhibitu obsequiū reverentialis: Menoch. d. conf. 297. num. 1. s. cum sequenti. & ex num. 24. Igittur nomine vñfructus non intelligitur præstatio laudemum debita duxatas domino directa, quasi ius reverentiale, nec concessio vñfructu, tale ius repudiat, & referuntur proprietario: ita Narrat. in summa Latina, cap. 3. n. 6. Ludovicus Lop. de contrahib. cap. 32. ad fin. *Si iam penultimum quaestum, vers. appossum. Peralta in. Tota cum testamento, §. Tota cum nobis, & de leg. l. num. 9. Concordat Barlat. conf. 65. num. 62. Quoad illum, qui censum præstat, spectabit ius laudemij, & devolutio rei emphyteutice, & satis constat consensu praetari à proprietatio, non vero ab vñfructuatio: Lex Lofitana lib. 4. Ordinat. 18. l. fin. C. de iur. empby. cap. post. de locis, & condit. Molin. disq. 461. Gama decr. 183. Cabed. 1. p. decr. 103. & 104. Ergo proprietario, quia censum præstat, non vero vñfructuatio, laudemum est reddendum.**

7. Potrò non debetur domino laudemum ex venditione facta cum pacto legis commissorii, vel ad dictio[n]is in dictu, Guido decr. 47. alia[us] 48. donec venditio pura, aut irreuocabilis fiat: quia huiusmodi pacta in ipso certa apposita verbis dicitur, ut refutatio ipsum contractum, & faciunt haberi pro non facto: *Glossa, & Scribentes in lab. empione, f. de pall. Petr. Jacob. iii. de alien. in rem pro empby. que cedit. in commis. col. 8. vers. item si ex pallo, & iterum col. 1. tert. quarto in annis translatio. Camill. Bartel. in summa, decr. 35. de laud. num. 87. quia ante impletam conditionem, nihil operatur contractus, ita Cacher. Pedemont. decr. 5. num. 9. & Magon. Florent. decr. 128. post alios.*

8. Quid ergo de alienatione necessaria? Dicendum est non deberi laudemum; ita in l. fin. num. 48. *Cad. de iur. empby. Roland. conf. 21. num. 16. vol. 1. Aoendan. respons. 13. ante num. 9. Additio Capell. Tholos. queft. 71. Q[uod] ergo non debetur laudemum quando quis coactus a magistrato rem suam vendit propter aliquam adem factam edificiandum; aut ob aliquas causas publicas, aut utilitatis communis, quoniam necessitas excusat ab onere, & a manere vedigialis, & à laudemum præstando: i. C. de iur. si preter necessitatem, f. de public. & vñfr. Ita in d. fin.*

C. de iur. empby. num. 47. Nam plerunque necessaria alienatio excusat, vbi voluntaria non excusat, i. cum fidelicommiss. f. de fidelicommiss. Parlador. lib. 1. r. r. r. quodam, cap. 3. num. 9. Ludovicus Lop. d. lib. 2. de contrahib. cap. 3. de laudem. solutio. num. 4. vbi vult ex dote data filia a patre, si non habet alia bona non debet laudemum, quia est alienatio necessitatis, & semper necessaria censetur excepta; vt notarit in l. 1. f. de fund. dotal. alienatione, f. famili. ericend. Aymon Crater. conf. 125. num. 1. & 4. vol. 1. dicens constitutionem dotis esse alienationem necessitatis, & posse fieri à parte inconsulto domino, per text. in 6. empbyrebus, in Absente. de non dico. nec ex ea folio laudemum. Butun. conf. 44. dub. 1. num. 9. quamvis empbyrebus deoꝝ estimata à parte i. ve placuit Boetius in confusione feud. & conf. 5. 10. post princip. Aymon ubi proxima, num. 6. Bertrand. lib. 2. conf. 3. 80.

Sed oppositum est verius de iure Lofitano lib. 4. titul. 8. 19 princip. vers. *Ero casu que aquiter doer, & doer, nra ille pagara carentea, hoc est, domino non soluerit laudemum, i quod de iure communis valde controvertetur est: nra neque ex donatione per legem nostram, ibi, doer; quod secundum ius commune verius puta Guido decr. 48. quamvis in opposita opinioni sedem soam faciat laton in d. l. fin. C. de iur. empby. num. 10. Cabed. 1. p. decr. 104. s. 1. subdolis nec pro due estimata gabellam debet, & ita fuisse indicatum referit ex articulis gabellarum, cap. 39. s. 1. sequitur Valale. tom. 2. conf. 11. num. 23. dicens legem nostram dicit. 38. in princip. quoad laudemum corrigeret ius commune: atque ita sio dos sit estimata, siue non, laudemum non debet: dummodo pater, qui filii dolet estimata tradit, alia bona oon habeat, ex quibus filia dolet possit; quo casu excusat à laudemio: scilicet si alia bona habeat; ita exprestè probat Aymon decr. 125. num. 7. intelligens in hoc casu non dari alienationem necessariam, ratione cuius negatos proprietarios exilio laudemij: Cald. Pereira de exiliis empbytus. cap. 16. num. 12.*

Dubitatur tamen quænam dicatur in hoc propoſito causa necessaria excusans à præstatione laudemij? In primis vita causam dotis censetur etiam causa necessaria alienandi, quando fit incipitatio emphyteus in uno, qui solvit alii coheredibus portiones suas per sellimationem, cum sit alienatio necessaria: Valale. in summa, tit. 35. num. 44. & 45. vbi voluntarias necessarias excusantes à laudemio esse, quæ redundant in favorem religionis, & in favorem libertatis, & intuitu edificiorum publicorum, & consequenti de necessariis vocant ormos, quæ ad verbis decus, vel ad publicum viam pertinent: August. Bartol. in suis additamentis, lib. 4. tit. 18. num. 1. 51. Addo illam esse necessariam alienationem immunitam à laudemio exactione, quando quis competituit ex legis dispositione vendere, dividere, vel alteri alienare, siquidem sine facto suo proprio, & absque suo consenti ad id faciendum cogitat; i. common. f. common. dividend. Auendan. resp. 15. post num. 8. tert. Admissa, vbi magistratus docet illam esse necessariam alienationem, quæ à sola lege octam habet, nullus premisso vendeotis alienus: Menoch. lib. 2. de arbitr. iudic. cap. 181. num. 66. Ex qua alienatione nec Regi gabella, neque proprietario laudemum debetur, vt benē notant Challancus in confessus. Bergond. rubric. 10. 5. 9. sub num. 4. Auendan. ubi supra, num. 8. Cald. Pereira de exiliis, cap. 1. num. 32. & cap. 6. 1. & princip. vñfr ad num. 9. vbi refutol non debeti gabellam, nec laudemum propter alienationes ex causa dotis factas. 9.

444 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

vel ex divisione in iudicio familie erit cuncte; cum sint omnino necessariae.

Attamen utrumque deberi, gabellam scilicet Regis, & laudem dum dicitur domino ex venditione in publica auctiōne, seu subhastatione facta ostenditur; ubi emphyteus plus licet ad dictum quicunque quamvis videatur alienatio necessaria, quando quidem sit autoritate iudicis, non tamen virget necessitas ex parte emptoris, quod requiritur ut sit necessitas praeservare bene notat Challaneus in confundend. Bungard. rubric. 10. §. 9. num. 1. consig. Negre etiam hinc necessitas à lege purè procedit: & quamvis sit exceptione à iudice, alienatio potius voluntaria; quam necessaria censetur. Item quia necessitas, quæ à lege procedit, est necessitas præcisa: hæc autem est necessitas causativa, in quam quis voluntarius relabatur, sicut est omnis necessitas, quæ proficiscitur ex contracto, & conserufo contractu suis produciuntur, que est voluntaria in causa: Bald. in l. fin. Cod. de editat. alior. col. 3. & in l. mag. pote. §. papulus. §. de reb. seruor. Bartol. in l. ebi. §. sed & mercatum. §. de in diem addit. Menoch. de arbitr. lib. 3. cap. 1. num. 51. Unde colliges quamvis necessitas dici possit alienatio facta aut hotitate iudicis per viam executionis sententiae, esse iamen alienationem voluntariam, quoniam eo ipso, quo se obligavit virtute alienius concurrit, satisfacere creditori, videtur consenserit se velle in iudicium vocari, & condemnari nisi satisficerit, & bona sua alienari posse: sic Bartol. in l. Papinian. §. sed neque. §. de insuffici. & etiam. Auendan. respon. 13. ad fin. & hinc etiam Giosl. in l. 3. §. sed etiam verbo, iniugio, §. de minor. Quare debetur laudem pro hac alienatione: Challaneus supra. Bungard. 10. §. 9. sub num. 4. & Auendan. d. respon. 13. num. 5. ad fin.

Neque contra hoc facit Lex Lusitana lib. 3. Ordin. 10. §. num. 6. ibi vocat huiusmodi alienationem factam mandato iudicis per viam executionis, necessariam, ibi: Nam ba in ergo in vonda finta por necessitate, remandato da in l. 4. por quoniam, ibi subdit lex, sera perenni & senhorio regredit ad tempus de arreveras, quæ si obirent tanto per tanto. Quod eas nota Auendan. circa num. 6. Unde nulla est differentia inter alienationem merè voluntariam, & in etiam hanc, quæ sit iudice mandata, qui patres agit emphyteus debitoris, & negotio illius gerit, vi creditoribus satisfiat, nec creditoris possint apprehendere possessionem aliter: quod si appetenderit, contrahatur codicularem: Auendan. d. respon. 13. num. 7. iuxta regulam l. fin. C. de iur. empbyt. quia hinc alienatio est voluntaria de se, & necessitas non præcise; idcirco permittit fallo iure dominicali: ptinide omnia servari solita in alienatione voluntaria, sunt etiam ad vnguem obseruanda, in hac alienatione, ut bene notat Alessand. ad Bartol. in l. si finita. §. si & vñligalib. §. de dann. infel. verbis, fandario.

Queritur an debetur laudem quando filia dotatur à patre habens alia bona? Responsum est negativum, si filia est de comprehensis in investitura emphyteutis, quoniam post mortem doctantur erat ad filiam pertinet ut, & cum filia iam sit locata, neque debet accipere inuestitutum à domino ob quam solitus laudem, non tenetur illi soluere quinquagesimum: Salycet. in l. fin. C. de iur. empbyt. num. 15. residens non tenet filios, & nepotes, pro quibus coedictori emphyteutis soluere laudem. Concordat Brun. conf. 44. num. 12. Roland. conf. 1. 69. num. 8. lib. 1. Cephal. lib. 1. conf. 27. num. 18. consig. Aymon. d. conf. 15. sequitur etiam ex traditione laudem fore prestandum, quando emphyteutis datur in docem personæ extraneæ, non comprehendens in concessione, quia cessat in extraneo illa necessitas, quæ reperitur in parte, & in filiabus, in

quibus necessitas dotandi virget: Cald. Petrus de extictione. cap. 10. num. 28. & cap. 16. num. 27. Valaf. conf. 1. 13. num. 18. vers. Ego aenam iure communis. Sed etiam in hoc casu non esse prestandum tradit. Arg. Bartol. in additionibus ad Parem. num. 103. cum aliis. Aut autem teneatur filia dotata à patre, quando habet alia bona, solutum laudem; dictum est supra, num. 8. ad fin.

Sed quid de iure commonis, quando dos datur à feminina marito estimata ea estimatione, quæ facit venditionem? Respondeo quando emphyteus redditura est ad feminam soluto matrimonio, eo modo, quo prius erat, non esse prestandum laudem, quia tis in effectu non mutat dominum: l. in reb. C. de iur. dat. Sic Modern. tom. 2. confundend. Paris. §. 16. gloss. a. num. 40. Quid si maritus soluto matrimonio velit estimationem emphyteutis testitetur, & emphyteutis in docem datam retinere, prestatibit laudem: censetur namque consummata venditione, non ab initio, sed quando maritus eligit pretium potius teddere, quam tem estimationem: Valaf. tamē d. conf. 1. 3. num. 6. melius responderet rem datam in' docem ea estimatione estimatam, quia sit venditio, definire esse doctalem, fierique mariti, & potius ab eo alienari, petiolum illius ad matrem pertinere; Iquod si per eam, §. de iur. dat. Calvini. in l. si estimatione, §. soluo. mariti. & in hoc casu maritum manere debitorem petrij, & ex tempore docis venditionem perfectam tuisse, prestatim, si vox emphyteutis mariti tradidit, & consequeotur laudem domini statim debeti.

Ex quo inferius si fecerit tradat genetor emphyteutis in docem ea estimatione estimatam, quæ facie emptionem, & tradatur illi plenum ius emphyteutis, nec penes filiam remaneat, debetur domino laudem, cum emphyteutis transeat ad extraneum per venditionem: l. fin. C. de iur. empbyt. ad' quam etiam celebrandam requirit dominicalis consensus, cum non sit alienatio necessaria, sed voluntaria: sic Additio Capell. Tholos. quæf. 17. & Pet. Jacob. simil. de action. in rem pro re empbyt. cap. 9. vers. Item excepta datione in docem; nam huiusmodi donatio habet vim venditionis: Guid. Pape. conf. 1. 14. Circa maceriam, vers. sed restat aliud, & conf. 1. 25. Indubitate, vers. Ad ollatum.

Accedit illa difficultas, an emptio teneatur soluta laudem? Affirmant omnes ad unum communiter: Iul. Clat. §. emphyteutis. quæf. 13. num. 4. ibi vult generaliter nouum emphyteutam, vel acceptatorem ad solutionem Laudem tenebit propriezario, cum solutar propter nouam inuestituram: Giosl. in d. fin. C. de iur. empbyt. verbo, acspere, & ibi Iason. num. 4. Iason. fin. 1. 8. part. 5. & ibi Gregor. Lopes. verbo, Non te donec temar. Gaspar Rodetic. de redditibus. lib. 1. quæf. 21. num. 14. Challaneus in confundend. Bungard. in rubric. 11. §. 1. num. 1. Socin. lib. 2. conf. 1. 7. n. 1. & Caball. in 1. part. confundend. Paris. §. 15. glos. 2. in principio. vbi negat domino actionem contra emphyteutum vendentem ad exactiorem laudem; quod videtur verum de iure communis, & quando aliud non fuit contraactum: ut de iure Lusitano venditori, & non emptio incumbit onus soluendum laudem; ut constat ex lib. 1. Ordinatione. tit. 6. l. §. 48. ibi: Emam adiutor fortius paderna vendere, de prejno que ait vendere pagaria à Capella, senhorio à carentia; hoc est emphyteutus poterit vendere, & ex pecto soluet domino quadragesimum: idem reperit postea eadem l. Regis, lib. 4. tit. 38. in principio, ibi: Emam paderna vendere, & pagaria ob senhorio à carentia, ex auctoritate emphyteutis. Ex quibus locis plantum est ad venditionem pertinente solutionem laudem, non verò ad emptorem. Attendenda tamen est confutatio locorum in soluendo

soluendo laudemio, ut volum Corbal. titul. de easq; primis. ob nomen. irrequi^m domin. amplias. 17. num. 4. Chaffaneus in confus. Bergend. rubric. 10. §. 9. n. 1. pag. miki, in form. magna. 341. Vnde non probo di- fuscioem traditam a dictissimo Cald. Pereira de extollion. cap. 16. num. 16. duns probat, legem no- stram esse accipienda, ut venditor solutus laude- miu, quando nondum inito contractu requisiuit dominum, & ab eo facultatem alienandi obtinuit; at vero postquam celebratus est contraactus, empator accedens ad dominum, & procurans ab eo invenit, & mitti in possessionem, runc ut id consequatur debet soluere laudemio, quia lex nostra huius distin- ctione nequit meminim, & vbi ius non distin- guitur, nec nos distinguere debemus, l. pretie, ff. de pu- blic. & vbi verba non habent locum, neque dispositio, & consequenter non est admittenda ea distinc- tio, quando verba legis illi nequeunt applicari, l. omnis diffinis, de regul. iur. 4. statua, ff. de domini- fest. in modo verba legis in dubio propriete debent capi: l. ferri, ff. de verbis significatis, notatus in l. hoc legamus, ff. de lege. 3. & in potentio significata, l. 1. q. qui in perpetuum, ff. si ager velligat, eoque modo verba iure accipienda, quo prolati fuerint, & eo respectu, l. ff. quis dominum, §. quod autem, ff. lacan, l. profeticae, 9. vid. ff. de iur. deit. Flamin. de confid. quaf. 14. num. 17. & 19.

13.

Non leue etiam facilius nobis negotium, an de- beatur vobis laudemio ex venditione cum pacto de retrovendendo, quando etiam contingit rescindi contractum, an duplex? Respondeur, quando prima venditio fuit celebrata introducio pacto pollea teuendendi, laudemio debitum fuisse domino direc- tro approbatione alienacionis; ita Modern. in confus. Paris. i. 5. 12. num. 7. ad fin. Maffortus in locis. & empby. 5. 1. Pet. Jacob. in rit. de alien. in rem pro re emphyteus. col. 15. vers. secunda in pali. rem- pliens, Cald. Pereira de cap. 16. num. 5. & 54. At vero de resolutorum venditio non debetur alius laude- miu, si pactum de retrovendendo, vel de retro- emendo factum interpositum in eadem scriptura, in eodem loco, mente, & die, coram ootatio, & testibus: sic Camill. Borrell. in summa decif. sit. 35. n. 74. & 75. quia ex distractu, cum sit resolutio prioris contra- cti, non debetur eo laudemio, nisi de novo sit aliis contractus: Ratio est, quia non haudimmo de re- solutione contractos, portis est restitutio prioris em- phyteute facta, quam alienatio, & res ad pristinum statum redit: prinde non debetur laudemio, cum ex buismodi pacto venditio rescinditur: Bald. in l. ab emprise, ff. de pali. Tiraq. de retrall. conuen. 5. secun- dum glas. 1. a. num. 7. Boet. quaf. 18. num. 19. Alberic. & Iason in d. ab emprise, Cagnol. in l. 2. C. de pali. inter empor. & vendit. Vnde ex his secunda vendi- tione, ut est resolutio prioris, nihil debetur. Nam co- ipso, quod dominus priori venditioni allens per- missit, etiam huius posteriori censetur coensem, & vt bene notat idem Author in 2. p. in confus. Paris. 5. 52. & 47. & n. 55. Quod procedit etiis in eadem charta non apponitur placitum de tetro, sed in alia separata, dummodi ut integrum, & inconvenienter fiat scriptura: ita Decius in legem, num. 18. C. de pali. Alber. & Iason, & Bald. quos referunt sequitur Sardus decif. 5. 1.

Nobilissimus Camill. Borrell. d. sit. 35. num. 74. sub- dit, ut perfecta venditione, empator & venditor vna- names ab ea discedant, deberi laudemio ex resolu- tione ramen venditionis de retral, nec laudemio, nec gabellam debet: ita Molin. sum. 2. de infili. diffus. 374. §. maius dubium est orrum ex distractu, quoquoam distractus non est secunda venditio, sed resolutio prioris ex vi pacti de illa distractu ap- positi in priore venditione, antequam illa perfice- tur. Atqui ita conclusit solui laudemio de

Fragi Regis. Chapl. Rupoli. P. III.

venditione cum pacto de retrovendendo, ut proba- rem est; & tradit Borrell. d. sit. 35. num. 72. & Ga- bellam, ut ait Gomez. sum. 2. varior. cap. 2. num. 1. & in l. 70. Tari, num. 30. Pinell. l. 1. C. de rescind. vendit. p. 1. exp. 5. num. 16. Laffatt. de decim. vendit. cap. 14. n. 36. & Lex Lubitan. in art. summa pag. 1. ff. 1. vbi precipi- tur gabella esse soluendam gabellario, qui fuit eo anno, quo contractus fuit celebratus. Contar. vero de distractu, seu resolutione venditionis, hoc est ex- retrovenditione, nec laudemio debet, Borrell. d. sit. 35. num. 73. & Thesaur. Pedemont. decif. 73. num. 3. nec similiter gabellam: Molin. citat. post Gomez. & Pinell. proxime relates.

Illiud tamen non est oblitiscandam, dominum ditecum non sibi nocere in consecutione laudemij ob facultatem factam emphyteutae alienandi em- phyteusum, quia potest non obstante licencia laudemio exigere, neque censor temittere ex tali consec- tione: Socian. casf. 70. num. 11. lib. 13. iul. Clar. & empby. quaf. 1. num. 3. quia solutio laudemij venit ob nouam inuestigaram, post alias Cald. Pe- reir. de extoll. 2. 7. n. 3. ad fin. Sequitur frequens qua- stiuncula an debet laudemio ex pecunia data faceto, ut concedat emphyteusum in solidum gen- to, ne postea catari fratres possint consueneri gene- tam pro sua quaque portio ne melioramentorum? Ratio dubitandi, quia si res meliorata veodatur ex integro prelio, quod emphyteuta consequitur, est soluendum laudemio, ut docet Boet. q. 19. n. 1. & in confus. art. de vend. 5. 19. pag. 48. Hier. Gabr. concil. 168. dub. 6. p. oll. Albert. int. fin. C. de iur. empby. Ex quo infert Valasc. de iur. empby. q. 10. n. 7. si pro ingressu in emphyteusum solutus dimidium veci valutis, censor potius venditionem tui emphyteusis, quam contrac- tuum emphyteuticum: quod ante illum dixit Alber- decif. 72. n. 9. addens si pater vni filiorum sive aliorum con- sensu concedas emphyteusum, accepto ingressu excessivo pecuola, censor potius venditionem in fraude legis, quam concessionem emphyteuticam.

Dicendum tamen est ex hoc contraactu non debeti laudemio, cum hic contractus sit innomina- tus, do, ut des, non vero sit veoditiois ac emphy- tis, & pecunia detur a genero vel a parente illius, ut faciat satisfaci alii coheredibus pro rata sua poti- tios in meliorationum, vel ut liberetur ab arte alieno a possesso contractoris indicavit Senatus Pot- tucus, teste Barbo, filio in suis configurationib. ad Remig. leg. Regie, lib. 4. tit. 18. n. 14. vbi subdit, si quis con- fanguineus emphyteusum donet, vel dote, alteri con- fanguineo, qui non sit pater, accepta pecunia, que vel adaequat, vel excedat dimidium iusti pretij, tunc soluendum esse laudemio: fecit si non adaequat dimidi- um, quis tunc censor potius donatio quam veditio.

Contopueris etiam est ex locatione ad longum tempus debetur quinquaginta? Negat Cou- lib. 1. varior. 1. 6. col. 3. Pingl. l. 1. C. de bon. matrem. p. n. 68. illib. 6. in fin. Gomez. de contract. sit. de Locat. n. 11. & alij, quoniam sententia de iure commoni vera est. Sed rectio est contraria, etiam considerato inris ti- gore, & molti receptio: quia ex locatione ad longum tempus inconveniens sequitur, non posse scilicet fieri illam ab eo dominicali consenseru, & dominus directus contractum deber approbat, & cuncto loco- rem in possessionem mittente: ita Alex. emp. 65. lib. 1. Chafan. in confus. Berg. subr. 11. §. 7. n. 3. Spec. de locat. §. nunc milia, quaf. 12. 3. Dec. emp. 104. n. 1. Felin. in equa in Ecclesiast. n. 8. de confus. Imoli. in c. potu. de locat. col. 14. Multo fortius de iure nostro soluetur laudemio ex locatione ad longum tempus, cum ea sit alienatio: ut confortat lib. 4. Ordin. d. sit. 3. §. in prin- cip. Cabed. 1. p. decif. 92. num. 1. Valasc. de iur. empby. q. 19. num. 16. Cald. Pereira de extoll. cap. 16. num. 5.

Pp. Et

446 Part.III. Lib.VI. De obligat.parentum.

& fūsūs num. 38. & conductor ad longum tempus est dominus vallis, & de censuī domini mittitur in possessionem, & inuestigatur; ergo laudemium debetur. Non tamen debetur a censuī, quia non tenetur requirete illum, cui censuī soluit, nisi conseruato sit p̄f̄cipita; & ea remota potest censuī iusquālito dominii rem censuī cum suo onere alienare, nulla fulcro laudemio; Vnde ab emphyteuti ad censuī non valeat argumentum; Vnde post plures de iur. emphyt. q. 31. n. 32. §. tercia differētia.

16. Puteat adhuc verti in dubium, an solutior laudemium ex datione in solutum? Pro explicacione scien-
dum, datore in solutum repositi, cum fundus scilicet soluēti causa datuē: ita l. vel soluēti, ff. de p̄n-
bile in rem all. sive eūm p̄to soluto datur; ita loquuntur L. eleganter, in princip. ff. de p̄gnor. allion. Nam ea
datuē subit vicem venditionis, l. si predire, Cod. de
euell. & p̄to ea teputatur, & quidquid de venditione
dicitur, generaliter habet locum in datione in solutum: Atein. conf. 32. incipit, Diligenter consideratis,
col. 1. & conf. 148. In qua propria, col. 1. vers. hic tam
men non obstantibus, & conf. 160. Longa est illa confu-
statio, col. 1. vers. 1. venit ad quoniam.

17. His positis, sunt qui dicant non deberi laudemium
ex datione in solutum, ex eo, quia emphyteus ius-
quālito proprietati dati potest in solutum p̄ta Iason
in l. sive C. de iur. emphyt. Allion. decr. 19. Roland.
lib. 1. conf. 1. n. 3. Tiraquell. de retract. lignag.
§. 1. glōss. 1. 4. num. 10. post Bartol. Bald. Fuligo. & Ca-
strensi. in l. idem, ff. de cordiſ ſorū. vbi dicunt non
debeti laudemium in hoc caſu, quamvis ex venditione
behatetur, cum datio ſi non prohibetur fieri,
sine domini censuī: sequitur Bellacomb. ram. 1.
commun. p̄miss. lib. 4. tit. 44. num. 307. pag. 698.

Sed melius ali diecum debet ex dicta datione in
solutum laudemium, cum veniar ſub vera venditoris
appellatione, quando fundus creditori pro pecunia debita adjudicatur, aut addicitur; nam omnia, que in venditione infundit, in illa datione in solutum
reperiuntur; nempe censuī debitoris, & emphy-
teuti, & ceditori ſires, & premium. Vnde ſicut in ven-
ditione laudemium exadiu non negatur, ſicut etiam non
eft neganda in datione in solutum: ita Bald. ſibi
concessit conf. 160. vol. 1. Modern. in confitend. Paris.
lib. 1. 6. 15. glōss. 1. 5. num. 48. Tiraquell. de retract. lignag. 5. 1.
glōss. 1. 4. num. 1. Bartol. filios in colligation. ad Remif.
Ordin. Regie. lib. 4. tit. 18. num. 1. 3. vbi p̄to hac parte
refert Camill. Boet. d. tit. 33. num. 37. & 38. vbi id
amplius procedere etiam quando fit datio in solu-
tum auctoritate Praetoris: & Bartol. pater in Remif.
ad d. tit. 4. 8. num. 1. 8. post alios, quos ibi allegat. Nec
dicti potest aliozio tra facta, neccesaria preciſe, sed
voluntaria, etiā ſia authoritate Iudicis, considerare
obligationis principio, cum à voluntate originem
habuerit: nam quod fit à Iudice creditori rem ipſam
adjudicatoe, vel alieti vñio licitanti, ab ipſo debito-
tor fieri dicitur, qui ſibi voluntarius debitus creauit: ſic Bald. in cap. 1. col. penult. vers. 5. vero ſequen-
tia, de ſequenti, poffit. & fruct. & conf. 3. 6. verbo, ſe-
nſiturna, poffit medium, lib. 1. & conf. 6. 1. In lib. quinque-
na. 1. vers. ſecundo, ex alio fundamento, lib. 1. Idem
Bald. in cap. quinque frequentier, 3. vbi in fine, ut lib. non
cou. affirmanſ ipſum debitorum dedile rem etedi-
tori eum Iudex creditor rem debitoris dat in solu-
tum ex precedenti debitoris concreta: sequitur Ti-
raquell. ſuprad. glōss. 1. num. 1. 3. & ſequente. quibus
accedit Cald. Pereita d. cap. 1. 6. num. 64. Ideo ex hac
datione in solutum & quod domino debetur quinqua-
gesima, ac bi ipſe debitor, & non Iudex vendidit; &
vt etiam censet, ac ſentir Pet. Jacob. tit. de allion. id
rem pro re emphyt. col. 8. versatorem in datione, & Manu-
factur. sit de exercu. & ſubſtitut. qdā in preis diſtribu-

sione; & iterum in titulo de locar. & iur. employt. ad fin.
& nuuifissim. Modern. in confitend. Paris. tit. 1. §. 13.
glōss. 1. num. 4. 8. Ex quōd lex prohibet alienatio-
nem poteſit etiam in datione in solutum voluntaria,
& neccesaria ſecundū quid, que fit mediante
decreto Iudicis. Vnde emphyteuti alienare priuati-
bus circa domini censuī, non poteſt dare emphyteuſim
in solutum; ſiquidem qui non poteſt alienare, etiam illi interdictum id, ex quo ſequitur aliena-
tio, etiam ex legi diſpositione; tanquam nihil
interfit, alienes, an id facias ex quo ſequitur aliena-
tio; l. codicilli, §. marr. & ibi Bartol. ff. de legat. 1. &
in l. p̄n. 4. fruct. ff. red. Bald. in Autent. praetrea,
col. 1. vers. ultimus enim, C. unde vir & uxor. Tiraq.
lib. 1. retract. §. 1. glōss. 1. 4. num. 14. post plures, quos
de more ſuſ allegatos ſequitur, & nuuifissim. Cald.
Pereita de eximili. cap. 5. num. 47. cum ſequent. & cap. 16.
num. 6. ſubdens num. 66. priuatum ſententiam proce-
dere, quando sine obligatione aliqua emphyteuta
aut Titio, ſe illi daturum centum aureus, & poſta
mutata volutate ex aliqua cauſa Titio utri emphy-
teuſim loco illoſum concedit, ſunc non debetur lau-
demium, quia non dicitur dedile emphyteuſim in
ſolutum: ſecus ſi centum aureos promisit Titio da-
re, & poſla pro illis dederit in ſolutum emphyteuſim;
tunc tempotis, dominus obce nebula quinquage-
ſimam; quia vita, & realis vendito eft: pro qua
parte allegat Modern. Paris. in 1. p. confitend. §. 55.
glōss. 1. num. 108. De quo maxime dubito, quia neque
io primo, neque in ſecundo evenit video realem
venditionem, nec yetam; ſed in vitro dooatio-
nem liberaliter primo loco ſimplicer factam; po-
ſteriori, promulgue intercedente, quibus ſariſit ex
datione emphyteuſis ſubrogati loco donationis,
ſiquidem ſubrogatum ſapit naturam ſubrogati cum
omnibus suis qualitatibus, ut in vulgar. §. qui iniuria-
rum, Iason, & Sribentes, in §. ſuſt. In illis. de allion.
Ideo cogitandum telenquo, ſiquidem ex donatione
non ſoluit laudemium, vt patet ex lege noſtra d.
lib. 4. tit. 8. in princip. ibi: E no caso que agnizer doar,
ou doar, o fara toda vñs à ſaber au ſenior: perem nelle
caſo nam paguara ceremona: hoc eſt ſi voluntie em-
phyteuti donare, aut in docem constitue, nihilolu-
minus proprietario denunciabit, non ramen foler
quadrigelismam. Quod adeo verum eft, vt ex aliena-
tione voluntaria per donationem non deberi lau-
demium, tradant Cald. Pereita d. cap. 1. 6. n. 1. & n. 42.
Camillo. Bortell. d. tit. 33. n. 61. Getaz. Maynar. Tholoz.
decif. 4. lib. 1. modi donatio non ſiat ad fraudandum
laudemium, & gabellam, Iofeph Ludoſic. Perug. de
cif. 3. num. 1. Quod extendit Bortell. d. tit. 33. num. 63.
§. 64. etiam ad donationem cauſa matrimonij fa-
ctam, non oſ ſtimataſ, dicens adhuc non deberi
laudemium; deberti tamen, ſi fiat donatio fauore ma-
trimonij ab extraneis, ac infuper ſi ſar donario omni-
ou bonorum ea conditio, vt minifit donanti
alimenta, dum vixerit, & cl vi cum zte alieno, quo
obſtringit, liberetuldem Bortelli. num. 67. Quod etiam
in donatione temuneratotis obſeruat Guido Papæ.
figur. 87.8. incipit, Donatio maria, & Petrus Jacob. ſit.
de allion. in rem pro re emphyt. col. 9. vers. item excepta
datione in datione, quoniam ſimiles donationes ce-
ſentur venditiones; idem Guido conf. 1. 4. & Ioann.
Faber in l. i. vers. quod ſi duo, Cod. de inſufficiſ. donat.
& alij, quos allegans ſequitur Tiraquell. de retract.
lignag. 5. 2. glōss. 1. num. 1. & 3. per tam.

Adhoc queritur an debetur laudemium de fru-
ctibus pendebitibus, quando vinea ſimil cum fru-
ctibus alienariſt affirmat Boet. ſuprad. 2.19. Jacob. de
Areto in l. qui concubinam, §. ſi fundum, per recte
ibi, ff. de legat. 3. Quia fructus duos pendebit ſunt
partes rei: l. fructu pendens, ff. de rei vendit. Item
quia

quia laudemiam debet docein ex pretio mello-
nacionum integro, quod emphyteua obtinuitur. &
iusq. 19. num. 2. & in confit. tis. de feud. §. 19. fol. 48.
Brunus de aymens. consol. 14. num. 12. habetur in
vol. 1. tral. dñs. Deller. fol. 120. in antiquis, sicut
quando super area exterritum est edificium, dicitur
illud pars rei, cui adhaeret: sic Paul. conf. 377. vol. 1.
Hieronym. Gabriei conf. 168. dub. 6. Atque ita edifi-
cium at ea superadditum, & dominium illius facit
ipsum aream ad dominium ditecum pertinet, neque
alienatus potest ipso inconsulto, & illi laudemium
debetur, quoniam res distrahitur; per text. in d. L. qui
quoniam, §. non fundum, §. de legat. 3. ibi: Quia id
premium ad terram causam fundi pertinet, vbi Glossa
declarat tam ad fructus, quam ad fundum: & per
textum in l. s. §. non salam, §. qua in fraud. credit.
Guid. Papz. singul. 491. vers. si venditor fundus. Siquidem
vendito prae dicto fructus penderunt, sed solo co-
haerentes etiam venduntur, cum sit una res com-
fundus, & pars eiusdem: i. Iulianus, §. si fructus. §. de
aliien. empr. & vendit. Idem dicas quod, si domus
vendatur cum vniuersibus, & aliis rebus mobilibus
io ea exsistentibus uno pretio; si haec mobilia sint af-
fixa parietibus, vel ut ibi perpetuo sint, quoniam
non sunt affixa i. e. causa, §. hoc Senatus confit. & ibi
Albertic. & in §. sedis separavit, §. de legat. 1.

Secundum si vniuersalia mobilia non sint affixa, nec per-
petuo annixa; quia hinc non conseruant partes domus, i. e. de premium eorum deducatur ex venditione domus, hoc est ex prelio domus: Quid vero conser-
nantur appellatione fundi, colligunt ex l. cum fundus,
§. de fund. infras. legat. & ex l. fundus, §. de alien.
empr. & vendit. Quato fons qui oritur in fundo est
pars fundi, i. e. qui patrem, in princip. si quod si, an
clam. Sicut vniuersitas eiusam est pars fundi, ac domini fundi; l. 4. §. de vnfund. l. si res, §. force, §.
de fidei infor. & ostium domus est etiam pars domus,
l. causa, §. hoc Senatus confit. vers. item non prædi-
batur: ibi: nullus, §. de legat. t. & ibi: Alexand. in l.
6. 1. vers. Cloaca, in verbo, Tribus, vbi appellatione
Cloaca venit vñiam Cloaca, & ibi Battol. Unde
vendita domo, aut fundo simpliciter, conseruant
similis prædicta extera vendita per lega clausas, &
Albertic. in d. §. Senatus confit. vers. Et facit ille,
& Bald. & Alexand. in fr. & Iason in ver. nesci sepi-
me: quinim ferrari, & claves conseruant tamquam
potio domus venditare; l. quafidam, in principio, &
ib. Battol. & Alexand. §. de fund. infras. legat. Ex
quibus sequitur conclusio huiusmodi: Ex toto pre-
cio fundi cum fructibus penderitibus, seu solo co-
haerentibus, vel doenus venditare cum vniuersibus
patenti affixa, debetur laudemium: as verò de fructu-
bus à solo sepatatis, neque de vniuersibus, ac mo-
bilibus patentiibus non affixa, non debetur: immo co-
tum ultimum debet deduci ex pretio vel vendite.

Illi etiam ex dictis sequitur, laudemium non
debet ex integrō pretio ab empte promissō, sed
ex eo dumtaxat, quod venditor recipit deductis ex-
pensis necessariis, pro gabella scilicet, & pro aliis,
si forte extant; vt constat ex l. sed eis, §. de
condition. & demonstr. in §. quidam, ibi: quid id non
capiat, quod erogat, vbi Battol. num. 1. at illud esse
premium, quod ad venditionem pertinet, quoniam
empr. minus solvit: & est singularis text. in l. alius
ib. capi, ibi: non videtur quid capiat, quod restituimus
eis, §. de verbo, significat. Atque ita illud pretium
comparandum est, quod vendere recipit, nec vide-
tur receperisse quod aliis est restituturus. Similiter
gabellā est soleuta de eo pretio, quod venditor
recepit deductis priis expensis; ita Battol. in l. quafidam,
§. ad l. scilicet & Iason in l. non amplius, §. de
legat. 1. Titaquell. de ratiōn. lignag. §. 15. gloss. t.
Fragn. Regim. Chitib. Republ. P.111.

num. 5. Laudemiar de decim. vendit. cap. 10. num. 16.
quem sequitur Molin. tral. 2. de iudic. disp. 384.
fol. 849. §. dubium est, si quis centum, vbi censu reodi-
nas fuit in prædio centum quadraginta aureis in uno
prædio, & postea prædiū venditum fuit eidem
tertio trecentis aureis, ea legi ut emptor venditori
soluerit censum sexaginta, & locum aliquam cen-
tum quadraginta cognoscat, ac soluerit censum præ-
dio impositum; & quod litum fuit, nam gabella de-
betur ex recentis aureis, no ex centum sexaginta
solum? Ex resolutum fuit debet sollem ex centum
sexaginta aureis, qui peruenient ad emporen-
Molin. ibi.

§. II.

Ex quibus alienationibus non debetur
laudemium, & quid pro foro
conscientie?

E P I T O M E.

1. *Laudemium non debetur ex venditione nulla, neque gabella.*
2. *Domum ex contraria nulla non transferitur.*
3. *Quod nullum est nullum producit effluvia.*
4. *Melitus vendens fundum, & immobilia nulliter vendit, nec laudemium debet; quod si solueat restitutum debet.*
5. *Laudemium non debetur si venditio annulata per latronem enormissimam beneficio legis 1. C. de tescind. vendit.*
6. *Cui debetur laudemium in hoc casu emptori primo, an venditori?*
7. *Contrarium nullus si reducatur ad aquitatem in illis
pretiis, eni gabellaria solvenda est gabella.*
8. *Laudemium non debetur ex venditione conditionalis*
9. *Laudemium, & gabella cuim debentur; illi ne-
qui tempore contraria exsilebant; an illi, quid
quis tempore conditione implita?*
10. *Laudemium non debetur ex permutatione rei immo-
bilis cum aquili re immobili facta?*
11. *Sententia Aullerii in hoc casu, quando permutteris
eis in omnibus equalia.*
12. *Quando dubium est de solvendo laudemio in foro cou-
suum, patens est solvendum.*
13. *Laudemium non debetur ex venditione perfolla, sed
communi voluntate restituta: Idem queritur de ga-
bella?*
14. *Laudemium non debetur de venditione vñi fructu.*
15. *Laudemium de venditione redditum verius est nobis
debetri.*
16. *Laudemium non debetur ex venditione allionis per-
sonalis, sed ex venditione allionis realis.*
17. *Laudemium non debetur ex venditione servitutis
prædialis, neque ex translatione, neque ex divisione
emphyteutica inter filios nisi fiat inter eaderunt
tamquam inter extraneos: et num. 18.*
18. *Laudemium non debetur si subemphyteutis emas ab
emphyteutis in se sumit? Pars negans probabilitatem, sed
affirmans probabilitatem.*
19. *Quale dominum habeat emphyteuta, qui de licentia
domini subemphyteutice, & cui competat in pa-
rendi renunciacionem finita emphyteuti?*

Hoc debetur laudemium, deinceps ex quibus
non debetur videendum restat: ut primis con-
stat non debeti ex venditione, seu alienatione nulla,
Iason. Faber in l. vte. col. 2. in verbo, in irritum, C. commun.
de leg. & in l. 1. quando licet ab empti. disced. vbi uis.
P. p. 2 ex

- ex venditioe nolla, seu iniusti non debeti laudemium : si non debet gabellam, trādit Bartol. in d. solm. §. fin autem, & ibi etiam Bald. in §. fidquia nostra maiestas, col. 1. versus querit hic, & Paul. Caffren. col. 1. Thomas Vaz. tom. 1. allegat. iur. allegat. b7. num. 9. Bartol. Pater in Remigius. ad Ordines. Regim. lib. 4. nro. 8. num. 19. Tiraquell. de retrall. lignag. 5.1. gloss. 2. magn. 6. Ed quia alienatio nulla non est in confidatio-
ne, i mes peccatis. §. non quatuor, ff. de bono, posses, con-
tra cabul. i continui, & cum quā, ff. de verbis, obligat.
Bald. in L. quid ergo, §. cum autem, ad fin. per text. ibi, §. de
bius qui iustas, infam. Idem Tiraq. in legib. commib. gl. 8.
num. 15. & est alia ratio, quia ex contracta nullo non
transfertur dominium; vt tradit Bartol. in l. 1. §. si
vir vero, ff. de acquir. posses. Non ergo debetur lau-
demium ex contracta nullo, & ex venditione nulla,
vt in specie scribent resoloir etiam Follet. in tract. de
censu. num. 5. fol. 2.19. & Challaecus in confund.
3. Burgund. rubrie. 11. §. 1. fid. num. 3. Item quia quod
nullum est, nullum iutus producit effectum perti-
culam, nea præstat. de regni, iur. in 6. Iuvat quoniam
quod nullum est, non potest dici factum, L. 4. & con-
demnatum, ff. de re indicat. l. 1. in fin. ff. gremadus
tellamenta apierunt. Idcirco si vlt authoritate pro-
pria, sine same authoritate vxoris vendat bona im-
mobilia, contractus est nullus, ex lege nostra lib. 4.
Ordin. tit. 4.8. iu. princip. & ex consequenti, ex vendi-
tione emphyteutice tei non debetur laudemium, si
tradator emptori fundus sine consensu uxoris, quia
maritus nulliter alienauit: Bald. in l. 1. C. de Episop.
audient. Quare quod attinet ad propinquum nostrum,
sue alienatio sive inutis, & nulliter facta à parte
ante, sive à parte post, rescindatur tamen ex causa
de præterito non debetur laudemium; vt exponit
Modern. in l. p. confit. Paris. 9.13. num. 9. in 1. p. 5.5.
num. 17. Argue ita restitui debet laudemium sic ac-
ceptum, vt primò constiterit de nullitate aliena-
tionis: vt bene nota Pinell. in l. 1. C. de refind. vend.
p. 1. cap. 3. num. 35. vñ. quoad laudemium.
- Sed quid dicendum, si venduo annulerit be-
neficio legi 1. C. de refind. vendit. & declarerit
ex enormissima lexio nullius momenti? Respon-
deo laudemium debeti, vbi fuit facta transactio, si
per arbitrios iubetis suppleri pretiosum, quando alter
ter lam exsistit dominus huius secundo esse reddi-
endum: ita Bartol. filius in sua addicione ad remis-
sionem patris, lib. 4. Ordin. tit. 8. num. 14. §. Neque ex
venditione nulla, Cald. Pereit. de extiml. cap. 1. num. 5.
& expedit. num. 88. §. fid. sublimiorum, ex eo quod
actio personalis competens ratione rei transit ad
succellorum cum ipsa est: per text. in l. si servis 6.
§. si quis prius, & ibi Glossa, verbo, transfibit, ff. de aqua,
plus. secund. vbi Lex ait: Si quis præsumat aqua pluvia
arrepta ager, dominium ad eum transferetur fundi, de-
fini habens aqua pluvia arrepta alienum, eadem ad eum
transfibit, cuius ager illa capitur: propter quod funda-
mentum actione personali potest cogi empot ad
solitatem laudemij, cum illius exactio respiciat
rem, & propter nouam coacessionem impideatur.
Factum tradita à Guidon. Papar. decif. 1.5. vbi re-
soloit pecuniam pecuariam incursum ratione male-
ficii patrat à Tiro, tempore primi conductorem
e aldem pecunas, esse adiudicandam secundo cooductori,
non verè primo: quia tempore secundi con-
ductori fuit Titius dannus ad solutionem penze:
per text. in l. qui explicandi, C. de accusation. ibi, cuius
finis in Iudicis patentes, ac mensura est: de per l. far-
ti 9. fin autem, ff. de bius qui iust. infam. argum. leg. quod
aut in principio. ibi, ff. de adulterio.
- Ego tamen potius dixerim non secundo domi-
no, hoc est empori, sed primo venditori scilicet,
laudemium esse solendum, quia dum vendidit em-
ploytus emphyteuta, proprietarius dominium
directum retinebar, ergo illi, & non succellori debet:
ita Boët. quæfl. 5. num. 16. usque ad 22. vbi
concludit post Bald. Iml. Alex. & Iason. in l. fin.
de intrifibit. emm. iudic. coedemnationem pecuniaria-
riam non ad secundum, sed ad primum attendato-
rem pomarum pertinere: per l. quæcumque adiutoria,
ff. de obligatio, & allian. & l. seiu, qui pacem, §. fi-
poties, ff. quod vi, sur clam. Et probatur à simili
example gabella, vbi dicitur, quod quando ven-
ditor iustus est, & empot videlicet redacte contra dictum
ad equalitatem, perfoluntque quod defuit ad iu-
fum pretium; tunc incrementum gabella, quod
accrescit ex augmento pretij, solendum esse gabell-
ario, qui erat tempore prioris venditionis: & si
militet incrementum laudemij, quod ex augmento
pretij accretut domino; non verè domino, ac ga-
bellario, qui fuerint eo tempore, quo venditio ad
equalitatem iusti pretij infini redacta fuit; quia
non datur noua venditio modò diversa à priori, fed
reductio prioris venditionis ad equalitatem iustum:
ita Lassalle de decim. vendit. cap. 4. num. 14. quem se-
quitur Molin. de iustit. tom. 1. dixit. 1.29. §. quad vero
attingit, subdens, si autem empot fuit iustus ultra
dimidium iusti pretij emens, venditore volente re-
ducere ad equalitatem contractum, restituereque
excessum, sicut non posse tentare gabellam ex-
cessum, sicut non posse tentare gabellam acceptam, quando ven-
ditio iniuste fuit celebrata à principio: quod addi-
tum non puto vereum; quia cum illa venditio ultra
dimidium iusti pretij non sit omnino nulla ipso iuste,
& fuit absolue & perfecte valida, per illam
acquisitus fucus ius ad gabellam, & resellio in fa-
vorem iusti non potest illi ius quod sicutus sufficeret: ita
Lassalle vbi supra, num. 17. per l. 1. tit. 17. lib. 9. num.
collation. que decernit, vt gabella totius pretij, pro
quo res fuit vendita, solutus, quia venditio fuit
perfecta, & valida. Facit pro hac parte Pinell. l. 1.
C. de refind. vendit p. 1. cap. 3. num. 35. dicens si ven-
ditio rescindatur beneficio d. legi 2. Cad. de refind.
vendit. & non redicatur ad equalitatem, sed vter-
que dificetus à contractu: sic ex refind. laudemium
reddendum esse emphyteuta; gabellam verè post
refellendum contractus manere penes fiscum; ne-
que ab eo repeti posse. Quod exiam multò ante tra-
didit Modern. in emphyteus. Paris. §. 22. num. 18. ad fin.
charta 206. ed. 1. & 1. ed. 5.4.2. Secūs di-
cendum est, quando contractus est ipsiusmodi nullus,
qui ex coortatu nullo non debetur gabella, &
soluta refluxi debet, secundum Doctores communiter
in l. 1. vbi Bald. C. de Emph. Aoced. refind. p. 1. n. 3.
Lassalle de decim. vendit. cap. 14. num. 1. post plures,
Cald. Pereira, d. cap. 1. num. 68. Cabed. i. p. decif. 1.8.
num. 4. & Tiraquell. de retrall. lignag. 5.1. gloss. 1. n. 7.
multis illi citatis, charta 17. Garc. de expens. cap. 8.
num. 8. & 49. opinatur, quando contractus fuit val-
lidus, etiam si polita ex pacto, vel consensu, velex
remedio l. a. C. de refind. vendit. venditio refellit sit,
laudemium non esse refellendum à domino, qui
consentit venditioni, quia verè emphyteus man-
uit manum, & verè emphyteuta noua exsilit em-
pot. Item dicit de venditione refellit à minore be-
neficio refellit in integrum: legge illum num. 5.
dicens verè posse domiōm retinere laudemium,
quia verè mutata fuit manus, & dominus refellit ac-
cipit laudemium.
- Consequens est vt dicatur, an de venditione con-
ditio obliteratur laudemium? Decisio est negati-
va; sic Sordus decif. 10.5 num. 18 Tiraquell. de retrall.
lignag. 5.1. gloss. 1. num. 12. Camill. Bot tel. in sum.
tit. 15. num. 70. doceo exsilit conditio: Parisiens. in
confutad. a. p. 4.55. gloss. 1. num. 39. subdens non de-
bet,

beit, quamvis ex una parte ad pretij solacionem, & ex altera ad rei traditionem deueniam sit: quod etiam repertus in p. 13. gloss. 5. num. 24. Ratio est, quia ante conditionem impletarum non censetur venditio perfecta, sed ita penderet ut conditione deficiens possit contractus reddi irratus; ideo non debet laudemium nisi ex pura, acque perfecta alienatione. Neque obstat quod pendente conditione nequit contrahendum fas est, altero repugnante ab eo contractu resiliere, ut tradit Laffarte de decim. venditio cap. 1. num. 1. multos in allegatis: Quia hoc non obstante antequam impletor conditio, mutuo consensu pollunt contrahentes à contractu deniate. Quocirca non debetur quinqoagelima nisi conditione adueniente, & consequenter nec gabella sullenata est, ut est communis sententia: Gomef. L. 2. ann. 2. varior. cap. 11. num. 10. Laffarte d. cap. 5. §. n. 1. Eo quid contractus adhuc non subfinitur perfecte, & dissolvi potest: post Battol. ex l. de t. fr. 6. §. vtr. ff. de iur. dat.

Restat ad huc dubium cuiam gabellario, aut contractum laudemium sive hinc onera folienda, illis, qui tempore contractus fuerant, an illis, qui furent tempore adimplentes conditiones: Videntur descendunt illi, qui tempore contractus furent, quia de natura contractus conditionalis est, ut impleta conditione retrocedatur ei eius virtus ad articulum temporis, quo fuit initus contractus, & ab eo tempore debentur illi tributa domini, & gabellario, qui ad gradus celebrationis contractus: Laffarte d. cap. 5. §. 10. Gomef. d. cap. 11. num. 1. §. tertius effectus, vbi ait gabellum deberti primo conductori, argumento textus in p. 1. q. v. 1. Similiter dicendum, quando venditio facta fuit sub modo, quo huc venditio non suspenditur, sed confessum perficitur, etiam modo non datur adiuncte; igitur statim ex factu fuit sub modo debent decimus, et vult ipse Laffarte citas. num. 9. cum modis non suspendet, sicut conditio suspendit, & retrocedatur, si adimpleretur modo conditio sit casualis, aut mixta: quod si fuerit conditio potestatua, non trahit tertio contractum, et proinde si venditio fuit sub conditione potestatua, laudemium, & decima soli debet gabellario, ac domino, qui furent tempore existentis conditionis: Ita Gomef. d. 9. 10. §. Limitaciones. Couart in prole cap. 39. num. 2. ver. tertio est: Ratio huius discriminis esse potest, quoniam quando conditio est potestatua, non dependet à contrahentibus, sed à causa, vel natura, vel à favore Dic, sed quanlo est conditio potestatua, in sua est potest quando velut eam implete: Vnde non retrocedatur, cum eis impetratur: Bald. i. 1. s. 6. quod pro empere. ff. de usc. cap. 1. col. 4. num. 46. & ibi Iacob. num. 107. Quod si conditio potestatua ita se habeat, ut impleri nequeat, si alter contrahendum recuer, recuer nullo modo potestatim hilominus si fieri in isto ex contrahentibus, alter eam implete potest, quamvis conditio sit potestatua, retrocedatur ad tempus celebrati contractus impleta conditione, & tributa primo conductori debentur, non videtur conductoribus qui existentur tempore conditionis existentia Count. supra contra Laffarte. num. 15. pro qua parte Court adducit Iacob. bal. 6. amplius, ff. qui postea. in pig. habet. Ex quo ff. amplius, apparet conditionem potestatuum, que repugnante debitor potest adimpleri, remittatur: ideo de hac, sicut de conditione casuali, ac mixta, dictum restat: Couart. d. num. 1. §. tertio est opimus textus.

Quid de permutatione an debetur laudemium, quando sit permuto de re immobili contra eam.

Fragm. Regim. Cimy. Reipubl. P. III.

immobilis: Negant communiter Doctores, Borrel, in somma decis. 35. n. 7. 8. Bocht. decis. 26. in principi. Albert de Roist. 1. p. Statut. q. 110. Statut. Parma cau- tur, Gaido Papz. decis. 92. post Petrum Jacob. quem refert; legolit etiam Bellianus in confundend. Alber- nia, fid. 1. 10. col. 2. resoluens ita in praxi fetuati. Racio- aliorum est, quia huiusmodi contractus permutatio- nis nullam venditionem continet ex se, unde quan- do non constat ex mente contrahentium, quid agere voluerint, attenditur ad id, quod in contractu prepondere: quod si prepondet species, non vera pecunia, sed permutatio: ita lozan. Auct. Ancharam. Panor. & alij in cap. ad questiones, per text. ibi, de rea- rae permute, igitur non debetur pro ea laudemium, quandoquidem non est venditio.

Alij contra non perpetuam tradunt, quando ema- phytura permotat tem. centom valentem, cum te- quia valeat sexaginta, & quod superest, ut ad equali- tatem redudatur, recipit in pecunia, soluendum esse laudemium ex supplemento, non vero ex re ita Bald. Cyn. & Angel. in queritur. ff. de flava hamis. lequitur. Tascuell. de retrat. ligat. §. 30. gloss. 1. num. 18. & gloss. 1. in principi. quibus accedit Barboli. Pater in Remissione ad Ordin. Regiam lib. 4. tit. 18. num. 59. & laude- mium non debetur, & Barboli. Filius in suis calcagno- bus ad Remissione. Paris. super eundem iust. 1. 8. fol. 19. n. 14. ubi adit ex permutazione rei immobilis cum immobili non debet laudemium: ex Borrelli d. fid. 35. num. 2. subdolis num. 7. quare debet, si permutetur, res immobilis, cum re mobilis, vel cum re consistentes in pondere, numero, & mensura: & num. 84. facta commutatione rei immobilis cum immobilis, si adiutatur ex vna parte pecunia aliqua, ut adiuetur va- lor alterius partis, maior sit pars pecuniae, conside- tur venditio, & debetur laudemium: si autem sit minor pars pecuniae, non debetur; quia non erit venditio, sed permutatio: quae doctrina est validè proba- bilis, & in praxi potest admitti, nisi aliqua con- fuctio obstat.

Salut ramen consuetudine, si qua est, probabilios puto ex permutatione indistincte esse soluendum laudemium; quia ratio fuderat, ut soluatur, quoties gabella soluatur; sed ex permutatione gabella solu- tur, ratione cuius per iudicem res permutatae colla- mantur, ut tradidit Ludou. Lop. lib. 1. infrastruct. de car- tral. 6. 12. de Laudem. soluenda & respondetur erga brevi- ter. Quinimo P. Malin. de instit. com. 1. diff. 39. 7. pria- cep. aut non solum debet gabellum ex permutacione, vnam, sed duplicem, tam in Regno Castellæ, quam in Lusitanie secundum rerum valorem que permutantur, siquidem in vna quaque duplex venditio reperi- ri debetur; iuxta l. scindens, §. si quis permuteauerit, ff. de adiut. edid. Vna re eius, quae permutatur, & altera rei alterius, que cum hac permutatur; quamvis non debetur gabella de huc communi priusquam permutatio, mica virtusque partis traditione con- sumetur: Laffarte de decim. vendit. c. 1. 7. n. 1. & Be- tachin. dog. ab il. p. 1. pars. 2. l. 1. n. 2. Quod etiam in Regno Castellæ, Mench. vni lib. 1. contra c. 1. n. 2. et. de Pardad. lib. 1. ver. quid. c. 1. n. 8. cum sequentiib. subdolis n. 1. re tradita vestigia debet publicanos, qui fuit tempore conventionis; non autem illi, qui erat tempore traditionis. Idem tradit Anton. Gomef. s. de contralib. immob. in principi. ex eo quod quan- do finis necessitatis habet consequtientiam ad prin- cipiū: attenditur, non ad exitum, sed ad principiū: per text. & ibi Battol. in l. 1. §. 1. ff. de minor. l. 3. C. de Sena. confut. Macer l. 1. C. de impo. Inscrina- de scripta. lib. 1. 0. Auendan. refutat. 9.

Nec obstat, si de scriptura inter partes convenia- tur facienda, vel legal seu Gabellano debet posterio- publicano, vello. Gomef. tom. 1. cap. 2. num. 17.

P. 2. 31. Quia

450 Part.III.Lib.VI.de obligat.parentum.

Quia datus differentia; nam si huius non habet necessarium consequentiam ad principium; & potest enim, quisque ex contrahentibus rebus a contratu, altero repugnare, antequam scriptura rogata conficiatur, ut habeant in principio, laudem, de emptione, & venditione. Prout possebunt publicani, sub quo contracta fuit scriptura, potest eis causa. Cum ligato in nostro casu debeant gabellam, ut dictum est, similiiter etiam in causa permutacionis magis placet, laudem solucendo domino locum fore: que pars veterian magis accedere, videatur i: ita Capell. Tholos quiesc. 17. Faber in l. fin. C. de iure. emphys. & ibi Iason num. 11. ad fin. Et probatur, quia emphyteuta non potest permuttere domino interequitatem, cum permutatio sit affinis venditioni, l. fin. ff. quib. ex caus. in poffit. cap. 1. l. Cad. de rer. perm. Quinimum, vi dixi, est species venditionis, d. l. sciendum, & deinde, ff. de aditis, edid. Ideo sicut non potest vendere emphyteuta, sic nec permuttere inconsulto domino; alias cadit a iure suo: Iason in d. l. fin. C. de iure. emphys. Sarmient. lib. 1. foliolar. cap. 1. num. 10. Invol. in cap. ponit, de locis. Gregor. Lopez in l. fin. tit. 8. part. 3. gloss. 3. & confit. ex Ordin. Luisian. lib. 4. tit. 3. in princip. ibi: Nam potesta vender, nem eſcambar, id est, nec vendere, nec permuttere; & paulo inferior: E querendo o ferire vender, ouſcambar deinceps primo ratiocinar as ferioris, hoc est debet prius ei domino denunciar eis velie vendete, vel permuttere. Cum ergo emphyteuta dominum requirere debeat, ut permutteratione landet, & approbet, & nouum emphyteutam inuestiat, & tecognoleat; id est non est dubium illi debet laudem: quod etiam constat ex nostra ordinacione d. lib. 4. tit. 3. in princip. ad fin.

Questionis est quid sequendum in foro conscientiae, quando ambiguitus de soluendo laudem sit. Responsum sit, reddendum domino io. vroque fuit quando conflat debeti; per l. 1. ff. de eo quid certolat. & l. 1. C. de sententiis qua pro eo quid. Glos. in cap. causae, & cetero, quia exactio laudem non est personalis, sed consuetus intentus domini dilecti, quatenus ipse reis tradidit in emphyteum, pro minore pretio emphyteutam, sperans ex venditione, seu alienatione decursu temporis facienda, se recuperaturum partem prierit per receptionem laudem: Nanatus in Manual. L. min. cap. 2. num. 66. quem sequitur Louis. Lopez. 12. de Laudem. tom. 2. de contractu. fol. 159. Quod si non constat de obligatione soluendi, & quelibet sententia probabilibus argumentis defensatur, ob multiplices Doctorum intellectus, non sunt emphyteute à Confessoribus cogendi ad soluendum laudem, ne exponant se periculo pollicandi peccantes, quorum potiores sunt partes in hoc dubio, cum possident, id est ans sententiam definitivam ultimam, à qua non licet iam appellare, possunt laudem retinere, donec ultima teritorum contra illos sententia. Quia doctrina defendunt argumento gabellarum in dubio an sint iustae, & consequenter soluendae; communis sententia est non debet in conscientia, quando ooo constat de illarum iustitia: ita Molin. tom. 3. de iustit. dif. 674. post Caleran. verbo, & cetero. Angel. verbo, pedagium, num. 6. Sylvest. verbo, gabella 1. num. 9. Gabbel in 4. d. 15. quib. 3. cedula. 7. Medic. de resist. quib. 1. & alios quos citat, quoniam in dabo melius est conditio populi possidendi: sic in nostro casu est etiam dicendum.

Illi. ramus non minus aliudq; controvenerit, utrum venditione iam perfecta, partimque deinde communis voluntate rescilia, laudem inveniatur, ac gabella? Ex dictis & procedentiis, num. 3. colligitur quid dicendum. Quare omnis isto vir amique partem rationibus, scilicet nec laudem, nec gabellam debet, si contractus etiam per seculas incoquenter dali-

solueatur, antequam ad extantes actus contalentes diuertantur: tunc enim persinde te res haber, ac si nihil actu sit, quia te integra rescilia fuit venditio: Camill. Borell. in summa decisi. 3. 5. num. 74. modernis confirmat. Paris. 1. p. 5. 11. n. 100. & 2. p. 5. 11. gloss. 1. & 31. Quoniam antequam tradatur emphyteutis non est ius quesumus domino directe ad exigendum laudem, nec gabellario ad gabellam; ut in specie censor Martin. Laudens. in Lauri sententia, 5. quodammodo, ff. de p. 2. num. 1. & te integra posling inconveniens contractores discedere à contractu vlique ab traditione, non absque villa docentis directe praejudiciorumque sit. Cald. Pereira de extrin. cap. 4. 6. & 11. num. 100. & 11. 1. & 2. & 3. ad fin. subdedit cum cit. Authoris 1. p. 1. confundit. Paris. d. 5. 15. gloss. 3. n. 21. non debet laudem in oili ad traditionem venimus sitquebus accedit Summus decisi. 3. 1. n. 8. & decisi. 100. n. 3. Barbosa Pater in suis resuistim. ad Ordin. Region. lib. 4. tit. 38. n. 19. ubi ait, nihil debet ante traditionem; & Barbosa filius in additionibus ad Patrem, edem simile 38. num. 199. dicens debet quando res non est integra: secus si sit integrata, id est si ad traditionem non factus sit transitus.

Neque quoad gabellam discordat Parladorius lib. 1. questionis. ver. cap. 3. §. 4. num. 1. dum resoluere contractu absoluto, & de communis consenti rescilia inconveniens, vestigial non debet; longe aliter si ex intervallo, & post traditionem denuo inter partes actum fuerit ab empheone discendet; tunc enim de laudem in domino, & vestigial fisco debitum ex primo contractu soluendum est; & quod iuris domino, & fisco quo situm, partes ex sua nota conventione auferre nequunt. Quidam in ea resolutione contractos facta per nouum contractum, tam non integrata, alterum laudem, atque alterum vestigial debet tradit Molin. tom. 2. de iustit. diff. 37. col. 1. & 2. post Gorres. tom. 2. varior. cap. 4. num. 3. & Lafastre de decim. cap. 1. 4. num. 9. & num. 70. id affirmantes ex commandi Doctorum lentitatem in viroque foro.

Supradictum videmas, ad eam venditione vniuersitatis possit accipi laudem: Pars affirmans ex eo vi detur probari, quia emphyteuta non potest domino inconsulto vendere ius viciniducti, ex ratione, quia emphyteutae absolute interdicti est alienatio; igitur non poterit nec ad vitam sive domini consentire constitutive vniuersitatum; per Lolism. Cod. der. alien. ut tradit Molin. de poffit maior. lib. 1. de primog. cap. 19. num. 29. & cap. 2. & num. 8. Nihilominus resolution negans debet laudem ex venditione vniuersitatis est vera, & certa. Ratio principialis est, quia constitutio viae facultus interequitato proprietario valet saltem ad vitam contractum, quia potius accedit ad communitatem frumentorum perependentem, quam ad proprium vniuersitatum, cum extinguatur morte concessio: l. necifaria, q. fin. ff. de peric. & comm. ni vendit. Item quia hic viae facultus improprie appellatur sic, teste Pinell. l. 1. C. de bon. merc. p. 1. num. 71. vers. Additio eiusdem. Accedit, quoniam appellatio viae facultus duratō ad vitam concedendam, non cadit sub prohibitiōne vle. leg. C. de reb. alien. non alien. sed tantum constitutio viae facultus perpetua: daturi: Barbol. in 1. vniuersit. ff. foli. marim. a. 1. 3. Probatur etiam surter, quia si emphyteuta sine consenti domini etiam soas meliorationes, referato sibi in viri dominio, non incidit in Commissione: Bald. in l. vol. C. de iure. emphys. n. 2. vers. appo. & c. Quia in Ecclesiast. 10. de conflit. & lequitore. Ripe rotpon. 4. num. 9. de iure. emphys. vol. 1. & c. & colegionem si alenget commodiates suas duxat, p. t. l. m. 1. 3. sibi seruare viri dominium: sic Ripe d. refut. 4. Bald in l. 1. num. 1. vers. ceteris lib. C. si pig. pign. dat. sit. Item quis quoniam non possit tam emphyteutam alienare, potest tandem his suum cedere, quod habet:

Mantua de cas. & ambig. s. lib. 1. c. 25. dicitur. Sed quando quis sine confeitu domini potest alienare, ecessit ex causa laudem, & a fortiori in nostro casu, vbi non apparet prohibita alienatio rei emphytentia, sed alienatio commoditatum i. suis emphyteuas: & in terminis huius opinione sunt Petrus Auedanus, responf. 1. col. 3. vers. terria conclusa, Blaunden, in confess. Petri, p. 5. 25. num. 12. Quidam 1. p. 9. 17. glori. 4. in principio, & §. 5. num. 9. Quidam 1. p. 10. subdens. i. part. 1. cap. 1. sub. 1. debet laudem, & vendat vnde dominum reseruato sibi visuscula, & consequenter priuati inter se, si id faciat domino inconsulto: Babbo la Pater in rem. sed ordin. Regiam, nro 38. num. 19. & Babbos filius in suo casu, gainibus, super codicem, num. 140. quia visusculus difficit a commodiitate suorum, ut moxissime iudicetur fuit, testis Alloys Riccio in decisi. Curia Archiepisc. Neapol. 1. p. decisi 118. quem ibi Babbos filius referens sequitur.

De venditione redditus v*e*n*it*us est non debet i*un*d*em*ium, ut Molina tam. 1. de i*ust*it*i*, tr*ad*. de c*onf*it*it*.
d*is*p. 3. s*ed* de i*er*em*as* c*onf*. 8. 1. Gut*er* de i*ust*it*i* c*onf*ir*m*.
c*ap*. 4. 1*un* p*ro*p*ri*o. Sot*us* de i*ust*it*i*, lib. 6. quest*io* 3. art. 2.
c*ol*. 3. *circ*a secundam argum*en*tum, & M*od*et*n*. Par*is*.
in c*onf*us*ion*. Par*is*. p*ro*p*ri*o. 8. qui omnes fatentur de
const*itu*tione i*eu* venditione horum reddituum
etiam specialiter super e*st*is fund*is* c*en*s*u*alibus,
nolla i*un*d*em*ia domin*is* d*ic*re*ll*is debet: sequuntur
G*es*per*it*. Roderic*it*. lib. 2. de i*ust*it*i* reddit*u*s quest*io* 4. ann*o* 4.
& cau*en*t in *M*on*it* *P*u*er* *V*ers*o* *D*omi*n*ii 1569. 4. *K**at*
lend at *Febr*uary *con*se*cc*o**, non posse rep*er* rati*o* ven*ti*
ditionis*is* *te*, super qua*is* est co*ntin*u*us* c*en*s*u*us reddit*u*
mobilia.

Similiter si debitor teditus alienis hypothecas
eiusdem redditus; creditor redditus non potest exigere
laudentium, quia creditor non est dominus directus
hypothecarum, sed Rotulicus de redditu. lib. 1. cap. 3. l.
num. 6. & lib. 1. cap. 4. num. 14. & cap. 5. num. 5. sed
lib. 1. Ratio, quia emptor redditus non emic domum,
vel fundum. Super quo redditus constituitur, & breui
mane redditus venditor, ut super eam redditum con-
stituerit, ut non bene, nec cante afferunt. Matissezo
ad l. 1. *Castellaria*, 1. lib. 1. resp. gl. 2. & lib. 1. Aze-
uel, post Gomei. in 18. *Taxi. num. 2.* quoniam haec
fictio nulli iure probatur, mo fidelio eget lege, &
ab homine non inductus, teste Modello no Patuli, in
confusio Parisi. p. 5. 1. cap. 1. num. 4. post Bart. s. f. si
quis pro tempore, mors. 4. & ibi lason. num. 17.5. de re-
cipione. & auctor ut hie fictio voluntari contesta-
hentum, qui volunt domum, seu per diuinum hypo-
thecatum redditum emere, aut vendere, sed duxisse
reditus annuo obligare. Cum igitur actus non ope-
teret ultra agentium intentionem, *non omnia in prae-
dicto certi pat. dicendum est* non emi fundum, dum redditus
sicut ex constitutus, neque venditoris abdi-
casse a se dominum fundi, sed tantum illuc oblige-
re ad solutionem redditus, semperque manet fundus
aliud allodium: ut beneficii Count. lib. 1. varior.
cap. 11. num. 5. Gregor. Lopes l. 1. gl. 5. cap. 5. pars. 3.
Menochi. cap. 99. num. 1. lib. 1. & Gnesi. cap. 47.
num. 1. contra Pet. et de maiora. 1. p. 9. 40. num. 9. fal-
so afferuntur de bitumin redditus habere usque domi-
nium bonorumque redditus obligantur, eò quod in
emptione redditus solum emunt has exigendi linguis
annis certiam pensionem, & res hypothecarum re-
dimuntur invenient peres verditatem, seu debitorem: s.
piemont. & pigner.

Resolutio igitur sit iuxta hanc doctrinam non esse solendum laudem et redditus reser-
varum, sed et confitualis, aut redditus configuralis ex vendi-
tione hypothecariorum, ut bene deciderit à Roder-
ico d. illa. 3. quæst. 4. num. 1. & quæst. 12. num. 1. et addi-
tione

Si contingat dominum in confirmatione census re-
lativus, i.e. petendit laudemem etiam celestorum,
per summi coartatum cyprianiticum, quotiescumque
vendantur res, super qua reditus fuit constitutus.
Menoch. praefat. lib. 3. capl. 105. num. 3. creditori
enca teditus emphatica; si, tibi emphatica
vendatur, debetur laudem: L. C. de inv. employee,
l. 1. s. 1. secundum et depositari. Docuas eis 15. n. 3. verba
et sic dicitur ratione.

Denique laudemum non debet, quando quis non possidens actionem, vendit illum; non enim vendit rem, qui actionem ad ilam vendit; sed ex vindicatione rei debetur laudemum: ita Föller lib. de censib. tam. §. 3. Moderna. p. consuetud. d. s. 55. gloss. s. n. m. 4. & cedens t. p. 1. p. 23. ann. 2. iterum repetit de probatur et v. l. minus, p. 3. de regul. iur. vbi dicitur, minus est alienum habere, quam rem. Ita, quia exactionis laudemus vis est odiosa, & districte accepitur, id est non est amplianda de actione ad rem, ut ipsam remedium est ad ipsius fundum; non enim vendit fundamen- tis, ut res ipsius, qui vendit actionem ad illum: Bartol. in l. nymo, p. 3. de in integr. sellit. Secùs si quis vendat actionem realem, hinc est rei vindicationem, tunc debetur laudemum, neque, si quis emat à Terio actionem ad emphyleutis, neque. Tunc habebat, ex titulo donationis, vestigia gratia, & domino virili; vbi primum excluderit possidentem, se possessionem actionis fuerit, debet laudemum: Dicitur cit. vbi supra t. p. 3. p. 1. gloss. s. n. 1. item non debet laudemum qui vendit leuitatem praedilectionis, quia ex leuitate potest imponi ad emphyleuta dum viuit intercessio domino: Cald. Pereira de eximili cap. 5. n. m. 2. neque ex hoc crearet praeldicium domino, quia fuit negotio dantis, resolutior ius accipiente, t. lxx. velligali, de pugna.

Nihilominus hoc de iure Lusitano lib. 4. tit. 18. § 3.
princip. fieri non potest, cum ibi prohibeatur aliena-
tio per hanc verba: *nam podera vender à causa aforada,*
neu eſcavar, neu doar, neu allear fero conſentimēto
de ſenhorio. Ideo non potest quis obligare rem aliena-
tati prohibitam, *in quareum, ff. de pignor, & ibi Ba-*
tolandemum tamē non est solleundum; quia
non venditus ab *emphyteuta ius emphyteuticum,*
neu servitius, licet sit onus, non est pars fundi. idem
Author in *confutatio Parallela, cc. 1. gloss. i. n.*

Similiter etiam non debetis ex transactione laudemium : Ratio, quia emphyteuta prestando pecuniam agere pro concordia, non alienum, cum semper emphyteuta fundum penes se habeat, neque ad haec requiriatur consensus dominicalis : Iason io d. l. fin. C. de iur. emphyt. quaf. 10. num. 121. Cald. Pereira, de extint. cap. g. num. 34. Atque ita non debetur laudemium, si bene tenuit. Modestus in confirm. Paris. i. p. 5. 4. 2. num. 6. Beccaria de c. 22. lib. 1. Quod intellege, dominum pecuniam praestare ad emphyteutam ob temendum l. 1. C. de resind. tardior. sed quid res facit empia prelio infra insimo, & ob id sicut additâ pecunia in supplemento pretij iusti, quod deficit : nam tunc debet us laudemium ex supplemento, ut dictum est & iusta Fuller. de cons. num. 61. Cald. Pereira de extint. cap. 16. n. 6. post Rebuss. in L. appellatione ret. 12. ff. de verbis. signif. vers. quibus etiam
respondeat.

Nec soluendum est laudem, si inter hæc dies
sit diuissio tui emphyteutie pro filii, seu heredi-
bus tuncles, & vni eorum adiudicetur secundum
l Regiam Lustram, lib. 4. c. 96. s. 13. Ratio est in
promptiu, quoniam butus modi alienatio est necel-
fata, & semper adiudicatur vni ex iis vocatis, &
comprehensius in contestatione emphyteutica: ne et
hac alienatio sit praeditum domino i' ide non
debet laudem: Iafon in d. fin. num. 41. C de iur.

452 Part.III. Lib.VII. De obligat.parentum.

emphyt. Cephal.lib. tunc f. 17. à num. 18. cum sequentib.
Quod si hæc des discordant inter se, & velint ven-
dere, ut præcipitur in eadē lege Regia d.lit. 96. s.
23. ibi: nam si accordando mandamus que esse seiam tem-
pores de venderem prædictis bens ejus affidatos non die tempo-
ratus sit merces; in quo eventu si aliquis ex coheredita-
bus toram emphyteusis emerit, tanquam quinis
alias extraneas, præstabit laudemium, detraicta
portione sua parti respondente; quia tanquam extra-
neus, & qualisbet de populo emi: Modern is confut.
Paris. 1. p. tit. 1. fol. 186. col. 2.

19. Non tamen leue occurrat dubium utrum debe-
rat laudemium, si secundus emphyteuta à primo
emphyteuta de licencia proprietatis constitutus ius
emis: quod habet primus ille) Negat Valac. de iure
emphyt. q. 13. n. 12. ex Iasone in fin. C. de iure emphyt.
num. 40. Ex eo quod secundus emphyteuta habet
vile dominium, non verò primus idem cum primus
nullum omnino dominium habeat, nec secundus
emis, potest venditio fieri inconfusio proprietatio-
& conseqüenter non debetur laudemium.

20. Opponitum tamen verios censeo ex contrario
fundamento esse scilicet soluendum laudemium,

quoniam secundus emphyteuta non haberet viles do-
minium, sed primum, qui retento sibi viles dominio,
transfert in secundum emphyteutam, seu subem-
phyteutam, vmbraem duntaxat viles dominij, seu
exercitiam illius: ita Cald. Petreia de renouatione em-
phyt. quæst. 1. num. 2. ad fin. idem repetit num. 53.
tanquam virtus; telesta opinione Valac. de iure emphyt.
q. 13. num. 12. Quod intellige, nisi prius
emphyteuta expedit, dum sit subemphyteutam, transferat
in secundum emphyteutam, seu subem-
phyteutam, totum solum viles dominium: ita Vala-
cens est, post Iason. Glori. & Alexandrin. L. 3. §. ex com-
paratione, num. 35. de acquir. pessim quod si id non decla-
rat, non et transmittit in secundum, nisi exercitium
viles dominij, neque in tigore est emphyteuta, sed
assimilatus potius condicitori: ut diximus diph. 9. de
nominatione emphyt. q. 3. num. 19. vero, quædissim tan-
to. & primo emphyteuta, non vero secundo compo-
nit ius penendi tenorakonem finita generatione, seu
emphyteuti: Cald. Petreia de quæst. 1. num. 11. & num.
56. ad fin. Ex quo constat nec primum emphyteutam
potest rendere subemphyteutam solum ius, seu viles
dominium, irrequiro domino directione neque exca-
far à solutione laudemij facta venditione.

LIBER SEPTIMVS.

De obligationibus parentum petendi renouationem emphyteusis
finita generatione.

DISPVATATIO XIV.

De obligatione renouandi.

§. I.

Quis debeat petere renouationem?

E P I T O M E.

1. Dominus teneri renouationem facere est probabilem.
2. Ius renouandi est hereditarium, transiunges ad quos-
cunque heredes.
3. Petens renouationem solum debet esse de linea viti-
mi possessoris.
4. Ius renouandi legari, & prelegari potest. Et hoc est ex
conscientiâ: num. 5.
5. Heres de finali emphyteusa preferens debet cognoscere
illud.
6. Emphyteus quando est concessa pro filio, petens re-
nouationem debet esse de illa generatione.
7. Cadens emphyteuta à iure suo non tenetur dominus
renouare.
8. In petenda renouatione non est preferendum essetio si
filius maior, nec filia maior.
9. Pater dum viua patet praedicare filio eligendo
nam patrem quam alium, sicut dominus in reno-
uanda patellis gratificare potius eum quam alterum.
10. R. X V I T A R . nonnullis propositionibus
rem concludam. Omilla parte negante hi-
sco renopositionis pro improbabili habitat: Do-
minus dicitur hanc patet, quibus emphyteusas

concessa fuit, tenetur eandem renouare hereditib.
aut descendantibus accipientis: ita Bartol. in l. 1. §.
permittitur, ad fin. ff. de aqua quotid. Mantic. de tacit.
¶ ambig. comment. tom. 2. lib. 22. tit. 33. num. 1. Cabed. 1.
p. deris. 103. num. 4. & 6. & num. 10. ad fin. vbi tradic-
tus fuisse indicatum anno dominii 1591. Cald. Petreia
de renouat. quæst. 8. num. 2. & nouissimè in quæst. foren-
s. cons. 4. & num. 3. Pater Rebellois de oblig. iustit. p. 27.
lib. 1. q. 19. P. Bartol. de legi. tom. 2. diff. 484. Valac.
consol. 101. & 157. Gam. decif. 41.

Negat obstat domini directi pauperes, aut indi-
genia, ob quam aliqui concedunt dominum posse
negare renouationem, & sibi assumere emphyteu-
sum, quales sunt, de Ecclesiastica loquentes. Panorm.
in cap. base, quæst. 1. num. 28. de possibili prælat. Riga in
l. 1. num. 9. ff. de privilegiis creditor. Iul. Clat. de empyp-
teu. q. 43. num. oleum. Cald. Petreia de renouat. emphyt.
q. 8. n. 17. & Gam. decif. 41. num. 1. Ex eo fundamen-
to, quia exequitas renouandi cessat virgine domi-
nus pauperitate, & charitas incipit à propria per-
sona, præf. C. de fernis. & aqua: Quoniam non ob-
stante indigentia domini renouatio concedenda est,
quando melioramenta extant in re emphyteusis,
testo Decio cons. 131. siue actiplenda est opinio
Panorm. in cap. base, quæst. 1. Cabed. supra num. 7. vbi
addi etiam posse admitti, quando necessitas super-
veniat inopinata. Qod etiam confirmat Gam. de
decif. q. 1. num. 1. & num. 8. Quare si melioramenta repe-
tiantur, non s' il neganda renouatio, nisi supereruerit
post concessionem inopinata indigentia, soluto
prius praesit melioramentorum, ut diximus supra
diff. 9. de aqua. h. 1. 2. num. 4. & 5.

Secunda propoſitio. Hoc ius renouandi est heri-
ditarium, & migrat ad quocumque herede, aqua-
m in concessione emphyteusis adhuc clausula. Quid
finitis generationibus liberè redeat ad dominum,

scilicet

scu Ecclesiast : Valasc. conf. 133. num. 15. vbi ait ita obseruari in iudicando, neque ex vi præfata clausula conferi sublatum ius tenouandi : Gabriel. Peteira decif. 31. n. 4. quia tales clausule, imo & pacta, quod emphyteusum melioramentis sicut ad dominiū revertantur, sunt quasi contra bonos mores appositi, id est tanquam consuetudinē publica contraria, ac pernicioſa teſcienda quod prius scripti Caldas Peteira de renouatione graſf. 8. num. 19. & graſf. 11. num. 21. & 22. ad obligacionem tenouandi plurimum iuvat reperiri melioramenta in te emphyteutica : Valasc. de inv. emphyt. graſf. 1. num. 20. & tūlus 9. 2. num. 7. quoniam Anthonio Ioanne Gareca de expens. hoc non requiratur sed iſuſtū quod res non sit determinata: lege illum cap. 15. num. 8. & Cald. Peteira de renouatione graſf. 8. num. 19. vbi ait eaſtū fuisse Monasticum Sancti Vincenſij Uſlipponensis, non obſtantē iudicentia pro ſe allegata, ad reouandū deſco- dētib⁹, ſeo proximioribus agnatis vltimi poſſellō- riſ. Quia opioſe eſt viſiō Reipubliče, cum in reouan- da emphyteutiſe veſtetur ius publicum, non obſtantib⁹ iis, qua in conſtrāri profert Gam. decif. 41. n. 6. & decif. 32. n. 8.

3. Tertia propoſitio. Petens renouationem, neceſſe eſt vt ſi de linea, & agnatione, ſcu cognatione vltimi poſſellōriſ ſei emphyteutica, neque requiriuit quod agnatus primi acquirentis ſit, ſed ſatis eſt quod linea agnatiſ inqeditat: ita Tarquell. de primog. graſf. 1. 0. num. 2. 1. Vnde ſequenda eſt linea ſemel inqedita, & durante illa non eſt tecendem ſub ea: cap. 1. ibi: ad eam annis, qui ex eadem linea ſunt, de natura ſuccedentia ſundi, & tradidit Molin. de pri- mog. lib. 3. cap. 4. num. 14. Et quandiu durant, qui ex linea vltimi poſſellōriſ procedunt, ceteris prefe- runtur, neque hi diſtinctim inter coagnatos, & agnatiſ in materia renouationis, modò ſint proximiores: ſi Pauli conf. 101. lib. 1. Decios conf. 1. 1. et alij. Valasc. conf. 101. n. 1.

4. Ex dictis controverſi potest vitium ius tenouandi vni ex liberta, ſicut & perſona extrema ptelegati poſſit: Cald. Peteira negat, de renouatione graſf. 17. num. 8. per textū quid in termini, 1. 4. 6. 1. ff. de leg. 1. ibi: ſi uſumfructum habebam, quinque legauerim, mihi poſſe cap- prietatem eius nolle, immo legatum eſt. Item quia hoc ius non eſt eſſibile, cùm nullum ius in re po- ſitum ſit: Cald. graſf. 9. num. 5. & graſf. 12. n. 1. 3. & graſf. 19. num. 10. de renouā, vbi ait hoc ius eſt perſonalium illūm, & ideo non poſteſt separari à per- ſona, ſed cum ea necellari extinguuntur: proinde ad hæredem etiam verum tranſferti non poſteſt, 1. pri- alegria, ff. de regiū, ibi: que perſona ſunt, ad bareſtes non tranſfereſt. Melius tamen Gabriel Peteira filius illius decif. 31. ait poſſe vltimam perſonam illud ius ptelegati ex vſu & conſuetudine, & pauci, quia fer- tur: & prius illo afferunt Valasc. conf. 157. num. 1. tradens ius tenouandi competere defuncto, & quan- uis ſit ſuſpenſionis, dum viuit, & illo defoncto incipit compereare cum effeſta in perſona hæredis, erāque io bonis defuncti ius renouationis tanquam patr̄i monij, & tanquam ius in te: Valasc. obi. pro- mō. dīl. conf. 1. 17. num. 32. & Gabiel. Peteira ſu- pra dīl. decif. 31. num. 4. vñ per grandam trachiam al- luminem.

5. Quarta propoſitio. In petenda renouatione hæ- redes defuncti emphyteutiſe, quoniam ſit extranea, debet ptelegari cognatiſ defuncti: ita Alexand. ad Barolam 1. ſi milis, & Tilio, ff. de verbis obligat. num. 19. ad fin. & conf. 161. num. 1. lib. 6. Vnde fit, quod ſi con- ringat maritus elle vltimam vitam, & relinquit uxorem hæredem, licet ipſa ſit perſona extranea, obtinebit renouationem emphyteutiſe, modò illa ſit eius natura, vt ad extreſos poſſit tranſire, ſicut

emphyteutiſe ſecularis, & Ecclesiastica, quoſ fuerit de libera nominandi potestate, quoniamque value- rit. Ratio, quia in hoc caſo faſi eſt, quod ſit hæres, quoniam non ſit defunctus: Riga in l. 1. num. 8. ff. de priuileg. crediter. Item qui hæres ſuccedit in omneſ iis defuncti, 1. hæres in omni, ff. de acquir. hered. 1. hæ- redem. ff. de regiū. Cū ergo maritus, ſi viuet, ha- beret ius petendi renouationem, idem ius ſibi affu- met uxor ab eo hæres instituta. Itaſtū Anchastren. conf. 1. 4. num. 5. donec oī ius petendi renouationem eſſe hæreditationem, & ad hæredem pertinet, id est pte- tendus eſt cognati defuncti in petenda renouatione, etiam ſi fuerit hæres extraneus: Alex. conf. 6. 1. ſupra. n. 4. Hypollit. ſupra. 419. Valascita conf. 1. 17. num. 6. Gam. decif. 3. 26. num. 30. num. 6. & 7. maximē, quia uxor, & vit non conſentur perſonam extraneam, ut eſt certi Ambenti de non alien. collat. 1. & uxor di- citur coniuncta perſona, 1. cum alien. C. de legat.

7. Quinta propoſitio. Quidam emphyteutiſe eſt conſella pro ſe, & filiis, & deſcedentib⁹, vel in terram generationem, ſecundum quod diſponitur in Ambiente de non alien. ſ. emphyteutiſe. In hoc even- tu poſt finitas tres perſonas petens renouationem debet eſſe de illa generatione, aut ſaltem de cognatione: Gam. citius num. 7. vbi ait ex Decio conf. 78. eſte poederandam qualitatē conſeſſionis: quia ſi admetit deſcedentes, vel agnatos, eſſe admetti- dum hanc ptoagrasiam habentem, quoniam hæres non ſit vltimi poſſellōris; ut etiam firmat Riga in d. 1. 1. num. 8. ff. de priuileg. crediter. & Gratus conf. 130. & Socin. conf. 9. num. 1. lib. 1. iuor Bartol. in l. 1. ſ. per- misſione, ff. de aqu. quotidien. vbi loquitur de deſcedentib⁹: quod eſſe receperunt conſtat in Curtio conf. 4. 8. num. 9. Roland. conf. 1. num. 151. lib. 1. Itaque ſuccellos debet eſſe de deſcedentib⁹, vel etiam de agnatis, & cognatis, teste Anton. Gabriel. de inv. emphyt. conſula. 1. col. 4. num. 17. Valasc. conf. 103. n. 1. & 2. & conf. 1. 17. num. 3. ad num. 6. quoniam non ſint hæredes vltimi perſonarū, niſi ſit emphyteutiſe conſella pro hæredibus: Valasc. de inv. emphyt. graſf. 4. num. 2. Royn. conf. 12. num. 2. 1. & conf. 1. 1. num. 1. lib. 1. & Decios conf. 78. quia tunc ope- ret ut probet ſe etiam hæredem, & noſ ſuffici, quod ſit deſcedens, vel agnatoſ, ſeu cognatoſ: ali- ter enim non ei debetur emphyteutiſe: nam tunc ius tenouandi eſt hæreditariani, & ſequitur hæredem per Glouſt. in l. 1. d. 4. permisſione, ff. de aqu. quotidien. Atque ita ſi conſelio ſit com mentione hæredis, ius tenouandi competit hæredi: Valasc. de inv. emphyt. graſf. 4. 4. num. 14. Si vero facta fuſt pro deſcedentib⁹, vel agnatis ablique menione hæredem, tunc ſufficit eſſe de illis, pro quibus facta fuſt, quoniam non ſit bæres vltimi poſſellōris: Decios conf. 78. Gratus conf. 1. 1. et alij. n. 4. lib. 1. & Socin. d. conf. 9. n. 11. lib. 3. & alij, quos teſteſens ſequitur Cald. Peteira de renouat. 1. 9. num. 18.

Sexta propoſitio. Si emphyteuta cadit a iute ſuo ob aliquam culpm, non tenetur dominus conde- re renouationem petenti: Decios conf. 329. col. fin. ter. non oblit. Roman. conf. 11. 2. in princip. etiam ſi petens ſit filius emphyteutiſe, ut Bald. in l. 1. C. deli- ber. & coram liber. Salycet. in l. 1. graſf. 3. & ibi falon num. 21. C. de inv. emphyt. & 3 fortiori in hoc caſo excludentis à petenda renouatione deſcedentib⁹ non comprehendebit in conſeſſionē emphyteutica: ita Ruy. conf. 132. col. fin. val. 1. & conf. 1. 1. ſed lib. Riga in l. 1. num. 12. ff. de priuileg. crediter. Francisc. Viuius lib. common. spin. verbo, emphyteutiſe finita, & docet Pto- polistis in cap. 1. quoniammodū ſend. ad familię, pertin. num. 3. Curt. in tradiſt ſend. 1. p. graſf. 15. quia in hoc evenenū cadueſatis pater commiteoſ nocet filius, & deſcedentib⁹ etiam quando comprehendendatur in

in concessione tui emphyteotice : Alex. conf. 19. ad fin. vol. 3. Riminal. iun. conf. 357. n. 6. 4. vol. 1. & tradidit multi prius Speculat. de locis. & condit. §. nunc aliqua. verf. 7. 8.

9. Sed illud non minus oboium, quām fatis in iuolum occurrunt dubium, an filius minor natu sit preferendus in petenda renouatione filii ex iure maiori : Ale- xand. conf. 19. vol. 1. responderet re integra filiam esse preferendam: alii fortibus, iudeo & fratribus mino- ribus natu; per l. proximus, ff. de verbis signis. & in §. discipulus in praemissis, ff. l. post consanguinitatem, heredi- tate, ff. de sua & legitima hereditate, quoniam ius istud renouandi pertinet ad proximorum, & filia natu senior est proximior iure naturae, & procedit fratres masculos; cū ergo ipsa sit proximior, ad illam renouatio- nis spectabilis.

10. Septima tamen sit propositione. Non est preferendus de iure filius natu minor, vel maior, nec filia senior in renouatione, sed potest dominus directus eligere quem maluerit: ex pluribus existentibus in eodem gradu, ad quos renouationis ius spectatista ex- perte Paric. conf. 11. num. 1. lib. 1. Pala. in l. 45. Tauri, num. 16. & ibi Gomez. num. 17. Cald. de renouat. q. 17. num. 26. & sequens & quies. 1. 8. num. 12. & 23. usque ad num. 33. nūl' ultima vita ius renouandi alicui certo filio, seu filii prelegere; quia secundum communem sententiam patet potest praedicare ceteris filiis, & unum ex illis prelegere, quem maluerit: Titaquell. de retrall. lignar. §. 1. gloss. 6. num. 13. & ita fuisse rudi- catum in iuris Braccianis refert. Cald. d'eteira, de renouatione. glos. 17. num. 20.

Similiter dominus directus, calcunque filiorum, vel filiatum ultime viue, potest in hoc, cui ipse voluerit gratificare, eligendo potius hunc, vel hanc, quam illum, vel illam, nec maior natu potest impedi- re: Valale. de iur. emphyt. quef. 41. num. 4. & Cald. de renouatione. quef. 1. num. 2. 1. post l. m. in cap. potius, de locis. & condit. Facit l. unum ex famili. & probatur; quia si pater potest nominare unum ex filiis, quem maluerit, cui non poterit proprietatis, finita tercua vita, unum ex filiis eligeat, omnis filioe potest. Quod fecisse constat. Illustrissimum, ac Reverendissimum D.D. Bartholomeum sancta memorie Archiepiscopum Primatum Hispaniarum in emphyteusis renouatione de Campeam eligendo filiam tecido filio seniore: quod non semel fecit ex coelio Senatus Bracharenus eo tempore, ut etiam ouoc; eruditissimi, ac sapientissimi.

S. II.

Renouatio emphyteusis infra quod tempus sit petenda.

E P I T O M E.

- 1 Renouatio petenda est infra annum.
- 2 Elapso anno renouatio potest fieri cui voluerit domini divisum.
- 3 Mora, quid non fuerit petita renouatio infra annum, purgari potest. Indice arbitrio.
- 4 Intercedente palle de renouando non cadit à iure, non petens renouationem infra annum.
- 5 Ex palle de renouando non resurget contra illam emphyteusis.
- 6 Causa non petendi renouationem excusat a pena Commisi.
- 7 Quid si renouatio fias remanserit agnata, proximiori relata.
- 8 Anno incipit à die possessionis.
- 9 Negligens debet requirere ab ipso domino, ut sibi

renouationem concedat.

- 10 Renouatio est petenda congruo, & opportuno tem- po.
- 11 Quid siet quando non est facilis aditus ad petendam renouationem?
- 12 Si primus est dominus renouare, debetflare pro- missa.

Prima propositione. De iuste per text. in cap. 1. §. Ti- nius filios. Si de feudo defuncti consentiunt inter da- micum, & agnos eiusdem, renouatio petenda est iusta annum: si namque per annum, ex quo fecit qui pe- teret debuit renouatio, recutit omnino, remoue- bitur. Est communis; ita Gosadini. conf. 19. cap. fin. & conf. 7. incipit. In causa domini. Cardin. Alexand. in 1. 1. veritatem iustum facultatem, quemadmodum fuit ad filium pertinet. Ripa in l. 1. de privilegiis, creditur declarat. 3. & num. 11. Ruyeri. conf. 3. cap. 4. vol. 1. Barbat. in cap. 1. col. permis. de locis. Quare si non petant renouatio- neo intra annum, delicenseentes, vel heredes, vel proximiores agnati excludentur à iure renouationis: Berous. conf. 19. in praesenti causa, num. 5. vol. 1. Curtius senior. conf. 48. col. 4. post praemissa etiam. Ra- to, quia quod durante anno praefiso non petit, vide- tur renouare: Titaquell. de retrall. lignar. §. 1. gloss. 20. & red. stral. §. 1. gloss. 4. n. 2. & de retrall. conne- ctional. ad fin. s. 10. Caldas de renouat. q. 3. n. 1. & 12. cum sequent.

Secunda propositione. Elapso vero anno ad peten- dam renouationem affligantur, potest dominus em- phyteutus concedere cunctumque voluerit, absque aliqua declaratione voluntatis precedente; & quia dicu- ritur statim priorum eo ipso, quod pallus est elabi an- num: vt constat ex cap. 1. & ibi Abb. ad fin. de prec. pol. Olbiens. 48. Sed verius est, quod non petita te- nouatione iusta a sonor, requiritur dominii declara- tio, vt non petens cadae ad Commissum ex non pet- tita in tempore praefixa renouatione. Quia opioio est recepta communiter, teste Iulio Claro 5. fundam. q. non. & item quare.

Prius tamen lenitatem temperator, si dicas, oon- petentem renouationem intra annum posse purga- re penam, seu moram, iusta modicum tempus, judi- cisti arbitrio considerandum, vt bene notar post aliis Iul. Claz. §. fundam. quef. 49. n. 9. Socin. sen. conf. 11. num. 1. 1. 1. 1. Guid. Papz. decr. 166. Decius conf. 34. num. 16. Fallit tamen si io concessione fiat pactum cum dominio de renouando: tunc, quamvis non petat intra annum, non proinde temoebitur à iure petendi renouatioem intra triginta sonorum; cum il- li competit actio ex condicio, seu coadiutor ex legi- orient ex contractu emphyteutico: quo actio cum sui personalis dotat tempore triginta sonorum: & probatur ex l. m. cui. C. de locatis, in: nisi foris palla per scripturam specialiter iusta cum dominio, vel cum his, qui possidae concurvant, legibus videlicet cognitis, agnatis in- tensionibus suffragentur. Hac lex: fecit si pactum sit expressum, quod emphyteuta, finita emphyteusi in- tra certum tempus, petat renouationem; quoniam elapso tempore ad petendum praefixa, poteris do- minus emphyteusus alteri concedere, vel disponere de illa tanquam de se sua abique alia declaratione. Nam eo ipso non petens cadit à iure suo ex vi pa- tri expressi ibi adjuncti, declarat virque volentes do- minis ex quod dominus post lapsum temporis de novo emphyteusus alteri coocedit, & sub alia for- marita Berous conf. 119. vol. 1.

Obiter adjuvete ex pacto renouandi, cum sit pre- ter naturam emphyteutis, & quid accideat, oon- motari contradictum emphyteuticum: proinde si con- cesso alteri fiat, sustinebitur, non obstante illo pa- cto: actio aquens personalis competit ad interessum, sicut

L.

3.

4.

5.

sicut dicitur de actione, quæ oritur ex promissione de vendendo. Angel. conf. i. 14. num. 3. & t. i. iocipi, Ex forma & ferme, si fieri, si fundam, si de alieno, empi. Ita ista actione personalis competit solum contra promissorem, non autem contra tertium possit forecum alii non generaliter, sed solum obligare. Et actione, & l. ultim. §. Locus Tituli, de contrahendo empi.

6. Tertia propositione. Renouatio est perenda infra annum, nisi deca causa non petendi: textus cap. fin. de probib. fendi. alien. per Lotharium; putat, si peccatis gastrorum, vel ob abscentiam, & similes causas, ut tradit Ripa de pecc. 3. p. 2. p. num. 19. Berous conf. 19. n. 6. vol. t. vel si carcere detineatur petens, aut morbo diutius impeditur; Cald. Petreia de renouo. g. 5. & num. 13. sed de his infra §. 6. vbi de causis excusantibus.

Item lapsus anni non nocet minori, non excedenti annos quatuordecim: cap. imperiale, §. praterter, de probib. fendi alien. rect. in cap. 1. §. 5. minor, si de fendi, si consentio inter dominum, & agnos. Nocebit ramen lapsus anni, si minor sit maior quatuordecim annis: nibil omnino remedio restitutio in integrum inuadit aduersari negligientiam; secundum Gloss. in d. §. praterter equum Bald. Angel. Oldat. Albertic. & alijs. in l. fin. Cān quib. caus. in integr. rel. non est necesse. Recedita ibi Bartoli opinione contatia; ut tradit Chalasseneus in confessus. Burgaud rubric. 3. g. 2. num. 7. dicens communem esse contra Barrom. Conformat Moderni in confessus. Parisien. 1. de mater. fendi. §. 1. gloss. 7. num. 1. vbi malefici allegatis docet minorum virginisque anni maiorem tamen quatuordecim renouationem non petentem infra annum, in integrum restituendum fore ex remedio minoris striae: per l. fin. ex causa, si fin. commissionis, si de minoribus suis in commissionis, inquit Vlpianus incidit vel ligato dicatur, erit in integrum restituendum: arque ita fuisse indicatum refert Gam. decisi. t. 2. In causa, n. 3. in causa minori non petetur renouationem infra lapsus temporis anni, siue minor fuerit negligens in petendo. l. 1. & penult. C. de iure integr. refus. siue contractum, l. minor etiamque quasi contractum, 8. ff. de minor.

Similiter anni lapsus non cutitur ignorantia tem est emphyteuticam, si propter ignoranciam intra tempus a lege praecium, non petetur renouationem: sic Chalasseneus in confessus. Burgaud. rubric. 3. g. 2. num. 1. §. & Moderni. in confessus. Parisien. cit. t. 1. §. 1. gloss. 7. num. 1. Idem consuluit in propria positio Paul. de Castro. conf. 3. c. 1. Circa id, quod primo, vol. t. Eodem modo non cutitur tempus anni, & die, quando emphyteuta non est in possessione emphyteus: nam in eo custo saluum illi superest non suum; textus in l. forma. §. 5. cum ego, ff. de confessus ibi: Si enim ego fundam possiderem, proficiam sim, peritor autem eius non suris proficiam, alienum illi manere placet, ita lex: sequitur felix. conf. 1. num. 17. & habetur textus eum Glossa in felix. pacifico, in cap. commissa, de electione. la. 6. & Scribentes in cap. multa de proband. vbi datut annus promoto ad beneficium curatam, & illi non currit, si turberatur in possessione: atque ita fuisse indicatum pro quadam non possidente, contra Monasterium Sandri Vincentij Villiponensis, testatur Caldas de renouo. quiesc. 5. num. 12. Unde constat non nocere annale tempus effluxum non petenti, quando ipse pacificus non possidet. Quod intellige non procedere si emphyteuta non possidet culpa sua, Author in confessus. Parisien. cit. t. 1. num. 17. ad medium. & Bergaud. conf. 1. 14. Incepit. Etiamque sufficiens: vol. 4. Ratio, quia tunc videatur non possidere ex dolore: id est debet admittere emphyteutica rect. in cap. fin. & ibi notata, de probib. fendi alien. per Lothar. cui, cum non possidat ex culpa, dotus adscribi potest,

nec debet illi perindicare temporis lapsus, quandiu litigii a fupsi possellione: Lgwadid. C. qm admissi.

Denique anni lapsus ad petendam renouationem non nocet, quando dominus, à quo renouatio est perenda, non apparet. Oportet tamen in hoc casu fieri denunciationem ad dominum dominum non appartenit. Quam scilicet ut commandem tradit Rebus. 3. ad leges Gallie, in tract. de electione. gloss. t. art. 1. dicunt esse conuolum rationis, ut pars circutus in facie, vel ad dominum: quod ita fieri vult Monrabus in foro leg. lib. 1. tit. 3. de letis employmenis; quem sequitur etiam Rebus. ubi proxime, num. 3. & Titula in retrall. ligas probat §. 9. gloss. t. n. 2. tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

Quarta propositione: si contingit post lapsum temporis annalis dominum recipere ab emphyteuta solitam pensionem, ceteris temissis pena inculta caducatis, & iuri expelliendi emphyteutam renouatam. Quid procedit, si dominus sciret recipiat, & emphyteutam admirat ad solita seruacionia Iul. Clar. §. fendi, quiesc. 49. num. 10. post laton. in l. non fendi. §. morte, ff. de novi oppr. nascit. num. 4. ad fin. Salleycer. l. 1. C. de iure employs. & Albertic. ibid. refit. eodem l. sone: quam propositionem dicit communis Socinian. conf. 1. 15. num. 12. lib. 1. & probatur in l. de lege, §. post diem, ff. de leg. commissar. vbi sic ait si post lapsum diem reliqua pecunia venditur legem dictam non exercitare, sed parvum religio debitis accepisse, videtur receffimus a commissario ita lex. Unde constat per receptionem canonis, tempus praefixum petendi renouationem non currere, quia videtur remissile caducatis possum per acceptationem causonis, seu seruacionis debiti: ita erit tradit Gloss. 4. in cap. t. quo temp. mil. per l. fin. de eo, quod certe loco, quam gloss. commendeat Iste. ibidem, sequitur iun. Curtius in tract. de fendi. 4. p. num. 3. 2. tertio sexto limita, & conf. 1. 4. num. 14.

Sed quid si dominus renouationem faciat remissio agnato proximiotti reiecit? Agnato proximiomet posse recuare factum infra annum, eo reverbi clatio non esse audiendum, habetur in cap. 1. §. praterter, de probib. fendi alien. & cap. t. de leg. Carrad. & verobrigne docent Doctores, & cap. t. 6. Tunc filius, si de fendi, fuerit contrarius, fater domin. & agna. Quid si dominus in extracrum proximiotti agnato conceditat visque ad trinitatem amostrea Bald. in d. 9. Tunc, in fin. fendi, fuerit. & Cardin. Alex. ibidem num. 1. ver. vñ vero alienatio. Decius conf. 3. 18. num. 4. dicens hanc esse communem opinionem, quos sequitur Mantic: si de tacit. & ambig. comment. lib. 12. tit. 3. num. 7. ibidem Decius conf. 1. 44. incipit. Quoniam ex facto, col. 2. ver. tertio, non date, & conf. 1. 0. 3. Ad clarioram, col. 3. & conf. 3. 95. num. 1. In causa magnifica, Tiraqucl. de retrall. ligas. §. 1. gloss. 10. num. 8. quibus accedit Gam. decisi. t. 17. In causa, t. 1. vbi air secundum hanc sententiam sic fuisse indicatum.

Quinta propositione. Annus petendi renouationem incipit ab eo die, quo emphyteuta possessionem obtinuit, & probabilitet sciuit, vel debuit scire tem. ipsam esse emphyteuticam; proinde à pena caducatis, balta exculpat ignorantia: sic Bald. conf. 4. 9. Quidam nobilis, vol. t. n. 11. emphyteuta habeat apud ei instrumenta emphyteutica, vel titulos emphyteuticos factum prædecessorum, vel aliter de scientia probetur. Potest autem hic annos ad petendam concilius coagulatur ex conventione facta per dominum in principio, quando res conceditur emphyteuta, & ad brevius spatium, præ mensis, reduci; ita ut obligetur infra mensim beneficium renouandi poteretur. Nam hoc pactum licet est: id est obliterandum: secundum l. t. C. de iure. emphy. vbi

456 Part.III. Lib.VII.de obligat.parentum.

vbi, inservisse, validumque contrarium, in quo curilla, que inter variaque contrariorum partes super omniis padum scriptura interueniente habuit placuerit, firmi illiusque perpena stabilitate media omnibus debent excedere. Hac ibi lex. Quod etiam firmatus ex textu iust. in tradicionibus, si de patre, quia sic loquitur: In tractationibus, inquit, rerum, quæcumque padum sit, id valere manifestum est. Vnde quamvis tempus biennii, seu tuncrum appositorum ad contrahendam caducitatem ex defectu pensionis solute sit a lege statutum, coactari tamen potest ad breviores temporis angustias ex conventione, seu pactu iuter partes iusto, quando conceditur emphyteusis; vi est communis opinio in l. fin. C. de iur. emphyt. Idcirco si intra tempus brevius ex pacto præfixum non soluerit, vel non petierit renouationem, cedet a iure suo, cum se ad hoc obligauerit: texti in l. magnam, C. de contrahend. & committend. stipulat. & facientur ambae dies interpellat pro homine. Et in specie hanc opinionem tradit Chastellus in consuetud. Burgund. rubric. 3. g. 1. verbo, de duos l. annos. i. Subdito, yafallo consciente, te impus reduci ad breviores inducias posse ad petendam emphyteusis renouationem: sequitur Auct. in cap. quo tempore mil. num. 19. Maxime si in conventione redicandi tempus legale ad brevius addant coacthenies, quod si statuto pensionis intra illud tempus brevius non fuit, seu recoustituta emphyteusis non possulatur, emphyteuta ipso iure amitterat ius petendi renouationem, seu retineodi emphyteuticam possessionem; quia conventiones ad vnguem servande sunt: l. 1. ff. de patre & text. in d. magnam, C. de contrab. & committ. stip. Requiritur tamen sententia declaratoria ut expellatur à possessione, non obstante verbo, ipso iure amitterat ius petendi renouationem, seu retinendū fundum emphyteusis per text. in c. lices, de proband. lib. 6. vbi resoluti Atchidiac. detentorem non posse expelli à possessione, nūl cognita causa.

9. Quelio tamen est, quomodo possit interrumpi annale tempus præfixum ad perendam renouationem, ne nunc secundo loco petenti inveniatur? Respondet, si dominus ad renouationem admittat alterum, quam descendenter ultimi posse flotit, esse requiriendam ab eo, qui renouationem non obtinuit, quique à domino neglegit eum, ut sibi renouationem concedat tamquam succediti ultimi emphyteutam, quod si neget, actionem personalem intra annum ex aquitate, & iudicis officio intentex contra illum, & ita interrompt præscriptionem annualis temporis, simpliciter citare non facta ex decreto iudicis litispendentia inducitur, ut vero contestata, perperuar actio vlique ad quadraginta annos: l. fin. C. de præscriptione, rigida, vel quadragesima annorum Gloss. & Bart. in l. cum nonissim. C. sedem. Nam certi furiis est, quamquam præscriptionem etiam favore dignissimam interrumpi per litis contestationem: l. mura, C. de rei vindicat. l. penult. ne de stat. defens.

Sexta agitur propositio. Petitione renouationis iudicialei iusta annum est facienda, secundum Paulum de Castro. in l. cum qu' ita, §. quia ita, et l. ad medium, ff. de verbis, obligat. et quod quando tempus interpellandi præscribitur a lege iudicialei interpellatio requiriens ex text. in l. aliena, i. 3. ff. pro emploio, Tiraquell. de retrall. conser. 6. 4. gloss. 6. n. 3. nullus ibi de more allegatis, Caldas de remonstr. q. 1. n. 8. per text. in l. fin. C. de præscriptio, rigida, annor. verbo, per executorem, vbi notat interractionem fieri per executorem: & Gloss. etiam in cap. 1. de libell. oblat. tis.

10. Septima propositio. Renouatio est postulanda

congruo, atque opportuno tempore, non vero incongruo, neque extra illud: Glossa in cap. episcop. §. quid si per signum, verbo, propria, de electione. in 6. text. etiam in l. mura 3. ff. de usq. ibi: id est, si interpellatum appetitus loco sua soluerit, vbi Gloss. vocat opportunum locum, in quo debitos etiam collocat, potest conveniri ut soluat: id est non solum opportuno tempore, sed etiam opportuno loco renouatio est petenda secundum Gloss. in Lmores Romanos, ff. de for. Vnde potest fieri haec petitio seu denuntiatio diebus festiatis, l. 1. s. exercitatio, ff. de novi oper. monias. & l. menses, ff. sexaginta, ff. de adulteri. ibi, feriaru queque diebus, proinde haec petitio renouationem, seu denuntiatio non videlicet iudicium requireat, sed fieri posse extra iudicium: quod est contra resolutionem §. superiori traditum: vbi diximus ad effectum interrumpendæ præscriptionis legalis, non sufficere simplicem petitionem extra iudiciale, sed requiri iudiciale. Quod factor esse verum, nisi forte contrahentes tempus brevius, aut longius petendi renouationem circa legi de politionem præfigant. In quo cuncti, satius est extra iudiciale interpellatio opportuno tempore, ac loco facta, ad præscriptionem interrumpendam. Nam quando contrahentes conveniunt de tempore certo breviori, scilicet longiori, intra quod renouationis petitio ei facienda, eos temporis lapsus interrumpitur per solam extra iudiciale interpellationem: ita Tiraquell. de retrall. conser. 6. 4. gloss. 6. n. 3. ff. nec tandem prætermisseries, l. mandato Ties, §. item ibi, iuncta Gloss. ff. mandato. quam ad hoc dicit singularem Calstens. in l. cum qu' ita, §. qu' ita, et l. circa medium, ff. de verbis, obligat. vbi nūl aliud esse quando hoc tempus à lege apponitur, per l. alienam, ff. pro emploio: tunc enim non interrumpit præscriptio legalis denunciationem, seu interpellationem extra iudiciale, ut notant Setibentes in cap. alia causam, de censib. Gloss. in dīl. l. aliena, verbo, acquisit. & ibi Bald. & Alexander, vers. per denunciacionem, ff. de ro per quae fallitur erit Bald. ibi subdit esse speciale, ut in cibis certis protestatio interrumpat: l. ut perfidium, C. de annal. exceptio. Ergo in contrastu est ius commune: & idem volvsi Bart. in l. naturaliter, col. 2. ff. de usq. cap. & ibi quoque alij, ut latè tradit Tiraquell. etiam. num. 38. Secundum quem, seu quos, interpellatio extra iudiciale, seu petitio renouationis à domino intra annum non interrumpit, nisi sit iudiciale, & ex iudicis præcepto, seu decreto, oblati supplicatione, seu petitione iudicii in scriptis, & de eius mandato domino dicto inimata per officialem iudicis: alios non interrumpit præscriptio temporis à lege statutæ ad perendam renouationem: Gloss. in l. fin. C. de præscriptio, rigida, annor. verbo, per executorem, vbi notat interractionem fieri per executorem: & Gloss. etiam in cap. 1. de libell. oblat. tis.

Sed quid faciendum quando non est facilis aditus, vel tutus accessus ad dominum ad petendam renouationem? Dicendum est prouocantem adipisci renouationem, posse iudicem adire, & cotam illo oblatu libello supplici in scriptis protestari de suo impedimento ob quod personaliter non accedit ad renouationem petendam per text. in l. fin. C. de Episc. audien. & nota Salycet. in l. fin. C. eadem, ibi: quod quododo adoeclaris est futiosus, vel alienus, vel iniuriosus, vel in maxima potentia collocatus, per oblationem petitionis cotam iudice, Prætore, vel Episcopo interrumpit præscriptio & ibi, Gloss. fin. addit hoc sati est ad plenissimum interrumpendum quia nūl valenti agere, non currit præscriptio: in l. fin. C. de annal. præscriptio. nam impedito iuris impedimento non currit præscriptio ipso iure, ut ait Bartol. in l. 1. ff. quis autem, ff. de iuri, allaque prius. Octava

Octaua propositio. Quando renouatio procuratur ex aequitate, & peritur à domino legis beneficio, illa est petenda iusta tempus à lege præstabilitum, & eo clupo, actio non habet locum intercedente vero pacto renouandi, durat actio ad triginta annos, sicut quibus actio perflouit; neque actio ex illo pacto emana nisi minor tempore extinguitur: *sicut, & tamen, C. de prescript. ariagona aemora, & virtute binius pacis non dicunt petens exclusus à renouatione non obstante longi temporis fluxu: ita Alexand. conf. i. 5. Ptol. ad penit. vers. 2. vñf. obit. sv. 5. Decius conf. 2. num. 4. &c.* Atque ita quamvis non nitatur ad renouationem consequendam inta annum, non preterea priuatus habe petendi: Cald. de renouatione quæf. 12. num. 13. quidquid in contractum videtur dicere Romanus conf. 22. num. 6. dutare scilicet in personale obtin ex pacto renouandi per annum duumtaxata, ut obiret diximus diff. 9. §. 1. num. 6. vers. quæcunque.

Nona propositio. Quamvis renouatio ex tacito domini consensu, & perseverantia in emphyteusi non censetur inducta, vt tradit Decius conf. 3. 18. n. 1. Iason in l. 1. num. 66. C. de iur. employe. quia non dicitur renouatio per patientem fieri, cum in reouatione sicut & in concessione requiratur scriptura, ut obseruitur in praxi, per l. 1. C. de iur. employe. Anton. Gom. roman. cap. 1. n. 17. & constat ex lege Lybiane lib. 4. sit. 15. verbo, affirmatur. Nihilominus tenacio tacita induceret ex receptione pensionis, si in prima concessione rei emphyteutice padum de renouando fuit appositum, vbi primum ultima vita fuerit exuncta. Nam in hoc casu censetur renouatio tacita inducet ex receptione pensionis, propter obligationem praecedentis contractus; quia actus praefunditur factus ex causa necessaria: Castren. conf. 1. 13. & conf. 4. 10. vol. 1. Crauet. conf. 1. 49. num. 12. Reginianum. g. num. 9. vol. 1. & alij. Hoc tamen non potest verum, quia secundum multorum sententiarum in tenouatione requiratur scriptura; l. 1. & ibi Gloss. in verbo alienarius, C. de iur. employe. Bald. in l. 1. n. 23. quando non per per. Alexand. conf. 1. 7. num. 1. lib. 4. & conf. 50. num. 3. Ex quo, fine scriptura non potest intelligi facta renouatio, quia deficit forma substantialis; l. contractus, C. de fidei instrumento. Nec sufficit tacitus consensus, quando scriptura necessaria exigitur, per text. in l. item queritur, si qui impleret, & ibi Bartol. & Bald. & Ioseph. Ruyn. conf. 1. 67. num. 12. lib. 1. maxime, quia tacita renouatio redundat in praedictum domini dictum, cum ab ea transfatur utile dominium: Glossa taenient l. 1. C. de iur. employe. in ultima opinione per consuetudinem approbata, ait scripturam non esse de substantia emphyteutica idem sentit Romanus conf. 1. 13. num. 5. in fin. & 6. quibus adhaeret Manic. alii etiam in utroque loco allegant, nempe lib. 1. 1. de tact. & ambig. comparare sit. 6. num. 16. cum sequenti & cit. 1. 1. num. 14.

Sed quidquid sit de iure communis, de consuetudine, ac de iure Lusitano lib. 4. *Ordinationes*, ss. 19. & 20. 19. dicendum est, si emphyletis est Ecclesie sifca non fieri renouatioem per solam patientiam, & receptionem canonis, cum in concessione illius requiratur scriptura pro substantia contractus legere, 19. in principiis. Idem dico de renouatione emphyletis facultatis, seu priuatae, quando contra habentibus, vel ex verbis eorum elicitur, quod concessio fuit facta in scriptis pro substantia actusque pro renouatione ne requiriatur etiam scriptura, ne fatus est patientia, nec receptio canonis. Sed de scriptura, quando sit de substantia actus, & quando requiriatur pro solennitate probatoria, diximus diff. 9. 5. 1. maxime, quoad pars sensus dubium, utrū dicendum tam est usque ad fin.

Porrò si dominus promittat tibi place, vel tempo-
François Rabelais. Ch. 1. Epist. P. III.

6, III

Vtrum melioramenta exigantur ad co-
- gendum dominum ut faciat
renovationem?

EPITO ME

1. Ratione communis ut deinceps melioramenta ad facientiam revolutionem.
 2. Colonifacientes melioramenta non debent expelli.
 3. Renovatio ut sit, sicut eis quid emphytensis non redatur desertor, secundum utriusque.
 4. Ecclesia, quamvis indiget emphytensis, temere renovere.
 5. & 6. Emphytensis autem possit remunerari propter deterioramenta, sicut ob cotonem non ob dolorum?
 7. Verum emphytensis renuntia non deteriorationem ad dominum debet redire cum frustilibus.

Resolutio videtur consona rationi, ac legi, non
esse renouando ampliatus si meliora-
menta nella facta sint ab antecessoribus petentis re-
nouationem; i.e. *C. de iur. empby.* Gomei. In regula de
Triennio, pessimi in casis, negligi, casi 184. incipit, sim-
pli ex parte negligi circa meliorationem, in q. 18. et ibi
in 3. *casi diligentia*, vbi notabiliter rem meliorante
nequeunt ab ea expelli & allegat l. fin. C. de aduersio.
Gomei. ibi, ne doleant diligenter operam agri de-
disse culture: Ripa de pest. tis. de remed. praferat. q.
item fieri *empby.* 1. 2. 6. *Longinus*, vbi Batt. C. de
mucro et col. lib. 1.

En quo infestatur non posse expelli colonos meliorantes emphyteum, ne doleant de melioramento fadis. Vnde carent iure petendi renouacionem, quia nulla melioramenta in te emphytica fecerunt: ita Valac., de iur. emphyt. q. 1. n. 7, dicens posse negari renouacionem succesiōi, quando fandeas non ostenditum melioratus: secūdū si pridam, quā fuit incultum, arabile sītendatur: secundū Bartol.

458 Part.III. Lib.VII. De obligat.parentum.

recepimus in l. 1. §. permititur, ff. de aqua quotid. & aq. sequitur Gallius. In cap Raynum, verbo, & ex rem. n. 43. ad renovationem petendam meliorationes esse necessarias autumans. Idem sentit Gam. de c. 1. num. 1.

3. Resolutio tamen veterior, non tequiti ut petens renovationem ostendas melioramenta facta à decessibus, sed facta esse si res emphyeutica deteriorata non sit; proderit tamen non patrum ad renovationem faciendum, si meliorata res reperiatur: ita Iosan. Garcias de expensis. 1. 5. a. 1. 8. quem legitur eius discipulus Caldas Pereira de renouat. gral. 6. num. 19. & eius filius Gabriel Pereira deic. 1. 8. num. 2. verbi sic videtur, vbi Garcias carpit Doctissimum Valascum sententiam posse renovationem negari, nisi meliorationes probentur facta in te emphyeutica; ex Bartolo. In d. §. permititur: ut Bartolo. ex in laevo ut legenti patet, de melioramentis necessariis ad faciendum renovationem nihil tetigit; ptoinde Garcius merito opinatur non esse necessaria melioramenta ostendi, ut fiat renovationis; sed sufficiet si res deteriorata non sit, valdeque prodebet si res meliorata inveniatur: Cabed. deic. i. p. quisi. 203. num. 4. dicere Eccl. si tameni per nonate emphyteusim quando ante etiis poteris plures meliorationes fecerunt in emphyteusim; alias erit damno diligenzia eisdem, qui emphyeusim fecerunt vtiliorem; l. penult. C. de omni agr. defens. lib. 1.

4. Quinimò neque Ecclesia finita emphyteusim poterit illam ob indigentiam sibi retinere, sed renovationem, quando melioramenta non modica in re emphyeutica reperiuntur: ex Decio, conf. 151. Valase. conf. 101. num. 4. idem Gabriel Pereira supre d. n. 2. post Patrem in quiescens forens. conf. 6. nli. data videnti, & inopinata nec sitare: Gam. deic. 1. Cabed. deic. 103. n. 7. vbi tradit renovationem debet, quia melioramenta sunt vnu ex precipuis requisitis ad petendam renovationem, idque praestitum in emphyeutica Ecclesiastica; ut tenent omnes Synodales constitutiones Episcopatum Lusitanum: Valase. conf. 101. n. 4. quamvis fateatur lib. 1. de iur. emph. 9. 2. n. 7. se id dixisse obliteret opinari melioramenta non esse necessaria adesse, sed ab bene esse. Pater tamen Molina de iust. et. 2. diff. 484. pag. 1516. 6. vtrum autem, ex alio capite sentit ex vi melioramentorum non posse cogi dominum ad tenendum, neque ad id teneri, ed quod id in iure non reperiatur, & ultimum melioramentorum persoluenda est ultimo emphyteute, aut eius hereditib. ut ipse etiam decidit diff. 463. Non est tamen negandum meliorationes valide conductere ad petendam renovationem, ptoque vult Ruyng. conf. 17. vol. 1. n. 14. quatenus sit conductorem ad longum tempus, si tenet sterilem arabilem, & fructuosam reddidit, & melioravit, posse cogere proprietarium ut sibi eam tradat in emphyteusim perpetuum.

5. Ceterum si detur deterioratio in re concessa in emphyteusim, porre propter illam priuam, sicut priuatur ob canonem non solutum: ut est tex. expressus in Ambore. qui rem. C. de sacros. Eccles. vbi Bald. n. 2. in 1. mss. Decius n. 5. Vnde sicut dominus directus non detinet tenuare, quando emphyteuta priuatus emphyteusim, & consequmente iure renouandi propter pensionem non solutam, quia recipit ad meliorandum, & ad solendum; sic etiam si res deteriorum detinet, quia cessante causa finali emphyteutandi, rescinditur concessio, & extinguitur ius renouandi. Corbulus de casu priu. ob res deterior. 1. 13. casu. vbi etiam addit. 1. 1. deterioram facta per patrem nocere filius, & alius in iustitia non comprehensio, ut in terminis volt Anton. Gabriel in suo communib. opinion. lib. 3. de iur. emph. conclus. 1. num. 3. a.

vers. prima ampliar. Imo propter detioritatem emphyteusis redit ad dominum vna cum fructibus pendebus etiam matatus, si non sit in horto reconditi, aut à solo separati: ita Corbulus de emphyt. iur. de casu priuacion. proprius non solutum conuenit, ampliar. 37. Sed Corbulus doctrina praeceps simptima non subsistit: id est vide quae diximus supra, de Commisso, maximus n. 5.

§. IV.

Quantum sit augenda pensio in renovatione rei emphyeutica?

E P I T O M E.

1. Pensio an sit augenda in renovatione ad tertiam partem.
2. Pensio arbitrio bonorum virarum mensuranda est.
3. Circa emphyteusis renovationem, qualibet pacta ap. posita sunt obseruanda.
4. In renovatione, nulla pensio assignata, solvenda est pensio ante renovationem solita farta.
5. Pensio an debet augeri in re emphyeutica propter idem argumenum.

A Nverò sit augenda pensio in renovatione ad tertiam vndeque partem pensionis, que soluebatur in praeterita emphyteusis? Aliqui affirmant, nimirum quando pensio hactenus soluta adequarebat summam modi diorum frumenti, facta renovatione esse addendam tertiam partem, que ptoxi pensioni adiuncta, facit summam duodecim modiorum. Quae resolutio elicuit ex doctrina Gammae deic. 112. n. 8. & ex Valase. de iur. emph. 3. 1. n. 4. cum sequentia, dum volunt pensiones taxati possent secundum consuetudinem locutum, vel patria: cum ergo in bonis traditis in emphyteusim ab Hospitali Officiorum omnium Sanctorum, haec serueretur consuetudo, & generaliter approbatur in ea vrbe, qua est caput totius Regni, ut tertia pars pensionis augatur, merito in toto Regno id potest etiam obseruari.

Nobilissimus cum emphyteusis altera sit Ecclesiastica, & altera secularis; expendendum est quae sit iusta pensio in re Ecclesiastica, & quae in emphyeutica seculari. Nam iusta pensio in seculari emphyeutica illa dicitur, quae in decem annis collecta conficit rei & estimacionem. Duncatur per Glos. verbo iusta, in Ambore. perpene, C. de sacros. Eccles. quam legitur ibi Fulg. & Paul. sub Ambore. si quis misericordia. 2. Alij autem tradunt, & forte melius sive emphyteusis sit Ecclesiastica, que secularis, præstitionem in hac regione Interamenni, pensionem esse augendam iuxta arbitrium duorum estimatorum, qui ad hanc rem eliguntur; quorum alter patres Ecclesiastici, seu proprietati jager, alter vero emphyteuta: illis vero dico dantibus, præstito prius latum, tertius de conuenienti partium accedit, & decidat quanta sit pensio augenda, seu minoenda secundum Deum, & suam conscientiam: & ita seruatur in pax.

Hoc tamen non tollit omnia pacta iusta in his conuenientibus emphyeuticis, que sunt ad vincendum obseruanda, i.e. C. de iur. emph. ibi. Confirmamus, &c. conceptionem item definitiorem habere propriam: & iusta est, validissimumque contrarium, in quo consistit, quae inter versique etiam conuenientia partes super omnia palliacionib. scriptura intermissione habent, placuerint forma illibet perpetua stabilitate, modis omnibus debent confiduciri: sic ibi, & probat text. in l. 2. traditionib. ff. de pali. per hoc, verba in traditionib. rerum, quodcumque pallium sit, id valere manifestum est. Confirmat Caldas de renovac.

g. 11. n. 2. concilium circa emphyteusis tenouationem, quæcumque pacta apponi posse, cum hoc dependet a libera domini voluntate disponentis de re sua, & c. patrum consensu.

Quando tamen fieri renouatio, & nolla assignatur pensionis certa, neque exprimitur, intelligitur facta cum eadem pensione, & cum eiusdem qualitatibus, & cum omnibus consentis in priori concessione; ac que ita consenserunt omnia repetita in renouatione: Valasc. de iur. employ. g. 11. n. 15. ex doctrina Bartoli, quem ibi refert ac sequitur: Cald. de renouat. g. 1. n. 6. Molini, de insuff. sum. 1. diff. 498. §. in enemib. vbi ex traditis hoc de ductu: sequitur Mantic. de tacit. & ambig. lib. 3. n. 9. n. 48. vbi ait tacitas, & ambiguas conventiones ex confusione recipere congruum interpretationem. Excepto, & ibi Glos. C. de lege. Menoch. conf. 13. n. 1. idem Mantic. lib. 5. n. 6. n. 1. dicens quando non appetat, quid actum sit inspicendum esse, quid si solitum fieri, vel pacisci, inter homines illius pronuncia: l. ultim. C. de divid. ass. l. quod si molli. §. quia officia, & de adiutoriis. L. de locis. L. de ratione. §. Aduanae de fundi instruendis.

Quid si conringat fieri augmentum in te emphyteutica, non præterea emphyteuta maiorem pensionem domino solvet, immo potius omne augmentatione pertinebit ad emphyteutam, nulla ob illud pensione addita: ita Ioan Andr. in additionib. ad Speculat. in §. nunc aliquæ, quaff. 1. 6. Iul. Clar. §. emphyteusis, quaff. 4. n. 2. Gregor. Lopes l. 26. n. 18. part. 5. Negat etiam conductori augendum est canos propter incrementum allusionia; siue augmentationem si solitum, siue insolitus, secundum aliquos. Mihil tamen diversa ratio videatur inter emphyteutam, & conductotem simplicem; quia emphyteute non sit temulco propter sterilitatem: ar verò conductori sit; idem in te emphyteutica augmentatione pertinet ad emphyteutam absque additione pensionis: in te autem conducto minimè. Quare pro ratione augmenti pensioni augeri potest: nam aquitatis postularum vel aliquid conductor plus foluat pro ea fortuna augmenti: Valasc. de iur. employ. 7. 16. & n. 8. verff. sed si ascendit.

§. V.

In quo foro Ecclesiastico, an in Seculari, facilius renouatio impetretur?

E P I T O M E.

1. Dominus an compellatur ad renouandum ex clausula adiccta. Quid si finis vocibus rei emphyteutica expedita redat ad dominum.
2. Per cuiuslibet locum renouari iuri renouandi.
3. Sed oppositum est probabilitum.
4. In foro seculari raro, an nunquam renouatio demagatur.
5. Non obstantibus quibuscumque clausulis, semper fit renouatio.
6. Oppositorum pars ad hinc annis fuit indicatum Brabantum.
7. Sed pluries pro contraria parte pronouacionis est.
8. Si ponatur dictio ad tres vias directas, & non amplius nunquid renouabilis: De iure minime, sed bene ex agitate. & n. 9.
10. Quid si partes in specie renouationi renouantur, aut solum viarium de non renouantur. & n. 11.
11. Iuramentum non alienandi, sive non renouandi sine consensu Pontificis an obligat?
12. Alienaria prohibita quonodo intelligatur, utrum de prima vice, an de secunda.

Fragoli Regim. Chit. Reipubl. P. III.

Prima quæstio, an dominus teneatur renouare, quando ponitur clausula, Quid finis vocibus res redat libera ad Dominum? Dico primò, si clausula adicciatur in prima concessione emphyteusis, hæc, & alia simili, cum omnibus melioramentis, siue illo impedimento, iudicatum fuisse à Senatu Lustitano dominum directum non esse cogendum ad renouandum, imò potius posse dominum fundata emphyteutica sibi testinete, ant cui voluerit illum tradere in emphyteusim. Nam de c. 4. Incipit: In causa n. 6. & ruris de c. 5. n. 8. vbi cit. se ita videlicet iudicatum in aliisque causis, quia per huiusmodi clausulas renouari emphyteuta, & eius heredes, omni iusti renouandi, & verbam libera, excludit omnem obligationem renouandis. Icer. de sepe. in 6. l. non dubit, §. liber autem, §. de captiuo. Et probatur et speciali iure emphyteutico, vbi dicitur pacts in hoc concreto emphyteutico adiecta, & sic ad vnguem fetuanda. l. 1. C. de iur. emb. idicito hæc clausula, Quid libera, & expedita emphyteusis redat ad dominum et letuanda, cum non sit contra leges, neque contra bonos mores: l. pala quia contra, C. de pala: propter quam Senatus Portuensis sic solet iudicare, testis Valasc. conf. 1. 1. n. 12. quam opinioem putat veriorem ibi, scripturam diligenter rationem. Oppositum tamen est probabilitum ex equitate ratione confusa, & ex frequenti confutaudine iudicatio, compelli posse dominum ad renouandum: vt late diximus supra §. 1. per item, & probat Caldas de renouat. g. 8. n. 6. & quaff. 1. 1. 4. n. 1. q. q. ad 1. Valasc. L. conf. 1. 3. n. 15.

Dico secundò, ferè nunquam denegari renouationem petenti, maximè in foro seculari: ita Valasc. de partitionib. c. 13. n. 13. & conf. 1. 2. n. 13. neque ex vi præfata clausula, tamen liberas, non excludit ius petendi renouationem saltem de equitate: Imol. conf. 3. 8. Incipit. In causa, n. 2. nec obstat pacts in contradic emphyteutico esse fetuanda: Quia id intelligenti oīsi pacts consuetu publico obstant, & noceantur notari, lo. l. pala quia contra, §. de pala, quod in praxi fetuati docet Valasc. d. conf. 1. 3. ad sua. Cald. 9. 8. n. 18. dicens iudicabitur faciendam esse renouationem emphyteuticam ab Ecclesia ex equitate, quibuscumque clausulis non obstantibus, ex doctrina Bartoli communiter recepta in d. §. permittitur. l. 1. ff. de aqua quod. quia doctrina aquæ militat in Ecclesia, atque in quolibet priuato domino, vt sit Cald. lib. 1. Sed oppositum pascit ab hinc sonis iudicatum fuit à Senatu Bascarense in processu Abbas de Tegilda, contra N. de Fonteavida, vbi liber erat Abbas ab obente repudiandi que sententia fuit confirmata in superiori Senatu de legacia Olissiponensis. Expedit tamen in foro seculari, quod petens renouationem si hæc est ultima via; aliter non petat: Decius conf. 1. 3. p. 1. n. 1. Rolandus à Valle conf. 1. 1. Cald. de renouat. quaff. 9. n. 1. verff. considerando: quia ultimi possessoris est confitenda agnatio, non primi acquirentis: sic Cornelius conf. 3. 6. vol. 1. Rubeus conf. 8. 5. n. 1.

Sed pro contrario parte pluries suisse iudicatum tradit Valasc. d. conf. 1. 1. ad sua, proinde absoluere dicendum est, non obstante quæcumque clausula de non renouando, semper ultime vias descendentes, seu bare de, seu proalimiō agnatum habebit ius petendi renouationem. Ratio est, quia in concedenda renouatione rei emphyteutice veritas sit ius publicum: ita Cald. d. q. 8. de renouat. n. 1. 3. & 9. 1. n. 11. Quare plausibiliter pacto non potest communi bono, nec iusti publico tenentari: per textum in L. ius publicum, iuxta Glos. §. de pala, nec villa clausula tollit beneficium renouandi. Quod adeò verum opinatur Caldas d. q. 1. n. 23. vt existimet

Q. 2. per

460 Part.III.Lib.VII.de obligat.parentum.

non esse fernandam promissionem iuratae de non renouando finita emphyteusis, neque obligate Statuta etiam iurata, si que fuerit in aliquibus Ecclesiis, extinta tertia via non renouandi, & iuramento confirmari non posse id, quod est contra fauorem, & ius publicum, & impedit benefacere. Anton. Gomei, *variorum l.c. t.4. tit. de resu minor. n.4.* Couart, *in cap. quoniam pallium. de pali. p.6.1.m.1.* & peccat qui busiusmodi iuramenta obseruat, cum eorum obseruantia praecedit viam charitativam bene decidit Couart, *in de quoniam pallium. 1. p.5.6. n.7.* cum reduaderet in praejudicium tertij per text. in *de c. quoniam lib.1. m.1. restande in alterius detrimentum*: *Socinus conf. 1.6. Neu potest negari. n.3. col.1.* sed de iuramento paulo infra.

8. Porro, si in concessione emphyteusis dicatur, ut emphyteusis daret visque ad terram generationem duratar, & nihil amplius, aut non vltra, nunquid excludetur per huiusmodi verba renouandi beneficium? Respondeo videlicet impediret renouationem, quia dominus ad illud duxisse tempus limitatum, & non amplius, voluit tradere tem ius emphyteusis: dictio enim, *ramus, feu, dominus, excludit omnia non expreſſa;* quicquid non exprimit, coegerit suffici: per text. in *I. 1. 5. c. Tito. ff. de admend. legar.* Bartol. *iv. 1. ff. quia invicem non obtemp. & Hippolite R. in mal. in specie conf. 5.7. n.3. col.3. & expelſus. n.1.8. subdenta,* quod quoniam emphyteusis concedatur visque ad tertiam generationem masculinam completan, si nihilominus concedens ponat clausulam, nempe pro tempore viginti nouem annorum proximè futurorum tantum, & non amplius, & tempus hoc praefixum et fluxit in prima, seu in secunda persona, tertiana viram, que superfluit, non esse audienda, perinde ac si eximeta fuisse. Hæc doctrina viderat vera si us stile accipias.

9. Considerata tamen ex parte, & communi conuertere tecum est, per nullam clausulam ex consensu partium apponiā excludere beneficium renouandi: & ob id Soprenus Senatus cogit dominos renouare, oon oblitante quacumque clausula, quibuscumque verbis, seu conditionibus in scriptura interposita, quoniam ponatur clausula, in qua patres expressi, & in specie renouationi reuocant: Cald. d.g. 11.4. 1.8. Nec obstat Ecclesiasticos præstare iuramentum, de non alienando, seu renouando finitam emphyteusim: Quia huiusmodi iuramentum non comprehendit ea, que sunt consueta alienari, vel ab antiquo renouari, d. Glossa in *2. 1. verba harerim in fine. 24. q.1. & Angel. in Lxxvii of mons. col. 1. ff. de legib. quia non alienat, qui semel alienata reuocato iterum concedit. Chalaneus in confundit. Burghard. subr. 1. 1. 6. mon. 19. 1. 1. 6. ff. quia adiungit. ff. de non. per. annular. vbi dicitur non prohiberi teſci, que de non fieri prohibentur. Vnde conſtat semper dominum tenet renouare, etiam si promittat sub iuramento id non agere, cum non obligat, qui iuravit non mutare, neque commodore, neque fiduciebat, cum præclaudat via charitati. Similiter in nostro capo, Couart, *vbi supra in cap. quoniam pallium. 1. p.5.6. n.7.**
10. Ex dictis sequitur non esse valida statuta iurata de non renouando, cum prohibeat actionem lo fauorem publicum principaliter factum, quale est beneficium renouandi: ita Abbas in *cap. cum coningas. de iuror. Gomei. 5.4. cap. de resu minor. mon. 1.4. 6c.* Couart, *sopra. in cap. quoniam pallium. p.5. 1. n. 1. Ratio,* quia secundum communem præsum dominus tenetur renouare emphyteusim descendebitis, quoniam promittat sub iuramento non facere, ut dictum est, et quod redundat iuramentum in damnum alterius, hoc est descendenciam.
11. Ad hanc, iuramenta de non renouando non li-

gat, quando sunt solita renouari ab antiquo: quare si qui iurat se non alienarunt, seu non renouarunt ab antiquo summi Pontificia consenserunt, hoc iuramentum non extenditur ad ea, quae ab antiquo sunt solita renouari, seu alienari: ita Rebuff. lib. de consensu partitione mon. 35. Angel. in *new of mons. ff. de leg.* Roland. conf. 1. n.1. vol. 1. Afflach. in *c. 1. m. 2. 4. quifund. der pf. & ibi Bald. Paul. Paris. *Can. 3.5. n. 1. 2. vol. 4.* dicentes iuramentum de non alienando non inuolueret renouationem; non enim censetur alienare, qui semel alienata renouare facit, ne que dicitur de novo agere, qui reformat: Chalaneus in *confundit. Burghard. rubric. 1. 1. 6. n. 19.* sequitur Brundus libellus de refodi. casul. 5. ff. 6. 4. 67. per I. 1. 6. si quia adiungit, & ibi Scibentes, *ff. de non. oper. uicerit. vbi prohibita de novo fieri, non prohibenter facili reformat.**

Accedit tunc, quis quando aliquid prohibetur fieri, vel alienari, intelligitur de prima vice, quae si solemniter fiat, iam non prohibita est renouari; quia iam non dicitur alienari, sed refici, seu reformari quod si negaret ex vi iuramenti, fit iniuria petenti renouationem, ac præjudicium, & debet fieri renouatio, seu alienatio, non obstante iuramento; quia non ligat cum detimento tertii, nec renouans est periculus pro cap. *cum contingat. ff. cap. quoniam pallium. in 6. Sanch. in decalog. lib. 3. cap. 9. num. 38. O. 39. multis ibi pro hac parte relatis.*

§. VI.

Vtrum res que non solent emphyteutari, & traduntur in emphyteusim de consensu summi Pontificis, possint iterum beneficio renouationis concedi.

E P I T O M E.

1. *Qua res dicatur solita tradi in emphyteusim:*
2. *Res solita concedi uno modo in emphyteusim, non potest in renouatione diuerso modo concedi.*
3. *Duis infundantur et efficiunt, ut res dicatur solita infundari. Et ea sufficiat una emphyteutari:*
4. *Res solita emphyteutari potest iterum concedi in emphyteusim.*
5. *Res steriles semel alienata sine solemnitate, si perles sunt fructuosa, et postea iurata sunt solemniter tradi in emphyteusim:*
6. *Res semel alienata perpetuo fit alienabilitate.*
7. *Ius dominum semel limitatum manet perpetuū limitabile.*
8. *Sedimino, seu Pafallia, vulgo Allento: das grebas non sunt solita tradi in emphyteusim, id neque emphyteutari inconsulto Romano Pontifice.*
9. *Pafallia, seu sedimino Ecclesiastico iuramento possunt emphyteutari sine consensu summi Pontificis, & renouari.*
10. *Pafallia quando dicuntur solita emphyteutari ut possint renouari?*
11. *Qua professa sit necessaria ut Pafallia emphyteutari, et cum renouari concedatur.*
12. *Ex diuinitate temporis ac præficatione omnia requiri in concurrence emphyteusis:*
13. *An requiriatur aerbaritas Papa quando alienatorum Ecclesiæ erit in utilitatem evidenter iugis Ecclesiæ.*

H Actenus ejusdem de renouatione emphyteusis de rebus solitis tradi in emphyteusim; nooc autem

Disp. XIV. De Renouatione. §. VI. 461

autem sermo est ut possit fieri tenoatio de emphyteuti facta de re Ecclesiastica, que non erat solita concepi in emphyteufism. Ut autem hoc sit platum, oportet quod dicatur, quo res sit solita tradit in emphyteufism: Iul. Clar. §. fœdum, q. 13. n. 4. & 5. indicat tempus diei solitarii infœderari, seu emphyteuticari, quando reperiorunt duas infœderationes: ex quo sequitur, si concessio finis autem posse iterum eiusdem rei concedi renouationem, si simul concurrat tempus quadraginta annorum. Alij autem volum sufficiere vnicam tantum emphyteuticationem, seu infœderationem, si hanc solenniter, & seruato modo, quamvis non detrat nisi vnius actus. Et his duabus opinionibus prior creditur melius in fauorem Ecclesie: post Baldum in l. de quibus, §. de legib. & Redoan. de reb. Eccles. non alien. quæf. §. 1. cap. 6. num. 10.

Pater Molina de contrahibis, tom. 1. dif. 463. litera B. fol. 1387. opinatur sufficere vnum alium emphyteuticandi, seu infœderandi, modo concurrat debita causa, & solennitas occellaria in re Ecclesiastica. Quamobrem ut renouetur emphyteufis, non est necessaria noua solennitas, quia tenoratio non est noua alienatio, sed concioatio veteris actus, seu prioris solenniter infœderari. Quid si non confitit emphyteufis à principio fusile concessam cum eaœ, ac solennitate necessaria, præsumitur interposita fusilli, si res duravit in emphyteufi per triginta, vel quadraginta annos, in quo eueot potest fieri renouatio si perseveretur causa iusta, sine oœa solennitate.

Ex dictis opinatur Decios in Ambent. qui rem, num. 22. C. de sacrof. Eccles. si res est solita concedi vno modo in emphyteufis, non posse concedi in reformatione, seu renouatione alio modo; idem tradidit Baldus in l. si populorum, §. fin. §. de reb. cor. per text. ibi concloedes non esse validam reformatiōnem, seu tenoatiōnem emphyteufis in perpetuum, si solita etiā tradit in emphyteufis pro iuribus geozationibus; quod est verum, quando alterata forma substantialis: scilicet si mutetur in accidentalibus: Alexand. conf. 9. lib. 1. Vt. themate Cald. conf. 1. n. de fœd. & forma substantialis dichor alterata, si aliquid additur quod conditionem Ecclesie, vel dominii directi reddat deteriorem: fecit si faciat meliorem: Alex. conf. 7. 8. vol. 7. & conf. 9. vol. 1. & conf. 7. 9. vol. 1. Berous conf. 9. 3. num. 1. vol. 1. Quid si contingat Prælatum concedere emphyteufis simpliè, intelligitur coecclie fieri modo conœsutor: Berous conf. 1. 6. num. 2. lib. 1. Arctio in l. qui in aliena, §. 1. verteretur adde se acquirendi hered.

Quin addo potius ad maiorem intelligentiam, si emphyteufis Ecclesie à Prælato concedatur modo solito, non esse necessariam canonicanam solennitatem: cap. 1. & ibi Glosso. Scribentes extra de fœd. innocent. Ioan. And. & alij in cap. ut super. de reb. Eccles. non alien. Bald. conf. 2. 1. num. 1. lib. 1. Coeneos conf. 8. 1. num. 1. lib. 1. Coar. lib. 1. anterior. cap. 17. n. 4. & 5. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 7510. & 7511. & 7512. & 7513. & 7514. & 7515. & 7516. & 7517. & 7518. & 7519. & 7520. & 7521. & 7522. & 7523. & 7524. & 7525. & 7526. & 7527. & 7528. & 7529. & 7530. & 7531. & 7532. & 7533. & 7534. & 7535. & 7536. & 7537. & 7538. & 7539. & 7540. & 7541. & 7542. & 7543. & 7544. & 7545. & 7546. & 7547. & 7548. & 7549. & 7550. & 7551. & 7552. & 7553. & 7554. & 7555. & 7556. & 7557. & 7558. & 7559. & 7560. & 7561. & 7562. & 7563. & 7564. & 7565. & 7566. & 7567. & 7568. & 7569. & 7570. & 7571. & 7572. & 7573. & 7574. & 7575. & 7576. & 7577. & 7578. & 7579. & 7580. & 7581. & 7582. & 7583. & 7584. & 7585. & 7586. & 7587. & 7588. & 7589. & 7590. & 7591. & 7592. & 7593. & 7594. & 7595. & 7596. & 7597. & 7598. & 7599. & 75100. & 75101. & 75102. & 75103. & 75104. & 75105. & 75106. & 75107. & 75108. & 75109. & 75110. & 75111. & 75112. & 75113. & 75114. & 75115. & 75116. & 75117. & 75118. & 75119. & 75120. & 75121. & 75122. & 75123. & 75124. & 75125. & 75126. & 75127. & 75128. & 75129. & 75130. & 75131. & 75132. & 75133. & 75134. & 75135. & 75136. & 75137. & 75138. & 75139. & 75140. & 75141. & 75142. & 75143. & 75144. & 75145. & 75146. & 75147. & 75148. & 75149. & 75150. & 75151. & 75152. & 75153. & 75154. & 75155. & 75156. & 75157. & 75158. & 75159. & 75160. & 75161. & 75162. & 75163. & 75164. & 75165. & 75166. & 75167. & 75168. & 75169. & 75170. & 75171. & 75172. & 75173. & 75174. & 75175. & 75176. & 75177. & 75178. & 75179. & 75180. & 75181. & 75182. & 75183. & 75184. & 75185. & 75186. & 75187. & 75188. & 75189. & 75190. & 75191. & 75192. & 75193. & 75194. & 75195. & 75196. & 75197. & 75198. & 75199. & 75200. & 75201. & 75202. & 75203. & 75204. & 75205. & 75206. & 75207. & 75208. & 75209. & 75210. & 75211. & 75212. & 75213. & 75214. & 75215. & 75216. & 75217. & 75218. & 75219. & 75220. & 75221. & 75222. & 75223. & 75224. & 75225. & 75226. & 75227. & 75228. & 75229. & 75230. & 75231. & 75232. & 75233. & 75234. & 75235. & 75236. & 75237. & 75238. & 75239. & 75240. & 75241. & 75242. & 75243. & 75244. & 75245. & 75246. & 75247. & 75248. & 75249. & 75250. & 75251. & 75252. & 75253. & 75254. & 75255. & 75256. & 75257. & 75258. & 75259. & 75260. & 75261. & 75262. & 75263. & 75264. & 75265. & 75266. & 75267. & 75268. & 75269. & 75270. & 75271. & 75272. & 75273. & 75274. & 75275. & 75276. & 75277. & 75278. & 75279. & 75280. & 75281. & 75282. & 75283. & 75284. & 75285. & 75286. & 75287. & 75288. & 75289. & 75290. & 75291. & 75292. & 75293. & 75294. & 75295. & 75296. & 75297. & 75298. & 75299. & 75300. & 75301. & 75302. & 75303. & 75304. & 75305. & 75306. & 75307. & 75308. & 75309. & 75310. & 75311. & 75312. & 75313. & 75314. & 75315. & 75316. & 75317. & 75318. & 75319. & 75320. & 75321. & 75322. & 75323. & 75324. & 75325. & 75326. & 75327. & 75328. & 75329. & 75330. & 75331. & 75332. & 75333. & 75334. & 75335. & 75336. & 75337. & 75338. & 75339. & 75340. & 75341. & 75342. & 75343. & 75344. & 75345. & 75346. & 75347. & 75348. & 75349. & 75350. & 75351. & 75352. & 75353. & 75354. & 75355. & 75356. & 75357. & 75358. & 75359. & 75360. & 75361. & 75362. & 75363. & 75364. & 75365. & 75366. & 75367. & 75368. & 75369. & 75370. & 75371. & 75372. & 75373. & 75374. & 75375. & 75376. & 75377. & 75378. & 75379. & 75380. & 75381. & 75382. & 75383. & 75384. & 75385. & 75386. & 75387. & 75388. & 75389. & 75390. & 75391. & 75392. & 75393. & 75394. & 75395. & 75396. & 75397. & 75398. & 75399. & 75400. & 75401. & 75402. & 75403. & 75404. & 75405. & 75406. & 75407. & 75408. & 75409. & 75410. & 75411. & 75412. & 75413. & 75414. & 75415. & 75416. & 75417. & 75418. & 75419. & 75420. & 75421. & 75422. & 75423. & 75424. & 75425. & 75426. & 75427. & 75428. & 75429. & 75430. & 75431. & 75432. & 75433. & 75434. & 75435. & 75436. & 75437. & 75438. & 75439. & 75440. & 75441. & 75442. & 75443. & 75444. & 75445. & 75446. & 75447. & 75448. & 75449. & 75450. & 75451. & 75452. & 75453. & 75454. & 75455. & 75456. & 75457. & 75458. & 75459. & 75460. & 75461. & 75462. & 75463. & 75464. & 75465. & 75466. & 75467. & 75468. & 75469. & 75470. & 75471. & 75472. & 75473. & 75474. & 75475. & 75476. & 75477. & 75478. & 75479. & 75480. & 75481. & 75482. & 75483. & 75484. & 75485. & 75486. & 75487. & 75488. & 75489. & 75490. & 75491. & 75492. & 75493. & 75494. & 75495. & 75496. & 75497. & 75498. & 75499. & 75500. & 75501. & 75502. & 75503. & 75504. & 75505. & 75506. & 75507. & 75508. & 75509. & 75510. & 75511. & 75512. & 75513. & 75514. & 75515. & 75516. & 75517. & 75518. & 75519. & 75520. & 75521. & 75522. & 75523. & 75524. & 75525. & 75526. & 75527. & 75528. & 75529. & 75530. & 75531. & 75532. & 75533. & 75534. & 75535. & 75536. & 75537. & 75538.

462 Part III.Lib.VII.de obligat.parentum.

quam vtilis. Neque ad hoc necessaria est solemnitas, que re quiritur in magnis rebus alienandis, ita Holiens. in summa, de his quia sunt a praeat. Goid. Pap. decif. 1. 5. sequitur Redoan. de reb. Eccles. quæf. 51. cap. 20. n. 6. Lellius de iustit. lib. 2. cap. 5. dub. 1. n. 64. fol. 332. Ratio possimmo, quia modica sunt exemplia a solemnitate: Angel. ita in Ambent. de alienis. & emphycem. *¶* hoc enim, in fine, Abbas in cap. 20 super. n. 15. de reb. Eccles. inquit potius idem Angel. Subdit, quod solemnitas iuris in rebus modicis est temissa. Quocirca Paulina Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien. iodi distinetur limitatus in magnis, non autem in minimis, quia haec possum alieni sine iuris solemnitate: Redoan. d. quæf. 1. 3. num. citar. per cap. terminal. 1. 2. quæf. 1. & Gloria ibi, & dispositio epie. Terminalia, tria copulatione requiri, secundum Redoan. d. quæf. 1. 3. num. 19. Primum, quod res sit exigua. Secundum, quod non sit vtilis Ecclesie. Tertium, quod alienatio sit ex causa necessitatis; & his tribus concurritibus potest omni consilium tamquam, vel tractatus Capitali, non vero alicui solemnitate, qualis est licentia Superioris. Sed in hoc non videtur Redoan. sibi confitare.

Dico igitur secundum, urgente oecessitate, si res est inutilis, aut modica, posse alienati sine debita solemnitate; quia terminalia iure sine solemnitate ab Episcopo alienantur. Unde de re modica non incligitur Paulina Ambitiosa: ita Quaranta de reb. Eccles. num. 41. 4. addit. fol. 35. dicens ex tempore sacrae Congregationis nec l'auliam, Ambitiosam, neque decreum Concilij Tridentini derogasse dispositioi capite terminal. 11. q. 1. Atqui confitatur ex illo capite res immobiles exiguae, quales sunt vincula, padiola, seu terminalia, ex causa legitima etiam sine solemnitate alienari possunt: quod etiam tradidit Gloria ibi, Athidiacorum. & Scribentes ergo exigua, & modica, nec non & bona sterilia sine solemnitate poterunt emphycem, & huius vocibus renouas i intercedere, utrilibet aliqua, aut necessitate.

Dico tertium, res steriles datas ad culturam, si sunt postea fructuosa industria emphycem, effe iterum concedendas in emphycem eius hereditibus: per textum in cap. ad ames. de reb. Eccles. non alien. non tamen concedendas alii diversi emphycem, nisi in cultibus a iure permisisti, & seruata forma & solemnitate & regula: sic Redoan. supra, post plutes quis allegat quæf. 51. cap. 19. quia non sunt sylvae steriles: idem sententia Romanus cap. 12. & 19. & Ancharen. cap. 40. & conf. 301. Atque ita quando sit renouatio rerum, quia fuerint steriles, & concedendum hereditibus primi emphycem, potest omitti ex aquitate solemnitas debita, non autem si concedamus alii diversi emphycem.

6. Ceterum res semel alienata, perpetuo fit alienabilis: Ripa de legat. 1. num. 5. fol. 73. idicetur si res teuerat ad Ecclesiam, potest iterum tradi in emphycem absque priusi solemnitate, non tamen sine solemnitate ordinaria. Idem inter feudali secundum Andri. de Ihernia cap. 1. qui seud. de possimola in ligno dicitur, col. fin. ff. de verbis obligat. Curtius. in tract. de feud. in quæf. 1. p. non enim dicitur alienare, qui semel alienata tunc concedit, dum contrarium renouat, seu reformat: Chaldaeus in confund. Burgund. rubric. 1. 6. num. 19. neque dicitur de novo facere, qui reintegrit: Panotius. per text. ibi, in cap. per tuas, & donation. notaib. 4. nec refici prohibentur, quia de novo fieri interdicuntur, ut. 1. & si quis addicione, & ibi Scribentes. f. de noua oper. sumuit. Fellen. in cap. confundit, de Indus. & in cap. accepit, num. 34. de confundit. Alber. Brnn. in tract. de refici. confus. 3. & 6. num. 67. & Molon. de primog. lib. 4. cap. 1. num. 3. 1.

Hinc si quod ius diuinum semel limitatum maneat perpetuo limitabile, & rem spiritualem semel factam laicalem perpetuo reddi laicalem: Panor. & & aliquos referentes sequitur Ripa, & si proximi faciunt, quo itadit Concil. Trident. sess. 21. cap. 7. de reform. vbi vult posse Episcopum tanquam Apostolicę sedis delegatum Ecclesiis dicas, & vestitare collapfas concretate in profanos viuis, non tamen sordidos; quoniam haec semel profanata, iam non manent Ecclesiastica: neque ad spiritualia idocea, sed profana: coesonat doctrina Zerole in sua praxis, t. p. in verbo, iuris, §. 4.

Iam sequitur secundum, an Sedimina, seu Passalia, vulgo, Agentes daignit, possit tradi in emphycem in consulto Romano Pontifice: Ut clarissimus procedator, haec Passalia, seu Sedimina conceduntur Patochis, seu Abbatibus in Ecclesiis, vbi residere tenentur; & no mine Passalia venient omnes fundi, seu praedia eisdem assignata, (barbare vocantur Passalia, latine Sedimina, seu manus Ecclesie) quae sunt in ambitu illius Ecclesie, vbi Patochi, seu Rectores residentiam faciunt.

Resolutio ergo sit, Sedimina Ecclesiasticum, quo-
cunque nomine vocentur, nequeunt empbytificati inconfutato Romano Pontifice, cum sint necessaria ad residentiam horum Pastrorum, & in hoc vertitur omnis publicum: ut deducitur ex l'quamadmodum, C. de agric. & conf. lib. 10. Cald. Petreita de ratione. q. 1. s. n. 1. Barbol. filius in collig. 1. & additione ad remiss. patr. circa Ordin. reg. lib. 3. 6. in princ. pag. 64. lib. 4. dicens omnes posse fieri emphycem de manu Ecclesie, volgo de passilibus, sine auctoritate Papae sequitur Gabriel Petreita decif. 22. num. 8. censeatur enim dotalia bona Ecclesie, que alienari nequeunt sine auctoritate Pontificis: argument. l. 4. d. 1. d. 1. p. 3. f. de fund. doct. Doct. lib. 1. iur. civil. c. 20. n. 26. Accedit Extravagans, Ambitiosa, de reb. Eccles. Pauli Patereti, qui l'ancitum est Ecclesiaron boni alienari non posse ultra triennium, qui similia bona pertinenter ad mensam Abbatialem, & sunt delicta pro alimonia, & pro habitatione Recturum, idcirco non valent alienari, nisi seruata forma, & solemnitate de iure requisita. Quia duo sunt necessaria copulatio, iusta scilicet causa, & solemnitas necessaria à iure, cuius pars precipua est consilium Papalissimum, & de reb. Eccles. non alien. 6. & Clemenc. 1. codex rit. Decret. de Ambent. qui rem. C. de sacraf. Eccles. & conf. 1. 3. col. 1. Ita quia haec bona sunt in pleno dominio Ecclesie, in quibus fructus spectant ad Ecclesiam plenissimum.

Nec refert, si dicas Paulinam ooo fuisse vlo recipitam; & quamvis agenti incumbat omnis probandi Extrarogantem esse vlo recipitam, ut sit Redoan. de reb. Eccles. q. 3. 6. 1. id obolio, & facere ius communione, & perfumis vlo recipitam tradit ouisissime Aloys. Ricci. in pratis rex. for. Eccles. decif. 93. Barbol. filius in additione, ad remiss. patr. n. 73. Gam. duc. c. 1. in fin. vbi tradit esse recipitam in hoc Regno, & suffice confirmatam per Breue Pauli lib. Mamm. fol. 167. quod tamen postea rescovatum fuit per aliud Breve a Pio IV. fol. 426. Nihilominus non est dubium esse in viride obliterantur, Ecclesiaticum buca non posse alienari ultra triennium: verba autem Paulina, quae prohibent insolita emphycem, irrequisito Summo Pontifice, sic habentur,

Omnium rerum, & betterum Ecclesiasticorum, hac præstanti confusione fieri prohibemus inconfutato Romano Pontifice: quid si sunt alienari, res alienari ad Ecclesias, ad quas ante alienationem huiusmodi pertinuerint, liber revertantur. Et infra subiungit: huiusmodi alienationes, sunt omnino nullius reboris, & momenti, sequitur Quaranta in verbo, alienari, num. 5. verbi, qualibet species alienacionis, Gonçallus de Villad.

Disp. XIV. De Rehuatione. §. VI. 463

in tract. de leg. quæst. 1. num. 8. verf. considera tamen. Accedit esse nullam alienationem horum bonorum propter iustitiam suum factum ab Abbatibus, & Praelatis, que se subiungunt penitus Paulina, Ambitio, & habentur in Pontificatu, fol. 81. & 120. his verbis. *Potestis*, inquit, *me ad mensam meam perirentem non vendam, nec domino nec impinguabam, nec de novo infundabo, vel aliquo modo alieno, etiam cum consensu Capituli Ecclesiæ mea inconsulto Romana Pontifice, & si ad aliquam alienationem denuncias, panas in quadam super hoc edita continuatione contentas ex ipso incorreto ita: ita Praelati iurant. Et Abbatibus, ut haberent se vendam Pontificatu, fol. 134. his verbis: *Potestis* ad Monasterium meum perirentem non vendam etiam cum consensu Canonici Monasterii mei inconsulto Romana Pontifice.*

Ex quibus colligere reliquos, qui non iurant, posse alienare in cibis licitis, & in Paulina & Ambitio concessis, seruita solennitate ante hanc Extrahantem tequitura. Possessiones autem non solita tradi in emphyteusim excipiuntur in predicta constitutione in hunc modum: *Ac de bene, inquit, ab antiquo concedi solius*: Ideo insolita emphyteuticari, nullo modo nec validè, nec licetè possunt tradi apud nos in emphyteusim: & ita vñ. & paxi receptum est. Pater Molina. tom. 1. de inst. diffr. 449. §. admodum, fol. 125. Caldas de renas, quæst. 15. num. 15. vbi addit quoad hoc. Extrahantem hanc eile vñ receptam, & alienationem Sedimini, seu Pallaliæ, sive licencia Papæ esse nullam: nec valere titulum pariter cum publica sciprura concelebri ab inferiori Praelato, & molto minus titulum pñalium ex continua præstitione uniformis pensionis, etiam per quadraginta annos. Ratió, quia quando ius testis a principio, impedit transuersi dominium. Quare requiri quod intercedat licencia Papæ, ut determinetur in d. Paulum; alia cum Pallalia sint ex bonis insolitus emphyteuticari, nequecum concedi in emphyteusim: Redoam, suprà, quæst. 16. num. 3. & 5.

Limitatur hæc doctrina in Pallaliis Ecclesiasticis toul filialium, que vulgo dicuntur annexæ, seu unitate principalibus Ecclesiæ, seu matribus; nec non Monasteriis, seu collegiis Religiosorum, in quibus non resident Reclotes, seu Priores, seu Abbates. Nam huiusmodi Pallalia, seu Sedimini possunt sicut ultra bona Ecclesiastica concedi in emphyteusim ex causa iusta, & forma, de iure Canonico, seu de consuetudine introducta. Eò quia in his Ecclesiæ annexæ, seu unitate Ecclesiæ martici, aut Monasteriis, aut Collegiis, cessar utilitas publica residencia: & ita iudicatum à Senato Brachateni fuit super Pallalia Ecclesiæ de Quatuor, & super Pallalia Ecclesiæ de familia & casu, & de fratre huic Bracatensis Diocesis: Nec non idem fuit iudicatum in causa Pallaliæ Ecclesiæ Cantianæ, & Barberæ, quia sunt unitate Monasterio famili Martini de Chalyby in Senatu super primo Orlípponensi, teste Melchiorre Phœbo i. p. decif. 81. nec de hac te potest esse in hoc nostro Regno alteratio: ut ita doctissimus Gabriel Petreita decif. 12. num. 9. quoniam huiusmodi Sedimini, & Pallalia Ecclesiasticum unitatum deflebunt à prima natura, & ius primatum depedant, & idem possunt concedi in emphyteusim libertè, sicut alia quæcumque bona Ecclesiasticum, & cum eisdem solennitatibus, quo regulares requiruntur, abique eo quod necessaria sit Summi Pontificis authoritas.

Vnde sequitur hoc habere locum non solum in prima emphyteuticatione, sed etiam in renovatione, sicut ea confusa in emphyteuticari, vel infundari, possunt iterum in emphyteusim concedi, si ad Ecclesiastum redeant, sine solennitate in alienatione tenui Ecclesiasticorum requirata à principio, textus

in cap. 2. de fund. Cened. ad seximum, collect. 32. num. 3. Menoch. de arbitrio, enfo 81. num. 5. & conf. 66. num. 31. & conf. 79. num. 1. etio segregat. & conf. 90. num. 22. Cenall. commun. etiam commun. tom. 1. quæst. 897. & num. 899. Phœbus decif. 82. num. 34. Aloys. Ricc. de præz. rer. for. Eccl. decif. 125. & alijs, quos referens sequitur Cald. Petreita de renas, quæst. 16. num. 71. & Gam. decif. 14. & decif. 16. num. 6.

Quando ergo dicentur Sedimini, seu Pallalia solita emphyteuticari, possunt finiti vocibus rufius in emphyteusim concedi? Dico primò, quando legitime, & licite, & feruatis sequandis, Pallalia semel fuerunt emphyteuticari, si possint vacent, posse item concedit inconsulto Romano Pontifice, concurante tamen post primam emphyteuticationem tempore quadraginta annorum: ita Gam. decif. 343. incipit, *laetare, mors vñm, quia tes semel alienata debito modo semper manet alienabilis: Caldas Petreita de renovatione, quæst. 11. num. 10. Menoch. de arbitrio, quæst. 54. num. 14. per eandem rationem, quia semel effecta alienabilis res, perpetuo manet talis & quamvis aliqui requirant duos actus ut res dicatur solita concedi; nihilominus si cum uno acto concurret tempus quadraginta annorum, & circulus legitimus, abique dubio in Pallaliis inducetur hæc consuetudo. Quidamq; sufficere iemel datum fusile ten in emphyteusim, etiam sine curio quadraginta annorum, tenet Cald. de renovatione, quæst. 12. num. 31. & dictum est super in principio, num. 1. quod totum iudicis arbitrio relinquit Menoch. de arbitrio, cap. 81. num. 10. videlicet ultra quos egregie Garelas de expen. refert cap. 9. num. 47.*

An autem possit allegari possessio quadragenaria contra Reclotes, seu Abbatum Ecclesiasticum principaliū, in quibus resident, itavit temporis diuturnitas, & possessio faciat titulum praesumptum possidentibus eadem Sedimini Matricis, que pertinent ad mensam, & habitationem eorumdem Reclotum, seu Abbatum? Negat Caldas de renas, quæst. 15. num. 15. & Molina. de inst. diffr. 449. in d. §. admodum, dicuntque in hoc case non habere locum præscriptionem, neque titulum suppletii posse absque scientia & patientia Papæ. Conferit Felic. in cap. sicutum, 3. §. de re indicat. verf. bene falso: quia quando actus non potest fieri inquisitio Romano Pontifice, allegari non potest temporis diuturnitas, nisi simul probetur scientia, & patientia illius. Quod procedit, quando res sit crita. Cutiam in partibus. Idem tradidit Aflact. decif. 107. num. 7. & Aymon. de arbitrio, temp. 3. p. num. 18. fol. 96.

In aliis tamen bonis Ecclesiasticis solitus concedi in emphyteusim aut heritage Ordinatio, temporis diuturnitas inducit titulum, & præscriptionem, & præsumptionem tituli: arque ita se pñesse indicatum in Senatu Bracatensis testatur Caldas ubi supra, num. 16.

Potò si agricola probet se possiddisse Pallalia cum titulo vero ab Ordinatio concedo pet quædaginta, seu quinquaginta annos, & amplius: dici posset ut ex hoc titulo, & bona fide, Pallalia fuerint possessa pet id tempus, prædicatum fuisse quod dominum vñlile dumtaxat Ecclesiæ, sed non quod dominum directum; et quia haec præscriptione cum titulo, & bona fide equiparatur præscriptioni immemoriali, quod omnes iuris effectus, & factis est, vbi illa requiritur. Quare idem operatur præscriptione quadragenaria cum titulo, & bona fide, quod immemoriali sine titulo: cap. clm persona, §. quod si salut, de priuilegiis in 6. cap. 1. de præscript. cod. lib. Bala. de præscript. 2. part. teria pars, quæst. 6. num. 11. Conart. in regal. professor. 2. part. §. 1. num. 8. verf. nec miseris temporis præscriptio, vbi autem, & cellararium effice præscriptio-

464 Part.III. Lib.VII. De obligat.parentum.

nem eius temporis, quod memoriam hominum excedat, vel quadraginta annorum cum tuislo: secundum quod decidatur in cap. i. de praescriptio, in 6. Idem reputatur in 5.4. num. 5. ad *dem regal. ibi*: Quotita aduersus prescribentem est iuri communis vehemens praesumptio ei plurimis testibus, necessario requiritur praescriptio temporis excedens hominum memoriam, vel falem quadraginta probato iusto, & allegato titulo: cap. i. de praescripto, in 6. idem Coquart. lib. 1. varior. cap. 7. num. 7. per Gloss. & textum, & per communem in d. cap. i. de praescripto, in 6. Malcardus de probat. conclus. 11.4. & Molin. lib. 2. de primog. cap. 6. num. 5.2. Probar exemplum exemptionis ab Ordinario, in qua ius est contra prescribentem; & consequenter est necessaria praescriptio immemorialis: nihilominus si allegetur exemplo ab ordinaria iuridictione, & ostendatur titulus, sive allegetur cum praescriptione quadraginta annorum, probatur exemplum iuridictionis: text. & Glossa in d. cap. i. de praescripto, verbo, legimus, in 6. & notant Sribentes in l. fin. C. de fund. parvissimo. lib. 10.

Nec teſſerſi dicat rīculū virtutis constituite prescribentes in mala fide, vt probat l. quædam, C. de apric. & cœſt. lib. 1. l. fin. 9. fin. etiam. Cod. communis de legar. Gloss. in l. 1. C. de fide instrum. & iur. b. f. f. lib. 10. regul. qui contra. & regul. iur. in 6. Vnde si praescriptio immemorialis erit cum mala fide non procedat per text. in cap. fin. de praescriptio, secundum quem id tradidit Ioann. Andri. & Franc. & Sribentes ibi: à fortiori si constet aperte titulum fuisse virtutum: ex ea namque quadraginta praescriptio corrueſt. Respondemus id esse verum quando liquidū confit titulum exhibuit esse omoind visionem, & illegitimum prescribenti: tunc enim non sufficit nec quadraginta praescriptio cum titulo, neque immemorialis sine titulo, eō quia excludit bona fides, & adit mala possit, que inducit peccatum, & impedit curare praescriptum; propter quod confituit Molin. d. lib. 1. cap. 6. num. 7.6. habentem titulum illegitimum impedimentum praescriptioem teneri in foto anima, vel iuri, vel causa cedere, vel titulum exhibere.

Ceterum si mala fides sit tantum praesumptio, vel ex iuri presumptione, vel ex aliquo alio accessorio, hoc mala fides praesumptio excusat in virtute lute, & foro, spacio quadraginta annorum munera, & post illud tempus cessat omnino, nec potest iam allegari: ita Bart. in L. lib. 1. C. unde vi. Paul. conf. 69. *Vix quodam praefacto*, lib. 1. Malcard. conclus. 11.5. ex n. ad 1.1. inclusione, quos sequitur Phœbus decr. 8.1. num. 3.7. cum sequente. & prius num. 1.7.9. ad 8. dicens praescriptio quodcumque ius cum bona fide, cum titulo spatio quadragintario: sicut non durat remedium enormissima lesionis ultra triginta annos: per Gregor. Lop. in L. lib. 1. gloss. titulum pars. 6. & bona fides praesumptio regulatiter in quoamque posseſſore, Gloss per text. ibi, in l. penult. C. de evitacion. gloss. in verbo, *Bona fida*, in cap. i. vigilanti, de praescripto. & probatur ex traditiōni Molin. suprad. num. 5.2. dicente, licet praescriptio triginta annorum non noctat futuro succellori, immemorialiē praesumptio omnibus prescribentibus, & futuris in maioratu succellotibus: & lib. 4. cap. 10. num. 10. Ex Gregor. Lop. in l. 10. tit. 16. pars. 4. verbo, *Ni le imper. subdans d. num. 5.1.* eundem effectum habet praescriptioem quadragintarum cum titulo, quia ex virtute praescriptio eo modo, quo dictum est, declarata, praesumptio iuterueniens omnia necessaria, ut actus-bene fieret.

Nec refragatur, si apparet titulus absque licentia Summi Pontificis ad tradenda Passalia in emphyteusum, & sine debitis solemnitatibus. Quia ad hoc responderet, si agricola, seu posſeffor habeat

titulum ab Ordinario semel factum emphyteusum, & Passalia sine ab eo posſella per id tempus quadragintarium, iam posſe dici solita emphyteutica: Gamma decr. 5.4. num. 4. dicens satis esse unum actum, vt res dicatur solita emphyteutica, nimirum, si semel sit concessa in emphyteusum, & per quadraginta annos ab emphyteusum sic fuerit posſella: & ita fuisse indicatum in supremo Senatu, per text. in cap. i. de beneficio, de proband. in 6. Imola in cap. fin. de confitentia. num. 1.5. & est de mente Bald. in l. de quib. num. 1.7. ff. de legib. acque ita tener idem Gam. esse acceptandum Paulinanum Ambiguitatem, suprad. dum sit de bonis ab antiquo concedi solitus: sequitur Phœbus decr. 6. num. 9. post Bartol. in l. etiaca. num. 8. C. de impon. lucras. descript. lib. 10. Ripa in l. filii famili. 5. dñi, num. 6.5. ff. de legib. 1. idem Phœbus decr. 8.1. num. 3.4.

Et quamvis Bartoli doctrina habeat locum, quando res illa, quae non erat solita emphyteutica, conceditur a principio licite, & cum debitis solemnitatibus, prout res Ecclesie possunt alienari, vt refutat Coquart. 2. varior. cap. 17. in princip. secundum cap. fine exceptionis. 1. quodlib. 1. satis est tunc vincus adius, cum spacio quadragintario. Ego tamen cum aliis arbitror, quando res a principio dauntur illicite, & sine debita forma, & possident bona fide, & cum titulo per tempus quadraginta annorum, & bis in illa tempore emphyteuticatus, fine dubio rem dicendum esse solitam tradiri in emphyteusum: quod in Passalibus affirmat Phœbus d. decr. 6. num. 10. & decr. 8.1. num. 3.4. ex traditiōni per Decimum, quem ibi referens sequitur in Ambiguitate, qui rem, Cod. de facili. Eccl. & Affili. lib. 1. confit. subtit. 5. num. 6.5. dicens in bonis maioratus, quo nequerunt alienari licite, non sufficiunt vinorum actum alienari, sed requirunt duos actus emphyteuticos cum tempore quadragintario: quod estl verum ad bene esse, seu ad melius esse: & si est intelligenda opinio Imola in cap. 2. de fund. num. 3.7. & Alexand. cap. 5. vol. 5. num. 4. vt fecit procedatur, cum sufficiat adesse vincus actus emphyteutications intra predictum tempus quadragintarium: vt de dictum fuit, teste Gam. decr. 5.4. num. 4. secundum text. in d. cap. i. de beneficio. de proband. Redoan. de reb. Eccl. non alien. quodlib. 6.5. & Menoch. lib. 3. de praesumpt. quodlib. 6. num. 19.

Sed quid dicendum si ex scripta emphyteusis constet non suffire peritam licentiam ad emphyteutica Sedimina predicta, seu Passalia, nec fuisse interposita ceteras solemnitates? Respondemus, esto, omnia requirita non contineantur in scriptura, non proprieſtates praesumti non suffit licentiam peritam, nec omittant ceteras solemnitates, que voluntate, vel post, in alia diversa scriptura portuerit queri, & obtinere, etiam in primo contactu illa expressio non repertiarunt: quis solemnitates extrinsecas praesumuntur interuenient ex diuinitate temporis: ita Bartol. in l. qui aliena, §. sed si non adserit, ff. de acquir. bared. Roch. de Cœt. de iur. patrum. in verbo, pro eo quod, verbi, primo querit, num. 19. & Abbas cap. 1.06.

Nec obſtit, quod non praesumuntur solemnitas interuenientes, & ex adi. vel scriptis id non apparet; quia Negauit, hoc est, illud non esse factum, probatur per scripturam: l. fin. & ibi Bartol. C. de reb. credid. Gozadini. conf. 7.3. col. 4. in fin. Ruyn. conf. 49. num. 8. in fin. vol. 4. Quoniam hoc est verum, quando ex ipsa scriptura, vel adiu conſtat partes vobis illas solemnitates requiritas iuuenit, sed vel illas incepit, vel imperfecte adhibuerant: non vero quando conſtat aperte illas fuisse omittas, quia potuerunt ante, vel post alienationem interponi: Alexand. cap. 1.19. Foderari b. num. 1.6. vol. 6. cum portuerit interuenire post factum: idem. Alexand. cap. 7.3. incipit.

Disp. XIV. De Renouatione. §. VI. 465

Circa primum, in dab. 1. num. 4. vol. 1. Aterlin. conf. 36. vbi tradit p̄fumū licetūm Papæ ex tempore diutinuitate, de quo non appetat sequitur Decius conf. 341. num. 1. vers. non solit. vbi cum ex scriptura non appetet solemnitas fuisse interpositas: nihilominus afferit Decius fuisse inlettas idque ex diutinuitate temporis esse presumendum: quod iterum tenet conf. 409. quoniam si non interfuerunt in ipso instrumento, potuerunt interuenire ante instrumentum: Redoan. ita post molitos, de reb. Eccles. non alien. quod. 40. à num. 20. usq; ad num. 1. & 9. 47. num. 17. & 18. atque haec omnia interuenient prelatus, sicut id non explicit in scriptura: sic Alex. conf. 79. vol. 1. iocipit, *Circa primum*. Faciunt pro hac parte tradita per Gloss. in cap. personis, & ibi Imola. num. 10. & 12. de emp. & vend. & per Anchāt. conf. 53. alid. 13. dicitur quod quamvis solemnitas a luce Canonico introducta regulariter in emp̄bytus obseruati debent; si tamen non fuerit adhibita, p̄fumūr interuenient ex cursu triginta, vel quadraginta annorum: ut etiam in prop̄tis terminis alienationis bonorum Ecclesie, & emp̄hytus eiadē, tradit Alexand. d. conf. 79. num. 13. vers. fortificatur, & in vers. præstilla, & conf. 1. 3. num. 5. lib. 1. & in conf. 1. 9. num. 2. vers. non solit. cum sequentib. lib. 6. quibus adharet Mantic. de tacit. & ambig. conuen. tem. lib. 12. tit. 7. num. 13. post plures ibi relatos, & lib. 1. 5. lib. 6. num. 7. & 18. Quinimum Decius conf. 6. num. 8. vers. ultim. & conf. 341. num. 13. & conf. 409. num. 3. consuluit consensum Capituli in alienatione facta de rebus Ecclesie p̄fumū ex tempore sexaginta annorum: & ab haec opinione eorum qui nec in consulendo, nec in iudecendo esse recedendum affirmat Goradius sen. 75. num. 20. & 21. sequitur Fert. conf. 1. 4. num. 8. vers. inservient confirmator. Sed hoc intelligitur, nisi inserviant instrumentum ex quo constet traditum, & causa cognitionem non præcessisse: sic Fedet. de Senis, conf. 41. ad fin. Rimini. ianuia post aliis in conf. 1. 4. num. 8. & sequent. Proinde Decius conf. 341. num. 13. & Anchāt. conf. 35. tenent, quod quamvis non appetat solemnitatem fuisse adhibitat; ex cursu tamen longissimi temporis p̄fumū: quia non sequitur de solemnitatibus non fieri mensis apud all. a alienatione, i. ejus non ferre adhuc: quia enim scriptura separatis de solemnitatibus fieri possit ante acta alienationis, scilicet Mantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 7. num. 14. haec p̄fumū quod interuenient, bene potest procedere.

Accedit Arretium Iasonis in l. qui alien. ff. de acquir. hered. num. 48. afferit illam consensi emphyteutam, qui tenuit diu retinuit tanquam emphytentia, p̄fumūr vniſtincti p̄fumū p̄fumū, & p̄fumū solemniter inservient, quamvis non potuerit ostendere invenitum, aut instrumentum emphyteuticum. Similiter, siquiescat p̄fumū at p̄fumū Ecclesiasticum, illudque possidat diu, quamvis in instrumento non datur de solemnitatibus adhuc, p̄fumūr cas interpositas fuisse: sic Anton. & Imol. in cap. ex nescient. de his que fuit à Præstat. Quidnam ex diutinuitate temporis p̄fumūr interuenient Sedit Apostolice authoritas, ex traditis per Doctores in l. cœrta annos. C. de palt. & in l. qui alien. ff. de acquir. hered. Quod est verum si simul cum tempore diutinuo repenerat scientia, & patientia eius, cuius consensus necessarius erat: ita Aymon. Cracau. in tract. de antiqu. tempor. part. 3. g. 1. num. 18. in vers. secundo limita. Affl. decisi. 27. num. 1. vers. præterea, Alex. conf. 9. num. 8. lib. 3. Adhuc Felic. in cap. Albericus, exar. de teſſellis, si appareat instrumentum alienari p̄fumū Ecclesie, in quo erat necessarius consensus, seu aut horitas Superioris, neque de hoc consensu, seu decreto obtento constat, p̄fumūr interueniente, si clausum

sit tempus longum: sic Anchāt. conf. 130. incipit, Ex conf. 11. Redoan. sibi suprad. quod. 48.

A fortiori datur prædictio contra Passalia, seu Sedimina per p̄fumūr immemoriam, quae habet vim tituli, l. ex hoc iure, §. dicitur aqua, de aqua, quæstid. & alliu. cap. 1. de p̄fumūr in 6. cap. super quibusdam, 5. præterea, de verbis signific. Et est communis opinio, & constat ex domino exigente seculis, & exactiōnēs à valassis etiam non probante titulum, nihilominus cogit illos per solam immemoriam confuetudinem exigendi, & recipiendi exactiōnes: ita Lucas de Penna in l. bac lege, C. de aquadid. lib. 11. Couarr. in regul. p̄fumūr. 2. part. 3. 4. num. 4. & concurrente tempore immemoriam non est opus allegare aliam causam, quia lapsus tanti temporis habet vim Constituti, & virtute huius temporis excedens honiūm memoriam se tueretur dominus contra vallos circa exactiōnes impositionum, & senioriorum sine aliqua alia causa allegata: ita Burgos de Paz conf. 1. num. 1. Galpar Roderic. post plutes, de em. redditibus, lib. 1. quod. 1. num. 4. & n. 67. & sequentib. Nam in hoc casu non requiritur titulus, quicquid p̄fumūr immemoriam habet vim p̄telligenti, cap. super quibusdam, tonita Gloss. de verbis, signific. & habet etiam vicem legis, l. 4. lib. 1: vestitam vicem legi obtinere: & in l. in futura, ibi: vestitus, que semper pro legi habetur ff. de aqua plus. extend. p̄fumūr enim post illam immemoriam p̄fumūr titulus, & bona fides, quamvis non allegetur, & licet ius resistat: quando vero non est immemoriam, & ius commune resistit, quangoam adhuc bona fides, & tempus quadragesimum, inquit & centum annorum, non sufficiunt ad p̄fumūrendum, sed exigunt titulus, qui easiam p̄fumūr tributis possellet: sic Molin. lib. 2. cap. 6. de primog. num. 5. & 52. quia tunc talis p̄fumūr aequipotens immemoriam: ita ut quiores lex immemoriam p̄fumūr exigit, sufficiat p̄fumūr quadragesimaria cum titulo: per text. in cap. cum personis, 3. quod. 5. talis, de primog. lib. 6.

Denique quæ potest, an requiratur consensus Papæ ad concedendas res Ecclesiæ in emphytus, seu ad alienationem earum, quando emphytus, seu alienatio sit in evidenter villante Ecclesiæ? Negat Glossa in l. 2. ff. de acceptis. facit lex, nam ex nomine C. de procurator. vbi sententia valet lata in favorem minoris: esto, omittatur solemnitas requirata. Eodem modo valchet alienatio lo fautorum Ecclesiæ: sic etiam est valida venditio fundi pertinetenti ad minorem, si venditio continet utilitatem manifestam minoris, ad Ecclesiæ: ita Bald. in Licon. q̄ibus, 3. cap. ff. de transall. & in L. contra iuris, ff. de palt. in fin. vb. etiam tradit alienationem in utilitatem Ecclesiæ etiam sine solemnitate subfistete.

Nec obstar Extravagans Ambitius. Quia haec non procedit quando bona Ecclesiæ conceduntur in utilitatem ipsius Ecclesiæ: nec coima non est opus eonſulare Summum Pontificem: ita Auendan. de exequend. mandat. cap. 4. à num. 38. Melchior Phebus Luis. decisi. 82. num. 33. Cened. collectan. 2. in 6. ad Extravagant. Ambitius, num. 4. vbi sit res Ecclesiæ immobiles posse concedi, vel alienari sine decreto Superioris, si sunt omnia steriles, & incoliti; ut etiam probat text. in cap. ad aures, de reb. Eccles. non alien. lequit Guid. Papæ. decisi. 158. iuvat Bald. in l. quicunque, C. de box. que liber. dicens, prohibita alienatione non intelligi illam, que sit in favorem eorum proper quoque fuit talis alienatio interdicta; sed quia defecta solemnitas suppleretur ex utilitate Ecclesiæ, & alios tenet sine solemnitate: Nanar. in commentarij de alienatione, rer. Ecclesiast. 16. vbi sit Paulinus non procedere contra illos, qui alienant

466 Part.III.Lib.VII.de obligat.parentum.

res Ecclesie lo casibus à iure permisissis : Casus autem permisissus à iure est proprie causam utilitatis, & propter causam occurrunt, & causam pietatis : adiquae facientem contra legem humanam etendendo se habere ipsam causam ad agendum, non peccare mortaliter: ita in mensali, cap. 4. n. 43. com D. Thoma 1.2. quaff. 96. art. 6. & 2.1. quaff. 147. art. 3. Atchidias, in cap. visionem, diph. 76. idem Nacarr. in d. commentar. de alien. num. 6. §. terc. & quart. & 6. quint. vbi vult electum in Prælatum à Capitulo contra dispositionem iuris humani conferri bene electum in foro conscientiae, si sit electus fetuatu ordine iuris naturalis: quod etiam probant Innocent. in c. quod sicut, de electione num. 8. & Panorm. cap. 1. num. 19. de rellia, in integr. dicentes alienationem de ebus Ecclesie iofoto latenter anima oon fetuata forma iuris valere, modo non deficit necessaria de iure naturæ. Confinis videlicet illorum quos omni interest, alienatio de iure naturæ, & potest alienandi, & denique causa iusta faciendo: Panorm. post Anton. in cap. quia pluri, de iuris. Eccles. & Felini in capite coniunctus, fallere. 6. num. 39. Quarant. de reb. Eccles. num. 41. 9. addit.

Caterum ex codem Nacarro in commentator. de spal. Cleric. 5. 1. num. 6. alienatio de bonis Ecclesie facta ab inferiori Prælato iusta de causa, sed sine solemnitate, potest si tecum sicut electio, quomodo sit valida in foro conscientiae, in quo statutum vetitum. Idem repetit in commentatore de alienatione, rer. Eccles. num. 17. §. ex quibz, & alienante inconsulto Summo Pontifice etiam quando eis requiritur licentia quod formam forti, subdit non peccare mortaliter, neque incurrere peccata Paulina Ambrosia, si bona fide faciat meliorum conditionem Ecclesie; quia in casu permissio non violatur Paulina, & satis est fetuatu formam induciam à iure naturali, & divino; esto non fetuatu forma de iure humano: qui autem alienat rem Ecclesie sine iusta causa, & sine forma recteputa, ooliter facit, & peccat mortaliter: ipse Nacarr. vbi supra, num. 19. §. sed contrarium, confessio Rebuss. in compendio rer. Eccles. num. 34. dicens valere alienatio quoniam facta utiliter, quoniam facta solemnitate canonicæ, & ex pœnâ facto potest accedere auctoritas Superioris, alienatio tendat in utilitatem Ecclesie: Frater Emmaeocel tom. 1. regal. quaff. 27. art. 9. idem Redoan. quaff. 22. num. 14. & 1. cap. 11.

Nec oblat Paulina Ambrosia; quia videtur promulgata in fauorem Ecclesie, non verò in damnum ipsius: prouinde si feruerit, præcludit ostium ad utilitatem, quod prouenienter in bonum Ecclesie: imò potius si semper solemnitas est reiencia, auffugient occasiones acquireodi multa Ecclesie, maximè quia, lex prohibens ne contractus facta sine solemnitate, semper intelligitur, nisi contractus sit utilitas Barbar. emf. 60. Bald. in d. quicunque, C. de bon. que liber. & constat in traditis per Decretum cap. 69. 1. incipit. In falso proponitur, vbi citat contractum celebratum cum detinente lo vinculis non valere, l. qui in carcere, §. quod nec caus. Limitat tamen si facta ad utilitatem carcere, vi liberetur, tunc enip valet: Bald. in rubric. Cod. de resciend. vendition. per text. in L. matrem, §. sed licet, §. quod nec caus. Redoan. vbi supra, quaff. 10. num. 174. vñque ad num. 203. & quaff. 41. à num. 6. & quaff. 5. 1. cap. 7. Mafcard. de probra. conclus. 73. dicens esse veriōtatem, & magis communem; quomois oppositione ut verum ibi faturatur.

Vñtrum iusfragatur pro bac patre Glos. in l. fundus, §. de reb. srr. Paulus Caſtreñ. post Glos. in L. eti. 6. §. præter, §. de translat. & in l. 6. §. de officiis cui mand. ejus iurisdict. dicentes sustinuit contractus, quoties conditio Ecclesie sit melior, & virtuitor, cum damno pati dicatur ille, cui auffert

commodum sibi præueniens: l. 6. §. merita, vbi Bart. ff. ne quid in loco public. Et quibus contractus habeat opere omoine esse valde probabilem: quia finis Extravagans est deuitate dæmonum Ecclesie, & procurare illius utilitatem: quare non absoluē poterit contractus, nisi quando redundant in Ecclesiæ detrimentum; secūs quando sunt evidenter viles: Rebuffi. vbi supra, vñq. num. casu, Redoan. d. quaff. 42. num. 6. cum sequentiis.

Probabilitas tamen sit, alienatio em de ebus Ecclesie factam sine debita solemnitate esse omnino nullam, quamvis facta in euideotem utilitatem eiudem Ecclesie: sic Bartol. quinta parte, l. 1. §. folia, marian. num. 9. per Glos. cap. 1. verbo, sed, ne fede vacane. Aetius. l. filium, col. 6. ad medium, §. de liber. & pofsum, vbi ar non sufficere ad valorem actus utilitatem, quando solemnitas requirit ut alienatione, ois simili solemnitas interuenias per legem requirata: idem tradit Bartol. in l. 6. all. in principio, §. de liber. & pofsum, dicens quid quando lege caveatur, quid actu oon fari sine confusione alius, in eo eueota requiri confusum per modum solemnitatis, & consequenter requiri pro forma; quid si non interponatur, actionem esse nullum: Imola in cap. cimex, de his que sunt à prælat. Bald. sibi contractus, l. fin. §. necessitatibus, verbo, ex prædicta dictum, Cod. de bon. qua liber. Idem Bartol. in l. cimex 1. §. si præter, §. de translat. vbi ait, in aliamentis praefatibus si omittatur solemnitas actans esse nullum; etiam quod gestum est, fuit in fauorem aliamenta di: Felini. sequitur in cap. que in Ecclesiæ de consuetudinibz. Glos. in cap. 1. ne fede vacane. Beto. in cap. nulli de reb. Eccles. alien. col. 11. verbo, sed pro dispensatione, vbi docet, de sufficiente forma, & solemnitate, que dar esse tei, substantiam rei simul contrecte, quod multi probat. Quarao, vbi supra, num. 3. 4. de reb. Eccles.

Item quia quamvis de iure communi contractus, seu alienatio facta sine solemnitate possit sufficiens respectu utilitatis Ecclesie præueniens; secūs dicendum attendit dispositione Pauline Ambrosia: quoniam enim alienatio sit alia licta, & vitis Ecclesie, si tameo facta inconsulto Romano Pontifice, nullo modo subsistere potest: ita Iacob. Butt. Bart. Angel. Fulgo. Iafon. Paul. de Caſtr. iel. cim. 5. §. de translat. num. 1. §. de translat. dicentes esse nullam alienationem factam sine debitis solemnitatibus: Ripa in l. 6. cui boni, num. 47. §. de verbis. obligat. Aetius in tit. 1. num. 17. in tract. de verbis. significat. Socio. emf. 80. col. 1. verbo, quod habeat obliterinem, quam opinionem communem vocat Decius conf. 1. 12. num. 4. & conf. 1. 8. 1. num. 6. verbo, secundum opinionem. Quod etiam accipe, quamvis sit vitis Ecclesie ea alienatio, noo tamen sustinebitur, nisi Ecclesia velit tamam habere illam, adhibendo solemnitatem; quia hoc potest facere, non verò aduersari: ita Albert. Fulgo. & Iafon in d. 5. em. translat. num. 1. Innocent. & Scribens. in cap. 1. de his que sunt à prælat. sive confusa capitali: Ratio, quia quoties forma feruunt, & interponitur decretum Superioritatis, præsumuntur factum in utilitatem Ecclesie: argumento notabilis ad hoc in l. 1. Cod. de pred. curial. lib. 10.

Dicitum est, nisi Ecclesia velit ratificare contractum: quod intellige de iure antiquo, & ordinario; non verò de iure novo, & extraordinario buoni Paulini Ambrosia: ita Redoan. d. quaff. 3. 5. num. 2. & Anton. de Patis in sua tradit. de iur. Episcop. defens. cap. 5. Quare semper ut sit forma alienatio, necessaria est solemnitas, & confusus Summi Pontificis: idem Redoan. quaff. 16. addens de forma alienacionis esse, quod adit causa, & solemnitas copulatio est: neque alterum per se sufficere, alioquin esse ipso iure alienatio

alienationem nullam: Redoan. *d.* quæst. 16. num. 18. & sequent. ita dicens hanc patrem esse rotiosum, si res fiat de licencia Pontificis: idem repetit quæst. 20. num. 19. quomodo sit valida, quando fit in utilitatem Ecclesie etiam sine solemnitate requisita; idque defendat eadem quæst. 20. à num. 119. & sequitur ad num. 129. & quæst. 16. & sequitur ad num. 16. & quæst. 41. à num. 6. usque ad fin. quæst. Quæ opinio est probabilis, & nostra multò probabilitor, & in iudicando, & consultando verior.

num. 15. & sequente, de sellam, & finita emphyteusi finitur obligatio renouandi.

Addo in hoc caso teuteti ad dominum emphyteusim cum omni incremento aequito; quia incrementum censetur eiusdem iustis cum te cui adheret; vt in cap. fin. §. 1. & ibi Geminian. de concess. probred. Pitz polit. in cap. 1. §. fin. de incolilit. de re alien. Afficit. in §. si vasallus. num. 7. Hic finitur lex Frederici: vbi etiam addit. num. 18. augmentum sequit conditiones, & partes eius, cui adiunguntur: per l. si ex iure, in principio, & i. quod in rerum, §. si quis pol. de legata. Probatur excusatio renouandi ob canonem oon solutum, quia emphyteuta priorat eo iure, & res redit ad dominum cum omnibus in ipsa contentis, inter quæ ius renouandi continetur: ut habeat tot in l. C. de iur. emphyt. per quem text. tradidit Bartol. Castroni. & alij, in l. colorem, in fin. ff. locat. nec non Bald. in fabr. C. de iur. emphyt. num. 4. Et est communis.

Quinque debet redire emphyteusis eum fructibus pendebitis, & maritis etiam iam conditis in horreo, à tempore quo non potuit amplius purgare moram, si ipse post ipsum tempus fuerit in possessione; sed melius responderet teneri emphyteutam restituere emphyteusim cum fructibus, quos percipit à die facta declarationis à domino: ut volv. Benintendit, decr. 7. & Burlat. conf. 16. n. 8. & Corbel. de casu priuationis ob canon. nov. salte. ampliat. 18.

Excusatur rursus ab onere renouandi Titio, si Titiatis etiam præf. & pallia etiæ iusteitatis de re ad se pertinente Selenum: ita text. com Gloss. in cap. 1. §. præterea, quib. mod. fud. amitt. Nam contentiens ius suum amitteret: telle Bald. in d. §. præterea. Ratio, quia emphyteuta habens ville dominium si patitur alium incolit, dicitur ville dominium transferre: ita Bartol. & Scribentes in l. si fundum per fideicommissum, ff. de lega. 1. Quod procedit quando emphyteuta consentit expediti alieno à domino incolilit: si autem non præterit consensu expedito, sed ratuit, nempe quia fuit præfens incolitur, & non contradixit dum alius fuit incolitus: sicut Glossa in §. præterea, in verbo, regregium, tunc, quib. mod. fud. amitt. non posse sic præteritem tam incolitum recuocate: per l. 1. hypothecas, C. de resu, pignor. & l. decurios, §. ultim. ff. de decurianis. Quam solutionem Glossa ampliebat & Paris. conf. 76. n. 15. vol. 4. Ruy. conf. sub num. 18. vol. 1. Alex. conf. 87. sub num. 14. vol. 6. quamvis Glossa ibi declararet habeat locum datâ scientia illius, qui est præfens, & non contradicat: sicut ille, qui habet ius in beneficio, si patitur præfens conseruari alteri, & non contradicat de facto dicitur renouari iuri, quod in beneficio habet: ut Archidiac. in cap. ex ore, num. 6. de his que sunt à maior. part. capitul. Paris. conf. 76. vol. 4. vbi tradit. num. 14. hanc esse veriorem patiem.

Oppositum ramo pato verius, libi videlicet non præmideate emphyteutam, quamvis investitura in sua præfencia alteri facte non contradicat, nec proinde ius suum amittere. Ratio est, quia ius suum sustinet, ex qua expediti illi non renouat, & tacitamente eius scientia & præfencia illi non nocet: l. si quib. 5. nos videtur, ff. quib. mod. pignor. vel hypothec. sicut. Quod etiam placet Andreae de Yernia in d. §. præterea, quib. mod. fud. amittat. & Cuccius ian. in tral. fud. in 4. part. pag. 42. verbi mancipi autem in casibus Almarot. in d. §. præterea, quos refert Tiraquell. in gloss. §. num. 15. §. 1. de retrali, consanguine, & probatur ex traditione à Iohann. Andrea in additionib. ad Specular. tis. de arbitrio. §. sequitur, verbi. sed unquam, vbi sentit, si duo compromittant in pugnentem, & tacitentem, non diei huic contentite oœti ipsius compromissi, & illud acceptare..

Opinio

§. VII.

Cause excusantes dominum directum à renouatione facienda.

E P I T O M E.

1. Commisum excusat à renouatione.
2. Redi emphyteusis ad dominum sine aliquo onere.
3. Emphyteusis redit cum omni augmentatione, & cum fructibus, & num. 4.
4. Excusatur dominum à renouando quando descendens pariter aliam incolit.
5. Sed requiritur consensus & expressio.
6. Tacens emphyteuta potest appellare si alteri fiat renouatio.
7. Consensus requiritur expressus, & scienter datum, ut excusatur dominum à renouando.
8. At enim erimus Commisum excusat à renouatione?
9. Remittatio iuri renouandi excusat.
10. Sed renouatio non debet esse personalis.
11. Vide tamen supera, hoc dñs. 5. 1. num. 10. & 1. 1.
12. Ius, quod non acquiritur per seipsum, non renouat.
13. Cessante causa propter quam filia renouavit, admittitur filia ad successione.
14. Dominus non tenet renouare si emphyteuta dominus irrevocabilis alienatus emphyteusim.
15. Cedit in Commisum emphyteusis si miscet in professionem emperorem inconsolito domino, & in ea causa excusatur renouatio.

Quemuis de natura Commisilli, & de pena illius dictum sit *sopra* dispens. 10. §. 1. & 2. à principio, & §. etiam 1. Nihilominus quatenus excusat renouatio hoc loco nonnulla oportet adiungere. Et in primis excusat dominus ab onere renouandi, si emphyteuta incidit in Commisum, & post declarata voluntate dominii, & nentia est ei fecuta; modò emphyteuta priuari celeret per triennium, & emphyteuta Ecclesie per biennium à solitorione canonis, nec iste nitatur purgare moram: quia veterque celsi sibi solvendo canone, cadit à iure suo, quod habet in se libi in emphyteusim data, & res redit ad dominum directum etiæ omnem conventionem ex sola natura emphyteusis: ut notar. Iason. in l. C. de iur. emphyt. in 4. num. 4. & ibidem Salyct. & Alber. num. 1. Corneus conf. 19.

2. Id autem procedit, vt ipsa emphyteusis propriet hoc renouetur absque villa onere pignoris, vel hypothecæ, vel scientiæ reali, aut personali; ita ut libera maneat fieri etat tempore, quo fuit concessa ad emphyteusim; & consequenter absque villa obligatione renouandi: l. lex velligili, ff. de pignor. Nam resolutio iure dœcni, resolutio iure accipientia; & ita per eundem textum in terminis nostris sentit Bald. & Salyct. & Castroni. post Petrum, & Jacob. Ramen. in l. Provinciali, C. de formis & aqua, idem Castr. conf. 68. in causa præfenti, vol. 2. Guillel. in cap. Raymondi, in verbo, & vocem nomine Adelafiam, decr. 4.

31

41

5.

6.

Google

468 Part.III.Lib.VII.de obligat.parentum.

Opinio tamen Glosse in d. cap. 1. §. præterea, est probabilis, quoties non appellauerit qui tacuit: elapsus autem termino decimus dierum ad appellandum sibi prædicatus, & videtur consenteat: quandoquidem cum sit præfens omnino rauus, qui debuit inueniri de emphyteusi à domino: Bartol. in l. C. de relat. Domino enim illi invenitur negante, poterit appellare ad Superiorum, & cogere dominum ad tenendum: ita deducitur ex Glosso in cap. super eb. num. 42. vers. sed ad istam pœnit responderi, de officio delegat. in partono, qui interatur, & non contradixit collationi per Episcopum facile de beneficio iuris patronatus. Quod fallit in minore præsente, & non contradicente: nam ipse tacens non consenteat consenserit, nec sibi prædictus elapsus termino ad appellandum, cum non possit alienare bona sua fine decreto, & authortate requirita: Melnoch. de arbitr. lib. 2. cap. 171. num. 36. & coofat ex l. 3. §. si iuu. ff. de reb. cor. Imò potius neque fine decreto potest renunciare iuri, quod sibi competit in emphyteutis. I. magis patr. & fidei, ff. de reb. eorum, sic Roland. conf. 5. num. 30. vol. 1. idem Melnoch. num. 32. Nec etiam potest minor consenserit ad suum prædictum iurestitutam alienari, teste Bartol. conf. 70. vol. 1. num. 1. cùm pari passu procedant actum celebrare, & illi consenserit præstat: ita multis ibi allegatis Titaquell. de retrall. Lignag. §. 1. glos. 9. vers. præterea text. num. 137. & in specie declarat Glosso in d. §. præterea. Quod Martin. Laudens, declarat etiam procedere, nisi minor pubes iuraret; quem refert Titaquell. in retrall. de iur. primogen. quæfl. 2. num. 6. vers. tertius limita, per text. in Aubert. Sacramenta paberum, C. si aduersi considerat. Quod etiam voluit Jacob. in l. cion in antiquioribus, Cod. de iur. deliberand. & confirmatur ex traditis à Ioann. Anan. in cap. vte. de Iudaea, dicente celionem iuris primogenitum factam ab Esaü fratri suo Jacob, accepisse firmiter à iuramento: vt constat ex Genes. cap. 25. Iuravit ei Esaü, & vendidit primogenitam. idcōque venditionem firmam fuisse; Titaquell. de iur. primog. quæfl. 2. num. 2.

8. Attameo in nostra opinione, col adhuc sumus tamquam verio, opus est ut exp̄res̄ patitur alium à domino inueniri de emphyteusi sibi competente, & exp̄s̄ pœnit consenserit, ex certa scieola sciens emphyteutis ad se pertinere; alio modo intelligimus consenserit ex errore: sic Alexand. conf. 87. Accurrit, sub num. 14. vers. non obstat, vol. 6. Titaquell. de iur. primog. in d. quæfl. 26. num. 7. post Glos. Bald. & alios in d. §. præterea, pet l. si per errorem, ff. de iuris fiducia. omni indic. & l. nec ignoramus, Cod. de dono. Accedit Autel. Corbul. de conf. primaria. Ex eo quod emphyteuta patitur alium, de emphyteusi inueniri, si qua ipse erat inobedientius, post Iason. conf. 107. in presenti, col. 4. vers. primo dictar, vol. 4. vbi postea subdit id etiam habere locum, cùm is, qui præstat coosenim, de suo iure dubitat, quis ille habebut per etranse: l. ultim. §. 1. & ibi Bartol. C. de fute. Idem Titaquell. d. quæfl. 26. num. 7. & in l. si unquam, in glos. 1. num. 96. incipit; Secundo modo declarat. C. de renocand. dona.

9. Similiter excusat à reuocanda emphyteosi omne delictum, per quod caducas incurrit, nempe si emphyteuta volens vendere emphyteum, mentitur in pretio, dum interpellat dominum, ut vel emat, vel consenserit, & maius pretium affirmat; quoniam sic menitus priuatur iure suo: Titaquell.

de retrall. lignag. §. 36. in glos. 1. num. 2. argument. l. emm. qui, §. can. legiū, ff. de iure addit. & in l. sc̄m. §. non videtur, ff. quib. mod. pīga. vol hypeth. solvit. Ratio est, quia non denuntians verum pretium dominū, perinde est, ac si domino non desconsenseret; vt tradidit Salyer. in l. fin. C. de iur. employ. num. 13. & ibi Bald. in l. de l. num. etiam t. 3. Iason. num. 21. Guili. Redoan. in retrall. de reb. E. celest. non alien. pag. mībi, 523. num. 47. Geras. conf. 79. num. 25. vol. 1. Gozad. conf. 47. Fījīs instrumentis, col. 2. num. 7. Quos sequitor Corbul. de conf. primaria. ob alienation. ampliat. 20. & de causa priuatione ob mendac. num. 20. vbi subdit num. 21. cadere emphyteutam à iure suo, dicentem se emulsi emphyteum pro minori pretio, vt minus laudem per solutum domino in obtinenda inuenitur. Quod prius dixit Gozad. conf. 46. num. 7. & Tiraquell. de retrall. conf. 29. §. 4. in glos. 2. num. 1. multis ibi allegatis: proinde non potest dominus directus compelli ad tenendum.

Eodem modo non tenetur dominus renounceare, quando emphyteuta facit renunciationem de re emphyteutica, quia iure tenouandi priuatur propriæ illam renunciationem: cap. 1. de eo qui facit agnat. de feud. paterno, §. finiū, vers. item finiū, iustit. de iusfruct. & pet tam abdicat à se omnes ius, quod habet io emphyteoli, & reuertitur ad dominum de sui natura, & consolidatur cum proprietate: d. §. finiū, iustit. de iusfruct. Paul. de Cas. istens. in l. qui Romæ, §. dñs fratre, num. 4. de verbis, obligat. Dummodò renunciatio sit realis, quia reuerta prodest domino dñe, nec amplius potest redire ad tenuentem, & sit domino volente, & acceptante pro omnibus quorum iurectis, & ius babentio emphyteuti; cum iuriis certi sit, non posse emphyteutam iniurio domino renunciare emphyteuti: Alberic. in l. Prator. §. hoc editio, col. 1. ff. de dom. infi. & in l. fed. an vtria, §. 1. ff. de negot. gest. & in l. imperator. in princip. ff. de legat. 1. Specul. in §. mens aliquis, vers. 128. num. 134. titul. de locat. & tenet Abbas conf. 94. in quæfl. bered. sub num. 4. vers. & si non pœnit emphyteuta, vol. 1. Titaquell. de retrall. lignag. §. 34. in glos. 1. num. 2. Secūs si fiat reuocatio domino abiente, vel notatio eiusa nomine non filipalante: tunc enim non valit respectu ipsius domini; & cùm sit inualida, nullum effectum producit. Et idem est non esse factum, quod nullius factum fuit: l. non patens, §. non quās, ff. de bon. pœfess. contra iabul. item quia ius non quāsum domino reddit ad tenuentem, & remaneat penes ipsum: Aretin. in l. cion quās, §. si debitor. t. de filiation.

Nec obstat quod diximus supra, §. 3. num. 10. & t. 1. in hac questione: Quia aliud est de iure, vt hoc loco; & aliud est de æquitate, vt Cald. d. quæfl. 11. num. 18. de renov. vbi de renunciatione reali. Et multo fortius excusatibus dominus directus ab one- retenouanti, si renuntiatio fuerit personalis, quia illis est; quia si contemplatione aliquis cetera personæ, excepto si vnu ex comprehensis in fauorem aliecius comprehendens in eadem emphyteuli renuntiat, qui recipit pro se, & suis habendis eam renunciationem: in quo eventu illis duxaxat ex ea renunciatione quatinus ius, in quorum favorem facta est renuntiatio; nec ex tali facto quatinus ius domino: Beto. conf. 97. num. 6. vol. 1. Gabriel conf. 89. num. 8.

Quinimò si decedant omnes comprehensi in emphyteusi, qui reuocauit contemplatione eorum, succedit eidem, & ad ipsum reuertitur emphyteus: ita Federic. de Sen. conf. 118. incipit. Due fratre, & conf. 77. Edmunc. se haber. Bald. conf. 181. Ad evi- derium

dentum primitenda sunt, vol. 1. Gabriel conf. 58. num. 11. Bartol. in l. *qui Roma, s. duo fratres, quaq[ue] 10. ff. de verbis, obligat.* & ibi Ripa num. 88. Ruy n. conf. 47. num. 1. vol. 1. Ratio qui renouatione fuit personalis, & facta contemplatione persoꝝ, & hac exposita cum ipsa persona, in cuius favorem facta fuit: Affl. in cap. 1. de eo qui fin. fecit agnat. num. 6. in terio uterib[us].

12. Item quod ius, quod non acquiritur illi, cui fuit renouatio, remanet penes ipsam renouantem: *I. eum quis*, & *si debitorum*, *ff. defolat.* non obstante remissione per eum facta: Flamin. *de regnac.* lib. 9. quaq[ue] 2. vol. 1. num. 5. vbi reoꝝ secundum receptam sententiam ius becōficij non abdicari à resigneatione, nisi acquisitatur resigitarior, in cuius favorem facta fuit cediso: Capita quenam, decr. 34. num. 5. pars. 3. Idcirco si non queritur ius, non abdicanter: Iasch. in l. *si quis hereditatem, dicitur in nullis.* & *fabilit.* idem Flamin. lib. 1. quaq[ue] 3. num. 47. *cum sequent.* Item quia semper resigatio fieri eum hac conditione, Si hoc queratur resigñatario: *I. nec telle*, *ff. ex quib[us] conf. maior.* *L. qui absenti,* *ff. de acqui-* posſit. Ultimè, quia generalis renouantio intelligitur, tebū in eodem statu persistenteribus: noo autem si ooa causa superuenientia: Cum igitur alii decadentibus, qui erant in emphyteis comprehensū, portio per ius accrescendū ad renouantem supervenientem pertinet, ex hac causa superueniente, oon oblaſto remissione in favorem aliorum facta; cogit domios illi facere renouationem, debēbunt renouantem admittere ad successionem, sicut admittit filia dorata à patre, que renouantia fratribus si coortingeret eos mori, viuo adhuc patre. Nam cessante causa ob quam in favorem fratrum ipsa renouantia, filia admittitur ad successionem: vt tenent Gemin. in cap. quoniam, de pali. in 6. Alexander. in l. *flipulatu boe modo concepte,* de verbis, obligat. post Bald. in l. *patium*, C. de cellulari, quaq[ue] 4. & ibi Salycet.

13. Solvitur etiam dominos ab obligatioꝝ renouandi, quorū emphyteuta irregulito domino alienat emphyteūm, quoniam propter eam alienacionem eadē à iure suo, sicut non solvere pensionem statuū tempore bieonij, seu triennij: quia paria sunt non solvere, & emphyteūm alienare domino oon requisiſio: ita Anchatazo. in d. cap. *postius, de locis.* num. 18. Alexander. conf. 106. num. 4. vol. 4. Secūdū si emphyteuta in sua iocessitaria habeat licentiam alienandi à domino, in quemcumque voluerit, tunc non cadet à iure renouationem petendi: Et communis, ita Salycet. in l. *fin.* num. 2. C. de iur. employe. Nam verba padi debent aliquid operati, *l. si flipulatu, de iur.* cap. *si Papa,* de prīmīg. in 6. At vero per illa verba non remittuntur laudemē, à domino pto in*uestitura:* Bald. in l. *utim. C. de iur. employe.* & ibi Iasch. num. 4. & 5. Imola in cap. *postius, de locis.* num. 64. Non poterit iam per virtutem huius licetotis propria autoritate emphyteuta mittente in possessionem empriorem, sed debet adiū dominum, ut illum in posselliōem inducat: per d. l. *fin. C. de iur. employe.* Quoniam per tale pactū non derogatur huic legi. Quod si empriorem ponat emphyteuta in posselliōne, propria authoſitate: *Commissum* incurrit: vt tradit Matiao. Socin. conf. 10. n. 10. vol. 3. & Guid. Papz. conf. 46.

* *

Fragos Regis. Christ. Reipubl. P. III.

§. VIII.

Quomodo sit intelligenda iocessitaria in renouatione emphyteūsis, quando in secunda iocessitura omittuntur clausulæ in priori comprehensæ.

E P I T O M E.

1. *Ab antiquis iocessitariis non est recedendum.*
2. *Nisi in posteriore fiat memio de tali recessu.*
3. *In dubio posteriora iocessitura conseruantur cum prioritib[us].*
4. *Emphyteuta priuate per sententiam emphyteūsis, si p[ro]p[ri]a po[te]tia concipit, erit nova emphyteūsis.*
5. *Procurator nulliter renouat si morte iocessitaria priorum.*
6. *Procurator non potest renouat[i]a beneficio, licet habeat liberata po[te]tia.*
7. *Procurator cum generali mandato non potest alienare.*
8. *Emphyteūsis renouatio non est aliud alienationis.*
9. *Procurator cum generali mandato non potest dare.*
10. *Procurator, sicut & Vicarii gesta voluntate noctis mortuū mandantur.*
11. *Ungālū potest remittere conventionis fibi uilla.*

Cofolū sunt omittenda hoc loco noonulla, 1. de quibus sapit, disp. 9. §. 14. Ideo breuerit dico, ab antiquis iocessitariis oon esse recedendum, nisi in posterioribus expreſſis dicator, quid contenta in posteriori iocessitura sunt obserandas; noo verò ea, quæ in priori iocessitura comprehendebantur; quod si id noo declaretur de consensu partium, semper secunda iocessitura intellegitur facta secundum oaturam primæ; neque ab ea debet fieri recessus: ita Bald. conf. 82. in princip. Rolaod. conf. 67. num. 6. & sequent. vol. 1. Cephal. conf. 13. num. 60. & conf. 15. num. 9. Bursfat. conf. 12. num. 17. vol. 1. Excipit secundum Pomar. in additione magna ad *Bart.* in l. *si mibi & Tilio, ff. de verbis, obligat.* quando posterior iocessitura post latam sententiam super desolutione prioris facta fuerit, quia in hoc caſu dicitur posterior emphyteūsis noua, ut dicitur in feudo; à quo, ad emphyteūsim procedit argumentum.

Sed excepto boe caſu ab antiquis iocessitariis non receditur, nisi in posterioribus fiat expressa menio de tali recessu, de commogni consensu: vt expreſſis tradit idem Bald. etiam conf. 2. 15. vol. 2. dicere ultimam iocessitariam præsumi facilius per extremum, quoiam præsumunt error, cum quid facit iocessitariam alio modo, quām facere tenet: *I. sed si quis*, & *5. utim. ff. si quis caus.* *I. eum de indebito*, *ff. de probat.* quod requirunt Ioann. Baptif. Ferret. conf. 119. num. 4. & 5. Natta conf. 32. num. 4. vol. 1. Gorazdin. conf. 84. num. 5. Ruy. conf. 10. num. 1. & conf. 187. num. etiam primi, vol. 1. dicentes verba ultimæ iocessitaria intelligi debent secundum oaturam primæ, vt omnia in illa intellegantur repetita; secundum notata per Bartol. in d. l. *si mibi & Tilio, ff. de verbis, obligat.* vbi ut verba illius contractus intellegi secundum naturam praedictis coactus, vt omnia lo hoc repetita videantur, cum in noua concessione per l. *si flipulatu, de iur.* semper ceneretur repetita qualitas præ-

R. cedeotis -

470 Part.III.Lib.VII. De obligat.parentum.

cedentis inuestiturae : *Caldas de renoscere. quæst. 3. num. 20.*

Vnde sequitur, si emphyteusis alijs concessa pro se, & filiis descendenteribus tantum, concederetur postea pro haeredibus simpliciter, vel pro filiis, & haeredibus; confiteret concessa secundum naturam primæ concessio[n]is : & verbum illud, *haeredibus, exponeretur pro filiis, & descendenteribus* ex conjecturata voluntate eoualentiæ, que presumitur ex natura, & remore primæ concessio[n]is : ita Aurel. Corbul. de *cauf. primar. ob lineam finit. num. 8. & num. 101.* post plures, quibus adhuc Bero, in *cap. in prefacione, de probacione. num. 395.* & Sylva de *feud. recognit. quæst. 38.* ad fin. Mantie, *de tacit. & ambig. conuenientem. 1. lib. 21. tit. 14. num. 16.* dicere in noua concessione confiteretur, que continetur in præcede[n]ti*ti* inuestitura, *cap. 1. de successo feud. & cap. 1. de frat. de non benefic. in anglo. & ibi pro hac parte plures allegant, & sic fuisse fiduciarum in facto Auditorio testatur *ibid. 20. Olib. 1586.* Quod addit intelligi, nisi in renovatione aliqua qualitas noua sit adiecta ; quia tunc noua concessio esse censeatur : argumento *l. iu. civile, ff. de in- fia. & iur. Bald. in cap. 1. j. infipr. num. 8. de prob. feud. alien.* Ferret, *conf. 103. num. 5.* quibus accedit Mantica vbi proximè, *num. 37.**

- 3.** Quid ergo dicendum in dubio ? Respondeo posteriores inuestiturae cum prioribus conuenire. Unde sequens inuestitura præsumitur facta secundum conditionem primæ : ita Craelut. *conf. 916. num. 9.* Bero, *conf. 77. num. 28. & sequent. lib. 1.* Quare posteriores inuestiturae sunt redigendæ ad primam : sic Rimiū, *iun. conf. 53. num. 10. cum sequent.* & posteriore inuestiturae secundum priores interpretatur Parisi. *conf. 22. num. 6. lib. 1.* Bero, *conf. 5. lib. 1.* quoniam prior tanquam radix debet obseruari, sicut foedamentum sequentium : Bartol. in *d. l. si nibi & Tuis.* *num. 7.* Decius *conf. 1. 85. num. 3. verbi non obstat,* vbi sit principium esse maximè attendendum : prout de quanvis posterioribus inuestiturae aliter loquuntur, prior obseruatur : Bald. *d. conf. 82. lib. 1. & can. 1. 1. red. lib. 8.* & prima inuestitura non intelligitur recessum, oīsi maxima appearat eouaditio & manifesta. Nec credi potest quid dominus, seu vasallus, seu emphyteus velint renunciare priori inuestiturae, nisi occellatas id suudeat : Craelut. *conf. 379. num. 19.* Nec est verisimile voluisse dominum remittere pacta sibi vellita, que in priori inuestitura continentur : Aton. de *prato conf. 49. num. 39.* & Georg. de *Ecclesi. iner. conf. feud. diuersor. conf. 48. num. 10.* Vnde uero videatur derogatum, nisi derogatio sit expressa : idem Mantica *lib. de tacit. & ambig. lib. 23. titul. at. 2 num. 1. cum sequent.* Semper enim in dubio posteriores inuestiturae congruam capiunt interpretationem à priori ; secùs in tis, que aperit contradicunt ; ita Decian. post alios *conf. 5. 8. num. 60. lib. 2.* & prior inuestitura in dubio declarat sequentem : sed quando prior est generalis, non est dubium quid declararet per posteriorem : ita Menoch. *conf. 102. num. 33.* post plures, quos ibi citat. Item posteriores inuestiturae noui videatur differre, quamvis si noua, usi quando continet res diversas, & verba noui possunt alium recipere intellectum : sic Hieronym. Gabriel *conf. 69. num. 38. lib. 2.*

- 4.** Questionis tamen est, si dominus remisit cada- citatem emphyteutæ, illigique iustitie renovatio- nem ? Respondeo inuestiturae adhuc dici antiquam, & renovationem præsumi factam secundum naturam, & conditiones prioris inuestiturae : Bartol. in *d. l. si nibi & Tuis. ff. de verbis. obligat. num. 7.* Bald. in *l. i. num. 1. de var. dif. 10.* Si tamen emphyteuta sit priuatus emphyteuti per sententiam ob-

caducitatem, inuestitura posse eidem facta dicere noua, sicut Bald. in *cap. 1. j. infipr. num. 8. de prohib. feud. alien. per Frider.* at; vasallus, ipso facto, ob feloniam priuato per sententiam, feudum postea illi concessum, esse nouum.

Porcù si procurator in facienda inuestitura recebat ab antiqua inuestitoris, nisi ad hoc habeat speciale mandatum, inuestitura est nulla, quia prius inuestitor tenor obseruari debet : ut scribit Bald. in *l. unica. cap. prout. Cad. quando non patet. pars. 1. & can. 82.* Est enim certum requiri ad hoc speciale mandatum ; ut bene Bald. in *cap. 1. 9. titul. per quos fieri inuestitura, Archidiac.* in *cap. tituli domini. 63. dif. quibus accedit Affiliat.* in *cap. 1. 5. in ge- nerali. num. 12. si de feud. fuerit. conuersus. inter da- min. & agens.* Probarunt ex eo, quod ea que sunt magni praetradicij exigunt mandatum speciale : sic Patti. *conf. 31. num. 113. lib. 1.* Craelut. *conf. 297. cap. 5. vers. 12.* Menoch. *conf. 400. num. 30. & num. 4.* quem sequitur Mantica *de tacit. & ambig. lib. 23. titul. 21. num. 4.* dicere ibi. Quod si posterior inuestitura fuit suscep[ta] à procuratore non habente spe- ciale mandatum, ad reformatam antiquam, multo-
to magis esse secundum priorem, quia sequens non valer, ex quod mandarum ad iusteſiendum debet intelligi sub forma, & modis solitis : ut in specie censuit Dom. Sylva Aldobrand. *conf. 42. 1. 10. & sequent.*

Accedit Bellameta *tractat. de permittat. part. 8. quæst. 2. num. 15. vbi sit procuratorem cum libera- tate, & amplissima potestate non posse renuntiare beneficio : sequitur Flamin. de refugiat. lib. 9. quæst. 7. num. 27. ed quia necessarium est mandatum spe- ciale, sicut procurator cum amplissima potestate non potest sine speciali mandato donare : l. contra toris. 9. si si[ci]liam. ff. de palliis. l. silvam silias, in prin- cip. ff. de donis. Bald. in *l. si procurator. verbo. con- clude ergo.* Cad. *de procurat.* & ideo, quia benefi- cium conferre est donare : *cap. relatum.* vbi Glos. *de probab.* Vicarius Episcopi etiam cum amplissima potestate fungendi officio, & faciendo omnia, & singula, que potest Episcopua, quamvis requirant speciale mandatum, non potest virtute huius mandati conferre beneficio : Flamin. *seq[ua]ntur. num. 34.* quia quoties lex requirit, ut aliquid fiat specialiter, non satisfaciunt verba generalia : l. si quia bona, 9. infipr. ff. de acquir. hered. per test. etiam in *cap. qui ad agendum. de procurator.* in 6. vbi dicitur, quod si procurator constituerit generaliter ad omnia etiam requiriens mandatum spe- ciale, non esse admittendum in his, que mandatum speciale desiderant : ut communiter Scriben- tia volunt ; quod vbi est necessaria specialis ex- pressio, seu commissio, non satisfaciunt verba gen- eralia, quacunque illa finit : Glos. in *cap. in- quisitionis. verbo. caprofici.* de barrie. lib. 6. Glosa in Clement. *duoden. verbo. palla.* de sequit. Glosa in Clement. *c. verbo.* specialiter, de referenti. Flamin. circa. *num. 32.* Molin. de iurisdictione. truct. 5. dif. 10. num. 9. fol. 278. 5. in anuen. vbi plenè agit de his, que exigunt mandatum speciale ; cocludens Vicarium Episcopi vniuersalem cum potestate ut per- agat omnia loco sui, quamvis exposcent speciale mandatum, adhuc non consequi ex vi huius clausule, potestatem faciendi quod exigit speciale man- datum, ut habetur in glosa. fin. *cap. 2. de offic. Vicar.* in 6. Quod etiam conitat argumento *d. cap. qui ad agendum. de procurator. lib. 6.**

Loogè aliter si creetur Vicarius ad ageendum haec & illa, & addat aliquid, vel aliqua exigentia spe- ciale mandatum, & postea Episcopus adiungat clau- salum, & quædam reliqua, que speciale regiruntur inde-

Disp. XIV. De Renouatione. §. VIII. 471

non ronc enim Vicarius poterit paragere reliqua omnia speciale mandatarum exigentia: per d. cap. qui ad agendum, & Molin. vbi supra. Carterum si co-fluerat Vicarius sibi Episcoporum potestate faciendo omnia loco sui, excepto quod non prouideat de beneficio. Costru. a. varior. cap. 5. num. 9. iocinat posse in reliquis exigentibus mandatarum speciale so-intromittere excepto duntaxat illo casu de prouidendo de beneficio: quod est fatis probabile. Probabilios tamen puto Episcopum adhuc non facete facultatem Vicario ad reliqua omnia, que requiriunt speciale mandatum; vt etiam placet Molin. d. diffr. 10. Ex quo enim Episcopos non addidit clausulam sequentem, & reliqua, que faciebat requiri mandatum, non videbat concilium omnia generaliter: potiose necesse est in particulari exprimere casus concessos, & sibi referatos.

7. Qui potest an habent mandatum generale cum libera administratione possit tem in emphyteusum concedere? Dio primo non posse, quia ad alienandum rem domini non sufficit generale mandatum, sed requiritur speciale: Ioannes a Gratia de afflictione procurator. vol. 1. fol. 47. verbo, vendendum, Gregor. Lopez in l. 61. titul. 18. part. 3. litera A. Non enim venit in generali mandato potestas loendi in perpetuum, quia est alienatio: Alexand. conf. 1. vol. 4. num. 5.

Dico secundum, procuratorem constitutum cum libera administratione, tone dici, quando dominus illi concedit, quod possit omnia gerere, que ipse constitutus posset: ita Bartol. per adverbium, forte, in l. 1. §. procurator. Cod. de procurator. & ibi Iason num. 6. & 7. dicit conueniunt, & in l. 1. ff. de offic. procurat. Cef. num. 6. & 11. Item si ponatur Claudio, quod faciat procurator quidquid domino videbit expedire; vel quod te vitatu tanquam sua; aut si dominus addat, quod illum ponit in locum suum, vel quod faciat secundum voluntatem, & sensum suum; quoniam ex his classibus dicitur procurator in tem propriam: secundum Iason, in l. 1. §. procurator. C. de procurator. num. 3. & in l. 3. §. §. Ego, ff. de nov. oper. nominis. & is dicit procuratorem cum libera administratione. Quinimodo inter mandatum generale cum libera, & speciale, nullam ponit differentiam Conart. lib. 1. varior. cap. 6. num. 3. subdens poli hunc procuratorem petere, restitutioem in integrum, que non potest postular abisque speciali mandato. l. ibid. §. §. talis. ff. de minor. Bald. in l. 1. Cod. Etiam per procurator. restit. imper. & traditum comenius Doctores in d. §. §. talis. Decimus in cap. 1. M. de causis. num. 45. & in cap. proterea. num. 5. de offic. delegat.

8. Dico tertium posse nihilominus hunc procuratorem traditum tem in emphyteusum, & alienationibus emphyteutis alienum praestare, & renouationem finita generatione ictum concede. Ratio est: quoniam emphyteutis femei atque iterum constituta, tunc inaequita iterum facta, seu renouatio, & similes actus non sunt actus alienationis, neque actus liberalitatis, vel gratiae; sed sunt actus administrationis simplicis, ac solitae, & aliquid debitis, & necessitatibus administrationis; atque ita non sunt actus, qui requirant speciale mandatum, sed sub mandato generali comprehenduntur: Affl. q. 305. pet. not. in cap. 1. per quas fuit inaequitas, tradit Author in confutad. Paris. §. 1. gloss. 1. num. 10. & §. 1. quæf. 1. num. 9.

9. Dico quartum procuratorem cum libera administratione non posse donare, quoniam donandi potestas nunquam videtur concepta, vt iam dixi paulo ante; & traditum Bartol. & Paul. in l. procurator cui, §. de procurator. Anchast. conf. 53. num. 8. Iason in l. 1. Etatoli Regim. Chist. Reipubl. P. III.

§. si procurator. num. 20. §. si quod ius dicere, non obtem. quamvis habeat clausulam in mandato, quod possit omnia, que dominus posset. Similiter dicendum est procuratorem generationem cum libera non posse presentare, sicuti neque conferte, quia presentatio, & collatio est quadam donatio: ita Panor. in cap. fin. de concess. proband. num. 5. Modest. in confutad. Paris. §. 37. gloss. 10. num. 37. & in §. 1. gloss. 1. num. 19.

Sed dicendum de procuratore cum mandato ad emphyteaticandum, si eo tempore quo emphyteuticeat, Pzlati in Curia iam renouata est: Respondeo nullius esse momenti concessioinem, quia expirauit mandatum per renouationem, sicut per motum naturalem: ita Cardinal. in Clement. fin. de procurat. vers. decim. quarto, & ibi Zenzelius, Rota decif. 376. Fuit dubitatum utrum in Novi, ex Clement. fin. de procurator, que afferit dictam Clementinam procedere in motu ciuitatis, videlicet in renouante; & resolutam finiti mandatum tam per motum naturalem, quam per ciuitatem: Casiodorus, decif. 2. de appella. num. 2. & decif. 3. num. 6. Vantius de milite. ex decif. mandat. num. 171. Nam renouatio est motus ciuitatis, per cap. fuscoprem, de scripti. lib. 6. & habet eundem effectum, quem naturalis; & patia sunt beneficii vacante per renouationem, atque per motum, testa Constitutione Bracarense titul. 39. ibi: Vaga per morte, & renouationem, hoc est vacat per motum, aut per tenacementem. Idem tradit Probus in cap. fin. num. 36. de renouat. & in rubric. de renouat. num. 39.

Noque refragatur, quod quando sit mentio de morte, intelligitur de naturali, quia respondenti potest hoc non heri ad limitacionem, sed potius ob frequentiam mortis naturalis; & quoties aliquid fit ob causam frequentiarum, non restringunt ad causum tantum expressum: ita Alexand. conf. 119. ad fin. vol. 6. gloss. 2. in l. in falso, ff. de condition. & demonstration. Et quamvis in dobio, cum sermo est de morte, intelligamus naturalis, per Glosam & Doctores in l. ex parte, §. in Iesu, ff. de verbis, obligat. & Ioann. de Ananias in cap. 1. col. 2. de bonis & super rubric. de delict. puer. hoc non procedit vbi mores ciuii operarur eundem effectum, quem motus naturalis solet operari. Est communis. prout Bald. cum sequitur in l. decif. 1. ff. qui se refidere cog. Flamin. de resignacion. Quia doctrina est intelligenda de morte, dummodo de ea fieri notificatio, seu de renouatione Pzlati, procuratori; quia non tantum expressa, sed etiam tacita renouatio intimanda est, vt probat Clement. unica, de renouat. cuius sunt verba sequentia, ibi: Et ipsius ignoramus postmodum duxeris quoniam dilesit renouationem, teneat cessu falli per eum, antequam ad ipsius, vel illius, (in causa manum cessu fuerat facienda,) natum, renouatio huiusmodi sit dedulta. Sic in Clementina. Idem etiam tradit Glosa, verbo, quoniam dilesit, quoniam sequitur Rebuffi in Concordia. de Reg. ad procurat. nomis. faciend. verbo, etiam per Cessum, vers. naturae debemus. Anton. Gomel. de donation. col. 4. Quam doctrinam etiam confirmat Sanchez de matritan. lib. 3. diffat. 2. num. 59. vbi loquitur de gestis per Vicarium Episcopi: & diffat. 30. num. 4. ad fin.

Quid de vasallo remittente contentiones sibi viles in prima inaequita appositis in dubio? Dico priores seruati debere, ello, posteriores aliter intelligi videantur: Decianus alias referens conf. 58. num. 60. lib. 2. Bero. conf. 71. num. 44. lib. 1. Non enim noua inaequita feudi antiqui tribuit nouum ius inaequum, sed quod competit, confirmat: Zanclus conf. 22. num. 1. & num. 15. lib. 2. Item quia

101

R. 2 non

non est verisimile vasallum voluisse remittere conuaciones sibi vires, quae in priori inuestitura continebantur, Antron. Prato *conf. 49. d. num. 29. inter sens. feudal. diversor.* Vnde priori inuestitura continenti pacta vilia non debet intelligi suisse tenoniarum, nisi ratio vegeat, quae id suadeat: Crasen. *conf. 179.* nec priori inuestitura creditur derogatum, nisi ex parte sui derogatio: Menoch. *conf. 1. tom. 1. num. 114.* & quia secunda inuestitura praesumit facta secundum conditiones primæ; & idem credendum est posteriores inuestituras coincidere cum prioribus; siquidem conuaciones debent intelligi propterea contrahentes interrogati verisimiliter respondissent: Mantic. *de tact. & ambig. lib. 3. n. 2. num. 17.* Quare Castro in specie *conf. 61.* bene notat ab antiquis inuestituras non esse recedendum, nisi in posterioribus id expresse dictum fuerit; & ex communi partium consensu, ita ab antiquis receditur: Menoch. *vbi proximè. d. num. 124. & 525.*

S. IX.

Ex quibus cognoscatur inuestituras esse nouam, aut renouationem antiquarum emphyteusis?

E P I T O M E.

1. *Emphyteusis quando dicatur noua?*
2. *Nova qualitas circa substantialia facit nouam emphyteusim.*
3. *Non est nova concessio, si ex qualitatibus adiunctis fiat metier condicio domini direlli.*
4. *Diferentiam inter novam, & antiquam emphyteusim.*
5. *Nova item erit emphyteusis ex prima inuestiture ex singulare proper delimita emphyteusis.*
6. *Concessio fiat adhuc post renouationem, sine novo, an antiqua?*
7. *Emphyteusis semper prout antiqua videatur noua.*
Scilicet verius videtur antiqua. num. 8.
8. *Resoluenda questionis hac de re. & num. 10.*
9. *An semper valens argumentum à feudo ad emphyteusim, vel è entera.*

I. **E**mphyteusis noua dicitur quando primum à domino directo conceditur alicui: antiqua vero dicitur, quando iam ante fuit concessa, & ad alios fuit deducta; aut quando sub eiusdem padris emphyteusis innovatur, & sub eodem modo protrogatur illius renouatur, quo prius fuit concessa: sicut vocamus feudum nouum, quando est in primo, cui sicut concessum: antiquum aorem quando inde detinutum deovent ad alios de illius genere, seu familia; sive ille ad quem deuenit, sit deinde vicii possessoris, sive agnatos. Hoc ramen feudum, quod non est nouum, vocatur antiquum, sive patrem: iul. Clat. *§. feudum, ques. 8. num. 1.* dicens nouum esse, quod ex novo conceditur, & habet principium in persona illius, qui de eo fuit inuestitus: antiquum autem, quod fuit acquisitum ab aliquo ascendentе.

Similiter de emphyteuſi teste codem Iulio, §. emphyteuſi, ques. 16. num. 1. Noua est, qui habet originem in persona ipsius emphyteutæ: antiqua, qui habet originem ab alio ascendentе. P. Molin. *de inſtit. tem. 2. diſput. 472. in princip. Valafac. de iur. emphy. ques. 42. num. 1.* addens etiam esse nouum ex nouis causis, vel pacitis concessum feudum, seu emphyteusis: ex Affiliis. *deſcri. 112. num. 1.* Vbi etiam vult posse dici feudum nouum, si in inuestitura addiciatur oiosa qualitas, & addatur oiosa forma ratio-

ne eius qualitatis, seu forma, inuestitura predicti feudi, seu emphyteusis dicitur feudum nouum, seu emphyteusis noua, quamois fuerit antiquum, seu paternum, ut tradit Oldtrad. *conf. 178. incipit. Feudum tale est: dicens feudum nouum videti tatione nouorum conuentionum.* Idem dicendum est de inuestitura emphyteutica, si noioe qualitates, seu conuentiones illi superadduantur: sequitur Baldin. *cap. 1. ad agn. cal. 8.* quod noua causa faciat nouum feodium. Idem subdit in *Imperiali. 5. infra*, in fine, de prob. feud. alien. & in *conf. 17.* incipiente, *Verba inſtituta,* & Paul. de Castr. *conf. 132.* idem Affili. *deſcri. 248.* alii ibi relatis.

Questio tamen est, an sufficiat noua qualitas duntur, ut dicatur noua emphyteusis? Affirmat Mantic. *de tact. & ambig. tem. 1. lib. 2. a. titul. a. 1. num. 13.* argumentum *l. in circulo, de inſtit. & iur. & lib. 1. §. cum addicione, de verbis, obligatis.* Royn. *conf. 20. num. 7. lib. 1.* Ioann. Crot. in *l. 1. §. si quis simpliciter, num. 4. ff. de verbis, obligat.* Sequitur Calderon. *conf. 1. 1. col. 2. titul. de feud.* dicens ex mutatione forme antiquarum concessionum fieri nouum concessionem, & de ea ut de novo concessione indicandum est. Consentit Beto. *conf. 9. 3. num. 12. & num. 51. vol. 1. & conf. 109. num. 17. eadem vol. vbi altelle nouam concessionem, si adduc dominus clausulam in renouationis instrumento, seu aliquam formam, que faciat variare priorem concessionem.* Quod procedit in mutatione hat, seu variazio circa substantiam emphyteusis: secundum si mutatione fieri circa qualitates accidentiales. Ratio, quia mutatione facta circa accidentia contractus non facit nouum contractum: argumentum. *l. fin. ff. defend. instrum. videlicet, si alteretur in preiudicium Ecclesie penitus Ecclesie prestanta: nam haec alteratio est circa substantiam emphyteusis, quia sit conditio Ecclesie, seu dicitur domini detinot, eam penitus sit de substantialibus:* Alexand. *conf. 78. vol. 7. & prius conf. 9. vol. 3. & constat ex cap. paucis, de locato.*

Sequuntur quid si emphyteuta cum noois qualitatibus, & conuentionibus inuestitur, per quæ omnia conditione directi domini melior resoluti: Respondet, non esse nouam concessionem, sed adhuc perillere antiquam: Alex. *conf. 79. num. 10. vol. 1. & conf. 78. vol. 7.* vbi ruit permutatione pensionis non fieri nouum contractum: quod intelligi si talis mutatione conditione domini reddit meliorem, nisi ex nouitate conuencionum, seu ex mutatione qualitatuum, & ex animo domini appareat esse nouam concessionem, non vero antiquum: per notat. in *d. l. l. m. circula.*

Ex dictis quid sit noua emphyteusis, & quid antiqua, omnino constat; cum noua ea sit, quæ à primo constitutente emphyteute fuit concessa, & antiqua, quæ à patre; aut ab suo processu: Beto. *conf. 1. 19. num. 1. 4. vol. 1.* Atque ita iam noua emphyteusis non erit, nisi quando constitutus in persona primi accipientis de manu domini primo concordat. Quod si iam deficiente primo accipiente emphyteusis est in persona filii, vel heredis, non dicitur noua emphyteusis, sed antiqua, vel paterna; sicut non dicitur nouum feodium, quando constitutus in persona filii, aut nepocis; sed vocatur antiquum, seu paternum.

Item emphyteusis noua dicitur, si pater accipiens moriatur absque filiis masculis, & sola filia superfit, tota emphyteusis pertinet ad filiam. Quod si emphyteusis sit antiqua, seu paterna, non admittetur ad emphyteusim filia, si superfit patruus, seu parvulus ipsius filia. Ratio est, quia in antiqua emphyteusi semper mares feminæ præbunt, ita Gloria in cap. *si quis milles, in confit. feud. Dem.*

2.

3.

4.

Dom. Lat. Imper. & cap. 1. de eo qui fin. fecit ag. de feud. patern. Bero. p. 20 plutes cons. 93. num. 26. vol. 1. At in emphyteusis noua concessa pro se, & pro filiis masculis; & illis deficienibus pro filiabus & feminis descendenteribus, donec si contingat fratre decedere sine masculis hereditibus, filia illius superflues emphyteusis obtinebit, excludenteque patrem, & patriles: ita Bero. cons. 1. v. 1. num. 2. vol. 1. vbi nam. addit. aliam differentiam noratu dignissimum inter novam emphyteusis, & antiquam, nempè si nona sic cum duabus lineis, iuxta possit ad feminas tradire deficienibus masculis, quoque aliqui de una linea extet sine mas, sine feminis sit, nullo modo alias de alia linea est admittendus; nec datur locus iure accrescendi: per text. in cap. 1. de dub. fratr. a. cap. inuestit. & ibi Andre. de Ylaria. Oppositum est dicendum, quando emphyteusis est antiqua, seu paterna, quia duabus illis locis confititur feminis non potest emphyteusis consecari, si aliquis masculus descendens ex primo accipiente superficies terpiterius, quia is feminis preferendus est. Qod etiam confirmat Decius cons. 263. per text. in cap. 1. de ea qui sibi, vel hereditib. suis masculis, & feminis inuestiur aut accepit.

5. Denique noua etiā emphyteusis quando emphyteusis extinguitur ob eolpam, seu declinationem emphyteusis, & ad dominium devolutum, ac deinde eidem emphyteusis, vel eius filii concessio fit ab eo, vel alteri; etsi, non sit de illa familia: ita Bart. in l. si nulli & Tric. ff. de verbis oblig. col. 2d. dicens, quod quando emphyteusis exprimitur in persona unius, dicunt de nono concessa in persona alterius: Bero. cons. 109. Vitis inuestit. num. 1. & 3. vol. 1. Et quod si emphyteusis extinguatur ob linearis deficiencia, & alicui consanguineo emphyteusis concedatur, ac renouetur, non ei noua emphyteusis, sed antiqua; quia ob linearis deficiencia res omnino non revertitur ad dominium, sed adhuc ius primordiale perseruerat apud consanguineos, & agnos defundit, qui extranei sunt praeteriti, per ea, quae traditum Scribenes in l. 1. §. permisit, ff. de aqua querid. & alios. Se è quando exprimit propter delictum, & procedente voluntate domini declaratur emphyteusis contraxisse ceducitatem, & late sententiam declaratoria, seu priuatis, executionique mandata curio effectu, tunc si dominus iterum eam eidem emphyteusis concenserit, meo iudicio erit noua emphyteusis, retinebique noue emphyteusis conditiones, & prærogatiwas: secus si nondum fuerat incorporata per sententiam executionis ceteris bonis eiusdem dominii: & hoc modo intelligendi sunt text. in l. inter stipulatorem, ff. bono liber. verf. & nani, ff. de verbis oblig. ff. in l. 1. §. opus, ff. de noua oper. nunciat. Quoniam res extinxit, si renouetur, dicunt noua, & alia res est: Iafon. in l. ius auem cincte, num. 13. & 18. ff. de iug. & iur.

6. Quod si emphyteusta renouetur emphyteusi in manus dominii aliquipue villa conditione renouandi, & paucis p. 20 diebus dominis illam eidem, vel eius filiis concedat; non etiā noua emphyteusis, sed antiqua seu paterna: Cyn. in l. si quis post bac. C. de bon. dominii. text. in l. repetit. ff. de fide instram. & l. si omni. §. idem dicimus, ff. de palto, & l. si confitite, C. de donar. ant. mpr. Praesumitur enim facta renouatio sub tacita conditione, ut ipse renouans iterum inuestieret; cum taciti, & expressi eadem si ratio: l. cum quid, ff. si cert. per.

7. Dubitati tamen porect si quis vendat emphyteusis, & ex pretio emat alteram, nihil exprimatur, nec constet de voluntate emphyteusta, censetur noua emphyteusis empta, aut dicitur antiqua, quia empta fuit ex precio antiqua: Molin. de iustit.

Fragm. Regis Chrys. Republ. P. III.

tom. 2. diff. 471. col. 1. ad fin. tradit nouum emphyteutam appellari illum, qui sub prima concessione, seu inuenitiora emphyteusis non comprehenditur: vt si emptione, aut donatione, aut quovis alio titulo ab emphyteusta possidente obelineat, aut comparet emphyteusis: teneatque hunc à proprietate accipere possessionem, & petere renouationem, censetur nouum emphyteutam. Idemque ait Caldas de renouatione, qusq. 1. num. 5. & 6. & qusq. 3. num. 16.

Oppositum tamen videatur verius, nempè eam emphyteusis emptam de pretio antiqua emphyteusis elle antiquam, & emphyteutam nono elle nouum, sed antiquam. Probatur ex nostra Ordinatione Lutitan. lib. 4. titul. 3. num. 2. §. E quando è causa forceis for vendida, verl. E morto o vendedor, comeara ser segunda pessis eque o viva per compras, efaciam. de faciam, en qualquier autre titulo. Idem dicitur num. 3. §. E se aque comprar, vecl. En quanto, vbi habetur: Quo em quanto visar o primeiro emphyteuta tera e lugar, e direito na causa aferada; que o primeiro emphyteuta nella titiba, avea que a alienasse, e falecido elle comeara eque possuir a causa, ser outra pessas, en quanto elle viser, sempre durara o direito da primeira pessas, & falecido o primeiro forceis comeara eque possuir, e foro ser segunda pessas. Hoc est, quan- diu vixit primus emphyteuta, habebit locum, & ius in te emphyteutica, quod primus emphyteuta in ea habebat antequam illam alienasset; defunctio autem primo emphyteuta, incipit, qui tem posse- deret, esse secunda persona. Ex quo constat tam emphyteusis emptam, quam emptorem illius inducit rationem, & naturam tam emphyteusis, quam venditoris, non vero esse nouam emphyteusis sic emptam; neque emptorem, nouam emphyteutam; si emphyteusis erat antiqua, seu paterna.

Idem probatur ex Bald. cons. 112. vol. 1. dicente fundum patrimoniale permutatum cum alio, censi patrimoniale: le quiry: Lucas de Penn. in l. 1. Cod. de impor. luct. descript. lib. 10. dum sit item immobilem, quam pater recipit ex permutatione alterius, manete eiusdem omnino natura, ac conditionis eum re permutata: proinde filios posse succedere in illa eodem protius modo, atque ita alia reliqua à patre: quod etiam probat Tisquell. de retrall. lignag. §. 32. glasf. 1. num. 27. Quoniam res empta ex pecunia redacta ex te patrimoniali, sit talis testis mansuet. titul. de societ. §. item nomina, seu debita, dicente etiam ipsam quoque pecuniam nondum conseruata in emptionem aliorum prediacionum, huiuscmodi esse indicandum: per regulam generalem, Subiogatum sapere naturam eius, cuius loco subrogatur. Qod etiam probatur ex l. Imperator, §. fin. cum legis sequent. ff. de legat. 2. l. §. & rem. ff. de petit. hered. l. si donata res, §. ff. sponsus, ff. de donatio. inter vir. & vir. l. pater. ff. de admid. legat. l. si cum devenit, §. vitem. ff. salut. marit. Que leges, seu iura aperillimè indicant, & illi Scribentes, tem emptam ex pecunia redacta ex altera te, sibi vendicante omnes ipsius qualitates, & naturam; atque etiam precium in locum rei venditare subrogari, quoniam id exprestè actum non sit: Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 17.

Nec oblitus, quod id ope exprimatur in venditione emphyteusis antiqua, sed venditio fiat simpliciter; neque addatur, ad emendandam alteram emphyteusis: Quia cum venditor sit emphyteusta, & vendat emphyteusis ad emendandam emphyteusis antiqua, elle empta ea lege & conditione, vt subrogatur emphyteusi antiqua, seu paterna; & actus sequens

R. 3 cens.

conficitur factus virtute venditionis praecedentis, & in locum illius, subrogari que cum omnibus suis qualitatibus: ut bene probat Molin. d. cap. 4. num. 33. & 34. vers. secunda, loquens de re Majoratus simplificiter vendita, & de alia eius loco subrogari, ubi sit, actum sequentem emptionis confit fieri in executionem praecedentis venditionis: quod etiam probat Holtiens. in *summam*, s. de *vof.* §. viiiii. col. 4. vers. quid si *flatus*, dicens, quod si *flatus* de pecunia *flutaria* emat *emphyteus*, seu *fundus*, & ipsum postea vendat, & alium emat eodem pretio quod ex illa venditioue redactus est, fundum posteriorem ex a pecunia emptum, confit *flutaria*, & posse a debito, a quo *flatus* primò exalat fuit, repetere: Titaquell. d. *gliss.* *unica*, §. 12. num. 14. fuit.

9. Opinio tamen patris Molini, & Cald. *vbi supra* est suis probabilis, minime *emphyteus* de novo temptat pretio proueniente ex *emphyteus* antiqua nouam confeti, si nihil exprimitur: quia in particularibus pretiora non succedit loco rei, sed in universalibus: i. qui *vas*, §. viiiii. ff. de *facto*. L. *Lobus* & *Sabius*, cum similis. ff. de *verbis*. sigif. Item quis decisum est rem *emptam* ex pecunia mea, non heret meam; i. *si ex pecunia*, Cod. de *rei vendit.* L. *si ex preponis*, Cod. *codem rati.* Lex *pecunia*, Cod. de *iar. dat.* Siue etiam in feudo, communis omnium calculo decimum est, quoniam res *ex pecunia* feodi empta, non succedit in locum fundi; neque etiam pecunia, que ex te feudal redacta est, nisi id exprestè alcum sit: ut bene refoluit Afllict. in cap. 1. de *feud.* non habent. *propriam naturam feudi*, num. 11. & 12. & Bald. & communiter Sribentes *ibidem*. Accedit Sigilmundus Neapolitan. conf. 1. num. 10. Titaquell. d. *gliss.* *unica*, num. 10. tradens rem *emptam* ex pecunia *tedata* ex re patrimoniali, non esse patrimoniale; nisi id exprestè alcum fuerit tempore emptionis, vel ex coniecturis id comprehendendis, ut num. 12. cum *sequens*, refoluit, per text. i. *l. sed & si lege*, §. 1. ff. de *petit. band.* *vbi vult pecunia fundi*, habebit loco fundi, sed non alienum fundam ex eo pretio emptum, quoniam modum, neque res *empta* ex pecunia dotali, dotalis est; i. *ex pecunia*, Cod. de *iar. dat.* Nisi id alcum sit ex voluntate mulieris, i. *ra gna*, & *ibi Gloss.* & Sribentes ita illum textum intelligentes, qui et repugnare videbant, ff. de *iar. dat.* Siue etiam nec res compata ex pecunia pignorata, est pignorata: i. *idem*, §. viiiii. ff. qui posuerit, in *pign.* bunt. Titaquell. *vbi supra*.

10. Ex quibus tamen *præsumi* potest *emphyteus* antiqua? In primis illa, que emitur de pretio *emphyteus* venditæ, que etiam etat antiqua, & loco *emphyteus* venditæ subrogata aliuscum eius natum, & qualitates; text. in l. *si cum datem*, §. viiiii. ff. *solus marim.* *vbi quid res ex dote comparata quasi & dotales esse videntur*; text. in d. *l. si rem*, ff. de *petit. hered.* *vbi Infructus* ita ait: *Quis potest existimari in locum hereditariae rei venditæ, præsumit ei successisse*, & quodammodo ipsum hereditarium factum, sic Lec. Quod quoniam ita esse confitit quando *emphyteuta* ait se velle quod haec bona empta succedant in locum venditæ *emphyteus*, empta retinebunt qualitates antiquorum bonorum; inquit ex facto deprehendi potest haec voluntas, seu animus, nempe ex ipsa venditione, si ubi quis vendit *emphyteus* antiquam, paulo post alteram emit ex pecunia prioris *emphyteus*: Afllict. d. c. 1. de *vof.* *decrep.* *atrat.* num. 9. Titaquell. *de retrat.* *coment.* §. 1. *gliss.* §. num. 1. *con sequent.* Nam quae incontinenti sunt, vel paulo post, censentes inesse, & ex breui intervallo *præsumuntur*, quod postea sit in primo actu fuisse præsumum, cap. *affly*, de *officio delegat.* Battol. in l. *post contrarium*, vers. quinto *præsumuntur*.

ter. ff. de donation. & *confiat ex l. si ventri*, §. viiiii. & Bartol. ibi, ff. de *privileg.* *credit.*

Iocem est dicendum, si quis renunciet *emphyteus* in manibus domini simplieriter, & absque villa conditione, & paulo post accipiat inuestitum de manu eiusdem, conficitur *emphyteus* eiusdem conditionis cum antiqua: per d. l. *si ventri*, Cynns in l. *si quid post hoc*, C. de *bar.* *decrep.* *atrat.* num. 5. si inter renunciationem simplieriter, & absoleto factam, & inter inuestitutam de novo factam multum tempus intercedat, tunc autem esse *emphyteus* non sum, & non patetnam: Quod videtur utrum si inuestitura fiat alteri, qui non sit de familia resignantis, nam si haec inuestitura in tenuntiantur, vel in filiis, vel filio illius, præsumitur tacite actum inter eos factam fuisse renunciationem, ut ipso testus, vel filius illius inuestitur; & si *emphyteus* est antiqua: per d. l. *si ventri*, §. viiiii. & Bald. in l. in fin. col. 4. Cod. de *seru. fugit.* & probatur ex cap. ex parte, de *feud.* & ex cap. *nuper*, de *reb.* Eccles. non alien. dicencibus, si *feudum* teueratur ad dominum, & ipse illud traxit filio feudatarij, seu conflanguineo illius, esse *feudum* antiquum, non autem nouum. Quid similiter dicendum puto de *emphyteus* am valere argumentum à feudo ad *emphyteus*, & è contra regulatior: ut bene notat Afllict. de *cacit.* & *ambig. convention.* tom. 2. lib. 2. c. 1. num. 5. nisi contradictione à iure communis decisum reperiatur: Gloss. in cap. 1. in *verbis*, *veritatem*, *an agnos*, vel *fil.* Specular. de *feud.* §. quoniam super *homagium*, vers. 40. in fin. Atque ita idem est concludendum de *feudo*, quod diximus de *emphyteus*, quando aliud exprestè non est *decisum*: Socin. tom. conf. 7. num. 17. lib. 1. Mantic. *supra*, num. 12.

§. X.

Vtrum institutus in re certa possit petere renouationem?

E P I T O M E.

1. Utrum *emphyteusi*, quando est hereditaria, possit petere renouatio ab instituto in re certa?
2. Filius, quando *emphyteusi* non est hereditaria, institutus in re certa petet illam obtinere. Sed melius diligenter à Bartolo circa renouationem petendum.
3. In renouatione potest est hereditarium, ergo baro est preferendum, quia representat definitum.
4. Virium heros in re certa, regam tam res nullum rem, ac tenetum *emphyteus* nullum, & in petendo renouationem?
5. Institutus in re certa virius est accrescere bona sine *emphyteutica*, sine aliquid alio, & in remouendi.
6. Institutus in re certa ac certa bona accrescere non obstante prohibitione tellatoris.
7. Argumenta pro contrario parte solvuntur breueriter.
8. Institutus in re certa non caput *emphyteus* hereditariam, nec istu renouandi dato cubare de univerali.
9. Petens filium institutum in legitima possit petere *emphyteus* hereditariam?

11. In primis quando *emphyteus* secundum suam naturam est hereditaria, nec dantur alij barex vnuersales, institutus in re certa potest petere renouationem finitis vocibus, seu viis. Nam totum acerelici institutu in re certa, eo ipso quid non inventur alter coheres inutilis; fecit si repetitur:

Disp. XIV. De Renouatione. §.X.

475

tur: nunc enim ius renouandi non transit ad institutum nisi ut sit certa, sed cohereditate vniuersali competit: ex traditis à Couat. 1. varior. cap. 2. num. 5. vbi ait institutum in te certa, dato cohereditate vniuersali, potius legatum est, quam hereditatem post Bald. in l. liberis, liberaria, num. 3. 6. C. de operibus. Alexand. in l. quadam, §. nihil, num. 7. ff. de edend. Si autem emphyteus non est hereditarius, certum est pertinere ad filium in re certa institutum: Couat. post Bartol. dñl. & iurisfrand. §. si liberi, ff. de operibus. & consensu omnium alii Doctores communiter.

- Z.** Suni qui dicant Bartoli doctrinam procedere, quando emphyteus est hereditarius, quam filius habere non potest nisi etiam sit heres: scilicet vero quando est acquisita pro se, & filii: tunc filius institutus in re certa qualiter cum aliis succedit in emphyteus & sita videtur loqui Bart. in d. §. si liberi, n. 6. quia filius in hoc easa non iure hereditario, sed ex tenore inuestitutus habet ius. Consonat Iul. Clat. verbo fundum, graff. 6. 4. num. unico, dicens habentem plures filios si institutus vnum in re certa, qualiter cum aliis vniuersaliter hereditibus institutis succeduntur.

Nihilominus magis placet doctrina Bartoli, in causa in quo sumus, nimis in petenda renouatione, in qua semper praefendens est heres sive vniuersalis, in quo saltem in re certa institutus, nullo dato coherede vniuersaliter vnius possessoris, proinde petens renouationem debet esse heres, quia ius renouationis emphyteutis hereditationis est, ut resoluti Angelio l. 1. §. permisimus, ff. de aqua puriss. & affin. Gamma decr. 326. Vxori, num. 1. ad fin. vbi resoluti ex parte eius hereditem institutum praefecti cognoscit defuncti in procuringa renouatione: unde praefendens est heres ceteris non hereditibus: ut at Decius cosif. 78. & cosif. 1. p. eo quod heres representant multo fortius desoncunt: & ad hanc renouationem obligare statim, per particularem causam, in qua representatione apparet Anchast. cosif. 1. 34. dñl. 2. Idcirco oportet quod petens renouationem obtineat ab ultimo possessor eausam representationem significantem, ut renouatio tribuatur, quam haber non medioetatem, in modo sufficiens illa, qui ab ultimo possesso est institutus in re certa.

- 4.** Quid ergo si institutus ex fundo aliquo facit heres, rogatus tamen fundum alteri testiuimus nullu dato eidem coherede vniuersali, ratione cuius ceteram hereditatem defuicti, & emphyteus, aut emphyteus consequatur, teminatur testiuire vniuersam hereditatem, & emphyteus restituere sibi cum fundo? Magis placet non teneti, nisi solam fundum; quia denuo est ratio institutionis, & substitutionis, nam institutio trahitur ad vniuersum; ius enim non concedit aliquem decedere pro parte testiarum, & pro parte institutum, l. ius nullum, ff. de regul. iur. Quia ratio non procedit in fideicomisso, quod potest sustiniri, & in parte hereditatis, & in singularibus rebus, l. si iustitia, ff. de acquir. hered. 6. 1. vers. pauci. Instit. de fideicomisso hered. & toto iure fidei. fidei reg. 6. 1. fidei reg. 6. 1. cum concord.

Constituitur quia fideicomisso relictum est verbis precarisi, siquidem scriptus heres rogatus est fundum restituere, & natura verbis precari adiecti certe rei, nempe fundo, non trahitor ad vniuersam hereditatem: quia etiam nec verbum relinqit, quod communue est: l. legi, §. generaliter, ff. de Trebel, quam singulariter putat Dyn. ut refert Imula in d. 5. ff. ex fundo, num. 1. 8. id. l. 1. ff. de hered. inst. Proinde in nostro caso non eisdem verbis facta fuit institutio, & substitutionis, quia institutio facta fuit verbis directis, substitutione autem verbis communibus, vel precatulis. Idcirco substitutione ita facta ex fundo non tra-

hatur ad vniuersam hereditatem: Rota decr. 6. de tellam, in antiquis, num. 5. Ergo illam teruire potest, & emphyteum, seu ius petendi renouationem fieri in institutis in solo vniuersitate bonorum, nullo vniuersali coherede dato consequitur reliquam hereditatem auctoritatem: sic Ruy. cosif. 54. num. 7. lib. 2. sequitur Ioan. Cephal. cosif. 59. num. 16. lib. 1. & alijs qui rogati responderunt, uxorem relictam à matre vniuersitatem nullo coherede vniuersali dato, vel dato, & repudiane, esse heredem in totum in fortiori causa respondet Bartol. cosif. 71. lib. 3. ad aliquid Cephal. hanc uxorem possit integrum hereditatem consequi, quamvis ex statuto prohibeatur heres in-stitui.

Rogabis si testator postquam institutus Triticum in re certa, dicit explesè, quid alla bona emphyteutis, seu allodialia non auctorant huic institutio, nuncquid potest ea omnia sibi obtinere in institutis, si nullus coheres vnoversalis fuerit datus? Pars negans ex eo probatur, quia quando duo sunt heredes instituti in aliquo prædio, certa bona auctorans illis qualiter, nisi manifeste apparet de contra voluntate defuncti; ut habetur explesè in l. quies, 5. si dñs, ff. de hered. inst. Semper enim naens testatoris est paterfendia, ut in l. in condicib. prim. locum, ff. de condic. & demonstrat. Et via iustitiae testamento quando in eo fuerit pugnatio, & hereditates devoluuntur ad successores ab inchoato: secundum text. in l. si Tritic. ff. de condic. inst. sed in hoc casu est perplexitas, & ambiguitas, nempe institutio, & prohibitus fuit auctorans quod de iure est impossibiliter iustitiae institutio, & causa testatoris reditur ad successores ab intellectu optio qua parte est Bart. in l. penult. ff. de iustit. rap. etiellam. & in d. l. quies, & ibi Bald. & Calvini. confentit Molin. Theolog. ram. 1. dñl. 15. potiusque hanc partem esse vetam in vitro que fotogenetique successores ab intestato acquirent omnia bona exceptio prædio, in quo Triticus fuit institutus heres: argumento text. in l. ex fidei, ff. ad Trebel. & in l. Secundum reditum & in l. filiis famili. §. ut quid per heredem, ff. de legat. 1.

Hic tamen non obstatibus, verius opinio auctorans bona certa, sive emphyteutica, & ius renouandi, sive allodialia, huius institutio in re certa: nam quando pactio, eo protestatio aliqua est contra naturam, & substantiam actus, viatatur talis pactio, seu protestatio, & actus ipse non iusticiatur: per text. in l. cum precaria, ff. de precaria, sicut in hoc casu iusticiatur ipsa protestatio, & prohibitus testatoris, non recte ipsa institutio, seu dispositio. Item quia est contra ius naturale, quod quis decedat pro parte testatoris, & pro parte intestatos, text. in d. regul. ius nostrum: eorumque rerum naturaliter inter se pugna est, ut interficiantur, & testator quis sit: id est voluntate testatoris etiam quando est expresa, non potest ius auctorandi interdictio ob manifestum inconveniens: nec tolli potest ius naturale, alterari, nec auferri ex dispositione legis, neque ex voluntate bonitatis: ut in §. de natura quidem iusta, iustit. de iur. natural. gen. & civil.

Iam patet quod bona extera auctorant huic institutio in prædio, non obstante prohibitione testatoris: quoniam ius auctorandi ex necessitate praefacienda iuri procedit. Nec est in manu testatoris posse facere, quod iura non habeant locum in suo testamento, per l. nemo potest, ff. de legat. 1. Glossa in l. si fides communis ab exerto, ff. de acquir. hered. vbi non potest deficiens prohibere ius auctorandi. Conducit text. in l. si ita quis heres institutio fuerit exceptus fundo, ff. de hered. inst. vbi testator institutus heredem aliquem in suis bonis, demptu fundo: ex quo videtur prohibere ne fundus ad illum pertinet: Nihilominus

476 Part.III. Lib.VII. De obligat.parentum.

nus textus decernit etiam fundum iura exceptum ad illius debere pertinente. Confirmatur auctoritate multorum grauissimorum scriptentium, qui nostram opinionem suis temporibus euerterunt, scilicet, Ioannes de Imola in d.l. 6, si ex fundo, si de hered. in filio. Angel. de Aret. in §. hereditas, in fine, Institut. de hered. in filio & Alexand. ibi, vbi traditum hanc partem esse magis communem: Angel. de Perus in l. si quis iuris habet institutio legitimus, si de hered. in filio & ibi Dyn. Idem Bald. in l. dominica, §. 1. si de usucapi. & cens. 468. quidam Ticius, cens. 480. Tisius institutio, §. 7. & vbe- tia, cens. 379. Thoma sacerdos gen. col. 1. lib. 4. dicentes, Si quis institutio hereditem in te certa cum restituione, quod habeat illas donatar, & oīl amplius possit petere, non obstante hac restituione esse hereditem in toto, si non detur hares vniuersali, quod etiam tradunt Angel. cens. 148. Federic. de Sen. cens. 116. Bald. d.l. qui in heret. & alijs plures quos allegat & sequitur Menoch. cens. 214. ad num. 32. fol. 160.

7. Ad argumenta contraria opinionis, dici potest, quod voluntas restitutoris est servanda, quando non eū consta legere, secūs si illis adsereretur: in l. testamēti, C. de testamento, nec restitutori test. in l. questiones, §. si dico: Quia ille text. in vi. mis verbis non agit, si illi duo in te certa sint admittendi ad alia bona, etiamē voluntas restitutoris obliteratur, sed loquitur in divisione, scilicet quomodo debeat fieri alium patrum quæ superfluit, & ait textus, debete fieri aquiliter, si non restitutor voluntas defundit: que non attendit ut quiescet est contra ius, l. testamēti, C. de testamēti.

8. Constat ergo institutum in te certa emphyteusum hereditarium capere non posse, nec ius tenouandi dato coherede vniuersali, quia vicem legatarii sufficit: iul. Clat. §. emphyteusis, §. 58. Cald. de nominatione, quaf. 9. suprincip. & quaf. 24. n. 6. Valaſc. de iur. emphyteusis, quaf. 4. 3. ad fin. Couar. 2. vicer. cap. 18. num. 3. quamvis Bald. in cap. 1. col. 5. de success. feud. & in l. eti. iurisfruend. §. si liberis, ff. de operibus, & cens. 60. loquens de emphyteusis hereditaria, lib. 1. concedens illam hereditati in te certa instituto: sed non bene tem decet: cui multi alii adhaerent, etiamē hereditaria emphyteusis sit pro hereditibus: & successoribus: tunc enim non potest obtinere, nisi ab vniuersali heretate, non autem ab instituto in te certa, esto concessus fiat pro hereditibus, & successoribus: quoniam hoc concessio exigit vniuersalem hereditatem; deficientem vel illo, vel repudiante hereditatem, quia hares in te certa, detracto nomine rei certa, ex iure accepit vniuersam substantiam defuncti consequitur, & similiter emphyteusis, seu ius tenouandi: iul. Clat. Valaſc. Couar. ubi supra. Ceterum, si emphyteusis non sit hereditaria, sed sit de familia, vel de libera nominatione, institutum in te certa potest illam accipere, non obstante cohorte de vniuersali: Valaſc. ubi supra, d.c. 4. 1. ad fin. ex sententia Bart. in d.l. et iurisfr. §. si liberis, ff. de operibus.

9. Illud etiam notandum ex Couar. 2. vicer. cap. 18. num. 9. filiorum institutum in legitima non posse petere emphyteusis hereditariam: nam dabo cohorte de vniuersali, sucedet loco legatarii. Bald. de cedili Menech. de success. creation. §. 6. num. 3. requieſt. 20. quia eo ipso quod pater dispoluit de suo Tertio, testamentum sustinetur, & censetur filius institutus in ea eritis bonis: ita Ordinatio Lusitana lib. 4. tit. 8. libi: Tuncarem a tercio de sua bona, mandamus que a testamento talibus, & affiis filios denec per hereditatem per instituta Erdeantur. Vnde filios institutus in legitima consequentes obtinebit emphyteusis, nec dici potest legatarius, cum sit in sua legitima saltem hares institutus: nam quotam hereditatis obtinuerit, & similiquet in legitima institutus hares, vocandus est

heres, non vero legatus. Quod si parer Tertium reliquerit alicui, cum Tertium contineat quorum bonorum, non vero hereditatis, qui obtineret Tertium, respectu illius, erit legatus, & quatenus talis in emphyteusis non conqueatur, nec ex consequenti ius tenouandi: Cald. Petrit de nominar. q. 9. à n. 7. usq; ad 40.

§. II.

Vtrum dominus directus teneatur renouare emphyteusum hereditibus ultimi possessoris, si eam voluerit sibi assumere, vel tradere alicui consanguineo ob aliquam necessitatem?

E P I T O M E.

1. Dominus directus cogitur renouare, praescrivit si prefamiliam non sibi, sed alij velle concedere emphyteusum.
2. Dominus directus deinceps invocamentum ut declararet sibi, aut alij velle assumere emphyteusum.
3. An emphyteusis similia, facta frustifera, sit renouanda a dominis in origine necessitate?
4. Dominus directus potest cogi ad renouandum descendentiis ultimi emphyteusis: quod multa confirmatur.
5. Char. ac bene ordinata incipit a se ipso: Et hoc lat. ostenditur.
6. Clauſula, quod concedatur renouatio, non obstante aliquo impedimento, neque labore impensu in reddenda emphyteusis fructifera ostenditur.
7. An excessus a renouatione emergens necessitas de non est? n. 8.
9. Incommoda, que frequentur ex obligacione renouandi, contra dominum divelluntur. & n. 10.
11. Pirum durante adhuc vita in re emphyteusis posse expelia emphyteusis ab aliquo causis inservientibus supervenientibus.
12. An durante adhuc voce aliquo possit dominus cogi ad renouandum, si emphyteusis renouaretur.
13. Emphyteusis non potest innato domino emphyteusis divellere.
14. Emphyteusis potest confundendae instantie renouariem emphyteusis domino repugnare.

Hac de te mensefacta est supra, diff. 1. q. 1. 1. & praesertim 1. propos. 1. Illud ius primis certum, cogendum esse dominum ad tenouandum huius vocibus, si verosimile si non sibi velle emphyteusum, sed alij velle concedere. Quia in futuero domini de te in eius animo existente, & quam ipsi melius notam haber, statut: de quo: Misericus de probacione, p. 1. conclus. 9. 54. à num. 5. Seraph. in tract. de invocament. prouide. 1. perscrut. & prouide. 1. 4. num. 3. Aueued. in l. 2. tit. 2. lib. 6. recipil. num. 1. quod intelligit Flores de adf. 4. 1. Gammaz num. 1. verde. invocamen- tam, nisi probetur contrarium, vel sit praesumptio contra iurantem.

Supposito ergo quod dominus sibi velit emphyteusum habere, negandum videtur ob necessitatem posse dominum de ovo emergentem. si emphyteusis suis impenitus, ac labore insolito tem incultam, & memoribus, ac dumiis obtrupram ad culturam detegit, & fecit semper, non obstante in contradictu apposita clausula. Quod emphyteusis libera ad dominum reveratur, fuitis tribus generationibus; adhuc enim tenouationis petenda ius competit filii, aut agnatis hereditibus ultimi emphyteusis: &

2.

2.

3.

&

& ita fuisse iudicatum refert Gamma decif. 41. num. 8.

Accedit pro hac parte doctrina Bartol. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua gaudiorum, & affinis, cogi posse duum in aliud ad tenuandum, scilicet, descendenterbus ultimi emphyteutis i sequitur Tiraquell. lib. 1. de terrarum. in prefat. num. 4. multis ibi relatis, quibus adheserit Bero. conf. 98. V. 9. num. 16. vni. t. & Thobias Nonnus conf. 3. V. 9. Thome, ubi vnde Ecclesiam teneri beneficium tenouandi exequi, existenta emphyteusi, & reformatae in seculitatem præteritam, ac descendenteribus ultimi possessoribus concedere, quamvis eam vellet sibi retinere.

Neque oppositum ex eo videtur probari, quia charitas bene ordinata incipit ex ipso, i. prefat. C. de servit. & aqua cap. qui vnde ordinata, de pueri. diff. 3. cap. si non licet, a. 1. quod. 1. cap. non sicut, 36. diff. Abbas in cap. 2. num. 2. de deposito, & vnuquisque plus diligit se ipsum, quam alium, Bald. conf. 1. 2. num. 3. lib. 4. Narrat. conf. 8. lib. 1. de proband. num. 7. in prima edizione, & in 2. conf. 1. ed. sic. & num. Ignoti emphyteuti finita potest tem emphyticanum sibi allumere, & emphyteuteus afferre. Quia oon debet dominus diredus cum iactura descendenterbus ultimi emphyteutis diuersitate ratione sua indigentia, quotiam eadem ratio necessitatibus, & inopio teperit in descendenteribus defuncti emphyteutis: pro qua etiam parte stat Cald. Peregrina de renouau. q. 8. a. num. 10. cum figuratur.

Ex dictis vides discordes opinioes, quarum altera pro se habet Bartolum in d. l. 1. §. permittitur, dicentem esse renouandum, non obstante quacumque clausula, ne successores ultimi emphyteutis duleant labores suorum maiorum ad extantes transire. Idem te nec Baldus in cap. in prefatione, de probacionib. & Auctor. Gabriele de iur. emphe. conf. 1. n. 15.

Altera opinio diuotie iotis docet non posse cogi dominum directum ad tenuandum, si eam tem velit tenuere propter necessitatibus inopinata namque de novo emerit, neque tempore primi concessionis adhuc extrahatur Abbas. Panor. in cap. bone. q. 1. n. 28. de postulis. prælat. Clarus f. emphyteuti, q. 4. num. 12. num. Gamma decif. 41. num. 1. Probata autem inopinata indigentia, nulla sit iniuria, nec grausen descendenteribus ultimi emphyteutis, si directus dominus suis sit prius, siue non, eam sibi velit habere; quibus accedit Antoo. Gabriele minimè anceps supra, num. 1. 4. dimittit. q.

Alii media via placet, non esse cogendum dominum ad tenuandum, quando superuenient ranta necessitatis, que ouilla alla ratione vitari potest, oili per negationem renouationis, quando scilicet dominus eget fundo propriis redditibus coniugio ad ampliandum sedificium, vel ad hortum, vel ad septum extraordinem, vel ad aliud simile sibi, vel suis valde utili. Ilo quibus eueritoribus non tecetur dominos renouare si probet hanc indigentiam, & potest non folium patrem emphyteutis, sed rotam sibi resinere, si para non sufficiat: quod si sollicitat, quod supervenient descendenteribus renouabit, detracta pro rata pensione. Probatur, quia auctoritate Regis solene homines emere ad eis sibi coniunctas ad edificandum necessitarias solito preter a lega Lusitanarum. Nono ergo id denegabatur domino, quando finitis tribus vocibus pactum fuit, quod emphyteutis revertatur libera, a clasio termino, præfato quododo re sua grauiet eger, nec alies indigentia supplet potest: sicut etiam nemo teneri fuit si eminentia maxima necessitate vitatos re aliena: cap. si quis propter necessitatem, & ihi votat, de fave. & cap. discipulus, de conforto. diff. 5. Quod adeo verum est ut in extrema necessitate licet accipere rem alienam, & occidere invia-

forem, neque id esse contra quinuum, nec supremum præceptum: Eniquez in Summa, lib. 1. cap. 8. num. 5. in communi, litera G. dummodo dominus non sit in pari periculo, & necessitate; nam tunc melius est conditio possidentis, nec licet quemquam re sua in eo casu spoliare: August. Bartol. in d. si quis properet, de fort. num. 1. & sequente.

Quando ergo dominos in necessitate urgente aliquo in inevitabilis negoti renouationem, non infert grauamen descendenteribus ultimi possessoribus, eo quod non sumit alienum, sed suum proprium; & ita limitanda est doctrina Bartoli in d. §. permittitur, dicentis esse concedendam renouationem; quando scilicet dominus non egreditur valde emphyteuti ob causam de novo emergentem: & pro hac parte fuisse iudicatum refert Gamma decif. 41. n. 8. & decif. 37. quod multo prius docuit insignis A Costa de facessi, rer. pag. 73. post Ruyn. conf. 1. 1. vol. 1. Quia opinio est communis, nec ab ea recedendum.

Accedit quia ex opinione Bartoli indistincte sumpta, multa inconvenientia sequuntur, si dominus perpetuo ad tenuandum obligetur. Ita prius re sua catet in perpetuum, si necessitate nimis urgente non daret illi libertas eam recuperandi, maximè si dominus sit Ecclesia, cui alienate in perpetuum est interdictum cap. 1. & 2. deret. Eccles. nos. alien. & Paulina, Ambrosia, eodem sit. In iustitia saepe est priuare dominum re sua omnino propter gratiam semel factam; tradendo in emphyteutis tem liberam homini, cui nihil debebat prout. Secundum ostendit, quia ex perpetua renouatione cogitur Ecclesia alienate in minus enideorem vilitatem, omnia utilitatem eisdem locis, qualis certius in recuperando tem suam, quando ea granular eger. Tertiud quia sequetur valere pactum de tenuanda emphyteuti Ecclesiastica extiostis tribus vita, ex eo quod compellit Ecclesia renouare, quasi ex obligatione, seu pacto tacito. Atqui quando dicitur lex non concedit aliquid fieri, neque per indirectum debet permitti ut fiat: vi bene notar Ancharen. conf. 145. incipit: Opimii rationib. dicens non esse integrum populo facere per indirectum, quod directa via facere non posset: Albetio. 1. p. Statutarum, q. 1. Iafon in l. quatinus, num. 15. ff. de flaminis. quibus accedit Molin. de primis. lib. 4. cap. 3. num. 37. Atqui comitatus non valere pactum de tenuanda Ecclesiastica emphyteuti post generationes finitas; text. in Ambro. de nos alien. 5. quod autem. Cald. de renou. quod. 1. num. 15. dicens ex admissione huius pacti segul per indirectum priuati Ecclesiam suis bonis: igitur non est cogendum dominus renouare, quando eget re emphyteutica ob superuenientem sibi necessitatibus inopinata. Quod etiam placet Valasco conf. 1. 17. c. 17. cum sequentiib. fecit si dominus directus fuerit seculatus; ruce enim valer pactum de renouanda emphyteuti, ut diximus supra, diff. 9. §. 11. num. 5.

Dubitacionis etiam est, an dursante adhoc voce in re emphyteutica, possit expelli emphyteuta propter imponitam necessitatem? Responso est negatio: Speculat. tit. de emphyteuti. §. nunc aliqua, quod. 4. Nec etiam expelli potest conductus ad longum temporis Tiraquell. in serrall. 4. 1. gloss. 1. 4. num. 1. quia est dominus utilis: Boët. decif. 1. 3. num. 3. feci de colono simplici: nam is potest expelli à domino si egeat domo, sibi, vel filiis, aut fratribus ob impetus oculum casum: Ordinatio Lusitanarum lib. 4. tit. 14. per teritor. Sicut ipse conductus simplex potest deservire tem locaram propter casum in solitum superuenientem: ita Panor. in cap. propter, num. 7. de locis. Folios. in clavis in plures, f. de locis. Cabed. p. 1. decif. 9. 1. & decif. 9. 3. Contra lib. 2. tauri, cap. 1. num. 4. Valas. de iur.

iur. empyle. quæst. 2. per totam, maximè num. 4. 5. & 6. vbi docet conductores liberati à mercede soluenda pro domo debita pro ea tempore quo pectis gravata est, vel bellum periculofus sicut.

12. *Pluteolum ramen dubii virget, an durante aliquo vita, & renuntiante possidente illi, possit eogi dominus directus ad renouandum emphyteus inuestigatur? I Place negare, ea traditis à Battolo in l. t. §. permittitur, ff. de aqua quæst. & alio. vbi sit eogenus esse dominum ad renouandum, finita emphyteus, quod intelligit simpliciter, & naturaliter, non verò per renuntiationem, quoniam dum emphyteus durat, non dicitur finita simpliciter, neque de hoe casu loquitur Bartol. quem sequitur Valase. tom. 1. consil. 18. num. 3. & tradit Mantic. de tacit. & ambig. comment. 2. lib. 22. sit. 2. q. à num. 2. cum sequentib. fol. milia 4. 5.*

13. *Suffragatur; quoniam emphyteuta non potest inquit dominio emphyteus dimittere: cum enim sit contractus nominatus, non potest esse locus penitentie altero repugnare; I. iurisgenerius princip. ff. de poss. l. sicut. C. de oblig. ff. alio. L. in commodis. f. sicut. ff. commod. & quod semel placuit non potest amplius displicere; cap. quod sicut. de regul. iur. in 6. Item probant non posse dimittere ex l. quænque. C. de fund. parrim. lib. 1. quem textum Speculat. de loc. q. nunc aliqui versi. 18. & 14. tradit expressè hoc dicere: igitur nullo modo potest engi ad renouandum dominus durante aliqua vita: ita Valase. & Mantic. loci proxime allegatur.*

14. *Obinet tandem nos andare est, posse domino repugnante emphyteutam renunciare illi emphyteus, si confundito extet: vt post plures de more refentes tenet Tiraquell. de retrali. ligng. 3. 1. glff. t. à num. 1. qui confundito est feruanda, vel quando res emphyteutica traxa temporis fas sit inutilis omnino eidem emphyteute, & videlicet si fuitus, vel molendinum traducens in emphyteusum cum onere seruoendi, vel coquendi, vel molendi panem omnibus hæreditibus dominii; in quo cuncte potest omnino diminire emphyteuta emphyteus, si hæredes in tantum excueverint, vt nulli nisi illis possit feruere: vide illum.*

§. XII.

Vtrum iuri renouandi renunciante emphyteuta, libera transeat emphyteus ad dominum ab omnibus obligationibus ab ipso emphyteuta impositis?

E P I T O M E.

1. *Emphyteuta renuntiante tenetur dominumflare locationi ab ipso emphyteuta & scilicet antequam renuntiet, ostendit.*
2. *Reservaria emphyteuti omnia ad dominum non tenetur flare oneribus ab emphyteuta impositis.*
3. *Quando emphyteus reddit ad dominum titulum emphyteus, vel legati, non iure dominicali, non reddit libera.*
4. *Emphyteuta non possit inconsolito domino confundere in re emphyteutica, & quando exiguimus similia onera? n. 5. Et quid de cœro, non possit imponi sine confessu domini? n. 6.*

5. **Q**uæstionis est fatis dubius an teneatur dominus stare locationi, quando emphyteuta te-

nunciat emphyteus in manibus illius? Pars negans probatur ex resolutione Bald. cons. 371. lib. 1. vbi id vult, quia hac rem untio siem nequit simplificari, sed domino consentiente, l. ff. gau. vi. ff. de acquir. possit, ergo et nouus contractus sed mons contractus non potest nocere domino, cum quo non fuit celebratus, secundum l. ultim. ff. de poss. Bartol. in l. diem, ff. de aqua pluri. arced. argue ita non potest nocere domino, cum videatur facia renuntiatio in fraudem; argumento l. siamea, ff. folia. man. milia 4. 5.

6. *Ceterum quando dominus velit, nolit, teneret admittere renunciationem; videbatur, quia extincta est emphyteus per generationem finitam, vel quia per alios casus redit ad dominum; non teneret dominus stare obligationibus, aut aliis similibus oneribus impositis ab emphyteuta, sed debet emphyteus devulsi ad dominum libera: ita Gold. Papz. decr. 4. 8. ad fin. & decr. 5. 75. emphyteuta perficit. Tiraquell. de retrali. ligng. 3. 1. glff. 1. & 3. 1. glff. 2. num. 8. & 9. Iul. Clar. f. emphyteus, quæst. 1. & 5. secundum, quæst. 37. dicunt non posse emphyteutam in præiudicio domini grauare emphyteum, aut feudum, sed extincta emphyteus grauamen extinguat, & tefolui omnia onera ab emphyteuta, seu vasallo imposita: cap. 1. §. r. m. 1. & ibi Bald. & Card. Alexand. ita quib. mod. f. ead. amittit. Cald. de renouat. q. 10. num. 5. vbi concludit non teneri dominum agnoscere onus quod emphyteuta imposuerit.*

7. *Porro si res emphyteutica ad dominum revertatur, non iure dominicali, neque per consolidacionem, sed iure acquisitionis emptionis, vel donacionis legali, vel similis alterius tituli; tunc dominus tenetur ad onera imposita. Benedict. in cap. Regnum. in verb. & utrumq. num. 1. 6. de regim. Stephan. Beccard. cons. 107. in prime sol. Gud. Papz. decr. 575. Quod intelligitur, quando tanquam priuatus emit ab emphyteuta, & non iure præstationis eodem pretio vt dominus: nam si iure præstationis tanquam dominus rem emphyteuticam consequatur pro eodem pretio, extinguuntur onera, & obligationes: Tiraquell. 3. 1. 4. de retrali ligng. glff. 1. num. 7. cum sequentibus, ff. 3. 1. eodem tñ glff. 1. 4. ver. neque enim, num. 11. concludens, quando dominus dat pteium, vel etiam remittit, cum non compellatur id facere veluti dominus, necessarij sequitur illum id efficer tanquam priuatum, seu extraneum, utique ita conquester non defraudentur iura servitutis, & reliqua onera ab emphyteuta imposita aenea, vt in specie tefolui etiam Pet. Iacob. n. de alien. iurem pre emphy. ed. 11. ver. item est renouandum idem Tiraquell. de retrali. cœsum. ff. 1. glff. 1. 1. 1.*

8. *Dubium tamen est, an possit emphyteuta confitueri onera in re emphyteutica, & quando extinguuntur? Responso sit, inconsolito domino possit in sui præiudicio, non autem in præiudicio domini directi; prout exhibeta emphyteus, onera a censetur extincta est communis, teste Cæpoli lib. de fidei. 1. cap. 1. 4. & 1. 1. Card. Mantic. de tacit. & ambig. comment. 2. lib. 22. sit. 18. num. 1. Vnde finita emphyteus disolutio hypotheca. I. Lex velligena, ff. de pignor. Glff. in l. ultim. in verbis, pendere, & ibi Bald. num. 7. C. de iure emphy. Iul. Clar. f. emphyteus, quæst. 2. 1. & 2. 1. secundum, quæst. 37. Camil. Botrel. tit. 33. num. 51. & 52. dicens similia onera ab emphyteuta imposita durat apud ipsum emphyteutam, donec emphyteus duret; tefolua vero emphyteus seu aperta domino, & ad illum reuicta, onera illa non grauare dominum; Sardus decr. 26. num. 12. & alio, quos allegat Augustinus. Barbol. in sua enfigit. ad remiss. Patru. n. 1. 8. & seqvient.*

9. *Illud tanquam certum dictum est, emphytentam inconsolito*

inconsulto domino non posse constitutere censum super te emphytistica, imo incurvus eadocatis: Gaspar. Roderic. tamen distinguuntur annis redditibus, lib. 1. quæst. 3. num. 6. verf. inferior, in et reditum refectum, & confignatum; itavat in refectu, quando videlicet quis tem suam alteri confert plenaria, refectu sibi rambam quoniam recipendi pensionem aliquam in fructibus, vel pecuniam quo censu incurvus caducet, si fiat sine censu domini: sedis ramen in censu confignatum, quando scilicet quis retinet suis bonis, & censu viu, confignat alteri pensionem certam in fructibus Barbos. Pater in remiss. ad leg. Regiam lib. 4. Ordines. tit. 3. num. 17. fol. 74. Quidquid contra Barbos, sicut in confignitionibus suis, num. 10. videatur altere, nisi intelligantur de censu confignatum, qui, reuersa emphytensis ad dominum, cessat omnino super te constitutus;

§. XIII.

Vtrum lite pendente facta renouatio
rei emphytistica sustineatur?

EPI TOME.

1. Non committitur attenuatum expeditio fala re-novationis.
2. Probabiliter tamen est committi, & renouationem in-serium fallam esse nullam.
3. Attentatum confiteri, quando quod petitur, nocet cerio.
4. Beneficio lite pendente non potest resignari.
5. Nominario lite pendente fallam vel secundum alias. Sed melius non valere est dicendum: ibidem.
6. Non committitur attenuatum per recusum ad Superiorum.
7. Durante litigis pendencia tempus non currat petitura renouationem.
8. Matrimonium lite pendente contrallatum an sit validum?
9. Extra casum matrimonij, lite pendente non valit quod sit.
10. Altera tamen, qui sit appellatio ab interlocutoria pendente, est irreverendum.

rei, super qua litigatur; si vacans, dicitur attenuata, si per aliquem ex litigantibus occupetur: sig. id. decr. 102. Si possessor Rota decr. 10. alia 411. ut lite pendente in nos.

Probarum secundum, quoniam tunc conferunt attentatum procedere, quando id, quod obtinetur, vergit in praedictorum aduersarij, & cadit sub remedio attenuatorum: ut bene notat Ioan. Bapst. Ferri. conf. 29. Renouationis, num. 1. & lib. 1. Speculat in tit. de dispensat. & qualiter ante, verf. dictum ergo, & expresso loquitur Innocent. in cap. dudum, num. 13. verf. sic enim pendente liti, de solidam, & Rota decr. 2. 3. alia 310. si Rota, sub num. 2. dicens editum. Ne lite pendente aliquid innoventur, intelligendum esse, quando petitur in praedictorum partis; quia regulariter non dicitur attenuare, quando actus, qui dicitur attenuatus, non reducat in nomen omnis pars Lancelot. In prefatione, in descriptione. Attentati, in verbo praedictum, n. 4. fol. m. 3. col. 1. Sed renouatio obstante liti pendente est noxius parti colligantur igitur nihil debet operari; vt in terminis tradit Menoch. conf. 3. Magis ponderum, n. 119. & conf. 79. Non est legit. n. 5. dicens inobligatum lite pendente ade- ptem est nullam ipso iure, post Castren. conf. 17. In causa appellationis, alia conf. 73. in nouis, & Felin. conf. 3. num. 1. quibus accedit Lancelot. 1. p. cap. 4. de attenuat. liti. 10. num. 11. & sequent. vbi limiter num. 30. verf. servit, nisi concessio fiat liti iam extincta per sententiam, & rem indicatam, faltem ratione duarum coformium; eo quod cessat ratio praedicti.

Hinc inferitur beneficium litigiosum super quo lis pender, non posse resignari; ita Puteo decr. 5. 1. lib. 1. Lancelot. d. cap. 4. num. 13. Nec attenuatio rei litigiosae teneri liti pendente, ut in rubric. & tunc tit. 3. C. C. Author. de litig. Menoch. d. cap. 3. num. 19. 1. Butri. conf. 100. num. 1. lib. 1. Boët. conf. 120. num. 1. vol. 1. Item res litigiosae non potest donari, & ultim. C. de litig. Boët. decr. 3. 1. num. 1. nec patronus potest presentare durante liti super iure partionis Flaminii de resignat. lib. 1. q. 3. A. prior.

Quoad alterum dubium, an nominario facta de emphytistica liti pendente sit valida? Affirmat Cab. 1. p. decr. 1. 10. 4. num. 7. quia solidum petita fuit ab emphytistica domino directo renouatio, nec dominus dono concessit renouationem illud commisit, si quidem concessit petenti, polita clausula. Salvo iure tertii: cum ergo nihil determinari alteri parti fuerit interrogatorum, consequenter attenuatum non repetitur; id est tenet liti pendente facta sustinetur. Item quia petens renouationem volunt contrahire ius suum, ut confermat: vnde non sequitur commissibile attenuatum: Rota in nouis, decr. 44. n. 1. & sive eadem.

Dicendum tamen est renouationem liti pendente petitur, & obiciantur eis omnino nullam, cum certi iusti sit pendente liti nihil esse innosendum, quia regula probator ex Clemens. ut liti pendente, & Glos. in rubrica ex parte, ut liti pendente, verf. Et aduers. Vnde prius beneficij liti pendente facta, dicens attenuata, & revocanda: Paris. de Puteo decr. 1. 48. lib. 1. Item quia non potest liti pendente quis capere possessionem rei de qua agitur, alter talis possidit revocaretur via attenuatorum. Natta conf. 5. 68. num. 1. lib. 3. Mobedan. decr. 180. & Capitius decr. 1. 19. n. 9. Quod adeo verum est, ut procedat etiam posse

litigatio ex consensu superueniente fuerit co- firmata.

Item iurauit quod non prohibetur quis supplicare

etiam id quod renderet in praedictum liti, si quis

in eo perendo vratur iure suo; runc enim non cen-

sorbet hec praedictum liti: ita Butri. in e. signifi-

cante, verf. secunda nota, de appellat. Ioan. de Anacis,

conf. 150. Praeterea quidquid sit de ar-

tenato commissio, vel non commissio, renouatio, seu

nominario facta liti pendente est invalida, cum

penderet ex factu eiusdem; nemiture si pronuncietur

sententia pro nominato, seu inuestito: Cabed.

citatus, num. 7. argument. text. in cap. si vera, de iur.

patrono. vbi si duo pattoni laici diligenter super-

presentacione Ecclesiæ, Prelatus neutius pe-

nitentiam

480 Part.III.Lib.VII.de obligat.parentum.

sentationem suscipit propter iuris ambiguitatem.

Affilius ea his infest: in cap. si quisque, apud quem vel quis controversia fendi definitur, num. 6. cum sequuntur. si lite pendente inter duas super directo dominio tei emphyteutice, alter possessor renouet investituram, & ea cum aliis esse litis sucessum, & tunc tenet renouationem; si renouata videtur usata, durante autem lite, tempes petendit renouationem non currit, & neuter ad pendentiam renouationem tenetur, donec definitio lis pronuncietur: i. quodam C. qui admittit: faciunt tradita ab Hostienie, Ioan. And. & Abbat. in cap. quodam de iur. parv. dicentiibus eorum cuncte tempus praefixum facienda electionem si duo contendant super potestate eligendi.

8. Hæc tamen non procedunt in matrimonio contracto post litis pendientiam, super primo matrimonio, aut eius valore; omni quamvis Enitez de matrimonio lib. 11. cap. 15. num. 14. dicit lice pendente de viribus matrimonij, vel de impedimento direcente nefas esse cum alia contrabere, & separandos esse coninges ad tempus; validam tamen esse, si non obstante dubiitate habuerint intentionem contrahendi, quantura possent, etiamsi alter falso existimare, latere impedimentum, si reuera non subterficiat discedat ab illo Sanch. lib. 7. de impedimentois. 1. num. 14. & num. 15. subdicens, si primum matrimonium sit iniustum ante item motum, & lite pendente aliud contrahatur; non esse interdicendum viuum prioris consilij, cum possello & præsumpto iter pro priori; & esse interdicendum posterioris viuum, quando de priori valore discepatur. Hæc illæ.

Dificulias est an in ita coortans committat attentatum, si fecerit actum illicitum post pendientiam liti? Ratio dubitandi, quia lice pendente discutit innoverentiam esse, qui facit actum, qui sibi alias competebat suo iuste, & lice pendente videatur facere illicitum, quod alius erat licetum: vt tradit Lancelot. 1. p. de auctor. lites pendentes. cap. 4. ampliss. 1. n. 10. Respondeo actum matrimonij contrahendi, siens ante item motum cuiuslibet est liberè lictus, ad easque Gamma, ex parte sponsi. si etiam lice pendente non fieri illicitum, quoad validitatem matrimonij; si primum matrimonium prooportet in invalidum, quoniam valer secundum: cap. 2. de marri. contrall. contra interdictum Eccles. Quapropter si valer secundum, bene sequitur non esse revocandum, nec lites pendientia fecit illum actum illicitum, quoad valorem matrimonij: id est non est plecedens actus ille peccati attentati, qualis & est revocatio actus, seu nullitas actus: sed paenitentia ordinaria propter lodiis, ac Superioris contemptum: Lancelot. 2. p. de auctor. appellatione pendente ampliss. 17. In p. 3. cap. 3. 1. de pun. auctor. 1. pan. 7.

9. Extra verò casum matrimonioalem, regulariter facta lice pendente seu appellatione pendente lans ipso iure collatum si prohibitor omnis inobligatio: hinc fit ut eae communicatione lata post appellationem non valeat: cap. non solum, de appellat. in 6. & classis in cap. fin. ut lice pendente, etiam in 6. libi: alias attentata contra hoc electio ipso iure viribus non subfillit. & probator ex cap. ad amissionem, & in cap. dilecti, de appellat. Item, quia sola prohibicio, & inhibitus reddit actum nullum: Calladoc. decisi. de proband. & est regula vniuersitatis, actum contra prohibitionem legis auctoratorum fore nullum, resl. Bruno tral. de form. in cap. quodam aliud cap. 1. mod. pro forma, col. 1. vers. 2. conclusio, & col. 6. infra, vers. 2. foliatione, fol. 3. Imo iudee faciens contra prohibitionem etiam hominis inhibentis, vel aliquid mandantis, nulliter agitata Roland. cap. 77. Vise, num. 8. lib. 1. Lancelot. lib. 1. de auctor. post inhibitionem, in 10. ampliss. ibi posita,

num. 1. & per totam. Vnde alienatio lice pendente est nulla, idem Lancelot. lib. 2. cap. 4. in profacione in 3. librum principal. num. 5. 10 de auctor. post Fabian. de Monte erat de emptione in 4. princip. n. 5.

Non tamen procedit nullitas actus in attentatis appellatione pendente ab interlocutorio; nam runc actus non est ipso iure nullus, sed venit irritandus, instiftata appellatione: cap. Rodolphus, de rescripto. & cap. exhibita, de indic. & in cap. significativa, de appellatione, siue etiam venientia irritanda quando iudicatur procedit appellatione remota; tunc si procedatur appellatio pendente, non sive attentata ipso iure nullitas Francos in cap. pastoralis, num. 6. de appella. Vide reliqua apud Lancelot. 1. p. cap. 12. ampliss. 17. per totam.

§. XIV.

Vtrum dominus directus pro beneficio renouationis possit accipere pecuniam.

E P I T O M E .

5. An pro employensi confitendum possit dominus laicus aliquid accipere pro ingressu, & quid in renouatione?
6. Virum contrarium isto accipendi aliquid pro ingressu tam in confitendum emphyteusi, quam renouanda, si licet, & ut debet. Alcanale.
7. Contrarium emphyteusi non visuram non obstante pecunia pro ingressu suscepit.
8. Locatione anticipata pecunia facta improbanur à Concilio Trident.
9. Prudentia non possunt accipere pecuniam pro ingressu, dum res Ecclesia concedunt in employteus.
10. Virum possidentem bona Corona rendendo ei in employteus possunt pro ingressu aliquid accipere: Disputatur in utramque partem: & n. 7.
11. Quid sequendum?

E. Non esse prohibitum domino directo priuato, hoc est laico aliquid accipere pro renouatione concedenda, oveque pro confitendum emphyteusi à priuicio, volunt omnes, qui tenent necessarium esse, ad contrarium emphyteicum celebrandum, ultra pensionem aliquid soluere pro introitu: quales sunt Bart. I. C. de iur. employ. Bernat. in cap. passio, & ibi Glossa de locat. & Hostien. in Summa, de locat. num. 1. Quibus accedit Ioan. Baptist. Ferrer. cap. 8. num. 3. Accedit lea Lutiana lib. 4. Ordination. tit. 41. vbi id prohibet, certis quibusdam personis dantur: et ergo alius dominus directus qui non excipiunt datum est, ut possit ita coocoire, si voluerit, & aliquid accipere pro concedenda prima constitutione tri emphyteutice, aut pro renouanda: Affili. decisi. 7a. n. 4. Cald. de romanis. q. 20. a. 1.

Item contrarius ille non est illicitus quando id quod datur pro ingressu, solum cum pensione, non excedit limites equalis recompensatione pro emphyteusi: quoad excellum tamen erit iniulus cum onere teddeodi excellum, si repuratur, consideratis oneribus soluedo laudem, & amitudo emphyteus ob eductitatem, & alienationem, quæ remanent penes emphyteutam, & obligatione meliorantibz ab ipso contraruem emergente: quibus etiam addit, quod ille plus reddatur pro introitu, quām sit valor pensionum, contractum magis refeire venditioem & emptionem, quām concessionem emphyteuti: quod si non multum excedat, quod datut pro ingressu,

Disp. XIV. De Renouatione. §. XIV. 481

gressu, tunc m. uelabit contractus inter limites emphyteuticas tradit. iuris: P. Molina. *ad. 1. de contrahib.* lib. 4. 10. Valaf. *de iur. empby. q. 10. n. 6. & 7.*

Quando vero aliquid conceditur pro ingresso, dummodo contractus censeatur emphyteuticus, non debetur vestigal, vel *Aleuaua*, cum non sit venditio, nec permutatio; quia pro emphyteutico contracto, ut talis est, non debetur decimaria Lassart. *de decim. vendit. cap. 1. num. 42.* Censeatur tamen venditio, & consequenter debetur laudem, & decima, si pro ingresso solitus dimidium pretiorum ipsius rei emphyteutica, cum sit reuera redditio: sequitur Affl. *ad. 7. 2. n. 9. & sequent.* Quodnam non est curandum, quo nomine cocontrahentes voce et contractum, nam per concupitionem non mutatoe veritas ipsius contractos; ut bene ootae *Alexand. in 2. vol. enq. 8. 5. incipiente. Vt a falli narratione. col. 1. vers. Et licet contrahentes.* Ex sententia tamen eiusdem Affl. *ad. 7. 2. n. 4. post Albert. de Rofat. in 1. 2. C. de iur. empby. si res valer centom, pote concedi res in emphyteutis cum ingressu de quadriginazat vero falon in d. 1. 2. addi posse tradi cum introitu de sexaginta.*

3. Quid non placet Valaf. *d. 6. n. 6. nisi valde modica sumptu, quoniam non fetoratu qualitas in contractu, si vltia quadriginta, vel sexaginta, quod recipiatur pro introitu, recipiantur annua pensiones, perinde ac si nihil daretur pro ingresso. Debent enim pensiones annua imponi, itavt computato valore rei emphyteutica, & pecunia accepta, diminuantur pensiones arbitrio prudentis estimatores; itavt cocontrahentes intra limites iustitia inclusi continentur ut ex traditis per Titaquel patetib. *in pref. retrall. comment. 8. 10. & 15. & notat beo Coart. lib. 3. cap. 1. 10. n. 1.**

4. De Locazione facta anticipatis solutionibus ab Ecclesiastico in præjudicione successorum; habetur in Concilio Trident. *conf. 15. c. 11. de reform. prohibentie huiusmodi locaciones fieri, et siue inoalidas si sunt: minimo, si Ecclesiasticus tem alienus, vel locet aliquam tem sua Ecclesiæ pro certis redditibus, vel dicatis, et lego ut conducens, seu emperor pro ingressu solitus prius triginta ducatos, vel mensuras triplete, et alii emptio seu locatio erunt nulla, cum vergant in detrimentum successorum, & in luctum presentium: quod si solutiones anticipatae cocontractantur in maiorem anno pensionem, nempe si pensione annua erat fer, vel septem, & pro ingresso nullo modo admisso accrescat pensione ad octo vel ad novem quoniam solueda, tunc non redundant in præjudicium, neque presentionem, neque futurorum, item non reprobarat solitus aanticipa, si forte fiat sine prædictio futorum successorum: telle Sylvestro, verbo, *Laudemus, & verbo, emphyteutis. n. 18. & 5. viginti prime, & constat ex dicto Concilio c. 11. dum aut hoc: Omnes igitur ha locaciones si anticipatis solutionibus sunt, nullatenus in præjudicione successorum validia intelligantur, quoniam ininde, non prædictio non obstante. Ex quibus verbis apparet esse validas, si non fiant cum prædictio successorum: Zetol. 1. p. præxit, verbo, *diciario rerum Ecol. ad septimum, fol. mibi. 14.***

5. Sed quid si Ecclesiastici accipiunt pecuniam, seu quid aliud pretio estimabile pro renouando contractu emphyteutico, seu de novo constitueretur? Respondeo non posse accipere aliquid pro ingressu; ut habetur in Constitutionibus Braccareosib, *lib. 1. g. conf. 1. & Olissiponensisib, lib. 1. 8. conf. 1. sub pena soluendo ut duplo, quodquid fuerit pro ingressu acceptum, posse ergo huiusmodi concessioes recindit ut tradit Valaf. *d. 9. 10. n. 1. de iur. empby. quasi facta sint in prædictio successorum: immo si constet factas esse cum prædictio illorum, nullas esse. Habe-**

tor in Concilio Trident. d. cap. 11. vtr. invenimus in prædictio successorum validam intelligantur.

Eodem modo sunt nulla concessiones emphyteutica de bonis Corona Regie, si aliquid pro ingressu accipiat, ut prohibitione Ordinationis Lulianæ, lib. 4. tit. 4. 1. per seum, vbi dicitur, quod donatus Coronæ, & capellarum administratores, & maiorum, nec nos Praeceptores omnes, seu Commendatores quarumcumque militarium, quibus facta sic facultas emphyteutica superdicta bona, non possint pecuniam accipere, nec quicquam aliud ab emphyteutis pro huiusmodi concessiōib, aut renovationibus caruam terum, quod si accipiat, folante in duplo accepta, & qui dedit, datum amittat, & tandem in pena etiam soluat, dimidium feliciter accusatori, & dimidium capiois; & insuper contractus censeatur nollus, & bona emphyteutica, seu renovatione propter pecuniam ad dominum directum devoluuntur, ut pro libito de illis disponere possit: ita Lex Luliana, & Valaf. *d. 9. 10. n. 4. Cald. de renovation. g. 10. n. 3. Rationem reddit Doctorissimus Gamma decis. 1. quia huiusmodi donatarii boorū Capone, capellorum, & maiorum administratores, et militarium Praeceptores, cum superdicta bona in vita sua administrent duxat, si ea concedant in emphyteutis, ut consequantur pecuniam pro ingressu sua utilitatē, & successorum detrimentum, tradent ea pro minimis pensionibus, ex quo magnum successoribus veniet incommodum.*

Ego tamen aliquando iudicatum vidi huiusmodi contractus emphyteuticos foissē validos, durante vita eorum, qui huiusmodi res in emphyteutis concesserunt: quod etiam placet, quando cocontractores emphyteuticarunt sine Principiis licentia, & nullo dato pretio, neque accipio pro instaurata quod si datum, aut accepimus pro iotroitu aliquod reperiatur, tunc cum cocontractus ita celebrati, sine nullis, ut pensione nullitatis ipsorum contractuum ipso facto liquidam, & iolus aperte pena amittendi premium, quod datum fuit, arbitrio nullo modo hos contractus sustineti posse loquacitate, etiam durante vita cocedentium: ita puto intelligendum esse legem Lulianam. *d. 9. 1.*

Ex dictis sequitur non esse de substantia contractus emphyteutici date aliquid necessarium pro ingressu, quando dominus directus concedit rei lo emphyteutis, vel eam renouat vltia pensionem impositam, ut perpetua sentit. *Glossa in c. prædict. de locat. & ibi Baptista Feret. enq. 8t. & alij: Quia oppositum est certum, & nullo iure probatur hoc requiri ad narraram, & substantiam huius contractus, ut videtur est in 1. 1. & 1. 2. C. de iur. empby. vbi agitur de substantiis contractus emphyteutis: posse autem per aliquid pro ingressu à domino laico dum res de novo concedatur, vel dum reformatur emphyteutis, non reprobo, dummodo ingressus sit talis, ut cum pensione imposita, & cum ceteris oneribus, non violetur aequilibrium iustitiae, neque contractus reddatur inequalis: Exceptis tamen dominis directis, quibus & à lege nostra, & collationibus synodalibus hoc interdictum est, ut diximus.*

Præter hos casus, & personas, certum est cocontraetum emphyteuticum formam suscipere secundum formam naturam ex voluntate cocontrahentium, *i.e. de iur. empby. & 5. adde. foliis. de locat.* Prædicto cocontrahentes dant formam illi, & pender ex cocontractione: *Glossa in d. c. prædict. de locat.* Quod istellige de forma accidentali, scilicet de forma substantiali, oam bæc morari non posse, nec partes conuenient, ut nihil pro annua pensione soluant: Bartol. *in d. 1. m. 10. 7. C. de iur. empby.* Dati vero certam quantitatem pecunia, ut à principio res concedatur pro emphyteuti, posse cocontractores constitutis: *Cephal. enq. 7. 8.*

n.10. & 11. & tune acquiritur emphyteusis titulus onerofo, & ultra additus pactum soluendi aliquid modicum singularis annis in recognitionem dominij Bartoli, in l. sibi & Ticio, num. 4. de verbis. obligat. Mantic de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 22. sit. 6. n. 2. & 22. subdenta dati certam quantitatem pecunie pro ingressu non esse necessarium qui duidit in contrarium testetur iur. Clar. q. emphyteutis, q. 3. quoniam id de iure non constat, & potius hoc fit ex conventione, quam ex forma contradictionis: peccatum tenet Salycer. in d. 1. C. de iur. emphyt. n. 1. lib. Et quia illa recipio de iure emphyteutico. Mantic. citate. n. 10. ad fin.

DISPVATATIO XV.

Circa nonnullas difficultates ad precedensem materiam pertinentes apud Tribunalia à gravissimis Senatoribus decisas.

DIFFICULTAS PRIMA.

§. L

Vtrum possit reuocari nominatio ad emphyteusum ex causa dotis facta?

E P I T O M E.

1. Post reuocari nominationem supradictam; & non possit attendi. & n. 1.
2. Ex his duabus opinioribus, quamvis sit verior, decidimus.

L. **P**ossit reuocari hanc tenuationem ex causa dotis factam ex eo appetit, quia nominans habebat potestatem nominandi vique ad mortem, & dum nominauit totum ius, nec in filium, neque generum transfuerit, sed nominauit eo modo, quo potuit secundum tenorem, & scripturam suu emphyteusis: atque quando quis ita nominans, & habet facultatem nominandi in vita, & in morte, nec cedit totum ius, quod habet in re emphyteutica in nominatione, potest iterum & tuisu nominare, ut habetur in Ordinatione Lusitanæ lib. 7. sit. 17. in principiis. & est communis: id quia omnes actus, qui ad mortis tempus definiuntur, ad mortem vique mutari, ac reuocari possunt. *Anton. Gomel. in l. 17. Tauri. n. 6. vers. quibus inferius, ubi tradit. si ita nominatus decadat vita ipsius nominantis posse nominantem reuocate, & eligere vique ad mortem: ergo pars abhinc eis sequenda.*

2. Fieri autem irreuocabilem nominationem ex causa dotis secuta traditione, volente Sapientissimus Franciscus Caldas Pereira de potest. eligendi cap. 4. num. 36. & eius filius Doctissimus Gabriel. Pereira decisi. 9. in principiis. & ad finitem. 4. & ita à gravissimis Senatoribus fuisse decimum, de quo diuimus supra d. 9. n. 3. num. 1. & 14. ibi pro virtute parte fuisse iudicatum tertium, & partem priorem, hoc est supradictam nominationem factam per relationem ad tempus mortis esse irreuocabilem vetiorem putavimus, non obstante traditione reali bonorum, quia

non fuit apposita clausula cedendi, seu transferendi torum ius, quod habuit in re emphyteutica. Iuxta Lex nostrâ lib. 4. sit. 37. §. 5. vers. Omnes. Vide tamen Flores de Menalib. 1. vers. 2. n. 20.

DIFFICULTAS SECUNDAS.

§. IL

Vtrum emphyteuta soluens pensionem magnam, seu immodecam per triinta annos, possit agere contra Dominum ut illam remittat?

E P I T O M E.

1. Parte affirmans multi offenduntur.
2. Oppositum tenemus fuisse indicacionem.
3. Quia de condicione ad longum tempus si censeatur ius enormissimum!

Possit agere emphytentam contra Dominum dictum post triginta annos, ut remittat pensionem immodecam, ex eo probator: quia ille non est proprius emphyteuta, sed conductor ad longum tempus: ut conductor ob sterilitatem sit remissio, ut ait Barbo. *in l. dissimil. n. 70. ff. foliat. mar. & ite contractus cum huicmodi pensione est potius locatio, quam emphyteusis, cum non confidetur nomen, sed natura contractus: l. non codicillam, ff. de testam. ergo est locatio attenta natura contractus: ex Valasco. de iur. emphyt. q. 27. n. 11. & q. 19. vers. suffragaver. & ex Cald. Petreia de extimis. c. num. 8. Barbo. filius in colligat. ad lib. 4. Ordin. fol. 4. num. 19. Ergo potest agere ut remittatur pensio immodica.*

Nihilominus oppositum fuit iudicatum teste Doctorissimo Gabriele Pereira decisi. 101. ex eo fundamento, quia nullum damnum superuenit de novo post contractum ita celebratum, & semper res fuit in eodem statu, & decutum est tempus intra quod poterat conqueti de iustitione enormiter contingente; nec deinde agendi aditus potest concedi, sed penitus est iotelerius.

Caterum dicendum puto, quando conductor ad longum tempus accepit rem cum pensione adeo immodecam, ut censeatur ius enormissimum, quamvis petat remissionem iam extra tempus prescriptum ad agendum, semper erit audiendos: quia censeatur conductio, seu locatio per dolus celebrata, & de tali dolo iudicandū est, sicut si dolus consulto, & de industria aperte probatur: ita Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 7. n. 1. & post Patif. cons. 12. n. 8. 1. cons. 10. n. 10. lib. 1. Crauer. cons. 14. n. 1. & cons. 19. n. 3. & idem talis conductio ob iustitionem enormissimam in pensione est reuocanda, vel per hoc ad equalitatem reduendam ut ex traditis conflat: *Covar. lib. 1. refid. 4. n. 1. nam lelio ipsa re contingens exequipollit dolio si superfluerit. C. de del. & Abbas in c. em. contingat, de iuris iurand. Quare deceptus enormissimum poterit in omni tempore, non obstante quacunque clausula positâ in contractu, contraenire: Calladur. decisi. unice, de empl. Consonat Lex Lusitanæ lib. 4. sit. 11. §. 6. id est quia dolio decipiens nullo tempore prescribit ex defectu bone fidei, e. v. de prescr. & ita ius fuisse iudicatum referit Gam. decisi. 166. n. 1. imo non solum deceptus, seu lelio agere potest de hac enormissima iustitione, sed etiam eius heredes: Pinell. l. 1. p. n. 83. C. de bon. matri, secundum l. querendam, C. de agric. & cons. lib. 1. de censu Gloff. Bald. & alii. In l. cito a matri, C. de rei vendie.*

DIFFI

DIFFICULTAS TERTIA.

§. III.

Vtrum dominus emphyteus, qui eam accepit ab emphyteuta in pignus teneatur fructus imputare in sortem?

EPITOME.

1. *Part negativa, non teneri scilicet dominum fructus recipi in sortem computare, & quando; offenditur ex leg. Lusitana.*
2. *Leg. Lusitana scilicet fructus dominus in sortem computare posset.*
3. *Pignoris per tradicionem nulo iure ville dominium debetur transferre in dominum directum.*
4. *Dominus non potest absque usura capere fructus ex pignore, si fructus excedat pensionem.*
5. *Dominus non potest percipere fructus quin computari in sortem: quid in materia fructus.*
6. *Resolutio, quando nequeas dominum percipere fructus ex emphyteusi sibi pignori data ab emphyteuta.*

Difficultas videtur esse decisa per leg. Lusitan. lib. 4. tit. 67. n. 4. *Ese que transire, vbi deciditur, qui habuerit aliquid primum pro cetera pensione, aut emphyteum acceptum ab aliquo directo domino, & eidem ipsam tradiderit in pignus pro aliquo debito sub eas conditione, ut dominus recipiat sibi fructus in solidum ex illa, donec sibi debitum persolvatur atque hoc eventu posse dominum redditus emphyteuticos percipere sibi iuste rursum ad solotionem debiliti, nec teneri eos in sortem computare: quoiam quodvis sic eos recepti, pensionem sibi debitum non recipiuntur Lex.*

Quae sane dicta ex eo probatur; quia feudi dominus, cui datum est illud pignori sub pacto ne teneatur computare fructus feudi in sortem quoisque foliatur debitum, potest redditus suo compensatio ne recipere, siquidem pro eo tempore excusat va fallus a servitio debite praefato: per textu. cap. 1. de feud. item quia quandiu res pertinet pignori data, peces dominum reperiuntur ville dominorum vnius un directo, & conseq[ue]nter dominus recipit fructus ex te sua, non vero ex aliena excludit Abbas in. 1. si clericis. n. 2. 3. de indic. & de feud. Sylvest. verbis feedam. 19. & Nam in manuel. 1. 17. m. 2. 18. per text. in c. 1. & c. 2. consuebat, de usur. in usur. quod idem fieri posse affirmat Roman. in. 1. diuinaria. 9. ab donatione. ff. solar. marim si emphyteus tradatur domino directo pignos. Idem Roman. singul. 2. 15. dicitur. Crediter, dicens, ooo teneri dominum directum fructus rei emphyteuticae in sortem computare. Quibus accedit I mol. in d.c.t. de feud. n. 8. Ananias in d.c. conquist. n. 2. & c. 1. de usur. n. 4. Sol. de inst. lib. 6. q. 1. art. 2. vers. ad secundum. Molin. som. 1. dig. 3. 2. quos sequitur Cald. de inst. 1. 4. n. 3. ex eo fundamento, quia dominus directus sive in feodi, sive emphyteuticos, iure proprio ex te sua, & noo ex aliena fructus capit; & consequenter eos facit suos irreuocabiliter. Pro qua opinione noo dubito pronuntiandum, cum sit coacionum legi Lusitana. d. tit. 67. n. 4.

Ego vero, scilicet dispositione nostra legis, oppofitum puto verius, oempe lo hoc caso fructus esse in sortem computandos, quantum pignori pro emphyteusi domino directo debent, excedent fructus. Non obstat ratio capitis primi de feodi, vbi

F regis Regim. Chriſt. R. i. p. III.

deciditur ooo teneri dominum directum fructus feudi in sortem computare. Quoniam servitio, & opera feudatarij pro eiusdem debitis remittit; quod non cernitur in emphyteuta; is enim non debet servitio domino directo emphyteus, oequo servitio perdit ex dario pignori, argue ita teneat fructus ex eo emphyteutica pignori data perceptos impatur in sortem; dummodo fructus pensionem sibi debitam pro emphyteusi excedant: ita Couar. lib. 1. var. c. 1. n. 4. vers. sic excommunicari, vbi quod si fructus excedant, in eo quod excedant io sortem comparandi sunt; additique ibidem oppositam sententiam esse admittendam, quateous emphyteutica penitus fructibus pignori equipollent, eo quod durante pignoris causa liberatur emphyteuta a solitione caponis, & pro eo tempore dominos directos capi fructus in compensationem pensionis; & non aliis: idem censit Galpar. Roderic de annis reddit. lib. 1. m. 50. & n. 5. 1. Valasc. de iur. emphy. q. 18. n. 19. vers. secundum ipse manus pignoris: subdans sic esse restringendam nostram legem d. 4.

Item quia nullo iure cauerit, per traditioem pignoris ville dominium debitorum transferti in dominum proprietatum, si creditus sit: maximè quoiam si ex ea domini villa cum directo copulatus, per conseq[ue]ntem pignoris obligatio absorberit, quia sua oemnia fuit: l. vii. frui. ff. si usfruct. pens. Addo tem propriam in pignus minimè constituit posse: l. nec pign. ff. de regul. iur. Ergo dominus non potest abfue virio usfructe capere fructus ex ei pignore, si fructus excedant pensionem, sed quatenus pensionis equipollent; cum statutum sit creditorem pignoris accepit, nequaquam posse acquirere sibi fructus sine causa viriae: vt habetur in cap. illi tot. de pign. Proper quam vulgatam regulum Couar. & Valasc. supra iure opimo tecent non posse proprietatum ex pignore, nisi fructus pensioni, seu servitio debito respondentes percipere, quasi in compensationem portis, quā fructuum acquisitione oequo: oequo posse percipere fructus ex pignore, quio compertunt in sortem: atque ita di dispositionem d.c.t. de feud. non esse extendendam vitra maeterian feudalem, nono vero trahendam ad emphyteuticam: Challanes in confit. Burgund. rubr. 4. g. 1. n. 3. secundum d.c.t. de feud. vbi determinatur dominum directum, abfue virio usfructe, fructuum compensatione pro eo tempore, quo à vasallo servitio non capi ex feudo dato ex pignore, sub pacto, ne possit fructus feodi imputare io sortem, donec debentur solutus fructus percipere posse. Neque ex haec decisione sequitur idem esse protabendum ad materiam emphyteuticae, cum sit dispositio odio: vt servit Manic. de soci. & ambig. lib. 9. tit. 1. n. 3. dicunt ooo procedere lo emphyteusi, sed fructus debere io sortem imputari nisi pensionis fructibus pignoris respondeat; quoniam fructus pignoris com pensione debent infit cōpensari.

Admissa vero priori opinioni dicendum est, posse dominum directum percipere fructus ex emphyteusi tradita pignori ab emphyteuta, manente sorte integrâ, quando emphyteuta eam insustè detinet: ita Anton. Archiepisc. Florentin. de usur. §. 1. p. mom. 4. 6. 1. tempore fructus ex quipollor pensioni. Insupit non posse percipere fructus, quos melioramente producunt per industram emphyteutæ præstata. Similiter non potest percipere viros fructus, quod emphyteus fuit ab emphyteuta pecunia empia, vel magna obsequia, seu servitio conceilla, vel deoiquo si proper ingredium aliiquid pecunie est largitus Nasar. in manuel. c. 17. n. 1. 18. Lellius de iuris. lib. 1. c. 10. dub. 16. n. 140. Atque ita restringenda est Lex nostra.

Non tenebatur etiam fructus in sortem computare, si res pignori conceilla sit, nos solūm propero sortitatem

S. 2. citatatem

curitatem, sed etiam ut creditor ea fruatur, loco rei debitis, ut c. alij rite bene intellectu, de se fer. ostendit; Molin. lib. 1. s. 1. Non tenebitur fructus erisam computare in fortem, quando rem pignori oblatam emit, cum pacto de tenuo videntur; nam tunc potest recipere fructus falsa forte, donec venditor rem suam reddimat, atque redditio pretio recuperet: pro illo namque medio tempore res pertinet ad emporum, sicut etiam eius periculum, & consequenter fructus illius. Caset. 1. s. 6. &c. circa D. Thoma responf. ad securum, L. illius citat. n. 1. 8.

DIFFICULTAS QVARTA.

§. IV.

Vtrum promissio de emphyteuticando Titio facta, viuente adhuc emphyteuta, & possidente, valeat.

Placet respondere nullo modo. Nam talis promissio est occasio tacita oprandi mortis emphyteutis adhuc superstitis. Nec proprietatis tenet ad interest, si non adimpleat promissionem; ed quia non valeat promissio, resiliens iure, cum sit contra bonos mores: nec non repugnat etiam iuri naturae, teste Curtio iudiciorum in l. fin. n. 21. C. de patr. pro quo faciunt tradita à Molina in libro. trait. 1. diff. 271. fol. 114. q. ex prime capite, & q. ex secunde capite. Atque ita fuit iudicatum Olliponse in processu Joannis Vieira, Scribae Amoenie Roderici.

Hinc fit nullum esse promissionem alteri factam de beneficio vacatuero, per cap. ultim. de concess. prebend. Flamin. de regnac. lib. 1. q. 6. n. 14. Gonzales in regul. 8. de mensis. q. 1. ex primum. n. 5. 7.

DIFFICULTAS QUINTA.

§. V.

An pater, qui erat tertia vita, & dedit in dotem filii emphyteusim; & dominus directus, mortuo patre, concessit eandem filio petenti, non exponenti tamen factum patris; queritur quid juris.

De illico fuit teste Gam. decif. 5. 89. esse subreptitionem concessionem à domino dicto factam filio: non autem talem esse tradit Cardo in sua praxi Iudic. verbo. emphyteusis. n. 50. Ratio illius, quia emphyteusis per motorem patris donantis illam filie expirauit; nec potius valens donatio emphyteusis, nisi pro tempore vita patris, qui dominus; & finito iure dominis, resolvitur ius recipientis; nec filius tenebatur in supplicatione facta domino facere mensilitem, quod pater decessit emphyteusim foro siue, quandoquidem expirauerat donatio mortuo parente, & ultra mortem, seu vitam parentis facta nulla. Quare filius non tenebatur exigere id quod nullum est, liquidem nullum praesertim impedimentum; cap. non prestat, de regal. iur. lib. 6. Sed bene fuit iudicatum pro filia, cui pater eam tradidit in dotem: ea ea ratione, quia pater poterat emphyteusim filie pralegare, & ius renouacionis, ut est communiter receptum; propterea tradit doctissimus Gabiel Pereira, decif. 1. 8. ex n. 1.

DIFFICULTAS SEXTA.

§. VI.

Vtrum quando emphyteuta deceperit intestatus, & neminem nominavit ad emphyteusim, cum adhuc esset vox, deueluator emphyteusis ad dominum, an ad heredes defuncti?

De iure nostro emphyteusis redit ad dominum directum in hoc casu. Constat ex Ordinatione nostra lib. 4. tit. 16. num. 1. ibi: E finando ex officio ab intestato, nam nomine aliqua persona ex auro, & cibis ereditate ascendente, ut descendente, que ex auro devoluta ad senhoriam. Et quo conceffio resolvitur; ita Caldas de nominat. emphyt. q. 7. num. 8. & quaf. 12. num. 24. Quod procedit tam in facultati, quam in Ecclesiastica emphyteusis. Idem Caldas d. q. 7. num. 3. & n. 6. & n. 12. cum sequent. & ita q. 12. ex num. 4. ex sequent. Quod etiam probatur a traditio per Bald. in l. in venturis, col. penit. ver. ser. ter. quare, C. de contrahend. emphyt. Fabian. de emphyt. q. 3. in princip. num. 19. Molin de insit. tom. 1. diff. 446. ver. 2. sive autem. Neque dominus teneatur agnatis demotui reformare emphyteusim.

Neque facit vim Bartol. id. 1. q. permisit. s. de aqua quotid. quia loquitur id est de renouatione facienda, quando emphyteusis cessavit per extinctionem personarum, quibus erat conceffia: sed in nostro casu aliter se res habet; quia sumus in eventu, in quo emphyteusis devolutur ad dominum, eo quod dedecens nesciorem nominavit. Quod etiam procedit, quando nominatio fuerit nulla, ut recocata testis eodem Cald. A. quaf. 1a. de nominat. ex num. 42. & de potest eligend. 3. p. cap. 16. num. 44. Gamma decif. 173. ad fin. videlicet quando testamentum, in quo nominatio facta fuit, redditur nullum: nam tunc cenfetur persona obilius ab intestato, nominatione nulliter facta, quod tantum valet petende ac si nunquam nominasset: ita Paul. in l. i. n. 1. C. de fer. & traditur in d. i. m. m. Lufian. 1. 1. citat. ibi: Efinandus sequitur Thomas Val. Allegation. 6. 1. num. 3. & 1. & Barbol. Viaren. in remissione ad leg. nostram lib. 4. ordinat. tit. 6. ad p. 2. num. 4. ibi: nam nomine, ubi resolvit capite emphyteusis, & ville dominium cum dicto coire, quoties emphyteuta catens ascendentibus, & descendenteribus, non nominat successorem durante abus emphyteuti: & ita fuit iudicatum anno 1658. in Senecta Portuensi. In prima, & secunda in statua, pro Collegio Braccensis misteri, ad quod fuit deaoluca emphyteusis, & de ea disposita ut libi visum fuit. *

DIFFICULTAS SEPTIMA.

§. VII.

Vtrum emphyteuta possit ex sylva terram aratoriam facere.

Capula de fermacilib. rustic. pradic. c. 12. n. 10. ref. firmat posse, sequitur Titus quell. lib. 1. de retract. q. 1. gl. 1. n. 2. & Menoch. om. 1. 3. in fin. lib. 1. quando id fuit vitius; pro quo allegant Baldum in l. 1. n. 11. C. de iur. emphyt. Bald. ramen per illos citatus contra dicit; solidum enim probat in area & concessa in emphyteusis posse emphyteutam dominum extenuare, quia non omnino videunt mutata forma, cum faciliter ad antiquum reduci possit, destrueta feliciter domo; ut in simili probatur in l. quiescam. §. illud, ff. de leg. 1.

Resolutio

Resolutio ergo sic negatua, non posse scilicet emphyteutam facere ex iulia terram aratoriam, quia mutare omnino rei formam, quod ei non licet etiam in melius: argumentum mariti qui non potest patrem formam fundi dotalis in aliam formam mutare parentem diversam ab ea, ad quam res est destinata: Barbos. *In l. dissertio. §. 1. vir. ff. sicut matrimonio. n. 3.* ubi responderet contraire pati. Nihilominus magis placet posse emphyteusim ficut & fructuarium mutare formam, & convertere illam in aliam utilitatem, si ex mutatione maior spretetur utilitas: argumentum i. *Diss. §. de usu & habitatione. facit regula l. 1. ff. de iuris filii omni. indie. presertim quando ex consuetudine Regionis, ille, qui habet ius in fundo, seu emphyteusi, potest excipere vineam, & tertiam arationem facere, vel e cotta; nam tunc ratione consuetudinis ceuferbit permisum, quod alii videbatur prohibitus meius. Cepolam *sppr. c. 1. n. 10.* Gamm. decr. c. 47. ad fin. Idem de emphyteute, cui area conceditur in emphyteusim, & traditur emphyteusim ad meliorandum. Atque ita tacite videtur concessum in re emphyteutica, ut hanc melioramenta: Pinel. *In l. 1. C. de bon. matrem. 1. p. num. 3. ad fin. & assertio molini. de primog lib. t. cap. 21. num. 7.**

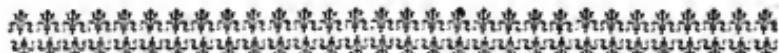
quam dominium haberet, revera est emphyteusis ad patrem nominantem; queritur an filius fecerit fructus suos, quos perceperit viuente patre.

Responsio est negativa: quia nominatio nondum sortita fuit suum effiditum, neque in dominium filii translatra est emphyteusis; Ideo si nepotes velint partitiones facete cum patre, tenentur conferre fructus, quos pater nominatus, dum vixit, receperit ex emphyteufi pater namque sibi retinuit dominium, filios autem recepti fructus ex eo omnino aliena: igitur non fecit illos suos, sed teneret restitutus Petrus Barbo. *p. l. dissertio. §. fin. n. 8.* Menoch. remed. 1. recuperand. num. 508. Valasec. *de iur. emphyt. q. 3. n. 29.* per Glossam singular. *In l. ampt. de vice, superfluum, in fin. de rei vendicat.* negantem fructus inter terrenos perceptos compensari: quod probat Tiraq. de retrali. *consens. n. 7. gloss.* cum aliis. Et confirmatur ex eo, quod nominatio facta fuit simpliciter sine translatione dominij, ac turis in filium. Cum ergo decedisset antequam esset dominus, non fecit fructus suos, & ex consequenti nepotes ex filio, si velint cum patre ad hereditatem vocati, debent ad dicere quidquid eorum pater ab suo accepterit: Barbo. *In l. 1. p. 1. n. 10.* ff. *sicut matrimonio. n. 3.* Gome. *In l. 1. 9. Tauri. n. 4. ad fin. vers.* sed ex iuri vult nepotes tenentur conferre, & imputare in successione aucti, sicut filius, & filia, pater, vel mater eorum tenentur: *per l. 1. am. C. de collat.*

DIFFICULTAS OCTAVA.

§ VIII.

Pater nominauit filium simpliciter ad emphyteusim; filio mortuo ante-

LIBER OCTAVVS.

De obligationibus Dominorum erga Vasallos, seu Feudatarios, & vice versa.

DISPVVTATIO XVI.

De origine Feudorum, quid sint feuda, & unde dicantur.

§. I.

Vtrum iure Romanorum sint inducta Feudorum iura?

E P I T O M E.

1. *De origine Feudorum varia sunt traditiones, & quod nomen sit feudum.*
 2. *Im Feudorum cum iure militie quandoque habet similitudinem, non tamen sicut cognitum à iure Romanorum.*
 3. *Iuri Romanorum fenda fuisse inconita est communiter recipimus, quemadmodum contradicat Zazicus.*
 4. *Feuda à publico parviorum urbium habent, & ad quid fuerint irreducibilis?*
- Fragoli Regim. Christ. Republ. P. III.

5. *Feudorum usus secundum communem à consuetudinibus originem duxerunt.*
6. *Feudorum consuetudines ab Oberto de Orto fuerint compilatae, & in scriptis redactae.*
7. *Consuetudines feudorum sunt naturales, obligant Principes, & habentur pro iure communis.*
8. *Ius naturale est pacem, quam principatum.*
9. *Feuda à iure communis recipiunt interpretationem, nisi aliquid praecipit in libro feudorum dictum.*
10. *Ius feudorum in scriptis redactum, non dicitur ius scriptum, sed consuetudo, & cum alteri auctor additur, in vobis feudorum.*
11. *Ius feudorum allegari potest absolue in causa feudibus, non tamen est ius civile scriptum.*
12. *Ius feudale non valit extra causas feudales decisas per ius civile.*
13. *Ius feudorum debet servari etiam in feudo Ecclesiasticis, nisi iure Canonico alter sit expressum.*
14. *Consuetudines feudorum generales pro iure communis habentur, & habent vim legum quod causa exprefsis, scilicet de iure feudorum singulari.*
15. *Feudorum questiones debent à domino decidi, quemvis dominus sit Ecclesiasticus.*
16. *Sicut qualiter sit de proprietate feudi, fine de possessione.*

486 Part.III.Lib.VIII.De oblig.Dom.in Vas.

- 17 Feudum si negetur ad deminum pertinere , quia erit
index?
- 18 Ecclesiasticu contra laicorum cognosit de causa feu-
dali quando tenet feendum ab Ecclesia.
- 19 Ecclesia quod bona feudalita accepta a domino
temporali ligatur legibus feudalibus laico-
rum.

POst absolutoriam tractatio oem de emphyteusi,
ut opere primum duxi materiam feudalem hoc
loco adnotare, propter affinitatem, quam in aliqui-
bus babet emphyteusis cum feudo; licet in multis
dissentiant inter se.

Nomen ergo *Feudi* Longobardom esse, non so-
tem Latium etiam Antonius Fabet in *Codice Fa-*
briani lib. 4. tit. 41. definit. s. 1. num. 1. idem *allegatione*, vol. 1.
& alii multi. Nihilominus si vita est illorum opinio dicotum, ut infra dicemus, feendum à fide de-
nominari, quod & Bald. & Iason in *Prandiu* feuda-
rum ducuerunt, sequitur Latinum illud esse compo-
sitorum, de quo scribit Franciscus Hottoman, in *diss. Fen-*
disistica cap. 1. Camill. Bortel. de *feudi dignitatibus* lib. 1.
cap. 1. *versifico unde mea fers opinio*, & plenius, de *Re-*
giu Catholicici Prudentia, cap. 6. num. 137. cum pluribus
sequentibus.

De origine Feudorum sunt traditiones varie, que
inter se non omnino conoeociuntur: nam Luc. de Penna-
na in *l. quinq. C.* de omni agro deferit lib. 11. tradit
coactuum feudalem fuisse tempore Iustiniiani,
quod probat ex §. per tradicionem, Infl. de rerum divisi-
vbi declarat, verbum *Suspendaria*, de preliis datis
militibus, ut ex eorum fructibus alerentur. Slipen-
diorum nomine raoquam Reipublica seruientes si-
ne aliis stipendiis, obdenns ea prædicta fuisse assignata
militibus veteranis in primum emeritæ militiæ.
Sed in hoc discordat à coemuni, quia feuda non
conceduntur propter placita facinota in bello iam
gelta, sed plerunque propter militiam futuram, &
vt bello admittantur.

Franciscus autem Connarus in *commentario iuriis*
lib. 1. cap. 9. num. 5. volt feudorum mores manasse à
Gallia in Germanos, Italos, & Hispanos, & ad alios
Europei populos iam à tempore Iulij Caesaris lib. 3.
de *bello Gallico*, vt ibi videtur potest: Nihilominus non
place in eo, quod sit hos milites motto suo pa-
tronio sibi ipsi debuisse vitam extipere: quid quantum
tum bodii feriourum sit, manifestum est.

Sequitur traditio, que tribuunt Lello Taurellio
in *libelle suo*, quem inscriptus de *Militiis*, alerent
hæc iura feudalista referri ad agros extemos, & li-
mitantes Imperium, quos Imperatores donabant mi-
litibus, ut eorum essent, si eorum hæredes militarent,
quia attentus militatur essent, si sua etiam ra-
ta tuerentur: Sed in eo displiceat, quatenus dabam-
tur, ut milites quiescerent, & in orio adiuti vitam
paratas epulas haberent, quibus fruerebant: nec
non in limitibus Imperii se alentes agros fuos ab
incursionibus hostilium, & Imperii fines defenden-
tent. Accedit, quid hos agros assignabant senibus,
& cedula, ut le ipsius alerentur verò feuda conce-
di solent pletumque adulcentis heros neros, ro-
busisque, qui militare possunt, & quid velit dominus
deduci ad seruendum: Lampidius in *vita Alex-*
anderi.

- 2.** Resolutio fit, quoniam ius feudorum cum militi-
tia iure quondam habeat similitudinem, non tamen o-
fol cognitum à iure Romano originatum: Andri de Iferna
in *prandiu*, *feudus* graff. 4. num. 41. & 43. A filio eius
ibidem graff. 3. col. 2. & videtur verisimile, ex eo
quid feudorum visus inducit quondam speciem ser-
uitutis non modo rerum sed etiam personarum, &
singulis personis tribuit iurisdictionem, que ex

iate Romanorum apud Princeps, & magistratus
esse deber: Bald. in cap. que in *Ecclesiastico* num. 21. de
fir. de confit. Cratula conf. 41. num. 15. & dicitur in l.
non est singulus, de regul. iuris.

Iusti iuri Romanorum, ut dictum est, feuda
fuisse incognita, communiter esse receptum; ut vi-
tria praetexta remittuntur. Alust. in *prælud. feudorum*,
graft. 7. & in cap. 1. num. 3. de *controversia inter Dominos*,
& *Vasal. Iuli. Clat. §. feudum, graff. 1. Neque apud ve-
teres Iusticoolitos in libro *Pandectarum*, neque
apud Imperatores in libro *Codicis Theodosiani*, & *In-*
stitutionis mentio villa feudorum sit, quia eum speciali
observatione fauissent notanda, immixtæ dicerentur
neglecta; maxime cum Iusticoolis anti quatuor
soeris obseruantissimos, Iesu, de *testamento*, in *principiis*
Quamobrem Zazius in *Epistola feudar.* 1. part.
de orig. feudar. minùs bene puas, feuda à vertutis
Romanorum motibus originem duxisse, quens se-
quitur Valser. de *ir. in proph.* graff. 19. num. 1. Sed mel-
lios & certius tradunt, qui dicunt incertam esse ori-
ginem feudorum, neque ex antiquis setiprotibus eo-
rum initium deprehendi.*

Præterea dicendum est feuda à publico patrimo-
nio orum habuisse. Probat ex §. *opinione* aut.
de *exhibitendo*, & *introductione rei*, & apertius id ostendit
ut cap. 1. de *probabilitate feudi alienar.* pro *Lector.* &
in cap. 1. §. *preservari* quia, de *probabil.* feudi alienar, per
Feder. Luc. de Pennain lib. 1. *vers.* quod antea feuda
magis *familia*, *de fundo parvissimo* lib. 1. *Affili.* decr. 19.
num. 2. & Angel. in *rbm feudar.* idem *Affili.* decr. 361. num. 40. & Andri. in *prælud. feudar.* graff. 4. num. 43.
fauctur ergo introducta feuda, ut *Principes* abun-
darent delectu, ac militibus: qui prælio simul cum
dominiæ addecent, & eos ab hostiis defendente:
cap. 1. de *Capitulari Corradi*; ex quo deducunt feu-
da ex militia principiō duxisse, ut norat Chaf-
faneus in *Catalogo gloria mundi confeder.* 6. num. 10.

Iofuper communis sententia etiam est, feudorum
visus à consuetudinibus originem traxisse, & idē
consuetudines dicuntur; quasi in *laientiam* non
haberent: tamen fuerunt iostoducta secundum vsum
ab antiquis Sapientibus institutum: proinde consue-
tuinibus appellauntur, que posse ab Oberto de Otto
fuerunt conscriptæ, ut constat ex cap. 1. de *opinione*
feudorum: que ita seudicitia iura à consuetudinibus
proficiunt pater: *Iul. Clat. §. feudum, graff. 1.* quidquid
Zazius velit in *Epistola feudar.* part. 1. Facit quid
feuda nullam habent regulam prescriptam nisi à
consuetudine feudorum: Bald. in cap. que in *Ecclesi-*
num. 20. *vers.* idem in *pensionibus*, *de confit.* & hoc in
specie probatur in cap. significavit, *de scriptis*. Cū
ergo huiusmodi consuetudines sicut naturales, obli-
gant Principes, & habent pro iure communi. Est enim
iis naturale potius, quam priocipatus; Bald. in cap. 1. §. *notandum est autem*, num. 1. *quod feud-*
dare possunt, & cap. 1. de *feudi cognitione*, vbi sit
feudales consuetudines pro iure communi obser-
vati debet; & Hietooyo. Gabriel. conf. 81. num. 65.
lib. 2.

Inde feuda à iure communi recipiunt Interpretationem, nisi aliud specialiter in lib. *feudorum* sit
dictum cap. 1. §. *framm.* cum *Glossa de feudi cognitione*,
quam ibi Bald. ait esse dignam notatu.

Ceterum ius feudorum ex consuetudinibus
compilatum, & in scriptis redactum, non dieuntur
tamen ius scriptum, sed consuetudo, & dum alle-
garunt aliqua tuberculæ, seu titulus feudalis, semper
additum: *In rbus feudorum*: ita solent logoi Iu-
sticooli, Iul. Clat. §. *feudum, graff. 1.* Cœsia Lup.
de *feudi cognitione*, art. 5. num. 1. quin etiam ius feu-
dorum allegari potest ad decisionem causatum ab-
solute, modo causis sint feudales, quia liber habet
authuti

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

uthoritatem ex tanto tempore, colus inquit non est memoria: non tamen est ius civile scriptum, quia à principio sine scripto illud vobis approbavit: Card. Mancia de tacito, & ambiguis conventionibus, pars. 2. lib. 14. num. 1. Non autem valeat iusta fenda-
lia ad causas non feudales, quae reperiuntur decisa-
per ius civile: Gloss. & ibi text. in cap. 1. de feudi co-
gnitione, & ibi Bald. Et quamvis ius feudorum di-
catur ius civile, non tamen ita censeatur.

13. Ad hanc ius feudorum debet obseruari etiam in
feudo Ecclesiastico, nisi à iure Canonico aliud spe-
cialiter sit expressum: Bald. in cap. ceterum, num. 2. de
ind. Arch. conf. 147. num. 2. post medium, Alexand.
conf. 98. num. 8. lib. 6. Affl. in cap. 1. q. præterea,
num. 9. de probabilitate, alienatione, & Friderie.

14. Infupere potest dici, quodlibet confundendis feu-
dorum generales pro iure communis debeant ob-
seruari, vt notar. Bald. in cap. 1. in principio, num. 6. de
feudi cognitio, & est communis sententia, quod vim
legis obtineant, vt tradit. Zetzus in epistola fundo-
rum, in principio, num. 1. & obseruantur etiam Eccle-
siæ, & personas Ecclesiasticas; vt vult Clatus in §.
feudum, queſt. 3. ad finem: atamanus hoc procedit
quoad causas exprestos, prout loquitur Bald. cum an-
tem ius feudorum sit singulare, non potest in aliis
causis venire in consequentiam: l. quod vero, cum
seq. ff. de legib. & Bart. in l. se iurisfardus, q. s. li-
beris, num. 6. ff. de oper. libert. maximè in quibus dif-
ponitur contra animalium bonum, & in preiudici-
cium Ecclesiasticorum, quibus ius commune maximè fa-
uer: cap. ult. de re indicata, & l. sunt persona, ff. de re-
ligione, & similes fumer.

15. His addit. feudorum questiones debere à Domino
terminari: cap. nonis de iudicio, & cap. extra summis,
& cap. uerbo, de furo compes. Menoch. conf. 1. num. 20.
& 21. quamvis dominus feudi sit Ecclesiastica per-
sona, quia ratione feudi Ecclesiæ & Clerici Dominio
laico subduntur: Abb. in cap. ceterum, de iudic. num. 6.
& 22. Bald. ibi, num. 1. Felin. num. 1. Villalob. Com-
muniū opinionis, verbo, Clericu, num. 17. Guitier.
de iuramento, confirmat. pars. 3. cap. 12. num. 8. & Pra-
dicarum, lib. 3. queſt. 24. num. 11. Farinac. in praesi cri-
min. queſt. 8. num. 22. Soat. de fiduciis defens. lib. 4. de im-
munit. cap. 14. num. 12. hoc autem domino feudi da-
rum est priuatu in causis feudi respectu aliorum
iudicium, & idē vasallii in illis causis nequeunt pro-
rogare aliorum iudicium iurisdictionem line domini
directi consensu: Cened. ad decretum Collellano 37.
num. 5. D. Barbosa Lusit. in l. 1. ff. de iudic. articul. 4.
num. 51.

16. Quod procedit, siue queſtio sit de proprietate,
siue de sola poſſessione feudi, Menoch. d. conf. 2. num.
97. Villalob. ſuprad., tom. 1. lib. 1. titul. 11. num. 4.
pag. 181. Farinac. d. queſt. 8. num. 22. verbi & hoc fine
agatur. Quia etiam iudex secularis Dominus feudi
potest suam sententiam mandare executioni con-
tra vasallum etiam Clericos, vt tener post plutes Bel-
letus diſcipulion. clerical. pars. 1. tit. de favore Clerico-
rum reali, §. 3. num. 4. verbi hinc inferatur.

17. Quod si negetur feendum ad dominum pertinere:
in hoc cau Vasallum conuenienti non potest, nisi priu-
is non ſupceptu iudice iurisdictionis fundamentalis
decidatur: Menochius d. confilio 2. num. 95. & con-
ſilio 301. num. 35. & confilio 322. num. 16. Eodem
modo si queſtio non fit de feudo, neque de natura
feudi, tunc erit iudex Ecclesiasticus ipsius Clerici;
Holtiens. in cap. ceterum, de iudic. num. 6. Abb. n. 13.
Felin. num. 8. Socin. sen. confilio 12. num. 22. vol. 1.
propter etiam queſtio quanto fuerit iure vasallum,
& alium non vasallum: ita Carol. de Graffis de effi-
cibus Clericalibus effedn 1. num. 740.

18. Contra verbi Ecclesiasticus cognoscit contra Laic-

cum de causa feudali vbi leunque aliquis laicus tenet
feudum ab Ecclesia: Menoch. remedio 3. retinenda,
num. 409. Amed. à Ponte in tral. qui sit index in causa
feudi, col. 81. in fine, Stud. confilio 193. Armendar. in
addit. ad recipil. legum Navarra, lib. 1. tit. 4. q. 4. num. 41.
Sicut Ecclesia quoad bona feudalia, que teuer a do-
mino temporali ligari legibus feudalibus laicorum,
vt dictum est; & libet domino temporali: Sbroz.
de officio Vicary, lib. 1. queſt. 26. num. 25. & August.
Barbol. in cap. verum, de furo compes. num. 5.

19.

§. II.

Quid sit feendum.

E P I T O M E.

- 1 Quid sit feendum, & quomodo definiatur?
- 2 Ad hanc Autborum defcriptione eiusdem feudi.
- 3 Definitione feudi explicantur, & particula singu-
laris.
- 4 Melamur ut sit computanda inter bona immo-
bilis?
- 5 Feendum etiam est beneficium: & cur ita dicatur?
- 6 Proprietate feudorum, & utile dominum pena quer-
remaneat?
- 7 De natura feudi est, ut transferat ad alios, & ad
quos?
- 8 Feendum tribuitur pro seruicio certo, & incerto?
- 9 Septem sunt necessaria ad feendum proprium coulli-
tuendam.
- 10 Feendum ad possit confundiri pro annis certis, aut pe-
cunia?

I Ncipiendo à definitione. Feendum communitet
definitur, Couellorei immobilia, vel equipollen-
tis cum translatio dominiū vtilis, retenta proprie-
tate, sub onere fidelitatis, & servituti personalis exhibi-
bendi: P. Molina de iug. tristis 1. disq. 10. pag. 94.
Leflins codex ciuitatis, lib. 2. cap. 14. dub. 1. num. 15. Iul.
Clat. 4. feendum, queſt. 4. num. enies, & Bonac. de
conveniētib. disq. 3. queſt. 8. puello 1. verbi secunda
proprietate, num. 2.

Petrus Gregor. verbi prima parte, in Synagmatis
iuriu universi, de feudi defcriptione lib. 6. cap. 2. num. 3.
& Cardinal. Mancia 2. part. de tacito, & ambiguis
conventionibus, lib. 1. titul. 2. num. 2. ita defribuntur:
Feendum est beneficium, quod ex benevolentia ita
darur alii, ut proprietas quidem rei immobili be-
neficici penes dantem remaneat, vobis autem fru-
ctus illius rei ita ad accipiente transferat, ut ad il-
lum, hæredemque fuos masculos, fuo feminos, si de
hi nominatio dictum sit, in perpetuum pertineat;
ea lege, vt ille, & sui hæredes fideliter Domino fer-
uant: siue illud seruatum, qualiter esse debeat, &
explicetur, siue indeterminatè sit præmissum.

Hac autem definitio coincidit cum priotici, vt de-
ducitur ex cap. 1. in quibus causis beneficium amittatur.
Ita Hostiens. in summa in tit. de feudi. q. 1. Aluarc. in
prædicto feudorum, col. 4. verbi quoq. quarto, Iacob. de
Aldizo. in summa feudi. cap. 3. & Cardin. Zahav. in
d. cap. 1. num. 1. & Imola num. 34. extra 4. de feudi. tam-
que exponit Bald. in prefad. feud. num. 8. Dicitur ergo
feendum, Concedit rei immobilia, vel illius, quod im-
mobile censetur: non enim feendum potest consistere
in re mobile, sed in re immobili: Bald. ſuprad., col. 6.
per text. in cap. 1. de contruens inter eſſidum, & Epif-
fop. vel equipollentis, que inter immobilia numeran-
tur, veluti cum feuda de Camera, vel de Canea
confiruuntur, hoc est de anninis ciuilibus, que in-
ter immobilia numerantur, Ioaſin. Le Citer de pri-
mo

mogenitura lib. 2. quæst. 4. num. 14. dicens redditus annuos inter immobilia computati : s. cumque annui redditus, in Clement. exiū, de verb. signific. l. invenimus mali, in principio, C. de sacris. Eccl.

Quinimo in Molendinis potest feendum consistere quodam inerit immobilia referuntur : iuxta Angel. in L. non solum, p. de pecc. heret. Bald. in L. certi in-
r. C. locari, vbi vocat Molendinum prædium rufi-
cum, & tatio Angelii in 9.1. in amboro. de non alien.
est, quod mobilia coligentia immobiliis, cense-
tur immobilia, s. fin. sed. cognit. lib. 2. f. 2. f. 1.

5. Paritera feendum secundum aliam definitionem,
dicitur beneficium ; quoniam procedit ex benevolen-
tia, & gaudentia recipienti ; & beneficij nomen genus est, quod continet alia beneficia, id est
alias benevolias concessiones, quibus ea feudo, ut in-
tetest hominis, bona allicitur beneficio : l. sermo ea-
lege, de fern. expors. & continetur etiam priuilegia, fin.
de confit. princip. Petrus Gregor. d. cap. 2. num. 4. &
ex hoc, qui beneficium, seu feendum accipiunt, be-
neficiarii lege in feudis vocantur. Item dicitur feu-
dum beneficium, & quia plumbum habet gratia,
quoniam non sit omnino gratuitum. Tunc permutum,
de obsequiis liberis, & est etiam feendum species bene-
ficij, per teat. in capitulo, in fine, in quibus conscripsi-
feendum amittitur. Non tamquam sub praetexto pecunie,
sed ex honore, & amore domini acquisitendum est.

6. Penes item Dominus proprietas, seu dicitur dominium referatur, ut pater ex definitione, & penes beneficium se vallatum utile dominium retinetur : Gloss. & Interpret. in §. præterea, de capital. Corradi, cap. 1. §. 1. de invenitur re aliena fac. Ve-
rumtamen hoc non videtur de substantia feudi, nam
hunc mutari potest ex pacto, ut vult Cardin. Mantic.
de tacit. & ambiguis, part. 1. lib. 1. 3. tit. a. num. 13.
& 14. post alios.

7. Sequitur particula, ad eum, hereditate que fuit trans-
ferata, ex qua colligitur esse de natura feudi, ut ad ha-
redes capientes deuoluerat, cap. 1. de natura successio-
nem feundi. Dicendum est masculis : quia feuda possul-
lant masculas : & non admittunt feminas, nisi ex
conuenientia aliud dicatur, c. 1. vers. 208. quaque nota-
dom, de his qui feuda dare possint. Si autem feendum sit
femineum, excludatur femina, quando masculus supereftet, ut est in cap. 1. de feude feminino : Additum
est, ut ille, & sui hereditate Deinde feruantur. His-
tendum nomine veniunt hæzedes sanguinis, hoc est
descendentes : cap. 1. §. & si Clientulus, de alienatione
feudi, Gloss. in Lex. fall. 9. volum. ff. ad Trebell. Bart.
in L. Gallie, §. etiam si parentes, n. 4. ff. de liber. & posse.
Bal. in prælud. fonder. num. 25. Decius conf. 185. n. 3.

Item debent vasalli fidelites seruite : ex quo se-
quuntur retributio seruitio pro eucœsione feudi : id
enim estonus impositum per quod appetit feendum
esse contrahit utrum citiorum obligatoriorum, in gra-
tiam virtutique datum. Vnde si vasalli seruite tecu-
sente amittendi feendum : & nulla est iustitia causa
amittendi feendum, quam si id ob quod beneficium
dat, vasallis seruite noluerit : cap. 1. §. sed non est
alii. Quæ fuit prima causa beneficij amittendi, & proce-
dit hæc causa ex primo courtabentio concessus, &
ita manat ex radice contractus : Bal. in prælud. fonder.
num. 26.

Potest seruitum Domino præstandum vel est cer-
tum, vel incertum : quod si concedatur pro certo
seruitio, feendum est impropterum, quia de natura feu-
di est, quod seruitio sit incertum : prout vult Zazius
in epistles feudorum, part. 1. num. 13. Item si ser-
uitum est certum, & retro mense, ac die est exhibi-
endum, feudatarius debet præstare dictum seruitio,
quoniam ad illud non sit vocatus specialiter :
quoniam cum tempus sit certum, & determinatum,

dies interpellat præ homine : Afflitus in cap. 1. §. sed
nec est alia, num. 13. quæ fuit prima causa beneficij amittendi : Secùs si seruitum est incertum ; tunc enim
vasallus non tenetur nisi vocatus seruitio impen-
dere : cap. 1. §. licet vasallus, si de feude fuerit conve-
nienter, inter Dominum, & agnos vasall. And. de Ylerio
in cap. 1. §. sed nec est alia iullor. circa princip. quæ fuit
prima causa beneficij amittendi, & Afflitus ibidem, num. 13.
nisi vasallus certò cognovet dominum esse in præ-
lio : quoniam tunc tenetur seruite etiam non voca-
tus, neque interpellatus, prout habetur in d. cap. 1.
§. præterea. Quæ fuit prima causa beneficij amittendi, insi-
per quando seruitum est incertum, vasallus ioscio
domini potest feudo renuntiare, nec tenetur amplius seruite : c. 1. §. ultimo, de vasallus qui contra consti-
tuitionem Lethary beneficium alienauit. Secùs si seruitio
est certum : tunc non potest vasallus renuntiare
se feudo iniusto domino : Gloss. in cap. 1. §. ultimo, de
Capitaneo qui Corianum vendidit, ad intelligentem benefi-
cium vendidisse : Cornelius conf. 139. lib. 1. num. 20.
Valasc. de iure empylei. quæst. 14. §. 2. & Iul. Clat. §.
feendum, quæst. 14.

Ex dictis sequitur in haec seculi definitione septem
requiri, ut Feendum vocetur propriè Feendum. Pri-
mum, ut sponte datum sit, non autem coacte. Secun-
dum, ut dominum dicitur maneat penes dancem. Ter-
tium, ut villes penes accipienscum cum visu scilicet
retineant, ut iam memini. Quartum, ut feendum
constituit in immobili, vel aquipollenti, ut dicitur
in §. ultimo, de fradi cognitione, lib. 1. tit. 1. Quintum,
quod perpetuo tenet ad masculos liberos desce-
ndentes. Seatum, quod fidelitas, & seruitio præfle-
tit. Septimum, ut gratis concedatur, hoc est sine
penione, & sine interuenienti pecunia : ita Ioann. Le
Cittier de primogenitura, lib. 1. quæst. 4. num. 12. &
sequentiis, Petrus Gregor. 1. pars. iure uniusq., lib. 6.
cap. 2. num. 6.

Quid ergo, si feendum pro anno censu conceda-
tur, vel pro pecunia. Ad primum dicto censendum
potius contractum emphyteuticum, quia feu-
dem, Iohann. Le Cittier d. quæst. 4. num. 16. Idem quoad
secundum : nam emphyteus potest concedi pro
pecunia, & vendi tunc secundum aliquos, requiri-
tur, quod detur aliquid pro ingressu, ut Valasc. de
iure empylei. quæst. 10. Contra vero si concedatur feu-
dum pro pecunia, quod fieri posse stadi. Bal. Aluar.
& Jacob. de Atidizon, in cap. 1. de natura feudi, per
teat. ibi, & per textum in cap. 1. §. final. qui feendum
dare possint : tamquam quando ita conceditur non est
prædictum feendum, neque strictè : quia non est bene-
ficium : Bal. in L. si quam, C. de oper. liber. Alexand.
conf. 14. num. 1. vol. 1. quoniam feendum gratis, & ex
benevolentia debet concedi : cap. 1. in fine, ex quibus
sanctis feendum amittitur. Nihilominus quoniam in hoc
casu non sit propriè feendum, tunc præsumptio emptio
conditionis : quod certa autem re dum etiæ feendum,
& regulabitur secundum leges feudorum : Iul. Clat.
§. feendum, quæst. 1. 6. Valasc. de iure empylei. quæst. 19.

§. III.

Feendum unde dicatur.

E P I T O M E.

1. Feendum unde dicatur ? à fidélitate, an à fidélitate, &
feendum aliquis à fidere.
2. Insciri non debet, qui fidelitatem seruire recusat.
3. Fidelitas est de fidélitate feudi, & idem remitti non
potest, neque separari a feudo ; ello, intrumentum
remittatur.

4. *Fundam ex posse confitunt sine fidelitate?*
5. *Fundi natura a vocari potest per pallium, modum autem inueniatur est seruandum.*
6. *Fundam est corvallus bona fidei.*
7. *Sed melius dicunt corvallus fructus iuris.*
8. *Fundam est contractum obligatum ex virtute parte attenditur, neque vasallum posse renocari si ex causa etiam à successoribus.*
9. *Feudalium debet esse fidelis dominus, et sicut bonari, ex vita tenetur conservare.*

DE feudo & eius nominis etymologia secundum aliquos tactum est §.i. & esse feudum Latinum nomen iuxta Francisc. Hottoman, in dispe. *Fundifica*, cap. t. ibidem, d. 5. i. num. 1. *versus* nomen ergo. Non defunt tamen, qui negant feudum esse Latinum nomen, sed Italicum videtur, cum apud Italos fidei vulgari idiomatico vocetur *la fede*; Vnde *Feendum*: Sed si fundum dicunt à fide confederate declinatione magis fidum, quām feodium dici debuerit. Sit ergo boozio auctibus cum vulgari feendum à fide, seu fidelitate profectum; ut colligunt ex §.i. per quos sit inveniatur, & per quos recipiatur, lib. 2. feud. tit. 3. Iul. Clat. §. feudum, quæst. 5. secundum communem, quia in feudo maxime fidelitas confederatur: Valafec. *supra*, quæst. 3. b. *versus* feudum etenim Petrus Gregor. i. p. *Synagm. iuris universi*, lib. 6. cap. 2. num. 1. Cardinalis Mantica de tacitu & ambiguo, pars. 1. lib. 1. titul. 1. quamvis dicti feudum a fidei potuit, qui carent ita vocari ex certis factibus in forma fidelitatis vel iure, citrōque conceptis: vi: *Zaxius in epistola feudorum*, part. 1. num. 1. Valafec. d. cap. 3. 8. de iure emphyte. cap. 1. *versus* vel à fide, & Petrus Gregor. ubi proximè: sed magis feodium dici à fide, seu fidelitate traditur, quia fidelitas est prope feudi substantia: ita Scribentes communiter, quos sequuntur Petri. Rebuffi. in *declaratione feudorum*, col. 2. *versus* secundo quæritur. Vnde dicunt feendum à fide nalla mentione facta fideliter. Sequitur Bonacina de contractib. dispe. 1. quæst. 8. punto 1. num. 1. atque ita non debet inveniatur, qui fidelitatem seruare recusat: Holisiens. in *summa*, *rubrica de feudis*, §. unde dicatur. Panorm. conf. 32. *Quoniam ex his*, col. 1. vol. 1. Corn. conf. 1. 6. *Aperta fidei*, col. 1. vol. 1. Cardinalis Mantica d. lib. 1. tit. 1. num. 9. & 12. nisi ex pacto sit ei feendum acquisitum, vt huc iuramento fidelitatis habeatur, ut dicitur in cap. t. in fine, per quos sit inveniatur.

3. Fidelitas ergo, ut dictum est, cum sit propria feudi substantia, vt docet Andr. de Ihernia in cap. t. §. huic generi, num. 9. in quibus *confusum* *fundum* *amittere*, & Jacob. de Ardiania in *summa fidei*, cap. 4. in rub. unde dicatur *frudum*, sequitur fidelitatem teminito non posse, vt vult Dom. Sylvius Aldob. in conf. 1. num. 2. 57. Decian. conf. 19. num. 10. & conf. 1. 8. num. 47. lib. 1. & Menoch. conf. 1. num. 28. & conf. 5. num. 18. quamvis iuramento fidelitatis remitti possit: Ciri. iun. de feudi, t. pars. principali, quæst. 7. *Zaxius in epistola fidei*, p. 1. de origine fund. num. 8. & ex consequenti fidelitas à feudo separari nequit. Idem Curt. iunior, & idem in omni caso deber eam custodire vasallus, quoniam sine fidelitate feendum non potest considerari.

4. Nec obstat cap. t. §. t. in fin. quæstus prima causa beneficij amitteri, ex quo videtur colligi posse constitutum feendum sine fidelitate: Quia dicitur non esse proprietatem feudum, nec posse feendum vocari, nisi Dominus voluntet expresse: Gratian conf. 9. num. 110. in fin. lib. t. Si autem loco fidelitatis ponatur census annuatuum soluenda, sapit emphyteutis, ut dictum est: quod si debet pecunia, est portio venditio, quam feendum: Ioann. Le Cister *supra*, lib. 2. quæst. 4. ubi pro hac parte citat Francisc. Curt. & Specul.

in fin. de locar. §. nunc aliisque, vers. 4. in fin. & ibi Bald. in addition. ad ipsam.

Hinc patet posse mutari naturam feudi per plenum initium inter dominum, & vasallum in aliquibus, conferuata in aliis natura, & substantia feudi proprii: prout dicitur in cap. t. in fin. de feudo non habere propriam feudi naturam, & iure feudi censor, cap. 1. 5. præterea, quid sit inveniatur feudi. Hoc autem non procedit in iis, que veniunt in consequentiam pacta celebrati contra naturam ipsius feudi: ita Socin. senior in *I. Gallo*, §. erit omni parente, num. 6. vers. aliisque & feudum, ff. de lib. & postmodum. Neque ambiguus potest, modum inveniatur esse seruandum, licet non sit feudi tecpergnat: cap. 1. in fin. de dubio fratribus a Capitanio in *Melinus*, & ibi Bald. & Curt. iun. de feudi, quæst. 6. num. 10. & 1. quibus relatis accedit Cardinals Mantica de feudi, lib. 2. tit. 1. num. 16. & 27. Vide *supra*, §. 1. ad finem, num. 10.

Controvertunt, si lumen contractus boni fidei, an fructu lumen? Franciscus Coman, lib. 7. *commoderetur curia civilis*, cap. 12. num. 1. vult esse bona fidelis: idem Cardinalis Mantica d. 2. p. lib. 2. 3. tit. 1. num. 19. tradit. Ratio, quia in iudicis, & causis feudorum, exequias postillimus seruatur, quia maximus contractus bona fidei conuenit: *I. confusa*, ff. de oblig. & aliam, l. 3. C. *pro facio*.

Sed melius feendum esse contractum fructu incis volunt Bald. in cap. t. in principio, col. 1. & ibi Aluaro. de feudi cognitio, Socin. conf. 1. 6. vol. 1. Valafec. de iure emphyte, quæst. 18. num. 11. siue ita agentes de feudo debent stricto iure procedere: non autem super feudo ex equo & bono definitiorem est. Iunat §. alienum, nullum, de alienis, in quo nulla mentio sit de feudo, sicut nec de emphyteuti: idem etiam esse strictu turis diximus *supra*, dispe. 9. §. 1. num. 8. & 9.

Ceterum quia feendum est contractus nominatus, & vitro, citrōque obligatorius, tenetur dominus tradere feendum vasallo, vt illud possidat: cap. t. §. si facta de fendo, si de feudo defuncti fuerit contractus inter dom. & agnat. vasallus autem tenet esse fidelis, c. 1. de noua forma fidelitatis, nec potest sine causa ab ipso domino dimitti, & multo minus fine culpa. Sed nec etiam à successoribus expelli potest sine causa: sive deute pactum, quia obligat de iure naturae; sive sit beneficium, quia decet illud esse mansum: cap. decet, de regal. iuris, in 6. & Bald. in cap. t. §. notandum, num. 2. de his qui feendum dare possunt. Fidelitas igitur non solum seruanda est à vasallo erga personam domini, sed etiam erga bona ipsius, & honoris: per cap. t. de noua forma fidelitatis, *Zaxius in epistola feudorum*, part. 1. de feudi à rebus & feude degenerancibus. Quare alienum est à substantia feudi dominum nullo modo recognoscere: vt notat Præpositi in *prælud. feudorum*, num. 37. ad finem.

§. IV.

De forma iuramenti fidelitatis praestandi à vasallo Domino directo.

E P I T O M E.

1. *Forma iuramenti fidelitatis secundum iuris contractum inveniatur sic habet.*
2. *Apud Gallos duplex est forma præludiis dominum, vel iuramentum fidelitatis.*
3. *In Gallia quando vasallus non admittitur à Rege ad officium.*
4. *Feendum in dubio presumitur concessum secundum suam propriam naturam.*

§. Iuramen-

490 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vas.

3. *Invenientium fidelitatis non posse fieri per procuratorem ostendatur.*
 6. *Altius quando requiri propria personam non posse delegari.*
 7. *Proferit fideli, quem Episcopus elellu facit, non potest fieri per procuratorem.*
 8. *Iuramentum fidelitatis versus est posse fieri per procuratorem ex causa iusta: & num. 9.*
 10. *Professio fidei, quae sit ab aliquo in beneficio prouisita, posset fieri per procuratorem.*
 11. *Iuramentum fidelitatis a vasallo factum quando sit repetendum? & num. 11.13. & 14.*
 15. *Haredu vasalli defunctorum a teneantur inter Domino?*
 16. *Potest quis se obligare alieni, & successori, non auctoritate, & successori.*
 17. *Famini succedentia in frude ad teneantur præstare iuramentum fidelitatis.*
 18. *Iuramentum fidelitatis ex exclusa famina à successione feudi? pars affirmans probabilit.*
- Sed negant eis probabilit, num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. & 25.*

1. **F**orma iuramenti ex iure consuetudinario hac est: *Ego iuro ad hanc familiam Evangelii Dei, quod amo in anima ero fidelis Tibi, scimus debet esse vasallus Domini: nec id, quod mihi sub nomine fidelitatis commiseric Domini, pandem alij ad eam detrimentum me sciencie. Habeant in s. 1. Qualquier iurato debet vasallus Domini fidelitatis, lib. 2. fender, tit. 3. & Bald. ibi. Hoc autem iuramentum in his non fit, pro quibus fidelitas non est praeflenda.*

2. **A**pro Gallos ex consuetudine duplex est forma pæflandi hominum, vulgo *bennage*, & iuramentum fidelitatis. Nam si feudum est implexus, vasallus auctoramentum capit, sen hominum facit dominum, studiorum capite, iunctis manibus, dominumque oscularatur. Si autem feudum est ligium, homo ligins, manibus iunctis super sancta euangelia imponitis, aperto capite, exarmatus & discinctus Dominum deosculatur; iuramentum fidelitatis in utroque interposito per haec verba: *'Dominus, ego tuus ingredior, & in te fidem, & hominum vestrum, & me velutum praeficer vasallus ratione illius loci, sen oppidi, quod accipere a Te ob iurum, vel iudicium causam, &c. Prolatus ob id, & iure nunc, & in anima Tibi seruire contra omnia, & adimplere capitulo antiqua, & nova fidelitatis. Quibus dictis Dominus respondet: Recipio hominum tuum salutem iure meo, & alterius, & dicendo hoc defensuram vasallum in maxilla.*

3. **I**n Gallia autem non admittitur à Rege ad osculum vasallorum ignobilis, quamvis habeat feudum nobile; vt vult Specnl. tit. de fidei, 3. quamvis vero, vers. forma. Reliqua vero in aliis locis obseruantur solent in praeficatione iuramenti. Quod si Praelati recipiant, vel dent fidem, stolati esse debent praesertim factofanctis Euangelizatoribus Andreas de Yfernia, & Card. Alesand. In s. t. de nova forma fidelitatis, & in his standum est consuetudini locorum.

4. **F**endum item in dabo presumere concessum secundum propriam eius naturam, nimilrum ut iuramentum fidelitatis praefletur: ex cap. 1. de forma fidelitatis, cum rite sequenti, de nova forma fidelitatis, Bald. post Glossam in cap. t. in principio, num. 1. & Afflictus num. 3. de capit. Corradi.

5. **V**trum vero iuramentum fidelitatis praefletur possit per procuratorem vasalli? questio est: Pars negans ex eo probatur, quia iuramentum fidelitatis, quod praeflet Episcopi Sedi Apostolica tempore sua consecrationis, personaliter praefletur debet; Barbosa in cap. 4. Ego N. de interior, num. 1. & confirmatus ex. licet, 47. de tellib, vers. proprio iuramento,

vbi habetur, quod quando iuramentum requiritur, quod fiat manu propria allecios, non posse fieri per alium: quod etiam credunt Comari, in cap. quamvis patet, de pallie, lib. 1. p. 4. t. 5. num. 9. col. 3. Rebulf. in tract nomine, quaff. 10. num. 12. quos sequunt idem Barbosa in d.c. licet, num. 5. post Felin. ibi, col. 2. & c. 1. de interior. in 6. quantiam importat propria induitiam: Barbat. cunctis conf. 7. 6. Sapient, col. 3. & conf. 8. col. 6. in vol. 4.

Quinimodo pro hac parte facit actus, qui requirit propria personam; namque delegari non potest: A tet. in l. 1. s. 1. & ibi talon, & alij, & de acquirenda posse. Item quando in lege, vel Statuto præcipit ut tenbant, & Tabellione subscibant, tunc est de forma subscriptio illorum, nec suppletur per alium: l. 1. C. de commend. fisci debitor, lib. 10. & omnibus illius forme annular actum Roman. conf. 103. Quod primum, l. t. s. de liber. & posthum.

Iunat profilio fidei, quoad electi in Episcopos, aut ad alium Episcopatum translari, ex Ponitibus præcepto facient in manibus Episcopi signati ab eodem, quae aliter fieri non potest: vt ait Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 3. num. 7. vbi vult non posse fieri per procuratorem.

Pars tamen affirmans in nostro easa est verior, posse scilicet vasallorum facete iuramentum fidelitatis domino per procuratorem ex voluntate domini, aut si iuramentum fidelitatis ab Uniuersitate, seu pago fit praefandum, vel si sine plures filii vasallii defuncti, qui in feudo succedunt: unde si Dominus moratur reliqui pluribus filiis hereditibus, non omnibus hominum praefandum est, sed vni antiquiori sufficiet praefat: Bald. in cap. annos. 6. de fidei defunctorum successione inter dominum & agnates vasall. Ex consuetudine Patiborum non admittitur praefatio homini, & fidelitatis, nisi ex legitima excusatione, per procuratorem. Quod si feuda ad dignitatem speciei, aut si persona ratio est incuria, vis dabitur locus, vt procurator possit facere hominum, seu iuramentum pro alio; & eis quia, que sunt huiusmodi, cotam, & fine mandata explicant debent.

Indistincte tamen diei potest ex causa aliqua iusta posse fieri hoc hominum, homagium, seu iuramentum fidelitatis per procuratorem. Probatut, quia qui per alium facit, per se ipsum facere dicitur, vt est illa regula: alioquin se queretur notario absente, vel vacuacione, non posse rem alteri committi. Nee refert, si dicatur hoc propriis manibus debere fieri. Nam compatentitas contahitur per procuratorem, secundum communem in cap. annos. de cognit. fibrinal. Felin. in cap. licet, de tellib. Suffragant eis, si quis suadente, 17. quaff. 4. iuvile cap. monstra, de fons, excommunicat. Panorm. in cap. fidel. de iuram. calamus, ex quo deducunt non importanti personali atem, vel industria, quando dicunt tantum manibus propriis. adhuc enim potest fieri per alium; Cardin. in Clem. de interior, quando actus non est vel personalis, vel non est electa persona, nec industria illius, quamvis dicant, propriis manibus: Bald. in l. un. 9. ne amorem, C. de caduc. collend. Item valet actus non seruata forma virginis necessitate: Alesand. & Socin. in l. 1. s. de liber. & posthum. Bald. in rubrica, C. de fidei in tellum. Necesse tamen erit, vt procurator protestetur se facere nomine mandantis: Bartiol. in L. de tellib, 9. s. de ipso, de tellib, & in specie decidunt, s. sed etiam, vero, sed utrum ipse, vel alius pro te invenientiam faciat, vel suscipiat, nihil interfere putamus: potest enim hoc usq; & per procuratorem ab uterque pars expedit, lib. 2. fidel. tit. 3. & in 5. item inveniatur, de neufridum, cod. lib. 1. titul. 18. ibi: inveniatur per fes, vel per suos auxilium dari, & scripsi patet. Petr. Genuinus d. 1. part. iuri uniuersi, lib. 6. cap. 2. num. 8.

vers.

6.

7.

8.

9.

Disp. XVI. De natura feudor. §. IV. 491

vers. nihil autem interf., libro I. id ipsum tradit.
Quare facendum est in nostro casu posse fieri hominum, & iuramentum fidelitatis domino à vasallo per procuratorem: vnde in cap. 1. §. tertio, de statu regulacionis, in 6. habetur ex consensu domini posse valitatem iuramenti prestat fidelitatis per procuratorem habentem ad hoc speciale mandatum: Rom. singulare 198. Archid. in cap. sibi domino, dicit. 1. Si tamen vasallus sit impeditus, ita ut non possit comodè accedere ad dominum, tunc iurito domino poterit mittere procuratorem cum speciali mandato.

Longè aliter de iuramento Episcopi, quod facit Summo Pontifici: id namque debet facere per propriam personam, ut probat argumentum in principio, & deducitur ex traditis per Couart. in d. c. quamvis pallium, t. part. 5. 1. num. 8. vers. sed si lex requiriatur, pro quo faciunt verba Bullæ Summi Pontificis concedentis certo Episcopo, ut professionem fidei Episcopi electi accepimus, de qua Sanchez in *præcepta Decalogi*, lib. 1. cap. 5. num. 7. qui sic habent: *No properbus ad Sedem Apollonicae accedendo personaliter labores cogere: volunt parcer laboribus, & expensis, Fraternitas velut in commitmentum, &c.* At illo poiter praefati per procuratorem, non opere et lege parcer laborebus, nec expensis; sed posset Episcopum facere facultatem Romano procuratori; ut Romæ nomine suo iomanibus Pontificis professionem fidei praefaretur: Ergo licet iuramentum fidelitatis possit fieri à vasallo per procuratorem, praesertim quia in d. lib. 3. lib. 2. de fidei, id conceditur fieri per nuntium: non tamen idcirco arguendum est de iuramento ab Episcopo praestando: Sanchez in *præcepta Decalogi*, lib. 5. cap. 1. num. 21. 22. & 23. eum sibi.

Hinc deduci potest dictio quoniam, an profilio fidei, quia potest fieri à propria beneficis, fieri possit per procuratorem? Affirmo sot aliqui argumento iuramenti, quod potest per procuratorem praefari: cap. final. de iuram. salutaria. in 6. cap. 1. §. tertio, de statu regul. in 6. Namatt. lib. 1. conf. in 1. edition. tit. de summ. Trident. conf. 4. num. 2. & in 1. edit. lib. 1. tit. de iur. conf. 1. num. 8. Azot a part. In istis, moral. lib. 7. cap. 4. quæst. 6. Debere autem fieri personaliter censui Congregatio Concilij, ut notat Additio ad *Narrari confitit*, d. conf. 1. ad finem, & refert Zerola 1. part. verbo, fidei professio. Nihilominus potest fieri per procuratorem tradit Sanchez *sapientia*, lib. 2. cap. 5. num. 7. quia in Coocilio Trident. fest. 24. ap. 12. nullum est verbum ex quo colligatur professionem fidei esse faciendam per propria personam.

Maior est difficultas an iuramentum fidelitatis praefixum semel domino à vasallo, sit iterandum eidem Domino ab eodem vasallo? Responsum est negativa, nec potest vasallus cogi ad teperendam iuramentum, quod semel factum est rite, & recte. Quod si dicas Concilium Trident. fest. 25. de referente. cap. 1. statuerat Magistros Vniveritatem in principio cuiuslibet anni solemnem iuramento se artare ad docendum secundum decreta eiusdem Concilii. Respondetur praedictum iuramentum, & repetitio nem illius in Magistris non esse otiofam, sed maxime utilem, ac necessitatem ad tenuandam memoriam præceptiorum, ne in illis tenetundis sint negligentes. Quare quoties reouatio iuramenti aliquam præ se ferat utilitatem, iuramentum repeti potest, & in renouatione votorum quæ singulo quoquo semestri apud Societatem nostram solet fieri, precedente confessione generali; ut hoc modo ad obseruationem votorum, obedientie scilicet, & alitatis, & pauperatatis se accingant, & fortius præparent.

Idem autem procedet etiam respectu successorum, quando nimirum dominus, cui iuratum fuit, est iam

defunctus: tunc vasallus cogendus est iurare successori defunctorum. Circa tamen hoc ouus soleat causas assignari. Primum, quando iuramentum sit sub hac forma: *Ego vero Tibi fidelitatem, & successorum tuorum, iurata concenserim in cap. Ego N. de iure. in quo causa nulla est dubitatio, ut notat Couart. in cap. quamvis pallium, de palliis, lib. 6. 1. part. 4. 1. num. 4. & 5. Sot. tom. 1. de religione, tral. de iuramento, lib. 2. cap. 31. num. 1. & Sayt. in clavis regia, lib. 5. cap. 6. num. 19. post Panorm. in cap. veritatem, num. 3. & Glosa ibi, in verbo, compellamus, & iure. Angel. verb. iuramentum 5. num. 40. Sylva. redem verba 4. quæst. 3.*

Secundus causa: Si iuramentum sicut aliqui sub nomine & ratione dignitatis, quamvis nulla fiat mentio Successorum, celebret factum erit quod ad successores in illa dignitate, quia dignitas non variaatur per varietatem personarum: argum. e. veritatis, & iure. In dubio autem an actus aliquis tribuatur persona, vel dignitati ex coniecturis stabilitur.

Tertius erit, quando cum iuramento aliqui particulari aliiquid pollicetur; vnde illi quæritur obligacione nisi aliud suadetur materia subiecta, & intentio iurantis, secundum quam iuramentum est standum, obligabit erit quoad hæredes, qui in illo debito successerunt defuncto, licet in tali iuramento nulla sit mentio successoris, translatum tamen iuramentum ad hæredes: Sayt. d.c. 6. num. 19. & Bartoli. in d. c. veritatis, & iure. num. 5. Idem erit quando iuramentum fidelitatis factum fuerit à vasallo, non sub nomine appellativo dignitatis, sed espresso nomine proprio fine villa mentione successorum; in quo casu etiam ad successores transire probat text. in d. c. veritatis, & iure. ibi: *Nobis, vel alieni successorum, &c.* Et quia iuramentum, vel promissio facta aliis expresso nomine proprio in te tandem ad d. dignitatem pertinente, ad successorem dignitatis translat: Couart. in d. c. quamvis pallium, part. 1. 5. num. 5. veritatis. Proinde cum fidelitatis iuramentum veretur circa rem spectantem ad dignitatem, recte sequitur praedictum iuramentum, seu promissio translatum ad successorem: potest vult Couart. *sapientia*, num. 4. & 5. & in c. requisili, num. 1. de testam. reedita Glosa ad cap. Ego N. de iure.

Nec refert text. in cap. 1. §. præterea, de probabilitate iuramenti, per Federicum: *Quoniam non loquitur de vasallo, qui semel à domino inuestitus, illo mortuo, tentatur ocam ab eius successore inuestitum petere: sed loquitur de vasallo novo, qui in ea certum tempus inibi praefixum, tenetur à Domino inuestitum petere: Bartoli. in d. c. veritatis 14. de iure.*

Quid ergo de heredibus vasalli, qui loqua vita iutauit? Responde illos, non obstante iuramento vasallorum, iurare fidelitatem Domino: tis D. Th. & ibi Caiet. a. 2. quæst. 98. art. 2. ad 4. D. Anton. p. 2. tit. 10. cap. 6. 5. 3. cap. 10. Sot. lib. 8. de inst. quæst. 1. art. 2. ad 4. Aleiat. in c. cum contingat, num. 120. & ibi Imol. num. 18. de iure. Nam iuramentum ex parte iurantis ita est personalis, & eius obligatio ex vinculo iuramenti, ac religionis nullo modo ad hæredes translat, ac iucelliores ipsius iurantur; & ex consequenti non adimplentes iuramentum defunctorum sunt hæredes petiuti, quia iniurandum est personæ vinculum, & obligatio sponte assumpta ex virtute religionis, utque ita ex vi iuramenti non potest eius obligatio extendi ad aliam personam: Est communis, ut volunt Doctores ciuii, quos refert & sequitur Gutierrez. de iuramento confirm. 3. part. cap. 1. num. 7. & Gomez. ver. tom. 2. c. 1. 4. num. 19. & Matienzo lib. 5. resolup. tit. 10. glori. 13. num. 10. Quod procedit etiam quando vasallus iurauerit fidelitatem

13.

14.

15.

pro se, & pro suis successoribus; adhuc enim non tenebuntur successores ex vi iuramenti fetiure fidelitatem: quia cum obligatio iuramenti personalis sit, a nemine alio potest quispiam obligari nisi Abbas in c. veritatis 3. de iure iurando. Padilla in l. si quis maior, nam, i. C. de translatiōnib⁹. & Sanch. in praecep. Decalogi, lib. 3. c. 3. n. 1. & sequent. vbi concludit non teneri successores ex vi iuramenti, sed ex vi contractus.

16. Quoniam etiam cur possit quis se obligare alicui, & successoribus sub reatu perire, non autem obligare se, & successores? Respondeo, quia in primo capitulo agitur de obligatione propria: in secundo autem agitur de obligacione aliena: Abbas in d. c. veritatis, num. 3. de iure iurando. Sayto in clavis regia, lib. 5. cap. 6. n. 10. id est non potest quis se obligare, & successores suos in illis spiritualibus sine speciali mandato: D. Ant. parr. 1. tit. 10. cap. 6. n. 3. arg. c. fin. de iur. calumniis 6. Non enim anima potest obligari, nec ligati in spiritualibus nisi ex consensu proprio.

17. Ambiguitatem item ac feminis succedentes in feudo teneantur praestare iuramentum fidelitatis? Respondeo, ut si in aliquo feudo iuramentum est per blandum, non posse feminam succedere: Purpuratus ens, 3. num. 3. & 4. & 8. vers. nec etiam refragetur, & num. 9. & Decius conf. 3. num. 45. lib. 2.

18. Hinc argui potest, iuramentum fidelitatis, quoties a feminis exiguntur, illas excludeat. Ratio abhinc dicitur, quia iuramentum fidelitatis continet fetiurum personale, quod feminis nequoniam honeste praestare: ergo ratione iuramentum non debent admitti ad feodium, cum arma tractare nequeant: neque decet femininas e ceteris virorum se immiscere. Secundum sunt inconstantes, & tet mutantur in horam, & secteta difficultate tenentur, & custodiuntur: Bald. in l. questionis, col. penult. C. de fidei & legi. Curtius ian. de fidei. in 3. p. 1. regula R. O. L. conf. 1. num. 10. & 11. & 16. vol. 4. vbi addit. si feodium de sui natura praestare iuramentum fidelitatis, sub quo continentur illa sex, de quibus in cap. 1. de nova forma fidelitatis, que omnia non possunt explicari per feminas: igitur non possunt succedere in feudo. Idem Roland. d. vol. 4. conf. 48. num. 36. & 40. & conf. 90. num. 3. 1. vers. quinto, & n. 44. vol. 4. post Alexand. conf. 3. num. 7. vers. praeferre dictum Isenna. lib. 3. Decius conf. 1. 19 vers. non obstante allegata, & sequitur Hieron. Gabriele conf. 79. num. 7. lib. 3. Sed his respondetur. Ad primum, quod in illis casibus, in quibus feminas administrantur ad feodium, possunt feminam fetiure per alium, ex quo non possunt per se. Non autem sequitur ex hoc, possunt fetiure per alios: ergo possunt obtinere feodium: quia potest aliud impedimentum obstat. Ad secundum dicimus quod illa ratio non est finalis, sed impulsiva, vt inquit Izernia in cap. 1. §. hoc autem notandum, quifrid. dare possum. Menoch. conf. 6. num. 18. quinimodo Bald. in lib. 3. quia feru. C. communia de manu missum. num. 1. certe iuramentum fidelitatis non esse de substantia feudi: sequitur Decius in l. 3. item impubera, num. 6. de regul. iuris, quod sane iuramentum etsi omnino praestandum, si ratio precipua, & finalis, est præstatio eorum, quoz in iuramento continentur: Menoch. d. conf. 6. num. 45.

19. Probabiliter tamen videtur pars contraria, quae habet iuramentum fidelitatis non excludere feminas, nisi per alias causas, & rationes debeant excludi: ita Menoch. d. conf. 6. num. 1. & probatur ex c. unico, §. verum, de statu reguli. 3. lib. 3. dicitur, quod si Abbatis, aut Prioriss. causis vel Monasterio pro feudo, quod Monasterium ipsum temet per alios Princeps temporalis, debet ei benogium, vel fidelitatem Sacramentum praestare, spredi poterit de Monasterio decens comitatu faciat, & homini filio, ac fidelitatem Sacramente proficit, quam primum se recipere ad Monasterium. Quod si per pro-

curatores possit praestare Sacramentum fidelitatis, non debet permitti exitus de Monasterio. Confirmatur argumento Ecclesie, seu Monasterij, quæ, vel quod non excluduntur à feudo propriæ iuramentum fidelitatis: igitur nec debet feminae excludi; quantum in hoc casu eequiparantur: Roya. conf. 1. 8. n. 6. & 17. lib. 1.

10. Iuvat cap. si cui militi, do feudo & beneficio in extra-ordinariis causis: quæ sicut constitutio its scripta est: Si cui militi ad certum fermium datum fuerit, & que reliqua ex se descendente feminam decesserit, quæ id fermium iuxta fenni condicioneum non minus decenter praefere posset, quam masculi: si in insufficiencia minima causam sit, ut & feminam ad id aspirare valeant, eas ramen admissi patuerint. See ibi. Cuius constitutionis meminit Menoch. d. conf. 6. num. 16. vers. prima enim: vbi ostendit feminam posse succedere in feudo, quando iuramentum decenter domino praestare potest.

21. Suffragator, feuda de quibus illa constitutio loquitur, annexum habere iuramentum fidelitatis: quia cum agat de feudo concessio per inequitatam, iuramentum fidelitatis comprehendit, cum illud omnino praestandum sit, nisi expedit fuerit remissum: Flotiens. in famula sit de feudo, vers. cum fidelitate, & Ioann. Andri. ad Specul. sii. de praescripti. in additione prima, in fin. donec tradit iuramentum, non autem fidelitatem pacto temisti posse: atque ita quando iuramentum non est expressum remissum, praestari debet. Et sic autem capitulum, Si cui militi, authenticum, & posse allegari licet Bald. in c. 1. & quia videtur, qui feendum dare possum, & Rom. singulis. 177. Hostis, & conf. 1. 67. n. 12. Coen. conf. 1. 6. col. penult. vers. sed postea, lib. 3. & lat. conf. 1. 1. 1. vers. secunda respondetur, lib. 2.

22. Confert huic sententiæ, quod feminam potest consequi feodium francum, prout volunt Alex. conf. 10. n. 1. & conf. 30. n. 1. 4. lib. 1. Bald. vbi proxime Barbat. in c. ex parte 1. n. 1. 5. de verb. signif. & Ruyn. conf. 14. n. 9. vers. & similares, lib. 1. at qui est qui consequtitur feodium francum tenuerit ex eis contenta in iuris de forma fidelitatis, & de nova forma fidelitatis, ut docent Ioann. Andri. in additionibus ad Specul. sii. de praescripti, vbi sapientia & Paul. de Castr. conf. 1. 10. incipit, Circulad quod primo queritur, col. 1. vers. 2. aliter ergo lib. 1. dignitatem feminam non excludit ut a feudo propriæ iuramentum fidelitatis, & vetus est posse obtinere feodium francum.

23. Conducit quod ex consuetudine teglonis multa in locis ad feuda feminæ admittuntur, prout ferunt Certe. iun. in tract. fender. p. 3. n. 10. & Jacob Beluisius, quem allegat, & de consuetudine Gallie meminit Guid. Pape. 9. 19. & 9. 197. Dec. conf. 44. num. 10. de quo dicimus infra suo loco, c. cum actum fuerit, an feminas sint habiles ad feuda consequenda: Sed in illis casibus, in quibus feminæ possunt administrari, fetiure possunt per alium ex quo nequeant per se: Menoch. d. conf. 6. num. 36. & num. 40. Non ergo fidelitatis iuramentum est in causa, ut feminæ non obtinere feodium.

24. Fauer quo dicitur, quod quando inequita excedit pro realculis, & feminis, feminas succedunt deficiencibus omnibus masculis, probat cap. 1. §. quia etiam Episcopo, & Abbat. & ibi omnes, quos refert Paris. conf. 9. num. 3. lib. 1. concedunturque omnes hoc esse feudum proprium, & masculos in eo succedentes praestare iuramentum fidelitatis, & personale servitium; quod omnis etiam transit ad feminas: quare iuramentum fidelitatis non obstat feminis. Idem Paris. conf. 1. 2. num. 3. lib. 1. vers. & probatur. In lib. 3. num. 18. probat argumento infantium, & imputetur nec fidelitatis iuramentum, nec præstatio nem fetiūtum impideat eos in concessione feudi, qui dominos in prælio iuvare non possunt, nec con filio.

filio, ne que fecerit commissi reticentis prodebet illi postulant: sed huiusmodi infantes, & impuberis possunt tenet feuda, ut vix Parvum supradicit Ang. in l. de C. de regiam nullum, & Bald. d. L. 1. Jacob. I. san. Quo Georg. in inuesti. feudi, i. s. verbo, qui quidem inuesti. tura, n. 23, & 26. dicentes hos memoratos posse feuda retinente: igitur sicut infantes, & impuberis non excluduntur a feudo, neque tamen postulant inter se p[ro]tatio ad dominum iusandum armis, & consilio; idem dicendum est de foemini.

Vltimò probat, quia cum feminis in multis casibus admittantur ad feuda, non potest dici, quod instrumentum fidelitatis obliter illius; alioquin sequeretur, quod nunquam feminis possent in feuda succedere, si in coorte feuda iuramentum fidelitatis sit necessarium, nec per alium, securius praefari valeat. Quare vel dicendum est, quod ea que continentur in iuramento fidelitatis possunt exhibeti per idoneum substitutum, vel quod tale iuramentum non sit peccatum, quando feminis admittantur ad feudi successionem: quod ea que respiciunt securiū personale remissa intelligantur: ita Parv. conf. 16. n. 8. & seqq. lib. 1. & Decisa. conf. 5. n. 47. & 48.

S. V.

Quotuplex sit feudum, & in quo species diuidatur.

E P I T O M E.

1. Prima divisio feudorum est, in feudum secularis, & Ecclesiasticum.
2. Secunda est in Regale, & non Regale.
3. Tertia est in nobile, & ignobile.
4. Quarta in feudum reale, personalis, & personalissimum.
5. Quinta in feudum ligatum, & non ligatum.
6. Sexta in masculinum, & femininum.
7. Septima in feudum habens propriam naturam feudi, & improriana.
8. Octava in invabile, & non invabile.
9. Nonna in feudum divisible, & non divisible.
10. Decima in feudum perpetuum duraturum, & in feudum ad tempus.
11. Undecima in feudum frumentum, & non frumentum.
12. Duodecima divisio in feudum transitorium ad omnes heredes, & non transitorium.
13. Decimateria divisio est in feudum de pallo, & prouidentia, & in feudum hereditarii proprii sumptus.
14. Decimquarta divisio est in feudum antiquum, & in feudum novum.
15. Decimquinta divisio est in feudum parum, simplex seu realium, & in feudum conditionatum.
16. Decimsexta divisio est in feudum paternum, & maternum.
17. Decimseptima divisio est in feudum Guardie, & Caſtalia.
18. Decimoctava divisio est in feudum de Camera & de Caura.
19. Decimnona divisio est in feudum in Curte, & extra Curtem, & Soldata.

Non primis feudum diuiditur in seculare, & Ecclesiasticum. Seculare est quod Ecclesiasticum non est, & a seculares concedit alii secularibus. Ecclesia ita ita modis dicitur tale. Primo, quod datur aut suscipitur ab Ecclesia propter Ecclesie nomine. Secundo, quod datur a Clerico non tanquam ab Ecclesia, ut babetur in c. 1. de Clerico qui inuesti. facit, lib. 1. feudal. & c. 1. quibus modis feudum conficitur p[ro]p[ter]. Tertio, quod recognoscitur ab Ecclesia, & Clerico, & finaliter de cap. Corradi, lib. 1. feudal. Petr. Gregor. in p[ro]p[ter]. Synecm. iuri. volueris, lib. 5. c. 1. Card. Mant. a p[ro]p[ter]. Fragosi Regim. Chrit. Reipubl. P. 111.

sacra. & omnis. lib. 2. 3. 4. 5. n. 8. Bald. in premisso feudal. in v[er]o feudal. diaf[er]. n. 5. 6. & Zaxius in epistola feudorum, p. 1. 2. 7. & Cutt. a[re]n. de feudis, in 1. p[ro]p[ter]. secunda pars prima.

Illiud etiam aduerso feuda Ecclesiastica ex capitulis feudo tam esse decidenda, nisi à iure Canonico aliud sit decimus. Item Ecclesi JUDICI seculari ratione feudi subdita est, sicut & Clericos habent feudum secularis quod feudum est subditus IUDICI seculari, solita de rebus. & abred & S. debet, in c. Romanis, de appetit. lib. 6. Ceterum quamvis feudum sit Ecclesia sicut, si eo occidatur laico, ville dominium eius iacuit, & de illo prout de qualibet alia re rem potenti iudicandum est. Sed de his aliqua supra, §. 1. n. 1. 16. 17. & dia[lo]giis sequentibus.

Secunda divisio feudorum est in Regale, & non Regale. Regale dicitur feudum, quod habet dignitatem annexam non Regale est, quod est dignitate. Ut autem feudum sit regale, duo sunt necessaria. Primum, quod Regnum, vel Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus, vel alia dignitas concedatur. Secundum, quod habensmodi Dignitas ab Imperatore, vel a Rege, vel ab alio supremo Princeps tributar. Quare feudum regale non dicitur, quod fuerit concessum a Princeps. Superiorem recognoscemus, vel quod conceditus ab hoc supremo Princeps sine titulo dignitatis: c. 1. de feudo Marchie, vel Duram, vel Comitatu, iunctu c. 1. in princip. de his qui feudum dare possunt, & c. 1. in princip. & q. 1. qui dicitur Dux, Marchio, Comes, vel Capitanus, vel Valuator, lib. 1. feudal. Petr. Gregor. d. cap. 1. num. 10.

Hac autem divisio placet Baldi in preludio feudal. n. 3. Titaq de Nobilitate. p. 1. & Iul. Claro. 3. feudum, q. 10. post alios ibi relatios, & Rimini. Jun. conf. 5. n. 9. 4. Erat ergo feudum non regale, quando res priuata, vel pagus, seu ealcum simplex, vel alia simplicies priuatae res tribuantur: Petr. Gregor. d. cap. 1. num. 12.

Tertia divisio feudorum est in Nobile simpliciter, & in minus nobile, & in aliud quadratum nobile, & in simpliciter ignobile. Nobile simpliciter est illud, quod à Papa, vel ab Imperatore conferatur in Regnum, Ducatum, seu Marchionatum. Minus nobile, fed item nobile, quod à Rege, Duce, seu Marchione conceditur. Aliquantiter nobile est, quod ab habentibus feudum à Rege, Due, Marchione, hoc est à valassis Regis aut Marchionis tributar alii infestioibus.

Ingnobile autem dicitur feudum, quod conceditur ab illis inferioribus, minoribus scilicet Valuatoribus, qui & minimi dicuntur, à quibus nulla dignitas obinetur porectura Jacob. Belai. in premisso feudal. in 6. diaf[er], vbi id probat in c. 1. in princip. sit qui feudum dare possunt, & in c. 1. sit. de feudo Marchie, vel Ducatus, vel Comitatu: & hac distinctione v[er]o est Ioannes Andree in addit. Specul. in rubric. de prafcript. col. ultim. Card. Alex. in premisso feudorum, in 2. diaf[er], & ibi Iason in diaf[er] 10. & alii, quos referunt sequitur Titaquell. de Nobilitate, cap. 7. num. 6. fol. 62.

Petrus tamen Gregor. in 1. p[ro]p[ter]. omni. diaf[er], lib. 6. c. 4. in principio. n. 1. ex Baldi. in ipso feudal. premisso in penult. diaf[er], sit feudum nobile esse, quod suum nobilitat possit: ignobile autem feudum, quod alio nomine dicitur Burgense illud est, quod suum possit: non nobilitat. c. 1. q. castri, qui dicuntur Dux, Marchio, Comes, vel Capitanus, vel Valuator. Addit Titaq. supra. d. c. 7. n. 7. feudum antiquum, non autem novum p[ro]p[ter] se ferre nobilitatem: quia nobilitas non vacuit in numero temporis: sequitur Dec. conf. 15. incipit. Placit m[od]i, col. 1. v[er]o quare facit: atque ita feudum nouum non nobilitat: idem Baldi d. c. 1. q. castri, qui dicuntur Dux, &c. n[on] concedatur ab Imperatore, vel à Rege: tunc enim valalus est nobilitas.

Feudum item nobile non ex eo dicitur nobilitas, quod habeat dignitatem: nam minima etiam Caſtra concedit.

T t concedit

concedi possunt in feudum nobile; sed ex eo quod seruitus habet nobile, ac proinde a tali seruitio nobile vocatur; nam ita si quis annuatim per recognitionem dominij directe soluat vuom Accipitrem: Paul. de Calt. c. 46. n. 5 lib. 1. sicut dicitur nobile simpliciter, quod babet iuridictionem, merum, & mixtum imperium, sive ex privilegio, sive ex consuetudine legitimis prescripsa: Bald. c. 129. col. 1. vers. circa terminum scindens. e. lib. 2. Titul. de nobilitate, cap. 7. num. 8.

Contra vero, si feudum conferatur a minimis vasalibus, vel a plebe, feudum est ignobile, seu Burgense; quia possessorem non nobilitatem: Bald. in prelud. feudor. n. 55. Ruy. c. 69. n. 19. lib. 3. Rusticus enim sive ignobilis, Burgenus vocatur, teste Titul. de nobilitate, e. 7. n. 5. fol. 61. Andri. de Ysternia in e. 1. 5. si vero conigeris, circa medium, sive de pace iuram, firm. nam feudum quod paucos habet vasallos, non sicut esse nobile: sed eti. nobilis fendarius, quando fuerit Dominus vasallorum, & in illis habuerit iurisdictionem; non quod rei nobilitas in sit, sed quia homines vasallos libi subditos habent.

Quarta diuina est in feudum reale, personale, & personalissimum. Reale est, quod ad descendentes recipiens regulariter transiit, ut patet ex e. 1. §. beneficiis, in quibus causis feudum amittitur: & hoc feudum proprium est, cui feudi definitio maximè congituit: Quare qui feudum capit sine mentione filiorum, vel heredum, intelligitur subcepisse per suis descendentes: Alli. in prelud. feudor. q. 5. col. 11. quod non procedit, quando feudum est personale: Nam personale feudum finitor cum persona, oec extensit ad heredes, ut et feudi habitationis: e. feuda habitacionis in capite extraordinarii, & Soldata, videlicet quando nobili, qui incidit in paupertatem, assignatur pension annua: e. 1. quod dicitur Dux, Marchio, Comes, vel Capitanus. Quod feudum etiam non personale tantum, sed personalissimum nuncupatur: eo quod nec ad heredes dantur, & que ad heredes recipiens traesit: quod sane genus feudi est improprium: ut vult Pratz. in prelud. feudor. n. 48. Petr. Greg. i. p. iuris visuensi, lib. 6. c. 5. n. 6. post Bald. in prelud. feud. Valaf. de iur. emphe. q. 4. n. 11. vbi de feudo habitationis, & n. 11. vbi de feudo personalissimo, ut feudum Soldata: sequitur Garc. de expensis, e. 1. n. 16. vers. Soldata, inquit, si prefatio quadam annua grantia, quae a nostra parte transita in heredem. Morte namque dantur, vel accipientis intercedente finitur: & dicitur Soldata, quia plerique in doatione solidorum constituta quo non incepit Soldati nomen determinatum est apud Hispanos.

Quinta diuina feudi est in Ligium, & non Ligium. Ligium dicitur, quod accipiente a Princeps non recognoscere Superiori, in quo iuratur fidelitas contra omnem hominem nullo excepto: & patet eundem bona ipsius per consequentiam subiunctionis Domini: Sossechius de feud. p. m. 9. Requiritur ut tam tria, ut feudum sit Ligium. Primum, ut vasallus taret fidelitatem, nullius alretius fidelitate reseruata. Secundum, ut expiata ponatur io istro meo inuestiture, quod feudum sit Ligium. Tertium, quod vasallus principales personam suam, & consequenter bona etiam non feudalia subiicit per etiam Dominis. Cort. iun. in p. arall. de feude. q. 9. n. 11. Petrus Gregor. d. lib. 6. cap. 21. Gattias de expensis, cap. 11. num. 13. vbi concludunt feudum Ligium esse, in quo vasallus principales potestati Domini suam personam subedit, & cum persona, bona sua omnia; & iurat infusus fidelitatem nulla alii fidelitatem refutata, & ob id debet Cliens contra omnes nec non contra statem, filium & patrem adiuvare dominum.

Ex quo bene sequitur non posse quemquam esse hominem Ligium duorum hominum, ut vult Gloss. in Clem. palmar. de sent. Et re indicata, verbo, bona Li-

giu, quia nemo potest duobus dominis servire aquila iure, si contarii sint. Nihilominus Ligius vnuus, & vasallus alterius, ut plurimi sicut potest. Quinimodo Ligius homo, & cum feudo, & sine feudo esse potest. Cum feudo, si ea conditione feudum acceperit: sive feudo si proper amicitiam solam mouit le, & bona sua cum speciali iuramento in clientelam aliquius Principis addivit, & adscriptus fuerit, & Sacramento le obligauerit contra omnes adiuvare Principem, nomine excepto.

Item quoniam feudatarum possunt in aliis feudis ea ciuare, & fidem datum telecindere, e. 1. de vasalio, qui contra constitutum Leborum Imperatoris beneficium alienavit, lib. 1. n. 18. homo tamen Ligius non potest ab obedientia, vel subiectione illius Principis, cui fidem dedit, absit, nec feudo renuntiato aboliri a fide data: ut notar. Bald. in e casuum, de iudicio, Marcius. Laud. in e. 1. c. 7. qui feudum dare possum. Petr. Greg. d. c. 2. n. 10. qui n. 2. 3. ait hoc nonen Ligium esse italicum, & significare totalem subiectionem, adhucque a verbo Ligare. Unde & coniuratores, seu factiones apud Italos vocantur Ligani, hec apud Hispanos Ligia, quidam videlicet Principes Christiani vnamimes contra Turcas conuenient, dicuntur Ligani facere.

Insuper omnes, qui io Imperio sunt, & censori Ligij Imperioris. Extra vetò imperium considerato §. 1. de nova forma fidelitatis lib. 2. feud. iur. 7. est noxa forma iurisfandandi de novo inventa per hac verba: Ego Natura super hac sancta Dei Euangelia, quod ab hac hora in ante usque ad ultimum diem vita mea ero fidelis tibi Domini meo contra omnem hostem, excepto Imperatore: sic ibi. Et licet in §. fin. de prohibito feudi alienatione, per Feder. lib. 1. n. 5. constitutum sit, ut in omni i. Sacramento fidelitatis Imperator semper excipitur, & ideo videatur semper exceptios, ac subinde videbit potest, nullum esse Ligium feudum, quo quid nulla concessio potest dari in feudum, quin videatur semper exceptus: nihilominus à Rego nostro, vel a Rege Gallorum, & aliis qui Imperio non subiunt, si quis accipiat feudum sub primita fidelitate contra omnes de mundo, feudum illud erit regale, & homo ille erit Ligius, quoniam oemine excepto contra omnes stare debet. Nec oblitus apud Gallos, & Germanos, ut placet Francisco Rothomano in diff. de feude, cap. 4. quod idem sit homo Ligius, quod vasus, vel vasallus, vel subiectus: Quia rationes Rothomani nihil virgini: & Feudalz constata & retenta fontis fidelitatis inuenia, in qua nemo excipitur, Ligium ipsum vocatur, adhucque opus esse, ut ita in inuestitura noncupetur: Garc. de expensis, e. 1. 2. n. 3. 5. fin.

Feudum non Ligium illud est, in quo iuratur fidelitas generaliter priori Domini excepto, ut i. titulo His sicutur lex in fine, & de prohibito a feudi alienatione, §. final. per Leborum, lib. 1. n. 18. Valaf. de iur. emphe. q. 40. Rebuss. de Monte Pessulano in declarazione feudorum, num. 23. dicens in regno Francie in feudo non Ligio, quando iuratur fidelitas aduersoris omnem hominem, semper excipi Regem Francie.

Sexta diuina feudorum dicitur in masculinum, & femininum: masculinum est regulariter omne feudum, vel quia a masculis qualitatem est, ita ut non transeat ad feminas e. 1. 5. bcc. autem, de his qui feudum dare posset, vel quia a masculis primò qualitatem, licet sub pacto, ut feminas transeat, d. e. 1. de eo, qui sibi. Valaf. sup. q. 40. n. 9. Feminino est quod ad feminas transit ex pacto, ut e. 1. 5. filia, de successione feudi, & quemadmodum feudum ad filium pertinet, lib. 1. feud. n. 24. Quinimodo si quis recipiat feudum pro se, & hereditibus tam masculis, quam feminis, succedent feminis deficientibus masculis e. 1. 5. 1. Episcopum, vel Abbatem, vel Abbatissam, lib. 1. n. 18. Card. Manc. de tac. q. amb. 1. p. lib. 23. tit. 3. 4. n. 2. vbi de hoc plen.

Septima

Disp.XVI. De natura feudorum. §.V. 495

7. **Sepima** diuisio in feodium proprium hoc est habens propriam natum feudi continens illa lepitem, de quibus supra, n. 1. s. 9. & in feodium impro prium, quando felicit illo non est propria natura feudi; c. 1. de feudo non habente propriam feodi naturam, lib. 2. tit. 1. s. 8. prout est feodium conditionatum in quo condeditur ad certum seruitum, vel conditionem ex pacto datum; s. final. quid sit inessitura feodi, lib. 2. tit. 1. & de Capitaneo qui Cariam vendidit, lib. 1. n. 1. ut est feendum Guardie, & Castaldie, de quibus infra, n. 8. Ruyt. conf. 1. s. 1. lib. 1. Feudum denique dicitur impro prium, quando per pactum, vel ita cum receditur a communione iure feudorum: vnde etiam feodium simpliciter concecum intelligitur secundum tenorem supplicationis: Beto. conf. 69. num. 1. s. lib. 1. & in dubio praemissum proprium, modo habet illa septima, de quibus supra, d. 5. 1. num. 2.

8. **Octava** diuisio est in feodium irutabile, & non iurabile. Iurabile dicitur pro quo iuratus domino fidelitas: Petr. Iacob. in sua pratica, in nona diu. Quod si plures in locum illius succedunt, & postea nullum est iuramentum nomine omium: Guido Papa. conf. 207. incipit. Domini. Non irutabile est, quando feodium datum est sub pacto, quod non iuratur fidelitas, & nulla per quos fiat inessitura, & per quos recipiatur, lib. 2. tit. 3. c. 3. unic in principio de Capitul. Corradi, lib. 1. tit. 40.

9. **Nona** diuisio est in feodium diuisibile, & indiuisibile. Diuisibile dicitur omne feodium regulariter loquendo. Indiuisibile est feodium maiorum dignitatem, veluti Ducatus, vel Marchio uatus, & similium feodium dignitatem indiuisibilem habentiam: Petrus Greg. p. Iuris universi, lib. 6. c. 6. 17. dicens Regnum, Ducatum, Marchionatum, & familia dignitatem habentia esse indiuisibilia: sequitur Valasc. d. q. 40. n. 10. Aluart. in nona diu. in proximo per text. in 5. omnes si de feudo defunctorum fuerit contentio inter dominum & agnatos testam. lib. 2. tit. 26. Bart. in Litteris eis, ff. de administr. iure, Challan. in catalogo gloria mundi, part. 12. considerat. 55. per totam, ubi copiosè. Quare dici potest feodium non posse diuidi: est verum quod dignitatem; scilicet quoad administrationem. Vnde sic uos frater potest regere partem certam regni, & alter alteram certam: Benedictus & Raymond. in vers. in eodem testamento, el primo, num. 18. 3. de testament.

Ceterum ex generali consuetudine feuda Italiz sunt diuisiatio anu. And. Holsten. & Cat. in licen. de uoto. Alex. conf. 1. s. 8. lib. 2. Idemque obseruat in aliquibus partibus Alemannia tradit Socinus lenti. conf. 1. num. 11. & vers. sed ex predictis, lib. 4.

In Lombardia tamen omnes filii succedunt in feudo Comitatus, & Comites nuncupantur, ut scribit And. de Yernia in c. 1. s. præterea Ducatus, de prohibita feodi alien per Federici in principio, Bald. 3. a filiis, n. 9. Oldrad. conf. 17. Pericles, n. 1. Joann. Auct. in addit. ad Specim. in rit. de fend. in rubr. in vers. non omittam, & licet in feudo Marchia, Ducatus, & Comitatus non est locus stricto iure succellatio, nisi quando ab Imperatore obiinetur inessitura; nihilominus ex generali consuetudine obseruantur, ut quemadmodum in aliis feidis haber locum succellio, per e. primum, in principio, cum Glosl. in verbo, succellio, de feudo Marchia, vel Ducatus, vel Comitatus, lib. 1. de fend. tit. 14. Catt. iuu. de fend. part. 5. num. 5. ad finem.

Accedit feuda dignitatum Regalium ad vitandum scandalum posse partiri, que alias sunt individua, ut probat Alex. conf. 7. n. 1. lib. 5. Tiraq. de primog. q. 4. n. 16. idque in successione regui lo quenos verum esse testatur item Tiraq. de primog. q. 17. opinion. 4. n. 13. Constat item ex Romanorum historiis Imperatores plures sum interdum Romanum Imperium admis-

Fragm. Regim. Chrys. Reynb. P. III.

uistra, & Reges item plures Hispaniarum Regnum ipsa gubernavisse. Atque ita Regni admiralitatis iuxta duos Reges est diuidenda, quando ad illos successio eius delata est: Mol. de primog. lib. 1. c. 1. 2. 3. et seqq.

Quin etiam feodium in diuisione bonorum inter fratres, vni potest assignari sine conseculo Domini: quia haec non potest dici feudi diuisio, sed fortificatio unionis, & consolidatio: Bald. c. 1. 9. præterea Ducatus, supra, num. 7. ver. 3. pone, duo fratra, de probabilitate, feodi aliena per Federici. Es valer. Bart. in 1. 1. n. 4. C. de impost. luc. descript. lib. 10. & sequitur Ruyt. qui de feudo loquitur conf. 1. o. 8. & 9. lib. 1. & Alex. conf. 18. n. 8. lib. 2. Sed puto hanc diuisionem filii praeditare, ut firma permaneat, si in cuius feodi pro parte datum est, cum filius masculis mortuus fuerit. Quod si ab ipso herede masculo decesserit, feodium ad fratres, & eorum filios masculos redire: 1. de natura successionis feodi, lib. 1. tit. 5. 10. & c. 1. 8. vlt. si de feudo defuncti fuerit contentio inter Dominum, & agnat. & Bald. in 1. 1. n. 3. de rerum diuisione. Addo quod si huiusmodi diuisio sit in feodium Domini, ad quem debuisset redire, non sollicitate: ita Iacob. de S. Georg. in inessitura feodi, in verbo, Marsilio, n. 7. & Ailiell. in c. imperiale, 5. præterea Ducatus, ver. 3. tertio neto, num. 3. t. & seqq. de probabilitate feodi aliena, per Federici.

Decima diuisio sit in feodium perpetuum, & annale, seu temporale. Perpetuum regulare est omne feodium eo modo datum: c. 1. 5. cum vere Corradius, qui feodium dare possum, & feodium similes dicitur perpetuum, c. 1. 10. in quibus casis feodium amittitur. Imo omne feodium ab initio fuit perpetuale; beneficio tamen Principi factum est perpetuum, ut ad heredes sanguinis esset transitorium: ac proinde feodium præsumitum conciliatum, ut perpetuum: Ang. in 1. qui in alieno in principio, ver. 6. præsumit, & Mol. n. 2. ver. 6. dicit, & Alex. n. 13. & 15. si de acquisitio hereditate.

Quamobrem si quis feodium accipiat nulla facta mentione de hereditibus, præsumit ut libi, & suis hereditibus consiluisse: c. 1. de dubio fratribus, & filiis, esto illos non habuerit tempore, quo feodium locepit, qui feodium intelligitur fulcrum pro filia etiam in perpetuum: 1. tale patrum, & vlt. de patribus, Bald. in cap. 1. num. 3. vers. non omittam, & Alciat. num. 1. de dubio fratribus, & Capit. in usq.

Annale feodium, seu temporale est, quod post annum factum aucteri potest, quale est feodium Guar die, & Castaldie, & quod pro mercede alicuius tei conceditur: ex pacto potest annus prototog: & ex conuenientia potest in patrum, vi nonquam auctoritate feudum aucti: Bald. in proximo feudorum, in 9. diu. 1. sequitur Iacob. de S. Georg. in predicti de feodi, in vers. in feodi in diuisione, Petr. Greg. de iure universi, p. 1. lib. 6. c. 1. n. 6. vers. porrò feudalia, que amitterantur inter impraria feuda, veluti habitatione, Soldara, Camera, Castra, Guardia, Castaldie, & reliquorum, qui pro mercede sunt accipienda, quoniam nonne debentur rat ad tempus, & renescible. Sic ille: sequitur Valasc. de in predictis q. 40. n. 14. De quibus infra, diu. 17. & 18.

Undecima diuisio est in feodium francum, & non francum. Francum dicitur, quod accipiat finis nec feruitorum, nisi eorum, que continentur in forma fidelitatis, sive ad illa, que continentur in forma communi fidelitatis, demptis maleficiis, ad quod nou facienda censem ut iure: Bald. in predicti feudor. Requiritur item ultra hac, quod exprimitur in inessitura, quod est feodium francum: Valasc. d. q. 40. n. 19. Garticus de expensi, c. 1. n. 3. vlt. ubi ait esse francum, in quo investitus ad eas sola feruitoria teneret, que excepta sum in inessitura; ad alia autem milio.

Addo, si feodium libertate conceditur, intelligitur esse liberum, & francum, ut post Oldrad. & Bald. scribit Royn. in conf. 8. num. 12. n. 1. Eodem modo

censor liberum, & francum, si bona onus integre, & sine diminutione concedantur. Ceterum si in instrumento inveniatur ooo fio expressum, quod nullum exhibetur fetitum, & fuerit praestitum iutamentum fidelitatis; illud fetitum videtur esse promissum, quod praeferit dices ex oatura feudi: Alexand. conf. 10. num. 21. vers. ad terrum, lib. 1. & conf. 1. lib. 5. & alij, quos sequuntur Cardin. Mantica, de tacito consent. lib. 1. 3. tit. 1. num. 37. cum seqq.

Feudum non statuerit nisi illud, lo quo Dominus in inveniatur recipere sibi aliquod fetitum, ut regulariter sit in reliquo feudi: Andr. de Yernia in rubrica, in quibus causis feuda amittuntur. Bald. in predict. feudor. in ultima divisione.

12. Duodecima diuisio feudi sit in transitorium ad omnes heredes, & in non transitorium ad illos, sed ad primogenitum. Transitorium ad omnes heredes est regulare, quodlibet feudum sequitur equaliter ad omnes delcedentes transiit: lauso in predict. feuder. col. fin. num. 1.8. per text. in c. 1. §. 1. ibi, quod hodie: qui feudum dare possum. Quin etiam feudum hereditarium, quod conceditur pro se, & heredibus quibuscumque, defertur ooo solum filii, & agnati; sed etiam extranei, qui secundum propriam natum non succedunt: Bart. in l. 1. n. 17. vers. argifimma queritur quareiter de rebus suis. Et in Imperiale, in principio, 1.9. de probabilitate feudi alieni per Federic. Alex. in l. Gallo, si iam si vivente parente, ff. de liber. & pofib. Socin. sen. conf. 1.57. num. 5. lib. 2. Cardin. Mantica supra, d. 1. p. lib. 1.3. tit. 3. num. 19.

Non transitorium ad heredes omnes est, quod deftert primogenito, vt est regnum Lusitanie, Hispanie, Anglie, Gallie, & Siclie, vt habetur in d. licet, de vere, vbi Scribentes colligunt successioem Regni de fe, vbi alteri non fuerit decimus per legem, non tunc hereditario deferti, sed sanguinis: dum inquit, Rege sine libertate decadente. Regnum de uno ad alium fratrem deuoluvi ordo genituri, hoc est propinquatus in sanguine: sequitur Bald. in l. cum in antiquis, num. 1.8. C. de iure liber. & Porporatus conf. 1.9. & alij, quos sequuntur August. Barbaro, in d. licet, de varo, num. 1.8.

Sed quidquid sit de feudo transitorio, & non transitorio ad heredes omnes, dicendum videat in regno Hispaniatur iure hereditario successione esse defertendum tanquam hereditatem Regis vili- mi pollicueris, ex l.8 tit. 1. p. 1. ibi: Los pueden dexar à sus herederos, per que han el señorío por heredad, l. 1. 8. siuidenti tituli, ibi: por herredimento, l.2. tit. 5. part. 2. ibi: que el señorío del reino heredan sempre. Quas leges expendunt in banc sententiam Coatr. Pract. 1.1. n. 7. & Iano. Gata. de expensis, c. 1.6. n. 10. cum seqq. & 1.10. Quam etiam partem, repente sit hereditatio esse defertendum in Hispania, traduct Olsrad. conf. 9. num. 8. Moro vobis possestare. Abbas in d. licet, de varo. Colla de successione regni, pag. 1.16. Petet ad l. 1. tit. 2. lib. Ordin. peg. 1.2. & alij, quos referunt Monilia de principe, lib. 1. cap. 8. in principio.

13. Decimastertia diuisio est in feudum de pacto, & prouideotia, & in feudum hereditarium proprium sumptum. Feudum de pacto, & prouideotia est illud, quod conceditur aliqui pro se, & filiis; nulla de heredibus factio mentione. Vnde ut quis succedit in hoc feude necesse est vt sit de libertate, non auctor requirit quod sit heres: Bart. in l.2. in iurisfrandi, ff. de oper. libri, num. 4. ff. de oper. libert. Alex. conf. 1.9. num. 5. & 1. lib. 5. & conf. 1.6. num. 5. vers. annuntiatio eadem lib. Menoch. conf. 20.1. num. 5.5.

Similiter feudum familiarium est ex pacto, & prouideotia, quando cooperator aliqui, & eius geneti, & familia: Bald. in l. cum iurisfrando, num. 1. C. de fideicommiss. Pinel. in l. t. p. 3. num. 34. vers. annuntiatio tamen, &

num. 90. vers. annuntiatio eadem sexto, Cod. de boni mater. Quinimò si feudum concedatur pro se, & heredibus suis, ex suo corpore legitimè descendente libuit, coestetur ex pacto, & prouideotia: Roland. conf. 1. ann. 7. lib. 3. & Aodeas de Yeroia in c. 1. 5. & filiibus, de alienis, feudi paterni, lib. 1. tit. 3.9. per Glosi. in l. 1. quid Tito de iusfrandia, Valafr. de iure employo, questi. 4.3. n. 3. post alios, & Cardin. Mantica d. 2. p. de tacito & ambigu. lib. 1. tit. 3. num. 38. vers. sexto queritur, quid quid aliud repugnat.

Eodem modo dicetur feudum ex pacto & prouideotia, quoado conceditur pro se, filii, vel descendebitis masculis: ita Coatr. lib. 1. iurisfrando, c. 1.8. num. 1. vers. quinta conclusio, Roland. conf. 6. ann. 10. lib. 1. Osilicus docif. 1.61. num. 1. & io specie Socinian. conf. 4.1. num. 3. lib. 3. quibus accedit Menoch. conf. 16. num. 10. Idem dicendum est de feudo concelebri pro se, & suis, absque expellione heredum, & filiorum, quia non fit mentio heredum: & idem celebitur de prouideotia, seu de familla: ita Valafr. de iure employo, questi. 4.4. num. 1. Quod etiam tecundum est, quando concedetur Tibi, & Petro filio tuo: Mafcard. de probat. conclusi. 767. num. 4. & 5. Sed Mant. Card. d. 1.2. 3. tit. 3. n. 37. vult hoc feudum potius esse hereditarium, quia si suis heredibus intelligitur, et si que hereditarianum secundum quid. Sed tu ne recedas à prima opinione lo confundere, & iudicando.

Feudum hereditarianum propriè est, quod conceditur simpliciter pro se & heredibus: que sententia vir magis vera recipitur: Gratos conf. 4. num. 4. lib. 1. vbi tellatur de communi. Vnde qui vult succedere in feudo, necessariè debet succedere in hereditate mortis etiati: Menoch. conf. 20.1. n. 52. Mafcard. de probat. conclusi. 767. num. 1. & 2. Et non sufficit probare se filium, sed requiritur, quod probet se heredem esse ex communi sententia.

Ceterum feudum hoc hereditarianum adhuc dici poterit paternum, & maternum. Paternum hereditarium est eius oritur, ut competat tantum masculis descendebitis libertis: Maternum vero, ut prius masculis; deinceps feminis possit accederet; etiam si quis pro se, & liberis masculis, & feminis inseparabiliter accipiat: ita Pet. Gregor. suprad. d. lib. 6. cap. 1. num. 18.

Potest quando feudum conceditur pro se, filii, descendebitis, ac heredibus: aliqui apud Alexand. in l. quod dicitur, num. 21. de verbis abligat. volent esse de pacto & prouideotia: et eo quia dictum fuit pro se, filii, & descendebitis, & illud verbum hereditatum, quod sequitur, restringitur à verbis praecedentibus. Ipsi tamen Alex. in d. l. quod dicitur, num. 21. putat esse feudum hereditarium: sequitur Coatr. lib. 1. iurisfrando, c. 1.8. n. 3. vbi pro bac parte multos refert: ex quo dictum fuit ibi, pro heredibus.

Attraem dicendum est hoc feudum esse mixtum; hoc est, esse feudum ex pacto, & prouideotia hereditarium. Quatenus namque prouenit ex concessione Principis, & prouideotia primi acquirentis, est feudum ex pacto & prouideotia: hereditarium autem, quoniam succedit in boc feude debet esse heredes illius primi acquirentis: ita Iul. Clar. vers. feudum, q. 9. vers. quoniamque, & tercio. Menoch. d. conf. 10. n. 5.6. vers. tertium est casu, nou autem ultimi possessoris: Card. Mantica supra, 1. p. lib. 1. tit. 3. n. 4. sine medietate sit heres primi iουelit, sine immediate: neque est necesse, vt sit heres ultimi possessoris: Bart. in l.2. in iurisfrandi, ff. si liberi, num. 4. ff. de oper. libert. Alexaod. conf. 1.6. num. 7. lib. 5.

Hic accedit, feudum ex pacto & prouideotia, & feudum hereditarium non esse species inter se contrarias, sed possit simul conuenire: Nihilominus quarti potest in dubio an feudum sit tale, vt qui vult

Disp.XVI. De natura feudorum. §.V. 497

vult succedere debeat esse heret, vel non. Nam feudum ex pacto & prouidentia secundum eos dicitur, quando quis est inuestitus pro se & liberis, & in hoc venies conuenientem non esse uelle, vt ille, qui vult succedere, sit heres: ut in feudo hereditario, requiritur quod sit heres: ita Natta conf. 68. n. 1. in fine.

Iam vero si feodium concedatur aliqui pro se, & heredibus, ita quod primogenitus aliis praefatur, erit ex pacto & prouidentia: eo quod in successione paternae non datur locus huic praefectio, cum equaliter omnes liberi ad successione ingrediantur: §. 1. in amb. de hered. ab intestato, venient. Alex. conf. 37. sub num. 4. lib. 3. idem autem Afflict. in praecl. fessor. col. 30. vers. item in f. 17. in c. 1. n. 13. in heret. vel filii. Si feodium tributator alieni pto se, & heredibus masculis, & feminis, quod masculus feminam, & maior natu minori praefatur; rurc etiam erit feodium ex pacto & prouidentia: Secos quando feodium concessum facit pro se, & heredibus, & descendenti bus masculis, & feminis ex ordine, vt masculi existentibus feminis non succedant: in quo eventu esse hereditarium vult Decian. conf. 14. num. 68. lib. 1. Decia tamen conf. 395. num. 6. & sequent. ait esse ex pacto, & prouidentia: sed Decian. contrarium fuisse iudicatum refert a conf. 14. num. 69.

14. Decimaquarta diuisa est in feodium antiquum, & in feodium nouum. Antiquum dicitur illud, quod a maioriis eritis ultra quartum gradum est acquisitum: Valaf. de iur. empbyt. q. 4. a. 1. s. feo, vt alius regulariter etiam placet, quod est acquisitum ab aliquo ascendentem, qui fuerit patrem communis agnationis: Nonne hoc feodium antiquum dicitur etiam paternum, quamvis paternum dicitur propriè, quod à patre, vel ab aliquo ascendentem infra quarto gradum inclusuè fuit acquisitum: Pet. Greg. 1. p. iuris transvers. lib. 6. c. 1. n. 19. Card. Mant. de tacit. & ambig. 1. p. lib. 23. n. 3. n. 72. vbi notat feodium antiquum & paternum distinguere, quod feodium acquisitum ab aliquo ex antecessoribus, qui ultra quartum gradum fuit origo eommonis agnationis, vocatur feodium antiquum. Quod autem à patre, vel ab aliquo ascendentem usque ad quartum gradum habuit principium, paternum dicitur: Baldan c. 1. §. hoc quoque n. 10. vers. 1. & not. de successione fessori. Alex. conf. 10. n. 3. lib. 1. & conf. 6. n. 6. lib. 5. Decian conf. 10. n. 9. vers. paternum: quia ita feodium antiquum dicitur propriè illud, quod est acquisitum ab aliquo ascendentem, qui est ipius eommonis agnatorum: Alex. vbi proximi, & Cauer. de antiquitate tempor. p. 1. in principio. n. 1. & seqq. paternum autem propriè appellatur, quod est acquisitum à patre vel ab alio ascendentem usque ad quartum gradum: ita Prepol. in praecl. fessor. n. 40. & seqq. Bald. in cap. t. de success. fessor.

Feendum nouum dicitur, quod est acquisitum de novo, & haber principium ab ea persona, quae non fuit iure filia primogenit. i. e. v. novum iure filiorum dicitur. Quid est necessaria sunt ad nouum inuestitum probandum, lib. 1. de f. 8. 2. Valaf. de iur. empbyt. q. 4. n. 3. nec dicitur venire per successione à maioriibus, nec fuit acquisitum à primogenitoribus: Oldrad. conf. 178. n. 1. Iason in l. 1. n. 21. q. col. fin. C. de iur. empbyt. Affl. & decif. 112. n. 5. vbi etiam vocat feodium nouum ex nouis partibus, seu cauistibus. Clat. §. feodium, q. 8. n. 1.

Ao autem sit dicendum feendum nouum, quod fuit exiuctum, & postea renovatum, tradit Bald. in l. 1. n. 1. de ver. divisi. & Affl. in c. 1. §. si vero contigerit, n. 1. de post. iuram. firmand. vbi dicunt, ita esse vocandum. Dominio autem feloniam vasallo remittente, non vocabitur feodium nouum, nisi per nouam inuestitum sit ita factum; videlicet si possello corporalis ad dominium redire, qui vasallum de oco incolit: ita Bald. in d. 1. n. 1. de rerum divisi. & Fragosi Regim. Chrest. R. capub. P. III.

in c. 1. §. infaber, n. 8. de prohibita feudi alienatione, per Federie. & patet, quia si feloniam remittatur priusquam vasallas primitur per sententiam, feodium restinetur sicut antiquum naturam, & deo non est nouum. vt notat Paul. de Castr. in l. pecuniam, §. si are alieno, n. 2. & 3. ff. de pecunia, sed antiquum: Tiraq. in l. ff. dynam, in verbo, reveratur, num. 1. o. C. de resuc. denar.

Quod si feodium nouum concessum fuerit iure feudi antiqui simpliciter, in omnibus, & per omnia, secundum Baldan c. 1. n. 1. de alienis feudi paterni, lib. 2. tit. 39. erit feodium antiquum: Iuxta autem Oldrad. conf. 178. n. 5. censebitur nouum. Sed prior opinio est receptor, & illam tanquam magis communem sequitur Iason in conf. 13. c. 4. vers. praeclariss. lib. 4. Curt. sen. conf. 49. post numerum 5. vers. respondens enim, & Cart. iun. de fessoria 1. p. princip. q. 8. col. 1. Iul. Clar. §. feodium, q. 8. n. 1. Card. Mant. d. lib. 13. tit. 3. & 77. vbi num. 76. voluit feodium antiquum posse fieri nouum, si concessum sit tanquam nouum: c. 1. in fine, de so qui fin. fecit adem. de feudo paterno, lib. 1. de f. 1. n. 49. quod intelligitur sine praediicio agnatorum: ita Titaq. de retral. signar. §. 3. gl. 1. num. 38.

Roland. tamen conf. 3. num. 2. osi. 4. tradit, quando feodium est antiquum, non posse de eo iouelit; vt de feudo novo, ne haec praediicium agnatis non consentientibus, quibus erat ius quæsumum ex prima inuestitura beneficio domini.

Hinc sequitur differentia iure feodium nouum, & antiquum, quod si vasallus ob aliquam culpam non conceruentem domini personam priuocer feudo, in hoc casu, si feodium est nouum revertetur ad dominum: quando autem est antiquum permanet apud eius filios, saltem quando fuit explicit accipitrum pro feo, & libertate: Iul. Clar. §. feodium, q. 66. vers. etiam haec quidam, n. 5. Si vero est antiquum teoretur ad agnatos vasallizantes vult Ysernia. Idem Iul. Clar. d. §. feodium, q. 8. n. 5. vers. quatuor num. 5. & seqq.

Decimaquinta diuisa sit in feodium parum, simplex, seu rectum, & in feodium conditionatum. Feodium parum, simplex, seu rectum, est feodium proprium, pro quo seruitum personale præsumit secundum formam instrumenti fidelitatis c. 1. de forma fidelitatis, lib. 1. tit. 6. nec datur sub conditione, Valaf. de iur. empbyt. q. 40. n. 11. Indeterminata ramen protorat Pet. Gregor. d. lib. 6. c. 1. n. 14. Conditionatum est quod haber seruitum determinatum reale, & dicitur feodium improptium, accedens ad naturam empbytheus: ita Cyn. in aubene. Ingress. col. 2. viii. vers. primo cap. C. de sacrof. Eccles. Doc. conf. 138. n. 7. Bald. in it. de pace Conflantia, in verbo, libellaria, Vincent. de Franch. in decif. Neapolit. 1. 14. num. 4. & alij quos referens sequitur Camill. Borrell. in Somme decif. com. 1. tit. 34. vbi feodium concessum sub certo, & determinato seruitio singulis annis, vocat Conditionatum, potius si tenetur vasallus dare domino vias chirrothecas: Card. Mantica de tacit. & ambig. p. 1. lib. 23. tit. 3. num. 6. & tit. 15. num. 40.

Decimasexta diuisa est in feodium paternum, & maternum: Paternum ea est natura, vt comparet tantum masculi descendenti libetis: c. 1. §. profili, de lege Curradi, lib. 1. fessor. tit. 34. Maternum autem est, quod primum conuenient masculis, deinde & feminis potest accedere: cap. 1. §. de f. famili. lib. 1. tit. 30. Petr. Gregor. d. lib. 6. c. 1. num. 18. Card. Mant. d. p. lib. 23. num. 1. vers. quod primum extendit.

Decimaseptima diuisa feudi est in feodium Guardia, & Caſtalia. Feodium Guardia durat pro custodienda Caſtro, vel territorio: vt in titul. de f. f. Guardia, & Caſtalia, lib. 1. tit. 2. nam Guardia est Caſtodia, vetus vox Germanica: vnde feodium Guardia imponitur Caſtodi, dictiisque feodium impropius: feodium autem Caſtalia concedit

498 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vaf.

- pro gubernatione , & administratione terrum ; nam Caftaldia est cura , & Caftaldus est prefector fuc-
citor retum: Gare, de expensis, c. 1. n. 4.6. Petr. Greg.
d.lib. 6. c. 3. n. 9. Valaf. de iur. employ. quaq. 40. num. 10.
- 18.** Decima octaua diuinitio fit in feudis de Cameta,
& de Cauena. Feudis de Camera , seu de Cauena
dicitur cum aliquod ex Camera Communis , vel
fiscali , aut Principis , vel ex mensa Argentariorum ,
aut similiis , singulis annis , vel in Cibitis distributionibus
diuinitis conferuntur in feudum : Aluatot,
in s. siuendam, in c. omni. de feudi cognitione , lib. 1. feudo-
rum, Valaf. supra, q. 1. n. 7. Gare, d.c. 1. 2. n. 46. vbi ait
feudum de Camera , seu Cauena non esse propriet
feudum , quia non conceditur obseruata reducta ratio-
ne feudi ; nam Camera, Longobardorum lingua , est
Conclavis , vbi pecunia affectatur , & cui Camera applicatur pecunia , vnde stipendum annuatim vasallo
datur a domino ; & Cauena est Cellae ex quo feudum
de Cauena est annua erogatio instrumenti , seu vini , seu
alterius annone que militibus tribuitur : quare de
peno quotidiana debet peti hoc feudum , & tenetur
petens cum Domino adesse , nec aliter potest petere
quam sit in peno , seu Camera , seu Cauena , vnde sol-
ui possit : Petr. Gregor. 1. part. iuris univerbi , lib. 6. c. 3.
num. 10. Valaf. d. quaq. 40. num. 8.
- 19.** Decimanona diuinitio est in feudum in Curte , &
extra Costem : t. 1. 5. fin. & lib. Gloss. quibus modis feu-
dum emitatur , Aluatot, c. 1. de Capitaneo qui Cariam ven-
didit. Sed melius Soalbechius p. pax num. 17. de feudi.
Garcia de expensis, c. 1. n. 14. Denique est feudum Sol-
datum , ut appareat ex text. in 4. fin. quis dicitur Dux ,
Marchio , Comes , vel Capitanus , vel Valfasor; lib. 1. n. 10.
quod feudum dicitur personalissimum , quod non
transit ad heredes: Bald. in prel. feudi. Dicitur autem
feudum Soldatum soluto pro seruicio : d. 4. fin. quis di-
catur Dux . Garcia d.c. 1. n. 47. Valaf. d.q. 1. 2. num. 7.
vbi concludit hoc feudum consistere in praestatione
quadam annua foliatura plerumque in frumento ,
& aliis mobilibus ; & ita vocari a datione solidoru-
m , ut dictum est.
-
- §. VI.
- Vtrum in Lusitania , & Hispania , feuda
sint in usu ?
- E P I T O M E .
- 1.** *Donatio fallax à Regibus in Hispania Nobilibus
de oppido habent naturam fendi.*
- 2.** *Fenda in regno Caftella , an sine Ducatu , Marchio-
natu , & Comitatu?*
- 3.** *Vasalis in Regno Caftella Regis qui vocantur?*
- 4.** *Donationes huiusmodi quoniam degenerant à natura
feudorum , fenda canis dici posse?*
- 5.** *Fenda in Lusitania an sine aliqua de bonis Corona?*
- 6.** *Lusitania quando fuit in dictum data Comiti Henrico
an concessa fuerit cum aliquo enre?*
- 7.** *Lusitania tempore Regis Alphonsi Henrici an fui-
vit Ordini Cisterciensi , an Ecclesia Romana ve-
ligata?*
- 8.** *Utrum apud Hispanos dici potest ex Molin. de pri-
mogenito , lib. 1. cap. 1. ex num. 47. Concessiones fa-
ctas feu donationes à Princeps Nobilibus oppido-
rum cum dignitate , & iurisdictione , properas
accipientes tenentur ad ceterum sequitum tempore
belli , habere naturam feudi : eò quia in Regnis Ca-
ftellis nonquam vilium fuit , neque auditum aliud
genus feudi nisi huiusmodi concessionis.*
- 2.** *Hinc fit ut Duces , Marchiones , & Comites , qui-*
- bas in Hispania à Rege conceduntur oppida cum
dignitate , & iurisdictione censeantur. Feudis , &
omnes vocantur vasalli proprie: vi ostenduntur ex l. t.
tit. 15. p. 4. & l. 2. tit. 2. 6. radem partia. Et ita donatazat
in Regis diplomaticis , & Epitolis vocantur Vas-
alli Regis , illi qui consecuti sunt eadē oppida , &
eadem Caftella cum iurisdictione , eti omnes ex gene-
rali obligatione regulariter in Regno Caftella vi-
entes dicuntur vasalli : atramen ex Regia concessio-
ne ratione oppidorum prouidentes per dicta oppida
ad fidelitatem adstringuntur , & ad feruendum cum
certo numero militum , qui vulgo vocantur *Levas*
tempore belli , & ad alia buxiuimodo tenentur , vi veri
vasallū de quibus loquantur Leges Arbitrarum tunc.
de los vasallis qui esti similis ordine 15. part. 4.
- Et quamvis donations memoratae non regulen-
tur secundum iura feudatorum in multis ; tamen quo-
dammodo dici possunt ex confutetudine conceitio-
nes feudales ; eo quod diversae confuetudines in di-
uersis provinciis circa feuda obseruantur : atque ita
licet in aliquibus huiusmodi concessionis à natura
feudi recedant , non seruantes propriam natum
feudum ; feuda nihilominus suo modo erant ; ed
namque quod pacto aut confuetudine à natura feu-
di recedit potest: Præpositus post Bald. in primis feu-
dorum , col. 7. Natta conq. 467. num. 1. lib. 1. idem Bald.
in l. t. col. 4. quaq. 1. ff. de rerum divisiōne , vbi addit,
elbo , Dominus vasallum ab omni servitio eximiat ,
non tamen per haec exemptionem desinere ille
feudum quoad substantialia : text. in c. 1. de feudi non
habente propriam naturam fendi , lib. 1. tit. 48. Francic.
Curtius in tractatu feudorum , p. 1. quaq. 6.
- Ambigui potest , an in Lusitania possint dici feuda,
bona Corona : ratio dubitandi , quia bona Corona
possident non ea possident , nisi sub certis condi-
tionibus , videlicet , vt feminis nequeant matrimonio
contrahere sine licentia Regis habentes bona
Corona , ex Ordinatione lib. 1. tit. 37. de princip. quod
etiam constitutum est in Regno Neapolitano , ne
feudatarius uxorem ducat sine licentia Regis ; vi ha-
bentur lib. 3. consil. & lib. 1. tit. 2. 3. cuius meminit Cabed.
2. part. decif. 3. n. 1. & 2. 6. Solutio tamen infia. verf.
bus posita.
- An autem huiusmodi conditio non nobendi fine
licentia Regis sit valida: affirmat Barbara Vimaren-
sis in remissionibus ad Ordinationem Regiam lib. 1.
tit. 37. n. 1. & 2. vbi addit modò extare Pragmaticam
nostrissimè editam à Regi Philippo II. anno Domini
1616. vbi prohibitum est omnibus personis cuiuscumque
status , & conditionis , possidentibus bona
Regis Corona , vel alii quibus in futurum spes est
succedendi in predictis bonis , ne matrimonium
contrahant sine facultate Regis prius praefentata ,
sub pena incapacitatis ipsu iure succedendi in pre-
dictis bonis.
- Nihilominus esse innolidam huiusmodi conditio-
ne non nobendi sine facultate Regis propter verba so-
nata , ostenditur ex l. Turpia ff. de leg. 1. & ex l. c. 1. tate,
ff. de arbitrio , ff. de condit. & demiss. per quae iusta pro-
batur non valere conditionem apportionis in legato ,
vt legatarius arbitriu alii contrahat matrimonium ,
quia debet illud esse liberum , nec pendere ab
alieno arbitrio ; & ideo cum per huiusmodi conditio-
nem adiectam minuatur libertas , non est admitten-
da talis conditio: Gloss. in c. cim. plura , verba , liberè , de
officio delegari in Bald. & Imo. in L. com. tate , ff. de arbi-
tria , n. 6. limit. 2. ff. de condit. & demiss. Facit Molina
lib. 1. de primogenito , c. 1. n. 35. Facit text. in l. filia mea ,
ff. de condit. & demiss. Secundum quam senten-
tiam , non est illa validia conditio hæc posita per Princi-
pem facultatem in donationibus à se ipso factis: De-
cian. consil. 3. à num. 9. lib. 1.
- Nec

Disp. XVI. De natura feudor. §.VI. 499

Nec obest Ordinatio Lusitana d. lib.1. s. 37. in principio, admittens dumtaxat supradictam conditionem iu foemini possiderebunt per predicta bona Regia: Cotouz ne nobant sine Regia facultate: Quia id cautum fuit propter fragilitatem eorum, ut ipse p[ro]p[ter] luci allicitudor[um], oec[on]derterentur metu pe[n]as, que sola minuit libertatem, & reprobavit a iuste, d. §. si arbitriau[er]o. Idem est dicendum, quando conditio importat, vt qui est ductus vxorem, eam non accipiat sine licentia Regis, tunc suffinetur: cuncta vero, si ea conditio apposuit a priorato homine, in quo eventu habetur pro non adiecta; & idea est te[le]cendiand. §. si arbitriau[er]o, secus in Principe non recognoscere Superiorum, offertene bona fuz Coronae: eo namque iuriis ordine; quia expedit Reipublica, vt bona Regia non veniant nisi ad virtus fidelis, & personas Principi acceptas: secus quando tota matrimonij ratio pendenter ex voluntate Principis, eligentis, & nominantis personam, cum quo ineundum est matrimonium, ita ut totum illud pendeat a Principi voluntate: lo q[uo]d eventu talis conditio, ut libertatem impediens, reicitur: cap. cum terra, de ele[ctione], & ibi Anton. num. 3. Couart de P[ro]p[ter]al. p. cap. 3. §. 5. num. 9. & in terminis contra Bald. 1. in fin. C. de P[ro]p[ter]al. communiter traditum est, uno sufficiet dispositionem testatoris, vt executor testamenti collocet filiam in matrimonio, quia per hoc libertas matrimonij misicuit: text. In d. similia in fin. & ibi Iason. 3. §. de legar. 1.

H[ab]it potius dicendum est non esse feuda bona Corona & donationes, neque habete naturam feudali: habebut in specie lib. 1. Ordin. s. 35. §. 3. lib: enregi vbi dispositum est ne bona Coronae Regni diunderetur inter heredes, nec aliquo modo alienenr[er]e, sed integra & iudicata esset in filio maiori natus legitimo, sine aliquo onere servitum, vt fieri solet in feudo p[ro]p[ter]a guerra, que non solem basidas per terras fundatorias, nem timestem ueracitate de feudo, idem Barbo[ra] ibi ad d. 1. 3.

6. Questionis est, an quando Alphonfus V I. Castellae dedit genero suo Comiti Henrico Lusitaniam in donem cum Regina Theresia filia sua, adiecerit onus aliquod, aut conditionem aliquam illi, aut eius successoribus, seu homagium, seu hominium? Dicendum est cum Odoardus Nuntz Dolizam in vita Camilli Henrici, v[er]o fundo post Dom. Henricus nullum onus, nec hominum fuisse impositum Comiti a Socero suo, ea donatione vbi fundamenta pro contraria parte, & argumenta Scriptorum Hispanie faciliter euettis ac diluit: sequitur Pater Antonius Vasconcellus nost[er] & Societatis in vita etiam r[ati]o Comitis Henrici per h[ab]et verba: Henricus, se prater caros fratres, & Lusitaniam, ne abolo quidem velligalem, sed plane liberam, sub Comitiatu nomine addixit, Alphonfus sicut eius fecerit sic ille.

Nec obest, quod ait idem Odoardus, & Vasconcellus, v[er]e in vita Regis Alphonfi huic nominiis III. Regi Portugalia, cui Alphonfus Castellae Res cum Regina Beatrice eius filia dedit in donem Algarbiu[m] Lusitanis, hic tantum conditionibus interpositis. Primo, ne priuilegia se priuatis negotiatoribus Tudertani Regni irrogare vngu[n]e reseinderentur. Secundo, vt in libris facultas esset potuocandi ad Castellanam Curiam. Tertiode, vt Rex Alphonfus III. & ipsius Iberi Alphonfus dumtaxat X. quod viuenter cum expeditis et quinquaginta equitibus praefato essent, dom Rex postularet. Quia huiusmodi conditiones non in perpetuum fuerant imposita Alphonfus I II Alphonfus X. geneto, vt ipse fecero suo, non ita ceteris Castellae Regibus auxiliaretur. Quas conditiones postea in nepotis Diu[er]sij gratiam temelit Alphonfus X. Ex quo locu[s]

datus est fabula orta sine fundamento iuter Hist[or]iographos, Lusitaniam ab Henrico Comite ad Alphonfum III. Castellaois Regibus stipendia exfoluisse.

Consequens est dicere, an Rex Lusitanus Dom. Alphonfus Henrici fecerit eam vestigalem Abbat[us] Claraualensi, aut Roma[ns] Ecclesiaz? Quod prim[us] constat ex traditis ab eruditissimo Fratre Bernardo de Brito lib. 1. Chronica Cisterciensis, lib. 3. cap. 5. & deductur ex instrumento inuenito in Charophylacia Monasterij Aleobafensis, cuius teor[um] sic habet.

In Dei nomine. Quoniam quidem decet unumquemque fidem, de bonis suis collatis, a supreme Largitione, Dei ministri participes efficiere, ut per eas caelestiam bonorum participes efficiatur. Ideo ego Aldofinus iustificatione dinuina Portugalen. Rex, novicier Deo invenire crevam, quia me plus omnibus debitorum semini, cupio me, & omnia mea. Ad h[ab]itum offerre, ut tam ego, quam successores mei in perpetuum regnaturi agnoscant habere Regnum de manu Domini, qui profectiliter tradidit illud milii, ut corde sermo, & charitate perfetta, fidem Christianam ab infidelium iniurie vindicarem, & Sanctorum Ecclesiastis de regni redditibus distare, ut sic esset Regnum Sanctorum, Deo charum, & in perpetuo stabilitum. Et quia iam me, & omnia mea Beato Petru, & eius Successoribus veligalem confitui, cupiens nunc, & Beatum Dei genitricem ap[osto]lum D[omi]n[um] adorans habent: de confessis vogularum meorum, qui absque extore adiutorie me in Regno solium constituerunt, me ipsum, Regnum meum, Genu[m] meum, & Successores mei sub Beata Maria de Claraualle curulan, protectionem, defensionem, & patrociniu[m] confitui, & constituta fore decreto: Ordinante, & mandante anno[bus] C. & f[un]ctis successoriis meis in hereditatem huius Regni legitimè intrantibus, ut persingulis annis, eidem familia Ecclesie Sancta Maria de Claraualle, que est Clericis Ordinariis, posita in Regno Francie, in Diocese Lingonensis, tribuente in modum feudi, & vogularum quinq[ue]ginta Marabitois anni probati, bani, & digni quod recipiatur. Si vero censegerit per nostrum Dominium aliquem eisdem Monasteri, & Ordinis prefaci invare, vel transire, vel Monasterium iniiki confituisse; persona, & rota alia Monasteri sub tutela, & patrocinio Regis erant, taliter, quid à nullo passiu[m] molesteri, inquietari, perturbari, vel à suorum defraudari; quid si contingat, in pristinam libertatem resiliuntur quaquecumque hora temporis, vel momenti, in que maiori commodeciat id scrib[er]e quiescerit: Non propter bona talium Monasteriorum, & personarum, erant sanguinibus Regalia, & de illis erit Regi eadem cura, quia de suis debet habere. Si vero Rex aliquis, vel iuramus, quem de lambu[m] nostru[m] fuerint non credimus, prefatos personas molesteri erit, seu illarum bona fabricari, non manu, aut carnis, sed Virginis hereditatem usurpare se credas, & sanguinem Domini sui infidelis, sub cuius tutela Regnum confundimus, credere priuatis, & femine eius non eliceas super terram. Fratribus vero in d[omi]no Monasterio de Claraualle, & in aliis suis Ordinariis Domini familiaribus, cura erit gloriam Regni uestr[um] Dei deinceps commendare, & animam meam, & patrem meorum, Mijus, & vigilu[m] adiuvare, & de feodo, seu vogulari, Altare Beatae Mariæ reparabunt. Abbas vero Domini Bernards, & eius in perpetuum successores habuimus feudem annuatim habebimus in die Anniversarie Beatae Mariae Virginis. Et id Virgo Mater Domini mei Iesu Christi, in cuius laudem hic Ordine confundimus micas, ego humilu[m] seruans meum. Alphonfus Rex Portugalen sis pro, quatenus membra Regnum defensas à Mauro invicti Crucis Filii sui, & Coronam hanc ab omni extore dominio liberam conferens, ac de prete mea fiducie seruas, & fratri largiter in Regni sede corrobore: Si quis vero contra hoc vogularum, & feodi testimonian[em] aliquid ostenerauerit, si vogularum fuerit à

500 Part.II.Lib.VIII.De oblig.Dom.in Vas.

Regno nostrae expellatur: si verò (quod Dominus non consentiat) Rex fuerit, sicut a nobis maiestatis, & in spirite nostro non numeretur, & in nomine Deo, qui nobis Regnum dedit, omni dignitate spoliariet, & à suis inimicis vivum, & cum fida tradidere ieiunio separatum. Falsa Charta in Ecclesia Lamacensi, 4. Calend. May. anno 1142.

Ego Rex ALDEONVS.

Ego Curia prefat confirmat.

Petrus Pelaias Curia signifer confirmat.

François Ropinus Columb prefat confirmat.

Pelagius de Saufa confirmat.

Gund. salutis de Saufa pro ref.

Velasius Sancius, pro ref.

Rosendus Almer, pro ref.

Alphonse Egea pro ref.

Fuit ergo in possessione recipiendi hoc feudum Ordo Clarcualensis, non solum imperante Domino Alphonso Henrique Rege primo, qui feodium conceperit, sed post illum idem feodium receperunt plotes Abbates à Regibus sequentibus, ut constat ex memoris asserturis in Monasterio Lotuamensi, ex quibus ostenditur Regem Sanctum huius nominis II. Domini Alphoni Henriga proupotem soluisse hoc feodium, vt videtur est ex schedula frequenti, que sic habet.

Nos fratres Rodulphi dicti Abbae de Clarcuale nostrum facimus praesentes litteras vobis, quid nos recipiemus a procuratore Domini Sancti Ilustri Regis Portugalen. hoc anno salutis 1210, quinqueginta Marabitinas aurum eprimit, sum probasti, & digni quadrecim patrum reparatiōe Albarii Sancti Mariae Virginis, quae annuatim solent perfoluerre, pro sua pietate Regis Portugalen. in Vigilia Annuntiationis Beatae Virginis Mariae: & quia hoc anno illas recipi a procuratore finis, sum & ceteri annui recipimus praedecessores mei, id est de illi hunc Chartam uelutiori allam anno salutis 1230. Mense Marie.

Ad haec accedit alia certitudine eiusdem foliorum his verbis: *Ego fratre Petri Abbae Sancti Iosephi de Tarauca affirmo, quid recipi de vobis, Iosephus Almericus, procurator Domini Regis Alphonosi, quinqueginta Marabitinas aurum boni, vos dediſsi: ego recipi: vos dediſsi in nomine Regis, ego recipi in nomine Abbatie de Clarcuale in virtute illius facultatis, quam ego ostendi vobis anno praeceps, & in presenti, & de beo de per quinque vobis, & de habeatur firmamentum, facit Chartam propria meam. Calend. July anno Domini nostri 1149. Io quo anno regnabat adhuc Alfonso III. Comes qui fuit Boloniensis filis.*

Quoad secundum ac seilicet Dominus Alfonso Henrici fecerit Regnum Portugale vestigiale Romana Ecclesie: est indubitate facilis, ut dictum est in precedenti diplomate iudicium Regis, ubi proximi, incipit: *In Dei nomine. & clarissi iusta demonstrabitur ex confirmatione facta à summo Pontifice Alexandro III. de titulo, & nomine Regis Portugale, quod acceptio io agro Osrichensi, sotquam collatis signis cum quinque Regibus dimicauerit, de quibus Chthonicum Galibai etiam lib. 34. cap. 10. Summa autem Bullae Alexandri III. huc est.*

Alexander Episcopus seruum servorum Dei Charissima in Christo filio Alfonso Hispani Portugalecum Regi, cuique heredibus, in perpetuam memoriam. Mansuſtu probatum est argumentum, quod per fidem bellicastri certaminis militaria inimicorum Christiani Neminiū intrrepidus excipitor, & propagator diligentie Fidei Christianae, per quam bene filium, & Princeps Catholicum multimedias obsequia Marii tua sacrae fauile Ecclesie impendit, dignum memoria nomen, & exemplum imitabile posteris relinquit: & siquaque est autem, ut quos ad regimen, & salutem populi ab Alto dispensatio castellis elegit, Apostolica Sedes officium sincera diligit, & iustis

postulationibus studiat efficaciter exaudire. Prinde Nos attendentes Personam tuam, prudenter eratorem, justitia prudens, atque ad populi regnum idoneam, eam sub Beati Petri, & nostra protellitione suscipimus, & Regnum Portugalecum cum integrissimae honeste Regni, & dignitate, que ad Reges pertinet, nec non & amita loca, que cum exilio castello gratis de Saracenerum manus eriperis, in quibus iuri filii non possumt Clericis Principes circumpassi vendicare, Excellencia tua concedimus, & autoritate Apostolica confirmamus. Ut autem ad denotionem, & obsequium Beati Petri Appelleorem Principi, & successori Romana Ecclesie debememus ascendari, hac ipsa praefatu heredibus tuu duximus concedere, cōsime superbi que concessione, Deo propicio, pre intoncio nobis Appelleorum officio defendimus. Tua itaque interierit, Fili Charissimum, Te us circa honorem, & obsequium mariti tue sacre sancti Romanae Ecclesie humilem, & denuo existere, & sic Te ipsum in eis opportunitatis, & dilectionis Christiani Fidei suorum exercere, ut de tam deuoto, & gloriose filio Sede Apostolica granditer, ut in eis amore gressus. Ad indicium autem, quid praescriptum Regnum B. Petri lures existat, pro ampliori Recensentia argumento statuimus duas Matrias anni regnali, Nobis, nefrigere Successoribus persolvendis, utique censum ad utilitatem nostram, & Successorum nostrorum, Bracharensi Archiepiscopu, qui pre tempore fuerit, Tu, & Successores tuoi caritatis assignare. Decimennio ergo, ut nulli annuli horum illarum Perfectam tuam, aut heredibus tuurn, vel etiam praefatum Regnum semper persistebat, aut eius possessiones auctoritatis, vel ablati ai restituere, minores, aut aliquibus reparationibus sanigere. Si quaegatur in suorum Ecclesiasticalium personarum sumi nostram Confessionem, paginam scimus contra eam temere vobis tentauerit, secundum territorie communem, nisi resonum summa digna satisfactione correxerit, postulatus honorisque sui dignitate carerit, responde quod diximus indicio existere de perpetua iniquitate cognitus, & a sacrissimo corpore, ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri IESV Christi aliena fuit, atque in extremo examine distillat ratione subiacet. Cambiis autem eidem Regno, & Regi, sua iusta fernuentibus, sic pati Denominis IESV Christi, quatenus & hic frumentum bona alionis percipiunt, & apud distillatum Indicum prauia eterna pacu intentionem. Amen, Amen, Petrus Paulus, Alexander Papa III.

Ego ALEXANDER Catholica Ecclesia Episcopus.

Ego Iosephus Presbyter Cardinalis S. Iosephi, & Pauli, Ecclesia Lamachij.

Ego Iosephus Presbyter Cardinalis Ecclesia S. Anastasia.

Ego Iosephus Presbyter Ecclesia S. Marii.

Ego Petrus presbyter Cardinalis Ecclesia S. S. Faustina.

Ego Viuariensis presbyter Cardinalis Ecclesia Sancti Stephani in Celiis monte.

Ego Cythrius presbyter Cardinalis Ecclesia Sancte Ceciliae.

Ego Hugo presbyter Cardinalis Ecclesia S. Clemens.

Ego Arduinus presbyter Cardinalis Ecclesia S. Crucis in Ierosalem.

Ego Mattheus presbyter Cardinalis Ecclesia Sancti Marcelli.

Ego Hulalus Ostiensis Episcopus.

Ego Theodosius Perusinus Sancte Rufiae Episcopus.

Ego Petrus Tosculanus Episcopus.

Ego Henricus Albanius Episcopus.

Ego Bernerus Penititus Episcopus.

Ego Iacobinus Diaconus Cardin. Sancte Mariae in Coelum.

Ego Ardicio Diaconus Cardinalis S. Theodori.

*Ego Haberemus Diaconum Cardinalis Sancte Mariæ
in Portuari.*

*Ego Camerius Diaconus Cardinale Santi Georgij
ad velum auctor.*

Ego Brasilius Diaconus Card. Sandrius Cesme,

Fr. Damiani.

Ego Joannes Discimus Cardin Santi Angeli.

Ego Chamberius Diaconus Sancti Adriani.

Ego Mathewus Sancte Mariae non Diaconus Car-

Journal of the American Statistical Association

Ego Bernardus Sancti Nicolai in carcere Triumphi

*Ex Laterrani per manum Alberti S. Kamata Ecclae-
sa Brasiliensi Cardinalis et Cancellarii decimi Kal. Ian-*

pro Presbyteri Cardinale & Cancelleri, secundum Ann. 1493.
Indit. H. Incarnationis Domini. - m. MCL-XXIX.

Possige S. Damiani Alexandri Pape IIII-æc XX.

Hoc autem penitus, sine onus hisce temporibus

non soluitur Ecclesie Romanæ: quinimò neque

aliqua odo fuisse solutam tradit Odoardus Nunius

in villa Comitis Henrici, salles 12.

卷之三

DISPUTATIO XVIL

De his, qui sunt capaces, vel incapaces feudorum?

61.

Vtrum illegitimi sint capaces feu-
dorum.

EPITOME.

1. *Spiritus illegitimi, & naturales in feudo non succedunt.*
 2. *Spiritus an succedant in feudo materno.*
 3. *Naturales an possint admissi in principio à Dominis direxerit?*
 4. *Legitimati per Principem quando succedant in feudo?*
 5. *Filius legitimus ex avibus an legitimati succedant in feudo?*
 6. *Legitimati per subsequens matrimonium succedunt in feudo.*
Et quid de filio legitimato per contrarium matrimonium in articulo matrimonii extiterit?
 7. *Filius suscipitur ex concubina durante matrimonio an legitimatur per subsequens matrimonium?*
 8. *Legitimatus similesiter ad feuda an succedat in feudo antiquo?*
 9. *Legitimatus etiam ad feuda succedit quando specialiter dicitur: Non obstante cap. i. §. naturales, si de feud. fuer. cōversos.*
 10. *Legitimatus specialiter ad feendum an succedat in feudo dignitatis.*
 11. *Legitimatus per rescriptum specialiter ad feendum, tunc succedit, quando legitimatus ab habente possessione.*
 12. *Feendum concessum pro filiis legitimis non potest suscipi si legitimatus per rescriptum.*
 13. *Filius legitimatus per sequens matrimonium quando non succedunt in feudo concessio pro legitimis filiis.*
 14. *Filius legitimatus per sequens matrimonium an succedunt, si aliud matrimonium intercesserit?*
 15. *Filius natus ex matrimonio praetextu quando admetitur ad feudo.*

Et iuris est spuriis illegitimiis, & naturales ius feudo non habete locum: cap. 1. *Immatriculare*, si de feudo contraeas iure Domini. vbi additur, etiam si sunt legitimi, & legitimi effecti: Quod quomodo sit intelligentia ex dicendis offendit: ita Cardin. Paleot. de *Nobis & fratribus* cap. 30. num. 3. & 9. Bartam *Lex facta*, si quis regatur, num. 9. *feudal Tribulat*. & ante illos iacob. Ardiso in *Imma fender*, cap. 13. incip. *Diximus supra*, ut *versus naturales* vers. Rahr. *Commentarii in capit. 1. lib. mens. 4.* lib. Clari. in *feud. q. 8.2. Sonsbeck ad ejus scuder. pars. 4. n. 3.* vers. decimo sextae Francie. *Hothomam*, in *diss. fidelitatis*, c. 1. 15. in *de L. Matthei*.

As vero spurijs & naturales succedant in feudo
maternocolliguntur tespionis negativa ex text. in di-
lata 5. quibus vbi generaliter dicitur, quod natura-
les in feudo non habent locum; nec loqui ut de feo-
do patero, vel matero; & de matero oegat Franci-
cicus Duaren. In confusione. *feudales*, cap. 1. *sub. item 6.*
Francisc. Sonbech. *in feod.* pars 9. *num. 7.* Zazius in
Epitome feudorum pars 8. *num. 83.* Petrus Gregor. *Inris*
universitatis pars 1. *lib. 1. cap. 13. num. 1.* & Cardinalis Mao-
ritacae *de taciti contractu* p. 2. *lib. 2. cap. 5. iij.* 1. *z. num. 6.* vbi sub-
dit non pertinet ad rem, quod spuriis nasci non
sit virtutis respectu filii, & qui delictum non com-
misit, non debet puniatis *fancinus*, *C. de par.* Quia te-
spionis est lo proptius; familiare culpam patris non
debet etiam nocere filio naturali in successione
feudi paterni; & tamen a feodo excludi. d. s. *natura-*
les; ergo nec matr illegitimus potest succedere in
feudo, quamvis in aliis bonis succeda. 5. *modicissima*,
Insit. de Seman/Conf. Orfie. Et. l. si quis illegetur, C. eadem
ut.

Quæsi potest, an illigitimes in principio in concessione, & in iouestitura possit admitti ad feudum? Responso est affirmativa; necesse tamen est, quod id exprimitur in iouestitura: ita Franciscus Duatus in confermando feudum c. 1.14.7. & Boët. in de c. f. Bona p. 123. sub n. 4.

Idem deciditor in §. *pradillo, naturales*, videlicet, nec legitimatos succedere: Quod intellige, niti sit legitimatus expedit à Principe ad succedendum in feudo quia tunc tales naturales admittuntur: *Ardizio in famula fidei rem cap. 13* docuit: *Dicimus supra, vers. naturales vero, Seraphicus Observatio in decret. mississipianus Rot. Roman. decim. 151. num. 1. vell.* Zaxius in Epistola fidei p. 8. num. 1. 4. Ioan. Ferrat. Montan. in collect. ad iure fidei sordid. 3. cap. 2. *vers. de naturalibus, Aliorū in d. 4. naturales.*

Quætitut item, si superius filii legitimi & naturales, an excludant legitimarum? Respondebat excludere: ita Cardinalis Paleotti, in tractat de *Nativitate*, & *fratris cap.* 10. num. 8. Ioan. Ferrari. Monstrans utrum funderetur lib. 3. cap. 1. auctor de naturalibus liberis, &c ante illos Iacob Ardisio. In summa funderetur, & 139. locipit, *Dicitur ergo, q[uod] n[on] v[er]o m[al]itiae s[er]u[us]*.

Nihilominus contrarium est probabilitas quoado
expresio fuerit legitimatus ad feudum: in quo cuenca
succedit legitimus etiam cum filii ex legitimo
matrimonio suscepisti: Afflita. in d. cap. 1. i. naturales,
num. 70. quam patrem Rol. in conf. 96. num. 4. lib. 3.
vult frequentiori calculo esse receptam. & citat So-
cincum juniorum in conf. 12. num. 30. lib. 1. qui tamen de
successione feudi non locutus.

Quid de legitimatis per subfœcione matrimonium n. est non dubium facere in feudo sicut legitimos : Afficit. d. 5. naturalis, notabilis quinto. num. 1. Hostien. & Panor. ex cap. tanta, quibus sibi fuit legitimis, Bald. emf. 5. Scilicet, Ad evitendum, vol. 1. & conf. 19. vol. 3. T. Itaque de iure primus quaff. 14. num. 3. 1. 100. Febris. Montan. ad ius feudorum lib. 3. cap. 2. vero de naturalibus, Boët. in decif. Burdigal. 1. 2. num. 4. Iulian. Clas.

502 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vaf.

Clar. in §. *fendam*, quæf. 82. num. 4. Caldas Pereira de nominari. employ. quæf. a. 1. num. 33. Petrus Gregorius de *concessione feudor. part. 6*. quæf. 10. num. 18. Baptista Villalob. opin. *com. in verbo, legitimatis*, num. 75. Menochius conf. 80. Idem Petrus Gregor. p. 1. *intra suu-*
teris lib. 6. cap. 13. num. 1.

Exstendit hoc etiam, quamvis legitimatis per sublequens matrimonium fiant tales in articulo mortis; prout tradidit Petrus Gregor. de *concessione feudi part. 6. q. 10. num. 18. in fine*, Anton. Capic. in *in-*
sufficiencia feudali, §. *ad feudu legitimatis*. Polidorus Ripa in *tratt. artu in articulo mortis*, cap. 2. *per totum*, & Prepositus in *de cap. sanc. col. 3. vers. ex his inferas*, *Qui sibi sunt legitimati*. Quod procedit dummodo celebretur matrimonium publicè coram Parocho, in facie Ecclesiæ cum benedictione sacerdotali: *Ex Innocentius III. Summos Pontifices in cap. suo inhibitus de clandestinitate defensorum*, qui exitit Ecclesiæ anno Domini 1198. Hodie ramea fasis est fieri coram Parocho, vel alio eius nomine de eisdem Parocho vel Ordinarii licentia, & coram reliquo, ut deciditur in Concilio Trident. sessione 14. Nauar. *in numero cap. 17. num. 16. & sequent. Alex. Carrerius de fœtial & ma-*
trimoniis lib. 4. cap. 7. & Menoch. de arbitriariis iudicium, lib. 1. num. 43. & conf. 180. num. 7. & in conf. 199. num. 57.

7. Ex eo aetem quod dicitur feudum concilium filii eius iam legitimatis per sublequens matrimonium, non soluitur quæstio, si quis viuente uxore sua habuerit filios ex alia, quamvis post mortem uxoris illam in matrimonium duxerit: quia huiusmodi filii viuente uxore suscepit ex alia sicut spuri, non aetem naturales: spuri autem manifestum est, quod ad feudorum successionem non administratur, s. *naturales*, & filius sic susceptus non legitimatus per sublequens matrimonium: Accurius in §. *final. in verbo, interdiction*, *Instit. de matriis*. Ioan. de Amico in *Problemat.* 39. Card. Manica de *ratio & ambig. 2. p. lib. 13. sit. 11. num. 6.* post alios

8. Controueni potest an legitimatus simillimeire ad feudu, succedit in feudo antiquo. Negandone videtur, nisi in supplicatione exprimatur facultas succendi: quia difficultius conceditur, quden si feudum esset nouum: Rolandus conf. 2. num. 12. lib. 3. & conf. 49. num. 55. lib. 4. ex Ruyno conf. 36. num. 13. *vers. de fibratione lib. 1.* nam Imperator per legitimationem non vult praesiudicare agnatis, quibus ius in feudo antiquo est quo situm: ita nec potest de potestate ordinaria: Andr. de Isernia in *d. §. naturales*, n. 4. *vers. gned autem dicimus de agnatis*, & sequitur Affiliat. in *seconde natu. num. 35.* Accedit, quia si per legitimatio- nem fieret praividicium agnatis, sequestrari patrem posse alienare feudum antiquum, quod agnatis ex patre & prout deuita acquisivit est: contra cap. 1. §. *hoc quoque, de successione feudi*. Quare agnati quibus praividicium fieri potest, debent arequaenam habere legitimatio ciuati a Principe, & audiiri, etiam si Princeps sic supremus; & quamvis Patre viuente legitimatio facta sit, si agnati de bonis, de quibus pater non potest disponere liberis: Socin. iun. qui loquitur in conf. 14. de feudo paterno, num. 3. lib. 1. Decius in conf. 35. num. 8. *vers. postremo*, quod est ratione valde consentaneom.

9. Quod si aliquo legitimetur ad feudum, non est dubium succedit, quando dicitur expresti, & specialiter: *Non obstante cap. 1. §. naturales*, §. *de feudo fœtiali controuenit*, vt scribit Bald. ibidem, n. 8. & Affiliat. in *vers. secunda, nos. num. 1.* quosam resolutionem Ruyn. in conf. 16. num. 14. lib. 1. non vir omnino certam tradidit; que ita forte intelligitor, quando exstant filii ex legitimo matrimonio legitimatae sunt non praesiudicari illis legitimatio, nisi afflensum praestent:

Alex. conf. 60. num. 1. & lib. 1. & Ruyno conf. 199. num. 1. lib. 3.

Quid de legitimato specialiter ad feuda, nunc quid succedat in feudo dignitatis? Responso sit negativa. Nam Princeps in his feudi non ita faciliter lolet dispensare, immo difficulter se exhibet, & idem censorum non hoc sensisse, nisi specialiter declararet: Paulus de Castro conf. 461. n. 5. ibi, *non non idem dicitur lib. 1. & exprestis Socio. iun. conf. 93. n. 92. lib.* Non tam id debet intelligi, uti de maximis dignitatibus: prout nota Curtius iuu. in conf. 157. n. 15. *in fine, & de feudu 1. p. servia pars princip. num. 39. vers. 1. suffici, & Roli. conf. 49. n. 5. vers. 1 ann. femina fœtiali*.

Non tamen opus est, quod fiat mentio³ de feudo nobili, nisi quando habuerit simbolum dignitatem adiunctam: vt in terminis dixit Paulus Castrensis in conf. 461. num. 3. lib. 1. ex quo vifus est etrusca Sapien-tilissimus alioqui Cephalus in conf. 23. n. 45. & n. 80. & denique n. 96. dicens legitimatum oon posse succedere in feudo, cum non fuerit expresti ad feudum uibile legitimatos: atque ita potest legitimatus succedere in feudo nobili, quando non habeat annexam dignitatem: Paul. de Castro conf. 461. num. 1. 5. lib. 1.

Ad huc, hic est locus legitimatum per scriptum specialiter ad feuda in illis succedere, si fit legitimatus ad habente talem potestatem: atque ita ad feuda Ecclesiastica non sufficit legitimatio facta per Princeps secularium, sed idem legitimatus ab illis etiam expresti ad feuda, non alienantur feuda Ecclesiastica: Aluarot. in cap. *naturales*, num. 1. 5. *vers. quare an Imperator & Cardin. Alex. num. 1. Affiliat. decif. 1. 86. num. 3.* Eodem modo legitimatus à Romano Pontifice non succedit in feudo secularium: Affiliat. ubi proximi. Zazius in *Epitome feudor. part. 8. n. 75. in fin. & 76.* Vendelaicus possit legitimatus à Summo Pontifice, vt succedit in feudo Ecclesiastico: potest tamen Dominus directus feudi Ecclesiastici, utpote Episcopus conseruare legitimationem factam à Princeps seculari ad feudem Ecclesiasticum, vel illam habere tam in fin. & in fin. 12.

Quando autem feudum conceditur pro filiis legitimis, non iure legiuitur de legitimatis per scriptum, licet ad feuda sint legitimatis: nam si fiat communatio ad filios uxoris ex legitimo matrimonio, non sunt propriæ, & naturaliter legitimati, sed improprietæ, & ciuiliter contentur tales: Alex. conf. 12. num. 15. *vers. beneficiorum lib. 1. Declus conf. 175. num. 11. vers. & ista conclusio, Hesychius Gabriel conf. 30. num. 1. 3. & 14. lib. 1.*

Quare qui habuerit potestatem legitimandi etiam ad feuda, debet id exprimere in tenore legitimacionis, viuimus quod Titius est legitimatus etiam ad feuda: & idem in potestate legitimandi non intelligentur concessa facultas ad feuda nisi si specialiter exprimatur: Tisraq. de retrall. lign. 5. 1. glori. 3. num. 6. Couat. in *Epitome lib. 4. decret. 1. part. c. B. 3. lib. 8. num. 6. vers. ex qua prima, & opinatus Alex. in conf. 35. num. 2.*

Oppositam partem vult Socin. sen. conf. 3. num. 15. lib. 3. dicens in potestate legitimandi, etiam si non exprimatur facultas ad feuda, id debet intelligi, quod potestas legitimandi est fauoris: & idem debet exteodi, etiam si legitimatio vti odiosa sit refutanda: *I. cum quidam f. de liberis & postulatis, ita Declan. conf. 1. 4. num. 36. lib. 3.* Unde secundum partem hanc, potestas legitimandi generalis, & plenissima data Palacio intelligitor, vt legitimatio etiam ad successionem feudorum: & ita fulle decisum in facto Auditorio, docet Gamb. decif. 46. in manu scriptu.

Venit

10.

IL.

12.

11.

Disp. XVII. De natura feudorum. II. 503

13. Venit etiam in dubium, an filii legitimari per sequens matrimonium, ad feudi successionem admittantur? Pars abitans admitti posset, nisi dictum fuerit, & pro filiis legitimis nativitate Bald. in c. 1. §. naturales n. 5. si de feod. fuerit controversia, sed Bald. viri exemplum, quando quis fuit inservitus pro se, & filiis suis legitimis descendantibus, reddisse rationem: quoniam haec verba tendunt ad principium genitutis; & non interest nostra exendere scripturas: per i. cor. viii. 1. C. de fide in fr. & loquuntur de conceptione, vel nativitate initio, ut magis expediti filii: equis Caphalas conf. 3. n. 40. Anton. de Buit. in c. per servarib. n. 1. 7. ad fidem qui filii sunt legitimimi, & Menoch. conf. 6. n. 6. vbi id abstat, ut magis communio.

Nihilominus contraria sententia magis placet, videlicet non obstante quod dicatur in investitura pro filiis legitimis natus, vel legitimis descendantibus, adhuc legimus patrem, & noscimus legimus, & noscimus legitimam per subsequens matrimonium ad feudi successionem admitti possunt: propter notar. Andteas de Iernia in d. 5. naturales, num. 8. volens, quod si dicatus in investitura: *Iustitia te, & ex corpore tuo legitimus natus, & descendentes*, adhuc legitimatus per matrimonium sequens feudum consequetur: accedit Abbas. Præpositus in cap. i. ver. num. 1. q. 4. quod filii sunt legitimimi, & ante illos Hohen. & Ioan. Andreas ibidem, & Alciatus conf. 5. n. 6. lib. 9. & in l. Gallo 6. q. quid si natus, in secunda lectura, num. 10. & 3. de liber. & postmodum sequitur l. Clar. in 5. ferm. 9. q. 9. vers. 6. in quo, & Menoch. conf. 11. n. 16.

Alii autem distinctione vivunt, voluntè si tempore matrimonii quis existat iam conceptus, & natus, ronc habete locum opinionem Baldi, oon admitti feliciter ad feudem quia nondum dicti potest vere legitimus natus. Si autem tempore matrimonii conceptus erat, non tamen natus, tunc procedere opinione Andteas de Iernia, quia tunc vere dicitur legitimus natus. Quam distinctionem probat Cor. iunior, de fide, p. tertia pars prima, num. 41. Anton. Gabriei conclusione prima, num. 1. de legitimis, quamvis indistincte videatur opinio Andrei de Iernia magis communiter receptamam lex præsumit legitimatum per subsequens matrimonium, fusile à principio legitimatum. Non est tamen negandum, alius esse legitimatum, aliud legitimus natus: sed hoc habet locum quando quis legitimatur per Principis recipiendum, non zootem si sit legitimatus per subsequens matrimonium; ed quia à principio præsumitur fusile maritalis affectio lecondum legem cluelme quod tamen argumentum non procedit, si post filium oatom, matrimonium aliud fuerit consecutum, & deinde post mortem viroris contraxerit cum coocubina, ex qua suscepit filium Alciatus conf. 5. 6. num. 6. lib. 9. atque ha filios non legitimatur per illud, sed maneriputus: per textum in cap. i. ver. 1. qui filii sunt legitimimi, ibi: si autem viri vivente uxore. Lata in l. si qua à liberatio in principio, q. 9. s. de liber. agnoscenda. Valer. Regin. in praef. fori p. mir. lib. 10. num. 6. 9. verf. adiuvare, Menoch. de presum. lib. 4. quodlib. 3. 1. num. 11. secus li. 1. tergo fonti solitus: ronc feudi ad successionem admittantur legitimati per sequens matrimonium: in Feuditz cap. 1. d. 3. naturales, post plures, quos referens sequitur Augustinus Bartholom. de cap. i. ver. 1. 7.

14. Quid de filio suscepito ex matrimonio potuisse? Dicendum est admitti posse ad feudi successionem, dummodo natus sit in figura matrimonii: sunt enim vere legitimati: cap. 1. & cap. ex tenore, qui filii sunt legitimimi, Decius conf. 1. 3. num. 1. maximè in ver. 6. talis filius natus ex matrimonio potuisse. Quid habet locum, quando matrimonium celebrantur ita facie Ecclesiæ, seruata consuetudo regiomis: Rol. conf. 9. 3. ex. 19. ad n. 16. lib. 3.

Idem dicendum est de filio suscepito ex coniugato & soluta ignorante matrimonij impedimentum. Nam is per matrimonium vetum potest subsecutum sit legitimus: Gloss. 1. in d. cap. tanta de fonsal. secundum quam refert Callad. decisi. fusile iudicaram: Campanil. in diversis iuris canonicis, rubrica 31. cap. 13. num. 1. 39. vbi vul. hanc partem esse communiter approbat: idem ait Suid. conf. 103. n. 20. vol. 3. & Ludouicus de Sardis de legitimis, per verum matrimonium 16. q. de legitimis, per marit. patrimonium, quaq. 1. argumento matrimonij patrimonial bona fide celebrati, quod reddit legitimos filios potesta genitos: sic etiam concubinatus potest: efficiere debet filios naturales, qui persequens matrimonium sunt legitimimi, iuuia cap. quid nobis. Qui filii sunt legitimimi, ubi matrimonium clandestinum reddit filios legitimos, si potest Ecclesia illud approbet: etiam si ob aliquod impedimentum fusile nullum reperiatur: igitur, si filius ex bona fide voius patensis non ceatur a adulterio, potest per subsequens matrimonium licitum, filius legitimus consenserit: ut vita præcator tenet Rosella lib. 1. de marit. patrimonio num. 1.

Costruimus tamen ut verius docet Molina Theologus de Iustitia tract. 1. diff. 17. verf. dubium, deinde, & alter Molina de primogenit. lib. 3. cap. 1. num. 11. pro quo stat texrus in dille cap. tanta, negans legitimam posse per subsequens matrimonium: genitos ex parentibus; qui nulliter conitaretur matrimonium, ob dirutum impedimentum. Vnde non procedit argumentum cap. ex tenore, ad caput, quod nobis, redemptio iusta. Quia in primo non datur impedimentum ditimus, sed foliom vitium clandestinitatis, quod oon est potens ad irritandum matrimonium, nec ad prolem reddendam illegitimum, & ex consequenti mater ignorata: impedimentum, cum præcessit matrimonium quod est ultus per se legitimos patet: liceat cognosci à vita, & bona fides proli proderat ad legitimitatem: secus quando protulit natus fuit ex coniugato, & soluta, extra figuram matrimonij, licet ipsa nesciat vitum esse coniugatum, scit tamen se date operam rei illicitæ, quæ ab Ecclesia nunquam approbabatur, etiam si matrimonium sequatur: propter quod discrimen hæc pars tenetur ut Gutiérrez præf. lib. 1. q. 1. 0. & à Facheo controversij lib. 3. cap. 55. & ab Azor. iust. moral. part. 2. lib. 1. c. 13. q. 9.

§. II.

Vtrum filii adoptui succedant in feudo?

E P I T O M E.

- Adoptini non sunt vere filii.
 - Adoptini non debetur employtus pro filiis successori.
 - Adoptini filii non succedunt in feudo præsternim in Gallia.
 - Adoptini filii non succedunt in parvula Ecclesiastico, & in Regno.
 - Adoptini non excluduntur à successione feudi per filios naturales, qui ad successionem feudi admittuntur.
 - Adoptini quando succedunt in feudo.
 - Adoptini in feude succedunt quando Dominus valuit ut veniret ad quacunque personas.
 - Adoptini possunt admitti in feundam, si ab initio hoc sit expressum.
- In feundo empto non succedunt adoptini?

504 Part.III.Lib.VIII.De oblig.Dom.in Vaf.

10 An filii adoptivi succedant in privilegiis?

11 Adoptivi, & legitimati autem pares in omnibus.

12 Adoptivi autem succedant in feudo grande sunt adoptivi ad petitionem concedentis feodium.

13 Adoptivi sicut excludant filios?

1. **I**ndubio est adoptivus non esse vere filios, quia qui facti sunt, non dicuntur vere filii, filii quem in principio, *scilicet* liber & postulum, ibi, *ne magis in natura*, *studi*. *Cornutus lib. 5. cap. 13.*, in principio, *Vetus in l. Tertia. 5. Titulus 11 de leg. 1. num. 6.* Alcan. *de patria postea*: *cap. 3. num. 8. & 9.* *Caldas Petreita de nominatione employo* n. 3. q. 20.

2. **V**nde adoptivus non debetur emphyteusus concessa pro filius. Quinam adoptivus filii non comprehenduntur in concessione feudi, aut emphyteusus facta pro se & suis filiis: ut de feudo est textus *in cap. adoptivis, & ibi Bald. & reliqui, scilicet de feod. fuer. contraria, inter Dom & agn. vaf.* Ratio, quia ex statuto, vel cooperatorum, quod dicitur de similibus non excedit ad factum, hoc est, quod dicitur de filiis similibus, non accommodatur ad filios adoptivos, cum sint filii facti, nisi concessum fiat a Principe ea conditione, & indulgentia, ut adoptati succedant in feudum: secundum Bald. in *d. cap. adoptivis*, p. 6. *naturales, eadem sententia*. Quid intelligitur, ut si filii sint, quae ex pacto per filios possunt ingredi, nec iste quidem ita adoptatus eas excludat: *imo potius ab his expellit*: prout vult Andreas Isernia in *d. cap. adoptivis*, & Cardin. Alex. *ibidem*.

De emphytensi autem, quod illicet illius confessio pro se & filiis, non extendatur ad adoptivos, vult Speculator in *s. de locato, 5. num. alij, vers. 6. 8.* Cald. Petreita d. g. 10. post Tiraquell. in *s. si unquam, C. de renecard donar. verbo, suscepit liberis, num. 13.* atque ita liberorum appellatione non veniunt liberi adoptivi.

3. **C**etti etiam iuris est, adoptivus non succedere in feudis, Tiraquell. *de primis* q. 84. num. 10. praestitum in Gallia, Petrus Gregor. *de eius enarratione part. 1. lib. 6. num. 4. litera F. & tenuiss. blasius in s. de pro. verbi item & si defensione, & Benedictus in *cap. Raynatus, verbo, & exercitu nomine Adelafiam, num. 7. 38. & 760.* Tiraq. *supra* num. 11. & de retrall. s. 1. q. 1. pl. 2. in verbo, *opere, num. 16.* & in *d. si unquam, num. 12.* vbi concludunt filios adoptivos in Francia quallo modo succedere.*

4. **S**equitur dicendum adoptivus filios posse succedere in patronatu Ecclesiastico, & in Regno. In patronatu voluit Caesar Lambethinus in *tradit. de inventione patrum* art. 14. q. 1. *principi secunda pars lib. 1. & in 9. art. eiusdem q. 1. pars 2. libri* post Rochum de Cutte in *tradit. eiusdem similiter in verbo, ipsa, vel id e qua*, in 34. q. Et in Regno quoque, erisen cum aliis libertis naturalibus, & legitimatis; ut notat Tiraquell. in d. 1. *si unquam, verbo suscepit liberis, num. 19.* de rene donationibus, vbi id exemplis probat proprieates filii adoptivi dicuntur filii Regis, & *aut Imperatoris, Scuti & Senatoris, & Decurionis*: *Senatus filium, & sequenti scilicet de senatu & L. cap. adoptivum, C. de Decurionibus* lib. 10. vbi & id probatur.

5. **H**inc sequitur solutio dubii quod potest excitari, an filii adoptivi debeant excludi a successione feudi per filias legitimas, & filios naturales, qui ad successionem feudi ingreduntur? Responso est affirmativa excludi scilicet a filiabus legitimis, & filiis naturalibus, qui ex pacto possunt succedere: Tiraquell. in *d. 1. si unquam, verbo, suscepit filii, num. 12.* & *de primis* q. 84. num. 10. & alij, quos referens lequitur Cardin. Mantic. *de tact. & ambig.* lib. 23. tit. 13. num. 6. subdens alias, filias non succedere in scadis, nisi deficiebibus masculis: *per*

cap. primum & *5. filia, & de successione feudi.*

Quando ergo filii adoptivi debeant succedere in feudo? Non est dubium succedere quando ab initio fuerit expressum & concessum cum pacto, ut succedant: quia pactum, quod est contra naturam feudorum, debet obliterari: *cap. 1. de feodo non habente propriam naturam feudi*, ut in terminis vult Alacrat. *cap. 1. 4. adoptivis, num. 3. si de feod. fuer. ceter. inter Dom & agn.*

Similiter adoptivii succedunt quando Dominus permisit, ut venientes feuda ad quaquecumque persona: *Ruynus cap. ultime num. 1. in fine lib. 3. Idem trudit Alcarius cap. 17. num. 6. lib. 3.* Ita ut etiam ab initio in investitura fuerint comprehensi: ut mox dictum fuit, *sup. num. 6.*

Eodem modo adoptivii succedunt, quando feudum sive emphyteusus enim, etiam inbabiles venient, quoniam est improprium feodium: *Alcarius d. cmf. 27. num. 6. lib. 1.* Si tamen feudum non est emptum, regulariter non intelliguntur concessione pro filiis adoptivis: *d. cap. 1. 5. adoptivis, si de feod. fuer. ceteris, nisi filii fuerit adoptatus ab Avo paterno, & quo eius pater fuit emancipatus. Ratio, quia quamvis adoptio facta non esset, debuisset succedere: L. cap. in adoptivis, C. de adopt. 4. sed hodie, *Infiliatio domini tunc. Iacob. de Atidio in d. cap. adoptivis, in fin. & Alacrat apud num. 4. Mantica supra lib. 1. sit. 10. n. 13. & tit. 1. num. 2. vbi num. 3. Id extendit ad filios adoptatos ab Avo materno, dummodo mater possit succedere: alioquin quod matrimonio est, filii etiam potest obesse: ut Isernia subiungit d. 5. adoptivis.**

Cum ergo concession facta pro se, & filiis, non comprehendat filios adoptivos, ut dictum est: in *inferius ex d. cap. adoptivis*, secundum Alex. in *d. cap. adoptivis*, post principiū, *ff. de in ius vocandis filios adoptivos non comprehendendi in privilegiis: sequitur Tatagnelli, in d. 1. si unquam, verbo, suscepit liberis, num. 12. ad fin. ex eo vulgari, quod adoptivus filii in nulla dispositione venient, sunt enim filii facti, ne imagine naturae veritas obvicietur: 1. filii quare, scilicet liber, & postulum, sed idem probat eadem L. cap. in adoptivis 5. sed ne articulum, C. de adoptione in illis verbis: quasi imaginaria quadam, & in *L. adoptivis*, in verbis, perinde quasi ex vero filio, & iterum in verbo, videtur, scilicet de adopt. que verba quidem denotant improprietatem, & distinctionem: & *1. si pater filii, & ibi Gloss. ff. de his quas in fraudem credit*. Quibus additum Caium iurisconsultum, est in 1. est, lib. 1. *Institutio* 4. *h. 4. ad opus filios ad filios appellasse, tanquam legitimatos dices comparatione legitimorum. Ex quo se sequit filios adoptivos, & legitimatos naturales distinguunt, ut legitimati & legitimis different: sicut videtur Bald. in *cap. com in curia, in fin. de clementia*, dicentes filios adoptivos esse filios abusivos: quate filius adoptivus non est proprius fuis panti hæres, ut lacon vult in *d. 1. Galus, 5. si ei, et 1. col. 4. ff. de liber, & postulum*. Aet. *ibidem*, *ff. in leg. Cornutus, col. 2. ff. de testamento*. Quod etiam significat dictio *quasi*: quia non significatur per illam nativitatem, quæ producat suavitatem. Item adoptivus praeteritos non cumptit testamentum adoptatus ab extraneo: *L. cap. in adoptivis, verbo, sed ne articulum & lib. Bald. & alij C. de adoptione*. Nec etiam pater adoptivus tenerat altere filium adoptivum, ut naturalem; Benedict. *in repetitione cap. Raynatus, in verbo, & exercitu nomine Adelafiam, num. 7. 8.* nec illi debetur legitimus, Bald. in *d. cap. in adoptivis, in principio, col. 3. vers. i. Nam ergo comparatione, & Franc. Aret. in 1. ex folio, in principio, col. 9. ff. de vulgar. & popular.***

Illiad etiam non est praeteundendum, adoptivum succedere in feudo, quando sicut adoptatus ad petitionem illius, qui feodium concessit. Nam ex coniunctione

6.

7.

8.

10.

11.

12.

Digitized by Google

Disp.XVII. De natura feudorum. §.III. 505

etates planè voluntate illius debet admitti: ut vult Socin. *len. in s. cognitio, ff. de rebus dubiis, n. 10.* & cùm communis, ut tradit Tiraq. in d. *si unquam, in verbo, supererit liberis, n. 18. q. 10.* Dùmmodo ex hac facultate adoptionis non fiat praedium eognatis, esto, fiat Domino postulant. Nihilominus in his casibus in quibus Imperator potest agere, & concedere, ut succedant filii legitimi, potest etiam permittere, ut teplianci filii adoptui, nec agnati, quorum spes frangitur, & minuitur, possint obilete aliquod praediūm inde ostici: nisi super sint filii legimi & naturales, quibus in legitimatione naturae debita prædictum inferatur. Ita Sribentes in c. *l. 5 naturales, si de feudi contrarium inter Dom. & agn. Aleijatus in cons. 27. q. 3. ff. 4-6.* vbi id ad adoptionis extendit.

13. Ex dictis sequunt statutum præferens masculos feminis in successionebus non habere vim in filiis adoptiis: ita Ioan. Benedictus in d. c. Rayan. ubi cap. pro verbo duas habens filias, n. 149. Ripa lib. 1. refus. cap. 3. in cap. filia, col. 3. idem quoque voluisse videatur Rom. in l. si us qui proemptore, col. 8. ff. de usucap. & Alber. Brunus in tractat. flaminorum excludendum secundum, in 1. q. art. 1. 2.

§. III.

Vtrum Ecclesiastici succedant in feudo?

E P I T O M E.

1. Ecclesia ut possit succedere in feudo?
2. Ecclesia ratione feudi av. subcytari sculari. Iudicet
3. Clericus av. si feudorum capax?
4. Religiose an si habiles ad senda capienda?
5. Monasteria quando sine capaci simillimum feudorum.
6. Ecclesiastice persona fundum doni antiquum, non animi nouum de rebus Ecclesia.

1. Quidam primò an Ecclesia possit succedere in feudo? Pars affirmas ex discrimine inter feuda secularia, & Ecclesiastica, cum seculare sit quod à fecularibus conceditur aliis secularibus: Ecclesiasticum autem, quod datur ab Ecclesia, seu sacerdoti patre ab eadem: & hoc feudum non est dubium, quod debeat redire aliquando ad Ecclesiam Dominam ergo Ecclesia est capax successionis in feudo: de quo Curr. iun. defendit. p. 1. p. secunda pars. p. 1. & Zaxius in Epistola feudal. p. 5. n. 42. Card. Manz. 1. p. de sac. & amb. lib. 3. n. 3. n. 3. & n. 8. sumfegg.

2. Quæritur secundò quando Ecclesia, vel Ecclesiasticus sive sacerdos feudum a Principe seculati, aut Clericus tenetur recognoscere illum, ac eidem subiicitatione feudi affirmatur ex c. 1. in fine epistulae Conrad. & ex consequenti, mota alegria lite, eaufa deber expediti per epistula feudorum, nisi alius decimus sit à iure Canonicoe, ceterum, de indicie, & ceteram Domino conueniens sit vaillus, siéde Dominius feudi non sit persona Ecclesiastica, quia ratione feudi, Ecclesia & personam Ecclesiastice Domino laico subiectum est: Abbas in d. c. ceterum, n. 6. Matant. de ord. iudic. p. 4. diff. 11. n. 7. 3. Sotd. cap. 193. n. 1. ff. cons. 396. n. 8. & proprieas à iudice Ecclesiastico ad secularem tanquam Superiorum appellantur. cap. sacerdotie, de maior. & obred. & c. Romana. ff. debet, de appel. lib. 6. Ptzp. in pref. feudu. 3. 9. Barbol. in c. ex transmissa, de fer. comp.

3. Quæritur tertio, an Clericus sit capax feudi Affirmat iul. Claz. in f. feudum, q. 7. n. 4. Bellet. diff. p. 1. cleric. p. 1. i. 1. vle. ff. 1. 9. post plutes illi relatos.
4. Quæritur quartò, an religiosi, seu monachi sint habiles ad feudos, videut negandum, argumento Cardinalis sponte promoti ad Cardinalatum, qui non

succedit in fendo ipse, ut vult Barbaria de præstancia Cardin. g. 1. n. 7. vbi probat Clericum in minoribus constitutum perdere successionem feudi. Sed respondet potest si natura feudi patiatur, ut supradicti leviane seruitio personali ei dem non prohibito, possa succedit in fendo, quia per dignitatem Cardinalatus, seu Clericatus, ius successionis non amittit: 12. q. 1. c. 1. & q. 1. ff. fixum, & c. quia nos, de testamento, & in c. relatione, & ceterum, sed illi, & ex consequenti religiosi non perdunt ius sue cedendi 14. q. 1. c. 1. & 18. q. 1. c. ff. fixum, & 19. q. 1. c. non licet. & in amb. de sanctissimis Episcopis 5. nulla vere, & in 9. interdiccionis, col. 9.

Negat in hoc contrarietas appetit, ut impediatur succedendi, & retinere statum religiosum, & nec Abbat. de confess. diff. 11. & 21. q. 1. c. relatione, & habeatur exceptio in c. 1. de statu regul. lib. 6. Atque ita Ecclesiastici, & religiosi pollunt retinere feuda concessa à Dominis temporalibus; quia successio & retentio non est contraria de le clericatu seu statu religioso, quando seruitio eiusdem non est prohibitum.

Iuvat quodd monachus non perdit iura sanguinis, vt a Lappus abeg. 101. Abbas in c. quia nos, de testimoniis, & Tiraq. de nobili. c. 16. n. 8. & ille succedit in hereditate, que defertur iure sanguinis text. in cap. nos 18. q. 1. arque ita non est dubium quod monachus succedit in bonis feudalibus, quibus non est annexum seruitio, quod à monacho prælati nequeat: propterea vult Cinus in Amb. ingredi. C. de sacraf. Eccles. cuius dictum probatur communiter Baldio in Amb. regati. C. Ad Trobelin. 15. Innocen. Ioan. And. Abbas in c. in præstancia, de probat. n. 69. idque aper-tillo habet locum in feudo, in quo femina succedit, ut ex pluribus probat Oldrad. cons. 2. 14. Iul. Claz. 4. feudum. q. 7. in princ. vbi hoc dicte communie.

Quæritur quintò, (postro quod monachus succedit in feudo, cui nullum seruitium est annexum) seu tale est quod a monacho prælati possit) an monasterium capax bonorum in commoni mediante persona monachii succedere possit? Affirmat text. in Amb. ingredi. C. de sacraf. Eccles. text. in Amb. de monachis. 5. illud, & c. in præstancia, de probat. text. in c. cum ad monasterium, & in c. quod Dei timorem, de statu monachar. vbi dicitur religiosi non succedere in bonis per se ipsos, sed monasterium mediante persona religiosorum. Quinim si monachus habeat maioratum, cui sit annera iuridictione, monasterium durante vita monachii succedit: quod ex pluribus probat Molina de primis. lib. 1. c. 1. & 2. n. 71. cons. 79. Quibus tamen obflat quod Molina addit. n. 96. posse Clericem succedere in maioratu simplici: in eo autem cui dignitas, seu iurisdictio obi annecta est, non viueat, quia in c. 1. & per tornum sit, ne clerici vel monachii, disponitur, quod nemo militans Deo, sive Clericus, sive monachus debeat se implicare secularibus negotiis: atque ita, sic Clericus, sicut monachos non succedit in feudo: per text. in c. qui clericus si de feud. surbit contra. iuxta Dom. & agn. Nihilominus oppositum est dicendum de Clericis, posse feliciter illos succedere in quoconque maioratu, seu feudo, modo iuris explicato, cui dignitas, seu iurisdictio annexa non est. Idem de religiosis, sive egedentibus in feudo, cum monastetia illis medianibus potuerant omnibus emolumentis.

Nam cum monacho transirent feuda in monasterium, illo saltare vincent, si seruitio, quod Domino est p. statu, sit tale: argumento emphectus, que transit in monasterium videntur, & frumenta, ad vitam religiosi: Iul. Claz. 4. emphectus. q. 1. Felini. 4. d. c. in præstancia. n. 4. & in c. quod in Ecclesiastico. p. 70. de c. Gigas de pen. q. 57. n. 4. vbi sit, licet regulante feudum non veniat ad monasterium dum possessor ingreditur religionem, nihilominus id non procedere, quando feudum est tale, quod seruitio, quod pro eo

est praefaudum, præfari possit per monasterium. De-
cim post plutes in d.c. in professa, & probat. idem erit
in feudo de quo famosus est inuestigata, si montalis
fuerit: & in feudo franco, ut per Alex. conf. 10. vol. 3.
incipit. *Vita instrumento*, col. 3. & per Decimum in d.c. in
professa, col. 3. permisit. allegantem Bald. in l. si plures col.
3. c. de condicione inserta, & alios plures.

His addit. intertulitum maiestatis Capelle, sen
emphyteus quod viserit moeaschus, transire ad
monasterium: vi in specie refoluit Fortunatus Garcias
in l. *Gallus*, supra, §. & quid si tantum, dicens commu
nem n. 10. quia speciale est fons religiosus, ut vnu
fructus transeat in monasterio, & per se a vnu
fructu recedat, & tamen non extinguitur: argumento
textu in l. *sunt persona*, §. de religiosis & simplicibus funeris.

Dicitur illi, nisi maioratus vel emphyteus & sim
ilia habeant aliquam annexam iurisdictionem, ut
habent multas in locis Ducatus, Marchionatus, &
similes dignitates & multis in regnis plerique ma
ioratus a Regia Corona procedentes, nam habent
transire ad monasterium, ex sententijs loan. de Ci
stier de primogeniis, lib. 3. q. 4. n. 15. & ex Gomes. l. 40.
Tauri, n. 66. & ex Bislato conf. 60. n. 14. vbi loquitur de
emphyte E. celestis ex Anchis. conf. 165. *Glossa in amb. in
gressi*, & in c. in professa de proba. Vnde extra hunc ca
lum monastrium habebit vnum fructum, & utilitatem,
vniuersi monachos, sicut moeaschus habebat ante mo
nacharum, hec pro utraque parte disponitaria gratia.

His denique non obstantibus, magis placet quod
supra diximus, monachum in maioratu habentem an
nexam iurisdictionem regalem, vel quasi regalem
nullo modo succedere, neque talem conseruandum
vnuquam existisse: idemque dicendum videtur ex tra
ditiis à Molina de primog. lib. 1. e. 3. m. 1. & c. 13. n. 94. Fe
cas si dignitas seu iurisdictionis maioratus non sit an
nexa, sed solum sit constituta ex boosis partimonialib
us: tunc enim dicendum est monachum in mona
sterio bonorum capace profellum posse succedere;
& tunc procedere quia superius dicta sunt, non posse scilicet
monachum succedere in maioratu, cui dignitas
sue iurisdictionis fuit annexa Molina d. cap. 13. n. 95.

Idem confirmatur ex Doctissimo Petro Barbosa
in l. cum prator. §. 6. t. 2. c. 3. §. de in diebus, dicente mona
chum iurisdictionem non succedere in bonis vnicis di
gnitatibus, sive iurisdictione: sequitur Matheozol. r.
gloss. l. 1. n. 6. t. 7. lib. 5. nou. recipil. quos referit & probat
Barb. Vimariensis in e. recalcantes, de statu monach
rum, n. 3. vbi n. 1. tradit hodie ex priuilegiis summorum
Pontificum Cisterciensium monachos posse ha
bere castella, villas, possessioes, census, iurisdictiones,
& iuraque ante ipsum docuit Fr. Emmanuel
regul. tom. 3. q. 75. art. 1. sed secluso priuilegio non
succedunt, & hoc est tenendum.

Quatuor sexiū ad personam Ecclesiasticā dent
scadent aliquod novum? Respondeatur de rebus Ec
clesiae non date feudum nonom, sed antiquorum. No
mine autem personatum Ecclesiasticum rem
ainstunt Summus Pontifex ac Clementina, Pastoralis, de
re indicata. Archiepiscopus, Episcopus, Abbas, Abba
tilla, Prepositus, ut constat ex l. 1. de illis qui feudum
dare possunt, lib. 1. feudor. n. 1. ibi de antiquo non de novo
feudo. §. 1. Episcopam, vol. Abbatem.

Obiter nota Summum Pontificem qui est Eccle
sia animata posse succedere in feudo franco ex pa
cto, vel ex conseruandine, salvo iure Domini, inter
dictis, de fidei instrumentorum, Barbatia de prolatione
Cardin. q. 1. n. 1. post Bald. in e. 1. de beneficio famini.
vbi adit Episcopum non amittere Comitatus
quomodo habeat illum ab Imperatore in feude
nam etiam si sit miles Del; non tamen propterea
debet esse miles scilicet.

Insuper feudi Dominus Clerico, Episcopo, aus Car
-

dinali ob possit concedere feudum & affirmari idc Bar
batia ubi proxime, n. 15. Quinimod supradicti possunt
investiri de feudo novo, argamētū & finalē de capitulo
Conradi, & per quas sicut inuestiturā personā, & per la
cobs. de Ardiz, loco supra citat, dūmodo servitū statut
illorū non repugnat: & ita iusta feudū limitantur.

§. IV.

Vtrū feminæ succedant in feudo?

E P I T O M E.

1. *Femina sine dubio succedunt in feudo, si nominatio dicatur in inuestitura.*
2. *Femina admittantur ad fundam concessam patrī à Principiō proper feratim & hereditate patrī.*
3. *Femina admittantur ad fundam ex generali, & specie consuetudine Principiō.*
Et ex ea consuetudine possint succedere in eadem.
4. *Fundam si sucessionem omni feminā deficiens in masculinū & superius plures feminā eiusdem gradu, quamnam praealabit.*
5. *Femina maria & fides ad admittantur ad feudo.*
6. *Hermaphroditū non succedunt in feudo,*
7. *Femina quando non succedunt in feudo & cur?*
8. *Femina ob factorem Domini, a successione feude
rum expelluntur.*
9. *Masculi defecundos ex feminis non admittuntur ad feudo.*
10. *Femina excludantur etiam à feudo Ecclesiastico, & etiam à fundiū.*
11. *Femina faciliter excluduntur à feudo dignitatis, si à feudo iurisdictionis, nisi ex consuetudine admittantur.*
12. *Quid dicendum de feminis in feudo concilio pro fide
hereditate, & successoriis, & pro defecundis
etiam in linea masculina.*
13. *Femina specialiter comprehendit in priori inuestitura
defecundis masculis admittantur in feudo, quan
tum posterior de masculis ratione loquatur.*
14. *Femina ad feudo quod radem à Domino admittitur.*
15. *Femina admittantur ad fundam femininem, item ad
fundam quod habet originem a femina concedente, & in feudo ligantur in feudo empto.*
16. *Femina succedunt in feudo concessio pro defecundis
tibus, vel hereditibus quibuscumque.*
17. *Femina succedunt in feudo concessio pro hereditibus,
& quibus dederit, aut quibus voluntat, vel placitu
m, & alijs quibusdam casibus.*
18. *Femina ad succedentiam quando quis resuas in fundum
succipit?*

Sequitur dicendum quando feminæ succedant in
feudo, & quando non. Iu primis oon est dubium
succedere, si nominatio id dictum sit in inuestitura:
e. 1. q. quon. tertio, vbl. *Glossa de bu*, qui feud. dare possit;
videlicet si dicatur quod succedit Titia; tuoc enim
ipsa succedit tantum, & non egregie personam illius;
argum. l. si etiam si ante omnia, & l. persona si de
peditu, Ardizo, in *Summa feudor.* c. 1. 37. Octasian. Ca
cherannus in *de civ.* Pedem. 27. n. 15. secus si dicatur,
quod succedit femina, ut filia, neptis, & pronepitis,
& deinceps: Camill. Bortel. in *Summa decisi.* 3. 4. n.
171. quod intelligi, ibid. n. 172. defecundis masculis,
& non aliis: vnde si dicatur in inuestitura feudi,
Concessum profe, & filii masculi, & feminis, seruab
tur masculorum protrogatio.

Vt autem feminæ admittantur ad feuda, satis
est specialiter hoc esse expressum, & intellectum nec
specialiter requiritur, quando scilicet feudum est il
lus condicione, ut ad feminas posset pertinere;
quamvis pactum non sit expressum (specialiter: e. 1.
38)

Disp. XVII. De natura feudorum. §. IV. 507

in vers. prel. de successione fratrum. Card. Mantic. 1.
p. de rati. & ambig. lib. 1. s. 18. & n. 8.

Idem dicendum, quando feudum specialiter est concessum, ut feminis etiam succedant, nam ex hoc pacto possunt succedere, quia contractus ex conuentione legem accipiunt: l. 1. §. si *convenit* *ff. depositi contrallata de regul. iuris:* quia tenor invenitur derogat omni iuri iuris iuris: l. 2. s. 18. & c. 1. de *fundi* *non habemus* *privatum* *naturam* *fundi*, *et* *lib. 1. s. 18. 4.*

Item feminis succedant in feudo concessio patri propter heritatum, & annoct illius a. Principi: ut expressè habent in c. 1. *quemadmodum* *feudum ad filium* *perireat*, *lib. 1. s. 14.* & *Glossa* *in d. cap. 1. 5.* & *quia vidimus*, & *Bald. libidem* n. 9. & *Calderinus* *conf. 3.* *de* *fundi*, quod intelligitur de feudo novo, non auctor de amico, nisi agnari consenserit praestitens: l. 1. *principio*, & ibi *Affl. et. nov. 2. 3. de alienatione paterni fundi*, *lib. 1. feudorum* n. 39. *Bald.* & *Præpositus* *in d. c. 1.* *quemadmodum* *fundi ad filium* *perireat*.

Nihilo minus quod possint filii ob merita partis, vel sua propria inveniunt a Principiis etiam de feudo paterno, & antiquo, non obstante agnatorum præjudicio, volunt *Sociorum* *conf. 10. n. 1.* & *lib. 2.* *Raphael*. *Fulgol. res. 4. n. 1.* *ad fin. verbi amplius*, *Campog. res. 3. n. 14.* & alij apud *Mantic. supra. d. s. 1. 1. ex n. 19.* vbi loquitur, quando feminis, etiam masculis non existentibus, sunt vocare, & postea ratione meritatum in prædictiū masculorum inveniunt fuerant. Et postea addit, posse tunc Dominum derogare præiuglio masculorum, quoniam feudum sit ex patre, & prouidentia, quando feminis sunt vocare ex tenore inveniuntur: *Patrillus* *conf. 4. n. 40.* & *seq. lib. 1.* quoniam sunt qui teneant post filias inchoerit viuo patre renonciante in favorem filii, quidquid sit de prædictio agnatorum, quibus eo tempore non est illi que sit, nisi in spe non autem in re.

Similiter feminis ex generali, & speciali constitutione *Principis* possunt succedere in feodo, depositis qualitatibus, que in feminis non reperiuntur: ita *Cout. lib. 1. varia. n. 6. n. 3.* & *vers. festum fundationis Decian. conf. 24. n. 75.* *in fin. & 77. lib. 1.* *Albert. Brun. conf. 5. n. 41.* & *58.* Atque ita in Regno Neapolitano, ex constitutionibz Regni admittuntur feminis ad feuda, non existentibus masculis; ut in *confutacione*, incipit, *Vt de successioneibus*, quam expopit *Affl.* & ita affirmat in c. 1. §. *silia. p. 6. de successione feudi*. Nec obet feminas admitti, quando nominatio de illis dicitur, quod succedant: quia non est negandum, quod possint admitti, si generaliter dicatur, ani si ex natura feudi hoc possit colligi.

In eo tamen est dubitatio, an id debet exprimere falem specialiter, et *d. c. 1. 5. filia, de successione fundi*, quia verba generaliter prolati non videntur sufficiere, ita *Menochius* *conf. 13. n. 17.* Nihilo minus expellit specialiter intelligitur, quod à generalitate verborum est abstractum, aut quando ex meone id apparet per probatas coniecturas: *Menoch. supra*, post *Alex. conf. 7. n. 4. lib. 4.* *Signor. conf. 176. n. 7.* idem *Alex. conf. 165. n. 2. lib. 7.* Quod intelligitur, quamvis exiguae, ut *uominatim* dicatur: *Bart. in l. 1. n. 1. ff. vi. hanc. rapar.*

Se d quid de consuetudine an possint admitti feminis ad fenda? Affermant respondeendum est, ubi adeo consuetudo, ut obserueretur in Francia, vbi tamen bona patrimonialis, feuda censemunt: *Canill. Rott. de commentario de magistris. editio. lib. 1. c. 2. n. 6. c.* *Guido Pape in decr. Gratian. 9. & in decr. 19.* *145* *seruari apud Birigitas, Burgundios, Nurenbergos, ut feribile Chalassanea in confusione. Burgund. n. 12. de Fief. sub. 1. §. 5. n. 19.* per quos Authores, deficiuntibus masculis, feminis succeduntur in Sicilia, in ci-

nitato *Partonij*, in Marchionato *Cenz.* & *Rolandus conf. 1. n. 17. vol. 1.* quem sequuntur *Rodolphus Schtader. de fendo. pars. 7. c. 4. fab. nro. 33. vol. 1.*

Dubitatio est, si concedatur vni feminis deficienteibus masculis, & super hinc plures feminis eiusdem gradus, quoniam debet præualeat hic de re varia exstant opiniones. Prima quod Dominus eligit *Bald. in d. c. 1. 5. q. quia vidimus. Qui* *feudum dare possunt*, & *si quis* *femina*, *si inter duas de legatis* *1. Se*cunda tamen nullam feminam succedet ex incrementudine, quæ viauit dispositionem: *l. can. ex pluribus ff. de manu. testam.* Tertia sententia, quoniam hoc modi contentio dilatatur forte, ut videatur probari per *L. C. quando*, & *quibz* *quar pars debet*, *lib. 10.* & *c. 7.* sed *Bald.* *equius credi* *dandam* & *ille* *Dominus electionem* *d. c. 1. 5. & quia vidimus ibi, quem Dominus voluerit. Item, quia dominus non debet cogi ad recipiendum vasallum ingratum. Quarta sententia quæ magis placet *Baldo in d. c. 1. 5. quia vidimus. n. 18.* *de his qui* *feud. dare possunt*, pro primogenita stat *ex 1. si quia* *ha. stipuleant*, *siue uani. ff. de verbis oblig.* ex qua colligitur, quod ex duabus causis ad eundem finem tendentibus, celiori consenserit effectio: sequitur *Paul. de Cast. ibi. & Iason. n. 4.* Vnde cum plures feminis sint in eodem gradu, quæ prior nata fuit potior habet debet: quod intelligi si omnes sint nuptiæ, nane coim primogenita debet præferti: *Affl. in d. c. 1. 5. & quia vidimus*; secùs si aliqua sit innupta sed de his supra *lib. 1. d. c. 7. 5. 1. 3. 16. & 27.**

Quateritur item, an feminis muti, surdi, & cæcæ succedant in feudo ratio dubitandi quia feudum non intelligitur concessum hominibus imperfectis, et. *et. amaro*, *vel* *stolidi*, *lib. 1. fund. tis. 3. 6.* *vbi* *dubitatur*, *an* *mutus*, *vel* *alijs* *imperfectus* *feudum* *retinetur*. Dicitur autem imperfetus, qui non habet sensus principales, qui sunt veluti offia intellectus; ut sic *Bald. in Lqueris. n. 3. vers. quidem nascitur. C. de suis & legit liber.* cum nihil sit in intellectu, quod prius non fuerit in sensu. Si ergo mutus, aut surdus, aut alijs imperfectus non succedit in feudo, quando imperfectio est naturalis, ut *Alvarot.* & *Card. Alex. in d. s. 1. et. amaro*, multo fortius non succedent feminis & mente capite, sicut non intelligitur feudum concessum futilis, ut *Bald. in d. l. queris.* quamvis parti ipso iure si haeredes existant, si autem haeredes, sibi & licet futilis fuit, *inf. de haeredate que ab intestato defer.* Non tamen proprietas exclusuntur ab haeredibus, indubitate tamen curator, *et. solima*, *q. tali* *ita p. c. de cura. sur. Bart. in l. 1. ff. de bon. poss. inf. & fur. dea.*

Quod si imperfectio est accidentalis, non proprietas excluditur a feudo, quando virtus accidentalis homo est affectio: *ut in d. c. 1. & ibi Bald. Alsat. & Card. Alex. in tis. an. mut. fund. vel alijs imperfectis*, quia fortis est in: edimentis naturale, quam accidentiale: *6. fed & id. lib. 1. c. 2. Glossa in verbo Spadener. Inf. de adept. & l. fed. et. quidam. 5. 1. ff. de liber. & p. p. Accedit, qui natura est imperfectus, numquam fuit habilis ad feodium; ut proinde facilius exclusuntur, quam ille, qui à principio fuit habilis, & decutio temporis per accidens fuit inhabilis: Tiraq. post alios de primogeniis. 9. 21.*

Quid de Hermaphrodito ad fucusfedum habebit signa veriusque fexus? Si in neutrò præualeat non succedit: quoniam illi casus in insextiora feodi non est expellens: *arg. l. si visus que in dolis ff. de p. r. ita. & comod. rei vendita & l. comm. d. s. 1. de liber. & p. p. Bald. conf. 1. 7. in fine lib. 3. sicut si in fendo virili præualeat, tunc enim admittitur ad feodium. Quid si magis præualeat in sexu feminino, non admittetur, nisi faciat in feudo, in quo feminis possint succedentes: *Iacob. de Attilio. in sum. fund. per l. queris. ff. de fendo hem. Bald. in d. queris. n. 7. C. de suis & leg. liber.**

Quando ergo feminis, & in quibus casibus à

508 Part.III.Lib.VIII.De oblig.Dom.in Vas.

feudo excludantur, controvelli potest. Ratio contra filias virget, quoniam tegulariter non intelligitur feudum feminis concessum, nisi quando de illis specialiter fit mentio, ut de filiis est. Hec autem regula primo locum habet, ut extenderetur ad filios masculos ex feminis procreatos, ut deducatur ex d.c. 1. §. hoc autem notandum. Qui feudum dare possunt.

Secundum intelligitur, etiam si feudum sit hereditarium, quia si concedatur pro hereditibus, & non addatur pro hereditibus virisque sexus, feminae non habent locum: Moberian. decif. 1.8. que ordine est 3. n. 4. de feudo. Ratio, quia est particulariter in feudi, ut verbum heredes, limitatur ad masculos: quod procedit, quando feudum est simpliciter hereditarium, non autem quando est hereditarium feundum quid: atque ita quando simpliciter est hereditarium exi erit ad feminas: vt vult Declan. conf. 3.8. n. 10. & 3.1. quoniam extenditur ad heredes extraneos, perinde ac fieri solet apud Gallos, ubi verba pro suis hereditibus, accepimus pro extraneis, inflat bonorum patrimonialium: prout vult Boërius decif. 1.13. n. 1.1.

Amplius tertio etiam quando dicitur in confessione feudi, pro feo, & legiūni hereditibus, adhuc excludantur feminae: Decius conf. 1.19. n. 1. in fine, & c. 1. Nam quamvis verbum heredes feminas etiam continet, per l. scilicet, ff. de verborum significacione, tamen intelligitur de masculis tantum ratione subiecte materi: Baldus c. 1. n. 4. quibus modis feudum confisi sunt, lib. 1. feudat. 1.5. ubi loquitur quando feudum abolute conceditur nulla facta mentione de hereditibus, quod intelligunt tamen tacite: ita Socin. decif. 1.9. n. 1. & 3. lib. 1. Curi. iur. de feud. 1. s. p. servia pars princip. nom. 1. in fine, Ripa responsa. 3. n. 3. de iur. emphe, & feud. vol. 1.

Quattuor amplius, ut procedat regula, etiam si dicatur masculos preferendos feminis: adhuc enim non intelligunt concessum feminis, si masculi deficient, cum sit contra ius commune, & contra propriam naturam feudorum: Socin. iur. conf. 19. nom. 3. in fine & c. lib. 1. & Cracov. conf. 4.7. nom. 1. nec valet argumentum à contrario sensu ad correctionem iustis communis ut vult Bartel. in Lommeropoli. p. 61. & Bald. n. 2.4. de iur. & iure.

8. Cur ergo feminae non admittantur ad feuda quates? Responsio sit non hoc fieri in odium illarum, sed in favorem Dominorum inductum esse. Quia ratio videtur esse finalis, & ea cessante, nullum cessat, adiungere, & quamvis, de iure paternae, & cum confesse, de appellatione causa, Tiraq. in specie tractare, Cessante causa, & de iure primi q. 40. n. 170. Cald. Per. de part. eligendis. 1.10. n. 1. Sanch. de mort. lib. 8. diff. 30. n. 1. & in praep. Decalem. 1. lib. 4. c. 2. n. 42. vbi intelligit de sola finalitate, & procedere etiam in foro anima: Bart. post alios in d. en. confess. n. 2. Quare si feminae aliqua ad bellum ire consuevit tanquam masculis, in feudo succedet: vi potat Andreas de Iser. in c. 1. §. hoc autem notandum, qui feud. dare possunt. Sed hanc opinionem non virget communis, nam quantum prima ratio cesset, tamen aliae rationes subsistunt, ob quas feminae excludantur, videlicet infidelitas, fidelitas, & form. de verborum significacione, & infirmitas confisi, neque arcana Domini retentio, & alia que continentur in iuramento fidelitatis, quae nequeunt praestare: Camill. Bortel. in Summa, 1. p. 11. n. 181. & n. 183. Et sufficit legem rationabilem esse, ut in plurimis, quamvis non sit in singulari: quoniam non singula generum sed genera singularium considerantur: Abbas in c. penult. in fine, de confus. Alex. in conf. 3.3. n. 6. lib. 7.

Vnde eodem modo, quo feminae excludantur à feudo censentur excludi eorum filii: d.e. 1. §. hoc autem

notandum, Bald. ibi, qui feundum dare possunt. Et quamvis in filiis videantur cessare rationes quibus feminae prohibentur, etamen exclusa matre, excluduntur omnes qui ab ea procedunt: Androm. §. ex diverso, de natura liber. Bart. in l. liberorum, n. 14. ff. de verb signif. Affili. in c. 1. n. 16. de nat. sue. feud. & quia quod nascitur ex natura, seu radice corrupta, sequitur naturam proprij genitoris. Quamobtem, si in aliquo Regno existentia coniunctudine, non sucedat in regno familia Regis, eius filius, quamvis Rex existat in altero regno, nullum in eo ius habere potest: ita Ioan. And. in c. ad apostolicas, de re indicata, lib. 6. quia nequit maior virtus in cauilio esse, quam procedat ab influente potentia cause: Bald. in l. 1. n. 3. ff. de Senat. & Gtat. in conf. 1.30. n. 1.5. lib. 2.

Ampliatur quinto in feudo Ecclesiastico, à quo excluduntur feminae, nisi aliud si expellunt se inquisitos, & quia recipiunt interpretatio ex capitulis feudorum, quando aliud à iure Canonico specialiter non fuerit constitutum: Bald. doc. exterrit. n. 2. de iudicio Anchore. conf. 1.74. n. 1. p. 6 medium, Ale. x. conf. 9.8. n. 6. lib. 6. & Roland. conf. 9.0. n. 16. & 20. lib. 4. quod intelligitur, quando agnati masculi superflant: illis ratiem deficientibus, feminae possunt iurecere Bero. conf. 1.3. n. 2. lib. 1. Quod procedit aliter, si feudum sit masculinum: tunc enim Episcopus nequit invenire feminas, nisi metita pacescerint. ita Zal. in conf. 1.3. n. 18. & foli. 1. & conf. 1.1. n. 16. lib. 2. Quod procedit quando feudum taxatius masculis tantum est: conceleste: nam tunc feminae non habent ius ad petendam renouationem inuestiture: Purpur. conf. 3.68. n. 4. in fine. Contra vero, si puto masculis absolutus, & semper inter sit conceleste feudum, ipsius deficitibus, feminae debent audiiri, & admitti ad petendam inuestitutam, quamvis non sint nominatis in investitura contente: Paul. de Cast. conf. 1.19. ad finib. 2. Soc. iur. conf. 1.76. n. 12.1. lib. 1. & tunc dictum in facto Auditorio Bonoeni. Nam feminæ in dubio faciliter ad feudum Ecclesiasticum, quia seculare admitti solent. Idem dicitur in subfeudis, in quibus etiam feminæ non admittuntur, sed masculi praevalent: c. 1. in princ. cum 5. hoc autem notandum: Qui feudum dare possunt, & c. 1. de face feudi, damnatio feudum non sit facinorium: item enim subfeudum le quicunque natura feudi principalis: Menoch. conf. 1.4. n. 1. & 1.4. n. 1.

Facilius item feminæ excluduntur à feudo dignitatis, & à feudo iurisdictionis, & quia feminæ communiter ad dignitates non recipiuntur, neque ad honores: l. scilicet, de regul. iuris, Tiraq. de primog. 9.10. n. 9. & 10. propter periculum ruendis, si feminæ iurisdictiones feudo adhaerentes esse necesse: de quibus D. Tomm. 1.19. no. 9. Quare si exet consuetudo, quod in feidis minoribus feminæ ascendant, non propterea id habebit locum in feidis Regalis dignitatis: Alciat. conf. 1. n. 34. & sequentib. lib. 8. sustinebitur tamen consuetudo inducta in feudo etiam dignitatis: Tiraq. de iur. primog. 9. 10. n. 8. & sequentib. & Purpur. conf. 1.6. n. 3. Quod autem dicitur feminas non admitti ad honores, & dignitates, id intelligitur, nisi Princeps, vel consuetudo eidem hoc consilient: Bart. in d. scilicet, de regul. iuris, & c. 1. consequenti feminæ possunt repelliri à feudo, ex eo solù, quod habeat iurisdictionem: Patil. conf. 4. n. 12. lib. 1.

Queritur h̄c, quid dicendum de feudo concessio feminis pro suis hereditibus, & successoriis, nec non pro defensionib. ex linea masculina: Quoad plimum, etiam ei masculos descendentes ex feminis admitti ad feudo concessum pro hereditibus, & successoriis masculis quibusunque, quamvis feminæ excludantur, quia illud verbum, *defensionib.* et *successoriis*, excludit; masculos autē descendentes ex filia includit quoniam proprie sunt descendentes masculi, & illud verbum quibusunque,

negat

10.

11.

12.

Disp. XVII. De natura feudor. §. IV. 509

nequit ratione subiecta materiz artifici ad mares
venientes per vitalem sexum : ita Brun. conf. 10. n. 2.
& Iason conf. 9. num. 7. & sequentibus, eadem volumen.

Quoad feminas, non obstatore quod dicatur pro
fus hereditibus, & successoribus, non extendit ad illas,
quoniam non censetur feminas comprehensa secundum communem opinionem, que feminas ex
cludit, ut vult Ripa responsum, c. 23. n. 4. & 3. de iure em
phisi. & f. d. vol. 2. Neque illud verbum, successoribus,
fit superfluum, ita quod ita verbum hereditibus, intelligitur
de iure ciuii, & verbum, successoribus, de tute
pratricis : & id est non venient feminas : ita vult
Iml. in L. quod dicuntur, n. 14. & Alex. n. 16. vers. 1. addit. de
terverberis significatio. Attamen quando feudum fuerit
rectum, & simplex, haec verba, pro suis hereditibus, &
successoribus, ob materiam subiectam ad masculos
duniam excedentur, ut etiam Purporatus conf. 235.
n. 1. secus si feudum fuerit impropterum : tunc enim
etiam feminas in intelligentes comprehensio : Cor
neus conf. 2. 19. ex n. 9. lib. 1.

Masculos autem ex feminis descendentes admittuntur ad feuda in quibus feminas succedunt, quo
nam non debent esse in inferiori fortuna, quam ipsae
feminas, & quod in illis non reperiuntur condicio
nes, & rationes, putat fragilitas sexus, & infirmitas
consilii, que in feminis existit: Curr. iun. conf. 1. n. 7.
& 2. 1. proinde cum feminas admittantur, masculi ex
feminis descendentes non debent excludi, que rati
o masculos excludit, quando feminas excluduntur.
Curt. d. conf. 1. n. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.

Quoad secundum dicendum effecto, feudum con
stitutum sit pro se & descendentebus ex linea masculina,
adibz feminas excludit descendentes ex masculis,
quamvis propriis suis descendentes per lineam ma
sculinanam Ruy. conf. 1. 26. ex num. 1. lib. 1. Decius
conf. 1. 19. Nec refert quod tradit Alex. in l. Gallo, s.
banc de lege Velleia, num. 1. ff. de liber. & posth. Quo
nam non loquitur ibi de feudo, sed de substitutio
ne, & emphateuli, in quibus feminas succedunt, nisi
aliunde confit inentionem sufficte conferendi ag
nationem in quo coenunt haec verba ad masculos, &
descendentes per lineam masculinam debent apartari:
Card. Mantic. de sueit. & ambig. lib. 22. sub. 16. et. 2. 16.
cum sequent.

Potest quando feminas in priori inuestitura ap
parent comprehensio: specialiter, non est dubium
eas succedere in feudo, non extantibus masculis,
quamvis in posteriori inuestitura de masculis tan
tum sit mentio. Attenditur namque principium, &
inspicitur prima inuestitura, que non potest mutari
in praeiudicium illatum: Bald. conf. 8. 2. lib. 1. & Crat. 1. 5.
lib. 2. Alber. Brun. conf. 1. 4. num. 2. vers. 2. posito. Purpur.
conf. 66. n. 4.

13. Similiter feminas admittuntur ad feudum, quod
redemterunt a domino, ut probat Glosa in cap. 1. 6. &
quia vidimus in verbis frater, & Bald. ibid. n. 9. qui feu
dum dare possim, lib. 1. f. 1. enim ibi expellit
eis, & in c. 1. quemadmodum feudum ad filium pertineat,
lib. 1. alibi. 2. Alber. Brun. conf. 1. 4. num. 2. vers. 2. posito. Purpur.
conf. 66. n. 4.

14. Eodem modo feminas succedit in feudo, femin
ato, hoc est, quod ab initio feminas datum fuit, &
de a. f. f. lib. 1. sub. 7. Glosa in c. 1. 6. & quia vidimus in
verbis, sic ergo, circa medium, Quod f. d. dare possim. Un
de filia in feudo feminato potest succedere, masculis
non extantibus : nam feudum feme factum femin
ato, quod transire ad feminato, non definit esse
tale : Roman. conf. 3. 67. n. 11. vers. f. 1. f. 1. & id est si
masculi non supserint, feminas succeduntur.

Idem est sensus, quando feudum habuit originem
a feminis, que feudum conceperit : censetur namque
voluisse concedere, non solum pro masculis descen
dentes, sed etiam pro feminis : quia principium

colique tel est in consideratione : 1. qui id quod, f. d.
donat. ac proinde tale feudum intelligitur conceplum
a feminis per alios feminis descendentes : An
chat. conf. 1. 5. Bald. in cap. 1. de feudo feminino, n. 1. Ce
phalus conf. 1. 5. 8. n. 10. vers. quemadmodum. Item femin
as succedunt in feudo ligio, ut volit Speculator de
feudo, q. quoniam, vers. 1. & ibi loan. Andri. in additio
nibus, Ripa lib. 1. responsum, c. 1. n. 5. feudum autem
ligio, quale sit, dictum est supera d. p. 16. §. 5. num. 5.
Idem dicitur de feudo empio, in quo feminas po
lunt succedere, quoniam Odofred. in sua summa, sub
rubrica, qui possit in feudo succedat, velit quod ex
mnia in feudo empto magis succedat ex natura ex
tractus, quam ex natura feudi: hoc tam non est o
de quaerere verum: Bald. in c. 1. §. 5. quia vidimus, n. 9.
qui f. d. dare possit. & hanc partem sequendam putat, id
est quia significatur, ut de recipi, Alex. in Lolianna, n. 4. de
verbis obligar. vbi asserti esse communem. Curt. sen.
in eny. §. 8. 11. & conf. 4. 9. 1. vers. accidentes ad primum.

Contraferat sententiam sequitur Andreas de
Istria in d. c. 1. §. 6. quia vidimus, qui f. d. dare possit
contra Odofredum, & contra Romanum in l. etiam
sily. 7. ff. folio matrimonio, dicens, si ratione contra
clusus empiroris feudum possit transire in feminas,
possit similiter transire in extraneum, quod esse fal
sum putat : nam feudum non potest esse post nat
uram contractus, sed coactus deber sequi naturam
tei, que deducitur in contractum. Et quoniam feu
dum emptum non habeat propriam naturam feudi,
cum non sit gratuitum ; nihil minus intelligitur
iuxta normam, & mores feudorum : ita Clatus in §.
feudum, q. 16. in fine, & Zatius in Epitome feudorum, p.
c. 2. num. 19. vbi vult feudum empio esse rectum, &
& simplex, quamvis non sit gratuitum, feudum simpli
ter est dicendum quod molto facilis sit potest dici,
quando concedet feudum, & qui suscepit, gratiam
nuncupauit Roland. conf. 1. 5. n. 1. lib. 1. ed quia feu
dum empio non dicitur, quando peccata soluta
gratiam non excedit. Illud etiam addi potest, si feu
dum sit emptum a terrore possit succedere feminas,
quia semel alienatum semper intelligitur alienabile
l. cum patet, q. ab insigne, c. 5. & ibi notata de leg. 1.
Societas ten. conf. 1. 5. n. 1. lib. 1. ita Decian. conf. 3. 8.
num. 49. & jo. lib. 1. subdens hoc magis procedere, si
feudum sit emptum a Domino.

Multa fortius feminas succedunt in feudo con
cessio pro descendentebus, vel hereditibus quibuscunque:
nam cum de omniibus hereditibus, & deinceps de omnibus
quibuscunque intelligatur haec clausula, receditur a
propria natura feudi: proinde etiam feminas cen
suetus datum, dummodo sunt descendentes, non ex
traneae, ne specialitas duplex iocundatur: Bald. in c. 1. §.
donec, n. 4. qualiter etiam feudum pot. alien. Roland. conf.
4. n. 1. lib. 4. & Decian. conf. 8. 8. n. 3. lib. 2.

Idem esto iudicium de feminis, quando conce
ditur feudum pro hereditibus, & quibus volunt, vel pl
enari: tunc enim feminas admittuntur: Curaea
conf. 1. 5. lib. 1. sub. 4. vers. fid. hic dubitatur, & Menoch.
conf. 1. 3. 1. n. 2. 1. 2.

Feminas item admittuntur ad feudum datum eo
omne ut quis possit recipere per substitutionem : Alex.
conf. 10. n. 1. lib. 5. Felin. in c. 1. presencia, n. 8. 1. de pro
tectionibus, item in feudo exiguo, quod in dubio revo
carur: tunc enim vallassus neque ad fidelitatem, ne
que ad seruitutem renetur: c. 1. de fidelitate, de capitulio
extraord. Corradi, calos meminit Bald. in c. 1. §. 5. &
alio, que suis prim. conf. benef. amitt. sequitur Romanus
in Lolianna, n. 5. folio matrimonio.

Denique feminas succedunt in feudo, si quis res
suas in feudum suscipiat : ita Ripa lib. 1. response. c. 1.
Purporatus conf. 402. num. 12. Quid intelligitor,

quando recognitio facta fuit ex certa scientia: secundis
si fuit per extremum, quia tunc non est feudum, sed
allodium. Eodem modo succedunt feminis, si feu-
dum per longissimum tempus apud feminas con-
seruatur: nam contra tenorem primae inuestituras: ipse
quam masculi succedunt in feudo, praeceptio tri-
ginta annorum abesse dubio locum habet: ut habe-
tur in c. i. si quis per triginta annos, si feudum fuerit conser-
vato, inter dom. & agnos. Grat. cons. 39. num. 37. ver. de-
cetane lib. 1.

feudatus fructus percipiat, & ex consequenti ad
onera obligari: Pinell. l. 1. p. 2. num. 72. C. de bonis mie-
turus, ampliar. 6.

Contra haec dici potest, Dominum debere esse
cootentum cum illis, quae in paucum sunt adducta: &
idem non possit imponere alia onera, quae non fuer-
unt expressa: vt vult Ieo Ray. in commento fendorum,
§ firmatur quare, quid si fuit concessum feudum, quem fe-
quitur Iacob de S. Georgio in insel. fendor. in verbis,
& primum pro fidei debito feminis, num. 28. vbi id
notas, & moner: quia feuda regulariter sunt pactis
approbiti: secundum cap. 1. in fidei, cum Gloss. de Ca-
piam, qui Curiam vendidit, quod docet Leon. de Pisa.
inter consil. Alb. Bruni, consil. 17. n. 7. Sed post impo-
ni est verius: Valde supra, num. 1.

Dubitatur secundum, an vasallus super feudo in-
confutio domino possit imponere servitatem: Ne-
gat Capell. Thololan. in decif. 46. Boet. in decif. Bur-
degal. 1. 81. num. 3. & Garcias Mastrill. in decif. Sicilia
8. num. 8.

Contra haec tamen sententia, possit scilicet et feu-
darium servitatem in re feudali imponere, magis
placet, que dux dum fudatarius vixit, ac protoc.
de proprietate non nocebit, neque succellet in
feudorum Molina rem. 2. diff. 46. §. empheata, post
plus quoslibet testemt se queritur, & diff. 47. in prin-
cipio, vbi id extendit ad maiorum pollicetorem, que
durabat durante possesso: Molina de primis, lib. 1.
cap. 1. num. 1. & sequuntur. Pinell. l. 1. C. de bonis matriu-
s, part. 3. ad finem numeri 7. vbi responder Molina ra-
tionibus contartat.

Dubitatur tertio, utrum possit fudatarius con-
cedere viam fructuum, qui duret durante vita ipsius
Molina de primis, lib. 1. cap. 10. num. 6. putat emphy-
teutam polle concedere viam fructuum, non tamen
fudatarium, ibi, n. 7. Dicendum tamen est non possit
fudatarium concedere vetum viam fructuum pro
tempore, quo fueti fudatarii, et, possit con-
cede alias letuitates. Dixa vetum viam fructuum, quia
domino inconfutio potest vasallus cocedere com-
modatum viam fructus, concedendo illi ius ad
viam, & ad fructus nomine & loco ipsius peti-
cidos, quae facultas non est propriet viam fructus, cum
fuis illud vtiendi & fruendi habeat nomine alieno,
non vero proprio: Molina nosset. diff. 46. §. maius
dubium est.

Dubitatur quartio, utrum fudatarius possit de
feudo hereditario antiquo, sicut de feudo novo di-
spone: affirmat Sapientissimus Mastrillus in decif.
Sicilia 36. n. 23. Quod est intelligendum requisito
domino: quia si vasallus non posset disponere de
viam fructu modo supradicto, multo minus potest
disponere inconfutio proprietario de toto: est ergo
hoc accipie domino confutio Dominus: quandoquidem
vasallus non potest vendere viam fructum bocorum
feudalium: vt etiam tener Gloss. communiter rece-
perit cap. 1. in verbis, distinctionis, de capitulo Corrad.

Dubitatur quintio, an possint vendi fructus feu-
datorum? Non est dubium posse, si sunt a solo separati:
nam non solum feudales, sed allodiales: cap. 1. an
agni vel fili. cap. 1. §. hic conseqvitur, & ibi Affiliat. n. 2.
Bald. amf. 17. n. 3. vers. nam fructus, lib. 1. Curt. junior.
de fidei p. 3. n. 47. Roi. seq. 7. n. 6. lib. 2.

Questionis est quando fructus rei feudalis fue-
tunt pendentes, runc enim eum fructus sunt pars rei,
& res neque vindi, cosequentur nequeunt fru-
ctus vendi. Fructus esse partem rei habent in fru-
ctus pendentes, §. de rei vendic. Vasallus ergo inconfu-
to domino non potest viti dominum ipsius feu-
di alienare ex imperiale, in principio, de propria fidei,
alien. per Federicium, cigitur qui non potest tem aliena-
re non potest eiuan viam fructum pendente.

Huius

3.

Quæ possint feudatarij præstare in re feudali.

E P I T O M E.

1. *Vasallus tenuerit ad onera tam realia, quam personalia ratione tel*
feudalis? Responso est affirmativa: ita Molina de
insulis, tral. 2. tom. 1. diff. 43. post alios pag. 130. Va-
lens. de inv. employ. quem referit ac sequitur quefi. 17.
num. 3. ver. 3. conciliorum; sive tributa, & onera
sunt magna, sive modica: & est communis: sive sunt
antiqua ante feudum constitutum, sive de novo
imposita post illud: vt est text. & ibi Batis. in Lquare,
ff. de vñfructu legat. ibi, idem invia effe in iis speciebus,
qua posse inducuntur: Affiliat. cap. 1. §. præterea do-
cet, num. 57. de probabilitate alienationis, per Fede-
ricum, Garcias de expensis, cap. 12. num. 6. 2. ver. 1. id
consequens est, arguendo ab viam fructuatio, concluden-
tis valallum teneri ad onera, & tributa, eum in-
2. *S. V.*
3. *Contra haec dici potest, Dominum debere esse*
cootentum cum illis, quæ in paucum sunt adducta: &
idem non possit imponere alia onera, quae non fuer-
unt expressa: vt vult Ieo Ray. in commento fendorum,
§ firmatur quare, quid si fuit concessum feudum, quem fe-
quitur Iacob de S. Georgio in insel. fendor. in verbis,
& primum pro fidei debito feminis, num. 28. vbi id
notas, & moner: quia feuda regulariter sunt pactis
*approbiti: secundum cap. 1. in fidei, cum Gloss. de Ca-*piam, qui Curiam vendidit, quod docet Leon. de Pisa.**
inter consil. Alb. Bruni, consil. 17. n. 7. Sed post impo-
ni est verius: Valde supra, num. 1.
4. *Dubitatur secundum, an vasallus super feudo in-*
confutio domino possit imponere servitatem: Ne-
gat Capell. Thololan. in decif. 46. Boet. in decif. Bur-
degal. 1. 81. num. 3. & Garcias Mastrill. in decif. Sicilia
8. num. 8.
5. *Contra haec tamen sententia, possit scilicet et feu-
darium servitatem in re feudali imponere, magis
placet, que dux dum fudatarius vixit, ac protoc.
de proprietate non nocebit, neque succellet in
feudorum Molina rem. 2. diff. 46. §. empheata, post
plus quoslibet testemt se queritur, & diff. 47. in prin-
cipio, vbi id extendit ad maiorum pollicetorem, que
durabat durante possesso: Molina de primis, lib. 1.
cap. 1. num. 1. & sequuntur. Pinell. l. 1. C. de bonis matriu-
s, part. 3. ad finem numeri 7. vbi responder Molina ra-
tionibus contartat.*
6. *Dubitatur tertio, utrum possit fudatarius con-
cedere viam fructuum, qui duret durante vita ipsius
Molina de primis, lib. 1. cap. 10. num. 6. putat emphy-
teutam polle concedere viam fructuum, non tamen
fudatarium, ibi, n. 7. Dicendum tamen est non possit
fudatarium concedere vetum viam fructuum pro
tempore, quo fueti fudatarii, et, possit con-
cede alias letuitates. Dixa vetum viam fructuum, quia
domino inconfutio potest vasallus cocedere com-
modatum viam fructus, concedendo illi ius ad
viam, & ad fructus nomine & loco ipsius peti-
cidos, quae facultas non est propriet viam fructus, cum
fuis illud vtiendi & fruendi habeat nomine alieno,
non vero proprio: Molina nosset. diff. 46. §. maius
dubium est.*
7. *Dubitatur quartio, utrum possit de feudo hereditario antiquo, sicut de feudo novo di-
spone: affirmat Sapientissimus Mastrillus in decif.
Sicilia 36. n. 23. Quod est intelligendum requisito
domino: quia si vasallus non posset disponere de
viam fructu modo supradicto, multo minus potest
disponere inconfutio proprietario de toto: est ergo
hoc accipie domino confutio Dominus: quandoquidem
vasallus non potest vendere viam fructum bocorum
feudalium: vt etiam tener Gloss. communiter rece-
perit cap. 1. in verbis, distinctionis, de capitulo Corrad.*
8. *Contra haec dici potest, vasallus vedi fructus feu-
datorum? Non est dubium posse, si sunt a solo separati:
nam non solum feudales, sed allodiales: cap. 1. an
agni vel fili. cap. 1. §. hic conseqvitur, & ibi Affiliat. n. 2.
Bald. amf. 17. n. 3. vers. nam fructus, lib. 1. Curt. junior.
de fidei p. 3. n. 47. Roi. seq. 7. n. 6. lib. 2.*

3.

4.

5.

6.

Disp. XVII. De natura feudorum. §. V. 511

7. Hunc facile respondent qui putant vasallum posse vendere feudus honorum feudalismus ad modicum tempus, vel quandiu superest fuerit, secundum varias sententias, Andreas de Yfernia, Bald. Alos, & alii in d.c. Imperiale, in principio, & in c. 9. eadem, de lege Corradi, idem Bald. in c. 9. nos si libellario, num. 3. quibus modis feudum amittitur, & in c. quo in Ecclesiast. num. 12. de constit. & ibi Felic. num. 119. Afficit. in d.c. Imperiale, in principio, num. 30. de probabilitate alienari.
8. Ceterum, si feudum sit novum, potest feudatarius sine consensu domini vendere fructus etiam in praeiudicium filiorum, si fuerit sicutem illi datum pro se, & hereditibus: ita namque venditio feudorum non includit vnum fructum, sicut sicutum constituentem ius in re, sed tantum obligationem personalem, qua non dicitur alienatio: ut probat Alex. conf. 8 a principio, vsque ad num. 10. lib. 5. & conf. 1. 8. lib. 6. Secus si feudum facit ex pacto, & prouidencia: in quo eventu nequit pater obligare feudum, nisi durante eius vita, quia post mortem patria pricipia uenientia tenebuntur filio: Afficit. in c. 1. num. 26. an agnatus, vel filium defuncti possit resuere feudum repudia hereditate, lib. 2. feudorum, r. 4. 5.
9. Debitor fecit, quid fieri feudatarium, si illi detur tantum posse subinfeudare, & tamen sicut dominium vtile vnde cum possessione illius subinfeudent. Tunc in nouum feudarium dominium vtile transfert, neque apud ipsum manet, nisi ius exigendi penitentem nonam eidem imponit, nisi aliud deducatur in pactum: manet ergo insuper primo feudatario ius eaquem pecuniam. Commisit in secundum feudatum: Molina dif. 471. fol. 142. vbi subdit nouum feudarium tenet domino seruire, loco primi feudatarij, atque onera primi transfiert in secundum: nec non ve valida sit huicmodi transmissio feudi, opereote, vt in quem transfiert tale onus, sit idoneus & quod ad seruendum Dominum, sicut primus feudatarius. Unde si primus miles erat, & aliud vello interesse, non potest subinfeudare nisi in militem, qui aequum bene seruat dominum in bello: atque ita circa haec, & alia onera imposita, dum sit subinfeudatio, standum est conuenientibus in eis subinfeudantes appositis: quinidem, secundus feudatarius poterit iterum subinfeudare, & ita in infinitum sine praeiudicio proprietati: habent in c. 1. §. similiter, de lege Corradi.
10. Dubitatur septimo, an feudatarius subinfeudans retinet vtile dominium? Negantur respondentes, quia non retinet nisi reliquias quasdam illius dominij: ita Iol. Clat. §. feudum, quag. 3. num. 10. ratione quarum habet quondam veluti eminentiam in subinfeudatione: Molina d. dif. 461. ver. hoc ita constiuit, ad medium Proinde vasallus inconfito domino potest alium subinfeudare de feudo, quod ipse habet: ut tener. Gloss. in c. quo in Ecclesiast. de confirmatione, quam Gorazd. esse approbatam communiter testatis conf. 6. 2. num. 5. miratur tamen Iol. Clat. ubi proxime, num. 1. cur detur facultas feudatario subinfeudandi sine consensu domini, cum hoc negetur emphyteusis; Dicit tamen potest effatio, quia feuda concedunt puto seruitio; non autem propter meliorationes rei feudalnis, ob quas emphyteusis conceduntur.
11. Dubitatur octavo, an talis subinfeudatio possit fieri in praeiudicium agnatarum, & an secundus vasallus possit inconfito priori domino alienare? Quidam primum responso secundum aliquos est affirmativa, quando vasallus qui non habet filios subinfeudet in habentem filios, quia post mortem vasallit non habentis filios, feudum erat aperiendum domino, vel agnatis, considerata qualitate feudi, quare alli-
- qui credebant feudum subinfeudatum no n posse durare apud secundum vasallum, & eius descendentes, nisi pro tempore que debouisset remanere penes primus vasallum, & eius descendentes, siue feudum domino suo agnatis debouisset envenire. Dicendum tamen videtur, si feudum est antiquum, sive paternum, non posse durare apud secundum vasallum nisi durante vita prioris, qui subinfeudat viresnam ex mortuo, vel eius descendenteribus, finitor subinfeudatio, & deunduitur feudum ad agnatum proximorum ex parte Aleman. conf. 9. lib. 5. relatus a Ruyno conf. 37. num. 1. lib. 1. prout Speculatorem de feod. §. quoniam, ver. 39. & est communis opinio: Cùm ergo feudum istis agnatis ea pacto & prouidentia primi concedenteribus sit debitum, nequit primus feudatarius aliquem modo nocere per subinfeudationem: ita Doctores communiter, quos referit Bereng. greg. 9. n. 5. Menoch. de presump. lib. 4. presump. 1. 42. num. 5.
- Quidam secundum dicat, secundum vasallum, qui feudum accepit per subinfeudationem, si voluerit illud alienare, tenet requirete consensum prioris, & supsum Domini, non autem Domini immediatisa Gloss. in d.c. Imperiale, §. lib. 1. in verbo, Nisi requiri, de prohibita feudi alienatione, per Feder. Et est communis, vt ait Cagnel. in l. confilij, num. 9. §. de iud. Zizius de feud. part. 9. ver. sed occurrit, quia penes primam vasallum, seu feudatarium, post factam subinfeudationem, non reperitur neque dominum directum, neque vtile, sed quædam tantum reliquia vtilis dominij, quæ non debent considerari, velotti modici momenti; si que ita attenditur potior, seu fortius causa, que dominium directum concinit, & tenet apud primam dominum.
- Vel si manus potes dicere, quid feudatarius vtile dominium habet, cap. 1. §. t. & ibi Schibener de intentione de re aliena facta, & potest tem feudum subinfeudare de licentia domini, secundum magis communem, de qua Curt. Iun. 4. p. feudor. quag. 1. n. 9. t. Imd quod plus est, vt dicit, potest subinfeudare inicio domino persona idonea, diciturque feudatarius subinfeudans quodammodo vtilis dominus tatione iuris vasallij & seruitiorum; iud. & vtilis dominis, secundum Sonthechium de feodo, p. 15. num. 96. quoniam Centilel de feodis, lib. 5. cap. 10. tradat quod vmbre tantum dominij retinet. Mibi tamen non displaceat dicere vasallum subinfeudantem tenetere sibi vtile dominium superius: argumento l. si quando. C. de inefficiencia tellam, l. si vte. ff. locat, cuius ea est natura, ut apud concedentem ius aliquod & aliquia superioritas, & eminentia remaneat: & aliud vtile dominium inferius transmitti in accipientem, atque ita non est inconveniens penes donum existere vtile dominium hoc modo vnon infelix, & aliud superius; quia non equaliter nec pari modo exaltis apud vitrumque: ita Bald. in c. ceterum, num. 18. col. final. de indicie, Curt. de feodis, 4. part. num. 84. Guillel. c. Raymondi, verbo, cetera bona, num. 3. & multo prius Oldrad. conf. 1. 40. num. 6. Quod multo magis habebit locum, quando feudatarius habuerit dominium rei, & alter dominium vtile ad pensiones exigendas, si forte eas soluet; neque in hoc datur inconveniens, quia dominia tunc non manent in solidum apud duos, sed tantisper diminuta per gradus non aequales: Valaf. de iur. emphyt. quag. 1. 3. num. 1. 0. 1. 2. & 1. 3. & quag. 1. 4. ex num. 5.
- Dubitatur nono, an feudatarius possit dare feudum in docem filiar inconfito domino? Partem organem stolidi Iason in authenticis, r. que, num. 5. 1. ver. sexto limite, C. commun. de legatu, post Almar. in c. 1. §. donare in titulo. Qualiter alio feudum poterat alienari, vbi Bald. doceat constitutionem d. authenticis, r. que, non procedete in bonis feudalibus, que

512 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vas.

- alienati nequeunt ob easlam dotis: sequitur Butfasius in conf. 3.2. num. 41. lib. 2. Alij autem videntur distinctiones, dicuntque, si scimus possidens feudum sibi ipsi illud constituit in dotem, facta hoc modo manu assignatione absque aliquas estimatione ipsos feudi, & nulla pactio prelibita de feudo ipso luctando; tunc posse dotem sibi constitui: ita in specie Bald. in d. aubert. ra qua, & ibidem Iason n. 26. ver. similitudinem, reseruntque pro hac parte Ierniam, & Alauitum in d. c. p. 5. denar. quia iste simili-
dum alienare potest. Et in c. 1. an marini successat ex cuius in beneficio, lib. 1. feudal. num. 15. sequitur Boetius in questi. 1. o. num. 10. & probatur ex cap. 1. de inuestitura quam Tim. accepit a Sempronio, in cap. 1. de eo qui sibi, & heredibus suis malefici. Iuuat ratio, quoicunque haec alienatio facta est fine dolo, nec fraude intencuta. Item formina iure quodam naturali utile dominium feudi referat sibi, per l. in rebus, C. de iure dationis. Cum ergo ipsa feudum se non abdicauerit, sed apud se habet, & fructibus illius gaudet ad vitu subditum; non est dubium posse in dotem constitutum. Suffragatur ratio dictorum vetius esse bonorum dotalium dominiorum durante matrimonio existere non apud virtutem, sed apud vxorem; vt ostenditur ex l. si constante, si maritus, ibi: si maritus sum in firmis dotale fuit, ff. solato mariti. Et l. 1. §. si vir virari, ff. ad S.C. Sylwanum. vbi serui concessi in dotem xv otiosi, illius dicebantur, non autem mariti: que opilio placuit Ioanni Igneo in d. 5. ff. vir. num. 6. 21. Et 50. interpretant Legem, dace auxilium, C. de rei vendicie. In qua matutis dicitur tetum de dotali domino ratio-
ne administratiois & fructuum, quibus gaudet; ac propterea matito datut ipsatum tetum de dotali uocatio-
ne: non autem, quod transferatur domi-
nium verum, & proprium in illum.
14. Sed quid dicendum, si patet, qui habuit alia bona allodialia, & libera, & dedit in dotem feudum genito, nulla facta estimatione, vt feudo fruatur du-
rante vita loceri ipsius, qui dedit? Felin. in cap. qua in Ecclesiast. num. 75. de const. & Curt. iun. in tract. feudal. num. 93. ver. ego autem, docent posse in hoc euenu feudum dati in dotem. Idem voluit Iason in d. auberic. a. ra qua, num. 26. ver. secundum limita, & in conf. 1.2. col. 3. ver. confirmatur, lib. 4. et quia sola feudi commissarii transfracti, quod posse fieri tradit Imola in l. si domus, §. 1. de leg. 1. Et in l. codicilli, 6. in fine, de leg. 1. quibus accedit Roland. conf. 8. num. 35. lib. 1.
15. Poterit si feudum nomine dotis & causa cooceda-
tur filie à parte habente alia bona allodialia, ex quibus poterat dotem filiae constitutire, & feudum ipsum estimatione facta traditur, in hoc calo feudum non posse traxi ceteri Iason in d. auberic. ra qua, num. 16. Et 31. ver. sexto libro, C. communia de legatu & fidei-
commisi. Abbas in c. ex parte, de feudu, idem Iason conf. 66. & 89. num. 4. lib. 1. Zaxius in epistole feudor. part 9. num. 40. vbi aliter esse communem opinionem: sequitur Claz. in §. feudum, questi. 36. & Crauet. in conf. 1.16. num. 4. in fine. Roland. in tract. de lucro dei. questi. 5. 4. num. 6.
16. Dubitator decimodū an possit feudatus facere compromissum de re feudali incosuilo domino? Videtur negandum, & quia si fiat compromissum per Arbitratorem, cum ipse procedat ouillo iuri or-
dine seruato, non potest vasallus, cui interdictum omnis feudi alienatio facete actum, ex quo refutare potest alienatio. Ex quo argumento deducitur posse fieri compromissum a vasallo in Arbitros, qui sequuntur: ex quo etiam expresse videtur concedi in c. 1. §. si inter. de leg. Corradi.
- Nihilominus absolute, & indiscretè dicendum est, oecque in Arbitratores, neque in Arbitrios posse fieri compromissum de re feudali: est communius; prout vid. Socinus junior conf. 77. num. 76. lib. 1. Ra-
tio, quia quadam de re aliqua prohibetur liberta dis-
positio, censetur etiam compromissum totedictum: ita Molina de iustitia tract. 2. tom. 1. diff. 157. in principiis, & colligitur ex l. na. salam, C. de predictis minorum, per haec verba, ibi: Non solam per venditionem predicta pupilli, vel adolescentie, alienari prohibemur, sed neque transactio, vel alio gregno modo a transactio sine de criso à domino se possum. Apud C. in §. fratribus eius per transactioem fundum decessi, vendicare cum posse: eadem ratione, quia qui alienare non potest, circa illa bona nec potest transligere, nec compromittere: Iul. Claz. 5. feudum, questi. 35. vbi de transactioe, & questi. 39. vbi de compromissu.
- In aliquibus tamē casibus, in bonis alienari pro-
hibitis valebit compromissum. Primo, quando factum fuerit ex rationabili causa, vt si fiat ad odio vita, & alia gravia damna praecedenda, autho-
ritate Summi Principis, Summi videlicet Pontificis, in illo, que ad Ecclesiam pertinet, vt deducitur ex c. 1. de transactiōibz, aut supremi Princeps in seco-
laribus, cui non est deoeganda haec potestas. Molina de iustitia, lib. 4. de primis cap. 5. a num. 7. Secundo, quando conventum fuerit tota partes secou-
dum præcepta Statuti, aut iudicis sententiam, ve-
gentem necessitate: tunc enim non interdicatur com-
promissum, quia intelligitur prohibatum, quando alienatio est voluntaria, non autem quando est ne-
cessaria, quam is, qui bona illa administrat, facie cogit: Molina supra, d. cap. 9. num. 18. Et dubius sequentur.
- Dubitator undecimodū an vasallus teneret domi-
num tuerit in bello iuusti. Respondetur primo, quando vasallus promisit dominum tueri, id intel-
ligi de fulta defensione, non autem de iniusta, quam
tus abhorret: Bart. in l. si quis in gran, §. si maritus, ff. ad Sylan. & Dynus ante Bart. Nec obiectur utram-
rum præstitum de eo roendo, cum non sit vinculum iniquitatis: cap. 1. de iure iuri, lib. 6. si que ita non te-
nerit de defensione illicita, Bald. in l. na. salam, §. si
fatu, ver. si promisit fallam affirmatum, §. de
præcitat.
- Respondetur secundū, hoc procedere de iure com-
muni, non teneti feliciter dominum uideret, quando bellum est iniustum; secundū de iure feudorum, quod specialiter obligat vasallum ad defendendum dominum etiam iniuste: ita Bald. voluit post longam disputationem, in c. Domine guerram, in principio, His finiter lex, deinde consuetudine regni incip. & sequitur Aret. in conf. 1.5. incipit, Sic loam. dicit, col. 1.
in fine. Bald. tamē supra, num. 5. videret illam co-
suetudinem feudorum refutare, eō quia ex illo tex-
tu deducitur vasallus in duabus eventibus teneri in prælio dominum tueri; Primo quando ius facer domino: Secundū quando dubium est an bellum sit iustum, aut iniustum; nam in bac anxietate non pertinet ad vasallum decidere illam, & tempore vas-
allo competit, intentionem domini beneplacitum in-
dicare: l. filio, §. de obseq. liber. Accedit difficile esse
vasallo cognoscere quando dominus iustus, vel iniuste bellum gerit: & idē cum nec locus, nec tempus
patiatur plenam deliberationem, vasallus quoad
defensionem obedire domino debet à quo bocellium accepit: in quo euocet, esto, dominus delin-
quat præcipiendo, vasallus non delinquit obedien-
do: c. quid culpae, cum Glos. in verbo, iniquitas, et
gemit. & notat Glos. in c. quid ergo, 1.1. questi. 3.
- Quod si dicas coosuetudinem interdum non esse
admirandum, videret hoc loco. Responde id esse
intelligendum, quando illa est rationabilis: tuoc
veluti permissio debet reuici, nec temporis diutur-
nitate.

Disp.XVII. De natura feudorum. §.V.

513

nitate potest approbat, & quantum iure feudorum permittatur, tamen à iure diuino improbat, dicens Apóstolo ad Romanos c. 1. in fine. *Eis dignus est more qui peccantibus conseruans. Quod habetis in e. a. de officio deleg.* Quare Deo magis obedit oportet, & nullo modo vasallus de iuste Diuino, nec Canonico, potest adiuvare dominum, si sit iniusta defensio; ita Iacob. de S. Georgio in *investitura feud. in verbo, & promissione, num. 3.* & vult Glos. in l. 5. *Dico, ff. de variis & extraordinariis cognitib. Cùm dixit, quid Aduocatus, qui tenet defendere clientem suum, intelligitur modò causa clientis sit iusta: ita patitur furtur, quando quis capit aliquem sub protectione sua, vt Principes aliquando solent facete, intelligitur sub defensione iusta: Abbas in e. recipimus, num. 3. de privilegiis. Cagnolus in *præmissis Digestorum;* in principio, num. 47. Adde Bart. in l. quidam cum filium, num. 5. de verb. obligat. dicentes, qui promittunt Castrum defendere, non tenet defendere, quando bellici iniusti infestur, nec vasallum tenet dominum tuum in bello iniusti suscepso: hoxa e. 1. de noua formidabilitate, c. 1. in ita hic finitur lex Feder. sive incipiente consuetudine Regni, & ibi Bald. & Iacob. Beluius, & copiosius Alix. in *terris nobilis,* argumento tutoris prominentis tuei bona pupilli, quod tenetur facere pro sui officijs munere; vt *Sentientes in l. 1. C. de administr. iuris. Nihilominus non tenetur defendere causam iniustam pupilli; aliquo expensis non repertivit sentib. Doctores in *lex est ignoramus, C. de administr. iuris. & tradit. Bart. in l. 1. tamen, 5. in hoc, et 1. ff. de fidelianib. & Capella Tholosan. quaq. 40.* Ergo idem in nostro casu.**

20. Quid ergo quando confundendo oon est irrationabilis aperte? Tunc enim licet dominos pectet interfecundo bellum, & vasallus tamen excusatibus, Quidam in consuetudine non semper exigitur, quod sit tationabilis; sed satis est quod sit tolerabilis, & per viam approbata: Innoe. de *consuetudine,* & sequitur Bald. in c. 1. in principio, num. 4. de *feudi cognitio,* & Alix. ibidem, num. 3. Subiens consuetudines feudorum fuisse obseruatas, & ius facete, & noo esse remandas, quae certam semper habuerunt interpretationem: *I. minime, ff. de legibus.* Item secundum hos Doctores dicit potest defensionem etiam iostiam permitiri posse in odium aduersarij ipsius, qui eu. armis dominum vasallus inuidit: & tamen vras armotum sine permisso Principis à legibus interdictum: vt habeatur in l. 1. Cod. de *armorum usu,* lib. 1. Quare Aluzor, *sppr. tradit. de iure diuino hoc non esse licitum, & iniusti agere non est potest,* sed defectus potest: *e. facio homo, 11. quod. 1. & Ideo consuetudo, que non est tationabilis, sed sapit iniustiam, & clementer virtus, & ideo reicienda: I. que conditio, ff. de cond. iustia. Bald. in conf. 326. Rex Romanorum, col. 4. lib. 1.*

21. Dubitatur duodecimò, io quibus casibus possit feudatarius feodium alienare sine pena Commis- Ratio dubitandi, quia certi iuris est, qui alienat feodium inconsulto domino, priuati eo ipso eodem feudo: vt vult Glos. in c. *Imperiali,* 5. *calidus, in verbo, reversar. de probib. feud. alien. per Frider. & ostendit. in c. 1. ff. vult. Quia fuit prima consensio, amittend. vbi dicitur alleians offendere, & concernevere dominum, quando eo irrequisito alienat feodium.*

22. Id autem extendit non solum ad alienantem, sed etiam ad pignorantem feodium sine consensu Domini: hoc est priuati feudo: text. in c. 1. 5. *aut si liberatur, quibus modis feodium amittatur, vbi dicitur, quod si duo fratres accepterint feodium, & divisione inter eos facta, corum unus patrem suum sine consensu domini distinxerit, feodium ad dominum revertitur.*

Intelligitur haec priuatio feodi non statim, sed vbi primum dominus declarauerit seam voluntatem: iuxta L. 1. C. de iure emplo. Ruyus. conf. 10. num. 4. lib. 1. Nisi partem de non alienando sit expressum, quia pacto intercedente alienatio subsecuta, est ipso iure nulla, ante aliam domini declarationem: ita ut successor erit singularis possit dicere de nullitate; etiam si Dominus dum fuit in humanis ea de te testatus: Declan. conf. 4. num. 13. & 27. lib. 1.

Excedit secundò eadem pena ad vasallum alienantem partem feudi, si namque quibus secondeum aliquos ex alienata parte amittat totum feodium veriorem, partem alienatam perdit duntaxat: argumento emphytesis, in qua qui partem negat, partem amittit: debet enim pena esse conformis delicto: *I. rescriptum, ff. de his quibus ut indicatur quia qui partem emphytesis alienavit, pro ea parte puniri debet, & non ultra quam promitteret gratias delicti: vt notatus in l. Paulus, & in l. beneficio, ff. ad legem falsid. & verobique Bart. & in l. quidam in iura, 5. donationem, ff. de donis.* Ergo idem est dicendum de parte feudi alienata, vt probat Baldus in c. 1. 5. 1. qualiter feodium alienatur, num. 1. & ibi Pratop. num. 3. idem Bald. in c. 1. 5. 1. num. 4. de probib. feudi alien. Boëja de decimis iurorum, c. 1. 5. n. 31. col. 1. verbi sic vasallus, & Iul. Clas. 5. feodium, quod. 1. num. 8. vbi testatur esse communem hanc partem; pro quo est *textus in cap. 1. de vasallo qui contra consuetudinem Labyr. per hanc verba: Si vasallus feodium alienaverit, si recte, perdas totum; si partem, perdas partem, & ad dominum reverteratur: & Glos. ibi, cui accedit Atetin. conf. 1. 4. num. 5. & Cephal. conf. 1. 39. num. 1. vol. 1.*

Olien tamen inconsulto Domino integrum erat vasallo alienare feodium pro dimidia parte, cap. 1. 5. ff. *de clientibus, de alienatione feudi,* quod ius per constitutionem Lotharij & Friderici correctum est, vt volunt Andri. de Yfetnia, & Aluz. in c. *Talium,* num. 1. *si de feudo defuncti fuerit controversia inter Dam. & agnos vasall. Hac autem prohibito alienandi feodium est multo fortior, & potentior prohibitione tetrum, quae fuit obnoxia fideicommissio inane feodium, vt dictum est, est inalienabile pro dotanda filia incofusculo Domino: c. 1. 5. *donare. Qualiter enim feud. alien. poter.* Secùs de rebus fideicommissio sublectis, quia ex causa dotali alienanti possunt, ambiguntur, ut que, *C. communia de legatu:* quia differentia virtutis Craveta alias referens in conf. 24. num. 10. Ruyus conf. 1. 4. num. 56. Ex eo fundamento, quod Dominus, qui habet proprietatem feudi, c. 1. 5. *beneficiis, in quibus causis benefic. amittatur,* non debet descendentes ipsius vasallus dotare: secùs de Testatore dicendum, qui reliqui fideicommissum, vi filie, & descendentes ex eo dore habent; it namque illud filibus, & descenditibus suis teneret dotem constituite: vt pet legem ultimam, *C. de datis promissione.* Ita etiam clavis apparet ex prohibitione eadem feodium alienandi, que etiam fortior est, quam prohibito tali minoris, & quam prohibito Ecclesiæ: vt vult Olaf. decif. 167. num. 10. & decif. 171. num. 13. Quare in dubio feodium accepit debet, vt nequeat alienari sine consensu Domini: Olaf. d. decif. 167. num. 10. & Zazius in *spicem feoderum,* p. 9. num. 3. & Craveta conf. 472. num. 19.*

Dubitator decimotertiò, alienans cadat à iure feudi non facta traditione: Responso est negativa, ed quia actus, qui effectum non habuit, dicitur nullus; vt Iason multe docet in l. ultima, ff. de off. eius vel mandat, ff. iurisdict. & ex consequenti non prauident facient, vt traducti omnes in l. 4. 5. *condemnatione, de re indicante, & Bart. optimi in l. quid ergo, hanc autem, ff. de his qui necara, infam. Goutbel. in 5. parvulus,* num. 6.

23.

25.

26.

514 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vas.

- num.6. *Instit.* de alienib., Iason in l.1. §. hac verba, in quinque metribus, si quod quisque invic, dicens non praedicare sicutum, qui non habuit effectum: & id est alienio feudi non facta traditione, non praedicar alienanti, ex quo effectum non est confutata: ita *Cosetius*, sing. in verbis, alienatis, incipit. Per alienationem, & Tiraquell, in tract. de retrall. consang. §.1. glott.1. num.4.2.
27. Dubitatur decimoquarto ad quem reverteretur feudum amissum, quando eo primandus est feudacarius? Respondebat primus feudum reperi ad Dominum, non autem ad agnatos feudariorum, & quando vasallus principaliiter in iure domino in iurium: ut probat cap.5. §. vte, que fuerit prima causa benefic. amittit. & c.1. §. si vasallus culpam, si de feudo defuncti fuerit causou. Menoch. *conf.* 99. num.144. & *conf.* 104. num.32. Ratio, quia alienatio facta in consulo domino offendit principaliter ipsum dominum, & ob id, contemni videatur. Hæc tamen ratio non virga, quia non est verum, quod principaliiter, & immediate offendatur persona domini, ex alienatione inconsulto domino facta; sed tunc dicunt offendit principaliiter, quando eius persona vel vulneratur, vel offenditur similiter alio modo: ita Aluator. in e.1. §. hoc quoque, num.4. de success. feudi, & tradit latè Rubeus *conf.* 76. num.4. Curt. Jun. in tract. feudorum, part. 5. num.1. vers. 1. patet responderi. Nam dominus conceperit feudum ex sub conditione, donec vasallus fuerit fidelis: quod probat cap.1. §. ultimum, Quæ sit prima *caus*. benefic. amittit. Sive ergo feudum fuerit hereditarium, sive ex pacto & prouidentia, ob vasallum infidelitatem denolauerit ad dominum directum.
28. Respondebat secundus, si feudum est antiquum, vel paternum ex pacto, & prouidentia, & alienius inconsulto domino, reverteri non quidem ad dominum, sed ad agnatos: per texum in e.1. *Au ille*, qui interfici fraterum dominii, feudum perdat: quo facitum est, si vasallus interficiat proprium fratrem suum, & ob delictum priuati debeat, non redire feudum ad dominum, sed ad agnatos occisoris fratricide; si omisimur feudum est paternum. Ergo multo fortius est dicendum, quando vasallus perdidit feudum antiquum, & paternum, propter alienationem factam ab aliquo domini consenso, cum delictum alienandi multo minus straricidio crimen sit: ita expressè Ytteria, & Affili. de cap.1. §. antif. Libellaria, in 3. motu quibus modis feud. amittit. quos teferens sequitur Menoch. *conf.* 126. num.320.
29. Suffragatur ratio, qua dicuntur alienatio feudi antiqui, vel paterni esse prohibita, ram in favore agnatorum, quam in favore ipsius domini; ut videlicet agnatio dignitas, & nobilitas conseruetur, & augeatur: secundum l.1. §. *edicta*, de ventre inspicere. Igmar, ut agnatio magis ac magis splendescat, feudum ad agnatos debet devoluti, cum in favore agnatorum hat: cap.1. de alienatione feudi paterni. Iuxta feudum antiquum, vel paternum ex pacto & prouidentia ira deberi futuris agnatis, ut saltene spes valde probabili illis ecceolarum concessum: Cagnol. in *edicta*, num.184. C. de pal. quare alienatio facta à vasallo inconsulto domino non debet nocere agnatis, neque eos excludere admisso domino: sequitur Menoch. *conf.* 26. ex num.218. post alios.
30. Dubitatur decimoquinto, an vasallus contentiente domino possit in testamento disponere de feudo? Responso est affirmativus: ita Bald. in e.1. §. *denare*, Qualiter feud. alien. posse, sequitur Decius *conf.* 19.4. num.4. vers. 2. *vers. 2. et add.*, & *Patilus conf.* 6. num.29. p.1. Viderunt tamen obstat, & necessarium esse consensus eorum, qui debent succedere ultra consensum domini, ut vult Ytteria in e. Imperiadem, in principio, col. pen. & vte, de prohibita feudi alienatione per
- Frider. nam illud procedit in feudo antiquo non hereditario, ut declarat Curt. in tract. feuder. 4. part. num.14. Roland. *conf.* 2. num.35. lib.1. Cuius sententia illud est fundamentum, quoniam haeres, qui perfoam defuodi repræfectorat, ambire de iuriar. à mortuis prellit, in principio, nequit defuncti factum refotare: *Item à morte*, C. de rei vendic. & volunt in specie Bald. in l. qui patr. num.9. C. unde liber, & Affili. desci. 1. num.1. Atque ita alienatio feudi, in qua non solùm fuit consensus domini, sed etiam omnium, ad quos feudum erat venturum, sustinetur: & adeo est valida, ut non admittantur pugnae, qui praefliterant consensum, ad reuocacionem ipsius alienationis: quod intelligitur, quando feudum est hereditarium, & contingit tale feudum alienari, quamvis paternum sit, non potest filius haeres patris alienari, licet est effet haeres cum beneficio legis, & inueniarij, venire contra alienationem à defuncto factam de huiusmodi feudo hereditario, quam defunctus, si forte superstes, qui non possit venire contra factam suam: l. si ab eodem, C. de liber *caus*.
- Quiniam nec refer dicere descendentes voluerunt venire uti descendentes, & non tanquam haeres: adhuc enim nequeunt veoire; cum feudum est hereditarium: quia non potest quis accipere feudum, & repudiare hereditatem: ita Iacob. de S. Georgio in inuestitura sua in *caus* 5. ita quod ipsi inuestiti, & Cardin. in *conf.* 64. 1. col. vbi voluer in feudo hereditario non posse filium hereditatem paternam repudiare retinato feudo, sed tenetur aut vitramque retinere, aut virtute renunciare.
- Dubitatur decimosexto, an vasallus propter eritem laesa Maiestatis priuetur feudo, & an filius propter etim patris eniam priuetur? Quidam primum affirmandum est, cum scilicet arma pro hoste contra proprium dominum sumuntur: & est communis, non solùm delinquenterum sibi ipsum in feudo praedicare, sed etiam & filiis suis (quod est secundum dubium) praetudicium alterare: ita respondebat Patilus *conf.* 1. num.31. lib.1. Socin. iun. *conf.* 68. num.126. lib.3. & Iacob. à S. Georgio, in inuestitura feudali, in verbis, Et dili. vasalli premisserunt non committere feloniam, col. 5. vers. 1. *caus*, vbi alios referri, se sequitur. Ratio rationis, quoniam si feudum hoc, est hereditarium, scilicet filius ob crimen laesa Maiestatis à patre admisum spoliator bonis hereditatis, l. quinque, C. ad 1. Iul. Maiest. sic etiam priuari debet feudo hereditario, cum nequeat sine hereditate ipsum consequi: ita huius in cap.1. num.18. vers. 1. ad auente, extra, de fendo, & Alex. *conf.* 10. num.17. lib.1.
- Dubitatur decimo septimo, an quando vasallus non petiat à domino directo inuestigaram infra annum & diem, feudum debeat applicari etiam domino in prædictum agnatum? Ante omnia constat noscum domino directo teneti vasallum infra annum & diem, à morte domini, renouacionem inoelitatem requiri à successore, & iuramentum fidelitatis illi offerte: alias cadit à iure suo, & priuatur feudo. Idem si dummodo viuente vasallus decedat, renetur filius, vel agnatus intra idem tempus petete inuestigaram, aliquo priuari feudo: rexurus aperius, vbi omnes in e.1. in principio, Quæ sit 1. *caus* benefic. amittit. Scribentes in e.1. qui tempore mila, Alex. in *conf.* 79. num.14. vol.1. Iul. Clat. §. *feudum*, quæf. 49. est quia cessante vasallo ab huiusmodi petitione, & oblatione iuramenti, eosceretur ingratus erga dominum suum, & causa ingratis crudis feudo prioriatur: dicitur e.1. in principio, Quæ sit 1. *caus* benefic. amittit. Accedit petitionem renouandi inoelitaram esse quandam quasi censum deuotiois, & recognitiois, qd debet praestari domino; qui si non praestet,

tur, facit incidere tem in commissum: Clat. vbi supra post Iason. in cap. 6.4 col. 4. in principio, vol. 3. & in cap. 17. col. penult. in principio, vol. 4.

His potius dicendum videtur, qui tenovationem inestitutam non petat, nec iumentum fidelium est habet domino directo ipsius feodi, bona ipsa amittit, & ipsa reteruuntur ad dominum directum, non solum in praediicium eiusdem non petentis, sed etiam aliorum signatorum: Odofred. in *Somma*, sub rubric. *Ad quos feud reuersi, quando amittit*. Sequitur Bald. in cap. 1. col. 2. Si vasallus, feud. prius, vers. 2. petat penit. Paul. de Castl. in *Ladoprinum*, §. patrum, col. 2. *de in iis vacantibus*: Iacob. in *S. Georg.* in *invent. feodi*, in verbo, *Qui quidam inveniuntur, cum sequi se ferent, ibi firmat secundum hanc sententiam fulisse decimum in sacro Auditorio in Cunctitate Taurini, tam olim ipso confidente in causa difficultate: Ergo feudum est applicandum domino in praediicium etiam signatorum, vasallo non petente inter tempus inestitutum.*

Exeasbitur tamen, qui non petat inestitutam infra annum, & diem, si fecit diligentiam in recuperando feodium à tertio possessori: quia in eo non est dolis, qui requiritur ad amittendum feodium propriet petat etiam inestitutam in tempore: vi habentur in c. 1. §. fin. vbi Bald. de probab. feud. alien. per *Lobhar.* & Iason in cap. 6.4. col. 4. vers. primi requisitor, vol. 3. Ratio deducatur ex d. 5. fin. quoniam inter dominum & vasallum nulla situs, nullus dulus, nec quodvis malum debet interponi.

Tempus item anni, & diei, statutum vasallum ad petendam inestitutam tenovationem, non cutris nisi à dicta scientia: ut est Gloss. communiter approbata in cap. 1. in vers. annum. *Quo tempore milia*, quia Lex dicit relle scientiam, & non ignorantiam obligari: *Loblegari. C. de Decurionibus*, 1.0.2.1. de confite in 6. l. l. Clat. in §. feodi, quæst. 49. vers. scis etiam. Quare si quis ignorat rem eis feodalem, & non petat inestitutam infra annum, & diem, non debet priusfeudo: Bald. in §. C. si pend. appcl. mors interuenit. sequitur Ruyn. cap. 1. num. 5. vol. 1. & Praepol. in c. 1. in fine principi. *Quo sit prius cap. benefic. amittit. vers. quae quid si vasallum.*

Excusatur etiam si dominus mortuus non habet heredem: tuoc enim vasallo non currit tempus petendi tenovationem ingrediatur: *Lobhar. ff. de nomin. fam.* quia non eis cui offeratur iumentum, & à quo petat et iuste situta, similiter non currit tempus impuberi: text. in cap. §. minori, se condum communem intellectum, *si de feodi defundi*: requiritur namque, quod vasallus sit maior anno quatuordecim, quia etas requiritur in feminis, sicut in masculo: ita Bald. in c. Imperiale, §. præterea si quis, n. 2. de prohibita feud. aliena, per Frider. Clat. §. feodi, quæst. 49. num. 4. Ratio, quia lajor debet fieri interpretatio, vbi agitur de evitanda pena punitio: & ideo post decimumquarium annum etiam in feminis, incipit correre tempus petendi tenovationem inestitutam.

E P I T O M E.

33. *Vasallus non potest donare feodium inter vivos, neque ex causa mortis.*
34. *Vasallus Clericus priuendit ob predicationem à quo Indice debet indicari.*
35. *Vasallus au pessi tellari de feodi pro anima sua?*
36. *Vasallus au tenetur pro filia domini sui mandatis?*
37. *Vasallus au tenetur alicui dominum pauperem?*
38. *Feudatarius au tenetur redimere captum dominum, cum detrimendo suo?*
39. *Vasallus contrahens amiciziam cum inimicio domini cadit à iure feudi.*

40. *Vasallus cadit à feodi ob alienationem, & dominus vasallus non citato petat aliam invenire.*
41. *Vasallus pro uno feodi au pessi ergi habere plura dominii?*
42. *Dominus directus feudi accipiens illud à vasallo in pignus, fructus initio à vasallo petat habere ultra fortunam.*
43. *Successor feudi an O. quando debita à predecessore contraria tenetur solvere?*
44. *Feudatarius initio posito de nos alienando cum domino, non petat alterare dominum inconsulto, etiam in casibus à iure permisit.*
45. *Vasallus non resiliat aliquid in pignori domini intensum, in codat à iure feudi?*
46. *Feudatariorum quoniam possit subfendere alteri, etiam laicis agnati, iam agnati proximi meritis in feudante, administrat ad illum resiliatorem.*
47. *Vasallus an tenetur petere veniam a domino, ut etiam vocet in indicium? Communiter negatur: sed aliq. contra.*
48. *Vasallus requiritum ad prellandum auxilium domino domini sui, quid faciet.*
49. *Feudatarium, non petat protogare inviolabilitatem alterius domini in praediicium domini sui.*
50. *Dominus au pessi cogere vasallus invare fidelitatem alteri domini, argente necessitate?*
51. *Dominus au pessi cogere vasallus, ut sibi ostendat ratiōnē bonorum feodi?*
52. *Dominus retinela sui iuri petat confessare, quid feuda transire ad alias personas, ad quas de felicitate non erant transiit.*

Dabitatur decimo octauo, an feudatarios possit donare eti feudos sine consensu dominii? Responsio est negativa, donationeque est ipso iure nulla: vt et textus in c. *Imperiale*, §. 5. *Calibis*, vbi notant Scribentes, de prohibita feudi alienatione, per Frider. Ratio, quia omnis alienatio, seu distractio prohibetur de feodi, ut in c. 1. de prohibita feudi alienatione per *Lobhar.*, & appellatione alienatione venit etiam donatio: vt in §. alienatione, in *Aubrem. de nos alienando*, col. 1. quod & sequitur Iacob. Ardizo *In sua summa*, fol. 12. col. 4. in verbo, donare, vbi vult donare inter vivos non esse integrum vasallum, nec causa mortis: nam donare habet similitudinem alienationis & venditionis: sequitur Brun. in *conf. 3. in t. col. penult.* quia non est alienum iustatione, quod vasallus rem, quem in suis bonis non habet, alienare possit: vt in l. *si dubius*, in §. sed quia, *C. communis de lega*.

Dubitatur decimonono circa vasallum Clericum, qui propter prodictionem est priuados feodi, à quoniam iudice debet fiducari: Socin. in *conf. 1. col. penult.* in fine, vol. 1. tradit propter prodictionem factum contra dominum, in hoc calo oec. Pates Curiae, neque alium secularis iudicem posse cognoscere, nisi solum Ordinarium ipsius Clerici: & probatur, quia Clericus est exemplus à fidelitate etiam Imperiali, quia est res spiritualis: vt notat Innocentius in c. *Significatibus, de officio delegati*, Bald. in cap. si Clerics, de Indicis: id est debet conuenerit eis cum iudice Ecclesiastico, & non secularium hoc priuilegium ut non conueneri. Clericus coram laico non habet dispositio, sed declaratio: ut enim ait Gloss. in c. *Imperator*, 96. dicit, priuquam constituit Ecclesiastica etler edita, iam Clericus etat exceptus à iudice seculari, ac proinde Ecclesiastica constitutio est declaratio, & non dispositio. Inuit text. ibi, dum dicit, *Dura omnipotens volunt Clericos discenti à Pontificibus, & non à Petetibus civilibus Suffragator text. in c. Clericum, l. 1.1. q. 1. vbi in negotiis Clericorum sive criminalia, sive ciuilis, non nisi apud Indicem Ecclesiasticum sunt expedita.*

Quinim

33.

34.

516 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vas.

Quinimò Alexand. in conf. sua 8. in principio, vol. 1. valt laicum, quaconque fulget dignitate, nullo modo posse indicare in causa ciuili contra Clericū, & multo minus in criminalibus, cùm distinetur finis iuridictiones: Quid adē verum est, ut inquit Gloss. in c. significati, de fato competet, quid Clericus nequeat haec priuilegio renunciare, quia est inducere in favorem sonus Ordinis Clericale: Alexand. d. conf. 8. in principio, col. 1. Addo non posse Clericū consentire in laicū etiam volente Episcopo; ut Gloss. in d. c. significati, supra, & Socin. in regula 56. incipit, Clericū. Quid adeo receptum est ut consuetudo nequeat facete, quid Clericus pro eritmine eorum iudice laico coenieratur, Ratio, quia hoc priuilegium fortis est de iure duino secundum probabilitatem, quodquid alii conteradicant; & nota Abbas in c. foliis, in 6. notabilis, de maioritate & obediencia, ut post alios citatos Sapiensissimus olim Hispaniarum Princeps in decreto, in c. 5. Imperator, et 1. dictis 96. quamvis pro parte negativa Innocentius in c. 2. de maioritate & obediencia.

Vnde non valer confutatio Angliae, quid Rex habeat iurisdictionem in Clericis. Idem vult Decius in c. decernimus, col. 5. de indicio, & idem Episcopus nequit committere cauam Clericorum criminalium laico, & Clerico simul: quam opinionem sequitur Card. in c. perpendimus, de sententiā excusationis, quem sequitur Barba. in conf. 5. col. 1. in fine, vol. 1. dicentes non posse Papam auctoritate illud penitendum ut Clerici iudicentur non à Iudice Ecclesie, sed à seculari: & idem procelius factus contra Clericum, detedo Clericatu, est nullus ipso iure; quamvis numquam comparuerit, & non appellauerit: & consequenter Clericos suspectos, qui tortueri debet, à suo Iudice roquerendus est: Barba. in conf. 47. col. 1. in vol. 1. vero, & si quispiam.

Dubitatur vigesimo an vasallus possit testari de feudo pro anima sua? Ratio dubitandi, quia nequit de rebus feudaliis testari, nisi quando feudi concessio ei facta pro se, & hereditibus quibuscumque: ut per Bald. in d.c. imperiale, in principio, col. 4. vero, sed quid si concessionem feodi, de probabilitate feudi aliquatione, per Frider. Roland. conf. 42. vol. 1. num. 1. atque ita nisi clausula familiis apparet, videatur negandum posse vasallum legare feodium pro anima sua, ex prohibitione in cap. 1. 5. donacione, quid. sed pot. alien. & in c. imperiale, in principio. Quid adē procedit, ut si vasallus pro anima testetur de feudo, nihil debetur instituto, vel legatario: Alex. in conf. 1. 9. 8. num. 1. t. vol. 6. Ruy. in conf. 1. num. 1. vol. 1. Gorazd. in conf. 8. num. 1. t. Yfer. in cap. 1. An agnatus vel filius, vbi nec unam candelam potest vasallus relinquere pro anima sua de feudi: Et hoc adeo prauatum, ut nec etiam debetur legatario, seu instituto, astimatio feudi: ut per Bald. in conf. 1. 7. 4. col. 1. in principio, vol. 2. Ruy. in d. conf. 45. num. 9. Cist. Jun. in tract. feudorum, in 4. part. vero, p. 4. quarto, col. 4. Paris. conf. 7. col. 1. vol. 1. & alijs quos referens sequitur Roland. conf. 7. vol. 1. num. 12. vbi vocat hanc partem commonem; & in conf. 79. vol. sedem, num. 8. vbi idem repetit, & loquitur de feudo antiquo ex pacto, & prouidentia, post Afflict. in d.c. imperiale, in principio, num. 71. de probabilitate feudi. alien. per Frider.

Sed quid si vasallus testetur de feudo, pro se & hereditibus quibuscumque: vel de feudo concessio tibi, & quibus dederis? Respondeatur posse de eo testari, petitia prius licentia à domino; alii dispositio non valer, ut dictum est supra, num. 10. Specul. in sit. de loco, §. mense alijs, vero, 94. dicens, Si pactum fuerit, posse feudarium alienare qui voluntur, nec essetiam esse consensus dominii: quia cum illud sit de natura feudi, dominus censetur dedisse facultatem iusta-

formam legis: argum. 1. si quando, C. de iustific. sefam. & consequenter quando dicatur quid possit feudatus alienare cuicunque voluntur, intelligitur dominus requisito: sequuntur Specul. ibi Ioann. Andre. in addit. Alex. conf. 106. num. 4. vol. 4. C. fol. 1. 8. col. 2. vol. 5. quia opinio est utior.

Quinimò, ello, possit testari de famili feudo ita concessio, non tamen potest in nos habiles; quia verba supra dicta debent intelligi de habilibus, & ita de descendentiis, secundum naturam feudi; atque ita licet dictio universalis possit aliquid operari, nunquam tamen operatur habilitatem inhabitabilem: 2. 3. quid autem Prater, & ibi Barr. si qui satisficer. eorum. Vnde spuriis institutos heres a vallo inuestito de feudo pro se & hereditibus, quibus telinquerunt velit, non vocatur ad feudi successionem: Bald. conf. 107. vol. 1. quia per verba illa non includuntur personae per legem prohibiti, vel moribus, vel natura incapaces: argum. 1. can. Prater, §. penult. in fine, ff. de iud. Item quia verba generalia quia concedunt liberam facultatem refringuntur ad personas idoneas, & capaces feudi: sicut si dicatur, vnu squalique feundum habeat, intelligitur habili: 1. 1. C. de sacra. Eccles. sequitur Afflict. in c. 1. §. naturalis, in fine, 56 de feodi fuer. contumel. inter dom. & agnat. Ruy. in conf. 103. num. 11. vol. 5. & conf. 109. num. 27. circa finem, vbi vult eodem lib. idem dicendum de legitimatis. Quare si concedatur tibi feendum pro te, & tu hereditibus, & de cui dederis; per talia verba non censetur alterata natura feodi, nec per talia clausulam positam in investitura, (& cui dederis), potest translati feendum in feminam: Bald. in d.c. 1. §. de nre, col. 1. vero, sed dubitatur, vbi docet feendum concessum tibi & hereditibus tuis quibuscumque, & rescrigit quid non includatur feminina in illu termino universali: sequitur Gozad. conf. 16. num. 47.

Non defunt tamen qui afflant, nec sine fundamento non esse necessarium consensus domini, nec facultatem vasallorum alienandū, quando feendum est concessum pro se, & hereditibus quibuscumque, vel pro se, & cu voluntur, vel quibus dederis, vel per alia verba, que important liberam concessionem: tunc enim appetat alterata natura feudi, & non requiriatur consensus domini. Et licet contraria pars videatur tutio, hac ramen est vetior: ut per Albertie. Salye. & Ias in l. final. C. de iur. emploj, vbi talon contra Specul. dicit esse communem opinionem. Idem etiam tenet Roman. in sing. 45. & in conf. 49. quos referens sequitur Roland. conf. 42. num. 1. 6. & sequent. vol. 1. & conf. 79. num. 15. C. 2. 6. vol. 2. vide Barbol. in c. que in Eccles. de confit. num. 8.

Dubitatur vigesimoprimum an vasallos renueat succurrere pro doranda filia sui domini? Responsio est affirmativa, non solido tenet subditos pro filia legitima, sed etiam pro filia spuria domini matritanida: quia sicut patet tenet piafere alimenta filiae spuria de iure Canonic, & non habet, de eo quod dicitur in matrimonio, quam per adult. sic etiam tam tenetur dotare: sequitur Praepol. in c. 1. §. similliter, et. fin. de capit. Corradi, Chalilane in confess. Bergensis, rubr. 8. §. 5. num. 1. 8. Zaf. in tract. feud. carbia 42. & Couart. tom. 1. in 2. part. cap. 8. num. 11. in fine. Quia conclusio intelligitur quando dos spuriis non excede legitimum modum alimentorum: per ea quae nota Bartol. in l. final. col. 11. ff. de his quibus ut indigent, & Roland. conf. 8. num. 5. vol. 3.

Nec obest praedictam resolutionem tantum bate locum secundum dispositionem iuris Canonici, non autem secundum ius clavicule, in quo non est feruenda: Alex. in l. r. col. 6. ff. folio matrimonii, in l. cogi. 5. hi quid solidum, ad Trebell. Imol. in l. ex folio, ff. 5 que regula, et 1. col. 3. ad Trebell. Quia taliter determinat

Disp. XVII. De natura feudorum. §. V. 517

detur contrarium sententiam esse veriorem, & frequenter calculo receperant, ut constat ex traditis à Roldano cap. 84, alias 85, n. 7, vol. 3, & Benedicti, in cap. Raymo, in verbo, & sicut, num. 123, de testamento, & Duen. in regn. servis qui iuris regula 366, num. 4, & in regula 367, vers. amplia prima, dicunt hoc esse comune, & fundatum in pietate naturali.

Porto filii possunt reuocare dorem immensam datum filio à patre legitime etiam, eo mortuo, in eo quod excedit, etiam constante matrimonio: Duen. in regula 366, vers. amplia 3, in fine Caccia Lup. in Automo, quia illistrata, n. 91, ad Origenem, & Capic. decisi. 181. Contrarium tamen tradidit Bart. in l. final. ff. de his qua in fraud. credit, dicens si Presbyter mataret filiam tradita dote marito constante matrimonio, non posse confanguineos aliquid ab illo repetere, quia dorem habet ex titulo oneroforo: secus si viro mortuo dos reuerteretur ad uxorem, quia sive vidua habet dorem ex titulo lucrativo: sequitur Bald. in Aubona, ex complexo, C. de incert. nro. vbi vult Sacerdotem posse de suo dotare filiam suam spuriam, ita vi non possit afferri à marito dos per fiduciam, quoniam bona ipsius non sunt ipso iure confiscata: & dos, est titulus oneroforus relipendu mariti: Campeg. in tradi. dec. in 1. port. quod. 48. Ruyn. in eoz. 1. 4. col. 1. vol. 1. & Bald. Nouel. in tradi. dec. in 7. port. privilegio 16.

Dubitatur vigesimosecundum, an tenetancor vasallit dominum pauperem alete? Pars affirmatio argumento filii, qui equiparatur vasallo: Gloss. in c. 1. §. contrario, in inuest. der. alien. facta, in gloss. finali, ibi Idem dicuntur de filio: sed filius tenetur alete parentem, & è consta, l. si quis à liberis, g. vel si parente, ff. de liber. agnoscendis. Ergo & vasallus.

Secondum vasallus tenetur mori pro domino, & vitam domini sua propria praefere: Gloss. in l. 1. §. invenit, ff. ad Syiam, igitur tenetur ad alimenta. Sed contra, hoc num. vers. secundum confirmatur, infra.

Tertiù probat Bart. in d. l. si quis à liber. §. alimenta, & mollo fortius in tradi. de alimentis, col. final. Jacob. de S. Georg. in inuestigatura sua feodali, in verbo, quā quidem inuestit, col. final. vbi tradit vasallos teneri præstare alimenta domini, aperte L. Dium Claudio, & l. Ad agnoscendis, ff. de iur. parent. Caccia Lup. in tradi. de fed. in art. 6. num. 1. vbi conciluit in vasallum teœti alete dominum, & è coorta, sicut filius patrem, sicut etiam discipulus Doctorem: DD. ad l. 2. §. 3. & seqq. ff. de origine iuris.

Hac autem sententia procedit, quiaodo dominus non habuerit aliende, unde viuant, alia fecit: quod probatur ex traditis per Affiliū in ecclesiis. Quam plausibilem, num. 1. 5. dico, quod quamvis coniunctio futilitatem, vi subditi debeant prouidere dominis de alimentis, & de tenebris necessariis gratis, etiam validam erit ob causam publica utilitatis, nimis quando domini sunt in necessitate, nec habent de suo: illas fecit: per ea quae docent Alber. de Rola in Venditor, §. si constat, ff. com. pred. & Bald. in l. sicut, C. de servis, & apud.

Secundum confirmatur, si vasallus egat: tunc enim non tenetur prouidere domino in tuis necessitatibus: ut in specie ait Salyc. in l. folio, C. de liber. cons. vbi tradit si non sufficient bona liberti pro alimentis suis, & Patroni, non censerit ingratorum libertum licet non praefest alimenta parento: per l. alimenta, in principio, ff. de liber. agnoscendis, argumento pto Ecclesia, quia debet alete patronos pauperes, vi non tenentes beneficiarios, quando fructus vix ei sufficiunt: & ex consequenti vasallos non tenent alete dominum cum periculo personæ suæ: quia fuit falso: l. sicut domini fuit non debet praefere: Gloss. in cap. 1. §. si à morte, de alienatione feudi paterni, vbi

Affili. num. 5, cap. 1. §. final. hic finit lex Corradi, vbi quid vasallus non debet defendere dominum contra se ipsum: Catt. ian. in tradi. feodorum. in vers. 4. codit.

Hinc sequitur non teneri vasallos ad redempcionem dominorum, quando ipsi dominii se possint redimere de suo: Affili. in d. constitutione, num. 3. Guido Papæ. in decr. 1. 3. in fine, & in decr. 5. 1. in fine. Iouat Lucas de Pen. in l. t. col. 3. C. de superind. lib. 10. vbi doceat Princeps quando militare debet vivere de communione, nisi eotom redditus non sufficiant: nam tunc ratio petri, ut subditi exhibeant unde possit communis eorum utilitas procurari: quia quamvis vasalli possint grauari, quando dominus eger pro expensis communis boni, nec quicquam habeat, non tam en illi est integrum, ut extendat manus suas ad bona vasallorum, quando habet unde impensias libi facias: Andreas de Yfero. in cap. 1. in verbo, & extraordinariorum, Quesum Regalia.

Dubitatur vigesimo tertio, vtrum vasallus eadat à iure feudi, si constat amicitiam cum inimico domini sui: Relipson est affirmativa, ut in terminis voluit Gloss. in cap. 1. §. porro, Quia sit prima causa benefic. amic. Gloss. in l. 1. §. cum parente, ff. de officio prefec. orb. vbi Bald. tradit coöfederantem se cum inimico domini sui, debet priuari feudo, & priuilegii à domino suo accepti: Affili. sequitur in c. 1. §. Capitanis, col. final. in t. 1. quibus mod. feud. amic. in c. 1. §. item si fidelis, num. 5. 3. quib. mod. feud. amic. sit. t. & in §. item si quis feendum, num. 2. 3. evidens. Ratio, quia vasallus contrahens amicitiam cum inimico domini, videretur esse ciuidem propositi animi, cum inimico domini.

Id autem intelligitur quando amicitia contracta fuerit in pernicie, seu damnum domini: alias scilicet iusta Mart. Laudenf. in cap. 1. §. item si fidelis, quib. mod. feud. amic. Yfernia in d. cap. 1. §. porro, col. 3. vng. sed ad dominum, & ibi Præpol. q. 1. vbi volunt si vasallus copulet amicitiam cum inimicis domini, ut hanc potestiores domino, amittere feudum: secus verò si contrahatur amicitia non in pernicie, neque in damnum domini: tunc non eadat à feudo vasallus: sic Præpol. in d. & si Capitanis, Gloss. in ibi Bald. in d. §. porro. Nam elle amicu alterius, non est malum, quia est præceptum Diuinum, ut ostendit Ecclesiast. cap. 7. Noli esse pro amico iniurie proximi. Quare domino iocundabit probare, quod vasallus copulauerit amicitiam in pernicie ipsius; alio modo non potest priuari feudo: ita prædicti Doctores. Asique ita, ut priuatur, non sat est probare amicitiam fuisse factam cum inimico domini, nisi proberit fuisse in eius pernicie Præpol. in d. & si Capitanis, col. fin. vers. sed opere pretium, & ibi Lauden. col. fin. vers. quid axem, & Aliat. col. fin. vers. secum.

Eodem modo vasallus non priuabitur feudo propter damnum illatum domino, nisi sit notable texsus est in c. 1. §. præterea si vasallus, quia sit prima causa benefic. amic. vbi Affili. in l. rotab. inquirit, si vasallus teneat, quod aliquis vole modicum damnum domino inferrere, non perdere feendum, quia quis illud non teneat domino: Catt. ian. in tradi. feodorum, in 4. p. n. 1. 4. Causa priuationis: Cephal. in conf. 75. n. 52. & in conf. separatis, num. 6. 1. vol. 1. Et constat est d. §. porro, ibi: gravia iniuria: arque ita gravis iniuria debet fieri per vasallum contra dominum, ut priuget feudos Roland. cap. 1. ex num. 8. o. syque ad num. 99. vol. 3.

Potest vasallus priuatur feudo secundum aliquos, si sine causa cum inimico domini contraxit amicitiam: ita Gloss. in c. 1. §. porro, Quib. mod. feud. amic. Bald. in l. 1. §. cum parente, ff. de officio prefec. orbis. Sed hoc intelligitur de amicitia ex qua redundat.

pernicias in dominum : ita Menoch. *conf.102. n.1.* & sequent. Ex eisdem item vasallus accedens ad inimicos domini prætexru metus, & timor, quando metus est iustus ; alio fecit : ita Grammaricus *conf.3. n.3.* & *conf.31. n.19.* & *n.43.* & *vobis 18.n.9.* & alij apud Roland *conf.1. n.104.* *lib.3.* Menoch. *d conf.102. n.49.* & sequ. vbi n.51. post alios addit, non esse teum criminis laesa Maiestatis, illum qui taliq[ue] dominum ob metus amittendu bona sua. Quod idem cum Ruyno respondit Decras. *conf.604. n.8.* & *conf.690.* lege Menoch. *ibidem. num.1.* & *conf.51.* vbi agit de metu iusto.

40. Dubitatut vigesimoquarto de vasallo alienante feudum inconsulto domino, an cadat à feudo? Non est dubium eadet dominum ob peruenientia ad traditio[n]em : Roland. *conf.1. n.4.* *q[uod] 1. n[on] s[er]uus feudum concessum fuit clausula, & quibus dederis, tunc enim hac clausula operatus licetiam alienandi irrequisito domino]m quod magis est, potest illi, in quem facta fuit talis alienatio, illam tem[po]rē liberam, & expeditam, & tanquam allodialm, non tamen iure feudi quod esse notandum tradit Catt. iun. ex *tral. feuder. in 4. pars.* in materia alienationis *in regula 11. principiis in verbis.* quare quoniam sequitur idem Roland. *conf.1. num.156.* & *num.157. vobis 1.**

An autem, si vasallus erit à feudo ipso inter p[ro]alienationem, teneat dominus intercessus citare reum ante quam inuestigari alterum? Dicendum est posse alium inuritile de feuda, illo non citato vasallo, nee requisito, & tradere possellem, ut vult Iason in *l. 1. n.5.* *memorijs.* *C. de inv. employe.* Matilias in *l. de tenuisque, in vers. quinto quinquefimus quartu[m] casu, de re indicare.* Conferant etiam, que notat Bald. in *e. qua in Ecclesiasticis, de contumissione,* vbi tradit, quod quando feudum est aperiū domino, non requiri citati possellem in eius collatione, & quod dominus potest alterum inuestire, eo non citato, & possellem per tradit, pro latè ceter Roland. *conf.1. num.174. vol.1.*

Dubitatur vigesimoquinto, an vasallus pro uno feudo posse cogi habere plures dominos praetextum in Ducatis, Comitatibus, & Marchionatus? negat Socin. *conf.67. num.1.* quia multum inter se subditum dominos habent presentes, cum quibus possint horatim alloqui, & ad eos accedere abique expensis : teste Bald. in *e.1. de maior.* & *abed.*

Nec obstat hominem Ligu[m] esse posse dñorum dominorum, aut pluri[m] respetu duorum Caftotum, siue feudorum; vt ait Guid. Pap. in *decif.310.* Aluat. *in propositis feuder. decif.3.* Iacob. à S. Georg. in *inclusis. in verbo in feudum. decif.7.* exempli Petri Ducis Bitaniz, Petri Comitis Monti-fortis, Camilli Bottellis *Samma, feud. r[ati]o 3. n.178.* vbi n.179. declarat posse unum esse Ligu[m] vasallum pluri[m] dominorum, s[er]u[m] semper iute primi domini : argum. cap. ex *te.* & *c. veniens de inventio.* Ioan. And. in *excolema, de Statu Monachorum, in nov. vel resolutum fore secundum tradita à Romano in conf.47.* quem refert, & sequitur Anton. Capic. in *inclusis. feudal. 5. feudorum genera, in verbo, Ligu[m], ver. l[imita] quinta, fol. 132.*

Quod declarat à principio non posse fieri, ac esse Ligu[m] duorum dominorum, & sic intelligendi sunt Guid. Pap. *decif.110.* & Glosso. in *Clementine, p[ro]fessoris, 5. sursum, de re indicata,* dum volunt hominem Ligu[m] non posse duorum dominorum, sed vobis tantum esse vasallum, hoc est à principio; scis vero ex post facto : vt post Ioan. Blancham, Ioan. And. & Bald. volunt Ant. Capic. in *dicta inclusis, 5. feudorum genera, in verbo, Ligu[m], ver. l[imita] secunda, fol. 233.*

Quid ergo si dominus volunt alieno domino terram suam subiret? Absque dubio contradicitio subditum est admittenda: praetextum si dominus velit

partem alienate, & partem retinere : quia interest subditum non habete tot dominos: Capella Tholosana *quasi. 48.6.* cùm duobus dominis feruite sit difficile: Alex. *conf.1.5.* col. *vi. lib.5.* Zafius in *epitome feudorum. p.7. ad finem.* Quocirca vasallus pro uno feudo non cogitat habet plures dominos, c. *Imperiali, 6. præterea & secunda, de probibita feudi alienatione, per Frider.* Menoch. *conf.167. num.9.* & sequentib[us].

Dubitatut vigesimosexto, an dominus ditectus acceptiens in pignus à vasallo feudum, possit vhta fortis obtinere fructus pignoris: Ratio dubitandi, quia p[ro]sum quod fructus pignoris in fortem nequit imputari, nullius est momentie. *i. de usuris. c. lib. vobis, & c. cum contra, de pignoribus.* Item quia tale p[ro]sum est contra natum pignoris, vt ex p[ro]dictis iuribus appetat: Deelian. *conf.5. n.43.* *lib.1.* voi dicitur fructus pignoris esse computandos in fortem, sed quod probandum refert Barbola in *d.e.c. cum contra, plures Doctores. n.3.* & *n.4.* Item quia fructus extenuant fortem ipso iuste. *i. C. de diff[er]entia pignor. & ibi Bald.* dicens ibi esse easum quo compensatio fit ipso iuste, q[ui]namvis ab homine opponatur, & ita tenet Glosso. quam Bald. eti[am] probat p[er] principium, ibi, *app[ar]tia compensatione.*

Dicendum tamen est in nostro casu, si vasallus à domino pecuniā inveniam accepert, & feudum ei pignori dederit, dominum non teneri studia sibi in fortem imputare, *i. e. de feud. & c. conquistis de usuris:* quod esse notabile tradit Roman. in *sigill. 325.* & Af[ric]ian. in *c. 1.5. an si libellarij. col. 6. vers. 17. prima fealdie, quib[us] mod[us] feud. auris.* Quod intelligitur si dominus à feruatis sibi debitis ratione frudi le contingat: vt est casus in *c. 1. de feud.* Abbas in *c. ex infracepto, n. 6. de foro comp[ar]at. & alijs, quos te fert Couart. *ver. resolut. lib. 1. c. 1. n. 4.* *vers. hinc apparet.* vbi dicitur hanc esse communem sententiam: quam probat etiam Sot. *de inflatio & iur.* *lib. 6.9. 1. art. 1. art. 6. ver. ex auctoritate tam[en] duplex diff[er]entia, & Nasat. in *manc. 17. n. 17. ver. secundus item dicendum Barbolis. in. conquistis de usuris. n.1.* vbi de hac te facis.**

Potio Couart. adiutrix. Setibentes non expenditise v[er]itate vim queramus existimant hoc emanale ex ratione, & ex natura feudi, & dominii directi, quod ad se trahit dominium vtile, quod contingit cum directo, & hanc parit fr[er]t. Quam receptionem praetipue, ita vt fructus non debant imputari in fortem, quod Couart. dicit esse falsum: nam ex datione pignoris dominiam vtile non coniungit cum directo domiilio: ed quid pignus perseruerat in bonis debitorum. *i. de usuris.* & studia à creditore eius nomine perecipiantur: vt habetur in *l. 1. C. de pignor. adiut.* Infra p[ro]qua[m]us haec consolatatio concelesta sit, adhuc non videant excusanda libet, uta v[er]itate, quoniam hoc lucet, quod capit[ur] ex ultra fortem ex merauta pecunia, accedit sorti, iugiter t[er]tius ut sit: *c. confidit. de usuris.*

Nihilominus dicendum, sup[er] dictis non obstantibus, dominum directum rei feudalis, eam accepitatem à vasallo in pignus, posse iuste fructus pignoris vhta fortem habere secundum communem sententiam, neque computandos esse in fortem: ed quia feudum datat proprii feruitia, & sive plures, sive pauciores recipiat: ex illo fructus vasallus accepient feudum, obligati se ad fruitura, quotum feruitorum præmissa sunt fructus, adeo vt si feruitia expirat vel essent proprii feudatarii impotentians, aut propter aliam causam, e[st] esse omnino feudum. Faciunt ita dicta per Latam in *l. 5. si quis à liberis, 5. si quis ex his, num. 154.* & *155. ff. de liberis agnoscentibus,* vbi vult habentem dominium ditectum aliquiu[m] rei, si illam concedat in pignus habentem dominium vtile, acquirent sibi fructus rei pignoratae: secus dicit, si v[er]itate statutus daret dominio in pignus tem in qua viuunt fructum habet: tunc enim ipse dominus si tunc fructus non faciet: nam tunc fructus debentur haben-

Disp. XVII. De natura feudorum. §. V. 519

et vi suum fructum : Flamin. de *refugia, benefic.* lib. 1. quaf. 6. num. 1. & num. 4. Barbo. *in d.c. conq[ue]stis, 8. de usuria, num. 4.* & in cap. 1. de *fendis.*

43- Dubitator vigesimo septimo, quando teneat feudatus ad debita contrafacta à prædecessoribus indistinctè dicendum videtur tecori ad omnia debita, argumento Prælati successoris, qui tenet ex bonis & redditibus Ecclesiæ ad debita sui prædecessoris in beneficio, dummodò facta futuræ pro Ecclesiæ necessitate, aut utilitate: prius volume Roman. cap. 40. Alcias. *conf. 4. num. 6. vol. 1. Couat. lib. 1. varior. 4. 17. n. 1. Comirol. refusij. moral. lib. 1. i. 9. 9. m. 2. cum sequent. Steph. Grat. *dif[er]e[re] sacerd[oc]t. 9. 4. a num. 3. Menoch. de arbitr. cap. 4. 1. num. 3. & Nausier. de *sp[irit]u clericis. 6. 10. num. 6. post Rebuffi. super Concord. tit. de eccles. verf. item dicti. & Bellet. dif[er]ent. clerical. p. 1. r[ati]on. de Clerico debito, 9. 3. num. 1.***

Quintino id procedit etiam, quando Prælatorus contrahit debita pro sua sustentatione: nam runc pro necessitate Ecclesiæ censetur contrahisse, cum Ecclesia reneat Prælatorum aletæ: vt Burfatius *conf. 1. 6. num. 9. 5. vol. 3.* Flamin. de *refugia. lib. 1. quaf. 1. 6. n. 5. 1. Comirol. sup[er]n. 3.* Quare si Clericus in beneficio nihil reliquit, successor tenet ad funeris expensis, que tendunt ad salutem animæ defuncti: secundū si relinquat bona, tunc enim reneat eius heres: Gratian. *cap. 4. 9. 10. Butl. conf. 2. 6. n. 9. 5. Sured. decisi. 2. 5. num. 1. 5. Bellet. d. 3. 3. 4. num. 3. cum sequent. vult tamen Clericus prædefunctione debere sepeliri ex penitus successoris, si ux Ecclesiæ.*

Idem dicitur de successore maiotatus circa debita prædecessoris, si contrafacta pro necessitate, utilitate, vel conservatione ipsius maiotatus: Molini. *de primis. lib. 1. 6. 10. n. 15. & 1. 4. Card. Tusch. conclus. 33. litera R. tom. 7. & conclus. 386. litera S. Valaf. de part. c. 19. num. 44. Barbo. in *l. dissertatione, 5. final. num. 1. 14. f. folio matrimonie. Cald. Perletra de empt. c. 17. n. 40. & Molio. de inffid. dif[er]ent. 6. 40. & 6. 41.**

Nihilominus in succellore feudi ex pacto & præsidentia, coarcarium est dicendum, non teneri celi-
ceri ex alieno à prædefuncto vasallo contractum
folnere: sicut nec filius solvit parti succedens in
feudo repudiata hereditate: ita ut erit Rosental. *de feodi. cap. 1. conclus. 3. & cap. 7. conclus. 10. cum seqq. Sordus de alim[en]tis, r[ati]on. 4. quaf. 10. num. 17.* Idem in emphyteusis de pacto & præsidentia: Barbo. *in cap. ad hoc t. num. 10. de solutionib[us].*

Molina tamen *tom. 1. dif[er] 47. ad finem. 5. quod anti- net. decidi.* quando emphyteusis, non feodium est feculare, hoc est bæzardarium, tenere succellorem ad debita defuncti, quamvis faciat inuentarium: feci-
si sint de pacto, & præsidentia: nam tunc facto in-
ventario tenentur facti ceteris pro viri-
bus hereditatis: non autem ex bonis emphy-
teuticis, vel feudalibus, sed foliis ex ceteris defuncti
bonis, que ad eam habeat datam sp[ec]tant. Est com-
muni sententia, quam sequitur Couat. *varior. 1. 18. n. 4. Valafe. de iur. emp[re]b[us]. 9. 4. 3. Cald. de nomine. n. 2. ad finem. 9. 1. 4. & Gamena decisi. 1. & ibi Flores.*

Dubitator vigesimo octavo, an feudatus inito pacto cum domino non alienando, possit alienare in casibus alias à iure permisissis? Responsum est ne-
gatius. Ratio deducitur ex texu in *Auct. de non alien. per iur. vbi tecum Ecclesiærum, que alias possunt alienari pro redempcione captiivorum, si prohibeant alienari à restituore, non poterunt etiam alienari in casu pli permitti: Glos. magna in fine, C. de reb. alien. n[on] alien. Ruyu. conf. 14. num. 1. vol. 1. ed quia quando concurredit duplex prohibitus, via tacita legis, & alia expressa hominis, non potest etiam fieri alienatio in casibus alias à iure permisissis: Bald. in c. 1. 6. praescri-
ptio de casibus Corradi: ita in nostro calvo, vt pactione ali-*

quid operetur: Alex. in *conf. 9. 3. in fine, vol. 7. Cart. iun. in tradi. feodi. in 4. p. 9. 21. vbi vocat hanc partem communem, quam sequitur Neuizan. in *conf. 10. num. 5. & Iacob. de S. Georg. in invenit. sua, in verbis, & cum p[ro]p[ri]o de non alienando, in principio.**

Iuvat Ruyu. *conf. 12. num. 4. vol. 1. diceos concurre- rente prohibitione alienacionis expessa, cum pro-
hibitione legis, vt quia testas probabit minorem
rem alienare immobilem, quam de iure alienare non
potest, l. n[on] solam, C. de pred. minor. tunc p[ro]ceptum
nudum testatoris, & prohibito sine causa, valet: per
textum in 1. 2. C. de usucap[ion]e, p[ro]empt. Accedit, quod
bona subiecta restitucionis fiduciæ commissu[re], que pro
doti alienati possunt, itante etiam prohibitione homini-
nis de non alienando, nequecum alienari, cum non
præsumatur in quacumque generali prohibitione
facta per testatorem, cogitale illum de causa donia
specialiter in hoc præsuligatu, quam in specie ve-
niabilitatis non prohibulset: argumento leg. obliga-
tione, f. de pignoribus, iuncta l. cum mulier. & proponen-
tur, f. ad Trebelli. Confirmatur exemplo rei emphy-
teuticæ, que prohibitor alienari, quamvis donari
possit; tamen feci si adegit prohibitor hominis ex-
pressa: tunc irreq[ui]sito domino, cùg prohibeatur
alienari, non potest donari: vt in terminis vnde ipso
Ruyu. in *conf. 1. 6. 1. col. final. vol. 4. Roland. conf. 8. 1. num. 1. 5. vol. 1. post alios.**

Dubitatur vigesimono[n]dum an vasillus non reuelans damnum intentatum domino amittat feundum? Constat amittere, si damnum est magnum, alia nom:
c. 1. de nov. form. fideli. c. 1. de veter. form. fideli. Curt. iun.
instr. feodi in 4. p. in 1. 4. causa privationis. Cephal. in
conf. 7. 1. n. 3. 2. & in conf. sequenti, n. 6. 1. vol. 1. quis pro
modo excessu vasillus non priuatus proprietate
feudi: temp[er] enim modica censetur excepta: cap.
terrula, f. p[ro]p[ri]et. 1. quaf. 1. Hinc est, quod quamvis
delator domini perdat feundum: id non procedit, si
de leui crimine acusatur, vel si ex tali delatione gra-
ve damnum domino non dederit: Curt. iun. in tradi.
feodi, in *vigil[em] manu causa privationis.*

45- Dubitator trigesimus, an quando feudatus posse

test subinfeudare alteri, inuitu agnato, possit agna-
tus, proximior mortuo infeudante admitti ad renova-
tionem illius? Responsum primum, agnatum agentem ad feudum debere probare se esse agnatum pro-
ximiorum, & legitimum; ita Paul. de Calti. in *conf. 5.* quem sequitur Dec. in *conf. 4. 1. col. 1. legitimum, in-
quam, quia ius agnacionis tanquam residet in legiti-
mitate, & non in natus illegitimè: vt per Bart. in
Lueelas, f. de cap. diminutione, & in 1. pronunciatio, f. sa-
mitia, f. de verborum significacione. Responsum secun-
dum, hec vasillus possit subinfeudare alteri, tenuente
agnato; motu ramen infeudante, proximiorum
agnatum posse admitti ad revocationem ipsius in-
feudationis, quamvis infeudatio facta fuerit sine
fraude: Aliud in c. 1. 6. f. & r[ati]o p. 8. per quas f[ac]ta in-
feudatio, Roland. *conf. 6. 7. ex num. 1. 5. cum sequenti, vol. 1.**

47- Dubitator trigesimoprimum, an vasillus teneatur
perdere veniam à domino suo, vt illum vocet in iudi-
cium? Conclusio est negativa: quando vocatur domi-
nus inferior Princeps: feci si vocatur Princeps:
ita Iacob. de S. Georg. in *tradi. de Homagio. 1. 6. col. 1. verf.*
principaliter guerra, vbi vult sapienti consoluisse posse
vocari dominum in ius fine virginis: Princeps autem
nullomodo sine illa vocandum fore: vt norat Bald.
in Ebene à Zerone, in aliquibus letteris, C. de quadrig.
prescript. vbi quis non potest mouere questionem
Princeps suo, nisi prius peracte veniam sequitur Yferm.
in c. 1. de princ. de lege Corradi, & Affiliat. in c. 1. 6. præterea,
1. de probab. feodi. alien. per Feder. n. 6. vbi addit pet-
tendam esse veniam quando vasillus vult agere con-
tra Fiscum: Fel. in c. 1. verf. 6. declara, de probacionibus.

520 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vaf.

Nam Princeps omnibus est Pater communis, ut in ambient neque vir quod ex dicitur col. 8. in fine L. tunc de Pen. in l. qui conditionem, col. 1. C. de hu, qui sponte munus publicum. lib. 10. Affl. Q. in c. t. 6. sed nec eis alia, num. 57. Quia sit prima causa beneficis, amitis.

Milius tamen magis placet debere dominum vocari in iudiciis peritius prius veniunt, quamvis petitio venia non sit de substantia iudicij, quis potest remittere à domino: L. quoniam, ff. de in ius vocand. quod esse non posset si esset de substantiis iudicij Bartol. in l. final. C. de in ius vocand. & ibi Fulgosi, & Alexand. in conf. 66. in l. col. vol. 1. & in conf. 10. 1. vol. 4. Camill. Bottell. in Summa, titul. 45. num. 73. & seqq.

Hinc non posse vasallum venia non petitia vocare matrem domini sui in ius, sequitur ex Lomia, C. de in ius vocand. vbi libertus non potest vocare in ius sine venia patronum, liberorum, & parentes: quorum paternum appellatione venient mater, & alijs ascendentibus virtutique sexus: vt in L. 9. Prater aut. ff. de in ius vocand. & ibi Iason in 5. mortuus, & ideo dicit Glos. in 5. parvulus, filius, & dilectus, quod si Adam hodie viventer, à nemine vocari posset in ius sine venia, & hoc causatur à reverentia: l. 1. C. admodum titulem, que sicut debetur domino, ita & eius respectu matti: d. 9. Prater aut: etgo idem dicendum de vasallo, qui secundum iura allegata exequatur liberato, & dominus patrino: Glos. in cap. 1. 9. sed & qui delator, Qua fuit 1. conf. beneficis, amitis. Ergo si non potest mater dumini in ius vocari à vasallo sine venia petita, malo fortius ipse dominus: vt in specie tradit Specul. in tit. de feud. 9. quoniam, vers. 17. Iason in l. generaliter, col. 1. ff. de in ius vocand. & ita tenendum ob generalitatem ipsius legis: quia vasallus exequatur liberato: Bald. in Liberit. col. final. in principio, C. de libert. & ex. liber. Glos. in l. folio, C. de liber. caus.

48.

Quid ergo faciet vasallus, si requiratur à domino ad praestandum auxilium domino domini sui? Responsio sit, non posse cogi ad subueniendum dominum domini sui, quia vasallus mei vasallus, non est meus vasallus: Guido Papa, in decisi Gracianae, p. 55. num. 9. nisi dum tractaret de cedre re, pro qua vasallus meus milius praefat homagium: Camill. Bottell. in Summa, tit. 34. de feudis, num. 271. .

49.

Dubitatur trigesimosecundū, an vasallus possit protogate iurisdictionem alterius domini in prædictum domini sui? Dico primū, vasallus litigantes non posse protogate iurisdictionem alterius iudicis sine licentia domini, quando litigant de feudo: Bart. in l. 1. 5. & post operis, vbi reddit rationem: & hanc esse communem sententiam ait Clatus 9. feudum, quaq. 90. vers. sed quare nunquid. Dico secundū, vasallum nullo modo posse protogate iurisdictionem alterius domini, in prædictum domini sui, ut post multos vult Menoch. conf. 140. ex num. 54. quinim addit vers. respondet tertius, in protogatione de tempore ad tempus, & de loco ad locum, necessarium esse consensum expressum eorum, qui iurisdictionem possunt impetrari, videlicet, partium, & illius domini cui verè competit ipsa iurisdictione: l. 1. 5. sed & index, ff. de indicis, & ibi Cire, Iason, in fine, post Alexrand. in Lexema, col. 1. & 2. ff. de iurisdictione. Dico tertius, vasallum comparentem in iudicio in aliena iurisdictione domino prædictum non facete: ut post Andreanum de Yernia in cap. Imperiorem, 9. præterea ius inter duas, de probib. feud. alienas, per Feder. vultus Joannes Vincent. de Anna, in allegat. 59. num. 12. quos referens sequitur Camill. Bottell. in Summa 1. part. titul. 41. de indicis, num. 58.

Dubitatur trigesimosecundū, an possit dominus cogere vasallos iurare fidelitatem sibi domino, ut genere necessitate, sine detinimento aliquo illorum? Conclusio est affirmativa, iuxta Alexand. in l. 1. in principio, num. 19. ff. soluto matrimonio, &c cum Alexander in specie idem respondit Socin. Sen. in conf. 39. num. 7. lib. 3. vbi loquitur de necessitate bellii ingruentis: sequitur Paulinus in conf. 22. num. 88. lib. 1. Quod intelligitur, quando id potest fieri sine detinimento vasallorum: quod si derus, fieri non posset: ut tradit Feliu. in cap. dilecti, col. 1. vers. quartu intellige, de maior. & abridit, quem sequitur Auctor in additionibus ad Capellam Tholosanam, quaq. 46. Nulli tamen est dubium subditus fieri detectioris conditionis, si cognatur iurare fidelitatem duobus dominis, & servitia praestare pro tempore. Nec obstat confactudo aliquius loci, ut absoluiri possit admitti ubique terrarum: Quia cum sit localis, non obligat: & ideo trahi non potest de loco ad locum: ita in specie vult Ripa lib. 2. refutat. Menoch. conf. 377. num. 12.

Dubitatur trigesimotertius, an possit dominus cogere vasallos, ut sibi ostendant titulos suorum factorum? Videtur probari resolutio negativa: quia non potest cogi de iure communis quis ad docendum de iusto titulo rei, quam possidet: per l. capi. C. de hered. perit. Corn. in conf. 313. litera D. vol. 4. Vnde possessor Regalium per spaciū immemorabile, non potest cogi per dominum ad ostendendum titulum regulariter sua possessionis: ut videt Affl. in cap. 1. 5. illud, num. 32. de probib. feud. alienas, per Feder.

Dicendum tamen est, quid licet regulariter quis non cogatur ostendere titulum possessionis sua: id non procedere in rebus feudalibus, & in iurisdictiōnibus, quas vasallus non potest habere sine confessio domini, qui de iure communis habet suam intentionem fundatam contra possidentem feudum, vel iurisdictionem. Idem Affl. in decisi. 165. num. 87. quando dominus requirit hoc, & requisitus non negat se vasallum, iurat test. in l. quoniamque, C. de fondo Limitis, lib. 1. vbi possident Castrum in limine regni tenet siccio Regio ostendere titulum possessionis: idem ibi tradit Lucas de Penna vers. trias etiam, col. penult. Quare si recuser ostendere titulum, eader a feudo: Affl. Q. in d.c. 1. Gallad. num. 18 de probib. feud. alien. per Feder. et quia de iure communis fundata est intentio domini. Idem vult Iason in tribu fendor. col. 17. in principio. Et ideo hoc fieri debet: quia vbi comita possidentem præsumptio extat, cogitur titulum possessionis sua ostendere possessor: atque ita Affl. in d. Gallad. num. 12. affimat possidentem iura regalia, ex quo latissimum præsumptio est contra illum, quia Regalia nemo possidente potest, tenet ostendere qualiter possideat, & quod patet de iure domini per præsumptionem iuris: & nisi possessor prius exhibeat sufficiens ius suum per privilegios, statim priuari iure suo: Rolandus conf. 59. ex num. 19. & num. 4. vol. 1. & conf. 66. num. 4. & seqq. vol. 3.

Dubitatur trigesimoquartus, an dominus respectu sui iuris possit consentire, quod feuda transiant ad alias personas, ad quas de sui natura non sufficiunt transiuncta? Conclusio est affirmativa, potius ad feminas, vel ad natos ex feminis: per textum in cap. 1. 9. hoc autem notandum, ibi, nisi præstulerit dictum faciat, et ad eos pertinet. Qui feudum dare possunt, Paris. conf. 1. in fine, vol. a. subdicens Cott. iur. in tradi. feud. in 4. part. vers. 3. quod talis consensus valebit, etiam si adhibetur sic per viam ratificationis, quo traditur testo: l. fin. C. ad Maceran. Iason in conf. 1. 6. col. 6. in principio, vers. non obstat dum dicebatur, vol. 4. Roland. conf. 71. ex num. 16. vol. 2. & conf. 66. num. 17. vol. 3.

§. VI.

§. VI.

Quænam possint Domini præstare
in re feudali.

E P I T O M E.

1. Dominus, & vasallus, sunt correlatio; quorum natura est, ut dictum de uno, intelligatur dictum de altero; quænam sicut in materia correlatio & parale.
2. Dominus directus non potest facere beneficium, nee gratiam in prædictiorum agnatorum.
3. Dominus, vel agnatus, ad quem fideius fidelis per obitum vasallus, vel agnatus, potest solvere omnium meliorationum fidelium in re feudali, vel pati quid tollantur, vel abdantur.
4. Dominus fidelis si nolis infra annum, & diem innestire vasallum, in quas patera incurrit.
5. Dominus quænam per centum annos non iniungat vasallo servitium, non proinde eximiat vasallum a præstatio de servitio.
6. Dominus directus non potest se intermittere de primi casis: leci vasallus, quando est inuestitus de mere, & mixta imperie.
7. Dominus directus potest ob seruitia præstata per manum innobilis uxorem illam.
8. Dominus quando agit aduersus vasallum, ut effundat bona feudalia, vasalle negante ea possidere, tenetur dominus probare.
9. Dominus præsidentes quid quicquid est intra limites territorii sui est frudens debet non solum tollendos confina fidelis, sed etiam probare omnia eis fidelia ultra medium per prædictiorum.
10. Dominus, qui simul dedit fideium vasallus, si pollet reuertere sine culpa vasallus ad dominum, debet ierum illud tradere vasallus, quia non potest vasallum sine culpa primare.
11. Dominus si est nimis superbus, aut negat facere ius fidelium, quibus penitentia?
12. Dominus directus regnans ad præstandum consensum alienationis, si recusat, & vasallus alienus in consilio domino, in cetero a kure suo?
13. Dominus causa a subdito male tractandis, & quibus penitentia?
14. Dominus qui tenetur fideium ad reuersa remunare in alias de familia, an tenetur in transuersal?
15. Dominus an potest remittere emplois vasallus in prædictiorum agnatorum, & exigere a vasallus aliquid ultra id quod continetur in consuetudine?
16. Dominus an potest mortuo vasallus, qui alienatus, adhibere consensum?
17. Dominus directus ac potest alienare directum dominum fidei, & facere vasallum suum alterius vasallum ex invito?
18. Dominus directus an & quando potest collateralis vasallus, & ob illius subditi potest?
19. Dominus, qui non collaborem a Principe, neque potest collateralis fidelis esse, & qua pars afficiantur si collabent?
20. Dominus in quas pateras incurrit delinquentes contra personam vasallorum?
21. Dominus fidelis, si non contradicit vasallus alienanti, consenserit consimile.
22. Dominus, & vasallus pari passu procedunt, ut sibi inuenient via libra agere.
23. Dominus non potest dispensare de re minima fraude in prædictiorum vasallorum, nisi tenetur resarcere & damnare, que vasallus passus est in bello.
24. Dominus consenserit remittere feloniam vasallus, si mafragoli Regim. Christ. Republ. P. III.

riatur ante querelam prepositam.

25. Dominus an potest alienare Castrum, vel Civitatem, fidelium invicem?
26. Dominus unius Castrorum potest plebem condonare sicut, si delinqutus?
27. Dominus an potest cogere fidelites properare ad bellum sicut ipsorum famipibus?
28. Dominus, quibus in casibus vasallus alienare potest, feudum cum vasallus transferre debet, non vasallus tantum.
29. Dominus si fideium tradet vasallus, qui infraudat fidelis, si fabravasallus contra legum formam alienat, fraudum denunciat ad Dominum directum.

Quartus primus, an dominus & vasallus sint correlatio? Propositio est affirmans, & id est naturaliter est, ut quicquid dictum est de domino, idem intelligatur dictum de vasallo, etiam si elemus in materia correctoria, vel penali: *i. final.* vbi Scribentes, *C. de iustitia videlicet solle.* igitur illud quod fuit dictum in iustitia fidelium de vasallo non tecum scilicet feudum in antiquum, & paternum, intelligitur etiam dictum in domino eodem modo ita insufficiente, ex natura correlacionum: ita in specie *Iason in conf. 136. col. 1.* verbo seu oblat. Decius *conf. 85. col. final.* in principio. Vnde dispositum in uno locum habet in alto: *Alat. in c. 1. §. præter 2. nota.* Quid sit ius, quia dominus, & vasallus æquiparuntur: *c. 1. de nova forma fidelitatis Bald. conf. 97. Proponit, quod dominus Vicary, lib. 1. Afflit. dec. 16. nam, a. ac proinde, quod non licet domino directo, non etiam licet vasallo: quod probat Luminis, *ff. de fidelium consimili.* Quocirca, si dominus directus non potest in detractione vasallorum, & subditorum transferre feudi dominium in alium, ita nec vasallo datum est alterum in directum dominium recognoscere: Menoch. *conf. 2. a. ex num. 19. cum fogg.**

Quætitur secundum an dominus feudi possit facere beneficium, & gratiam in prædictiorum agnatorum alieui summe? Responderet negari: per textum in *c. 1. de alien. fidel. & in c. 1. de success. feudi, vbi fidei gratiam summe cum prædictio agnatorum: quam partem tenent Scribentes in *c. 1. quædammodum feudum ad filium pertinet*, nam Princeps iusta vasallo cum potest interfingere, nec eos priuare, nisi coniuncta culpa: ut est textus in *c. 1. de natura fendi*, vbi dicitur non potest vasallum disertari sine culpa, secundum Glosso in *c. 1. §. mecum.* Quid fideium dare posset: quod intelligitur de potestate ordinaria Principis: secundus de aboluta: Rolaod. *conf. 3. num. 30. & num. 136. vol. t. Ex causa.**

Quætitur tertius, num dominus, vel agnatus, cui feudum competet per mortem vasallorum, vel agotii, habeat facultatem soluendi valorem meliorationum factorum in rebus feudalibus, aut pati quid tollantur & abdantur? Responso sit, quænam persona fit extanta, & iocapax successionis tameo in meliorationibus facta per vasallum in busin feudalibus potest succedere: vti ait Patril. *conf. 18. col. 1. vol. 4.* & in *conf. 15. col. 3.* & in *conf. 18. col. 8. vers. 1. inf. 1. col. 1. et 2. col. 1. & 2. col. 2.* atque ita in potestate domini, vel agnati ad quem feudum pertinet, est, vel pati quid meliorationes tollantur facta in feudo, vel soluere affirmationem illarum: ut est textus in *c. 1. §. si vasallus, hic finitum lex Corradi: Bald. in c. 1. §. si quis de manu, de conserva, *conf. 1. col. 1. vers. 1. extra quare.* Idem Bald. in *I. in fidei in terra notabilis, ff. de rei vend. Iason in l. 1. col. 8. vers. an autem in causa, C. de iure emplo. & Ruy. in *conf. 24. col. 1. vol. 1.***

Quætitur quartus in quas pateras incurrit dominus, si requiri potest in infra anomum, & diem vasallorum

522 Part.III.Lib.VIII.De oblig.Dom.in Vas.

fallum inuestire? Dicu priuato, & dominum directum non posse abceudare tempus anni, & dœci statutum vasallorum ad pere fidem inuestitutum, cum illud introductum sit in favore vasallorum loca Yfern, Aluat, Ptopol. & alijs in e. i. quæ temp. mil. Bald. & Yfern in e. i. In principio, & ibi Affiliat. num. 10. Quæ sit t. consensio amicorum, quinam, si dominus de voluntate vasallorum minus tempus legalis, & statutum vasallorum duos menses ad suscipiendam inuestitutam, & vasallus fuit in mora, non priuatur feudo ipso iure, quia tempus legalis est dominarum; & quæ procedunt in tempore legali, non procedunt in tempore conuenienti: ut ostenditur in l. communio, & de re indicata, vbi si quis re petiat contumax ad præceptum iudicis, re ipsa non priuatur. Secùs si contumax reperiatur præcepito legis, tunc enim ipsa iure priuatur se ipsa: Bald. in l. i. In principio, C. de iure deliberandi, quem sequitur Ripa in l. qui pro tribunali, n. 2. ff. de re indicata.

Die secundum, dominum priuatum proprieatem feudi, si recusat infra annum, & diem vasallum inuestire, nisi habeat legitimam causam: ita Roland. conf. 8. n. 11. vol. 1. sicut vasallus ubi non peritam inuestitutam infra annum, & diem, priuatur feudo ipso iure, & absque aliqua alia declaratio: vt per Bald in e. i. de feodi, sine culpa non amitt. & Iaf. in consensu col. 1. Sed contraria sententia est verior, quæ traditum requirit sententiam priuationis: vt est texum in d.c. in verbo, domine, & ibi Yfern, & Aluat. Quæ tempore milos, & Card. in conf. 74. col. 2. ex ea tautio: quia molles defensiones competitont contra lapsum anni, & diei; nam rurè est locus peccati priuationis, quando constat de negligencia non poterit inuestiti: qui negligenter multis causis potest excusat: Cardin. in conf. 91. col. 10. & in conf. 18. col. final. facilius tradita à Iul. Clar. 9. feodum. q. 49 per iuram, præteritum n. 6. & 7. vbi de bac revind vasallus, qui est priuandus feudo propter non peritam inuestitutam infra annum, & diem, citati debet ad appanendum, quare non debet priuari ipso feudo: per l. 3. § 6 ad diem, cum ibi notatius per Batt. ff. de re militari. Soclin. in conf. 66. in 2. art. verbo in primis, & in vers. quod amorem nos esset, vol. 3. Felin. in c. Radulphus, col. 9. dare loquitur de verbo, amictus, & de verbo, perdita. Idem dicendum est de domino feudi tecumant infra annum & diem inuestire vasallum, cum suis correlative: Rolandus & conf. 8. ad fin. vol. 1. & Clar. d. quaf. 49. num. 7.

Quætitur quinto, si dominus per ceterum annos non imponat leuitum vasallo, aut per hoc eximatur vasallus à præstatione leuitutis: Negat Bald. & Angel. in l. male agitur, col. 1. C. de quadrig. præscript. vbi volunt non liberari vasallum tempore, quoniam nunquam habuit possessionem aliquam libertatis, ex quo non fuit vocatus, nec requisitus ad præstationem homagij, vel leuitutis: sequitur Affiliat. in e. licet, col. 1. vers. 7: quæ sequitur. Si de feodi, fuer. contras. inter dom. & agnat. Card. in d.c. licet, col. 2. dicentes, quod vasallus, qui est patratus servitorum præstare domino, quod est præsumendum, nisi requiritus negauerit, nunquam præscribitur contra dominum, quia per eius effectum censetur esse dominus in possessione servitorum quas concinua. Atque ita quod dominus per tempus longissimum non requiriuerit à vasallo seruiciis, & postea exigat, non est integrum vasallorum allegate præscriptionem libertatis, nisi habeat pro non subditio: Lin. filii, C. de Decur. lib. 11. Quare cum non probetur præscriptio post recusationem, præstandi obsequia, semper vasallus tenetur ad seruiciis requisitis.

6. Quætitur sexto, an dominus directus queat se intromittere de primis causis vasallorum inuestiti de merito & mixto imperio? Respondeo cognitionem causam primarum loci, de quo quis est inuestitus, petiti-

nere ad dominum inuestitum de merito, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione: dominum autem directum non posse se intromittere; quia dominus inuestitus cum habeat ville dominium cum virilate, & effetu, debet præfetti directo domino: Præposita in e. i. in fine Communi, de contras. inter vasal. & Episc. Mart. de Laud. in tract. de Princeps. n. 18. incipit. Duez. Brun. conf. 13. in fine, conf. 13. col. 1. & conf. 17. col. 1. Curr. dum. in tract. fendor in p. q. 6. col. 2. vers. 6. & idem. & Jacob. de S. Georg. in inuestitura sua, in vers. Vicarius, col. 2. vbi id latè confirmat dictis: si dominus inuestitus vasallum de aliquo loco cum merito, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, & vasallum in loco posuisset officiale, qui intet subditos illius vasallorum expediret causas, non posse Superiorum inhibere officiales, ne de dictis causis cognoscere, posset tamen mandare officiales illius vasallorum, ut intra certum tempus decidet causas; provi habetur in e. Pauperis in principio, vbi Felin. de officio Ordinarii, & in e. nullius, de ure parvatu, Roland. conf. 8. n. 4. vol. 1. Nam licet Superior concurrent posset in iurisdictione infestio, tamen hoc fallit in domino feudi, cum vasallorum, cui competet iurisdictione priuationis: Abbas in c. ceterum, col. 2. de iusticia. Hinc Faber, In His de Atil. tutor in principio, scribit dominum directum non posse in terra. Batoni sibi subiecti contracte rotacem papilio, nec alium actum iurisdictione agere, nisi in defectum iustitiae infestio: arque ha concedente domino. Caklum in feudum, non poterit ipse cognoscere de primis causis rusticorum, quia vasallus haberet iura utilia, & ideo præferendum domino: sequitur Laud. in tract. de Princeps. conf. 16. & Præposita in e. i. in fine, de contras. inter dominum & Episcopum. Roland. conf. 13. num. 1. vol. 3.

Quætitur septimo, an dominus propter præcepta sua præstatia per maritum posset concedere feudum uxori illius: Conclusio est affirmativa, vt vult Fulgothus conf. 4. sequitur Gazad. in conf. 8. n. 3. t. nam quamvis feminam à feudi excludatur regulatibus, potest dominus propter amorem paternum illam inuestire de feudo ad dominum devolutum, etiam si mutet conditionem feudi: Roland. conf. 4. in 2. c. sequent. vol. 1.

Quætitur octavo, quando dominus agit aduersus vasallum, vt ostendat bona feudalia, an illi incumbat probare, si vasallus negat illa possidere: Conclusio est affirmativa: & probata domini intentione, priuatur vasallus feudo: vt per e. i. §. vasallus feudum, vbi omnes notant. Si de feodi, fuer. contras. inter dom. & agnat. Iafon. iel. quod te, col. 1. ff. si cete. premat. Felin. in c. ceterum, col. 6. de iusticia. Romanus 1. ff. in ore, in f. de viro. n. 179. ff. solito macrinus. Quod intelligitur, si vasallus scienter negat feudum, licet si ignoranter: Romanus d. 6. de viro. n. 180. Iuauit Affiliat. in e. i. 9. sed & qui delator. n. 1. Quæ sit prima causa benevoli. amicit. Hinc sit, vasallus ignorans rem feudalem esse, si illam, vt Butigenstam alienet inconsolito domino, feudum non perdere: succurrunt enim ignoranti, quando tractatur de damno evitando: t. errore, ff. de iur. & facti ignorancia.

Quætitur nono, an dominus prætendens, quod omnia contenta intra limites sui territorij, sine feudalia, debet non solam ostendere confines feudi, sed etiam probare omnia esse feudalia vita media temate possessionis: Conclusio est affirmativa, ita Affiliat. in e. i. de contras. inter magis. & fam. vbi inquit hanc esse proxima deducit ex illo textu: quecum ita dominus prætendens non solam debet articulare confines feudi, sed etiam, quod per maiori parte vita media temate possessionis convincit in eo loco, effens. possessiones feudales. Item, quod effens. de illo feudo, quia non est inconveniens feudum rnon habere territorium, & terras in alio feudo separatas: idem

Disp. XVII. De natura feudorum. §. VI. 523

idem Affl. in dec. 267. col. 2. vers. 8. plus dicebat. n. 7. vbi id exemplo probat, & Rol. conf. 46. ex n. 37. cum fogg. vol. 3. l. uetus dominus terrarum habere intentionem fundatam, quoad res sitas intra fines territorii, nisi aliud in contrario doceatur: *Lade sacra* §. 1. *ff. de contr. emplor.* *Significativa*, vbi Bald. ff. de ind. Hofst. in cap. 5. diligenter, de prescrip: contex. text. in cap. annos baptice, 16. q. 7. vbi dicitur, *Ecclesiast.* quae est iusta fines dicere celsi presumi esse sub iustificatione Episcopi dicere can: c. annos *Episcopus*, de officio Ordinary, in 6. si etiam bona in territorio feudali sita, presumuntur feudalia, si non constat, quod alio modo fuerunt acquisita: In dubio tamen allegans rem esse feudalem, id debet probare, quia res presumuntur liberae sicut erat de iure primario, nisi de servitute probetur: *Latina*, *C. de servit. & aqua*, Bald. conf. 3. 1. col. 2. *tertia*, vol. 1. & conf. 30. vol. 1. vbi ait, quod feodium est quodam servitutis prizet naturaliter rerum, que aliquando fuerunt allodiae, & nunc presumentur, ut notari in l. si prius, ff. de misericordia, n. 6. id est, qui allegat tem feudem, debet probare, saltem pro malitia pars ultra medietatem possessionis: ut Affl. in decap. 1. de contraria inter misc. & form.

X. Quæritur decimæd, an dominus, qui semel dedit feendum vasallo, si postea sine culpa vasalli feodium retenetur ad dominum, de beatis rursum dominus illum tradere vasallo? *Responsio* affirmitur: ut notari Ibernia in cap. si facta, vbi etiam Affl. num. 10. si de feund. furr. contrav. inter dem. & agn. idem in cap. 1. num. 32. de pac. rem. vbi vult, quod dominus tenetur tradere vasallum iterum feodium, cum non debet priuari vasallus sine culpa. Est enim hoc indubitatum, cap. 1. de feude sine culpa amitt. cum sit contra quos nominatus obligans, & idem nemo suo iure priuari debet sine faulo suo: *Iad quod nullum, ff. de reg. val. iur.* Cuilibet namque ius suum debet esse illius: *in n. 5. fed & maior, de his qui sunt sui, vel alieni iuri.* Ne & potest quis de te aliena disponere: *I. confessio*, §. 1. ff. de iure codicilli. Cum ergo iniquum sit priuare quem suo iure sine culpa, non potest dominus priuare vasallum suo feudo: *cap. fogg. lata, cap. licet,* de dec. inua. Beto. conf. 71. num. 56. vol. 1. & conf. 146. num. 1. o. vol. 1.

XI. Quæritur undecimæd, in quas pœnas incurat dominus, qui organa facere ius subditus: Ceteri iuris est perdere feudi proprietatem dominum, qui negat facere ius subditus: *Glossa* in cap. 1. 5. item qui dominus, *Quia sit prima caus. benef. amitt. quam approbat Cist. iunior. tract. suo feudal. in cap. 1. in fine vers. & for. iur. l. Clat. 9. feendum, quod 67. Affl. in cap. 1. de mil. vasal. quod consum. ff. num. 102. & eti communis: item dominus quando est nimis superbus, & molestus subditus, dignus est qui feendum amittat; prot. notari Lucas de Penia in l. fundi, *C. de locat. prædict. ciuii lib. 11.* Bald. & alij in cap. 1. publici latrones, de pace tenet. Affl. dec. 6. col. 2. in fine n. 2. 2. Menoch. de arbitr. iud. cap. 78. ff. 139.*

Quæritur duodecimæd, an dominus directus requirit fitus de praestandum consensum alienationi; si recusat, & vasallus alieni inconsulto domino, an easias à iure suo? Conclusio sit ex Affl. in cap. 1. col. 2. in principio, *Qual. alius feud. poter. alien. dicente debere vasallum existentem in necessitate, voluntateque vendere feendum, petere consensum à domino, & facere pro viribus, ut obtineat: quod si non possit obtinere, & dominus sit in motu, excusati vasallum alieniantur sine consensu domini, & valere alienationem;* Bart. in l. si cum datem, & eo tempore, ff. falsa matrimonio, Ibernia in l. 1. & sanctissima. Quo tempore miles, vbi etiam Affl. dec. 6. num. 97. & fons ad 101. Clat. in §. feendum, q. 4. vers. sed quod si, vbi tradit om-

nes sequi hanc sententiam, nam quando Dominus recusat consensum, habetur consensum pro præstito, nisi iusta causa recusandi debeat: sicut quando cuestor statuo, quod mulier nequa contrahere sine assensu duorum consanguineorum, ut contractus alienationis nulluscarum, recusat consensum, habetur consensum pro præstito, nisi iusta causam recusandi habuerit inviolant. Scribentes in *sec. tempore*, dicitur supra: *secundum si cum causa: Roland. conf. 3. 6. ex. 18. o. 4.*

Quæritur decimotertio, in quas penas incidas dominus directus, si non abstinet a subditi male tractandis Dico primò, patrem, si contra parentem pietatem male tractet filium, cogi illum emancipare: *ff. si quis à parente fuerit manuus.* *Glossa* in §. final. *Inff. quibus modis patria potest. a solitudo. Coctat. in l. qui liberis, n. 18. de vita imp. sicut via leuibus in viuorem ab ea separatur: littera de reg. ff. alias.*

Dico secundò, dominum, qui abutitur dominio indignum se facere dominari: ut autem prius fecit, requiritur teina monitio facta à vasallo per Superiorum de bene tractando subditos: quod si non debilitas, potest priuari feudo. Si autem notoriè male tractat subditos, non requiriuntur monitio, cum notoriè constet sapientia, & si pietas male tractat subditos: *Cuit. iun. in tract. fruider. in 7. p. vers. quare ignoramus in primis, circa finem.* Bald. in artib. *statuimus ut ultima nobilitas, C. de Episcopus & cier.* vbi, qui non facit hustiliam debet amittere uicelationem per triannum monitionem: *Roland. conf. 8. n. 19. vol. 2. & conf. 40. n. 29. cum fogg. usque ad 36. vol. 4.*

Quæritur decimoquarto, nunquid Dominus qui tenet feendum ad se reversum tenuare in alios de familia, tenetate date illud transuersalibus? Recepimus eum in hoc casu feendum ad dominum reversum renouandum esse in aliis de familia descendebut videlicet, non autem transuersalibus: ita Anchiar. in conf. 1. 34. incipit, *Plebej. & subditos, id. a. dubio. Fulgo. In conf. 1. 18. incipit, Petrus quadam. col. 1. vers. nos superioribus, lason. conf. 1. 4. col. ultima, lib. 3.* Quando autem familia eorum, quibus concessum est feendum, defecit omnino, feendum ipsum devolvi ad dominum directam, non est dubium, ut si respondent Cepola in conf. ciuiibus, conf. 3. 1. num. 4. *prope meadum*, Beatus conf. 65. num. 2. *in fine, & in conf. 108. n. 17.* id est uile dominium, quod eum apud dominum utilem, consolidatorem cum dominio directo, sicut dictum de emphyteuse expositum: scribit Angel. in l. *ff. heres in illius, ff. ad Trebell. & Castrensis in l. vox parenti, & legato.*

Quæritur decimoquinto, an possit dominus in praediū agnatorum culpas vasallū remittere, aut exigere ab eo aliquid ultra, id quod cuminetur in inuestitura? Quod primum dico cum Ibernia in cap. 1. de vasallo de scripta arane, non posse remittere vasallo culpam ob quem priuandas erat feudo devolvendo ad agnatos, in praediū ipsorum agnatorum, ad quos feendum devolvebatur: Menoch. conf. 1. 81. num. 86. Quod secundum que situm similiter dico, dominum directum feudi nihil posse à suo vasallo, exigere ultra consentia in inuestitura facta tempore concessionis feundi: *si in cap. 1. ff. heres vasallus domini.* *Si de feudo sit consentio inuest. dom. & vasall.* ita in specie vnde loam. de Aucta. in conf. 7. num. 1. 4. cum respondit vasallum non teneti, contribuere pro debitis domini sui, & alij, quos teferens sequitur Menoch. conf. 1. 56. ex num. 17.

Quæritur decimosexto, an possit dominus mortuo vasallo qui alienavit inconsulto domino adhibere consensum, ut alienatio sustineatur? *Responsio* deo, quando feendum alienatur vni ex comprehensis in inuestitura, non requiri domini consensum, cum

13

14.

15.

16.

524 Part.III.Lib.VIII.de oblig.Dom.in Vas.

dominus non habeat vasallum contra sui voluntatem, ex quo eam aliquando fuisse habiatur: ita Bart. in l. qui Roma. 9. dno fratre, q. 10. & ibi aperte Ripa. 87. de verb. oblig. Tirag. in tract. de retrah. consang. §. 11. in gloss. n. num. 10. Item seudum consensum cum facultate alienandi etiam in extraneos, non eget consensu domini alienationis tempore, nam tunc vasallus inconsulto domino potest alienare: vt post multos tradit Menoch. conf. 6. col. 1. & 1. can. legg.

Dico etiam domini consensum latius censeti pizzitum, si dominus fuit praesens, nec recusavit, sed tacuerit ul. Clas. 3. fideicommiss. q. 1 in fine. Tirag. ubi proximè, q. 1 in gloss. 9. num. 117. Dico denique, Domini consensum pizzati poterit etiam motu vasallo qui alienauit: Capitulus decif. 11. num. 1. Vasquebus in tract. de successorum creatione, lib. 3. q. 16. liber. 31. num. 96. 107. & num. 109.

17. Quaritur decimo septimo, an integrum sit dominio alienare directam dominium feudi, & facere vasallum suum, vasallum alterius, quamvis repugnet? Conclusio est negariua, vt probat I. in iust. ff. de fidicommiss. Hostiens. in cap. dilecti. de maior. 15. abd. dilecti. Principem non posse alienare. Cuiusdam inquit subditus. Ideo Bald. in c. 1. q. in generali. verf. quatuor versus. Rex. si de feodi. fuer. contrari inter dom. & agnati. vasall. dixit Constantium Magnum quando donauit Romanum Sylvestrum, curasse chues Romanos assentum adhibuisse, quia in iurefect subditorum non mutare Dominium sequitur Decius conf. 189. num. 5. idem volume. Corri. in l. debitorum. num. 5. C de pat. Paris. conf. 2. num. 10. conf. 2. num. 1. & alij plutes, quibus accedit Menoch. conf. 3. 1. ex num. 20.

Hinc sit cùm vasallus sit dominus, in materia feudali sint correlati: sicut dominus non potest alienare directum dominium inquit subditus; sic etiam subditus nequeunt alium directum Dominum recognoscere, Dominio inuito: ita Craut. conf. 1. q. vbi testit pro hac parte Innocent. Abbat. & alios, & in specie firmat Guid. Papa. qngt. 160. dicens non esse integrum vasallo sine consensa suorum subditorum recognoscere alium directum dominum, maximè, quando est inferior primo, sibique pro hac parte testit Bald. in c. 1. q. qui feudum possum. quibus adhuc Aluar. in c. 1. q. ex eadem. de lege. Corradi.

18. Quaritur decimo octavo, an, & quando dominus directus possit collectare vasallos, & ab illis subdividere exigere? Dicimus primo, collectas indicente, secundum magis communem, censeti de Regallis: cap. 1. vbi omnes. Quasi regalis. & tradunt Bart. in l. 1. num. 14. de mulier. & in qua loco. lib. 10. Paris. conf. 1. 5. num. 1. lib. 1. Alcian. responf. 493. num. 4. vbi ait huiusmodi impositions esse de Regallis, que non nisi ab habitibus regalis possunt indici: Socin. Soc. conf. 7. col. 1. lib. 1. & in specie Natta conf. 101. lib. 1. conclusis collectas iudicii non posse.

Dico secundum ex dictis clarum esse, Dominum directum non posse aliquas collectas suis vasallis iudicare, sed debet propriam crumenam excutere prius, & deinde a vasallis auxiliis postulare, non autem exigere: Alcianus responf. 161. num. 9. Gode Papz. q. 11. De hoc anno. & Socinian. conf. 9. 8. n. 11. lib. 1. Menoch. conf. 3. 2. num. 49. Ratio, quia sufficit quod vasalli preterent id, quod ab initio promiserunt, & nihil amplius aequaliter, & ob id, quod reliqua liberi sunt. Item quia nequeunt Domini exigere nisi seruita statuta, argumentum textus in Lex. foris. §. canon. C. de agric. & conf. lib. 1. quo constitutum est, seruita debet esse sua finibus coextenta: per quem textum Bald. in l. a. C. de fidicommiss. liber. voluit nobilis non posse collectare subditos, nisi si constet ex conuentione aliqua, vel conseruandis id esse licitum; nam subditus ab his consentitur liberi sui na-

tura: sequitur Iacob. à S. Georgio in tract. de bennigia, cap. 8. verf. intra pradicta quare, & alij, quos referens sequitur Menoch. diff. conf. 3. ex num. 5. q. utque ad num. 69.

Consett ratio pro vasallis excusa odis, quando fortè domini non possint à suis Superioribus collectari, & coequentur non poterint domini suis subditis collectas iudicare, alioquin iniuste versarentur cum subditis, & ob id feudo indigni censerentur: vt responderet Cet. iuu. conf. 1. 37. num. 4. Alcian. responf. 167. in fine. Socinian. conf. 1. 4. num. 5. lib. 3. & Boetius q. 15. in fine. & q. 104. col. penul. illi si a coequentum sit. Gestis namque à partium conuentione legem accipiunt: Afflidi. deo. 133. num. 16. & Decius in l. emera. Ego. num. 41. de regul. iuris. Cum ergo non cooptaretur de conuentione inter hos dominos, & suo subditos iniusta, non licet collectas iudicare, nec tenentur pizzata, nisi quid annularum constitutum sit; lo ceteris autem liberti dicuntur.

19. Quaritur decimo ondavo, in quas poenas incurvantur domini delinqüentes contra personam vasallorum? Respondetur, dominum, & vasallum à pari procedere: cap. 1. in fine, de nova forma fidelitatis. & cap. 1. qualiter dom. propriet. feudi priuus. Aluar. in cap. 1. q. sol. tunc col. penul. de cap. Corradi. Ignotus à pari teste ouit: & sicut vasallus delictum committens contra dominum sibi nocet, sic etiam dominus committens delictum in personam vasallorum, dominium directum acquirit vasallo offensu, & non transfert in factorem ipsius dominii, sed in vasallum cap. 1. q. dominio committente. Si de feodo defundi fuer. conur. inter dom. & agnat. vasall. vbi per haec verba causa deciditur: Domin. committente feloniam, ut sit dicam, per quam vasallus amitteret feendum, si eam committeret: quid obire debet de confundendis querient? Ex responderet, propriae personae feudi ab vasallorum pertinere, sive peccaverit in vasallum sive in aliis; ergo idem dicendum est cum contra personam vasallorum delinqüit. Difficilis Afflidi. decif. 163. num. 3. t. vbi his verbis loquitur: Si Dominus delinqüat in vasallorum, proprietas feudi non acquiritur vasallo, sicut acquiritur illud utile dominium feudi domini. Quare merito relictus, cum repugnet manifesta doctrina cap. 1. q. dominio committente, vbi

20. Quaritur vigesimo, an dominus non contradicat censu vasallo alienanti censentur consenit? Ex dictis supra num. 16. conflatis & silenti: nam Dominus feudi non contradicens alienatioi facte per vasallum, censetur illam approbare: requiritur ergo consensus in alienatione feudi, ea ratione, ne dominus contra personam vasallorum, censetur. sufficit tandem cooptentis tacit: quare illo, & consente non dicatur aliquando, qui fecit, & vocet ad lui damnum, quando illud non est modicum, vt Bart. in l. que do. n. 1. 2. & ibid. Jason n. 104. ff. filius. marum. ramena racens consente, dicitur quando panitur, neque contradicit alienanti, cum possit: et quia non dicitur contradicere, quando contradicendo impedit non potest: Menoch. conf. 1. 20. ex num. 1. & conf. 1. 89. q. 9. vbi inferit consensum argui ex patientia in tacente, quando actus eo modo fuit gelus, vt intelligenter sit a tacente: nam tunc tacendo videtur illum fatum habere, & approbare: ita omnes in d. l. que do. ff. filius. marum. & Roland. conf. 9. n. 34. & 36. lib. 1. & Decius in conf. 3. 8. col. 1.

21. Quaritur vigesimoprimo, cum vasallus & dominus, pari passu procedant, an possint sibi inuicem virilia agere? Respondeatur affirmativè: sunt enim correlati, & ideo sicut unus agere debet ea, quia sunt utilia alteri; ita etiam es conuerso: vt probat cap. 1. in fine,

Disp.XVII. De natura feudorum. §.VI. 525

fine, de una forma fiduciarum, & Affilius plenū decif. 26. per totam. Hinc fuit non posse dominum disponere de te minima feudi in praeiudicium vasallie: a. qui faceret, feud. dat. retenetur, & c. de clericis qui iura fidel. ac proinde vasallus non valer suo facto solo eligit subvasallum, sed requiritur etiam consensus sui dominii: cap. 1. 9. sed etiam. Per quo, sicut inq. Et est conuersio idem dicitur, quod ultra consensum primi domini, requiritur etiam consensus secundi domini, hoc est vasalli: cum subvasallus ipsum subfeudum alienat: Menoch. conf. 16. ex num. 16. 3. quinimodo tenetur dominus testitur & vasallo damnata, quia palius est in bello eius causa: Menoch. conf. 14. num. 6. 3. post alios.

24. *Quæritur vigesimosecundum, an dominus videatur remittere feloniam vasallo, si decedat ante querelam propria? Ripa in I. lxxviii. C. de reuocand. donar. num. 101. & in fine per Gloss. ibi affirmit, cum dixit dunatorum eueniti temissile causam ingratisitudinis donatario ingratu, si gratitudine in iudicio non propria mortuus est. Ita in nostro causa decendum est de domino in vasallo, si commisit feloniam, & causam, ob quam feudo priuati poterat; cedetur namque remissile crimen dominus, si querela non propria, vel evadere non declarata decedit: ita Socin. sen. in conf. 6. 6. n. 9. lib. 1. Bero. du conf. 98. num. 3. lib. 1. & Ruy. conf. 15. 9. n. 19. lib. 1.*

25. *Quæritur vigesimotertius, an dominus possit alienare Castrum, vel Clitatem, subditis repugnabiliis? Respondetur negativo, arguendo vasallum, qui inoito domino nec feudi partem alienare potest: ergo nec dominus potest iniurias subditis Castrum, sur Clitatem in aliud transferre. Sant enim duo correlativa & ob id dispositum in uno censetur etiam disponentum in altero: Affili. decif. 1. 6. num. 1. vbi dominus & vasallus iudicant ad patra, & n. 6. 9. vbi Dominus vasallus iniurias non alienabit feodium, secundum Gloss. in l. omnia, scilicet de fidei commiss. liber. per Bart. in l. de hereditate. C. de palli. Bald. in l. de nomination & in capite, in generali. Si de feudo fuerit contra Bart. in l. prohibere, s. plane, ff. quod vi aut clam. Ignor partatione non est integrum domino in aliud transferre. Clitatem, vel partem, aut eius Castrum, vel oppidum iniurias subditis: Menoch. conf. 16. 4. ex n. 1. 8. conf. 98. num. 9.*

26. *Quæritur vigesimoquarto, utrum dominus vnius Castrum possit punire condonum suum, si delinq. quatuor Respochio sit negotiosa, quando sunt duo domini vnius Castrum, & eorum unus delinqutus, nisi diversa essent territoria: idem respondit Ruy. in conf. 37. num. 1. lib. 1. & in conf. 30. n. 6. lib. 1. arguendo, quo vniuntur Scilicentes in c. de officio delegati, vbi Decius num. 14. tradit condelegatum impedientem iurisdictionem pauciori non posse a condelegato altero, quia Par in patrem non habet in perium: idem docet Iason in l. 1. 9. huius videtur, in fine, ff. si quis ius dic. non obtemper. Menoch. 198. ex num. 14. cum frag. hinc fit ut vasallus feudi dignitatis nihil possit statuere contra subvasallum: vt probat Socin. sen. in conf. 17. lib. 1. quem referens lequitur Menoch. conf. 298. num. 9.*

27. *Quæritur vigesimoquinto, an dominus possit cogere subditos propter ad bellum suis ipsorum sumptibus? Conclusio est negativa: sicut respondit Alciatus respon. 161. num. 13. dicens debet dominum sua impensa, & ex suo arario bellum gerere; nec posse compellere vasallos suos arma subcipere suis ipsorum impensis. Quinimodo non posse cogere subditos subire oculos excubaturum, & custodie castris, sed debet impensa propria easdi dominum illud custodire: Natura in conf. 8. num. 11. lib. 1. Jacob. de S. Georgio iuris tractatu de homagio col. penult. verf. cum antem*

Domin. servorum, & Chassancus in confermatione Burgundie, in l. de feodi. ann. 1. 5. Ex quo conatur non esse concessum vni Comitum cogere colonos alterius Comitis secum ire ad bellum: Menoch. conf. 296. num. 29.

28. *Quæritur vigesimosecunda, an dominus quando potest in aliquibus casibus vasallos alienare, & debet feodium cum vasallis transferre; an vasallos tantum? Responso sit, non debet vasallos tantum, sed feodium cum vasallis transferre, quia runc agitur de decentiis vasallorum, ne plures dominos habeant: ita Zaxius in Epitome feodorum, p. 7. ad finem, post Baldwinum in l. 1. cap. 2. C. communia de legate. Et namque factis gravius onus, habent plures dominos. Etsidem sententia est Alex. in conf. 1. 5. cap. 2. ultime lib. 5. & Ripa lib. 1. responso cap. 1. 5. incipit, Id in effigie queritur, num. 15. Ob quam causam Euphides in Andromach. sic sit: Vnum potestis fecisti in re domestica, & in Republica: vespatur enim in hoc salus publica, se omnia tenueris Dominus, non Princeps: vespatur conflari, & perpetua relligare administraria. Hinc etiam sit, vt vasallus pro uno feudo non compellatur habere plures dominos: cap. imperiale, 9. praeterea 1. de prohib. feodi alienari. per Feder. & ibidem Bald. num. 3. vesp. nota quod dividit vbi vult, dominio decedunt pluribus relicta filii, & fidilitatem vni tantum eorum nomine omnium esse iurandam seruitiūque debitum, vnde tantum prestat debere: ita Isernia, in d. 9. praeterea, num. 4. & in fine.*

29. *Quæritur vigesimoseptimum, utrum dominos si feodium tradat vasallo, qui infestat subvasallum, si subvasallum transferat illud contra formam legis, utrum domino directo deferatur feodium: Hac de re duplex est opinio: Prima vult deuolui feodium domino directo, si subvasallus aliener contra legem formam, incisus ipsi dominis: ita Iacob. Belutius in d. cap. imperiale, 5. illad. vers. quatinus si vasallus, de prob. feodi alienari. per Feder. & ibidem Bald. num. 2. vers. secundum, & Bart. in l. 1. similia, scilicet de vestigialium, n. 9. in fine, ff. de domo infelix.*

Secunda opinio, quæ videtur verior, tradit feodium deuolui debere ad dominum immediatum, propter alienationem factam à subvasallu: ita Isernia in cap. imperiale, supra, ff. lib. 3. & Affili. num. 5. vers. & maxime hoc quod: & ibi Bald. num. 1. docet. Ratio, quia quando vasallus conredit feodium subvasallum, tamen aliqua iusta feudi secundum hos Doctores existimat ad vasallum debet deferri nam vasallus retinet ius superioritatis, & illi prius infertur iniuria: itmo licetem, seu consensus alienandi, debet obtemperari à domino immediato sicut à vasallo: vt ait Bertrandus in d. cap. imperiale, 5. illud quoque, de prob. feodi alienari. & Zaxius in Epitome feodorum, p. 9. n. 33.

Nihilominus prima opinio magis placet, secundum quam deuoluit dominio directo ob culpam gravem, que committitur in eius personam, nisi alius conflict ex ineficitur & conciliione: aliter enim pena caducitatis, & deuolitionis alienarium, applicari debet magis offendit: ita Alex. in l. 1. legaturum, & ibid. Iason. n. 1. & idem in l. hereditate, n. 1. C. de his quibus vi indisponi. Iuvant traditura at Claro 4. feodi, n. 3. a. num. 6. vbi sit, apud primum vasallum post factam subinfeodationem non remanere neque ditecum, neque vtile dominium, sed solum, qualidam reliquias vitris dominij: & ideo subinfeudans teneret petere consensus à domino ditesto, non autem à primo vasallo.

§. VII.

De utilitate, & virtute iusstitutur feudalis, & quotuplex illa sit, & quae praeualeat.

EPITO M E.

1. *Iusstituta*, quando est prima, quam vim habeat, & an possit mutari, & quomodo differat a noua?
2. *Iusstituta* est quasi casus legi, & forma in concepcione posita est ferenda.
3. *Iusstituta* prior an posse immutari in praedictum illorum quibus est ius quasimodo? Pars affirmans est aliquorum: Pars negans est verior.
4. *Iusstituta* in quibus casibus mutari posset.
5. *Iusstituta* altera est propria, altera impropria seu abusiva.
6. *Iusstituta* semper intelligitur sive praedictio alterius.
7. *Iusstituta* est signum necessarium fandi, & sine illa non datur feudum.
8. *Iusstituta* ab antiquis, ex conventione parium recessi potest.
9. *Iusstituta* probat contra iusstitutorem, & iusstitutum non autem contra servum.
10. *Iusstituta* de castro cum nemoribus & pratis, non probat bona incolae, & entia a se ferae.
11. *Cadrum* relatum cum nemoribus, pratis, villa, intelligitur relatum quod iusstitutio non auctorat quod dominum.
12. *Iusstituta* de castro generaliter, & de religione, pratis, pratis, & villa, non dicitur habere feendum, secundum si iusstitutum in specie de ejusdem, hoc est in indumentis.
13. *Faudela* prefauorum omnia, quando dubitatur de laicando praediorum, nisi sint limnes diversitatis.
14. *Conimilia* castro fendi consenserunt ferae, & scilicet de coniugis vix id declarare.

1. *Iusstituta* eam vim habet, quando est prima, ut nequeat immutari; videlicet, si concessa sit pro masculis tantum, mox iusstituta non potest conditi, ut comprehendat masculos, & feminas: sed pro masculis, & his non extantibus, concedi potest feminis: ut in cap. 1. de ea qui sibi & herediti majestate, & cetera de facto respondeat Dom. Silv. Aldob. in conf. 1. 5. num. 1. & seqq. lib. 1.

Item iusstituta prior semper inspicitur, cap. mil. lib. 1. tenor tenet iusstituta a confidantibus, de capitulo. Corradi: nam iusstituta tenet omni feudorum natura derogat, & vasallus stare debet omnibus patris appositis in iusstitutio aci notariat in d. Imperiale, 5. lib. 1. quia nihil tam naturale est quam pacta factura: l. t. s. de patre. Conforat Bald. in praelatus fender. col. ultima, tempore recurrendum esse ad tenorem iusstitutum, quia vim contractus habet; & ut in cap. 1. de duabus fratribus, idem Bald. in suo conf. incepiente, *Sanctissima, & Illusterrima Domina Regna: Sc* tanta est vis iusstitutum, quod dixerit in conf. 1. 5. lib. 1. vel, quod potius inspicitur tenor iusstitutum, quam natura feudi.

2. Item iusstituta est, quasi casus legis & instrumenti: Bald. in conf. 1. 5. num. 1. in fine, lib. 1. Quare forma apposita in concessione feudi obseruanda est, quoniam repugnat natura feudii quia natura feudi est genus: iusstituta autem est species, quae derogat generi: Craueta conf. 6. 24. num. 13. verf. 10. in difficultate, cum/seq. Quidceter ut cognoscatur quando feendum sit rectum, vel impropterum, conventiones

tenori iusstitutum adiecit considerandae sunt: *Zaxis* in Epitome fenderum, pars. 1. 2. num. 4. 1. verf. 2. et seq. feudum enim per iusstitutum declaratur; *Rolandus* conf. 10. num. 1. 8. lib. 4. & idem tenor tolius iusstitutum attendi debet: *Ran. aux. 19. m. 6.*

Quæstionis est, an iusstituta prior possit a domino immutari in aliquibus casibus? Dico primò, secundum aliquos, posse immutari in praediacionem eorum, qui sunt comprehensu: vbi loquantur de illis quibus ius est que sit: *Ratio*, quia feendum est contractus iurius cuiuslibet descendens ex iure non scripto quod dicitur conseruando, cuiuslibet ratio, cuiuslibet iuris potest corrumpere: sed naturalia, *Infir. de iur. nat. gen. & simil. agit* iusstituta fendi potest immutari a Principe, qui est super a lege: l. Principe, s. de legibus, ita Decius conf. 1. 69. num. 6. verf. 1. autem ex tenore iusstituta, *Rayn. conf. 1. num. 19. in fine, verf. non oblit.* Cart. iuri conf. 1. num. 32. verf. 1. *Præterea, Deciao conf. 1. 8. num. 6. lib. 1.*

Vetus tamen est, non posse Præcipem, priorem iusstitutam motare in praediacionem illorum, qui habent ius que sumpta colligitur ex cap. 1. 5. lib. quoque, de successione fendi, item ex cap. 1. de principio, de alieno patrem fendi, vbi deciditor non valere alienatio: nem potest patrem, quoniam fiat ex voluntate Domini, teprimum agnatis, ad quos beneficium quandoque redire debet, sicut nec in filium poterit vasallus feendum conferte de consensu Domini. Quam opinionem tradit Roman. in conf. 1. 67. n. 11. verf. 1. ultimo, Paol. de Casto conf. 61. incipit, *Videatur discendam, alia conf. 1. 4. lib. 1. num. 1. Alex. conf. 5. num. 8. in fine, verf. nec potest confessio: & num. 9. lib. 5. Gorazd. conf. 1. num. 1. & conf. 2. 6. num. 40. quibus accedit Cephalus, conf. 1. 1. num. 47. & conf. 1. 5. num. 10. dicens lis consenserunt in spe, ex causa de presenti, vel de pretio, à Principe non posse aucteri abique cooleant illius, cui competit sequitur Deciao conf. 1. num. 31. lib. 1. & conf. 6. 3. à num. 10. lib. 1. dum ait, à priori iusstituta non esse recedendum, nisi accedit consensus omnium, quoniam iuste.*

Ad obiectum pro priori sententia, quod feendum est contractus iurius cuiuslibet dicitur id esse verum, quod nomen, & forma: negati tamen non posse, quia sub genere concessionis comprehenduntur: atque ita non est dubium, quod qualibet consentio fit iurius genitum, & idem Præcipem coocedens feendum, censetur obligatus etiam ex iure genitum: per l. t. de principio, s. de patre, & ita in specie vultus Romanus conf. 1. num. 3. & in conf. 3. 6. num. 1. lib. 1.

Potes, in quibus casibus prior iusstituta mutari possit, aut è contraria Dico primò, iusstitutam, in qua primo genitus vocatur, non posse immutari, ut omnes huius sucedant exequitatem in feudo: cap. 1. 5. num. 2. inde Corradus, quifend. dor. pess. Craueta conf. 6. 74. Potest tamen iusstituta mutari ex voluntate eorum, quoniam non potest mutare feudi naturam in damnum suorum, sed in praediacionem suum potest: l. permis. C. de patre. & l. t. h. inde quoque, s. de oper. sui successoris. & Rapha. Curman in conf. 10. num. 3. Prinde nondum natus nullum praediacionem fieri posset, qui ooo poterant eos sentire.

Dico secundò, iusstitutam priorem in feudo non posse mutari cum consensu vasallis à domino, etiam in praediacione comprehendentur, quamvis feendum fuerit concessum iure antiqui feudi, et quia vasallus, qui de feudo primo fuit in iusstitutum, potest consulto domino feendum alienare, & refutare etiam in praediacionem filiorum: Alex. conf. 1. 8. num. 1. & sequenti, lib. 5. Roman. conf. 1. 67. num. 12. verf. 1. et seq. Craueta conf. 6. 24. num. 17. & 25. verf. quare, et

Disp. XVII. De natura feudor. §.VII. 527

¶ vers. secunda rati: sequitur Itemia & Aluator. In cap. i. de alienatione feudi, Cardin. Mantic. de scelis & ambiguis, 2.p. lib. 13. tit. 10. n. 15. & 17.

Dico tertio ex traditis ab eodem Mantica ibidem num. 24. quando feudi natura exprimitur in priori inuestitura, in totum mutari non posse, veluti quid feminam simus cum masculis succedant, quando masculi solum sunt vocati ex prioribus inuestitutis. Quando tamen deficientibus masculis succedunt feminis, hoc fieri potest quia tantum praedicatur domino, qui sibi occere potest; Bald. in cap. 2. 5. incipit, *Propositor quid inuestitura antiqua, num. 4. vers. aduerso hic iacet inter fellos, lib. i. atque ita non est dubium inuestitura mutari posse in ea parte, in qua non praedicatur nisi domino; quod procedit in feudo seculari: fecit in Ecclesiastico feudo: nam praedicatur Ecclesie, quamvis nullum masculis fiat nocturnum, & Episcopus non potest praedicare Ecclesie; Aluator. & P. apol. in cap. i. de principiis, de his qui feudum dare possunt.*

Dico quarto inuestitutam etiam mutari posse, quoque feudum, ad proprium uariorum reverteretur, non obstante praediicio eorum quibus ius quazilium est, nec successorum detectio fit condicio: Card. Mautua vbi proxime, num. 35.

Quates quotuplex sit inuestitura? Duplex responderetur, propria scilicet, & impropria. Prouta quando vaillans actualiter ponitur in possessione, vel confirmatur in feudo antiquo, Socin. iun. in conf. 7. 6. num. 69. vol. i. Impropria, & absoluia est, que fit per aliquem actum corporeum, vel per traditionem annulis, enīs, vel hafta: ut per omnes in cap. i. quid sit inuestitura, Roland. conf. 30. num. 5. 2. vol. 3. Menoch. conf. 151. num. 16.

Nihilominus illēt inuestitura propria dicatur possellio, cap. i. de principio. *Quid sit inuestitura?* aliud tamen est inuestitura, & aliud possellio. Inuestitura tamque est quidam modus, per quem feudum comparatur: & hoc dicitur inuestitura realis. Alius autem vocatur inuestitura absurdus, que verbo solūm sit: nimirū quando hafta, vel gladius, vel aliquid corporeum à domino feudi vailllo traditur, qui alii se facete inuestitorum: ex d. cap. i. de principio. *Quid sit inuestitura?* & hoc dicitur verbalis, de quo Bald. in præludio feudor. num. 28. Item possellio non tanquam verbis, sed traditione etiam transferri: *I. traditionibus, C. de paliis solo enim animo non acquisitum possellio, sed corpore etiam. 3. 5. in amittenda, & I. quae admodum, ff. d' acquir. pess. porto quando verbo gaudiūm sit inuestitura, si subsequitur fidelitas, cogitat modis omnibus mittere inuestitum in vacuum possessionem: si autem disferat, tenet omnem commoditatem vailllo restituere habetur in cap. i. in fine, de nova forma fidelitatis.* Quare huius verbali inuestitura, que alio nomine absoluia, sine impropria nominatur, hic effectus apponitur, ut dominos obstringatur dare possessionem realēm vailllo inuestito, nec liberatur ab hoc onere, quamvis reficiat interesse: cap. i. 6. si fallit, si de feudi fuer. controversy. inter dom. & agnat. vailllo. Quod tamen limitatus, ut procedat, nisi dominus vni tradat feudum per inuestitutam impropriam, aut absoluim, & potest alium inuestiri, illique conferat possessionem; Tunc enim possellio preferetur: *I. quatinus, C. de res vendic. quoniam in hoc casu dominus foliuent in interessu priori inuestito, liberabitur secundum Gloss. communem in d. cap. i. 6. si fallit, vbi proxime, vbi docet Jacob. de S. Georgio in inuestitura feudi, in verbis, inuestitum taliter, num. 4.*

6. Dico quinque, quamvis honestata semper intelligatur sine praediicio iuri alterius, cap. quatuor, in fine, de rescriptu, lib. 6. quia Princeps non solet ius al-

terius diminuere; *Laque anno, C. de emere liber. tamen inuestitura cui tradita est possellio, praefertur anteriori, cui non fuit tradita possellio, licet dicatur falsa iure prius inuestiti: quia intelligitur, si quod ius habeat; quoiam restitutio, ita nouum non largitur, sed conseruat: I. ultima, in principio, & ibi Bald. de tempor. appell. atqui pat inuestitutam impropriam nullum ius primo conceditur: igitur contra inuestitum secundum non potest allegari: ita Itemia, & Aluator. in d. 6. si fallit, Si de feudi fuer. contr. inter dom. & agnat.*

Hic addit, inuestitutam dici signum necessarium feudi, sive sine inuestitura, aut sine eo quod habetur pro inuestitura, non datur feudum: Gozardin. in conf. 8. num. 8. conf. 9. in principio, & 65. num. 8. cmo. seqq. Bero. conf. 65. num. 8. 3. & 115. vol. 1. vbi inuestitura competit: proprii contracti feudi, ut in it. quid sit inuestit. in sic de inest. de re aliena fallit, vnde feudum declaratur, & probatur per inuestitutam: Bald. in l. 1. 9. 6. & 7. & quib. conf. de lat. liber toll. Affili. in cap. 1. num. 28. 3. ex quib. conf. feud. amittatur, vbi autem sit quis diegit inuestitio de terris Celtra, hoc verbum inuestitio, importat feudum: Innoc. in cap. veritatis, & iuris. Menoch. conf. 2. num. 12. Est enim inuestitura, iustus & ordinatus modus, quo quis feudum, & eius ius acquirit Roland. conf. 9. num. 3. & conf. 100. num. 9. vol. 4. per cap. primum, de feudi, cognit. quoque inuestire, vel de uelire, sunt signa, quibus dignoscitur feudum ab aliis contadibus, ministrum à donatioibus, & aliis concessionibus: Bero. in conf. 67. num. 4. vol. 1. Socio. in conf. 7. num. 40. vol. 1.

Ambigui potest, quando recedi possit ab antiquis inuestitutis? Relponto si, non esse recedendum, nisi ex conventione partium fuerit expesè actum, quid recedatur, atque ita dicatur regulariter à prima concessione, & inuestitura non esse recedendum. Quod intelligitur, quando antiqua inuestitura est clara, & manifesta: scđis vero si debita sit, & quia inuestitura veteres dubit à nouis clari est declaratur, etiam in pteiudicio successorum: Ruyns in conf. 108. num. 20. lib. 1. & Socin. iun. in conf. 63. num. 3. lib. 1. Iusas responsum Decij in conf. 193. ad finem, cum dixit, quod si antiqua inuestitura non immutetur per nouam, declarata tamen per eam: sequitur Menoch. conf. 302. ex num. 3. cmo. seqq.

Queritur, contra quem probet inuestitura? Responso est inuestitum probare contra inuestitentem, & inuestitum non autem contra tertium: ita in termino respondit Cratena in refut. pro genere, n. 43. & num. 43. 2. & multo clarus Alciat. in refut. 128. num. 2. secundum antiquam editionem Lugdunensem, consilas Rolaod. conf. 2. num. 1. & num. 25. lib. 1. cum dicit; si quis inuestitutus de aliquibus bonis cum terris, & pertinentiis, non tamen dicendum esse illa bona esse feudalia, nisi aliter conset de future concedentis: sequitur Menoch. conf. 2. num. 1. & 2.

7. Hinc sit inuestitutam factam de Castris cum suis terris, pratis, nemoribus, non probate bona rusticilia, & prædia cultivis, sive feudalia: ita Brunus conf. 1. num. 1. & 2. Curt. iun. in conf. 138. cml. vitima Natura sit in conf. 1. 3. vol. 1. & in conf. 1. 4. Bart. in l. 5. feb. 3. t. de lega. t. vbi vult cocessionem castri à Princepe factam cum suis pertinentiis nihil operari, nisi probetur, quod, & qualia ibi Princeps libere; nam res quilibet libera & allodialis presumuntur: quod eriam in Castris Principalis, Comitatu, & magis in prædiis rusticis procedit: Menoch. conf. 395. ex num. 1. præsumuntur namque regulariter res esse allodiales, & non feudales, & hoc pro regula traditum est: Nihilominus ab hac presumptione receditur, quando contrarie presumptiones, & concludunt pro alia parte

7.

8.

9.

10.

parte existant: ita Alex. conf.129. in principio, lib. 1. Affl. in cap. 1. num. 10. ex quibus causis fudum amittuntur, Roland. conf. 8. num. 37. & num. 38. lib. 1. Natta conf. 446. num. 4. lib. 1.

11. Sed quid dicendum de castro dato cum agitis, nemoribus, pascuis, pratis, & villis? Respondeo fit id esse intelligendum, quodam iurisdictionem, non suam dominium, nisi id specialiter declaretur: Brun. in principio causis prima, Affl. decr. 167. num. 5. Curt. ian. conf. 15. num. 3. Menoch. conf. 395. num. 49. & 50. unde non sequitur, haec sunt bona castri, ergo sunt feudalia, ut probat idem Menoch. ibidem, num. 51. & num. 76. & 77.

12. Nihilominus, quando generaliter est scriptum, inuestitum de castro, & pertinentiis, non posse dici se habere quae sunt in territorio, ut feudalia; tamen sicut in specie dicatur cum agris, pratis, pascuis, praedis, possessionibus, & tuncularibus, de quibus omnibus suscipit inuestitum feudalem colligunt ex his, & similibus verbis, non solum comprehendit iurisdictionem castri esse concessam, sed etiam bona omnia in feudum data esse: ita Ruyn. conf. 108. num. 41. verf. ex alio quoque, lib. 1. Alciat. conf. 39. num. 4. lib. 1. & Curt. ian. conf. 84. num. 5. Et multo fortius censentur esse feudalia, si considerent inuestitum bona hæc postmodum posseditis, & ad suos descendentes malevolos fuisset rallosa, neque ex alio titulo ea sibi acquisivisse: ita Natta conf. 446. ex num. 8. cum fogg. Menoch. conf. 31. num. 10. & 14.

13. Quinimodo feudalia omnia iudicantur, quando de latitudine praediorum dubitatur, nisi sit nota diversitas: Bald. in cap. 1. §. cum autem, num. 4. de contraria, in mef. idcirco hæc presumptio relicit onus probandi contrarium in domino: 1. si emeritapi, C. de celat. tamen si vasallus concebat ab alio, nimis ab uniusitate pro supportandis oneribus; & ipse affectat bona esse obligata feudo, & ex consequenti libera ab oneribus cunctis; ipse reuerteret soam in contionem probatur: siquidem res in exceptionibus agit partes actio: 1. in exceptionibus, in principio, ff. de probat cap. 1. §. 1. si de fud. fuer. contraria, inter dom. & agas. nam ex copia, quia omnia bona presumuntur, allodialia, nisi adiunctor intentio vasallus aliqua presumptio nescire enim facili negotio, feudalis res probabitur, ut quis minus oblitio agat, aut ab onere liberetur: Cravet. conf. 376. num. 4. verf. quarto responso.

14. Item presumuntur bona feudalia, que sunt coniuncta Castro feudal, cum sine accessoriis castro, Curt. ian. conf. 40. num. 10. Natta conf. 446. num. 1. & conf. 514. num. 16. Non tamen iudeo colligas bona coniuncta rebus feudalibus, esse feudalia, Menoch. conf. 352. num. 3. & conf. 395. num. 4. ex Bald. in cap. 1. §. & contraria, num. 2. de inuestitura de re aliena fidei: sequitur Mooranus in tract. de finibus regundis, cap. 96. insive, presumptio pœna tollit, quia sicut natura sunt allodialia: Ratio, quia feudum dicitur quedam servitio, ut inquit Glouſ. in l. si cuius, §. si tñfusfradu, in verbis operis, ff. de vñfradu: item, quia omnis res ob suum primatum statum libera presumuntur:

L. alio, C. de seruitiis.
& aqua.

§. VIII.

Quibus rationibus ostendatur bona esse feudalia, & quibus non esse sub finibus feudi, sed esse libera.

EPITO M E.

1. *Bona in dabo non presumuntur feudalia, sed allodialia.*
2. *Bona feudalia, cum in dabo presumuntur, quae sunt intra fines feudi, requiriunt probari exemplio à parte contraria.*
3. *Bona allodialia, & feudalia, quando sunt commixta, distinguuntur, vel dimicant, in qua indicio, possessorum, in patrimonio sit societas?*
4. *Bona exilientia in territorio feudal, si nunquam pro istâ sua presumuntur iuramentum fidelitatis, neque buragium, an sunt feudalia?*
5. *Bona empia, quae non sunt scripta in libro bonorum allodialium, an confessantur feudalia; & quid quando inveniuntur descripta in inventario feudalium.*
6. *Bona empia ex pretio rei feudalium intelliguntur feudalia, iurare credentibus, sollemniteribus requisiti.*
7. *Jurisdictio sui natura an presumuntur feudalia, an allodialia.*
8. *Vasallus recognoscens generaliter dominum pro bonis omnibus, quæ possidit, an per hoc ostendat confidenciam bona, quae possidet, sive feudalia.*
9. *Feudum an probetur ex coniectura.*
10. *Feudum an probetur ex eo, quid Princeps iurisdictionem habeat generali?*
11. *Bona confessantur feudalia, quando vasallus ostendit feudum servitio non proportionatum.*
12. *Bona sit in territorio, & non sunt possessa ab aliis, quando dicitur possunt feudalia?*
13. *Bona esse feudalia an probetur per famam, & qualis debet esse fama?*
14. *Bona feudalia si quia confitetur in indicio, non ob id sunt feudalia; sicut recepta ut feudalia, non sunt propter id talia?*
15. *Confessio potest nocere confessant, si quisque hereditibus, non autem predeßet.*

L. Resolutio prima: Bona in dabo presumuntur allodialia, & oboe feudalia; vt notavit Ioann. Andreas in cap. nimis, vbi etiam alij, de iure: Alex. in conf. 129. in principio, vol. 1. vbi vult bona presumi libera, nisi vetet, vel presumptio probetur esse feudalia; & quia feudalis res dicitur habere quamdam servitutem: Glouſ. in l. si cuius, §. si vñfradu, in verbis, operis, ff. de vñfradu, Curt. lec. in conf. 73. col. 12. vbi omnis res presumuntur libera, considerato statu rerum priori: Roland. conf. 30. num. 76. & num. 38. vol. 1. & conf. 98. num. 1. vol. 3. & prius conf. 46. n. 38. vol. 3. Menoch. conf. 341. num. 8. vbi addit, quando bona esse feudalia, an allodialia, est in dubio; confessiones, seu declarationes vasallorum standum esse contra ipsum.

Resolutio secunda: Bona feudalia confessant, que sunt intra fines feudi, si non probentur exemplia, atque ita presumptio libertatis transfeat onus probandi in adiutorium: vt per Batt. in l. si prim. col. 3. verf. in eodem ad tertium parvum, de oper. non numeris. Royn. in conf. 45. col. final. vol. 1. Alciat. in conf. 491. circa finem. Zal. in prædictio feudei. col. 9. verf. item addit. Vnde quando ca. quia sunt iusta fines feudi, presumuntur feudalia, si non probantur exemplia, hoc ramen non procedit, quando repetitum confitetur prescripta in

Disp.XVII. De natura feudor. §.VIII. 529

in castro, seu territorio, quod tenentes vendane libere possellunes suas: nam tunc probatio domino incumbit, quod predium sit feudale: Rol. conf. 1. n. 39. vol. 1. & conf. 1. n. 14. vol. 4. Idecito omnia bona sita in territorio, & sibus castrorum, feudalium censentur feudalia, ut casta, & oppida; ut tellatur Ihernia in cap. 1. de contra, inter maf. & feminam: Bald, inc. 1. de Capitam, qui curiam vendit, Aret. 109. n. 164. col. 1. Barbar. conf. 1. 4. col. 1. & in conf. 1. 7. lib. 4. Idem dicendum quando maior pars bonorum, quae sunt in finibus castrorum, aut oppidorum, fuerint feudalia; cetera etiam feudalia: text. et cap. 1. 5 quidem, ubi Ihernia, & ibidem Afl. 1. n. 11. vers. secundum nisus de contraria, inter maf. & feminam, prout etiam Curr. iun. conf. 1. 40. n. 16.

3. Resolutio tercia: Bona allodialia, & feudalia, si factum mixta, discussio illorum, vel divisio non est facienda in possessorio iudicio, sed in petitotio, Roland. conf. 1. n. 41. & conf. 9. n. etiam 43. vol. 3.

4. Resolutio quarta: Quando bona fuerint sita praesertim in territorio Romana Ecclesie, si iam pro illis nunquam fuit praesumitur feudaliter iuramentum, vel hominum, praesumitur ut allodialia, non autem feudalia; ita Paul. de Castro in conf. 1. 6. col. 1. in antiqua editione. Patris in conf. 1. n. 19. vol. 4. n. 13. nam iuramentum fidelitatis praestari solet per vasallum domino, ratione feudi, precedente investitura, Roland. conf. 1. n. 19. vol. 3. & homagium idem est, quod sacramentum fidelitatis, secundum aliquos, & sic pro aliquo feudo, & interdum homagium sumitur pro illo acto praestationis iuramenti, cum sua selenitate, que sit in principio: idem Roland. conf. 1. 44 ex num. 5. vol. 1. & conf. 8. 5. n. 6. vol. 4.

5. Resolutio quinta: Bona, que non sunt descripta in Catalogo, seu registro bonorum allodialium, praesumuntur feudalia: Andreats de Ihernia in cap. 1. in quibus causis feudum amittitur, in additione, in principio, & ibidem Afl. 1. n. 17. vnde descripta in libro bonorum feudalium, praesumuntur feudalia, Mantica de raciis, & ambig. conser. lib. 1. 3. tit. 6. ex num. 41. & a posteriori ita censita sumuntur si contra ralem librum opponut, & pars constaria non contradicatur, nullam fidem facit: ita Menoch. conf. 1. 9. n. 8. vers. septima, & ultima est conclusio, & seqq.

6. Sed quid dicendum, quando quia ex pretio-terram feudalium coenit bona aliqua intercedentibus requiritis solennitatis? Resolutio sexta, praesumuntur feudalia testatur: argum. Imperator. 5. ultima, cum l. sequitur leg. 1. Par. ratione bona permutata cum rebus feudalibus inducuntur tantum feudi, ex regula, Subiectum sapit nisi utram illius cuius loco subrogatur. Et fundus non dotalis, si permuteatur cum dotali, alienati non potest, cum accipiat naturam fundi dotalis: sic in nostro feudo. Menoch. conf. 1. 10. ex n. 3. cum seqq. vbi id latet probat.

7. Circa iurisdictionem feundo aucteram ambigui potest, an praesumatur allodialis, an feudalis? Resolutio septima sit, feudo finito acquisitum per vasallum iurisdictionem pertinet ad vasallum, & eius heredes, non autem ad dominum in quam a feudo secessit potest: Bald. in cap. 1. 5 è contra, n. 16. 4. de inscr. de re aliena feodi, sequitur Clarus in 5. frument. quod est 88. in fine. Ceterum iurisdictione sui natura censiterata in dubio magis censetur feudalibus, quam allodialis: et quia quoad eam Princeps habet in tota territorio suam invenzione fundatam; Abb. as 1. c. si diligenter, in princ. de prescripsi. peccide istud: dictio in agis praesumitur data in feundo, quam vendita, & ex consequenti magis feudalibus, quam allodialis; nisi aliud confer: ex verbis testis scripti: Alciat. conf. 1. n. 1. lib. 3. & conf. 1. 12. & 13. lib. 5.

Fragilis Regum Chiripi. Reipubl. P. J. I. I.

Resolutio octava: Vi probent res esse feudalis, requiritur quod probatio sit concluenda respectu feudi, de quo agitur; quia potest res de qua coniunctum ex alio feudo esse quod ab alio obtinuerit vasallus, & allodium praesumitur, si feudum non probatur: Afl. 1. 1. decr. 1. 67. ex n. 4. ad 7. & in c. 1. n. 1. vers. 5. & ultima, n. 14. vers. & idem pao. de contra, inter maf. & feminam: atque ita recognitio generalis non probat, concludente omnia bona possella à vasallo esse feudalia, nisi recognoscit omnia esse tam patrimonij bona, quam feudalia: ita Putput. conf. 3. 7. 4. 5. vers. secundum in his, & n. 6.

Resolutio nona circa dubium, an probetur feudum ex conjecturis, si ex aliis arguitur non esse, sic habet: Feudum non probatur ex conjecturis, nec praesumitur, quamvis aliquis conjecturare, que accedant ad naturam feudi, quoties ex aliis conjecturis bona allodialia esse ostenditur: Oldradus conf. 1. 5. n. 6. Roland. conf. 1. 9. n. 1. lib. 1. & conf. 1. 8. n. 18. cum seqq. & n. 1. lib. 4. Crat. conf. 6. 1. n. 199. Ruyman. conf. 1. 8. n. 9. & conf. 1. 6. n. 9. vers. non ciuitate obstat, lib. 1. Quia etiam, quando conjectura non sufficiunt, ut feudum probetur in casu dubio pro alladio pronuntiandum est: Crat. conf. 1. 9. 3. in fine, & Putput. in conf. 1. 5. 7.

Sed quid dicendum de bonis, in quibus Princeps habet generali iurisdictionem? Resolutio decima sit: post Princepem bona feudalibus habere generali iurisdictionem, & de hoc nemo dubitat; vt tradit Beto. conf. 1. 6. n. 1. lib. 1. Nihilominus feudum non probatur ex eo, quod Princeps generali habet iurisdictionem: Oldradus in conf. 1. 5. & alij quos testis sequitur Roland. conf. 1. n. 6. lib. 4. & Card. Mantica de rac. & ambig. lib. 1. s. 1. n. 7. n. 7.

Resolutio undecima: Bona omnia vasalli censentur feudalia, quando ipse ostendit feudum seruilo minime proportionatum, aut quando requisitus non vult ostendere dummodo dicatur in investitura, Insufflante te de causa, & pertinentia: nam castrum licet videatur dumtaxat feuale, tamen ne verbum, persimilium, har. illustrorum, vasallus non satisfacit; & idem locus est praesumptionis secundum, quando vasallus castrum cum aliquibus rebus designat, tunc enim intelligitur satisfacere: Bellon. conf. 1. o. n. 1. t. 1. Item feudatus, qui facetus se vasallum, tenet domino indicate bona feudalia, que ab ipso habet: quod si tecum ostendere, omnia bona praesumuntur feudalitatem Chaffas, in conf. 1. B. Bergnud. pag. 450. in princ. vers. quid autem. Bald. in Instrumenta, col. 1. vers. quatuor ad feudarium, C. de fiduciam, & alij, quos sequitur Roland. conf. 1. 6. n. 7. & sequent. per hæc verba ex Ioann. de Plata in l. 1. t. 1. C. de fundam, lib. 11. vbi docet vasallum confidentem, se feudatarium teneri iure actionis, & ex vi contractus ostendere domino limiti & feudum in ipso, quod facetus se vasallum, non potest esse sine feudo: cap. 1. vbi Bald. de vasal. gaudent. castig. Lat. id est si non ostendat confinia feudi domino, omnia bona praesumuntur feudalia: Alber. de Rosa in Lector. ann. C. de possib. dicena si aliquis est affidabilis, emphytensis, aut vasallus meus; & ab eo petam ut indicet possessiones pro quibus solvit affidatum, vel fecutum, tenet indicare: Rebellostrom. 2. Regi. conf. 1. t. de conf. fol. 4. 8. n. 12. & Ripa in respond. primo, p. 5. in t. de regia. fol. 1. 1.

Vnde si exhibeat aliqua bona feudalia, quorum estimatio habeat proportionem cum seruilio praestando, praesumuntur bona omnia esse feudalia: Ihernia in cap. 1. de contra, s. inter maf. & feminam. Quare, si seruitus esset decem auctornis, & vasallus veller ostendere territorium, reddens fructus decem ducatorum, non libertaretur; cum non daret ut propria seruilio idonea; & quia dominus in hoc

V y evan

8.

9.

10.

11.

530 Part.III.Lib.VIII.De oblig.Dom.in Vaf.

eventu posset afferere omnia bona immobilia possella a vafallo et feudalia; nisi ostendat illa bona esse allodalla: Nam requiritur, quod bona feudalia sine proportionata sequitur decem aureorum; quod vafallus exhibeat, ostendatque fundum, aut predium pendent annuatim viginti asteos: Afflict. in cap. i. num. 3. o. vers. 2. *conclus de contraria inter magis & fumina*. Hac autem procedunt, nisi probabilem vafallus habeat ignorantiam: ita Card. Mant. de securitate & ambig. lib. 1. s. 6. n. 5. & 9. vbi id declarat.

Resolutio duodecima: Bona sita in aliquo territorio, qua ab aliquo non sunt possella, & censentur feudalia, si agitur inter dominum, & vafallum; praesertim si specialiter sint expressa, & certis finibus circumscripta. Peimam partem etradum Ruynum conf. 2. num. 7. & conf. 16. num. etiam 7. & conf. 9. num. 1. s. lib. 1. Pat. conf. 7. num. 14. & Decius conf. 1. 7. num. 9. Secundam partem, quando bona specialiter sunt expressa, & certis finibus circumscripta, volunt Bald. in cap. i. §. *sacramentum*, vers. nam dum censentur, do confessi rolli, feud. Alex. conf. 9. num. 14. *vers. faciem in terum presumantur*, lib. 5.

Resolutio decimateria: Bona aliqua et feudalia per famam probati possunt: ita Alex. in conf. 1. n. 7. lib. 5. Iason in lib. 1. s. prius, num. 42. *de operis non munitione*, Decies in conf. 1. n. 9. num. 4. Barba in conf. 18 num. 37. & num. 4. lib. 1. Natta conf. 46. num. 17. lib. 2. & Alcia. *de presumptib. regula 2. presumptio 3. num. 3. vers. nullus secundo*.

Ceterum, ut per famam paret bona et feudalia, Peimod opus est, ut fama vagerit per maiorem partem eminentium loci; nec satis est, quod testes dicant se audiuisse hoc a tali, vel tali homine: peior in terminis vnde Curt. sen. in conf. 83. *Dem pior, et pen. versiculis seruit, quia*.

Requiritur secundum, quod fama habeat principium a personis bide dignis, ut per Batt. in Ld minor. 5. plurimum, num. 1. *de quafi*, quem secuti sunt Parac. in conf. 2. num. 16. lib. 1. & Ctauer. conf. 1. 49. col. ultima vers. item in casib.:

Tertio opus est, ut testes depoventes reddant rationem suorum dictorum; quamvis de ratione non interrogentur: Alex. conf. 1. 36. num. 9. lib. 1. & Afflict. dec. 1. 77. & dec. 1. 36. num. 34. vbi ita fuille iudicatum est.

Quarto requiritur, ut testes de ipsa fama depoventes, sint omni exceptione maiores: ita Ctauer. conf. 1. 49. num. 14. Non tamen dicuntur esse omni exceptione maiores testes subditii ad famam probandam, quia requiritur ut sint tales, quod nihil illis oppone possit: ut tradunt Curt. sen. in tract. de testibus, *concluſ. 34. & 35.* Decies conf. 1. 33. col. 1. vers. 8. & Socin. iun. in conf. 1. 30. num. 60. & lib. 1. & Menoch. conf. 1. 91. ex num. 6. cum sequentib.

Resolutio decimatuara: Si quis constanter in iudicio bona et feudalia, non proprieitate suae feudalia: ita Cott. iun. in conf. 1. num. 1. Ideo illa confessio absoluere non nocet, ut presumatur illa bona supposita et feudo. Non est tamen negandum, quod confessio illa potest nocere bastabitis, & successoribus, non tamen prodebet: Alex. conf. 6. lib. 5. vbi subdit, quod si quis recognoscet ab aliquo bona propria pto feudalibus, & ab eo etiam capiat inuestitutam non tamen id efficiat illa et feudo ibi feudalia, quamvis confessio contra ipsum censentem probet: pet. 1. *cum precium. C. de liberal.* conf. 8. & sic confessio ab ipso confirmata improbat, nequit, *Ipso mortem. G. de adoptionibus.* Decies in conf. 1. 45. n. 6. sic etiam dicitur improbat non posse a successoribus: *C. de ris. vendic.* tamen confessio contrauenire potest confessione erronea, hoc est facta per errorēm Menoch. conf. 1. num. 100. vers. 2.

Respondetur & secundum & conf. 1. 91. n. 57. cum seqq.

Suffragant supradictis, censentem bona sua esse supposita fideicommissio, quam non sunt, sibi non praedicate ut respondeat Socin. iun. in conf. 1. 2. n. 2. & 3. lib. 1. & alij, quibus adbatet Menoch. conf. 1. 88. n. 42. fol. 504. & conf. 1. 32. n. 16. fol. 514. vbi idem tradit de censente in iudicio bona et feudalia, que ob id non efficaciter talia: post alios.

§. IX.

Ad quem, & quotum gradum extendatur feudorum successio.

E P I T O M E.

1. Descendentium appellatione, quamvis veniant masculi, & feminæ, id non procedit in omni materia.
2. Descendentium appellatione non venient in feudum, nisi masculi.
3. Gradus in successionibus computantur iusta in Civilis.
4. Successio feudorum de iure biederme novissimo ad omnes masculos per virilem sexum descendentes, extenditur in infinitum.
5. Descendentis procreati, seu concepiti post feudi inuestitam, ad successionem admittuntur.
6. Feudum, quod caput transire ad descendentes, quamvis decursu temporis ad collaterales veniat, extenditur in infinitum etiam ad millesimum gradum.
7. Descendentis etiam in feudo Ecclesiastico succession in infinitum, quando illud a primo invenitus ad descendentes pertinet.
8. Agnati transferentes descendentes ex descendentiā à primo acquirent secundum communem non successores in feudo antiquo, nisi usque ad septimum gradum, & eorū.
9. Feudum antiquum ut translat ad agnates transferentes in infinitum, quid requiratur.
10. Collaterales in feudo non antecedunt, & quid in feudo paterni?
11. Collaterales in regno Neapolitano usque ad tertium gradum inclusiōne succedunt.

Questio 3. est, quinam veniant appellatione Descendentium? Responderetur veniente omnes in tubitum: ut probat l. volumen C. de suis, & legimis: Alex. conf. 1. 6. col. 1. lib. 1. & Socin. sen. conf. 1. col. 1. lib. 1. & Decius conf. 1. 29. num. 2. Menoch. alias relatis conf. 8. n. 2. & conf. 38. n. 10. & conf. 31. n. 88. Nihilominus, quamvis appellatione Descendentium veniant masculi, & feminæ, tamen id non habent locum, si subiecta materia aliud suadeat. Vnde quando agitur de feodo, appellatione Descendentium non veniant feminæ, sed masculi, exclusio feminis: c. Tit. 2. Si de feod. fuer. coronar. inter dom. & agnat. Pat. conf. 1. 1. n. 7. vol. 4. non feci ac in successione primogenitū, vbi appellatione Descendentium non veniant feminæ, sed masculi: Rolan. conf. 1. 8. ex num. 1. 4. cum seqq. vol. 3.

Porro gradus in successionibus feudorum debent computari secundum ius civile, sive successiones sint descendentes, sive collaterales, ex modo quo ab intestato hereditates deferuntur: Andreas de Isentria in c. 1. §. hoc quoque, n. 11. qui feudum dare possunt, Bald. in c. 1. 5. & quia vidimus, n. 20. in fine sec. tit.

De iure ergo biederme successio feudorum ad omnes masculos, per vitilem sexum descendentes usque in infinitum extendit ut c. 1. §. & quia vidimus, cum seqq. & 3. hoc quoque sciendum, Qui feudum dare possunt. Quod intelligitur, si feudum est paternum, vel

1.

2.

3.

4.

5.

6.

vel antiquorum proti dicitur in cap. i. §. t. de *natura* *feud.* vbi omnes per masculos veoleotes etiam ex latere visque in infinitum admittuntur, quando feudum est patrum; ed quod intelligitur feudum omnibus concessum per virtutem sexum masculis descendenteribus: cap. i. §. 1. de *natura* *successorum* *feud.* ita *Cesar.* lib. 3. *variorum* *resol.* cap. 3. num. 4. verf. quinto, post alios.

- De descendantibus proctatis etiam post feodi iusserit oram, dicendum est illis admitti ad successorem in infinitum, vt vult *Purpur.* cap. 3. 4. sub n. 1. nec de hoc ambiguit. Idem dicendum est de feudo, quod coepit transire ad descendentes, extendi scilicet in infinitum etiam ad milleimum gradum, quantius potest ad collaterales descendat, ut scribit *Menoch.* cap. 6. 1. num. 14. post alios, ex cap. i. §. hoc quoque, *Qui feudum dare possum.* & cap. i. §. 1. verf. *feud.* pria, quem *textum* *Bald.* in cap. 1. num. 6. vers. *aut* *feudum.* *de feudo Marchie.* *Cesar.* in *Epis. de successione ab inseparab.* num. 12. & alij, quos refeteos sequitur *Card. Mant. lib. 2. 3. s. 17. n. 7.*

7. Similiter indicandum de feudo Ecclesiastico, quod transit ad descendentes visque in infinitum; quod est verius, quam quod tradit *Bald.* in *anthen. de jure C. ad Terrel.* dicens filios, & nepotes tantum succedere, nisi aliud actione sit: *et emph.* in *anthen. de sua aliena.* Sed verius est omnes descendentes admitti in infinitum, quoiam co*is* iustitiae feudorum etiam procedunt in personis Ecclesiasticis: ex cap. 1. §. *beneficium.* Ex quib. *cap. de feudo amicit.* *Cesar.* *de feudo.* 1. p. *tertia pars.* in *princ. n. 1.*

- Quinim extendit, vt habeas locum, quod descendentes in infinito succedant in feudo, non solum masculis etiam feminis; quando masculis & feminis fuerit concepsum: prout volit *Paul.* *Cat. i. 1. Lx. 1. num. 4. verf.* & *in feudis.* *ff. sol. matrem.* per c. 1. §. *beneficium.* *In quib. cap. de feudo amicit.* Insuper quando dicimus descendentes visque in infinitum succedere in feudo, intelligendum est, quando feudum a primo inuestito capitur descendente ad descendentes: vt nos *Cesar.* in *Epis. de successione ab inseparab.* num. 12. & *Craetor.* *cap. 679. num. 8.*

8. Sed quid dicendum de agnatis descendenteribus ex descendenteribus a primo acquiriente? Dicendum est agnatos transuersales descendentes a primo acquirente, secundum communem, non succedentes in feudo antiquo, nisi visque ad septimum gradum, quando feudum primordialiter transiit fecit de primo acquirente, in transuersales: ita *Alex. in l. certum.* col. 1. *Iason.* lib. 1. verf. quarto *fallit.* & col. 1. verf. *secundum principalius inestige.* C. unde legit. vbi docet ita committere tenet videlicet agnatos transuersales descendentes ex descendenteribus a primo acquirente in feudo antiquo non succedere, nisi visque ad septimum gradum. Idem voluit *Iason.* *cap. 14. col. 3. verf. item quid dicitur.* *vol. 1.* vbi citat *Bald.* in *cap. 1.*

rol. 1. de feudo Marchie, dicetem, ita committere tenet; & alij, quos refeteos sequitur *Rolan.* *conf. 3. 1. num. 2. 1. vol. 3.*

Nihilominus hoc non habet locum in successoriis Comitum, & Baronum, quia hi admittuntur in infiuitum, etlo, sive collaterales: ita *Bald.* in *cap. 1. num. 6. de feudo Marchie.* *Decius conf. 8. 5. col. 1. Cesar.* in *Epis. de successione ab inseparab.* num. 12. *Rolaod.* *col. 1. num. 10. lib. 1. Memoch.* *l. conf. 6. 1. num. 13.* & multo fortius, quando feudum est patrum, & capitur transiit ad descendentes primi acquirientis, tunc omnes descendentes admittuntur in infiuitum; quamvis feudum non sit dignitatis. Contra vero, si feudum non transiit ad descendentes primi acquirientis: in hoc coenitu, quamvis feudum sit dignitatis, non admittentur collaterales vltia septimum gradum, vt dicitur eis: *Bald.* in *cap. 1. n. 6. in verf. aut feudum de acquirentse.* *de feudo Marchie.* vbi loquitur, quod se feudum transiit de acquirenti ad eius descendentes: quod si feudum ab acquirente transiit ad collaterales ex parte, vel ex alia causa, tunc subdit *Bald.* quod non progreditur vltia septimum gradum: vt in *d. cap. 1. §. hoc quoque.* *Qui feudum dare possum.*

Ceterum ex dictis patet, vt feudum antiquum transiit ad agnatos transuersales in infinitum, opus esse secundum communem, vt primordialiter transiit ad descendentes, & deinde in transuersales: *Roland.* *conf. 3. 1. ax. n. 17. vol. 3.* *Cardin. Mant. lib. 13. tit. 37. ax. n. 7. cum *fogg.* & ex n. 12. *vglj.* *ad. n. 10.**

Collaterales autem in feudo novo, seu transuersales non succedunt, nisi nominatio id exprimitur: c. 1. §. *cum vob Corradus.* *verf. sive autem.* *Qui feudum dare possum.* & c. 1. *in fine.* *de successione feudi.* ad eum quod si unus tantum ex fratribus de feudo inuestitus, descendentes alterius nequeunt in eo frudo succedere; et quoniam quoad ipsum fratrem censevit feudum vocare: *cap. 1. in fine.* *de successione feudi.* Similiter potest dici, quod feudum fuerit acquisitum nomine proprio, & fratris: *Ruinus conf. 1. 2. num. 1. lib. 1.* Si tamen feudum fuerit paternum, & antiquum, successio ultra patruos non excedit, atento vobis ab antiquis obseruo: nouissimo autem tempore visque ad septimum gradum portigitur, exclusum: vt norat *Iheron.* in *cap. 1. §. hoc quoque sciendam.* *Qui feudum dare possum.* n. 12.

In Regno denique Neapol. ob speciem constitutionis collaterales succedunt visque ad tertium gradum inclusiu: idcirco vltiores agnati, quamvis planum sit illos esse descendentes ex primo inuestito, non admittuntur: *Afflict.* in *c. 1. num. 12. §. 1. verf. feud.* *privileg.* Quod si non confit, onus probandi competit illi, qui tradit se esse ex descendenteribus primi acquirientis; & actore non probante reus absolvitur. *Zaxius.* in *Epis. de feudo amicit.* p. 8. n. 1. in *fine.* & c. 1. *et qui.* ff. *de probacionibus.*

LIBER NON VS.

De iure Primogenituræ, & de obligationibus succedentium in
Maioratibus.

DISPVATATIO XVIII.

De origine Maioratus, & que iure
illiusque qui possunt Maiora-
tum efficere.

§. I.

De origine, & nominatione Maioratus.

E P I T O M E.

- 1 De nomine & origine maioratum.
- 2 Maioratum quid sit, & que nominibus appellatur.
- 3 Ius primogeniturae voluntari principium habeat, à divisione iure, an ab humore, an de iure naturæ?
- 4 Maioratum pro iure Primogenituræ saepe exsorpat, & verbum Maioratus non solum Latinus, sed apud Hispanos in usu.
- 5 Definitiones Maioratus quæ melius effigunt?
- 6 Maioratus Hispani an consuetudo cum Primogenitiis Gallia, & Italie, & qualiter differant?
- 7 Primogenitura ius apud exteris, tanquam Legitima deferunt.
- 8 Ius primogeniturae, an vendi possit vivente parente?
- 9 Ius primogeniturae, an habeat in fidei, maximè Francorum moribus lacum?
- Et an hoc ius possit remunerari?
- 10 Si primogenitura, an possit prescribit?
- 11 Ius primogeniturae, an inter nobiles tantum reperiatur, & non competat filio vicinæ parentis.
- 12 Ius primogeniturae, an deferas iure hereditarie, & an transmitti possit?
- 13 Ius primogeniturae ex quibus bonis, mobilibusque, & immobilibus constituantur?

1. VECTORS Titaquello in tratt. de primog. in principio Primogenitorum antiquitas obseruat. &c. 40. num. 45. tradidit ab eodem ius Primogeniturae venire iure naturæ. c. 40. num. 45. et de his. annis. C. I. script. ff. de libet. Teste ramo Molteni. Aut. in consuetud. Par. p. 1. 4. 8. gloss. 3. num. 1. 2. b. num. 2. vult ius primogeniturae, octum habuisse à iure genitum antiquissimo; sequitur Baldum in l. 1. cum in antiquis lib. n. 1. 2. C. de iure delaber.

Nihilominus hoc omen Maioratus apud Hispanos comuni vnu loquendi fuitur pro iure primogenitura frequentior, neque apud Latinos Scriptores reperitur: alio nomine dicitur *Maioria*, seu *Maioratus*, hoc est vinculum perpetuum tenui. Etiam à patre, vel à matre; aut ab aliquo extraneo cum onere non alienando bona vinculata, ut ad maiores naru deveniant in infinitum: Ant. Gomel. l. 40.

Tauri, in pr. Molina de primog. c. 1. ex n. 1. cū fogg. lib. 1.

Ius ergo primogeniturae habuit octum de iure naturæ, & de iure georium, oec. oon iure diuino, vt haberet Gen. cap. 13. 17. & 45. & Deuter. cap. 21. Stephanus de iure gratia, in particulari tral. & Ioann. Licol. num. 32. cme fogg. pag. 411. qui plura tradit ex facta pagina, & refert inter alia priuilegia nonnulla primogenitorum. Nam de iure diuino, Primogenitus præferebatur aliis fratribus: fedebat ad dextrem Patris: duplicitas eibos recipiebat: diebus festiua vestre preiusta vicebatur: Benedictionem paternam in articulo mortis recipiebat: nec non maiorem patrem hereditatis: vt textus, & ibi Gloss. Archid. & communis Scribentes in cap. quam periculorum, p. quæst. 1. Ioann. Andr. in cap. licet, de votis, Ioann. le Circe in tral. de primogenituræ quæst. 1. & 2. & 3. idem Gomel. & ibi supra: Ex quibus patet ius primogeniturae iuste naturæ, & consuetudinario, & etiam iure diuino esse approbarum: Pelaez de maioratu in principio prima pars, num. 16. quin etiam iure Canonico, vt coenetur in d. cap. licet, de votis, & Abbae in conf. 1. & 4. lib. 1.

Constat item ius primogenitorum, seu primogenitum, eandem vim habet, quam nomen Maioratus apud Hispanos duxat visitatum. Apud Italos, aut Gallos Primogenita vocantur, iura primi & maximi nam filii: Titaquell. de iure primog. num. 3. post alios cum fogg. & Molina. d. c. 1. n. 6.

Ceterum inter alias definitiones, que competunt naturæ primogenitorum illa est, que debet rem secundum propriam naturam: quamvis aliquando, ex accidenti deficiat: vt probat Goss. & Alberticus in Lame de definit. ff. de regul. iuri, Bart. in l. 1. num. 1. ff. de testamentis, Bald. Nou. de date, col. 1. esto Alcarius lib. 6. Paradoxorum contraria in cap. non.

Cuius opinio non procedit, quando ea, que contra definitionem proponuntur, sunt præcisæ aduersus naturam rei definitiæ, & quæ non facile contingunt. Quare apud Hispanos illa probatur definitio, quæ sic habet: Maioratus est ius succedendi in bonis ea lege relatis, & in familia integra perpetuò consecutum, & proximo cuique primogenito defellantur ordine successio. Gomel. tam. in d. l. 40. Tauri, he sit: Maioratus est quædam dignitas, & prærogativa cum successione, quam habet primogenitus in cognatione sua: quæ deficitio pro maiori parte vera videtur, & teneri potest vt congrua, cum contingat substantiam deficiat: Pelaez de maioratu, in principio num. 4. dicit communis vnu loquendi. Maioratus apud Hispanos vocari, quod apud Italos, aut Gallos Primogenitura, sive Primogenitum nuncupatur, & esse in substantia, quoddam prælegatum studio conferuanda memorie, à patre, vel matre instieatum. Et sic definit: Maioratus, est quædam vinculum perpetuum relidum à patre, vel matre, vel ab alio extraneo, onere adfecto, quod bona titulo maioratus relida indubius, & inalienabili sim, & vt ad maiores naru deueniant, & vt tandem bona vincularia perueniant ad successores in infinitum.

Disp. XVIII. De natura primigenior. §. I. 533

Portò, quamvis in aliis prouinciis extra Hispaniam nonnulli fiant bonorum patrimoniorum dispositiones, que cum maioribus conuenient, ut tradit Titaquell. de primogenitora, q. 6. n. 1. & q. 8.7. num. 7. Auctor in confundendis Parisia, t. 3. p. 11. cap. 1. quos referens sequitur Molin. lib. 1. de primogen. cap. 1. num. 12. & 19. Nihilominus non est dubium dispositiones, ac leges circa primogenitorum Hispania, non solum Hispanis, sed etiam alius Nationibus esse valde viles.

Illi vero non est pratermitteendum, ius primogenitorum apud easter, vii Legitimam defertur; Pelaç de maiorana, p. 4. illat. 1. n. 16.

Queti tamen potest, an patre soperstitio adhuc vendi possit ius primogenitorum & pars alibi a exemplo Esaï & Iacob confirmatur, & esse validam huiusmodi vedotioem de iure naturali tradit Batt. conf. 72. Ex factis proponimus, q. 3. non tamen de tute ciuii: Ratio, quia esset pactum de futura successione, sequitur Imola in l. stipularis hoc modo concepta, ed. 1. vers. aduersari tamen, & ibi Romae col. 7. vers. 3. conclusio, ff. de verbis omnibus obligacionibus. Quare ab solitudo dieci potest sine distinctione ius primogenitorum possit vendi, ut fecit Iacob: Genes. 25. & ut mentio ad Hebreos, cap. 1. 2. & in decreto in cap. quam periculum, 7. q. 1. & in item apponitur, 11. q. 4. per Glos. in l. quies in principio, ff. de hered. iustitia, & in cap. Ecclesia vestra, el. 1. in verbo, adiuvare, post principium, extra de electione: quam partem fecerit iunct Anchast. & Panom. in cap. dicitur, de uoto, Oldatus conf. 2. q. ista sunt allegationes, col. 9. vers. allegoria secunda. Idecirco omnes concordant posse vendi ius primogenitorum etiam parte superfluitate, ut constat ex venditione ab Esaï facta viuente parte, ut exprefse vult Angel. in d. l. stipularis hoc modo concepta, & ita loo. int. pactum ff. de palla. Nec obstat Bald. in Lex. in antiquissimum, cap. permiss. vers. secundo sic, ius quod non est, C. de iure deliberrandi, dicens id ius primogenitorum non esse cessibile, quia ius etatis cedi non potest, secundum quod non solum parte viuente ooo potest hoc luci cedi, sed etiam oce parte defuncta: quia virtuobique nullitas eadem ratio. Ideo ne destrutatur opinio dicentium hoc ius possit mortem, & etiam ante mortem; diceendum est iura prohibentia pactum de futura successione habere locum, quododo pactum fit cum carantibus: sedca si haec cum fratribus, contentiente eo de curia successione agitur: per l. s. C. de palla, conlaborat Specul. in. de pal. 3. Inframenum, post principium, & Angel. in d. l. stipularis hoc modo contemplata, in festa fallere.

Ambigui etiam potest, an ius primogenitorum habeat locum in feudi maximè Francorum? Responsio est affirmativa: & id est in feudi filius primogenitorum coelestis valassis etiam parte viuente. Accedit namque sors primogenitorum ad oaurum feudi, & feudum aliquando defertur ad primogenitorum; prout notatum in cap. præterea ducamus, iii. de prohibitis feodi alienis, per Feder. Et quemadmodum patet in feudo paterno, & antiquo, oceo nocefilo, ut e. t. de factis ff. feodi; sic etiam ooo potest praedicatur iuste primogenitorum. Ex qua venit iudicandum sille de primogenitorum secundum baruum feudi. Quare causa de natura feudi excludant futili, & clementes; eodem modo non admittantur ad primogenitorum: Paulus Patr. conf. 72. num. 7.4. lib. 4. & Socia, in nostra principali qu. cum ea tamen limitatione, nisi alter confutetur interpretetur: per cap. cum dilectis, de confundendis, & per cap. mulier, hic se de fidei fuerit conservatur. Concluendo enim est optima legum iuris ptes, Menoch. conf. 1. num. 4. & conf. 19. num. 5.1. Mendez à Callo in præz. Lufiane lib. 1. cap. 1. num. 1. Camill. Bottelli in summa em- Fragoli Regim. Chriti. Reipubl. P. III.

niam dicitur, 14. num. 88. & habet in parte cum legge: Guido sing. 3.0.3. Bernar. Greve ad prælitam Camera Imperial. lib. 1. conclus. 3.6.

An vero ius primogenitorum possit tenentia latitudine dubitandi est, quia hoc ius est quodam naturali qualitas, que persone inest; Aretinus in conf. t. 64. col. 5. vers. sed hic tamen non obstantibus, & Sicut enim, in conf. 1. 2. col. 6. vers. ponderante est, lib. 2. secundum quos, primogenitum esse, beneficium est terras, quod alteri concedi non potest, cum etas sit quod personalissimum, quod cum persona extinguitur: Menoch. conf. 9. num. 13. & 5.6. & confess. 1. num. 10.3. & sequens.

Dico ergo primò, primogenitum, si habeat filios, ooo potest renuntiari iuri primogenitorum in praedictum filiorumque ex l. si quis filius, C. de infrafectis, respodit Bald. in conf. 1. 9. Meocch. conf. 1. num. 13.

Dico secundò, non babeoret filios posse renuntiari huic iuri, & renuntiatio facta, ius illud ad secundogenitorum eo ipso devolutum: l. 1. 3. signare, ff. de auct. liberis. & cap. 1. an filii, vel agnati, & copiosè Tiraquell. in tract. primogen. quaq. 1. & quaq. 4. num. 18.7. subdicens primogenitorum renuntiantem iuris, non efficere locum secundogenito; sed eo ipso secundogenitorum succedere in iure primogenitorum: sicut sublatum patre per motum naturalis, eius filius primogenitus succedit in iure primogenitorum: & prius quaq. 16. peritatem, Pelac. 3. p. 1. quaq. 1. 8. num. 10.3. & 1.

Sequitur sequens quaq. 1. an ius primogenitorum praetribi possit: Affirmat Socio. conf. 47. cuius hoc caput est: Ex factis narratio, & dubius, in 4. 9. lib. 3. vbi tradit posse praetribi ex eo, quia regulatissima in probibitis darit praesciptio, nisi exprestè interdicatur: l. vbi. C. de praescr. long. temp. Item, quia hoc ius primogenitorum potest vendi, & cedi; igitur & praetribi: argumento L alieniam, ff. de verbis omnibus. Sufficiet autem praescriptio triginta annorum ad hoc ius praetribendum cum bona fide: Adureas de Ifernita in cap. 1. 3. præterea ducamus, col. 1. vers. bis deficientibus, tit. de probibita fendi alienat. per Feder. vbi videt id requiri scientiam, & patientiam aliorum fratrum: per Glos. & Ionoc. in cap. cum dilectis, de confundendis, & ante illum Socia. pp. duplice ratione. Prima est, quia procedit iure titulo; & hoc modo non sufficit ipsiulm longi temporis, sed requiritur longissimum, videlicet cingula annorum, sicut C. de praescr. 10. ann. & deducitur ex cap. si diligenter, de praescr. Secunda est, quia con nisi hoc tempore in feudo praetribitur: Tiraquell. supra, q. 10. num. 6. ergo idem dici debet de iure primogenitorum propter iurislimitum, que reperitur iuste utrumque: Tiraquell. supra, q. 1. n. 10. vers. 1. 2. 10. Ad hanc dubitatio annedit potest, an ius primogenitorum reperiatur tamè in iure Nobilis, & an comparerat filio viae patrei: Quodam primam patrem, Tiber. Decian. responf. 3. num. 82. lib. 1. affirmat sed ex hoc non sequitur, quod nulli diuines, & majorum possidentes efficiantur oobiles, ut per Tiraquell. de nobili, c. 7. num. 9. Auendan. in l. 6. sit. 18. glos. 1. part. 1. num. 1. fol. 1. 8. Conferat tamen diuines ad nobilitatem; sed non nobilitatem; secundum Batt. in l. 1. C. de dignitatibus, lib. 1. n. 4.7. Tiraquell. de nobili, c. 1. n. 1. 3. Fulvio Paclani in tract. de probationibus, lib. 1. cap. 26. ad finem, fol. 10.1.

In integrum tamè est collibet, etiam si non sit nobilis, constitutoe maioratum, cum sit de genere permissorum: quia de iure naturali potest quots disponete de rebus propriis: prout voluerit, s. singulariter. Iustit. de rerum diuines, s. quod uero, iustit. de iure naturali. gen. & ciuit. ex hoc iure, ff. de iniustia & iure

qui sicut est de iure diuino, ut probat *I.i.ita.8.p.3.*
ibid: Scirio et pater, que homo ha en su casa de faser d'ella, e en ella, loque quisiere segun dico, & segun fuerit; non tamen est negandum nobilitatem abique dicitis facile amittit, & difficultate conservari: *I.ad schenckas, C. de Decimoduo lib. 10. l. 1. C. de prod. Otolora in tract. de nobilitate, part. 2. cap. 3. num. 4. fol. 14.* & propter pauperitatem nobilitas obsecratur, ne dicam, fordeferit: *I.ab emeriti, in princ. ff. de legat. I. Menoch. conf. 1. num. 27. lib. 1.*

Quoad secundum dubium, ius primogeniturae vicente parte competit filio, *Ruyng. conf. 9. num. 3.* & 4. lib. 1. ita ut filius Regis, vel Comitis, etiam vivente Rege, vel Comite, Rex, & Comes appelletur: ut probatur ex capitulo, ubi Glossa, q[uo]d.....tradit Bologninus in secundum interpretat, per test. in l. caus q[uo]d plenaria, ff. de fiducia commixta libert. & Ioann. le Circe, in tract. de primogenitura lib. 1. q. 14. fol. 27. col. 1. & alijs, quos referunt sequitur Tiraquelli.

de primogenitura q[uo]d 3. num. 1. nec non ante illos, Abbas in cap. loceti de voto, num. 8. vers. 6d dubium est.

Idcirco eo ipso, quod primogenitus natus est; sibi & posteris ius primogeniturae, veluti occupatione, vendicavit tam firma & certa spe, ut nec à patre quidem, nec à Principe ipsi possit auferri. Quare nec sibi praetoraria mors obedit, quin, & postea illius suum ipsius locum retineant. Quam resolutionem comprobavit Bellameta decif. 714. col. penult. ver. ad sepriman rationem, dicens, quod quamvis primogenitus decadens ante evenitum conditionis, capete non possit; loco tamen illius, filius capiet: *Menoch. conf. 1. num. 3.* & *pr. conf. 106. num. 1. 8. lib. 2.* Unde constat ex ipso, quod primogenitus nascitur statim spem immortalem acquirit; ad quod plures refert Molina de primog. lib. 2. cap. 6. num. 17. fol. 5t.

Quare etiam potest, an ius primogeniturae defatur iure hereditatio, & transmitti possit Bipartita est questione: Oldrad. conf. 94. xl. 3. tradit ius primogenitorum deferti iure hereditario: sequitur Lucas de Penna in l. si quis in sacerdoti, emi sacerdotem, C. de proxim. sacerdot. foris lib. 12. Anchur. in cap. sacerdot. de votis, Tiraquelli de primog. q. 14. num. 5. & q. 15. per tetum, Anton. Gomei. l. 40. Tauri. l. 21. in principio, & alijs quos sequuntur Simancas de casab. Instit. 9. n. 161.

Deferti autem non iure bipartito, sed iure sanguinis, volunt Alex. conf. 10. num. 15. lib. 1. Cardin. Alexandrin. in cap. 1. col. 4. vers. tertio deductus, de feude Martini, in ejusdem funder. Ratio, quia Majorates non ab ultimo possentesse, sed a primo institutore defteruntur. Et hereditas, q[uo]d cum filio, ff. de usig. & populi, atque ita nullo modo iure hereditario capi posset, sed iure sanguinis ab ultimo possentesse: *I. iuris qui f. de merid. & relegat. vbi Bart. & monitione Scriptentes: item quia primogeniti successus sequitur filios, ut filios, non autem ut heredes. Quinamid, si iure hereditario ius primogeniturae defteratur, non nisi competenter herediti, ut quia defterit iure sanguinis, etiam si heres non sit successor: nihilominus Majoratum abique hereditate possidebit: Igitur dicitur defteri iure sanguinis, non iure hereditario: Bald. in cap. c. de to si filii, & hereditibus suis, in ejusdem funder.*

Vtraque opinio defendi potest, si dicamus respectu primi institutoris primum possentesse Majoratum succedere eidem institutori iure hereditario: ut verbo respectu leguentrum possentorum in hoc casu iure sanguinis, non autem iure hereditario successorem dicitur nihil ab ultimo possentesse, sed à primo institutore bona capiantur: *Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. ex num. 1. ad num. 1a.*

Quoad secundum dubium, ex dictis conflat ius primogeniturae esse transmissibile, in modis sine transmissione devolutum ad sequentem: *Tiraq. q. 40. n. 11.* nam primogenitus statim cum nascitur habet ius ad successionem, cerrum in Maioratu, & immutabile, quod transmittit ad eius primogenitum; quod quoamvis superflue parente suspensus dicatur esse, tamen illi auferri non potest, sed transmittitur ad eius primogenitum: ut Oldrad. vlt. conf. 21. 4. n. 27. Albert. in proximo ff. 1. discipuli. n. 21. Abbas conf. 8. 3. n. 1. lib. 1. Bellameta decif. 717. n. 6. & Tiraq. supra 9. 21. 7. & 9. 45. n. 14. & 9. 10. quos referens sequitur Molina de primog. lib. 1. cap. 6. n. 16. eon. seqq. & Pelaca de maioratu, 1. p. 4. 6. n. 37. subdene ius primogeniturae esse transmissibile ad filium primogeniti, nec non ad eius filiam, quoniam primogenitus decadet ante patrem: ed quod ei ius formatum à filiatione distinguitur: prout tradidit Bald. Aet. & Alex. in l. p. 1. ff. de acquir. hered.

Sequitur expedienda quæstionula: ex quibus bonis, mobilibus, & immobilibus Maioratus constitutus est? Dico primò, primogenitum apud Hispanos ex solis bonis immobilibus posse constitui, quia perpetua suocordia non ex rebus mobilibus, quae perpetuae non sunt, sed ex immobilibus, vel æquipollentiibus consilie debet, textus iste, i. 4. fin. de fund. cognit. Idque omnes feudisti in proximo funder. notare furentur, Cuti. iunior. in tract. funder. p. 1. q. 6.

Nihilominus ex bonis mobilibus, pecunia felicitet, & similiibus rebus, primogenita erigi possunt; ea lege, ut vendantur, & ex illis bona immobilia de se perpetua acquirantur: aliter enim sine ea lege primogenita neque ex pecunia, neque ex exercitu rebus mobilibus inservi possunt: secundū si institutus ex geminis, & aliis rebus pretiosis, ex auro, & argento, quia hæc, et hæc sunt mobilia, loco immobiliis mutantur: *I. lex qua rurera, C. de admin. iuror. Glossa in ff. de usig. verbis, absimiles, de clericis agens lib. 6.*

§. II.

Qui possunt instituere Maioratus.

E P I T O M E.

1. Pater, & mater possunt licet instituere maioratum.
2. Testis qui possit ex Tertio in Lusitania, & in Hispania ex Tertio, & Quinto, potest facere maioratum.
3. Impuberes, qui testari nequeant, non possunt instituere maioratum, nisi forte de licencia Regis.
4. Condemnati ad mortem, sed ad perpetuum carcere, an possint facere maioratum?
5. Minor potest, si possit facere maioratum anterioriter tuorum?
6. Vir ex testamento potest facere maioratum inconsulato marito ex coartatu, minimus.
7. Enarratio, mente capiens, & plenaria sequentis testis, neque maioratum instituere.
8. An matru, & ferdum possint primogenitum instituere & contrahere?
9. Religiosi quando possint facere maioratum, & testis, & an valet maioratum, aut Capellani testamenti nullius? & n. 10.

Dicitur utitur primò, an pater, vel mater possit licet, & iuste constitutore Maioratum? Respondeatur affirmativus, si fiat authoritate, & licentia legis. Item ex confusione vniuersali proper bosum publicum, & proper memoriam constituentis confirmandam. Posse ergo quem instituere Maioratum, & meliorationem iustitiae, & fine peccato tradit Alber.

Disp. XVIII. De natura primigenior. §. II. 535

in l. *Barbarini*, ff. de off. praevar. col. 7. num. 10. Abbas in c. licet, de voto. Martin. de Laud. in art. de primogen. lib. 1. quæf. 15. dummodo filius electus sit dignus & benemeritus; alias fecas. Quare si ob solam affectionem patet, vel marem eligere filium minus dignum, nec benemeritum, efficit iniusta electio: Gomel. in l. 40. Tarsi, num. 56. vbi num. 57. subdit patrem, vel marrem constitutum Maioratum de facultate Principei, posse eligere ex filiis, quem volunt; & exterius sua legitima priuata, modo alimenta necessaria relinquat. Nec obstat legitimam loco alienamentum inductam, esse de tute naturali, vt in *Lemnaria*, ff. de bonis donariis, & in *autem de hered. & fale.* 6. 1. *iacque, eadat.* & ex consequenti esse immunitatem: vt in l. *im iugnitione*, ff. de pali. Nihilominus quota legitimam, & quantitas non est de tute naturali, sed de tute positiva inducta; vt constat ex c. *im naturale*, prima diff. & ex l. *ire sanguinis*, ff. de regul. iuris. Unde potest Princeps condere legem generalem, & legitimam augere, vel minuere; ergo familiiter facta facultate instituendi Maioratum potest Princeps taxare legitimam, & restringere: quia per hoc non tollitur ius naturalis, sed reducitur ad alimenta necessaria: Bart. in l. *Titio centum*, §. *Talio genere*, col. penult. num. 6 ff. de condit. & demonstr. Bald. in l. *final.* §. *ipsum autem*, col. 1. C. de bonis quae liberis, Hoftiens. Ioann. Andr. & Abbas in c. *licet*, de voto, & esse communem docet Ioann. Le Cirier in art. de *primogeniture*, in 1. lib. quæf. 16. Gomel. *supra* num. 57. concidens per legem, vel consuetudinem posse augeri, minui, vel disponi circa legitimam.

2. Dubitatur secundum, qui possit facere Maioratum? Respondet omonem illum, qui est liber, & potest testari, posse facere Maioratum ex suo Testamento apud Lusitanos; & apud Hispanos tam in Testio, quam in Quinto; & nec non vita Testio, & Quintum, modo ad hoc ultimum obtineat Regiam facultatem. Quod si filius careat, potest de eundis bonis creare Maioratum, nisi prohibeat, quia hoc edicium est prohibitorium: l. si quaranus, ff. de testamentis, l. t. C. de sacra Ecclesie. Lib. *ex parte*, ff. de probationib.

3. Ex dictis inferitur, impuberem non posse constitutare Maioratum, cum testari nequeat; ut eauerit in l. si frater, C. qui testari facere posset, nam pupillas etiam ad plas eiusdem testari nequit: c. si parer, de testam. in 6. quinimum neque ex præiuglio Princeps potest facere Maioratum impubes, quoniam sit doli causa secundum aliquos, qui dicunt non posse testari nihil, nisi Princeps dispenset cum impubere, apposita clausula, Non oblitum legibus, que hoc prohibet: quia cum prohibito testandi sit impuberi ex parte cuiuslibet Princeps illi derogare potest: l. t. ff. 18. nro. 1. pars. 1.

In dubio autem, verum tempore, quo fuerit constitutus Maioratus, fuenterit ab eo conditor, vel impuberem? Dicendum est presumi puberem: ita Innoc. in c. *in professa*, de probationib: testamento namque præsumit fidum per maiorem quam auctoritate annorum, nisi proberet conseruari: Benedictus in cap. *Raynaldus*, in verbo, adiuncta, num. 91. fol. 147. de testamento, Simon de Pratis lib. 1. de interpret. videlicet, volunt. fiducia, 1. 4. num. 14. 1. fol. 90. Cald. Petreza in l. si curarerem babens, C. de *in integrum restituione minor*, in verbo, infra *legitimum tempore*, num. 10. fol. 394. Azuedo, in l. 1. tit. 1. lib. 6. recipi, num. 1. 3. & Menoch. lib. 6. *presumptionem*, quæf. 13. num. 1. ex ea regula, quod actus, qui fuit solemniter & in debita forma confessus, presumuntur in eo ad sufficere personam habilitas, & factus secundum iuris dispositionem: quare, §. *inter locosarem*, ff. locati.

Denique excludetur à constituendo Maioratu condenatio ad mortem, quando post condemnatio-

nem statim facienda est execucio. Similiter condemnatus ad perpetuum carcetem, si est laicus, quia efficiatur intellectibilis; quoniam contradicat Clares *reflamenam*, quæf. 14. eo quod nemo sit intellectibilis, nisi quando imponitur hæc pena à lege, ut vult idem Clares quæf. 21. *vers.* sed *pars sequitur*: cùm ergo condemnatus ad perpetuum carcetem de iure cuius non factus sit intellectibilis, sequitur posse constitutre Maioratum.

Dubitatur tertio, an minor possit facere primogenium sine autoritate rurorotis? Pars affirmans ex eo probatur; quia maleficus post quæsionem amnis, & formina post duodecim, possunt testari: ergo Maioratum instituere. Dicendum tamen est, partem affirmativam procedere, si Maioratus fiat in testamento, vel in ultima voluntate: tunc enim fieri potest sine autoritate tutoris, cum testanti possit: l. *ad rel. 5. Caius*, ff. de liberat. legat, vbi Glosa, *vergilius legitimam, Lexam pueri, q. curarum, ff. de legat. 1. Titian. in l. si unquam, verbo, donationem largiri*, num. 204. *C. de renocand. dona.* Secundus si fuerit in minori estate, in qua nequeat testari: l. si frater, C. qui testamento facere posset.

Ceterum, si minor ex contractu voluntate primogenium instituere, eget autoritate tutoris, vel curatoris: quia primogenium induit naturam concretus: & hoc sine aut horitate curatoris, seu tutoris non potest contrahere, l. si curarerebant babens minor, C. de *in integrum restituione*: partet ab ille autoritate predicta non insticuerit primogenium: Bald. fanet in c. t. §. item *testamento*, num. 16. de pac. iuram, *fundendam in tybium secederum*, vbi vult in donatione causa mortis, si fiat à minore, necessarium esse autoritatem rurorotis, vel curatoris, vel instrumentum faleum, quod illam supplice foleat: quem sequitur Alexand. in l. 1. ff. de legat. 1. num. 15. Tiraquell. post *leges censibus*, glosf. 1. num. 8. Quod multo fortius de Maloratu est dicendum: secundus si pupillæ infantiz etiam proximus fuerit, quia nequeant contrahere etiam cum autoritate tutoris: cum allimiliter fortius: ut probat §. *pupillæ*, in l. *tit. de iuris*, foli. 1. 4. *ad pycnum*, ff. *de acquirenda pessifione*.

Similiter vxor potest instituere Maioratum ex testamento, vel alia ultima voluntate inconsulto manato: ex contractu autem seu inter viros requiritur, ut instituatur Maioratus, auctoritas viri, aliter primogenitus nullius momenti erit, cum sine viri licentia viror nequeat contrahere: Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. num. 4. vbi *vers. ex quibus*, addit non posse utrumque hunc Maioratum de licentia viri ab uxore dictum resuocari ab eadem, cum eius ipso non possit sine viri licentia contrahere, ita nec distrahatur: secundus de primogenio ex testamento, vel ex ultima voluntate constituto: ad quod reuocandum non requiritur viri autoritas: sequitur Molin. *Theologus de maioratibus*, difpue. 83. num. 7. & sequent.

Dubitatur quartio, virum furiosum, mente captus, vel phreneticus possunt instituere Maioratum? Responsio est negativa; quia nec contractum, neque ultimam voluntatem facere possunt: l. *furiosum*, C. qui testari facere posset, texti in l. si negari *conveniens*, ff. de regul. iuris, vbi Decius, & Cagnol multa congerunt: nisi furiosus, mente capitus, & phreneticus habeant dilatata intervalia; tunc enim tempore fani mentis, sive in ultima voluntate, sine in contractu poterunt Maioratum creare: Pelaët de maioratibus, 1. pars. quæf. 4. illuc. 1. num. 47. dicens non posse matrimonium contrahere, & ex consequenti nec Maioratum instituere: quod intelligitur durante furore, & persequente phreneticus Molin. de primog. d. lib. 1. cap. 9. ex num. 17. cum sequent. vbi num. 1. subdit nec eaurorotum furiosi ex bonis illius posse

Yy 4 facere

536 Part. III. Lib. IX. de oblig. Primigen.

facere Maioratum ; esto , possit contractus nomine furiosi efficiet : ex eo quia institutio Maioratum est douare ; quod facere nequeuerunt cutatores : *i. non emere, C. de administratione iuris.*

8. Dubitatur quinet, an mutus, & fudus possint facere Maioratum ? Respondebat ex regula , Qui non potest testari , instituere Maioratum oculo modo posse. Mutus autem , qui omnino loqui non potest , & literas ignorat, nequitum testari potest : *i. differenti, C. qui testam facere possunt*, Card. Mant. de coniunctione virorum velut. lib. 6. tit. 4. num. 1. dicitos qui testari non potest, nec codicillos facere posse, & ex consequenti , nec Maioratum ex testamento. Nec oblitus, mutus, & fudus posse contrahere matrimonium, si intellectum peripiscam habeat, inquit signis edocet, possunt quid sit matrimonium , & signis indicare consensum ; tunc validè sposalia, & matrimonium contrahent : vt probatur ex e. cum apud 13. de sponsalibus, Couart, de sponsalibus, part. 2. cap. 1. in fine, Sanchez de marin lib. 1. diff. 1. 8. n. 1. Nam in matrimonio verba non sunt necessaria ; sed satis sunt in quibuscumque signa consensum exprimitum : Couart, de sponsalib. part. 2. cap. 4. in principio, num. 1. Cardin. Bellarminus lib. 1. de marit. cap. 8. ad secundam obiectorem. Spino in specie test. gloss. 1. in principio, num. 1. & 13. quia sufficiunt signa, & mutus ; ut vero mutuus haretis institutio fieri non potest regulariter, Liebmann, & ibi Bart. & Saly. n. 2. Paul. Calvini, & Alexand. num. etiam 1. C. de testamento, Couart, in cap. cum tibi, num. 4. de testamentis, ex ea ratione, quid mutuus non declaratur voluntas, nisi coniecturali , & praetulpa quodam modo ; & per coniecturas institui non potest haretis : *i. vnde, si test. testam. exstab.* Item quia ad institutionem haretidis lex exigit certitudinem, non autem coniecturam nec presumptionem : ergo multo minus constitutus Maioratus per nutum, seu coniecturas.

Accedit testamentum Inter liberos etiam mutuus fieri non posse ; argumentum . *i. fraudem*, 5. 1. cum Gloss. in verbo, mala, *ff. de testam. maliis*, & Bald. in *i. & epistola*, num. 2. de fidicommissi. Angelus in *d. l. in fraudem*, 5. 1. num. 5. *ff. de testam. maliis*, vbi de testamento inter liberos loquitur : quam partem etiam tener Socini. sen. in *l. cum ann. num. 45. de condic.* & demonstr. & Felios in *c. in praeferencia*, num. 77. de probacionibus. Ex quibus ostenditur a famili nec mutus, nec fudus creare Maioratum , quandoquidem , nec testari , nec contrahere possunt excepto matrimonio, modo supra dicto, quod consensu contractantur ; sicut ceteri contractus, qui consensu perficiuntur ; dummodum sensim habent, & voluntarem suam signis exterioribus manifestam faciant : Gomel. in *l. 3. Tauri*, num. 16. & 1. tom. 6. 6. num. 5.

Iuvat mutum , & fudum , furioso & equiparati : *i. post factum*, vbi Bald. *ff. de excusatione rutorum*. Lene prator, 5. final. *ff. de iudic.* idcirco sicut furioso , & mente capiti substitutio exemplarum sit : he etiam morto, & fido, fieri potest : prout vult Bart. in *l. ex facto*, num. 28. *ff. de vulgaris* : Quod iostelligat de morto, & fido, non intelligence ; scia si sit intelligens , & possit exercere omnes actus, qui verbis non expenduntur : Bart. in *l. in principio*, num. 1. *ff. de verbis obligatis*.

An vero motus possit reliquere fidicommissum , controverteret est , cui satisfacit Paul. Interconsultus *ibid. num. ff. de legato*, 1. vbi decisum est, legatum, & fidicommissum mutu teliqui posse : sequitur Gomel. post alios *ibid. 3. Tauri*, num. 111. & 113. & in *l. de legato*, num. 2. Socini. conf. 2. o. lib. 3. & Paril. conf. 4. num. 18. lib. 3. Scribentes in *c. cum tibi*, de testam. & ibi Couart, post alios.

Nihilominus idem Paul. in *dd. num.* Ita loquitur,

*3c. rem declarat : Nunc etiam reliquiae fidicommissum, damnatio uero restringitur, qui & legni potest, nisi superueniens morbus, et impedimentum sit. Ex quibus verbis patet, posse mutu legata , & fidicommissa relinquere, qui loqui potest, quia omnis actus, qui potest mutu aut signis fieri, ab eo geri recte potest, qui bene, & articulatè fieri potest : *i. si stupor* 55. 4. final. *ff. de verbis obligatis*, vbi text. sic alloquitur : *Si in locando, conductando, vendendo, emendo, ad interrogacionem, quia non responderis, si tamen consenseris in id quod responsum est, valer quod illum est ; quia si contradicis, non tam verbum, quam consensu confirmatur* : ita ibi. Nam solus consensus factus est, cum verba non sunt necessaria pro forma, propterea non sunt in his contractibus , & to similibus. Consentit idem Paul. in *l. in quibuscumque, ff. de obligatis*, & *ad locutus*, per hanc verba, ibi : *In quibuscumque negotiis sermone opus non est, sufficiente consenseris, hoc etiam surdas intervenire potest, quia potest intelligere, & consenseris in locutionibus. Quaque Gomel. in *l. 9. Tauri*, num. 113. concludit illum mutu legato posse, qui recte loqui adhuc potest ; ut colligatur ex verbis in *dd. num.* que habent : *damnatio uero restringitur, qui & legni potest*.**

Quamobrem , qui loqui non potest , quis mutus omnino est, nec sermonis capax, nec legare, nec fidicommissare, nec Maioratum creare valet. Nec mutum quoniam mutus non habet testamenti factio nem actuam : *i. maxum 7. ff. de testam.* idcirco nec potest codicillos facere, nec legare, aut fidicommissa reliquiae : *i. l. ff. de legato*, 1. secundum si mutus à natura non sit, sed morbo impediatur ; si utique legare , & fidicommissare recte potest : ut habetur in *l. Iustus, vers. nisi superueniens morbus illi impedimentum sit*. Unde quoadam sortit consultus ait non valere legatum mutu factum ab illo, qui loqui non valeret ; id intelligit de muto, qui à natura fermoxi exspectis est.

Quinimodo si mutus à natura forte audiat, & auctibus recipiat, lingua protinus præpedita ; si literatum pergitum, esse proponamus ; nihil obstat, quia posse legare , & fidicommissare efficiere : vt probatur in *l. differenti* 10. *prope statum*, C. *quod testam. facere possunt*, vbi Imperator sic ait : *Sic vero aures quidem apertae sunt, & vocem recipiunt, signa autem monum propredicata, ut certius nullorum sapientia de hoc variante est*; attenuans & hanc peritus literarum esse præparamus, nihil prohibet, nam scribimus, hac omnia facere, sine narrare, sine per intermissionem morbi bimarginata informans ei ac serficer. Sic ibi. Es quo appetens decetuisse Imperatorem, mutum ex accidente fidicommissare posse, quando literatus peritus fuerit, aliter nullummodo : vt Iason *ibid. num. 7. tradit.* alii manus esse communem.

Dubitatur sentit, utrum religiosus, seu blouackus possit Maioratum instituere ? Ceteri iuriis est religiosum ante ingressum Monasterij de bonis suis posse libertate disponere : & ex consequenti, si institutus Primogenitum in contactu, sot in testamento, oblique dubio valebitur per textum in *ambitu de Monachis* 5. *ff. quod mutum, vers. illud quoque, coll. 1.* Attamen, si testamentum ex ultima voluntate creatum fuit à non cogitatione de ingressu , primogenitum per ingressum religionis oculum censetur ; & testamentum per ingressum iritum est : Bartol. in *ambitu*, si quia malier, num. 7. C. de sacra. Ecclesi. sequitur Bald. relatus ab Iasonne num. 2. vbi vult in iudicando, & confundendo ab hac opinione non esse recedendum, cum sit communis : *ibid. Clat. 4. testammonum, quodgl. 18. vers. fed retem. Valach. de partis 1. 6. num. 17. & fig. 4. p. part. 5. 2. de test. num. 4. fol. 143. col. 4.*

Ceterum Bartol. opinio non placet Antonio in *cap. in præferencia*, de probacionibus , quem contra Bartol. sequuntur Abbas *ibidem* , num. 5. 2. Felio. num. 54.

Disp.XVIII. De natura primigen. §.III. 537

num. 14. & Decius num. 61. in ultimus verbi.

Cum ergo Monasterium loco sibi non habeatur, nisi in casibus à iure expressis, distinctione vius rem sic explici; nam quando Religiosus fecit professio- nem, vel omnia bona sua dicavit expressis verbis Religionis, seu Monasterio; in hoc evenit, ex hoc pri- num testamentum renocarum videntur. Quod si emitat similitudinem professioem, & ex hac profes- sione, tacita sequitur dispositio bonorum sibi Mo- nasterio, non est dicendum primum dispositionem testame- tri expressam renesciendi, ex dicta sententi, nunc autem, C. de Episcop. & Cler. quia distinctione deducitur ex Auctor. in eis prefatis, & ex Abbate num. 5. a. quos sequitur Iul. Clat. d. s. testamentum, queſt. 18. verf. sed recta. Quod procedit, quando ita autem post factio- nem testamenti in Monasterium se recepit, eo quia ex temporis breuitate censetus cogitare Monachus de ingressu: nec non ex eadem breuitate non pra- sumunt muraria voluntas: ita Fulgosi in Authore, si quis mulier, & Beatus dicitur in cap. Raymuni, de testam. verbo, in eo testamento relinquens, et 1. num. 2. 4.

Potidam si Monachus cum Primogenium instituit ex ultima voluntate cogitare de ingressu, non recu- catur testamentum per ingressum in Batt. in d. auth. si quam mulier, & est communis; propterea Ripa in 1. si un- quae, queſt. 1. s. num. 94. Coquat. in cap. 1. de testam. num. 5. Iul. Clat. supra queſt. 18. verf. aut vero. Eodem modo, si Majoratus indicatur & contraactu, non re- uocabilis per ingressum Monasterij, sive institutor cognitatis de ingressu, sive non.

Dubitatur septimo, quando Primogenium institu- tur a Monacho emissa iam professione? Dicen- dum est non valere, quoniam deludentes, seu ascen- dentes non habent, eo quia Monachus profilius, neque ex contractu, neque ex ultima voluntate pos- sit disponere de suis bovis: quia resolutio est omni- nino certa: textus in e. q. a. iugendem in b. 9. queſt. 3. dicitur eum Monasterium ingressus, per professio- nem obliſſe, & ante illam tanquam laicos censemur: Batt. in d. auth. si quis mulier, num. 10. C. de sacrof. Eccles. Monachus enim in iure pro mortuo habetur, nec habet velle, nee nole: A. Egid. 4. p. de testam. 5. a. num. 6. verf. sed ex praecedentibus, fol. 145. & num. 7. & idem Monachus testamento professio eiusdem ista confirmatur, ut deinceps ab eo renosciat non pos- sit, etiam in favore Monasterij: A. Egid. d. num. 6. in fine. Quando autem post professionem possit Ma- joratum condere: Molin. de primog. lib. 2. cap. 9. n. 55. & seqq.

Dubitatur octauo, ad primogenium institutum in testamento minus solemniter fuisseque: Repon- sio est negativa, quoniam in eo aliquod onus Missarum apponatur, eo quia principaliter in eo, causa secularis, & profana veritatis; videlicet omninis, & familiæ; oec præualebat obligatio Missarum, aut alterius pia cause anomera, quia hoc est accessoriuum, & ascenditor principaliter tota dispositio rei profane: iuxta regulam L. ex principali, q. de regal. iuriis, & regulam, Accessoriuum, eadem ibid. lib. 6.

Cæterum, si institutio fiat Capellatum, quarum vius frequoſerit in Lusitania, cum principaliter in- ſtitutorum ad animarum utilitatem, ac proinde ad pias causas dirigantur; dicendum est valere in te- flamento minus solemniter tanquam dispositiones ad pias causas, non autem Majoratus institutiones; quoniam certa pars reddituum administratori Capel- latum coepit fieri seculariſtemper enim principaliter causa pia atteoritur: quia ita non dicuntur Capella administrator possessor illius, sed administrator duxat: Majoratus autem possessor, & non admini- nistrator, nuncupatur.

Vt autem cogoscatur institutio Capelle, & in

ſtitutio Majoratus, Ordinatio Lusitana differentiam constituit in l. 1. tit. 61. §. 53. dicens eſte Majororum quando instituto ordinaretur, quod ex redditibus bovorum, certa aliqua Mille hant, aut aliqua pen- dantur oœra, & feliduum maneat penes professo- rem ipsum. Similiter enī Majoratus, si dicat institu- tio, quod praedicta bona indiuisibilis relinquit poſſeſſoribus cum certo onere Missarum, aut alteris cauſis pīe. Contra verū ſi in institutione dicatur, quod admoſtratores obtineant certam quotam fructuum, & reliqui expendantur in operibus pīis, talis institutio enī Capelle: Barbol. in remissione ad ordinationem regiam, lib. 1. tit. 64. §. 5. 1. post A. Egi- dium in repetit. l. 1. C. de sacrof. Eccles. part. 5. §. 2. a. num. 16. vbi num. 17. adiungit, quod quamvis Or- dinatio Lusitana declaret institutionem Capella di- cie am, que fit cum certa quota fructuum veluti ter- tia, quarta, aut quinta pars administratori relinqui- tur, & quod superest in cauſis pīis expendatur: Idem dicendum erit, quamvis non pars fructuum quotita- tiva, sed quantitatua, nimis raro, decim, aut centum administratori applicatur: dummodo reſi- douum in opera Capella, aut in onera expendi iubeat: ut inlinuatuerit in eadem Ordinatione, ibi: certa conſa, ou certa quota, ou certa quota das rendas. Legito illum.

§. III.

Quoniam poſſint ſuccedere in Majoratu.

E P I T O M E.

1. Monachus, & Religiosus non poſſunt ſuccedere in regno, ſen majoratu, & cur?
2. Femeſi, domino, & infanti, nequeunt ſuccedere in majoratu, ſicut in hereditate.
3. Adatu, fardu, & cuncte au poſſente ſuccedere in ma- joratu?
4. Filium exbarbarent an exclaudant in majoratu, offen- diuer?
5. Clerici non ſunt incapaci majoratum abſoluē, iſed quando exprimunt exclaudant in conditribus.
6. Religiosi an ſint capaces fructuum majoratum du- rante vita religiorum?
7. Comendatarii poſſunt, ſed contingit, an ſint capa- ces majoratum?
8. Comendatarii omnes, excepti Dini leacu, poſſunt majoratum inſtituere.
9. Utrum familiæ ſint capaces majoratum, quando ipſe majoratum conſtituerunt. & num. 10.
10. Familiæ ſint capaces iurifidūliſtis in conſequentiā di- citione dignitatis, majoratum, vel ſuccessioni, cui anexa fuerit iurifidūlitas.
11. Familiæ an conſequan exēla ſtā ſuccessione majora- tum, ſi ſuccessor nomen, & armis graueſt perire?
12. Familiæ proximiſt an exclaudant maſculi remo- tiōnē?

Quidetur primis, an primogenitus, ſi fiat Mo- nachus, vel Religiosus profellus ſuccedat in ma- joratu: Dico primū Religiosum profellum non poſſe ſuccedere, quando conſlituit in iurisdictione, gubernatione, & regimine, cum Monachus nequeat habeat proprium, nec per ſe regere, & regimē non de- beat esse commune, idem tanquam incapax debet exclaudi, & adeniti ſequens in gradu: per textum in l. ſi poſſit mortem, q. liberū, q. de bono, poſſit, contra tabula Bald. in l. Deo nobis, q. 1. C. de Episcop. & Cler. Ioann. Le Cister in tralat. de primogenitura, queſt. 4. lib. 3.

538 Part. III. Lib. IX. de oblig. Primigen.

*lib. 1. verf. falsa reverentia, num. 15. Cifusores in l. 40.
Tari, quaf. 6.*

Dico secundum, successionem natura, & co-suetudine tantum competere successoribus sanguinis. Propter tamen bonum Reipub, si non extet successor sanguinis qui valeat succedere, potest Romanus Pontifex dispensare cum Religioso professo, ut contrahat matrimonium: ita Bald. in *l. sum pater, 5. in ar-
re-gationibus, ff. de adop-tionibus*, sequitur Anchat. *conf. 119. col. 3.* exemplo Remmi ex fangoine Regis Atagonum Monachi, & Sacerdotis, cum quo Romanus Pontifex dispensavit, ut ducetur votum, ex qua suscepit filiam, que succellit in Regno.

Dico tertius, quando maioratus non consistit in iurisdictione, vel gubernatione, bene posse Monachum succedere, & bona esse apud Monasterium durante vita ipsius Religiosi, & eo defuncto, venient ad sequentem successorem in gradu, seruato ordine constituentis: *textus in l. sum pater, 5. pradictum, ff. de lega-
tis. 1. textus in l. sum pater, 5. hereditatis, et 1. eodem
ratio, & ibi Bart. & communiter Scibentes, textus
in l. sedis mors, ff. de donis, inter vir. & viras. Glossa
in Ambros. idem ff. C. de boni qua liberis, vbi dicitur
per ingrem fructuari in Religionem, non expli-
cate viuum fructum, sed transmutati in Monasterium
pro tempore vita sua.*

Quartus secundum, utrum primogenitus futilosus, demens, aut mente captus succedat in tegno, vel maioratu? Respondeo, si huiusmodi virtus sint per-
petua à nativitate, statim excludi, & succedere se-
quenter in gradu. Nam dispositio, vel lex vocans
primogenitum ad succedendum, intelligitur de eo,
qui naturaliter habilis exiit in lucem. Secūs si post
nativitatem ex aliquo causa factus est inhabilitas in
tunc cùm habeat ius succedendi radicatum, potest
succedere dato sibi curatore, vel administratore, oīsi
aliud expressè disponat conditor maioratus: *textus
singularis in 6. grandi, de supplenda neglig. pralat. in 6.
vbi ob istam causam datus fuit curator, vel adminis-
trator à Romano Pooifice quandam Regi Hispanie.
Quod, inquam, intelligitur, quando maioratus
consistit in iurisdictione vel administratione, ut Re-
gnum, Ducatus, vel quid simile; nam ubi lex, vel
dispositio voces primogenitum ad succedendum, in-
telligitur de habili; scilicet de iobabil: idē quando
maioratus consistit in pura, & simplici tantum suc-
cessione bonorum, in hoc eventu succedit primoge-
nitus, esto sit demens, futilosus, vel mente captus,
cū sit capax bonorum, sicut & hereditatis: per
l. final. 5. tal. 1. C. de caras. suries. & in 5. fin. Inflit. de
hered. quia ab insej. determinat. Ioa. Le Citer in tra-
duca de primogenitatu, quaf. 4. principali, verf. falsa re-
verentia, lib. 3. Auctor in confessus. Parisiens. lib. 1. 5. 6.
gleff. 1. quaf. 1. num. 15. Tiraquell. de primog. quaf. 13.
num. 3. & alij apud Spleun in secundo testamento, rū. de
Maioratu, num. 1. verf. sed quia, & verf. 1. conclus. vbi addit fortiosum incidentem in futurum, & ad iu-
diciū famum non reverentem, non succedere in Regno, Ducatu, Comitatu, Feudo, & Maioratu, q
io quo eventu secundonatus succedit: Bald. Lloma-
niar. C. de impuber. Gomei. in l. 40. Tari, num. 69.
vbi de hac te plenē post alios, quos ibi refert, ac se-
quitur; & Mollio. de primog. lib. 1. cap. 13. num. 2.
& 21. cum seqq. usque ad num. 18.*

*Quartus tertius de morte, futilo, & cecido, ad po-
sitione vocati ad maioratum?* Quidam primum dici po-
test, maioratus instrosorem posse motus, & futilos
vocare ad maioratum successionem expressè, & ini-
tiate, sive ex Regia facultate, sive ex legibus regni,
sive maioratus constitutus ex bonis patrimonialibus,
& sive dignitatem, aut iurisdictionem habeat
annexam. Nam motus, & futilos capaces sunt suc-
cessoris, neque in dignitate luris indigni habentur,
neque de hoc ambiguntur quando maioratus ex bo-
nis patrimonialibus constat: *l. sum pater, ff. de acquire-
da hereditate, 5. final. Inflit. de hered. qualit. & diffe-
rent. l. sum pater, 5. fute, ff. de lega. 1. Quare, cū
motus, & futilos habiles sint ad succedendum, non
sunt excludendi à successione in maioratu instituto
sive dignitate, & iurisdictione: Mollio. de Inflit. de
primog. diff. 6. 11. persistam.*

Quinimodo, si sermo si de maioratu habente di-
gnitatem, seu iurisdictionem annexam; dicendum
est motus, & futilos in quo cluer acies ingenii
perspicacis, & signum testi iudicij, & intellectus,
posse succedere in maioratu, cū dignitas, seu iuri-
dicio admetatur; secūs si motus, & futilos sint ob-
caso ingenio, & nihil intelligant: nam tuus afflu-
lant futilo, & mente capto: sed si mutus intelligat,
aliud erit; quia absque curatore contrahere po-
test, & exerceere omnes illos actus, qui verbis non
expudiant. Idem dicendum de futilo, quando intel-
ligi per signa, & noctis: sequitur Mollio. d. lib. 1.
cap. 13. num. 6. vbi sic hanc partem esse probabili-
tem, & pro illis futilis bis iudicatur.

Quidam Cœcum dicas oportet, si maioratus con-
sistat in bonis patrimonialibus, posse Cœcum suc-
cedere, cū nullo iure interdicatur. Nihilominus si
maioratus iurisdictione, seu dignitate folget, esto
excludendus sit ab exercitio iurisdictionis, vt probat
Gloss. & Scibentes in l. cœcum, ff. de iurisdictio, poterit
ramen succedere in primogenitum: quia iurisdictione, &
dignitas veiorum in consequentiam successionis:
Bart. in d. l. cœcum, ff. de iurisdictio, vbi tradit integrum esse
cœco à iure prohibito iudicare, posse tamen iurisdi-
ctionem acquirent ex successione aliquis Duxatur
sequitur Abbas conf. 47. num. 1. lib. 1. Platea in l. 1.
C. qui meritis excusant, lib. 10. & Boetius decif. 104.
num. 33.

Queritur quartus, an filios exheredatos maioratu
petat? Dico primus patrem exheredando filium,
nam posse priuati illum successione maioratus, quem
ipso ooo instituit; quoniam maioratus filius à pa-
tre ooo obtinet, sed à conditore illius: sequitur Pa-
dilla in l. sum pater ex familia, 5. 1. num. 17. ff. de lega. 1.
verf. sed ipse: id quod huiusmodi maioratus nullam
habent auctoritatem cum paterna hereditate: Mollio.
lib. 1. de primog. cap. 9. Mœci. in d. l. sum pater ex familia,
quam resolutionem in maioratus successione, etiam
pendente à Regia concessione, obseruandam esse
vult insignis Costa in tractat. de Regni successione,
pag. 152.

Ceterum his aduersatur Bart. in l. hereditando, 5. fi-
lii, cat. final. ff. de oper. libert. dicent filium exher-
edandum iuste, & rationabiliter, etiam priuati em-
phyteusi pro filio concessa: ex ea ratione, quid ius
patronorum ad filios transmititur, ut filios, quamvis
heredes non sint: quod ostenditur in l. 5. operarum
29. ff. de oper. libert. ibi: filio autem, & si heres non ex-
isti: autem exhereditatio filium excludit à iure pa-
tronatus, propter in l. 5. patrum 2. ff. de boni libert. &
d. l. 5. operarum, ibi: Nisi exhereditatio sit. Quia ratione
duabus idem vult Bart. de emphyteusi concessa pro
filii, ut illam nequeat filius exheredatos obtinere.
Idem tradit Angel. in l. 5. lib. 5. ff. patrum, num. 1. ff.
de patrum. Confess priuati filium à patre iuste exher-
edatum feudo, etiam si ex pacto, & domini prole-
doctio existat: ut colligitur aperiè ex cap. 1. 5. pradicto
lib. 4. media, in tit. quaf. 1. prima causa, sequitur Afflict.
in cap. 1. ante num. 17. de successione feudi, & lib. Clar.
lib. 4. verba, feendum, quaf. 7. 4. Facit quod tradit Costa
in lib. 4. de success. Regni, pag. 114. exempli habentis
vnicum tantum filium, quem poterat nominare ad
emphyteusum, & eo reliquo, quid facit ingratus,
omnipotens

Disp. XVIII. De natura primigen. s. III. 539

nominavit nepotem; quia filium tanquam ingratum exhibet datus; Habetur namque exhibet datus filius proper ingratitudinem pro motivo: l. i. s. f. pater, s. de coniug. cum emonstr. liber, eius.

Nihilominus prior sententia, que tradit non esse priuandum filium exhibet datus maioratu, est tenenda; argumento empheutis pro filio concele, quam exhibet datus filius non perdit; quia nihil communie habet empheutis cum haere direcit de hoc pariem sequitur Valascus de iure emphe. quaf. 45. col. 2. ad finem, post Collam tradit. de success. Regis, pag. 160. Nec oblitus argumentum Bart. de iure patronatus liberti ad empheutis: Quia non est firmum argumentum de iure patronatus ad empheutis; Nam pater potest praedigare vni ex filiis sas patronis, ut habetur in iur. f. de affigat. libera, maximis in l. affigat. 7. casis concursum dicunt in empheutis concessa pro filiis, quam secundum vietorem, pater non potest praedigare vni ex filiis: Soc. iur. lib. 1. conf. 73. num. 4. Contra. lib. reglat. c. 18.

Contra verò dicendum videatur de empheutis haere direcita, quam filius exhibet datus non consequitur: in quo euenuit Bart. sententia defendi potest: ad quam Alex. conf. 1. 28. num. 8. lib. 1. cam testinxit, qui praedicat exhibet datus et ut tradit Valasc. de iure emphe. quaf. 45. col. 2. in fine, & Costa suprà, pag. 155. vers. 4. Libri ratio: quia haerediter datus empheutis non potest obtiniri, nisi ab eo qui sit haeres, Valasc. suprà, quaf. 44.

Quatuor quintū, an sint incapaces succedendi in Maioratu initiati Ordinibus sacris, Religiosi, aut exempti à iurisdictione Regia? Dico primā Clericos in Sanctis non esse incapaces successionis, posse, que succedit in quoconque Maioratu, etiam in illo, qui habuerit dignitatem & iurisdictionem annexam: ita Abbas in cap. inter dilectorum, de sive instrument. num. 1. & 5. Felinus ibidem, num. 1. Debent tamen, qui sunt in Sanctis administrare temporalem iurisdictionem per Ministros ad id doneos, quando eam per se ipsos exercere non decens fuerit. Porro si in constitutio Maioratu apposita est clausula, quæ Clericos in Sanctis excluderet, in hoc euenuit Clerici in eo non succedere; scilicet si talis clausula non apponatur. Sunt enim Clerici capaces successionis in maioratum, vicinque per testatores, sed conditores non excludantur: ita Gomez, in d. 40. Tauri, num. 66. Molin. lib. 1. de primog. cap. 1. num. 97. fol. 113. & alter Molin. de Iustitia & iure, disp. 6. 1. num. 6. Masi. in l. i. titul. 7. lib. 5. recipit. glosa 1. num. 19. fol. 165. col. 3. Laudens. in tract. de primog. quaf. 30. Corrad. in templo indicans, lib. 1. a. 1. num. 21. Tiraquell. in tract. de primogenio, quaf. 44. num. 6. pag. 12.

Quinimum non valeat confundere, quod Clerici non sucedant in Maioratu: ut auctor est Paul. de Calko in conf. 14. incipit, In profecti eam lib. 1. a. 7. quem refert Ioann. Gratian. Falcon. regula 1. c. n. 13. Iuau text. in Ambent. de sanctis. Epist. 3. sed & hoc profecti, ibi: Maioratum ingrediuntur, vel Clerici sive. siv. 6. collat. 9. Atque ita Clericos durante vita admittuntur ad Maioratum, exerceantque omnia iura familiae activa & passiva; prout resoluunt Dec. conf. 1. 14. Paris. conf. 100. & Ioann. de Amicis conf. 1. 4. Deinde adeo hoc est verum, ut si nepotes vocentur ad fideicommissum, Clerici & Sacerdotes comprehendantur: Decius conf. 5. 99. num. 9. quem refert Card. Mantica de conciliaris votis. volv. lib. 8. titul. 3. num. 2. 5. pag. 226.

Quare Clericos posse sucedere in primogenio vult etiam Ioann. Le Citer in tract. de primog. lib. 1. quaf. 1. 4. fol. 36. iam verò si conditores Maioratus fuerint Clericos, non est dubium voluisse Clericos admitti ad Maioratum proper similitudinem quali-

taris secundum consilium Anch. 339. Pro maiori, num. 12.

Quod Religiosos dicendum est, Religiosos professos in Religione succedendi incapaci bonorum etiam in communione, excludi à Maioratu successione, quia pro mortuis teperantur: & id est sequenti vacaro datur locus: scilicet, quando Religiosi sunt professi in Monasterio capaci taliter in communione; tunc etiam Monasterium succedit: quia non dignitas, seu iurisdictione annexa est Maioratu, Ratio, quia Religiosos post professionem retinet ius prioritatis in grada: item omnia iura agnitionis; nec perdit iura languinis, & suarum; & medianis personis Religiosorum, successionem Monasterium capere potest.

Opposita tamen sententia, ut dictum est magis placet, dum auctor non posse Religiosos succedere in Maioratu habentibus dignitatem, vel iurisdictionem annexam; & ex consequenti nec Monasterium, illis mediatis: ut latè pro utraque parte Molin. de primog. lib. 1. cap. 1. num. 71. cum fogg. usq. ad 94. vbi non sicut ad Religiosos succedere in Maioratu, cui dignitas, seu iurisdictione annexa non est: & num. 799. vbi inclinat in partem negantem, non posse feliciter Monasteria succedere in Maioratu dignitatem, seu iurisdictionem habeant. Sequitur nosset Molin. redem. sive disp. 6. 1. num. 4. concludens non succedere Monasterium, neque quoad communitatem; sed deuoluī continuo post professionem emissum ad illos, ad quos iure sanguinis mortuo Religioso Maioratus erat etiam frater: per Gloss. 1. in cap. scriptis nobis. 17. quaf. 1. & Gregor. Lopez l. 1. tit. 15. partit. 2. verbo, sicut homo per eam.

Ex dictis manifeste constat Religiosos ante professionem solemne factam, & ante vota Coadiutorum in nostra Societate emissi, capaces esse cuiuscumque Maioratus: P. Molin. de Iustitia, disp. 1. 19.

Quod ad Commendatorios exorem dicentes, dicendum est esse capaces quorumcumque Maioratum, etiam si clausula habent Religiosos excludentem, quamvis professionem faciant, eaque non obstante ex antiqua Hispania consuetudine ipsi sunt domini bonorum, quia acquirunt: eam non censorvant integrè, & perfectè Religiosi: idem Molin. disp. 1. 4. & de Maioratu, disp. 6. 1. num. 5.

Possunt ratiōne instituere Maioratum Commendatorios Hispaniæ, qui non sunt ordinis Domini Ioannis, tradit Mollo. disp. 6. 1. num. 6. quia possunt testari etiam de redditibus suarum Commendatariorum.

Queritur sexū virum feminam sucedant in Maioratu: Responderet, si Princeps concedat facultatem facienti Maioratum in unum filium ex filiis masculis, & ille coi data fuit facultas, fecit illum in filium masculum, & non dispositus, quod feminam non succederet; si postea accidat, quod talia filia masculorum habeat filium, sed unicum tantum filium, sucedetur illum in Maioratu: sicut Greg. Lopez in l. 1. tit. 1. partit. 6. in glossa in verbo, Magister, fol. 38. col. 1. ver. sed pone: Iuau Decius conf. 339. & alij quibus accedit Pelaez de Maioratu, part. 2. quaf. 6. et num. 3. 6. Item si femina inluitur Maioratum non videtur sucedere nisi similem à Maioratu remouere: prout videtur Pelaez in l. 1. cap. 1. s. 1. filia, num. 6. 4. pag. 33. ff. de lega. 1. & in l. 1. si quis in principio tellam, num. 169. pag. 470. ff. de lega. 3. vbi postquam polo suam sententiam in quatuor qualitatibus masculinitatis videatur repetita, concludit si femina Maioratum inluitur, & illi præsumptionem suu coniecturam quodd coelucit reperire qualitatem masculinitatis: sicut Gamma. decif. 2. & tradit Peleaz de Maioratu, p. 1. quaf. 3. n. 193. & num. 196.

540 Part. III. Lib. IX. de oblig. Primigen.

10. Sed quid si feminam instituit Maioratum, & in scriptura expresta dicas, ut ad successum illius non admittantur, nisi descendentes per lineam masculinam? Nihilominus admitti potest famula propter qualitatem personae disponentis; quia mulier est. Ratio, quoniam feminam tare attendit familia, & agnitionis conservationem, & non minus diligit feminam quam masculum: Petala. lib. 1. cap. pater, §. 6. filia, num. 63. pag. 155. ff. de legat. 2. quod sententia quamvis singularis, non tamet vera videtur: id est censetur contra voluntatem testamoris, à qua non est recedendum propter qualitatem personae disponentis: *lib. testamentorum primus locum, ff. de condit. & demonst.* neque à significacione verborum est deviandum nisi quando apparuerit de mortali disponentis voluntate: *l. non aliter, ff. de legat.* 3. steque ita in Maioratum successione zota omnia debet attendi voluntas disponentis, que pro lege habeunt: id est seruanda est. *Auctor. de mortis, ff. disponit.* Et voluntas distinguitur, & format omnes actus hominum: *l. non omnis, ff. si certum petatur, l. 2. ff. de iudicis.* Tisq. in *l. si unquam in verbis, libertate, n. 41.* Unde non solum voluntas expressa, sed etiam racita, & que per conjecturas colliguntur, servata debebit: *l. Imperator, post principium, vbi Bart. & alii ff. de legat.* 4. cum proprieitate, in fine, *ff. de legat.* 1. Card. Mant. in tract. de censu, mente defuncti, lib. 7. tit. 12. num. 7. pag. 195. Menoch. *conf. 16. n. 50.* & alii, quos referens sequitur Pelece 1. p. de *Maioratu, in principio, ex n. 9.* & que ad 22.
11. Queritur septimè ab feminis hinc capaces Maioratus, quando illi sunt instituti ab aliquo feminam cum iurisdictione aliqua? Dicendum est, feminas capaces esse iurisdictione ioco consequentiam alicuius dignitatis, Maioratus, vel successoris, cui iurisdictione fuit annexa: ita Abbas in *c. dilecti.* num. 4. de arbitrio, Abbas *ibid.* 4. ad form. Guillelmus *Regens.* verbo, *debas habens filiam, n. 67.* & *u. 119.* Gomel. in *l. 79. Tari.* p. 21. Molin. *de primog. lib. 1. c. 3. n. 14.* & *15.* Aceuedo *l. 7. n. 20.* *n. 9. lib. 1. recipit.*
- Dicitur tamen feminam, & per se, iudicandi, exercere oceum manu iudicandi: *l. eam praeor, ff. memoribus, ff. de iudicis.* si ad motes ciuilis recipiamus: *l. 2. ff. idem, ff. de regal iuris.* Cabed. Lusitan. *decif. 7.* num. 2. part. 1. & Vant. de nullitate, sit. ex *diff. iurisditionis de legat.* num. 71.
- Ceterum vbi feminam succedit in Regno, & in feudi, possunt exercere iurisdictionem, causas expedite, & iudicante: Angel. in *Leum praeor, ff. de iudicis,* & in *l. eam quam, C. de fideicommissi,* vbi vult hoc non esse alienum à Reginis, seu Comitis: addicte se videlicet Inannam Reginam Neapolis in folio Regiosedentem, & capitalem fententiam ferentem: testemque Belli, *disquisit. cleric. p. 1. sit. de discipline cler.* §. 8. n. 16. Quid multo fortius feminam potest exercere in consequentiam alicuius dignitatis, seu Maioratus habentis annexum iurisdictionem.
12. Queritur octaua, an feminas excludantur à primogenitura quando successores nomen & arma deferre tenentur? In quo evenio cum feminis nequeant portare atna parentum, praesumpcio est manifesta feminas exclusas: per *l. eam familiarium, C. de religiis, ff. familiis, fener.* Menoch. in *conf. 120. n. 33.* dicens si quis instituit heredes cognatos cum onere portandi nomen, & arma, voluisse cum inducere perpetuum fideicommissum inter cognatos illos, quamvis non sint de eius familia, & cognatione: ex quo quoniam imponatur onus portandi atna, videatur feminas excludere à tali delatione armorum, & ab insigniis, que iure fanguinis eidem competitve videtur, velut Maiorum imagines, de quibus loquitor *l. que rorata, C. de administratione iuris.*
- Nihilominus haec resolutio non est omnino in dubia apud Hispanos inter quos feminæ portant arma parentum, & antecessorum; quod inviolabilitet est futurum: *l. minima, ff. de legibus, & testamtes se accommodant cum ea: l. hereda mei, l. cum ita, ff. ad Trebol.* atque ita non videtur feminas excludere à delatione armorum, & ab insigniis portandis. Quinimodo etiam in Gallia feminæ Arma parentum defuerint, & vult Chalances in *confusione. Burgund. rubrica 7.* fol. 260. num. 34. vbi addit., quod confundendo in delatione armorum est attendenda. Conferunt tradita à Burgo de *Pax in proposito legum Tauri,* num. 11. dicente conditores Maioratu non ex illo, quod in scriptis ordinent, quod Maioratus faciunt ut conservent familia, & membra, feminas voluisse excludere, nisi aliter exclusio appareat: & ita vult decisum per Iudices sapientissimos. Quod cum cauela non mediocri, sed magna, accipiendo est, tam ex verbis Maioratus, quam ex dispositione iuris; cdm verum sit, quod ista præfationes inducunt confusione: *l. ultima, ff. de hered. instit. l. cum bi.* in principio, & ibi Bartol. *ff. de translatiōnibus.* Tisquell. in tract. *Cessatio et causa, initiatione 1.* num. 64. fol. 135. vbi vult ex præfationibus mensis defuncti colligi: Mennoch. *conf. 16.* num. 31. Mollio. *lib. 1. de primog. cap. 5.* num. 1. fol. 30. Nam tes dura videtur exclusio feminas à successione Maioratus, nisi vbi fuerit exclusio expressa, cum talis exclusio sit priuatin, que non debet præsumi, nisi in calibus à iure expeditis: *cap. ultima de iure parentum.* Aymon. *de trallat. de antiqu. tempore, part. 1.* num. 86. Cephal. *conf. 616. num. 66. lib. 3.* vbi tradit non induci exclusionem feminatarum nisi in calibus expressis in specie: est enim exclusio feminarum à successione, pœna quadam, que non debet infligi per conjecturas: Paris. *conf. 89. num. 38.* lib. 3.
- Queritur nonnulla, an feminas proximiores exclaudant masculos remotores? Responso sit excludere, vbicumque feminas non excluduntur à successione: ita Cossart. lib. 3. *verborum, cap. 5.* num. 5. *vers. Ruyse.* ex ratione, que deducitur ex *l. 2. tit. 15. partit. 2.* & ex *l. 40. Tari.* dicentibus deficientem malicum in eodem gradu, feminam preferendam masculo remotores, non solum in successione Regni, vbi gubernatio, & administratio exactissima exigunt, sed etiam in successione cuiuscumque Maioratus, tam facti pec disponentem testamentariam, quam per viam contradicto. Sed de hoc diffinatur. an. 5. quinto, resolutione 40.
- Confirmatur, quia de iure proximiores coangulati remotores preferuntur in successione, siue hoc masculi, siue feminæ: *l. 2. 4. hereditatis, ff. de fidei & legitima hereditate.* Auctor. de hered. ab intoller. venient, §. 6. verò negre fratru. §. 6. plurimi. Instit. de legi. agri. *success. l. 1. titul. 1. 3. partit. 6. lib. 1. Q. liber. s. varosa, qui est frater magister.* Cossart. in epistola, de successione ab instellar. num. 10. vbi dictum videtur ad gradum quem ista successio progeditur. Cum ergo de iure proximiores remotores, si in successioneibus præponantur, si contingat masculum esse in eodem gradu, excludit feminam, omni autem quando est in remotores: Anchac. *conf. 39.* ibi *removit;* oīli aperte ostendatur fundatorem Maioratus vnuisse agnationem conferuare: nam tunc masculus remotus excludit feminam proximiores: vt valunt Ananias *conf. 4.* Regulariter tamen feminas proximiores excludit masculum remotorem, sed in eodem gradu masculus preferit feminam, etiam si feminam sit natu maius.
- Nec mihi satisfacit Gamma *decif. 51.* videlicet illam regulam non procedere, quando Maioratus est institutus à feminis, per Anchac. *conf. 39.* Nam conclusio

Disp.XVIII. De natura Primigen. §. IV. 541

conclusio procedit, etiam si testator dicat, quod in Maioratus succellione maiores erant minoribus præcedant: quia illud verbum, *Maioratus*, haber locum, quando maior erat est masculus: quod si feminis sit, esto sit maior erat, non est masculo anteponeenda: ut videtur Alexand. conf. 39. num. 3. lib. 1.

§. IV.

In quibus conueniant, & differant fideicommissum, & Maioratus.

E P I T O M E .

1. Fideicommissum est donatio verbi precarii, seu inflexi, non autem cinalium relatae à defuncto.
2. Fideicommissum, & substantiam & nomen habet à fide heredum, quibus committitur.
3. Verbi etiam direllu sit.
4. Fideicommissum & primogenitum apud Hispanos ex maxima conuenientia eodem nomine nuncupatur.
5. Succedit unus in Maioratu nequeat, quemadmodum existat in eodem gradu: in fideicommissu enim sucedunt.
6. & 7. Fideicommissum, & Maioratu in quibus differant, ostenduntur.
8. Successor in Maioratu impræprio, & latè dicitur fideicommissarius.
9. Primum successor universalis Maioratus succedit dirella modo, extra possit succedere oblique.
10. Influsio est duplex directa, & obliqua, & qualiter sit utique?
11. Maioratu influsio nulo dato cohæreda universalis, primum successor directio, ut obliquo modo succedit?
12. Maioratu, & fideicommissum in hoc conuenient, quod in utique confidentur proximitas gradus resipisci ultimi possit, non autem primi influsiorum.
13. Quamvis alij repugnant.
14. Maioratu, & fideicommissum conuenient etiam in eo, quod certum bene nequeant alienari, nisi in certis casibus; & quomodo hoc intelligatur ostendatur: & num. 15. & 17.

1. **N**quo conuenient Maioratus, & fideicommissum patrum ex definitione, patrum ex substantia, & oscuritate virtusque conisci potest. De Maioratu dictum est supra, quid sit, s. i. ex num. 1. cum sequent. fidei autem communissum, sic potest definiri, ut sit donatio quadam verbi precarii, seu inflexi, non euiliberi à defuncto relata: ut colligitur ex ratio scilicet de fideicommissu & maximè ex s. istmo, *Influsio de singulis reb.*
2. per fideicommissu relata. Nam fideicommissum non solùm substantiam, sed etiam nomine obtinuerunt à fide heredum, ut Iustinianus voluit s. 4. de lege in principio, *Influsio de fideicommissu hered.* Card. Maoticus de canticis.
3. *Utrum edidimus volunt. tamen. 7. tit. 1. num. 1.* verbis etiam directis fideicommissum celiq;queatur.
4. Tanta ergo apud omnes Hispanos locis consulentes est conoceo etiam iure Maioratum, & fideicommissum, ut pertinet Hispanorum Maioratus oīhū aliud esse, qualem fideicommissa relata perpetuo fæmina, in quibus ex familia proximus quisque possit successe dare, ac profecti careris, ex prærogativa gravida, & ex voluntate influsori: ut tamē declaratio, quod in Maioratu nequeat omnes succedere, quamvis existant in eodem gradu simili: fecit in fideicommissu familia perpetuo relatio: oīnam in eo oscurae succedente: ut babetur in l. cum ita legatur,

Fragm. Regim. Chriſt. Reipubl. P. III.

q. in fideicommissu, ff. de legat. 2. ibi: Et qui ex his proximo gradu precessant sunt. Quod etiam confirmatur per s. petr. 3. fratre, ff. de legat. 1. per hæc verba: *Omnis fideicommissum potest, qui in familia fuerit.* Mollio, de Influsio, de primog. diff. 577. ex num. 3. vbi tamen cocludit Primogenita quamvis appellantur ab Hispanis fideicommissa non esse simpliciter ita dicenda: Ratio est, quod in primogenito spud Hispanos vnuus tantum, ut dictum est, succederet in primogenito toto, quod individuum debet cooservari, cui succedit maior osco proximos in gradu masculus; Cossut. in praticis, greci. cap. 8. à num. 1. & num. 4. §. primog. Valsic. Lelitan. confutatione 81. num. 9. & est communis.

Differunt etiam quod fideicommissum relinquatur in testamento, sori oī ultima voluntate, 000 autem in contractu: Maioratus autem ram ex contractu, quoniam ex testamento possunt institui: *Lem quis descendens.* s. patr. ff. de legat. 3. Alexand. in l. q. Re. 5. cohæredus, ff. de verbis oblique. num. 4. Parisi. conf. 100. num. 11. lib. 4. Decius conf. 488. num. 19. At vero quando Maioratus segnitor nazarium restamenti potest institui in eo fideicommissum, sicut in donatione causa mortis potest fideicommissi, eō quia habeat effectum ultima voluntatis, etiam si quod ordinationem affimilat ut coegeretur: *L. ut hereditib. & ibi Bartol. ff. de legat. 1. Mollio. lib. 1. de primog. cap. 12. ex num. 4. cum sequent. & num. 17. & altero Mollio. de Influsio, diff. 183. & de primog. diff. 577. num. 5. verbi secundum different.*

Item non est negandum conoenit fideicommissa cum maioratibus, quatenus, qui bona fideicommissio subiecta alteri relinquent, possunt eidem inungere vincula: grauamina, onera, & conditio, prope voluerint; modo grauamento, seu onus non supereret communum: ut haberet in Labes, Cod. de fideicommissu: sic etiam hæc omnia videbuntur: conditiones, grauamios, & onera conditio Maioratus possit apponere suos omnibus, oīc oīc eo adiungere, ut in fideicommisso succedant cum facultate disponeodi à legi concelebi: prope requiriunt quod sit in Maioratu, in quo similia onera apponuntur: Mollio. de primog. lib. 1. cap. 1. num. 8. verbi, etiam autem.

Iosephus disseruit, quoniam fideicommissarios ab herede grauato debet obtemere fideicommissum, necepsis in illum dominium fideicommissum transfertur, neque ad fideicommissarium actiones, tam adiutoria, quam palliæ pertincent, quoniam per heredem grauatum sequuntur tradicio: ita Mollio. de Influsio, tral. 1. diff. 186. per secom. ex s. 10. 156, quo haec grauatum, & de primog. diff. 577. num. 5. verbi secundum different, vbi ostendit validitatem fideicommissi de iure communio ex eo pendere, quod hæc grauatum hereditatem adeat, neque decedat priuiliu[m] testator. Hæc autem non procedunt in primogenitura, sive influuntur lo contractu irrevocabili, sive revocabili; inter vivos, aut per ultimam voluntatem: quia semper vocatus ad primogenitum dicitur illam accipere immediate à conditore ipso, & non ab ultimo possidente. Nam eo ipso, quod ultimus possidor moritur, & alias succedit, ita successor est trasferuntur dominium, & actiones omnes in ipsius fine aliqua cessione, seu traditio oīc, aut apprehensione. Imo in Castella sine aliqua apprehensione etiam possidetur translati in nouum succellorem, ut apparet in l. 8. tit. 7. lib. 1. nota recipil. Mollio. de primog. d. lib. 1. cap. 1. ex num. 14. & alt. ex Mollio. d. diff. 577. verbi 3. different ad finem, subdens Maioratum, quamvis institutum in ultima voluntate, non propterea esse fideicommissum reliquit familia; sed ab eo ortum duxisse, & id est cura eo habere affinitatem.

542 Part.III.Lib.IX.de oblig.Primigen.

8. Dicitur tamen successor Majoratus, in proprio & largo modo, fideicommissarius: Molin. de primig. lib. 1. cap. 14. num. 12. proprio autem modo, primus successor Majoratus viuueris filius uer directo succedit, quando scilicet Majoratus institutus ex viuueris hereditate, tunc enim sine dubio, uer directo succedit, & iuste proprio poterit huiusmodi primogeniture adire successionem, & possessionem capite bonorum, ab ipso ministerio alterius, cum sit viuueris heres, & in ipsum omnes actiones adiutor, & passione transeat, & per sonam defuncti refestat in omnibus, succedit in viuueris sus defuncti: i. bocellius, vbi Scribebent, ff. de regul. iuris. Quod procedit de primo successore viuueris filio caret autem in successoribus non directo modo, sed obliquo datur successio, sicut per fideicommissum, in quo haeres institutus, restituuntur quae grauatus, iure directo succedit: reliqui autem quibus hereditates est restituenda, non directo, sed iure obliquo vestunt: *Ex falle, in principio, ff. ad Trabell. Scribebent in Lemeris & in L. verbis eandem, ff. de vulgari.* Hoc autem procedit in Majoratus instituto in virtute voluntatis: fecit de Majoratus condito in contractu, cum ex dilutione contrahentis nemo possit fieri haeres directus: *Iheredatus, Cod. de pali comment. l. final. Cod. de pali,* nam actus contrahendi realiter, & effectualiter, differt ab actu restandi: *L. verbis, gessema, ff. de verborum obligat.*
9. Ex dictis sequuntur duplice esse institutionem; directam scilicet, & obliquam: directa institutione est illa, per quam hereditates de iure cuiuslibet adiri possunt, aut bonorum possellit peti de rete prætorio ipso iure, & sine alterius ministerio; quales suae institutiones conceperit per huiusmodi verba: *Institu. Herrenelle, Dominus etc., Alijno, Adindice, & semilia, quo noz egere miliafieri alterius; ut ex traditis à Bald. in l. final. Cod. de sacrof. Ecclesi. num. 12. & 13. & Bartol. ibidem, num. 1. & Scribebent in cap. si patet, de testamento, lib. 6.* Obligatio autem successio est illa, que factu vel ministerio alterius: Bald. in l. final, num. 14. prove est successio illa, quae concipiatur per verbum, *Reddatur, Debet, Restituatur, & similia, quae egere facta alterius.*
10. Poterit quando Majoratus constituitur ex quota bonorum, vel ex re certa particulari; tunc primus successor Majoratus haeres in testamento institutus nullo dato viuueris coherede, in quo euenter veluti haeres in ea iure directo succedit. Quid si fuit datum alius viuueris coheredes, tunc haeres in re certa iure obliqua tanguntur fideicommissarius, ant legatarum successor, non tanquam haeres: *Quicunq. ff. deo, ff. de hereditate instituendo.*
11. Convenient præterea Majoratus, & fideicommissum, quarens in successione Majoratus proximaticas gradus respectu vicini possellit consideratur: quod etiam in quibuscumque aliis fideicommissis familiae, vel agnitioni relativa habet locum, ita Socin. in l. cognatu, num. 40. ff. de rebus dubiis, & Marian. Socinus resps. 126. lib. 1. Peregminus de fideicommissis, artic. 20. sub num. 2. vers. concursum, Valaf. de iure empby. quagl. 50. num. 34. Iul. Clar. § testamento, quagl. 76. num. 14. Guttier. prælie. lib. 3. quagl. 66. in antiqu. à num. 7. Cald. Petel. de nominar. empby. quagl. 24. num. 90. Molin. de Institu. tom. 1. tractat. 2. dispat. 628. cap. 6. Gamma decisi. 7. num. 1. & decisi. 105. num. 12. Flores ad Gammarum, d. decisi. 7. vers. quintus easme, & alij apud Casell. controver. iuri, lib. 3. cap. 15. num. 5. 1. & cap. 19. à num. 159. Estiam si contrarium, videlicet, quod proximitatis gradus non sit intendenda respectu ultimi possellitorum, sed consideranda respectu testatoris, aut conditoris Majoratus, seu fideicommissi,
12. veline Cardin. Mantica de casis, vñim, solvit. lib. 8. titul. 12. à num. 1. Couart. prælie. cap. 18. sub num. 1. vers. si fave, & Menoch. resps. 124. num. 1. Et frag. quibus accedit Cesar. commun. contra commun. q. 3. 2. & num. 1. quos minus bene loqui puto.
- Convenient item bona Majoratus, & fideicommissi, in eo, quod utraque possunt alienari ex causa doris, & donationis propter nuptias dande, vel restituenda filii, & descendenteibus in institutoris bonis libertis deficienibus; propterea haberetur in l. malier, s. cum proponerem, ff. ad Trabell. texus in Student, q. 2. quae, C. communia de legatu, & in copore vendi sumitur.
- Regulare enim hoc intelligitur pro solutione debitorum, que a primo institutori fuerunt constituta, bona Majoratus, bonis liberis non existentibus, alienari posse; ita Molin. de primogen. lib. 1. cap. 10. num. 1. vbi de succellore in Majoratu: & num. 2. cum sequentia, vbi de bonis fideicommissis subiectis & omnibus conclusio bona alienari posse ex causa necessaria; et hoc fuit prohibita alienari. Idem repetit lib. 4. cap. 6. ex num. 1. cum sequentia, & ex num. 17. subdicens, que in fideicommissis statuta sunt, ea omnia in Majoratibus Hispanorum habete locum: atque ita nun solum causa doris, seu donationis propter oupulas, sed etiam in alimentis praefundis possellit Majoratus, ac eius filii, seu in illo ab hostibus redimendo, & in dote profili moniali affligenda, & in ceteris causibus, ad quos d. Aubert. resps. extendunt, procedere ipsa; nisi contrarium dilipserit institutor Majoratus, seu fideicommissi; propterea solvuntur Rodericus Xuanetz in l. questione in prioribus, 2. limit. ad l. Regiam, num. 11. Gomel. in L. 40. Tauri, num. 86. Conarr. lib. 3. resps. cap. 6. num. 10. Quare omnia, que Serbentis accommodantur bonis fideicommissis, eadem bonis Majoratibus Hispanorum, possunt applicari: idem Couart. lib. 2. serbentis, cap. 16. num. 9. & Padilla in d. Aubert. resps. num. 53. Expressa autem prohibitione polita, nullo modo alienari possit similia bona sine Regia facultate, quando primogenium de illius licentia fuit conditum, alias non; vt vult Couart. d. lib. 3. cap. 6. num. 10. col. penult. & ultima.
- Gregorius tamen Lopez in l. 6. titul. 1. partita 6. in glasse, verbo, *Que la no pedisse vender, opinarunt non posse d. Aubert. resps. adaptari ad primogenitam Hispanam: quod Couart. d. lib. 3. serbentis resps. cap. 6. num. 10. dixit subdubios ob eam rationem; quod in Hispanorum primogenitis soleat apponit clausula, *Ne bona eocundem Majoratum alienentur, etiam ex causa doris;* quamvis in aliquibus non apponatur, semper tamen apposita subtilitatem est ex Majoratibus confundendine, & natura: propter quam rationem subdit in Hispania fuisse induitum, ut nec ex causa doris bona primogenitorum possint alienari.*
- Hec autem ratio non virget: quare dicendum est, quando doceat, seu alimenta tempore mortis conditor Majoratus solvere tenebatur, & deficienibus bonis iberois, & fructibus ex bonis Majoratos non sufficienibus, tunc bona Majoratus subiecta posse alienari: quia sunt debita obligata ipsi boni, quae tenebatur solvere ipse institutor; & ideo ex ipsis bonis sunt deducenda; & ad eius heredes hoc debitum transit: vt ostendit Molina lib. 2. de primogen. cap. 15. num. 42.
- Porro quando institutor Majoratus tempore mortis non est etiam obligatus solvere huiusmodi doceat, seu alimenta, dicendum videtur dicitur Aubert. resps. non posse adaptari ad Hispanam primogenitam: nam illa loquitur de fideicommissis tantum, in quibus non

13.

14.

15.

16.

17.

non velitis publica, sed priuata solam reperitus, & ob id concedit, ut bona fideicommis subiecta ex causa doris, seu donationis proper nuptias alienentur, ne commodum priuatum publico, quod repertor in dore, seu donatione proper cipiatis, præponatur: idem Molin, lib. t. de primog. cap. 1. num. 1. & lib. 4. cap. 6. num. 1.

§. V.

De multiplici primogenitorum institutione, deque eorum varietate.

EPITOME.

1. *Primogenita Hispanica differunt à primogenito legi natura, & legi scripta, & quarundam aliarum nationum. Quædam sunt familiaria, quædam hereditaria. ibid.*
2. *Institutione Maioratum habet affinitatem cum conserva-
tione onerosa, & cum donatione sibi modo, & ali-
quando cum ultima voluntate. Maioratum modus
primogenita instituuntur, num. codem.*
3. *Maioratum aliquando sunt ex bonis patrimonialibus.*
4. *Maioratum sunt interdum irrevocabiliter, & ali-
quando revocabiliter.*
5. *Et quædam differunt inter se, & infra, num. 17.*
6. *Maioratum ut possint inlini ab habente filio, qui-
bus debetur legarime.*
7. *Maioratum inlini de bonis patrimonialibus an
sunt legales, & quædam possint esse legales.*
8. *Maioratum inlini auctoritate propria, & auctoritate Principis quæmodo differunt.*
9. *Maioratum, qui inlini de Principi facultate, an
tenoratu, declarare quod filius habeat?*
10. *Principes an possint confirmare Maioratum ex eo mul-
tum, quid de Regi facultate non fuerit nullum posse
mortem inlini?*
11. *Facultas instituendi Maioratum data à Principe, an
expres morte concedentur?*
12. *Primogenita an sit melius inlini sine facultate
Principis, vel cum ea?*
13. *Primogenita an in foro conscientie possint inlini ex
auctoritate tantum legi?*
14. *Institutione Maioratum sunt-ne famerabili, an
adieci?*
15. *Maioratum ut possint inlini in scriptura priuata sine
alii solemnitate?*
16. *Primogenita ut possint inlini, filius legitimus non
exstitit, in persona filii naturalis, aut proxy?*
17. *Maioratum quando possit revocari à constitutente,
proferenti quando fuit constitutum ex donatione Re-
gia, aut licencia.*
18. *Maioratum ex quibus bonis non possit inlini, qua-
de bona sunt extra Regnum.*
19. *Quæ condicione debet habere Maioratum, ut possit
licet, & infli inlini.*

20. *X dictis supra, 6.3. num. 3. coofiat Primogenitu-
ram esse fundatum in iure diuino, naturali, &
auctoritate, sicut voluerunt mulii apud Tiraquellum
de iure primi, quæst. 4. num. 1. 3. & Molinam Theologo-
gum codem erat diffus. 577. num. 2. vbi probat primogeni-
tia Hispania longe abesse à primogeniti legis na-
ture, scriptis, & quarundam aliarum Nationum; nec non alter Molina eadem trahit. 1. 2. ex num. 2.
ad num. 7. vbi num. 9. cum fessi. obserua Hispani-
atum Regnum verillimum Maioratum esse, atque
in eius successione verum ordinem Maioratus re-
tineti, ac conservati: ut ostenditur ex l. 2. num. 13.
part. 2.*

Fragm. Regim. Chriſt. Reipubl. P. III.

Nec obstat in prædicta, t. partitum, de solo Re-
gno Castellæ, quod successionem fieri mentionem
Nam de omnibus aliis Hispaniarum Regnis, sine
Provinciis eidem adnexis idem faciendum est, quod
de Regno Castellæ fuit decisum à tempore Regis
Pelagi. Nam ante illum visque ad infirmorum
Rodericum, electione, non autem successione Re-
gnum deferebatur; vi habebat in parte Concilio Te-
letano. *Concio ultima, vers. Nihil apud nos: & in quinto Concilio, can. 3. idem teperit. Quare cum Re-
gnum Castellæ sit caput omnium Hispanorum Ma-
ioratum, sequitur carceros Maioratus Hispaniæ fe-
cundum Regni successionem esse regulandos: ut
notas Sigismundus Neapolitanus in conf. feudalibus,
conf. 1. num. 16. Ex eo maximè fundamento, quod
à capite membra non expedit deuiri: c. cum non li-
cerat, de praescript. Menoch. conf. 1. 8. num. 12. Sem-
per enim membra mystica debent diligenter caput, &
ab eo non discedere: Rebus in præci beneficiis,
tit. de confitentia in glori. caput, pag. 512.*

Primogenitorum quedam sunt familiaria, quæ-
dam autem hereditaria dicuntur in Hispania. Fa-
miliaria sunt in quibus solo iure sanguinis succeditur: in hereditaria autem iure hereditario tam id est succellos. Dicitur autem iure hereditario defi-
ferti, quod non nisi heredi, iureque hereditario compebit. Familiaria autem sunt, in quibus iure san-
guinis defertur succellos, & in quibus, qui heres
non est, vel etiam, qui heres est, ex sola signa-
tione, seu cognatione, vel speciali votacione suc-
cedere potest, non autem iure hereditario: Bartol.
in l. vi inforrando, §. si liberi, num. 4. ff. de operilibre.
Bald. in cap. 1. de eo quælibet, & hereditario suis, num. 6.
& 7. in ejusmodi fidei, Alexand. conf. 4. num. 1.
lib. 1. & conf. 1. 6. lib. 5. num. 4. Pinel. de bonis maternis,
part. 3. num. 99. vers. quod autem, à fortiori, vbi de
Hispanorum Maioratum: Gregorius Lopez in l. 4.
titul. 15. partis 2. glori. 1. col. 1. & in l. 2. titul. 15.
part. 2. in glori si ne ei hys maior. col. 5. Peralta in l. 3.
§. qui fiduciam suam, ff. de hereditibus inforrandis.

Nobilissimus Maioratus respectu primi coodi-
tis iure hereditario defertur: respetu autem viti-
mi possessoris iure sanguinis succedit, cum nihil ab
ultimo possessor accipiat, sed à primo institutore
Autem in conformato. Paris. tit. 1. §. 8. glori. 3. num. 14.
argumento feedorum, quorum quedam familia-
ria, quedam vero hereditaria dicuntur. Heredita-
ria tamen primigenia in primo successore hanc no-
minationem relinquunt: deinceps vero non heret-
diaria, sed familiaria cenlenda sunt. Idcirco quan-
tus filios ultimi possessor Maioratus, seu agnos
proximior valeat repudiare eiusdem hereditatem,
& acquirent Maioratum: cum illum iure sanguini-
s, non iure hereditario dicatur consequi: primo
tamen Maioratus successor, qui illum ab instituto-
re eiusdem capit, non autem ab ultiore posses-
sore obiciet, nec non iure hereditario succedit, non
erit integrum repudiare hereditarem primi condi-
toris, & Maioratum ipsum acquirere. Nam si hoc
esse illi integrum, dicetur etiam non iure heret-
diario succedere, sed iure sanguinis.

Quæsi potest eis dispositio primogenitorum Hispa-
norum affinari possint cum instituuntur, quando
nequeant primogenitos aliarum Nationum adaptari
Resolutio sic, si primogenitorum institutum sit per
contractum, habere in effectu affinitatem cum do-
natione sub modo, seu sub conditione, & grauami-
te fada à conditore, omnibus ab ipso vocatis ad id
primogenitum: Molto. Theologus de Inſtitu. tra-
dit. 2. diffus. 167, in qua de iure Castellæ l. 7. titul. 4.
partis 5. transferunt dominionem ipso iure sine alia
traditione eo vocatum post ultimum possessorum,

vbi primū accedit tempus præsumū à primo donatore , ut fīs restitutio . Quinidē per l.45. Tauri , posseſſio etiam ciuilis , & naturalis eo ipso transmittitur in iuniorū ſuccēſſorēm abſque alia appetenſione .

Quāmoiſ tamē donatio dicatur rēſpectu eorum , qui vocantur ad Maiores , dīc enī potest hæc donatio habere affinitatem cum contrac̄tu onoſtō rēſpectu alterius , cum quo celebratur , videlicet ū iofſitutor apponat onus contrabendī matrimonium cum aliquo primo ad p̄imogenitū vocato . Si autem in vītia voluntate Maiores ſunt , etiā quādam hæredis iofſitutio , & in effectu legatū , vel prælegatum factum primo ſuccēſſori , aoc̄vēt eo defuncti bona legata , ſeu tertiā ſuccēſſori bus illius primogenitū ex familiis testatoris vēnitib⁹ ordine ſuccēſſio perpetuā deuoluuntur : Molin. de primog. lib. 1.c. 1. n. 6. & alter Molin. cedem. tral. diffr. 1.77.4.7.

Multis item modis iofſitutio poulme apud Hispanos & Lusitanos primogenita ; uerū primogenitus Galliæ , Italiæ , & aliarum Provinciarum , de quibus aliquoſ scribit Pelaez de primog. in principio prima partis , ex num. 4. tñpue ad num. 6. & Molin. de primog. lib. 1. cap. 1. num. 1. Primo ergo modo , Hispanica primogenitura ortum habent à lege : secundo , ab hominioſ iofſituntur : tertio dīcūtū , a confiudidine , ſeu præſcriptione promanant . Vnde primogenita , qua ex lege veteri primogenitus Hebreos vītio venientib⁹ , & quāconque alia , qua illius primogenitus alia ſum Provinciarum per diſpositionem iurum legum tantum competunt , legalia dīc poſitum , cū ſunt ex diſpositione legum ; atque ita Regnum Hispanie meritiſſimo dīc potest primogenitū legale , cum illius ſuccēſſio ex diſpositione legum Hispaniae ortum habeat , auctore Molin. d. d. 1. c. 1. vbi ex num. 1. t. pleoſ ōſteodatur : & conſequenter eodem modo caſta , ſeu oppida dāta à Princeps ſub iurio Comitatus , Ducatus , & Marchioſariorum , qua iure Maiores ſuſſident , inſtar Regni dīcenda ſunt primogenita legalia ; ſicut ipſum Regnum verus eſt Maiores ; ſed cīc cum buiſuſmodi Dignitates ex generali conſuetudine , mores primogenitū deferaunt ad ſuccēſſores , & conſueſto ſunt bābas legi , & quibus , cum ſimilitud. ſi. de legib⁹ , diceb̄ ſunt Maiores legalis , ſicut Regnum dicitur : vt membra capiſt conuolaoſt : conſecrati alit Molin. ſedem tral. diffr. 1.76. ex num. 1. & num. 7. exeg. 7.

Exempliue ramen primogenita , qua ſecondū leges fori , & Tauri , aut ex Regia facultate iofſituntur : non enim ſunt legalia , verè ac proprieſt ; ſicut nec Maiores , qui à teſtaore , vel contiuitate ſunt , cum nec lez propeſa ſit voluntas reſtantia , nec contraheſtis diſpōſitio , ſiquidem lez bonum commone , noo autem priuatum ſuppetit : vt habeatur in l. iura non in ſingulis , ſi. de legib⁹ .

Primogenita ab hominio iofſitota plerūkque ea ſunt , qua ab ipſa primea , & originali iofſitutione ſunt ab hominib⁹ , qui Maiores iofſitunt ex bonis , & in bonis , qua tirole Maiores ſelinquunt , lo quibus vocat ſuccēſſores in infinito , vel pro tempore eisdēm placito : Pelaez de Maiores , pars. quæſ. 1. n. 9.6. & num. 11.8. vbi num. 12.9. addit primogenitū Gallicæ : utrū primogenita Hispaniā ſuſſerit per conſtitutionē priuatorum hominum facieſtū Maiores : Molin. d. d. 1.76. num. 1.4. & diffr. 1.80. num. 6. Vnde plerūkque Maiores Hispaniā ſunt , excepta ſupradicta , non ſunt legales ; exeterat autem Nationum , ut plerūkque tales ſunt : ut conſtat ex dictis à Pelaez verbisque , vbi proximē , & num. 9.6. tñpue ad num. 11.9. idem Molin. diffr. 1.80. num. 1.

Cætetum Maiores in noſtra Lofitania legimentali , qui ſuſ ſobieſti , merito legales dici poſſunt ; maximē quando bona Coronæ Regni , ex quib⁹ conſtituuntur , ab initio non forrunt conceſſa ſubditū vinculo Maiores ; nam tunc ab ipſa legē mentali habent , tum quād Maiores ſint , tom etiam quād eam peculiare rationem , & formam habent : in quo multū diſferunt à ratioe ceterorum Maiores in eisdēm Regio Lofitanie , aliorūque Maiores , qui noo à lege , ſed à priuariis hominib⁹ , pro ſuo arbitrio iofſitutut : idicēd non diſcendi ſunt legales .

Quāmoiſ tamē poſſet , ut in foto conſcieotie etiam poſſunt iofſitut Maiores de bonis patrimonialibus : Pars negans ex eo videtur vera , quia violatus aquitatis totius iofſituentis contra naturalem rationem , & equalitem inter filios ſeruandam , relinquendo unū filiorum omnia pene bona primogenitū viuclio adſtrinxit , & reliquo interdum portionem exigunt . Item quād filii omnino excluduntur iurisdictionem , etiam ſi ſtare grandiores ſunt , quād filii masculi , & ſine dote relinquentur competentie ; & inquit , ſeu iouulariſe cogontur Religioſam vitam profiteri .

Pars tamē abſtinentia , poſſe ſcileſ ſiciliē iofſitut buiſuſmodi primogenita , placet Ant. Gomeſio in l.40. Tauri , num. 5.6. vbi probat ex authoritate , & faculta legis communis , & virtutis alia conuertit ordinis inducere ob publicum bonum , & ob memoriam conſtitututis conſeruandam , ooc̄ non propter Reipublicę velleat , ut ostendit in l.12. tit.1. partis 1. Inſper , quia ius poſitum à Rege , vel Princepice ooo habente Superioris conditum ex cauſa tuta obligat in foto conſcieotie , D.Thom. in 1.1. quæſ. 9.6. art. 4. & 6. Sotus 4. de Iſſilia , quæſ. 5. art. 1. & 2. Conuit , in 4. Decret. part. 1.c. 8. §. 6. num. 5. verſ. quarto deducit : Gregor. Lopez 1. 31. tit. 9. partis 6. verba , ne videris , Molin. Theologus de primog. diffr. 1.78. verſ. contra iuram ſententia , & alter Molin. lib. 1. de primog. c. 1.4. Idem ſenit Glosſal. & vni- ca in e. quas in Ecclesiasticis , de conſtitutionib⁹ , Felin. in 1.1. de conflit. col. 1.3. num. 4.4. Paul. in c. in emi me- gatio 1. col. de tellib⁹ , vbi omnes tradunt poſſe fieri Maiores de buiſuſmodi bonis cum bona conſcientia , & ſine peccato .

Hoc tamē ſtelligendom est , quando Maiores ſunt in filio digno , & benemerito . Quare , ſi ex ſola affectione eligitur a parentibus filius mihiſ di- genus , omiſſo filio bene morato ; non eſt dubium peccate parentes , preteritum quando Maiores conſilii in iurisdictione , & gubernatione , quārunt debet eligi ab iofſitente filius , qui cætetum preferatur : ita Pelaez Rubeus in ſua repertione , fol. 99. j. 16.

Præterea Maiores alii ſunt reuocabiles , alii ir- reuocabiles : reuocabiliſ ſunt qoād vītia volunta- tis aoomal , atque inoſinata , & ideo Maiores reuocabiliſ , quāmoiſ ex cocontra iofſitutio , ſemper affiſſimilat natore vītīm voluntaris , quoateous morte conſirmitur , atque reuocabiliſ perpētuū ſit ; velut donaſ , que vīque ad mortem poſſoſt reuocari , morte coſtirmant , & ſeqoontur vīm vītīm voluntatis . Quocida Hispanorum Maiores reuocabiles ex contraſto iofſitut , quoad ordinationē affiſſimilat cocontraſto , quoad ef- fectus auctem imitatur vītīm voluntatis natorem : atque ipa iofſitut in contraſto reuocabilitate , nec ſapienti oratione cocontraſto , nec vītīm voluntaſe conſentit , nec legata , ſed tertium ſpeciem p̄z ſe fetunt : eſto vīm legari , ac fideicom- melli , ac vītīm voluntatis repreſentant : provit ex traditioſi à Palacio Ruben deducit in repertione rubrica

Disp.XVIII.De natura Primigen. §. V. 545

rubrica de donationib. inter vir. & viras. §. 65. num. 1.
 & probatur ex l. post legatum, §. final. verf. qui mortis
 causa, iuncta Glori. verbo, legarari, ff. de his quibus ut
 indigne.

Potè Maioratus interuocabilis in contractu prez-
 fessum institutus, in omnibus sequitur iurutam con-
 tractus, nec habet aliquid vltime voluntatis : appa-
 tet ergo esse interuocabilem, si ea lege in contractu
 fuisse existat interuocabilem, aut talis confessus ex tra-
 ditione, aut ex clausula Constituti, sive ex pacto de
 non reuocando, sive ex aliis clausulis significantibus
 idem ; tunc enim Maioratus confidetur contractus
 inter viuos interuocabilis celebratus : argumento
*Lobita donare, ff. de donacione causa mortis. Bartoli in
 Lene praecario, ff. de presario. Couart. 2. part. rubrica,
 de testamento, num. 1.*

Insuper potest fieri Maioratus interuocabilis, si fi-
 lios, vel alter in quem institutus melioratio, accep-
 pta, manu regulatius in qualibet donatione, necessaria
 est acceptatio donati, & ante illam donatio
 est reuocanda, & non sortita est effectum : Gamma
Lufit. decif. 1. 58. vbi additio Mense refert Gomevum,
 & *Couartianum: probatur in l. 67. tit. 18. pars. 3.*
cerbo, recensione porsi: sequitur Valade. conf. 5. num. 1.
 Titaquili. de legibus canonicis. gloss. 5. num. 14. Non
 enim presumunt acceptatio in donatione, nisi appa-
 reat : Menochi. de presumpt. lib. 6. presumpt. 14. Quate-
 donarius debet probare scientiam, & traditionem
 per nuntium, vel epistolam factam.

Hæc autem resolutio apud Hispanos procedit per
 l. 2. tit. 16. lib. 3. Ordin. vbi dicitur, quod in contractu
 bus non requiriunt stipulatio : nam ex hac lege tol-
 lut vis acceptationis, quæ ex parte donatarii requi-
 ritur, ad hoc vt donatio reuocari nequeat : Gregor.
 Lopez in l. 4. tit. 4. pars. 5. in gloss. no la pude fazer.
 Quid in praxi eti receptum, quicquid videatur con-
 tradicere. Couart. lib. 1. regula. c. 1. 4. num. 2. in fine: fed
 resolutio Gregorij Lopez verius videtur : aque ita
 esse necessariam acceptationem tenet Molini. lib. 4.
 primog. c. 1. num. 5. 8. Gutierrez. lib. 3. predilec. q. 96. pag. 709.

Ex quo sequitur ante acceptationem filii, integrum esse parte reuocare Maioratum : vt etiam ait
 Glori. in *Lobita. C. de sacra. Ecccl.* vbi teneri in dona-
 tione facta in causam piam, nec essariam esse accep-
 tationem : pto ut etiam docem Faber in 5. 1. num. 5.
*Justitiae obligat. Iacob. in l. 1. num. 5. C. de patre, & c. de
 communis lecundum Decimum in conf. 391. & notat*
 Tiraquili. in *tract. de pia causa. privilegio* 11. 5. Barbosa
 Lufit. ia. l. 1. ff. *solus matrem. pars. 3. num. 18. pag. 176.*
 ex quibus idem Tiraquili. in *tract. de primog.* queſt. 1. 8. 3.
 ferrib. quando secundogenitus non acceptaverit
 primogenitutam factam per primogenitum, posse
 primogenitum reuocare tenutiatione re integra,
 quia nullum ius qualcum fuit ante acceptationem
 Paul. de Castro. conf. 195. lib. 1. Guido Papæ. conf. 12.
 num. 7. verius ramen est donationem factam Eccle-
 sia etiam ante acceptationem esse interuocabilem,
 secundum communem : sequitur Ioseph. Lodusinus
 decif. 1. 9. n. 18. Barboz. ibi supr.

Ceterum si pater institutus Maioratum in filium,
 & constitutus te possidente nomine eiusdem filii res
 Maioratus, non acceptante filio, potest pater reuoc-
 ate licite, non obstante clausula Constituti, quæ
 operatur pertinere acli vera sit traditio facta : Quia
 hoc procedit, vbi filius melioratus acceptavit meiso-
 tationem : Molini. de primog. lib. 4. cap. 1. n. 64. Valade.
 conf. 5. 5. 1. vbi vult requiri ratificationem nec clausula
 Constituti appetitur in contractu donationis
 in absentia facta.

Ambigui tamen potest an iuramento interuenientem
 in Maiorato necessaria sit acceptatio melioratus, vt
 Maioratus sit interuocabilis? Respondeatur iuramen-

tum operari idem, quod praesentia, & acceptatio Ta-
 bellionis operatur : ita Carol. Ruyne. i. conf. 1. 44.
 num. 8. & in conf. 109. num. 10. lib. 1. Matienzo in l. 7.
 gloss. 1. n. 21. cit. 10. lib. 1. Roland. conf. 1. 9. n. 3. lib. 1.
 Ruparalson. 11. n. 3. Caecilius in *tract. de palliis*,
 queſt. 11. Contarium tamen volunt Alciat. i. c. comi-
 catione. a. 3. 3. de iurevir. Burg. de Paz. conf. 1. 4. n. 21.
 perrogat. l. certum. 5. si quis absente, ff. de confess.

Dicendum tamen est in donatione non esse ne-
 cessarium acceptationem, vbi in ea interuenient iusta-
 mentum : quia in isto casu plomissio confidetur facta
 Deo. Oppositum sentit Ioann. Gutier. in c. quatuor
 postulam, de palliis. 6. in principio, *de nona editione*. n. 5. 4.
 pag. 345. Nihilominus quando iuramentum simpli-
 citer fuit interpositum, eo non obstante, Maioratus
 est interuocabilis, quia iuramentum contractu simpli-
 citer additum, non mutat naturam contractus, sed
 illam sequitur in omnibus : 1. sed & si posse fori, s. item
 si iurevir. vbi Iacob. n. 9. ff. de iurevir. l. final. C. de ad
 numer. pecun. text. in c. quatuoraduam de iurevir. cum
 omnibus conditionibus, & limitationibus proce-
 nientibus ex natura contractus : Bald. in cap. que in
 Ecclesiast. de confusione. lib. 1. 5. Dei in l. 1. num.
 amiss. num. 1. ff. si cert. pet. & in conf. 345. num. 1. post
 Olda. conf. 95. col. final. & conf. 1. 1. col. 1. Molini.
 lib. 4. de primog. cap. 1. num. 66. quia iuramentum non
 mutat naturam contractus ; id est ultra iuramentum
 requiritur acceptatio, & ante eam reuocari potest.

Idem dicendum est, si iuramentum pacto de tam
 habendo, seu non contaueniendo apponatur : ad-
 huc enim Maioratus reuocari potest ; quia pactum
 illud sine iuramento non inducit actum interuocabili-
 um : & idem iuramentum acceptum considerata na-
 turæ contractus, & ex propria usuaria Maioratus po-
 test reuocari : Bald. in cap. que in *de condit. ab easam*,
 ex eo, quid fieri qui donat post mortem suam, &
 promittit non contrarieatur, adhuc potest prenigre,
 ex eo quid illa promissio adaptari debet ad uaturam
 contractus, & non dicitur contraenire viendo na-
 turæ contractus, i. quare, s. inter lacrimam, ff. lacrimis
 sequitur Alex. in *qua donare*. n. 11. ff. salvo matrimonio,
 & Benedict. in c. *Raynumiu. verbo. testamentum* 4. 1. 27.
 sic etiam in nostro casu, qui promittit non contraenire
 dispositioni reuocabili etiam cum iuramento,
 potest nihilominus promissionem reuocare.

Ceterum multo melius Ant. Gabriel ex aliquot
 sententiis, quos testi lib. 1. commun. opinie. de iurevir.
 eos. 10. n. 1. refert iuramentum adiectione pacto de
 non contrarieando, sicut et donationem causa mortis
 interuocabilem, quasi si donatio inter viuos, &
 amplius reuocari nequeat : ita Paul. de Castro in
 conf. 6. 1. in principio, vol. 2. qui loquitur in donatione
 iuratae : ita Aretinus in conf. 7. 4. col. 1. vers. secunda ratio.
 Socin. conf. 3. col. 1. vers. & prædilla folia: illius vers.
 & hoc maxime : lib. 1. Iunat pactum de litigando cor-
 ram uno iudice, quod ante item conciliatam teu-
 copari potest, propter iuramentum fieri interuocabile,
 Angel. 1. si conciliari, ff. de iurevir. omnia id. vers. similis-
 teri patris, Paul. de Castro ibi, circa principium, vers.
 & in fine, vers. ad illud autem : & Felic. in
 c. 1. col. 4. vers. tertio fallit, de iudic. & in cad. nostram,
 col. penulti. vers. 1. pro illa parte, de iurevir. Decius in
 l. 1. si quis in confitendum, col. 4. vers. sed refaudiari patet,
 C. de patre, & alii apud Gabrielem d. lib. 2. conclus. 9.
 num. 1. 1. & 1. 2.

Iam vero quando simul cum iuramento fuit ap-
 positum pactum de non reuocando, sive dubius Mai-
 oratus efficiat interuocabilis, cum hoc ex hoc solo
 pacto absque iuramento fiat. Supradicta tamen fuit
 intelligenda de iure communis, non autem attenta
 lege Regia prohibente apponi iuramentum contra-
 cibus alioquin validis, vt prohibet Lex Lufit. lib. 4.
 num. 1. 1. & 1. 2.

tit.7. In principio, & apud Hispanos l.t. tit.1. lib.4. nonne recapit. de quatuor legum intellectu agunt Comit. in quatuor partim, p.1. q.3. n.8. Comes. tom.2. volumen, c.14. n.21. Petri. l.6. tit.1. lib.3. instrumenti, pag.475. & alij ex nostris PP. Molin. de testam. diff. 271. vix addidimus. Azor. Justit. moral. part.2. lib.10. cap.7. col.1080. & Suar. de Religione, tom.2. stral.5. lib.1. n.18. num.15. Qui omnes loquuntur de promissorio iuramento probato appuni, ne ratione illius secularis iurisdictio perturbetur.

Ex dictis sequitur apud Hispanos Maiotatos ex sua natura esse reuocabiles, posseque in istituente ad libitum mutare, prout voluerit, sive institutus de facultate Regis, sive absque illa, sive in contractu, sive in ultima voluntate, prout habetur in l.17. Tauri, per haec verba, quæ Latine sic habent: *Cum patet, aut mater melioraverit, quemque ex filiis, aut defensionib[us] legi[bus] ex tercio fuerit bonorum per se[nsu]m, aut aliam ultimam voluntatem, aut per quicunque contrarium alium inter viros, sine nisi in potestas patrum, qui ei[us]modi augmentum fecerit, usque ad horum mortis finem, pessi illam cum liberis renescere, nisi prædicto augmento facta per contrarium inter viros, professu[m] rei, aut rerum in predicto tertio censuariam audio tradiderit, aut eius potestatis habentem, cui et coram Tabellis scripserat, eis rei tradiderit: aut ei[us]modi contrarium nullum facit ob causam onerosam cum aliis tertio, exempli causa, ratione matrimonii, aut ex rem similiem.* Nam in eiusmodi casibus precipuum, ut predictum augmentum ex exercito non possit renescere, nisi in, qui contrarium fecit, in eodem scilicet regnaturis facultatem eius renescendi, aut propter aliam causam ex iure, propter quas etiam persellit donationem, & iure sallita iuxta legem nostrorum Regnum renescere possunt. Ita ibi: que lex hodie est. 4. tit.7. lib.3. in aqua legum Regionum collectione, ubi Maiotatus etiam in contractu institutum utramque voluntatem induit: de quibus Molin. de primig. lib.1. c.1. per se[nsu]m. Quod etiam patet ex l.4. Tauri, secundum quam inceptum est in istituente posse reuocare primogenia ad libitum, lib.1. *Pudet renescere si su voluntate, prout ogenio faciliter infinita sive in ultima voluntate, sive in contractu; quamvis ea, que in contractu institutum ratiolum difficit ab illis, que in testamento sunt: Nam, quæ in testamento efficiuntur nullo modo possunt h[ab]eri iteucabilitatem, l. sum dubius. idem refugit, ff pro se[nsu]. Dec. cons. 2. 3. n.1. & patet ex l.15. tit.1. partita 6. ibi: *parende n[on]g[ra]m bone non posse facere testamento tan formis, que lenopards deponit m[ar]dar quando quis fuisse f[ac]tum el dia que muerit.**

Hoc autem procedit, ut testamentum neque fieri posse reuocabile ex iuramento facto non reuocando, prout tenet Bart. in l. si quis, in principio, n.1. 4. ff de legat. 1. Iacob. in l.5. commen. n.5. ff de iurisdict. sum. indicem, lul. Clar. lib.3. receptar. ff. testam. quaq. 9.4. vbi air e[st] communem, sequitur Comit. in rubrica, de testam. part.2. num.15. Quinimum neque ex Principiis facultas fieri posset, quod testamentum fieri iteucabile, cum testam. libertas ex iure gentium descendat, id est à Principe facultas testam. rolli non posse fieri ex dicto, & ex alia causa obliuissima: Padilla in Leleri, C. de fideicommiss. & Bald. in c.1. num.15. de confirm. vid. vid. inst. 1.

Sequitur item vltima predicta, ad faciendum Maiotatum iteucabilem, sollicere traditionem testam. rerum ab institutore factam, & ex traditione facta per Constitutum: nam vera posselio clivitis, atque etiam naturalia, quamvis modus acquirendi fieri possit, ex Constituto acquisitur: Titulat. ita de iure confit. ampliatione 1. art.1. 2. part. nec non ex eodem Constituto non solum posselio, sed dominium tam ville, quam dicitur oblinetur: Tiraq. supra, ampliatione 8. de iure confit. art.1. sum. seqq. 2. part.

Similiter primogenitum fieri iteucabile per reservationem viasfactus, cum ex illa posselio transferatur: *L. quinque, C. de donacionib[us].* Eudem effectum fortuit traditio scriptura, ut habetur in l. 17. & 44. Tauri, in qua dicitur ad inducendam primogenitum iteucabilitem, sufficere traditionem instrumenti ipsius primogeniti, vel meliorationis: non autem requiri instrumenta, ac titulos earum terum, quæ in Maiotatu, vel melioratio ne continetur: et hoc traditio titulorum, & instrumentorum terum requirantur ad posselionis translatio[n]em, propterea Tellerus Fernando, in predicta l. 17. Tauri, num.6. 5.

Sed dubitari solet quando primogenitum sicut ab habente filios legitimos, quo[rum] requisitatur, ut fiat licet, & validè? Dico primò non posse fieri Maiotatum ex legitima ascendenclum, aut descendencium sine licencia Regis, seu illorum consensu. Nam patet non potest eligere filium, quem voluerit, & nominare in Maiotatu, & alios sua legitima priuata, nisi accedit auctoritas Regis, aut consensu filiorum, quia legitima, quæ succedit loco alimentorum inducta est de iure naturali, ut in l. scripta, ff. unde liberi, & in Lex ratio, ff. de bonis dominiorum, & in Ambore, nobilitate, & ff. primis iuris, collat. 1. & in Ambore, nobilitate, C. de iustific. testam. & in Nec fiam, C. de patria potestate. Et quamvis quota, & quantitas non sit invenita, nec inducta de iure naturali, sed de iure positivo, potest tamen Princeps taxare, augete, & minuere legitimam; nec non in concessione Maiotatus illam restringete, & modificate, ut loco legitime ceteris filiis presterent alimenta necessaria, atque ita non tolleret Princeps, nec immutat ius naturale, sed reducitur ad illud prædictum, quod est debitum naturae, hoc est ad alimenta necessaria: ita Cyn. in l. sanctissim. col. 1. C. de no[n]t[em]p[re]s. Bart. in l. Tisus centrum, 5. Tisus general. col. pen. num.6. ff. de conditionib[us] & de monachis. Bald. in Lexi legi, C. de Episcopis, ff. Clericis, col. 1. n. 1. Albert, in l. questionis in priorib[us], col. pen. C. de iustific. testam. Abo. Anchart. & communiter Scribentes in l. ceteri, de voto. Quare non est dubium, hoc modo fieri posse Maiotatum. Quod quando conceditur simpliciter patri, ut de omnibus bonis possit Maiotatum instituire, semper subintelligitur, modò ceteris filiis alimenta tenui quantitate competentia, etiam si in concessione id non fuerit expressum: Ioan. And. col. 1. Abb. n. 10. & ceteri Scribentes in l. ceteri, de voto. Abb. cons. 1. 2. n. 5. lib. 1. Fitaquell. plura referens pro hac sententia de prius, sq[ue]l. 4. num. 33.

Quinomodo Princeps nequit eiusmodi facultatem in istituente Maiotatum concedere nisi relictis ceteris filiis, alimentis necessariis, aliquin non erit facta licentia ad primogenitum ex omnibus bonis instituendum ex lege, ut nulla obligatio maneat parenti præstandi alimenta ceteris filiis: & quia quamvis de iure civili positivo legitima possit minuere, non tamen potest tolli in totum, per legem, vel statutum, etlo mihi possit, ut bene etiam Roder. Suar. in Legione in priorib[us], C. de iustific. testam. limitat. 2. n. 1. Me noch. cons. 1. g. o. m. 109. ff. n. 112. ff. sequens. vbi n. 1. 14. tradit. quoniam intelligatur legitimam possit diminui pro constitutione primogenitute: vbi carpit Roder. Suar. dicentem posse Princepem suo testcripto facete facultatem patri constitendi primogenitum minuendo legitimam aliorum filiorum: quod non credit esse verum. Sed fallitur, ut patet ex dictis, eu quod quota legitima: cum sit de iure ciuilis minor potest à Princepe, quamvis omnino nulli uo[rum] possit in totum, nec per legem, neque per consuetudinem ex quo sit ut facilius obliaet ad instituendum Maiotatum ex tota aliorum filiorum legitima nullis reliquis filiis alimenta necessariis, nullo modo

Disp.XVIII. De natura Primogen. §.V. 547.

modo possit sustineti : Molin. *Theologas de primogen.* diff. 578. num. 5. vers. tercia conclusio , vbi concludit maioratus institutum ab habente de descendentes , quibus legitime patris in bonis ipsius debet , sustineri , sive concedantur à Principe facultas instituendi illud de omnibus suis honis , relata ceteris libertis alimoniam competente , sive concedantur facultas maioratum faciendo de nonibz bonis non exprimendo , vt reliquis relinquentur alimonias sufficiens : semper tamen relinquentur summa alimenta competentia , quia & feminis auctoritate qualiter competens dos eis relinquentur , vt possint nubere ; alioquin inutilia est in vitroque foto in utiliori maioratus : idem Molin. *num. codex.* post alterum Molinam , & seqq. lib. 2. de primog. cap. 1. ex num. 1. & seqq. eò quia Princeps concedens facultatem , vt instituatur maioratus , semper intelligere scriptum , relictis filiis competentibus alimentis : tunc enim facultates instituendi in utilissima sunt , quomodo in illis nulla alia causa , quam ipsa maioratus institutio reperiatur : quia in inutiliori maioratus causa publica institutae institutiones : Geog. Lopes in l. 31. tit. 9. partea 6. in gloria magna , col. 1. b. Pelaez p. 5. q. 4. lib. 8. num. 125.

7. Contrarii potest an primogenia ex bonis patrimonialibus possit dici legalia , & quomodo possint ita appellari ? Resoluunt ut , primogenia instituta de bonis patrimonialibus , simpliciter non est legalia , quomodo legibus permittentibus creetur in utilioribus in Castella Regno si sicut ex Tertio ab babente descendentes , quod id Tertium ex praescripto legi debent descendentes vocati prius , & illis non exarantibus , ascendentis ; si que diligenteribus , collaterales : Molin. *Theologus de maioratione* , diff. 576. num. 13. arqueita quatenus participant de primogenio legalibus , legibus possunt vocari : sed legalia non sunt simpliciter , cum creantur ex pluviorum institutione . Idem Molin. *diff. 580.* n. 6. ad finem .

8. Sequitur dicendum de primogenitis eratis auctoritate propria , & auctoritate Princeps , quomodo differant : la primis primogenitum sine Principis facultate institutum , versus eis maioratus , sicuti est , quod in institutio ex auctoritate Princeps . Differunt tamen , quia apud Lusitanos primogenia de bonis patrimonialibus ex Regia facultate instituta non confundatur etiam propter crimine latice maiestatis , secus si sunt instituta de bonis Coronae Regie : Molin. *Theolog. de primog. diff. 582.* à num. 4. Quinimmo alter Molin. *de primog. lib. 2. cap. 1.* à num. 10. ambiguitate melius fit inutilia maioratum ex facultate Princeps ; aut absque illa ; concluditque utilissimum esse institutionem primogenitum , quia si sine facultate Princeps , eis quia praescriptum in Regio scriptum , vt bona maioratum nequeant fisco adiungi , nisi ab etiis heretis , latice Maiestatis , & contra normam . Ex quo sit bona vincularia ex facultate Regie ob hac etiama fisco esse subiecta . Contra vero bona sine facultate Regie primogenitum subiecta , alienarius prohibita , etiam propter hac tria crimina non inuidunt in confiscacione : idem Molin. *lib. 4. cap. 1. num. 11.* & seqq.

Nihilominus vñfructus bonorum maioratus etantur ad fiscum durante vita possessoris , qui de liquit : *I. Statua Florm. & Cornelii felici* , *ff. de iure fisci* , vbi scribentes communiter quomodo in re maioratu subiecta sine expressa prohibitione , hoc concedant Doctores , altenandi scilicet similia bona : tamen accedente prohibitione expressa alienandi , communis omnium suffragio receptum est , nec ipsum vñfructum vivente possesso in fiscum transire : vt colligitur ex Bart. adduci solito in *l. Imperator* , p. 1. ff.

*de fidicemissi. liberta. sequitur Alex. laillimè in cos. 2. ex num. 3. lib. 1. & in specie Segura in *Liberardi* *Quoniam* , *ff. de vulgar. col. 89.* & 90. Ripain in *l. filium-familias* , *ff. Dini ff. de legat. 1. n. 47.**

Hoc etiam fallit in commoditate retum maioratusnam hæc non obstante expressa prohibitione venit ad fiscum vivente possesso , neque institutus maioratus potest disponere , vt commoditas retum maioratus non transferat ad fiscum durante vita possessoris , cum id falso fauore possessoris introducum sit , neque ex illa utili præiudicatio maioratus creetur , neque ex communitate in fiscum translata alienarius inducitur . Cum ergo prohibitus alienandi facta fuerit ab favore possessoris possunt bona illius ex delicto confiscari , secus si prohibitus alienandi facta fuit factori aliorum : tunc confiscari nequeant ea bona : Segura in *d. I. Colaredi* *f. cum filia* , *ff. de vulgar. num. 73.* Bald. in *Liberardi* *ff. de exceptione. iuror.* Decius *conf. 442.* num. 26. Conar. *de regulis. possessor. p. 1. n. 1.* num. 6. & alij apud Molin. *de primog. lib. 4. cap. 1. num. 5.*

Ad haec quasi potest an conditor maioratus possit prohibere , ne communitates veniant ad fiscum durante vita possessoris , sed post delictum possit transferti maioratum in sequentem successorem ? Responsum est affirmatio , si dixisset , non posse confiscari communitates etiam vivente possessoris , sed delicto paratam statim bona in sequentem successorem transiret ; in eo casu bona maioratus ab ipsa etiam auferuntur , & transirent in successorem non delinquentem : Ant. Gomei in *l. 40. Tauri* , n. 91. *vers. pro ratiōne textus in l. 1. ff. de interdict. & relegat.* vbi dicitur , delinquentem per delictum , per quod bona veniente confiscanda , perdere bona proprieta rum , non verò illa , que habuit à maioribus suis .

Nec est contempnenda difficultas de impetrante à Princepe facultate constitueri maioratum , an teneatur in supplicatione exprimere quot filios habeat . Concluimus affirmativa ex en videnti verâ , argumento impetrante à Princepe legitimatissimum filii illegitimi , & is habeat filios legitimos & naturales , teneat declarare Princeps quot filias legitimatas & naturales habeat , vt nuntiat Propositus in *cap. pro tenetribus* , *ff. quad. aciem. col. 15.* *vers. adverte nunc ad foliūmī aīmē* . Qui filii sunt legitimi , sequitor *Carrim senior* *cos. 19. vers. caplo tertium* , *ff. conf. 35. col. 9. lue si. ff. ultime* , *ff. de adoptionib.* vbi lūrūfonsiles ait in cognitione causarum , que adoptrini premittuntur , argumento esse de filiorum numero adoptriantur .

Conarraria tamen sententia , que negat , est veritas ; ex eo quod Princeps soleat concedere facultates & constitueri maioratum in honorem nomiois , & familiaris sub hac forma : vt reliqui filii à primogenito exclusi congra alimenta exhibeantur : quod fit , vt de numero filiorum non curetur . Nec obilitat quod ex Curtio tradidit est , legitimatissimum filii illegitimi esse inutiliam , nūl fiat mentio in petitione filiorum legitimatorum & naturalium , quos patet habeat ; quod etiam dixit Conar. in *epitome de matrimonio* , *1. pars. exp. 8. §. 9.* num. 7. quia Cutelo , & Princeps exceptis , paucissimi sunt , qui dicant esse exprimendos numerum filiorum . Sed ponamus ; quod sit vera illorum opinio , addi potest esse intelligendum , quando legitimatissim fit ab obtinenda sua omnia filii legitimi , & naturali , & vt similis legitimatus succedat cum legitimis & naturalibus patri . Nam in hoc casu detrahitur , & minusvix legitima patrio ex legitimatissime libetorum legitimorum & naturalium , & maior illius cantabat latice , vbi maxime est eorum numerus . Quare ratio petit hoc esse Princepi declarandum . Longe aliter in causa nostra ; in qua Princeps facultas concedit primoge-

nium erenti ex bonis patrimonialibus, quae aliquoquin in plures diuisa partes ob maiorem filiorum numerum faciliter dissipabuntur ad extraneosque alienatione rerum deuenient: Molin. Theolog. de primog. diff....

10. Quæreremus item potest de institutione maioratus, quando est nullus, ex eo quod Regia facultate non fuit institutus, an in aliquo evenerit possit Princeps confirmare hanc institutionem? Responso est negativa, nisi id omnino bonum communione exigere, & compensatione facta illis, quibus institutio praesudicent afferret, sive nisi illis omnibus libertate contentientibus, quamvis institutor postularet à Princeps, ut eo defuncto confirmaret illam institutionem: Molin. Theolog. de iustitia, diff. 174. & de primogenitū, diff. 198. & alter Molin. ad eam translat. lib. 2. cap. 7. ex num. 14.

Si vero maioratus inuidit institutus absque Regia facultate, & institutor mandet, ut peratetur confirmatione illius, & post mandatum incidat in futorem re adhuc integrum, & ex vi illius mandati durante amentia imperietur confirmatione, nullam vim habebit confirmatio, sed quia expirauit mandatum per futorem, seu amentiam, nisi post amentiam aliunde peratur, & obtineant ante mortem conditoris: tunc enim confirmatione valebit: idem Molin. diff. 198. fol. 158. post Gregor. Lopes l. 32. tit. 9. partita 6. verbo, *no vald'ra col. t. 2. vers. item notare ea ratione*, quia mandamus expirat morte, aut amentia mandantis re integrum, ut habeatur in l. si quis alieni, sive de acquirenda hereditate, idem Molin. diff. 552. ad finem.

Si tamen pater maioratus in filium instituit, qui ex aliqua incapacitate, seu ex aliqua causa iusta instineri nequeret, non resurget, nec talibabitur, nisi de novo consenserit pars accederat, etiam si causa cesset, que à principio valorem actus impediuit: sed quod actus, cum à principio non subsistebat, ex suuienti habilitate confirmari nullussem potest: sive filii, sive collateralem, sive ab initio, sive de regal. iure, textus in omnia, sive codicilis. Nec satis est, quod causa incapacitatis, & inhabilitatis extinguitur, nisi confirmatione de novo superveniat, Batt. in l. personarum, sive de servis, sive predicatorum, Romanus conf. 509. dobit s. diecus solam cessationem incapacitatis non inducere reuidentem actus, sed exigat ad regulandum actum, nonam reconualecentiam, & nouum consentium. Iuvant tradita per Felin. in cap. cum dilectione arcutorum. Chassane. in confessuū Burgundia, rubrica 9. §. 5. fol. 153. col. 1. num. 9. vers. immo facit. Confess. Bald. in l. si uxore, n. 1. C. de condit. infor. per regulam, quod habilitas, seu capacitas consideratur tempore actus celebrati, ut deducitur ex cap. ex tempore, vbi Scribentes, de rescriptu.

Fas et regula generalis, quod qualitas debet adesse tempore dispositionis, s. l. s. de auro & argento legare, sequitur Ripsa in l. ex falso, num. 19. cum aliis de vulgar. & in rubrica C. de secundum impio, n. 1.

Hinc sit, si pater, & maior instituant primogenitum in filium, & contingat tempore facti primogeniti parem esse incapacem ad instituendum illud, & Princeps non dispenset tempore concessa facultatis, dicendum est primogenitum ex parte uxoris, que capax est, esse validum; ex parte autem mariti, minime: nam dispensatio non potest obtineari sine speciali mandato: cap. immixtus, vbi Abbas nobilissimum, de electione, ita Pelsaez de maioratu p. t. q. 2. num. 14. & c. 9.

11. His additae facultatem concessum à Princeps ad instituendum primogenitum, non expirare mortuo illo, quamvis primogenitum nondum esset institutum, dummodo littera ea de te essent iam concessae,

& sublitters à Princeps. Ratio, quia regulatiter priuilegiorum Princeps, gratia, vel concessio est perpetua, quamvis moriamur re integra priusquam mandauerit executioni: textus in cap. s. super gratia, de officio delegati, lib. 6. & communiter Scribenies, & ibi Glossa lib. 6. text. in se ferentia, de rescriptu, codicilis lib. Confirmatur ex l. 45. Tantum, quæ est hodie l. 1. tit. 7. lib. 5. nova collectio, incipit: *Licentia &c. & latrone sic habet: Licentia instituendarum maioratum à Nobis (inquit Rex) ballente concessa, aut concedenda in posterum, aut à Regis pele. Non venturis, non expirare per concessum mortem, etiamq. s. qui accepimus, non fuerint vbi vivente Rege, qui ea concessit. Hec ibi: & notat Gozel. in eadem lege. Molin. Theolog. d. diff. 599. Elizaez de maioratu p. q. 17. num. 3. vbi in licentiam datum ad maioratus institutionem morte concedemus non expirare: & 4. p. q. 10. num. 64. vbi vult ex Molin. de primog. lib. 2. cap. 7. num. 52. licentiam concessam per verbum, sicut sufficerit nullo modo ad faciendum maioratum, sed insuper requiri, quod ante institutionem ipsa facultas sit perfetta cum omnibus solenitatisibus, & expedita. Nam per literatum expeditionem perficitur gratia, que antea dicebatur imperfecta, & informis; atque ita semper gratia concessa habet tacitum conditionem, si litera expediantur, & ante expeditionem literatum nihil est in illis perfectum: Felin. in rubrica, de confirmatione p. b. num. 6. & in e. venient, n. 3. de accusat.*

Attamen quamvis gratia dicatur informis ante literatum expeditionem, & eo ipso quod conceditur per verbum, sicut, est perfecta, nec expedition literatum necessaria est, quod essentiam in foto conseruent, sed tantum quoad probationem in foto extenso: ut optimè notat Socius. conf. 41. num. 5. & 4. lib. 3. Ant. Gabriel. tit. de probatricibus, conclus. 1. n. 2. pag. 191. & Gambard. in tract. de officio delegati, lib. 6. num. 639. pag. 199. & alij apud Molin. d. diff. 599. n. 1. vbi de his refasit.

Quando autem gratia est concessa, quamvis sit ad aliquid iuxta illam faciendum, in hoc eventu finita morte concedentis, licet nullus ea gratia sit vix, nec litteræ essent expedire, & succellos debet litteras ea de te conficeret. Eodem modo expirat gratia, que conceditur per ministros dependentes à Princeps subleptione, si litteræ non expediantur ante in oreum Princeps quia grata non dicitur perfecta, nec perfectly concessa, à cuius ministris pro ministris ipsi concessio fuit inducta.

Ex dictis oritur dubium, an sit melius instituti maioratus eum facultate Regia, aut sine illa. Et quamvis ex supradictis facultatibus possit super num. 8. dicendum est vitium videtur possidenti maioratum fuisse institutum potius ex legibus Regis, quam ex Regia facultate, & ex consequenti non ex Regia facultate, sed ex legibus Regis conficii institutum: iuvat vitium esse primogenitum ex iure communis, non autem ex facultate Regia fuisse institutum: cum eiiam quoniam facultas Regia est quid facti, & facta non presumuntur, nisi probentur: *l. in bello, s. facta*, cum similibus, s. de capitu. Item quando actus fieri potest ab initio cum consensu alterius, & sine illo, in dubio prefomitus factus sine consensu illius: Molina de primog. lib. 2. cap. 1. num. 19. quod etiam probari potest ex l. quoniam C. de testamento nullius, vbi dicitur, quod quando actus fieri potest ex iure communis, atque ex iure speciali, in dubio ex iure communis, non autem ex speciali factus videtur: Alex. cap. 15. n. 6. lib. 3. Iason in l. Censurio, n. 1. s. de vulgar. nisi maioratus nequeat valere sine Regia facultate in quo eventu ex Regia facultate conficitur institutum, si similierte institutum: Molin. supra, lib. 1. cap. 7. num. 69.

Disp.XVIII. De natura Primigen. §.V. 549

13. Controversi item potest, an in foro conscientia possit institui primogenium ex authoritate tantum legis? Omnesque authoribus negantibus, huiusmodi primogenia non posse iustificari, propter robolementum Clavis in *l. rescripta*, q. 3. C. de precipua Imper. afferend. & in *L. Barberius* col. 1. ff. de officiis presar. Locas de Penna in *l. quinquev. col. 1.* C. de Princip. agen. in reb. lib. 1. & Simancas, qui plures alios primogenitorum defectus memorat cap. 9. nom. 12. de casib. iustitiae. dicendum est in foro conscientia valida esse primogenia omnia, in quibus filii, & alij descendentes sua legitima non prouantur, nec primogeniti gravamina ratione sue legitime adiunctionuntur; & ex consequenti primogenitura instituta a parentibus de quinta bonorum factam portione creato in virtute foro iustissima esse non est dobasum, cum quora bonorum portio non ioculator in legitima filiorum. Idem dicendum est si primogenita ex Tertio bonorum erigantur, aut finali de Tertio, & Quinto bonorum, seruato ordine apostoli in *l. 17. T. vii.* que hodie est *l. 1. t. n. 6. lib. 5. in nova legum Regis Capella etiellione*, ubi respectu extraneorum tercia bonorum pars ex legitima; non autem respectu filiorum: ut scribentes in *sadene lege* 27.

Cum ergo leges Regis facultatem faciente primogeniti instituendi parentibus, ex Tertio, & Quinto bonorum reliqua legitima parte ceteris filiis, qui earum auctoritate vius creaturis primogenitum, validum erit in virtute foro: Glos. in cap. que in Ecclesiastico, de confit. D. Thom. 1. s. 9-96. art. 4. & 6. & ceteris. Quid extra dictum potiori fundamento ad primogenita instituta ab illis, qui nec descendentes, nec ascendentis habent, nec non ad illos primogenitos, quod ex tercia bonorum parte, ab eo, qui ascendentis, non autem descendentes legitimus habet, fuerit creatum, ut sustineatur cum gravamine, quod perpetuo maneat in familia.

Hanc autem sententiam posse feliciter salva conscientia, & sine peccato fieri eiusmodi primogenita, tradidit *Couart. 1. p. cap. 8. 5. 6. num. 1. in 4. & lib. 1. rescriptum*, cap. 5. nom. 1. Tiraquel de primogen. cap. 4. nom. 1. Molin. codex cit. lib. 2. c. 18. nom. 1. cum seqq. & Pelaez de maioratu 1. part. 1. q. 15. & de iure q. 6. art. 1. & fulcitur etiam ex illo *Genesio* cap. 48. vbi Iacob filium suum Ioseph melioravit, per hac verba ibi: *De isti parentibus enim extra fratres eius, quantuli de mava Amurabis in gladio, & arcu meo.*

Accedit ratio ob quam leges permissione fecerit primogenitum, & Reges in hoc venienti fundari in bono publico, & in favore Reipublice, ut ipsa vita Nobilium, & militibus opulentia augetur: *l. super statu. C. de quaest. l. 1. q. sed & j. feru. 13. de ventre ingensim*, lib. Publice interest, ut ordinum dignitatis, familiärumque salina sit: & consuetor agnatio, & familia, & ceteri testatoris, & antecellorum memoria recolator, & descendentes maiorum factis provocati, & patris, & maiora aggrediator: argumento: *Imperio maiorum* ff. de iuris filiationis omnium Indicum. Cum ergo ob bonum publicum hoc, & utilitatem sit introductum, quamvis incomoda particularia per accidentem ostiantur, utilitas publica est attendenda; & omnitudinem, quod patet spem coenite soli: *cap. dilecta. & cap. 10. tenuer. de homicid. 1. p. 6. 1. num. 4. & alijs, quos referit & sequitur Spino in suo speculo*, glos. 19. de maioratu, ubi pro virtuosa parte hanc difficultatem discutit, a principio negativum ostendit usque ad num. 14. & affirmativa quam sequitur a num. 15. usque ad num. 24.

Sequitur deinceps questio, an institutiones maiorum sint odiosae, & favorabiles? Eesse odiosas ex eo deduci potest, quod primogenita instituta recedat

a iure communi, & dispositio à iure communi exorbitans sticta interpretanda est, ut ex pluribus probat Tiraquel de retrall in *prefatione*, n. 6. Aymon. *conf. 1. 9. n. 8. Franc. Pincia in q. de famularum exaltatione*, n. 4. sequitur Pelaez de maioratu 1. p. 9. 1. n. 8. vbi decidit facultatem datum ad instituendum primogenitum sine extraneo, sine parentibus, esse odiosam, quia inducit in equalitatem inter filios, & consanguineos: coenatus Menoch. in *conf. 1. 8. n. 21. tom. 1. vbi scribit* constitutionem primogeniturae esse quid exorbitans à iure communi, ut respondit Corneus in *conf. 1. 99. col. 4. lib. 1.* imd esse quid odiosum earens rationem Bald. in *l. omnes papuli*, nom. 10. *vers. tertio quarto*, ff. de instituta & iure.

Eesse autem biloſimodi institutiones favorabiles ostenditor, ex eo quod hoc iortoducte propter bonum publicum principaleter, quamvis per accidentia priuilegiis ceteris filiis, legitimas illocum minores: *l. q. exceptionem* ad *principia*, num. 1. Bald. 1. *retabl.* ff. de const. indebiti item quia dispositio, quae faciem principali et conducti, censetur favorabilis, quamvis incidente in alterius odium totiusque, ut nunc Tiraquell. de retrall. *l. 1. glos. 9. 30. glos. 1. num. 5. sed mens. & iusteio influentium*, est confermare agnationem, quamvis incidente convertatur in odium feminorum, & ceteris non odiosis, sed favorabiles censende sunt, si ex eis taliqui filii alienis iure naturae debitis non defraudentur: Tiraquell. de primog. q. 4. num. 31. & Couart. lib. 3. *retabl.* cap. 5. num. 5.

Vraegna opinio est probabilis. Nihilominus non est negandum primogenitura Hispanie continere aliquas, quae sunt inseparabiles, & alia quae sunt separabiles in his ergo, quae sunt inseparabiles censenda esse favorabiles: in his autem, quae separabiles fuerint, si agitur de familiari augmento honore, & conservatione, quod hoc primogenita haec celebent favorabiles: si vero agitur de ceterorum filiorum monumento illato eisdem ob legitimas diminutas, quod hoc indicabantur odiosi.

Similiter si fermi sit de institutione maioratum, qui ex Tertio, & ex Quinto bonorum instituuntur ab eo, qui liberos habet, vel etiam ex uniusculo patrimonio, non habent ascendentis, nec descendentes, sicut in virtute eorum huiusmodi institutiones favorabiles erunt ob faciem publicum Reipublice absque priuilegio aliquo. Nam vero in primogenitis ex quibus respectu legitimarum filiis priuilegiatur, quia non integrum legitima illis suppedatur, esse alimenta necessaria non defuntrit (quicquid aliqui dicant esse favorabiles) magis placet esse odiosi, quoad eam portionem, etiam si dici possint favorabiles, quatenus sunt instituta ritus, ac recte, & precedente Regia facultate; quia favor in hoc non cernitur erga filios, sed priuilegium. Quod adeo vetum est, ut nequeant parentes legitimis filiis onus etiam pius imponere, nisi prohibita filiorum acceptatione, iusta regulam textus in *l. quinquev. in priorib. C. de iustific. regiam*. Molin de primog. lib. 1. cap. 1. *in fin.* & alter Molin. *dis. 1. 6. num. 9. col. 1. & alijs*; quod referens sequitur Aug. Barb. in *cap. 1. 6. de voto*, num. 6. & 7. igitur dispositio in qua minoris legitima filiorum, aut gravatur, non potest esse favorabiles respectu illorum.

Sopereat an maiotatus possit institui in scriptura punita sine alia solemnitate: Respondet ut affirmatur, si scriptora fieri agunt Lusitanos à viro Nobili, etiam propria mano subscripta: ita Ordinatio Lusitana lib. 3. nr. 59. f. 15. & ibi Barb. in *remissione ad ordinarium Regiam*: requiritur namque, quod simus scriptura sit manu eorum Nobilium facta. Si per eos subscripta, nec etiam sufficit esse subscripta tantum,

550 Part. III. Lib. IX. de oblig. Primigen.

tum, quando virtusque requiritur copulario: sed ea hac Ordinatione d. s. 15. non colligitur posse fieri maiorum in Apoche seu scriptura priuata, que alio nomine dicitur *liberopap. Graec.* Nihilominus non est negandum iudiciale scripturam priuatam hominis in dignitate constituti habet vim scripturæ publicæ; ut constat ex d. lib. 1. n. 59. s. 15. adeo quod executionem paratum habeat: quapropter eam huiusmodi priuata scriptura à publicè institutu mentu non difficit, illique in omib[us] quoad fidem comparetur, non est dubium institutionem maiorum fieri posse per Apocham Nobilium personarum, & illi plenam fidem habendam; siquidem plenam fidem facit, dummodo confit scripturam per huiusmodi personas fuisse factas, & subscripticas, ut deducitur ex traditis in *Liberopap.* qui mens eris *de legat.* I. super, *rebus istis & variisq[ue] Bart.* & *Sci* ille[n]tes, idem *Bart.* in *Liberopap.* s. *factas off. de verb.* *oblig.* n. 5. & *Corocus cap.* 1. 5. 2. 2.

Illi enim scire expedit, institutionem maiorum etiam celebrari possit in Apoche priuata, à viro etiam oon nobilli, trium testium praesentia, & subscriptio se monita; quamvis postea institutu alienius fuerit in publico instrumento, priuata illa scriptura, ac omnino examinatis testibus praefectetur, & praeualebit teatrum in *L. scripturae C.* qui patet, in pign. habeant, eius sunt haec verba, ibi: *Nisi forte probata, ergo interea opinione trium, vel amplius virorum subscriptio, eisdem libelis continetur: cum enim quasi publice confessa accipiantur, sequitur Coro[n]at. in præl. quaff. cap. 1. 2. per ipsum, Titaquell. de re tradi ex concess. s. 1. gl. 7. n. 45. & obseruat *L. scripturae C.* s. 1. 5. 7. paratus s. vbi Gregor. iusta decisionem quam sequitur Aymon. de antiquitate temporis, 1. p. a. n. 5; sub § queritur enim: *Les Luisianam etiam potest intelligi,* ut oon obstante publica scriptura, contente alienius institutionem possit alieni fortiori produce-re aduersitas in priuata scriptura etiū testium praefectio, & subscriptione rotabat, que publici instrumenti auctoritatem adsequitur, & energet, quia quasi publicè confecta censetur, ut in d. scripturae, docuit Imperator.*

Attameo quicquid sit de iure communi, de iure tamen Luisiano hoc non potest admitti: cum lex Regia lib. 3. n. 59. s. 5. alteri disponat oon possit ad-mitti scilicet scripturam priuatum, esto plenum ce-sione fidei, & subscriptio fit rotabat, quando ad probandum id, de quo agitur, exigunt instrumentalis scriptura, iuxta disputationem Ordinationis Regie. Sunt tamen, qui putent legem nostram posse restringi, quando institutio maioratus verbalis facta sit in favorem filii ipsius: tunc enim sine prior sit, sive posterior, semper præualebit, quamvis alia instrumentalis producatur a viro, id ostendendum ordinatio[n]is d. lib. 1. n. 59. s. 5. et ea nostra le[gi]a, de quo valde dubito, nisi quando institutio maioratus instrumentalis facta fuerit resocialitatis, & secunda institutio facta coram testibus celebrata, fuerit irreconciliabilis traditio per Cald. Pereit, *de p[ro]cessu et eligendis.* 7. ex num. 1. 8. & n. 3.

Io Regno tameo Castellæ, quamvis institutio primogeniti fieri soleat in scriptis, ut volume Ant. Gomez d. q. 1. *Tauri*, num. 1. & Mollio lib. 2. *de primog.* cap. 8. num. 1. Nihilominus non requiritur scriptura pro efficiencia, & forma, & solennitate actus, sed tan-tum ad facilioriem probationem: textus in *L. in coven- tando. C. de fide instrumentorum*, textus in *L. C. endru-tu. textus in cap. 1. & per seum extra, eadem n. 1.* Dicai ad facilioriem, & meliorem probationem: quia scrip-tura ad probatio[n]em necessaria non est omnino, cum probari possit institutio per quemvis aliens legitimus modum, quo probatur ultima voluntas,

si ea institutio facta sit in ultima voluntate, vel per alium, quo probatores similes alia dispositiones inter vias: secundum in Lusitaniam, vbi probatio dispositio[n]em regulatior est non admittitur, nisi per scriptu-ram publicam, aut per confessionem patris contra-riz, iuxta lib. 3. *Ordinationum* s. 1. 45. Mollio. num. 1. *de iustitia*, d. 1. 200. *vers. obseruandum, ad finem, & d. 1. 600. de maturitate*, vbi concludit, quando requiritur in eo Regno scriptura publica, tunc non admittit probatio[n]em per testes.

Potest ex Mollio *de primog. lib. 2. cap. 8. num. 10. pri-mogeniti*, per scripturam priuatam institutoris potest institutio dummodo ut manu subscripta, & testibus comprobatur sufficientibus, & multo fortius institutio sustinebitur, si fuerit recognita ab ipso institutore, qui fateatur institutio[n]em à se fuisse factam: nam eo ipso, quod scriptura priuata fuit recognita à scribente, vel subscriptiente, haber executio[n]em paratum: Cald. Pereit, *de empriu. cap. 6. num. 1.* ex ordinatio[n]e Regia n. 1. s. 5. idem colligitur ex d. 4. *Tauri*, ibi: *Si endo tales las diibus scripturas, que he-gem se, quare si lo instituto maiorum comprehensor potest per folios testes, multo maiorem fidem faciet in iudicio accedente scriptura priuata sufficientibus testibus monita, aut ab institutore recognita, ut colligitur ex L. coven- tando. C. de fide instrumento.*

Quinimo valebit institutio facta in Apoche, quamvis non subscriptur a conditore maioratus, etiam si opponantur in ea, solita apponi, vide-licet dies, mensis, & annus, lo quo fuit facta; dummodo institutor lo alia scriptura publica, & autho-rica meministri huius institutionis maioratus, & forma in ea Apoche praescripsit, & ad illam se re-mittat, modo confiteret illam esse Apocham cuius me-mori scriptura authorica: Mollio. *Theolog.* d. d. 600. num. 4. & 5.

Ex dictis inferitur non requiri in constitutione maioratus scriptoram pro forma, & solennitate, quia sine illa potest institutio maioratus. Item quia gratia, prærogativum, vel licentia Regis non requirit scripturam pro forma, & subscriptam illius, sed ut fa-cilius probetur: id est si concedens motiatur non si-olit gratia, vel prærogativum, antequam scriptura fiat, modis per testes, vel aii modo probari possit, & debet denunziari ab illo prædecessore, & non à successore: Bald. in *Liberopap.* *C. de legibus, col. final.* Felini in *rubrica de confessionibus*, col. 3. num. 5. Quidam si aliquis actus infertur in scriptura, sive requiratur pro forma illa, tunc non sibi contingat non inueniri, aut amitti, per testes bene potest probari tenor illius: est. in cap. sicut, de re indicare. i. iuvat text. in cap. emulsi, de prærogativis, vbi est causa expulsus Bart. in 1. s. ifi certius petatur, col. 3. num. 16. & ibi Sciben-tes. Mollio. *Theolog.* de maioratu, d. 600. ex num. 1. vbi num. 1. tradit institutio[n]em maioratus, quando fit ex Regia facultate, requiri, ut fiat lo instrumento publico ipsa licentia, & vt à Principe subfectetur. Vide Mollio. ibi, per ipsum, & alterum Mollio. lib. 1. cap. 8. num. 7. vbi decidit gratiam Præcipiti probari per scriptum, ooo autem per testes.

Venit enim in dubium, an primogenita deficien-ribus filii legitimis possint institutio persona filio-rum spuriotum? Reponsum est negativa, quomodo habeat facultatem pater, ut constitueret maioratum lo quacunque persona, quam voluerit: quia intelligitur dummodo fit persona, quam lex odio non habet. *Lucius Tauri* s. 5. *Trinit. s. de legat.* i. iuvat. si quando *C. de iustitia*, *separav. Menoch. de adipiscenda po-ney remedium* 4. n. 18. *Tiraq de nobilitate*, cap. 3. 7. n. 15. 2. p. 160. Mollio. lib. 1. c. 1. n. 16. & n. 30.

Si tamen filius fuerit naturalis, hoc est conceptus ea

ex parentibus inter quas possit celebrari matrimonium; potest in instituto maiorum ex omnibus bonis sine Regia etiam facultate, filii legitimi non extantibus. Quod si instituens maiorum habent patrem legitimum, non propterea auctor facetas insinuendi, ac proinde excluso parte potest maioratum efficiere in filio naturali. Nec obstat *Auctor*, sicut *C. de natura liberi*, dicente filium naturalem habentem patrem legitimum, non posse totam substantiam filii naturali relinquere; quia *dicitur Auctor*, licet corrigitor per l. 10. *Tauri*, in qua fons est, quod substitutus, quas patet iniungere potest filio melioratu in Tertio, debet primo facere in gratiam filiorum, & descendencium legitimorum: & filii legitimis non extantibus, potest in filios illegitimos: & illis deficiensibus, in gratiam legitimorum ascendencium. Similiter pater in hoc eventu potest, filii proprie non extantibus ipsis, alios filios naturales vacare, et primogenitum instituens habeat parentes legitimos: ed quia potest adhaerere ordini praefixu in l. 17. *Tauri*, & tunc ea licentia, quae ibi conceditur. Molin lib. 1. c. 4. n. 49.

17 Sed quid si quis instituit maioratum, & postea penitentia, potuisse ab instituente reoccurri? Respondebat maioratum de licentia Regis institutum, io quod continetur, quod semel institutus nequeat reuocari, quamvis fuerit eteclus per ultimam voluntatem, deinceps reuocari non posse; Ratio, quoniam licentia conditioni illi modo fuit obligata, dummodo in contractu, & non in ultima voluntate sit creator: Molin, de primog. lib. 4. cap. 1. num. 5. sed alter Molin, contrarium arbitratur diff. 5. 3. de maioratu secundum ea, quae tradidit diff. 13. t. Quamobrem si ex licentia Regia maioratus creetur in ultima voluntate, sine dubio revocabilis reddetur; quinimod in instituto maioratus facta per Principi facultatem omnino irrevocabilis, poterit tamen reuocari, si datur in prouisione Regia, quod post factam institutionem, liber possit reuocari ab ipso instituente: nam Hispanorum primogenita ex natura sua sunt revocabilia i. test. in l. 44. *Tauri*, que hodie est l. 4. n. 7. lib. 5. non recipiat, que ita sive instituto his in contractu, sive non, naturam ultime voluntatis sequuntur: Molin lib. 1. de primog. cap. 12. per seum, praesertim a num. 8.

18. An vero maioratus possit institui ex bonis extra Regnum existentibus, contenti est. Negant tanDEM soluimus questionem, nisi intercedat Regia facultas: Pensez de maioratu p. t. q. 58. ex num. 1. quia leges, sicut non ligant existentes a iurisdictione, siceriam nec bona ita extra iurisdictionem, et enim bona ipsa sunt affecti iurisdictione, & loco ubi sunt, & legibus, ubi adiunt.

19. Conditiones denique apposite, & apponendae non debent esse impossibilis in confirmatione maioratus, si enim apponantur, non sunt adimplendae. Labritius, ff. de conditionib. & demonstracionib. l. 1. cum similibus, ff. de condic. inff. Sub conditionibus impossibilibus continentur quatuor differentiae. Quedam sunt impossibilis natura, ut si dicas, *inflatus te, si ecalmus diges tangas*. Quedam sunt impossibilis de iure; quales sunt conditiones turpes, seu contra ius; seu contra bonos mores. Quedam sunt impossibilis de facto; veluti si quis instituatur haeres, si monachum artificiali auctor Titio dederit. Quedam sunt impossibilis ratione perplexitatis; de quibus omnibus sit mentio in si impossibilis. Inff. de iuris. stipular. & in l. conditiones que contra bonos mores, ff. de condic. inff.

Nihilominus quando conditiones impossibilis modo superadicto, sive de iure, sive natura, sive de factu, sive ratione perplexitatis, apponantur in con-

tractibus, vitianam contractum ipsum, seu stipulariō nem: text. in l. nov. folium, ff. de obligat. & all. l. impossibilis, ff. de verborum obligat. Contra vero si apponantur in ultima voluntate, teleguntur; idem in legato, seu fidicommissu: & fauore ultime voluntatis taliter manent pura, quando conditiones sunt impossibilis à natura, seu de iure, admodum, ff. de condic. & demonstr. l. 1. n. 4. parva 6. Quando autem conditiones sunt impossibilis de facto, seueratione perplexitatis, vitiant institutiones. I. e. agant seu fidicommissum: Bart. & communiter scribentes in l. 1. ff. de condic. inff. sequitur l. 4. & 5. n. 4. parva 6. quicquid contradicat Emanuel à Costa in selectis conditionibus lib. t. p. 8. num. 9, dicens conditionem de facto impossibilis non viciate institutionem, sed esse ab ipsa telegentiam.

Quate si in ultima voluntate maioratus instituantur sub conditionibus à iure impossibilis, seu à natura appositis, ab illis sunt telicenderat: si autem hanc appositis conditionibus impossibilibus de facto, seu tatione perplexitatis, institutio ipsa vitabatur, nec fitnebatur, ut de facto sustineatur, quando condic. et impossibilis à iure, seu à natura; quia tunc teleguntur haec conditiones, & maioratus sustinetur.

Ceterum si maioratus instituantur in contractu, distinctione videntur est hoc modo: quando contractus fuerit irreuocabilis maioratus, ex conditionibus istis impossibilibus appositis indistincte vitabitur. Quod si fuerit revocabilis, idem, quod in ultima voluntate, in eo maioratus feruandus est; quia in eo eventu naturam ultime voluntatis sequitur, etiamque, quod ordinatio, contractus ex adiectis conditionibus, quo à iure, aut natura sunt impossibilis, non vitantur, sed praefatae conditiones ut in ultima voluntate reliquiuntur: l. que sub conditione, in principio, verf. & in mortis, ff. de condic. inff. Sed haec resolutione patitur difficultatem, eo quia si maioratus fuerit institutus sub conditione impossibili apposita ipsi principali institutioni, quae proprie condic. sit, aique eius suspendat perfectionem, standum est distinctioni, qua vii sumus distingendo ultimam voluntatem à contractu.

Ex dictis inferitur haec resolutione. Conditiones iuste, & honeste, quacunque illae sint, & successori bus maioratus sunt implenda, & non adimplentes pliante sunt successione, sive in contractibus, sive in ultima voluntatis apponantur: l. *Manius*, & l. qui hoc est, & portavimus in ff. de condic. & demonstr. impossibilis autem turpes, & in honeste apposita in maioratus, nullo modo adimpleri debent: item impossibilis de facto vitiant institutions, legata, seu fidicommissa: impossibilis à natura, seu de iure telegentia, ut in institutione, legato, seu fidicommisso, remanente pura dispositione: similiter impossibilis de iure, seu de facto, aut de natura in contractibus adiectis contractum vitiant: idem de conditionibus impossibilibus positis in contractu irreuocabili, dispositionem feliciter vitiant. In primogeniti institutionis in testamento, seu in contractu revocabili conditiones impossibilis à natura, vel de iure adiecte reliquiuntur: quae omniammodo superdicta sunt intellegenda

DISPVATATIO XIX.

De legibus, & conditionibus, que solent apponi in creatione Primigeniorum.

§. I.

Vtrum leges appositorum in Maioratibus, seu conditiones sint modi, an vero conditiones purae?

EPITOME.

1. *Leyes, seu conditiones, que regulariter maioratum inserviantur, non inducunt conditionem, sed habent vim modi.*
2. *Conditiones, & modus quoniam different, & quibus diligenter cognoscantur?*
3. *Leges, seu conditiones in maioratum appositorum in vim modi, licet non serventur, non resolvant institutionem.*
4. *Dilectio Dummodo, facit conditionem, appositorum autem imperfectorum, si appositorum alii perfectorum?*
5. *Conditiones maioratum, licet in constitutendo uxori nomine conditionis patrum ad modum, non autem ad conditionem referri debet.*
6. *Institutiones Primogenium, omnes conditiones, & clauses velud non apponere, qua competitur ex legibus, & ex consuetudine bona vinculari.*
7. *Conditiones, ut ducatur uxor ex tali familia, an sit servanda.*
8. *Pars fraternalis postea exigi nequit, interesse in domino emergenti confessi pauci exigi.*
9. *Pars mens, nemo obligari potest ad contrahendendum matrimonium.*
10. *Pars etiam validissima inter aliis a contrahentibus confessi in lucro non comparando.*
11. *Conditione valeret, ut bares ducas uxorem de familia ipsius hereditatis.*
12. *Testator grammum filium contrahere cum persona errata, ut debet parere in secundum scriptum.*
13. *Successor grammum contrahere cum certa, contrahendere incidas in personam non possum.*
14. *Grammatum deferre uenit, & arma, non deferens ad quid tenetur?*
15. *Grammatum contrahere, si primi natus, & potest velut, quid amittit?*
16. *Conditione ducendum uxorem nobilium; quam nobilitatem intelligit?*

- D**IVISATIONES sequentes per conclusio-
nes expeditiores portent. Dubitatio ergo prima sit, an leges, seu conditiones primigeniorum sint vere conditiones, aut modi? Conclusio sit: leges, seu con-
ditiones, que maiorati oportunitate apponuntur, non
faciunt institutionem conditionaliter, sed inducunt
modum doctaxar: quod intelligitur de ipsa maioratu
institutione simpliciter, & absoluente sumpta.
Probatur, quia conditio secundum se suspendit effec-
tum dispositionis in tempore ipsorum conditionis im-
plete: tecum dicendum de modo, namque non
folioperfectum effectum, neque impedit, sed obligat post
dispositionem perfectam ad in futurum illud im-
plendum, quod in via modi praecepitur.

Vnde modus est velut lex quædam, seu gta-

men dispositionis in futurum appositum, minime
cum suspensio; ex quo apparet discrimen in
modum, & conditionem praesertim sumptam; ut no-
ta Glossa & Scribentes communiter in cap. *versus de
conditionibus appositorum*. Licet enim verumque sit in fu-
turum, conditio tamen suspendit dispositionem, &
ideo non habet vim, quoque impletatur cooditio:
modus autem dispositionem non suspendit, haber-
et enim vim antequam impletatur modus: Molin. *de in-
familia tract. 2. diff. 108. in principio pag. 1270.* vbi quibus
verbis modus adhibetur ostendit per particulam
VI. & alias aquilatores.

Conditiones autem praesertim sumpta explicatur per
particulam, *Si*, que non habet vim, neque oportet
obligatio, nisi dependent a conditione, aut even-
tu incerto futuro. Et sic debuitur conditio, ut sit
dispositionis, id est actus, quo quis promittendo,
contingendo, & instituendo dispositio: suspensio, ex
incerto futuro euentu appositorum: Silvester verbis, *Con-
ditio in principio, & Sorus in 4. distinctione 19. q. 1. art. 1.*
quos referentes sequitur Molin. *supra diff. 106. in prin-
cipio.*

Dubitatio secunda, an Leges, seu conditiones, que
posita in maiorato non inducunt conditionem, sed
modum tantum, faciant resolute et institutionem, si non
seruerint: Conclusio sit: non resoluti institutionem;
successeflos tamquam tenetis leges, seu conditiones im-
plete; & ad id obligari: Ratio, quia institutione oportet est
conditionalis, sed modalis: id est obligari ad imple-
dandum modum; in dubio namque praesumitur prae-
ceptio: institutionis maioratam adiectum per vim
modi, non autem per vim conditionis: Bart. *in l.
cum nota C. de transitionibus, Alex. Cos. 10. n. 4. lib. 1.
vt ex multis probat Molin. de primis lib. 2. c. 1. n. 8.* vbi dictio, *dummodo*, ait non facere actum conditiona-
lem, sed obligare per vim modi; & id est modum
esse adimplendum per vim compulsionis; non
autem facit conditio, quia per modum exclusionis
implicetur.

Nec obstat multorum authoritas dicentem, quod dictio, *dummodo*, faciat conditionem: Quia
hoc procedit, quando dictio, *dummodo*, apponitur
actui imperfecto: toto inducit conditionem: scilicet
quando adiicitur alii iam perfecto tuoc importat
modum: Titianellus. *de errore rerum, §. 8. glossa.* Franchis in c. non profici, §. V. lib. 6. de probandis, lib. 6. Cä-
sar Ruy. *cav. 43. lib. 1.* quos referentes sequitur
Molin. *supra cap. 15. num. 18.*

Sed quid, si fundator maioratus in eo influendo
vitato verbis conditionis? Conclusio sit, ea omnia
potius ad modum, quam ad conditionem referenda
esse, cum omnia in futuro non autem ante mai-
oratum perfectionem conferuntur. Si tamen in ipsa mai-
oratu fundatione adiiciantur aliqua, que ad con-
ditiones proprias magis accedant, quam ad modum;
nimisdem si testator instituat maioratum sub certa
conditione existente, & non aliter, aut aligner alii
qua bona sub aliqua conditione, nec aliter, nec alio
modo ex bona supponat: tunc aliter dicendum est:
et quia haec requiruntur ad perfectionem, sive ad
essentiam ipsius actus, & adum ipsum vetus suspen-
dit, cum sint propriez conditions.

Dubitatio tercua, quas conditiones instituens
maioratum vi debeat apponere, & quas clausulas?
Conclusio sit, institutor videtur apponere omnes
conditiones, seu clausulas, que ex legibus, conditionibus,
& ex consuetudine competunt bonis mai-
oratus. Unde, quia bona maioratus de se, ac de sua
natura nequeunt alienari, sive instituuntur in ultima
voluntate, sive in contractu, si in aliquo maioratu
prohibitione alienandi desit, habeatur pro expressa,
cum sit clausula, & conditio vita illista, & de na-

3.

4.

5.

6.

tura

tura bouorum maioratus: *I. quod si nullus, qui aſſidue, ff. de additione editio, Leirce, l. excepto, C. locatii, vii. viii. C. de fidelitate ſcribus, Pelaez de maioratu 1. part. qua. 1. q. num. 17. & qua. 67. Cal. Petet. de renuacione, qua. 1. 18. num. 37. Ant. Gabiel lib. 6. communione apertuum, iiii. de conſervandis genitibus, i. numeri cum ſegno, & ideò conditions, ſeu clauſulae, que ſunt de na- tura actus, conſentient appofitio, quamvis non expri- mantur; ut per Decimus in l. ut liberum, num. 18. C. de coll. Simon de Patis lib. 2. de interpretat. vniuersit. voluntatis, interpres, prima, dubitacione, i. ſolutione 10. num. 67. Iuauit, quod contradictria preludium fieri ſecundum illius naturam, & legem: Menoch de pre- ſumpt. lib. 3. preſumptione 1. num. 1. Accedit, ſen- tiam, que eſt ſtricti iuris, interpetrandam ille ſe- cundum naturam actus, ſuper quo interponitur: Glouſſ. in l. & pato, ff. familiæ erit ſcanda, & tradit Paſſal. lib. 1. rem quoſid. c. final. p. 4. q. 1. n. 8. & Aymon. in conf. 1. 1. 1. n. 7.*

7. Dubitatio quarta, an conditions appositæ in maioratu, ut ſuccellor ducat virorem ex tali familiâ, vel conrahatur cum persona certa matrimonium, alia nequeat ſuccedere, ſulfineantur? Conclusio fit ille ſeruandas. Sed videatur obſtare cap. Gemma, 28. de fidelitatibus, vbi dicitur, ſtipulationem pecuniam contra quos ipsiſuſum appouit non poſſe, & appofitam eſſe iuritiam, & violatorem non teneti in viroque foto ſoluerit; ut docent Coſt. de fidelitatibus 1. p. 1. q. 7. num. 5. Sanches de marim lib. 1. dif. 10. num. 2. Guttier. codem lib. cap. 17. & Bonacina codem tral. q. 1. p. 1. lib. 1. vñ. Quoniam eſt peccatum faltem veniale adiutor in fidelitatibus humiū modi poenas Sanches d. q. 10. num. 1. poſt Caſtan in Summa, de rite fidelitatis, quia continer culpan non mortalem, ergo venia- lem: idem Sanches dif. 1. num. 1. vers. ſecondi conſulta, cum ſit talis promissio interdicta fauore po- blico, nec conſirmari iuramento, quia eſt contra bo- nos mores naturales.

8. Quinimodo, quamvis poena in fidelitatibus adiecta exigere non poſſit, quia minio libertatem in contrahentibus potest camen exigere interdictum in con- damno emergenti; P. Rebeilus de obligat. inſ. p. 1. lib. 4. q. 7. n. 5. & Guttier. d. cap. 17. n. 1. Bonacina d. p. 1. lib. 4. q. 7. n. 5.

Cum ergo hæc ptoſiſio, ſic adiectio pene in fidelitatibus ſit iuris ex viroque foto, & non debet ſolvi, quamvis adiutoriat a patribus, vel conſanguineis, ut volume laſon in l. 1. num. 9. ff. de in ius- cend. Azeued. l. 1. num. 1. iur. 1. lib. 5. nova recipit. Sanchez de dif. 10. ſupra num. 3. & lib. 4. dif. 4. num. 8. ob- tandem tacitionem, dicendum eſt non iuſtificari co- ditions ſupra poſtas contrahendi matrimonium cum persona talis familiæ, vel cum persona certa, alia primogeniti ſuccelionē priuerit.

Nihilominus certi iuris eſt, metu pena neminem poſſe obligari ad matrimonium contrahendum, l. Tito, ff. ſolit. marit. tamen ſe luci, & prieſti optimè poſſe inducari ad matrimonium, l. Tito, centrum, ff. Tito ceterum, 1. ff. de condicionebus & demonſtr. Atque ita conditions, aut modi appofitæ in iuſtificatione maiorarum ipſorum maioratum oontrafauant; ſed ſue- cellores ad eum implementum fac cogendi: eò namque, quia natura conditionis illa eſt, ut ea defi- cience, actus teſfoluantur, modus autem alium non reſoluit, ſed obligat ad impleendum ipſum modum: id è leges, ſeu conditions adiectæ in maioratu ſimplificerit tam pro, modum duxat, non autem conditionem important, ut dicunt eſt: Sanchez de marim, lib. 1. dif. 10. num. 3. poſt alios, & lib. 5. dif. 19. n. 1. Molin. de primog. lib. 1. cap. 1. ex num. 1. ſupra ad 4.

10. Ex diſcipl. ſequitor hæc conclusio: Valida eſt peccata.

Fragm. Regim. Chrif. Reipubl. P. III.

poſita inter alios contrahentibus, conſilens io lu- cato non comparando, videlicet, ſi aliquid relinquatur Beratæ ea lege ut Seio nobis, id est Si eo nolue- tur nobis, non conſequetur lacruma relictum; quoniam haec non eſt vera pena, ſed potius eſt iniuratio ad matrimonium incundum ſpe comparaante lu- crum; ita decidit in l. Tito, 6. 1. ff. de condit. & de monſ. Abbas in d.c. Gemma, u. 9. de fidelitatibus, Cap. Mant. de conſelliorum valimur voluntatum, lib. 1. tit. 18. num. 1. valet enim conditio adiecta Beratæ, ut ſub poena amittendi hæreditatem nobis Seio, ex l. cent. iia legatum, perſer. Tito nuptier. ff. de condit. & demonſtr. 1. 4. lib. pte. 1. et refudat. id. 9. parva 6. Couſt. in 4. de- creto 1. p. cap. 3. q. 1. n. 7. & 8. P. Molin. num. 1. de inſtit. dif. 107. pag. 1. 1. 7.

II. Similiter ſulfinebitoſ conditio, ut Titius hæretes, vel legatus ducat aliquam uxorem de familia ipſius hæreditis in gradu permilio à iure canonico: ita Pelaez de maioratu 1. p. 9. q. 1. num. 1. Cardio. Mane. ſapra lib. 1. tit. 8. num. 6. veletiam quamvis ſit conſanguinea, in gradu prohibito, ſi poſſet dispensatio obueniri: licet enim exiſtimet Molin. d. cap. 1. q. num. 12. & 13. lib. 1. talen conditio nem debet reſili tantaquam impoffibilem, & ea reiecta valere lega- tum; tamen valere conditionem docet A Coſta lib. 1. ſecondaria, cap. 8. num. 1. nam eſto, videatur difficultas dispensatio, ſic tamen ſolent dispensati: aque ita non eſt conditio impoffibilis, ſed difficultis: qui- nimodo ſubdit A Coſta valere conditionem, ut co- titabit cum conſobrino, ſi Papa dispensauerit, mul- tier ſuccedent in maioratu; quoniam licet dispensatio ſit difficultima, hoc non ad impoffibilitatem, ſed ad difficultatem refertur.

Legatus autem, ſeu maioratus ſuccellor, gra- tuatus contrahete cum conſanguineo dispensante Pontifice, curabit dispensationem conſequi illa amittit condiſioiem implete, ſi vult legatum, vel maioratum ita Pelaez de maioratu 1. p. 9. 10. n. 3. d. cap. 4. q. 4. n. 10. Sanchez lib. 1. de marim. dif. 1. n. 10. & 1. 2. 1.

Dubitatio quinta, virum teſſator grauans filium cum perſona certa familiæ matrimonium contrahente, intelligatur teneri obliuio ut grauamen in ſecundis nuptiis, ſub poena amittendi in melioratioem: Pe- talia in l. vñ. ex familiâ, ſed & ſe fundam. n. 1. pag. 601. ff. de leg. 1. tradit filiam à patre melioratam in Tertio, & Quinto, cum grauamine obliuendi cum perſonacei familiæ, & cognomini, eſte obligatam ad hoc obliuandam ſub poena perdiendi meliorationem, non ſolum in primis nuptiis, ſed etiam in ſecundis, ſi contingat ſecundū nubere. Quidimodo laſon in l. Tito, n. 1. 5. ff. de verborum obligat. quem allegat Neuzianus in Syntex nuptiali, lib. 1. d. qualitate ſecundum pag. 198. n. 11. 9. Pelaez 1. p. de maioratu q. 10. n. 1. 3. & 14. vbi n. 15. addit. ſi relinquatur viro legatum, ſi viduam viram egerit, & amittere illud ſi fe- condū nubat, Sanchez lib. 1. de mar. dif. 1. 4. 19. An- then. de nuptiis, ſ. qua. vero, collat. 4.

Dubitatio ſexta, utrum fundator maioratus poſſit gradate ſuccellorem, ut contrahat eum certi genere feminatum, nulla adieci poena, & ſuccellor co- traueuiſus excutetur à poea, que non fuerit expreſſa? Conclusio eſt in feminam locidile contraueiendo, & non ferendo grauamen. Contrarium tamen vi- detur dicendum, eò quia poea, & primatio non ha- ber locum, niſi exprimatur, & apponatur: l. ar. ſ. quies, ſ. Diuſ. ff. de relig. & ſuſp. fuſionem.

Inquit conclusionem ſeconſa Peregrin. in tral. de fiduciem, ff. 12. n. 113. ſol. 103. ex Graio conf. 6. n. 75. lib. 1. dicetur non adimplentem grauamen nomen, & arma deferendū, eſte obligatum ad reſtitutionem ter cum fructibus; nece non ſubdit, quod vñ. amque filii inſtituantur hæretes cum onere afformandi

A A a nomen,

II.

III.

IV.

V.

nomen, & insignia deferendi; nisi sed exequantur ut testator iusserit, substitutos esse admittendos: & tales filios non censiti positios in dispositione abfoliuntur, sed sub conditione vult Patri. *in conf. 19. n. 96. lib. 3.* quem fecerit Menoch. *conf. 9. num. 89. lib. 1.* Nec mirum, quia fundator, seu testator potest in personam hacten pribare, & bous alii adiudicare, si eius voluntas non adimpleatur: *l. xxviii. 3. d. 2. ff de leg. 3. l. paterfamilias. ff de hered. inst. lequitur Decius in conf. 17. n. 1. vers. 10. tamen, validam esse conditionem accipiendi cognomem testatoris, & esse admittendum ad hacteniam vocatum in defectum illius, qui conditionem non adimplevit: sunt enim conditions eiusmodi bonorum, & ideo ad vnguem obseruanda: vt tradidit Boet. *de c. 14. n. 6. Cephal. cap. 196. n. 1. o. c. 999. lib. 2.**

[35.] *Dubitatio septima, utrum si grauatus contrahere cum aliquo, primo noli, deinde autem templaicens velit, amitterit maioratum? Conclusio sit: si grauans conditione priuata grauatum ipso iure, vbi primum requisitus fuerit, si voluerit acceptare conditionem, etio, postea penitentia duobus auctorat, priuati iure suo, alterius iure iam questione a Gloucest. *in cap. 10. ff de leg. 1. Traq. in lib. 8. cap. 3. bis ferme. sim. 13. n. 5. ff de verbis significatis.* Quod intellige, nisi grauatus sit ministrum enim bene potest uti beneficio restitutioinis adiutoris conditionem non impletam, Pelaez de maioratum, p. 5. 10. num. 1. qd. acutum, quando grauatum habet naturam modi, & non conditionis, citr etiam audiendes, si velit conditioni patere. Si tamen grauans non priuato ipso iure grauatum, & omnia non integrata poterit, qui primo tenuit, postea anuenire, cum nulli ius sit acquisitum: ita Pelaez d. g. 10. ex n. 53. quem sequitur Sanches lib. 1. de fons aibis, diff. 33. *ex num. 1. f.**

[16.] *Dubitatio octava, utrum quando institutus primogenium adiicit institutis, ut duocat uxores nobiles, in colligat nobiles ex vitaque parentis: Responso sit, Nobilis dicit in primis, qui ex vitaque parentis nobilis est, *ex l. 3. n. 1. partia 1. lib. 1.* vocatur illustris, ab vitaque parentis nobilis, ut habeat *in cap. venerabilis 37. de probandis.* *ibid. August. Barbo. num. 6. post Rebuff. in tract. num. 9. 1. n. 5. cum seqq.* Quare si conditor maioratus pricipiat, quod illius contrahat matrimonium cum muliere *Fidalgo*, aut filiabus, vel succellibus, caueat quod nubant cum viris *Fidalgo*, seu hyas *dalg*, satis sit mandato, si filii nubant cum feminis *Fidalgo*: eodem modo, si filianubant cum homine *hyas dalg*. Conta verò si coadiutor primogenij caueat in maioratu, quod nubant cum Nubilibus, non satis sit conditioni posita à conditore, coetabendo cum feminis, quae solum est *hyas dalg*, nec feminis nubendo cum illo, qui solum est *Fidalgo*, nam ad hoc, ut aliquis sit *Fidalgo*, satis sit quod ex parte patris haec habeat qualitatem. Ad hoc autem, ut censeatur nobilis requisitor, quod ex parte Patriis, & ex parte matris talis sit, hoc est nobilis: que ita id explicat *l. 1. n. 1. partia 1. Confos. Baldus in lib. viii. C. de servis fugitiis*, dictos simpliciter non dicit quem nobilium respecta mattis, sed bene secundum quid.*

Hec tamen resolutio intelligitur considerata consuetudine regioris, in qua homines communiter vocantur Nobiles, esse oon. illustres: tunc enim si institutor caueat, quod filius, vel heros contrahat cum feminis *Fidalgo*, censeatur satis factum si contrahat cum *hyas dalg*, quoniam non sit nobilis, cum te ipsa censeatur nobilis secundum cuiusque loci conlocutinem: Traq. *in tract. de nobilitate. cap. 10. n. 9. pag. 91.*

Noo iocedit ex hoc in personam amittere odi pri-

mogenium, qui cocontrahet cum feminis, seu cum viro nobili ex Principiis privilegio; ex traditis per Gregor. Lopes in *l. 3. n. 1. partia 1. in verbis com. viii. vbi ait: Si quis disponat quod succedens in primogenio non contrahat matrimonium complebeat, sed cum generosa, & satisfacte voluotari testatoris contrahendo cum feminis facta nobili ex Principiis privilegio; ex regula: Paria sunt alicui quali atem per naturam incilic, ac insuffi priuilegium: lequitur Baldus in *l. 1. ff. 15. ff. scilicet patrum petitor, Titaquell. in tract. de primis quod. 34. num. 43. Garcius in tract. de nobilitate, gl. 1. 1. n. 4. Item, quia paria suos, quod quis de iuste communis, vel speciali priuilegio admittatur, ex *Liber. C. de collationibus.***

E P I T O M E.

- 17 *Grauatus non contrahere cum descendentiis ex Iudeo, vel Mauris, an tenetur patre voluntaria testatoris?*
Et quid de Ecclesia Zelotana libid.
Vix enim exceptum à grauamine non inveniatur qualiter personam, & an tenetur carere non solum in primis, sed etiam in secunda nuptiis.
- 18 *Conditor posita in maioratu, ne ducant uxores, nisi arbitrio, & consensu, aut consilio alicuius, an volunt.*
- 19 *Fundator maioratus an possit fieri, ne in bonis maioratus sit exercitus.*
- 20 *Exercitio an possit fieri in bonis maioratus durante vita, & in possessione debitorum.*
- 21 *Vix enim grauatus non contrahere matrimonium cum aliquo, incuria panis contrahendo de praesenti, exim ante confirmationem.*
- 22 *Vix enim grauatus contrahere cum aliquo tenetur contrahere in gradu prohibito.*
- 23 *Grauatus possit mortuo reliquerit, non patet an cogit, & condemnari propter crimina, reliquerit non tenetur ante lacrimam sententiam, nec possit illam: tenetur patet, ut bonus primus.*
- 24 *Grauatus possit mortuo reliquerit, non patet an cogit, & condemnari propter crimina, reliquerit non tenetur ante lacrimam sententiam, nec possit illam: tenetur patet, ut bonus primus.*
- 25 *Grauatus contrahere cum aliquo ex familia, non possit extra, nisi prius probet non existere aliquem de familia.*
- 26 *Fundator maioratus grauatus successorum ad posse aliquid rem in maioratu, & successores acceptantes; ut bona adicilla censeantur vincularae.*
- 27 *Conditor appetita in maioratu de consensu mariti, & uxoris adicilla, ut unius sine altero remunare nequeat, an fallitur?*
- 28 *Conditor affamenti nomen, & arma, an sit de se liberta, & ut possit remitti à Principe.*
- 29 *Conditiones, quas conditor adiicit in aliqua classificatoria maioratu, an censeantur repetita in aliis classibus?*
- 30 *Conditor maioratus an possit eas adiicare conditiones, non Principe possit eas mouere.*
- 31 *Conditiones, que non a fallit se, sed à Principe dependent, an sine valida: & adicilla in testamento, an in codicilli repetita videantur?*
- 32 *Successor in maioratu non possit impone novam obligationem, nec servitatem in maioratu, etiam si contra illam ingratum committatur.*

Dubitatio nona, an iustitior primogenij possit grauatus succellentes, ne ducant uxores ex descendentiis à Iudeis, vel à Saracenis: Conclusio est affirmativa: Ratio, quia leges, & coconditiones, quas quis ponit in te sua, sunt futuandas: *in traditionibus, ff. de patre, l. legem. C. eodem, Pelaez de maioratu 2. p. 9. 1. n. 1. cum seqq.* sunt enim adimplecti voluntates desuictorum, nec debet frustari, si nihil illicitum cooptioeant

confusione: prout vult text. In *Auctor. de nuptiis*, §. 3. que verò celata, & iuvant tradita per Emanuel à Costa in *Lemn tales*, §. si arbitramur, lxxvii. f. mmo. 1. fol. 91. ff. de condit. & demensi. Sanch. lib. 1. de fons. disfutat. 34. mmo. 40.

Item, quia mens institutoris prohibentis contrahere cum gente infecta, est conferuate paritatem sanguinis sine macula, de propria nobilitate: Bald. in *Lne filium*, vers. 17. *videtur* *volumen*, C. de secundis nuptiis. Socin. iuxiit in *conf.* 49. n. 42. post Alexand. in *conf.* 1. n. 1. vers. 1. probato lib. t.

Hinc fit, ut vacante statua Ecclesiasticum aliquarum, quibus excluduntur a prebendis, & dignitatibus, homines maculati sanguinis: nec non Collegiorum constitutiones non admittentes ad collegiatores, nisi viros ortos ex sanguine immaculato. Interest enim Republice cognoscere nationes, ne familiis honeste confundantur commissione, & soppollatione gentis infecte: L. 1. §. permitt. ff. de wear. infici. Benedict. in cap. *Raymonius*, in principiis, num. 57. fol. 9. de testamento, vbi addit infectos, & maculosos sanguino turbulentos esse, & fab specie clara prolapso plures decipere intercedente matrimonio, taliter, ut Respublica ultra damnum filiorum, confusione generationum patiatur: et habebut in L. 3. tit. 5. *parvus* 1. & L. 3. tit. 21. *eadem part.* L. 1. *ultimo* tit. 1. 4. *parvus* 4. ibi ex se serua quis ad ea cosa que la sangre de los nobles fuesse embarguada, ni synuada à tan oscuris magistris.

18.

Quare non excusabatur à graoamine Imposito, neque à pena, qui non inveniagorūt diligenter qualitatem personæ, cum qua contrahere prohibetur: ut patet ex tegula test. In *L. qui cum aliis*, ff. de regul. *in* Bald. & Salicet. post *Circum in L. qui contra*, C. de incest. nupt. Valer namque conditio ne matrimonium contrahatur eum ignobilis, aut cum descendente à Iudeis, vel Saracenis; quia liberum erit, & integrum cum aliis conterebetur ita Sanch. in nostro capo, vbi proximè, mmo. 40. post plores, quos ibi referens sequitur. Quinimodo graoanus non coeterare cum descendentiis ex sanguine maculos, non solùm in primis neptiis, sed etiam in reliquo tenerus grauissimum obseruat: ut probat Alciat. in L. bauer. §. hoc formone, ff. de verbis significatiōnē, Couar. lib. t. resolut. cap. 1. §. num. 7. vbi subdit non solùm filios illius, qui contraeant; esse inhabiles ad primogenitum; sed multo magis parentem illum, qui contraxit coniunctam voluntatem in institutis, qui fortior est prohibito in causa, quam in causulo: ut probatur per regolam *auctor. matrimoniū*, C. de factis. Eccles. Sanches supra, num. 41. & 42. dicit us contra facientem amissiō legationem, seu maioratum, quia ea conditio negativa includit omnes nuptias, cum sit perpetua, quamvis matrimonium non fuerit consummatum, coniuge obeyente, vel religionem proficiente.

Dubitatio decima, vtrum quando successor in maioratu contraire matrimonium contra voluntatem, & ordinem institutis, amiserit primogenitum, si matrimonium fuit iuritum? Conclusio isti patet althermans videtur vera, et quia contrahere contra voluntatem eti auctoritatis secundum se malum est, sicut factum contra legem, & buberit pro non facto, quod commodum faciōtis fecis, quod dampnu: ita Bart. in *Lne dubium*, num. 20. C. de legibus, sequitur Paol. ibi, num. 9. Iason num. item 9. Flaminius de resignatione, lib. 7. q. 1. n. 23. Cum ergo matrimonium fuerit nullum, et secundum est fuisse validum, ut contrahentes dampnum subeant, & vt penitus subiciantur: item quoniam, quamvis matrimonium iniurien cum consanguinitate sit iuritum iure, contrahere oportet non excludere ab excommunicatione *Clementina*.

Erago Regim. Christ. Reipub. P. III.

prime, de consanguinitate, sicut beneficiarius in factis, est nullus contrahat matrimonium, priuatus ipso iure beneficio et docet Couar. 4. *decret.* 3. p. cap. 6. §. 3. num. 4. vbi idem tenet, si beneficiarius in minoribus inuidit contrahit. Ergo similiter in nostro casu, Confessor tradita per Molia. lib. 1. de primis cap. 16. num. 1. §. & 19.

Pars oecans est veriōtūnulla scilicet incurrite pœnam successorem, & ex consequenti, non amittere maioratum, si matrimonium illud cum descendente à iudeis efficeretur. Probarur ex L. 1. in fine, C. de spesib. violat. vbi notarius confessio instruōmem falso, in calamo, non puniatur pœna ordinaria, sed extraordianaria: item, quod oublia est, nullum produc effectum: L. 1. §. *condemnam*, ff. de sentencia & re indicata, & pars sua non esse, & esse nullum: L. duo sunt Tigr. ff. de testamento. uero. Accedit, verba cum effectu esse intelligendate, relatum, de clericis non residentibus: nec non actus nomine, communiter venit ad eos qui est validus: Titaq. de retrahit lignag. 5. t. gles. 1. n. 5. idem cum tale matrimonium, ut supponi possit oublia, censetur ac si non esset.

Ad argumenta pro parte contraria dicendum est, contractum factum contra legem esse nullum, quoad ad commodum contrahentium; validum autem, quoad eorum incommodum: L. pater. §. *fratre*, ff. de legat. 2. 1. pater. filii. & sequens ff. de legat. 3. Bart. in *Lne dubium*, col. 1. vers. appos. quod secundum, C. de legib. n. 1. deputus faciens tale alium, & si religio sua in principio, de electione in 6. Est enim ratione, & sequitur consentaneum, ut dampnum, quod quis sua culpa sentit, sibi imputetur, iuxta communem regulam & visibet non praetulerit, cum per alterum non debat iniqui infetri aleti conditio: L. nupt. debet. ff. de regal iuris: & ita non mitum, si actus valeatio odium frangoetia legem, ne ex delito suo commodum teperet: Sanchez lib. 3. de marit. diff. 2. n. 8. vers. ad 3. Flaminius de resignat. lib. 7. q. 1. ex n. 1.

Ad excommunicationem *Clementina*, dicendum, illam puniri solum factum, & animam contrahentium, cum alii scilicet frustratio quoniam matrimonium inter consanguineos non posset sustineri: atque ita non est mitum, quod contrahentes puniantur excommunicatione. Accedit Sanchez. dicens, per clandestinum matrimonium, omisitis denuntiationibus, incutti peccatas, & esse validum, quod peccata occurserint, pro ipse tradit. lib. 3. diff. 1. n. 7. & diff. 2. n. 3. ad finem: vbi redditur rationem quoniam beneficiarius per contractum matrimonium incurrit pœnam amissionis beneficii, quia scilicet visus est relinquere beneficium assumptione statu incompatible beneficio, et que hæc pœna videtur procedere ex praemotio contrahentis voluntate, cum Ecclesia detesteret ut similia matrimonia.

Dubitatio undecima, an conditio nubendi abtrahatur, consilio, seu consensu alicuius sit valida? Conclusio si non posse conditores maioratum praetulpet, ut successores nequeant contrahere matrimonium, nisi de arbitrio, aut de voluntate suorum parentum, Racio, quia haec conditio libertati matrimonij aduersatur: Petala in L. 1. n. 1. 12. ff. de legat. 2. Card. Manetius multis telatis de cœnit. sol. volum. lib. 1. tit. 1. §. n. 8. Molin. de primis lib. 1. c. 1. §. n. 33. vers. in 1. capo, vbi id probatur per test. in L. cum tale, §. si arbitramur, ff. de condit. & demensi. & in L. turpia ff. de legat. 1. sequitur aliter Molina eadem tñ diff. 6. 1. 4. num. 4. Pelaz. ex dem. trad. 1. pars diff. 10. ex num. 62. ex sequentibus; quibus accedit Sanchez de marit. lib. 1. diff. 3. 4. n. 2. & n. 19 cum fons, vbi concludit conditionem nubendi a libertate alicuius esse reliquie datur.

Conditio autem diuina ex votem cum consilio talis persone non reūscitur, quia iussus aliquid facere com-

A A A consilio

confilio alicuius, non tenetur sequi consilium: satis est enim consilium petere, & aliquanto tempore expostare debet, quamvis illud sequi non adstringatur, ut bene. *Gloss. in cap. cum confusione, verbis, confessio, de confusione, & ibi Hollensis super illa verba, & probat ex cap. cum in veteri, de electione.* Nisi in caibis, in quibus tenetur petere, & sequi consilium: in quo cuncta conditio est telleenda, cum impedit liberetatem matrimonij: ita Molius lib. 2. de primis. cap. 13. num. 38. vbi de caibis, in quibus & petere & sequi quis tenetur consilium: *Sachchez supra dicit. 34. num. 25. & 26. vbi additum, si cunctus consilium exigitur, non sit praesens, sed absens, & periculum sit in morte, posse matrimonium fieri sine consilio personae nominatae, ut colligitur ex Glossi. Clement. 1. de fere competentiis, verbis, discussione, Bart. in l. si fures, ff. de exercitio. Pelaz de maioratu, 1. pars, quiesc. 10. num. 6. ad finem. Dicitur autem non posse peti consilium, quando is a quo peti debet, longe abestita Abbas d. Clement. 1. de fere competentiis, num. 17.*

Secundum quando est conditio requiriendi consensum: tunc enim tecum est tanguam contraria matrimonij liberari; Sanches supra num. 1. posse Rebusum in præci beneficiis sit de causa vicariationis, n. 95. sicut & conditio contrahendi arbitriatu licet, ut dictum est, nisi sit imposita videtur: tunc enim valet conditio imposita videtur, ut non nobar, nisi arbitriatu alius: Matienus lib. 3. recipit. 11. 1. l. gloss. 1. num. 17. Gratianus regula 83. num. 14. Quod si ille iustè arbitrium suum dixerit, feminam tenetur arbitriu m illius sequipollo ramus nolente arbitriatu, scimina ad legatum admittentur, cùm per eam non fuerit: ita A. Costa in L. statute, 6. si arbitriau, ampliacione ultima, num. 6. ff. de condit. & demiss. 10.

Dubitatio duo decima, utrum insitituens maiorum possit statnere, ne in bonis maioratus possit fieri execuio? Conclusio sit affirmativa: cùm talis prohibitus sustineatur per text. in Ambore de municipalitate, 3. divisione, l. testandi, C. de testamentis: nam insitituens voluntas pro lege habebatur, & voluntas distinguunt, & format omnes a ceteris hominum: 1. nos omnis, ff. si censuram percutierit, Tiraquell. in l. si enqua in verbis, libertate, num. 4. C. de renunciad. donat. Alex. conf. 2. Circa hanc dubitationem, lib. 4. num. 1. Semper enim præsumunt pro validitate actus: *L. quod est de rebus dubiis.* Idcirco voluntas insitituens est seruanda; quamvis actus reddatur in modis: 1. verbis ciuilibus, ff. de vulgaribus; *Nefas contra testatorum voluntatem:* vbi Pauli de Castro: *confutat Peralta in l. Matriu, num. 2. ff. de leg. 2.*

Quapropter ante omnia considerandus est tenor scripturae, que derogat omni iuri, & omnij nature etiam feodalit: quod nota cap. 1. de duobus fratribus, quem text. ad scriptor as maioratum, & ad facultates concessas ad insitituendas maiorias debet obseruat Peralta in l. 3. q. qui fideicommissum, num. 13. pag. 247. ff. de hered. insitituens. Molini lib. 1. de primis cap. 2. num. 17. sunt enim parta vocari primogenitum à lego municipal, vel ex tenore scripturae: atque ita omne id possit insitituens in suo maioratu, quod sibi expressio non est prohibitum, per regulam, l. nec nos, ff. sed quod ei ff. ex quibus causis maior. Quidam in ultimis voluntariis est pro ratione voluntas: Corne. in l. 1. num. 1. veritate obstant, C. de conditionibus inferius. Unde non solum voluntas expressa conditoris, sed etiam tacita est exceptuosa: l. licet Imperator, posse priuatum, vbi But. & alii, ff. de leg. 1. Menoch. conf. 1. num. 50. & de prelacionibus lib. 1. presumptio 5. num. 1. 1.

His positis dicendum est, in bonis fideicommissis, & primogeniti, posse fieri, vbi cunque successor fuerit

hæres, execucionem; etiam post vitam debitoris praestitum quando successor in maioratu, qui est hæres praedecessoris, fuerit hæres sine beneficio invenientia: ita Carol. Ruyn. conf. 176. num. 18. lib. 1. Alexand. in conf. 19. num. 1. cum supp. lib. 1. Posse item testatorem prohibere alienationem pro vita possessoris in praeditum creditorum tradit. Carol. Ruyn. in l. filii familiis §. Diu. ff. de legat. 1. num. 5. 1. pag. 107. vbi haec questionem discutit.

Eodem modo possit fieri execucionem in fructibus maioratus propter debita à possesso contrafacta vult loan. *Lop. in rubrica, de donatione inter vir. & vir. §. 62. num. 18. pag. 192.* In modo possit fieri execucionem in bonis feudalibus resolutio Andre. Gail. obseruationem lib. 1. obseruatione 117. num. 1. quod intelligit in defectum aliorum bonorum, siveque fuisse conclusum, ut viator in possessionem bonorum feudalium in defectum aliorum ministeretur, & fructus, aque redditus ex iis perceperet possit; per text. in L. commode, ff. de re indicata, *Gloss. ibidem, in verbis, interdicti, text. in l. Hispania, C. de execuione rei indicata, Bart. Alex. & alii in l. Hispania, §. finis vñig. alibus, ff. de damn. infid. Que quidem execuicio tandem habet effectum, quando datur at ius vasallii: nam nihil iuris, quo ad feudum competit creditori. Unde defuncto vasallo debitor, quamvis ex redditibus perceptis non facta sit creditori plena satisfactio, scimus armen ad dominum, seu agnatos, considerata fai natura, redit: illis namque nocere non potuit vasallus debitor. Soluto enim iure datori, solvit quoque ius accidentis nexti in l. lex vñig. de fundo, ff. de pignor. & hyperb. text. in cap. super, de donat. inter vir. & vir.*

Hic tamen obstat, non posse sellicet fieri superdictam execucionem in fructibus feudi hæreditarij contra hæredem condemnati, quando feudum non est legitimè obligatum: esto si hæreditarium: quia non venit in generali obligatione bonorum: vt in cap. generali, Si de fundo fuit evocaturam inter domin. & agras. Quin potius, esto feudum specialiter fuisse obligatum, deficient Regio consenso in obligatione, obligatio est nulla ipso iure: ut habeatur in l. imperiale, in principio, de probabilitate feudi alienatione per Feder. Cum ergo feudum non sit fenantis feraudis obligatum, consequenter nec fructus provenientes ex feudo sunt obligati: nam fructus sunt pars fundi: ut in l. fridu, ff. de rei vendic. unde prohibita execuio in feudo seu in fundo tanguam principali, prohibetur etiam execuio in fructibus, ut in accessoriis: per id quod dicit Bald. in l. & ff. & quer. C. de prædicto & aliis reb. minor. vbi si non valet principale, non valet accessoriuum, & extincio uno principali, extinguuntur accessoriuum: propter ait idem Bald. in cap. 1. de vasal. decrepita arca. Quare sicut fructus feudi tanguam accessoriij ad feudum neque sunt obligati, quia dominus dat feudum cum ipsi fructibus: sic multo fortius neque ipsum feudum, & vice versa.

Quamvis enim id videatur procedere in feudo, & in fructibus pendientibus; in fructibus tamen ferasatis nemo negat posse fieri execucionem: quia ista sunt bona hæreditatis, que defunctus obligare potest, ut Scribentes docent in l. officiis, C. qui poterit in pignor. habe. Præterea fructus ex hæreditate dicunt etiam res hæreditatis, & id est in ipsi potest fieri execuio, que non poterat fieri in feudo non graato pro debito: proinde in commoditatibus potest fieri execuio.

His adde bare procedere in feudo hæreditario cùs bona censentur obligatas secundus de fructibus feudi, ex pacto, & promissione, qui nequeunt obligari, & per consequens in illis fructibus non sit execuio, nisi successor

successor sit simus hæres sive beneficio iumentarij, ut vult. Andreas in cap. 1. art. agrar. sequitur Affl. Q. decif. 2.6. per totam.

21. Ex dictis colligitur posse fieri execotionem in bonis maiorum durante vita, & possessione debitorum: vt tradit Baëga in tract. de iusto debitor. cap. 16. num. 106. fol. 122. per text. in l. petri. §. prædictum. f. de legat. 1. & per Bald. in Ambro. C. qui iurat. C. de bonis ambo. indicu. pessidum. quos refert. & sequitur Pelaez 4. part. quaf. 2.6. num. 7. De his autem, & de aliis debitorum ad quæ tenerunt successor in maiorum, dicitur latius §. sequens, secundum ius commune, & secundum Ordinationem Lusitanam lib. 3. Ordinatio. num. iii. 93. & lib. 4. art. 101.

22. Dubitatio decimatrix, an grauatus non duere aetiam feminam in uxorem habet certa pena, incurvar illam contrahendo de presenti, etiam non consummato matrimonio? Concluſio est affirmativa ex Ioh. Gutier. in canonico quædam. q. 7. num. 13. vbi tradit matrimonium esse perfectum etiam ante copulam; matrimonium oamque etiam ante copulam significat coniunctionem Christi, & Ecclesie; atque ideo individuum vinculum est. Dique eius differentia inter matrimonium ratum, & coconsumatum, Sanches lib. 1. de sponsalibus. dif. 13. num. 1. id est grauatus non contrahere matrimonium cum aliqua persona, dicitur contra fecisse, & peccatum incurruisse, contrahendo per verba de presenti circa copulam; ita Aeternus cons. 67. art. 2. vers. tertio ad prim. mon. quem refert Simon de Pratis lib. 4. de interpretatione. vñ. vñ. voluntas. dubia 1. num. 2. fol. 442.

Valere autem huiusmodi institutionem sub conditione nubendi, vel non nubendi certa persone, tradit Ioh. Miniling. obseru. singular. cens. 6. obseru. 31. pertinaciam qui refert Decimum, & alios in tract. de fiduciammissis. art. 27. num. 50. post Felicium in cap. in prefatione de probacionibus. num. 8. & alios quibus accedit Sanches de matrimonio. lib. 1. dif. 34. num. 41. Prostole clm matrimonium per verba de presenti fit verè matrimonium, non eis dubium incurritur peccatum ante copulam. Quod adeo verum est, ut feminam per verba de presenti dispensata, neque facere contractum absque licetio matris: vt latè probat Pelaez de maior. p. 9. 39. n. 8. & quæ ad n. 3.

23. Dubitatio decimaquarta, Vtrum grauatus oubere vni de domo, tecoratus nobisc in grado prohibitor? Concluſio est uegarium: argumento habentis potestare eligendi pauperes, qui non potest eligere indignum: Bald. in l. Barbar. vol. 6. f. de officio praetori, Gregorius Lopes in l. 1. tit. 9. part. 6. gl. in verbo, no. 39. Matieno in l. 7. tit. 8. gl. 5. num. 2. lib. 1. recipit. & in specie tradit Abbas cons. 65. num. 3. lib. 2. & Simon de Pratis lib. 4. de interpretatione. vñ. voluntas. dubia 1. num. 7. quos referunt sequitur in nostro eaſi Pelaez de maioratu 1. part. quaf. 48. num. 112. nam iusta causa facit, vt maiores recedant; quod intelligitur quando conditio pendens a voluntate principis teperatur impollibilis: tunc enim quando Princeps non solet cocedere, conditio non obligat; sed quando solet: intelligitur namque præcedente pontificia dispensatione: Sanches de matrimonio, lib. 5. dif. 5. num. 19. quia ea conditio non reportat impollibilitatem: & contrarium se ferentes loquuntur, dum non exprimitur conditio, si Pontificis dispensauerit, vel si exprimatur, rale est impedimentum, in quo non solet dispensare: A Costa lib. 1. foli. 12. art. 8. num. 14. Molina de præsumpt. cap. 13. & num. 8. Meres de maioratu 1. part. quaf. 30 num. 2.

24. Dubitatio decimaquinta, Vtrum condemnatus restituere post mortem, possit compelli ante mortem? Concluſio est negativus, per Iuremat. §. Seismus Fragm. Regim. Chrifti. & R. p. III.

meritum, f. de legat. 3. Si tameo voloerit, potest restituere: per Glori. in L. pater. §. hereditatem, in verbo, ex ille, f. de legat. 2.1. 1. 4. affigmaro, f. de affigmandis liberti. Quinim nec post mortem ante sententiam tenetur restituere, nec post illam filio, præterea si ea pena sit privatio omnium bonorum, ut est Reo tam humana, quam diuina Majestatis laze, esto delictum sit noriorum, adhuc enim exiguntur iudicis sententia. Nam esto crimen ita si evidens, vt nulla tergoelevatione occultari possit, adhuc si fecus occupatio bona ante sententiam declaratorum, tenetur restituere, quia iuste usurpandi illa carcer: vt latè probat post multis Sanchez in præcepta decalogiis lib. 1. cap. 21. præceptum. Quare si rogamus in iudicio crimen negauerit, non tenetur filio bona restituere: Azot. l. in libro moralib. 5. cap. 8. quaf. 3. & lib. 8. cap. 12. quaf. 5. idem Sanchez vñ. præceptum, num. 21. & lib. 10. ad mortem dif. 8. num. 14. Valquez 1. 2. quaf. 96. art. 5. dif. 175. cap. 12. num. 13. & 14. ed quia iuste impediens tenetur temere defraudare, quando peccat contra iustitiam communuatorum, per ordinem ad illum, cui restitutio erat facienda, ipse non impedit: sed reus iuste oegans delictum, non peccat contra iustitiam communuatorum, cum non tenetur faceri verum propter utilitatem illius, cui erat applicanda pena, sed propter solam publicam iustitiam, que fertur ad punitionem criminis.

Nihilominus Sotus lib. 1. de iustitia, quaf. 6. art. 6. ente 5. constellacionem, & Molina. num. 1. de iustitia, dif. 95. col. penult. vers. duo sunt hoc loco, docent delinquentes rogatos legitimis in iudicio, negant: que delictum, eis liberi evadant, tenent peccatum hanc restituere filio, & bona illi tradere, vel alii debitam per sententiam, etiam non poena non sit ipso iuste impoluta: Que sententia, quamvis sit probabilis, & secundum Calixt. de lege panthe. lib. 1. art. 12. §. 6. in præcepta admittenda tanquam certa: probabilior ramen est opinio, quam sequitur Sanchez vñ. obseru. vñ. præceptum, & ex consequenti non erit integrum filio vti compensatione bonorum, quia iusta sententia etiam sibi applicanda: quia regulares non admittunt compensationem, nisi quando debitos est luce meridianæ clariss. quale non est hoc, quicquid contradicat modis bene Molina supra, col. penult. vers. duo sunt hoc loco, dicunt possit filium viri compensatione bonorum, si eidem contineat iustitie interrogatos, negare verum crimen: sed fallit secundum probabiliorem, quia negat compensationem in hoc casu.

Dubitatio decimasexta, Verùm grauatus contrahere eum aliqua ex familia, possit extra ducere uxorem? Concluſio est negativus, nisi doceat se non insensibile feminam de familia ad contrahendum matrimonium, illique incombit probare: l. in fiduciammissis. 6. em. Polidius f. de ejus. l. ar. b. C. quando dicitur legat. sicut sequitur Menoch de præsumpt. lib. 1. prel. 10. num. 33. Pelaez de maioratu part. 2. quaf. 4. illa. 8. & num. 2.

Dubitatio decimaseptima, Virùm quando conditor maioratus grauatus successorem; ut adiiceret aliquo bona maioratu, & successor acceptaret, bona adiecta ceaseretur sicut cetera bona vincularia? Concluſio habetur in l. 1. tit. 9. part. 6. vbi tradit, si conditor maioratus impollerit granamen successori, ut adiicias in maiorato aliquam quantitatem, seu quod aliquid, quod quamvis ipse successore non ponat, habeti pro appollita, ex quo maioratus acceptavit, vel saltu compelli potest ipse, aut eiusdem hæredes ad hoc facieodium invitat text. ibi, & in l. 1. f. fuerit, & si quia f. de legat. 3.

Item accessum sequitur naturam principalis, A A a 3 quando

quando adest eadem ratio, Meres de maioratu 1. p. q. 30. num. 3.1. Qod probatur, quia acceptana succellectionem in maiorau viderunt acceptate cum grauaminibus & conditionibus a conditore adiectis, l. si dno. in fine, f. de acquirenda hereditate, idem Meres a. p. q. 4. illat. 8. num. 6. sed bona in maioratu posita ea conditione & adiectient, vt sint vinculata; ergo eodem vinculo sunt adstricta, quae postea per successorem fuerint adauita, cum iusta adiacentia naturam tei principialis in omnibus sequentur. si quando, cum similibus, C. de bonis vacentibus, lib. 10. quod non solum procedit, quando principitaliter rebus maioratus rei aliquas adiungitur, & etiam quando accessio[n]e additur, ita vt res ipsa, ac res maioratus fiat una, ac eadem res, vt colligunt ex traditis à Molina de primog. lib. 1. cap. 2.6. verteret h[ab]et etiam comprehendens personam, vbi concludit rem adiectam titulo maioratus, & tanquam tem maioratus in secessori ipsius maioratus, non antem possessori competeat: ergo res adiecta per successorem decursu temporis, erit perpetuo vinculo subiecta.

27. Dubitatio decima octava, utrum conditione posita in maioratu à viro, & uxore simul influere, quod non possit revocari altero illorum mortuo futuramente. Concluio est affirmativa; nam quamvis maioratus iste in una scriptura institutas censemur duo diversi; & veterue contus valem suum maioratum ad libitum renocare, vt prius dicit Oldrad. conf. 174. fib. rubrica, de vestimenta. Tiraquell. de primog. 4.68. Couar. in rubrica de testamentis, a. p. num. 8. tamen conditione apposita in facilitate maioratus ab uxore, & viro infrauti, vt vnu sine altero revocare nequeat: vnu fine alteto revocare non potest. Mulin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 8. verf. sed hoc limitari solet, vbi concludit supradicta procedere, nisi maritus solus institutus maioratus ex propriis bonis, & eae bonis uxoris per viam ultime voluntatis de consensu ipsius uxoris: nunc enim defuncto marito confirmatur per obitum illius bac ultima voluntas, quoad bona virilium coninguis, sive fratribus, C. de donis, causa mortis, sequitur Couar. in rubrica, de testamentis, a. p. num. 8. ad finem, Peralta in l. 3. 6. qui fiduciam misit, f. de hered. inscr. num. 57. & Roland. conf. 10. num. 4. lib. 3. & Pelaez 1. p. de maioratu q. 23. num. 5. & 9. vbi addit. maioratum de communis consensu à consanguinibus institutum, altero defuncto revocari posse, possellione non tradita; scilicet si maritus, & valet inimic pro miseretur filii, & fecerant contractum de non revocando maioratum: tunc enim erit irreconcilabilis. Vide Pelaez d. quæst. 1. num. 19. & num. 47. & 51. cum sequentibus.

28. Dubitatio decimana. An conditione sumendi nomen, & Arma in maioratu, de se sit licita, & an possit à Principe remitti? Dico prius talen conditionem de se esse iustam, & grauatum deferre nomen, & Arma conditionis, geneti adimplente conditionem hanc, presumulim vocatum, qui portare posset Arma, & nomen testatoris, & agnominis, p[ro] Anton. Thesau. decif. Pedemor. 1.4.3. num. 6. Anto n. Peregrin. in tract. de fiduciammis. art. 1.5. n. 17. & alij, quos referunt sequitur Meres de maioratu 1. p. q. 4. illat. 8. ex num. 7.4. idem Peregrin. codem tract. de fiduciammis. art. 1.1. num. 1.3. vbi tradit ex Grato conf. 6. num. 75. lib. 2. non adimplente granam defetendi nomen, & Arma, condamnam esse ad refutandum rem cum fructibus sequitur Pelaez Meres d. q. 4. illat. 8. num. 16. & sequitur vbi vult Peregrini sententiam esse admittendam in hoc casu, quanvis pena, & priuatione non habeat locum, nisi extinxatur, & apponatur, nam testator posset h[ab]ere de priuate, & bona alij admodum in peccatum, si voluntatem testatus non adimplenerit: l. saevem, f. heret, f. de le-

gar. j. 1. Paterfamilias, f. de hered. inscr. Quare cum validia sit illa conditio, quod heres cognomen, & Arma testatoris accipiat, admittitur ad hereditatem vocatus in defactum illius, qui conditione non patitur: Menoch. conf. 95. n. 8.9.

Dico secundum conditionem sumendi nomen, & Arma, non posse à Principe remitti: prout Anton. Thesau. decif. Pedemor. 1.70. n. 6. Pelaez a. p. q. 4. illat. 8. num. 19. pot. alios, quod intelligitur sine causa: & cum illa, non est dubium posse.

Dubitatio vigesima / Utrum conditiones possint in aliqua clausula maioratus, censemur in aliis repetita: Pata affirmativa ex eo probatur, quia conditio in testamento apposita, in codicillis censemur repetitam. Cao f. de alimentis legari, Cardin. Mantica de conditione vtr. volunt. lib. 10. sit. 6. n. 1. & Cephalus in cenc. 379. n. 5. lib. 3. subdenu facilius censemur qualiter repetitam, quam substantiam: quinam conditione apposita in primo legato, in subrogato repetita intelligitur: l. cum fundam, in fine f. de condit. & der. 29. Card. Mantica supra alib. 10. sit. 6. n. 1. 8. pag. 44.4.

Sit ergo conclusio: Conditiones apposita in aliqua clausula maioratus, censemur repetita in aliis clausulis Majoratus: atque ita conditio nubendi mulieris adiecta in institutione, censemur repetita in praetexto: Gutier. conf. 1.8. n. 17. Gregor. Lopez in l. 2. ill. 15. parvus 2. in verbo, si mas propinquus, verf. unde si aliquis, per l. 1. 6. pro foranda, C. de codic. soleri. Lacion f. 5. cum ob eq. f. quando dies legat. cedar. & notat Socinian. conf. 1.44. n. 19. lib. 3. Quod intelligitur, nisi clausula specificam determinationem habeat. Vnde si in principio clausula fuerit habens specificam decisionem, & postea sequatur alia clausula, que habeat etiam propriam & specificam determinationem, in hoc evenuit clausula ultima loco apposita non habebit affinitatem cum priori clausula, nec relationem ad illam, nec prima ad ultimam, nec vna per alias declarabitur, aut extendetur: Bald. Jrl. 1. C. de legi. hered. text. in cap. cum dilecti, de donis, verf. sed ad inferiorem, vbi notatur, quod clausula, que aliquis debet ad multa referri, quando inferiuntur aliqui capituli, veluti accessum illius, non debet ad alia referri: vt per Nasartum in cap. si quando, de rescripto, except. a. num. 1. quem sequitur Barb. in d. cap. cum dilecti, n. 3. de donis.

Sed quid, si quis testator in aliquo testamento disponat aliquid cum certa quadam qualitate, & potest constat testamentum secundum, & referetur dispositionem tandem, nec meminist illius qualitatibus? Respondeo porcius relectam, quam repetitam: prout volunt. Iul. Clar. lib. 3. sententia f. de testamentis, 9.76. n. 8. Cor. in conf. 163. n. 14. fauci Paul. de Cast. in conf. 147. incipit, Respondendo per ordinem. 1. lib. 2. dicens non censemur repetitam qualitatem in secundo actu, que sicut apposita in primo, ex intercallo notabiliter inter vitrumque alcum: Menoch. in conf. 117. n. 80. & sequitur: & in tract. de presumptis, lib. 2. presumpt. 8.4. num. 12. Simon de Petri de interpret. ultim. volunt. lib. 2. interpret. 4. folio. 1. num. 1.6.2.

Quando ergo in secunda dispositione non ex qualitatibus adiungantur, non censemur antiquae repetitiae, sed debemus attendi nouas, reiectis antiquis: l. sub conditione, vbi Glosa, & Imola f. de heredibus inscr. l. ad amma, in principio, f. de admenda. legatus, prout volum. Alexandri in conf. 66. lib. 3. & conf. 1.8. n. 5. lib. 6. Olafcus decif. Pedemor. 1.5. n. 3.

Dubitatio vigesimaprima, Utrum possit conditor maioratus apponere, ne Princeps summa testamentum mutet? Poile futuari bane conditionem vt validam, ex eo probatur, ex traditis dicentium voluntatem testatoris futurandam esse pro lege; & valere omnia pacta, que quis apponit in traditione rei sue:

*Et in traditionibus, scilicet de patre, l. pacifici, & ceteris: item, quia successor in bonis Majoratus caput rem sub his, & aliis conditionibus ad vnguentum ferendis post accep-
tionem Majoratus, l. gratia, C. de donis, qua sub
modo. Non posse autem valere hanc conditionem ea
eo ostenditur; quia nemo potest facere, quod leges
in testamento suo locum non habeant. Item propterea,
ff. de legatis, l. Iustitiae causa, C. de testamentis, S. iou
de Pratis lib. 4. de interpret. disiunct. volum. dubitatio
ne 4. num. 7. & ea consequentia supremus Princeps
potest morare ea causa superdictam conditionem, si
forte conditor Majoratus cum imposuerit; cum su
perius Princeps tam seculariter, quam Ecclesiasticus
possit mentari ea causa defunctionem voluntates;
Cognit. in cap. sua nos, de testamento, num. 7. vers. cum
a se Romana Ponit, aut supremo Princeps, Sacrauen
to fidelium, lib. 1. cap. 8. num. 13. Molin. sum. 1. de
Iustitia, dicit. 149 vers. tertium autem, teleexecutio.*

31. Dubitatio vigesima secunda, An conditions non
dependentes à facto proprio, sed à voluntate Princi
pii sine valide? Dico primò, finiles conditions
conferti impossibilis, dum pendente à voluntate Princi
pis, ut in l. apud Julianum, alias incipit, idem Julian
us, 5. final. ff. de legat. t. teat. in l. continetur, 5. cum
quis de verbis omnibus: Ideo a conditione est im
possibilis; ergo relatuus ergo institutio Majoratus
non valeret. Quod est verum, nisi Princeps auctoritate
concedere facili: quia non esse auctoritate conditione
impossibilis: Ant. Gomef. in l. nota Tauri, num. 12.
Vnde si pater instituit filium spuriū sub conditio
ne, si legitimetus à Princeps, poterit filius pendente
dicta conditione, si legitimabitur, bona petere, &c ea,
vt curator administrat ex bonorum possessione se
cundum tabulas: per l. scilicet in institutori heri in diem,
vbi Bald. & Angel. ff. de hered. Instit. &c. 1. ff. sub
conditione, ff. de hered. poss. secundum tabulas, Me
noch. conf. 105. num. 10. lib. 1. & alij, quos referens
sequitur Pelaez de Majoratu, pars. 1. quod. 1. et num. 2.
Quod secundum quæstum, in conditione adiecta
in testamento, an conculcar repetita in codicillis
dicitur est supra, num. 19.

32. Dubitatio vigesimæ tertia, an successor in Mai
oratu potest adiictere aliquam conditionem nouam, si
forte committatur contra ipsam ingratitudine? Con
clusio est negativa, non posse scilicet innovere suc
cessoriem citæ conditions adiectas per primum in
stitutorem, nec circa gravamina, nec remittere condi
tiones ab eo in dictis: l. perfetta, C. de donis, qua
sub modo, ibi: perfetta donatio conditione posse non
capit. Quare si paucus annis donatione facta, quædam post
aliquantum temporis fecisse conditione videatur, offici
re hoc negabitis eius præter in filio minime posse no
dabimur ff. Quod multis rationibus confirmat Pe
guez in l. fidelium, fol. 85 num. 104. Quinimodo non est
integrum patenti post Majoratum, vel meliorationem
nem filio factam nouas apponere conditions, vel
primam mutare inconsulto filio, ad id consenserunt
non præstante: quare si hoc non conceditur donanti,
maiori ratione negabitis successori: id est ne
que conditions poterant remittere: Item quia, alias
incipit, Iustitiae, ff. de annis legatis, per quod ius
ita tenet Paul. de Castro in conf. 219. lib. 1. num. 4.
& 5. Additæ allegantem ingratitudinem tenet illam
probare: l. omnimodi, C. de iusticie, testam. & Auctori
bus, ininde l. ius aperiissimum, C. de secundi aperiis.
Majoratus de probacionibus, conclusione 297. & alij
quos referens sequitur Pelaez de Majoratu 2. pars.
quod. 4. illa. 8. num. 129. sequitur Spino in sua specula,
gloss. 19. num. 10. vbi concludit successorem non posse
imponere aliquod onus, seruitum, aut obligatio
nem; quia id competit primo iustitio: vt docet
Menelius l. 3. C. de servit. & aqua.

§. II.

Successor in Majoratu utrum teneatur
ad debita contracta à prædecesso
ribus post institutionem.

E P I T O M E.

- 1 Successor in Majoratu de iure Lusitanio tenuerit sol
vere debita institutoris, & quædam?
- 2 Successor non tenuerit solvere debita institutoris Ma
joratu, si ea contraxit post primogenitum instit
utorum.
- 3 Successor Majoratu eredit de bonis Coronæ, aut de
bonis patrimonialibus mortuorum, debita illius de iure
nostræ quædam solvenda sunt.
- 4 Debta institutoris Majoratu de rosa hereditate
institutis successori tenuerit solvere: immo possum ad
hoc bona vincularia alienare.
- 5 Successor primaria Majoratu off herbo universalia.
- 6 Successoris in Majoratu ex quæ bonorum facto, ad
multa debita institutoris tenuerunt. Idem dicendum
si Majoratu facta ex robis certis.
- 7 Successor in Majoratu tenuerit solvere debita, & im
plete ovra a primo institutori posse regulariter,
nisi obstat inspeciale alcunna Regis.
- 8 Successor in Majoratu quando tenuerit solvere debi
ta ad ultimum posse fore præfata contemplatione
Majoratu.
- 9 Debta contracta in villam ipso Majoratu,
quando facta solvenda ab ipso successore, & quid de
contractis debitis pro confirmatione illam.
- 10 Successor Prelati quando tenuerit ad debita sibi pre
decessoris, & sue Ecclesiæ?
- 11 Successor in tenuerit solvere expensas factas in re
sciendi officio Majoratu; pro viraque parte
discutitur.
- 12 Successor non tenuerit solvere expensas funeris pre
decessoris, quando ipse habuit ex quibus possum solvi.
- 13 Debta contracta pro fruilibus percipiuntur ex Ma
joratu, an successores tenuerit solvere, si concer
nente utilitatem maiorem sequentiam in eodem
Majoratu.

1. In hac questione considerato in Lusitanio lib. 3.
Ordinationum, 93. dicendum est successorem in
Majoratu tenen solvere debita contracta ab eo, qui
Majoratum institutus dummodo prius caplantur bo
na libera, & redditus primogeniti: his autem non
sufficiuntibus, tuncbad bona Majoratus potest acci
di, & capi in causam executionis ea bona integrum
erit; prout tradit Molin. de Iustitia, trull. 2. de Ma
joratu, dicit. 640. vbi num. ultime discutitur, an apud Lusi
tanos detur actio contra successores in Majoratu in
stituto ex quota bonorum? An ea te certa? An au
tem solum contra hæredes institutoris?

Refutatio prima sit, successorem non teneri sol
vere debita institutis Majoratu, si ea contraxit
post primogenitum constitutis in contractis: ita
tefer Phœbus decif. 34. num. 3. falsa iudicatum in
Senatu Supplicationis anno Domini 1604. Olisippo
ne, additum num. 5. non esse integrum in hoc casu
institutum Majoratum obligare illum, hypothecare,
aut vendere in prædictum illorum qui in secundo
loco sunt vocati: sequitur Barbosa in remissione ad
Ordo. Regiam, lib. 1. tit. 9.

Refutatio secunda, si possessor Majoratus eret
de bonis Regie Coronæ, aut de bonis patrimonial
ibus, majoratus erat alieno, quod consta
tam sit proper seruitum, tam Regi, quam Regno

exhibitum, aut ob aliendos filios, aut ub famolorum
seruit, quibus iuxi a Regna. Ordinationes finis-
atio deberunt, aut denique, quod ex contra dicto mat-
rimonij fuit debitus; i successor illius ex fructibus
Maioratus deberet intra quatuor primos annos tedde-
re estimationem duorum duntazam annorum pro
debito, quoad opus fuerit; ita ve in uno quoque an-
no illorum quatuor, reddit quatuor partem totius
summe fructuum, quae primis duobus annis respon-
dit, & non amplius. Si autem summa illa fructuum
primis duobus annis applicata, non fuet sufficiens
ad solutionem integrum faciendum, duuo illius
summa fieri debet inter creditores pro rata quanti-
tatis, que cuique creditori debita est, & illis tantum
portionibus quisque contentus esse debet, prove
habetur in Ordinatione Regia Lusiana lib. 4. art. 101.
inclusa. *Quando facere P. Rebello de Inglisia, pral. 1.*
*part. 1. lib. 7. quaq. 9. foli. 1. Molin. de Maioratis, dif-
put. 64. n. m. 8. vbi concludit, quando redditus es-
tum duorum annorum non sufficiant ad debitam sol-
uenda, facien-dam esse divisionem inter creditores pro
rata quantitatibus, que cuique debet; & quod
defuerit, creditores amittant.*

- 4.** Resolutio terria , debita institutoris Maioratus instituti ex valueria bonorum hæreditate, quamvis institutoris aliquis simul misceat legata, ne dum primus successor, sed etiam sequentes, si primos non satisficerit, tenetur solvere, etiam si opus ad hoc sit alienare aliquid de bonis vinculari. Ratio, quia successores eis habent universalis buiis institutoris, & illi succedit iuste hæreditatio : ita Molin. Theolog. de Maioratu, diff. 6. o. num. 1., & priu ostendit diff. 6. 17, atque ita planum est in illum tristram annes actiones institutoris defuncti tam actinas, que ad defunctum competebant, quam palliolas, que contra defunctum poterant moestri : & ex consequenti teneatur adimplere omnia onera defuncti, & debitis satisfacere, nec non legata omnia ex bonis defuncti: idem Molin. tom. 1. de Inflitio, tractat. 1. diffus. 15. 5. verf. 19, quaq. sequentes, pag. 88.4. & probatur, ex Ordinatione Regia lib. 3. nro. 9. ibi : que procedet de pessima de institutori : ex quibus verbis ostenduntur securi dicendum in debitis post Maioratum irreuocabiliter erectum, & traditum, contractis : ut docuit Molin. diff. 6. o. num. 1. per haec verba ita : Maioratus si institutoris irreuocabiliter fit ex certis bonis, successores non teneant ad debita institutoris, post eam institutionem contraria : fequuntur Caldas Pereir. quaff. forensis lib. 1. quaff. 13. m. 6. Batibul. in Remiss. d. sit. 93. in principio, num. 1.

6. Sed quid dicendum , quando Maioratus fuit eretus ex quota bonorum , sur patrimonii? Resolutio quarta sit, successores in illo ad nulla debita institutoris teneri. Nihilominus si plus in Maioratu accepterant, quam detracto toto ate alieno ad eam quantum spectabat, id hæreditibus competere & ex eo foluantur debita. Idem esto iudicium, si Maioratus fuit eretus ex ceteris ceteris. Molin. de primog. lib. 1. c. 10. num. 8. & alter Molin. eadem titul. diffus. 6. 40. num. 4. vbi vertetur addit semper actionem etiam realiter competentem aduersus bona, ex quibus Maioratus est exstulitus, competere ratione eatum contra successores.

7. Resolutio quinta secluso speciali iure coisoleumque Regni, successor Maioratus teneat satisfacere debitis, & adimplere onera per primos in litore adiecta, ex rebus, seu bonis ipsius primogeniti: argumento I. cum fiduciis, & fiduciamisficiari libertatem, ut filium familiæ, & dños. de legat. 1. Et tatio et imprompta, quia bona prohibita alienari per testamento, possunt alienari ob ea alienum contractum a testatore: I. patre filiam, de legat., item, quia fuit

ione grata et si instituto est Maioratum destruere, ita integrum erit debita coerada minorem; quod intelligitur, quando non existat bona aliqua libera, auctus Maioratus non suppetatur, tunc illis non suppetentibus debet successor de bonis vinculo subiectis suppletare, nisi Maioratus sit etiam erodus per contrarium inter vihos, sequora traditione, ita factus fuerit irreconciliable: nam etiam tunc successor con tenetur satisfacere debitibus predecessoris; etiam si institutus Maioratus secundum dispositionem l. 17. Terci, ubi Comes. nov. 3. Barbos. in cap. 1. de fulcione, nov. 8. traditum.

Resolutio sexta: successor in Majorato debet solvere debita ab ultimo possesso prelatis contemplatione, & ad commodum ipsius Majoratus, nec pro confutacione, vel necessitate illius: ut dedicatur ex cap. 1. & si traslatum, *Hic finitur Lex Corradi.* I. qui exceptiōnem, s. p. part. de conditione indebitis, Gomel. l. 40. Tarr. num. 72. vbi tradit, quod successor in Regno, vel Majorato tenetem solvere debita prædecessoris: p̄imò, quia succedit iuri hereditario, per text. in c. liceat, de dono, & ibi Abbas, & communio, text. in cap. grandi, de supplenda negligencia Prelatorum; ex Molin. de primog. lib. 1. cap. 10. Porcata l. 1. q. qui fiduciariis, n. 106. de hereditate influenter, Palaez de Majorato, 4. part. glos. 6. & Garcias de expensis, cap. 16. num. 15. & alij relati à Spino in suo speculo, glos. 9. num. 17. post Gregorium in l. 4. num. 15. part. 2.

Porto hoc est intelligendum, ut sappoco; quando debium est contradicere in utilitate ipsius Maioratum, si non tenetur solvere successor non personaliter, ex proprio patrimonio; sed ex patrimonio, & bunis Aliorū, prout patientur vites eius, cum sit verius in eius commodum; nam aliquo efficit abe-
re successorem per momentum succedentem, & pos-
sidentem Maioratum, teneri ad omnia debita. Quod
si debita non fuerint conuersa in utilitatem, non re-
tinetur solvere: ut probat in cap. 1, extra, de fiducia-
bili, argumento Pratensis successoris, qui tenetur ex
bonis, & redditibus Ecclesie ad debita a sui praedecessori
beneficiati, dummodo facta fuerit pro Ecclesie
necessitate, vel utilitate: ita Alcibi. cap. 4. n. 6.
vol. 1. Burifl. cap. 116. ann. 95. vol. 3. Couart. lib. 1.
variorum. c. 17. ann. 5. Menoch. de arbitrio. cap. 43.
ann. 31. Bellier. disquisit. clerical. p. 1. Itz. de Clerico
debitore. 9. 3. nom. 1. Nasar. de spissis Clericorum. 3. 10.
11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23.

num. 6. Flamin. de reg. gen. lib. 1. quodlib. 16. ex num. 49.
 Ergo Maioratus succellor tecessit solvere debita
 prædecisitatis; quando fuerunt contractæ præ necel-
 litate, utilitate, vel conseruatione ipsius blabioratus;
 fecus si pro necessitate, vel utilitate ipsius prædeci-
 sitatis: Molin. de primis. lib. 1. cap. 10. num. 1. §. 2. n. 24.
 Castill. L. 45. Tauri. gloz. final. Peralta. lib. 5. q. qui fidei-
 commissum, num. 131. Card. Tusch. concil. 131. liter. R.
 sent. 7. & concil. 886. liter. S. Valafe. de partimib. his,
 cap. 19. num. 44. Cald. Pereir. de pœnitentia eligendis. 16.
 num. 5. & de empriſione, cap. 17. num. 40. Barboſ. in di-
 scorsio. §. final. num. 214. ff. foliis maritionis. P. Molin.
 de Iustitia. cap. 2. dist. 2. dispos. 640. & 641. & P. Rebellus
 de alibi. foliis. pars. 2. lib. 1. cap. 1. foliis.

Inquit successor Petralii, qui tenebat de bonis Ecclesiæ ad debita facta per prædecessorem pro sua sustentatione, cùm Ecclesia teneat illum alere, & pro necessitate Ecclesiæ videatur contraxisse: Burfat. de res. s. 26. num. 95. Surd. decisi. 155. num. 15. Ob qua Petralii successor tenebat ad expensas litis, & impensas necessitatis factas à prædecessore pro Ecclesiæ ministris, & famulis: protus vixit Redoan. de spoliis Ecclesiæ, quæsi. 10. & de rebus Ecclesiæ non alienandis, quæsi. 5. num. 1 part. 1. vbi loquitur non oculum de debitis pro utilitate Ecclesiæ, sed etiam pro sustentatione.

atione persona, & de factio Aduocatorum: Pascus lib. 3. decr. 1. & lib. 5. decr. 41. vbi hoc intelligit in successore immmediato à quo pertinet huiusmodi expensæ, scilicet à medieto, ne debet processus in infinitum: Flores variariorum lib. 1. quæst. 5. num. 4. & alij quos teruli supernum 9. vers. argumento Pratali.

11. Resolutio septima. Ea diuisis videat successor tenet soluere expensas factas in redificanda domo Maioratus, ex qua euidens utilitas, & permanens facta est in ipsa constituta. Contrarium tamen decidit Ant. Mencius, in l. viii. ex familia, §. 5. de fiducia, num. 5. ff. de lega, 1. & Peralta d. 1. q. qui fiduciam, num. 130. de heredibus insinuat: & quia talis primogenitus succedit etiam in omnibus moderationibus factis in rebus Maioratus, ab eo quod tenet usq[ue] defuncti, vel heredibus, ea hac melioratione aliquid ratione adfici prestat, neque astutissimum sumpus in illa facti. Non displicet prima opinio, argumento Pratali, qui tenet soluere debita prædecessoris beneficiari facta in ipsius Ecclesie necessitatim, vel utilitatem, propterea dicitur: sicut etiam tenet successor sine Pratali, siue Maioratusflare locationi per suam prædecessorem factæ, quando bona locauit ad ipsiusmet Ecclesie, vel primogenij necessitatem, vel utilitatem; scilicet si nomine proprio redditus, vel bona fide Ecclesie, vel primogenij locet: Aloys. Riccius in coll. decr. part. 4. col. 1007. & coll. 1015. in fine, Spino in speculo isti. gl. 19. princip. num. 41. Gattini. Comonic. lib. 1. cap. 36. quibus ad Molin. de Iustitia, tractat. 1. diff. 492. vers. quid denique, Rebellus de obligo. Inflatio, part. 1. lib. 14. tom. 1. num. 17. Azor. part. 3. inflatio moral. lib. 8. de loco, cap. 6. quæst. 7. Cardin. Tsch. verbo. locatio, cancell. 419. & Card. Mant. de tacto & ambig. comment. lib. 3. nle. 13. num. 21. Tamen non tenet successori est verius, ea Molin. lib. 1. cap. 10. ex num. 16.

12. Resolutio octava: successor non tenet soluere debita prædecessoris facta in funere illius, quando successor ultimus possessor habet bona liberta ex quibus sumptus funeris fieri possunt: scilicet si non habebat ultimus possessor unde expensas funeris possit solvere: Ita Afflict. i.e. 1. an agnus. Spino d. gl. 19. num. 38. & 19. argumento beneficiarii nihil habentis; cuius successor in beneficio tenet ad funeris expensas, que tendunt ad utilitatem, & salutem spiritualium defuncti: scilicet si in bonis aliquid habeat; nam non eius hæres tenet: Rebuff. tom. 1. ad leges Galias, de sentent. promulg. pag. 142. num. 37. Stephan. Graian. discept. forens. cap. 94. num. 20. Addit. Spino d. num. 19. si defunctus nulla bona tenuit, & tenuit aliqua debita exigua, tenet successorem soluere ad exonerandam animam defuncti, & eius conscientiam; ex traditio à Gregor. Lopex l. 4. nle. 13. part. 1. in gl. verbo, suu denda. & in ptaal obseruantum radit. Garcias de expensis & melioracionib. c. 16. num. 17. quod intellige ea charitate, non autem ex iustitia.

13. Questionis tamen est erga debita contracta pro fructibus ea Maioratus petcipiendis? Resolutio nona: Debita contracta pro fructibus ex Maiorato petcipiendis successores nihil tenent soluere: atamen si concernant maiorem utilitatem in eodem Maioratu sequentium, vñusquaque potest cogi ad conteribendum pro tata sua utilitatib: Molin. de Iustitia, diff. 441. num. 2.

Nihilominus si possessor Maioratus moneat item, quæ spectat ad perpetuam, seu permanentem Maioratus utilitatem, & in ea magnam coniunxit quantitatam, poterit illam repetere mero iure, etiam si fractus Maioratus per totum tempus, quo durauit his, sufficiant pro his lictum expensis: Ita

Garcias de expensis, cap. 16. num. 36. In quo viximo discordat Barthol. 1. part. 1. dicitur, §. final. num. 4. ad finem, §. ceterum, ff. soluto matrimonio, dicens insufficientibus fructibus Maioratus per totum tempus, quo lis dutantur, pro his lictum expensis, nihil esse petitum ab illo, qui succedit, sed cum fructibus esse imputandas batimodis impensis: sed paulò post confunditur hac traditio, ea co, quod sic visu illustrans tenerat tantum ad modicas impensis; si etiam possessor Maioratus, qui dum vivit est dominus temporalis, tenebitur ad modicas impensis: Molin. de primog. lib. 1. cap. 27. col. final. & Mieres de Maioratu, 4. part. quæst. 26. num. 3.

Quare secundum ius commune possessor magnas faciens impensis ad utilitatem Maioratus, poterit illas repetrere, arguentio patris facientis magnos sumptus in bonis aduenitili fili: Bald. Ambon. excepit. num. 4. C. de bonis que liberis, sicut, qui fecit magnos sumptus in lite pro defendendis rebus libertatis, illos poterit repetrere: Molin. lib. 1. de primog. cap. 27. col. final. & Mieres de Maioratu, quæst. 26. num. 2.

E P I T O M E.

14. Successor in Comitatu an tenetur debita prædictis seruare?
- 15 Successor in Regno an tenetur soluere debita prædictis?
- 16 Successor in Dignitate tenetur exequi mandata prædictis?
- 17 Successor in Maioratu an possit renuncare officia personalia?
- 18 Successor an possit causam proficisci, cui prædecessor remittunt?
- 19 Successor in Maioratu an tenetur altero ex eorum prædictis pauperem?
- 20 Successor an tenetur soluere debita contraria ab antecessore in desenda seruo, & quando tenetur sacerdotum datus, vel sacerdotu altero?
- 21 Successor in Maioratu qui tenetur altero aliquo personam, an debeat altero ex fructibus, ex prædicto aliquo assignari?
- 22 Successor in Maioratu an tenetur floro contrarium celebrare à præcessore?

Q[uod]uestio nra est an succedens in Comitatu debet debita prædecessoris soluere: Resolutio decima est affirmativa: ita tenet Ant. Gomelin. l. 40. Tard. num. 71. per test. in cap. significante, extra de scriptis, vbi successor in Comitatu non potest conneniti virtute testcripti obtentus contra prædecessorem, qui debitor erat certe quantitate, si talis prædecessor obiret re integrâ antequam vocatis esset ad iudicium. Vnde si testcriptum ampliateatur ad successorem, bene posset concueriri: vel alia sine testcripto potest proprio iudice vii ordinarii posset concueriri: sequitur Bald. lib. 1. in sermone metabolis. August. Barth. in d. significavit, de scriptis, num. 2. vbi id extendit ad successores in Regno, tenet sciencer ad debita Regis prædecessoris: quod etiam Molin. de Iustitia, tract. 2. diff. 641. num. 7. & Rebello de obligo. Inflatio, part. 1. lib. 7. quæst. 9. num. 13. docent sequitur Modernus de iuris filii, part. 1. cap. 19. n. 2. n. 2. vbi tenet succedentes Regni hereditarii tenent ad debita prædecessorum: scilicet in Rego electionis. Idem Barthol. in d. significavit, num. 3. Garcias de expensis, cap. 16. num. 13. vers. contra hoc plenum, az. 1. nle. 13. parva 2. vbi de hoc plene.

Quin potius successor in Dignitate tenetur exacti mandata prædecessoris, Mieres de Maioratu, 4. p. quæst. 10. num. 35. August. Barthol. cap. literis, de scriptis,

14.

15.

16.

rescripsi, num. 1, per test. ibi, dicens, quod successor tenuerit adimplere factum praedecessoris; Et. Manuel quisi Reguli tom. 3, quasi. 26, art. 1.

17. Quoniam etiam, an successor in Maioratu possit reuocare officia perpetua? Resolutio undecima sit negativa: ita Gregor. Lopez in l. 1. tit. 1. partita 1. in gloss. si no es el hoy mayor, fol. 46, col. 1. in vers. & notar: quare non poterit reuocare officia altis perpetua, velius Decutionum, vel Tabellionatum, vel aliud simile à praedecessore collatum, & referit Bald. in cap. trin. qui successor senemur, sed addis Lopez non posse dominos Maioratum concedere Castellanias perpetuas, vel redditus in prædictum successorum; sequitur Molin. de primis. lib. 1. cap. 3. num. 17. Mites de Maioratu, 4. part. quasi. 1. o. num. 33, vbi post alias resolutio non debet Regem tollere officia, qui antecessor ipsius dedit: Menoch. de arbitriis, lib. 1. quasi. 55. Gamma decr. 33. 4. num. 5, quod intelligitur ad libitum, & sine causa. Prelatus tamen bene potest remouere ad libitum Vicarium generali, secundum Abbat. in c. ad doctri. num. 1. fol. 61. de rescripto, & in c. quoniam Abbat., num. 10. de officio delegari, ad quem addit Nicol. Boët. decr. 147. num. 1. vbi hoc extendit, etiam si fuerat Episcopus non reuocare, ex Ioann. Andrea in c. fin. de officio Vicarii, Francise. Paulinus in tract. de potestate capiendi Sede vacante, p. 1. quasi. 10. vers. uniu. capitulum, ex Gloss. in cap. final. de procuratoribus, in 6.

18. Superet dubitatio, an possit successor prosequi causam, cui praedecessor tenetuerat? Dico primò litigiamen super bonis Maioratus nou posse nisi renuntiare in prædictum successorum. Constarat ex Bart. in l. 1. perlinario, fol. 1. num. 3. ff. appos. Bald. in l. 1. num. 7. C. quibus reu indicator. vbi vult, quod renuntiatio extoris non præjudicat: pro quo facit, quod renuntiatio uicit alienatio, l. 1. num. 7. ff. siles. scelam, ff. de rite superiori.

Dico secundò, ex traditis per Bartol. super, posse successorem causam prosequi, cui antecessor renuntiavit: Rebuff. tom. 1. ad confluentiam regis, ratiu. de argl. & appos. art. 1. gloss. 7. alias 1. num. 17. pag. 562. vbi test. in l. 1. seconaria, 3. idem rescripto, ff. de applic. lat. vbi traditum posse causam protegunt, si ille, qui litigabat tranferget, vel causa renuntiauerit. Confirmant ex doctrina Bald. in l. 1. col. 5. num. 8. quibus in id. non nescit, vbi per test. in l. 1. fol. 1. C. de ingenuis & mauro, inquit, quod renuntiatio litis in causa statua extoris non præjudicat: Tiraquell. in tract. de nobilitate, cap. 37. num. 13. atque ita in prædictum tertij non potest quis renuntiatio litis: Bald. in Amb. num. si baras, col. 1. ff. de litig.

19. Non erit abs te discutere, an teneatur successor in Maioratu alete vsorem praedecessoris pauperem. Pars affutans, quod faciliter debet alii uot, suadet & quiras: per test. in Ambent. præterea, C. unde vir. & ex. Constat l. 1. tit. 1. partita 6. ibi: per end. quidam cor. ex. edereba a. puer, que las amar. plas erant en si vido que non sanguis deformata est a morte: quam legem exponit Castrillo in l. 1. Tauri, fol. 47. Simon de Piat. de interpret. ultim. volunt. lib. 1. num. 12. Barbo in Lamberton, num. 99. part. 1. ff. fabius marinius: facit casus in l. 1. cum plures, 3. cum tuor, ff. de admitt. tuor. ibi: alimenta serua, libertiisque nonnumquam etiam extranea, si hac pupilo expediat, pref. abit: & vidue, si ad aliud matrimonium coniugatione: tenuant priuilegiis maiorum, quia viduitate durante censetur matrimonium durare: de quibus etiam etiam Tiraquell. de nobilitate, cap. 18. num. 4. Plura tradit Pinell. in l. 4. C. de bonis maternis, num. 4. Maioren in l. 1. tit. 9. lib. 5. recipit, gloss. 1. num. 4.

Nam in dubio viduis fauendum est, ut habetur in l. 1. tit. 1. 8. partita 3. L. 20. tit. 2. 3. endem partita,

Couart. in pref. quasi. cap. 7. Sic nullus existens inviduitate debet ali de bonis matris, si fuerit pauper, quamvis dotem non habuisset, vt Cynos, & alij in I. solima, C. de bonis maternis, ob memoriam celebrat matrimonij: censemurque dutare societas inter conjuges etiam solitu matrimonio tenentibus bonis sumul iudicis inter superstites, Ioann. Lopius in rubrica, de donatione inter virum, & uxorem, & §. 62. num. 1. 5. fol. 39.

Confirmatur exemplo successorum in Maioratu, qui tenuerit soluere debita contracta ab antecessore in Maioratu ad dotandum sororem ex eodem parte natam: quod intelligitur, nisi debitor fuisse parvum, & exiguum, & bona Maioratu essent magni valoris, ita ut praedecessor ex fructibus posset soluere debitor, quod fortassis non satisficerit ob prodigalitatem, & ob vanos lodos, & ob alios sumptus imperficios. In que cunctu ratio petiti, ut hæc obligatio non transeat ad successorem: ita Ioann. de Amelie cap. 9. 8. Gregor. Lopez l. 4. tit. 1. partita 1. in gloss. verbo, sua dendas, & Ant. Menelius in l. 1. num. ex familiis, 4. ff. de falcidia, num. 9. de lega 1. & in praed. obseruantur tradit Gascas de expensis, cap. 1. 6. num. 15. quos referens sequitur Spino gloss. 19. num. 40. in finis prel. decindens cum illidem, quando defunctus nulla bona relinquit, si relinquat aliqua debita causa, que spectant ad easomerationem animæ defuncti, teneri successorem illa soluere sine limitatione præcedenti: quod videatur & quiratur, & ratione consummum.

Ambigi item potest, an successor in Maioratu, qui tenuerit alete certas personas, debet eas alre ex fratribus. Maiotatus, aut ea a aliannis ad id prædis? Resolutio diodecima sit, successorem in Maioratu cogi iure sanguinis fratribus alimena exhibere, non tamen tenet alete patruos, neque amitas: sed, quia bona Maioratu subiecta, in quibus successitur non sunt obligata ad alendum posteros, sed filios duntat a illis, qui Maiotatum institutum, quibus ipse tenebar legitimam relinque: Ita Lambertinus de usurpatiorum, lib. 1. quasi. 1. principali, art. 6. Molin. de primis. lib. 1. cap. 15. num. 16.

Hoc tamen procedit, nisi institutor Maioratus injungat omni aliendi consanguineos aliquos, quod facete potest, ut possessor Maioratus aleret eius fratres: tunc enim ad quemcumque Maioratus transierit, neebilit illos alete, quibus de mea manu alii debentur alimena: prope vult Abbas in c. cleric. de vot. Suarez in l. quoniam in prioribus, limitatione 11. lega Regul. divisio 1. num. 1.

Cum ergo Maiotatus apud Hispanos iure sanguinis sint instituti, & vocentur ad illos, non autem teneantur hereditario, ut vult Am. Gamel. in l. 1. 40. Tauri, num. 72. & Petralia in l. 1. num. ex familiis, 3. ff. de falcidia, num. 6. de lega 1. Resolutio etiam sit decima tercia, possefessor Maioratus tenebit alimenta præstat etidem, quibus iure sanguinis naturaliter tenebatur: sequitur Molin. de primis lib. 1. cap. 15. num. 6. quem referens sequitur Spino in finis prel. gloss. 19. num. 17. vbi addit non solum id procedere, quando hoc onus est iniunctum ea institutione Maioratus, sed etiam quando ea longa consuetudine ineit obligatio primogeniti alete. Itares, omnes in posterum successores tenebuntur eodem onere: Ita Gregor. Lopez l. 1. tit. 1. partita 2.

Contrafieri potest, an debentur à patencibus bac alimenta filii, si aliunde habeant ex quibus aliantur: Resolutio decimaquarta sit, patentes primogeniti instrumentis tenebit filii bac alimenta exhibere, quamvis filii habeant aliunde redditus, quibus se alete possint. Ratio, quia hac alimenta in locum legitimus subrogantur: quia etiam habentibus

20.

21.

Disp. XIX. De legib. Primigen. §. III. 563

bos aliunde, vnde possint se alete, debet ut; & con sequentes alimenta eadem sunt debita etiam habebitibus vnde se alant: Suarez in l. quoniam in priuatu, secunda limitat ad h. f. s. num. 12. Lopez in l. 11. tit. 4. pars. 6. verbo liberamente, adfuisse, & alij apud Molinam d. lib. 1. de primog. cap. 15. num. 6. vbi alias redidit pro hac parte rationes.

Sed considerata est in respectu concessio à Regge ad constitutendum Maioratum, clausula apposita solita, quid successor in primogenio tenetur prestatre alimenta fratribus, seu filiis constitutis Maioratum. Tunc ad haec alimenta sine assignanda non prædictis Maioratus? Affirmat Surius in L. quoniam in priuatu, limitat ad h. f. s. num. 12. Cousart. in 4. p. c. 8. §. 6. Gregor. Lopez l. 1. tit. 4. pars. 6. & Molina de primog. lib. 1. cap. 15. num. 10. argumento legitima, que solet assignari communiter in prædictis: ergo legitime natorum sequi debent haec alimenta: argumento text: in L. Püblio, §. si Titis, de condit. & demiss. 2.2.

Possit noscum constituti prædicta alimenta in usu fructu ab ipso Maioratus possidente aliis fratribus, vel illis, quibus ex instituitione Maioratus tenetur alimenta exhibere, tradit Menchaca de successione creatione, lib. 1. §. 10. num. 396. post alios ubi relat. 2.2. quia sententia est minus vera, & prior versus; cum alimento subdiligenter locare legitime: atque, quia legitima, si bona sint immobilia, debet in immobilibus praestari, & consequenter in prædictis: igitur pari modo alimenta, cum loco legitime veniant: per I. 8. tit. 8. lib. 1. rec. 2.2. quia lex decidit alimenta spacio relata, in proprietate esse telenquenda: quod debet procedere, quando propria est diaeta, & separata a bonis vinculatis: scilicet si possessor Maioratus non habeat alia bona immobilia extra bona primogenito subiecta: tunc enim satisfaci successor, seu possessor, si praeter illis, quos debet alete, & sum fructu, in aliqua parte bonorum immobilibus, ut ex illis se alete possint secundum suam qualitatem, & dignitatem: Spino in his glosa, gloss. 19. num. 2.

Vltimum dubitatur, an successor in Maioratu tenetur statu contractuali celebrato à predecessori? Resolutione decimaquinta sit, successorem non tenere statu locationi facta per antecessorem; Pioellus in l. 1. C. de bonis maternis, part. 3. num. 71. ex regula que tradit, Resolutio iuste dantis, solitus ius accipiens, text: in Lex vestigial. de pignoribus, per quae sura voluit idem Gregor. Lopez in l. 1. tit. 8. pars. 5. in gloss. verbo, el heredore, Padilla in L. num. ex familia, 6. si fideicommis. num. 12. si de lega. & et communis, Spino d. gloss. 19. num. 41. ex eo, quia successor in Maioratu, cum non habeat ius ab antecessore, sed novum ius ex constitutione primi conditoris in eius personam transferatur, non tenetur statu locationi antecessoris, sed potest illam reuocare: Pelaez de Maioratu, 4. part. quaf. 15. per totam, post Gomifum in l. q. Tauri, num. 84. Quare si conductores noluerint statu locationi facta per antecessorem, non possunt cogi per successorem ad implendum tempus locationis constitutum per antecessorem; siue non potest cogi successor statu locationi sui antecessoris, ut qualitas in visu seruetur: ita precisum.

Heres tamen predecessoris in Maioratu tenetur statu locationi, si in eo succedit. Nam in hoc evenit tenetur statu, & approbare factum defundi: L. viam veritatis, C. locati, Guttier, in quaf. Comiticii, quaf. 36. num. 11. Valafe, consult. 76.

Probabile tamen est, successorem scilicet in Maioratu tenetur statu locationi facta per antecessorem, ex traditis per Iasonem in l. 1. num. 14. si de constitutionibus principiis, dicente, Reges, Matchionis,

Duces, & similes, qui habent dignitatem per successionem, teneti statu omni contractui, & omni conventioni, sicut quilibet successor priuatus: per regulam i. s. i. a. matre, C. de renunci. lequitur Boffius in prædicta criminali, titul. an delinq. debitor, facilius posse, num. 6. pag. 5. 4.

I. autem non solum probabile, sed etiam verum, quando contractus celebratus fuerit sub nomine Digoitaris, tunc obligatio ligas successorem in Dignitate: vt probat Abbas in c. quoniam Abbas, de officiis delegati, Cabed. part. 2. decif. 19. num. 4. & 5. secundus quando contractus fit nomine proprio, vt nota Barbo in querelam, ne Prelati vice sua, num. 6. se quirrit Aloys. Riccius in coll. decif. part. 4. cabell. 1007. & coll. 1015. in fine, Card. Tulch. verbo locato, cons. 4. 19. & Card. Mant. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 13. num. 21. Molin. de iustitia, tract. 3. disp. 492. vers. quod denique, Cald. Pereira quaf. forens. lib. 2. quaf. 32. & de empirico, cap. 26. num. 1. Bonacros de causa librum, disfut. 3. quaf. 7. p. 2. videlicet num. 10. Idem Barbo. de officiis & potestis Episcopi, part. 1. allegacione 94. n. 1. vbi hanc resolutionem multipliciter lumenat, & declarat.

Inter quas limitationes, seu declaraciones, quid successor in Maioratu debet statu locationi facta, seu contractuali per pta. decif. illa est, quando primus successor in bonis Maioratus est successor illius, qui primogenitum constituit, & cocontractus, feci locutus bona primogeniti. Quare si successor sentit commodum Maioratus, ita etiam debet sentire onus: l. secundum naturam, ff. de regul. iuris: aequa ita tacite illi, qui Maioratum fecit, videtur hanc obligationem inungere successori, qui tenetur acceptante cum omnibus oneribus: l. si aciem dominicanam, ff. de pot. Quinimum elli, primus successor non fit heres facientis Maioratum, non veniet contra illius factum: Lex qua persona, ff. de regul. iuris, Menoch. cons. 89. num. 126. & cons. 115. num. 63. modò sit heres mediatu saltem illius.

§. III.

Ex quibus conjecturis inducatur Maioratus, & fideicommissum.

E P I T O M E.

1. Omnis ut celebratur singulis annis dicunt Missa ad felium bonis per fideicommissum reliqui, ac efficiat Maioratum?
2. An Maioratum inducatur ex sola vocatione confituum sine alia verba, & certitudine?
3. Fideicommissum perpetuum ex una tantum coniectione ex colligatur?
4. Bona esse indubitate, & nullo modo alienabili, sufficiente ad Maioratum confirmationem.
5. Verba illatoria dicuntur, quid bona videntur de primogenito ad primogenitum, vel quid non dividatur, ex inducere Maioratum perpetuum?
6. Omnes deferendis armis, aut nomine familiae ex inducere Maioratum conciliorum?
7. Fideicommissum per quae verba confirmare inservium.
8. Fideicommissum universale iniuriam bareli gravata, non expresa persona onerata, venientibus ab intellectu crederem inadulsum.
9. Fideicommissum an inducatur ex eo, quidra ad primogenitum naturam reducatur?
10. Fideicommissum qualiter inducatur tacit.
11. Fideicommissum perpetuum, & temporale, quomodo differunt.

564 Part.III.Lib.IX.de oblig. Primogen.

1. Ex quibus verbis, sive conjecturis, Maioratus certè colligantur.
2. Utrum quando tellator fecit aliquas substitutiones, & post illas vocat consanguineum proximorem, inducatur Maioratus ratione vocacionis?
3. Tellator digredientur ad plures gradus substitutiones sub aliqua qualitate seu onere, sive quod illud unus, seu illa qualitas sit reperita in omni substitutor?
4. Quando opponitur onus aliquod cum coequivalentibus sacerdoti per viam Maioratus, inducitur perpetuum Maioratus: & confundendo, ut viam habeat, quantum debet esse: sicut si nulla alijs confundenda, quia sola imponit oneru non sufficit.
5. Vbitatur primò, an inducatur Maioratus ex onere celebrandi singulis annis decem Missis adiectione bonis per fideicommissum telicis? Pars negans placet Gamma decif. 30. num. 1. & decif. 48. & decif. 5. & decif. 286. num. t. Valac. conf. 57. num. 2. & conf. 85. num. 8. Menob. conf. 85. Recolatio ergo sit, ex silentibus alius coequitur inducitur Maioratus per impositionem oneris annueratij, aut quia bona sunt indubitabilia, & voi debent competere; non alias in tigore iustis: In praxi tamen ex consuetudine solent iuncti annueratij vni, & maiori ad indicari per viam Maioratus, ut ita melius conservetur memoria in stirventium: ita Jacob. Philip. Portius conf. 40. num. 15. vbi sit, quod vbliecumque tellator imponit grauamen perpetuum. Missorum malcolm etiam in conditione vocatis, inducitur fideicommissum perpetuum, quā ne cessatum antecedit ad perpetuum fideicommissum, & idem Portius in conf. 40. libidem n. 3. verò serua conjectura, etiam si oppositione attenserit n. 5. & n. 6. vult quod quando tellator imponuit grauamen in perpetuum hæreditibus suis ad faciendum annueratium, videatur constituisse fideicommissum inter illos: sequitur hælenoch. eny. 3. 47. n. 3. lib. 4. Rimb. Iun. conf. 279. n. 6. & sequenti lib. 5. & Petta in ratiō de fideicommissis, quæf. 6. n. 45. & 9. n. 7. ibi. Tertia similiter, & in praxi recipiunt eis, quando verba scilicet iudicuntur perpetuata em, aut indubitate bonorum, significant primogenitorum: vt notat Auendan. iul. 41. Tauri. gloss. 3. num. t. fol. mib. 14. Flores ad decif. Gamma 30.
2. Hinc sit, vt non inducatur fideicommissum perpetuum ex una conjectura admodum virginti sanctūm: ex pluribus, & valido virginibus, & coequivalentibus: probatur ex traditis à Burfato conf. 3 t. n. 9. lib. 1. dicente fideicommissum perpetuum esse onus, & in dubio debet interpretari, quod non subit fideicommissum perpetuum, vt declarat Cephal. conf. 47. lib. 3. & conf. 48. n. 8. eodem lib. 3. Item, quia feudalia bona sunt indubitabilia, & cum onere perpetuo retenuntur à dominis, & tamen non inducuntur per perpetuum primogenitum ex eorum indubitabilitate, & ex eorum overibus in omnibus: sed vadunt ad omnes filios feudatarum: vñimē decedentis, pro indubito, vel per diuisio, quoad communitatem, si aliud non est in more positum, vel aliud non dicatur in inuestitura.
3. Dubitatur secundò, an fideicommissum perpetuum colligatur ex una tantum conjectura: Responsio est negativa, vt ex dictis ostenditur, sed ex pluribus. Ratio, quia fideicommissum est onus, si est perpetuum, & in dubio debet interpretari, quod non sit fideicommissum perpetuum: ita Modestus Ioann. Botta conf. 50. per tetrum. Argumento tellatorum, qui ex eo foliū, quod ad plures gradus substitutionem diligenter fuerit, non inducitur perpetuus Maioratus: nisi id ex alijs conjecturis deducatur ex tra persona expelsa nominata: vt notat Soc. in L. com. 400. n. 16. ff. de condit. & demonstr. Ripa in l. Centuria. n. 16. ff. de vulgaris. Molto. de primog. lib. t. c. 5. ex n. 58. vbi n. 42. addit plutes conjecturas simul iunctas efficeret id, quod vna de per se efficere non potest, ex L. 4. t. ff. excusat, tamen.
- Dubitatur tertio, an ex eo, quod bona sunt indubitabilia, & ouollo modo alienabilitia, colligatur, quod sit Maioratus ad vnum, & ad maiorem spectans: Pars affirmatio ostenditur, quod fideicommissum, & Maioratus inducitur ex conjectura, vt ex L. viii. ex familiis, & final. & ibi Bart. ff. de legat. a. & in maioratibus ex solo nomine hoc, Maioratus, abique alia vocatio-ribus suffici, vt notat Couart. lib. 3. variorum, c. 1. per tetrum Valaf. in conf. 17. & 83. n. 3. & n. 11. vbi me- miorum plenum conjecturatum, ex quibus Maioratus praesumitur, & fideicommissum: sed ex natura rei, quae est indubitabilia, & ex natura oneris, quod alienari nequeat predicta bona, sed simul denierat ad vnum, colligitur evidens conjectura Maioratus, & fideicommissi perpetui ad conferuandam memoriam tellatoris: ergo ex illis inducitus conjectura Maioratus instituti conferuandi io bonorum insufficiuntur.
- Coosert id, quod est indubitu, & indubitabile, non posse venire ad plutes, sed ad vnum, & iste debet esse grandior natu proprietate etiam atati debet, & ex consequenti primogenitus, propriet etiam, & melioram confectionem: idem videtur dicere Menseis in L. com. quidam, num. 1. ff. de legat. 5. Molto. de primog. lib. 1. t. c. 1. n. 9. vbi tradit, quod bona, quae sunt indubitabilia, vni tantum necessariæ esse defetenda, qui in huicmodi bonis solus succeditur: est inter omnes, qui in pari gradu sunt, & is, qui fuerit inter ipsos primogenitus: Gomel. in l. 4. t. Tauri. n. 7. Tresq. de primog. 9. 4. n. 1. Nam intertest Reipublicæ, & familiarum, & animatum salutis, & memoriam in fluctuatum, vt non pereat huicmodi bona, & annueratia, si forte fuerit incurrta, ut similia bona perpetuo maneat vñita, & vñus sit eorum successor, illaque bona semper integra, ac iudiciorum deferatur: Couart. lib. 3. variorum resolut. c. 1. n. 3. & Greg. Lop. l. 1. tit. 15. parvus 2. in gloss. verbo, si ne ei hys mayor, in principio.
- Dubitatur quartò, sn inducatur Maioratus verba tellatoris dicensis, quod bona vadant de maiori, ad maiorem, sine alia diminutione, in infinitum: Responso est affirmativa: ita Molin. de primog. lib. 1. c. 1. n. 9. Manic. de coequitatu vñiarum voluntarum, lib. 6. tit. 15. n. 14. & 15. & lib. 7. tit. 1. n. 14. Est enim evidens coequitatis Maioratus, & fideicommissi perpetui, vt notat Flores lib. 1. variorum, quæf. 1. 7. num. 8. & 39. & in additionibus ad Gamma. decif. 30 per ter. & ex traditis ab eodem specificat. 188.
- Dubitatur quintò, an sit coequitatis sufficiens ad inducendum Maioratum, onus defensit Arma familiæ, & agnatiōis, ac omen: Responsio est affirmativa: ex traditis à Molin. de primog. lib. 1. c. 1. 4. ex n. 7. quia ex conditione à tellatore polita, vt successores nomen, & Arma propria familie defensit, bona Maioratu supposita praesumuntur, quamvis id non exprimitur: vt idem Molin. vñit lib. 1. cap. 5. n. 14. Flores vñi. supra, d. quæf. 1. 7. n. 40. post Guidonem Pap. quæf. 1. 467.
- Iuvat præceptum defensendi Arma, & nomen à conditore imponit, posse inducere conditionem præcisam: in quo euenit ante Maioratus successores, ac possessorum translationem, sine dubio admplenda est conditio. Quod si non conditionem, sed modum tantum inducat hoc præceptum, moniti debet successor in Maioratu, vt nomen arque Arma tellatoris poterit tamen fuit negligens per annum à die, monitionis computandum in adimplendo modo imposito, priuandus est successor: vt deducitur ex

- Ex Aubone hoc amplius. C de fideicommissis, cuius decisione potest concuerere decisioni Majoritatis. Quod intelligitur, quando delatio nominis, & armororum nihil in honestum contineat, videlicet, si homini illustri precipiat, quod deferat cognomen hominis vilissimi, seu infamis aliquis insignia: nam tunc poterit successus bac conditione non feruatur. Majoritatis ipsum compareat: vt habeatur in l. sent. 3. si sub conditione, vers. 3. vero nominis, ff. ad Trebel. Molin. ubi supra, num. 10. Et sequentibus, vbi de bac re facilius bene.*
- 7.** *Dubitatur lexio per quae verba inducuntur fideicommissum perpetuum, nonquid inducitur per verbis in inscriptione? Dico primò per verba in inscriptione, censetur inducitur perpetuum fideicommissum: ita Bart. Socinus in conf. 10. n. 5. & lib. 1. Par. in conf. 8. n. 8. Aymon. in conf. 9. n. 5. Curt. in conf. 11. n. 15. & alii, quos testes sequitor Menoch. d. conf. 4. 8. lib. 1. Dico secundò fideicommissum censeri per petuum ex verisimili mente disponitum, quamvis ipso non expressum: nam ex verisimili mente testatoris fit extensio ad casum dissimilem, & contrarium: vt est text. celestis in l. de leg. de peccato bared. inscr. vbi institutus, seu substitutus, si nascatur post mortem testatoris, extenditur substitutione ad calum, quo nascatur eo viro: Pelaez de Alaeziana, p. 1. p. in primit. n. 157. post Menoch. de presumpt. praesumpt. 9. lib. 4. & presumptione 16. à mon. 4. eadem lib.*
- 8.** *Dico tertium fideicommissum virginalē in inchoatione hæredi de grauatu, non expresa persona grauata, aut onerata censeti inducitur venientibus ab intestato, vt habent in l. p. in primit. ff. de leg. 1. vbi Bart. Bald. Paul. de Castr. & alii. Curt. in conf. 7. Sunt de aliis memoriis, ita q. 9. q. 15. n. 12. quod etiam tradit Ant. Petrege. in tract. de fideicommissis, art. 40. n. 9. & alii, quibus accedit Pelaez de Alaeziana, 1. pars. quaq. 10. num. 1. 15.*
- Dico quartum, fideicommissum quicunque verbis non fulam dispositum, sed etiam enunciatiu constituitur dicitur in l. etiam hoc modo, & in L. & eo modo, de leg. 1. vbi verba haec, erude te de taurum, quamvis non sunt dispositio, ut amen fideicommissum operantur: ita in l. etiam ex fam. 3. vlt. ff. de leg. 1. Similiter verba haec: Non debitis se quodcumque vixi arceps, liberis enim redditum, fideicommissum facile illi hæredi inveniuntur: ita quoque in l. codicilli, s. m. m. 1. ff. de leg. 1. Similiter verba: Habet filius favorem tuorum, quibus reliquo, significant fideicommissum. Quoniam etiam dicitur fideicommissum constitutum per haec verba: cum illa habet prædicta, vt possit ad filios tuos pervenire vita in l. fideicommissa, & has verba, de leg. 1.*
- Verbis item enunciacionis induci fideicommissum tradunt Bart. in l. hoc scriptura, ff. de donation. Alex. in l. si quis mihi bona, & scilicet si mandauit, ff. de acquirenda hereditate, quos sequitur. Ceteras in conf. 48. n. 11. idem dicunt alii apud Potitum Imol. in conf. 40. n. 15.*
- Quod si quis rogatus dispensare, vel distribuere bona ubi telita ad alterius beneficium, censetur etiam grauatus onere fideicommissi, itavt non nisi ad illius beneficium deponere possit de bonis illis. Vnde, si testator constituit executores testamenti, vt bona distribuant pauperibus, per fideicommissum eis reliquise videatur: nam quamvis pauperes ante electionem sunt incertitudinibus omnino censentur vocati a testator per fideicommissum, vt illis affligantur bona ipsa testatrix Bart. in l. Codicilli, n. 21. & 22. ff. de leg. & popillar. subff. & ibi R. p. n. 103. & in specie Patil. conf. 5. n. 14. lib. 3. argumento testatoris relinquenter bona sua vxori, vt teneretur dispensare fructus inter pauperes pro anima ipsius testatoris, que non potest donare illa bona filio suo: Menoch. vbi supra, num. 10.*
- 9.** *Dubitatur septimum, an fideicommissum inducatur ex eo, quod res ad prius maxime natum reducatur? Affirmat Ripa in conf. 11. 1. And. ab Ezea in c. 1. de conflict. n. 78 Dec. in conf. 5. 8. 1. & prius conf. 88. n. 1. vbi vult, Et agos Regim. Chirik. Re. publ. P. III.*
- quod res prohibita alienati extra familiam, si teneratur ad fideicommissum ex pacto de retroundendo, teneatur candide naturam, ne quinimo prohibita alienatione, non censetur prohibita eo causa, quod res ad suam naturam debeat: Male de probab. lib. 1. conf. 11. 5. 7. Sylvan. conf. 66. n. 19. Pelaez 1. p. q. 1. 8. n. 198. & n. 199.
- Dubitatur octauum, qualiter tacite indicatur fideicommissum? Ratio dubitandi, quia fideicommissum inducitur non solum conjecturis probabilitibus expedit, vt noratur in l. etiam proponatur, de leg. 1. & tradunt Castrensis, & Salicetus in l. penale, C. de impunito, & alii subff. Decus in conf. 46. n. 1. sed etiam induc potest conjecturis tacitis, vt traducit Socinus in conf. 10. n. 11. & in conf. 12. 8. n. 1. & lib. 1. & in conf. 17. 9. 8. lib. 2. Menoch. conf. 169. num. 8. His politis descendunt est, quamvis Dec. in conf. 105. n. 5. de Craveta in conf. 160. n. 14. dicunt conjecturis, & mentem tacitam testatoris non sufficiat ad inducendum fideicommissum, sed requiri verba clara: hoc esse intelligendum, quando conjecturis sunt leues: secus illi urgentes: vt volgariunt idem Castrensis, & Salicetus in l. penale, C. de impunito, & alii subff. Decus in conf. 46. n. 1. & lib. 1. Paris. in conf. 17. n. 1. lib. 2. & late Socinus in conf. 101. n. 11. lib. 1. & in conf. 17. 9. 8. lib. 1. Quos referens sequitur idem Menoch. conf. 12. n. 3. acque ita non est negandum fideicommissa induci tacita testatoris voluntate, vt constat ex l. etiam proponatur, de leg. 1. idem Menoch. d. conf. 32. 8. num. 60. lib. 4.
- Regulariter ergo fideicommissum censetur inducendum per qualiacumque verba tacite, l. etiam hoc modo, & l. ex modo, ff. de leg. 1. Gozad. in conf. 101. n. 11. & in conf. 101. n. 1. quare in legatis, & fideicommissis, verbo obseruat necessitatem non est: l. etiam legatis, C. de leg. Quibuscumque verbis igitur relinqui possunt legatis, & fideicommissa: non enim verbis, sed voluntariis defensionis exhibetur favor: s. subff. Inscr. de legatis: acque ita fideicommissa quoquacumque sermone possunt relinqui, & induci, non solum Latine, sed vulgari, vel Hispano, vel Gallico: l. fideicommissa, in principio, de leg. 1. Alex. in conf. 100. n. 7. 100. 4. Quoniam nutu relinqui possunt legatis, & fideicommissa, num. de leg. 1. & quia sola voluntas testatoris in fideicommissis, & legatis attenditur, pm. 1. de leg. 1.
- Verba tamen, per quae fideicommissa tacite inducuntur, debent esse honesta, non verò consumellos nam similia, & deinde plena verba pro non scripsi babebut: Iason in l. & si pepererit, in principio, ex mon. 1. & 1. de liber. & pp. Interdum tamen fideicommissa per haec verba etiam telita quamvis arguant aliquid deducunt, & conciūcum non omnino corruntur: Bald. conf. 25. 1. in fine, vol. 1.
- Quæctionis est an inducatur fideicommissum per verbum telictum in testamento in hunc modum: Tunc tibi commende? Relpondetur negari: i. fideicommissa, s. si ita quis, de leg. 1. Imò neque ex verbo, Tibi commende Tisiam, sequitur onus aliendi Titulum Bald. in l. fideicommissa, s. si ita quis, quia vt ibi dicitur, aliud est personam commendare; aliud est in finare voluntariis suam hereditibus fideicommissis. Quod si testator dicit, Commende heredi meo Tisiam? adhuc nihil ei per fideicommissum relinquit videatur, quia nullus tei meminit testator: ita deducitur ex l. etiam ff. Gener. ff. de iure dei, liquidum non adiecit testator speciem legati: per l. Tua cum testamento, de leg. 1. Secùs si testator dicit, rego, facta mentione aliquis rei praestante Tisio: tunc inducatur fideicommissum; sicut per verbum commende, si testator post illud alicuius rei faciat mentionem l. verba, cum Gloss. ff. de alimentis & cibariis legatis, l. 1. communia de legat. Quoniam tamen si verbum commende positum fuerit generaliter, non inducatur fideicommissum, quia nullus rei fit mentio.

Eodem modo verba per modam confilii prolatæ, non inducunt fideicommissum: *Lemn patr. s. mand. ff. de leg. 2.* nec disponunt. Similiter verba adulatoria directæ ad honoratum non inducunt dispositionem: *L. generali, & ibi Bart. ff. de infidelitate legata, n. illo concurrat libertatis fauor. Paulus, §. Paulus, ff. de fideicommissum libert.*

Ceterum ex coniectionis inducitor fideicommissum, quamvis verba talen sensum non videantur admittentes. *L. quamvis de fideicommissu. C. Curt. sen. conf. 42. in princ. & conf. 61. in princip. & Curt. iun. conf. 111. n. 16. & infra, & n. 17.* vbi vult solam voluntatem spesiati in fideicommissu, quamvis ex verbis comodamente nequeat concipi, dummodo ex coniectionis colligatur: quod etiam tradit Soc. iun. conf. 41. n. 20. *vers. & maxime, & n. 16. & seq. vol. 1. & copiose Rolid. conf. 70. n. 14. vol. 3.*

Potius si testator dicavit bono heredero insitum quicquid habens ex meis brevis, quia sicut mihi ingratis, et hoc per hanc verba ipso iure hereditatis illi non auferatur, vt habetur in *L. militis ediculis, & veterano, ff. de testamentis militari, tamen fideicommissum videtur reliatum venientibus ad beneficium, si solus ingratus heret fuit insitum, vel favore cohæredum, si habeat cohæredes: per l. pote, ff. de leg. 2. in princ. Ripa in l. v. m. 1. 5. & sine, C. de renunciand. donat. Card. Mant. de coniellarij, lib. 8. tit. 1. n. 30. ad finem, vers. sed tamen, vbi n. 3. addit. quando quis fuerit initius heret per vitam suam tantum, posse intelligi rogatum post mortem ad restituendam hereditatem legitimam hereditibus venientibus ad inventato: vi vult Bart. in l. quiesc. pum. 3. *vers. tertio obitiae: ff. de heret. instit. & Calisten. in conf. 102. Super hoc puncto, alias in conf. 141. vol. 1.**

Dubitauit non modo differentia fideicommissum perpetuum, & tempora: Dico primò de iure temporis fideicommissum in dubio non esse perpetuum: vt tradit Epif. Sarim. in l. v. m. ex familia, §. fed. si fundum, n. 1. fol. 178. ff. de legat. 2. Dico secundò fideicommissum cooptum perpetuum, quando ita vocatos à testamento, vt daret in infinitum: id quo quando est perpetuum, extodit ad ultimum gradum agnitionis à persona testatrix memorandam: prout volunt commemorati in Tiraq. in tral. de retract. conf. ang. §. 1. gloss. 9. n. 14. & in Cousart. i. varior. refac. 5. n. 4. *vers. secundum* quare fideicommissum est perpetuum, quod odo testator vult, vt cadé bona perpetuo in familia maneant, & à familia possideant nullo praefixo temporis termino: ooc vult testator, quid à bona alienetur, sed quoddam, & bona perpetuo in familia ipsius, neque eam egrediatur. Dico tertio in hoc differe fideicommissum per perpetuum, à fideicommissu temporalis, quia perpetuum inducitur, ex quo dispositio est realis: *com. patr. s. in fideicommissu, ff. de legat. 2. Lemn m. §. in fideicommissu, ff. de legat. 2.* Fideicommissum ob perpetuum, sed temporalis est illud, quod perlocut, & non rebus imponitur *fardidorm. C. de excessu monachorum. Cessatio prall. quod cūm contra cōm. q. 7. a 5. n. 8.* vbi ait fideicommissum esse per perpetuum, quando prohibitus alienationis est realis, & n. 4. air perpetuo fideicommissum esse non posse, quod per locis, non rebus conceperit: id sit ut Molin. de primog. lib. 1. c. 4. n. 22. argumento Maioratus, vbi confidet, an alienationis prohibitus in tem. sen. in persona dirigitur, vt in primo casu perpetua sit: secundo vero personam prohibiti non cogitatur; atque ita quia hereditas est grauata, & grauamen est scriptum in tem, afficit rem ad quocunque vadat, & excedit onus in omnes. Secus autem h. verba in solam personam diriguntur: quare Maioratus institutio ex bonis scripta in te perpetua censetur, pô autem temporalis quod est trans probatur ex Bald. in l. precibus. n. 49. C. de impub. & ex l. final. ff. de contrah. emp. Vnde fideicommissum factu favore familie, seu agnationis; reale ac perpetuum, non tempore censendum est, vt ait Bald. in l. quod

vere contra, ff. de legib. Similiter, qd familiæ fideicommissum reliqui censetur illud eo solimo reliquo se, vt bona ipsa perpetuo in familia conserventur, & id reale, ac perpetuum; non autem personale, oec etiam temporalis omnino: vt probatur ex test. in l. peto, §. fratres, ff. de leg. 1. idem Mollo. c. 5. n. 16. & 14. lib. 1. ad finem. Menoch. conf. 5. §. 3. 1. n. 13. & 14. lib. 1.

Dubitatur decimò, ex quibus verbis, seu coniectionis. Majoratus colligunt institutus: Dico primò, si testator reliqui bona propria agnationi, seu familiæ, seu cognationi, censetur Majoratus institutus, si verba ad primogenitum ordine referantur, quamvis non manifestent huius verbi primogenitura, tunc Majoratus; deducitur ex l. em. in legato, §. in fideicommissu, ff. de leg. 1. & ex l. peto, §. fratres, ff. codem. Dico secundò verba de maioriatu non in maioretum, vel de primogenito in primogenitorum inducunt coniectionem Majoratus; item si dicatur, *vadon bona de herede, in herede maioretum, vel de maioretu, in magistris, gradine, & vel successione.* Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 39. pgf plura.

Sed quid si testator ante coactum testamento dixit, se velle Maioratum instituere, & postea in ipso testamento fecit alias vocaciones, que teledent dispositionem primogeniturae; non tamen omnino virgenter? Bart. in l. a. n. 4. ff. de vng. opinatur videri Majoratus ex eo, quod testator illud dixit ante fictionem testamenti; quia voluntas testatoris conieatur a habetur pro expressa: *dices Imperator ff. de leg. 1. & tradit. Mant. de coniellarij. vlt. vol. lib. 5. tit. 19.* quem referit, ac sequitur Pelaez de Maioratu, 1. p. quod. 5. n. 80. Item Maioratus præsumit ex qualitate rei relata, nimirum ex dispositione testatoris, & eius mente, quando colligitur voluntaria vinculum, & bona vinculata in gratiam successorum, gravando illos onere testitacionis ad primogenitos lequentes in gradu, & terminis Maioratus, seu primogenitura id volant Abbas in conf. 60. n. 10. lib. 1. Malcard. conf. 77. n. 6. & conf. sequenti: quod procedit, vbi qualitas rei relata hoc laudet, & deducitur ex l. 44. n. 5. partita 5.

Quid si pater donationem faciat filio per vim primogeniturae obstrictum vinculo, & postea in testamento idem Tertium sine onere aliquo relinquit? non quid remisit vinculum, & oozat: *Dinus, & Bart. in l. Santi Floris, in princ. ff. de iure fiscis, tradit. 6. in priori testamento tellinat orationem legatum, ut extra familialiam alienari nequeat, & in posteriori testamento idem legatum relatum sit simpliciter, onus adiectum non censetur repetiri: sequitur Carol. Ruy. conf. 93. n. 13. lib. 1. Mant. lib. 12. de coniellarij. menti definiunt. n. 1. n. 3.*

Cephalus autem conf. 67. n. 11. lib. 1. vituit hac distinctione, dicens legatum quodocunque transfertur de uno in condem, transfreri liberum absque onere: quod si de uno ad alio transfrat, non transit sine onere Roman. singulari 668. *Quod si salvo est. Iul. Clar. in s. testam. q. 76. n. 8. Malcard. de probat. lib. 3. conf. 176. n. 4.*

Potius quando pater io una clausula testameuti meliorauit filium in Tertio bonorum in te cetera, cum vinculo Maioratus in forma confusa posito, & in alia clausula inferiori ipsius testamenti ipsum eundem filium meliorauit in eodem Tertio simplicitate sine vlo vinculo, non censeri reliquum vinculum tradit. Petaka in l. ff. idem seruus, num. 8. ff. de legata. per

Disp. XIX. De legib. Primigen. §. IV. 567

per text. is l. nam ad ea, q. de condit. & demonst. Menoch. à simili conf. B. n. 17.

Non obstante hac varietate in praescoti quæ sitione dicendum videretur, si qui fecit Maioratum titulum donationis, & posita in ultima voluntate reliquit tem sine vinculo non videri recessisse à vinculo prius facto, nili expeditio de hoc meimemint. Ratio, quia conditionis posita in institutione, intelligitur repetita in legato postea facta a Roderic. Sicut in legatione in prioribus, quæf. B. n. 1. de iustific. testamentum, per regulam L. uia 77. in præc. q. 1. cum seruus, q. de condit. & demonst. Dec. iusuat in conf. 51. n. 5. dicens si apparet expeditio, quod testator voluit bona permanere in familia, vestigies etiam voluntate permanere in secundo testamento: pro quo Borg. de Paz conf. 1. n. 7. facit regulam, quod conditio apponita in primo instrumento primogenitura, videtur in secundo repetita; Bald. iur. 1. §. 18. *De fidei alienatione.* Celd. Petere de renovatione employ. q. 3. n. 1. cum fogg. quare voluntatis mutatione non debet presumi: *I. fidicommisum, C. de fideicommissu.* Miseris autem voluntatibus testatorum probata pertinet ad illum, qui fidicommisum testulat: *I. Lascum, in fine, ff. de legato. 1.* Pelaez de *Ad usuruationem principis, 1. pars, & p. 1. quæf. 7. 4. n. 17. & 18.*

13. Dubitatur undecimo, verum quando testator fecit aliquas substitutiones, & post illas vocante consanguineum proximiorum, inducatur Maioratus ratione vocacionis? Resolutio affirmativa placet: Flores lib. 1. variorum quæf. q. 18. n. 34. post alios ibi relatios: Iustit. Menoch. conf. 51. n. 5. dom. ac testatorum factis pluribus gradibus substitutionum, si ultimo loco extraneum substitutus, qui decedit ante grauatum hunc morem sit ad filios suos ius fidei, omnibus transmisserit: Verisimile namque est, testatorum nolle antepone alienam succellem propriæ, iuxta *I. Lascum, 1. ff. de heredibus in illis.*

14. Similiter quando testator digreditur ad plures gradus substitutionis, & post hædem institutum substituit ipsius filios, & descendentes omnes sub qualitate aliqua, que onere significat se vello omnes testationis fidicommisus in omnes substitutos esse repetitum; ita Guido Pape. in quæf. 1. 8. 4. idem Menoch. *Sapra., num. 44. & fogg.*

Dubitatur doodecimo, quando apponitur onus in consuetudine succedentis ordinis successuum per viam Maioratus, conlocatus Maioratus perpetuus: Responso est affirmativa. Coiunctudo autem succedenti per viam Maioratus quoniam temporis esse debet, tradit Molin. de primog. c. 6. lib. 1. quid coiunctio at L. 44. Tauri. Attamen cum talis consuetudo non sit inductionis Maioratus, sed declarat verba obliqua testatoris, sufficiet si sit decennalis fatem: Flores ubi *ff. 17. n. 3.* vbi in 42. tradit quando onus est magnam, & gloriosum, & bona relicta sunt magni momenti, & estimationis, & testator magna audacitatis, & dignitatis, & voluit suam memoriam, & agnationem conferunt; tunc ob honoris augmentorum, & ob memoriam sui nominis, & familia, inducit ut Maioratus perpetuus.

§. IV.

Voluntas institutensis Maioratum sub aliqua conditione, seu qualitate, aut sub onere, in dubio quomodo sit interpretanda.

E P I T O M E.

1. Voluntas testatorum praesumitur in dubio conformis à professione iuris communis.

Fragm. Regim. Chrift. Reipubl. P. III.

2. Voluntas testatorum in silencio Maioratum est interpretanda, ita ut à Sapientib. neque reprobetur.
3. Voluntas testatorum quando est dubia, non debet considerari, ut ab eo recedatur quod est certum.
4. Voluntas testatorum in silencio idem operatur, ac si esset verbo expressa.
5. Voluntas testatorum in silencio Maioratum liberat esse debet, neque debet pendere ab animo arbitrio.
6. Voluntas testatorum non consideratur, cum verbis non paciuntur, si magnas preflamptum voluntatis.
7. Voluntas in silencio Maioratum magis ex falso, quam ex verbis colligitur.
8. Voluntas testatorum præf. variari ex varietate temporis.
9. Voluntas testatorum mutata, cum causa finalis dispensatio mutauerit.
10. Voluntas sequente ex precedentibus ostenditur, & dare praesumitur.

CVM voluntas testatoris, & institutensis Maioratus in omnibus sit testanda, t. c. tam talis, in fine, ibi, si omnibus annis testatorum voluntatem, que legitima est, dominari certissima, C. de legat. ex ea ratione, quia unusquisque est moderator, & arbitrus in re sua: *in re mandati, C. mandati, Par. conf. 72. n. 3. vol. 1.* dubitari potest in dubio quomodo sit interpretanda: Resolutio sit, interpretandam esse iuxta fons communis dispositionem; vt tradunt omnes in *Liberatu. m. 5. conf. 6. 2. & ibi Ripan. 75. ad S. C. Trebelian. Menoch. conf. 6. 2. n. 1. Roland. conf. 8. 2. n. 10. vol. 3.* & in terminis declarat Alex. in conf. 5. col. 1. *conf. gen. 1. 3. & merito; quia lex lequit voluntatem testatorum, vt venato leporum: Bald. in l. final. C. de merito serv. iust. & ide, inquit rest. in l. 1. C. de liber. præf. vbi est manifestissimus sensus testatoris, nosquam fieri debet talis interpretatio, sed ad vnguenum testanda est voluntas testatoris.*

Hinc sit, quod testatrix instituit filios masculos hæderes viriles, & filiam particulariter, censetur in hoc dubio exclusisse nepotes ex filio: eo quia praesumitur matrem magis diligere filiam, quam nepotem: argumento t. si *cina mare, C. de bonis maternis.* Filia enim est in primo gradu testatrix, & nepotes autem in vietori, & fortius ius est in causa immediata, quam in causa mediata, nec nepotis debet esse melius conditionis, quam filia propria quæque, quia testatrix filias, quæ habebat, exclusive à bonis suis, & à fidicommiso, in situendo filios hæderes viriles, & filiam particulariter in quantitate certa, diceendum est multo fortius exclusio nepotis, velut minùs dilectus: Olde. in conf. 14. vbi concludit poliram conditionem in prima substitutione censeti repetitam in sequenti, ne poterius ius videoctor transmissum in secundum substitutionem, qui censetur minùs dilectus à testatore, quia in primis, quem testator praesumitur magis dilexisse: *Liberatu. 5. ab heredibus, ff. de aliment. & Cibar. legat.*

Quid ergo si testator habeat quatuor filios, & illos instituit viriles hæderes, & filiam in re certa, & si alter ex filiis deceaserit sive filii, substituit superstitio, nunquid sub illo filia continebitur? Resolutio sit negari: quia sicut testator præstulit masculos in institutione, sic etiam illos voluit præferre in fidicommiso: Decius in conf. 104. col. 1. Cott. iun. in conf. 1. col. penult. in fine, cum fogg. Bartol. conf. 5. 4. sequitur Paul. de Castro conf. 79. secundum antiquam editionem, vbi concludit, quod quando substitutus est filius, vel agnatus, rursum illa verba, Si sine liberis deceaserit, intelliguntur de masculis tantum ex conscientia voluntate testatoris, qui censetur in ea fuisse mente, ut bona conferuntur in familia, & in agnatione. Quod si substitutus fuerit extraneus,

B B a tunc

tunc illa verba extenduntur etiam ad feminas: Roland. *enf.3.2. vol.3. num.3.5.*

2. Ceterum voluntas testatoris, seu institutus Majoratum, in dubio ita est interpretanda, vt neque reprehendi a virtute doctissimorum reprehendetur autem quando interpretatio voluntatis testatoris regulatur a ratione, & causa secundum quam voluntates testatoris, seu institutus maioriorum in verbis gratia, & ratio, & causa prohibendi alienationem est, vel fuit, vt bona testatorumque primogenitorum intellegitur auctoritate prohibiti alienationis, ne bona transeat ad extantes, tamen non reprehendetur interpretatio testatoris voluntatis, quando colligitur ex ratione per regulares leges. *Cave mulier, ff. scilicet matrimonio, facit quod tradidit Ripa in L.Clementina, n. 1.3. ff. de usq[ue]d[em], dicens in indicando non esse sequendam subtilitatem testatoribus incognitam: sequitur Bald. in *enf.3.3. Puerus rati, n. 3. lib. 3. vbi vult, quid in substitutionibus non magis potestat, quam naturaliter affectionem illae attendendam ex quo sit ut magis insipient voluntas, & mens testatoris, quam rigor verborum per Corn. in *conf.24.6.6.lib.1. Mant. de celiatorata mente defunctorum, sicut in lib.1. & 11.1.3.5.***

3. Insuper attendi debet, quod voluntas testatoris est mens longior secundum communem usum locoquendi illius loci, quo testator testamentum fecit, vel Majoratum instituit, vt norat Bart. in*I. si formis plurimis, ff. ultime, vbi Cumamus, ff. de legato, i. Barthol. Socin. in conf.1.47. Circa primam, n. 1. lib.1. Vnde si exterius homo in Hispania instituit Majoratum, & ibi fecit residentiam per longum tempus, videtur se conformare cum legibus, & cum consuetudine Hispanie: præteritem, exstantes iste disponit de bonis, quae in Hispania habeat: *Pelaez de Majoratu, p. 1. q. 5. & virgo & semper in stipulationibus, ff. de regulari, pet hoc verba, ubi: Vnde si non apparet quod alium ej. consequens erit, ex id sequitur, quod in regione, in qua id alium est, frequenter: propterea notar. Gregor. Lopez in 1.4. tit. 1. partita 4. Glosa final, in editione verbi.**

3. Præterea vbi voluntas testatoris est dubia, non attenditur, vt ob eam recedatur ab eo, quod certum est: *I. si dicitur, ff. de testamento, & I. si ali. ff. de ejusfructu legitate, ita Crætura respondit in conf.1.45. in fine, post alios. Facit quod scriptum est in eis, si quis autem de patre, dicit. 7. & in Legi, 4. ff. si pater, vbi Glosa, ff. ad Trebelli, unde quando voluntas testatoris de fidicommissio est dubia, & certa de successione hereditatis non debet recedere ab hac certitudine, vt ex voluntate dubia inducatur fidicommissum in terminis probat. I. si ita fuerit in principio, & ibi Socin. in quinto negotiabilib[us] ff. de rebus dubiis, & respondit Alciat. in *refut. ff. 49.2. num.6. in fine.**

4. Ceterum voluntates defunctorum sint cognitae difficultates, quas vere cognoscere non possumus, & ob id sapienter soleamus homines, vt studians Decius *enf.17.8. col.1. & Socin. enf.7.8.1. lib.3. Nihilominus voluntas conjecturatur testatoris, id est operatus, ac si esset veritas expetilla, I. inter vestem, ff. de auro & argento legitate, quandoquidem evidenter, & appetere apparere dicuntur, quod conjecturatur confit, & appetere quidam testamento, de audier. Bart. & Iason in lib.1. et Imperator, n. 2. ill. iste n. 5. ff. de legato, 1. Pelaez de Majoratu, 1. p. q. 3. n. 73. & 96. & in pref. p. 11. n. 14. vbi docet voluntates manifestam dici, que ex conjecturis colliguntur, & n. 16. que deducuntur ex legitimis presumptionibus. Quoniam adit p. q. 11. n. 77. voluntatem conjecturatum proprie significacioni prævalit. Legi in principio, & in ver. sed & si quis, ff. ad Trebellianum. Lex falsa, ff. ultime, sedem tit. Mant. lib.7. de conjecturis à mente defunctorum, tit. 1. num. 1.*

- * 5. Dabitur potest an lobular Majoratus coacte inficiquis? Pars negans ex eo videtur vera, quia voluntas

tas coacta non est propriæ voluntas, Glosa final, in lib.1. si mulier, 4. vlt. ff. quad meum casu, Iason in lib.1. qui in aliena, & Celsus, n. 33. ff. de acquir. iuri. Sed potest dici non omnino alio per meum gestum regulatorem esse inuidum, quamvis resiliendi possit, ut docuit Cardini. in Clementina 1.5. sane & appos. p[ro]p[ri]e. & Felinius & præterea, n. 33. ver. 5. & vlt. conf. de flens. Non enim quilibet metus teuentorialis ad primogenitum irritandum ex filiorum conuersu in instituta, sufficiens est, nisi nimis crudelitas, nimis, aut verba iniuriosa concuerantur, ut tamen sufficiens ad primogenitum resiliendum metus teuentorialis, sicut cum enormissima legione: Molin de primog. lib. 1. c. 3. n. 9. cum seqq. & multo fortius quando metus iustus dicitur, hoc est, qui cadit in constantem vitum: Mant. de coniuratu, lib. 1. lib. 7. n. 5. Menoch. enf. 18. n. 88. vol. 2. vbi ait folere metum istum teuentoriali reddere contractus nullos: ex Bart. in lib. 1. q. que emenda, n. 4. ff. quarens remittit alio non derit. Affili. decif. 6.9. n. 4. & Bocht. q. 100. n. 11. & 12. idem Menoch. conf. 108. n. 11. vbi de metu teuentoriali simul cum lexione enormi, vbi subdit teuentoriali metum considerati in his, qui illi subiungunt, cui non sudent contradicere, item quia voluntas coacta voluntas est: Glosa, lib. 1. si mulier, 5. vlt. ff. quad meum casu, Iason in lib.1. qui in aliena, & Celsus, n. 33. ff. de acquir. iuri. barefacta: quare quamvis intercedat metus, aut tamen valeat, resiliendi debet remedium edicti. Quod meum casu, ut optimè affiramat Anchar. conf. 1. 6. 1. in principio, Felinius in c. præterea, n. 3. 5. ver. 5. & ultima conclude p[ro]p[ri]e. Menoch. conf. 1. n. 12. 10. cum seqq.

Necessarium est ergo, quod voluntas testatoris institutus Majoratum, & filiorum consentientiam, liberta sit; neque dependere debet ab alieno arbitrio: *Lilia instituta, ff. de hereditate, infuscata, cum similiibus Menoch. enf. 9. n. 107.* Neque hoc est alienum à ratione, cum integrum sit unicuique de iure communi ad libitum suum de re sua disponere: *Liber mandata, C. mandata, qui aeneam habet arbitrium testificium, non dicitur illud liberum habere: libertas enim naturalis est facultas de te sua prout ei placuerit disponere: idcirco illam coactare contra relatum rationis dictamen, est contra ius naturale, & contra ius commune: I. dandum, C. de contrah. emp[er]i. vbi reprobat consuetudinem, quod cogit hominem vendere constiuita Socin. enf. 1.72. col. 3. verf. 4.* Ergo in nostro calo liber, & non coacte primogenitum est instituendum. Et quamvis magna sit presumptionis voluntatis institutus, quod voletis instituere, non confidet voluntas illius, quando verba talium fenestrarum non parviorum, praesertim quia voluntas testatoris interpretari non est per viam dissipationis: in Bald. in enf. 40.8. incipit, *Statuta Crimataria Majorata, lib. 3. & aliis quibus accedit Menoch. conf. 97. n. 91.*

Non est tamen negandum, voluntatem institutum factum magis, quam verbis declarati: *I. Pandol. ff. rem ratam haberi, Aymon. conf. 1.10. n. 1. Mendes. conf. 1. num. 26.4. & conf. 5. num. 1. 6. & conf. 1.10. 4. num. 1. & conf. 1. 8. num. 48. Malcard. de probat. conclus. 1. 43. num. 5. 4. Valase. confit. 1. 69. num. 1. 1. Mendes. à Castro in præl. Laeti. lib. 3. c. 11. n. 9. & Gonzal. ad reg. 3. Carcel. 4. 4. proposit. n. 7. 1. Quare si factio institutum ostendit primogenitum institutum, factio statundum est, quia voluntas sola non sufficit sine effectu: Cald. Petreia de resoluta ambig. c. 13. num. 10. & Mant. decif. 1.46. num. 4. & Suid. decif. 1.9.4. n. 21. & decif. 1.37. num. 65. & multo minus prodebet voluntas recente animo: *I. si repente, ff. de condit. & easam, Bituror. à Sole in locis communibus, verbo, propositum: ex traditis per Tiraq. in lib. 1. si vnguis, C. de renocatu. domus. verbo, liberu, num. 10. & in lib. 6. annubis, glosa, 1. part. 6. num. 18. & de retrat. tit. 2. s. 1.4. glosa, 6. num. 1.**

Item

Item dicendum est voluntatem testatoris posse variari ex varietate temporis, nec hoc est inconveniens; ostenditur ex *i. Cœnario*, *ff. de vulgar. R ipsa* *i. n. 5. i. ff. eodem*, *i. Williamino*, *i. confirmando*, *ff. de confirm. iuror.* & *notar.* *Croesus* in *i. filius familiæ*, *§. Dini.* *n. 171. ff. de leg. i. Manc. lib. 8. tit. 12. n. 32. de confirmatoria voluntatem*, & *prilis lib. 5. tit. 3. n. 21.* post Galiaulam in *i. Cœnario*, *n. 1. & 5. vbi probatur tempus testamenti inspicendum, quando agitum virum testatoris dispositio aliquid comprehendat; voluntate verisimiliter de hoc iudicandum, quod testator fecisset, it de tali causa cogitaverit, si vivisset; idemque debeat facere filios post mortem participis Paul. de Castr. in *Auctor. in qua. Communi de legat.**

Nec obstat dispositionem testatoris non posse itare in suspense, virum valeat, aut non valeat: *Quia* quoniam hoc ita sit, bene tamen executio, siue effectus dispositionis suspenditur: *i. hinc quadrupliciter,* *ff. de acquirendo hereditate*, *Manc. d. lib. 5. tit. 15. n. 21.* & 21. arque ita voluntas testatoris ex illis, quæ post mortem emergunt, intelligitur mutata: *iuxta l. Williæ. ff. de confirm. iuror.* *Manc. d. lib. 8. tit. 12. n. 32. ff. seqq.*

9. Similiter voluntatis mutatio presumitur, cum noua causa superveniat, *Pelæz de Majoratu*, *1. p. 9. q. 4.* *n. 97. & n. 108.* & multo magis censeatur mutata voluntas, quando causa finalis dispositionis mutatur: *Idem Pelæz s. p. in prefat. n. 453.* post Hieronymum Gabrielem, *conf. 97. in lib. 1.* quem testet Menoch. in *trall. de presumpt. lib. 4. presumpt. 265. n. 17.* Ex quibus plurimum est, quoniam fuit ultima voluntates prefationis in successione fideicūmisorum, & Malot atavum.

10. Ultimò deprehenditur voluntas testatoris sequens ex precedentibus, & datata presumitur; *Pelæz de Majoratu*, *s. p. 9. 6. n. 337.* vbi alii praecedentia etiam influere magis in sequentia quam è contra: *secundum Gloss. in i. filium, ff. quando dies legat. ced. vt per Curt. iun. in conf. 70. n. 2.* Ex praecedentibus enim declaratur subsequentia: *i. si ferme plurimum, s. ultimo, de legat. t. & factum subsequens presumitur ex causa antecedenti: Menoch. conf. 102. num. 3.*

§. V.

De clausulis apponi solitis in institutione primigeniorum, & fideicommissorum, quomodo intelligantur.

E P I T O M E.

1. *Clausula Majoratum intelligi debent, ut perpetuè darent.*
2. *Clausula primogenitorum in Hispania intelligenda sum secundum confutandum Hispania.*
3. *Clausula specialis, sive præcedens, sive sequitur, preferens generaliter.*
4. *Clausula boni liberis deficiens expressio in facultate non reddit clausulas conditionalem.*
5. *Clausula in Majoratu apponi solita, ut possessor sint iusfructuary iurium, an sit utilis, & quomodo apponi debet?*
6. *Clausula translatio Majoratus in sequentem successorem ab delictum possessor qualiter apponi debet.*
7. *Clausula in Principiis rescriptu apposita, quod primogenitum postquam factum est semel possit rescindari.*
8. *Clausula quod instituent Majoratum possit angere illum, si non apponatur, an subintelligatur?*
9. *Clausula tridenta ad perpetuam Majoratum in omnibus vacacionibus censetur repetiri.*
10. *Clausula generalis apposita post expressionem rem particularē est specialis.*

Et ergo Regum. Chil. Reipubl. P. III.

11. *Clausula quid masculi feminis semper præferantur, quomodo debet intelligi?*
12. *Clausula subtilissimam an referatur ad remota, sicut ad proxima?*
13. *Clausula apposita in principio quando dicatur in fine reperiatur.*
14. *Clausula in fine posita non referatur ad precedentia que sunt contraria.*
15. *Clausula in fine posita quid est talis, qua referatur expressio ad omnia præcedentia, sive positi referri tam ad proxima, quam ad remota, & in principio posita.*
16. *Clausula, Si precia veritatis nivis tempor intelligitur in rescripto, etiam de iure civili.*
17. *Clausula Pro te, & tuis hereditibus, & quibus dederis equivalentes clausula, Pro te, & quibuscumque hereditibus.*
18. *Clausula, Supplenta omnes deficiunt, non extenduntur ad definiens iuris materialis.*
19. *Clausula apposita in contraria de constitutendo Majoratum, quod apponit omnia conditiona, ut Majoratum crescat, quid operatur?*
20. *Clausula, quod in eius alienacionis confitetur dominum Majoratum, & ius transferitur in proximum, qui debet succedere, sibi vel necessaria.*
21. *Clausula quod Majoratum reparet antiquum; & employens antiqua, quid operatur?*
22. *Clausula, Quantum de iure possim, quid operatur?*
23. *Clausula, Si sine liberis uxor decedat, restringitur ad filios illius matrimonij.*
24. *Clausula confusa apponi in instrumento ex communis Tabellionum debent ascendi, quoniam partes non ascendunt.*
25. *Clausula solita apponi, Ut bona vestient de hereditibus ad heredes; intelligatur, si liberi sint heredes.*
26. *Clausula fundatoria in causa dubia magis est declaranda respetu testatoris quam ultima possessorum.*
27. *Clausula fundatoria in causa dubia an possit declarari fauere coniugineorum.*
28. *Clausula instituta Majoratum, & probabilitate capillarium a se erellam subesse collationi Ordinary, non valit.*
29. *Clausula, Si sine liberis, & liberis sine liberis morientur, num vocet filius ad fideicommissum?*

DE clausulis apponi solitis in constitutione Majoratarum, seu fideicommissi, non tamen de omnibus, in praefatarum nobis erit sermo hoc loco. Prima ergo clausulam resolutio sit: *Omnis clausula Majorata intelligi debent, ut perpetuè darent: ita Petr. Barb. in *i. dissert.* s. quod in anno. n. 11. ff. folio matrimoni. Ideo si Majoratas constitutatur perpetuè daturatus, omnes eius clausulae ita debent accipi, ut perpetuè darent, nec censeretur extincte vocazione primorum, aliis non fit satisfactio intentioni constitutus Majoratum qui vult illum perpetuè daturatus petiit tradidit Molina. de primog. s. 6. n. 18. lib. 1. nam cum Majoratum in Hispania natura sit perpetua, semper in illis interpretatio accipienda est, ex qua dispositio datur; non autem illa ex qua constitutum extinguitur: sequitur Pelæz de Majoratu, t. p. quæst. 18. num. 8. vbi mouet questionem sequentem.*

An facultas concessa à Principe ad constitutendum Majoratum in vaum ex pluribus filiis quem elegit, & fecit in quandam, qui viro patre mortuo est, an ea facultas exprimeretur per primum actum? Pro parte affirmativa facit doctrina Balditius si ut propos. la. 1. col. 1. & vls. C. quæmede & quando Index, vbi dicit, quod licet data ab humine intelligitur de prima viue. Et generaliter simplex cœsilio primam actum recipit folium, deus promissio, sive de iure datum. Item id patet ex opere dispensationum, vbi unico actu verificatur, c. Ordinary, vbi Glossa verbo, ea que, de regulatur, in 6.

570 Part.III. Lib.IX. de oblig.Primigen.

vbi probant dispensationem ad duo beneficia, intelligi de primo tantum : sequitur Metoch. *conf.57.* num.80. & seqq.

Pars tamen negans probatur ex intentione Principis concedentis licentiam ad instituendum Maioratum, qui vult, ut impetrans ea viat, & sum consequitur siue, ob quem fuit concessa, ut bona veniant indivisiibilia ad unum, ut ex hoc Regnum magis illustretur : id est licentia non exiguntur in primo actu ; & prius legum non intelligitur in primo actu, sed in infinitum, licet de primogenio, in 6. & volunt Oldrid. *conf.300.* Felic. in *clementinam*, in fine, de treuga & pace.

Iam quia prius legum faciendi Maioratum, est perpetuum, quia adhuc est ne de se perpetua, vel quia sine aliquo tempore praeconitione concedetur : ut tenet Fr. Emmanuel *deregoriberum*, tom. 1. quaf. 9. art. 4. *Sot. de legibus*, lib. 8. c. 1. Salas *codem traxi*, diff. 17. fol. 2. a. n. 13. Quisimoverius est per perpetuum diei, quod concedit rei in perpetuum, vel simpliciter, non adesse a certi temporis praeconitione, vel cum termino ad tempus incertum datutum, nisi uita regulam test. in *l. placit.* ff. de condit. indebiti. A qui licentia ita concessa simpliciter sine termino est perpetua, & adhuc rei in perpetua, hoc est, Maioratum instituendo: ergo non confunditur primo actu. Vnde sequitur a fortiori prius legum facieudi Maioratum perpetuum esse censendum, datum ad vitam concedentis, vel prius legari. Ratio ducitur ex regula in *d. suffici.* ff. de condit. indebiti : quia cum tempus mortis sit incertum, hoc sufficit, ut perpetuum dicatur : potest notat *Gloss.* verbo *perpetuum*, in c. se gravior, de rescriptis, lib. 6. & verbo, *perpetuum*, in c. fundamento, de electione, secundum lib. recepta a Petro Barbol. in *l. quia tale*, num. 10. ver. exemplum, ff. *Salte maritimum*: cum igitur sit perpetuum prius legum, interpretari debet secundum intentionem concedentis, & extendi debet, nec dispositio finitur primo actu, donec executioni mandetur: *Pelaez de Maioratu*, p. 1. 9. 18. n. 15. & 9. 17. a. n. 6.

Quare cum leges Hispaniae maiorum facant, praefixim l. 43. & 46. in legibus *Tarraconis*, ut Principis intentio effectum fortalit, non finitur prius legum in primo actu in favorabilibus : ut ostenditur in *l. placit.* & in *l. sequenti.* ff. de liberis & postulatis, & *Gloss.* in *d. placit.* Bart. in *l. ff. 14.* ff. de auct. & argu. lega. *Affiliat. decr.* 59. & all., quo telet Quintilian. *Mandos.* in *reg. 8.* *Cancular.* quaf. 7. n. 6. quia ex primo actu non habent effectus, quando per illum non est satisfactum mens, & intentioni loquentis, siue disponentis: denique in his, quae habent tractum successuum non dicitur negotium finitum, donec perficiatur omnino : *Gomei. in regule.* de annali professor. quaf. 44. iusnat *Molin. lib. 2. de primog.* c. 4. n. 38. *Roland.* in *conf. 70.* num. 31. lib. 3.

2. Secunda resolutio. Claufulis primogenitorum Hispaniae intelligentia sunt iuxta confuetudinem ipsius Hispaniae, in successione primogenitorum : *Molin. de primog.* lib. 1. c. 1. n. 5. & lib. 3. c. 6. n. 17. post plures, & tradit *Burg. de Paz in proximo legum Tarraconarum*, n. 18. *Ioann. Gutier.* *conf. 3.* num. 22. Vnde verba sunt interpretanda secundum maritiam de qua agitur, & iuxta consuetudinem tegonis: idcirco *Greg. Lopez* l. 2. n. 15. in *gloss.* 1. in *ver.* *item pons.* *parties* 1. vult, quod si quis habens filios instituerat Maioratum dilectens, se velle omnia bona sua esse Maioratum ex facultate Principis, quam ad id impetravit; nec postea morte praevenitus aliter dispoluit circa perpetuam successionem, hoc sufficeret, si filius maior successeret, & decessit sine filiis, ut bona veniant iure primo genituri, ad alios fratres ex confuetudine Hispaniae seruata, & hodie ex *l. 27. Tari* sic disponitur, *Pelaez de Maioratu*, p. num. 92. in *professione*, & *infia*, 1. part.

quaf. 48. num. 44. ff. 45. & *infia* 94. vbi concludit in causa primogenitorum secundum partis consuetudinem rem esse de cedendam & fideicommissum reciperare interpretationem à consuetudine patris: *Mant.* de *condit.* mente *definiti.* n. 8. n. 1. vt per Pat. in *conf. 48.* n. 7. lib. 2. & *conf. 7.* n. 40. & *conf. 10.* n. 4. lib. 3. *Gabriel in causulis* 1. num. 63. de *causulis*, lib. 6.

Iuuat, & conuerat in ex vi & efficacia sua posse legem abrogari, ut per *Gregor.* l. 1. c. 2. *parties* 1. *Rebus.* num. 1. ad *lega Gallici* in *prefat. de confuetudine*, quaf. 1. num. 19. *Span. in speculo tellam.* part. 1. 4. rubric. num. 17. *Cald. Perteita* in 1. si evocarem, verba, contraria feruntur, num. 4. *Sot. de legibus*, lib. 7. c. 18. *Azot.* in *lib.* moral. part. 1. lib. 5. cap. 17.

Quinimò consuetudo immemorialis, cuius initio memoria non extat in consuetudinibus, est quasi alietum ius naturale, quod immutari non potest: *Molin. de primog.* lib. 2. c. 1. n. 21. & habet vim tituli, & prius legij: text. in *l. hoc iure*, 5. *dulcis aqua*, ff. *de aqua quati-diana*, *Goncal.* ad *reg. 8.* *Cancell.* quaf. 53. n. 4. *Boret.* in *consueta omnia decisum* 1. 4. n. 49. & tribuit iuridictionem; idem *Boret. suprad.* 60. & *Ceall. commun. contra commun.* quaf. 89. n. 34. quare meritò clausula prima genitorum Hispaniae interpretanda sunt secundum communem & inueteratam Hispanie consuetudinem; ut tradit *Otosius in l. ff. de interpretatione* n. 1. 3. ff. *de legibus*, & tradit *Cephal.* in *conf. 390.* n. 8. lib. 4. dum aut consuetudinem, & vim incedendi etiam inter transuersales in successione primogenitorum esse attendendum: sequitur *Couarr.* lib. 1. *maritum*, c. 5. n. 1. vbi ait, si quis aliqua bona in proprio testamento, vel donatione Tiro tribuerit, ut ea habeat, & possidat titulum, & iure primogenitut, quoniam ex eis clausulas non apponat, non propterea naturam, proprietatem, & alias effectus, quos alii Maioratus habent ex legibus, & consuetudinibus Hispaniae desiderabit: & quia verba sunt interpretanda, & amplianda iuxta communem vim loquendis quod etiam volunt Dominus *Ant. de Padilla* in *rubrica de fideicommissis*, n. 1. Ant. *Gomei.* in *l. 40. Tari.* n. 64. Conseruat idem *Bart.* in *l. et iurisfrand.* §. *libri*, ff. *de operis libert.* dicens quando concilio emphyteus fit alicui pro se, sive filii masculis, & femininis, intelligentiam esse iuxta statutum, vel consuetudinem loci disponentem de modo succedendi.

Terter resolutio pro claufis primogenitorum sic habet. Claufus species sive precedent, sive sequuntur, preferuntur generalibus. Nam genus derogatur per specimenis species precedent, sive subsequuntur; & verba specialia plus operantur, quam generalia, sed & sequi, & quiescent, ff. si quis cauion. Item claufus generales secundum species debent intelligi, modiseari, limitari, & moderari: l. *reherari*, §. qui patrem, & §. qui difteras, ff. *de vulgaris*.

Hinc inferatur, ut qui habet voluntatem testatoris in specie, si praetendens habent illam in genere, potest ait *Lex. canonica*, §. *in fideicommisso*, ff. *de legi* 2. *Mant. de consuetudine a mente defini*, lib. 6. n. 1. n. 16. *Metoch.* in *conf. 10.* num. 25. & in *conf. 11.* n. 6. lib. 2. *Bart.* in *conf. 184.* num. 46. lib. 1.

Non est tamen negandum, dispositionem generali facientis primogenitum, tantum operari quoad omnia contenta sub genere, quantum species quoad coentia sub specie: l. si das, ff. *de administr. iuris.* *Tiraquin.* l. *in sequent.* C. *de renescend. donis in prefat.* num. 11. 8. *Mant.* lib. 1. de *condit.* mente *definiti.* n. 17. n. 18. *Metoch.* *de presump.* lib. 4. *de presump.* 18. 2. *fauz Anchaz.* 33. n. 4. vbi vult quod generalia derogatio legum ratione operatur, quantum specialis, & individualia derogatio alicuius legis, siquidem genus verè, quod propriam significacionem omnes suas species continet: *Andr. ab Exea in c. de consuf. n. 37.*

Confess

Confert pro his, quod tautom' valer' dispositio generalis respectu speciei, quantum ipsa species respectu eiusdem: i. si dico, ff de administr. iuris, l. si eboru. ff de legat. 3. notar. Laurent. Calcan, in res. 72. Rebuff. in tral. Nominacion. q. 9. n. 19. Alat. Valase. confus. 5. n. 4. tares secundum Paul. de Castro in l. qui adiunctionem, ff de servit. ruricor. pradior. dispositio generalis tantum valer' respectu omnium, quantum dispositio specialis respectu quotidiana. Non autem dicitur dispositio generalis, quando totum genus non comprehendit, sed particulariter in una specie sub genere comprehendit: i. si bares, ff de opt. legat. cap. ex parte, d. prima, de officio de legat. & multo minus per d. legem bares, 3. ff de legat. 5. classis generalis non extenditur ad individualis Pelaez de maioratu, p. q. 1. num. 85.

- Quara resolutio circa clausulam expetiam in facultate Regia (bona libera deficiens) an faciat facultatem alienandi bona maioratus condonalem? Responsum est negativa, neque conditio facta, ac subiectalecta a late sufficiens erit ad hoc: quare facultas Regia alienandi bona maioratus intelligitur, deficiens bonis liberis, quamvis in ea non dicatur. Quod si virtute Regiae facultatis obligatio bonorum maioratus fiat non precedente obligatione circa bona libera, alienatio bonum maioratus solum vsque ad valorem bonorum libertorum viriabitur; in reliquo autem v alida erit, secundum Molin. de primig. lib. 1. cap. 13. num. 16. & lib. 4. cap. 7. ex num. 7. cap. 39. vbi probas, quando bona libera deficiens, quando in verificandum, an tempore obligationis, vel exactiōnis? vbi num. 19. concludit duobus temporibus verificari debet tempore scilicet contractae obligationis, & tempore executionis.

- S. Circa resolutiōne clausula fequentis apponi solita. Vi maioratus possessor sit tanquam ususfructuarius, non autem dominus; qui potest ait hoc verum sit? Et quatinus verum dominium non videatur habere is, quod res potest auocari, neque potest alienare, ut verus dominus potest, l. omnes, 5. ff de regul. iuriu. 1. ratio, in principiis, vbi Bart. ff de alliunctis empi. l. 3. 5. si quis seruans, ff de facultatibus. Spacio gloss. 19. post alios num. 30.

Constatum tamen est verius, possessores scilicet maioratum esse vere dominos, non fructuarius donatax; p. text. in l. generaliter, 5. sub conditione, ff qui & a quibus, vbi expetie dicitur, quod ille qui possidet rem, relinquendam tamem in diem, vel sub conditione, interim est dominus; sequitur Bald. in l. Julian. in 2. leto. ff de rei vend. Iason in l. seruo legato, 5. 1. n. 4. ff de legat. 1. idem ostenditur in l. Julian. ff scilicet in ultimis verbis ff de rei venditiōib: Quia plenam ius incipit habere. Et in l. omni ideo minus, codice tri. ibi. Non ideo minus recte quid neferum esse venditum, quod abire a nobis dominium feratur, si conditione legaci, vel liberari exsisteret. Gregor. Lopes in l. 7. n. 4. par. 5. in glossa in verbis et senioria, vbi ait successorem in maioratu esse dominum, & non ususfructuarium: Aut. Gomez. idem in l. 40. Tauri, num. 76. argumento mariti, & argumento minoris, qui sunt veri dominii, vt isto iudicante, C. de fundo dotali, & tamen alienare nequeant: idem Cesar. lib. 1. senior. cap. 15. num. 14. & Padilla in l. 3. C. de servit. & aqua. n. 14. Pelaez de maioratu, p. q. 1. n. 40. ibi: Quia cum possessor bonorum maioratus pro vita sua sit dominus bonorum maioratum.

Quinta ergo resolutio sit: Clausula apponi solita in maioratibus, vt possessor solum sit fructuarius, non autem dominus, ut si censeatur, & aliquid commodi afferre potest, si apponatur ob auctoritatem dicentium possessorum maioratus esse fructuarium tantum, & non habere in illis bonis prater frumentum, vt autem Suar. in q. maioratu, quam com-

posit, p. p. lettinam legi fori titulo de las iuris, num. 2. & 10. & censu allegatione 9. col. penult. dicens maiotatum possessorum non esse plene dominos, sed ususfructuarius solum, quia simpliciter sumptus clausulæ finis huius est, vt ex delicto maioratus possessoris res, & proprietas perpetuæ hisce adiici nequeat. Item ob id etiam, vt ex contractu maioratus possessori facultas alienandi adiuncta sit, & possessor per hanc clausulam examinatur à perpetua bonorum eiusdem maioratus confiscatione, ita vt ob aliquod ex criminiis; properque bona maioratus hisce adiiciuntur, deducto solum ususfructu durante possessoris vita nihil amplius relinquatur; arque ita esto proprius delictum commissum ab ipso maioratus successore, ante delatum successione bona maioratus & excedendum bonorum commoditates hisce valeant applicari, ob hanc clausulam. Et ad sequentem successorem monito possessori transferantur idcirco proprii criminis commissum a successore priusquam ad illum successum defecatur, nec bona maioratus neque eorum commoda publicantur, sed ad sequentem successorem defundit possessor transire: vt notar. Isacib. de S. Georgio. in tral. funder.

6. Sed quid dicendum de clausula translationis successoris maioratus in successorem sequentem ob delictum possessoris, qualiter adiici possit? Resolutio sexta sit: Si dicatur ab institutore maioratus, non posse ex delicto hisce adiici commodities etiam in vita possessoris, statim vbi de delicto committendo agi ceptum sit, bona in sequentem successorem transferantur, in hoc euenu, cùm non agatur de communitate sola delinquenter, sed de conseruanda familia, bona maioratus qua ab ipso delinquente tolluntur, in successorem non delinquenter sunt transferenda; & hoc modo sicut & a confiscatione exclusidit: ita Bald. posse fieri testatur in l. parentes, num. 3. C. de testibus, ex quo quid de bonis suis sic voluit disponere, vt non valeat bona maioratus in fiducia ex confiscatione transire; qui prece non irritat indignatio solam dicitur contineat, i. seruus ex legi, ff de serv. expert. Roland. cap. 5. 6. num. 1. lib. 2. idem Bald. in l. 1. quidam cum filium, ff de bared. inst. Vnde institutum maioratus regulariter potest statuere, si successori crimen contra lafam Maiestatis admiserit, vel aliud simile, hota praetambula ad successorem primogenitum transferatur; itavt nihil focus in eo consequtatur. Quod procedit, quando maioratus fuit institutus auctoritate legi Registri, tunc enim apponi potest unius clausula, vt bona illa ad fiduciam non transferantur si primogenitum creetur ex facultate Regia, oam tunc nequit apponi ex clausula, quod si patens p. scilicet crimina, transferat primogenitum ad successorem, vt focus excludatur. Molin. de primig. lib. 1. cap. 12. num. 57. & 58. & lib. 4. cap. 1. num. 17.

7. Resolutio septima innoluit quæstionalam, an clausula in facultate Regia possita, quod maioratus potquam semel creatus est, tunc possit sustinuerat? Pars affirmativa defendi potest considerata fore: magnum 17. & 44. Taurinensis per quas maioratus factus in favorem tenij ob aliquam causam etiam onerosam, non licet revocare mariti, nec uxoris; quia respetu viusque perfectus, & irreuocabilis perseverat, nisi io licentia Regia apponatur clausula, quod valeat revocari post maioratum semel factum. In quo evenio, tunc quenadmodum si maritus solum constitutus maioratum possit illum revocare, etiam post traditam possessionem secundum eandem l. 44. Tauri; sic etiam revocare potest, si vna cum uxore maioratum considerat, quia in hoc casu possessor nihil operatur ad impediendam revocationem.

Pars tamen negans placet sapientissimo Episcopo Sarmento lib. 4. selectarum interpretationem. cap. 14. fol. 23. vbi resolutionem praecedentem, concedenteque reuocationem vocat duallimam, & contra nouillimas iuris regulas. Potestas enim reuocandi intelligi debet, nisi ius alteri sit quantum ex titulo iustitiae re tradita, vel ex titulo oneroso, quia contrahens videtur ab hac facultate Principis discellisse: nam frusta aliore celebratur contractus, si à voluntate propria pendulus semper existere; idcirco limitatio legi haec dota videtur, quoniam per illam tam ius que situm, quam querendum ex titulo oneroso reliquit in potestate partis, ut auferatur quod est duallimum.

In melioratione autem Terii, & Quinti facta Regia facultate, non permittitur reuocatio post traditam pufessionem, vel quando euntactus suie celebratus cum tertio propter easam onerosam licet Burg. de Paz in conf. a. num. 1. attributus in specie nostra l. 17. Tauri, procedere quando melioratio facta fuit per contractum matrimonij onerosum inter viros: longi aliter si fiat per viam ultimorum voluntatis; sed Gregor. Lopes in l. 3. n. 15. portaria ad gloss. verbis materia, col. final. vers. 5. note copinatur tantum, quod si quis in testamento constituerat maioratum, & tradat tem vinculo subditam, posse reuocate maioras.

B. Octaua resolutio: Clauifula, Quod possidens maiotatum debeat illum augere, semper subiutelligitur, quosmali non sibi apponit in facultate, qui dat ad confitendum maioratum: colligitur ex l. ultima, C. de fideiasser. & ex traditis à Pelaex de maioratu l. p. q. 10. num. 160. Veritas tamen est nequaquam subiutelligi hanc etiamnam nisi sit scripta, preferenti si agatur de praediicio fractum primogeniti, quos plerumque habet primogenitus, in quo euenia facultas facieodi maioratum postulaset odiofa, quam favorabilis, & id est restitutingenda regula, adiuta de regn. iuris in 6.

Huc spectat, quae sit augmenti natura in genete, & ad quem spectent augmenti commoda: Quoad primum, et est augmenti natura, ut spectet ad illum, ad quem spectat res ipsa principalis, cum rei principialis naturam sequatur: Iuxta sacram. §. cum inter. §. de pali. doct. l. 5. ex 110. & Lquid in ivers. 5. si quid pali. §. de legat. 1. & latram. C. de iur. desim. Accedit quod ad eum spectant commoda augmenti, ad quem spectarent incommode diminutionis, l. id quod, in principio, §. de pericolo, & cum res vendi. & §. sed & §. pali. Inflata. de emptione & vend. & test. singularis in l. sed si quid, & l. ex mille, §. 1. §. de emulsione, vbi augmentationi allusionis pertinet ad eum, ad quem spectasset eius decetementum: Quare consequentiam passum faciunt Interpres in haec materia, sic ut Iason in l. 1. num. 79. C. de iur. empphy. Felini in cap. cum Ferrari. num. 5. verteretur dicti, & ibidem Ripa num. 37. de conflit. Vnde augmentum acce deas fundo legato, cedit emolumento ipsius fundi: ethi factum sit augmentationum viro adib ipso testatorum quo colliguntur augmentationi illius heretici, est res ipsa principalis quo texu dectus Angel. in l. 1. si fundi, §. huius, §. de iur. fundi, & in §. aliis, in Ambore de qualitate doni, docoir, si Princeps concedat Castro iurisdictiōnem, & illud deinde angeatur, addi Castro iurisdictionem, qua extenditur etiam ad augmentum, sequitur Iason in l. 1. num. 15. de iur. fundi. ann. iudic. & Brun. in translatione de arguento, con. l. 9. & 17.

Ex dictis inferitur augmentum superueniens in bonis maioratus post mortem constitutis, habens, tamen principium in vita, cedere maiorato, augēreque illum: iuuat Mattheus de Affili. dec. 3. §. 1.

num. 1. vbi scribit, an bona superueniens post mortem testatoris, quae illo suppetit in litigio etiam, augēt legitimam filiorum: Et concludit augmentum rerum veniens hæredi, etiam ex causa de pietate, non augēt legitimam, quia non sumptus originem in vita testatoris: si enim sumeret originem in vita testatoris, augēret, quia videtur contingere in vita: sic Affili. & supra, n. 1. & Gamma dec. 3. c. 8. num. 10.

Eodem modo infertur: si quis auctoritate Regia constitutus maiotatum in campo, seu territorio parum fructifer, aut in monte ioculio, & putes traducere culturæ, & hac terra fecundam, omnes illæ meliorationes accedunt ad maioratum: argumento vniuersi lo parte privilegio, qui videtur conferuare pufessionem in tota privilegio, ratione indusculati, & conexitatis quo etiam eas res augmentata venir ad primogenitum: siue metalli iouenta in aliquo fundo maioratus subiecto, erunt bona maioratus absq[ue] noua a lectoria Principis, testato tam idem Principi iure, & dominio, quo potius in his metallis: Pelsaez de maioratu, part. 1. quaff. 1. ex num. 1. 8. ad num. 1. 24. & Molino. lib. 1. de primog. cap. 1. 3.

Nona resolutio sic haber: Clauifula in maioratibus tendentes ad perpetuitatem, in omnibus vestimentis ee oculo our tepebit: Molina lib. 1. de primog. cap. 4. num. 39. & cap. 6. num. 24. & 25. com enim confiter testatum ioficitur primogenitum, ex eo consequitur voluntile bona illa in sua familia conferas: quod fieri nequit, nisi conditions ipsam perpetuas significantes tepebitur. Vnde ex retilini voluntate testatoris conditions adiecte in via substitutione, semper in alia tepebit prefumuntur, Lex ferme j. Iulius Paul. §. de condit. & de mes. Quare etiam prohibito alienationis sit odiofa: si tamen ex causa expresa prohibito facta fuerit, ut bona perpetuū in familia persuerent, quosmali adiecta in filii donataz, lo iomnes alii descendentes in perpetuum prefumuntur repebit: Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 17. & 18. Maccaudus melius, quam alii, de probat. lib. 3. causis. t. 3. 4. n. 1. cum seqq. & Menoch. conf. §. n. 4. lib. 1. & conf. 1. 5. a. num. 34.

Insuper conditiones in maioratibus debent esse uniformes, & perpetuae in omnibus successoriis: ex eo quod maioratus & fundationes eorum sint perpetuae: si qualitates, & conditions in omnibus successoriis debent esse uniformes, & perpetuae. Confirmatur ex doctrina Baldi in l. precibus, num. 65. C. de impuber. & aliis, vbi scribit qualites fideicommissum sit reale: Bart. in l. pte. 5. fratre num. 3. §. de legat. a. idem tradit, quia qualitates sunt infra non solum personis ad maioratas vocatis, sed etiam testibus: que ita cum maioratas instituto sit in rem, & res perpetua, ut ex pluribus probat Molin. lib. 1. de primog. cap. 4. num. 21. qualitas in una utatione apposita, in alia tepebit censetur. Ex quibus colligitur, si testator in successione maioratus filios, & nepotes masculos præstulit, & prædilexit: præpotentes, & deinceps vñiores, scemios suis præfereodi, etiam si nihil à testator expressum sit: quod ostenditur in l. liberorum, §. de uerborum significacione, ibi: Liberorum appellatione nepotes, & præpotentes, ceterique ex eis descendentes coniuncti. Nec virus fait Papirio iurisconsulto sine liberu decessisse is, qui nepotes reliquit. Faciunt pro supradictis, quae notat Hugo Cellus in conf. 49. num. 24. ad finem generaliter dicens, quod qualitas in prima persona instituti, vel substituti adiecta, præsumuntur repetita in personam secundi, & vñiorum substitutorum.

Decima resolutio: Clauifula generalis apposita post

post expressionem tem patricularem non est generalis, sed specialis, quia restringitur secundum casum praecedentem; ita Angel. post Iacob. de Atenis in *t. obligacionis generali*, *ff. de pignoribus*, & Decimus *conf.* 179. *num. 11.* nam clausula generalis apposita immediate, & simpliciter generaliter intelligitur; *Lemperius*, *5. Lucius*, *ff. de palla*. Et inde ad extraordinaria non referuntur, *scilicet ff. Medicis*, *ff. de anno legaris*, propterea non tam Oldiad, in *conf. 139*. Item clausula generalis restringitur ad similius expressi, non ad diversa: *cap. fedes*, *de scriptis*, *i. tenebrae* *5. cui dulcia*, *ff. de vita scriptis*. & *alio legar.* Unde disporior quantumcumque generalis, si sit odiosa, non extenditur ad superlatim, vel maxima, vel maiora expressis: ut notat Rebuss, in *tratl. Nominationis*, *q. 8. num. 6.* & vbiunque species plusquam genous habet aliquam qualitatem, si casus sit in materia odiosa, appellatione generis non venit species: *Abbas in cap. bona*, *m.a. de peccatis prelatis*, *Bellier. disquisit. clericis*, *p. 1. sic de disciplina clericali* *5. 2. num. 2.*

Ex quibus deduci potest, quando recipiunt iustitiae impetratur contra Tertium, & alios; clausula hac generalis personas tantummodo aequales, vel inferiores Tertio comprehendit; non autem maiores, vel digniores illo. Ratio, quia dum causa aliqua specialiter committitur, & intupet appositum clausula generalis, & super aliis *sem nonnullis causis*, sub eadem non continetur causa maiores, aut grauitates, sed aequales solum, vel minores expressas: per Glos. *verbis*, *speciali*, in *cap. ultim. de procurat.* *in 6.* *Glos. penit.* & *Scribentes*, *Clementina penit.* illa *tenui*, *Mandol. in 2. forma communissima*, *verbis*, *annos* *alios*. *Valsafe de iure employe*, *q. 27. n. 4. in fine*.

Vndeclima resolutio etiam clausulam, quod masculus semper firmior praferatur, & intelligi debet, si talis masculus sit in eodem gradu, two in successione maioratus masculus est preferendus; secundum si sit in remissori: cum hoc sit de fute, & verba priuilegi, quantum fieri potest, debent trahi ad ius commune. vi per Sardum *decif. 175. num. 8.* idem tradit Aloys. Riccius in *praxis aurea*, *resolue* 92. Garcias Gironensis de *privilegiis sexeminentorum explicari*, *num. 271.* vbi vult, quod verba recipiuntur generalia restringantur secundum ius commune: nam vbi aliquid iuxta illud disponitur, eius ampliationes amplecti debet, cum exceptio in eo non hinc regulam in constatar: *Valac. conf. 4. num. 7.* & *Petrus Bartoli*, in *1. ff. soluto matrimonio*, *p. 1. num. 61.* & ex cosequenti recipiuntur debemus interpretari, ut quanto minus nos communem ladaferemus, cum dilectione de confusione, & ead ad audiencem per clericos non residentes.

Quare si in fundatione maioratus caueatur quod masculus semper preferatur, intelligitur modo supradicto, quoniam maioratus simpliciter fadat ab eo, qui illum ex Regia facultate potest constitutere, secundum ius commune causator, & actus semper factus praeferatur eo modo, quo est villor facientis, & si secundum ius commune factus praeferatur: Bartoli in *Liberis*, *num. 14. ff. de acquirendo hereditate*, *1. quer. 5. inter locatarem*, *ff. locatai*, *Menoch. praeferatur*, *lib. 1. praecepto*, *14. num. 8.* Hinc sit, ut in dubio semper voluntas Principis debeat referri ad ius commune, si ita fieri possit. Ioseph. Ioan. Andreas, & Anton. in *cap. dudum*, *de decimis*.

Consonat doctrina Molinae de primis *lib. 1. cap. 4. num. 4. ver. hec aveam*, vbi concludit, Masculo, & feminis eiusdem gradus: ac linea concurrentibus, masculum in ea successione praeferendum, quoniam feminam maior nato sit: sed quia feminam, quoniam primogenita existente masculo eiusdem gradus, & linea; ad instar secundi gradus praeferuntur in primogenitorum successione: propterea notat Paul. de Ga-

stro in *primogenitis Hispanie*, in *conf. 1. 64. num. 18. lib. 2.* quod etiam dixit Carol. Ruyn. in *conf. 1. 20. num. 11. lib. 1.* & alij quibus accedit Curt. Iuo. in *conf. 1. 2. 5. num. 5.*

Duodecima resolutio: Clausula substitutionum hoc est secundarium institutionum, debet referri ad proxima praecedentia; & non ad easum, de quo non loquitur: Paul. de Castro in *conf. 139*, quem sequitur Decius in *conf. 1. 47.* Paris. in *conf. 1. 4. num. 2. vol. 3.* & alij quos sequitur Roland, *conf. 1. 4. num. 35. vol. 4.* & Petrus de maioratu *2. p. q. 1. 2. num. 65.*

Sed quid dicendum de clausula in principio posita, an causatur fine repetita? Dico primo, quod licet clausula apposita in principio, vel in fine, refert soleas ad sequentiam, vel ad praecedentiam, non superior, quando non est posita per se principiatur: sed apponitur ad qualificandum actum, vel adiunctivum: ministrum si conditio apponitur vni legato: in eo case non referuntur tunc ad aliud legatum: ita Bart. in *1. ultima*, *ff. de rebus dubiis*. Idem fertur Alexander, *conf. 1. 58. num. 7. lib. 6.* Decius *conf. 9. 2. 1.* Ant. Capucius *decif. 108. num. 12.* quos sequitur Menoch. *conf. 8. 6. num. 16. com. 1.*

Dico secundum, quod qualitas posita in precedenti dispositione, causatur repetita in sequenti, quando militat eadem ratio, non autem ad ipsam partem tantum: ut post alias studi Corneus *conf. 114. col. penult. lib. 2.* Decius in *conf. 15. col. ultima*, & Ripa in *lex fallo*, *ff. qui regnare*, *num. 17. ff. de Trichelium*, quatenus dicunt qualitatem masculinitatis, senserit repetitam ab ipsa parte testamento, ad alteram, si eadem ratio militat in ea passo testamento, que militat in altera: sequitur Bald. in *1. Tertio*, *in fine*, *ff. de sper. libert.* & Decius in *conf. 190. col. 4. ver. septima*, affirmantes quando eadem adeat ratio qualitatem positam in ipsa parte dispositionis, praeium repetitum in altera.

Dico tertio, Clausulam in fine positam non referti ad praecepcionem, quando sunt contraria: Rufo, in *conf. 1. 14. num. 3. vol. 1.* Erunt autem contraria, quando in praecedenti dicitur cum gravamine: in fine autem sine gravamine: accipienda enim est interpretatio, ne locutionem quis videatur se corrigit, & sibi contadicte: Glos. in *Liber ad ea*, *ff. de condic.* & *dimiss. Socin. Iuo. in conf. 1. 102. num. 3. conf. 1. 89. m. 2. vol. 2.*

Dico quartum, quando praecedentia non sunt contraria, clausula in fine posita refertur ad praecedentia: sed posita in medio, praecedentibus, & sequentibus seruit potest: text. expellens in *cap. de applicationibus*, *ibid.*: *Ad finem aquae principium sapientia referrit*, & traditum Mairienf. *ad 1. s. glos. 1. num. 8. tit. 4. lib. 5. num. 10. resp. Bung de Pace 1. s. Tauri p. 1. conf. 2. num. 67. Mat. Alter. de confusione, *t. 1. lib. 1. 3. cap. 1. lib. 2. E. & Cardin. Tuscius tem. r. lit. C. *conf. 1. 190. de principiis*, *vbi num. 5. id declarata*, quando clausula apponitur inter plures articulos coenexos, & dependentes ab uno principali.**

Dico quinimum, quando clausula in fine posita, est talis, que expellet se referri ad omnia praecedentias, tunc posse referti, & ad proxima, & ad remota, in principio posita: ita Bart. in *1. salut. scriptura*, *ff. de leg. 1. 2. & in final. ff. de rebus dubiis*, *Betus in conf. 1. 51. col. 1. vol. 3.* quos sequitur Roland *conf. 1. 4. num. 23. vol. 4.* vbi *num. 15.* addit clausulam in fine positam, que de per se stat, nec qualificat proxime praecedentia, refertur ad omnia speciotia, ad que refert potest

potest ratione recti sermonis : per l.t. Cate liber prae-
ter. Bald. in finali ff. de rebus daby, Pat. conf. i. 3. n. 3 t.
vbi docet praedictam clausulam in fine postam, &
stantem de peccato, & principalius referti debet ad
omnes causas, & ad omnes personas, secundum quod
causas, & facta qualitas contiguerit.

Confer Sanchez lib. 16. de marit. diff. 16. num. 12.
dum illa clausulam in una parte dispositionis, sine
sit in principio, sine in fine, referti ad omnia in ea
clausula contenta, quando omnium est eadem ratio:
Idem repert. lib. 10. diff. 17. num. 15. ut multis citatis
etiam tradit Menoch. de praeempt. lib. 4. praeempt. 18. 1.
num. 1.

16. Decimaterria resolutio circa clausulam positam
a Principe in institutione maioratus, in rescripto ad
id concessio. Si preces veritate mirantur, quomodo sit
intelligenda? Respondebat asservus a Principe prae-
dictum intelligi, ut modis preces veritate mirantur.
Et idcirco cuncta Principi exposita pro facultate
obtinenda, esse probanda. Quare si plures caesis in
supplicatione exprimuntur, quarum una non subli-
stari, alienos spicere corrui, ut volume Marinos Fre-
cia in tractat de feudebus, lib. 1. q. 16. pag. 111. & Oliscus
de tract. 1. o. 6. n. 1. qui alios referit.

Potio haec clausula intelligitur in unoquoque
rescripto, & mandato ex mente concedentis, feni-
perque subintelligitur, & censetur apposita, quam-
uis non exprimatur, si preces veritate mirantur: hoc
est illa fuerit, vel si vera sunt que in precibus, seu
petitione narrantur: prout tradunt Martia de clausu-
lis, pars. 1. claus. a 7. num. 1. Petrus ad l. 1. q. 14. tit. 1.
lib. 3. ordin. Malcant. de probat. consil. 12. 10. num. 1. Alex.
Tremisacq. var. lib. 1. de rescriptis, Melch. Petrus Lu-
bit. decr. 1. num. 1. & 3. & in rescriptis Regis etiam
requiritur: Marehezan de commissariis p. 1. pag. 174.
num. 13. Azeued. 1. 4. num. 1. & 3. tit. 16. lib. 8. nonare-
cipit. Et in omnibus precibus censetur apposita, sem-
per, quamvis adiecta non fuerit, ex consideratione
Valer. Reginald. in praeferi par. lib. 10. n. 16. Me-
noch. de praeempt. lib. 2. praeempt. 19. n. 2. Cabed. Lulif.
decr. 72. num. 1. p. 1. & Guttier. lib. 3. prall. quod. 17. &
num. 4. 3.

17. Decimaquarta clausula in materia feudali, Pro-
te, & suis hereditibus, & quibus dederis, & equiparauit
clausula pro te, & quibuscumque hereditibus, que potest
accommodari fiduciis communio, & maioratu instituto
pro te, hereditibus suis, & quibus dederis, vel pro te, &
hereditibus quibuscumque, servata ordine primogenitura
ad conformandam familiam: Cuet. in conf. 4. col. 1. Alex.
in l. Gallo 5. quidam rel. e. num. 100. de vulgar. & pupill. Roland. conf. 79. vol. 4. num. 10. vbi num. 24. addit
quamvis feudum regaliter non veniat in restitu-
tione fiduciis communio, tamen id fallit, quando feudum
subcepit est pro te, & hereditibus quibuscumque.

18. Decimaquinta resolutio: Clausula Suppleme-
ntis defectis, non extenditur ad defectus iure natu-
ralitatis: docuit Alexander. l. filium a patre, & lodi-
m, in fine, ff. de liber. & postibl. Ialon. conf. 86. col. penult.
lib. 3. Kulin. conf. 6. num. 3. lib. 5. Similiter haec clausu-
la nihil operatur, quando ius teritus leditur: ita
Ruy. conf. 3. num. 3. lib. 1. nec tollit defectum sub-
stantiam: Pat. conf. 1. num. 88. lib. 1. Menoch. conf. 1.
num. 4. 1. 1. 1. 1.

19. Decimasexta resolutio, pro clausula apposita in
contractu de constitudo maioratu, quod apponat
annas conditiones, quae videtur necessaria, ut maioratus
eret, quid operatur? Ratio dubitandi est, quia in-
stitutor potest in institutione maioratus, quacon-
que conditiones adscire, dummodo à iure don sint
reprobatae pro ut tradit Molinib. 3. de primis. cap. 12.
num. 12. Respondebat conditiones politas de adun-
gendo aliqua pro augmento maioratus, esse validas,

ac proinde seruandas: dommodo tamen quod ad-
diungitur sit quid moderatum: quia verbis, vide-
tur, importat ad burrum boni vii; & ex consequenti
sat erit applicari tertium, aut tertium tertii à quo
libet succellore, ne maneat sine bonis de quibus
possit testari, si forsitan succellor habet filios, cum
sibi nihil reliquum sit ad testandum, nisi tertium,
considerato iure Lusitanio: Valaf. conf. 1. 3. ex num.
21. ad num. 16. vbi referti sit fuisse iudicatum: confo-
natur Pelaez de maioratu 1. p. 9. 10. num. 1. 1. vbi conclu-
dit, quod virtute talis clausula, augmentum non
debere esse tam amplius, quod sit magis, quā
principiale: arguenteo notiorum in l. 1. C. de sacrof.
Eccl.

120. Decima septima resolutio, per clausulam, quod dicit
menti alienum bona maioratus, plausum rei alienam de-
minim, & in transactis proximis, quā est successio-
rue vestris illis, ut arceat possellores maioris ab
alienando bona maioratus: vt tradit Petrus in ru-
bris ff. de hered. in lib. 11. num. 18. Molinib. 4. cap. 1. ana-
num. 3. & prius lib. 1. cap. 16. in fine, quos referti, ac se-
quitur Cald. Petreita de renou. emplo. p. 16. num. 3. 4.
vers. quoniam.

Quinimum alienatio bogorum. Majoris est nulla
properet refutant, & expellam prohibitorum
instituentis maioratum: per text. in l. filium a patre. 5.
diss. ff. de legat. 1. Glos. & Sribentes in l. lega. C. de
condit. ab confam. Gomes. in l. 40. Tauri. num. 1. Mo-
linib. 4. q. 1. num. 3. sum coim boi a illa inalienabilita
proper vñculum; atque ita nequeunt alienari ali-
quo contractu, vel titulo oneroso, seu latrative, ex
quo sequatur translatio dominij. Quæ nullitas tanta
est, ut neque periculum venditor tenetur restituere
empiorum, vt vult Paul. in l. final. 5. sed quia, num. 1. C.
communia de legat. & est communis resolutio secun-
dum Couat. lib. 3. varietur, cap. 17. vers. ad eam quaglia-
num, em. 4.

Insuper possessor maiotatus alienans reuocare
nequit, oec. potest dicere de oullitate in vita, quia
nullitas est inducta in fauorem succelloris, non au-
tem in fauorem ipsius alienantis: quod intelligitur,
quando alienans non habet succellorem, qui se uo-
cet, uncinem statim reuocate potest: l. quendam me-
dium, C. de agric. & censit.

Decima octava resolutio, circa quid operetur
clausula, quod maioratus, seu employmen. reperitur an-
tiqua? In primis noua employmen. illa dicitur, quae
primo acquisita fuit, & in persona acquiritatis pinc-
cipium habuit: si vero à successione progenitorum
peruenit, antiqua dicitur: cap. 1. n. 1. qui test. sine ne-
cessitate ad meum inalienabilem faciendum, Oldrad. em.
173. aliis 178. Fadon. tale, Iacobini. de S. Georgio in
tract. de feud. vers. in feudum. dissidente 6. Idem suo mo-
do dicitur de feudo, ac in maioratu: Cald. Petreita de
renou. q. 1. ex num. 3. cum sequent. Recepta ergo est
communia distinctio, nouam employmen. posse
patrem à se ipso qualitatem in praediudicium filiorum
liberte alienare, non autem ab Auis, aut Aua, seu
Maioribus procedentem: que resolutio communia
est Feudistatum in cap. primo, de alienatione fratribus paterni,
vbi Afflict. p. 1. num. 1. 9. tradit esse communem: &
Alexand. conf. 1. 8. num. 1. & 6. lib. 1. Cald. Petreita de
extinzione employmen. cap. 10. ex num. 1. & 2. & 11. 44.
vbi de oous, & antiqua employmen. & de clausula,
quod employmen. reperitur antiqua: dicens n. 47.
employmen. antiquam esse quae oon est in po-
tentia acquisitio: Valaf. de iure employmen. q. 4. 1.
num. 1. Idem suo modo dicendum est de maioratu,
quando succellor, seu possessor non fuit institutor:
nam à primo insinuator maioratus iure hereditario
deferruntur, telpeta autem ultimi possessoris iure
sanguinis

sanguinis venimus: Iten ultimus possessor nequit successorem in bonis ipsius maioratus heredem instituere, cum sucedat in iisdem bonis iure sanguinis: Molin. lib. 1. de primog. cap. 8. num. 20.

22. Quod ergo si possessor maioratus tradat in emphyteum bona aliqua, aut vendat? Resolutio sit nihil valere, quoties instituentis nomini atque interdicuntur: aliter enim si habeant facultatem iuxta illam potuerunt emphyteum concedere: Cald. Pericita de renunt. q. 16. ex num. 14. vnde clausula polita in his contractibus, nomine de iure possum non aliter, nec alio modo facit contractum conditionalem: propter notas Afflct. lib. 1. confit. rub. 5. num. 47. concordat Gregor. Lopez in gloss. 3. col. 1. de fidei. 8. p. 2. quia est alienatio eò vique suspensa: si quis sub conditione fidei quoniam canit regla. Cald. Pericita in specie, de exiustione emphyteuti. cap. 6. num. 36.

Nihil ergo vult cetera predicta factum à possesso maioratus, quoniam bona maioratus ex propria natura alienari prohibita sunt in praesudicioni sequentiamnam eo ipso, quod institutor dicas: *ex bonis meis maioratus inflato*: illuc praecepere videtur, ut ea bona non alienentur, nec diuidantur, neque ad longum tempus locentur, aut in emphyteum tradantur. Similiter, nec de rebus maioratus possessor potest transfigere, nec compromittere: Molin. de primog. lib. 4. cap. 1. num. 11. & cap. 9. 6. & 1. per securum, utroque.

23. Ceterum clausula, *si sine liberis viris decedat*, restringitur ad filios illius matrimonij: non ad filios ex alio: Cald. Pericita de preceptis eligendi. cap. 1. num. 32. vbi num. 33. air. quod concilio à Rege facta, quod ad instar Maioris succedit filios primogenitus ex Tertia, extenditur ad filios ex alia uxore iudecessores, vbi prima sine prele decellet: eò quia à Rege facta est donatio in solidum marito, & uxori: l. unica. C. si imperia libera lib. 1. o. idicito, & virtutibus filii etiam in solidum videtur facta concessio: Greg. Lopez in gloss. 1. air. 1. partita 1.

24. Pro clausula appositi ex communis vnu Tabellionum in instrumentis, illud obliterandum est, quod debet attendi quamvis partes non attendant: ita Ripa in l. p. 1. vnuq. q. 2. 1. num. 44. C. de resuend. donar. Facit text. pro hac opinione in l. final. C. de fidei consensu. cap. 1. M. Ferrerius de consensu instrumentis, & ex litteris eisdem natis, e. causam, de recipiis: per quae iura probant clausulas coniunctas apponi de consuetudine privilegiis, recipiis, & instrumentis, censeti appositi testamento, non apponuntur: argumento ab vistato, seu a solitis, vel a consuetis fieri, quod valeat: propter notare Menoch. conf. 1. 1. num. 50. lib. 1. 6. conf. 1. 12. num. 71. Vigilinus de officiis & postfatis Episcopi cap. 36. 6. 6. num. 1. Catelin. Tufic. tom. 1. litera A. concil. 507. August. Barbol. in suis remissionebus, & dilectionibus, & clausulis, clausula 111. num. 2. & in d. cap. 1. M. & alijs quos referunt securit. Ceull. commun. contra commun. q. 179. vbi sequitur hanc partem, cetera opinione Batt. in l. 1. q. 6. in fine, s. de iure codicillorum, dicentes huiusmodi clausulas apponi solitas in instrumentis ex communis vnu Notariorum, non deberi attendi, sed habeti pri non positis: quo cetero, A. opinio, secundum Court. 1. p. 1. rubrica de testamento num. 14. et communis illam sequitur Marienlo in l. 1. air. 4. gloss. 10. num. 65. lib. 5. recipi. consonat Cabed. 1. p. decit. 5. num. 1. p. 2. 10. dum aut clausulas, quæ à notariis de consuetudine ponuntur, esse patrum effaces: quod eriam tradir Pelaea de maioratu. p. 1. q. 5. num. 3.

25. Quod ad easdem apposi solitam, ut bona veridene de herede ad heredem dubitari solet, quid intelligatur sub nomine herede, videlicet, si patet dicat, si filius minus sine herede morietur, valeat idem, quod si filius

minus sine filio morietur? Importare idem, & facere eundem sensum tradit Viplan. in l. ex folio, s. final. ad Trebellian. & tenet, ibi Gloss. seruo, sine herede, Ant. Rubens in repetitione legie pater filium, num. 3. 1. ff. de iure testam. Vnde quoties in aliqua dispositione fit mentio heredes, relinqititur ad heredes consanguineos, & excluduntur extranei, & importat idem si sine herede morietur, ac si dicatur si sine descendente: sequitur Mant. de conciliis vniuersitatis voluntariorum, lib. 1. t. iii. 1. num. 9. vbi vult quod si testator dicas, si quis deceperit sine heredem, perinde esse si dislitterat, sive liberis: atque ita intelligitur de libertis, qui sunt heredes sanguinis: cap. 1. vers. 2. scilicet, ut si clementius, de alienatione fundi.

Oppositum contra predictam Glossam docet Batt. & Alexandri, num. 8. Marian. Socin. lso. conf. 14. num. 1. vol. 1. Colla in cap. si pater, verbo, si abique liberis, num. 2. de testam. lib. 6. sequitur Natta conf. 5. 3. 2. num. 21. per testam. cap. in prefamilia, de probat. has verbis, ibi: hereditatem non erat sine herede decedere, qui monasterium p. 6. herede infinitus. Quamvis enim haec secunda opinio videatur probabilis; prima tamen est probabilitas, quam sequitur etiam Decian. conf. 98. num. 9. conf. 100. num. 12. vol. 3. Quare clausula illa, de herede ad heredem, interpretanda est, ut liberi finit heredes.

Pro clausula sequenti *fundacionis in causa dubia*, non est dubium illam magis esse declarandam respectu testatoris, quam virimi possessoris, quoniam possit adaptari ad vitrumque sensum: id tamen limitandom est in successoribus maioratum Hispaniz, quo eorum successio est perpetua, & per presentationem succeditur: tunc tradit Molin. lib. 1. cap. 6. num. 46. & lib. 3. cap. 9. per securum, nisi colligatur contrarium ex voluntate testatoris: tunc enim illa est testaudaci in conditionib. primum locum, ff. de condit. & demonst. Ceull. commun. contra commun. q. 398. n. 7. num. 599.

Quærer potest an clausula *fundacionis in causa dubia*, sit declaranda in favorem consanguineorum? Responsio est affirmativa testatori proximiorum, secundum Guadensem de arte testandi p. 1. c. 2. cap. 1. 1. Bald. in p. 1. p. 5. fratre, de legat. 1. 6. in l. cum ira, 9. in fidicemmissio, ille limit. & vocat vetientem Socin, in l. heres 5. cum ita, ff. ad Trebellianum, Spino in sua facult. gloss. 57. num. 5. 1. Cous. in pral. quod cap. 3. num. 3. Rojas in epitome successorum, cap. 3. 2. num. 14. quam partem omnes Hispani sequuntur, ut tradit Molin. lib. 1. de primog. cap. 6. num. 49. & Petala l. sum. 5. in fidicemmissio, num. 12. de legat. 1. Ratio, quia testator magis censetur diligere consanguineos suos, quam alienos: atque ita fundata Capellania ab ipso, vocatis ad eam consanguineis, presumitor vocasse portus suos, quam consanguineos, qui vltimo Capellanie possessori sunt coniuncti.

Pro contraria parte non defluat, qui tradant proximare utrūmki possessoris, & non fundatoris, esse attendandam; & dictimendam presentem questionem pro eam dictim Pelaez de maiorato loquendo, de primog. 2. p. 9. 6. & in principio, num. 3. Molin. lib. 1. cap. 9. & nouissime Gurrier. lib. 3. q. 66. num. 8. vbi refert duas communes opiniones contrariantur quia varietate prima magis placet. Ceullio in communib. contra commun. q. 398. num. 4. Neque displicet si confidetur voluntas testatoris in fundacione capelle, veluti si testator dicas: *Conſanguinei mei succedat in hac capella*, quia verbum, num. 10, testimonia dispositionem ad proximum disponit: Batt. in l. folio, ff. ad Trebell. Bald. conf. 488. volume 5. & in dabo, quando clausula *fundacionis* ad vitrumque sensum potest accommodari, magis inclinandum est ad propinquos testatoris: actamē id limitari debet in

26.

27.

in successib[us] maioratuum Hispanie, in quibus successio est perpetua, & sucedit ut per reptilemationem dicitur Molina *sapta lib. i. cap. 6. num. 4.* hunc modo limitans communem opinionem: & in lib. 3. cap. 9. per seum, nisi aliud constet ex mente testatoris, *l[et]is conditionibus primorum locum, si de condit. & de meo, que omnia sunt obseruanda in fiduciocommissis, legatis, & aliis vocacionibus praefixis in fundationibus capellanistariorum, vbi vocantur propinquiores consanguinei: pro qua resolutione bis fuit rotundatum in facti contingenti, auctore Ant. Thesauto in decr. *Pedemontanus decr. 64.**

38. His accedit, an valeat clausula fundationis capella, cum prohibitione testatoris, ne cœbū illius subsiceat Episcope? Dico primò testatorem non posse prohibere, ne Ordinatio se intronissat circa implemen-tum, & executionem, que ad plas causas tenui-tur, *cap. sua nobis, de testamento, vbi habentur, quanvis testator prohibeat, ne Episcopus se tenui-tem in execu-tione causa cariarum, clausulanam illam haberi pro non apposita: Cœbat in d.c.tua reb[us], num. 6. Cardin. Turcham. 1. concil. 293. August. Barbol. in d. cap. 11. n. 1. & de officiis, & potest. Episcopi p. 3. allegat. 82. n. 17. & n. 18. vbi telolet non posse testatorem prohibere, ne executores tationes reddite compellantur: post aliis, quos referens sequitur in remissiō-nibus ad Concilium Trident. sessione 7. cap. 1. s. num. 1. fel. 2. 3. col. 1.*

Dico secundò, Capellaniam constitutam, & fundatam à testatore cum unice Missalum, reportari be-neficiolum, & ex consequenti non posse prohibere. Ordinatio, postquam Capellaniam est constituta, ne se intronissem in regimine, administratione, & collatione ipsiusquā cùm ea dispositio sit iusti contra-ria, non est ferenda: nec valer talis clausula, sed tanquam invalida est reliqua. Hac tenui-tem est Innocentii in cap. *Leterariorum*, num. 5. de probando, & in cap. cum dilectione, num. 2. de confessione, Augustini, *Baldo lib. 1. num. 4.* vbi traditum Patronum in fundatione beneficij posse apponere qualcumque conditiones, quanvis sint contra ins communem, nisi sint natura impossibilis, aut alia iure reprobata: quod etiam telolet Lambert. de iure patrum, lib. 1. p. 1. art. 1. q. 9. a. 3. & alii, quos referens sequitur Cœval. *common. causa cœmmun. 1. 18. n. 10.* & 1.

29. Clauſula denique, *si finis liberis, & liberis sine liberis moriantur, num vocet filios ad fiduciocommissum?* Dico primò fiduciocommissum cœfeti in funeris, & tam-tum, qui deceperit sine libertis: verbi gratia, si testator instituit pates filium, & dixerit, si quis eorum deceperit sine libertis, vult meam hereditatem distri-bui inter pauperes, intelligitur de parte tantum hereditatis illi telieta, qui sine liberis moriuer fuerit: ita Alexander in 1. *Tatia*, num. 1. *if ad. Falcid.*

Dico secundò substitutinem magis intelligi fiduciocommissum, quam diteclam, ex conditione, *si deceperit sine liberis:* ita Bald. *conf. 16. vol. 1. & in conf. 33. n. 5. vol. 3.* cō quia haec conditio non conuenit pupillari testati, ut notat Glosa. in *l. precib[us]. C. de impuber. & aliis scib[us].* Quid si haec conditio adiutoriat directa subtilitate, non reddit illam fiduciocommissum: Bald. in *l. Cœmario*, n. 1. & *Itinera. 1. de vulgar. & pupillar. scib[us].*

Dico tertio, conditionem, *si deceperit sine liberis,* ad alium non transferti, sed implendam esse in ea persona cui adscripta est. Quid si testator dixerit, *si deceperit sine legitimis hereditib[us], non solius de li-betis hoc est intelligendum, sed etiam de omnibus aliis legitimis succelentibus ab intellectu: Ruy. in conf. 17. n. 6. & 7. *vol. 2. & Manc. de coniecturis ultima-vi-ans de laudato sum lib. 1. l. 1. p. 1. per seum ex n. 1.**

DISPVVTATIO XX.

De prerogatiis, qualitatibus, & pri- uilegiis Primogenitorum.

§. I.

Quis, & quoruples sit Primogenitus.

E P I T O M E.

1. *Primogenitus quis dicatur, & quatuorplex?*
2. *Primogenitus dicimus etiam, qui prime natu[us] est, quemque sequendus frater sequitur.*
3. *Primogenitus in genimo partis quis conservatur, & an utriusque sui primogeniturae queratur, an nemiri, & an ad seru[m] su[m] recurrendem.*
4. *Primogenitus unde habeat primogenituram, ex conse-
cione Regali, an ex paternis?*
5. *Primogenitus unus est natura, alter a iure vocatus.*
6. *Primogenitus in regne an dicatur, qui ante digni-
tatem Regalem obtentam natu[us] est?*
7. *Primogenitus an posse repudiare paternam heredi-
tatem, & primogenitum acceptare.*
8. *Primogenitus an habeat nunc privilegi[um] quae olim ha-
bebat, & quae illa erant.*
9. *Primogenitum prærogativa marquid bodie fuit in
v[n]a, & quid super his de iure cœfendum sit.*
10. *Primogenitus legitimatus per successionem mar-
itimam marquid sit preferendus, alijs legitimis ex-
clusus.*
11. *Primogenitus fatus incapax proper delictum an
posse restitu[re] in præindictum alterius?*
12. *Primogenitus proper quae crimina, nec ipso, nec fi-
lius illius succeedit?*
13. *Primogenitus an dicatur, qui in primogeniti locum
subrogatur?*
14. *Primogenitus qui dicuntur proximiiores, qui repe-
riantur tempore mortis, an tempore existentis con-
ditionis?*
15. *Tatius, qui renuntiavit primogenitum in favorem Sem-
prenovi, an Sempreno vita funebole posset iterum reaf-
fumere illud?*

1. **V** E R I T Y R primò, primogenitus quis di-
catur? Dicitur ille, qui primo natu[us] est, ita An-
ton. conf. 8.4 est finaliter cap. *lepro. de verbis*, signific. Tisquell. hoc titulus in prefatione, num. 74. cum seqq. &
quasi 1. num. 3. cum seqq. & q. 3. in principio, & q. 3.4.
num. 29. Menoch. conf. 9.7. n. 51. & conf. 3.8. n. 5. Manc. de coniecturis ultimis. volum. lib. 8. rit. 1. o. n. 6. & cursus infra n. 13.

Quaratus secundò, quoruples sit primogenitus? Duplex est primogenitus, numerum primogenitus natu[us], & primogenitus iuri. Primum genitus natu[us] est, qui primò genitus est, & procreatus ab aliquo na-
turaliueris tantum, cui non fuerit iuri beneficium. Primogenitus autem iuri est, qui à iure primò est cognitus: Bald. in *l. eam quam num. 4. C. de fiduciocom-
missis*, & Bellameta, quem citat Rebello, in *l. in vulga-
rio. 1. 6. 5. 6. quis in testamento*, pag. 771. de verbis, signific. Pelaez de maiorano, 1. p. 9. 3. num. 3. 8. Ioann. le Cister-
de primogenituro, q. 5. num. 1. vbi tradit ex Baldio in *d. l.*
con. gnat. quod si Statutum, vel confactitudine primogenitus succedat, & Titius habeat duos filios, vnum
naturalis primò natu[us], & alterum naturalis, &c
ex legitimo thoto, secundo loco natu[us]: nam is cum
sit

Disp.XX. De prærogat. Primogen. §.I. 577

fit naturalis, & legitimus; et si fit secundus natu, & censibus primogenitus: quoniam quoniam naturalis solidus fit primogenitus natu, non tamen primus recognitus est à iure, quia non fuit suscepitus ea legitimis copulis.

2. Primogenitus ergo etiam dicitur ille, qui primus natus est, et istius nullus post illum nascatur: ut per Cosm. in pragmatis sanctissimis in prærog. §. in qua quidem verbo, primogenitum, s. m. 17. Quin enim primogenitus dicitur filius secundogenitus, si superest, aut si primus decelerit, ut notantur vbi Bald. in l. t. n. 5. de iure emphyt. vbi tradit, quod si quis acceperat fundum in emphyteusum cum hoc addito, quod non transire nisi ad primogenitum, intelligatur de illo, qui superest, fuerit mortis tempore, quamvis non esset primus, sed secundus natus, vel ultimus genitus: quia attenditur ad tempus, quo quis debet succedere, ut primogenitus nominetur ille, qui alium tunc obo habeat ante se ferat Alcibi. in conf. 101. n. 31. lib. 9. Ale. aand in Lex fallo 4. si quis autem n. 3. si ad Treboli.

Quærint tertio, an primogenitus dicatur filius primogeniti defuncti, aut frater ipsius, & vter eorum vti primogenitus peccatas: Oldradus conf. 94. n. 5. & in conf. 114. per sonum, vbi in fine tradit pro nepote fusili pronuntiatum: quia nepos representat partis personam, & sic ingreditur locum ipsius: argumento l. 1. §. si filius, §. de fide & legimatione hereditatis, §. cum filius, Insistit de hereditatibus quæ ab intestato deformentur Abbas in cl. 1. de voto, vult neponem te- presentare per feloniam partis l. 1. si si filius, §. de con- iungendo cum emancipatio liberis, Bald. in l. si emancipa- ri, C. de celis, unde cum ius in succedendo concedatur ea institutione maioratus, seu ex relatorate filio maiori, cum prærogativa excolacionis alterius fratris, bene sequitur quod per teprærogationem fungatur nepos ea prædicto filio primogenito, seu maiore natu, eodem priuilegio, quo patet si visceret fungeretur: test. capitellus in l. t. n. 15. partita 1. vbi nepos præfatur in primogenito filio secundo: quia sententia est magis communis; vt volante Cour. in proll. q. 4. 5. 8. n. 5. Et esse vetiorē dicunt Ans. Gomel. in l. 40. Tauri n. 6. 5. Mollio de primis lib. 3. cap. 6. Costa in tract. de successione Regni Portugalia, secunda, & ultima pars, & Iacob. à Saz in tract. de patre, & nepo, & alijs quos relatios sequitur Cardin. Mantie lib. 8. de conciliariis viciniis, valer. lib. 10. num. 9. post Gam- manum decif. 107. Cabed. t. p. decif. 147. ex mun. 1. cum tribus sequentibus, vbi concludit sepe fusilli iudicatum pro nepote coneta patrum exclusum à successione maioratus.

In puncto juris communis difficillima fuit semper haec alteratio, & communissima opiniones contrariae pro virtute parte disculpsa, que pro patre, & pro nepote responderunt gravissimi Patres virtutis iuri periculissimi. Simpliciter tamen vñ sitio est illa opinio, qua suffragatur nepoti, præfatur in Hispania proper l. 40. Tauri, vbi Tauritiae fundamento iacenti: vide Flores in additionibus ad Gammam, decif. 174. & decif. 308. noo tamen suum interpositum indicium, cum qualitionem hanc adeo dubium existimat, ut dubium sit, quae tentatio inter Scibentes hac de re sit communior, & saepe in controvèrsiis, & concertationibus occurrentibus refert iustus Lipsius de monachis, & exempli politici, lib. 2. cap. 4. monita 3. ferto potius, & armis, quād iudicio aicipti Doctissimorum, tempestivè expeditam.

In nostra tamen Lusitania occurrit tantò do- bio per legem Iaram lib. 4. tit. 10. o. per hæc verba ibi: per iteremos ai dimidias, que se mouemur in algia casis fabra officiorum de morgades, Ordinemus que na- fcessum diles, & des bene vinculandas, posso que o filio mas velho morra en vida de seu pay, en de possidor de

Ftagosi Regis Christi. Reipubl. P.111.

morgado, se et al filio mais velho, en novo, ou defen- deries legições, elles tase descendentes per sua ordem, & preferirerem os filhos segundos: & infra de maneira que sem- pre o filho, & os descendentes legítimos per sua ordem re- prefiram apesar de seu pay, pay que edito pay nam auere succidido me tal morgado.

Quibus verbis apud Lusitanos tollitur omnis controvèrsia iotet patrum, & nepotem: nam in regulis ordinariis pro patro eriam non defunt gravissimi patres, intet quos Gamma decif. 174. num. 5. & in eandem fencientia magis inclinat decif. 307. num. 1. Valaf. de iure emphyt. quaf. 10. num. 50. & conf. 17. ex mun. 17. Pater Molin. de iustitia tract. 1. disp. 6. 26. num. 11. & diff. 6. 30. cum sequenti: Ea ratione mo- ti sunt, quia opinantur teprærogationem non ha- bere locum in successione maioratus, & ea con- sequenti nepoti præferendum esse patrum: sequitur Mantica vbi supr. lib. 8. lib. 9. num. 10. Cald. Petreia de nominis emphyt. quaf. 17. num. 14. & quaf. form. lib. 1. 9. 19. num. 10. & Carol. in præs. Indicem, verbo, filius, num. 71. quibus accedunt multæ relati à Spino in suo speculo glossa 19. num. 5. 6. ea alio fundamento, videlicet, quia quando attenditur proaimitas cum ultimo possessor, præfatur filius secundonatus, cum sit proaimitor in gradu parti suo, & sic fundatori per lib. lib. præterito, §. 1. de bonis liberorum. Vbi ostendit quando vocatus filius ad succedendum, præ- ferendum esse filium nepoti ea alio filio: sed vt dicit apud Nostros, sublata est per legem nouam lib. 4. n. 5. tio in cr. omnis difficultas.

Hac autem procedit absoluētè pro nepote ea filio primogenito decadente, etiam viro patre, & matre fori in, si primogenitus moriatur in bello, habebit locum: quia mortuus in acie bellū pro Republica, & pro bono publico, habetur pro viro, & existimat in vita in gloria, seu per gloriam; & ita fusilli iudicatum sicut confederatio hojas Regni in iudicando: huiusmodi casus tradit Valaf. confit. 148. num. 33. & 34. Cabed. t. part. decif. 147. n. 2. vbi n. 5. ambiguitate cenfatur mori in bello, qui mortuus est ex vulneribus in prælio ac- cepitis, etiam tamen præsum, domi, & sit non videlicet decimus.

Nibili minus idem credit dicendum, quando stan- tim mortuos fuit ex vulneribus accepitis in prælio: tunc enim videtur in prælio cecidisse: sicut & in ter- ritorio, & vbi Glossa & Doctores de clericis perufe- re. Absolutè tamen est tenendū, cenferti mori in bello ita Ferdinand. Paetz Lusitanos in tract. de excusandis parentibus & numero liberorum, num. 3. vbi n. 40. id conclusi obiisse scilicet in acie, qui voluntarie in prælio domi fuit mortuus: quod etiam potest Paul. Montanus de inst. & ex. 1. 5. n. 64. Valaf. confit. 148. num. 3. 7. verf. & id ipsius magis dice in vulneribus in bello, & mortuus in castra, quo lequitur Maouei Bar- bofa in remissiōnibus ad ardin. Regionis lib. 4. tit. 104. in princ. n. 8. ed quia mors esculata ex bello cenfatur ba- bende eandem naratur, & priuilegium, quo fuerit et si contingere i o bello mortuus expus ab hostiis, vel simpliciter captus in bello, & mortuus in capi- tivitate viderit potius hoc priuilegium, ut esclusas, cum sit nepos primogeniti, filium secundogenitum, à successione maioratus: vt inclinat Valaf. de confit. 148. n. 37. vbi vult non solùm vulneratum, & mor- tuum in bello, potius priuilegium, & ut gloriam vi- vius esse fingatur, maximè apud Lusitanos, sed etiam ad bellum euntes, & in istoore mortientes, nec non vulneratos, & capros, & in capiuitate decedentes, eodem priuilegio gaudere, & pro virtutē haberet.

Non ignoto tamen ante legem nouam lib. 4. Or- dinationum, tit. 100. in principio, ostendit controvèrsia, An nepos patruo sit et præferendum, cuius patre in bello

C C c capms

caput ab hostibus fuerat & in captiuitate mortuus, iudeat omnis fuisse pro patrio; quod in hoc casu non habet locum ratio legis bella amissi, ut per gloriam vinceret & intelligeretur, qui nō in bello, sed in captiuitate mortuus fuerat; ut refert Cabed. 1. part. decif. 1. 37. num. 6. An vero pro eo tempore, quo iudicatum fuit pro patre bene fuctur pronosticatum, est locus ambigodi; iusta tradita per euodem Cabed. & eius fratrem Gondisaloum Mendes de Vasconcellos in sua pp. lib. 1. cap. 1. num. 1. & Valafer. cons. 1. 48. pertinentem. Hodie rameus secundum predicationem legem oecumeni similes casus apud Nostrorum de cisi sunt.

3. Queritur quartus, an primogenitus in gemino partu, quis censeatur? & ad virtutem los primogenitutem competit, an oecumi, & quid in hoc casu decidendum sit? Traq. de iure primi genitorum q. 17. apud. 9. num. 1. tradit, si ignoratur de duobus simul nativis, qualis primogenitus, ille censor, quem populus elegit: ubi loquitur quando Magnates, & populus eligunt sibi Regem, seu Guberoatoorem.

Meoach, tamen de p. f. s. lib. 6. q. 51. à 8. 1. 6. 14. vult, si masculus, & feminia oati fuctint, & agatur de libertate, iudicandum est in fauorem libertatis; quod si non agatur de libertate, censendum est masculi prius nascitur quando autem uno partu duo masculi nati sunt, presumuntur prius oatus, qui vel fortior, vel pulchrior altero est, secundum Titac. supra in p. f. s. 1. 6. 7. & 9. 17. in 7. opinione p. 1. & 2. quia maius aliter, qui fortior est vincit id, quod nō potest est, ut in e. medicamentum, de passim, dicit. 1. e. quod in dubio, de consecratione Ecclesie, vel altaria, Petrus Gregor. de Rep. lib. 1. c. 5. n. 16. 6. 17.

Secundum alios præsumunt, quando duo in linceo editi sunt, & ignoratur quis prius natus fuit, quod filius pulchritudo succedit in maiori; que opinio est omnino contraria præcedenti, cum pulchritudo vix fortis reputatur. Quando autem contigit est de dignitate, ex duobus eligunt ille, cuius aspectus indicat amorem in subditos, & timorem in hostes: Gosef. in l. 4. c. Tauri. n. 6. 6. col. 3.

Hui positis, potest dici primus, utrique iste non genitor debet ius primogeniturae: ita Bald in L. ex duabus, ad principium, ff. de vulgar. & papil. subff. quia in hoc casu quando non appetet quis prior, vel posterior natus sit, utrique vocatur, quasi uterque sit primo genitus: idem Bald, item tenet in Ambon ex testamento, C. de collat. et. final. vers. decimus ultimum capitulum, subiungens non esse nosum. Nam duo legi quoniam præcepte posse Imperio: atque ita conciliatur in L. hoc iure, ff. de infesta & iure, col. 3. & in l. si qui in grande, 3. verum, ff. ad Sallen. utrumque est Regem, per latini fratres, ff. de iure parvorum. & hoc modo erunt partes in iure, qui sunt partes in naturitate: sequitur Angel. in d. ex duabus, ad principium, ff. de vulgar. & papil. subff. dicens hoc procedere in successione Regni, quia quando necesse fuit quis primus oatus fuerit, utriusque erit pariter regnum: sequitur Alex. de Imolo, lib. 1. §. hereditas, ff. de fidei & legitimis, & L. ex iure, C. de fiduciis communis libertate, que opinio multo sequitur et. quam contraria, que negat deberi utriusque, immo affinitas oecumi primogenitutem esse coecedeam, & neptrum dicendum esse primogenitum. Argumentum de duobus currentibus ad binum, quod nullus administratur, quis concursum matru se impediuit, propter tenuit Alberic. de Roist. in qua filiorum flattery q. 166. vbi resoluti, quod nullus habebat binum.

Secundum diel potest, in hoc casu locum esse gratificationis, posseque eligi viro ex duobus à Superiori, quem voluntat argumento e. duabus, 5. final. de re scriptis in 6. & l. si qui fermant, ff. inter duas, ff. de legat.

a. Ita Iose. Andreas in rubrica, de fendo, per d. 1. ff. quis seruum: facet Bald. sibi coortarius in l. in quibus, C. de secundu msprijs, ver. Materia bina legi; vbi alt, quod in illa legi ostenditur, quod genitio iotegrum est eligere, quis eorum possit esse Rex.

Tertiū dici potest, recurendum esse ad indicium fortis: de qua sententia vide Ioannem Andream in rubrica, de fendo, in additionibus ad Specul. col. 5. vbi dicit se audiuisse in aliquibus locis, quando est conserio super re indubitate, contentionem iudicio fortis fuisse decisum: que forma conuenienter videatur, quando pares certiori de Regno, seu de maioratu, ut præcludatur, suspicio finis contemptus, cum iudicium Deo committitor per medium fortiorum in partibus: Petrus Gregor. in tract. de electione, c. 3. n. 10. & lib. 34. synag. 4. 5.

Neque hoc nouum fuit: nam olim electio Regis Israeli per fortiorum duuinam, antequam regnum confirmarum esset; celebrata fuit a principiis populo petente Regem, Samuel duina fuit via, ut legit. 1. Regum cap. 10. vers. 10. & seqq. lib. Applicetur iniquitatem Tribus Israel, & cecidi fortis super Tribum Benjamin, congregato populo per Tribus & familias, & cursum, Applicetur Tribum Benjamin, & cognationes eius, & cecidi fortis super cognationem Merri, & peruenit usque ad Sanctum Iulianum. Quia electio hoc per fortiorum tribus Deo Samuel, ut constat ex d. 1. 10. vers. 14. ibi: Cereris videtur, quem elegit dominum, genitum non sibi simili, illi in omni populo confundat, quod scribitur Proverbiorum c. 16. vers. 3. ibi: Servos mutuant in finum, sed à domino temperante. Unde appetit iudicium fortis lotibus indubitatebus admitti metu illisimo: quia de re etiam Ceuall. in prædictis commun. contra commun. q. 18. ex 4. 10. latè & Petrus Gregor. de Rep. lib. 7. c. 1. 4. per secum, & lib. 4. 5. n. 3. 6. 39.

Quarto nihilominus dicendum est ex his opinib. nō potiore esse sententiam, que tradit duobus simili natus ex uno partu, utriusque maioritarum, scilicet regnum esse deferendum, ut primo loco ostendimus: quo casu uterque habebit administrationem in solidum, vel poterunt iocer se partiis per regiones: agetem textus l. 1. ff. de officio curialium: iustus text. & oot. in L. inter tuos, ff. de administrat. iurorum, vbi decidit plures posse esse tatores aliquos populi: & utrumque habet ius rurale jn solidum, tangam quod ius iudicium, & utrumque posse in solidum fungi administrationem, & iurisdictionem, & administratio patuit fixiter illos per loca, vel per regiones: Bart. lib. & communio Scribentis in L. decreto, q. 3. duabus, ff. codem iuris. Unde si duo fratres simul habeant iurisdictionem, quia diodi non potest, poterunt dividere, ut alterius anni administrarentur: ut ait Bald. in cap. 1. 3. praesae, de probab. fendo alienatione.

Iouare hanc partem, quod traditor ab Imolo. & Philippo Fraoco in e. c. in q. de popular. lib. 6. vbi voluerit quando contendit inter duos Patrochos de iure se patitur, Confessio ois, & ad confessionis Sacramentorum, & aliorum iurium patrochialium, quando quod quis habitat in finibus utriusque patrochialis, ita non cognoscatur in qua etiam habiter, ea iusta esse diuidenda iocer concertantes alternis vicibus propter incertitudinem. Quia resolutione vi sunt Thyletes, & Attae fratres, qui tegnunt Mycenis, aletris, sonis, & videre est apud Senecam Tragediographum, in Thylete, sequitur Ant. Gorresius in d. 40. Tauri, num. 68. col. 4. vers. sexta principalius opinio est, & Palacius Robet ibi, num. 6. & Cifuentes questi. 3. & Gregor. lib. 1. iii. final. partita 7. verba, ambo adeo sumi auctor, ibi: nascitur alas vegetadas das criaturas de una ver, del violente de alguna mugere acontece, que es dada qual de las nascie primera, de cetero que se elas es varone, el otro hembra, que deuenemus entender, que el varon nascitur.

seis primero, pues no se puede averiguar lo contrario: o si fueren ambos varones, uno puede ser sabido qual de los, nascio primamente, entonces ambos deuen tener aquella herencia, y heredamiento, que curia el que antes nascio, aqui en difens en latin, Primogenito, per quam legem collitur omnis ambiguitas, ut vult Molin. lib. 3. de primogenit. cap. 1. n. 10. ex textu in l. 3. hereditas, s. de fide & legitimis hereditate.

Suffragatur L. cum inter. C. de fidei et cœm. lib. libertas. & s. fidei et legamus, 10. 5. planus, s. de rebus dubiis, lib. Placit. Inquit, s. si liberamentum accepterit ancilla, s. primus meritis peperit, libera esto. Et hoc una vera matrem, & feminam peperisset: siquidem certum est, quid prius edidisset, de eius statu non debet ambigui, virtus libera est nec nō: sed nec filia: nam si postea edidisset, erit impensa: fin antem hoc incertum est, nec potest, nec per fabritiam indicare manifestari: in ambiguis rebus humaniū sententias sequi operari ut tam ipsa libertas consequatur, quam filia eius ingenitatem: quasi per presumptiōnē priore mātūlo edere. ita Lex, vbi Vlpiani responsum videatur admodum quid statuendum sit, quando libertas fuit relata pollo nostro nascitū: & simul plures nasciuntur uno patre, ut omnes consequantur libertatem: text. in L. et cœm. s. de verbis signis. Cennall. vbi supra q. 14. n. 71. & Petrus Gregor. de repub. lib. 7. c. 5. n. 17.

Maior ambiguitas oritur posset, si duo ex viro matris facta in loco venient, & non nati sint, cum ignoratus quis sit primogenitus? Batt. hac de re in l. Aretiſbus, s. de statu hominum, Petrus Gregor. de Repub. lib. 7. cap. 5. num. 18. Nihilominus et dictis secundum sententiam, quam sequitur, inter utrumque majorius, seu regum debet diuidi, & veterque admittit, quantumcumque sit indistinctibile, quia aquiliter est proximior, & primogenitus. Vide Gregor. Log. l. 2. i. 5. p. 2. in gloss. fore et sit.

Ad opinionem, que tenet quando nescitur viri etonus sit primogenitus, oecutum esse succellorum, sed Regnum, seu maioratum tenetotius in gradu deferendum, extantibus proximis tribus, nullo modo est admittenda, qui constat esse proximiotes, & sequitur maximum inconveniens, illis exhibentibus proximis tribus, deferti Regnum, vel primogenitum tenetotibus in gradu: Gome. L. 40. Tauri. n. 68.

Ad alteram opinionem, quod formosus ex duabus censetur primogenitus, nullo iure probatur. Nam formositas, vel deformitas ovo est causa successionis, sed sanguinis commixtio, & graduum proximitatis, quando primogenitus devoluatur ab inestato; aut voluntatis testatoris defudetur, quando defatur ex testamento: vt in l. 1. & per suum, s. unde cognit. 5. 1. & per suum, s. fidei, agnat. success.

Ad id autem, quod dicitur, quod filius robustior censetur prius ex parte de viro, & quia naturaliter id, quod est potentius viocit minus potenter ait Bald. in 1. consilium, s. senatus, n. 5. atque, n. 5. dicitur nihil probatur, quia nullo iure, nec ratione probatur. Item quia in ea tenetaria etate non deprehenditur illa qualitas, ideo accedente etate est inconveniens ad hoc expectare eventum, in quo de fortitudine iudicium, & potieunam habet, nisi per pugnam, & certamen, quod est illicitum, vt in c. 1. & per suum, s. fidei, et cœm. in dudu. Atque ita ex dictis nostra conclusio magis placet, cum iure probetur: quam sequitur post alios relatios supra Ioan. le Citier de primogenitura, concl. 1. p. 1. n. 1. vbi concludit, quando in geminis, est qualitas naturalium patitas, virtusque in diafusibilibus primogenitum esse censendum.

Quemur quinto, unde primogenitus habet primogenitum, ex concessione Regis, an ex paterna? Respondentes habent primogenitum ex regali beneficio, quando Princeps donat aliquid

Fragi Regis. Cib. Reipubl. P. III.

Titio, vel eius filio, appositio pacto, quod in donatione facetus est primogenitus: tunc enim donatus est neque hanc donationem repudere: ita Socin. iun. cœf. 10. num. 18. lib. 2. Roland. cœf. 1. o. num. 57. lib. 3. Cephalin. cœf. 3. 6. n. 5. lib. 3. vbi probat non esse integrum donatus partii revocate concessum filio in primogenitum, nec posse preindicare filio primogenito: idem voluit prius Catol. Ruy. in cœf. 3. 8. num. 12. lib. 1. s. ratione, quia primogenitus non habet primogenitum ex concessione patris, sed ex beneficio Regis: scis quando maioratum obtinuit ex indulgentia patris: Menoch. emy. 13. 1. num. 8. lib. 4. vbi vult, quod quando traditione tei, eiusque dominij translatione habuit effectum suum priuilegium, & executionem, non posse amplius revocari Bald. in l. qui se parvus, num. 2. in fine, C. unde liberi, vbi quamvis dixerit posse Princepem primogenitum meum gratuitum abfique vila causa revocare, hoc non procedere quando mediante concessione ipsa Principis dominium sue ville, sue directum translatum fuit, Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. num. 1. & Pelaez de moratu q. 2. 6. num. 1. lib. 5.

Quætitur sexto circa primogenitum, quando unus est natura, & aliet à iure vocatus, de quo diximus supra, et sequitur secunda. Addi tamen potest, si primogenitus sit demens, vel mente captus, in etatibus Regis, non debet illi tegnum, sed secundogenitus qui est lance mentisvit notari Bald. in Amb. hoc amplius, C. de fidei et cœm. col. 1. habent enim pro primogenito secundogenitum, & quia iure primogeniture ius ipsum fuit consecutus, generatione illius pro primogenito recognoscitur. Iuvat responsum, quod dedit Iacob patre Iacob, dicens se esse Elau primogenitum quo non est mentitus, quia non dixit se esse primogenitum natu; sed ius primogenitutis fuisse eis sequitum: & idem tanquam primogenitum recognosci, vendente feliciter Elau ius primogenitutis: Ex quibus probatur duplum esse primogeniti specimen: Iacob autem primogenitus natu non fuit, sed iuris.

Quætitur septimo, an censeatur primogenitus in regno, qui antequam patet ad Regalem apicem fuisse eiusdem, natu est: Guido de Sora in l. Senatori s. filium, s. de senatoriis tradit natum ante regnum adeptum dici primogenitum: sequitur Alex. 1. p. flaminorum q. 1. 57. Contrarium sequitur Bald. in l. Imperialis, q. 8. vbi in verbis: Et idem si sit conferendo, C. de usq. & in l. cum satia, n. 11. C. de agric. & cœm. lib. 1. post Batt. ibi. Idem videtur sensire Cifuentes in l. 40. Tauri. q. 40.

Alij distinguunt inter regnum autum, quod Aduarum prouentus successione; & inter regnum paternum, seu aduentum, quod à patre horum filiorum inter quos de primogenitura coienditor, caput, potius si regnum pati fuit donacione, ex causa aliqua de ovo ad illud fuit assumptus: dicunt ergo, quando regnum est autum, natu ante regnum adeptum, dicitur primogenitus. Quod si regnum est paternum, natu post regnum adeptum primogenitus erit Regis. Huius opinionis auctor est Cyous in l. Imperialis, C. de usq. & sequitur Petrus de Bellaria in eadem l. Imperialis, in fine.

Dicendum ergo est secundonam, postquam patet successio in Regno, vel Ducatu, vel Comitatu, vel maioratum, esse primogenitum: per text. in l. 1. s. Senator. C. de dignitatibus, lib. 12. vbi dicitur, quod filius natu, & concepitus antequam patet habuerit dignitatem, non gaudere eius priuilegio, & ibi notat Batt. & communiter Scibentes. text. in l. filii, s. ver. Senator. p. 1. ff. ad municipem, vbi habent filium, vel nepotem senatoris gaudere eius priuilegio, quod natu est post dignitatem consecutum: quod etiam oportet Gleff. in l. 1. s. filii, s. de Decurionibus

C CC 3 &

& Gloss. que censetur singularis in d. *Imperialia*, in gloss. t. C. de *magis*: adiuuare hanc patrem text. in d. *senator*. C. de dignitatem lib. 12. vbi non sequitur dignitatem patris, nisi qui post dignitatem fuit successus: item non dicitur filius sacerdotis, qui natus est ante sacerdotium: Facit text. in *senator*, & in *stetma*, C. de *Ducrionibus*, lib. 10. quibus cauertat notos post decurionatum gaudente priuilegiis dignitatem paternam: sequitur Lucas de Penna in *l. quicunque veri*, si vero postquam adeptus fuerit principis. C. de *principi*, agens in *rebus*, lib. 22. vbi decidit nihil dignitatem patris afferre filio nato ante dignitatem. Hec sententia eti valde probabilis propter auctoritatem tam Doctorum, quam iurium, seu legum, quibus fulcitur.

Probabilior tamen est sententia, que vult preferendum esse tam in Regno, quam in exteriori dignitatibus individualibus, & in primogenito primogenitorum omnius etiam ante natum, quam patris principatus haberetur: per *l. senatorum filium*, in fine, ff. de *senatoribus*, cuius sunt haec verba: *Nec intercessi avia senatoria cognitae crucifixione cum successeris, an ante dignitatem senatorum*: facit text. in l. 2. C. de *aduac. diversi judiciorum*, vbi loquitur cum liberis iam natis, & postea procreandis, ex ea ratione, quia successus post mortem competit: l. 1. 5. si *impuber*, ff. de *cultus bonorum*. Cum ergo natus ante Regnum adepsum inservit primogenitus mortis tempore, est preferendum: l. *capit. 1. C. unde cognovimus*, & quando, ff. de *iure sacerdotum*, vbi proximus quis per hoc tempus requiritur, quo mortuus est illud, de cuius hereditate queritur: atque ita non est necessarium querere de conditione alieiorum, pruisquam hereditas, vel maioratus illi competat: l. *non aportes* ff. de *legatis*, 2. quia non insipicitor, neque consideratur heres, quod prius fuerit, sed quod non est: l. *quod ita*, ff. de *adul. calisti*, & cap *farrum*, 50. *dilecti* & c. *ann. te*, de *rescriptis*.

Accedit, quia nos successendi non proponem, nec cauferat a dignitate, sed a iure sanguinis, & est qualitas inoperabilis: ita volunt Sallie. in d. *Imperialia*, § illud, in fine, C. de *magis* sequitur Iohannes le Citer in tract. de *primogenitura*, quaf. 12. *primi libri*, dicens hanc patrem probari confutendine, que est optima legom interpres: idem tenet Titaquell. de *iure primogenitorum*, quaf. 31. ex num. 12. *sofis ad num. 14*, vbi probat id de iure, & exempli sequitur Ant. *Comecius* d. l. 40. *Tomi* num. 67. *versus* ad *adversandum*, vbi sit filium aetate narum in utroque casu succedere in Regno, vel dignitate, cum habeat ius succedendi in bonis fururis, acquirendis per patrem, id est debet succedere in illis, quoniam in eis sit dignitas annexa: item vult petrus Gregor. lib. 7. de *Republ.* c. 9. vbi n. 1. distinguuntur, & ex n. 14. tert. iocundus pro nato aetate adepsum, quibus accedit Pelaez de *maioratu* 1. p. q. 4. iller. 3. n. 1. post Guidonem de *Suzo* in d. *senatorum filium*, ff. de *senatoribus*, ibi hanc patrem constanter defendentem.

Quixitut octauo, an primogenitos possit repudiare hereditatem paternam, & primogenitum acceptare? Gregor. Lopex l. 4. tit. 15. partis 1. col. 1. ait ex sententia Doctoris antiqui, quod quando maioria esset noua per viam praelegati, seu meliorationis in Tertio, & Quarto bonorum, quoc si successor habebat coheredem posset se abstinere ab hereditate, & consequi praelegatum, qui filiabus, § final. ff. de *legatis*, 2. & l. *filio* ff. *cedem*. si autem esset solus, non posset: quare non poterit defunctus grauare successorem maioria, quando non est eius heres, ut singulo quoque anno soluat aliquid, quando maioria esset antiquiori anni post, quando esset eius heres, ut vole Bald. in cap. 1. in fine *Principi*, de *successione fundi*, *versus*, *versus*.

Ex quibus, quamvis Anchus. in *cap. licet*, de *voto*, neget, dicendum est posse successorem acceptare maiori, & repudiare hereditatem; nisi ex aliquo capite impediatur: quia talis repudiationis non includit, nec comprehendit bona primogeniturae sibi debita, cum sit diuersa: vt in *Aubens* has res, C. de *secunda nuptia*, Bald. in *l. generaliter*, 5. in *bis*, C. *estendit*, & in l. 2. *circa finem*, C. de *in. dot.* & in *Aubens*, si quis ruinas, C. de *sacrifici*. Eccles. cum ex separatis non fiat illario, vt in l. final. ff. de *calum*. Guillelmus a Mont. Ferrat. de *successione regum*, in *refusione ad primum dubium*, num. 10. *versus* quibus Cald. Petreia de *pragmatis rigendi*, cap. 17. ex num. 17. cum duabus sequentibus.

Quixitut noo, an primogenitus habeat non priuilegia, que olim habebat, & que oiam illa erant. Reippondeo, vt iam dixi §. 1. olim primogenitus prae aliis in Filiis priori loco sacrificia obtulit. Item sedere ad dexteram Patris. Terris cibos duplicitates habet. Quixitut benedictionem paternam recipere. Quinto duplice patrem in hereditate patris sibi affumere. Sexto primogenitus benedicebat fratres suos, & secundum aliquos recipiebat primogenitum pecorum, & post mortem ipsius patris, ius succendendi primogenitum erat patris ipsi, de quo in *cap. licet*, de *voto*, quoram meminit Bald. in *l. cum in antiquiorum*, C. de *iure delibera*, vbi distinguit priuilegia antiqua patris a priuilegiis post mortem patris. Petterius *cap. 40. in Gav. odo* prærogativas memorat.

Quinimò primogeniti olim sacedotes erant, & sanctificabantur Domino: per id quod habet Exod. 13. *Sanctifica mihi omnes primogenitum*, quod aperit uolum in filiis Iuda, san. de *dominibus*, & Exod. 12. *Primogenitum tuorum filiorum dabis mihi*, & Nu. 8. *Missa omnia primogenitum filiorum Iuda*: tam ex *dominibus*, quam ex *imperio*, ex die quo percussi crux primogenitum in terra Egypti, sanctificari vos mihi, & tuli *Leviticus* pro cumulo primogenitum filiorum Israel.

Hodie autem huiusmodi prærogativa, quae conuenient primogenito, non sicut fecerit in *vito*: & secundum varias Nationes, primogeniti gaudent non nullis priuilegiis: Iohannes le Citer vobis supra q. 3. lib. 2. ex num. 1. hac de re latet. Et quoniam prima prærogativa etiam ante legem Mosis erat, quod primogenitus esset sacerdos, loco primogenitorum Leuiti assumpti sunt, ut essent sacerdotes in cultu Dei: vt 2. cap. *Numeri* tradidit.

Sed hoc in dubium potest vocari, siquidem certum est, quod Abel secundus nam filius Adam, non solum sacrificatus, sed etiam sacrificalle fuit coram fratre suo primogenito Cain: quod sacrificium a Deo fuisse coelesti signo approbatum, constat ex Sacra Pagina: vbi Caeter. ita scribens ait. *An primogenitura effet non venialis*, & quod sacerdotum habet amorem, *Sacra Scriptura non tradidit*: immo Ebenie adversus Moysen, non pro sacerdotio, sed pro *Principi* tanquam debito primogeniti contendebant: ut patet ex cap. 16. *Numerorum*. Et nisi Iacob ob reuelacionem factam matris dominum excusetur a provocatione fratris ad huiusmodi primogenitorum vendidendi: excoferet ipsam, qui nouit: ego enim alter excusare nego, haec tenus Caeter. Oealier autem non dubitanter hoc negavit, ibidem ita scribens per haec verba: *Sacerdotium patrem non fuisse ante legem Moysi debitum primogenitura*, post legem tamen primogeniti illud requirebatur, quod sibi iure debitum. *Pater enim de Eleazar*, qui patris suo Aaron successit in sacerdotium, cum esset primogenitus eius filius. Et quamquam ante legem multa affirmata hoc fuisse obseruatum in populo Dei, mibi tamen non liquet, quicquid fuerit apud

apud Gemilites: cum videam Abel, non fecis quā Cain sacrificiū Des. Negarūt Ruben unquam, quod ergo siq[ue]la, faceret daria contenderem. Sed enim p[ro]p[ter]a f[ac]c[er]d[oc]t[ri]nā Mofatīcō insinuationē, cum filium effes heros in patriū dignitatis, credibile est primogenitū, etiam f[ac]c[er]d[oc]t[ri]nā hereditate sit Olæstet.

Sed contra illam communis sententia, que teoet ante legem Moysi, & post diluvium, omnes primogenitos fuisse sacerdotes summi, ex traditione antiqua Hebreorum canticus meminimus D. Hieronymus in epistola 1.26 ad Eusebium, in hac verba: *Tradidit Hebrewrus, quod ipse ac sacerdotem Aaron, omnes primogenitos pueri Noe, calvo capite, & orde defibillari in Scriptura, fuerint sacerdotes, & Deo viliissima immolarisi: & hoc esse primogenitos, quae Esan videntur fratri suo Iacob fili illi.*

Ex eius verbis astrinxit solatio obiectiois de Abel, qui sacrificauit coram fratre suo primogenito Caino quia, quod sacerdotium filius annexum primogenito, id fuit institutum post diluvium in posteris Noe, secundum eundem Hieronymum: & id est ante ipsum licitum erat secundogenito sacrificare.

De eisdem prætagōtiis meminit Lippomanus in *Cæta*, super banc locum *Genesi*, cap. 13, vers. 13. *Prī-
mogenitū, anquid, de qua hic agitur, fuit successor patrī
in principiis, atque honorē eius, ita ut eum fratres ei
affugerent, & ministrarent, sicut filii patrī. A scipioha
item primogenitū ex omnibus bonis paternis donis per-
tulit. Præterea in solemnitatibus, & cunctis publicis
festis erat benedicere ius orbū, & Deo vilius, ac sa-
crificia offerre. Quicquid primogenitū aliquid pectorale
includebat, maximū vero sacerdotium, & auxiliarietatem
benedicendi. Quoniam ergo Iacob per ipsius eadem primoge-
nitū vestiū, cum hoc effigiem suam videantur Re-
pōndentes, Iacob docens mare cognoscit ius primogeniti-
tū Dei voluntatis, & decreto fibi esse delatum: unde
nam intelligitur vexationem redempti, renunciare pru-
denter ad se, quod fibi ex gratia Dei competebat, sicut sum
ab Ego occurreret: sic Lippomanus.*

Illi autem tanquam in dubium dici potest, meliorem scilicet esse conditionem primogenitorum, iuxta Oldradum in conf. t. 4. Andr. de Ifernia in cap. 1. s. fid. & resiliens, inter quas patr. in primis, & alios plures, quos tefer Tiraquell. de primis in prefatione t. 3. vbi n. 4. meminit: confutandis Hispanus, & aliam Nationem, dicens ex l. 2. tit. 1. p. partis 2. filios primogenitos parentibus esse chartiores, & in locum parentum succedere. Ese autem chartiores primogenitos parentibus, probatus 1. Regiane, 13. circa ms. concordat Gulielmos Benedictum & Raymone, in verbo, in codice testamento reliquaente. 1. n. 172. Nam in filio primogenito prae sumit pater pater: & est verius, quod pater, quamvis alios filios habet, primogenitum oblitominus ad maiororum elegisset: item parentum interest, quod in maioratu succedit noscere nomine suum, & gloriari in perpetuum remanserent.

Quætitur decimò , an primogenitus legitimatus per secundum matrimonium prefendens fit alii filii postea legitimè natis: Exemplum sit: Titus habuit filium ex concubina: postea ex iunctis nuptiis alios filios, mortua iusta matrem familiam, duxit uxorem concubinam: quætitur an filius ex hac primordia sit preferendus Pars affirmans probatur ex e. tene. Quo filius simus legitimimi, vbi per subsequens matrimonium filius ostendit alius natus ante matrimonium fit legitimus, illud postea inter patentes subsequatur: Covar. iis de juref. p. 2. c. 8. §. 1. Card. Mant. de concub. libro 1. volumen libro 1. 1. s. 12. bl. no. 20. de pref. sup. libro 4. 9. 8. 1. b. remad. 1. ad ipsi. s. 4. 2. conf. 1. 5. 1. 19. 6. conf. 16. 6. conf. 17. 4. 6. 16. Surdus de alienaria, s. l. s. 1. q. 1. q. 2.

Frageß Regim. Christ. Reichst. P. III.

181. & cit. 3.9.15. n. 32. & cit. 8. priuilegia 67. Campagnall in disserferia iuriis Cenon rubrica 11. cap. 13. num. 14. D Barbol in rubrica, ff scilicet maritum p. 2. n. 109. Azor. iustit. moral p. 2. lib. 2. c. 13. col. 173. & Reginald in praecepto parvus lib. 10. & 6. 69. & lib. 11. n. 157.

Amplius hæc resolutio non obstantibus nuptiis intermedii: quod fit si quis contrahat matrimonium cum alio, vel cum alia post suscepimus filios: si tamen defuncto altero coniuge inter se coeubus &c concubina celebrent neptas, filius aetate suscepimus non obstante matrimonio interposito, sic legitimus: ita Cœur. d. §. 3. s. 5. Sayt. de censori lib. 6. c. 10. n. 19. Petr. Gregor. in synagm. iuris viuarijs p. 2. lib. 10. cap. 4. s. 1. Tiraq. in lib. hom. & loc. sermones, lxxx. num. 3. Cal. Petreita de nominis employ. q. 13. n. 34. Campanil. d. rubrica 11. cap. 3. num. 151. & Beller. de disciplinis cleris, part. 1. scicte, de disciplinis clericis, p. 3. num. 30. de *Le Provinciam.*

Item, quia licet legitimus sufficit, ut succeedat ex testamento, & quid non capax tempore mortis, & tempore mortis, & tempore aditae hereditatis: ut Institut. de hered. qualit. & diff. §. in extraneo: ergo preferendus est legitimatus per sublegatum matrimonium, cum haec legitimatio sit ex beneficio iuris, quecumque ob id est largitione interpretandavit fiducie confirmationis. Princip. I. beneficium: & extra de donis, cap. cum dictum in fine, 16-8, 1, c. viijam.

Accedit, legitimatus per sequentes matrimonionem polle promovet ad factos ordinates, & eligi in Episcopos: Menoch. *conf.* 6.n.5. & *conf.* 799.a. 12.vol.6. Azor. *d.* c. 13. q. 14. vers. præterea, Valerius *sapientia* lib. 30. n. 70. Tiraq. *de primis* q. 14. num. 11. Campanil. *sapientia drabirica* 1.b. 13. n. 117. Atque ita filios naturals primò oatus ex concubina, debet præfetti filio fecundogenito, si mortua virgo prima, pater contahat secundas nuprias cum concubina, & admittendum esse ad succellem non maior at uamita docent in specie Tiraq. *codex trallianus* q. 34. à principio, Mollio. *de primis* lib. 2. cap. 11. num. 123. sed te bene considerata ipsi loquuntur in diverso casu, quando felicitè legitimatus præfector filiis secundis i qui oati sunt ex eisdem patentibus legitime matrimonio fam coniunctionis non autem ex diversis matribus.

Dicendum nihilominus est filium secundo naturam
et legitimo matrimonio praestendente esse filio na-
turali primò nato, factò tamen legitimo ex matrimo-
nio-puro subfécuto cum concubina : que senten-
tia est magis communis verior, & recepitor: quia
secundò natus, prius habuit ius que sicut ad prædi-
ctum maiorum consequentiamque ius non po-
test ab eo austerius: praestitum quia natus ex concubi-
na non est vè legitimus à die nativitatis, sed à
die, quo matrimonium fuit celebratum, & tunc ha-
betus tanquam legitimus, ratione matrimonii per
quandam retroactionem, quæ in tertij praedi-
cium non debet, nec potest operari: vt in L. C. 4. & ff.
de nascib. refrendanti. Unde quoniam si filius concubini
nè post matrimonium sit legitimus, quod si com-
modum, non tamen erit talis si praedictum illius
filii, qui prius sine ficticio aliquo fuit legitimus.
Item quia quando qualitas in aliquo articulo tem-
poris est necessaria, si illud tempus elapsum sit,
quoniam posse superuenient, nihil prodest per tex-
tum, narrarem, C. de probab. & in L. b. verbis, f. interdum,
vbi Angel. ff. de heret. infidellitate. Quare eam pri-
mogenitum, & legiunitas, sunt qualitates requi-
siue ad succedendum in maiorum, que debent
concurrere tempore nativitatis, sequitur quod ni-
hil operantur ; maxime tamen tempore successio-
fam fuit preoccupata filio secundo legitimis na-
tus, qui ex tempore est maior. & legitimus fumil: ita
Ivan. Rojas in epitome successione cap. 1. n. 1. & 6. Molio.

- lib. 3 de primog. cap. 5. Spin. in sua specie, gloss. 15. n. 126. Ceuall. in prædicto canonum contra commun. q. 6. lib. 6. n. 2. 5. & seqq. Bartol. in cap. santo. Quis filii sint legitimi, ex num. 2. 3. post alios ibi relatios.

Quaritur undecimè, an primogenitus factus inceps propter delictum, possit testitius in prædictum alterius? Respondet Affl. dux in cap. 1. q. 9. præterea si testitius, in gloss. 3. num. 9. in turba: Quis filius 1. can. benefic. amittend. cum distinctione: si filius restituatur namcum ad gratiam patre ad hoc superstite; tunc cum tempore mortis patris mediante restitutio ne capax inveniatur, succedere in feudo, & in maioratu, quem pater obtinebat; perinde ac si non quam fuisse inceps. Contra vero, si filius testitius sit defuncto sive patre, & ita postquam scendum, seu primogenitum est delatum ad secundogenitum; in hoc cauere sit non admitti ad scendum, seu primogenitum: quia haec restitutio est in prædictum secundogeniti, cui iam quodlibet fuit feudum. Idem tradit Gigas in trist. de crimine laesa maiestatis, lib. 1. sub rubrica, de penis committentium crimen laesa maiestatis, q. 10. in fine, vbi tradit has restitutio nes non admittere ins. tertio qualibet: ita Galba. num. 58. post alios in l. Galm. 6. & quid si tamquam, si de liberis & post liberis, & ceteris. Lalon. num. 6. Menoch. conf. 10. 3. num. 25. lib. 1. & conf. 275. num. 42. Pelaez de maioratu part. 1. quisi 2. num. 62. vers. 3. in reglemento additione.

Huc accedit ambigere, propter que criminis primogenitus fiat inhabilis, vt nec ipse, nec filius filius polluisse succedere in malitia. Reponsio sit, primogenitus commissio criminis laesa maiestatis ram diuina, quam humana, non succedere in maioratu, nec filium illius: sunt enim utrae primogeniture priuati tam maiestatis, quam criminis: cap. flattus, de hereticis in 6. I. quatuor, §. filii, C. ad. Julian. Maest. 1. 2. nro. 1. 1. parva 2. in verbo, no uiendo echo cosa parque iudeo se paret: & lib. Gregor. Lopez 1. 1. tit. 2. parva 7. quod est speciale in his criminibus propter immunitatem, & gravitatem illorum: quod in specie obseruat Tiber. Decian. in prædicta criminal. lib. 5. cap. 45. de filio, num. 6. Rolandus conf. 8 ex num. 43. vol. 3. post alios ibi relatios idem in his criminibus sunt inceps tam delinqentes, quam eorum filii ad succedendum in Malitios, & inhabilitas ad filios portigit.

An idem dicendum sit de criminis sodomitæ pars affirmans probatur ex pragmatice Regum Catholicorum, que habetur in Unione, lib. 21. lib. 8. reg. cap. 1. vbi delictum sodomitæ aequatiparum criminis heresis: nihilominus non reperitur luce expressum, quod filii sodomitarum ita sint ponendi, sicut filii Reorum & triuicis laesa maiestatis. Nec est easdem tatio in criminis sodomitæ, que apparet in prædictis aliis criminibus, & priuatio non habet locum nisi in casibus à iure expressis: vt vult. Glossa, & communiter Scribentes in cap. ultimo, de iure patrem, vbi dicitur priuationis peccatum non aliter imponi: Titusquell. in l. 3. singulari, verbis reverentiori, à num. 2. 49. Nuuar. conf. 1. num. 1. sub titulo de præbendis, Cotta in memorabilibus, verbo, pars. pag. 673. Roland. conf. 36. num. 22. vol. 2. Gatrier. de iuram. confirmare part. 1. cap. 1. num. 6.. & in præd. lib. 1. quisi 65. num. 11. Valasec. de paternitate, cap. 6. num. ultime: at qui non est causum fute, quod ad filios sodomitæ fieri ad filios hereticos extendatur priuationis: nescio sequitur quod si hec peccata impunitas, non intelligitur ipso iure: Anach. conf. 49. num. 1. Rota apud Farinacum decr. 3. num. 2. part. 1. recent & alij, quibus secedit P. Augustin. Bartol. in d. cap. ultime, de iure paternatu, num. 3. Itelisco cum nullo inter conflictis filios Sodomitæ propter hoc crimen nulla affici infamia, aut aliqua succedendi incapacitate; descendunt est illos in maioratu posse succedere: ita Sanchez in præcepta decalogi lib. 2. cap. 10. post Molinam, quem referunt ibi, num. 1. lib. 4. de primog. cap. ultime num. 5. 1.

Non obstante tamen decisione, quod filii illius, qui committerent heres, aut lese maiestatis, non sunt capaces successionis maioratus, vt vult Pelaez de maioratu, 1. p. 9. q. 4. lib. 1. num. 1. & num. 3. rursus expediti oportet, an ob hereticum polluisse, qui non instituit maioratum, priuuent illius filii, & nepotes via masculina, & filii via feminina, majorata, seu maiorata, qui non libet iurisdictionem annexam, & his exclusis transferatur ad sequentes vocatos: Pro parte affirmativa iugat, patrem hereticum esse inhabilem ad succedendum in maioratum: cap. vergente, de hereticis, ibi: Debet boni temporibus filii: ergo & filii geniti ante, & post delictum vnde filii etiam Catholici paterna hereditate priuantur propter hereticum patris: Cosar. lib. 1. variarum, cap. 8. num. 2. vesp. primam, an ex crimen, Menoch. de arbitrio, cap. 346. num. 12. Simanc. de cabrol. tit. 9. a num. 4. & tit. 19. a num. 1. Iul. Clar. 3. heresis, num. 12. vesp. & scias. Sanchez ubi supra lib. 2. cap. 27. num. 15. & 16. cum seqq.

Item filii etiam ortodoxi priuantur legitima propter hereticum paternum. D. Barbol. lib. 1. p. 4. n. 84. & 85. ff. filius marini. P. Rebello, de abhinc. insti. p. 2. lib. 5. q. 4. num. 33. Cald. Pereira in comment. ad. unicum, C. ex delictis defunctori, part. 5. num. 10. Sanchez. lib. 2. cap. 16. a num. 25. & cap. 27. a num. 16. post alios, quos referit P. Augustin. Bartol. in d. de vergenti, num. 25. & 26. de hereticis, quin etiam filii priuantur alimentis propter hereticum paternum, & hinc docent non consequentur. Cald. Pereira d. part. 5. num. 10. Rebello d. quatuor. 4. num. 31. vbi resoluti non teneti sicut filiabos hereticis dotes praestare, sed potius dotes ab hereticis post casum in heretum das repeti per filium, quamvis filia dotanda ante committendum crimen nate sine prove etiam vult Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 16. num. 25. ergo filii nequeunt succedere in maioratu, quia pater vivens tempore delictum est succedendum inceps.

Sufficiat Molin. lib. 1. de primog. cap. 15. num. 11. & Molin. Theolog. tom. 5. de iustitia. p. 1. diff. 6. 10. 7. 4. per hæc verba, ibi: si talis est infamia, que infamem reddat successum inceps, priuare infamis successione maioratus: sicut alia quaenam successione. Quod in infamia ex crimen laesa maiestatis diuina, vel humana, priuamenti, & similibus delictis obseruantur erit. Ex quibus verbis ostenditur per utrumque Molinam, non succedere feliciter filio horum: & cum expeliatur tener Meres de maioratu in 1. editione part. 2. quisi 4. illustratio 2. num. 1. & 3. quod limitat num. 6. videlicet si filii sunt concepti post patentis delictum.

Constatia tamen pars, que tenet hos filios, sine natu ante, sine post hereticum paternato non dici, à successione maioratus iurisdictione caretis, est verio. Unde maioratus propter delictum pollerositatis, qui eius primus institutorum est, conficiari non potest, vt per Simanc. de caribetice inst. tit. 9. a num. 2. 12. Quantaria in suis quisi. criminalibus, illi, de quantib. tangentialibus punitione delictorum, cap. 1. à num. 51. Azor. inst. moral. part. 1. lib. 8. cap. 12. quesi. 1. & Sanch. d. lib. 1. cap. 18. nec etiam ipsius maioratus fructus durante vita pollerositatis conficiantur, sed statim cum ipso maioratu ad sequentem vocatum deferuntur ut priuati volunt Clari. & fidal. q. 78. num. 10. Menoch. conf. 104. num. 42. Sanchez d. lib. 1. lib. 8. n. 15. & nonnullis Mendes à Castro in prædicta Ensigna lib. 1. cap. 1. num. 1.

Fundamentum esse potest, quia Maioratu erector doationes factae sunt, quorū extant in perpetuum vocati, pertinēt acī quilibet specificē, ac omnino facte essent: atque ita quilibet vocatus adiūcūtur dominium in eodem articulo temporis, ac puerō, quo appropinquarū dicas vocacionis; & hoc idem ex persona propria excludo de medio succellente precedenti, non tameo ea iure ab eodem transfuso in fœtū pueri: ut docet Molin. *Theolog. cap. 3.* de *fœtū part. 1. diff. 79. num. 1.* post *lib. 1. t. 5. s. 5. si neputus, paulo p̄r principiū, s. de collatione datur.* *Mantica de cœniellis vñimur. valens. lib. 8. r̄m. 18. num. 45.* *Vñquez 1. 1. queſt. 96. art. 5. diff. 1. 69. n. 3.* quod procedit oī solū in mari tempore inhibitionis, sed extam in nascituris: ut docet Molin *lib. 1. de primig. cap. 1. num. 18.*

Quare cum in similiibus successionebus non veniam succellentes, prout ea nunc, sed propt̄ ea tunc, hoc est à principio foundationis; ut vult Titaquell. *de primig. queſt. 40. num. 99.* *Patil. conf. 3. num. 131. lib. 1.* nullum parentis crimen potest successione impedire: per text. in *l. 3. s. de interdictione, & relegatione,* vbi probatur, publicatis parentis bonis, filium auctoritate tantum boni, quæ a parte procedunt: que autem non à patre, sed à genere tribuantur, ea manente, penes filios: *Faustus, que tradunt Aluarot. & Iacob. Ardilis, quorum meminiunt Cestrianum, de fœtū, part. 5 concil. 1. limit. r. num. 5. ver. quod quidem, dicentur, quando verba inuestigatur fœtū ita se babent, & in persona vñimicūisque videatur esse suo modo conciliari noua, vel ut omnes descendentes videantur esse primi conditoris succellentes, crimen vuina non praedictarū alteri, & ex consequenti oī impedit propter quocunque parentis delictū successione in Maioratum.*

Ea dictis paulo antea Maioratum, qui propter etiā men possellentis, qui eius primus conditor non est, confiscari non posse, ut ex aliquorum sententia traditum est, locum habet quando Maioratus clausulam habuet in institutione, ut hora præcedente, ante delictū parentis, maiora defensare ad sequentem successionem, que clausula apponit potest in huiusmodi institutione, ac validitatem, nec propterea censetur apponita in fraudem fisci, quamvis in via criminosi fiscus priuater committat Maioratus: *Greg. Lopez l. 6. verbo, que la ne pudificari. l. 1. partit. 6. Molin. de primig. lib. 1. cap. 1. num. 56. & lib. 4. c. ultime, n. 16. D. Bartol. in l. s. ab hisiliis, s. final. num. 1. s. folio. marian. Cabed. Lulut. part. 1. decisi. 96. Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 1. cap. 8. num. 2. & cap. 10. n. 4. Guttier. præf. lib. 2. queſt. 66. & Peteguin. de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 103.*

Potò si uno apponatur p̄tadiū clausula, esto Maioratus confiscari non possit, quod est probabile, nec ipsius Maioratus fructus vita possellentis durante publicati: Contrarium est probabilitus durante feliciter vita possellentis fructuum commoditates ad hinc pertinere: ita Molin. *de primig. lib. 1. c. 10. n. 9. & lib. 4. cap. final. num. 1.* sequitur Mollo. *Theolog. de Inſtit. tral. 1. diff. 470. ver. ad præterit. & diff. 656. num. 6.* Balaud. ad Claram 5. final. queſt. 78. num. 29. Peregrin. de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 101. Sayro in elmi Regia, lib. 9. cap. 7. num. 7. in fine. Ratio, quia viasfructus applicatur hinc, & computatur inter bona delinqüentis, cuius bona confiscata sunt, & motuo delinqüentis, regreditur viasfructus ad proprietariorum: & interdum vñit tota commoditas pertinet ad hinc: sic ipse post Gomezium *can. 1. ver. 1.* cap. 15. num. 16. & alios quos ibi referens sequitur.

Sed quid dicendum de Maioratu babente iurisdictionem annexam, nunguid filii ob citim heretici patetne sient imbabiles ad huiusmodi Maioratum

Partita est quæſtio: quæ negat esse capaces, ostenditur, quod bulimudi Maioratus lapidat Dignitatē ut iofames quales sunt filii hæreticorum, dignitatem sunt incapaces: ut nota *Bartol. in l. 2. C. de dignitatibus, num. 1. lib. 2. & l. 1. C. de infamia, lib. 10.* item idem conflat ex *I. Regla 3. tit. 3. lib. 8. num. 40.* vbi de filiis, & nepotibus hereticorum via masculinita, & filiis via femininita dicitur: *No p̄dēs ser m̄ fœn de mestre confia, ni tener officio publico, ni rea: at conflat dignitatis esse Comitatus, Dueatus, Marchionatus: ergo filii reutum utriusque lege Maioratus, nequeunt babere Maioratum habentem annexam iurisdictionem: nam iurisdictio non inheret territorio, sed persona eam habent, cuique dignitati: cum ergo iurisdictione non inheret a bonis Maioratus, non dicitur transferti accessoriū, cum bonis ista eto, iurisdictio estet bonis accessoriū, ex capacitate bonorum non deductur capacitas iurisdictionis.*

Quæ tamen affirmat filios hotum reutum (quamvis nati fini ante, & post haec criminis paterna) esse capaces succedendi in Maioratum habentem iurisdictionem, est probabilior. Non enim filii hæreticorum sunt infames, secundum veriorem, ut tradit Sanchez d. lib. 1. cap. 18. num. 5. quia nulla iure haec infamia est statuta: & pecunia, quæ filii innocentibus propter delicta parentum inveniuntur, sunt odiosæ: & a regulis iuriis communis coabitant: id est non sunt amplianda ultra causas expostissimas: & ex consequenti non est, cur à Maioratu habente iurisdictionem, repellantur. Item, quia certi iuriis est principale ad te pertinere accessoriū: *regula, accessoriū 41. de regul. iuriis, in 6.* sed quod quis est capax principali, io coequotiam sit capax accessoriū: arguendo iuriis patronatus, quod principali potest ei, Vendita tamen bonorum vñisfructus, cui annexum est, transfertur io consequentiā cum illa: ut dicitur in *cap. 1. littera de iure patronum:* consonat Molin. lib. 1. de primig. cap. 1. num. 14. Cum ergo iurisdictio a nobis Maioratu non veniat principaliter, sed in consequentiā successionis; ut nota *Abbas, conf. 47. num. 2. vers. ad idem facit, vol. 1. & Boet. de cib. 24. num. 35.* bene potest execteti à possidente Maioratum; sicut exercevit à feminis, quæ iudicandi, & cuiusvis moneris publicis est iocapta: *l. 1. s. de regul. iuriis,* quæ nibilous capas est illorum, quando iurisdictio venit ad illam in consequentiā lucectionis, & accessoriū: atque ita Regnum asequatur, regis iurisdictione fungitur: ita Iacobin. de S. Georgio in *lex proter.* 5. indicare dare, num. 6. vers. adiuvare tenem, s. de indicū, & Angel. ibidem, 5. num. axem, num. 2. & Cagnolus l. 2. num. 4. s. de regul. iuriis.

Ad argumenta contraria patti dicendum est primò, legem illam intelligi, quando illa Regium Consiliarium concedit ut se fecit quando accessoriū: & ad confirmationem responderem Menoch. *can. 308. num. 69. & can. 308. num. 73. & 74. vol. 9.* non esse ab re, quod multo faciliter excludatur aliquis ab officiis, & dignitatibus ab ipsa Republica etateis, & excolti, cum sint bona ipsius Reipub. ut conferantur suis membris; quā excluditur à iurisdictione adiuncta bovis particularium; quæ cum non sint Principis, non possunt ita facile amoueris quam obtemperare hæreticorum filii etiam post hæreticū censentur capaces horum Maioratum, sive in testamento, sive in contra dicto iurisdictione: Menoch. d. can. 308. & num. 9. *affari in finem;* et quod dignitas illa sit accessoriū: & num. 19. & 40. & 41. addit hoc p̄tadiū procedere, quando ante paternam hæreticum sunt concepti: idem idem aperte videtur tenere de postea genitiis.

Idem dicendum est de filiis reorum legi Maiestatis humanæ, & de nepotibus via masculina, & de filiis via feminina, illæ scilicet capaces succedendi in Maistorum iuriscurarum, siue ex testamento, siue in contractu, etiam quando iurisdictionem habuerit cum fratre quoconque Comitatus, Marchionatus, & Ducatus; siue filii concepti fuerint ante, siue post crimine paternum. Quæ ex relatorio procedit non obstante incapacitate succedendi ex testamento. Rati n. quia esto sine infames: hæc infamia exclusoriæ à Dignitaribus, qui primariè & principaliter per se titibuntur, non autem que veniant accessoriæ: Anton. Gomesi, l. 4. s. Tauri, num. 112. ad finem, *per sexu*, *pro hac mea sententia*, vbi vult dignitatem etiam Regalem, & cuiuscumque Maioratus, ipsamque iurisdictionem, que veniunt iure successionis, transferri in omnino incapaces: sequitur Lucas de Penna l. 1. col. 5. pgs 7 medium, L. de reu pastibilius lib. 10. quæ natus traditæ infames, sicut à successione paterna ad alia bona ooo excludantur, ita etiam nec expellendos à Regni successioe: facet Molin. lib. 1. de primog. cap. 13. à num. 13. vbi probat infames non priuari successione in Maioratum, quantoenq[ue] dignitatem anneter habeat: idem repetit lib. 4. cap. ultimum a num. 5. usq[ue] ad num. 54. vbi ex hanc pattern subdubius fociplina: Menoch. tamen d. c. v. 80. j. 14. 3. usq[ue] in finem, vol. 9. idem sine dubio aliquo tradit.

Ceterum quando primus Maioratus conditor proprius cimeo lefe Maiellatis damnatum fuerit, hunc Maioratus habet iurisdictionem, siue non, & fuitis institutus in ultima aliqua voluntate; sibi, siue cocepti ante, siue post illud crimen parentis, nullo modo succedent: quia in eo casu confiscetur in perpetuum ob subsequens institutoris crimen, & fiscus ea bona, cum non sint illi obligata, aufestens, nemio priuilegio: ita Molini, de primis lib. 4, c. 2. item. 20. art. 21. Sanchez in praecepta Decalogi, lib. 2. c. 2. n. 53. Eodem modo non succedent filii, quando Maioratus fuit eretus in quoconque contracto ireueniabilis post hec delicta parentis, et quia simili modo confiscatur in perpetuum exulta tota posteritate, facta delicti declaratione. Nam a die commissi criminis erant bona fisco obligata, & hinc iusti qualiter non potest nocere institutor: ita Vasquez 1. 2. queat. 96. art. 5. dig. 69. num. 39.

Contra vero si hic Malacotus institutus ante crimen institutoris ab ipso institutore, & in contraria iuste viuis irreuocabilis, sit reuocabilis; & quando reuocabilis non fuerit reuocatus ante cuodemnacionem parentis, noo excludetur filii à successione in illam, siue cocepti fuerint ante ea crimina, siue post; & huius Malacotus habeat annexam quicunque iurisdictionem, siue dignitatem, siue non: semper enim filii succedent, prout dictum est, eos succedet in Malacotus omnes ab aliis institutis; quia noo confiscatur in perpetuum, ut tanquam verius itadit Sanchez d.c. 18. num. 66. et quia si contractus, cum fuerit perfectus ac validus, quoniam reuocabilis, superfluit institutore, successores his fuerint consuequi: quod his, qui est personale, ooo translatio hinc: quare ob subsequens delictum institutoris non confiscatur: ita Mollio de primog. lib. 4. c. ad ldm. n. 1. 3. & referens admodum istud, dicit 19. num. ultime, quas referens sequitur Sanchez sapr. d.c. 18. num. 66. Et 19. num. 1. ad finem, qui omnino est videndum.

Quaritus duodecim^o, zo dicatur primogenitus, qui lo primogenitum locum subrogatur? Dico primus, primogenitum dici, qui natus est primo loco: Item primogenitus est dicitur, qui tempore aduentis casus repetitur: Similiter ille dicuntur, qui cum secundis natus esset, mortuo primo eius locum ingressivit scribunt Alciat. *in premissis de verbis etiam*

Significatione, & Guillelmus Benedictus in c. Raymuntis, in verbis eadem testamento relinquit primo, num. 3. de testamentis, Menoch. in conf. 97. col. 12. &c. 3. & conf. 150. num. 3. b. alt non vocati proprii primogenitorum, qui ingreditur primogeniti locum, sed te vera gaudet primogenitura prærogativa, quando id contingit vel tempore mortis testatoris, vel tempore delate successionali: idem Menoch. n. 101. & 125. & conf. 169. num. 19.

Dico secundum, ex dictis dici primogenitam, qui
io primogeniti locum subrogatur, ut probat Andeas
de Ystern in cap. 1. 6. proterus, col. penult. vers. sed
quia panior, quia sit prima causa beneficis amicorum. &
alijs relati per Tiraquell, in tractat. de primog. quaff. 3.
num. 6. etiam seqq. & quaff. 40. num. 44. Menoch. seqf. 97.
num. 3. etiam fratre lib. 1.

Et enim est virtus subrogationis, ut res subrogata dicatur eadem cum prima: ita Cephal. qui plura testari in cons. 8. num. 1. lib. 1. Card. Mantica de ratione. De morte. defuncti lib. 6. tit. 1. a. num. 6. atque ita subrogatio regulariter sicut naturam illius in cuius locum subrogatur: I. omnia, sive plenaria, C. de rei exercitio actione, L. causa confusa, I. res in dictum datur, I. ex pecunia, ff. de iure datum. Vnde si ciuitati destrucitur: alii clues subrogentur, frumenti prisa legi concessis ciuibus illius ciuitatis, secundum Rebus. in concordantia in rubrica, de Regia ad praedictas non. in ver. Et Perfilius, vbi ex eodem Perfilio in c. cum persone, de priuilegiis, in 6. docet, quod quando Ecclesia gaudet exemptione, & translatia est to alium locum, adhuc gaudet exemptione.

Hinc fit, vi Index Ecclesiasticus subrogatus in locum iudicis secularis debeat procedere eodem modo, quo secularis: ita Abbas in cap. *cuna Ecclesiae sancte Mariae*, num. 31. *de conditionibus*, & Rebiff. in tract. *de nominar.* n. 15. Quicquid. Mandol. *confessio* n. 1. Item terra ex cuius palvis, seu herbis decima soluebatur, si redigatur ad fertilizandum frugum, de frumentis debetur decima tradit Anchar. *conf.* 404. n. 15. Similiter res permutata cum rebus liberis gaudent eadem libertate, Goutier. *conf.* j. num. 11. Fauer. l. 1. stir. 4. lib. 3. far. dicens fundum emptum ex pecunia facta ex venditione culexsdam fuodi pertinenter ad alterum cooingem, non fieri committentem, sed fieri proprium illius, cuius fundus fuerit Chaliscenus in *confutacione Barbadensis* xix. 4. 4. 1. num. 10.

Nec non domos hypothecatas, si destruturant per combustionem vel que ad fundationem, & in area domus altera erigatur, hypothecata maneret; i. final. vbi Barr. *ff. de pignoribus*, l. *Paulus*, q. *damnum*, ff. *sudem*, sua adficiunt per debitum, sive per alium retinere: iuuari Affliti. *descriptio* 8. j. *narratio* 12. & *descriptio* 391. *narratio* 12. Garcias de expensis, cap. 1. *narratio* 17. Quare res subrogatae in locum aliarum manent eiudem conditionis, quando subrogatio fit per corpora eiusdem speciei; quia idem adficiunt, & dominus dicitur, & eadem res: Menoch. in *confessio* 390. *narratio* 12. *compendio* lib. 4. Proinde subrogatio in locum aliarum rerum facta, que erant vinculata ex principiis facultate, maneat similiter vinculata, si subrogatio fit per corpora eiusdem speciei ab habente potestate faciendo subrogationem: nam in quolibet acto, quem quis vult facere, non voluntas, sed etiam potestae existit: *Lectio* 11. vbi Bald. *C. de donis. ante nuptias*, c. *causa*, *super de officio delegati*, ut per Socio. *regula* 40. *versus* 3. Couart. in *c. causa ejus de testamentis* n. 7. & lib. 1. *marier*, c. 6. n. 9. Menoch. *confessio* 1. 19. 39. & *de presumpsiione* 1. *praeemptio* 80. xii. idem Menoch. *confessio* 75. 1. 14. *confessio* 1. 5. 8. *narratio* 30. vbi addit, ad omnes actus humanos tria requiri, ut cunctiantur & consilientur; nempe conscientis voluntatem, eiudem potestatem, ac tertiam causam honestatem, & iustam.

Disp.XX. De Prærogatiu.Primigen. §.II. 585

Queritur decimotertio, an primogenito dicator proximiore, qui reperiuntur tempore mortis, an tempore existentis conditionis? Dico primogenitum tempore testamenti præterendum alii existentibus tempore conditionis evenientis, secundum Bald. in t. pred. n. 4. C. de fideicom. Cephal. conf. 118. lib. 1. Socin. in conf. 171. n. 10. lib. 1. Nihilominos cum in successione ex testamento sit confidetandum tempus conditionis existentis, ad effectum, ut quis proximior dicatur, scilicet in successione ab intestato: vt tradunt Decius conf. 27. in fine. Patr. conf. 46. n. 10. lib. 2. Iason conf. 159. n. 3. lib. 4. quos sequitur Menoch. conf. 211. n. 94. lib. 3. idicet tempus eventus conditionis debet attendi, & be iustificator, quis runc sit ex proximitibus, & defecundogenitus, ut ita in specie vita praecitatos censuerunt alii, quos sequitur Menochius, nisi ex verbis testatoris contrariū appareat.

15. Queritur decimoquarto, so quando Titus, qui renunciavit primogenitio in favorem Sempontii, si ille moriatur prius, possit Titus realiamente illud: Ex dicendis, quid agendum sit ostendatur, argumento renuntiantis beneficium simpliciter: is namque non potest absque nota collatione redire: ne Paris. in c. cum vnitribus. n. 42. de exceptiōib; & est communis opio: extinctis ente fuit titulus, quem habebat per renuntiationem; quare nonos requiriunt ut probat idem Patr. in loco. n. 44. verbi non propterea. Idem tenet Glossa in e. quod. de flet. Monach. & Nauar. in c. acceptat. num. 3. 1. ppof. 7. de refutatione fidelium. Item renuncias sine Superiori beneficio, non potest sine Superiori ad illud redire: Glossa in c. quod. & Nauar. ubi proximā, oppof. 7. num. 15. 28. & 31. in d. accepta.

Huius politis dicendum est, renunciatioem primogenitutur, non debet renunciare, nec posse ad libitum in favorem colicunque; sed in favorem fequentis in gradu, hoc est in filium, vel alium, qui vocatus est ex dispositione testamentaria, aut ex contractu, aut beneficio Præcipitix traditis à Gauamo in decr. 138. n. 8. & à Cald. Petreia de renuntiatione employmētis. n. 13. n. 4. & 5. argumento feudi prohibiti alienari, quod potest tamen alienari in petiōib; coniunctas, ad quas post mortem alienari, feudum venire debet: ut dicitur in t. pater. 5. quindicim. ff. de legat. 3. l. final. C. de fideicom. cap. 1. de alien. feudi.

Hinc sequitur, si primogenitus habeat filios, non posse renuntiare primogenitutram in filiorum præiudicium, prout volum Bald. in conf. 389. Consequens est in nominatu, verbi. 16. lib. 2. Præpositus in c. t. de fendo March. Menoch. in conf. 1. 1. nom. 15. lib. 1. post Batr. in Liberorum, col. 4. n. 12. verbi præmissa, ff. de verb. qnif. & Decim conf. 197. num. 8.

Ceterum, si contingat primogenitutram renunciare, cum non habeat filios, si favorem secundogenitut; & secundogenitus præmoratur, potest primogenitus reassumere has primogenitutem: præbaratur et l. sicut, de eo, qui finem facit agnus, & ibi Bald. O. in l. qnif. 50. ff. de rerum divisione, Tiraquell. lib. 1. de retrali. 5. 1. glossa 9. num. 44. in quo cunto primogenitus reassumit primogenitutram, ut agnatus.

Nec obstat cap. 51 de terra, de privilegiis, ubi dicitur liberum esse vobisque turi suo renunciare: quod tradunt etiam Scribentes in l. si index 42. ff. de ministris, Tiraquell. de iure primogenitut. 24. n. 4. Azot. in ist. moral. part. 1. lib. 3. c. 22. qnif. 10. & P. Soar. de legibus. lib. 8. c. 33. Quia id intelligitur, posse renunciare sine præiudicio tertii, quare si secundogenitus in cuius favore primogenitus renunciari præmoratur relitto filio, primogenitus non reassumet Maiorescum: item si primogenitus foerit minor non potest renunciare ius primogenitutram sine decreto iudicis, cum causa cognitione, & auctoritate tutoris,

vel curatotis: prot. vult Iason in conf. 107. num. 21. verbi. item licet Imperator, lib. 4.

§. II.

De ceteris prærogatiis, & excellentiis, quae competunt primogenitutis.

E P I T O M E.

1. *Pater regulariter regnat auferre à filio suo iure primogenitura antiquam collatice.*
2. *Principis præsumit nobis noscere illis, qui sibi habent succedendum in Maistrorum, seu scudem.*
3. *Præminentia ex primogenitura non aspirat cum persona ipsius primogenitutis, sed remanes cum facultate in primogenitura.*
4. *Pater ac possit ius primogenitura transferre in filium secundogenitum, præferum ex causa favoris, aut ob inobedientiam primogenitutis?*
5. *Primogenitus furiosi filium ac excludatur, si fuerit sane mentis?*
6. *Primogenitus ac possit à Principi, vel à Rege, vel à Summo Pontifice suo iure primari?*
7. *Primogenitura ius ac competat primogenito filio Imperatoris?*
8. *Imperium sicut quarebatur successione: hisco tempore, vel alter fit, per electionem scilicet.*
9. *Electores Imperij quo sunt, & Imperator ante coronacionem un administraret, & an Electores possint eligere ex se unum, ipsique ac sit prefatum secundum eius eligendi?*
10. *Primogenitus si fallit fit Monachus, vel Canonicus regularis, ac ad Regni administrationem admittatur?*
11. *Primogenitus fallit in eodem tempore in filium maiorem, & aliud in filium minorem, quodnam ex iis prænalebit?*
12. *Primogenitus fallit in duabus filiis pro iudicando, altero vita frustis, ac ad alium sibi coniungit, vel ad alios filios devenit, debet primogenitum? Et quid si unus ex filiis postea excederet?*
13. *Primogenitura ac debetur filio maioris etiam nasci in infidelitate, & postea nascatur alter post conseruacione patris?*
14. *Primogenitus fallit in filium magistrem nati, & in eius descendenti; & in eius defollum in alium filium secundogenitum, & in eius descendenti; ac ipsi omnibus deficiensibus expirat primogenitum, ac vero denierat ad fratrem illud constitueri?*
15. *Primogenitus natus ex parentibus consanguineis conceperit antequam Ponifex dispenset, ac præfatur natus post dispensationem, si tener primogenitum existat, quod sit conceperit, & natus ex legitimo matrimonio?*
16. *Primogenitus multorum nascitum, qui sunt legitimati, nullo legitimo existentibus, ac ius primogenitura obirent?*
17. *Primogenitus si prius iure primogeniture ac rei- nos legitimam suam?*
18. *Quid si vir, & uxor materiam nullam, in qua succedens filii utriusque, & in defollum filiorum, & descendentiis consanguinei proximi?*

Quid utrum primus, ac pater possit auferre filio suo iura primogenitura antiquis constitutis? Responso est negativa. Ratio, quia primogenito ipsi ius est quodcumque factio ipsius partis: ita Alex. in conf. 87. col. 1. lib. 6. post Oldrad. in conf. 94. col. 4. & loam. Audeam in c. litter. de ovo, sequitur Tiraq. in tral. de iure primogenitut. qunif. a. 1. b. num. 4. recentes Oldradum

Oldradum 'ubi proxim', idem respondet Natta in conf. 503. col. ultima, lib. 3.

Sed contra ostendit Gen. 8. vbi Iacob dedit Iosephus Primogenituram, dicens de tibi partem unam extra fratres tuos, quatenus de manu Amorbi in gladio, & arcu meo. Et constat Rubens fuisse primogenitum; Sic enim dixit Iacob, Gen. 49. in principio: Rubens primogenitus meus: ut fortitudine mea, & principiis doloris mei: prior in domo maior in Imperio. Idem probatur ex historia Davidis, qui plures habuit filios, & primogenitus fuit Amos ex Achisoë, & Salomon, fuit quartus ex Bersabe filius; primus namque fuit Simeon, secundus Sabao, Nathan tertius, & Salomon quartus, minimes tamen filiorum David, illique successit in Regno ex dispositione ipsius, ut habetur 3. Regum, cap. 1.

Nihilominus Ioseph fuit Prepositus Rubens ex causa, quia Rubens ascenderat cubile partis sui, & violauerat thorum Illius, ut habetur Gen. 49. vbi Iacob ad Ruben, sic afferat est: Non creas quia auctoritatis cubile patrum tui, & maculasti stratum eius: Quae ratio ad Oldradum. alignatur conf. 9. 4. col. pen. satis sufficiens ad exhortandum filium, & causam in Ambore, ut cum de appell. cognosc. Glia c. Quintanavale, de iure.

Ad Confirmationem Regis Solomonis, quem pre-tulit David exterrit filii, cum esset minimus, descendens est; id factum fuisse insinuitus Spiritus sancti. Probarunt ex 3. Regum, c. 1. vbi David ad Bersabee fecit: Pater Dominus, qui eritis animam meam de omni angustia: quia sicut iuravi tibi per Dominum Deum Israel dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse fedebit supra filium meum pro me, sic faciam hodie. Per quae verba, per Dominum, ostenditur rem factam esse diuina iustitiae, vt notat frater Ioannes, Ennius in commentario Philemon, in brevissima temporum, cap. 1. pag. 11 in fine, in cuius confirmationem adductus est: Parallelomenon, c. 17. quando David morti iam vicinus affatus est Princeps in huic modum: Dominus elegit Salomonem filium meum, ut fedaret super filium meum, & dixit nubes. Ego firmabo Regnum eius in eternum, si perfueranter custodire legem meam.

Quare relatio isti, non esse in arbitrio Patrii priuatae Primogeniturae iure primogeniturae, nisi ex causa; non quicunque, sed digna exhortatione; & nisi etiam non esset idoneus administrando Regnum, tunc enim potest patet primogenito, secundogenitum anteponere, quia consuetudo preferendi primogenitum non est iure praetulta aduelitus communitatem Regni: per l. quod savor, ff. de legib., exemplo Dsuid Regis, qui Salomonem omnium filiorum nouissimum, omnibus tamen amiebuit, ut scribitur 3. Regum 5. Sequitur Matt. Laud. in tract. de Principibus, vers. viij. secunda conferenda Regni, & Galp. Valaf. Lufit. ut doctrina insignis in reper. l. Imperium, col. 1. 14. vers. & Regi dicentes, & rufus col. 8. 4. vers. circa secundum concilium, ff. de iurisdictione annuis indicibus, & Ioann. Lup. in reper. cap. per teftas, §. 26. col. 3. de dona. inter vir. & oxer.

Vtrum autem ingratuus eo ipso, quod talis sit, possit priuata iure primogeniturae per patrem? Responderat non omnem ingratitudinem eti primogenitum, ut sit Bald. in l. fratris, col. 1. in quarto mensebili, C. de ineff. regum, sed, que digna est exhortatione. Nam inobedientia parti dicitur ingratuus largo modo: alii esset ad arbitrium partis exhortare, & filium priuata iure primogeniturae quando vellet praecepido rem arduam, & valde difficultem: pro quo et bonum text. in l. si quis sub conditione, & conditions, 1. & 2. & l. filius, cum similibus fide condit. inflit. item, quia pena priuationis nunquam est a iudice imponenda, nisi reperatur expressum in iure, per Glos. singul. in final. de ire patrem. Ergo per solam inobedientiam

non potest pater priuata filium suo iure primogeniturae. Et ubi enim sine iure loqui: si que ita cum hoc non sit cautum in iure, & res sit dubia, in dubiis benigniores partem tenete debemus: l. benig-nius, ff. de legib.

Quatuor secundum, an Princeps in dubio pta sumatur velle officere illi, qui haber spem succedendi in Miatotum, seu feudo? Respondet negativè. Imo presumptio est nolle illi nocerent Attili conf. 7. col. 2. vers. praeferre, quem sequitur Socio. Iun. in conf. 9. 3. n. 3. lib. 3. & Cagnoli in L. 1. lib. n. 18. 4. C. de palli. Nam spes obtinendi primogenituram, est in magna consideratione: Tiraq. de primog. quaf. 40. n. 96. & 97. Iteut dicitur esse considerabilis spes succedendi in fidel-committis: Alex. in conf. 6. 1. 6. vers. hoc expressum lib. 1. Nec non spes succedendi in feudo, vt responderet Cagnoli vbi supra, in d. ultima, n. 3. 4. & Ruy in conf. 3. n. 2. & in conf. 6. n. 1. lib. 1. Hoc autem spes succedendi in primogenito est in filio primogenito, patre vivente firma, & certa, & immutabilis, quoniam non potest pater, vel aliis primogenito filio inuite sine causa tollere: Tiraq. de primog. q. 21. ex n. 1. quia hoc firmatum videtur iure diuinio, Canonico, & Statutariorum argumento. l. nemo pater, ff. de legat. 1. & c. ff. diligenti, de foro competenti, & requisibili, in fine prima translat. & c. tna. de testamentis, sequitur Old. conf. 9. 4. col. 3. & iterum col. pen. vers. quod pater ex causa qualibet sine causa nequeret patre priuata filium spes sua certa succedendi: Tiraq. d. quaf. 21. num. 4. & 9. 40. n. 96. & 97.

Non esse spem succedendi in filio vivente patre, neque legitimam, neque villo modo considerabilem, ostendit ut per spem emancipationem, ibi, id enim: & ibi, Bart. ff. de liber. legat. & l. ultima, in verbo, acerbissima ff. & ibi idem Bart. in 1. appos. & iterum in id. quaf. C. de palli, & quia parte superioriter filius nulla bona habere dicitur, atque ita hanc spem effe omnino inanem alierunt alii plurimi, inter quos Specul. n. 10. de execr. sententia, & sequitur, vers. quid si filius amarus. Bart. in Ambore se qua mulier, col. 1. vers. quoque filii, C. de sacro. Eccles. Quid si dicta propositionem hanc esse vetam: vivente patre, filius potest succedere parti: tamen ita potentia fecit nihil est: Tiraq. de primog. q. 40. n. 110. Constat Molini, de primog. lib. 1. c. 1. n. 3. 3. vbi ex Platone vocat spem futuræ hereditatis, sonnum vigilantium: provit refert etiam Iacob. Philippus Portius conf. 13. n. 4. Ideo cum spes non sit probabilis, ratio illius non est habendae, in que auctoritate Princeps responderunt Decius conf. 69. n. 7. & conf. 390. n. 11. Gorazd. conf. 9. n. 19. & Ctauer. conf. 135. n. 7. quos intelligit Menoch. conf. 10. num. 19. lib. 1. quando spes successionis non est probabilis; alias lecūs.

Quamobrem indistinctè dicendum est tanquam verius spem succedendi in fidelcommittis eti considerabilem, ut tradit Alex. conf. 6. 1. 6. lib. 1. Et idem in primogenitura scribit Menoch. conf. 11. n. 9. lib. 3. qui ex aliquibus quotum meminist, idem tradit in feudi successionis bariensi in l. tit. 8. lib. 5. reprob. ff. 1. n. 17. Coagat. lib. 3. regulae, c. 5. & in successione primogeniturae idem vult. Carol. Ruy. in l. Galus ff. sic iuu. n. 7. 1. ff. de liber. & pto. & hanc spem succedendi eti valde considerandam scribit ex placibus Curt. sen. in eay. 16. d. a. 16. atque ita de iure certa iudicandum est, heut de presenti resoluti Ant. de Querida lib. pract. quaf. 6. n. 10. nam vbi primum filius editus est in lucem, occupat ius prioritatis, & in eo fundatur primogenitura iure naturæ sequitur Tiraq. d. quaf. 40. n. 100. vbi tradit spem succedendi in primogenitura non posse à patre, nec à Princepe austeri: & hoc confirmas ex doctrina Anchar. in conf. 3. 39. incipit, Pre maiori, in secundo dabo, num. 5. decidentis, quod in basis in quibus patet est granatus onere fidelcommitti,

Disp.XX.De prærogat.Primogen. §.II. 587

fideicommisso, & primogenitor, non habet potestatem disponendi in praesidio sequeorum.

Quod procedit ex eo, quod nemo potest disponere de iure tertii eo insensibili, quoniam nisi spe qualitate sit dianaxat, modo sit spe iuridica, seu probabilitas, propterea vult Peregr. in tract. de fideicommisso, art. 5. n. 16. & n. 13. Præpost. in ratiōne sibi fundi, furoris contra e. Tunc filia, n. 3. in fine. Idem dicendum est quando consanguineus habet spem succedendi ab intestato; dicitur enim habere spem probabilem succedendi, & multo fortius habebit spem, qui ex testamento, & dispositione testantur est vocatus ad Maioratum: facit l. & quia plerunque, ff. pro facie, ibi: Quasi debita nobis hereditatis obsequia. Item dicitur spes bona, quae exigit supra aliquod fundameotum, ut notat Bart. & alij in l. quod seruus, ff. de conditione ob causam: sicut ius queatum vocatur quando successio folli non potest: Menoch. cap. 181. sum. 50. lib. 1.

Nec est dubium spem succedendi in Maioratum esse firmam, & probabilem; vt docet Menochius post Tiraq. Molin. & Burg. de Paz, quos refert in l. 7. ff. 5. n. 6. et 7. lib. 5. recipit, unde spes succedendi in Maioratu est firma, & inuictabilis, itavet adim nequeat: Tiraq. de primog. q. 40. n. 9. Quod maximè procedit, quando Maioratus fuit factus per contracham præsentis, si Maioratus fuit cum regia facultate io contrachu celebrato cum ipso Rege, ut pallium sit in Hispania: vbi oppida, villes & aliae res cum in rebus Hispaniae emanauit; necnon & officia: oam tunc spes succedendi in Maioritate est firmior, & certior: Pelasz de Maioratu, in principio secunda pars, num. 523. & sequenti. Atque ita non præsumimus Princeps velle tollere ius tertii, quia sicut ex causa onerosa præsternit, nisi habeat notitiam claram illius iuris, & ex plenitudine potestatis: ut obleruat Felin. in cap. viii. num. 5. vers. ad illud acutum, de constitucionibus.

Quæcumque rētio ad præminentia ex primogenitura proueniens expicit cum persoua ipsius primogeniti? Responso est negativa, quia remanet cum successore in primogenitura, & non extinguitur, cum primogenitura sit dignitas, quæ non moritur, ut ostendit Iacob in L. p. 1. ff. de acquirēb. hereditatis. Ioan. Le Citer de primogenitura, q. 16. lib. 1. n. 3. & debetur sub dicta incerta: Guilielmus à Monteferatu, de successione Regum, in refutatione ad primum dubium, n. 1. per Glori. in c. quoniam periculum, q. 49. 1. quam omnes Scholites commendant. Nam primogenitura est causa proxima huius præminentie, & prælacionis, non autem persona ipsius primogeniti: & ideo præminentia non expicit cum persona ipsius primogeniti, sed per se uerap. apud eum, qui primogenitura dignitate obtinetur: Menoch. ita de arbitriis indicatis, lib. 1. quaff. 68. & c. 1. n. 1. lib. 3. argumento c. quoniam Abbat. de officio delegato, & c. si gracias, de rescriptis, in 6. Azeued. l. 1. n. 17. & sequenti, sit. 4. lib. 8. non recipit, vbi probat delegationem factam. Dignitatem, non expello oompte proprio, transire ad successorem. Concordat apud Hilpaoos l. 47. n. 18. pars. 4. vbi Greg. Lop. verba, nomina, Nicol. Gascas de beneficio, pars. 6. c. 1. n. 19. cum sequenti. & Petr. Barboz. in L. quia tale, n. 4. c. 28. & 80. ff. folios marimonio, Sasechez de murio lib. 8. diff. 27. n. 6. cum sequenti. & Bellet. dif. quaff. Clerical p. 1. sit. de Clerico debito, q. 4. num. 8. vbi a. 9. cum Decio in d. c. quoniam Abbat. n. 15. volunt non extingui delegationem, seu commissionem factam. Dignitatem, quoniam rescriptum prædecessori non fuerit præsentatum. Cum ergo primogenitura sit Dignitas, præminentia dignitatis debita non extinguitur cum persona, sed traesit ad successorem.

Quæcumque quartus, an possit pater ius primogenitura transferre in filium secundogenitum, pateriū ex causa furoris, aut ob inobedientiam? Bald. in s. 1.

de successione fundi, affirmat: Quod procedit quando primogenitus est inhabilis à natura à principio: haec Mart. Laud. de primogenitura, quaff. 40. Secūs si ex pōt factō furiosus, aut inobedientis, aut demens reddatur, posse quam fuit in possessione primogenitura: tunc enim dabitur ei curatō: se querit Dominic. Gemini. in c. grandi, de supplende negligenti a prælatorum, in 6.

Nam furiosus à natura, sc. à principio, seu demens, quoniam primogenitus oatus sit, secundogenitus facebat: Ioano. Andr. in c. cum inter. de electione, Corser. de potestate, & excellētia Regis, & querit 10. quem referens sequitur Le Citer, q. 4. lib. 3. de primogenitura, n. 1. vbi tamen n. 3. addit. Sed aduerte si ex translatione primogenitura in Regno ad secundogenitum sequatur scandalum, melius esse relinquere primogenitum adhibito curatore: secundum & grandi, de suppl. negl. prælat. pro qua refutatione facit text. In c. Iulianus, 1. 9. vbi probatur Julianum Apostolam Imperatorem factile ab Ecclesiā toleratum, ut scilicet (vt ait Gloss. ibi) non daretur scandalum conuicti Christiani: igitur primogenitura excellētia proprie furorem, seu demens non est alii soferenda, quia daretur afflictio maior afflictio. Consonat text. in l. Dian. ff. de officio prefidū, vbi famulos sati suo fatorum cruciat: vnde secundum hanc patrem dicendum est, secundum se primogenitura his competere demensi, & fatioſo; argumento bonorum allo+dialium.

Verius ramo videuntur, & probabilius de iure primogenitura demente, seu furiosum, non habere ius primogenitura, quando sic natu est; neque esse dignum prætoriaris, quæ primogenito competit, quia id concedere catena via rationis penitus est abs te; ex ea ratione quia dispositio generalis non comprehendit iobhabiles, & minimē idoneos: l. et gradatim, q. sed si, ff. de monerib. & beneficiis, Batt. in l. 1. 6. numeris ff. de manu operis nunciacione, Bald. in Lemna populi, ff. de Iustitia, & iure, col. 9. vers. Eſi & aliud exemplum, vbi in particulari vult, dicente statu, quod primogenitus succedat, habere locum quando successurus est habiliſſimum beneficia enīs legum habiliſſima sunt addita: sequitur Baptista de S. Seuerin. in repetitione, d. l. annua populi, col. 74. Similiter statu, ne possit succedere filia exante masculo: tamē si masculus exīta, sed inhabilis, quia est Frater ex familia minorum, filia ob incapacitatem masculi poterit succedere: ita Batt. in l. 1. 5. quidam filium, per text. ibi, ff. de bon. poff. contra tabul. & Bald. in l. fratre, ad finem, C. de ineffe. testam.

Reſtat adhuc dubium, si contingat primogenitum furiosum, habere filium sanu menis, an filius excludat patrum secundogenitum? Responſo est affirmativa: ita Bald. in rubrica, An matus, vel fundus, vbi decidit, quando ille ad quem debet deferti feudum, est incapax ex aliqua causa naturali, quod scilicet sit mutus; tali feudum ad filios suos proprios posse tranſire. Nam patre vita fundo filius primogenitū antefertur partuo, secundum Ioann. Andr. in rubrica de fund. in addit. ad Spec. sequitur Socin. in c. 8. col. 5. vers. super quæſione propria, ergo pati modo, quia tunc tenet post mortem redditus, & si fiat inhabilitas: teneatque statim reddere: vt notat Ioann. Andr. in rubrica de nuptiis, & alij, quibus accedit Le Citer de primogenitura, quaff. 5. lib. 3. num. 1. & 2.

Nihilominus obſervandum est, quod quoniam Tiraq. de primog. q. 40. et 41. 6. 8. conueniat cum supradictis, tradatque filium furiosi à natura posse succedere in primogenitum, etiam patre illius successore neque atquod etiam affirmit Menoch. c. 1. n. 1. 18. vbi concludit mutum, & surdum naturaliter, quoniam in feudo succedere non possint; tamē non impedit quin sotum filij succedant.

588 Part.III. Lib.IX. de oblig.Primigen.

Magis tameo placet negare huiusmodi doctrinam, quia naturaliter fuius non potest validum matrimonium contrahere, nec filios legitimos procreari: sunt enim incapaces ad succedendum in Majorato, vt probatur ex *c. dilectione, de sponsalibus, & in c. quoque furijs, 12. q. 7. Causa de sponsalibus, p. 2.e. i.m. 5. Sanc. de matrimonio, lib. 1. dist. 8. n. 5. vbi volunt fuitius naturale non posse contrahere matrimonium: secus si post matrimonium celebratum locidit in futorem perpetuum: tunc enim filii cum non sunt illegitimi, capaces erant successionis: *Pelaez de Majoran, 1. p. quaq. 4. dist. 2. num. 48. & seqq.* vbi loquitur de moto, quando possit validè cocontrahere.*

- Quixitut quinid, an primogenitus possit à Rege, vot à Summo Pontifice suo iure priuari? Ex causa affirmat Bald. per text. in e. 1. de natura fidei, in vobis fidelorum. Quamvis enim Principes suis legibus sine solni, secundum tamem leges viuere solet, & subiiciuntur contra dictibus, & laudabilibus coniuncti in bus: text. in e. 1. de probab. Quinimo non possunt reservare priuilegia, seu concessiones illas, quæ in natura, & vim contra dictus transfigunt, vel pro quibus pecunia iuteruenit: *Gomei, l. 40. Tauri, n. 89. ad modum, Mench. illustrissim. 3. n. 1. Valac. conf. 73. n. 5. & conf. 120. n. 9. Molin de primog. lib. 4. e. 1. n. 18. & sequent. Aloy Ricc. in collat. decr. p. 4. collat. 8. 6. Marta de claustris, p. 1. claustris 195 n. 1. Soart. de legibus, lib. 8. e. 1. 7. n. 4. & 10.*

Dicit tamen causam iusta, possumus conseruatis à se initos cum subdiliis celebratos limitare, siliquique modum, & conditionem praescibentes: *Marienf. l. 1. gl. 8. n. 4. cit. 7. lib. 5. noua recip. Petegi. de iure fisci, lib. 1. sit. 3. n. 67. Cabed. Lutit. decr. 68. p. 1. quin potius etiam in iuris testocitate: ita Tiraq. de panis temporandis, in prefat. n. 41. idem Cab. decr. 19. n. 8. & decr. 77. p. 1. Pinel. ad l. 1. C. de bonis maternis, p. 3. n. 62. idem. 16. vers. 5. & Nauat. in e. 5. quando, de scriptis excepte, 1. 1. vers. Cad. 4.*

Quare esto, Principes nequeant iure priuare primogeniti sua causa, neque ex leui causa propriet pericula imminentia, vt tradit Mart. Land in epistola de primog. col. 7. in fine: atmen ex evidenti causa ooo est dubium posse: sequitur Le Cister. eodem tit. q. 7. lib. 3. n. 1. inest enim naturaliter primogenito iure primogenitorum, quia prior natus est, vt illi debentur aliqua iura reuerentialia, quæ non possunt tolli sine causa, vt tradidit Scibentes in e. que in Ecclesiis, de consuetudinibus, praefertim Felio. col. 17. ad finem lib. 1. Tertia conclusio: vbi ratio tribuitur, quia ius naturale est immutabile, & sed ex natura. Inquit de iure naturae gen. & civil. Panorm. in d. que in Ecclesiis, vbi asserti propter hanc rationem id esse communem inter Scibentes utrumque intis, dicentes: Si constituit causam non subesse, non posse Princeps statuere in damnum priuatorum, in his, qui sunt de iure naturali. Fauer Clemonina, Pistoria. Idem videtur dicendone considerato iure primogeniturae pro rebus temporalibus, quæ cōpetunt primogenito ratione iuris primogenituræ. Nam si res font iam quædam, non possunt auteris ab illo sine causa, ex quo dominium iam qualitatem est: *I. ex hoc iure, & de iustitia & iure, & i. Batt. col. 1. & Bald. in l. 1. 1. vers. sed contra prædicta, C. de iuri & fodi ignorans. Iam vero si iure non est que situm, sed quædam auxilio legum, vel consuetudinis: tunc potest Princeps sine causa, vel ex leui, pro voluntate sua noce te colongare, rumpendo leges, vel consuetudines, quæ nituntur iure ciuilium abiemere, & de verbis significacione. Facit Bald. in l. final. col. pen. vers. sed immediatim appone, C. finem refind. non posse. dum aut, iura, quæ quis potest consequi contra Principis voluntarem, & quæ comparantur contra Princeps voluntarem, de iure naturali, vel genitum, non posse tolli sine causa à Princeps. Comita vero, quæ acquiruntur auxilio legum, vel consuetudinis, quæ est affinis le-*

gum, in his enim potentior est auctoritas Principis.

Quixitut sexto, an ius primogeniturae competat filio Imperatoris primogenitoris? Resolutio est negativa. Ratio, quia Imperium per electionem, non auctem per successionem, quartut: *c. venerabilem 14. de elec. tione, vbi dicitur esse ius Canonici, vt Imperator per electionem, non auctem per hereditatem successionem creetur: Azor. in iur. matr. p. 1. lib. 10. e. 3. à principiis, & est communis, vt volunt Card. Zabarel. in d. venerabilem, p. 3. notabilis. Anchæ. in 2. notabilis, vbi signaretur tradit non solum Imperium non deberi per successionem, immo etiam nec per electionem pluribus de eadem stirpe, sen domo, ne videantur Dignitates hereditarie, & delata potius ex successione, quam ex electione, contra c. penalis de probando. Idem vult Panorm. in d. c. venerabilem, col. 5. Cum ergo hodie per electionem transferatur Imperium, non debetur ius primogenituræ filio primogenitori Imperatori, ut vocatur tamem Primogenitus. Agnitus: vt docet Glos. in e. Adrian. num. 1. distill. 6. 1. & ibi illustrissimus olim Brachatenfis, hodus Olifonsponens.*

An auctem possit Imperatoris primogenitus eligi in Imperatorem? Non est dubium posse: notat Gepp. Lopez. l. 1. sit. 1. parita 2. glos. sic per text. in cap. 6. num. 3. dist. 16. dicens posse eligi immediatè in Imperatorem post mortem patris.

Quixitut septimo, cat olim Imperium per successionem quaterbarat, non autem per electionem? Ex dictis eti poeponio colliguntur: nam olim per successionem veniebat ex parte ad filios, telle Azzone in summa C. ad legem Italicam de adib. pro quo est text. in Canone, Adrian. l. dist. 6. 1. lib. 9. ad filios eius Confanius, Leoninus, Augustus Confanius in polon. dixit, iuxta Glos. in verbo, Augustus, quia vult filios Imperatorum dici Augusti, quia operabant se futuros Imperatores: & sic Imperator vocatur Augustus, quod illios mentis debetur esse augere Imperium, sic etiam filii Imperatoris simili cognomento appellabatur, vt augeret Imperium, cum Imperatoria dignitate fungerentur.

Iam, quia Imperium Romanum, partim fuit acquisitum vi armis, & quamvis non habuerit principiū à iustitia, sed à violentia, vt vult Albert. de Rosia. l. 1. C. de Summ. Trin. & fd. Cach. col. 5. Subdie tamen paulo post per consensum Provinciarum, & populorum voluntatiē se submittentium Romano Imperio, dissensus transiit in cōsentum ratiōinem, & hoc modo Imperium iustum conferi: Concordat Panorm. in c. venerabilem, col. 6. supra, vbi tradit illud, quod babetur *viximus quarti, q. 1. 1. Romanos scilicet virtutibus quæ usitare Imperium intelligendum esse de virtutibus politieis, ooo antem Theologicis. Unde hoc modo Imperatores, per successionem imperabant, & filii in Imperio tamquam in re sua vi auctoritate comparata, & de consensu populi partim concisa succedebant, iure quasi hereditario.*

Hic autem temporibus per electionem creatur Imperator, & ius eligendi dictum est Germanis, seu Thentonitis. Vnde non probabit ius, quominus Germani Principes ex alia gente eligant Imperatorem? ita Card. in d. c. venerabilem. Licit aliij alij sentiant, ad Germanos scilicet, & Thentonicos Imperium esse translatum, & ex consequenti Imperatorem creandum ex Germana gente, & id esse iuris Canonici in d. c. venerabilem, vbi dicitur ibi, de Apostolica Sede, que Romanum Imperium in persona Magnifici Caroli, à Grace translatum in Germanos. Vbi Glos. in verbo, translatum, sic ait: Ergo Regnum mundi translatum est ad Thentonicum: non ipsi habent Regnum Romana Ecclesia. Quid si contingat iure Germanos nullum reperiri Imperio dignum, integrum in hoc clementi erit Electoribus Romanorum Regem ex alia natione eligere: arguendo & ne pro deficit, in electione, vbi dicitur, Epiplo-

pus eligendus de numero Canonitorum, si in Capitulo idoneos repetatur; alias extra Capitulum eligi possit: ut per Duen. regal. 101. & ibi August. Barboli. num. 5. Quod etiam colligitur ex c. 1. d'Instit. a. 3. in verbo. *episcopar.*

9. *Quatinus ostaude, Electores Imperij, quod sint de iure, & sic possint eligere ex se ipsi vnam Imperatorem, & inita quod tempus, & au Imperator possit administrare ante coronationem: Quod p[ro]mum non constat ex iure expresse, quo debet ne esse Electores, & quinam? *Glossa in ead Apologetica de sententia, q[uod] re indicate, lib. 6. in verbto illi autem, septem Principes enumerat ad eligendum, nemini tamen tres Ecclesiasticos, Archiepiscopum Colonensem, & Treverensem P[re]fulem, & Mogontinum Antitributum: Quatuor vero seculares, Palatinum Comitem Rhevi, Ducem Saxonie, Marchio cum Brandenburgien, & Regem Bohemiae, olim Ducem. Ita refutant Nasate, in eam nobis, metatis 1. s. n. 12.4. de indicio, Molin. de sufficiencia tristis, 1. diff. 20. vers. ad primum, quod in terra & dis- p[ar]. 14. Catd. Bellarm. in controversia tertia generali, sub titulo, de Romana Pontificatu, lib. 1. s. 8. vers. 7. *Op[er]a sua seqq. & in tractatu de translatione Imperij, lib. 1. c. 4. can 599. iuncto c. 1. ad lib. 1. per tenet, atque etiam lib. 1. priscip[atus], c. 1. Petri Matizius in suis Dialogis variis his[ter]ies, Dialogo 2. e. 5. & c. 6. & alij, quos referunt sequitur August. Barbol. in d. euerabilim. n. 3. & Azot. iustit. moral. p. 2. lib. 4. c. 19. quaq[ue] 7. & lib. 1. c. 8. quaq[ue] 4. Mitanda de ordine iudiciorum, quaq[ue] 2. art. 3. consci. 1. in fine. Quibus accedit dodicim[us] Petrus Gregorius de Republ. lib. 6. cap. 13. num. 25. vers. 7. *andiamus mne tertio loco, vbi de re latere, q[uod] num. 19.****

Ex quibus quicvis Dignitas Imperialis ante translationem Imperij, non à Summo Pontifice, sed ab Omnipotenter Deo, iuste genitum mediae fuit in-
stituta, ut probat Velasquez Menchac. lib. 1. libro
xi. 2.1. & n. 11. post tamen dictam translationem à Summo Pontifice factam, Imperialis Dignitas ab ipso
Pontifice haberet, & ab ipso cum predictis co-
ditionibus, ad dependentis ab eodem in hunc seof-
ficien-
tia*s* censur instituta: *Sos. de legibus lib. 3.2.7. sub n. 7.12.*
*Or. 13. Molin. suprad. d. 12.14. C. d. 13.9. vers ex dili-
gente. Quamobrem cum hoc ita sit magis Imperium
Germanicum dici potest post dictam translationem
pendere à Romano Pontifice, quam quocunque
aliud Regnum, ut obseruant Nauar. inc. novi, nota-
bilis 3. n. 18.7. & Molin ob proximis. Nihilominus si ele-
ctio Imperatoris facta ab illis septem Principibus
non conueniat, sed ipsi sint pates vittinae, potest
Romanus Pontifex ex illis, whom voluerit eligere,
Gloss. & Panomir in d.c. venerabilibus sequitur August.
Triumphus in Summa, de patribus Eccles. q. 15. art. 5. &
deduci videunt ex c. versicoloribus, de electione, illis ve-
tibus. *Faure pergitum aucti partia* 1. sequitur Azor. *ibid.*
*merid. p. 1. lib. 1. o. c. 4. q. 4. vers. ans. electores differentiae.**

Quoad secundam, ut possint Electores eligere vix ex se ipsis: Rario dubitamus, quia nemo seipsum potest eligere. Glossa c. ad Apostolicam de fons & re iudei, &c in electionibus beneficiorum Ecclesiasticorum, causa ad Summum Pontificem devolui potest: sed ex hoc non tollitur dubium; idem Glossa c. p. nostris de iure partonatu, absolutè loquitur neminem scilicet posse se eligere, ubi partonus non potest se ipsum praelectare, quamvis sit Clericus, Ecclesie vacante, per Flam. de regn. lib. 9. q. 17. n. 112. Campan. in diversis iuriis Canonici, subl. 1. c. t. m. 398. August. Barb. de officiis & potestate Episcopi p. 3. alleg. 7. n. 8. Quinimodo non potest Partonus constitue procuratores, qui eundem consilientem nominet ad Ecclesiam vacantem: Flam. q. 17. n. 113. & est communis: itavt nec procurator constitutus à patroño ad prefestandum possit seipsum presentare: idem Barb.

François Régis. Christ. Républ. P. III.

*bol. d. allegat. 72. n. 88. & Gonzal. ad regn. 3. gl. 1.
n. 57. & sequentib.*

Dicendum ergo est Electores Imperij posse nibilominus vnum ex se eligere: ita Bald. in l. plan. in prima lectura, si quod eiusque uniuscuiuslibet, in fine, subdique ita factum esse suo tempore: de que etiam meminit Ioann. de Ananias. Ecclesia vestra, quando est cap. fin. de fornicatis extra col. 3. ad principium, legatur ut Canticus de primiceriis, cap. 12. ill. 1. num. 17.

Quoad tertium, an si p̄f̄sum tempus eligendi Imperatorum non constat de iure, ut in glossa ad Apostolice, de re indicata in 6. gloss final. non fuisse scilicet statutum à iure tempore certius Electoribus ad Imperatorem eligendum. Vnde Summus P̄f̄ficius non potest eligere, nisi Principes prius admittantur, ut in d.c. venerabilis, sequitur Pauonis, ibidem, col. 4. vers. 10. ibi, si principes admittuntur: Le Citier ubi proxime, n. 37. quem sequitur Azot. a.p. infil. moral. lib. 10. c. 4. q. 5. vbi addit rationem ipsam naturalem praeferebatur, ut electio Imperatoris farum quampli numeri potuerit: eo quod Imperator eleigitur, ut patruus, defensio, & propagatio Ecclesie: aquita dilatio electionis, si differatur per longum tempus, poterit Ecclesie nocere. Quapropter negligenterbus Electoribus suum officium, ad Summum Pontificem desolutum non potestis eligendi, quo accepta est, ex Gloss. in d.c. ad Apostolice, H. zot. suprad. d. cap. 4. quest. 6. vers. respondens cum gloss.

Quoad quartum, an Imperator ante eotonariu-
nem possit administrare Imperium? Respondebat
ante eotonarium dici tantum nominatum, siue
electum, & non vocari simpliciter Imperatorem, sed
delegatus durarax: Azot. d.lib.10.c.6.g.1. August.
Barbul. in d.c. venerabilis, num. 8. Quintino ex c. vene-
rabilium, de electione, & ex Clementina 1. de iure eti col-
ligitum electum in Regem Romanorum posse dictum
futuram Imperatorem, & ex consequenti ex sola
electione non posse imperium administrare, lo-
quendo de iure, non auctoritate de concursum inde quia
ex sola electione Imperator non est.

Quamvis ergo ita videatur hac pars cum ipso iste Canonico magis conuenienter quoniam electus in Regem Romanorum, nisi coronetur à Pontifice, Imperator non sit, quamvis de signatis, seu electis vocari possit; ex coniequenti res Imperij nequit aministrare. Nihilominus ex sola electione sit, & legitime facta, non est dubius quod habeat ius, & auctoritatem administrandi Imperium postquam est electus, & confirmatus; argumento Episcopi pro elec*t*ione, & confirmatione, qui ea *qua* non iurisdictionis, administrant ante consecratio*n*is, non ea *qua* sunt Ordinis. Ergo Imperator, vbi primum est electus, & confirmatus io Regem Romanorum, potest res Imperij administrare ita Castaldi, in realia, de Imperatore, q*na*mf. 46. vbi ait hanc partem esse Archidiaconi, Baldi, Abbatis, & aliorum, quos ibi referens sequitur. Fauer co*f*luctatio*n*e, & viuis, ratione cuius Imperator ex sola electione Imperium gubernat se ipsa; cum primum auctoritate Sedis Apostolicæ est confirmatus, etiam non dum sic vnu*c*ta, consecratus, nec coronatus; nam haec sunt signa, & informia iuris iam obtinuti.

*Et ex sequentio potest Rex Romanorum ele-
ctus, quanvis non sit a Summo Pontifice confirma-
tus priulegia concedere, videlicet, legitimare, eman-
cipare, Magistratus creare, Dignitates concedere, &
cetera, que sunt iurisdictionis voluntatis exercitae
ut vult Specul. In titulo, de rescripto prefatione, s. 10.
ver. item quod obrem, non tamquam posse, que sunt
contentiose iurisdictionis altius, ut eius tamen est non
posse de iure concedere priulegia, sive speculent ad
voluntariam, sive contentiosem iurisdictionem: Ex
vita tamen, & confunditur virtusque potest.*

590 Part.III. Lib.IX. de oblig.Primigen.

10. Quætitur nondo, an primogenitus, si bar Monachus, vel Canonicus regularis admittatur ad Regnum administrationem, si filius Regis fit ? Mart. Lauden. in fas episcopate, in tralatia de Principibus, quaf. 1.75, oecta; sed alius filius sequens capax debet admitti & quodsi nullus sit præter Monachum, tunc Magnate Regni eligent, & confirmabit Imperator, vel Romanus Pontificis, in tetric Ecclesiæ vel Imperio : Bald. in c. cum nostrum, de electione, idem Bald. in Auctum. hoc amplius, C. de feide mississ, sequitur Ioann. Le Citer de primogenitura, q. lib. 1. n. 3., vbi ait primogenitus Regis gaudente iure primogenituræ factum Monachum; non tamen esse primogenitorum iuris, & I deb huius primogenitorum Regis non debetur Regnum, sed secundogenitor: Greg. Lop. in l. 1. gl. 19. s. 15. partit. 2. ad finem, verf. sed quid si successerit, alius familiariter, quaf. 3. Idem suo modo dicendum videtur de Canonicis regulatis, esto laxiorum vitam profiteatur, ob tria vota, quæ emituntur ab ipso.

11. Quætitur decimo, an quando duplex primogenitum factum sit eadem die, vnam in filium maiorem, & alterum in filium miorem, quodnam ex illis duobus præsumebit, cum Maioratus sit ex eisdem bonis? Videtur præferendum filium maiorem, per legem 1. s. 15. partit. 1. & ibi Greg. Lop. q. 4. per Bart. in l. 1. s. 1. d. 2. de bon. p. 2. secundogenitor. In dubio namque primogenitus præfertur, & in dubio capax præsumuntur: Pelaz de Majorat. 1. p. 9. q. 4. l. 1. n. 8. In ambiguo enim præferendus est primogenitus, qui perfectius præsumuntur, & restantes per iurum magis diligere primogenitos, quam secundogenitos, vi per Guilielmum Benedictum in d.c. Raymuntum in verbis, in eodem testamento, in 1. n. 1. et seqq. de regno. Accedit Stephan. Bertrand. conf. 1. lib. 1. n. 8. dicens in dubio præsumendum patrem facte donationem primogenito. Nec solum quis præsumuntur diligere primogenitum, sed etiam illius liberos, & descendentes: idem Pelaz sup. q. 4. n. 3. Unde si fuerit contentio inter filium primogenitum, & filium secundogenitum, & inter filios virtutisque, super successionem Majoratus, quod non possit venire ad primogenitum in dubio in favorem primogeniti, & in favorem filiorum eius, pronuntiavit Roland. conf. 5. n. 49. lib. 3. & conf. 97. num. 9. 2. ex Corneo conf. 1. 6. num. 1. lib. 3.

12. Quætitur undecimo, an primogenitum factum in duobus filiis pro iudicio à parte, qui voluerit id fieri in duobus filiis maioribus: alios autem filios diuinitatione facta inter ipsos patrem instituit, si contingat alterum ex duobus filiis maioribus mori, unquid portio primogeniti accrescat omnibus statribus, aut fratribus, cum quo babuit bona primogenitorij? Respondetur debet accrescere fratris loco, in primogenito: per text. in l. orrum, ff. de affigunt, libert. text. in l. col. 2. d. 3. q. 1. d. 1. ff. de vulgar. & popular.

Sed quid si alter ex duobus filiis maioribus, qui supererit, & totum Majoratum obtinuit, exhereditus iste à parte ipso sua hereditatem, an videatur ex hoc Majoratum revocari? Negat Gregor. Lopez l. 1. tit. 15. partit. 2. quaf. 6. verf. quid autem si, col. 2. per l. 1. ff. sed si exhereditas, ff. de affigunt, libertor.

13. Quætitur duodecimo, an primogenitum debeatur filio maior nato in infidelitate, si postea nascatur alter post conuersiōne pagani? Dico primo filium conuersum ad fidem Catholicam, patre Iudeo in sua infidelitate persistente, consequi ius primogeniturae, ac si perseverasset in paterno errete, nec propriea debet esse deterioris conditionis, sed multo melioris: text. in c. inde, de inde, vbi dicitur filios ad nostrum Religionem conuersos, reliqua fœta paterna, extegto percipere portionem hereditarianam, & omnia bona sua retinere, & ex consequenti ins primogeniturae, vt anteasim fortius retinebit, prouo vult Iosa.

de Ana. col. 11. per text. in d.c. inde, verba, ex integris nam res ex integris dicitur illa, que cum omnibus iuribus, petiotionis, & fructibus restituirerit, per l. 1. & ibi Scribentes, præfertio Bart. & Angel. C. de bon. vni lib. 1. Dico secundum, posse filium conuersum à patre Iudeo, durante vita ipsius, petere, vt filii legitimæ aliquætetur: quod tamen quamvis sit in favorem Christianæ religionis, non idea posse fieri auctoritate, quia iudicet utrum iure communio Romano, & iuxta ius ciuilis eorum contentiones sunt discordia: vt l. inde, C. de inde, quamvis minor bene Illustrissimus omnis Bracharenis contradicat diff. 1. c. 12. m. 2. pag. 70. protv est Glosa in c. Q. nimirum, 1. diff. & Glosa in c. final. & ibi Archid. 8. diff. Atque filius de iure communio neque viventis patra legitimam petere, per text. in l. 1. s. 1. si impensis, ff. de collat. bonis. & Scribentes communiter in l. 1. pat. ff. de acquirenda hereditate, & argo filius conuersus non potest legitimam postulare.

Quare iudicet filius baptizatus retinere iure successione erga parentes, & reliquos, non secundis ac priuatis Marquard. de inde, p. 1. c. 1. lib. 11. Ant. Ricci. lib. 1. c. 19. n. 9. & 10. de iure personarum extra premium Ecclesiæ ex illemoniam, vbi n. 1. dicit illius retinere iura suæ, necnam ius sanguinis, quod est indebet ille, v. l. iura sanguinis, ff. de regn. iure, l. ius agnoscendi, ff. de patre. Idecirque filius iudicetur tenere iura successioneis in bonis parentis ad Fidem conuersi. 5. 1. In illis, de legit. patr. rueta, Ant. Ricci. d. lib. 1. c. 47. quamvis renuntiatur Bertrand. conf. 1. lib. 4. part. 1.

Bene tamen fateur posse petere alimenta à patre, tenerique ea præfatur, nec posse patrem filium ad Fidem cooptendum pretestu ingratitudinis exhortare: Surd. de alimento, p. 1. 7. quaf. 1. n. 44. & Ant. Ricci. d. cap. 19. num. 1. 2. & 16.

Conclusio ergo sit, direchè huic quæstio respondens cum Gregorio Lopio partit. 1. n. 1. 1. 2. verbo, si et si filii maior, verf. & adiunctio: si aliquis infidelis morte sua patris pollicens Majoratum, habuerit filium maiorem ex uxore, & conuertatur ad fidem vesti ipsi, & eius uxori, & posset nascatur filius alios: filios primi natus succedit in majoriam, quamvis oatus in infidelitate, et quod ante baptismum suscepit est particeps haeredis paternæ: secundus si remaneat in infidelitate, cum tunc priuati debet hæreditatem paternæ, & materna: cognovimus, C. de heretie.

Quætitur decimoctavo, an primogenitum creatum in filio natu maior, & in eius descendibutis, & in defectu illius, in alio filio secundogenito, & in eius descendibutis, et ipsi omnibus deficiebitibus extinguitur primogenitum; an vero deueniat ad fratrem illud constitutus? Responsio sit expirare majoriam, si contingat omnes mori; neque succedere fratrem constitutus Majoratum: ita Bald. in text. in 5. b. 2. ver. de successione, fratris, Idem Bald. in 5. hoc quoque, de successione fratri, col. 1. verf. & nos apud intellectu. Unde manebant bona libera, poteritque illa relinquere, cui voluerit: qui filidum, 5. prædictum, ff. de leg. 1. 2. 2.

In dubio namque bona libera præsumuntur: dicitur, C. de servitio & aqua. Nihilominus, quia magna est vilitas, quæ resultat Reipublic. Hispanorum, & agnitionibus, cogitationibus, & generationibus, ex coniunctione boorum Majoratum; in dubio semper iudicandum videatur, non esse extinctum majoricum, & potius bona esse vinculo, & majoris subiecta: quam bona esse libera: ut colligatur ex l. 1. tit. 1. partit. 1. Ex ea namque ratione, quia majoris debet esse perpetua de natura sua, quando aliud non repugnat, per id quod ait Bald. in d.c. 1. de feude Marchia, ff. in 5. hoc quoque, in fine, de successione fratri, 1. 1. 7. Tertius, Decius conf. 8. 5. col. 1. & Gregor. Lopez in d.c. 1. tit. 1. partit. 1. verf. qui faceret majoriam in filium maior.

Quætitur decimoquarto, an primogenitus patrus

Disp.XX. De Prærogat. Primogen. §.II. 591

ex parentibus sanguine consinectis, conceptus antequam Pontificis dispenset, praefatur natus post dispensationem, si tenor primogeniti exigat quid sit conceptus, & natus ex legitimo matrimonio. Pars affirmans, ex quo natus est tempore habilitatis, in l. 2. 5. 2. ff. ad Tercium. Constantia ramen pars est Baldi in l. *Pausina prima lectio v. ff. de fl. sua homini*, dicentes non obstante dispensatione in matrimonio, filium tanquam spatum non succedet: quia ante dispensationem fuit conceptus: sequitur Cynus relata ab Baldi ibi, in l. 2. *ff. contra Catechismus*. Doctrina tamen Baldi procedere potest in filiis conceptis, & natis antequam Pontifex Summus dispensauerit, non tam in genitis antea, & natis postea, pro qua facit s. e contrario, *falsa*. *de ingenio* ne sequitur Saech. *dice ns lib. 8. de matrimonio*, diph. 19. 19. quod si proles illa etiam ante dispensationem genita, nascetur post dispensationem expediatam ab Ordinario, & ante celebratum matrimonium, esset naturalis, ex cetero legitimatur ut quod omnia per sublequetu matrimonio contractum ab eiusdem parentib. *Batio*, quia sufficit, ut sit naturalis, quid tempore conceptionis, vel tempore nascitutis potuisse esse matrimonium inter parentes sine dispensatione Pontificis: quod deductum aperte ex l. 1. *Tauri*, & ex c. 3. *contra aquilam*, sive legimus, & ex communis vita Spino in suo *peculiarium testis glori* l. 3. c. x. 118. P. Molin. tom. 1. *de Iustitia*, stral. 2. diph. 173. 2. vers. filium nam, post Greg. Lop. l. *ca. 15. verbo*, si no. 1. p. 9. 9. vers. *sed post in fine pater*. Satis enim est quod natus sit filius post dispensationem, ouiamus ante illam concepsus esset.

Identem omnino decendit de filio nato post dispensationem expeditam à Confessorio in foro conscientie; quare cum ea dispensatio expedita à Confessorio valeat tandem in foro conscientie in eo dantur filios legitimis habitos, quos spiritualiter, quam ad temporalia per subsequens matrimonium luxuriam etiam, qui filii sunt legitimis secundum quodam dispensatio fuit expedita ab Ordinario, tunc enim in virtute foro filios essent legiti-
morum tradidit a Sacerdotibus sive lib. 8. art. 1. c. 47.

Nihilominus si tenor maiestatis exigat ad succedendū, quod filius, qui succedit debet, ut natus, & conceptus ex legitimo matrimonio, non potest succedit, nisi virtutē veritutis; ex traditione à Greg. Lop. i. sít. 1. parsit. 4. vers. 16, quid sit dispositio maria, Gl. ex test. que vnde nō nullus erat in quo libert. pugnat & duper libert. m̄s. Gl. facetus Greg. ibi, alii autem noui videlicet.

Quatuor decimo quinto annis primogenitus maiorum
naturalium, qui sunt legitimati, nullo legitimo ex-
istente, nisi primogenitura obtineat. Res publica et affi-
mariam Pelaz de Alcántara, q. p. 1. a. 165. ex alia, vbi
concludit, quod plures filii naturales ex eadem ma-
tre, qui legitimati sunt per sublequeos matrimoniū,
solum maiorem. & antiquo tempore conseqūitū ius primoge-
nitū, domino dūcāt alijs nō sūt ius quātitū, quia legi-
timatio non trahit retro ad primogenitū sūt in prae-
iudicium illius, cui fuit ius quātitū: vt Scriben-
t adūt in *I. Gallo*, q. 3. Quod si tamē cūfūtū dūcāt liber, & pofl.

Iuxta illud, quod sibi ex matrimonio prohibito nati, censentur legitimati, ubi fuit dispensatio impetrata ad validitatem huiusmodi matrimonij, & ad legitimandam problem, etiam si matrimonium non sortitum est effectum propter alterius mortem superuenientem, sed quo legitimationis gratiam potest exercitare maiores, etiam in praesudicio ab interitate venientium: *mitia Potes dresif. 48 s. 4. lib. 1. Jacob. de Graffis tom. 1. conf. sub tit. de coniugatione & affinitate, conf. 1. nov. 1. 8.* & quod hanc legitimationem potest sumere Pontificis dispensatio, etiam post mortem alterius ex coniugibus in radice matrimonij, & in vita per parentes dispensatio petita fuit: *Augustin. Barbos. in d. e. tenu. qvi filii sunt legitimati. nov. 10. cap. 40.*

*Quætitur decimosextus an primogenitus, si priue-
Frater Regis. Chriſt. Reipubl. P. III.*

ter iure praeponeretur posse retinere quam legi-
mam. Responso est negativa in casu, in quo propter
delictum duxit consilatio omnium bonorum, ut in
casu hereticis, & similiis. Sed qualiter Hereticus am-
erit, non satis patet.

108. in fine, Aug. Barb., *translata* 3. de iure patrum. 3.
Estra vero causa superdictis, priuationis pars non
comprehendit legitimam, quae debet esse necessaria
hereditibus ex necessitate legis: per text. in eis bareatis,
de testamento. 6. Nam cum testis subeat priuare haer-
dem committitare testamentum, vel hereditus a defuncto
relatis ipso late, si defuncti voluntatem non adin-
pleruerit statuto tempore admitione facta, ut pro-
bat e. Synefier, 1. 4. 1. non excludatur ad legitimam,
quae magis censetur debora, quod à defuncto volun-
tarium relata: non dicitur in *legem*. 1. final. 8. de folia.

Nec refert textus in *d e c i* hæredi de iustitia in libet nec
iubens hæredes rebus omnibus priuati. Quis respon-
detur textum, et si videtur loqui de quibusfunque
hæreditibus, siue suis, siue extraneis priuare illos soluti
lli bonis, quia defuncto pro libero fuerint vel letari
at vero, que ex necessitate legis debetur, qualia sunt
potio legitima, portiū praeforumunt a iure magis re-
licta, quam a testatora data; prout de priuationis pre-
na legitima non comprehendit ut declaratur in *d e*,
Syntagma. Denique an hæredes supremas testatorum
volumates od adimptentes, sicut ipso iuri et priuatis, vel
per sententiam priuandii Vnde Spinoz in *testam. testam. pl.*
a 8. principal a n. 67. vbi pro vitaque parte qua ratione
difficilis, vertorem sententiam tenere, non ipso late
hæredi non adimplemunt supremas testatorum volun-
tatem, sed per sententiam esse priuandum concordat.

Quid si vit, ex quo malitia influenter simus in uno instrumento, lo quo inficierunt filio, & defendentes illius ordine succelluo, in ante defensum, ita dixerunt, venias haec maiestas in consanguinitate nostrâ propinquior. Ratio dubitandi et ita, quia hæc influenter continet duplex testamentum, viri felicis alterum, & vixit utrūque, & vide neut vocari cōmuni usq; loquendi omnes confanguineos propinquiores veriusque coniugis.

His positis dico primis, in hoc eafe esse duo testamento proprii duos testantes, quomodo sint in eadem charta; Albertus, in rubrica de legato, & Baldus, in e. i. 5. & quia vidimus, col. 3; qui fratres dare possunt, ubi tam viri, quam virorū videatur proprie tie suis cōsanguineis propinquitoribus testi, in e. unice, de duobus fratribus, à Capitulo, p. 1. Nihilominus cum maiores influstris ab utroque coniuge sit virnias, & indiulsus, & nequeant duo succedere alter in bonis viri, & alter in bohia viri, sed virus, & idem debet succedere; dicendum videretur preferendum proximiorem consanguineum.

euilque ipsius uuln. cum ita, s. in fiduciam, f. de leg. 2.
Die secundo concurrebitibus consanguineis virtutib-
us coniugii in gradu equali obinete primo geni-
tum et consanguineum viri, per t. en. pater, & a te peto,
f. de leg. 1. argumento maiorum instituta, ut in de-
fensa decendentium, veniat ad proximorem de gene-
te inlinatus; ob que verba requiritur, quod succes-
sus debet esse cognatus, non autem cognatus hoc
est de genere ex parte matris, & proinde requiriunt
quod in coniunctis ex parte patris, & de genete pa-
triis est. & ab Batt. in l. 1. f. de l. uir. immixt. sic in nostro
caso concurrebitibus consanguineis viri, & viroris in
gradu patr. ex quo virus tantum debet venire, consan-
guineus viri tamquam dignioris parentem est, et quia
eius est inlinatus: ut in e. final. i. 2. quaq. 6. secund. si lo-
cua vox serfata maiorum, aut omnia bona fuissent

ipius vxoris; atque in hac questione tam vir quam
vix dilposuit, & bona dilposit vixisque etant, &
quod est vnu Maiotatus semper individualis: ergo
consanguinei mariti, & consanguinei vxoris debet
preferri, satisque est, quod non statim in gradu
pari proximiior vxoris praecedat: Gregor. Lopez l.1.
vii. 15. partia 2. col. 1. 3. quod f. vbi etiam addit pre-
ferendum in gradu pari consanguineum vxoris,
quando vixx soli inicitus maioriom, aut quando
fuit instituta de bonis vxoris tantum.

Ex dictis sequitur, quod pauli ante obitum tactum
est, quod quando in maioriato caueatur, quod defi-
cientibus filiis, & descendensibus bona veniant in
proximorum de genere suo, non esse intelligendum
de coniuncto ex parte matris, sed ex parte patris;
quia verbum generis ab homine debet intelligi de
descendentibus per lineam masculinam, non autem
femininam; cum videatur habuisse respectum ad
agnatos per quos conseruat agnatio: Anch. in
conf. 159. & deducitur ex c. 8. canon. de heretiv. lib. 6.

Nihilominibus contrarium videtur esse in text. in
l.1. ff. liber. causa, vbi dicitur appellatione generis
venire cognatos, hoc est natos, seu descendentes ex
feminis, dicuntur enim etiam cognati de genete, vt
notas Bald. in l.1. C. de prob. allegans ibi text. & gloss.
in Aubert. de mandat. Princip. 5. aperte, Paul. de Castro
in l.1. col. 1. C. de conditionibus inferni. Ioann. de Imol.
eng. 61. vbi resoluti in contrarium adducta, & fortassis
hoc est de iure tolerabilis, nisi ex conditionibus ap-
positis apparet de contraria voluntate institutis
maioriom; nimis, quia voluit portari Atena, & in-
signia de genete paterno; cum hec, & alia insignia
non conueniant, nisi illis qui sunt de genete paterno,
hoc est agnatis, id est cognati non videtur vocari quibus
namque non conuenient verba, non debet dispo-
sitio conuenire, si seruam, §. non dicit, §. de acquirendi
hered. Bald. in l.1. vers. 4. appr. C. si quia omisso causa.

Deinde tamen Hispano l.1. viii. 15. partia 1. verbo,
sime omne para eis, quando duo concurvant partes in
codem gradu ad succendendum in maioriato in defi-
cientibus filiis, & descendensibus, si fuerit alter masculi,
alter feminina, masculus per hanc legem pre-
feretur feminam, que praeferit masculum feminam;
cum feminam in multis deteriore habeat condicio-
nem, quam masculum; praeferit quando agitur de
introductione: cum Frat. 3. non accep. §. de indicio.
Si tamen ambo sint masculi, & alter minor natu, al-
ter vero maiotus etatis, per candide legem Partitionem,
preferetur maior, ibi: Separandum para eis, ne ambo
erobetur, a prolo de denie paterherzoc est si non fuerit in-
habilis ad gubernandum, veluti demens, vel futilius,
vt declarat Greg. Lopez vbi, & tenet Bald. c. 1. col. 4. de
successione, quando virtus est naturale, & perpetua.

§. III.

Vtrum primogenitus possit renuntiare
iuri primogeniturae absolutè, vel in
fauorem sequentis in gradu?

E P I T O M E.

1. Repudiare Maioratum, & renuntiare, an differant?
2. Renuntiare in profanis, & in spiritualibus, in quibus
convenient, & qualiter differant.
3. Repudiare an si faciat renuntiatione, & coram quibus
sit facienda?
4. Renuntiare primogenitorum debet renuntiare in fa-
uorem sequentis in gradu.
5. Primogenitus, an posset renuntiare ad tempus, aut pro-
curta renuntiantur?

6. Minor an posset renuntiare contra renuntiationem pri-
mogeniturae fallata?
7. Renuntiatione maioria in vita possessoru ipsius fallata in
prædictacione sequentium in gradu, an fallit sequentem?
8. Renuntiatione primogeniturae per fratrem maiorem in
fratrem minorem, an fieri possit in prædictacione
fallit fratrem filium maiorem?
9. Filius renuntians maiorem, in quo fuit influentum, an
posset paniter?
10. Aut renuntians filius Terminus, & Quintum filii a pa-
tre concessum, abdicias se a possessione, illa, filius non
acquiratur?
11. Renuntiatione fallita per mecum, an sit valida, & quid
quando non est para?
12. Renuntiatione est frilli iuri, & ideo respetu suorum
causa, & omnis successione, non traditur ad alienum.
13. Renuntiatione primogeniturae delata videtur prius adire,
& successione renuntiare.
14. Renuntiatione patris non prædictus filio in his, qua
filium consequitur ex propria persona.
15. Unum earen filiu renuntias validis in suum prædi-
ctum successione in Maioratu in favorem alie-
num, & quid si postea habeat filios?
16. Renuntiatione fallita filio earen prædictis nepotibus,
ac ceteris cindens descendensibus?
17. Renuntiatione paternae successione, si emeriter ledatur,
possit insinquare renuntiationem etiam invacuum.
18. Renuntiatione in vita patris legitima, an valeat, si sit
iurata?
19. In primogenitura inseparabilitate persona filii senioris
evidenter, renuntiari non possit in favorem tertie-
tum, omnis secundogenitus.

Questio prima an detur discrimen inter Repu-
diare Maioratum, & Renuntiare Marian. Soc.
conf. 34. Viva repudiatione paterna hereditatis, lib. 4. C.
conf. 18. vult aliud esse repudiate primogenitum, seu
hateditatem; & aliud renuntiare: eo quod, qui
renuntias per se posponit ius quiescere, ut ostenditur
in. f. 1. ff. de acquir. hered. Bacca de non meliorante
filiorum, c. 10. n. 108. telatus à Guttierio in c. quoniam
patrum, de pollis. in 6. Qui autem repudiat, non præ-
supponit acquisitionem: Gloss. int. 1. ff. de pollis.
Rebuff. in Litter. dissertation. n. 191. ff. de verbis signis.
Quare repudiatione non est idem, quod renuntiatio,
vt per Carol. Ruy. in conf. 107. num. 3. lib. 1.

Contentio tamen probatur in l.1. 18. ite. 6. partia 6.
vbi dicitur, quod renuntiatio est idem, quod repudiatio;
et quod si quis recepta pecunia pro repudiatio-
ne, non censeatur hereditatem adire, deducitur ex l.
f. 1. ff. de acquir. hered. docet Soc. J. in conf. 159. n. 26.
lib. 1. Quare videtur dicendum, non esse idem renun-
tiatio, & repudiatione, solum quando renuntiatio fit
ante acquisitionem hereditatem, tunc enim dicitur re-
pudiatione ut tradit. Paul. de Cast. in Lpall. quod dicit,
C. de collat. Matth. de Affl. & decr. 1. f. 10. n. 9. Vnde repu-
diatio videtur declaratio acquisitionis non facta: ut
Dec. in l.1. 18. 1. C. de poll. Ceph. in conf. 440. n. 40. lib. 3.

Quæritur secundum qualiter differant renuntiatio
in profanis, & renuntiatio in beneficiis circa amissio-
nem possessionis? Constat possessionem, si quis a
se abdicet, quoniam alter non accipit, illa amittit; et
qui possedit etiam solo animo amittitur: l.1. §. in
audita ff. de acquir. possedit renuntiatio beneficiorum;
quoniam renuntiatio effectu non babatur, nequit pro-
pria auctoritate ad beneficium redire, quoniam ami-
lit possessionem, quam habebat, & animo rautum il-
lum per diuidit decisione Rotz in novi, 1. rit. de rerum per-
muta. & decr. 1. ff. 10. n. 9. Rebuff. in tral. de pacific pos-
session. n. 94. & est communis opinio, Ludovic. Gomel.
in regal. de trienni posseff. p. 14. Quod intelligitur, dum
modò renuntiatio fuit facta in manibus Superioris;
aliter

aliter enim non amittitur possesso, & erit in pen-
denti; donec adiutor tenuerit falem confensum collato-
ris: & ante hunc consensum, ex traditis à Rebuss.
int. postularis, de causa possesso, verificatio, Gloss. in verbo,
agi, potest intentari possessionem, & D. Barbola in
l'adversario principio, n. 45. ff. sicut in matrimonio.

Si tamen renuntiatione facta sit per metum, non
amittitur possesso, & Abbate in e. super hoc de renun-
tiatione, & ex Aymon. conf. 1.99. n. 6. vers. 1. respondere, ex
ea regula, quod ubique ius non acquisitum per re-
nuntiationem, remanet penes renuntiationem; secundum
Bart. in l. q. Roma, q. 5. dico fratre, q. 10. ff. de verbis
oblig. Iustit Lancell in lib. de auctor. p. 4. c. 1. 8. de auctor.
resu. pendere, n. 12. ff. vbi ait, quando quis antequam te-
stitionem petat, renuntiavit sibi, si posles contra
hanc renuntiationem petatur restituio ab ipso, si
executio fit, non revocari tamquam atermata. Qua-
re in profanis bene differt tenoriarium, à renuntia-
tione in beneficiis circa amissionem possessionis:
vt tradit Abbas in c. n. 9. vers. 9. oportet de resu. foliatis,
quamvis Menoch. contrarium tentat de recuper. poss.
remed. 1.8. 17. sed tempore pluisse illis, quando re-
nuntiatio nō renuit, vel fuit cum conditionibus, quia non
implera conditiones effectus nullus fuit: idem Lan-
cell. trall. sfrag. 1. p. 4. de auctor. sive pend. in prefat. n. 39.

3. Queritur tertio, an repudiatio in species renun-
tiationis, & an presumatur, & coram quibus si fa-
cienda. Quod primum, responsio est affirmativa: nō
tamen presumitur, vt probat Malaclard. de probat. lib. 1.
concl. 1.67. n. 1. & bona hereditatis, qui postea possi-
dit, presumitur in fraudem non adiuvare. Num pre-
sumitur, inquam, quia iuri fini nemo presumitur re-
nuntiare: vt colligatur ex l. cum de indebet. ff. de probat.
e. quia circa, de privilegiis, & super hoc de renuntiatione:
Idem renuntiatio beneficij nō presumitur, quia quod
forte multis laboribus, & expensis quicunque est, non
presumitur quis tenuerit ait per Abbat. in d. e. super
hoc. Titaq. in l. q. enquam, in prefat. n. 1. 8. & seqq. Mala-
clard. de probat. concl. 1. 6. Flamin. de regn. lib. 8. q. final. n. 30. Sard. dero. 1. 1. 6. Atque ita tam re-
pudiatio hereditatis censetur fraudulenta, quando
repudiatis putes reperitur possidere bona heredita-
tis; quam repudiatis beneficium, qui post renuntia-
tionem peperit possidere illud. Quod secundum
repudiatio hereditatis debet fieri coram Iudice, &
similiter coram Tabellione: Greg. Lop. in l. 4. tit. 6. par-
tie 6. in gloss. in verbo, desemparatus, & habet in l. 101.
tit. 18. partit. 3. Renuntiatio autem beneficij potest
fieri sine Superlote ab eo, qui habet ius ad rem: Flami-
ni. lib. 7. q. 1. n. 76. Quod si habeat bonum ius in be-
neficio litigioso, non potest renuntiare sine Super-
tore: idem Flamin. d. quaq. 1. n. 103. & multo magis,
quando possideret beneficium pacifice, regulariter re-
quiritur praesentia Superioris: facta autem absque
Superiore, tenet in praejudicium resignari: idem
Flamin. sfrag. num. 1. vbi de hac te plenè.

4. Queritur quartu, an renuntiatio primogeniture
renuntiante remaneant in favorem sequentis in gradus.
Ex dictis supra, dicendum quod licet in e. quam per-
petuofus. 7. q. 1. his verbis: Nam periculofus sit in di-
uisio nra, et quod cada iuri fini, & postellati, Scriptura
sacra declarat: cum Esai primus fons inde perdidi, nec
recipere possumus, quod semel cessit: Bald. in e. r.
§. præterea, n. 1. quibus mod. fons amitt. Mart. de Laud. in
trat. de primogenit. g. 1. 3. Cifuent. in l. 40. Tauri. q. 14.
dammodò renuntians sit primogenitus sibi maior 25.
annos. Secùs si fuerit minor; tunc enim restituvi potest.
nisi inha. sicut. in Ambro. Sacramenta puberum,
C. si aduers. vendit. in lacib. de S. Georg. in l. em. in anti-
quaribus, C. de iure deliber. col. fin. n. 21. Quod procedit,
quando primogenitus iam succedit in Maioritate: nam
quando patet illius viuit, restringit voluntas, & con-

Fragm. Regim. Chirist. Reipubl. P. III.

senus illius cum perfecta uita usque ad obitum pa-
tris: Bald. in Ambro. hoc amplius, C. de fideicommissi.
col. 3. n. 10. Pelaez de mairea, 1. p. quaq. 1. 8. n. 10. & 13.

Queritur quintu, an primogenitus possit tenen-
tiae primogeniturae ad tempus, seu ad viem pro-
priam Videatur dicendum quod sonquia ius primo-
geniturae est priuslegium personale, & ita adhaecet
personis inseparabiliter: Bart. in l. em. pacem, ff. de
legat. 1. dicens priuslegium personale non transire a
hereditate: idem Bart. in l. 1. ff. de confit. Princip. &
l. omnia, in 1. q. ff. de priuslegio dicit, vbi tradit Cyn. quod
priuslegium personalia non feruntur in cessionarium,
quamvis expressè id agatur: per text. in Ambro. ut
excellere instant doce. in principio. Novell. 9. r.

Contraire tamen, quod ius primogeniturae cedi
possit, ex eo probatur, quoniam priuslegium cedi po-
test, & cessionis transferuntur in cessionarium: per text.
in l. fin. C. de priuslegio fisi: item beneficium restitu-
tionsis in integrum est personale, recte Dyno. in e. pri-
uslegium, de regal. iuris, in 6. veruntamen non extin-
guitur, cum persona, sed transferuntur ad successores:
l. integrum, ff. de integrum restit.

Nihilominus pro concordia dict potest priuslegium
personalia, quod debetur alicui ratione qualitatis à
persona inseparabilis, non potest cedi ius illius, ut est
primogenitura: videlicet, quod primus offeratur, pri-
mus se leat; & sic de similibus prærogatiis: ita Paul.
de Castr. conf. 1.6. 5. dīh. 3. col. 9. vbi loquitur de præemi-
nentis personalibus primogenitorum, aliquid tales
non transmitti: per l. q. nra personale, ff. sicut mari.
Alias autem prærogatiis non ita cohæret personis,
ut nequeant esse transmissibilis, & cessibilis, vt dictū
est de beneficio restituionis in integrum, quod est
personale, & tamen non extinguitur cum personas
Iustit. Bart. in l. per diversas, C. mondas, col. final. vers. 17.
quare, vbi tradit aliquod esse priuslegium, quod co-
hæret iuri celso, ut quod ille cessionarius obtineat
grandissime portionem hereditatis vltra alios ratio-
ne primogeniturae, & in hoc eventu id priuslegium
cedi potest, fatum quiesco illo iure.

Ex dictis sequitur, non potest possesso in Maior-
tate alienate bona maiorie, neque ad tempus, neque
pro tempore vita sua; & similis alienatio est nulla,
proprietate silentium, & expressam prohibitionem in-
flitrum: text. in l. filios familias, 5. Diu. ff. de legat. 1.
Molin. de primog. lib. 1. e. 1. n. 17. Gmel. in l. 40. Tauri.
n. 8. Quod nullitas est sed magna, vt nec premium
restituente emptori vendens renatur: Cald. Petreia
de renunt. 9. 16. n. 11. vbi n. 3. subiungit alienationem
ita factam a possesso eo vincenti duxata tenere,
neque interim tem. ipsam posse evincit ab emoti, vbi
id latè probat, neque alienatum potest revocare, nec
dicere de nullitate in vita sua, præterquam si non ha-
bita successione, qui revocet, tunc enim revocare po-
test quā primū eidem Cald. d. q. 16. n. 3. verificatur.

Sequitur item in Hispanorum primogenitis, eam
naturam sive peritus, & ad omnes ex familia in-
fluxitentes descendentes successio defenda sit, nemini
est enim in præjudicium sequentium posse renun-
tiare successioni maiorie, nec illam alteri cedere, aut
vendere, quia successio modo supradicta potest re-
vocare: Quare potest renuntiare in filium, vel aliud,
qui vocatus est ex dispositione testamentaria, vel ex
contracta, aut beneficio principis: Molin. de primog.
lib. 1. e. 6. n. 45. & lib. 3. e. 1. n. 21. Ant. Gamma decisi. 3. lib.
n. 8. Cald. Petreia de renunt. 9. 13. n. 4. & 5. quos se-
quuntur Pelaez de Maiorata, p. 1. quaq. 1. 8. & 1. 12.

Si ratione admittatur posse nec renuntiatio inven-
tur primogeniture, les alienationem, vt tradit
Titaq. trall. de primog. quaq. 1. 7. in princip. Aut. Gomel.
in l. 40. Taurina, n. 70. id intelligitur, dammodò aliena-
tio facta vocato successore, & non in præjudicium
DDd 3 vocato

vocatorum secundum suprà dicta. Atque ita addi possit ius primogeniture renuntiari posse pro vita renuntiantis; argumento *l. pte. §. prudium. ff. de legat. 2.* & in *præjudicium renuntiantis id sustinetur*: argumento *emphyteuta videntis emphyteum habentis filios*, qui solam videtur vendere ius daturatum in vita sua: *Socin. lib. 1. cap. 50. n. 5.* vbi loquuntur patrem videntem emphyteum libi, & filius consel-sam, solum dici vendere ius sua vita daturatum in quare primogeniti renuntiatio, seu alienatio restringi debet ad ius suum, quod ipse habet secundum à iure successorum: vt probat *Valase. de iure emph. 9. 49. num. 6. verf. accedit.*

- 6.** Queritur sextò, an minor restituī possit contra renuntiacionem primogeniture factam? Conclusio est affirmativa, argumento *l. 1. C. si aduers. donar. ob quam id etiam tradit. Putput. in l. 1. C. de puls. n. 14.* quod haber locum, quando bona sunt iam delatae, feci si nondum fuerint de late: *Ant. Gomec. in l. 2. 2.* *Tauri. n. 15. verf. secunda notabiliter*, dicere minorem non posse restitui vbiunque ius fideicommissi, & bona Majoratus non sunt iam delata. Quod si minor renuntiauerit iuri primogeniture bona iam delatis, potest perire restitucionem in integrum: *Mart. Laud. de primogenit. cal. 6. verf. quarto an primogenit.* Dicitur autem ius delatum vbiunque ante celorum mortuus fuit, vel aliter fuit effectus inhabillis, quia *l. 45. Tauri*, ipso iure sequentem facit possessorum: quin enim gaudebit minor beneficio restitutions, cum ius primogeniture spectet ad successores ex prima fundatione: *Molin. de prim. lib. 3. cap. 1. & num. 25.* & *Pelac. in principio secunda pars. n. 47.* Semper tamen necessarium erit decretem Iudicis, & caerere solemnitates, quae reguntur de iure communis, & specidi in alienationibus rerum minotum.

- 7.** Queritur septimō, an renuntiatio in via possessoris facta in prædictum vocatorum ad illam sufficiat ut respondeatur negativè, per textū *in l. cum pacer. §. a filia. ff. de legat. 2.* & in *l. familiam. §. Diuina Servit. ff. de legat. 1.* *Bart. in l. unum ex familia. §. sed & si secundum. ff. de legat. 2.*

- 8.** Queritur octavò, an renuntiatio facta per fratrem maiorem, in fratre minorē, prædicti filii fratris maioris? Respondeo renuntiacionem huiusmodi per superuenientes filios ipso iure reuocari, ex pluribus que tradit *Tit. in l. 6. enq. quoniam. verbo. donatione largior. a. 178. C. de resuc. donar.* & in terminis Greg. *Lop. in l. 3 in glossa verbo. diefie. verf. quid si filius. n. 4. parsita. 5. Burg. de Paz in praemiss. legum Tauri. num. 96.* Quod maxime procedit, quando is qui renuntiavit, iam possidebat bona Majoratus, & habebat ius qualitatem: huius Molini *lib. 1. de prim. c. 3. n. 36.* facit *Corwar. in c. Raynaldus. §. 2. a. 4. verf. septimum erit. de testam.* vbi vult filium non posse præstare consilium super granamim imposita legitima portioni in prædictum filium, & posse per filios reuocari ex titulo in officiis donationis.

- 9.** Hac autem sententia fulcitur ex traditis à *Ripa in l. filios. similias. §. diu. n. 17 ff. de legat. 1.* dicentes, quanvis vitemus de familia valeat alienare rem alienari prohibitam, secundum *l. gni solidum. §. pen. ff. de leg. 1.* si vitemus de familia, filios postea scilicet, posse reuocare alienata, quia causa re diit ad non causam.

- Queritur** non, an renuntians maioriā, in quo fuit inobligato, possit postea penitire, & reuocare renuntiacionem? Respondeo si secundogenitus, & certi fratres acceptaverunt renuntiatio alienam, seu ius ipsum renuntiatus, non esse integrum renuntiari penitire, secus si nondum accepit auctum, cum res sit integræ præterim si primogenitus sit minor *2. 5. annis*: quia potest in integrum restituī: *Mart. Laudens. in tract. primogenit. col. 1. verf. quarto, an primogenit.*

Non esse autem necessariam acceptationem, sed fuisse esse fieri renuntiacionem, vt ius faciatibus sequentibus, vel omnibus, vel vni acquiratur, remora omni spacio penitentia probatur per tradita *in l. 5. qui fener. ff. de success. oblit.* per haec verba, ibi: *Qui fener noluit bonorum possessionem petere, perdidit ius eius, & si tempora largiuntur: vbi enim noluit, iam capis ad alios possidere bonorum possessio. Consonant text. l. 5. si cabere-
di in princ. q. qui ordo in ban. pef. serm. vbi si dicitur: Quanduncque cabera tua constituerit sole petere bonum possessionem, vbi delata rata intelligatur: & cabera cum amplius petende bonorum possessionis facultatem non habebit.* Hec ibi: per que iusta ostenditur vbiunque est eti quipiam, ad quem ius defertur per renuntiacionem alterius, statim ad illum sui ipsum devoluti ante ullam acceptationem vietam vult *Glossa. in cetera. in verbo. placit.* & ibi omnes Scribentes, *de procur. lab. 6.* que pars quamvis videatur probabilis, probabilitas est, que tradit acceptationem regulatiter requiri in quilibet donatione, ut latè probat *Pelac. t. 9. de Ma-
seratu. g. 36. n. 1. & 8.* neque presumatur in donatione acceptatio, nisi apparat, *ibid. n. 3.* & ante acceptationem licet ei renuntiatio: *ibidem. n. 10. c. 1. cum fog.*

Queritur decimò, an renuntians filio Terrium, & Quintum, libi a patre concecum, abdicet se à possessione, quamvis filio non acquiratur? Respondeo affirmativa. Facti species sit quando quidam pater feci filio melioratione in Tertio, & Quinto, qui filius pot est acceptationem factam proprio tuo filio, & ne pot illius, qui meliorationem fecit, renuntiavit Tertiū, & Quintum, que renuntiatio non sortita est effectum, nec renuntiavit hoc euentu videor dicendum, quod quamvis filius, in cuius favorem renuntiavit, non acquisuerit possessionem, paret oibillominus, etio celante causa renuntiacionis, proprietatem non amiserit; possessionem tamen ob renuntiacionem amisit: idcirco in iudicio possessionis non debet audiiri per tradita secundum Bald in conf. 437. *Quedam pa-
la. c. 2. lib. 1. & per Tiraq. in tract. de cestante causa. p. 1. n. 12. 4. & lib. 1. de narrat. §. 2. gloss. 2. n. 1. 3.* Ex quo deducitur, si pater fecerit filio ius meliorationem Tertiū, & Quinti, apposito constituto post mortem con-
stituentis, tale constitutum non fecisse donationem ite uocabilem, neque in illo locum esse legi 17. *Tar-
taria. quam ad possessionem, qua transferitur per con-
stitutum, omnes Hispani Scribentes ibi extundunt.*

Queritur vndeclim, an renuntiatio primogenitura per metum facta sit valida, & quid quando renuntiatio non est pura? Quoad primam, Aymon. in conf. 1. 29. n. 6. sit, vbiunque ius non acquiritur per renuntiacionem, quia quis facit, remanere apud renuntiantem, secundum Bart. in l. qui Roma. §. de fra-
tris. g. 10 ff. verbo. obligat. & per Corbul. in tract. de iure emph. in p. 8. causa. n. 6. Non acquiri autem ius, nec posselli per renuntiacionem factam per metum, ex traditis per Abbatem probator in c. super hoc, de renuntiacione, per text. ibi: *Id est, non si, nec metu: vbi non acutur, quod ut renuntiatio sufficiatur, & firma sit, oportet eam liberare esse, & spontaneam, non metu factam, aut per dolum, quamvis donec relincatur metu iure tenet: Malcald. de probat. comel. 1. 12. 2. n. 1. Azor. in his. moral. p. 2. lib. 7. c. 16. q. 1. & 2. Sanchez de marim. lib. 4. diff. 8. a. 5. Garcias de beneficiis. p. 11. c. 3. n. 14. 3. & Flamin. de refugiat. lib. 1. 3. gress. 1. & 2.*

No fuisse autem renuntiacionem sponte factam, per testes probati potest: quia quamvis videatur agi de probanda negotia, & sic improbabili tamen affirmativa implicita habet, videicer, quia constat facta fuit, admittuntur testes: vt per Malc. de probat. comel. 1. 2. 2. n. 1. Vnde si duo restes deponant aliquem renuntiati vi, & metu, primogeniture, seu beneficio; & alij multo plures testificentur, quod spose re lignauit,

Disp.XX. De renunciat.Primogenit. s.III. 595

signatis, testes de vi, & metu deponentes preferuuntur per Rebus*de reprobatione*, n. 1. & 5. Quare renuncians reperere potest ius primogenitut renunciam quorū renunciatio facta fuerit vi, metu, aut doloris. *Flam. de regim. lib. 1. q. 12. n. 4.* *anno 1409.* & ex cōsequenti noī tenerū dimittit, sed potest restinere. *Quond secundum, ex dictis colligitur quid dicendum quando renunciatio non est pars, sed conditio-* *nalis, & inualida quia conditione non impleta non* *habet effectum : vt statim Lancelot. de astemiat. p. 2.* *de astemiat libe pendente, c. 4. ex prefatione, n. 9.*

12.

Queritur duodecimā, an renunciatio si stricti iuriū Responsio est affirmativa, & idēo stricti est interpretanda, & evitari debet quācum fieri potest eius præsumptio, ut non credatur facta, & renuncianti nūnos nocet: *I. cōm. de indebito, ff. de probalibib. Letres fratres, ff. de pali.* *Malcard. de probat. concil. 1264. n. 4.* *Op. n. 7.* *vbi n. 11.* addit tenunciationem in fauorem tenunciantis esse in et prestatam, vt scilicet nūnos, quācum fieri possit, p. iudicis renuncianti: *Pelaez de maiorau. 3. p. q. 18. n. 36.* & prius 1. p. q. 18. n. 10. Idecēd non extendit de casu ad casum, nec de persona ad personam: *secundum Decimum in l. postq. 16. C. de pali.* Vnde tenunciantis vni faciat at, alii resouciunt non videtur: *I. si domus ff. de ferentib. urbano predi.* Quare non præsumitur quis loqui tenunciat, si alii conculcta capi possit: *I. fiscus, §. non videtur, ff. quibus modi pignus vel hypodicta, & vno ex pluribus iuribus tenunciat, alterum remaneat: secundum Bart. in l. de pali. ff. beras inservit, ff. de acquis hereditate. Malcald. vbi supra, concil. 1267 n. 5.*

13.

Queritur decimotertio, an renuncians primogenitute, seu hereditati delata videatur prius adire, & successione renunciat. *Videtur affirmandum ex Bald. in l. dñbwh. per textum ibi, de legat. 1. Carol. Ruy. in conf. 10. p. 5. lib. 1. Sardus decr. 1. 18. num. 24. Roland. conf. 11. p. 5. lib. 1. & alii, quos referens sequitur Menoch. conf. 1. n. 48. vbi tradit illum, qui cedit, & dona hereditatem sibi obuenientiam illam adiuvio: immo potius hereditatem, etiam non adiutam, si et filios, ad quoquevis hereditates transmittere: vt verior est Interpretorum opinio, & ex consequenti primogenitut tenunciat in sequentem in gradu: *ut dicunt est lupta. Pelaez de maiorau. 3. p. q. 18. n. 10. Op. 13.**

14.

Queritur decimoquarto, an patre renunciatio presudicit filii in rebus quælibet eidem filio ex propria persona? *Responsio est negativa: textus l. 1. ff. de inter & relega. Bald. in conf. 17. In primis videtur, n. 18. lib. 1. & in conf. 31. n. 2. lib. 1. Peralta in rubrica, ff. de hered. inst. n. 19. Pelaez de maiorau. 2. p. q. 4. ill. 8. n. 17. Quinim pater nequit alienare bona filii adventitia, quamvis eorum viam fructuum consequtatur: quod si alienet, filios illa tepester potest: text. in l. 1. C. de bonis curia, & vt post alios tradit Menoch. *conf. 179. num. 33.* vbi n. 5. lubdit non posse etiam patrem trasigere ius desirmeum iurius hædram sequitur. *Titaq in repet. ff. iniquum, in prefatione, n. 31. C. de renunc. dena.* Nec similiter potest pater agere nomine filii absens pro bonis adventitiis, nisi p̄ficit a cautione de rato, quod filius scilicet ratificabit: *Ripa in l. 1. §. voluntar. ff. fiducia maritrimonio, dicens fieri, ne filius patiarum aliquod detrimen-* *tum.* Si ergo pater non potest haec agere pro rebus filii, molstomimus poterit nocere per renunciatio- nē in his, que filius consequitur ex propria persona.*

15.

Queritur decimoquinto, utrum renuncians, si careat filii, possit validē id agere in favorem alterius, & quid si potest filii successoriū? De hoc dubio dixi *supra, in hoc s.n. 8.* Hoc loco addam, quod ab defuerint. Dico primō in aliis successionibus collateralium, aut transuersalium, quācum fratrum, & filio- rum fratrum, non habete locum ius primogenitut,

quod per representationem inducitur: quia cum re- presentatio de iure commoni non repertatur nisi in directa linea in infinitum, seū ut alij volant vīque ad proprieates: & in collateralibus inter fratres, & filios fratrum duxata; vt videatur eosū Bart. in Au- stera, p. 1. *C. de legitimis hered. n. 18.* idēo in illis Nationalibus, in quibus representatione habet locum ultra hos gradus; filius primogenitus patruo est præ- ferendus, sū extenuatū minime.

Ratio, quia nepos venit filii appellatione, si filius non erat, vt docet Bart. in l. liberorum, num. 1. ff. de verbis, significat, & probat textus in l. cum pater, ff. heredi- datam 1. ff. de legat. 1. A Costa 1. p. de maioratu bonorum patrimonialium, n. 19. Item quia filiorum ap- pellatione comprehenduntur nepos aliquando per interpretationem extenuatū. *A Costa supra, 1. 1.*

Quocirca renuncians si filios non habeat, proximi- mitate ultimi possibiles in maioratu bonorum parti- monialium præferendus est in renunciatio pio- zionisti institutori, si si ex eiusdem institutori familiæx dispositione legis lata à Serenissimo Seba- stiano Rege nostro culis meminat ipse A Costa sa- pra 1. p. de maiorau. n. 18. per hæc verba: *Den Seba- stiano, &c. facio haber asyne estia mīdo. L. vīrem, que auendo in reipublica ad diuidas, que moīs vīsa se monstra acera de facetas das mēragedes se socedera e parente maius elongata ut vīmo possidat, se emīs chegada as prime institutori. Ei per hīm, emē pīm, que da qīm dianeros mēragedes, tens vinculados de quādigā qualida- dē, que facēda se pārme maius elongata se vīmo possidat, quando o primo instituitor unam declarat, an de pōter duraa manēra.*

Vt p̄ter quam legem planom sit, non posse renun- ciantem in quem voluerit tenunciat si carceris si- liis, nisi in sequentem in gradu, vel in proximiorem sibi consanguineum, dummodi post renunciatio- nem nullus sibi nascatur filius legitimus; nam tunc per natiuitatem illius abolita est renunciatio ipso iu- te: *Molin. de infinito etat. 2. diff. 2. 1. in prime per ff. in qua. C. de renunc. dena. post alios plures, & et cō- munis Scribenā. Pelaez 1. p. de maior. n. 21. n. 8. Op. 84.*

Queritur decimosexto, an renunciatio facta a fi- lio nūnos neposibus, & eius descendentes? *Re- sponsio est negatiuam renuncians iuri primogenitute si filios, vel descendentes habeat malculos, illis prædicante non potest; & ipsi possunt petere maioratum: Titaq de primog. q. 26. n. 2. Cabed. 1. p. de- cis. 56. n. 5. Iustus quid tradit 2. p. decr. 1. o. 1. n. 58. nūl si sequuntur expēcte consentiant.*

Queritur decimo septimo, an renuncians paternæ successionis, ledatus enormiter, posse renunciatio- nem annollare, non obstante iuramento? Dico pri- mō iuramentum oīn confirmare pactum stante le- sione enotmissione; oīam vbi dolus interuenit, ubi ior- ramentum vim non habet: *e. quamvis, de palli in 6.* cessat namque iurantis consensus ob dolum, ut p̄ter quem bono fidei contractus nullus momentū cen- turit. *ff. eleganter, in prime, & ibi Bart. ff. de dolo.* Dico secundō ex Bart. in l. final ff. de præterio stipula, pro- missiōnem de stando alicuius arbitrio, totelligi, nisi ledatus coorūmissimē, quamvis iuramento promissio- si firmata. Quare renuncians paterna successionis, si sentiat et corromperit se lassum, posse renunciatio- nem infringere oīn obstante iuramento, possit An- char. in c. 1. de confit. dubio 1. & conf. 19. Op. 180. Op. 176. dubio 5. Panor. in eam contingat, de irreversando. Con- ceus conf. 1. 4. lib. 1. & in Amb. sacramenta puberum, C. fiducias vendit, veri imitabiliter, Alex. conf. 8. lib. 2.

Queritur decimo octavo, an renunciatio legitima, aut successioi sub iuramento, nec vi, nec dolo, aut mea extorta nullinearit, & qualiter sit intelligenda? Quod primō, etiam pactum, quo filii tendant

D D D 4 legitima,

16.

17.

18.

legitimæ, & hereditati paternæ, sit unillam ipso iure, si tamen fitmetor iuramento sine dolo vi, aut metu extorto, valet ex vi intametis: per verba expressa in cap. quatuor pallium, de palliis lib. 6. que sic habent: *Quatuor pallium patri pallium à filio, dum nupciis tradebatur, & dote contenta, nubante ad bona paternæ regressum habebat, impræbes Lex similis si tamen iuramento non v. l., nec de lege præfatis firmari fuerit ab eadē, omnino ferari debet, hinc non vergar in aeterna salutis defensionem, nec redundet in ultimum detrimentum.* Conscient Molin. diff. 1. 49. & diff. 171. *Couat. in d. quatuor pallium, p. 3. n. 3. in prime. idem Molin. de maioratu, tral. 2. diff. 579. n. 13.*

Quand secundum, haec sine intelligenda, quando iuramentum sit per verum Numen, aut per vetum Deum, quatuor pallium sit à Iudeo, vel à Turca, vel à Mauro, propt' uult Couat. in d. cap. quatuor pallium. p. 3. §. 4. n. 3. cum alijs, longe alterius, iuramentum sit per Deum falso, quatuor fuitur opiniorum esse verum Deum. Nam qui sic iurauit non tenetur efficeri, ut illum per quem iurauerit, non in te sten infidelitas promissionis addoxerit; cum Deo fiducia, falsaque non est honor, sed de cœs, & ita resurserint, seu ignominia sit debita.

19. Quæntus decimonondus, an primogeniturae ius inseparabiliter coherens filio seniori, possit renunciari omisso secundogenito in favorem tertio geniti, vel remotioni agnati omisso proximiori? Responso est negativa: text. in l. filii, §. *Diuinus, ff. de legar. 1.* vbi ostenditur non esse integrum primo aliquid adstruere in prædictiacione fequentis: *Titaquell. in tral. de primis q. 17. per recam, Molin. de primis cap. 6. nom. 45. lib. 1. Velazc. de maioratu p. 3. q. 18. n. 6.* Factor tamen reuocacionem cuiuslibet possit prædictiacione renunciari, non tamen alterius: *Bart. in l. si que in conseribendo, col. 1. vers. secundo capi, C. de palliis. Cald. Pereira de removendis emploj. q. 1. 3. n. 5.*

S. IV.

Appendix de reliquis ad tractatum de maioratu spectantibus.

E P I T O M E.

1. *Ad quem venient fructus condito maioratu ex lego, quod scilicet alienatione venient ad successores bona, & quid in fideicommissis?*
2. *Fructus bonorum maioratu quemado sunt dividendi inter nouos successores, & inter heredes ultimi possessoris.*
3. *Et quid de fructibus pendentiibus.*
4. *Fructus pendentes in capillis quemodo dividendum, & fructus in feudiis qualiter debentur dividiri.*
5. *Fructus pendentes in emphybeyis quemodo dividendum?*
6. *Fructus ex competenter cum impagis, quatuor non sit sedis datus ex fructibus possessoris?*
7. *Fructus ex suis restituendi antiquo dominio si res principali illi restituuntur?*
8. *Fructus deis matrimonio separato quemado sunt dividendi inter heredes successores defuncti?*
9. *Fructus deis, & pensiones a quo tempore competentes marito.*
10. *Fructus deis nati in anno antecedente, an repugnant idem anni, in quo matrimonium contrahitum est, & quando.*
11. *Fructus rei legatae, an fideicommissa percepit ante aditum hereditatem, cuimcompetentem hereditatem, an legataris, vel fideicommissarius?*
12. *Fructus pendentes in regni possessionibus an pertinentes ad successores in regno.*

Dubitatur primo, ad quem veniant fructus maioratus ex lege exstructi, quod facta alienatio ne indebit veniant bona maioratus ad sequentem successorem: & quid in fideicommissis? Quid priorem patrem dico, ipso facto, quod possessor bonorum maioratus indebit alienatio rem maioratus, priuatum esse dominio bonorum, & bona defacti in sequentem in gradu: quia ipso iure sicut priuatus: neque emptor, qui ab illo bona emit, fructibus gaudente debet, cum venditor ipse manferat priuatus ei dispositione insuffitioris sit laison in conf. 19. n. 3. lib. 1. dicens prohibitum alienare tem, si eam locauerit ad longum tempus, tenet empotem restituere fructus (quoniam dicuntur habere malam fidem) proximiori successori, qui secundum formam maioratus, seu vinculis reperitur vocatus: facit ad hoc l. Imperator. ff. de fideicommissariis liberis. & quid tradit Pelaez de maioratu 4. p. 9. §. 6. ex. 5. cum legg.

Item facit, quod diebat fructus venire in consequentiam dominij, l. Titr. ff. de fideicommissis: argui in hoc casu qui alienauit ipso iure est priuatus dominio bonorum maioratus per praecipuum insuffitioris illam. Ergo in consequentiam debet priuatu fructibus, & successori proximiori in grade posset statim tueri, de iure rem alienatam vindicare a quoque qui possessor, cum alienatio fuerit nulla, neque ex ea translatum est dominium: ut probat texus in l. cum pater, §. libertus, ff. de legar. 1. vbi dicitur, quod quando restator legatus prædium libertus ea conditione, ut non alienaret, sed ut res perferretur in familia ipsorum libertorum, & hoc non obstante aliqui eorum portione suas alienarent; careri qui non alienarent, possunt partes alienatas petere, & repetere: *Alberic. in Amb. res que. C. sommuni de legar. col. 1. Paul. de Castro in l. sermo legato. §. 1. ff. de legar. 1. & in l. filii familiars. §. Diuinus, ff. de legar. 1. col. 1. & idem Schribentes, sequuntur Roderie. Soat. in allegacionibus suis, allegacione 3. col. penit. fol. 1. 31.*

Quod secundum questionem de fideicommisso dices, si quis alieneret rem fideicommissi contra inhibentis voluntatem, priuari te cum fructibus futuri: Bart. Socin. in conf. 149. lib. 1. Alex. in l. Marcellus, §. res que ff. ad Treb. ex decisione hac, quod vbiunque aliquis alienat rem alienati prohibitam, secura alienatione, que est nulla, sequente actio ad rem vendicandam cum fructibus: Ant. Petregrin. in tral. de fideicommissis. 49. n. 108. venient enim fructus in consequentiam, ut etiam volunt innocent, in c. case diuersis, de ordine cognitivis, Bald. in l. 1. nom. 10. ff. de dendo, Mando sius ex exercitio, & cognoscere exercitiorum, vñf. lib. que fructibus.

Qæstionis tamen est, quando quis vendit ius, quod habet in re, si non quæritur emptori, cur non redeat ad venditorem, quia sub illa conditione tacite videtur tradere, unde cum dominium non receperit ab alienante, nec quantum emptori, quia alienatio sicut nulla ipso iure jigit alienans videtur possit repetere, & non amittere ius suum? Respondens, alienantem ideo amissile ius suum, quia tradendo deliquerit, veniendo contra expressam voluntatem concedentis, atque ita ius, quod habuit in re alienata, applicatur proximo successori, id facta alienatione contra voluntatem insufficientis maioratum possessor re alienari ipso iure priuatus est per possesa.

Potest quando res expellit verbis non est prohibita alienari, sed tacit; nimirum quia hæc, vel legatarius habet onus, & obligationem restituendi post mortem, vel in diem, vel sub conditione tem alterius in quo eventu præsumitur tacite esse tem prohibitam alienari tem temporis ante mortem, diem, vel conditionem gravatus tem restituere, possit hereditarem, vel tem alienari prohibitum alienare, & talis

talis alienatio suffinetur: & dominium transferatur in accipientem & ius in re: accedente tamen obitu, vel die, vel conditione, confessum ipso iure cessat alienatio, & dominium, seu ius translatum tuis-
sus acquisitum, & transferat in proximiorem sue, cessit enim in gradu qui in alia maiorum, seu dispositio-
nem successivam repperitur vocatus: text: d. l. petr. S.
predic. ff. de legat. a. text: in l. generaliz. §. quoniam, ff.
de fideicommissis libert. et a. l. f. nol. §. ff. secundum sub con-
ditione, C. communia de ter. a.

ut ex redditibus possessor se, suosque, & familiam su-
flentatus, & oneris, atque bonorum & splendorum illi-
bus toto tempore conservaret, quo illum possideret.

Refollio tamet sit fructus beocorum maioratus pendentis, sive fuerit institutus in ultima voluntate, sive in contractu, pertinentis à morte victimi possessoris ad succesorem in solidum i quamvis Costa *intra illam* 3. p. n. 13. de *successione Regni*, in maioribus per contra *clam contrarium tenet ita*. Valafe de *particularibus* e. 10. n. 14. vbi tradit in magna Curia Litterarum sic suffic indicatum non semel per teat. singulariter in l. *Hereditate* c. 1. ff. de *versari*, vbi sic habetur; *Ecclesiasticus* respondit fratelli, qui post acquisitionem ex causa fiducie committi dominiorum tere percipiantur, ad fiduciam commissariam pertinere sicut maior pars anni ante diem fiduciam committit cedentem praeferre dicuntur. Quem textum ad hoc protopositum valde Costa commendatur. Idem Valafe *suprad.* no. 10. ff. 21. vbi n. 12. claudit cuncta Cottam idem esse dicendum in maioribus constitutis per contractum inter priuatos, fructus scilicet pendentes pertinere ad succesorem, pceptos vero ad heredes defuncti; secundum id, quod in viuis fructuari disponitur in d. *defundit* ff. de *vixfructu*, dum probat a *contratu*, fructus pendentes etiam matutio iam, pertinere non ad fructuarium, sed ad ilium, ad quem res translat, & in quo viuis fructuari cum proprietate coniunguntur; que ex eo, quia morte viuis fructuari, viusfructus finitus, & finitus, finit, de *vixfructu*. Quia ratio procedit in possesso maioratus, per cuius mortis ius, & dominum excutitur in eodem, & ad sequentem ad succesorem fructus pendentes transeunt, cum sine pars tel, hoc est majoratus ad lucce solum transeuntis. I. *fructus pendentes* ff. de *rei vendicari*.

Factur tamen, possessore maioratus vita functio, fructibus pendentibus, posse heredes illius easgere à successione, et illis soluar, quod suus predecessor in oneribus maioratus exsoluit, ne dictio fieri cum iactura alienaria Nauar. in *Apologia de redditibus*, g. 2. monstra ut sit sine fine.

Dubius est tertiò quomodo fructus pendentes capellatum, & Feudorum sint dividendi? Pro resolutione notandum est, ut faciat capellam instituere, & nono maioratum, quando iubet omnes iusti expondi in operibus suis, & tamquam pro labore, & admissione, certum quidem relinquat admissibilitatem: ut declarat Ordinatio Luisiana lib. 1. tit. 65. ff. 53. & ibi Barbo, in remissione ad legem Regionis, & Aegidius Luis sa. l. 1. c. de sacro. Eccles. p. 1. 6. 1. 2. 2. 3.

Hui positis dicendum est in Capellis fructus pendentes diuidendos esse pro rata temporis, quo Capellane obsequiolum exhibuit, & servitium praestitum quia pizampliū ipsum, aut stipendum Capelle principaliter largitur pro labore administratio-
nis sive fructus doris marito conceduntur, quia sus-
piceret onus a matrimonio; Castello lib. 1. *quod dicenda
est ex fructu lib. 5. 77. n. 19.* & antea Petrus Barbol. a.
*p. 1. dicens in primis m. 13. cum praeditum pte mis
concedatur principaliter pro labore administratio-
nis Capelle, argumento decimus, que lo Castella datus
erut pro labore administrandi bona pupilli, & in
Lubitania vige simus tutoris destituta eadem tatione;
Idcirco si tutela filiulari pendebitibus fructibus,
ex quiris postular, ut pro rata laboris loceretur tutor,
quidquid credit Bacca enitatum *de decima tutoris*,
lib. 1. 8. n. 11.*

Ceterum in feudiis, ut textus est c. 1. §. his consequenter, in iure, Hic finit lex, in lib. feud. si feudatarius suum claudat diem ante Kalendas Martias, fructus spectant integri ad Dominum; si post Matias Kalendas visque ad novembris Augusti finem, peripinunt ad feudatarii

598 Part.III. Lib.IX. de oblig. Primigen.

feudatarij hæredem : ut isti declarat Bald. & Math. de Afflict. & hunc esse receptum inservit cum illius testis tradit. Zazius *tradit* funder. io. p. x. final. Molin. de primis l*ib.* i. c. 1 t. n. s. C. 10.

Modernus tamen in consuet. Parisiis. i. 5. 1. gloss. 8. n. 11. notat quod compilator in his consequenter, non probat ab aliis superadditam fructuum divisionem in feodiis, sed tacitū illi videatur contrarius, dum alii feudum vbi consolidatur eum proprietate, feudua pendeat domino competere, iacte in finibus fructus iam collectos spectare ad hætates Vassali. Unde ostendit, quod dicitur de vienfructu, secundum l. defuncta, s. de vienfructu, id est de cedrum, & obser- vandum in feudiis, quia vienfructu assumentur, c. i. finali in quibus consigilis feudum amitterat, sequitur Co- uar. ref. lib. i. c. 1. n. 1. 3. Gamma def. 3. 60. n. r. allias 3. 5.

Quare admissa priori opinione, de qua d. s. hu consequenter illi tamum locus erit in enso, quo loquuntur, nimirum quando feudum ad dominum reddit propter incolumem viatili; & exira hunc easum, non est locus priori opinioni, quod vera f. de legibus. Et consequenter reducere feudo quicunque alia causa ad Dominum, secunda opinio, cuius meminit d. s. hu consequenter, habebit locum, quae tenet fructus pendentes omnes proprietatis esse applicandorum vult Tiraq. lib. 1. seru. d. s. 5. glossa 4. n. 1. & Conat. ubi prouim. n. 1. 4. Valaf. de part. d. s. 2. n. 7.

Contra vero per motum vasuum, si fendum non debet redire ad dominum, sed ad sequentem agnatum, prima opinio non debet obseruari, sed ita fendum est utri coomuni disponenti, secundum quod fendum obseruat obsequia praetallata, atque ita pro rato fructus sunt iudicandi: Costa de fructu sicut regi p. i. n. 3 ad finem. Valide de possessione c. 3. n. 3.

Dubitab tamen potest in emphyeusi qualiter sint diuidendi fructus pendentes? Relponso si, fructus collectos viuente emphyeuta penitus ex mortuo ad eius hereditatem, neque attendit quora parte satis vixerit. Idem dicendum de penitioibus, quando fructus a colonis iam fuerint percepiti, quamvis dies solutioonis earum evenient illius obtinuum nondum venient; ita Specul. iiii. de emphyeusi, n. i. 9. Baldus in c. 1. 4. hic consequenter, n. 1. hic finitur lex in lib. send. per tex. in l. de facultate fructuaria, f. de tufafrumento, cùm quia emphyeuta fructus secundum ratiocinem suis iuriis, aut utilia dominii.

Fruca camen emphyteusis pendentes, aut peledio-
nes deficitu emphyteuta spectante ad successorem in
emphyteuti, vel ad dominum, si ad illum transfran-
targameno vfructuarij, per quem regulatur, qui si
mortales fructibus pendentes, omnes, & pensiones
indistincte debentur domino per tenet in d. defuncta,
& traduci Speculariis, sibi supra, legebat Valase, supra, c.
31. n. 7. Nihilominus, quia io fructibus tempore impē-
tus sum deducendae, non propterea fructus sunt divi-
dendi, sed sumpus sunt loquendi bareribus emphy-
teutis, iuxta regulam I. fructu. s. f. salvo marino. I. fundo
qui si servari erit. Secus quando emphyteuta cadit in
Commissum, nonc omnes fructus ad dominum per-
tingunt, & si fortè postea perceperit, renebitur te-
stimente domino, veluti fructuarius post existimatio-
nem suorum tenet proprietatem refuerit fructus,
quos percepit: L. pater, C. de usfructu, ita Speculari,
d. 11. de emphyteuti, n. 19. Valase, supra, c. 31. n. 7.
aliqua compensatio pro laborebus, impensis, &
sumptibus, quas in illa emphyteuta fecit; quia per
incurred Commissum, non solum proprietate, sed etiam
melliorat, & fructus omnes Dominum
consequitur: Cald. Peterit, de exist. emphyteuti, n. 10. p. 46
domino melioramenta, & imposizioni excedant
solidam, & conseruat meliorationem predictorum, &
quam emphyteuta expellet ex natura tenet, & conce-
fuit est obligatorius id si noua edificatur in fide-

emphyteutico exstitudines urbanas, aut rusticas, nec cum ebulcula magnis sumptibus erexitur, & similia opera isolata, ut flagia, lletmas, aqueductus, hinc omnia emphyteutae cadenti à iure suo folentur, cum sine adiectio sita insolita: ita Anchör in con- fusi. Parifengibw. s. gl. p. 8. 7. 3. quod refutatio est confusa ratione, & veteri etiato si grates ostendit tem- poris Scribebunt operintur, emphyteutae à iure suo cadentem amittere impensas quantumvis maximas, & melioratamente quantumvis insolventia in l. 2. C. de iure employ. In s. adde, *suffl. de loca*. Cald supra, vibi de bac te fasis. Sed melius non amittere sit Valafac, de iure employ. q. 2. n. 3. de sic facile indicatum.

Dubitarum tamen quicquid, an fructus compensentur cum impensis, quamvis ex fructibus possessor non fiat locupletior? Dico primo fructus melioram-
torum millo modo comprepositi; vt tradit Simancas
de bero, e.g.n. i. 5. post Salycetum in l. final. de aliis u-
nis, & in l. final. C. de omni agro defens, lib. i. Valaf,
de his employe q. 1. n. 2. vbi tenet hoc feruare praezim-
horum legorum, limitans in malo fidei polle flore,
sed Modern. Paris, de commerci, n. 603. ait etiam malae
fidei possellori tribuendam esse retentioem, donec
melioramento foluantur: & in casufr. Paris, i. gl. 5.
n. 87. & n. 90. quia ex aquitate conceditur actio,
quamvis ex rigore sollem tributus tetentio: aque
ita facilius meliorantia i.e. propria, quamvis
obnoxia restituioni, nos tecum fructus compensate-
vult Palacius in rubrica 6r. n. 16. & docet Tiriacus l.
si quisque, utriusque pietatis, p. 1. 14. C. de rebus donat.

Ratio, quia quamvis sit regula generalis, quod etiam bonae fidei possessor debet compensare melioramenta cum fructibus perceperit, p. l. *sumptus*, *fr. de rei vendit.* & *Alex. com. 161.* *Vitis narrat.* n. 1. lib. 7. *Affl. decr. 87. ad finem.* *Valde de tunc employet.* q. 25. *concl. 2. n. 2.* tamen id procedit, quando fructus recipiuntur a bonae fidei possessori, resipua solius passionis, & bonae fidei & curae. Si autem recipiuntur ab illo, qui habet dominium, quamvis resolubile, veluti gravatus post mortem restinetur, seu quales fuerint possessoris maiororum, quia interior dominii dicuntur, secundum illi generaliter, *q. final. verbo pleno iure*, *fr. qm. C. a quibus non tenentur melioramenta cum fructibus compensare;* per *Gloss.* commentator receperit in *Lampr. verba, superfluum*, *fr. de rei vendit.* Cum ergo dicantur dominii, & gaudeat fructibus iure proprius, immunes a necessariis incrementis compensatione cum fructibus: *Valde quis non. et certe. 11.*

Dico secundò fructus compensari cum impensis, quamvis possellor ex fructibus non sit factus diutor. Hęc autem resolutio ex dictis colligitur, & procedit, nisi fructus tempore perceptionis non competant vendicato: Pet. Barbolis *l'aberratio*, t. p. 5, final. n. 42, ff. solut. maritim. vbi id latè probat. Hoc fit, si patet alienum tem aduentum filii, & filius parte defuero rem alienaram vendicet, non compensari si uideatur cum meliorationibus, quia tempore perceptionis non competebant filio repetenti, sed parti: *t. com. expert.*, C. de bonis quia liberis, Vallic. *compl.* B. 14, nos aliis.

Sed quid dicendum, quando res principallis vide-
hicit emphyteus, & res similis restituitur antiquo
domino, nonquid est restituenda cum fructibus? Di-
co primò spoliarium esse restituendum cum damnis,
& intertelle: Böck, decis. 8. Monoch. remedium recuper-
num. q. 12. D. Barbol. in rubrica cap. folior. marlin p. 3. n. 73; Guetier. prakticorum lib. 1. p. 3. n. 30. Cousar. lib. 1. nro.
1. art. vnde fructus percepiunt lata pendente sunt re-
stituendi in iudicio ordinatio: cum sint percepti ma-
la fide: & vita hoc feodus, spoliator domini anti-
que de se propterea tenetus de iniuria: Cardof. in princi-
pialium verbis. marlin p. 3. n. 52.

Disp.XX. De obligat. Primogen. §. IV. 599

Quinimo quando haberet fructus integros reliqui, intelligitur deductis expensis necessariis: Mexia intrat. *T. de spacio concil. 1. a. n. 8.8.* Sord. *de alimento sibi. 9. 9.12. n. 15. & 9.41. n. 14.* Gonfali. *ad regulam 8. Censel. 5. 7. primum. 16.5.* Monet. *de decimis. cap. 6. n. 3.1.*

Dico secundò possessores bonae fidei teneri tantum restituere fructus extantes ante litis contestationem, & non consumptos; post item autem contestationem, voilueris. Similiter possessor bona fidei suos facit fructus industriales, non autem naturales, nisi habeat titulum: *Garcias de expensis. 6. 3. n. 15. & 16.5. pin. in sua fiscali gloss. 1. n. 10. & 5. t. Rebel de initia. p. 1. lib. 1. 9. 4. n. 8. concil. 2. & 7. n. 11. concil. 4. Sanchez de praecip. de cedalogi lib. 2. c. 13. n. 67. & sequent.*

Vnde bona fidei possessor fructus industriales bona fide confundens non tenetur restituere: provt vult Ant. Gabriel *commun. lib. 5. s. de acquirendo rebus domini. concil. 1. n. 1.* *Garcias de c. 13. n. 40.* in fine, nisi ex illis dictior factus sit, ita Cardin. Tule. *item 4. concil. 490. n. 4.* Molini. *de iustitia grati. 1. disp. 5.69.* vers. quando aliquid. *disp. 780. n. 1. & disp. 719. n. 4.* Rebell. *de iust. p. 1. lib. 1. 9. 4. n. 8. item 10.11.* *Lellius de iust. lib. 1. c. 14. dubio 2. n. 3. & 10.* *Sayt. in clavis Regia lib. 10. stral. 2. cap. 1. num. 1.*

Spoliato item restituendi sunt fructus, quos percipierit, seu peti per potius est ex ipso, si illi habet licitum possidere: *Barboli. in l. fructu. n. 1. & ff. soluto matrimonio. Gironde. de privilegiis, seu exempli eorum explicatis. num. 12.1.* *Sic restituunt iubeatur fieri integrage ex leg. ex recipiendo, vel ex privilegio: sequitur Gomel. variar. item. 5. cap. 13. num. 38. vers. item addit. Ceasall. g. 11.9. & 120. Spino supra. in *decimo reglemento. gloss. 1. 1. principali. num. 5.3.* & Sanchez de praecip. de cedalogi. lib. 2. cap. 13. num. 106. & *Lellius de iust. lib. 1. cap. 12. dubitat. 17.2. num. 116. 117. & 118.* vbi subdit possessor malae fidei teneri restituere etiam fructus rei, quos sua ipse singulatim indutus percipit, detrahit expensis: quantum Dominus te illos non efficit percepitur, sed quia fructus ex ipso, quo extant, cedunt domino rei: ut pater Iustitiae de rerum divisione. §. 5. *Titius. & dubius sequentibus.* ubi haec sunt verba: *Plantas, qua terra coarcentur, & frumenta, qua sara sunt, sed edere: igitur si extantibz iniustus desentet fructus ex illis locupletior domino debetur restituiri: nam ex eo quod non restituantur, inferunt damnum dominum, atque ita si detentor eos non restituit statim, est in mora, & ex consequenti quamvis formata per ea, tenebitur restituere nihilominus, quando fortuitus perirent, vel per culpan levem detentoris, priusquam potuerint restituere comode, excusabitur: non enim celebriter fusile in morta; & quia & si rem retinuerit alienam iniuste, non tamē retinere iniuste fructus: Lellius supra. n. 120. ser. contrarium tamē.**

Similiter succedit in vitium violenze, teocari de fructibus perceptis, & percipiendis, & de omnime quod facit in agro, seu fundo, tempore quo successit in illo, etiam ad illum nihil perueriat: *Barboli. in l. ff. alienum. num. 49. in fine. ff. soluto matrimonio. Menoch. remedio 1. recuper. & cons. 1. n. 1.5. Guttier. in Caven. lib. 1. cap. 14. & Malestard. de probat. concil. 1. 3.2.*

Dubitatio tamen sexto, quomodo soluto matrimonio fructus dotes sint diuidendi inter coniugem viuum, & inter heredes coniugis defuncti? Relatio sit de iure communione, & in Regno Castelle, & aliquando in Latania, quando per doem & artas has conservavit matrimonium, in indicio Particionis, matrimonio soluto per mortem mariti, heredes defuncti superflue manent tanquam familię caput in possessione bonorum, & per illos, & ab illis vxori recuperat doem, & reliqua bona sibi debita: quodammodo autem uxori dos non reddidit, uxori in eadem domo, in qua habitabat cum marito, reman-

erat cum omnibus bonis iotta domum consentanea. Vxori autem defuncta maritus manet in possessione domus, & bonorum utriusque familie, & ab illo heredes uxoris recipere debent bona ad eandem spoliantia, atque ita fructus terum, seu pensiones retum dotalium diuidendi sunt pro rata temporis, quo matrimonium durauit, & quo maritos onera illius sustinuit, illo anno, quo solutum est matrimonium; et reliqui antea fructus, ad heredes uxoris pertinet, ita Seribentes in *l. diuinaria. ff. soluto matrimonio.* Valase. post alios de partitionibus c. 19. num. 1.9. quia maritas non faciebat fructus suos ratione iuria, aut dominij; sed tantum respectu onerum matrimonij: idem Valase. cap. 33. num. 5. post Bart. in *l. diuinaria.* num. 11. ac proinde ratione consonante est, ut tantum pro rata anni, quo sustinuit onera matrimonii, diuidatur fructus sequitur Mollio. *de primis. lib. 1. cap. 1.* num. 6. per eundem text. in *l. diuinaria.* cui similis est *l. 6. lib. 1. 1. parvita 4. Castillus de usura fructu. c. 77. n. 2.7.* vbi loquitur de iure communio: atque ita fructus diuiduntur pro rata in eo anno, in quo dicitur matrimonium. Idem dicendum de iure Regni, quando fructus sunt liquidi, & tempore solidi matrimonij apparent, & sunt nati; secūdū si fructus sunt aridi, & non apparent super tertam; in quo enuntiatur obseruanda est *l. decim. 1. 10. lib. 4. lib. 3. fori legum.* quam explicat Gomez. *in l. 50. Tauri num. 7.1. Matien in l. 4. lib. 9. gloss. 1. num. 4. lib. 5. mosa recipit.* dicentes fructus pendentes in re, vel fundo, esse communes inter matrimonium & vsorem, soluto matrimonio: Si autem non sine nati, nec appetentes, non ecommunicari, sed fieri illius, cuius est proprietas; quod est verum, si fundus est, vinea, aut horris, aut continens arbores. Longe aliter si fuerit ager rusticus metu, in quo frumentum seminatum est; oam quamvis nondum fructus sint nati, nec pendentes, diuiduntur tamen inter maritum & uxorem, soluto matrimonio: quando vero oibil frumenti, est seminatum, nulla datur inter eos communicatio: dominus tamen proprietatis tenet, solute alteri coniugi, vel heredibus illius pro sua medietate sumptus, & expensas factas in re, vel fundo: *secondum legem 10. sit. 4. lib. 3. for. legum.* quid si repenter fructus ex pecunibz, datur communicatio inter illos, quamvis non sint nati adhuc, sed sine in ventre: ita Gloss. ordinaria in *l. 10.* & Palae. Rubeus in *l. cap. 18. sol. 1.* vbi ait ita practicari.

Sed quid dicendum de ancillarum parte, an pertinet ad maritum? Videtur negaduimus quia ad maritum tantum pertinent fructus dotes, & partes ancillarum non sunt in fructu: *l. premium. ff. de usura.* Nihilominus, quando ancilla datur alienante in dote, propter videtur esse in dominio mariti, *l. questies 5. C. de iure dotionis.* partus ancillarum ad maritum spectabunt: ut colligatur ex *l. 1. C. soluto matrimonio.* & exprimitur in *l. 10. sit. 1. parvita 4.* & tradit Petri. *Barboli. in l. estimonia 5.1. ff. soluto matrimonio.* Similiter non datur ecommunicatio in bonis acquisitis superlucratis, quando in Regno Castelle inter sponsos de presenti non datur ducio ad dominum, & similitanea habitatio: quia ante ductionem, & similitaneam habitatrem, non est contracta societas: requiritur enim, quod ambo vivant simul, & ab illo tempore societas esset, proprie cutanea & diligenter quam praefata uxor: ita Glossa *l. 1. sit. 3. lib. 3. for. legum.* Segura in *reponit l. 1. num. ex familia 5. sed si fundum ff. de legge.*

Item non datur communicatio inter coniuges supra bonis acquisitis, & lucratis, quando sunt datae à Rege, vel ab alio particuliari: ut sit text. *l. 1. cum multa. C. de bonis qua liberis.* Item, quando bona acquisita, & superlucrata, sunt eastrensis, & provenient

600 Part.III.Lib.IX.de oblig.Primigen.

ex salario, seu stipendio militari, nisi sumptus sint communes, non enim fructus communicantur, sed ut fructus bonorum proprietum: l. 1. art. 4. lib. Ordinem.

9. Dubitatur septimè, à quo tempore fructus dotis, & pensiones cedant loco mariti? Responso sit, ab eo tempore, quo matrimonium fuit celebratum per verba de prelectis, & dos fuit tradita marito. Habetur in l. dotal. §. dotal. ff. de fundo dotali, ex ratione, quia fructus, & pensio conceduntur pro oneribus, & pro oneribus, C. de iure dotis. Ergo ab eo articulo, quo sustinet matrimonij onus, fructus maritus cedunt: haec latet in diversis ff. de fundo matrimonij, n. 4. & Gurtier, prof. Canan. cap. 33. num. 14. lib. 1.

10. Annus autem, de cuius fructibus dividendis agitor, debet computari à die, quo matrimonium fuit celebratum per verba de prelectis, & dos fuit tradita marito; Et quamvis fructus penitentia propriei respectu illius anni, quo fundus datum est in dorem, si ramus fructus nati fuerint in anno precedenti celerentur fructus illius anni, quo matrimonium fuit contraactum, si post illud celebratum fructus à marito percipiuntur: venient item fructus appellatione alii fructus, qui vocantur crutes, id est pensiones, que propter rem prouocantur: Valde, de partitionibus, cap. 3.9. num. 1. & 3. cum sequenti, Gurtier at cap. 33. num. 15. Si qui tamen sumptus facti fuerint à marito in rebus dotibus, non circa fructus, ab eodem solo matrimonio seperi possunt: Gomei, 10. Tauri, n. 51. Roland, conf. 1. 8. n. 18. lib. 1. Garcias de expensis c. 1. n. 10. & Gamma, decis. 3. ann. 7.

11. Dubitatur octauo, an fructus rei legatae, aut fiducie, commissie percepti antequam sit adita hereditatis pertinente ad legatarium, seu fiducie commissione? Dico primò fructus telegatae à die aditae hereditatis debet legatario etiam ante mortem ipsius hereditatis: text. in l. Herennius ff. de iuris. & L. que sicut de acquir. rer. domic. Bald in l. 1. num. 2. de iuris & fructibus legar. Contra. sicut res. lib. 1. cap. 9. num. 5. vers. non licet. Simili modo ex Bart. fructus debent reflui, quamvis nulla fiat interpellatio, & consequtetur sine mora.

Dico secundò fructus rei legatae ante aditam hereditatem percepitos deberi non legariato, sed heredi, secundum veriorem: Cald. Petreita de nominat. g. 16. num. 17. per l. quad. serua. 3.9. ff. de legat. vbi Papelian, sit per hanc verba: Quod serua ante aditam hereditatem acquisitos hereditati acquirit. Quinimum Iulian. in l. si tibi bene 8.6.3. cum serua ff. de leg. 1. ponit eadem in vno seruo legato ante, & post aditam hereditatem multa acquiruntur. Dubitatur fuit inter heredem, & legatarium, quid de acquisitionis faciendum responderi Iulian, acceptant mihi legarum seruam, illam cum acquisitionis post aditam hereditatem tradatur, & si mihi legatum solle ignoscet, qui meus illi seruo est, & quicquid acquirit, mihi non hereditati acquirit. Ceterum, quia illi ante aditam hereditatem acquisuit, quia meus adhuc non erat, sed magis in dominio hereditatis persistebat, & consequtetur illi acquireret. Idem habetur in l. quad. serua ff. de legat. 2. quare ad heredem acquisita ante aditam hereditatem pertinebunt.

Resolutio ergo sit, fructus rei legatae aut per fiducie commissum relabit, si fuerint percepti ante aditam hereditatem, ad legatarium, seu fiducie commissione non pertinentes; sed ad heredem: Cardin. Mantic. de cœvillar. vñam. volum. lib. 7. tit. 10. portiones ex 1.2. prefervim. & 1.9. 34. cum seqq. Ant. Gomel. varior. tit. de legatu. n. 11. & n. 22.

12. Dubitatur nonno an fructus pendenties in Regni possessionibus pertinentes integri ad ipsius regni successores? Responso est affirmativa, circa fructus

pendentes decedente Rege eo tempore, quo pendente sit A Costa s. p. de Regni successione n. 13. argumento l. in lego falcidio placuisse, ff. ad legem falcidianam, & l. falcida. ff. de rei vendicata.

§. V.

Resolutiones Summariae ad materiam de primogeniis pertinentes.

E P I T O M E.

1. *Vivente posseffor pauci successor petere, et declaretur sibi competere successio in maioria.*
2. *Successor in maioratu quando debet alienare bona illius ad felicandum docem ex Regia facultate promulgatum.*
3. *Maioratus posseffor bona alienaria probabilitate nisi sine confusa dari in employtus, non tenetur econsumare de cedentibus ultimi employtus.*
4. *Influum Capula in testamento minus soleam cur vadere non autem maioratu crevit.*
5. *Facultas data successori ad oligendam etiam fru- rium in maioratu, non potest oligere fru- rium in flui- tu, cum autem fru- rium posseff si est consanguineus influentis, & Cur?*
6. *Habens facultatem ad oligendum maioratum in filio non potest oligere nepotem.*
7. *Et quando posse.*
8. *Si influentur in nepote, non potest influeni in nepote fratris.*
9. *Quando eadem ratio est in nepote, qua est in filio, non habens filium posse influentur in nepote.*
10. *Facultas influenti maioratu in filio non extenditur ad filium.*
11. *Et quid de employsti pro filio?*
12. *Maioratu in eodem gradu preferuntur feminis.*
13. *Quando maiorata datur maioratu, & feminis, intel- ligitur ordinis successio,*
14. *Et feminis admittantur matrem non existente.*
15. *Femina feminis exclusa ex causa non admittitur.*
16. *Bona maiorata in quibus casibus alienatur? & n. 17. 18. 19. & 20.*
17. *Facultas alienandi hac bona non comprehendit alienationem ante fidem.*
18. *Bona maiorata ac possunt praefici.*
19. *Quid de praescriptione immemoriali, aut emigratoria num. 2.3. & 24.*
20. *De quadrangularia cum sunt.*
21. *Bona maiorata possunt praefici inter collaterales, & de familia.*
22. *Praeficiatio dignitatis amorum, & triginta, & limita- tiones.*
23. *Dubia de Capellani, quia non sunt beneficia, debens expediti per leges maioratu.*
24. *Item de Capellani & n. 30. 31. 32.*
25. *Et de renunciatione primogeni.*
26. *Linea ultimi posseffori maioratu, an debet praefiri ceteris. & n. 35.*
27. *Præximitas gradus consideratur in successione ma- ioratu. & n. 19.*
28. *Gradus compunctionis que iure sunt in successione ma- ioratu.*
29. *In matrimonio quonodo gradus compunctionis.*
30. *Institutor maioratu censor, excludere feminas, quando vocat consanguineas & lineam ex parte patris. & n. 42.*
31. *Sed feminis in eodem gradu existentes ligent de ma- ioratu, que preferenda sit.*
32. *Vocatio aliquorum de certa progenie, absque alia ex- pressione ad maioratum, an valeat.*

Disp.XX. De obligat.Primogen. §.V. 601

44. *Maiorum insituum renocabiliter, si non resurcerit ab inlinuere, an certe ac perpetuo irrenocabilis.*
 45. *Filius suscepimus ex secundo matrimonio an sacerdos tanquam primogenitum exclusis filiis tertiis matrimoniis.*
 46. *Sic etiam ius filii bona sua in ducas peruenire ad agnatum proximiorum post mortem hereditate insitum, an omnibus proximioribus in eodem gradu debetur fideicommissum.*
 47. *Appellatio familia, intelligitur in dubia familia testatorum.*
 48. *In fideicommisso relitto familia, masculi primi, & illi non exercitibus feminam adseruntur.*
 49. *Influent maioratus qui descendentes ex feminis praevalit agnatu, non censetur voluntarie conferuare agnationem.*
 50. *An successor fuerit in maiorum vivente adhuc possesse illam, agere possit super primogenitum.*
 51. *Masculorum vocatio non videatur postea pro conservanda agnatione, si etiam feminam vocetur.*
 52. *Dilectionis excludent feminas an extendantur ad eas ad casum.*
 53. *Exclusio feminarum proprii mares quomodo intelligatur.*

L. **R**esolutio prima: Vinente possessore maioratus, successori potest petere, ut declareretur per mortem possidentis maioram sibi competere, si possessor dum viuit in aliud transferri volueret, vel si bona maioratus dissipit. Greg. Lopez in l. 1. verbis in el tempo tit. 1. partita 1. Petet l. 1. s. 8. lib. 3. ordine pag. 591. Gamma Lutet. decr. 6. & decr. 1023. n. 5. Valac. confit. 184. n. 19. D. Barbo in Lex posse videris n. 16. cib. 399 ff. de indicio. Molin. de primog. lib. 1. 6. & lib. 3. c. 14. Iustus filius, calitente patre dilapidatore, qui quamvis nequeat vel sibi debitam in vita exigere legitimam, potest petere, ut sibi assignetur ante diem, quia hoc non est interdicere patri administrationem illius, sed potius affectus: Cald. Pereira de remuner. emphe. q. 16. n. 37. Cordub. de Lara in l. 1. quod a liberis, §. item referuntur, n. 15. cum legge fidei liberis agnati. Sutius de alimento sit. 1. q. 50. n. 4. & lib. 3. prist. 16. & n. 5. Petet sit. 3. lib. 1. ordine pag. 76. Ceuall. common course commun. q. 306. & Auct. in lib. moral p. 2. lib. 1. c. 19. g.

2. **R**esolutio secunda: Successori maioratus, cuius bona ea Regia facultate sunt obligata, & deportata ad solvendum dote vxoris, cuius heretis ipse successor est, habet ius integrum aduersus bona maioratus, & potest tantum partem iusoratus, quanta dotis pretio debetur, alienare, & obligare, & de illa in ultima voluntate quasi de propria bonis disponere ad libitum. Ea ex ratione, quia successor in maioratu non est debitor simpliciter illius, cui succedit, sed est respectu bonorum maioratus. Atque ita, quamvis nequeat dum comes est vita a se ipso exigere, sicut tamen ea bona obligata, ex quibus heredes ipsius successores, vel habentes causam ab eo, debitus potuisse exigere: ita Pet. Dueunas in regal. 18. l. 1. Unde licet filius dum est in humanis non obtinet hereditatem cum effectu, quia a se ipso nequit exigere, prodest tamen in successione, quod hoc vt valeat hac bona hereditaria quasi libera obligare, & in aliud transferre, sine ex contractu, sive ex ultima voluntate.

3. **R**esolutio tercya: Maioratus possessor bona expressè alienari prohibita, non tenetur renouare descendentes ultimi emphyteutiz, nisi sint consueta dati in emphyteusum per multiplicatas successiones. Ratio, quia illa emphyteutatio fuit permisus possessori maioratus ad vitam tantum; & cedone oon obligari successorem, nisi dati in emphyteusum essent conueta per multiplicatas successiones, & duæ saltem concessiones necessaria sunt cum spacio quadriginta.

Eragit Regim. Christ. Reipubl. P. III.

ta annorum, secundum Glossam final, receptam is c. final. deconfutandine. Sed mox in emphyteusum dicitur concedi res consueta, que semel cum debita solennitate fuit alienata, ut tradita in emphyteusum: Cald. de remun. q. 1. 6. n. 71.

Resolutio quarta: Institutio capelle in testamento minus solenni sustinetur, quia principaliter ad anima utilitatem, ac proinde ad pias causas diriguntur, licet certa pars reddituum detur administratori: Nihilominus in instituto maioratus in testamento minus solenni non valit, etiam si aliquod onus Misericordiarum, aut alterius causa pte habeat annectum, quod est accessorium, & principaliter intenditur dispositio scilicet: fecit in institutione Capelliz, que principaliter dirigitur ad piam causam. Agidius Luisianus in l. 1. C. de sacro. Eccles. p. 5. 8. num. 15.

Resolutio quinta: Quando maioratus institutor concedit successor, ut eligat in maioratu, quem voluntari, etiam spuriū, consanguineum institutoris, non potest eligere filium spuriū institutoris: filius autem spuriū ipse suum potest eligere, dummodo sit consanguineus ipsius institutoris. Ratio, quia electus accipit ab instituto, & id est spurius illius non potest ab eo accipere, & spurius electus à proprio patre potius succedit, quia non capit ab eligente patre, sed ab institutente cuius est consanguineus: Ita Molin. de instit. dig. 1. 67. tam. 1. ad finem conclusionis §. argumento l. 1. u. qui s. de vulgar. vbi pater substitut pupillatricis suo filio legitimo impoverti alterum suum filium spurius in bonis, quae filio legitimo aliunde veniunt, non tamen, in his quae legitimo adveniunt ex eudem patre, quia eorum est spurius incapax, sed non aliorum, quae accipit à fratre mediante patris substitutione. Cum ergo maioratus veniat ab influente, non potest spurius eligi à successore habente facultatem ad eligendum, et vero spurius eligitur potest succedit, modo sit consanguineus institutoris, cum ab eo accipiat mediante patris electione: Molin. de instit. l. 1. de maioratu, dig. 192. num. 4.

Resolutio sexta: Habens facultatem Regiam ad institendum maiorum, si habet filios, & nepotes, quando facultatem Regiam vult exequi, non potest eligere nepotem, omni filio: ita Decius in conf. 1. in fine, Menoch. in conf. 2. 15. num. 39. lib. 3. ed., quia appellatione filii politi in petitione non verificatur in nepote: nam filius est in primo gradu, aque ita forma data per Principem non est tecdedicodum l. s. papillerum, §. a. fidei rebus eorum: item, quia nepos est in secundo gradu: id est non verificatur licentia in nepote vivente filio, neque potest ad nepotem extendi: Bart. in Liberorum, col. penult. num. 18. ff. de verb. significacione.

Quod si vivat pater, qui facultatem obtinuit, & filius decebat, prouisio ad filium ut suum habeat effectum, verificabisur in nepote: l. Lucius, ultima, f. de hereditibus institendum, Carol. Ruynaeus, p. 132. num. 7. lib. 3. & conf. 1. 201. n. 12. lib. 5.

Potò quotiescumque filius propter nomine venit nominatis in facultate Regia ad maioratum institutum, non potest fieri maioratus in nepote, etiam si nepos sit ex filio in licentia nominatus: ita Gozadinus in conf. 29. n. 15. Rebuff. in d. Liberorum, §. etenim, pag. 968. de verb. significativa. Unde nepos non ingreditur locum, quando filius nomine proprio est nominatus: Anton. Gabriel tom. 2. communis episodium lib. 4. de fideicommissis concil. 3. n. 6. Quare concessi facultate facieundi maioratum in aliquo filio nominari proprio nomine, & in eius descendenteribus, non potest exire a forma praescripta, neque alium vocare in defeccham nominatioem in reticulato, & illius descendentes excludendo familiis

E E e descendentes

descendentes, & oominando masculos transuersales. Nam à testicpo non est deuidandum : c. p. r. de privilegiis. Molin.lib.1. de primog. c. 1. n. m. 83. Pelaez de maioratu. p. q. 3. n. 1. & p. q. 1. illatione 1. n. m. 17.

Iam verò quod babuerit facultatem ad faciendam maioriam io filium, & babuerit variis filios, &c. sicut legítimos, non potest pater omisssis filiis facere maioriam in opem, nisi filii consentientibus. Et qualiter pater voicum tantum babs filium, ex quo plures existunt nepotes, possit omisso filio meliorare vnum ex nepotibus, tradit. Conar.lib.1. a. m. c. 19. n. 4. negans ex Segara in L. lib. 6. c. 1. n. 29. verf. predicta ergo, ff. de vulgar. hanc meliorationem fieri posse, cum pater præcedat eius filium, & ita nepotem Aoi meliorantem, nec habeat nepos hic vivente parte ius succedenti Aoi, nec obtineat primum locum solitatis. Contra verò Regia Fori lex hanc meliorationem permittit filiis, vel nepotibus ius succedendi habentibus, vbi concludit hanc meliorationem ab Aoi fieri iustè posse, vbi voicum tantum est filius, qui plures itidem genitio eius patris, nepotes; quia nullum granum huic filii sit ex tali in elocatione facta ab Aoi, nepotis; sicut siue iudicatum apud Cistoforatum Interpretet. L. 18. Tari.

¹ Molin. tamen de primog. lib. 2.4. 1. n. 54. tradit habentem facultatem instituendi maioratum io persona viuis ex suo filio, non posse virtute huias facultatis instituere primogenitum in persona viuis ex nepotibus. Ex eo fundamento, quia quoties confideratur gradus, vel affilio, prout est in nostro easlo, appellatione filiorum nepotes non veniunt: secundum legem, Gallia, s. influentes ff. de liberis & postliberis, vbi Bart. documenboit Scilicet ex per quæ iura idem tenet. Greg. Lopis in l. 1. n. 15. parvus 2. idemque voluit in glos. verbis, si dixeris bpa. & bpa. Nihilominus idem Greg. fortè immemor iuris fementitur, aliter distinguunt in l. 32. tit. 9. parvus 6. in glosa verbis, ne valda, col. 8. verf. sed ponit: dicens, quando R. Rex fecit facultatem iustitiae in maioratu, si exstabat filius; tunc non posse institui virtute facultatis in persona nepotis primogenitum: scilicet si filios iam non erat in hummanis, tunc enim posset in nepote institui: quod videtur probabile; etiam quando in facultate nulla nepotis fit mentio: idem Molin. d. lib. 2. cap. 18. bodie tameo semper in facultate extirpiter potestas instituendi maioriam in persona filii, vel nepotis, cuius persona electio in facultate libera manet ad libitum institutoris: sed potest eligere quem voluerit ex nominatis: L. cum quidam ff. de leg. 2. Sed verius adhuc est, non posse institui maioria in persona nepotis nisi filii deficitibus, ut probatur per I. bare des mei, s. final. ff. ad Trebel. & ibi Bart. & Alex. & Iason in l. cum quidam, C. de verbis signif. Molin. in lib. 1. de primog. c. 6. n. 7. Cald. de postib. algendi c. 1. 5. n. 1.

Resolutio septima: Facilitatem, qui habet instituendi maioriam in nepote, non potest, si ex filio nepotes non habet, in fluere in nepote fratre sui: ita Decius in c. p. r. sua, n. 5. de probacionib. quia comunitati viu loquendi nunquam nepos frater filius dicuntur nepos, sed subinstituio Bald. in l. 1. n. 3. C. de success. edit. vbi sit, quod quando dicitur in Statuto, quod filii, & nepotes excludant feminas, non intelligi de filiis fratrum, nisi Statutum id exprimatur.

Resolutio octaua: facultas faciendo maioratum, si eadem sit ratio in nepote, quæ in filio; & non habuerit filios, ne fiat fructuatio, potest exerceri in nepote, quamvis tempore licentia obtentio onus fuerit conceptus: Tiraq. de retralib. 1. 5. 1. gl. 9. n. 86. Conducit Curtius junior. conf. 1. 1. n. 5. & 18. & conf. 17. n. 2. 1. lib. 1. Nec refert Aretinus iouens contrarium in inscripione facta ad quoddam consilium Bartholom. Socint. 152. Causa illius est quod no-

nus n. r. 3. lib. 1. dicens filiorum appellatione non intelligi nepotes, nondum conceperis tempore testamenti. Quia id propterea non procedit; ed quod ex morte testatoris, non consentient vocati nepotes nondum nati tempore testamenti. Quid non habet locum in casu maioratus, ex ratione, quoniam quotidiecumque sit substitutio per verba significatoria tractorum futuri temporis, ut in nostro hoc easlo, venient concepi, & nati post mortem testatoris; ed namque, quia tempus existens conditionis consideratur, & sufficit quod conceperit hoc tempore, quo dies fideicomisili cedavit a Patri. Conf. 3. 1. m. 41. lib. 1. & c. 1. est communis secundum Cephal. emf. 1. 6. n. 63. & conf. 3. 18. n. 4. lib. 1. Fauer id, quod de nepotibus dicitur, quibus concessa emphyteusis intelligitur, etiam si non sunt conceperi, in Literis Prator. ff. de suis & legit. liber. Menoch. conf. 1. n. 193.

Resolutio nona: Regia concessio, seu facultas faciendo maioratum in uno ex filiis, non extendit ad filium ex vi, & forme concessiois: ita Greg. Lopez in glos. verbis magister in l. 3. sit. 1. parvus 6. & rursum in l. 1. sit. 1. parvus 2. in glos. verbis, bpa. varia, Pelaez de maioratu. p. q. 16. n. 2. & sequens. Nec refert maleficium conceperit feminum: Quoniam id non procedit ex proprietate feminis, sed per interpretationem extenuam, & impropriam, non autem per comprehensionem: quod probat Imperator in L. cum in adopina, s. pensione, C. de adopinibus, ibi: Quo in filio dissimilis, in adopione a patre dato, & bac in filia, & in nepote, & nepo, & deinceps personis viri signif. sexum in sacra pars confinantis, extendimus: Quia verba prolati per maleficium genus, & feminam complectuntur per interpretationem extenuam: obferunt Glos. in l. form. 79. ff. de leg. 3. & Albertic. in l. 1. ff. de verbis signif. Cofita in cap. 5. pater de seipm. in 6. pag. 189. col. 1. & c. 1. est communis, & telle Titag. lib. 1. retral. 5. 1. glos. 9. num. 179. Roland. conf. 93. n. 4. vol. 1. Quare ex vi concessionis Regia pater habens facultatem ad deligendum filium ad officium, non potest nominare filiam, filio omisso, quoniam beneficia legum conferunt data capacibus, non autem incapacibus: Pelaez de maioratu 1. p. q. 4. & 8. n. 33.

Apud Noltrios quotidie Christiani Tomi Principes solent patribus pro dote filiarum suarum concedere officia, pro maritis, qui illas in uxores ducentur: Cald. Pereira Luis. de postib. algendi c. 1. 5. n. 12. ad fin.

Supradictis fuit, filiam non posse nominari ad emphyteusum pro uno filio concessam, quia alter comprehendit non potest, nisi per interpretationem extenuam: Valac. de iure emphyt. q. 5. n. 1. cum contradicat emphyteuristicus sit stricti ioris: Cald. tamen supra opinat veriorem esse sententiam alterius: n. 19. ad emphyteusum pro filiis obcessum etiam filias comprehendit, quoniam verba sexus masculini in plurimi numero prolati, ex vi comprehendunt ad feminas comprehensions extendi, sub verbis obcessonis, & inuestitut: scilicet quando verba fuerint conceperit sub numero singulati pro uno filio nominando, tunc enim feminas nominari nonnequit, nec comprehendit alter, quam per interpretationem extenuam quam fore negandam in contradicibus stricti ioris, & consequenter in emphyteusio ante tradidit: Valac. d. q. 5. n. 1.

Resolutio decima: matres feminis in eodem gratia exsistebus in maioratum successione sine villa controversia praeservuntur: ita Bald. in l. 1. n. 1. ff. de flum. bpa. & in l. 1. ff. de Seminariis. Conar. lib. 1. minor. c. 5. n. 5. non enim praefettur filia primogenita exclusio masculi etiam postrem gerit, ut obferat Natural. conf. 67. n. 8. vol. 4. Roland. conf. 8. n. 74. lib. 3. Autem de Pace in proximo legato Tarii num. 66. Aules in proxim. legato Praevarum vers. Reina n. 3. & 4. Ant. Gom. in l. 40. Tarii, num. 8. & 61. Molin. de primog. lib. 1. c. 4. Idem

Disp. XX. De obligat. Primogen. §. V. 603

- Idem procedit, quando masculi, & feminis in diuersis lineis simili concurredunt, tunc enim nulla adhibita linea praerogativa masculis praeluet feminis, dummodo omnes procedant ab eodem stipe.

Resolutio undevictima Maioris, seu feudum pro masculis, & feminis concessa, in illius iuris ordine successivo, ita Alex. conf. 4. n. 2. lib. 1. & conf. 5. lib. 1. Decius conf. 1. 19. Cesar. lib. 1. var. 1. n. 1. vers. 7. ad successorem maiorum. Vnde feminis exclusive a succellione propter masculos, illis non existentibus, admittuntur, tanquam esse lante causa exclusionis Angel. in *Artib. de heret. & falso. 5. si quis autem in verbo, auferri, fulg. conf. 8. D. Petrus de Castro in conf. 19. 1. 1. sicut diligenter examinatis lib. 1. verborum videtur. Quod intelligitur, quando nulli sunt masculi, qui possint sucedere.*

Resolutio duodecima: masculis non existentibus, feminis admittuntur modo supradicto. Quando autem mares existunt, qui possint sucedere, & ita excludent feminas, & perperduo sunt exclusi quamvis masculi postea non existant: ita Bart. I. volumina 9. 1. ff. ad *Tertullian.* Bald. in *Aachen.* sed & si quis, in *versus fed. per hoc infert.* C. de secundorū nuptiis, & fatis est, si masculis pett momentum vixit, & ita exclusi fuerint feminam: ita Bald. in *I. de quibus. C. de secundorū nuptiis.* verbi, sed hic concordia alia graui. Alexand. conf. 19. *propter feminas.* lib. 1. *Cotta verbo. Monstrum, vers. 1. & verbo. Statuum, quod exstinximus, ad finem. Cald. Peccata de nominis. emph. q. 1. 2. n. 1. ff. 7. 6. 8. 1. & alij, quos te serens sequuntur. Pelaez de maioratu 1. p. 9. 6. ex mun. 16. cum fogg.*

Resolutio decimatercia: feminis semel à primogenio excloso possunt successione in*igredi* ex causa nostra: ita Tiberius Decianus conf. 40. n. 32. lib. 1. Menoch. conf. 1. 19. n. 10. lib. 4. post Socinian. conf. 7. 6. n. 11. lib. 1. Accedit quidem feminis semel exclusa perpetuo manet exclusio: quod procedit, quando eadem subiecto ratio exclusionis: scilicet ea cessante. Menoch. ibidem n. 11. Similiter non excluduntur feminis advenienti masculo in eodem gradu, quando feminis est tunc quis sitrum: Pelaez de maioratu p. 4. q. 1. n. 175.

Resolutio decimquaquarta: bona maioratus posse alienari in aliquibus casibus certi iuris est. Utrumque ex eonectione Regia in eidemmodo vesti atem maiorum: text. in *I. form. C. de patr.* argumento mulieris que ex Statuto nequit contrahere, sine proprio quantum auctoritate: validè tamen contracta linea ea, quando contracta illi illi velitis: per il. neque, C. de contrahenda emptione, vba Bald. I. cum lib. 5. cum transaliam, ff. de transaliam, text. ibi. & Ialon. & Gio. S. in *contra iuris.* q. 5. ultime, ff. de patr. Suarez in *I. 1. fort. 1. de las denadas.*

Secundum, propter utilitatem possunt alienari, hoc est permittunt prohibita propter eidemmodo utilitatem: tempore ut vult Paul. de Castro in conf. 170. Dubitatur tamen beneficiale gal. 1. lib. 1. Menoch. conf. 2. 1. num. 67. lib. 4. veritate etiam permittari.

Tertius: fundatarius item potest feendum alienare ob utilitatem bonorum feudalium: Iheron in c. 1. 6. praeterea de capitul. Corradi & in c. Imperiale, de probabilitate feundi coll. col. 7. Ialon in *I. diuinit. ff. salut. marianum.* & iheron. q. 4. Quidamne alienari prohibita, possunt alienari ad augendum cultum Ecclesie, ex Hodder. in *famulae Eccl. scripta beneficiis.* Busatus in conf. 1. 8. 5. n. 1. 2. lib. 1. quibus addi potest, quod prohibita alienatio videatur prohibita alienatio hominis, non autem legis: teste Bart. in *Aachen. contra iuris.* C. ad *Terterium.* Ialon in *I. Barbarini.* n. 6. ff. de efficacia praevarum. & Decius in c. que in Ecclesiis, de confirmationib. n. 9.

Quarto, obrepta facultate ad alienandum bona maioratum, non licet illa hypothecare, vt tener Sat. fragi Regim. Christ. Recipib. P. III.

mient. lib. 6. *scelatorum interpretationem.* n. 7. Sed Molin. de primog. lib. 4. c. 5. facultatem extendit alienandam ad Hypothecam ibi. 18. Idque validissimum rationibus probat: quod puro verum, quando est evidens utilitas, argomeore rerum Ecclesie, que ex causa maioris utilitatis alienari possunt, quippe Ecclesia ipsa reciperat alteram rem melioriem: vt per Vlvi. tom. 1. communium opinionem lib. 1. n. 1. 6. vers. nova. Vide de contradictione, quando sunt viles Ecclesie, quamvis sint sine festinatione, sunt validiori per Redoam. in *tratt. de reb. Eccles.* non alia. q. 10. ff. 1. 6. 7. Nasar. in comment. de alienat. rer. Eccles. lib. num. 17. Rebutta compendio alienat. num. 34. Malard. de prebitionib. causat. 7. 5. Quarant. in *Somme Bavar.* verbo, alienatio rerum Ecclesie, num. 34. vbi declarat talenm. contra quam esse nullum, vel validum, si Ecclesia voler, elque placebit.

Quinto, bona alienati prohibita possunt alienari ex utilitatem prohibentis voluntate, quamvis sit cocontractusdem prohibentis verba, secundum Angel. in conf. 6. Super pueri sapientia, lib. 1. & 2. & Ialon in *I. filii familiis.* q. 1. Dini, limitacione 7. ff. de leg. 1. cum Socio amiente in conf. 1. 8. num. 5. lib. 1. Concedit autem licentia iusta ad alienandum bona maiorum, quo ad plus expenditur in illis, quoniam valentes redditus: sexti in cap. multicar. Papa, 1. q. 1. libi: *Nisi tamsummo donis,* que in quibuslibet verbibus non modica impensa sustentatur.

Resolutio decimquinta: Licentia data ad alienandum bona maioratus, non comprehendit alienationem ante factum, nisi in licentia exprimitur conformatio alienationis bonorum, que ante licentiam facta fuerit Molin. de primog. lib. 1. 6. 7. Guiter. lib. 1. praeterea quaq. q. 7. 76. Greg. Lopez in lib. 1. 7. in *in iust. 1. lib. 4. par. 3.* Pelaez de maioratu 4. p. 9. 1. 2. n. 1. cum fogg. Licentia oamque, quando necesse erit, semper requiratur ante actum, vel in ipso actu, nec illum confirmitur, si ex poto facto praeteriat: 1. ff. quia nihil bona q. i. ius in ff. de acquir. bare. vbi Glos. & Bart. n. 5. Ialon. n. 1. & confit ex. *Taurin.* q. 1. quod hodie est. 1. 2. 1. 7. lib. 5. in *una recipitatione legem Hispanie,* ubi habes, licetiorum ad maioratum faciendum debete procedere factioem maioratus, nec illum validum habet ex licentia subsequenti, nisi expeditus est in factus confirmetur.

Resolutio decimaflexia: Bonum maioratus, que prohibita sunt alienati, possunt praescribiri, & Bart. quem sequitur Alex. in *I. filii familiis.* q. 1. dini. ff. de leg. 1. facit Lgi bare. 5. si pars, ff. de condit. & demiss. vbi inquit Ite consolitus tem. legatum vincipe polle.

Sed non valere praescriptio nem in bonis maioratis, etiam longi temporis, est verius i propter voluntatem Bart. sibi contrarians in *I. lib. lex.* ff. de *vñscapio.* Pinellus in *Aachen.* n. 19. eternale, C. de bonis maioratis, Tiraquell. de primog. q. 10. Ant. Gomez. lib. 4. *Taur.* num. 90. Ant. Gabriel. lib. 1. *communium opinionem.* sicut de praescriptio conclusi. 1. Pelaez de maioratu 4. p. 9. 1. ex num. 1. cum fogg. Ex eo fundamento, quia contra impedimentum non currit praescriptio: 1. 1. in *stat.* C. de annuali exceptione. At constat successores io maioratus, dum post eius adhuc vivit, antequam decedat, & diecommissus dies cedar, agere non possit:igitur neque praescriptio adiutus ei currite potest. Itas quidem *vñscapio* sine circulo nequit procedere: *Lugus dominica.* C. de longi temporis praescriptio: sed alienationis prohibito in bonis subiectis fideicommisso titulum afficit: ergo praescriptio, tanquam titulo non extante, immo deficiente in predictis bonis, non valer.

Nec refert text. cuius meminim Bart. pro sua sententia in *dill.* I. qui bare. 5. si pars, de condit. & demiss. Quia respondeo, quid ibi res legata fuit *vñscapita testatoris adhuc vivo:* quod ex eo ostendit;

19

21

11.

EEG a dirige

ditur; nonnam alijs non ambigeretur vitium pro parte obediendum conditioni estet, vel hoc, cum habet, qui alienauit, si post mortem testatoris visuatio inchoata fuisset; aut hactenus inertia, vel negligencia impleta, generetur ad estimationem partis visuaptie, secundum l. si fundam per fidicommisum, in principio, de credi. & demogr. Quare cum in solidum legatum integrum recipiens, conditione parere debet, nihilominus cum pars rei legitate alienata a testatore, & eo ab eo superflue viuentique visuaptie fuit, quemadmodum pro parte viuis est renouatio legatum, secundum l. fidicommisum, si rem de legato s. sic eriam ex sententia testatoris obligatio coniunctioni adimplendi renouatio prescriptum.

Sed quid dicendum de bonis maioratus, an sicut possunt alienari viuente instituto in aliquibus casibus, sic eriam possunt prescribi incepcta prescriptio viuentem eodem institutori? Affirmant aliqui, posseque finiti prescriptio posse eius mortem: ita Bald. in l. i. n. 19. C. de ferme fragitissim. Molin. de primog. lib. 4. c. 10. n. 4. & 5. Huc autem locum videtur habere in prescriptione longi temporis, non autem in prescriptione longissima: prout tradit Bald. Nouell. de deo. 1. p. 10. ver. 1. & 2. & Beccrandus conf. 1. p. 1. n. 34. lib. 1.

Hic tamen non obstantibus adhuc vetius est prescribi non posse bulusmodi bona prescriptio longissima per aliquem, in praeditum vocaturum: ut vult Corneus conf. 1. 17. n. 5. lib. 1. Carol. Ruyn. conf. 4. n. 2. 6. lib. 1. Quare absolute dicendum est nullum prescriptio etiam longissima procedere posse aduersus successores, qui ante diem fidicommisii non succedentes, erant impediti agere: Ant. Gabriel lib. 5. communiam opinionem sit de prescript. concil. t. 3. Molin. de primog. lib. 4. c. 1. Greg. Lopez. lib. 1. 10. n. 16. parsita 4. in def. servio, si le tempore, quamvis contraria opinione roteat Pinelius in longissima prescriptio o. in Ambens triennale, C. de boni materiali. n. 5. cuius rationibus occurrit Menchaca de success. creat. lib. 3. g. 2. 6. n. 13. quia sententia refellitur a textu in libro dabo. 3. g. fin. secundum fin. C. communia de legatu, ubi generaliter probatur fidicommisum adveniente die fidicommisii, posse rem vindicare, nullum impedimentum illi obviendo: per quae verba, longissima etiam prescriptio exterminatur: argumento l. 1. 5. & generaliter de legato prelatis.

Longe alter dicendum est de prescriptione immemoriali, de cuius principio non existat memoria apud homines: hac autem nocet successoribus, & quia ex tanto tempore, presumentur omnes solenitates ad alienandum interfuisse: vt volunt Sardus decif. 2. 3. n. 19. Flores var. lib. 3. q. 2. 3. 4. 0. & 8. Mich. Grall. n. 1. communiam opinionem lib. 4. tit. 9. n. 1. & 48. Quaranta in summa Ballyar verbo, alienatio, num. 46. Aloys. Riecius in praxi decif. 1. 49. num. 7. & alij apud Augustin. Bartoli. in cap. permiss. 4. de emptione, & venditione, & l. 3. dicitur equo, de aqua quotidiana, & affinis. Nam immemorialis prescriptio habet vim tenui, & privilegii: ita Decian. conf. 85. num. 2. & conf. 1. 14. in fine, Menoch. conf. 43. num. 7. Natta conf. 25. num. 6. lib. 1. idem Menoch. conf. 141. num. 13. Molin. de primog. lib. 1. cap. 3. num. 19. & consilat ex cap. super quibusdam 2. de verbis significatis. Ex quo si per tempus longissimum res aliqua de maioratu alienata reperiatur, presumuntur in ea alienatione interfuisse Regiam licentiam, & reliqua necessaria, ut alienatio interfuisse: Affl. Cr. in c. Imperiale, n. 17. de probitate feudi alienatione, Menoch. de presumptiobus lib. 1. prescript. 2. 1. num. 41. Mafcard. de probat. conclus. 1. 11. 4. num. 48. Affl. Et. decif. 1. 5. n. 4. & Couar. lib. 1. varior. c. 17. n. 6. & in regula Possessor. p. 1. n. 3. n. 7. col. 4. vbi autem quid in prescriptione immemoriali alienatio tituli non est necessaria: sequitur Suar. tom.

2. communiam opinionem lib. 7. tit. 5. n. 5. & Menoch. d. prescript. 1. 1. 1. n. 6.

Relolutio decimalis septima: Prescriptio immemorialis in quibus causis requiritur, non sufficit prescriptio centum annorum, nisi ex aliqua lege in aliquo casu prescriptio centum annorum satius sit. Ex quo colligitur, quod prescriptio immemorialis maior est prescriptio centum annorum. Nam prescriptio immemorialis, cum sit illa, cuius origo non appareat, & prescriptio centum annorum habeat originem, magis tribuitur prescriptio de cunctis origo non est memoria, quam illi, quae habet originem, & ideo est maiorem immemorialis operatus ceteris, quod antiquior est. Quae conclusio constat ex l. 19. tit. 10. pars. 3. ibi: E dico, & certus colligitur ex l. 1. tit. 2. 2. parsita 1. in his verbis: Eque nunquam videram, ni exponeremus de contrario. & expetilla exstar lex alii numerum 1. 5. tit. 3. 1. pars. 1. ibi: No se pueden acordar los hombres, quando ha, que loco nos queremos ofesar. Consonat doctrina Anton. inc. per quid nosalem, n. 1. 5. de verb. signif. ibi dicitur, quod Antiquum vocavit, quod excedit centum annos: Tiraq. in 1. si viximus, verb. omnia, p. 1. Menoch. de arbit. cap. 3. Auendan. de exequend. mandat. p. 1. c. 6. n. 6. conf. 1. n. 5. Gamma decif. 38. n. 1. Atque ita, quod iesi- cunque memoria non existat ab initio, dicitur prescriptio immemorialis. Cum ergo principiis memoria existat, non dicunt immemorialis, nec haber priuilegia prescriptio immemorialis: Sed bac tatio non est ita, quoniam prescriptio excedens memoriam hominum non est eo dicitur immemorialis, quod memoria non existat; quia nihil est nisi principio: sed quoniam testes ooo habent memoriam principiis, neque recordantur illius: P'elatz de maioratu p. 9. 10. ex. 1. 2. 8. lib. 1. 1. 2. 1. cum seqq. ostendit, quanta sit vis, & virtus prescriptio immemorialis.

Relolutio decima octava: Prescriptio quadrage-naria cum titulo sufficit ad probacionem maioratus, quamvis titulus sit inusitatus: deducitur ex cap. 1. de prescriptio lib. 6. & facilius ex l. 1. tit. 10. lib. 5. recipit. iniar Couar. in d. regal. possessor. de regal. iuris in 6. 1. p. 5. 3. num. 4. dicunt iurisdictionem contra Regem acquiri cum prescriptio quadrage-naria annorum cum titulo fecuto, & per prescriptio memoriabilem: facio et scripta per Guttier prat. gg. lib. 3. dummodo prescribens, aut illis successores bonam fidem habeant, & iustam, & probabilem ignorantiam, & non errassim, ac supinam. Secus de iure Lusitano lib. 2. ordinacionem n. 1. 5. 1. 10. ibi: por que aueuemos per danado et al costume, E posse posseque fera immemorialis.

Res tamen maioratus, vt prescribantur sufficit bona fides cum titulo, & spatium quadrage-naria annorum: Gabriel. Perseus decif. 1. 2. 2. n. 1. Pelaca de maioratu d. p. 4. num. 3. 66.

Relolutio decimalis nona: Bona maioratus possit prescribitur inter collaterales, & de familia. Ratio, quia cum prescribentur fit de familia, & de generatione testatoris, & ab eo vocatus, non visuaptiunt bona maioratus, sed ius succedenti, quod est prescriptibile, sicut alia pleraque iura: Tiraq. de retrat. lib. 1. q. 36. plaff. 1. n. 3. 6. text. singularis in com. de beneficio de praebendis lib. 6. iuxta doctrinam Domini nici ibi. n. 3. Quae resolutio est magis certa, & bicunque cum prescriptio quadrage-naria annorum concutent titulus Regius, secundum textron in c. 1. de prescriptio lib. 6. Molin. de primog. lib. 1. 6. 6. n. 5. 1. Burgos de Pace in conf. 4. n. 1. idem Molin. lib. 4. de primog. d. c. 1. n. 1. & facient, quod ipse scribit lib. 2. de primog. c. 6. n. 1. ex eo fundamento quoniam prescriptio humili est hac prescriptio immemoriali. Cum ergo prescribentur fit de vocatis ad maioratum, & habent viramque possessionem, ciuilem scilicet,

24.

35.

26.

Disp.X X. De obligat. Primogen. §. V. 605

& naturalem, posset vñscapere aduersus proximorem vocatum, & oblinere primum locum ob alterius inettiam argumento Ecclesie non perent possidem ab emphyreuta per decem annos perdit possessionem ciuilicem : ut vult Aymon. in tract. de amig. tempor. 4. p.m. 39. dicens. Si quis teneat tem non vt fidelalem, sed vi aliquidem, iusto titulo, & bona fide per decenium durante, nullam eurrete pre scriptio nem, existente possessione ciuilic平 apud dominum per illud tempus, sed transacto decenio incipere curtere longissimi temporis pre scriptiōnem contra dominum: quia Ecclesia semper dicimus ciuiliter possidere, quamois per sexaginta annos possessione causa: ut tradit Paris. in conf. 3.4. num. 9. cum seqq. Pelaez de maioran. 4. p. 21. n. 42. vbi ponit limitationes ad regalam, quod bona maioratus vñscapi nequeant: quas oportet videre.

Resolutio vigesima: Pre scriptio viginti annorum, etiam cum in uno & bona fide, nullo modo administratur in bonis maioratus, quoniam res à non prohibito, sed ab alio fuerit possedit. Constat ex l. final. 5. fin. autem sub conditione, C. communio de legat. ibi: *Vt nec vñscapio, nec longi tempore pre scriptio contra legationem, vel fideicommissariam procedat.* Et commentis, èd quia quando lex prohibet vñscapem, nihil prodest possident bona fides: I. ubi lex, cum similius ff. de vñscap. Ant. Gomel. in l. 40. Tauri. n. 90. conata plures, quos referi Pinel. in Arub. nisi tricennale, C. de bonis maioratis. n. 5. Bart. in d.l. ubi lex: ponendis regulam generali tradit bona prohibita alienari modo per legem, modo per testacorem, modo per coactum iniet viuus, non posse pre scripsi: text. etiam in l. alienationis verbis, ff. de verb. signis.

Limitatur iamen primo, præterquam si pre scriptio fia p[ro]ficiensibus, & videoibus, & consenitibus illis, in quorum fauorem fuit facta prohibito: nam, sicut possum consenire alienationi, ita possum pre scriptiōnem: Bart. in l. filios familiā, 5. dñi. ff. de legat. 1. cap. penit.

Limitatur secundò, bene posse pre scripsi tempore triginta, vel quadragesimæ annorum: quia secundum aliquos talis pre scriptio non exigit triennum: vt in specie Paul. de Casti in l. final. 5. sed quia, C. communio de legat. col. 3. versic. addit. aliam visitat. Nihilominus talis pre scriptio debet correre aduersari ipsam alieniem, ut aduersari eius successorem, postquam dies cessit, vel obligatio testitutio[n]is p[ro]venientia, minimecum nequeat agere, & non curat pre scriptio impedito agere: in l. 1. C. de annuali exceptione. Item requiritur, quod ipse successor, cui illa bona debet restituiri solus existat: quod si plures existant successores ordine sucedentes vocali, non datur pre scriptio aduersari omnes, sed aduersari illum tantum, cui cedili dies, vel conditio restitutions, vt Scrivenius in l. filios familiā 5. dñi, de legat. 1. Nihilominus, quoniam hæc resolutio censetur probabilis, non posse probanda bona pre scriptio tempore ortiatio, nec longissimo alleoari, ut deducitur ex text. iuncta Glossa in c. 1. q[ui]uid ergo, de insuffitu de re aliena familia, in usibus fenderum. Scib[er] expeditus Bald. ex ea ratione quia cuius non nocet pactio eius, non nocet contra le lapla pre scriptio. Et molto fortius probante idem in c. 1. præterea, da capitulo Corradi, his verbis. *Præterea, ut licet dominus annos alienationis fundat, illa nulla obstante pre scriptiōne renuncare.* Per que verba idem tradit Iheral. in c. 1. vers. nos autem de probanda fender aliena, per Federicum, non dari pre scriptiōnem, etiam longissimum in rebus maioratus, ut ostenditur ibi: *longissimi temporis pre scriptiōne impidente.*

Ceterum his non obstatissimum, quæ dicta sunt decimali anna resolutio, possunt admitti, quando r[ati]cula fuit habitus ab aliquo tertio non prohibito

alienare: quia iunc possessor habens causam ab eo ipso, licet posset praescribere: vt notar idem Baldi in l. 1. in fine, C. de vñscap. pre emptio. quoniam prohibito est personalis, & maiotatum constitutus potest successorem eius vniuersalem, aut particularis obligare, cum ab eo haberit causam; non autem alium terrium: sequitur Franciscus Balbus in tract. de pre scriptiōne, 5. p. prīm. q. 5. Loarez in l. filios familiā 5. dñi. ff. de legat. 1. num. 75. Quando autem titulus fuit habitus ab ipso prohibito alienare, bona maiotatum, vel prohibita alienati non possunt praescribi, èd quia prohibito alienatio modo, ita tem afficit, ut perpetuo nequeat alienari, neque dicitur prohibito petionis: atque ita res prohibita alienari praescribi nequit, & impedimentum loest te ipsum, & non petitione. Vnde cum hæc ratio militer erat, quando titulus habitus fuit ab aliquo tertio alienare non prohibito, & prohibito tem afficit, & non personalis, non debet fieri difference alios modis alienari ab uno, modis ab aliquo tertio non prohibito. Quoclitca causibus ut pre scriptio, si tertius ille possessor habeat, & praeficiat bona maioratus, vel subiecta restitutions, per tempus immemoriale: tunc enim non possunt ab eo auferri; quia possessor excedens hominem memoriis habet vim tituli legitimis, ut dictum est in d.l. ex hoc iure q. dicitur aqua ff. de aqua quotidiana, & afflita, & dictum est supra, restitutions decima septima cuius verba sunt: *Dicitur aqua, cuius origo memoriam exciffrat, iure confirmata loco habentem ex iure meo antiquum 65. distinctione, text. in c. 1. de pre scriptiōne lib. 6. & Molin. lib. 4. de primog. 1. in n. 9. vbi concludit imemorialem in rebus maioratus contra omnes successores admitti.*

Resolutio vigesima prima: Io capellaniis, quæ non sunt beneficia, & in successione eatur, quando vocantur clerici confanguinei, seu de familia, in causis Hispanie dubia obiecta expediti debent per leges, & iura de maioratis loquentia: ita Gartier, lib. 3. præl. cap. 8. num. 9. Valasquez de Andenan in l. 40. Tauri. gl. 1. num. 66. Molin. de primog. lib. 1. cap. 7. num. 10. Pelaez de maioran. in principio, num. 7. Spino in specie gloss. 19. num. 17. & aliij. quos referens sequitur Gonzales de menfibus gloss. 1. num. 1. vbi addit. in huiusmodi capellaniis non habere Episcoporum ius instituendi, seu destituenti, nec visitandi, nec aliud ius dicere: ut notat Paris. conf. 3. num. 9. Et queruntur, q[ui]d in 3.7. iure ad n. 40. Et 43. lib. 4.

Resolutio vigesimasecunda: Capellania erecta cum redibus ad sustentandum capellam, ut ex illis sacrificii decies in mensa, in bonis temporibus numerator: ita Abbas conf. 29. lib. 1. Rebuff. de pacifico, p[ro]p[ter]e, num. 187. Nanar. in monachis cap. 18. quos refert Valasc. confite. 60. num. 11. Vnde fructus delinatis ad alendum capellam dicuntur procedere de substantia testatoris Ripa in l. fideicommissariam, num. 40. ff. ad Trebelianum, Menoch. lib. 1. de arbitrio cap. 163. num. 11.

Resolutio vigesimaliateria: Capellanus non requiritur, quod sit facetus, etiam si fundator disponat, quod celebret decies in mensa: vnde Capellania non est funderalisa; nec præsentandas in ea debet esse iuste, ut infra anum possit promoueri ad funderendum: quia verba ut celebret decies in mensa, non excludit, quod possint sacrificia celebrari: per substitutum, ut tradit Lapes. allegat. 35. num. 2. Et allegat. 117. num. 1. vbi vult fastidienti menti testatoris, si per alium diuina celebrentur: & sufficit, quod facta per alium fiant: sequitur Cardini. in cap. de multa, prope finem, vers. quare si habens, de præbendis. Felin. in cap. cum omnis, ante num. 33. vers. Et hoc procedit etiam si ex ordinatione testatoris, de confiunctione.

31. Quod si fundator seu testator dicat, seu mandet, ut Capellanus celebret decies ius mense per se ipsum, tunc capellanus debet esse factos, & debet celebrare per se ipsum, nisi iustis sit impeditus; quia fundator potest hanc obligationem imponere, & conditiones quas voluerit praeferre, de iure personam, & quanto de censibus, & expensis disponit in Concilio Titi, s. 13. de reforma, c. 3. Quintum potest praecepere, quod capellanus dum actualiter praesentatur sit factos, tunc non factores; esse in eaestate, vt valeat promouesi intra aumum ad facer dotum: Goafales de mensibus gl. 5. ex n. 84. usq; ad n. 104. cum fogg.
32. Obiter est notandum, quod si capellanus habeatur omnes celebrandi decies in singulis quibusque mensibus per se ipsum, posse anticipare dicere missas, nisi a testatore, seu institutore capelle, seu maioratus, tempus certum designetur: nam quis soluit anticipatem, melius sololegioniam qui ferò soluit, minus soluit: s. plm. bsl. de ultimis. Menoch. conf. 15. n. 17. & in specie ac Petrus Nauara de restitu. tom. 1. c. 2. n. 31. quem referens sequitur Alphonso da Veiga in sua prima lib. 6. cas. 59. fol. 380. vbi concludit post capellam facete sacra sue capellane anticipare.
- Nec refert doctrina Spino in suo etenim refutamen, gl. 1. n. 71. dicentes praecepiente testatore dati eleemosynam pauperibus certi tempore, non posse habere, vel executores praevenire, & anticipare illud tempus in praedictum pauperum futurum ut temporis futuri: Quia hoc procedit ex voluntate expressa testatoris, quod distibutus inter pauperes certa quantitas certo tempore designato cuique annis: asque ita praevenio, & anticipatio erit damnosa futuri pauperibus; at vero anticipatio dicendi facta non est danosa, sed validis viatis voluntari, & interiori testatoris: sequitur Bart. ab Spino relatus in c. pauper. 5. fissa. qd. leg. 1. & effe communio facerit L. son. 6. ibi.
- Resolutio vigesimaquarta: Quamvis primogenitus iuregnum sit ex parte, ut tacite iuri renunciare, vt pro modo distilet Tiraq. de primogen. q. 14. & 3. 13. tamen si primogenitus patiatur in maiestate iurisdictionem, ad le ipsum duntaxat pertinentem, ex infibulatore fratrem secundogenitum simili administrare, & officiales constituite per annos triginta, non propterea censeretur ex illis aliibus renunciare iuribus suis primogenitus in specie docuit Castro in l. quid in re familiarium, n. 2. ff. de acquirenda possessione, & conf. 179. In causa quam Alfonso sequitur Tiraq. in tract. de iure prim. q. 1. Curtius iuso in conf. 108. n. 16. & alii, quos referens sequitur Menoch de arbitriis, conf. 160. n. 15. & conf. 168. n. 81.
33. Resolutio vigesimaquinta: Linea ultimi possessoris maioratus debet preferri omnibus aliis, nec potest dari transiunctio illa ad alios, donec omnes descendentes ex illa extinguantur: text. in c. 1. de natura success. send. lib. 1. Ad fidem, & ad omnes, quod ex illa linea sum, ex qua ille fuit. Et rufius, ibi, qd. omnibus ex hac linea defensionibus omnes dies linea equaliter contineat, sequitur Paul. conf. 1. 64. n. 1. lib. 1. Roland. p. plures conf. 100. n. 1. lib. 1. Molin. de primog. lib. 3. c. 4. n. 14. vbi circa hoc queritur obseruat, & succelotes felicit in maiestate debere esse eosdem lineas & eiusdem gradus, i.e. sine possessoris magis conundit: secundum vt preferant remotioribus: tertius vt sit masculus, & preferatur feminis: denique vt sit maior natus, quando successores patres fuerint linea, gradu, & sexu, tunc maior natus preferatur minori.
34. Ad haec, linea illius, qui semel primogenitum obtinuit, certis preferri debet, neque alius preferre potest, donec deficiant omnes, qui ex illa linea proumanant: ita Bald. in l. cum in antiquis C. de iure deliberaudi, n. 11. vtrq. 9. quia primogenitus, vbi tradit, quod primogenitus vbi primum patet est, se inclinat & exclusit perpetuè secundogenitū. Vnde quādī aliquis ex primogeniti linea superflue legem de genitū, nec etiam aliis ex eadem linea descendēt ad maioratus successionem vocabitur: Paul. conf. 1. 64. n. 4. & 5. lib. 1. Molin. de primog. lib. 3. cap. 6. ex n. 10. ems. seqq. quare ius primogenitus non debet exire ex illa linea in quam semel ingressum est, nisi omnes ex eadem linea descendentes, deficient: Spino gl. 19. num. 64. in sue facultate, & num. 65.
35. Resolutio vigesimaextra, proximitas gradus, in se suuccessione, ab intestato consideratur: habito respectu ad illum, qui postremo loco mortuus est, & de eius successione agitur; sic etiam in fideicommissio item ideo seruo fieri debet: ita Socin. conf. 149. col. 12. vers. 111. & in num. 1. in l. si cognatio, col. permis. de rebus dubiis. Patil. in conf. 1. 1. num. 4. t. vol. 1. & Socin. ibid. in conf. 1. 16. num. 13. vol. 1.
36. Resolutio vigesimaquinta: graduum computatio ad foccedendum in maioratum deberet fieri secundum ius ciuile; secundum Constatuimus in Epistole de Granatibus p. 1. cap. 6. num. 8. & 6. & confab ex l. 3. n. 7. parvus 4. vbi Gregor. Lopez. & in l. 1. 3. n. 13. parvus 6. fol. 88. col. 4. Curtius. conf. 7. n. 6. & 7. Corne. in conf. 4. 8. lib. 1. Tiraq. lib. 1. de retrall. 3. gl. 9. n. 13. pag. 134. Argumento feudi, vbi graduum computatio sit secundum ius ciuile, vt vol. Ptzpolitus in c. 1. 5. & quis: Qui secundum dare possum Sanch. lib. 7. de matrim. diff. 10. num. 8.
37. Quadam matrimonium, graduum computatio in vitroque foro fieri debet, iuxta dispositionem iuris Canonici, & secundum illud probari debet, ex Gl. ex arbore consanguinitatis, & in g. ballorum, l. i. de gradibus, Francus in c. 2. de regibus, in 6. & est communis auctor Decio in c. 1. de probabilitate, n. 3.
38. Poterit proximor in gradu secundario ius canonicum, & ciuile preferri debet in suuccessione illi, qui admittitur solum iure Canonico: Bart. in conf. 157. relatus a Bart. Socino ems. 89. n. 15. lib. 3.
39. Resolutio vigesimaqua: maioratus influtor, si vocer consanguineos, & lineam ex parte patris, non vocat feminas, nec cognatos, sed agnos certe vocare; ita Ant. Peregrinus in tract. de fideicommissis art. 2. n. 1. 4. & art. 26. n. 31. Gratian conf. 17. n. 16. lib. 1. & conf. 161. n. 1. 4. lib. 1. Carol. Rufo conf. 164. n. 5. lib. 3. Paul. de Castro in conf. 11. n. 1. & 4. lib. 1. Roland. conf. 13. n. 8. lib. 3. quibus accedit Rapa conf. 134. n. 1. vbi vult, quod si quis substituar proximorem de genere suo, & cognomine, non venire ad fideicommissum filium foros, sed fratrem patrualem.
40. Resolutio vigesimana: feminis, si litigant super maioratu in eodem gradu existentes, preferuntur nata ex masculo: 1. quatenus nihil sine capione amplius potest, diligenter est, quod minimum habet iniquitatis. ff. de regal iuriis sequitur Achar. in conf. 1. 19. Nos Petrus de Ancharrano n. 1. & 3. vbi vult, quod quando extant masculi, etiam descendentes ex feminis, preferuntur feminis: sequitur Card. Mant. lib. 8. de concub. monach. defuncti, rie. 18. n. 16. & 27. vbi concludit, quod masculi descendentes ex feminis, preferuntur feminis: i. quatinus, ff. de statu bonis. Peralta in rubrica, ff. de hereditibus in fideicommissis n. 111. terf. 3. eadem, pagina 74. dicente masculum ex femina natum in calo, in quo feminam existente masculo in medio minori etiam natus, non succedere in maioratu quamvis non preferatur patruo: Nihilominus oon extraneo partu, preferri alii, feminis etiam natus masculis ex possesso maioratus, cui succeditur in illo: Pelaez de maioratu, p. 9. n. 16.
41. Resolutio trigesima: nomine proximorum non continentur feminis: quando testator apponit haec verba Ex linea patrum: fecit si non apponat: Bald. conf. 1. 15. Super primo pascile, in principio, lib. 4. Angel. conf. 18. 3.

Disp.XX. De obligat.Primogen. §.V. 607

conf. 18. num. 3. &c. 4. idem Bald. in e. si pater de testamento
menstru. in 6. Anchaz. *conf. 9.* vbi vult, quando si men-
tio de linea paterna, comprehendit ascendentis, &
collaterales, quoniam intelligentur de linea, in qua
pater subicitur: fidei si habet mentio de coniunctis ex
prole patris: Card. Mant. *de consuetudine mons defun-
cti.* Idem appellatione Propriorum, cum sit gene-
rale nomen, extenditur ad cognatos, & ad illos, qui
per forminum sexum coniunguntur: i.e. C. de se-
cund. *abol.* Idem Prator. *ff. de scđ. & legitimi:* Alciat.
restitutione 6. 2. num. 8.

43. Resolutio trigesimaquarta: si testator in vocatio-
nibus vocet ad Majoratum aliquos de quadam pro-
genie in alium defectum, tales de illa progenie
preferentur nominati expressi, & specialiter, etiam
si proprii nominibus non vocentur, *text. in. nominati-*
onem, ff. de manus. & scđ. sifam. qui nominari manumis-
tentur sententi, qui ex aliquo artificio sunt: Valasc,
tameo *conf. 1. 2. 1. num. 6.* vult nominatos propriis
nominibus preferi in successione Majoratus illis,
qui sunt nominati de generatione.

44. Resolutio trigesimasecunda: Majoratus institutus
ab aliquo inter vios revocabiliter, quicquid ad mot-
orem vique testi potuit, si expellet non fuit revo-
catus, essest perpeius irreconcilabilis. Molin. *lib. 1.*
c. 1. ex n. 8. cum 399. Castillo *de usucaria. c. 19. n. 2.*

45. Resolutio trigesimatercia: filius suscepit ex se-
cundo matrimonio fœcedit tanquam primogenitus,
remoris filius tertij in matrimonij, non obstante statu-
to, seu bylo, quod filius primogenitus ex primo don-
tata et matrimonio solus succedit in Majoratu, quam-
uis ex primo matrimonio filii non sine genito. Ratio,
quia secundum matrimonio dicitur primus, &
tertium dicitur secundum, ex traditione Bald. in *l. ff.*
qui priori, & talen. in vers. modo pane, de secund. imp.
& *ib. Sal. num. 6.* Ripa *in rubric. de vulgar. & pupil.*
subl. num. 3. & quidem est censor primogenitus, qui
solus erat, itavat si aliquid celiqualiter secundogeni-
tito, ipse designante à tali reliquo, etiam secundus in
pedio fuerit natus: Nam tempus, quo cedat legati-
dies, aut fideicommissus attendunt, ut Alciat. in casu
sibi propposito telpondit *in conf. 10. lib. 9.* Item, quia
maior de domo acipitor pro primogenito. Vnde
quando testator fons, ut post mortem alienius ha-
reditas deferatur ad maiorem de domo, intelligitur
senisse de illo, qui maior est, non dignitate, sed di-
uinitate, sed ætate, aut annis: quia verba testatoris
naturaliter magis, quam ciuiliter sunt intelligenda:
Bald. ita consiluit, vt referte & sequitur Anchaz. *in*
restitutione capiti primi, in quæf. 4. principali, verbo,
*consiluit, de consuetudine, pro qua etiam parte fa-
cti lex vñima. De huius ver. arat. impetr. & l. fiduci-*
commissione, ff. de condit. & demandit.

46. Resolutio trigesimaquarta: si testator iussit bona
soa indiuita peruenire ad agnatos proximiorum
post mortem hereditis instituti, Tibet, Decian. ex
facto consulens telpondit *in conf. 1. vol. 1.* fideicom-
missum omnibus proximioribus in eodem gradu de-
beri, itavat bona diuidantur, non quoad proprietatem,
sed quoad viumfuctum, oīsi fortè testator dic-
cat, quod bona indiuita maneat penes vnū ex
proximioribus: nam tuue credit ex proximioribus
vnū esse eligendō à iudice, & ita locum esse
gratificatiū: quod tamen non omnino affirmat.
bithi tamen placet, quod dictum est *supra de testa-
mento, lib. 4. dif. 7. ff. 1. num. 2.6.* debet scilicet
seniori, vel maiori, vel digniori: argumento *l. vol.*
ff. de fid. infra. & quod nota Bald. in *Prator.*
num. 2. Cod. de eden. & quidem in dubio magis
videtur testator de primogenito, seu maiore n. u
senisse: Mamnic. *de consuet.* vñim. *vol. lib. 8. titul. 10.*
num. 5.

Resolutio trigesimaquinta: Familie si testatorio-
bear aliquid tenuit, nec testitutio in dubio, intelligi-
tur de familia et testatoris: Batt. in *l. p. 5. scđ. f. scđ. num. 1.*
de lega. 2. & est communis telle Battio *conf. 176.*
num. 71. lib. 1. subdene ab hac parte in coosulendo,
& iudicando non esse teccedendam.

Ceterum masculi primum, & masculi non ex-
tautibus admittuntur foeminae ad fideicommissum
relicuum familiæ, quea familiæ appellatione propriæ
convenienter: Gorazdin. *in conf. 79. n. 7.* Decian. *in conf. 7.*
n. 19. & 40. lib. 1. Similiter si fideicommissum in re-
licum si, vt conferetur in familia, quamvis filia
testatoris comprehendatur, quia est de familia illis;
non tamen ipsa filia continetur, quia non di-
citur de familia: Decian. *in conf. 7. num. 32. lib. 1.* &
Socin. ionior in *conf. 3. num. 19. lib. 1.*

Resolutio trigesimasecunda: Inheritor Majoratus,
qui descendentes ex filia præstulit omnibus agnatis
collateralibus, oullam censetur babuisse rationem
conferendi agostiossem; baboīs namque ad ipsu
genus masculinum maiorem affectionem solū;
quia est longe nobilior, & præstantius fœmininor
l. ff. de Senatus. l. ultima. ff. de fidei infra. In du-
bito autem quis sit præferendus, dicendum est mas-
culos foeminas in fideicommisso, quando testator
maiorem ostendit ad masculinum genus affectio-
nem: Batt. in *l. scđ. in fine. C. de legacionis hereditibus*
Decian. conf. 104. num. 1. ff. 4.

Resolutio trigesimatercia: Quamvis nequeat
quis super iure de successione futura item mouere;
l. non quemadmodum, de iude. nihilominus successor
futurus in Majoratu viuente adhuc vitium posse
repetere potest agere super primogenitorum, & successione
futura; quoniam litigat super præsentis dignitate pri-
mo genitorem; que dignitas de præsenti fibi convenit.
Hoc autem intelligitur in successore, & in illo, qui
prætendit succedere lo Regno ob iumento fidei-
litaris fibi de hoc præstandum. Extra hunc casum
probabilior est viuente adhuc Majoratus possidente,
non posse super successione item agere: Molin. ra-
men in majoribus, id etiam habere locum putas,
lib. 3. de primogen. cap. 14. num. 17. ff. f. segn. 1. n. 2. si
poli alios, argumento *capiti Relatum, de proba-*
ndi, vbi propter Canoniciatam, quem quis possidet
pacifice, de præsenti litigare potest super futura præ-
benda fibi debita in consequentiā.

Nam quamvis beneficia euquam promittenda ab
inferioribus Prælatis, præsumuntur vacent, non sine
motu proximi videatur defiderari; *e. 1. de convegno*
præbend. Exspectatio ad beneficia illa dati possunt
in consequentiā præsumuntur de canoniciatā. Vnde
quando quis in Canonico recipitur, virtute gene-
ralis promissionis etiam à Canonicis consequenter
faicit, conseque præbendam primā vacanciam pot-
est, si aliquid non fuerit impedita, & io his terminis
non procedit generalium expectatiuarum prohibi-
tio, de qua *in d. e. 1. de præbend. 1.* quæ prohibito in
expectatiis habet locum factis ab homine, non re-
läte à lege, & idem potest litigari super futura præ-
benda fibi debita in consequentiā.

At vero quidquid sit in hoc casu, ita nostro tamen
de Majoratu super futura successione non posse vi-
lente possidente litigari, tradidit Ant. Gomez in *l. 40.*
Tarvi. num. 70. Menchaca *de successione, eratione, 5. 6.*
num. 46. & alij apud Molin. *vbi proxim. num. 17. &*
Spino in sua specie, d. glori. 19. num. 66. vers. contraria
tamen; quæ resolutio testatoris in præ-

Resolutio trigesimaoctava: masculorum vocatio
non videtur facta propter conseruadom signatio-
nem, si in aliqua parte Majoratus vocator foemina,
sed solū præstatio masculis conceditur, & idem in
defectum masculorum foemina eiusdem gradus de-
bet succedere: ita Bald. *conf. 47. lib. 5. vbi vult*

EE 4. membrum

47.

48.

49.

50.

51.

608 Part.III. Lib.IX. de oblig.Primigen.

mentem testatoris esse , conferuare agnationem , quando feminia in nullo casu admittitur ; idem vult Alexrod. conf.125. num. 10. lib. 2. dicens non videri testatore proprie agnationem , quando feminia in aliqua parte dispositionis reperitur vocata : Socin. in l. Galus. §. non de lege veteriana , s. de liber. & possib. sol. sistina. Decius conf. 370. num. 30.

Resolutio. Ita gelimamona: dispositio excludeos feminas extendit de cafo , ad casum : ne perlooa propinquioris gradus à remotori excludatur : text. in l. si visu matri , C. de bonis maternis , quo iuste ductus Fulgo. in l. 1. ad finem , C. de condit. insert. id credit: sequitur Corn. ibi. num. 3. Socin. in Lcmon ann. num. 80. ff. de condit. & demonst. Decius conf. 13. n. 5. & conf. 48. num. 2. Similiter dico extensio in exclusione feminarum de cafo ad casum , quotiescumque , si oon extenderetur , absurdum resultaret , vel dispolio frumentaria reddetur , prope probat ex traditis per Gloss. in e. quamquam , de usq. lib. 6. verb. alter fuit , vbi dicitur , quod dispositio penalis extendit de cafo ad casum , quando si non excedatur , fieri illuforia : per quam Gloss. id putat Imol. in l. si vero , §. de vita , cap. 8. verf. fuit secundum . ff. fiduci maritum: Aymoo. Cruxeta de antiquis. 4 p. n. 137. vbi ad hoc firmandum multa refert : quod exante intentione , & ratione conferuandi agnationem verum coesetur.

Resolutio. Quadragefima : exclusio feminarum abfolute facta propter mares , præsumitur facta propter illos , qui sunt eiusdem linea , non autem propter remotores , itavt masculi eiusdem gradus , & linea non extantibus , feminia in eorum defectum , & humiſmodi majoris successione in recipienda , perinde ac si oibz particulate circa hoc ab infinitate maioriæ decimum fuissent , ita Paul. Caſteſtus , qui in propriis terminis de hoc loquitur , conf. 47. n. 1. & 1. lib. 1. Corœus conf. 125. num. 1. lib. 4. Præpositus , qui loquitur in maioriatisbus de feudo Marchiz , num. 10. Tit. de primog. quæſ. 10. num. 15. quod videtur verum , nli alio deprehendens ex aliis vocationibus , seu coolecturis tacite , vel exprestis appareoſibus.

E P I T O M E .

54. In Maioratu , vel in re individuali , que ad unum ventura est in maioriæ minori eiusdem gradus preferuntur feminæ , & feminæ masculo vteriori gradus.
55. Feminæ quando exclusio eis masculis immota eiusdem gradus , exclusio eis favorabilis.
56. Si masculi vocantur ad succedentiam exclusis feminis neque patet ut filia succedant in praeditum masculorum facere.
57. Successor patet declarare mentem sui antecessoris , præferunt cum mens ex aliquibz indicio colliguntur.
58. Successor , ut possit impetrare alienationem fallam à predecessor.
59. Successor ex testamento , & ab intellectu non differunt.
60. Filii naturales non variis nomine filiorum , quando infraeius vocat filios absolute , & postea agnatos , seu cognatos de domo.
61. Maioratu perpetuum inclusum nec solum voces filios legitimis , sed legittimatis , legitimis deficiuntur : & cur?
62. Testator infraeius maioratu quando vocavit filios , & apparet vocatio vera , non vocat Monasterium , licet aliqui patentes.
63. Filii adopti non veniant nomine filiorum ad Maioratum.
64. Quando testator vult conservare agnationem , Maioratu non habent loco filii . & num. 67.
65. Exhereditari am succedunt in Maioratu , vel emphe- tysi accepti pro se , & filii , & heredit.
66. Monasterio repudiante ex persona Mezquita , admissione sufficiuntur.

68. Infirmitate Maioratu an vicius ex incertitudine con- cussionis.
69. Debet redire configurari an possit infirmitate Maioratu ex bonis obligatis.
70. Emphecytua an possit origere Maioratum de bonis emphecytis.
71. In suetatione emphecytis ex palla , cuim tempore rati habeatur . & num. 72.
72. In emphecytis pro se , & filio , an possit patet uni pre- legare , ceteris exclusis , & num. 74.
73. Qui rem Maioratu promisit prefalere , quomodo obligatur.
74. An possit maritus inconsulta uxore infirmitate Maioratum ex bonis constante matrimonio quaestio , in favorem filii primogeniti ipsorum.
75. An valesat infirmitate Maioratu infavorem defen- demus , vel ascendemus res patriciae , cum detri- mento legitimis.
76. Maioratu infirmitate de villa , vel Castro , quid con- tinetur.
77. Licentia imperatoria de faciendo Maioratum , non ex- tenditur ad bona fam alienata.
78. Maioratu relli infirmitate sub conditione ferenti ueni & arma.
79. Maritus an possit inconsulta uxore capellam infirme- re bona communibus.
80. Maritus paulatim dilapidant bona communia in la- maria , vel luxu , an tenetur.
81. An valesat condicione in Maioratu ut semper primoge- nitus habeat administrationem rerum communiarum , & ne sit dimissus.
82. Et ab eadem administratione quomodo transferatur.
83. Qui habet facultatem eligendi consanguineum ad succedentiam in Maioratu an tenetur eligere proximorum.
84. Qui habens facultatem testandi inter certum tempus , si non fecerit testatum , quantum sit expendendum pro anima ipsius.
85. An tenetur successor ad sonoris expensas.
86. Successor iniurias in Maioratu , ad quid tenetur erga terram successorem . & num. 89.

R Esolutio quadragefima prima: quando in Maioratu , sur in re alia individuali , que ad unum ventura est , masculi minori natu eiusdem gradus præfertur feminæ : Femina autem præferunt maleculo vterioris gradus , quando alius eos fuit dispositum. Ratio potissima , quia maleculo , & feminæ coocur- tentibus codem gradu , feminæ conferunt quoad successionem in vteriori gradu. In defectum masculi proximitioris in gradu succedit femina proximior , modo si nra maior ceteris feminis eiusdem gradus ; est communis , quam sequitur Gregor. Lopez iiii. 13. partia 3. verba , magister. Couart. 3. senior. 3. j. num. 5. Goñel. 4. q. Tauri. num. 62.

Resolutio quadragefima secunda: quando feminæ solam excludunt , proprie masculos minores o au eiusdem gradus , exclusio feminarum est favorabili: dicitur oeo eis strictè intelligenda , nam iusta de causa feminæ excluditor , illique præfertur masculus maior natu , in quo cooperator familiæ , & nomine lo- stitutoris: conformat l. 3. n. 13. partia 1. Contra vero , si feminæ excludunt proprie masculos vterioris gradus , etiam ibi ab iustitiori Maioratus validæ , ac licet fieri possit , ne Maioratus transmigrat in familiam alieam , sed in sua agnatione perpetuo cooperator , exclusio feminarum est odiosa , & idem strictè intelligenda , quia est exorbitans à iure Hispano circa Maioratus : d. l. 2. & minus cooperator rationis , quæ constitutum , ac cooperatorum , quæ seruat lo mai- oratus Hispaniz regulariter instituendis . Quata Molin. de primog. lib. 3. c. 4. n. 16. & 17. verf. sed quoniam: cocludit

54-

55-

Disp.XX. De obligat.Primogen. §.V. 609

concludit num. 23. odiosum esse omnem recessum à iure communi, & exclusionem formularum propter masculos testimonios odiosam non esse iudicandam, cum licet nos testempsa à iure ciuii nouissimo, reducat nos ad has duodecim tabularum, & lex correctio reducens nos ad terminos & iuris antiqui, id est favorabilis censenda est, non autem odiosa : Molin. Theol. de primog. diff. 619. nam. 6.

56. Resolutio quadragefimateria : si statuto vocantur masculi ad succedendum, exclusi feminis, non potest pater facere, ut filii succedant in præludio masculorum : Ita Bald. Fulgoſ. & Paul. de Caſtro in l. v. C. de patr., nam cum id ius secundum illos quatuor sit ex statuto, pater non valer illis praedicare, per l. v. ff. codr. tit. 1. quanvis Bart. & Angel. in d. l. v. C. de patr., contrarium statuerunt.

57. Resolutio quadragefimatraqua : oon est dubium, quia successor in dignitate possit declarare mentem sui antecessoris, cum praefictum antecessori mens aliquibus indicis colligitur, ita Bart. in Littera ſuppl. lantem, §. 1. n. 2. ff. de verbor. abilitate, & in Lab. excentore, in principio, C. de appellationibus, & in Leterinac, C. de fidelium, & lat. expensis, & traditis Barba, in conf. 8. 3. et penulti. lib. 3. & conf. 8. num. 9. lib. 1. Quinimum successor Principis in dignitate promilla antecessoris seruare debet, sicuti post Bald. Brunun. & alios respondit Cræmera in conf. 1. 4. n. 17. verf. & præmissa, & pater illam, ita successore dignitatis Marchionialis egregiis respondit Iason conf. 1. 1. 1. lib. 1. Roland. conf. 1. num. 42. lib. 2. Sic in successore Ducis, Socin. iun. conf. 60. n. 1. 8. & 19. lib. 3. Sic & in Comite, & in similibus vult Boëtius 9. 204. n. 42. Tirag. de primog. 9. 35. n. 20. & 23. Menoch. conf. 1. n. 40. 3. vbi addit id procedere etiam in successoribus ipolorum Imperatorum, qui facta antecessorum impetrante nequeant; Bald. & alij in 1. 1. C. de confirmationibus, & Cræmera conf. 1. 4. n. 17. verf. & præmissa. Nisi ex causa magna.

58. Porro quamus successor nequeat improbat alienationem de re alienis factam à prædecessore, nec contravenire facto illius, provi vult Bellonius conf. 1. 3. num. 10. Tirag. de resuall. confang. §. 1. gl. 9. num. 47. & dubius sequentia. Puteat nihilominus impugnare factum à prædecessore inualidum, vi affirmat Socin. senior conf. 7. 9. num. 47. lib. 4. & Gramm. decif. 9. 3. n. 8. Socin. iun. conf. 77. num. 134. verf. respondetur, lib. 1. & alij, quos sequitur Menoch. d. conf. 1. ex 1. 10. 2.

59. Resolutio quadragefimataqua : successio ex testamento, & ex alia quacunque ultima voluntate, & ab intestato differunt effectu nunquam, cum ambo faciant heredes suos, quamvis illa faciat exprefſio, & hactenid. 1. confianciam, in principio, ff. de iure codic. text. in l. cam filio, ff. de legat. 1. Nam per eft virtus taciti, & expelli Lex quid, ff. de chrisma precari. Ego virtus huius tacite voluntatis per debet esse illi, quae est expella, atque ea in dispositio, que loquitur de actu expelso, etiam in materia interpretationis stricte locum habet, etiam in tacto, vt io specie respondit Alciat. resp. pome 101. Similiter successio ex fidelis commisso eo ordine, & modo regulatur, quo successio ab intestato, vt scilicet in alteri præponatur, qui & ab intestato, præponeretur, atque ita in successione ex fideicommisso consideranda est proximitas ex parte personæ grauitat, quia voluntas testatoris præsumitur conformis dispositioni iuris communis, vt Bart. in l. hereditate meo, §. canita, ff. ad Trebell. Meocob. conf. 1. 4. num. 36. 47. 5. 8. & 69.

60. Resolutio quadragefimataqua : naturales filii non veniunt appellatio filiorum, quando institutio Maioratus vocavit ad illum filios absolute, & in defectum illorum vocavit agnatos, seu cognatos de domo, & familia sua. Nam naturales filii non dicuntur esse de domo, familia, agnatione, seu cognatione

institutoris : ita Bart. in l. pronuntiatio, §. familia, ff. de verbis, significatio, n. 1. vbi Alciat. & cateti Scibentes id obleruerunt : Iason in l. final. num. 1. 3. & 1. 4. ff. radem Angel. in l. ex facta, §. ff. quis reputari, ff. ad Trebell. Vnde naturales filii, seu bastardi nequeunt debere arma, & insignia parentum, prout vult Cyrus in l. compar, ff. mater, ff. de legat. 1. Bart. in tract. de iugis & armis, lib. 1. Benedict. in c. Raymondi, verbo, Raymondi declara, num. 1. 5. de sellam. Quare in Maioratu naturales, nisi expreſſè vocentur non succedunt : vt censet Greg. Lop. in l. 2. n. 1. 5. parva in Gloss. verbo si non est hijs maior, lib. 1. & Ioann. Le Cirier de primog. lib. 1. quaf. 5. num. 1. Quinimum naturales filii non merentur appellari filii : text. in Ambros. ex complexu, C. de iugis nupt. ibi : Liberi, neque naturales sunt nominandi: eò quia reputantur filii legitibus odiis ; text. in Ambros. de triente & semper, §. ff. access. est. 1. ibi: Odiosus quidem est nobis : Felio, in eam prefatione, de probat.

61. Resolutio quadragefimataqua : Institutio Maioratu perpetuum, non solum vocat filios legitimos, sed illis deficiens filios legitimatos ex reſcripto Principis ; quia ita legitimati censentur de familia, cognatione, & agnatione Majoratum Institutientis ; ita Axor. in summa, item quid med. nat. ff. scil. §. in successione naturae : Caſtentis conf. 4. vol. 1. num. 3. Alex. conf. 2. lib. 1. n. 12. Decius conf. 3. 6. n. 3. vbi tradit legitimatos dici delineata, & familia restatoria, sequitur Couart de Gansfaliau, 2. part. c. 8. §. 1. 0. num. 1. & 3. aque ita per legitimatos conseruantur agnati ; Decius conf. 3. 6. num. 3. & conf. 4. 3. n. 19. Goraz. conf. 8. 5. num. etiam 19.

Resolutio quadragefimataqua : quando testator instituto Maioratu vocavit filios, & apparet vocasse filios veros, & naturaliter genitos, Quodcumq[ue] est accepto, Monasterium habeatur loco filii, & pars affirmari, & negari, censetur & quæ probabiliter veluti si conditio sub hac forma concipiatur (si sine libertis naturalibus, aut legitimis, aut masculis, aut ex corpore suo natris decelleris) in hoc casu Monasterium oon esse admittit oendum, oec excludere substitutum tradunt Simon de Pratis de interpres, volum. 1. book. 2. interpret. 2. dubio a. fol. 1. 2. 109. Camill. Borrelli. conf. 33. n. 107. vol. 1. Spino de sua peculia testemtia, gl. 12. principal. n. 3. 1. Menoch. de presumptis lib. 4. presumpt. 8. à n. 27. Ceuall. quaf. 19. 3. num. 3. & Sanch. in precepta Dicolog. 1. 1. cap. 17. num. 1. lib. 7.

Contraria tamen sententia fuos etiam habet auctores, quos refert, & sequitur Sanchez d. 1. 7. n. 3. p. Molin. de Inſtituta, diff. 190. verf. quando quid P. Rebell. de iug. p. 2. lib. 1. 8. quaf. 1. 6. Imò secundum Canonistas in c. prefatione, de probatibus, est communior, Abbas ibi, n. 4. 8. Decius n. 1. 2. Felini. num. 16. & secundum Legibus in Ambent. Inpreſſi. C. de sacra. Eccles. vbl. Bart. & in Ambent. nro regati : vbi Cyrus Faber, Alber. Fulgoſius, Paul. & Iason C. ad Trebell. & ex Sommis principio Rosel. verbo legare, num. 1. 4. Sylvest. verbo, hereditate, primo, §. 7. n. 10. & Angel. verbo, hereditate, nro. 1. 3. Quare penitentia omnibus, viraque pars censetur probabilis, & prior probabilior quando aliqua qualitas adicitur, ex qua colligatur testatorem intellectuſe appellatioſe filiorum non comprehendi, nisi filios veros, & naturaliter genitos.

62. Resolutio quadragefimana: Appellatione filiorum, qui vocati solent ad Maioratum, non veniunt filii adoptiui ex sui natura, quia filius adoptiuus est filius imaginatus : l. filio quem pater, ff. de liber. & postum, & ideo in dispositione de filio simpliciter non intelligitur filius adoptiuus : Bald. in l. fidelis commissum, ff. de candid. & demorſt. Tirag. in l. i. 1. quaf. verbo, fiscapere liberas, C. de revocac. donac.

63. Resolutio quinqueagesima : testator si substituet aliquem de sua familia, & declarat velle sua bona perpetua,

610 Part. III. Lib. IX. de oblig. Primigen.

perpetuò in sua familia confervati, in hoc casu Monasterium oon haberet loco filii, seu hereditis, sed eo excluso succederet substitutus ; quia Monasterium est incapax confervandi agnationem, seu familiam ; Cald. Petter. de nominis emplo. c. 6. num. 1. 1. Guttier. Can. quæst. lib. 1. cap. 32. num. 19. Paciatis conf. 3. 6. n. 1. 2. Cald. Lufit. p. t. decif. 1. 3. num. 9. Sanchez d. lib. 7. cap. 17. num. 4. 4. & Ceall. commun. contra commun. quæst. 19. 3. num. 3.

65. **Resolutio quinqueagesimaptima :** Iustè exhaeredatus non potest succedere in Majoratu, sicut nec in emphyteusi, quando accepta est pro recipiente filius, & haec debitis i. Bart. in Litteris, q. j. liber. ff. de oper. libert. Robius in L. Gallo, q. quidam relle, num. 1. 8. 3. ff. de liber. & posth. Similiter iustè exhaeredatus non succedit in feudo : Aluorot. in c. 1. 4. & quia videtur, num. 1. 2. qui feud. dare posse Valasec. de iure employe. q. 4. 5. num. 1. quia potius exhaeredatus prius latere patratus : Lambott. in tract. de iure patronatus lib. 1. p. 2. quæst. 1. art. 1. habetur namque pro mortuo Menoch. conf. 106. n. 4. 5. lib. 3. Tiraq. de primog. quæst. 1. 3. n. 16.

66. **Resolutio quinqueagesimacuoda :** Quidam Monasterium est capax bonorum in communi, non tamen vult succedere in bonis sui profelli, in eo casu non excludatur substitutus ob professionem factum : ita Menoch. de præsumptionibus, lib. 4. quæst. 8. 3. n. 7. 2. Sutdus conf. 2. 8. num. 1. Sanchez d. lib. 7. c. 17. n. 4. subdicens facta repudiatione admitti factum substitutum etiam ante mortem naturalem religiosi professi, quia iunc substitutus non confert exclusus à Monasterio, quia quoad hoc in- ellis sic se habuit, pertinde ac h. effectu, effectum non habebet : Sanchez d. c. 17. num. 16. vbi idem resolutus, quando professio fuit irrita : nam rite non verè habuit effectum ingressus, & num. 17. idem certè si grauatus non fuit ingressus, vt fieret religiosus, sed paternitate agende causa, cum hic non dicatur religionem ingressus, nec Monasterium habuit ius in illis bonis.

67. **Sed quid dicendum :** quando testator instituit filium suos initiatum, aut professum, & filio decedenti absque liberis substitutis confugioneum? Respondetur non succederet Ecclesiam, vel Monasterium utra Menoch. d. præsumpt. 8. 3. num. 5. 4. & 5. Sanchez d. c. 17. num. 7. 3. vbi num. 7. 4. limitat, quomodo testator alienetur (si grauatus motuus fuerit sine liberis nullus alius succedit nisi Titulus) quia verba nullus alius excludunt Monasterium.

Obstat text. in c. de alienatione, vbi habetur Monasterium loco filii ; itare granato hereditatem testatore, si sine libertis deceletur, succedat ipsum, excluso substituto ? Respondetur tamen regulariter ita esse, nisi aliud colligant ex voluntate testatoris, vt hoc loco ex verbis nullus alius, nisi Titulus, deducitur. Similiter si substitutus fuerit filius testatoris : etiam tuoc succederet substitutus excluso Monasterio : ita Vincent. de Francis Neapol. decif. 19. num. 1. lib. 1. Guttier. Can. quæst. lib. 1. cap. 32. num. 15. Cald. Petter. de nominis emplo. quæst. 6. num. 6. Menoch. lib. 4. præsumpt. 8. 3. n. 4. quomodo aliqui contradicant, vt Spino gl. p. 1. principal. num. 21. 6. & Bellet disquisit. Clerical. pars. 1. iii. ultime. q. 20. 4. 5. pag. 1. 5. Sed melius contrari loquuntur. Eodem modo quando grauatus ante professionem testator instituendo heredem extraneum ; tunc non excludetur substitutus: Sutdus conf. 2. 8. num. 1. & de alienatione, lib. 1. quæst. 1. 5. num. 1. 9. Peregrin. de fiduciocommiss. artic. 2. 8. num. 6. 5. Sanchez d. lib. 7. cap. 1. 7. num. 47. & 49. vbi declarat non succedere substitutum in ea bona, vsque ad naturalem mortem profelli.

68. **Resolutio quinqueagesimatercia :** quomodo, quando quis creaverit Majoratum dicendo, quod veniat ad unum ex filiis, nec expellit ad quem filium debuit sit

venire, talis constitutio videatur vitiosa, p. t. p. t. incertitudinem personæ ; secundum text. in l. Paulus, l. 2. ff. de reb. dubiis, quia incertitudine clavis personam dispositionem vivat, secundum Lqueria, q. s. quæ nomen, q. de hered. infit. Niloliominus magis placet hauc dñi p. t. fitorem Majoratum valere, & censeri vocatum filium maiorem. Ratio, quia ut suppono institutus dispossit, quod bona esse in individualitate, & nullatenus alienentur, ergo voluit, quod venient ad unum, & ex consequenti ad maiorem natu, argumento L. Paulus, q. pater pluribus, q. de leg. 2. 2. vbi ostenditur claves domus semper debete esse apud maiorem : tuas text. in l. final. q. de sive instrumento remewbi deciditur, exulta controvra haec statas, scilicet haeredes, apud quomodo debet esse etiam stans paternum iudicem debere pronunciare apud maiorem natu, per haec verba, ibi : Si de tabula testamento depositum agatur, & dedicatur, eni m. deponit operis, semper seniorum iniuri, & amplioris bonorum inferiori, & matrem, & iugantes libertino preferimus : quem textum Bart. in ipat. & Bald. in c. 1. 6. præterea Ducatu, de prohibita fendi alien. per Feder. col. ultime, in medie, & Le Cister in tractat. de primogenitura, in 2. lib. quæst. 1. & col. 2.

69. **Resolutio quinqueagesimquarta :** debitor redditus consignatiui potest erigere Majoratum de bonis redi- diui obligatis, & eorum alienationem interdicere; vt ita ad successum pertinuerint cum onere redditus consignatiui. Ratio, quia hypotheca redditus consignatiui non est impedimentum ; vt debitor redditus valde disponere liberè de bonis redditui hypothecatis. Contra vero debitor redditus reseruatur, qui ad solutionem laudemq. ex hypothecatum venditione, ex pacto obstringitur, & debitor similiter modo redditus emphyteusicus, nequecum de bonis emphyteusicis, & hypothecatis redditus reseruatio, instituere Majoratum, interdicendo eorum alienationem in praedi- cium creditoris, & domini dicitur ; ex ea ratione, quia nunquam amplius ad dominium credibit : text. de c. 1. de alienatione fendi, ibi : Non valer : Ideo scilicet, quia nunquam reveretur nisi ad dominium, cum Ecclesia non digna esse habeat. Argumento feudi, quod Bald. ibi notat. num. 3. non posse eo modo concedi Ecclesie, quia nunquam revertetur ad dominium, cum Ecclesia non moriatur : scilicet de priuato, quoniam illi potest concedi feudum ad perpetuum libellum : ob quam causam emphyteuta non potest emphyteum donare Ecclesie, ut legat, vt tradit Speculator rit. de locate, q. nunc aliqua, quæst. 1. 6. nam cum emphyteutis deueniant ad Ecclesiam, dominus directus defundatur iure suo, cum Ecclesia nequeat alienare, nec conditione siam facere detinorem, & laude- nium non obnebitor, quia Ecclesia est Manus mortua ; sicut, & Civitas, vel Collegium, vel alius quodcumque corpus bonorum capax, quod non moritur, nec mutatur, & quomodo persona omnes ex quibus constat moriantur, vel mutentur, atque ita quomodo census semper integret, & saluus maneat ; laudemq. tamen in totum persibunt ; cum Manus mortua non soleat alienare, nec habet heredes.

70. **Quare dicendum viderit non posse emphyteutam de bonis emphyteusicis facere Majoratum, & interdicere alienationem in praediicio directi domini, cum facta laudemiorum, saltem prope tradit. Valac. de iure emphyteusicus, quæst. 4. 9. num. 1. quam patrem sequitur Gamma decif. 70. & decif. 1. 4. vbi refert sic scilicet aliquoties in Senatu Luisitano indicatum.**

Niloliominus conquiramus fusile indicarum, quandoque sit Gamma a decif. 70. post Ripam in l. filia- familias, q. Dini, n. 9. 1. q. de lego. 1. quod ex eo ostenditur, quia feudum, & emphyteus in fiduciocommissum pollunt deduci ; vt ait Decian. can. 1. 7. lib. 3. n. 2. Ergo

Ergo emphyteuta potest emphyteusum relinquere, & alienationem prohibere alicui, cui eam relinquit. Nec refut, quod ex prohibita alienatione emphyteus dominus directus priuator laudem debito ob venditionem; et quia non est in obligatione venditio emphyteuti, sed in potestate emphyteute; atque ha non tenetur vendere emphyteutaptiori doctor Bald. cap. 1. §. sed etiam rur. num. 5. sic per quiescias invenitur.

Hac autem contrarietas sic reduci potest ad pacem, & concordiam; si loquamus de emphyteusi perpetua, dici potest, non posse emphyteutam de illa Majoratum erigere in praetudicione domini directi si vero loquuntur de emphyteusi ad vitas, bene posse creari Majoratum, quo vique concedendo fuit in humanis. Hac autem distinctione non est vndequeaque firma, quia tam in emphyteusi perpetua, quam in vitalitate, ad vitas, potest prohibere alienatio emphyteus, dum vita datur ei, nec de hoc conqueri potest dominus directus: quia sicut potest emphyteuta dum vivit non alienare: si etiam potest illi, cui concedit alienationem dum vivit intercedere.

Extraditis sequitur; si emphyteus sit ex pacto, & prouidentia concessa nimirum Petto, & eius filii, aut nepotibus sine mentione heredum, non posse patrem regulariter filii praeditare: secundum si concedatur pro heredibus, vel pro quibus pater dedecrit, aut pro certis vocibus, quas nominaverit, tunc enim potest pater praeditare: faciunt Manc. de ceteris, lib. 7. tit. 9. & Flores in additionibus ad Gavemann. d. decr. 70.

His potest, quando emphyteus est ex pacto, & prouidentia, non est integrum emphyteus, ex ea Majoratum facete nec alienationem prohibere in praetudicium illorum, pro quibus data fuit, quamvis concedens potest prohibere alienationem pro vita sua: Quando auctor emphyteus est hereditaria, & tunc agimus de p. iudicio filiorum, & heredum, datum illi emphyteus in ea Majoratum constitutus; dummodo non praeditus filius ultra tertium, & quintum bonorum; prout haberet in l. 27. Taur. Quid si agimus de praetudicione domini directi, dici potest non valeat Majoratum, neque alienationem inter dicti possit, cum sit praetudicium laudem.

Resolutio quinque etiam quinta: emphyteus, que ex pacto ad primogenitum transire debet, ad illum primogenitum veniet, qui fuerit inuenitus tempore mortis illius utrum emphyteutaz, propter cuius mortem datus locus successionis: ita Bald. in l. a. m. 5. C. de libro emphyteus, datus ea ratione, quia successio habet naturam relationis ad tempus mortis eius, & cuius successio agitur: sequitur Tiraq. de primog. q. 3. n. 6. ver. ex eodem, Alciat. in l. proximum, de verbis, significatis. Menoch. conf. 120. n. 12. ar. quia ita respondit fuisse Alciat. Interrogatus in responsum 360. incipit filius Agrestis. in responsum 394. n. 2. quod primogenitus debet interpretari de illo, qui supereruit tempore mortis, & tempore delatae successionis: idem Menoch. conf. 169. n. 2. & segnenti, post alios Ylernia in c. 1. §. hoc quoque, de successione feudi, & in c. 1. §. bii verò, de gradu successione feudi, quod considerari debet tempus defuncti illius de cuius successione sermo est, ad hoc, ut quis tanquam primogenitus ei succedat.

Sed quid, si emphyteus concedatur, vel res aliqua legetur pro se, filii suis, & nepotibus, & ille, cui telinxerit, seu conceditur, telinxerit filium, & nepotes ex altero filio, nunquid poterit relinquere nepoti filio excluso.

Resolutio quinque etiam sexta: solus filius in hoc casu succedet debet exclusi nepotibus: ita Bald. in l. cum ita, §. in fiducemissione, §. de leg. a. quae sequitur

Tiraq. de primog. q. 40. n. 189. post alios, quia quando testator vocat plures, non omnes succedunt, sed is, qui est proximus admittitur. Filius autem proximus est nepote; Menoch. conf. 120. num. 51. & idem in successione fideicommissi filius ingreditur locum patris, & eo modo, & ordine succedit, sicut etiam successus pater ipse: Tiraq. figura. d. quod. 40. n. 192.

Resolutio quinque etiam septima: quando emphyteus est acquisita pro se, & filius potest vni filium tantum certos exclusus pater illam prailegare, & concedere: ita Socin. senior respondit in conf. 15. n. 14. Commentis in conf. 66. in fine, et quia ratio, & aquitas suadet, ut ille, qui sua opera, & industria aliquid acquisito puto libi, deinde alteri possit acquitatem alienare in praetudicione futuri successoris: ita Anchae. conf. 143. col. 1. verf. & videtur.

Sed contra veget, quod pater nequeat alienare bona nondum filio querita, in quibus filius habet spem solam, veluti feudum antiquum concessum à Principe, pro se, filii, & descendentiibus. In feudo namque habet filius solam spem vienam paternae pater de feudo negoti disponere, etiam si vellet illud prailegare alteri filiorum, ut latè tradit Menoch. conf. 16. n. 1. lib. 1. & ibidem. n. 14. addit non posse patrem etiam feudum novum ita concessum in extrema, alienare in praetudicione certiorum filiorum: Etgo nec emphyteus, aliave res acquisita à parte pro se, & filii, potest ab illo alienari in praetudicium filiorum.

Dicendum tamen est; emphyteus pro se, & filii acquisita posse partem acquirentem foli filio affinante certos exclusive, sedem respondent Socin sen. conf. 15. n. 14. lib. 1. & Coment. in conf. 16. ad finem. Menoch. conf. 161. num. 48. Patrem autem feudum novum ex pacto, & prouidentia non posse legare alii cuius existantur, nec repudiat in praetudicium filiorum; ita loquuntur Bald. & Angel. in l. item videndum, §. nunc videndum, §. de patribus hered. ut eos deces larat Natura in conf. 47. n. 17. verf. non obstat, quod scribit lib. 1. idem Menoch. d. conf. 161. n. 14. Ergo multò magis, quando nihil est querit, & sola spes datur, quia sepe illa, quando non est probabilis, non attenditur; ut probat Menoch. conf. 40. num. 39.

Resolutio quinque etiam octava: quod rem Majoratum promittere præstare non obligatur; adeò ut nec aliuscum quidem debatur. Nam filios tei commercium in iusu Principis non est, sicut in legato temporis, & de leg. 1. argumento tei factez, ant religioz, am publica, huc que in terum natura non est, quam si quis promitteret, non obligatur: §. 1. & 2. Institutio de inservitu stipulationibus, l. 21. & 22. sic. 11. pars 1. §. Patlador. lib. 1. rerum quoad. cap. 5. num. 51.

Resolutio quinque etiam nona: Vtrum ex bonis constantie matrimonio acquisitis inter virum, & uxorem, possit matris inconsulta uxore Majoratum in filio primogenito ex eodem matrimonio procreato instituire, si Majoratum instituens particulariter veli fieri ex duobus, vel tribus fundis acquisitis constantie matrimonii? Dicendum est, quia bac luca queruntur pro sua patre vaori ipso lute, & quod dominium, & quod possit hoc, non posse matrimonio in iustitia, nisi tantum de sua partem res sit communis: & idem Majoratum institutum de tribus communibus in eo dimittat firmam fici, quoad institutum pertinetnam quod ad uxorem spectat, ut quod est, & dominium, & possessionem ipsa habet, atque ita non potest ab illa aucteri sine facto villo suo. Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 67. verf. sed quoniam bac restringere videantur: vbi respondet ad legem §. n. 9. lib. 5. recipit. vbi conceditur dispositio horum luctorum marito cibante matrimonio sine fraude.

73:

74:

75:

76:

77:

612 Part.III. Lib.IX. de oblig.Primigen.

que frus in creatione Maiotatus vocato filio communi non appetat. Nichilominus ipse sit, & in hoc fraudem non cessare, quae auctoritatem liberam de rebus suis dispositionem. Adeo etiam in libera dispositione à lege cōcēda non continetur donationem; vt Gare de expensis, c. 13. n. 14. ad n. 19. plenē disputat.

Vnde nū maritus tanundem reficiat vxori de communis, non poterit Maiotatum institutis de cunctis bonis lucratibus, sed solum ex parte sua, quia mulier ipso iusto fini dominica acquiescat, ut tradit Garcius de expensis, d.c. 14. à n. 14. tanquam vestimentum, & de coniugali acquiesca, nro. 4. & nro. 186.

77. Resolutio sexagesima: Maiotatus institutus à marito, & vxore, vel ab altero tantum in gratias filiorum, vel à descendentiis in gratiam ascendentiū, in quo in legitima aliquoī debita apponunt de facultate Regia onus aliquod, seu grauameo, lictus, & in foro conscientie iustitia, ac securis censeatur: quinādū, & facultas ipsa Regia iusta est. Nam cum Maiotatus in hoc eato fieri in illo cui onus imponitur in legitima, & muliere à parentibus, vel descendentiis honoretur, itavt compereps parsumoniam præceteris eidem aggregetur, nullo modo potest dubitari de iustitia huius facultatis, vel de iustificatione Maiotatus: quod si sine facultate Regia is Maiotatus institutus sola tamen legis permissione, cum grauamine aliquo in legitima, cum consensu vero descendentiū, vel ascendentiū in eato legitima grauamine apposito, tam in iustitia, quam in foro anima Maiotatus, & lictus, & validus censebitur cum grauamine in legitima apposito.

78. Resolutio sexagesima quarta: Maiotatum institutens de aliqua villa, vel Catto omnia annexa, & dependentia presumuntur de Maiotatu Roderic. Suer. conf. 5. n. 13. vbi tradit per indicia dominia antiqua probari. *L'Indice C. derel. vent. l. ad probacionem. C. locat.*

79. Resolutio sexagesima quinta: Licitum impetrata ad faciendum Maiotatum non excludit ad bona alienaria, ab eodem impetrante, vel data to dote: idem Suer. conf. 1. nro. 30. & sequi.

80. Resolutio sexagesima sexta: Igitur nomen, & memoria institutum maiotiam ob oculos obseruant omnium, ex conditione creaturis, cūque lege, ut successores idem nomen, & Arma coeditorum gestent: que conditio, seu lex nullo iuste reprobatur, quando nomen, & Arma sunt honesta: *Urgamus, lib. 1. Memoria defunctorum conservanda gratia: ff. de defunctis legat. I. Tuta 4. final. ibi: Cum subscriptio nomen mei, ff. de auro, & argento legat, que iusta præter scribentes communes obliterant Albert. in rubric. n. 1. ff. de iustitia. & iure. Decius conf. 179. lib. 1. Challaneus in Catalogo glorie mundi, t. p. confederatione 38. cap. 46. Molin. de primis. lib. 1. c. 14. n. 15. Arma namque, & insignia in primogenio imposita, legi publica consulunt, ut filii conditum ex eoto ad excellenter Maiorum facta nota imitata: Tifac. de mobilitate, c. 6. n. 15. & Ripa in c. xvi. Ecclesia Savina de casu proffess. & prope. n. 26. Quare, quando creatus primogenitum ex lege, ut successores nomen, & Arma præferant, & in tumulo coeditorum sepeliantur, bæc omnia, propterea institutor constituit seruanda sunt; & idēc si non adimpleantur in fine, priuati potest, qui defeccerit: argumento I. fidei, circa finem, ff. in dodeca, ff. ad Trebell. vbi Bart. & Decius conf. 173. n. 2. Tifac. in legibus communib[us] lib. 1. n. 14. Burg. de Paz in proximo legum Tauri, n. 24.*

81. Resolutio sexagesima quarta: Matrem, quia est administrator bonorum communis, durante matrimonio, non possit sine uxoris licentia instituere capellam pro cultu Dei animaque salute virtuquierat. Pars aliamans ex eo probatur, quia maritus durante matrimonio potest, etiam teniente uxore via contradicte onerosi empionis nimis, & venditionis,

distrabere paulatim, aut donare plures, aut pro cultu Dei, & pro bono anima, & remissione peccatorum suorum facie elemosynas, absque illa obligatione restituiri vxori; Ergo potest instituere capellam pro cultu Dei, & pro salute anima: Dicendum tamen est ut *sapientia*, id fieri non posse, ut paulo ante de bonis lucratis diximus, nū maritus in sua parte consumpta computet in medietate sibi obertura inde, aut in aliis iis debitis bonis, ut *sapientia*, refertur. 76.

Nec obest Nauar. in manuāl. c. 17. n. 155. dicens si maritus bona communia dissipet, aut etiam acquisita ex illis consumat luxu, aut ludis, paulatim sine fraude in quantitate notabilis, non teneri ipsam, aut heredes illius ad restitendum, sed quia maritus horum administrator est, & ea sola, que separato matrimonio per motu[m] reperirent lucrat, confessus lucraetq[ue] multo fortius, quia maritus in extrema capella, vel in elemosynis facilius expendit, non tenetur in sua medietate computare.

Nihilominus Pet. Nauar. lib. 3. de restit. c. 1. p. 2. *duo g. n. 115.* verius docet maritum luxuriose viuentem, & inostre dissipantem in nobilib[us] quantitate tem comune[m] teneri reficiere vxori, aut heredes illius suam partem, ipsamque uxorem posse uti compensatione iusta, & accipere tantum de bonis mariti defundi occulte, quantum leva fuerit. Ratio, quia quantus maritus habeat administrationem, ipsa vxor lacrotum habet etiam suum dominium, seu proprietatem, & possessionem cotundit, atque ita solum integrum vel vita alienare ex causa rationabilis, & in ea quantitate, quae non censeatur in fraude fieri vxoris, nisi non administratione, sed dissipatio vocabitur; sequitur Ludou. Lop. p. 2. *infrill. confessio. c. 14. q. 7.* Vide donationes, que in magna quantitate sunt à marito, ex communibus bonis, comparantur in corpore bonotom, & detrahantur hereditibus illius, nec debente communicari, nisi ex causa matrimonij ad dotandum filiam feliciter, & huicmodi alia efficiantur: Contra ita lib. 3. *versio. c. 1. g. 13.* & Pet. Nauar. sub *proximam*, n. 116. circa nutrem perdita in ludo non licet vxori facere compensationem, quia licet ludus sit illicitus, est tamen contrafactus, & sic potest vie perdere; ita & lucrati: Ant. Cordub. in Summa, q. 125. *primo* 3. & Ludou. Lop. d.c. 14. *dabio* 7. videtur tamen Gareiam de coniugali acquiescu. n. 5. & 65. & sequi.

Resolutio sexagesima quinta: an valeat contradictione in Maiotatu, ut temp[er] primogenitus habeat administrationem temi communis, neque aliquando eatum sibi diuinius Reponitio est non valere euanctionem de nonquam dividendo tem communem: I. s. 1. ff. *com. duci.* valeat tamen fieri pro certo tempore; ita Alex. Quare, quamvis circa hoc instrumentum accedat, potest contraueniri: prout in simili tenet *Glossa ad iur. de verbis, revocatis de procuratibus. lib. 6.* quam tradit *Scribentes*, qui volunt prominentes interrogiando, non reuocare potuerint: Alex. conf. 8. *Vite capituli. lib. 2. Felic.* in c. x. parte *Decimi. cap. 6. vers. amplia quinto*, de rescripsi. Iuvat in alio simili lo. ann. Andi. i.e. quod semel, de regul. iuriu. lib. 6. in Merc. Et in addit. Specul. n. de iustis edit. 5. cipend. vers. quid si queri.

Sed quid, si testator relinquat administrationem eundem locum, bonorum filio primogenito ex filiis suis, ex defuncto administratore transferatur in filios, & heredes illius, natu minores ipsi partur: an ad patres coheredes illius primogeniti? Respondeatur transcripsi, quia heredes representant defunctum, & censemur esse eadem persona cum defuncto: ut lat. diximus in 3. p. lib. 1. diff. 1. q. 1. n. 1. *ex Autob. de iure. à mortuis proff.* quia succedunt in hereditate, quae est successio in uniuscum ius defuncte *hereditatis*, ff. de regul. iuriu. Et maximè hoc procedit in filiis hereditibus, qui sunt pars corporis patris.

Caterina.

82.

83.

84.

Disp.XX.De obligatione primogenitū. §. V. 613

Ceterum Coines hac de se interrogatus , conf. 245. Cura primam consultationis articulam , eul. 5. ver. deuenit modo , dixit filium in hac administratione non succedit sed quia patrem genitorum filius non fuit vocari per testatorem ad proprietatem , & dominium bonorum successorum ; sed illam misericordiam communam ipsius , & aliorum suorum factum ad ministerio autem regimini fuit demandata de mandato ipsius testatoris eidem filio primogenito taxquam ieniori , quia debuit fieri causus , & sapienter considerata causa omnium utilitatem res ipsas administrare . Quod mandatum ex dictum fuit morte mandatarii mandatum , C. mandat. & cap. vno delegatur , de officio delegari , Menoch. conf. 340 n. r. & sequent. Petri l. t. glori. p. pag. 491 col. 1. anterior. ista 2. lib. 3. ordine . & Molon. de iustitia tom. 6. tral. 5. disp. 24 n. 2. vers. quia ergo : vnde ius custodiendi instrumenta communia quod competit maioris natura ex factis , per l. de iustitia . & th. Scientibus , s. de fide iustitia . non tantum in factis iuriorum ipsius maioris causa , ut vult Saly. in l. procurator . C. de edendo , & Alciat. in l. 1. 6. ex his . col. 1. s. de verbis obligatis . vbi docet in hoc capitulo praeferendum patrum natu masorem filio primogenitum Thaquinii . De rebus primis ac præstatione . n. 135. Addit. quod que sunt , & dependunt ex intellectu , non transirent in successione cap. questiones abbatis , de officio delegari . & ibi Bartoli . Viamenitie n. 5. Vnde si testator prohibebat aliquod in personam heredes traolite , apponendo prius nomine appellatiuum quam propium , ut si dicat per hunc heredem Titum altosce , compreenderet haec eadem heredes . Dicimus regul. 39. diuinae n. 1. ver. quam literaturae . Cum ergo quae dependunt ex homine intellectu non transirent in successione . l. 1. 6. ne autem . C. de ced. coll. 1. in primis , super verbo . Alarchus . col. 1. in primis verbo 2. ver. extra me . quod quedam , tis. de his qui funderant dare possunt , bene recuerat praefixa patrem . Ieiunores hinc primogenitum . Thaquinum . de primis . quod 2. 88. n. 3. & 4.

Relatio lexigena fexita , qui habet facultatem à conditore majorum ad eligendum consanguineum , non teneri propinquorum , sed potest eligere remotionem ; dummodo tam sit ex familia , vel agnitione conduxit : per text. l. 1. unum ex familia . q. s. de fidelitate . s. de lega . 2. ita Pelaez de maioratu . p. 9. q. 2. quod procedit , quamvis proximorum testatorum , per l. filius fratris . s. cum patr. s. de lega . t. Quinam hanc electione potest sine curatione aliquum consanguineorum . Quod si extrent descendentes legitimis , & illegitimis ex eiusdem peritis vocetur eligendus , quamvis temotor , quia ex illigitimis , vel ex ascendentibus , vel aliis consanguineis , legendum lego 27. Tauri . ibi : Precipuum , ut ceteri parens , aut matris , quampli ex liberis meliorauerit , aut descendenter legem in Tertio bonorum faciunt , possint illis imponere granamen , quod voluntarie , vel sellitacione , vel fideicommissi , & statuerit in predicto Tertio ea vincula , submissiones , aut substitutiones , quas velint ; modò hanc inter eos descendentes legitimos : & in eorum defectum possint facere , inter eos descendentes illegitimos , quiunque possint esse eorum heredes : Gotties . prakticar . lib. 1. q. 67. & Gomelius d. lege 27. Tauri . secundum quam canetur in eodem genere personarum videlicet de descendenter legitimorum , vel illegitimum , & ascendentium , bene locum habere illam electionem & prælacionem eodem gradu , vel inaequali ; non ratiocne hec polle transiuntur de uno genere ad alium , nisi prius vocentur omnes illius progenies generis .

Sed quid si aliquis habuit facultatem testandi , & non fecit testamentum infra tempus præsumum , Fragm Regum . Chrys. Ruperti . P. III.

quia non potuit , vel quis noluit , & id est priuatus facultate ibi concessa , & hereditas defecit proximorum ab intestato , quanta pars bonorum sit distribuenda pro animis defuncti . Reliponio sit , potestatem distribuendi venire ad coofangueos illius , qui accepte potestatem , & qui ab intellectu futuri sunt heredes illius ; & hi , deficientibus legitimis descendenteribus , vel ascendentibus , tenentur impeditare iusta anomia a morte testatoris computatum , quantum partem pro animis defuncti . Colligitur haec testatorum ex l. mali . C. de Episcopis . & clericis , vbi dicunt legatum plium mandandum est executioni per heredes testatoris intra annum secundum modum , & formam ibi prescriptam ; & ad hoc potest cogi per quilibet de populo , & per executo à iudice . ut scilicet in c. si heredes , de testamento , Goss. d. 36. Tauri . n. 1. vbi n. 2. Nibbler , eo decadente ab intestato , collo dato committantem cum facultate testandi , proximorum in successorem non teneri quantum partem bonorum defuncti pro animis illius impendere ; quia cum conditionaliter , & in casu certo , & limitato loquatur lex ; quando scilicet committatus datus fuit à testatore cum facultate testandi , conditio debet servari in forma specifica : ut l. in condicione primam locum , & per totum ist. s. de causis . & deponit .

Quid ergo , quando quis decedit ab intestato quæstio est , ut successore teneatur facere funeralia pro anima defuncti . Reliponio est affirmans : ita Guteret . p. adicar . lib. 2. q. 46. vbi loquitur , quando nullus datus fuit Committitur de testando & habent in lege quis se paternus , ver. sumptui funeris , s. de religiosis , & sumptibus funeris , tenentaque pro anima illius tantum expendit etiamque decat , attenta qualitate personarum defuncti , & quantitate bonorum secundum mortem regionis consuetum : per d. si que se paternum .

Resolutio sexagesima septima : Successor in iustus , & per scandenti occupans manus , expulso vero successore , tenetur reliquerit illi bona omnia majorata , & omnia diuina illata relaretur : quod si noluerit , eterno supplicio de patibul : quod si heredes huius scandi , & iniuriant facient concilij , eudem onere constituti sunt , præterea , si successor intus constitutus tamen facti non erit , & si heredes crimen operie , & postules vehementer , ut exonerent conscientiam suam reliquerintque majoratum , & ut huius diligenter prouideat , reliquis bovis sufficiens ad omnia diuina incidienda illi , cui bona defundit sunt delata .

Quinam si heredes differant adimplere hoc iusticiam , & executores testatorum non voluntatem defundunt , & damnam ab eo interrogati iobulet , grauiter peccabunt iniuste bona ipsi detinendo , & p[ro]p[ri]o iustis majoratus successor , quia continet obice , & fecit quantum in se fuit , ut omnia veniant ad verum successorem , diligenterque prouidat ad rocam restituendum , non propter ea detinebitur in iuste purgante donec testator harum seruus plene fuit , nec amplius ibi cruciabitur , quia ex agnitione personarum debitarum pro aliis culpis , & negligentiis sua in non restituendo quicquid contradicat Angel . in verbo . executor . n. 2. 3. in fine , dicens animas non ingredi calum , nisi perfecta testificatione : Sed fulbitur , neque obicit dictum Domini Angulini dicentis : Non dimicatur peccatum , nisi redemptio ablatum : quia id intelligi debet , natale ipsa , aut saltem affectu , & animo restituitur , quando alio modo fieri non posset restitutio quod si restituerit relierit , vel annuo saltum quando ceplis negavit , excusatibus à culpa .

Non obstat item cap. 10. littera . de reperibus , vbi dicitur : Heredes manus , & compellit , ut h[ab]it , quibus defundantur

87

88

89

defunctu per incendium, vel alio modo domino contra inflammatum interrogauerat, iuxta facultates suas condigne factis faciens, ut sic à peccato valeret liberari. Quia illius verbum *valeant debentur duci*, valeant, ut sit Adrianus quidam. 11. difficult. 6. litera F. & Nauar. in summa cap. 17. numer. 68. Vnde in *Gregoriana editione* legitur, *valeant*, ut scilicet hætates eius, qui defuncto succedunt in bonis, refluxando danno, qui defundunt intritum à peccato negligientia liberentur. Quare cum restitutio in hac vita fiat solùm, vel ab ipso debitor, vel ab eius hæredibus, de mandato ipsius, & satisfactio fiat in *Purgatorio*, non est dicendum animas deridenti in *Purgatorio*, quoniam restituções à defunctis suis hæredibus mandatae executioni mandentur: ita Adrianus & Nauar. sacerd. Henriquez lib. 1. de *panemone*. cap. 6. §. 1. in *annexa littera A.* Valentia 2. 2. diff. 5. quef. 6. punt. 2. Ludovic. Lopez libr. 1. *sustituta confessio*. cap. 12. 1. Graffis in *decisi. lib. 1. cap. 26. numer. 15.* in fine, Martin. Carril.

in explicit. *Bolla defunctorum pari. 2. cap. 15.* Molin. de *infus. tract. 2. diff. 2 et 1. & alijs quos referuntur, ac sequentes Spino de *testamento*. gloss. 28. num. 7. & post D. Thom. quidam. 3. artic. 13. & Sayo in *clavis Regia lib. 10. tractat. 1. cap. 2. ex numer. 6. cum sequenti.* & Augustini. Barbol. in *d. cap. 10. littera de reprobatis*, num. 4. vbi decidunt defunctionem, qui teliquit restituções non hæredes faciendum, intendendum hæredes non restituunt, non propterea distincti amphibia in *Purgatorio* propriæ negligientia, & culpam hæredem, nec amplius ibi distincti quam pars debite pro aliis culpis exigunt: scilicet verò si defunctus non prouidit, ut hæredes restituant, cum habuerit unde satisfacceret: tunc enim, quoniam in hoc casu hæredes satisfaciant, pro illa culpa, & omissione restituções facienda, non liberabitur à tempore igne: ita Baptista Contad. de *casib. confitentia*, q. 160. & alij plures relati ab eodem Barbol. vbi proximi. Atque hæc de Majoratibus sufficiet.*

LIBER DECIMVS.

De obligationibus seruorum, & famulorum erga Dominos, & heros;
& è contra. Et de emptione venditione seruorum;
nec non corumdem coniugio.

DISPVTA RIO XXI.

*De obligatione mutua Dominorum,
& seruorum.*

§. I.

De seruis tam legalibus, quam natura-
libus, adscriptitiis, & originariis,
& quibus modis licite
fiant serui?

E P I T O M E.

1. *Queruplex est seruus, & quatuorplex seruum.*
2. *Quoniam sunt serui adscripti, vel originarii, & an apud nos sunt hæres in usu.*
3. *Serui cui pro certo tempore datur libertas, an sit liber in perpetuum.*
4. *Serui unde diles, & mancipia quare sic dilla?*
5. *Christianus iure belli alterius Christiani seruum non efficietur.*
6. *Innocentes in bello iusto capi nequeant occidi: posse sunt ramei fieri serui.*
7. *De iure Caesaris quos conditiones requirentur, ut quis sit seruum.*
8. *Assensio falso iure naturali non implicant posse unumque fieri seruum alterius pro aliquo pretio.*

9. *Serui iniustè capti, ut Christiana à Maurois, licet possit fugere, & an possit Maurois bona occurrere, & quid si bellum sit iniustum?*
10. *Serui Christiani ab infidelibus iusto bello capti an possit iustè fugere, & quando securitas se reficiatur.*
11. *Serui fieri possunt multis alio modis, ut dicetur infra.*
12. *Serui fana quando quis efficiatur.*

DICTVRVS de seruitute mancipio-
rum, non abs te exit perstringere
quotuplex sit seruitus. Nam, ut vult
Antiochus 2. *Politice exp. 3. & 4.* altera dicitur naturalitera lega-
tio, & tertiis, tertiis, tertiis. Ratione seruitus na-
turalis iudiciorum hominem, & ingenio libertores, &
toti illiores virtutibus in suum communum, & proprium
bonum ratio postulat, ut sua (ponit) leibus
hominibus sapientioribus, & ingenio præstansiori-
bus, ut ab illis gubernentur, eidem obedientiam,
obsequientiam, & honorem rependendo. Ratione
autem seruitus legalis, seruitus mancipio, id quod
iusti, dominum lunt ad omnia obsequia licita-
ta, & ad operas ac utilitates, que ea eis percipi
possint.

Quælibet ratione est virtus aliqua seruitus sit
introducta iuste naturali: Negat Nauaratus in *cap. ixa*
querendum, notab. 1. gloss. *punct. à n. 1.* & *Couar.*
in regula. pescatum, 2. *part. §. 1. numer. 5.* dicen-
tes seruitus esse propriæ coniugii ius naturalis,
autem innocentia statu, dictante, ne quis in
eo statu serui esset: autem autem statu post
lapsum, tradunt non esse coniugii ius naturalis,
inquit posse vocari secundum iuris naturæ, quatenus
est quedam pena statuta iuste humano pro deli-

Disp. XXI. De obligat. seruor. §. I. 615

Ita, quod iure natura est plecteodium: ut docer D. Thom. in 4. diff. 36. & post illum, Nauar. *sap. num. 10. & c.*

Potio seruus legalis iusserunt ea misericordia fuit roborata, & introducta ad mitigandum bellum seruorum, & regnum, eo quia cum iure bellicis sit hostes occident, *cap. ab illo*, 14. *quasi*. 4. *cap. qui cuiuspiam*, 23. *quasi*. 1. nihil equum sunt, & suorum quam seruari capitis vitam ea misericordia, commutata morte ut poenam seruantes, & deoorta vita ea benignitate: *cap. nulli*, in *jur. a. 3. quasi*.

2. Pro seruis adscriptiis diceodamus illos censeti, qui gleba, seu prædio colendo sicut perperuadit addicunt: ita Abbas in *cap. 2. de Iudea*, numer. *unus*, *nove*. 1. Originari autem ut vult idem Abbas ibi, sunt eati ex his adscriptiis, & utroque que esse liberos oportet. *Gloss. in 4. cap. 2. de Iudea*, *Perez* *libr. 8. in princip. titul. 3. pagin. 60.* *L. 6. Valafacis de iur. Empytheus*, *quasi*. 37. *numer. 3. & 4. Sanchez de matrimon. libr. 7. disputat. 19. numer. 1.* vbi additam cum adscriptiis, quinque originarios, quinque liberos, ad certas operas tenet. *Valafacis* tamē subdit *vbi proximi*, *numer. 9.* qui se obligant perpetuo ad seruissimam peritonialia, & omni adscriptiis: quia adscripti pars fundi sunt, & numerantur initia innumerabiles, secundum quod habentur *l. invenimus nulli*, in *princip. C. de factis. Ecclesi. Gloss. in verbo, mancipia*, quod serui est in aliis, sed sola personali obligatione tenentur.

Dilecti autem possunt etiam adscriptiij plene, & originarios, ut huic modum: adscriptiij sunt, qui gleba, vel prædio colendo perperuadit addicuntur, ita ut inde ancili non possint, domoique prædorum annos redditus omnes paret tuncpius, & viam reddant. Verum hoc seruorum libertatem, ut dictum est, non auferit; quia potius ibi vele sunt liberi: ea *Gloss. cap. 2. de Iudea*, *verbo*, *sunt liberi*. Et probatur, quia in *codem cap. 2. interdictum habere seruos Christianos Iudeos*; non interdictum tamen habere adscriptiios, nec originarios, quod est lignum libertatis.

Hodie autem lex Lutitanus *libr. 4. nisl. 41.* huiusmodi seruorum ab his Regnisti omnino extirparunt: *Valafacis de iur. Empytheus*, *q. 37. numer. 1.* de qua etiam *leg. 7. vbi Gloss. 3. titul. 6. pars. 6. & Cald. Petitta de empione*, *cap. 30. numer. 36.* vbi nos non posse proinde oculipiam operas suas locare in perpetuum, ut naturaliem libertatem impediatis: *sigment. leg. 3. 5. Ne anem. ff. de usi fructu*. *Glossa* tamen ibi voluit sustinere locationem, & posse seruus per substitutum: sed ratio *Glossa* ooo substitit, quando inducitur persona eligit, & io dabo presumunt electa; ut in *leg. fiduciommissa* *5. fin. ff. de leg. 3.* Venit lex Lutitanus huiusmodi seruorum ablegamus. Ao vero quod se perpetui seruiciis personalibus obligantur, sint irregulares? illos esse constat, non ex eo quod serui adscriptiij sunt vocandi, cum tales appellari nequeant, quia ut dixi adscriptiij sunt, & comparantur inter priores suos, & cum bonis immobilibus; non autem, qui perpetui seruiciis personalibus sive spatio se obligantur; ut vnde *Valafacis d. quasi*. 37. *numer. 9.* & *Sanchez libr. 7. de matrimon. disputa*. 19. *numer. 1.* Sed quia ipsa obligatio personalis non potest substatere cum perfecta libertate, qualis est obligatio feudarum, & ex consequenti a clericali munere est ascendens, cum

habeat obligatioem personalis: *Mayolus libr. 2. sap. 5. numer. 5. & 6. & Sart. libr. 6. cap. 14. numer. 12.*

Ambigui potest an colligatur libertas perpetua ex libertate ad tempus certum concessa? Pars affluens ea eo probatur, quia serui, cui concessa est libertas per annum, vel pro tempore certo, hoc est pro bieco, eo ipso est perpetua, & potest rediit. Hoc autem perpetua libertatem colligitur ex *l. libertas. l. iudas. ff. de manumis. testament. & sibi Gluli. Verbo, non potest, & leg. idem, verbo, supernatura est*. *Sanchez libr. 7. de matrimon. disputa*. 19. *numer. 3.* contra supplementum *Gabriel. 4. disputat. 36. quasi. 1. artic. 3. dubitas. 1. Sotus in 4. disputat. 35. quasi. unica. artic. 2. vol. 4. & alios, quos relatos, tenuit illustrissimus Primas 1. pars. decret. cap. admittuntur, dilectus. 54. numer. 3, qui ex falsa opinione, videlicet, existimatam seruam esse, cui libertas concedit pro certo tempore, & ea consequtio; esse irregulans, & matrimoniis esse nullum, seruam ignorantie conditionem seruitur: ut iocens non est, quia talis, & vere liber est, & nequitum irregulans; nam libertas semel concessa & temel aquista recusat occidit: ut post multos cocludit Sanchez d. 4. 3. eo quod libertas ad tempus dat ooo potest: *d. libertas. & d. iudas.**

Hinc refutetur, non posse dat serui libertatem sub condicione ut ordinantur, quia facri Canones exigunt libertatem omnitudinem a patribus, & dominis ante seruorum ordinacionem concedendam. Non est tamen improbabile posse manumissionem seruorum praefata sub conditione ut promovantur ad factos Ordines; quia haec conditio nihil ostendit, aut factis Canonibus contradicit, sed tantum adiuncta potest, ut serui conquista libertatem abolita ordine Ecclesiasticum decreto: *Suzet de censor. disput. 51. fol. 3. numer. 4. in fin.*

Quamvis enim libertas data serui ad Ordines suscipiendos intelligatur absoluta, cum plena libertas cequiras, ut patet ex *cap. nullum Epistola*, *diff. 5. 4. & ex cap. quinque libertatem*, *er. 1. cap. 1.* nulla conditio debet intelligi apposita, quia cum nulla explicatio apponitur, cum nullam includatur etiam ex nullitate; quod rectum est etiam in seruus Ecclesiastis: *cap. 6. de libentia*, de seruus non ordinandis, ibi: *ut manuiscit existerit absoluta, sive libertate habeant ad aliis transirent*, ex *Suzet d. diff. 5. fol. 3. n. 8. vbi proximi*.

Non tamen inde colligas posse patiosos deducere in pactum seruorum non repugnantibus statutis clericali, putat, ut seruus factus presbyteri pro domino sacrificale quoque, & subdiaconus, vel diaconus pieces fundant: *Illustrissimus Primas 1. p. decret. cap. qui ex familiis*, *diff. 4. n. 2. & cap. quinque libertatem*, *ead. diff. n. etiam 2.* Neq; in dubium venire potest, quare serui ita dicantur, cum a seruando ita dici possit, quia videbatur Imperatores & alii Principes superiorum minimi recognoscere, quoniam bello capiebant, & quoniam patabant interficere, seruabant, communivat eorum morte in perpetuum seruitem, ut haberet sufficiens, deinceps, personar. *ff. serui*. Conilonar vocari etiam seruos *Mancipia*, quibus ab hostibus mancipia, ut ibi admotatur: *Molin. de iustitia. disput. 3. a fol. 2. 36. in princip.*

Venit tamen in dubium oon vulgarc, an Christiani capi so bello iure gentium hanc capiendum? Videatur sic fieri, si bellum sit iustum, *l. iuster. ff. de captiuis*, *ff. itemque ab hostiis. iustitiae rer. divisi.*

FF 2 Nihilo

616 Part.III. Lib.X. De obligat.seruor.

Nihilominus apud Christianos ex confusione quando Christiani capiuntur ab aliis Christianis, etiam iusta bella oecis, non hunc seru; captiuuus canem virque. Atque ita illos solem in iustis apud te remane, neque has est illius temere ad iustos, nisi prius exhibeant aliquam factiuationem: fecis si fidèles capiantur ab infidelibus: nulli bellantibus: tunc enim sunt veri eorum serui, quia iusta illi seruorū, & iustum bellum ex parte capientium: Rebellerū de iustia. 1. part. 6. libr. 1. de prælat. qwest. 9. numer. 4. Ceterū innocentes in bello iusto eritis peccare capientur: Rebellerū ubi proximi numer. 5. Non tam tamen licet in bello quatenus ab eo in iusto innocentes occidere, ut volente Contra. regular. peccatum. part. 2. §. 3. numer. 4. Videlicet de iusti belli, numer. 35. Sylvest. verbo, bellum, 1. qwest. 10. censit. 3. Molin. tract. de bell. discept. 1. 19. tem. 1. de iustitia, iuxta illud Exod. 1. 3. Infamia & infamia non occidere, sed quis in Republica aliqua non est integrum occidere innocentes, quamvis sit propria aliquid Principis: ergo neque in aliena, quando contra illam ducat bellum cultum. Quod intelligitur quando id sit per se, & ex intentione: fecis si id sit per accidens etiam scient, tunc enim has est innocentes interficiere, quando nitionum Civitas, aut Castrorum iuste oppugnatur, in quibus constat innocentes aliquos cum nocentibus esse primarios, quia per accidentes, & peccata intentionem innocentes factiuationem: ita Contra. & Videlicet præstat, & Molin. d. discept. 1. 19. sensu. 1.

- 7 Illud agem certi iuris est posse quemquam fieri seruum, si levendae quando in se habet conueniendo, cum homo sit dominus sive libertatis: atque ea sicut potest se vendere, ita potest praefare confessionem, ut ab alio vendatur. Requiritur tamen de iure Cœlesti conditiones aliquotæ ad valorem huius reordinationis, quæ habebunt locum in terra eidem iuri subiectis. Prima conditio ut is, qui venditur sit maior virginis annorum. Secunda, requiritur quod sponte velite, & intentare pretium participare. Tertia, quod in veritate participet. Quarta quod emperor credat ipsum esse seruum. Quinta, quod is, qui venditur, sciat se esse liberum. Sexta, quod vendator familiariter faciat illum esse liberum. Si aliqua deficiat, non valet vendicio, sed iure communi revocatur in ingenitatem. Si vero nulla debet, etiam potest manuusseratur, non manet ingenuus, sed liberus; si de jure binus, leg. homo liber, nisi restituatur omnino pretium, §. 1. iuge. manu. 1. Non tamen cogitare recipere dominum pretium insoluens: Sylvest. verbo, Servitus, numer. 3. Rebellerū d. 9. n. 10. Molin. de iusti. tem. 1. discept. 3. §. 2.

- 8 Ex dictis sequitur attento iure naturali bene possit quemlibet vendere sicut libertatem; non enim implicari, eo quod dominus sit sine libertate. sicut bonorum sicutum exterritorum, atque adeo potest illam alienare, & se in fetiuentem tradere; ut fecit Beatus Paulinus Episcopos propter nimiam in Deum, & proximum charitatem, tradens se vito in commutationem pro libertate filij videtur. Aliquando tamen non caret vitio vendicio, si venditor sive libertatis, se subiectas feruerati absque rationabili causa, imo peccabat multo magis quam si honoris, & famæ sine aliorum tamen scandalo suisset prodigus: Molin. de iusti. discept. 3. fol. 2. 4. 2.

Quæ solutio habet locum etiam quando fama exponatur vita, imo etiam praferatur. 1. Machabeor. 7. vbi Indus Machabeus famam præstulit vita dicens: Si vera tempus nostrum moriamur, nec impunitus crimen gloria nostra. Ex quibus verbis colliguntur non esse hominem dominum vita sua, sicut oec fama; habere tam famam sua viam durrat: ut videtur Mayouris in 4. discept. 15. quæst. 16. Castror. in famam. verbo, derratio, & 2. 2. quæst. 7. 3. art. 2. Armil. in verbo, derratio, numer. 4. Unde inferunt, sicut homo non potest se ipsum occidere, quia præsumit communem, cuius est pars, ita nec se ipsum diffanare potest: argumentum Ecclesiastis 41. vbi dicuntur, ibi: Curam habe de bono nomine & bee cum magis persuasori tibi, quam multi thezani presi. Quo in loco contineuntur homines custodes proprie famæ, & non domini. Iustus illud Preverb. 11. ibi: Adelium est nomen bonum, quam diuinis malis. Faut Augustin. lib. de bono videtur, cap. 10. & habet ut in cap. non sunt audiendi, t. 1. q. 9. vbi grauitat carpi negligentes famam propriam ob eam rationem, quam nobis, inquit, necessaria est vita nostra, alia vero fama nostra. Quibus verbis significata videatur dominum famæ nostræ non esse apud nos, sed apud Rempublicam, cuius vniuersaliter pars est.

Nihilominus quis vetius est, simpliciter loquendo, homines habere dominium sua famæ, & honoris. sicut & ceterorum bonorum faciun temporalium, ut docent Soror libr. 4. de iusti. quæst. 1. art. 3. conclus. 4. & in tractat. de regend. ficer. membr. 1. quæst. 3. Naustri. in materiali cap. 18. numer. 17. & 18. Quartu. 1. tertiar. cap. 3. numer. 3. Petrus Naustri. libr. 2. de restitu. cap. 4. pars. 2. dub. 1. num. 150. & pars. 3. dub. 1. num. 366. Valent. tem. 3. discept. 5. quæst. 6. parv. 5. & quæst. 10. parv. 10. numer. 1. dub. 4. & quæst. 17. parv. 2. & fuerit D. Thom. 2. 2. quæst. 73. art. 4. ad 1. dicentes: In libero arbitrio humini confirmatum esse, in propria fama, nisi hoc vergat in periculum alterum, pars detrimentum, non est dubium pollex ex causa pati iustiam sua famæ, sicut potest in ceteris bona temporalibus, que comparatu sua induxit: arguerent. Sancti Ambrosij, de quo legitur, formulas in denum iustum introduxisse; ut ex ratione à dignitate Episcopali consequenda impeditur. Confirmatur et D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 4. ad prim. dicentes: In iusto infamiam parere pugnafiant, quod tamen facere non posset, oili elice famæ sua dominus.

Quæ omnia latius probant posse quemlibet ex causa se ipsum vendere, hoc est iustum libertatem pro soliendo debito pecuniam etiam; quia ex parte tamen ciuilis communis id non est prohibitum: nam quamvis libertas sit preiosior omni auro, non erit libertatis prodigus, quide se ex causa id faciet, ut de facto faciat qui te ipsos vendit in perpetuum ad remigandum in extremis sobbendo se multis periculis, quae id tamen patent: contra Say. in Clavi lib. 9. t. 6. n. 18.

Consequens est dicere an integrum sit Christiano capio in bello à Maistris fugere, & ab illis anferre quidquid possit, & quid si bellum sit iustum in aliquo enemulo? Quodam primum regulariter dicendum est, Christianum capi oculicite posse fugere, vel occidere, vel palam, imo vix adhibita, & alios lucere ad fugans capiendum iuvare: ed quia Christianus capi à Saracenis non hunc serui de iuste, cum bellum ab illis illatum sit iniustum ex parte eorum, & Christiano

Christianorum terras iniuste occupent, vnde Christiani iustè pugnant cum Saracenis ad sua recuperanda de manu corum sanguinem de manu latronum : Contra. in regul. peccatum, 2. pars. §. 1. numer. 6. & Sribentes in l. qui à latronibus, ff. de testament. text. in l. postulatum, 19. §. à paratu, ff. de capi. & postulam. resur. ibi: a paratu, aut latronibus capti, liberi permanente, Valaici, tom. 1. confit. 30. numer. 9. Caudisi. verbo, seruum, numer. 5. & Sayt. in clavis lib. 9. cap. 1. 4. numer. 26. & numer. 29. vbi concludit licitum esse priuatum etiam personam Christianum seruum in capiteitate detentum à Domino infidei faciat, aut per vim rapere; sunt enim Christiani iniuste opelli, & in capiteitate detentii, & ex parte sua habent bellum iustum defensum contra infideles; id est hunc se defendere illis, & vita inferte, ac fugere: Caiet. a. a. 9. 66. art. 8. Valent. tom. 3. diffus. 5. quæst. 10. punct. 6. & Molini de iustitia, tom. 1. diffus. 37. in princip. Rebell. 1. pars. libr. 1. de prelud. question. 1. a. numer. 9.

IO Quid ergo si bellum sit iustum, poterit serua Christianus eo bello ab infidelibus capiis fugere ad suos, itavt non tenetur reuerti, & quibus de causis licet polli fugere? Dico primò regulariter loquendo seruum bello iusto capti peccare fugiendo ad suos, & teneatque se ipsum refutare: V. Antonin. 3. pars. titul. 3. cap. 6. §. 4. Fortunius in l. manumissionis. ff. de iustitia. & utr. Sc. Nauar. in manuali cap. 6. numer. 103. Veto tamen quando bellu iustitia non ita clara constat, quan contra partem iustè etiam defendi possit, licet potest fugere ad suos seruos eo bello capiis, aut quoque velit, oec tenetur redire ad suum dominum: quicquam in eo dubio iustè retinetur à Domino, & coicceri potest, oec fugiar, quod si fugiat etiam per viam reduci valer nibil impeditio quod postis fugere ne tenetur redire. Nam in eo causa regalitatis est conditio, & alter capiis, ad dominum sui: Molini. dist. diffus. 37. vers. secunda canticie.

Dico secundò non omnino committit inter Doctores circa capiios legitimo titulo seruitui subiectos, an possint fugere: at dicendum est eos qui se ipios vendidereunt, vel ab ascendentes fuerunt legitimè venditi, fugere licet non posse. Quod si contra faciant, tenentur teneti; nec non restituere damna inde dominis illata, si habeant vnde restituere. Idem dicendum puto de capiis factis iuste in paenam delicti, commutata morte in perpetuam seruitutem, quam ob delictum incurredit per sententiam iustam: Molini. vñ supra, Sayt. lib. 9. c. 6. numer. 28.

Quæstionis tamē est de seruis iure belli factis, qui fidem suam dominos dederunt, seu promiserunt le non fugiuros? Dico tamē, non esse licet seruus fugere, quia iure naturali tenetur seruare fidem, & stat promissione: id est contra fidem datum facere, vel contra promissione fugiendo, dominumque suum decipiendo, quod non licet: D. Augustinus lib. 1. de unitate Dei, cap. 15. vbi laudat Maecum Atticum Regulum, cui, cum esset seruus apud Carthaginenses, conceperit fide Romanum in dāa fide de tenentendo, reddit cum certissime vita periculū, nec fidem datam fugiet.

Dico quād, integrum esse seruo iure belli detento abire ad suos, aut quācunque velit, si inducentem à Domino ad delinqüendum mortaliter, aut si voluntē quod deficitā à fide, aut vellet illum intermittere, aut necessaria alimenta negaret, & alites scipium non posset defendere nisi capta

fuga, tunc enim potest fugere ad conservandam vitam. Quod haber locum etiam quando fidelis iustè elici captus ab infidelibus tempore induciam, si inter illos sine periculo salutis spinecias non potest commorari, satisque erit in hoc casu ad sumnum compensationem facere; quia cum tanto periculo teneti non tenentur: à qua compensatione exculpat à Conatu. in regul. Peccatum, part. 2. §. 1. numer. 5. & lib. 1. varior. cap. 2. numer. 10.

Extra tamen casus de quibus hacceus, controversi solerit an fas sit seruo misto bello detinere fugere? Et non obstantibus supra dictis, secundum quod solitus videtur clara, Nilholomius, quia regulae loquitur summa, partitur quæsiōem adiiciamus, ut clavis quod sequendum sit inveniatur. Duplex est ergo in hac te opio. Prima Glosse in capi. sui genitum, in verbo, seruum, diffus. t. dicunt non integrum esse huiusmodi captis fugere: quam partem sequitur Antoninus part. 3. cap. 6. §. 4. Sylvest. verbo, Furtum, quæst. 6. & verbo, seruum, quæst. 3. vers. secunda, iuxta quam Tuncremata in d. cap. ins. genitum, diffus. t. art. 4. ad 5. vult peccare huiusmodi seruos fugiendo; cui adhuc Nauar. in Manual. cap. 17. numer. 103. & co. addens teneti restituere infidelibus peccionem, quamvis non tenetur reuerti in propria persona propter fideli periculum, ne forte pertuerant. Consonant Aragonius a. a. art. 2. de Deminio, quæst. de obiectione domini, & Molini. de iustitia. tom. 3. diffus. 37. dum aliis capros in bello iusto ita ut clatum sit de iustitia capientium, & de iustitia aduersariorum, peccare mortaliter si fugiant, teneantque se ipsos refutare, quamvis ad suos reueocar, & pertuerant.

Secunda opinio affirmat licitum esse huiusmodi seruis fugere, que loquitur non solum de seruis Christianis ab infidelibus in bello iusto capti, sed etiam de omnibus alias seruis in bello etiam iusto capti: ita Contra. in regul. Peccatum, part. 2. §. 11. numer. 5. & lib. t. varior. cap. 2. numer. 10. Sorus lib. 4. de iustitia. quæst. 1. art. 2. post censim. 3. dum docent se non audire seruos sic capros in eas angustias dedigere, & non licet illis fugere: sequitur Saloni 2. 3. art. 1. de Deminio, quæst. 3. art. 1. Valent. tom. 3. diffus. 3. quæst. 16. punct. 3. Emmauel de Saixi seruina, verbo, seruum, num. 1. Et Ludou. Lopez 2. p. Instrutorum, cap. 2.

Quamvis tamen prima opinio sit valde probabilis, quia serui illi vere sunt in possessione domini sui, & iure belli seruus est inductus tanquam persona proper delictum; nilholomius secunda sententia est etiam ex quæ probabilitate, & secundum eam integrum est huiusmodi seruis fugere, nec peccant fugiendo, nec reuertantur iniquitatem dominis suis, modò fugiant, & redant ad suos; & nomine seruum debet intelligi quorū existunt, & vivunt sub uno Rege, prouincia, secta, vel Religione; ita ut seruus Christianus fugiat, non solum manebit liber, si fugiat ad patriam suum, si sit Lubraea, sed etiam si perseruat ad aliquod oppidum fidelium, si seruus erat infidelium: eodem modo seruos si fuerit maura non solum si in patrīam redat, libertatem consequetur, sed etiam si redat ad aliquam prouinciam Maorum, seu Turcārum diotioni subditem: ut probatur ex l. Interrog. ff. de captiis. & postulam. resur. 5. item, que ab helib. Iustit. de rer. dñis. vbi habet iure bellū fieri hostes capiios, & infra sunt haec verba, ibi: *Quod si nostris per se attarunt evadant, & ad suos redcant, pristinum placitum percipiant.*

Item secundum hanc partem, non licebit capti
FFF 3. in

in bello ex iure postlimioij fugere, ut iusta terminos hostium, à quibus derinentur disangando maneant, quia in hoc non conveniat fugere ad suos redditus, atque ita ut licita sit fuga: non enim dicitur fuga qua sit animo disangando intra confines hostium à quibus derinentur: *Rebellus de iustit. 1.p. lib. t. de pralud. quæst. 1.z. num. 3. ver. 1.* *Concluſio tamē ſu.* Quæ limitatio placet, ita ut redditus fuga ad patrem aliter enim fugientis futrum committatur: *Sequitur Vasquez 1.z. difi. 174. cap. 1. num. 8. & for. que. 2. & Illustrissimus Piusius t.p. decreti difi. 1. cap. iii. genitum. num. 7.*

Hec dictis sequitur posse multis modis seruos fieri, quibus adiutor potest fergere natus ex matre fera: siue pater liber sit, fure non; siue nascitur ex matrimonio legitimo, siue ex copula fornacaria: dicunt vernacula ita natus, & filii etiam eorum sunt fera. Ratio quia patrus sequitur ventrem, & partum, *C. de rei vendicat. 9. per. Inquis. de iur. personar. 9. Sed & sequit. Inf. de legem. cap. 1. vnius de maiori liberi ventre Sanctus Antonius 3.p. tit. 3. cap. 6. §. 6. Angelus. Verbo, filium. 19. & in verbo, Seruum, hinc autem, quando natus ex matrimonio, videlicet, si dominus matrimonium contrahitcum ancilla sua, & dominus cum fetuo, quod iure diuino oon interdicatur, etiam si ciuii; nam nunc ancilla illa, aut seruos libertatem allequitur, nec nec ancilla, nec seruos sit locutus. *Imo Sylvestris verbo, Seruum, quæf. 3. vers. 1. & quæf. 4.* addit natos ex illegitimia copula, quamvis sint ignobiles, non esse seruos eorum, qui sunt dominum lectorum, vel seruarum ex quibus nati sunt. *Concordat Sanctus Antoninus etat. 1.* *Idem de hac feruitate vul. Molin. seru. difi. 33. In fin. dicens, hanc feruitatem esse in Hispania communis viti come probatum.**

Quæstiois tamē est, cur partus sequatur ventrem, ita ut fera seruum natus ex ancilla? Reponderet secundum aliquos rationem est, quia mater non est fatis apta obsequiis dominū sui, & partendo incurrit periculum mortis: æquitas ergo petet ut domini, qui obsequiis destruantur, & subeunt periculum domini, allequistur commodum ex partu ancillæ: *Sanchez de morim. lib. 7. difi. 24. num. 5.* *Gurtier. ed. lib. cap. 93. 3. numer. 1.* & tamquam erit ut partus eiusdem liber, si tempore concepcionis, aut nascitatis, aut medio tempore mater gaudebat libertate: *Sanchez. supra. num. 10.* *Bonacatin. de marimon. quæf. 3. punil. 3. num. 1.* & probatur ex text. in s. 3. & sequit. *Instit. de iugent. & ex l. & sermon. 5. vers. ingenui sunt. ff. de stat. hom. Glosa verbo, determinerem, in cap. fin. 31. quæf. 4.* quis in furosum libertatem in hoc enuntiatus partus sequitur ventrem, pro quoquinque tempore libertate, dum feras intra illum continetur, sequitur ad eo instanti partus allequistur libertatem, & postea non reductum ad feruitatem: *Anthoninus p. 3. tit. 1. cap. 6. §. 6.* *Innocent. & Holtiens. in cap. fin. de seru. non ordinand. quos referens sequitur Sayte. in clavi, lib. 9. cap. 6. m. 17.*

Hinc sit ut si pater dicat in testamento: lego ancillam meam Iustinianum filio meo, ea lego, & conditione ut post mortem filii mei sit libera: In eo casu omnes filii Iustini: quos peperit viuente filio meo erunt serui, nisi vero post illius mortem erint liberi, quamvis sint concepti filio meo adhuc superflue: *Si in illa, vbi Bald. Salycet. & alii. C. de mancipia, ita fuit. alien. Cardol. in praxi. verbo, filium. 1. 19.* *Sobdenc si mater relinquatur libera cum conditione ut decem solvatur Tito, vel alia conditione, tunc enim filii nati illius ancille nascentur serui, dum conditionem non adm-*

plicent, & libertatem, *C. de fidicione missi. lib. 6. lego quendam, 5. si ex dict. ff. codem, idem Cardol. verbo, fermum, num. 6. 1. vbi additæ quando reflector sic loquitur: Relinquo ancillam meam libertam, ex ea lego ut seruat filio meo Tito dum vivit; tunc filios illius ancillæ natos post obitum reflectoris, naices liberos, quoniam in lucem extinxerunt tempore, quo mater erat libera, d. l. & seruum, vbi Scriventes, ff. de stat. homin. & ff. sufficient. Instit. de iugent. Vide ea de re Rebello. 1.p. de infest. lib. t. de pralud. num. 3. quæf. 9. num. 3. vbi concludit tempore partum sequi ventrem: quod ius non solam in Hispania, sed ubique gentium seruarum viseretur: potest tameo hoc iuri, ut alieni contracta confuetudo viguerit, detegari in favorem libertatis.*

Fieri etiam potest seruum ex delicto, & ex ingratitudine, quando felicitas libertatis est ingratius patrino, revocatur in feruitatem: *L. si manumissio vbi Bartol. Bald. Salycet & omnes. C. de liberte. & seruum liberi. & in e. de familiis de seru. non ordinand. Tuzquel. in I. longior, verbo, libertas, numer. 31. C. de renecand. donation. Secundus de alimento. tit. 8. primie. 6. 1. numer. 54. Sanchez lib. 7. difi. 24. numer. 13. Azoc. 3. lib. t. 1. de donation. cap. 8. quæf. 2. verbi donatio, Rebello p. 1. lib. 8. quæf. 9. numer. 4. & alii, quos referens sequitur Bartol. in d. cap. de familiis, per text. ibi: *Non solam libertate beneficio carent.* Quoniam cum pater revocatur in feruitatem, filii hoc parte nisi post commissam ingratitudinem revocantur in feruitatem, quamvis nisi natu ex matre libeta: quia hoc non configit ex statu materio, sed in personam delicti paterni, & ingratitudinis: ut notat Padili, in I. narrat. numer. 3. ff. de praescript. verb.*

In qua auctor ponat incutat seruum personam, non est huius loci. Constat tamē damnationem ad mortem per sententiam condemnationis fieri seruum personam, & amittere libertatem, nec posse reflecti: *Inl. Clar. verbo, Testamentum, 9. 5. &c. qu. 11. Tuzchus, verbo, seruum pane, emulsi. 2. 35. numer. 1. Baibol. in Resuſſion. ad leg. Regram, titul. 1. ad s. 6. & ultim. vbi loquitur de iure commandi, numer. 1. & sequentibus, de iure etiam speciali, quod si potest condemnationem aufugere, adhuc enim est seruum personam, & est intefabilis: *Inl. Clar. d. 3. Testamentum, 5. 21. numer. 2.* *Idem Tuzchus supra numer. 2.* *Nec est dubium regnaliat poteſt fieri seruos facinorosos homines à legitimo Princeps propera gracie crimini commissum. Rebello de iustit. lib. t. de pralud. q. 9. numer. 6.**

§. II.

Quibus modis, & quando serui fiant liberi.

E P I T O M E.

- 13 Seruum primò si liber permaneſſionem.
- 14 Seruum ab hostiis captiuū si redimuntur fit redimendis.
- 15 Non tamē fit plenè dominus, sed oblaſtis prelio tenetur redimere.
- 16 Seruum an ita redempcio redeat verū ad pristinum Dominum? Pars affirmans est sequenda, quamvis aliqui contradicant.
- 17 Seruum Indexab ipso circumcisus, & seruum Adhamiterani ab eodem factum, & ipsi consequuntur libertatem.

Disp.XXI.Quib.modis serui fiant lib. §.II. 619

- 18 An Principes secularis possint permittere Iudeis habere manusia Christiana : Pars negans est certa. Possunt tamen Iudei habere seruos adscriptos in consequentiam.
- 19 Manuscriptum ad servendum à Iudeo emptum , & mercenarij causa , quoniam libertatem conseruant.
- 20 Ancilla tradita a matrimonio à domino homini ignorante seruitur , libero tamen , sit libera : & quid si dominus non tradat sed alter?
- 21 Ancilla dotta a domino in exercitu insperata iure sommum non sit libera : autem autem iure Iudeorum maximo.
- 22 Filius domini geniti ex ancilla sicut oves coningatur , si filius matrimonio eam ducat in uxorem , an fiant legumini?
- 23 Ancilla per concubinatum perpetuum cum Domino usque ad mortem an fiant libera?
- 24 Seruus refusatus sit liber ; seruus autem pana ex beneficio principi non manet liber , sed fiscus addicetur.
- 25 Seruus reliqui heret à Domino sit liber , aut adeptione in filium.
- 26 Ancilla , vel seruus si in eum matrimonium cum libero , seu libera ignara seruitur , Dominus scirent , & vacent , an fiant liberi , & validè contrahant?
- 13 Sérus sit liber primò ex manumissione , l.t. & per eum , si de manumiss. & l.t. & per eum , tit. C. de seru.manumiss. & Inflit. delibert. & h. eadem , Inflit. quib. ex conf. manumiss. non licet.
- 14 Sed quid si quis redimerit seruum alienum , potest ne illum manumittere ? Respondet seruum ab hostibus captiuum , redemptor , statim fieri redimenteretur in Iudeo , si quis seruum , si de cap. & postlim. remis. text. in Iudeo , vbi Glosa & Scribentes , ff. eadem poteritque redemptor seruum illum manumittere , d. in l. b. manumisendo , vbi Scribentes , de hac re latet . Sed his oblatis , quos redimunt non sic plene Dominus serui quem redemit , sed tantum potest retinere seruum loco pignoris , donec Dominus proprieas , & an quos serui , illi pretium redemptio Glosa 1. & ultro , in d. Iudeo , b. si quis seruum , si de cap. & Glosa etiam verbo offerat , in l. si seruum , un princip. si de acquir. hered. & ibi Calvulus . Quare si redemptio manumitteret seruum ita redemptio prouidit , ac remittit hoc ins pignoris : ita probat d.l. Si seruum per haec verba , ibi : vacante suo resoluit , & ibi Glosa , & Scribentes .
- Pono si quis sciens alienum seruum redimat ab hostibus , Dominus pristinus quocumque tempore oblatu pretio redemptio recuperabit suum seruum : ita ut si redemptio ignorabat illum esse captiuum ab hostibus , & credebat eis vendentis ; tunc enim ad triennium visque integrum erit , pectum illi offente , non vltat : Glosa in l. sicut , ff. de cap. & postlim. remis. & Glosa verbo offerat , in d. si seruum .
- 16 An vero seruus ita redemptos rededit ad dominium pristini Domini? Negat textus in d.l. si seruum , ff. de acquir. hered. ibi : p. eum sit , omnes fuerat ; antequam caput erit , & in d. Iudeo , b. manumisendo , ibi : ne libertas praefatio fias dominus translatio : impium enim vijam facit à redemptio , qui bona fide emerat , non posse seruum manumisisti , ant debet darem libertatem renunciari . Hac ibi . Nihilominus tamen sic te de tempore , & bona fide manumisisti , tenebunt sui pretium prius dominio reddete , & donec non reddit pretium praealbit operas ; quia quamvis manumisisti valeret in frumento libertatis , seruus tamen est obligatus ad exstimationem donec pretium refundat . Non enim potuit manumittere seruum alienum , quem redemptio iuste pignoris tecumbarat , ideo ictius debet
- periodi domicio satisfacere , ut capite sibi Glosa in d.l. figura seruum , verbis , offerat , quam lege curat Angel. & Imol. lib. lunat quod disponit in l. fin. C. de cap. & tenet Glosa . verba , Offerat , in d.l. si seruum , circa liberum redemptum à captivitate , quod tenet redemptor ab hostibus redimenti praefare , pretium , vel ad operas quinque annuum reoerat ergo multo fortius tenebatur seruus ad pretium , ve: ad operas in defectum pretij , douce illud reddat ita Paulus in d.l. figura seruum .
- Secundum si seruus liber , si Iudeus seruus non in fidele circundat , eo enim ipso in fidei delicii , gaudente libertate , per l. suacan , One Christianum manscipium . Idem centeo si Mahometanus iurisdictioni temporali Ecclesie manscipatus liberum (u) paganum circuocidat ob eandem proutus ratione . Conlonat l. Deo nobis gaudiua , C. de Episcop. & Cleric. vbi Imperator se referat ad legem iusticam , C. de Christianum manscipium , dicens ibi : repetita l. subitem . Ut nullus Iudeus vel paganus , vel hereticus seruus Christianus habeat : quod si innotescit in talis rebus fuerint , sanctius seruus omnibus modo liberus esse secundum antiquiorum nostrorum legum sententiam . In praeiunctis autem hec amplius decernimus . Sic Imperator . bi non quod à Iudeis dixerat , de Hereticis enim , & paganis idem esse iudicandum : qua vbi est eadem 2. 21. idem debet esse ius . Conferat c. l. de Iudeo , per text. ibi ut nullum Christianum : per quod conflat non esse iudicatum Iudeus manscipium Christianum habere , ut per Glosa Abb. Dec. & alios , per text. ubi in cap. confundit , et 3. supra de appellatione . Follet. in causulis regni , tit. de Iudeis num. 3. Sord. de alimentis , 1. q. q. 1. 8. num. 9. & plenè Antonius Riccius tractat de sur personar . extra gremium Ecclesia existens , cap. 2. 8. a princip. vbi num. 3. per cap. si quibus , 5. 4. dicit extendit ut procedat , si seruus fuerit olim Christianus , siue fuerit de recenn , aut nuc baptizatus .
- Quinimum d.ap. 18.num. 12. tuent idem Riccius . on potest Principem secularis in suo regno permettere Iudeos habere manscipia Christiana . Significat . Seccat. de appellatione . q. q. 1. 6. dicitur . 1. 4. 1. 2. 9. Nec enim possunt habilitari ab Episcopo , quia illi neque dispensantes nisi expellere , vel tacere permittuntur , ut per Cardinal. in cap. Adhac de Iudeis , vbi Abbas num. 3. Socinianus . 5. vers. extra gloriam . Felinus num. 3. versus num. 3. versus ansem Episcopum .
- Vruntur potest Iudeus habere seruum ad scriptum C. hebreorum , de quo h. precedens , io consequentiam iuris , quod possidet : per text. in cap. multorum de Iudeis , ut per Pet. in 1. subnum. 196. vers. nec etiam possidit . de Cap. Sylvest. in summa verbo Iudeo , q. q. 2. dict. 2. Petrus 1. 6. in princip. iii. 3. lib. 8. Ordinam . pag. 60. A 201 part. 1. lib. 8. c. 2. q. q. 8. Anton. Riccius in tract. de sur personar . d. cap. 8. num. 21. Marquardt . de Iudeis part. 2. cap. 5. num. 20. & Sanchez in precepta decalog lib. 2. cap. 31. n. 2. Nam quamvis non licet Iudeus principaliter possidere manscipia Christiana , possunt tamen in consequentiam iuris , cui sunt addita , possidere illa . Rebut. de principl. Scholar. principl. 1. 0. 6. & Tiraquel. in tra. Res inter alias alta , imprincipio . vers. si . & semper : etiam si Ioann. de Platen in l. gnevaendendum . num. 9. vers. sed quod si vendidit , C. de agricol. & conf. & Sord. de aliomentis . tit. 8. princip. 89. numer. a. negant non esse integrum Iudeo emere fundum , cui suot adscripti serui Christiani . Verum est tamen quod non possunt Iudei impoerare adscripti serui Christiani aliquod ovis vita illa , que debent coloni originari peragere . Anton. Riccius . d. cap. 2. 8. num. 23.
- Tertio colligitur ex cap. viiiim de Iudeis , si Iudeus

620 Part III.Lib.X. De obligat seruor.

causa mercionij mancipium infidele coenisset, & illud volueret baptizari, per solius Iudeo decem solidis, hoc est, anteis, manec liberum, nihilominus si mancipium nou habeat unde soluat, nec alius loco illius, tunc si inter tres mentes à Iudeo fuerit expolitum venale, & empor oon invenatur, à die incepit baptizans, ostium mancipium elemosynam petet ad solvendum, aut feruerit infidele quantum sufficiat ad compensandum pecuniam, vel aliter scimus nullumdam. Contra vero si Iudeus mancipium intra tres mensiles venale non expoluerit, namadū illis mensibus conqueretur libertatem, nullo per soluto pietio: ex Gloia verbo, dicitur. & Doctores in d. cap. i de Iudeis Molin. de Iudeis, tom. i. disp. 39. vers. quartuus est, ad fin. Cardo in praxi, verbo grammatico, tom. 39. vers. Tertio, Consonat Battoli in cap. ultimo de Iudeis, num. 3. Denique si Christianus intra tres mensiles praepucios mancipium illud emat, non fieri seruos perperos, sed manebit in servitute donec per soluat pecuniam pro eo praefiat: Molin. vbi proxim. vbi addit. idem vers. duo quando seruos non fuerit emptus mercionij causa, sed vel facies venaculus, natus feliciter a ancilla Iudei, vel ad domesticum seruitum empus, tunc meritis gratias manere liberos.

20

Quarto, ancilla tradita in matrimonium à domino suo, homini libero, qui causis ut seruitutis, si dominus dorsi inservit, non ancilla confidat, & ipso ancilla libertatem compagabat: ut probat l. vniuersitatis 5 sed & signe domini, C. de laciberti. ibi: sed & si quis homo liberum suam ancillam in matrimonium ei civescent, & donec pro ea conscripserit, (quod solutum est in liberis personis solum procedere) ancilla non larva, sed eius officia Romana. Et quamvis id lex non declarerit an coniux liber noster seruitutem termina: constituta ea intelligi, ut probatur ex Athene, ad hoc, que ubi statim inferitur, vbi quando alterum seruitus later, decemnit ancillam manere liberam, sive dominus eam tradens in matrimonium, dotalia conferre instruens, sive non; & quia constitutare donec pro famina solis liberis personis sit: Molin. tom. i. de Iudeis. disp. 39. 5. septimum est. Idem vult Abbas in capitulo, num. 1 de prae- sumptione, quādā d' omensis constitutus donatarum donationem propter nuptias ancillae, vel seruo. Quod potius verum de sola doce, & de sola ancilla, quia sibi in d. vniuersitatis 5. sed & signe homini, non est seruo de fetuo, nec de donatione propter nuptias, & lex si voluntet seruum intelligi, & donationem propter nuptias; id explicitur. Ob quam causam non placet antiquus lib. 11. de marit. cap. 10. numer. 4. vers. 5. dum ait, ancillam libertatem consequi, quando seruius domino videatur, & non repugnante, dotalia instruenda ancille confidat, quia lex id decidit confidiente domino, non autem seruo dotalia instruenda: vid. infra, num. 16.

21

Ambiguitas tamen quando dominus duxit in vacuo propriam ancillam, an eo ipso maneat libera de iste coponi, & syncretist afferat, verbo, seruum, quasi quā sine, & probat Gloia per Athene, ad hoc, C. de laciberti, que quadam re verbū fecit ad hoc conducunt, sed solum quando dominus tradidit ancillam libero ignorantis seruitutem. Quare confidetur iure communis, ancilla ex matrimonio cum domino nullam consequitur libertatem: in Coar. 4. decret. 2. p. cap. 3. 5. 7. num. 1. vers. Tertio, Molin. tom. i. de Iudei. disp. 35. 5. Sextuus est. Vnde ali. p. de matrimonio, numer. 18. sequitur Sā in somma, verbo, impedimenta dirimentia, num. 3. his verbis: Si dominus duxit ancillam propria, hoc ipso facere libera est alii ait, alii negant, & quidam prohibitus: sequitur Entri-

quel lib. 11. de marit. cap. 10. numer. 4. commenatus, hinc Z.

Attento autem iure Hispanie, & ancilla ducta in uxorem à domino, eo ipso manet libera: ut constat ex disputatione l. t. iii. 13. part. 4. in fine per hanc verba: *Tan gran fuerza, que el matrimonio, que luego que el padre y la madre son casados, se fá en perdiendo las hijas legítimas. Eso mismo sería si algunos huérfanos hijos de su señora, y dispuso de su casa, así como ella. Cásan gran fuerza ha el matrimonio, que luego, que es hecho, es la madre por ende libre), las hijas legítimas.* Atque ita concidit Gregor. Lopez ibi ex iolo matrimonio concedit mani libertatem. Probatur quia dominus in matrimonium terū consentiens cum liberta persona, tacens seruitutem, & ipso consentens dare libertatem, sine quia matrimonium constitutus nequit, eo quod consentiens in aliquid, consensit subinde in id, abique quo illud non potest petiri. Quia ratio aperte deducitur ea Athene, de mpt. collas. 4. 5. si vero decretum, vers. hoc autem decretum, vbi agitur, quando dominus tradidit ancillam libero ignorantis in matrimonium, sic autem ibi: *No era en tal caso que constare matrimonium, sed sacra libertatem seguia, sine virum, que realizara, cum tales aliquid a domino fuit. Quod puto verum favore maritionis, ut valeat; Ergo multo fortius hoc procedet quando dominus duxerit in uxorem ancillam propria.*

Dubitacionis est de filiis ancille quos dominus 22. habent ex eacum esse coniugatus, an sunt legitimi folio van priori matrimonio, per sublequens cum socella? Respondeo ex d. Hispania, colligi filios eriam spousos ea ancilla fieri legitimos per lequens matrimonium, ibi: *Cásan gran fuerza que el matrimonio que luego que es hecho, es la madre por ende libre, y las hijas legítimas. Quod fatus indicat, dum con legitos fuit, & per consequens heredes decernit, quod seruitut repugnat. Item quia fatus est ut domino matrem ancillam faciat libertam, ut filij etiam ea geniti iudecetur libertati tradit Coar. 4. decretal. 2. part. cap. 3. 5. 7. num. 1. & Molin. d. disp. 35. 5. Sextus est, quod eriam probatur ea Athene ut liberis de casero auro & signo anueni ibi: *Negue enim quilibet eum paratum ut voluntate filiorum quidam matrem legitimam esse, & hoc cum magnum donum opus libidinis, propriis autem filios ex fratre natus semine adhuc relinqueret emissos. Quae omnia, quamvis competant filii naturalibus, extendendaline ad filios eriam (puulos: cum lea Hispania indistincte loquatur, manuocilla matre, cuncti quoque filios manuocillos legitimos, & ad hereditates capaces. Neque credendum est nonlibile dominum fieri matrem legitimam, hoc est liberam, & filios proprios seruos.**

Quintū de ancilla habita à domino pro concubina vique ad mortem: nam quamvis ram maneat, quām filii domino superfluite sint in seruitute, & possint tempore mortis eidem subiici, reliqui, vel legati eidem domini hereditibus; si tamen dominus nihil disponat mortis tempore de illis, ipso iure ram maneat, quām filii sunt liberi: ut habetur in l. ultim. C. commun. de manuocilli. Quod intelligitur quando vir iohannes concubinam habuerit. Idem dicendum est de filio, quem vis pedeltris, solitus tamen genuere ea sua ancilla, modo tempore mortis filius ille liber maneat, ea ordinatio. Lutitiana libro 4. vñl. 92. ut principio ad fin.

Hoc tamen priuilegium non procedit quando dominus fuerit contingens, vel aliquo alio modo impeditus, ut cum concubina possit matrimonium inire. Similiter quando concubinam ad tempus habuerit

23

23

habueret suam ancillam , si tamen non perficitur cum ea in concubinatu , ob aliquem causam , pueris quia duarum aliam uxorem ; fane ancilla illa , quamvis dominus ea ea suscepit sibi , ooo graver hoc privilegio : ut iustis offenditur ex eadem lege Molini. *Supra disp. 39. §. Sexius est* , ubi inclinat filios et aocilla illa genitos privilegio illo gaudere.

24 *Sextio* , seruit mortuus , & resuscitans liber manet , nec redit in prioris domini potestatem: *Egid. Lufitanus 1. C de sacro. Eccles. pars. 6. 3. numer. 10. §. Caserius.* Contra vero fetus alius cur , ex supplicio fetus penit factus , & postea ex indulgentia Principis a patre liberatus , in prioris domini potestatione non revertere : ut in *Laudaminum. §. fin. de par. 1. finit. de serventi. pass. & reliquo* . quoniam propter penitentiam damnationem , illis iam temel esse delicta , ut dicte in *d. 9. fin.* Quod io seruo capiti ab hostiis locum non habet , quoniam reveri postulatione i potestarem prioris domini redire : *l. in bellis. §. sequitur seruum. l. fin. §. de capi. & possumus. rem.*

Ratio autem ob quam fetus mortuus , si resuscitatur , non rediret in potestatem priostis domini , prouenient ex indulgentia Dei , per cuius potestationem regiur sic , *mais illud teb. cap. 3. lib. Parnas. & magnum ibi sunt. & se mo liber a domino sua.* Et quoniam fetus prius fetus penit factus , & ab ea iulvens , etiam in domum prioris domini ooncedatur , maneat tamen *versus fici* : ut habeatur in *Ligenralisator. §. fin. iff. de fiduciorum. liber. Egid. Lufitanus ubi proxime. §. Caserius.*

25 Septimio , he liber fetus a domino in hacten libetibus , nulla enim facta libertatis intensione: *l. 5. & C. de nece. §. ser. non tamem coequetur libertate ex eo quod seruo legatum relinquat. Ireni si iurum suorum relinquat filio suo tutorem , oon ignorans illum esse seruum suum : Molio. d. disp. 19. ad fin. R. Bellard. quelli. 3. num. 6. vbi docent ex eo consequi libertatem ; disp. 154. idem repente sal dens fieri iurum liberum liquis in filium illum adoptet , eo enim ipso libertate gaudet , disp. 117. ad fin. & habetos §. vitula. foliis. de adptione.*

Octando , quid dicendum quando ancilla , vel fetusa copulantes matrimonio cum peticio libera iugata letuuiis , domino tradecore in matrimonio , vel scientie , & tacente seruilem conditionem : *Les hispana 1. in finit. 5. pars. 4. decernit sic copulatos matrimonio gaudere libertate , matrimonium tamem esse nullum. Idem videatur approbare Gregor. Lopez ibi verbo , porro , dicenti conuenient cap. 1. & cap. viii. de coniug. seruor. iequitare Couar. 4. dacer. 1. pars. cap. 3. 6. 7. numer. 1. in fin. Et probato potest , quia cum ex ipso matrimonio iusta acqueratur libertas , prius est matrimonio contrahere quam libertatem dari , ac proinde vere contractum sit inter personam liberam , & serualem , cum errore scordis conditions : in quo eventu matrimonio est nullum , ex cap. 2. de coniug. seruor. Gottsice. de matrimon. cap. 90. numer. 1. 6. Bonacil. quelli. 3. pust. 1. numer. 3. & 4. Enrichius in *summa lib. 1. cap. 10. num. 3.* Sanchez de muria lib. 7. disp. 19. num. 1. vbi num. 3. ampliar etiam si seruitus ignorans ooo sit perpetua , sed proecto tempore concedatur , ut eo collicet etiamfacto i priorem reducatur securitatem : & numer. 4. addit etiam minimè valere matrimonium liberi cum seruo flagulibera , nuntium cui ex tem-*

pore aliquo , ut alibi hinc triennio concessa est libertas , ignorante libero eam conditionem serualem , nisi modicum tempus defit , ut statulibera plenam acquisit libertatem : sequitur Bartoli. in d. cap. 2. de coniug. seruor. n. 2. vbi concludit rurc matrimoniū valere.

Nibolomius sic coologatos seruos aequi liberantem , & matrimonio cum iustitia cooptant ex Glorio in cap. foem. ingenii , verbo facias , d. 1. 2. 9. q. a. Goffield. in cap. fin. de coniug. seruor. & ibi Ioan. Andri. ad fin. & Abbas. & Anchiar. enarr. ad fin. Sotus in 4. d. 1. 15. quelli. vnuca. art. 2. vol. 3. *versus his colliguntur. Vera Cœus 1. p. Specul. ar. 30. 3. sed est dubium circa hoc , Enrichius lib. 1. de matrimon. cap. 10. num. 4. vers. 4. & 5. Sal. verbo matrimoniū , vnde impedimento dirimenteribus , num. 1. *versus libet. & decernit in dubio. de nupt. 3. si vero decernit , versus hoc autem determinamus , & ver. 5. si veris , vbi habetur clarē huncmodi iuris acquirente liberantem , & matrimonioū confitente. Nec refert les Regia Hispania s. in fine. 11. 5. pars. 4. quia solum ostendit coadiutores illius in ea fusile leontentia , quod credaderit ita coologatos libertatem consequi , ut matrimonioū esse intrum ; oon tamen habere vim legis , ipsam legem , quod decisio nūnullat ex matrimonio , ut eae tamen quoad libertatem praetandant illi seruo. Nam prius pertinet ad forum Ecclesiasticum : posterior autem ad forum secularum. Nec item obiectatio contraistat , eò quia cùm statim codem iustitiae , quo perficiunt matrimonioū coopta seruo fiat liber , seruitus illa noo est in coöideratione , nec nocet fini matrimonioū , oee inducit incommode propter quia ius Ecclesiasticum nullum redditur matrimonioū cum etiis conditionis ; ut vita praecitatis volumen Ledelina 2. pars. 4. quelli. 5. 4. art. 1. in fin. & ar. 4. paulo post princip. 3. sed est dubium , in fine , & 5. sed rursus est dubium , Petrus de Ledesma de maria , quelli. 3. 2. ar. 1. dub. ultim. Ludovicus Lopez a. pars. instrutary de matrimon. cap. 27. vbi de impedimento conditionis , col. 5. Angler in floribus 1. p. vbi de matrimonio , quelli. 10. de errore conditionis. ar. 1. dub. 1. conclus. 3. Molin fauet d. disp. 39. 6. septimum est. & ea preceps docet Sanchez lib. 7. de impedimento. disp. 20. num. 1. 4.**

§. III.

Ad quā teneatur dominus erga seruos
& serui erga dominos?

E P I T O M E.

- 27 Seruus est aliendus à domino etiam si habeat patrem . liberum.
- 28 Serus si relinquantur alimenta , debentur domino.
- 29 Seruus teneatur operari domino ; idem est in homine libere , qui bene sederfinit.
- 30 Seruus non teneatur salvum domini preferre propria , aeterno iure Canonice , & quid de iurisdictio.
- 31 Seruus non habet proprium , sed ex permisso domini habet peculium.
- 32 Seruus acquirit domino , & habetur pro mortuo , est tamen

32. *Seruum capax seruum, quas sint facti.*
33. *Seruum non potest pacifici, vel aliquem facere clementium, & si alius, vel alios fibi obligare seruum cum intermissione Pretoris.*
34. *Seruum legans causa domino aliendum est sine penitente.*
35. *Seruum non potest agere, & est incapax alii-
nus.*
36. *Seruum potest agere ex causa alimentorum fibi re-
luctorum, non potest iamen transfigere super es-
dem alimentum.*
37. *Seruum legari, & fidicimenteri non potest, nec con-
valescere legato nomine testificari.*
38. *Seruum ad que, & quaque domino subiaceant?*
39. *Seruum iniuria, & domina a domino illato seruum
sunt resistenda.*
40. *Seruum possunt devanienti apud indices de iniuria
fibri illatis à dominis, & indecē ex officio possunt
punire dominos.*
41. *Seruum in quibus casib⁹ fibi; & non dominū ac-
quirantur.*
42. *Seruum neque ad pias causas possunt testificari, nec va-
let testificari causa factum in seruorum etiam po-
tencia liberi.*
43. *Seruum conjugis non eximunt ab obsequiis cen-
suum domine proflari. Et quid de famulis, infra
num. 45.*
44. *Seruum an tenui servare d. mino ex. communicare, &
quid de uxore ibidem.*
27. *Prima resolutio. Seruus est aliendus à domi-
no, etiam⁹ habeat partem liberum. Puto
par probatus ex *Lew. plura*, §. Cum ruer, ff.
de admis. iusti. Speculat. in iis. Qui filii sibi legatos,
§. sive. numer. 20. Codub. i. si quis à liberis, & se-
fentes, numer. 1. ff. de liber. agnoscent. Nam seruens
aliam recipit ab eo alimenta, & tanto conuenie-
re eo aliam, qui nobis seruione: l. dimissio,
§. finit. sicut. matrem. l. item serui, in fine, ff. de
adulto. id. l. in rebus, §. possunt, ff. commoda-
t. Posterior pars ex eo patet: quia dominus, non
autem pater etiam liber, debet atere letum: vt
aut textus id. si negat, in fin. vbi Bartol. numer. 1.
pot. Dyn. ff. de liber. agnoscent. Sequitur Alber.
ab. ver. si vere pronuntiantur. Idem tradit Specu-
ator in iis. Qui filii sunt legatos, §. fin. numer. 15.
& alij, quos referens sequitur Codub. in d.l. si
quo à liberis. sed, & quia dominus in eum, qui
naescit ex ancilla sua potest habere, &
ab eo percipere commodum acquisitionum; me-
rit ergo illum alere teneri. Non enim conve-
nit iniurie quod alter feminis, & alter meritis;
sed illum sequi debet impensa, qui commodum
est receperitus: l. secundum *naturam*, ff. de regal. iur.
cap. qui sentit. id. in 6.*
18. *Secunda resolutio. Seruo si alimenta relin-
quaneat, debentur domino, vt declarat Bartol.
in l. secundum h. 5. Exam translatum. num. 5. vbi Iafon
in fine, ff. de seruorum. Nec obstat quod dicitur
de seruo, quod sit capax alimentorum, & legarum
seruo factus prolixiter insinuerit: Quia id proce-
dit quando dominum non habet; tunc enim ipse
capit, & igit agit: se verbi dominum habeat,
tunc non agit, neque capit sed domino videtur te-
lella.*
29. *Tertia resolutio. Seruus teneret operas suas
preflare domino: idem esto quando est homo
liber, qui bona fide tenet: Constat ex *Liber homo*,
ff. de acquirend. res. dominis. & quia nihil aliud est seru-
re, quā opera preflectare, penit. ff. penit. ff. de fla-*
- 30
- tulib⁹. Thais, §. herede, ff. de fidicemunif. libert.*
*Lucas de Pen. in 1. num. 20. Cade africo. & man-
cip. lib. 1. Quae resolutio regulariter habet locu-
m in omnibus casibus, in quibus alimenta à
lege debentur: nam in illis, qui alieno, teneret
operas ad alium commodum, qui praeflaret alimen-
ta: Bartol. l. Caso, §. Imperator, in fine, ff. de al-
iment. & cibar. legas. vbi vult aliud esse quan-
do alimenta vxori debentur ex legato, & ita di-
stingue loquendo de uxore, inter alimenta debita
ex legi dispositione, & ea quae debent pre-
flari ex dispositione homini: vt primo calu-
debet operari; secundo, non. Quia distinctione
vitetur Bartol. *Iudiciorum*, in princip. numer. 3. ff.
sicut. matrem. Dicit etiam potest, quod legi di-
positio recipit interpretationem ab alia lega
dispositione: atque ats cum lex mandat praeflare
alimenta intelligit, quatenus homo operis
suis libi nequit acquirere: tecum autem quando à
testatore, vel alio relinquuntur alimenta: nam
voluntas testatoris largè est accipienda: cap. di-
boli, extra de donacionib⁹. Igne testator legando
alimenta nulla facta menzisse operatum, vide-
tur remittere operandi necessitatem: argumento
Lapud. Iudiciorum, §. ff. Titus, ff. de legat. 1. vbi Bald.
Angel. & Iafon, ad propositum multa dicunt.
Quare quamvis alimentarius teneat operas ad
commodum illios, qui praeflaret alimentum, ramus
quando alimenta legante simpliciter sine obliga-
tione operandi, eam necessitatem remittere legans
videtur.*
- Quarta resolutio. Seruus considerato iure Ca-
nonico non teneret salutem domini propriis praeflare:
Iecus considerato iure Civili. Prior pars pro-
batore reguli, *Chartar. incipit à se ipsi etiam be-
ne ordinata: l. Praef. 3. C. de seruit. & nemo regu-
lariter debet fame penit, vitalis subveniat. Bald.
in l. 1. ff. officiis fin. ff. de mort. & cens. 32. 2. set.
postmodum, vol. 4. & Cracov. conf. 6. num. 25. idicet
iure Canonico, non reatuus letatus prælene salu-
ti proprijs salutem domini: ita Bapstella de San-
cto Blazio, in trall. contradicitionem, in causa
dictum, 55. Posterior ostenditur inspecto iure
cioli, & secundum quod debet letus antepone-
re salutem domini salutis proprijs: vt est
text. expeditus in l. 1. cod. idem sello, ff. de Syl-
lantianum, vbi Glotta in vers. salutis, Padilla in d.
Praef. numer. 7. C. de seruorum. & aqua. Sequitur Bonacoz. in trall. de seruit. & famul. quod. 55. Ratio,
qua serui salus non est in manu tua,
sed dominus qui in eum habet potest: idem
Bonacoz. supra: id hoc ratio non placet,
qua dominus non potest licet super modum
io seruum, vt *Institutionib⁹ de hu, qui sunt fui,*
vel alien. iur. §. sed hoc tempore. Potest tamen
dici seruum nihil habere proprium, sed om-
nia acquirere domino, §. in potestate, *Instit.*
ad. titul. Unde si quid haberent seruorum alimen-
ti, potest dominus eo vi, ve se ipsum
alit, quamvis ob id seruum fame pere-
at: nam dominus caput quod suum est, & non
auctoriter quoquam.**
- Hic oblat⁹, valallum, qui non habet pro
alimentis propriis, non tenet domino subven-
tione; argument. d. I. gress⁹, & quia non tem-
ptat valallum domini salutem praepondere pro-
prio: vt vult Glotta in capite primo §. si à mur-
is, de alienatione, f. em. post. vbi Affilius numer.
5. Idem probatur in l. prima §. fin. de lege
Conradi, vbi Valallus non tenet iuvare
dominum*

Disp. XXI. De oblig. dominor. &c. §. III. 623

dominum aduersus se ipsum: Afflatus in cap. 1. §. proterea, Quia si prima causa beneficij emittit & est Gloss. in cap. Domino guerram, §. fin. in glass. in verbis, contra omnes, ut. Hic finit. lex, deinde imp. conjur. vbi notat. Afflatus. num. 21. Quia est latum dicendum inter valitatem, & seruum: oam si si duos sit, dominus autem sit egenus, teneat dominio subuenient: secundus si valitatis non habeat pro aliumento proprio. Quando enim dicitur valitum tenet domino subuenient, intelligitur talus ipsius vita, & pericula, ut probat textus in cap. 1. quibus mod. fons. amarit. Seruus autem cum teneatur, ut dictum est, vicem dominorum preponere viri proprie, vereat Gloss. ibi, in d. cap. 1. quam Afflatus. num. 46. nobis omnibus votat; aliter te habere debet. Conducit ad hoc quod valitatis est miles, cap. 1. quo tempore miles, & gaudet beneficio ne conueniant vita quam facere possit: gaudere autem hoc beneficio tradidit in l. Miles, vbi Iacob in princip. ff. dero inde. Decius in cap. Episcopus, in princip. de presb. Igitur si valitatis non habet nisi necessaria, non tenebatur Domino subuenient: secundus se habet in seruo, quia quoddam acquirit, domino acquirit: ut notatur in cap. ceteris eiusdem, de privilegiis ab Innocentio.

31. Quinta resolution. Seruus non habet proprium, sed ex permisso domini potest habere peculium. Probatur, quia reliquias seruorum huius doceunt acquirunt, ut nec momento remaneat apud seruum, l. placit. ff. de acquis. hered. Sicut Moachus nequit habere proprium, ut in cap. cum non datur. 12. question. 1. cap. ad monasteriorum, in princip. de statu Monasticis, in Abbas, ingressi. Cod. de sacrof. & t. t. t. Quiomodo si habet peculium sine licencie Abbas, temerabitur ab Alienis consumptione, & peccatur sepulchrum, ut dicitur in cap. Abbatia, de f. Abbat. Abbat. per text. ibi: Abbat. nec peculium permittimus habere. Ex quibus verbis non esse integrum Religionis Praticis concedere Religiosis peculium ad nocturnum Superiorum revocabile ad vias etiam honestos aliqui traduerunt, ex causa legitima, inter quos Felin. in cap. cum M. num. 26. vers. Eadem responsum, de constitutione. Tapia in Abbat. ingressi. Cod. de sacros. Eccles. cap. 3. num. 54. Multo tamen probabilius est peculium superadducere ex licencia Superioris esse licitum in ita Nauic. casuemeat. 2. de regul. num. 14. & comment. 3. num. 27. & conf. 20. item 5. subtit. de Regularib. alias conf. 14. num. 3. sub tit. de f. Abbat. Gregor. Lopez. l. 14. verbo, Propterea, in tal. 1. part. 1. Azor. infinit. Moral. part. 1. libr. 12. cap. 12. quiescit. 1. Mutand. in Manual. Predictor. rom. 1. quiescit. 28. art. 8. & Sanchez in prosc. decalog. rom. 2. lib. 7. cap. 22. num. 5. Ex quibus omnibus conculat polle seruo habere peculium: Sundus in trattat. de aliument. privilegi. 79. num. 4.

Sexta resolution. Seruus acquirit domino, & habetur pro mortuo. De acquisitione constat ex §. in passim, infra. ord. 10. de bu. feliciter, qui sunt fui, vel alien. iur. & ex dictis etiam satis probatum est. In quibus tamen calibus sibi excoquunt, dicitur infra num. 41. Habetur item seruus pro mortuo, l. intercedit, in fin. ff. de condit. & demonstret. l. ceteris his statutis, §. si donatur, l. res vixit, Cod. de donat. inter vir. & uxor. l. ex saito, §. si quia regans, ff. ad Trabell. l. 1. filius, parvus, §. ad Terrell. Dicunt etiam mortuus, quia quodvis civilem possumus habentur serui, nec postulam consuetudinem clivulam obligationem, iuxta l. ac regulam. Quid accinet, ff. de regul. iur. & Scribent. abs., que sic

habet: Quid accinet ad me civile serui pro nullis habentur, non tamen & iure naturali, quia quodvis omnes naturale accedit, omnes homines aequaliter sunt. Rebellus 2. part. iur. 1. quiescit. 8. solution. ultimum. num. 65.

Non est negandum tamen seruum esse capacem alimentorum, & pro aliumento potest implorare officium Iudicis, etiam contra dominum, ut est textus in l. serui ad custodiam templi, ff. de aliument. & cibar. legat. l. quidam, §. t. Cod. de necessari. serui. heredi. infra. l. serui alieno, §. si quis per tempus, ff. de legat. 1. & Gloss. ibi, dicit esse speciale in genitino aliumentorum, quod debet officium iudicis: Bartol. in l. si constat, num. 69. ff. solus. maurim. Feder. de Sen. conf. 41. & Cordud. in l. si quia a liberis, §. iuram, num. 12. ff. de liber. agafsand. Et quoniam seruus dominum neque potest conuenire, potest pro aliumento uti Iudicis officio, etiam contra dominum. Ratio rationis est, quia serui teneant sibi ea que sunt iuri naturali, quoniam ob seculum praevenirent alios: argument. l. legatum, ff. de cap. dimicant. l. 3. ff. de bu. que pro non script. habent. Potest aliumenta praevenirent a iure naturali: ergo seruis debentur, ut tradit Cornelius Tacit. Annal. libr. 4. Accedit quid in seruo cadunt, quia facti fuos, l. qui heredi, in princip. ff. decandassent. & demonstrant. §. sed & cum factum, lajist. de stipulas. seruor. Iuvat dicoatum ad metalla esse espacem alimentorum, cum sic seruus poneat. Ratio quia relatum causa alimentorum consistit potius in facto, quam in iure, ut inquit textus in dicit. l. legatum, in fin. ff. de cap. dominus. & dominatus in metallum, quoniam perdit libertatem, l. in Metallo, Cod. de ben. prescribit. & perdit que sunt iuri, non tamen amittit ea que sunt facti: nam que sunt facti solum postulant constitutione mutari: l. dominus, ff. ex quib. caus. maior. Item aliamenta sunt iuri naturali, idcirco seruus etiam pax non ea amittit, & aliamenta non caput petitor, sed natura: ut Felin. in cap. 11. Qualiter, & quando. d. 2. num. 12. de accusatione. Ex quibus inferunt ut illi concedenda sint aliamenta cui petitora relinquuntur, eo quod teneantur, quia sunt iuri naturali: atque illa aliamenta terminare debet, & taliqua necessaria ad alimentorum consecutionem.

Sepima resolution. Seruus nequit pacisci, vel contabatur cum aliquo, nec potest se alii obligare, vel alios sibi etiam inserviente autoritate Petitorum. Probatur non potest pacisci, vel facere contrahitum cum alio, ex l. su personam, ff. de regul. iur. nec se obligare, vel alios sibi; decidetur per l. serui, ff. de action. & obligacion. & per l. Nec serui, vbi Gloss. ff. de petulio. eximis iurisdictione Petitoris auctoritate: habetur io. l. contra iuris, in fin. ff. de pall.

Potest autem ligare cum domino ex causa alimentorum, & aliendus est ab eo hic pendente, quia non habet aliunde: ut est textus clarus in l. fin. C. de ordin. cognition. vbi dominus usum seruum submisit aliamenta si non habet: vbi lex loquitur abolire, & indistincte de seruo litigante cum domino, & ceteris in cap. ex parte, de accusatione. Angelus sat. vix certis, ff. de iudice. Simon de Pratis de casu. ultimum. volunt. interpr. 2. dub. 2. in principia. 13. Soc. iun. in conf. 8. a 6. vol. 2. vbi loquitur quando seruus erat in possessione, seu quasi: augumento Regularis accusatur Abbatem, cui debentur expensis litteris, & aliamenta à Monasterio doceat causam finiatur: ita Boet. decis. 303. n. 4. & decis. 325 n. 5. Palatius in repet. cap. per vestras, de danariis. inter

33

34

624 Part.III. Lib.X. De obligat. dominor.

vix. & exer. metab. t. ampliat. 8. 5. 39. num. 2. Nau-
natus comment. 2. deregular. n. 66. Bentincas in tract.
de pauperant. quæst. principal. in 2. speciali. num. 4.
Sanchius precept. de talog. lib. 6. cap. 12. num. 10. cum
sequenti. vbi late. & num. 19. resolutus adhuc oec ve-
niunt. nec licentiam deliderunt: Bartol. in d. cap.
ex parte. num. 3. vbi num. 10. addit monaco accusa-
nti Abbatem debuit tantum expensis occellans.
non tenet utiles. vt per Sudum. ius. de alimento 4.
quæst. 2. 3. num. 39. Idem probatur in valido liti-
gante contra dominum. quia non habet alun-
de. dominus debet misericordia. & prouidere si pro-
tillo est per seipso: hic cooch. ad præsumptum. lib. 1.
quæst. 3. 5. num. 2. 2.

Octava resolutio. Seruus absolutus oon potest agere. & est incapax actionis. & cur i Reipu-
 boden non posse agere. nec habere actionem. quia
 habebat pro mortuo. ideo nequit actionem exer-
 cere; per text. in l. seruum. ff. de alimento. legat. &
 seruo. aien. ff. de legat. 1. Tamen officium iudicis re-
 sideret in ipso iudice. qui potest supplere quan-
 docunque volunt. & illud exercere. & subuenie-
 re seruus. Sed haec ratio non iustificat. quia seruus
 dum implorat officium iudicis pro alimentis com-
 pateret in iudicio. ergo potest compateret inten-
 tando actionem. Nihilominus dictum est. so-
 lum dar seruo officium iudicis. non vero adiunc-
 tio. vt bene probat Lascell. Galaula in con-
 fessione. Alexandrin. in vers. foliatis. quæst. 6. n. 50.
 & Vital. in tract. clausul. iur. an possit alimento remun-
 tur. est. fix. vers. & sciss. vbi vult quod iudex
 potest non solum pro alimento. sed etiam pro le-
 gatis plus cogere ex officio executores testamen-
 torum ad sollequendum. & non tam pro aliis le-
 gatis.

¹⁶ Nonna resolutio: seruus autem potest agere ex
 causa alimento. non potest tamen trafigere iu-
 pex enim alimento. & an possit obligare dominum
 ex promissione sibi facta de libertate promissa? Prior
 pars probatur ex l. legatum. ff. de cap. dimicato. & l.
 seruum. ff. de alimento. & cibar. legat. quod procedit,
 quando non habet dominum. vt est seruus pauper.
 alia si domus manu habet. acquirit dominum: Sud. de
 alimento 11. 8. privilegi. 56. num. 10. 5. Non potest
 v. d. transfigere super alimento sibi relatis. quan-
 quis sit relinqui possit. & ei detur actio. Ego tamen
 non video. quando seruus dicatur oon habere
 dominum. vel Monachus Supernotem. quia seruus
 pauper habetur in omni casa Principi. vel Reipu-
 blice. & Monachus subest Episcopo. vel summo
 Pontifici. & quod non debet seruus transfigere.
 nec transfigatio valeret per Bald. in l. Can. huius prin-
 cip. col. 1. quia qui transfigit. aliquid recipit. vt ff.
 de transfigation. l. 1. quod non potest fieri sine au-
 thoritate dominii: Sud. vbi proxime d. sit. 8. primi-
 leg. 56. ex n. 103. ad n. 106.

An autem possit seruus pacifici cum domino de
 libertate promissi valde ambiguit: Pars negans ex
 eo probatur quod inter dominum. & seruum nulla
 oritur obligatio: l. interposit. 1. 3. in fine. & C. de
 transfig. ibi: Negat enim dubius iure est dominus
 cum seruus suus pacificus ex placito teneri. atque obli-
 gari non posse. Vbi Bald. num. 5. funder dominum
 non debet fidem seruo datam adimplere: per repre-
 sentationem personar. ff. de regal. iur. dictacem in perfec-
 tionem seruilem nullum cadere obligacionem: Con-
 cordat lex Hispana 6. tr. 1. part. 5. vbi idem tradit
 non posse ieliciter dominum obligare seruum. & eoc
 seruus dominio facte promissionem: Paddl. in l.
 Interposit. de transfig. num. 34. vbi excipit. nisi
 conuenio fiat de libertate: quod reprobatur num. 35.
 Resolutio tamen sic non valeat iotet dominum. &

seruum promissionem circa obligacionem ciuilem:
 fecus quod naturali: Habetur in l. si id quod do-
 minum. 6. 4. si de condit. indeb. ibi: si id. quod domi-
 nus seruo debuit. summus felicit. quoniam existi-
 mans et aliqua teneri auctoritate. repetere non poterit. quia
 naturali debet agere: vbi Gloss. verbo. In condi-
 tione. tradit obligacionem fusile seruo in seruitute
 compassauerit: sequitur Bartol. ibi. num. 2. dicunt
 obligacionem naturali compete terro actiue. &
 passiu. Condonat Bald. in cap. emm. consuegar. n. 30.
 enclos. 1. de iure. dum exponit interpretationem in fin.
 C. de transfig. docens obligacionem oon acquiri
 seruo de iure ciuili: fecus de naturali: sequitur
 Iozana. de Molin. in different. inter forum consenserunt.
 & exterrimus. differunt. 18. vbi vult promissionem
 factam seruo a domino deberi io. suo cooperatori:
 Quando autem lex. nec seruo 42. ff. de peculis. tra-
 dit nec seruum debet. oec illi debet posse: declarat
 Gloss. verbo. debere. de cunctis debito. Nec cooperatori
 hic intellectus. Quoniam seruo naturaliter obli-
 gatur ut sit lex naturaliter. ff. de condit. indebet.
 Condonat expedit Innocent. cap. quia plerique. n. 1.
 de Immunit. Eccl. quatenus vult. debutum esse redi-
 dendum. siue iure naturali. ac cuius sit debitum. siue
 solo naturali. quale est quod debet seruo: Idem
 sit Anconianus ibi. num. 5. tradens posse quicquam
 naturaliter obligari seruo: Nec retus quod seruo
 aliquid acquirens acquirat domino. quia id intel-
 ligitur. quando acquirit sive patet: secus si pecto
 interpretatione piopeit obligacionem oacutalem seruo
 queritur. ut haberetur in l. n. qui. 4. ff. de manumis.
 in p. princip. vbi obligatur dominum seruo libertatem
 promittere. si tuis te reddimur pecunias. quia obli-
 gator causualiter. & io. suo animo facit promissio:
 Molin. de iust. tract. 2. diff. 3. 8. ff. Primum est. & Lu-
 diuinus Lopus 1. 2. de contraria. cap. 40. paulo post
 princip. & Rebello 2. p. de obligat. iustitiae. l. 1. q. 8.
 fidelium. n. 67. vbi concludit dominum seruo ex
 aliqua pactione cum eo inita loper liberate. vel
 alia se obligari posse obligacione causaliter. inten-
 dendo se ex iustitia obligare velle. sicut alter homo
 nini libero: quod etiam vult Suan. diff. 6. n. 1. & discutens 1. discussione.

Decima resolutio: seruo legati. & fiduci commentari
 non potest. nec conualecer legatio mortuo testa-
 torem: non pars probatur ex l. seruum. C. de legat. vbi
 dicitur non esse integrum. legatio seruo exceptis alimen-
 to. quia seruus legato possunt: l. seruo ad expedi-
 endam respli. ff. de alimento. & cibar. legat. l. seruo
 aliene. ff. qui posse. ff. de legat. vbi Glossa dicit
 esse speciale famae alimentorum. quod seruo de-
 betur officio iudicis etiam contra dominum: Sud.
 de alimento 11. 9. 9. & 10. Posterior pars quodas
 fideicommissum ostendit ex della l. seruum. C. de le-
 gar. vbi additum legato seruo facta non coagulat-
 re. si mortuo testatore donetur libertate: Sud. de
 alimento 11. 8. prædict. 7. n. 1. Cardo. in prædict. verbo.
 seruo. num. 65.

Continguit potest ad quæ onera serui. & quo-
 usque domino lobatior. Resolutio sit vñdecima:
 Ius seruo non concedit tam amplum dominionem
 quantum peccata in pecora. que pro suis quicque
 suo etiam licet potest occidere: Tamen domini
 habent us ad omnes seruorum operas. que licet
 ipsi peccata. pollunt. necnon ad omnes eorum fru-
 ctus. & ad partus ancillarum. & ad reliqua com-
 menda. que serui percepere possint: Atque ita
 quicquid serui vel ex testamento. aut ab intestato.
 vel ex dominio causa mortis. vel inter vivos. vel
 ex alia ratione consequntur non sibi. sed dominis
 acquirunt: vt ex ff. 1. Iustit. de iis. qui sunt sui. &
 alieni iuri. & ex plenisque aliis turbibus colligunt.
 Molin.

37

38

Disp.XXI. De obligat.dominor.in ser. §.III. 625

Molin. de iustit. tom. I. tral. 2. disp. 38. Rebello
par. 1. de obligat. lib. 1. de pralad. quæst. 11. foli. 1. ex
n. 1. & foli. 1. n. 8.

Duodecima resolutio : dominii si supera modum
saxient, eo que graviter puniant iniuste, & domina
infector, tenentur latifacere seruos : Molin *spræ*,
glicet autem; vbi addit idem dicendum est, quan
do domini contra seruorum spiritualem salutem
aliquid eisdem precipiant, aut quoconque also
modo iniuria eos afficiant, nam peccate eos mor
talitatem ex eo confit, si iniuria notabilis sit, con
siderata qualitate personæ, & attentis circumstan
tia cum onere refligandi, vel seruis, vel eorum
hæreditibus, possuntque idem domini puniri à
Potestatibus publicis, debèntque saltem a Consel
fariis animaduertiri. Et quomodo non detur seruo
posse agere in iudicio aduersus dominum suum, nisi
in causa libertatis, & in aliis ad bonum commune
spectantibus : vt habetur in *l. eti. ff. de inde*. Po
test sameo recurrere ad Iudicem, & illi iniurias, &
damna proponere: quibus auditis ex officio lu
der potest procedere de plano ad indagandam ve
ritatem, & ad vindicandum seruum ad iniuria; ut
decidatur in *bullet. de his*, qui sunt sui, vel alieni, in
l. eti. ff. l. s. f. seruorum, & *l. g. q. 1. atem. ff. de officio*
prefest. urbis. Non est tamen necessarium in huius
modi decoustantibus, quod procedat monitus:
Rebell. par. 1. lib. 1. de pralad. quæst. 11. foli. 1. ex
n. 2.

41 Decima tercia resolutio continet casus, in
quoibus serui libi, & non dominis acquirant; nimirum
interveniente ope patre inter seruorum & dominum de
prestatio singulis diebus, vel annis certum quid, &
celerius seruus sibi restaret, illud acquirere seruos
libi, & dominos tenetur stare contractui, neque
potest aliqui quod sibi seruos eo modo tenetur.
Rebell. *spræ*, foli. 1. n. 8.

Similiter seruus sibi acquirit relista per lega
tum, testamētū, vel donationem aliam faciat non
intuito domini, sed ipsius serui: Negos requiritur
quod id declareret donator, seu testator: quia id col
ligetur ex intentione donantis, vel testantis, & ex
ea potest virtualis intentio pro foro saltem cons
ciebitur, perinde ac si expressa peneretur. Eodem
modo sibi acquirit seruus, qua tribuuntur pro
iniuria libi illata, non quatenus seruus est, sed ut
homo est, sive recipiat a domino, sive ab aliis:
Molin. de iustit. tom. I. disp. 38. vers. *Tertius*, &
Rebell. *spræ*, quæst. 1. foli. 1. numer. 9. Sayt. *in clau.*
lib. 9. num. 39. vers. *Tertius*, & vers. *quarta*. Eodem
modo luctatus seruus sibi quidquid ludo, aut alia
negotiatione lacratus, & bonis illis, quorum habet
dominium sine viro prædictio domini; Atque
sæd his omnibus modis peculiam potest sibi
comparare, & potest se ipsum redimere: vt collig
itur *l. s. f. seruorum*, *ff. de offic. prefest. urbis*, & *ex l.*
vix. ff. de inde: quibus locis habetur, posse seruorum
se redimere: Molin. Rebello. & Sayt. locis *spræ*
diff.

Ad hoc sunt addendacea, quo ancilla turpiter
acquitit per stuprum, vel turpem corporis viam,
vel per aliquod peccatum: Ratio, qua seruus turpe
seruitum domino non debet, nec consequenter
stipendiō: Nec non si seruus ex pecunia sibi
data, vel ex portione ad alimoniam quondam an
aliquid sibi suberabit, illud non domino, sed libi,
ipsi locutus. Rebellus & Sayt. *ubi spræ*, d. num. 39.
Idem esto iudicium de seruis emperiori, qui le
vindicetur, non tamen se, & sua iura omnia vendi
dit, sed se, & suas operas, non autem iura sua
infringit enim quidquid postea labore quotidiano,
aut ludo, diebus quibus laborandum est, acqui
-

Eragri Regim. Chriſt. Reipubl. P. III.

runt, acquirunt domino: taliqna verò, que feris
euident, sunt iporum: Quare ad ipsos speciabitis,
quod acquirunt, vel diebus felis, aut alis diebus
completo suo ouere, aut completa opera ad quam
die illa tenebuntur, acquirunt. Similiter illa, quæ
illis dono, aut hereditate accedunt: Ex ea ratione,
qua domini non acquiruntur usus ius in seruis
istis, quod per empionem in eos acquisuerit,
preferunt cum seiuus sit odiosa, & non debet ex
tendi nisi ad ea, quæ in contratu empionis, & ven
dicionis fuerint conspicibens. Secùs dicendum de
seruis emperiori, qui le quando vendicantur, vendi
centur se, & iura sua omnia, & quidquid in po
liture conseqoi poterantur: enim quidquid acqui
runt, sine quotidiano labore, sive ludo, aut dona
tione, aut iure hereditario, dominium est. Sayt. *in*
clau. lib. 9. exp. 6. num. 40.

Decima quarta resolutio: Serui ad plas causas
etiam nequeunt tellaci, nec valde eorum testamē
tum factum io seruitur, etiamque postea libertatem
aliquantur: Prior pars placet Molin. *de testamētū*,
tral. 2. disp. 1. 37. *de præcep. vbi probat postea*
testamētum videlicet confessum tempore
seruitur, esto postea libertate donetur, esse nullum:
quoniam in tempore, quo testamētum confecti,
ignorabat se esse liberum à suo domino, aut ambi
gebat de suo statu, quoniam revera sit liber, testamē
tum est nullus: *I. que testamētum domini*, & *I.*
segmenti, & *I. Filius familiaris*, *1. g. de testamētū*. Contra
vix sustinebutur testamētonum ad plas causas fa
ctum, ab hominē verè libero, quoniam liberum se
esse ignorat, aut de libertate dubius esset. *Po
not. ad fin. rubrie de testamētū*, cum Bartol. affirmat
ex l. x. militari. ff. si mutes. ff. de mil. testa. ea ratione,
qua his testator verè est dominus eorum, de quibus
fecit testamētum, nec revera seruus est: Molin. *vv. 3*
proxim.

Decima quinta resolutio: seruus coniugatus 43
non eximiunt ab obsequiis consuetis praestans
domino: Est communis, quod intelligit Hoftsch
rif in cap. 1. de coniugio seruorum, numer. 9. *super*
verbis. coniugis. Quod intelligitur de obsequiis ma
xime coniugis; ut explicat Ioan. Andr. ibi numer. 4.
Anton. numer. 7. Anchac. numer. 3. & Alexander. de
Natio numer. 12. quos tecum Sanchez de marino,
lib. 7. disp. 2. numer. 11. Constant. hec omnia ex
dil. c. t. de coniugio seruorum ab debita ratione, & consueta
seruus non minus debens propriis dominis exhiberi.
An autem debent non coniugata obsequia serui
domino? Affirmatis sit telponio; et quia quid
quid seruus est, domini est: *I. item nobis. In ista per*
qua personas nobis acquiratur; vel dic: quia si al
iubi consuetudo esset, ut serui coniugati ad certa
quadam obsequia tenerentur, eam Ecclesia tueri
debere.

Quæsto est, quando concutit obsequium
domini cum obsequio vxori debito, & alterum
necessarium est reddendum? In hoc casu pauperen
dum esse obsequium domino debitum, quando
est consuetum, non minus quam si seruus non
esset coniugatus; innuitur in cap. 1. de coniugio ser
uorum, quia res cum suo onere transiit ad postulatorem
cap. Ex literis, de præcep. prius est in
iure, de regal. iur. in 6. Nec obligatio serui
ad viro debet nocere domino prius possiden
ti. Ita Innocent. in cap. 1. numer. viii. & ibi
Hoftschrif. numer. 10. de coniugio seruorum. Consonae
lex Hispana c. m. 5. part. 4. Nisi perculsum for
mationis imminet vxori ex negato sibi statu
debito: in quo evenerit obligatio domini
cessaret, nisi dominus esset in periculo mortis ex

G G g adiutor

626 Part.III. Lib.X. De obligat.dominorum.

adventu ieiunii : Hosieni. in d. cap. 1. de cunig.
serior. n. m. 1.

Ious hanc partem , dominus ius in seruum esse antiquis iure vxoris , in ipsius seruum acquisitionum per matrimonium & tecum aeneponendum , nisi matrimonium ex domini coenitio in itarum : Tunc enim dominus coecendis facultatem contrahendi matrimonium , ceterus cedere iuri tuo , & ceteris illo , nam concilio principalis , concilium quoque videtur auctoritatem . cap. Prudentiam , de officio delegat. Secus si intentum fuit matrimoniorum domino inicito , aut coetenditio : In quo euenit dominus aeneponendum est , quia illius ius in seruum antequam eluta Drus Thomas in 4. disp. 36. question. unica. art. 2. ad 3. vbi Gisiel. in supplemento , qnaest. 1. artic. 3. dub. 3. corol. 1. & 2. Alterius. in summa. 2. part. lib. 8. vbi. 15. artic. 2. question. 3. Turecrem. cap. 2. num. 19. qnaest. 2. in sollicitatione , ad 3. Sotus etiam in 4. disp. 3. q. unica , art. 1. ad 2. Noster Saâ in summa verbo . Matrimonium , vbi de impedimentis diuinitibus , n. 1. vbi. Deminutio confitentia , & Ludomarus Lopez 2. p. Infirmi. Matrim. cap. 47. vbi de impedimento conditionis , art. fin. §. cuxa prudelio. Eadem distinctione videntur , videlicet , vbi intentum est matrimonium sciens domino iacebit quando ignorance , vel contra dicto ; tunc enim ille aeneponendum est : In dubio autem an certa sint pars , & viuis necessitas praeualeat , suendum esse in matrimonio , maxime incontingentem penitus independentem , vobis ut Sotus , Emmanuel Saâ , & Ludovicus Lopez preciati , eo quod ius naturale matrimonij suis geruntur seruum preponatur.

Nihilominus ex hoc fundamento nullam esse distinctionem videtur inter matrimonium contractum à iusto domino volente , & contractum domino ignorantia , aut contradicente , quia tunc dominus in seruum non videtur antiquiori iure vxoris in ipsum seruum concilio per matrimonium : Quinimodo viderit antiquioris iure vxoris , & ex consequenti certis patibus perficiendum , perseruum considerata primaeva origine iuri matrimonij in corpus coniugum , & hoc modo ius coniugis in seruum antecedit iuri domini , quod descendat , ac vires sumat ex iure naturale pumilio , quo gaudent serui ad potestatio in corporis tradendam per matrimonium , quod quidem propositur iuri gentium , & anterior illo est , quo aliquis in seruum reduci sunt , & hinc pronuntiatis pollic seruos iuris dominis hinc co-pulari matrimonio , ut ei communis teste D. Thom. in 4. disp. 36. qnaest. unica. art. 2. in corpore quem teliqui sequantur. Ratio illius que est communis , eas est , quod ius dominorum non potest prohibere seruis matrimonium , neque vnum illius : Nam ius naturale , & diuinum id conciliis ad naturae humanae propagationem , & in remedium concupiscentie : & ideo ius hoc nec fuit sublatum , nec tolli potuit iure gentium , quod seruum induxit . Quod ius primaevacum per contractum coniugalem transferre seruos in uxorem eo enim ipso quod serui ius naturae baebas antecedens omnem seruorum transferre nisi sui corporis potestatu in coniugem . per matrimonium , contra illi , in quem transferat potestatu sui corporis , acquirit primaevacum illius ius leui , & ius illud in coniugem transmissum prius est , iure domini , quod originem , potestque consistere in iure virginario domino , sive domini , vbi certa sunt pars , postponendum erit : Atque serui amittit sua particularia , quae per seruum ad dominum scanduntur , non tamen ius ipsius naturae . Item quia matrimonium datum est proprius bonum publicum in remedium concupiscentie , ut via carnis extirpantur . Ideo datum est serui

matrimonio in te abique domini consensu . Cum ergo nullius iuri politico coeculum est , ut possit matrimonio abscuri interdicere , nisi ipsius per tenet status audiis contumaciz votu je Leo adstringat , non est dubium ius primaevacum matrimonij esse praefundum iuri dominicali : quod intelligitur quae ad honestam , & moderatam debiti exactiōem , & quod honesto iustitiam ius videtur auctoritatem . cap. Prudentiam , de officio delegat. Secus si intentum fuit matrimoniorum domino inicito , aut coetenditio : In quo euenit dominus aeneponendum est , quia illius ius in seruum antequam eluta Drus Thomas in 4. disp. 36. question. unica. art. 2. ad 3. vbi Gisiel. in supplemento , qnaest. 1. artic. 3. dub. 3. corol. 1. & 2. Alterius. in summa. 2. part. lib. 8. vbi. 15. artic. 2. question. 3. Turecrem. cap. 2. num. 19. qnaest. 2. in sollicitatione , ad 3. Sotus etiam in 4. disp. 3. q. unica , art. 1. ad 2. Noster Saâ in summa verbo . Matrimonium , vbi de impedimentis diuinitibus , n. 1. vbi. Deminutio confitentia , & Ludomarus Lopez 2. p. Infirmi. Matrim. cap. 47. vbi de impedimento conditionis , art. fin. §. cuxa prudelio. Eadem distinctione videntur , videlicet , vbi intentum est matrimonium sciens domino iacebit quando ignorance , vel contra dicto ; tunc enim ille aeneponendum est : In dubio autem an certa sint pars , & viuis necessitas praeualeat , suendum esse in matrimonio , maxime incontingentem penitus independentem , vobis ut Sotus , Emmanuel Saâ , & Ludovicus Lopez preciati , eo quod ius naturale matrimonij suis geruntur seruum preponatur.

Ex dictis sequitur antiquus esse ius iure ad matrimonium incedendum , praefundumque quo ad honestum ius , non tam iuri seruum serui inris , sed adhuc remet ad coofuerit domino obsequia parcellanda . Peccabat ergo serui si haec obsequia debita domino subtrahat , nec dominus ante matrimonij contractum peccabit , si seruum vbiunque veniender , etio iuri serui ad matrimonium incedendum sit antiquius iure domini , ratione cuius habet ius seruum impeditio dominum , ne illare vendat in parts longinquas impeditio vbi matrimonij . Nam post contractum matrimonij dominus non habet ius ad vbiisque vendendos seruum cum nos fit prius iure contingit , ut probatum est : Et rati Sanch. disp. 21. n. 3. s.

Decima tertia resolutio : Serui domino excommunicato nequeant subbarbare seruum confusa , immodicale cogi domino excommunicato commuocare : Sua. de Censur. disp. 15. sell. 5. num. 9. Vgolin. de Censur. Tabl. 2. cap. 23. §. 8. num. 1. Riccius. de Censur. p. 1. §. 1. num. 9. Paul. Comit. lib. 6. respons. moral. qnaest. 3. 4. Egid. de sacrament. & Censur. tem. 2. disp. 14. num. 125. consequente.

Hinc sit ut liberi parentibus excommunicatis licet communicent , cap. si vere , de sentent. excommunicatione , quatuor sunt emancipari , naturales , & adoptivae : Vgolin. de Censur. Tabl. 2. cap. 23. §. 7. Comit. cap. Ama mater , p. 1. §. 1. num. 6. Paul. Comit. respons. moral. lib. 6. qnaest. 3. 4. num. 4. Bonacina. disp. 2. de Censur. qnaest. 2. p. 1. num. 6. §. 1. num. 23. Anton. Riccius. supra d. lib. 4. cap. 49. è princip. vbi indistinctè loquuntur de filios . Procedet autem hoc ut liberis emancipari , colligietur ex dilutione caput , Quoniam multe , 11. qnaest. 3. vbi loquuntur simpliciter de liberi , & deo de omnibus simpliciter intelligi debet , non adhibens distinctionem an sine in potestate , vel emancipati : ita Vgolin. d. cap. 23. §. 7. num. 7. Mai. Alice. de Censur. tem. 1. disp. 15. lib. 1. cap. 4. in t. dubi . Hoc tamen potest procedere in iis , quae competant filio , ut filius est , veluti ad obedientiam , & reverentiam erga parentem , non tamen quod alias actiones , praefertur si habuerit extra patris domum , quia tunc nequebit de novo habere , & alias similes actiones cum patre excommunicato vitando exercere : ut per Sua. de Censur. disp. 15. sell. 5. num. 3. Bonacina dicitur disp. 2. num. 8. Riccius. dicitur cap. 49. secunda , §. 2. numer. 2. 8. Riccius. dicitur cap. 49. secunda , §. 2. numer. 2. 8.

num. 8. posse autem hoc habere locum io liberis naturalibus simul habentibus cuam patre , vnde Vgol. super cap. 23. §.7. nam. 7. Suarez d. foli. 5. num. 4. Mati. Alter. d. cap. 4. in 3. dubius . Quin non hoc extendetur ut procedat etiam in us. qui mortaliter habentur filiorum loco , quales sunt nuras , pruigna , iij enim cum loceto , aut vetero eacomunicato , si commentiales sine , eacomunicate pollunt : ve per Vgol. d. §. 7. num. 8. Suarez d. foli. 5. num. 7. & Bonac. d. §. 2. num. 19. Id autem ooo habebit locum in filiis spiritualibus ; Suarez d. foli. 5. sub num. 8. Bonac. d. §. 2. num. 34. Sed in filiis adoperius habebit locum ; dummodo nisi sub cura parentum , & commentiales illorum. Soar. d. foli. 5. num. 4. Vgol. d. §. 7. sub num. 7. & Mati. Alter. d. cap. 4. se 3. debet.

Similiter nobis licitum est cum eacomunicato communicare , quoniam opera excommunicati est necessaria nobis , vel ad nos statuenda. Hoc iofertur licitum esse nobis pteco confiditum à Doctori eacomunicato , si ab alio que id ooo confiditum non speramus , & pari ratiore possimus eo insummarie vocare Medicum , & Aromatarium excommunicatum , si existimamus illum magis idoicum , vel de nostra complexione magis informarum.

Hic adde vxore posse communicate cum viro suo excommunicato ; quia non priuatur ipsa iure suo per excommunicatioem mariti ; & ex consequenti non priuatur debito , hoc enim exigit naturale fodus , & coniugij necessitas : ita D. Thom. in 3. part. 23. num. 1. Sotus in 4. diffini. 2.2. quæst. 1. art. 4. Henricus in summa libr. 1. 3. de excommunication. cap. 22. §. 2. Suarez rem. 5. diffini. 1. 5. foli. 4. Anula de Cœfay. part. 2. cap. 6. diff. 1. dub. 5. Paul. Comitol. respns. moral. 6. quæst. 3. 4. n. 1. & 5. & Sancti. de matrim. libr. 9. dispn. 14. per rationem , quod etiam procedit quoad alias actiones , & obliqua ; ac despicere quoad totam ciuitatem , & viualem communicationem. Quod autem dicitor de uxore teneti scilicet illam communicate cum viro excommunicato , dicendum est etiam teori vicum communicate cum uxore excommunicata , quamvis neget Glossa , verbo , uxores , in cap. quamnam maior . 1. 1. quæst. 3. & ibi Archidiaq. n. 1. Sed fidetur ; posse enim mantinet agere cum uxore excommunicata vitanda in his omib[us] , in quibus ipsi potest cum marito excommunicato , tradunt Couart. in cap. alma mater , 1. part. 1. t. 2. 8. Nauarr. in manual. cap. 17. num. 17. verbi. bumble. Valiquae de excommunication. dub. 9. num. 3. Bonac. evd. 11. d[icit]p. 2. q. 1. foli. 6. §. 2. n. 14. & Sancti. de matrim. lib. 9. d[icit]p. 1. 4. num. 16.

Pro famulis denique pastra mercede conductis , certi iuriis est illos etiam iurent se domino obtinerparatos non teni domino imperanti aliquo illicium obliqui : D. Thomas 2.2. quæst. 64. art. 2. ad 3. Sylvestr verbo , iuramentum , 3. quæst. 1. vers. 9. Iuramentum enim non trahitur ad ea , de quibus iurans verosimiliter non dispoluerit : Tisquel. in L. 6. nonquam , in prefat. num. 17. & Cald. Pereir. post tract. de pecc. eligend. in respns. pro Domino Roderico à Sylva , quos refereos sequuntur Illustriissimos Primas , p[ro]deceni. diff. 86. n. 5. c. 2. 3. & Barbol. de iuris. cap. 1. 3. n. 3.

Caterunt quoq[ue] ministeria sive indifferentes bono , & malo vniut , & famulos nouis herum abuſuolum , non tame ea iusteiori seruitia perficiat , vt herus abutetur ; suet qui potest famulum pecare , quod ad alterius peccatum concurreat , ministerio ; ita D. Antoniu. 1. part. titul. t. cap. 23. §. 3. Sylvestr verbo , art. numer. 3. 4. & 5. Alcocte

Fraggi Regim. Cœr. 70. Reipubl. P. III.

libr. de Iud. cap. 60. concluſ. 2. Dicendum tamē est , posse famulos fieri nele equos , comitari heros , & expectare , quoniam intelligant ad malum finem ipsos abire , quia haec ministeria de se sunt indifferentes , nec concurruunt ad peccatum intencionem domino : ita Nauarr. libr. 5. consil. titul. de pecc. & remisi. in 1. edition. consil. in fine , & in 2. ed[ition]. cap. 3. 2. numer. 2. Emmanuel 1. tom. summ. in 2. ed[ition]. cap. 205. num. 1. Anglez in summa , t. pars quæst. 7. de iure difficult. 5. Non enim famuli in h[ab]ito censuris obediunt domino liberter , sed ex necessitate parentem indifferenter precepti : Secūs dicendum de aliis , qui famuli ooo sunt ; iis enim ooo est inegrum , nisi alia causa iusta causaret , cum noo teneantur ex necessitate obseruare quod motem gerere. Eodem modo nefas esset comitari herum collaudie causa , aut illum peccantem capescere , vt eius si opus faciat , defendere ; & quoniam ex se ha actiores indifferentes sint , summatum , que bono , & malo viso polsi sunt defensu[m] , & ideo possumus dici aliquo modo licet , tamen cum in proximè accedat peccato heri , vt si ooo possumus , & directa cooperatio , necessaria requiritur causa valde virgins , qui excusat famulos comitantes herum. Nam videtur aperire ooo solum accedere defendendi causa , sed ut pugnet pro heris , vt ipsi animosiores reddantur ad peccandum : sicut ooo licet comitari eisdem ad duellum causas , vt eos iouent , & quia sic pugnare est iostinile malum , vt patet. Pro tunc ministeriis indifferenterbus , & à famulis capescioidis , vide Petrum de Ledelim. tom. 2. summ. tral. 17. cap. 9. in fin. Nostrum Sa[ecularis] verbo , Precepsim , numer. 9. Nauarr. in summa iustissima cap. 20. numer. 16. & Axoc 1. tom. iustis. Moral. libr. 2. cap. 10. 11. quæst. 8. rursum de salario famuli infra §. 5.

DISPVVTATIO XII.

De emptione seruorum Aethiopum , & venditione ; qui ex utraque Guinea in Lusitaniam , & in Hispaniam deferuntur.

§. I.

Quinam ex Gentilibus , & Infidelibus nequeunt in seruitu[m] redigi ?

E P I T O M E.

1. Japoni an possint fieri municipia Lusitanorum?
2. Syria an instat parvulum seruitu[m].
3. Apud Syrus nullam seruitu[m] genu invenitur.
4. Beliam an possit esse nullum cum Barbaris ex utraque parte , & quando nequeant inter barbaros bellicos effici in illa.
5. Episcopus laponorum D. Ludovicus Cergaria interdictio Lusitanis , ne ex laponia serui exparetur.

- 6 Brasilienser an possint seruitorem pati nisi baptis-
mum suscepimus.
- 7 Mancipa adducta ex India orientali de Regno,
quoniam Lusitani bellum iustum gerunt, bene
posse emi, ac vendi?
- 8 Cum Tartari non iustum bellum gerant Syna, &
an possint Syna capti a Tartaru vendi licet
Nogirus?
- 9 An si sufficiens ciuilis ad seruitorem iure belli
inter hostes, quando bellum incertius est ex
tempore immemoriali ex veraque parte, & ne-
civis omnino belli origine?
- 10 Inter Christianos Principes iustum prouidetur
bellum, etiam ignorare antiqui belli causa : se-
cunda inter Principes barbaros, & infideles si bel-
lum sit, & offensum sit.
- 11 Serui cupi in belli defensione licet ad exterrim
em posse, quamvis belli prima orige non te-
natur, nam tunc licet videtur defensor, & ab
exterrimi licet praestatio auxili.
- 12 Et quid si bellum defensione, & offensum
infiam, & un accidens in veraque sit ure-
gularis.

Prima dubitatio circa Iaponiorum seruitutem
in partem negatiuum, sollicitur apud Lusitanos,
non posse feliciter Iaponios fieri seruos ; sed fieri
liberos per legem a Rege nostro se in illo Sebas-
tianoo lacum, qui causit ne iubilium con-
versioni ad fidem impedimentorum opponere-
tur, ita Iaponios in seruiture redactos a Lusitanis,
& ad Lusitaniam perducitos liberos fuisse
iudicatos in hoc Regno certi scio : Rebellus
s.p. libro de pred. quafi. 10. foll. 1. numer. 19. C. 30.
fol. 73.

Secunda dubitatio soluitur a nostro Molina, s.m.

- s. stral. 2. disp. 35. ad fin. dicente Synas iniustam pri-
seruitarem apud Lusitanos, esse que reflectuendam
illis libertatem, si ut fama loquitur, non fuerit au-
seruit, ut Nostris vendantur. Ratio quia apud
Synas nullus apparuit seruositatis ex illis, qui-
bus seruitios inducitur, nec apud illos sunt fieri na-
ti, hoc est carceratio, nec constat apud eos fieri
seruos ob crimen aliquod, & multo minus se ven-
dunt ob indigentiam, aut famem, nec solebant filios
vendere, nec bella inueni inter prouincias suas
inter se. Quod si bella cum Tartaris & Iaponis
gerant perterriti, id pro ipsis Synis pugnat, qui se
defendunt, & extra hos fines non eunt, & suape
natura pacem amant ; quare pro illis facie iustitiam
praefumendum est, & ideo iniustam seruitutem par-
videtur : ita Rebellus loc. citata, num. 3. q. vbi sub-
dit apud Synas certum esse illos vendi inter eos
propter famem, sed hoc raro ; & ideo hec doctrina
ex fama, & vendito temporeusa est, si de ea con-
fiteretur.

- 3 Tertia dubitatio : an bellum inter barbaros infi-
deles possit esse bellum iustum ex veraque parte, &
an id aliquando fieri possit. Ratio dubitandi est
qua regulariter non datur formaliter bellum iustum
ex veraque parte perle, quamvis per accidentem sub
teco ingensis peccati mortali illicitum repetiri
possit, si inde maiora mala innescant : Molin. de
iustitia. s.m. 1. stral. 2. disp. 107. ex Victoria de iur. belli,
num. 13. Nihilominus in oportu casu, quando totet
infideles iure haretario a tempore immemoriali
mutua bella cum vicinia hostibus exercitent, ita ve-
omnino ignorent prima belli origo, nec proinde
examini possit, unde stet iustitia bella, acceptis ex
veraque parte tam obliu, quam hodie de novo ioin-
tis : in hoc eventu dici potest videtur bellum gen-

bona fide verisque, existimantes se iuste bellare
ex veraque parte formaliter, etiamque nequam dici
iustum, nisi ex una parte, qua tamen pars omni-
nino officit : aque ha cum veraque pars tali
bello iusto formaliter secundum existimationem
capitae hostes, iuste eos destinet potest, & ex
consequenti poterit eos vendicare exercitus mercato-
ribus, & in eos transmittere eos seruitios per
venditionem, quod in eos habet, quandiu de iusta
fidei bellum non costruet, & quia perfidum debet
bellum esse iustum, donec confite de prima belli
origine, ut tradit Meloch. lib. 6. prefampt. quafi. 6.
num. 6.

Veruntur calm bella inter hos barbaros, pre-
dictum Ehiopes, ooo sit maior ratio, quod in iusta
regulariter magis ex una parte, quam ex altera,
aut iniustam prouidum potest si magni iniusta ; quia
non tam ratione & consilio, quam avaricie, & appeti-
tionis vindicta genitor, non excusat iniquus.
mercator fidelis ex ostensu a periculo committendi
iniustiam, si se impunice empripiet, & vendicio-
ni huiusmodi captiuorum, oii ante empionem
sufficienter inquietat iustitia belli : iustitiam
excusat in peccato milites exterini contra chari-
tatem, & iniquitatem, si adiuvant pugantes alie-
tam partem in quoquoque eveniente, in quo non
praelomit recte, quod iuste bellum sit, modò
in offensu : Ita Molin. de iustitia. disp. 14. per
terram. s.m. 1. & Rebell. : de alijs agn. iustit. lib. 1. de
prab. quafi. 10. foll. 2. num. 38. vbi num. 39. tradit
quando bellum est defensione inter barbaros, &
ignoratur prima causa belli, posse Nostros, iouare
barbaros, & mancipi capere ab iis, qui se defen-
dunt, licet posse eius ab externis mercatoribus,
qua iuste belli defensio ac iusti capiuntur, & iuste
detinuentur.

Ex dictis sequitur conclusio haec : Verisimilium
est empionem de manu Ehiopum infidebium
factum a Nostris promiscue, & sine iustitia in-
quisitione in veraque Guinea, Angola, & Caesaria,
regulariter esse iniustam, & contra charitatem, &
iustitiam : Nec non emperio calum seruorum,
quicunque illi sunt, qui de manu priorum mercato-
rum seruos emunt, & in variis partes exportant,
peccare mortaliter contra charitatem, & iustitiam:
Idem tenendum est de Iaponiis, & Syris, regula-
ritate feliciter illos apud nos retinere iustitia ser-
vitute, nisi forte ob famem venduntur a parentibus.

Illi enim non est hoc loco p. aeneum upsum, Do-
minus Episcopum Loduicium Cerqueira Iaponio-
sem nre optimo per centuras intendit idem Lusitanis
omnem mancipiacionem ex Iaponia exportationem, &
quia, ut dixit, per peculiarem legem cautor est ne
villi Iaponi in seruiture redigeretur a No-
stris, vel io seruos emeretur : Rebellus supra,
num. 3. t.

Post Brasilienses, siue sint infideles, siue fi-
deles, oequorum possident a Nostris iusta seruitute,
nisi ut bellum iustum, si non inter hostes conti-
netur, aut ex alio ritulo iusto ; nunc enim licet
vendi, & emi possint. Nec tuuat dicere licet
iustum esse illos capere, & in seruitute redige-
re, & eo modo convertantur ad fidem, aut con-
uerteri apud nos in ea perficiantur ; Quia fides
summa libertate est docenda, ac persuadenda, &
Brasilienses ita capi communis est fidem li-
beret non recipiunt. Unde si possint ad suos
fugient, fugiant, & fidem delerant. Quatera-
tem modum iustandi idem Deus non accepter.
Ceterum si apud Brasilienses aliqui sint in-
telligenti a suis, & ut fertur, comedendi, si
tamen

camen aliquis fidelis premium aliquod pro illis off-
ferat, & ita liberarent à morte , poterit sic libe-
tans dato perio seruitus redemptio subvenire. Re-
sponde, quando iusti occidendas à iure esset, quia
tonè capti fuit in bello rullo, ut propter delictum
ea pena dignum , quamvis iniuste esset conceden-
dus, licet tamen in iurium emi, ac retinet poena.
Eò qua neque ex charitate, neque ex iustitia tenet
tur fidelis hanc à morte liberare; & id est miseri-
cordia sicut occidendum dabo perio redemptio. & non
seruitus reduxit. Contra vero si fidelis iniuste sit
occidendum, tunc ut charitas postulat, si sit pauper,
omnino premium exhibendum esset; vel conno-
datum, quando simpliciter non esset pauper; quanto
dram infidelis iniuste esset occidendum, qui
perit offensit, si pote sine suo daturum infide-
lem, à morte liberare, tenetur legi chaitatis sub-
peccato mortali vicem illius vñà cum libertate in-
colunem illi seruare, & ita à morte erutus, si habet
vnde premium restituere, tenetur restituere mutuantur;
quod si non habeat, tunc quando premium datum
esset à quale perspectus seruituri, poterit illum re-
tineare in seruum perpetuum; quia non censetur omni-
modo pauper, qui est apertus ad termendum; nec fi-
delis tenet gratis illi succurrere: Nauar. in ma-
nual. cap. 13. n. 95. & 96. & Molto. tom. 1. trall. a.
diff. 33.

Quarta dubitatio circa mancipia , qua Lusitani
affirme ex India Orientali , de Regnis quibuscum
iusta bella gerunt , & à fortiori de Turgis , & Ma-
ritis. Mol. diff. 3. supra conclus. 1. & 3. & Rebello. Iib. 1. de prælat. qnaft. 10. num. 23. & 24. tradunt
huiusmodi mancipia iusti iù à mercatoribus , &
vñqne emi. Neque videtur necessaria inquisicio
vila ad veritatem indagandam , quia suffic bellum
iustum quod Lusitani gerunt cum eisdem.
Ceterum quando mancipia sunt ex aliis regis in-
fidelium, cum quibus Lusitani habent negotiatio-
nem pacificam, vadilice, ex Cambau, Pegus, sue
ex aliis annis provincias, licetum est mancipia
enim pro pecunia, vel pro anima si proper fu-
mem, aut egellias, quod fieri solet apud illos, fi-
lios soos, vel si ipsos iusto prezzo vendunt: non ta-
men suffic quacumque necessitas, sed debet esse
gratus, cui aliter nequicunt occurrere , ni per ven-
ditionem filiorum: aliter enim venditio est iniu-
sta, & nulla, quia extra gravem necessitatem à iure
naturali negata potestas vendendi filios parenti-
bus, & empores tenentur refutare: quia num-
quam verum dominium super eos comparetur;
quod fallit in catena etiam extra gravem necessita-
tem, cum ipsi parentes infideles , & filii, de con-
fusione parentum, si sunt sub potestate illorum, validè
vendere se ipsos possunt, si habeant etiam idone-
num ad contractus celebrandos, sunt enim domi-
ni sui libertatis, quidquid si de peccato , si li-
bertatem hoc cauca vendant: Rebello. *sopra*,
num. 26.

Quinta dubitatio sequitur, an sit iusta seruitus
apud Synas quando venduntur à Tartaris cum qui-
bus bella gerunt falso defensio. Pro solutione
licendum est , & perfundendum Synas iusta bella
agere cum Tartaris , & alius hostibus ius aggredio-
ribus; & ex consequenti si aliqui capiantur tamen à
Tartari, non esse capti iusta seruitus , nec posse iusti
emi à nostris mercatoribus abique peccato , sed fa-
ciendam est illis restitutio: Rebello. d. q. 10.
num. 32. post Molin. tom. 1. de iustit. trall. a. diff.
35. ad fin. nulli fonte dicatur esse sufficienciam circu-
lum ad seruitutem iure bellii inter hostes, quando
bellum est inter illos ex tempore immixtionali,

* Prog. Regim. Chrif. Republ. P. III.

quia hoc non habet locum apud Synas suopre
ingenio pacis amansissimos cum Tartari bellige-
rantes, & pro illis licita videtur defensio. Rebello
sopra, & dictum est now. 4.

Sexta dubitatio. Quid dicendum de bello inter
Christianos , quando prima antiqui bellii causa ef-
ficuit. Dicendum est præsumi iustum , fecit inter
Principes Barbaros , præserm quoando bellum est
offensivum. Cum ergo defensivum est, etiam igno-
rata causa formaliter iustum videtur, & defendens se iusti possunt vendete capitos iure bellii , &
emi ab extratis , bellum enim defensivum nulli est
prohibitum; quia pro seruanda, & tutanda vita, pa-
tria, & Rege sit, teritorio moderamine inculpare tu-
tile: quinam si quis in eo bello occidatur, detrac-
etur, & delictum est defendendo, non propterea
est irregulat, ut probat Sust. de censur. diff. 47.
sel. 6. vbi citat pro hac parte Nauaratum, Innocentii,
Ioan. Andri. & Abbatem in cap. *Patria, de hemisphaeris*.
Longe aliter quando bellum est aggressivum, tunc
enim ut sit iustum debet nisi requiras habere ex D.
Thoma. a.a. qnaft. 40. art. 1. Primum: debet adesse
auctoritas Principis , cuius mandato illud gerend-
dom est. Secundum quod requiritur , est causa
iusta , ut illi, scilicet, qui impugnant ob aliquam
culpam, impugnationem merentur: culpa tamen
debet esse formalis , quæ cum peccato incurrit, &
ad damnationem culpa materialiter, hoc est ab-
que peccato: & in hoc sensu primo scilicet, loquunt
sunt Scholasticorum dicunt iusta bella descripti, que
vñcuntur iniurias, li quagens , vel ciuiles , que
bella pretenda est, vel vindicare neglexerit, quod à
fuis improbo factum est , vel reddere quod per ini-
urias ablatum est: ita Augustini. in cap. *Dominus*,
2. qnaft. 2. Molin. de iustit. tom. 1. trall. a. diff.
100. num. 2. & diff. 102. quem sequitur Luyhus
Turrianus tam. onies a.a. diff. 90. dub. 1. s. nem vi-
dere. Terrium requiritur est recta bellantionis in-
tentio, quæ scilicet, intendatur ut bonum promou-
ueratur , vel ut malum vicerit. Vnde non debet
procedere bellum ex odio , neque illius instigant
occasio queratur , ut quamvis odium admittatur,
nulla oritur obligatio restitundi illata hostibus
damna; quamvis culpa conera charitate subordi-
nat: Comit. in regula , *Peccatum*, p. 2. 5. 9. n. 3. &
sequuntur. Valent. tom. 3. diff. 3. qnaft. 16.
panct. 2. Alfonsus de Castro llibr. 2. de iustit. ba-
ret. panct. cap. 14. & Sayt. in clavi , hbr. 7. cap. 3.
num. 5.

S. I I.

Quando licita sit emptio, & venditio
mancipiorum *Aethiopum* tam in
genere, quam in specie.

E P I T O M E.

13. *Aethiopum venditio quamodò posse esse licita
tam in genere, quam in specie: & quibus sit
ius fieri valent.*
14. *Mancipia bona fide emens ubi primum resoluerit
emprionem esse in iustum tenetur restituere sua
libertati.*
15. *Defendit petiti ut licita venditio de manu mer-
torum in Lusitania, sed vero summis est quid
facilius quando Lusitani ea emunt ab in-
fidelibus.*

630 Part. III. Lib. X. De obligat, dominorum,

- 56 *Mancipia in pro belli capta à Etiopis in Angola, & alio loco, lucis prægredi emi à nostris.*
C. num. 17.
- 58 *Mercator gentes inq̄d imperio premissem deo cum emp̄o nuncio, si negat distingue, tenetur eum liberare debet.*
- 59 *Servos nōlē emporum cum servis inq̄d facta permissione sine culpa mercatoris, causa per mercatores dormitum per fortis.*
- 60 *Dubium quando sibi aquila in materia libertatis pro levissim pronosticandum.*
- 61 *Dubius prudenter an mancipia sine sua, & facta diligenter adhuc perseuerat dubiu, non teneant ea refutare.*
- 62 *Dubius prudenter facta diligentia, per seipsum adhuc dubiu, tam in foro interno, quam exterior est abfudendum.*
- 63 *Mercator dubius an mancipia sine sua post diligentiam factam potest illa alienare.*
- 64 *Mercator dubius de mancipiis ad effigie sua, quae non erant in possessione aliquam, tenetur ea restituere sua libertatis.*
- 65 *Venditio mancipiorum de nōle facta ab infidelibus quando natus appellen ad person, est illicita regulariter, & ex quibus camellorū alii aliata prestatimur. C. n. 26. & 27.*

13 **P**rima conclusio, pro venditione Etiopum in genere, & emptione, sic hal et. Etiopis si manus sint virginis annorum postiunc tempore sua sponte vendere, eorum parentes egestate, & fame oppressi etiam postiunc filios vendere, & utique ita in futurum redacti possunt licet seruari, & alii vendi. Contra vero huius Etiopis fraude, vel dolo capiantur, aut vi aludantur, aut decepi, quibusdam monsuls, inanibique locali us ad oves ducantur, runc nec capientes, nec ledentes, nec mercatores ab eis illos ementes, oec demique qui de pœnitentia eos possident, possunt tutta confidencia illus retinere, nec ut eorum opera; sed tenentur manumittere, & suæ libertati reddente; ut exp̄s tradunt Sotens de iust. lib. 4. quæst. an. art. 2. consil. 1. Martin. Ledelius a.p. quæst. 18. art. 1. dub. 11. consil. 2. Molin. de iust. tom. 1. trall. 2. dub. 35. consil. 4. & dub. 36. Michael. Salom. trall. de Domine, quæst. 4. art. 4. post consil. 4. Aragon. eadem trall. de domine, quos referens sequitur Sayt. in clau. lib. 9. cap. 6. n. 24. & Bartol. in cap. Indecens, 1. de narr. ex libro ventre, n. num. 5.

14 **S**ecunda conclusio. Qui mancipia aliena bona fide per malum emptionis possider, vbi primum resuferit per iniuriam suis capta, illa sua libertati restituere tenetur, etiam cum iactura pecunia, quam pro illis dedit, si illam aliam recipere nequeat: ita Doctores communiter. Nec obstat fas illi Etiopis etiam futuropare, & in futurum redigere, ut ita ad noscim fidei redempti; quo bono nunquam fruenterit, nisi ut furo inlati fuissent: Nam, ut dictum est, si superioris, fides nostra summa libertate est docenda, & Etiopis ita capi fidem liberè non accipiunt, & idcirco si possent fugere fidem deterrerent: Sayt. in clau. lib. 9. cap. 6. num. 24. verf. nec valer.

15 **T**ertia conclusio. Quamvis defrudi possit ab iniuria imperio Etiopum, que sit in Lusitanis de māo mercatorum, qui eos in Lusitanis adducunt ob pauperiationem bonæ fidei expostionem, qui existimant mercatores id agere sine dolo, & illos exportare feruimus ordinationis ea de te à Rege nostro raditis: Nihilominus consideratis circumstantia veterisim illas videtur, iniustam & illiciem esse hanc negotiationem, quam mercatores

nostri exercit in veraque Guinea, Angola, & Caftena, domi emunt mancipia illa de manu ipsorum infidelium incolatum, que numerum ad ipsos haec quasi hereditatio lacet immemorialis nos spectant: Molin. de iust. tom. 1. trall. 2. disp. 35. consil. 4. quos referens sequitur Rebello lib. 1. de prælat. quæst. 1. o. fact. 2. num. 8. verf. **P**rima conclusio. Ratio, quia quamvis non sit omnino certum; sicut probatibus, & veritatem probatum potest, hos Etiopem inutile, non solum in vitaque Guinea, sed etiam in vivencia Etiopia trahi in futurum plenarumque ab ipsiux incolis infidelibus, & Nostris vendi. Quæ praetulpsito non facile deponi debet, nec potest à mercatoribus nostris, quando eos ab incolis pumō emunt; ac proinde non sunt bona hodi emptores, nec possellores; & idcirco recente indagatio veritatem aotequam emunt: iam post emptionem si ante illum non fuit occasio facienda inquisitionem; aliter enim cum malam fidem habent, & in ea persicuetos, nequeverunt mancipia testiore; sed ea sua libertati restituere debent. Quid si adhibuit sufficiente diligentia, adhuc mercatores nostri dubitent de iustitia iuris feruuntur, pro ratione dñi tenentur fiat restitutio iusta prudentis iudiciorum, considerato damno mancipij, recepto ab eodem; ita ut teneant dominus post centum tempus ratione dubi maioris, vel minoris, dimittere libertam seruum, quem ab initio per manu fidem sua libertate priuavit.

Quinta conclusio. Mancipia à Lusitanis in Angola, aut monomorapa capta sollo bello, & que ex tempore immenso iuri feruuntur habent, & patiuntur nisi han dñario, postiunc emi, ac vendi à Nostris. Prior pars eis communis, postero defendi potest ex traditis à Rebello lib. iusta, sell. 2. num. 20. vbi refutatur in Angola dari mancipiorum oppida in singulis Moriodis, qua hereditatio iure ab eorumdem nativitate ad Regem, ac Regulos spectant. Nihilominus ipse, cum Suano, quem refutat, negat, postea huiusmodi Reges vendere hac mancipia licet ad auti, argenteum fodinas absoltori, & in perpetuum, nisi pacto insto, ut de tempore feruuntur tantum huiusmodi mancipia adiunctorum, & eo tran alio co-cessatur in posterum libertas; quæ quia excellens huius feruuntur est impunitabilis, & manulectio insuper est expedita periculo manulectio vite. Quæ ab aliis huiusmodi empto, & venditio est illicita; nec permittenda nisi sub huiusmodi iurisdictione, & pacto, quæ non habebit locum in mancipiis venientiis properi crimen in feruuntur iuste iudicatis, alia intelliciendis, quando eum tanto supplicio est dignum.

Quinta conclusio, est pars superioris conclusio-
nis, canique coquimur in hunc modum. Quando mancipia suot ex Nationibus, quibuscum Lusitanis bellum gerut iustum, si iudeo apportionem ex tempore, quo bellum exercerat, ooo tenentur iocatores inde illa apportione facere inquisitionem, si ista iusta feruuntur capti, nisi aliqua praetulpsito contraria de aliquibus, seu de aliquo se officerat. Idem etio iudicium cessante bello, & quando nulla est praetulpsito, nec tumor quod aliqui sint in feruuntur iniustam reduti: Molin. iusta disp. 35. verf. **P**rima conclusio, per meam. Rebello supra num. 5. & Sayt. d. lib. 9. cap. 6. ex n. 33. eam seqq.

16 **S**exta conclusio. Mercator quando dñs, acculpa Theologica seruos licet & iuste emptos cum aliis, qui a iniustis & illicite emi, præmiscevit, ita vi dignosci nequeant nec distingui, tenetur omnes liberi estimeant, ob iniustiam permissionem mala fide factam: quia nemo debet sibi prouideare cum iactura alios, & qui occidat de dannis, -dannum

Disp.XXII. De empt.& vend.seruor. §.II. 631

dannum ipsum dedisse videtur : Dec. conf. 2.8. n.4. Sord. decf. 3.6. num. 23. & 24. Caddio. Tulusch rem. 1. littera C. conclus. 1.3.8. num. 4. & rem. 2. littera D. conclus. 6. Quod intellige quando causam propinquam dedit. I. Thomas de Thomasset. in florib. leg. regd. 2.44. ergo à fureti qui male fide proouicuit seruos legitima seutiuere oppicilos cum ieros insutile in ieros utendis , & ideo dannum vbcumque sibi. equitur ex aliqua culpa , tenetur ad restituitionem in ieros utendum de tuto danno : ut per Betam, respons. causa confessar. p. 2. cap. 20. vers. probat. Syst. in claus. lib. 1.6. tradi. 3. c. t. m. to.

19 Septima conclusio. Si abique culpa mercatoris facta sit permixta ierosum , itavt distingui nequeamus , de coeclio omnium mercantum hostes , vt tot iode liberi extant , quo probabilius libet cedebantur. Quod si recuseat euentum fortium , fas erit mercator omnes vendere : quinam potest cogere omnes ad fortium forsanam , cum sit dominus tuens multitudinis , peccatum intercedente auctoritate iudicis , nam in eo euentu non debet mercator tamquam talcum pati in fauorem libertatis , itavt omnes amittat : quin etiam si permixta ierosum constringat per culpam venialem , non est obligatio manducandi omnes , sed ex consentiente dimittunt contentio , per fortes videbatur , secundando places , vel paniores proportione habita ad rationem calpa . In dubio autem de iute libertatis , & fortiorum , & aquilae si dubitatur pro veraque parte , in favorem libertatis inclinandum est ; cum nec sit favotabilis , servitos auctem odiola : per regn. adia opereris refrangi , & favores euentum ampliare : Rebelloz supra. fol. 1. ad fin. vbi concludit nec longi temporis possessione , aut consuetudine contra libertatem valere praescripsoem , ex l. stat. C. de longi tempore præscriptis.

Nec oblat regula quando ex vitaque parte dubiam est , & non potest depoios , sequendam esse partem tutiorum: quod si neutra sit tuta , sequendam esse partem minus periculosa : aquilae rutine est concedere libertatem , & minus periculosa , quam redigere in ierosu homines liberos ; ergo ex predicta regula in hoc casu , quando dubium ex vitaque parte le esset , nec deponit , & quæda est pars euentu in favorem libertatis : propterea summa Pisanello , lib. 2. verba . adhuc Angel. lib. 1.1. Caetan. verba . epist. Couar. de spacio. p. 1. cap. 4. s. 1. num. 9. Nauant. in cap. 1. qui amem . de parv. dist. 7. n. 3. 4. & in manu. c. 27. n. 28. 1. & Vals. in 1.2. dist. 6. s. 1. 3.

Non est tamen negandum dum mercator possidet aliqua mancipia , & dubitan omnia sine sua , vel alterius meteors , rencar ut illa restituere , aut possit detinere , & illis vti ? Si ergo octaua conclusio . Qui dubius est ova mancipia sine sua , vel alterius , etio ante inquisitionem debito modo factam , illa possidere querat , illis tamen utri non potest , nec alienare . Est communis per Codibam lib. 2. quæf. 8. ad 1. ratione . Sorum in 4-d. lib. 27. q. 1. art. 3. ante fin. Valsquez supra dist. 6. 6. c. 7. quia ut facetus Adrianus quendam . p. 2. 2. 1. etiam qui habet certam fidem , vel scientiam quod res se aliena , & ignorans cuius sit , propter dilectionem praividicandi vero domino , potest rem illam possidere quou que dominus verus apparet ergo in nocte casu potest mercator in tali dubio licet retinere mancipia possessa , donec constite de vero domino . Quid autem nequit illis vti , aut ea alienare ante inquisitionem sufficiet enim ex eo confit , quia confiditur esse in dolo , & velle vti tribus non suis , nisi id faciat animo rehendi damnum vero domino repetto , interim adhibita diligentia ad indegandandam veritatem , cum teneatur inquirere verum dominio.

Nona conclusio. Qui dubios est prædictos mancipia , quæ possidet , sine sua , & facta diligenter pro inquisienda veritate , adhuc manet dubius , non tenetur illa restituere , nec partem illocum , sed integrè possidere potest . Quod procedit quoties facta diligenter depehendit mercator se habere manus , vel aquileius , quam alter habeat . Parat ex regul. iur. in 6. In pars dubitis , vel causa , melius est conditio possidente , & non regul. t. de regul. aut. in 6. tunc pars partim rata obserua . Non sanendum est possum quanam alteri . In hoc tamen casu qui dubitas de mancipio so sine sua , est potius Reus , quian Actus , id est illi fauendum : ita Alca. & laton in 4.3. s. genera , ff. de acquir. possess. Soriu in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. ante fin. ad bousmudi encensu , loan. Medio. Cod. de refus. q. 17. Sylvestr. verba præscriptio , quæf. 5. vers. Terimus . Couar. in regul. possessor. p. 2. s. 7. n. 3. & 4. vbi sit haec esse communem : sequitur Anglez in florib. p. 2. in quæf. de prescriptio , art. 2. diligenter . Valeor. in 3. dist. 5. q. 6. p. 2. q. 5. Michael Salom 2. 2. & 5. de domin. art. 7. q. 3. & Cened. in codic. int. Cawen. collect. 50. n. 5.

Hac autem habent locum in veroque iudicio tam ioterno , quam extemo : tanque ita in externo in hoc euentu possidet ad restituendum non coquendos habent , qui dubitas de mancipiis so sine sua , & forum extensus non differt in materia iustitia a foto ioterni ; & ideo pronuncianda sententiam in fauorem possidentis Index non confert ius , sed solum explicat , quemam pas habent ius , quando tura partum sunt & qualitatem enim potior est ratio possidentis , qui non peccat retinendo mancipia illa contra iustitiam suam iustitia in eo . omnilat ut feretur aquilæ inter ius proprium , & alterius , & possidens habet aquile ius ratione possidens , quam habet bona fide ; ergo cum sit in possidendo , quamvis non testifugit mancipia , nihil facit contra ius alterius , sed debitam ferunt aquilat.

Decima conclusio. Mercator post debitam diligenter factam circa mancipia ab sua fide , si manet adhuc dubius , potest illa possidere , iudic. & vendere ; debet tamen esse paratus restituere præsum eorum si constituerit illa esse aliena . Ratio , quia cum sit in possessione eorum , nequit remoueri à sua possessione , & viu , obsequiose corundem . Nam si aliter esset faciendum talis possidet verè poteretur detrimentum sine causâ loan. Medio. C. de refus. q. 10. Couar. in regul. peccarum , part. 3. in princip. num. 4. Syst. in lib. de refus. in euentu , in trall. de possessor. mala , aut dubia fidei , dub. 3. Confert Gabriel Valsquez in 1. 1. dist. 6. 6. cap. 7. Quæ intelliguntur de mercator possidente à principio mancipia bona fide , & tamen potesta incepit dubitate de vero domino eorum , etiamne ipse , an alter.

Vndeclima conclusio. Mercator dubitans à principio de mancipiis so sine sua , que in nulla mercatoris erao possessione , vel sicut cum tali dubio à principio possidet auctoritate , si dubitum illud alibi non potest vinci ab eodem , nequit mancipia illa omnia retinere , sed tenetur pro ratione dubij partiti ea cum altero , quem verum dominum suscipiantur . Si tamen contingat hoc dubium non illi inter aliquos determinatos mercatores , sed dubitan ille generere , cuiusnam sit , aut illi possint illa mancipia , quia ignorans verus dominus ; non est si facienda iustitia : sed meo iudicio debent omnia restituere liberari . Ratio , quia oester dominus habet tirum possessionis , cum ignorans sit omnis vero dominus ; & in hoc casu res quilibet eo modo inueniatur , ita ut habeat , aquilæ si effet res perdita , quia ignoratur , & ex commissori confidit subter pauperibus

exigari: cum ergo milites a mancipiis sint veri pauperes, & eorum agnouisse verus dominus, et liberanda sunt lux libetatis: ea traditis à Soto lib.4. de istis, quies.7. art.1. ad 3. & à Caietan. 2.2. quies.6. art.5. in respon. ad 3. & diuimus *sopris* in favorem libertatis, etiam quando lumen in dubio equali de seruitute: ex Rebole. d. q. q. 10. s. l. num. 7.

Duodecima conclusio. Plenamque, imò vniuersum illicet est venditio Ethiopiae facta ab eisdem de nocte, & clam, dum Luitzoi naves appellant ad portas veriusque Guineas, cum mancipiis futuri raptae aliorum: Molin. in *hist. nov. 1. tract. 1. disp. 35. vers. Quid de.* Non tameo mancipiorum venditio pro vili pretio facta es eo in veraque Guineas, & India, videtur damnanda. Emovere namque in predictis locis de manu patentem pueri ioterdum pretio quartus, aut sex regalium argenti, & in eisdem uno speculo, aut uno cubito tubi, aut cenceli coloris cuiuscumque panni: ac denique alii mercibus ex vitro, aut emeraldino confectis, que parvi apud nos extimantur: Molin. d. disp. 35. vers. circa pretium.

Decima tercia conclusio. Ex variis conjecturis colligi potest de iniustitia seruitutis horum mancipiorum, etiam quando iste bellis in seruitutem rediguntur. Ratio, quia Ethiopia nihil regulariter de iustitia bella curant, sed totum iur et unio iuris omnis consistit, & qui mancognit habeat parentem, maiores pueris agunt, & maiores mancipiorum greges aggregant. Quare eorum bella potius dicenda sunt lacrima, ut nolint mercatores fahren, Iteu, quia à suis euanis oppidanis quazdan furo solent capi, & alia pro leuissimo crimine seruituti addicunt, non solum criminis ipsum, sed uxores, & filios in seruitutem edigunt. Deoique pro mala presumptione coescientiarum ipsorum mercatorum itae testimonium Domio Petri Brandao Episcopi Viridis Promontorii dicentes, in inferno Guineas ad iusum Diacecem spectante, tria milia mercatorum tunc tempore sumeruntur: ex quibus vix ducentos facilius tempore Quadragefime precepto confessio, & communio eius aucto, pro certo habens ea relatione fuisse Visitacionis aliac euentum. Ea quibus quam pacum sit fidendum negotiations, & confidentius eorum cum mercatorum coosular. Rebellis. s. prael. t. num. 13.

Vitima conclusio. Quando duæ Republicæ bellum inter se gerunt, & dubium est de virtus iustitia, & pro viaque veriusque apparent nationes, licet possunt enim mancipi, & reliqua bona in bello capta, dummodo mercatores hinc parvi vbi prius de bellis iniustitia illius Reipublicæ, à qua illa bona fuerant empta, & mancipia libera telinquerere, si faceretur quæ seruitut, & emolumenta, que ea illa fuerint recepta, quatenus iudeo fuitur distinctione: ita Coarctare regul. Peccatum part. 1. §. 1. ad num. 6. vbi vult de iure Calisto utramque Repuplicam, que ita gerit Bellum, acquirere dominium retum, quas militis ex bello capiunt: subdeos oce teori illa restituere prioribus dominis à quibus illa accepertur, exceptis quibusdam rebus, quibus ius Calistorum præiugium postlimioi consuet.

Nihilominus quia feta non potest, vt bellum sit materialiter iustum veriusque, sic etiam fieri nequit et venique comparetur dominium retum, que ex bello capiuntur, sed solum ea parte iniustiam habentur: ex altera autem parte pro quo iustitia non sufficit, quoniam insinuabilitur non aequalitate ex iniustâ bellare, nullo modo in re aliqua acquisire dominium, cum iustitia non habuerit: id est in foro confiteatur iusta illa Calisto non procedunt;

imò neque in externo, & bellum sit iuste Christianos. Arque ita iusticiam vnaquaque illarum Recum publicarum dum sibi persuader bellum ex parte sua materialiter esse iustum, licet potest resistere, & possidere bona ibi capta, quandiu de iniustitia illis non constet; nam licet pugnat si à Principe iusti bellum inequant, & ex consequenti modo super dicto licet etiunt, que ex bello consequitur, & iuste vendunt cum eo ostendere, vt scilicet eum primatum de iniustitia belli constet, omnia restituant: Molin. disp. 3. vers. Ratiocinatio pag. 280.

S. III.

De coniugio seruorum tam fidelium, quam infidelium.

E P I T O M E.

- 18 Servorum contrahentium matrimonium enera, & privilegia. & libertas.
- 19 Servorum matrimonium quando validum, & quando nulla.
- 20 Servientis ignavis coniux an possit propria auferentate quadam ibunum racedere, quando servientis aletaria detrahit est.
- 21 Coniux dubius de seruitute alterius an sensus reddere debetum?
- 22 Matrimonium liberi cum ancilla ignorata errore contrahens servulus, an valeat transfe de cencia, ex qua ancilla est in libertate?
- 23 Liber contrahens cum seruo ignavis servientis possit detrahit seruitus refire, non autem ancilla: Et quid si capula pastea accedat? numer edent?
- 24 Infideles ad fidem velutram occidentes an debent redire ad exercitum, quia primo habuerunt? Hac de re Pius quinque bullam edidit.
- 25 Infidelium an possit summa Panis fix impedimenta matrimonii esse? & an statuta aletaria & infideles subditos summa Panis?
- 26 Infideles si matrimonium contrahant in prima gradu consanguinitatis ad fidem canteruntur an sint separandi?
- 27 Infideles pasti baptismum an possint dicere consanguinitas propriæ intra quartum gradum?
- 28 Infideles converteri an possint capulari matrimonio cum fidali, cum cum taxis censilio eius conjugem proprium interfici, an si infideles uxorem suam occidat ut cum adultera matrimonio capiente?
- 29 Infideles quando validum contrahant matrimonium, & quid debeant facere quando cum pluribus contrahant tempore infidelitatis?
- 40 Infideles censibili in primo gradu affinitatis linea relata an sint separandi pasti baptismum?
- 41 Infideles ad fidem converteri nequeven diversere ab infidelesi ad fidem convertere ab fornicationem commissam tempore infidelitatis.
- 42 Infidelus habens filium, si canteretur, an succedat in matre?
- 43 Papaæ an possit barbare ut Laici criminosu fuit seruitus, & habeat impedimenta ad contrahendum cum libera?
- 44 Infidelus dicens fidalem, si ille canteratur, matrimonium vellet.
- 45 Infidelus converteris potest manere cum infidelis si unde ille manere sine iniuria creaserit; & an possit discedere ab infidelesi, & si infidelus sine iniuria

Disp. XXII. De coniugio seruorum. §. III. 633

ria Creatoris cohabitare velis aut quando infidelis non vult manere nisi cum granis scandala, & offensa Dei, fidelis tenetur cum relinquare.

46 *Seruum ignorata quo invenit dirimus matrimonium, & an apud infideli habeat locum.*

47 *Seruum an possit superuenire matrimonio alterwero coniuge videntur se pro fernot*

28 **P**rima difficultas circa onera, & peccatibus seruorum, quenam illa sine? Quod onera e. t. i. iuris est seruum non teoeti alete valetemcum aliis maiores regulariter teneat alete illam, etiam quando illam sine fine duxit: Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 16. num. 2. & lib. 9. disp. 4. num. 19. ex l. penit. ff. 27 MS pessimi. legat. Sard. de alimento. iii. 1. rot. quatt. 5. Quod intelligitur quando viri cohabitare viri, si eos abeatur culpa ab eius consortio recedere, non est auctorita viri, quia debet esse io obsequio virtus. cap. has imago. 3. quatt. 5. quia enim obsequium debitur non praefat, non est cepera alimenta libi debita. Hec autem obligatio noui tangit matrimonium, cuius specterat dominum in causis obsecro, isto est serua viro, isto cohabiter in eadem domo cum marito libero.

Quod priuilegium seruorum ex lata traditis ostendit: In primis: Serui insituti dominis possunt facili matrimonio copulari: Cenedus ad decreta. coll. 88. num. 1. Flores ad Gam. decu. 142. vbi etiam addit posse matrimonium accusare vaistem seruum: Guttiert. tract. de matrim. cap. 9. 2. Bonac. cod. trist. quatt. 3. par. 3. num. 7. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 2. Ea ex ratione, quia matrimonium à iure naturali, & diuino, datore est pro remedio concupiscentie, & pro propagatione naturae humanae. Hoc autem ius non auferunt serui, immo peccant dominii contra iustitiam impedito possum seruos ne matrimonium incant, aut impediendo matricale coniunctionem inter ius matrimonio, cum faciat coacta ius tributum ieiunis à natura: Guttiert. d. cap. 9. num. 3. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 2. num. 1. & sequentibus. Babl. Pont. de impedimentis. matrim. cap. 2. 3. 4. 5. 6. 7. Ex dictis colligatur.

Confitatur ergo priuilegium in gratiam seruorum, posse illos in iure domini licite matrimonio copulari: ita etiam l. 1. iur. 5. pars. 4. Valde. de ser. Et ap. hys. quatt. 37. num. 4. & 5. Eniquez in summa lib. 11. cap. 10. num. 4. 10. medo. de matrim. & Azo. Iustit. Moral. pars. 1. lib. 2. cap. 3. quatt. 4. Quoniam posse seruum accusare vaistem ieiunis adulterium licite, vt Flores supra & ultra illum tener Cyrus in Isero. C. de adulter. & lib. Odofred. & Ioan. Faber, quos ibi referens sequitur, dicens hoc esse verum. Cooservat ipse Gamma decu. 142. incipit: Blagia quadam. *

Habentur in priuilegium seruorum possint dominum impedit serui ius matrimonio vendi; nam eo ipso quod serui habent ius contrahendi matrimonium, habent subiude ius illi vendi; alli sicuti ceteri illud. Quare sicut dominii iniuriam faciunt serui, nullis matrimonio impediunt; ita etiam si eius vium: Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 1. num. 1. vbi probat ius coniugium potius, ac vetustissime esse iure dominorum. Ex dictis inferatur quando virque coniux iuri in seruitute, aut si ales est liber, & non possit commode alterum sequi, si confessus dominii matrimonio sunt contrahit, seneri dominum lege rufatiz non vedere seruum, aut seruum ad partes remotas, ut vequeant matrimonio vel: quia eo ipso quod praeferit confessum, celsi iniicio; & concilio principali, subinde accessum suum fuit concilium: cap. prudential. de officio delegat.

nisi seruu esset intractabilis, & ita male moratus, ut non posset à domino hoc penitul proprio, ac tetum fuscum domi retineri, neque in oppidis vicinis reperiatur emptor, tunc cuim posset vendi in partibus remotis: Sanchez supra, disp. 22. num. 10.

Quinimodo etiam quando matrimonium fuit initium ignorantiae, aut contrediscentie domino, debet dominus sub mortali seruum non vedere io partibus remotis, vbi non datat facultas vendi matrimonio, si pretium iustum reperiatur in partibus vicinis: Sanchez post alios dicta disp. 22. à num. 10.

Secunda difficultas continet, quando iustitiam matrimonia seruorum sunt valida, & quando nulla? Reolutio sit. Eros conditionis seruuli, quando omnibus liber contrahit cum seruo; aut libera cum seruo; matrimonio est nullum: Eniquez in summa, lib. 11. cap. 10. num. 3. Rebello de obligatione nullis. pars. 2. lib. 3. quatt. 3. scilicet 1. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 19. num. 2. quos referens sequitur Babol. en cap. 2. num. 1. de coniug. seruorum. vbi id amplius, etiam seruus ignorans non sit perpetuus, sed ad tempus; ut eo scilicet clatio, ut primitum teneat seruum: Sanchez lib. num. 3. Quod si liber ineat matrimonium ignorantiae cum seruo, & postea tembat ex cum illam tam manamilla, ignarus tamen manamillam, non propterea valet matrimonium: ita Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 3. num. 3. contra aliquos, id num. 2. argumento scilicet 3. lib. 7. disp. 19. num. 5. Amplius adhuc non valere, secundum vetorem, quando liber contrahit cum ancilla ignarus conditionis, etiam contraheus eo est affectu, ut si dicere, adhuc contrahetur; quoiam non reperiunt ibi confessus voluntarius pollicentur aciu; sed tantum habent, & animi preparatione. Quod alio modo dicunt quando eros conditionis seruuli est concomitans: Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 6. 5. per ratorem.

Tertia difficultas, an seruitus ignarus coniux possit proprii autoritate quoad thorum recedere, quando seruitus alterius detegitur: Affirmat Basil. Pont. de impedimentis. matrim. cap. 13. 5. 2. Nauart. in summa cap. 2. num. 3. Sylvest. nov. matrimoniis 8. quatt. 2. 1. 2. & alij apud Sanchez lib. 7. disp. 19. num. 7. Rato, qui hoc occurreret, & scilicet scandalum fieri posset. Item si matrimonium ita sit occultum ut oqueant probari testibus, nec testimonio libri Parochi, qui amissus est, potest fieri separatio per autoritatem propriam, quod habitationem, modo non sit scandalum; quia certum est matrimonium fusile nullum: ita Sotus in 4. disp. 3. quatt. 1. unica. art. 1. col. 4. vers. versus vero. Nauart. supra. Ludovicus Lopez 2. p. Infruct. de matrim. cap. 47. vbi de impedimento condicione est. 8. vers. Petrus solus bac. Barthol. à Ledicia decu. 31. de matrim. immediatè aut secundum corollis. Eniquez lib. 1. de matrim. 1. 10. num. 5.

Potest ambiguer quando matrimonium est notarium: Richard. in 4. disp. 3. 6. 11. 13. quatt. 1. & Sylvest. supra, & Eniquez loco citat. vagant absolute posse tunc propria autoritate recedere, esto seruitus sit notaria: sequitur Nauart. d. cap. 11. num. 3. licet non capicere, si seruitus sit notaria: & probatur ex cap. Porro, de diversis, quod de casu notoria loquuntur: per cuius testatum probatur desiderata iudicis sententiam, ut licita sit thori separatio, vt per Gamma in repertum. cap. ad litigia. 3. quatt. 1. 5. 4. 6. num. 4. 2. 1. Casti. lib. 2. de leg. general. cap. 8. vers. 19. Ignatius Cardinalis Bellarm. in iuri coniugio lib. 1. de matrim. vers. secundum ejus. Petrus 1. 7. Glosa 1. col. 1. art. 15. lib. 8. Ordine. Motu in Emporio iur. 1. 11. 5. quatt. 9. num. 5. 1.

634 Part. III. Lib. X. De obligat. dominorum,

n^m. 51. Sotus autem Barthol^a Ledesma, & Ludovic. Lopez quando matrimonium non est occulum, vbi supra videtur requiri iudicium Ecclesie, si coniux de leitus reclamaverit, quia quicunq^us notitia est feruntur, potest esse ignorans an liber habuerit feruntur conditionis ignorantiam necessariam requirantur, ut matrimonium sit nullum, quem liber debet probare.

Aliqua tamen imitantur predictam resolutionem non procedere, vbi tam notitia est feruntur, vt nulla peritos tergiversando celas possit, nullisque infractioni est locutus, de qua limitatione in adulterio agit Couar. de fons^{al} part. 2. cap. 7. §. 5. numero 3. a. Perus de Ledesma de matrimonio, quaj. 6. a. ar. 3. in fin. Eniquez lib. 11. cap. 17. num. 2. & in commento liter. I. Sanchez de matrimonio, lib. 10. dif. 1. a. 1. 3. & p. ius lib. 7. de impedimento, dif. 19. num. 7. vers. 6. id est breuiter dico, vbi conclusit licet est celsitate scandalo : sequitur Eniquez *supra*: at quando scandalus non celat, quia coniux liber non proficiens in partes longinquas, sed maner in loco, vbi publicum est matrimoniū, tunc vera est tententia dicendum desideratur iudicium Ecclesie, nec fas est p. operis auctoritate abire, non propterea quod coniugi libero competit probare ignorantiam feruntur, sed quia id est impedimentum dirimere omnino matrimonium, quod quando datur, nō est integrum alteri coniugi propria auctoritate divulgare ; et si publicum ; qui concedatur alii tententia.

31 Quarta difficultas, an quando coniux est dubius de tententia alterius, teneanti debet reddere? Teneri vult Ioan. Andriu. cap. 3. de coniugio servorum, ad fin. Butr. lib. den. v. 6. Anchar. num. eodem. Alexand. de Neu. num. 1. Syntest. verbo, *Matrimonium*, 8. quaj. 3. dif. 1. 4. & 5. Petr. de Ledesma de Matrimonio, quaj. 4. 5. ar. 1. lib. 2. ad *etiam prima tententia*, & Sanch. lib. 2. de matrimonio, dif. 4. 3. numero 5. cum sequentib. Ratio, quis debet conferre alterum coniugem in sua possidendo, ideo debet reddere debitem, cum existimante debeat alterum in hoc dubio possidere in bona fide, & ita non est primum iure petendi. Quam patrem ex Theologis docent etiam Palud. in 4. dif. 3. 6. quaj. 8. ar. 2. n. 14. D. Acoron. 3. p. 116. & cap. 3. 9. Adtran. 4. de fons^{al} part. 1. 3. vers. Præcepta tententia in persona formata, 4. 1. 1. lib. 2. Ledesma 2. part. 4. quaj. 5. 4. 5. 6. 6. 7. 3. 1. 2. & 3. Palatus 4. dif. 30. d. p. 1. s. 6. 7. 1. 2. 3. sed queritur, & dif. 3. 6. dif. 1. fin. 7. 9. 1. 6. per hac, & fin. 7. 9. 1. 1. vers. At vero, & Cordub. lib. 3. questiones, quaj. 8. fol. 1. 8. 3. 1. 1. 5. Ex supradictis sequuntur. Idem Sanch. d. dif. 4. 3. n. 8. quomodo contrarium, huc est non teneat hunc reddere debitem, ramberi Ecclesie precipiat, genet Abbasia. d. cap. 2. de coniugio servorum. num. 6. Petrus numero 20. vers. venio ad scandalam. Couar. de fons^{al} part. 2. cap. 7. 8. in fin. Naues, in capitulo amore, de penitentia. dif. 7. numero 8. 4. Eniquez in summario lib. 1. cap. 10. numero 6. & cap. 1. 5. num. 7. Sayo in clavis lib. 1. c. 1. 2. 3. n. 40. in fin. Gregor. Lop. lib. 4. & cito deparuit, 10. 5. pars. 4. Sed non est tecum dandum à parte afflaman tenti scilicet redere debitem coniugem dubium de tententia alterius, etiam iudice non praecipiente, nec libi praedictum inferre. Quia addo iuxta sententiam, quam tradidit Sanch. lib. 2. de matrimonio, d. p. 4. 1. numero 47. si facta diligenter sufficiens non possit dubium vindicare dubium, posse viendo sua possidendo etiam petere, nōque in hoc coniunctibus illi nocet, quia possit tententia detecta ab illo matrimonio resiliere, cum fuerit nullum, nec tati- fugium illa copula.

Quinta difficultas, an matrimonium liberti cum ancilla ignorante esse conditionis tententia, possit conualecere per decennium transactum, ex quo an-

cilla est in libertate ? Affirmat Tirachel. de prescrip- priu. 9. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. ex c. penit. de coniugio servorum. ibi : *Eloge decennio* : vbi non auditus feminam dum allegar vult tententiam, qui probabant decennio se tanquam librum geluisse, oulii lire circa statum sibi exercitata. Nam liberitas prescribitur per decennium, ita poterit quoque conueni, ut vult Glott. in d. cap. penit. verbo, *Decennio per leg. 1. C. 1. si pater*, C. ne de statu defensionis. Nihilominus quodquid sit de foce exercitio, vt insinuat Paludan. in 4. dif. 3. 6. quaj. 1. ar. 2. numero 1. 5. decendit est in foce conscientiae non conualecere, sed matrimoniū, nisi potest libertatem prescrip- priu. accedit oculus conuenit, cognitis priocis matrimoniū nullitate, vt quando socilla illa est sit manu missa ita Paludan. 4. dif. 3. 6. dif. 1. 1. 2. 3. 4. 5. vers. Porro quidquid, & vers. sequentis. Quod est re- tilium ut vult Sanch. d. lib. 7. dif. 19. numero 6. si ante matrimonium initum ancilla iam legiūm prescrip- priu. possit libertatem, concurrentibus ad eam prescrip- priu. ceteris requisitis. Quare valet matrimoniū cum libertate, hoc est cum tenuis, quae fuit ferens, & iam libertate donata est, ut eradicat Couar. de fons^{al} p. 2. cap. 1. 5. 7. numero 1. vers. *Primum*. Eritiquez in summario lib. 1. 2. cap. 1. 10. numero 3. in commento liter. N. & Sanch. dif. 1. 9. supra numero 10. quae te- tentis sequitur Babol. in cap. 1. 1. 2. de coniugio servorum. numero 1. 10. ad fin.

Sequa difficultas, an liber conualebat cum serua ignoris tententia, possit derelicta tentente resiliere, & quid si ipse potest ad illam accedit? Relatio sit quoad patrem partem, liberum posse cognita tententia relata, scilicet autem, si velit resiliere cogendam esse ab Ecclesie state matrimonio, quia fuit in culpa deceptio, ut sequitur Alexand. de Neu. in capitulo de coniugio servorum in fine. Naues, in numero cap. 22. numero 33. Eniquez lib. 11. cap. 1. 10. numero 5. Sanch. de matrimonio, 4. dif. 1. 15. numero 4. 5. vers. 5. vbi etiam te- solut decipiendum teneri ante compulsionem stare matrimonio. Quoad posteriorē partem, quoad libet conualebat cum ferme ignoratus tententia, ac- cendente postea copula esse validum matrimonium censibatur olim: hodie ramenta post Concilium Tridentinum fess. 24. de reformat. marriag. c. 1. cito non facit sit per matrimonium praetulsum conuenit, nisi nouis accedit totet coortantes potest sublatum impedimentum coram Patrocho, & testibus, etiam si poliquam ipse deprehendit certò eam esse acci- lant, & carnaliter ipsam cognoscat, non est compel- lendum virum sicut vocem maritalis affectionis per- trahentia spinas spem vestram, in gloss. 1. 5. princip. numero 6. Neciam procedere test. in cap. 2. de coniugio servorum. Cened. ad decretal. codicil. 88. numero 2. vbi subdat parinatione, si liber ancillam ducat, quam liberum esse credidisse, quomodo potest donare lib- bertatem cum illa cohabitet, & habeat rem cum illa licet anten: non dici ex hoc verum matrimonium inter ipsos existere, nisi nowis conuenit accedit coram Patrocho, & testibus; quantumcumque contra- hentes se tradicunt sicut coonging : quia vbi non est cunfensus in aer persoas legitimas, non darui matrimoniū, quoniam sequitur traductio, & copula, & morsa celebratur: facit Glott. in cap. ad nuptiam, editum, de coniugio servorum. Si pleoē Veracius in fons. coniug. 1. p. ar. 29. vers. dubitatur adhuc, & Gutier. lib. 1. Canon. quaj. cap. 18. ex numero 5. vers. *Quare re- boratur*.

Sextima difficultas circa infidelium matrimo- nia, an teneantur redire ad uxores post conuicio- nem, quia prioces habuerunt: Hac dete Bolla Pij V. sic babet: *PIS Papa V. ad perpetuam res memoriam. Romanum Pontificis aqua, & circinella prouidencia, ne ea qua presulatu Iudorum nouicerat fidem conser-*

serum, & conuersorundem sanc*ti* debent, & terminari*z* at*l*icium basi*re* seru*re* scrupulo*rum* sub*re*ce*re*, dec*re*at*ur* i*u*ni*b*us, & alius oper*re*s con*su*er*re* pr*o*uid*re* rem*ed*io*m*. Cum ut*ra*ga*n*, si*ri* ac*cep*it*im*e*n*, Ind*u* in sua infidel*it*ate a*re* man*u*mis*ci*bus, plures perm*is*se*re* uxores, qu*o* ip*si* etiam le*gi*st*ri*bus de*ca*usa*rum* rep*u*di*an*ti*re*; hinc fact*u*m est qu*d*re*cep*tion*ibus* baptism*um* perm*is*sum*re* man*er*e cum ea uxore, qui fin*u*l*u* cum mar*io* bapt*iz*at*ur* ex*ist*it*re*. Et quia sap*er*u*n*tem*re* coning*u*l*u* ill*u* non esse prim*u* coning*u*l*u*, end*o* i*u* m*is*tri*o*, qu*o* Ep*isc*op*o* gra*u*iss*im* ser*u*pal*u* ter*qu*on*u* ex*ist*im*an*tes ill*u* non esse ver*u* mat*rim*on*iu*m*u*. Sed quia dur*is*iss*im* est*re* separ*at*ur e*is* ad uxori*bu*rum qu*o* b*u*psi*u* Ind*u* bapt*iz*at*u* su*pe*c*tu*pt*u*, ma*x*ime qu*o* difficult*at* for*es* prim*u* coning*u*l*u* re*po*rt*u*ri*re*. Ide*o* Nos stat*u* d*il*lor*u*m Ind*u* pat*er*o*re* a*fe*li*ci* ben*ig*ne*re* cons*u*le*re*, aque*rum* Ep*isc*op*o*, ac Al*l*em*u*str*o* hu*is*mod*u* scrupul*u* ext*re*mo*rum* vol*en*tes. Mot*u* prop*ri*o*re*, & ex*co*sci*en*t*ia*, ac*de* Ap*ost*ol*u* pot*est* stat*u* plur*im*nd*u*no*re*, ut*la*di*sc*is*u* p*ra*met*u*ur*re*, bapt*iz*at*u*, & i*u* su*ar*um bapt*iz*at*u*, cum uxore, qui cum ip*si* f*u*ct*u* bapt*iz*at*u*, & bapt*iz*at*u* ab*er*uit*re* habe*re* tan*q*uam cum uxore legit*im*, ali*o* dim*is*si*re*, Ap*ost*ol*u* a*u*bor*te*re**, t*er*re*re* p*re*f*er*at*re* declar*at*ur, mat*rim*on*iu*m*u*que*rum* di*leg*it*im* i*nt*er*re* e*is* co*ns*ist*ere*, si*g*ue*re* per*q*u*o*rum*rum* Ind*u*ct*u*, & Comm*un*i*ca*ri*o*, quam*rum* a*u*tor*at*as*rum* f*u*ng*u*nt*re*, i*u*bi*ta* e*is*, & e*orum* cui*l*ib*et*, quam*rum* al*l*er*u* i*nd*ic*an*ti*re*, ac*in*ter*pre*t*at*andi*re* facult*at*o*re*, & a*u*ber*te*re**, i*u*dic*at*andi*re* diff*ic*ili*ti* deb*er*et*re*. Et si*sc*is*u* super*bi*us*u* a*u*ber*te*re** sc*ient*er*re*, vel*ign*or*an*ter*re* con*ser*ter*re* a*tt*ent*an*ti*re*, i*rr*it*an*ti*re*, & i*rr*it*an*ti*re* determin*an*ti*re*. Non ob*sta*nt*u* qu*o*ibus*rum* Ap*ost*ol*u*, ac*in* provincial*ib*us, ac*in* s*u*l*u* d*il*ab*u*e*re* Conc*il*io*rum* ed*it* general*ib*us, vel*pr*ec*al*ib*u* conf*u*ti*to*ri*rum*, & ord*in*ation*ib*us, ext*er*is*re* contra*re* qu*o*ibus*rum*que*rum*. Datum Roma ap*ud* fact*u*um Pet*rum* sub*u* anno P*isc*ator*u*, die sec*un*do*rum* Aug*usti* anno 1571. anno fact*u* n*ost*ri P*om*ific*u*ri. Hec ad*l*iteram, ve*re* ref*er*ens*u* p*ro*p*ri*o*rum* s*u*o*rum* con*su*er*re*.

Qua*mo*is ergo ex*co*n*stit*uti*on*e imp*re*dicta*re* col*lig*atur quid*rum* ad*l*iquid*u* ad*l*iquid*u* p*ro*p*ri*o*rum* difficult*at*em*u*, dis*put*ation*ib*is*u* re*al*is*u* rel*ict*a*re*; Dico prim*o*; de i*u*ce*re* infidel*it*ate ad*l*idum nostr*u* con*ser*ver*re*, si*temp*o*rum* i*so* i*h*infidel*it*atis legitim*u* uxores rep*u*di*an*ti*re*, ad*l*illas t*er*re*re* cogend*at*is*u*, et*ram* i*o* alias nupt*ia*s*u* contr*ad*ix*an*ti*re*, n*isi* fort*e* cas*u*s*u* con*ting*at*u*, in*q*ue*rum* per*co*n*ser*ver*re* alter*is* d*il*at*u*mat*u* matrimon*iu*m*u* init*u* tem*po*e*rum* i*so* infidel*it*atis*u*; ut*co*n*stat* ex*cap*. Gaud*en*t*iu*s*u*, v*er*. 5. Qui aut*em*, de din*er*u*re*, i*u*bi*ta* Sot*u* in*4*. d*is* 33. q*u* 5. Syl*o*st*o*. verb*u*. Mat*rim*on*iu*m*u* 8. qu*o* 10. d*is* 7. Ga*et* in*re* p*re*cep*tu*o*rum*. cap*u* ad*l*imin*u*, 30. qu*o* 1. q*u* 4. num*u* 27. & al*l*i*o*, quo*rum* re*fer*ens*u* se*qu*itur Sanch*o*. de mar*it*im*ib*. 10. d*is* 1. n*o* 1. Ed*equa* se*cond*o*rum* ux*o*r*u*s*u* non*rum* est*re* leg*iti*ma*re*, o*c*c*o*re*re* ell*is* tal*is*, d*an* vi*vi* prior*u* rep*u*di*an*ti*re*. Qu*o*mo*do* sol*ito* prior*u* matrimon*iu*m*u* non*rum* con*ser*uer*re* ut*ri*o*rum*que*rum*, ut*sec*und*o* a*u*pet*u* sub*st*ant*u*.

Ex*pa*rd*o*to*rum* Mot*u* tamen*re* Pi*u* V*o* man*u*c*ip*ia*rum*, que*rum* ex*Ethiop*ia*rum* ann*is* in*Brah*ili*an* region*ib*em*u*, seu non*rum* ob*tem* de*ser*ver*re*, si*temp*o*rum* bapt*iz*ant*u*, pos*tu*re*re* trans*lat*are ad*l*ec*tu*nd*u* nupt*ia*s*u*, vi*ven*te*re* ad*l*i*u*ce*re* pri*o*re*re* co*o*inge*re*, tel*ic*to*re* in*Ethiop*ia*rum*, cum*rum* ob*dis*ta*to*ri*rum* loc*u* , & ob*cond*ition*ib*em*u* se*ri*u*re* ne*que*nt*u* mut*ua* co*hab*itation*u* vi*u*; it*u* Sap*er*iff*u*li*u* Do*ct*or*u* Pa*ter* Ferdinand*u* Pe*res* in*man*u*script*o*rum*, quam*rum* part*em* tan*q*uam mag*is* pi*am*, & mag*is* prob*abil*is*u*, & le*gi*quand*u* am*pl*ech*er*it*re*; que*rum* prob*at* po*es*it*u*um*re* ex*diploma* Pi*u* V*o*. Nam*rum* in*prop*ri*o*ta*re* constitution*ib*em*u* null*u* nou*u* in*sta*t*u* summ*u* Pont*if*ex*rum*, ne*que* disp*en*si*on*em*u* in*ali* quam*rum* ad*h*ib*er*uit*re*; sed*re* sol*ito* declar*at*is*u* i*l*infidel*it*is*u* plures ux*o*r*u*s*u* temp*o*e*rum* i*so* infidel*it*atis*u* du*er*at*u*, & po*se*it*u*

ste*re* ad*l*idum co*n*ser*uer*at*u*, valid*u* mat*rim*on*iu*m*u* contr*ah*ere cum ea ux*o*r*u*s*u*, que*rum* ip*si* b*ap*t*iz*ata*re* f*u*ct*u*nt*u*; quam*rum* ea non*rum* pi*am*, si*mod* pi*am* te*pe*rite*re* non*rum* poss*it*. In*hoc*en*im* eu*ru* sol*ito* mod*o* intellig*en*du*m* esse*re* decre*tu* sum*u* Pont*if*ic*is* rec*e*de*re* ob*tem* Al*fon*s*u* de*V*er*ac*ut*u*, & om*nia* coll*ig*at*u* ex*cap*. Gaud*en*tu*re*, de*du*re*re*.

Quod aut*em* hac*re* in*re* nulla*rum* i*nt*er*ment* dispens*at*io*rum*, aut*em* nou*u* i*u*ci*o*st*u*to*rum*, sed*re* sola*rum* antiqu*is* i*u*ci*o*st*u*to*rum*, p*at*er*u* ex*is* ver*is*, qu*o*ibus*rum* hac*re* sum*u*ma*re* Pont*if*ic*is* ve*to*to*rum*, Apost*ol*ica*rum*, in*q*u*o* am*bo* i*u*ci*o*st*u*to*rum* ha*u*is*mod* leg*is*l*u*ia*rum* i*nt*er*re* e*is* cons*u*lit*u*re*re*, &c. Non poss*it* aut*em* lumen*re* Pont*if*ic*is* declar*at*o*rum* hoc*re* sec*un*dum mat*rim*on*iu*m*u* valid*u* esse*re*, n*isi* c*on*ser*ue* mat*rim*on*iu*m*u* in*inf*idel*it*ate cum*rum* prima*rum* contract*u*ti*u* sol*ito* pos*se*, quando*rum* mar*ia*rum**, sc*ilicet* ad*l*idum co*h*ob*it*uel*u* prim*u* coning*u*l*u* repet*er* non*rum* poss*it* qu*o* c*on*se*re*at*u* e*re* co*o*inge*re* v*er*te*re* comp*ell*at*u*. Si*id* est*re*, quando*rum* i*u*ci*o*st*u*to*rum* ad*l*idum co*o*inge*re* v*er*te*re* poss*it*, quem*rum* mod*o* i*u*ci*o*st*u*to*rum* co*o*inge*re* v*er*te*re* poss*it*, quam*rum* hum*ili*mod*u* mat*rim*on*iu*m*u* in*leg*it*im* no*rum* valid*u* sunt*re*; qu*o*d*rum* si*h*oc lumen*re* Pont*if*ic*is* declar*at*o*rum* cert*u* in*ca*su*rum* *Ethiop*ia*rum*, de*q*uo*rum* *princip*um*rum* est*re*, vid*et*ur*re* id*em* esse*re* dicendum*re*, cu*l* i*u*bi*ta* in*Brasil*ia*rum* prod*uc*it*u* fas*om*ino*rum* non*rum* sit*re* prop*riet* loc*u* distant*u*am*re*; & inc*o*m*od*um set*nit*ur*re* vil*u*s*rum* re*pe*ting*u* coning*u*l*u*, qu*o*as ante*re* cum*rum* esse*re* infideles*rum* in*su* pat*ia* du*er*at*u*, nec*re* sp*es* villa*rum* sit*re* mul*u* illos*rum* vi*u*te*re* poss*it*.

Hanc etiam f*en*tentiam Sap*er*iff*u*li*u* Pat*is* Fer*dinand*u* Pe*ter* sequ*it*ur f*en*ti*re*: *bi* gra*u*iss*im* Do*ct*ores n*ost*ri Societatis in*sc*ol*ie* p*ro*p*ri*u*rum* d*icit*ur*re* const*itu*ti*on*is Pi*u* V*o* auth*or*itat*u*, ob*qu*am*rum* mult*o* min*is* re*co*oc*ci* pos*se* in*co*tro*di*si*am* cert*u*o*rum* est*re*; & ost*end*it*u* ex*ve*ct*is* ill*is* i*u*ci*o*st*u*to*rum* const*itu*ti*on*is*u*, ib*is*: qu*o* d*is*ting*ui*um*re* est*re*. Ec*cl*us*u* ib*is*: & max*imo* que*rum* diff*ic*il*at*is*u* for*u* prim*u* coning*u*l*u* re*po*rt*u*re*re*. Quia*rum* de*term*inatio*rum* declar*at*o*rum* i*u*ci*o*st*u*to*rum* sunt*re*. Quod const*at* i*u*ci*o*st*u*to*rum* ut*occ*idental*ib* Ind*u*s*rum*, ver*u*ni*rum* et*ram* et*ram* i*u*ci*o*st*u*to*rum* coming*u*l*u*, qui*rum* ex*inf*idel*it*ate ad*l*ec*tu*re*re* Ecclesi*o* gre*ci*num*rum* ven*ient*, succ*er*at*u*. Particul*at* i*u*ci*o*st*u*to*rum* qua*rum* le*gi* sec*un*da*rum*, qua*rum* pos*it* pri*ma* vi*u*ent*re* Ind*u*s*rum* i*u*ci*o*st*u*to*rum* coning*u*l*u*, ne*que*quam*rum* est*re* v*er*ta*re*, ne*que*mag*is* v*er*o*rum* que*rum* al*l*ia*rum*, qua*rum* nun*qu*am*rum* nou*u*re*re*. Vnde*rum* null*u* pa*ct*o*rum* est*re* maior*at*io*rum* cum*rum* sec*un*do*rum* et*ter*ti*o*rum*rum* qu*o*d*rum* fact*u*um*re* est*re* coning*u*l*u*, quam*rum* de*qua*is*rum* al*l*ia*rum*, cum*rum* nun*qu*am*rum* fuit*re* coning*u*l*u* me*tr*io*rum*; & i*u* inter*re* occ*idental* Ind*u*s*rum*, & *Ethiop*em*rum* Brasil*ie* qu*o*d*rum* ver*u*ni*rum* ux*o*r*u*s*u*, aut*em* present*u*nt*u*, aut*em* absent*u*, aut*em* ab*l*ient*u* null*u* est*re* disc*ri*men*re* con*stit*u*end*um*re*, sed*re* ut*ri*o*rum* ver*u*ni*rum* absent*u*, & ne*uer* present*u*nt*u* hab*er*et*re*: & hanc est*re* Pi*u* V*o* ne*que*quam*rum* i*nt*er*pret*and*u*nt*u* sit*re*, vim*rum* villa*rum* fec*er*it*re* ex*is* parte*rum*; & i*u* Ind*u*s*rum* plures ux*o*r*u*s*u* d*is*er*at*ur*u*, aut*em* qu*o*is*rum* era*re* sec*un*da*rum*, ter*ti*o*rum*, aut*em* qu*o*arta*rum* ux*o*r*u*s*u*; sed*re* pot*ius* ex*is* parte*rum* diff*ic*il*at*is*u*, que*rum* in*se*par*at*io*rum* a*u* non*rum* v*er*ta*re*, t*u*ne*rum* al*l*inde*re* ell*is* po*se*it*u*.*

Ex*qui*bus*rum* coll*ig*at*u* q*o*nt*ies* com*inx* infidel*it*is*u* i*nt*er*ment* comm*od*is*u* non*rum* poss*it* ad*l*ec*tu*nd*u* m*at*rit*ale* m*at*rit*ale* i*nt*er*re* con*stit*u*end*um*re* ad*l*ec*tu*nd*u* se*con*du*ct*u*rum* nupt*ia*s*u*: fac*it* cap*u*, Ind*u*s*rum*, 28. ex*Ecclesi*o* Te*lo*lo*rum* 4.* v*bi* stat*u*nt*u*, vt*Ind*u*s*rum**, qui*rum* Christ*ian*as*rum* hab*er*ent*re* ux*o*r*u*s*u* (hoc est*re*, que*rum* con*ue*ction*u*ne*re* ad*l*idum co*o*inge*re* cum*rum* ill*is*)

636 Part. III.Lib.X. De obligat.dominorum.

admonentur ab Episcopo, ut si canillis permanente cupiunt conuertantur, alsoquin te patet ut ab illis & redditationem textus, ne scilicet, dnu fidelis salutem queritur infidelis, potius ipse infidelitas perditionem inueniat; at vero in eo cau vique mulier fidelis ita separata ab infidele, quod ad fidem non vult conuerti, transire potest ad secundas nuptias, & ita haber consuetudo Romae: quod quando aliquis de genere iudeorum, qui coniugatus erat, conuertitur ad fidem, ex ipso, quod alter coniux interrogatur, non vult conuerti, consuevit conuerto facultas transiuncl ad secundas nuptias. Quare cum eadem videarne esse ratio de ceteris infidelibus, sit ve Aethiops coniugatus, qui conuertitur ad fidem, ex ipso, quod alius coniux est inter infideles, neque est spes quod de proximo conuertitur, neque facultas illum interrogandi an velic conuerti propter distantiam loci. & alias circumstantiae concordantes, possit transire ad secundas nuptias. Hec Doctissimus Molina interroga respondebat.

35 Octaua difficultas, an possit summus Pontifex infidelibus impedimenta matrimonio statuerit, & an statuta obligent infideles subditos summo Pontifici? Prior pars placet GUILIEL. RUBEO 4. disp. 40. q. 2. in principio, & conclus. 3. posse scilicet Ecclesiastum infidelibus impedimenta matrimonio dicimenter statuere, & proinde initate inter ipsos matrimonium in gradibus consanguinitatis, quod infidelibus prohibet. Dicendum tamen est non potius aduersus infideles ea statuta, cum sint extra Ecclesie gremium, neque ideo non ligantur coniunctionibus Pontificis: Innocentius III. i. c. gaudentia, de divers. accedente Pauli testimonio 1. Corin. 5. Quid enim nabi de istis, qui foris sunt, indicare? Sanch. de marriam. 7. disp. 1. num. 3. vbi disp. 3. num. 8. addit potius summu Pontificis, & est Dominus temporalis in locis suis iurisdictionis statuerit infidelibus impedimenta sibi temporaliter subditis, & quia veram habet iurisdictionem temporalem supremam in eos infideles & quam Dominus temporalis coruunt agamento Principis infidelis, qui potest impedimenta dicimenter matrimonium sibi legibus indicere (cum id Principib[us] Catholicis non sit integrum, quia Ecclesia id sibi referuerunt). Sanch. vbi supra, in virgini loco, praesentem n. 5.) cum Sacramenta non sintiam. D. Thom. in 4. disp. 3. quæst. unica, art. 2. ad 3. Atenensis summa 2. p. lib. 8. tit. 2. art. 1. q. 4. Rotella, verba, Impedimentum, impediment. 9. num. ultim. D. Antonin. 3. pars. iii. 1. cap. 6. vers. tertium paulinæ est. Gaet. in d. cap. ad lumina. 30. quæst. 1. q. 4. num. 4. 15. Vera-Cruz 1. pars. spes. art. 3. a. in probatio. 2. etiam conclusio. Ludovicus Lope 1. pars. introd. de marriam. cap. 5. 2. col. 3. notab. 1. Emmanuel Sæ summæ, verba matrimonio vbi de impedimentis discentibus, n. 18. Vnde fit infideles illorū, qui cum impedimento dicti secundum etiam leges coniugium inerunt, cum ad fidem conuertantur, iterum debet id matrimonium iniuste, si in eo velint perseuerare, quia peius fuit nullum: ita Sæ supra, Anglia: in floribus 1. p. de matrimonio, quæst. 3. de impedimento consanguinitatis, art. 3. difficult. 4. Sotus in 4. disp. 39. quæst. unica, art. 1. in solutione ad 3. in fine.

Nona difficultas, an infideles si matrimonio coniuncti sint in primo gradu consanguinitatis, & potest ad fidem conuertantur, an sint separantur. Dico primò inter ascendentis primi gradus coniugium esse prohibitorum, id est inter patrem, & filium. Valent. p. 4. disp. 10. quæst. 5. punt. 3. vbi de cognationis impedimento, vers. quartæ confessus. Henricus in summa lib. 1. 2. cap. 9. num. 3. Reginald. in præcis fori pionieris. lib. 31. n. 18. Sanchez lib. 7. de marriam. disp. 5. num. 7. docens esse iuritium iure naturæ com-

jugium inter parentes, & filios. Quod probatur, quia unnes gentes bene, & docte solo naturæ iurite instruuntur, noptias inter hos nefandas exiliuntur; & Persi ea coniubia permisentes notantur tanquam barbarici Terrulliano in Apologeo cap. 9. & à D. Augustino lib. 3. q. 7. in Lectoris. g. 61. & à D. Cletio. homil. de Pentecost. in fine.

Quinimò est probatum inter collaterales primi gradus coniugium, quales sunt fratres, & sorores, & ex consequenti inter iure oartus iuter eos iuritium. Valent. d. quæst. 5. punt. 3. iii. de marri. cognatione, sed saner conuaria sententia. Henricus d. lib. 1. cap. 9. num. 4. & Sanchez num. 11. d. lib. 7. disp. 5. 2. vbi num. 1. 2. inter infideles matrimonio coiunctus in primo gradu consanguinitatis linea transiuncit, quales sunt fratres, separantur esse dum ad fidem conuertantur, & in simili modi coniubia inter fratrem, & sororem vel probabilitate lege naturali; Ecclesiæ, vel Papæ dispensatione permitti non posse, docet Azot in finit. Adorat. p. 2. lib. 5. cap. 3. q. 2. vers. encomio. Confirmatur ex Innocent. III. in cap. gaudentia, de diuinitate, vbi de ceteris, infideles coniuges ad fidem non separantur esse à matrimonio contracto in iure, delitate in secundo, & tertiu consanguinitatis gradu, quod legibus Ecclesiæ non obligantur. Igitur censuit Pontifex à contrario sensu, à matrimonio coniunganciutu primo gradu, separandos esse, quod in gradus nec naturæ ita interdictum, vt inter matrimonium iure naturali. Iuuat D. Augustinus lib. 15. de civitate Dei, cap. 16. & lib. 2. contra Faustum, cap. 3. dum censet matrimonia inter fratres, & iunctos foli mundi exordio lacra fusile, occellata generis humani propagandi compellente.

Neque obstat quod dicunt de Abrahamo vita sanctissimo ducente in uxorem Sarah faciem suam, de qua ipse Genes. 20. ait: Verè fave mea eft, filia patri mei, & mo filia marri mea, & ita fusile veram fornicem testans. D. Hieronymus in quæst. Hebreis in Genes. Clemens Alexand. lib. 2. Strom. Caice, in verba Genes. proximè citata. Ex quibus committit potest similia coniubia inter fratres, & sorores fusile licita secundum aliquos: Quia oppositum est dividendum, scilicet, Sarah non fusile Abrahæ fornicem, vt constat ex familia Thæ patris Abrahamæ, Nachor duxit Melcham filiam Abram fratris sibi, Genes. 11. & Abraham duxit Sarah filiam sibi fratre Abram, iure quo hodiecum publicam causam inter magnos Principes summus Pontifex solet dispensare in linea aequali, & inæquali, vt inter parvum, vel anunculum cum nepre; & inter amicos, & matreterem cum nepote. Cum ergo matrimonio coniuncti sunt in primo gradu consanguinitatis linea transiuncit infideles, dum ad fidem conuertantur, separantur sicut; quia id matrimonio iure naturæ est iuritium. Contra vero cum sit velde probabilitate sententia, de qua Sanchez lib. 7. disp. 5. num. 10. docens hoc matrimonium sola legi Ecclesiastica iurari, cui infideles tempore infidelitatis non subiacebant, habet subiectum tandem probabilitatem, separandos non esse, dum ad fidem conuertantur, nisi speciali legi, aut coniunctione eorum easdem matrimonium iurit: ut expressè volum Ver. -Cruz 1. pars. specul. 1. art. 2. conclus. 1. & art. 2. pag. antepend. 9. ex summa istis, Vega 2. rem. summa, cap. 34. causa 187. ad fin. percutienti si regre ferant separationem, & ita relinqui possint in primo matrimonio Sanchez supra. n. 5. 1. 4. vbi addit in ceteris gradibus liocis transiuncti infideles matrimonio coniunctos nullatenus esse separandos, vt cauteris in d. cap. gaudentia, de diuinitate, & quod omnes illi sola legi Ecclesiastica matrimonio iurit, & quia infideles sunt exempti.

Decima difficultas, an infideles post baptismum possint

possunt ducere consanguinitas propriae inter quantum gradum? Pro solutione noocadum est consanguinitatem esse quid naturale, & ideo inuenient apud infideles scelula omni lege Ecclesiastica. Nam ex communicatione eiusdem langumis insuper oatura magna quadam communio, & amicitia naturalis; atque ita infideles non possunt valido matrimonio copulari post suscepit Baptismum cum consanguinitate inter quartum gradum; etiam si tempore infidelitatis possent vela primatum gradum, eo quod cum consanguinitate tempore infidelitatis proliferatur tanquam quid naturale, & ipso post baptismum manent consanguines, & iam ex tempore subdantur legibus Ecclesiasticis inter quartum gradum consanguinitatis coiungit iteritantes, nequicunq; validè contrahere matrimonium, inter talium gradum. Nec obest posse tempore infidelitatis iniurie matrimonium scelito primo gradu. Quia consanguinitates in platerioribus gradibus non distinxit matrimonium, nisi solo iure Ecclesiastico, cui non fu: inuenire infideles: Enitiques lib. 21 de mar. cap. 3. nov. 5. & Nauar. lib. 4. conf. in prima edit. de floscal. conf. 7. nov. 7. & 8. & in 2. edit. de confus. conf. c. 2. nov. 7. & 8.

38

Vnde dicimus difficultas, an infideles cooerter possint copulari matrimonio cum uxore, quando inuidi, & machinationibus maritum illius occidunt, quamvis uxor hoc efficeret causa alascendi infideles (pe inueniunt cum ipsis coniugis, ut ad fidem) fiat redicta: Adiuvante Divus Antonius 3. pars. 11. 1. cap. 5. n. 1. Sylvestris verbo, matrem. 8. quod. 9. dict. 1. Nauar. cap. 2. in summa, nov. 46. Antonius Cœch. lib. 5. infir. maior. 11. 2. nov. 87. Toledo. lib. 7. summa cap. 6. num. 2. non posse quibus accedit Frat. Basil. Ponti. de impediment. matrim. cap. 27. vers. sed querit per text. in cap. 1. de conversione. infidel. vbi id expressè probatur, ex ea ratione, quod iole damnum eo lacto Ecclesia compensare voluerit. Magna ergo est contentio inter Scriptores in pœnali, in explicando quomodo potest Ecclesia hoc impedimentum infidelibus statuere in pœnali delicti, dum sollicet ellent in infidelitate; & quae ea pena per baptismum suscepimus non explicant, qui omnino pœnitentia delicta absolvunt Hohenst. in d. cap. 1. de conversione, infideli, s. 1. 3. Ioan. And. ibi nov. 5. Butt. numero 2. & Anchal. numero 7. duplicitate respondunt. Primum, quia hoc impedimentum conuenit communione tam fidelis, quam infidelis mortis coniugis machinationibus, atque ita etiam pœnitentia per baptismum ex parte infidelis, pœnitentia adhuc ex parte fidelis. Secundo quia per baptismum peccata extinguitur, & ipsorum paucis motuuntur, ova tamen impedimenta.

Dicendum tamen est infideles eam penam non esse indolam, nec indici potuisse ab Ecclesia, sed solum fidelis, ut perpetuo non possit inicere matrimonium cum illo infidele, quoniamcumque ad fidem conueniat. Ex quo sequitur si ex tempore, quo id accidit utique coniux sit in infidelitate, non reperiit adhuc impedimentum, cum non sit ex natura rei impedimentum, sed tantum ex lege Ecclesiastico, quia non actas infideles, licet hodie ex Ecclesiæ decisione matrimonium fidelis cum infidele non subditur, non propter impedimentum infideles, sed quia fidelis eo impedimento Ecclesiastico arctatur: ita Henrique lib. 2. de mar. cap. 14. nov. 2. quem approbat Sanch. loco proxime tuus, lib. 7. dif. 7. 8. nov. 3. vt bene docet Frat. Basil. Ponti. 2. cap. 27. vers. sed querit.

Sed quia dubitamus potest quid dicendum de infidelis in infideli uxore propriam animo inueni

coniugum cum adultera? Palat. in 4. dif. 39. dif. unica, col. 24. fol. 791. vers. Objecit tamen etiops de illius enim inhabilem erant post baptismum ad contrahendam cum adultera: ex cap. 1. de conversione. infidel. sed meo iudicio fallitur, quare cum ibi ut secundo de infidelis, qui ex fidelis coniuge consuegit occidit, fidelis reus fuit illius homicidij; idcirco punitur ab Ecclesia ne valeat contrahere, causus inveniens causam homicidij suo coniugi commissum est: at in nostro casu nullus est fidelis, quem pena Ecclesiastica puniri posse, eo quod adultera illa trahit non est homicidia, nec pena hac propter adulterium ab aliis homicidio imponitur illi: ac prouide adulterium solum non obstar matrimonio contrahendo, ut expedit decidatur in cap. significasti, de eo qui duxit, & cap. sequitur inveniente, 3. n. 3. q. 1. Est autem impedimentum, adulterium cum machinatione mortis alterius coniugis, ant cum hæc data de contrahendo post coniugis mortem, vel cum contrahendo matrimonij de præsenti, cum adulteria. Et multo clarus est impedimentum dimens si adhuc homicidium alterius coniugis ab utraque perpetratum, vel ab uno illocum, infideli tamen, & machinationibus alterius, aucto contraheodi matrimonium erant fine adulterio: Card. Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 2. 2. col. 2. vers. Crimen autem homicidij, Vega in summa, summa 2. cap. 34. cap. 74. nraab. 1. Henrique in summa cap. 14. f. 2. & Matienz. ad Rubric. iii. 1. gloss. 1. num. 179. lib. 5. numerocap. quibus accedit Frat. Basil. Ponti. d. cap. 27. de impediment. matrim. vers. Tertium casu, vbi aduerit, quod ad hoc nec conditions sunt necessarie. Prima ut utique cooperetur ad mortem sine per se, sine per alium, & laius est quod solùm consilios, non mandato, ad necem coniugis: Matienz. diff. gloss. 1. n. 178. quare non sufficit si alter tamen sic causa mortis, vel ratiōne causa habeat. Secunda conditio est intentio contrahendi, unde non erit impedimentum si mortis fiat ob vindictam, vel ob aliquam aliam causam. Tertia, ut occasio sequatur ex illocum opere: scilicet si ex culpa Medici, aut ex negligencia ipsius percussi; tunc nullum est impedimentum.

Duodecima difficultas querit, quando valeat matrimonium infidelium, & quid quando cum pluribus contractarent tempore infidelitatis? Quoad priorem partem, responso ut matrimonium apud infideles esse verum, & legitimum, non rameo ita perficiuntur inter fideles. Constat ex 1. ad Corinth. cap. 7. vbi Divus Paulus consuleat consueco ad fidem, ne ab infidele coniuge diuente: Sed id illicum est, nisi tempore infidelitatis verum contractarentur matrimonium. Probatur ex cap. de infidelis, per text. ibi, vbi deciditur matrimonium apud infideles nullus, & validè contracti posse: Sanch. de mar. lib. 2. dif. 8. & 9. & lib. 7. dif. 7. 3. à n. 1. ad 7. Bonacina codem tract. q. 2. pontif. 1. n. 2. Cened. ad Decretal. coll. 70. n. 2. Sayt. de Sacramentis in genere, lib. 2. c. 5. art. 3. vers. Secunda propositio. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 6. q. 2. 6. vers. Tertia: Barbol. in c. maria, de Deuterio, n. 3. vbi cum Sayt. super tradit., quod est matrimonium inter infideles ineatur, & verum esse potest, non tamen inter eos Sacramentum est: dicunt namque à summo Pontifice in d. cap. Quartu, bimulatum matrimonium esse verum, quia est validum, non tamen est tam, id est non est omnibus modis indolubile, quia non est Sacramentum.

Ceterum his obstat cap. Gundem. de Discretio, vbi sunt haec verba, n. 1: Cum Sacramentum in omnijs apud fideles, & infideles existat; Quomodo autem sint intelligenda, variant Doctores, quia Sacramenta non repensuntur, nisi in Ecclesia & cap. Regio Regno Christi. Reipub. P. III.

H H b

Quia

39

638 Part.III. Lib.X. De coniug. Infidelium.

Quia ex sola, 24. quæst. 1. cap. Extra Catholicam, 1. quæst. 1. ita ut eatis Ecclesiæ nullum repenerunt: cap. plenarius, 8. Hinc est, 2. quæst. 7. Ratio est, quia cum careant baptismate, quod est ianuæ omnium sacramentorum, cap. ventus, de Presbyter. non baptizat. Consequens est, ut omnes, qui baptizim gratiam non receperunt, in Ecclesiæ eis daci non possint, cap. firmatum, de consecrat. dif. 4. cap. Maiores, de baptism.

Ex quo circa hunc locum indagant diuersas solutiones Scientibus, nimirum Cous. de Sylvestri p. a. cap. 1. §. unius, num 4. opinatur Sacramentum confugij apud infideles existere habent, ooo verb actu. Sanchez autem de matrimonio lib. 2. dif. 8. num. t. post alios ait, matrimonium infideliū appellati Sacramentum largi, & impotripiet, quatenus aliquo modo designat unionem. Christi cum Ecclesiæ, quamvis impotripiet, quia fide carent infideles. Novissimū tandem Antonius Ricciul. in tr. de iur. Personar. extra gremium Ecclesiæ existens. lib. 2. cap. 1. num 8. docebat modis matrimonium considerat: Primo ut est naturæ contractus, & medium concupiscentia, & vt lignum rei sacre non conferentes gratiam. & hoc modo repenter etiam inter Indexos, ut Scientibus in 4. d. 39. art. 1. vbi Sotus in t. cancl. Secundo modo autem idem Richiel. posse matrimonium considerat propter Sacramentum à Christo Domino institutum. & hoc modo non repenter nisi inter fidèles, prope probat. ea, quæ diximus in confirmatione huius dubit.

Mihi tamen placuit aduenire semper Sacrame-
tum, esse nomen generale, de cuius ratione in genere
est, sicutem quid sit iei lacre signum. Ceterum Sacra-
menta in genere iuncta in duas partes divisâ sum-
untur, unum in Sacramenta legi naturalis, &
veteris; & in Sacramenta legis nouæ, quæ inter se
valde differtur nostrum est, & tamen veraque dicuntur Sacra-
menta, & ha vocantur à Sanctis Patribus, &
appellantur à Conciliis, & hoc modo matrimonium
infideliū vocant Sacramentum, non quidem lega
Evangelica, sed legis naturalis, quia specialiter in-
firmitatum est, cum quia significat rem factam, hoc est
vinculum inter Christum, & Ecclesiam. & hoc modo
sumunt Sacramentum coiungit, in cap. *Gandemus*, quando diebus Sacramentum coniugij apud fidé-
les, & infideles existit, hoc est in genere, sed diverso modo.
Apud infideles, scilicet imperfectorum, signifi-
cans tantum, & non efficiens, apud fidèles tamen
significans, & efficiens, ac gratiam conferens.

Quoad posteriorē partē quando cum plati-
bus scilicet contraerat tempore infidelitatis, & te-
tolent Aethiopes, & Brasilienses, relicti passim priorib-, & alibi deinde assumpsi sine gesuamine, &
in iuria regnacriter priorum, quod etiam feminæ sole-
tent efficeri ut ex patribus nostris Societatis fide di-
gnis apud Brasiliacepi, vbi addunt, ad fidem/conser-
vatos contrahente cum posteriori uxori, relicta priore,
absque eo, quid prior ostenderit ex repudiatione sibi
aliquam suile ianuam illata ut referit in tractatu
coiugiorum Brasiliensium, Pater Iosephus de An-
chicura vir sanctitate, & pietate insignis, & muluis
exemplis id probat.

Nihilominus dicendum videtur quando infideles
converteantur ad fidem, cogendos eis a magistris
pollitioni tanquam iusto recedere, & ad prius redire,
ut supra dixi, vnde Sanchez de matrimonio, lib. 2. d.
dif. 1. n. 1. vbi loquitur de infidele, qui repudiat
legitima uxore aliquid habeat. Idem si infideles con-
uerteris plures sint uxores, separantes scilicet esse ab
omnibus aliis, denuo priori, qui sola est legitima
uxor, decidatur expedit in e. *Gandemus de Divortio*,
nam plures habete uxores aduersari iuri naturæ.

Quando autem prior vaor noluerit fidem nostram
amplecti, potest conuerter quancunque aliam, que
convenit, ducere vaorem, sicut potest aliam per-
sonam fidem ibi elocare in matrimonium: ita D.
Thom. ab omnibus receptus, in 4. d. 39. q. unica,
art. 3. ad 4. & ibi Sotus art. 3. ad 5. dicens cum nulla
alia ex prioribus illis vcoibus, excepta prima, con-
uerteris ad fidem, tenet infidelem illam conuerterum
celebrare matrimoniorum, eò quia nulla alia sive le-
gitima vaor: subditque idem dictum de Iudeis,
quibus quamvis olim vaorum multitudine esse
permisit, iam id per legem Evangelicam subla-
tum est.

Tertiadecima difficultas: an infidelis coniunctus
in primo grado affinitatis linea recta, ut separandi
post baptismum? Repondetur in primo gradu affi-
nitatis linea recta prohibetur, & in iunctum esse ma-
trimonium iure naturæ, veluti inter proximum, &
non erat, vel proximum, & vitricum, locerum, & nu-
rum, locrum, & generum: Haec sententia est Dñi Thomæ in illud t. Cor. 5. *Omnes adulterii inter vos
fornicatio*, lcll. t. D. Antonia. 3. part. iii. 1. c. 1. f. 1.
dcll. 6. Cous. 4. decret. 2. p. c. 6. f. 10. n. 6. Bellarm. lib. 1. de matr. cap. 28. paulus p. princip. p. notab. 2.
Valent. 4. p. diffl. 10. q. 5. p. notab. 3. vbi de impedimen-
to cognitio, vers. *Tercia controversia est*. Vafq. t. 2. q. 7. 4. art. 8. diffl. 1. t. n. 7. Secundum quam op-
tionem, coniunctos infideles in primo gradu affini-
tatis linea recta, cum separantur, esse separandos
est in consilio, quia coiuncti sunt in gradu iure na-
ture iuncti: Secus secundum alterentes affinitatem
ea matrimonio ostentam in nullo gradu linea recta, ita
prohibetur iure naturæ matrimonium, ut illud iuni-
tum reddat: ac proinde seclusio iure Ecclesiastico in
quocunque gradin esse validum, quia id matrimonium
solo iure Ecclesiastico est iunctum, cui non
subditur infideles: *Gandemus de Divortio*, ita, *Vera-
Cruz* x. p. *Præmis.* art. 25. col. antependit. vers. *Exem-
plar. ipsi. Henrici lib. 12. de matr. cap. 9. n. 5.* & idem
non sunt separandi, cum baptizantur. Sanchez lib. 7.
diffl. 6. n. 8. & muli fortius quando albitas occide
ea formicatione, id tenendum est, videlicet in nullo
ex quinque linea gradu dimicere eam iure natu-
rali matrimonium, quia ex solo iure Ecclesiastico ea
affinitas contingit: Sanchez. post alios diffl. 6. n. 9.
& esse certum tradit Perius de Ledelio de matr. n. 55. art. 6. circa prius statum affinitatis, diffl. 2.
cancel. 3.

Dicimaquaera difficultas: an infideles ad fidem
conuerteri possint diuertere ab infidele ad fidem con-
uersio propter fornicationem commissam, tempore
infidelitatis? Responso est negatur. Nec obest si
obscuera fornicationem tempore infidelitatis ad-
missam occasione data per coniugem innocentem,
eo quid noluerit admittere ad mutuum cohabitati-
onem maritalem volentem illum cohabitare ab
que consummata Creatocrista Fiat. Basil. de im-
pedito, matr. 2. 21. ver. *fusca ramea*, Sanchez de matr.
lib. 10. diffl. 5. n. 8. qui etiam tradit non obstat res.
in e. *Gandemus de Divortio*, ibi, n. 5. alias fuerit for-
nicata. Quia ed tantum pertinet, ut fornicatio pa-
trata tempore infidelitatis non conseruat carinaria
per baptismum, quod dimicetur faciendo ta-
tione illius. Segnatur Dñus Thomas in 4. d. 39.
in five, vbi meminisse huius dñli, negans posse
diuertere, quia sive in culpa infideles, & causa
fornicationis illius t ride camen rationem apud
Sanchez lib. 10. de Divortio, disputatione 5. num-
ero 8.

Dicimaquina difficultas: an infidelis habens
filium, si conuerteretur, succedat in maiestate.

Gregor.

40

41

Disp.XXII. De coniugio Indorum §.III. 639

Gregor. Lopez l. a. *verbis*, si non est *sige major*, tit. 15. part. 1. loquitur de infidelibus habente iam filium matrem ex uxore, qui iuxta morem patris possidet maiorum, si manutinet coniunctus ad fidem, & postea proponit filium alium, tradit primum filium succedere in maiori, non obstante quod sit natus in infidelitate, & est argumentum quod filii insecepti ante baptismum habere debent patrem hereditatis; & hoc est verum nisi remanerent in infidelitate, tunc enim priuati debent paterna, & materna hereditatem: *L. cognitum, C. de hereticis.*

43 Decimasexta difficultas: an possit summissus Pontifex statuere ut laicus criminalius fiat fetuus, & habeat impedimenta ad contrahendum cum libera? *Glossa in cap. ita querundam, de Iudea. & Saraceni.* docet hoc facere posse: quam latè exo inas Namaz. *ibid. notab. 1. in glori. 5. & in glor. punit. n. 15.* addens aliquam seruitutem induciam esse iure Pontificio iuxta Glossam *verbis formis, in d.c. Ita querundam,* qualis est etiam ea, que *cap. De raptoriis*, 36. quæst. 1. vbi rapto vii inferens puerula sit ferus illius, oili se sedimat; quod si puerula conseruatur, & panem habeat, rapto tenebitur sacrificare Parti, sacrificiisque absumabitur iudicio boni vii. Eodem modo fient fetui capientem, qui ad hostes arma portabant, & ut per Menchac. *Maj. quæst. cap. 10. num. 3.* & per text. hunc in d. cap. *Querundam, id & capientem fieri servos, tenet a iure diuino, quasi superinaturaliter homines se uos paucis horis per peccatum: Sequitur Batbol. in d. cap. Querundam, numero 11.*

44 Decimaseptima difficultas: an infidelis ducens fidem, si ille conseruatur, matrimonium subficiat? Ratio, quia infideles inter se valide contrahunt, & è contra inter fidem, & infidelem non stat matrimonium, ut est communis: Quinidem inter perfidam baptizatum, & cathecumenum est intentum matrimonium ex defectu baptizatum, qui sacramentorum ianna est, & potest cathecumenus fidem tenere, & esse in gratia: *Sanch.* post plus lib. 7. diff. 61. num. 2. vbi n. 5. subdit matrimonium fideli cum infidele esse iure diuino cariarum veritum, non tamen esse intentum aliquo iure naturali diuino, aut diuino potest, sed solo iure Ecclesiastico: *Sanch.* ibi. n. 7. vbi id pleo probat. Vnde loquitur posse somnum Porrolicem dispensare, ut fiat matrimonium inter fidem, & infidelem; cum sit intentum solo iure Ecclesiastico.

45 Hoc posito ad præcipuum dubium, dicendum est infidelibus ducentem fidem, si ille conseruatur, matrimonium valeat: *Contea vero matrimonium infidelium quantumcum confundarum potest dissolui, si alter coniux ad fidem conseruatur; alter vero in infidelitate perseverat perennas, ut omnino cohabitationem mutuam negligat, aut nolit habitus sine Creatois conueniencia, vel absque eo, quod coniugem fidem ad peccandum mortaliter peccetur: tunc enim coniuerius potest transire ad alias nuptias. Probatus ex cap. *Quante, de Divis.* vbi Innocent. 111. loquitur his verbis. Si alter infideliter coniugum ad fidem Catholicam conseruatur, alter, vel nullo modo, vel non sine blasphemia dominum nominans, vel ut eum pertrahat ad peccatum mortale, si cohabitare volens, qui relinquitur, ad secunda, si voluntate, voluntate: Et in hoc casu intelligimus quod ait *Apollonus*: Si infidelis discedat, discedat; frater enim, vel soror, non est summis subtiliis in transmodio. Et canamus, in quo dicimus: Coniunctio Creatois soluit ius matrimonii circa eum, qui relinquitur. Ideo decidit idens Innocentius in cap. *Gauden.* vers. Qui autem, de *Divis.* Sanchez de matrimonio lib. 7. diff. 74. numero 4. Frago Regim. Christ. Reipubl. T. III.*

Rebellus 2. part. lib. 3. quæstione 10. s. 1. ex numero 1. ad 8.

Cenfentur item dissolutum matrimonium contractum totet infideles alterius ad fidem conuersio, tribus coocurrentibus: ita ut possit fidela statim contrahere cum alia: Primum est, cum infidelis conuersi fidela reipuis connactum: Secundum, cum non vult sine iuroria Creatoris cum fideli commorari: Tertium, cum ex conuersio infidelis permaneat fideli penitentia, atque animi existim: ita Paul. Comitol. *reipubl. moral. lib. 1. quæstione 126. vers.* *Quarta: & gyd. de Sacramentis. tem. 3. diff. 26. dub. 5. num. 8. Bonacina de matrimonio, quæst. 1. par. 7. n. 4.* At tandem haec tribus coocurrentibus sit matrimonium ipso tute solutum: *Paulus Comitol.* negat tanquam probabilium, sed tunc demum cum secundum est legitimè in facie Ecclesie celebratum. Sequitur Henriquez in *summ. lib. 1. cap. 8. num. 4.* vbi in *commende, littera S.* non approbat opinionem eorum, qui negant solitudo matrimonium secundum fidem, si infidelis coniux monitus vellet qui dimanet sine iniuria Creatoris, sed non vult conueneri: *Bonacina. predicto loco, punit. 7. numero 6.* vbi contumacum sequitur.

Quæst. quomodo possit dissolutum matrimonium consummatum to his eventibus, an ex iure aliquo Pontificio? Pars negans est certa, quoniam in infidelitate sic iustum latenter legi generali. Solvit igit ex privilegio Chilis id concedens in favo uocato fidet, quod *privilegium* Dni Paulus explicavit, *ad Corin. 6. 7. the;* quod si infidelis discedat, discedat, non enim seruitus subtilius est frater, aut frater in blasphemis; ita etiam vult Anglorum in *Floribus.* 1. part. vbi de matrimonio, quæst. 1. art. 2. dub. 4. difficult. 1. Henriquez *lib. 11. De matrimonio.* cap. 8. num. 4. & *lib. 12. cap. 1. num. 5.* *Cannet. de Sacramentis.* vbi de matrimonio cap. 7. num. 67. in *commende Gallego de cœgnatione fraternali.* cap. 3. num. 71. *Lodouic. Lop. 2. part. Inframitier.* vbi de matrimonio, cap. 3. 3. col. 4. *cootta Abbatem in cap. Quante.* n. 5. *de Divis.* & *ibid. Alex. de Nigri.* n. 9. *Palud.* n. 4. diff. 39. q. *vñca.* art. 2. n. 2. *diff. 1. alibi.* *Quoniam matrimonium tunc dissolue, Ecclesia interpretante ius diuinitutis de matrimonio indolito oblitus.*

Sed quod si infidelis non vult conuerti, vult tam cohabitare cum conuerso absque iniuria Salvatoris, & absque periculo perverberioris, aut scandalo, licetæc enim cohabitare ista: Negat Richard. in 4. diff. 39. art. 2. q. 1. & *Sotus ibidem*, q. 3. art. 3. Sed coniunctio est venia; nra D. Antonius 3. part. iii. 1. cap. 6. *Nauar.* cap. 2. n. 4. *Couar.* 2. part. *Epius.* cap. 7. 6. 4. num. 5. ex illo Pauli. 1. ad Corin. 7. ibi: Si quia mulier habet virum infideliem, & sic consensu habuisse cum illo, non dimittat virum. vbi loquitur de mulier columbitate quod thorax. Quod patet ex verbis Apostoli sequentibus; filios eorum immundos nos esse: eò quod infidelis per fidem sanctificetur. Interdum namque melius erit cohabitare, quando scilicet probabiliter dat ut spes conuersandi infidelem. Secos si nobiliter cohabitare nra com in iuris Creatoicis, aut si cedar in contemptum fidei, aut periculum perverberioris, alterius scandali mortalis: tunc enim fideli tenetis discedere ab infidele: *Sotus in 4. distinctione 39. art. 3.* *Rebellus.* *sigra quæstione 10.* *fellionis 1. numero 3.* & 4. *Sanchez de matrimonio.* *lebre septima.* *dissertatione 73.* numero 13. & 46.

Decima octava difficultas: quo iore seruitus ignorata dirimatur matrimonium, & an apud infideles habeat locum? Affirmant aliqui iure naturali obstatte matrimonio seruitus ignoratam, nam hec HH 2 quæstio

queſtio dupliciter expediti potest, ac difcuti. Primo an ſeruitus fecundum le preſter impedimentum matrimonio, ſicut impotentia ad marital commerceum. Secundo an error ſeruitus diuina matrimonio iure naturali? Ceteri ioms eft teu rutum non eſt matrimonio in eonimo naturali impedimentum, qua ſeui inter ſe, & libere cum ſeruitus ſcienſes conditione nem ſeruile validè contulunt. Quare queſtio eft de ſeruitus ignoratio, & quan- uis ſint qui putent iure natura matrimonio eſt iuritum, eo quod eſt error omniuſ auferat conſenſu probabilitati eft ſolo iure Ecclesiasticu initiatu matrimonio, quanmo id valde iure naturali conſoniam fit Rario, quoniam ſeruitus non eft impedimento abſolutu, & impliciter viu matrimonio libero, led diuinae carceris temporibus, niuimus quādo inſte dominus occupat ſeruum, quod non aduetar ſubſtantia matrimonio, qua contenta eft corporis potestans a voluntate traditione, & onore reddendi debetur, quando non ſtē obvulentię gitimur impedimentum: Atque ita ex Theologis approbabat hanc partem D. Thom. in 4. diſt. 36. queſt. unica, ar. 1. ad 3. & ibi Durand. quell. 1. in ſuſtanciam ad 2. Diuini Autocrin. p. 3. nro. 1. cap. 3. ad fin. Sotus in 4. diſt. 33. queſt. unica, ar. 2. poſt 1. conclus. verbi dubium autem eft: Led. cina 2. p. 4. queſt. 35. art. paulo poſt princip. & queſt. 5. q. ar. 1. paulo poſt princip. Vera-Cruz 1. parti, ſpecialis, ar. 29. paulo poſt princip. conuict. 1. & 2. Petrus de Ledelma de matrimonio, q. 3. 2. ar. 1. dub. 1. conuict. 1. & Ludouicu Lopez 2. p. Inſtruct. de matrimonio, cap. 47. vbi de impedimento conditionis, col. 8. verbi. Poffemus autem. Ex qua ſeruitus ſequitur ſubſtitutio matrimonio inter fideles contrahitum cum errore coadiutorio, niu per aliquid ſpecialiter legem iporum redditur utrum, quod legibus Ecclesiasticis id irritantibus minimè accitet, ita Vera-Cruz conuict. 2. Bartholomaeus à Ledelma de matrimonio, diſt. 31. col. 3. 6. C. annata, Vega 2. tom. ſummo cap. 35. nro. 117. Non eft ramen negandum eft ſatis probabile non valere matrimonio cum errore conditionis iōnum, ſicut eft probabilitas ſententia, qua volt iure natura, cui ſubſtitutio etiam infideles, id matrimonio eſt iuritum, ut poſt alios tradit Sanchi lib. 7. de impedimentis, diſt. 19. nro. 15. & 18.

47 Decima nona difficultas, an ſeruitus poſſit ſuperuenire matrimonio, venire ſe pro ſeruo alterius coniuge. Reſponſio eft affirmatio in marito: poſt enim vita ſe venirendis renitentes uxori, quia non ſubdatur in omnibus uxori vietihi in iis, quae ad debiti redditionem pertinent: in ceteris autem manutinet cl. ſuſtinentis Diuini Thomas in 4. diſt. 36. queſt. unica, ar. 3. in corpor. & ad 1. & ibi Bonaventura in expofitione litera, num. 5. Aſtentis ſumma 2. p. diſt. 8. ar. 1. 5. ar. 3. queſt. 1. Syloſt. verbi matrimonio, 8. queſt. 2. in fin. D. Antonin. 3. p. ar. 1. cap. 3. 6. Sotus in 4. diſt. 33. queſt. unica, ar. 3. conuict. twi- ca, Petrus de Ledelma de matrimonio, queſt. 5. 2. ar. 3. conuict. unica. Requiritur ramen & venditio ſi iuritum, neque quod haſt ex cauſa. Petrus de Ledelma de matrimonio, queſt. 5. 2. ar. 3. in ſolutione ad ultimum. Non erit ramen peccatum contra iuritum, quoniam marius faciat in fraudem, quia iure ſoo virtutis, nec in uxoris detracitorem cedat quod debitus con- tigale & in ceteris non eft ſubditus uxori: Sotus in 4. diſt. 3. 5. queſt. unica, ar. 3. ad principium.

Quodad uxorem, certi inris eft non poſſe illam, ſe vendere incoluto viro, qua ultra muſuam obli- gationem cohabitandi, & debitu reddendi, ſubdi- tori viro tanquam capit in teliquis, quae ad regi- men domus, & familię ſpectant. Atque ita non poſſet ſe vendere: ita Sotus in 4. diſt. 33. queſt.

unica, ar. 3. ad 2. Gregor. Lopez / ſin. verbo / ſagac, ſir. 5. part. 4. Palat. diſt. 30. diſp. uniu. quodlib. 14. verbi / nod. ſi ſtiam, & Petrus de Ledelma de matrimonio, queſtione 5. 2. art. 3. in 2. argumen. Hinc de iure com- munis.

Nam de iure Hispano ex 1. Regia ſu tit. 5. part. 4. decidiuit non poſſe maritum ſe ipium vendere, nec venditionem valere, & poſſe ab uxore reſcindi. Gregor. Lopez ibi, verbo, affabendas, per hac verba ſi per auctorita al marido ſe tornasse ſeruus affabendau per amer razas de ſe parir de ſu magist. non deſte valer, niſi departrir el casamiento, ames laquelle la mujer de mandar, y ſacarla a un delo firme dambre ſi quisfere, y ello es porque ha deſecho auel, y por que nace endemuy gran deſbonia a ella, y a ſus hijos, ſi los bonere. Iia lex.

§. IV.

De reliquis queſtioꝝ ſpectant ad matrimo- nia II. ter infideles iure natura, & an inter eos vera ſint?

E P I T O M E.

- 48 Matrimonio infidelium an dicantur contraria iure natura? que in illis obſeruantur.
- 49 Infidel: dum ſedem mutant, dnuens ſuorum uxores ex illis lacr. vbi domicilium fixarint.
- 50 An deinde matrimonio in legi natura, inter Indos Brasiliens: & que requirantur ad tale matrimonio contrahendum.
- 51 Inter Indos Brasiliens datur diſſerentia inter uxorem & concubinam.
- 52 Inter Indos Brasiliens, & pluriū reperiuntur matrimonio legi natura: intendunt enim aliquam diſcreta in uxorem.
- 53 Intendunt enim diſſolueri illud matrimonio, & ſeruare fidem, & ſuſpera problem.
- 54 Inter plures Indos Brasiliens non eft veri contra- Ellos matrimonio legi natura, ex defelini predi- dularum condicione.
- 55 In dabo pro matrimonio eft indicandum.
- 56 Indi Brasili an in iure tale matrimonio entra- bant? Pro rei genera ſuque ad num. 60. in- clasifico.
- 57 Que ſit de ſubſtantia & eſſentia matrimonio.
- 58 Ad matrimonio ut eft Coniunctio maris & fami- lii individuali vita: conſuetudinum retiuncula, eft de rei genere conclusionis iuri natura.
- 59 Matrimonium debet eft perpervi & indi- ſolubile.
- 60 Brasili que voluene uxores duere poſſent.
- 61 Inter Brasili Indos matrimonio legi natura eft poſſe probatur ex vocabulo Marii, Veneris, & ſemino, quibz ſu idiomato videntur: mo- ſul nomine, ſed re uxorem à concubina ſe- cernunt.
- 62 Indi Brasili ſumma prop̄ felicitatem in eſ- pectu, ac liberes poſſe ſe relinquent.
- 63 Antequam ducant paullina ſu uxorem aliquam tem- pore fermint ſecero.
- 64 Perfume ducere ex ſua legi noptes ex ſororium, ſed non ex fratribus.
- 65 Matrimonium eft de diſtinctis lege natura.
- 66 Indi in veteri lego habebam vera matri- monia.
- 67 Quo iure Indi libellum repudij dare po- tenti.

Disp.XXII. De Coniugio infidel. §.IV. 641

- 68 Apud Genitiles paucum repudia locum habebant.
- 69 Inter fideli potest matrimonium contrahere cum animo excedendo religiosum.
- 70 In matrimonio fideli si apparatur condicione separacionis ab altero coniuge non expedit approbatio, ac valeat.
- 71 Inde Brasiliis matrimonium contrahere ad modum Turcarum, & veterum Romanorum quod ad repudia.
- 72 Matrimonium nullum est si deinde intentio debet.
- 73 Quando virgines confundunt in matrimonium seu coniugio non naturalem, si nescierit habuerit animo perpetuo manenda in ea, an si verum matrimonium.
- 74 Diam infideles contrahunt matrimonium, sequente inuenient coniuges nominatae, velque se habent, & habentur ab aliis, an fin separandi, si nulla alia sit lex qua dirimatur tale matrimonium.
- 75 Et quid si tales posse conuertantur ad fidem, an separarentur.
- 76 Ad quid fuerit permisum reprehendimus.
- 77 Reipublica sententia eorum qui negant dari vera matrimonium in iure naturali, invenit Brasilienses, & non sequitur ad 82. inclusione. Vbi declarantur regnificia ad matrimonium contrahendum.
- 78 Si conuertantur infidelis coniugatu altero cuningo in infidelitate permanentes, an solvant matrimonium ipsorum, & possint alias contrahere impares.
- 79 Deducuntur rationes ex quibus olim fuerit licitum plures duces uxores habere feceris.
- 80 Apud Indos mortuo coniuge, eius uxoris coram indice contendebant, ut videlicet summus adceret & cum coniuge cremeretur.
- 81 Posteriori uspiis prioribus constitutio iure natura sunt interdita.
- 82 An summum Pontificis possit dispensare in pluralitate uxorum.
- 83 An ex eiusdem dispensatione uxor pluribus viris nubere possit.
- 84 Contrahentes cum pluribus graviter puniri solent, non solum de iure Canonicis, sed etiam civili, & num. 90.
- 85 An ex constitutio introducta possit polygamia.
- 86 An sicut Hebrews, ita & Gentilium permisum fuerit polygamia.
- 87 Apud Romanos uereres duas simul uxores ducere suis in usu: Idem apud alios, n. 94.
- 88 Araxerxes, & alii Reges Persariorum quatuor uxores habuerunt: Et quid hodie apud Turcas, Mauras, & aliae gentes barbarae.
- 89 Quae Salomon Rex habuerit uxores: & an circa illas peccauerit, C. n. 97.
- 90 Non licet Hebreos duocere feminam gentilem.
- 91 Refellitur Abnerius existimans pluralitatem uxorum eiiam Gentilium sibi permisum ante predicationem Christi.
- 100 Pluralitas uxorum an adulterio fuit matrimonium.
- 101 In antiqua lege polygamia permissa fuit ex dispensatione.
- 102 Matrimonium an sibi nemini naturale.

48 **I**ntrrogatus Pater Baltazar Barreto virtute, & pietate iofignis, qui per multos annos in Angola, in conversione infidelium le docuit, & polita in Promontorio vidi etiam per aliquot annos versatis tandem obiit; interrogatus, inquam, circa matrimonium gentilium, an inter eos apparente iure natura? Respondit sibi esse in

Efragosi Regim. Christi. Reipubl. P. III.

mente ut putaret inter illos non esse coniugia in lege natura iusta, duabus rationibus. Prima, quia omnes inueniunt sub ea conditione taliter tractata, ut quilibet possit separari a prima uxore, quoctemque volunt, & ducere aliam, seu alias. Duxit primus, quia locutus, quod vir illius easdem habet, ab ea diversit, & mutat in dominum patris, & retinet reliquias, quas domi habet, aut quoniam de novo alias. Similiter quotiescumque mulier discordat a viro, illus etiam duxit, & ad dominum paternum se confitit, patetque tenuerit solvere quod manutinet pro illa dedit tempore tradidimus, & tradidimus, & hoc nudo vir relinquit quadam, & alias de novo sibi affluit in illas Domini dixitentes famulos, & afflumentis aliis, & sonitus vocat uxores. Quod adeo communis est, ut etiam Rex spie polychram ad Angelorum Lusitanis delati sunt, nec Reginam reliquias ob nescio que gravamina ab illis sibi illata: neque in hoc est dictum quid sint priores. Secunda ratio ob quam non videatur inter eos matrimonia iuste natura iusta, est, quia omnes sine expesi, sine tacte conuulant matrimonia simili cum nullos terminis, ioter quos idem Rex posuit, quem certi Nobiles mutantur, & reliqui, quicque familiariter abundant; atque ita non solum quando deueniunt ad nubilem etiam, sed etiam in infantili etate iam in uxoriis alias puellas affluant ipsi preti, dum adhuc viu rationis carent, que humil cum etideru educantur. Dicit ergo quod quando ipso ad viu rationis ascendunt, & ad etatem, in qua sibi delibetandam est de eligenda fabi viro, eni quia in lege natura legitimè sic incundum matrimonium ob cooperatorium, quam habent diuidi illas omnes in uxores, & quia eadem est consuetudo apud omnes, nullam eligunt casillis in particulari pro viro, & ita non contrahunt cum hac, aut illa, sed omnes simul assumunt sibi. Nec dici potest esse praeceptum priorem illam, quam parentes illis delegerunt, cum adhuc non polletent rationis viu: quia inter eos id non procedat: quinvis postquam ad viarem etatem accedunt, & incipiunt omnes, & familie praecelle, superiorum ea omnibus constitutis illam, quia magis placet, & quia magis est idonea ad gubernandum: proutque propter aliquam causam si hanc domo encuntrant aut ipsa ab ipsi ducunt, aliam loco illius eligunt. Id autem quid Nobiles & Grandes expediunt tradunt, & petegunt, idem ignobilis & pauperes tacite affluunt: sed quia mens omnibus est, quando cum una contrahunt, contrahere cum omnibus aliis, quae uoces illosum esse volunt, quoniam inter illos declarat non aliter matrimonia celebrari solita esse.

Est etiam id communis, & regulare inter illos, qui de uno ad alia loca se transfertunt, sine sine liberti sine fetio, ubiunque secundum habent, ipsos afflumente sibi uxores ex eodem loco, & illas matitos. Id autem quod eos inducit ad plures uxores eligendum, est familia dignitas, magnaque uirtutes & emolumentum, quod ea ipsi uxoris recipiunt, nam illae modis sunt nobiles, inodi ignobiles, seminantis, & mejunt, ceterisque huius recipiunt: atque ita quod plures existunt, eo maiores manus redditus acquirunt. Nobiles item, & Potentes ultra predictas uxores alias quoque uenunt, quas vocant *Quincembas*, hoc est, *Concubinas*, que loco uxoris inter alias uiuant; sed ita dicuntur, quod sunt huius suorum amicorum, aut familiarium locorum.

Ex occasione huius Allent, quasi potest utrum H H h 3 dentur

dentur matrimonia in lege naturae inter Indos Brasilienses? Pro explicatione huius dubij obseruandum est, tia esse necessaria secundum communem simpliciter ut contractus matrimonij iure naturae sit validus. Primum, necessaria est intentio celebrandi matrimonium; huc autem voluntas aliquo verbo, aut signo exteriori debet exprimi, & ideo quando in vtroque contineatur, vel in altero non datur voluntas contrahendi, aut consensus interior nullo signo explicatur, non dicitur matrimonium, nec conferatur tale. Secundum, quod requiritur ut sit validum matrimonium iure naturae, est quod insit bonum indissolubilis, hoc est animus, i.e. intentio non dissoluendi vioculum matrimonij. Quare si aliqui inter se non conuenient, vt quoties voluerint, separari possint, & aliam ducere, non datur matrimonium. Tertium requiritum est bonum prolixis, & bonum fidei. Fides autem, & proles dominis modis possunt considerari, res ista in 4. distincti. 1. que? unica, artic. 2. post, 3. conclus. Vno quidem modo in re, & hoc modo non spectant ad substantiam matrimonij; ideo si quis contra bonum prolixi se ipsa obliter concepcionem, paternam, aut educationem prolixi, non proprieitate dissoluire matrimonium. Eodem modo post initium matrimonium, si quis ipsis non seruet fidem, quia non vole debitum reddere, & accedit ad alienam, non dissolue matrimonium; sicut etiam non dicitur iurata venditio, dum quis vendit se ipsi, & consenserit in venditio eis, etiam si habeat animum detinendi rem venditam, aut eam furandi post traditionem fecerit: alio vero modo possunt fides, & proles considerari non in re, sed in intentione matrimonij, & illo modo competente essentia: quod patet, quia si contractus conditiones ponetur, matrimonium efficer nullum, nimis si quis contraheret cum hac conditione non quam redde debitur, aut procurandi sterilitatem, matrimonium efficer itinetum.

Supponendum secundum est, inter Indos Brasiliicos teperit distinctionem iotet vxoret, & concubinas, non solam nomine, sed etiam re ipsam, nam si interrogantur de aliquo feminam ad quam accedunt siue vxor, vel concubina, responderet solent, est mes vxor, & non est concubina. Item alii sic loquuntur. Ego habeo duas uxores, & totidem concubinas: & familiarias, & cohabitatio, quam habent cum uxoret, differt ab ea, quam habent cum concubinis. Ex quibus indicatis, & modis loquendi ostenditur diversum esse contractum, quo Brasilienses aliquas accipio ut in his uxoret, & alias, in suas concubinas.

Hic positis dicendum est inter Indos Brasilios, ut platinum teperit vera matrimonia inita in lege naturae, oti conseruari apparet ex aliqua coadiutione apostoli contra esse etiam matrimonij. Duxi primus, quia in illis teperitur prima illa conditio potest in primo funditum: dum enim accipiente aliquam ipso uxoret, habent intentionem contrahendi matrimonium, ipsa cum illa, & non accipieod in concubinam: simil modo feminam habet intentionem accipiendo vicum in manuam, & non in amnium, & hoc interrogati affirmant. Nec refer quod inter illos Indos proper eorum ruridarem, nulla sine verba extera, quibus explicitur consensus interiores, & celebrent huiusmodi contractus: signa enim externa, quae iotet ipsos ingenuuntur, supplete vim verborum, quales sunt pergeret ad venationem, aut pescationem in gratiam ficeri, scientes filias id fieri ad honorem, ut pollea contrahant, & pateretur addunt aliqua

verba, scilicet ergo furnens sum gener tuus, da mihi filiam tuam; aut alia verba similia, & pollea fit traditor uxoris dicendo: Deduc illam ad suum locum, & tunc confertur versus contractus matrimonij ex lege naturae: enim feminam recipit virum ut suum, & accedit ad illum ut suum, & vir etiam accedit ad illum ut suum.

Inveniuntur etiam secundum bonum matrimonij, id est intentione non dissoluendi illud: nam cum contraria non apponant expressè scilicet; Contracto cum, & ut quocunque tempore possimus separari ab iniunctis: contractus est contractus iuxta ius naturam, & ut ius naturae dictat, scilicet, ut sit animus permanendi in vinculo matrimonij. Nec certe quod postea leui quadam ex causa eos defier, & alios accipiunt; humiliat feminam aliquando deficiunt proprios viros, quod accidit, quia habent corruptos mores, & prauas conuictus ab antiquioribus receptas: id autem quod sequitur post initium matrimonium non tritior contractum in suo principio validum, & firmum. Sepè enim inter fideles eadem sic separantur, oec propterea indicandum est prima contractum matrimonij non fuisse validum.

Rutius inveniunt tertium bonum, scilicet fides, & proles in intentione: contrahunt eorum animo procreare filios, & reddendi debentur: quod ex eo constat, quis oonsummum conditio aliqua contraria appetiuntur.

Dicendum est, ut in plurim iotet Indos Brasilios repetiri vetos contractus matrimonij in lege naturae: quia ooo est dubitudo omni propter oimiam ruitatem aliquos repetiri, inter quos nullus fit contractus matrimonij, vel quia deficiunt intentione, vel si sit in animo se separandi. Et quando res fuerit dubia, semper in favorem matrimonij non solidum inclinandum, sed indicandum est: ita sapientissimus Pater noster Tholozia Provincialis quondam Provinciae Brasiliæ.

Et quoniam pro contraria parte aliqua proposi possunt considerato rudi ingenio Brasiliorum: nihil somnos alterendum est dari vera matrimonio in lege naturae inter Indos Brasilienses. Nec est controversia an Brasilienses sint capaces veti matrimonij in lege naturae, quod idem de Indis ooniboribus accipit. Hoc enim in questionem venire non debet, cum vera sit in iusquae natura speciei humanae, versus distinctum sexuum, utque liberos procreent, & propagandi genus humanum studio racent.

Nefus est autem dicere eostam necessariæ rei non posse inferiunt, neque præceptum illud natura, Crescere, & multiplicari, quo proculdubio adiutantur, implere absque peccato. Quid ramus effet farandum, & alterendum oecellari, si vera inter eos matrimonio esse in lege naturae non inveniuntur. Haud enim sibi tantum sis esse quisque existimat, ut dicere audeat eos omnes laborare probabili ignorantia, si parent sibi licetum esse solutum Venetum, ut enim id quibusdam accidere posse videtur ob nimiam rudimentum intellectus, ita illud de omnibus seorsim oecas duco. Quod igitur in dobiuim vixit, est, an matrimonio, que Georgio ipsi, sive in Brasiliæ regione, sive in Hispania noua, vel in Ethiopia iotet se suo more costrahant vera sit, ac legitimia. In contrahendo namque nullis vixuntur ceterioribus, sive ritibus, sed simpliciter parentes traducere filias adolescentibus sine villa dote, locutisque seruante per tempus aliquod antequam uxores domum traducant: oecque id videntem temper ferarunt. Questio ergo in vitramque partem disputanda venit ut que sit verior apparerat, simulque multa congeturunt, que Gentiles ipsi circa suas nuptias prosequuntur.

Disp.XXII. De coniugio Indorum §.IV.643

57

Pars igitur negatius rationibus sequentibus offendit. Primo de substantia, & efficiencia matrimonij est inseparabilis: ex eo Matthei 19. Quid Denuo coniugis, bonus non separandus. Quod de matrimonio in lege naturae est intelligentiam, ut constat ex contextu: tum vel maxime, quia matrimonium communiter definitur, & habetur 27. quæst. 2. cap. i. & de presumptione, cap. illud. Coniugatio maris, & formis, individuum vita coniugitali- nem recensit: Sanchez de matrim. lib. 2. disp. t. num. 2. & 8. Bartol. in d. cap. illud. num. 6. Guitart. codex tract. de matrim. cap. 3. q. num. 1. Bonac. ibidem, quæst. 2. p. 1. Et experientia compendatur, Indas isti non retinere hanc individuam vite coniugalitudinem deservunt enim, & dimittunt vanes ad libitum, quoties voluntarib; sunt steriles, aut deformes, aut ob aliam etiam levissimum causam domum eiciunt, & alias accipiunt: ex quo parens illos non habet in votis ne que in anima hanc inseparabilitatem, sed solum potius libidini vacare, cum matrimonium sit vinculum, quo conjuges uniti sunt; & efficiencia matrimonij consistit in vinculo illo, quo formaliter sunt conjuges uniti: Enriques lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 2. Sanchez supra, num. 6. Et confirmatur ex Augustino relatu 3. quæst. 1. cap. soli queri, vbi vult non esse dicendas nuptias, vbi animus deest perpetuo inveniendis. Subditque si aliquis sibi quis accepit ad tempus, donec aliam dignam, seu digniorum honoribus suis, vel facultatibus reperiat, quam in uxorem ducat, animo ipsa est adulterium.

58

Secundum ex eo constat, matrimonium, ut et cunctis manus, & semine, individuam vite coniugalem tenet, est de remans conclusione ab unicis naturalis, ut nomes faterentur. Diuinus Thomas in 4. dist. 16. quæst. 1. & Richard. ad. dist. 1. & quæst. ad 2. Vnde quia quantum ad has conclusiones, suis naturis, inquit lumen naturae est nimis obtenebare in aliquibus hominibus, de quibus inquit, & veluti extinximus, cum vir apud eos vestigium sit humus laminis, careat enim mutatione cultique duinitatis alicuius, nec legibus, iuris, & artibus sunt exculti, dedit tantum patetim, inurgitacionibus, bellis, canum humanarum eius, & similibus affueti ergo si carere legitimus nuptias alicui Nationi tribendum est propter lumen naturae offulcatum, huic Nationi maximè debet attribui, in qua lumen naturale non solùm repertus obsercuratum, sed penè obsecratum, ne dicam extinxatum.

59

Tertiò, matrimonium debes esse perpetuum, & indissolubile, ergo nequeunt conjuges pro libito separari: Nam si libera efficitur contumelie, & vagus concubitus, efficit incerta proles, & ex incertitudine desperatur amor, & educationis cura: D. Thom. 3. contra gentes cap. 1. 2. dicens esse contra ius naturae vagum concubitum, & peccatum mortale. Hanc Philosophus 1. Politiker. cap. 1. aristot. Platonom, & Socratem, dicentes uxores debere esse communem ad maiorem hominum unionem. Quare si concedatur pro libito separatio, non potest esse bona praxis educatoria, que hominem deceat, nam cum homo nascatur rudit, & indocilis, nisi parentum cura, & diligentia ea doceatur, qua exconomia rum domesticorum, rum politice convenientium, nihil à bellujs diffabit. Hunc autem rei multum temporis est necessarium dandum: cui si addas congregatum unius cum feminam non esse certum, & determinatum, ut in certe- fisi fecit animalibus, calliges profecto vitum, & remanunt qui ad procreandam sobolem secundum rationem coniugantur, per perpetua vincula matrimonij ligari. Sed in istis animalibus, & similibus non viget

huc studium procedandi scilicet libertas, aut edicanda ad hoc naturam, & ad hoc finem, erga non das- sur ratio, quæ cogat facti inter eos illa vera matrimonia.

Quartè iuxta pro parte negante consuetudo coniugandi libenter, quo volunt uxores, aut possunt, pro ratione sui statut, quibus omnibus pati affectu vniuersitate, immo aliquando priusibus reputatis cum posterioribus vivunt: atque canit, posti- tiories elic concubinas, non autem uxores, ergo nec priores uxores erunt, quandoquidem annibus en- dem sint anima, sed eadem intentione coniuncti. Accedit quod pater ipsius puerelle cam ex leui causa aufer ab adolescenti, cui tradideras filium in uxori, & alteri cam traduc: quod minime canuerit contractus matrimonij in lege naturae.

Argumenta, quibus offendit posse dari matrimonia in lege naturae inter hostiles celebrari solita.

O Stenditur primò ex vinculis, seu manus inib; quibus utrue: peculiarib; enim vincibus significant Matrem, Vixrem, Socorem, Generum, peculiajariaque habent vocabula reliquarum affinitatum. Vocabula autem signa sunt inventarum conceptum. Concipiunt ergo viuum sub ratione matris, & feminam sub ratione uxoris.

Distinguntur præterea uxores à concubinis, idque multis rationibus. Primo nomine; quod duuetur est nominis ab eo, quo significant uxores, ut & apud nos. Secunda re; interrogari enim de aliqua formina cum qua rem habent, an sit uxoris, vel concubinae, resplicant, vir est, vel non est, sed concubina. Ille etiam interrogatur respondent, vir meus est, vel non est, sed amatus. Quod idem alii faciunt, qui eos noverunt. Tertiò, viu ipso. Nam neque congressus, neque cohabitor cum concubina est publica, ut plurimum; ut cum uxoribus publicè cohabitant, publicè aliunt, liberisque ex illis natus, de qua re nulla modus verecundantur. Quartè, pro uxoribus, si bella capta ab hostibus abducantur, acti- sive, & vehementius pugnant, quam pro aliis quas ipsi vocant concubinas. Quintè, quia distinguunt fornicationem simplicem ab adulterio, maiorēque cum culpis in ea agnoscunt, cum inter eos thuras alienus maculatus. Sextò, quia cum quedam femina manauerit, ut ante facti Baptismatis suscep- prius peccatum ponit, que committerat, & congregatum, quos haberet cum eo, cum quo suo modo erat matrimonio coniuncta: respondit le nec posse, nec debere illum punitere, cum non cum aliena, sed cum proprio viro rem habuisset. Quod certum lignum est illam non se concubinam, sed uxorem existimasse. Septimiè, quia non ita hortent filii committenti concubinam patris, ut hortent committenti uxoris. Octauo, quia exhortatio adiutorum vii pro uxoribus, & interdu quidem vehementius vique ad eum necemnos sic autem pro concubinis, etiam alii dicunt frustis mixta.

Tertiò, quia sumenū ferè falsitatis in exponeunt ut liberos post se relinquant, qui in eorum locum succedant, parentumque memoriam canentur. Subiudeque impensis curant, ut liberi sint certi; & non dubijid autem, in communio loquendo, & ut plurimum sint non potest sine certa lege matrimonij; qui hac ferme teneant fidem seruare huic viro: ergo di- cendum non est eos visuere sine federe nup- tiarum.

60

HHH 4

Quarto

61

62

644 Part. III.Lib.X. De coniugio infidelium.

- 63 Quarto, quia cum quis filiam alii in uxorem locat, & coetui gener iuxta gentis mores, sacerdotio, aut tocius fons, et Iacob iuruit ad Laban pro Rachele, & Lu: quod ut melius posset, transit in locum domum. Valens per tempus aliquod. Id autem latius rigorem facit consuetudinem, matrimonia, que suo modo inuenit, vera esse.
- 64 Quinto, quia ex lege quam inter se tam habent, & firmam, neptis ex foroibus sunt vere, & legitime uxores, auenientique suo iure debitis, cum inuenit nefis ducant neptibus ex fratribus patribus coniugis.
- 65 Sexto, matrimonium est de iure naturali, seu de dictamine iuris naturalis, quod dicta matrimoniora esse incunda ad procreationem solum: cum igitur hoc dictamen natura insit; non est absque regem illius rationibus: & qui oppositum vehementer suadent alicundum, ostendere debent dati aliquam integrum Nationem hominum, inter quos non celebros vera matrimonia: praesertim cum tantu[m] restringat vitum ab uxore separari, & alteri coniugere.
- Huiusmodi autem rationes, quae id probent in hominibus Christianis, non haec viisque apparuerunt. Nam prima causa, quas atulumus pro aduersa parte, que omnium videtur potentissima, non ad probas sufficiunt.
- 66 Primum, quia Iudei in veteri lege habebant vera matrimonia, ut ex tota scie Scripturarum constat; qui tamen nullum uxori repudiabant; nec intendebant precipue manere cum uxoriis; sed ducabant eas interius existimantes le polli viri lege repudiatis, quoniam causa intercessione. Ego animus perpetu[m] cunnamendi non est necessarius in contrahentibus, quantumcumque denuo inseparabiliter in ipsa natura in isti matrimonio.
- 67 Si dicas diuina dispensatio factum esse, ut repudium Iudeis licet, & ex consequenti ut matrimonia valentes, quoniam cum ipse concepta repudijs celebentur; Non effiguntur quae communior est Panus, & Theologorum sententia, que ait Iudeos peccale vxores repudiando, ut videat est apud Sotium 4.11.3. q.2. art.2. quod & aperte expicator a Dno Augustino lib.19. contra Adversarios, cap.16. & 29. & a D.Thoma 3. contra gentes c.13.3. in fine, & 1.2. q. 105. art.4. ad 8. & alibi exp. Tum quia propter promulgationem Euangeli ab aliis dubio peccare viri uxores repudiandas, ut videatur probat in Marth. 19. q.62. Cum lex vetus, ubi dispensatio (si dispensatio dicendo est) continet, expatet; & tamen matrimonio niter illas celebratas, etiam ipse concepta repudijs sunt vera, & legitima. Quod inde comprobatur, quia si alle ad fidem conuertantur, & uxori quā primū duxit velu hababarare cum illo absque Creaturae coniunctio, eam cogere ducere, si conservare vellet, etiam illa repudiari alieni superius iudicet; ut dicunt exp. Gaudamus, de diversis, quod iustum non esset, si matrimonium plenum & verum non fuisset.
- 68 Secundum, quia Gentiles plerique, aut omnes, vietib[us] postulam repudias, apud quos nec negamus, nec negare debemus; nec postulamus, vera fuisse matrimonium, ut apud Egyptios, Tuicos, Mamos; unde vero apud Romanos, qui omnium habuit sunt influencia naturalis co[n]stitutum, quibus licet non folia co[n]stitutum, sed etiam legi, non tantum Interconfultorum, sed etiam Christianorum Imperatorum, uxores ab se absiceret, & alias admitteret. De qua et Sotius. Quo[rum] tempore Augustini, legi communi licet, & uxorem repellere quam quaque habebat, & alias accepere abeque villa persona, vel nota h[ab]et non absque culpa propter legem Chrysostomi.
- 69 Terter, quia etiam inter fideles patet, quis contrahere cum animo ingrediendi Religioem ante consummationem, si Spiritus Sanctus tollerent, ut dictum in cap. exposito, de clementia, art. uno in cap. consummatione, dispensatio, ducatur, tunc est eius, qui sursum aliquam ducatur, & vult Religionem amplecti, prius eam ducere, & potius in gratia. Ex quo colligitur matrimonium illud esse validum, (teneat nam relata explicate ipsius professionem ut ad alias possit trahere nuptias) quamvis contrahens annuum non habeat penitentiam cum vaore, sed ad Religionem transioliandi, quandoquid sit de tulpa: de quo Sotius 4. art. 27. quæst. 1. art. 5. & art. 35. q. 1. art. 1. Nam si matrimonium non nesciet ex intentione contractum, nullo modo Paratus telpondolat tutus esse illud contractare, nec Sotius aliter est in eis faciendum, ut Sotius reficit, id est affectu blattarum. Ledeimus 4. quæst. 4. art. 1.
- Quarto, si fideles contractant apposta capitulo per anteriorum conditione separations, & per alterius non capitulo approbat, valet matrimonium iusta communem declinationem Canonistarum, & Theologorum, ut testis & sequitur Sylvestri, verbis, matrimonio, 4.3. 5. & 6. Ergo potius tamen valebit, si conditoris a nulli exprimat, quamvis utique separationem intendat. Quod si matrimonium inter fideles sic contractum valeat, quis antea diceret inter infideles codicio modo contractum non valere. Cum igitur homines Christiani nihil de separatione pacificant, non est cat inter eos vera matrimonia esse non possint; maxime cum separationem non quamvis videant actu intendere, cum prima aliquid in uxorem accipiant: quamvis postea separationem faciant, cum te occasio obtulit: & præterea, quia mater formata, quisquid sit de vita, nunquam in eam separationem contentum.
- Hac mili occurrunt pro veritate patre. Posterior tamen unde magis placet, cum hi homines sua matrimonia contractant ad modum Tancarum, Maurorum, & Romanorum, quantum ad repudia uxorum, atristet. Nam in exercitu ceremonia, quia parum ad teos faciunt, longe aliter se habent: quia in exercitiorum totam ingeneri difficultatem, non video cur horum matrimonia, debent repudari, ceteris ab Ecclesia, & omnibus, probabis. Quapropter per iesu conclusiones expediens, penitus tubus questionis prius.
- Prima quæstio sit, si voluntas aut iocatio debet contractari in utroque, vel altero, nullum est matrimonium. Hic quæstio, siue coclusio est clara, neque indiget probatione.
- Secunda quæstio, non quando utique contractari in matrimonio, id est, in eis communionem, ex qua licet, & via à natura. Deoque auctor naturæ concessa potest, quoniam neuter apud eum actu habuerit perpetu[m] manendi in ea comminatione, verum est matrimonium? Sit secunda conclusio affirmativa. Quod intellige modis conditio separationis non sit ab utriusque capitulo concessa: tum enim solum ea conditio impedit separationem est dictum matrimonium. Conclitio hec manifesta manet ex his, que dicta sunt superius in refellenda prima ratione. Sed probant patentes: quia iam efficiens est vel obligatio impietatis, quod uno protulit eum, quam matrimonio inseparabiliter, sen obligatio perpetu[m] commingendi: sed sequitur haber animum promiscendi aliquod Deo, vel eam, veramque est verum; quam-

Disp. XXII. De coniugio Indorum. §. IV. 645

uis animum habet, non se obligandi; ut Cisterc. 2. 2. quæst. 88. ar. 1. aliter, & enim sequitur Nauarr. cap. 1. num. 27. & ali. Ergo qui animum habet contrahendi matrimonium verè contrahit, verūque est matrimonium, quamvis animum habeat non perpetuo manendi. Vnde sicut illi obligatus manet ad implendum: ita hic manet obligatus ad perpetuū manandum, quia virtus obligatio est essentialis virtus: & sicut contra ius faceret diuinum, qui votum non implet, quia votum est de iure diuino; ita contra ius naturale facit, qui repudiat vxorem, quia matrimonium est de iure naturali.

74 Tertia quæstio, vtrum quando quis inter infideles accipit aliquam in vxorem, & illi se coniuges nominat, & vt coniuges se habent, & tales habentur ab aliis, sine separandis, illa sit prima vxor, & nulla sit alta lex, quæ ditimat matrimonium inter eos, eo modo contractum? Conclusio tertia negat; quia cum hic nihil desideratur ad indicandum vetum esse matrimonium, nisi notitia intentionis contrahendi, & illa, quod interna sit, sola Deo patet, non est cur derne lepatatio; quamvis ipsi alterante le non habuisse intentionem contrahendi; ut tradit Sylvest. *Matrimonium* 4. 5. 1. maximè si viri sint, & morsibus ingens, & in respondendo inconstantes, quales sunt omnes Brasilienses, præferuntur infideles.

75 Ex quo sequitur, quod si qua mulier, quæ dicit se habere matrem sequitur solam esse vxorem, vel eis primam, concurritur ad fidem, non potest alteri copulari in matrimonium, si ius vir habentes velut cum illa absque cōtumelie Creatoris. Item si quis vir concurritur ad fidem, non potest matrimonium inter misi cù illa, quia primum duxit vxorem, etiam cù ea repudiata, aliter se coniunctus: modò prima velut habitate cum illa abique Creatoris est iniuria. Quod si ambo fideles sunt, ante matrimonium in fide conseruatis, cogendi sunt in pristino matrimonio manentes; ut haberetur in cap. *Gaudemus, de diuerte.* Dico autem hos cogendos esse te redire ad primas uxores, quia non sunt adeo rudes, & irrationabiles ut putent eis licere repudium; eo enim admissio matrimonio posseficiens tenerent; ut hi afficerent, qui repudium Inde dicuntur in iesu, quidquid fit de lito super hac re inter Abulensem in *Matt.* 19. quæst. 47. & quæst. 48. qui an poße licere repudium Gentilibus, & Scotorum 4. dif. 3. q. 2. ar. 2. qui illud mortuus negat.

76 Sed reuersi dici potest repudium fusile permisum non tanquam licitum, sed tanquam minus malum, ad evitanda maiocare per Couar. de *Spanſal*, part. 2. cap. 7. 5. 5. num. 4. Tiraquel. I. 9. *Counſilij numero 5.* Nauarr. conf. 3. in fin. sub titulo de conuerti. *conuag. in nouis.* Petrus Gregor. *Synagm. Iuris p. 1. lib. 9. cap. 16. num. 1. & p. 3. lib. 2. cap. 3. num. 10.* Sed probabilitus est, ut alii diximus repudium fusile licitum. Hebezelis, Deo dispensante in lege naturali, cui repudium aduenientabatur; ut per Gaetanum *in reper. cap. ad libro 30. quæst. 1. & 4. numero 23.* Vera-Cruz p. 1. *Specul. ar. 1. o. canclis. 1.* Petrus de Ledesma. quæst. 68. ar. 3. canclis. 1. C. A. Enigues lib. 11. cap. 8. num. 3. Doctor Barbol. in *Rubrie. S. solus. marim. cum sequentiis.* Sanch. de *Marriage lib. 1. dif. 1. numero 5.* quos refutens sequitur P. Augustinus Barbol. in d. cap. *Gaudemus, de diuerte.* n. 17.

77 Superest ut telpondeamus argumentis pro parte negantem, inter Brasilienses non dari vera matrimonio in iure naturali. Dicunt ergo primo, illam diffinitionem Matrimonij intelligi à Magistri in 4. dif. 27. & Sylvestri cum aliis, quos refutem, & sequitur Abulensis de matrimonio fidem confundens, quod folium veram habet, & absoluam infelicitatem. Secundo dicitur infelicitatem essentiale est matrimonio, ut non sit de essentia illius conjugii pri-

petro manendi actu habitus, dum contrahitur, ut ex superioribus contractis sic obligatio adimplendi voluntatis essentialis est votus non intentio a voluntate, dum sit, adimplendi illud, ut dictum est. Tertio dicitur, homines Brasilienses peccati facere, dum irritata præcedente matrimonio existimant, repudiando uxores contra ius naturale, quod nullo modo est discordum, nec faciendum iuxta ea que tradidit Sylvest. *Matrimonium* 8. 4. 10. dif. 7. Quod si homines supradicti non haberent matrimonia vera, dicendum esset necessariò eos recte facere, ut quod decet viros iustos repudiando uxores, quia illud esset concubitos expellere, quod non est fatendum.

Ad confirmationem ex Diuso Angeli, primam, dicitur iam et explicatur esse, quomodo intentio non petpetuò suadens sic impedimentum essentiale matrimonij nimirum separatio in pactum deducatur, & ab utroque explicitè approbatur. Quod sortitum est in matrimonio inidelium adhuc locum non habet, cum lex sit Ecclesiastica, quæ non iudicat de his, qui forsunt, & its inter infideles, qui animum habebant matrimonium contrahendi, quantumcumque inter le de separatione exprefse conueniant, non auderem de nullitate matrimonij sententiam ferre. Ad secundam respondeatur eum loqui de eo, qui aliquam accepit non animo contrahendi, sed libidini vacandi, quem claram est non esse coniugem, iuxta primam conclusionem. Quod auctore de eo loquens, patet ex ultimo verbo, *maritale confessio.*

79 Ad secundam rationem dicitur, ibi loqui Platonem de hominibus quibusdam, qui uxores habebant communem, nec certos quicquam insipiebant libertate quicunque modum appetitum certum est non habere imaginem matrimonij. An vero illud ex obscurato lumine naturali prodierit, non adest ei clarum; quod Plato ad maiorem ostendit Republica à se excoigitare, & instituere, uxores debere esse communem decreuerit. Hi autem homines Brasilienses uxores habent proprias, quas nulla ratione patiuntur alius esse communem, & molestè ferunt iniurias in hac re libi illatas, & liberos proprios inspicientes, quibus maximè recedunt, nee sunt tam agebiles, ut ratione non polleant sufficiens ad matrimonium contrahendum.

80 Ad tertiam dicitur, quod sicut educatio filiorum apud hosce homines non probat sufficiens dari inter eos vera matrimonia, ita nec probat non dati quia filiorum educatio ut homines decet, non est de prima inveniente matrimonij, sed de secunda; quæ si datur, d. est ornatus quidam ipsi matrimonio debitus, non tamen continuo matrimonij sufficiens, abolevit; quia apud Suevos Germanorum fortissimos eadē in virginis inculta filiorum edulatio; ut fest. & est Cesar 4. lib. de bello Gallic. quibus tamen non negantur proprietate vera matrimonio.

81 Quarta ratio nihil sicut, cum repudium sit contra legem naturae, nec inane reddit præcedens matrimonium. Quod autem matrimonium cum secunda contractum non valeat viuente prima, non sicut defectus intentionis ad comprehendendum, sed quia pluralitas uxorum non est licita absque dispensatione.

82 Quinta etiam ratio tam parvo valere, facit enim sacer contra ius naturae anterendo filiam genero, eus primo eam tradidere, ut fecit Saul anterendo Michol à David, eum primò uxori fecerat data, 1. Regum 18. & tradendo eam Phalti, 1. Regum 25. optimoque iuste eam Daniel quæcumque posuit, reperiuit: 1. Reg. 3. Libuit hoc loco adiungere duas, haec trespontus lapientillorum Patrum Brasiliæ Provinciarum; ex quibus ostendunt quid ipsi exultauerint etiæ matrimonia Indorum Brasiliensium. Nunc autem pro corone ad alios aliquas questiones spectantes ad matrimonia iusticia post coniunctionem,

Quaritur ergo quando finitatur matrimonium fidelis, relatio coniuge infidelis, ita ut ad secunda vota possit transire.

83

Sit prima resolutio. Quando connectente infidelis, altero in sua infidelitate permanente, non protegente solvitur matrimonium ante contractum cum infidelis, ut haberetur in c. *gandemus*, de diuersis, donec fidelis ad alias nuprias trahat; habet tamen auctoritatem transire ad secundas nuprias ius dissoluendum consigium in tribus casibus. Primum si infidelis cum ipso cohabitare nolit. Secundum si velut, sed cum Saluatoris consumulat. Tertius si manendo coniugem indicat adhuc ad discellum à fide, vel ad peccatum mortale: *Sanch. de matrim. dist. 7. n. 5.* vbi primum tamē fidelis ad alias nuprias consolauerat, tunc iolueat et matrimonium cum infidelitate generatio viros sit corruptio alternans per *Couar. de familiis* p. 2. c. 7. §. 4. n. 5. *Nazari. in Manual. a. 22. n. 49.* & *conf. 1. n. 6.* & 9. *Conf. 1. n. 5.* in *antiqu. Conf. 1. n. 5.* & *conf. 3. n. 6.* & 9. in *narr. sub 2. de connectione infidelis*. *Emmanuel Sā in summ. ver. matrim. sit de impedimentis, distinzione* n. 8. *vers. 6.* *concernit ad fidem*. *Enriques in summ. lib. 21. c. 8. n. 4.* *Frat. Basil. de impedim. matr. a. 21. vers. sed explicandum* p. 171. & alij, quos referens sequitur P. August. *Barbol. in d.c. gandemus*, n. 18. quibus accedit *Rebell. 1. p. de obligat. instit. lib. 3. q. 10. fol. 2. ex n. 5. ad 8.* vbi de hac te facit.

Cur olim licetum fuerit plures habere uxores, nunc autem non sit integrum?

84

Respondeo veteres partes legis antiqua pluribus uxoribus coniunctos culpasse immunes, Deo cum illis dispensante, & quod gentiles olim viciorum escusati videbantur, quando ex ignorantia unus plures ducebat: quod ramen per se nunquam licuit, nec illius datum fuit hoc privescium à Deo. Ceterum iam io lege Euangelica huiusmodi dispensatio non est in vnu, nec solet coocidi à Christo Domino redidente, *March. 19. matrimonio ad primum statum*, in quo unica vox sanctum licet. Quamobrem nec fidelibus, nec infidelibus integrum est hodie viri polygamia, que iure diuino Euangelico, naturali & humano prohibita sit. Hec omnia colliguntur ex Cardinali Bellarmiano *lib. 1. de matr. a. 1. preceptum* 3. & 4. *Valent. p. 4. dist. 10. q. 1. p. null. 3.* *Enriques in summ. lib. 12. c. 6. n. 1.* *Tisq. l. 7. Cannabial. gloss. p. 7. n. 20. sum. seqq.* vbi adducit plenum gentium testimonium, quod plures habent uxores, & rufus plures, quibus non permittitur: *Menoch. c. 106. de arbitrar. n. 2. cum seqq.* *Gutier. de matrim. c. 106. n. 2. & alij, quos refert *Sanch. lib. 7. dist. 80. Fasinac. in praxi criminali* p. 15. q. 140. n. 2. *Sapientissimus F. Laudouic. de Soto maiores facta* *Predicatorum familia in Academia Coimbricensi* iofignis sacramentum literaturi interpres super *Antiqua Caeciliorum* c. 6. *an verbis sexagenaria lib. Regine. p. 109.3.* *Frat. Basil. Pont. de impedimento. matr. c. 1. Bonac. sed. p. 3. punct. 10. à princip.**

85

Sunt ergo ex gentilibus olim, qui uxores plures ducebant, patiuntur. Indeque autem mortuo marito apud grauissimos Iudices contendebant, & quae in amore ipsius victoria exstebat, lastre flamus addictebar, & cum illo cremabavimus; Reliqua vero, eius tristitia, & morte in vita remanebant. Similiter Pomponius Melx *lib. 1. 1.* locutus Thracis plures uxores singulos habuisse, quod & tradidit Euripides in *Antropechus*, *Heracles in Politeia*, & Solinus *lib. 1. 1. 15.* vbi subdit hos uxorum numerum se iactare, &

gloriant, & hooris loco multiplex cooingismus ducete. Vide cetera apud *Tisq. supra n. 21. & 22. hac de re, sed de gentilibus infra n. 92. & seqq.*

Hodie autem posteriores nupris prioribus consilientibus iure natura sunt interdicta, & ex coniunctis pluralitas coniugium in nullo eventu conceditur, & ea quidem veritas tanquam Catholica praimita etiuntur eis, & idem oon est integrum plures simul habete uxores, ut diffinit *Concil. Trident. sess. 2. 4. de matrim. a. p. per hoc verbaibi: Signo dixerit laice Christiani plures simul habere uxores, & hoc analige divina esse prohibitum; Anathema sit.* Idem dictum fuit ab *Innocent. III. in c. gandemus, de diuersis*, & ita esse prohibitum, ut posterus matrimonium priore sufficiente futurum. Quam veritate *Innocentius ipse in d.c. gandemus*, probat ex testimonio Christi Domini, *March. 19. ibi: Quicumque dimisit uxorem suam, nisi per fornicationem, & aliam dixerit, maledicatur: vbi Servato nostrar volens reducere matrimonium ad eam validitudinem, quo in prima sui institutione habuit à Deo, abolevit omnino polygamiam, quasi aduerteret primus orationis institutionis instituto.* Quod etiam comprobatus *Adachi. 9. du decimus ibi: Qui fecis hominem ab initio, mafianam, & feminam, creavit eos, & dixi propter haec, relinquit homo patrem, & matrem, & adhuc ibi vocari fuit, & erunt duo in carne una: itaque iam non sunt duo, sed una caro. Vbi nota, matrimonium in sua institutione pluralem uxorum simul exclusum, quis non sive dictum adhibet uxoris suis, sed uxori sua. Ex quo constat matrimonium esse vincit cum unica cojunctionem. Item, esse unam caro, quod dicit non potest ex viuis viris cum pluribus uxoribus matrimonio copulatis esse unicam carnem, sed multiplicem, & ex eo coniungere divisionem.*

Quoniam potest, an lumen Poetica possit dispensare inplauritatem uxorum: Communis sententia negat, cum nequeat dispensare in iure nature, vel divinitate; idcirco nequeat in hoc casu dispensare: ita *Ledesma de matrim. q. 6. art. 2. cencius. 3. & fid. de sacramenta. & Censur. tom. 2. dist. 26. dub. 2. n. 20.* *Reginald. in praecit. 3. 1. n. 4.* *Bonac. de matrim. q. 3. punct. 10. n. 4.* vbi a. 6. ait infideles dum contrahunt matrimonium cum multis feminis invalidè constitutae, & debete cum prima habitate, si ipsi voluerit cum eo perlevarerat absque Creatoris iniuria, carceris in infidelitate relata: Et quoniam omnes uxores quas vir tempore infidelitatis duxerat, ad fidem reditent & tempore nollet cum ipso habitare, aut velle, sed eam ininde Salvatoris, aut cum inductione ad peccatum & vir oon tenetum villam ex conatus, in matrimonium elocare, in rigore loquendos quoniam nulla ex ipsi est eius contumex, excepta prima.

Ambiguum ramen, an ea dispensatione licet ut vnu vir pluribus viuis nubat? Communis sententia Doctorum negat in hoc casu dispensationem: *Bellarmino lib. 1. de matrim. cap. 21. ps. 2. preceptum.* vbi addit nec Deum posse dispensare, quia est contra principia iustitiae naturae: Nihilominus nullam video contra dictationem, octetepugnariam; neque id ita intinxit à malo, quin Deus possit dispensare. Ita *Maior in 4. dist. 3. 3. q. null. 1. in primo argumento contra primam censuram.* & *Petrus de Ledesma de matrimonio. q. 6. art. 2. dub. 2. cencius. 2.*

Potest solene grauitate puniri contraheotes cum pluribus simul viuentibus, contra quos inquisitores procedunt enim tanquam coorta suspicentes de latere, ex quod videantur male sentire de Sacramento Matrimonii: *Nanart. conf. 2. de Heretice. num. 8.* *Azued. 1. 5. c. 2. lib. 5. mons recipit.* *Menoch. de arboratur. c. 42. n. 14. & de presumptio. lib. 5. presumptio.*

86

87

88

89

Disp. XXII. De coniugio Indorum. §. IV. 647

Sumpiu. n. 37. Guttier. prædictar. lib. 1. quæst. 8. n. 4. & Enitique lib. 1. s. 1. n. 3. & lib. 2. s. 6. n. 4.

- 90 *Quinimò de rute ciuiti imponer contrahentiibus cum pluribus simul viuentibus gravissima pena, int. eni qui ducas. C. de adulter. & in 5. Affinitatu, vesti qui duas. In ista de nupti. Nec non apud nostre leges lib. 5. s. 17. vbi Bartol. in remissione. per tecum, & apud Hispanos in lib. 1. n. 17. pars. 7. & 1. 8. s. 17. lib. 8. Ordinan. & 1. 8. s. 10. lib. 8. nonne recipil. vbi te fecerunt plati in derelictione huius criminis, diuinae punitas iuxta ducesque Provinciarium leges indigentes. Traquiel. de iur. Marii. gloss. 8. n. 16. & 1. 7. contrub. gloss. 1. p. 7. n. 14. Gomei. L. 80. Taur. 27. cum sequentibus. Clarus f. Fornicatio. n. 30. vbi Baird. n. 34. Menoch. de arbitrio. cap. 4. 20. n. 96. cum seqq. & plutes alij per Cened. ad decretal. codicil. 171. quibus accedit Sach. apf. 80. & 81. vbi de his multa.*

- 91 *Quien etiam potest, in politie confutando introducti, ut vi plutes habeat uxores? Negatim respondeatur, cum punitale nequeat contra ius naturale, & diuinum positum: ut tradidit Sotus in 4. diff. 3. 3. g. t. a. r. col. 3. Constant. 4. 2. p. 6. 6. 3. n. 1. Sed aduersus solum sus humanum punitabile, fin. de coniugio, non autem contra ius naturalis habebit locum per Mich. Grall. t. 1. commun. spin. lib. 1. s. 17. n. 30. pag. 243. Duen. regul. 1. 37. Fortun. Garl. in I. velut. n. 35. de iust. & iur. Ioseph. Gonzal. lib. unice. varia. n. 38. Azer. nullius. moral. p. 1. lib. 1. c. 17. q. 2. & 3. Syriac. clavis. lib. 3. cap. 1. t. n. 4. Sanct. lib. 7. de marit. de i. 80. n. 1. o.*

- 92 *An autem polygamia fuerit concessa Gentilibus, sicut & Hebreis contulerint potest? Et quidam fatis probabile videtur nissile concessum polygamiam populo gentilium, arquebus Gentilibus nissile licetan vxorum pluralitatem, etad tanquam probable Belatini. lib. 1. de Maritio. c. 11. Proposit. 6. Ledetia. 1. p. 4. quaf. 67. ar. 1. Valente. 4. p. diff. 1. c. quaf. 1. punil. 3. col. 4. Rebello. 2. p. de obligat. in lib. 1. 3. quaf. vbi. sum. de bigamus. n. 8. Probabilis tamen est non fusse haec dispensationem carens ad populum Gentilium, quia in eo populo ratio dispensationis non habebat locum, que militaris in populo fidelis; hoc est multiplicatio, arquebus ols ignorantia excusat peccato Gentiles polygamia stentes, peccabant, ut tradidit Sotus in 4. diff. 3. 3. q. 17. 1. 2. 1. 7. vbi. duci. 1. 2. 1. 3. Enitique lib. 1. 2. de marit. cap. 6. n. 8. & lib. 1. 1. 2. 1. 3. 1. 4. 3.*

- 93 *Sed & apud Romanos aliquando duas uxores simul dicere fuit in vbi; Telis est Societas Constantinopolitanus apud Galliodorum in Tripartita historia lib. 8. s. 1. vbi tradit Imperatorum Valentinianni Severam, & polles Iustinianum duisse uxores; utrum id cohonestaret, sancitum legem ut licet voluntibus duas ducere uxores, id ipsius etiam retulit in Valente Paulus Diaconus, sed id polles per sequentes leges postulare fuit abrogatum. Nemo, l. 1. C. de Iudeis. & 1. leum qui ducas. C. de adulter. vbi in id eadem pena, que & finio latetur; & eus texum ad id pondet, ut pena sit capitulis. Quare quam illuc forenem huiusmodi leges duplicita coniuncta admittentes, facili deprehendere illi ex Europa illa dominante in Andromache. ibi: Nonquem explicata coenit collaudare mortalium. Traquiel. 1. 7. contrub. gloss. 1. p. 7. n. 24. & sequent.*

- 94 *De numero etiam plurius uxorum constat apud Plutarcho in vita Attalitris Regis Petriani. pag. 357. vbi est Attalitrix necesse & sexaginta extensis forma pellaces habuisse prius uxores, hoc est plures illas quam amabat, seque praeterea colebat loco legitimis uxoris, seu Regine. Ammianus quoque Marcellinus lib. 1. 3. hisler. s. dum agit de moribus Persariorum scriber, Persas non vna fusile comprehen-*

tor vxori, sed multitudine pellitum gloriari. Conicitur Securus comment. in Vergilium lib. 1. & Eneides super illos vobis lunonis ad Aëolum Regi ventoribus;

Sunt nubi hū sepem præstant corpora Nympha, quo loco excusat Regum licentiam, de quibus Salustius, & Maurorū communis loquacitatis deusa, alijs plures habent, sed Reges amplius. Hic Securus, Iunus Alexander ad Alexandrum lib. 1. Gemilam diecum c. 24. pag. 94. & sequent. vbi fecit Nunis, Turcas & Mautos, & alias Barbaras gentes pro modo facultatum uxores habere. Inque multis denas, plures viceos habere permisum esse.

Hos omnes Salomon longè superauitnam Cassicor. 6. sexaginta illi fuerunt Regina, & allegata concubina, & adolescentularum non era numerus; qui locus intelligitur de tempore, quo Canticum Canonicum scripti, seu promulgavit: postea a vobis terrie Regum, c. 1. cum iam in aetatem declinaret, ut referat facta historia, fuerant Regi Salomonis uxores quinque, regnantes, & concubina trecenta. Quae omnes milie erant nuncro, D. Hieronymus in lib. 1. contra Iouianam. Nomina ramam uxorum principum uxores continebantur; & concubinae uxores ministris principales, seu secundarie dicebantur: & ex tanta uxorum, ac concubinorum multitudine, solus Salomonis mas natus est Roboam filius, & ipse ex alienigena. Namna Ammanitide indignus imperio, teste Suidi in historice, verba, Salomon. pag. 907. que refer sapientissimus Pater Ludovicus Soto maior locis praecise. Primitaria item uxores erant, qui cum certis quibusdam ceremoniis, & ritibus duecabantur. Concubinae autem, id est secundarie uxores sine habuimus ceremoniis, & ritibus accipiebantur, & eas filii non succedebant parti in hereditate, sed tantummodo doni quedam accipiebant. Constat ex Gen. cap. 1. vbi legitimus Abraham antequam mortetum dedisse cuncta, quæ possidebat Iaco filio saepe primariae uxoris, filii vero concubinarum largitus est quendam munera.

Nihilominus quoniam licet esset Polygamia, hoc est pluralitas uxorum fribi Israël, praetertim Regibus, ac Principibus, non est excusandus Salomon in extremo tempore, quo cum iam seniuerit, depravatum est cor eius circa mulieres etiam alienigenas, vixque adeo, ut ipse etiam sequeveret, & coleret eatum Deos alienos, ut refert lucas historia 3. Reg. c. 11. Quare voluptibus corporis prellus, plusimus, hoc est, numeris illis uxores alienigenas, & idololatras contra omne ius, & fas sibi connubio iunxit, ab enique persuasus est ut etiam ipse Idololatra fieret. Quo precipio vno, & crimen nostrum, quod scilicet uno tempore tam moltas uxores sibi copulauit, contra motem, & exemplum Manorum uxorum, praetextum David partis sui, qui plures habuit uxores de gente, & tribu sua Hebreas, seu litera litera, Salomon autem alienigenas contra dinam legem adamavit, quæ sapienter extant Exod. 34. & Disraeli. 1. 4. & 7. & 10. & Paralip. 6. & 1. 1. & 3.

Non excusat iste Salomon vir Hebreus, quamvis esset Rex, quia non licet viro Hebreo accipere in uxorem feminam gentilem. Excusantur tamen duo filii Elimelech, & Noensi, scilicet Mahalon, & Chilion, qui accepterunt in uxori Orphan, & Ruth Booz dicens uxori Ruth, quia ipsa iam concubia erat ad Iudaensum, & iam poterat iungi coniubio cum Hebreo. Abulensi. lib. 1. alia non licet. Quintimo magis inconveniens erat feminam hebream redi in matrem suum viro gentili; quam quod Hebreus ducet in uxorem feminam gentilicem, eò quis uxor semper consequitur domiciliu-

lum viri sui: Sanch. de matrim. lib. 1. diff. 41. ex num. 10. cum duobus sequent. Biblio. in cap. Edatam. Qui matrimonium. num. 4. Abulcos. supra. tom. 2. Exadi pag. num. 289. Iuris F. Ratio autem, quod indecūm suum accipere vixit abenigens, ob id fuisse ipse vxori inducētēt viros, & filios ad Idololatriam. Secūs h̄ tales vices, quas possunt ad Indumentū coquentes, tunc enī bene habeat: Exad. 3. 4.

99 Dicendū denique est non esse audiendū Abolens. Marsh. 1. g. 1. Reg. Ios. 1. fol. 125. litera A. & litera E. fol. 125. litera E. dum sit ante Christi prædicacionē fusile licetā pluralitatē vixit tam gentilibus, quam Iudeis: nec esse necessariam dispensationem aliquam, sed in suo potissimum quælibet & plotes vixit. Quod est negandum, quoniam vixit pluralitas non adveniēt primario fini matrimonii, sed illius opinio allequaquecum idem sit ut suscipiens facundās mulieribus multis, & eorum libens educandas, qui primarius est matrimonij finis est secundario hī numeris tranquille consūgum cohabitatio non rēculat per se hī vixit pluralitas, sed ipsarum molitus, nihilominus polygamia vixit vixit pluribus vixit non est omnino contra ius nature, atque adeū non esse contra pri-
ma ac vñiles alius principia aliqui tenent, sed aliquo modo nisi natura adveniat; quatenus vixit pluralitas adveniat fini secundario matrimonii, tranquille felicitēt cohabitatio consūgum, ac regnum domesticum, quell finis secundarius: ut ac Philodophilus 8. Exter. cap. 9. & idē omnis p̄cipiātus, quo p̄cipiāt non est in ea cœnta in familiā, sed faciliter negoti oīa & contentiones cōfurgunt, si vixit p̄t alia vixit diligēt, & p̄feratur vixit de Sana, & Agnōlia, & Rachela sacra pagina meminīt, Genes. 16 & 30. Nec non de Anna, & l'henenā 1. Reg. 1. Quæ omnia ex natura rei manant consideratio feminū nativo ingenio, & amore, quo vixit viuit p̄equitatur.

100 His agit pluralitatem vixit adveniat alii fini secundario matrimonii, nimirum prout est remedium concupiscentie, em faciasce vixit non potest, datis pluribus vixit, & perieluabilius illi simul debent petentibus contumēt illius, cōtridētēt ne-
gabatur. Quare Dominus Chrysostomus homil. 5. in cap. 30. Genes. triadēt coniugidētēt habendi plures vxores fusile emignat circa diuinam dispensationē. Iustus Inguiscit. 3. cap. Gaudemus, de diuinis, dicens nulli vixit in integrum fusile sic dispensatione polygamia vixit. Quae si sola leg. Evangelia posuit est interdīctum polygamia, id est vixit pluralitas, infideles non ligantur, immo illi hec est etiam nunc, quis ante susceptum baptisma specialibus populi Christiani legibus nimirum tenet: cuius tamē contrarium decidit in d. c. Gaudemus, vbi ha-
berut, infideles pluribus vixit coniugios cum sola prima debet post baptismū remaneat: ne ea matrimonia essent legitima, non dissoluerentur per Baptismū, ex eodem cap. Gaudemus, & cap. Quatuor, de diuinis requiritus Dominus Thomas in 4. diff. 53. g. 1. art. 1. in corpore, & ad 1. b. & g. art. 2. in corpore. Dated. lib. 1. de libertate. Christian. cap. 5. v. 1. propter princip. Petena in cap. 16. Genes. diff. 1. n. 22. Emi-
quæ lib. 1. de matrim. cap. 6. n. 1. Cōsiderib. in qua-
fīstū lib. 4. q. 3. dub. 2.

101 Vnde colligentur veteres antiquæ legis Parres fini-
sse vios polygamia ex dispensatione, quæ concede-
batur non extēta aliquæ loquitione, sed insinuatō-
re interna facta Patriarchis, quæ deservita est vi exē-
pli, & consuetudinis ad reliquos ex populo Italiētico
coaccedētēt omniis illis licetā vixit pluralitas

litas ut supponit Duxer. 20. libro habentis homi-
nas uxores, ut Drusus Thomas in 4. diff. 53. g. 2. art.
1. in corpore, & in D. Bonavent. art. 1. g. 1. Quæ dis-
persione exercitū fuit ad populum Gentium fecun-
dum prūtiblēt, sed non esse extēta lectorum
probabiliorēt dicitur ut supra, bsc.

Ex dictis, quæ porret in matrimonium ester ho-
mīi naturale, & videtur non esse naturale quæ ex
proprio naturæ prouentis, illi enim illicitum vo-
vere virginemēt dicendum matrimonium esse
naturale, id est ex inclinacione naturali p̄sonensi:
D. Thomas in 4. diff. 26. g. 1. art. 1. quem omnes se-
quuntur. Dicitur enim non esse naturale quæ ex pro-
p̄p̄s naturæ prouentis, ut monachus iustum est natu-
rale ignorans tamē naturale, id est ex inclinacione
naturali prouentis, quatenus natura se ipsum con-
seuerat, & perficere intendit: & quia hoc fieri nequit
perpetuō, intendit secundō fletēt per individuū
multiplicationēt consuetū: Sanch. de matrim.
lib. 2. diff. 2. num. 1.

§. V.

De Salario famulis debito.

E P I T O M E.

- 103 In casib⁹, in quib⁹ quæ dāminatur ad soluendū
domini salarium famulus non datur appellatio.
- 104 Salarium dāminatur quando de illo convenientē
contrahenter, & probatur cōuenitio per alios famulos.
- 105 Salarius est soluendum secundā temp⁹, & que
seminū fallit non fruit.
- 106 Famulusq⁹ servus non cōvenitio salario, aut mi-
. noriqua spērās ē domino iūfū remuneratio-
nem, ut q̄d foro debetur illi infū salarium.
- 107 Famulus cōdūbilis māteri preis per impruden-
tiā, debet obtinere in foro conscientia iūfū
spērādū, & quād foro extero.
- 108 Puer ante quatordecim annos, & pueri ante
duodecim, non merentur salario.
- 109 Famulus non debetur salarium servientib⁹ sine
cōvenienti, q̄d causa est impotens. Et quid de
familiis pediti regni demissoribus ibidem.
- 110 Famulus scholasticorum non debetur salarium de
lure, q̄d de cōsuetudine.
- 111 Famulus abserbit ab heri, post q̄d accepterat ali,
quod vestimentū, q̄d debet in ore lūfū. Et
Et quid quando dīcedunt cum culpa, & vīlē
culpa dominorum, num. 112.
- 112 Au debet salarium Camoribus, cibaredis, &
similib⁹.
- 113 Pueri au debet salarium sūr prīmū pro
seruit ipsi p̄fūtus.
- 114 Famulus ex trācūdā domini ciellū, & teneat
redire ad dominum regētēt.
- 115 Quæ ex culpa teneat famulus resarcitēt domi-
num illata.
- 116 Salarium au debet filio familiā laborantē
in se pātri, & n. 118.

103 In primis appellationi non defensit in causa, qua
quis condemnatis ad soluendum salarium famu-
lis. Rebūff. de feri. p̄sonis, art. 3. gl̄. 7. n. 1. Steph.
Grot. Marchia dec̄f. 53. n. 1. Bartol. remiss. ad Or-
do. Ep̄. lib. 3. art. 70. in prīmū. n. 9.

Defensit autem salarium in malis casib⁹ famu-
lis. Primum quando cōuenientēt de illo, & probante hac
conīectio per alios famulos, & in causa latitū
procedit immunitas, & extētū, & per viam prouis-
tionis, & idē ipsa appellatione. Flotz, var. gg. lib. 3.
q. 5. 2. n. 2. Quimmo etiam debet salarium non
conīectum, quando famulus soler alii seruit cum
falsitō,

102

103

104

Disp. XXII. De salario famulor. §. V. 649

105. **famulus**, & dominus conducit operas famuli, & famulus continuo affluit, & dierum servitio domini; Rebuff. gloss. i. num. 1. de famul. solar. tom. 1. Lodovic. Lopez, qui loquitur de foto conscientiae in suo instrumento *reputationem*, cap. 21. fol. 40. & in instrumento *conscientiae*, 2. part. cap. 8. Nauart, in moniali, cap. 17. à num. 108. & Petri. de Nauart, de restituitione, tom. 2. lib. 2. cap. 1. à num. 409.

105. **Seruum item est soluendum secundum quoddam contractum etat solui, tempore, quo seruum famulum fuerit; non verò pro tempore sententia latet, vel liquidatio facta: Cabed. 1. part. decisi. 61. num. 6. Azot. in his. moral. p. 3. lib. 8. de locato, cap. 13. quæst. c.**

106. **Famili, qui seruant dominis minori, vel nullo salario conuento, quia sperant à dominis fieri iustam remuneracionem, & de hoc tacite, aut explesa conuenient, & hac est causa finalis seruendi; si dominus non soluit ut sperabatur, debetur iusta remuneratio in vitroque foto: ita Lodovic. Lopez *sapientia*, quem sequitur Flores. quæst. 8. §. 2. num. 6.**

107. **Quid h̄ famili condicatur minori pretio, quām de iniustia debebatur libē taxari, siue hoc fiat per imprudentiam famuli, sive ab necessitate illius, in foto conscientiae debetur digna remuneratio solita solai integræ; quamvis in foto extero non vincte famulæ, nisi decipiat ultra dimidium iusti præi; aut si fuit minor, & perleter restituitionem. Nihilominus si homo non eget famulæ sed proprie preces illius, illum recipiat in suam domum sine salutio, donec cum modum inveniat, immunit illi à salario soluendo in vitroque foto: ita Lodovic. L. p. *prætate loci*, quia censetur donatio, seu rem illius dispensid inducta ex coniectione: Maſcard. de probatur. p. 1. concil. 154. Menocb. de arbitrio. lib. 3. cap. 88.**

108. **His adde, paucos non esse dignos salario, nisi post quartuor decim annos expletos, & puellas post duodecim; si que fuisse indicatum apud Lulianos refert: Cabed. 1. p. decisi. 62. num. 5.**

109. **Ad hanc non debet salarium famulæ seruientibus ablique conuentione tacita, vel explesia de templa- tando, vel abque eo quod inter famulæ, & dominis tacitè, vel explesia conuentione fuit de templa- tatione; neque causa seruendi fuit finalis, sed im- pulsiva; quia ipsi confidabat de liberalitate dominorum: et communis, nisi forte concutant impruden- tia famulorum, vel eorum necessitas: tunc enim in foto conscientiae debetur salario; scilicet de famulæ pedissequis dominorum, vulgo *pais*, quibus de conuentione nullum constitutorum salario, sed solam alimenta, & indumenta, & bonæ educationes duantur; tenebunt tamen domini in foto con- scientiae, os facies bene educari, & artes doceti, & quia ob has causas gratis seruant. Quod invenititur apud Hispanos telle Flores lib. 1. quæst. 8. §. 2. n. 9. de conuentione: secundus apud Lulianos vbi debetur salario ex Ordinatione lib. 4. rit. 3. §. 1. & ibi Bar- boli. Excusant auctem à soluendo salario magistri famulæ seruientibus, vt doceantur ab eisdem quin- imò ex conuentione, & conuentione famuli solu- uunt magistro, & ipse magister debet docere, & date tempus sufficiens ad conficienda opera artis; quod si negauerit, peccat cum obligacione restituendi in- claram perititia artis: ita Flores lib. 1. *worker* quæst. 8. §. 2. num. 12. & 14. Pater Rebell. de oblig. in fl. p. 2. lib. 14. quæst. 1. num. 1. Molin. de infl. trall. 3. diff. 106. vers. alterius q̄d, alia num. 6. & Pater Azot. p. 3. lib. 8. cap. 13. de locato, quæst. 1.**

110. **Similiter famulus scholasticorum non debet salario in vitroque foto: Gutier de iteramento confir- mator. p. 1. cap. 64. n. 1. Flores *sapientia*. §. 2. num. num. 3. Cabedo part. 1. decisi. 62. num. 1. quibus accedit Maria**

Fragnoli Regum. Christ. Republ. P. III.

in eis decisione. vnde 99. num. 7. vbi num. 8. tradit posse herum scholasticum auferre famulis volenteribus te- cedere ab eius obsequio, vestes, quas dederat, diu- etat in suo servitio; quia non videtur doualle, nisi pro tempore, quo seruierat. Ex confusione tamen in Academia Comibrensi tenerut herus famulo studenti suppeditare calceamenta, quæ recedet e vo- lenti nullo modo auferre poterit.

Ex ordinacione etiam nostra d. lib. 4. rit. 30. in ur- brica, famulæ inferuentem nulla pacta mercede, posquam ab hero tunicam, & pallium receperit, non posse ab eo infilatum hero, sine eius conuento, aere annum seruirij impletum. Contra verò si vel tuni- cam tantum, vel pallium tantum ab eo receperit, aut quodvis aliud vestimentum, ab eo nequit recedere, nisi post dimidium annum obsequij completum. Idem dicendum si inferuar comitando equo inde- dens, & idem, aut aliud aequivalent accepit. Alter enim his non seruans poterit carcerari donec da- plum soluat, & expensas omnes in ea te factas. Pro letiuentibus Regi, Regina, Principi, aut eorum filiis, & ab eorum seruientibus recedenibus, Molin. de infl. trall. 1. diff. 50. num. 3. in princip. & Pater Rebell. de oblig. in fl. inq. p. 2. lib. 14. quæst. 1. n. 5. & 6.

Pro reliquo circa famulos de iure Lulianæ line culpa dominorum recedentes, vel cum culpa, dixi- amus 1. p. de oblig. in fl. Regiminis, lib. 3. diff. 1. §. 9. num. 98. & sequent. Et ex num. 105. Item de fa- mulo infirmo, & de famulo post titrum elapsum nondum soluto, lib. 4. diff. 9. §. 4. num. 7. vbi famulo infirmo debet cibaria dictum est, & lib. 1. diff. 8. §. 3. num. 34. vbi non obstante trieno illi elapsio adhuc deberi salario in conscientia, diximus.

Quid de famulis cantoribus, ethiardiis, mimis, saltatoriis, & similibus, qui inferuent dominis ad exhibita actionem? Dicendum est nisi merces deducatur in pactum, oon debet salario: fatis enim est eisdem loco mercedia frui cibo, & potu, & vestitus dominorum, quia nulla si voluntatis estimatio propterea resoluti Steph. Gratian. *disciplinae canonice* c. 1. §. num. 41. cum seqq. vbi num. 43. addit eu. lib. nihil posse exigere ab ethiardiis, sed dominorum post illorum mortem tanquam sibi debitorum, quamvis se tradidissent eorum letitio ob expectationem futurae libe- ralitatis: ita Collet. de processu ex exerc. p. 1. c. 9. n. 13.

Porro virtus suo priuigno debet solvere salario pro seruio sibi facto iuxta ætatem, quia salario debetur; hoc est post quartuor decim annos: modò ipse virtutus excusat famulam alium, cuius operas alias debuissent conductare. Si autem sit minor, modò excedat decem annos, quamvis non debetur illi salario, tamen alimenta compenfantur cum seruissis, & si nondum perueniat ad decenium, debet fulvi- re alimenta taxata ex bonis suis virtutis Cordub. de Lata in trall. de alimento. in 5. si marer. num. 72. & Francisc. Bartsch. conf. 3. à num. 9. cum sequentib. lib. 1. n. 6 si ex alia circunstantia appareat virtutum volu- se priuigno gratis alimenta iuppeditate.

Quando dominus iratus elecit famulam domo, & intra breve tempus facti penitentie, & illum rece- pit, tenet famulus redire ad seruandum quod si non redeat non consequetur salario: Azot. in l. fin. rit. 15. lib. 4. num. 25. Secundus si non sit iotta breue tempus, & res non sit integra, id est, quando famulus conductus est ab alio, in quo even- tu non tenetur redire, & debetur illi salario præteriti temporis. Quinamq; si dominus renuat folio- te, & difficile sit recuperare viâ iustitiae, aut quia ma- gis expendet famulus, quam sibi debetur de salario, aut quia timerit probabiliter ex lixe sibi damnata ven- tuta, & debetur in rei veritate est liquidum, potest uti compensatione de bonis domini sublatio scandala-

III 10,

650 Part.III. Lib.X. de oblig.Dominor.

118.

lo, nec tenetur se prodere per virtutem monitorij generalis, sicut nec etiam tenetur denuntiare, quid de omnibus aliqui cognoverint: Lodou. Lop. obis. sapr. & Cordub. in *famme causam confitentia*, q. 3. per totam. & Rebuss. in *re famili*. salar. glss. 10. pert.

116.

Quod sonis sit ex qua culpa tenetius famulus refacere domino illata damnum: *Respondeo* tenetis ex culpa saltem leui famulum in foto conscientiae integrum damnum refacere: nihil impediente dispositione Ordinationis Lusitanie lib. 4. tit. 3. ita Molin. sapr. dif. 5. 16. tract. 1. num. 15. Pater Azor infl. moral. p. 1. lib. 3. de locat. cap. 13. quaf. 7. vbi idem affectus de famulo gravitatum servitium domino praestante. Nam eo ipso quod sponte sua si famulum obtulit, ex leui culpa manif. obstrictus ad fidelem curam, & diligentiam in rebus domini adhibendam per fe. Quid nimò si huic tradatur custodia rerum domesticarum, tenetus satisfacere damnum ab aliis famulis illis, quia ratione sui munoris, & officii damnum impedit compellitur: scilicet si non habeat custodiandum, tunc ex lege quidem charitatis, non autem ex iustitia domino tenetur rebus suis prospicere: ita Azor d. cap. 13. quaf. 8. de locat. & latius Molin. d. dif. pur. 5. 16. num. 15. verf. vtrum.

117.

Pro filio laborante in rebus patris, si adhuc sub eius potestate est, nec ipse, nec eius heredes salarium eo mortuo tenentur soluere, quia si opera digna sunt stipendio, si fierent ab alio, modò labor non excedat qualitatem, & possibiliterum illius: nam filius patri acquirit, & mandata peragere partis tenetur sine spe salarij; illas non differret ab extraneo, qui sine salario non operatur: Gattier. in tract. de iurament. confirmat. à num. 17. p. 1. cap. 5. Cordub. de Lara in tract. de alim. q. sed si filius, num. 13. Parlador. in tract. ser. quafid cap. 19. per utrum, & Nauarr. in manual. cap. 17. num. 144. & 148. Ratio quia filius non praesumit seruitus patri ob incedem, sed ob amorem, & debet obsequium parti; vt habetur in l. veluti, ff. de insit. & iur. Nec refert si dicatur quod filius debet parti solum operas obsequiales, non autem artificiales, vt in l. radum, ff. de obsequiis à liberis & libertis parvorum praestandi, quia vt dictum est lib. 1. dif. 2. §. 10. num. 18. s. est intelligendum, legem loquit in filio emancipato, qui per emancipationem est exemplius à iure ciuili, & solum tenetur ad operas obsequiales. Filius ergo de iure ciuili in potestate patria, est tis parti, & ex consequenti debet operari mandante parte. Faciunt l. 1. tit. 20. part. 1. & l. fin. tit. 7. part. 2. concludentes partes in bello, & in pace posse vt obsequio filiorum ad libitum, & qui torum dicit, nihil excipit: etiam Anton. Gomez. in l. 19. Tauri. n. 27. oppositum tenet, & Ayora in suo tract. de partitionib. part. 3. quaf. 1. dicentes posse petere salarium filium in potestate parti, ob eam rationem, quia vt diximus d. §. 10. non potest pater cogere filium vt sibi praefiat operas suas, d. num. 183. praefiat quando eas praefiat animo salarium petendi; quod significabitur si protelletur se seruire spe salarii, vt vult Nauar. in manual. cap. 17. num. 144. & 148. quamvis alii ne-

gent deberi salarium, nihil impedit proteftatione nisi si emancipatus.

Constatutum, quis quando filius ex negotiatione negotiatio cum pecunia patris, acquirendo aliquid sua industria, & orum quod responderet industria, & in dubio medietas lucis, est aduentum, & acquiritur filio quod proprietatem, & patri quod vltum fructum, vt deducitur ex verbis Leon. spar. C. de bonis, qui liber, vt in terminis tradit Bartol. in l. lib. 1. collation. & in Ambet. ex testamento, num. vltim. C. de collar. Bald. in Ambet ex testamento, num. vltim. C. de collar. quam partem verisimiliter dicit Velazquez de Avendan. l. 19. Tauri. glss. 4. à num. 17. sequitur Azeued. in l. 3. tit. 8. num. 14. lib. 5. recipil. qui secundum Bartol. & suam distinctionem intelligunt l. 7. tit. 4. lib. 5. fori, & l. 3. titul. 15. part. 6. quia contrarium ostendebat, numerum omnia, que filius acquirit cum patris pecunia, acquisiti patri ipsi, & esse dividenda inter fratres mortuo pare: debent enim procedere in his, que filios acquirit sine labore suo, quem feliciter annos redditus, vel alio modo; non verò quando filius acquirit cum suo labore: In quo evenuit id quod responderet labori, torum erit suum: In dubio tamen dimidia pars tribueretur patri, & alia filio. Nihilominus sententia Bartoli est æquissima, & in praxi potest admitti. Dico ergo si filius debet labore parti sine salario, luctum etiam suo nomine facit, esse prosequitum, & debetur in torum acquitati patri: scilicet si non debet operas suas parti; tunc enim torum sibi filius acquirit, quoad proprietatem: parti ramen vltusfructus acquiritus pro tempore vita sue; at verò si parti acquiritur vltusfructus ex labore ipsius filii, tam labor filii quodammodo credit in validitatem patris: igitur non debetur salarium filio. Quod tamen procedet si filius negotiatur cum pecunia patris, & re, & nomine patris; tunc cum omnia qualita conuenient patris, habebit filius salarium secundum eos, qui purum non tenet salarium operas praeflate patri. Eodem modo sibi laborantur ex extraneo, qui salarium lucratur, & soxit rem paternam, salrem de exequitate dabitur aliquid amplius vltira alios fratres ex bonis lucratibus, arbitrio boni viri; quamvis in rigore patre ratione patris potestis gaudeat labore filii, & sibi si lucratur non est ex eo, quod lucrum non sit patris, & seruitum patri debitur; sed quia pater permittit facere, & sine patris permissione tenebatur filius parti laborare. Hec pro vitraque parte fatis sint, que non procedunt in filio emancipato, neque in filio naturali, neque habent locum relpectu matris, aut auorum; cum isti non habeant patriam potestem; & ideo non tenentur seruite, sed possunt petere salaria; nisi conflit de concordis donationis: ita Nauarr. Gottier. & Azeued. prædeponit.

Ego Baptista Fragosius Societatis I e s v. si quid est in hoc opere, quod sanctissimi Ecclesie sanctiionibus contranveniat, aut repugnet veritatem doctriinae, aut bonis moribus contradicat, ingalidum, & nullum, & indicandum volo.

F I N I S.

INDEX

INDEX

Eorum omnium quæ in hac Tertia Parte OEconomica Regiminis Reipublicæ Christianæ continentur.

*Priores numeri sedem materia; Postiores paginam
fideliter indicant.*

A

Accusator, Accusatio.

ACUSATOR non debet occidi per calumniam etiam si iniuste mortuatur innocens. num. 17. pag. 8
Accusatio adulterii quomodo & à quibus fieri possit. disp. 6. §. 1. per tot. p. 177

Vide *Adulterium.*

Ailie, Ailie, Agere.

Actio quoquicunque in iure repetitius. n. 72. p. 19
Actio contra patrem diligenter bona aduentitia filij, ipsi filio datur. n. 17. p. 85
An filius possit agere cum parte pro fructibus ex beneficio filij percepsit. n. 10. p. 85. & n. 13. p. 84
Actio competens ad vindictam ex transfeſt ad heterodes, in causa adulterii. n. 57. p. 183
Actus disponentis in dubio intelligitur, de praestenti potius quam de futuro. n. 1. p. 360
Actus, appellatione pendente ab interlocutoria, an ieritandos. n. 10. p. 480
Actus, quando requirit propria personam, non potest delegari. n. 6. p. 490
Agere non potest seruus, & est incapax actionis. n. 35. p. 614

Agere tamen potest seruus ex causa alimentorum. n. 36. p. 614

Adire, Adire.

Filiis qui adi hereditatem, an censeatur ex eo approbatum testamentum ut non possit detraheat Trebellianam. n. 419. p. 605

Aditio hereditatis an sit necessaria ad fullendum ea que in testamento reliqua sunt, tam de iure communii quam Lusitanie & Castellie. nmo. 477. p. 108

Tempus deliberandi pro adeunda hereditate, quantum olim, & quantum hodie concedatur. n. 607. p. 333

Temporis petitio ad adeundam hereditatem præsumitur suspicta & in detinimento creditorum & legatariorum. n. 608. p. 333

Administrare, Administratio.

Filios potest agere aduentus patrem male administrantem bona aduentitia ipsius filii. n. 17. p. 85. & n. 120. p. 103

Frugis Regim. Crift. Reipubl. P. III.

Patris bona an sint hypothecata pro mala Administratio bonorum aduentitorum filij. num. 18.
pag. 85
Pater diligenter bona filij an possit priuari cotum Administratione. n. 19. p. 85
Pater est legitimus Administratot bonorum aduentitorum filij. n. 34. p. 87
Pater legitimus Administratot an censeatur habere comitadum societatem cum filio. n. 36. p. 87

Adoptio, Adrogatio.

Filiij Adoptivis sunt aliendi à parente legali. nom. 183. & seq. p. 59

Patrem Adoptantem sequuntur onera patris naturalis. n. 186. p. 59

Filiij Adoptivis non excludunt feminas, haute statuto quod masculis exanimibus filiis non succedant. n. 187. p. 59

Filiis Adrogatus acquirunt parti Adrogatori. n. 188. pag. 59

Pater Adoptivus succedit loco patris naturalis. n. 189. p. 59

Adoptivis, sive Adrogatis, quid debetur de bonis patrum Adoptantium. n. 191. p. 59

Filiij Adoptivis succedunt ab inestato cum ceteris filiis naturalibus in portione æquali. num. 192. pag. 60

Adoptio si fiat in fraudem ascendentium possunt ascendentis conquetti, & probata fraude rescindetur adoptio. n. 193. p. 60

Filius Adoptato ab extante an debetur Quarta pars bonorum ex bonis adoptantibus. ibid. num. 194. pag. 60

Adoptatio ab ascendentibus & Adrogatio Quartæ pars debetur. n. 195. p. 60

Adrogati, & Adoptati ab ascendentibus manent in eorum potestate. n. 196. p. 60

Adoptati & Adoptati ab ascendentibus, neque impune paterint, neque ministrè exhortadri possunt. n. 197. p. 60

Adoptantes succedunt filiis adoptivis. ibid. nro. 188. pag. 60

An Adoptivi excludant fideicommissum relictum sub conditione si sine liberis deceperit. num. 100. pag. 61

Adrogatus si grauitur restituere intelligitur si sine liberis deceperit. n. 101. p. 61

Index Rerum

- Dispositio in fauorem filiorum extenditur ad adoptiuos ex identitate rationis.** n. 101. p. 63
Patres adrogantes quomodo succedant filii ab incesto. n. 101. p. 62
Patres adoptivi & naturales an simul succedant adoptatis. n. 101. p. 62
Pater Adoptius & pater naturalis & mater quomodo succedant filio adoptato. o. 106. p. 62
Adoptus aliquem in nepotem, excludit à parte naturali in successione filii. n. 107. p. 63
Adoptus ab extraneo an succedat agnatis patris Adoptiui. n. 108. p. 63
Nepos Adoptatus ab Avo quomodo succedit eidem cum patre. n. 109. p. 63
Adrogatus non succedit patri naturali, si premortuus durante adrogatione, i. mortuus tamen succederet. n. 110. p. 63
Adoptus ab extraneo succedit patri naturali, adoptione fuisse, & post illam. n. 111. p. 63
Adoptione durante non renetur adoptans extraneum adoptato aliquid relinquentem, & à fortiori post illam extinctam. n. 112. p. 63
Adoptans non succedit filio adoptato ab incesto, sed quod fecit est in filio. n. 113. p. 63
Filius Adoptivus, dum est in potestate patris, necessariò debet decedere intestatus. n. 114. p. 63
Filio impuberi adrogato adoptor non succedit ab incesto: scilicet si premortuus pubes iam factus. n. 115. p. 64
Adrogatus an possit substituere impuberi adrogato in bonis adventitis ante vel post arrogationem quæficiens. n. 116. p. 64
Subfutrus adrogati potest grauari ab adrogatore. n. 117. p. 64
Adoptione adrogatio.
Adrogator non potest substituere in omnibus bonis pupilli: potest verus pater. n. 118. p. 64
Ao Quarto que debent filio adrogato in bonis adrogatis, debeatur etiam adoptato à non extraneo. n. 119. p. 64
De iste Castellæ adoptatus ab avo non habet ius successionis testamentazie, sed tantum legitimazie. n. 120. in fin. p. 64
Adrogatus an tenetur soluente debita contracta à filio adrogato ante arrogationem. n. 121. p. 64
Donatio an teuocetur per arrogationem ex l. si unquam. num. 122. pag. 138. & num. 139. & 140. pag. 139
Adrogati & adoptui dicuntur filii imaginarii, ficti. n. 123. p. 139
Filiij adoptiui gaudent priuilegio legitimorum naturalium quoad educationem. o. 124. p. 139
Filius adoptius non potest patrem conuenire sine venia. n. 125. p. 139
Adoptui non sunt verè filii. n. 126. p. 139
Adoptus an debeatur tempbytensis pro filiis concella. n. 127. p. 139
Adoptus an succedant in feudo. n. 128. & n. 129. 7. 8. 9. p. 140.
Adoptui an succedant in Regno: & in patrimonio Ecclesiastico. o. 129. p. 140
Adoptui quando concurrunt cum naturalibus ad feudum admittit, an preferantur. n. 130. p. 140
Adoptui an succedant in privilegiis. n. 131. p. 140
Adoptui, & legitimati, an equeparentur. num. 132. p. 140
Adoptui an excluant filias. n. 133. p. 140
Adoptui an succedant in feudo quando sunt adoptati ad perditionem concedentis feendum. num. 133. p. 140
Adoptui non veniunt appellatione filiorum in successione maioratus. n. 134. p. 140
- ad dexter, & ad dexterum.*
- Adultero quo obligatio sic restituendi ex filio nato ex adulterio.** n. 135. p. 140
Separatio thori ob Adulterium vxoris impeditur, si vxore excipiatur de eodem criminis à viro commissio. n. 136. p. 144
Ob adulterium vxoris cui maritus dedit occasio nem, etiam fit separatio thori. n. 137. p. 144
Ob adulterium ab uxore admisum non potest matritus eam propria autoritate expellere. num. 138. p. 144
An possit vxor accensare maritum adulterij ad amissionem dotis. n. 139. p. 145
Adulterium est graue crimen, & nullà causa iustificari potest. n. 140. p. 147
Adultera non excusat à criminis propter famam, vel facitiam matriti, vel mortem ipsam. num. 141. p. 147
Adultera offendit maritum, consanguineos, & Rem publicam. n. 142. p. 147
Adultera perdit dotem & donationem propter nullas. n. 143. p. 147
Adultera an amittat bona paraphernalia ob adulterium. n. 144. p. 147
Vxor inuincens consequitur donatioe propter nuptias mariti adulteri. n. 145. p. 148
Vxore adultera habente filios ex aliquo matrimonio, vir gaudent dote dum vivit, eo defuncto, lucedatur filii adulteria. n. 146. p. 148
Adultera non priuatur dote ipso iure, sed per leuissimum. n. 147. p. 148
Si maritus, cui dos fuit applicata ob adulterium vxoris, fiat postea adulterus, an illam debeat restituere. n. 148. p. 148
Vxor in illo casu datur actio ad dotem reperendam. n. 149. p. 148
Vxor dimisla post diuorsij sententiam potest accusare maritum de adulterio commissio ante sententiam: & ad quid. n. 150. p. 148
Marito agenti criminaliter de adulterio an possit vxor opponere de concebuntatio. ibid. num. 151. p. 149
Marij reconciliatus potest accusare vxorem de nouo adulterio. n. 152. p. 149
Reconciliatio de adulterio quot & quibus modis fiat. n. 153. 44. & 45. p. 149
Adulteria non compensantur in iudicio criminali. n. 154. p. 150
Et an possit vxor accusare maritum adulterij criminaliter. ibid.
Marij accusans criminaliter non lucratur dote. n. 155. p. 151
De iure Lusitanæ, vir accusans vxorem de adulterio, eo probato, acquisit omnia bona vxoris. n. 156. p. 151
Nisi vxor adultera habeat descendentes. num. 157. p. 151
Accusat adulteram præter maritum qui possint. n. 158. 53. & 55. p. 152
Cessante mariti accusatioe an Index ex officio prosequi possit. n. 159. p. 152
Heres mariti non potest petere dotem per viam accusationis ob adulterium: sed solam retinet per exceptionem. n. 160. p. 152
Quibus penit olim & hodie puniantur adulteria ex omni iure. n. 161. p. 152
Maritus Index vxorem in adulterio depechentiam & occidens peccat. n. 162. p. 154
Occidens Clericum in adulterio inaenatum peccat, sed non excommunicatur, fecit si ex interrullo. n. 163. p. 153
Adultera à marito ocepta ao amittat dimidium locri constanti

& Verborum.

confante matrimonio que fuit. *Ibid.* n. 65. p. 185
Si matrimonium sit nullum, an uxori adulteria puniatur. *Ibid.* n. 66. p. 185
Et quid si mulier sciat impedimentum marito illud ignorante, & ipsa sit convicta de adulterio. *Ibid.* n. 67. p. 186

Æstimatores. Et Ætimaria.

Æstimatores bonorum debent esse periti, & eorum arbitrium habet vim iudicij, & exceptione repelli possunt. *Disp.* 8. §. 9. n. 20. p. 16 t
Ætimaria fundi solvenda est extraneo si illi fundus ex familia tellitus fuerit. *Disp.* 9. §. 17. n. 5. p. 176
Idem de emphyseis accepta pro filiis, si existente legatur, aliam illi præstatur. *Ibid.* n. 6. p. 177
Turpe secundum se an possit esse pietio æstimabile. *Disp.* 9. §. 10. n. 3. & 4. p. 184

Æthiops.

Æthiopum venditio quomodo possit esse licitata in genete quam in specie: & quibus titulis fieri valeat. *n.* 13. p. 640
Æthiopum emprio de manu mercatorum in Lusitania an possit defendi ab iniustitia. *n.* 15. p. 630
An licet æthiopes furto rapere. & in servitutem redigere, vt ita ad vetam fidem conuertantur. *n.* 13. p. 630
Æthiopes de manu parentum etiam vili pietio licite emunur. *n.* 15. p. 631
Æthiopes de iustitia belli non curant sed ius ponunt in armis. *n.* 16. p. 632

Aliorū, Alimenta.

Alendi filios obligatio oculi ex charitate sanguinis. *Disp.* 1. n. 107. p. 18
Vide *Parens.*
Filios alete & educate est de iure naturali. *Ibid.* n. 108. p. 18
Alimentorum nomine quid veniat. *Ibid.* n. 109. p. 18
Vbi tenetur patentes Alimenta præstatæ, & quæ veniant appellatione ciborum. *Ibid.* n. 110. p. 18
Alimenta femel data, & femel depedita, an tenentur parentes istem præbere. *Ibid.* n. 111. p. 18
Alimenta non sicut neganda filio, quem pater exhibet, redare potest. *Ibid.* n. 113. p. 19
Contrarium probabile est. *Disp.* 2. §. 2. n. 114. & 115. p. 19
Pater negans Alimenta tenetur probare causam. *Ibid.* n. 116. p. 19
Pater Catholicus filio extremitate indigenti haeretico, an debet Alimenta. *Ibid.* n. 117. p. 19
Pater non tenetur alete filios quando habent unde vivunt. *Ibid.* n. 118. p. 30
Pater an tenetur alete filium excommunicatum, vel eis omniæ à Religione. *Ibid.*

Pater quando est pauper an excusatetur a filio aleundo. *Ibid.* n. 119. p. 30
Filii an sint alendi à Fisco quando publicantur bona patentum. *Ibid.* n. 120. & 121. p. 30

Filii haereticorum extremitate egredi, an possint sibi restituere alimenta ex bonis consuetudinibus. *Ibid.* n. 122. p. 31
Matet an tenetur alete filios deficiente parte, an hæredes partis. *Ibid.* n. 124. & 125. p. 32
Divitio facta quis tenetur alete filios. *Ibid.* n. 125. p. 31

Alendi sunt filii naturales etiam de iure ciuili. *Disp.* 9. 4. n. 126. p. 55
Alimenta peti possunt à filio naturali iudicis officio, si pater renuat. *Ibid.* n. 137. p. 55

Alendi sunt Spurij ex quocumque congregatu datus, & punibilius suscepiti. *Ibid.* n. 141. p. 57
Alimentorum loco aliquod spuriis pater relinquette potest: & an illud sit transmissibile ad hæredes spuriis, an vero reverti ad hæredes partis. *Ibid.* n. 141. p. 57

Alimenta spuriis debita an sint præstaenda secundum *Fragm. Regim. Clrif. Reipub. P. III.*

dignitatem parentum. *Ibid.* n. 153. p. 47
Alendi sunt à parentibus filij legitimati sine naturales, sine spurijs. *Disp.* 1. §. 7. n. 185. p. 59
Vide *Legitimatio.*
Alendi sunt filii legales sive adoptivi. *Ibid.* num. 183. & seqq. p. 19
Vide *Adoption.*

Filius tenetur alete parentes, etiam proscripti pros, vel hereticos. *Disp.* 2. §. 8. n. 127. & 128. p. 65

Fratris Clericus tenetur alete fororem, & dotare de bonis Ecclesiæ. *Disp.* 4. §. 3. n. 70. p. 130

Frates utriusque quando non tenentur alete fratres, nec forores. *Ibid.* n. 71. p. 130

Soror veirina sicut est alenda à fratre, an sit etiam dotanda. *Ibid.* n. 75. 73. & 74. p. 130

Vide *Represare.*

An socius tenetur alete socium. Vide *Societas.*

Filia est alenda & dotanda ex bonis societatis. *Disp.* 4. §. 4. n. 93. p. 153

Valec arguendum ab Alimentis ad dosem. *Ibid.*

Alimenta reliqui possunt filii naturalibus. *Disp.* 4. §. 5. n. 131. i. 2. & 133. p. 159

Mater & auta si domi aliena filium vel nepotem, centrifunt alete de suo: secùs si sumptus faciant in bonis filii aut nepotis. *Disp.* 5. §. 5. n. 41. p. 148

Frater postlefor maioratus vt tenetur alete fratres & forores, vel eorum liberos, &c. *Ibid.* num. 46. & seqq. p. 149

Matritus aliæ vxoret ex dispositiōne iuris possit. *Disp.* 5. §. 1. n. 5. p. 169

Matritus debet etiam pedissequas uxoris alete. *Ibid.* n. 4. p. 169

Mariti bona foot pro alimentis uxori obligata non ministrat quæ pro dote. *Ibid.* n. 5. p. 170

Maritus non potest uxoret priuare alimentis: & quibus modis hoc limitetur. *Ibid.* n. 8. p. 170

Maritus an tenetur ultra fructus doxis alete uxoret infirmam quæ habet patrem diuitem. *Ibid.* n. 9. p. 171

Vide *Dux.*

Maritus pro alimentis uxoris infirmæ non tenetor suppeditare fructus sequentis temporis, sed pro data. *Ibid.* n. 11. p. 172

Maritus accepit à soceto alimenta actione negotiorum gelorum, & potest pacifici vir libi deinceps annuum quid, donec des foras. *Ibid.* n. 12. p. 173

Alimenta tenetur vir præstatæ uxori indotare: & quid si vir sit pauper: & dos libi promissa non soluerit. *Ibid.* n. 13. p. 173. & *Disp.* 5. §. 5. n. 92. p. 167

Maritus aliæ uxoret, quævis fealdus doxis non sufficiant pro alimentis: Et quid si excedant alimenta. *Ibid.* n. 16. p. 174

Uxor an tenetur alete maritum culpa sua deapparatur, vel bannitum. *Ibid.* n. 18. & 19. p. 174

Uxor magis tenetur alete patrem, quæmarium. *Ibid.* n. 10. p. 174

Uxor an tenetur alete maritum de bonis paraphernalibus si totalia non sufficiant. *Ibid.* n. 11. p. 174

Uxor quæ est in servitio matit alenda est etiam infirma. *Ibid.* n. 11. p. 175

Uxor non potest à marito alimenta petere extra domum: non tamen cogitur habuisse in domo testatoris. *Ibid.* n. 21. p. 175

Alimenta uxori reliqua cum obligacione habiendam cum filiis, etiam debentur illis mortuis. *Ibid.* n. 14. p. 175

Uxor an sit alenda à filiis prioris mariti, quando secundus est pauper. *Ibid.* n. 25. p. 175

Et quid si secundus maritus non sit inops. *Ibid.* n. 26. p. 175

Uxor cui alimenta reliqua sunt, si dotem non petierit, non amittit alimenta pro tempore quo

Index Rerum

- non petuit, nec postea petat. *Ibid.* n. 17. p. 175
 Vix non tenetur alicet maritum barbiticum: teneat alere adulterum. *Ibid.* n. 18. p. 176
 Emeriti Senatores & Cathedratici aluntur à Prioribus. *Disp.* 9. §. 12. n. 11. p. 166
 Famuli in senectute à dominis alendti. *Ibid.*
 Successor maioratus an reueatur alicet uxorem predecessoris pauperem. *Ibid.* n. 19. p. 168
 Successor maioratus quando ieneatur alicet fratres vel dotare sotocis predecessoris. *Num.* 20. p. 161
 Successor in maioratu qui tenetur alicet aliquas personas, ac tenetur ex fructibus vel ex praedio aliquo assignato. *Ibid.* n. 21. p. 162
 Seruus à domino alendus etiam si habeat patrem liberum. *Ibid.* n. 27. p. 622
 Alimenta ferni relata debentur domino. n. 18. p. 622
 Seruus ligatus cum domino alendus est late pendente. n. 34. p. 623
 Seruus an possit agere ex causa alimentorum libi reliquitum, & super illis transigere. n. 36. p. 624
Alienare, Alienaria.
 Pater an possit alienare bona filii. *Disp.* 5. §. 4.
 n. 12. p. 102
 Pater ad alienanda bona filii non eger decreto Iudicis. *Ibid.* n. 13. p. 103
 Matitus non potest alienare donationem propter noptias etiam de consenuo uxoris. *Disp.* 4. §. 1.
 n. 11. p. 111
 Nominaio ad emphyteum fecuta traditione, an si alienatio. *Disp.* 9. §. 12. n. 5. p. 390
 Iuramenum de non alienando, quid operetur. *Disp.* 14. §. 5. n. 10. p. 419
 Alienario prohibita quomodo intelligatur, de prima vice, ac secunda. *Ibid.* n. 13. p. 460
 Res fœcœ alienata, perperdu fit alienabilis. *Disp.* 14.
 §. 6. o. 6. p. 464
 Quando alienatio cedit in evidentem Ecclesiæ voluntatem, an ecclitatior auctoritas Pontificis. *Ibid.* n. 13. p. 465
 Renovatio emphyteus, an sit actus alienationis. *Ibid.* §. 8. o. 8. p. 471
 Bona maioratus an possint alienari pro debitis institoris solvenda. *Ibid.* n. 4. p. 560
 Bona maioratus quando possint alienari ad folendum docem ex Regia facultate promissam. n. 1.
 p. 601
 Bona maiorata in quibus casibus alienetur. n. 16. 17.
 18. 19 & 20. p. 603
 Facultas alienandi bona maioratus non comprehendit alienationem antec factam. n. 21. p. 603
 Licentia impetrata pro faciendo maioratu non extenuat ad bona iam alienata. n. 79. p. 612
Amicitia, Amor, Amicus.
 Nullus Amor vincit paternum. *Disp.* 1. §. 1. per rot.
 p. 1. & seqq.
 Amoris Paterni & materni parallelus. *Disp.* 1. §. 2.
 n. 14. & seqq. p. 7
 Amor maternus feruentior: paternus fortior & constanter. *Ibid.* n. 17. & 18. p. 7
 Amor paternus regulatiter præfert patrem: excepto aliquo casu. *Ibid.* n. 20. p. 7
 An ex maiori labore in educandis filiis maior colligatur Amor. *Ibid.* n. 13. p. 7
 Amor filij an sit maior in materem quam in patrem. *Ibid.* n. 9. p. 7
 Amor coniugalis unde oriatur. *Ibid.* §. 3. n. 1. & p. 10
 Amoris coniugalis exempla. *Ibid.* n. 3. p. 11
 Amoris coniugalis typus est annulus pronubus. *Ibid.* n. 14. p. 11
 Amor coniugalis solutus ex inqualitate inter coniuges. *Ibid.* n. 35. p. 11
 Amor coniugalis ex equalitate augescit. *Ibid.* n. 16.
 p. 12
 Amor coniugalis inter Patriarchas & viros sanctos maximè vigore. *Ibid.* n. 16. & 17. p. 12
 Amor coniugalis ex quibus causis minuat ut vel augeatur. *Ibid.* p. 12. n. 41. & seqq.
 Amor mutuus & fidelis reddit nuptias felices. *Ibid.* n. 18. 41. 44. p. 12
 Amor ut vigeat inter primos parvules fecit ut vxores ex corpore Adami esset efformata. *Ibid.* n. 19. p. 12
 Amor coniugalis maximus est, ubi reperitur motum similitudo & pulchritudo virtutum. *Ibid.* n. 17. p. 12
 Magius Amor idem operatur in sanguinis coniunctione. *Disp.* 4. §. 4. o. 8. p. 131
 Amicitia adaequatur, & interdum superat fraternam affectionem. *Ibid.* n. 81. p. 132
 Verus Amicus præsumitur acceptare mandatum secundo, *Ibid.* n. 81. p. 132. Idem de sanguine coniuncto. *Ibid.*
 Amicitia inducit præsumptionem donationis. *Ibid.* n. 83. p. 132
 Amicitia inducens affectum paternum impedit animo donandi. *Ibid.* n. 87. p. 132
 Impensis factis circa personam amici non sunt repetenda: secundis si sunt circa res & negotia illius. *Ibid.* n. 88. p. 132
 Amor paternus ad filios tam priimi quam secundi matrimonij extenditur. *Disp.* 9. §. 1. 8. n. 6. p. 179
Annila.
 Ancilla iudicis matrimonio à domino homini ignaro servitatis, libero tamen, fit liberta: Et quod si dominus oon tractat, sed alter. n. 10. p. 620
 Ancilla ducta à domino in uxorem insipido iure communi, non fit libera, secundis de iure Hispano. n. 11. p. 620
 Filii geniti ex ancilla & domino coniugato si soluto matrimonio ancillam ducat in uxorem, si fianc legitti. n. 12. p. 620
 Ancilla per concubituum perpetuum cum domino usque ad mortem an fiat libera. n. 13. p. 620
 Ancilla si in eius matrimonio cum libero servitatis ignaro, domino sciente & taceante an fiat libera & validè contrahat. n. 14. p. 621
Arba.
 Arba de iure Lusitano & Castellano quanta sint in contractu matrimonij. *Disp.* 5. §. 4. n. 6. p. 118
 Arbas cur promittantur in matrimonio & an debentur quando dos integra non solutur. *Ibid.* n. 66. p. 139
 In matrimonio per donem & arbas, an licet virique consugi noui iure societatem quoad lucra. *Ibid.* n. 67. p. 159
 Arbarum donatio facta uxori putalise an valeat, & an possit fieri per manum ab ipso Iudicis dicto. *Ibid.* n. 70. p. 161
 Arbarum donatio an valcat ultra taxam facta, quoad excusum. *Ibid.* n. 71. p. 161
 Arbas an debentur integræ, habita fide de doce soleunda. *Ibid.* n. 72. p. 162
 Arbas post contrahitum matrimonium & post confirmationem an possint constitui apud Lusitanos & Castellanos. *Ibid.* n. 73. p. 162
 Macius si fuit in morte recipienda donem, teneret eius heres arbas perfruere. *Ibid.* n. 74. p. 162
 Vide verb. *Communicare Matrimonium.*
Artaxerxes.
 Artaxerxes quot habuerit uxores. n. 95. p. 647
Attentatum.
 Attentatum an committatur ex petitione renouationis emphyteonice. *Disp.* 14. §. 13. n. 1. & p. 479
 Attentatum confertur, quando quod peritus nocet testio. *Ibid.* n. 479
Attentatum

& Verborum.

Attentionum non committitur per recusum ad Superiorum. *Ibid.* n.6.p.479
Attentionum an dicitur quod sit pendente applicatio-
tione ab interlocutoria. *Ibid.* n.10.p.480

B

Bellum.

BEllum an possit esse iustum cum Barbaris ex
vraque parte : & quando inter ipsos bella
nequeant esse iusta. n.4.p.618
Cum Tariaris an bellum iustum gerant Synæ , &
si capiantur Synæ in bello an fiant serui ita ut
licite vendi possint. n.8.p.619
An sit sufficiens titulus ad feniuntum iure belli in-
ter hostes , quando bellum inter illos est ex tem-
pore immemoriali ex viraque parte , & neceatur
belli otio. n.9.p.619
Inter Christianos Principes iustum præsumi debet
bellum, etiam ignorata antiqui belli causa : secus
si inter Principes infideles , si bellum hat, offen-
sum sit. n.10.p.619

Serui capri in bello defensivo licet ab exercitu
emi possint, quamvis bellum prima origo non
teneatur , & runc licita præsumatur defensio. n.
11.p.619

Bellum defensivum & offensivum quid sit , & an
occidens in vitroto sit irregularis. n.12.p.629
Beneficium Competentia.

Beneficium competit & declaratur. *disp.* 3. §.3. n.
77.p.161.

An illi maritus renunciare possit. *Ibid.* num. 79. p.
161

Qui gaudeat hoc beneficio ultra maritum. *Ibid.* n.
80.p.161

Quando cessat hoc beneficium. *Ibid.* n.81.p.163
Beneficium Ecclesiasticum.

Dispensatus ad beneficium curasum an possit ob-
tinere beneficium sine cura. *disp.* 9. §.15. num. 7.
p.171

Fruitus collecti ad hæredes beneficiarij, non colle-
cti ad successorem in beneficio pertinent. *disp.*
11. §.1.m.1 p.477

Hæredes beneficiarij quid teneantur praestare ser-
vient in beneficio. *Ibid.* n.6.p.478

Beneficium vacante per resiguationem qualiter feu-
dus dividantur. *Ibid.* n.8.p.478

Beneficium per resignationem ceolet vacate à
tempore date. *Ibid.* n.9.p.478

Fruitus beneficij an specleni ad resignacionem à die
prædicti consensus, vel posse filios; *Ibid.* n.10. &
11.p.479

Resignatio conditionaliter ante capram posse-
nem à religionario , potest administrare benefi-
cium vt aenea. *Ibid.* n.11. & 14.p.479
Vide Præfatu.

Beneficium lice pendente an possit resigari. *disp.*
14. §.13.n.4.p.479

Bona.

Bona parapherna que sunt, & vnde dicantur. *disp.* 5.
§.1.p.1.p.141.

Comunicatio bonorum omnium inter coniuges
non datur in Lusitania nisi post copulam mari-
talem, *disp.* 1. §.4.n.54.p.153
Vide Communicatio.

Bona clericorum delinquenciam cui applicentur.
disp. 9. §.13.n.11.p.169

Bona omnia præsumuntur libera. *disp.* 9. §.12.n.12.
3.p.87

Bona censeatur allodialia nisi descripta sint in regi-
stro emphyteuticum, vel feudatum. *Ibid.* n.4.
p.187
Vide Probatio.

Ex quibus elici possit bona esse emphyteutica , &
cui incumbat unus probandi. *Ibid.* n.7. & per tot.
p.168

Bona immobilia an dicantur molendina. §.1.nem.4.
p.488

Bona feudalia præsumuntur , quando dubitatur de
latitudine præriorum, nisi hinc limines diversitas
disp. 17. §.7.n.13.p.126

Bona coniuncta castro feudalii cedentur feudalit
sicut de contiguis nisi id declaretur. *disp.* 17. §.7.
n.14.p.126

Bona in dubio non præsumuntur feudalia, sed allo-
dialia. *disp.* 17. §.8.n.1.p.128

Bona feudalia, cum in dubio præsumantur, que sunt
intra fines feudi , requiritur probari exemptio à
parte contraria. n.1.p.128

Bona allodialia, & feudalia, quando sunt commixta;
discussio, vel divisione, in quo iudicio, possessio id-
ocan perterritio sit facienda. n.1.p.129

Bona existens in territorio feudalii , si non quam
pro illo fuerit prædictorum iuramentum fidelitatis,
neque homagium, an sine feudalia. n.4.p.129

Bona empta ex pretio rei feudalii intelliguntur
feudalia, intercedentibus solemnitatibus requisi-
tis. n.6.p.129

Bona censeatur feudalia , quando vasallus ostendit
feudum sicutius non proportionatum. nam. 11.
p.30

Bona sita in territorio , & non sunt possessa ab aliis,
quando dici possunt feudalia. n.12.p.130

Bona esse feudalia an probetur per famam, & qualis
debet esse fama. n.11.p.130

Bona feudalia si quis confitatur in iudicio, non ob
id sunt feudalia ; sicut recepta ut feudalia, non
sunt propriæ id talia. n.14.p.130

Confessio quod bona sunt feudalia, nec ne , potest
nocere confitenti, sicutque hæredibus, non autem
procedere. n.15.p.130

Brasilenses.

Brasilenses an possunt servitatem pati post baptis-
mom suscepimus. n.6.p.128

Brasilenses Indi an contrahant sua matrimonia in
lege naturæ. n.10.p.641

Inter Indos Brasilenses datur differentia inter
vxorem & concubinam. n.11.p.642

Inter Iodos Brasilenses , vt plurimum repertuntur
matrimonio legis naturæ. n.12.p.642

Brasil dum contrahunt matrimonium , intendunt
aliquam sibi ducent in vxorem. *Ibid.*

Brasil dum inuenit matrimonium , intendunt non
dissoluere illud , & seruare fidem , & suscipere
prolem. n.13.p.641

Inter plures Brasilenses non repertunt verus
contractus matrimonij legis naturæ. nam. 14.
p.642

Brasil nunquid possunt contrahere matrimonia se-
cundum p̄cepta iuris naturalis. n.15.p.642

Brasil quo ritu matrimonium contrahant. *Ibid.*

Brasil ad libitum dimittunt siccus vxores , & alias
ducunt. n.17.p.643

In Brasilibus , & huiusmodi bonisibus lumen
naturæ est pœcile extinctum. n.18.p.643

Brasil , vt quidam putant, non cutant educationem
prolis. n.19.p.643

111.24

Brasil

Index Rerum

Braſili antequam vxoretur doceant, aliquo tempore
ſetūiū locero. n.63.p.644
Braſilienses polunt ex ſua lege ducere neptis ex
ſororibus, fed non ex fratribus. n.64.p.644
Braſilienses matrimonium contrahunt ad modum
Turcarum, & veterum Romanorum, quod repu-
dia. n.71.p.644
Reſpondetur ſententia eorum qui negant dati ve-
ta matrimonia legis naturæ inter Braſilienses.
n.77.p.645
Braſilienses non patiuntur uxores foas eſcœ alii
comunes, & moleſtè ferunt adulteria. num.79,
p.645

C /

Capella, Capellania.

Conſanguinet viri & uxoris ab iſdem instituti
in Capellania de bonis virtutique fundata,
in patria grade concurrentes, qui p̄fetantur. disp.
7.9.10.13. & 24.p.196
Inſtitutio Capellæ in testamento mius ſolemniter
cur valeat, non autem maioratus creatio. num.4.
p.501
Dubia de Capellaniis, quoſ non ſunt beneficia, de-
bent expediti per leges maioratus. num.28.19. &
aliis ſeqꝫ. p.65

Capella an poſlit conſtitui à marito ſine conſenſu
uxoris de bonis communibꝫ. n.81.p.618

Calamnia.

Non poteſt occidi Accuſator per Calamniam, vel
fallios teſtes, etiam ſi iniuste moriatuſ innocentis.
disp. t.3.n.17.p.8

Charitas.

Charitas bene ordinata incipit à ſe ipſo: & hoc latè
oſtentatur. disp.14.5.11.n.5.p.477

Cenſus Cenſuaria.

Cenſus quid: & quomodo diſterat ad empheſeū.
disp.9.4.1.n.10.p.338
In dubio an ſit cenſus vel empheſeū. ibid. num.11.
& 12.p.338
Quomodo poſſeſeat cenſuarius. ibid.n.13.p.338
Si apponatur Claſſula, quod Cenſuaria penſione
non ſoluta, cadat cenſus in Coemittim, valebit.
ibid.n.14.& 15.p.338

Claſſula.

Claſſula codicillaris. Vide Codicillum.
Claſſula Maioratus intelligi debent, ut perpetuo
dutent. n.5.p.569
Claſſula primogenitorum in Hispania intelligenda
fuit ſecundum conſuetudinem Hispanie. num.3.
p.570
Claſſula ſpeciales, ſic prieſteſt, ſue ſequantur,
p̄feruntur generalibus. n.3.p.570
Claſſula, bonis libeſt deficientibus, expreſſa in fa-
cultate non teſtūt clauſula conditionalē. n.4.
p.571

Claſſula in Maioratu apponi ſolita, ut poſſeſſores
ſint viſuſt uarij tantum, an ſi uitiis, & quomodo
apponi debeat? n.5.p.571

Claſſula translationis Maioratos in ſequenter ſuc-
cedentem ob delictum poſſeſſoris qualiter apponi
debeat? n.6.p.571

Claſſula in Principiis reſcripto appoſita, quod pri-
mogenitum poſtquam factum eſt ſemel poſſit re-
ſciendi. n.7.p.571

Claſſula quod inſtituens Maioratum poſlit angere
illum, li non apponatur, an ſubmelliſſiū. n.8.
p.572

Claſſula tendentes ad perpetuitatem Maioratus in
omniſbus vocationibus conſenſuerit repetitæ. n.9.
p.573

Claſſula generalis appoſita poſt expreſſam rem
particularem eſt ſpecialis. n.10.p.572
Claſſula, quod maſculi ſeminiſis ſemper p̄fe-
runtur, quomodo debeat intelligi? n.11.p.573
Claſſula ſubſtitutionum an refertur ad temoſis,
ſicut ad proxima? n.12.p.573
Claſſula appoſita in principio quando diſterat in
fine repetiſa. n.13.p.573
Claſſula in fine poſita non refertur ad p̄cedentia
que ſint contraria. n.14.p.573
Claſſula in fine poſita quando eſt talis, que refert
exprefſe ad omnia p̄cedentia, tunc poteſt refet
ri tam ad proxima, quam ad temoſis, & in principi-
o poſita. n.15.p.573
Claſſula, ſi prieſte veritate nitantur ſemper intelligi
guit in reſcripto, etiam de iure ciuili. num. 16.
p.574

Claſſula, pro te, & tuis heredibus, & quibus dederis,
et qui polleſt lauſula, pro te & quibuscumque her-
edibus. n.17.p.574

Claſſula, ſupplentes omnes defecctus, non extendit
ad defectus iuriſ naturalis. n.18.p.574

Claſſula appoſita in conſtruendo de conſtituendo
Maioratum, quod apponat omnes condiſiones,
vt Maioratos creſcat, quid opeſetur? num.19. p.
574

Claſſula, quod in evenio alienationis confeſſim
dominium Maioratus, & ius tranſeratur in pro-
xiuorem, qui debet ſuccedere, eſt valde neceſſa-
ria. n.20.p.574

Claſſula quod Maioratus reponetor antiquis; &
empheſeū antiqua, quid opeſetur? num.21. p.
574

Claſſula, quantum de iure poſſum, quid opeſetur?
n.22.p.575

Claſſula, ſi fine liberis uxori decedat, reſtingitur ad
filios illius matrimonij. n.23.p.575

Claſſula conſuetuſ apponi in instrumentis ex com-
mu ni viſu Tabellionum debeat atendi, quamvis
partes non attendant. n.24.p.575

Claſſula ſolita apponi, vt bona veniant de heredi-
bus ad heredes; intelligit, ſi liberi ſint heredes.
n.25.p.575

Claſſula foundationis in caſu dubio magis eſt de-
claranda teſtē ſeſtatoris, quam uitimi poſſeſſoriſ.
n.26.p.575

Claſſula foundationis in dubio caſu an poſſit deca-
lata fauore conſanguineorum. n.27.p.575

Claſſula inſtituens Maioratum, & prohabentis
expallianam à ſe erectam ſubelle collationi Or-
dinarij, non valēt. n.28.p.576

Claſſula, ſi fine liberis, & liberi fine liberti mo-
ritantur, num vocer filios ad fideicomiſſum.
n.29.p.576

Claſſula in Maioratu appoſita ut ſuccedant filij
virtutique coniugis illum ſimil inſtituentis, & in
defectum filiorum, & deſcendentium conſanguinei
nei proximiotes ſuccedant. n.30.p.576

Clerici.

Clerici an torqueti poſſim per laicos fine metu ex-
communicatiſ. disp.1.3.4.n.61.p.18

Clerici in minoribus conſtituti ut in Collegiis Soc.
Iefu pet laicos coepiſtunt. ibid.n.61.p.18

Filius Clericis an poſſit conoſite partem pro
fructibus ex ſuo beneficio perceptis. disp.5. §.1.
n.20.p.85

Filius Clericis an poſſit alienare fructus beneficij
inconſulto parte. ibid.n.21.p.85

Filius fami, Clericus an poſſit teſtāt. ibid. num.26.
p.86

Vide Testamentum.

Clericus fratres tenetut alete ſororem & dotare de
bonis

& Verborum.

bonis Ecclesie.	n.70.p.150	Bona locata à filiis propria iusdotria, sed ex pecunia parentum ad conferantur.	n.315.p.168
Codicillus Clavi Codicillaris.	n.118.p.156	Bona aduentitia ad conferantur.	n.316.p.169
Codicillos quodammodo definitur.	n.119.p.156	An dō data nepti ab aeo sit conferenda post mortem illius, cum sit diuīs inter patrem neptis, & fratres ipsius.	n.317.p.169
Codicilles quo testes exigunt.	n.119.p.156	Collatio eis facienda à filiis de bonis que habent ex substantia patris: Et quid de acquisitis ex negotiatione.	n.318.p.171
Codicillos ante & post testamentum fieri possunt.	n.120.p.156	Donata à parte ad vias licitos filio, si ea male expendat, an sint confetenda.	n.319.p.171
Codicilli ad quid inferant.	n.121.p.156	Virum liberi dati à parte filii ad studendum sint conferendi.	n.320.p.156
Codicillorum solemnitas de iure Castelle.	n.122.p.156	Quid de ceteris expensis.	ibid.
Clausula codicillaris quid operetur, n.126. & multis seqq. p.157		Quid de expensis in addiscenda arte mechanica facias.	ibid.
Clausula codicillaris quando perficiatur scripta voluntate testatoris. num. 129. & 130.p.157 & o. 157.p.158		Vide Expenſa.	
Clausula codicillaris in testamento subinclusa an operetur fideicommissum. n.131.132. & 133.p.157		Datum filio vt libertas à capillitate, vel à criminis, vel ad bellum, vel ad Equestrem dignitatem, an si coosferendum.	n.311.p.86.n.304.p.165
Clausula codicillaris concepta per verba de presenti & futuro, an sufficit testameotum in quo posthumus fuit scienter præteritus. num.134.p.157		Remissio viasfructus à parte facta filio an sit proprietas doatoio, & aeo venias confetenda. disp.3.5.4 n.159.p.107	
Codicillaris clausula varijs effectus. n.158. & seqq. p.158		Eti quid si fructus iam sint collecti & pater eos remittat.	ibid.n.140.p.108
Ex clausula codicillari in testamento inter liberos, in quo aliquis fuit præteritus, censentur meliorari filii quibus hereditas telenquatur. num.144. & seqq. p.158		Donationes simplices à parte factae ad conferantur. n.163. & 164.p.112	
Testamento nullo ob præteritionem legata scripta debentur ex clausula codicillari. n.145.p.158		Donationes ex causa studij an sint conferenda. n.165. & 166. & 168.p.112	
<i>Collaris. Confere.</i>		An filius tenetor conferte vestes pretiosas data à patre sponsis ipsius filii].	n.17.p.112
De Collatione qui tradunt,	n.179.p.160	Pretiosa ornamenta quando debent conferti. n.18.	p.112
Collatio quid est.	n.180.p.160	Filia antenatus conferte vestes digne fibi à patre tempore nuptiarum. ibid.n.19.p.112. & disp.3.5.9. n.196.p.161	
Qui conferant, & quibus conferatur. num.181. p.160		<i>Colonus Colonia.</i>	
Qui vult esse haec tenetur conferre. n.182.p.160		Colonus melioramenta repetit, nisi paclum obliter. n.9. & 10.p.420	
Quae excedant legitimam filiorum debent conferri & restituiri.	n.183.p.160	Melioramenta qua ratione restituantur colono. n.13. & 14.p.411	
Æstimatio bonorum que apud filios perierunt, quando eis coosferenda.	n.186. & seqq.p.161	Colonos partiaris quis sit, & an deducat impensis seminis & culture.	n.11.2. & 3.p.413
Dos, & donatio propter ouptias conferti debent. n.191.p.161		Colonos partiaris an tenetor ex locatione vel societate.	n.4.p.413
Pecuniam profectum confertur.	n.197.p.161	Colonos partiaris si minus meret quam seminabilitas, ad quid teneatur.	n.5.p.413
Quod excedit legitimam, & Territum de lute Lusitano vel Hispano est coosferendum. num.199.p.264		Colonos quando solvare tenetor.	n.6.p.413
Filius Clericus que bona conferas.	n.300.p.163	Colonos partiaris an possit expelli à successore locutoris.	n.7. & 8.p.413
Donariones simplices an coosferenda.	n.198.p.161	Societas inter colonum & dominum qualis sit. n.9. p.414	
Officia publica a parentibus concessa an coosferenda.	n.301.p.163	Colono partiaro debentur fructus pendentes mox percipiendi.	n.11.p.414
Bona castris vel quasi an coosferantur. num.302.p.163		Colonus non partiarus an possit expelli. nom. 13. p.414	
Quae dantur filio ratione dignitatis an coosferantur, seni imputentur.	n.303.p.166	Fructus pendentes sine obligati colono partiaro pro expensis.	n.12.p.414
Sumpus facti in nuptiis an coosferantur. num.308.p.166		Ius Colonie an possit prescribi.	n.14.p.414
Impensæ à parentibus factæ in expediendis Bullis pro filiis ad beneficia obtainenda, an sint coosferenda.	n.309.p.166	Si fundus fuerit concessus titulo Colonie perpetua, non possit colonus expelli.	n.13.p.415
Fructus qui dantur filio cooligato loco alimentorum ad onera matrimonij ferenda, non debent confiri.	n.310.p.166	Colonus sit ne, an emphyteuta, ex coniecturis elicetur.	n.16.p.415
Filius an conferas fructus perceptos ex maioretate patrem in matrimonio et translatio.	n.311. & seqq.p.167	Colonos fundos steriles reddens fertiles nec expelli debet, nec solvere maliotem pensionem. num.12. p.416	
Dos data filia ad ingrediendum Religionem an coosferat vna cum taliqua sapientiæ.	n.312.p.167	Colonos babens hypothecam generalem non possit expelli à singulati succitore.	n.13.p.416
Quæ bona à parentibus data coosferantur: Et quid de donatis à principe.	n.314.p.168	Colonos partiaris pro sua portione in solvendis decimis non deducit expensis.	n.14.p.416
		Colonos censitus quis sit: Et an cedar in commissum, ob non solutam pensionem.	n.15.p.416
		Coloni	

Index Rerum

- Coloni perpetnarij, qui à Colooi perpetual facti ex mendicantibus validis: Coloni originarij: Coloi simplices: Colonorum variae species. n. 16. & 27.p.427
- Colonus an possit expelli propter occellatatem domini superius orientem, non obstante pacto de non expellendo. n.18.p.417
- Coloos vendens fructus an possit cogi vendere domino emere volenti, & cum pro dicto prelio caseris quibuscumque preferre. n.27. vel. hos autem. p.427
- Colonus an possit expelli à singulari successore, etiam solio intelle. n.5.& 6.p.418
- In quibus casibus coloni nequeant expelli. n.9. 10. & t.p.419
- Colonii facientes melioramenta ova debent expelli. n.3.p.418
- Commixtum.*
- Ex traditione rei emphyteutica an emphyteuta cadat in commixtum. n.3.& 8.p.404
- Quid si adit clausula salvo iure domini. num.10. p.407
- Non sol uen canonem cadit in Commixtum. n. 12. p.407.
- Nisi sit creditor dominii. n.13.p.416
- Vendens rem emphyteuticam incidit in Commixtum. n.13.p.408.& n.15.p.469
- Et quid si locet ad longum tempus. n.13.p.408
- Colonus vendens ius suum an eadat in commixtum. n.15.16.17.p.410
- Commixti pena incurritur ipso iure: requiritur tamen voluntas domini. num.1. & 2. p.410. & n.6. 7.p.411
- Ob Commixtum non potest expelli emphyteuta à domino autoritate proprias, sed iudicis sententia requiritur. n.3.& 4.p.411
- Dominus ex causa Commixti non potest emphyteutam Tertio concedere, non vocato emphyteuta. n.3.p.411
- Dominus quando possit agere contra successorem commixtentis. n.9.p.413
- Commixti pena est legalis. n.10.p.413.
- Prelatus an possit remittere Commixtum. num.11. p.414
- Commixtum ex quibus causis remitti possit. n. 12. p.414
- An censeatur remissum si recipiat penitio. n.13. & 14.p.414
- Commixti actio praescribitur quoquenoio. num.15. p.414
- Commixtum an incurritur ex venditione cum parte legis commixtorum. n.16.p.415.
- Ex quibus alienationibus incurritur pena Commixti. n.11.& per tot.p.415
- Censua imposita super te emphyteutica sine consensu domini an inducat Commixtum. n.3.p.415
- Qui se negat emphyteutam, si censeatur mendaçij, cadit in Commixtum. n.3.p.416
- Venditio ab herede fux partis cohorte di facta irrequisito domino, et inducat Commixtum. n.7. p.416
- Quid de sociis & collegis. n.8.p.416
- Marius alienans emphyteutam valet, non ea hoc ipsa incident in Commixtum. n.16.p.417
- An possit purgari mota non soluti canonis ad virandum Commixtum. n.16.p.417
- Quis possit oppoere penam Commixti. num. 17. p.417
- Colonus an cadat in Commixtum ob non solutam penitentiam. n.15.p.416
- Commixtum excusat à reouatione. n.18. 19.p.467. & n.9.p.468
- In causa Commixti res credit ad dominum sine onere, & cum orni fructu. n.13.& 4.p.417
- Communicare Communicatio.*
- Qua ratione bona inter coniuges communicentur in Lituania. n.14.& seqq.p.13
- Acquisita ex donatione, successione & legato constante matrimonio an communiceantur. num.16. p.154
- Donatio à Rege & bona caftrensis an communiceantur. n.17.p.155
- Matrimonio simpliciter contracto an censiveat contracta societas bonorum: Et quid si per donationes & artbas, & an sicut fructus communicentur. n.18.p.155
- Vxor putativa an communicet cum marito in bonis. n.19.p.155
- Contrahentes mala fide macrinoium an babeant communicationem in bonis: Et quid si alter bebat bonam fidem. n.61.& 62.p.157
- Quod acquiritur ex industria si fit de iure communione inter coniuges communicandum. n.63.p.157
- Donationes remuneratoriae an fine inter coniuges communicantur. n.64.p.158
- In matrimonio per dictum & artbas que bona sunt communia, & quando incipiatur communicatio. n.68.p.160
- Vide *Artba.*
- Matrimonio soluto culpa viti postea quiesca communicantur vxori. n.69.p.160
- Condicio.*
- Condicio non nubendi imposta virginis reliicitur. n.9.p.190
- Quid si viduus. ibid.
- Vide *Vidua.*
- Conditiones in testamento appositæ obligant in vitroque fato. n.94.p.190
- Relicta sub conditione non nubendi secundum, an amittantur per foro coitioem. n.96.p.190
- Vide *Legatum.*
- Condicio de futuro quando pro impleta habeatur. n.180.p.191
- Conditionum varie species. n.181.& 38.p.192
- Vide *Legatum.*
- Condito & modis quomodo differant. n.3.p.551
- Condicio resolutur in modum in maioratu. num.1. & 5.p.551
- Condito ut ducatur vxor ex tali familia, an sit secunda. n.7.p.551
- Condito vi huius ducatur vxorem de familia ipsius hereditatis, an valeat. n.21.p.551
- Condito nobendi cum persona ex certa familia, an debet etiam verificari in secundis nuptiis. n.21.p.553
- Condito nobendi ab initio contempta an polles impletu possit. n.15.p.554
- Condito ducenti vxoret nobilem, de qua equilibrate intelligatur. n.16.p.554
- Conditio ferendi nomen & arma si non paratur ad quid gravatus teneatur. n.14.p.553
- Conditio polita in maioratu et ducatur vxor nisi arbitrio, consensu, aut consilio aliquis, an valeat. n.19.p.555
- Conditio apposta in maioratu de consensu mariti & uxoris, ut vox sine altero renunciar nequeat: an sufficiatur. n.27.p.558
- Conditio sumendi nomen & arma, an sit de fe leita, & an possit remitti à Principe. n.18.p.558
- Conditiones quas fundator maioratus adiecit in aliqua clausula maioratus, an censeantur repetire in aliis clausulis. n.19.p.558
- Conditiones quae non à facto conditoris maioratus sed à Principe depeudent, an sint validæ: Et adie-

& Verborum.

Quæ in testamento an in codicillis repetitæ videantur.

n.31.p.559

Conditor maioratos an possit adiudicare conditiones ne Princeps possit eas mutare.

n.30.p.518

Conditor ferendū nomen & arma an indebet conservatur maiotatus.

n.6.p.564

Maioratus rectè instituantur sub conditione ferentis nomen, & arma.

n.80.p.612

Ao valeat conditio in Maioratu ut semper primogeniti habeat administrationem retum communium, & ne fiat disilio.

n.83.n.612

Conseruando.

Confuetudo furandi, blasphemandi, imprecandi, consuettiandi, perniciosa paternibus, filiis, & domesticis.

disp.1.p.8.p. tot.p.16

Contraria Contrahere.

Contractus bonæ fidei qui sunt.

n.8.p.557

Contractus in quo partes volunt scriptoram fieri, antequam hanc penitentiam admittant.

n.17.p.539

Scriptura dictior est essentia contractus, quando contrahentes iubent adhiberi Tabellionem.

n.20.

p.559

Quando scriptura requiritur in contractu, contrahentes debent videnti à testibus.

num.14.p.340

Contractus exigens scripturam quando fit, exigit etiam in tenouatione eiusdem.

n.15.& seqq.p.340

Illi habent pro expresso in contractu quod contrahentes veritatem litterarum expressis sicut si eo fuisse interrogi.

n.3.& 4.p.593

Contractus præsumitur emphyteuticus ex solutione laudemij.

n.3.p.443

Ex contractu nullo dominum non transferitur: & ideo nec laudemij, nec gabellæ debentur.

n.1.

& 2.p.447

Contumelia.

Contumelia, & Coquillum, quale peccatum, & quomodo inter se differant.

o.106.p.27

Calpa.

Calpa Theologica quæ sit, & unde dicatur.

num.65.

p.18

Calpa Iuridica quatuorplex sit.

n.66.p.19

Culpa Iuridica latè sumpta quæ sit.

nom.67. pag.

19

Culpa Iuridica dividitur in dolum, & culpam sim-

placet: simplex in latam, leuem, & levissimam.

n.69.p.19

D

Damnum.

Damnum veniale sub veniali restituendum.

n.75.p.19

Damnum sine peccato non ramen sine culpa Iuridica, videtur causus fortuitus.

n.76.p.10

Damnum secutum sine peccato ex operatione rei illicitæ parisi actionem.

n.77.p.10

Damnum sine culpa Theologica datum an obliget post sententiam in conscientia ad restituendum.

n.81.82.p.11

Vide *Seruus.*

Defraude.

Licita est præuentio, quando est vera & actualis defensio.

n.45.p.8

Vide *Insuper.*

**Si quis deformet se defendo in bello iusto, so-
bit irregularis.**

n.81.p.619

**An iusta seruitus inducatur ex bello defensivo &
aggressivo.**

n.8.9.10.11.p.619

Vide *Seruus.*

Defendere.

Descendentium appellazione an semper veniant masculi & feminae.

n.1.p.550

**Descendentium appellazione non veniant in fe-
dom nisi masculi.**

n.3.p.550

Descendentis procreati sibi concepti post feudi infeudatur, admittuntur ad successionem.

n.3.

p.531

**Descendentis etiam in feudo Ecclesiastico succe-
dunio infinitum quando illud à primo infeudi-
to ad descendentes pervenit.**

n.7.p.531

**Agnati transuersales descendentes ex descendenti-
bus a primo acquirent, secundum communem
non succedentio feudo antiquo, nisi usque ad
septimum gradum, &c. ent.**

n.8.p.531.

**Feudi facultus ad omnes masculos per virilem se-
xum descendentes extenduntur in infinitum.**

n.4.

Dilia.

**Dilatio, Dummodi, apponit actui imperfecto facil-
conditionem, secus h. apponit perfecto. num.4.**

p.552

**Quibus dictioribus conditio & modus fiant, seu
diagnoscantur.**

n.4.p.552

Difensare. Difensum.

**Dispensatus ad beneficium curiatum an possit habe-
re beneficium sine cura.**

n.7.p.572

**Dispensatus ex incelio, an censeatur dispensatus ex
adulterio.**

n.8.p.572

**Dispensatio io secundo consanguinitatis, an cen-
seatur dispensatus in eodem affinitatis gradu.**

n.9.p.572

**An summus Pontifes possit dispensare in pluralitate
vxorum.**

n.87.p.646

**An ex eiusdem dispensatione vxor pluribus viris
nobisc posset.**

n.88.p.646

**Polygamia fuit permitta antiquis Patribus veteris
legis ex dispensatione.**

n.101.p.648

Dives.

**Dives hoc à parte facta inter filios secunda tradicio-
ne, an possit renocari.**

n.136.137.p.553

**Et quid h. promittat de non revocando cum inten-
tione.**

n.140.p.554

**Divisus omnium bonorum inter filios facta alii-
liat donacioni vniuersali quæ de iure Castelle
non valer.**

n.141.142.143.p.554

**Divisio bonorum facta inter filios, non interpos-
ito iuramento de amplius oon petendo, an deuar
actio ad petendam legitimata de bonis posita
acquiuitis.**

n.143.144.145.p.554

**Paclum inter patrem & filios de modo dividendi
fam hiediacionem non valer.**

n.145.p.555

**Divisio seu portiones quomodo fieri debeant inter
hæres, in iudicio ex errant.**

139.

**Divisio seu portiones quomodo fieri debeant inter
hæres, & multis seqq.**

p.556

**Divisio fructuum qualiter fieri debet inter suc-
cessorem, & hæres prædecessoris.**

disp.12. §.1.

per tot.p.452

**Divisio fructuum dotalium ut fieri debet, solito
matrimonio.**

n.1.p.436

**Divisio fructuum beneficij vaeaotis per obitum, vel
per resignationem.**

n.3.p.437

Divisum.

**Divisum propriet adulterium an & quando fieri
possit.**

n.82.83.84.p.164

**Divisum quoad iherum licetum est propriet ha-
retim.**

n.85.p.164

**Divisum facto si matrem fructus feminet an eos
petcipere possit.**

n.88.p.166

Divisum facto quis teneatur alet filios.

num.123.

Decere.

**Qui alios docere tenentur plura explicitè credere
debet.**

n.83.p.552

Vide Fides, Fidelis.

Dominus

Index Rerum

Dominus Dominium.

Dominus pro domino a seruo vel animali culpa domini datus, ad quid tenetur. n.73. & 74.p.19
Dominus & parentes non tenentur ea delictis luctu nisi fiani diuines. n.78.p.20
Dominus delerentes seruos argotios & languidos quas pernas incurvant. n.132.p.34
Dominus utile quotuples sit, & an possit esse in duabus. n.12.p.511

Dominus directus feudi illud accipiens in pignus à vasallo an impotet fructus in foris. num.41.p.518

Dominus an possit cogere vasallorum iurare fidelitatem alteri, virgente necessitate. num.50. pag. 510

Vide *Vassallum.*

Dominus & vasallus sunt correlati, & dictum de uno intelligit ut de alio. n.1.p.511

Dominus directus an possit facere beneficium in praesidium agnatorum. n.2.p.511

Dominus feudi si nolit inuestire intra annum & diem, quas pernas incurvant. n.4.p.511

Dominus quantum per centum annos non insun-
gar vasallo seruitum, non tamen eximuntur vasal-
lus ab eo praefando. n.5.p.511

Dominus directus an possit se interrompere de pri-
mis causis vasallii qui fuit inuestitus de meto
& mixto imperio. n.6.p.511

Dominus directus potest ob seruitia praesita per
maritum inuestire uxorem illius. n.7.p.511

Dominus an debet probare aduersus vasallum,
bona esse feudalia. n.8. & 9.p.511

Dominus namus superbus, aut ius facete reculans
subditus, qua poena tenetur. n.11.p.511

Dominus directus reculans praestare conuentum
alienationi, & vasallus alienet, an cadat iure suo.
n.12.p.511

Dominus caecus à subditis male tractandis : & qui-
bus pernas libesciat. n.13.p.511

Dominus an possit remittere culpam vasallo in
praesidium agnatorum, & exigere aliquid ultra
id quod consumetur in inuestitura. n.15.p.511

Dominus an possit motuuo vasallo qui alienante ad-
hibere conuenit. n.16.p.511

Dominus an possit alienare dominium directum
feudi, & facere vasallum suum, vasallum alterius,
eo inutro. n.17.p.511

Dominus directus an & quando possit collectare
vasallos. n.18.p.511

Dominus qui non collectantur à principe, nun pos-
sunt collectare subditos/sos: & qua perna affi-
ciantur, si collectent. n.19.p.511

Dominus delinquens in personam vasallii quas per-
nas incurvat. n.20.p.511

Dominus feudi si non contradicit vasallo alienantu,
an censeantur censeant. n.21.p.511

Dominus & vasallii pati passu procedunt ut virtus sibi
inuicem faciant. n.22.p.511

Dominus non potest nocere vasallo, & an tenetur
refracte dama quae vasallus passus est in bello.
n.23.p.511

Dominus censemur remittere feloniam vasallo si
motuuo ante querelam propulsam. num.24.p.
511

Dominus an possit alienare eCastrum, vel Civitatem,
subditis inuisis. n.25.p.511

Dominus unius castri an possit plectere condomi-
num suum, si delinqusat. n.16.p.511

Dominus an possit cogere subditos propriare ad
bellum suis/piorum compulibus. n.17.p.511

Dominus, quibus in castis vasallos alienare potest,
fendum cum vasallis transferre debet. n.18.p.511

Dominus si feudum tradat vasallo, qui infedoc
sub vasallo, si subvasallus contra legis formam
aliena, feudum deuoluitur ad dominum dire-
ctum. n.19.p.511

Castrum relicuum cum nemoribus, paucis, villis,
intelligitur reliquum quoad latitudinem, non
autem quoad dominium. n.11.p.511

Donare. Domatio.

Filius fam. non potest donare inter vivos patre in-
conferto. n.144.p.511

Pater potest licet donare filio, ex quin potest largiri
caitaneis. n.156.p.511

Pater non potest donare vni filio cum praediicio
legitimis alterius. n.157.p.511

Donationes inoficiose quae dicuntur. n.158.p.511

Pater an & quomodo possit donare filii in potesta-
te constituta. n.159. & 160.p.511

Quid de iure Castell. n.161.p.511

Donationes facte filii emancipatis de iure com-
muni valent etiam absque traditione. n.162.p.
511

Donationes simplices an conferantur. n.163.p.511

Donationes ex causa studij inclinat ad donationem ob
causam. n.167.p.511

Pater an tenetor donare filio oratione necessaria ad
studium. n.168.p.511

Donatio facta filio propter benemerita an valeat.
n.169.p.511

Donatio presumatur facta respectu sanguinis, an
meritorum. n.171.p.511

Donatio non indiger probatione meritorum in for-
to conscientiae. n.172.p.511

Si donatio est exigua, & merita excessiva, non dieci-
tur donatio remuneratoria. n.173.p.511

In donatione ne remuneratoria non semper requiri-
tur merita aequivalenta. n.174.p.511

An pater censeatur donare quando virtus verbis,
dono. n.175. & 176.p.511 & n.18.p.511

Mater donans filio an censeatur donare proprieta-
tem tantum. n.177. & trib. seqq. p.511

Pater donans pecuniam filio ad emendos liberos,
vel si ipse emat, an presumatur donatio. n.171. &
182.p.511

An presumatur donatio ea emptione fundi, & tra-
dimoni & facta filio. n.183.p.511

Ex simili traditione an presumatur donatio i &
quid si pater virtus verbo dono. n.184. & seqq.
p.511

Donationes inter coniuges regulariter prohibentur. n.
14. & 5.p.511

Donations inter coniages non prohibentur de in-
regentium. n.1.p.511

Donations inter coniuges in multis casibus per-
mituntur. n.3.p.511 & n.9.p.511

Donations inter coniuges an iutamento, vel mor-
te confirmantur. n.6. & 7.p.511

Donatio inter coniuges morte confirmata an te-
trotzahar ad tempus donationis quoad domi-
nium & fons n.8 incip. Quattuor tertio. p.511

Donatio inter coniuges precibus importunit facta,
an morte confirmantur. n.10.p.510

Vtrum localia & alia ornamenta quae à marito vno-
ti traduntur, censeantur donati. n.11. p.510. & n.
14.4. & 15.p.511

Vide *Vesper.*

Donatio facta mariso ab uxore ad consequendam
dignitatem cur valeat, & non viceversum. n.16.p.511

Donatio ante nupicias vel propter nuptias quemam
fit, & an hodie sit in vno. n.20.p.511

Pater

& Verborum.

- Pater renetur donare filio propter nuptias, prout & dotare filiam. n.11.p.112
 Donationem propter nuptias maritus alienare non potest, etiam de licentia vxoris. n.12.p.112
 Dos & donatio propter nuptias in quibus coenabuntur, & differant. n.13.p.112
 Donatio sponsalitatis seu sponsalitatis largitas quid sit. n.14.p.113
 Sponsa quid acquitat hodie per oscula & amplexus, quando donatio conficit res preciosas. n.15. & 16.p.113
 Quid si ante donationem praecedant amplexus & oscula. * n.17.p.114
 Quid acqueat sponsa si donatio sponsalitatis sit invalida per prohibitionem iuris. n.18.p.114
 Donatio sponsalitatis quomodo differt a donatione propter nuptias. n.19.p.114
 Donatio sponsalitatis inter sponsos est simplex, vera, & irreuocabilis. n.20.p.114
 Donatio sponsalitatis hodie iuuoluit conditionem, si nuptiae sequantur. n.21.p.114
 Donatio sponsalitatis revocatur si per alterium iterum quominus nuptiae sequantur. n.22.p.114
 Donatio sponsalitatis si haec pacto ut non reuertatur ad donantem, valet hodie iodiit in die. n.23.p.115
 Sponsalitatis donationis an obliget ad restituendum quando matrimonium non habuit effectum. n.24.p.115
 Donatio propter nuptias sponsae vel uxori, dotti contemplatione fit. n.20.p.116
 Donatio ante nuptias facta simpliciter non dicitur donationis inter virum & uxorem, & ideo valet. n.24.p.116
 Donatio valet quando sponsus aliena iocalia & annulos sponsae loco monitis mittit, & post nuptias pro illis sua iocalia & annulos dedit. n.42.p.116
 Donatio facta die nuptiarum an presumatur facta ante nuptias. n.43.p.116
 Donatio facta sponsis ante matrimonium nubilem à per verba de presenti contraxisit sponsalis, an valeat. n.44.p.116
 Donationis propter nuptias olim fuit incognita & variis nominibus dicebatur, & est contractus nominatus. n.45.p.116
 Donatio propter nuptias non solum à viro, sed etiam ab alio fieri potest. n.46.p.116
 Donationis propter nuptias an ad virum reverti debet: & quid de fructibus: & an habeat omnia prioriologia doris. n.47.p.116
 Donationes propter nuptias inter virum & uxorem permittuntur: Et quid si excedant quantitatem dotis. n.48.p.117
 Donationi propter nuptias an uxori renunciare possit. n.49.p.117
 Donationis propter nuptias effectus & utilitas. n.50.p.117
 Donatio propter nuptias tacite non intelligitur constituta, & ex quibus verbis presumatur. n.51.p.117
 Vxor que dedit potest petere à marito donationem propter nuptias. n.52.p.117
 Donatio propter nuptias facta constante matrimonio, an valeat. n.53.p.117
 Donandi animos quando ex sola saugnatio coniunctione presumatur. num.54&55.p.118. & n.61.62.p.119
 Donandi animos non presumunt sed repetendi, si quid frater pro fratre solvit. n.56.p.118
 Donandi animos presumunt inter consanguineos, quando iuter extraneos presumuntur. num.57. p.118
 Donasi non presumuntur filias solvens pro patre, nisi in modicis. n.58.p.118
 Vide *Repetere*.
 Donare non presumunt fratres licet aliquid impendens pro clericis à quo sperat aliquid recipere. n.64.p.119
 Socer non presumuntur donare natali, nec virilica pristinogoo. n.65.p.119
 Donandi animus an presumunt in statre qui aliquid impendit in alimenta fratri. n.66.p.119
 Donandi animus an presumunt si frater consentiat fratrem uxori donare tem communem. n.67. & 68.p.119
 Donatio presumuntur ratione amicitie. n.83. & seqq.
 n.152
 Donandi animus presumunt in eo qui impendit affectu paternu. n.87.p.119
 Vide *Amicitia*.
 Donandi animus an presumunt inter socios circa sumptus. n.89.p.119
 Vide *Societas*.
 Donatio excedens quantitatem de qua parentes disponere possunt, revocatur quoad excessum numeri. 100.p.115
 Donatio facta à parente catente libertis illorum superuenientia revocatur. n.101.p.115
 Donatio facta loco propter nativitatem filiorum revocatur quoad legitimas. n.101.p.115
 Donatio quoniamvis iurata per nativitatem filiorum revocatur. n.103.p.115
 Donator renunciatio l. si unquam, non potest revocare donationem. n.104.p.115 & n.113.p.116
 Vide *Renunciatio*.
 Donatio an revocari possit à patre, si filii natu ram habeant. n.109.p.115
 Donatio facta filio propter nativitatem filiorum revocatur, quoad legitimas. n.110.p.115 & n.111.p.116
 Donatio per contractum filiorum revocata, illis premortientibus, an convalescat. n.118.p.117
 Filius qui non visit octo dies, an censeatur natus ad revocandam donationem à parentibus factam. n.119.p.117
 Filius cuius nativitate revocata fuit donatione, tametsi per mensem vixerit, eius praedecessor recongalebit. n.121. & seq. p.117
 Donationem quando pater censeatur confirmare quae fuit per nativitatem filiorum revocata, num. 121. & 124.p.117
 Donatio an revocetur nativitate filii naturalis. n.125. & multis feqq. p.117
 Filii naturales & spacioi revocant donationem à patre factam viisque ad quantitatem alimenterorum ipsius debitum. n.129.p.118
 Donatio à matre facta revocatur per sopraventionem naturalium. n.130.p.118
 Donatio an revocetur per arrogationem. num.135. p.118
 Filius post donationem adoptatus non potest illam revocare ex benef. l. si usquam. num. 139. pag. 119
 Donatos non potest auferre ius quiescitum donationis per adoptionem. n.140.p.119
 Donatio an revocetur per legitimationem filiorum. n.141.142. & 143.p.119
 Donatio à descendenti facta, etiam à parentibus revocatur, si est inofficio. n.144.p.140
 Donationes extraneis facta per nativitatem filiorum sine fraude revocabuntur viisque ad legitimas, si fiducia penes donatarium temerante. num. 145.p.140
 Donationes remonetatorie an sint inter coniuges communicande. n.64.p.118
 K K k Vide

Index Rerum

Vide *Communicare.*

- Donationis tuis *suz* consentiens uxori, si fiat à marito,
ipsa donare videatur. n.19.p.196
Donatio simplex, & proper nuptias, an consenser-
tiaz. n.194. & 298. & aliibi passim. p.6a
Donatio emphyteusis fieri non potest irrequisito
domino. n.1.p.403
Donans debiti immemor, an præsumatur volunti
solute. n.5.p.393

Donatio causa mortis.

- Filius familiæ potest donare causa mortis consen-
tiente patre. n.137.p.68
Filius familiæ quorū potest tellari sine consensu
patris, potest etiam donare causa mortis. n.139.
p.68
Filius familiæ an possit donare causa mortis ipsi pa-
tri si consensu illius. n.140.241. & 143.p.68
Donatio causa mortis quod testibus egeat. num. 18.
p.396

Dos. Dotare.

- Dotem semel deperditam an teneatur pater iterum
præstare. n.111.p.18. & n.8.p.142
An possit filia dotem aduenturam petere in iudicio
irrequisita parte. n.14. & 25.p.86
Dox & donatio propter nuptias, in quibus conve-
niant, & differant. n.23.p.112
Frater clericus tenetor dotare sororum de bonis Ec-
clesiae. n.70.p.130
Soror veteriora an sicut alenda est à fratre laico, an fit
etiam dotanda. n.72.73. & 74.p.130
Filia socij est alenda & dobanda de bonis societatis
universalis. Et valer argumentum ab alimentis
ad dorem. n.93.p.133
Dox quid sit, & ad quid constituiratur. n.1.p.41
Dox diuiditur in profectum, & aduentum. n.1.
p.141
Quo iure teneatur pater dotare filiarum. n.6.p.141
Dotare filiarum teneatur pater etiam emancipatas. n.5.
p.142

- Pater an teneatur dotare filiam nuptiam vito digno
fīe consensu patris. n.7.p.142
Pater an teneatur dotare suo quando filias est di-
des. n.9.10. & 11.p.142
Pater non iure potestatis, sed iure sanguinis dotare
tenetor. n.11.p.142
Pater an teneatur dotare filiarum naturales & spuriarum.
n.13.p.142

- Pater quando censeatur dotasse filiam de bonis il-
lustris. n.14.p.143
Pater quando censeatur dotasse filiam de bonis Aoi,
ab auo dotandam. n.15.p.143
Pater quando præsumitur dotare filiam de bonis
propriis, vel filia. n.16. & 17.p.143
Pater promittens dotem de bonis filie in toto, vel
pro parte, ad nihil amplius tenetur. n.8.p.143
Pater administrator bonorum filie si promittat
dotem de bonis suis, & filie, debet solvere de pro-
priali, si sufficiant, & quod deest de bonis filia. n.
19.p.143

- Pater præsumit dotare filiam de bonis propriis,
licet administrat bona filie. n.10.p.143
Administrator solvens dorem pro feminis cuius
bona administrat, potest repetere. n.11.p.144
Pater curator filie emancipata, an censeatur dotare
tanquam curator, an tanquam pater. num. a.1.
p.144

- Ex quibus causis potest pater exhereditare, potest
etiam priore dote. n.16.p.145
Mater an recautur dotare filiarum de iure Portugaliae
& Castellie. n.17.p.147
Mater & ascendentēs materni non nisi si subdūm
dotate teneantur. n.18.p.147

Filius non tenetur dotare matrem quamvis sit pa-
per & iuuenis. n.19.p.147

Si pater & mater simul promittant dotem filie,
qualiter teneantur. n.40.p.148
Si mater vel suus qui non habet filiam seu neptiem
in potestate promittant dorem, ex quibus bonis
censeantur promittere. n.41.p.148

Si mater, vel extantēs promittat dotem exceden-
tem substaſtiam filie, an teneantur supplerē de
suo. n.41.p.148

Aſcendentēs per lineam paternam quando tenean-
tur dotare ne pes ex filiis. n.44.p.148

Heredes quando teneantur dotare filiarum illorum
quorum sunt heredes, si legitimè non ſufficiant.
n.45.p.149

Fratres poſſeffores maioratum vt teneantur dotare
ſorores. n.46.p.149

Frater poſſeffor majoratus an teneat fratres & ſo-
rores pauperes alete, & dotare, & corum filios,
aut filias. n.47.p.149

Frater poſſeffor maioratus non teneat dotare ſo-
rores, ſi parentes ſeu auos habeant diuices. n.48.
p.150

Fratel vel pater dotans ſpirias loco alimentorum,
an dos ad dantem poſt mortem dotaſe reuera-
tut. n.50.p.150

Matrimonio licet separato, an dos fit reuera-
tut. n.77.p.162

Vide *Maritus.*

Matrimonio ſoluo intra quod tempus dos est, re-
ſtituenda; & ad quem pertinent fructus rerum
dotaliuum. n.90.p.166

Matrimonio ſeparato, quando vir aut eius heredes
ſunt in mora ſolvi dorem, quid uxor aut he-
redes illius accipere poſſint pia illa mora. n.91.
& 92.p.166

Et quid de marito cui dos promissa non ſoluitur, n.
n.91.p.167. & n.13.p.173

Maritus ei dominus doctis. n.6.p.170

Maritus agere potest, ut uxor ſibi doctem conſtituat.
n.7.p.170

Maritus ſolitus negotiari potest conſequi interteſ-
ſe doctis non ſoluitur, etiam vitta quām impoſtant
alimenta uxoris. n.10.p.173

Maritus non conſequi vſtas doctales ſi non alit
uxorem etiam sine propria culpa. num.14.p.173

Maritus non potest petere viuaz doctis, ſi retardetur
ſolutio, quando uxor in eius ſervitio fuit. n.15.
p.174

Dots inofficioſe pars quando reſtituenda. n.284.
p.260

Dos vi cognoscatur quando excedit legiſtam,
quod tempus impoſciendum. num.185.p.160

Dos collationis obnoxia eſt. n.191.p.161

Emphyteusis an poſſit dati in doctem domino in-
conſilto. n.5.p.140

Au poſſit pater dare feudum filia in doctem. n.13.
p.511

Dubium. Dubius.

Dubium quando eſt aequalis in materia libertatis,
pro ea pronuntiandum erit. n.10.p.631

Dubius prudenter, ſacta diligentia, perfidente du-
beto, tam in foro intetno quām extero eſt abſol-
vendus. n.13.p.631

Dubius an mancipia fint ſua poſt diligentiam fa-
ctam an poſſit ea alienare. n.13.p.631

Dubius mercator de mancipiis, que non erant in
poſſeffione aliquius, an teneatur ſuas libertatis te-
nitioſe. n.14.p.631

Quando

& Verborum.

**Quando dubium est de iustitia belli inter duas ter-
poh. motij mancipia licet emi possint. n. 27.
p. 53**
**Dubius coniux de fidelitate coniugis an interin re-
teatur tedium debitum. n. 31. p. 534**

E

Ecclisia.

E Ecclesia an possit in feudo succedere. num. 1.
p. 505
Ecclesia ratione feudi an sublicitatus iudicetur seculari.
n. 1. p. 505
Ecclesia an ligetur legibus feudalibus laicorum.
n. 19. p. 487
Ecclesiastica personae feudum dant antiquum non,
autem nouum de rebus Ecclesie. n. 6. p. 506
Vide *Emphyteusis. Feudum. Majoratum.*
Ecclesia an possit cogi ad renouationem emphyteu-
sis. n. 1. 13. p. 365
Ecclesia an teneatur vira viris hereditatibus si non
concessit in uocarium. n. 59. p. 330
Edere. Editio.

In quo casu tenetur reus edere scripturas, necne.
n. 9. & seqq. p. 388
Et quid si per censuras edere compellatur. ibid.
Et que sint iuste causae compellendi sibi censuris.
n. 19. p. 190

Electio. Elektor. Eligere.

Succeditur hodie in Imperio per electionem, quid-
quid fuerit olim. n. 8. p. 588
Electores Imperij quot sunt, & an illis praefixum sit
tempus ad eligendum. n. 9. p. 589
Electores Imperij an possint eligere unum ex se
ipisis. ibid.
Facultate data successori maloratu ad eligendum
etiam spuriu in maioratu, non potest eligere
spuriu institutoris: si uox potest si fit conian-
guineus institutoris: & ceteri. n. 5. p. 601
Habens facultatem ad eligendum filium an possit
eligi nepotem. n. 6. & 7. p. 601
Qui haber facutatem eligendi consanguineorum ad
succedendum in maioratu an tentatur eligere
proximotem. n. 8. p. 613

Emancipatio.

Emancipatione soluit patris potestas sed pater
retinet dienitium viisuctus in honis aduentis
filii. n. 82. p. 96
Emancipatio quomodo fieri debet. n. 83. 84. & 85.
p. 96
Emancipatio non potest esse filius pro patre. n. 86.
p. 96
Ad emancipationem quis regulariter cogi non de-
bet. n. 87. p. 96
Emancipatio quibus solemnibus fieri de iure Luisa-
no. n. 88. p. 97
In quibus casibus patet cogi possit ad emancipa-
dum filios. n. 89. & quartu seqq. p. 97
An filius censetur emancipatus si per longum tem-
pus securum habitet a patre & propria pecunia
negotetur. n. 94. & 95. p. 97
Filius præsumitur in potestate donec contrarium
probetur. n. 96. p. 97
Infantes & absentes quomodo emancipiati debentur.
n. 97. p. 97
Filius clericus eorum Iudice facultati emancipari
potest. n. 98. p. 97
Emancipatio emancipationi renunciare non po-
test: potest tamen ob iniquitatem remunerari in
potestate. n. 100. p. 98
Emancipatio filii post hereditatem patris non valeret. n.
101. p. 98

Frags Regis. Civili. Regul. P. III.

Emphyteusis.

An filii naturales possint succedere in emphyteu-
sis Ecclesiastica. n. 17. p. 55
Filius naturalis vnde cum legitimis succedit in em-
phyteu- si priuato concessa. n. 18. qui incipit in
vesti difficultas. el. p. 5
Pater potest emphyteu- sim etiam Ecclesiastica fili-
puunt pro se & suis descendenti bus. n. 162. p. 73
Et quid de matre. n. 170. p. 74
Matrimonio separato, emphyteu- sis quando est di-
videnda inter virumque coniugem. n. 93. p. 167
Emphyteu- sis definitio. n. 1. p. 335
Emphyteu- sis differt à locatione simplici. m. 1. & 9.
p. 335
Emphyteu- sis differt ab emptione venditione. n. 6.
& 9. p. 336
Emphyteu- sis qualis sit contractus. n. 7. p. 337
Emphyteu- sis differt à Censo. n. 10. p. 338
In dubio an dicatur contractus censu- tatus vel em-
phyteu- sis. n. 1. p. 338 & 9. 4. m. 4. p. 343
Exponens uniformi singulis annis soluenda, an
arguaris emphyteu- sis, vel census. num. 12. pag.
338
Quomodo possit de emphyteu- ta. n. 13. p. 338
An scriptura sit de substantia emphyteu- sis. num. 16.
p. 338
Scriptura est de substantia emphyteu- sis Ecclesiasti-
ca. n. 19. p. 339
Et idoneo antequam conficiatur est prætentitiz locus.
n. 11. p. 339
Concessio emphyteu- tica dara Titulo & Seio, an cen-
satur facta ordine successivo. n. 18. p. 340
Ex quibus censeatur renouata emphyteu- sis. num. 16.
& 17. p. 340
Emphyteu- sis transfe- vtile dominium. n. 1. p. 340
An super istem rebus possit constitui feudum &
Emphyteu- sis. n. 1. p. 340
A feudo ad emphyteu- sim an valeat argumentum.
n. 1. p. 340. & dis. p. 14. 4. 9. n. 11. p. 474
Emphyteu- sis differt à feudo. num. 4. & multis seqq.
p. 340
De clementia emphyteu- sis est præstare pensionem
annua. n. 9. & 15. p. 341
Discremen inter Emphyteu- tam & Liuellatuum. n. 17.
p. 341
Emphyteu- ta an possit subemphyteu- ticate. n. 18. &
seqq. p. 341. & an inconsueto domino. n. 14. & 15.
p. 341
Subemphyteu- sis accedit ad naturam conductoris, &
cius heredes non pertinet renouationem, sed ha-
redes primi emphyteu- sis. n. 1. & 13. p. 342
Emphyteu- sis non constituitur in mobiliis. num. 1.
p. 343
Emphyteu- sis sit titulo lucrativo & oneroso. n. 8.
p. 343
In emphyteu- sis penso potest adæquate fructus. n. 3.
p. 343
Emphyteu- sis ex quibus presumatur. n. 3. & seqq. p.
343
Emphyteu- sis priuata quia sit: & quomodo differt
ah Ecclesiastica. n. 1. p. 343
Emphyteu- sis à ciuitate concessa, dicitur concessa in
perpetuum. n. 1. p. 343
Emphyteu- sis concessa pro se, & pro hereditibus,
tra nōt ad extraneos: & an possit repudiari à fi-
lio: & quid si nono sit heres. num. 4. & seqq. p.
343
Emphyteu- sis concessa pro se, & filiis transit ad fi-
lios non heredes. n. 1. p. 346. Et ex heredario in
illa succedere potest. n. 4. p. 347
Emphyteu- sis concessa pro filiis, & hereditibus: an ad-
mittat filios non heredes. n. 1. & 5. p. 346
KK a Emphyteu- sis

Index Rerum

- Emphyteusi euncesta pro filiis & cœpitalibus, patruus**
Iuccedit nepoti. n.7.p.347
Vt de feminis.
In emphyteusi veritas consideratur, & non fictio.
 n.8.p.147
Emphyteusis de prouidentia quæ dicatur. n.1.p.148
Emphyteusis hereditaria censetur, quando sit mentio hereditatis. n.2.p.349
 • **Emphyteusis Ecclesiastica hereditaria an transcat ad heredes extraneos.** o.3.& s.p.149
Emphyteusis hereditaria mixta quæ sit. nom. 4.p.349
 Ex quibus dignoscatur emphyteusis hereditaria simpliciter, vel de prouidentia; vel mixta. n.6. & seqq.p.350
Accipitores emphyteusis hereditariam tenetur ad onera hereditaria. num.10. p.351 fecit in familiari. n.11.
 Pater potest emphyteusis vni ex filiis praetegare. n.12.p.351
An filius non heres patris possit ubi nascere emphyteusis priuatam. n.11.p.352
Emphyteusis de pacto & prouidentia an possit alienari. n.1.p.353
Emphyteusis de pacto à pare alienatam an filius possit tecumare. n.2.p.353
Et quid de emphyteosi hereditaria. num.4. & seqq.p.353
Emphyteusis de bonis Coronæ non potest ab extranis possideri. n.8.p.355
Et an possit diuidi inter filios & heredes defuncti per affimationem. n.9.ibid.
De successione feminarum, vel descendientium ex feminis in emphyteusi.
Vide Femina, Filia, Nefas, Primogenitus.
 • **Accipiens emphyteusis stipularis est filio post mortem suam.** n.12.p.362
Contingentes dant formam contractui emphyteustico. n.1.& 2.p.362 & s.11.n.1.2.3.p.365
Vide Poffam.
Emphyteuta potest expelli si reddat rem detractionem. n.2.p.363
Emphyteuta non soloens potest expelli. n.10. & t.p.364
11.p.364
An Ecclesia possit cogi ad reouationem emphyteusis. n.1.2.3.p.365
Dominus quando non sit cogendus ad renouandam emphyteusis. n.4.& 5. & seqq.p.365 & n.10.p.366
Renouatio intra austom peteoda: quæ ad eam requirantur. n.6. & 11.p.366
Emphyteusis in quibus casibus transcat ad sicuum. n.1.2. & per tot.p.167
Emphyteusis Ecclesiastica regulariter non deferunt ad sicum: & quid de commoditate & fructibus. n.3.6.7.8.t.p.368
Nous qualitates in tenoontione au faciant nouum emphyteusis. n.14.o.3. p.370. & disp.14.5.9. per tot.p.472
Substantia emphyteusis an possit mutari. n.7.p.371
Filiij naturales an admittantur ad emphyteusis. n.1.4.5.p.371
Quid de legitimatis. n.1.3.10.p.371
Filiij naturales quomodo succedant in emphyteusis tam priuata quam Ecclesiastica. n.1. & per tot.p.173
Et quid de spuriis. n.6.8.7.p.374
Emphyteusis pro le heredibus, an admittat extaticos. n.15.p.375
Potest nominandi ad emphyteusis, ad quos le extendas. o.14. & seqq.p.375. & s.10.n.5. & per tot.p.385
Monasteria an possint nominari ad emphyteusis.
 n.1.1.3.4. & 10.p.376. & s.1.8.n.1.p.380
Monachus an possit nominari ad emphyteusis.
 n.7. & 8. Et quid de Minoribus: & Religiosis Societ. Iesu. n.9.p.377
Quid de monialib. n.11.p.377
Emphyteusis accepta pro se, & uxore, & filiis utriusque: an possit transire ad filios secundæ vel tertiae uxoris. n.1.2.3.4.5. & per tot.p.378
Emphyteusis procedere à prima uxore maritus in ea uscapi per uxorem & filii aut parentibus illius tenetor confutare. n.8.9. & 10.p.380. & s.14. per tot.p.97
Emphyteusis concessa intrem vivusque coniugis, filii communis ad eam vocandi suor. n.12. t.p.381
Emphyteusis accepta à non coniugato, an possit venire ad filios tam priuam quam secundi matrimonij. o.1.4. & t.p.381
In dubio præsumitur emphyteusis Ecclesiastica concessa ad tertiam generationem. n.1. & 4.p.383
Emphyteusis Ecclesiastica capoteli concedi in perpetuum. n.1.p.383
Emphyteusis priuata præsumitur in dubio perpetua. n.3.p.383
Emphyteusis Ecclesiastica sine termino concessa, cum clausula, pro quibuscunque heredibus, aut præsumitur perpetua. n.5. & 6.p.384
Potest nominari possint nominati ad emphyteusis. n.1.2.p.384
Conubia an sit inhabilis ad emphyteusis. n.1. p.184
Femina quinquagenaria an possit nominare virum deficientem ptole, vel ascendentibus. n.5. 6. & 7.p.385. Et an ipsa nominari possit. num.9. p.386
Emphyteuta inenfulto domino nominare potest.
 n.1. & 2.p.391. Et quale ius competat ex nominatione simplici. 6. Et an talis nominatio possit renocari. n.8. & seqq.p.391. Et quid si fiat cum cessione totius iuris. n.7.p.391
Vide Nominatione.
Grauamen an imponi possit super emphyteusis ab emphyteuta descelote. n.4.p.401
Quæ concordias ab emphyteuta facti possint uocare inconfundibilis dominio. n.1. & seqq.p.403. & s.3. per tot.p.415
Vide Communijs.
Emphyteusis an possit renunciar inconsulto domino. n.4.p.415
Plures emphyteuti possunt inter se dividere sine confusu domini. n.9.p.416
Bona emphyteusis an possint pignorari, hypothecari, vel aliter alienari. n.10.11. t.p.416
Rem emphyteuticam destrinctam an teneatur emphyteuta iudicari. n.13.p.417. 7. & 9. n.11.p.418
Successor in emphyteusis iheret ut solvere pensiones prescriitorum annorum. n.18.p.417
Emphyteuta præsumitur semper soluisse si per tres annos proximos ostendatur soluisse. n.7.p.433
Quid si virus ex pluribus emphyteutis, viuis foliatuam particularem pensionem. n.8.p.433
Emphyteuta an possit conveniri pro pensionibus preservari sui predecessoris. n.12. Incip. An vero noons. & n.13.p.435
Emphyteuta qui in parte male versator est, & per partem meliorauit, an possit opponere compensationem. n.14.p.435
Emphyteuta qui de licentia domini subemphyteuticam, quale dominium retineat, & cui competit, par ius renouationis. n.20.p.432
Emphyteuta an possit remoueri propter detrahenta
mota.

& Verborum.

menta.	n.5. &c 6.p.458	communicari vitandi.	n.548.p.312
Emphyteusis reversa ob deteriorationem an redent ad dominium cum fructibus.	n.7.p.458	Sepelientes excommunicatos quas poenas incur- rant.	n.549.p.312
Quae res dicatur solita tradi in emphyteusis. n. p. 460. & c. 3.p.461		Sepelientes scientes excommunicatos quas possit abfolire.	n.550.p.312
Res soli a emphyteutacis potest iterum concedi in emphyteusis.	n.4.p.461	Vide Sepelire.	
Res steriles semel emphyteutacis sine solemnitate, si possint fiant fructibus an iterum sine solemnitate tradi possint in emphyteusis.	n.5.p.461	Vero an tenetur manere & obsequia debita pra- stare marito excommunicato. n.44.vers. his adde p.627	
Sedimina seu pallia an possint concedi in emphy- teusis, & quomodo.	n.8.9.10. & 11.p.458	Liberi an licet communicare cum patentibus ex- communicatis.	n.44.vers. his fit. p.616
Ex diuinitate temporis an plenumur omnia requisita ad emphyteusis interuenient. n.12.p.463		An licet communicare cum excommunicatis quo- rum opera nobis necessaria est. vers. similiter. p.617	
Emphyteusis an dicas noua si tradatur iterum emphyteusis primo per sententiam. n.4. p.457.		Si tui Domini excommunicato nequeunt futu- rit consueta subtabet.	n.44.p.616
Et quid si post renunciationem.	n.6.p.473	Executor.	
Emphyteusis quando dicatur noua, occine, nunc. i. & per tot. p.473		Executor Testamentarius quis dicatur; quotuplex sit, quale illius officium.	n.471.p.307
Dicitur in inter nouam & antiquam emphyteusis	n.4.p.473	Executor testamentarius quomodo tenetur ini- nucare testamentum defuncti.	n.472. & 476.p.308
Emphyteusis empta pretio antiqua, qualis sit. n.7. & seqq. p.473		Executor non taenacenes voluntates testatorum graniter peccant.	n.473.p.308
Si dominus egerit an possit ex hoc emphyteuta ex- pelli.	n.11.de seqq.p.477	Executor quomodo & intra quod tempus debeat exequi testamen.	n.474. & 475. & 478.p.308
Emphyteuta an possit renunciare emphyteuta re- pugnante domino.	n.4.p.478	Executor testamentarius quando possit compelli acceptare officium, & quando peccet non acce- ptat?	n.479.p.309
Reuersa emphyteusis ad dominum iure dominicali an redent libertate; quid si alio iure. n.12. per tot. p.478		Quis possit compellere executorem testamenti ut adimplatur illud.	n.480.p.309
Emphyteusa anynulli imponeat fetuca fido em- phyteusto inequitate domino. n.4. & seqq. p.478		Executor testamenti an possit immitare voluntate testatoris.	n.481.p.309
An possit aliquid capi pro ingressu tam in con- stitutione, quam in renunciatione emphyteusis. o. r. 1.3.p.480		Executor quando possit vendete bona testatoris, & quomodo.	n.482.p.309
Et quid in emphyteusis Ecclesiastica, vel de bonis Cotone.	n.1. & 6.cum seqq.p.481	Executor si non exequatur testamentum que poena puniatur.	n.483.p.310
Nominatio ad emphyteusis an ut revocabilis. s.t. p.482: Et si non ut fortia effectum, an numina- tus faciat fructus suos.	n.3.p.483	Ei quid in Lusitania.	n.486.p.313
Concessio emphyteusis subceptitia.	n.5.p.384	Elapsi tempore Executoribus dato ad esque- dum, si negligentes fuerint, poterit Episcopus exequi.	n.484.p.310
Emphyteuta li testatus & nemine nomine de- culli, ad quem devolutus emphyteusis.	n.6.p.484	Qui possint esse executores testamentariorum, vel non.	n.485.p.310
Emphyteuta zo possit ex sylva terram aratoeiam facere.	n.7.p.484.	Executor testamenti quo ordine tenetur distri- buere pauperibus: Et quid si ipse fuerit pauper	n.487. Et an possit distribuere pro ditibus. n.488. p.311
Episopie.			
Episcopus potest eaevi vittimas voluntates deson- deratur, executores dato negligeantur; & compelle- re hacten etiam lassum circa testata pia. n.484. p.110. & n.492.493+494.495.p.111		Testatore paciente certo tempore dare elemo- niam, an possit executor tempus illud prævenire.	n.489.p.312
Et quid si testator prohibuerit ne Episcopus se in- tromittat.	n.499.p.313	Executor testamenti an possit pro etenendo offi- cio aliquid caigere.	n.490.p.312. & n.509.p.315
Episcopus exequendo voluntatem defundat data negligentia executorum, distribuendo pauperi- bus quo ordine procedere debeat.	n.503.p.314	Executor cui committitur caonestate conscientiam defuncti, an debita præscripta solvere debeat.	n.491.p.314
Vide Executer.		Executor testamentarius à laico clericis constitui- potest; an possit compelli.	n.500.p.314
Episcopus an possit punire religiosum exemplum delinquentem in executione testamenti. o. 507. p.315		Executores possunt interpretari voluntatem defun- cti.	n.501.p.314
Quarta Episcopo debita: Vide Quarta.		Executores non possunt exequi voluntatem testato- ris itequebit hacte.	n.502.p.314
Vicarius Episcopi renocatos, ante inveniatur teu- cationem, an valide fungatur suo officio. n.15.p.443 Eruditio.		Executores an possint distribuire distribuenda in proprietatis viuis, aut filiorum; & an debant eligere pauperiores.	n.503.p.315
Patentes tenentur eruditis filios.	n.92.p.13	Executores quam habeant potestiam, nullo ex- istente hacte.	n.504.p.314
Vide docere. Fidelis. Filius. Parentes.		Executores vnuersales quando plures sunt consti- tuti, & aliqui impediuntur, ceteri quid facient.	n.505.p.315
Excommunicati. Excommunicatio.		Quid facient ab executore quando in illis testator relativi mille pro male ablatis, & non repenitent tot creditores.	n.506.p.315
Excommunicati an possint testari. n.17. & 18.p.19		Religious exemptus executor si delinquar a quo punitendus.	n.507.p.315
Quomodo per ignorantiam invincibilem quis excu- sient ab excommunicatione. n.19.20.21.22.p.20		K K k 3	
Percussor Clerici, fur, & homicida, quando excu- sient ab excommunicatione. n.23.24. & 25.p.21		Executor	
Excommunicati ubi sepehendi. n.46. & seqq.p.21			
Ao possint fedes communicare cum cadavere ex-			
Fraggi Regim. Chriß. Reipubli. P. III.			

Index Rerum

Executor cui tenebitur certa summa distribuenda ad libitum, an tenetur elargiri aliquod operibus plis.

Exhereditas.

Exhereditatio quid sit. n.13.p.144

Filia nulliter nobens consanguineo, an possit exhereditatio, & quas peccata incurrit. n.14.p.144

Exhereditatio facta calore iracundia cum iusta tamen causa, an valeat. n.15.p.144

Quibus ex causis pater potest exhereditare filios. n.17.& 18.p.145

Mater impetrat viensis an possit exhereditare filium meretricem. n.19.p.145

Filia sine consensu patris clandestine nobens, vel etiam palam, quas peccata incurrit de iure Castellae. n.20.p.145

Filius exhereditatus propter ingratitudinem, si ingrediatur religionem an capiat hereditatem. n.21.p.146

Exhereditatio vt valeat quid faciendum. n.22.p.146

Exhereditatio vt fortuitus effectum, an requiratur decimus iudicis. n.23.p.146

Quae requirantur vi filia nobens sine consentio patris possit exhereditari. n.24.& 25.p.146

Exhereditatio debet fieri nominatum, ita ut intelligi possit de qua persona fiat. n.25.p.146

Parentes an filios exhereditare possint ob ingratitudinem, & que requirantur. n.25.p.146

Et quid si approbent testamentum, aut ex eorum voluntate sine exhereditari. n.26.& 27.p.146

Exhereditatus an succedat in maioratu acceptio proprie, & filii, & hereditibus. n.28.p.146

Expensa.

Pater tenetur ad expensas iudiciorum pro filiis. n.29.p.146

Vtrum filios teneat conferte expensas factas in studio. n.30.p.146

Vide Collatio.

Vtrum expensae factae in addicenda arte mechanica veniant ad partitionem. n.31.p.146

Expenses factae in educandis Expositis repeti possunt, nisi fiant intusa piecias. n.32.p.146

Expenses factae in educatione Expositorum in duobus casibus repeti possunt. n.33.p.146

Expenses factas in educandis Expositis an Elocupitale reperire possit. n.34.p.146

Expenses factas cum Expositis an consanguinei repetere possint, de iure communii. n.35.p.146

Et quid de iure Lusitanio. n.36.p.146

Succellos in maiorato an teneat solvere expenses factas in reficiendis adieciis maioratus. n.37.p.146

Et quid de expensis funeris. n.38.p.146

De expensis quibuscumque factis in vilitatione maioratus. n.39.p.146 & n.40.p.146

Expositi. Expone.

Est mortale de se exponente infantes nisi panpetta, aliave iusta causa excusat. n.41.p.146

De expensis in educandis infanticibus expositis. dispat. 1.4.5.p.146

Vide Exponere.

Patentes filios exposentes quas peccata incurrit. n.42.p.146

An Expositi gaudent bonis, & possint promoveti ad Ordines. n.43.& 44.p.146

F

Falcidia.

Falcidia unde dicta. n.45.p.146

Falcidia est quarta portio ex legis deducita. n.46.p.146

Falcidia quomodo, & ex quibus bonis detrahatur. n.47.p.146

Falcidia ex quibus causis non detrahatur. n.48.p.146

Falcidia an deducatur ab herede qui non confece incoenarium. n.49.p.146

Falcidia quando intelligatur prohibita. n.50.p.146

Falcidia hodie prohibiti potest. n.51.p.146

Falcidia cur introducta. n.52.p.146

Falcidia locum habet in donationibus causa mortis. n.53.p.146

Falcidia non detrahitur ex legato alienati prohibito. n.54.p.146

Falcidia prohibita potest nihilominus heres eam deducere si legatarii non contradicant. n.55.p.146

Ai testator possit subiecte legata pli falcidie. n.56.p.146

Familia.

Familias, qui servit non conuento salario, sed minori, qui sperat à Domino iustum remuneracionem, & utroque foto debetur illi iustum salarium.

n.106.p.146

Familias cōdūctas minori pterio per imprudentiam, debet oblinere in foto conscientiae iustum stipendium, quodquid sit de foto extero. n.107.p.146

Familias non debet salarium ferentibus sine conventione, si causa est impulsiva. Et quid de familiis pedissequis dominorum. n.108.p.146

Familias scholasticorum non debet salarium de iure: & quid de consuetudine. n.109.p.146

Familias abeuntibus ab heris, postquam acceperant aliquod vestimentum, quid debeant de iure Lusitano. Et quid quando dulcedem in culpa, vel sine culpa dominorum. n.110.p.146

Familias ex iracundia Domini electas, an teneant redire ad Dominum teperientem. n.111.p.146

Qua ex culpa teneat Familias resuscitate domina Domino illata. n.112.p.146

Fraudum.

Fraudum quid sit: & in quibus differat ab emphyteusi. n.1.p.146 & multis seqq.p.146

Fraudum de pacto & prouidentia an possit alienati. n.2.p.146

Fili naturales an possint succedere in Feudo. n.3.p.146

Feudi pignorari Domino directo fructus an in formam computentur. n.4.p.146

De origine feudorum: & quod nomen sit feodium. n.5.p.146

Ius feudorum cum iure militie quandam habet similitudinem: & an fuerit cognitum de iure Romanorum. n.6.p.146

Feuda à publico patrimonio orrum habent, & ad quid fuerint introducta. n.7.p.146

Feudorum vnu à consuetudine duxit originem. n.8.p.146

Feudorum consuetudines à quo fuerint compilatae. n.9.p.146

Consuetudines feudorum suu sint naturales: & an obligent Principes. n.10.p.146

Feuda à iure communi recipiunt interpretationem, nisi alio specialiste in libro feudorum dicatur. n.11.p.146

Feudorum ius in scriptis redactum, non dicitur ius scriptum, sed consuetudo. n.12.p.146

Ius feudorum in causis feudalibus absoluē allegari potest. n.13.p.146

Ius feudale an valeat extra causas feudales. n.14.p.146

In feudorum an habeat locum in feudi Ecclesiasticis. n.15.p.146

Consuetudines feudorum generales proince communi habentur. n.16.p.146

Feudorum

& Verborum.

Feudorum quæstiones debent à domino decidi, quemus dominus sit Ecclesiasticus. n. 15. p. 487	Monasteria an sint capacia fructuum feudorum. n. 5. p. 505
Sic agatur de proprietate feudi, & de possessione, n. 16. p. 487	Farmina an succedat in feudo. n. 1. p. 506
Ecclesia quoad bona feudalia an ligeret legibus feu- dalibus laicorum. n. 19. p. 487	Vide <i>Farmina</i> .
Quid sit feudum & quomodo definiatur. n. 1. & 3. p. 487	Hermaphroditus an succedat in feudo. n. 6. p. 507
Feudum an sit beneficium. n. 5. p. 488	Feudum an possit dari à parte filii in dotem. n. 13. p. 511
Proprietas feudi, & utile dominium, penes quem te- maneant. n. 6. p. 488	Feudum alienatum in eonsulto domino, non perdi- tur ante traditionem. n. 16. p. 513
De natura feudi est ut transeat ad alios. n. 7. p. 488	Feudum amissum ad quem debeat reverti, ad domi- num, an ad agnatos. n. 17. 18. &c. 29. p. 514
Feudum tributum pro servitio certo, & locerto. n. 8. p. 488	Feudo an filius prius ob crimen laix Maiestatis à parte commissum. n. 3. 1. p. 514
Septem occularia ad feendum proprium coosistuen- dam. n. 9. p. 488	Dominus respectu sui iuris consenserit potest quod feuda trahant ad alias personas, ad quas de fut natura, non erant transitura. n. 5. 2. p. 520
Feudum an possit constitui pro anno censu. n. 10. p. 488	Feudum an proberit ex eo, quod Princeps iurisdi- ctionem habet generalem? n. 10. p. 519
Feudi Etymologia. n. 1. p. 489	Feudum quod corporis transite ad descendentes, ex- tenditur in infinitum. n. 6. p. 531
Fidelitas est de substantia feudi. n. 3. & 4. p. 489	Vide <i>Defendens</i> .
Feudi natura an pacto mutari possit. n. 5. p. 489	Feudum zooticum ut transcat ad agnatos transuer- sales quid requiratur. n. 9. p. 532
Feudum qualis sit contractus, bone fidei ad stricti iuris. n. 6. & 7. p. 489	Et quid in feudo novo, vel paterno. n. 10. p. 532
Feudum est contractus ultra citroque obligacionis. n. 8. p. 489	Fideicommissum.
Feudatarius debet esse fidelis domino, tuisque ho- noris ac vita confidere. ibid.	quadam fonte voiveralla, quadam particularia: ex viuens salibus Trebellianica, ex particulari. Falecia detrahitor. n. 3. 4. p. 531
Feudum in dubio præsumitur concessum secundum suam proprietatem. n. 4. p. 490	Vide <i>Hara</i> , <i>Trebellianica</i> , <i>Falecia</i> .
Forma iuramenti fidelitatis in feudo. n. 1. & seqq. p. 490	Filius patre gravatus, vel post certum tempus, tene- tur restituere fideicommissario, exclusi propriis filis. n. 1. 4. p. 533
Forma succedentes in feudo an praestent iuramen- tum fidelitatis, & an propter illud excludi possint. n. 17. & seqq. p. 492	In fideicommisso puto filius viam tantum Quarantam deducit: sed in conditionali duas, legitimam sci- licer, & Trebellianam. n. 4. 6. & 4. 7. p. 504
Feudorum diuini multiplex. n. 1. p. 493	In fideicommisso veritas, & no[n] fictio consideratur. n. 8. p. 547
Feudum Ecclesiasticum, & seculare: quid? n. 1. p. 493	Fideicommissum inter filios non transit ad illegiti- mos, si instituens sit nobilis. n. 1. 2. p. 575
Feudum Regale. n. 1. p. 493	Fideicommissum est donatio verbis pectoris seu in- flexis à defuncto reliqua. n. 1. p. 541
Feudum nobile, ignobile. n. 3. p. 493	Fideicommissum & substantiam & normen habet à fide hereditum quibus committitur. n. 2. p. 541
Feudum reale, personal, personalissimum. n. 4. p. 494	Fideicommissum an verbis dictis fieri possit. n. 3. p. 541
Feudum ligiam, & non ligiam. n. 5. p. 494	Fideicommissum & primogenia apud Hispanos eodem nomine nuncupantur: & cur. n. 4. p. 541
Feudum masculinum & femininum. n. 6. p. 494	Fideicommissa & maioratus in quibus differant, n. 5. 6. & 7. p. 541
Feudum proprium, & improprium. n. 7. p. 495	Fideicommissum & maioratus in quibus conoe- nantur. n. 1. 2. & seqq. p. 542
Feudum iurabile, & non iurabile. n. 8. p. 495	Fideicommissum perpetuum an ex via tantum con- lectura colligator. n. 3. p. 564
Feudum divisible, & non divisible. n. 9. p. 495	Fideicommissum per que verba censetur institu- tum. n. 7. p. 565
Feudum francum, & non francum. n. 11. p. 495	Fideicommissum viuensale iniunctum hereditato- rum, non expressa persona oecrati, venientibus ab intestato censetur impositum. n. 8. p. 565
Feudum perpetuum, & ad tempus. n. 10. p. 495	Fideicommissum an indicatur ex eo quod res ad primam naturam reducatur. n. 9. p. 565
Feudum transitorium ad heredes omnes, & non transitorium. n. 12. p. 496	Fideicommissum quomodo tacite indicatur. n. 1. 3. p. 565
Feudum de pacie & prouidentia, & feudos here- ditariorum propriè sumptum. n. 13. n. 496	Fideicommissum perpetuum & temporale quomo- do differant. n. 1. 1. p. 566
Feudum antiquum, & novum. n. 14. p. 497	Si testator iussit bona sua indubia petuere ad agnatum proximorem post mortem heredis in- stituti an omnibus proximiorebus in eodem gra- du debetur fideicommissum. n. 4. 6. p. 567
Feudum parum, simplex seu rectum, & conditioona- rum. n. 15. p. 497	In fideicommisso reliquo familie masculi primus, & illis non extantibus feminine admittuntur. n. 9. 8. p. 567
Feudum paternum, & maternum. n. 16. p. 497	
Feudum Goardie, & Caftaldie. n. 17. p. 497	
Feudum de Camera, & de Caeoia. n. 18. p. 498	
Feudum in Curie, & extra Curtem, & Soldaiz. n. 19. p. 498	
Feuds in Lusitania an sint aliqua de bonis Coroæ. n. 5. p. 498	
Qui in feudo succedere possint. d. p. 17. per tot. p. 501	
Feudum concessum pro filiis legitimis an possit ob- tineti à legitimis per rescriptum, vel per se- quens matrimonium. n. 12. & seqq. p. 502	
Fili putarii an limitantur ad feuda. n. 15. p. 503	
Vide <i>Adeps</i> , <i>Ecclesia</i> , <i>Spiritus</i> .	
Clericos an sit capax feudi. n. 3. p. 503	
Et quid de Religiosis. n. 4. p. 503	

Index Rerum

Fidelitas. Fides.

- Fides matrimonii violata patit inter coniuges magnas discordias & iurgias. n.42. p.12
 Fides violata post initias licet nondum perfectas nuptias tristitia & dolore contrahentes conficit. n.44. p.13
 Contractus bona fide quinam sint. n.8. p.337
 Fidelitas est de tubstantia feudi, & idem temisti non potest. n.1.3. & 4. p.489
 Futura praestandum futuramentum fidelitatis in feudo. n.1. & seqq. p.490
 Vide *Instrumentum.*

Fides, Fidelis.

- Qui alios Fidem docere tenentur debent plota explicite credere. n.8. p.48
 Quis teneatur credere explicite quilibet fidelis. n.8. p.41

- Sunt qui putant sufficere fidem implicitam: sed openitum vetus est. n.8. p.41
 Patochi debent credere explicite fidei articulos, & carceri fideles. n.86. p.22
 Negligentia docendi fidem Catholicam quando est mortale peccatum. n.87. p.22
 De rebus diuino obligantur fideles credere explicite aliquam mysticam, inter quae est mysticum Sancti Trinitatis. n.88. p.22
 Fideles teneantur cognoscere mysterium Incarnationis Dominicæ. n.89. p.22
 Quia tancon Confessarius, & Patochi fideles tu-diorum ingenij docere debeant. n.90. & 91. p.23
 Professio fidei quam Episcopus electus facere debet, an fieri possit per procuratorem. n.7. p.490
 Professio fidei à quibusdam beneficiatis facienda, an fieri possit per procuratorem. n.10. p.491

Filiatio, Filius.

- Filiatio difficulte probatur à parte. n.16 p.7
 Filius an magis amet matrem quam patrem. n.19. pag.7

- Filius non potest occidere patrem etiam contra innocentem, quomodo innocens peteat. n.21. p.7
 Filius teneat Patentes honorare, & parentes filios alete & erudire. n.92. p.53
 Filius naturales qui sint. n.135. p.35
 Filius naturales aliend, etiam de iure ciuil. num.136. p.35

Filius.

- Videtur Alimenta.
 Filius spurius qui sint. n.138. p.36
 Vide *Sporius.*

- Filius suscepitus ex parentibus inter quos etat impedimentum a patre cognitum ante matrimonium, an succedat patris, & pater eidem. n.138. p.46

Filius.

- Filius an succedat parentibus inter quos etat impedimentum diuini ignoratum. n.157. p.45
 Filius an confessio legitimus facto diuinito propter impedimentum, succedatque parti, & pater illi. n.159. p.47
 Filius naturales possunt institui heredes de iure ciuil. à parentibus non extante sibole legitima: Et ab inestato quomodo succedant parti. num.167. p.50

- Filius naturales quomodo succedant parentibus de iure Lufriano & Castellano. n.168. p.51

- Filius naturales præsumtus an tuempat testamentum patris, seu mattis. n.169. p.51

- Filius naturales an exclaudat substitutum datum matris. n.170. p.52

- Filius naturales non in omnibus æquipotatus legitimi. n.171. p.52
 Filius naturales an possint à patre plebeio exhortari. n.172. p.53

- Filiij naturales an possint succedere in Ecclesiastica emphyteusi. n.173. p.53
 Quid de Feudo. ibide

Vide Emphyteusi.

- Filius naturalis plebeij in Minotibus constituta, an parti succedat: Et quæ officia seu artes tribuant nobilitatem. n.174. p.53
 Filius naturalis si careat fratre vterino, & habeat fratrem legitimum consanguineum, excludit certos illegitimos fratres ab inestato, de iure Castellæ. n.175. p.53

- Filius naturalis plebeij an gandeans priuilegio patris, si ascendas ad Equestrem dignitatem. n.176. p.53
 Filiiotum appellatione an veniant Naturales quando agitut de commodo aut incommodo filiiotum. n.177. p.56

- Filius naturalis conceptus in fetu itute, in figura matrimonij, an exciudat substitutum. n.178. p.56

- Filius naturalis sine legitimatione, an gaudeat nobilitate patris, quoad officia, & bonores. n.179. p.57
 Filius naturalis de iure communis succedit matti legimis non habenti, potiusque rumpere testamento elius si prætereat: Itemque omnibus ascendensibus ex parte mattis. n.180. p.57

- Filius naturalis excludit substitutum quando testator fuit nautilus. n.181. p.57

- Filius naturalis, & legitimus succedunt filius in emphyteusi à priuado concessa. n.181. qui incipit in verb. *Dificiliter est.* pag. 58

- Filiorum appellatione an veniant adoptiui. n.199. p.60

- Filius adoptiui an sint alendi. n.185. & seqq. p.59
 Vide *Adoptio.*

- Filius qui teneatur exhibere parentibus. num.223. p.63

- Filius qui patrem aut matrem odio afficit, vel intemeranter tractat, an teneatur id explicare in confessione. n.224. p.63

- Filius qui parentes propter panperitatem designatur, quatenus peccet, & quid si iniurie verbo vel opere affligat. n.225. p.63

- Filius teneatur obediere & auxiliari parentibus, dum eagent, etiam defunctis. n.226. p.63

- Filius teneatur parentem etiam proscriptum vel hereticum alcere. n.227. p.63

- Filius, parentibus egenis, an possit ingredi Religionem, & quando teneatur exire post professio-nem. n.228. p.66

- Filius fideicommisso grauatus, an derribat viam, vel duas quartas. n.436. & 437. p.302

- Filius naturales non veniunt nomine filiorum quando institutor vocat filios absoluere, & postea agnatos seu cognatos de domo. n.60. p.609

- Filiorum appellatione an veniat Monasterium si concutrant conieclatur quod testator vocauerit vetos filios. n.61. p.609

- Filius adoptiui non veniunt nomine filiorum ad maiorum. n.63. p.609

- Quando testator vult confutare agnationem, Monasterium non habebat loco filii. num.64. & 67. p.609. & 610

Filiusfamilias.

- Filiusfamilias an possit habere dominium alicuius peculii: & quantoplex sit peculium. n.129. p.66

Vide Peculium.

- Filiusfamilias in quibus casibus habeat visumfamilias aduenientiorum. n.140. p.66

- Filiusfamilias pleno iure habet peculium Castellense & quæ Castellense. n.121. p.67

- Filiusfamilias de quibus potest testari post Gletonum. n.153. & seqq. p.67
 Filiusfamilias non potest testari de iure communis &

& Verborum.

- & cur. n.135. & seq. p.67
 Filiusfamilias ad pia testata potest de confesso patris. n.136. p.68
 Vide *Testamentum*.
 Filiusfamilias potest donare causa mortis consensu patre. n.137. p.68
 Vide, *Damna causa mortis*.
 Filiusfamilias non potest agere in iudicio inconsulto patre: & an possit adire hereditatem. n.145. & seq. p.70
 Filiusfamilias an possit emere sibi nomine proprio, & de pecunia paterna, & quid restitutus patri. n.154. p.71
 Vox filii, vox patris. n.155. p.71
 Filiusfamilias in dubio praeferitur acquisitiode de bonis, seu de pecunia patris. n.156. p.72
 Filiusfamilias recte stipulatus patti. n.157. & seqq.
 pag. 71
 Vide *Sripularis*.
 Filiusfamilias an obligemur ex omnibus causis. n.171. p.75
 Filiusfamilias si contrahat de seruendo alicui an obligetur. n.171. p.75
 Filiusfamilias sine patre ex omni causa obligatur naturaliter & civiliter. n.174. p.75
 Filiusfamilias potest inire contractus de bonis Castrenibus, aut quasi modò su pubes. n.177. p.76
 Filiusfamilias quando possit alienare bona sua aduentaria contulit patre. n.178. p.76
 Filiusfamilias valide contrahit parte longè absente. n.180. p.76
 Filiusfamilias impubes alienare non potest bona aduentaria, etiam de consensu patris. n.179. p.76
 Filiusfamilias an possit sine parte contrahere de Tertio bonorum adiutoriorum, de iure Hispano. n.181. p.76
 Filiusfamilias non potest cogi à parte ut sibi praeter operas suas. n.183. p.77
 Filiusfamilias quando obligetur ex Iudo. n.184. p.77
 Vide *Ladra*.
 Filiusfamilias impubes non potest eligere sibi domicilium, sed habet illud cum patre. n.186. p.75
 Filiosfamilias impubes non obligatur nisi naturaliter & quando est proximus pubertati. n.175. p.75
 Filiusfamilias non obligatur ex contractu celebrato pecunia credita. n.189. p.78
 Filiosfamilias non obligatur ex mutuo. n.196. p.79
 Filiusfamilias quando teneatur solnate mutuum. n.197. & seqq. p.80
 Filiusfamilias an possit tenuntiari Macedoniano. n.195. & seqq. p.80
 Vide *Inventum*.
 Filius darum actio contra patrem dissipantem bona aduentaria ipsius. n.17. p.85
 Vide *Allia Administratio*.
 Filiusfamilias quando possit stare in iudicio cum patre. n.13. p.86
Filia.
 Filia irrequisito patre an possit petere dotem aduentariam in iudicio. n.14. & 15. p.86
 Concessio facta Bertha pro se, & filiis, non excludit filias. n.6. p.157
 Facultas instituendi maioriam in filio an exirendatur ad filias. n.10. p.602
 Et quid de emphyteusi. n.11. p.602
Femina.
 Femina an teneatur detegere defecum integratis. n.46. p.13
 Femina an succedat in emphyteusi, masculis non extantibus. n.6. p.147
 Nepotes ex femina an succedant in emphyteusi concessa pro filiis & nepotibus masculis. num. 1. a. 8.
- & 9. & possim in illo §. pag. 156. & seqq.
 Concessio facta filiis & nepotibus an excludat neccne feminas. n.3. & 4. p.156
 Appellatio filiorum matres & feminae intelliguntur. n.5. p.157
 Concessio facta feminine pro se, & filiis an excludat filias. n.6. p.157
 Concessio facta masculo & eius geneti, an excludat feminas. n.7. p.157
 Nepotes ex masculis an praefertur, nepotibus ex feminis, in emphyteusi. n.11. p.158
 Concessio pro se, & masculis quibuscumque etiam ex feminis natos continet. n.12. p.159
 Concessio facta descenditibus per lineam masculinam, excludit descendentes per femininam. n.13. p.159
 Ex feminine inhabilit an possit nasci filius habilis. n.10. p.158
 Feminam quinquagenaria an possit nominari matrem, vel ab eo nominari. n.6. & seqq. p.185
 Feminam comprehensio in iustitia feudi, succeditio in feudo. n.7. p.166
 Feminam admittunt ad feudum concessum partii à Principe propter feruitum & benevolentiam patris. n.8. p.167
 Feminam admittunt ad feudum ex generali & peciali constitutio Principis. Et an idem ex successione. n.9. p.167
 Feminam plures eiusdem gradus concorrentes ad successionem fendi, qui proualebit. n.4. p.167
 Feminam muta & surda an admittunt ad feuda. n.5. p.167
 Feminam quando non succedant in fendo: & cur. n.7. & 8. p.167
 Masculi descendentes ex feminis an admittantur ad fenda. n.9. p.168
 Feminam excludunt etiam à fendo Ecclesiastico, & à subfeudiis. n.10. p.168
 Feminam facilius excludunt à feudo dignitatis: item à feudo tutiſſionis, nisi ex successione admittantur. n.11. p.168
 Quid dicendum de feminis, in feudo concessum pro suis hereditibus, successoribus & descenditibus ex linea masculina. n.12. p.168
 Feminam specialiter comprehendit in priori iustitia feudi, successoribus masculis admittuntur in feudo, quamvis posterior de masculis tantum loquatur. n.13. p.169
 Feminam ad feudum admittunt quod tenebit à domino. n.14. p.169
 Feminam ad quod feuda admittantur. n.15. p.169
 Feminam succedunt in feudo concessum pro descenditibus & hereditibus quibuscumque. n.16. p.169
 Feminam succedunt in feudo concessum pro quibus voluerit. n.17. p.169
 Feminam in successoribus maioratum an ex hoc transfaret ad feminas. n.9. & 10. p.169
 Feminam sunt capaces iurisdictionis in consequentiā alius dignitatis, vel maioratus cui annexa est iurisdictionis. n.13. p.169
 Feminam an censeatur exclusa à maioratu, si successor grauet fert nomen & Arma institutio. n.12. p.169
 Feminam proximiores an excludant remotores masculos in successione. n.13. p.169
 Masculi in eodem gradu praefertuntur feminis. n.12. p.169
 Quando maioria datur masculis & feminis, intelligitur ordine successio. n.13. p.169
 Feminam admittunt masculis non existentibus. n.14. p.169
 Feminam semel exclusa an ex causa nova admittatur.

Index Rerum

- tatur. n.1. p.603
 Infiltrator maioratus censetur excludeat feminas quando vocat consanguineos, & lineam ex parte patris. n.40. & 41. p.606
Si feminis in eodem gradu existentes litigent de maioratu que preferenda sit. n.41. p.606
 Descendentes ex feminis vocatis, & agnatis praelati excludunt conieclatum agnationis conservandæ. n.49. p.607
 Mafculorum vocatio non videtur facta pro conservanda agnatione, si etiam femina vocaretur. n.1. p.607
 Dispositio excludens feminas ex extirpatione de casu ad casum. n.1. incipit. Resolutio trigeminacionis. p.608
 Exclusio feminarum proprieates quomodo intelligatur. n.13. p.608
 Femina praesertim mafculo vltioris gradus quodiu aliud non fuit dispolitus in maioratu. n.54. p.608
 Femina quando excluditur ob mafculos iuniores eiusdem gradus, excludit an si fuit tabilis. n.1. p.608
 Femina quando excluduntur in suacem malevolum, non potest efficere pater ut filia succedantur in maioratu in prædictum illotum. n.16. p.609
- Fruktus.*
- Fructus percepti ad quem pertineant, ad proprietatem, an ad successorem. n.1. & 3. p.432. & §.1.
 p.436
 Fructus rerum dotalium pertinent ad matrem pro tata temporis quo sustinuit onera matrimonij. d.5.1. n.2. p.416
 Successor, seu dominus percipiens fructus tenerat solvete expensas: Ex quid venias nomine expensarum. o.3. p.436
 Quomodo diuidantur fructus si pensionatus moritur nondum collectis fructibus. n.4. p.437
 Fructus beneficij collecti ad heredes defuncti, non collecti ad successorem pertinent. n.5. p.417
 Fructus beneficij quomodo diuidendi: & ad quem spectent quando beoeficien vacat perresignationem: sive resignatio fit pura, sive conditionalis. ibid. à d.m.5. & seqq. usque ad fin. 5.1. p.437
 Resignatarius post receperas litteras an recipias fructus ante illas perceptos. n.13. p.440
 Fructus feudi pignorari domino an impunius in fortem. n.41. p.518
 Ad quem venient fructus conditio maioratu ea lege, quod facta alienatione veroiam ad successorem bona: & quid in fideicommissio? n.1. p.596
 Fructus bonorum maioratas quomodo sint diuidendi inter novum successorem, & inter heredes vltimi possessoris. n.1. p.597
 Et quid de fructibus pendebit. n.1. p.597
 Fructus pendentes in capillis quomodo diuiduntur: & fructus in feudi qualiter debeant diuidi. n.4. n.97
 Fructus pendentes in emphyteusi quomodo diuidantur? n.5. p.598
 Fructus an expensent cum impecunia, quisnam non sit factus dicitur ex fructibus possessoris. n.6. p.598
 Fructus an sine resiliendo antiquo domino, si res priocipalis illi resiliatur? n.7. p.598
 Fructus doris matrimonio separato quomodo sint diuideodi inter heredes superstites defunctum. 8. p.599
 Fructus doris, & Pensiones à quo tempore competant marito. n.9. p.600
 Fructus doris nati in anno antecedente, an representer illius anni, in quo matrimonium contrahendum est, & quando. n.10. p.600
 Fructus rei legare, aut fideicommissum percepti ante adiutum hereditatem, cuinam competant, hereditate, an legatario, vel fideicommissario? n.11. p.600
 Fructus pendentes in Regni possessoribus an pertinet ad successores in regno. n.12. p.600
- Funeralia, Funus.*
- Vnde mos plangendi mortuos in funere: Et an legit. n.13. p.319
 Pompa funeralis an sunt licita, & an proficit animabus defunctorum. n.14. p.319
 Funeris expensas heredes facere debent. n.15. p.314
 Heredes nondum adeuentes, & funeralia exequentes, an impendane de suo. n.16. p.315
 Successor an tenetur solvete expensas funeris predecessoris in maioratu, quando ipse habebat bona libera. n.12. p.561. vide Successor.
- G*
- Gabellia.*
- G** Abella an debetur ex venditione nulla. n.1.
 P.447
 Contractus annullatus ex lesione, si redugatur ad ex qualitatem illius pretij, cui gabellaria solvenda est gabella. n.7. p.448
 Ex contractu conditionali cui debetur gabella, illius qui tempore contractus existebat, an illi qui te impote conditionis impleta. n.9. p.449
 Gabella an debetur ex venditione perfecta, sed communi voluntate resoluta. n.13. p.450
 Gabella deducitur ex pterio ex quo solvendum est laudemium. n.14. p.447
- Gradus.*
- Gradus in successione computantur secundumios ciuiles. n.3. p.530
 Feudum quodcepit transire ad descendentes, quamvis ad collaterales veniar, extenditur in infraeum, etiam ad millesimum gradum. n.6. p.531
 Agnati traesores descendentes à primo acquirent in feudo antiquo non oīliū usque ad septimum gradum succedant. n.8. p.531
 Collaterales in Regno Neapolitanum ad quem usque gradum succedant. n.11. p.532
 Qui fuit in eodem gradu descendens omnes in fideicommissio: securis in maioratu. n.5. p.541
 In maioratu & fideicommisso consideratur proximitas gradus respectu ultimi possessoris, non summum primi institutoris. n.12. p.542
 Gradus proximitas consideratur in successione maioratus. o.36. & 39. p.606
 Graduum computatio quo iure fiat in successione maioratus. n.37. p.606
 In matrimonio quomodo gradus computentur, n.38. p.606
 Femina in eodem gradu litigantes de maioratu, que preferenda. n.41. p.606
- Grauamus, Grauatura.*
- Grauatus. Vide *Hera.*
 Grauatus ferendii nomen & arma, si non deserat ad quid teneatur. n.14. p.553
 Grauatus contrahere si primò nolit, & postea vellet, quid amitteret. n.15. p.554
 Grauatus contrahere matrimonium cum certa familia, an debet etiam patre in secundis nuptiis. n.12. p.555
 Grauatus contrahere cum certa, controveoientem an incidat in penam non positam. n.13. p.553
 Vide *Conditio.*
 Grauatus non contrahere matrimonium cum descendentiis ex Iudeis, vel Mauris, an tenere patre voluntati resiliatur. n.17. p.554
 Virtus excusat à grauamine non investigans qualiter personar: & an teneatur cautele non solum in primis, sed etiam in secundis nuptiis. n.18. p.555
 Virtus grauatus non contrahere matrimonium cum aliqua, incurrit penam contrahendo de prefaci etiam ante coniunctionem. n.21. p.557
 Virtus

& Verborum.

- Vtrum grauatus cōtabere matrimonio cum aliquo, reūtetur cōtrahere in grado prohibito. n.13. p.157
 Grauatus post mortem restituere, non potest autē cogi : & condicmatus propter crīmen restituere non tenetur aote latam sententiam; nec post illā tenuerat tamē pati ut bonis priuēt. n.14. p.157
 Grauatus contrahere matrimonio cum certa familiā, non potest extra, nisi prius probet non exato aliquem de illā familiā. n.15. p.157
 Successor in maioratu an possit aliquid grauamen imponere bonis, vel personis postea successoriis. n.a. & 8. p.401. & n.13. p.159
 An possit emphyteuta imponere grauamen bonis emphyteuticis. n.4. p.401
- H
- Hera. Hereditas.*
- H**eredis institutio est de substantia testamenti, & olim ante omnia requirebatur, hodie sc̄is. n.49. & 10. p.116
 Hereditis institutio an habeatur pro scripta quæ per errorem scribentis omisita fuit, si constet de voluntate testatoris. n.55. p.127
Verbum Relinq. vel Legē, an inducant hereditis institutionem. n.56.17. & 58. p.127
 Sola hereditis institutione differt testamentum à certis vltimis voluntariis. n.61. p.128
 Hereditis scripto in minus solemnem testamento an debetur naturaliter hereditas. n.157. p.140
 Heres si dicat testarorem voluisse vt hereditatis tradatur alicui, potest cogi in foro externo ad restituendū. n.158. p.141
 Heres grauatus religionem ingrediens an transmitat bona in Monasterium. n.113. & seqq. p.152
 Heres grauatus quanam bona restituere reūtetur, n.118.119. & 10. p.151
 Heres grauatus de restituendo incapaci cui fidem prælituit, si habeat coheredem & motiantur, an eius portio acceſſat coheredi. n.151. p.152
 Portiones inter heredes, si in iudicio, quæ extra, quomodo fieri debeant. 5.8. n.119. & multis seqq. p.157
 Hereditatis adiutor an si hodie necessaria, n.130. p.171
 Heres habens tem subiectam restitutioñi an possit sumpus à se factos repetere. n.164. p.189
 Heres an reūtetur in foro conscientia solvere debita defuncti vita vires hereditariorum, non conscientia inventari. n.186. p.193
 Heres an & quomodo reūtetur satisfacere pro delicto defuncti. n.187. p.193
 Heres tenuerit in conscientia solvere debita defuncti & reficerit dama ab illo illata. n.188. p.195
 Hereditis negligētia an detinet animam defuncti in Purgatorio. n.189. p.196
 Juramentum de funditi an transeat ad heredes quoad perjurium. n.191. p.196
 Non potest quis sub poena periotij obligare suos heredes. n.193. p.196
 Heres an reūtetur adimplere vota defuncti. n.193. & trib. seqq. p.196. Vide *Variae*.
 Heres quo ordinē debet solvere debita defuncti. n.197. p.197
 Et quid faciendum si hereditas non sufficiat. o.398.
 & 399. p.197
 Quid si creditoris omnes nullum habeant peinilegium nec bypotēcam, sed tantum actiones personales, quo ordinē heredes soluent. n.400 p.198 *
 Quid si alia debita licet cōtracta sunt, alia illiciuntur. n.401. p.198
 Heres senec factus an possit desinere esse heres. n.402. p.198
 Heres an reūtetur credere Confessiō dicensi testatorē voluisse vt sibi certa summa tradatur ad restituendum clām. n.403. p.198
 Heres quando possit declarare voluntatem defuncti obicitum. n.404. p.199
 Heres an possit venire contra factum defuncti numero 405. p.199
 Heres an possit rem vreditam à defuncto redimere. n.406. p.199
 Heres an possit incarcerañ pro debito defuncti. n.407. p.199
 Heres non adimplens voluntatem defuncti, an priuēt hereditate ipso iure. n.408. p.199
 Hereditis an fructuarius omnium honorum reūtetur solvere debita & legata defuncti. n.409. p.199
 Heres qui iusta testatoris non impliebit circa plā, an priuēt legitima. n.408. p.199
 Heres institutio in re certa an possit capere emphyteutis in hereditariam, disp.14.5. 10. p.197. p.474
 Heres grauatus ducente vxorem ex tali familiā, aut ferre nomen & armā testatoris, si non parat, sed quid teneatur. n.11. & seqq. p.153. Vide *Conditio*.
- Hereti. Heretici.*
- Diuotriū quoad thorum lictum est proper hæc sim. n.85. p.164
 Vxor non tenuerit alete maritū hereticum. n.18. p.175
 Hereticus an possit restari. n.12. & 13. p.218
 Hereticus an sit incapax successionis. n.14. p.219
 Et quid si successor defensatur per viam contractus. n.15. & 16. p.219
 Et quid de heretico reconciliatio. n.16. p.219
 Heretici vbi ſepeliendi. n.145. p.322
 Boni Clericorum ob heretism confiscata cui applicantur. n.13. p.369
- Hypotheca.*
- Hypotheca dotis vror renunciare potest. n.49. p.117
 Hypotheca & priuilegio cōfiantis quo ordine sint solvendi plures defuncti ceditores concurrentes. n.400. p.198. Vide *Heret.*
- I
- Iaponi.*
- I**aponi an possit fieri mancipia Lufitanorum. n.1. p.618
 Iaponiorum Episcopas D. Ludovicus Cerqueira intendit Lufitanis ne ex Iaponia ferri exportentur. o.5. p.618
- Imperium.*
- Imperium olim quatabatur successione ; bisce rem-poribus alter sit, per electionē ſelicit. n.8. p.58
 Electores Imperii quorū fuit, & Imperator ante coronationem an administret, & an Electores possint eligere ex se vnum, ipsique an sit praefixum tempus eligeendi n.9. p.58
- Imprecaria.*
- Malum Imprecari rebus alienis, quale peccatum. n.101. p.166
 Malum Imprecari filiis, vel parentibus est peccatum graue de se. n.101. p.166
- Imprecare. Impunitus.*
- Quæ furantur filio an impunentur in legitimam. n.307. p.166
 Sumpus facti per filios ex bonis patria in oupiis an impunentur in legitimam. n.308. p.166
 Vide *Collatio. Frustula. Repetere.*
- Infidelia.*
- Infideles ad fidem converti an debent redire ad vxores in infidelitate ductas. n.34. p.614
 Infidelibus an possit Summus Pontifex impedimenta matrimonij statuere. Er an fuerint obligent infideles subditos Summo Pontifici. n.35. p.616
 Infideles si matrimonium contrahant in primo gradu consanguinitatis, si ad fidem convertantur an fin separandi. n.36. p.616
 Infideles post baptismum an possint docere consanguineus

Index Rerum

- guineas proprietas intra quartum gradum. n. 37. p. 637
 Infideles conuersi an possint copulati matrimonio cu
 fideli, cuius coniux consilis eius coniugem pro
 priu interfecit, aut si infidelis uxorem suam occidat
 vt cu marrionio copuletur. n. 38. p. 637
 Infideles quando valide matrimonio contrahunt,
 & quid debent facere quando cum pluribus con
 traxerant tempore infidelitatis. n. 39. p. 637.
 Infideles coniuncti in primo affinitatis gradu linea
 testa, an sicut separandi post baptismum. n. 40. p. 638
 Infideles ad fidem conuersi an possint diuerti ab
 infidelis pariter conuerso ob fornicationem com
 militam tempore infidelitatis. n. 41. p. 638
 Infidelis habens filium, si conuertatur, an succedat
 in maioratu. n. 42. incip. Decimaquinta. p. 638
 Infidelis dicens in xorem fidem, si ille conuertatur,
 valet matrimonium. n. 44. p. 639
 Infidelis conuictus potest manere cum infidelis si vult
 ille manere sine iniuria Creatoris. n. 45. p. 639
 Infidelis conuersus an possit recedere ab infidelis, si in
 fidelis sine iniuria Creatoris cohabitare velit. ibid.
 Infidelis quando non vult cohabitate cum fideli sine
 iniuria creatoris, vel sine scandalo & offensa Dei;
 non solum fidelis potest, sed tenetur iofidelen
 relinquere. ibid.
 Infidelium matrimonios an dicantur contra facta iuste
 naturae: Et que in illis obseruentur. n. 48. p. 641
 Infideles dum sedens mutant, docunt iterum vxores
 ex illo loco vbi domiciliu coulstant. n. 49. p. 641
 Vide *Brahmianos*.
 Dum iofidelen cootstant matrimonium sequitur in
 uicem coniuges nominant, talisque se habeant, &
 habentur ab aliis, an fin separandi, si nulla alia
 sit lex quo dirimatur tale matrimonium. n. 74. p. 645
 Infideles sic contrahentes si conuertantur ad fidem,
 an separantur. n. 75. p. 645
 Iufidelis conuersus, altero coniuge in infidelitate
 permanente, an possit alias coniugare nupicias.
 n. 83. p. 646
 Apud iufideles mortuo coniuge vxores illius coram
 iudice contecebant, vt victima se flammis addi
 ceret, & cum coniuge cremaretur. n. 85. p. 646
Inuentarium.
 Licet interficere iuasorum, non solum quando in
 uaditur persona, sed etiam bona. n. 12. p. 7
 Iuasor occidi potest, quamvis iuasus causam de
 derit. n. 23. p. 8
 Nemo tenetur defendere iuasum cum morte iuas
 oris. n. 24. p. 8
 Ut iuasor praeveniri possit, non sufficit quaecumque
 fulpicio. n. 26. p. 8
Inuentarium.
 Pater tenetur confidere iuuentarium in bonis aduen
 titionis filii, allias priuator viufructu. n. 114. p. 103.
 & 115. p. 104
 Iuuentarium confidete ad quem iudicem spectet, de
 cedente Clerico, vel laico. n. 93. p. 531
 Hæres non confidens iuuentarium, an priuatus Tre
 bellianica. n. 132. p. 533
 Non confidens iuuentarium an teneatur ad debita si
 nihil occulauit in foro conscientiae. n. 486. p. 535
 Hæres an derribat falcidiam non confecta iuuen
 tario. §. 14. n. 421. p. 501
 Hæres non confidens iuuentarium an priuatus Tre
 bellianica. §. 15. n. 466. & 467. & alius seqq. p. 506
 Iuencionarium quid sit, & quo iure introductum. n. 581.
 p. 527
 Iuuentarium quotuples sit. n. 581. p. 517
 Omnis signo Crucis, vel invocatione domini Num
 nis in iuuentario, an vitietur. n. 583. p. 518
 Iuuentarium confidete qui teneantur: & cotam quo
 iudice fieri debeat. n. 584. p. 518
 Iuuentarium intra quod tempus confici & perfici
 debeat. n. 585. & seqq. p. 518
 Iuuentarium dom confidetur, quæ persona citande,
 & quomodo. n. 588. p. 519
 Quæ cœno da prouenant ex iuuentatio. n. 589. p. 519
 Non confidentes iuuentarium in foro conscientiae
 quæ peccata incurunt. n. 590. p. 519
 Ecclesia hæres iuuentat an teneat utra vites hære
 ditaria, iuuentario non confecto. n. 591. p. 520
 Testator an possit remittere cofectionem iuocata
 ri. n. 592. & 593. p. 520
 Filius an teneatur confidere iuencionarium: & quid
 amittat, si non confidat. n. 594. p. 521
 Quid de fisco. n. 595. p. 521
 Pater an teneatur confidere iuuentarium bonorum
 filii. n. 596. p. 521
 Iuuentarium coofidite debet quicquid ratiocinem red
 dente debet. * n. 597. p. 522
 Possessores Maioratu tam primi quæ sequentes non
 excusantur à confidendo iuuentatio. n. 598. p. 522
 Pidecommissarius vniuersalis tenetur facere iuuen
 tarium. n. 599. p. 522
 Et quid de particulari. Ibid.
 Hæres confidens iuuentarium quo ordine credito
 ribus soluerit possit. n. 600. p. 522
 Et quid de hærese visitari. n. 601. Ibid.
 Quæ res sint describenda in iuuentario. n. 602. p. 522
 Res commoda, pignori data, deposita, fructus,
 accessiones an describi debeant in iuuentario.
 n. 603. & 604. p. 523
 Instruenda obligationes, & meliorationes mai
 oratu, vel empnyteosis an describantur. n. 605. Ibid.
 Creditores succedentes debitorum si iuuentarium non
 confidant, an perdant debitum. n. 606. p. 523
Inveftitura. Inveftitura.
 Forma prioris Inveftitura an mortali possit. n. 1. &
 seqq. p. 370. & n. 2. p. 461. & §. 8. n. 1. a. 2. & p. 469
 Procurator nulliter tenetur si mutet inueftitorum
 priorem. n. 5. p. 470
 Inveftitor non deberi qui fidelitatem feruare recusat.
 n. 1. n. 2. p. 489
 Inveftitura feudi quando petenda: & qui excusat
 à mora. n. 32. p. 514
 Inveftitura, quod est prima, quam vim habeat, & an
 possit mutari, & quomodo dictar à noua. n. 326
 Inveftitura est quasi causa legis, & forma in conce
 fione poena est fetuanda. n. 2. p. 516
 Inveftitura prior an possit immutari in prædictum
 illotum quibus est ius quæsum: Pars affirmans
 est aliquorum: Pars negans est tertior. n. 3. p. 516
 Inveftitura in quibus causibus mutari possit. o. 4. p. 516
 Inveftitura altera est propria, altera impropria seu
 abusiva. n. 5. p. 517
 Inveftitura semper intelligitur sine prædictum ale
 trius. n. 6. p. 517
 Inveftitura est signum necessarium feudi, & sine illa
 non datur feudum. n. 7. p. 517
 Inveftitura ab antiqua, ex conuentione patrum re
 cedi potest. n. 8. p. 517
 Inveftitura probat contra inveftitentem, & invefti
 torum, non autem contra tertium. n. 9. p. 517
 Inveftitura de castro cu nemoribus & pratis, nō pro
 bat bona inculta, & cultua esse feudalium. n. 10. p. 517
 Inveftitus de castro generaliter, & de reliquis, pratis,
 paucis, & villis, non dicitur habere feudum, scilicet
 si inveftiatur in specie de littore, hoc est in indi
 viduo. n. 12. p. 518
Iudicium.
 Iudicij an possint habere mancipia Christiana: Et ad
 principes secularis id illis permittente possit. n. 18.
 p. 619
 Iudicij an possint habere adscriptios Christianos. lib.
 Serenus

& Verborum.

Sensus Iudei ab ipso circumcisus eo ipso sit liber.

num. 17. p. 619

Mancipium à Iudeo emptum ad seruendam, & mercimonij causā, quinmodo libertatem confe-

quatur.

n. 19. p. 619

Iudei in veteri lege an habent vera mercimonia.

n. 66. p. 644

Iudei quo sura libellum repudij dare poterant. n. 67.

p. 644

Iudei poterant olim plures ducere uxores : & qui-

bns rationibus id permittetur.

n. 8. p. 646

An sicut Iudeis, ita & gentilis pars permisit fuerit

polygamy.

n. 92. p. 647

Iudeis non licet ducere foeminae gentilem. n. 98

p. 647

Iudeis permisit fuit pluralitas uxorum, ex dispen-

satione.

n. 10. p. 648

Index.

Index Sacularis an possit iubet exhibiri cadaver,

ad faciendas informationes.

disp. 8. §. 17. n. 558.

p. 524

Index an possit accipere salaryum pro ferenda ini-

sta sententia.

disp. 9. §. 20. n. 5. p. 385

Iurare, Juramentum.

Caveat Patentes à confuetudine iurandi, disp. 1.

§. 8. n. 10. p. 26

Iurans indiscriminatim sive verum, sive fallum ex

consideratione, est in mortali.

ibid. num. 104.

pag. 27

Contractus inutilis an fitmentum iuramentum, disp. 2.

§. 10. p. 294. p. 79

Filius filii an possit renunciare Macedoniano, cum

inamento.

ibid. n. 306. p. 80

An tale iuramentum sit contra bonos mores.

ibid. n. 308. p. 81

Filius filii, ab iuramentum solvens morum, an

possit condicere : Et quid si iuror de non repe-

tendo.

ibid. n. 309. p. 82

Pacto de succedendo iuramentum accedit non

potest, disp. 8. §. 8. numer. 246. & 247.

pag. 255

Iuramentum defuncti an transcas ad heredes quod

peritium.

disp. 8. §. 13. num. 391. & seqq.

pag. 296

Vide, Heres.

An teneatur relata iurare si inde sequatur grava dam-

num.

disp. 9. §. 21. n. 17. p. 389

Iuramentum de non alienando, vel non renouando

emphyteusim, quid operetur ; & an obligat sine

consensu Pontificis.

disp. 14. §. 5. n. 12. & 12.

p. 460

Forma iuramenti fidelitatis in feudo.

§. 4. n. 1. & seqq. p. 490

Iuramentum fidelitatis an possit praefari per pro-

creasorem.

n. 5. §. 8. & 9. p. 490

Iocamentum semel à vasallo praetitum quando sit

tepetendum.

n. 12. §. 2. §. 14. & 15. p. 491

Iuramentum fidelitatis an excludat formulas à suc-

cessione feudi, & an ab illis praefari possit. n. 17.

18. & seqq. p. 492

Iuramentum appositum in Maioratu an faciat cum

irreueocabilem enarrante acceptationem.

num. 5. pag. 545

Jurifidicitate.

Jurifidicitate sui natura non praestimator feudalium, an

alloidalium.

disp. 11. §. 8. n. 7. p. 529

Femine sunt capaces Jurifidicitatis in conque-

niam aliquam dignitatis vel successionalis, cui au-

ncta est iuridiction.

n. 11. p. 540

Jus.

Ius gentium quid sit disp. 8. §. 1. n. 3. & 4. p. 217

Ius eiule prohibet generaliter Clericis cognoscere

Pragati Regim. Chriſt. Ripeſti. P. III.

de quacumque iuris iurazione testamenū. disp. 8.

§. 2. n. 9. p. 2. p. 252

Ius diuinum iemel limitarum manet perpetuū li-

mitabile.

disp. 14. §. 6. n. 7. p. 462

Ius naturale est potentia quam principatus. disp. 16.

§. 1. n. 8. p. 486

Ius fideiorum quale sit ; & unde traxerit originem.

ibidem.

Vide Iurandum.

L.

Lazarus.

Lazarus resurgens bona sua tecum petare debuit,

disp. 4. §. 5. n. 120. p. 157

Laudemium.

Laudemium quid sit, quanquam sit ; & unde dicatur.

disp. 1. §. 1. n. 1. p. 41

Laudemium debetur domino directo. ibid. num. 1.

p. 444

Laudemij praefatio est exhibito quadam reuensi-

tia ab Emphyteuta domino facta à qua non libe-

ratur.

ibid. n. 4. p. 442

Potestis exigendi laudemium est tealis. ibid. n. 5.

p. 442

Laudemium an sit soloendum fructuum, vel pro-

pectu.

ibid. n. 6. p. 442

Laudemium an debetur ex venditione facta con-

tra legi commissione, vel additionis in diem.

ibid. n. 7. p. 443

Laudemium an debetur de alienatione necessaria.

ibid. n. 8. p. 443

Quae dicatur causa necessaria excusat à præstitione

laudemij.

ibid. n. 9. p. 443

Laudemium an debetur si filia dñeatur de bonis

emphyteutis.

ibid. n. 10. p. 444

Quid si emphyteus in docem data facie estimata

tali estimatione que inducit empanem, an de-

beatur laudemium.

ibid. n. 11. p. 444

Emper, aut vendor, an tenetur praefare laude-

mium.

ibid. n. 12. p. 444

An unicum, aut duplex debetur laudemium ex

venditione cum pacto retrahendendi.

ibid. n. 13. p. 445

Dominus directus concedens facultatem alienandi

emphyteutis, non ubi nocet in laudem. ibid.

num. 14. p. 445

Laudemium an debetur ex locatione ad longum

tempus.

ibid. n. 15. p. 445

Laudemium an debetur ex datione in solutum,

ibid. n. 16. 17. & 18. p. 445

Laudemium an debetur ex donatione, & donatio-

; & ad quid teneatur donans, vel donans. ibid.

n. 19. p. 445

Laudemium an debetur de fructibus pendenteibus

alienta re cum fructu.

ibid. n. 20. p. 445

Laudemium non ex toto prelio, sed deducta gabel-

la, certe expensis necessariis praefatur. ibid.

n. 21. p. 446

Laudemium non debetur ex venditione nulla,

neque gabella. disp. 13. §. 1. n. 10. 1. & seqq. pag. 447

Marius vendens nullius fundum emphyteuticum,

an debetur laudemium. disp. 1. §. 5. §. 2. num. 4.

pag. 448

Laudemium an debetur ex venditione rescissione pro-

prietatis finium.

ibid. n. 1. p. 448

Et quid si Dominus fuerit muratus, cui laude-

mium debetur, prius, an postenanti. ibid. n. 6.

Et an idem de gabella.

n. 7. p. 448

Laudemium an debetur ex venditione conditiona-

li.

ibid. n. 8. p. 448

LLI

Index Rerum

- Laudemium & gabella cuinam debeantur; illuc qui tempore contractus eas tenebant, an illis qui sive tempore conditions impletas. ibid. n.9. pag. 449
Laudemium an debeatur ea permutatione rei immobilia, cum aqua te immobili facta. ibid. n.79. & 11. p.449
Laudemium an sit solendum in dubio in foto coniunctione. ibid. n.11. p.410
Laudemium an debeatur ea venditione perfecta, sed communis voluntate resoluta: Idem de gabella. ibid. n.13. p.450
Laudemium an debeatur ex venditione vlosfructus. ibid. n.14. p.450
Laudemium an debeatur ea venditione redditus annos. ibid. n.15. p.451
Laudemium ad debeatur ea venditatioe; actionis personalis, vel realis. ibid. n.16. p.451
Laudemium ad debeatur ex venditione flosfructus. ibid. n.17. p.451
Laudemium ad debeatur ex divisione emphyteutica inter filios, vel ex translatione. ibid. n.17. & 18. pag. 451
Laudemium an debeatur si subemphyteuta emat ius emphyteutae. ibid. n.19. p.451
- Legatum.*
- Legatum reliquum sub conditione viduatis, non amitteret per ingressum religionis. disp. 6. §.5. n. 95. p.190
Legatum reliquum à viro uxori sub conditione vivendi castè, an amitteret per secundas nuptias. ibid. n.97. p.190
Declassatus à reliquum sit à filiis. n.98. p.190
Et quid à consanguinitate vaoris. ibid. n.99. & 100 pag. 191
Legatum uxori reliquum sub conditione vivendi castè, an amitteret per unicum fornicationem. ibid. n.103. & 104. p.191
Et an illud recuperet si deinceps castè viviat. ibid. n.102. p.191
Et an amitteret ob ractus impudicos. ibid. n.105 pag. 191
Legatum factum vaoci donec castè vixerit, pro primo anno est potum, pro sequentibus conditionale. ibid. n.108. p.191
Legatum reliquum sub conditione castè vivendi, coetus, si molieres qua alia causa sit infans. ibid. n.111. p.191
Legata pia facta extra chartamenta, quos habeant efficiens. ibid. 7.4. n.83. p.106
Legata pia quomodo dignoscantur. ibid. 7.4. n.83. & 85. n.107
Legata tertiæ hospitalis vel monasterio censetur pia. ibid. n.89. p.107
Legatum Episcopo reliquum an censetur pium. ibid. o.88. p.107
Legatum reliquum servitio Ecclesie dicitur pium: Et quod persona Ecclesiastice. ibid. numero 89. pag. 107
Legatum reliquum Canonicis an censetur pium. ibid. n.90. p.107
Legatum dotis quando dicator pium. ibid. num. 91. p.107
Legata pia peti possunt in principio temporis, & non adira hereditate: aliud in non pia. ibid. n.99. pag. 108
Legatum pium non extinguitur per voluntariam alienacionem rei legatae: Et propria autoritate capi potest aliud in prophœsis. ibid. o.100. pag. 108
- Legatum ad pias causas præsumuntur aquatum. ibid. numero 102. pag. 109
Legata pia an propter iocertitudinem vitientur. ibid. o.189. & 190. p.146
Legatum quomodo describitur. disp. 8.5. t.1. n.310. p.171
Legatum tam in testamento quam in codicillis fieri potest. ibid. n.321. p.171
Legatum quando potest celiungi nota, & quomodo dicatur nota testatum. ibidem numero 322. pag. 172
Legatum si restato in vita soluit, an definat. ibid. n.323. p.172
Legatum an possit relinqui voluntarii, & quibus aliis. ibid. n.324 p.173
Legatum an & quomodo revocetur. ibid. num. 325. pag. 173
Legatum à quo die debeatur, & cuius expensis perstat debet. ibid. n.326. p.174
Legata si sint obnoxia debitis defuncti. ibid. n.327. p.174
Legatum reliquum à testatore creditori suo, an censatur reliquum pro debito. ibid. omne. p.18.
pag. 174
Legatum à quo peri possit: & quibus actionibus, quando non est hæres qui adat hereditatem. ibid. n.329. p.174
Legatum pro maritandis pueris, an possit conferri ipsius: Et an viduus secum ambeutibus, vel ingredientibus religionem. disp. 8.6. t.1. n.331. & 333. p.175
Legatum reliquum filio, & filie translatuio si fise religiosos. ibid. n.331. p.175
Legatum pro maritandis incertis pueris, & post mortem dei manentes. ibid. n.334. p.177
Legatum filie si nubat, magnumnam debetur totum si fise monialis. ibid. o.335. p.177
Si legere testator rem in qua ius habet, quid presumatur legate. ibid. n.336. incip. Quid ergo dicendum. p.177
Testator legans pluribus multa etiudem oratur, absq. declaratioe, quis prius eligat. ibid. o.337. p.178
Si Testator legat vinum & frumentorum quod habuit in certa domo qillo consumptu, ad debeatur quod eius loco successit. ibidem numero 338. pag. 178
Si Testator legat libeos quos habet jo suo mulzo, an censatur legaliter quos ibi posset posuit. ibid. n.339. p.178
Legata Crux aurea, an censatur legata catena ex qua Crux pendebat. ibidem numero 340. p.178
Legata domo, si posita diruitur, an debeatur atea: Et si domus augeatur, an debeatur augmētum. ibid. n.341. p.179
Legatarios acquirens rem legatum ante moxem testatoris, ad extingueret legatum. ibid. n.342. p.180
Legatum suis Prælegatum hereditibus institutis inequaliter, reliquum, an debeatur viventer, an proportionibus hereditariorum. ibid. numer. 343 p.181
Legatum reliquum à testatore fratri, & eius filii, quomodo sit dividendum. ibidem numer. 344 p.181
Legata pia & prophana in eodem testamento reliqua, que debeant præfensi. ibidem numero 345. p.181
Legata dotalia quæ habeset piolegia, & an transmittantur. ibid. n.346. p.181
Legatum

& Verborum.

- Legatum vestrum, de quibus intelligatur. *ibid.*
 n. 347. p. 282
- Legatum reliquitum cum onera missarum singularium annis, an sit perpetuum. *ibidem.* numer. 348.
 p. 282
- Legatum reliquitum ad matrimonium an amittatur per formationem. *ibidem.* n. 349. p. 282
- Legatum reliquitum an quantum praestandum si per plures annos non solvatur, an prescribi possit. *ibid.*
 n. 350. p. 283
- Legatum rei alienae an valeat, saltem quod est limationem. *ibidem.* n. 351. p. 283
- Legatum reliquitum sub condicione si nuplerit de licentia hereditis, vel alterius, vel ne cocontrahat cum tali familia, an valeat. *ibidem.* numer. 352.
 pag. 284
- Testator si legat omnes fratres seu equos, cum certa qualitate, que debitis successione, 20 annis debeantur legato. *ibidem.* n. 353. p. 285
- Legatarum, an possit propria autoritate capere legatum. *disp.* 8. §. 1. n. 354. p. 286.
- Vendita te legata an debetur restituere legatario. *ibidem.* n. 355. p. 286
- In legatu alterius est electio legatarij. *ibid.*
 n. 355. p. 287
- Legatum plures repetitum an sint plura legata. *ibid.*
 n. 356. p. 288
- Legatum Ecclesie reliquitum an Prelatus repudiare possit. *ibidem.* n. 359. p. 288
- Legatum filio nascituro, quomodo sit praestandum si plures nascuntur. *ibidem.* n. 360. p. 288
- Legatum eiusdem rei pluribus reliquitum quomodo sit dividendum. *ibidem.* n. 361. p. 288
- Legatum rei non existentes quomodo praestandum, *ibidem.*
- Legatum an possit pro parte acceptari, & pro parte non. *ibidem.* n. 361. p. 288
- Legatum rei pugnacis quomodo sit. *ibidem.* n. 363
 pag. 289
- Legatum.*
- Legatum certa rei designatae a testatore, pertinet te, & potest legatum. *disp.* 8. §. 12. numer. 365.
 pag. 289
- Quis debet soluere legatum ambiguum, heres an fideicommissarius honoratus. *ibidem.* numer. 366.
 pag. 289
- Quid legataris habeat, quando testator tantum legat quantum heredes habebunt. *ibidem.* numer. 367.
 pag. 290
- Legata diversae quantitatis facta eidem in duobus testamentis, quee quoquies debetur. *ibidem.* n. 368
 pag. 290
- Legatum sub modo, quomodo fieri, & an transmittatur. *ibidem.* n. 369. p. 290
- Effectus legati modalis. *ibidem.* n. 370. p. 290
- Modus adiectus legato in utilitate legatarij, vel alterius, quando habeatur pro impleto. *ibidem.*
 n. 371. p. 291
- Modus legato appositus an & quomodo implendus. *ibidem.* n. 372. p. 291
- Modus legato adiectus deficiens per casum fortuitum habetur pro impleto. *ibidem.* n. 373. p. 291
- Quid si modus absorberet totum feret legatum. *ibidem.*
 n. 374. p. 291
- Modus adiectus legato quomodo consentaneo finalis. *ibidem.* n. 375. p. 291
- Modus an praesumitur potiusquam conditio in legato. *ibidem.* n. 376. p. 291
- Modus legato pio adiectus quomodo intelligatur. *ibidem.* n. 377. p. 291
- Legata sub quibus conditionibus relatioqui possint. *ibidem.* n. 378. p. 291
- Fratre Regim. Chirilli. Reipubl. P. III.
- Conditiones impossibilis, de facto, oatura, vel iure, an videntur legata. *ibidem.* n. 379. p. 291
- Condita adiecta legato an debet impletum specifica forma. *ibidem.* n. 382. p. 291
- Mobilibus legatis sub condicione, vel sub modo, quee compreheendantur. *ibidem.* n. 383. p. 291 & 385. *ibidem.* p. 294
- Legatorum quedam sunt pura, quedam in diem, quedam sub modo, quedam sub condicione: Et de singulis sigillatum. *ibidem.* 408. multris seqq.
 p. 299
- Legatum sub demonstratione quale sit. *ibidem.* n. 416
 p. 300
- Legata pia non possunt extenuare legitimam. *ibidem.*
 n. 416. 4. 4. 3. p. 302
- Legatum tertie partis bonorum comprehendit bona presentia. *disp.* 9. §. 10. n. 4. p. 302
- Legata potest emphyteus sine consentio domini. *disp.* 10. §. 1. n. 4. p. 304.
- Legitima*
- An tenetor filius clericus impetrare in legitimam data libi a parentibus. *disp.* 3. §. 1. n. 22. p. 306. & §. 4.
 n. 251. & tribus seqq. p. 309
- Tertium bonorum in Lusitania non ingreditur legitimam filiorum, *disp.* 4. §. 5. numer. 114. & 117. & quid de iure Castellæ. *ibidem.* n. 115. & 116.
 pag. 316
- Si filius fit honocatus ultra legitimam an possit grauas. *disp.* 7. §. 3. n. 5. & 37. p. 308
- Legitima an necessaria relinquenda sit titulo inheritancei decedentibus & ascendentibus. *disp.* 8.
 §. 2. o. 59. p. 317.
- Et quid si pater summanum reliquerit filio, addendo quod nihil ultra petat, an videatur relictione intentionis. *ibidem.* n. 60. p. 318
- Libertas dispositioni parentibus conceditur, modo legitima liberorum non ledatur. *disp.* 8. §. 8. o. 235.
 pag. 319
- Pater an possit assignare legitimam liberis in vita; & ad possit compelli. *ibidem.* numer. 238. & 239.
 pag. 314
- Bonâ parte diuiliis inter filios, an ipsi petere possint legitimam de bonis postea queritis. *ibidem.* o. 142.
 243. & 244. p. 314
- Ao filius aliquid libi eligere possit pro loco legitimam. *ibidem.* n. 243. p. 315
- Pater an possit legitimam assignare in pecunia. *ibidem.* o. 149. & seq. p. 315
- De iure Castellæ legitimam ex Terro non recipit gravenamen. *ibidem.* n. 251. p. 315
- Legitima filiorum quanta sit. *ibidem.* n. 157. & seqq.
 pag. 316
- Heres haec abstineat ab hereditate tenetor constitute quod tangit legitimam filiorum. *disp.* 8. §. 9.
 n. 18. p. 316
- Legitima debet praefari integra, neque possunt legata pia illam extenuare. *disp.* 8. §. 14. o. 433.
 pag. 317
- Si filius approbet testamentum Patris, an possit hoc non obstante petere integrum legitimam. *ibidem.*
 n. 434. p. 318
- Si expellet tenetor legitimam, an adhuc in integra peti possit. *ibidem.* p. 435. p. 318
- Filius sub conditione grauoatus legitimam & inebelianicam detrahit. *ibidem.* n. 436. p. 312. & quid si petat: *ibidem.* & §. 5. n. 435. p. 313
- Filius institutus solidi in legitimam an possit petere emphyteum hereditarianum. *disp.* 14. §. 10. n. 9.
 p. 475
- Legitima Legitima*
- Filius Legitimi sunt sine cotulales, siue spouj sunt aliendi. *disp.* 3. §. 7. o. 185. p. 319

Index Rerum

- Legitimi possunt dicere de nullitate testamenti, huc legiti. ibid.n.190.p.59
An resocuerit donatio per legitimationem, disp.4. §.5. n.141.142. & 143. p.139.
Legitimi gaudent prouilegio testamenti inter liberos à parente facti, disp.7. §.2. n.43. pag.199
Legitimi ut succedat propterea pars viuum fuerit, an detrahatur Trebellianam. disp.8. n.460. pag.305
Legitimi ad admittantur ad Emphyteusum. disp.9. §.1.n.2.3.& 10.p.371
Habent potestatem legitimandi an possit legitimare spousum, ibid.n.6.p.372
Legitimi per Principem quando succedunt in feudo, §.1.n.4.p.501
Ligitimis extantibus an legitimati in feudo admitti possint, n.5.p.501
Legitimi per subsequens matrimonium an succedant in feudo: & quid si matrimonium in articulo mortis fuerit contractum, num.6. pag.501
Legitimus simpliciter ad feuda an succedat in feudo antiquo, n.8.p.501
Legitimus ad feuda succedit, quando in legitimatione additur clausula: Nonobstante c.t. §.naturales. Si de feud. fa. contou. num.9. pag.502
Legitimus specialiter ad feudum an succedat in feudo dignitatis, n.10.p.502
Legitimus ad feuda à principe seculari an possit obsecrare feudum Ecclesiasticum, n.1.p.502
Legitimus per sequentes matrimonios in quibus casibus feudum consequi possit, n.cne. n.13.&14 pag.503
S filius sive pess ex concubina durante matrimonio, an legitimetur per subsequens matrimonium, n.7.p.502
Legitimi an teneantur vocati ad maioratum, n.61.p.609
- Lex.*
In Lusitanis causas non decisis per leges patris, quomodo decidi debant, disp.6. §.1. num.50. pag.181
An leges ciuiles permisentes occidi repertos in adulterio, sive licite, & excusent à peccato, disp.6. §.3.n.19.p.184.
Lex inducens ad peccatum est nulla, ibid. num.60. pag.184
Quod sit legis auctoritate, licitum videtur, ibid. n.61.p.184
Leges permisentes occidere adulteros, excusant à pena iudicaria, non tamen à culpa, ibid. n.63. pag.184
Causa dubiosa in foto ciuili lex pontifica decidit, disp.7. §.4.n.65.p.104
An leges habent vim annulandi testamenta & affectandi successoribus ab intestato que sibi debentur, disp.8. §.5.n.156.p.148
Lex *Centuria*, & lex *Praticum*, diuersos habent intellectus, sed possunt conciliari, disp.8. §.7m. n.24 & 215. p.140
Lex penaliam non est extendenda, disp.8. §.15.n.468 p.306.
- Liber, Libertas.*
Natus ex matre libera liber est, licet conceperit serua, disp.3. §.1.n.11.p.84
Vide *Servitium*.
- Liberipendencia.*
Lie pendente an licite peritur renouatio Emphyteusum, disp.14. §.13.n.1.2.& 3.p.479
- Beneficium lie pendente an possit relinquari, ibid. n.4. p.479
Lie pendente an possit fieri nominatio de emphyteusu, ibid.n.5.p.479
Lie pendente an curta tempus petituro tenaciorinem, ibid.n.7.p.480
Lie pendente matrimonium contractum an valeat, ibid.n.8.& 9.p.480
- Locare, Locatio.*
Locatio ad longum tempus transfert dominium viue, disp.9. §.1.n.3.p.335
Locatio ad longum tempus que dicitur, ibid.n.5. p.336
Locatio ad longum tempus in quibus differt, aut conuenient cum Emphyteuli, ibid.n.1. & 4.p.335 & disp.10. §.1. num.13. & 14.p.410
Locatio ad tres annos cum pacto de renouando de triennio in triennium an valeat, disp.9. §.1.n.9. p.364
In locatione simplici coloni non habent ius renouacionis; sed tantum prelatios: & an possint retinere prædia pro melioramento, ibid. n.13. & 14.p.367
Ex locatione ad longum tempus an emphyteuta cadao in communilium, disp.10. §.1. num.13. & 14. pag.408
Quomodo probetur titulus locationis perpetua, disp.11. §.1.n.16.p.415
Vixit an teneatur stare locationi facta à marito, ibid.n.18.p.425
Minores an teneantur stare locationi facta à tutoribus, seu curatoibus, ibid.n.19.p.426
Necessarius successor an teneatur stare locationis, ibid.n.20. Et quid' de filio nominato, n.1. p.426. & §.2. n.1.p.420
Successor vnuersaliter teneatur stare locationis, disp.12. §.1.n.1.p.418
Filius an teneatur stare locationibus ad similitudinem successoris vnuersalis, ibid.n.1.p.418
Successor singulariter non teneatur stare locationis, ibid.n.4.p.418
Successor in beneficio an teneatur stare locationis facta de fructibus sua præbendz, ibid. n.7. & 8. pag.419
Successor teneatur stare locationi quando conductus habet ini in te, aut quando locatio est ad longum tempus, ibid.n.15.p.430
Successor in Majoratu an teneatur stare locationis, ibid. n.1.p.430
Successor officij teneatur stare locationi à pte decessore nisi facta, ibid.n.16.p.430
Successor dignitatis an teneatur stare locationi pte decessoris, disp.11. §.2.n.17.p.430
Successor in usufructu sit locatae an teneatur stare locationis, ibid. n.18. incip. Quinta & ultima conclus. p.431
Vide Successor. Vido *Cedens*.
Dominus ad quem revera est Emphyteusum, an teneatur stare locationi ab Emphyteuta facta, disp.14. §.1.2.n.1. & seqq. p.478
Locationes factae anticipatae solutionibus ab Ecclesiastico, an valeant, disp.1.4. §.14.n.4.p.481
- Ludo.*
Filius fam. an obligem ex ludo, si habeat bona castrensis & pubes sit, disp.1. §.10. num. 184. pag.77
Filius fam. habens bona aduentitia si quis Ludo amitteret, non teneatur vixit ad resistendum, ibid. n.28.p.77
Filius fam. non potest ludere de bonis profectis inconfutabile patre, ibidem, num. 186. & seqq. pag.77
- Filius fam.

& Verborum.

Filius fam. an possit lucrati plus ab alio quam ipse potest ludo exponere: *Ibid.* n. 18. p. 77

Filius fam. etiam minor 25. annis ludens ad creditum, an teneatur soluere. *Ibid.* o. 189. v. 5. multo. & num. seqq. p. 78

Ludens ad creditum, an teneatur soluere in conscientia. *Ibid.* n. 193. p. 79

Lusitania. Lusitani.

In Lusitania so sit feuda de bonis Coroox. s. 6. n. 5. p. 498

Lusitania quando fuit io doteum dara Comiti Henrico, an concessa fuerit cum aliquo oecete. *Oum.* 6. pag. 499

Lusitania an fuerit Ordini Cisterciensi, aet Ecclesie Romanz vestigialis. n. 7. incip. Consequens est. pag. 499

Lusitania an possint exportare mancipia ex Iaponia. n. 8. & 5. p. 618

Ec quid ex India Orientali, & regnis quibuscum Lusitanum bellum iustum gerunt. n. 7. p. 629

Ec quid de Syois captis in bello à Tataris, an lucrè vendi possint Lusitanis. n. 8. p. 629

Defendi potest ut sit licita emptio *Aethiopum* que sit in Lusitania de mano metatorum qui eos in Lusitaniam adducunt: Sed contractum probabilitus est. n. 15. p. 630

Mancipia capta in Angola, & similibus locis, lucrè possunt emi à Lusitanis. n. 16. p. 630

Idem dicitur de mancipientibus ex nationibus quibuscum bellum iustum gerut Lusitanis. n. 17. p. 630

M.

Maioratus.

Fater Maioratus possessor quo ratione tenetur alicet vel dotare fratres & sorores, tam legitimos, quam naturales, & spurious. *Disp.* 5. s. 3. o. 46. & seqq. p. 149

Vide *Dotare.*

Quando in Maioratu vocantur confanguinei proximiiores viri & vxoris, & sunt in eodem gradu ex virtute parte, qui debent procedere. *Disp.* 7. s. 1. n. 2. 5. & 16. p. 197

In maioratu an habeat locum ius representationis. *Ibid.* n. 17. p. 197

Episcopi & Religiosi habentes licentiam testamendi an possint instituere Maioratum. *Disp.* 8. s. 1. n. 30. & seqq. p. 2. 3

Maioratus institutus ex contractu non renocetur per ingrediū religionis. *Ibid.* n. 33. p. 534

Maioratum institutores an possint executivis suorum voluntarum aliquid annum relinquere pro labore: Et ad hoc sit etiam Maioratus. *Disp.* 8. s. 14. n. 509. p. 5. 15.

Maioratus an transeat ad feminas. *Disp.* 9. s. 16. n. 7. pag. 374

An possint successores in Maioratu grauiat ab antecessoribus. *Disp.* 9. s. 15. n. 8. & 8. p. 401.

De nomine, & origine Maioratus. n. 1. p. 5. 32

Maioratus quid sit, & quot nominibus appelletur. n. 2. p. 5. 32

Maioratus pro iure primogenitorum sive usurpat ut. n. 4. p. 5. 32

Maioratus nomen apud quos vigeat. *Ibid.*

Maioratus definitionem quis melius assignet. n. 5. pag. 5. 32

Maioratus Hispani an convenienter cum primogeolis Galliz, & Italiis; & qualiter differant. n. 6. pag. 5. 33

Pater & Mater possunt licite instituere Maioratum. o. 1. p. 5. 34.

Fragej Regim. Chirli. Reipubl. P. III.

De quo quis testari potest in Lusitania, & Hispania; de eo maiocatum facere potest. o. 1. p. 5. 35

Impuberis so & quomodo Maioratum instituere possit. n. 3. p. 5. 35

Condemnat ad mortem, vel ad perpetuum curseum, so possint instituere Maioratum. o. um. 4. pag. 5. 35

Mihi potes an possit facere maioratum autoritate tumis seu curatotis. n. 5. p. 5. 35

Vix ex testamento potest facere Maioratum inconsolito marito: Secus ex coarta. n. 6. pag. 5. 35

Furiosus & similes sicut oon possunt testari, ita oec maioratum instituere. n. 7. p. 5. 35

An Monos & Surdus possint Maioratum instituere. n. 8. p. 5. 36

Religiosi quoad possint facere Maioratum. n. 9. pag. 5. 36

An valeat Maioratus factus io testamento nullo. *Ibid.*

Religiosi an possint succedere io Regoo seu Maioratu. n. 10. p. 5. 37

Dementes an possint succedere in Maioratu, provit succedunt in hereditate. numer. 2. pag. 5. 38

Mutus, Surdus, Cæcus an possint succedere in maioratu. n. 3. p. 5. 38

Filius exheredatus so excludatur à maioratu. n. 4. pag. 5. 38

Cleci & oot capaces maioratum nisi expelsi exchadatur. n. 5. p. 5. 39

Religiones an sint capaces fructuum maioratum duxo vita religiosorum. numer. 6. pag. 5. 39

Commendatij professi, sed coniogisti, an sint capaces maioratum. n. 7. p. 5. 39

Commendatij omnes, exceptis Diui Ioannis, possunt Maioratum instituere. numer. 8. pag. 5. 39

Feminae an sint capaces maioratum ab ipsis instituitorum. o. 9. & 10. p. 5. 39

Feminae an & quomodo succedant io maioratu. n. 11. & seqq. p. 5. 40

Vide *Femina.*

Succellet in maioratu improprietate dicitur fideicommissarios. n. 8. p. 5. 42

Succedere omnes in maioratu nequeunt, quomodo exflacto in eodem gradu. n. 5. p. 5. 41

Primus succellet vniuersalis Maioratus succedit in direcō, sequentes obliquo. numer. 9. & 10. pag. 5. 42

Maioratu instito nullo dato coherede valuerit, primus succellet an direktō vel obliquo iuste incedat. n. 11. p. 5. 42

Maioratus & fideicommissum io quibus cōvenient. n. 12. 1. 3. 14. & seqq. p. 5. 43

Et in quibus differant. n. 5. 6. & 7. p. 5. 43

Institutio maioratus habet affinitatem cum contractu oneroso, & cum doatione sub modo, & aliquando cum ultima voluntate. o. um. 2. pag. 5. 43

Maioratus aliquando fuit ex bonis patrimonialibus. n. 3. p. 5. 44

Maioratus fuit interdum irreocabiliter, & interdicione renocabiliter. n. 4. p. 5. 44

Et quomodo differant. *Ibid.* verf. Ex quo. p. 5. 45. & n. 17. p. 5. 55

An sit necessaria acceptatio meliorati quando interdicitur iuramentum in maioratu. n. 5. p. 5. 45

Maioratus an possint instituere filios quibus debent legitima. n. 6. p. 5. 46

Maioratus instituti de bonis patrimonialibus an sint legales

Index Rerum,

- legales: & quomodo possint esse legales. numer. 7.
pag. 547
- Maioratus institutus auctoritate propria & auctoritate Principis quomodo differant. numer. 8.
pag. 547
- Maioratus qui instituit de principis facultate, an teneatur declarare? quod filios habet. numer. 9.
pag. 547
- Princeps an possit confirmare maioratum nullitet influentium, post mortem institutoris. numer. 10.
pag. 548
- Facultas instituendi Mainatum data à Principe, an expirer morte concedentis. numer. 11. p. 548
- Mainatum an sic melius institueri sine facultate Principis, vel cum ea. numer. 11. p. 548
- Maioratus institutio an sic favorabilis, vel odiola. numer. 12. p. 549
- Maioratus an possit iusticiam in scriptura priuata, sine alia solemnitate. numer. 13. p. 549
- Maioratus quando possit renocari à constitutoe, praetextum quando fuit institutus ea donatione, aut licentia Regia. numer. 14. p. 550
- Maioratus ex quibus bonis non possit in situ, quando bona sunt extra regnum. numer. 18. p. 551
- Maioratus, ut possit licet & iuste instituimus debeat habere conditiones. numer. 19. p. 551
- Vide *Primogenitum*.
- Conditiones seu leges que regulatet Maioratum adiunctum, habent potius vim modi quam conditionis. numer. 1. p. 552
- Leges seu conditiones in maioratu appositae in vim modi, nec non sequentur, non resolvant institutionem. numer. 1. p. 552
- Conformatio maioratus licet in confituendo viatur nomine conditionis, potius ad modum quam ad conditionem referri debet. numer. 1. p. 552
- Maioratum iusticiens omnes conditiones & clausulas videtur apponere que competant ea legibus & ex coniunctudine bonis vinculatis. numer. 6. pag. 552
- Fundator maioratus an possit starre ne in bonis maioratus fiat executio: Et a talis execucio fieri possit durante vita & possessione debitoris. numer. 10. p. 556
- Fundator maioratus grauans successorem ad ponendum aliquam tem in maioratu: an bona adiecia testificetur vinculara. numer. 11. p. 557
- Fundator maioratus an possit adiungere conditio ne per Princeps possit eas mutare. numer. 10. pag. 558
- Successor in maioratu non potest imponere nonam obligationem nec servitatem in maioratu, etiam si contra illum ingratitudine committatur. numer. 11. pag. 559
- Vide *Condicio. Grauamen. Successio*.
- Maioratus an inducatur ex onere celebrandi rot milias, adiecio bonis per fidicommisum relatis. numer. 1. p. 564
- Maioratus.
- Maioratus an inducatur ex sola vocacione con fluentis, sine aliis verbis & coiecturis. numer. 2. pag. 564
- Bona esse indiuisibilis & nullo modo alienabili, an ex eo inducatur Maioratus. numer. 4. pag. 564
- Maioratus an inducatur ex verbis, quod bona vadane de primogenito ad primogenitum, vel quod non dividantur, vel ex onere fecendi nomen & arma. numer. 5. & 6. p. 564
- Ea quibus verbis seu coniecturis maioratus certe colligatur. numer. 1. & 2. p. 566
- Maioratus an inducatur ex vocatione consanguinei proximioris post aliquas substitutiones factas à testatore. numer. 1. p. 567
- Quando apponitur onus aliquod cum coniunctudine succedendi per viam Maioratus, inducit Maioratus, perpetuus. numer. 5. pag. 567
- Filius renuntians maioratu, in quo fuit institutus, an possit penitire? numer. 9. p. 594
- Vide *Renuntiatio*.
- Linea vtrum possit eius maioratus an debet preferti ceteris. numer. 3. & 5. p. 606
- Vocatio aliquorum de certa progenie absque alia expellioe ad maioratum, an valeat. numer. 4. pag. 607
- Maioratus institutus renocabiliter si non renocetur ab instituente an censeatur perpetuo irreuocabilis. numer. 4. p. 607
- Institutus Maioratus, qui descendentes ex famosis patribus agnatis, nro censetur voluntarie conferuare agnationem. numer. 9. p. 607
- In maioratu, vel in re individua que ad unum ventura est masculus minor nra praeferitur feminæ eiusdem gradus. numer. 4. p. 608
- Maioratum perpetuum instituens nos solum vocat filios legitimos, sed etiam legitimis legitimis deficientibus, de cur? numer. 6. p. 609
- Testator instituto maioratu quando vocavit filios & apparuit vocatis, non vocat Moaftatum, lacet nonnulli contrarium putent. numer. 6. pag. 609
- Institutio maioratus an vitiose ex incertitudine vocanis. numer. 6. p. 610
- Debitor redditus configurali an possit instituere maioratum ex bonis obligatis. numer. 6. p. 610
- Emphyteuta an possit instituere Maioratum de bonis emphyteuticis. numer. 7. p. 610
- Qui sem Maioratus promisit præstat quomodo obligatur. numer. 7. p. 611
- An possit maioratus iocundis ex parte instituere maioratum ex bonis constante matrimonio quibus in fauorem filii primogeniti ipsorum. numer. 7. pag. 611
- An valeat institutio maioratus in fauorem descendenti, velà descendensis in fauorem Ascendentium cum desinente legitima. numer. 7. pag. 612
- Maioratus institutus de villa, vel castro quid contineat. numer. 7. p. 612
- Licentia imperata de faciendo Maioratum non extendatur ad bona iam alienata. numer. 7. p. 612
- Maioratus recte instituorum sub conditione ferendis nomen, & arma. numer. 8. p. 612
- Mancipia.
- Mancipia bona fide emens, vbi primum tesciuerit empionem esse iustitiam, tenetur testificare suæ libertati. numer. 14. p. 630
- Mancipia iusta bello capta à Lusitanis in Angola aut Monomotapa aliquique locis, licet emi vendi possint. numer. 16. & 17. p. 630
- Dubius prudenter an mancipia sicut & facta diligenter adiuc per seuerat dubius, an teneatur ea relictare. numer. 21. p. 631
- Vid. *Dubio*.
- Mancipiū venditio de nocte facta ab infidelibus quando naues appellante ad portus, est illicita regulariter, & exquisitus coniecturis iniustitia talis emptionis colligatur. numer. 25. & 26. p. 632
- Mancipia quando dubitatur de iniustitia bellis non licet emi possint. numer. 27. p. 632
- Mancipia bona fide emens, vbi primum reliquit empionem esse iustitiam, tenetur testificare suæ libertati. numer. 24. p. 630
- Mari

& Verborum.

Marius.

Venit Marius qui contraxit nulliter gaudeat beneficio competentiae in testituando dote. disp.5.
§.1.n.7.p.162

Venit marius possit incarcari si non testiuat dote integrum. ibid.n.76.p.162

Regula : Marius debet testiuere quatenus facere posset declaratus ibid. o.77.p.162

Marius pauperi testiuendi dote, aliquid est telinguendum iu viu subdandum, ibid. numer.78. pag.162

Marius an huic beneficia competentiae renunciare possit. ibid.n.79.p.162

Vid. Beneficium Competentia.

Marius, soluto matrimonio, si testiuere docem vxori statim non possit, an teneatur ei caute. ibid.n.86.p.163

Marius, soluto matrimonio propter nullitatem an teneatur impensas deducere factas cum vxore. ibid.o.87.p.163

Marius si post diuictum fructus seminet, an eos partipere possit. ibidem numero 88. pag.166

Et quid de impensis. ibid.n.89

Marius occidens vxorem non lucratne dute ex pacto de dote lucranda illa peregrinante. ibid. n.94.p.168

Quid si vxor interficiat maritum. ibid. numer.95 pag.168

An Marius accusari possit ad aliterij ab vxore. ibid. n.96.p.168

Marius & vxor dicuntur una cato. disp.6. §.1.n.1. pag.169

Marius & vxor dicuntur soci diuinae & humanae domus. ibid.n.1.p.169

Marius est dominus dotis, & quomodo hoc insig- ligatur. ibid.n.6.p.170

Vid. Amentia. Dots.

Marius & vxor sunt participes in fortuniorum. ibid. n.17.p.174

Marius & vxor sibi amorem, haerorem, & reue- tentiam inimicem debent. disp.6. §.1. numer. 19. pag.177

Marius occidens vxorem propria autoritate, etiam lege peccati, non lucratur dote. ibid.n.51. pag.181

Marius an possit inconsulta vxorem capellam in- stituere de bonis communibos. n.81.p.612

Marius dilapidans paulatim bona communia in lodo, vel luxu, antenestur. n.82.p.612

Marius an possit inconsulta vxore instituire ma- riatorum ex bonis constante matrimonio quod- tis in favorem primogeniti eorum. numer. 76. pag.611.

e.Mater.

Mater feruientis amar, sed pater constantius. disp. t. §.1.n.17.p.7

Vide. Amer.

An liecat Mater perclirantur sumere medicinam fumi nocturnam, siue foetus sit animatus, siue non. ibid.n.18.29.& 30.p.7. & 8.

Mater an tenetur filios alete. disp.2. §.1. o.124. & 125.p.32

Mater ex causa non tenetur lactare filium. ibid.n.125. pag.31.

Mater an stipulari possit Emphyteusum prose, & filius, & descendenteribus. disp.1. §.9. o.9. numer. 270. pag.74

Ex Matri inhabili ad successionem Emphyteusis an possit nasci filius habilis. disp.9.4.9. numer.10. pag.358

Matrimonium.

Matrimonium nulliter contractum ob defectum existit, an postea facta pubetes sine parochio & testibus contractare possint. disp.3. §.3. num.81. pag.95. Vid. Quid dicendum.

Matrimonium in Lusitanis contractum regulariter intelligitur secundum coosueritatem Regni: Et quid in Castella Regno. disput.5. §.4. num.51. pag.152

Quid ex eis contrahant. ibid. numer.52. & 53. pag.153

Quia ratione matrimonium sit contrahendum ut inducat communicationem bonorum. ibid.n.53. pag.155.

Vide Bona. Communicatio.

Venit contrahentes per Chartam medietatis de- beant solletere bonis communibus debita con- trada ante matrimonium: & quid ex expedit ex eius uolu. ibid.n.60. p.156

De matrimonio contracto per dote & atibus. ibid. n.65. & multis seqq. p.158.

Vid. Attra.

Si serui matrimonium ineani cum liberis letuitis ignari, sciente & tacente domino, an fianc liberi, & valeat matrimonium. numer. 26. pag.621

Vid. Servus.

Matrimonio seruorum quoad valida, & quando nulla. n.19.p.633

Liber contrahens cum serua ignatus seruirunt, an possit ei defecta resiliere. Et quid si postea copula accedit. o.3.p.634

Matrimonium liberi cum ancilla, ignati seruitus, an valeat translatio decennio ex quo ancilla est in libertate. o.12.p.634

Matrimonia infidelium an dicuntur legis naturae: & quae in illis obseruantur. numer. 48. pag.641

Divitiae & dotes ingentes non suor principaliter, sed minus principaliter appetenda in Matrimo- nio. disp.1. §.3.n.40.p.12

Matrimonio liberis à patria potestate de iure Lusitanico & Hispano: Et quomodo hoc intelligentur sit. disput. 3. §.3. numer. 56. & multis seqq. pag.91

Matrimonium maiorum imperiis libertatem filii, quām emancipatio. ibid.n.63.p.92

Benedictiones nupciales non sunt iterandas. ibid. n.61.p.92

Vid. Parva Potestas.

Matrimonium contrahentes iniuris parentibus an creant à patria potestate. ibid.n.67.p.93

An parentes impediti possint filium filianum ne Matrimonium contrahant. ibid.n.68.p.93

Patres an possint cogere filios, filiavice ad coon- hendum Matrimonium. ibid.n.69.p.93

Matrimonium impeditentes iniurie an incurant ex- communicationem laicæ sententie, ibid.num.70. pag.93

Matrimonium contractum ignoratio impedimento, an liberet à patria potestate. ibid.n.73. & seqq. pag.94

Matrimonium celebratum in facie Ecclesie ratificati potest sublaico impedimento. ibid. o.75. & 76. pag.94

Parochus & testes consciij impedimenti matrimoniij, debent inter esse dum reouatae consensu. ibid.n.77.p.94

In Matrimonio nulliter celebrato, si postea paro- chus & testes veniant in cognitionem impedimenti ita occulti ut nequeas probari; quid facias

Index Rerum

- facieodum. ibid.n.78.p.94
Matrimonia infidelium an dicuntur contracta iure
naturæ : & quæ in illis obliterentur. numer. 48.
pag. 641
An denuo matrimonio in legge naturæ inter Indos
Brahmooles. n.50.p.641
Quæ requiruntur ad comprehendendum matrimonium
legis naturæ. ibid. & n.51.52. & 53.p.642
Indubio pro matrimonio est iudicandum. numer. 55.
pag. 642
Quæ sunt de substantia & essentia matrimonij. n.57.
pag. 643
Matrimonium ut est coniunctio maris & feminæ
individuum viræ & coniugioem retinet, est de
temoris coacquisitionibus iure naturalis. numer. 58.
pag. 643
Matrimonium debet esse perpetuum & indissolubile.
n.59.p.643
Matrimonium est de dictamine legis naturæ. n.65.
pag. 644
In veteri lege an Iudei contrahebant vera matrimo-
nia. n.66.p.644
Matrimonium inter fideles potest contraheri cum
soimo ingredendi religionem. numer. 69.
pag. 644
In matrimonio fidelium si apponatur conditio separa-
tionis ab altero coniuge non expressè approba-
ta, an valeat. n.70.p.644
Matrimonia veterum Romanorum, Tucacum, Ma-
tutino, Basiliorum pars sunt in multis. o. 71.
pag. 644
Matrimonium nullum est si deficit intentio debita.
n.72.p.644
Quando utique consenserit in matrimonium seu
coniunctionem naturali, si utique habuerint assen-
sum perpetuò manendi in ea, an sit verum matrimo-
nium. n.73.p.644
Dum infideles contrahunt matrimonium iisque in-
viciens coniuges nominant, talibet si habent &
habentur ab alio, an sine separandi, si nulla alia
sit lex quæ ditimat tale matrimonium. numer. 74.
pag. 645
Quæ requiruntur ad verum matrimonium contra-
hendum. n.77, utque ad 8a.p.645
Matrimonium dissolutorum si infidelis coontractus
ad fidem alio coniuge in infidelitate renunciote-
r. n.83.p.646
Postletus matrimonium priori confitente iure
naturæ est interdictum. n.86.p.646
Cooperatoris matrimonium cum pluribus posion-
tum de utroque iure. n.89. & 90.p.646
Pluralitas uxorum an aduerteretur nisi matrimonij.
n.100.p.648
Matrimonium an sit homini naturali. numer. 102.
pag. 648
- Melioramenta.*
- Melioramenta possunt vendi ab Emphyteutis in-
consulto domino. disp. co. §. 3. numer. 1.
pag. 415.
Melioramenta quando ab Emphyteuta finita em-
phyteus retinecti possit. ibid. §.4-n.1. & postea
per rot. p.417
Melioramenta ex conventione interdum reddit em-
phyteuta. ibid. n.5.p.419
Melioramenta retinecti non obstante clausula
quid finitis tribus viris redeat emphyteus libe-
ra ad dominum. ibid. n.6.p.420
Quid veniat appellatione melioramento. ibid.
n.7.p.420
Melioramenta quæ retinectat emphyteuta qui cul-
pa sua amittit emphyteus. ibidem. numer. 8.
pag. 420
- ibid.n.78.p.94
Colonus in omni casu melioramenta sepetit: nisi
obster pactum. ibid. n.9. & 10. Et quid de condu-
ctori ad longum tempore. n.11.p.420. & 421
Melioramenta quæ ratione sunt soluenda Emphy-
teus, vel Colonus: & an possit tamen tibi pro
melioramentis. ibid. n.13. & 14.p.422
Colonus facientes melioramenta an possit expelli-
dis. p.14. §.3. n.2. p.427
Melioramenta an tequiruntur ad tenaciam in
emphyteus. ibid. n.1. & 2.p.427
Donum, vel agnatus, ad quem fundum spectat
poteretur valibili, ac possit soluere affinitati-
nem melioramento, vel pati quid tollantur.
n.3.p.428
- Miles*
- Militis Erymologia. disp. 7.6.5.n.103.p.210
Militis præstigia ad testandum que? ibid. n.104.
& 105. & 108.p.210. & numer. 116.1.17. & per
terum.
Milites mutian testari possit. ibid. n.106.p.210
Milites in locis hostilibus de coniugiois gra-
duante præstigio testandi militarent. ibid. n.109.
pag. 211
Militis proficisciensibus ad Iudos in classibus mili-
tia causa parata, an gaudent præstigio testandi
militariter. ibid. n.110.p.211
Milites moti possunt cum duobus testamentis.
ibid. n.111.p.211
Miles potest decideret pro parte testari & pro parte
interficiens. ibid. n.112.p.211
Miles potest prohibere ius accrescendi in suo testa-
mento. n.113.p.212
In re flameoro militis semper intelligitur clausula
codicillaris. ibid. n.115.p.212
Miles extempore, & ad tempus testari potest. ibid.
n.116.p.212
Militis in aliquibus regnis habent litteras flatas n.c
quæ ille sicut. ibid. n.118.p.212
Præstigia malitium de iure Lusitanorū an excedan-
tur ad milites in bello iniusto. ibid. numer. 119.
pag. 212
Miles damnatus ad mortem an possit testari. ibid.
n.120.p.213
- Militis unum bæredem in castrenibus, & aliud in
aliis bonis instruere potest. ibid. o.121.p.213
Milites si acibus degentes extra tempus obdi-
cunt, aut condicunt, soi ure militari possit.
ibid. n.123.p.213
- Miror.*
- Femina major virginis quinque annis si secundò
nubat, non incutis pannum. disp. 6.5.5. numer. 112.
pag. 192
Femina minor non per tenet tutorem filii, non pe-
nituit eorum successione. ibid. numer. 114.
pag. 193
Minor cui datus fuit substitutus, si repudiet bæred i-
tare, an habeat testacionem? disp. 8.5.7.n.205.
pag. 248
Et intra quod tempus. n. 206.p.248
Minor negligens in adimplenda voluntate defundi-
ba testacionem ne lucrum sibi colicium amitteret.
disp. 8.5.14.n.497.p.313
- Mobilia.*
- Appellatione Mobiliū quæ continet in legato
disp. 8.5.12.n.385. & legg. p.194
Quibus verbis modus aponatur Legato, vel dona-
tio: Et de variis effectibus dispositionis modalis.
disp. 8.5.12.n.369. & legg. p.190
Vide Legatio.
- Pactum sub modo si non obseretur quid facien-
dam, disp. 8.5.13.n.415.p.100
Donatio

& Verborum.

Donationem alia facta Ecclesie an possit revocari.

Ibid. n. 434. p. 300

Modus in finione cause piz interdum praeferuntur
causa finalis, interdum impulsiva. *Ibid.* num. 435.
pag. 300

Modus & coeditio quomodo differant, & quibus
ditionibus cognoscatur. n. 2. p. 552

Leges in maioratu adiecte sapiunt modum ponunt
quam conditionem. n. 1. & 5. p. 552

Leges in viis modi apostolorum in maioratu non relab-
uot institutionem, sed non siveuerunt. numer. 3.
pag. 552

Monasterium.

Monasterium an habeatur loco filii in successione
maioratus. u. 62.6.4.67. p. 609

Monasterio repudiante ex persona Monachi admittitur
substitutus. u. 66. p. 610

Monasteria an sint capacia fructuum feudorum vel
ipius feudi. u. 3.4. & 5. p. 505

Matriam.

Filius fam. an & quomodo obligetur ex matuo.
disp. 2.6. & 10. n. 196 & seqq. p. 79

Filius fam. non potest repetere pecunias mutuo ac-
cepas, si solvit poltequam cuiuslibet patris potestate.
Ibid. u. 310. p. 8 t

N.

Nepos.

NE posse feminam an succedat in Emphyteusis
Vide famula.

Nepos ex filio primogenito an praefatur parvo in
Emphyteusis ex pacu. *disp.* 9.6. 10. numero t.
pag. 360

Nepotes contineant appellacione filiorum. *Ibid.*
n. 1. p. 360

Nepotes non representant filios quando filii vo-
cantur nomine proprio. *disp.* 9.5.10. numero 11.
pag. 362

Habent facultatem ad eligendum majoratum
in filio, an possit nepte. numer. 6. & 7. p. 60 t

Si majoratus institueretur io nepote, an possit institui
in nepote fratris. n. 8. p. 602

Quando eadem est ratio in nepote quo est in filio,
non habens filium potest instituire in nepote.
n. 9. p. 602

Nobilis, Nobilitas.

Quae officia seu artes tribuant Nobilitatem. *disp.* 2.
§. 6. n. 174. p. 53

Si pater plebeius fuit Nobilis, an hac nobilitate
gaudent filii naturales. *disp.* 4. §. 6. numero 176.
pag. 155

Filius naturalis sine legitimacione an gaudent No-
bilitate patris, quoad officia & honores. *Ibid.*
n. 179. p. 57

Fideicommissum à Nobili institutum iuster filios,
non caput illegitimos, *disp.* 9.5.16. numero 12.
pag. 375

Ius Primogeniturae an inter Nobiles tantum repe-
tieratur. n. 1. p. 555

Conditione ducendi uxorem Nobilem, de qua No-
bilitate intelligatur. n. 16. p. 554

Nobilis ex virtute parente, vocatur illustris. *Ibid.*
Nominare, Nominatio.

Nominatio ad Emphyteusum an fieri possit incon-
sulto domino. *disp.* 9.5.12. n. 1. & 2. p. 350

Nominare filias est nulliter nominare. *Ibid.* num. 4.
pag. 391

Nominacionem an viciet incertitudo. *Ibid.*

Nominatio simplex, velcum cesseone rotis turis
ca traditio, vel fine quos operetur effectus. *Ibid.*
n. 3.6. & seqq. p. 391 & §. 2.3. n. 1. & seqq. p. 395

An quis possit nominare seipsum. *disp.* 9.5.23. n. 1.
pag. 392

An possit nominare animam suam. *Ibid.* num. 2.
pag. 392

Nominatio secunda est nulla quando ominaris se
mel potius nominare. *Ibid.* n. 7. p. 393

Nominatio in testamento nullo, so valeat. *Ibid.* n. 8.
& 10. pag. 394

Teres quod requiratur ad nominationem. *Ibid.* o. 9.
pag. 394

Nominatio causa mortis quibus egest ut firma sit.
Ibid. n. 17. p. 396

Nominatio Emphyteusis cum relatione ad tempus
mortis, quo telesbus egest si sit presenti, vel
absenti. *Ibid.* n. 19. p. 396

An quis possit nominare secundum uxorem relatio
filii primogeniti primae uxoris spurius, cum qua
obscurus emphyteusim in docem. *disp.* 9.5.24. per
tot. p. 397

Nominans spurious & alios inhabiles, nominat vul-
liter. *Ibid.* n. 4 & 6. p. 398

Nominans indiguum nemo potest se opponere nisi
dominus directus. *Ibid.* n. 7. p. 399

An possit grauata nominatio propter nominationem
disp. 9.5.15. n. 1.3.4.8. & 10. p. 400. & seqq.

Nominans an cogatur omissio. *Ibid.* n. 5. p. 401

Parentes an possunt nominari ad emphyteusim.

n. 1. p. 384

O.

Oscidere.

NON debet filius occidere patrem etiam contra
Innocentem, quamvis iocundus indefensus
pereat. *u. 21. p. 7*

Innocentes in bello iusto capti an iuste occidi pos-
sint. *n. 6. p. 616*

Occidente clericum in adulterio iocundum peccat,
sed uox excommunicatur: fucus si ex intercalio.
n. 6.4. p. 685

Mansus iudex occidens iuxtam in adulterio depe-
nsam, peccat. *n. 6.2. p. 184*

Adultera à marito occida an amittere dinarium luci
constante matrimonio queritur. *n. 6.5. p. 185*

Occidente in bello iusto an sit irregularis. *ouim. 1.*
pag. 619

Vide *a. Adulterium Parricidium.*

P.

Pallium.

Pactum de succedendo reciprocum inter coniu-
ges & quomodo valcat. *disp.* 7. §. 1. n. 12. &
13. p. 195

Pactum captatorum quod sit. *ibid.* n. 9. p. 194

Pactum inter patrem & filios de hereditate sua cer-
to modo diuidenda, an valeat. *disp.* 8.5.8. n. 245.
pag. 355

Pacto de succedendo Iuramento accedere non po-
test. *ibid.* n. 4.6. & 2. seqq. p. 355

Pacta in Emphyteusis dare formam & lumen ad vu-
giem seruanda. *disp.* 9.5.11. n. 1. & 2. p. 362

Pactum contra substaqtum Emphyteusis an valeat.
ibid. n. 3. p. 363

Pactum ingrediendi possessionem propria authori-
tate si penitus oonfolumatur, au väicar, *ibid.* ouim. 4.
pag. 363

Pactum renouandi Emphyteusim finitis tribus viris,
an valeat. *ibid.* n. 5. p. 364

Pactum de renouando est prater narratum Emphy-
teusis: & an explicit per primam renovationem.
ibid. n. 5.6.7. p. 364. & §. 12. per tot. p. 365

Pactum de nom renouando teicitur. *ibid.* n. 9. p. 366

Pactum legis commissione, vel additione in dictu,
quos

Index Rerum

- quos parcas effectus circa fructus perceptos. disp. 9.5.22. n. 11.p.392
Pactum de Empytheuticando , viuentem adhuc emphytene & possidente , à domino directo alicui factum, an valcat. disp. 15.5. 4.p.484
Parents.
Appellatione Parentium quinam veniant. disp. 1.5.4. n.48.p.14
An sub nomine Parentium veniant omnes ascendentes per lineam paternam & maternam. ibid. n.49.p.14
Appellatione Parentium continetur pater spiritualis, legalis, & magistris. ibid.n.5.o.p.15
Parentes negligentes & obtulerit in erudiendis filiis peccant mortaliter. ibid.n.51.&c 57.p.15
Parentes peccant mortaliter si patiantur filias haberi amasios. ibid.n.52.p.15
Parentes peccant si permittant filias cum sponsis de futuro impudicè agere. ibid.n.54.p.16
Parentes & domini puniuntur propter delicta filiorum & famulorum. ibid.n.57.p.16
Parentes excommunicantur si cogant filias ficti moniales. ibid.n.55.p.16
Parentes & domini excedentes in puniendo iusos, quid incurvantur? scilicet si sine censu. ibid.n.8. & 59.p.16
Quæ requirantur ut Parentes vel domini puniantur ea delictis suorum. disp. 1.5.5 n.65.70.71.75. 78.79.p.18.& seqq.
Parentes filios alteri & docent debent: & vnde haec obligatio. disp. 1.5.7.n.92.p.23. & disp. 1.5.1.p.28
Parentes tenentur ales filios etiam naturales, vel docere ales ut vide se aliante. ibid.n.95.p.23
Vide Aliere.
Pater anathema est, si filios nec aliat nec doceat. ibid. n.94.p.24
Fili discunt à Parentibus bonos vel malos mores. disp. 1.5.8.n.99.p.26
Parentes canescere à maledictionibus & imprecacionibus ferendis. ibid.n.100.p.16
Malum imputari filii vel parentibus: gravis peccatum. ibid.n.101.p.16
Parentes canescere à consuetudine iurandi coram filiis & domestiscis. ibid.n.105.p.16
Parentes canescere à contumelias & blasphemias parentium coram filiis. ibid.n.105.p.17
Parentes, vel Domini, qui filios vel seruos se pedinuerunt detinuerunt & gemitos seu languidos, qua pena reneantur. disp. 1.5.3.n.152.p.34
Parricidium.
Particidium à filiis committuntur in parentes. disp. 3. 6.a.n.53.p.90
Particidium qua pars ultim & qua hodie puniatur. ibid. n.54.p.90
Particidium pars quando competit apud Romanos, aliave Nationes. ibid.n.55.p.90
Particidium à parentibus commissum in filios. ibid. n.47.50.&c 55.p.89.&c 90
Parcer.
Pater aequi se & liberos amat. disp. 1.5.1.n.1.p.1
Pater praelumine plus diligere filium quam se ipsum. ibid.n.2.p.1
Pater conferuntur in filio, & in vindicta ipsi de iure comparsis potest communere filio. ibid.n.3. vet. ex quo.p.2. & n.7.p.4
Pater non cogit in filio. ibid.n.4.p.3
Pater filios non fecit ac se tueri potest. ibid.n.5. pag. 4
Pater sic profuso, sic pro filii sanguine transigere potest. ibid.n.6.p.4
Pater potest redimere filium morte vicaria, ibid.n.8. pag. 4
Pater praelumine plus diligere filios quam vxores. ibid.n.9.p.5
Pater habens, & filium, cui debet patius subuenire. ibid.n.10.p.5. & n.13.p.6
Pater ad filio patius quam vxori egentibus debet succurrere. ibid.n.11.p.6
Pater non patitur viuere plus quam filius. ibid.n.12.p.6
Paternus amor. Vide *Amor.*
Parentes & Domini quo supplicio filios & famulos puniri possunt. disp. 1.5.4. numero 56.
pag. 16
Vide Parents.
Pater anathema est, si filios nec aliat, nec doceat. disp. 1.5.7.n.94.p.24
Pater tenetur ad impenas pro filio studiorum causa. ibid.n.95.p.24
Vide Expensa.
Pater qua ratione relinquere & disponere possit de suo Testamento, vel Quinto, tam in Lusitania quam Castella, respedicere. disp. 4.5.5. n.114.215.216. 217.p.836. & n.134.p.138
Patra Potestas.
Patria potestas cur introducta. disp. 5.5.1.n.1.p.82
Patria potestas est de iure humano. ibid. n.4.p.81.&c 82.n.49.p.90
Aius de iure communis habet iuris potestatis in potestate. ibid.n.5.p.82
Mater, vel aia non habere patriam potestare. ibid. n.4.p.82
Patria potestas quandiu durer de iure Lusitanis, & Hispano. ibid.n.5 & seqq.p.82
Vide Patria.
Patria potestas non soluitur aetate de iure communis. ibid.n.12.p.84
Pater an habet in potestate filium in vreto existentem. ibid.n.15.p.84
Omnes filii legitimis sunt in patria potestate. ibid. n.14.p.84
Quid de spiritu, & naturalibus. ibid. n.15.p.84
Patria potestatis effictus d. disp. 5.5.2.n.6.41. & seqq. pag. 87
Parentum omnia potestas quando testis fuit. ibid. n.51.p.90
Patria potestas quibus modis fulnatur tam de iure Lusitanis, Hispano, quam communis. d. disp. 3.5.5. n.56. & multis seqq.p.91
Patria potestas an soluitur quondam omnes effictus tam viiles quam odiosos per matrimonium. ibid. n.65.p.92
Impuberes vel ambo, vel alii, si contrahant matrimonium, an exeat patria potestate antequam renouent consensum. ibid.n.72.p.93
Et quid si puberes fuit animo maritali copularentur. ibid.n.80.p.93
Vide Matrimonium.
Patria potestas soluitur per Emancipationem. ibid. n.32. & multis seqq.p.93
Vide Emancipatio.
Patria potestas an soluitur per ordinem. ibid. n.99. 100.p. An vero Clericus. p.97
Patria potestas soluitur per Episcopatum, ibid. n.101.p.98
Patria potestas soluitur per Cardinalatum. ibid. n.102.p.98
Item soluitur per dignitates seculares de quibus ibid. n.103. & sex seqq.p.98
Fili ex delictis patrum causantur patria potestia. ibid. n.110.p.99. & n.115.p.100
Patria potestas an soluitur per professionem in Religione Militari. ibid. n.114.p.100
Patria potestas soluitur per servitatem patrum. ibid. n.116.cusa trib. seqq.p.100
Parents.

& Verborum.

Pecunia

Hoc Patrem bene posse gravati à liberto, patro-
nus autem oon potest. disp. 2.6. 7.0. 11.8.p.64

Pecunia.

Peculium filii familiæ quotuplex. disp. 2. 5. 8.
n. 1.29.p.66.

Peculium aduenticium in quibus casibus plena iuste
ad hunc spectat. ibid.n.13.o.p.66

Peculij aduentorū administrationē parei habet
etiam 10 casibus in quibus oon acquirit r̄sum-
fructum. ibid.n.13.1.p.67

Peculij profectiū dñmioinam & r̄sumfructus perti-
nit ad parem fam. ibid.n.13.1.p.67

Peculium Caſtrenſe, & qualis caſtreſte plena iuste
sunt filii fami. ibid. 0.

In peculio profectio r̄sumfructum & proprietatē
élūſum, patr̄ acquirit: io aduentori ſolum
r̄sumfructum. disp. 3.4.1.n.16.p.83 & ſi. n. 39
& seqq. p.87.

Bona patre filio tradita quando ceſeantur data
in peculium. disp. 7.5.5. n. 170. p. 113

Pensio

Quanda penſio eſt magna non amittit Emphyteu-
ta meliorantea. disp. 1.0.8. 4. n. 1. p.417

Penſio dicitur magna quando adequare fructus. ibid.
n. 3. p.417.

Emphyteuta ſaluenti magnam penſionem fit re-
miſſum proper ſtilitatem. ibid. 0. 3.p.418

Emphyteuta vel calamus noo ſaluenti penſionem
an cadent io commifſum, vid Commissum.

Penſiones Emphyteutis ad quem pertinent. disp.
1.2.6.1.n.1.p.431.

Penſioes quāmodo diuidantur per rata temporis
inter ſuccelfores emphyteutis. ibid.n.1.p.432

Penſione rerum r̄ſumfructus ad quem pertineant
mortua fructus. ibid.n.3.p.432

Tempus ſaluendi penſionem quāmodo conſideretur
ibid.n.4.p.432

Obligatio ſaluendi penſionem, aſtin, & exadiſio à
quo die iocipient. ibid.n.5.p.432

Penſiones rerum locatarum & pofte vendidatum
ad quem ſpecient. ibid.n.6.p.432

Penſione oon conſtituta à partibus pr̄ fundo loca-
to, recurrunt ad conſuetudine. ibid. n. 11. incip.

Quod li ctingat. p.435. & d.4.4. 4. n. 4. p.435

An poſſit conoceſti Emphyteuta per penſionibus
pietatis. ibid.n. 1. incip. An vero nauis. &
n. 3. p.435.

Penſionem ſolutio an fieri debet per ſcripturam
ibid. n. 15. p.436

* Penſiones quāmodo augeantur in renuacione
ibid. ad fin. remiſſio ad. disp. 14.5.4

Penſiones quādo ſoli debeat ibid. vedi. Accedit
p.436.

Penſio an augearat, tam in Emphyteuti quād in re-
nuatione illius. disp. 1.4. ſ. 4. n. 1. & 5. p. 458

Penſio arbitria bonorum virorum, menſuanda. ibid.
n. 2. p.458.

Penſio ab Emphyteuta ſoluta per 30. annos, ſi fit
immodica, an remittatur. disp. 1.5. ſ. 2. n. 1. & 2.
p.482.

Penſio immodica à conduictore ad longum tempus
ſoluta an remittatur. ibid.n.3.p.482

Pignus.

Fructus ex emphyteuti pignori datæ domino an co-
poterat in torte. d.1.5.3. 3. n. 1. 2. 5. & 6. p.483

Pignoris per traditionem an transferantur dominiū
vitæ in dominium directum. ibid.n.3.p.483

Dominus non potest abſq. viſus capere fructus tei
emphyteutici ſibi pignorat ſi excedant penſio-
nem. ibid.n.4.p.483

* Et quad in materia feudal. ibid.n.5.p.483

Bona emphyteutica an poſſit pigari datæ. n. 10.
1.2.11.p.416.

Pena.

Pene ſecundō nobentibus infiſte, enreſeſe ſunt
à iure Cannisco. disp. 6.5.4.n.7.8.p.187 & p.183.
p.188.

Pene binabentibus imponit in fauorem filiarum
noo ſunt fulbata. ibid.n.79. p.187 & n. 90. & 91.
p.189.

Vidua.

Mulier mino viginti quinque annis ſecundō nu-
bēs noo incurrit pena binabentis. ibid.n.11.p.192

Id ſi nubat de licentia Principes ibid.n.113.p.194

Pena oon eſt impoſenda nū iure expiſſa caue-
tur. disp. 8.9.15.n. 47n. p.366

Pena Commiſſi incuſit ipſi iure. disp.1.n.5.2.
n.1.p.418.

Vide Commiſſi.

Pena Cōmiſſi eſt legat, non conſentionalis. ibid.
n.10.p.413.

Pena ſpoſitibus poſita exigi nequit: Iocelleſe in
diāne emerſiū cōſilens exigi potest. n.8. p.553

Pena meru nemo obligari potest ad cotraheſu
matrimonium. n.9. p. 553

Pena eſt valida, poſita inter alios à cotraheſu
coſilens io lucro nū cōmparandn. n.8n. p.553

Sacēſiſſor grauans cotraheſe cum certa, contraue-
niens an incidat io pernā non poſita. n.8.p.553

Vide Conduſis.

Polygamia

Polygamia inter Brachielles frequantur, num. 6n.
p. 643

Deducuntur rationes ex quibus alii ſuerit permis-
ſa Polygamia. n.84.p.646

Sūmū Pōtix an poſſit diſpēſare ſuper Polygamia.
n.87. & 88.p.646.

Polygamia grauiter puniuit tam de Iure canonico,
quam ciuili. n.89. & 90.p.646

Polygamia an ex conſuetudine introduci poſſit
n.9. p.647

Polygamia an fuerit permitta Geotilis, ſicut &
hebreis. n.92.p.647

Apud Ramoos nū, aliasque orientis Polygamia
vīrūpabat. n.93.94.95.96.467

Polygamia etiam hodie apud Tuicas, & Mauos, &
alias barbaras gentes eſt in vſu. n.95. p.647

Polygamiam ſummopeſe commeodewis Salomon
Rex ex proprio vlo. n.96.p.647

Polygamia quantumvis licita fuerit hebreis, non
tamen eſt excuſandus Salamoo. n.97. p. 647

Refellit Abulofis exiftimans polygamiam fulle
licita tam Gentilibus, qđm ludiſu. n.98. p.648

Polygamia an aduerterat hinc matrimonij priuacio,
vel lecqdario ibid. & n.100.p.648

Polygamia fuit permitta antiqua legi. Partibus ex
diſpenſatione. n.101.p.648

Praelatus.

Praelati quando poſſunt punire ſuo ſubditos per
laicos. disp. 1.5.4. n.6. p.17

Praelati inferioris Episcopu poſſunt ſubditos verbi-
tate per ſe. ibid. n.6. p.18

Praelatus an poſſit remittere Caſuumſum Emphy-
teutis. disp. 10.6.1.n.11.p.414

Praelatus an poſſit locare anticipatus ſolutioſum,
disp. 1.4.4.14. n. 4. p.481

Praelatus an aliquid capere poſſit pro ingressu dum
coſtituit, vel renouar emphyteutis. ibid. n. 5.
p.482

Prælegatum.

Prælegatum filio relatio ultra legitimam, an poſſit re-
pudiae legitimam & accepitae prælegatum. disp.
8.5.1.2. n.3.5.6.p.187

Præſcriptionis

Index Rerum,

Praescriptio.

Hæc praescribens bona fide , bona que inuenit in hereditate, si superemisit mala fidei post comple-
tum praescriptionem , aut restituere debet. disp. 3.
§. 13.m. 390.p. 196.

Vide , *Hæc.*

Præscribitur actio Commissi quinquennia. disp. 10.
§. 2.m. 15.p. 414.

Bona maioratus an possint prescribi. n. 21. p. 603.
Quid de praescriptione immemoristi, aut centenaria
n. 13. & 24.p. 604.

Quid de quadragenaria cum circulo. num. 25.
p. 604

Bona maioratus possunt prescribi inter collaterales
de familia. n. 16.psg. 604

Præscriptio virginis annorum , & trigesima, circa ma-
ioratum: & limitationes. n. 27.p. 605

Presumptio.

Præsumitur sanguine communis acceptare man-
datoem ascendenti demque de vero amico si consti-
tuatur procurator. disp. 4. §. 4.n. 8.s.p. 13.

Vid. plura de presumptionib. in verb. *denario.*
Bona præsumuntur ubica & alodiale. disp. 9.
§. 21. per rot.p. 369.

Vide *Bona.*

Primogenitura. Primogenitum.

Primogenitus ius unde principium habeat, à diu-
no , an ab humano vel naturali iure. n. 3. p. 532.

Primogenitura sepe cum maiorata confunduntur.
n. 4. §. 6.p. 532.

Primogenitus ius apud aliquas nationes resquam
Legimus defterat. n. 7.p. 533

Primogenitura ius an vendi possit vivente parte.
n. 8.p. 533.

Primogenitus ius an locum habeat in feudiis , pe-
serient in Gallia. n. 9.p. 533

Ius primogeniturae an possit renunciari. ibid.

Primogenitura ius an possit prescribi. n. 10.p. 533

Primogenitura ius an inter nobiles tantum repre-
sentantur an competat filio viuente parte. n. 11.
p. 533.

Primogenitura ius an iure hereditario defteratur: &
an possit traesumiri. n. 12.p. 534

Primogenitura ex quibus bonis constitueretur. n. 13.
incip. Sequitur. p. 534

Primogenita Hispanica differens à primogeniti legis
maritæ, legis scriptæ, & quarundam aliarum na-
tionum. n. 13.p. 543

Primogenita quedam sunt familiaris, quedam ex-
hereditatis. ibid.

Primogenita multis modis instituuntur. n. 14.

Primogenita an in fato consciente possint institui
ex legi autoritate tantum. n. 15. p. 549

Primogenita an possint institui , filiis legitimis non
castris, in persona filii naturalis , aut spuriij.
n. 16.p. 550.

Primogenita an sit melius institutæ cum facilitate
P. 1. p. 1, vel sine ea. n. 17.p. 548.

Titus qui tenentur Primogenito in favorem
Semperonti; si Semperonio vita functo possit her-
erum reali nomine illud. n. 18.p. 585.

Pater regulariter nequit auferre à filio suo iusta pri-
mogenitura antiquens constituta. n. 1. p. 585.

Præeminentia ea primogenitora non expirat cum
persona ipsius primogeniti, sed tenet cum suc-
cessore in primogenitora. n. 3. n. 587

Pater an possit sua primogenitura transferre in
homini secundogenitum , preferenti ea causa futu-
ris, an ob inobedientiam primogeniti. n. 4. p. 587

Primogenitura ius an competat primogenito filio
Imperatoris. n. 7.p. 588

Primogenitum factum eodem tempore in illius

maiorem, & aliud in filium minorum , quodnam
ea illis praesulbit? n. 11.p. 590

Primogenitum factum in duobus filiis pro induvio,
altero vita functo, an ad alium sibi coniunctum,
vel ad alios filios devenerit debet primogenitum?
Et quid si vnus ex filiis possit excedere? n. 11.p. 590.

Primogenitura an debeatur filio maiori etiam nato
in infidelitate , & postea nascatur alter post con-
versionem patris. n. 13.p. 590

Primogenitum factum in filium maiorem nato , & in
eius descendentes ; & in eius defectum in alium
filium secundogenitum , & in eius descendentes;
an ipsi omnibus deficientibus expirat primogeni-
tum , an vero devenerit ad fratrem illud conser-
vare? n. 14.p. 590.

Primogenitura ius inseparabiliter personalis filii senio-
ris coharent, renuntian non potest in suorum tec-
togeniti, omnes secundogenitos. num. 19.p. 596.
An successor fururus in maiore vivente adhuc
possidere illius agere possit super primogenitura
n. 20.p. 597.

Primogenitum.

Primogenitus an intelligatur secundum nationarem,
vel qui tempore mortis supererunt quod ince-
to hominum in Embryonib familiari pro primogenit.
disp. 9. §. 10. n. 5. 6. 7. p. 360. & n. 13. p. 362.
Vocatio primogenitus significat ordinem & gradum.
Ibid. n. 10.p. 361.

Primogenitus quis dicitur , & quoctuplex? n. 1.p. 576
Primogenitus dicitur etiam , qui primus natus est,
quamvis cum nullus frater sequatur. n. 2. p. 577.
Primogenitus in gemino parte quis censatur , &
enarratios ipsi primogeniturae quartariorum, an noveti,
& an ad lora fit recentandum. n. 3.p. 578.

Primogenitus unde babeat primogenitum, ex co-
silio patris , an ea patens ? n. 4. p. 579

Primogenitus unus est natus , alter à iure vocatus.

n. 5. p. 579

Primogenitus in regno an dicatur , qui ante digni-
tatem Regalem obtinet natu et filio. 6. p. 579

Primogenitus an possit repudiate paternam heredi-
tarum , & primogenitum accepisse. n. 7. p. 580

Primogenitus an habeat nunc priuilegia quæ obo-
habebant & quæ illa erant. n. 8.p. 580

Primogenitum prærogativa nunquid hodie sunt
in viu : Et quid super has de iure censendum sit.
n. 9.p. 580

Primogenitus legitimus per secundum matrimonium
nonquid sit præferendus, alius legitimus ex
claus. n. 10.p. 581

Primogenitus factus incapax propter delictum an
possit relitus in prædictum alterius. n. 1.p. 582

Primogenitus propter quæ criminis, nec ipse, nec fi-
lius illius succedit? n. 12.p. 582

Primogenitus an dicatur, qui in primogeniti locum
subrogatur? n. 13.p. 584

Primogeniti qui dicuntur proximiores, qui repudi-
erunt tempore mortis , an tempore existentes condi-
cionis? n. 14.p. 585

Primogenitus furiosi filius an excludatur , si fuerit
sanx mentis? n. 5. p. 587

Primogenitus an possit à Principe , vel à Rege , vel
à summo Pontifice suo iure priuari? n. 6.p. 588.

Primogenitus si factus sit Monachus, vel Canonici
regularis , an ad Regni administrationem admitt-
atur? n. 10.p. 590

Primogenitus natus ea parentibus consanguinitatis
concepitos antequam Ponitifex dispenset , an pre-
feratur natus post dispensationem, si tenor primo-
geniti exigit quod sit conceptus , & natus ex legiti-
timo matrimonio? n. 15.p. 590

Primo

& Verborum.

Primogenitoris multorum natuscum, qui sunt legiti-
matae, nulla legitimo existente, an ius primoge-
nituri & oblinet? n. 16. p. 591

Primogenitus si priueto iure primogenituri an re-
tinet legitimam suam? n. 17. p. 591

Filius **inceptus** ex secundo matrimonio ad succedat
tanquam primogenitus excolis filii tertii matri-
mooij n. 45. p. 607

Principes.

Principes perfunditur oculisque occere illis, qui spem
habent succedenti Majoratum, seu feudum. n. 2.
pag. 586

Legitimatus ad feuda à Principe seculari, an possit
obtinere feudum ecclesiasticum. n. 11. p. 502

Majoratus institutus auctoritate propria, & auctorita-
te Principis quomodo differant. n. 8. p. 547

Majoratum qui instituitur de Principiis faciente, an
rector declarare quos filios habeat. n. 9. p. 547

Principes an possit majoratum confirmare nullius
institutum, post mortem institutoris. n. 10. p. 548

Facultas instituendi Majoratum dasa a Principe, an
expire morte concedentia. n. 11. p. 548

An sic melius instituere majoratum sine facultate
Principis, vel cum ea. n. 12. p. 548

Donationes à Principe facte an dicantur feudas. n. 1.
& 4. p. 498

Feudum an probetur ex eo, quod Principis iurisdi-
ctionem habent genitorem. n. 10. p. 529

Consuetudines feudorum an sunt naturales; & aco-
nobligent Principes. n. 7. p. 486

An Primogenitus possit à Principe, vel à Rege, vel à
summo Pontifice sive iure priuatu. n. 6. p. 588

Principes an possit remittere conditionem ferendi
nomen & armam. n. 18. p. 558

Prohars. Proharia.

Probatio per scripturam in quibus negotia rego-
runtur. disp. 9. §. 1. per tot. p. 339

Pensio Emphyteutica probatur per testes, ibidem,
n. 1. p. 339

Quis debet probare bona esse vel non esse emphy-
tentia. disp. 9. §. 21. n. 5. & seqq. p. 587

Vide *Bona. Emphyteutica. Feudum.*

Procurator.

Sanguine coniunctus si har. procurator videtur acce-
ptare mandatum si faciat: idemque de vero amico.
disp. 4. 4. n. 8. p. 152

Procurator an nocet dominō recipiens canonem ab
emphyteuta post cōmissam caducitatem. disp. 10.
§. 1. n. 14. p. 414

Procurator an possit immutare inuestitutam prior-
item. disp. 1. 4. 8. n. 5. p. 470

Procurator cum liberta an possit renunciale benefi-
cio. ibid. n. 6. p. 470

Procurator cu n generali mandato an possit alienare:
vel donare: vel reouocare emphyteutum. ibid. n. 7. 8.
& 9. p. 471

Procurator gesta ante notarium moris mandantis,
an valeant. ibid. n. 10. p. 471

Papillæ.

Pupillæ sine Tute, & adulteri sine Curatore non
obligantur civiliter. disp. 1. §. 10. n. 27. p. 75

Q.

Quarta Episcopalius, & Parochialis.

Quarta Episcopalis in quibus casibus non debetur
Episcopo de omnibus reliquis in testamento. d. 8.
§. 17. n. 5. 6. 1. & seqq. p. 525

Quarta Episcopalis ad debetur ex reliquis Confrat-
ternitatisbus, & Hospitalibus auctoritate Episcopi
electi. ibid. n. 65. p. 525

Quarta Episcopalis an prescribi possit. ibid. n. 56.
p. 525

Vide *Regim. Christ. Reipubl. T. III.*

Quarta an debetur de Candelis quo dantur ad ma-
nus interessentibus to funere. ibid. n. 567. p. 525

Quarta Episcopo debetur ex decimis. ibid. n. 568.
p. 525

Quarta parochialis debetur ratione funerali, sepa-
ra extra parochiam electa cum effectu, exceptis
reliquis priuilegiis. ibid. n. 569. p. 525

Quarta Parochialis an debetur quando quis lepe-
litur in Ecclesia exempla. ibid. n. 570. p. 526

Quarta Parochialis non debetur nisi pertinet à Pato-
cho: adem de Episcopali. ibid. n. 571. p. 526

Quarta Parochialis cui debetur quando defunctus
habuit duo domicilia, & sepelitur extra Parochiam.
ibid. n. 572. p. 526

Quando legatus vel inquit Ecclesia Parochiali, an
primumatur reliqui anima compensandi cum
Quarta. ibid. n. 573. p. 526

In quibus Quarta Parochialis debetur, vel non.
ibid. n. 574. & seqq. p. 526

R.

Renovare. Renovatio.

Partium Renovationis in contractu emphytentio
an & quomodo feruandum. disp. 9. §. 1. per tot.
p. 363. & §. 2. p. 365

Vide *Paluum.*

Forma priors iocessentis an possit motari in teno-
uatione. ibid. §. 1. 4. n. 1. & seqq. p. 370. & disp. 1. 4.
§. 6. n. 2. p. 461

Emphytentis subemphyteuticas de licentia domi-
ni quale domioium terrena, & cui comparsa ius
Renovationis. disp. 1. §. 2. n. 20. p. 452

Dominus an teneatur ad renovationem, disp. 1. 4.
§. 1. n. 1. p. 452. & n. 8. p. 453. & §. 1. 1. n. 1. & seqq.
p. 476

Ius tenouandis est hereditarium. ibid. n. 2. p. 452

Petent reouocationem probare debet esse de linea
vitimi possessoris. ibid. n. 3. p. 453

Ius tenendis legati & prelegari potest. ibid. n. 4.
& 5. p. 453

In tenouando quis prefetur, ibid. n. 6. p. 453. &
n. 19. p. 454

In emphyteuti cocessa pro filio, reouatio concedi-
tur tantum cognatis. ibid. n. 7. p. 453

Dominus an possit gratificare vni potius quam alie-
ni in renovatione. ibid. n. 10. p. 454

Renovatio quando petenda. disp. 1. 4. n. 1. p. 454.
& n. 10. p. 456

Mota in petendo tenouatioem an possit purgari.
ibid. n. 2. & 3. p. 454

Interceditus pacto de renouando, non perens reno-
vacionem intra annum non cadit à iure suo. ibid.
n. 4. p. 454. & n. 1. 1. & t. 3. p. 457

Ex pacto de renouando oon mutuus contractus
emphyteuticus. ibid. n. 5. p. 454

Causa non perendi renovationem excusat à pena
committi. ibid. n. 6. p. 455

Renovatio an fieri possit temerori agnito, relatio
proximior. ibid. n. 7. p. 455

Annus concessus ad petendam renovationem quan-
do incipit. ibid. n. 8. p. 455

Neglectus debet petere à domino renovationem.
ibid. n. 9. p. 456

Quid fieri adiutus non sit facilis ad petendamreno-
vationem. ibid. n. 1. 1. p. 456

Ad renovationem an requiriuntur meliora menta fa-
cta ab antecessoribus petentibus. disp. 1. 4. §. 3. n. 1.
& 3. p. 457

Renovatio an teneatur Ecclesia, si iocidest emphy-
teutus. ibid. n. 4. p. 458

Pensio an sit augenda in renovatione. disp. 1. 4.
§. 1. p. 458

M M m Ia

Index Rerum

- In renovatione facta sunt fernanda. ibid. n.3.p.458
In renovatione, nolla penitio se affigata, sol utitur ut ante tenoracionem. ibid.n.4.p.459
Vide Penit.
- Dominus ac tenetur ad tenendum si adiecta sit clausula, quod finitis vocalibus res emphyratica expedita redit ad dominum. disp.1.4.6.5.n.1.2. & 3. p.459
In foro lacerati via deoegener reooooario. ibid.n.4. pag.459
An quedam clausulæ possint obstat reovationi. ibid.n.5.6. & 7. p.459
Quid si ponatur in concessione dictio taxationis, ad tres vias dumtaxat, & non amplius, an reouandum sit. ibid.n.8. p.460
Quid si partes in specie, vel cum iuramento tenoracioni renunciantur. ibid.n.10. & 11.p.460
Iuramentum de noo reouando an obligare sine consensu Pontificis. ibid.n.12. p.460
Excusare Dominus à tenendo, quando deciden- dena patitur alium inuestit. disp.1.4.6.7.n.5. Et quomodo hoc intelligendum sit. n.6.7. & 8.p.467
Dominus ex excusatu à renovatione si illi renun- ciatum sit. disp.1.4.6.7.n.6. & seqq.p.468
Dominus excusatur à renovatione si emphyratura requiritur ex alienante Emphyreum. ibid.n.14. & 15. p.469
Procurator an possit mutare priorem investitutam in renovatione. n.8.0.5.p.470
Renovatio Emphyreus an sit alieatio. ibid.n.8. pag.471
Institutus in te certa an possit petere renovationem emphreus hereditarie. disp.1.4.5.10.n.1.& 2. pag.474
Ios renovationis perends quale sit, & quis pre- tendens in eo. ibid.n.3.p.475
Institutus in te certa & grauatos restituere, dato, vel non dato cohædere voilontal, an testetur emphy- reum cum iure tenouadi. ibid.n.4. & seqq.p.475
Quid defilio instituto in legirma. ibid.n.9.p.476
Si Dominus egat an tenetur reouare. disp.1.4. & 11.n.3.& seqq.p.476
Ex petitione renovationis an committantur attentatum. disp.1.4.9. & 3.0. & seqq.p.479
Vide Litigiorum.
- Dominus qui tenetur foudum ad scruelium reouare io alios de familia, & tenetur in riaoluer- fales. n.14.p.523
Possessor maioratos an tenetatur reouare descendenti- tibus vtrimi emphyreus bona alienati prohibita. n.3.p.601
Renunciare. Renunciatio.
An mulier possit renunciare hypothecæ donis, & do- nationi propter nupias. disp.4.5.1.n.49.p.127
Pater potest renunciare sibi inquam, C. de teuo- donat. disp.4.5.1.n.105.p.135
An talis renunciatio fieri possit in praediūm li- besorum. ibid.n.106.107. & 108. p.135
Pater renunciari: si dngn. superuenientibus libe- ris, quomodo reuocetur? Et quid si filio vnsico do- nauerit, & alij postea nascantur. ibid.n.113.p.136
Ao matris renunciare possit priuilegio quod non tenetur ultraquam facere potest. disp.5.6.5.n.79 pag.162
Renunciatio filij institutionis in testamento patris, an alear. disp.7.6.3.0.14.p.202
Renunciatio iuri renondandi emphreum, quid ope- retur. disp.1.4.5.7.8.10.11.12. & 13.p.468
Mandatum cum liberacione sufficie ad renunciandum beneficio. ibid.n.8.n.6.p.470
An possit emphyratura renunciare emphyrum iurito domino. ibid.n.11.n.14.p.478
Repudiare Majoratum, & renunciare an differant n.1.p.592
Renunciare in profanis, & io spiritualibus, in qui- bus conueniant, & quælibet differant. n.2.p.593
Repudiate ad huc species renunciationis, & coram quibus fit facienda? n.3.p.594
Renouatio primogenitutam debet renouare in fa- ctem sequentes 10 gradu. n.4.p.593
Primogenitus, an possit renouare ad tempus, aut pro vita renouantes? n.5.p.593
Miser an possit restituiri cootta renouationem pri- mogenitutis factam? n.6.p.594
Renouatio majoris in vita possessoris ipsius facta, in præjudicium lequeodium in gradu, an ful- dioatur? 0.7.p.594
Renonciatio primogenitutis per fratrem maiorem in fratrem minorem, & fieri possit in præjudicium filiorum filii majoris? n.8.p.594
An renouatio filio Tertium, & Quintum fibi a pa- tre conceleum, abdicere se a possessione, etio, filio o non acquiratur? n.9.p.594
Renouatio facta per metum an sit valida, & quid quando non est puta? n.10.p.594
Renouatio est stricti iuris, & ideo de pœno virius caue, & viuis successiois, non o trahatur ad aliam. n.11.p.595
Renouians primogenitutis delataz viderunt peris adire, & successive renouare. n.12.p.595
Renouatio partis ooo præjudicium filio 10 his, que filii contequuntur ex propria petacione. n.14.p.595
Verum eacces huius renuntiæ validè in suum præju- dicium successioi in Majoratu in favore alterius, & quid si postea habeat filios? n.15.p.595
Renouatio facta à filio verum præjudicium nepoti- bus, ac ceteris eruditæ descendentibus. n.16.p.595
Renouians parentz successioi, si enorimel ledar- tis potest insinuare renunciationem etiam iura- tam. n.17.p.595
Renouatio io visa patis legitime, an valeat, si ne iusta? n.18.p.595
Filius renouians maioratu, in quo fuit institutus, an possit ponere. n.19.p.594
De Renunciatione Primogenitj. n.33.p.606
Repetere, Repunia.
Frater à fratre repetere quod pro eo soluit. disp.4.5.3. n.16. p.128 & n.6.3. p.129
Filius repetere quod pro parte soluit nec donasse præ- sumere mitagatur de modicis. ibid.n.5.p.128
Mater non repetere quod pro filio ab hostibus redi- mendosoluit. ii id.n.15.p.128
Et quid de patre soluere pro delicto filij. ibid.n.60 pag.128
Frater quando nequeat repetere expensas factas pro alimentis fratris. ibid.n.69.p.130
Frater non potest repetere quando tenetur alicet ab his fecis. ibid.n.71.p.131. osi expensis sint immo- dice. ibid.n.78
Imposita facta à fratre possident bona frater vel su- toris prefatur, facta animo repetendi, soluendi, compenlandi. ibid.n.76. & seqq.p.132
Non datu repetere si quid impendatur pro ambo- ratione alimentorum. disp.4.5.4.n.84.p.132
Non repetere qui impedit propter amicitiam lingui- larem. ibid.n.86.p.132
Imperata facta circa personam amici non repetuntur iecùs si hanc circates & negotia illius. ibid.n.88. pag.132
An Scolis repetat, &c. Vide Seicira.
Habes habens item restitutio obnoxiaman repente- sumptus à se in ea factos. n.364.p.189
Repudium.
Repudium quo iure pennissima fuerit apud Iudeos.

& Verborum.

Iudeos. {n.67.p.644
Repudia apud Gentiles paucum locum habebant.
n.68.p.644
Reprobandum ad quid permisum fuit. n.76.p.645

S.

Salarium.

IN casibus, in quibus quis dammagatur ad solen-
dum Salarium famulis ooo datus appellatio-
n.503.p.648
Salarium debeatur quando de illo couenienter con-
trahecerit, & probatur conuentio per alios famu-
los. n.704.p.648
Salarium est sol uen dum secundum tempus, quo fet-
uimus factum fuit. n.105.p.649
Puer ante quatuordecim annos, & puer illa ante du-
odecim, non merentur salarium. n.108.p.649
Audebeat Salarium Cantocibus, Citharecidis, &
similibus. n.113.p.649
Viticus ad debet salarium suo primitivo pro letu-
cio iphi prestito. n.574.p.649
Salarium an debeatur filiofamilias laboranti io te
patris. n.117. & 118.p.630

Salomon.

Salomon Rex quo habuerit uxores, & an circa illas
peccauerit. n.96. & 97.p.647

Scriptura.

Scriptura regulatiter requiritur ad probationem.
disp.9.5.a.n.1.8. p.339

Vide *Contraria*.

Scriptura quando sic de forma substanciali, vel pro-
baroma contractus, tam de iure communi, quam
Lusitano. ibid. per rot. p.539

Quis teoratur edere scripturas. Vide *Editio*.
Sepelire. Sepulchrum. Sepultura.

Sepeliri non poterant olim inter Civitatem corpora
defunctorum. disp.8.4.17.n.51 a. & 513.p.318

Romaos gravissimos visos sepeliant in foro Ci-
vatis. ibid. n.174.p.318

Post aduentum Christi Doctrinæ, prope Ecclesiæ se-
peliebantur Catholicæ. ibid. n.515.p.318

Sepulcrum a vendi possunt abque simonia: Erat
admodum Cemetery sive Episcopi autoritate
possit ibi excommunicatus sepeliri. ibid. n.516.
& quatuor seqq. p.318

Quis fuerit primus in Ecclesiæ sepaltus. ibid. n.511.
pag.319.

Sepulcrum quid sit materialiter. ibid. n.517.p.319

Sepulchrum ius sepulchri, & ius inferendi mortuorum
in sepulchram, quomodo differant. ibid. n.518
pag.319

Sepulchra alia familiaria, alia hereditaria. ibid.
n.519.p.319

Omnes, etiam uxores sine consensu macitorum pos-
sunt libi eligere sepulcrum, etiam extra Paro-
chiam. ibid. n.520.p.319

Qui habuerit duplex domicilium, non electa sepul-
tura, vbi sepeliendus. ibid. n.521.p.319

Decedens in loco vbi est sepulchrum Maiorum, ibi
sepeliri debet, non electa sepultura. ibid. n.522.
pag.320

Et qui dicantur hoc casu Maiores. ibid. num.533.
p.320
Qui pro aliis sepulcrum eligere possint: vbi de
peregrinis, expolitis, & scholasticis, ibid. o.534-535.
536. & 537.p.320

Corpora defunctorum cur in loco sacro sepeliantur.
ibid. n.518.p.320

Qui sine sepeliendo in loco sacro: & quia dicunt loc-
cus facit. ibid. num.539. 540. & multis seqq.
pag.321

Fapozitatis pelle secundina non scissa, an si sepe-
lebat Regim. Christi. Republ. T. III.

liendus in loco facto. ibid.n.540.p.321
Visurari manifesti, Heterici, Excommunicati vbi
sepeliendi ibid.o.543. & seqq. p.321
Sepelientes scieot excommunicatum vitandum
quas penas incurant: Quid sit hoc loco sepelire:
Et à quo absoluendi. ibid. n.549. 550. & 556.
p.322

Offa eorum qui de iure carent Ecclesiastica sepulta-
ra sine cahuanda. ibid. n.551.p.323

Formina praegressa si sepelienda cum fact. ibid.
n.552.p.323

Meretrices publica vbi sepeliendis. ibid. n.554.p.323
Occidentes se ipsos vbi sepeliebant. ibid. num.553.
p.323

Si quis prohibeat sepeliri corpus suum, an sit seculan-
da eius voluntas. ibid. n.555.p.323

Qui futuræ, aut non solunam decimas Ecclesiasti-
cas, vbi sepeliendi. ibid. vers. dicitum ejf. p.324

Sepulcrus in aliena sepultura, an & quomodo resili-
tuendus. ibid. n.557.p.324

Iudes secularis an possit iubere cahuandam sepultura-
m ad faciendas informatioes. ibid. n.58.p.324

Seruus, Seruissu.

Seruus noxij in causis pecuniariorum ad quid obligent
dominos. disp.1.6.5.n.75.p.19. & n.73 & n.78

Seruus quando catus alter deliquerit, dominum datum

quis reficiat. ibid.

Vide Domini.

Seruus quando delinqutant sine culpa domini evin-
non obligant ad servitaciendum. ibid. u.70.p.19

Vox seru, vox Domini. disp.1.6.9.n.125.p.72

Seruus poena solvit patrem potestatem. disp.1.6.5.

n.16 & 17. & seqq. p.100

Que complex est seruus: & quatuorplex seruus. n.1.
pag.614

Seruus adicentij, vel originarij qui fin, & an hodie

fint vln. n.2.a.p.615

Seruus cui pro certo tempore datur libertas, an sit
liber in perpetuum. n.3.p.615

Seruus unde dicti, & mancipia quare sic dicta. n.4.
pag.615

Christianus in bello capti an hant seruus aliorum Che-
rianorum. n.5.p.615

Incognitos in bello iusto capti possunt fieri seru, sed
non occidi. n.6.p.616

Vre quis fieri de iure Cæsareo quo condicio-
nes requiruntur. n.7.p.616

Aliquem esse seruus alterius pro aliquo pretio ac-
cepto an repugnet de iure naturali. n.8.p.616

Seruus iniusti capti ut Christianus à Maurit, & no-
licet fugere, & Maurocum bona ocellante: Ea
quid si bellum sit instum. n.9.p.616

Seruus Christanus ab infidelibus iusto bello ca-
ptus an possit inste fugere, & quando teneaturse
felletere. n.10.p.617

Seruus fieri possunt multis modis. Remissiū. n.11.
pag.618

Seruus pœna quando quis efficiatur. n.12. incip.
Fieri etiam. p.618

Seruus sit liber per manumissionem. numer. 53.
pag.619

Seruus ab hostibus capens si redimatur sit redimen-
tis. n.14.p.619

Seruus redemptus an debeat restituiri antiquo domi-
no, oblatio præcio. n.15.p.619

Seruus ita redemptus an verè redetur ad pristinum
dominum, controvevirur. n.16.p.619

Seruus Iudei ab ipso circumcisus, eo ipso fit liber.
n.17.p.619

Idem defervit Mahometanus ab ipso fecito. ibid.

An Princeps secularis possit permettere Iudeis ha-
bere seruos Christianos. n.18.p.619

MMm. 2 Iudei

MMm. 2 Iudei

Index Rerum ;

- Iudici possunt habere seruos adscriptiores Christianos. ibid.
Seruus tenuisitatus fit liber. n. 24. p. 621
Sergus pietas ex beneficio principis restitutus, non manet liber, sed filio addicetur. ibid.
Seruus telitus haeres à dominio fit liber. Idem est si adoptetur in filium. n. 25. p. 621
Seruus si in matrimonium cum libera seruaria signata, sciente & taceente domino, an sit liber, & validum sit matrimonium. n. 26. p. 621
Seruus est aliendus à domino etiam si habeat patrem liberum. n. 27. p. 621
Seruus si relinquantur alimenta, debentur domino n. 28. p. 621
Seruus tenetur operari domino: id est in homine libero qui bona fide seruit. n. 29. p. 621
Seruus si teneatur salutem domini preferre propriam, tam de iure Canonico quam ciuii. n. 30. p. 621
Seruus non habet propeum, sed ex permisso domini habet peculium. n. 31. p. 621
Seruus non potest pacifici, vel aliquem facere contractum, & se alii, vel alios sibi obligare cibilliter, eti. cum interueniatur Protoris. n. 32. p. 621
Seruus litigans cum domino aliendus est sine pendiente. n. 34. p. 621
Seruus non potest agere, & est incapax actionis. n. 35. p. 621
Seruus potest agere ex causa alimentorum sibi relictorum: & an possit transfigere super eisdem aliementis. n. 36. p. 621
Seruus an possit legari & fideicommitti: & si mortuo testatore libertate donetur an cunovalescar legareum. n. 37. p. 621
Seruus ad quae obiecta, & quo visu domino subiectus. n. 38. p. 621
Seruorum iuriis & damna à domino illata seruix sunt resilienda. n. 39. p. 621
Seruus possunt denunciare apud Iudices de iniuria fibillaris ab eorum dominis, & Iudices ex officio dominos punire possunt. n. 40. p. 621
Seru in quibus casibus sibi, & non dominis acquirant. n. 41. p. 621
Seru neque ad prias causas possunt testari, nec valer testamentum factum in seruitute, quamvis postea fiane liberi. n. 42. p. 621
Seruus coniugatus non eximitur ab sequi consuetis domino praestandis. Et quid si famulis. n. 43. & 45. p. 621. & 61.7.
Seruus an tenetur iure domino extenuemunitione: Et quid de rato. n. 44. p. 621
Seruorum coniugatorum onera & prioria & libertas. n. 45. p. 621
Seruatus ignatus coniux an possit propria autoritate recedere, seruitute detecta. n. 50. p. 621
Coniux dubius de libertate alterius, an tenestor reddere dictum. n. 51. p. 621
An possit Papa flaminie ut criminosis laicis fiat ferens, & habeat impedimenta ad contrahendum matrimonium cum libera. n. 45. p. 639
Seruatus ignoratus quo sura dictimur matrimonium: Ex an apud Infideles habeat Incum. n. 46. p. 639
Seruinus an possit supervenire matrimonio, alterius coniuge vendente se in seruum. n. 47. p. 640
Seruorum matrimonio quando sint valida, vel non. n. 29. p. 633.
- Societas. Socius.
- An inter socios animus domandi presumatur. disp. 4. 3. 4. n. 89. p. 133.
- Socii vniuersales expensas inter se factas pro aliem-
tis non terpetur. ibid. n. 90. p. 133
Si socios omneum bonorum habent familiam, illa est alienda de accerto communis. ibid. n. 91. p. 133
Fratres socij omnium bonorum licet unus plus al-
tero impendat ratione maiori familiæ, nulla ex eo ratio habetur. ibid. n. 92. p. 133
Filiae Sociorum sunt alienda & dotanda de bonis ebo-
minibus. ibid. n. 93. p. 133. & n. 95. p. 134
Socij omnium bonorum acquirunt societatis ha-
reditates quam legata. ibid. n. 94. p. 133
Reiunio Barbor. dum ait durante societate vniac-
tali posse socium dorare filiam ex bonis commo-
nibus, ea vero soluta, dotem in patrem socij esse
imputandam. ibid. n. 96. p. 134
Quando societas non est vniuersalis omnium bono-
rum, qui plus impendit, potest repetere illud plus. ibid. n. 97. p. 134
- Imperita modica non repetitur inter socios, nisi so-
cios sit minor. ibid. n. 98. p. 134
- In Societate partie alii socii dotant filiam ex bonis
communibus, soluta societas dotem datâ im-
purat. ibid. n. 99. p. 134
- Solemnitas
- Testamenta defecuti solemnitatis laboratoria an fu-
lluncetur in loco animali. disp. 8. 6. 5. per tot. p. 139
Vide *Testamentum*.
- Contractus & donationes ex defectu solemnitatis
non sunt intric in foro conscientiæ. ibid. n. 159. p. 142
- Contractus & actus quibus dicitur solemnitas an in-
dicavit obligationem naturalē ibid. n. 160. p. 141
- Spousa
- Spousa an teneatur prodere ementiam virginitatem.
disp. 1. 5. 3. n. 45. & 46. & quale sit hoc peccatum
d. n. 45. p. 13.
- Spousa potest recedere à promissis & resciverit
spousam defecuti integratam labocare. ibid. n.
47. p. 13.
- Spousa tristitia & dolore conscientut si alter alterius
decipiat circa integratam castitatem ante
nuptias contradicat. ibid. n. 44. p. 133
- Spousa
- Quid acquirat Spousa per oscula & amplexus ex doc-
natione priuptar nuptiar. disp. 4. 4. 2. n. 15. &
16. p. 133.
- Vide *Donatione Spousalitatis*.
- Spousa, si spousus decedat, coequitur dimidiam
spousalitatis largitatis precedente osculo. ibid. n.
3. 4. p. 135.
- Spousa quid acquirat per solam matrimoniū de
presenti nondū consummatum. ibid. n. 36. p. 135
- Spousa quid acquirat ex largitate spousalitatis, quan-
do spousalitatis fuerint nulla propter aliquod im-
dimenatum. ibid. n. 37. p. 135.
- Spousa quid inctetur ex spousalitatis largitate quan-
do spousa sine culpa viriisque dilaciones ut vel
ex culpa alterius tantum. ibid. n. 38. p. 135. &
n. 32. p. 134.
- Spousa quid lucetur ex spousalitatis largitate &
ar-
tis si interueniatur, matrimonio consumato.
ibid. n. 39. p. 135. incip. Quando in matr.
- Spousus
- Spousij qui dicuntur. disp. 1. 5. 4. n. 138. p. 36.
- Spousij an sine qui ex solito & ex spousa aliena de
furoto suscepit sunt. ibid. n. 139. p. 36
- Spousus an sit manus ex legitimo matrimonio, ful-
ceptus tamquam ex parte promoto ad factos Ordines,
vel ex professo, uxore consentiente vel repugnante:
vel ex parentibus de communis consenserit videnti-
bus calicetatem. ibid. n. 140. p. 36
- Spousij an sine aliendi. Vnde *Assumentia*.
- Maritus Spousij de iure Lusitanus sit dominus die-
milia

& Verborum.

- midix partis bonorum à loco traditorum. ibid. n. 141. p. 37
 Pater Spurius an faciat fundum filio, erat et ea lege
 ut ad nepotes levem hæredes n'aleat. ibid. n. 144.
 p. 38.
- Spurius an succedat matris non illustri de iure Lus-
 tano, Castellano, aut de iure communis filius legi-
 timus non excedens. ibid. n. 145. p. 38
 Spurius non potest pater substitueret vulgariter,
 nec per hoc commissum pupillarum tamquam potest
 ibid. n. 146. p. 39.
- Spurius an & quomodo possit capere ab hæredi pa-
 trius restituto & granato onere restituendis. ibid. n.
 147. p. 39.
- Spurius an pater donare possit mobile ut emat
 immobilia ex liberalitate inter vivos vel causa
 mortis: & quid per contractum onerofidum. ibid. n.
 148. p. 39.
- Spurius diuersorum patentum non possunt institui
 ad invenientiam potest vobis pater regnare suum
 beneficium alterius spurius, vt vicimus pater alte-
 riut in iure regnet ibid. n. 149. p. 41
- Spurius clericorum filii bona patrum acceptores per
 circulum & reciprocas donationes, non possunt
 tenire in fide conscientia, etiam ante senten-
 tiam. ibid. n. 150. p. 41
- Spurius an à parte instituti possit ea conditione ut
 post mortem relinquit fiati legitimo. ibid. n.
 151. p. 41.
- Spurius an possit capere à parte emphyteusim spu-
 riis concilium. ibid. n. 152. p. 41
- Spurius an hærestitate hæres ab vaore patris,
 cui manens reliquit bona sua sub conditione ut
 relinquat concionem voluntatis. disp. 9.5. n. 14. p. 42
- Spurius quomodo possit bona patris recipere & in
 fide conscientia tenire. ibid. n. 153. p. 43
- Spurius emente bona patris ab eo cui pater vendidit
 an peccatum fraudulentia venditio. ibid. n. 156.
 p. 44.
- Spurius legitimatus potest institui à parte sobole
 legitima non exante. ibid. n. 160. p. 47
- Spurius an sit legitimatus, succedatq; parentibus in-
 ter quos erae impedimentum à iure civili dum-
 taxat indidictum. ibid. n. 161. p. 47.
- Spurius siue non succedant patri, sic etiam non vo-
 canem ad tutelas legitimatas. ibid. n. 162. p. 47
- Spurius non possunt succedere in beneficio patris.
 n. 163. p. 47.
- Spurius legitimatus non excludit substitutorum suc-
 cedentem virtute fideicommissi. ibid. n. 164. p. 48
- Spurius non excludit substitutorum nisi feminis in
 facta substitutio. ibid. n. 165. p. 49
- Spurius an sinecuper ex damno coitu admittatur
 ad substitutionem, quando spurius deficiens filius
 filius legitimus substitutur. ibid. n. 166. p. 50
- Spurius.*
- Spurius an succedat in emphyteusim: disp. 9.5. 16. n.
 6. & 7. p. 37-4.
- Spurius possit nominari ab Ecclesia ad emphyteusim
 disp. 9.5. 24. n. 4. p. 397.
- Spurius an possit concedi emphyteusim loco alime-
 torum ibid. n. 4. p. 398
- Spurius ratione societas potest obtinere dimidios
 fidei emphyteusim. ibid. n. 8. p. 399
- Spurius an succedant in feudo: & quid in feudo ma-
 terino. §. 1. n. 1. & 2. p. 301
- Stipulari, Stipulatio.*
- Stipulari alteri quid sit. disp. 1. 2. 9. n. 2. 3. p. 7. t
 Filius familiæ stipuletur ex causa profectaria, acquirit
 pari pleno iure. ibid. n. 256. p. 7. t
- Anhilius possit stipulatio matris vel alii ascendentie-
 bus materis. ibid. n. 253. p. 7. t
- Si filius familiæ sibi nominatum stipuleatur sibi acqui-
 situs Regim. Chilli. Reipubl. P. III.
- ibid. n. 257. p. 7. t
 In quibus casibus filius stipulatus pro parte, non ac-
 quirat parti. ibid. n. 258. p. 7. t
- Filius familiæ referuatur stipulationem pro tempore em-
 capitationis, habet actionem utilem. ibid. n. 259. p. 7. t
- Filius naturalis non potest stipulari patris, nec patet
 illa. ibid. n. 260. p. 7. t
- Stipulatio facta à patre pro filio emancipato, vide-
 tur inutilis. ibid. n. 261. p. 7. t
- Pater potest feudem, aut emphyteusim enià Ecclesi-
 asticam stipulaci pro le & suis decessentibus.
 ibid. n. 262. p. 7. t
- Ex stipulatio paterna filii acquiritur actio utilis,
 nondirecta. ibid. n. 263. p. 7. t
- Vt pater stipuletur filio, ut requiratur patria potes-
 tias. ibid. n. 264. p. 7. t
- Verum patet filii stipulatus censetur stipulati hi-
 lis, ut filius, ut hæredibus. n. 265. & leg. p. 7. t
- Pater se stipuletur filio pro beneficiis patris ac ipso
 collatis, ut valeat stipulatio. ibid. n. 267. incip.
 Quærunt octauo. p. 7. t.
- Et quid si stipuletur ex causa amocis. ibid. & n. 268.
- Pater stipulatus pro le & filius censetur stipulati pro
 illis ut hæredibus. ibid. n. 269. p. 7. t
- Stipulatio quando mater accipit emphyteusim pro
 le & filius, & delicensebitur valer: & quomodo
 hoc intelligatur d. disp. 2. 9. n. 270. p. 7. t
- Substitutionis*
- Substitutionis pupillaris que sit, & quomodo fiat disp.
 8.6. n. 161. t. p. 242.
- Quo iure fuerit introducta: & quod ad eam requi-
 rantur. ibid. o. 162. & 163. p. 244
- Avis & mater an possint facere substitutionem
 pupillarem. ibid. n. 164. & 165. p. 244
- Substitutionis pupillaris dicitur testamentum pupilli.
 ibid. n. 166. p. 242
- Substitutionis pupillaris quibus verbis fiat. ibid. n.
 167. & n. 172. 173. & 174. p. 243.
- Substitutionis pupillaris quomodo exparet. ibid. n. 168
 & 169. p. 243.
- Filia substituta in re certa, si testator filium pupil-
 lum instituit in reliquis bonis, & filio substitu-
 tur, an sit expressa pupillaris. ibid. n. 170. p. 243
- Si testator dicat, si filius meus in pupillam exate
 moriatur, bona mea testiturante Paulo, an sit pu-
 pillaris vel fideicommissaria. ibid. n. 171. p. 243
- In substitutione facta filius & descendenteribus an
 intelligatur conditio si sine liberis decesserint.
 ibid. n. 172. p. 243.
- Et quid si substitutio nomine vulgari. n. 176. p. 244
- Substitutionis exemplaris haberet racitam conditionem si
 sine labore decesserit. Idem in fideicommissaria
 ibid. n. 177. p. 244.
- Substitutionis facta filio, & filiis filij. ibid. n. 178. p. 244
- Substitutionis an fieri possit ventientis ea testamento,
 & ventienti ab intellecto. ibid. n. 179. p. 244
- Pater an possit sustinere filio expetitio non iusti-
 tio, & qualis erit hæc substitutionis. ibid. n. 180.
 p. 244.
- Substitutionis exemplaris qualis sit, & quibus personis
 sit. ibid. n. 181. p. 244.
- Substitutionis exemplaris ut differat à pupillari. ibid.
 n. 182. p. 245.
- Substitutionis exemplaris an possit fieri filio naturali.
 ibid. n. 183. p. 245.
- Substitutionis exemplaris ut differat à vulgari. ibid. o.
 184. p. 245.
- Substitutionis exemplaris in quibus differat à recipro-
 ca, & Compendio. d. 9.6. n. 185. p. 245
- Ao pupillaris substitutio possit filio incerto, nato
 videlicet ex viuis statim secundo nubente. ibid.
 n. 186. 187. & 188. p. 245.
- Substitutionis vulgaris que sit, quibus, & à quibus
 Mem. 3 fias

Index Rerum

Substitutio vulgaris an fieri possit sine institutione.	disp.8.6.7.n.192.p.147	soluere debita institutoris.	o.t.p.1559
ibid.n.193.&c.194.p.147		Et quid si debita fuerint contrafacta post primogenitum institutum.	a.p.1559
Vulgare substitutio ex complexis, tacitis, expressis, & mixta.	ibid.n.195.p.147	Succellor. Majoratus credit de bonis Coronae aut patrimonialibus, mortuo, debitis illius de iure Lusitano quomodo suo solvenda.	n.3.p.1559
Substitutio vulgaris partim expressa partim tacita sit duobus modis.	ibid.n.196.p.147	Succellor majoratus an possit bona vinculata alienare ad solvenda debita institutoris.	n.4.p.1560
Substitutio papillaris tacita inchoata in vulgari an excludat manem.	ibid.n.197.p.147	Succellor primus in maiorato est succellor uniusfamilias.	n.9.8.10.p.542&c.n.5.p.560
Substitutio vulgariter & per fideicommissum an possit eligeret ex qua substitutio faceretur velut.	ibid.n.198.p.247	Succellores in maiorato ex quo bonorum factio, vel ex certis rebus, non reocantur soluere debita institutoris.	n.6.p.560
Substitutio vulgaris coocurrentis cum fideicommissario, quis praferatur.	ibid.n.199.p.148	Succellor in maiorato tenet ad debita & onera prima iustitiorum possit regulanteque iuri obiectos speciale alios regni.	n.7.p.560
An substitutio papillaris & fideicommissaria possunt esse simili.	ibid.n.200.p.148	Succellor in maiorato quando tenet solvere debita ad vitium possit esse peracta contemplacione maioratus.	o.8.9.p.560
Substitutio vulgariter indigno, non praferatur hisco.	ibid.n.201.p.148	Succellus. Succellor.	
Substitutio vulgaris an excludat ius accrescendi.	ibid.n.202.p.248	Succellor Primi: quando tenet ad debita sui prædecessoris, & sive Ecclesie.	n.10.p.560
Minor qui iugulauit, an restituatur in preludicium substituti.	ibid.n.203.p.248	Succellor ac tenet solvere expensas factas iuste iudicantis edificis maioratus: pro vitaque parte discutitur.	n.11.p.560
Substitutio an excludat patrem filii familiars institutum qui repudiauit.	ibid.n.207. & tribus leqq. pag.248	Succellor an tenet solvere expensas fuoris prædecessoris, quando ipse habuit ex quibus possit solvi.	n.12.p.560
Substitutio compendiosa quia sit, & quas comprehendat.	ibid.n.211.e.& leqq.p.150	Succellores maioratus an tenentur soluere debita contracta pro fructibus percipiendis ex maioratu, si coecnant velutinam maioritem quantum in eodem maioratu.	o.3.p.561&c.n.9.p.560
Substitutio compendiosa verbo communis facta post puberitatem valet iuste fideicommissi, & ante directe pupillatis ante puberitatem.	ibid.n.216, pag.240.	Succellor in Comitatu 20 tenet solvere debita prædecessoris.	n.14.p.560
Substitutio compendiosa facta per vaibum obliquum quocumque tempore har. valebit ut fidescommissaria.	disp.8.5.7.n.11.7.p.240	Succellor in Regno an tenet solvere debita prædecessoris.	n.15.p.560
Substitutio compendiosa verbis ambiguis facta quomodo valeat: Et quenam hoc verba dicas, indecencia obligatio, conuenientia, & cetera, ibid.n.218. & 219.p.147		Succellor in dignitate tenet exequi modis præcessoris.	n.16.p.560
Substitutio: captioqua que sit, & quas complectatur.	ibid.n.220. & 221.p.147	Succellor in maioratu an possit revocare officia perpetua.	n.17.p.561
Syst. Juris recipioqua que requirat.	ibid.outn.211. pag.241	Succellor an possit causam prosequi, cui præcessor renunciavit.	n.18.p.562
Substitutio fideicommissaria quibus regibus fiat.	ibid.n.222.p.241	Succellor maioratus an reocatur alicet uxorem præcessoris pauperem.	n.19.p.562
Vide Fideicommissum.		Succellor an tenet solvere debita contracta ab antecessore in donanda foro: Et quando tenet utriusque donante, vel fratres alicet.	outn.20. pag.562
Testator digrediens ad plures grados substitutio eius sub alia qualitate iure onere, an velit quod illud onus, iuris illa qualitas sit reperta in oneris substitutoris.	n.24.p.567	Succellor in maioratu qui tenet alicet aliquas personas, an debeat alicet ex fructibus, an ex predio aliquo assignato.	o.21.p.562
Munisterio repudiante ex persona Monachi substitutor substitutus.	n.66.p.610	Succellor in maioratu an tenet utriusque contracta celebratio a præcessore.	n.22.p.563
Vide Successio, successor.		Succellor an possit viuente possellere maioratus, petere ut declaratur sibi competere ius successionis in maioratu.	n.23.p.563
Pater instituens fratrem & filium, vult illos aequaliter & eodem tempore succedere.	disp.8.5.1.m.6.p.128	Succellor io maioratu quando debet bona illius alienare ad solvendum dorem ex regia facultate promissam.	o.24.p.563
Testator instituens fratrem & eius filios vult eos succedere ordinis successio, si eo tempore filii caret.	ibid.n.64.p.128	Succellor potest declarare mentem sui antecessoria prædictum cum mens ex aliquibus iudicis colligitur.	n.25.p.563
Testator instituens fratrem cum aliis filiis, vult ut aequaliter succedant,	ibid.n.65.p.128	Succellor an possit improbat alienationem factam a præcessore.	n.26.p.563
Declaratur etiam outn. leqq. ibid.		Succellor ex testamento & ab intestato an & quomodo differant.	n.27.p.563
Filius illegitimus partem capiendum redimeat præfert legiuum in successione.	disp.8.5.10.n.306 pag.246	In successione emphyteusis ex pacto cuius temporis ratio habeatur.	n.28.p.563
Vide Filius.		Succellor an tenet solvere debita contracta ad funeris expensas iuste præcessoris.	n.29.p.563
Succellor non consequitur ab iustitiorum.	disp.1.t. §.2.m.12.p.430	Succellor iniustus iuste maioratu ad quid tenet erga verum successorem.	n.30.p.563
Succellor voluntarius quomodo differat a necessario.	ibid.n.13.p.430	Syn.	
Succellor eniisque generis sitan tenet utriusque locutionis præcessoris.	ibid.n.14.p.430		
Vide Locutio.			
Succellor in maioratu de iure Lusitano an teocaret			

& Verborum.

Synopsis.

Synæ an iustam paruantur feruntur. n.2.p.618
 Apud Synas nullum feruntur genus inuenientur. n.3.
 p.628
 Synæ an bellum influm gerant cum Tartaris : Et an
 possint Synæ capti à Tataricis vendi Lusitanis.
 n.8.p.619

T. Tabellio.

Tabellio rogat instrumentum approbationis
 testamenti in scriptis: Et talis appetatio est
 de forma de iure Lusitanæ. dñp.8.5.1.n.77.p.230
 Tabellio (ub perna amissione officij) debet confi-
 re instrumentum prout à lege prescipitur. ibid.
 n.78.p.230
 Ecan amittat in illo casu officium ipso iure. ibid.n.
 78.&c.79.p.230

Tertium.

De Tertio quomodo Lusitanæ & Hispani disponete
 possint: & an in eo legitima filiorum possit gra-
 uari. dñp.8.5.8. numer.15. & sequentibus
 pag.255

Tertii apud Lusitanos & Hispanos differentia. ibid.
 n.255. & seqq.p.256

De Tertio, ut huius in eo meliorati possint vid. ibid.
 & lib.2.dñp.4.6.5. n.13.5.& 11.6.p.

Erquod superest an sit conferendum. ibid.5.9.n.199.
 p.263

Vide *Coffaria*.

Testamentum, Testari.

Filius fam. non potest testari potest deinceps communi-
 onis & cur/dñp.2.5.8. numer.23.5.& seqq.p.467

Filius fam. testari possit factus clericus: & de qui-
 bus bonis. ibid.n.23.p.67.5.dñp.3.5.1.n.16.17
 & 28.p.86

Filius fam. an possit testari ad pias causas ibid.n.236
 pag.67

Filius fam. quoties potest testari fidei consensu pa-
 trii, potest etiam donare causa mortis. ibid.n.239.
 pag.68

Marius Tabellio bares scribens ab uxore non potest
 testamentum illis recipere. ibid. numer.241
 pag.69

An filius fam. testari possit de duabus partibus in
 favorem parentum, de iure Hispano, & Tertium
 ancius relinquere. dñp.2.5.10. numer.281
 pag.76

Testamentum mortuo posthac reconalescit,
 dñp.4.5.5.1.12.p.137

Testamento reciprocum inter coniuges , est vali-
 dum. dñp.7.5.1.8.1.p.193

Alio coniuge mortuo , an alter possit testamen-
 tum suum renovare. ibid.n.1.p.193

Testamentum reciprocum inter coniuges iuramen-
 to vallatum an sit revocabile. ibid. numer.3.4.5.
 pag.194

Testamentum de se est revocabile usque ad mortem
 sed quid si iuratum sit. ibidem numer. 6. & 7.
 pag.194

Statutum prohibens uxorem testari absque mariti
 consensu non valet. ibidem numero 8.
 pag.194

Testamentum inter coniuges valet etiam ex blandi-
 mis factum , si metus absit : Et quia sit caput oria
 voluntas. ibid.n.9. & 10.p.194

Testamentum reciprocum inter coniuges non est
 unum, sed duplex: & an requiratur duplex sole-
 nitatis. ibid.n.14.1.5.1.6.17.p.195

Testamentum factum à marito de consensu uxoris
 de bonis illis, an possit mortuo marito ab uxori
 recuocari. ibid.n.18.p.195

Marius institutus in testamento reciprocō, si illud

manu sua scripte sit, nihil sibi acquirie. ibid.n.10.
 pag.196
 Declarator. n.11.& 21.ibid.
 Solemnitas requiri ad testamentum in genere
 dñp.7.5.1.8.18.& 29.p.198
 Solemnitas iuris civilis non attendit in testa-
 mento inter liberos. ibid.n.30.& 31.p.198
 Testamentum inter liberos priuilegia. ibid.n.31. com
 sex seqq.p.198

Testamentum inter liberos ex defecta voluntate
 imperfectum, non valet. ibid.n.38.p.199
 Schedula continens testamentum parentum in do-
 mo patris reperta, sed non in loco tuto, non valeat.
 ibid.n.39.p.199

Testamentum inter liberos imperfectum defectu
 solemitatis, non valeat pro filio naturali , & spu-
 rio. ibid.n.40.p.199

Et quid in mare circa filios naturalem. ibid. &
 n.41.& 42.p.199

Testamentum inter liberos esse tale quibus indicis
 probetur. ibid.n.44.p.200

Testamentum inter liberos an possit fieri natus. ibid.
 n.45.& 46.p.200

Testamentum inter liberos, in quo pater vocat filios
 non titulo institutionis, sed sit validum. dñp.7.5.
 3.4.7.p.200

Testamentum in quo filius aliquis est praetextus,
 et nullum: Et quando censeatur praetextus. ibid.
 n.48.p.200

Quid de filiis Emancipatis. ibid. numero 49.p.201

Pater praeteritus filium in testamento deber expri-
 mere causam legitimam. ibid.n.50.p.201

Quid si filius approber testamentum in quo
 praeteritus est. ibidem numero 51. & 53.
 pag.201

Filius non obstante pacto de non querendo testa-
 mentum paternum , potest dicere de nullitate.
 ibid.n.53.p.201

Querela contra testamentum , infra quod tempus
 intentati posuit, & an transeat ad heredes. n.58.
 pag.201

Pater an refutetur legitimè si praetereat posthumum.
 ibid.n.59.p.201

Testamentum descendenterum inter ascendentis, an
 sit priuilegium. ibid.n.60.p.202

In Regno Castelle eadem solemnitas requiri ut
 in testamento inter liberos, que inter extraneos.
 ibid.n.61.p.203

Testamentum ad pias causas valit cum doobus re-
 fibus. dñp.7.5.4.6.3.& 6.3.p.203

Testamentum ad pias causas in alienum arbitrium
 conferti potest, negotiatione incertitudinis vitatur.
 ibid.n.64.p.204

Testamentum in schedula factum valet ad pias
 causas. ibid.n.66.& 67.p.204

Declarator. n.68.ibid.

Testes in testamento ad pias causas non adhiben-
 tur pro substantia actus, sed tantum ad profitio-
 nem. ibid.n.69.p.204

Testamento quando dicatur pium. ibid. n.70.&
 71.p.204

Pia causa instituta cum alio herede non pio , testa-
 mentum non valet quod non pium ex defectu
 testium. ibid.n.71.p.204

Testamento est pium, in quo testator institutus ani-
 mam suam. ibid.n.73.p.204

Quid si institutus personam Ecclesiasticam. ibid.
 Instituta Ecclesia in testamento minus solemei , ca-
 pit hereditatem, & legata iure proprio. ibid.n.74.
 p.204

Quid si concorrent heredes legitimi quoad legata,
 an illis, vel Ecclesia accrescant. ibid.n.75.p.205

Index Rerum,

- Testamentum ad pia imperfectum tatione voluntatis, non valeret. ibid.n.76 & 77.p.205
Pro testamento in dubio pronosticando. ibid. n. 78.p.205.
Testamentum notis inscriptum scirepum an valeat tam inter liberos, quam ad pia. ibidem, omni.79. p.205.
Testamentum naru conditum valer ad pias causas. ibid. n.80.p.205
Quid si Testator sit eacomunicatus, vel in peccato mortali existat. ibid.n.81 & 82.p.206
Cœcus an possit testari mutu ad pias causas. ibid.n. 84.p.206
Testator committens distributionem bonorum suorum, nullo amplius addito, fieri debet in piam causam. disp.7.9.4.n.9.p.207
Motus & fardus simul ac possit testari piz. ibid. n.93 & 94.p.208
Inscriptio loci vel temporis non est necessaria in testamento pio. ibid.n.95.p.208
Institutio hæreditis non requiritur in testamento ad pias causas. ibid.n.96.p.208
De testamento inter liberos, ad pias causas, non semper valer argumentum. ibid.n.97.p.208.
Testamentum ad pias causas præsumitur poterit, in dubio. ibid.n.101 & 102.p.209
Testamentum militare est privilegium: & quenam sine hac prærogativa. disp.7.6.5.0.104. & seqq.p.210
Vid. *Abiles.*
Femine, clerci, Euntes Hierosolymam, & alij non milites, an & quando iure militari testari possint. ibid.n.114.p.211 & n.115.p.213.
Testamen tempore pellit conditum quas deficeret solemnitates. disp.7.6.6.n.124.p.214
Testamentum tempore pellit quos & quales testes admittat. ibid.n.125.126.127.p.214.
Quot testes sufficiant ad testandum de iure Lusitanico, tam in eterno, quam in alijs locis. ibid.n.128. p.214
Testamentum tam de iure Lusitano quam de iure communii quo testes requirat. ibid.n.131.p.214
Testamentum sine scriptura tempore mortis, & cum sex testibus tantum, an valeat. ibid.n.132.p.214
Testamen tute factum à rustico qui postea fuit cenis aliqui os cinctatis, an subficit. ibid.n.133.p.214
Testamentum patre peregrini quomodo valerat. ibid.n.134.p.215
Testamentum coram Principe factum valer abſque alia solemnitate. ibid.n.135.p.215
Testamentum coram Parochio factum quo testibus egat. ibid.n.136.p.215
Testamentum coram Parochio alieno factum ac valer. n.137.p.215.
An defodus parochi suppleri possit ea testibus. ibid. n.138.p.215.
Testamentum coram parochio à testatore non instituto factum, an valeat: & factum ab infinito, it convaluerit, an subficit. ibid.n.139.p.215
Testamentum in mari factum quam solemnitate defuderit: Et quid si har intras limites navigationis Lusitanie. • ibid.n.140 & 141.p.215
Testamen na quo iure introducta fuit tam ratione originis quam solemnitatis. disp.8.6.1.0.1.p.216
Testamenta quatenus sunt iuri gentium, non possunt collati à Principe. ibid.n.2.p.216
Testamentum facere qui prohibeantur. ibid.n.5. p.217
An impubes testari possit de licentia Regis. ibid.n. 6.p.217.
- Folioſus quando possit testari. ibid. n.7.8.9.10. p.217
Filius fam. an possit testari. disp.8.6.1.m.1.p.218
Hære iei & Apostata an possint testari. ibid.n.12. & t 3.p.218.
Eacomunicatus an & in quibus casibus testari possit. ibid.o.17 & t 8.p.219
Hæreticus reconciliatus an possit testari & succedere. ibid.n.26.p.219
Servus, Religiosus, prodigus, fardus & mutus, & ad mortem damnati an possint testari. ibid.n.27. p.222
Milites Ordinarii an possint testari. ibid.n.28.p.222
Episcopus & monachus de licentia summi Pontificis testari possunt: & quomodo. ibid.n.29.p.222 & n.30.p.224
Vlneratus manifestus an possit testari. ibid.n.40. & seqq.p.224
Testameorium quomodo definitur. disp.8.6.2.m. 4.45.46.47.48.p.225
Hæreditis institutio est de substantia testamenti. ibid. n.49.p.225
An institutio tacita sufficiat ad validitatem testamenti, vel etiam substitutio secundum formam Galli Aquilii. ibid.n.51.5.2.3.3.4.p.226
Si constet de voluntate testatoris, ac hæreditis institutio habeatur pro scripta que per errorum scribentis sive omisſionis. ibid.n.55.p.227
Testameorium valeat in Regno Castelle sine hæreditis institutione. ibid.o.61.p.228
Testator instituens fratrem & eius filios, quomodo succedente debeant. disp.8.6.2.6.3. & seqq.vig. ad 7.6.inclusu. p.228 Vid. *Sacraffo.*
Testamentorum plures sunt species, tam respectu formæ quam prærogativorum. ibid.n.71.p.229
Testamenti in scriptis loquemur. ibid.n.72.p.229
Testamentum nuncupatum quale sit. ibid.n.73.p. 229
Testamente in scriptis & nuncupatu solemnitas de iure Lusitano. ibid.n.74.p.230
Testamente solemnizas de iure Castelle, ibid.n.76. p.230
In testamento in scriptis non est omittenda approbatio Tabellionis à tergo folij. ibid.o.77.p.230
Testamentum nuncupatum tribus modis fit de iure Lusitano. ibid.n.80.p.231
Scriptum & confiteat testamenti & & testari in scriptis different. ibid.n.81.p.231
Testamentum in scriptis an valeat ut nuncupatum ei defectu solemnitatis. ibid.n.82.p.231. & 6.3. n.11.3. & 114.p.234
Testamentum nuncupatum in extremis factum valer post conualecsciam. ibid.n.84.p.231
Testamentum in quo hæredem nomina implicitè continentur, ac valer ut nuncupatum. ibid.o. 85.p.231
Testamentum prærogativum sine solemnitatibus iusti civilius valer. ibid.n.86.p.231
Testamentum clerici in quo institutio clericis ac valere sine solemnibus. ibid.n.87.p.231
Testamentum clerici coniugati debet fieri secundum us communem. ibid.n.88.p.231
Testamentum laici, in quo clericus est hæres, publicatio coram quo iudice facta est. disp.8.6.2.m. 89.p.231
Testamenta Clericorum an subiacent quenam in officiis. ibid.n.94.p.232
Testamenti inofficio querela quanto tempore datur: Et an sit transmissibilis ad liberos: Et quibus competat. ibid.n.96 & seqq.p.232
Omnia qua lex requirit in testamentis pro forma, obseruantur debent: nec possunt suppleri per agnoscendam

& Verborum.

pollens. disp. 8.5. s.n. t. 101. & 102. p. 233
Defectus minimus interdum in foro externo non nocet circa formam testamen. t. ibid. n. 103. p. 233. vid. n. 109. & 110. p. 234.

Teslamenti forma subtilitatis in quibus consistat. ibid. n. 104. & seqq. p. 233.

Testamentu publicatio necessaria est, & quonodo sit. ibid. n. 115. & seqq. p. 235.

Testamentum nullum ex defectu solemnitatis, si constet de voluntate testatoris, an valeat in foro anime. disp. 8.6.5. n. 146. & seqq. p. 239.

An licet retinere fidei reliqua in minus solemnem testamentum de voluntate testatoris. ibid. n. 148. 1. 49. & 150. p. 239.

An reliqua in minus solemnem testamentum possunt retinendi in foro judiciali. ibid. n. 151. p. 240.

Testamentum minus solemnem ooo est omnino irritum in virtute foro. ibid. n. 153. p. 240.

Qui ex minus solemnem testamento reliqua bona fide possidit, in dubio aequali potest retinere. ibid. n. 154. & 155. p. 240.

An possit testator grauatus heredes quos non tenet in successione. disp. 9.5. 25. n. 6. p. 401.

Appellatione familiae in dubio intelligitur familia testatoris. n. 47. p. 607.

Qui haber facultatem testandi intra certum tempus si non fuerit testatus quantum sit expendendum pro anima ipsius. n. 56. p. 613.

Tributaria.

Tributaria deductio ex fide commissio vniuersali. disp. 8.5. 7. n. 214. p. 237.

Heres grauatus non conscient in entarium an priuer Trebellianica. ibid. n. 23. 2. p. 235. & 5. 1. n. 466. & seqq. p. 306.

Tribellianica quid est. disp. 8.6. 15. n. 4. 8. p. 303.

Tribellianica fuit introducta in commoni in heredis, ut velit esse heres. ibid. n. 439. p. 303.

Tribellianica pender hodie à voluntate testatoris. ibid. n. 440. p. 303.

Tribellianica prohibiri potest in testamento, vel codicillis; expressi & taciti; filii primi gradus sicut & caeteris. ibid. n. 441. 442. 443. p. 3. 4.

Tribellianica probabilitio racita ex quibus coiecturis apparet. ibid. n. 444. & multis seqq. p. 304. & n. 453. p. 305.

Tribellianica censetur prohibita in bonis alienati prohibitibus; vel si testator utrusque verbo genitatus; vel si mandet testifici toram hereditatem. ibid. n. 445. 446. 447. p. 304.

Tribellianica censetur prohibita quando testator ubi refutari hereditatem deductio centrum pro herede. ibid. n. 448. p. 304.

Tribellianica an censetur prohibita quando testator tubet omnia, refutari pleno iure. ibid. n. 449. 450. 451. pag. 304.

Tribellianica an dicatur prohibita, quando testator nobis molestari fideicommissarium ab herede, ibid. n. 452. p. 305.

Tribellianica an detrahatur ex Maioriis instituto ex Tertio & Quinto apud Hispanos. ibid. n. 454. pag. 305.

Heres institutus in rebus certis an detrahatur Tribellianica dato herede vniuersali. ibid. n. 456. p. 305.

Filius heres vniuersalis institutus ex parte, & rogatus eam refutare, legitimam & tribellianicam deducit. ibid. n. 457. p. 305.

Filius approbans testamentum in quo prohibetur Tribellianica, an possit eam deducere. ibid. n. 458. p. 305.

Filius ex eo quod adiuverit hereditatem, an censetur approbans testamentum, ita ut non possit detra-

herc Trebellianicam. ibid. 459. p. 305.
Legitimus ut succedat prout patre vslum fuerit, an detrahatur Trebellianicam. ibid. n. 460. p. 305.
Trebellianica ne deducatur ex fideicommisso pro causa relata. ibid. n. 461. & 462. p. 306.

Heres coactus adire nos detrahit Trebellianicam. ibid. n. 463. p. 306.

Fideicommissarius grauatus alieni fideicommissario refutare oon detrahit Trebellianicam. ibid. n. 464. p. 306.

Quod requiratur ut heres possit retinere Trebellianicam. ibid. n. 465. p. 306.

Tribellianica an contineatur appellatione Falcidiz. ibid. n. 440. p. 303. & n. 469. p. 306.

Tributa.

Tributa, & decim, & alia bniusmodi suar onera realia, & prediacione, disp. 1.1.5. 1. n. 10. p. 434.

Tributa & alia onera realia pollicentes prediacionum tenerunt solvere, etiam pro animis quibus non fuerunt in possessione. ibid. n. 9. p. 434.

Vafallus.

Vafallus an possit remittere conventiones fidei viles. disp. 14.5. 8. n. 11. p. 471.

Vafallus quando non admittitur ad osculum à Rege in Gallia. n. 4. n. 3. p. 490.

Vafallus qua forma praefit iuramentum fidelitatis. n. 1. & seqq. p. 490.

Vafalli Regia in Regno Castelle qui vocentur. § 6. n. 5. p. 498.

Vafallus tenetur ad onera tam realia quam persona- lia ratione feudi. n. 1. p. 510.

Vafallus an possit imponere sevitem bonis feu- dalibus. n. 2. p. 510.

Vafallus potest disponere tam de feudo antiquo he- reditariorum, quam de novo, ieruandis. n. 4. p. 510.

Vafallus an fructus pendentes vendere possit. n. 5. 6. 7. & 8. p. 510.

Vafallus subfeudans, quid transferat in subfenda- ram. n. 9. & 10. p. 511.

Vafallus subfeudatus an possit inconsulto priori domino alienare. n. 11. p. 511.

Vafallus an tenetur tunc dominum & sequi quan- do bellum est iniustum. n. 18. p. 511. Et quid è viginti confundendo comunita. n. 19. ibid.

Vafallus an possit alienare ter feudales inconsulto dominio, & in quibus casibus. n. 21. & plurib. seqq. p. 513.

Vafallus an possit testari de feudo coistentem domino. n. 30. p. 514.

Vafallus an possit alienare vsum fructu feudi, an commoditates tantum. n. 3. p. 510.

V fallos an possit facere compromissum & trans- ferge super re feudali. numero 16. & 17. p. 514.

Vafallus non potest donare feendum inter vi- uos, neque mortis causa. numero 33. p. 515.

Vafallus.

Vafallus clericus priuandus propter prodicionem à quo iudice damnandus. n. 14. p. 515.

Vafallus an possit testari pro anima sua de feudo. n. 3. p. 516.

Vafallus an tenetur pro filia domini sui maritanda. n. 36. p. 516.

Vafallus an tenetur altere dominum pauperem. n. 37. p. 517.

Vafallus an tenetur sedimere dominum captiuum. n. 38. p. 517.

Vafallus contrabens amicinum cum iniurici domi- ni an emittat feendum. n. 39. p. 517.

Vafallus alienans edidit à feudo, & dominus ipso non

Index Rerum

- non citato, an alium iusuelite possit. n.40.p.518
Valallus pro vno feudo an possit cogi habere plures
dominos. n.41.p.518
Valallus dans pignoci fendum denuo an fructus
impure ut in locrem. n.41.p.518
Valallus ex pacto alienante non potest etiam in ca-
bus auctore permissis, incoquito domino. n.43.
pag.519
Valallus non reuelans aliquid in perniciem domi-
ni intentacum, an cadat à iure feudi. n.44.p.519
Valallo subinfrance mmetuo, quis admittatur ad
tenusationem. n.46.p.519
Valallus an possit vocare in ius dominum sine venia.
n.47.p.519
Valallus an tenetur praefare auxilium Domino do-
mini sui. n.48.p.520
Valallus an possit protegare iurisdicitionem alterius
in praejudicium domini sui. n.49.p.520
Valallus an possint cogi a domino lurate fidelitatem
alicti domino, urgeute necessitate. n.50.p.520
Valallus an possint cogi à domino ad exhibendos ti-
tulos honorum fendulum. n.51.p.520
Valallo ogaete bona eile feudalita, cui incumbat
probatio. n.52.p.522
- Vafallus*
- Valallus non potest priuari feudo sine culpa. n.10.
pag.523
Valallus feudum alienans requiritio domino sed te-
pugnante, an cadat à iure suo. n.11.p.523
Valallus recognoscens generaliter dominum pro
bonis omnibus, quae possidet, an per hoc ostendat
concluēt bouz, quae possidet, eile feudalita.
disp.5.8.n.8.p.519
- Velatio.*
- Velatio in matrimonio requiritur de iure Hispano
ad soluendam paternam potestatem. disp.5.5.n.7.
9 & 10.p.53
- Velationum nomine veniant beocditiones nuptia-
les. ibid.n.8.p.53
- Velites.*
- Velites & alia otinacant à marito vxori tradita an
cenitatu donaci. disp.4.6.i.m.11.p.110. & 0.23.
1.48 & 1.5.p.121
- Velites pretiozis, & quæ quotidiane dicantur. ibid.
0.1.2.p.120
- Velites an hoc conferode, Vide *Collatio*.
- Velites lugubres reddit vidua nubens intra annum,
vel luctum depontens. disp.6.5.4.5.7.1.p.186
- Velites donatae vt conferantur. Vide *Collatio*.
- Vidua.*
- Vidua nubens intra annum perdit gloriam pudici-
tiz matrimonialis. disp.6.5.4.n.68.p.186
Vidua nubens intra annum videtur ingratia & in-
digna commodo sit i relitto. ibid.n.69.p.186
Vidua nubens intra annum videtur negligere de-
fundit memorem & dilectionem filiorum. ibid.
n.70.p.186
Vidua nubens intra annum, vel luctum depontens,
vestes lugubres reddite reorunt. ibid.0.71.p.186
Vidua nubens intra annum luctus qui incipit à die
mariti mortis, an fiat infamia. ib.0.72. & 73.p.187
Vidua committentes stuprum intra annum luctus an-
perdit lucra. ibid.n.74. & 75.p.187
Vidua intra annum nubens est incapax hereditatis,
legam, &c. ibid.n.76.p.187
Vidua nubens post annum quid amittat in favorem
filiorum. ibid.0.77.p.187
Vidua secundò nubens renunt referunt quecumque
à priori marito accepit filii eiusdem. ibid.
n.81.p.188
Declaratur. n.82.p.188
Vidua transiens ad secundas nuprias amittit tutelam,
- non tamem officium execuendi testamentum,
ibid.n.84.p.188
Et eo priuatu educatione filiorum. ibid.n.85.p.188
Vidua secundò nubeos an priuatu iure substituta-
di exemplariter. ibid.n.86.p.189
Vidua binuba petit priuilegia prioris matris & te-
nentia redde rationem administrationis bono-
rum filiorum. ibid.n.87. & 88.p.189
Vidua secundò oubens non priuatur tacita hypote-
ca pro dote, nec iure prelationis in bonis matris.
ibid.n.89.p.189
Vide *Pena*.
- Condicio oos subendi Vidua imposita non reli-
citur aliud in virgine. disp.6.6.5.n.92.p.190
Condicio imposta Vidua ut nubat arbitriu abu-
ius, valer. ibid.n.93.p.190
Vide *Condicio Legatum*.
- Vidua sexagenaria secundò nubens an amittat lega-
tum testiculum sub condicione viuendi castit. ibid.
0.101.p.191
Vidua per foecinationem amittens legatum sub co-
dicioni viuendi castit relatum, non recuperari si
deinceps casti viuas. ibid.n.102.p.191
Vidua si violat conditionem casti viuendi, si fructus
percepitos ex relatio refutatu. ibid.0.106.Incip.
Nono.p.191
Vidua si conditionem viduitatis violat, quid refi-
tuat. ibid.n.107.p.192
Vidua intra annum luctus non potest petere lega-
tum sibi relatum sub conditione non nubendi,
etiam data cautione. ibid.n.109.p.192
Natus ex vidua secundò nubente post dnos menses
à die mortis prioris matris, ex quo matrimonio
cessante processus, & cui succederet, & an illi
pupillazies substitui possit: à parte incerto. disp.8.
5.6.n.186.187.188.p.145
- Palmarax.*
- Voluntas testatoris persumitur in dubio conformis
dispositioni iuri communis. disp.19. §.4. n.1.
p.567
- Voluntas testatoris instituentis Maioratum est in-
terpreteranda, ita ut à Sapientibus nequeat reprehendi.
n.1.p.568
- Voluntas testatoris quando est dubia, non debet
considerari, ut ab eo recedatur quod est certum.
n.3.p.568
- Voluntas coiceatur testatoris idem operatus, ac si
eister verbis expressa. n.4.p.568
- Voluntas testatoris instituentis Maioratum libera
eile, neque debeat peccare ab alieno arbitrio.
n.5.p.568
- Voluntas testatoris non consideratur, cum verba non
patiuntur, etiam magna sit presumptio voluntatis.
n.6.p.568
- Voluntas testatoris Maioratum magis ex facto,
quam ex verbis colligitur. n.7.p.568
- Voluntas testatoris potest variari ex varietate tem-
poris. n.8.p.569
- Voluntas censetur mutata, cum causa finalis dispo-
sitionis mutetur. n.9.p.569
- Voluntas sequens ex precedentibus ostenditur,
et durate presuminetur. n.10.p.569
- Panam.*
- Filiusfam. an obligatur ex voto. disp.1.5.10. 0.131.
pag.81
Quæ potestas competat parti circa vota tam perfec-
toria quam realia filiorum fam. ibid.n.31.p.81
Vota defuicti an tenetur, heres adimplere: Et de
quibus votis intelligatur. disp.8.5.13.n.393.394.
395.p.196
Heres an reoatur adimplere votum defuncti dif-
fundiū emissum cuius altera pars est realis, &
altera

& Verborum.

aliera personalis.

*Pjusfructu*m*, P*l*if*fructu*m**.*

Pater habet regulariter viumfructum in bonis aduenientis fili. disp. i. 3. f. 1. n. 16. p. 85. & f. 2. n. 19. & seqq. p. 87

An pater amittere viumfructum quem habet ratione potestaria per inge*ci*um religiosum. ibid. o. 3. 9. 40. & 41. p. 87

Quid si blau matrimonium contrahat. ibid. n. 37. & 38. p. 87. & f. 3. n. 7. p. 93. & n. 79. p. 95

Viusfructus pari competens ac propter haec*si*m illius venie*n* ad fiscum. ibid. n. 112. p. 99

Et quid si filius fiat hereticus. ibid. n. 113. p. 99

Pater habens viumfructum in bonis filiis non debet satisfari pro illis. disp. 3. f. 4. n. 12. p. 102

Pater debet confidere inuenientiam in bonis filialibus priuarus viusfructu*m*. ibid. n. 114. & 115. p. 103

Pater binibus an reocatur resiliue*n* filii prioris matrimonij nubentibus viusfructum quem habet io boos que ob secundas nupias remiserat debet. ibid. n. 116. p. 104

Pater transiens ad secunda vota non auctor viusfructum io boos fili. ibid. n. 127. p. 105

Pater priuandus administratio*e* an pruerit quoque viusfructu*m*. ibid. n. 128. p. 105

Pater fructuarius in bonis filiis an possit perfic*ci*dere arbores magis quam ex*er*ci*ci*tu*m* at*q*ui*u*. ibid. n. 129. pag. 105

Pater de iure Lusitao quo vius. uolu gaudeat in bonis fili. ibid. n. 130. p. 106

Pater & filofam. heredibus ab extraneo institutis, pater in diuidio filiis baber viusfructum, nisi reueretur filio. ibid. n. 131. p. 106

Viusfructus exp*re*s*si* & tacite prohiberi potest patri in bonis fili. ibid. n. 132. & multis seqq. p. 106

Quid vocat appellatio*e* viusfructus concessus filio pleo*su* iure. ibid. n. 134. p. 107

An pater habeat viusfructum io bonis emphyteuticis fili*m*. ibid. n. 135. p. 107

Viusfructu*m* an possit imponere ieru*m* in re fructu*m*. ibid. n. 136. p. 107

Pater repognante ne quid relinquatur filio, priuatur viusfructu*m*. ibid. n. 137. p. 107

Pater potest remittere viusfructum filio, etiam alias filii extan*bi*bus. ibid. n. 138. & talis remissio non est propri*e* donation*m*. ibid. n. 139. p. 107

Pater an debet allumere in suo Terrio remissionem viusfructus fidiam filio, aut renuocare illam ut in officiam si multum excedat. ibid. n. 140. & 142. p. 108

Viusfructus simplete*r* filio reliktas an ipsi competat, vel pati. ibid. n. 143. p. 108

An extinguant*e* viusfructus morte fili. ibid.

Viusfructus reliktas filio pr*iu*merit ipsios contemplatione reliktas, non patris. ibid. n. 144. & 145. num. 108

Viusfructus an possit alienari. ibid. n. 146. & 147. pag. 109

Pater an habeat viusfructum in bonis à Principe filio donari. ibid. n. 148. p. 109

Pater in quibus bonis filii cleric*m* habeat viusfructu*m*. ibid. n. 149. p. 109

An pater habeat viusfructum in hereditate filio Canonico ab alio Canonico relikt*m*. ibid. n. 155. pag. 110

Viusfructus relikt*m* vxori doeo*c* castell*m* viu*m*, si nubat, consequitur legatum etiam*n* nos castell*m* vixit. disp. 6. f. 5. n. 11. p. 192

Viusfructu*m* an teneatur solu*c* debita defand*m*, & legata. disp. 8. f. 14. n. 491. p. 31

Ius finendi Emphyteusi an possit coocedi ab em-

phyteusa alicui inconfuso domino. disp. 10. f. 1. n. 7. p. 406

Viusfructu*m* fructus perceptos transmisi*m*. disp. 1. f. 1. n. 10. p. 414

| Uxor.

Vxot pluralitas an hodie permitti possit ex dispensatione Pontificia. Vide Polygania.

Vxot legataria sub conditione viocendi calle, an amittere legatum si conuolat ad secunda vota n. 97. pag. 190

Et quid si impudic*e* legerat vel semel, an amittere legatum. n. 103. & aliis seqq. p. 192

Et quid si deinceps calle viuat an recuperet. n. 103. pag. 191

| Vxor.

Vxot an teneatur alicre maritum. disp. 6. f. 1. n. 18. & seqq. p. 174

Vide Alianca.

Vxot recipiens iocab*m* & alia ornamenta à marito, an censeatur donata. n. 11. p. 120. & f. 13. 1. 4. 1. 5. p. 121

Vxot an possit donare marito ad consequendam dignitatem. n. 16. p. 122

Vxot quod recipit in donatione propter nupias dicit recipere contemplatione doris. n. 40. p. 126

Vxot an possit renuntiare donatio*e* propter nupias. n. 49. p. 127

Vxot quod dotem dedit potest legitimè à marito petere donationem propter nupias. n. 5. 2. p. 127

Vxot contentiens donationi rei sue facte à marito conferit ipsa alienare. n. 19. p. 196

Vxot si non alatur à marito non tenetur ipsi pizatice dotales. n. 24. p. 173

Vxot quando est in servitio mariti an possit ipse pretendere intercelle doris tercet*m*. n. 15. p. 174

Vxot daos boos in emphyteusim maritus in ea us capte per vxor*m*, & ideo tenetur filius ipsius vel paucibus releru*m*. n. 8. 9. & 10. p. 80. & f. 24. per totum p. 397

An hilis secundav*m*, vel tertiar*m* vxoris, possint pretendere emphyteusim acceperam pro manu, & vxore, & filiis virtutique. o. r. 1. 3. 4. 5. & per tonum f. 1. 8. pag. 373

Vxot an teneatur manere cum marito excommunicato & illi obsequia solita prestat*m*. n. 3. 4. vel his add*e* p. 627

Vxot an possit pretendere partem fructuum sive donis soloro vel separato maritamento. o. 1. p. 436. & 0. 8. 9. & 10. p. 199

Vxot an reocatur alicre maritum Hereticum. n. 18. pag. 176

Vxot an possit renuntiare Hypothec*m* sive donis. n. 49. p. 137

Vxot fidelis duces maitem infidelem, si ille contrarieatur, an valeat matrimonium. n. 44. p. 639

Vxot infidelum si solam vestram alios ducent maritos ex uno domicilio oriund*m*. n. 49. p. 644

Vxot infidelum mortuo coniuge contendebat coram Iudice quz possit ex ip*s*is cum illo vista concrescat. n. 83. p. 646

Vxot pluralitas quomodo fuerit olim permissa antique leg*m* Patri*m*. o. 84. p. 646. & num. 10. pag. 648

Vxot pluralitas an gentilibus fuerit permissa quinemadmodum lude*m* n. 9. 1. p. 647

| Zelotypia.

Coniuges Zelotypia vehementi labouantes non polluant pacifice viu*m*, sed se acriter vexant. disp. 1. f. 3. 0. 4. 3. p. 12

Zelotypia tenetur vii Brasiles pro vxoribus quandoque ita vehementi ut eas occidant. n. 6. 1. ad fin. pag. 643

PILLOTERIA
E. GIANNINI
NAPOLI

